BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
15 H
21

12 1 h 8

12
1
h
8

Digitized by Google

h

Digitized by Google

I

HIPPOCRATIS
COI
MEDICORVM OMNIVM
FACILE PRINCIPIS
Opera,

Quibus addidimus

COMMENTARIA
IOAN. MARINELLI,

In quibus morbi omnes, eorumque cauſæ, ſigna, ac curationes, quę in Libris Hip. diſperſim ſcribuntur, unà copulantur, atque tractantur:

Deinde voces, ac loca in Hip. Libris obſcura, & difficilia ex Galeni ſententia declarantur:

Poſtea ſententiæ plurimæ, quæ ab Hip. dignitate ob translationes perperam ſactas alienæ uidentur; antiquorum autoritate ſunt correctæ:

Præterea multa, quæ ſæpe leguntur in eiuſdem Libris, quæ à ſcipſis aliàs diſſentire videntur, ea conciliata ſunt:

Ac tandem Index omnium copioſiſſimus.

Noua & Argumenta in ſingulos libros per Ioan. Culman. Geppingen. ſunt addita.

CVM PRIVILEGIIS.

VENETIIS. M. D. LXXV.

Ex Officina Victoriæ, apud Ioannem Valgriſium.

EXCELL. ATQVE CLARISS.

DOCTORIBVS VRBIS VENETAE MEDICIS

IOANNES VALGRISIVS.

OMNEM curam, ac diligentiam exhibui, & ſemper exhibebo, vt libri omnes tum philoſophici, tum medici ſub meis typis quàm emendatiſſimi edantur: nec vllo ſumptui parcam in illis corrigendis, atque illuſtrandis. Nunc Hippocratis omnia, quæ extant opera, antea à me excuſſa in lucem ædo. vt caſtigatiora, quàm alias fuerint, curaui, ac nouis argumentis in ſingulos libros gratiora ſtudioſis reddidi: quæ profectò efficient, vt minore labore, ac difficultate libri legantur Hip. at præterea commentaria addidimus peritiſſimi Doctoris Ioannis Marinelli Philoſophi, ac Medici: in quibus morbi omnes, eorumque cauſæ, ſigna, ac curationes, quæ in libris Hip. ſparſim leguntur, ſimul copulantur atque tractantur. deinde ſententiæ, quæ ab Hip. autoritate ſiue ob translationes perperam factas, ſiue ob librariorum incuriam deprauatæ, auctæ, diminutæque reperiuntur antiquorum auxilio, & Hip. placitis ex alijs ipſius libris traductis ad debitam reducuntur dignitatem. poſtea loca, & voces obſcuræ, ac difficiles ex Galeni ſententia illas exponentis declarantur: & præter hæc, propterea quòd ſæpe in libris eiuſdem, qui multi ſunt, multa leguntur, quæ alibi à ſe ipſis diſſentire uidentur, ea conciliata ſunt. ex his tandem habetur index omnium copioſiſſimus. Quicquid vſpiam vel ſucci, vel medullæ in Hippocratis ſcriptis inuentum eſt, id ſingulis libris argumentorum loco præmiſit præſtantiß. uir Ioan. Culmanus, ſuis numeris in margine in hac impreſſione ad meliorem ſtatum redactis. Has omnes lucubrationes videte, quæſo, doctiſſimi viri. &, ſi intellexero vobis gratas eſſe, proculdubio quotidie libros caſtigatiſſimos, locupletatos, illuſtratosque ueſtris excellentijs legendos præſtabo.

INDEX LIBRORVM.

Hippocratis uita, ex Sorano
Hippocratis Iuſiurandum
Lex Hippocratis. fol. 1
De arte liber. 1
De ueteri medicina 3
De medico. 6
De decenti ornatu. 7
Præceptiones. 8
De natura hominis. 10
De ſalubri diæta, Polybi 12
De genitura. 13
De natura pueri ſeu fœtus. 14
De carnibus. 18
De ſeptimeſtri partu. 20
De octimeſtri partu. 21
De ſuperfœtatione. 22
De exſectione fœtus. 24
De dentitione. 24
De corporum reſectione. 25
De corde. 25
De glandulis. 26
De oſsium natura, tum Mochlicus, ideſt, Vectiarius, 27
De locis in homine. 30
De aere, aquis, & locis. 35
De flatibus. 39
De medicamentis purgantibus. 41
De diæta ſiue uictus ratione, lib. 41
Liber ſecundus. 45
Liber tertius. 49
De inſomniis. 52
De alimento. 53
De humidorum uſu. 54
De humoribus. 55
De morbo ſacro. 57
De morbis, liber primus. 60
Liber ſecundus. 64
Liber tertius. 71
Liber quartus. 74
De affectionibus. 79
De internis affectionibus. 84
De uirginum morbis. 92
De natura muliebri. 93
De morbis mulierum, liber primus. 99
Liber ſecundus. 112
Notha ad finem primi libri de morbis mulierum adiecta. 121
De ſterilibus. 122
De morbis popularibus, liber primus. 126
Liber ſecundus. 130
Liber tertius. 133
Liber quartus. 136
Liber quintus. 139
Liber ſextus. 143
Liber ſeptimus 147
De uictus ratione in morbis acutis. 153
De iudicationibus. 160
De diebus iudicatoriis. 161
Aphoriſmi in 7. ſectiones diſtincti. 162
Prænotiones. 166
Prædictionum liber primus. 169
Liber ſecundus. 171
Coacæ prænotiones. 175
De capitis uulneribus. 182
Chirurgiæ officina. 185
De fracturis. 187
De articulis. 193
De ulceribus. 204
De fiſtulis. 205
De hæmorrhoidibus. 206
De uiſu. 207
Hippocratis epiſtolæ ad alios, tum aliorum ad ipſum, & ad alios. 208
Acceſsit
De hominibus ſtructura. 215

FINIS.

IN LIBROS HIP. CENSVRA EX GALENO, ET EROTIANO

VETVSTISSIMO VERBORVM HIP. INTERPRETE.

CVM Hippocratis opera ſint inter priſca monumenta collocanda; tempus, incuria, ac librariorũ inſitia fuerunt in cauſa, ut multa mutilata ſint, & deprauata: alia aucta, alia commutata, quas ob cauſas factum eſt, ut infinita ferè loca, & difficilia & ab Hip. autoritate aliena exiſtimentur. vnde plurimi ipſius libri non leguntur niſi quidam, qui à Galeno expoſiti ſunt. tamen cum in reuoluendis Gal. libris uiderimus libros Hip. plures ab ipſo comprobatos; operæ pretium nos facturi duximus, ſi loca, in quibus Gal. recenſet de libris Hip. nos explicemus, & libros Hip. plurimos germanos eſſe declaremus. deinde, cum ab Erotiano uetuſtiſsimo uerborum Hip. interprete declarentur, quinam ſint Hip. libri; uerba ipſius qnoque Gal. auctoritati adiungemus.

Librum de Nat. hu. non ſolùm affirmat Galen. eſſe Hip. ſed ipſum interpretatur.

Librum de Salubri diȩta negat eſſe Hip. ſed Polybi potius.

Librum de Natura pueri, ſeu fœtus citat Galen. in lib. 6. de mor. pop. com. 3. par. 1. & hunc uult eſſe legitimum.

Librum de Aere, aquis, & locis ait Galen. Hip. eſſe in lib. 6. de Mor. pop. com. 3. par. 4

Librum de Alimẽto citat in com. 2. aph. 11. & aph. 16. & 18. eiuſdem libri.

Librum de Humidorum uſu nominat in lib. 6. de Mor. pop. com. 3. par. 14.

Librum de Humoribus citat Gal. in lib. 6. de mor. pop. com. 2. par. 2. atque hoc tempore interpretatio Gal. in eundem legitur.

Libros de Morbis citat Galen. in lib. 3. de mor. pop. com. 2. par. 8. uerùm alibi negat Hip. eſſe ueros.

Librũ de paſsionibus dubitat Gal. in com. 6. aph. 9. Hip. ſit, an Polybi eius diſcipuli.

Librum de Internis affectionibus nominat Galen. in lib. 6. aph. 27. & inquit. quos qnomodo urere oporteat dixit in libro magno de Paſsionibus, cuius initium Pulmonis arteria. quidam uerò hunc librum inſcribunt de ſuppuratis.

Libros de Morbis Muliebribus commemorat Gal. in lib. 4. aph. 2. & lib. 5. aph. 45.

Librum de Vict. ratione in mor. acu. Galenus interpretatur, & in plurimis locis de ipſo mentionem fecit.

Libros Aph. interpretatur, & millies citat.

Libri Prog. expoſitor eſt Galen. & legitimum eſſe aſſerit.

Libros Pror. negat eſſe Hip. & in com. propriis, & in lib. 3. de mor. pop. com. 1. par. 29.

Librum de Coacis prænotionibus non eſſe Hip. affirmat Gal. in loco prædicto, & in lib. 3. de mor. pop. com. 2. in principio ubi ait, commentarios in librum de Fracturis, & articulis, & in librum de Vlceribus, & uulneribus capitis, in Aphoriſmis atque præſagia ſcripſit in libr. de Chirurgiæ Officina.

At in procemio quod facit Erotianus in collectione ſua uocum, quæ apud Hip. ſunt, hoc pacto ſcribit de libris Hip.

In illis uoluminibus, quæ uerè Hip. nomine circunferuntur, alia ſunt ſignificatiua: alia naturalia, alia cauſatiua: alia uerò curatiua: nonnulla autem ſpectantia ad artis præcepta. & horum quæ ad curationem referuntur, alia ſpectant ad uictus inſtituendi rationem: alia uerò ad Chirurgiã alia autem ſunt omnino mixta, quæ, cum ita ſint, non ab re eſſe caiſtimo prius omnem librorum numerum recenſere. quod cum perfecero; ad ſingularum uocum eaplicationem accedam.

Significatiui igitur libri ſunt hi.

Prognoſticum.

Prorrheticum, primus ſcilicet, & ſecundus, quos nõ eſſe Hip. in aliis oſtendemus.

De Humoribus.

Cauſatiui uerò, ac naturales ſunt.

De flatibus.

De hominis natura.

De Sacro morbo.

De Natura pueri.

De locis, & de Anni temporibus.

Ex his nerò, qui ad medendi rationem pertinent Chirurgiæ inſeruientes ſunt.

De Fracturis.

De Articulis.

De Vlceribus.

De Vulneribus & telis.

De Vulneribus capitis.

De Officina medici.

De Vecte curandis,
De Hæmorrhoidibus,
De Fiſtulis.
Qui ad uictus rationem ſpectant, ſunt.
De morbis primus, & ſecundus,
De Ptiſana.
De locis in homine.
De morbis mulierum primus, & ſecundus,
De Alimento.
De ſterilibus.

De Aquis.
Qui immixtam materiam tractant, ſunt.
Aphoriſmi.
De morbis popularibus ſeptem.
Ex his quæ pertinent ad artis præcepta, ſunt.
Iuſiurandum.
Lex.
De Arte,
De Veteri medicina, &
Oratio legationis ad aram.

HIPPOCRATIS COI
Vita, ex Sorano.

Argumentum in vitam Hippocratis, autore Ioan. Culmano, Geppingen.

1 *Hippocratis patria, genealogia, & præceptores. Hippocrates Cnidiorum bibliotheca combuſtæ criminis falſo accuſatur. Peregrinationum eius & patriæ deſerendæ cauſa.*

2 *Perdiccas tabe ab Hippocrate liberatus. Idem Democriti cauſa Abderã uocatus. Peſtem Græciæ imminentem præuidit. Patriam belli periculo liberauit. Quos apud ſuos exterosq́ue honores conſequutus. Hippocratis in docendo dexteritas.*

3 *Eiuſdem obitus, ſepultura & imago.*

4 *Deſcriptis Hippocratis diuerſæ opiniones. Hippocrates pecuniarum contemptor.*

1 HIPPOCRATES genere Cous fuit, Heraclidæ & Praxitheæ filiæ Phenaretes filius. Ad Herculem autem & Aeſculapium originem generis ſui referebat, ab alteroq́ue ſe uigeſimum, ab altero decimum nonum ſe numerabat. Eius autem genealogiæ Eratoſthenes mentionem facit, & Pherecides, & Apollodorus, Arius item Tarſenſis. Cæterum parẽtis ſui Heraclidæ diſcipulus fuit, deinde Herodici, & ut quidam tradunt, Gorgiam Leontinum rhetorẽ audiuit, & Democritũ philoſophum Abderitem. Floruit temporibus Peloponneſiacis, natus (uelut Iſtomachus in primo de Hippocratis ſecta tradit) primo octogeſimæ Olympiadis anno. Soranus uerò Cous, qui Coorum bibliothecas perſcrutatus eſt, addit, ſub Abriadæ monarchia, Agriani menſis ſeptima & uiceſima die: in qua etiam uſque in hunc diẽ Coos Hippocrati omnia ſacra facere tradit. Porrò quum in arte Medica totoq́ue diſciplinarum orbe exercitatiſsimus eſſet, functis uita parentibus, ex patria diſceſsit, ut quidem malignè de eo Andreas in eo quẽ de Medicinæ origine ſcripſit libro prodit, propterea quòd publicam Cnidiorum bibliothecam igne concremaſſet. Alii autem eo propoſito eum patriã reliquiſſe dicunt, ut rei Medicæ effectus & ſucceſſum per multos locos cognoſceret, & in his uariis modis exercitaretur. Quemadmodũ uerò Soranus Cous narrat, Somnus Deus eum per ſomnium admonuit, quo ſe ad Theſſalorum regionem inhabitandam conferret.

2 Cæterùm per omnem Græciam Medicinæ gloria omnibus admirationi fuit, adeò ut etiam à Perdicca Macedonum rege, qui tabe laborare putabatur, uocatus publicè ſit: ad ipſumq́ue unà cum Euryphõte, qui ipſo ætate maior erat, peruenit, animiq́; hunc regis affectum eſſe certis ſignis deprehendit. Poſt mortem enim Alexandri parẽtis, unam ex pellicum eius numero Phylam nomine Perdiccas deperibat: ad quam quum rem ipſam Hippocrates detuliſſet, poſtea ex illius conſpectu omnino illũ mutari obſeruauit, atque itaque morbo depulſo regem conſeruauit. Vocatus eſt & Abderam, quo præſens ipſe Democritum ab inſania liberaret, atque eo ſanato à tota urbe peſtem depelleret. Quin & in Illyricorum Pæonumq́ue barbarorũ terras peſte ingruente, & illarum gentium regibus ipſum ad ſe uocantibus, quum à legatis ipſorum qui uenti in illis regionibus uigerent, didiciſſet, ipſos re infecta dimiſit. At uerò quum prudenti ratiocinatione peſtem in Atticam graſſaturam præuidiſſet, futurum id prædixit, & tum ciuitatum, tum diſcipulorum curá geſſit: intãtumq́ue Græciæ amator fuit, ut quum ipſius nominis celebritas uſque ad Perſas diuulgaretur, atque ea gratia ab Attaxerxe per Hiſtanidem Helleſpõti præfectum, magnis muneribus & precibus, ut ad ipſum ueniret inuitaretur, ob honeſtatem, argentiq́ue contemptum, ac Græciæ amorem, regi id denegarit, quemadmodum & hoc ex epiſtola eius ad illum manifeſte oſtenditur. Propriam porrò patriam liberauit, quum Athenienſes ei bellum illaturi eſſent, Theſſalis ad auxilium ferendum rogatis. Quapropter ſplendidos honores apud Coos conſequutus eſt: immò & apud Theſſalos Argiuosq́ue & Athenienſes, qui eum Eleuſiniis ſacris ſecundum ab Hercule publice initiarunt, & ciuem conſcripſerunt, atque in Prytaneo alimenta tum ipſi, tum poſteris eius dederunt. Liberaliter autem & minime inuidioſe ſtudioſos artem edocuit, decenti iureiurando prius adſtrictos.

3 Vita functus eſt apud Lariſſæos, quando & Democritus obiiſſe traditur: atque alii quidem nonageſimo ætatis ſuæ anno, alij octogeſimo quinto, alij centeſimo quarto, quidam uerò centeſimo nono, deceſsiſſe tradunt. Sepultus autem eſt inter Gyrtonem & Lariſſam, ubi uſque in hunc diem monumẽtum eius cernitur: in quo ſanè ad multum tempus examen apum mellificãtium erat, quo melle ad infantum oris ulcuſcula iuxta tumulum illito, nutrices ea facile perſanabant. Porrò in multis imaginibus uelato capite pingitur, ut quidam aiunt, pileo, quod nobilitatis ſignum eſt (nam hoc modo etiam Vlyſſes pileatus cernitur) alii autem pallio uelatum dicunt: Atque ex his aliqui decoris gratia id fieri aſſerunt, quandoquidem caluus erat: aliqui uerò ob capitis imbecillitatem id fieri perhibent: aliqui autem ſignificanter id ab eo factum uolunt, nimirum quòd principem rationalis animæ ſedem probè munitam & contectam eſſe oporteat. Alij ſignum peregri-

grinationes smantis eſſe ferunt: alii uerò rurſus obſcuritatem ſcriptorum ipſius per hoc ſignificari cõſendunt. Alii poſtremùm in teſtificationem id fieri uolunt, quòd etiam ſanitatis tempore ea, quæ lędere poſſunt, cauere debeamus. Quanquam quidam affirment, quòd in adminiſtratione rerum gerendarum, ne quid à circumfluo pallio manus ipſius impedirentur, id ipſum complicatum in caput reiicere conſueuerit.

4 Cęterùm de ſcriptis ipſius multa diſſenſio eſt, quare fit ut quum alia alii opinentur, non facile ſit de ipſis certum quid pronunciare, ob multas præſertim cauſſas quæ iudicii certitudinem obſuſcant: uelut eſt primùm quidem cognomen. Secundo quòd dictionis characterem poſsibile ſit ſeruare. Tertio quòd unus & idem modò robuſtiore, modò remiſsiore dictione per ætatem utatur: neque deſunt etiam aliæ præter has cauſſas, ſi referre libeat. Pecuniarum autem penitus contemptor fuit, moribusque ſanctis, ac Græcorum amator: quare etiam gentiles ſuos ſumma diligentia curauit, adeò ut à peſte omnes ipſorum ciuitates liberarit, quemadmodum ſuprà dixi. Vnde & ſplendidos honores non apud Coos tantum, ſed & apud Argiuis & Athenienſes eſt cõſequutus. Filios à mortę reliquit duos, Theſſalum & Draconem: diſcipulorum uerò magnum numerum. Clariſsimi uerò ipſius filij fuiſſe perhibentur.

HIPPOCRATIS COI
Iuſiurandum.

Argumentum in Iuſiurandum Hipp.

1 *Dij Medicorum. Præceptorum cultus.*
2 *Aegrotorum cura. Medici integritas. Chirurgia quatenus tractanda.*
3 *Arcana per Medicum non effutienda.*

1 APOLLINEM Medicum, & Aeſculapium, Hygeamque ac Panaceã iuro, deosque omnes itemque deas teſtes facio, me hoc iuſiurandum, & hanc conteſtationẽ conſcriptã pro uiribus & iudicio meo integrè ſeruaturum eſſe. Præceptorem ſanè qui me hanc edocuit artem, parentum loco habiturum, uitam communicaturum, eaque, quibus opus habuerit impertiturum: eos item qui ex eo nati ſunt pro fratribus maſculis iudicaturum, artemque hanc ſi diſcere uoluerint, abſque mercede & pacto edocturum: præceptionum, ac auditionum, reliquæque totius diſciplinæ participem facturum, tum meos, tum præceptoris mei filios, imò & diſcipulos qui mihi ſcripto cauerint, & Medico iureiurando addicti fuerint, aliiuerò pręter hos nulli.

2 Cæterùm quod ad ægros attinet ſanandos, diætam ipſis conſtituam pro facultate, & iudicio meo commodam, omneque detrimentum & iniuriam ab eis prohibebo. Neque uerò ullius preces apud me adeò ualidæ fuerint, ut cuipiam uenenum ſim propinaturus, neque etiam ad hanc rem conſilium dabo. Similiter autem neque mulieri peſſum corruptorium dabo. Porrò præterea caſtè & ſanctè uitam & artem meam conſeruabo. Nec uerò calculo laborantes ſecabo, ſed uiris chirurgiæ operariis eius rei faciendæ locum dabo. In quaſcunque autem domos ingrediar, ob utilitatem ægrotantium intrabo: ab omnique iniuria uoluntaria inferenda, & corruptione, quum alia, tum præſertim operum uenereorum, abſtinebo: ſiue muliebria, ſiue uirilia, liberorumve hominum, aut ſeruorum corpora mihi contigerint curanda.

3 Quæcunque uerò inter curandum uidero, aut audiero, imò etiam ad medicandum non adhibitus, in communi hominum uita cognouero, ea, ſi quidem efferre non contulerit, tacebo, & tanquam arcana apud me continebo. Hoc igitur iuſiurandum mihi integrè ſeruanti, & non confundenti, contingat & uita & arte feliciter frui, & apud omnes homines in perpetuum gloriam meam celebrari. Tranſgredienti autem & peieranti, his contraria eueniant.

12-15-H-21

HIPPOCRATIS COI LEX.

Argumenta in Legem Hippocr.

1 *Medicina artium præclariſſima. Medicina contemptus vnde.*
2 *Ad Medicinam ſciendam quibus ducibus opus.*
3 *Medici veri qui. Imperitia eorum malus theſaurus.*

1 MEDICINA omnium artium præclariſsima eſt: uerùm propter ignorantiam eorum, qui eam exercent, & ob vulgi ruditatem, quod tales pro Medicis iudicat, & habet, iam eò res deuenit, vt ômnium artium longè viliſsima cenſeatur. At verò hoc peccatum ob hanc potiſsimum cauſſam mihi committi videtur: ſoli namque Medicinæ nulla pœna in Reb. publicis ſtatuta eſt, præterquam ignominiæ: verùm hæc ipſa non afficit, neque contingit eos qui ex compoſito perſonam ipſius induerunt: ſimillimi enim huiuſmodi Medici ſunt perſonis, quæ in tragœdiis introducuntur: quemadmodum enim illi figuram quidem, & habitum, ac perſonam eorum, quos referunt, habent, illi ipſi autem uerè non ſunt: ſic & Medici fama quidem & nomine multi, re autem, & opere ualde pauci.

2 Quiſquis enim Medicinæ ſcientiam ſibi uerè comparare uolet, eum his ducibus noti ſui cõpotem fieri oportet, Natura, Doctrina, Moribus generoſis, Loco ſtudiis apto, Inſtitutione à puero, Induſtria, & tempore. Primum quidem igitur omnium natura opus eſt: natura. n. repugnante, irrita omnia fiunt: ſi uerò natura ad optima uiam demonſtret, artis doctrina facilè contingit: quam ſanè cum prudentia ſibi comparare oportet, ita ut à puero inſtitutio accedat, atque id in loco à natura ad diſciplinam apto. Amplius autem & Induſtriam adhibere oportet: eamq́ue ad multum omnino tempus, quo diſciplina ipſa inſita, feliciter & cum profectu fructus ſuos producat: qualis enim eorum, quæ terra producit conſideratio eſt, eiuſmodi etiam diſciplinæ Medicinæ per omnia ſimiliter exiſtit. Natura enim noſtra, uelut ager eſt: dogmata præceptorum, uelut ſemina ſunt. Inſtitutioni à puero cum eo conuenit, quòd opportuno tempore ſemina in aruum cadere oportet. Locus autem, in quo diſciplina contingit, eſt uelut ambiens aer, à quo è terra naſcentibus nutrimentum accedit. Induſtria autem, cultura eſt. Tempus poſtremum hæc omnia corroborat, ut perfectè enutriãtur.

3 His igitur ad artem Medicam allatis, & uera ipſius cognitione comparata, tandem per urbes obambulando, non ſermone tantum, ſed & opere Medicos haberi conuenit. Imperitia uerò malus theſaurus eſt, & infelices opes his, qui eam repoſitam habebt, & inſomnium, aut potius ſomnium diurnum, & maxime uerum, alacritatis fiduciæque, ac uerę exultationis expers, timiditatisq́ue & audaciæ nutrix. Timiditas equidem impotentiam, audacia uerò ignorantiã artis ſignificat. Duo enim ſunt, ſcientia & opinio, quarum altera quidem ſcire facit, altera uerò ignorare. Cæterùm res ſacræ ſacris hominibus demonſtrantur: prophanis id fas non eſt, prius quàm ſcientiæ origiis initientur.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Arte.

Argumentum in librum ſequentem.

1 *Contra artium ineptos calumniatores, & quòd in hos ſit animaduertendum.*
2 *Artes omnes eſſe.*
3 *Artibus nomina ex ſpeciebus imponi.*
4 *Medicina quid.*
5 *Fortunam in curandis morbis nihil poſſe.*
6 *Res non naturales curant morbos.*
7 *Ars ex recto & non recto cognoſcitur.*
8 *Alio argumento Medicinam artem eſſe comprobat.*
9 *Caſus ſpontaneus non eſt. Sine cauſa nihil fieri.*
10 *Medicina ex his eſt, quæ propter quid ſunt excogitata.*
11 *Medicorum in aggrediendis morbis cura ac ſtudium.*
12 *Aegri quomodo ſub morborum principia adſecti.*
13 *Morbi deſperati neglecti, Medicinæ non imputandi.*
14 *Affectionum uis, non ars accuſanda eſt, ſi Medicus finem ſuum non conſequitur.*
15 *Ratio actiones plene abſoluit.*
16 *Morbi duplices, manifeſti, & occulti: & quòd horum certæ etiam ſint medelæ.*
17 *Morbi obſcuri qui. Ventriculi corporis duo qui cibos ſuſcipiunt, & dimittunt. Muſculi corporis.*
18 *Articulorum ligamenta quæ.*
19 *Morborum obſcurorum ſera cognitio quibus impudenda.*
20 *Naturæ in morbis depellendis prouidentia. Morborũ cauſas noſſe, eorumque impetum reprimere, eiuſdem eſt ſciẽtiæ. Qui, & qua ratione à morbis ſuperentur.*
21 *Morborum clandeſtinorum cura, quàm deſperatorum magis admiranda.*
22 *De excremẽtis, & qua ratione morbi ex his cognoſcantur.*
23 *Medendi arti cur ſerius fides habeatur. Medicus factis, non dicendo præſtet.*

1 SVNT quidam, qui id eſſe artem putant, reliquas Artes turpiter inceſſendo dehoneſtare: atqui id quidem ueluti putant, non tranſigunt, ut ego ſanè aſſero, ſed propriam cognitionem, ac ſcientiam ambitioſè oſtentant. Mihi uerò inuenire aliquid eorum, quæ nondum inuenta ſunt, quod ipſum notum, quàm occultum eſſe præſtet, ſcientiæ uotum ac opus, eſſe uidetur: ſimiliterque et ſemiperfecta ad finem perducere, et abſoluere. At uerò uerborum inhoneſtorum arte ad ea, quæ ab aliis inuenta ſunt confundenda, promptum eſſe, nihil quidem corrigendo: eorum uerò, qui aliquid ſciunt inuenta apud ignaros calumniando, non ſanè ſcientiæ uotum, aut opus eſſe uidetur, ſed proditio magis naturæ ſuæ, aut ignorantia artis: ſolis enim artis ignaris hoc ipſum factũ conuenit, qui contentioſe quidem geſtiunt, ac conantur, nequaquam uerò poſſunt maliciei ſufficere, ad hoc ut aliorum opera, quæ quidem recta ſunt, calumnientur; quæ uerò non recta ſunt, reprehendant. Eos quidem igitur, qui in alias artes hoc modo irruunt, quibus hæ curæ ſunt, quorumque id intereſt, et præſtare hoc poſſunt, prohibeant. Præſens uerò ſermo his, qui medicinam eo modo inuadunt, aduerſabitur, confidens quidem et animatus propter utilitatem eorum, quos inſectatur: copioſus uerò ob artem, qua præſtat et auxiliatur: potens autem ob ſapientiam, qua eſt eruditus.

2 In uniuerſum itaque nulla uidetur mihi ars eſſe, quę non exiſtat: abſurdum enim eſt, aliquid eſſe putare, quod non eſt: quoniam eorum quæ non ſunt, ſubſtantiam non uidens aliquis quomodo denunciare poſsit quòd ſint? ſi enim non exiſtentia uidere non datur, quemadmodum exiſtentia; haud equidem ſcio, quomó quis mente concipere queat ea, quę non ſunt, quemadmodum ea quæ ſunt, quæ certè oculis uidere eſt, menteque intelligere, quòd ſunt. Verùm ut ea nec uideas, nec intelligas, non ſimiliter contingere poteſt. Sed exiſtentia quidem ſemper uidentur ac cognoſcuntur: non exiſtentia autem, neque uidentur, neque cognoſcuntur.

3 Cognoſcuntur itaque demonſtratis iam artibus, et nulla eſt ars, quæ non eſt ſpecie quadam rerum uideatur; arbitrorque ſanè ego etiam nomina artibus ex ſpeciebus accipi, et imponi: abſurdum enim eſt, exiſtimare ex nominibus ſpecies rerum germinare, et prouenire: imò etiam impoſsibile exiſtit. Nomina enim lege quadam naturæ indita ſunt: ſpecies autem rerum non lege ſancitę ſunt, ſed naturæ germina exiſtunt. Atque hæc quidem ſi quis ex prędictis non ad plenum intelligat, in aliis ſermonibus fortaſsis clarius edocebitur. De medicina uerò, utpote de qua hic inſtitutus eſt ſermo, claram demonſtrationem faciam: et primum ſanè definiam quod ſentio.

4 Medicinam eſſe morbos ab ægris in totum tollere, et morborum uehementes impetus obtundere, et eorum qui a morbis uicti ſunt, curationem non aggredi, quum id in confeſſo ſit, quòd medicina tales ſanare non poſsit. Quomodo igitur hæc medicina faciat, et quali omnino facultate præſtet, de hoc iam reliquum ſermonem inſtituam. Cæterum in artis demonſtratione ſimul etiam ſermones illorum, qui eam dehoneſtare contendunt, quatenus quiſque eorum ſibi quid tràſegiſſe uiſus eſt, reuellam. Principiũ itaque ſermonis hoc erit, cui omnes aſſenſuros ſcio.

5 Quòd quidem aliqui a medicina curati ſanitati reſtituuntur, confitentur: quòd uerò non omnes, ob hoc iam ars ipſa uituperatur: aiuntque hi, qui eam peius inceſſunt, quòd hi, qui a morbis apprehendũtur, eoſq; euadunt, fortunę ope euadũt, et non auxilio ipſius artis. Ego uerò non priuabo quidem ipſe fortunam, tanquam nihil operęprecii faciat: puto enim morbis, qui male curantur, ut plurimum infortunium accedere: qui uerò bene, eos bonam fortunam nãciſci. Poſtea uerò interrogo, quõ poſsibile eſt, ſanatos

aliud

aliud quam artem cauſari, ſi quidem eius uſu,et miniſterio ſunt ſanati? nudam enim fortunæ ſpeciem eos reſpicere ac ſequi noluiſſe, ex hoc apparet, quòd ſeipſos arti concrediderunt. quare à gratia fortunæ refe renda liberi ſunt: ab ea uerò quæ arti debetur, minimè ſe uendicare poſſunt, quò minus ei ſanitatem acceptum ferant: in hoc enim quòd ei ſe commiſerunt ac concrediderunt, palam eſt ipſos ſpeciem eius eſſe contemplatos: uim uerò eius patrato opere cognouerunt. Dicet ſanè hic aduerſarius, quòd multi iam ægri etiam citra medicorum uſum ſint ſanati: & ego id dicentibus credo. Videtur autem mihi omnino fieri potuiſſe, ut & qui medicis non uſi ſunt, in medicinam inciderint; non tamen ut ſcierint quod in ipſa rectum fuerit, & quod non rectum: alioqui contigiſſet, ut ſeipſos eodem penitus modo curaſſent, quo curati fuiſſent, ſi medicos adhibuiſſent. Et hoc tandē magnum ſignum eſt eſſentiæ ipſius artis: nempe artem eſſe, & quidem magnam, quando ſanè etiam hi qui eam eſſe non putant, per ipſam ſeruari apparent: valde enim neceſſarium eſt, noſſe eos qui medicis etiam non ſunt vſi, ſi ægrotauerunt, & conualuerunt; quòd aut facientes aliquid, aut non facientes ſanati ſunt.

6 Aut enim inedia, aut edacitate, aut uberiore potu, aut ſiti, aut balneis, aut illuuie, aut laboribus, aut quiete, aut ſomnis, aut uigilia, aut his omnibus promiſcuè vtentes conualuerunt. Et ſanè propterea quòd opem ſenſerunt, ualde neceſſarium eſt ipſos noſſe, quòd fuerit aliquid quod opem tulerit. Et rurſus ſi quid detrimenti acceperunt, neceſſe eſt & detrimentum noſſe, & quòd fuerit aliquid quod damnum dedit, ac læſit: non enim quiuis cognoſcere poteſt ea, quæ commoditate, & detrimento ſunt diſparata. Si igitur is, qui ægrotauit, ſiue laudare, ſiue vituperare nouerit quid ex diæta, per quam conualuit; omnia hæc medicinæ eſſe cōperiet: & ſunt nihil minus ea, quæ damno fuerunt, quàm ea, quæ opem tulerunt, in teſtimonium arti, quòd ars ipſa ſit.

7 Quæ enim profuerunt, ob rectum uſum profuerunt: quæ uerò nocuerunt, ob id quòd non rectè uſurpata ſunt, nocuerunt. Atqui ubi rectum, & non rectū, utrunque ſuum finem habet, quomodo quis hoc artem eſſe neget? hoc enim ego artis expers eſſe dico, ubi neque rectum neque non rectum aliquid exiſtit. Vbi uerò utrumque horum ineſt, quomodo hoc nō artis opus, ſed potius inartificialitatis exiſtat?

8 Amplius autem ſi ex pharmacis purgantibus, & aluum ſiſtentibus ſolum, tum medicina, tum medici ſanationem facerent; infirmus ſanè ſermo meus meritò indicaretur. Nunc uerò hi, qui inter medicos maximè laudati ſunt, & diæta, & alijs medicaminum formis ſanant, quas ne idiota quidem artis ignarus ſi audiat, nedum medicus, artis eſſe negare queat.

9 Vbi igitur nihil neque in ipſis bonis medicis, neq; in arte medica inutile eſt, ſed in plurimis eorum, quę ex terra naſcuntur, & eorum etiam, quæ fiunt, ſpecies & formæ inſunt medelarum & pharmacorum; non eſt, quòd amplius aliquis eorum, qui ſine medico cōualuerunt, caſum ſpontaneum uero ſermone uehere poſſit, tanquam cauſam ſuæ ſanationis: ſpontaneum equidem nihil eſſe apparet, ac deprehenditur. Omne enim quod fit, propter quid fieri comperitur, atque etiam in ſingulis adeò propter quid fieri uidetur: ſpōtaneum uero nullam eſſentiam habere comperitur, ſed nudum tantùm nomen.

10 Medicina autem tum ex his, quæ propter quid de induſtria excogitata ſunt, eſſe apparet, tum eſſentiam amplius habere conſpicitur. Quare his quidem, qui fortunæ ſanitatem acceptam ferunt, artiq; derogant, hæc, quæ dixi, reſpondere quis poſſit. Cæterum eos, qui ob morientium calamitatem, artem demoliri cōtendunt, miror quanam memorabili ratione commoti, intemperantiam quidem morientium cauſam mortis non ſtatuunt: ſcientiam uerò eorum, qui medicinam exercent, accuſant, tanquam ſanè medici quidē ea, quæ non conueniant, imperare poſſint: ægri uerò, quæ imperata ſunt, tranſgredi non poſſint. Atqui longè magis rationi conſentaneum eſt, ægros non poſſe facere quæ imperantur, quàm medicos non conuenientia iubere.

11 Medici nanque ſana mente, ſanoq; corpore rem aggredientes, præſentia conſiderant, & de præteritis ſimiliter iuxta præſentia ratiocinantur, intantum etiā ut aliquando palàm gloriari ſoleant ægri, ſe illorum opera ſanitati reſtitutos eſſe.

12 Aegri uerò neque qua parte laborent, neque ob quam cauſam laborent, neque quid ex pręſentibus futurum ſit, neque quid ex horum ſimilibus fiet ſcientes, medici imperio ſubiacent, dolentes quidem ob præſentia, timentes autem futura: & pleni quidem morbo, inanes autem ciborum, ea quæ morbo grata ſunt, quàm quæ ad ſanitatem faciunt, aſſumere malunt, mori quidem non amantes, ſed tolerare tamen non potentes. Hoc modo autem affectos, utrum uериſimilius eſt, hos a medicis imperata facere, an alia facere quæ medici non iuſſerunt? aut medicos tales quales ſuperiori ſermone declaraui, non conuenientia imperare? Nonne multò magis hos quidem quæ conueniant iubere? illos autem temere & impotēter nolle obedire? atque ſic inobedientes in mortem incidere? Quæ ſanè qui non rectè conſiderant, cauſſas ad hos qui inculpabiles ſunt, referunt: eos uerò qui maxime accuſandi ſunt, a culpa liberant & defendūt.

13 Porrò ſunt item quidā, qui ob eos qui uictis a morbis curam adhibere nolunt, medicinam ipſam reprehendunt, dicuntq; ꝙ morbi, quos ſanare aggrediūtur illi, per ſeipſos fuiſſent ſanati. Qui uerò auxilio opus habent, eos non contingunt. Oportebat autem inquiunt, ſiquidem ars erat, omnibus æquè morbis ſanitatem afferre. Qui igitur hæc dicunt, ſi medicis indignarentur, quòd ipſorum talia dicentium, non ut delirantium curam habeant, meritò ſanè ſuccenſuerint magis, quàm quòd illa reprehendunt. Si quis enim ab arte potentiam in ea, quæ non profitetur, aut a natura facultatem in ea, ad quæ nata nō eſt, exigat, is ignorat inſaniam dementiæ potius, quàm ignorantiæ conuenire: quorum enim inſtrumentorum ſiue naturæ, ſiue artium facultatem obtinemus, per ea ſanè opifices eſſe poſſumus, per alia uerò minime licet. quum igitur homo morbo afficitur, qui uehementior eſt quàm medicinæ inſtrumenta, ne ſperare quidem oportet ut a medicina caueretur. Exempli enim gratia: Inter ea, quæ in medicina urendi uim habent, ignis extreme urit, uerum eo minus etiam alia multa. An uerò ea eis præſtantiora leuiores morbos curare non poſſint nondum ſatis conſtat, ualentiſſimos autem morbos potentiſſima etiam inſtrumenta curare non poſſe, quomodo non ſit manifeſtum? Quæ enim ignis nō

efficit, quomodo ea quæ ab illo non ſunt domita non oſtendát, quòd alia Arte opus habeant, & non ea in qua ignis inſtrumentum exiſtit?

14 Idem ſentio & de alijs inſtrumentis quęcunque medicinæ opus adiuuant, quorum omnium ſingulatim ſucceſſum ſi non aſſequitur Medicus, uim affectionis accuſare oportet, mea quidem ſententia, non ipſam artem. Qui igitur eos reprehendunt qui uictis a morbo manum adhibere recuſant, hortantur etiam ut ea quæ non conueniunt attingant, non minus quàm ea quæ contingere intereſt artis: quod quum faciunt, his quidem qui nomine medici ſunt admirationi ſunt, ab his uerò, qui arte præſtant, deridentur.

15 Nec uero adeò deſipiẽtes huius artis experti ſunt, neque uituperatoribus, neque laudatoribus indigent, ſed ratione, ad quam ſanè actiones opificum abſolutæ, plenæ ſunt, & quæ ab ea deſtitutę, mancæ. Amplius uerò etiam defectus aliquos quidem opificibus imputare oportet, aliquos uerò ipſis operibus. Quæ quidem igitur ad alias artes pertinent, aliud tempus, aliumq; ſermonem requirunt. Quæ uerò ad medicinam, qualia ſunt, & quomodo iudicanda, partim quidem ſuperiori ſermone oſtendimus, partim uerò præſenti oratione docebimus.

16 Sunt enim his qui hanc artem probe norunt, morbi partim non in obſcuro poſiti, & non multi; partim nõ in manifeſto loco hærentes, & multi ſunt: qui enim ad interna uertuntur, in obſcuro ſiti ſunt: qui uerò ad ſuperficiem corporis erumpunt aut tumeſcunt, manifeſti ſunt: exhibent enim ſeſe, ut tum uiſu, tum tactu, & ſoliditas & humiditas ipſorum percipiatur, & qui calidi ſint, quique frigidi ſentiantur: qui ſanè ſingulorum, aut præſentia aut abſentia tales exiſtunt. Atque horum quidem omnium in omnibus certas ac infallibiles medelas eſſe oportet, nõ ob id quòd faciles ſint, ſed quò certo inuento conſtent. Neq; uerò a quibuſuis uolentibus inueniuntur, ſed ab his qui uolunt, itemq; poſsũt. poſſunt autem, quibus tum diſciplina non eminus, ſed propè & largiter contigit, tum natura non infęlix liberaliter acceſſit. Ad manifeſtos quidem igitur morbos hoc modo artem diuite facultate præditam eſſe oportet. Neque uerò ad minus manifeſtos eam inopem, ac dubiam hærere conuenit.

17 Sunt autem morbi minus aperti, quique ad oſſa, quique ad uentriculum ſunt conuerſi. Habet autem corpus non unum uentriculum, ſed plures: duo enim ſunt qui cibum ſuſcipiunt & demittunt, aliique pręter hos plures, quos norunt hi, quibus hæc res curæ fuit. Quęcunque enim membra carnem in orbem circumſitam habent, quam muſculum adpellant, ea omnia uentriculum ſinum'ne habent: omne enim inconcretum, & quod non coaluit, ſiue pellicula, ſiue carne cõtegatur cauum eſt. Impletur autem dum ſanum eſt flatu, dum ægrotat ſanie. Habent itaque brachia talẽ carnem, habent & femora, habent tibiæ. Quin & in macilẽtis et excarnibus partibus eiuſmodi caro ineſt, ſimiliter et in carnoſis eſſe demõſtratum eſt: nam & qui thorax appellatur, in quo hepar continetur, & capitis circulus, in quo cerebrum concluditur: ipſumque adeò dorſum, ad quod pulmo uergit: horum membrorum nullum eſt quod non & ipſum uacuum ſit, ac multis ſegmentis plenum, ac quaſi diſcriminatum exiſtat, quę parum abeſt, ut uaſa exiſtant, quorum tamen aliqua habentem lędunt, aliqua uerò etiam proſunt.

18 Præter hæc autem & uenæ multæ, & nerui non in carne ſublimes, ſed ad ipſa oſſa protenti ligamentum ſunt articulorum. Ipſi etiam articuli in quibus oſſium, quæ mouentur, commiſſuræ, inuoluuntur, & horum nullum eſt, quod non ſubſpumoſum ſit, & circa ſe ſorulos habeat, quos ſanies prodit: quæ deductis ipſis multa, & magno multorum mœrore egreditur.

19 Ex prædictis itaque omnibus nullum eſt, quod oculis conſpicienti uidere, ac cognoſcere contingit: quapropter etiam obſcura mihi appellata ſunt, & ab arte quoque obſcura eſſe iudicata ſunt: non tamen quòd obſcura permaneant, & nos uincant, ſed quantum poſſibile eſt, cognoſcantur, & ſuperentur. Poſſibile autem eſt, quantum ægrorum naturæ ad conſiderandum conſerunt, & quantum eorum qui perſcrutaturi ſunt naturæ ad perſcrutandum aptæ ſunt: cum multo enim labore, & non modico tempore præ oculis uidentur, & cognoſcuntur: quæcunque enim oculorum conſpectum effugiunt, ea mentis oculis obtinentur, & ſuperantur. Quæcunque uerò ob id quòd non ſtatim cognoſcantur, ægri mala perpetiuntur: ea non ad medicos curantes ipſos, tanquam ad ipſorum autores referenda ſunt, ſed ad naturam ipſius ægri, itidemque ipſius morbi. Medicus enim quum non poſſit malum neque uiſu aſſequi, neque audiendo ex aliorum narrationibus cognoſcere; ratiocinatione ipſum perſequitur: etenim ipſi quoque ęgri qui obſcuro morbo laborant, ſi conentur medicis de morbis ſuis narrare, ex opinione magis, quàm ſcientia narrant: nam ſi ſciuiſſent, in ipſos ſanè medicos non incidiſſent, cum eiuſdem ſcientiæ ſit morborum cauſas noſſe, & morbos ipſos omnibus medicamentis, quæ augeſcere morbum prohibent, curare poſſe. Quando igitur neque ex ægri narrationibus ad infallibilem certitudinem peruenire poſſit; aliò certè reſpicere medicum neceſſe eſt. Quare huius tarditatis non ars ipſa, ſed corporum natura cauſa exiſtit.

20 Hęc enim malum ſentiens, mederi magnopere geſtit, conſiderans tamen, ne temeritate magis quàm conſilio, & ut facilitate magis, quàm uiolentia medeatur. Medicus uerò ſiquidem ſuffecerit ad cognoſcendum; ſufficiet etiam ad ſanandum. Si uero is, in quo morbus cognoſcitur, ſuperetur; ob id ſanè quòd ſerius medicum acceſſit, aut ob morbi celeritatem peribit: ſi enim ex æquo proceſſerit morbus cum medicina; uelocior non eſt. Si uerò præoccupauerit, uelocior omnino exiſtit. præoccupat autem tum propter corporum anguſtiam, in qua non in conſpicuo inhabitant morbi, tum propter ægrorum negligentiam: differunt enim et cunctantur, atque ubi iam a morbis ipſis apprehenſi ſunt, tum demum curari uolunt, ac expetunt.

21 Quare artis potentiam magis ex merito admiremur, ſi quem ex clandeſtino morbo ægrum reſtituat, quàm ſi impoſſibilibus, et deſperatis opem ferre moliatur. Nequaquã uerò in ulla aliqua iam inuẽtarum artiũ tale quiddã ineſt: ſed quę ex eis igne opificiũ exercent, igne non præſente, ocioſæ ſunt: ubi uerò illum contigerunt, operoſæ. Quæ item tractabili rerum materia artem ſuam exercent, ueluti aliæ quidem lignis,

aliæ

aliæ coriis, aliæ ſculpendo tum ære, tum ferro, aliiſque ſimilibus rebus earum quamplurimæ. Opera porrò, quæ ex hac materia, & cum huius materiæ inſtrumentis fiunt, tametſi facile retractari, ac corrigi poſsint, tamen non magis uelocitate quàm uelut decet perficiuntur, neque defunctorie tranſiliuntur: uerùm ſi quod inſtrumentum deſit, interim quieſcunt, quanquam etiam illis cunctatio, & tarditas ad opus commodius abſoluendum impedimento ſit, attamen opus laudatur, & præfertur. Medicina uerò aliquibus quidem ex ſuppuratione thoracis, aliquibus uerò iuxta hepar, & renes, aliis autem per omnes corporis uentriculos ęgrotantibus, eorum omnium inſpiciendi potentia priuata eſt: quod ipſum apud omnes in confeſſo exiſtit, alias tamen facultates coadiutrices adinuenit. Vocis nimirum claritatem & tarditatem, itemque fluxiones quæ ſingulis locis, per quos exitus eis dantur, deſtillare conſueuerunt: quarum modo odores, modo colores, deinde etiam ponderatam tenuitatem, ac craſsitiem obſeruat, ex eiſque ſigna tum eorum, quæ ægri iam perpetiuntur, tum quæ perpeti poſſint, colligit. Quum uerò hæc ſignificationem de ſe præbeant, neque ipſa natura uoluntaria dimittat, uires amplius, ac neceſsitates medicina ipſa inuenit, quibus natura coacta indemnis tamen concedat.

22 Natura autem ſtimulata & impulſa, artis peritis quæ facienda ſunt demonſtrat. Cogit autem partim coalitum in nobis calorem, pituitam per ciborum, ac potuum acrimoniam diffundere, quo intelligat quid ſibi uiſum ſit de illis, quæ ut uiderentur ipſa machinata eſt: partim uerò ſpiritum uelut delatórem, tum uiis arduis, tum curſibus accuſare ac prodere cogit. Quin & ſudores per prædicta ducens ac excludens, humorum calidorum exhalationem perficit. Sunt præterea quæ per ueſicam pergreſſa magis morbum oſtendere poſſunt, quàm quæ per carnem exhalarunt. Inuenit igitur & tales potiones, itemque cibos, qui calidiores aliàs calefacientibus exiſtentes, illaque & eliquant, & profluere faciunt, quæ ſanè non profluxiſſent, ſi non hoc modo tractata fuiſſent. Alia itaque ex aliis, & alia per alia prodeunt, quę corpus pergreſſa morbum ipſum produnt.

23 Vt nihil miri ſit, ipſis ſerius fidem haberi, & medendi conatus, ac aggreſsiones tardiores eſſe; quum ſic per peregrinas interpretationes ad medendi ſcientiam, ac cognitionem medici perueniant, ac erudiantur. Quòd igitur & rationes in ſeipſa plenas, & ad ferendum auxilium abundantes habeat medicina, & quòd morbis, qui corrigi non poſſunt meritò auxiliares manus negat, aut ſi fortè opem ferre molita eſt, citra culpam eam exhibet, id ipſum tum iam habitus ſermo manifeſtum facit, tum etiam artis peritorum demonſtrationes palam documentum præbent. Quas ſanè ex operibus iucundius, quàm ex ſermonibus oſtẽdunt; utpote qui dicendo non magnopere exercitati, multitudini fidem ſinceriorem ex his, quę uideat, quàm, quę audiat, facere malint.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Veteri Medicina.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Qualitates primas, neque fundamentum, neque ſcopum Medicinæ eſſe.*

2 *Artem conſtituunt obſernationes boni & mali. Artificum in Medicina differentia.*

3 *Cæleſtium ac ſubterranearum rerum ſcientia incerta. Medicinæ antiquitas, & certitudo.*

4 *Medicinam artem eſſe ex vulgari confeſſione, & victus ægrorum ac ſanorum differentia demonſtrat.*

5 *Idiotæ affectionum accidentia difficulter agnoſcunt.*

6 *Medicina neceſſariò inuenta.*

7 *Homines ab initio brutorum victu ſunt vſi.*

8 *Panis & Mazæ prima inuentio & confectio. Medici ferinam victus rationem primi temperarunt.*

9 *Medicina cur non putetur ars.*

10 *Medicina ex victus ægrorum, ac ſanorum differentia inuenta.*

11 *Sorbitionū inuento naturæ imbecilliores initiū dederūt.*

12 *Potus inuentum ac temperamentum. Sorbitiones inconuenientes morbis incrementa præbent.*

13 *Alimentum ſiccū propter ſuam fortitudinē magis lædit.*

14 *Manſuetam ac conuenientem victus rationem, ægros magis lædere, quàm ferinam ſanos.*

15 *Ars medica methodo quæſita inuenitur. Medicina non eſt res ſimplex & facilis. Famis vis.*

16 *Victus modus ex ſolo corporis ſenſu colligitur.*

17 *Medicus gubernatori ſimilis.*

18 *Vacuationis intempeſtiuæ non minora eſſe mala quàm repletionis.*

19 *Victus permutati mala.*

20 *Cibum ſemel aut bis aſſumere conſueti, qua ratione lædantur, ſi à conſuetudine receſſerint.*

21 *Natura imbecilles, citius à cauſis externis, & permutata victus ratione læduntur. Ars medica, propter certitudinem exactam, quæ in ea eſt difficilis, non eſt reijcienda.*

22 *Qualitates primas, neque Medicinæ proprium eſſe fundamentum, neque hominem lædere.*

23 *De Panis temperatura, quæſtio anceps. Panis pro ſua natura, naturas tam ægrorum, quàm ſanorum variè afficit.*

24 *Medicina Deo aſſcripta.*

25 *Qualitatum ſecundarum exceſſus, & ſecretio, hominem lædit. Item Cibi & potus incommodi & fortiores.*

26 *Cibi ad voluptatem comparati, qua ratione lædant. Robur & augmentum corporibus ex temperato contingit. Calidum, frigidum, humidum, ſiccum: nihil in ſe ipſo purum ac impermixtum inuentum.*

27 *Calidum aſſumere, non poteſt ægrotis imperari. Qualitates ſecundæ primis ſunt fortiores.*

28 *Frigidi temperamentum à calido, & contrà.*

29 *Corpora ſanorum quomodo extremè calfacias, aut refrigeres, per balnea ac exteriora.*

30 *Febre ardente laborantes non citò calore liberantur. Calidum non ſimpliciter febrium, aut afflictionum hominí cauſa.*

31 *Coryzæ ſeu grauedinis cauſa & curatio. Grauedo ex frigiditate.*

32 *Oculorum fluxionis cauſa & curatio. Concoctionis ratio ex temperatura mutua.*

33 *Fluxionum in fauces ratio. Morborum cauſa vitæ quæ ſunt. Epilogus de fluxionibus.*

34 *Qualitatum ſecundarum facultates, omnium malorum homini cauſa. Bilis æruginoſæ facultas.*

35 *Concoctionis humorum ſpecies variæ. Calidum & frigidum a natura non ſuperari. Calidum & frigidum, quid permutent, & quid non. Homo quando optimè diſpoſitus.*

36 *De homine quatenus Sophiſtæ ac medici aliquid cognouerint.*

37 *Vinum meracum largè hauſtum hominem aliquo modo debiliorem reddit. Caſeus gracilibus prodeſt. Caſeus non toti naturæ humanæ malus eſt, alioqui omnes ex æquo læderet.*

38 *Ciborum, balneorum, exercitiorum naturæ ignoratæ, medicis erroris cauſas præbent. Affectiones quæ in homine cognoſcendæ. Facultas & figura quid.*

39 *Figuræ quæ ad humiditatem ex corpore trahendam ſint idoneæ. Figuræ intra hominem quæ ſint.*

40 *Figuræ ſpongiformes. Strepitus ac ſonitus in cauis ac amplis partibus. Torpores et excreſcētiæ ex flatibus.*

41 *Flatus quomodo circa hepar contingentes, eius loci dolorem, ſuppurationes, ac tubercula excitent. Septū tranſuerſum cur ex flatibus minus ac rarius doleat.*

42 *Humorum in homine potentia & mutatio. Medico neceſſario cognoſcenda. Optima in omni re quænam.*

1 QVICVNQVE de Medicina dicere, aut ſcribere aggreſsi, hæc ſibi ipſis ſuppoſuerunt, calidum, aut frigidum, aut humidum, aut ſiccū, aut aliud quodcunque uoluerint, principium, cauſſamq; tum morborum, tum mortis hominibus, omnibus horum unum aut duo proponentes: hi in multis quidem quæ dicunt, manifeſtò erraſſe deprehenduntur. Iuſtior autem querela eſt de arte, quæ eſt, qua omnes in maximis utuntur, & bonos artifices maxime colunt.

2 Sunt autem opifices alii uiles, alii longè præſtantes: quod ſanè ſi non eſſet omnino in medicina, neque in ipſa obſeruationes eſſent, neque quicquam inuentorum, non utique extaret, ſed omnes æqualiter eius ignari, & inexperti eſſent, & per fortunā omnes ægrotorum res gubernarentur. Nunc uero res non ſic ſe habet, ſed quemadmodum aliarū omnium artium opifices multum inter ſe differunt, tum manu, tum mente, ſic etiam in medicina. Quapropter non cenſeo ego ipſam inani fundamento indigere, uelut obſcura & dubia, de quibus ſiquis dicere conetur, neceſſe eſt fundamento uti.

3 Velut ſi quis de ſublimibus in aere rebus, aut de ſub-

ſubterraneis dicat, & quomodo habeant ſciat, tamen neque dicenti, neque audientibus manifeſtum ſatis fuerit, uera'ne ſint, an ſecus: neque enim eſt ad quod quis ſe conferat, cuiq; innitatur, ut ueritatem cognoſcat. Medicina autem iam ab antiquo exiſtit, & principium, & uia inuenta, per quam inuenta, & multa & probe habentia comperta ſunt, per multum adeò tẽpus & reliqua deinceps inuenientur, ſi quis idoneus ſit, & iam inuentorum gnarus, ex his ad perquirendũ procedat. Quicunque uerò his reiectis, ac omnibus reprobatis, alia uia, aliaq́ue forma inquirere conatur, & quid inueniſſe gloriatur, falſus eſt, & fallitur: impoſsibile enim id eſt.

4 Verùm ob quas neceſsitates impoſsibile ſit, ego demonſtrare conabor, docens, ac demonſtrans, quòd ars exiſtat. Ex hoc autem palàm fiet, impoſsibile eſſe aliquo alio modo inueniri. Videtur autem mihi maxime, de hac arte dicturum oportere uulgo, ac plebeis hominibus nota dicere. Neque enim de alio quopiam, neque quęrere, neque dicere conuenit, quàm de affectionibus, ex quibus illi ipſi ægrotant.

5 Ipſos quidem igitur ſuas ipſorum affectiones condiſcere, quomodo fiunt ac deſinunt, & quibus occaſionibus augeſcunt ac deficiunt, quum idiotæ ſint nõ eſt facile, uerùm ab alio inuentas ac proditas, procliue. Nihil enim libentius quiſque recordatur quàm quæ ſibiipſi accidiſſe audit. Si quis autem idiotarum ſententia deſtituetur, & audientes non aſficiet, ille & ueritatis compos non fiet, & propterea neque fundamento neque ſcopo opus habet. Etenim Ars medica neque inuenta ab initio fuiſſet, neque quæſita: nihil enim ea opus erat ægrotis hominibus, ſi eadem diæta uterentur, & aſſumerent quæ ſani edunt ac bibũt, imò etiam alterius cuiuſdam diætæ uſus eis profuiſſet, ſi non alia fuiſſent his meliora.

6 Nunc autem ipſa neceſsitas homines coegit Medicinam inquirere ac inuenire. Quoniam ægrotis eadẽ in cibo aſſumentibus, quæ ſani ſolent, non fuit utile, uelut neque nunc utile exiſtit. Quin ut rem altius expendamus, neque ipſam ſanorum diætam, ac alimoniam qua nunc utuntur, inuentam fuiſſe cenſeo, ſi ſuffeciſſet homini idẽ cibus, ac potus, qui boui ac equo, & omnibus aliis præter hominem, ueluti ſunt ex terra naſcentia, fructusq́ue, ac herbæ, & fœnum: ex his enim nutriuntur, & augeſcunt, & illæſi degunt, nõ indigentes alia diæta.

7 Quanquam egò ſanè ab initio etiam hominẽ tali uictu uſum eſſe putem. Quæ uerò nunc inuenta ſunt edulia, multa arte excogitata, & multo tempore producta eſſe mihi uidentur, quum multa, & grauia, ex robuſto ac ferino uictu homines paterentur, qui intemperatus, & magnas uires habens ingerebatur, qualia ſanè etiam nunc ex ipſo paterentur, doloribus uehemẽtibus, & morbis obnoxii, & breui etiam morti. Veriſimile eſt autem hæc mala tunc minus perpeſſos ipſos eſſe, propter conſuetudinem: quãquam etiam tũc uehementer afflicti ſint, & conſentaneum eſt plurimos, & debiliore natura præditos periiſſe, eos uero, qui uictum illum ſuperare poterant longiori tempore duraſſe ac reſtitiſſe. Quemadmodum etiam nũc ex ualidis eduliis aliqui facile liberantur, aliqui cũ multis doloribus ac malis. Ob hanc itaque neceſsitatẽ & illi mihi uidentur quæſiuiſſe uictum naturæ conuenientem, & inueniſſe hunc, quo nunc utimur.

8 Ex tritico igitur macerato, & à cortice purgato, molitoque ac cribrato, & ſubacto ac aſſato, panem fecerunt. Ex hordeo uero mazam, aliaq́ue multa ex hoc excogitantes, coxerunt, & aſſarunt, & miſcuerunt, fortiaq́ue, & intemperata debilioribus temperarunt, effingentes omnia iuxta hominis naturam ac uires, quæ quidem fortiora eſſent, ab ipſa natura non poſſe ſuperari, ſi ingeſta eſſent, exiſtimantes: ab his ipſis quoque dolores, & morbos, ac mortes oriri iudicantes: contrà ab his, quæ natura domare poſſet, alimentum & augmentum & ſanitatem. Porrò inuento huic quodnam iuſtius, aut magis conueniens nomen quis impoſuerit quàm medicinæ? quandoquidem ad hominis ſanitatem, alimentumq́ue ac ſalutem inuentum eſt, in permutationem illius uictus, ex quo dolores & morbi fiunt.

9 Si uero ars ipſa eſſe non putatur, nihil abſurdi eſt: nam cuius nemo ignarus eſt, ſed ſcientes omnes, ob uſum & neceſsitatem, eius non conuenit aliquem artificem appellari. Atqui inuentum ipſum & magnum & multæ artis, ac conſiderationis exiſtit. Quinetiam in hunc uſque diem exercitiorum, & reparandarum uirium curam gerentes, ſemper aliquid amplius adinueniunt, iuxta eandẽ uiã inueſtigantes qđ quis edens ac bibens maxime ſuperet, ac ſeipſo fortior euadat.

10 Conſideremus itaque & confeſſam ab omnibus Medicinam, eam uidelicet, quæ propter ęgros inuẽta eſt, an & nomen & artifices habeat, & ipſa dominari ipſis uelit, & unde tandem initium ſumpſit. Mihi equidem, uelut in principio dixi, nemo ne quæſiuiſſe quidem Medicinam uidetur, ſi idem uictus, & ægrotis & ſanis conueniſſet. Itaque uſque in hũc diem hi, qui Medicina non utuntur Barbari, ac Græcis confines, eodem modo, quo ſani uictitant ad uoluptatem, & à nullá re, quam concupiſcunt, abſtinent, neque quicquam deuitant. Cæterum qui Medicinam quæſiuerũt, ac inuenerunt, eandem cum illis, de quibus ſuperiori ſermone dictum eſt, ſententiam habuerunt, & primum quidem ex his ipſis cibis copiam detraxerunt, & pro multis paucos ſtatuerunt.

11 Quum uero ipſis aliquando hoc ad aliquos ægrotos ſufficeret, palamq́ue fieret quod prodeſſet, non tamen omnibus, ſed eſſent quidam ita habentes, ut neque modicos cibos ſuperare poſſent, imbecilliore ſanè quopiam tales indigere illis uſi ſunt, ſorbitionesq; inuenerunt pauca ex fortibus multa aqua permiſcentes, & robur ipſum tẽperatura ac coctura detrahẽtes.

12 Quod ſi qui neque ſorbitiones ſuperare poſſent, his detraxerunt etiam ipſas, & ad potiones peruenerũt, obſeruaruntq́ue, ut & hæ tum uſu, tum copia moderate haberent, & neque plures quàm oportet, neque meratiores & intemperatiores, neque defectuoſiores offerentes. Probe autem noſſe oportet quibus ſorbitiones in morbis non conducunt. Nam ſtatim ubi hoc fecerint exacerbantur ipſis febres, ac dolores, & manifeſtum fit, quòd aſſumptum morbo quidẽ alimentum, ac incrementum præbet, corpori uero tabes, & infirmitas exiſtit.

13 Quicunque uero homines in hac affectione exiſtẽtes ſiccum cibum aſſumunt, aut mazam aut panem, etiamſi ualde modicum, decuplo magis, & manifeſtius læduntur, quàm ſi ſorbitione uſi eſſent, ob nullam aliam cauſſam quàm fortitudinem edulii ad affectionem, in quo ſorbere conducit, edere autem non. Sin

plura

plura comederit; plus utique lædetur: ſi uero pauca; dolebit tamen omnino. Omnes itaque doloris cauſſæ ad idem reducuntur, nimirum fortiſsima edulia maxime, & maniſeſtiſsime hominem lædere, ſiue ſanus ſit, ſiue ægrotus. Quid igitur aliud cogitaſſe uideri queat hic appellatus Medicus, & confeſſus artifex, qui ægrorum diætam, ac uictum adinuenit, quàm ille, qui ab initio omnibus hominibus uictum quo nunc utimur, ex agreſti illo, ac ferino reperit, ac ſubornauit? Mihi equidem uidetur idem modus, & unum quoddam, ac ſimile eſſe inuentum: hic enim ea, quæ natura humana ſana ſuperare non potuit incidentia, & ingeſta, propter feritatem, intemperantiamque: ille uero qualicunque tandem unuſquiſque affectione teneretur, ut ſuperare non poſſet, eadem detrahere quæſiuit, ac inſtitit. Quid hoc ab illo differt? præterquam quòd multiplicior, & uariegatior, ac maioris negotii eſt hæc ſpecies. Verum principium fuit illa, quæ prius eſt producta.

14 Si uerò quis conſideret, quæ ſit ægrotorum diæta, cõparatione ad ſanorum diætam facta, is inueniet hanc ægris nocentiorem, quàm eã quæ ferarum eſt, & aliorum animalium ſanis: etenim uir laborãs morbo neque difficili & intolerabili, neque rurſus leui & deſpicabili, ſi panem aut carnem, aut aliud quid ex his, quæ ſani edentes iuuantur, comedere uolet, non multum, ſed multo minus, quàm ſanus poterat, contingat autẽ ut nec ſit, qui eum delinquere admoueat. Alius contrà ſanus naturam habens nõ omnino debilem, neque rurſus fortem, ſi comederit quid eorum, quæ bos aut equus comedens iuuatur, & edat ſanè eruum, aut hordeum, aut aliud quid huiuſcemodi; non multum, ſed multo minus quàm poteſt. Sanus utique qui hoc fecerit, minus & dolebit, & periclitabitur quàm ægrotus ille, qui panem aut mazam intempeſtiuè ingeſsit. Hæc itaque omnia ſigna ſunt, quòd ipſa ars medica uia aut methodo quæſita inueniri poſsit.

15 Si quidem igitur ſimpliciter, uelut aliqui putant, quæ fortiora ſunt nocerent, quæ debiliora prodeſſent, & nutrirent, tum ægrum, tum ſanum, facilis ſanè res erat: multum enim de ſecuro detrahere oportebat, ut ad debiliſsimum deduceretur. Nunc autem non minus delictum, nec minus lędit hominem; ſi pauciora, & defectuoſiora quàm ſatis eſt aſſumantur: fames enim magnam potentiam in naturam hominis habet & ſanandi & debilitandi & occidendi. Multa uero etiam alia mala, diuerſa quidem ab his quæ ex repletione fiunt, non minus autẽ grauia uacuationis ſunt, quapropter multo uariegatior eſt, & maiorem diligentiam requirit. Oportet enim modum aliquem coniectare.

16 Modum autem, neque põdus, neque numerum aliquem, ad quem referas, cognoſces: certitudinẽ enim exactam non reperies aliam, quàm corporis ſenſum. Quapropter operoſum eſt ita exacte condiſcere, ut parum in alterutram partem delinquas: quanquã ego etiam eum medicum uehementer laudarim, qui parum delinquat: certitudinem autem exactam raro uidere contingit.

17 Quare pleriqne Medici eadem, quæ mali gubernatores in ſe admittere mihi uidentur: etenim illi quum in tranquillitate gubernantes delinquunt, non fiunt manifeſti: quum uero deprehenderit ipſos uentus magnus, & tempeſtas, palam iam cõſpicui ſunt omnibus hominibus, quòd ignorantia & culpa erroris ſui nauẽ perdiderunt. Sic ſanè etiam mali & plurimi medici, quum curant homines nihil graue patientes, in quos ſiquis etiam maxime delinquat; nihil graue faciat. Sunt autem multi tales morbi, & multo ſæpius quàm graues hominibus accidunt. In talibus ſanè delinquẽtes, non fiunt maniſeſti idiotis hominibus. Vbi uero obtigerit magnus, & fortis, & periculoſus morbus, tunc ipſorum delicta, & ars omnibus in conſpicuo ſunt: neque enim longè abſunt ſingulorum pœnæ ac cruces, ſed breui adſunt.

18 Quòd autem non minores afflictiones ab intẽpeſtiua uacuatione quàm à repletione hominibus contigant, probe diſcemus, ſi in ſanis rem expẽderimus. Sunt itaque aliqui ipſorum quibus ſemel in die cibum capere conducit, & hoc propter utilitatem ſic obſeruant. Alii etiam prandent, propter eandem neceſsitatem: ſic enim ipſis conducit. Sed & quidam non propter utilitatem, ſed aut ob uoluptatem, aut ob alium aliquem caſum alterutrum faciunt: plurimorum enim hominum nihil intereſt utrum tandem faciant, ſiue ſemel tantum edant, ſiue etiam prandeant, hac conſuetudine uti.

19 Sunt autem quidam, qui non poſsint extra utilitatem facientes facile degere, ſed contingit utriſque ipſorum, per diem unum, atque eum non ocioſe permutantibus, immenſa afflictio. Alteri enim ſi pranſi fuerint, idque eis non conducat, ſtatim graues, & corpore ſegnes fiunt, itemque mente pigri, hiatuque, ac oſcitatione, & dormitatione, & ſiti pleni. Si uerò etiã inſuper cœnauerint, & flatus, & tormina, & aluus effringitur, & multis magni morbi principiũ hoc fuit, ſi eoſdem cibos, quos ſemel inſumere conſueuerũt, bis aſſumant, & nihil his amplius. Alteri uerò ſi prandere conſueuerunt, idque ipſis conducat, & non pranſi fuerint, mox ubi tempus præterierit, ſtatim impotẽtia uehemens, tremor, animi deliquium, poſtea oculi pallidi, urina craſſa, & calida, os amarum, & uiſcera pendere ipſis uidentur, uertigo, iracundia, triſtitia. hæc autẽ omnia ubi cœnare tentauerint. Deinde autem pranſuri conſumere non poſſunt quæ prius cœnarunt, atq; hęc ipſa cum tormine ac ſtrepitu deſcendentia aluum concludunt, ipſique ægre dormiunt, inſomniaque cõturbata ac tumultuoſa habent, pleriſque uero etiã horum hæc ipſa aluus morbi principium fuit. Conſiderare porrò oportet ob quas cauſas hęc ipſis acciderunt.

20 Et ſanè puto his qui cibum ſumere conſueuerunt, quòd non expectauerunt iuſtum tempus, donec ipſorum uenter pridie ingeſtos cibos perfectè conſumpſiſſet, & exuperaſſet, euacuatuſque eſſet ac quieuiſſet, ſed in feruentem adhuc & fermentatum nouos ingeſſerunt. Eiuſmodi autem uentres multo tardius concoquũt, & maiori opus habent ceſſatione, ac quiete. His uero qui prandere aſſueti fuerunt, quòd nõ ubi citiſsime alimento corpus indigebat, & iam priora cõſumpta erant, nec habebat aliquam amplius fruitionem, ſtatim ipſi nouum alimentum ſuppeditatum eſt. deficit autem, & conſumitur præ fame. Nam omnia, quæ tales homines perpeti dixi fami imputo.

21 Dico autem etiam alios omnes homines, qui duos aut tres dies inediam pertulerint, eadẽ paſſuros eſſe, quæ de impranſis dixi. Cæterum tales naturas, quæ cito & fortiter eiuſmodi delictis offenduntur, imbecilliores aliis eſſe cenſeo, proximus eſt autem imbecillis languenti: uerum imbecillior eſt languens, & plus laborare contingit ipſum, ubi iuſtum tempus non eſt

aſſe-

aſſequutus. Quum itaque eiuſmodi exacta certitudo circa artem exiſtat, difficile eſt ſemper quod rectiſsimum eſt aſſequi. Multæ autẽ ſpecies in Medicina ad tantam certitudinem perueniunt, de quibus dicetur. Non cenſeo itaque propter hoc artem uelut non exiſtentem, neque probe inueſtigatam, ueterem oportere reiici, quòd non habeat circa omnia certitudinem exactam. Verùm multo magis propterea quòd propinqua eſt recto, ſimulq́ue ratione poſsit ad ipſum peruenire, admirari oportere cenſeo ea, quæ ex multa ignorantia ſunt eruta, & inuenta, quòd probe, & rectè adinuenta ſunt, & non a fortuna, aut caſu.

22 Porrò ad eos, qui nouo modo artem ex ſcopis, ac fundamentis ſuppoſitis quærunt, ſermonem reducere nolo. Si enim calidum eſt, aut frigidum, aut ſiccũ, aut humidum, quod hominem lædit; & oportet rectè medentem auxiliari, calido quidem in frigidum permutato, frigido uerò in calidum, ſicco in humidum, humido in ſiccum. contingat mihi homo non fortis naturæ, ſed ex debilioribus, hic autem triticum edat, quod ex area ſuſtulit crudum, & non elaboratum, & carnes crudas, & bibat aquam. Hoc uictu utens ſatis ſcio, quòd multa, & grauia perpetietur: nam & doloribus uexabitur, & corpus debile euadet, & uẽter corrumpetur, & multo tempore uiuere nõ poterit. Quod igitur auxilium præparare oportet ſic habenti? calidũ, an frigidum, uel ſiccum, uel humidum? ſimplex enim eſt quodcunque ex iſtis. Si enim id, quod ipſum lædit, aliquod ex his eſt, contrario ſoluere oportet, ac liberare, quemadmodum ipſorum ſermo teſtatur. Atqui certiſsimum, & maniſeſtiſsimum medicamentum eſt, uictum quo utebatur auferre, & pro tritico panem dare, pro crudis uerò carnibus coctas, inſuperq́ue uinũ propinare. His permutatis impoſsibile eſt non fieri ſanum; niſi penitus fuerit tempore, ac uictu corruptus. Quid itaque dicemus? Num quòd ipſi a frigido aſflicto calida hæc oblata auxilium tulerunt, aut contra? Equidem opinor me multam hæſitationem interrogato præbiturum eſſe.

23 Nam qui panem ex tritico parauit, calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum abſtulit: panis enim & in ignem & in aquam datur, & multis aliis elaboratus eſt, quorum ſingula propriam uim, & naturam habent, & aliqua quidem a natura in ipſo exiſtentia abiit, aliis autem temperatur, ac permiſcetur. Sed & hoc ſcio, quòd in corpus hominis refert panis purus, aut cui nihil furfurum deceſsit, & ex tritico non decorticato, aut decorticato, & multa aqua ſubactus, aut contrà, & ſuperaſſatus aut crudior, aliaq́ue præterea infinita. Similiter etiam de maza, & ſingulorum adeò uires magnæ, alteraq́ue alteri nihil ſimile habet. Quicunque autem hæc non conſiderans non nouit, haud ſcio quomodo ille affectiones in homine cognoſcere poſsit: ab unoquoque enim horum afficitur & alteratur homo, uel hoc, uel alio modo, & ex his omnis uita & ſano, & ex morbo conualeſcenti, & ægroto. Nihil igitur utilius, neque magis neceſſariũ quàm hæc cognouiſſe: quod & probe, & conuenienti ratiocinatione inueſtigantes, iuxta hominis naturam hæc primi inuentores inuenerunt.

24 Iudicaueruntq́ue artem dignam, quæ Deo adſcriberetur, quemadmodum etiam eſt receptum: non enim ſiccum, neque humidum, neque calidum, neque frigidum, neque aliud quicquam ex his putauerunt hominem lædere, neque aliquo horum homini opus eſſe opinati ſunt, ſed quod in unoquoque forte & humana natura potentius eſt, quodq́ue non poſsit ſuperare, hoc ipſum lædere duxerunt, & hoc auferre quæſierunt. fortiſsimum autem eſt inter dulcia, dulciſsimum, inter amara, amariſsimum, inter acida, acidiſsimum, & in omnibus adeò rebus uigor ipſe ac ſummum: hæc enim & in homine ineſſe uiderunt, & hominem lædere. Ineſt enim in homine & amarum, & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidum, & alia infinita, omnigenas facultates habentia, copiamq́ue, ac robur. Atque hæc quidem inxta ac inter ſe temperata, neque conſpicua ſunt, neque hominem lædunt.

25 Vbi uerò quid horũ ſecretum fuerit, atque ipſum in ſeipſo fuerit, tunc & conſpicuum eſt, & hominem lædit. Quin & ex cibis quicunque nobis incommodi ſunt, & ingeſti hominem lædunt, horum unuſquiſque aut amarus eſt & meracus ac intemperatus, aut ſalſus aut acidus, aut alius quis intemperatus & fortis: & propterea turbamur ab ipſis, quemadmodum etiam ab his, quæ ex corpore excernuntur. Omnia autem quæ edit, aut bibit homo, talia edulia palàm eſt minime hoc intemperato, & diſsidente, ac excedente ſucco participare, uelut ſunt panis, & maza, & his ſimilia, quibus adſuetus eſt homo plurimis et ſemper uti.

26 Exceptis his, quæ ad uoluptatem ac delicias condiuntur ac præparantur: & ab his plurimis in hominem ingeſtis turbatio, ac ſecretio corporis facultatum minime contingit. Verùm robur & augmentum, ac alimentum præſertim, per nihil aliud contingit, quàm quod probe temperatum eſt, & nihil habet intemperatum, neque forte, ſed totum unum factum eſt & ſimplex, & non forte. Et ualde ſanè dubito ego, quoniam modo hi, qui talem ſermonem proferunt, & artem ex hac uia ad ſcopum abducunt, curaturi ſint homines, quemadmodum proponunt: non enim eſt ipſis, uelut ego opinor, inuentum quid ipſum in ſeipſo calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum, quod nulla alia ſpecie communicaret. Verùm arbitror eoſdem potus, ac cibos ipſis eſſe, quibus omnes utimur. Apponunt autem alii quidem, quòd ſit calidus, alii frigidus, alii quòd ſiccus, alii humidus.

27 Quoniam illud ſanè dubium eſt, imperare ægroto calidum quid aſſumere: ſtatim enim interrogabit quid ſit illud, ut nugas producere neceſſe ſit, aut ad aliquid eorum, quæ ſunt, confugere. Si autem eſt calidum quoddam acerbum exiſtens, aliud uero calidũ fluidum, aliud calidum tenue (ſunt enim & alia calida etiam alias uires ſubcontrarias ſibipſis habẽtia) quod igitur ipſorum aſſumere oportebit? calidum & acerbum, an calidum & fluidum, aut ſimul frigidum & acerbum? nam & hoc eſt, itemq́ue frigidum & fluidũ. Etenim quod ego ſcio, totum cõtrarium ab utroque ipſorum euenit, idq́ue non ſolum in homine, ſed etiã in corio ac ligno, et aliis multis rebus, quæ magis ſtupidum ſenſum habent, quàm homo: non enim calidum eſt, quod magnam uim habet, ſed ipſum acerbũ et fluidum, et alia, quæ a me relata ſunt, tum in homine, tum extra hominem, ſiue edantur, ſiue bibantur, ſiue forinſecus illinantur, aut quomodocunque formàta adhibeantur. Frigiditatem autem, et caliditatem ego omnium facultatum minimè potentes eſſe in corpore exiſtimo, ob has ſanè cauſſas. Quo equidem

dem

dem tempore ipſa inter ſe permixta ſimul frigidum, ac calidum fuerint, non lædunt.

28 Temperamentum enim & moderatio contingit frigido à calido, & uiciſsim calido à frigido. Vbi uero ſeorſim utrunque ſecretum fuerit, tunc affligit. In hoc itaque tempore quum frigidum intus generatur, & cito hominem affligit; primum propter hoc ipſum adeſt calidum, inde adeò ex homine ipſo, nullo alio auxilio, neque præparatione opus habens. atque hoc & in ſanis hominibus, & in ægrotis operatur.

29 Itaque ſi quis ſanus hyeme corpus perfrigerare uelit, aut frigidæ lotione, aut alio quopiam modo, quanto id amplius fecerit, ſi modò non omnino corpus cõgeletur, ubi neſtimenta acceperit, & ſub tegmen uenerit, magis & amplius corpore caleſcit. Rurſus ſi qs fortiter calfieri uelit, aut calido lauacro, aut multo igne, inde uerò eandem ueſtem habens in eodẽ loco conuerſari, in quo perfrigeratus, multo apparebit frigidior, & longè horridior, quàm aliquis qui præ æſtu uentilationem admiſit, & ſibiipſi frigus præparauit, atque ſic ex hoc modo recreatus eſt: nam qui hoc facit, decuplo maiorem æſtum, ac ardorem percipit, quàm is, qui nihil tale facit. Verum ſunt adhuc teſtimonia multo maiora. Quicunque per niuẽ, aut aliud frigus iter facientes, excellenter frigeſcunt aut pedibus, aut manibus, aut capite, ubi ſe continuerint in noctem, quum cooperti fuerint, & in tẽpore extiterint, ab æſtu, & pruritu uexantur, quibuſdam etiam bullæ uelut ambuſtis ab igne exurgunt, neque prius hoc patiuntur quàm calfiant: adeò prompte utrunque ipſorum ad alterum accedit. poſſem & alia innumera recenſere. Cæterùm circa ægrotos, nonne quibus rigor contingit, his acutiſsima febris relucet? ſed nõ adeò fortiter, uerum pauco tempore quieſcens, & aliàs ferè innoxia, & quo tẽpore affuerit, per calida, & per totũ corpus penetrans, deſinens maxime in pedes, ubi ſanè rigor & frigus ualidiſsimum diutiſsime durauit. Rurſus cum ſudor prodierit & febris deceſſerit, multo magis frigeſcit æger, quàm ſine apprehẽdiſſet quidem ab initio. Cui igitur breui adeò contrarium accedit, cuique uis adimitur ſua ſponte, quidnam ab hoc magnum aut graue fiat? aut quid opus eſt multo ad hoc auxilio?

30 Verum dixerit aliquis. Qui ardenti febre febricitant, itemque peripneumonis, & aliis fortibus morbis, non cito ex calore liberantur, neque adeſt hic frigidum aduerſus calidum. Atqui ego hoc maximum ſignum eſſe puto, quòd non propter calidum ſimpliciter homines febricitent, neque hoc ſit ſimpliciter afflictionis cauſſa: ſed eſt & amarum ac calidum idẽ, & calidum ac acidum, & ſalſum ac calidum, & alia infinita, & rurſus frigidum cum aliis facultatibus coniũctum. hæc itaque ſunt quæ lædunt. Simul adeſt autẽ & calidum robore participans, nimirũ ducens & exacerbans & augens ſimul cum illis, uerùm nullam potentiam, maiorem quàm conuenit uidelicet, habens. Atque hæc quidem ſic ſe habent. Signa porrò primũ quidem manifeſtiſsima producemus, quorum omnes iam ſæpe experientiam ſumpſimus.

31 Itaque quibuſcũque noſtrum grauedo innaſcitur, & fluxus per nares mouetur, hic ut plurimum acrior eſt eo qui prius erat, & quotidie ex naribus prodibat, & tumeſcere facit naſum, & exurit calentem, & extreme ignitum. ſi uerò manũ admoueas, & diutius perſeuerauerit, etiam exulceratur locus minime carnoſus, & durus exiſtens. Sedatur autem aliquo modo ardor in naribus, non quum fluxus prodit, & inflammatio conſiſtit: ſed poſtquam fluxus craſsior, & minus acris, concoctuſque, & magis permixtus priore fuerit; tunc ſanè iam etiam ardor ceſſat. Rurſus autẽ aliis ex frigiditate ipſa ſola manifeſte grauedo fit, nullo alio accedente. Omnibus autem liberatio hæc eſt, ut ex frigiditate quidem affecti percalfiant, ex ardore uerò perfrigerentur, atque hæc breui accedunt, & cõ coctione nulla opus habent. Reliquæ autem omnes fluxiones, quas propter humorum acrimonias, & intemperantias ego fieri ſentio, reſtituuntur & curãtur, ubi temperatæ fuerint, & concoctæ.

32 Rurſus quæcunque fluxiones ad oculos uertuntur, ut fortes, & omnigenas acrimonias habentes, exulcerant quidem palpebras, erodunt autem aliquorum genas, & ſub oculis & partes, ad quaſcunque tandem influxerint, rumpunt etiam, & peredunt eam, quę oculum ambit, tunicam. dolores autẽ, & ardor, & inflammatio extrema adſunt aliquãdiu, donec fluxiones fuerint concoctæ, & craſsiores redditæ, & lemæ ab ipſis extiterint. Fit autem concoctio ex permixtione, temperaturaque mutua, & quaſi coctura.

33 Quinetiam fluxiones in fauces delabentes, ex quibus raucedines fiunt, anginę, eryſipelata, peripneumoniæ: Omnes hæ primum quidem ſalſæ, & humidę, acreſque deſcendunt, & in talibus morbi firmantur. Vbi uerò craſsiores, & maturiores factæ fuerint, & ab omni acrimonia liberatæ; tunc iam & febres, & alia hominem lædentia ſoluuntur. Oportet autem utique cauſſas uniuſcuiuſque ea putare, quæ quum adſunt, talem modum fieri neceſſe eſt, quum permutantur in aliud temperamentum, ceſſare. Quando igitur ab ipſa caliditate ſincera, aut frigiditate fluxiones contigerint, & nulla alia facultate participauerint, ſic ſanè ſedabuntur, ubi ex frigido in calidum permutatæ fuerint, & ex calido in frigidum. Permutantur autem eo, quem dixi modo.

34 Amplius porrò etiam alia quæcunque mala homo patitur, omnia à facultatum potentijs proficiſcuntur. Itaque quum amaritudo quædam diffuſa fuerit, quam bilem flauam appellare ſolemus, quales ſtatim anxietates & æſtus, & impotentiæ occupant? Verum ubi liberati fuerimus ab illa, & purgati, aut ſponte, aut per medicamentum, ſi modo tempeſtiuè quid ipſorũ fiat, manifeſtè & a doloribus, & a calore liberamur. Quanto autem tempore eadem eleuata fuerit, & cruda, & meraca, ac intẽperata, nulla ante neque dolores, neque febres ſedare poſsis. Et quos quidẽ acuta, acriſq; ac æruginoſa bilis affligit, quales mox rabies, & morſus uiſcerum, ac pectoris, & deſperatio? Non ſedãtur autem hæc priuſquam eadem expurgetur, & proſternatur, & aliis permiſceatur.

35 Concoqui autem, & permutari, attenuarique ac craſſeſcere in humorum ſpeciem, per multas, & omnigenas ſpecies contingit. Quapropter & iudicationes, & numeri temporum, in talibus multum poſſunt. Hæc uero omnia minime contingit calidum, aut frigidum perpeti: neque enim hoc putreſcere, neque craſſeſcere poterit. Quid autẽ ipſum eſſe diceremus? & temperamentum ipſorum eſt, uerũtamen inter ipſa mutuo iam habens; quoniam nulli alii permixtum calidum, deſinit eſſe calidum, quàm frigido: ſic rurſus

non permutatur alio frigidum, quàm calido. Reliqua omnia in homine, quanto pluribus miſcentur, tanto mitiora, ac meliora fiunt. At uerò homo omnium optime diſpoſitus eſt, ubi concoqui, & in quiete eſt, nullam peculiarem uim præ ſe ferens. De his igitur ui deor mihi abunde demonſtrationem feciſſe.

36 Porro Medici quidam, itemque Sophiſtæ dicunt, quod impoſſibile eſt medicinam cognoſcere eum, qui non nouit, quid ſit homo, & quomodo primum factus, & compactus ſit. Ego uerò ea, quæ alicui ſophiſtæ, aut medico, de natura dicta ſunt, aut ſcripta, minus cenſeo medicæ arti conuenire, quàm pictoriæ. Iudico autem de natura aliquid manifeſtum, ac euidens cognoſcere, ex nulla parte aliunde contingere, quàm ex Medicina. atque hoc tunc condiſcere poſsibile eſt, ubi quis ipſam Medicinam totam recte comprehenderit. Verum quatenus illi prodiderunt, multi mihi cognouiſſe uidentur. cognouiſſe autem dico, narrationem ſcilicet hanc, Quid eſt homo, & ob quas cauſſas naſcitur, & reliqua diligenter. Atqui mihi neceſſarium eſſe uidetur, ut omnis Medicus de natura ſciat, & omni ſtudio annitatur, ut cognoſcat, ſi modo aliquid eorum quę fieri debēt recte præſtare uelit. Quid eſt homo ad ea, quæ comeduntur, ac bibuntur, comparatus, & quid cuique ab unoquoque continget, ac accidet, & nō ſimpliciter ſic exiſtimare, quòd malum eduliũ eſt caſeus: dolorem enim affert repletio ex ipſo. Sed quem dolorem, & propter quid, & cui parti intra hominem exiſtenti incommodum exiſtit: nam & alia multa edulia, ac pocula natura mala ſunt, & afficiunt hominem non eodem modo.

37 Proferatur autem mihi uerbi cauſſa aliquid, uelut uinum meracum multum potum hominē aliquo modo debilem reddit, & omnes, qui uiderint, hoc fatentur, & cognoſcunt, quòd hæc eſt uis uini, & quòd ipſum eſt cauſſa, & in quas in homine partes maxime poſsit, nouimus. Talem itaque ueritatem etiam de aliis oſtendere uolo: etenim caſeus (quandoquidem hunc in exemplum adſumpſi) non omnes homines lædit, ſed ſunt, qui ex ipſo repleti, ne tantillum quidē offenduntur, imò gracilibus mirabiliter etiam conferre proditur. Sunt autem qui difficulter ſummouentes ipſum ab eo liberātur. Horum uerò naturæ differunt, differuntque etiam iuxta hoc, quod eſt in corpore caſeo contrarium: nam a caſeo excitatur, & commouetur in his, quibus eiuſmodi humor multus in corpore exiſtit, & quo magis hic potens eſt, eo magis ueriſimile eſt ipſos male affligi. Si uerò toti humanæ naturæ malus eſſet, omnes utique læderet. Hæc autem ſi quis nouiſſet, non incurreret ea, neque ſanè pateretur. In refectionibus porrò conualeſcentium ex morbis, inſuperque in longis ægritudinibus, multæ conturbationes. & pręuaricationes fiunt, partim ſua ſponte, partim a quibuslibet temere admiſsis.

38 Noui autem medicos multos uelut idiotas, qui ubi illi die aliqua noui quippiam feciſſent, uelut ſi lauiſſent, aut deambulaſſent, aut quid alienum comediſſent, atque hæc omnia melius eſſet adhibuiſſe quàm non: nihilominus tamen cauſam alicui ex his contribuebant, ueram quidem cauſſam ignorantes, & forraſsis id quod commodiſsimũ erat damnantes. Quod ipſum certe facere non oportet, ſed ſcire quid balneũ intempeſtiue adhibitum operetur, quid item fatigatio, & laſsitudo. Nunquã.n. eadem afflictio ab his prouenit, neque ab alio, neque etiã ex repletione, neque ex cibo tali, uel tali. Quiſquis igitur hæc non cognoſcet, quomodo ſingula ſe habeant ad hominem comparata, is neque cognoſcere quæ ab ipſis fiunt poteſt, neque recte uti.

39 Cæterum & hæc cognoſcere oportere mihi uidetur, nimirum quæ affectiones homini ex facultatibus, ac potentiis, quę item ex figuris adueniunt. Quod autem dico tale eſt, Nempè facultatem quidem eſſe, humorum ſummas uires, ac robur noſſe. Figuras autem dico, quæ in ipſo homine inſunt: aliæ enim cauæ ſunt, & ex amplitudine in arctum coactæ, aliæ expaſſæ, aliæ ſolidæ, & rotundæ, aliæ latæ, & penſiles, aliæ extentæ, aliæ longæ, aliæ denſæ, aliæ raræ, & hiantes, aliæ ſpongiformes, ac molles. Quæ igitur ex his trahere ad ſeſe, allicereque humiditatem ex reliquo corpore maxime poſſunt? num cauæ, & expaſſæ, an ſolidæ, & rotundæ, aut cauæ, & in arctum ex amplitudine coactæ? Equidem puto tales eſſe, quæ ex cauitate, & amplitudinę in arctum ſunt coactæ. Id quod ex manifeſtis foriſecus condiſcere oportet, partim quidem quòd orę hians nihil ſanè humoris attraxeris, ubi uerò labra foras produxeris, contraxeriſque, ac compreſſeris, inſuperque fiſtulam admoueris; facile ſanè attraxeris quicquid uolueris: partim uerò quòd cucurbitæ, quæ corpori adponi ſolent, ex amplitudine in anguſtiam arctatæ ad hoc factæ ſunt, ad trahendum uidelicet, & alliciendum ex carne. Sunt autem & alia multa eiuſcemodi. Verum intra hominem natura & figura talia, ſunt uēſica, & caput, & uterus in mulieribus: atque hæc manifeſte maxime trahunt, & ſemper plena ſunt attractæ humiditatis. At uerò cauæ, & expaſſæ figuræ, influentem quidem humorem maxime omnium ſuſceperint, non autem ſimiliter attraxerint. Solidæ autem, & rotundæ, neque attraxerint, neque ſuſceperint: dilabitur enim, & non habet ſedem in qua maneat.

40 Spongiformes uerò, & molles, uelut lien, pulmo, & mammæ, ubi admotæ maxime fuerint, & adhæſerint, ebibunt, duraque fiunt, ac augeſcunt humore accedente maxime pulmó: non enim in uētriculo ineſt, in quo humorem extrinſecus contineat ipſe uentriculus, in quo eſt humor, ut quotidie exhauriatur: ſed quũ biberit, & ſuſceperit ipſe in ſeipſum humorem, & uacua, & rara, ac parua penitus explentur, & pro raro, ac molli durus, ac denſus euadit, & neque concoquit, neque dimittit. Atque hæc patitur propter figuræ naturam. Quæcunque autem flatum, & reuolutiones operantur in corpore, ea in cauis, ac amplis, ueluti uētre, ac pectore ſtrepitum, ac ſonitum facere ſolent: etenim quòd non ſic repleāt ut ſtent, ſed habent trāſmutationes, & motus: neceſſe eſt, ut ab ipſis & ſtrepitus, & manifeſtæ commotiones fiant. Quęcunque uerò carnoſa ſunt, & mollia, in talibus torpores, et excreſcentia, uelut in trucidatis fiunt.

41 Cęterũ quũ inciderit flatus in latum, ac renitens, et aliquid ipſi reſtiterit, idq; natura fuerit neque forte, ut aduerſus uiolentiam durare poſsit, & nihil mali pati: neque molle, & rarum, ut excipere, accedere queat: uerum tenerum, & floridum, & ſanguineũ, ac dēſum, uelut hepar, quod propter denſitatē quidem, ac latitudinē reſiſtit, ac nō cedit, flatus uerò ſubiēs augeſcit, ac fortior euadit, & aduerſum reluctans maxime impetum facit. Propter teneritudinem autē, & ſanguineitatem

tatē, abſque doloribus eſſe non poteſt, & propter has cauſſas dolo res acutiſsimi, ac frequentiſsimi circa eū locum contingunt, ſuppurationesq́ue, ac tubercula plurima. Fiunt etiam circa ſeptum tranſuerſum fortiter, ſed multo minus: diſtentio enim ſepti tranſuerſi lata eſt, et renitens, natura autem neruoſior, et robuſtiori quapropter minus dolore affligitur: fiunt tamen & dolores, & tubercula circa ipſum. Multæ uerò etiā aliæ & extra, & intra corpus figurarum ſpecies ſunt, quæ magnopere inter ſe differunt, quod ad affectiones pertinet, tum ægroto, tum ſano: uelut capita parua, aut magna, colla tenuia aut craſſa, longa aut breuia, uentres longi aut rotundi, pectoris & coſtarum latitudines aut anguſtiæ, & alia infinita, quæ omnia noſſe oportet quatenus differāt, quò cauſſas ſingulorum cognitas probe obſerues.

42 De potentiis autem humorum perſpectum habere oportet, quid ſinguli ipſorum in homine facere poſſint, quemadmodum etiam prius dictum eſt, quomodo cogitationes inter ſe habeant. Quod dico tale eſt, An uidelicet dulcis humor in aliam ſpeciem mutetur, non a contemperamento, ſed ipſe deſciſcens & immutatus ab eo, qualis primum fuerat, amarus, aut ſalſus, aut acerbus, aut acidus. Sit ſanè acidus. Ergo acidus humor reliquos præcellens, maxime incommodus fuerit: ſi utique dulcis, omnium commodiſsimus exiſtit. Id quod ſi quis forinſecus quærens conſequi poſsit, is ſemper quod melius eſt ex omnibus eligere queat. Optimum autem eſt, quod longiſsime ab incommodo abeſt.

HIPPOCRATIS COI Liber de Medico.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Medici gubernatio qua.*
2 *Medici officina, & domus ſitus. Splendor omnis, per quem oculi offenduntur, fugiendus. Oculi debiles à quauis cauſa facile læduntur. Sellarum ſtructura.*
3 *Chirurgus æreis inſtrumentis non utatur. Medicamentorum adhibendorum, & deligationis ratio diligenter conſideranda.*
4 *Deligatio quæ medicinæ propria. Sectio uelox, aut tarda quando commendetur.*
5 *In ſectionibus, gladiolis acutis, ac latio pro partium affectarum differentia utēdum. Sectiones quæ, quibus locis conueniant.*
6 *Cucurbitarum figuræ quomodo formandæ.*
7 *Scarificatio ſubter cucurbitam quatenus fieri debeat. Venæ ſecandæ ratio, & modus.*
8 *Tuberculorum, & ulcerum maiorum morborum deprehenſio, & diſſolutio, magni eſt ingenij, & artificij.*
9 *Vlcerum uiæ quatuor.*
10 *Cataplaſmatum formandorum ratio eorumq́ue uſus.*
11 *Temporum, & uirium cognoſcendarum difficultas. Chirurgum militare oportet.*
12 *Telorū extractio, artis chirurgicæ pars præſtātiſsima.*

1 HIC liber Medici gubernatio eſt, & præceptum quomodo officinam Medicā inſtruere oportet. Medici equidem gubernationem eſſe putamus, ut uideat quo modo colore, & bona, ac carnoſa corporis habitudine præditus ſit, iuxta exiſtentem in ipſo naturam: uulgus enim exiſtimat eos, qui non ſic bene diſpoſitum corpus habent, neque aliis bene proſpicere poſſe. Deinde ut opinionem captet apud ipſum uulgus ueſtitu decoro, & unguentis odoratis, non ſuſpectum odorem ad omnia habentibus: inde enim ægrotos iucunde affici contingit. Poſtea animaduertere ipſum oportet, ut animum habeat modeſtum, nō ſolùm quod ad taciturnitatem attinet; ſed etiam circa reliquam uitam probe compoſitum: maxime enim ad opinionem, ac autoritatem comparandam conducit, bonis ac honeſtis moribus præditum eſſe. Nam quum talis fuerit, omnibus uenerandus, ac humanus iudicabitur. Promptitudo enim temeraria, & facilitas contemnuntur, etiam ſi ualde commoda exiſtant. Scopum autem præfigere oportet poteſtatem facultatum ſuarum: nam eadem ab iiſdem non abundantibus boni conſuluntur. Figuram faciei habeat meditabundam, ac ſubtriſtem, non tamen amarulentæ: contumax enim eſſe uidebitur, & homines odio habens. Qui uerò in riſum exolutus eſt, ac nimium hilaris, oneroſus iudicatur. Hoc itaque uitandum eſt uel maxime. Iuſtum autem ad omnem conuerſationem eſſe conuenit: iuſtitia enim multum auxiliatur. Non exigua autem commercia ægris cum Medico ſunt: nam ſeipſos Medicis ſubditos faciunt, & omni hora mulieribus, uirginibus, & opibus maximi precii illi occurrunt. continenter igitur ad omnia hæc ſe habere oportet. Animo itaque, ac corpore ſic diſpoſitum eſſe conuenit.

2 Porrò præcepta ad artem Medicam, per quæ artificioſus eſſe uidebitur, ab initio conſiderabimus: ex quo primum homo diſcere incipit. Quæ igitur in officina medica curantur, ferrè ad diſcentes pertinēt. Primum quidem locum domus habere oportet, qui ſanè talis ſit, ut neque uentus ad ipſum accedens moleſtus ſit, neque ſol, neque ſplendor infeſtet: Lux enim ſplendida medentibus quidem non eſt moleſta, non ſimiliter autem ægrotantibus. Itaque talem ſplendorem penitus fugere oportet, per quem oculos ægrotare contingit. Tale igitur præceptū de luce obſeruetur. Deinde ut nequaquam faciem aduerſam ſplendori habeat: infeſtat enim uiſum debilem. Omnis autem occaſio ſufficiens eſt ad debiles oculos conturbandos. Luce itaque hoc modo utendum eſt. Sellæ antem æquales altitudine ſint, quantum eius fieri poteſt,

teſt,

teſt, ut in ipſis ægri collocentur.

3 Aeramento exceptis inſtrumentis, nullo utatur; ornatus.n. onerosus mihi eſſe uidetur, talibus uaſis uti. Aqua exhibenda eſt ægris potabilis, & pura. Exterſoriis utendum eſt puris, ac mollibus, ad oculos quidem, linteis, ad uulnera uerò, ſpongiis: hæc enim per ſe probe auxiliari uidentur. Omnia autem inſtrumenta rite fabrefacta ad uſum eſſe oportet, magnitudine, grauitate, ac tenuitate. Quæ uerò adhibentur omnia conſiderare oportet, ut conferant, maxime ſi ægrotæ parti adhibebuntur. Talia autem ſunt, ligamenta, & medicamenta, & lintea circa uulnus, & cataplaſmata: hæc enim longiſſimo tempore circa ægrotantes locos ſunt. At uero ablatio horum, refrigeratioq́; ac mundificatio, & aquarum affuſio, pauco tempore abſoluuntur. Diligenter autem conſiderare, quid horum faciendum ſit oportet, & ubi magis, aut minus ea adhibere cõuenit: utrorũq́; .n. uſus opportunus, itemq́ue negligentia magnam differentiam habet.

4 Eſt aũt propria, & genuina medicinæ deligatio, ex qua æger opem ſentit. Maxime aũt proſunt duo hæc, quibus utendũ eſt, cõprimere uidelicet ubi oportet, & remiſsè deligare. Iuxta horæ uero tẽpus, quando integere oporteat & non, uidendum eſt, ut neque debili, neque fortiore alterutro horum utaris. Concinnas autẽ deligationes ad ſpectaculum comparatas, & nihil iuuantes, reprobare oportet: onerosæ enim ſunt, & omnino petulantes, ſæpe uerò & damnum deferunt. Quærit autẽ æger nõ ornatum, ſed auxilium. Cæterum in chirurgiis, quæ per ſectionem, aut uſtionem ſiunt, uelocitas, ac tarditas æqualem laudem merentur: eſt enim utriuſque uſus: nã in quibus per unicam ſectionem chirurgia abſoluitur uelocem diſſectionem facere oportet: quum enim contingat eos, qui ſecantur dolere, id quod dolorem affert, quàm minimo tempore adeſſe cõuenit, quod ipſum continget ueloci ſectione facta. Vbi uerò multas ſectiones fieri neceſſe eſt, tarda chirurgia utẽdum eſt: uelox enim continuum, & multum dolorem inducit. Tardus uerò, & intermittens, requiem aliquam his, qui curantur, exhibet.

5 Idem de inſtrumentis quoque dici põt: gladiolis enim acutis, ac latis uti, non in omnibus ſimiliter præcipimus. Nã partes quædã ſunt corporis, quæ celerẽ ſanguinis fluxũ habent, & non facile eſt eum ſiſtere. Tales aũt ſunt uarices, & quædam aliæ uenæ. Itaque in talibus anguſtas ſectiones facere oportet: neque enim poſsibile eſt, ut fluxus in his quantum ſatis eſt fiat. Conducit autem aliquando a talibus ſanguinis detractionẽ facere. At uerò ad locos nõ periculoſos, & circa quos non tenuis eſt ſanguis, latioribus gladiolis utendum eſt: ſic enim ſanguis prodierit, aliter nequaquam. ualde autem turpe eſt non contingere à chirurgia quod uelis.

6 Cucurbitarum porrò duo modi commodi exiſtũt: quando enim fluxus procul ab apparente carne cõpactus fuerit, circulum ipſius breuẽ eſſe oportet, ipſamq́ue non uentroſam, ſed prolixam parte ad manum uergente, non grauem. Quæ enim talis eſt, in directum trahet, & ſeroſos humores ſeparatos, ac diſtantes probe ad carnem adtrahet. Maiore autẽ dolore per carnem diſperſo, in reliquis quidem conſimilem cucurbitam eſſe oportet, ſed circulum magnũ: ſic enim ex plurimis partibus id quod dolorem facit, educere comperies ad locum conuenientem. Neque enim magnum eſſe circulum putant, ſi non ex pluribus locis caro comprehendatur, ac contrahatur. At ſi grauis ſit, ad ſupernos locos repit: inferne autem magis detractionem facit, ut ſæpe morbi relinquantur. Lati itaque circuli, unà cum incumbentibus fluxionibus, & longè diſtantibus a ſupernis locis, multa ſimul adtrahunt de alia carne. Contingit igitur humiditatem inde detractam, opponi collecto inferne ſub cucurbita ſeroſo humori, & quæ quidem infeſtãt, relinqui: quæ uerò nihil moleſtant, detrahi. Magnitudinem porrò cucurbitæ quæ commoda ſit, iuxta corporis partes, quibus admouere oportuerit, coniectare oportet.

7 Vbi uerò ſcarificationem ſubter cucurbitam adhibere uelis, ſanguinem ſcarificandorum locorum conſpicuum eſſe oportet, alias neque circulum adtractũ ſcarificare, ac pertundere oportet: debilior enim eſt caro loci dolore affecti. Scalpris autem incuruis, in ſummo non ualde anguſtis utendum eſt. Aliquando enim ſeroſi, ac ſanioſi humores uiſcoſi, ac craſsi ueniunt; periculum igitur eſt ne in fiſſuris ſubſiſtent, ubi arctæ fuerint incuſſæ. Porrò uenas in brachiis funiculorum apprehenſionibus conſtringere oportet: caro enim contegens in multis non probe coaptata eſt uenæ: ubi enim lubrica fuerit caro, non contingit ſectiones utrorumq́ue iuxta ſeipſas fieri: nam uenam contectam inſufflari contingit, & ſanguinis fluxum impediri. multis uerò etiam propter hoc pus congregatur. Quapropter duo nocumenta talis chirurgia inducit, ſecto quidem dolorem, ſecanti uerò multam ignominiam. Idem in omnibus uenis fieri præceptũ eſt. Hæc quidem igitur neceſſaria ſunt in officina medica inſtrumẽta, & circa quorum uſum artificioſum eſſe oportet addiſcentem. Volſellis autem tum dentium, tum uuarum, quilibet uti poteſt: ſimplex enim uſus ipſorum eſſe uidetur.

8 Cæterum de tuberculis, & ulceribus, quæ maiorum morborum ſunt, amplius uidendum eſt. Tubercula equidem deprehendere, & diſſoluere poſſe, maxime artificioſum habetur, itemq́ue collectiones ipſorum impedire. Conſequens eſt, ea in conſpicuum, & quàm breuiſsimum locum contrahere, & compagem ipſam æqualem per totum tuberculum facere: ubi enim inæqualiter ſe habuerit, periculum eſt, ut rumpatur, & ulcus ægre curabile reddatur. exæquare itaque oportet, ſimiliterq́ue totum maturum facere, & neque prius diducere, neque ſinere ut ſpõte rumpatur. Quæ uerò maturum facere æqualiter poſsint, in aliis libris relata ſunt.

9 At uerò ulcera quatuor uias habere uidentur. Vnã in profundum, hæc autem ſunt fiſtuloſa, & quæ ſanie plena ſunt, ac intus excauata. Alteram in altum, quæ uidelicet carne ſuperexcreſcunt. Tertia uia eſt in latitudinem, atque hæc ſunt quæ appellantur ſerpiginoſa. Quarta uia eſt, quæ ſola ſecundũ naturã motus eſſe uidetur. Carnis itaque calamitates hæ ſunt, oẽs autem communem rationẽ habent ad hoc quod ipſis conducit: & ſigna quidem horum in aliis relata ſunt, itemq́ue qua utendum ſit curatione: per quæ autem concretum diſſoluatur, ſimiliterq́ue id quod carne excreſcente repletum, aut cauum factum eſt, aut quod in latitudinem iter fecit, de his omnibus in aliis ſcriptis noſtris abunde dictum eſt.

10 Amplius uerò de Cataplaſmatis ſic res habet. Linteorũ, quæ imponũtur, ac induntur alicubi in morbo, uſus exactus eſſe uidetur, & eſt ſanè ulceri conueniens linteolorum impoſitio. Verum cataplaſmate per ambitum ulceris utaris: nam hic uſus cataplaſmatis, & artificioſus eſt, & multum prodeſſe poteſt. Videtur enim ulceri opitulari uis eorum, quæ circumponuntur. Linteum autem conſtringit. Verum partibus extra uulnus circumſitis cataplaſma prodeſt. Talem igitur ipſorum uſum eſſe oportet.

11 Porrò de temporum occaſionibus quando ſingulis horum utendum eſt, & quomodo præſcriptorum uires condiſcere oporteat, in præſens relictum eſt: talia enim longe præſtantiſsima in ſtudio Medicinæ ſunt, & procul in arte iam progreſsi exiſtunt. His cõſequens eſt chirurgia uulnerum in militia acceptorum, circa extractionem telorum: nam in urbanis cõuerſationibus modicus horum uſus exiſtit: rarò.n. per omne tempus ciuiles ac hoſtiles expeditiones fiunt. huiuſmodi autem ſæpe, ac frequentiſsime circa externas militias fieri ſolent. Qui igitur hac chirurgia uti uolet, eum militare oportet, & externos exercitus ſequi: ſic enim exercitatus fieri poterit ad eiuſmodi uſum, ac neceſsitatem.

12 Quod uerò circa hęc artificioſiſsimũ eſſe mihi uidetur, referetur. Etenim ſigna exquirere, ac inuenire telorũ in corpore exiſtẽtiũ, maxima artis & chirurgię huc pertinẽtis pars exiſtit: ubi.n. hoc cognitũ fuerit, nõ relinqui põt uulneratus ex ignorantia neglectus, quũ nõ cõueniẽter tractetur. Solus aũt is, qui ſignorũ expertus eſt, hanc chirurgiam rite aggredietur. Verũm de his omnibus in alijs ſcriptum habetur.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Decenti ornatu.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Sapientia in rebus humanis magna utilitas.*
2 *Medicorum uerorum, & falſorum differentia.*
3 *Naturæ præſtãtia primarium inter hominis uirtutes, bonaque locũ obtinet. Sapientia ex doctrina accedit. Medicum opere eſſe oportet, non ſermone.*
4 *Opinio in medicina reprehenditur. Artem medicam tempus facilem efficit. Medicinę ſapientia copulanda. Medicus philoſophus Deo æqualis.*
5 *In medicina inſunt omnia, quę ad ſapiẽtiã requirũtur.*
6 *Medicina Deos reuerenter habet.*
7 *Medicum morum comitas decet. Medicus inſtrumenta omnis generis præparata habeat.*
8 *Chirurgicorum inſtrumentorũ inſtructio ad peregrinationem. Medicinæ principium, medium, & finis.*
9 *Medicamentorum ſingulorũ effecta experientia prius cognoſcenda. Medico in uiſendis ægrotis, quæ obſeruanda.*
10 *Morbi in ſubiecto humido inſtabiles. Morbi circa temporis occaſionem neglecti, progreſſu perimunt. Aegrotorum peccata Medico diligenter obſeruanda. Decubitus ægrotorum cõſideratio ex anni tempore, & iuxta genera.*
11 *Strepitus, et odores circa ęgros maxime fugiẽdi: Aegri neq; de pręſentibus, neq; de futuris ſunt admonẽdi.*
12 *Circa ægrorum curam diſcipulis imperitis nihil committendum.*

1 NON ſine ratione faciũt, qui ſapientiam ad multa utilem eſſe prætendunt, eam uidelicet, quæ inter homines exiſtit: multæ enim ad ſuperfluam curioſitatem factæ apparẽt, dico aũt eas, quæ de nulla re utili differunt. Aſſumi aũt utique poſſunt ẽt harum partes ad illas, uel propterea, quòd neque ceſſatio eſt, neque malitia: ocium enim, & ignauia malitiã quærunt, & ad eã diſtrahũtur, uigilãtia uerò, & mẽs ad aliquid intẽta, trahũt ad ſe quid eorũ, quæ ad uitæ honeſtatẽ pertinẽt, ẽt ex diſputationibus nihil utile ſpectãtibus: gratioſior eſt.n. ſapiẽtia, & ab aliis quibuſdã in artẽ conſtituta, artẽ uidelicet ad parandũ honeſtum ornatũ, ac opinionẽ: oẽs.n. non cũ turpi lucro, & turpitudine conſiſtunt. Et illis methodus quædã eſt artificialis, quæ operatur. quod ſi nõ innocẽter fiat, raptores ſunt, adoleſcẽtes.n. in ipſos incidunt, uerũm in uigore cõſtituti, propter uerecundiam, uidentes ipſos idiotas ducunt. Senes uerò propter amarulentiã, legiſlationem in ipſos conſtituunt, ex ciuitatibus uidelicet expulſionem: hi enim ſunt qui fora freqnẽtant, ruditate, ac inſcitia ſua imponentes, & in circulis ciuitatum uerſantes.

2 Cognouerit aũt quis ex ueſtitu, & aliis lineamentis: quamuis.n. fuerint ſplendide ornati, multo magis fugiẽdi ſunt, & a cõcupiſcẽtibus odio habẽdi. Qui uerò cõtrario modo ſe gerũt, frugi hoĩes iudicãdi ſunt, quibus nõ eſt excogitatus apparatus, neq; ſuperflua curioſitas: ex ueſtitu.n. cognoſces, & decenti in ipſo ornatu, ac frugalitate, nõ ad ſuperfluitatẽ parato, ſed magis ad bonã opinionẽ, & meditationẽ, animumq; intra ſe cõpoſitũ, & ad profectionẽ. Imò quocunque ueſtitu, ac ornatu, tales ſunt minime diffluentes, non curioſi, amarulẽti ad occurſus, & obuiã itiones, appoſiti ad reſponſiones, graues aduerſus reſiſtẽtes, ad ſui ſimiles ſolertes, & familiares, ac affabiles, temperati ad oẽs, ad ſeditiones taciturni, ad tacendũ animo obfirmato, & continentes, ad tẽpus appoſiti, & ad occaſionem arripiendam accommodati, ad uictum frugales, & contenti, patientes ad temporis expectationem, ad ſermones expediti, omne demonſtratum proferentes, ſuauiloquentia utentes, gratiis affecti, & gloria horum omnium corroborati, ac fortificati, ad ueritatem, ac demonſtrationem audẽtes, ac

conſiſi,

conſiſi. Principaliſsimum quidem igitur horum omnium prædictorum eſt Natura.

3 Nam ſi hæc affuerit his, qui artibus animum applicant, per omnia prædicta penetrare poterunt;incognita enim utilitas,tum in ſapientia, tum in arte adhibita,ad principium capiendum edoceri poteſt. Natura autem defluit, & confunditur cum ſapientia, ad cognoſcendum ea, quæ ab ipſa natura facta ſunt: etenim in utriſque ſermonibus multi conuicti, nullatenus utriſque rebus uſi ſunt ad demonſtrationem. poſtquam igitur quiſpiam ipſorum ea penderit ad ueritatem ea, quæ retulimus; nullatenus naturæ bona ipſis procedent. Comperiuntur itaque hi non conſimili cum illis uia progreſsi. quapropter denudati, omnem induunt maliciam, ac ignominiam: honeſtus eſt enim ea opere, quod quis edoctus eſt ſermo: quicquid enim artificioſè factum eſt, ex ratione prolatum eſt, ac productum. Quicquid autem artificioſè dictum eſt, nõ autem factum, methodi inartificialis demonſtratiuum exiſtit. Nã putare quidem, non autem facere, ignorantiæ, & inartificialitatis ſignum eſt.

4 Opinio enim maxime in Medicina in crimen uertitur eam adhibẽtibus: his uerò, qui ea in ſe uſi ſunt, perniciem affert: etenim ſi ſibüpſis in ſermonibus perſuaſerint, & opus ex diſciplina ſe ſcire putauerint, quemadmodũ aurũ adulterinum in igne iudicatum, tales ſeipſos eſſe demonſtrant: quanquam talis prædictio nihil cõmouet ad prudentiã eos, qui ſunt eiuſdem generis. quòd autem rectus ſit finis, cognitio manifeſtum facit. Tempus porrò etiam artem facilem ac peruiam facit, aut in cõſimilem uiam incidentibus proceſſus manifeſtos facit. Quapropter ſingula prædicta ſuſcipere oportet, & ſapientiam transferre ad medicinam, & medicinam ad ſapientiam: medicus enim philoſophus, eſt Deo æqualis: neque enim multa eſt inter ipſas differentia.

5 Nam omnia, quæ ad ſapientiam requiruntur, inſunt in medicina: argenti contemptus, reuerentia, uerecundia, habitus ſubmiſſus, autoritas, iudicium, quies; obuiam itio, mundicia, doctrina, cognitio ad uitam utilium ac neceſſariarum purificationum, alienitas à mercimoniis, alienitas a ſuperſtitione, præeminentia diuina: habent enim quæcunque habent ad coercendam intemperantiam, inſcitiam, auaritiam, concupiſcentiam, rapinasque, ac impudentiam. Hæc enim eſt cognitio accedentium, & uſus eorum, quæ ad amicitiam pertinent, & quomodo ad liberos, ac quaſcunque res ſe gerere oporteat.

6 Quatenus igitur cum hac ſocietatem habet, ſapiẽtia quædam eſt: nam & plurima ex his etiam medicus habet. Etenim ſcientia de diis uel maxime animo ipſius implexa eſt: etenim in aliis affectionibus, & in ſymptomatis accidẽtibus, Medicina erga deos ualde reuerenter ſe habere comperitur. Medici uerò deis concedunt: non enim eſt potentia in ipſa redũdans: nã & hi multa quidẽ aggrediuntur, multa uerò ẽt per ſeipſa ipſis ſuperantur. Quæ uerò nũc poſsidet Medicina, hinc ea hibebit. Quæ enim uia ipſius ſit in ſapientia, hactenus dictũ eſt: nã & illis ipſis hoc modo ſe res habet. Quæ uerò putãt, & cõfitentur, ac profitẽtur, ſic habẽt. Quæ circa corpora adſunt, & adueniũt, quę ſanè per oẽm ipſam artẽ procedunt, dũ illa trãsformãtur, aut trãſmutãtur. Quę itẽ p chirurgiã ſanãt. Et quæ auxiliis & medelis aut uictu curãtur. Summa uerò horũ omnium tendat ad horũ cognitionẽ.

7 Quũ igitur relata oĩa tali modo ſe habeãt, cõuenit, ut Medicus comitatẽ quandã ſibi adiunctã habeat: auſteritas.n. & ſanis, & ægris difficilẽ acceſſum prębet. Maxime adſeruare ipſum ſeipſum cõuenit, ut ne multas corporis partes oſtẽdat, neque cũ imperitis multa fabuletur, ſed neceſſaria: hoc.n. uiolentia eſſe conſueuit ad curationis prouocationẽ. Facere aũt nihil horũ debet ualde curioſè, neque ea imaginatione. Hæc uerò omnia cõſiderato, quo tibi præparata ſint ad abundantiã, prout opus fuerit. Sin minus, inſtante neceſsitate ſemper penuria fuerit. Procurare autem oportet hæc in medicina, cũ omni ſubmiſsione, defrictione, & illitione, & perfuſione, ad manuũ concinnitatẽ: delinamentis uulſis, de ſpleniis, de ligamẽtis, de his, quæ pro temporis conſtitutione requiruntur, de medicamentis ad uulnera, & ocularia, & ea his ea, quæ ad ſingula genera pertinent: quo tibi præparata ſint, & inſtrumẽta, & machinę, & cõſequẽter ferrũ: nã in his penuria detrimẽtoſa eſt, & artẽ mancam facit.

8 Sit autem tibi alter apparatus ſimplicior ad peregrinationes inſtructus, ad manus prõptus: expeditiſſimus aũt per methodi rationem: neque enim fieri poteſt, ut Medicus omnia percurrat. Firma item memoria teneto medicamenta, & ſimplices facultates, & deſcriptas, ſi modo tales extant. Sint & in memoria tibi morborum curationes, & harum modi, quotupliciter, & quomodo in ſingulis ſe habent: hoc.n. principium eſt in Medicina, & medium, & finis. Præparata quoque tibi ſint malagmatum genera ad ſingulos uſus. Potiones, quæ incidere poſſunt ex deſcriptione præparatæ iuxta genera. In promptu ſint & quæ ad medicationem pertinent, ad purgationes, ſumpta de locis congruis, & parata eo, quo conuenit modo, iuxta genera, & magnitudines, ad uetuſtatem ferendam curata. Recentia uerò iuxta temporis occaſionem, & alia iuxta rationem. His autem tibi pręparatis hoc commodi erit, ut ubi ad ægrotum introieris, animo incertus non ſis, quum apposité habeas ſingula ad id, quod faciendum eſt.

9 Antea uerò hoc cognitum habeas quod facere oportet, quàm ad ægrum ingrediaris: pleraque enim neque ratiocinatione, ſed auxilio rerum opus habẽt. Itaque euẽtum ea experientia prius diſcernere oportet: eſt enim hoc glorioſum, & facile cognoſci poteſt. In ingreſſu uerò meminiſſe conuenit & ſeſsionis, & habitus ſubmiſsi, amictus compoſiti, auctoritatis, breuiloquentiæ, ut nihil cum perturbatione facias, aſſeſſus, diligentiæ, reſponſionis ad ea, quæ occurrũt, & ad tumultus oboriẽtes cõpeſcẽdos, cõſtantię apud teipſum, increpationis ad turbas caſtigãdas, promptitudinis ad miniſteria. Et ad hæc memor ſis primi apparatus. Sin minus, reliqua citra errorẽ fiãt, quæ ad promptitudinem parandam præcipiuntur.

10 Ingreſſu utere frequenter, uiſita diligentius, his, quę a deceptis per errorem fiunt occurrens, ut mutẽtur: facilius enim cognoſces, ſimulque expeditior eris: inſtabilia enim ſunt quæ in humidis conſiſtunt. Quapropter ẽt facile & a natura, & a fortuna transmutãtur: neglecta enim ea quæ circa temporis occaſionem adminiſtrare oportebat, impetu ſuo progreſſa occupant, ac perimunt: non.n. eſt quod opẽ ferat.

Multa enim ſunt, quæ ſimul mali aliquid faciunt: nam quod ſingulatim iuxta conſequentiam fit, magis opportunum, & frequentius eſt. Obſeruare autẽ oportet ægrotorum quoque peccata, per quæ multi ſæpe mentiti ſunt, in aſſumendis his, quæ ingerenda exhibentur, poſtquam exoſas potiones non accipientes, aut pharmacis datis, aut alia curatione adhibita, perempti ſunt. Et factum quidem hoc non ad ipſorũ confeſsionem uertitur, uerùm Medico culpa imputatur. Conſiderare uerò oportet etiam decubitus, quoſdam ex ipſis iuxta anni tempus, quoſdam iuxta genera: quidam enim in altis ſedibus, quidam in ſubterraneis, ac tenebroſis decumbunt.

11 Strepitus quoque, & odores maxime uini; deterior enim hic eſt, fugere, ac tranſmutare oportet. Et omnia hæc facere placide, expedite, cum miniſterio, ita ut pleraque ægroto occultes, & hilari, ac ſereno uultu ipſum cõſoleris; quò à ſuis illum cupiditatibus auertas, ſimul cum amarulentia, & contraria inſtãtia increpando, ſimulq́ue cũ commonefactione, ac dexteritate ſuſcipiendo, ac conſolando; non tamen ut quicquam futurorum, aut præſentiũ ipſis indices: plerique.n. ob hanc cauſam, in utrãlibet partem cõpulſi ſunt, propter relatã uidelicet prædictionẽ præſentiũ, aut futurorum. Sit autẽ ex diſcipulis aliquis præſens, qui inſtet, ut præceptis non amarulentè utatur, & quod mandatum eſt, faciat. Deligito autem ex ipſis eos, qui iam in arte progreſſum fecerunt; quo ea, quæ utilia ſunt, addant, aut ſecure offerant, ut & in interuallis nihil te lateat.

12 At uerò imperitis nunquã quicquã procurandũ cõmittes. Sin minus, eius, qđ male factũ eſt, uituperium in te recidet; ſi nõ ambiguè habeat. ex quibus id, qđ recta methodo tractatũ eſt, procedet, & uituperationẽ tibi nõ afferet. Sed & qđ factũ fuerit, ad genus referetur. Proinde oĩa hæc prædicito in his, quę fiunt, his, quibus ea cognouiſſe propoſitũ eſt. His igitur ita habẽtibus, ad bonã exiſtimationẽ, ac decentẽ ornatũ, & in ſapiẽtia, & in medicina, & in aliis artibus oportet medicum diſtinctis partibus, de quibus diximus, ſemper utriſque amictũ, ea conſeruare, ac cuſtodire, & tradere, ac facere: quũ enim apud oẽs homines inclyta ſint, conſeruantur. Et qui per ipſa procedũt, celebres ſunt a parentibus, & liberis. Et, ſi quidã ipſorum non multa cognitione præditi ſint; ab ipſis tamen rebus ad intelligentiam deueniunt.

HIPPOCRATIS COI Præceptiones.

Argumentum in librum ſequentem.

1 *Tempus, & occaſio quid. Medela tempore, aliquando occaſione contingit. Ratiocinatio quid. Recordatio quomodo fiat. Ratiocinatio quæ in morbis non reprehendenda.*

2 *Naturam omnigenis rebus moueri, ac doceri. Ratione ſola in morborum curationibus uti non licet.*

3 *Occaſioni fortuitæ in aggrediendis morbis, quatenus attendendum.*

4 *Cum Aegrotis cur paciſcendum. Aegroti qui ſint negligendi.*

5 *Curãdi qui, & quãdo gratis. Amor hominis, amor artis. Cura ægrorũ, & ſanorũ quatenus ſuſcipiatur.*

6 *Medici qui præceptionibus Hippocratis percipiendis apti, & qui non. Aegrorum duplex delictum.*

7 *Medici plures quando adducendi. Medicos à contentionibus alienos eſſe decet.*

8 *Aegri conſolationes. Aegri ob doloris magnitudinẽ deſperãtes ſeipſos uita exuunt. Medicus quãdo ſuorum laborum remunerationem, & fidem amittat.*

9 *Habitus hominis bonus quis. Medicum apud uulgus differentem non magna laus manet.*

10 *Medico qualis natura optanda. Exercitatio in doctrinæ penuria adhibenda. Dicentibus attendendũ, facientibus incumbendum.*

11 *Victus una, eademq́ue ratio cur non diu ſeruanda. Aeris repentina turbatio. Aetatis uigor.*

12 *Linguæ obſcuritas unde. Aetatum differentiæ in morborum indicatione, magni ſunt momenti. Morbi tranquillitas. Indicatio morbi quid.*

13 *Affectio ex conſenſu. Vociferatio. Exercitia fortiora. Maritimus locus.*

1 TEMPVS eſt, in quo occaſio eſt: Occaſio uerò, in qua tẽpus nõ multũ. Medela tẽpore, aliquãdo etiam occaſione contingit. Hæc ſanè noſſe oportet, & nõ ratiocinationi prius probabili intentum curam aggredi, ſed exercitationi cum ratione. Ratiocinatio enim memoria quædam eſt, quæ componit ea, quæ per ſenſum ſunt percepta: imaginatione enim concepta eſt euidenter. Senſus autem perpeſſus iam delegator eſt eorum, quæ ſubiacent, ac obueniunt ad ipſam cogitationem. Qui uerò ſenſus ſæpe mala perpeſſus eſt, & ſuſcepit, quibus, quando, qualiter læſus ſit obſeruans, & in ſeipſum reponens recordatur. Collaudo quidem igitur etiam ratiocinationem, ſi quidem ex fortuita occaſione initium faciat, & delationem in morbum ex apparentibus perſequatur: ſi enim ex his, quæ palàm perficiuntur, ratiocinatio initium fecerit, in mentis potentia eſſe comperitur, ita ut ipſa ab aliis ſingula aſſumat.

2 Proinde ſtatuendum eſt, naturam a multis, ac omnigenis rebus moueri, ac doceri, ita ut uiolentia quędam ſubſit. Mens autẽ ubi ab ipſa accepit, uelut dixi, poſtea ad ueritatem perducit. Si uerò non ex euidenti aggreſsione, uerùm ex probabili rationis figmento, ſæpe grauem, & moleſtam inuehit affectionem.

Tales

Tales autem in uiam arripiunt. Quid enim eandem erat mali, ſi mercedem auferrent hi, qui medicinæ opera male adminiſtrant? Nunc uerò ægrotis, qui extra culpam ſunt, non ſufficiens eſſe apparet uiolentia morbi, niſi Medici quoque imperitia accedat. Et de his quidem hæc dicta ſatis ſint. At his, quæ ex ſola ratione perficiuntur, frui non datur: uerùm his, quæ ex operis indicatione: fallax enim eſt & ad errorem procliuis affirmatio, quæ fit cum garrulitate. Quapropter in uniuerſum his, quæ fiunt, inhærere oportet, & circa hæc uel maxime uerſari, ſi quis facilem, ac minime delinquentem habitum, quem ſanè Medicinam appellamus, ſibi comparare uolet: ualde enim magnam utilitatem afferet, tum ægrotantibus, tum horum artificibus. Non tamen cunctandum eſt & ab idiotis inquirere, ſi quid conferre uiſum fuerit ad curationis occaſionẽ: Sic enim arbitror uniuerſam artem commonſtratam eſſe; eo quòd ex unoquoque fine obſeruatio facta eſt, & conſonantia in idem concurrerit.

3 Attendere igitur oportet fortuitæ occaſioni, quæ plerunque ſe offert, atque hoc cum utilitate, ac leni progreſsione potius, quàm cum promiſsione, & excuſatione ea, quæ fit cum actione. Vtilis eſt autem & uaria prædeſtinatio eorum, quæ ægroto offeruntur: non enim aſſeuerare oportet, quod aliquid ſolum exhibitum proderit. Omnes enim affectiones propter multas caſuum circunſtantias, ac mutationes, mora quadam diutiore adhærent. Et hoc ſanè admonitione opus habuerit, ad diligentem conſiderationem faciendam.

4 Si enim a mercede inceperis (conducit enim hoc uniuerſo negocio) ægroto quidem huiuſmodi cogitationem inducis, quòd uidelicet non ipſo relicto abibis. Si uerò non paciſceris, quòd ipſum negliges, & de quibuſdam in rem præſentem non admonebis. Curare igitur oportet de conſtituenda mercede: inutilem enim eſſe putamus eiuſmodi ægroti ipſius cogitationem, multo autem magis in morbo acuto. Morbi autem celeritas temporis occaſionẽ non præbens ad reuerſionem, non impellit bonum Medicum ad quærendum ſuam commoditatem, ſed ut magis exiſtimationis ſuæ rationem habeat. Itaque tunc melius eſt ut ſeruatis exprobret, quàm ut letaliter affectos præconturbet. Quanquam aliqui ægroti id expetunt, hoſpitii ius, & facilem mali depulſionem producentes, digni quidem, qui negligantur, non tamen qui affligantur. Quapropter his te meritò oppones, cum bolidis iactu in maris turbati fluctibus iter facientibus? qui enim bonus Medicus eſt, is per Iouem fide magis, quàm duritia medetur. Quare in principio totam affectionem indagare oportet, & quædam ſuggerere conducentia ad curationẽ, curareque ægrotum, & non negligere. At uerò remunerationis exigẽdæ acerbitatem, abſque prҿparante ad diſciplinam cupiditate; hortor, ut ne ualde inducas, ſed & ad opulentiam, & facultates reſpicias.

5 Quandoque uerò etiam gratis cures, ita ut gratitudinis memoriam potiorẽ, quàm præſentem exiſtimationẽ auferas. Si uerò occaſio ferendæ opis ſe obtulerit: & peregrino, & egeno, maxime talibus opituleris: ſi enim affuerit erga homines amor, adeſt etiam amor erga artem. Quidam.n. ægrotãtes ubi perceperunt affectionem circa ſe non eſſe in tuto, per Medici probitatem, ac manſuetudinem gloriantur ſanitati reſtitutos ſe eſſe. Laudabile eſt autem ægrorũ quidem curam gerere, gratia ſanitatis: ſanorum uerò curam ſuſcipere, ea gratia, ut ſine morbis degant. Sed & ſanorum cura habenda eſt gratia boni, ac decori ornatus.

6 Qui igitur in profundo ignorantiæ artis uerſantur, prædicta minime perceperint: nam hi quum ſint non initiati, miſerabileſque, ac ſubito exaltati: fortunæ tamen indigi, à diuitibus quibuſdam, ex anguſtiis remiſsionem acquirũt, ſemperque ab opera gloriantes, & in deterius dilabentes deliciãtur, artis operum ſinceritatem negligentes, ob quam bonus Medicus, qui ab artis coniunctione ſocius artis appellatur, in uigore eſſe poſsit. Hic autem medelas circa delectum facile perficiens, nihil horum tranſilierit, non præ facultatis inopia: non enim infidus eſt, uelut in iniuſtitia: nam ad curationẽ hi non accedũt, ubi affectionem pernicioſam eſſe uident, uitantes aliorũ medicorum ſuperinductionem, laudantes ægrotos propter praui auxilii odium. At ægrotantes afflicti natant in utraque improbitate; eo quòd potiori in arte curationi ſeipſos non cõmiſerunt ad finem uſque: remiſsio enim morbi alicuius magnum ægroto ſolatium præbet. Quapropter ſanam affectionem cupiẽtes, eundem uſum ſemper admittere non nolunt, Medici uarietati ſe aſsimilantes. Sumptuum equidẽ opulentia ægroti carent, morum improbitate adorantes, & ingrati euadentes. Quum autem conſequi poſſunt ut ditentur, de mercede aſſeueranter affirmant, ſani eſſe uolentes, quҿſtum nimirum ex uſura, aut agricultura affore producentes, & poſtea de ipſis quæſtum facere negligentes. Et de huiuſmodi quidem declaratione hҿc ſufficiant: remiſsio enim, & intenſio ægrotantis, Medicam adminiſtrationem requirunt.

7 Nec uerò in decore ſe ille geret Medicus, qui in rei præſentis anguſtia circa ægrum aliquem, & imperitia tenebras effundente, alios quoque accerſere iuſſerit, quo ex communi conſideratione, res circa ҿgrũ inquirantur, ac cognoſcantur, & illi cooperatores fiant ad auxilii ferendi facultatem: nam in afflictionis aſsiduitate, augeſcente affectione, ob conſilii inopiam, plurima ad rem prҿſentem effugiunt. In eiuſmodi igitur temporis occaſione confidendum eſt: nunquam enim ego tale quid decerno, quod ars ipſa iudicat. Et de hoc nunquam contendere oportet affirmando, ac mutuis inter ſe conuiciis decertando: hoc enim iureiurando affirmare poſsim, quòd Medici ratiocinatio nunquam alteri inuidere poterit: imbecillis enim hoc modo apparuerit. Sed hæc magis expedite faciunt hi, qui circa forenſia negotia, ac quҿſtus uerſantur: quanquam neque falſo hoc cognitum fertur, quòd in omni copia, inopia ineſt.

8 At uerò cum his omnibus magnum ſignum eſſentiæ artis apparuerit, ſi quis recte medicãs, ab eiuſmodi compellatione non deſtiterit, iubens ægrotos mente non turbari, in eo quod ad ſalutis tempus peruenire geſtiunt: hoc enim non inutile eſſe dicimus, & hoc ſanè præcipiens non peccabit: ipſi enim ægroti propter dolorificã affectionẽ deſperantes, ſeipſos uita exuunt. Qui uerò ægrum ſibi commiſſum habet, ſi artis inuenta demonſtrauerit, conſeruans, non mutãs naturam, præſentem auferet remunerationem, aut contrà, fidem ſuam ſtatim amittet.

Hominis enim bonus habitus natura quædã eſt, quæ motum non alienum ex natura acquiſiuit, ſed ualde congrua eſt,& ſpiritu,et calore, & humorum cõcoctione undiquaque, & uniuerſa uictus ratione, & aliis omnibus compoſita,ac constructa ſi non aliquis ex natiuitate,aut ab initio defectus fuerit. Si uerò ẽt quis fuerit, is ſi ecilis eſt, conandum eſt, ut ſubiectæ naturæ aſsimiletur: præter naturam enim eſt id,quod imminutum eſt,etiam per tempus. Porrò fugienda eſt & frictio per lintea ſudaria, propter parandã medendi autoritatẽ,itemq; odor curioſè aſcitus: propter multam enim peregrinitatem,in calumniam incides: propter modicam uerò, decentem ornatum conſequeris. In parte enim dolor modicus: in toto, multus. Gratiam autem qua hominibus cõplaceas, non tollo:digna enim eſt Medico præſidio. At uerò appoſitionis per inſtrumenta,& indicationis eorum, quæ ſignificant,& einſmodi rerum memoriam adeſſe oportet. Si uerò etiam uulgi gratia uelis diſſertationem ad audiendum te facere; non ualde glorioſè id captes: non tamen cum teſtimonio,ac oſtentatione poetica: impotentiam enim induſtrii laboris oſtẽdit. Auerſor enim ad alium uſum transferri induſtriam cum labore partam, quæ propterea in ſeipſa ſola gratioſæ ſectæ electionem habet: conſequeris enim inſtar fuci promptam cum comitatus deductione elationem.

10 Optanda eſt & eiuſmodi diſpoſitio, quæ aliena ſit ab eo,quod quis grandis iam natu diſcat: hoc enim præſentium quidem nihil perficit,abſentium uerò tolerabilis memoria exiſtit. Fit itaque omnia tentans infortunium,cum recenti pernicie, quæ negligit decorum,& in præfinitis terminis,& in profeſsione, & in maximis iuramentis deorum gratia factis: dũ Medicus præeſt morbo,cum aſsidua lectione,inſtructioneq; imperitorum fugitiuorum, ita ut ſermones translatitios imitetur,qui etiam antea quàm in morbo incertus animo eſſet,collecti fuerunt. Talium igitur ubi etiam præfectus eſſem,non ſanè in collectitia curatione id facerem,uerùm confidenter auxiliũ peterem: cognitionis enim decorę ſcientia in his diſperſa eſt. Quum igitur hi neceſſario ſint inſcii,ac imprudentes;hortor eos,ut commodam habeant exercitationem,poſt dogmatum cognitionis penuriam: quis enim multifidam dogmatum ſectionem ſe uere cognoſcere poſſe ſperarit,citra exercitationis cõſtãtiã?

11 Quapropter hoc admoneo,ut dicentibus quidem attendant,facientibus autem incumbant; & cõtractã uictus rationem non diu præſcribant: ægrotantis.n. diuturnam concupiſcentiam erigit indulgentia quoque, in morbo diuturno. Si quis cæco animum aduertat, uelut res magni timoris cauendus eſt, & gratia deſperanda, per quam unitas conſtat. Aeris repentina turbatio uitanda eſt. Vigor ætatis omnia habet gratioſa,decrepita uerò ætas,uice uerſa.

12 Obſcuritas linguæ non ſatis claræ fit, aut propter affectionem,aut propter aures, ita ut priuſquã priora enunciarit, alia adiiciat: aut priuſquam id quod mente concepit dicat, alia inſuper cogitet, & quæ quidem citra affectionem uiſibilem appellatam, contingit linguæ obſcuritas, his maxime, qui artium ſtudio tenentur,accidit. Aetati etiam, quum paruum eſt aliquando ſubiectum, ualde magna uis ineſt. In morbo tranquillitas, longitudinem ſignificat. Iudicatio uerò eſt morbi exolutio. Parua cauſa medelis exſoluitur, niſi quid circa locum principalem affectum fuerit.

13 Quandoquidem affectio per conſenſum à triſtitia inducta uexat, quidam ſanè ex alterius conſenſu uexantur. Vociferatio affligit, Fortis laboris ſtudiũ ſubterfugiendum eſt. Maritimus locus ad ſanitatem commodus eſt.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Natura hominis.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Hominem nõ ex uno aliquo elementorũ conſtare. De hominis natura falſas eſſe philoſophorum opiniones.*
2 *Hominem unum quiddam,ut ſanguinem,pituitam,bilem, eſſe non poſſe.*
3 *Hominem unum quiddam ſtatuentes in quo fallantur.*
4 *Generationem neque ab uno, neque genere differentibus fieri.*
5 *Qualitates primæ,homine moriente,in ſuam naturam reuertũtur. Animalium omnium,eadem quæ hominis, generationis & corruptionis ratio cauſaque. Humores in homine quatuor, ſanitatis et ægritudinis ſunt cauſę.*
6 *Homo quando maxime ſanus.*
7 *Humorum ſecretio.*
8 *Humorũ in homine,diſtinctas eſſe ſpecies & nomina.*
9 *Humores quatuor homini congenitos eſſe. Homo cur Medicis & Philoſophis quibuſdam unum idemque eſſe putatur.*
10 *In ſuperpurgationibus neminem unquam uno ſolo humore purgato, mortuum eſſe.*
11 *Qualitates ſecundę,terra etiam inſunt. Animalibus iugulatis qualis ſanguis profluat.*
12 *Pituita cur hyeme augeatur. Pituitam humorum omnium eſſe frigidiſſimam. Pituita hyeme repleri corpora.*
13 *Sanguis uere ab imbribus ſuperuenientibus augetur. Bilis flaua per æſtatem in corpore eleuatur, manente adhuc ſanguine.*
14 *Bilem per æſtatem & autumnum in corpore dominari. Sanguis autumno cur modicus. Bilis atra autumno plurima & fortiſſima exiſtit. Pituita cur hyeme augeatur.*

15 *Corpus humanum ex quatuor humoribus conſtat.*

16 *Humores pro temporum anni differentijs in homine dominari.*

17 *De morborum circuitu. Humoribus ex anni temporum differentijs reſiſtendum.*

18 *Contrariorum exacta cognitio uel ſola morborũ eſt ſolutio. Morborum homini duplex cauſa diæta, & ſpiritus. Morborum popularium ſpiritus ſeu aer, non autem diæta, cauſa exiſtit.*

19 *Diætæ, morbis popularibus graſſantibus, non cito permutanda. Aeris & locorum in morbis popularibus mutatio utilis.*

20 *Venarum craſſiſſimarum quatuor in corpore paria earumq; explicatio. Dorſo ac coxendice dolente quæ uena ſecanda.*

21 *In lumborum ac teſtium dolore, quæ uenæ ſectio conueniat.*

22 *Venæ multæ & omnigenæ ex uentriculo per corpus, alimenti ferendi cauſa diſperſæ ſunt. Venæ ſectio quam longiſſimè a locis dolentibus fieri debet.*

23 *Puris ſputus, Vrina purulenta, Excrementa cruenta, uelut in dyſenterijs, citra febrem.*

24 *Pectoris ſuppuratio ex ſeroſo ac ſanioſo humore. Calculi cur pueris in ueſica fiant, uiris uerò minimè. Homo primis diebus ſui reſpectu calidiſſimus, ultimis frigidiſſimus.*

25 *Quando quis ſua ſponte, ex ſanguinis ſputo, urinis purulentis, & excremẽtis ſanguinolẽtis curetur. Morbi ſecuriſſimi qui. Arenoſa, & toſi in urinis poſt tubercula poſt craſſam uenam enata.*

26 *Vrina cruenta. Caruncula in urinis capilliformes. Furfures in urina pura. Febres plurimæ a bile fiunt.*

27 *Febrium quatuor ſpecies. Febris continens a bile plurima ac meraciſſima. Febris quotidiana, eiusq; generatio. Febris quotidiana, continente longior.*

28 *Febris tertiana, eiusq; generatio. Quartanæ generatio, & cur alijs diuturnior. Bilis atra omnium humorum uiſcoſiſſima, ac tenaciſſima.*
Febres quartanæ, atræ bilis participes.

29 *Quartanæ ab anno uigeſimoquinto incipiunt, nec ultra quadrageſimumnonum, niſi magna cauſa agente progrediuntur.*
Quartana quando non diuturna.

1 QVICVNQVE de natura humana amplius differentes audire conſueuit, quàm eius ad medicinam pertinet, huic non eſt commodum hunc meum ſermonem audire: neque enim omnino ex toto aerem dico hominem eſſe, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque quicquam aliud; quia non manifeſtum eſt unum in homine eſſe, ſed uolentibus tamen hæc dicere permitto. At uerò talia dicentes mihi non rectè rem cognoſcere uidentur: ſententiam enim eandem omnes ineunt, uerùm non eadem dicunt, ſententiæ tamen epilogum eundem faciunt. Aiunt enim unum quid eſſe, quodcunque tandem eſt, & id ipſum eſſe unum ac totum; iuxta nomina autem non conſentiunt: etenim alius ex ipſis aerem eſſe, hoc unum ac totum dicit, alius ignem, alius aquam, alius terrã: & addit unuſquiſque ad ſermonem ſuum teſtimonia, ac ſigna, quæ nullius momẽti exiſtunt. Quia enim eadem ſententia omnes utuntur, dicunt autem non eadem, manifeſtum facit, quòd neque cognoſcunt ipſa. quod ex eo uel maxime quis cognouerit, qui ipſorum diſceptationibus interfuerit: nam quum iidem uiri inter ſe diſceptant, iiſdem auditoribus præſentibus, nunquam ter conſequenter idem homo uincit in eodem ſermone: ſed modò hic, modò alius ſuperat, cuicunque fuerit lingua maximè fluida, ac populo grata. Atqui iuſtum erat, ut is, qui de rebus ſe rectè cognoſcere pronunciaret, ſemper ſermonem ſuum uictorem ſtatueret; ſi quidem uera cognoſceret, ac rectè ſentiret, ac iudicaret. Verùm huiuſmodi homines uidentur mihi ſeipſos oppugnare in uerbis ſermonum ſuorum, præ ſtultitia, & Meliſsi ſermonem approbare. De his igitur ſufficiunt mihi, quæ retuli.

2 At uerò ex Medicis quidam dicunt, quòd homo ſanguis ſolùm eſt, alii ex ipſis bilem aiunt hominem eſſe, aliqui pituitam: epilogum autem & ipſi omnes eundem faciunt: unum enim quid eſſe dicunt, quodcunque cuique ipſorum nominare uiſum eſt, & id ipſum unũ exiſtens, ſpeciẽ, ac uim traſmutare, coactũ a calido, ac frigido. fieriq́ue, & dulce, & amarũ, & album, & nigrum, & omnigenum quid aliud. Mihi uerò neque hæc ſic ſe habere uidentur. Plurimi quidem igitur talia quædam, & amplius his proxima pronunciant. Ego autem dico, ſi unum eſſet homo; nũquam ſanè doleret: neque enim eſſet, unde doleret unũ exiſtens. Si uerò etiam doleret; neceſſe eſſet & quod mederetur, ac ſanaret, unum eſſe. Nunc uerò plura ſunt; multa enim ſunt in corpore exiſtẽtia, quæ quum mutuo præter naturam calfiunt, & frigefiunt, ſiccanturq́ue, & humectantur, morbos pariunt. Quare multæ quidem ſpecies morborum ſunt, multaq́ue etiam medela ipſorum exiſtit.

3 Atque ego ſanè cenſeo eum, qui hominem ſanguinem ſolum eſſe dicit, & nihil aliud, demonſtrare debere, ipſum non tranſmutare ſpeciem, neque omnigenum fieri, uel ſaltem horam aliquam anni, aut hominis ætatem, in qua ſanguis ſolus in homine ineſſe appareat: ueriſimile eſt enim unum aliquod eſſe tempus, in quo appareat ipſum in ſeipſo unum exiſtens. Eadem cenſeo etiam de eo, qui pituitam ſolam eſſe dicit, & qui bilem. Ego enim demonſtrabo ea, quæ hominem eſſe dixero, & iuxta receptum morem, & iuxta naturam, quòd ſemper ea ipſa ſimiliter ſint, & in iuuene, & in ſene, & tempore frigido æquè, ac calido. Exhibebo inſuper ſigna, & neceſsitates oſtendendã, per quas unumquodque augeſcit, ac minuitur in corpore.

4 Primùm quidem igitur neceſſe eſt generationem fieri non ab uno. Quomodo enim unũ exiſtens, aliud quid generarit, ſi non alicui miſceatur? Deinde neque generarint, ſi non eiuſdem generis exiſtentia miſceantur, & quæ eandem uim habeant, neque ſanè nobis ſimilia perficerentur. Et rurſus, Si non calidum ac frigidum, & ſiccum ac humidum, moderate, ac æqualiter inter ſe haberent, ſed alterum alterum multum præcelleret, & fortius debiliore præſtaret; generatio fieri non poſſet. Proinde quomodo ueriſimile eſt, ab uno quid generari, quum neque a pluribus generetur, niſi habuerint temperamentum inter ſe probe conueniens? Neceſſe itaque eſt tali exiſtente natura, cum aliorum omnium, tum humana, non unum eſſe

homi-

hominẽm, ſed ſingula quę ad generationem eius conferunt, uim quandam in corpore habere, eam uidelicet, quam contribuerunt.

5 Et rurſus neceſſe eſt ſecedere ſingula in ſuam ipſorum naturam, homine moriente, humidum nimirum ad humidum, ſiccum ad ſiccum, calidum ad calidum, frigidum ad frigidum. Talis autem & animalium eſt natura, & aliorum omnium, generanturq́ue ſimiliter omnia, & occidunt ſimiliter omnia: conſtat enim natura ipſorum ex his prędictis omnibus, & definit iuxta prædicta, in id unumquodque, unde eſt cõpactum ſecedens. At uerò corpus hominis habet in ſeipſo ſanguinem, & pituitam, & bilem duplicem, flauam uidelicet, & nigram. atque hæc ſunt ipſi corporis natura, & per hæc & ægrotat, & ſanus eſt.

6 Sanus equidem maxime eſt, ubi temperamentum hæc inter ſe habuerint moderatum, tum facultate, tum copia, & ubi maxime fuerint permixta. Aegrotat autem, quum horum quid minus aut amplius fuerit, aut ſeparatur in corpore, & nõ fuerit reliquis omnibus contemperatum: neceſſe eſt enim quum quid horum ſecretum fuerit, & per ſe ſteterit; non ſolùm eum locum, unde ſeceſsit morbidum fieri, ſed etiam eum in quo ſtat, & in quem propter nimiam copiam diffuſum eſt, dolore, ac morbo uexari: etenim quum quid horum extra corpus effluxerit amplius, quàm redundat, euacuatio ipſa dolorem exhibet. Rurſus itaque ſi idem intus fecerit euacuationem, & tranſitionem, ac ab aliis ſecretionem, geminatum dolorẽ exhibere neceſſe eſt, uelut dictum eſt, nempe & unde ſeceſsit, & ubi receptum redundat. Dixi porro, quæcunque hominem eſſe dixero, ſemper demõſtraturum me eſſe, quòd talia ſint, & iuxta receptum morem, ac opinionem, & iuxta naturam.

8 Et dico ſanè eſſe ſanguinem, & pituitam, & bilem flauam, ac nigram: & horum primum quidem iuxta receptam opinionem nomina diſtincta eſſe dico, & nulli ipſorum idem nomen eſſe: deinde ſpecies iuxta naturam ſeparatas eſſe, & neque pituitam ſimilem eſſe ſanguini, neque ſanguinem bili, neque bilem pituitæ: quo enim modo hæc inter ſe ſimilia ſint, quorum neque colores ſimiles uidentibus apparent, neque ad manuum tactum ſimilitudo aliqua eſſe deprehenditur? Neque enim ſimiliter calida ſunt, neque frigida, neque ſicca, neque humida. Quum itaque intantum inter ſe diſcrepent, tum ſpecie, tum facultate; neceſſe eſt ipſa non unũ eſſe; quandoquidem neque ignis, & aqua idem ſunt. Quòd autem hæc omnia non unũ ſunt, ſed unumquodque ipſorum uim, & naturam ſuam habet, uel hinc cognoſcere licebit: ſi enim homini alicui medicamentum dederis, quod pituitam ducit; pituitam tibi uomet: &, ſi pharmacum dederis bilem ducens; bilem tibi uomet. Eadem ratione & bilem atram purgabit; ſi medicamentum exhibueris, quod bilem atram ducit. Quòd, ſi ipſi partem aliquã ſauciaris, ut uulnus fiat; effluet ipſi ſanguis: atque hęc omnia faciet tibi totam diem, ac noctem, & hyeme, & ęſtate, donec ſpiritum in ſeſe trahere, & rurſus reddere potens fuerit: potens autem erit, donec aliquo horum congenitorum fuerit priuatus. Congenita autem ſunt prædicta. Quomodo enim non congenita eſſent. Primùm etenim manifeſtum eſt, hominem in ſeipſo hæc omnia ſemper habere, donec uixerit. Deinde nata ſunt ex homine hæc omnia habente. Poſtea nutrita ſunt in homine hæc omnia habente, quæ uidelicet ego nunc dico, ac demonſtro. Qui uerò dicunt, quòd unum eſt homo, uidentur mihi hoc conſilio uſi eſſe: nimirum quum uiderint eos, qui medicamenta hauſerunt, in ſuperpurgationibus interiiſſe, alios quidem bilem uomentes, alios pituitam, unumquodque horum hominem eſſe putauerunt, quòd uiſi eſſent his purgatum interiiſſe. Et qui ſanguinem dicunt hominem eſſe, eodem conſilio utuntur: nam, quum uidẽt iugilatos homines, & ſanguinem ex corpore ipſorum effluentem; hunc ipſum animam in homine eſſe putant. atque his teſtimonijs ſanè omnes utuntur in ſermonibus ſuis.

10 Atqui primùm quidem in ſuperpurgationibus, nemo unquam mortuus eſt bile ſola purgatus. Verum, quum quis pharmacum biberit, quod bilem deducit, primùm bilem uomet, deinde pituitam, poſtea per uim etiam atram bilem, poſtremum moribundus etiam ſanguinem purum uomet. Eadem perpetiuntur a medicamentis pituitam ducentibus: primùm enim pituitam uoment, deinde bilem flauam, poſtea atram, moriẽtes autem ſanguinem purum, & in hoc mox uitam finiunt: etenim pharmacum ubi corpus intrauerit; primùm quidem ducit id, quod ex omnibus in corpore exiſtentibus, ſibi maxime ſecundum naturam familiare fuerit, deinde uerò etiam alia trahit, ac purgat. Quemadmodum ex terra naſcentia, & in ipſam plantata, ac ſeminata, ubi in terram peruenerint, unumquodque trahit id, quod naturæ ſuæ familiare in terra exiſtit.

11 Ineſt autem in terra & acidum, & amarum, & dulce, & ſalſum, & omnigenum. Primùm itaque plurimum eius trahit in ſeipſum, quod ſibijpſi iuxta naturã maxime familiare fuerit, deinde trahit etiam reliqua huiuſmodi ſanè quiddã etiam pharmaca in corpore faciunt: quæcunque enim bilem ducunt, primũ meraciſsimam bilem purgant, poſtea uerò mixtam. Et rurſus pituitæ pharmaca, primùm meraciſsimam pituitam ducũt, poſtea mixtam. Et iugulatis primùm quidẽ ſanguis calidiſsimus, & ruberrimus profluit, deinde pituitoſior, ac bilioſior.

12 Porrò pituita in homine hyeme augetur: hęc enim hyemi maxime ſecundum naturam conuenit ex omnibus in corpore exiſtentibus: frigidiſsima enim exiſtit. Signa autem, quòd pituita frigidiſsima eſt, hæc ſunt. Si enim pituitam, & bilem, & ſanguinem contingere libuerit; pituitam ſanè frigidiſsimam eſſe comperies, quamuis uiſcoſiſsima ſit, & per uim maxime poſt bilem atram trahatur. quæ uerò per uim trahuntur calidiora fiunt, a uiolentia coacta, ſed tamen ſupra hæc omnia, frigidiſsima eſſe apparet pituita ex ſua ipſius natura. Quòd autem hyems corpus pituita repleat, inde cognoſcere datur, quòd homines pituitoſiſsima & ſpuunt, & emungunt hyeme, & tumores laxi albiſsimi fiunt maxime hoc tempore, itemq́; reliqui morbi pituitoſi.

13 Cæterùm uerè pituita quidem adhuc fortis in corpore manet, ſed ſanguis augeſcit: nam & frigora remittunt, & imbres ſuperueniũt. Sanguis autem iuxta hęc augeſcit, ab imbribus uidelicet, & calidorum dierum tepore. Hæc enim anni pars maxime iuxta naturam ipſi conuenit: eſt enim humidus, & calidus. Signa autem hinc colligere licet. Quòd homines uere, & æſtate maxime dyſenteriis corripiuntur, & ſanguis

guis ex naribus ipſis fluit, & calidiſsimi ſunt, ac rubertimi. At uerò æſtate ſanguis adhuc uiget, & bilis in corpore eleuatur, & uſque in autumnum porrigitur. In autumno uerò ſanguis modicus fit; cótrarium enim eius naturæ id tempus exiſtit.

14 Bilis autem per æſtatem, ac autumnũ corpus poſſidet, id quod inde cognoſcere potes; quod homines ſua ſpoute hoc tempore bilem uomunt, & in medicamentorum potionibus bilioſiora purgantur. Manifeſtum fit & febribus, & hominum caloribus. Pituita autem æſtate debilior ſeipſa eſt: contrarium eſt enim naturæ eius id tempus; calidum enim eſt, & ſiccum. Sanguis uerò autumno pauciſsimus fit in homine: ſiccus enim eſt autumnus, & hominem iam frigeſacere incipit. Atra porrò bilis autumno & plurima, & fortiſsima eſt. Poſtquam autem hyems apprehenderit, bilis flaua perfrigerata modica fit, & pituita rurſus augetur, tum ob pluuiarum copiam, tum propter lógitudinem noctium.

15 Corpus quidem igitur humanum hæc omnia ſemper habet, uerùm pro temporis circunſtantia, aliquã do plura ſeipſis fiunt, aliquando pauciora, ſingula tũ iuxta partem, ac copiam, tum iuxta naturam: quemadmodum enim annus omnis omnium patticeps eſt & caliditatum, & frigiditatum, & ſiccitatum, ac humiditatum, (Neque enim quicquam horum ne minimo quidem tempore cóſiſteret, ac duraret, citra omnia ea, quæ in hoc mundo inſunt, uerùm ſi unum aliquod deficeret, omnia ſanè abolerentur: ex eadem enim neceſsitate omnia cóſiſtunt, & mutuo aluntur:) Sic etiam ſi quid ex homine deficeret ex his, quæ ipſi congenita ſunt, non ſanè uiuere poſſet homo.

16 In anno autem aliquando quidem hyems maxime uiget, aliquando uer, modo æſtas, modo autumnus: ſic etiam in homine, aliquando pituita præualet, aliquando ſanguis, aliquando bilis, primùm quidem flaua, deinde etiam nigra appellata. Quorum omnium euidentiſsimum teſtimonium hinc habes: Si enim eidem homini id pharmacum quater in anno dare uelis; uomet tibi hyeme quidem pituitoſiſsima, uere autem humidiſsima, æſtate bilioſiſsima, autumno nigerrima.

17 Itaque quum hæc ſic ſe habeant, quicunque morbi hyeme augeſcunt, æſtate deſinere ſolent: quicunque uerò æſtate augeſcunt, hyeme finire conſueuerunt, niſi certo dierum circuitu diſcedant. de circuitu autem dierum rurſus dicam. Quicunque autem morbi uere fiunt, ad autumnum eorum diſceſſum forte expectare oportet. Quicunque poſtremùm autumnales morbi ſunt, eorum diſceſſum neceſſe eſt uere fieri. Quicunque uerò morbus hæc tempora tranſgreſſus fuerit, cum annum fore ſcire oportet. Porrò Medicum ſic aduerſus morbos inſtare oportet, prout unumquodque horum in corpore præualet, iuxta tempus, quod ſibiipſi maxime natura conueniens exiſtit.

Addititia ſunt hæc, non genuina Hippocratis, ut ait Galenus.

Quin & hæc inſuper ad illa noſſe oportet, quòd quoſcunque morbos repletio parit, euacuatio ſanat: & quicunque ex euacuatione fiunt morbi, repletio ſanat: quicunque uerò a labore fiunt, quies ſanat: qui autem ab ocio gignuntur, labor ſanat.

18 In ſumma Medicum ſcire oportet, opponere ſe contrarium inſtantibus morbis, & naturis, & temporibus, & ætatibus, & diſtendentia ſoluere, & ſoluta diſtendere: ſic enim uel maxime morbum ſedauerit. & mihi ſanè hoc ipſum ſanatio eſſe uidetur. Morbi partim ex diætis, partim ex ſpiritu, quem attrahentes uiuimus, fiunt. Vtrorunque cognitionem ſic facere oportet. Quando ab uno morbo multi homines corripiuntur eodem tempore, cauſam ad id, quod communiſsimum eſt, & quo maxime omnes utimur, referre oportet. Eſt autem hoc ſpiritus, & aer, quem inſpirando trahimus. Manifeſtum eſt enim iam, quòd diæta uniuſcuiuſque noſtrum, cauſſa non eſt, quum morbus omnes conſequenter contingat & iuniores, & ſeniores, mulieresque, ac uiros, & tam uinolentos, quàm aquę potores, & tam mazam edentes, quàm pane ueſcentes, & tam multum laborantes, quàm parũ. nequaquam igitur diæta cauſſa fuerit, quum homines diuerſa uictus ratione utentes ab eodem morbo corripiuntur. Quum uerò omnis generis morbi fiunt eodem tempore, palam eſt uictus ſingulos ſingulis cauſſas eſſe: & curam ſanè facere oportet, ex contrario inſtando aduerſus morbi cauſſam, quemadmodũ & alibi a me relatum eſt, & uictus rationem permutare. Conſpicuum eſt enim diætam qua homo uti cóſueuit, non eſſe ipſi commodam, aut in totum, aut magna ex parte, aut unum ſaltem quoddam ex ipſa: quod ubi cognoueris, tranſmutare oportet: habitaq; conſideratione naturæ hominis, & ætatis, & ſpeciei, horæque anni, & modi ipſius morbi, curationem facere, aliquando detrahendo, aliquando apponendo, & quemadmodum iamdudum a me dictum eſt, ad ſingulas ætates, & horas, & ſpecies, ac morbos reſpiciendo, tum in exhibendis pharmacis, tum in conſtituenda diæta.

19 At uerò quum unius morbi popularis graſſatio conſiſtit; manifeſtum eſt dietam non eſſe culpabilẽ; ſed quem trahimus ſpiritum in cauſſa eſſe: palamq; eſt inſuper eum ipſum ſpiritum, ſiue aerem morboſam aliquam exhalationem habere. Eo itaque tempore homines in hunc modũ commonefacere oportet: nimirum ut diætas non permutent, quia morbi cauſſa non exiſtunt: uerùm ut uideant, quò corpus habeant, quàm minimæ molis, ac debiliſsimum. Detrahendi inſuper ſunt cibi, ac potus, quibus uti conſueuerunt, idque paulatim facere oportet: nam ſi quis cito dįetam permutet; periculum eſt etiam a permutatione aliquid in corpore nouatum iri. Quapropter uictu ſolito quidem utendum eſt, ubi hominem nihil lædere uidetur. Prouidendum uerò ut quàm pauciſsimus aeris influxus in corpus ingrediatur, & ut ille ipſe quàm peregriniſsimus exiſtat. Regionum etiam locos, in quibus morbus conſiſtit, quantum eius fieri poteſt, permutare oportet, & corpora attenuare: ſic enim minime multo, ac denſo ſpiritu homines opus habuerint. Porrò quicunque morbi a fortiſsima corporis parte fiunt, grauiſsimi exiſtunt: etenim, ſi iſthic ubi initium ſumpſerint, permanſerint; neceſſe eſt fortiſsima parte laborante, totum corpus laborare. Et ſi a ualidiſsima ad quandam debiliorem tranſierint; difficulter ſoluuntur. Quicunque uerò a debilioribus partibus ad fortiores tranſierint, commodius ſolui poſſunt: nam influentia a ui ipſarum facile conſumuntur.

Venæ

20 Venæ craſsiſsimæ ſic ſe habent. Quatuor paria ipſarum ſunt in corpore, & unum quidem a capite retro per ceruicem, forinſecus ab utraque ſpinæ parte ad coxendices, & in crura progreditur, deinde per tibias, & malleolos forinſecus ad pedes peruenit. Oportet igitur uenæ ſectiones, in doloribus dorſi, ac coxendicum, de poplitibus facere, & de malleolis forinſecus. Alterum par principium ex capite iuxta aures habet per ceruicem, & ſphagitides appellantur, hoc eſt, iugulares, deferunturque utrinque iuxta ſpinam intrinſecus ad lumbos, in teſtes, ac femora, & per poplites ex interna parte, deinde per tibias ad malleolos intrinſecus, & in pedes.

21 Quapropter in doloribus lumborum, ac teſtium, uenæ ſectionem de poplitibus, ac malleolis facere intrinſecus oportet. Tertium par uenarum ex temporibus per ceruicem ſub ſcapulas tendit, & ad pulmonem defertur, altera quidem a dextris ad ſiniſtrã partem, altera uerò a ſiniſtris ad dextram, & dextra quidem ſub mammam abit & in ſplenem, & in renem: ſiniſtra uerò in dextram partem tendit a pulmone ſub mammam & in hepar, & in renem. utraque autem in rectum inteſtinum, ac podicem deſinit. Quartum par a priore capitis parte, & oculis, ſub ceruicem ad clauiculas deuenit, deinde ſuper brachia ſuperne in flexuras, poſtea per cubitos in manuum iuncturas, ac digitos: deinde a digitis rurſus, per cubitos ac manus ſuperne in flexuras, & per brachiorum infernam partem ad alas: unde ſuperne a lateribus altera in lienem peruenit, altera in iecur, poſtea ſupra uentrem utraque in pudendum deſinit. Et craſsiſsimę quidem uenæ ſic ſe habent.

22 Sunt autem & ex uentriculo uenæ per corpus multæ, & omnigenæ, per quas corpori alimentum accedit. ferunt autem a craſsis uenis, in uentriculum, ac reliquum corpus, & ab externis, & ab internis, & inter ſe mutuo diſtribuunt internæ extrinſecis, ac uiciſsim extrinſecæ internis. Venæ igitur ſectiones iuxta prædictum ſermonem facere oportet. Enitendum eſt autem ut ſectiones quàm longiſsimè a locis faciamus, ubi dolores fieri, & ſanguis colligi ſolet: ſic enim mutatio minime magna derepente fiet, & conſuetudinem remouebit, ut non amplius in eundem locum colligatur.

23 Quicunque pus multum ſpuunt, citra febrem, & quibuſcunque in urina pus multum ſubſidit citra dolorem, & quibuſcunque alui recrementa cruenta, uelut in dyſenteriis, & tarde, ac diutine prodeuntia, uelut in iuuenibus quinque & triginta annorum, atque etiam ſenioribus, his omnibus ex eadẽ cauſſa morbi fiunt: neceſſe eſt enim hos labori deditos, ac exercitationis ſtudioſos, & corpore operarios in iuuentute fuiſſe, poſtea uerò relictis laboribus, molli carne, & multum a priore differente carnoſos redditos eſſe, & corpus multum diſcrepans habere; ut id quod prius extitit, cum eo, quod nunc adepti ſunt, nulla parte conſentiat. Quum igitur morbus aliquis corripuerit ſic diſpoſitos, eueſtigio quidem effugiũt, poſtea autem a morbo progreſſu temporis corpus colliqueſcit, & ſeroſi, ac ſanioſi humoris ſpecies per uenas, qua parte maxime amplæ fuerint, fluit. Siquidem igitur in inferiorem uentriculum proceſſerit; ferè qualis in corpore ineſt, tale etiam recrementũ prodit. Quum enim decliuis ſit uia, non multo tempore hæret in inteſtino.

24 Quibuſcunque autem in pectus influxerit, ſuppurati fiunt, nimirum purgatione accliui exiſtente, & multo tempore in pectore immorãs putreſcit, & purulenta redditur. Quibuſcunque uerò eadem ſeroſi humoris ſpecies in ueſicam prorupenit, a loci caliditate, calida, & alba fit, & ſegregatur & quod quidem rariſsimũ eſt, ſuperſtat: craſsiſsimum uerò infrà mergitur, quod ſanè pus appellatur. Fiunt autem & calculi pueris, propter huius loci caliditatem, itemq; totius corporis. Viris autem calculi non generantur propter corporis frigiditatem: nam id probe noſſe oportet, quòd homo primis diebus calidiſsimus eſt ſui reſpectu, ultimis frigidiſsimus: neceſſe eſt enim augeſcens & ad uim procedens corpus calidum eſſe. Vbi autem inceperit marceſcere corpus, delabens in ocium, frigidiſsimum euadit. Et iuxta hãc rationem, quanto amplius primis diebus homo augeſcit, tanto calidior exiſtit: & quanto plus ultimis diebus marceſcit, tanto frigidiorem eſſe neceſſe eſt.

25 Sani autem fiunt ſua ſponte illi prædicto modo diſpoſiti, ac affecti, plurimi quidem ab hora, qua liqueſcere incipiunt, quinto & quadrageſimo die. Qui uerò hoc tẽpus tranſgreſsi fuerint, anno finito ſua ſponte conualeſcunt, niſi quid aliud mali grauioris hominem infeſtet. Quicunq; morbi ſenſim ex modici temporis cauſſa fiunt, & quorum cauſſæ cognitu faciles ſunt, ſecuriſsimi fore prædici poſſunt. Curationem itaque ipſorum inſtituere oportet, ut cauſſæ morbi nos opponamus: ſic enim ſoluitur utique id, quod morbum in corpore fecit. Quibuſcunque arenoſa, aut toſi in urinis ſubſident, his initio tubercula circa craſſam uenam enata ſunt, & ſuppurata. Poſtea uerò tuberculis nõ cito effractis, toſi ex pure coaliti ſunt, qui per uenam foras exprimuntur unà cum urina in ueſicam.

26 Quibuſcunque uerò cruentæ urinæ ſunt, his uenæ laborant. Quibuſcunque autem in urina craſſa exiſtẽte, carunculæ paruæ capilliformes ſimul prodeunt, eas a renibus prodire noſſe oportet, & ab arthriticis. Quibus uerò pura urina eſt, & aliàs atque aliàs uelut furfures in urina innatant, horum ueſica ſcabioſa exiſtit.

27 Febres plurimæ a bile fiunt. Species ipſarum quatuor ſunt, præter eas quæ ab occultis doloribus generantur. Nomina ipſarum ſunt: Continens, Quotidiana, Tertiana, Quartana. Continens itaque appellata, a plurima, ac meraciſsima bile prouenit, & iudicationes quàmbreuiſsimo tempore facit; corpus enim nullo tempore perfrigeratum cito colliqueſcit, nimirum a multa caliditate calfactum. Quotidiana uerò poſt continentem a plurima bile generatur, & præ reliquis celerrime diſcedit: verùm longior eſt continente, quanto a pauciore bile prouenit: &, propterea quòd requiem habet in ipſa corpus; in continente verò non quieſcit vllo tempore.

28 Tertiana autem longior eſt quàm quotidiana, & a pauciore bile gignitur. Quanto verò longiori tempore in tertiana corpus quieſcit quàm in quotidiana, tanto diuturnior hęc febris eſt quàm quotidiana. At verò quartanæ reliquæ iuxta eandem rationẽ habent, ſed tertianis diuturniores ſunt, quanto panciore bilis parte participant, vnde caliditas augetnr. &, propterea quòd corpus in ipſis plus perfrigeſcit, id

quod

quod ab atra bile ipſis contingit ſuperflue adeò, ut ægrè frigus depelli poſsit: atra enim bilis inter omnes corporis humores uiſcoſiſsima eſt, & ſedes diuturniſsimas facit.

29 Quòd autem quartanę febres atrę bilis participes ſint, uel hinc condiſcere licet: autumno enim maxime homines a quartanis corripiuntur, & in ætate a quinque & uiginti annis, uſque ad quadrageſimum quintum. Hæc autem ætas prę omnibus aliis maxime a bile atra infeſtatur, & autumni tempus omniũ anni temporum ad eandem aptiſsimum eſt. Quicunque autem extra hoc tempus, & ætatem a quartana corripiuntur, pro certo ſcire oportet eam febrem non fore diuturnam, niſi quid aliud grauioris mali hominem infeſtauerit.

DE SALVBRI DIAETA LIBER.

Additiтus eſt ad librum De Natura hominis, Polybi Hippocratis diſcipuli, aut Galenus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Diata idiotarum & priuatorum, qualis hyeme, uere, æſtate & autumno eſſe debeat.*

2 *Diata ad ætates, ad anni tempus, & ad corporum ſpecies conſtituenda.*

3 *Ambulandum hyeme uelocius, æſtate tardius, niſi per æſtum iter facias. Carnoſi gracilibus citius ambulent. Balneis quomodo utendum. Veſtes pure hyeme induenda, æſtate ſordida, & oleo imbuta.*

4 *Gracilitatem corporis quo ſtudio conſequaris. Pinguis ex gracili quomodo fias.*

5 *Vomendum ſex menſibus hybernis.*

6 *Quæ infuſa, quibus temporibus, quibusq́; naturis conueniant. Infuſa craſſa & tenuia quę.*

7 *Craſſos & graciles quomodo ad uomitum præpares. Bis in menſe uomere conſueti, iis melius eſt ut conſequenter in duobus diebus quàm per maiora interualla uomant.*

3 *Cibos reuomere conſuetorum, aut quorum alui nõ probum tranſitum habent curatio.*

) *Puerulorum infantium educandi, & cibandi ratio.*

o *Mulieribus ſiccioris modi diata conuenit. Exercitiorum ratio iuxta temporum anni differentias inſtituatur.*

1 *Alui profluuij in exercitiis utentibus & excrementis ciborum ſpeciẽ referentibus, curatio diatetica. Itẽ quibus temperamentis hic morbus ſit familiaris. Corpora denſam carnem habentia, iis quę raram habent, a crudium eſu magis læduntur.*

2 *Cibum poſtridie eructantes, longiori ſomno & aliis laboribus curantur.*

3 *Siti correptis cibi & labores detrahendi, uinum uerò aquoſum & frigidiſsimum exhibendum.*

4 *Aquæ aut muci per nares uel aures eruptio, capitis torporem ſoluit. Sanitas res pretioſiſſima.*

IDIOTAS, & priuatos homines hac diæta uti oportet. Hyeme quidem comedere quamplurima, bibere autem quamparciſsime. Sit potus uinum quàm meraciſsimum: cibi, panis, & obſonia aſſata omnia. Oleribus quàmpauciſsimis hoc tempore utendum eſt: ſic enim corpus maxime ſiccum, ac calidum redditur. Vbi uerò uer apprehenderit; tunc ſanè potum ampliorem aſſumere oportet, uinum dilutius, & paulatim: cibis quoque mollioribus, ac paucioribus tum utendum eſt: & ablato pane, mazam exhibere, & iuxta eandem rationem obſonia detrahere, & ex aſſatis omnia cocta facere. Oleribus uerò paucis tunc uti oportet, donec ad æſtatẽ perueniat homo, cibis mollioribus utendo, & obſoniis coctis, & oleribus, tã crudis quàm coctis, ſimiliterq́ue potibus quàm dilutiſsimis, ac plurimis: ita tamen ut paulatim, non derepente his utatur, ne uidelicet magna mutatio fiat. At uerò æſtate maza molli nutriatur, & potu aquoſo, ac multo, obſoniis omnibus coctis. Sic autem his ubi æſtas fuerit, uti oportet; ut frigidum ſit corpus, & molle: tempus enim calidum eſt, & ſiccum, & facit corpora æſtuoſa, ac ſquallida. Quapropter tali ſtudio auxiliari oportet. Iuxta eandem uerò rationem, quemadmodum ex hyeme ad uer, ſic ex uere ad æſtatem deducendus eſt, cibo quidem detracto, potu uerò aucto. Sic quoque contraria faciendo ex æſtate ad hyemem perducatur. In autumno uerò rurſus cibi plures exhibendi ſunt, & ſicciores, & obſonia iuxta eandem raionem: potus uerò pauciores, & meraciores, quo etiam hyems bona fiat, & homo in ipſa utatur potibus meracioribus, ac paucis, cibis uerò quàmplurimis, ac ſicciſsimis: ſic enim & maxime ſanus fuerit, & minime frigore impetetur: nam tempus hoc ualde frigidum, ac humidum exiſtit.

2 Porrò habitibus corporum carnoſis, & mollibus, ac rubris, plurimo anni tempore ſiccioribus diętis uti conducit: humida enim eſt ipſorum natura. Verũ duros, & graciles, fuluosq́ue, ac nigros, humidiore diæta maiore temporis parte uictitare oportet: corpora enim talia ſicca exiſtunt. Sed & iuuenibus corporibus, mollioribus & humidioribus diætis uti confert: nam ætas ipſorum ſicca eſt, & corpora compacta ſunt. Seniores autem ſicciore uictus modo, maiori temporis parte degere oportet: corpora enim in hac ætate humida ſunt, & mollia, ac frigida. Oportet igitur & ad ætatem, & ad tempus anni, & ad corporũ ſpecies, ac habitus, diętas conſtituere, ita ut conſiſtentibus & caloribus, & frigoribus nos opponamus; ſic enim maxime ſani fuerint.

Quin

3 Quin & ambulandum hyeme quidem uelociter eſt, æſtate autem leniter, niſi per ſolis æſtum iter faciendum ſit. Oportet autem & carnoſos citius ambulare, graciles uerò tardius. Balneis quoque multis æſtate utendum eſt, hyeme paucioribus. Gracilibus autem magis expedit lauari, quàm carnoſis. Veſtes autem puras induere hyeme oportet: oleo imbutas, ac ſordidas, ęſtate.

4 Cæterum pingues, & qui graciles fieri uolunt, omnes labores ieiuni facere debent, & cibos aſſumere anhelantes adhuc ex fatigatione, & non refrigerati, prępoto uino diluto, & non ualde frigido, & obſonia præparata aſſumere ex ſeſamis, aut condimentis hoc tęſibus, & aliis huiuſcemodi. Sint autem obſonia pinguia, quæ offeruntur: ſic enim a quàmpaucíſsimis impleri poterint. Sed & ſęmel in die cibum ſumere, & illotum manere, & ſtratum durum habere, & nudum deambulare oportet, quantum eius maxime fieri poteſt. Quicunque uerò graciles ſunt, & pingues fieri uolunt, tum alia his quæ dixi contraria facere, tum ieiunos nullum laborem ſubire oportet.

5 At uerò uomitibus, & alui per infuſa elotionibus hoc modo utendũ eſt. Sex menſes hybernos uomendum eſt: hoc enim tempus pituitoſius eſt æſtiuo, & morbi circa caput fiunt, & regionem eam, quæ eſt ſupra ſeptum tranſuerſum. Quum uerò æſtas, ac calor fuerit infuſis utendum eſt: hora enim hęc ęſtuoſa eſt, & corpus billoſius, & lumbi, ac genua grauantur, & calores oboriuntur, & in uentre tormina fiunt. Quapropter corpus perfrigerare oportet, & quæ in ſublime eleuantur, inferne ſubducere ex iſtis locis.

6 Sint aũt infuſa pro craſsioribus, ac humidioribus ſalſiora, & tenuiora: pro ſiccis uerò & gracilibus, ac debilioribus, pinguiora, ac craſsiora. Craſſa autem, & pinguia infuſa ſunt, quæ ex lacte fiunt, & cicerum decoctum, & alia huiuſmodi. Tenuia uerò, & ſalſa, ſunt muria, & aqua marina, & eiuſcemodi.

7 At uerò uomitus ſic facere oportet. Quicunque homines craſsi, ac pingues ſunt, & non graciles, ieiuni uomant a curſu, aut ambulatione cita, iuxta meridiem. Sit autem dimidia hemina hyſſopi in aquæ congio contriti, atque hoc ebibat affuſo aceto, & adiecto ſale, quo iucundius euadat. Bibat autem primum ſenſim, ac lentius; poſtea amplius, & citius. Qui uerò graciliores ſunt, ac debiliores, a cibis uomitum faciant, hoc modo. Lotus calida præbibat meri heminam, deinde cibos omnigenos edat, & neque dum cibum ſumit, neque a cibo bibat, ſed contineat ſe, donec quatuor ſtadia quis percurrat: deinde uina tria permixta ipſi in potu offerantur, auſterum, dulce, ac acidum, primum quidem meracius, & paulatim, & per multum temporis ſpacium, deinde uerò dilutius, & citius, & multum. Quicunque autem bis in menſe uomere conſueuit, huic melius eſt, ut conſequenter in duobus diebus uomat, quam per quintum & decimum. Verum aliqui penitus contrarium faciunt.

8 Quibuſcunque uerò commodum eſt reuomere cibos, aut quibus alui non probum tranſitum habent, his omnibus conducit ſępe in die comedere, & omnigenis eduliis uti, & obſoniis uariis modis præparatis, uinumque bibere duplex aut triplex. Qui uerò reuomunt cibos, aut aluos habent humectas, his omnibus contrarium huiuſmodi facere conducit.

9 Cæterum puerulos infantes per multum tempus in aqua calida madefacere oportet, & uinum bibendum dare aquoſum, & non penitus frigidum. Dandũ eſt & id uinum, quod minime uentrem eleuet, ac inflet. Hæc autem facere oportet, ut & conuulſionibus minus corripiantur, & maiores fiant, ac meliorem calorem adipiſcantur.

10 Mulieres porrò ſiccioris modi diæta uti oportet: nam & cibi ſicciores ad muliebrium carnium mollitiem commodiores ſunt, & meraciores potus præſtabiliores ſunt ad uteros, ac fœtuum nutriméta. Qui exercitiis utuntur, hyeme currere, ac luctari debent: Aeſtate uerò luctari quidem parum, currere autem minime, ſed multum deambulare ſecundum æſtum, ac frigus. Quicunque ex curſibus fatigati fuerint, eos luctari oportet. Qui uerò ex lucta fatigantur, eos currere expedit: ſic enim laborans, fatigata corporis parte uel maxime calfieri, componique, ac recreari queat.

11 Quoſcunque exercitiis utentes alui profluuia corripiunt, & recrementa ciborum ſpeciem referentia, ac cruda habent, his exercitiorum non minus quàm tertiam partem detrahere oportet, & ciborum dimidium ſaltem exhibere (palam eſt enim, quòd uentriculus confouere non poteſt) quo ciborum multitudo concoquatur. Sint autem his cibi, panis quammaxime aſſatus in uino intritus, & potus quàmparcíſsimi, ac meracíſsimi, & deambulationibus a cibo ne utantur. Oportet autem ſub hoc tempus ſemel duntaxat in die cibum ſumere: ſic enim quàmmaxime cõcaleſcit uentriculus, & ea, quæ ingeſta ſunt, exſuperauerit. Fit hic profluuij alui modus maxime his corporibus, quæ denſam carnem habent, quum ad carnium eſum homo cogitur, natura eiuſmodi exiſtente: uenæ enim denſatæ cibos ingeſtos non ſuſcipiunt. Eſt autem hæc natura acuta, & in utranque partem uertitur, & ad modicum tempus uiget bona habitudo in talibus corporibus. At uerò rariores, ac hirſutiores corporum ſpecies, ac habitus tum carnium eſum ſuſcipiunt, tum labores magis tolerant, & bonæ habitudines ipſis fiunt diuturniores.

12 Quicunque poſtridie cibos eructant, & pręcordia ipſis eleuantur, utpotè cibis crudis, & incoctis exiſtẽtibus, his longiori quidem tempore dormire conducit: uerum & aliis laboribus corpora ipſorum cogere oportet. Vinum autem meracius, & amplius bibant, & cibis paucioribus ſub id tempus utantur: palam eſt enim, ꝙ uentriculus prę imbecillitate, ac frigiditate, ciborum multitudinem concoquere non poteſt.

13 Quoſcunque uero ſitis corripuerit, his & cibi, & labores detrahendi ſunt, & uinum bibant aquoſum, & quàm frigidiſsimum. Quibuſcunque autem dolores fiunt ex uiſceribus, ſiue ex exercitiis, ſiue ex aliquo alio labore, his quieſcere conducit cibis abſtinentes. potione autem utantur, quę quàmparcíſsime in corpus aſſumpta, plurimam urinam ducat; quo uenæ uiſceribus inſitæ non diſtendantur repletæ. Ex talibus enim tubercula oboriuntur ac febres. Quibuſcunque uerò morbi a cerebro fiunt, torpor primum caput occupat, & frequenter mingit æger, & reliqua uelut in urinæ ſtillicidio perpetitur. atque hæc ſanè ad dies nouem patitur.

14 Et ſi quidem erumpat per nares, aut aures aqua, ſiue mucus; a morbo liberatur, & urinæ ſtillicidium ſedatur. Mingit autem multum, & citra dolorem, idq;

album,

album, donec uiginti præterierint dies, & capitis dolor hominem relinquit. Intendenti autem oculos ſplendor occultatur. Porrò uirum prudentem id ſecum reputare oportet, quòd res precioſiſsima eſt ſanitas, & proinde ſcire, ut ex ſuo ipſius conſilio in morbis utilitatem percipiat.

HIPPOCRATIS COI Liber de Genitura.

Hic à Galeno Polybi eſſe perhibetur.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Prouidentis naturæ uis, & genituræ prouentus. Coitus uoluptas unde. Cur genitura ſpumeſcat.*
2 *Cur ualentiſſimum Venere excernatur. Sanguis aliquando in genitura profluit. Alius ſeminis, alius urinæ meatus. Somnia uenerea quomodo fiant, & pollutiones unde.*
3 *Eunuchi cur non coeant, ac imbecilliores ſint, & quòd uenæ ſecundum aures inciſæ infecundos reddant.*
4 *Quamobrem pueri & puellæ ſemen non excernant, et menſes uirginibus iuuenculis non procedant.*
5 *Geniturā ab omnibus corporis partibus excerni. Humores corporis quatuor.*
6 *Quid mulieribus in coitu accidat, & Venerem cum utrorumque, ſed maiore uiri uoluptate fieri.*
7 *Mulieribus frequens coitus expedit. Menſium retentorum incommoda. Nota conceptus, & quòd ſemē maſculum & fœmineum utrique inſit: & cur nunc mares nunc fœminæ gignantur.*
8 *Liberorū uarietas unde, & qui aliqua re parentē referāt: & cur imbecilles ex robuſtis, & nō oēs robuſti, & nunc itē parui, nunc magni œdantur. Exemplū cucumeris ad puerum in utero. Cur mutili & magna fere ex parte integri ex mutilatis naſcantur.*
9 *Fœtus quando perdantur. Simile de terra ad fœtus mutilos. Cur integri & ſani ex mutilatis, & mutilati ex mutilatis naſcantur.*

1 LEX quidē omnia corroborat. Verū genitura uiri prouenit ab omni humido, quod in corpore exiſtit, ita ut id, qđ robuſtiſsimū eſt, ſecernatur. Argumentū aūt eius, qđ robuſtiſsimū ſecernitur, hoc eſt, quòd a Veneris uſu paucula adeò re emiſſa, imbecilles reddimur. Habet autē res hoc modo. Venę, & nerui ab omni corpore in pudendū uergūt, quibus dū aliquātulū terūtur, & caleſcunt, ac implētur, uelut pruritus incidit, & ex hoc toto corpori uoluptas, ac caliditas accedit. Quū uerò pudēdum teritur, & homo mouetur, humidū in corpore caleſcit, ac diffunditur, & a motu conquaſſatur, ac ſpumeſcit: quemadmodū etiā alii humores omnes conquaſſati ſpumeſcunt.

2 Sic aūt in homine ab humido ſpumeſcente, id qđ robuſtiſsimū eſt, ac pinguiſsimū ſecernitur, & ad medullā ſpinalē uenit: tendunt. n. in hāc ex omni corpore uię, & diffundūt ex cerebro in lūbos, ac in totum corpus, & in medullā: & ex ipſa medulla ꝓcedūt uię, ut & ad ipſam humidū perferatur, & ex ipſa ſecedat. Poſtquā aūt ad hāc medullā genitura ꝑuenerit, procedit ad renes; hac. n. uia tēdit ꝑ uenas: & ſi renes fuerint exulcerati, aliquādo ēt ſanguis ſimul defertur: a renibus aūt trāſit per medios teſtes in pudendū. Procedit aūt nō quà urina, uerùm alia ipſi uia eſt illi cōtigua. Et ſanè qui ſomnia uenerea habēt, propterea per ſomnū geniturā effundūt; quū humidū in corpore diffuſum, & calfactū fuerit, & ſiue ex labore, ſiue alia quapiā re ſpumuerit, dū ab ipſo ſecernitur; coitus imaginē repræſentat: habet. n. humiditas hæc ſimiliter ut in coeūtibus. Sed nō eſt mihi de his, qui per ſomnū ſemen emittunt, & de toto morbo quid eſt, & quæ operatur, & quare coitus locum expleat, ſermo. atque hæc quidem de hoc dicta ſufficiunt.

3 Cæterū eunuchi propterea nō coeunt, quia genituræ trāſitus ipſis ſublatus eſt. Eſt. n. per ipſos teſtes uia eius, & nerui tenues, ac crebri ex teſtibus in pudēdū tendūt, quibus & eleuatur, & demittitur: atque hi nerui in exſectione dū caſtrantur, reſcindūtur. quapropter nō ſunt utiles eunuchi: nā neruis ipſorū extritis, geniturę uia obturata eſt. callus. n. obducitur teſtibus, & nerui duri, ac torpētes a callo facti, pudendū neq; tēdere, neque laxare poſſunt. Quibuſcūque uerò iuxta aures uenę ſectæ ſunt, hi coeūt quidē, & geniturā emittunt, uerùm modicā, & debilem, ac infœcundā: nam plurima genituræ pars a capite iuxta aures in ſpinalem medullam procedit. Ipſe autē trāſitus, cicatrice ſectioni inducta, conſolidatus eſt.

4 At uerò pueris uenulæ tenues, & repletæ exiſtentes, geniturę tranſitū impediūt, & pruritus ipſis non ſimiliter accedit, & propterea neque cōquaſſatur in corpore humidū ad genituræ ſecretionē. Quin & uirginibus quouſque iuuenculæ fuerint, menſes nō procedunt, propter eandē cauſam. Poſtquā aūt adoleuerint & uirgo, & puer: uenę in pudendū pueri tēdētes: itemque uirginis in uterū, amplæ fiunt præ augmento, & oſcula ipſarū aperiuntur, & uia, ac tranſitus per anguſtias cōtingit, & humidum tunc etiam agitationem habet: nam ſpatioſitas ipſi tunc ab agitatione, ac cōquaſſatione cōtingit: & puero ſanè procedit genitura ubi plene puber fuerit ob hanc cauſſam, itēq; uirgini mēſes. atque hęc mihi ſic demōſtrata ſunt.

5 Porrò genituram dico a toto corpore ſecerni, & a ſolidis, & a mollibus partibus, & ab humido oī in

toto corpore. Sunt autem humidi ſpecies quatuor, Sanguis,Bilis,Aqua,& Pituita: tot enim ſpecies cõgenitas homo in ſeipſo habet,& ab his morbi fiunt, aut ẽt ex morbis diſcretiones. Et hæc quidem dicta ſunt a me,de genitura,unde fiat,& quomodo,& quare,& quibus genitura non eſt,& quare non eſt, & de menſibus uirginum,& quòd mulieribus in coitu, dũ confricatur, ac teritur pudendum,& uteri mouẽtur, uelut pruritus in ipſos incidat, & quòd reliquo corpori uoluptas,ac caliditas accedat.

6 Emittit aũt & mulier a corpore geniturã, aliquãdo in ipſum uterum,qui ſanè inde humidus euadit: aliquando foras,ſi uterus magis quàm oportunũ eſt, hiarit.Et delectatur mulier ubi coire inceperit per omne tempus, donec uir ſemen emiſerit. Et, ſi quidem appetit uiro commiſceri, prius quàm uir emittit;& de cætero non ſimiliter delectatur. Si uerò non appetit; ſimul cũ uiro delectari deſinit, & habet res hoc modo,quemadmodum ſi quis in feruentẽ aquã, alteram frigidam infundat, illa feruere ceſſat.Sic genitura uiri in uterum illapſa, caliditatem, &voluptatem mulieris extinguit. Exilit autem uoluptas & caliditas ſimul cum genitura in uteros illabente, deinde deſinit,quemadmodum ſi quis in flammam uinũ infundat,primùm quidem contingit flammam exilire,& per modicum tempus augeri ad uini infuſionẽ, deinde deſinere.Ita etiam mulieris caliditas exilit ad genituram uiri:deinde deſinit. Cæterum multo minus delectatur fœmina quàm uir in coitu, & uir etiã tempore longiore.Propterea autem quòd uir magis delectatur,ſecernitur ipſi derepente ab humido, fortiori turbatione,ac agitatione quàm mulieri.Habet autem & hæc res hoc modo.

7 Mulieres ſi cum uiris coeant, magis ſanæ ſunt: ſi non;minus: nam & uteri ſimul humidi fiunt in commixtione:qui enim ſicci ſunt magis quàm conuenit, fortiter contrahuntur.ubi uerò fortiter contrahũtur, dolorem corpori afferũt:& ſimul coitus ſanguinem calfaciens,ac humectans,uiam faciliorem menſibus facit. Menſibus autem non procedentibus,corpora fœminarum morboſa fiunt.Quapropter autem morboſa fiãt,in muliebribus morbis referetur. Et de his quidem hactenus. Poſtquam autem coiuit mulier; ſi quidem conceptura non eſt intra ſeipſam,pro more foras procedet genitura ab utriſque, ubi fœmina uolet. Si uerò conceptura eſt;nõ procedit foras,ſed manet in utero genitura: nam uteri ſuſceptam,& cõcluſam in ſeſe continent, oſculo nimirum ipſorum præ humiditate contracto,ac cõcluſo, ſimulque permiſcentur,tum quæ a uiro uenit,tum quæ a muliere emiſſa eſt:Quòd,ſi fęmina partus perita ſit,& cognouerit quando genitura non exciderit,ſed intus manſerit; ſciet qua die intra ſeipſam concepit. Habet autem & hoc ſic. Quandoque quidem fortius eſt ſemẽ a muliere emiſſum,aliquando uerò debilius. Similiter etiam quod uir emiſit.Et eſt tum in uiro fœmineum,itemq́ue maſculum ſemen,tum itidem in muliere. Fortior autẽ maſculus fœmina eſt.neceſſe igitur eſt ipſum a fortiore ſemine generari, habetq́ue res hoc modo. Si ab utriſque ſemen fortius prodierit;maſculus erit partus: ſi uerò debile;fœmina naſcetur. Vtrum autem multitudine, ac copia præualuerit, iuxta illud ipſum partus naſcetur: ſi enim multo plus fuerit debilis ſeminis quàm fortioris; ſuperatur forte,& debili permiſtum, in fœminam tranſit. Si uerò plus fuerit fortis ſeminis, quàm debilis;ſuperatur debile, & in marem tranſit. Quemadmodum ſi quis ceram, & adipem miſceat, & de adipe tamen plus coniiciat, eaque ad ignem liqueſaciat; quandiu quidem liquida fuerint, non apparet utrum tandem horum ſuperet: ubi uerò congelata fuerint;tũc iam conſpicuum eſt,quòd adeps ceram copia exuperat. Sic habet etiam maſculi, ac fœminæ genitura. Quòd uerò & in fœmina, & in uiro,genitura fœminea ſit, ac maſcula, ex factis maniſeſtis coniectare licet: multæ enim mulieres iam fœminas pepererunt ex propriis uiris, uerum ad alios uiros tranſgreſſæ, maſculos genuerunt. Et uiri illi ipſi, apud quos mulieres fœminas pepererunt, ad aliarũm mulierum mixturam progreſſi, maſculos genuerunt: & quibus maſculus ſexus gignebatur, aliis fœminis permixti fœmineam ſobolem genuerunt. Atque hæc ſanè ratio declarat, tum uirum, tum fœminam, & fœmineam, & maſculam genituram habere: nam apud quos uiros, fœminas pariebant, ſuperabatur fortius ſemen à copia debilioris, & gignebantur fœmellæ. Apud quos uerò maſculos pariebant, ſuperabatur debilius,& gignebantur mares. Procedit autem non ſemper ab eodem uiro genitura fortis, ſed neque ſemper debilis,ſed aliàs alia: atque ſic etiam in muliere res habet: ut minime mirandum ſit,eaſdem fœminas, eoſdemq́ue uiros,ſobolem maſculam,& fœmineam producere. Habet autem & in brutis genituræ fœmineæ, ac maſculæ ratio eodem modo. Et in ipſa genitura egreditur & fœmineum,& maſculinum,ab omni corpore, & a debilibus debilis,& a fortibus fortis: & neceſſe eſt ſic in partum diſtribui.

8 Et ex quacunque corporis uiri parte plus prodierit in genituram,quàm mulieris, partus ille magis ſimilis erit patri. Vndecũque uerò a corpore mulieris plus uenerit,magis aſſimilabitur matri. Eſt autẽ impoſſibile,partũ per omnia matri ſimilẽ eſſe, & patri nihil,aut uice uerſa,neque alteri quicquã ſimilẽ eſſe: ſed utriſque neceſſe eſt in aliquo ſimilem eſſe, ſiquidem ab utriſque corporibus ſemen in partum procedit. Vter autem tandem plus contulerit ad ſimilitudinem,& à pluribus corporis regionibus, illi magis ſimilis eſt. Contingitq́ue aliquando ut filia nata, maiori ex parte,magis ſimilis ſit patri quàm matri,& filius natus aliquãdo magis ſimilis eſt matri quàm patri. Atque hæc tam multa a me relata declarant ſuperiorem ſermonem,Quòd & in muliere,& in uiro, tum maſcula,tum fœminea genitura exiſtat. Contingit autem & hoc,Quandoque partus tenues, & debiles generantur ex patre,& matre craſſis, ac robuſtis. Et ſi quidem (multis iam generatis pueris) tale quid cõtingat;manifeſtũ eſt, ꝙ fœtus in utero ęgrotauit,& ab utero quid de ſuo ipſius incremẽto foras prodiuit,utero nimirũ amplius hiante: & propterea debilis factus eſt. Vnumquodque autẽ animal iuxta proprium robur ægrotat. Si uerò omnes pueri nati debiles fuerint,uteri ipſi in cauſſa ſunt, anguſtiores quàm oportet exiſtẽtes. Si enim non habuerint ſpacioſitatẽ,ĩ qua fœtus nutriri poſſit; neceſſe eſt ipſum tenuẽ fieri,utpote qui nõ habeat ſatis amplũ locũ ad incrementum capiendum. Si uero habeat ſatis amplum locum,& nõ ægrotet;uериſimile eſt ex magnis

paren-

parentibus magnam ſobolem generari. Habet autẽ res hoc modo. Quemadmodũ ſi quis cucumerẽ, qui iam defloruit, ſit autem adhuc tenellus, & in cucumerario adhuc adhæreat, ponat, ac immittat in uas anguſtum; æqualis, ac ſimilis euadet cauitati ipſius uaſis. Si uerò quis eundẽ in uas amplũ indet, quod uériſimile ſit cucumeris capax eſſe, ſed non ualde multo maius quàm pro cucumeris natura, æqualis itidẽ, ac ſimilis erit cucumis uaſis ampli cauitati: nã in augeſcendo cũ uaſis cauitate contendit. & ferme omnia naſcẽtia ſic habẽt, quo modo quis ipſa cogat. Sic ſanè & in puero ſe res habet: ſi.n. ſpatioſitas ipſi cõtigerit in augeſcendo; maior euadet: ſi uero anguſtia; minor. At uero mutilum in utero puerũ, ſentio aut cõtuſum ex matris uterum geſtantis plaga, aut eiuſdem lapſu, aut alio quopiam uiolento affectu matri accidente, mutilatum eſſe. Qua uero parte mater plagas acceperit, ea puer mutilatur.

9 Si uero amplius contundatur fœtus, ita ut pellicula ipſum continens rumpatur; perditur fœtus. Quin & alia huiuſcemodi cauſa pueri mutilantur. Quum in utero iuxta locum, in quo mutilatus eſt fœtus, anguſtia fuerit; neceſſe eſt corpus quod in anguſtia mouetur mutilari, iuxta illum locum. Quemadmodum etiam arbores quæcunque in terra ſunt, & non habent ſatis amplum locum, uerum a lapide, aut aliqua alia re impediuntur, quum emergunt, obliquæ, ac tortuoſæ ſunt, aut hac parte craſſæ, altera tenues. Sic accidit etiam circa puerum; ſi in utero iuxta aliquam corporis partem, anguſtior altera uteri pars altera fuerit. Cæterum quòd ex mutilatis hominibus ſani, & integri gignantur pueri, ut plurimum contingere ſolet: habet enim mutilatum, numero omnia quæ ſanum. Vbi uero morbus aliquis ipſis, & humido ipſorum acciderit, a quo ſemen prouenit (quatuor ſanè quum ſpecies ſint humidi, quæ naturaliter in corpore exiſtunt) geniturам non totam exhibẽt, debiliorem autem, iuxta mutilatam partem. Quare nihil miri mihi uidetur, ſi etiam mutilentur, quemadmodum parens. Et hæc mihi de hoc dicta ſufficiant. Redibo autem rurſus retrò ad ſermonem, quẽ dicere reliqui.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Natura pueri, ſiue fœtus.

Et de hoc Galenus dubitat, Hippocratisne, an Polybi ſit.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Genitura in utero coacervata & calfacta (utpote in calido exiſtens) ſpiritum habet.*

2 *Omne calidum frigido nutriri moderato. Quæcunque calfiunt, ſpiritum emittunt, & alium frigidum eius loco uiciſſim attrahunt.*

3 *Geniturам non tantum à calido, ſed etiam à matre ſpirante, ſpiritum habere, eoque frui.*

4 *Spiritus tranſitus extra ac intro iuxta genituræ medium per pelliculam ſit. Genituræ ſex dierum foras prolapſæ forma. Vmbilicus ſpirationi deſtinatus. Pellicula geniturам ambiens ac complectẽs, tota ex umbilico tenditur. Genitura à matre ſanguine in uterum deſcendente augeſcit.*

5 *Menſes prægnantibus, ſi puer ſanus ſit & permanere debeat, non prodeunt. Pelliculаrum reliquarum fœtum ambientium eadem quæ primæ ac externæ ratio & generatio. Carnis generatio quomodo fiat.*

6 *Menſes uterum ferentes, cur non moleſtent. Genituræ ſpiratio modica, ſanguinẽ modicũ: amplior, copioſiorẽ & uberiorẽ in utero trahit. Menſes retenti, uterũ non geſtantibus, quare dolorẽ inducant. Muliebria corpora uirilibus ſunt humidiora.*

7 *Mulier à ſanguine mẽſtruo euacuata in utero cõcipit, repleta uerò minimè. Mala quæ mulieribus ex lunaribus purgationibus non procedẽtibus obueniãt.*

8 *Pellicula, carne generata, ac augeſcente in utero ſanguine, augentur ſimul. Secunda, quãdo poſt geniturам ſuſceptam, appelletur. Corporis totius, carne augeſcente, à ſpiritu articulatio. In corporis articulatione, ſimilia ſemper ad ſimilia tranſeunt.*

9 *Oſſa unde dureſcant.*

10 *Genituræ & carnis coarticulatione, ſimile ſemper ad ſimile progredi. Mẽbrorũ diſcretio quot diebus fiat.*

11 *Primiparæ, & quæ rarius pariunt, in partu, & partus purgationibus maxime laborant. Purgationes menſtruæ à partu cur fiant.*

12 *Purgationum menſtruarum principium. Sanguis à partu, ſi mulier ſana eſt, aut ſana eſt futura, ſtatim congelatur: ſin minus, contra.*

13 *Mulier à partu non purgata, in magnum morbũ, aut uitæ periculum, ſi non cito curetur, incidit. Articulationis dies purgationi à partu pares.*

14 *Sanguinis fluxionẽ in uteros poſt ſemen illapſum, cur primo pauciſſimũ ac modicum eſſe oporteat. Puer paulo ante trigeſimum diem perditus, inarticulatus eſt. Fœmella cur poſterius formetur & articuletur. Purgatio menſtrua in fœmella diuturnior.*

15 *Oſſa quo tempore duriora fiant, & à quo cauentur. Digitorum manuum ac pedum, eadem quæ in arborum ramificatione, ratio. Venę hominis omnes in manuum ac pedum digitos deſinunt. Capitis uenę totius corporis craſſiſſimæ.*

16 *Venę ac nerui tenuiſſimi, denſiſſimi ac plurimi in manibus ac pedibus. Vnguium in digitorum manuũ ac pedum extremitatibus uſus.*

17 *De pilorum natura & alimento. Pili qua corporis*

parte,& cur in quibuſdam poſterius naſcantur. Caro, genitura prodeunte rareſcit, & cuticula & uenę aperiuntur. Pilorum alimentum unde.

18 Pili in rariſſimis cuticulæ partibus enaſcuntur. Eunuchi ante pubertatem facti, cur neque in pube, neque mento pilos producant. Mulieres cur mento & corpore leues. Calui ut plurimum ſunt pituitoſi.

19 Eunuchi cur non fiant calui. Canities unde. Capitis cuticula canorum albidior. Cum ex natiuitate parte aliqua, partem illam albiorem habent. Pili pro humiditate capitis colore inficiuntur.

20 Pueri motus in utero quando. Maſculi quo tempore, & cur citius moueantur. Lac quando matri ſui indicationem præbeat. Lac quibus mulieribus citius, & quibus poſterius prodeat.

21 De lactis generatione. Lactis perſultationem quæ citius percipiant. Pecoru prægnantia cur pinguiora. Naturam omnem hominum, & ex terra naſcẽtium eſſe ſimilem.

22 Lac quando in mammas procedat. Coitus multus uenerem magis inducit. Puer de matre in uteris uiuit, & quali mater ſanitate prędita eſt, talẽ etiam puer habet.

23 Fructus unde nutriuntur & concoquuntur.

24 Arbores plantandi ratio & modus.

25 Germinandi diuerſitas in ijs quæ ex ſemine & ex plantarijs proueniunt.

26 Plantæ auctæ, qua neceſſitate ramos ſpargant. Terræ pars inferna, hyeme cur calidior quàm æſtate. Fimũ atque alia humectata dentius compreſſa citius concaleſcunt.

27 Veſtes pelliceæ fortiter compactæ, a ſeipſis comburuntur. Fontes ac marinæ aquæ cur hyeme auctiores et calidiores.

28 Aquam in terra non conſiſtere, ſed ſemper in decliue procedere. Terrę pars inferna, æſtate quàm hyeme frigidior.

29 Terra ſemper plus aut minus in ſe aquę habet.

30 Aqua quæ hauritur in puteis, ſpiritum ſemper mouet. Aqua conſiſtens cur denſior & calidior.

31 Aqua fontana hyeme quàm æſtate calidior.

32 Arbori, neque duo calida, neque duo frigida ſimul accedere debere. Arbores ex ſuperna & inferna parte nutriri.

33 Arbor uehementer tenera exiſtens fructus producere nequit. Arbores per tempus ſolidæ factę & radicibus firmatę, augeſcere deſinunt.

34 Inoculationis in arboribus rõ, & cur arborũ ramialijs arboribus inſiti diuerſos fructus producere ſoleãt.

35 Puer ex matris ſanitate bene uel male ualet. De pueri ſitu in utero. Repetit diſputationem de ſpiratione geniturę per umbilicum.

36 Humanę naturę ad oua quę incubantur, ſimilitudo. Ouis uolucrium umbilicum meſſe.

37 De Partus ratione.

38 Pueri, matre uiolentam aliquam afflictionem patiente, aut alimento difficiente, ante decimum menſem eduntur. Vteri geſtatio ultra decimum menſem (ut mulieribus uidetur) quomodo contingat.

39 Conceptus cur faciles a menſium purgatione. Vteri geſtatio non ultra decimum menſem, ob alimenti, & augmenti quod a matre deſcendit inopiam.

40 Primiparę ab alimenti defectum, ſępe ante decimum menſem exuctum pariunt. Mulieres paucos menſes dimittentes ut plurimum etiam ſine lacte ſunt.

41 Volucres ex oui luteo naſcuntur. Ouum uſque adeo eſt rarum ut ſpiritum tranſmittere poſſit. Pulli uiginti diebus excluduntur.

42 Animalium eadem quæ hominis & uolucrium partus ratio. Partus faciles qui.

43 Primiparę cur ex partu maxime laborent. Vmbilicus poſtremus omnium membrorum in lucem prodit. Mulieribus in partu mammæ & alia membra humidiora rumpuntur.

44 Gemelli quomodo uno coitu naſcantur. Animalia quędam, quare plures fœtus edant. Gemelli utriuſque ſexus, quomodo generentur.

45 Genitura non ſimul & ſemel eiaculatur. Genitura nõ omnis fortis eſt. Muſculorum gemellorum & fœmellarum generatio.

1 SI genitura ab utriſque permanſerit in utero mulieris; primùm quidem ſimul miſcetur, utpote muliere nõ quieſcente, coaceruaturq́; ac craſſa per calorem euadit. Deinde ſpiritum concipit, nempe in calido exiſtens, & poſtea matre ſpirante. Deinde ubi ſpiritu repleta fuerit; uiam hic ipſe ſibiipſi foras facit, & per mediam genituram ſpiritus erumpit. Quum autem ſpiritui calido uia foras facta eſt; rurſus alius frigidus a matre inſpirat, atque hoc facit per omne tempus: caleſcit enim utpote in calido exiſtens, & frigidum ſpiritum concipit a matre ſpirante. Omnia autem quæ caleſcunt, ſpiritum habent. Spiritus autem erumpit, & ſibiipſi uiam facit, ac foras procedit. Id autem, quod caleſcit, rurſus in ſeipſum alium ſpiritum frigidum trahit per fiſſuram, unde nutritur. Atque hoc contingit etiam in lignis, & in foliis, cibisq́ue, ac potibus, ſi fortiter calefiant. Eius rei notionem ligna ardentia exhibent: omnia enim ligna hoc faciunt, maxime uerò ſubuiridia: emittunt enim ſpiritum iuxta ſectionem. Spiritus autem quũ foras procedit, circum cæſuram uolutatur, id quod ſemper fieri uidemus. Manifeſta igitur eſt ratiocinatio de ſpiritu, quod calidus exiſtens in ligno, attrahit alterum frigidum a quo nutritur, & a ſeipſo dimittit. (Nam ſi non altero pro eo, quem a ſe dimittit, attraheret, non uolutaretur ſpiritus foras prodiens.

2 Omne enim calidum frigido moderato nutritur.) Et ubi per calfactum fuerit humidum, quod eſt in ligno, in ſpiritum mutatum foras procedit: & qua parte foras exit, ea ipſa calidus qui ineſt adhuc in ligno, alterum frigidum ſpiritum eius loco attrahit, a quo nutritur. Idem faciunt & ſolia uiridia: quum enim incenduntur ſpiritum concipiunt, deinde erumpit ſpiritus, & uiam facit, foraſq́ue prodit, & circumuolutatur: procedens autem ſtrepitum facit, qua parte inſpirationem præbet. Quin & legumina, & frumenta, & arborei fructus nucum generis calefacta ſpiritum habent, qui fiſſura facta foras prodit: & ſi humida fuerint, ampliorem ſpiritum emittunt, & rimam maiorem faciunt. Et quid multis uerbis opus eſt? Omnia quæcunque calefiunt, ſpiritum emittunt, & alium frigidum uiciſsim eius loco attrahunt, a quo nutrimentum ſumunt. Atque hę neceſsitates ea gratia a me productæ ſunt, ut cognoſcatur, quòd genitura in

utero

utero calfacta ſpiritum habet,& emittit.

3 Simul autẽ & a matre ſpirante,genitura ſpiritũ habet:quum enim mater frigidum attraxerit ex aere in ſeipſam,fruitur eo etiam genitura. Calida autem eſt, utpote in calido exiſtens,& tum ſanè ſpiritum habet, ac emittit,atque ipſa genitura inflata pelliculã acquirit:circũtenditur enim quod forinſecus circumipſam eſt,continuumq́ue euadit,utpote uiſcoſum exiſtens. Quemadmodum in pane dum torretur, tenue quiddam pelliculæ ſpecie in ſuperficiem abſcedit, ac extat: caleſcens enim panis, & inflatus eleuatur: qua parte uerò inflatur,iſthic pelicullæ ſpecies excitatur, & conſiſtit. Geniture autem calfactæ, ac inflatæ ex toto,pellicula forinſecus circundatur.

4 Verum iuxta medium geniture, ſpiritui tranſitus extrà,ac intrò fit per pelliculam, & hac parte tenuitas pelliculæ a genitura diſtat, & paucisſimum quid de genitura ineſt. Ipſa autem reliqua genitura rotunda eſt in pellicula. Atqui genituram,quæ ſea diebus in utero manſit,& foras prolapſa eſt,ipſe uidi, & qualis tum animo meo obuerſabatur, ea illis ipſis reliquorum coniecturam facio. Vt uero ego uiderim genituram ſex dierum exiſtentem,enarrabo. Mulieris nobis familiaris famula cantria magnæ eaiſtimationis ex uirorum conſuetudine erat,quam in uentre cõcipere non conueniebat, ut ne minoris exiſtimationis redderetur. Audierat autem cantrix ipſa, qualia mulieres inter ſe dicunt,quòd,quando mulier conceptura eſt in uentre; genitura non egreditur,ſed intus manet. Auditis autem his,atque intellectis, hoc ſemper obſeruauit,&,quum quandoque ſentiret genituram non exeuntem; dominæ expoſuit, & ſermo ſtatim ad me peruenit. Ego uerò quum audiſſem; iuſsi ipſam ad terram ſaltare.&,poſtquam ſepties iam exiliſſet; genitura in terram profluxit, & ſtrepitus factus eſt,atque illa conſpecta ipſa ammirata eſt. Qualis autem erat,ego referam: uelut ſi quis ouo crudo externam teſtam circum circa adimat,in interna uerò pellicula incluſus liquor pelluceſcat. Modus quidem talis erat,& ut abunde dicam,tuber erat liquor, & rotundus. In pellicula uero fibræ quædam albæ,ac craſſæ ineſſe uidebantur, cum cruore craſſo,& rubro obnolutæ: circum autem pelliculam foris cruenta ueſtigia inſtar ſugillatorum; iuxta medium uerò tenue quid eminebat,quod mihi umbilicus eſſe uidebatur, & per illum ſanè ſpirationem extra & intrò primum facere apparebat: quin & pellicula genituram ambiens, ac complectens, tota e xillo tendebatur. Talem ſanè ego genituram ſea dierum exiſtentem uidi. Referam autem & aliam dinotionem,omni cupienti de hoc ſcire, quæ mihi paulò poſt hanc maniſeſte apparuit,& teſtimonio eſſe poteſt omni meo ſermoni,quòd uerus eſt, quantum homini de huiuſmodi re dicere datur. Atque hæc mihi de hoc dicta ſunt.

5 Quòd genitura in pellicula eſt, ſpiritum habet intrò,& foras,& augeſcit a matre, ſanguine in uterum deſcendente. Menſes enim nõ prodeunt, ubi mulier conceperit intra ſeipſam; ſi puer ſanus fuerit, & permanere debet,niſi in quibuſdam primo menſe modicam ſui indicationem faciant. Verum ſanguis a toto corpore mulieris deſcendens, in orbem forinſecus pelliculam circunſtat, ſimulq́ue cum ſpiritu ſanguis intra per pelliculã tralitur,qua parte perforata eſt, & a genitura diſtat, congelaturq́ue, & futuro animalia augmẽtum præbet. Quum autem tempus acceſſerit,rurſus aliæ pelliculæ intra primam pelliculam tenues, & multæ circuntẽduntur eo modo, quo prima pellicula facta fuit. Sunt autem & hæ ab umbilico extentæ, & inter ſe mutua ligamenta habent. Quum uerò iam hoc factum eſt, ex deſcẽdente a matre ſanguine,& congelato,caro fit. Iuxta mediam autem carnẽ umbilicus diſtat, per quem ſpirat, & alimentum ac incrementum capit.

6 At uerò mulier quũ uterum gerit, a menſibus non prodeuntibus propterea non dolet, quòd ſanguis non conturbatur, aceruatim abire ſolitus ſingulis mẽſibus; ſed procedit ſenſim, & modice citra dolorem, quotidie in uterum ipſum,& quod ineſt intus in utero, augeſcit. Singulis autem diebus ea gratia procedit,& non ſemel per menſem, quòd genitura in utero exiſtens ſemper a corpore trahit, prout uires tum ipſa tum ſpiratio habet. Et primùm quidem modica ſpiratio fit, & ſanguis modicus a matre procedit. Quum uero ſpiratio amplior redditur, magis ſanguinem trahit, & uberior is in uterum deſcendit. Atqui uterum non geſtantibus ubi menſes non prodierint, propterea dolor oboritur. Primum quidem ſanguis in corpore ſingulis menſibus turbatur ab huiuſmodi neceſsitate, quòd menſis a menſe multum differt, & ſecundum frigiditatem & caliditatem: atque hoc percipit mulieris corpus: humidius enim eſt, quàm uirile. Vbi autem turbatus eſt ſanguis, & uenas impleuit, ab ipſo deſcendit, qualis ab initio naturæ fuit.

7 Quare ſi quidem euacuatur a ſanguine mulier; in uentre concipit: ſi uero repleta fuerit; nõ:nã uacuis uteris, & uenis a ſanguine factis, mulieres in ſe fœtus concipiunt: etenim poſt menſtrui ſanguinis purgationem mulieres in uentre concipiunt. Cauſa iam dicta eſt. Quando autem conturbatus, & ſecretus ſanguis foras non procedit, ſed in uteros, uteri autem non hiauerint; tunc ſanè a ſanguine diutius immorante uteri caleſcentes,reliquo corpori calorem tranſmuttunt, quandoque etiam ſanguinem in uenas corporis diſtribuunt, ut & uenæ repletæ doleãt, & tumores laaos producant. Quandoque etiam periculum eſt, ne claudicatio ex hoc inducatur. Aliquando & ueſicam obſidẽt,premuntq́ue,ac claudũt ueſicam,& urinæ ſtillicidium inducunt. Aliquando pleni quoque ſanguinis exiſtentes uteri procidunt, aut ad coxendices, aut lumbos,& dolorem exhibẽt. Aliquando ubi ſanguis quinque, aut ſex menſes in uteris moram traxit; putrefactus pus fit, & quibuſdam pus per pudendum exit. Sunt etiam quibus circa inguen uelut tuberculum fit, illicq́ue ſuppuratum exit. Sed & alia multa huiuſcemodi mala mulieribus fiunt, ubi lunares purgationes non procedunt. Sed quid opus eſt ea hic recenſere? Referentur enim in muliebribus morbis. Verùm iam repetito eo quod reliqui ſermonem abſoluam. Quum autem generatur caro; tunc pelliculæ, augeſcente in utero ſanguine, etiam ipſæ augentur, ac ſinuantur, & præſertim externæ. Et ſanguis a matre deſcendens, quem ſanè caro ſpirans attraxerit, in incrementum cedit, & ſi utilis non ſit, in ſinus pelliculàrum ſecernitur: & ubi ſinuatæ factæ fuerint, ac ſanguinem ſuſceperint; tunc iam ſecunda appellatur. Et tantum de hoc mihi dictum ſit.

Cæterum caro augeſcens a ſpiritu articulatur, & abiit in hac unumquodque ſimile ad ſimile, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, & unumquodque in propriam regionem abit, iuxta cognationem, ad id, a quo genitum eſt. & quęcunque a denſis genita ſunt, denſa ſunt: & quæcunque ab humidis, humida: & reliqua iuxta eandem rationem fiunt in incremento.

9 Et oſſa dureſcunt a calore conglutinata. Et ſanè ramificantur uelut arbor, & tum interna, tum externa corporis, adhuc melius articulantur: ipſumque caput diſtantiam acquirit ab humeris, & brachia, ac cubiti a lateribus: & crura inter ſe diſparantur: & nerui exiliunt circum naturas articulorum: & os per ſe diducitur, & naſus, & aures eminent in carne, ac perforantur: & oculi implentur humore puro, & pudendum conſpicuum fit utrum tandem ſit: & uiſcera coarticulantur: & iam etiam ſupernis partibus ſpirationem facit, tum ore, tum naribus: & uenter inflatur, & inteſtina inflata ſupernè, per umbilicum ſpiritum aſſumunt, ac diſperdunt: & in podicem uia fit a uentre, ac inteſtinis foras, & in ueſicam uia foras. Atque hæc omnia à ſpiritu coarticulantur: nam inflata diſparantur omnia iuxta cognationem. Etenim ſi uelis fiſtulam ueſicæ alligare, & per fiſtulam immittere in ueſicam terram, & harenam, & plumbi tenuia ramenta, inſuperque infuſa aqua in fiſtulam inflare, primùm quidem illa aquæ permiſcentur, deinde uerò temporis progreſſu inflata ſecedent, & abibit plūbum ad plumbum, harena àd harenam, terra ad terram. Et ſi quis ipſa areſieri permittat, & diſtracta ueſica contempletur, inueniet ſimile ad ſimile progreſſum eſſe. Sic ſanè etiam genitura, & caro coarticulatur, & unumquodque in ipſa ſimile ad ſimile abit.

10 Atque hæ mihi de hoc dicta ſunt, & factus iam eſt puer, & ad hoc peruenit fœmella quidem in quadraginta & duobus diebus ut lōgiſsime, primā coagmentationem, ac coarticulationem accipiens: Maſculus uero ut longiſsime, in triginta diebus. Vt plurimum enim hoc tempore, aut paulo breuiore, aut paulo longiore, articulatio ipſis contingit: nam & purgatio fit a partu ut plurimum, in fœmellis quidem, diebus quadraginta, & duobus (atque hæc tardiſsima eſt, & perfecta. Vacauerit aūt periculo, etiā ſi in uiginti quinque diebus purgetur.) In maſculo uerò purgatio fit diebus triginta: atque hæc tardiſsima eſt, & perfecta. Citra tamen periculum fuerit, ēt ſi in uiginti diebus mulier purgetur. Poſtremo autē tempore purgatio quàmpauciſsima procedit, & in iunioribus paucioribus diebus purgantur, in ſenioribus uero pluribus.

11 Cæterum maxime laborant ac dolent in partu, & partus purgationibus mulieres primiparæ, & quę rarius pariunt magis dolent, quàm ſæpius. Atqui purgationes a partu mulieribus ea gratia fiunt, quòd primo tempore uſque ad dies quadraginta duos in fœmella, in maſculo uero ad dies triginta, pauciſsimus ſanguis in augmentum pueri deſcendit. Ab hoc autem tempore copioſior, donec pariat. Oportet itaque purgationem reddi in toto puerperii tempore: & foras exire, ac reſpondere pro dierum ratione, ac proportione.

12 Principium antē huiuſmodi purgationis tale mulieri fit. Dum ex partu laborat, conturbatur ſanguis mulieri, & a forti pueri motu uehementer caleſcit: Conturbatus autem, primus quidem foras prodit: deinde puer: poſt puerum uero mucus craſſus ſanguinolentus: & deductio contingit huic, quemadmodum aquæ effuſæ in menſa. Poſtea poſt illum per omnes dies purgatio procedit, uſque ad prædictum tēpus, copia Atticæ heminæ unius & dimidiæ primum, aut paulo plus, minusue, pro eius tēporis ratione, donec deſinat. Procedit autem ſanguis uelut a uictima, ſi ſana eſt, & ſana futura eſt mulier, ſtatim congelatur. Si uerò mulier ſana non eſt, neque ſana futura eſt; purgatio paucior procedit, & ſpecie deterior, & non cito congelatur. Id uero hoc modo habet. Si mulier uterum geſtans morbum habuerit non cognatum; in puerperii purgatione perit. Si uerò non purgatur in prioribus diebus uterum gerens, ſtatim ſana exiſtens, aut etiam non, commoueatur autem ipſi purgatio ſiue a pharmacis, ſiue ſua ſponte derepente; iuxta dierum rationem procedet, quibus nō una uice procedit.

13 Si enim non purgetur mulier a purgationibus partus; morbus magnus ipſam corripiet, & periculum uitæ incurret, niſi cito curetur, & quis conuenientem ipſi purgationem inducat. Hæc propterea produxi, ut oſtenderem quòd in pueris membrorum diſcretio longiſsima cōtingit, in fœmella in quadraginta duobus diebus, in maſculo in triginta. Argumento eſt purgatio a partu, quæ in fœmella fit in quadraginta duobus diebus, in maſculo in triginta, ut tardiſsime contingat. Repetam autem iterum eandem rem iiſdem uerbis, maioris lucis, ac declarationis gratia. dico enim talionem rependi, quòd genituræ in utero exiſtenti pauciſsimus ſanguis a matre in uterum uenit, ſi fœmineam genituram habeat, in quadraginta duobus diebus; in his enim coarticulantur puerorū membra: ab hoc uero tempure copioſior ſanguis uenit: & in maſculo rurſus iuxta rationem dierum triginta. Quòd uerò hæc uera ſint, etiam alterum teſtimonium adeſt, hoc modo habens.

14 Primis diebus ubi genitura in uteros illapſa eſt, pauciſsimus ſanguis a muliere in uteros uenit, deinde copioſior: ſi enim aceruatim & multus ſemel ueniret, genitura ſpirationem habere non poſſet, ſed ſanguine multo accedente ſuffocaretur. Rependitur autem in purgatione uice uerſa: purgatio enim puerperii in primis diebus plurima procedit, deinde paucior, donec deſinat. Multæ autem mulieres puerum maſculum iam perdiderunt paulo ante trigeſimum diem, & inarticulatus apparuit. Qui uerò poſterius perditi ſunt, aut ſimul cum trigeſimo die, omnes articulati apparuerunt. In fœmella itidem iuxta rationem quadraginta duorum dierum habet: nam ubi his abſolutis perditur, articulatio membrorum apparet. Siue autem prius, ſiue poſterius perdetur puer, iuxta hanc rationem apparet: nam & ſecundum rationem, & neceſsitatem, articulatio contingit in fœmella, in diebus quadraginta duobus, in maſculo, in triginta: teſtimonium enim præbent abortus puerorum, & a partu purgationes. Quòd autem fœmella poſterius conformatur, ac coarticulatur, cauſſa hæc eſt: quòd genitura fœminea debilior eſt, ac humidior, quàm maſcula, & iuxta hanc rationem neceſſe eſt poſterius conformari fœmellam, quàm maſculū, atque ea gratia etiam purgatio diuturnior eſt in fœ-

mella, quàm maſculo. Redibo autem rurſus retrò unde digreſſus ſum.

15 Poſtquam iam articulatus fuerit puer, ſpeciebus membrorum ipſius augeſcentibus; tunc & oſſa duriora fiunt, & cauantur, atque hæc a ſpiritu fiunt. Caua autem exiſtentia trahunt ad ſeſe a carnibus quod in ſanguine eſt pinguiſsimum: & progreſſu temporis ramificantur rurſus extremitates oſsium. Quemadmodum arboris extremitates poſtremum ramos ſpargunt; ſic & in puero digiti manuum, ac pedum inter ſe diſparantur. In ipſis autem extremitatibus ungues enaſcuntur. Deſinunt autem uenæ hominis omnes in digitos manuum, ac pedum. Et craſsiſsimę quidem ſunt uenæ totius corporis, uenæ capitis, deinde crurum, & brachiorum, ac cubitorum.

16 In pedibus autem, & manibus tenuiſsimæ, ac denſiſsimę, & plurimę uenæ ſunt. Nerui item tenuiſsimi, ac denſiſsimi, & plurimi, & oſſa magnitudine minima: atque hæc maxime in digitis manuum, ac pedum exiſtunt. Verum ex digitis, utpote oſſa denſa, ac parua habentibus, uenas itidem, ac neruos; ſic etiam ungues tenues, ac denſi naſcuntur, & intercipiũt, ac cõcludunt uenarum extremitates, ut ne amplius augeſcant, neque altera alteri præmineat: ut nihil miri ſit ungues in extrema corporis parte dēſiſsimos eſſe; ex denſiſsimis enim conſtant. Simul autem cum unguibus etiam capilli in capite radicantur.

17 Cæterum pilorum natura hoc modo ſe habet. Oriũtur equidem maximi ac plurimi, qua corporis parte cuticula rariſsima eſt, & ubi pilus moderatum humorem in alimentum habet: & ubi cuticula poſterius rara fit, ibi etiam pili poſterius naſcuntur, uelut in mento, & pube, & ſicubi aliàs pili naſcuntur: ſimul enim ut genitura prodit; etiam caro rareſcit, & cuticula, & uenæ aperiuntur magis, quàm priori tempore. Nam dum adhuc puer eſt, & uenæ tenues exiſtũt; non procedit per ipſas genitura, (eadem ratio de mẽſibus uirginum eſt,) Simul autem ut uia fit, & geniture, & menſtruis uirginibus; etiã pilos emittit pubes, tum pueri, tum uirginis, rara nimirum cuticula reddita, ſimulq́ue pilus moderatam humiditatem in alimẽtum habet, & non pauciorem. Sic uerò & in mento uiri contingit: rara enim fit cuticula, procedente in ipſam de capite humiditate: ſimul enim & in coitu, ſimulq́ue interiecto tempore, pilus moderatam humiditatem in alimentum habet, & tunc maxime, quum tempus contingit humiditati de capite deſcendenti in coitu, ad mentum a pectore diſtans.

18 Signum autem eius, quod in rariſsimis cuticulæ partibus pili enaſcũtur: ſi quis uelit inurere cutem, & puſtulam tantum facere, eamq́ue ſanare, cutis denſa reddita per cicatricem pilos non producet. Quicunque uerò Eunuchi dum pueri ſunt, fiunt, propterea neque in pube, neque in mento pilos producunt, leuesq́ue toti exiſtunt, quòd uia geniture non facta, cuticulam non rarefacit per totam ſuperficiem: intercepta eſt enim, ac concluſa geniture uia, quemadmodum paulo ante a me relatum eſt. At uerò mulieres leues fiunt & mento, & corpore, quòd in coitu ipſarum humiditas non ſimiliter agitata uelut uiri, cuticulam raram non facit. Quicũque autem calui fiunt, hi ſane pituitoſi ſunt, & pituita in capite ipſorum ſimul cum coitu agitata & calfacta, ad cuticulam allabens pilorum radices exurit, & defluunt pili.

19 Verum Eunuchi propterea calui non fiunt, quòd uehementem motum non faciant, neque pituita in coitu calfacta pilorum radices exurit. Cęterum cani ob id fiunt, quòd longo tempore pertrãſeunte in homine humiditate, albiſsimum eius ſecernitur, & ad cuticulam allabitur, & pilus albidiorem humiditatem trahens albidior fit, quàm priori tempore, itemque ipſa cuticula, præſertim ubi cani ſunt, albidior alia euadit. Et quicunque ex natiuitate canum quid in capite habent, etiam illis cuticula ſumma ubi cani ſunt, reliqua albidior exiſtit: illic enim albiſsima eſt humiditas. Habet autem res hoc modo. Qualemcunque humiditatem caro attraxerit, ſiue albam, ſiue fuluam, ſeu nigrã, tali colore etiam pilus inficitur. Atque hæc de hoc dicta ſunt. Redibo autem rurſus ad ſermonem relictum.

20 Quum itaque extremitates corporis pueri foras ramos ſparſerint, & ungues, ac pili radices egerint; tunc iam etiam mouetur, & tempus ad hoc fit, maſculo quidem menſes tres, fęmellæ uero quatuor: ſic enim ut plurimum contingit. Sunt autẽ aliqui pueri, qui ante hoc tempus mouentur. Mouetur autem primum maſculus; quia fortior eſt, quàm fœmella: & primum quoque conformatur maſculus: nam a fortiore & craſsiore genitura fit. Quum autem mouetur fœtus; tunc ſanè lac indicationem ſui, matri præbet; mammæ enim attolluntur, & papillæ gliſcunt, ac turgent, lac uerò non prodit. Et in mulieribus dēſam carnem habentibus, lac poſterius ſignificationem de ſe præbet, ac prodit: in raram uerò carnem habentibus, prius.

21 Lac autem ob huiuſmodi neceſsitatem fit. Quum uteri tumidi præ puero ſunt; uentrem mulieris comprimunt: eius autem pleni ubi compreſsio cõtigerit; pinguiſsimum de cibis, ac potibus foras proſilit in omentum, ac carnem. Quemadmodum ſi quis coriũ illinat multo oleo, & imbibere permittat, & ubi imbibit, corium ipſum premat; oleum utique exilierit foras ex corio compreſſo: ſic etiam ſi uenter pinguitudinem in ſe habeat a cibis, ac potibus, comprimaturq́ue ab uteris pinguitudo; proſilit in omentum, ac carnẽ. Et ſi raræ carnis mulier fuerit; citius percipit eius perſultationem: ſi non; poſterius. Quin & pecora prę gnantia ſi non ægrotent, ab eodem potu, ac cibo pinguiora propterea fiunt. Similiter autem & mulier. Et a pinguitudine calfacta, ac alba exiſtente, quod edulcatum eſt a caliditate, quæ ab uteris acceſsit, expreſſum uenit in mammas, & in uteros quoq; parum uenit, per eaſdem uenas: tendunt enim & in mammas, & in uteros uenulæ hæ, & conſimiles aliæ. Et ubi peruenerit in uteros de lacte; puer ipſo paululum fruitur, mammæ uero ſuſcepto lacte impletæ attollũtur.

22 Et ubi peperit mulier principio motus facto; lac in mammas ipſas procedit, ſi lactauerit: ſic enim res habet. Dum mammæ lactant, ac exuguntur, uenulæ in mammas ampliores fiunt: ampliores autem factæ, a uentre pinguitudinem trahentes, in mammas diſtribuunt: nam & uir ſi multum coeat, uenæ ampliores redditæ, Venerem magis inducunt. Habet autem & hoc eo modo. Alimentum, & augmentum puerorũ fit, ubi ea, quæ a matre ueniunt, in uteros proceſſerint, & prout mater habet iuxta ſanitatem, aut debilitatem; ſic & puer habet.

23 Quemadmodum etiam quæ in terra creſcunt, a

terra

terra nutriūtur,& prout terra habuerit, ſic etiam naſcentia in terra habent: etenim ſemen ubi deiectum fuerit in terram, humiditate quadam ab ipſa impletur. Habet enim in ſe terra omnigenum humorem, ut naſcentia nutrire poſsit: impletum autem humore ſemen, inflatur,& intumeſcit:& uis, quæ in ſemine leuiſsima eſt, ab humore condenſari cogitur: condenſata autem a ſpiritu uis, & humore folia producēte, ſemē rumpit,& primum folia foras emergunt. Vbi uero emerſerint, quum non amplius ab humore in ſemine exiſtente folia nutriri poſsint, rumpitur inferne ſemen, itemq́ue ſolia: & ſemen a foliis coactum, uim ſuam ad inferna demittit, quæ uidelicet in ipſo reſtat propter grauitatem, & fiunt radices ex foliis diſtentæ. Poſtquam autem planta iam firmiter radices inferne egerit, & alimentum a terra ſumit; tunc ſanè totum euaneſcit,& in plantam cōſumitur, præter corticem, qui ſolidiſsimus exiſtit. Rurſus autem cortex in terra putrefactus progreſſu temporis euanidus fit,& quædam folia ramos producunt. Ex ſemine itaque tanquam ex humido nata planta, donec quidem tenera, & aquoſæ fuerit, in augmentum ſuperne, ac inferne procedens, fructū excludere non poteſt: non enim uim habet fortem, ac pinguem, ex qua ſemen condenſari queat. Vbi uerò ſolidior facta eſt, & progreſſu temporis radices egerit; tunc iam & uenas habet amplas, tum ad ſupernā, tum ad infernam partem: & tunc ſanè non amplius aquoſum ex terra trahit alimentum, ſed craſsius,& pinguius, ac copioſius, quod calfactum a ſole efferueſcit in extremitates, & fit fructus iuxta cognationē, ex quali etiā generatus eſt. Multus autem ex modico propterea fit, quòd ſingula ex terra naſcentia maiorem uim ex terra, quàm ex eo, unde generata ſunt, trahunt, & efferueſcunt non ſecundum unum, ſed ſecundum multa. Quum autem fructus prodierit; a planta ſua nutritur: planta enim a terra trahens, fructui tranſmittit; Sol autem fructum coquit, & ſolidum facit, quod aquoſius in ipſo eſt, ad ſeſe trahens. Atque hæc mihi dicta ſunt de his, quæ ex ſemine naſcuntur a terra, & aqua.

24 Cæterū ex plantariis ab arboribus arbores fiunt, hoc modo. ramus uulnus habet, qua parte ab arbore defractus eſt, in infima ad terram parte, unde radices prodeunt. Pangitur autem,& in terram demittitur, hoc modo. Quum planta, quę in terra exiſtit, humorem acceperit a terra, tumeſcit, & ſpiritum habet: quæ uerò pars ſupra terram eminet, nondum. Spiritus autem, & humor condenſans in inferna plātæ parte uim, quantum eius grauiſsimum eſt, in infernam partem erumpit,& ex ipſo radices teneræ fiunt. Poſtquam autem in infernam partem receptus fuerit; tunc iam ex radice humorem trahit,& parti ſupra terram eminenti tranſmittit: & tunc ſane rurſus ſuperna pars intumeſcit, ac ſpiritum habet: & quātum ex ui in planta leue ineſt, idipſum congregatum germinat, ac folia producit, & iam in ſupernam partem augmentum facit, itemq́ue in infernam.

25 Sic itaque contrarium contingit circa germinationem, in his, quæ ex ſemine,& in his, quæ ex plantariis proueniunt: ex ſemine enim prius folium emergit, deinde radices in infernam partem dimittuntur. Verum arbor primum radices agit, deinde folia acquirit; propterea quòd in ſemine ipſo humoris copia ineſt: & in terra quum totum inſit: alimentum ineſt primum folio ſufficiens, unde folium nutritur, donec radicetur. Verum in ramo non ſic fit. non enim gignitur ex altero, unde folium primum alimentum habeat, ſed ipſe ramus eſt,& uelut arbor habet, & multa eius pars ſupra terram eminet. Quare quum ſupra terram exiſtat, humore impleri non poteſt, niſi ex inferna parte magna quædam uis procedens, in ſupernam humorem diſtribuat. Et plantarium primo neceſſe eſt ſibiipſi alimentum ſufficere a terra in radices, deinde ubi ſic a terra atraxit: ſurſum diſtribuere, & folia ad germen,& augmentum concitare.

26 Quum autem augmentum cepit planta, a tali neceſsitate ramos ſpargit, quam referam. Cum plus humoris ipſi acceſſerit ex terra attracti, erūpit præ multitudine, qua parte quàm plurimus fuerit, & hac parte planta ramos emittit. augetur autem & in amplitudinem, & in ſupernam, & in infernam partem; propterea quòd inferna terrę pars hyeme quidem calida eſt, æſtate autem frigida. Atque hoc propterea cōtingit, quòd terra humida eſt in hyeme, præ aqua de cœlo delabente, & comprimitur in ſeipſam, utpote humore grauiore exiſtente: denſior autem ab hoc ipſo eſt,& nullam tranſpirationem habet nō enim amplius magna raritas ipſi ineſt. & propter hoc inferna terrę pars hyeme calida eſt: nam & fimum denſius accumulatum, intus calidius eſt, quàm quod rarum exiſtit: & aliàs humecta, ac compreſſa, a ſeipſis concaleſcunt,& breui a calore ualde exuſta putreſcunt: neque enim permeat ſpiritus per ipſa, nimitum quū denſa exiſtūt. Si uerò ſicca fuerint, ac rarè poſita; multo minus caleſcunt, ac putreſcunt. Atque ſic ſanè frumentum, ac hordeum humidum, ac madefactum, intus calidius eſt, quàm ſi ſiccum ſit, & rarè poſitum.

27 Et ueſtes pelliceæ colligatæ, ac fortiter compactæ, a ſeipſis comburuntur, uelut ego uidi, quemadmodum ab igne exuſtæ. Sed & alia ſi quis uelit conſiderare, omnia, quæ comprimuntur a ſeipſis, calidiora repeniet, quàm quæ rare poſita ſunt: non enim habēt unde frigiditatem inſpirent a uentis. Sic etiam inferna terræ pars quum plena ſit,& ipſa a ſeipſa comprimatur, nimirum grauis, ac denſa exiſtens, ab humiditate in hyeme caleſcit: nullam enim caliditatis perſpirationem habet. Sed ubi de cœlo aqua cadit in ipſam, quū ſpiritus prodierit ab ipſa in terra; non ulterius penetrat, utpote terra denſa exiſtente, ſed ſpiritus retrò ad aquam abit:& propterea fontes, ac marinę aquæ, hyeme calidiores ſunt, & auctiores quàm ęſtate; quia ſpiritus dum exhalat, retrò abit ad aquā, quum terra denſior exiſtat, & per ſe ſpiritum non tranſmittat. Et aqua multa exiſtens, quę contigerit, ea perrumpens procedit,& uiam ſibiipſi ampliorem facit, quàm ſi modica exiſtat.

28 Aqua enim in terra non conſiſtit, ſed ſemper in decliue procedit. Si autem ſpiritum ab aqua prodeuntem terra per ſe hyeme tranſmittat, paucior aqua ex ipſa procederet, & fontes hyeme magni non eſſent. Atque hæc omnia in hoc dicta a me ſunt, quòd terræ inferna pars calidior eſſe apparet hyeme, q̃ æſtate.

29 Nunc autem dicere uolo, quod æſtate frigidior, quàm hyeme; inferna terræ pars eſſe uidetur. Terra ęſtate rara eſt,& leuis, nimirū ſole uehementius irruēte,& ab ipſa humiditates ad ſeſe trahente. Habet autem terra in ſe ſemper aquam plus, aut minus. Spiri-

tus

tus autem omnes nobis ſunt ab aqua. Id quod ſic ſe habere, unde coniectare poſsis demōſtrabo: etenim ab omnibus fluminibus, ac nebulis ſpiritus ſemper procedunt. Eſt autem nebula aqua in aere cohærēs, & continua. Et tunc ſanè terra rara eſt, ac lenis æſtate, & aquam in ſe habet, & aqua in decliue fluit, procedente autem aqua, ſemper inde alius ex alio ſpiritus exhalat. Qui uerò exhalat, per terram abit leuē, ac raram exiſtentem, & frigiditatem terræ inducit, & ipſa aqua ſimul perfrigeratur. Habet autē ſic. Quēadmodum ſi quis aquam in utre exiſtentem fortiter comprimat, & per puncturam acus, uel paulo maiorem, perſpirationem aquæ faciat, & ipſum utrem in ſublimi ſuſpendat, nullus ſpiritus per foramē procedat, ſed aqua. non enim habet ſpatioſitatem per quam aqua ſpiritum emittat. Sic ſanè ſe habet etiam hyeme aqua in terra. Si autem aquæ in utre locū ſatis amplum feceris, & utrem in ſublimi ſuſpenderis, ſpiritus per foramen procedet: locum enim ſpiritus habet ab aqua mota, procedendi per utrem, & propterea per foramen ſpiritus tranſit. Sic ſanè ſe habet etiam æſtate aqua in terra: ſatis amplum enim locū habet nimirum terra rara exiſtente, & ſole ab ipſa humorem ad ſe trahente, & pertranſit ſpiritus, utpote qui frigidius exiſtit, ab aqua per ipſam raram exiſtentem, ac leuem. Ob hoc itaque interna ipſius pars ęſtate frigida exiſtit, & aqua ipſa adhuc magis, quàm ſpiritus, qui in terra frigidus exiſtit, & ipſa in ſeipſam, & in terram, ſpiritum emittit.

30 Sed & aqua quæ hauritur in puteo ſpiritum ſemper mouet, uelut flabellum, atque hoc ipſum aquæ frigiditatem inducit. Quæ uerò non hauritur ęſtate, ſed ſtans denſa exiſtit, non ſimiliter ſpiritum in ſe a terra ſuſcipit, neque in terram a ſeipſa diſtribuit, & ſimul a ſole, & aere in puteo non diſperſo, ſed ſtante, ac firmato, primùm ſuperficies ipſius caleſit, deinde alia eius pars ad aliam deorſum caliditatem diſtribuit. & propterea aqua, quæ æſtate non hauritur, calidior eſt ea, quæ hauritur.

31 Quin & fontes ualde profundi æſtate ſemper frigidi exiſtunt: & aqua hauſta hyeme, terra calida exiſtente, ex tali fonte, ſtatim quidem calida eſt: ubi uero tempus progreſſum fuerit; frigida eſt, ab aere uidelicet frigido exiſtente talis facta: perflatur enim à uento, & ſpiritus per ipſam pertranſit. Quemadmodum etiam aqua, quæ æſtare hauritur, ubi hauſta fuerit, ſtatim frigida eſt, calida autem fit poſtea, propterea quòd terra rara exiſtenre, & ſpiritum in ipſa exiſtente, perfrigeratur: ubi autem hauſtæ tempus acceſſerit; ſtabilis fit, & calida conſpicitur. Caleſit enim ab aere calido exiſtēte, quemadmodū & aqua, quæ non hauritur in puteo æſtate, ob hoc ipſum calida redditur. Atque hæc a me de hoc dicta ſunt. Repetam autem rurſus, quòd æſtate interna terræ pars frigida eſt, hyeme uero calida: ſuperna autem uice uerſa.

32 Et oportet arbori non duo calida ſimul accedere, neque duo frigida ſimul, ſi ſana eſſe debet. Verum ſi quidem ex ſuperna caliditas acceſſerit; ex inferna frigiditatē ipſi accedere oportet: & uice uerſa, ſi ex ſuperna parte accedat frigiditas; ex inferna caliditatē ipſi contingere oportet. Et radices ubi attraxerint, arbori trāſmittunt, & arbor uiciſsim radicibus. atque ſic & frigidi, & calidi conſeruatio contingit. Quemadmodum homini ingeſtis cibis in uentrem, qui dum concoquuntur, calfaciunt, perfrigerationem a potu facere oportet: Sic & arbori cōtrarium repēdi oportet, ex inferna parte ad ſupernam, & uiciſsim: & augeſcit arbor & in ſupernam, & in infernam partē; propterea quòd alimentum ex inferna, & ſuperna ipſi accedit.

33 Et quandiu quidem uehementer tenera fuerit arbor fructum non producit: (Non enim eſt in ipſa pinguis uis, neque craſſa, quæ ad fructum conferre poſſit.) Progreſſu autem temporis uenæ in ipſa dilatatę, pinguem, ac craſſam influxionē ex terra in ipſam faciunt ſol autem ipſam diffundens, ebullire facit utpote leuem exiſtētem, in extremitates, & fructū producere. & tenuem quidem humiditatem a fructu ſol aufert, craſſam autem concoquens, & calfaciēs edulcat. At uero arbores non fructiferæ, in ſe pinguitudinem tantam non habent, quantum eius in fructum eſt expendendum. Omnis autē arbor quum per tempus ſolida facta fuerit, & ex inferna parte radices firmarit; iam penitus conſtanter augeſcere deſinit.

34 Quicūque uerò in arbores, ab aliis arboribus oculos indiderunt, & arbores in arboribus enatæ uiuunt, & fructificant non ſimilem fructum arboribus, quibus inſitæ ſunt. Idipſum tali modo contingit. Oculus primùm quidem germinat: alimentum enim habet primùm ab arbore, ex qua ablatus eſt, deinde ab ea in quam inſitus eſt. Vbi autem germinauerit, ſic in arborem radices tenues a ſe demittit, & primum humore fruitur in arbore, in quam inſitus eſt, exiſtente: deinde tempore accedente, demittit radices in terram per eam, in quam inſitus eſt, & fruitur humore, quem a terra trahit, & alimentum inde ipſi contingit: ut non mirum ſit, inſitas arbores, alios fructus producere: a terra enim uiuunt. Hæc mihi de arboribus, & fructibus dicta ſunt ea gratia, quòd indignū mihi factum uidebatur, & ne poteram quidem hanc tractationem ſemiperfectam relinquere.

35 Redibo nunc rurſus retrò ad illum ſermonem, cuius gratia a me hæc de iſtis relata ſunt. Cenſeo enim terræ naſcentia omnia uiuere ex terræ humore, & qualem terra humorem in ſeipſa habet, talem etiam naſcentia ex ipſa habere. Sic etiam puer uiuit de matre in utero, & quali mater ſanitate prædita eſt, talem etiam puer habet. Quòd ſi quis conſiderare uelit ea, quæ de his dicta ſunt, ab initio uſque in finem inueniet naturam omnem conſimilem eſſe, & ex terra naſcētium, & hominum. Et hęc mihi de hac dicta ſunt. Cæterum puer in uteris exiſtens manus apud genas habet, caput autem prope pedes: & nō datur probe, ac certo cognoſcere, etiamſi puerū in utero uideas, utrum caput ſurſum habeat, an deorſum. Verum ex umbilico pelliculæ tentæ ſunt ipſum continentes. Nunc autem referam dinotionem, quam paulo antè me demōſtraturum dixi, quātum humanæ mēti poſſibile eſt manifeſtam illā, omni, qui de hoc cognoſſe uelit, quòd genitura in pellicula eſt, & quòd iuxta medium ipſius umbilicus eſt, & per illum ſanè primo ſpiritum in ſeipſam trahit, & foras emittit, & quòd ex umbilico pelliculæ tentæ ſunt. Sed & aliam pueri naturam, quam dixi, ſic totam habere uſque in finē reperiet, quomodo uidelicet a me in his ſermonibus declaratum eſt: ſi quis teſtimoniis, & ocularibus inſpectionibus a me producendis uti uelit.

Etenim

36 Etenim ſi quis oua uiginti, aut plura, quò pulli ex ipſis excludantur, gallinis duabus, aut pluribus ſubiicere uelit, & ſingulis diebus a ſecunda exordiendo, uſque ad ultimam, qua excludetur pullus ex ouo, ſubtrahere, confringere, ac uidere; inueniet omnia ſe habere iuxta meum ſermonem, quomodo uolucris naturam, ad humanam conferre oportet: quòd enim pelliculæ ex umbilico tentæ ſunt, & reliqua, de puero dicta ſunt, ſic ſe habere in ouo uolucris reperies, ab initio in finem. Atqui ſi quis nõdum uidit; mirabitur in uolucris ouo umbilicum ineſſe. Atque hæc ſic habent, & ſic a me relata ſunt.

37 Quando uerò mulieri partus appropinquat; tunc puero ſe mouente, & manibus, ac pedibus calcitrante, pelliculam quandam internam rumpi contingit: rupta autem una, etiam aliæ debiliorem uim habent, & rumpuntur primùm quidem illi contiguæ, & cohęrentes, poſtea extrema. Quum autem ruptæ fuerint pelliculæ; tunc fœtus a uinculo exoluitur, & agitatus foras procedit: neque enim amplius robur habet pelliculis amiſsis, neque uteri amplius puerum continere poſſunt, pelliculis, uelut dixi, amiſsis, & ab ipſis abruptis: cohærent enim pelliculæ etiam uteris, ubi circum puerum obuoluntur, non adeo ui ualida, ac multa. Quando autem procedit puer; uiolat, & dilatat uteros in exitu, utpote teneros exiſtentes. Procedit autem in caput, ſi ſecundum naturam prodierit: grauiſsimæ enim ſunt ipſi ſupernæ partes; ſi ex umbilico perpendantur. Quum autem in uteris eſt, magis continens exiſtit uſque ad pellicularum rupturam ſimul cum decimo menſe, quando partus matri propinquat, & adeſt.

38 Si uerò uiolentam affectionem perpetiatur puer; etiam ante præfinitum tempus ruptis pelliculis prodit. Quin & ſi alimentum a matre prius puero defecerit; etiam ſic partus matri prius aduenit, & ante decimum menſem puer prodit. Cæterum quæ longius, quàm decem menſium tempus uterum geſtare ſibi uiſæ ſunt (nam hoc iam ſæpe audiui) illæ ipſæ hoc modo, quem dicturus ſum, deceptæ ſunt. Quum uteri ſpiritum acceperint in ſeipſos, a uẽtre flatum exhibente, eleuantur, ac intumeſcunt, contingit enim hoc. Videntur ſanè ſibi mulieres tunc concepiſſe. Præterea ſi menſes non procedentes congregati fuerint in utero, & diutius manſerint; ſemper perfluunt in uteros, aliquando unà cum flatu a uentre, aliquãdo etiam caleſcentes: & ſanè tunc quoque in utero habere mulieres ſibi uidentur, nimirum menſibus non prodeuntibus, & uteris eleuatis.

39 Deinde aliquando menſes ſua ſponte erumpunt, aut aliis ſuperuenientibus a corpore in uteros, & priores protrudentibus, & flatus egreditur: & multis iam ſtatim poſt menſium purgationem uteri hiant, & ad pudendum uertuntur, & tũc uiris permixtæ, ad ſe genituram concipiunt, eadem die, aut omnino in paucis. Exiſtimant autem inexpertæ harum rerum, ac rationum, etiam illo tempore ſe in utero habuiſſe; quando menſes non prodibant ipſis, & uteri erant eleuati, ac tumentes. Quòd autẽ non diutius, quàm decem menſibus contingat uterum geſtare, ego demonſtrabo. Alimentum, & augmentum, quod a matre deſcendit, non amplius ſufficiens eſt puero, ubi decem menſes præterierint, & fœtus auctus fuerit: trahit enim quod dulciſsimum eſt in ſanguine ad ſe, ſimulq́ue etiam lacte modice fruitur.

40 Quum autem hæc ipſi rariora, ac pauciora ſint, & puer plenus, ac maturus exiſtat; copioſius alimentũ deſiderans calcitrat, ac pelliculas rumpens, initium partus matri inducit. & hoc perpetiuntur magis mulieres primiparæ: deficit enim pueris alimentum, ut ad decimum uſque menſem ſufficere non poſsit. deficit autem per hunc modum. Sunt quædam mulieres, quibus ſufficientes menſes purgantur, quædam, quibus pauciores: hoc ipſum ſi ſemper fiat; in natura, & genere, maternum ipſis exiſtit. Quæ uerò menſes paucos demittunt, hæ etiam pueris poſtremo tẽpore, ubi iam maturi fuerint, alimentum rarius exhibentes, ipſos calcitrare faciunt, ut & ante decimum prodire feſtinent: modicus enim ſanguis a iuuenculis, ac nouellis matribus procedit: ut plurimum uero contingit tales mulieres etiam ſine lacte eſſe, quæ paucos menſes demittunt: ſicciores enim ſunt, & & denſiorem carnem habent. Huic autem rationi, quòd uidelicet deficiente alimento prodit puer, etiã ſi non aliqua uiolẽta affectio ipſi accidat, etiam hoc teſtimonio eſſe poteſt.

41 Volucris ex oui luteo naſcitur, hoc modo. Incubante matre ouum caleſcit, & quod in ouo ineſt, a matre mouetur: caleſcens autem id, quod in ouo ineſt, ſpiritum habet: & alterum frigidum ab aere per ouum attrahit: ouum enim adeò rarum eſt, ut ſpiritum, qui attrahitur, ſufficientem ei, quod intus eſt, tranſmittat: & augeſcit uolucris in ouo, & coarticulatur modo eodem, ac cõſimili uelut puer, quẽadmodum iam antea a me relatum eſt. Naſcitur aũt ex luteo oui uolucris, alimentum uerò, & augmentum habet ex albo, quod in ouo eſt. atque hoc iam omnibus manifeſtum factum eſt, qui animum aduerterunt. Vbi autem deficit alimentum pullo ex ouo, non habens id ſufficiens, unde uiuat, fortiter mouetur in ouo uberius alimentum quærens, & pelliculæ circum dirumpuntur. & ubi mater ſentit pullum uehementer motum, putamen excalpens ipſum excludit: atque hæc fieri ſolent in uiginti diebus, & manifeſtum eſt, quòd ita ſe habent. Vbi enim excuſa eſt uolucris; nullus humor in oui teſtis ineſt, qui ſanè memorabilis exiſtat; expenſus eſt enim in pullum. Sic etiam ubi auctus fuerit puer, mater non amplius ſufficiens alimentum ipſi exhibere poteſt. Vberius itaque præſente alimentum puer quærens, calcitrando pelliculas dirumpit, & a uinculo exolutus ſimul foras prodit atque hæc ut longiſsime in decem menſibus fiunt.

42 Et ſecundum hanc rationem etiam pecoribus, ac feris partus aduenit in tempore, quo ſingula pariũt, non tardius: etenim unicuique animali neceſſe eſt tempus eſſe, in quo alimentum fœtui rarius erit, & deficiet, & partus adeſt. Et quæ quidem paucis alimentum pueris præbent, citius pariunt; quæ uerò uberius, poſterius. Atq; hęc mihi de hoc dicta ſunt. Porrò diruptis pelliculis, ſi pueri momentum in caput inclinatum prædominabitur; mulier facile parit. Si autem obliquus, aut in pedes procedet: contingit enim hoc ſæpe ſi momentum huc inclinarit, ſiue præ uterorum ſpacioſitate, ſiue ſi mater in labore ex partu primùm non quieuit: & ſi ſic procedet, mulier difficulter pariet. Multæ autem uel ipſæ perierunt, uel puer, aut ſimul matres unà cum fœtibus.

43 Cæterum ex parientibus,ac puerperis maxime laborant primiparę, propter inexperiētiam dolorum, & dolent quidem totum corpus,maxime uero lumbos,ac coxendices : nam coxendices ipſarum diſparantur. Verum expertæ iam partus, minus primiparis dolent. Quæ uero multoties pepererunt, multo minus dolent. Si porrò in caput proceſſerit puer,caput primùm foras prodit, deinde alia membra conſequuntur,poſtremus autem umbilicus. Ex umbilico autem ſecunda tenta eſt. Poſt hæc aquoſitas, & mucus ſanguinolentus tum a capite, tum a reliquo corpore ſecretus,præ uiolentia,& dolore,ac calore: atque hic uiam ſtruit purgationi a partu conſequenti. Poſt exitum autem eius muci cruenti, purgatio fit per tempus antea relatum. Et tum mammæ, tum reliqua membra, quæ humidiora ſunt, mulieribus rumpuntur,minime quidem in primo partu: poſtea uerò prout plures pariunt,ita amplius rumpuntur, euacuatis uenis præ partus purgatione. Atque hæc a me de hoc dicta ſunt.

44 Gemelli autem fiunt ac uno coitu, hoc modo, Vteri ſinus frequentes, & curuos habent, alios remotiores,alios propinquiores pudendo. Et animalia,quæ multa gignunt,plures ſinus habēt, quam ea, quæ pauca. Similiter autem habent & pecora, & feræ,& uolucres. Vbi itaque contigerit genituram findi,& in duos ſinus peruenire, & uteri genituram ſuſceperint,& ſinus alter ad alterum non hiauerit, nec dimiſerit; ſegregata genitura in utroque ſinu pelliculas induit, & uiuificatur eodem modo, quo unus fœtus. quapropter uero id fiat,diximus. Quod uero ab uno coitu gemelli gignantur,hoc teſtimonio cōſtat. Eſt canis,& ſus,& alia animalia,quę ab uno coitu pariunt & duo,& plura, & unumquodque animal in utero,in ſinu,ac pellicula exiſtit:atque hęc ipſi fieri uidemus,& hæc omnia eadem die ut plurimum pariunt. Sic autem & mulieri ab uno coitu gemelli facti,uterque in ſinu,& pellicula eſt,& eadem die utrūque parit, & alter prius foras procedit, & pellicula ipſius ſiue ſecunda. Quòd autem gemelli, fœmella, & maſculus generātur,hoc cauſſæ eſſe ſentio. In muliere,& in uiro,& in omni animali,in ſingulis & debilior,& genitura ineſt.

45 Et non ſemel, ac ſimul genitura procedit, ſed & bis, & ter ebullit, ac eiaculatur: & non eſt poſsibile omnem eſſe fortem, tum quæ prius exiit, tum quæ poſterius. In utrum autem ſinum,craſsiorem,ac fortiorem genituram ingredi contigerit, illic maſculus gignitur: In utrum uero rurſus humidiorem, ac debiliorem,illic fœmella generatur. Si uero in utrunque fortis ingredietur;ambo maſculi fient:ſin debilis;ambo fœmellæ. Atque hic ſermo ſic relatus totus finem habet.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Carnibus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Quatenus de Meteoris ſit dicturus. Calidum quid Hippocrati eſſe uideatur. Elementorum ſecretio, eorumque ſedes ac qualitates.*

2 *Quomodo ex elementis turbatis & permixtis,ſingula corporis partes ſint creatæ. Oſſium generatio unde. Neruorum generatio. Membranarum generatio.*

3 *Cauarum partium ut ſtomachi ſiue gulę,uentris,et inteſtinorum generatio. Tunicarum ex membranis generatio quomodo fiat. Veſicę generatio.*

4 *Oſſium rigidiſſimorum & cauernoſorum generatio. Calidi eſt diffundere, frigidi congelare. Cerebrum metropolis glutinoſi ac frigidi. Calidum pinguis ſedes & metropolis. Cerebrum cur a calido fundi aut liquari nequeat.*

5 *Spinalis medulla quid, & quomodo ab alijs differat. Spinalis medulla ſola membranas habet. De partiū diſſimilarium ſeu inſtrumentariarum generatione & temperamento.*

6 *Cordis cōſtitutio & ſitus. Cauę uenæ duæ a corde. Venæ cauæ diſtributio. A uena caua & arteria aliæ uenæ per totum corpus fixæ ſunt: & quibus hæ locis cauiſſimæ exiſtant.*

7 *In uenis ac corde plurimum calidi ineſſe. Cor membrorum omnium calidiſſimum eſſe,ac ſpiritum trahere.*

8 *Puerum in utero alimentum & ſpiritum trahere.*

9 *Pulmonis generatio. Iecoris generatio. Iecur fibris exceptis non congelatur. Splenis generatio.*

10 *Renum generatio. Carnis eadem quæ renum generatio. Humidum calidum eſſe. Pellicularum generatio.*

11 *De articulorum, neruorum, ſaliuę, unguium ac dentium generatione.*

12 *Dentes cur aliis poſterius naſcātur. Dentes primi quādo, & quibus de cauſis excidant.*

13 *Venæ ſupra ieiunum inteſtinum exiſtentes, tenuiſſimum ex uentre & inteſtinis trahunt. Corporis partes uniuerſas, item qualitates primas & ſecundas ab alimento irrigatas,alimentum capere. Maxillæ ſolæ uenas habent, & nutrimento uberiore utuntur.*

14 *Homo quo tempore & quandiu augeſcat. Dentes ſapientiæ quibuſdam in quarto ſeptennario enaſcuntur.*

15 *De capillorum generatione,& cur pili quibuſdam diuerſis corporis partibus, quibuſdam toto corpore enaſcantur.*

16 *De auditus ratione. Auris pellicula,omnium pellicularum ſicciſſima. Sicciſſimum maxime reſonat.*

Cere-

Cerebrum cur ſonum non edat.

17 *De Olfactus ratione. Aquam non olfacimus. Aqua putrefacta craſſior fit, & alia omnia. Nares humectæ olfacere nequeunt. Cerebri in pulmonem & reliquas partes deſtillatio quomodo contingat.*

18 *De Viſus ratione ac conſtitutione. Album oculi. Pupilla. Oculi tunica quid. Oculorum humores glutinoſi ac liquidi. Oculum quæ moleſtent.*

19 *De ſermonis facultate. Muti ex natiuitate cur non diſſerant, & unam tantũ uocem indiſcretam ędãt. Gutture præſecto uox non æditur.*

20 *Vitam hominis ſeptem eſſe dierum.*

21 *Mulierum a conceptu affectiones. Fames quatenus necet.*

22 *Partus ſeptimeſtres, uitales: octimeſtres, letales. Partus nouem menſium & decem dierum, cur uitales.*

23 *Morbi acutiſſimi ſeptenario dierum indicantur. Vlcerum magnorum in capite & reliquo corpore inflãmatio ſeptenario ſedatur.*

24 *Quomodo de ſeptimeſtri partu, certo quiſpiam cognoſcere poſſit. Dentium completio ſeptimo anno Natura ſeptenario ſubiecta.*

1 EGO ad hunc uſq; ſermonem communibus ſentẽtiis utor tum aliorũ, qui me pceſſerunt, tũ etiam meis: neceſſe enim eſt commune principium ſententiis ſupponere eum, qui uelit hanc de arte medica tractationem componere. Verùm de rebus ſublimibus in aere, ac cœlo neque opus habeo dicere, niſi quòd quantum ad hominem, & reliqua animãtia, quę ſunt, & nata ſunt, pertinet, demonſtrabo, & quòd anima ſunt, & quòd ſanitas, & quòd morbus, & quòd in homine malum, ac bonum, & unde moritur. Nunc autem ipſe meas ſententias profero. Et uidetur ſanè mihi id, quod calidum uocamus, immortale eſſe, & cuncta intelligere, & uidere, & audire, & ſcire omnia tum præſentia, tum futura. Huius igitur plurima pars, quum turbata eſſent omnia; in ſupernam circũferentiam ſeceſsit. Et uidentur mihi ipſum ueteres Aethera nominaſſe. Altera pars inferna appellatur Terra, frigidum quid, & ſiccum, & multis motionibus obnoxium, & in hac ſanè multum calidi ineſt. Tertia pars aeris, medium locum occupauit, calidũ quid, ac humidum exiſtens. Quarta uero pars terræ proximum locum cepit, humidiſsimum quid, ac craſsiſsimum.

2 Hæc itaque quum turbata eſſent, & in orbem circumuoluerentur; multa calidi pars in terra concluſa eſt, alibi maior, alibi minor, alibi ualde pauca, alibi copia multa: & temporis progreſſu terra a calido areſacta, hæc concluſa in ipſa putredines faciunt ueluti tuniculas, & quantum quidem ex putredine terræ pingue fuit, & minimum humoris habuit, id ipſum per multum tempus caleſcens, celerrime exuſtum eſt, & in oſſa mutatum. Quæ uerò glutinoſiora fuerunt, & frigiditate participarunt, ea calefacta exuri non potuerunt, neque uerò liquida fieri. propterea ſpeciem alieniorem ab aliis acceperunt, & nerui ſolidi facti ſunt: neque enim multum frigiditatis ipſis inerat. Verum uenæ frigiditatis multum habebant, atque eius frigidi quantum circumcirca glutinoſiſsimum erat, a calido exaſſatum, membrana euaſit. frigidum uero, quod erat, à calido ſuperatum diſſolutũ eſt, & ob id liquidum factum.

3 Iuxta eandem autem rationem etiam fauces, & ſtomachus ſiue gula, & uenter, & inteſtina in podicẽ uſque, caua facta ſunt: quum enim frigidum ſemper caleſcat, quãtum eius circumcirca glutinoſum erat, exaſſatum eſt, & membrana tunica facta eſt. Quod uero intra frigidum erat, colliquatum eſt, & factum eſt liquidum: non enim erat in ipſo neque pingue, neque glutinoſum multum. Iuxta eandem rationem etiam ueſica. Multum frigidum quod ipſam circumcirca concluſit, a calido calfactum, diſſolutum eſt, & euaſit liquidum; quum neque pingue, neque glutinoſum in ipſo eſſet: quod uero ſupererat, tunica euaſit. Sed & de aliis quæ caua ſunt, eodem modo res ſe habet: ubi enim plus glutinoſi, quàm pinguis erat, membrana tunica facta eſt. Vbi uerò pinguis plus, quàm glutinoſi; oſſa facta ſunt.

4 Eadem ratio & oſsium eſt. Vbi quidem non inerat glutinoſi, uerum pinguis, & frigidi, citius exuſta ſunt propter pinguitudinem: atque hæc oſſa duriſsima, & rigidiſsima exiſtunt. Vbi uerò pingue, & glutinoſum ſimilia ſunt, hęc oſſa antroſa ſunt. Et de his quidem ſic habet. Frigidum quidem congelat, Calidum autem diffundit, in multo uerò tempore etiam exſiccat. Vbi autem pinguitudinis aliquid affuerit; ſitius exurit, & ſiccat. Vbi uerò glutinoſum affuerit frigido, citra pinguitudinem, exuri non uult, ſed tempore caleſcens congelatur. Cæterum cerebrum ſedes, & metropolis eſt frigidi, ac glutinoſi. Calidum uerò pinguis ſedes, & metropolis eſt: quod enim caleſcit, primum omnium quum diffunditur, pingue fit. Et propterea cerebrum, quia minimum pinguitudinis habet, plurimum uerò glutinoſitatis; a calido exuri nõ pōt, ſed tempore tunicã, membranam craſſam accepit, circum membranam uerò oſſa, quantũ calidum ſuperauit, & in quibus pinguitudo erat.

5 Sed & medulla ſpinalis appellata, a cerebro deſcẽdit, & non eſt in ipſa, neque pinguis, neque glutinoſi multum, quẽadmodum & cerebro: & propterea neque nomen medullæ iuſtè poſsidet: non enim eſt alii medullæ ſimilis, quæ in aliis oſsibus ineſt: ſola enim membranas habet, quas alia medulla non habet. Signa porrò horum manifeſta ſunt. Si quis enim neruoſa, & glutinoſa, itemque alia aſſare uelit, aliæ quidem cito aſſantur: uerum neruoſa, & glutinoſa aſſari non uolunt; minimum .n. pinguitudinis habent. Pinguiſsimum autem, & unguinoſum celerrime aſſatur. At uero uiſcera ſic mihi conſtituta eſſe uidentur: nam de uenis prius a me dictum eſt.

6 Cor multũ glutinoſi, ac frigidi habet, & a calido calfactum, caro euaſit dura, & uiſcoſa, & membrana circum ipſum, & cauum factum eſt, non quemadmodum uenæ: & ſitum eſt in capite uenæ cauiſsimæ. Duæ enim ſunt cauæ uenæ a corde, alteri nomen eſt arteria, alteri uena caua, iuxta quam cor ſitum habet. Et plus habet calidi arteria, quam uena caua, & ſpiritum condit, ac cõſeruat. Verùm præter has duas uenas, etiam aliæ in corpore ſunt. Cauiſsima autem uena, ad quam cor ſitum eſt, per uentrẽ omnem tranſit, & per ſeptum tranſuerſum, & in utrunq; rẽnẽ finditur, & in lũbis finditur, & exilit tum in alias partes, tum in crus utrunque. Sed & ſupra cor ad ceruicem,

partim

partim in dextram, partim in ſiniſtram: & tunc in caput aſcēdit, & in tēporibus ſinditur utrinque. Poſſunt aũt & numero maximæ uenæ dici. Verũ in ſumma, a uena caua, & ab arteria, aliȩ uenȩ per totũ corpus fiſſæ ſunt: cauiſsimæ autem ſunt prope cor, & ceruicē, ac caput, & infra cor uſque ad coxendices.

7 Et calidũ plurimũ in uenis, ac corde ineſt, & propterea ſpiritũ cor habet, utpote quod omnium intrȧ hominē membrorũ calidiſsimũ exiſtat. Procliue eſt aũt condiſcere, quòd ſpiritus calidus eſt. Cor & uenæ cauæ ſemper mouentur, & plurimum calidi in uenis ineſt. & propterea ſpiritum cor trahit, ex omnibus in homine maxime calidum exiſtens. Poteſt etiã aliter cognoſci. Si quis ignē in domo accendere uelit, quum uentus non inſpirat, flamma mouetur aliquãdo magis, aliquãdo minus. Sed & lucerna accenſa, & ardens, eodē modo mouetur, modo magis, modo minus, uento nullo mouente, quem ſanè nos ſpirantem cognoſcere poſsumus, & alimentum calido frigidum exiſtit.

8 Cæterũ puer in utero comprimens labra ex utero matris ſugit, & tũ alimentũ, tũ ſpiritũ, cordi intrò trahit, ubi ſanè mater reſpirarit: eſt.n. hoc calidiſsimũ in puero, & hoc calidũ ēt reliquo corpori, & aliis omnibus partibus motum præbet. Si uero quis interroget, quomodo hoc quis ſciat, quòd puer in utero trahit, & ſugit; illi ſic reſpondendũ eſt. Pueri naſcuntur ſtercus in inteſtinis habētes: & ubi nati fuerint, celerrime uentrem tum homines, tum pecora exonerant. Atqui non haberent ſtercus; niſi in utero ſuxiſſent, imò neque mammam ſtatim ut natum eſt ſugere noſſet, ſi non in utero ſuxiſſet. Et de motu cordis, ac uenarum ſic habet.

9 Porrò pulmo iuxta cor ita natus eſt. Cor ex humido, quod glutinoſiſsimũ erat calfaciens cito exſiccauit, ueluti ſpumã, fecitq; antroſum, & uenulas multas in ipſo. Venulas aũt ideo fecit: quantũ enim in glutinoſo inerat frigidi, id ipſum quidē a calido colliquatum eſt, & liquidũ euaſit. Ab ipſo uerò glutinoſo, tunica facta eſt. At uerò iecur ſic cōpactum eſt. Quum unà cum calido multum humidi concluſum eſſet, citra glutinoſum, ac pingue, frigidum ſuperauit calidũ, & congelatũ eſt. Huius ſignum hoc eſt. Quando quis uictimam mactat, donec calidus fuerit; liquidus eſt sãguis: poſtquã autē perfrigeratus eſt; cōgelatur. Si uerò quis ipſum conquaſſet, & fibras eximat; non congelatur: fibræ enim frigidæ ſunt, & glutinoſæ. Splen autem hoc modo cōſtitutus eſt. Cum calido, & glutinoſo concluſum fuit, calidũ quidem plurimũ, frigidi aũt minimum, tantum ſolummodo, quantum ad glutinoſi compactionem ſatis erat: ſunt autem id fibræ in ſplene exiſtentes, & propter has fibras mollis eſt ſplen, & fibroſus.

10 Renes porrò ſic producti ſunt. Parum glutinoſi, parum calidi, multum frigidi concluſum fuit, & ab hoc congelatum eſt, & duriſsimum uiſcus euaſit, & minime rubrum; quia non multum calidi ſimul conſtitit. Eadem de carnibus ratio eſt. Frigidum quidem conſtituit, & compegit, ac fecit carnem. glutinoſum autem in foramina tranſiit. in foraminibus autem his humidum eſt, uelut in uenis magnis. Calidum autem in toto corpore eſt, plurimum uero & humidi in corpore eſt, & frigidi multum in humido: tantum autem eſt frigidi, quantum congelare humidum, ac liquidum poteſt, ſed ſuperatur a calido: quare etiam ab ipſo diffunditur. Quòd uerò humidum calidum eſt, hac demonſtratione confirmatur. Si quis corpua hominis ſecet, ubicunque uelit; ſanguis calidus fluet, & quandiu ſanè calidus fuerit, liquidus erit: poſtquam uero refrigeratus eſt; tum ab intrinſeco frigido, tum extrinſeco, pellicula fit, & membrana: & ſi quis hac pellicula detracta; modicò tempore ſinat; aliam pelliculam factam uidebit: ſi uerò quis hanc ſemper adimat; alia rurſus pellicula a frigido generatur. Cæterum ea gratia plura dixi, ut oſtenderem, quòd extremum corporis ad aerem conuerſum, neceſſario pelliculam induit præ frigidò, & uentis impetentibus.

11 At uerò articuli ſic generati ſunt. Quum oſſa facta eſſent, quæcunque quidem ex ipſis pinguia erãt, celerrime exuſta ſunt, quemadmodum etiam prius dictum eſt ſuperiore ſermone. Quantum autem ex ipſis glutinoſum erat, idipſum exuri non poterat; ſed medio inter uſtum, & ſiccatum loco contentum, a calido in neruos, & ſaliuam, ac mucum tranſiuit. quantum autem ex glutinoſo liquidiſsimum erat, hoc calfactum craſsius redditum eſt, utpote liquidum exiſtens, & ex hoc ſaliua facta eſt. uerum ex illo glutinoſo ungues producti ſunt: etenim ab oſſibus, & articulis ſemper liquidiſsimum ipſorum diſcedens, glutinoſum redditur, & a calido ſiccatum, ac arefactum, foras in ungues delegatur.

12 Dentes autem poſterius generãtur ex hac cauſſa. Ex oſsibus capitis, ac maxillarum incrementum fit glutinoſi, & quod ex pingui ineſt, a calido ſiccatum exuritur, & fiunt dentes reliquis oſsibus duriores: quia nihil frigidi ineſt. Et primi quidem dentes naſcuntur a uictu in utero, & poſtquam natus fuerit; puero lactenti a lacte. Vbi uero hi exciderint, a cibis, & potibus: excidunt autem, ubi ad annos primi alimenti peruenerint, quibuſdam etiam prius, ſi a morbido alimento nati fuerint: plurimis uerò quum ſeptem annos impleuerunt. Qui uerò poſtea enaſcuntur, ſimul conſeneſcunt, niſi prȩ morbo perforentur. Cæterum dentes propterea poſterius aliis naſcuntur. In maxilla uenæ ſunt, & hȩ huic oſsi ſoli inter omnia oſſa, ex inferno uentre alimentum præbent. Oſſa uero tale augmentum dant, qualia exiſtunt: ſed & alia omnia tale augmentum reddunt, qualia ipſa exiſtunt. Etenim uenæ ex uentre, ac inteſtinis, in quæ cibi, ac potus colliguntur, poſtquam hi fuerint calfacti, tenuiſsimum, ac liquidiſsimum trahunt, craſsiſsimum autem, & fæx iſthic relinquitur, computreſcitque, & fit ſtercus in inferioribus inteſtinis.

13 Tenuiſsimũ uerò trahũt uenæ ex uentre, ac inteſtinis, quæ ſupra ieiunum inteſtinum exiſtunt, atque hoc calfactis iam cibis. Vbi autem ieiunum inteſtinum tranſierint, & in inferiora inteſtina collecti fuerint; ſtercus fiũt. At uero alimētũ ubi acceſſerit; unũquodque talem ſpeciem unicuique reddit, qualia ſanè erant: ſingula enim ab alimento irrigata augmentum capiunt calidũ, & frigidũ, & glutinoſum, & pingue, & dulce, & amarum, & oſſa, & alia uniuerſa, quæ in homine inſunt. Et ob id dentes poſterius naſcuntur. Dictum autem a me prius eſt, quòd ſolæ ex oſsibus maxillæ ipſȩ in ſeipſis uenas habent: & ob id alimentũ amplius in ipſas, quàm in alia oſſa trahitur. &

quia uberius alimentum,& denſiorem influxum habent,augmentum ipſæ a ſeipſis tale pariunt, quales ſanè ipſæ exiſtũt, atque hoc donec homo integer augeſcat:augeſcit aũt ubi cõſpicuus euadit.conſpicuus uero fit maxime a ſeptennio, uſque ad decimũquartum annũ,& in hoc tempore,tum maximi ex dentibus,tum alii omnes naſcuntur;poſtquam exciderint hi,qui ab alimento in utero nati ſunt.

14 Augeſcit autem & in tertium annorum ſeptenarium,in quo adoleſcens fit,uſque ad quartũ, & quintum ſeptenarium.Quin & in quarto ſeptenario dentes enaſcuntur, pleriſque hominibus duo, qui ſapientiæ dentes appellantur.

15 Porrò capilli ſic naſcuntur. Oſſa ſunt, & cerebrũ, a quibus tale augmentum uenit , utpote glutinoſo circumcirca exiſtente,quemadmodum & neruis, & pinguitudinis nihil ineſt: ſi enim pinguitudo affuiſſet; ex calido ſanè exuſta eſſet. Fortaſsis autem mirabitur quis,quòd etiam ſub alis, & in pube pili multi, & quibuſdam in toto corpore exiſtunt . Verum hic ſermo de eo eſt,quòd ubicunque in corpore glutinoſum eſt,ibi pili a calore fiunt.

16 Auditus autem inde contingit. Foramina aurium ad os durum,& ſiccum lapidi ſimile pertingunt. Iam uerò ad ipſum os eſt cauitas antroſa. Strepitus autẽ ad durum firmantur,os autem cauum reſonat per durum. Pellicula uerò in aure iuxta os durum tenuis eſt,uelut aranei tela,& omnium pellicularum ſicciſſima. Quòd autem id,quod ſiccißimũ eſt , maxime reſonat,multa ſigna ſunt. Qnum igitur plurimũ reſonuit,maxime audimus.Et ſunt quidam, qui de natura ſcribentes prodiderunt,quòd cerebrum eſt, quod ſonum edit. hoc aũt fieri non põt: ipſum enim cerebrum humidum eſt,& mẽbrana, ſiue tunica circum ipſum humida eſt,& craſſa, itemq́ue circum tunicam oſſa.Nullnm igitur humidum reſonat,ſed ſicca: reſonantia autem auditum faciunt.

17 Olfacit porrò cerebrum humidum exiſtẽs,aridorum odorem unà cum aere,per corpuſcula cartilaginoſa ipſum trahens: cerebrum enim in cauitatẽ naſi pertingit;atque hac parte non eſt ante ipſum os aliquod,ſed cartilago mollis uelut ſpongia: neque caro,neqne oſsiculum. Et ubi quidem cauitas naſi ſicca fuerit,ipſum ſeipſo exactius arida olfacit. Aquam.n. non olfacit: humidior eſt enim, quàm cerebrum,niſi ſit putrefacta: putrefacta enim aqua craſsior fit, & alia omnia. Quum uerò nares humectæ fuerint;olfacere non poſſunt: non.n.aerem attrahit cerebrũ ipſum ad ſeipſum: ſimiliter ẽt ubi cerebrum ipſum de ſeipſo plurimũ liquefecerit,in palatum, & fauces, & pulmonem,ac reliquum uentrem. cognoſcunt autẽ hoc homines,& ex capite deſtillare dicunt. deſtillat aũt & in reliquũ corpus. Et eſt modus eius calidus.

18 At uerò uiſus propterea cõtingit. A cerebri membrana uena in utrunque oculũ per os deſcendit: per has duas uenulas,quod eſt glutinoſiſsimi tenuiſsimũ de cerebro percolatur.& propterea ipſam circum ipſum oculum tunicã talem facit,quale eſt ipſum oculi pellucidum,quod ad aerem uergit, ad quod uenti, ac flatus irruunt eadem planè ratione , quemadmodum de aliis membranis, ac tunicis dixi. Sunt autem multæ hæ tunicæ præ oculis pellucidæ , quales ipſi exiſtunt: huic enim pellucido lumen, & omnia ſplẽdida relucent. per hoc igitur relucens uidet,quod uero non ſplendidum eſt, neque relucet,per hoc non uidet. Verùm reliquum , quod circum oculos eſt album, caro eſt. Quæ uerò pupilla oculi appellatur, nigra apparet, ob id quòd in profundo eſt: & tunicæ circum ipſam nigræ ſunt. Tunicam autem appellamus id, quod uelnt pellicula ineſt. Eſt autem non nigra, ſi qnis inſpiciat; ſed alba,ac pellucida. Humidum uerò oculi, glutinoſum exiſtit : ſæpe enim uidimus in oculo rupto exire humorẽ glutinoſum : & ſi quidem adhuc calidus fuerit ; liquidus eſt : poſtquam uerò perfrigeratus eſt ; ſiccus euadit, uelut thus tranſparens . Atque hoc & in hominibus, & in brutis ſimiliter habet. Cæterum oculum moleſtia afficit omne, quod inciderit, & uenti irruentes, & alia, quæ ſplendidiora ſunt, quàm ipſe eſt. Et ſi quis interroget, reſpondere licet;propterea quòd conſimilis coloris exiſtunt : quemadmodum os,& lingua,& reliquus uenter,humida ſunt.

19 Sermonis porrò facultas inde eſt. Totum corpus ſpiritum intrò trahit, plurimum uerò in cauitates ſibiipſi accumulat . Is autem, qui per inane foras currit , ſtrepitum facit; caput enim reſonat,lingua uerò articulat , occurrens in faucibus , obturanſq́ue , ac pellens ad palatum, & dentes, claritatem eius facit . Si autem lingua ſemper occurrens non articularet; non poſſet homo clare diſſerere , ſed ſingula a natura unam uocem haberent . Huius ſignum eſt. Muti ex natiuitate diſſerere non poſſunt , ſed unam tantum uocem ſonant, etiam ſi quis ſpiritum efflans ſermonem proferre conetur. Manifeſtum autem hoc eſt. Homines ubi uoluerint magnam uocem edere, attrahentes ſpiritum externum , eum foras propellunt, & magnam uocem edunt,prout ſpiritus durat,poſtea uero uox contabeſcit. Sed & citharedi, quum ipſos uocem intendere oportuerit , ſpiritum quàmplurimum intrò trahentes pronunciationem extendunt,& uociferantur, ac uocem magnam edunt; prout ſpiritus durarit. Vbi uerò ſpiritus defecerit; deſinunt. Ex quibus manifeſtum eſt , quòd ſpiritus eſt,qui uocem edit. Vidi autem iam quoſdam,qui ſibiipſis manu illata guttur penitus perſecuerant,atque hi uiuunt quidem,uerùm nullam uocem edunt; niſi quis guttur conſtringat.hi autem ſermonem proferũt. Manifeſtum uerò & hoc eſt,quòd præſecto gutture ſpiritum attrahere intrò in cauitates non poſſunt , ſed per præſectam partem exhalat. Sic ſanè res de uoce,ac ſermone ſe habet.

20 Porrò uita hominis ſeptem dierum eſt . Primum etenim poſtquam genitura in uteros peruenit,in ſeptem diebus habet quæcũque corpus habere debet. Mirari autem quis poſsit,quo modo id ſciam . Verũ multa ego uidi hoc modo. Meretrices publicæ , quæ ſæpius de ſeipſis periculum fecerunt, ubi cum uiris rem habuerint;ſciunt, quando in uentre concipiant, & poſtea conceptum intra ſe perdunt . Poſtquam autem iam perditus eſt; elabitur uelut caruncula . Hanc carunculam in aquam coniectam ſi conſpicatus conſideraueris; omnia membra habere reperies, & oculorum regiones, & aures, & manus , & manuum digitos, & crura,& pedes , & pedum digitos, & pudendũ,& reliquum totum corpus manifeſtum.

21 Satis etiam manifeſtum eſt harum rerum peritis, quòd mulier quum in uentre cõcepit;ſtatim horret, & calor,& dentiũ ſtridor conſequitur , & conuulſio

occu-

occupat tum articulos, tum totum corpus, & uterũ ſegnities, ac torpor. Et quæ puræ ſunt, hoc perpetiũtur. Quæ uerò craſſæ, & mucoſæ hoc perpetiuntur, pleræque ex his mulieribus non percipiunt, nec cognoſcunt. Certè quatenus mihi oſtenderũt, hoc ipſum ſe cognouiſſe, eatenus ſcio, ac prodo. Quòd uerò uita hominis ſeptem dierum ſit, etiam ex hoc manifeſtum redditur. Si quis in ſeptem diebus nihil edere, aut bibere uelit, plerique quidem in ipſis moriuntur. Sunt autem, qui ipſos tranſmittunt, & tamẽ moriuntur. Sunt etiam quidam, qui perſuaſi ſunt, ut ne deſperarent ſeipſos fame conficientes, ſed comederent, ac biberent: uerum uenter non amplius ſuſcipit: ieiunum enim inteſtinum in his diebus concreuit, moriunturque etiam illi.

22 Sed & ex hoc coniectare licet, hominis uitam ſeptem dierum eſſe. Puer ſeptimeſtri partu natus, pro ratione natus eſt, & uiuit, & rationem talis habet, ac numerum ad hebdomadas, ac ſeptenarium exactũ. Octimeſtris autem natus nullus unquam uixit. Nouem uerò menſium, & decem dierum partus fit, & uiuit, & habet ad hebdomadas numerum exactum: quatuor enim denarii hebdomadum, dies ſunt ducẽti, & octoginta. In denarium autem hebdomadum ſeptuaginta dies incurrunt. Habet autem & ſeptimeſtris partus tres denarios, ſiue decadas hebdomadum, & in unaquaque decade ſeptuaginta dies. Tres uerò hebdomadum decades, ex toto ſunt dies ducẽti, ac decem.

23 Quin & morbi acutiſsimi ſic hominibus fiũt, præteritis diebus hebdomadis dimidię, aut unius, in quibus iudicantur, & moriuntur, aut ſani euadunt: & tertii generis in undecim diebus, hoc eſt una & dimidia hebdomade: & quarti in duabus hebdomadis, & quinti in duodeuiginti diebus, hoc eſt duabus & dimidia hebdomadis. At uerò alii morbi non habent, ut certa ſententia pronuntiari puſsit, quanto tempore homines ab ipſis ſani euadant. Ad eundem modum etiam ulcera magna in capite, ac reliquo corpore, quarto die inflammari incipiunt, in ſeptem autẽ inflammatio ſedatur, aut etiam quatuor & decẽ, aut duodeuiginti. Si quis autem diligenter medeatur, & uulnera in capite magna in hoc tempore non ſedentur, homines moriuntur.

24 Cæterum inexpertus quiſpiã mirari queat, quòd ſeptimeſtris puer naſcatur. Ego quidem igitur hoc ipſum uidi, & quidem frequenter. Si quis autem hoc deprehendere uult; facile eſt obſtetrices adire, quæ parientibus adſunt, & ex ipſis percunctari. Eſt autẽ & aliud ſignũ. Pueri ſeptẽ annis præteritis dentes explent. Et in ſeptem annis ſunt & ratione, & numero exacte hebdomades trecentę, ac ſexaginta. Neceſsitatem autem naturæ, quapropter in ſeptem hæc ſingula diſpenſentur, ego aliis locis declarabo.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Septimeſtri partu.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De Septimeſtri partu, et primò, quot diebus naſcatur, et qua rõne ſeptimo mẽſe edatur. Itẽ, cur plurimi ex his pereãt, & pauci ex multis ſuperſtites maneant.*

2 *Octonos menſes difficillime uteros ferre. Partus dies cur cognitu difficiles. Iudicatio octaui menſis in prægnantibus difficilis. Mulieribus de partu loquẽtibus, tanquam expertis, fides habenda.*

3 *Abortus plurimi, primis quadraginta diebus.*

4 *Octauus menſis mancum aut cæcum gerentibus difficilior: eiuſmodi autem fętus plerunque ſunt ſuperſtites, cęteri non item.*

5 *Nouimeſtres partus, qui ſuperuiuant, & qui non. Decimeſtres cur maxime educentur. Corporis magnitudo ex temporis multitudine contingit.*

6 *Conceptu, abortus, & partus tempus idem quod morborum ſanitatis, & mortis. Dies primi & ſeptimi in morbis & fœtibus plurimum ualent.*

7 *Menſium eadem quæ dierum in prægnantibus uis & ratio. Septimus menſis fœtus perfectionis principium conſtituit. Decretoriorum dierum eadem quæ in utero ferentium ratio.*

8 *Dierum in ægrotis medico habenda ratio. Quadragenarij primum in fœtibus indicant: quos ſi quis tranſmiſerit, abortus ex omni cauſa contingentes effugit. Maſculini fœtus partes omnes poſt quadrageſimũ diem completum conſpicuę fiunt, fœmellarum non item. Fœmellæ cur maſculis citius pubeſcant, ac ſapiant.*

9 *Secundi quadragenarij uis. Tertij quadragenarij completi uis.*

10 *Mortem fatalem Hippocrates exiſtimat. Tempora eadem alijs uitæ, alijs mortis cauſa.*

1 SEptimeſtres autem naſcuntur diebus centum, & octoginta duobus, ac dimidio, & inſuper accedente diei particula: ſi enim primi menſis dies quindecim ſupputaueris, deinde quinque menſium, dies centum quadraginta ſeptem, ac dimidium: in undeſexaginta enim diebus quàm proxime duo menſes perficiuntur, his igitur ſic habentibus, ad ſeptimum menſem ſuperſunt dies plus, quàm uiginti. Et eſt tota ſumma dimidii anni, unà cum aliquantula diei parte ad partem accedente. Quum itaque ad hoc perfectionis principium partus peruenerit, matureſcente fœtu, & robore multum augeſcente, in perfectione magis, quàm aliis temporibus, pelliculæ, in quibus ab initio nutritus fuit, quemadmodum ſpicarum membranæ laxantur, ad id toa-

ctæ anteàquam fructus perfecte matureſcat: & fortiſsimi, ac pleniſsimi fœtus uiolantes, ac dirumpentes pelliculas, partum fieri cogunt, & plurimi ex his pereunt: quum .n. parui ſint, traſmutatione maiore, quàm alii utuntur, & quadraginta dierũ afflictionem perferre coguntur, ex utero egreſsi. id quod etiã ex decimeſtribus multos peremit. Sunt autem ex his ſeptimeſtribus, qui ẽt ſuperſtites manent, ex multis pauci: propterea quòd ratio, & tempus, in quod enutriti ſunt in utero, conſtitit, ut omniũ participes ſint, quorum ẽt perfectiſsimi participes exiſtũt, maxime qui ſuperſtites manent, & proceſſerũt de matre prius pariente, utpote in octauo menſe ægrotaturi: ſi .n. in his laboribus ſuccedant, ut in conſpicuum prodeat puer, impoſsibile eſt ſuperſtitem eſſe, ob prædictas affectiones, quas ego octimeſtres perimere dico, immo ẽt multos decimeſtres. Cæterũ multi fœtus ſeptimeſtris ætatis, quũ pelliculæ laxantur, ſecedunt in id, quod cedit, & hic alimentũ ſumunt, primos quidem quadraginta dies laborantes, alii plus, alii minus. propter permutationem aũt ex locis, & pelliculis, quæ ipſos aluerunt, tranſmutantur, & prò umbilico, trahunt, & tranſumunt ẽt per matrem labores: pelliculę enim dum tenduntur, & umbilicus cõuulſus, dolores matri inducunt. Et fœtus ex antiquo uinculo exſolutus, grauior redditur. Multæ uerò mulieres ẽt febricitant his cõtingentibus, quædam ẽt pereunt unà cum fœtibus: uerum omnes in breui ex hoc contaminantur, ac inquinantur.

2 Aiunt autem & octonos menſes difficillime uteros ferre, recte id dicentes. Eſt autem octauus menſis non ſolùm hoc tempus, ſed & dies accedunt a ſeptimo menſe, & à nono, & ab ipſo anno. Verũ dies non ſimiliter neque dicunt, neque cognoſcunt mulieres: decipiuntur enim ex eo, quòd nõ eodẽ modo fiunt, ſed aliquando a ſeptimo menſe plures dies accedunt ad quadraginta, aliquando a nono: tunc enim fieri neceſſe eſt, prout contigerit mulierem in uẽtre concipere, tum menſe, tum tempore. Menſis autem octauus minime dubius eſt; ſecundum hunc .n. contingit, ut iudicatio difficilis exiſtat. Et mea ſententia pars etiam in undecimo menſe, mẽſis eſt, ut hic ſatis memorabilis exiſtat. Porrò mulieribus de partubus fidem derogare non oportet; dicunt enim omnia, & ſemper dicunt, & ſemper proferunt: neque enim aut opere, aut ſermone perſuaſæ ſunt, ſed ex eo quòd cognouerunt in corporibus ſuis contigiſſe. Licet autẽ & uolentibus aliud dicere. Quæ uerò iudicio prędite ſunt, & uictoriã de hac ſententia pronunciant, ſemper dicunt, ac teſtantur, naſci ſeptimeſtres, & octimeſtres, & nouimeſtres, & decimeſtres, & undecimeſtres: & ex his octimeſtres nõ ſuperſtites manere.

3 Dicunt aũt & abortus plurimos in primis quadraginta diebus fieri, ſed & reliqua cõſcripta his accidere, in quadragenariis, ac in ſingulis menſibus fieri dicunt. Quum autem ſeptimo menſe pelliculæ dirumpantur, & fœtus ſeceſſerit; labores, qui circa octauũ mẽſem, & ſextum quadragenarium, in partu fieri traduntur, corripiunt. hoc autem tempore præterito, quibus bene futurum eſt, inflammationes tum fœtus, tum matris exoluuntur, ut uenter molliatur, & tumor a præcordiis, & laterum mollitudine deſcendat ad locos inferiores, ad facilem partus tempore progreſsionẽ. & ſeptimo ſanè quadragenario plurimo tempore fœtus iſthic exiſtunt: nam loci ipſis molles ſunt, & tranſmotiones ipſis faciliores, ac frequentiores fiunt, & propterea ad partum magis ſolubiles conſiſtunt, & mulieres per hos ultimos dies ex toto quadragenario facilius uteros ferunt, donec contigerit fœtum uerti. Poſtea uerò dolores partus, ac labores incumbunt, donec a puero, & à ſecunda mulier liberetur.

4 Quæcunque uerò mulieres multos pueros pepererunt, & quidam ex ipſis claudus natus eſt, aut cæcus, aut aliud quoddam malum habens, aiunt in hoc puero octauum menſem ipſas difficilius tranſegiſſe, quàm in his, quos pepererunt nihil mali habentes: fętus enim mancus in octauo mẽſe fortiter ęgrotauit, ut etiam morbus abſceſſum, ac ablationem, ſiue mutilationem alicuius partis fecerit, quemadmodum etiam uiris fortes morbi faciunt. Qui uerò fœtus in alio tempore fortiter ægrotant, pereunt prius, quàm ipſis abſceſſus eiuſmodi fiat. Quicunque autem octimeſtres fœtus non ualde ægrotant, ſed iuxta unã aliquam partem, ex ſeceſſu afflictionem pertulerunt, quadraginta quidem dies in imbecillitate trãſigunt, ut plurimum in utero, propter prædictas neceſsitates: ſani autem fiunt. Quicunque autem natus fuerit in his quadraginta diebus, cũ impoſsibile eſt ſuperſtitem manere: ægrotanti enim adhuc ipſi in utero tranſmutationes, & afflictiones poſt partũ accedũt.

5 Quicunque uerò ægrotans in utero ad nonum mẽſem peruenerit, & in hoc menſe natus fuerit; ſuperſtes erit. Et ſuperuiuunt quidem nõ minus hi, quàm ſeptimeſtres, uerùm pauci etiam ex his educantur: neque enim craſsitudinem habent, quam perfectiſsimi habent, & labores in utero non diu ante tolerauerunt, ut tenues euaſerint. Seruabitur autem uel maxime talis puer, ſi nouem menſium fuerit in exitu: fortior autem euadet etiam is, ut qui plurimum abeſt a morbis, qui octimeſtribus accidere ſolent: qui enim in ſeptem quadragenariis naſcũtur, decimeſtres appellati, ob id maxime educãtur, quòd fortiſsimi ſunt & plurimum a uulgarium puerorũ tempore abſunt, in quo affliguntur quadraginta ægrotantes diebus, circa octauum menſem. Declarãt autem de morbis, & afflictionibus octimeſtrium, etiam nouimeſtres tenues naſcentes: iuxta multitudinem enim temporis, ẽt magnitudo corporis contingit, ex morborum afflictione progreſsis: & non uelut ſeptimeſtres carnoſi gignuntur, & craſsitudinem probe coaltam habẽtes, ut qui tempus, quo in utero geſtabantur, ſine morbis tranſegerunt.

6 Verum enimuero conceptus, & abortus, & partus mulieribus in eo tempore, in quo etiam morbi, & ſanitas, & mors omnibus hominibus, fiunt hęc uero omnia partim ſecundum dies, partim ſecundũ mẽſes, partim ſecundum dierum quadragenarios, partim ſecũ annũ, ſignificationẽ ſui præbẽt: in omnibus enim his tẽporibus inſunt ad unumquemque, & utilia multa, & hoſtilia multa. Ex utilibus igitur, ſanitas, & augmentũ contingit: ex cõtrariis, morbi, & mors. Dies quidẽ igitur maxime inſignes in plurimis ſunt, primi & ſeptimi, multum potentes in morbis, & multum in fœtibus: nam plurimi abortus in his diebus fiunt, nominantur autem tales effluxus, nõ abortus. Verùm alii dies intra quadrageſimum inſignes quidem minus ſunt, multi uerò iudicant.

7 Cæterum in menſibus eadē, quæ in diebus fiunt, iuxta rationem inſunt: menſes enim mulieribus ſanis ſingulis menſibus apparent, tanquam peculiarē in corporibus uim menſis habeat. Vnde ſanè ſeptimi mēſes his, quæ uterū geſtāt, fœtus in principiū perfectionis cōſtituunt. Pueris uerò, ubi ſeptem menſes à natiuitate impleuerunt, tum alia utilia in corporibus fiūt, tum dentes in eo tempore apparere incipiunt.

8 Eadem ratio eſt etiam in decretoriis diebus; ſiquidem fortaſsis unà cum his quos recenſui coniungere quis uelit, hiſtoriæ, ac cognitionis gratia referentur: etenim Medicum qui ægrotorum ſalutem rectè coniectare nolet, animaduertere quidem oportet, & cōtemplari omnes dies, ex paribus uerò decimūquartū, & uigeſimūoctauū, & quadrageſimumſecundum: hic.n.terminus ponitur a quibuſdam pro harmoniæ ratione, & integer, ac perfectus numerus: uerum ob quam cauſſam; longius fuerit in præſenti exequi. Cōtemplari autem ſic oportet per ternarios, ac quaternarios, ternariis quidē omnibus copulatis, quaternarios aūt duobus ad duos cōnexis. At uerò quadragenarii primū in fœtibus iudicant: quiſquis.n. primos quadraginta dies tranſmiſerit, abortus effugit ex omni cauſa contingentes. plures autē fiunt in primo quadragenario abortus, quàm in aliis omnibus. Hoc aūt tēpore præterito, fœtus fortiores ſunt, & ipſorum corporis per ſingula membra diſcretio fit: & maſculorū quidem partes omnes ualde cōſpicuæ fiunt: fœmellæ uero in hoc tempus, carnes apparent exortus, ac proceſſus ſolū habentes: ſimilia.n. longius tēpus in ſimili ſunt, & tardius diſcernuntur propter conſuetudinē, & amicitiam: quanquam aliàs quum a matre ſegregatæ fuerint, filiæ citius, quàm filii pubeſcant, & ſapiant, ac ſeneſcant, propter corporum imbecillitatem, & uictus rationem.

9 Alter quadragenarius eſt, in quo circa octauum menſem fœtus in utero ægrotant, de quibus hic totus ſermo inſtitutus eſt. Tertius eſt, in quo ubi naſcātur pueri etiā male afflicti, ſi effugerint quadraginta dies, apparent magis robuſti, ac ſapientes: nā & ſplēdores clarius uident, & ſtrepitum audiunt, qđ prius non potuerunt, tanquam incrementum habeat hoc tempus, cum iuxta alia, tum iuxta ſapientiam ex corpore eluceſcentem. Peculiarem quidem ſapientiam in corpore ineſſe manifeſtum eſt, in prima ſanè die: nam in ſomnis, ſtatim ubi nati ſunt pueri, ridere, & plorare uidentur. Vigilantes quoque ſua ſponte ſtatim rident, ac plorant prius, quàm quadraginta dies tranſeant. Non rident autem, etiam ſi titillentur, ac irritentur, prinſquam hoc ipſum tempus tranſeat: hebetantur enim uires in muccis.

10 Quāquā mors etiam per fatum ſit forte deſignata, ut hoc exēplo omnibus ſit, quòd omnia exiſtentia, quæ naturam ex iiſdem habent, tranſmutationes per tempora uenientia habeant. Declaratur autem in ſingulis, quum alia naſcantur, alià cōrrūpantur. Porrò anno finiente multi quidem morbi fiunt, multæ etiā ſanitates, iuxta temporis rationem ad menſes, & ad ſingulos dies. Septenariis autem annorum, cum alia multa inſignia corporibus fiunt, tum dentes pueris excidunt, & alii naſcuntur: Quæ enim in corporibus fiunt, ea ſcribam.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Octimeſtri partu.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Octimeſtres partus cur non ſuperſtites maneant.*
Decimeſtres cur educentur maxime.
2 *Fœtus dum in utero uertitur periculum.*
In caput editi, cur ſecurius diſcedant iis qui in pedes.
3 *Pueri quidam, cur à partu ſtatim maiores exiſtant.*
Alimentorum & reſpirationum mutationes periculoſa in pueris. Victus, locorum & ueſtium tranſmutatio, uiris etiam periculoſa.
4 *Vmbilicus per quem puer nutritur ac ſpiritum attrahit, ſolus ex omni corpore utero adhæret.*
Pueris maturis ac perfectis, umbilicus qui prius patebat, conniuet ac clauditur: reliquæ partes cōtra.
5 *Decimeſtres & undecimeſtres partus, ex ſeptem quadragenariis naſcuntur.*
Mulieres plurimas, poſt menſtrua purgamenta, concipere. Purgationes menſtruas breuiſsimas trium eſſe dierum.
6 *Vndecimus menſis unde partui contingat.*

1 De octimeſtri partu ſic ſentio: Impoſſibile eſſe, ut duas cōſequēter ſuccedentes afflictiones pueri ferre poſsint: & propterea octimeſtres non ſuperſtites manere: contingit enim ipſos conſequenter affligi, tū ea, quæ in utero fit afflictione, tū ea, quæ in partu accedit: & ob id nullus octimeſtris uitalis eſt. Inſuper & decimeſtres appellatos, in ſeptem quadragenariis dierum magis in lucem ędi ſentio, & maxime contingere ut educentur: nam perfectiſsimus eſt fœtus in primis quadraginta diebus: ubi uerò plures acceſſerint; perit: coguntur enim multa in pauco tempore aſſumentes, ac perferentes, multum ægrotare, ex quibus mors conſequitur.

2 Incipit autem laborare puer ante partum, & interitus periculum ſubit; quum in utero uertitur: producuntur enim omnes ſurſum habentes caput. Pariuntur autem multi in caput, & ſecurius diſcedunt, ac liberantur his, qui in pedes pariuntur: flexibiles enim corporis partes non impedimento ſunt, puerō

BIBLIOTECA NA[illegible] ROMA [illegible] EMANUELE

in caput exeunte. Verùm quum in pedes prodierit; obturamenta contingunt: uerſiones ſcilicet in utero,& alia pericula,& umbilici puerorum iam ſæpe circa colla apparuerunt: ſi enim iuxta partem quácunque umbilicus fuerit in utero porrectus; magis hac parte puer umbilici circumactionem,dum uertitur, faciet,quàm circa ceruicem: ſi nerò iuxta humerum umbilici circumactionē retrahit, hoc autē ubi ſit,etiā matrē magis laborare neceſſe eſt, & puerū aut perire,aut difficilius exire. Quaremulti iā pueri principiū morbi intus nacti prodiere,& cōſequenter alii perierunt, alii morbidi ſuperuixerunt.

3 Quicunque nerò probe ac tuto prodierint, & in conſpicuū exierint,de repente ex neceſſitate in uentre liberati,& craſsiores,ac maioees, quàm pro ratione ſtatim exiſtunt,his nō ex angmento, ſed laxo tumore id contingit,& multi ſani ex his pereunt: ſi enim tumor non reſidat citius, quàm tertio die, aut paulo ſerius,morbi ex ipſo fiunt. Quare etiam alimēta,ac reſpirationes periculosè mutantur: ſi quid.n. morbidum inducunt,per os, & per nares in ducunt & pro eo quòd tanta ingerantue edulia, quanta ſuffi ciunt,& ea etiam non ſuperentur,multo plura ingeruntur: nt neceſſe ſit,& cogantur præ ingeſtorū copia,& præ ipſa adeò affectione,qua pneri corpus afflictū eſt,alia quidē per os,& nares rurſus exire, alia uerò per inteſtinū,ac ueſicā inſerne trāſire,antea nullo horū ita contingente. Sed & pro flatibus,ac ſpiritibus,& humoribus ita cognatis, cū quibus neceſſe eſt in utero cōſuetudinē, ac beneuolentiā habuiſſe, omnibus peregrinis utitur,crudioribus, ac ſicciori-bus,& minus manſuetis,ut neceſſe ſit dolores oboriri multos,pleriſque ēt mortes: quandoquidē ēt uiris tranſmutationes locorū, ac uictus,morbos faciunt. Eadem ratio eſt & de ueſtibus: pro eo enim quòd carne,& humoribus induti fuerunt, iiſque tepidis, ac liquidis, & cōgnatis, tales ueſtes pueri induunt, quales ipſi uiri.

4 Aenerò umbilicus,per quem alimenti, ac ſpiritus ingreſſus pueris contingunt,ſolus ex omni corpore utero adhæret,& per hunc introitus,ac ingreſſus ingredientium particeps fit:reliquæ partes cōniuent, & non prius apertæ ſunt, quàm ubi in exitu fuerit puer ex uentre. Quum aūt in exitu fuerit; reliquę omnes aperiuntur, uerùm umbilicus attenuatur, & conninet,ac reſiccatur. Quemadmodum autē in his, quæ ex terra naſcūtur,fructus pleni,ac maturi ſecernuntur,ac decidunt,iuxta diſeriminationē, qua parte inhærent: ſic etiam pueris maturis, ac perfectis, umbilicus quidem conniuet,ac clauditur,reliqua uerò aperiuntur,ut & ingredientia ſuſcipiant, & exitus habeant ſecundum naturam,quibus neceſſe eſt uiuētes uti: ſingula enim ſeparantur iuxta modum, quo agmina congregantur repentia: optima autem ſunt, quæ maxime ſoli connutrita ſunt.

5 Cæterùm decimeſtres, & undecimeſtres partus ex ſeptem quadragenariis eodem modo fiunt, uelut ex dimidio anno ſeptimeſtres: plurimis enim mulieribus neceſſarium eſt in uentre concipere, poſt mēſtrua purgamenta,ubi ab his exolutæ fuerint. Oportet igitur mulieri tempus dare mēſis,in quo ipſa purgatio continget: & hoc tempus quibus breuiſsimū, ſit,tres ſunt dies,pleriſque autem multo plures. Sūt autem & alia multa impedimenea etiam in uiris, ex quibus cōceptus retardatur. Oportet autem uel maxime hoc conſiderare, Quòd nouilunium, quod dies unus exiſtit, exactiſsime trigeſima menſis pars eſt: duo autem dies, fermè quindecima mēſis pars ſunt. Tres uerò dies,pars menſis decima ſunt, & reliqua iuxta horum rationem. & nō eſt poſsibile in paucioribus partibus fieri, neque menſtruorum ſolutionē, neque fœtuum conceptionem.

6 Ex his igitur omnibus neceſſarium eſt pleraſque mulieres circa plenilunium,& ultra in uentre concipere,ut ducenti & octoginta dies, ſæpe undecimum menſem apprehendere uideantur: tot enim dies ſeptem quadragenarios conſtituunt: nam,quum ultra plenilunium mulier concipit; neceſſe eſt eum conceptum undecimum menſem attingere,ac apprehendere; quò ad ultimum circuitum perueniat.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Superfœtatione.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De ſuperfœtatione. Mulieres quæ ſuperfœtent.*

2 *Superfœtatio nondum partium diſcriminationem habens non intumeſcit, ſed putreſcit donec excidat. Secundæ, ante æditum puerum, partum reddunt difficilem. Secundæ cum puero exeuntes, partum facilem efficiunt. Vnguium defectus in pueris recenter æditis.*

3 *Partui auxiliaria. Partus nonnunquam cibis ac potibus promouendi.*

4 *Fœtus mortui, quocunque tādem procedat extractio.*

5 *Vnguis inſtrumentum, in fœtu mortuo extrahendo. De Secunda extractione. Laſarum quid.*

6 *De pueri in utero mortui ſignis.*

7 *Fluxus multus ſanguinolentus ante puerum prodeuntem. Prægnantibus ſtomachus uteri prope extat ante partum.*

Prægnans coitu non utens, facilius à partu liberatur. Gemelli uno die atque ex una ſecunda æduntur. Puero in genitalibus hærenti, umbilicus non ſecetur, priuſquam aut ſternutet, aut uociferetur.

8 *Prægnantem mulierem quomodo cognoſcas. Prægnantium ex fœtu mortuo, aut mox morituro ſi-*

gna

gna & curatio. Pica pręgnantium.

9 *Mammarum & oculorum maiorum in prægnantibus ſignificatio.*

Conceptionis experimentum, ab appoſitis in uuluã. Mulieres quæ maxime concipiant.

10 *Mulieris quæ facile concipiebat, nec amplius imprægnetur, curatio. Coxendici, capitis, manuum aut aliarum partium doloris, in utero conceptio, ſolutio eſt. Mulieris ut facile concipiat, curatio. Galbanum ad conceptum facilem.*

11 *Liberis operam daturi, quomodo præparandi. Genituræ in utero conceptæ nota.*

12 *Fœtus bimeſtres aut uetuſtiores perdenti quomodo medendum.*

13 *Vteri ſuppurati, aut poſt partum, aut ex abortu, curatio. Vteri quomodo indureſcant.*

14 *Vteri ſtomachi præ caliditate genituram non ſuſcipiẽtis, curatio.*

15 *Fomentum ad uteri conceptionem. Specilli ſtannei & plumbei in corrigẽdis uteris uſus. Specillorum pręparatio, Tedæ decoctum.*

16 *Catulorum eſus. Calidæ lauacrum ſiti medetur.*

17 *Menſium, ſanis ac recte habentibus uteris, non apparentium ex toto, uel pauciorum, aut per longius tẽpus, prouocatio. Medicamentorum fortium pleraque ſtomachum exulcerant, & corrodunt.*

18 *Mulier ob pinguedinem non concipiens, attenuetur. Ver conceptui aptum. Coiturorum diæta. Marem aut fœmellam ut generes, quo tempore coeundum, & uter teſtium obligãdus. Vteri ſtomachus a ſuffimentis hians redditur.*

19 *Suffimenta ad os uteri hians aut diſtortum.*

20 *Medicamenta emollientia & ad ciendum idonea, quo fortis fiat, purgatio.*

21 *Medicamenta ſubditiтia, ad uterum purgandum conuenientiſſima.*

22 *Glandulæ album fluxum purgantes.*

23 *Subditiтia omnis generis purgare potentia.*

24 *Menſes uirgini quomodo euocandi. Febris lenis hepialos Græcis. Zea in ſuffimentis. Medicamentorum ſubditiтium.*

25 *Puerperæ enixa. Subditiтium medicamentum.*

26 *Subditiтium purgans & molliens. Vteri frequenter prolapſi quomodo reponendi.*

27 *Prægnantis, menſes profluos habentis, curatio. Ad ſecundam expurgandam.*

1 QVum ſuperfœtarit mulier, ſi primũ puerum in medio uteri habuerit; ſuperfœtatio elabitur, à primo, ac ueteri expulſa. Si uerò in altero cornu ſuperfętationem habuerit; poſterius ipſam inſuper parit non uitalem, nimirum uitalitate, ubi uterus laxatus, & humectus fuerit, exſoluta.

2 Si verò non ſtatim ſecedat ſuperfœtatio; dolores exhibet, & fluxum fœtidum, ac febrem, & facies intumeſcit, tibiæque, ac pedes: & ſi pereat; cibum auerſatur, donec exciderit. Superfœtant autem mulieres, quarum ſtomachus, id eſt, uteri os, poſt primum conceptum non clauditur ita ualde, idque apparentibus ſignis conſtat. clauditur autem poſt ſuperfœtationes, quæ poſterius inſuper pariuntur. Si ſuperfœtatio nondum partium diſcriminationem habeat, ſed caro ſit; non quidem intumeſcit, ſed putreſcit, donec ex utero exeat. Si cui exeat ſecunda pueri in utero, priuſquam puer foras procedere incipit; ægrè parit: & magis adhuc periculosè; ſi caput non præcedat. Si uerò alicui unà cum ſecunda puer foras exierit, & ad ſtomachum, id eſt, os uteri progreſſus, rupta ſecunda emerſerit; magis facilè parit: itemque ſi puer quidem foras prodit, ſecunda uerò adhæreſcit, & ſeipſam retrahit, atq; iſthic manet.

3 Quum puer non uitalis futurus naſcitur; caro ipſius vngues ſupereminet, ungues uerò tum in manibus, tum in pedibus deficiunt. Quum uitali puero naſcente manus pręminuerit; primùm retro retrudẽda eſt, donec retruſeris: & ſi ambæ præminuerint; ambas retrudes. Et ſi crus præminuerit; etiam hoc repelles Vbi uerò ambo crura in propatulo mãſerint, neque alio proceſſerint; fomento uti opus eſt, a quo humectiſsimus uterus reddatur: habeat autem odorem ipſum fomentum. Et quum caput in propatulo fuerit, reliquum uerò corpus intus erit; etiam ſic fomento uteris. Et quum pars corporis in utero, pars in pudendis, pars extra pudenda intumeſcit, ac manet; etiam ſic fomentum adhibebis. Et ſi quidem a fomento proceſſerit, ſatis eſt: ſin minus; os uteri elaterio craſſo aqua diluto oblines; quò partum producat. Sed & a potibus, ac cibis partus promouendus eſt, & pudẽda ipſa cerato illinenda; ſi ſicciora, quàm ex re eſt, eſſe tibi uidebuntur.

4 Quum pueri capite ex ſtomacho apparẽte, reliquũ corpus procedere nõ uult, puer autem mortuus eſt; digitos aqua madefactos inter ſtomachum, ac caput immittito, & in orbem circunducito, deinde ſubditũ ſub mentum digitum in os intrudito, ac foras trahito. Quum uerò reliquum corpus extra pudenda fuerit, caput autem intus, in pedes uidelicet prodeunte fœtu; poſtquam digitos in orbem circunduxeris, ambas manus inter ſtomachum, ac caput aqua præ madefactas immitito. ac extrahito. Si uerò extra ſtomachum fuerit, uerum intra pudenda; immiſsis manibus apprehenſum capite educito. Si porrò fœtus intus maneat mortuus, & non poſsit neque ſponte, neque per medicamenta iuxta naturam excidere; manu cerato maxime lubrificante uncta, deinde in uterum intruſa, humeros a collo magni digiti conamine deducito.

5 Oportet autem ad huiuſmodi etiam unguem inſtrumentum in magno digito habere, & diſtractione facta manus educere, deinde rurſus immiſſa manu, uentrem diffindere, & ex diffiſſo inteſtina ſenſim eximere: deinde his exemptis latera confringere; quò conſidens corpuſculũ leuius, ac expeditius fiat, & facilius exeat non tumidum exiſtens. Cæterum, ſi ſecunda non facile excidat; maxime quidem ad fœtum appendere ſinenda eſt, & puerpera uelut ſuper ſellа uentri exonerando deſtinata, laſanum Gręci uocant, locanda. Sit autem in altum extructa ſella, uel ſimile quiddam; quò fœtus dependens grauitate ſua ſecundam ſimul extrahat. Senſim autem hoc faciendum eſt, non uiolenter, ne præter naturam diuulſa, inflammationẽ inducat. Subſternere igitur lanas molles quàmmaxime recens carminatas fœtui oportet; quò paulatim remittant, ac conſidant, aut utres duos copulatos aqua plenos ſupponere, & ſupra utres lanas

nas

nas inſternere,& ſupra has puerum : deinde utrunq; utrem ſtilo perforare,quo paulatim aqua effluat: effluente autem aqua , utres remittunt , ac conſidunt : conſidentibus autem utribus,fœtus umbilicum attrahit,umbilicus uerò attrahit ſecundam . Si uerò ſupra laſanum , uel ſimile quiddam puerpera ſedere nequeat; ſuper reclinatam ſellam perforatam collocetur . Si uerò adeò debilis eſt , ut omnino ſedere non poſsit ; lectum quàmerectiſsimum a capitis partibus ſtruemus, ut deorſum declinet,ac repat : & ſic fœtus grauitas quàmmaxime ſimul ſecundam trahat. Verũ puerperam ſub alis, foris ad lectum faſcia , aut loro lato, ac molli, alligare oportet , ut ne quum erectus ſit lectus;corpus ipſius deorſum feratur . Iuxta eundem autem modum etiam ſi umbilicus abruptus ſit , aut etiam ante tempus reciſus ; moderate grauibus ponderibus appenſis , ſecundæ eductionem facere oportet ; optima enim hæc curatio in talibus exiſtit, & minime lædit.

6 Si cui puer in utero immoriatur , & non egrediatur humido utero exiſtente, & quum iam nõ habeat amplius humiditatem,ſed ſiccatus fuerit uterus; primùm quidem intumeſcit puer, deinde colliqueſcũt, ac putreſcunt carnes,foraſque effluunt, poſtremùm autem oſſa procedunt: & fluxus aliquando corripit ; ſi non prius moriatur . Quum puer immortuus fuerit;tum aliis ſignis coniectare id licet, tum iubere,ut aliquando in dextro latere iaceat, aliquando in ſiniſtrum tranſmutet . Translabitur enim in utero puer eò,quò mulier ſe uertit, uelut lapis , aut aliud quiddam;ſi mortuus fuerit, & pectinem frigidum mulier habet . Si uerò uiuat, & pecten calidus eſt; & uenter totus translabitur unà cum reliquo corpore extentus , & in ipſo nihil translabitur abſque reliquo corpore .

7 Si cui ex partu laboranti fluxus multus ſanguinolentus citra dolorem,ante puerum prodeat; periculum eſt puerum mortuum exoluendum eſſe , & non uitalem proceſſurum. Prægnantibus mulieribus pleriſque ſtomachus uteri prope extat ante partum.Mulier prægnans ſi non coitu utatur;facilius a partu liberabitur. Quæ gemellos geſtat,eadem die parit,uelut concepit.habet autem utroſque pueros in una ſecunda.Muliere ęgrè pariente,ſi puer in genitalibus locis hæreat,& non facile exeat,ſed cum labore,ac medici machinamentis;tales pueri modicæ uitæ ſunt.horum umbilicum ſecare non oportet, priuſquam mingant,aut ſternutent,aut uociferentur,ſed ſinẽdi ſunt, & mulier proxime apud puerum permaneat:& ſi ſitierit; aquam mulſam bibat : & ſi umbilicus infletur uelut ſtomachus , & moueatur , aut puer ſternutet , aut uocem rumpat ; tunc ſanè ſecetur,dum puer reſpirat.ſi uerò non inficitur umbilicus, neque moueatur;tempore accedente uiuet.

8 Prægnãtem mulierem ſi aliter nõ cognoſcas, oculi tracti, & cauiores fiunt,& candidum oculorum albedinis naturam nõ habet, ſed liuidius exiſtit.Si qua partui uicina ſit,& oculos cauos habeat,& facies intumeſcat,& ipſa tota,itemque pedes tument, ut uelut a pituita alba apprehenſa appareat, & habeat aures albas, & ſummum naſum album , & labia liuida ; ea ipſa mortuos geſtat,quos pariet,aut uiuos praue, & non uitales , & exangues , utpote morboſos , aut prius peperit non uitales.Huic ſanguis in aquoſitatẽ conuerſus eſt. Oportet igitur tali poſt partum odorata in uuluam apponere,& comedere ipſam, ac bibere odorata.& primùm in facie naſus ſummus in ſignis euadit,ac colorem recipit.Si qua prægnans terram edere concupiſcat,aut carbones,eaq; edit; in capite pueri ubi natus fuerit,ſignum a talibus apparet.

9 Mulierem id noſſe expedit,utra mamma ipſi maior eſt;illic enim fętus exiſtit. Similiter autem & oculum conſiderabit : maior enim,& ſplendidior omnino erit intra palpebram,etiam eius partis, cuius mãma maior exiſtit . Si cui ab appoſitis in uuluam non ualde fortibus,dolores in articulos perueniãt, & ſtridor dentium corripiat,& membris tendatur,ac oſcitet ; hanc magis concepiſſe ſpes eſt,quàm eam, quæ nihil tale patiatur.Mulier,quæ pręter naturam craſſa eſt, ac pinguis , & pituita repleta, non concipit hoc tempore.Quæ uerò ex natura talis eſt,horum gratia concipit;ſi non aliud quiddã ipſam impediat. Mulieribus pleriſque quum menſes apparituri ſunt, ſtomachus uteri in ſeipſum contrahitur magis,quàm aliàs.

10 Mulier , quæ facile concipiebat , ſi prægnans eſſe deſijt ; bis per annum a manibus, ac cruribus uenam ſecari ſinat . Si cui dolores in coxendice,aut in capite,aut manibus, aut aliqua alia corporis parte fuerint: quum uerò pręgnans eſt deſinunt,conceptu autem ab utero exoluto rurſus inſunt;odorata & bibere,& ad uteri os apponere conducit. Quum mulieri alicui conceptus gratis medeberis, ubi purgata eſſe uidebitur,& os uteri rectè habuerit;lauetur,& caput confricetur,nullo aũt unguine illinatur.Deinde linteum inodorum lautum circum capillos ipſos circũdatum, reticulo loto,aut nihil olenti obliget , ita ut primum linteum ipſum capiti imponatur, poſtea quieſcat galbano ad uteri ſtomachũ appoſito, quod coctum, ac mollitum ſit ad ignem,& non ad ſolem . Deinde mane depoſito reticulo cum linteo , uerticẽ ſuum alicui olfaciendum exhibeat:& ſi quidem oluerit;probe purgata eſt:ſin minus;male. Hæc autem ieiuna faciat: &,ſi nõ fœcunda fuerit;nunquam olebit, neque purgata,neque aliàs:& ſi prægnanti idem medicamẽtum apponatur;neque ſic probe olebit. Quæ uerò prægnans futura eſt,frequenter, & facile concipit , ac ſana exiſtit , etiam ſi non appoſueris , neque purgaueris,uertex ipſius olebit,aliud uerò nihil.

11 Vbi autem omnia probe uidebuntur, & ad uirum accedere oportuerit,mulier ipſa ieiuna ſit;uir autem non ebrius,frigida lotus, & commodo alimento nutritus . Et ſi cognouerit mulier geniturum ſe concepiſſe, eo tempore uirum non accedat , ſed quieſcat . Cognoſcet autem,ſi quidem uir ſe emiſiſſe dixerit,ipſa uerò præ ſiccitate ignorauerit . Si uerò uterus rurſus in pudenda geniturum reddat , ipſaque humectæ fiant;rurſus cum uiro coeat,donec concipiat.

12 Mulier quæ concipit quidem,perdit autem fœtus bimeſtres, exacte in eodẽ tempore, & neque prius , neque poſterius,atque hoc iterum atque iterum perpeſſa fuerit , imò ſi etiam trimeſtres , aut quadrimeſtres , ſiue uetuſtiores perdiderit iuxta eundem modum , talibus uteri (puero augeſcente & bimeſtre , aut trimeſtre,aut quantumcunque tempus tranſgrediente , ſi quando etiam aliàs augeſcit) in maiorem amplitudinem non porriguntur , ita ut non amplius ſufficiant capiẽdo fœtui, ſed propterea perditur eodem tempore.Huic cucumerarium medicamentum

in uterum dare oportet, ipſumque diſtendere, ac inflare pharmacis appoſititijs hiſce. Cucumeris ſylueſtris medulla contundatur, ac cribretur: deinde modicum de ipſa melle cocto copioſiori miſceatur, addito ſilphio modico: ſit autẽ uelut dixi, mel coctum: hoc circum ſpecillum (ſiue mauis ſpicillum, protenta) oblinatur, craſsitudine formata, quãtam uteri ſtomachus ſuſcipere poteſt: apponatur autem ad os uteri, & impellatur, quò in internã uteri partem penetret. Quum uerò colliquauerit medicamentum; ſpecillum extrahatur. Sed & elaterium hoc modo præparatum apponere potes: ſimiliterque collocynthidem ſylueſtrem. Per hoc autem tempus edat allia quàmplurima, & ſilphĩ caulem, & quicquid flatum in uẽtrem inducit. Hoc appoſititiũ pharmacum per tertiam diem apponatur, donec probè habere uiſa fuerit, copia quantam uterus admittit. Interiectis diebus, mollientibus utendum eſt. poſtquam autem ex mollientibus præparatum fuerit os uteri, poſt menſium apparitionem ubi ſicca fuerit; cum uiro commiſceatur.

13 Si cui uterus ſuppuratus fiat, aut poſt partum, aut ex abortu, aut quomodocunque alias, & non in uaſe alio, ac tunica, uelut in tuberculo ſolet, pus fuerit; huic conducit ſpecillum unctorum in uteri os demittere: minus enim opus fuerit uſtura, ſi ad ſpecillum proceſſerit: deinde erucas à tithymalide colliges: habent autem uelut aculeos quoſdam, quos leniter reſcindes, ne pabulum internum ex ipſis elabatur: deinde ſiccabis ipſas in ſole, ac teres. Vermes quoque ſtercorarios ſimiliter in ſole ſiccabis, ac teres, & erucę quidem pondus duorũ obolorum Aeginæorum, uermium uerò duplum miſcebis, modico aniſo addito, aut aliquo eius generis: nam mali odoris medicamentum euadit. Hæc autem leuia facta, ac contrita uino albo odorato diluto. Et poſtquam biberit; grauitas accedit, & torpor in uentrem irruit. Si itaque accedit; aquam mulſam modicam inſuper bibat. Si qua liberis carẽs, impręgnatione, ac puerorũ generatione indigeat, atque ea iam prægnans fuit; ac peperit, & hoc ipſi contingat, aut quum ſtomachus uteri ſiccus, aut ſumma parte affectus, aut concluſus fuerit, aut non rectè habuerit, ſed ad coxendicem alterum diſtortus, aut rectum inteſtinum occultans, aut in ſeipſum contractus fuerit, aut labium ſtomachi ſibipſi utcũque incubuerit, aut ſtomachus uteri aſper, & calloſus fuerit: (durus autem fit, & a concluſione, & a calloſitate) his menſes non apparent, aut pauciores, quàm oportet, & per longius tempus apparent.

14 Sunt autem in quibus etiam menſes iuxta corporis ſanitatem, & uterorum exitum reperiuntur, imò conſueto, & iuxto modo, & ſtomacho uteri præ caliditate, ac humiditate menſium non ualde læſo: uerũ genituram non ſuſcipit propter hanc læſionem, quæ impedit ſuſceptionem, ſtomacho non rectè habente. Huic per totum corpus fomẽtum adhibere oportet, & pharmacum bibendum dare, ac corpore primum purgatam, ac mundam reddere, ſiue ſuperne & inferne opus habuerit, ſiue ſuperne ſolum. Et ſi quidem ſuperne purgans medicamentum dederis; fomentum ante purgationem non præmittes: uerùm fomentum adhibebis inferne purgantis. Si uerò ſuperne purgante medicamento non egere uidebitur; pręmiſſo fomento, inferne purgans bibendum dato.

15 Quum autem probe purgatum corpus eſſe uidebitur; poſtea utero fomentum adhibeto, frequentes inſeſſus ipſis adornans, ſi ita conferre uidebitur. Immittes autem in fomentum, cupreſsi ramenta, & lauri folia cõtuſa, lauabiſque multa, & calida aqua. Vbi uerò recens lota fuerit, & fomentum admiſerit; uteri os dilatabis ſpecillo ſtanneo, corrigeſque, ubi opus fuerit: potes & plumbeo uti, initio per paruum facto, deinde craſsiore adhibito, ſi ſuſcipere poteſt, donec rectè habere uidebitur. Intingens autem ſpecilla in mollitorio quopiam diluto, aut etiam liquido reddito, ſi conferre uidebitur. Specilla ipſa retro caua facienda ſunt, deinde circum ligna longiora adaptanda, ſicque ipſis utendum. Cæterum hoc tempore bibat in uino albo odorato dulci, & quàmſuauiſsimo decoctam tædam quàmpinguiſsimam, in tenuia ſegmenta conciſam, & apii ſemen contuſum, & cumini Aethiopici ſemen, & thus quàmoptimum. ex hoc bibat ieiuna copia quanta moderata eſſe uidebitur tot diebus, quot ſatis habere uidebitur.

16 Et edat catulos coctos, & polypum in uino dulci coctum, iuſculumque ipſum bibat, & braſsicam coctam, uinum autem album inſuper bibat, & ne ſitiat, & calida bis per diem lauet. A cibis autem hoc tempore abſtineat. Ab eo uerò tempore ſi quidem proceſſerit per ſtomachum, & quid purgationis foris apparuerit; adhuc de potione bibendum eſt unum, atque alterum diem, & a ſpecillorum uſu deſiſtendum, ac conandum, ut uteri appoſititiis medicamentis purgentur.

17 Cuicunque autem (ſtomacho recto, ac magno, & ſano exiſtente, ac probe habente, & in loco ubi conuenit, & oportet ſito) menſes non apparuerint ex toto, aut pauciores, & per longius tempus, & non ſani, morbum ipſum inueſtigabis quemcunque tandem uteri habent, & ſi corpus quoque aliquid conferat, cauſam perſcrutaberis, ob quam nõ concipit, & hæc ſic habeat: & curationem facies ſi medelam ſuſcipere uolet, initio a fortioribus facto prout opportunũ uiſum fuerit, ita ut deſinas in molliorum uſu, donec uterus uiſus tibi fuerit probe eſſe purgatus, & ſtomachus recto ſtatu eſſe conſtitutus, & ritè ſitus. Si uerò a potu, ac medicamento menſes non proceſſerint; etiam ſi moderato tempore id biberit; nequaquam a potu ceſſandum eſt: ubi uerò probe habuerit; ſpecillorum uſu os ſtomachi molliendum eſt, & faciendum ut hiet, ac uiam præbeat appoſititio medicamẽto. idque pharmacis ſuffitui aptis, ac mollientibus perficies. Quum autem ſatis ſuffitum, ac mollitum eſſe uidebitur; appoſito medicamento ſubditio uteri purgationem facies, donec ritè habere uidebitur, a mollibus ad fortiora progreſſu facto, ita ut rurſus in mollibus, ac odoratis deſinas: nam pleraque ex fortibus medicamentis ſtomachum exulcerant, ac corrodunt. Deinde uerò tum ſtomachum ad rectum ſtatum, ac ſanitatem redigito, quò aptus ſit ad ſuſcipiẽdam genituram, tum uterum ſiccum reddito, & flatum immittito.

18 Si mulier præ pinguitudine uterum ad concipiendum læſum habere uideatur; attenuatio quàmmaxime, & gracilitas inducatur, ſupra reliquam curam. Tempus porrò uernum aptiſsimum eſt ad concipiẽdum. Vir autem non ſit ebrius, neque uinum album bibat,

bi bat, ſed quod fortiſsimum eſt,ac meraciſsimum: itemque edulia fortiſsima,& calida, non lauet:robuſtus autem ſit,& ſanus, & a cibis abſtineat ad rem nõ conferentibus. Et,ubi marem generare uoluerit,mẽſibus deſinentibus, aut defectus miſceatur, & quàm penitiſsimè intrudat, donec deſæuiat. Vbi uerò fœmellam generare uolet; quum plurimi menſes prodierint mulieri, & dum adhuc eunt,coeat,ac dextrũ teſtem obliget, quantum id tolerare poterit: ſed, ſi marem generare expetat, ſiniſter teſtis obligandus erit.

19 Stomachus uteri a ſuffimentis quidem, ubi concluſus fuerit; hians redditur: ab emollientibus uerò moleſcit. Suffire autem oportet,loti corticem, lauri baccas, & folia eiuſdem uiridia contuſa, thus, myrrham,artemiſiæ ſemen aut folia: item aniſum,& adipem, aut ceram ſimul contuſa, ſulphur, cupreſsi ſemen,peucedani radicem, myrti folia uiridia cõtuſa, fibri teſtem,aſini maſculi ſtercus, allia,ſtyracem,adipem ſuillum:ſed & ſi diſtortum os uteri fuerit,his ſuffiendum eſt. Sic quidem igitur hians redditur, ac conuertitur.Mollire autem per hæc uteri os oportet,ſandaracham uidelicet,adipem caprinũ,fici ſuccum,ſilphii ſuccum,cyclamini ſuccũ, thapſiam,ſucqum tithymalli,cardamomi ſemen,herbam,quæ peplos appellatur,fibri teſtem, lini ſemen, nitrum, ari radicem,ſtaphidem ſylueſtrem,calaminthæ folia uiridia, herbæ lanariæ, ſiue ſtruthii ſemen,ſcillæ internam partem.

20 *Medicamenta emollientia,& ad ciendum idonea; quò fortis purgatio fiat.*

Thapſiæ radicem, medullã bouis, adipem anſerinum,roſaceũ, hæc trita, ac feruefacta per quatriduũ apponat,& bibat porri ſuccum, ac uinum dulce album. Item reſinam,& oleum tepidum, cuminum,nitrum,mel, ſordida lana excipiat, & per quatriduum utatur, bibatque apii ſemen, & thuris nucleos quinque,& cuminum Aethiopicum in uino albo meraco dulci,lauetque bis per diem. Item mirrham,thus,fel bouis,reſinam terebintinam,aut netopon,ſiue metopium unguentum,horum ſingulorum æqualem menſuram miſceat, & in lana pura, aut linteo tenui apponat. Intingat autem linteum in unguento albo Aegyptio odorato,& filo obligatum,a balneo ſudet,& polypum plagis mollitum edat, & apii, ac aſparagi ſemen,ac uinum album bibat,ter in die ieiuna exiſtẽs. Aut myrrham,caſiam,thus,cinamomum,netopum, ſingulorum æquas portiones lana exceptas, aut in glandes redactas apponat. Aut cucurbitæ ſylueſtris interiora, cuminum toſtum, anethi ſemen, cupreſsi radicem,trita,ac melle cocto ſubacta in glandes cogito,eaſque ſubdendas exhibeto,& bibat pæoniæ radicem,apii ſemen,ac ſilphii ſuccum,cum uino. Sed & bulbium ipſum ſubditum purgat. Item myrrham primariã, & florem æris modicum in uino albo odorato ſubdat.

21 *Medicamenta ſubdititia, ad uterum purgandum conuenientiſsima.*

Accipe æris florem,ac nitri tertiam partem, melleque cocto ſubacta in glandulas iuſtæ magnitudinis, ac craſsitudinis redige, atque ſic ad uteri oſculũ appone. ſi uerò fortius facere uelis,elaterium ammiſce ad florem ſolum; & hoc modo coactus glandulas ſubdendas præbe. Potes & ramulorum fici corticem deraſum,ac tenuiter tritum ammiſcere,quum os uteri ſiccius eſſe uidebitur, dimidia portione eodem modo.

Aliud. Elaterium,& æris florem trita,duabus floris partibus,una elaterii acceptis, dilue, & cyclaminum tritum prout opportunum uidebitur ammiſce & in lana ſimul coacta ſubde.

22 *Glandulæ album fluxum purgantes.*

Artemiſiam herbam,nitrum, cyclaminum ſemiaridum,cuminum, ſubde.

Alia. Artemiſiam herbam uiridem tritam,& myrrhæ tertiam partem, ammixto uino odorato, in lana alba obuolue, eamque uino tinctam apponendam præbe. Vbi uerò hiauerit uterus, nitrum, cucumeris ſylueſtris medullam,cyclaminum ſemiaridum,in lana appone.

23 *Subdititia omnis generis purgare potentia.*

Staphidem ſylueſtrem uiridem tritam, artemiſiæ herbæ folia trita, melle cocto excipe,& in umbra ſiccata in glandulas coge,ac ſubdendas exhibe.

Aliud. Florem æris, & alumen Aegyptium cum cyclamino dilue,& uelut priora melle cocto excipe, aut in caricam inde,cum modica myrrha.

Aliud. Cyclaminam tritam uino albo odorato ammixto,in linteo tenuiſsimo puro obliga, & ſubdẽdam præbe.

Aliud. Cyclaminum ſemiaridum,nitrum, cantharidas,adipem,ſandarachen, ſubde.

24 *De uirgine.*

Si uirgini menſes maturi non prodeant; multum & febricitat,& dolet,& ſitit,& eſurit,& uomit, & furit,& rurſus reſipiſcit:uterus mouetur,& quum ad uiſcera uertitur; uomitus,ac febris,& delirium accedit. ubi uerò ſedatur uterus, & hæc quieſcunt, eſurit,ac ſitit,& febris lenis,hepialon Græci dicunt, tenet. Huic pelles agninas calidas ad uentrem apponere oportet, & ſuffitum facere in ipſa pudenda quàm penitiſsime, ita ut ſuper amphoræ collo deſideat, & fumum admittat. Fiat autem ſuffitus ex myrrha magnitudine fabæ,& thuris dupla portione, ammixta etiam zea freſa; hæc ſimul ſuffire debet, & in ignẽ immittere, maxime dum ieiuna eſt, & multa calida lauare.

Medicamentum ſubdititium.

Alumen Aegyptium emollitum lana inuolutum ſubdat.

Aliud. Artemiſiam tritam, & uino albo ſubactam,apponendam præbe.

25 *Puerperæ recens enixæ.*

Roſaceum,myrrham,ceram, mixta in lana apponenda præbe. Vbi autem uterus ipſi prociderit; acida,& acerba offerenda ſunt,tum potanda, tum foris adhibenda. Itẽ ficum nigram,allium,nitrũ,cuminũ, hæc omnia tenuiter trita in lana apponenda dato.

Aliud. Sepiæ teſtam tuſam, & uino imbutam, cum leporinis pilis,lana excipe,& apponendam præbe. Si uerò poſt partum uterus doleat; ptiſanam, & porrũ,ac adipem caprinum coquat, indeque modicum ſorbeat.

Sub-

Subdititium medicamentum.

Nitrum,cuminum,ficum,omnium æquas portiones ſubde.

26 *Subdititium purgans, & molliens.*

Netopum,roſaceum unguentum,adipem anſerinum, linteis tenuibus excipe. Si menſes multi prodeunt;pæoniæ grana nigra bis ſeptem numero,in uini cyathis duobus bibenda præbe. Si uerò uteri frequenter prolabātur;uteros aqua tepida madefacies, ipſam uerò mulierem ſupinam reclinabis, miſcebiſque malicorium,gallam,& rhoem rubram,hiſque in uino albo tritis uteros illines,ac immittes.Poſtea lauri folia in uino auſtero bibenda dabis.

27 Quum autem mulier prægnans menſes profluos habet; ſtercus aſini ſiccum,& rubricam, ac ſepiæ teſtam,trita,ſimulque linteo illigata apponat. Si uerò ſecunda non purgetur; elaterii oboli Attici pondus in uini albi cyathi menſura tritum bibendum præbe, & purgabitur.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Exectione fœtus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Fetus obliquè prolapſi, ac manum extenſam habentis exectio.*

2 *Capitis extractio. Diæta. Fetum qua ratione in utero uerti, & non in caput adi contingat. Manus in fetu extra pudendum exerta quid ſignificet.*

3 *Fetus prolapſus quomodo retrudendus.*

4 *Vterorum foras prolapſorum curatio.*

Phocæ oleum, ſiue adeps.

1 DE his,qui non iuxta naturalem modum pariuntur, ſed excinduntur, hoc modo ſe res habet. Primùm quidem ſindone ſupra mulierem iniecta,eam ſupra mammas circundato,& caput obuelato; ne uidens quod facturus es,timeat,ac exhorreſcat. Si itaque fętus oblique prolapſus manum portenſam habuerit; manu apprehenſa foras producere quàmmaxime conare, & brachium ipſum excoriato: atque, ubi os brachii denudaueris; ſquatinæ pellem circum duos manus digitos obligato, ne caro lubricitate ſua elabatur. Deinde uerò carnem circa humerum reſcinde, ipſumque iuxta iuncturam exime. poſtea caput iuxta naturam protruſum foras producere tenta. fœtum uerò ipſum intrò protrudito, ferramento per latus,& coſtas,aut per clauiculam adacto; quò flatum emittat fœtus,& conſidat, ac contrahatur, atque ipſi facilior exitus pateat.

2 Cæterùm caput ſi fieri poteſt iuxta naturā extrahe:ſin minus;confringe: atque ſic fœtum unà ſubextrahe. Poſtea calida largè perfuſam, & oleo illitam decumbere iubeto, pedum ſitu alternatim uariato. Bibat autem uinum dulce album, meracius temperatum. Sed & reſina melle trita, ac uino ammixta, in potu præbeatur. De cætero uerò curanda eſt, uelut dixi,iuxta ea,quę relata ſunt. Quum uerò parienti mulieri fœtus oblique prolapſus fuerit(id quod contingit, dum uertitur puer) & umbilicus circum collum obuoluitur,& exitum fœtus impedit,& caput in coxendicē incumbit, & manus ut plurimum foras prominet,quod ipſum mortui fœtus ſignum eſt.Quibus autem manus non exerta eſt,ut plurimum uiuunt fœtus: periculum autem etiam hoc modo eſt. Aliquæ enim purgamenta ante partum mittunt, & neceſſe eſt cognoſcere ex eo partū ſiccum, & cum dolore laborioſum eſſe.Quibus autem purgamenta ante partum non prodeunt, hæ in pariendo facilius liberantur.

3 Cōcutere porrò oportet hoc modo. Sindone ſubſtrata mulierē reclinabis, & aliā ſuperinucies, quo pudendum ipſius ſit obuelatum, obuoluesque ſindonem circum utranque manum. Mulieres autem duæ utrunque crus apprehendant, & aliæ duæ utranque manum, deinde concutiant ualide ipſam tenentes, non minus quàm decies. Poſtea in lectum reclinetur mulier in caput,ita ut crura ſurſum uergant,& mulieres omnes ipſam pedibus corripiant, manibus dimiſſis, ſæpeque concutiant,ac reiectionem in humeros faciant in lecto,quo fœtus in ſpacioſiorem locum retruſus uertatur,& naturaliter prodire poſsit. Et ſi dictamnum Creticum habueris; ipſum bibendum dabis:ſin minus; fibri teſtem in uinum Chium derades.

4 Si uerò uteri foras prodierint, ſiue ex dolore, ſiue ex partu,ſi quidem iuuenculæ fuerint; aggreſsionem facito:ſin minus;ſinito. Aggreſsio autem hoc modo fiat.Pelliculam uteri iuxta naturalē modum, & oblique inciſam, linteo confricato,donec inflammetur, & illinito phocæ oleo,ſiue adipe, aut pice, aut mali Punici flore integito,& molles ſpongias uino reſperſas apponito,& ex humeris ipſas alligato.Mulier uerò decumbat cruribus quàmmaxime ſurſum uerſus porrectis.Moderatis autem edulijs ueſcatur.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Dentitione.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De dentitione. Pueri carnoſi minus lactis, minus carnoſi multum lactis ſugunt.*
Pueri qui ſaniores, qui minus.
2 *De dentientium puerorum ſtatu indicia.*
Hyeme dentientium melior conditio.
Plus mingentes, & bene dormientes pueri, habitiores. Ablactantur facile qui ſugentes interim cibum adſumunt.
3 *Vlcera in tonſillis infantium, quæ periculoſa, quæ non.*

1 PVERI natura habitiores, non pro carnoſitatis ratione etiam lac ſugunt. Voraces uerò, & multum lactis trahentes, non pro ratione carnoſi fiunt. Pueri ſugentes ſi multũ mingant; minime anniculi fiunt. Quibus aluus multum profluit, & bene cõcoquunt, hi ſaniores ſunt. Quibus modicè profluit, & uoraces ſunt, & non pro ratione ſimiliter nutriũtur, morboſi. Quibus multum lactoſum reuomitur, his aluus ſupprimitur.

2 Quibus in dentitione aluus amplius ſubducit, minus conuelluntur, quàm quibus parum. Quibus in dẽtitione febris acuta accedit, parum conuelluntur. Quicunque dentientes habitiores manent, & altiore ſomno utuntur, periculum eſt, ne conuulſione corripiantur. Qui hyeme dentiunt, reliquis ſimilibus exiſtentibus, melius liberantur. Non omnes in dentitione conuulſi moriuntur, ſed multi etiam ſeruantur. Qui cum tuſsicula dentiunt, tardius dentes producunt, in perpũctione autem magis gracileſcunt. Quicunque in dentiendo hyemem habent, ſi attentè tractentur, dentitionem facilius ferunt. Qui plus mingunt, quàm egerunt, pro ratione habitiores ſunt. Qui non pro ratione mingunt, uerùm aluus frequenter cruda a pueris egeſsit, morboſi ſunt. Qui bene dormiunt, & habitiores ſunt, multum alimentum adſumunt, idque adiacet, non ſufficienter diſtributum. Qui dum ſugunt, interim cibum adſumunt, facilius ablactationem ferunt. Qui ſæpe cruẽta, ac cruda per aluum egerunt, plurimi in febre ſomniculoſi ſunt. Vlcera in tõſillis citra febrem facta, ſecuriora ſunt. Quibus infantibus in ſugendo tuſsis inſtat, uuam maiorem habere ſolent.

3 Quibus cito in tonſillis ulcera ſerpentia conſidũt febribus, ac tuſsi permanentibus, periculum eſt rurſus generanda eſſe ulcera recurrentia. Vlcera tonſillarum in infantibus periculoſa. Pueris memorabilis magnitudinis, ſi ulcera in tonſillis ſint, & deglutire poſsint, ſalutis ſignum eſt. Quum uerò maiores prioribus deglutire in tõſillarum ulceribus non poſſunt, his multam bilem reuomi, aut per aluum prodire, periculoſum eſt. In ulceribus tonſillarum ſi quid araneoſum ineſt, non bonum. In tonſillarum ulceribus poſt prima tẽpora, pituitam per os effluere, ſi prius non fuit; commodum eſt, & tamen reducenda eſt. Si uero incipiat, & omnino remittat; gaudendum eſt. Si autem non ſic effluat; uereri oportet. Qui tonſillas deſtillatione uexatas habent, his aluus amplius ſubducta, ſiccas tuſſes ſoluit. Verũ pueris ſi quid concocti ſuperne prodierit; amplius ſoluit. Vlcera multo tempore in tonſillis citra augmentum manentia, ante quintum, aut ſextum diem periculoſa non ſunt. Sugentes, qui multum lactis adſumunt, ut plurimum ſomniculoſi ſunt. Sugentes, qui non probe aluntur, macilenti fiunt, & ægrè uires recolligunt. Vlcera in tonſillis æſtate facta, peiora ſunt, quàm aliis temporibus: citius enim proſerpunt. Vlcera in tonſillis circa uuam proſerpentia, in his, qui ſeruantur, uocem alterant. Vlcera proſerpentia circa fauces, grauiora, & magis acuta, ut plurimum ſpirandi difficultatem inducunt.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Corporum reſectione.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Arteriæ aſperæ, pulmonis, poſitio, ſtructura, forma, & ſubſtantia.*
Lobi quinque. Cordis, arteriæ chartilaginoſæ, uenæ magnæ, poſitio, & ſtructura.
2 *Hepatis, uaſorum emulgentium, renum, urinariorum meatuum, ueſicæ, gulæ, poſitio, ac forma.*
3 *Septi tranſuerſi, lienis, uentris, coli, inteſtini recti poſitio, ſtructura, forma, & ſubſtantia.*

ARTE-

1 ARteria ex utraque faucium parte exortum faciens, in ſummitatem pulmonis deſinit, circulis compoſita conſimilibus rotũdis, in ſuperficie ſe mutuo contingentibus. Ipſe autem pulmo teſtitudinem coadimplet, in ſiniſtram conuerſus, quinque apices habens, quos lobos, & ſummitates uocant, cinereo colore præditus, notis cauernoſis compunctus, naturaque antroſus exiſtens. Ad medium uerò ipſius cor ſitum eſt, rotundius, ac oblongius, quàm in omnibus animalibus. A corde uerò ad hepar multa chartilaginoſa arteria procedit, & cum ipſa uena magna appellata, per quam totum corpus nutritur.

2 Hepar autem ſimilitudinem quidem cum omnibus aliis habet, uerùm ſanguinolẽtius, quàm alia exiſtit, apices habẽs duos, quos portas appellãt, in dextris locis ſitas. Ab hoc uerò obliqua uena inferne ad renes tendit. Renes autem conſimiles colore, malorum ſpeciem præ ſe ferunt. Ab his canales obliqui, ac fermè triangulares in ſummum ueſicę apicem tendunt. Veſica autem tota neruoſa eſt, magnaque, ac latè ſe extendens capacitas intra eam a natura diſpoſita eſt. Et has ſex partes intus per medium corpus natura diſpoſuit. Gula autem a lingua principium faciens, in uẽtrem deſinit, quam ſanè Gręci etiam œſophagum, & ſtomachum, id eſt os uentris, ſignificanter appellant. Cęterum a ſpina retro hepar, ſeptum tranſuerſum productum eſt.

3 Ex latere uerò notho, ſiniſtro uidelicet, lien initio ſumpto extentus eſt ad humani ueſtigii ſimilitudinem. Venter autem hepati adiacẽs iuxta ſiniſtram partem, totus quidem eſt neruoſus. A uentre uerò extat inteſtinum uentri conſimile, longum cubitorum non minus duodecim, pampino formiter in ſinibus inuolutum, quòd aliqui colum uocant, per quod alimenti delatio contingit. A colo autem ſitum eſt rectum, ac princeps inteſtinum poſtremum, carnem copioſam habens, & in ſummum anum deſinens. Reliqua porrò natura ipſa ordinauit, ac diſpoſuit.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Corde.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De cordis figura, colore, ac ſtructura. Cordis tunicę, ſeu veſicæ vſus. Cordis humoris tanta eſt copia quanta in medelam eſt ſatis. Cordis humor vnde. Gula ſiue ſtomachus, velut infundibulum, potum & quęcunque volumus excipit. Potus in guttur ac artẽriam, quãtum epiglottis ſiue lingula permiſerit fertur.*

2 *Epiglottidis vſus.*

3 *Quomodo tuſſis, potu aceruatim irruente excitetur. Cor humorem per arteriam ad pulmonem illapſum cum aere ad ſe trahit, non tanquam alimentum, ſed vt medelam. Cordis humoris & ſpiritus attracti vacuatio.*

4 *Cor muſculus eſt valde fortis, non neruo, ſed denſitate ac carnis conſtrictione. Cordis ventriculi duo eorundemque forma & poſitio.*

5 *Pulmo natura frigidus, & inſpiratione perfrigeratur. Cordis ſiniſter ventriculus, receptaculum eſt ſpiritus. Cordis ſiniſter ventriculus, cur craſſior ac aſperior. Cordis orificia quatuor, & quomodo deprehendantur. Cor caloris inſiti fons & principium. Cordis fontes reſiccati, mortis cauſa exiſtunt.*

6 *Cordis aures quæ vocentur. Cordis aurium ſubſtantia. Cordis aurium vtilitas. Cor follibus ſimile quid habet. Cor ex toto ventilari, aures verò priuatim, tum inflari, tum conſidere ac contrahi.*

7 *Vena in ſiniſtrum cordis ventriculum, arteria in dextrum reſpirationem operantur. Cordis ſiniſter ventriculus plus aeris attrahit. Cordis pellicula. Alia in ipſius cordis pelliculis. Cordis ventriculorũ pelliculæ, nerui & vaſorũ principia aortis eſſe videtur.*

8 *Cordis oſculis ſingulis tres pelliculę ſunt ſubornatæ. Mentis ſedes in ſiniſtro cordis vẽtriculo reliquæ animæ imperat. Animæ ſeu mentis nutrimentum.*

9 *Arteria magna alimentum. Arteriam magnam ſanguine quem nos videmus non nutriri. Cordis pelliculæ ob arteriam venoſam ſunt productæ.*

10 *Pulmonis vaſorum nutrimentum. Sanguis non eſt natura calidus.*

1 COR figura, uelut pyramis eſt, colore autem abundè puniceum, & tunicam leuem circũdatam habet, & eſt in ipſa humor modicus uelut urina; ut putare poſsis in ueſica cordi uerſari. Facta eſt autem ea gratia, ut ſanum in cuſtodia floreſcat. Habet autem humiditatem tantam, quanta ſatis eſt ęſtuanti in medelam. Cęterùm hunc humorẽ cor emungit, bibendo ipſum aſſumens, ac conſumens, pulmonis nimirum potum lambens: etenim homo multo maximam partem in uentrem bibit: gula enim, ſiue ſtomachus uelut infundibulum, potus copiã, & quęcunq; uolumus excipit. Bibit aũt & in guttur ac arteriam, minus uerò & quãtum latere poſsit per rimam illapſum.

2 Operculum enim exactum epigloſsis, lingula ſiue minor lingua appellata; ne permiſerit quidem aliquid amplioris potus penetrare. Signum autẽ huius rei hoc eſt. Si quis enim aquam cęruleo colore, aut rubrica temperatam, ſitienti ualde bibendam dederit, maxime ſui (hoc enim pecus non eſt curioſum, neque mũdiciei deditum:) deinde dum adhuc bibit, ipſius guttur reſecet, hoc colore ipſum tinctum reperiet: ſed non eſt cuiuſuis hęc chirurgię aggreſsio.

Nequaquam igitur fides noſtra ſuſpecta eſſe debet de potu; quòd homini in guttur uergat.

3 Sed quomodo aqua aceruatim irruens, turbationem ac tuſsim multam exhibet? propterea inquam, quòd contra reſpirationem fertur. Quod enim per rimam illabitur, tanquam iuxta parietem delabens, aeris elationi non inſtat, ſed leuem, ac lubricam quandam uiam humectatio ipſi præbet. Hunc itaque humorem cor de pulmone unà cum aere abducit. Aerem quidem igitur ubi in medelam ceſsit; neceſſario oportet retrò per eandem uiam, qua adduxit reiicere. Verùm humorem partim in culeum, ac uaginam ſuam expuit, partim rurſus unà cum aere foras propellit. Quapropter etiam palatum eleuat, quum ſpiritus recurrit. Meritò autem recurrit: non enim humanæ naturæ alimenta hæc ſunt. Quomodo enim hominis alimentum ſint uẽtus, & aqua cruda? ſed ſunt magis cognatæ affectionis caſtigatio, & medela.

4 Porrò ut ad inſtitutum ſermonem reuertamur. Cor muſculus eſt ualde fortis non neruo, ſed denſitate, ac conſtrictione carnis, & duos uentriculos habet diſcretos in uno amiculo, ab utraque parte unũ: nihil autem inter ſe ſimiles ſunt: alter enim in dextris ad oſculum ſitus eſt, contingens alteram uenam, alter in ſiniſtris: totum enim cor in his ſedem ſuam firmauit. Sed ille etiam omnino amplioris uentris, & magis inanis, quàm alter eſt, neque extremitatem cordis attingit, ſed caudam eius ambit: ſolidus item eſt, ueluti extrinſecus aſſutus. Alter autem ſubter ſiniſtram mammam maxime in directum ſitus eſt, ubi etiam ſaltus ipſius ſignificationem ſui præbet. Amiculum autem habet craſſum, itemque foueam: foueæ enim ſpeciem præ ſe fert ſimilem mortario.

5 Sed enim hic etiam pulmonem ſubit cum manſuetudine: & circumiectu ipſius, caloris intemperantiã caſtigat: etenim pulmo natura frigidus eſt, ſed & inſpiratione perfrigeratur. Ambo autem denſi, ac aſperi ſunt interna ſui parte, & uelut ſubcorroſi, magisq; ſiniſter, quàm dexter: nam inſitus a natura ignis non eſt in dextro. Quare mirum eſt ſiniſtrum aſperiorem fieri, ubi intemperatum aerem inſpirauerit. Quapropter etiam roboris caloris cuſtodiẽdi gratia craſsius intus conſtrictus eſt. Oſcula autem ipſis non ſunt aperta; niſi ſi quis cordis auriculas præſecet, aut caput cordis præcidat. Si autem quis præſecet; apparebunt duplicia oſcula in duobus uentriculis: craſſa enim uena ex altero excurrens uiſum decipit, ſi fuerit reſecta. Hi fontes ſunt humanæ naturæ, & hic flumina ſunt, quibus totum corpus irrigatur: atque hi etiam uitam homini conferunt, & ubi reſiccati fuerint, homo moritur.

6 At uerò prope exortum uenarum, corpuſcula circum uentriculos conſurgunt, mollia, cauernoſa, quę auriculæ appellantur. Non ſunt autem foramina aurium; non enim clamorem exaudiunt. Verùm ſunt organa, quibus natura aerem rapit. Et ſanè uidetur mihi boni, ac præſtantis artificis opificium eſſe. Quum enim conſideraſſet figuram ſolidam futuram ipſius uiſceris, propter ſanguinis ex uenis effuſi collectionem ac concretionem, deinde attractoriũ ipſum eſſe totum uidiſſet, folles ipſi appoſuit, quemadmodum fabri ferrarii fornacibus ſolent; quò per ipſos ſpiritum apprehenderet. Signum autem ſermonis hoc eſt. Etenim cor uideas ex toto uentilari, aures uerò priuatim, tum inflari, tum conſidere, ac contrahi.

7 Et propter hoc etiam dico, quòd uenæ quidẽ operantur reſpirationem in ſiniſtrum uentriculum, arteria autem in alterum: molle enim magis attrahit, & incrementum capit. Oportebat autem nobis magis incumbentia cordis tegmina perfrigerari: eſt enim calor non in dextris: quare propter hanc affectionẽ, non acceperunt amplum organum; ut ne in totum ab ingrediente aere ſuperarentur. Reſtant dicendæ cordis pelliculæ latentes, opus digniſsimum cognitione: ſunt enim & aliæ quædam in uentriculis pelliculæ, uelut araneorum telę extentę, quę undiquaque oſcula cingunt, & fibras, ac ſegmenta in ſolidum cor inſerunt. Hę mihi neruũ ipſius uiſceris, & uaſorũ principia aortis eſſe uidẽtur: eſt aũt ipſarum par unum.

8 Cæterum oſculis ſingulis tres pelliculæ ſubornatę ſunt, rotundę in ſummo, uelut circulus ſemiſectus. Et qui rei intelligentes ſunt admirantur, quomodo oſcula, & aortarum fines claudũt. Et ſi quis ueteris, eximendi cor mortui, moris gnarus, aliam auferat, aliam reclinet, neque aqua, neque flatus immiſſus in cor penetrarit: atque hę magis in ſiniſtri uentriculi oſculis exactius, & meritò ſanè ſubornatæ ſunt. Mens enim hominis in ſiniſtro uentriculo inſita eſt, & reliquę animę imperat. Nutritur autem neque cibis, neque potibus a uẽtre, ſed pura, & illuſtri ſubſtantia ex ſanguinis diſcretione nata. Adſumit autem alimẽtum ex proxima ſanguinis ciſterna, radios ſuos eò immittens, & depaſcens, uelut ex uentre inteſtinorum alimentum non naturale exiſtat. Quo uerò non in mota ſit, qui in arteria eſt in fluctuatione conſtitutus cibus, uiam in ipſam occludit.

9 Magna enim arteria uentrem depaſcitur ac inteſtina, plenaque eſt alimento non principali. Quòd autem non nutritur ſanguine apparente, & quem uidemus, arteria ipſa magna, ex hoc manifeſtum exiſtit. Mactato enim animali, & ſiniſtro uẽtriculo diſſecto, tota deſolata apparet, modico ſeroſo humore excepto, flauaque bile, ac pelliculis, de quibus iam mihi dictum eſt. Arteria autem altera ſanguine nõ eſt deſtituta, neque uentriculus dexter. Hoc quidem igitur uas cauſſa fuit, mea ſanè ſententia, ut pelliculę producerentur. Id uerò quod ex dextro fertur uentriculo, etiam ipſum quidem commiſſura pellicularum clauditur, uerum non ualde ſalit præ imbecillitate.

10 Sed aperitur quidem in pulmonis uaſa, ſanguinem exhibens ipſis in alimentum: clauditur autẽ in cor, non tamen confeſtim, quo ingrediatur quidem aer, non autem multus: debilis enim eſt hic calor, frigiditatis facultate ſuperatus. Sanguis enim non eſt natura calidus, (neque enim alia aliqua aqua) ſed caleſcit. Multis autem uidetur natura calidus eſſe. Et de corde ſanè talia dicta ſint.

HIP.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Glandulis.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De Glandularum natura, & ſubſtantia. Glandulę venas habent. In Glandulis oleoſus humor. Glandulæ nõ valde per ſe, ſed cum reliquo corpore ægrotant. Glandulæ cur fluxionibus maxime ſint obnoxiæ. Febris ex glandularum copioſa fluxione.*

2 *De duplici glandularum genere ac vſu. Glandulæ corporis humiditatem ſuſcipiunt. Glandularum alimẽtum, & in corpore ſitus. Glandulæ & pili eadem vtilitate participant. Pili ex glandulis naſcuntur & augeſcunt. Quibus corporibus neque glandulæ neque pili inſint. Itẽ quę glandulas & pilos, & quæ glandulas tantum habeant. Glandulæ inguinum.*

3 *De cæteris partibus quæ glandulas tantum habent, & cur glandulę inteſtinorum depiles exiſtant. Glandulæ inteſtinorum maiores.*

4 *Glandulæ renum, etiam maiores quàm alijs partibus. Glandulas alias præter commemoratas eſſe in corpore.*

5 *De tota glandularũ colli natura. Tonſillæ. Caput humiditatem ex reliquo corpore complectitur. Corpus vapores omnis generis in caput retro retrudit. Caput humores quando retineat. Glandulæ quando & a quibus fluxionibus infeſtentur, et a quibus nõ.*

6 *Strumarum peſſimi colli morbi, generatio vnde. Alarum tubercula vnde. Inguinum humor ac inflammatio. Glandulæ inteſtinorum vnde. Inteſtinorum humiditas morbos non facit.*

7 *Glandulæ capitis, ſunt ipſum cerebrum. Cerebri ſubſtantia, glandularum ſubſtantię perſimilis. Capillorum in capite ob cerebri multitudinem, maior eſt copia. Cerebrum ob ſui magnitudinem morbos maiores & minores alijs partibus facit.*

8 *De capitis fluxionibus. Capitis fluxiones ſecundum naturam, tres ſunt: præter naturam, quatuor. Ex fluxionibus intra corpus abeuntibus abſceſſus, ex abſceſſibus morbi.*

9 *Apoplexiæ generatio. Lippitudinis generatio. Capitis per aures fluxiones. Capitis fluxio pituitoſa per palatum in ventrem.*

10 *Voluuli generatio et tabis. Ex capitis fluxionibus per venas in ſpinalem medullam morbi. Cerebri affectiones præter iam commemoratas, eſſe plures.*

11 *De glandulis in pectore. Glandulæ pectoris, mammæ dicuntur, & quibuſdam lac faciunt, quibuſdam nõ. Viri cur lac non faciant. Glandulę pectoris in viris, cur magnæ non ſint. Mulierum corpora laxa ac mollia.*

12 *Mammarum tubercula ac inflammationes. Mulieres quomodo poſt mammas ablatas affectæ. Ex mammarum ablatione ſuffocatio conſequitur.*

1 DE Glandularum tota natura ſic habet. Natura ipſis eſt ſpongioſa: ſunt.n. rarę, & pingues, & neq; carnes ſunt reliquo corpori ſimiles, neq; aliud qd ſimile corpori. Sed friabiles ſunt, & uenas multas habẽt. Si uerò diſſeces; ſanguis largus erũpit, ſpecie albus, & velut pituita. Tangenti aũt uelut lanæ apparent. Et ſi multa ui ipſas digitis compreſſeris; glandula humorem oleoſum remittit, qui & ipſe conteritur ut plurimum, ac diſperit. Aegrotant autẽ non ualde, ſed unà cum reliquo corpore. Quum uerò proprio morbo ægrotant (nam parum etiam cum reliquo corpore ægrotant) morbi tubercula fiunt, & ſtrumę reſultant, & febris corpus occupat. Perpetiũtur autem hæc, ubi humiditate repletæ fuerint, ex reliquo corpore in ipſas influente. Influit autem ex reliquo corpore per uenas, quæ per ipſas extentæ ſunt multæ, & cauæ, ut humor quemcunque tandem traxerint, facile in ipſas ſequatur. Et ſi multa, ac morboſa fuerit fluxio; glandulæ reliquum corpus in ſe diſtẽdunt, atque ſic febris incenditur, & eleuantur, ac inflammantur glandulæ.

2 Cæterũ glandulę in corpore ſunt plures, ſiue maiores, in cauis ipſius partibus, quàm in articulis, & quæcunque in aliis humectis, ac ſanguinolentis locis conſiſtunt: atque illę quidem, ut quod ſuperne in cauas partes influit, ſuſcipientes in ſe trahant. hæ uerò ut rurſus naſcentem prę laboribus humiditatem in articulis, ſi quam articuli remittant, eius multitudinem ſuſcceptent: & ſic nimia humectatio in corpore non ineſt. Nam ſi etiam quid gignatur humiditatis, non ſtatim nimia humectatio inde ſucceſſerit: reflectitur enim, & conſumitur tum multa, tum modica, in ipſas glandulas. atque ſic reliqui corporis redũdantiam glandulæ ſibi lucrifaciunt, & alimentũ hoc eſt ipſis coaleſcens. Quare ubi cœnoſę partes ſunt, & humectæ, ibi etiam glandulæ. Cuius ſignum eſt, Quòd ubi eſt glandula, ibi etiam pili: natura enim facit glandulas, & pilos, utraque eadem utilitate participantes: illas quidem ut quod influit (uelut antea dictum eſt) ſuſcipiant. Pili uero ex glãdulis opportunitatem habentes naſcuntur, & augeſcunt, colligentes id, quod in extremitates redundat, ac efferueſcit. Vbi autem corpus ſiccum eſt; neque glandula, neque pilus ineſt. At uerò teneræ, & exercitiis deditæ, & humectę partes, glanduloſę ſunt, ac piloſæ. Glandulæ porrò ſunt ab utraque aurium parte iuxta iugulares colli uenas, & pili etiam ibidem. Item ſub alis utrinque & glandulę, & pili ſunt. Inguina, & pubes ſimiliter ut alæ, & glandulas, & pilos habent. Et hę quidem cauæ corporis partes ſunt, & ad humoris redundantiam expoſitę: nam & laborant hę, & ex omnibus corporis partibus maxime mouentur.

3 Reliquæ uerò glandulas tantum habent, uelut inteſtina: habent enim & hę glandulas in omẽtum maiores: pilos autem non habent: nam & in cœnoſis, ac humectis terrę locis, ſemen non naſcitur, neq; ſupra terrã aſcẽdere conatur, ſed per redũdantiã putreſcit, ac ſuffocatur: uiolat.n. ſemen. Violat aũt & in inteſtinis copia, ac multitudo humoris, & pilos enaſci non ſinit.

ſinit. Glandulæ autem in inteſtinis maiores ſunt, quàm alibi in corpore. & paſcuntur humectationem nimiam ex inteſtinis exprimentes. Inteſtina uerò ex uaſis in omentum ſuſcipiunt, ac remittunt humiditatem: omentum autem in glandula diſtribuit.

4 Habent præterea etiam renes glandulas, nam & hi multa humiditate exſatiantur. Maiores uerò etiã hac parte, quàm aliæ glandulæ exiſtunt: influens.n. humor in renes non imbibitur, ſed perfluit infra in ueſicam. Quare quicquid eius lucrifaciunt de canalibus, hoc ad ſe trahunt. Sed & aliæ in corpore glandulæ ſunt paruæ ualde. Verùm non uolo hunc ſermonem longius euagari permittere: nam earum, quę alicuius momenti ſunt gratia, hoc ſcriptum inſtitutum eſt. Nunc itaque ſermone progreſſum faciam, & dicam de tota natura glandularu m colli.

5 Collum ab utraque ſui parte hinc, & hinc glandulas habet, & uocantur hæ glandulæ tonſillæ, in hunc uſum, atque utilitatem. Caput ſuprà ſitũ eſt, ſurſum cauum, ac rotundum exiſtens, & humiditatem ex reliquo corpore complectẽs, & corpus ſimul uapores omnis generis ſurſum in caput demittit, quos caput rurſus retro dimittit. Non enim immorari, ac manere poteſt id, quod influit, non habens ubi ſedem firmet, niſi ſanè caput ægrotet: tunc enim non remittit, ſed iſthic retinet. Poſtquam uerò attractionem remiſerit, in glandulas fluxio uergit: & nihil moleſtat, donec pauca, & moderata fluxio fuerit, & ipſæ glandulæ ualidæ, ac potentes extiterint. Si enim multa, & acris influxerit, mãſeritque acris, & glutinoſa; inflammatur, ac intumeſcit, & collum diſtenditur, atque ſic ad aurem progreditur. & ſi quidem in utramque partem proceſſerit; utraque auris: ſin ad alteram; altera tantum ægrotat.

6 Si aũt pituitoſa, & multa, ac lẽta fuerit fluxio; etiã ſic inflammatur. & inflammatio, quũ ſtabilis humor exiſtat; ſtrumas peſsimum colli morbum generat. In alas autẽ etiam tunc quid confluit. Sed ubi copioſi fuerint acres, & ſeroſi humores; etiam ſic in ipſis tubercula producuntur. Sed & in inguinibus glandula a partibus ſuprà ſitis humiditatẽ trahet: ſed ubi multitudo eius occupauerit; inguina intumeſcunt, & ſuppurantur, ac inflammantur, ſimiliter ut alæ, ac collũ. Atque hæc ſanè tum bona, tum mala glandulæ exhibere uidentur. & de his quidem hæc ſuffecerint. Porrò inteſtina multam ſatietatem ex cibis, ac potibus habent; & pręterea humiditatem ſub cuticula habẽt. Sed & hæc tota reflectitur, ac conſumitur in glandulas, ſimiliter uelut ſuperior. Morbos autem nõ facit ferè, quemadmodũ in articulis contingit: frequentes enim glandulæ, & expaſſæ, ac non cauæ ſunt, & altera alterius multitudine non multum fruitur, & aliàs ſi qua etiam plus habere uelit; copiam eius habere nõ poteſt. Sed quod in paucas, ac ſingulas confluit in articulis, id in multas hic diuiditur, & æqualitas ipſis exiſtit.

7 Caput etiam ipſum glandulas habet, cerebrũ nimirum ſimile glandulæ: eſt enim cerebrum album, ac friabile, quemadmodum etiam glandulę. Et ob id in commoditatem capitis glandulas facit, & per relatas a me cerebrum auxilium ferens humiditatem anfert, & in extremitates foras ablegat, per fluxiones ex magna parte. Maius autem eſt, cerebrum, quàm aliæ glandulæ, & capilli etiam maiores, quàm alii pili: maius enim eſt cerebrum, & in amplo ſpacio in capite ſitum eſt. Facit autem morbos & minores, & maiores, quàm aliæ glandulæ. facit antem quum in infernas corporis partes redundantiam, ac ſuperfluitatem ſuam ablegarit.

8 Fluxiones porrò de capite uſque ad ſecretionem contingunt, per aures ſecundum naturam, per oculos, per nares. atque hæ tres ſunt, & aliæ per palatum in guttur, & in gulam, & alia per uenas in medullam ſpinalem, & in ſanguinem. Quæ omnes ſeptem numero exiſtunt. hæ fluxiones cerebri ſordes, ac purgamenta diſcedentes exiſtunt: & ſi non diſceſſerint: morbus ipſi inde oboritur. Sic autem & reliquo corpori aliqui morbi accedunt; ſi intrò abierint, ac diſceſſerint hæ fluxiones, & non foras. Et rurſus turbatio multa oboritur; ſi hianter, ac affatim attrahat, & acrem quidem fluxionem cerebrum demittat, quæ influxiones corrodit, & exulcerat. Et ſi id, quod cerebro influit, copioſum fuerit; fluxio deſcendens non deſinet, donec multitudinem influentis exhauſerit: atque ſic id, quod influit foras demittens, & aliud ſuſcipiens, ac ſemper in conſimili ſtatu conſiſtens, & humores trahit, & morbos facit. Ambo autem magno tædio, ac moleſtia naturam frangunt, quæ ſi fuerit affecta; doloroſa afflictio exiſtit. Affectiones enim naturæ ſunt prædictæ fluxiones, & multitudinem moleſtè ferunt, & morſum, ac roſionem perceptant; ex eo quod præter rationem & non conſuetum exiſtit.

9 Cerebrum autem cladem perfert, etiam ipſum non ſanum exiſtens. ſed ſi quidem rodatur; turbationem multam ſuſtinet, & mens deſipit, & cerebrum conuellit, ac diſtrahit totum hominem, qui in ſeipſo uocem non edit, ac ſuffocatur, & hæc affectio ſideratio, ac Græce apoplexia appellatur. Aliquando uero acris quidem non eſt fluxio, ſed copioſa in cerebrum irruens, ipſum affligit, & mens perturbatur, & homo circum ambulat, aliena cogitans, & aliena uidens, perferens morbi mores, uiſis, riſu, & peregrinis imaginationibus. Alia fluxio ad oculos ophthalmia Græcis, Latine lippitudo appellatur, & oculi in ipſa intumeſcunt. Si uerò ad nares defluxio fiat; arroduntur nares, & nihil aliud graue accedit: nam uiæ ipſarum amplæ ſunt, & ſibi auxiliari poſſunt, inſuperque non compactum eſt, quod ab ipſis diſcedit. At uerò aures intortus quidem meatus, & anguſtus, cerebrum antem prope ipſum ipſis auribus apprimitur. Aegrotans nerò hoc morbo, plurima excernit: & auris a frequenti fluxione per tempus uexatur, & pus graueolens effluit. Sic etiam fluxiones ad oculos foris conſpicuæ ſunt, & non lethales in totum. Si nerò fluxio retrò proceſſerit per palatum, & in uentrem pituita peruenerit; fluunt quidem horum uentres, nõ antem ęgrotant. Si uerò inferne maneat pituita; affectiones uoltuloſę fiunt diuturnę.

10 Alii autem ſi per palatum in guttur multa fluxio contingat, ut plurimum morbi tabis oriuntur; replentur enim pulmones pituita, atque ea ipſa pus fit, id quod pulmones exedit; & ægroti non facile ſuperſtites manent, & mens medici (ſi bonus, & prudens eſt) ut plurimum cauſſam intelligit. Alius morbus oritur ex defluxione capitis per uenas in ſpinalem medullam. Inde autem in ſacrum os impetum

facit;

facit: quò medulla ipſa fluxionem perducit, & in coxendicum acetabula, ſiue iuncturas deponit. & ſi tabem fecerit; homo marceſcit, atque hoc modo contabeſcit,& uiuere non expetit: ſtatim enim ſcapulæ dolent, amboque pedes, ac crura conſequuntur,& ſemper tandem pereunt multo tempore curati. atque ſic deſloreſcit homo, ac moritur. Hęc mihi de fluxionibus capitis dicta ſunt. Sunt autem affectiones cerebri, etiam alii morbi, deliria, inſaniæ, omnia periculoſa,& ægrotat cerebrum, & aliæ glandulæ: habet enim & dolorem,& alius cõgreſſus corporis hinc contingit.

11 Quin & glandulæ in pectoribus mammæ appellãtur, & attolluntur, ac lac faciunt, aliquibus uerò lac faciunt, aliquibus uerò lac non faciunt. Et faciunt quidem lac mulieres, uiri uerò non faciunt: mulieribus enim rara eſt glandularum natura, quemadmodum etiam reliquum corpus rarum habent,& alimẽtum, quod in ſe trahunt, in lac permutant. Et ab utero accedit ad mammas, quod poſt partum puero ceſſurum eſt in alimentum, quod ipſum ſanè exprimit, ac ſurſum mittit omentum, ad ſupernas partes ab ipſo fœtu coarctatum. Verùm maribus locorum anguſtia,& corporis inſuper denſitas conducit ad hoc, ut glandulæ non ſint magnæ: mas enim plenus eſt, & uelut pallium denſus, tum ad uiſum, tum ad tactum: fœmina uerò rara,& laxa,& uelut fluida, tum ad uiſum, tum ad tactum. Quare humiditatem non remittit, id quod eſt rarum,& molle. Mas autem non amplius quid eius ſuſcepent, quum denſus exiſtat, ac cohærens,& compactus, ſed & labor corpus ipſius corroborat, ut non ſit locus, ubi redundantia, ac ſuperfluitates recipiat. Atque hoc modo cogit, ac cõcludit hæc ratio,& pectora,& mammas,& reliquũ corpus mulieribus laxa, ac molliã eſſe, tum ob ocium, ac ſegniciem, cũ ob alia prædicta: uiris autẽ uice uerſã.

12 Porrò faciunt etiam mammæ tubercula, ac inflammationes, lac ipſum putrefacientes. Commoda autẽ habent ſuperioribus ſimilia,& reliqui corporis redũdantiam auferunt. teſtimonium abunde præbẽt mulieres, quibus morbus, aut alia quædam calamitas mammas ademit: nam & uox ipſarum aſpera redditur, & humores in gulam ferũtur,& multo ſputo uexantur,& caput dolent,& ab his ægrotant: Lac enim proficiſcens, ac influens ab utero, quemadmodum etiam antea in ſuperna uaſa tranſibat, quum propria uaſa non habeat, nec reperiat, utpote ipſis per mammarum ademptionem priuatum, in principales corporis partes incurrit, cor uidelicet, ac pulmonem, atque ſic ſuffocantur.

HIPPOCRATIS COI,

Liber de Oſsium natura Mochlicus, ideſt Vectiarius.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Digitorum oſſa & articuli, ſimplicia ſunt: Manus autem & pedis, multa alia, alioque modo coarticulata. Calcanei os unum. Tibiæ conſideratio.*

2 *De femore. Coxa. De Spinæ natura. De Muſculis lumbaribus. Ceruicis articulus repandus eſt.*

3 *De Verticulis. Verticulorum coarticulationis conſideratio. Coſtarum coarticulationis conſideratio. De Pectoris oſſibus. Clauicularum natura.*

4 *De Humero. De Scapulis. Scapularum curatio facilis. De Brachio ſeu cubito.*

5 *De oſſium humani corporis numero. Oſſa manus uigintiſeptem ſunt, pedis uigintiquatuor. Colli uſque ad magnum uerticulum, ſeptem: Lumbi, quinque: Spinæ, uiginti: Capitis unà cum oculorum oſſibus, octo. Oſsium in uniuerſum 91: cum unguibus uerò centum & undecim. Verticula ſupra clauiculam unà cum magno ſeptem.*

6 *De Semine & renum uenis. Potus, per fauces ac gulã uia. Hepatis extremitates quinque. De Fellis ſitu. Cor pellicula eſt inuolutũ. Inteſtina hominis craſſa, quàm in cane ſunt maiora. Meſocolon. Renes ex neruis depẽdent. Arteriarum, cor fons eſt.*

7 *Venarum magnarũ (quarum duæ) in corpore ſitus. Neruorum exortus ab occipitio.*

8 *De Venis in renes tẽdentibus. Renũ cõſtitutio. Renes uentriculos habẽt. Renes urinã percolant. Renum corpus ad ueſicam ſpongiforme. Vrina cur rubra.*

9 *De Venis circa coſtas. De clauicularum uenis.*

10 *De Vena ſanguiflua.*

11 *De uenis craſsis. De Venarum craſſiſſimarum quatuor paribus. Primum par.*

12 *Dorſo ac coxendice dolente, uenæ ſectio à poplitibus & malleolis forinſecus eſt facienda. Secundũ par. Sphagitides ſeu iugulares. In lumborũ ac teſtium doloribus uenæ ſectio à poplitibus ac malleolis intrinſecus facienda. Tertium par. Quartum par.*

13 *De Venis uentris, per quas corpori alimentum uenit. De Venæ ſectione in diuerſarum partium affectionibus. Venę ſectio quàmlongiſſime à loco dolente, & ubicunque ſanguis colligi ſolet, facienda.*

14 *De Hepatis uenis, earumque diſtributione.*

15 *De Septo tranſuerſo eiusque poſitione, & uenis idipſum tum tranſeuntibus, tum illi innaſcentibus.*

16 *De Neruis qui ex cerebri ſubſtantia propagantur.*

17 *Oſſium, Neruorum, Carnis, Venarum, Cutis ſubſtantiæ uſus. Venarum germina unde dependeant, & qua corporis parte deſinant, & quòd una bis conſentit, & in quibus locis corporis ſint extentæ.*

18 *Vena craſſa ultra aures. Linguæ uenarum proceſſus. Vena humeralis. Vena humeralis ſangui-*

ſlua eſt & plena, & ægre curatur ſi rumpatur aut conuellatur.

19 *De uena principali, qua cordi inſerta, uenam magnã & arteriam aſperam producit. Quare inſucta in pulmonis uiam delata, non educantur. Calloſarum in pulmone duritierum cauſſa.*

20 *Spirãdi difficultas vnde. Anhelationum & tabis ſiccæ generatio. Suppurati ac tabidi vnde. Quomodo vena principalis pulmonem & partes vicinas occupet. Vena ſub ſeptum tranſuerſum extenta qualis. Venæ in ſpinalem medullam tendentes.*

21 *Venæ omnes in corpus diſtributæ, ex omnibus partibus ſpinam petunt. Vena principalis in renes radices ſuas agit. Vena craſſa in caulem ſeu pudendum tranſit.*

22 *Venę pudendũ tranſeuntes, in viris, in mulieribus in vteros tendunt. Vena hęc cur genitura ac ſpiritu referta, eiusq; ſubſtantia. Seminis collectio ubi fiat.*

23 *Voluptas ex coitu vnde. De Vena per dorſum & inguinum iuxta ſpinam ſparſa.*

24 *De Vena iuxta inguina proceſſu.*

25 *Ex Venæ iuxta patellę partem cauam dolore, billioſi, ſeroſi, ac ſanioſi humoris collectio.*

26 *De duabus venis, inter duas latas extremitates.*

27 *Vena ex ſiniſtris partibus, in reliquis iuxta eandem naturã, velut ea quæ in dextris radices agit, pręter quàm quòd hepati non inſeritur. Venę ſplen. s. ſenſus, maxime circa thoracem.*

28 *Colorum in vultu mutationes vnde fiant.*

1 OSSIVM natura hæc eſt. Digitorum quidem oſſa, ac articuli ſimplicia ſunt: Manus autẽ, & pedis multa alia, alio modo coarticulata: maxima uero ſuptema parte. Calcanei uerò unum, uelut extra apparet. Ad ipſum autem poſteriores tendines tendunt. Tibiæ uerò duo ſunt, quæ ſuperne, ac inferne cohærent: iuxta medium uero diſtant. Paruum eſt, quod extrinſecus eſt, iuxta paruũ digitum paulo tenuius. Plurimum autem hac parte diſtant, & minore momento iuxta genu: & tendo ex ipſo enaſcitur, qui circa poplitem foris eſt. Habent autem inferne communem appendicem, ad quam pes mouetur. Aliam uero ſuperne habent appendicem, in qua femoris articulus mouetur ſimpliciter, & expedite in longitudinem, ſpecie nodoſa, patellam habens.

2 Ipſum autẽ femur foras, & in anteriore parte incuruum eſt. Caput autem eius appendix eſt rotũda, ex qua neruus, qui in coxæ acetabulo eſt, naſcitur. Subobliquus autem etiam hic annexus eſt, minus uerò quàm brachium. Coxa uerò magno uerticulo, quod iuxta os ſacrum eſt, ex ligamento chartilagineo, ac neruoſo adhæret. Spina uerò a ſacro oſſe, uſque ad magnum uerticulum gibboſa eſt: & ueſica, & genitura, & recti inteſtini pars inclinata, in hac parte eſt. Inde uerò uſque quò ad ſeptum tranſuerſum peruenit, in directum repanda eſt. & muſculi lumbares hac parte exiſtunt. Hinc uerò uſque ad magnum uerticulum, quod ſupra ſupernas humeri partes eſt, è directo gibboſa eſt: immo magis eſſe uidetur, quã eſt: nam poſteriores oſſium propagines hac parte altiſſimæ ſunt. Ceruicis autem articulus repandus eſt.

3 Verticula uero intrinſecus inter ſe æqualia ſunt: ab externis autem chartilaginibus, ac neruis continẽtur. Coarticulatio uero ipſorum in poſteriore medullæ ſpinalis parte eſt. A poſteriore autem parte exortum acutum habent, qui appẽdicem habet chartilaginoſam, unde neruorum propago prona fertur: quemadmodum etiam muſculi a ceruice ad lumbos adnaſcuntur, coſtarum, ac ſpinæ medium explentes. Coſtæ uerò iuxta diſcriminationes uerticulorũ, neruo annexæ ſunt, a ceruice uſque ad lumbos intrinſecus. Ab anteriore autem parte, iuxta pectus, laxam, ac mollem ſummam partem habentes, ſpecie præ cunctis animalibus maxime obtorta: hac enim parte anguſtiſsimam mollem homo habet. Qua uerò parte coſtæ non ſunt, exortus obliquus, breuis & latus, ad ſingula uerticula neruo annexus eſt. At uerò pectus cohærens ipſum ſibiipſi, diſcriminationes habet obliquas, qua parte coſtæ annexæ ſunt. laxum autem eſt, & chartilagineum: clauiculæ uerò rotundæ ſunt ad anteriorem partem, ad pectus quidem breues motus habentes, ad ſummum uero humerum frequentiores.

4 Summus autẽ humerus ex ſcapulis naſcitur, in pleriſque diſsimiliter. Scapula ad ſpinam chartilaginea eſt, reliqua parte laxa, inæqualem partem foras habens, ceruicem uero & acetabulum habet chartilagineum, ex quo coſtæ motum habent. Facile autem ut inter oſſa exoluitur, brachio excepto. Huius autẽ caput ex neruo, & acetabulo dependet, chartilaginis laxæ rotundam appendicẽ habens. Ipſum uerò brachium incuruum foras, & anteriore parte obliquum, non rectum eſt ad acetabulum. Pars uerò ad cubiti gibbum lata eſt, & nodoſa, & repagulo ſimilis, & ſolida, poſteriore parte caua, in qua cornix ineſt ex cubito, quum manus fuerit extenta. Ad hanc etiam torpidus neruus, qui ex cubiti oſsium diſcriminatione media enaſcitur, perficitur, ac terminatur.

5 Oſſa manus, uiginti ſeptẽ ſunt: pedis, uiginti quatuor. Colli uſque ad magnum uerticulum, ſeptem. Lumbi, quinque. ſpinæ, uiginti. capitis unà cum oculorum oſsibus, octo. In uniuerſum nonaginta unũ: cum unguibus uerò, centum ac undecim. Cæterum, ut nos ipſi ex hominis oſsibus didicimus, uerticula ſupra clauiculam unà cum magno, ſeptem ſunt. Iuxta coſtas autem tot, quot coſtæ ſunt, duodecim uidelicet. Iuxta laterum mollitudinem uero forinſecus, ubi coxendices, in lumbo quinque.

6 Semen porrò uelut fanus ab utraque ueſicæ parte eſt. Ex ipſis autem renibus uenæ ab utraque meatus urinæ parte, in pudendum tendunt. Potus per fauces, ac gulam: (larynx enim qui caput arteriæ eſt, in pulmonem, ac arteriam tendit) ab his in ſummã ueſicam. Hepatis extremitates quinque ſunt. ſuper quarta autem extremitate fel incumbit, quod oſculum ad ſeptum tranſuerſum, & cor, ac pulmonem profert. Circum cor pellicula eſt. Inteſtina craſſa homo maiora, quàm canis habet, dependent autem ex meſenterii membrana, quę Meſocolon hac parte uocatur, Meſocolon autem ex neruis de ſpina ſub uentrem: Renes ex neruis de ſpina.

7 Arteriæ fons cognatus cor eſt. Vena tendit per ſeptum tranſuerſum, hepar, ſplenem, renes ad coxẽdicem, circa ſuram ad ſummum pedem. Altera autem ex corde ſub alas, clauiculas, iugula, caput, naſum, frontem, iuxta aures, humeros, dorſum, pectus, uentrem,

trem, per cubitum. Aliæ uerò per alias ad cubitum, ad ſummam manum. Neruorum exortus ab occipitio uſque ad ſpinā, ad coxendicem, in pudenda in femora, pedes in tibias, in manus. Alii in brachia, partim in carnes, partim ad fibulā, in magnū digitū, partim ex carnibus in alios digitos. Alii ad ſcapulas, pectus, uentrem, oſſa, ligamenta. A pudendo uerò ad princeps inteſtinum ac podicem, acetabula coxarū, partim ſupra femur, partim infra ad genua. Inde alius ad genu extentus ad tendinem, pernam, pedes; alius ad fibulam, alius in renes.

8 Ipſæ porrò uenæ in utranque partem bifariam maxime finduntur, partim ab una utriuſque renis parte, partim ab altera: & perforatæ ſunt in renes. Habent autem cordis formam ipſi renes: nam etiam ipſi uentriculos habent. At uero Ren cauam ſui partem ad uenas magnas habens ſitus eſt. Vnde enaſcuntur ex ipſo uenæ in ueſicam, qua parte potus trahitur per uenas in renes, & per ipſa inteſtina, per quæ procedit. Deinde uerò uelut per qualum, per renes aqua percolatur: Spongiforme enim eſt ipſorum corpus ad ueſicam, & hic percolatur, ac ſecernitur a ſanguine urina, quapropter etiā rubra exiſtit. Neque enim in renes alię procedunt uenæ, quàm quę dictæ ſunt, neque eſt alius locus, ubi potus colliqueſcat, quantum ego noui.

9 Venæ circa coſtas tendentes, ſubter unamquāque coſtam ſunt, à capite, inferius etiam ab arteria. Arteria quidem igitur ſubtermeans in coſtas diſtribuit. A craſſa uero uena a corde recurrit una in ſiniſtram partem incluſa. Deinde hæc quidem per medias uertebras uſque ad ſummas coſtas meat, non ex æquo diſtribuens coſtis a dextris, ac ſiniſtris ramos, ac ſegmēta ſua. Alia uerò æquos quidem, uerum ſuperne in dextris finditur. Cæterum iuxta utranque clauiculā duæ uenæ ſurſum, duę ſub pectus, partim ad dextras, partim ad ſiniſtras, ramos ſiue ſegmenta ſpargunt: illæ quidem magis ad ceruicem, duæ uerò alteræ magis ad cor, partim ad dextras, partim ad ſiniſtras, ab utraque parte iuxta coſtas: & ſub ipſis uelut inferiores ſcinduntur donec recurrēti inferne a corde commiſcentur.

10 At uerò ſanguiflua uena ab arteria hac propterea finditur, quòd ſublimis hic eſt per cor means. Infra uerò coſtas uena ſanguiflua craſſa appellata, uerticulis rurſum ſeipſam ingerit, & hic adhæret, & non amplius pendet, uelut ſuperne per hepar means. Eſt autem iuxta lumbum quidem ſuperne arteria, infra autem ſanguiflua, ab hepate per ſeptum trāſuerſum ſublimis ueniens, & ad dextram cordis fertur uſque ad clauiculas ſimplex, præter quàm quantum cū corde communicat, iuxta uaſa quidem in ipſo magis in ſuperficie fiſſa. uerum iuxta uaſa in uentriculo cordis penetrans, poſtea a corde ad ſiniſtram ſe demittit, & ſimplex ad ſpinā rurſus currit, ad ſuperna quidem corporis uſque ad ſupremas coſtas: & ramos a ſeipſa habet iuxta unamquanque coſtam extentos iuxta naturam uſque ad pectoris commiſſuram, & in ſiniſtram, & in dextram: & rectitudo ipſius magis ad uerticulum eſt, quàm arterię extenſio, itemq́ue uenę ab hepate uenientis. Ad inferiorem uero cordis partem recta extenſio ab ipſa magis ad uerticulum eſt, quàm arteriæ extēſio altera, quæ iuxta cor & in infernas partes ſepti tranſuerſi ad ſpinam appenſas conuerſa eſt. Inde uerò rami in unamquamque rectitudinē inferuntur, per oſſa, & carnes mutuo tranſeuntes.

11 At uerò uenæ craſſæ ſic habent. Ex oculo iuxta ſupercilium per dorſum, iuxta pulmonem ſub pectore, altera ex dextra in ſiniſtram, altera ex ſiniſtra in dextram tranſit. & quæ quidem ex ſiniſtra uenit, per hepar in renem, ac teſticulum deſcendit. Quæ uero ex dextra, in ſplenem, & renem, ac teſtem. his autem oſculum eſt ipſum pudendum. A dextera uerò mamma in ſiniſtram coxendicem, & in crus deſcendit, & rurſus a ſiniſtra in dextram. Oculus uerò dexter, ex ſiniſtro ueram ſuſcipit, itemq́ue teſticulus. Iuxta eundem modum rurſus ſiniſter ex dextro. Craſsiſsimæ porrò uenæ in hunc modum ſe habent. Quatuor paria ſunt in corpore. & aliquæ quidem ex ipſis, a capite retrò per ceruicem foris iuxta ſpinam ab utraque parte ad coxendices perueniunt, & ad crura, deinde per tibias ad malleolorum partes externas, ac in pedes procedunt.

12 Oportet igitur uenæ ſectiones in doloribus ī dorſo, ac in coxendicibus, a poplitibus facere, & a malleolis forinſecus. Alteræ uero uenæ ex capite iuxta aures per ceruicem, ſphagitides, id eſt iugulares appellatæ, intrinſecus iuxta ſpinam, ab utraque parte iuxta lumbos procedunt in teſtes, & in femora, & per poplites ab interna parte, deinde per tibias ad malleolos intrinſecus, & ad pedes. Oportet igitur uenæ ſectiones facere ad dolores lumborum ac teſtium, a poplitibus ac malleolis intrinſecus. Tertiæ uenæ ex temporibus per ceruicem, in ſcapulas procedunt, deinde in pulmonem deferuntur, & perueniunt altera quidem a dextris in ſiniſtras ſub mammam, in ſplenem, & in renem: altera uero a ſiniſtris in dextras ex pulmone ſub mammam in hepar, & in renem. deſinunt autem ambæ hæ in inteſtinum rectum, ac podicem. Quartæ autem uenæ ab anteriore capitis parte, ac oculis, ſub ceruicem, & ſub clauiculas procedunt: deinde a brachiis ſuperne ſub curuaturas, poſtea per cubitos, ad manuum iuncturas, ac digitos: poſtea rurſus a digitis, per manuum pectora, hoc eſt, uolas, & per cubitos in curuaturas, & per brachiorum infernam partem ad alas. & ex coſtis ſuperne, altera quidem in ſplenem procedit, altera in hepar, deinde ſupra uentrē ambæ in pudendum deſinūt. Et craſſæ quidē uenæ hoc modo ſe habent.

13 Sunt autem & a uētre uenæ per corpus multę, & omnigenæ, per quas alimentum corpori uenit: procedunt autem & a craſsis uenis in uentrem, ac reliquum corpus, & ab extremis, & ab intimis, & inter ſe mutuo diſtribuunt, internæ foras, externę intro. Venæ igitur ſectiones facere oportet iuxta hos modos: operamq́ue dare oportet, ut quàm longiſsimè a locis, ubi dolores fieri ſolent, ac ſanguis colligi, ſecemus: ſic enim minime mutatio magna derepēte fiet, & conſuetudinem tranſtuleris, ut ne amplius in eundem locum colligatur.

14 Cæterum Hepatitis uena in lumbo uſque ad magnum uerticulum, inferne etiam uerticulis ſe ingerit, inde ſublimis eleuata per hepar, & per ſeptum tranſuerſum in cor: & hæc quidem recta ad clauiculas procedit. Inde uero aliæ quidem ad collum, aliæ ad ſcapulas, aliæ deorſum reflexæ iuxta uerticula, ac coſtas declinant, a ſiniſtris quidem una prope clauiculas, ex dextris autem in quendam ipſarum locū.

Alia

Alia uerò utrinque deflexa. Alia paulo inferius defle
xa, ubi quidem illa deficit, coſtis ſe ingerit, donec ad
uenam in ipſum cor acceſſerit ad ſiniſtras deflexa.
Infra autem decuruata ad uertebras deſcendit do-
nec perueniat, & inde incipit eleuari, ingerens ſe co
ſtis reliquis omnibus, & hinc, atque hinc ramos iux-
ta ſingulas ſpargens quum una exiſtat, a corde qui-
dem in locum quendam in ſiniſtris magis exiſtens,
deinde infra arteriam, donec conſumatur & perue-
niat eò, ubi hepatitis eleuata eſt. priuſquam autem
eò uenit, iuxta extremas duas coſtas bifida fit, & alte
ra pars hinc, altera inde ad uertebras progreſſa con-
ſumitur. Altera uerò recta a corde ad clauiculas ten
dens, ſupra arteriam eſt, & ab hac (quemadmodum
& ea, quæ iuxta lumbum infra arteriam eſt) in hepar
exilit, partim in portas, & extremitatem, partim in re
liquum conſequenter procedit paulo infra ſeptum
tranſuerſum. Septum autem tranſuerſum hepati ad-
natum eſt, ut non facile ſeparari poſsit.

15 Duplices autem uenæ a clauiculis, alteræ hinc, al-
teræ inde, ſub pectus ad pubem, ac pectinem tendũt,
quò uerò inde, nondum noui. Septum uero tranſuer
ſum iuxta uerticulum infra coſtas, ea parte, qua ren
ex arteria, conſurgit. Arteriæ uero ex rene oriuntur
hinc, & hinc ab arteria neruum habentes. Et hac par
te in recurrente a corde hepatitis deſinit. Ab hepati-
tide uerò per ſeptum tranſuerſum maxime duæ, alte-
ra hinc, altera inde ſublimes feruntur. Multifidæ au-
tem per ſeptum ſunt, & circum ipſum innaſcuntur.
Verùm ſupra ſeptum hæ magis conſpicuæ ſunt.

16 Duę autem craſsi nerui, à cerebro ſub os magni
uerticuli ſuperne, & magis ad gulam, ab utraque ar-
terię parte uterque progrediens, inter ſe committun
tur, ut uni ſimiles exiſtant. Deinde uerticula, ac ſe-
ptum tranſuerſum hic ſunt ubi deſinunt. Et quidam
dubii, ad hepar, & ſplenem ab hac ſocietate tendere
ipſos putauerunt. Alius neruus utrinque ex uerticu-
lis iuxta clauiculam ad ſpinam tendit, ex obliquo uer
ticulorum, & ſe in coſtas ingerit: atque hi quemad-
modum uenæ per ſeptum tranſuerſum meſenteriũ
mihi tendere uidentur, ubi autem hæ deficiunt, rur-
ſus hinc ubi ſeptum exoritur, ab eo continui, ac co-
hærentes exiſtentes, iuxta medium infra arteriam, de
cætero ad uerticula ſe ingerunt, quemadmodum ue-
næ, donec totum ſacrum os pergreſsi conſumuntur.

17 Oſſa corpori ſtabilitatem, & rectitudinem, ac ſpe
ciem exhibent: nerui flexionem, & contractionem,
ac diſtentionem: carnes, & cutis omnium colligatio-
nem, ac conſtructionem. Venæ per corpus diffuſæ
ſpiritum, & fluxum, ac motum exhibent, ab una mul
tæ germinantes. atque hæc una unde oriatur, & ubi
deſinat, non ſcio: circulo enim facto principium non
inuenitur. Cæterum rami, ac germina ipſius, unde pẽ
deant, & qua parte corporis deſinant, & quòd una
his conſentit, & in quibus locis corporis extẽtæ ſunt,
ego declarabo. Circa caput iuxta medium ex obli-
quo circumſita eſt uena lata, & tenuis, non multi ſan
guinis: in cerebrum enim iuxta commiſſuras multæ
tenues uenulæ radices egerunt, & circum totum ca-
put extentæ ſunt uſque ad frontem, ac tempora. Ipſa
autem in rectum extendit retro caput forinſecus
iuxta ſpinę cutẽ, inde uerò circa externam, ac inter-
nam uenam ex his, quæ in iugulis ſunt, demittitur.

18 Vltra aures autem ſubfiſſa a gena forinſecus ten-
dit craſſa. Ab hac in linguam multæ, & tenues pro-
cedunt, excepta ea, quæ ſub linguam, & ſub maxilla-
res dentes fertur. Ipſa autem craſſa per clauiculam
deſcendit ſub ſcapulas: & hac parte ab ipſa germinat
per neruum ſubter ſummam humeri partem, ſiue cu
ticulam, Vena humeralis appellata. Ipſa autem ſan-
guiflua eſt, & ſanguine plena, & ægre curatur, ſi rum
patur, aut conuellatur. Ab altera enim parte neruus
latus ipſam ambit, ab altera chartilago, medium ue-
rò locum ipſa tenet, & pellicula ſpumoſa. Quum igi
tur locus non ſit carnoſus, facile rumpitur, & carnem
circum naſci non contingit. & ſi ſanguis in hanc par-
tem ſubtercurrat, nactus ſpacioſum locum non diſce
dit, ſed induratur: induratus autem morbum, & dolo
rem exhibet. Atque hæc quidem finit, ubi prius dixi.
Illa uerò ſub ſcapulas germina emittit ſub mammas
denſarum, & tenuium, ac uarie implicatarum inter ſe
uenularum, & per humeralem uenam, prætergrediẽs
chartilaginem, ipſam ſubter ſubattingens ad bra-
chium tendit, muſculum in ſiniſtra habens. Dextra
autem ipſa finditur circa humerum, & cubiti ſuper-
nam partem. Inde uerò cubitum utrunque pene-
trans, poſtea manus iuncturam, inde autem defluens
per totam manum uarie uagans radices agit.

19 Cæterum principalis uena iuxta ſpinam ſparſa,
per dorſum, & iugulum, ac guttur, in cor inſeritur, &
de ſeipſa uenam magnam multorum oſculorum
in corde producit: inde uerò in os procedens fiſtulã
facit, quæ ſanè arteria appellatur. per pulmonem trã
ſiens, pauci ſanguinis, ac multi ſpiritus exiſtens: pro-
pter ſpacioſitatem enim, ac raritatem uiſceris, mul-
tis locis per pulmonem deriuatur, cætera uerò char-
tilaginoſa facta eſt. Quapropter ſanè etiam ſi quid in
has uias pulmonis delatum fuerit ex inſuetis, uel in
potu, uel in ſpiritu, ac ſanguinis tranſitu, utpote uenis
talibus exiſtentibus, & uiſcere ſpongiformi, ac mul-
tum humorem ſuſcipere potente, & ſurſum proce-
dente, tum humorum ingreſſorum lex cõſtituta eſt,
tum ſanguis amplius per has uenas non multos con-
tinetur, neque multum conſtringitur, & non cito pro
cedens illabẽtia non educit. Ipſis autem non ſubedu
ctis, ſed intus manentibus, calloſa concreſcit duri-
ties. Sic autem deſtruitur alimenti acceſsio, ac inge-
ſtio; quum hac parte arteriæ capitis acceſſus ad ex-
ternas partes exiſtat.

20 Interceptis uerò tranſitibus per calloſam duriciẽ,
uelocitas, ac difficultas ſpirandi oboritur, quum ne-
que emittere, neque attrahere ſpiritum facile poſ-
ſint. Ex huiuſmodi autem tales morbi fiunt, uelut
ſunt anhelationes, & tabes ſicca. Si uerò humor am-
plior in ipſis conſiſtens præualuerit, ut craſſefactus
ſpiſſari non poſsit: & pulmonem putrem facit, & uici
nas ipſi partes, fiuntque ſuppurati, ac tabidi. Fiunt au
tem hi morbi etiam ob alias cauſſas. Inde porrò hęc
uena pulmonem occupat, & per extremitates duas
magnas intrò conuerſas, ſub ſeptum tranſuerſum ex
tenta eſt ad ſpinam, alba, ac neruoſa, uenulas per re-
liquum condenſatum corpus ſpargens. hinc autem
per uentricula denſis uenulis in ſpinalem medullam
inſeritur, ac inſtar hederę implicatur.

21 Et aliæ quidem uenæ in corpus diſtributæ ex om-
nibus partibus ad ſpinam tendentes, unaquæque,
quod tenuiſsimum, ac ſinceriſsimum eſt colligens,
huc eructat. Hæc uerò uelut præſes impoſita per de-

miſſas plicationes in idem cogit. Inde uerò etiam in renes radices agit, tenuibus, ac fibroſis uenulis iuxta ſpuriam coſtam, hinc autem tendens condenſatur, poſteaque etiam neruoſa fit ad princeps inteſtinum, ac podicem, comprimensq́; muſculos adſtrictorios ipſi inſeritur. In ueſicam etiam, & teſtes, ac adſtites radices agit, multiplicibus implicatis, tenuibusque, ac ſolidis, & fibroſis uenis. Inde uerò craſsiſsima, ac rectiſsima ipſius pars rurſus conuerſa in caulem tranſit, hoc eſt, pudendum. In reflexu autem in illa ipſa adaptatur. Et per pectinem ſupra ſubter cutem uentris, & ipſius ueuæ, procedunt uenæ ad eas, quæ deorſum tendunt, quæ in ſeipſas mutuo deriuantur. Penetrant autem & per pudendum uenæ craſſæ, & tenues & denſę, & curuæ.

22 At uerò in fœminis illa ipſa in uteros tendit, & in ueſicam, ac urinæ meatum. hinc autem rectâ procedit, & mulieribus quidem circa uteros pendet, maſculis uerò circa teſtes diſſeminatur. Ob hanc autem naturam ipſa uena etiam plurima fœcunda, ac genitalia cōcipit: a plurimis enim, ac ſincerſsimis partibus connutrita, paucique ſanguinis exiſtens, ac caua, & denſa inſtar nerui, ac ſpiritu referta, intentaque a pudendo, demiſſas ad ſpinam uenulas cogit: hæ uerò uelut cucurbita medicinali in ſeipſas coactæ, omnia in ſupernam uenam emittunt. Cōfluit autem & ex aliis corporis partibus in hanc, uerū multo maxima pars, uelut dictum eſt, de medulla hac colligitur.

23 Voluptas uerò accedit, uena hac genitura expleta. Quum igitur ſoleat reliquo tempore modici ſanguinis, ac multi ſpiritus eſſe, repleta, & calfacta, & ſemine deorſum confluente, ea, quæ in ſeipſa habet, cōſtringit. Spiritus autem in ipſa exiſtens, & præſens uiolentia, & caliditas, & uenarum undiquaque concitatio, titillationem inducit. Illa autem, quæ a ſeipſa germinauit, per dorſum, & iugulum iuxta ſpinā ſparſa, multis uenulis coſtas intertexit, & uerticula, per carnes alternatim condenſat, ut & probe nutrita, & ſanguine plena exiſtat. Ipſa autem iuxta coxendicē, ac nates meat, per muſculum ſub fœmore ſubmerſa, a natibus uerò iuxta acetabulum femoris iuxta caput in uenam perforata eſt, quæ femori reſpirationē exhibet; trans femur autem, iuxta flexuram ad genu.

24 Alteram uerò iuxta inguina demittit frequētibus radicibus, & ægre tranſeuntem. Hæc uerò per muſculum tendens, & circa genu diſſeminatur, & per oſsis tibialis ſummitatem uenam de ſe fiſtulam cauat, quę medullam nutrit, & deriuatur per infimam tibiam, iuxta pedis illigationem, ac connexionem. Ipſa autē per patellam genu ad interna per tibiæ muſculū ſubmerſa extenditur, & per malleolum implicatur, intus craſſa, & ſanguine plena, atque hic circa malleolum, & tedinem, uenas ægre cognobiles producit, ac inuoluit. Ipſa uero infra ad pedem, ſub ſummum pedem decurrit, & hic ſe implectens, & in magnum digitum innitens, duplam ſanguine refertam uenam ſuperne ſub cutem ex ſummo pede reflectit, & apparet ſanè craſſefacta iuxta externam malleoli partem, ac ſurſum ſpargitur iuxta oppoſitum tibiæ radium. Iuxta ſuram autem uelut fundam facit. Inde extenditur iuxta internam genu partem.

25 Immittit etiam patellę uenas, & iuxta internam patellæ partem, quæ caua eſt, uenam implicat: quam ſi quis doleat; celerrime bilioſum ſeroſum, ac ſanioſum humorem colligit. procedit autem ipſa iuxta internam genu cauitatem. Diſtribuit etiam de ſe in poplites multas implicatas uenas, quæ inde tendentes iuxta neruos ſub femore, radices agunt in teſtes, & in rectum inteſtinum, ac podicem, & circa os ſacrum attenuatæ unitæ circumtenduntur. Illa uerò procedens iuxta internam femoris partem, in inguen tranſit, & per coxendicem ultra ad ſpinam, & lumbum foras ueniens, craſſa, & lata, ac ſanguine plena ſurſum porrigitur ad hepar, & ubi bifidam produxit ſanguine refertam uenam, dextram hepatis extremitatem, ad renem occupat: rurſus uerò ſubter hepar diſperſa in uenam craſſam finditur. Fiſſa uerò in craſsitudinem hepatis inſeritur, & altera quidem ipſius pars in ſuperficie uiſceris extat, in qua eſt fel, habetque multas radices inſtar cirrorum, ac plicationum per hepar diſperſas. altera uerò pars per internas ipſius partes deriuatur.

26 Duæ autem uenæ inter duas latas extremitates explicantur, & una quidem per uertices, ac cutem penetrans ex umbilico effertur. Altera uero premens ſpinam, in renem, ac ueſicam, & pudendum, uelut ancoris iactis inſeritur. Verum ex coxendice incipiens aſcendere ad pubem multas uagabundas producit uenas, & coſtas, ac uerticula ad ſpinam illigat, & propagines ſuas multipliciter per uenas tranſmittit, & inteſtina, ac uentrem inuoluit. Et aliæ quidem a pube ad mammas, & ſupra mentum, & ſummos humeros exporrectæ diuagantur. Alia uerò procedens iuxta craſsitudinem hepatis, ubi fel in fiſtulam coegit, ſurſum ſub ſpinam diſpergitur, per ſeptum tranſuerſum itinere facto.

27 Cęterū uena ex ſiniſtris partibus, in reliquis quidē iuxta eandē naturā, uelut ea, quæ in dextris, radices agit. Verum ex ſiniſtris emergens in hepar non ſe ingerit, ſed in ſplenem inſeritur, iuxta caput, quod in craſsitudine ipſius conſiſtit. Inde uerò internas ſplenis partes ſubit, ipſasq́; uenulis ſanguinolentis inſtar aranearum telæ intertexit. Hic uerò totus ex omento eleuatur, uenulis ex ſeipſo ſanguine plenum ipſum reddens. Quę uerò a capite ſplenis ad ſpinam accedunt, per ſeptum tranſuerſum penetrant. Inde uerò ſurſum & dextra, & ſiniſtra ſub pulmonem extenduntur. Quę autem ſanguine plenæ ſunt ipſum, & in ipſum continuantur. Quæ uerò pauci ſanguinis, & tenues a pulmone intrinſecus procedentes, qui natura exiſtit, utpote ab ipſo emulctę, in cor frenantur circa auriculas ipſius, & in cauitates internas diffluunt. Ingerunt autem ſe, & priores ipſum: etenim in anguſtia tranſitus ſitū eſt, uelut ex omni corpore habenas habens. Quapropter ex omni corpore maxime circa thoracem ſenſus exiſtit.

28 Colorum quoque mutationes corde adſtringente uenas, ac laxante fiunt. Laxante quidem igitur rubicundi colores fiunt, & bene colorati, ac pellucidi: conſtringente uerò, uirides cum pallore, & liuidi. Verum tales euariant iuxta præſentes in unoquoque colores.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Locis in homine.

Argumentum in librum ſequentem.

1 *Corporis principium nullũ, ſed omnia ſimiliter principium & omnia finis. Morborum in toto corpore principium nullum. Corpora ſicciora, morbos magis recipere ac magis dolere à natura, atq; in eiuſmodi corporibus eſſe longiſsimos.*

2 *Partes corporis ſingulæ, alia aliis quomodo morbos faciant. Quomodo ex egeſtione moderata impedita, morbi fiant.*

3 *In curandis morbis, morborum cauſſa quomodo tollendæ. Corpus ſibi ipſi eſſe ſimile, ac ex iiſdem componi. Corporis minima aliqua parte affecta, cur totũ corpus affici cõtingat. Medicinę artis principiũ.*

4 *Auditus, Olfactus, Viſus ratio.*

5 *Viſus vnde nutriatur, & qua ratione extinguatur. Oculorum membranæ tres, & quomodo ex his læſis morbi fiant. Cerebri membranæ duæ.*

6 *De venarum ex capite diſtributione. Vena à capite ad naſum. Venæ temporales. Venæ temporales ſola ſanguine non irrigantur. Venæ temporales cur ſola pulſatiles.*

7 *Viſus vnde turbetur. Venæ aurium. Venæ in renes ac teſtes deſinentes. Sanguinem mingere qui ſoleãt. Venæ humerales. Venæ aliæ a vertice iuxta aures.*

8 *Venæ cauæ diſtributio. Venarum ſectio quæ hominẽ infœcundum facit. Venæ ſplenis. Venæ vtriuſq; manus à vena caua producuntur. Venarum educatio.*

9 *Venarum quàm neruorum morbi leuiores. Natura venis in humore eſt, in carnibus. Neruorum ſubſtantia, eorumq; in corpore ſitus. Neruorum morbi curatu difficiles. Neruis qui morbi familiares. Nerui premũt articulos, & per totum corpus ſunt extenti. Nerui in quibus robuſti & craſſi. Circa faciem & caput non ſunt nerui, ſed fibræ.*

10 *De Suturis capitis, & quòd alia tres, alia quatuor habent. Suturarum multitudo ad ſanitatem vtilis. De Verticulis. Coſtæ ſeptem.*

11 *De Clauiculis. De Scapulis.*

12 *De Cubito ſeu manu. Digitorum articulos faciunt oſſa omnia quæcunque inter ſe committuntur.*

13 *De Coxendicis articulis, qui acetabula dicuntur. De Femore. De Tibiæ oſſe. Molę ſeu patella munus.*

14 *In pedibus & in manibus articuli multi. Oſſium & articulorum idem numerus. Mucus in articulis. Articuli pro muci qualitate vel ſani ſunt vel ęgrotãt.*

15 *Claudicatio quõ à muco in articulis fiat. De Tribus fluxionũ cauſſis. Fluxiones ꝓp frigus & caliditatẽ.*

16 *Humor vĩs calfactus fit tenuior, omneq; cedens fluit.*

17 *Fluxiones aliquando fiunt partibus infernis ſiccis, ſupernis verò humidis.*

18 *De Capitis ſeptem fluxionibus. Fluxiones cur frequenter in thoracem fiant. Laſſitudine cur affligantur, qui à bilis fluxione infeſtantur. Suppurati & tabidi ex bilis in thoracem fluxione. Fluxio in medullam tabis occultæ generatio. Fluxionis in vertebras & carnes notæ. Hydrops à capitis fluxione ad vertebras & carnes.*

19 *Coxendicũ et articulorum ex fluxionib. affectiones.*

20 *De Pituitæ in nares fluxione. De Fluxione in aures. Aures fluxiones quomodo curandæ.*

21 *De variis in oculis fluxionibus, earumq; curatione. Oculi poſt fluxionem ſtatim inflammati. In oculorum fluxione velut lapilli ſubtercurrentes. Fluxio lenta cum pruritu.*

22 *Caput et oculos purgantia medicamẽta. Fluxus mucoſi à carne & oſſe ad oculos curatio. Fluxus mucoſi ad oculos notę, & curatio.*

23 *Capitis in fluxu mucoſo ad oculos ſecãdi ratio. Humoris in viſum ſeu humorẽ purum fluxus curatio.*

24 *De fluxione capitis in thoracem biliosa, notæ. Peripneumonia, Pleuritidis generatio, à capitis fluxione biliosa.*

25 *Peripneumonia morbus periculoſus. Suppurati ex peripneumonia aut pleuritide, non moriuntur.*

26 *Suppuratio quibus de cauſſis cõtingat. Suppuratio ab vlcere lenior. Suppuratio aliquando extra pulmonẽ à ruptura et carne contuſa. Pulmonis aorta.*

27 *Tuſſis & pruritus in pulmone in tabidis vnde.*

28 *Suppurati quomodo cognoſcantur.*

29 *De capitis fluxione in ſpinam notę. Bilis fluxio periculoſa, ſi icterus in oculis accedat. Icterus quomodo in oculis cognoſcatur.*

30 *Pleuritidis curatio. Acetum mulſum, aut acetum & aqua in pleuritide.*

31 *Suppuratis quomodo caput purgandum. Tabidorum curatio.*

32 *De fluxione per gulam in ventrem, & eius curatio.*

33 *Quomodo ex fluxione retro ad vertebras & ſpinam medullę, hydrops contingat, & eius curatio. Fluxiones ad loca vicina deriuanda.*

34 *De coxendicum dolore à fluxione capitis.*

35 *Tabis ex fluxione retrorſum curatio. Lactis infuſum. De ſplene aucto. Splen ex iiſdem floreſcit, & corpus contabeſcit, curatio.*

36 *Cruſtarum circa vmbilicum & in ipſo vſtarum vſus in ſplene floreſcente. De pueri hydropici curatione.*

37 *De Pleuritidis ſiccæ citra fluxum curatione. Pulmo natura ſiccus, & quando gracileſcat.*

38 *Febrium à bile & pituita concluſarum generatio & curatio. Pharmacum bilem ducens in febribus recentibus, præterquàm in quartanis.*

39 *Febrienti cibus non offerendus, neque ſorbitionibus ſubtus aluum ducas. Febrientium potus. Gracilis ac macilentus à febre vſtus quomodo cibandus & curandus. Ex Cammaro in febrientibus potio.*

40 *De Icteri ſiue regii morbi curatione. Cucumeris ſylueſtris radix in balneo Ictericorum. Medicamentis bilem ducentibus in Ictero non vtendum.*

41 *De vlceris ferini curatione & generatione.*

42 *De Angina ſeu Cynanchæ generatione et curatione. Quòd morbi à principio curandi.*

43 De

43 *De Capitis fracturis, earumq; curatione. Oſſium capitis periculoſæ fiſſuræ.*

44 *Febricitantibus caput non purgandum. Pharmaca purgatiua calfaciunt. Atræ bilis uomitus in vulnere lętalis. Tenuis exiſtens & derepente ſubſidēs ab euacuatione detentus moritur. Vlcuſcula in debilibus erumpentia lętalia. Vlcuſcula liuida in de bili enata, mortale.*

45 *A medicamenti potu ægrotantes quomodo curandi. Bilis fluxus ſpōtaneus difficulter ſedatur. Vomitus in vinoſo non ſedandus. Sanguis morbum faciens, dolorem: pituita, ut plurimum grauitatem facit.*

46 *Morbi incogniti quomodo aggrediendi. Morbi in ægrotis fortibus, debilibus autem morbis & contra quo modo curandi. Gymnaſtica Medicinæ contraria.*

47 *Vlcerum & quæcunque ſupra corpus eminent curatio. Fluxioni a capite fluenti vomitus conducit. Antiqui morbi recentibus difficilius curantur. Vlceris calloſi curatio. Pharmacorum tumefacientium & attenuantium vſus. Vlcerum nondum maturorum conſtrictio.*

48 *Triſtes, anxios, & ſe ſtrangulare volentes mandragoræ radix ſanat. Conuulſionis curatio. Febris a conuulſione & a ruptura. Diſtortio manuum & pedum inſaniam facit.*

49 *Venam vrendi ratio. Vena peruſta ſanguinem non emittit. Sanguinis è vena fluxus quomodo auertitur. Coaceruata diductis difficilius curantur. Doloris in capite curatio.*

50 *Medicinę ſtudium longè difficillimum. Medicamentorum facultates non ſemper ex ſua natura æſtimandę.*

51 *Natura in ſingulis permutata ac corrupta, dolores facit. Contraria contrarijs curantur. Similia morbos faciunt, ac eoſdem ſedant. Tuſſis & urina ſtillicidium.*

52 *Vomitus quomodo per vomitum ſedetur. Medicamentorum exhibendorum ratio diuerſa. Corporis debilitas quomodo contingat.*

53 *Calidæ vſus quatenus conducat. Corpus transmutatum parum efficax ac potens eſt. Occaſio in Medicina praeceps eſt. Item quę Medico ſint cognoſcenda.*

54 *Ex cibis ſuperatis neque morbi, neque contrarietas ſit, ex his quæ offeruntur. Medicamenta omnia præſentem ſtatum tranſmouent.*

55 *Medicamenta fortia & debilia pro ægrotorum viribus ſunt exhibenda. Vacuationis modus a figura partis affectæ.*

56 *Aluum ſubducentia. Salſuginoſa calida. Aluum ſiſtentia. Flatus facientia.*

57 *Acida etiam pituitoſa. Aluum ſubducentia. Repletionem facientia maxime pituitoſa. Medicina conſtans ac firma, fortuna non eget. Fortunam ſui eſſe iuris. Scientia imperata facere cogitur, & facile ab induſtrijs aſſequitur.*

58 *Medicinę, Fortuna non eſt opus. Morborum medicamenta manifeſta ac clara eſſe. Fortuna ex Medicina, aut alia quapiam arte non pellenda. De Morbis mulıebribus.*

59 *Vteri omnium morborum cauſſa. Menſes quando non prodeant.*

60 *Menſium fluxus infra deſcendens, et ſurſum aſcēdens. Coxendicum & capitis dolores. Coxendicum, inguinum & capitis doloris, ex impletis ac tumidis vteris curatio. Vteri deſcenſus curatio.*

61 *Vteri aſcenſus curatio. Vterorum auerſorum notę.*

62 *Glandulas ſubditıtias fortes ad vteros formandi modus. Vteri oſculum humore plenum ac tumidum. Vterus in anteriorem partem aduerſus procedens.*

63 *Fluxus muliebris nimius, quomodo ſiſtendus. Coloris menſtruorum ratio. Menſtrua iuniorum & ſeniorum in quo differant.*

1 MIHI quidem uidetur principium corporis nullum eſſe, ſed omnia ſimiliter principium, & omnia finis: circulo enim ſcripto principium non reperitur. Similiter etiam morborũ in toto corpore: quod enim ſiccius eſt, morbos magis recipere, ac magis dolere, a natura ſolet: humidũm uerò minus: morbus enim qui in ſicco eſt, ſtabilitur, & non ceſſat: qui uerò in humido, diffluit, & aliàs aliam corporis partem occupat, & ſemper tranſmigrans requiem facit, & citius quoque ſedatur, utpote non ſtabilitus.

2 Corporis autem ſingulę partes altera alteri, ubi hinc, aut illinc proceſſerit, morbum ſtatim facit, uenter capiti, caput carnibus, ac uentri, & reliquæ omnes iuxta eandem rationem, quemadmodum uenter capiti, & caput carnibus, ac uentri: etenim, quum uẽter egeſtionem moderatam non fecerit, & in ipſum cibus ingeratur; humiditate ciborum ingeſtorum corpus irrigat. Ipſa autem humiditas a uentre obſtructa, aceruatim ad caput uiã facit, & ubi ad caput peruenerit, a naſis in capite non recepta, fluit quocunque cõtigerit, & circum circa caput, & in cerebrum per os tenue, & partim quidem os ipſum ſubit, partim uerò circum cerebrum per os tenue. Et ſi quidẽ in uentrem rurſus peruenerit; uentri morbum inducit. Si uerò ad aliam aliquam partem incubuerit; illi ipſi morbum facit. Ita etiam reliquæ partes altera alteri morbum inducit.

3 Et optimum fuerit ſic curare ęgrotas per has, quę morbos faciunt: ſic enim quàm optime principium ægrotantis qui ſanauerit. Corpus porrò ipſum ſibiipſi idem ac ſimile eſt, & ex iiſdem compoſitũ eſt. Similiter autẽ habet & pa uas, & magnas partes, itemq; infernas, ac ſupernas. Et, ſi quis minimã corporis partem acceptam male afficere uelit; totum corpus affectionem ſentiet, qualiſcunque tandem ea fuerit: propterea quòd minima corporis pars omnia habet quęcunque, & maxima. Inſuper quicquid tandem minima pars pertulerit, ad gentilitatẽ refert, ac tranſfert, unaquæque ad ſuam, ſiue bonum, ſiue malum id fuerit: & propterea corpus & dolet, & lętatur, cum minima gente, quia in minima omnes inſunt partes, & hę ad gentiles ſibiipſis ſingula transferunt, & omnia denunciant.

4 Cęterùm natura corporis, principiũ ſermonis in arte medica, primùm perforata eſt, qua parte audimus; etenim uacua circum circa aures, non aliud inaudiunt, quàm ſtrepitum, & clamorem. Quicquid autem per membranam in cerebrum peruenerit, id liquido, & clare auditur. Ob id etiam foramen ſolum per membranam circum cerebrum extentam eſt. In nares autem non ineſt foramen; uerùm mollis laxitas uelut ſpongia. & propterea per lõgiorem diſtan-

tiam

tiam audit, quàm olfacit; odor enim ab olfactu longe diſpergitur.

5 Et in oculos uenulæ tenues ad uiſum ex cerebro per ambientem membranam feruntur. Hę autem uenulæ uiſum alunt humore de cerebro puriſsimo, qui etiam in oculis apparet. Eædem uenæ etiam uiſum extinguunt, ubi fuerint reſiccatæ. Membranæ autem tres ſunt, quæ oculos cuſtodiunt. Superna quidem craſsior, media tenuior, tertia tenuis, quæ humorem conſeruat. Ex his ſuperna, & craſsiſsima ſi lædatur, ac mutiletur, morbos facit. Media uerò etiam ipſa periculoſa eſt, & vbi rupta fuerit prominet foras, uelut ueſica. Tertia autē tenuiſsima omnino periculoſa eſt, quæ humorem conſeruat. Membranæ cerebri duæ ſunt, altera ſuperna craſsior, altera tenuis cerebrum attingens, non amplius eadem permanēs, poſtquam fuerit uulnerata.

6 Venæ autem tranſeunt ad uerticem per carnem uenientes ad oſsiculum: feruntur & per carnem duæ ex uertice rectà, qua parte ſupercilia clauduntur, & deſinunt ad angulos oculorum. Vna autem a uertice ad naſum fertur, & in utranque naſi chartilaginem finditur. Aliæ uerò duę uenę iuxta tempora feruntur, in medio temporum, & aurium, quæ premunt oculos, & ſemper pulſant: ſolæ enim hæ ex uenis ſanguine non rigantur, ſed auertitur ex ipſis ſanguis. Qui autem auertitur influenti occurrit, & qui quidem auertitur uolens diſcedere, qui uerò ſupernæ influit uolens infra procedere, hic impelluntur, ac diffunduntur, ac mutuo circumagitantur, & pulſum uenis exhibent.

7 Viſus humore de cerebro nutritur. quum autem quid eius de uenis acceperit; fluxione turbatur, & humor ipſe non apparet, & ob oculos moueri ipſi uidentur, aliquando uelut auicularum imagines, aliquādo uelut lentes nigræ, & nihil exacte iuxta rei ueritatem uidere poteſt. Alię duæ uenę in medio aurium, & aliarum uenarum, quæ feruntur ad aures, & premunt aures. Alię duę uenæ ex oſsis concluſione in aures feruntur. Quædam uerò infra ad corpus conuertuntur. Duæ quidem uenæ iuxta tendines colli feruntur & iuxta uerticula, & deſinunt in renes. hę autē etiam in teſtes penetrant: & quum hę affectę fuerint; homo ſanguinem mingit. Alię duæ uenę a uertice ad humeros feruntur, & ſanè humerales uocantur. Alię duæ uenæ a uertice, iuxta aures, ab anteriore colli parte utrinque ad cauam appellatam uenā feruntur. Caua autem uena finitur quidem uelut gula, conſiſtit autem inter gulam, & guttur, ſiue arteriā, ferturque per ſeptum tranſuerſum, & per cor, & inter ſeptum, & finditur ad inguina, & ad femora intrò, & diſparationes in femoribus facit, & ad tibias intus fertur ad malleolos. Hæ & in fœcundum faciunt hominem; quum fuerint ſectę, & in magnos digitos deſinunt. Ex caua autem uena producitur quædam in ſiniſtram manum, fertur autem ſubter ſplenem ad ſiniſtri lateris mollitudinem, unde ſplen propagatur per omentum, & finem ſortitur ad thoracem. Producitur autem iuxta ſeptum, & cum humerali committitur ſubter cubiti articulum, atque hęc ſplenis gratia ſecatur. Alia etiam ad dextram manum eodem modo a caua producitur. Communicant autem omnes uenæ, & confluunt inter ſe mutuo, & aliæ quidem ſibiipſis per ſe committuntur, ac coincidunt: aliæ uerò per uenulas a uenis extentas. Quæ autem carnes nutriunt, ea parte inter ſe confluunt.

9 Et quicunque morbus a uenis oritur, leuior eſt, quàm qui a neruis: diffluit enim una cū humore, qui in uenis ineſt, & non quieſcit. Et natura uenis in humore eſt, in carnibus. Nerui autem ſicci ſunt, & uentriculos, ſiue cauitates non habent, & ad oſsi conſiſtunt, & maxima ex parte ab oſsibus nutriuntur. Nutriuntur & a carnibus, & colorem, ac robur inter oſſa, ac carnem medium habēt: & humidiores quidem ſunt, ac carnoſiores, quàm oſſa: ſicciores autē, ac magis oſſei, quàm carnes. Quicunque autem morbus in ipſos peruenerit, roboratur, & quieſcit in eodem loco, & difficile eſt ipſum educere. Maxime uerò impetunt ipſos diſtentiones, & alii morbi, a quibus tremor corpus occupat, & qui tremere ipſum faciunt. Nerui autem premunt articulos, extentique ſunt per totum corpus. Robuſti autē maxime, & ſemper craſſiſsimi ſunt in illis corporis partibus, in quibus pauciſsimæ carnes ſunt. Et corpus quidem omne neruis plenum eſt. Verum circa faciem, & caput non ſunt nerui, ſed fibrę conſimiles neruis: inter oſſa, & carnes tenuiores, & ſolidiores.

10 Capita ſuturas habent, alia tres, alia quatuor. Et quæ quidem quatuor habent, his ſunt utrinque iuxta aures, & tertia ab anteriore, quarta a poſteriore capitis parte. Sic quidem in capite quod quatuor habet. In eo uero quod tres, iuxta aures utrinque ſunt, & ab anteriore parte tertia: poſteriore uerò parte ſutura nulla eſt, uelut in eo, quod quatuor habet. Saniores autem capite ſunt, qui plures ſuturas habent. Inter ſupercilia os deſcendit, ac tranſit, & mandibularum clauſura in medio mento, & ſuperne ad caput eſt. Verticula alii plura, alii pauciora habent. Qui pauciora habent, his duodeuiginti ſunt: horum alia ſurſum ad caput, alia deorſum ad ſedem tendunt. Coſtę ſeptem a poſteriore corporis parte, ad uerticula cōnectuntur, anteriore parte in pectore inter ſe committuntur.

11 Claiculæ articulos habent, alios in medio pectoris iuxta guttur, atque hic coarticulatæ ſunt, alios uerò ad humeros, reclinatos ad ſcapulas, qui humeris ſemper adhærent. Scapulæ uerò ad membra brachii, ſiue totius manus coarticulantur, incumbentes in ipſum os, quod in membro eſt. Iuxta os autem appendices duæ prodeunt, altera intrinſecus, altera forinſecus, quę ad ſcapulas oſsi aduaſcentes, infra coarticulatæ ſunt. Quæ uerò in cubiti flexura ſunt, infra quidem radio coarticulatæ ſunt, iuxta os natura cauū exiſtens, ſupra autem radium paululum, in cubiti gibbum. & tunc tum os, tum radius in idem commiſſa, articulum in cubiti gibbo faciunt. Iuxta ulnam uerò appendices prodeunt tenues ualde quatuor, duę ſurſum, duę deorſum: & ad cubiti gibbum quidem duæ appendices conſiſtentes, ſupra ex oſſe hærent, hæ cum oſſe cohęrentes, iuxta oſsis articulum in cubiti gibbum coarticulantur.

12 Quę uerò infra ſitę ſunt, & intus reclinatę, hę utręque committuntur ad radium ex ſupernis a membro procedentem, & intus ad membrum coarticulantur, & radium appellatum faciunt hę ſibiipſis intus in cubito commiſſę. Infra autem ad manum os articulum habet. Appendices uerò hac parte tenerę exiſtentes duę quidem non exeunt in articulum. Superna autē,

& in-

& inferna cum oſſe coarticulantur ad manum. Cæterùm manus articulos multos habent. Quæcunque enim oſſa inter ſe committuntur, omnia articulos faciunt. Digiti articulos habent multos, unuſquiſque tres. Vnum ad unguem, in medio unguis, & nodoſæ prominẽtiæ: alterum in ipſa nodoſa prominẽtia, qua parte etiam digitos conflectunt: tertium qua parte digitus a manu exoritur.

13 At uerò in coxendicibus articuli duo ſunt, quę acetabula appellãtur, & femora in hos inarticulata ſunt. Iuxta femora autem appendices duæ protenduntur, altera intus, altera foris, & in articulum neutra procedit, neque ab altera parte, ſed ad os ad femur inſeruntur. Femur autem ſuperne ubi in acetabulũ ingruit, bifidum eſt huiuſcemodi bicipitate. In ea quidem parte, quæ intro inclinata eſt, in ſummitate rotundũ eſt, ac leue, quæ etiam in acetabulum ingreditur. Altera autem bicipitatis pars exterior, magis foras, prominet, & inferius apparet ad nates, & coxendix appellatur. Ad genu uerò os femoris taliter biceps eſt. Bicipitio autẽ huic os tibia appellata, uelut in cardine adaptatum eſt, ſupra adaptatum autem Mola, ſiue patella incumbit, quæ humiditatem a carne in articulum expaſſum deſcendere prohibet. Iuxta tibiam autem appendices duæ procedunt, quæ inferne ad malleolos pedis finiunt, ſuperne ad genu, non autem peruenuint ad articulum.

14 Ad pedem uerò tibia iuxta malleolos articulum habet, & alium infra malleolos. Et in pedibus articuli multi, quemadmodum & in manibus ſunt: quot enim oſſa, tot ſunt articuli, & in digitis pedum eodẽ numero ſunt, ac pari modo habent. Articuli inſuper multi in corpore parui ſunt, non ſimiliter omnibus, ſed alii aliis. Hi autem qui ſcripti hic ſunt, omnibus ſimiliter habent. Aliæ etiam uenæ aliis ſunt, ſed non memorabiles. Mucus omnibus a natura eſt, & quum hic purus fuerit, articuli ſani ſunt, & bene moueri poſſunt, utpote lubrici inter ſeipſos. Labor autem, & dolor fit, ubi a carne humiditas fluxerit uitioſa. Primum enim articulus ſtabilitur, non enim lubrica eſt humiditas, quę de carne influxit. Deinde ut multa, & ualde ſparſa, & ex carne non irrigata, ſemper reſiccatur, & ut multa exiſtens, & articulo ipſam non capiente, effluit: & male ſtabilita eleuat neruos, quibus articulus colligatur, ipſosq; inconnexos, ac diſſolutos facit. Et propterea claudi fiunt, quum hoc magis fit: magis: quum minus; minus.

15 In uentrem porrò ea, quæ comeduntur, ac bibuntur; procedunt. Ex uentre autem, fibræ in ueſicam, qua parte humorem percolat, extentæ ſunt. Fluxiones, & perfrigerata ualde carne, & percalfacta fiunt, ac ſuperinflammata. Fluxiones propter frigus fiunt, quũ caro in capite, & uenę tenſæ fuerint. Hę.n. horrẽte carne, & ad anguſtias peruenientẽ, adſtrictaq; ac excludẽtes, humiditatẽ exprimunt. Et ſimul carnes ipſæ contra exprimunt, ad anguſtias peruenientes: & capilli ſurſũ erecti fiũt, utpote ſimul undiquaq; fortiter cõpreſſi. Quicquid igitur inde expreſſũ fuerit, id ipſum quocũq; contigerit, fluit. Fluit aũt & ꝑ caliditatẽ, quũ carnes rarefactæ tranſitus præbuerint, & humor calefactus tenuior redditus fuerit: oĩs.n. humor calefactus tenuior fit, & omne cedẽs fluit: maxime uerò ubi ualde fuerit inflammatũ, ꝑ hãc fluit cauſam.

16 Carnes ualde plęnæ factæ quũ capere nõ poſſunt; fluit humor, ꝙ capi nõ potuit: fluit aũt quocũq; cõtigerit. Vbi uerò ſemel fluidæ factæ fuerint fluxiones; diffluunt ad locum, quò tandẽ contigerit, donec tranſitus fluxionis cõpreſſi fuerint ꝑ gracilitatem. Quũ autem corpus fuerit reſiccatum, & alioqui corpus ipſum ſibiipſi cõicans ſit, etiam quum ſiccum eſt, diducit, & concipit, ac ducit, ubicunq; humor tandem obtigerit: ducere autem ipſum non difficile eſt, utpote corpore uacuo, & non intumeſcẽte, præ gracilitate.

17 Aliquando autem infernę partes ſiccę fiunt, ſupernæ uerò humidæ. Magis autem ſuperna uaſa humida ſunt: uenæ.n. plures ſupra ſunt, quàm infra, & carnes in capite minori humiditate opus habẽt. Ducit itaq; ſicca corporis pars humiditatẽ ex capite: & ſimul trãſitus magis ducenti patęnt, quàm ei, quę ducitur: nam ipſi tranſitus, utpote ſicci exiſtentes, eam ſibi lucrifaciunt; & ſimul humores a natura deorſũ procedere ſolent; ſi uel modica quædam neceſſitas contingat.

18 Fluxiones de capite ſeptẽ ſunt, in nares, in aures, in oculos, atq; hę ex capite fluxiones ob oculos conſpicuæ exiſtunt. Poſtquam autem in thoracem fluxerit prę frigore; bilis fit. Magis autẽ in thoracem præ frigore fluit; propterea ꝙ facilis eſt fluxio ad guttur, utpote nõ contectum. Prę frigore uerò a bile infeſtati, propterea laſsitudine affliguntur; quia carnes quũ bilem habuerint, nõ quieſcunt, ſed concutiuntur, & concuſſæ laborant, ac delaſſantur, utpote uelut in itinere faciendo cõcuſſæ, & ſuppurati fiunt; quũ in thoracẽ fluxerit, itemq; tabidi. Quũ uerò in medullã fluxio cõtigerit; tabes occulta, ac inconſpicua oboritur. Quũ aũt retro ad uertebras, & in carnes defluxerit; hydrops fit. Id quod ex hoc cognoſcere datur. Siccæ .n. anteriores partes ſunt, caput uidelicet, & nares, ac oculi: & oculis amplius hebetudo accedit, fiuntq; cũ uirore pallidi, itemq; reliquũ corpus: & nihil expuit hõ, etiamſi multum fluat: fluxus.n. per mediã carnẽ retro fluens, & ab anteriore auerſus, anteriores partes ſiccas facit, poſteriorum uerò carnẽ irrigat, & magis eã, quæ intus eſt ad uentrẽ, quàm quæ foris eſt ad naſum. Et propterea corpus foris magis ſolidũ eſt, quã intus, & anguſtiores meatus, ac foramina habet. Quare ſanè quũ tenuia ſint foramina; cõſtringuntur, ipſaq; ſibiipſis medẽtur, & fluxus nullus hac tranſire põt. Intus uerò foramina ampliora ſunt, & intermedia tenuiora habẽt: fluxus uerò utpote ab altioribus procedẽs, & tenuia impedimẽta contra ſe habens, influit, & carnes humiditate replet. Sed & humiditas a cibis in idẽ procedẽs corrũpitur. corrupta aũt ipſa ꝑ ammixtione, & ſimul cũ ipſa ea, quę a capite defluit, corpus nutriũt. Carnes uerò multo humore nutritę, & morboſo augeſcentes, hydrope plenæ ſunt.

19 Si autẽ modicus fluxus fuerit; coxendicũ & articulorũ diuturnã affectionẽ facit, ubi fluere ceſſauerit: nã ut modicus, & undiquaq; ab oĩbus fortioribus depulſus, ad articulos refugiũ facit. Fiũt ꝑterea articulorũ, ac coxendicum affectiones, a talibus morbis ſanatis, quũ morbũ quidẽ efficiẽs ſanatur, in carne uerò quid relictũ fuerit, cui nõ ſit exitus, neq; ſurſus intrò, neq; foras, ſed ad cutẽ egreſſum tuberculũ utiq; fecerit, fugit aũt in id, quod cedit, articulos uidelicet, & aut articulorum, aut coxendicum affectiones inducit.

20 Si porrò intumuerint nares, & pituita plenę fuerint, atq; ea cõpacta; oportet pituitam cõpactam, ac congelatam attenuare aut fomentis, aut medica-

mento,& nõ auertere:ſi enim fluxus auerſus aliò procedet;omnino maiorem morbum faciet. Quum uerò in aures fluxerit;primùm dolorem exhibet:uiolẽter enim procedit.dolorem autem exhibet,donec in fiſtulam redactus fuerit. Vbi autem fluere conſueuerit;non amplius dolorem facit. Ei uerò,quem dolor affligit,medicamentum natura calidum, tepidum factum & netopo dilutum, infundendum eſt, & retrò cucurbita medica affigenda,ſi ſiniſtra auris doluerit; ad dextram:ſin dextra;ad ſiniſtram:non autem ſcarificando pertundere oportet, ſed ut trahat ſolum ſinenda eſt. Si uerò per hoc dolor non ſedetur;frigefacientia a natura frigida infundantur, & medicamentum potandum præbeatur, quod ſeceſſum deorſum faciat, ſurſum autem non; quandoquidem uomitus non auxiliatur. & de cætero frigidis utendum eſt, & ſemper non ſanantem uariare oportet modum. & ſi quidem peius reddiderit malum; ad contrarium te conuerte: ſi uerò ad ſanitatem tendat; omnino nihil ab his,quæ adhibentur auferre oportet,neque quicquam aliud addere, aut apponere. Si uerò iam in fiſtulam redactus fuerit, & multa purulenta ſanies fluxerit,quæ graueolens ſit;ſic facere oportet. Spongiã ſiccante quopiam ſicco medicamẽto imbue, & in aurem quàm penitiſsime inde: & in nares purgatorium medicamẽtum mitte;quò ea, quæ prius in aures fluebant, in nares ferantur, & non id, quod morboſum eſt, in caput rurſus recedat.

21 Cęterùm ubi in oculos fluxio proceſſerit;oculi inflammantur,& tument. Sic autem affectum hominẽ medicamẽto liquido, aut ſicco iſperſilli curare oportet. Si uerò ſtatim inflãmati fuerint;nihil omnino illine, ſed aut fortiſsimo quàm infime urito, aut alio quopiam aluum ſubducente medicamento attenuato,uitando ne uomitum facias. Si uerò uelut lapilli ſubtercurrerint; medicamentum illines quod plurimam lachrymam ducere poteſt,& reliquum corpus humectabis,ac tumidum facies;quò oculi humidiores fiant, ac colluantur; ut lachrymam adſtrictam,ac compactam decurrere facias. Quum autem in oculos paulatim fluxerit, & pruritum fecerit; ſic affectũ molli medicamento illines, quod ſiccare poteſt, ſimulque modicam lachrymam ducere, & ad nares medicamentum adhibebis,aut ſingulis diebus,aut alternis eodem utens. Sit autem tale medicamentum, quod nõ plus, quàm acetabulum per nares deducat, idque paulatim: quod uerò oculis adhibetur, reſiccet, ut quod oculorum pharmacum reſiccarit, ac obſtruxerit,idipſum ad nares feratur.Medicamenta caput purgantia,quę quidem fortia ſunt, a toto capite ducunt: quæ uerò debilia,ab oculis, & hinc a uicinis naſo partibus.

22 Si autem a carne,& oſſe,muco inter os,& carnem ſubſiſtente,fluxus ad oculos fiat;ex hoc manifeſtum fit,quòd inde profluit.Cutis in capite compreſſa cedit,& ulcera in capite enaſcũtur, & oculi lachrymãtur, & palpebræ non exulcerantur, nec mordax eſt fluxus,nec uiſum hebetat, ſed homo ipſe acutius uidet: fluxus enim non eſt ſalſus, utpote non de cerebro, ſed magis mucoſus. Hunc ſic ſanare oportet. Medicamẽto caput purgandum eſt non forti,& corpus attenuandum, & cibis & medicamentis infra corpus ſubducentibus; donec attenuato corpore fluxus reſiccetur,aut medicamẽto in nares indito emoueatur. Verùm ad ipſos oculos nullum pharmacum adhibendum eſt.

23 Si uerò neque ſic ſanus fiat; caput ſecare donec ad os perueneris oportet,non ſuperficialibus,neque tranſuerſis,aut obliquis fiſſuris,incuſsis uſquequo ad os ipſum pertigeris: frequenter autem ſecare oportet, ut compactus humor citius prodeat per ulcera effluens: & ſimul ut frequentes ſectiones, extenſionem carnis ad os faciant. Sic mederi oportet;ſi huic hoc modo res ſuccedat. Si uerò hæc non commoda fuerint,& fluxus non eluitur,ut elutus acutè cernere faciat, ſemper ab incumbente oculi magis ſplendeſcẽtes fiunt,& acutus uiſus hominis extinguitur. Si in uiſum, in humorem purum cruentus aliquis humor ingrediatur;huic uiſus intra oculũ non rotundus eſſe apparet:propterea quod in quocunq; ineſt cruentus humor, idipſum non apparet. huic itaque deficit, ut uiſus rotundus appareat,& ante oculos aliqua moueri ipſi uidentur,& nihil reuera uidet. Huius uenas uiſum premẽtes exurere oportet,quę uidelicet ſemper pulſant,& inter aurem,ac tempora conſiſtunt. & ubi has obturaueris; oculis pharmaca, quæ humectant adhibe,& lachrymam quàm plurimam prolecta;quò id,quod in oculis compactũ eſt.& morbũ facit,eluatur. Si uerò oculus rumpatur; mollibus medicamentis,& acerbis utẽdum eſt,ut ulcus adſtrictum in anguſtum coeat, & cicatrix tenuis fiat. Si aũt adhuc humoribus plenus fuerit;lachrymare oculo conducit.

24 At uerò quum in thoracem fluxerit,& bilis fuerit; ex hoc manifeſtum fit. dolor lateris mollitudinẽ occupat, & clauiculã eiuſdem partis, & febris adeſt,& lingua ſuperne pallida,ac uiridis fit,& excreat compacta. huius morbi periculum ſeptima,aut nona die inſtat. Alia bilis. Quum ambo latera doluerint,reliqua autem ſimilia uelut in priore fuerint; hæc quidem peripneumonia eſt,illa uerò pleuritis. Hæ autẽ propterea fiunt. Quum in pulmonem fluxerit ex capite, per guttur, & aortas appellatas appendentes partes pulmonis, pulmo tanquam natura rarus, & ſiccus trahit in ſe humorem quantum eius capere poteſt,& ubi influxerit maior fit: & ubi quidem in totum fluxerit extremitas eius maior reddita utrunq; latus contingit,& peripneumoniam pulmonis appellatum morbum, facit. quum uerò alterum tantum; pleuritis,id eſt,coſtalis morbus fit.

25 Peripneumonia multo perículoſior eſt, & dolores multo fortiores ſunt, qui ad laterum mollitudinem,& ad clauiculas tendunt, & lingua multo uiridior, ac pallidior, & fauces prę fluxione dolent, & laſsitudo foris occupat, & ſpiritus ſexta, aut ſeptima die corripit. hunc ſi non ſeptima die febris dimiſerit; moritur,aut ſuffocatur, aut utrunque. Si uerò nona die; duabus diebus interpoſitis, corripiat, ut plurimum etiam hic aut moritur,aut ſuppuratus euadit. Si uerò duodecima die,ſuppuratus fit. Si quarta & decima,ſanus fit. Et quicunque præ peripneumonia aut pleuritide ſuppurati fiunt, non moriuntur, ſed ſani fiunt.

26 Suppurati ut plurimum fiunt, quum fluxus in idẽ, uelut in bile contingit, ſed in bile quidem multum defluit: &, ubi defluxit; ſedatur. Suppuratis uerò minus defluit, & non ſedatur. Fiunt etiam ſuppurati, quum minus excreant, quàm influit in pulmonem: hoc enim, quod in pulmone conſiſtit,

& quod

& quod influit, pus fit. Pus in pulmone,& in thorace conſiſtens, ac congregatum ulcerat,& putrefacit. & poſtquam exulcerata fuerint; ab ulcerato influit, & quum excreat, caput ſimul concuſſum magis fluit, ſimulque ex ulcerato in thorace, ac pulmone magis fluit,& ulcera agitata refringuntur: ut etiam ſi fluxus a capite ceſſet, is, qui ab ipſis ulceribus venit; ſufficiẽs ſit morbum facere. Fit prçterea etiam ab ulcere ſuppuratus,& leuior hic morbus exiſtit. Fit etiam extra pulmonem, maxime quidem a ruptura, & ubi caro contuſa fuerit: iuxta hanc enim pus congregatur, & cõgregatum fluctuat, ſi quis corpus cõcutiat, & ſtrepitum facit: & hæc uruntur.

27 Tabes autem fit, quum in idem uelut in ſuppurato, fluxio fit per guttur, & appendentes pulmonis partes, appellatas aortas, quæ pulmonem, & guttur continent, ac coniungunt. Fluit autem in pulmonem frequenter, & paulatim, & humiditatem in pulmone non multam facit: reſiccatum enim id, quod influit, & in gutture compactum, utpote quod non eluitur, ſed paulatim influit, ac detinetur, tuſsim excitat, & in aortis, id quod influit detentum, utpote quum anguſta foramina aortæ habeant, anguſtum ſpiritui locum exhibet. & talem ſpiritum habere facit, qui uelut defectus ſemper reſpirare concupiſcit. Et in pulmone uelut non uehementer humido exiſtẽte, pruritus contingit. Quum uerò multum de capite fluxerit; pruritus in pulmone non fit: multum enim eſt, quod in ipſum influit,& ſuppurati ex his tabidis ſiue phthiſicis Græcè appellatis fiunt, ubi corpus humectius factum fuerit: & contra ubi ſiccius fuerit factum, ex ſuppuratis tabidi.

28 Suppurati hoc modo cognoſcuntur. Lateris mollitudinẽ a principio dolor occupat. Quum uerò iam pus collectum eſt, & dolor ſimiliter habet, & tuſsis fit,& pus excreat,& ſpiritus corripit. Si uerò nõdum erupit pus, in lateris mollitudine nõ cõcutitur, & uelut in utriculo ſtrepitum facit. Si uerò horum nihil adſit, ſuppuratus autem ſit, ex his coniectare oportet. Spiritum multum habet, ſubraucoſiusque loquitur,& pedes, ac genua intumeſcunt, magis autem ab ea lateris mollitudinis parte, in qua pus eſt,& thorax concuruatus eſt,& membrorum diſſolutio fit,& ſudor per totum corpus diffluit,& aliquando ſibiipſi uidetur calidus eſſe, aliquando frigidus, & ungues circuntenſi ſunt,& aluus calida fit: ex his ſuppuratus cognoſcere oportet.

29 Porrò quum retrò in ſpinã fluxio proceſſerit; huc tabes fit eiuſmodi. Lũbos dolet,& anteriores capitis partes uacuæ uidẽtur ipſi eſſe. Bilis autẽ periculoſa eſt; ſi icterus ſiue regius morbus in oculis accedat, & ĩ unguibus liuiditas ſi fiat: & ſi corpus ulcera habeat, & partes circa ulcera liuidæ ſint, & quum ſudor non toto corpore erumpit, ſed una aliqua corporis parte, & quum febre adhuc exiſtente excreat æger pallidum uiride, aut ſi dum adhuc in pulmone ineſt pallidum uiride, excreatio ceſſet. Sic autem quum ineſt, & non ineſt, cognoſcere oportet. Quum ineſt: in faucibus reſpirantis ſtrepit,& ſpiritus periculoſus eſt,& ſingultus adeſt: & febris, diſcedit excreatione adhuc in pulmone hçrẽte,& aluus debili iam exiſtenti ſeceſſum facit. Hæc pleuritidis,& peripneumonię periculoſa indicia exiſtunt.

30 Cæterũ pleuritidẽ hoc modo curare oportet. Febris ſedanda non eſt per ſeptẽ dies. Potu utendũ aut aceto mulſo, aut aceto & aqua. hæc aũt q̃ plurima offerre oportet; quò humectatio fiat, eaq́; facta excreationẽ faciat: & dolor ſedãdus eſt calfactoriis medicamentis,& abſorbendũ dandum eſt quicquid excreationẽ facit,& balneis utendũ quarta die. quinta autẽ, & ſexta oleum illinendũ eſt. ſeptima lauandum eſt; ſi febris dimittere nõ uelit; quò præ balneo ſudor cõtingat. Inſuperq́; & quinta,& ſexta fortiſsimis utendũ eſt excreatoriis medicamentis; quò ſeptimã diem quàm facillime tranſigat. Si uerò neq; ſeptima die febris ceſſet; nona ceſſabit, ſi non aliud quid periculoſum accedat. Poſtquam autẽ febris dimiſerit, ſorbitiones quàm debiliſsimæ offerantur. Si uerò euacuatio oboriatur, ſi quidem iuuenile adhuc eſt corpus; potus auferendi ſunt. Si uerò febris dimiſit; triticeis ſorbitionibus utaris. Et eodem modo peripneumoniam curato.

31 At uerò ſuppuratis, caput purgare oportet, nõ fortibus medicamẽtis, ſed paulatim auertere in nares,& ſimul edulíis uentrẽ ſubducentibus uti. Et quũ principiũ morbi nondũ eſt; ſed eò fluxus uertitur, ac uergit, excreationẽ facere,& tuſsim excitare,& medicamentis infuſilibus in nares uti,& cibis ſimul ingeſtis. Quum aũt excreationẽ facere oportet; pluribus cibis & ſalſis, ac pinguibus utendũ eſt, & uino auſtero. & quum ſic habet tuſsis inducẽda. Tabidos item eodẽ modo, quod ad reliquã attinet, curabis: præterquam ꝙ cibi non multi ſimul ingerendi ſunt,& obſonia nõ plura, quàm cibaria frumentacea,& uino inter edendum utendum eſt aquoſo, ut ne calfaciat, & corpori debili exiſtenti caliditatem exhibeat,& ſimul ambo calfaciant in eodem tempore, & caliditate multum fluxum inducant.

32 Quum porrò per gulã fluxus in uentrem proceſſerit, morbus infrà fit, aliquando & ſuperne. Huic ſi quidẽ in uẽtre dolor inerit; ſubducendus eſt primũ medicamẽto, aut ſucco: deinde pharmaco fortiore utendũ eſt, cibis uerò aluũ ſubducẽtibus, donec dolor perſeueret. Vbi uerò dolor ſedetur: cibis ualidioribus utatur. Eodem modo, ubi morbus multos dies hæſerit, curabis. Si uerò debilis fuerit, & præ imbecillitate hæc offerri non poſsint; primũ quidem ptiſanæ ſucco ꝑ clyſterem infuſo, aluus eluẽda eſt, pòſt ubi per hũc purgaris, aliquo ex adſtringentium numero.

33 Quum autem retrò in carnem iuxta uertebras fluxus illapſus hydropẽ fecerit; ſic mederi oportet. Caro in collo inter uenas cruſtis tribus uratur.&, ubi uſſeris; conſtringatur,& cicatrices quàm tenuiſsimę inducantur. &, ubi fluxum obturaris; medicamentum in nares adhibe; ut eo uertatur,& aliud rurſus, donec auertatur. & anteriores quidem capitis partes calfacito, poſteriores uerò perfrigerato. Et, poſtquã anterioribus capitis partibus excalfactus fuerit; cibos edat quam pituitoſiſsimos, ac minime uentrẽ ſubducẽtes; quo fluxionũ meatus in anteriore capitis parte, quàmmaxime dilatentur. Poſtea, ubi obturaris,& auerteris influxionem, ſi quid prius quàm curaris fluxum, in corpus peruenerit; ſic mederi oportet. Si quidem magis ad cutem ſeceſſerit; externis partibus fomentum adhibebis: ſi uerò intrò ad uentrem, foris autem non conſpicuum ſit; medicamentum bibendũ dabis: ſi uerò in utranque partem; ab utraque detrahes. Verùm hoc ſtudio habere oportet, ut proximũ

exitum facias, ſiue inferne, ſiue ſuperne, aut etiã alia aliqua corporis parte, ubi exitus ſunt.

34 Quum coxendicum morbus a fluxione fiat; cucurbitam medicam affigere oportet, & foras trahere, & non ſcarificando pertundere: & calfactoriis medicamentis in potu exhibitis intus calfacere; quò exitus fiat tum foras ad cutem per cucurbitæ tractionem, tũ intus ad uentrem per caliditatem: nam quum obturatus fuerit fluxus, & non habeat, quò iter faciat; uiam ad articulos facit, & in id, quod cedit, influit, & ſic coxendicum morbum inducit.

35 Tabes ex fluxione retrorſum. Qui hac affectus eſt, ei caput eſt purgandum debili medicamento, donec fluxus auertatur. diæta autem utere, uelut in tabe ſuperiore. Medicamentum potandum præbe Elaterium deorſum purgans, & inferne aluum lacte infuſo elue. de cætero fomentis utere.

36 Quum ſplen præ febre magnus factus fuerit: fit autem, quum corpus attenuatur: ex iiſdem enim, & ſplen floreſcit, & corpus contabeſcit. Quum autem corpus tenue fuerit, & ſplen floruerit, & omentum ſimul cum corpore attenuatum fuerit; pinguitudo in omento colliqueſcit. Vbi uerò uaſa pinguitudine uacua facta fuerint, & a ſplene florente, ac augeſcente in omentum defluxerit, utpote uicinum ualde exiſtens, & ut uaſa hãbens, eaque uacua excipit. & ubi morbus ſemel in corpore factus fuerit; ad id, quod eſt morboſum, uertitur: niſi quis probe diſponat, ac curet: nam etiam ſi quis bene tractet, periculo nõ uacat. Hunc ſic ſanare oportet. medicamenta in potu exhibenda ſunt, quæ aquam purgent, & edulia quàm pituitoſiſsima offerẽda. Si uerò neque ſic leuior fiat; inurendæ ſunt cruſtæ quàm tenuiſsimæ, & quàm maxime in ſuperficie; quò aquam continere poſsis, circũcirca umbilicum, & unà in umbilicum, & emittere ſingulis diebus: quũ enim morbus periculoſiſsimus ſit, in his periclitari oportet. Si enim ſucceſſerit; ſanũ facies: ſin minus; quod etiã aliàs futurũ erat, idipſum perpetitur. Cęterũ in puero hydropẽ ſic curare oportet. Partes tumidæ, & aqua plenæ aperiendæ ſunt ſcalpello, & frequenter, ac parum educendũ eſt. Educendum autem eſt a ſingulis corporis partibus, & fomentis utendum, & ſemper locum apertum unde eduxeris calfactorio medicamento illines.

37 Pleuritis ſicca citra fluxum fit; quum pulmo ualde exſiccatus fuerit præ ſiti neceſſaria: pulmo enim natura ſiccus exiſtens, ubi amplius quid, quàm pro natura ſiccatus fuerit; gracilis fit, & impotens redditus & ad latus præ impotentia reclinatus; latus contingit. &, poſtquam contigerit ipſum humidum exiſtens; cohæret, & adglutinatur, & pleuritidem, hoc eſt, lateris morbum facit. Tunc uero & dolor fit in latere, & in clauicula, & febris, & album excreat. hunc multis potibus curare oportet, & lauare, & doloris medicamentum præbere, & alia, quę excreationem faciunt. hic in ſeptem diebus ſanus fit, & morbus minime periculoſus eſt, & cibos præbere non oportet.

38 Febres porrò propterea fiunt, quum corpore ſuperinflammato carnes intumuerint, & pituita, ac bilis concluſa quieuerint, & neque refrigeretur quiequam, neque exeat, neque moueatur, neque aliud quid ſubeat. Quum itaque laſsitudo occuparit, & febris, ac repletio; lauare multa aqua oportet, & oleo illinere, & quàm maxime calfacere; quò caliditas aperto corpore præ ſudore egrediatur. conſequenter autem hæc facienda ſunt per tres, aut quatuor dies. &, ſi non ſedetur, ac ceſſet; pharmacum in potu exhibendum eſt, quod bilem educat, & febris perfrigeranda eſt, præterquam ſi quartana exiſtat. Medicamentum tamen, donec corpus floridum eſt, ne propinato; non enim uacuantur, niſi parum, utpote corpore turgente. Quum autem gracile, ac macilentum fuerit; tunc bibendum exhibe, & euacuabitur.

39 Febrienti cibum ne offeras, neque ſorbitionibus ſubtus aluum ducas. In potu dabis aquam calidam; & aquam mulſam, & acetum cum aqua. hæc autem quàmplurima bibat: ſi enim non frigidus ingreſſus fuerit potus, calidus exiſtens, ac manens; ex corpore ægroto detrahet, & uel per urinam eiiciet, uel exſudabit. Vndiquaque autẽ apertum, & reſpirans, ac motum corpus, id quod conducibile eſt, faciet. Quum uerò gracilem exiſtentem febris urat; manifeſtum eſt, quòd non propter corporis tumorem febris occupet: &, ſi non ceſſet; nutrire oportet, ac tumidum facere. &, ſi neque ſic conducat; palàm eſt, quòd non oportuerit febrem inducere. Hunc itaque medicamentum potare oportet, quod educat, qua parte febris magis hæret, ſiue ſuperne, ſiue inferne. &, ſi quidem ſuperne hęreat; ſuperne: ſin inferne; inferne. Nihilo autem minus oportet etiam debiles fortia medicamenta potare, ſed ſimiliter: aut ſolum ſic, ut fortibus quidem forte, debilibus uerò debile exhibeas. Ardores uerò potionibus, & ſorbitionibus, quemadmodum febrem frigefactorio medicamento exoluere oportet, cammaro uidelicet, aut alio quopiam huiuſcemodi. &, ſi nauſeam contrahat a frigefactorio; calfactoriis utere conſequenter. Vbi uerò nõ ceſſet; frigefactoriis rurſum utere.

40 Icterum, ſiue regium morbum ſic curare oportet. Quum ſuſceperis, nutrito, & balneis, & pinguefacientibus, potibusque, ac cibis humectato per tres, aut quatuor dies. Poſtquam autem humectatum fuerit corpus; purgato, & reſiccato ipſum, pinguitudinemque derepente exhaurito, & undiquaque, ſi poſſibile ſit, medicamentum adhibens, humiditatem educito. ad caput uerò purgatorio debili utitor. & urinam cientia bibenda dato, eaque ante cibos hoc tempore, quo turbatam humiditatem purgaueris, in potu præbe; ne ab eo tempore corpus nutriatur. Quum uerò attenuatum fuerit; etiam balneis purgato, & contuſa cocumeris ſylueſtris radice, eaque in aquam coniecta, inde lauato. Cæterum medicamenta bilem ducentia ne propinato; ne corpus magis cõturbes. Vbi uerò ſiccum fuerit id, quod conturbatum fuit; nutrito, nullo aluum ſubducente medicamento, neque urinam ciente utens, ſed uino uinoſo, & his, quæ rubicundiorem hominem faciunt. Si uerò uiridis, ac luteus ſit; rurſus exhaurito, nequaquam uerò ſiccato; ut ne is color ſtabilis reddatur.

41 Vlcus ferinum in corpus propterea uenit. Poſtquam caro tumida, & inflãmata circumcirca fuerit, & margines ulceris magni extiterint, & ulcus ipſum humidũ, & in ulcere ſanies reſiccata inerit, aut ulcus conſtrictũ fuerit; ſanies cõputrefaciens ab ulcere defluens, foras prodire a conſtricto ad carnem ulcere prohibetur. Caro autem ſuſcipit, utpote eleuata exi-

ſtens

ſtens ab inflammatione. &, quum in ipſam peruenerit ſanies ſubterfluens; putrefacit, & attollit. Hunc medicamentis humectantibus ipſum ulcus illinire oportet; ut ex humectato ulcere fluxus foras effluat, & non ſubter carnẽ. Influẽtia etiam in ulcus frigefacientibus pharmacis illinenda ſunt; quò perfrigerata caro exiſtat, & non dirupta rurſus fluxionem immittat. Sed & alia ulcera frigefacientibus oblinenda ſunt, & ſuper ipſa humectantia imponenda.

42 Angina, quam cynanchen Græci uocant, a ſanguine fit; quum ſanguis in uenis, quæ in collo ſunt, compactus fuerit. Sic affectis a uenis, quæ ĩ brachiis ſunt, ſanguinem detrahes, & ſimul aluũ inferne ſubduces; quò id, quod morbum exhibet, detrahatur. Lingua quoque quum magna ulcera habuerit, ſimiliter curãda eſt. Morbos a principio curare oportet, &, ſi quidem a fluxionibus fiunt; primum fluxiones ſedare: ſi uerò ab alia cauſa; principium morbi ſedare, ac curare: deinde id, quod influxit, ſi quidem multum fuerit; educere: ſin modicum; per diætam moderari, ac componere.

43 Capitis fracturæ. Siquidem os fractum fuerit, ac contritũ, periculo uacat, & curare oportet hunc humectantibus medicamẽtis. Si uerò rũpatur, & fiſſura fiat; periculoſum eſt. Huic ſerram adhibere oportet ne in oſsis ſciſſuram ſanies influens membranam cerebri putrefaciat: nam ut per anguſtum intrans, non autem exiens, affligit, & furere hominem facit. Huic itaque ſerram adhibere oportet; ut ſanies exitum habeat, nõ ſolum ingreſſum, ampla ſerratura facta. Medicamentis autem utendum, quæ humorem in ſeſe trahunt, & lauandum.

44 Febricitanti caput ne purgato; ut ne furioſus fiat: calfaciunt enim caput pharmaca purgatiua: & ſanè ad caliditatem febrilem accedens ea, quæ in medicamento eſt, inſaniam facit. Ex quacunque cauſſa male affligẽte quis atram bilem reuomuerit, moritur, qui uulnus habet. Et qui ab euacuatione detinetur, & debilis eſt, & tenuis exiſtens derepente ſiccus ſubſidit, moritur. Quum a caliditate detento, ulcuſcula eruperint debili exiſtenti circum circa liuida; moritur. Quum a morbo quopiam detento, debili iam exiſtẽti, liuida ulcuſcula enata fuerint; mortale.

45 Quum quis a medicamẽti potu ſuperægrotarit, & inferne, ac ſuperne ab ipſo ſeceſſerit; uinum ſorbeat primùm quidem dilutum, deinde meracum frequenter; & ſanabitur. Medicamentum autem neq; euacuatiuũ, neque uomitorium ſumat. Bilis ubi ſua ſponte eruperit, aut inferne, aut ſuperne; difficilius ſedatur: quæ.n. ſponte procedit, præ uiolẽtia corpori ſacta impellitur. Si uerò a medicamento fluat; nõ a gẽtilitatis cognatione uiolatur. Quũ ſuſceperis uinoſum, & uomentẽ; uomitum ne ſedato: uomitus enim euacuationem ſedat. facilius autem uomitus poſtea ſedabitur. Si uero debilis fuerit, qui hæc patitur; ſomnificũ medicamentũm a uomitu prębebis. Sanguis quum morbum facit, dolorem exhibet: pituita autem; grauitatem ut plurimum.

46 Morbũ ſi quis non cognoſcat; medicamentum bibendũ præbeat non forte. Si itaq; leuior inde fiat; demonſtrata uia eſt, ꝗ gracilitatẽ inducendo curandus eſt. Si uerò non leuior reddatur, ſed peius habeat; cõtraria faciẽda ſunt. Si non profuerit gracilẽ facere; tumidum facere cõducet, & frequenter permutare, ita ut hoc conſilio utaris. Si quis in morbis quid permutaturus eſt, forti quidẽ ægroto, debili autẽ morbu; tũ quidẽ conſidẽter fortiore quàm morbus eſt, medicamento utendũ eſt: nam etiamſi quid de ſano abducat unà cum debili, ac ęgroto; nullum detrimentum eſt. Si uerò morbum fortiorem, ægrotum autẽ debilem acceperis; debilibus pharmacis curabis, quæ ipſum morbum ſuperent, & abducant: uerùm ægrotum nihilo debiliorem reddant. Ars exercitandi corpora, & Medicina contrarię ſunt: ars.n. exercendi corpora (gymnaſtice Græcis appellata) non opus habet permutatione; ſed Medicina: ſanu enim non auxiliatur tranſmutato ex præſenti ſtatu, uerùm ægroto.

47 Morbi quicunque ulcera ſunt, & ſuper reliquũ corpus eminent, eos ſimul cum medicamentis etiam ſame curare oportet. Fluxione ex capite fluentę uomitus conducit. Antiqui morbi difficilius curantur, quã recentes. uerum morbos antiquos primũ recentes facere oportet. Vlcus calloſum factum eiecta primùm duritia per putreſactorium medicamentum, cõſtringere deinde oportet. Pharmaca, quæ tumefacere maxime ſolent, ea pura ulcera adſtringunt: quæ uerò attenuant, ea purgant. Si uerò quis conſtringat ulcera nondum matura; corpus ęgrotum nutrit, quod ulcus habuerit. Et ſi quidem adſtringere oporteat ulcus, ac implere; tumefacerę prodeſt, etiamſi in capite carnem uelis: renutrita enim a cibis caro propulſat eã, quæ a medicamento putrefacta eſt, ſimul cum natura debellat. Verum eleuatam, aut leuem, carnem cibis gracilem reddere oportet.

48 Triſtes, anxios, & ægrotos, ac ſe ſtrangulare uolentes, mandragoræ radice mane in potu data minore pondere, quàm quod inſanire facit, curabis. Conuulſioni ſic mederi oportet. Ignis ab utraq; lecti parte ſuccendatur, & mandragoræ radix in potu præbeatur minore pondere, quàm quod inſaniam facit. Et ad tendines poſteriores ſacculi imponãtur. A cõuulſione ſi febris inuaſerit; ſedatur eadem die, aut ſequenti, aut omnino tertia. A ruptura febris non corripit amplius, quàm tres, aut quatuor dies. Si uero corripiat, & quis putat ſe a ruptura habere; ab alia ſanè quapiam cauſa corripitur, & non oportet ipſum uelut a ruptura curare. Quum homo manibus, ac pedibus diſtentus, ac tortus fuerit; inſaniam ſibi ipſi facit.

49 Venam porrò ſic urere conuenit cõmodam ad morbum, ex quocunque tandem quis ægrotarit. Si uſtus fuerit homo, & fluxerit ſanguis, ita ut hoc non periculoſum ſit ipſi; ambo hæc facere licet. Si uerò peruſſeris ipſam in dolore, cuius gratia urebatur; non coaleſcit, uerum fluxui prodeſt: ſi enim peruſta fuerit: non fluit: nam poſtquam peruſta eſt, extremitas utraque uenæ recurrit, qua parte peruſta eſt, & exareſcit. Si uerò quid relictum fuerit; præ relicto perfluente fluxum humectatur. At, ſi ſanguis ex uena fluit; per trãſuerſum perurito. Si uerò non ceſſet; ad hæc ſupra, ac infra utrinque diſſecato; quò ſanguinis fluxus auertatur: diductum enim facilius eſt medicamento ſedare, quàm coaceruatum. Doloris in capite gratia, ſanguinem de uenis detrahito. Si uerò non ſedetur, & diuturnus ſit; perurere uenas, & ſanus euadit. Si uerò caput purgaueris; magis affliges.

50 Medicinam cito diſcere non eſt poſsibile; propterea quòd impoſsibile eſt ſtatam, ac certam doctrinã

in ipſa fieri, uelut uerbi gratia. Qui ſcribere didicit, iuxta unum modum, quem omnes docent, nouit, & ſcientes omnes ſimiliter nouerunt, propterea quòd idem & ſimiliter factum, & nunc, & non nunc, nō poteſt fieri contrarium, ſed ſemper exacte ſimile eſt, & non opus habet occaſione. Medicina uerò & nunc, & ſtatim, non idem facit, & ad eundem contraria facit, & hæc etiam contraria ſibiipſis. Primùm aluum ſubducentia non ſemper hoc faciunt, & aluum ſubducentia utrunque faciunt. Fortaſsis autem neq; ſic ſe habent aluum ſubducentia, uelut aluum ſiſtentibus contraria: reſtitante enim aluo, propter uehementem ſtabilitatem corpus intumeſcit: pituita in uentrem perueniēte, ſic ſtabilitas ſeceſſum facit: ubi enim pituita in uentrem ingreſſa fuerit; euacuatio cō tingit. Inſuper uerò aluum ſubducentia ex natura, ſtabilitatem faciunt in uentre; ſi quidem non ſubducentia feceris. Si autem exoluatur, & humectetur id, quod morbum facit, poſtquam exolutum fuerit; ſanus euadit. Et ſic uentrem ſiſtentia, ſubducē tibus ſtabilitatem uentris faciunt, & uiciſsim ſubducentia uentrem, ſiſtentibus. Eodem modo res ſe habet circa rubicundos, & pallidos. Nam & pituitoſa, ac tumefacientia & pallidos faciunt, & boni coloris, itemque attenuantia. utriuſque autem medicamentum ſunt contraria contrario. Verbi cauſſa. Quum in tumuerit pallidus exiſtens; exoluitur ſanè, ſi quod medicamentum attenuans adhibitum fuerit. atque hic tumenti attenuans opitulatur. Rurſus autem quod aliquando utilitatem cœpit, nunc hic opitulanti opitulatur; quum ſanè præ gracilitate decolor, & pallidus factus fuerit: ſi quis enim pituitoſum, ac tumefaciens medicamentum exhibuerit; pallor ſedatur.

51 Inſuper uero etiam dolor & propter frigiditatē fit, & propter caliditatem, & propter ualde exuperans, & propter imminutum. Et in perfrigeratis quidem natura extra corpus ad cutem, propter calfaciēs ualde, dolor fit: in calidis uerò natura, propter frigidū: & in ſiccis natura, ſi humectentur: & in humidis natura, ſi reſiccentur: in ſingulis enim, quorum natura permutatur, ac corrumpitur, dolores fiunt. Sananturq; dolores contrariis, idque etiam unicuiq; morbo proprium eſt: nam in calidis natura propter frigiditatem ęgrotantibus dolores calefiunt: & reliqua iuxta hanc rationem fiunt. Alius porrò modus hic eſt. Per ſimilia morbus fit, & per ſimilia adhibita ex morbo ſanantur. Velut urinæ ſtillicidium idem facit; ſi non ſit: &, ſi ſit; idem ſedat. Et tuſsis eodem modo. uelut urinæ ſtillicidium ab iiſdem fit, & ſedatur. Alius rurſus modus hic eſt. Febris, quę propter tumefactionem ex pituita fit, aliquando quidem ab iiſdē fit, & ſedatur, aliquando autem a contrariis: aliquando enim, ſi quis uult aqua calida lauare, & multum potum exhibere; ſanus ęger fit, & febris, quę propter tumefactionem facta eſt, pituitoſis, ac tumefactionē facientibus oblatis, & adhibitis ſaneſcit. Et, ſi quis uult medicamentum bibendum dare aluum ſubducens, & uomitorium; eodem modo & a facientibus ſedatur, & a ſedantibus fit: nam, ſiquis homini uomēti aquam multam bibendam dare uelit; eluentur ea, propter quæ uomit una cum uomitu. Et ſic quidem per uomitum uomitus ſedatur. Rurſus autem, propterea quod ſedatur, quia inferne procedere ipſi fecit, ex illo id, quod intus eſt, uomitum facit, & ambobus contrariis modis homo ſanus fit.

52 Et ſi quidem ſic in omnibus haberet; ſtata ſanè, ac certa medicina eſſet. Ita alia quidem contrariis curare oportet, qualia tandem ſint, & a qua cauſa fiant: alia uerò ſimilibus, qualia tandem ſint; & a qua cauſa fiāt. Huius aūt rei cauſa corporis debilitas exiſtit: corpus. n. a cibis ęqualibus æqualiter nutritur, a corpore uerò cibi ſuperantur. Poſtquàm uero plus, aut minus in ipſum ingeſtum eſt, aut alia quæpiam tranſmutatio facta eſt; ſuperatur, ſuperant autem cibi. Et, quum ſanè ſuperatur corpus ab his, quæ ipſi offeruntur; florere hęc ipſa facit: & ſuperant hæc ſimul corpus, & contraria ipſi faciunt.

53 Et calida lauari, donec quidem corpus ſuperat eius exhibitionem; florere corpus facit. Quum uerò ſuperatum fuerit; gracile corpus facit. Et conuiuari ſimiliter, ut lauari facit: hæc enim donec ſuperantur; florere corpus faciunt. Vbi uerò ſuperauerint; & alui ſeceſſus, & uaria uitia inducunt. Quum autē id, quod offertur, tranſmutatur; neceſſe eſt & id cui offertur, tranſmutare: etenim corpus tranſmutatum parum efficax, ac potens eſt, & ab omnibus offenſiones percipit. Hoc autem faciunt, & aluum ſubducētia & florere ipſum faciētia, gracile corpus faciunt, & reliqua omnia contraria his facientia. At uerò medicina breuem occaſionem habet. & qui hoc nouit, illa ſtata, ac certa habet, & ſcit, quæ conſueta ſint, & quæ non conſueta, (ad quæ cognoſcenda non eſt occaſio in medicina,) & quòd aluum ſubducentia, non ſubducē da fiunt, & reliqua quod contraria ſunt, & contrariiſſima non contrariiſsima.

54 Occaſio autem hæc eſt, ut cibos offeramus ea copia, quantam corpus, cui offeruntur, ſuperare ualeat: nam, ſi quis ſic fecerit; omnino neceſſe eſt cibum aluum ſubducentem oblatum, ſubducentem eſſe, & pituitoſum, pituitoſum. Si igitur ſuperauerit corpus ipſos cibos; neque morbus, neque contrarietas fit ex his, quæ offeruntur. & hæc eſt occaſio, quam medicū noſſe oportet. Quum uerò occaſionem ſupergreſſus fuerit; contrarium fit: &, antequam ei exceſſum factū eſſe putant; conſequens eſt, ut caleſcat: donec enim corpus id, quod oblatum eſt, ſuperauerit; corpus nutritur. Vbi uero hanc occaſionem tranſmiſerit; contrarium fit: nam attenuatur, & gracileſcit. Sed & alia omnia, & quæ tumefaciunt, donec quidem ſuperauerit corpus, ampliusque pro occaſione offeruntur; etiam iuxta naturam ſuam ſingula faciunt: & pituitoſa, ſiue tumefacientia tumefaciunt: ubi uerò occaſionem tranſmiſerint; contraria ſunt. Medicamēta ſunt omnia, quæ præſentem ſtatum tranſmouent. Omnia autem fortiora tranſmouent. Licet autem ſi uelis medicamento tranſmouere, & rurſus ſi uelis alimento, ac cibo. Omnia uerò ex præſenti ſtatu tranſmouere, ægrotanti opitulatur: ſi enim id quod morbum facit, non tranſmoueris; augeſcit.

55 Medicamenta fortia a natura in debilibus morbis dare non oportet, neque paucitate medicamenti, debilitas ipſis facienda eſt: ſed fortibus natura, fortibus pharmacis utendum eſt: debilibus uerò, pharmacis non fortibus. Neq; partiendum eſt medicamētum, ſed ſingulis ſecūdum naturam, debilibus quidem debilia a natura, fortibus uerò morbis, fortis naturæ pharmaca exhibenda ſunt. Ceterum morbi ea parte, qua proximi ſunt, educendi ſunt: & qua parte ſingulis

lis exitur quàm proximus eſt, extrahendi.

56 Aluum autem ſubducentia talia ſunt, quæcunque lubrica, & inciſiua ſunt, & quæcunque in calidis attenuantur, (Venter enim calidus eſt:) & reliqua, quæ ſalſuginoſa ſunt, & quæcunque ex talibus plurimum participant. Contrà aluum non ſubducentia, ſed ſiſtentia ſunt, quæ flatum exhibent; humida enim reſiccata flatum faciunt: & quæ adſtringunt, & quę a calore compacta ſunt, & friabilia, & ſicca. Omnia autem, quæ foris extenuant, intra corpus aſſumpta tumefactionem inducunt, eadem autem & uentrem ſiſtentia, & pituitoſa, ac tumefacientia exiſtunt, & quę aluum ſubducunt, ac extenuant, cũ calefacientibus eadem ſunt. Inſuper autem etiam acida pituitoſa ſunt.

57 Omnia uerò, quæ frigefaciunt ea, quæ in uentre ſunt, talia aluum ſubducũt. Item quæ frigida ſunt, & quæ humida. Quum autem non aluum ſubducentia fuerint; calfaciunt. frige faciunt autem & calida in uẽtrem aſſumpta, & cito ſeceſſum faciunt. Si uerò ſeceſſum non faciant; calida in uentre exiſtunt. Ex his quęcunque repletionem faciunt, maxime pituitoſa ſunt. Quæ uerò plurima aſſumpta repletionem non faciunt, aluum ſubducunt. Medicina itaque mihi iam tota inuenta eſſe uidetur, quæ ſic habet, & quæ docet ſingulas & conſuetudines, & occaſiones.

58 Qui enim ſic Medicinam nouit, minime fortunam reſpicit, aut expectat; ſed & citra fortunã, & cum fortuna, recte faciet: conſtans enim, ac firma eſt tota medicina, & doctrinæ optimæ in ipſa cõpoſitæ, minime fortuna egere apparent: nam fortuna ſui iuris eſt, & nullius imperio ſubeſt, neque optantis eſt ad ipſam peruenire. Scientia uero imperata facere cogitur, & facile eſt ipſam feliciter aſſequi; ſi quis ſciens uti uelit. Deinde uerò quid opus eſt Medicinę fortuna? Si enim morborum medicamenta clara ſunt, & manifeſta, uelut equidem arbitror; non expectant ſanè fortunam ad ſanandos morbos, ſi quidem ſunt medicamenta. Si uerò cum fortuna exhibere ipſa prodeſt, non magis medicamenta, quàm ea, quæ non ſunt medicamenta, unà cum fortuna adhibita ſanos faciunt. Quicunque uerò fortunam ex Medicina, aut alia quapiam arte expellit, dicitque eos, qui probe rem aliquam ſciunt, fortuna non uti, is contrarium mihi indicare uidetur: mihi enim ſoli hi fortunate aſſequi; itemque infortunate non aſſequi uidentur, qui recte quid, & male facere ſciunt: fortunate enim aſſequi eſt recte facere: hoc autem qui ſciunt, faciunt. Non aſſequi autem hoc eſt, ſi quis nõ ſciat; hoc non recte faciat. Indoctus autem qui eſt, quomodo fortunatè aſſequi poſsit? Si quid enim etiam aſſequatur; nõ memorabilem ſanè ſucceſſum habebit. Qui enim non recte quid facit, non fortunate aſſequi poterit; quum reliqua, quæ æquum eſt facere, non faciat.

59 MORBI MVLIEBRES. Vteri omnium morborum cauſæ ſunt: hi enim ubi ex natura tranſmoti fuerint; morbos exhibent, ſiue aſcenderint, ſiue deſcenderint. Et quum quidem uteri oſculum ſuum nõ demittentes, & pudendi eminentias, non contingentes, tranſmoti fuerint foras, leuiſsimus morbus eſt. Quum uerò in anteriorem partem promoti fuerint, & oſculum in pudendi eminentias, ac labra immiſerint; primum quidem ipſo contactu dolorem uterus percipit, ac exhibet: deinde obturatus, & uelut operculo contectus, ex eo quod pudendi eminentiis incũbit, fluxus non contingit, qui mẽſium nomine uenit; Hic uerò fluxus congregatus tumorem, ac dolorem exhibet.

60 Et ſi quidem infra deſcendens, & auerſus in inguen ſe immiſerit; dolorẽ exhibebit. Si uerò ſurſum aſcendens auerſus, & obturatus fuerit; etiam ſic propter raritatem, ac coarctationem dolorem exhibet. Quum uerò propter hoc ægrotarit; coxendicum, ac capitis dolorem facit. Vbi uerò uteri impleti intumuerint; nihil fluit, & pleni fiunt. quum autem pleni facti fuerint, coxendicesque cõtingunt; dolores exhibent, & in coxendices, & in inguen, & uelut pilę in uẽtre diſcurrunt, & caput dolore affligunt, modò altera ipſius parte, modò totum, prout cõtingit ipſi morbus. Hæc itaque ſic curanda ſunt. Si quidem deſcenderit ſolum, & illini poſsit; utere quocunque libet ex graueolentium genere, aut cedro, aut alii intrito myttoto Gręcis appellato, aut aliquo alio ex grauiter, & male olentium numero, eoque ſuffitum facito. & fomenta ne adhibeto, neque cibo, neque potu urinam ciente hoc tempore utitor, neque calida lauato.

61 Si autem ſurſum aſcenderit, & non auerſa fuerit; medicamentis appoſititiis bene olentibus, & quæ ſimul calfaciunt utere: uelut ſunt myrrha, aut unguentum, aut aliud quoddam odoratum, ſimulque calfactorium. Et his quidem ſubdititiis uteris, fomentũ autem ex infernis ex uino adhibebis, & calida aqua lauabis, & vrinam cientibus uteris. Ex hoc autem manifeſtum fit auerſa ſit, necne: ſi enim ſurſum progreſſa auerſa non fuerit; fluxus procedit. Si uerò auerſa ſit; fluxus, menſtrua appellata, non contingit. Hunc morbum fomento primum tali curare oportet. In uinum groſſos immittito, ipſumque uinum calfacito, & cucurbitam circum oſculum uaſis, in quo calefit, addito hoc modo. Cucurbitam per medium diſſectã euacuato, & ſummitate ipſius modice reciſa, uelut in uentriculis fieri ſolet, hanc ipſam uaſi uelut operculum circundato; quò odor per anguſtiam means ad uterum perferatur. Inſuper autem & calida aqua fouere, & calfacientibus medicamẽtis ſubdititiis uti oportet. Calfacientia autem ſunt ea, quæ ducunt ex ſuperius relatis, itemque hæc: Stercus bubulum, fel bubulum, myrrha, alumẽ, galbanum, & ſi quod aliud eiuſmodi eſt. Plurimis etiam ipſarum per purgantia inferne medicamenta aluus ſubducenda eſt, & per debilia, quæ uomitum faciunt; ne euacuatio ex ſuperuacuatione fiat.

62 Ceterum ſubdititias glandulas ſic facere oportet; ſi fortes facere uelis. Mel ſemicoctum facito, & ex prę̨ſcriptis ſubdititiis pharmacis ea, quæ ualde efficacia ſunt, immittito. &, ubi immiſeris; glãdulas formato inſtar earum, quæ in ſedem induntur, uerùm longas facito, ac tenues. Mulierem uerò ſupinam reclinato, locis a pedibus lecti altius inſtratis, deinde apponito, & panniculo intecto, aut alia quadam re conſimili calfacito, donec colliqueſcat. Si uerò debiliorem glandulam ſubdere uelis, in linteolum illigato. Sed, & ſi humore pleni uteri oſculum tumidum habuerint, & non fluxerint; fluxionem facere oportet; & ſubdititiis pharmacis ſanare, itemque fomentis uelut ſcriptum eſt, ita faciendo uelut in priore fluxione ſuppreſſa. Quin, & ſi in anteriorem partem procedens uterus auerſus fuerit; fluxionem facere oportet, uelut in ſuperiore fluxione ſuppreſſa.

Quum

63 Quum uerò fluxus nimius fuerit; neque calida aqua, neque alio quopiam calfacere oportet, neque urinam cientibus uti, neque cibis aluum ſubducentibus. Lecti autem partes a pedibus altiores eſſe oportet; ut ne declinatio fluxui facilitatem prębeat. Vtere autem ſimul etiam ſubdititiis adſtringentibus. Fluxiones porrò, quum confeſtim uenerit purgatio; ſtatim ſuberuėtæ fiunt: quum uerò tardius prodierit; purulėtæ. Et iunioribus ſuberuenta magis prodeunt: ſeniores uerò magis mucoſa menſtrua habent.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Aere, Aquis, & Locis.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Anni temporum ratio, Ventorum, Aquarum, Ciuitatam ſitus, Terrarum differėtię, Diata hominum diligenter a Medico obſeruaada.*

2 *Aſtronomia cum medicina cognatio. De Ventoram ratione in genere. De ciuitatum Meridionaliam ſitu, earundem ventis, aquis, & morbis, ſiagulis ætatibus, atqae anni temporibus vernaculis.*

3 *Vrbium bene ſitarum commoda. Aeſtate ſicca morbi citius ſedantur. Phagedæna hyeme humida oriuntur. Hyems frigida quos morbos faciat. Boni potores qui. Crapula.*

4 *Morbi ia hac conſtitutione malieribus, pueris, & viris familiares. Conuulſioues, & anhelationes pueris familiares morbi. Morbus ſacer conualſionis ſpecies. Aluo liquida morbi acuti non proaeniant. Lippitudines humidæ noa graues, nec diutarnæ. Semiſiderati ex cerebri defluxionibus.*

5 *De Ciuitatum ſeptentrionaliam ſitu, aquis, ventis.*

6 *Morbis acatis obnoxij qui. Lippitudines darę, ac vehementes. Sanguinis è naribus fluxiones. Morbi ſacri. Longæ vitæ homines: Moribus feris.*

7 *Morbi mulieribus familiares. Sterilitatis caaſſa. Lac, aquarum duritia, & cruditas extingant. Tabes a partu frequentes. Morbi pueris familiares. Hydrops teſtium.*

8 *De ciuitatum Orientalium ſita, & accidėtibus. Aquæ Orientalium omnes ſpleudidæ, odoratæ, molles, & amabiles. Sol aquas illuſtrat, & caſtigat. Corporum eorum conſtitutiones. Ia ciuitatibus Orientalibas morbi pauciores, ac debiliores. Mulieres in Orientalibas facile pariunt.*

9 *Ciuitatum ad occaſum ſitarum conſideratio. Aqaæ. Occidentales cur decolores, infirmi, ac voce graui pleranque præditi. Venti occidentales autumno ſimiles.*

10 *De aqaaram differentijs in genere. Splenes magui, ac pleni: ventres duri, ac calidi ex aqais lacuſtribas. Humeri, clauiculæ, & facies attenuata ex aquis paluſtribus.*

11 *Aquæ paluſtres edaces, ac ſiticaloſos faciunt. Hydropes plurimi, ac letaliſſimi. Morbi æſtiuales occidentalibus familiares. Dyſenteriæ. Alui profluuia. Febres quartanæ.*

12 *Morbi hyemales in occidentalibus. Peripneumoaię. Inſania morbi. Febres ardentes propter ventris duritiem. Tumores in mulieribus. Pituita alba. Hernia puerorum. Varices virorum. Vlcera in tibijs. Mulieres cur in ſe in vtero habere ſæpe falſo credant. Aquæ paluſtres ad omnem rem improbæ.*

13 *De Aqais fontanis. Aquæ dura qua. Aeris, argenti, auri &c. generationis cauſsa.*

14 *Aquę optimæ. Aquæ ſalſę crudę, ac durę. De aquis quibuſdam, morbis, & naturis commodis.*

15 *Aquę peſſimę. Aqaaram diſcrimiaa ſanis noa obſeruanda.*

16 *Quę aquę alaam ſoluant aat ſiſtant. Car aquę ſalſę aluum (vt valgo putatur) noa ſoluant.*

17 *De Aquis pluuialibus, et cur hę leuiſſimę, dalciſſimę, tenuiſsimæ, ac ſplendidiſſimæ. Sol quod tenuiſſimum eſt ia aqua, item in hominum corporibas, educit, & ſarſum rapit. Partes corporis ſoli expoſitæ car noa exadent.*

18 *Aqua pluaialis cur cito putreſcat, & odorem malum habeat. Coctura omnia dulcia fiunt.*

19 *Pluaia generatio. Aqaæ pluaiales car coqaendę & excolandæ.*

20 *De aqais ex niue, & glacie generatis. Aqaa cōgelata.*

21 *Aquæ a niue, aut glacie eliquatę. Aquarum omnigenarum & de magnis fluminibus, & ſtagnorum, qui morbi peculiares. Aquæ inuectitię. Aquam aquę haudquaquam eſſe ſimilem.*

22 *Aquis, ventoram differentię ſępe robur exhibent. Vrinam qui facile, & difficulter eijciant.*

23 *Calculi generatio. Cur pueri calculoſi pudenda fricent, ac trahant. Calculoſorum vrina car ſplendidiſſima.*

24 *Qaale lac pueris calculum generet. Vinum aquoſum lacte paeris ſalubrius. Mulieres cur aon ſiant calculoſæ. Mulieręs cur pueris plus bibant. De anni ſalubris aut morboſi prænotione.*

25 *Annus ſaluberrimas qui ſit. Hyems ſicca, & borealis: ver autem pluuioſum, & auſtrale quos morbos adferat. Febres pitaitoſiſſimæ quando omnibas, maxime verò pituitoſis accidant.*

26 *Dyſenteria viris, & mulieribus, quando. Tempeſtas ex aqua, & Eteſiarum ſpiratione circa caniculam. Hydrops ex quartanis. Hyemis auſtralis, & plaaioſæ morbi. Mulieres abortiunt. Paeri tenues, ac debiles eduntur.*

27 *Dyſenteriæ, & Lippitudinis cauſſæ. Defluxiones in valde ſenibus, qua de cauſſa contingant. Inteſtinorum leaitates, & aqaa intercus.*

Aeſtatis

28 *Aeſtatis pluuioſæ, & auſtralis morbi peculiares. Hyems morbida. Febres ardentes. Coſtarum inflammationes. Pleuritis. Peripneumonia. Aeſtas ſicca, & Borealis. Capitis dolores. Cerebri corruptiones.*

29 *Autumni borealis, & ſicci conſtitutio. Pituitoſi quãdo ſalubriter degant. Bilioſis quod anni tempus inimicum. Lippitudines aridæ. Febres acutæ ac diuturnæ. Bilis atra.*

30 *In magnis temporum mutationibus, neque Medicina exhibenda, neque chirurgica adminiſtrandã. Solſtitia, & Aequinoctia periculoſa. Aſtrorum obſeruatio ad morborum iudicationem neceſſaria.*

31 *Quantum Europa, & Aſia inter ſe differant. Aſiam ab Europa ſecundum naturas omnium plurimum differre. Cur Aſiani manſuetiores, benigniores, & cultiores.*

32 *Regiones in medio ſolis exortu ſitæ cur omnium fertiliſſimæ. Homines pulchriores, & minime differentes, quantum ad formam, & corporum proceritatẽ attinet, in Aſia.*

33 *Aſiam ad naturam regionis optimè temperatæ proximè accedere.*

34 *De iis qui ad dextram Hyberni ortus ſolis vſque ad Mæotidem paludem habitant. Europa, ac Aſia terminus. Temporum magnæ, ac frequentiſſimæ mutationes, regiones agreſtes, & inæquales: varias item, & multiplices hominum formas producunt. Homines regionum naturas referunt.*

35 *De Gentibus quæ plurimum legibus, ac conſuetudinibus inter ſe differunt, ac primum de Macrocephalis. Macrocephali vnde.*

36 *Semen ex omnibus corporis partibus procedere.*

37 *De Phaſidis incolis, earum regione, conſuetudine, moribus ac vita. Phaſis fluuiorum ſtagnantiſſimus. Fructus.*

38 *Phaſianorum corporis ſtatus. Aeris obſcuritas. Venti. Cenchron.*

39 *Aſiani cur imbelles. Mutationes temporum mentem ſemper excitant, nec quieſcere ſinunt.*

40 *Leges, iuraque cur homines imbelles reddant.*

41 *Viriles, ac animoſi leges auerſantur. Græcorum, & Barbarorum in Aſia qui fortes, & bellicoſi credantur. Aſiani multum ipſi inter ſe differunt.*

42 *De Europæis, ac primò de Sauromatis, eorum victu, moribus, anni tẽporibus, ac formis. Sauromatarum fœminæ ſunt equites. Mæotis palus.*

43 *Scytharum forma. Solitudo Scythica. Scythæ cur Nomades vocentur. Scythicorum curruum deſcriptio.*

44 *Boues in Scythia cornibus carent, præ regionis ipſius frigore. Victus Scytharum ratio. Hippace quid. Scytharum quemadmodum & Aegyptiorum gens inter ſe ſimilis exiſtit. Scytharum fœminæ infœcundæ.*

45 *Scythicæ regionis ſitus. Scythis hyems ferè perpetua.*

46 *Feræ in Scythia cur paruæ. Scytharum ventriculi omnes, maxime uero inferior aluus humida.*

47 *Scytharum corpora humida, fluida, ac lata eſſe.*

48 *Scythicarum mulierum corpora, præter modum fluxa. Scytharum gens fului valde coloris. Scythicæ gentis viri cur infœcundiores. Scytharum mulieres cur infœcundæ.*

49 *Cur famulæ apud Scythas fœcũdiores diuitibus. Eunuchi plurimi Scytharum, & quomodo fiant.*

50 *Articulorum dolores diuturni ab equitatione.*

51 *Sterilitas eſt venarum retro aures inciſione. Equitatio continua quomodo Scythis ſterilitatem inducat. Eunuchorum affectionem diuinitus Scythis non contingere.*

52 *Scythæ cur omnium ad coitum impotentiſſimi. Anaxyrides braccarum genus.*

53 *De reliquis Europæis. Temporum mutationes circa generationem ſentiri, & ſæpe ſeminis corrupti cauſſas eſſe.*

54 *Europæi cur feri, magnanimi, & bellicoſi. Timiditas à deſidia, & otio augetur. Leges quomodo plurimum ad magnanimitatem conferunt.*

55 *De Europæis qui animo, & corpore plurimum inter ſe differunt. Montani maiora corpora gignunt. Corpora, & pili nigri a bile copioſiore.*

56 *Regionem altam, & planam, ac uentis expoſitam habitantes quales. Tempora naturas permutant.*

57 *Formæ ac mores hominum regionis naturæ plerunque compares. Regio pinguis, mollis, & aquoſa.*

58 *Regionum nudarum, & aſperarum natura. Ex terra naſcentia, terram reſipiunt.*

1 QVicunque artem medicam integrè adſequi uelit, primùm quidem temporum anni rationem habere debet, quantum potentia quodlibet eorum ualeat: nõ enim ſimile quicquam in illis exiſtit, uerùm differũt inuicem propter uarias, quæ in eis fiunt, mutationes. Deinde uentorum calidorumque, & frigidorum maxime, qui ex his omnibus hominibus ſunt communes, & mox qui in unaquaque regione ſunt indigenæ, & proprii. Neque uerò negligentiorem ſe circa aquarum facultates cognoſcendas exhibere conuenit: quemadmodum enim guſtu differunt, & pondere, ac ſtatione; ſic quoque uirtute aliæ aliis longe præſtant. Quare, ſi quis ad urbem ſibi incognitam peruenia, circumſpicere oportet eius ſitum, quomodo ſcilicet ad uentos, & ſolis exortus iaceat: nõ enim æquales uires ſunt ad Septentrionem ſitæ, & uergentis ad Auſtrum: neque eius, quæ ſolem exorientem, & quæ eundem occidentem ſpectat. Hæc itaque diligenter oportet perſcrutari, ac ſimul quo modo habeant circa eam aquæ: num ne paluſtribus utantur, & mollibus, aut duris, & ex ſublimi loco prolabentibus, & ſcaturientibus, ex petris, ſiue ſalſis, & crudis. Terra etiam ipſa conſideranda, nudane ſit, & aquis carens, aut denſa, & aquoſa, & an concaua ſit, & æſtuoſa, uel alta, & frigida. Hominum inſuper diæta perquirenda, qua maxime capiantur: an bibuli ſint, & lurcones, & ocio deditì, aut exercitiis uariis utentes, & tolerantes laborum, ciborumque plus adpetentes, quàm poculorum. Ex his enim ſingula ſunt inueſtiganda. Nã qui hæc omnia probe, quantum fieri poteſt, cognouerit, aut horum plurima; eum non latere poſſunt, quum in urbem etiam ignotam ſibi peruenerit, neque morbi regioni peculiares, & patrii, neque communis regionis natura, quæcunque tandem ea fuerit, ut non poſſit in cognoſcendis morbis dubius hærere, aut errare, ſicubi ad morborum medicationem adhibeatur. Quæ ambo illis euenire ſolent, qui non prius prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea ſtudioſe rimatus fuerit, uniuſcuiuſque temporis, ac

anni

anni futuri conſtitutionem prædicere poterit, qui uidelicet morbi communi adfectione ciuitatẽ ſint inuaſuri tum æſtate, tum hyeme, & quæcunque pericula unicuique ſint timenda ex diætę, ac uictus immutatione: quum enim temporum mutationes, & aſtrorũ ortus, ac occaſus obſeruauerit, quemadmodum ſingula horum eueniant; prænoſcet utique & de anno, qualis hic ſit futurus: hoc nanque modo ſi quis rimatus fuerit, ac præcognouerit temporum occaſiones; maxime de ſingulis ſciet, ut plurimumq́ue ſanitatem adſequetur, & recta uia procedet, non minima artis ſuæ gloria.

2 Quòd ſi cui hęc ſublimiora uideãtur; is ſi ab hac ſẽtentia diſcedat, diſcet ſanè non minimam partẽ cõferre ad rem medicam ipſam Aſtronomiam; ſed omnino plurimam; quum unà cum temporibus & uentriculi in hominibus mutentur. Quomodo autem ſingula, quæ diximus ſcrutari, ac explorare oporteat, deinceps dicam manifeſte. Quæcunque quidem ciuitas ad uentos ſita eſt calidos, (puto autem eos, qui intra brumalem ſolis exortum, itidemq́; occaſum perfluant,) huic hi uenti ſunt peculiares, a Septentrionalibus autem uẽtis tuta, ac protecta ea ciuitas exiſtit. Aquæ uerò eius multæ, & ſubſalſæ ſunt, & neceſſariò non ſublimes, ęſtate quidem calidæ, hyeme frigidæ.

3 Et quæ quidem urbes bene ſitæ ſunt ad ſolem, & ad uentos, & aquis bonis utuntur, hæ minus a talibus mutationibus afficiuntur. Quę uerò aquis paluſtribus, ac lacuſtribus utuntur, & non bene ſitę ſunt ad uentos, & ad ſolem, hę magis. Et ſi quidem æſtas ſicca fuerit; citius ſedantur morbi: ſi uerò pluuioſa; diuturni fiunt: & phagedenas adedentes ex omni occaſione oboriri uериſimile eſt, ſi ulcus fiat. Si uerò hyems frigida ſit; homines capita humida, ac pituitoſa habere par eſt: & uentres ipſorum frequenter exturbari, pituita a capite influente: & formas ipſorum, ut plurimum debiliores eſſe: ipſosq́ue ad edendum, ac bibendum non appoſitos eſſe: nam qui capita debilia habent, non fuerint boni potores: Crapula enim magis grauat.

4 Morbi uerò hi ipſis uernaculi ſunt. Primum quidem mulieres morboſæ, ac fluxionibus obnoxiæ ſunt: deinde multæ ſteriles ſunt ex morbo, non a natura, & frequenter abortiunt. Pueris uerò incidunt conuulſiones, ac anhelationes, quę morbus puerorum, & ſacer eſſe putantur: Viris autem dyſenteriæ, & alui profluuia, & febres lenes, diuturnæ, hybernæ, & puſtulæ nocturnæ multæ, & hęmorrhoides in ſede. Pleuritides autem, & peripneumonię, & febres ardentes, & quicunque acuti morbi putantur, non multum proueniunt: nõ enim fieri poteſt, ut iſti morbi uigeant, ubi alui liquidæ exiſtunt. Lippitudines uerò oboriuntur humidę, non graues, nec diuturnæ; ſi non ex mutatione temporum morbus aliquis omnibus cõmunis occupet. Et, ubi quinquageſimum annum tranſgreſſi fuerint; defluxiones ex cerebro accidentes, homines ſemiſyderatos faciunt, ubi caput derepẽte inſolatum, aut frigore correptum fuerit. Atque hi quidem morbi ipſis uernaculi ſunt; pręterquam ſi morbus aliquis omnibus communis ex temporum mutatione oboriatur: nam & huius participes fiunt.

5 Quæcunq; uerò ciuitates his ex oppoſito ſitę ſunt ad uentos frigidos, inter occaſum ſolis ęſtiuum, & orientem æſtiuum: etiam ipſis hi uenti uernaculi, ac indigenę ſunt: ab auſtro uerò, & calidis uentis protectæ ſunt. Et de his urbibus ſic ſe res habet. Primum quidem aquæ & duræ, & frigidæ ut plurimum dulceſcunt. Homines autem uegetos, & ſiccos eſſe neceſſe eſt: & plures uentres internos crudos, ac duros habere, ſupernos uerò fluidiores, bilioſosq́ue magis, quàm pituitoſos eſſe. Capita uerò ſana, ac dura habent, & plerunque uaſa ipſis rumpuntur.

6 Morbi autem populares ipſis hi ſunt, pleuritides, & quos acutos eſſe receptum eſt. Neceſſe eſt autem ita habere; quum alui duræ exiſtãt. Et ſuppurati multi ex omni occaſione fiunt. Huius autem cauſſa eſt, corporis extenſio, ac uentris duritia. Siccitas enim, & aquæ frigiditas facit, ut uaſa rumpantur. Edaces autem tales naturas eſſe neceſſe eſt, & non multum bibaces: non enim fieri poteſt, ut ſimul multum edant, ac bibant. Lippitudinesq́ue his fieri ex temporis interuallo neceſſe eſt, duras autem, ac uehementes, & ſtatim oculos rumpi. Sanguinis item ex naribus fluxiones uehementes ęſtate fieri iunioribus triginta annis: morbos etiam ſacros appellatos, paucos quidem uerùm uehementes. Longę uerò uitæ magis, quàm alios, hos homines eſſe par eſt: & ulcera non pituitoſa oboriri, neque efferari: Mores uerò magis feros, quàm manſuetos. Ac uiris quidem hi morbi uernaculi ſunt: præterquam ſi quis omnibus communis ex tẽporum mutatione ingruat.

7 Ex mulieribus uerò primum quidem multæ ſteriles fiunt, propter aquas, quæ duræ ſunt, ac crudæ, & frigidę: purgationes enim menſium non contingunt commodæ, ſed paucę, ac prauæ. Deinde pariunt difficulter, & non ualde abortiunt. Vbi uerò pepererint; pueros nutrire non poſſunt: lac enim ab aquarum duricia, ac cruditate extinguitur. Et rabes frequentes a partu fiunt: prę uiolentia enim ruptiones, ac uulſuras habent. Pueris autem hydropes in teſtibus fiunt, quã diu parui fuerint: deinde ęſtatis progreſſu euaneſcũt. Pubeſcunt autem ſerò in hac ciuitate. Et de calidis quidem uentis, ac frigidis, & urbibus ad hos ſitis, hoc modo uelut dictum eſt, res ſe habet.

8 Quæcunque uerò ciuitates ſitæ ſunt inter æſtiuos, ac hybernos ſolis ortus, & quæcunque ex oppoſito harum, de his ita habet. Quę quidem ad orientem ſolem ſitæ ſunt, eas par eſt eſſe ſalubriores his, quæ ad ſeptentrionem conuerſæ ſunt, & his, quæ ad calidos uentos ſitæ ſunt; etiamſi ſtadium ſolum interſit. Primum enim moderatior eſt caliditas, ac frigiditas. Deinde aquas, quæ ad ſolis ortus ſunt, omnes ſplendidas eſſe neceſſe eſt, & odoratas, & molles, & amabiles oriri in hac ciuitate: Sol enim emergens, ac illuſtrans ipſas caſtigat: matutinũ enim tempus ipſe aer ut plurimum ſemper occupat. Et hominum formæ boni coloris ſunt, & magis floridæ; ſi non quis alius morbus prohibeat. Et clara uoce præditi ſunt homines, & ad iram, ac intelligentiam pręſtãtiores ſeptẽtrionalibus: ſiquidem & alia, quæ in ipſa naſcũtur meliora exiſtunt. Et ciuitas, quæ hoc modo ſita eſt, ueri maxime ſimilis eſt, iuxta caliditatis, ac frigiditatis moderationem. Et morbi pauciores fiunt, ac debiliores, ſimilesq́ue ſunt morbis, qui in ciuitatibus ad uentos calidos conuerſis oriuntur. Et fœminæ iſthic ualde fœcundæ ſunt, ac facile pariunt. Et de his quidem ita habet.

Quæ

9 Quæ uerò ad occaſus ſitæ ſunt, & ipſæ a uentis ab oriente ſpirantibus protectæ ſunt, & tum calidi uenti leuiter afflant, tum frigidi ab Vrſis præterflant: eas urbes neceſſe eſt ſitu morboſiſsimo poſitas eſſe. Primũ enim aquæ non ſunt ſplendidæ. Cauſa uerò eſt quòd aer matutinum tempus ut plurimum occupat, qui aquæ immixtus claritatem eius diſperdit: ſol enim priuſquàm eleuetur, non illuſtrat. Aeſtate uerò mane quidem auræ frigidæ ſpirant, & ros decidit. De cætero uerò ſol ad ipſas occidens, quàm maxime homines percoquit. Quapropter etiam decolores, ac infirmos ipſos eſſe par eſt, & ex omnibus prędictis morbis participare: nulla enim re ab ipſis ſeparantur. Vęriſimileque eſt ipſos graui uoce præditos, ac rancoſos eſſe propter aerem; eo quòd impurus plerunque iſthic eſt, & morboſus. Neque enim ab aquilonaribus ualde expurgatur: non enim perſeuerant uenti. Qui uero perſeuerant ac ipſis incumbunt, aquoſiſsimi exiſtunt: nam uenti occidẽtales ſimiles ſunt autumno. Et huiuſmodi ciuitatis ſitus eſt ad diei mutationes; eo ꝙ multum temporis inter matutinum, ac ueſpertinum intercedit. Et de uentis quidem qui cõmodi ſunt, ac incommodi, ita ſe res habet.

10 Cæterũ de aquis deinceps narrare uolo, quæ morboſæ ſint, & quæ ſaluberrimæ: & quę mala ab aqua fieri ueriſimile eſt, itemq́ue quæ bona; plurimam enim partem conferunt ad ſanitatem. Quæcunque igitur paluſtres ſunt, & ſtabiles, ac lacuſtres, eas neceſſe eſt æſtate eſſe calidas, ac craſſas, & olentes: quum enim non defluãt, ſed aqua pluuia ſemper noua inferatur, & ſol urat; neceſſe eſt ipſas decolores eſſe, & prauas, ac bilioſas: Hyeme uerò glaciatas, & frigidas, ac turbatas præ niue, ac glacie, ut pituitoſiſsimæ, ac raucoſiſsimæ exiſtant. Bibentibus autem ſplenes ſemper ſint magni, ac pleni: & uentres duri, tenues, ac calidi. Humeri uerò, & clauiculæ, & facies attenuata: in ſplenem enim carnes colliquantur, quapropter graciles exiſtunt.

11 Edaces autem eſſe tales, ac ſiticuloſos par eſt, uentreſque tum ſupernos, tum infernos calidiſsimos habere, ut etiam fortioribus medicamentis opus habeant. Atque hic morbus ipſis & ęſtate, & hyeme familiaris eſt. At hæc etiam hydropes plurimi, ac letaliſsimi fiunt. Aeſtate enim dyſenterię multæ, ac alui profluuia incidunt, & febres quartanę diuturnę. Hi autem morbi prolongati tales naturas ad hydropas deducunt, ac occidunt. Et hi quidem morbi ipſis æſtate fiunt.

12 Hyeme uerò iunioribus quidem peripneumoniæ, & inſaniæ morbi: ſenioribus uerò febres ardẽtes, propter uentris duriciem. Mulieribus autem tumores oboriuntur, & pituita alba, & uix in uentre concipiunt, ac difficulter pariunt, & fœtus magnos, ac tumidos: deinde ex alimentis tabeſcentes, ac deprauati fiunt. Et purgatio commoda poſt partum mulieribus non contingit. Pueris uerò herniæ accedunt, & uiris uarices, & ulcera in tibia. Quare fieri non poteſt, ut tales naturæ longæuę ſint, ſed ante temporis aduentum ſeneſcunt. Præterea fœminæ ſe in utero habere putant. &, ubi partus tempus adeſt uentris moles illa, ac plenitudo euaneſcit. Hoc autem contingit ex aqua; quũ uteri ex aqua concepta laborant. Atque has quidem aquas ad omnem rem improbas eſſe cenſeo.

13 Secundo uerò loco eas, quarum fonte ẽ petris ſcaturiunt: Duras enim eſſe neceſſe eſt: aut iſthic, ubi calidæ aquæ exiſtunt, aut ferrum naſcitur, aut æs, aut argentum, aut aurum, aut ſulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum; hæc enim omnia præ uiolentia caloris naſcuntur. Nõ itaque ex hmói terra aquę bonæ prodeunt; ſed duræ, & æſtuoſę, quæ & difficulter minguntur, & ad alui egeſtionem contrariæ ſunt.

14 Optimę uerò ſunt quę ex ſublimibus locis, ac terreis collibus fluunt: hę enim & dulces ſunt, & albę, & uinum modicum ferre poſſunt: & hyeme calidę ſiũt, ęſtate uerò frigidę: tales enim fuerint ex profundiſsimis fontibus. Maxime uerò laudare eas oportet, quarum fluxiones ad ſolis exortus erumpunt, & pręſertim ad æſtiuos: neceſſe eſt enim odoratas eſſe, ac leues. Quęcunque uerò ſalſæ, & crudæ, ac duræ ſunt, ad hoc quidem ut eas omnes bibant, non bonę ſunt. Sũt tamen aliquæ naturæ, & morbi, quibus tales aquæ in potu commodæ ſunt, de quibus ſtatim dicam. Habet autem & de his hoc modo. Quæ quidem aquæ fontes ſuos ad oriẽtes habent, hæ præ omnibus optimę ſunt. Secundum ab his locum habent, quæ inter æſtiuos ſolis exortus, ac occaſus emergunt, & magis hæ quæ ad orientes. Tertio loco ſunt, quæ inter occaſus æſtiuos, ac hybernos ſcaturiunt.

15 Peſsimæ uerò, quæ ad auſtrum, & quæ inter æſtiuum ortum, & occaſum. Et hæ quidem ad auſtrales partes ualde prauæ ſunt, ad boreales uerò meliores. His autẽ hoc modo uti conuenit. Quiſquis ſanus eſt, ac ualet, is nullum diſcrimen faciat, ſed ſemper eam, quę prę ſens eſt, bibat. Quicunque uerò morbi gratia, eam quę commodiſsima eſt, bibere uolet, is ſi ita fecerit; maxime ſanitatem aſſequi poterit. Quorum quidem uentres duri ſunt, & idonei ad hoc, ut amburantur, his dulciſsimę, & leuiſsimę, ac ſplendidiſsimę conducunt. Quorum uerò molles uentres, & humidi, ac pituitoſi ſunt, his duriſsimæ, & crudiſsimæ, ac ſubſalſæ aquæ conferunt: ſic enim maxime reſiccari poterint.

16 Quæcunque enim aquæ optimæ coctu ſunt, ac facillime liqueſcunt, eas par eſt & uentrem maxime exoluere, ac eliquare. Quæ uerò crudæ ſunt, & minime coctu bonæ, hæ magis conſtringunt uentres, ac reſiccant. At enim mentiuntur homines de ſalſis aquis propter imperitiam; in eo quòd per aluum ſecedere, eamq́ue ſoluere putantur: maxime enim contrarię ſunt ad alui egeſtionem, ac ſeceſſum: ſunt enim crudæ, & coqui non poſſunt. Quare uenter magis ab ipſis adſtringitur, quàm eliquatur. Et de fontanis quidem aquis hoc modo res ſe habet. De pluuialibus autem, & quę a niue fiunt, ut habeat, deinceps dicam.

17 Aquę igitur pluuiales leuiſsimę, & dulciſsimę, & tenuiſsimę, ac ſplendidiſsimę ſunt: primùm enim ſol quod tenuiſsimum, ac leuiſsimum eſt in aqua, educit, ac ſurſum rapit. Clarum autem hoc, ipſum marę facit: quod enim ſalſum eſt, iſthic relinquitur, prę craſsitudine, ac grauitate, & fit mare. Quod uerò tenuiſsimum eſt, ſol ſurſum rapit, prę leuitate. Rapit autem tale non ſolum ab aquis ſtagnantibus, ſed etiam ex ipſo mari, & ex omnibus, in quibus aliquid humoris ineſt. (Ineſt autem in omnibus rebus.) Et ex ipſis hominibus tenuiſsimum, ac leuiſsimum humorem ducit. Eius rei maximum ſignum inde ſumere licet,

ubi

ubi homo ueſtibus indutus in ſole iter fecerit, aut ſederit: quaſcunque enim corporis partes ſol aſpicit, hæ non exudant: Sol enim quicquid comparet ſudoris, ſurſum rapit. Quę uerò ſub ueſte contectę ſunt, aut ſub aliqua alia re, hę exudant: educitur enim, ac domatur a ſole ſudor. Seruatur autem ex tegmentis; ut ne diſperdatur a ſole. Quum uerò in umbram deuenerit; totum corpus ſimiliter ſudore perfluit: non enim amplius ſol affulget.

18 Quapropter etiam ex omnibus aquis hę citiſsime putreſcunt, & odorem malum pluuialis aqua habet; eo quod ex plurimis congregata eſt, ac permixta, ut citiſsime putreſcat. Adhęc uerò, ubi rapta eſt, & in ſublime eleuata, dum circunfertur, & ad aerem permiſcetur; quod turbidum eſt in ipſa, ac noctē refert, id excernitur, ac decedit, & fit aer, & nebula. Quod uerò tenuiſsimum, ac leuiſsimū in ipſa, hoc relinquitur, ac dulceſcit, dum a ſole uritur, ac coquitur. Fiunt autem & alia omnia, quę coquuntur, ſemper dulcia.

19 Quandiu igitur diſperſa fuerit, & nondum congregata, fertur ſublimis. Vbi uerò coaceruata fuerit, ac ſimul congregata derepente a uentis inter ſe aduerſariis; tunc deorſum prorumpit, qua parte plurima collecta fuerit: tunc enim hoc magis fieri ueriſimile eſt, quum nebulas a uento ſtabilitatem non habente concitatas, ac procedētes, derepente uentus contrarius, ac alię nebulę reliſerint: atque tunc quidem prima ipſius pars congregatur, quę uerò a poſteriore parte ſunt, inſuper accedunt, & ſic craſſeſcunt, & nigreſcunt, ac ſimul congregantur, & pre grauitate deorſum prorumpunt, & pluuiæ fiunt. Atque hę quidem aquę optimę ſunt ſecundum hanc rationem; uerùm opus habent, ut decoquantur, ac excolētur. Sin minus; odorem prauum habent, & raucedines, & uocis grauitatem bibentibus inde accedere par eſt.

20 At uerò aquæ ex niue, ac glacie productæ, omnes malę ſunt: quum enim ſemel concretæ fuerint; non amplius in priſtinam naturam reſtituuntur. Sed quod quidem in ipſa clarum, ac leue, & dulce eſt, excernitur, ac diſperditur: quod uerò turbidiſsimum eſt, ac ponderoſiſsimum relinquitur. Hoc uerò cognoueris hoc modo. Si enim uolueris hyemis tempore uaſculum certa aquæ menſura infuſa, ſub dio exponere, quo maxime congeletur: deinde poſtridie in locum calidum deportatum ſinere, quo maxime glacies liqueſcat, & ubi exoluta fuerit, aquam metiri: reperies aquam multo pauciorem. Atque hoc ſignum eſt, q a congelatione id, quod leuiſsimum, ac tenuiſsimū eſt, diſperditur, & non quod grauiſsimum, & craſsiſsimum exiſtit: non enim hoc diſperdi poterit. Hac igitur de cauſſa has aquas, quæ a niue, ac glacie eliquantur, peſsimas eſſe puto ad omnes res: itemq; eas, quæ ad has ſequūtur. Atque ſic quidem de pluuialibus, & niualibus, ac glacialibus aquis res ſe habet.

21 Calculo uerò maxime laborant homines, & ex renum affectionibus, & urinæ ſtillicidio, & coxendicū morbo corripiuntur, & hernię fiunt, ubi aquas omnigenas bibunt, & de magnis fluminibus, in quę alia deferuntur: & de ſtagno, in quod fluxiones multæ, ac omnis generis deueniunt: & qui aquis inuectitiis utūtur, quæ ex longo, & non breui locorum interuallo afferuntur: non enim fieri poteſt, ut alia aqua ſimilis ſit alii. Sed aliæ dulces ſunt, aliæ ſalſæ, & aluminoſæ, aliæ de calidis fluunt. Vbi uerò hæ ſimul inter ſe miſcentur; diſsident: & quæ fortiſsima eſt, ſemper ſuperat. Præualet autem nō ſemper eadem, ſed aliàs alia.

22 Sed & ex uentis, alii quidem Boreas robur exhibet, alii uerò Auſter: & de reliquis eadem ratio exiſtit. Talibus igitur neceſſe eſt limum, & arenam in uaſis ſubſidere: & ab his, ſi potentur; morbi prædicti fiunt. Quod autem non omnibus, conſequenter declarabo. Quorū quidē aluus ſatis fluida eſt, ac ſana, & ueſica non ardens, neque ſtomachus ueſicæ ualde coardeſcit, hi facile urinam eiiciunt, & in ueſica nihil ipſis congregatur. Quorum uerò aluus ardens, ac feruida fuerint, in his neceſſe eſt etiam ueſicam idem perpeti: quum enim magis, quàm pro natura fuerit calefacta, ſtomachus ipſius inflammatur. Vbi uerò hęc perpetitur, urinam non dimittit, ſed in ſeipſa cōcoquit, & adurit: & quod quidem tenuiſsimum in ipſa eſt, excernitur: & quod puriſsimum eſt, tranſit, & emingitur.

23 Quòd uerò craſsiſsimum, ac turbidiſsimum eſt, coaceruatur, & cōcreſcit, primùm quidem parum, deinde maius fit: dum enim uoluitur ab urina, quicquid craſſum compactū fuerit, ad ſeipſum adaptat, atque ſic augeſcit, & in totum concreſcit. Et quum urinam emittit, ad ueſicę ſtomachum allabitur ab urina impulſum, & urinæ emiſsionem impedit, & dolorem uehementem exhibet. Quare pueri calculoſi fricant, ac trahunt pudenda: uidetur enim ipſis cauſſa mictionis eo loco eſſe. Signum autem eius, quòd hæc ita ſe habent, hoc eſt. Vrinam ſplendidiſsimam calculoſi mingunt ad ſimilitudinem ſeri; eo quòd id, quod craſsiſsimum eſt, ac bilioſiſsimum, iſthic manet, & coaceruatur, ac cōcreſcit. Et pleriq; ſane hoc modo lapidem, & calculum contrahunt.

24 Fit autem pueris etiam ex lacte, ſi non ſalubre id fuerit; ſed ualde calidum, ac bilioſum: uentrem enim percalefacit, & ueſicam. Quare urina dum aduritur; hæc patitur. Et ſanè cenſeo melius eſſe pueris uinum quàm aquoſiſsimum dare: minus enim uenas adurit, ac reſiccat. Mulieribus autem pudendis non ſimiliter contingit: meatus enim urinæ in ueſica breuis eſt, & amplus, ut facile urina impellatur. Neque enim manu pudendum fricat, ueluti maſculus, neque urinę in ueſica meatum contingit: ad pudēda enim perforatus eſt. &, quia meatus ſunt ampli; etiam plus bibunt, quàm pueri. Et de his quidem ſic res ſe habet, aut his quàmproxime.

25 Cæterùm de annis hoc modo conſideratione facta, quis cognoſcere poſsit, qualiſnam annus ſit futurus, ſalubrine, an morboſus. Si enim ſecūdum rationem fiant ſigna in aſtris occidentibus, ac orientibus: & in autumno aquæ fiant: & hyems ſit moderata, & neque ualde clemens, neque modum excedens frigiditate: & in uere, ac in æſtate tempeſtiue pluat. ſic ſanè ſaluberrimum eſſe annum par eſt. Si uerò hyems quidem ſicca ſit, & borealis, uer autem pluuioſum & auſtrale; neceſſe eſt ęſtatem febriculoſam fieri, & lippitudinęs inducere: quum enim æſtus derepente accedat; terra humida exiſtente a uernis imbribus, & ab auſtro; neceſſe eſt ęſtum duplicatū eſſe, & a terra irrigua, ac calida, & a ſole urente: quum uentres in hominibus nondum conſtricti ſint, neque cerebrū reſiccatum: nō.n. fieri pōt, quum uer tale exiſtat, ut corpus, & caro nō humore fluida fiāt, adeò ut febres acutiſsimę in omnes irruant, maxime autē in pituitoſus,

At

At dyſenterias par eſt fieri & mulieribus, & uiris humidioribus.

26 Et, ſi quidem circa Canis exortum accedat aqua, ac tempeſtas, & Eteſiæ ſpirauerint; ſpes eſt ceſſationis, & ut autumnus ſalubris fiat. Sin minus; periculũ eſt, ne & pueri, & mulieres moriantur: minime uerò ſenes, & ne qui ſuperſtites euadunt, in quartanas deſinant, & ex quartanis in hydropas. Si uerò hyems auſtralis fiat, & pluuioſa, & clemens, uer autem boreale, & ſiccum, & tempeſtuoſum; primùm quidem mulieres, quæ uterum geſtant, & partus ipſis ad uer inſtat: abortum facturas eſſe ueriſimile eſt: quæ uerò etiam pepererint, impotentes, ac morboſos pueros parere, ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues, & debiles, ac morboſi uiuant. Atque hæc quidẽ mulieribus: reliquis uerò dyſenterias, & lippitudines ſiccas: & aliquibus defluxiones à capite in pulmonem.

27 Pituitoſis igitur dyſenterias fieri uerisimile eſt, & mulieribus, pituita de cerebro defluẽte, ꝓpter naturæ humiditatẽ: bilioſis uerò lippitudines ſiccas, propter carnis caliditatem, ac ſiccitatem: ualde autem ſenibus defluxiones, propter raritatem, ac eliquationem uenarum, adeò ut aliqui quidem derepente pereant, aliqui uerò ſemiſiderati, aut dextra, aut ſiniſtra parte fiant. Quum enim hyems ſit auſtralis, & pluuioſa, ac calida, & corpus non adſtringatur, neque uenæ: uere accedente boreali, & ſicco, ac frigido, cerebrum poſtquam ipſum diſſolui, ac purgari contigit a grauedine, ac raucedine, tunc ſimul cum uere ſtabilitur, ac conſtringitur. Quare derepente æſtate accedente, & ardore, ac mutatione contingente, hi morbi incidunt. Et inteſtinorum leuitates, & aqua intercus ferè reliquis morbis deſinentibus ſuperueniũt; quum non queant facile uentriculi a concepta humiditate exſiccari.

28 Si aũt æſtas pluuioſa ſit, & auſtro multum perflatur, ſimiliſque ſequatur autumnus; neceſſe eſt hyemem morbidam eſſe; & his, qui pituita abundant, & qui quadrageſimum annum exceſſerunt, febres ardentes fieri ueriſimile eſt: qui uerò bile abundãt, coſtarum inflammationes, & pulmonis, pleuritidas, ac peripneumonias dictas. Si uerò æſtas ſicca exiſtat, & borealis, ſequens uerò autumnus pluuioſus, & auſtralis; capitis dolores ad hyemem expectare conuenit, & cerebri corruptiones, ampliusq́ue raucedines, grauedines, & tuſſes, aliquibus etiam tabes.

29 Quòd, ſi borealis ſit autumnus, ac ſiccus, & neque ſub Cane, neque ſub Arcturo pluuioſus; confert pituitoſis natura, & maxime qui natura ſunt humida, & mulieribus. Bilioſis autem infeſtiſsimũ hoc tempus exiſtit: ualde enim exſiccantur, accidunt q́ue eis lippitudines aridæ, & febres acutæ, ac diuturnæ, & aliquibus bilis atra: ſiquidem quod liquidiſsimum, ac aquoſiſsimum in bile eſt, conſumitur, denſiſsimum uerò, & acerrimum relinquitur. quod idem accidit ſecundum eandem rationem & circa ſanguinẽ, unde hi morbi his accidunt. Pituitoſis autem hæc omnia cõmoda ſunt: exſiccantur enim, & in hyemem perducuntur, minime humecti, ſed reſiccati. Hæc igitur ſi quis mente concipiet, & conſiderabit; is præcognoſcet plurima omnino, quæ ex huiuſmodi mutationibus ſint futura.

30 Maxime autem obſeruare oportet magnas temporũ mutationes, ut neque medicinas in illis libẽter exhibeamus, neque uramus quę circa uẽtrẽ, neq; ſecemus, priuſquã prætereãt dies decẽ, aut plures, & non pauciores. Periculoſiſsima ſunt & ambo ſolſtitia, maxime uerò æſtiuũ. Periculoſum & ęquinoctiũ utrũq;, magis uerò autumnale. Oportet autem & aſtrorum exortus conſiderare, præcipue Canis, deinde Arcturi, & Pleiadum occaſum: morbi enim in his maxime diebus iudicantur, aliiq́ue perimunt, alii uerò deſinunt, aut in aliam ſpeciem, aliumq́ue ſtatum trãſmutantur. Et circa hæc quidem ſicut dixi, habet.

31 Volo autem & de Aſia, & Europa demonſtrare, quantum differant inter ſe per omnia, & de gentium formis quid diſtent, & nihil inuicem ſimile habeant. Verùm de omnibus ſi quis dicere uelit; in immẽſum excreſceret ſermo. Quare de maximis, & plurimum differentibus diuerſitatibus dicam, quantum ſaltem mihi in ea re eſt compertum. Ac dico quidem plurimum differre Aſiam ab Europa ſecundũ naturas omnium ex terra naſcentium, itemq́ue hominum: longe enim pulchriora, & maiora omnia naſcũtur in Aſia. Eſtq́ue regio ipſa, hac noſtra multo manſuetior, ſunt etiam hominum mores benigniores, & cultiores. Cauſſa uerò horum eſt, temporum anni temperata miſtura: ſiquidem in medio ſolis exortu ſita eſt ad auroram, a frigiditate, ac caliditate omni remotior. Incrementum autem, & benignitatem inde proficiſci omnibus in confeſſo eſt: quum nihil ſit præcellẽs, & cogens uiolẽter, ſed per omnia æqualitas uigeat; quanquam non habeant ubique per omnem Aſiam, omnia ſecundum eundem modum.

32 Quæcunque enim in ea regio in medio ſita eſt calidiq́ue, & frigidi, ea omnium fertiliſsima exiſtit, & arboribus refertiſsima, & maxime ſerena, aquisq́ue utitur, & cœleſtibus, & ex terra promanantibus. neque enim a calore combuſta eſt ualde, neque a ſqualore, & aquarum inopia exſiccatur, neque a frigore oblæditur. Verùm auſtris perflatur, & irrigua eſt, tum propter imbres multos, tum propter niues. Fructus autem ſuo tempore maturos multos, in ea naſci par eſt, ſiue ex ſparſis ſeminibus hi proueniant, ſiue terra ipſa per ſe ſponte producat eorum plantas, quarum fructibus utuntur homines, eas ex agreſtibus cicures, & domeſticas facientes, & pro commoditate ſua tranſplantantes. Pecora etiam ipſa pleniora proueniunt, quæ & pariunt ſæpius, & pulcherrime educantur. Quin & homines habitiores eſſe, ac ſpecie pulcherrimos, & magnitudinis eximię, minimeq́ue differentes, quantum ad formam, ac corporũ proceritatem attinet, conſtat.

33 Certumq́ue eſt hanc regionem proxime accedere ad naturam, ac temperaturam optimæ conſtitutionis. verùm uirilitatem, laboris tolerantiam, ac audaciam non ueriſimile eſt huic naturæ innaſci, ſicut neque einſdem, neque diuerſi generis conſtantes, ac perpetui ſunt amatores: uincit enim in ipſis uoluptas, quæ ratio eſt multiformes generari partus, pręcipue in feris. Atque ſic quidem de Aegyptiis, ac Libycis mihi habere uidetur.

34 Qui uerò ad dextram hyberni ortus ſolis uſque ad Męotidem paludem habitant, (hic eſt enim Europę, & Aſiæ terminus) ſic habent. Multò maior diuerſitas eſt inter illas ipſas gentes, quàm de quibus iã dixi, cũ propter uarias tẽporũ mutationes, tũ ob regionis naturam. Habet autem eodem planè mo-

do, quemadmodũ & circa aliorum hominum terras accidit: ubi enim tempora magnas mutationes faciunt,& frequentiſsimas; illic & regio agreſtis,& maxime inæqualis exiſtit, inueniasque & montes plurimos,& denſos,itemq́ue campos,& prata. Vbi aũt non ualde uariant tempora; illic æqualiſsima regio eſt.quòd idem & de hominibus ipſis eſt intelligendum.Si quis enim recte conſideret, uidebit quorundam naturam,montanis,ſyluoſis,ac aſperis locis ſimilem eſſe,aliorum uerò aquoſa,ac exilia loca referre: ſicut quidam pratorum,ac paludum naturam præ ſe ferunt.atque alii ſunt,quorũ planitiebus, nudisq́ue, ac ſiccis terris conſtitutio ſimilis exiſtit: tempora.n. quæ formarum naturam uariant,ſunt diuerſa. quum ergo inter ſeſe fuerint maxime diuerſa;uarias,& multiplices formas producunt. Porrò quæ parum inter ſe differunt gentes,relinquam.

35 Quæ autem plurimum non natura ſolum;ſed & legibus,ac conſuetudinibus diſcrepant, de illis referã quomodo habeant. Ac primùm omnium de Macrocephalis,quum nulla omnino alia gens ſit, quæ ſimilia capita habeat. A principio quidem conſuetudo in cauſa fuit, ut tam longis capitibus eſſent. Nunc autem natura ipſa cum conſuetudine conſpirauit. Si quidem generoſiſsimum apud eos putatur,caput habere quàmmaxime longum. Conſuetudinis autem hoc initium fuit. Quum recens infans natus eſt; caput eius adhuc tenerum,ac molle exiſtens, quàmcelerrime conſtringunt manibus, coaptãteſq́ue cogũt in longitudinem augeri,quin & uinculis connectũt, ac aptis inſtrumentis colligant; quò rotunditas capitis prohibeatur,ac longitudo augeatur. Ea conſuetudo tantum effecit,ut eiuſmodi natura capitum exiſteret.Temporis uerò progreſſu natura quoque tales produxit,ut non eſſet neceſſe conſuetudine priore cogere.

36 Quum enim ſemẽ genitale ab omnibus corporis membris procedat, a ſanis quidem ſanum, a morbidis morboſum,fiatq́ue,ut ea caluis calui gignãtur,ea cæſiis caſij,& ut plurimum diſtortus diſtortum generet,eadẽq́ue ratio ſit circa reliqnas formas; quid prohiberet ut non ea Macrocephalis Macrocephali gignerentur?Nunc autem non naſcuntur ita magnis capitibus, quemadmodum prius; quum conſuetudo non amplius duret,per incuriam hominum intercepta.Et de his quidem hæc ſufficiant.

37 De illis autem,qui Phaſim accolunt, adijciã. Regio eorum paluſtris eſt,calida,aquoſa, & denſa, imbreſque in eam decidunt omnibus tẽporibus & magni,& impetuoſi. homines uerò ipſi uitam agunt in paludibus,domosq́ue ligneas, & ex arundinibus in ipſis aquis habent eatructas,neque multũ inde prodeunt,ut adeant uel emporia,uel urbes: uerùm nauiculis ex uno ligno fabrefactis permeant ſurſum,ac deorſum;habent.n.foſſas, ac ductus aquarum plurimos.Bibunt autem aquas calidas,& ſtagnantes, quæ & a ſole ſunt putrefactæ,& ab imbrium caſu auctæ. Ipſeq́ue fluuius phaſis omnium fluuiorum ſtagnãtiſſimus eſt,& qui lentiſsimo curſu profluat. fructus autem,qui illic naſcuntur, omnes inſalubres ſunt, enirati,imperfectiq́ue præ multitudine aquarum,neque unquam matureſcunt. Atque quum multus aer ab aquis regionẽ occupet;ob hanc ipſam cauſam,quod ad formam,ac corporum ſpeciem attinet, Phaſiani ſunt a reliquis hominibus longe diuerſi.

38 Sunt.n.magnitudine ingenti, ac corpulẽtia ualde excellenti,neque iuncturæ eorum ullæ, neque uenæ cõparent pallidumq́ue præ ſe ferunt ſemper colorẽ, quemadmodũ,qui regio ſunt obnoxij morbo.loquũtur aũt ut ſi qui alii omnium hominum grauiſsime, nimirum aere utentes non ſereno,ſed obſcuro,& maxime humectato.Sunt inſuper ad laborem a natura ipſa ſegniores:anniq́ue tempora non uarias habent, neque ad æſtum,neque ad frigus permutationes. Vẽti autem eis ſunt plurimi auſtrini omnes, præter unũ eius regionis proprium & indigenam,qui aliquando uiolentior, ac moleſtior calidus exiſtens ſpirat, quẽ Cenchrona patrio uocabulo appellant. Verùm Boreas non ualde ad eos pertranſit. quòd ſi aliquando ſpiret; debilis tamen exiſtit,ac ualde lenis.De natura ergo,ac diuerſitate & forma eorum,qui Aſiam, & Europam incolunt,ita habet.

39 Quòd autem timidiores,effœminatiores, ac imbelles præ Europęis Aſiani exiſtant,moribusq́ue mãſuetiores,tempora ipſa anni in cauſa ſunt, quæ non magnas permutationes faciũt,neque caloris, neque frigoris,ſed ſemper æqualia permanẽt. Vnde neque mentes ſtupore percelluntur,neque corpora fortem tranſmutationem incurrunt: a quibus uerisſimile eſt iram exaſperari,cognitionemq́ue, & calorẽ amplius excitari,quàm ſi ſemper in eodem ſtatu quis perſiſtat: mutationes enim ſunt, quæ hominis mentem ſemper excitãt,neque ſinũt quieſcere. Propter quas ſanè cauſas imbelle uniuerſum Aſianorum genus exiſtit,atque adhuc amplius propter leges: multo maxima enim Aſiæ pars ſub regibus eſt.

40 Vbi autem non in ſua poteſtate uiuunt homines, neque ſui iuris ſunt,ſed dominis ſubiecti;ibi non multum curioſi ſunt,quo modo ſe ad bellum adparent, imò magis hoc curant,ut ne bellicoſi uideantur: pericula.n.eis non æqualia inſtant. Nam hi in militiam proficiſci,laboresque perferre, ac mortem oppetere pro dominis ſuis coguntur, relictis interim domi liberis,uxoribus,ac reliquis amicis. atque ſiquidem uiriliter,& feliciter bellum geſſerint; dominis inde commoda accedunt,eorumq́ue facultates inde augentur:uerùm ipſis præter pericula, & cædes nihil demetitur.Proinde neque his hominibus regionem frequenter habitatam eſſe neceſſe eſt,imò eam propter inertiam bellicam,ac otium a pleriſq; relinqui.

41 Vt.n.quiſque maxime a natura uirilis,& magnanimus eſt,ita plurimum eius animus leges auerſatur: cuius rei magnũ inditiũ uel inde habere licet. Quòd quicunque in Aſia Græci,itemq́ue Barbari dominis non ſubſunt, ſed iure ſuo degunt, ſibiipſisq́ue omnes labores lucrifaciunt, illi bellicoſiſsimi omnium exiſtunt: periclitantur enim ipſi ſibi, uirilitatisq́ue præmia ipſi reportant, ſicut timiditatis, ac ignauiæ pœnam luunt pariter.Inuenias autem & Aſianos ipſos inter ſe plurimũ differentes, generoſiores alios, alios degeneres,quorũ oĩum cauſa ad temporũ mutationes eſt referenda,quemadmodum & in præcedentibus dixi. Atque ſic quidem habet in Aſia.

42 In Europa uerò genus hominũ eſt Scythicũ,circa paludẽ habitans Męotim,quod a reliquis gẽtibus maxime differt,Sauromatę appellantur. Horum fœminę equites ſunt,arcubus utuntur, ac ſagittas iaculantur ex equis,cum hoſtibus congredientes, dũ uirgi-

nes

nes exiſtũt. neque deuirginãtur prius, quàm hoſtium tres cõfecerint, neque prius maritis cohabitãt, quàm ſacra Deis patrio more fecerint. Quòd, ſi qua ſibi uirum acceperit; ab equitatu libera eſt, niſi neceſsitas cogat communi expeditione omnes arma ſumere. Dexteram autem mammam non habent: nam puellis adhuc infantibus matres æreo inſtrumẽto in hũc uſum parato, igneq́ue candefacto eam auferunt, ac exurunt; ne iterum ſuccreſcere contingat, atque ut omnis uis, ac robur in dextrum humerum, & brachium deferatur.

43 Cæterùm reliqui Scythæ quod ad formã attinet, ipſi ſibi ſimiles ſunt, aliis diſsimiles. Sicut quoque Aegyptii ipſi inter ſe: præter quàm quòd hi a uehementi calore, illi ab intenſo frigore ſunt compreſsi. Verùm ſolitudo, quæ Scythica dicitur, in planicie ſita eſt, pratis abũdans, ſublimis, & mediocriter aquoſa: ſunt enim fluuii in ea magni, in quos aqua ex campis per riuos deducitur.

44 In hac itaque Scythæ degunt, qui Nomades uocantur; propterea quòd nullas habeant domos, ſed in curribus habitant. Sunt autem currus, ex quibus minimi quatuor rotis, reliqui ſex circumagũtur. Sũt etiam luto obturati, ac inſtar domorum fabrefacti, aliqui ſimplici, aliqui etiam triplici tabulato: unde robur illis ineſt aduerſus omnes iniurias aquarum, niuis, ac uentorum propellendas. Trahunt currus aliquos quidem boum paria duo, aliquos tria, atque hi cornibus carent; quum præ frigore regionis cornua eis non enaſcantur. In his itaque curribus degũt mulieres. In equis aũt uehuntur uiri. Sequuntur autem ſimul oues, boues, & equi. Tandiu deinde in uno ſubſiſtunt loco, dum ſufficit ipſis pecoribus pabulum, quo deficiente in aliam regionem commigrant. Veſcuntur autem ipſi carnibus coctis: bibuntq́ue lac equinum. comedunt etiam Hippacen, id autem eſt caſeus equinus. Hactenus ergo de uictu, & moribus diximus, temporibusq́ue anni, ac formis, quæ a reliquis hominibus longiſsime ſunt Scythiæ genti diuerſæ: ipſa enim ſibi inter ſe gens ſimilis exiſtit, quemadmodum & gens Aegyptiorum. Minime autem fœcunda ea gens eſt: regioq́ue ipſa minimas feras enutrit, neque numero, neque magnitudine inſignes.

45 Sub ipſis enim Vrſis, Riphæisq́ue montibus ſita eſt, unde Boreas ſpirat, Solque ipſe ſupremo æſtiuo ſolſtitio deficiens proxime accedit, ac tum quidem exiguo tempore calefacit. Neque uerò uenti a calidis locis ſpirantes ualde ad eam regionem penetrant, niſi parumper & debiles. Verùm ab Vrſis uenti procedentes ſunt illic perpetui frigidi, a niuibus, glacie, imbribusq́ue condenſati: qui nunquam a mõtibus, decedũt, ut propterea etiam ęgrè habitari poſſint. Aerq́ue ipſe totum ferè diem nubibus campos occupat. Ipſi uerò in humidis locis degunt. Et ferè perpetua eſt ipſis hyems, æſtas autem paucisſimis diebus, atque illis non ualde multa: ſunt enim planities eminentiores, & nudæ, neque ullis montibus circunſeptæ, ſed ferè ſub ipſis Vrſis accliues.

46 Neque feræ naſcũtur illic magnæ: ſed quales poſſibile eſt ſub ipſa terra contegit: prohibet.n. hyems, & nuditas terrę, quę & diuerticulis, & umbraculis caret, pp temporũ anni mutationes, neque multas, neque fortes, ſed ſimiles ſemper, uel parũ admodũ diuariantes. Vnde & formas corporum inter ſe ſimiles habẽt; quum eodẽ utãtur uictu, & amictu, æſtatis, & hyemis tẽpore: attrahuntq́; aerẽ aquoſum: condenſatũ, aquã inſuper bibẽtes a niuibus, & glacie reſolutã, nullo ẽt corporis exercitio accedente; quũ nõ ueriſimile ſit corpus, aut animũ ullis exercitationibus apta fieri; ubi nõ mutationes tẽporũ fiunt fortes. Propter quas cauſas formæ eorũ ſunt craſſæ, & carnoſæ: iuncturæ uerò humectæ, & inefficaces, uentriculique humidi oẽs, maxime oium tamen inferior aluus: nequit.n. ipſa exſiccari in eiuſmodi cum regionis, tum naturę, & tẽporis cõſtitutione. Sed pinguedine, & nuditate carnis formę inuicẽ ſunt ſimiles, maſculorũ maſculis, & fęminarũ fęmellis: tẽpora.n. quũ ſint inter ſe ſimilia; nullas corruptiones, neque malignitates inſerũt in ſeminis genitalis mixturã, ac cõpactionem; niſi quiddã aliud fortuito, uel caſu cõtingat, aut a morbo.

47 Magnum aũt argumentum humiditatis corporũ Scytharum hoc exhibebo. Multos.n. ipſorum, pręcipue qui Nomades ſunt, reperias exuſtos humeros, ac brachia habentes, manuumq́ue iuncturas, pectora, coxas, & lumbos, nullam ſanè aliam ob cauſam, niſi ob humoris, & molliciei naturæ detractionẽ: nã neque arcus intendere, neque telum torquere poſſunt præ impotentia humiditatis humerorum. quum autem uruntur; humor ipſe a iuncturis exoluitur, fiuntq́ue corpora ipſorũ ualidiora, melius nutriũtur, & magis redduntur articulorum uſu potẽtia. Fluuida uerò fiunt, ac lata primùm; propterea quòd faſciis non colligantur: quẽadmodũ fieri ſolet in Aegypto: deinde quòd non animaduertunt, quomodocunque inter equitandũ equis inſideant: poſtremum etiam propter deſidiam perpetuam. Maſculi enim eorum antequã potẽtes fiant equos conſcendere, atque in illis uehi; plurimum temporis deſident in curribus, raroq́ue prodeunt, ut inambulent, propter exilia, ac perpetuas circulationes.

48 Muliebrium autem corporum formæ ad miraculum uſque fluxæ exiſtũt. Porrò Scytharum gens fului ualde coloris exiſtit propter frigus ingens: non.n. uehemens accedit ad eos ſol, a frigore uerò albedo exuritur, & fit fulua. Neque uerò poſsibile eſt fœcũdam eſſe eorum naturam; quum uiri minime cupidi ſint cum fœminis commiſceri, ob nimiam corporis liquiditatem, uentriſq́ue mollitiem, ac frigiditatem: quæ cauſæ apparent minime uiros ad coitum incitari. Accedit his laſsitudo ex cõtinua equitatione contracta, quæ eos ad commiſtionẽ reddit impotentiores. atque hæ ſunt cauſę, cur uiri infœcundiores putẽtur. Mulieres pinguedo carnis, & humiditas ſteriles facit, præ quibus uteri earũ genitale ſemen nequeũt continere: lunares nanque purgationes eis non eueniunt, quemadmodũ eſt neceſſe, ſed minus, & intempeſtiue per longius tempus. Ipſumq́ue amplius uteri os præ pinguedine concluditur, ut nequeat ſemen ſuſcipere: ſunt enim otioſæ, & pingues, uentreſq́ue earum frigidi, & molles. Vnde neceſſario ſequitur, non multum fœcundum Scytharum gentem eſſe. cuius rei famulæ earum indicium exhibent.

49 Nam hæ uiris miſceri plurimũ gaudent, in uteroque conceptum continent, propter corporis exercitium frequens, carniſq́ue gracilitatẽ. Amplius autem plurimi Scythæ Eunuchi fiũt, & muliebria officia obeunt, inſtarq́ue fœminarũ omnia faciunt, & loquuntur, uocãturq́ue hi effœminati. Et regionis qui-

dem incolę cauſam ad Deum referunt, coluntq́; hos ipſos homines, & adorant, ſibiipſis timentes nequid tale accidat. Mihi uerò hi affectus diuini quidē eſſe uidentur, ſicut & reliqui omnes, neque ullum aliquē alio eſſe diuiniorem, aut humaniorem, ſed diuinos omnes. uerùm unuſquiſque eorum ſuam propriā habet naturam, neque aliquis citra naturam accidit. Quare quomodo hic affectus contingat, ut mihi uidere uideor, narrabo.

50 Ab equitatione ipſa diuturni eos corripiunt articulorū dolores, nimirum propendētibus ſemper ex equis eorum cruribus: deinde claudi fiunt, contrahūturq́ue coxendices, quum inualuerit morbus. Medicātur aūt ſibiipſis hoc modo: à principio morbi utrāque uenam retro aures incidunt, quo facto ſanguine multo promanante, ſomnus eos corripit prę imbecillitate, ſicq́ue obdormiſcunt: quorum quidem aliquid depulſu ſomno ſani exurgunt, aliqui uerò minime.

51 Atque mihi ſanè uidētur ea medicatione ſeipſos perdere: uenæ enim retro aures ſunt, quas ſi quis ſecet ſterilitatem inferat his, quibus ſecantur: quare id etiam ipſis ex earum inciſione accidere certum eſt. Quando igitur poſtea uxores adeunt, impotenteſq́; ſe factos uident cum illis coire; primùm quidem nihil moleſtius cogitantes quieſcunt. quū autem bis, aut ter, aut amplius fruſtra opus tentarunt, neque quicquam proficiunt; mox putant ſe Deum offendiſſe, in quē culpam reiiciunt. Induuntq́ue ſe ueſte muliebri, palàm ſe euiratos eſſe confitentes, ad mulierumq́ue contubernia tranſeunt, earum opera tractantes. Hoc itaque malo ditiſsimi Scytharum afficiūtur, minime uerò infimi. Imò qui maxime & genere, & potentia præualent, ex nulla alia, quàm cōtinuę equitationis cauſa hoc perpetiuntur: pauperes uerò minus, quum non multū equitent. Vnde ſi hæc affectio aliis diuinior cēſenda eſſet; nō nobiliſsimis, nō ditiſsimis Scytharū ferè ſolis accideret: ſed eſſet omnibus æqualiter peculiaris. Imò magis inuaderet pauperes circa cultū deorū negligentiores; ſi ſaltē gaudent dij in hominū admiratione conſtitui, & pro hoc beneficia hominibus retribuunt. Diuites enim ſæpius diis ſacra faciunt, uictimas offerunt, ſtatuas erigunt, coluntq́ue; quum pecuniis abundent. pauperes autem minus id faciunt; quū non habeāt. quinetiam aliquādo deos deteſtantur, qui eis opes non ſuppeditent, ut ueriſimilius eſſet, pauperes, ac parum abundantes hoc malo propter crimina ſua puniri, quàm diuites, & qui opibus abundant. Verùm (ſicut & prius dixi) diuinus quidem hic affectus eſt, ſecundumq́ue naturam accidit ſimiliter, ut alii omnes: neque alia eius cauſa, quàm ea, quam dixi, Scythis exiſtit. Simili autem modo & reliquis hominibus euenit.

52 Vbi enim frequenter, & cōtinue homines equitāt; ibi plurimi a diuturnis doloribus articulorum, coxendicumq́ue maxime, & pedum corripiuntur, ad coitumq́ue fiunt impotētes. quę omnia mala Scytharum genti adſunt. Atque propterea Scythæ omnium hominum minime ſunt ad coitum ualentes. Et quod anaxyridas (braccharum, ſiue fœminalium id genus eſt) ſemper habent, & plurimum temporis in equis deſides degunt, ut neque manu tractare pudenda liceat, atque præ frigore, & laſsitudine uoluptatis, ac iucunditatis coeūdi obliuiſcantur, neque prius aliud ſibi faciendum putent, quàm ut euirati fiant. Hactenus ergo de Scytharum gente recenſui.

53 Reliquum autem in Europa hominum genus ualde inter ſe diſsimile eſt, & diuerſum, tum quod ad magnitudinem attinet, tum quod ad formam. atque id propter temporum mutationes contingit apud eos magnas, & frequentes: ſunt enim eis calores uehementes, & hyemes fortes, pluuiæ multæ, rurſumq́ue ſiccitas diutina, & uenti plurimi, ex quibus multæ, & omnimodæ fiunt tranſmutationes. Neque a uero diſcrepat circa generationem, has ipſas mutationes ſentiri, inq́ue ſeminis genitalis coactione aliā, neque ex eodem etiam eandem, æſtatis pariter ut hyemis, pluuioſo, ut ſicco tēpore, progigni. Eaq́ue cauſa eſt, cur putem Europæos magis, quàm Aſianos, ſecundum corporum formas inter ſe diſcrepare, & magnitudines diuerſiſsimas in ſingulis adeò urbibus prouenire: plures enim corruptiones contingunt in ſeminis coactione; quum tempora frequenter uariāt, quàm ſi eadem ſunt, & ſimilia. Eadem autem motuum ratio in utriſque exiſtit. Feritas, integritas, & audacia a natura Europæis innaſcitur: frequētes enim mentis percuſſiones feritatem inducūt, manſuetudinem contrà, & benignitatem extirpant.

54 Quare etiam magnanimos magis eos, qui Europam incolunt Aſianis iudico: Siquidem ſimilitudo, & æqualitas ſegnitiem parit. Mutatio autem & animum, & corpus ad exercitationem excitat. Augetur itaque a deſidia, & ocio timiditas: ab exercitio uerò, & laboribus creſcit uirilitas. Vnde bellicoſiores quoque Europæi extant, non ob hanc ſolum cauſam, ſed & propter leges: non enim regibus obediunt, quemadmodum Aſiani. Vbi enim ſub regibus uiuitur, ibi neceſſe eſt homines timidiſsimos eſſe, quemadmodum & ſuprà oſtendi: ſeruitute nanque animi eorum preſsi non libenter, neque uolentes temere pro aliis ſe periculis exponunt. Europæi autem ſuo iure uiuentes, quum pro ſeipſis pericula belli ſubeant; magna cupiditate feruntur, uolenteſq́ue, ac alacres difficultates omnes adgrediuntur, ipſiq́ue ſibi ex re bene geſta pręmia reportant: ut certum ſit leges plurimum ad magnanimitatem conferre. Tota itaque, & uniuerſa res de Europa, & Aſia ſic, ut retuli, habet.

55 Cæterùm Europa ipſa adhuc habet gentes inuicem differentes, non magnitudine, & forma ſolum; ſed & magnanimitate, ac fortitudine. Quæ uerò in eis hanc diuerſitatem faciant, in præcedentibus dixi, dicamq́ue amplius magis manifeſtè. Quicunque regionem montanam, aſperam, nudam, & non aquoſam incolunt, his mutationes temporum contingunt magnæ, & diuerſæ. unde & hominum formas magnas progigni conuenit, qui & ad laborem, & ad uiriliter agendum a natura præſtent, quibusq́ue feritas, & immanitas non mediocriter a natura ſint congenita. Qui verò loca concaua, pratenſia, & æſtuoſa habitant, ventoſq́ue calidos plus ſentiunt, quàm frigidos, & aquis vtuntur calidis, hi magni quidem eſſe non poſſunt, neque bene compoſiti, & longi, ac erecti; ſed in amplitudinem a natura producti carnoſi ſunt, & capillis nigris. Imò & ipſi toti nigri magis, quàm albi, & qui minus de pituita habeant, quàm de bile. Virilitas autem & tolerantia laboris non æquè ipſis à natura ineſt; niſi conſuetudo accedat, & hęc in eis efficiat. Quòd, ſi flumina extent

in

in ea regione, quæ ſtagnantes, & pluuias aquas euehant; homines ipſi incolumes, ac ſplendidi uiuent. Si uerò flumina deſint, aquaſque puteorum ſtagnantes, & olentes bibant; neceſſe eſt ab ipſis illi aquis & uentrem lædi, & ſplenem.

56 Quicunque autem altam habitant regionem, planam, uẽtis expoſitam, & aquoſam, eorum formæ magnę, ac inuicem ſimiles, & erectæ. Animi quoque eorum exiſtunt manſuetiores. Qui uerò macra, aquis carentia, & nuda loca tenent, & quæ temporum mutationibus non ſunt permixta, horum formas neceſſe eſt eſſe aſperas, & uegetas; flauas magis, quàm nigras. mores etiam eorum rigidi ſunt, pertinaces, & contumaces: ubi enim mutationes temporũ contingunt frequentes, & plurimũ inter ſe diuerſæ, ibi & formas, & mores, & naturas reperias plurimũ differẽtes.

57 Temporum itaque uarietates potiſsimæ ſunt, quę naturam ipſam permutant: deinde etiã regio, in qua quis nutritur: poſtremũ autem aquę. Inuenias enim ferè ſemper & formas hominum, & mores regionis naturæ compares: nam, ubi terra pinguis eſt, & mollis, & aquoſa, aquæ autem ualde ſublimes, ita ut æſtate calidę ſint, & hyeme frigidæ, & temporum ratio aliàs probe conueniat; ibi & homines carnoſi, articulis non adparentibus, humidi, laboris intolerantes, & ut plurimum maligni naſcuntur. ſegnitieſque, & ſomnolentia eis ineſt multa: ſuntque ad artes tractandas craſsi, non acres, aut ſubtiles.

58 Vbi autem regio eſt nuda, natura munita, & aſpera, quæque & a frigore hyberno prematur, & a ſole æſtiuo exuratur; ibi duros, & robuſtos, & articulis probe diſiunctis, uegetoſque, & hirſutos reperias homines, & in quibus a natura laboris tolerantia, & uigilantia inſit: quique mores habeant pertinaces, ad iram procliues, & cõtumaces, magiſque feritate participẽt, quàm manſuetudine: inſuper ad artes etiam acutiores, & plus ſolertes, & ad res bellicas gerẽdas aptiores. Quin & omnia, quæ è terra proueniunt, terrę ipſius naturam reſipiũt, & ſequuntur. Atque hactenus quidẽ maxime contrarias corporum naturas, & formas diximus: è quibus coniectura facta, ſi quoque reliqua conſideraueris; nunquam a uero aberrabis.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Flatibus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Medicina ex quo artium numero. Quæ in Medicina uilia uulgo putantur, cognitu ſunt difficillima. Vſus egregius manuum exercitator, & magiſter.*

2 *De quibus morbis opinio, & de quibus ars iudicet. Morborum cauſſa. Medicina maximè ſecundum naturam eſt.*

3 *Contraria contrariorum medicamina. Medicina quid.*

4 *Morborum omnium vnus modus, ſpecies, & cauſſa eadem. Corpora omnia triplici nutrimento ſuſtentari. Quid Spiritus in corporibus. & quid extra uocetur, & quantum alijs commodet.*

5 *Ventus aeris fluxus. Sine ſpiritu, aut aeris vi, nihil eſſe, aut fieri. Aer igni nutrimentum prębet. Animantia aquatica quomodo ſpiritu, ac aere in aquis participent.*

6 *Aer mortalibus ſolus uitę, & morborum eſt autor.*

7 *Febris omnium morborũ comes. Febrium duo genera.*

8 *Febris communis quæ, quare, quomodo, quibus, & unde gignatur. Febris communis cur non omni animantium generi accidat.*

9 *Quomodo propter malam diætam febres accidant, & quid mala diæta. Cibi uarij, & diſſimiles cur noxij. Spiritus cum alimentis intra corpus aſſumitur.*

10 *Eructationes poſt cibos, & potus a ſpiritu.*

11 *Horrores unde, et cur ante febres corpus concutiant. Horrores maiores, uel minores pro flatuũ in corpore qualitate, & quantitate. Tremores cur cum horroribus ſimul ingruant. Partes quędã ſanguine plenæ, quædam exãgues. Tremor quas partes occupat.*

12 *Hiatus cur febres præcedant. Articulorum ante febres exolutio unde.*

13 *Sudoris ante febres in corpore generatio. Similitudo. capitis dolores ante febres unde. Pulſuum circa tempora ratio.*

14 *Agitationes inteſtinorum, tormina, oppilationes, quomodo a flatibus cauſentur. Fomenta calida foris admota qua ratione dolorem mitigent.*

15 *Quõ fluxus per ipſos flatus generentur, & ſanguinis rupturarũ circa pectus & autor, & cauſa exiſtãt.*

16 *Oculorum, aurium dolores, Grauedinis, Raucedinis, Tuſſis generatio. Quomodo ex pituita exulceratio. Faucium exulceratio, & inflammatio vnde.*

17 *Fluxus ruptura ſine ſpiritu circa pectus. Humori uõ eſt facilis uia ad ardua prodire. Fluxus ruptura ſpontanea.*

18 *Quomodo rupturę, & ex rupturis aqua intercus fiat. Intercutem morbum a flatibus generari. Spiritus corpus breui implent.*

19 *Quòd ſtupor attonitus, ſeu ſyderatio, a flatibus, & quomodo fiat. Quòd morbus ſacer etiam a flatibus generetur.*

20 *Quomodo ſanguis inter omnia, quæ in corpore ſunt, maxime ad prudentiam conferat. Somno ſanguis frigeſit. Grauia omnia natura deorſum ferãtur. Inſomniorum ratio. Ex ſanguinis per ebrietatem repentina actione animi perculſio.*

21 *Affectus, & cognitiones a cõſuetudine. Morbus ſacer. Ex ſãguinis peruerſione, totius corporis ſubuerſio.*

22 *Sacro morbo laborãtes, cur ſenſibus priuentur. Spuma in ſacro morbo vnde. Spumæ omnes cur albæ.*

23 *Quo tempore nonnulli, & quomodo a morbo ſacro liberentur. Epilogus.*

1 SVNT quædam artes, quæ illis, quibus earum cognitio contingit, multum labotis, ac moleſtiarum exhibent: illis uerò, qui earum uſu indigent, iucundę, ac utiles exiſtunt. Imò ignaris etiam, ac plebeis hominibus commune quoddam ſunt bonum: his uerò, q eas exercẽt, planè moleſtæ. Ex harũ artiũ numero eſt & ea, quę medicina appellatur: medicus enim oculis peelultrat ſingula pericula, contrectat etiam nulla uoluptate, & ex alieno malo proprias ſibi demetit moleſtias. Aegrotãtes autem artis beneficio, a maximis malis libetantur, a morbis, a dolorib. a triſtitia, a morte: omnibus enim his euidens Medicina auxiliatrix reperitur. Huius autem artis, quæ uilia uulgo putantur, cognoſcere difficile eſt: quæ uerò alicuius precii exiſtunt, ſacile. atque uilia quidem ſoli Medici norunt, uulgus ignotat. non enim corporis, ſed animi opera exiſtunt. Quæcunque quidem manuum operã exigunt, ad ea conſuetudine perueniendũ eſt: eſt.n. uſus ipſe egregius manuum exercitator, & magiſter.

2 Verùm de non adparentibus, & difficillimis ægritudinibus planè opinio magis, quàm ars ipſa iudicat. In his ergo plurimum refert, expertuſne ſit quis, an omni experiẽtia carens. Vnum autem eſt horum omnium iudicium, hoc, ſcilicet, Quæ tandem cauſa ſit morborum, & quod principium, ac quaſi fons ſit, ex quo corporis mala omnia ſcaturiãt. Si quis enim cauſas corporis affecti probe cognouit; potens eſt ualde ea adferre, quæ corpori commodent, nimirum cõtraria corporibus morborum natura perſpecta: eſt enim maxime ſecundum naturã ipſa Medicina. Quare ſtatim ubi fames moleſtat; morbus fit: quicquid.n. homini moleſtiam, ac triſtitiam infert, hoc morbus uocatur. Quod ergo eſt famis remedium? hoc ſcilicet, quod famem ſedat, id autem facit cibus. eo ergo malum illud medicandum. Amplius autem ubi ſitis urgeat; bibere competit: & rurſus, repletioni euacuatio, euacuationi repletio, labori quies ſuccurrit, & quietis medelam ex labore reperias: atq; ut breuiter dicam, contraria contrariorum ſunt medicamina.

3 Medicina enim nihil aliud eſt, niſi adpoſitio, & ablatio. Ablatio quidem eorum, quæ excedunt, adpoſitio uerò eorum, quæ deficiunt. qui autem iſtud optime facere poteſt, is optimus Medicus cenſebitur, quantumque quis ab hoc præſtando deficit, tantum deficit quoq; ab ipſa arte. Atque hæc quidem prętet inſtitutum futuri ſermonis a me dicta ſunt.

4 Morborum autem omnium unus, & idem modus eſt. Locus uerò ipſe eorum differentiam facit. Quare uidentur quidem morbi inter ſe nihil ſimile habere propter diuerſitatem ſcilicet locorum; quum ſit tamẽ una morborum omnium & ſpecies, & cauſa quoque eadem. Quæ autem hæc ipſa ſit, in ſermonis huius progreſſu manifeſtum facere conabor, Corpora enim omnia tum hominum, tum reliquorum quoq; animantium a triplici nutrimento ſuſtentantur. Horum autem nutrimentorum nomina hæc ſunt, cibus, potus, ſpiritus. Ac ſpiritus quidem, qui in corporibus ſunt, flatus uocantur: qui uerò extra corpora exiſtũt, aer. Qui ſanè maximus eſt in omnibus, quæ corpori accidunt, & autor, & dominus. Quare operæ preciũ eſt eius potentiam diligentius perſpicere.

5 Ventus enim ipſius aeris fluctus, & unda exiſtit. Quando igitur multus aer fortes fluctus facit; tum & arbores radicitus euelluntur, & mare undis exęſtuat, ſpirituum potentiam ita cogente, & naues onerarias etiam & ingentes in altum diijciente. Talem itaque uim in iſta exercet; etiam ſi oculis minime ſit conſpicuus, & tantùm conſideratione cognoſcatur, & effectu ſuo fiat manifeſtus. Quid autem ſine hoc fit tandem? aut cui rei non adeſt? Omne enim quod inter cęlum, & terram eſt, ſpiritu repletum eſt. Hic & hyemis, & æſtatis cauſa eſt: in hyeme quidem frigidus, & condenſatus: in æſtate autem mitis, & tranquillus. Quin, & ſolis, & lunæ, & aſtrorũ omnium curſus per ſpiritum procedunt: etenim igni ſpiritus nutrimẽtum præbet, quo ſi ignis priuetur; uiuere non poſsit. Et ſolis perpetuum curſum aer perpetuus, & tenuis conſeruat. Verum neque mare ipſum ſpiritus exors eſſe omnibus manifeſtum eſſe puto: non enim uiuere natantia animantia poſſent; ſi non ſpiritu participarẽt. quomodo autem participarent; ſi non per aquam, & ex aqua ſpiritum attraherent? Et Lunę hic fundamẽtum eſt, & terræ uehiculum, neque quicquam uſquã eſt ſpiritu uacuum. Atque hactenus quidem quantũ aer aliis commodet, diximus.

6 Mortalibus autem uitę, & morborum ægrotis, ſolus is eſt autor. Tantaque omnibus corporibus ſpiritus neceſsitas extat, ut, ſiquidem omnibus aliis abſtineat homo, neque cibum ſumat, neque potum; poſſit tamen dies duos, uel tres, & plures ducere. Si cui uerò ſpiritus in corpus uię intercipiantur; in breui parte unius diei intereat, ut uel hinc quanto uſui ſpiritus corpori ſit liceat ęſtimare. Amplius autem ab omnibus operibus aliquando immunes quieſcũt homines (multæ enim ſunt mutationes in uita) uerũ ab hoc opere nulla omnibus mortalibus animantib. requies contingit, ut ceſſent ſpiritum adducere, ac rurſum exhalare. Vides ergo ex his, quæ dixi, quanta cõmunio omnibus animantibus in fruẽdo aere exiſtat. Subijciam igitur mox & illud, quòd non aliunde unquam ueriſimile ſit morbos euenire, quàm inde, ſi is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut morbidis ſordibus inquinatior in corpus ſe ingerat. Sed hæc de uniuerſa ac redicta ſufficiant. Ad ipſa nunc opera ſermonem conuertens demõſtrabo, omnes morbos ex hoc oriundos corporibus innaſci ac generari.

7 Primum autem a communiſsimo morbo febrili exordium ſumam, & qui omnium morborum comes eſt: præcipue tamen ex inflammatione, & tenſione abſceſſuum. Quod ſatis indicãt ſequentia offendicula; ſtatim enim cum inflammatione inguinum abſceſſus, & febris conſequitur. Sunt autem febrium genera duo, ut hoc quoque nunc attingam, quorum alterum commune omnibus peſtis adpellatur, alterum propter malam diętam priuatim his contingit, qui ea utuntur. utriuſque autem generis aer autor, & cauſa exiſtit.

8 Communis ergo febris propterea omnibus accidit, quòd eundem ſpiritum omnes adtrahunt, ſicque ut ſimili corpori ſimiles ſpiritus ſimiliter permixti, ſimiles gignant febres. Sed eſt fortaſſe qui dicat, Vt quid ergo non omnibus animantibus, ſed alicui eorum generi incidunt hi morbi? Cui ego ſic reſponderim. Differt corpus a corpore, natura a natura, & nutrimentum a nutrimento: non enim omni animantiũ generi eadem aut nõ conferunt, aut commoda ſunt;

ſed

ſed ſunt alia aliis magis conuenie̅tia. Quando igitur aer eiuſmodi inquinamentis plenus eſt, quibus humana natura offenditur, homines ægrotant. Quando uerò alteri cuipiam animantium generi aer inconueniens eſt; tum morbus illud genus corripit. Qui ergo populares ſint morbi hactenus dictum ſit, & quare, & quomodo, & quibus, & unde gignantur.

9 Quomodo autem propter malam diætam febris accidat, deinceps exponam. Eſt autem mala diæta hæc. Primum quidem quum quis plures cibos liquidos, aut ſiccos ingerit in corpus, quàm ipſum corpus ferre queat, neque laborem aliquem ciborum ſalte̅ multitudini parem adiungit. Deinde quum uarios, & diſsimiles inter ſe cibos adſumit; ſeditionem enim mouent, quæ ſunt inæqualia, aliaque citius, alia difficilius concoquuntur. Cum multorum autem ciborum ingeſtione neceſſe eſt & multum ſpiritum ingredi: omnia enim, quæ eduntur, & bibuntur, ſpiritus in corpus inferunt, aliquando plures, aliquando etiam pauciores. Id autem inde manifeſtum fit, quòd plurimis eructationes poſt cibos, & potus euenire ſolent, diſcurrente nimirum aere incluſo, ubi perruperit bullas, quibus fuerat incluſus.

10 Quando igitur corpus cibis expletum eſt, ac ſpiritus quoque multitudo uehementer excellit, dum cibi & uentri diu immorantur. (immorantur autem cibi quum præ multitudine exire nequeant) & inferior uenter, uel alnus ipſa ſit obturata; per uniuerſum corpus permeant flatus, ſanguineque plenas corporis partes maxime petentes eas, frigefaciunt: frigefactis autem his locis, unde fontes, & radices ſanguinis prodeunt, per uniuerſum corpus horror co̅ſequitur, uniuerſo au̅t ſa̅guine frigefacto, totu̅ corpus horret.

11 Quæ ratio eſt, cur primum horrores ante febres corpus concutiant, quantoque maiore impetu multitudinis, & frigiditatis ipſi flatus præcelluerint, tantò maior fit, & horror, a pluribus uidelicet, & frigidioribus fortior, a paucioribus, ac minus frigidis, minus etiam fortis. Cum horroribus autem & tremores corporis accidunt ſecundum eundem planè modu̅; ſanguis enim præſentis horroris timore perculſus co̅currit, ac penetrat per omne corpus ad locos maxime calidos: hi enim ſunt eius ſaltus. Decedente itaq; ab extremis corporis partibus ſanguine, uiſcera contremiſcunt, & carnea. Sunt autem quædam corporis partes ſanguine plenę, quędam uerò exangues. Exangues itaque propter frigus non tremunt, ſed parumper commouentur, ac palpitant; quum calor ex eis defecerit. Sanguine autem abundantes propter ſanguinis multitudinem & tremunt, & inflammationes ſuſcitant: nequit enim fieri, ut ſanguinis multitudo conquieſcat.

12 Hiatus etiam præcedere ſolet febres; ſiquide̅ multus aer coaceruatus, cumulatim ſuperna pete̅s commouet, ac diducit os; quum per hoc facillimus ei exitus pateat. Quemadmodum enim ab aquis in lebete feruentibus uapor multus eleuatur; ſic & corpore calefacto penetrat per os aer conuolutus, & quadam ui erumpens. Amplius autem & articuli exoluuntur ante febres; calefacti enim nerui diducuntur. Quando autem congregatus fuerit cumulatim plurimus ſanguis; calefit rurſus ipſe aer, qui antea ſanguinem infrigidauit. Nimirum a calore multo uictus, accenſuſque, ac uelut igneus factus, per omne corpus calorem ſpargit, cooperante ei in hoc etiam ipſo ſanguine. Liqueſit ergo quicquid ignea uis illa attigerit, fitque inde ſpiritus.

13 Qui quū ad meatus corporis irruerit, ſudores fiu̅t. Siquidem ſpiritus compactus in aquam tranſmutatur, & per meatus penetrans extra prorumpit eode̅ planè modo, quo a feruentibus aquis uapor eleuatus; ſi obſtaculum habeat, ad quod impingere oportet, pingueſit, ac condenſatur, guttæque deſtillant ab his corporibus, quibus uapor ipſe fuit impactus. Inſuper aute̅ & dolores capitis ſimul cum febre accidunt, cuius rei hęc cauſa eſt. Sanguinis tranſitus in capite magna anguſtia coarctantur: repleti enim ſunt multo aere: cuius abundantia, ac concluſio dolorem excitat in capite: ſanguis enim ipſe natura calidus exiſtens, ui coactus per anguſtam uiam tranſire celerrime non poteſt; quum multa impedimento ſint obſtacula, & oppilationes. quapropter etiam pulſus fiunt circa te̅pora. Hoc ergo modo, ut dixi, febres fiunt, & cum febribus dolores, ac aliæ quædam ægritudines.

14 Porrò ſunt aliquæ aliæ infirmitates, utpote uolnuli, agitationes inteſtinorum tormina, atque oppilationes: quod autem hę ipſæ omnes a flatibus cauſam habeant, nemini puto non manifeſtum eſſe: omnium enim horum cauſſa eſt ſpiritus tranſitus. Nam is quū contingit locos teneros, inconſuetos, ac prius intactos; quemadmodum ſpiculum infixum penetrans per carnem perrumpit, aliquando præcordia pete̅s, aliquando ilia, imò quandoque utraque ſimul adfligens. Quare ſolent quida̅ calida fomenta extra adhibentes dolorem mitigare: rarefacto enim corpore a calore, fome̅tum ſpiritus inde exhalat, ut quies inde aliqua, & mitigatio contingat dolorum.

15 Sed dixerit fortaſsis quiſpiam. Quomodo ergo fluxus generātur per ipſos flatus? Et quonam modo ſanguinis rupturaru̅ circa pectus flatus autor, & cauſſa exiſtit? Opinor autem ego me iſta per hęc manifeſte declaraturum. Quum igitur uenæ circa caput aere repletæ ſunt, primum quide̅ caput ipſum propter flatus incluſos aggrauatur: deinde conuoluitur ſpiritus cum ſanguine propter anguſtiam uiarum, tenuiſſimum autem ipſius ſanguinis per uenas excluditur, atque idipſum tenuiſsimum liquidum quum coaceruatur; per alios meatus fluit: &, ubi tande̅ cumulatim progrediens conſtiterit; ibi conſtituitur & morbus.

16 Si itaq; ad oculos peruenerit; ſequitur eorum dolor: ſi ad aures; morbus & illas occupat: ſi ad nares; grauedinem generat: ſi ad pectus; raucedinem: pituita enim ipſa acribus humoribus permixta, quocunq; proruperit, maxime in non co̅ſuetos locos, eos exulcerat. Quod ſi fauces teneras aliàs fluxus petiuerit; eas exaſperat: ſpiritus enim, qui fauces ingreditur, ad pectus uſque procedit, ac rurſus effertur per ea̅dem uiam. Quum autem ſpiritus ingrediens in fluxum qui intus eſt inciderit; tuſsis gignitur, & repellitur ſurſum pituita. Quæ quum ſic habeant, fauces exulcera̅tur, exaſperantur & inflamma̅tur, adtrahuntq; calefactæ humore̅ de capite. caput aute̅ rurſus ab aliis corporis partibus adtrahens his tranſmittit.

17 Quum igitur hic fluxus conſueuit ſic manare; implentur meatus, & tranſmittunt in pectus. Acris autem quum ſit pituita carnem penetrans; exulcerat, ac perfringit uenas. Ex quibus ſanguis effuſus in alienos ſibi locos ubi moram traxerit; putreſcit, ac in

pus

pus conuertitur,& neq; ſurſum poteſt conſcendere,
neque infra exire. Surſum non; nã non facilis eſt uia
humori ad ardua prodire,ſicut neq; aliis rebus , quæ
aliquam admixtam ſecum habent grauitatem. Infra
autem procedere prohibet ſeptũ tranſuerſum.Qua-
re ſanè contingit fluxum aliquem citra ſpiritum rum
pi,& aliquando quidẽ ſua ſponte, quandoq; etiã pro
pter dolores. Ac ſpõte quidem;quum aer in uenas ul
tro receptus ſanguinis meatus coarctat: multitudine
nanque ſua cõpreſſus ſanguis meatus perfringit,qua
eius copia maxime prorumpit. Effuſione aũt eius fa
cta,uenæ rurſus ſpiritu complentur,& ex eo dolor ſe
quitur:neceſſe eſt enim affectum locum ſpiritu occu
pari,aliaque dictis ſimilia fieri.

18 Rupturæ autem omnes fiunt hoc modo. Quũ uio
lentia quadã inuicem diſcedunt,& finduntur carnes,
fiſſuram ſubtercurrit ſpiritus, ac dolore adfligit. quũ
autẽ ipſi flatus carnes pergreſsi,meatus corporis ra-
refecerint ; ſequitur poſt flatus humiditas,cui uiã iã
antea aer præſtrauit. Irriguo itaq; corpore ab humi-
ditate facto, liquefiunt carnes,tumoresq́; in ſuras de
ſcendunt, atq; morbus fit,qui aqua intercus adpella-
tur. Maximum autẽ ſignum eſt, morbum hunc a fla-
tibus generatum eſſe,ꝙ iam ſæpe aliqui hoc malo af
fecti exoluti ſunt,& ab aqua euacuati. Atq; his quidẽ
ſubito aqua ex uentre prorumpens multa adparet ,
poſt moram autẽ paucior fit : Cur uerò hoc fiat ſatis
manifeſtum eſt. Nam primũ ſubito prorũpens aqua
aere plena eſt,is tumorem, ac aceruũ præ ſe fert in-
gentem. quum autem aeris ſpiritus euanuerit; rema-
net planè eadẽ aqua,& adparet quidem paucior,ne-
rùm penitus eadem exiſtit. Adiiciam aũt aliud adhuc
ſignum. Si quis uniuerſum uentrem penitus euacuet;
non tres procedunt dies,rurſus plenus fit. Quid ergo
aliud, quod impleat , putandum eſt , quàm ſpiritus ?
Quid enim aliud tam repente impleſſet? nam neque
tãtum potuum in corpus ingeſtum eſt,neque carnes
in cauſſa eſſe poſsũt,vtpote antea liquefactæ. Super-
ſunt autem oſſa,nerui,chordæ,fibræ,à quorum nullo
ullũ aliquod aquæ augmentum poteſt prouenire. Er
go quomodo aqua intercus fiat,iam ſit dictum. quòd
uerò ſtupor attonitus uel ſyderatio à flatibus fiat ,
deinceps demonſtrabo.

19 Quum ergo flatus frigidi multi penetrent , ac in-
flent carnes;partes corporis ſtupidæ fiunt.&,ſiquidẽ
plurimi flatus per uniuerſum corpus diſcurrant; to-
tus homo ſyderatur:ſi per partẽ; pars illa percutitur.
atque,ubi abierint flatus; ceſſat & morbus. quamdiu
aũt permanſerint;conſiſtit & morbus. idq́; ſic habere
indicat perpetuus ſyderatorum hiatus. Videtur autẽ
mihi amplius & ſacrũ adpellatum morbum ab ipſis
flatibus gigni : quibus autẽ rationibus ego perſuaſus
ſum, illis ipſis & auſcultaturos perſuadere conabor.

20 Opinor autẽ inter omnia,quę in corpore ſunt, ni-
hil magis ad prudentiam cõferre,quàm ſanguinem.
Hic ergo quum in conſtanti habitu perſiſtit; cõſiſtit
& prudẽtia : ſanguine uerò permutato,cõcidit ſimul
& prudentia. Quòd aũt hæc ita habeãt,multa ſunt te
ſtimonia. Ac primum quidẽ,qui omnibus animanti-
bus cõis eſt,hæc confirmat ſomnus:quum.n.corpus
inuaſerit ſomnus,ſanguis frigeſit : a natura.n.ſomno
frigefaciẽdi uis eſt. Infrigidato aũt ſanguine, langui-
diores fiunt eius meatus. quod hinc palàm fit, ꝙ cor
pora aggrauata reclinãtur: Omnia.n.grauia natura ad
fundũ deferuntur,& oculi ardent,& prudẽtia permu
tatur,opinionesq́; peregrinę mentẽ occupãt, & exer
cẽt,quę ſanè inſomnia appellantur. Quin & in temu
lentis per ebrietatẽ aucto repẽte ſanguine , percellitẽ
aius, & in animo prudẽtia, fiuntq́; pręſentiũ malorũ
obliuioſi,ac futurorum bonorum fœcunda ſpe bean
tur. Poſſem autẽ plurima eiuſmodi congerere, in qui-
bus ſanguinis permutationes,animi quoque pruden
tiã permutant. Siquidẽ igitur penitus totus conturba
tus eſt ſanguis;penitus & prudentia proſternitur.

21 Affectus enim,& cognitiones a conſuetudine con
tingunt. quum aũt a conſuetudine ſolita recedimus;
aufertur nobis prudentia. Dico itaq; & ſacrum mor-
bũ tum fieri; quum plurimus ſpiritus per omne cor-
pus uniuerſo ſanguini fuerit permixtus:tum.n.multę
oppilationes fiunt multifariã per oẽs uenas. quumq́;
in craſsiores,& pleniores ſanguine uenas aer prodie
rit,progreſſusq́; diutius maneat ; prohibet ſanguinis
curſum, atq; alio quidem loco conſiſtit, alio lentius
penetrat, alicubi autem citius. Qua ſanè inæqualita
te tranſitus ſanguinis per corpus facta,omnigenę inę-
qualitates per omne corpus cõtingunt:omne.n.cor-
pus undiquaq; cõtrahitur, ac turbatur,nimirum cor
pore partes ſuas ad tumultum , ac conturbationem
ſanguinis adminiſtrãte;cõtinguntq́; ex ſanguinis per
uerſione,totius omnino corporis ſubuerſiones.

22 Eo enim , quo corripiuntur a morbo , tempore
neq; ſentiunt quicquam,neque audiunt , quæ dicun-
tur,neq; uident,quę fiunt,neq; ullos aliquos dolores
percipiunt:ſic nanque aer conturbatus ſanguinẽ tur-
bauit,ac conſpurcauit. Spumaq́; etiam per os illis ex
currit,neq; id ab re eſt : nam per iugulares uenas aer
tranſiens,penetrat quidem ipſe,adducit autem ſimul
ſecum quod tenuiſsimum eſt in ſanguine . idipſum
quum humidum ſit;multa permixtione albeſcit : te-
nues enim mẽbranas purus permeans aer pellucet.
quapropter & albæ ſpumæ omnes adparent.

23 Porrò liberantur aliquando huic morbo obnoxii,
maxime accedente hyeme. Quomodo autẽ id fiat,di
cam. Quãdo uariis laboribus exercitatum corpus ca
lefactum eſt, calefit & ſanguis, qui calefactus rurſus
calefacit & flatus:hi uerò calefacti,diſſoluuntur & ip
ſi,& compactum ſanguinem diſſoluunt ſimul, proce
duntq́; è corpore partim cum ſpiritu,partim cum pi
tuita eiecti. Deferuente itaq; ſpuma,& cõſiſtente ſan
guine,tranquillitateq́; per omne corpus facta, quie-
ſcit etiam morbus. Quare,ut dixi,flatus ipſi uerè om
nium iſtorum morborum omnimodæ exiſtũt cauſæ.
Cæteraque omnia, quæ cauſæ uideri queant, uel hos
adiuuant , uel conſequenter poſt hos in corporibus
morbos generant . Hactenus ergo morborum om-
nium cauſas flatus eſſe demonſtraui. Id enim a prin-
cipio receperam me facturum. Recenſui autem ſpi-
ritum ipſum, quum in aliis omnibus rebus potẽtem,
tum maxime in animantium corporibus plurimum
poſſe . Deduxi autem ſermonem uſque ad morborũ
cognitionem, atque adeò ægritudinum ſingularum,
in quibus uerum argumentum huius ſermonis eſt à
me manifeſtatum. Quòd,ſi pergerem ſingula ægritu
dinum genera recenſendo amplius corroborare;lon
gius quidem ſermo ipſe extenderetur : uerus autem
nihilominus futurus eſſet , & qui fidem ſuam omni-
bus probaret.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Medicamentis purgantibus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Medicamenta purgantia non temere exhibenda. Cibi ſeu alimenta, medicamenta putanda.*
2 *Quæ quibus medicamenta danda.*
3 *Quæ præmittendæ interrogationes.*
4 *Quibus morbis, quoue tempore exhibendæ medicinæ purgatoria.*
5 *Clyſteres febricitantibus etiam quoquo tempore conueniunt.*

1 MEdicamentorum purgantium res non ita ſe habet, quemadmodum uulgo putatur. Eodem enim medicamento purgátur, & non purgantur. Quandoque uerò alia purgat, quàm quæ purgare ſolet: aliquando nimium purgat: aliquando ea, quæ debet, facit. Quare fieri non poteſt, ut quis medicamentis confiſus, ea temere exhibeat: nam & cibos nos alẽtes, medicamenta eſſe putandum eſt, uerùm minus, quàm illa: homines enim, qui his rectè in cibo utuntur, ſani ſunt: qui non rectè, ægrotant. qui uerò modum excedunt, purgantur quidem uelut a ſinceris medicamẽtis, uerùm minus, & tardius, quàm a ſinceris medicamentis. Clarum igitur eſt, quòd & hi medicamenta exiſtunt. At uerò hi tardiores, qui & familiares nobis ſunt, & quotidie in corpus ingrediuntur: ſi temere, & negligenter exibeantur, temere homines turbant, & quodammodo morbos inducũt. Quin & ſinceros, & acidos cibos ſi quis citra delectum, ac incõſiderate exhibeat, nihil commodi perficient.

2 Oportet igitur primum bilioſis dare quod bilem purgat, pituitoſis quod pituitam, hydropicis quod aquam, atrabiliariis quod bilem atram. Si uerò extra hæc purgaueris; quæ quidem purgari debent, nõ purgabis: quæ uerò non debent, ea euacuabis. Quare in utranque partem peccabis.

3 Quum itaque pharmacum alicui dare uoles, ſiue deorſum, ſiue ſurſum purgãs; interrogare ipſum oportet, an prius biberit medicamentum, & an aluus ex deorſum purgantibus cita ſit, & celeriter obediat, aut dura. Et, ſi citam, ac facilem ſolutu eſſe dixerit; mollioribus, & paucioribus medicamentis opus habet. ſi uerò dura fuerit; fortioribus indiget. Idem modus in ſurſum purgantibus requiritur. At, ſi nũquam neque ſurſum, neque deorſum ſe purgatum eſſe dixerit, neque medicamentum bibiſſe; cognoſcere oportet, an ad ea, quę ſanus in corpus ingeſsit, aluus deorſum ſolutu facilis fuerit, aut ſurſum uerſus appoſita ad uomitionem, & an ad repletionem aliquam alui profluuium ipſi ſucceſſerit. Hæc omnia interrogare oportet, quo rectę conſulere poſsis: turpi enim eſt calamitas, medicamento purgante dato hominem occidere.

4 Quicunque igitur a febribus fortibus corripiuntur, his medicamenta purgatoria darę non oportet, donec remiſerit febris: ſin minus; ſaltem nõ intra quatuordecim dies: carnes enim ipſorum, & uẽtres quũ calidi ſint; medicamentum aſſumunt, & nihil depurgantur, & febris maior fit, & color euertitur, & morbi regii ſpeciem præ ſe ferunt. Commota enim bile, & non purgata, non ſorbere uult ęger, neque bibere; ſed omnia abominatur, & plerunque perit.

5 Si uerò detinet medicamentum; ante meridiem nihil purgatur: a meridię uerò, nimium purgatur, & perit. At, ſi hac die ſuperſtes maneat, & unà cum purgatione remittat febris; ſanus fit. Quapropter in febribus uehementibus medicamẽta purgatoria exhibere non oportet. Verùm, ſi alicui opus fuerit; infuſum per clyſterem adhibere potes, quotieſcunque uolueris: hoc enim minoris periculi eſt. Iuxta eandem rationem etiam tempore ęſtatis, a canis ortu, per dies quinquaginta uitare oportet, & non dare medicamẽtum, ſed infuſis per clyſterem uti: idem enim periculum imminet.

HIPPOCRATIS COI
De Diæta, ſiue victus ratione Liber I.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Quæ de victu humano ſcripturum noſſe, ac dijudicare oporteat. Ciborum, ac potuum facultas.*
2 *Cibi, & labores contrarias habent facultates. Laborũ, ſeu exercitiorum tum naturalium, tum uerò quæ per uim fiunt, &c. cognitio. Aſtrorum ortus, & occaſus obſeruatio, ac cognitio.*
3 *Ciborum menſura inuenta, & laborum ad unamquanque naturam numerus (quod tamen fieri nequit) ſanitatis exacta inuentio eſt. Morbi non derepente fiunt. Morborum cauſæ, ſeu exceſſus, priuſquam ſanitas a morbo ſuperetur.*
4 *Animantium o͞ium, et ho͞is cõſtitutio ex duobus, igne, & aqua. Ignis o͞ia mouet: aqua o͞ia nutrit. Aquã neq; ab igne, neq; ignem ab aqua penitus ſuperari.*

Igni,

5 Igni,& aqua quatuor qualitates primas ineſſe. Corpora nulla perire, neque fieri, quæ prius non erant: verùm permixta, & diſcreta alteri. Generatio, corruptio, auctio, diminutio, ac ſecretio idem putantur. Natura opera uel volentibus, vel nolentibus nobis diuina neceſſitate perficiuntur.

6 Corruptio omnibus inter ſe mutata eſt. Natura opera diuerſa.

7 Simile tranſire ad ſimile. Locus vnicuique proprius.

8 Animam in ſolo homine augeri.

9 Auctio, & nutritio partium corporis ex diæta. Similitudo de fabris lignarijs ad alimenta corporum.

10 Mixtio fit per harmoniam.

11 Fœtus generatio ex igne & aqua.

12 Humor in ventre plurimus. Ignis in reliquo corpore circuitus tres, & quod in illo humidiſſimum eſt, in venis eaus exiſtit.

13 Natura, & lex, quid differunt.

14 Artes omnes licet diuerſas, ac diſcordes, cum natura humana communicare. Venter non intellecta nouit.

15 Fabri ferrarij, Fullones, Sutores ſimiles medico.

16 Medicinæ officium, ſeu finis. Fabri lignarij, Aedificatores cum natura comparati.

17 Muſica. Quæ plurimum diuerſa ſunt, maxime concordant, ac delectant. Pellium tinctores. Plicatores, Aurifices. Pictores. Statuarij. Figuli.

18 Grammatica quid. Notitiam & ſenſus per ſeptem figuras homini contingere.

19 Palæſtritæ, & pædotribæ. Artes omnes cum humana natura communicare.

20 Anima hominis nō ſimiliter in omnibus augeſcit. Corpora quæ nutriri, ac augeri poſſint. Corpora fortiora, & imbecilliora quæ.

21 Partium humani corporis diſcriminatio, & auctio ſimul contingit.

22 Fœmellæ, & maſculi a quibus maxime augeſcant. Maſculum, aut fœmellā vt generes, qua diæta vtendū.

23 Maſculus & fœmella cur conſiſtere poſſint. Anima ſemper in quolibet corpore ſimilis. Qui viri animis ſplendidi, & qui non. Viriles qui. Androgyni quomodo naſcantur.

24 Fœminoſiſſimæ, ac ingenioſiſſimæ quæ mulieres. Viragines quomodo naſcantur. Animam animæ ammiſceri.

25 Gemini quomodo naſcantur. Gemelli maſculi, aut fœmellæ quomodo naſcantur, & cur ſibi ſimiles.

26 Superfœtationes quomodo fiant. Quomodo de naturæ cognitione a prima cōſtitutione cognoſcere oporteat. Aeris & ignis rariſſimæ partes in hominis corpore commiſtæ ſaniſſimum habitum conſtituunt.

27 Naturarum robuſtarum conſtitutio, ex quibus elemētis. Frigidæ & humidæ conſtitutiones.

28 Naturæ humidæ & calidæ conſtitutio. Calidi & ſicci temperamenti conſtitutio.

29 Naturæ ſiccæ & frigidæ conſtitutio.

30 De Puerorum, Adoleſcentium, Virorum, Senum, temperamento. Maſculi fœmellis cur calidiores & ſicciores.

31 De temperamento animæ ſapientis, aut deſipientis. Anima ſapientiſſima, & memoria ualentiſſima in quo temperamento, & cur. Deſipientiſſima quæ.

32 Sapientes ſecundo ordine & conſtantes cum manſuetudine.

33 Victus eorum ratio. Exercitia. Meatus corporis cauiores redditi, animæ motū grauant. Deambulationes matutinæ, veſpertinæ; ab exercitijs. Vomitq́nibus conferat. Vnctio. Cōitu quando utendum.

34 Stolidi ex quo temperamento & cur hi tardiores exiſtant. Victus eorundem ratio.

35 Deſipientes, & ſtupidi, qui, & vnde. Veratri purgatio a fomentis.

36 Sani, ac ſapientes ex qua elementorum permixtione. Diæta. Exercitia. Corpus ſanum nec ab alijs perturbatum, animi ſapientis cauſa eſt.

37 Inconſtantes ex qua elementorum mixtione, & cur. Diæta. Labores. Actiones quibus, & cur a cibis obeundæ.

38 Subfurioſi natura qui. Victus eorum ratio. Somnus meridianus quibus æſtate conferat. Veratri purgatio poſt fomenta.

39 Ignem, vel aqua in temperamento aliquo præualente, fieri nequit, vt tales ad ſymmetriam aliquam perduci queant. Iracundi, ſegnes, doloſi, ſimplices, infeſti, beneuoli, vnde, & cur ex diæta immutari non poſſint.

40 Vocum differentia ex meatibus.

SIquis mihi ex prioribus, qui de diæta humana ad ſanitatem conferente ſcripſerunt, rectè cognouiſſe, ac omnia per totum, quantum humanæ menti poſsibile eſt, conſcripſiſſe uideretur; ſatis eſſet mihi aliorum laboribus, quos noſſe rectè habere, uti, prout ſingula utilia eſſe uiderentur. Nunc uerò multi quidem iam ſcripſerunt, nullus autem rectè nouit, quidnam fuerit ipſis ſcribendum. Et alii quidem aliud aſſequuti ſunt: uerùm totum nullus adhuc ex prioribus. Immerito autem ullus aliquis ipſorum reprehendatur; propterea quòd inuenire non potuerunt. Imò laudandi potius omnes, ꝙ inueſtigare conati ſunt. Itaque redarguere ea, quæ nō rectè dicta ſunt, minime inſtitui. Verùm his, quæ ſufficienter cognita ſunt, teſtimoniū præbere animus eſt. Quæcunque quidem igitur rectè a prioribus dicta ſunt, ut non ſit poſsibile me aliter conſcribere, rectè conſcribam. Quæcūque uerò nō rectè dixerunt, ſi quidem redarguam hæc quòd non ſic ſe habent; nihil perfecero: uerùm exponēdo qua de cauſſa ſingula ipſorum rectè mihi habere uidentur, declarare uolo. Propterea uerò hunc ſermonem præpono, quòd multi homines ubi audierint aliquē prius de re aliqua expoſuiſſe, eum, qui de his poſterius differit, non recipiunt, non cognoſcentes, quòd eiuſdem intelligentiæ eſt, ea, quæ rectè dicta ſunt, poſſe iudicare. Ego igitur, uelut dixi, rectè quidem dictis teſtimonium præbebo: quæ uerò non rectè dicta ſunt, ac cognita, qualia ſint, declarabo. Quæ autem nullus ex prioribus explanare tentauit, ea etiam ipſa qualia ſint demonſtrabo.

1 Porrò eum, qui de uictu humano ſcripturus eſt, cenſeo primum quidem totius hominis naturam noſſe, ac diiudicare oportere. Noſſe quidem ex quibus ab initio conſtitutus eſt, diiudicare uerò quæ in ipſo partes dominium obtineant: ſi enim conſtitutionem ab initio non cognoſcet, & id, quod in corpore dominatur; non poterit ea, quæ homini conducunt offerre. hæc igitur ſcriptorē cognoſcere oportet. Deinde uerò ciborum, ac potuum omnium, ex quibus ui-

ctum

ctum habemus, facultatem, quam tandem ſingula habēt & ſecundū naturam, & ſecundum neceſſitatem, ac artem humanam: oportet enim ſcire, quomodo fortiū natura uim detrahere oporteat, & quomodo debilibus robur per artem addere oporteat, prout ſingulorum occaſio ſe obtulerit.

2 Et, ſi relata iam etiam cognouerit; nondum ſufficiens eſt hominis curatio; propterea quòd homo edens ſanus eſſe non poteſt, niſi etiam laboret: contrarias enim inter ſe uires habent cibi, & labores. Verùm inter ſe mixti conferunt ad ſanitatem: labores enim ea, quę inſunt conſumere ſolent: cibi autem, & potus ea, quæ euacuata ſunt, explent. Oportet autē uelut par eſt laborum uim pernoſcere, tum naturalium, tum eorum, qui per uim fiunt, & qui ex ipſis carnes in augmentum præparant, & qui in defectum: & non ſolum hęc, ſed etiam menſuram, ac proportionē laborum ad multitudinem ciborum, & hominis naturam, & corporum ſtaturas, ac ætates, & ad tempora anni, & ad mutationes uentorum, & ad ſitus regionum, in quibus degunt, & ad anni conſtitutionem, ac ſtatum. Sed & Aſtrorum ortus, & occaſus cognoſcere oportet, quo mutationes, & exceſſus ciborum, ac potuum, & uentorum, & totius mūdi, ex quibus ſanè morbi hominibus oriuntur, obſeruare ſciat.

3 Quum autem hæc omnia cognouerit; nondum ſufficiens inuentum eſt: ſiquidem enim ſupra hæc inuenta fuerit ciborum menſura, & laborum ad unamquanque naturam numerus, ita ut exceſſus neque ſupra, neque infra modum fiat; inuenta ſanè exactè fuerit hominibus ſanitas. Nunc uerò prædicta quidem omnia inuenta ſunt, qualia ſint. hoc uerò inuenire impoſsibile eſt. Si quidem igitur præſens quis ſit, & inſpiciat, cognouerit utique hominem exuentem ſe, & in gymnaſiis exercitantem; ut cuſtodire ſanum poſſit, alia detrahendo, alia apponendo. Verùm non pręſenti impoſsibile eſt cibos, ac labores exactè præſcribere: nam quantum poſsibile eſt inuenire a me iam relatū eſt. At enim, etiam ſi ualde parum defectuoſiora, quàm alia fiant; in multo tempore neceſſe eſt corpus ab exceſſu ſuperari, & ad morbū peruenire. Alii itaque hucuſque inquirere conati ſunt, & neque hæc dixerunt, ac prodiderunt. A me uerò hæc inuenta ſunt priuſquam homo ægrotet: ut ab exceſſu in utrā tandem partem factus fuerit, prænotio contingat: non enim derepente morbi hominibus accedūt, ſed paulatim collecti, aceruatim apparent. Priuſquam igitur in homine ſanitas a morbo ſuperatur; quæ perpetiuntur homines a me inuentum eſt, & quomodo hæc in ſanitatē rēſtituere oporteat. Hoc autem ubi acceſſerit ad ea, quę ſcripta ſunt; ratiocinationum huius doctrinæ conatus perficitur.

4 Conſtituuntur quidem igitur tum animantia alia omnia, tum homo ipſe ex duobus differentibus quidem facultate, concordibus uerò, & commodis uſu: igne inquam, & aqua. Hæc autem ambo ſimul ſufficientia ſunt, tum aliis omnibus, tum mutuo ſibiipſis: utrumuis uerò ſeorſum, neque ſibipſi, neque ulli alteri ſufficiens eſt. Vim igitur, ac facultatem utrumq; ipſorum talē habet. Ignis.n. oia per oia mouere poteſt, aqua uerò omnia per omnia nutrire. Particulatim uerò utrumque ſuperat, & ſuperatur ad ſummū, ac minimum, quantum eius fieri poteſt. Neutrum enim ſuperare penitus poteſt, ob hanc ſanè cauſam. Igni quidem, ubi ad extremitatem aquæ peruenerit; deficit alimentum: auertitur igitur eò, unde nutriri poteſt. Aquę uerò, ubi ad extremitatem ignis peruēnit; deficit motus. Siſtitur itaque in hac: quum uerò ſteterit; non amplius potens eſt, ſed ab illabēte igne in alimentum conſumitur: & propterea neutrum penitus ſuperare poteſt. Si uerò etiam alterutrum ſuperetur; nihil ſanè ex his, quæ nunc ſunt, fuerit uelut nūc habet. Quum autem ſic ſemper ſe habeant; erūt & eadem, & neutra, & neque ſimul deficient. Ignis igitur, & aqua (uelut a me dictum eſt) ſufficiētia ſunt omnibus per oia ad ſummum, ac minimum ſimiliter.

5 Cæterum utrique horum hæc adſunt: Igni quidē caliditas, & ſiccitas, aquæ uerò frigiditas, & humiditas. Habent aūt inter ſe mutuo, ignis ab aqua humiditatem (ineſt enim ab aqua humiditas) aqua uerò ab igne ſiccitatem: ineſt enim in aqua ab igne ſiccitas. Quum autem hæc ſic habeant; multas, & omnigenas formas, ac ſpecies tum ſeminum, tum animalium, inter ſe ſecernunt, quę nihil inter ſe ſimile habent, neque uiſu, neque facultate: etenim, quum nunquam ſimul in eodem conſiſtant, ſed ſemper alterentur; neceſſarium eſt etiam ea, quæ ab ipſis ſecernuntur, ac producuntur, diſsimilia fieri. Equidem nullum omnino corpus perit, neque fit quod prius non erat: uerū permixta, & diſcreta alterantur. Homines autem putant hoc quidem ex orco in lucem auctum generari, illud uerò ex luce in orcum imminutum perire, ac corrumpi. Oculis autem magis credere oportet, quā opinionibus. Ego uerò hæc ex ſententia exponam. Animalia enim ſunt & illa, & hæc: & neque animal mori poſsibile eſt nō cum omnibus: (unde enim moriatur?) neque quod non eſt generari; quum non ſit, unde generetur. Sed augentur omnia, ac minuuntur ad ſummum, & ad minimum, quantum eius fieri poteſt. Quid uerò dicā generari, & perire, uulgi gratia interpretabor: hæc autem commiſceri, & diſcerni ſignificare declaro. Habet autem res hoc modo. Generari & perire, ſiue corrumpi, idem eſt. Idem eſt commiſceri, & ſecerni. Generari idem eſt, quod cōmiſceri. Perire, corrūpique, ac minui idē eſt, qđ ſecerni, unumquodq; ad omnia, & omnia ad unumquodque idem ſunt: conſuetudo enim in his naturæ contraria eſt. Seorſum autem omnia & diuina, & humana ſurſum, ac deorſum uiciſsitudinem habent, ac trāſeunt: dies, & nox ad ſummum, ac minimum: ſic & Luna ad ſūmum, ac minimū; ignis acceſſus eſt, & aquæ: Sol ad longiſsimum, ac breuiſsimum. Rurſus hæc, & non hæc. Lux Ioui, tenebræ orco. Lux orco, tenebræ Ioui. Accedūt & tranſmutātur illa huc, hęc illuc. Omni tempore tranſigunt illa res horum, hęc autem illorum: & quæ quidem faciunt, non ſciunt: quę uerò faciunt, ſcire ſibi uidentur: & quæ quidem uidēnt, non cognoſcunt. Attamen omnia ipſis fiunt per diuinam neceſsitatem, & quę uolunt, & quę non uolunt. accedentibus autem illis huc, his uerò illuc, & inter ſe permixtis unumquodq; deſtinatum fatum explet, & ad maius, & ad minus.

6 Corruptio autem omnibus mutuo inter ſe eſt, maiori a minore, & minori a maiore. Et augeſcit maius a minore. Reliqua autem omnia, & hominis anima, & corpus, uelut anima, ornantur, ac gubernātur. Irrepunt autem in hominem partes partium, tota totorū temperaturam habentia, ignis uidelicet, & aquę, par-

tim

tim acceptura, partim datura: & quę quidē accipiunt plus faciunt, quæ uerò dant, minus. Secant homines lignum per ſerram, alter trahit, alter protrudit. Idem autem hoc faciunt: & minus facientes, plus laborāt, ac faciunt. Sic & hominis natura, aliud protrudit, aliud trahit, aliud dat, aliud accipit, & alii dat, ab alio accipit, & alii quidem tanto plus dat, ab alio uerò nihil minus accipit.

7 Locum aut unumquodque ſuum ſeruat, & quæ quidem ad minus eunt, ad minorem locum ſecernuntur: quę uerò ad maius nadunt, permixta in maiorem ordinem mutantur. Peregrina uerò non eoſdem mores habentia, ex aliena regione protruduntur.

8 Semper autem anima & maiora, & minora habēs, ſuas ipſius partes circumambulat, non appoſitione, neque detractione partium indigens; uerùm augmento, & decremento earum, quę iam ſunt, opus habēs. Locum nerò nnicuique perficit, ad quem perueniāt, & allabentia ſuſcipiant: non enim poteſt, id quod nō ſimiles mores habet, in diſcordibus locis permanere: oberrant enim uelut ignota, permixta uerò inter ſe cognoſcuntur: concors enim concordi adhæret, ac aſsidet: diſcordia autem rebellant, & pugnant, atque inter ſe diſsident. Quapropter anima hominis, in homine augetur, in alio uerò nullo, & aliorum magnorum animalium ſimiliter. Quæcūque uerò aliter ab aliis per uim ſecernuntur, de aliis quidem animalibus prætermittam, de homine uerò declarabo. Irrepit in hominem anima, ignis, & aquæ temperamentū habens, partem corporis humani.

9 Fœmellæ autem, & maſculi, & multi, & omnigeni nutriuntur. Nutriuntur autem, & augeſcunt per diætam, qua homo utitur. Neceſſe eſt autem omnia, quę ingrediuntur, partes habere: cuiuſcunque enim pars non inerit a principio, augeri nō poterit, neque multo, neque modico alimento ingrediente: non enim habet, quòd augeſcere faciat. Id uerò, quod omnia habet; augeſcit, unumquodque in ſuo loco. Alimento autem ingrediente ab aqua, & igne: ſicco, & humido, alia quidem intro coguntur, alia uerò foras protruduntur. Quemadmodum fabri lignarii lignum ſerra diſſecant, & alter quidem trahit, alter protrudit, idem ſanè facientes: & qui deorſum premit, ſuperiorem trahit, neq; enim aliàs admitteret deorſum ire. Si uerò uiolenter cogant; toto opere aberrabunt. Similiter & circa hominis alimētum ſe res habet: aliud trahit, aliud protrudit: intrò autem coactum, foras repit. Si uerò importune, & uiolēter cogatur; omni ſucceſſu priuabitur. Singula autem tāto tempore eundē ordinem habent, donec locus nō amplius ſuſcipiat, neque alimentum aquarum, ac ignis ſufficiēs ad ſummum habeat. Poſtea ad externā regionem tranſeunt & fœmellæ, & maſculi eodem modo præ uiolentia, & neceſsitate impulſi. Quæcunque autem deſtinatū fatum expleuerint, ea primum ſecernuntur, ac ſimul commiſcentur: ſingula enim ſecernuntur, omnia autem hęc commiſcentur.

10 Poſtquam uerò regionem permutauerint, & nacti fuerint harmoniam rectè habentem ſymphonias tres comprehenſim penetrantes per omnia; uiuunt, & augeſcunt iiſdem, quibus etiam antea. Si uerò harmoniam non aſſequuti fuerint, neque grauia acutis conſona fiant; prima ſymphonia perit. Et, ſi etiam ſecunda generetur, propterea quòd unus per omnia corruptus eſt; omnis tonus uanus eſt: non enim concētum habuerit, ſed tranſitio fit ex maiore ad minus ante deſtinatum fatum. quod qui faciunt, non ſciunt, quid faciant. Cur autem utrique tum maſculus, tum fœmina fiant, in ſermonis progreſſu declarabo, Vter autem ipſorum harmoniam aſſequetur.

11 Humidus exiſtēs mouetur ab igne, motus autem uiuificatur, & alimentum attrahet ab ingredientibus in mulierem cibis, ac ſpiritu, primum quidem undiquaq; ſimiliter, donec recenter rarus eſt. a motu aūt, & igne ſiccatur, ac cōſolidatur: cōſolidatus aūt, & firmatus circū circa denſatur. Et ignis incluſus nō amplius ſufficiens alimentum attrahere poteſt, neq; ſpiritum expellit, propter ambientis corporis denſitatem: conſumit enim humorem intus exiſtentem. Quæ igitur ſolida natura ſunt in compacto, ac ſicco, ea non cōſumuntur ab igne in alimentum: ſed ualida ac robuſta fiunt, & conſiſtunt humore deficiente, atque hęc ſanè oſſa, ac nerui nominātur. Ignis autem ex commixto, ac moto humore corpus ſecundum naturam ordinat, ac diſponis propter talem neceſsitatem: nam per ſolidum, & ſiccum non poteſt diutinos tranſitus facere; quia alimentum nō habent: per humida uerò, & mollia poteſt; hęc enim ipſius ſunt alimentum. Ineſt autem & in his ſiccitas, quę ab igne non conſumitur. Hæc autem inter ſe congregantur mutuo.

12 Ignis igit penitiſsime ad intima obturatus, & plurimus eſt, & maximū exitū facit: plurimus.n. humor in ea parte ineſt, quæ uēter appellaī, & excidit inde, ubi alimentū nō habet foras, & exitū facit. Plurimus aūt humor in uētre ineſt, tum pp alimēti ingeſtionē tū pp concoctionē. Qui uerò in reliquum corpus cōcluſus eſt ignis, triplices circuitus facit: etenim quod humidiſsimum eſt in igne, in his locis, quæ uenæ cauæ appellantur, exiſtit. In media autem horum id, quod reliquum eſt aquę congregatum ſtabilitur. atque ea uocamur carnes. In ſumma, ignis omnia, quę in corpore ſunt, ſecundum ſuum ipſius modum exornanit, ad uniuerſi imitationem, parua ad magna, & magna ad parua. Ventrem quidem maximum, ſicco, & humido promptuarium; ut det omnibus, & accipiat ab omnibus, iuxta maris facultatē, quod eſt animalium in ipſo nutritorum, ac nutriri ſolitorum alimentum, diſcordium uerò pernicies. Circum hunc autem aquę frigidæ, & humidæ congregatio, tranſitus ſpiritus frigidi, & calidi, ad terræ imitationem, omnia, quæ in ipſam incidunt alterantis. Et alia quidē conſumens, alia uerò augens, aquæ tenuis, ac ignis diſperſionē fecit, inſuperque non obſcuri, & apparentis a compacto ſecretionem, in quo delata omnia in apertum perueniūt, ſingula iuxta deſtinatum fatum. In hoc uerò triplices circuitus ignis fecit, inter ſe mutuo intro, ac foras terminantes, alios quidem ad cauitates humorum lunæ facultate, alios uerò ad externam circumferentiam, ad ambientem ſoliditatem aſtrorum facultate. Medii uerò & intrò, & foras terminantes, calidiſsimum, ac fortiſsimum ignem habent, qui ſanè omnibus dominatur, omnia ſecundum naturam gubernans, ſine ſtrepitu, tum ad uiſum, tum ad tactum. In hoc anima, Mens, Prudentia, Augmentum, Motus, Imminutio, Permutatio, Somnus, Vigilia. Hic omnia per omnia gubernat, & hæc, & illa, nunquam quieſcens.

At

13 At uerò homines ex manifeſtis obſcura conſiderare non nouerunt: quũm enim artibus utantur ſimilibus humanę naturæ, idipſum ignorant. Diuina enim Mẽs edocuit ipſos ſua ipſorum imitari, ita ut cognoſcant, quæ faciant, & non cognoſcant, quæ imitẽtur: omnia enim ſimilia ſunt, diſsimilia exiſtentia, & omnia concordia, diſcordia exiſtẽtia: quę cõprobamus, nõ cõprobamus: æquitatẽ habentia, iniqua ſunt: contrarius eſt modus ſingulorum ei quę cõſitentur. Lex enim, & natura, quibus omnia tranſigimus, non conſitentur quę conſitentur. Legem enim poſuerunt, ac tulerunt homines ipſi ſibiipſis, non cognoſcentes, de quibus tulerunt. Naturam uerò omnes dii exornauerunt. Quæ igitur homines ſanciuerunt, nunquam eodem modo habẽt, neque rectè, neque nõ rectè. Quæ uero dii ſanciuerunt, ſemper rectè habent. Et recta, ac non recta intantum differunt.

14 Ego uero Artes hominis manifeſtas affectionibus & manifeſtis, & obſcuris, ſimiles eſſe declarabo. Vaticinatio tale quid eſt: Ex manifeſtis quidem cognoſcere obſcura, ex obſcuris uerò manifeſta, & ex præſentibus futura, & ex mortuis uiuentia. Et ea, quę intelligi non poſſunt, uates intelligunt: qui quidẽ doctus eſt, ſemper rectè, qui uerò non doctus eſt, aliàs aliter. Naturam hominis etiam hæc quantum poſsibile eſt imitantur. Vir mulieri concumbens puerum facit. Hoc manifeſto obſcurum cognoſcere datur, quod ſic futurũ eſt. Mẽs hominis obſcura, cognoſcẽs manifeſta, ex puero in uirum tranſit, hoc præſenti futurum cognoſcit. Non ſimile a morte ullum aliquod animal exiſtit, neque mortuo animal uiuum. Venter quod intelligi non poteſt, nouit: per hunc enim intelligimus, quod ſitit, aut eſurit. Hę artis uaticinandi, & humanę naturæ affectiones, cognoſcentibus quidem ſemper rectè habent, uerùm non cognoſcentibus aliàs aliter.

15 Artis fabrilis ferrariæ inſtrumenta ferrum circumliquant, flatu ignem ſabri cogunt, & alimentum iam præſens auferunt. ubi uerò rareſecerint; feriunt, ac tundunt. Aquæ autem alimento ferrum rurſus roboratur. Eadem patitur homo a pædotriba: præſens.n. alimentum igne detrahitur; quum præ ſpiritu homo cogatur: rareſactus autem tunditur, atteritur, ſubuertitur. Aquæ autem aliunde acceſsione corroboratur, ac fortis euadit. Et fullones idem tranſigunt, calcitrant, feriunt, deſtruentes tundunt, trahunt deſtruentes, robuſtiora faciunt, deradẽtes ſupereminẽtia, & attexentes pulchriora reddunt. Eadem etiam homo perpetitur. Sutores coriarii tota in partes diſſecantes, ſcindentes, & pungentes, marcida, ac lacera, ſana, & integra faciunt. & homo idem patitur. Ex totis partes ſecantur, & ex partibus compoſitis tota fiunt. Punguntur, & ſecantur a medicis marcida, ſananturque, ac uiuit homo.

16 Medicina id, quod moleſtat, tollit, & id, a quo homo ægrotat auferens, ſanum facit. Natura eadem ſua ſpõte nouit. Deſidens conatur reſurgere, currẽs conatur requieſcere, & alia eiuſcemodi natura habet, quæ medicinę ſunt. Fabri lignarii ſerra ſecantes, alter trahit, alter protrudit. Idẽ autẽ uterq; facit, & in utranq; partẽ tendit. Iidem terebrãt, alter trahit, alter protrudit: & qui premit, ſuperiorẽ deorſum trahit, & minus facientes plus faciunt, naturamque hominis imitantur. Spiritus alter trahit, alter protrudit. Idem autem uterque facit, & in utranque partem tendit. Cibi partim deorſum premũtur, partim ſurſum uergũnt. Ab una anima diuiſa, plures, & maiores, & minores, & pauciores fiunt. Aedificatores ex diuerſis rebus unã concordem facientes, ſicca quidem humectantes, humida uerò ſiccantes, & tota diuidentes, diuiſa uerò componentes (ſi enim non ſic contingeret, nihil priuatim, ac proprium conſtitui poſſet) diætam humanam in hoc imitantur: nam & in hac ſicca humectantes, & humida reſiccantes, tota quidem diuidũt, diuiſa uerò componunt. Hęc omnia diuerſa, ac diſcordia exiſtentia, cum natura concordant.

17 Muſices autẽ organum primum producere oportet, in quo harmonia, quæ uult, declarabit. Constructiones ex iiſdem non eædem ſunt, ex acuto, ex graui, nomine quidem ſimilibus, ſono autem non ſimilibus. Quæ plurimum diuerſa ſunt, maxime concordant, & quæ minimum diuerſa ſunt, minime concordant. Si uerò quis ſimilia omnia faciat; non ineſt delectatio. Plurimæ, ac multiformes tranſmutationes maxime delectant. Coci obſonia hominibus parant, omnis generis diuerſa commiſcentes, ex iiſdem non eadem, ad hominum cibum, ac potum. Quòd, ſi omnia ſimilia facerent; non haberent delectationem: &, ſi in eodem etiam omnia conſtruerent; non utique rectè haberent. Pulſantur toni in muſica partim ſupernè, partim infernè. Lingua muſicam imitatur, cognoſcens quidem dulcedinem, & acorem eorum, quæ allabuntur, itemque diſſonantia. pulſat autem ſonos ſupernè, ac infernè, & neque ea, quæ ſupernè pulſantur, ſi infernè pulſentur, rectè habent, neque quæ infernè, ſi ſupernè. Quum autem lingua probe fuerit attemperata; ſymphoniæ delectatio contingit: ſi uerò diſcors fuerit, ac incongrua; moleſtia. Pellium tinctores tendunt, terunt, pectinant, lauant. Eadem eſt puerorum curatio. Plicatores, ac textores ducentes in orbem fila plicant, a principio in principium deſinunt. Idem circuitus in corpore eſt: unde incipit, in hoc deſinit. Aurum operantes, tundunt, lauant, molli igne liquant: forti autem non conflatur: ubi uerò elaborarunt, ad omnia utuntur. Homo frumentum tundit, lauat, mollit, &, ubi igne coxit, utitur: & forti quidem igne in corpore non conflatur, uerum molli, ac lento. Statuarij imitationem corporis faciunt, anima excepta, mentem autem habentia non faciunt: ex aqua, & terra humida ſiccantes, & ſicca humectantes, ab his, quę ſuperabundant, detrahunt, & ad ea, quæ deficiunt, apponunt, ex minimo ad maximum augentes. Eadem patitur homo, augeſcit à minimo ad maximum, ex ſuperabundantibus detrahens, & deficientibus apponens, ſicca humectans, & humida ſiccans. Figuli rotam uerſant, & neque retrorſum, neque antrorſum procedit; ſed ſimul in utranque partem. Vniuerſi hæc imitatrix circularis exiſtit. In eadem autem quum iam circumfertur, omnis generis opera efficiunt, ut alterum altero in nulla re ſimile exiſtat. Ex iiſdem homines eadem patiuntur, itemque reliqua animalia in eadem circumferentia omnia operantur, & ex iiſdem nihil ſimile, iiſdem inſtrumentis ex humidis ſicca facientes, & ex ſiccis humida.

18 Grãmatica tale quid eſt, figurarũ cõpoſitio, quæ ſigna, ac notę ſũt humanę uocis, facultas reuocãdi in me-

moriam præterita, & quę facienda ſunt declarandi. Per ſeptem figuras uotitia contingit. Eadem omnia homo tranſigit, ſiue ſciens literas, ſiue literarum rudis. Per ſeptem figuras etiam ſenſus hominibus contingit, Auditus ſonorum, Viſus manifeſtorum, Naſus odoris, Lingua uoluptatis, & iniucunditatis, Os ſermonis, Corpus tactus calidi, aut frigidi, Spiritus tranſitus intro, ac foras. Per hæc cognitio hominibus coutiugit.

19 Palæſtra, & pædotribæ tale quiddam docent, præuaricari ſecũdum leges, iniuriam facere iuſtè, defraudare, furari, rapere, uiolare honeſtiſsima, ac turpiſſima. Qui hæc non facit, malus: qui hæc facit, bonus eſt. Oſtentatio multorũ, ac uulgi eſt, deſipientiæ hæc eſſe uident, & unum ex uniuerſis bonum iudicant, reliquos uerò malos. Multi mirantur, pauci cognoſcunt. Homines in forum progreſsi eadem perpetrant, defraudant uendentes, & ementes. Qui plurimum defraudauit, in admiratione eſt. Bibentes, & inſanientes eadem perpetrant, currunt, luctantur, pugnant, furantur, defraudant. Vnus ex omnibus præfertur. Simulatores, & deceptores alia ad ſcientes dicunt, & alia ſentiunt, ijdem ereptant, & irrepunt non iidem. Ineſt autem homini alia dicere, alia facere, & eundem non eſſe eundem, & nunc aliam habere mẽtem, nunc rurſus aliam. Sicquidem artes omnes cum humana natura communicant.

20 Cæterùm anima hominis, quemadmodum etiam antea a me dictum eſt, ignis, & aquæ temperamentũ habens, partes autem hominis irrepit in omne animal, quod ſanè ſpirat, itemq́ue in omnem hominem, & iuniorem, & ſeniorem. Non autem ſimiliter iu omnibus augeſcit, ſed in iuuenibus corporibus, utpote celeri circumuolutione exiſtente, & corpore auctili, expaſſæ, & attenuatæ partes illæ animæ, in corporis augmentum conſumuntur. In ſenioribus autem, utpote tardo exiſtente motu, & corpore frigido, in decrementum hominis conſumuntur. Quæcunque autem corpora iu uigore ſunt, & in ætate fœcunda, eas nutrire, & augere poſſunt. Potentes autem homiues, ut quiſque plurimos homines alere poteſt, ita fortis iudicatur, ac poteus. ubi uerò defecerint quos alat; imbecillior cenſetur. Sic etiam circa ſingula corpora res ſe habet. Quæcunque plurimas animas nutrire poſſunt, ea fortiora ſunt: ubi uerò hæ diſceſſerint; imbecilliora.

21 Quicquid igitur in aliud corpus ingreſſum fuerit, nou augeſcit. Quicquid uerò iu fœminam; augeſcit, ſi ea, quæ ipſi congrua ſuut, contingant. Diſcriminantur autem partes, & augeſcunt ſimul omnes, & neque prius alteræ alteris, neque poſterius. Verùm maiores natura priores apparent minoribus; quum non priores exiſtant. Non autem in æquali temporis ſpatio omnes fœtus exornantur, ſed alij citius, alii tardius, prout ſinguli & ignem, & alimentum ſuerint nacti. Aliqui itaque in quadraginta, ac tribus diebus ſcaturiuut, ac formantur aliqui in quatuor menſibus. Similiter etiam uitales fiunt, ac patiuntur, aliqui citius, ſeptimo meuſe perfecte: aliqui tardius, perfecte nono mẽſe in lucem prodeunt, & oſtẽdunt ſe temperamentum habere, quod ſemper habebunt. Maſculi igitur, & fœmellæ hoc modo gignuntur, quantum eius fieri poteſt.

22 Cęterùm fœmellæ ab aqua magis, & a frigidis, ac humidis & mollibus augeſcunt, tum cibis, tum potibus, itemq́ue ſtudiis, ac exercitiis. Maſculi uerò magis ab igne, a ſiccis uidelicet, ac calidis cibis, & reliqua diæta. Si igitur fœmellam parere uelit; diæta ad aquam uergente utẽdum eſt; ſi uerò maſculum; exercitiis, ac uictu ad ignem tendente utetur. Et non ſolum uirum hoc facere oportet, ſed etiam mulierem: non enim ſolum quod a uiro ſecernitur, auctile eſt, ſed etiam quod a muliere, ob hanc ſanè cauſſam. Vtraque quidem pars ſufficientem motum non habet ad humoris multitudinem, ut quod influit, conſumat, & propter ignis debilitatem coaugmentantur. Quum uerò ambæ in idem coinciderint; mutuo inter ſe incurrunt, & obuoluuntur, ignis ad ignem, & aqua ſimiliter. Si quidem igitur in ſicco loco circumuoluitur ignis; coillapſam aquam ſuperat, & ab hoc ignis augeſcit, ne ab illabente unda extinguatur, aliamq́ue accedentem prior illa ſuſcipiat, ac ſibi cõſociet. Si uerò in humorẽ inciderit; ſtatim ab initio extinguitur ab illabente unda, & in minorem ordinẽ diſſoluitur. In una autem die uniuſcuiuſq; menſis cũ ſociare, ac ſuperare ea, quæ accedunt poteſt, & hoc ſi coinciderint ab utriſque in unum locum.

23 Conſiſtere autem poſſunt inter ſe & fœmella, & maſculus; propterea quod anima quidem idem eſt in omnibus animatis: corpus autẽ uniuſcuiuſque differt. Anima quidem igitur ſemper ſimilis, & in maiore, & in minore: uon enim alteratur neque per naturam, neque per neceſsitatem. Corpus autem nunquã idem in ullo aliquo eſt, ueque ſecundum naturam, neque ex neceſsitate; propterea quod partim ſecernatur in omnia, partim permiſceatur ad oĩa. Si quidẽ igitur maſcula corpora ab utriſque ſecreta fuerint; augeſcunt pro re præſenti, & fiunt hi uiri animis ſplẽdidi, & corpore fortes; ſi non a diæta poſtea detrimentũ ſentiant. Si uerò a uiro quidem maſculum ſecernatur, a muliere uerò fœmineum, & ſuperauerit ſi ita contingat maſculum, (Genitura enim aut miſcetur ad fortiorem, aut debiliorẽ; non. n. habet ex præſentibus aliquid ad quod familiarius ſecedere poſsit. ſuſcipit enim parua maiorem, & maior minorem. in commune autem ſuper hęc, quę adſunt, dominium exercent,) corpus ſanè maſculum augeſcit, fœmineum uerò minuitur, & in aliam ſortem ſecernitur. Et hi quidem minus prioribus ſplendidi fiunt; tamen, quia maſculũ uiro ſuperauerit; uiriles euadunt. & hoc nomen merito habent. Si uerò a muliere quidẽ maſculum ſecretum fuerit, a uiro autem muliebre, ſuperauerit autem maſculum; augeſcit eodem modo ſicut prius, fœmineum uerò minuitur. Et fiunt hi Androgyni, id eſt, uiri effœminati, atque ſic rectè appellantur. Tres quidem igitur hę ſunt generationes maſculorum, differẽtes in eo, quod magis aut minus tales ſint, propter partium aquæ temperamentum, & alimenta, & inſtitutiones, ac conſuetudines. declarabo autem in progreſſu ſermonis etiam de his.

24 Cæterùm fœmella eodem modo gignitur. Si enim ab utriſq; fœmineum ſecretum fuerit; fœminoſiſsimæ, ac ingenioſiſsimæ fient. Si uerò a muliere quidem fœmineum, a uiro autem maſculum, ſuperauerit autem fœmineum; audaciores quidem prioribus fient; ueruntamen ornatæ, ac moderatæ etiam ipſę. Si uerò a uiro quidem fœmineum, a muliere uerò maſculum ſecretum fuerit, & fœmineum ſuperauerit;

augeſcit

augeſcit eodem modo,& fiunt hę audaciores adhuc
prioribus,& uiriles,ac uiragines nominantur. Si autẽ
quis non credat animę ammiſceri;demens eſt:ſi quis
enim carbones ardentes ad ardentes adiiciat, fortes
ad debiles,& alimẽtum ipſi præbuerit;ſimile corpus
omnes exhibebunt,& alter præ altero non cognoſci
tur, ſed in qualicunque corpore ignem ſuſceperint,
tale in omnibus erit. ubi uerò præſens alimentum cõ
ſumpſerint ; ſecernuntur,ac obſcurantur. idem hoc
anima hominis patitur.

25 At uerò quomodo gemini naſcãtur,hoc ſermone
declarabo. Equidem natura uterorum in fœminis ut
plurimum in cauſſa eſt. Si enim ſimiliter in utranque
partem iuxta oſculum diſpoſiti a natura fuerint, & ſi
militer hiauerint,& a purgatione ſiccantur;alere poſ
ſunt,ſi ſemen uiri conceperint,ita ut ſtatim diſcinda
tur:ſic enim neceſſe eſt diſpergi in utrunque uterum
ſimiliter. Si quidem igitur multum ſemẽ ab utriſque,
& forte ſecretum fuerit; in utriſque locis augeri po-
teſt: dominiũ enim habet in alimentum,quod acce-
dit. Si uerò aliter contingat,gemini non fiunt. Quum
itaque maſculum ab utriſque ſecretum fuerit;neceſ-
ſarium eſt in utriſq; maſculos gigni : quum uerò fœ-
mineum ab utriſque;fœmellæ fiunt. quum autem al-
terum fœmineum, alterum maſculum fuerit ; utrum
altero præualeſcet , id ipſum augeſcet pro ea ratio-
ne. Similes porrò inter ſe fiunt gemelli,ob hãc cãm.
Primùm quidẽ ꝙ æquales ſunt loci, in quibus auge-
ſcunt. Deinde ꝙ ſimul ſecreti ſunt: poſtea quòd iiſ-
dẽ alimentis augeſcunt, uitaleſq; in lucẽ prodeunt.

26 Cæterùm ſuperfœtationes hoc modo fiunt. Quũ
uteri calidi,& ſicci natura fuerint, ipsaq; mulier ęiuſ
modi, & ſemen calidum, ac ſiccum illapſum fuerit ;
non fit amplius ulla aliqua humiditas in uteris, quæ
ſemen ſuperillabẽs contineat. Quapropter conſiſtit
ab initio,ac uiuit, perſeuerare autem non poteſt,ſed
etiam id,quod iam adeſt inſuper corrumpit;quia nõ
eadem utriſque conferunt: etenim quod tenuiſsimũ
eſt in aqua,& quod rariſsimum in igne,ſi in hominis
corpore temperamẽtum acceperint;ſaniſsimum ha-
bitum conſtituunt: propterea quod neque in tempo
rum anni maximis mutationibus , neque in regionũ
permutationibus,neque in ciborum,ac potuum alte
rationibus, aqua denſiſsima euadit in aquæ impetuo
ſis incurſibus , neque ignis in ignis impetu : poſſunt
enim ambo & generationem , & ſanitatem plurimã
ſuſcipere. Aes molliſsimum,ac rariſsimum, plurimũ
tẽperamentum ſuſcipit, ac optimum euadit : eodem
modo etiam quod tenuiſsimum eſt in aqua,ac rariſsi
mum in igne,ubi temperamentum acceperint. Qui
igitur hanc naturam habent , ſani perſeuerant omni
tempore uſque ad quadrageſimum annum,aliqui ue
rò etiam uſque ad extremam ſenectutem. Qui uerò a
quadrageſimo anno a morbo aliquo correpti fue-
rint,nunquam fermè euadunt.

27 Quæcunque autem corpora ignis fortiſsimi , &
aquæ denſiſsimę temperamentum acceperint , for-
tia, & robuſta ſunt: uerùm multa cuſtodia opus ha-
bent : magnas enim tranſmutationes in utranque
partem habent, & in aquæ incurſibus in morbos in-
cidunt,& in ignis conſimiliter. Qui igitur eiuſmodi
naturam habet,eum uictu uti conducibile eſt tempo
ribus anni contrario. Et aquæ quidem incurſu con-
tingente,uti oportebit eum ab his,quę ab aqua ſunt,
paulatim pro temporum ratione diſcedendo. Por-
rò,ubi aquæ craſsiſsimæ,& ignis tenuiſsimi in corpo
re mixtura facta eſt;talia contingunt, ex quibus frigi
dam,& humidam naturam cognoſcere oportet : ta-
lia enim corpora in hyeme morboſiora ſunt , quàm
in ęſtate,& in uere,quàm in autũno. Cæterùm quod
ad ætates attinet, ſaniſsimi ex talibus pueri ſunt,de-
inde adoleſcentes,morboſiſsimi autem ſenes, & his
uicini , & hæ naturæ cito ſeneſcunt. Talibus in uictu
conferunt,quæ calfaciũt,& ſiccant,tum in cibis,tum
in exercitiis : & externas corporis partes magis,quã
internas exercere conducit. Si uerò humidiſsimum
in igne,& dẽſiſsimum in aqua,in corpore mixturam
acceperint; ex his humidam,ac calidam naturam co
gnoſcere oportet. Laborant quidem ex morbis hu-
iuſmodi maxime in uere, minime in autumno : quia
in uere exceſſus eſt humiditatis , in autumno uerò
ſymmetria,& moderatio ſiccitatis. Ex ætatibus uerò
morboſiſsimæ ſunt iuniores. Corpora autem cito au
geſcũt,& tales deſtillationibus obnoxij ſunt. His cõ
ducit exhibere quęcunque ſiccant,ac frigefaciunt,&
in cibo,in potu, ac laboribus . Verùm labores intra
corpus his facere maxime confert.

28 Si uerò mixturam acceperint, fortiſsimũ in igne,
& tenuiſsimum in aqua ; ſicca & calida eſt natura. &
talibus morbus in ignis acceſsionibus contingit,ſani
tas uerò in aquæ. Et in ætatibus uigentibus ad carnis
bonam habitudinem,morboſiſsimi ſunt,ſaniſsimi au
tem ſenes. Ita etiam utriſque proximi. Diætæ quæ fri
gefaciunt , ac humectant, & ex laboribus, qui mini-
me excalfaciunt,ac colliquant, plurimam frigiditatẽ
exhibebunt. Huiuſmodi naturæ uiuaciſsimæ,ac ſaniſ-
ſimæ exiſtunt.

29 Si autem mixturam acceperint corpora ignis ra-
riſsimi , & aquæ ſicciſsimæ ; ſicca, & frigida talis na-
tura eſt : morboſa quidem in autumno , ſana uerò in
uere, & uicinis tẽporibus . Similiter ætates ad annos
quadraginta morboſę,pueri ſaniſsimi,ita & utriſque
proximi. Diætæ his conferunt,quæ calidę exiſtentes
humectant, & labores ſenſim adhibiti, leniter calfa-
cientes, & non multum ab his , quæ adſunt auferen-
tes. De naturæ igitur cognitione ſic a prima conſtitu
tione cognoſcere oportet.

30 Cæterùm ætates ipſæ ad ſeipſas hoc modo ha-
bent . Puer itaque ex calidis , & humidis tempera-
tus eſt ; quia ex his cõſtitutus eſt , & in his augmen-
tum accepit . Humidiſsima igitur , & calidiſsima
ſunt corpora proxima generationi , & augeſcunt
quàm plurimum , & quę his proxima ſunt eodem
modo . Adoleſcens autem calidus quidem eſt ;
quia ignis impetus aquæ dominatur : ſiccus autem ;
quia humidum ex puero conſumptum eſt , partim
in augmentum corporis, partim in motum ignis,
partim prę laboribus, ac exercitiis . Vir, quum ſte-
terit iam corpus; ſiccus eſt, & frigidus: quia calidi-
tatis impetus non amplius dominatur ; ſed ſtat cor-
pus ab augmento quieſcens, ac perfrigeratum. ue-
rùm ex adoleſcenti ætate,ſiccitas ineſt:ab inſequenti
autem ætate,& aquæ acceſſu , humiditatem non ha-
bet . quapropter ex ſiccis, & frigidis exuperatus eſt.
Senes autem frigidi ſunt,& humidi: quia ignis quidẽ
receſſus contigit, aquæ autem acceſſus , & ſiccorum
quidem ſublatio, humidorum autem ſtatus. Ex
omnibus autem maſculi calidiores ſunt,& ſicciores:

fœminę uerò humidiores, ac frigidiores: propterea ꝙ ab initio utrique in talibus geniti ſunt, & a talibus augeſcunt. Vbi uerò in lucem editi ſunt maſculi; uictu, ac diæta laborioſiore utuntur, ut excaleſcant, ac reſiccentur. Fœminæ uerò humidioribus, ac pigrioribus diætis utuntur, & caliditatis purgationem ex corpore ſingulis menſibus faciunt.

31 Porrò de animæ ſapientia, ac deſipientia, hoc modo ſe res habet. Quod humidiſsimum eſt in igne, & ſicciſsimum in aqua, ſi in corpore temperamentum acceperint; ſapientiſsima ſunt: quia ignis quidem habet humiditatem ab aqua, aqua aũt ſiccitatẽ ab igne: uterq; autem ſic ſufficientiſsimus eſt. Neq; ignis alimenti indigẽtior multum procedit, neque aqua motus indiga multum leuis redditur. Sic itaque utraque & per ſe ſufficientiſsima ſunt, & inter ſe permixta: quod enim minime uicinis indiget, hoc maxime præſentibus obtemperat, uelut ignis, qui minime mouetur, non præ neceſsitate: & aqua, quæ maxime, non præ uiolentia. Ex his aũt anima temperata, ſapiẽtiſsima eſt, & memoria ualẽtiſsima prædita. Si uerò aliquo aſcitamento utens, alterutrum horum augeſcat, aut contabeſcat; deſipientiſsima redditur; propterea quòd quum ſic habeant, ſufficientiſsima exiſtunt.

32 Si autem ignis ſinceriſsimi, itemq; aquę temperamentum anima ſortiatur, ſit aũt ignis paulò inferior, ac defectuoſior, quàm aqua; ſapientes quidem ſunt etiam hi, uerùm defectuoſiores, quàm in priore temperamẽto: propterea quod ignis ab aqua ſuperatus, & tardiorem motum faciens, ſegnius ſenſibus allabitur. conſtantes autem cum manſuetudine ſunt eiuſmodi animæ, ad quamcunque tandem rem animum applicuerint.

33 Si uerò recto uictu utantur; & ſapientiores, & acutiores præter naturam fieri queant. Talibus confert uictu uti ad ignem magis tendente, & nõ repletionibus, neq; ciborum, neq; potuum. Curſibus itaq; utendũ eſt uelocibus; quò & corpus humore euacuetur, & humor amplius citius ſiſtatur. Luctis autem, & fricationibus, & eiuſmodi exercitiis uti non conducit; ut ne meatus cauiores redditi repleantur: a talibus enim animæ motum grauari neceſſe eſt. Confert & deambulationibus uti tum a cœna, tũ mane, itemq; a curſibus. A cœna quidem; quò alimentum ſiccius anima ſuſcipiat ab ingredientibus, ac ingeſtis: mane uerò; quò tranſitus humoris euacuentur, & meatus animæ non obturentur. Ab exercitiis uerò; ut ne in corpore relinquatur, quod ſecretum eſt a curſu, neq; animæ commiſceatur, ne quid trãſitus obturet, neq; alimentum conturbet. Confert & uomitibus uti; quò corpus depurgetur, ſi quid defectuoſius labores tranſegerunt; a uomitu autem paulatim adiiciẽdo cibus offerendus eſt, minimum ad quatuor dies. At uerò ungi conducibilius eſt, quàm lauari. Coitu utendũ eſt, aquæ acceſsibus contingentibus, frequentiore: in ignis autem impreſsionibus pauciore.

34 Porrò, ſi in aliqua anima defectuoſiorẽ uim ignis accipiat, q̃ aqua; eã tardiorem eſſe neceſſe eſt: & appellantur tales ſtolidi: nã & tardiore exiſtente circuitu, ſenſibus paulatim allabuntur, & qui acuti exiſtũt, parum commiſcentur, propter circuitus tarditatem: ſenſus enim animæ, qui per uiſum, ac auditum contingunt, acuti ſunt: qui uerò per tactum, tardiores, & facilius percipiuntur. hos quidem igitur percipiunt etiam tales nihilominus, uelut ſunt frigida, & calida, ac conſimilia. Quæ uerò per uiſum, aut auditum percipere oportet, quę non prius ſciunt, percipere non poſſunt: ſi enim non commota fuerit anima ab igne allabente; non percipere poterit quale quid tandem ſit. Tales igitur animæ non perpetiuntur hoc ob celeritatẽ. Si autem recta diæta utatur; etiam talis homo melior fieri poſsit. Conferunt itaque huic eadẽ quæ priori; uerũ ſiccioribus, ac paucioribus cibis utetur: laboribus autem pluribus, & acutioribus, ac uelocioribus. Confert & fomentis uti, & uomitibus a fomentis, & exhibitionibus ciborum a uomitibus ex longiori tempore; ſi defectuoſius contigerint uomitus. Et ſanè hæc faciens, ſanior, ac ſapientior fuerit.

35 Si uerò amplius adhuc ſuperetur ignis a præſenti aqua; hos iam alii deſipiẽtes, alii attonitos, ſiue ſtupidos appellãt. & hæc inſaniæ quædam ſpecies tardior exiſtit. hi plorant nemine moleſtante, aut uerberante, formidantque nõ formidanda, & triſtantur in rebus nihil ad ſe pertinentibus, & ſentiunt ea, quæ non conueniunt ſapientibus. Confert itaque his fomentis uti, & a fomentis ueratris expurgari, ac diæta uti, quam prius dixi. indigetque talis homo attenuatione pulmonis, ac ſiccitate.

36 Si autem aqua defectuoſiorẽ uim accipiat quàm ignis, quum alias ſincerum temperamentum habeãt; ſani ſunt homines corporibus, & ſapientes. Talis autem anima cito percipit allabentia, & non ſæpe ab una re ad aliam tranſit. Natura quidem igitur talis, animæ bonæ eſt. Melior autem reddetur rectæ diætæ uſu, & peior prauę. Confert huic, diætæ uſus ad aquã magis uergentis, ita ut exceſſus uitet & ciborum, & potuum, & laborum. Vtetur & curſibus curuis, & rectis reuertentibus, luctisque, ac reliquis exercitiis, ita ut in nullo exceſſum faciat: ſi enim ſanum fuerit corpus, & non ab aliquo alio perturbetur; animi temperamentum ſapiens exiſtit.

37 Si uerò amplius aquę uis ab igne ſuperetur, tali homini neceſſe eſt tantò acutiorem animam eſſe, quantò citius mouetur, & ad ſenſus citius allabi, uerũ minus conſtantẽ priore; propterea quod iudicat ea, quę obueniunt, & in pulmonem procedit ob celeritatẽ. Confert tali homini dięta uti magis ad aquam uergẽte, quàm priori, & maza magis, quàm pane, & piſcibus magis, quàm carnibus, & potu aquoſiore, & Venere rarius utetur, & laboribus, qui ſunt maxime ſecundum naturam quàmplurimis: uiolentis autem uti non eſt neceſſe. Vtetur & uomitus paucioribus ex repletionibus; quò corpus quidem euacuetur, quàm minime uerò caleſcat. Conducit etiam talibus ad ſapientiam, ut minime carnoſi ſint: nam ad carnis bonam habitudinem, ardoris inflammationem fieri neceſſe eſt. Quum autem tale quiõ huiuſmodi anima perpetitur; ad inſaniam adigitur, ex ſuperata aqua adacta. Talibus confert actiones obire, ac tranſire a cibo accepto magis, quàm ieiunis: ſtabilior enim redditur anima alimento commodo ammixto, quàm alimenti indiga.

38 Si uerò adhuc amplius ſuperetur aqua ab igne; talis anima ualde acuta eſt, & tales neceſſe eſt ſomnia uidere: uocant autem ipſos ſubfurioſos: nam res ualde propinqua inſaniæ eſt: etenim a breui & incommoda inflammatione inſaniunt, & in ebrietatibus, & carnis bona habitudine, & præ carnium eſu.

Verùm

Verùm talem oportet ab his omnibus abſtinere, itemq́ue à reliqua repletione, ac exercitiis uiolentis. In uictu utendum eſt maza uino dulci non ſubacta: & oleribus coctis, ſed non purgantibus, & piſciculis ex muria, & aquam bibere præſtantiſſimũ eſt; ſi fieri poſſit: ſin minus; uinum molle, & album, quod aquæ ſit proximum. Deambulationibus quoque multis mane utendum, à cœna uerò ſatis eſt exſurgere; quò cibi quidem nõ reſiccentur à deambulationibus poſt cœnam, corpus autem euacuetur à matutinis. Lauare autem magis conducit aqua tepida circumaffuſa, quàm ungi. Confert & in æſtate interdiu ſomno uti breui non multo; ut ne corpus ab anni tempore reſiccetur. Conueniens eſt etiam uere ueratris purgare, fomentis antea pręparatos, deinde ſenſim ad diætam inducere, & neq; hunc ieiunium actiones obire oportet. Et ex hac ſanè cura huiuſmodi anima ſapientiſſima fuerit. Sapientis quidem igitur, ac deſipientis animæ hoc tẽperamentũ cauſſa eſt, quẽadmodũ à me ſcriptum eſt, poteſtq́; ex diæta & melior, & deterior fieri.

39 Cæterùm curſus impetu igne præualeſcente impoſſibile fortè fuerit aquæ aliquid apponere: ſimiliterq; aqua præualente in temperamento, ignẽ augere. Ex his uerò & ſapientiores, & deſipientiores animæ fiunt. At uerò talium non amplius temperamentum eſt, qualis eſt, Iracundus, Segnis, Doloſus, Simplex, Infeſtus, Beneuolus. Talium omnium natura meatuum, per quos anima meat, cauſſa eſt: per qualia enim uaſa ſecedit, & ad qualia allabitur, & qualibus ammiſcetur, talia ſapiunt. Ob id itaq; impoſſibile eſt talia ex dięta trãſmutare: naturam enim obſcuram transformare eſt poſſibile.

40 Similiter autem & uocis qualiſcunque tandem fuerit, meatus ſpiritus cauſſa ſunt: per qualeſcunq; enim aer mouetur, & ad qualeſcunque allabitur, talem neceſſe eſt eſſe uocem: & hanc quidem tum deteriorem, tum meliorem facere poſſibile eſt; quia leuiores, ac breuiores meatus ſpiritus facere poſſibile eſt. Verùm illa ex diæta alterare, impoſſibile exiſtit.

HIPPOCRATIS COI
De Diæta, ſiue victus ratione Liber II.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Quomodo regionum ſingularum natura, & ſitus cognoſcendi. Regio ad meridiem. Locorum iuxta ſe ipſa differentia. Alta, & ſqualida ad meridiem. Lacuſtria, & paluſtria. Caua, & non aquoſa. Montes ab Auſtro, & Aquilone. Caua ab Aquilone. Inſulæ ad continentem, & mare.*

2 *De uentorum natura, & facultate.*

3 *Boreas. Auſter. Auſter cur natura humidus, plantarum ac hominum corpora in Libya, reſiccet.*

4 *De Ventorum natura iuxta ſingulas regiones. Venti a mari, niue, glacie, ſtagnis, terra, montibus.*

5 *Quomodo de ciborum, ac potuum ſingulorum vi, tum ea quæ ſecundum naturã eſt, tum ea quę per artem acceſſit, cognoſcere oporteat. Qualitates ſecũdas licet in eodem genere, non tamen ſemper ſimiles eſſe.*

6 *De Ordeo. Polentarum facultas. De Maza. Maza, qua ratione per aluum ſecedat, & quando reſiccatoria. Maza ſiccæ dulci vino emollitę ac tritæ facultas. Cyceon, quid. Lac.*

7 *De Tritico. Panis triticei farina, & ex pura tantum collata facultas. Panis fermentatus. Panis, ſucco ſubactus. Maximi panes cur maxime alant. Panes furnacei, focarij, veruarij, clibano cocti, ſubcinericei, ſimilaginei. Panes ex alica. Furfurum ſuccus coctus.*

8 *Similago. Tragus ſiue olyra. Auena. Polentæ & farinæ, quæ ſicciores. Panes calidi. Fabæ. Piſa. Ochri ſiue Eruiliæ. Dolichi. Siliqua. Cicer album. Milium. Lentes. Eruum. Lini ſemen. Hormini ſemen. Lupini. Irio. Cucumeris ſemen. Cnicus. Papauer. In medicamentorum præparatione quæ obſeruanda.*

9 *De Animalibus quę in ciborum vſum veniunt: & primò de alimento quod a quadrupedibus ſumitur. Carnes bubulæ, caprinæ, ſuillę. Animalium lac tenue, craſſ. tenuioris indicium. Carnes agninę, vitulinę, porcinæ, aſininæ, equinæ, caninæ, catulinæ, ſuis ſylueſtris, ceruinæ, leporinæ, vulpinę, erinaceorum.*

10 *De alimento, quod a volucribus animalibus ſumitur: & cur aues neque mingant, neque ſputum fundant. Carnes palumborum, columbarum, perdicum, gallorum, turturum, anſerum, anatum.*

11 *De nutrimento quod ab aquatilibus animalibus ſumitur. Ex piſcibus ſicciſſimi, ſcorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thriſſa. Leues ſunt petroſi ferè omnes, ut turdus, phuca, elephetis, gobio. Errones autem & laboribus fracti ſolidior carnẽ habẽt. Leuiores autem ſunt torpedines, ſquatinæ, rhombi. Grauiores, capitones, mugiles, anguillæ, & quicunq; in lutoſis, & aquoſis locis alimẽta habẽt. Fluuiatiles, & paluſtres grauiores. Polypi, ſepię, Conchylia, pinę, purpuræ, patellæ, buccina, oſtrea. Salſamenta.*

12 *De Agreſtium, ac domeſticorum animaliũ differẽtia. Aĩalia ſylueſtria, & domeſtica. De aĩalium carnis differentia, et primũ de partibus exãguibus. Carnes fortiores, et leuiores. Exanguiũ partiũ alię robuſtiſſimę, aliæ leuiſſimæ. Piſces. Oua volucrium. Caſeus.*

13 *De Aqua, De Vino: nigra, & auſtera uina. Mollia nigra. Dulcia nigra. Alba auſtera. Nina. Tenuia dulcia. Muſtũ. Vina acida. Acetum. Sapa. Mel. Vinum dulce pituitoſis aluo magis ſecedit.*

14 *De alimento quod a plantis ipſis agreſtibus ſumitur. Allium, Cepa, Porrum, Raphanus, Naſturtium, Si-*

napi, Eruca, Coriandrum, Lactuca, Anethum, Apium, Ocymum, Ruta, Aſparagus, Saluia, Solanũ, Portulaca, Calamintha, Mintha, Rumex, Atriplex, Blitum, Braſſica, Beta, Cucurbita, Rapum, Pulegium, Origanum, Thymbra, Thymum, Hyſſopum. Olera ĩs calfacientia, & odorata. Olera acerba, & auſtera. Olera acria & odorata. Olera acria, & ſicca in ore. Olera acida. Succi urinam cientes. Aluum mouentia.

15 *De Fructibus, qui ab arboribus colliguntur. Poma, Mora, Pira, matura, ſylueſtria, cruda. Mala, Cydonia, Sorba, Meſpila, Corna. Malum punicum. Nuclei, cucumeres. Botri uuarum. Ficus, & uua paſſa. Carica. Amygdala. Nuces rotunda. Acyli.*

16 *Carnium differentiæ, ſecundum uarios præparationis modos, & quomodo earum coctura uires augenda & minuenda.*

17 *Ex igne, & aqua omnia conſtitui, & ex his augeri, et in hæc ſecerni, ac reſolui. Toſta, & aſſata.*

18 *Alimenta ſiccis, & æſtuoſis locis naſcentia. Alimentum forte, & leue quod.*

19 *Alimenta calfacientia, ſiccantia, & humectantia, excalfacientia, ſiccantia. Dulcia, pinguia. Acida, acria, auſtera, acerba. Recentia, Antiqua, cruda. Obſonia ex uariis intritis. Edulia ex muria præparata.*

20 *De Balneis. Aqua potabilis, ſalſa. Balnea calida, frigida.*

21 *Illitus. Unctio. Sol. Ignis. Umbra. Frigus.*

22 *Sudores. Coitus. Vomitus. Vomitus uentrem ſoluit, & ſiſtit.*

23.24 *Somnus. Vigilia. Otium. Labor.*

25 *Semel in die cibum ſumere attenuat, ſiccat, & aluũ ſiſtit. Aqua potus. Calfacientia corpus, & alimentum non præbentia, frigiditatem exhibent.*

26 *De Laboribus. Labores naturales, & uiolenti. ſ. Viſus. Auditus. Curarum, & uocis exercitij, & deambulationum uis.*

27 *Deambulationis a cœna facultas. Matutinæ deambulationes, item poſt exercitia.*

28 *Curſus longi, ac curui, in uelle, recti reuertentes, circulares, quam ui m. abeãs, quibus, & quo potiſſimũ tempore conueniunt.*

29 *Concuſſiones. Commotiones. Lucta, & Fricatio, Volutatio in puluere, Micatio. Follis, & manus ad rythmum motus.*

30 *Spiritus detentio. Exercitia in puluere & oleo. Oleũ cur corpus hyeme magis augeat, æſtate contra. Pulueris inter exercendum. In puluere morari poſt exercitia. Frictio ex oleo, & aqua.*

31 *De Laſſitudinis tribus ſpeciebus. Laſſitudinis generatio, & uis. Inexercitatorum laſſitudo, & curatio. Exercitatorum ab inſuetis laboribus laſſitudo, & curatio. Laſſitudo à conſuetis exercitiis, & eorum curatio.*

1 REgionum ſingularum ſitũ, & naturam hoc modo cognoſcere oportet. & in ſumma res hoc modo ſe habet. Regio ad meridiem ſita calidior eſt, & ſiccior, quàm ea, quæ ad ſeptẽtriones iacet; propterea quòd ſoli propinquior eſt. Et in his regionibus neceſſe eſt & hominum genera, & naſcentia ex terra ſicciora, ac calidiora, & fortiora eſſe, quàm in contrariis: uelut Libyca gens ad Ponticam, & utriſque uicinæ. Ipſa autem loca iuxta ſeipſa hoc modo habent. Alta, & ſqualida, & ad meridiem ſita, ſicciora ſunt, quàm campeſtria, & æqualiter ſita; propterea quòd pauciores humores habent: illa enim ſtationẽ pro aqua pluuia non habent, hæc habent. At uerò lacuſtria, ac paluſtria humectant, & calfaciunt. Et calfaciunt quidem; quia caua ſunt & circundata, & non perflantur: humectant autem; quia naſcentia ex terra, quibus homines alũtur, humidiora ſunt. & ſpiritus, quem attrahimus craſsior eſt propter aquæ ſtationem, ac immobilitatem. Verùm caua loca, & non aquoſa ſiccant, & calfaciũt. Et calfaciunt quidem, quia caua ſunt, & circundantur: ſiccant autem tum propter alimẽti ſiccitatem, tum quòd ſpiritus, quem inſpiramus, ſiccus exiſtens humorem ex corporibus trahit in alimentũ ſibiipſi; quũ non habeat alium humorẽ, ad quem alla pſus nutriatur. Vbi aũt regionibus montes adiacent ad auſtrũ; in his ſqualidi auſtri, & morboſi afflãt. Vbi aũt ab Aquilone montes adiacent; in his Aquilones perturbant, ac morbos faciunt. Vbi uerò ab Aquilone caua loca urbibus adiacent; ab æſtiuis uentis calida, & morboſa hæc regio exiſtit; propterea quòd neque aquilo perflãs puram ſpiritus inductionem exhibet, neq; ab æſtiuis uẽtis perfrigeratur. Cęterùm inſulæ propinquæ continẽti tẽpeſtuoſiores ſunt, & ægre in ipſis hybernamus. Marinę uerò hyeme tepidiores ſunt; propterea quòd niues, & glacies in continenti ſtationes habent, & uẽtos frigidos in uicinas inſulas mittunt. Verùm inſulæ intra pelagus poſitæ non habent in hyeme niuium ſtationem.

2 Porrò de uentis quàm naturam ac facultatem ſinguli habent, hoc modo cognoſcere oportet. Naturã quidem habent omnes uenti humectandi, ac frigefaciendi tum animalium corpora, tum naſcentia ex terra, ob hanc cauſſam. Neceſſe eſt omnes uentos ſpirare a niue, a glacie, & gelu uehementi, & fluminibus, & ſtagnis, terraque humecta ac perfrigerata: & fortiores quidem uentos a maioribus, & fortioribus: debiliores uerò a minoribus, & debilioribus: quemadmodum enim animalibus ſpiritus ineſt; ſic etiam aliis omnibus, aliis quidem minor, aliis uerò iuxta magnitudem. Naturam quidem igitur habent humectãdi, ac frigefaciendi omnes uenti uerùm propter ſitũ regionũ, ac locorum, per quę uenti ad ſingulas regiones accedũt, diuerſi inter ſe fiunt, frigidiores, calidiores, humidiores, ſicciores, morboſiores, ſalubriores.

3 Singulorum autem cauſſam ſic cognoſcere oportet. Boreas, ſiue aquilo frigidus ſpirat, ac humidus; quia progreditur a talibus regionibus, meatúque per tales locos, ad quos non accedit ſol ipſe, neque aerẽ reſiccans humorem ebibit, ac exhaurit. Quare ad terram habitabilem accedit ſuam ipſius uim habẽs; ubi non per regionis ſitum corrumpitur, & his quidem, qui proxime habitant frigidiſsimus eſt: qui uerò remotiſsime, minime. Auſter autem a ſimilibus aquiloni natura regionibus ſpirat. Ab Auſtrali enim polo ſpirans, & a niue multa, glacieſque, ac gelu fortibus procedẽs, neceſſario his, qui prope ipſum illic habitãt, talis ſpirat qualis nobis eſt Aquilo: uerũ oẽm nõ itẽ ſimilis accedit regionem. Nam, quũ per ſolis iter, & in meridiem ſpiret; humiditas ipſius a ſole ebibitur, & reſiccatus rareſcit. quapropter neceſſe eſt ipſum calidum, ac ſiccum huc accedere. In proximis

igitur

igitur regionibus neceſſe eſt ipſum talem uim calidam, ac ſiccam exercere. & hoc ſanè in Libya facit: nam & terræ naſcentia exareſcunt, & homines latenter reſiccat: quum enim non habeat nec mare, nec fluuium, unde humiditatem accipiat; ex animantibus, ac plantis humurē exhaurit. Vbi uerò pelagus tranſit, tanquam calidus, & rarus exiſtens multa humiditate regionē, in quam illabitur, implet. & neceſſe eſt ipſum calidum, ac humidum eſſe; ubi non regionum ſitus alterius qualitatis cauſa exiſtat. Eodē modo ēt aliorum uentorum facultates ſe habent.

4 Cæterùm iuxta ſingulas regiones uēti hoc modo ſe habent. Venti ex mari in regiones illabentes, ſicciores quodammodo ſunt. Qui uerò a niue, aut glacie, aut ſtagnis, aut fluminibus procedunt, omnes humectant, ac frigefaciunt tum plantas, tum animātia, & ſanitatem in corporibus exhibent, qui non frigiditate ſuperexcellunt. Hi enim lædunt; propterea quòd magnas mutationes calidi, ac frigidi in corporibus inducunt. Hæc autem perpetiuntur hi, qui in regionibus habitant paluſtribus, ac calidis prope flumina magna. Reliqui uerò uenti, qui a prædictis ſpirant, utiles ſunt, tum aerem purum, ac ſincerum exhibentes, tum animæ calori humiditatem præbentes. Quicunque uerò uenti ex terra accedunt, eos neceſſe eſt ſicciores eſſe tum a ſole, tum a terra reſiccatos. Quū autem non habeant uenti, unde alimentum trahant, a uiuentibus humorem trahentes, & plantas, & animalia omnia lædunt. Et quicūque uenti relictis montibus ad urbes accedunt, non ſolum ſiccant; ſed etiā turbant ſpiritum, quem inſpiramus, & corpora hominum morboſa faciunt. Naturam quidem igitur, & uim ſingulorum ſic cognoſcere oportet. Quomodo autem ad ſingulos ſe præparare oporteat, in ſermonis progreſſu declarabo.

5 At uerò ciborum, ac potuum ſingulorum uim, tū eam, quæ ſecundum naturam eſt, tum eam, quæ per artem acceſſit, hoc modo cognoſcere oportet. Quicunque igitur in ſumma dicere aggreſſi ſunt, aut de dulcium, aut pinguium, aut ſalſorum, aut alterius cuiuſdam conſimilis facultate, non rectè iudicant. non enim eandem uim habent, neque dulcia inter ſe, neque amara, neque ulla aliqua eiuſmodi: multa enim ex talibus ſunt, quæ & aluum emolliunt, & ſiſtūt, ſiccantque, & humectant. Similiter autem etiam in reliquis omnibus. Sunt quæ adſtringunt, itemque aluum mouent, & urinam cient. Sunt quæ neutrum horum faciunt. Similiter & ex calfacientibus, ac reliquis omnibus, alia aliam facultatem habent. De omnibus quidem igitur impoſsibile eſt, qualianam ſint, declarare: uerùm quam uim ſingulatim habeant, docebo.

6 Ordeum natura quidem frigidum eſt, & ſiccum. Ineſt & purgatorium quiddam a ſucco palearum. Eius ſignum habebis, ſi uoles ordeum non purgatū coquere: purgat enim is ſuccus fortiter. Si uerò decorticatum coxeris; perfrigerabit magis, ac aluum ſiſtet. Quum autem toſtum fuerit; humor quidē purgatorius præ igne perit: frigiditas autem, & ſiccitas relinquitur. Quæcunque uerò perfrigerare, ac ſiccare oportet, id ipſum polentæ tranſigunt. Maza omnis generis ſic utimur, facultatem autem habet maza hæc talem. Farinæ ex toto collatæ alimentum quidem minus habent; uerùm magis per aluum ſecedunt. Puræ autem magis nutriunt, minus uerò per aluum ſecedunt. Maza prius ſubacta, reſperſa, uino dulci non emollita, leuem facit, & per aluum ſecedit, ac frigefacit. Et frigefacit quidem; quia frigida aqua madefacta eſt: per aluum autem ſecedit; quia cito concoquitur: leuem uerò facit; quia multum alimenti cum flatu foras excernitur. quum enim trāſitus alimenti anguſtiores ſint, aliud inſuper accedēs non ſuſcipiunt: & quod quidem cum flatu attenuatum eſt, foras excernitur: quod uerò intus manet, flatum inducit, & partim ſuperne eructatur, partim inferne ſecedit. Multum itaque alimēti a corpore difflatur. Si uerò uelis mazam ſtatim ut ſubacta eſt exhibere; talis reſiccatoria eſt: quum enim polenta ſicca exiſtat, & aqua ſit madefacta, atque ſic præparata in uentrem illabatur; humorem ex ipſo trahit calidū exiſtentem: ſolet enim calidum attrahere frigidum, & rurſus frigidum calidum. Conſumpto autem humore de uentre, neceſſe eſt ſiccari. Aqua uerò, quæ unà cum maza ingreſſa eſt, frigefacit. Quæcunque igitur ſiccare oportet, aut frigefacere, aut uteris profluuio diffuſum, aut alia quapiam eiuſmodi caliditate, maza efficax exiſtit. At uerò ſicca, uino dulci emollita, ac trita maza, ſiccat quidem non ſimiliter; propterea quòd uehementer eſt adſtricta, alimentū uerò plurimum corpori præbet; nam ut leniter liqueſcentis alimentum tranſitus ſuſcipiunt. Per aluum quidem igitur tarde ſecedit, flatum autem non inducit neque eructatur. Quæ uerò & aqua, & uino dulci emollita, ac prius ſubacta eſt, nutrit quidem minus, per aluum autem ſecedit, & flatum magis inducit. Cyceon autem ſolum in aqua quidem frigefacit, ac nutrit: in uino uerò calfacit, ac nutrit, & aluum ſiſtit. In melle autem calfacit quidem minus, ac nutrit; per aluum uerò magis ſecedit, ſi non meracum mel fuerit: ſin minus; non ſecedit, ſed aluum ſiſtit. In lacte uerò bene alunt omnes Cyceones. Veruntamen ouillum aluum ſiſtit: caprinum uerò magis per aluum ſecedit: bubulū uerò minus: equinum autem, & aſininum magis ſecedunt.

7 Triticum fortius eſt ordeo, & magis nutrit, minus autem per aluum ſecedit tum ipſum, tū ſuccus. Panis autem ex tota farina collata ſiccat, & per aluū ſecedit. Purus autem magis nutrit, minus uerò ſecedit. Ex ipſis porrò panibus, fermentatus quidem leuis eſt, & ſecedit. Et leuis quidem eſt; quia a fermenti acore humiditas conſumpta eſt, quæ ſanè alimentum exiſtit. ſecedit autem; quia cito concoquitur. Non fermentatus ſecedit quidem minus, nutrit autem magis. Qui ſucco ſubactus eſt, leuior eſt, & multum nutrit, ac per aluum ſecedit. Nutrit; quia purus eſt: leuis eſt; quia leuiſsimo ſubactus eſt, & fermentatus ac toſtus ab eodem eſt. per aluum ſecedit; quia paſſo, & aluum mouēte tritici parte; permixtus eſt. Ex ipſis autem panibus maximi maxime alunt; propterea quod minime exuritur humiditas ab igne. Et furnacei panes magis alunt, quàm focarii, & ueruarii; propterea quòd minus exuruntur ab igne. Clibano autē cocti, & ſubcinericij ſicciſsimi ſunt, hi quidem propter cinerem, illi uerò per teſtam humore priuati. Similaginei omnium horum fortiſsimi ſunt, & adhuc magis, qui ex alica fiunt, ualdeque nutriūt, uerùm non ſimiliter ſecedunt. Farina pura in aqua pota frigefacit, & lotura pollinis tritici [illegible] trum-

ſuccus coctus, leuis per aluum ſecedit. Verùm farinę in lacte datæ magis per aluũ ſecedunt, quàm in aqua propter ſerum, & maxime inter aluum mouentia numerantur. Quæcunque uerò farinæ cum melle, & oleo coquuntur, aut aſſantur, omnes æſtiuoſæ ſunt, & ructum cient. Et ructum quidem cient; quia probe aleutes non ſecedunt. Aeſtuoſæ autem ſunt; quia pinguia, & dulcia, & inter ſe diſcordia, non eadem coctura indigentia, in eodem ſunt.

8 Similago, & alica cocta fortia ſunt, & alunt; non tamen per aluum ſecedunt. Trygis, id eſt, tragus, ſiue olyra leuior eſt tritico, & quæ ex ipſa fiunt ſimiliter, ut ea, quæ ex tritico parantur, & magis per aluum ſecedunt. Auena conieſta humectat, ac perfrigerat, itemq́ue in ſorbitione accepta. Polentæ, ac farinę recentes ſicciores ſunt uetuſtis; quia igni, & præparationi propinquiores exiſtunt. Vbi uerò uetuſtę fiũt; calor exhalat, & frigiditas inducitur. Panes calidi ſiccant, frigidi minus, gracilitatem autem quandam inducunt. Fabæ alunt, aluum ſiſtũt, & inflant. Inflãt; quia meatus aliud inſuper accedens alimentum non ſuſcipiunt. Aluum ſiſtunt; quia totam alimenti fecẽ habent. Piſa inflant quidem minus, per aluum autẽ magis ſecedunt. Ochri, ſiue eruiliæ, & dolichi ſiue phaſioli, ac ſiliquæ, his magis per aluum ſecedunt, minus inflant, & probe alunt. Cicer album per aluũ ſecedit, & per urinam eiicitur, & alit. Et alit quidem. carnoſum in ipſo. Per urinam uerò eiicitur, dulce: per aluum autem ſecedit, ſalſuginoſum. Milii grana, ac paleæ ſiccant, & uentrem ſiſtunt, & cum ficubus, fortibus doloribus conferunt. Ipſum autem milium coctum alit; non tamen aluo ſecedit Lentes æſtuoſæ ſunt, & turbatiuæ, & neque per aluum ſecedunt, neque ipſam ſiſtunt. Eruum aluum ſiſtit, & robuſtũ eſt, & craſſeſacit, & explet, & boni coloris hominẽ facit. Lini ſemen comeſtum aluum ſiſtit: habet & quiddam frigefactorium. Hormini ſemen conſimilia lini ſemini facit. Lupini natura robuſti ſunt, & calidi; uerùm per præparationes leuiores, ac frigidiores fiunt, & aluo ſecedunt. Irio humectat, & aluo ſecedit. Cucumeris ſemen per lotium magis abit, quàm ſeceſſum. Explet autẽ, & craſſefacit. Et ſecedit quidẽ per aluum propter paleam externam: explet aũt, & craſſefacit propter carnem. Lotum uerò ſecedit quidem; uerùm minus, craſſefacit autem, & explet magis: humectat autem, & urit propter pingue, & oleoſum. Cnicus aluũ mouet. Papauer aluum ſiſtit, magis autem nigrum hoc facit, ſed & album idem agit, alit autem, & robuſtum eſt. Horum porrò omnium ſucci carnis aluum mouent. Oportet itaque in præparatione id obſeruare, ut quæ ſiccare uelis, ab his ſuccos detrahas, & carne utaris: quæ uerò aluum mouere uelis, ut ſucco copioſiore, carne uerò pauciore, & ſucculentiore utaris.

9 Cæterum de animalibus, quæ in ciborum uſum ueniunt, ſic cognoſcere oportet. Carnes bubulæ robuſtæ ſunt, & aluum ſiſtunt, & ægrè in uentre coquuntur; propterea quòd craſsi, ac multi ſanguinis eſt hoc animal, & carnes graues, itẽque ſanguis, ac lac. Quorum autem animalium lac tenue eſt, & ſanguis ſimiliter, eorum etiam carnes conſimiles ſunt. Caprinæ carnes his leuiores ſunt, & magis aluo ſecedunt. Suillæ quidem robur magis, quàm hæ corpori inducunt: mediocri autem aluo ſecedũt; propterea quòd tenues, & modici ſanguinis uenas ſues habent, carnẽ uerò multam. Agninæ leuiores ſunt ouillis, & hędinæ caprinis; quia exanguiores ſunt, & humidiores. quum enim ſicca, & robuſta natura ſint animalia, dũ quidem teneræ ſunt; aluo ſecedunt: ubi uerò augmẽtum ſumpſerint; non ſimiliter. Et uitulinę carnes eodem modo ſe ad bubulas habent. Verùm porcinæ ſuillis grauiores ſunt: quum enim animal ſit natura carnoſum & exangue; humiditatis exceſſum in tenella ætate habet. Quum igitur meatus ſuperaccedens alimentum non ſuſcipiant; intus manens calfacit, ac perturbat uentrem. Aſininæ carnes aluo ſecedunt, & pullorum adhuc magis. Equinæ leuiores ſunt. Caninæ calfaciunt, ac ſiccant, & robur inducunt; non tamen aluo ſecedunt. Catulinę uerò humectant, & ſecedunt. Suis ſylueſtris caro ſiccat, & robur exhibet, ac ſecedit. Cerui ſiccat, minus aũt ſecedit, magisq́ue urinam prolicit. Leporinæ ſiccæ ſunt & aluum ſiſtũt; urinę autem citamentum quoddam faciunt. Vulpinæ humidiores ſunt, & urinam cient. Et erinaceorũ terreſtriũ carnes humidiores ſunt, ac urinam cient.

10 Porrò de uolucriũ generibus ſic res ſe habet. Omnia ferme uolucrium genera ſicciora ſunt, quàm quadrupeda: quæcunque enim ueſicam non habent, neque mingunt, neque ſputum, aut ſaliuam fundunt, omnino ſicca ſunt: propter caliditatem. n. uentris humiditas ex corpore conſumitur in alimentum caliditatis: quare neque mingunt, neque ſputum, aut ſaliuam fundunt. Cui autem tales humiditates non inſunt, id ipſum neceſſario ſiccat. Siccisſima igitur caro eſt palumbis, deinde columbæ; tertio loco perdicis, ac galli, & turturis: humidiſsima uerò anſeris. Seminileges autẽ uolucres prædictis ſicciores ſunt. Verùm anatis carnes, & reliquarũ auicularũ, quę in paludibus degũt, aut in aquis, omnes humidę ſunt.

11 At uerò ex piſcibus ſicciſsimi ſunt hi, ſcorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thriſſa. Leues autẽ ſunt petroſi fermè omnes, uelut turdus, phuca, elephetis, gobio. Tales aũt & prædicti itidem leuiores ſunt erronibus: nã hi ut quieſcẽtes raram, ac leuem carnem habent. Errones autem, & undas uerberantes laboribus fracti, ſolidiorem carnem habent. Torpedines autem, & ſquatinæ, ac rhombi, & huiuſmodi ſunt leuiores. Quicunque uerò piſces in lutoſis, & aquoſis locis alimenta habent, uelut capitones, mugiles, anguillæ, & reliqui eiuſmodi grauiores ſunt; propterea quòd ab aqua, & luto, & in his naſcentibus, alimenta habent, a quibus ẽt ſpiritus in hominem ingrediens ipſum lædit, ac grauat. Fluuiatiles autem, & paluſtres his adhuc grauiores ſunt. Polypi uerò, & ſepię, & eiuſmodi piſces, neque leues uelut uidentur ſunt, neque per aluum ſecedunt. quapropter etiam oculos comeſti grauant, iuſcula tamẽ horum aluum mouent. Cæterùm conchylia, uelut ſunt pinæ, purpuræ, patellæ, buccina, oſtrea, ipſa quidem ſicca ſunt, ſucci autem ipſorum aluum mouẽt. Mituli uerò, & pectines, ac tellinæ magis aluo ſecedunt. Vrticæ autem, & chartilaginoſi generis piſces, maxime humectant, ac aluum mouent. Cæterùm erinaceorum oua, & locuſtarum humor, & muſculi, & vrſæ, ac cancri, magis quidem fluuiatiles; ſed & marini aluum mouent, & urinam cient. Salſamenta ſiccant, & attenuant, pleraque etiam aluum leniter mouent. Ex ſalſamentis ſicciſsima ſunt marina, deinde

fluuia-

fluuiatila. Humidiſsima autem ſunt paluſtria. Ex ipſis autem ſalſamentis piſces percæ appellati, ualde ſicci ſunt.

12 Animalium porrò cicurum ea, quæ in ſyluis, & agris paſcuntur, ſicciora ſunt his, quæ intra ædes nutriuntur; quia labore reſiccantur, itemque præ ſole, ac frigore, & ſpiritu ſicciore nutriuntur. Verùm ſylueſtria ſicciora ſunt manſuetis, & crudiuora, ac ſyluarum materie paſta, itemque parum edacia, ſicciora ſunt edacibus. Et frugiuora herbiuoris ſicciora ſunt, & frugiuora non frugiuoris, & paucibiba multibibis, & ſanguine referta exanguibus, ac paucum ſanguinem habentibus, & quæ in uigore ſunt uetuſtis ualde, ac iuuenculis, & maſcula fœmineis, & caſtrata non caſtratis, & nigra albis, & hirta nudis: contraria uerò his, humidiora ſunt. Ex ipſis autem animalibus carnes hæ fortiores ſunt, quæ optimè exercentur, ac ſanguinolentiſsimæ ſunt, & in quibus recúbunt. Leuiſsimæ autem carnes ſunt, quę minimè exercentur, & in umbra degũt, & in intimis animalis partibus ſitæ ſunt. Exanguium autem partium robuſtiſsimæ ſunt, cerebrum, & medulla. Leuiſsimæ uerò carnium partes ſunt capitales, & ſub uentre, muſculi, pectines, pedes. Ex piſcibus ſiceiſsimæ ſunt ſupernæ partes, leuiſsimæ ſub uentre. Et capita ipſorum humidiora ſunt propter pinguedinem, ac cerebrum. Oua uolucrum robuſtum quid habent, & alunt, & inflant. Robuſtum quid habent; quia generatio eſt animalis: alunt; quia hoc eſt pulli lac: inflant; quia ex parua mole in multam diffundũtur. Caſeus robuſtus eſt, & æſtuoſus, & alit. Robuſtus quidem; quia proximus eſt generationi: alit autem; quia carnoſæ reliquię ſunt lactis: æſtuoſus eſt; quia pinguis. aluum autem ſiſtit; quia ſucco, & coagulo compactus eſt.

13 Aqua frigefacit. Vinum calidum eſt, & ſiccũ. Habet & purgatoriũ quiddam a materia. Vina nigra, & auſtera ſicciora ſunt, & aluum non mouent, neque urinam cient, neque ſaliuam faciunt. Siccant autem, & calfaciunt, humiditatem ex corpore conſumẽtia. Mollia uerò nigra humidiora ſunt, & inflant, atque aluum magis mouent. Dulcia nigra humidiora ſunt, calfaciunt autem, & inflant humiditatem inducentia. At uerò alba, & auſtera calfaciunt, magiſque urinam cient, quàm aluum mouent. Noua uina aluum magis mouent; quia propiora muſto ſunt, itemque alunt, & odorata magis, quàm inodorata eiuſdẽ ætatis; quia magis concocta ſunt: & craſſa magis, quàm tenuia. Verùm tenuia dulcia magis urinam cient, & aluum mouent, & humectant corpus, & ſanguinem debilem faciũt, & aduerſarium corporis ſanguinem in corpore augent. Muſtum inflat, & ſubducit, ac cõturbat feruens in uentre, & aluo ſecedit. Inflat quidem; quia calfacit: ſubducit autem ex corpore; quia purgat: conturbat autem; quia feruet in uẽtre, atque ita aluo ſecedit. Vina acida frigefaciunt, attenuant, & humectant. Frigefaciunt quidem, & attenuant humiditatis euacuationem a corpore facientia: humectant autem per aquam unà cum uino ingrediẽtem. Acetum frigefacit; quia colliquans humiditatem in corpore conſumit. Siſtit autem magis, quàm mouet aluum; quia non alit, & acre eſt. Sapa calfacit, & humectat, ac ſubducit. Calfacit; quia uinoſa eſt: humectat; quia alit: ſubducit; quia dulcis eſt. Vinum recens ſub torculari expreſſum, & nondum excolatum, humectat, ſubducit, & inflat; quia etiam muſtum idem facit. Mel calidum eſt, & ſiccum; ſi meracum ſit: cum aqua autem humectat, & aluum mouet biliosis: pituitoſis uerò ſiſtit. Dulce uerò uinum pituitoſis magis aluo ſecedit.

14 De oleribus porrò hoc modo res ſe habet. Allium calidum eſt, & aluum mouet, & urinã ciet corpori, oculis uerò non eſt commodum: multam enim corporis purgationem faciens uiſum hebetat: aluum autem, & urinam mouet propter uim purgatoriam. coctum debilius eſt, quàm crudum. flatum autem inducit propter ſpiritus intentionem. Cepa uiſui commoda eſt, corpori uerò mala; quia calida, & æſtuoſa eſt, & aluo ſecedit, & alimentum quidem nullum corpori præbet, neque utilitatem, calfaciens autem ſiccat propter ſuccum. Porrum calfacit quidem minus, urinam uerò ciet, & aluum mouet: habet & quid purgatorium. humectat autem, & ructum acidum ſedat. Præſtat a reliquis cibis poſtremum ipſum edere. Raphanus, ſiue radicula humectat, pituitam diffundens ſua acrimonia: folia minus proſunt, præterquam ad articularem morbum. radix uitioſa eſt, innatans, ac ægrę concoctilis. Naſturcium calidum eſt, & carnẽ liquat: ſiſtit autem pituitam albam. quare urinę ſtillicidium inducit. Sinapi calidum eſt, & aluum mouet; ſed & hoc urinæ difficultatem facit. Quin & Eruca idem facit. Coriandrum calidum eſt, & aluũ ſiſtit, & ructum acidum ſedat, & ſomnum conciliat, ſi poſtremum edatur. Lactuca frigidiſsima eſt prius, quàm ſuccum habeat, debilitatem autem quandam corpori inducit. Anethum calidum eſt, & aluum ſiſtit, & ſternutamenta ſedat olfactu. Apium magis urinam ciet, quàm aluum mouet: & radices magis, quàm ipſum, aluum mouent. Ocymum ſiccum eſt, & calidum, & aluum ſiſtit. Ruta urinam magis, quàm aluum mouet. Habet & uim quandam condenſandi, & ad medicamenta noxia commoda eſt præpotata. Aſparagus ſiccus eſt, & aluum ſiſtit. Saluia ſicca eſt, & aluum ſiſtit. Solanum frigefacit, & ſemen in ſomnis effundere non permittit. Portulaca fluuiatilis frigefacit; ſale uerò condita, ac ſeruata calfacit, & purgat. Calamintha calfacit, & purgat. Mintha calfacit, & urinam ciet, & uomitus ſiſtit: &, ſi quis ſępe comedat; ſemen genitale colliquefacit, ut diffluat, & arrigere prohibet, & corpus debile facit. Rumex calfacit, ac aluum mouet. Atriplex humida eſt; non tamen aluum mouet. Blitum calidum eſt, non mouẽs aluum. Braſsica calfacit, ac aluum mouet, & bilioſa ducit. Betæ ſuccus quidem aluum mouet, ipſum autem olus comeſtum ſiſtit: radices uerò magis aluũ mouent. Cucurbita frigefacit, & humectat, & aluum mouet. Rapum æſtuoſum eſt, humectat autem, & conturbat corpus; non tamen aluo ſecedit, & urinæ difficultatem inducit. Pulegium calfacit, & aluum mouet. Origanũ calfacit, & bilioſa ſubducit. Thymbra ſimilia origano efficit. Thymum calidũ eſt, per aluum ſecedit, & mingitur, ducit & pituitoſa. Hyſſopum calidum eſt, & pituitam ducit. Porrò ſylueſtria olera, quæ os calfaciunt, & odorata ſunt, ea calfaciunt, & mingũtur magis, quàm per illum ſecedũt. Quæ uerò humidam habent naturam, frigidamque, ac fatuam, & odores graues, magis per aluum ſecedunt, quàm per urinam. Quæ autem acerba, & auſtera ſunt, aluum ſiſtunt. Quæ acria, & odorata ſunt,

urinam

urinam cient. Quæ acria, & ſicca in ore ſunt,ea om-
nia ſiceant. Quæ acida ſunt, frigeſaciunt. Cæterùm
ſucci urinam cientes ſunt,crethmi,apii,allij cremor,
cytiſi,fœniculi,porri,adianti,ſolani,qui & frigefacit.
Item ſcolopendrium,mintha,ſeſeli, caucalides, hy-
pericum,urticę. Aluum autem mouent, & purgant,
cicer,lenticula,ordeum,beta, braſsica, mercurialis,
ſambucus,cnicus. Hæc omnia aluum magis mouẽt,
quàm urinam.

15 At uerò de pomis hoc modo ſe res habet. Quæ
quidem ſeminibus referta ſunt,ea magis aluum mo-
uent. Item uiridia magis, quàm ſicca. Verùm uis, &
facultas ipſorum referatur. Mora calfaciunt, & hu-
mectant ac alno ſecedunt. Pira matura calſaciunt,&
humectant,ac alnum mouent: dura uerò ſiſtunt. Pi-
ra ſyluestria,hyberna,matura,aluum mouent, ac pur
gant: cruda uerò ſiſtunt. Mala dulcia ægrè conco-
quuntur: acida uerò,& matura,minus. Cydonia ad-
ſtringunt,& non mouent aluum. Succi autem malo-
rum uomitus ſiſtunt,& urinam cient: & ante uomi-
tum odores ipſorum idem præſtant. Mala ſyluestria
aluum ſiſtunt. cocta comeſta magis aluum mouent.
Verùm ad reſpirationem quæ erecta ceruice fit, &
ſucci ipſorum,& ipſa quoque hauſta proſunt. Sorba,
Meſpila & Corna,& quæcunque alia huius generis
poma aluum ſiſtunt,& acerba ſunt. Mali Punici dul
cis ſuccus aluum mouet: habet autẽ quid æſtuoſum.
Mala Punica uinoſa, minus æſtuoſa ſunt. acida ue-
rò magis frigefactoria. Nuclei autem omnium aluũ
ſiſtunt. Cucumeres crudi,frigidi ſunt,& ægrè conco
ctiles. Maturi autem,& pepones minguntur, & per
aluum ſecedunt: uerùm flatuoſi ſunt. Botri uuarum
calidi ſunt,& humidi, ac aluum mouent,maximè al-
bi. Dulces quidem igitur calfaciunt fortiter; propte
rea quòd multum iam caliditatis habent. Immaturæ
uerò minus calfaciunt,magis autem purgant potatę.
Ficus,& uuæ paſſæ æſtuoſæ ſunt; ſed aluum mouent.
Ficus uiridis humectat, & aluum mouet, ac calfacit:
humectat;quia ſucco plena eſt:calfacit propter ſuc-
cum. itidem aluum mouet propter ſucci dulcorem.
Primæ ficus peſsimæ ſunt; quia ſucculentiſsimæ:opti
mæ autem ſunt poſtremæ. Ficus aridæ æſtuoſę ſunt;
ſed aluo ſecedunt. Amygdalæ æſtuoſæ ſunt; uerùm
probe nutriunt. Aeſtuoſæ quidem ſunt propter pin
guitudinem,nutriunt autem propter carnoſitatem.
Nuces rotundæ ſimiles his ſunt. Latæ uerò maturæ
probe alunt,& aluum mouent. Depuratæ uerò etiã
flatum inducunt. Tunicæ uerò ipſarum aluum ſiſtũt.
Acylii ilicis glandes,& quercinæ, ac fagineæ glandes
aluum ſiſtunt crudæ,& aſſatæ,coctæ uerò minus.

16 Pingues carnes æſtuoſæ ſunt,ſed aluum mouent.
Carnes conditæ,ac aſſeruatę in uino quidem ſiccant,
& alunt: & ſiccant quidem propter uinum,alunt au-
tem propter carnem. In aceto autem aſſeruatæ cal-
faciunt quidem; uerùm minus propter acetum:mul
tum autem nutriunt. At uerò ſale ſeruatæ minus qui-
dem alunt,humiditate per ſalem priuatæ: attenuant
aũt,& ſiccant,ac ſufficienter aluum mouent

17 Cæterum uires ſingulorum detrahere, & addere,
ac augere,hoc modo oportet. Ex igne, & aqua om-
nia conſtituuntur,& animalia,& terra naſcẽtia, & ex
his augeſcunt,& in hæc ſecernuntur,ac reſoluuntur.
Fortium quidem igitur eduliorum uim ſæpe coquen
do,ac frigefaciendo detrahere oportet,& uice uerſa
augere hoc modo: huiuſmodi, torrendo, ac aſſando
humiditatem eximere: ſiccorum uerò, rigando, ac
madefaciendo: ſalſorum,rigando,& coquendo: ama
rorum,& acrium,dulcium mixtura: acerborum, pin
guium temperamẽto:& de reliquis omnibus ex prę-
dictis iudicium facere oportet. Quæcunque toſta,
aut aſſata ſunt,aluum magis ſiſtunt,quàm cruda;pro-
pterea quòd humiditas,itemq; pinguitudo per ignẽ
ablata ſunt. Quum itaque in uentrem inciderint;hu-
miditatem ex uentre trahunt, & oſcula uenarum cõ
cludunt,ſiccantq́ue,ac calfaciunt. quare tranſitus hu
miditatis ſiſtunt.

18 Quæ uerò ex inaquoſis,ac ſiccis, & æſtuoſis locis
ueniunt,ea omnia ſicciora,ac calidiora ſunt, & ro-
bur amplius corpori exhibẽt; propterea quòd pari
mule,ac copia grauiora ſunt,& denſiora, & maiorẽ
redditum tribuunt,quàm quæ ex humidis, & riguis,
ac frigidis: hæc enim humidiora ſunt,& leuiora, ac
frigidiora. Non igitur ſolùm ipſius cibi,& potus, &
animalium ipſorum uim noſſe oportet,ſed etiam pa
triæ,unde ſunt. Quum igitur forte alimentum cor-
pori offerri noles,& ex iiſdem cibis; his, quæ ex ina-
quoſis locis ueniunt,utẽdum eſt,& cibis,& potibus,
& animalibus: ubi uerò leuiore, & humidiore; his,
quæ ex riguis ueniunt uteris.

19 Dulcia,& acria,& ſalſa,& amara,& auſtera,& car
noſa,calſacere ſolent,tum quæ ſicca ſunt, tum quę
humida. Quęcunque igitur de ſicca parte plus in ſe
habent,ea ſiccant,& calfaciunt. Quę uerò humidę
partis plus habent,ea omnia calfacientia humectãt,
& aluum magis mouent, quàm ſicca: nam, ubi alimẽ
tum amplius corpori prębuerunt; reuulſionem in uẽ
tre faciunt,& humectantia aluu ſecedunt. Quę autẽ
ex calfacientia ſiccant tum edulia,tum pocula,neque
ſaliuam,neque urinam,neque ſeceſſum facientia,cor
pus ſiccant,idq́ue ob hanc cauſſam. Corpus calfactũ
humore uacuatur,& pars eius ab ipſis cibis, pars in
alimentum caloris ipſius animę conſumitur: pars etiã
calfacta,& attenuata per ipſum corpus expellitur.
Dulcia,& pinguia,ac oleoſa replent;quia ex modica
mole multum diffunduntur. Calfacta autem, & diffu
ſa caliditatem in corpore replent,ac tranquillam eſ-
ſe faciunt. At uerò acida,& acria,& auſtera, & acer-
ba,& ex toto collata,& ſicca,non replent;propterea
quòd oſcula uenarum aperiunt,& expurgant,& par
tim ſiccantia,partim mordentia,ac adſtringentia,hu
miditatem carnis horrere,ac conſidere,& in modicã
molem contrahi faciunt,atque ita uacuum multum
in corpore fit. Quum igitur uoles a modicis implere
aut a pluribus euacuare; talibus utaris. Recentia om
nia maiorem, quàm alia fortitudinem habent; pro-
pterea quòd propinquiora uiuo ſunt. Verùm anti-
qua,& marcida,magis quàm recentia aluum mouẽt;
quia propriora putredini ſunt. At uerò cruda alunt,
ructus cient; propterea quòd quę ignem coquere
oportebat,ea uenter tranſigit,debilior,quàm ea,quę
ingeſta ſunt exiſtens. Cæterum obſonia ex uariis in-
tritis pręparata ęſtuoſa,& humida ſunt: propterea ꝙ
pinguia,& toſta,& calida,& inęquales inter ſe uires
habentia,in eodem cohęrent. Verùm quę in muria
pręparantur,meliora ſunt, & non ęſtuoſa.

20 Porrò de balneis hoc modo habet. Aqua potabi-
lis humectat,& frigefacit;exhibet enim corpori hu-
miditatem. Salſum autẽ balneum calfacit, ac ſiccat:

quum

quum enim natura calidum ſit,trahit a corpore humiditatem. Calida autem balnea ieiunium attenuãt, ac frigefaciunt: per caliditatem enim humiditatem de corpore auferunt. euacuata autem de carne humiditate,corpus perfrigeratur: à cibo accepto eadẽ calfaciunt,ac humectant,ea,quæ ſupereminẽt in corpore,diffundentia in maiorem molem. Balnea autẽ frigida uice uerſa, uacuo quidem corpore præbent quandam caliditatem: ubi autem cibus ingeſtus eſt; ab humido exiſtente detrahunt, & frigidum exiſtens ſiccitate replent.

21 Illuuies ſiccat; quum humiditas conſumatur. Similiter etiam unctionis neglectus. Vnctio uerò calfacit,humectat,ac mollit. Sol, & ignis ſiccant; propterea quod,quum calida ſint,& ſicca; humiditatem ex corpore trahunt. Vmbra, & frigus moderate humectant;dant enim magis,quàm accipiunt.

22 Sudores omnes abeuntes ſiccant,& attenuant, humore ex corpore deficiente. Coitus attenuat,humectat,& calfacit: calfacit quidem propter laborem, & excretionem frigiditatis: attenuat autem propter euacuationem: humectat propter colliquationis reliquias in corpore præ labore. Vomitus attenuant propter cibi euacuationẽ,non tamen ſiccant; ſi quis poſtridie rectè curet,ſed humectãt, propter repletionem,& colliquationem carnis præ labore. Si uerò quis ſinat hæc poſtridie conſumi in alimentum caliditati,& diætam ſenſim adhibeat;ſiccant. Ventrem autem compactum uomitus ſoluit, & egerentẽ magis,quàm oportet,ſiſtit: illum quidem humectans, hunc uerò ſiccans. Quum igitur aluum quis ſiſtere uolet; auidè deuoratum cibum euomere oportet, priuſquam humeſcat,& infra detrahatur: & magis acerbis,& auſteris edulijs uti. Vbi uerò ſoluere aluũ quis uelit; plurimo tempore cibis immorari cõfert, & acribus,ac ſalſis,& pinguibus,ac dulcibus tum cibis,tum potionibus uti.

23 Somni ieiunum attenuant, & frigefaciunt; ſi non longi fuerint,præſentem humiditatem euacuantes. Qui uerò magis calfaciũt,colliquant carnem, & corpus diffundentes exoluunt,ac debiles faciunt. a cibo uerò ſumpto calfacientes humectant, alimentum in corpus diffundentes: a matutinis autem deambulationibus ſomnus maxime ſiccat. Vigilia in exſatiatis cibo noxia eſt,non permittens cibum liquari, ac cõcoqui: ieiunos autem attenuat quidem, uerùm minus lædit.

24 Segnicies,ac ocium humectat,& corpus debile facit, anima enim quieſcens humiditatem ex corpore non conſumit. Labor ſiccat, & corpus robuſtũ facit.

25 Semel in die cibum capere attenuat, & ſiccat, & aluum ſiſtit; propterea quòd per animæ caliditatem humiditas ex uentre,& carne conſumitur. Prandium contraria facit. Aquæ potus calidus attenuat, ſimiliter & frigidus. At uerò & ſpiritus,& cibus,& potus, humiditatem in corpore congelant; ſi excellenter frigida fuerint,& per congelationem, ac frigiditatem aluos ſiſtunt: nam animæ humiditatem ſuperãt. Rurſus autem etiam caliditatis exceſſus eandem congelant,in tantum ut diffundi nequeat. Quæcunque uerò calfacientia corpus,& alimentum non præbentia, carnem humiditate euacuant etiam exceſſum non facientia,ea frigiditatẽ homini exhibẽt: nã præſente humiditate mota,flatu ab ipſa repletur, ac perfrigeratũ.

26 Cæterùm quam uim labores habeant, nunc exponam. Sunt enim alij naturales,alij uiolenti. Naturales igitur ſunt, Viſus labor,auditus, uocis, curarum. Viſus quidem igitur talis uis eſt. Anima in id, quod uidetur intenta,mouetur,& caleſcit. Calfacta uerò, euacuata humiditate ſiccatur. Per auditum uerò allabente ſono,anima concutitur,& laborat, laborans autem caleſcit,& ſiccatur. Quæcunque fiunt hominibus in cura,anima etiã ab his caleſcit, ac ſiccatur, & humiditatem conſumens laborat, & carnes attenuat,& hominem euacuat. Quicunque labores uocis ſunt,uelut ſermo,aut lectio,aut cantus, omnes hi animam mouent. mota autem ſiccatur,& caleſcit,& humiditatem in corpore conſumit. At uerò deambulationes etiam ipſæ maximè præ reliquis naturales ſunt. Habent autem quid uiolentum. Vis ipſarum talis eſt.

27 Deambulatio a cœna,& aluum, & corpus, & uentrem ſiccat,ipſumque amarum fieri non ſinit,ob hãc cauſam. Quum mouetur homo; calefit corpus, itẽq; cibus. Attrahit igitur humiditatem caro, & aluũ amarum fieri non ſinit. Corpus quidem igitur repletur, aluus uerò attenuatur. Siccatur autem eadem, ob hanc cauſſam. Quum corpus mouetur, & caleſcit, quod tenuiſsimum eſt alimenti, conſumitur partim per inſitum calorem,partim uerò unà cum flatu foras excernitur,partim etiã per lotium eijcitur. Quod uerò ſicciſsimum eſt de cibis,relinquitur. Quare unà cum aluo etiam caro reſiccatur. Matutinæ deambulationes attenuant,& partes circa caput leues, & agiles,ac promptas reddunt,& aluum ſoluũt. Attenuãt quidem; quia motu corpus caleſcit, & humiditas attenuatur,ac purgatur,partim per ſpiritum,ac flatum: partim uerò emungitur, & excreatur. ſed & aliqua pars in alimentum caliditatis animæ conſumitur. Aluum autem ſoluunt;quia quum calida ſit; frigido ſpiritu ſupernè allabente,caliditas frigiditati cedit. Leues autem partes circa caput faciunt, ob hanc cauſam. Quum euacuata eſt aluus; ex reliquo corpore, & capite humiditatem in ſeipſam attrahit, nimirum calida exiſtens. Euacuato autem capite, & uiſus, & auditus depurgantur, & homines agiles fiunt. Deambulationes autem poſt exercitia,corpora pura reddunt,& attenuant,non permittentes carnis colliquationem fieri præ labore,ſed ipſam depurgant.

28 Cæterum curſus longi,ac curui ſenſim facti,calfacientes carnem,concoquere,ac diffundere poſſunt, & uim ciborum in carne concoquunt: uerùm corpora tardiora,ac craſsiora reddunt,quàm curſus circulares. Et multa comedentibus commodiores ſunt, & hyeme magis,quàm æſtate. Qui uerò in ueſte fiũt, eandem uim habent, magis autem excalfaciunt, & corpora humidiora faciunt, & decoloratiora: quia ſincerus ſpiritus allabens ipſa non depurgat; ſed in eodem ſpiritu exercentur. Conferũt itaque & ſiccis, & carnoſis, qui carnem demoliri,& abolere uolunt, itemque ſenioribus,propter corporis frigiditatem. Curſus aũt recti reuertentes, & equeſtres indefiniti, carnem minus diffundunt, attenuant autem magis; propterea quòd externis animæ partibus hi labores ſunt,& humiditatem ex carne reuellunt,& corpus attenuant,ac ſiccant. Circulares uerò curſus carnem minime diffundunt. attenuant, autem & diſtendunt carnem,& uentrem maximè;propterea quod acutiſ-

ſimo

ſimo ſpiritu utentes, humiditatem in ſeipſos celerrime trahunt.

29 At uerò concuſsiones ſiccant quidem derepente, non ſunt autem idoneæ, neque commodę: nam conuulſiones inducunt: quia excalfactum corpus, cutẽ quidem fortiter attenuat, carnem uerò minus coagmentat, quàm curſus circulares, carnem autem humore euacuant. Commotiones, & alleuationes carnem quidem minimè excalfaciunt, corpus autem, & animam irritant, & ſpiritu euacuant. Lucta, & fricatio externis corporis partibus magis laborem exhibent. calfaciunt autem carnem, & corroborant, ac augeri faciunt, ob hanc cauſam. Quæ ex natura ſolida ſunt, confricta conſidunt, ac coagmentantur: quæ uerò caua ſunt, augeſcunt. Quod itaque denſum eſt in carne, id confrictum coagmentatur, caua uerò augeſcunt, itemq́ue uenę: nam carnes calfactæ, ac ſiccatæ alimentum in ſeipſas per uenas trahunt, deinde augeſcunt. Volutatio in puluere conſimilia luctæ efficit. Magis autem ſiccat propter puluerem, & minus incarnat. Micatio per ſummas manus attenuat, & carnes ſurſum trahit. Follis, & manuum ad rythmum motus, conſimilia faciunt.

30 Spiritus detentio, meatus diſparare, & cutem attenuare, & humiditatem ſub cutẽ extrudere poteſt. Exercitia in puluere, & oleo in tantum differunt, quod puluis quidem eſt frigidus, oleum autem calidũ. In hyeme igitur oleum corpus magis auget; propterea quòd frigus prohibet a corpore quid auferre: in æſtate uerò caliditatis exceſſum faciens, carnem liquat: quum & a tempore, & oleo, ac labore, corpus calefiat. At uerò puluis, qui inter exercendum accedit, in æſtate quidem magis auget: nam frigefaciens corpus in exceſſum calfieri non permittit: in hyeme uerò frigus, & algorem inducit. Morari in puluere poſt exercitia in æſtate, modico tempore, confert frigefaciendo. Verùm longior mora ſuperreſiccat, & corpora dura, ac lignoſa efficit. Frictio ex oleo, & aqua mollit, & non uehementer excalfieri ſinit.

31 Porrò de laſsitudinibus, quæ in corpore fiunt, hoc modo res ſe habet. Homines inexercitati ab omni labore laſſantur: nulla enim corporis pars exercitata eſt ad ullum aliquem laborem. Corpora aũt exercitata, ab inſuetis laboribus delaſſantur. Aliqua uerò etiam a cõſuetis exercitiis laſſantur; ſi modum exceſſerint. Species quidem igitur laſsitudinum eiuſmodi ſunt. Vis autem ipſarum ſic habet: etenim inexercitati humidam carnẽ habentes, quum laborauerint; corpore caleſacto, multam colliquationem remittunt. Quicquid igitur exſudauerit, aut cũ corpore depurgatum fuerit, non exhibet magis laborem in corporis parte præter conſuetudinem euacuata. Quicquid uerò ab excretione intus remanſerit, non ſolum huic laborem exhibet, ſed etiam ei parti, quæ humiditatẽ ſuſcepit: non.n.commoda eſt corpori, ſed infeſta. Et in carnes quidem corporum non ſimiliter congregatur, uerùm in carnoſas partes: quare his laborem exhibet, donec exiuerit: tanquam.n. circuitum non habens, quieſcens calefit tum ipſa, tum quæ allabuntur. Si igitur multum fuerit quod excretum eſt; etiam ſanũ corpus exſuperat, ut totum concaleſcat, & febrẽ fortẽ inducit: calefacto.n.ſanguine, & attracto, celerem circuitum faciunt ea, quæ in corpore ſunt, & tũ reliquum corpus præ ſpiritu purgatur, tum quod cõpactum eſt caleſcens attenuatur, & ſimul ex carne foras ſub cutem extruditur, atque hoc ſudor calidus uocatur. Hoc aũt excreto, & ſanguis in naturalẽ ſtatum reſtituitur, & febris remittit, & laſsitudo ſedatur, maxime tertia die. Cæterum eiuſmodi laſsitudinem ſic curare oportet, ut fomentis, & balneis calidis id, quod compactũ eſt, diſſoluamus, & deambulationibus vehemẽtibus depurgemus, & modico cibo, ac attenuationibus carnis euacuationẽ cogamus, ac coagmẽtemus, & oleo ſenſim multo tempore fricemus; ut ne uiolenter excaleſcat. Vnguentis & tum exſudatoriis, tum mollientibus ungere, ac mollire cõducit. At uerò exercitatis, ab inſuetis laboribus propterea laſsitudo contingit. Quum corpus non fuerit laboribus exercitatum; neceſſe eſt carnem humidam eſſe ad eum locum, ad quem non eſt adſuetus ſe laboribus exercere, quemadmodum & ad ſingula exercitationum genera. Carnem igitur neceſſe eſt colliquari, & excerni, conſidereq́ue, ac contrahi, uelut priori. Confert aũt hoc modo curari. Exercitationibus utendum eſt conſuetis, quo id, quod compactum eſt caleſcens extenuetur, ac depurgetur, & reliquum corpus non humectetur, neque inexercitatum maneat. Vtile eſt & hunc balneis calidis uti, itemq́ue frictione ſimiliter, ut priorem. Verùm fomentis nihil habet opus: labores enim calfacientes ſufficientes ſunt attenuare, & depurgare id, quod compactum eſt. Laſsitudo autem a conſuetis exercitiis hoc modo fit. A moderato quidem labore laſsitudo non mouetur. Quum uerò maior, quàm oportet, labor fuerit; carnẽ ſuperreſiccat, euacuata autem humore caro, calefit, & dolet, & horret, & ad febrem perducitur longiorem; ſi non quis rectè curet. Oportet autem primũ quidem ipſum balneo non ualde multo, neque nimis calido lauari: deinde exhibito a balneo molli uino, in cœna offerre plurima, & omnigena edulia, & potu aquoſo, uino verò molli, ac multo uti. Poſtea lõgo tempore his immoretur, donec uenæ replętę attollantur. Deinde uerò uomat, & poſt modicam ſtationẽ, molliter dormiat. Poſtea per dies ſex ſenſim ad cibos, & labores conſuetos adhibeatur, atque ita ad conſuetum cibum, ac potum perducatur. Vim autem habet hæc curatio talem. Reſiccatum excellenter corpus, humectare poteſt citra exceſſum. Si quidem igitur poſsibile eſſet, laboris exceſſum noſſe, quantus is eſſet; commodum foret ipſi per moderatũ cibum mederi. Nunc uerò illud impoſsibile eſt, hoc uerò facile: corpus.n.reſiccatũ, ab ingeſtis omnigenis edulиis id, quod cõducibile ſibiipſi eſt, ſumit, unaquęque pars de ſingulis cibis: repletum autem, & humectatum, aluo per uomitũ euacuata, rurſus exceſſum remittit. Aluus autem uacua exiſtẽs reuellit. Excedentem itaque humiditatem caro eructat, moderatam uerò non remittit, niſi per uim, aut labores, aut medicamenta, aut aliam quandam reuulſionem. Qui autem additione cibi ſenſim creſcente utitur, is corpori diætam placidè conſtituit.

HIPPOCRATIS COI
De Diæta, ſiue victus ratione Liber III.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Cur diæta laborum commenſurationi per omnia reſpõdens, præſcribi nequeat. Medicamentis quædam ſanari non poſſe.*

2 *De multitudinis, ac uulgi diæta, qui ex neceſsitate uitam tranſigunt.*

3 *Victus hyeme. Potus. Labores. Deambulationes ab exercitiis, matutinæ. Stratum durius. Quæ exercitia extenuent. Nauigationes. Lauandi ratio. Vomitus quando & quibus hyeme conducat. Exceſſus in exercitiis uitandus. Corpori hyemem ferre melius eſt, quàm exerceri hoc tempore. Corpora cur hyeme tarde, & modice calfieri debeant. Diæta circa ſolſtitia diligenter obſeruanda.*

4 *Quomodo diæta uerno tempore inſtituenda, & corpora ad æſtatem ſint præparanda. Cibi ſub æſtatem molliores, & potus aquoſiores. Deambulationes. Maza. Olera. Obſonia. Venus.*

5 *De diæta æſtatis tempore inſtituenda. Maza. Potus. Somni à prandio. Olera. Vomitus. Venus. Balnea. Poma fortiora ſunt quàm pro natura humana. Labores. Volutationes in puluere.*

6 *De diæta per autumnum inſtituenda. Motus. Cibi. Epilogus.*

7 *De diuitiorum diæta, & quibus ſanitatis ſtudium præcipuæ curæ eſſe ſolet. Præcognitio quid.*

8 *Nares citra cauſam apertam impletas habentis curatio. Mucus è naribus exercitato corpore cur educitur. Mucus & ſaliua repletionis indices & ſigna. Curatio. A uomitu os & fauces uino auſtero colluatur. Vomitus in repletionibus etiam tertio repetendus.*

9 *Repletionis futuræ ſigna. Somni longi ac dulces. Somni in repletionibus quando iucundi eſſe deſinant. Anima corporis paſſionibus obnoxia.*

10 *De aliis repletionis ſignis. Corporis doloris uelut laſſitudinis curatio. Febris ex corporis totius, uel alicuius partis laſſitudine diæta, & curatio.*

11 *De iis, quibus a repletione caput dolet, ac grauatur, palpebræ a cœna concidunt, & in ſomnis turbantur, & eorum curatio.*

12 *De iis, quorum uenter cibum quidem concoquit, carnes autem non ſuſcipiunt: & alimentum intus manens flatum inducit. Alui profluuium quid proprie dictum. Dyſenteria quando dicatur. Curatio.*

13 *Cibum crudum poſtridie eructantes citra ructum acidum. Curatio.*

14 *De faciem decolorem poſt cibum habentibus & acida eructãtibus, cum acore in nares procedente. Facies cur decolor poſt cibos fiat. Curatio.*

15 *De iis quibus ructus acidi poſtridie fiunt curatio.*

16 *Corpora denſa carne prædita. Inexercitati derepente laborantes. Micatio per ſummas manus. Vocis exercitatio a cœna quibus commoda.*

17 *De iis, quibus cibus liquidus & incoctus per aluum ſecedit, & quibus hoc frequenter accidat. Curatio. Piſcium partes quæ humidiores, & quæ ſolidiores. Carnes ſale, & aceto inueteratæ. Caro canina aſſata.*

18 *De iis, quibus ſeceſſus non putrefactus, per aluum ſecedit, tabeſcente corpore, curatio.*

19 *De iis, quibus ſeceſſus liquidi, et putrefacti per aluum abeunt. Item quorum uenter carnes attrahit, cibos excludit, ac exulceratur. Curatio. Maza uino dulci emollita. Leporinæ carnes in aqua coctæ.*

20 *De iis, quibus ſeceſſus ſiccus, & per æſtus ſit, os ſiccum, & progreſſu temporis etiã amarum, & aluus ſiſtitur, itemq; urina. Stercus uomentes. Curatio. Locuſtæ, mituli, herinacei, cancri, conchyliorum ſuccus.*

21 *De iis, quibus horrores a deambulationibus matutinis accidunt, & caput grauatur. Curatio.*

22 *De horrẽtibus ex gymnaſiis curatio. Molliter cubare. Inebriari. Venere uti. Segnem eſſe ad labores.*

1 DE diæta humana exactè quid conſcribere, ut ad ciborum copiam, laborum commenſuratio, ac ſymmetria fiat, non eſt poſsibile quemadmodum etiam antea a me relatum eſt: multa enim ſunt impedimenta. primum quidem hominum naturæ diuerſæ exiſtentes: Nam & ſiccę ipſæ ad ſeipſas, & ad alia collatę magis, ac minus ſiccę ſunt, & humidæ: ſimiliter etiam aliæ omnes: Deinde ætates non iiſdem indigentes: inſuper & regionum ſitus, & uẽtorum mutationes, & tẽporum alterationes, & anni conſtitutiones. Eſt & inter ipſos cibos multa differentia: triticum enim a tritico differt, & uinum a uino, et reliqua omnia, ex quibus uictum facimus diuerſa exiſtentia, impediunt, quo minus poſsibile ſit exacte de diæta conſcribere. At enim prænotiones inuentæ ſanè a me ſunt eorũ, quæ in corpore dominantur, ſiue labores cibos, ſiue cibi labores ſuperent, & quomodo ſingulis mederi oporteat, prædiſcereque ſanas naturas, et ut non accedant morbi, niſi quis ualde multum delinquat, ac ſæpe: hæc autem medicamentis iam opus habent. Sunt autem quæ neque per medicamenta ſanari poſſunt. Quantum quidem igitur inueniri poſsibile eſt quæ maxime ad rem faciunt, a me inuentum eſt: uerùm exacte a nullo.

2 Primum igitur multis, ac uulgo hominibus cõſcribam, ex quibus maxime utilitatẽ capere poſsint, qui ſanè cibis uulgaribus utuntur, ac laboribus neceſſariis, profectionibusque neceſſariis, ac operis marinis ad uitam degendam repertis: quique caleſcunt plus, quàm expedit, perfrigeranturq; præter commoditatem, & reliqua diæta inconſtanti utuntur. His itaque

ex præſentibus ſic uictum facere conducit. Annum equidem in quatuor partes diuidunt, quas plerique omnes nouerunt, hyemem, uer, ęſtatem, autumnum: Et hyemem quidem a pleiadum occaſu, uſq; ad ęquinoctium uernum: Ver autem ab ęquinoctio uſque ad pleiadum exortum: Aeſtatem uerò a pleiadum ortu uſque ad arcturi exortum: Autumnum ab arcturi ortu, uſque ad pleiadum occaſum.

3 In hyeme quidem igitur tempori frigido, & compacto ſe opponendo, hoc uictu uti conducit. Primũ quidem ſemel tantum in die cibum capere conuenit; niſi quis ualde ſiccum uentrem habeat. Id uerò ſi fieri non poſsit; modicum prandere. Victu autem utẽdum eſt ſicco, & auſtero, & calfactorio, & ex toto collato, ac meraco. Pane autem magis uti expedit, & obſonijs aſſatis potius, quàm coctis. Et potionibus nigris meracioribus, ac paucioribus. Oleribus minimum, præterquam calfacientibus & ſiccis. Succis itẽ, ac ſorbitionibus minime utendum eſt. Laboribus autem multis omnibus, curſibuſque curuis ſenſim creſcente acceſsione, & lucta in oleo longa, a leuibus ordiendo, ac ſenſim addendo. Et deambulationibus ab exercitijs, acutis, ac celeribus, a cœna uerò tardis in tepore. Matutinis autem multis, leni initio facto, ac ſenſim creſcente acceſsione, ita ut placide rurſus deſinas. Vtendum eſt & ſtrato duriore, & nocturnis itineribus: & funambulationibus, ac curſibus per funẽ uti confert. Omnia enim hæc attenuant, ac calfaciũt. Vtendum etiam nauigatione. Vbi autem quis lauari uelit, ſi quidem in paleſtra ſe exercuerit; frigida lauetur. Si uerò alio quopiam exercitio uſus fuerit; calida commodior exiſtit. Vtendum & uomitibus, ſi humidiores ſint; ter in menſe: ſin ſicciores; bis a cibis omnis generis. a uomitibus ſenſim perueniendum eſt ad conſuetum cibum per tres dies, eoq; tempore laboribus leuioribus, ac paucioribus utendum: a bubulis autem, & porcinis carnibus, aut alijs, quicquid tandẽ modum exceſſerit, repletus uomat: & a caſeoſis, & dulcibus, ac pinguibus, eum qui non eſt adſuetus repleri, uomere conducit, & ab ebrietate, ac ciborum mutatione, & regionum alteratione uomendum eſt. Oportet aũt frigori ſeipſum purum exhibere, pręter quã a cibis, ac exercitijs. Sed & in matutinis deãbulationibus ubi corpus calefieri cęperit, itemq; in curſibus etiã in alio tẽpore; exceſſum uitare oportet: Melius eſt.n. corpori hyemem ferre, quàm exerceri hoc tẽpore: nam neq; arbores, quæ hyemem non pertulerunt hoc tempore, fructum ferre poſſunt, neque ipſæ ſanæ eſſe. Vtendum eſt & laboribus hoc tẽpore multis uſque ad exceſſum, niſi laſsitudines ſuccedant. Signum autẽ docebo idiotas, oſtendamq; quapropter hæc ita ſe habent. Tempore exiſtente frigido, ac cõpacto, conſimilia patiuntur; etiam animalia ipſa. Neceſſe igit̃ eſt corpora tarde calefieri a labore, & modicam quãdam humiditatis præſentis partem excernere. Deinde modicum tempus conceſſum eſt quo laborent, multum autem quo quieſcant: Dies.n. breuis eſt, nox uerò longa: propterea igit neque tẽpus, neque labor exceſſum habet. Ob hãc itaque cauſam hoc tẽpore ſic diætam inſtituere oportet a pleiadum occaſu uſque ad ſolſtitium hybernum diebus quadraginta quatuor. Circa ſolſtitium autem maxime in cuſtodia, ac tutela eſſe, & a ſolſtitio alios totidem dies eadem diæta uti. Poſtquam autem tempus adduxerit fauonium, & mollius factum fuerit; oportet etiã cum tempore diætam ſequi, diebus quindecim, quũ arcturus oritur, & hirundo uolat. Sequens uerò tempus magis uarie tranſigere oportet uſque ad æquinoctium diebus triginta duobus. Oportet igitur etiam diæta uti hoc tempore uariegatiore, mollioreque, ac leuiore, & cibo, & potu, & labore, atq; ita ſenſim ad uer perducere.

4 Quum antẽ æquinoctium iam factum fuerit mollius, & dies longiores, ac noctes breuiores, & tempus calidum, ac ſiccum conſtiterit; etiam pręſens uictus probe nutriens, ac meracus ſit. Quemadmodum igitur arbores rationem non habentes, hoc tempore præparant ſibi ad æſtatis commoditatem, tum incremẽtum, tum umbram, ſic oportet hominem, quũ ſanè mente, ac ratione præditus ſit, carnis incrementum ſalubrę ſibi præparare. Oportet igitur, ut, ne de repente diæta tranſmutetur, tempus in ſex partes diuidere per octo dies. In prima itaque parte & labores detrahere oportet, & reliquis quoque uelocioribus uti. Cibis autem mollioribus, & potibus aquoſioribus ac albioribus, & lucta cum oleo in ſole utendũ eſt. In ſingulis autem temporibus ſingulas diętas paulatim tranſmutare oportet, & deãbulationes detrahere a cęna plures, matutinas pauciores: & mazam pro pane offerre, & olera cocta exhibere, & obſonia cocta aſſatis adæquare, & balneis uti, & parum prandere, & re uenerea pauca uti, & uomitibus primum quidem quarto quoque die, deinde per longius tempus, quo & corpus pura carne incarnatum conſtituas, & diætam in hoc tẽpore mollẽ, uſque ad pleiadum exortum. Et in hoc iam æſtas adeſt, & ad hanc nunc diætam inſtituere oportet.

5 Quum itaque Pleias exorta fuerit: cibis mollioribus, ac paucioribus uti oportet. deinde maza magis, quàm pane, atque ea prius ſubacta, & uino dulci non emollita potibus autem mollibus albis aquoſis, prandio modico, & ſomnis a prandio breuibus, & repletionibus ex cibis, ac potibus quàm minimis. Potu inter edendum utendum eſt ſufficiente, per diem uerò minime bibendum, niſi neceſſaria aliquam ſiccitate corpus utat. Vtẽdum eſt & oleribus coctis, exceptis ęſtuoſis, ac ſiccis. Vtendum etiam crudis, & exceptis calfacientibus, ac ſiccis. Vomitibus, niſi ſi qua repletio contingat; utendum non eſt. Re autem Venerea minime. Balneis autem tepidis uti licet. At uerò poma fortiora ſunt, quàm ꝓ humana natura. Melius eſt igitur a pomis abſtinere. Si uerò quis cum cibis utatur; minime deliquerit. Laboribus quoque, ac curſibus circularibus exerceri oportet, & curſibus rectis reuertẽtibus modicis multo tẽpore, & deambulationibus in umbra, lucta autem in puluere; quò quàm minime excaleſcat. Verùm uolutationes in puluere meliores ſunt, quàm curſus circulares: frigefaciunt enim corpus humore euacuantes. A cœna deambulandum non eſt, ſed ſaltem ſurgendum. Mane uerò deambulationibus utendũ. Soles uitandi ſunt, itemq; frigora, tum mane, tum ueſpere, quæ flumina, aut ſtagna, aut niues exhalant. Hanc autem diætam tolerare oportet uſque ad ſolſtitium æſtiuum; quò in hoc tempore adimas omnia, quæ ſicca ſunt, & calida, & nigra, ac meraca, itemque panes, pręterquam ſi parũ quid uoluptatis gratia concedere uelis. Sequenti uerò tempore utetur mollibus, & humidis, et

perfri-

perfrigerantibus, ac albis, uſque ad arcturi exortum, ac æquinoctium per dies nonaginta tres.

5 Cæterùm ab æquinoctio ſic diætã instituere oportet, per autumnum ad hyemem adducendo, ita ut mutationes frigorum, ac teporis uites ueſtitu craſſo. Vtendum autem hoc tempore motu in ueſte, frictione que, ac lucta in oleo, ita ut ſenſim acceſsio creſcat. Deambulationes quoque in tepore faciendæ ſunt, & calidis lauacris utendum, & ſomni diurni detrahendi. Cibis autem utendum eſt calidioribus, ac minus humidis, & puris, & potibus nigrioribus; uerùm mollibus, & non aquoſis: oleribus uerò minus. Reliquam item diætam omnẽ ſic conſonam adhibere oportet, ut ab æſtiuis detrahas, hybernis autem utaris non ad ſummum, quò hybernum uictum quàm proxime cõſtituas, in diebus duodequinquaginta uſque ad pleiadum occaſum ab æquinoctio. Hæc porrò multitudinis commonendæ gratia, ac uulgi hominũ cauſa prodo, qui ex neceſsitate uitam temere tranſigunt, neq; licet ipſis aliorum negligentes eſſe, ac ſuam ipſorum ſanitatem curare.

7 Quibus uerò iam hoc certũ, ac percognitum eſt, ꝙ neque diuitiarum, neque corporis, neque ullius alterius rei ulla utilitas eſt, citra ſanitatem, ad hos inuenta eſt a me diæta, quantum poſsibile eſt, ad ueritatem, ac certitudinem poſsibilium rerum adducta. Hanc itaque in ſermonis pregreſſu declarabo. Inuentum autem hoc honeſtum quidem mihi repertori, utile uerò diſcentibus, nullus adhuc priorum ne attẽtauit quidem componere, quòd ad omnia alia magni æſtimandum duco. Eſt autem præcognitio antequã ægrotent cognitio, quid corpora perpetiãtur, utrum cibus ſuperat labores, aut labores cibos, aut moderate inter ſe habeant: utrum.n. tandẽ ſuperetur, morbi fiunt ab ęqualitate autẽ inter ipſa mutua, ſanitas adeſt. Ad hæc ſanè commemoranda accingor, & demõſtrabo, qualia fiunt hominibus, qui ſani ſibi eſſe uidẽtur, & iucunde comedunt, laborareque poſſunt, & corporis, ac caloris ſatis habent.

8 Nares citra cauſam apertam a cœna implentur, & repletæ eſſe uidentur, emungũt autem nihil. Vbi autem deambulare mane incipiunt, ac exerceri; tunc emungunt, ac ſpuunt: & progreſſu tẽporis etiam palpebras graues habent, & pruritus frontem occupat, & a cibis abſtinent, & bibere minus poſſunt, & color fit decolor, & aut deſtillationes mouẽtur, aut febres horridæ, iuxta quodcunque tempus repletio fuerit mota. Quicquid autem eo tempore fecerit, in id ipſum culpam, ac cauſam reijcit, quum idipſum cauſa non ſit. Huic.n. cibi ſuperant labores, & repletio paulatim collecta in morbũ ipſum adduxit. Sed non huc uſq; differre oportet, uerùm ubi prima ſigna cognouerit, ſcire, ꝙ cibi labores ſuperant, & paulatim collecta repletio exiſtit. Mucus enim, & ſaliua repletionis indices ſunt, ac ſigna, & quieſcẽte quidem corpore, meatus ſpiritus obturant, multa repletione exiſtente: ubi uerò calefactum eſt præ labore; attenuata excernuntur. Talem autem ſic curare oportet. Exercitatum in conſuetis exercitiis citra laſsitudinem, calidaq́ue lotum, cibis omnigenis expleto, ac uomere facito. a uomitu uerò os, & fauces colluat uino auſteso; quò oſcula uenarum conſtringantur, & nihil attrahant, uelut a uomitu fieri ſolet: deinde ſurgens modice deambulet in tepore. Poſtridie uerò deambulationibus quidem utendum eſt: exercitijs autem paucioribus, & leuioribus, quàm prius: &, ſi æſtas fuerit impranſus degat; ſin minus; parum comedat, & de cęna, quàm ſumere ſolebat, dimidium detrahat. Tertia autem die labores quidem obeat omnes conſuetos, ac deãbulationes, uerùm cibos ſenſim ingerat; quòd quinta die a uomitu conſuetum cibum aſſumat. Et, ſi quidem ab hoc ſatis bene habuerit; de cætero cibis quidem paucioribus, laboribus autem pluribus curetur. Si uerò ſigna repletionis non quieuerint; interpoſitis duobus diebus ab ea, qua conſuetos cibos aſſumpſit, rurſus uomat, & eodem modo ſenſim ad cõſuetos cibos redeat. Quod ſi non ſucceſſerit; etiam tertium eadem repete, donec a repletione liberetur.

9 Sunt autem homines, qui, ubi labores ſuperantur a cibis; talia patiuntur. Incipiente quidem repletione ſomni longi, & dulces ipſis contingunt, & interdiu etiam dormiunt. Somnus autem contingit carni, & ſanguis funditur, & ſpiritus diffuſus tranquillus eſt. Quum uerò non ſuſcipiat amplius corpus repletionem; ſecretionem iam remittit intro, præ circuitus uiolentia: quæ ſanè ſecretio contraria alimento a cibis, animam perturbat. Quo tempore non amplius iucundi ipſis ſunt ſomni; ſed neceſſe eſt hominem perturbari, & uidetur ſibi cum aliquo pugnam committere: qualiacunque enim patitur corpus, talia uidet anima, uiſu iam concluſo. Quum igitur ad hoc peruenerit homo; prope iam eſt, ut ægrotet. Quod autem ueniet morbus, ualde manifeſtum eſt: qualis enim ſecretio uenerit, & quamcunque partem ſuperauerit, eam ipſam morbo affligit. Verùm non oportet ita deſipientẽ eſſe, & hucuſque differre, ſed ſtatim, ubi prima ſigna cognouit; curam contingere, & hunc uelut priorem curare: longiori autem tempore, ac fame opus habet.

10 Sunt præterea etiam talia repletionis ſigna. Dolet corpus aliquibus totum, aliquibus pars quædam, quæcunq; tandem. Dolor autem eſt, uelut laſsitudo, & delaſſati eſſe ſibi uidẽtur, ſegnicieque, ac repletione curantur, donec ad febrem perueniant: & adhuc nondum hoc cognoſcunt. ſed balneis, ac cibis utentes, ad pulmonis inflammationem, peripneumoniã Græcis dictam, morbum deducunt, & ad extremum periculum deueniunt. Verùm oportet prouidere, antequam ad morbos perueniant, & hoc modo curare, ut maxime mollibus fomentis hominem foueamus: aut, ſi id fieri nequeat; multa calida lauemus, ac corpus diſſoluamus, & a multis ingeſtis cibis, primùm quidem acribus, ac plurimus, deinde ſalſis, probe uomere faciamus: quo ſacto exurgat, ac modico tempore deambulet in tepore: deinde dormiat, Mane uerò deambulationibus ſenſim creſcentibus utendum eſt, & exercitiis leuibus, & ciborum exhibitionibus ſenſim creſcentibus, uelut prius. Attenuatione autem plurima opus habet, itemq́; deambulationibus. Si uerò prouidentia nõ adhibita ad febrem peruenerit; nihil aliud offerre oportet pręter aquam per dies tres. Si quidẽ igitur ex hac ſedetur; bene eſt: ſin minus; priſanæ ſucco curandus eſt, & aut quarta, aut ſeptima die decedet febris, ſi exſudabit. Bonum autem eſt & unguentis exſudatorijs uti, ſub iudicationes: exſudare enim cogunt.

11 Quidam uerò ẽt talia a repletione perpetiunẽ. Caput ipſis dolet, ac grauatẽ, & palpebrę ipſis a cęna cop-

cidunt,& in ſomnis turbantur, & calor ineſſe ipſis uidetur,& aluus aliquando ſiſtitur. Et talis,ubi uenere utitur;leuior ſtatim eſſe ſibi uidetur,poſtea uerò magis grauatur.His caput repletionem reuellens,& aluum ſiſtit,& ipſum grauatur. Periculum autẽ ſubeſt, ut,quò erumpat ipſa repletio ; id ipſum corrumpat. Verùm prouidere hoc modo oportet. Si curam celerem facere uelit,ueratro purgandus eſt:deinde exhibendi cibi leues , ac molles ad dies decem , atque hi aluum mouentes,; quò uenter inferior ſuperet, & de capite reuellere ualeat. Vtendum & curſibus tardis, ac matutinis,& deambulationibus multis:item lucta in oleo,& prandio,& ſomno a prandio non longo: a cœna uerò exurgere ſatis eſt, & partim balneis,partim unctione utendum,balneis uerò tepidis,a uenere autem abſtinendum . Hæc quidem uelocior cura eſt.Si uerò medicamentum bibere uolit; multa calida lotus,a cibis dulcibus,ac ſalſis uomat;a uomitu uerò ſatis eſt,ut exurgat . mane autem deambulationibus adhibendus eſt , & exercitiis præſcriptis ad dies ſex.die ſeptima repletione corporis facta a ſimilibus cibis uomitum faciat,& eodem modo cibi rurſus ſenſim adiiciendo exhibeantur:atque his hoc modo ad quatuor hebdomadas utatur:in tanto enim tempore maxime ſedatur.Deinde cibi exhibendi;quò corpus reficiatur , & diæta paulatim ad conſuetum morem redigenda eſt.

12 Fiunt etiam talia a repletione.Quibuſdam uenter quidem concoquit cibum , carnes autem non ſuſcipiunt. Alimentum autem intus manens flatum inducit. Vbi uerò prauſi fuerint ; ſedatur ; nam a fortiore id,quod leuius eſt,expellitur,& uidentur ſibi liberati eſſe. Verùm malum multò maius poſtridie accedit.Quum autem quotidie augeſcens fortius inualuerit, id quod prius ineſt ſuperingeſta ſuperat,& calfacit,ac perturbat corpus,& profluuium uentris facit: ſic enim nominatur,quandiu ipſum ſolum alimẽtum putrefactum ſecedit. Vbi autem corpore calefacto purgatio acris fiat;tunc & inteſtinum raditur, ac exulceratur,& ſanguinolenta egeruntur. hoc autem dyſenteria,à mala inteſtinorum affectione appellatur,morbus grauis,& periculoſus.Sed,puidere oportet,& prandium detrahere,& cœnæ tertiam partem; curſibus autem pluribus,& luctis, ac deambulationibus uti , tum ab exercitijs , tum mane . Quum uerò dies decem præterierint; dimidium cibi detracti apponere, ac uomitu uti,atque ſic ad dies quatuor cibum augendo exhibere . ubi autem alij decem dies præterierint;etiam reliquum cibum apponere,ac uomitum facere. Atque ſic ad conſuetum cibum reducens,& talem laboribus confidenter premens,ac urgens,in hoc tempore ſanum facies.

13 Fit etiam talis repletio. Poſtridie cibum eructant crudum,citra ructum acidum. Aluus autẽ egerit,pauciora quidem , quàm pro ratione ciborum;attamen multum . Dolor verò nullus intus eſt . His uentriculus frigidus exiſtens cibos in nocte concoquere non poteſt. Quum igitur motus fuerit;cibum crudũ eructat.Oportet itaque huic præparare uẽtriculi caliditatem,tum ex uictu,tum ex laboribus. Primùm quidem igitur utendum eſt pane ex tota farina collata, fermentato,diffracto in uinum nigrum, aut in iuſculũ ſuillæ carnis;piſcibus uerò coctis in muria acri. Vtẽdum etiam carnoſis, uelut extremitatibus percoctis,& ſuillis carnibus coctis pluribus,& porcinis nõ multis,& catulorum,ac hœdorum:ex oleribus uerò porro,& allio cocto,ac crudo,blitoque cocto,& cucurbita . Potionibus uerò meracioribus , ſomniſque longis citra prandium prima die , itemque ſomnis ab exercitijs,curſibus autem curuis ſenſim acceſsione augeſcente,luctaq; molli in oleo,balneiſque modicis,& unguentis pluribus.Mane etiam deambulationibus pluribus , a cœna paucis . Eſt & ficus cum cibis bona , & meracum uinum ab ipſa . Ex hac autem curatione alijs citius , alijs tardius ,repletio ſedatur .

14 Alij porrò quidam talia patiuntur. Faciem decolorem habent,&,ubi comederint;paulò poſt eructãt acida, & acor in nares proſerpit . His corpora pura nõ ſunt,& plus eſt, quod de carne colliquatur præ labore,quàm quod depurgatur præ circuitu.Et hoc ſanè intus manens alimento contrarium eſt, ipſumque uiolat , ac acidum facit . Alimentum quidem igitur eructatur,illud ipſum uerò ſub cutem expellitur , & hominem decolorem facit , & morbos ſimiles aquæ inter cutẽ parit. Verùm prouidere oportet hoc modo. Velocior quidem curatio eſt poto ueratro,exhibere cibos,quẽadmodum a me ſcriptum eſt : uerùm tutior a diæta,hoc modo. Primùm quidem calida lotus uomitum faciat: deinde ſeptem a uomitu diebus cibum conſuetum capiat : decima autẽ a uomitu die rurſus uomat,& ſimiliter cibum aſſumat , & tertium ſimiliter faciat. Et curſibus quidem circularibus paucis, ac uelocibus utatur , & motibus,ac frictione , & mora longa in gymnaſio,ac exercitio. Vtatur,& uolutatione in puluere,& deambulationibus multis,ac exercitiis,ſed & a cœna.Plurimis autem matutinis in puluere utatur. Quum autem lauari uult; calida lauetur,& eo tempore impranſus degat . Et ſi quidem uno menſe reſtituitur;de cætero conuenientibus curetur.Si uerò quid reliquum fuerit;medela utatur.

15 Sunt autem quidam,quibus poſtridie ructus acidi fiunt.His in nocte ſecretio præ repletione fit.Quum igitur motum fuerit corpus ex ſomno denſiore ſpiritu uſum , calidum , ac acidum unà cum ſpiritu foras expellit.& ex hoc morbi fiunt ; niſi quis prouidentia utatur. Conducit autem etiam his facere uelut priori.Verùm laboribus pluribus hoc uti oportet.

16 Quibuſdam etiam talia fiunt. In corporibus denſa carne præditis,quum cibi concaleſcunt,ac diffunduntur,& a primo ſomno,& præcibis carne caleſcente,ſecretio per ſomnũ fit a carne multæ humiditatis. Deinde caro denſa exiſtens alimentũ nõ ſuſcipit. Id uerò,quod a carne ſecretum eſt alimento contrariũ, ac foras protruſum , hominem ſuffocat , ac calfacit, donec euomuerit . Poſtquàm autẽ leuior factus eſt ; dolor nullus in corpore manifeſtus ineſt , ſed decoloratur.Progreſſu uerò temporis,& dolores,& morbi fiunt.His conſimilia patiuntur etiam,qui inexercitati derepente laborauerunt, & colliquationem carnis uiolentam, ac multam fecerunt . Hos autem ſic curare oportet. De cibo detrahenda eſt tertia pars. Vtendum autem cibis acribus,& ſiccis,& auſteris,ac odoratis , & urinam cientibus . Curſibus uerò plurimis curuis in ueſtitu : rectis autem reuertentibus , & circularibus,exutis ueſtibus , frictione, & lucta modica . Micatio per ſummas manus commodior eſt , quàm follis. Vtendum & deambulationibus ab exercitiis

citiis multis,itemque matutinis. A cœna uerò etiam uocis exercitatio ualde commoda eſt: humiditatis enim euacuationem faciens rarefacit carnem. Conducit & impranſum degere. His autem cibis utendum eſt per dies decem, deinde dimidium ablati apponendum eſt ad dies ſex, & uomitus faciendus: ab unoquoq; uerò uomitu,ad dies quatuor ſenſim adijciendo exhibendus eſt cibus. Quum autem dies decem a uomitu tranſierint; omnem detractum cibum aſſumat,laboribusque,ac deambulationibus deditus ſit,& ſanus euadet. talis autem natura copioſiore labore,quàm cibo opus habet.

17 Quidam etiam talia perpetiuntur. Secedit ipſis cibus per aluum liquidus incoctus, uelut ex inteſtinorum læuitate,& dolorem nullum exhibet. patiũtur autem hoc uentres maxime, qui humidi,ac frigidi ſunt, & propter frigiditatem quidem non concoquunt: propter humiditatem uerò ſeceſſus fit. Corpus igitur contabeſcit,alimentum conueniẽs,ac debitum non accipiens, uentresq; corrumpuntur,& in morbos incidunt:uerùm prouidere oportet. Cõfert huic de cibis tertiam partem auferre. Sint autem cibi, panes non fermentati ex tota farina collata,clibano cocti, aut ſubcinericij calidi, in uinum auſterum tincti,& piſcium partes ex dorſo, ac cauda. Verùm capitales,& ſub uentre ſinendæ ſunt,uelut humidiores:& coctos quidẽ piſces in muria edere oportet,aſſatos autem in aceto. Vtendum etiam carnibus ſale, & aceto inueteratis, & caninis aſſatis, & de palumbe,ac reliquis eiuſmodi uolueribus,aſſatis,ac coctis. Oleribus uerò minime. Vino utendum eſt nigro, & deambulationibus,a cœna,ac matutinis: a deambulatione autem dormiat. Curſibus uerò curuis ſenſim acceſsione augeſcente utatur. Sit & frictio multa,& lucta tarda,& in oleo,& in puluere; quò caro concaleſcẽs reſiccetur,& humiditatem ex uentre reuellat. Vngi autem magis conducit,quàm lauari,impranſus uerò degat. Quum autem dies ſeptem tranſierint; dimidiũ cibi apponatur,& ad quatuor dies exhibeatur & uomat. Poſt alios uerò ſeptem dies, omnem cibũ aſſumat:& uomitu rurſus facto, cibus eodem modo exhibeatur.

18 Quibuſdam uerò aliis talia fiunt. Seceſſus non putrefactus per aluum abit,& corpus contabeſcit cibis non fruẽs,hi uerò progreſſu temporis in morbos incidunt. His uẽtres frigidi ac ſicci ſunt. Quum itaque neq; conuenientibus cibis,neque exercitiis utuntur; talia perpetiuntur. Conducit autem ſic affecto, panibus puris furnaceis uti, & piſcibus coctis cũ intritis, & carnibus coctis ſuillis, & extremitatibus percoctis,& plurimis aſſatis,& ex actibus,ac ſalſis his,quæ humectant,& ſalſuginoſis. Vinis autem nigris mollibus: & inter cibos uuis, ac ficubus impleri confert. Oportet & modicũ prãdere,& exercitationibus pluribus uti, curſibusq; curuis ſenſim creſcentibus, poſtremum autẽ curſibus circularibus, & poſt curſum lucta cum oleo: deambulationibus uerò non multis ab exercitiis,a cœna uerò ſatis eſt exurgere. Matutinis autem pluribus deambulationibus utatur. Lauetur calida, & utatur laboribus, ac unctionibus, ſomnoque longiori indulgeat, molliter cubet. Oportet & uenere aliquo modo uti. Verùm de cibis quarta pars detrahẽda eſt,& poſt dies decem rurſus ad conſuetos cibos reducendus eſt.

19 Sunt etiã quibus ſeceſſus liquidus, ac putrefactus per aluum abit, & qui aliàs ſani ſunt, ac exercentur, nullum dolorem res exhibet. Quibuſdam uerò excluduntur ea,quæ conueniebant, progreſſuque temporis uenter per caliditatem carnes attrahit, & dolorem exhibet,& cibi excluduntur,& uenter exulceratur,& ipſum ſiſtere iam operoſum,ac difficile eſt. Verùm prius prouidere oportet,ac noſſe uentrem calidũ, ac humidum magis,quàm debet eſſe, laborumque incommodorum exceſſum factum eſſe. Per diætam igitur frigefacere,ac ſiccare oportet, & primùm quidem exercitia ex dimidia parte detrahere, & de cibis tertiam partem. Vtatur autem maza antea ſubacta,ac uino dulci emollita,& piſcibus ſiccisſimis coctis, & neque pinguibus,neque ſalſis. Vtatur,& carnibus aſſatis uolucrium, coctis quidem, palumbis,ac columbæ; aſſatis autem perdicum & gallorũ, citra condimenta: Leporinis uerò coctis in aqua, itemque ferinis omnibus. Ex oleribus autem quæ frigefactoria ſunt,uelut beta cocta acida. Vino uerò nigro auſtero. Gymnaſijs autem,curſibus circulatibus: uerùm frictio non multa adhibeatur;ſed modica,neque lucta. Micatio per ſummas manus, & manuum ad rythmum motus,& follis,& uolutatio in puluere, commoda ſunt: ſed non multa. Deambulationibus ab exercitijs utatur ſufficientibus iuxta laborem,& a cęna pluribus,iuxta cibum,& mane moderate, iuxta habitum. Lauet autem tepida,ac quieſcat. Sic ubi in hac diæta tranſegit dies decem; apponatur cibi dimidium,& laborum tertia pars,& uomitum faciat a cibis ſiccis,& acerbis,& in cibo ne moretur,ſed quãcelerrime uomat:a uomitu ad dies quatuor,& cibus,labor partitus exhibeatur. Vbi autem dies decem prætererint; reliquum cibi apponatur,& uinum potabile,uerùm labores pauciores. &,ubi uomitum fecit; cibus,uelut ſcriptum eſt,exhibeatur. Hoc uerò tempore ſemel tãtum in die cibum capere conducit,donec malum ſedetur.

20 Aliis porrò quibuſdam ſiccus,& peruſtus ſeceſſus fit,& os ſiccum, & progreſſu temporis etiam amarũ fit,& aluus ſiſtitur. itemq; urina: quum.n. non habeat inteſtinũ humiditatẽ circa excrementũ, intumeſcens tranſitus obturat,& dolorem exhibet, & calor occupat,& quicquid biberit,aut ederit hõ,id ipſum reuomit. Poſtremũ uerò ẽt ſtercus uomit. Atq; hic non ſuperueniet;quum ad hoc peruenerit. Verũ prouidere oportet,ac noſſe,ꝙ caliditas, & ſiccitas in homine ꝓdominant. Victum igitur ipſi conſtituere oportet ex maza prius ſubacta reſperſa, & pane ex tritico trimeſtri,ſucco furfurum fermentato. Oleribusq; utendũ, exceptis acribus, & ſiccis, atque illis coctis,& piſcibus leuiſsimis coctis,& partibus capitalibus tum piſcium, tum locuſtarum, & mitylis,& herinaceis, & canceris, & conchyliorum ſuccis, ipſisque liquidiſsimis: Carnibus autem ſuillis, & extremitatibus anterioribus coctis,& hœdorum, & agnorum,ac catulorum coctis: Piſciũ uerò fluuiatilium,ac in ſtagnis degentium coctis: Vino molli aquoſo. Laboribus autẽ utendum eſt non multis,neque uelocibus, ſed omnibus, quietis. Deambulationibus uerò mane utatur, iuxta habitũ ſufficientibus,& ab exercitij laboribus, moderatis. à cœna uerò ne deãbulet. Balneis utatẽ,& ſomnis mollibus,& prandio,& ſomno à prandio nõ longo. Pomis etiã humectantibus unà cum cibis uta-

tur, & cicere uiridi, ac ſicco in aqua macerato. De laboribus uerò prioribus dimidium detrahat etiam hic a principio, & uomitum faciat a dulcibus, & pinguibus, ac ſalſis, hisque plurimis. mouetur autẽ plurinium tẽpus in cibis uſque ad uomitum. Deinde cibũ exhibeat ad triduum, & nõ maneat impranſus. Quũ uerò dies decem præterierint, labores ſenſim adiiciẽdo augeat. &, ſi quidem repletio inerit a cibo, aut uentris uitio; uomat: ſin minus; ſic reliquo tempore curetur.

21 Fiunt inſuper etiam talia. Horrores a deambulationibus matutinis accedũt, & caput grauatur. Huic plures fiunt deambuiationes, quàm modus requirit: corpus enim, & caput humore euacuatum horret, ac grauatur. Progreſſu uerò temporis ad febrem perueniunt horrores. Sed non hucuſque differre oportet, uerùm prius curare hoc modo. Quàm primũ aliqua ſigna apparuerint; unctus, ac frictus modice prandiũ amplius ſolito faciat, & uinum multum bibat molle, deinde ſomno utatur a prandio ſufficiẽter. ad ueſperam uerò ubi exercitiis leuibus uſus eſt, calidaque lotus; conſueto more cœnet. deambulationibus autem a cœna ne utatur, uerùm ad tempus differat. Poſtridie in aqua lauetur, & ſomnis mollibus tempus tranſigat. Et per dies quinque paulatim ad conſuetos cibos, ac labores procedat.

22 Sunt autem quidam, qui horrent ex gymnaſiis, & quum ſe exuhuũt, donec decertẽt: ubi uerò perfrigerati ſunt; rurſus horrent, & ſtridor dentium tremulus corpus occupat, ſomnoque talis grauatur. Vbi autẽ expergiſcitur; ſæpe oſcitat, & a cœna palpebræ ipſi graues ſunt: progreſſu uerò temporis etiam febres malignæ accedunt. Verùm cauere oportet, & non hucuſque differre; ſed prius curare hoc modo. Primũ quidem ab omnibus exercitiis dimidium auferatur. Cibis uerò omnibus humidioribus, ac frigidioribus utatur, & potibus mollioribus, ac dilutioribus. Vbi uerò præterierint dies quinque; tertia pars laborum ablatorum apponatur. Cibis uerò iiſdẽ utatur. Poſt alios autem quinque dies, dimidium reliquorum laborum apponatur. Et rurſus poſt alios quinque, omnes labores, & leuiores, & pauciores reddito, ut ne rurſus exceſſus fiat: nam his, qui hæc ſigna perpetiuntur, labores maiores ſunt, quàm cibi. Adæquare igitur hæc oportet. Quidam uerò non hæc patiuntur; ſed aliqua ex his, aliqua uerò non. In omnibus autem his ſignis, labores ſuperãt cibos, & curatio eadẽ eſt. Et confert his calida lauare, ac molliter cubare, & ſemel atque iterum inebriari; uerùm non uſque ad exceſſum, & uenere uti, ubi exceſſus contigerit, & ſegnem eſſe ad labores. Deambulationes autem in totum non ſunt faciendæ.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Inſomnijs.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Somniorum iudicia, ſeu præſagia, quanti momenti.*
2 *Anima corporis munia omnia per ſomnum obit.*
3 *De actionibus diurnis per ſomnium occurrentibus, & cur hæc bona. Inſomnia diurnis actionibus aduerſaria quid ſignificent. Curatio.*
4 *Quomodo de Aſtrorum ſignificationibus iudicãdum. Solem, Lunam, Aſtra, in ſomnis pura atq; agilia uidere, quid bonum ſignificet. Aſtrorum, Solis, Lunæ, cũ partibus humani corporis cognatio. Aquæ, aut grandinis per ſomnium imaginatio, quid in corpora denotet, & quomodo curandum.*
5 *Quomodo qui Lunam aliquid pati per ſomnum uident curandi. Reuulſionibus intro cur utendum. Solem aliquid pati uidere, quid, & quos morbos ſignificet. Aſtra, ſerenitate exiſtente, premi, & debilia uidere, quid.*
6 *Igneum ac calidum aliquod aſtris oppoſitum uidere. Aſtrorum fuga quid. Curatio.*
7 *Aſtra errantia uidere, quid. Curatio.*
8 *Aſtra ex circumferentia excidere uidere. Aſtra nigra & obſcura ad occaſum ferri uidere, quid. Curatio.*
9 *Aſtra pura & candida in cælo uidere.*
10 *Aſtra nigra & non pura uidere.*
11 *A Deo aliquid purum accipere uidere. Compluiſſe uidere clementi cælo, & aqua molli, et contrà quid. Quibus dijs in aduerſis, & quibus in ſecundis rebus ſupplicandum. Senſum actio per ſomnum libera, bona.*
12 *De alijs ſomnis ſanitatem ſignificantibus. Viſum, ac auditum per ſomnum læſum habere, quid. Crurum affectio. Terra aſpera.*
13 *Arborum ſterilitas. Folia ex arboribus decidentia. Arbores floridæ, uerùm infructuoſæ. Fluminum uarios curſus per ſomnium uidere. Fontes et puteos commotos uidere. Mare turbatum.*
14 *Terram aut domum moueri uidere. Terræ inundatio.*
15 *Terram nigram & cõbuſtam uidere. Natare per ſomnium ſibi uideri, quibus malum aut bonum.*
16 *De inſomnijs quæ quis circa ſeipſum ſolito more fieri uidet. Veſtitus albus & niger. Calceamentũ pulcherrimũ. Membris aliquid maius uel minus uidere. Nigra. Noua. Mortuos uidere in ueſtibus albis, & purum aliquid ab eis accipere, uel contrà.*
17 *Corpora formæ peregrinæ.*
18 *Edere, aut bibere per ſomnum cõſuetos cibos. Aquam puram bibere uideri.*
19 *Familiaria, ac conſueta uidere, quid ſignificet. Fugere perterrefactum.*
20 *Pugnare & pungi per ſomnium uideri. Oberrationes & aſcenſus.*
21 *Fluminum tranſitio, hoſtium, & monſtrorum forma peregrina. Curatio.*

Quiſquis

1 QVisquis de his, quæ in ſomnis obueniunt, recte coniectat, is magnã habere uim ad oĩa, ipſa reperiet: Anima.n. uigilat, &, quum quidem corpori inſeruit, in multas partes diſtributa, non ſui iuris eſt; ſed partẽ aliquam ſingulis corporis partibus, ſiue ſenſibus diſtribuit, auditui, uiſui, tactui, greſſui, actioni, ac omni corporis facultati. Ipſa autem animæ cogitatio ſui iuris non eſt. Quum autem corpus quieſcit; anima in motu eſt, & corporis partes perreptans, domum ſuam gubernat, & omnes corporis actiones ipſa perficit: nam corpus dormiens non ſentit, ipſa uerò uigilans cognoſcit, ac uiſibilia uidet, & audibilia audit, uadit, tangit, triſtatur, animaduertit. In ſumma, quæcunque corporis, aut animæ munia, ea omnia anima ipſa in ſomno obit. Quicunque igitur hæc recte iudicare nouit, magnam ſapientiæ partem nouit.

2 Quæcunque quidem igitur ſomnia diuina ſunt, & quædam euentura ſignificant, aut urbibus, aut populo priuato, ſiue bona, ſiue mala, non ob ipſorum delictum, de huiuſmodi ſunt, qui iudicant certam artem habentes. Quæcunque autem corporis affectiones ſunt, & anima per ipſas repletionis, aut euacuationis rerum a natura inſitarum exceſſum, aut conſuetorũ mutationem præmonſtrat, de his quidem itidem iudicant, & partim aſſequuntur, partim aberrant, & de neutris recte ſentiunt, cur nam fiant: neque ſciunt, quando aſſequuntur, neque quando aberrant, cauere admonentes, ne quid mali accidat. Atque hi non docent, quomodo cauere oporteat; uerùm diis ſupplicare iubent. Et ſupplicare quidem decorum, ac ualde bonum eſt. Oportet autem etiam ipſum opitulari, & Deos inuocare. De his igitur res hoc modo ſe habet.

3 Quæcunque inſomnia mens hominis in noctem per ſomnum offert de diurnis actionibus, & reddit, quomodo facta ſunt, ea quæ ſeria, ac iuſta in re per diem facta ſunt, aut de quibus conſilium initum eſt; hæc homini bona ſunt: ſanitatem enim ſignificant; propterea quòd anima in diurnis cõſiliis perſeuerat, neque repletione, neque euacuatione aliqua alia forinſecus allapſa re, uicta. Quum aũt inſomnia diurnis actionibus aduerſantur, & de ipſis pugna oboritur; quum ſanè hoc contigerit, turbationem in corpore ſignificat. Et ſi quidem fortis fuerit; forte eſt malum: ſi uerò leuis; debilius. De actione quidem igitur, an auertenda ſit, ſiue non, nihil decerno. Verùm corpus hominis curari conſulo: repletione enim aliqua intus facta, ſecretio quædam cõtigit, quę animã perturbauit. Si igitur fortis fuerit contrarietas; uomitum facere conducit, & cibos leues exhibere ſenſim adiiciendo aliquid ad dies quinque, & deambulationibus multis, ac uelocibus ſenſim augeſcentibus uti, & exercitiis exerceri moderatis, pro ciborũ aſſumptorum ratione. Si uerò debilior fuerit contrarietas; detracto uomitu, tertiam cibi partem adime, atque hãc ſenſim rurſus ad dies quinque adiice, & deambulationibus preme. Sed & uocis exercitiis utatur, & Diis ſupplicet, & turbatio ipſi ſedabitur.

4 At uerò ſolem, & lunam, & cœlum, ac ſtellas, pura, atque agilia ſolito more uidere, ſingula bona ſunt: ſanitatem enim corpori ſignificant ab omnibus præſentibus. Verùm talem habitum præſenti diæta conſeruare oportet. Si uerò quid contrarium his fiat; morbum quẽdam corpori ſignificat: a fortibus quidem, fortiorem; a debilioribus uerò, leuiorem. Et aſtrorum quidem exterior eſt in corpore circuitus, ſolis uerò medius, lunę autem ad cauitates. Quodcũque igitur horum aſtrorum extingui, aut lædi, aut diſparere, aut ſiſti a circuitu ſuo uidetur; iuxta illam ipſam partem morbum redundare ſignificat: & ſi quidem ab aere, aut nebula, aliquod ex ipſis aſtris pati quid horum uidet; debiliorem: ſi uerò ab aqua, aut grandine; fortiorem. Significat autem ſecretionem in corpore humidam, ac pituitoſam factam eſſe, & in externam circumferentiam illapſam eſſe. Conducit itaque huic & curſibus in omni ueſtitu uti multis, ſenſim augeſcentibus, ut quàmmaxime exudet. Item deãbulationibus ab exercitio multis citra prandium uti, & detracta ciborum tertia parte, ad dies quinque ſenſim adiiciendo rurſus exhibere. Si uerò fortius uideatur malum eſſe; etiam fomentis uti: nã per corporis cuticulam purgationem facere expedit; propterea quod in externa circũferentia offenſa, ac læſio exiſtit. Cibis uerò utẽdũ eſt ſiccis, acribus, auſteris, meracis, & laboribus maxime ſiccãtibus.

5 Si uerò quid horum luna patiatur; reuulſionẽ intro facere conducit, utique uomitu ab acribus, & ſalſuginoſis, ac mollibus cibis, curſibus autem circularibus celeribus, & deambulationibus uelocibus. Vtẽdum & uocis exercitiis, & prandium auferendum, cibiq́ue detractione, ac rurſus appoſitione, eodẽ modo utendum eſt. Ob id autem intro reuellendũ eſt; quia ad cauitates corporis offenſa apparet. Si autem ſol tale quid pati uideatur; fortius iam malum eſt, & difficilius exigi poteſt. Oportet autem in utranque partem reuulſiones facere, & rectis curſibus, & curuis, & circularibus uti, & deambulationibus, & aliis laboribus omnibus. Ciborum autem detractione, ac rurſus appoſitione, eodem modo: deinde uomere, & rurſus ſenſim cibos augere, ad dies quinque. Si uerò ſerenitate exiſtente premantur hæc, & debilia eſſe uideantur, & præ ſiccitate a circuitu ſuo impediri; periculum ſignificant delabendi in morbum. Verùm oportet labores detrahere, & diæta humectiore, ac molli uti, & balneis, ac ocio ampliori, & ſomno longo, ac multo, donec malum ſedetur.

6 Si autem igneum, ac calidum eſſe uideatur, quod ſe illis opponat; bilis ſecretionem ſignificat. Si uerò ſuperata hæc diſpareant, ac euaneſcant; periculũ eſt ad mortem perueniendi ex morbo. Si uerò uerſa, ac mutata hæc eſſe uideantur; præſentem ſtatum in fugam uerti ſignificant. Fugere autem ipſa celeriter, eſſeq́ue, qui ea perſequantur, periculum denunciant futuræ inſaniæ hominis; ſi non curatus fuerit. Omnibus autem his conducit, ut ueratro purgati, optimã uictus rationẽ inſtituant: ſin minus, ut uictu ad aquã tendente utantur. Vinum uerò non bibant, aut omnino album, tenue, molle, & aquoſum. Abſtineãt autem ab acribus, reſiccantibus, calfacientibus, ac ſalſuginoſis. Laboribus ſecundum naturam plurimis utãtur, & curſibus in ueſtitu plurimis. Frictio uerò ne fiat, neque lucta, neque uolutatio in puluere. Somnis utatur mollibus, & in ocio degat, exceptis laboribus naturalibus, a cœna deambulet. Bonum eſt & fomẽtis uti, a fomẽtis uerò uomere: per triginta uerò dies non repleatur. Quum autem repletus fuerit; bis in

menſe

menſe nomat a dulcibus, & aquoſis,ac leuibus.

7 Quæcunque autem ex his aliàs aliò præ nulla neceſsitate errant, animæ turbationem quandam præ cura ſignificant. Confert autem huic ocium, & animum conuerti ad ſpectacula,maxime riſum mouentia:quod ſi fieri non poſsit; ad id,ex quo ad biduum, aut triduum maxime uoluptatem capiat , & ſedabitur. Sin minus;periculum eſt delabendi in morbum.

8 Quæcunque aſtra ex circumferentia excidere uidentur,ſuntque pura, & ſplendida,& ultra, ac prorſum ferri uidentur ; ſanitatem ſignificant : quicquid enim in corpore parum ex circuitu excernitur ſecundum naturam,a ueſpera in auroram , id ipſum recte habet: nam & quæ in uentre ſecernuntur, & quæ in carnem eructantur, omnia ex circuitu, ac circumferentia excidunt. Quæcunque uerò nigra, & obſcura ſunt,& ad ueſperam,ac occaſum ferri uidētur, aut in mare,aut in terram,aut ſurſum;ea magis morbos ſignificant Et quę quidem ſurſum feruntur,fluxum capitis ſignificant: quæ uerò in mare, uentris morbos: quæ in terram, tubercula maxime ſignificant ex carne enaſcentia. His conducit tertiam cibi partem detrahere & a uomitu,ad dies quinque eandem rurſus ſenſim adiiciendo exhibere: in aliis autem quinque diebus cibos omnes aſſumere,& uomitu facto,rurſus eodem modo cibus ſenſim auctus exhibeatur.

9 Quæcunque uerò ex his pura,& candida in cœlo hærere uidebuntur,ſanum eſſe ſignificant;quia quod in hominem deſcendit,ex æthere eſt. Tale autē uidet anima, quale ſanè deſcenderit. Quæ autem nigra fuerint,& non pura,neque conſpicua, morbum ſignificant,non propter repletionem , neque euacuationem,ſed forinſecus inductum. Huic confert curſibus circularibus uelocibus uti,quo quàmminima corporis colliquatio fiat,& ſpiritu quàm denſiſsimo utens, id quod inductum eſt,excernat: a curſibus aūt deambulationibus celeribus utendum eſt. Victus aūt mollis, & leuis ad dies quatuor offeratur.

10 Quicquid porrò a Deo accipere quis ſibi uidetur purum,bonum eſt ad ſanitatem: ſignificat.n.ea, quę in corpus ingeſta ſunt , pura eſſe. Quicquid uerò huic contrarium uidere quis putat, non eſt bonum: morbum enim in corpus ueniſſe ſignificat. Oportet igitur uelut priorem etiam hunc curari.

11 Si quis ſe complui putet clemēti cœlo,aqua molli,& non ualde madefieri, neque uehementem tempeſtatem ingruere;bonum eſt:ſignificat enim moderatum,ac purum ſpiritum ex aere ingreſſum eſſe. Si uerò uice uerſa ualde complui quis ſibi uideatur, & tempeſtatem,ac turbinem eſſe,idque aqua nō pura; morbū deſignat a ſpiritu,qui in ipſo eſt. Verùm oportet ēt hunc ſimili diæta uti, & omnes hos pauco cibo ali. De ſignificationibus quidem igitur aſtrorum ſic iudicare oportet,prouidereque, ac diętam ſtatuere, & diis ſupplicare,in ſecundis quidem rebus Soli, Ioui cœleſti,Ioui poſſeſſori, Mineruæ opulētæ, Mercurio,Apollini:In contrariis uerò,diis malorū auerſoribus,& terræ,& heroibus;quò mala,ac grauia omnia auertant

12 Cæterum & hæc ſanitatem præſignant : nimirum ea,quæ in terra fiunt,acute uidere,& ſecure iter facere,& ſecure,ac citra timorem currere, & uidere terram leuem,ac probe cultam,& arbores florētes,fructuoſaſque,ac ſatiuas,& flumina ſolito more fluentia,& aqua pura,neque copioſiore, neque pauciore, quàm conueniens eſt: Item fontes,& puteos eodem modo. Hæc omnia ſic uiſa ſanitatem homini deſignant, & corpus recte habere,omneſque circuitus, & exhibitiones ciborum,ac ſecretiones,integras eſſe. Si uerò quid his contrarium uideatur;detrimentū aliquod in corpore ſignificat. Et uiſus quidem , ac auditus læſus,morbum circa caput ſignificat. Itaque matutinis deambulationibus,itemque a cœna pluribus utendum eſt, ad ſuperiorem diętam. Cruribus uerò læſis, uomitibus reuellendum eſt, & lucta ampliore utendum,ultra ſuperiorem diætam. Terra autem aſpera, carnem non puram ſignificat: quare deambulationibus ab exercitiis pluribus utendum eſt. Arborum uerò ſterilitas, ſeminis humani corruptionem indicat.

13 Si igitur folia arboribus decidant;ab humidis , ac frigidis corpus læditur. Si uerò floridæ ſint arbores, uerùm infructuoſæ,a calidis, & ſiccis:hæc igitur per diætam frigefacere, ac humectare oportet: illa uerò ſiccare,ac calfacere. Flumina autem non ſolito more fluentia,ſanguinis circuitum ſignificant: & anctiora quidem fluentia,exceſſum: imminuta uerò,defectum. Oportet itaque per diætam hūc quidē augere, illum uerò imminuere. Non pura autem fluentia,turbationem ſignificant: quæ a curſibus circularibus, & deambulationibus,corpore per denſum ſpiritum moto,purgatur. Fontes uerò,& putei commoti conſpecti, flatus circa ueſicam ſignificant,quos medicamentis urinam cientibus expurgare oportet. Mare perturbatum,uētris morbum ſignificat, ſed oportet aluū mouētibus,leuibuſque ac mollibus expurgare.

14 Terram aut domum moueri uidere,ſano quidem uiro debilitatem ſignificat: ægrotanti uerò ſanitatē, & ex præſenti ſtatu tranſmotionē. Sano itaque trāſmutare diætam conducit. Itaque primùm uomat,& rurſus,ubi paulatim cibum aſſumpſit : a præſenti .n. diæta totum corpus mouetur. Debili uerò eadē dięta uti conducit:nam corpus ex præſenti ſtatu trāſit. Terrā ab aqua aliqua,aut mari inundatā uidere,morbum ſignificat,humiditate multa in corpore exiſtente. Verùm oportet uomitibus, & prandii detractione,& laboribus,& ſicco uictu uti,deinde ſenſim adiicendo,ac modico cibo renutrire.

15 Sed neque nigram,neque combuſtam terram uidere bonum eſt,ſed periculum eſt delabendi in fortem,ac lethalem morbum: ſiccitatis enim exceſſum in carne eſſe ſignificat. Verùm oportet & labores detrahere,& cibos,qui ſicci,& calidi,& acres,ac urinam cientes ſunt: nutrireq; ptiſanæ ſucco decocto, & omnibus mollibus,ac leuibus modicis:& potu uti aquoſo,albo,copioſiore:& balneis multis calidis;ſed ieiunus ne lauet , molliter cubet, ac dormiat , & in ocio degat. frigus,& ſolem uitet. Supplicet aūt terrę, & Mercurio,& Heroibus . Si uerò in ſtagno, aut in mari,aut in fluminibus natare quis ſibi uideatur;non eſt bonum,humiditatis enim exceſſum ſignificat. Cōfert autem huic & diæta ſicca,& laboribus uti:febricitanti uerò id bonum eſt; extinguitur enim caliditas ab humoribus. Quicquid porrò quis circa ſeipſum uidet ſolito more fieri,ad naturam ſuiipſius,neque maius,neque minus,bonum eſt ad ſanitatem. Et ueſtitum album indutum eſſe,& calciamentum pulcherrimum,bonum eſt.

Quicquid

16 Quicquid uerò membris maius fuerit, bonum nō eſt: ſed neque quodcunque tandem fuerit minus: & oportet hoc quidem per diætam augere, illud uerò minuere. Nigra autem morboſiora ſunt, & periculoſa. Mollire itaque oportet, & humectare. Noua quoque tranſmutationem ſignificant. Mortuos uidere puros in ueſtibus albis, bonum eſt, & accipere aliquid ab ipſis purum, bonum eſt: ſanitatem enim ſignificat corporum, & ſalubritatem ingeſtorum: a mortuis enim nutrimenta, & incrementa, ac ſemina fiunt. Hæc autem pura in corpus irrepere, ſanitatem ſignificant. Si uerò contrà quis uideat ipſos nudos, aut nigris ueſtibus indutos, aut non puros, aut aliquid accipientes, aut ex domo portantes; non eſt cō modum: morbum enim ſignificat: quæ enim in corpus ingerūtur, nociua ſunt. Verùm oportet curſibus circularibus, & deambulationibus depurgari, & alimento molli, ac leui à uomitu ſenſim nutriri.

17 Quæcunque uerò formæ peregrinæ corpora in ſomnis apparent, & hominem perterrent, ciborū inconſuetorum repletionem, & ſecretionem, & bilis ſuperne, ac inferne eruptionem, & morbum periculoſum ſignificant. Verùm oportet uomitum facere, & ad dies quinque cibos quàmleuiſsimos non multos, neque acres, neque ſiccos, neque calidos ſenſim adijciendo accipere, & laboribus naturalibus maxime uti, exceptis deambulationibus a cœna. Vtendum etiam balneis, ac calidis lauacris, & ocio. Solem uerò & frigus uitet.

18 Si uerò quis per ſomnum edere, aut bibere conſuetos cibos, ac potus ſibi uideatur; inopiam alimēti ſignificat, & animæ triſtitiam. Et ſi carnes robuſtiſſimas quis edere ſe putet; maximum alimenti exceſſum deſignat: ſi uerò debiliſsimas; minorem; quemadmodum enim id, quod editur, bonum eſt; ſic etiam id, quod uidetur. Cibos igitur detrahere cōducit: nā alimenti exceſſum hoc ſignificat. Sed & panes ex caſeo, ac melle facti per ſomnum comeſti, ſimiliter ſignificant. Aquam autem puram bibere bonum eſt, reliqua omnia nociua ſunt.

19 Quæcunque homo ex conſuetis, ac familiaribus ſe uidere putat, ex animæ concupiſcentiam ſignificant. Quæcunque uerò fugit perterrefactus, ſanguinem ſiſti, ac præ ſiccitate coerceri ſignificant. Confert itaque frigefacere, ac humectare.

20 Quum uerò quis pugnat, aut pūgitur, aut ab alio ligatur; ſecretionem circuitui cōtrariam corpori cōtigiſſe ſignificat. Conducit igitur uomere, & attenuare, ac deambulare, & cibis leuibus uti, & a uomitu ad dies quinque ſenſim renutrire. Quin & oberrationes, & aſcenſus in ſomnis uiſi, grauia ſignificant.

21 Fluminum tranſitiones, & hoſtes armati, monſtra formę peregrinæ, morbum, aut inſaniam ſignificant. Confert itaque his, qui talibus inſomniis uexantur, cibis modicis uti, leuibusq́;, ac mollibus, itēq́; uomitibus, atq; ſic ſenſim rurſus ad dies quinq; cibū exhibere. Vtēdū & laboribus naturalibus multis, pręterquàm a cœna. Calida lauacra, & ocium, frigusq́ue, ac ſolem uitent. Qui igitur his quemadmodum conſcripta ſunt utetur, uitam ſanus deget. & inuenta eſt ſanè a me hæc ipſa diæta, quantum poſsibile eſt humano ingenio excogitare, diis auxiliantibus.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Alimento.

Hunc librum Galenus Hippocratis eſſe negat. Sed tamen non alicuius plebei, ac uulgaris hominis eſſe dicit, & fortaſsis ipſius Theſſali. Quidam Herophilum autorem putant.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Alimentum & alimenti ſpecies quatenus unum & multa, & quæ eius facultas. Aſſimilatio quando contingat. Alimentum exile fit. Alimentum quando deſtruat.*

2 *Alimēti diſtributio in oēs corporis partes. Alimētorū omnium principium unū, & finis omnium unus.*

3 *Alimentorum ſuccos coloribus & uiribus, item pro temperamentorum differentijs diſcrepare. Cauſſa manifeſta, obſcura, poſſibiles, & impoſſibiles.*

4 *Natura omnibus ſubuenit forinſecus, & intrinſecus.*

5 *Morborum differentia. Morborum magnitudo, & ſigna.*

6 *Raritas & denſitas corporis. Probe, & male perſpiſpirantes. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit. Alimenti principia.*

7 *Venarum, & arteriarum radicatio, hepar, cor. Lac, & uinum quibus nutrimentum, & quibus non.*

8 *Diſpoſitio athletica. Lac, & ſanguis, alimenti redundantia. Natura ſine doctore, Sanguis. Humores. Lac.*

9 *Cibus. Fœtus quot diebus formentur, & quot abſoluantur,*

10 *De oſſium ratione, Sanguis qui bonus, & qui malus. Via ſurſum, & deorſum una. Alimenti potentia melior, quàm moles. Sanitatis, & morborum ſigna.*

11 *Alimentum etiam ſpiritus eſt. Alimentum humidū, & alimentum ſiccum. Alimenta ægrè alterata, ægrè conſumuntur. Nutriendum cito, & tarde, quō. Muſculi ægrè magis, quàm alia colliqueſcūt.*

12 *Denudatæ partes ægrè tranſmutantur. Pus, & purulentum unde. Medulla alimentum oſſis. Facultas, & potentia. Humiditas.*

1 ALimẽtum,& alimenti ſpecies,unũ, & multæ: unum quidem,quatenus unum genus eſt: ſpecies uerò humiditate,ac ſiccitate finitur. Et in his formæ, ac quantitas eſt, & ad quædam,& ad tot. Auget autẽ, & corroborat,& incarnat,& aſsimulat, & diſsimilia facit,quæ in ſingulis ſunt, iuxta uniuſcuiuſque naturã, ac facultatẽ,quę ab initio adeſt. Aſsimilat autẽ pro uiribus,quum id,quod ſuperingeritur, ſuperatur: id uerò,quod prius ineſt,ſuperat. Exile autem fit aliquando quidem prius,in tẽpore diſſolutum, aut inſuper appoſitum:aliquando uerò poſterius, in tempore diſſolutum,aut appoſitum. Deſtruit aũt utrunque in tempore,& poſt tempus,id quod extrinſecus aſsiduo ſuperingeſtum eſt,& per multum tẽpus omnibus membris ſolide implicatum eſt, & propriam quidem formam producit,priorem uerò, aliquando autem & priores deſtruit.

2 Facultas porrò alimenti peruenit & ad oſſa, & ad omnes partes,& in neruum,& in uenam,& in arteriam,& in muſculum,& in pelliculam, & carnem,& pinguedinem,& ſanguinem,& pituitam,& medullã, & cerebrum, & medullam ſpinalem, & interanea, omnesque ipſorum partes,& ſanè etiam in caliditatem,& ſpiritum,& humiditatem. Alimenti uerò & id quod hoc nutrit,alimentum eſt, & quod uelut nutrimentum eſt, & quod nutrimentum futurum eſt. Principium autem omnium unum eſt,& finis omniũ unus.& idem finis eſt,atque principium: & quæ particulatim in alimento probe, & male diſtribuuntur. Probe quidem,quæ prædicta ſunt:malè uerò,quæ cõtrarium his ordinem habent.

3 Succi uarii,& coloribus,& uiribus,& in detrimentum,& in utilitatem,& neque lædentes,neque commodantes,& multitudine, & exceſſu,& defectu, & implicatione,aliquorum quidem, aliquorum uerò non. Et omnium caliditatem lædunt,ac iuuant,& frigiditatem lædunt, ac iuuant, & facultatem lædunt, ac iuuant. Facultatis autem uariæ naturæ ſunt. Succi corrumpentes, & totum, & partem, & forinſecus, ac intrinſecus,ſpontanei,& non ſpõtanei: nobis quidem ſpontanei, cauſæ uerò non ſpontanei: rurſus autem cauſæ,aliæ manifeſtæ, aliæ obſcuræ, & aliæ poſsibiles,aliæ impoſsibiles.

4 Natura omnibus ſubuenit. Ad hanc uerò forinſecus quidem cataplaſma,Illitio,Vnguentum. Nuditas & totius, & partis. Caliditas & frigiditas, iuxta eandem rationem & adſtrictio,& ulceratio, & morſus,& corroſio. Intrinſecus uerò & quædam ex prædictis,& ſupra hæc cauſa obſcura & parti, & toti, & alicui,& non alicui, excretiones uentris ſecundum naturam,item urinarum,ſudoris,ſaliuæ, muci, uteri, iuxta hæmorrhoidas,uerrucam, lepram, tuberculũ, carcinoma,ex naribus,ex pulmone,ex uentre,ex ſede,ex cole,ſecundum naturam, & præter naturam: diſcrimina horum aliis inata aliam rationem,aliquãdo etiam aliter. Vna natura ſunt hæc omnia, & non una: Multæ naturę ſunt hæc omnia,& non una. Medicina ſurſum,& deorſum,& neque ſurſum,neque deorſum. In alimento medicina,optimum. In alimento medicina malum. Malum & optimũ ad aliquid. Vlcus,cruſta,ſanguis,pus,ſanies,lepra,furfur,ulcera capitis manantia,impetigo, uitiligo,lentigo,aliquãdo lædit,aliquando prodeſt: aliquando neque lędit, neque prodeſt. Alimentum,non alimentum. Si nutrire non poteſt,nomen eſt alimentum, non opus. Opus & res eſt alimentum,non nomen. In pilos alimentum,& in ungues,& in extremam ſuperficiẽ intrinſecus peruenit. Forinſecus alimentum ex extrema ſuperficie,ad intima peruenit. Confluxio una,cõſpiratio una. Conſentientia omnia. Iuxta totius quidem corporis naturam omnia, iuxta partem uerò, partes in unaquaque parte ad opus. Principium magnum ad extremam partem peruenit. Ex extrema parte ad magnum principium peruenit. Vna natura, eſſe,& non eſſe.

5 Morborum differentiæ,in alimento, in ſpiritu, in calore,in ſanguine, in pituita,in bile, in humoribus, in carne,in pinguedine,in uena,in arteria, in neruo, muſculo,pellicula, oſſe, cerebro, medulla ſpinali, ore,lingua,ſtomacho,ſiue gula,uentre,inteſtinis,ſepto tranſuerſo,peritonęo membrana aluum ac inteſtina amplectente,hepate, ſplene, renibus, ueſica, utero,cute. Hæc omnia & ſingulatim & particulatim. Magnitudo ipſorum magna, & non magna. Signa,titillatio, dolor,ruptura,mens,ſudor, urinarum ſubſidentia,quies,iactatio,uiſus, imaginationes,morbus arquatus,ſingultus, morbus comitialis, ſanguis integer, ſomnus: & ex his, & ex aliis naturalibus, & quæcunque alia huiuſmodi ad detrimentum, & utilitatem procedunt. Labores totius & partis. Et magnitudinis ſigna,alterius ad maius, alterius ad minus, & ab utriſque ad maius, & ab utriſque ad minus. Dulce non dulce: dulce ad potentiam, uelut aqua: Dulce ad guſtum,uelut mel. Signa utrorũque, ulcera,oculi,& guſtus:& in his magis & minus. Dulce ad uiſum,& in coloribus,& in aliis mixturis. Dulce magis & minus.

6 Raritas corporis ad perſpirationem, quibus amplius aufertur,ſaniores ſunt. Denſitas corporis ad perſpirationem,quibus minus aufertur, morbidiores. Qui probè perſpirãt,debiliores,& ſaniores ſunt, & a morbis facile reconualeſcunt. Qui malè perſpirant,priuſquam ægrotent,fortiores ſunt. Vbi autem ægrotarunt; difficilius a morbis recõualeſcunt. Hęc autem & toti, & parti. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit, reliqua uerò omnia idem.

Principium alimenti ſpiritus,nares,os, guttur,pulmo,& reliqua reſpiratio. Principium alimenti & humidi,& ſicci,os,gula,uenter. Verùm antiquius & primordiale alimentum,per abdomen umbilicus.

7 Radicatio uenarum hepar. Radicatio arteriarum cor:ex his aberrant in omnia ſanguis, & ſpiritus, & calor per hæc meat. Vis una,& non una, qua omnia hæc & alia gubernantur, alia quidem ad uitam totius,& partis,alia ad ſenſum totius,& partis. Lac nutrimentum,quibus uidelicet ſecundum naturam alimentum eſt,aliis uerò non. Aliis autem uinum alimẽtum eſt,& quibuſdam non alimentum. Et carnes, & aliæ multæ alimenti ſpecies, & iuxta regionem, & iuxta conſuetudinem alunt,partim ad augmentum, & ad eſſe:partim ad eſſe ſolũ,uelut in ſenibus. Quędam uero ſupra hæc etiam ad robur.

8 Diſpoſitio Athletica non eſt a natura. Habitus ſanus melior in omnibus. Magna res eſt quantitas ad uires ſolerti ratiocinatione adaptata. Lac,& ſanguis alimenti ſunt redundantia. Circuitus ad multa con-

ſoni

ſoni ſunt, ad fœtum, eiuſque alimentum. Rurſus autẽ ſurſum repit in lac, & in alimentum, & ad infantem. Viuificantur non animalia, uiuificantur animalia, Viuificantur partes animalium. Naturæ omnium nullo doctore uſæ ſunt. Sanguis alienus utilis. Sanguis proprius utilis: Sãguis alienus nociuus. Sanguis proprius nociuus. Humores proprii nociui. Humores alieni nociui. Humores aliens conducibiles. Humores proprii conducibiles. Conſonans diſſonans eſt. Diſſonans conſonans eſt. Lac alienum bonum. Lac proprium nociuum. Lac alienum nociuum. Lac proprium commodum.

9 Cibus iuuenibus facile, ac leuiter putrefactus, Senibus uerò ad ſummum tranſmutatus: his, qui in uigore ætatis conſiſtunt impermutabilis. Ad figurationem, ſoles triginta quinque: Ad motum, ſeptuaginta: Ad perfectionem, ducenti & decem. Alii tradunt: Ad formam, quadraginta quinque: ad motum, ſeptuaginta ſex: ad exitum, ducenti & decem. Alii ſic: Ad formam, quinquaginta: ad primum ſaltum, centum: ad perfectionem, trecenti. Alii ſic: Ad diſcriminationem, quadraginta: ad tranſitum, octoaginta: ad elapſum, ducenti quadraginta. Non eſt, & eſt. Gignuntur autem in his & plures, & pauciores, ſecundum totum, & ſecundum partes. Non multo autem plures, aut pauciores, pauciores uerò tot, & quæcunque alia his ſimilia.

10 Oſsium alimentum ex confractione. Naſo bis quinque. Maxilla, & claiculæ, & coſtis duplicia: cubito triplicia. Tibiæ, & brachio quadruplicia: fœmori quintuplicia. Et ſi quod in his plus aut minus poteſt. Sanguis humidus, & ſanguis ſolidus. Sanguis humidus, bonus: Sanguis ſolidus malus. Ad aliquid omnia mala & bona ſunt. Via ſurſum deorſum una. Potentia alimenti melior quàm moles. Moles alimenti melior quàm potentia. Et in humidis, & in ſiccis detrahit & apponit idem: & alteri quidem aufert, alteri uerò apponit idem. Venarum pulſationes, & reſpiratio ſpiritus, iuxta ætatem, & conſonantia, & diſſonãtia ſunt, & morbi, & ſanitatis ſigna· & ſanitatis magis quàm morbi, & morbi magis, quàm ſanitatis: alimentum enim etiam ſpiritus eſt.

11 Humidum alimentum magis facile tranſmutatur quàm ſiccum. Siccum alimentum facilius tranſmutatur quàm humidum. Alimentum quod ægre alteratur, ægrè conſumitur. Quod facile apponitur, facile conſumitur. Et quicunque ueloci appoſitione opus habent, his humidum ad reficiẽdas uires medicamẽ optimum. Quicũque uerò adhuc ulociori indigẽt, per olfactum. Qui autem tardiore appoſitione opus habent, ſolido alimento utantur. Muſculi ſolidiores ægre magis, quàm alia colliqueſcunt, excepto oſſe, & neruo.

12 Quæ denudata ſunt, ægre tranſmutantur, & ſecundũ genus ipſa ſeipſis fortiora ſunt, quàm pro re ipſa: propterea ipſa ſeipſis ægrius colliqueſcunt. Pus ex carne, purulentum ex ſanguine, & ex alia humiditate. Pus ulceris alimentum. Pus alimentum uenæ, arteriæ. Medulla alimentum oſsis: propterea callo obducuntur. Facultas, & potentia omnia auget, & nutrit, & germinare facit. Humiditas alimenti uehiculum eſt.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Humidorum, ſiue Liquidorum vſu.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Aqua potabilis cur in officina medica optima, & eius facultas. Aqua potabilis oculis utiliſſima. Aqua calida potabilis facultas.*

2 *Madefactionem, & humectationẽ debile quiddã eſſe: frigifactionem uerò, & calfactionem, forte. Qui ægroti de aquæ qualitate iudicare nequeant. Pedes perfrigerati ex calida perfuſione deciderũt. Aqua tam calida, quàm frigida paucitas debile quid eſt, multitudo uerò forte.*

3 *Aqua utraque lædit, calida autem magis, quàm frigida. Quæ partes calida, & quæ frigida magis gaudeant. Partes uerenda.*

4 *Cerebrum & quæ ab hoc oriuntur. Frigus dentibus, oſſibus, &c. inimicũ. Illecebræ, & uoluptates à calidis. In animi deliquijs cur frigida affundenda.*

5 *Cur poſteriores corporis partes prioribus calidum magis perferunt. Partes extremæ. Venæ aliæ prius, aliæ poſterius frigidam moleſte ferunt. Vlcera cur calida gaudeant. Thorax & uentriculus cur frigoris impatientes. Deſquamata et ambuſta in ſuperficie cur frigidam moleſte ferunt. Imus uenter calida delectatur.*

6 *Veſica, partes genitales, & uirilis membri glans cur natura frigidior. Corpus poſt frigidam incaleſcit ac indureſcit magis: poſt calidam contrà. Oculi poſt frigidæ uſum indureſcunt.*

7 *Mare quibus proſit, & quibus non. Vlcerum ambuſtorum, deſquamatorum, piſcatorum, cuniculoſorũ, depaſcentium curatio.*

8 *Aceti frigidi & calidi uſus. Aceti fæx.*

9 *Vini dulcis & auſteri uſus. Lanæ frigiditatis aut aſtrictionis gratia adhibere, quibus humoribus imbuenda.*

10 *Aqua frigida papulis rubicundis prodeſt. Furunculorum generatio. Tumoribus in articulis, doloribus ſine ulcere, podagricis ac conuulſionibus plurimis frigida prodeſt.*

11 *Aqua calida in alijs affectibus uſus. Articuli indurati,*

rati, quomodo ſanandi. Calida acutis doloribus, ſuppurationibus, lacrymis mordacibus, ſiccis omnibus conueniunt. Frigida quibus partibus aut affectibus præterea amica aut inimica. Calida quibus prę terea affectionibus amica.

1 AQVA potabilis, ſalſuginoſa, mare. Potabilis quidem in officina medica optima: nam & ferramentis, & æramentis optima, & medicamentis plurimis inuetetatis communiſsima. Verùm ad corpus noſſe oportet, quòd hec aut madefacit, aut frigefacit, aut calfacit. Aliter uerò nulli commodat, aut detrimento eſt potata. Vbi modica potabili in ſpongia uteris; optimum oculis eſt. Cutis ipſa ſuperne exulceratur calidæ aſperſione. Fomentum corporis totius, aut partis. Cutis duræ mollitio, diſtẽtæ laxatio, neruorum, carnium, humorum ſub cutem effuſio, ſudoris ſecretio. Humectare prolutione, uelut nares, ueſicam, flatus. Incarnare, attenuare, liquefacere, minuere, colorem reuocare, colorem diſpergere. Somniferum & in caput, & in alia: conuulſionum, tenſionum, mitigatiuum dolores ſtupefacit auris, oculorum, & quæcunque talia: frigida calfacere, uelut pix ulceribus, præterquam a quibus ſanguis erũpit, aut erupturus eſt, fractis, luxatis, reliquis quibus linteola ſunt medicus, capitis grauitati. Moderatio in uno quoque; ne ultra torqueamus: uelut calida corpori, ex exceſſu in utranque partem, ut ab utraque non aberret, coniectatione ex detrimento, aut inutili facta, uelut in tepida: oportet enim detrimentis, aut utilitatibus etiam ſi ſint uti, uſquequo iuuent, aut donec lædant.

2 Madefactio itaque, & humectatio, debile quid eſt: Frigefactio uerò, & calfactio, forte: uelut ex ſole. Verùm frigida calida exiſtens, uelut potabilis aqua, debile quid eſt. Calida autẽ ne ulterius pergat, ut urat. Iudicat autem de his ipſe ægrotus, exceptis mutis, aut leuiter ſyderatis, aut ſtupefactis, aut uelut in uulneribus perfrigeratis, aut nimio dolore uexatis: his enim hæc ſenſu non percipiuntur: nam non ſentiunt hi peruſti. Itemque profundæ, ac magnę luxationes. Iam uerò etiam pedes deciderunt perfrigerati, ex calidæ perfuſione. Sed his corpus perfuſi iudex eſt, ſimiliter etiam frigidæ. Harum aut utrarunque paucitas, debile quid eſt: multitudo uerò, forte. ueruntamẽ ſinere oportet, donec fiat id, cuius gratia fiunt: antea uerò quàm poſtremum fiat, ceſſandum eſt.

3 Harum porrò utraque lædit: & calida quidẽ amplius ea utentibus has læſiones inducit, carniũ effœminationem, neruorum debilitatem, mentis ſtuporem, ſanguinis eruptiones, animi deliquia, hæc ad mortem. Frigida uerò conuulſiones, tẽſiones, nigrores, rigores febriles. Mediocritas quidem extra noxam eſt. Reliqua uerò lædunt, ac proſunt, uelut relatum eſt. Voluptatibus, & iucunditatibus, & doloribus, ac moleſtiis, prout ſingula ex ipſis conueniunt, ita ſani apparent. Corpus tegi, ac uelari adſuetum, quicquid inſuetum eſt, quicquid longiſsime a familiari calore abeſt, & peregrino frigori propinquiſsimum, id ipſum auerſatur: & propterea ſanè calida gaudet, & ferre poteſt.

4 Cerebrum & quæ ab hoc oriuntur, frigida quidẽ triſtantur, calida uerò gaudent; ſi ſanè frigidius, & ſolidius a natura fuerit. Propterea oſsibus, dentibus, neruis frigida inimica, calida uerò amica: quia ab illa conuulſiones, tenſiones, rigores febriles, quæ ſanè frigida facit, calida uerò ſedat. Ob id etiã a calida uoluptates, & illecebræ: a frigida uerò dolores, & auerſationes. Ideoque ſpina, pectus, dorſum, præcordia, magis frigida aggrauantur, calida uerò gaudent, & ferre ipſam poſſunt: propterea ſanè ſpina, pectus, dorſum, præcordia, contraria perpeſſa ſunt; quia ſunt contraria. Propterea ſanè in hoc loco anxietatem ex calida obortam, frigida ſedat: propterea ſanè frigidæ potu gaudet: propterea ſanè cibis calidis delectatur: propterea ſanè & in animi deliquiis frigidã extremis partibus affundere prodeſt.

5 Quòd autem poſteriores partes calidam magis ſufferunt, quàm anteriores, quæ relata ſunt in cauſa ſunt. Quòd uerò etiam frigidæ, recte habet: nam & extremæ partes anteriores ſunt, & tegi non adſuetæ uelut etiam interna pars ſe habet ad externam. Cogitandum autem, quòd utraque in unoquoque corpore potior eſt externa cute, quæ & ſibiipſi, & neruo ſanguineo cõtinua, ac cohærens; eo quod extra proprium calorẽ, in externo frigore eſt, ab utriſque frequenter ſuperatur, & utriſque frequenter opus habet, frequentius autem calida ad uoluptatem. Perpetiuntur autem & extremæ partes tale quid. quare cito multa percipiunt, tarde autem primum attolluntur. Et uenæ quoque aliæ prius, alię poſterius. Atque ſic omnia apparent, & ubi frigeſiunt extremæ partes, & ubi caleſiunt, in uaſorum euacuationibus, in animi deliquiis. Et iuxta rationem merito etiam uenas ſequuntur ea, quæ ab his eueniunt. Et calefacit primum calida, uelut in manibus, internas partes. At ulcera calida gaudẽt ex cõfeſſo; quia tegi adſueta ſunt: meritò itaq; ex altera grauatur. Meritò igitur & ipſæ uenæ; quia ſunt in calido. Meritò etiam ipſe thorax, & uentriculus ipſe a frigida ſuperatus, moleſte fert, & mortem minatur; quia maxime deſuetus eſt. Verùm plurimum abeſt ab eo, ut patiatur: propinquiſsima autem inter ſe ſunt, egere, & pati. Meritò igitur frigidæ potu delectatur. Et ſic conſentiunt inter ſe omnia hæc. Quòd uerò omnia deſquamata, & ambuſta in ſuperficie, non ualde tegi adſueta, maxime frigidam moleſte ferunt, par eſt: citiſsime enim ſuperantur. Et profundiſsima ſi ſuperentur, maxime utique grauentur; deinde etiam natura neruoſa participant.

6 Quoniam imus uenter calida delectari uidetur, conſiderandus locus eſt: & poſtea extremæ partes, & ueſica, & genitales partes: & uirilis membri gla s natura frigidior eſt, quàm quis putat: ſurſum enim, non deorſum exilit caliditas: & propterea calida delectatur. Conſiderandum etiam, quòd poſt calidam frigeſcit corpus magis perfrigeratum: poſt frigidam uerò recaleſcit magis contractum: uelut etiam aquę frigefaciendæ, & calefaciendę ſunt, propter tenuitatem: & quòd poſt calidam dureſcit corpus magis reſiccatum, uelut oculi poſt frigidam: altera enim ſimilis eſt aeri ambienti; altera non.

7 Mare pruriginoſis, & qui ab acribus humoribus uellicantur prodeſt, ut & lauent, & foueant ex calido. Qui uerò non adſueti ſunt, aliquantum læduntur. Verùm ad ulcera, & ambuſta, ac deſquamata,

& quæ-

& quæcunque talia, contrarium eſt. Aptum eſt autem puris. Bonum eſt & ad attenuandum,& ad piſcatorum ulcera: hæc enim neque ſuppurantur, ſi non uelices; & ad ulcera cuniculoſa, & depaſcentia proſerpendo ſedat, ac ſiſtit, uelut ſal, ſalſugo, nitrum. Omnia autem hæc, ſi quis parum utatur; irritant: ſi excellenter; bona ſunt. Melius autem eſt calidum ad plurima.

8 Acetum ad corpus,& articulos, ſimile eſt mari, & potentius, ad perfundendum,& ad fomentum: & ad ulcera recens uulneratis, & ad ſanguinis grumos,ubi nigredines ſunt in pudendis, collutio eſt ad aures,& ad dentes. Calido autem hæc fiunt, & alia, ſed & ex tempore coniecturam facere oportet. Eliquat uelut ſal, & ut alia,quæ impetigini, lepris, acuitiliginibus conducunt,affuſum ad calidum ſolem: maxime uerò conducit unguibus leproſis: ſuperat enim poſt tempus. verrucas formicarias attenuat,& ſordes in auribus ſanat. Mollit autem & corpus, & multos alios locos; ſi non odor offenderet, & maxime mulieres. Valuerit & ad podagram, ſi non corpus uulneraretur. Eadem etiam fex aceti facit.

9 Vinum dulce ad diuturna uulnera commodum eſt aſsidue utenti. Sed & ad medicamentorum potionem. Auſterum autem, & album, & nigrum uinum,frigidum ad ulcera commodum eſt, frigidum propter caliditatem. Lanæ,quæ frigiditatis gratia, aut perfunduntur, aut induuntur, aut intinguntur, aquam frigidiſsimam poſtulant. Quæ uerò adſtrictionis gratia,uinum nigrum etiam lanas aſpergere poteſt,uelut etiam betarum folia,aut linteola intinguntur,in plurima quibus adſtrictio ineſt, uelut ſunt hederæ albæ folia,& quæ acerbiora ſunt, aut friabiliora,uelut hedera,& rubus,rhus coriarius,ſaluia: & in ea,quæ mollire oportet,uelut farina cocta.

10 Aqua frigida prodeſt papulis rubicundis, quales alia,atque alia parte ſublatæ erumpunt, quales per ſplenia attractoria emergunt. In carnoſis uerò & tenera carne præditis ſubrubicundæ ſunt: in nigris autem rotundæ, dothienes, hoc eſt, furunculi appellati,& quales in ipſis calidis lauacris oboriuntur, & mulieribus ex menſium ſub cutem recurſu fiunt,& ab irritamentis cutis, aut inſolita ueſtimentorum aſperorum geſtatione,& ex ſudoris exitu,aut ubi quis ex frigore, derepente ad ignem, aut calida lauacra acceſsit: nam, ſi hæc poſterius fecerit; nequaquam amplius erumpunt. Alioqui quæ ex frigore fiunt, aut quæ exaſperantur inſtar milij; deinde exulcerantur,eas frigida lædit: calida uerò prodeſt. Tumores in articulis,& dolores ſine ulcere, ac podagricos, & conuulſa, plurima ex his frigida multa affuſa leuat,ac extenuat, & dolorem torpefacit: torpor autem moderatus dolorem ſoluit.

11 Sed & calida aqua attenuat,ac mollit. Podagricis reſolutis,ante,ac retro diſtentis,conuulſis,talia accedunt,diſtentiones, tremores, leues ſiderationes: Talibus laxatis,claudicationes,torpores, uocis interceptiones,ad talia,excretiones per infernas partes ſuppreſſæ. Cauendum autem eſt in frigidæ uſu, ne modum excedamus. Articulos induratos,aut ab inflammatione aliquando oborta, aut a diſtortione, operæprecium eſt ſanare, aqua calida in utriculum infuſa. Manum deligare,& oculos, lachrymas lenit, ita ut ad acres, ſtillamentum lene infundat quis; ut ne ſalſuginoſa contactu lædat. Et foſſulis ulceribus oculorum elotio prodeſt,& repletio ad naturam reducens. Calida oculis conuenit,doloribus,ſuppurationibus,lachrymis mordacibus,ſiccis omnibus. Frigida doloris exortibus,ualde rubicundis,& qui collectiones tuberculorum iuxta uenas habere ſolent, qualia ſunt ulcuſcula capitis manantia, circa thoracem,& alia dura. Verùm podici,& utero, non ualde commoda eſt,neque ſanguinem in frigore mingentibus. Vlceribus, quidem frigida mordax, cutem obdurat, doloroſa non ſuppurari facit, liquefacit, nigrefacit, rigores febriles facit, conuulſiones, ante, ac retro diſtentiones. Quandoque uerò in hac diſtentione,ſine ulcere iuueni carnoſo, media æſtate, multæ frigidæ aquæ affuſio, caloris reuocationem facit. Calor autem hæc ſoluit. Calida ſuppuratoria eſt,non in omni ulcere, maximum ſignum ad ſecuritatem, cutem mollit, attenuat, dolorem eximit, rigores, conuulſiones, ante, ac retro diſtentiones lenit, capitis grauitatem ſoluit: plurimum autem conducit oſsium fracturis, magis autem denudatis, & ex his maxime his, qui in capite uulnera habent uoluntaria,& inuoluntaria, & quæcunque præ frigore,aut moriuntur, aut ulcerantur: itemq́ue in ulcerationibus uoluntariis, ac inuoluntarijs,qualia ſunt deſquamata: herpetibus ſerpendo ad edentibus,denigratis,aut in gingiuis, aut in aure, aut in ſede,aut utero. His omnibus calida amica eſt, ac iudicatoria. Frigida uerò inimica, & occidens, præterquam in quibus ſanguinem fluxurum eſſe timor eſt. Atque hoc modo utendum eſt liquidorum perfuſionibus, inunctilium illitionibus, foliorum impoſitionibus, aut linteorum cataplaſmatis, quæcunque aut frigiditate, aut caliditate proſunt,aut nocent.

HIPPOCRATIS COI
De Humoribus Liber.

Genuinum Hippocratis librum hunc eſſe Galenus dicit, uerùm quædam inſunt ad extremam dictionis breuitatem contracta: quædam rurſus ultra modum extenta.

2 *Medico quæ conſideranda. Celeritas in medicina. Humorum inconſtantium conſideratio. Tormen infra umbilicum.*

3 *Egeſtionum alui conſideratio. Animæ & corporis moleſtiæ unde. Serpens derepente conſpectus, pallorem cum virore inducit.*

4 *Terra ſimilis ventriculo. Ventriculus alimentũ tranſmittit, fœcem retinet.*

5 *Morborum modi qui. Morbi temporibus anni pares. Tempora quæ morbos iudicatu faciles pariant.*

6 *Temporũ inæqualitas morborũ indicationem difficiliorem reddit. Tempora etiam recidiuas faciunt.*

7 *Morbos ex temporibus, & ex morbis aquas & ventos dijudicari.*

8 *Aquæ intercutem prænotio. Colores pro temporum ratione variant.*

1 IMpetus, & ferocitas humorum, ubi non reciprocatio humorũ eſt, uelut florum, ducendus eſt, quà repit per conuenientes, ac commodas regiones, exceptis his, quorum maturitas tempore contingit. Maturationes extra, aut intro repunt, aut aliò, quò oportet. Cautio, infinita magnitudo, experiendi difficultas, pilorum nuditas, uiſcerum uacuitas, infernis repletio, ſuperucuis alimentum, mutatio furſum, mutatio deorſum. Spontanea furſum, & deorſum quę proſunt, & lædunt. Cognata ſpecies, regio, mos, ætas, tempus, conſtitutio morbi, exceſſus, defectus: Quibus quantum deficit, aut non, medela, declinatio, deriuatio, in caput, in obliqua, quàmmaxime repit: aut reuulſio, in ſupernis deorſum, in inferius furſum: aut ſiccare, aut aliquibus inferna, aut aliquibus ſuperna, aut eluitur, aut quibuſdam mitigabitur: humores effuſi ne intro reuellantur, ſed ſecretiones ſiccentur. Turbatio, infuſio per ſedem, pelluuium, quibus abſcedit ad ſedem, unde exoluitur aut medicamentũ, aut ulcus, aut humor aliquis compactus, aut eruptio puſtuloſa, aut flatus, aut cibus, aut animalculum, aut æſtus, aut alia quædam affectio.

2 Conſideranda hæc, ſpontanea deſinentia, aut uelut ab exuſtione excitatæ bullæ, in quibus qualia lędunt, aut proſunt. Figuræ, motus, eleuatio, & rurſus ſubſidentia, ſomnus, uigilia. Quæ facienda, aut impedienda, cito aſſequi. Caſtigatio per uomitum, inferne per exitũ, aut ſputum, mucum, tuſſim, ructum, ſingultum, flatum, urinam, ſternutationem, lachrymas, pruritus, euulſiones, contactus, ſitim, famem, repletionem, ſomnos, labores, ocium, corpus, mentem, diſciplinam, memoriam, uocem, ſilentium, uteri purgationem. Quæ ſuperne erumpunt, ac torquent, pinguia, intemperata, ac meraca, ſpumoſa, calida, mordacia, æruginoſa, uaria ramentoſa, feculenta, eructa, flatus expertia, cruda, cocta, ſicca. Quæcunque circumfluunt, ferendi facilitatem contemplari oportet, itemq; difficultatẽ, priuſquã periculum ueniat. Item quæ ſedare non oportet: maturatio, deſcenſus eorum, quę infra ſunt, redundantia, & fluctuatio eorũ quæ ſupra: & quæ ex uteris, & in auribus ſordes, concitatio, ac permixtio, apertio, euacuatio, calfactio, perfrigeratio, intrinſecus, forinſecus: horũ quidem, horum uerò nõ. Quum infra umbilicum fuerit id, quod torquet; tardum, & molle eſt tormen: uiceuerſa, contrà.

3 Quæ per aluum egeruntur quà repunt, non ſpumoſa, matura, cruda, frigida, fœtida, ſicca, humida. Quæ olfactum male afficiunt. Sitis quæ prius nõ adfuit, neque æſtus, neque alia cauſa. Vrina, naſi humectatio. Iactationem. Siccitatem: & non eſſe contractum, ac arefactum, & ſpiritum turbulentum: præcordia, extremitates, oculos male affectos: coloris trãſmutatio. Pulſus, frigiditas, palpitationes, cutis duricies, neruorũ, articulorũ, uocis, mẽtis, figura uoluntaria, pili, ungues: facile ferre, aut non, qualia oportet. Signa hæc. Odores corporis, oris, ſeceſſus, auris, flatus, urinæ, ulceris, ſudoris, ſputi, naſi. Corpus ſalſuginoſum, aut ſputũ, aut naſus, aut lachryma, aut alii humores. Penitus ſimilia, iuuantia, lędentia. In ſomnia qualia uideat, & in ſomnis qualia faciat, an acute audiat, & obedire paratus ſit aĩo: an magis fortia ſint, ac plura, quæ cõmoda ſunt, ac ſeruant, quàm alia: an ſentiant oĩa omnibus ſenſibus, & ferant, ueluti odores, ſermones, ueſtitus, figuras, & huiuſmodi patienter, quæ ſanè, & ſua ſponte comparentia proſunt, & quãdo ẽt talia iudicationẽ inducũt. Itẽ tot, & talia, ueluti ſunt, flatus, urina, qualis, & quanta, & quando. Quę uerò cõtraria ſunt auertere, ipſiſque aduerſari. Quę propinqua, & cõia ſunt affectionibus, prima, & maxime affligũtur. Conſtitutionẽ aũt ex primis incipientibus, quicquid tandẽ excernatur ex urinis, qualesnam fuerint: & qualis ſit corporis collapſio, coloris immutatio, ſpiritus imminutio, & reliquę cũ his uictus rõnes. Scire ẽt oportet, an ſimilia ſint, quæ decedunt, tranſitus, urinæ, per uteros, ſputa, per nares, oculi, ſudor, ex tuberculis, ex uulneribus, ex puſtulis quę ſua ſpõte, quę arte. Quòd ſimilia ſunt inter ſe omnia, quæ iudicant, & quæ proſunt, & quæ nocent, & quæ perimunt; quò hæc quidem fugiens auertat, illa uerò accerſat, & ducat, ac ſuſcipiat. Sed & alia eo-

dem

dem modo, cutis, extremarum partium, præcordiorum, articulorum, oculorum, oris, figurarum, ſomniorum, qualia iudicant, & quando, talia machinari. Inſuperque qui tales abſceſſus fiunt. Qualia proſunt cibis, potibus, odoribus, uiſu, auditu, cogitatu, ſecretionibus, humoribus, calefactione, frigefactione, ſiccitatibus, humectando, ſiccando, unguentis, illitionibus, cataplaſmatis, emplaſtris, inſperſionibus, denique & epithematis, quæ imponuntur. Figurę, defrictio, curatio, labor, ocium, ſomnus, uigiliæ: ſpiritus ſuperne, inferne, communibus, propriis, arte paratis. In exacerbationibus neque præſentibus, neque futuris, neque pedum frigiditate, ſed in declinante deorſum morbo. In exacerbationibus per circuitus contingentibus, ciborum oblationes dandæ non ſunt, neque cogere oportet, ſed auferre de appoſitionibus ante iudicationes. Quæ iudicantur & iudicata ſunt integre, neque mouere oportet, neque nouare, neque medicamentis, neque aliis irritamentis, ſed ſinere. Concocta medicamentis aggredi oportet, & mouere non cruda, neque in principiis, ſi non turgeant. Multa uerò non turgent. Quæ ducere oportet, quò maxime repunt per conuenientes locos, cò ducere oportet. Quæ prodeunt nō multitudine ęſtimare oportet, ſed quādin prodeant, qualia oportet, & facile æger ferat. Vbi uerò opus eſt, debilitare etiam, aut animi deliquium inducere oportet, donec hoc feceris, cuius gratia hoc fit: interim aliò uertere, aut ſiccare, aut humectare, aut reuellere, ſi ſufficiat æger, id quod ex his coniectabis. Sicca quidem calida erunt, humida uerò frigida. Quæ uerò aluum mouent, plerunque contraria. Hæc imparibus diebus, ſurſum, ſi & circuitus, & conſtitutio talis ſit ex exacerbationibus. Fiunt autem plurima paribus diebus, deorſum: ſic enim & ſua ſponte proſunt: ſi non circuitus faciant exacerbationes in paribus. In talibus autē, in paribus ſurſum: in imparibus deorſum. Tales autem pauci ſunt. Et tales conſtitutiones etiam difficilius iudicantur. Quin & ulterius tēpore progreſſa ſic fieri neceſſe eſt, uelut ad decimātertiam, ac decimamquartam diem: Decimatertia quidem deorſum, decimaquarta uerò ſurſum: ita enim ad iudicationem conducit. Et quæ ad uigeſimam. Cæterum quæ infra prodeunt, multùm purgare oportet, & hęc non prope iudicationem, ſed longius ab ea. Raro autem in acutis, multa ducere oportet, in delaſſatis, totum. In febribus ad articulos, & circa maxillas maxime abſceſſus fiunt, prope ſanè dolores uniuſcuiuſque, ad ſupernam partem magis, & in totū. Si uerò lentus fuerit morbus, & deorſum tendens; inferne etiam abſceſſus fiunt. Maxime autē pedes calidi, inferne ſignificant; frigidi ſuperne. Quibus uerò ex morbis ſe erigentibus ſtatim in manibus, aut pedibus dolores fiunt, in his abſceſſus contingunt. Sed & ſi quid doluerit quis, antea quàm ægrotet; ad eas partes infirmatur. Quemadmodum etiam tuſſientibus, & anginoſis in Perintho: faciunt enim tuſſes abſceſſus, uelut etiam febres. Iuxta eandem rationem contingit ab humorum, aut corporis colliquatione, & frigiditate. Proinde noſſe expedit, in quibus temporibus humores florent, & quales in ſingulis morbos faciunt, & quales in unoquoque morbo affectiones: & reliquum corpus ad quem morbum maxime natura repit: & quale quid ſplen intumeſcens facit. Horum ſanè & natura, & fermè colores deteriores ſunt, & corpora tument. Et ſi quid aliud eſt, in his exercere ſe prodeſt, uelut eſt, Animi intemperantia circa cibos, ac potus ſomnū, uigilias, aut ob amores quoſdam, uelut teſſerarum, aut propter artes, aut propter neceſſitates: tolerantia laborum, & quorum ordinata eſt, aut inordinata: mutationes ex qualibus ad qualia: ex moribus animę induſtria, aut quærens, aut meditans, aut uidens, aut dicens, aut aliud quid, uelut triſtitiæ, iracundiæ, cupiditates, quæ ex caſu contingunt. Moleſtiæ animi, aut per oculos, aut per auditum. uelut etiam corporum: Malis quidem ad ſeipſas attritis, dentes ſtupeſcunt: Ambulanti uerò circa cauum locum, crura tremūt: quum autem quis manibus ea, quibus opus habet, leuat, hæ tremunt: Serpens derepente conſpectus pallorem cum uirore inducit. Timores, pudor, mœror, uoluptas, ira, aliaque huiuſmodi quomodo obediunt. Vnicuique autem pars corporis ad actionem pertinens, in his obedit. Sudores, cordis palpitatio, & eiuſmodi potentię. Quæ extrinſecus proſunt aut nocent, unctio, perfuſio, illitio, cataplaſmatum uſus, deligatio: lanarum, & talium rerum: & internæ partes talibus obediunt, non ſolum externæ his, quæ intro aſſumuntur: ſed & quæ in lanis ab ouilli ſuccidis adhibentur, & quod a rege nomen habet cuminum, uidentibus, & olfacientibus. Quæ de capite ducunt, turbant, ſermones, uox, & huiuſmodi, mammæ, genitura, uterus, & quę ſigna in ętatibus, & in ſuffocationibus, & tuſſi, & quę ad teſticulos.

4 Quemadmodum arboribus terra, ita animalibus uentriculus: & nutrit, & calefacit, & frigefacit: Frigefacit, dum euacuatur calefacit, dum impletur. Quēadmodum terra ſtercorata hyeme calida eſt; ita etiā uentriculus. Arbores corticem tenuem ſiccum habent, intrinſecus autem carne ſicca, ſanę, non putridę, diuturnę. Ita & ex animalibus teſtudines, & quicquid eiuſmodi eſt. Aetatibus, temporibus, annis, ſimilia animalia, non deterūtur, ſi moderate melioribus utantur. Quemadmodum hydria, quod recens eſt, tranſmittit, quod inueteratum retinet: ſic & uentriculus tranſmittit alimentum, & fecem retinet, uelut uaſculum.

5 Modi morborum hi ſunt: partim quidem cognati ſunt, de quibus interrogando dicere oportet: partim a regione, (familiares enim ſunt per multas, & multi ipſos noſcunt:) partim ex corpore, & uictus ratione, ac temperiei conſtitutione, aut a temporibus. At regiones ad tempora male diſpoſitę, tales morbos pariunt, quali tempori ſimiles fuerint: Verbi gratia, inęqualis calor, aut frigus eadem die, quum talia fuerint; morbos autumnales faciunt. Et in aliis temporibus ſecundum rationem, alii ab odoribus cœnoſis aut paluſtribus: alii ab aquis, calculoſi, ſplenici: alii a uentis bonis; & malis incipiūt. Qualia uerò ſunt tempora, tales erunt etiam morbi, & conſtitutiones ex ipſis. Si tempora tempeſtiue, & ordinatè ſe habuerint; morbos iudicatu faciles faciunt. Vernaculi autem temporum morbi indicant mutationes, & prout euariauerit tempus, ſimiles, aut diſſimiles erunt morbi, qui in hoc tempore oriuntur. Si uerò ſimiliter procedat: eiuſmodi quoque fuerint morbi, & ad talem modum tracti, ueluti eſt morbus regius autumnalis: frigora enim ex

caloribus, & calor ex frigore. Et ſi æſtas bilioſa fiat, & bilis aucta intus relinquatur; etiam aliquantum ſplenici fient. Quum igitur & uer ſic proceſſerit; etiam uere fit morbus regius: proximus eſt enim hic motus tempori, iuxta hanc ſpeciem. Quum uerò æſtas fiat ueri ſimilis; ſudores in febribus, & febres faciles, & non peracutæ, neque linguis obaridę fiēt. Si uerò hybernum fiat uer, & poſtremum hyemis tēpus; hyberni etiam morbi, & tuſſes; & peripneumoniæ, & anginæ. Et autumnus ſi nō in tempore, ac derepente hybernarit; non aſsidue, tales morbos facit; eo quòd non in tempore incepit, ſed inæqualiter fit. Quapropter etiam tempora a iudicatione aliena, ac inconſtantia fiunt: quemadmodum etiam morbi; ſi prærumpant, aut præcernantur, aut intus relinquantur. Recidinas enim etiam tempora faciunt, quemadmodum & morbos ita inducunt. Itaque inſuper conſiderandum eſt, quomodo habentia ſe corpora tempora ſuſcipiant.

6 Auſtri auditum grauant, caliginem inducunt, caput grauant, torpidi ſunt, diſſoluunt. Quum hic præualuerit; talia in morbis patiuntur, ulcera glabra, maxime os, pudendum, & aliæ partes. Si uerò aquilo, tuſſes, faucium affectiones, uentres duriores, urinæ difficultates, horrores, dolores laterum, ac pectoris: Quum hic dominatur; tales morbos magis expectare oportet. Si magis redundauerit, ad ſqualores ſequūtur febres, itemque ad pluuias. ex qualibus tandem redundantiæ trāſmutatæ fuerint, & quomodocunque habentia ſe corpora ex alio tempore ſuſceperint, & quocunque tādem humore in corpore domināte. Cæterum ſiccitates & auſtrinæ ſunt, & aquilonares: differunt enim & alia hoc modo. Magnum enim & hoc eſt: nam alius in alio tempore, ac regione magnus eſt; ueluti æſtas bilem parit, uer ſanguinem, reliqua prout ſingula. Mutationes maxime pariunt morbos, & præſertim maximę: & in temporibus magnæ mutationes, & in aliis. Quædam ſenſim contingente progreſſu fiunt. Tempora huiuſmodi ſunt ſecuriſsima, uelut etiam diætæ, & frigus, & calor maxime ſenſim facto progreſſu. Et ætates ſic tranſmutantur. Naturæ quantum ad tempora attinet, aliæ ad æſtatem, aliæ ad hyemē, bene, aut male diſpoſitæ ſunt. Quantum uerò ad regiones, & ætates, & uictus rationem, & alias morborum conſtitutiones, aliæ ad alias bene, aut male ſe habent: Et ętates ad tempora, & regiones, & uictus rationem; & morborum conſtitutiones. Et in temporibus, uictus, & cibi, & potus, qualitatem ſuam requirunt: nam hyems ab operibus ocium habet, & quæ in corpus ingeruntur, matura, ac ſimplicia poſtulat. Magnum enim & hoc eſt. Autumnus autem laboribus deditus. Sub inſolationibus potus frequentes ſunt, cibi inconſtantes, uina, arborum fructus.

7 Quemadmodum autem ex temporibus morbos coniectare datur; ita quandoque etiam ex morbis aquas, & uētos, & ſiccitates prænoſcere licet, & aquilonares, & auſtrinas. Licet autem ei, qui probe, ac recte didicit, unde ſint hæc conſiderare, uelut & lepræ quædam, & circa articulos dolores, aquæ ubi futuræ ſunt, pruriginoſi ſunt, & alia huiuſmodi. Et quæ pluuiæ alternis, aut ſingulis diebus, aut per alios circuitus, aut aſsiduæ fient. Et uenti aliqui per multos dies flant, & contrario inter ſe modo flant, alii per pauciores. Et iidem per circuitum. Hæc habent cum temporum conſtitutionibus ſimilitudines. Verùm breuius talia. Si uerò annus diutius talis fuerit qualem conſtitutionem fecerit, tales etiam morbi diutius erunt. Et ſi magis fortes fuerint, maximi quoque morbi ſic fient, & communiſsimi, & ad plurimum tempus.

8 Ex primis aquis, ubi poſt multam ſiccitatē, aqua futura eſt, de aqua inter cutem prędicere licet: & ubi talia parua ſigna apparuerint in uentorum quiete, in tranſmutatione. Colligenda igitur ſunt, quæ in qualibus aquis, aut uentis morbi ſignificant, & audiendus eſt, ſi quis nouit, quòd tali hyeme prægreſſa, tale uer, aut æſtas erit. Colores non ſunt ſimiles in tēporibus, neque in aquilonaribus, neque in auſtrinis, neque in ætatibus, neque in unoquoque ad ſeipſum, neque in alio ad alium. Conſiderandum autem eſt ex his, quæ pręſentia, ac quieſcentia nouimus de coloribus, & quòd ætates temporibus ſimiles ſunt, & colore, & mutatione.

9 Qui hæmorroidas habent, neque pleuritide, neque peripneumonia, nēque phagedæna, neque furunculis, neque tuberculis terebinthi figuram habētibus corripiuntur: Fortaſsis autem neque lepris, fortaſsis, neque uitiliginibus. Multi tamen intempeſtiue curati, non tarde talibus correpti ſunt, & ſic pernicioſæ fuerant. Et quicunque alii abſceſſus, uel ut fiſtulę, aliorum medela ſunt. Quę ubi inſuper comparent ſedare ſolent, ea prius oborientia impedimenta ab his liberant. alterius loci morbos loca excipiētia, aut dolore, aut grauitate, aut ob aliud quiddam liberant, aut quòd aliis ſunt communicationes. Propter inclinationem non amplius ſanguis prodit, ſed iuxta humoris cognationem talia ſpuunt: conuenit quibuſdam ſanguinem detrahere tempeſtiue in talibus, in aliis autem, uelut in his, non hoc conuenit. Impedimentum in ſpuentibus cruenta: tempus anni, pleuritis, bilis. Tubercula circa aurem quibus circa iudicationem exorta, non ſuppurata fuerint, his diſparentibus recidina fit, & pro ratione recidiuarum, recidiua contingente: rurſus intumeſcunt & permanent quemadmodum febrium recidiuę, in ſimili circuitu: in his ſpes eſt ad articulos abſcedere. Vrina craſſa, alba, qualis Archigenis familiari erat, in laſsitudinoſis febribus quarta die aliquando prodit, & liberat ab abſceſſu. Si uerò ultra hoc, etiam ſanguis è naribus large eruperit; etiam ualde. Cui inteſtinū in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus eſt; quietior erat. Poſtquam autem hic curatus fuit; magis dolebat.

HIPPOCRATIS COI
De Morbo ſacro.

Non genuinum Hippocratis, ſed memorabilis tamen viri, hunc librum Galenus eſſe dicit, tum quod ad dictionem, tum quod ad ſententiam attinet: Hippocratis autem neque dicendi modum, neque ſententiarum acumen in ipſo eſſe.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Morbum ſacrum alijs morbis neque diuiniorem, neque ſacratiorem eſſe: ſed omnes diuinos, & humanos.*

2 *Magos ac homines quoſdam arrogantes, hanc affectionem ſacram appellaſſe.*

3 *Carnes aluum turbantes. Morbum ſacrum expiationibus curantes, cur medicamenta non propinarint. Cur morbus ſacer illis ipſis quibus ſic uocatur, neque ſacer, neq; diuinus exiſtat. Deus quis ſit.*

4 *Quòd morbus ſacer naturam habet, quam etiam alij morbi, & cauſam unde ſinguli gignuntur.*

5 *Morbus ſacer hæreditarius. Morbus ſacer bilioſis naturis non accidit. Cerebrum huius affectionis autor & cauſſa.*

6 *Morbus ſacer quomodo & ex qua cauſſa fiat. Cerebrum hominis, ut aliorum animalium, duplex. Venæ capitis. Vena reſpirationis. Spiritum nunquam conſiſtere.*

7 *Quomodo morbus ſacer, fœtu in utero exiſtente, incipiat. Caput ſaniſſimum & morboſiſſimum, qui fœtus habeant. Capitis ulcerum in pueris commoda. Qui pueri huic morbo obnoxij. De affectionibus à pituita defluxu in cor, pulmonem, uentrē & uenas.*

8 *Muti ac deſipientes homines fiunt, ubi aer præ pituita à uenis excluditur. Manus qua de cauſſa in comitialibus impotentes reddantur, oculi diſtorquētur: ſpuma, ſtercus, calcitratio.*

9 *Qui pueri ex comitiali morbo ſuperuiuant, & qui non. Partes corporis, nota à comitiali morbo impreſſa debiliores redduntur: ſed non amplius apprehenduntur.*

10 *Qui pueri ex comitiali morbo citra notæ impreſſionē ſuperuiuant. Cur comitialis morbus, ſi ſenioribus accidat, eos neque diſtorqueat, neque occidat: antiquiſſimos uerò occidat, & ſemiſideratos faciat.*

11 *Dextræ partes cur in comitialibus facilius ſuccumbunt.*

12 *Quomodo & qua de cauſa ſenes, hyeme et uere morbo ſacro corripiantur, non autem æſtate.*

13 *Cur uiginti annos nati à morbo comitiali ſint tuti. Capræ plerunque comitiales.*

14 *Morbus ſacer cur diuturnus. Morbo comitiali aſſueti, tempus quo corripiendi ſunt, præcognoſcunt.*

15 *Cur uentorum mutationes, maxime autem Auſtrinæ, comitialis morbi ſint cauſſa. Aquilo cur uentorum omnium ſaluberrimus. Venti ex omnibus rebus atque adeò ex ipſis hominibus humiditatem ac tenebroſitatem excernunt. Auſter aerem cōpactum liquat ac diffundit.*

16 *Cerebrum plurimam in homine uim habere. Voluptates, lætitiæ, riſus, &c. ex cerebro contingunt. Quæ a cerebro non ſano patiamur. Quomodo humiditas inſaniæ cauſa exiſtat. Cerebri corruptio, unde & quomodo cognoſcatur. Qui cum clamore inſaniunt, & qui minime. Terrores ac timores in inſanientibus unde. Angor & inquietudo in inſanis unde. Obliuioſi unde fiāt. Clamores nocturni, in inſanientibus tantum à bile.*

17 *Partes corporis cerebro ſubiectæ, eius nutu ac imperio reguntur. Cerebrum intelligentiæ, ac prudentię internuncius. Spiritus primum in cerebrum attractus per reliquum corpus diſtribuitur, non uice uerſa.*

18 *Quòd neque præcordia, neque cor, ſapientia participent. Cerebrum cur primo ſentiat. Epilogus. Medico in morborum curatione, quæ obſeruanda. Quomodo morbum comitialem citra expiamenta & incantationes curare poſſit.*

1 DE morbo ſacro appellato ſic ſe res habet. Nulla re uidetur mihi alijs diuinior eſſe morbis, neque ſacratior. Verùm naturam habet, quam etiam reliqui morbi, unde fit. Homines uerò naturam, & cauſam eius diuinam eſſe putauerunt, præ inexperientia, & admiratione: propterea quòd reliquis morbis nulla re ſimilis eſt. Et per inopiam quidem quòd non cognoſcunt, diuinitas ipſi conſeruatur: per abundantiā uerò, & parabilem modum ſanationis medētur: exoluuntur enim aut expiationibus, aut incantamentis. Si uerò propter admirationem diuinus cenſetur; multi morbi ſacri erunt, & non unus: quemadmodū ego demonſtrabo etiam alios nihil minus admirabiles, neque minus mōſtruoſos, quos nemo ſacros eſſe cenſet. Primùm etenim febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ, nihil minus mihi ſacri eſſe uidentur, nec minus a Deo fieri, quàm hic morbus; etiamſi nihil admirabile habeāt. Deinde uideo inſanos homines, & delirantes a nulla manifeſta cauſa, & multa, & ſimul importuna facere, uidiq; multos in ſomno plorare, ac uociferari, alios uerò ſuffocari, alios exilire, & foras fugere, atque ita delirare, donec expergiſcuntur: poſtea aūt ēt ſanos eſſe, ac ſapientes uelut prius, eſſeq; ipſos pallidos, ac debiles: atq; hęc nō ſemel, ſed ſępe. Alijq; multi ſunt, ac omnigeni morbi,

in quibus ſingulis recēſendis in longum ſermo extenderetur.

2 Cæterùm qui primi hunc morbum ſacrum eſſe pronunciauerunt, tales homines mihi fuiſſe uidentur, quales etiam nunc ſunt magi, & expiatores, & circulatores, & quidam arrogantes, qui ſe uehementer pios eſſe ſimulant, & amplius quid ſcire. Hi itaque conſiliū, ac mentis inopiæ obuelantes, ac prætexentes diuinitatem, quum nihil haberent quod exhibitum prodeſſet, ut ne manifeſta fieret ipſorum ignorantia; ſacram hanc affectionem eſſe pronunciarūt: & rationibus idoneis collectis.

3 Curationem conſtituerunt ſibijpſis ſecuram, expiamenta offerentes, & incantamenta, & a balneis abſtinere iubentes, & a cibis multis, ac ineptis ad hominum ægrotorum eſum, uelut ex marinis quidem a mulo, & melanuro, mugilique, ac anguilla; hi enim piſces periculoſiſsimi eſu ſunt. Ex carnibus uerò, a caprina, ceruina, ſuilla, ac canina; hæ enim carnes maxime aluum turbant. Ex uolucribus autem, a gallo & turture ac otide, inſuperque ab his, quæ robuſtiſsimæ eſſe cenſentur. Ex oleribus, a mentha, allio, ac cepa: nihil enim acre infirmo conducit. Pallium præterea nigrum habendum non eſſe præcepere: niger enim color mortalis eſt. Neque in caprina pelle decumbendum eſſe, neque eandem geſtare oportere: neque pedem ſupra pedem habendum eſſe, neque manum ſupra manum: hæc enim omnia curationis impedimenta eſſe. Omnia autem hæc diuinitatis gratia apponunt, uelut amplius quid ſcientes, & alios prætextus proferentes, quos ſi ſanus æger euadat; ipſis gloria, & dexteritas adſcribatur: ſin moriatur; in tuto poſitæ ſint ipſorum excuſationes, habeantq; prætextum, quòd non ipſi ſint in cauſſa, ſed Dei: neque enim medicamentum aliquod edendū, aut bibendum exhibuerunt, neque balineis incoxerunt, ut ipſi in cauſſa eſſe uideri poſsint. Mihi autem uidetur nullum ex his, qui mediterranea Africę inhabitant, ſanū eſſe poſſe; propterea quòd caprinis pellibus, ac carnibus utuntur, quum neque ſtratum, neque pallium, neque calceamentum habeant, quod non ſit caprinum: non enim alia ulla ipſis ſunt pecora, præter capras, & boues. Si autem hæc admota, & comeſta morbum augent, & non comeſta ſanant; non eſt ſanè Deus alicuius autor, aut cauſſa, neque proſunt expiamenta, ſed edulia ſunt, quæ & ſanant, & lædunt. Numinis uerò uis diſsipatur. Sic igitur mihi uidentur hi, qui hoc modo hos morbos curare aggrediuntur, neque ſacros ipſos putare, neque diuinos. Vbi enim prę talibus expiamentis, ac tali curatione tranſmutantur; quid uetat etiam præ aliis artibus ſimilibus illis, & diſcedere ab hominibus, & accedere? Quare non Deus autor eſt, ſed aliquid humanum: Quiſquis enim luſtrationibus, & magicis incantamentis talem affectionem abducere potens eſt, is etiam aliis artibus abduxerit: & ex hac ratione diuinitatis opinio penitus peſſum it. Talia itaque dicentes, ac excogitantes, amplius quid ſe ſcire ſimulant, & homines decipiunt, proponentes his luſtrationes, ac purificationes; quum uerba ipſorum magna ex parte ſe ad Deum, ac dęmonium extendant. Atqui mihi ſanè non de pietate uerba facere uidentur, uelut ipſi putant, ſed potius de impietate, & ꝙ Dei non ſunt, pietasque, ac diuinitas ipſorum impia eſt, ac ſceleſta, uelut ego docebo. Si enim & lunam abolere, & ſolem obſcurare, tempeſtatemque, ac ſerenitatem facere, pluuias item, ac ſiccitates, & mare ſterile, itemque terram, & alia huiuſcemodi omnia, ſe ſcire profitentur, ſiue ex ſacrorum myſteriis, ſiue ex alia quadam profeſsione, aut meditatione, hanc potentiam iactent, qui talia ſtudio habent; impij ſanè mihi eſſe uidētur, & Deos non eſſe putare, neque ſi ſint, aliquid poſſe, neque ullum aliquod etiam extremum malum prohibere. Quod quum faciāt, quomodo non ipſis infeſti ſint? Si enim homo incantamentis, ac ſacrificiis utens, & lunam abolebit, & ſolem obſcurabit, & tempeſtatem, ac ſerenitatem faciet; non utique ego horum aliquid diuinum eſſe putauerim, ſed humanum, ſi ſanè diuinitatis potētia ab humana uoluntate ſuperatur, & in ſeruitutem redacta eſt: fortaſsis autem hæc non hoc ſe modo habēt, ſed homines uictus indigui multa, & omnigena moliuntur, & euariant, tum in alia omnia, tum in hunc morbum, in ſingulis affectionis ſpeciebus cauſſam Deo adſcribentes: non enim ſemel, ſed ſępius eorūdem mētionem faciunt. Si quidem enim capras imitentur, & ſi balatum edant, & frendant, & ſi dextris partibus conuellantur; Matrem deorum cauſſam eſſe aiunt. Si uerò acutiorem, & concitatiorem ſonum emittant; equo aſsimilant, & Neptunum autorē eſſe dicunt. Si uerò etiā aliquid ſtercoris emittant, quod ſępe quibuſdam contingit prę morbo coactis; Hecates enodię appellatio additur. Si autem tenuiorem, & denſiorē uocem edant, uelut auiculę; Apollo Nomius, ideſt, paſtor: ſi uerò ſpumam ex ore remittant, ac pedibus calcitrent; Mars cauſſam habet. Quicūque porrò pauores noctu ingruunt timoresque, ac deliria, & exaltationes è lecto, terroresque, ac fugę foras; Hecates inſidias eſſe dicunt, & heroum inſultus, expiamentisque utuntur, ac incantamētis, & ſceleſtiſsimum, ac impijſsimum, meo ſanè iudicio, faciunt numen: expiant enim morbo correptos ſanguine, itemque aliis ſceleribus inquinatos, aut iniuſtos, aut ab hominibus intoxicatos, aut qui ſceleſtū aliquod facinus perpetrarunt, quos contraria his facere oportebat, ſacrificare nimirum, ac precari, & ad templa progreſſos diis ſupplicare. Nunc uerò horū quidem nihil faciunt; uerùm expiant, & alia expiamenta terra occultant, alia in mare proiiciūt, alia ad montes deferunt, ubi nemo attingat, neque conculcet. Oportebat autem ea ad templa deferre, ac Deo contribuere; ſi quidem Deus eſt autor. Non tamen ego puto hominis corpus a Deo inquinari, ſordidiſsimum ſcilicet a puriſsimo: uerùm etiamſi contingat ab alio inquinari, aut quid perpeti, cupierit utique a Deo purgari, ac purificari magis, quàm inquinari. Deus itaque eſt, qui maxima, ac ſceleratiſsima peccata purgat, ac purificat, & liberatio noſtra exiſtit, ipſique terminos templorum, ac delubrorum diis deſignamus, ut nullus, qui non purus ſit eos tranſcendat, & ingreſsi reſpergimur, non uelut qui inquinemur; ſed ſi quod etiam prius ſcelus habemus, purificemur. Et de expiationibus quidem ſic ſe res habere mihi uidetur.

4 Hic uerò morbus nulla re diuinior reliquis mihi eſſe uidetur. Sed naturam habet, quàm etiā alii morbi, & cauſſam, unde ſinguli gignuntur. Naturam aūt, & cauſſam, ab eodem Deum fieri, a quo etiam alia

omnia. Et ſanabilis eſſe mihi uidetur, nihilominus quàm alij, niſi iam præ temporis longitudine inualuerit, ut fortior ſit medicamentis, quæ adhibentur.

5 Incipit autem uelut etiam alij morbi ſecundum genus. Si .n. ex pituitoſo pituitoſus, ex bilioſo bilioſus gignitur, & ex tabido tabidus, & ex ſplenico, ſiue lienoſo lienoſus: quid prohibet, ut cuius pater, & mater hoc morbo correpti fuerint, etiam poſterorum, ac nepotum aliquis eo corripiatur? Semen enim genitale ab omnibus corporis partibus procedit, a ſanis ſanum, à morbidis morboſum. Aliud porrò ſignum magnū eſt, quòd nihilo diuinior reliquis ſit morbus; pituitoſis enim natura oboritur, bilioſis uerò non accidit. Atqui ſi diuinior eſt reliquis; ſimiliter omnibus morbum hunc fieri oportebat, & non diſcrimen facere inter bilioſos, ac pituitoſos: Sed enim ipſis cerebrum autor eſt, & cauſa huius affectionis, uelut etiā aliorum maximorum morborum.

6 Quo uerò modo, & ex qua cauſſa fiat, ego manifeſte docebo. Cerebrum hominis duplex eſt, quemadmodum etiam aliis omnibus animalibus: Medium autem ipſius diuidit mēbrana tenuis. Quapropter non ſemper eandem capitis partem dolet; ſed particulatim utramuis, aliquādo uerò totum. Sed & uenæ in ipſum tendunt ex uniuerſo corpore, multæ, & tenues: duæ uerò craſſæ, altera ab hepate, altera de liene. Et quæ quidem ab hepate uenit, hoc modo ſe habet. Altera quidem uenæ pars deorſum tendit, per partes ad dextram, iuxta ipſum renē, ac lumbum, ad internam femoris partem, & deſcendit in pedem, & uocatur uena caua. Altera uerò ſurſum tendit per uenas dextras, ac pulmonem. Finditur autem & in cor, & in brachium dextrum. Reliquum uerò ſurſum fertur per clauiculam in dextram ceruicis partem, ad ipſam cutem, ut conſpicua fiat. Iuxta aurem uerò occultatur, atque hic finditur. Et craſsiſsima quidem, ac maxima, & cauiſsima ipſius pars, in cerebrum deſinit: alia uerò pars in aurem dextram, quę ſanè uenula tenuis eſt: alia autem in oculum dextrū, alia in ipſum naſum. Atque ſic quidem uenæ ab hepate habent. Tendit autem & a liene uena in ſiniſtra ſurſum, ac deorſum, uelut ab hepate; uerum tenuior, & imbecillior. Cæterum in has uenas etiam ſpiritus copiam inducimus: hę enim corporis noſtri reſpirationes ſunt, aerem in ſeipſas trahentes, & in reliquum corpus, ac uenulas deriuantes, refrigerantque, ac rurſus dimittunt: non enim poſsibile eſt ſpiritum ſtare, ſed procedit ſurſum, ac deorſum. Si enim alicubi conſtiterit, ac interceptus fuerit, impotens redditur illa pars, ubi conſtiterit. Cuius rei ſignum hoc eſt: Quum enim deſidenti, aut decumbēti uenulæ compreſſæ fuerint, ut ſpiritus a uena non diſcurrat; ſtatim torpor occupat. Et de uenis quidem reliquis ſic habet.

7 At uerò morbus ipſe fit in pituitoſis, in bilioſis uerò non. Incipit autem fieri in fœtu adhuc in utero exiſtente: purgatur enim, & floreſcit cerebrum, uelut etiam aliæ partes, prius quàm gignantur. In hac autem purgatione; ſi quidem probe, ac moderate purgatum fuerit, & neque plus, neq; minus, quàm oportet defluxerit; hic fœtus ſaniſsimum caput habebit. Si autem amplior colliquatio a toto cerebro facta fuerit; morboſum caput augeſcens fœtus habebit, & ſonitu ſplenum, & neque ſolem, neque frigus tolerabit. Si uerò ab una aliqua parte colliquatio contigerit, aut ab oculo, aut ab aure, aut uena aliqua ſimul gracilis facta fuerit; ille ſic afficitur, qualiter ſanè colliquatio contigerit. Si uerò purgatio non contingat, ſed in cerebro ſpiſſetur, ac cogatur; ſic neceſſe eſt fœtus pituitoſos eſſe. Et quibuſcunque quidem pueris exiſtentibus erumpūt ulcera in caput, & in aures, ac in reliquum corpus, & qui ſaliuoſi fiunt, ac mucoſi, hi ipſi progreſſu ætatis facillime degunt: hic enim abit, ac purgatur pituita, quam in utero purgari oportebat. & qui ſic purgati fuerint, comitiali, ſiue ſacro morbo ferè non apprehenduntur. Qui uerò mundi ſunt, & neque ulcus ullum, neque mucus, neque ſaliua ulla prodit, neque in uteris purgationem fecerūt; talibus periculum imminet, ut ab hoc morbo corripiatur. Si porrò ad cor progreſſum fecerit defluxus; palpitatio apprehendit, & anhelationes, & pectora corrumpuntur, aliqui uerò etiam incurui fiunt: quū enim deſcenderit pituita frigida ad pulmonem, aut ad cor perfrigerantur ſanguis. Venæ autem uiolenter perfrigeratæ, ad pulmonem, & cor aſsiliūt, & cor palpitat, ut præ hac neceſsitate anhelationes incidant, & ſpiratio ceruice erecta: non enim ſpiritum ſuſcipere poteſt, donec id, ꝙ influxit, a ſanguine fuerit ſuperatum, & calefactum in uenas fuerit diffuſum. Deinde & palpitatio, & anhelatio ſedatur, ſedatur autem prout copia eius fuerit: ſi enim amplius influxerit tardius: ſin minus; citius. Et, ſi quidem denſiores, ac crebriores fuerint defluxus; crebrius comitiali morbo corripitur: ſin minus; rarius. Hæc itaque perpetitur homo; ſi ad pulmonem, a cor fluxus proceſſerit. Si uerò in uentre; profluuia alui apprehendunt. Si uerò ab his uijs excluſus fuerit, & in uenas, quas dixi, defluxum fecerit, mutus fit, & ſuffocatur, & ſpuma ex ore effluit, & dentes conſtringuntur, & manus cōuelluntur, & oculi diſtorquentur, & nihil ſapiunt, aliquibus etiam ſtercus inferne ſecedit. Atq; hæc fiunt aliquando in ſiniſtra, aliquando in dextra, aliquando utrinque.

8 Quomodo uerò ſingula hæc perpetiatur, ego narrabo. Mutus quidem eſt, quum pituita derepente in uenas delapſa, aerem excluſerit, & non admiſerit, neque in cerebrum, neque in uenas cauas, neque in uētriculos, ſed occuparit reſpirationem: quum enim accipit homo per os & nares ſpiritum; primùm quidem ad cerebrum uenit, deinde uerò in uentriculum magna ex parte, pars etiam ad pulmonem, & pars ad uenas. Ex his uerò ad reliquas partes in uenas diſpergitur, & quantum quidem eius ad uentriculum uenit, perfrigerat, & nihil aliud confert. Idem præſtat & qui ad pulmonem uenit. Qui uerò ad uenas peruenit aer, confert ad uentriculos ingreſſus, & ad cerebrum. Atque ſic ſapientiam, & motum membris exhibet. Quare ubi fuerit excluſus a uenis aer præ pituita, eumque non ſuſceperint; mutum, ac deſipientem hominem reddunt. At uerò manus impotētes fiunt, ac conuelluntur, ſanguine quieſcente, & dū non diffunditur, uelut ſolebat. Oculi quoque diſtorquentur aere a uenis excluſo, & commouentur. Spuma uerò ex ore prodit ex pulmone: quum enim ſpiritus non ingrediatur in ipſum; ſpumeſcit, & ebullit ne lut moriens. Stercus uerò ſubit; dum uiolenter ſuffocatur. Suffocatur autem, hepate, & uentre ſurſum ad ſeptum tranſuerſum irruentibus, & ſtomaco uentris concluſo. Irruunt autem, quum tantum ſpiritus in os

non ingreditur,quātum ſolebat. Calcitrat autem pedibus; quum aer in membris concluſus fuerit,& foras penetrare nō poterit præ pituita: uerùm exiliens per ſanguinem ſurſum,ac deorſum,cōuulſionem, ac dolorem inducit, & propterea ſanè calcitrat. Porrò omnia hæc perpetitur; quum pituita frigida defluxerit in ſanguinē calidum exiſtētem: perfrigerat enim, & ſiſtit ſanguinem. Et, ſi quidem fluxus multus fuerit,ac craſſus; ſtatim occidit: (Dominatur enim ſanguini per frigus,ipſumq́; congelat.) ſi uerò paucior fuerit; in præſens quidem dominatur,obturans reſpirationem:Deinde temporis progreſſu,quum diſperſus fuerit per uenas,& ammixtus ſanguini,multo exiſtenti,ac calido,ſi ſic ſuperatus fuerit,uenæ aerem ſuſcipiunt,atque ita ægri reſipiſcunt.

9 Et quicunque quidem pueri parui hoc morbo corripiuntur, ut plurimum moriuntur,ſi multus fluxus contingat,iſque humidus exiſtat: uenæ enim tenues exiſtentes pituitam præ craſſitudine,ac multitudine ſuſcipere non poſſunt: ſed perfrigeratur,ac congelatur ſanguis,& ſic moriuntur. Si uerò modica exiſtens pituita in utraſque uenas defluxum fecerit, aut in alterius partis;ſuperuiuūt,nota ex morbo impreſſa relicta:aut enim os conuellitur,aut oculus,aut ceruix,aut manus, ubicunque ſanè uena pituita repleta ſuperata fuerit,& gracilis reddita. Hanc itaque uenā neceſſe eſt debiliorem eſſe,& hanc corporis partem læſam defectuoſiorem. Verùm ad lōgius tempus plerunque prodeſt:non enim amplius morbo apprehenditur,ſi ſemel notam impreſſam ſuſceperit. Quapropter neceſſario etiam reliquæ uenæ affliguntur, ac partim ſimul graciteſcunt, ut aerem quidem ſuſcipiant, pituitæ autem defluxus non amplius ſimiliter illabatur. Debiliora tamen ſimiliter membra eſſe uériſimile eſt uenis afflictis.

10 Quibuſcunq; autem imperfectis, & ualde modica pituita defluxerit,& ea in dextras partes;hi citra notæ impreſſionem ſuperuiuunt:uerùm periculum eſt, ne morbus connutriatur,ac ſimul augeſcat ſi nō his, quæ commoda ſunt,curentur. Pueris quidem igitur ſic fit hic morbus,aut quàm proxime huic modo. Seniores uerò non occidit ſi accedat,neque diſtorquet: nam & uenæ ſunt cauæ, & ſanguine calido refertæ. quapropter neque ſuperare poteſt pituita,neq; perfrigerare ſanguinem, ut congelet ipſum: ſed ipſa ſuperatur,ac ſanguini cito ammiſcetur: atque ſic uenæ aerem ſuſcipiunt, & ſapiētia contingit, ſignaq́ne prædicta minus inuadunt propter fortitudinem. At uerò antiquiſſimis ſi hic morbus accedat;propterea ipſos occidit, aut leuiter ſideratos facit, quia uenæ ipſis ſunt euacuatæ, & ſanguis modicus eſt, ac tenuis, & aquoſus. Si igitur multum defluxerit, & hyemis tempus fuerit;occidit:ſuffocat enim reſpirationes,& ſanguinem congelat; ſi in utrāque partem defluxus fiat. Si uerò in alteram tantum;leuiter ſideratum facit:nō enim poteſt ſanguis pituitam ſuperare; quum tenuis ſit frigiduſque,ac modicus. ſed ipſe ſuperatus congelatur,ut impotētes fiāt illę partes, iuxta quas ſanguis fuerit corruptus. Ad dextras autem magis defluit, q̄ ad ſiniſtras; quia uenæ ſunt cauiores,& plures quàm in ſiniſtris: ab hepate enim tendunt,& liene.

11 Defluit autē, & eliquatur pueris maxime, quibus ſanè caput fuerit percalefactum, ſiue a ſole, ſiue ab igne, ſiue etiam derepēte inhorruerit cerebrum, etiā tunc pituita ſecernitur: eliquatur etenim per calorē, ac cerebri diffuſionem; ſegregatur autem a frigore, ac concretione,& ſic defluit. Et quibuſdam quidem defluxionis cauſa hæc eſt. Alis uerò etiam ubi derepente poſt aquilonares uentos auſter flare cœperit; compactum, ac debile cerebrum derepente ſoluit, ac laxat,ut pituita redūdet:& ſic defluxum facit. Defluit inſuper & ex ignoto timore, ſi quidē timuerint, aut aliquo uociferāte, aut inter plorandum ſpiritum cito reuocare non potuerint. id quod pueris frequenter contingere ſolet. Quicquid ſanè horum ipſorum acciderit, ſtatim horret corpus,& æger mutus factus ſpiritum non trahit,ſed ſpiritus quieſcit,& cerebrum compingitur, & ſanguis cōſiſtit, & ſic ſecernitur, ac defluit pituita. Et pueris quidem hæ ipſæ cauſſę ſunt, ut ab initio a ſacro morbo corripiantur.

12 At uerò ſenibus hyemis infeſtiſſima eſt: quum.n. ad multum ignem ſenex caput, & cerebrum percalfecerit,deinde in frigore uerſatus fuerit,ac inhorruerit,& ex frigore ad teporem acceſſerit, & ad ignē ſederit; idem hoc patitur: ac ſic a morbo ſacro apprehenditur iuxta prędictum modum. Periculum uerò multū eſt, ut & uere patiantur idem hoc; ſi caput fuerit inſolatum. Minime autē æſtate;non enim fiunt repentinæ mutationes.

13 Poſtquam uerò uiginti anni præterierint; non amplius hic morbus corripit, præterquam paucos, aut nullum,niſi ex puero connutritus fuerit: uenæ enim plenę ſunt,& cerebrum compactum eſt,& adſtrictū. quare non defluit in uenas: ſi uerò defluxerit ſanguinem non ſuperat multùm, ac calidum exiſtentem. In quo uerò a puero augmentum cepit,ac connutritus eſt,in eo per conſuetudinem facit,ut in mutationibus uentorum patiatur, & ut plurimum morbo ſacro corripiatur, præcipue auſtrali, ac humida aeris conſtitutione. Et hberatio difficulter contingit:cerebrum enim humidius quàm ex natura fit,& pręe pituita inundat,ut defluxiones quidē frequentiores fiant, non autem amplius poſſibile ſit pituitam excerni,neque cerebrum reſiccari; ſed perrigatur, & humidum exiſtit. Cognoueris autem hoc ipſum quis & maxime ex ouibus hoc morbo correptis, & præſertim capris: hæ enim frequentiſſime corripiuntur. Si enim caput ipſarum diſſecueris; reperies cerebrum humidum eſſe, & ſudore refertum, ac male olēs. Et in hoc nimirum cognoſces,quòd non Deus corpus affligit, ſed morbus. Sic uerò ſe res habet etiam in homine. Quum enim ætatem adeptus fuerit morbus;non amplius curabilis eſt: cerebrum enim eroditur a pituita,ac colliquatur. Id uerò, quod colliquatur, aqua fit,& foris cerebrum ambit, & circumalluit. & propterea frequentius ac facilius a morbo hoc corripiū tur. Propterea uerò diuturnus eſt morbus; quia id, quod influit uenis,tenue eſt præ multitudine, & ſtatim ſuperatur a ſanguine,ac caleſcit.

14 Quicunque uerò iam aſſueti ſunt morbo, pręcognoſcunt ſe corripiendos, & ex hominum frequentia fugiunt,ſi domus ipſorum in propinquo fuerit;ad domum: ſin minus; in locum deſolatiſſimum, ubi quàm pauciſſimi ipſos lapſos ſint uiſuri,ſtatimque ſe obuelant,idque faciunt præ pudore affectionis, non præ timore, uelut multi putant, dæmonii. At uerò pueri primum quidem cadunt ubicunq; tandem con tigerit prę inaſſuetudine. Quum autē ſępius a morbo

bo corripiantur, poſtquam præſenſerint; confugiunt ad matres aut ad alium maxime notum, præ timore, ac formidine affectionis; uerecundari enim pueri nondum ſciunt.

15 Cæterum in mutationibus uentorum propterea morbo ſacro corripi cenſeo, maxime quidem auſtrinis, poſtea uerò etiam aquilonaribus, deinde etiam reliquis uentis: hi autem ſunt qui fortiſsimi ex ipſis exiſtunt, & inter ſe tum ſtatione, tum uiribus contrarijſsimi. Etenim aquilo compingit aerem, & turbatum, ac nubiloſum excernit, & illuſtriorem, ac pellucidum facit. Eodem modo etiam alij omnes uenti ex mari, ac alijs aquis proficiſcentes. Ex omnibus enim rebus, atque adeò ex ipſis hominibus humiditatem ac tenebroſitatem excernunt. Quapropter ſaluberrimus omnium uentorum aquilo exiſtit. Auſter autem contraria huic operatur: primum enim incipit aerem compactũ liquare, ac diffundere, quapropter etiam non ſtatim magnus ſpirat, ſed primum lẽtus, ac lenis eſt; quoniam aerem ſtatim ſuperare non poteſt, qui prius denſus eſt, & compactus, ſed temporis progreſſu ipſum diſſoluit. Idem porrò hoc etiam in terram operatur, & in mare, fluuiosque, ac fontes & puteos, & quæ ex terra naſcuntur, & in quibus humor ineſt. Eſt autem in omni, in alio plus, in alio minus. Omnia autem hæc uentum hunc ſentiunt, & ex ſplendidis tenebroſa fiunt, & ex frigidis calida, & ex ſiccis humida. Et quæcunque in domibus uaſa iuxta terram ſunt cum uino, aut alio quopiam liquore, ea omnia auſtrum ſentiunt, & formam in aliam ſpeciẽ tranſmutant. Solem uerò, & lunam, ac ſydera multo hebetiora, quàm ex natura ſunt, reddit. Quum igitur etiam his, quæ adeò magna ſunt, & fortia intantum dominetur, & corpus ſentire faciat, ut ex horum uentorum alterationibus tranſmutetur; neceſſe eſt ab auſtris quidem ſolui, ac humectari cerebrum, & uenas laxiores reddi: ab aquilonis uerò flatibus, quod ſaniſſimum eſt in cerebro compingi, quod uerò morboſiſſimum, ac humidiſsimum eſt, excerni, & forinſecus circumalluere, atque ſic defluxus in horum uentorũ mutationibus ſuccedere. Hoc modò hic morbus fit, & floret, tum ab accedentibus, tum a decedentibus, & nullatenus difficilior aut cognitu, aut curatu eſt, quàm alij, neque etiam diuinior alijs.

16 Porrò expedit homines noſſe, quòd ex nulla alia nobis parte uoluptates contingunt, & lætitiæ, & riſus, & luſus, quàm ex cerebro: itemque mœrores, & anxietates, triſtitiæq́; ac eiulatus, & querelæ. Et hoc ſapimus maxime, ac intelligimus, & uidemus, & audimus, & cognoſcimus turpia, & boneſta, mala, & bona, iucunda, & iniucunda, partim conſuetudine diſcernentes, partim utilitate percipientes. Eodem uoluptates, & iniucunditates pro opportunitate dinoſcimus, & non eadem nobis placent. Eodem & inſanimus, & deliramus, & terrores, & timores nobis accedũt, partim noctu, partim interdiu, & inſomnia, & errores intempeſtiui, & curæ inanes, & ut non noſcamus adſtantes, & deſuetudo, & inexperientia. Atque hæc omnia perpetimur a cerebro; quum ſanum non fuerit: ſed aut calidius, quàm ex natura fiat, aut frigidius, aut humidius, aut ſiccius, aut aliud qd perpetiatur præter naturam, & conſuetudinem. Et inſanimus quidem præ humiditate. Quum enim humidius fuerit, quàm pro natura neceſſe eſt moueri. ubi uerò mouetur affectio; neceſſe eſt neque uiſum quieſcere, neque auditum, ſed aliàs aliud uidere, & audire, & linguam talia dicere, qualia ſemper, ac ſingulis uicibus uiderit, ac audierit. Quanto uerò tempore cerebrum quieuerit, tanto etiam homo ſapit. Fit autem corruptio cerebri a pituita, & bile. Vtriuſque cognitio ſic contingit. Qui enim a pituita inſaniunt, quieti ſunt, & non uociferantur, neque tumultuantur. Qui uerò a bile, uociferatores ſunt, & malefici, & non quieti, ſemper aliquid intempeſtiuum facientes. Siquidem igitur aſsidue inſaniunt; hę ipſis ſunt cauſſæ. Si uerò terrores, ac timores accedant; a cerebri tranſmutatione id contingit. tranſmutatur autem, dũ caleſcit. caleſcit autem præ bile; ubi ad cerebrum impetũ fecerit ex corpore per uenas hæmatitidas, hoc eſt, ſanguinarias appellatas: & timor adeſt, donec rurſus redierit in uenas, ac corpus, deinde quieſcit. Angitur autẽ homo & inquietudine multa iactatur intempeſtiue, dum cerebrum perfrigeratur, & præter cõſuetudinem compingitur. Hoc uerò a pituita perpetitur: ab hac autem affectione etiã obliuioſus euadit. Noctu uerò clamat, & uociferatur; quum derepẽte cerebrum percalefiat. hoc autem perpetiuntur biliosi: pituitoſi enim non percaleſiunt. quum ſanguis multus ad cerebrum peruenerit, & efferbuerit, uenit autem per uenas prædictas. Quum contigerit, ut homo uideat inſomnium horrendum, & in timore fuerit, etiam ſi uigilet; tunc magis facies igneſcit, & oculi rubeſcunt, quum timuerit, & mens meditatur aliquid mali operari, ſic etiã in ſomno patitur. Vbi uerò expergefactus fuerit, & reſipuerit, atque ſanguis rurſus in uenas prædictas diſperſus fuerit; quieſcit.

17 Et propterea iudico cerebrum uim plurimam in homine habere. Hoc enim eſt nobis eorum, quæ ab aere fiunt, interpres; ſi ſanum fuerit. Sapientiam autẽ ipſi exhibet aer. Oculi uerò, & aures, & lingua, & manus, & pedes, qualia cerebrum ſtatuit, ac cognoſcit, talia ſubminiſtrant: ſapientia enim toti corpori contingit, prout aere participarit. Ad intelligentiam uerò internuncius eſt cerebrum: quum enim homo ſpiritum in ſeipſum attraxerit; primùm quidem ad cerebrum peruenit, & ſic ad reliquum corpus aer diſpergitur, relinquens in cerebro ſuum ipſius uigorem, & quicquid prudens, ac ſapientia præditum fuerit: ſi.n. in corpus primum perueniret, & poſterius in cerebrum, relicta in carnibus, ac uenis dinotione, ac iudicio, ad cerebrum calidus iam exiſtens perueniret, & non ſincerus, ac purus, ſed ammixto humore a carnibus, & ſanguine, ut nõ amplius exacte ſincerus eſſet. Quapropter dico cerebrum intelligentiæ, ac prudentiæ internuncium, ac interpretem eſſe.

18 Cæterùm præcordia aliàs fortuitum nomen apud Græcos per conſuetudinem habent, quum phrenes a ſapientia dicta uideantur, reuera autem non, neque ex natura. Neque ego ſanè noui, quam uim habeant præcordia, ut ſapiant, & intelligant, præterquam ſi homo ex improuiſo nimio gaudio perfundatur, aut triſtitia afficiatur, tunc ſanè exiliunt, & anxietatem exhibent præ tenuitate, & quòd diſtenta ſunt maxime in corpore, et uentriculum non habent, ad quem ſuſcipiant, aut bonum, aut malum allabens, ſed ab utriſque his turbãtur, propter naturæ debilitatem: nam nullo ſanè prius ſentiunt ex his, quæ in corpore inſunt, ſed fruſtra hoc nomen, et cauſam habent:

quem.

quemadmodum quæ ad cor ſitæ ſunt, aures appellantur; quum nihil conferant ad auditum: Porrò dicunt quidam, quòd corde ſapimus, & quòd hoc eſt, quod angitur, & quod curam gerit. Verùm hoc non ita ſe habet, ſed cõuellitur quidem uelut præcordia, & magis etiam propter eaſdem cauſſas: Ex omni enim corpore uenæ ad ipſum tendunt, & concluſiones habet, ut ſentiat, ſi quis dolor, ant collectio homini contingat: neceſſe eſt enim & dum angitur, inhorrere corpus, ac diſtendi, & ſi quis nimio gaudio perfundatur, idem pati. Quapropter cor quidem, & præcordia maxime ſentiunt; ſapientia tamen minime participant, ſed omnium horum cerebrum cauſſa eſt. Quemadmodum igitur etiam prudentiam, ac aerem omnium primùm ex his quæ in corpore inſunt percipit cerebrum; ſic etiam ſi qua mutatio fortior in aere contingat, præ temporibus anni etiam ipſum a ſeipſo diuerſum redditur in aere: Etenim cerebrũ propterea primùm ſentit; quia etiam morbi in ipſum irruunt acutiſsimi, & maximi, ac præcipue lethales & qui difficilem iudicationem habent apud inexpertos. Hic uerò morbus ſacer appellatus, ex iiſdem cauſis oritur, a quibus etiam reliqui, ab accedentibus nimirum, ac decedentibus, uelut frigore, ſole, uentis, quæ & tranſmutantur, & nunquam quieſcunt. Hęc autem ſunt diuina. Quare nequaquam hunc morbum ab aliis diſcriminare oportet, neque reliquis morbis diuiniorẽ putare; ſed omnes diuinos, omneſque humanos. Naturam autem unuſquiſque habet, & uim in ſeipſo, & nullus nec auxilij, nec remedij expers eſt, & plerique his ipſis curantur, a quibus etiam naſcuntur: alterum enim alterius nutrimentum eſt, alterius uerò pernicies, ac afflictio. Hoc itaque Medicum noſſe oportet, & temporis occaſionem in ſingulis pernoſcere, quòd alterum quidem per alimẽtum abſoluet, & augebit: alterum uerò detrahet, & minuet. Oportet autem tum in hoc morbo, tum in reliquis omnibus, non augere morbos, ſed feſtinare, ut ipſos exteramus, id quod aduerſiſsimum eſt morbo exhibẽdo, non quod amicum, & familiare: a familiari enim, & conſueto floret, ac augeſcit, ab aduerſo uerò & hoſtili perit, & diſsipatur. Quiſquis autem talem mutationem in hominibus nouit, & humidum, ac ſiccum facere poteſt hominem, calidum item, ac frigidum per diætam, hic utique & hunc morbum ſanauerit; ſi occaſionem eorũ, quæ conferunt pernoſcet, citra expiamenta, ac incantationes, citraque omnem aliam huiuſcemodi machinamentorum abſurditatem.

HIPPOCRATIS COI De Morbis, Liber I.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De iis quæ Medicũ in ſanatione animaduertere decet.*
2 *Vnde morbi omnes hominibus fiant, & qui longi ſint aut breues.*
3 *Qui ex uulneribus claudi fiant. Quæ uulnera mortalia. Morbi qui lethales, qui dubij, qui non lethales. Tenaſmus quid. Siderati ab atra bile. Claudi à coxendicum morbo. Oculi & auditus unde mutilentur. Morbi longi & morbi breues. A quibus morbis, ad quales tranſitus fiat. Quando & in quibus morbis, mala ſupra mala fiant, & quid temporum occaſio. Rigori ardor ignitus ſupernenit. Nerui diſſectio, conuulſionem facit. Cerebrum cõcuſſum, quæ ſymptomata conſequantur. Cerebrũ ſauciatum, quæ ſymptomata comitentur. Omentum elapſum putreſit. Sanguinis è uena aut uulneribus in ſupernum uentriculum fluxo.*
4 *Temporum occaſiones multæ. Occaſiones quæ repentinæ. Occaſio. Occaſionem fermè in omnibus aliis eſſe morbis. Quibus morbis aut vulneribus auxilia à medico adhibita, non proſint. Intempeſtiuitas in curandis morbis, quid.*
5 *De iis quæ rectè a medico circa ſententiam & chirurgiam fiunt. Circa chirurgiam, quæ rectè fiant. Quæ circa ea, quæ ægrotis offeruntur, ſint obſeruanda.*
6 *Caſu uc ſponte in morbis contingentia.*
7 *Quæ medici per fortuitam ſucceſſam in curatione bona aut mala faciant. Mala ſupra mala in morbis aut vulneribus contingentia, medico non neceſſitati imputantur. Quæ partes diſſectæ non coaleſcant.*
8 *Artis vniuerſæ, ſanandi morbos, principiũ nullũ eſſe.*
9 *Artis facilitas & promptitudo in quibus conſiſtant.*
10 *De Suppuratorum ſignis. Pulmonis ſuppuratio, ex peripneumonia. Pulmonis ſuppuratio ex pituita de capite deſtillante. Pulmonis ſuppuratio à venula rupta. Qui ex hoc morbo ſuperſtites maneãt, et qui nõ. Pulmonis ſuppuratio ex acuto vena pulmonis tractis. Curatio. Venarũ in latere affectio.*
11 *Suppurati ſuperiore uentre quibus modis fiant. Suppuratorum ſuperiore uentre ex pituita de capite curatio. Suppuratorum ex pleuritide curatio. Suppurati ex pituita ad latus agglutinata. Item præ labore aut exercitiis. Suppuratio ex pure, quando moram in uentre trahit.*
12 *Quomodo & à quibus cauſis uentre inferiora ſuppurati fiunt. A pituita aut bile inter cutem & carnem conceruatu. A conuulſionibus. Pus diffuſum inferiori ventriculo non innaſci. Terra figulina.*
13 *Quomodo Eryſipelas in pulmone naſcatur, & à quibus pulmo reſiccetur. Signa eryſipelatis in pulmone. Curatio.*
14 *Tuberculorum in pulmone generatio.*
15 *Tubercula in latere ab iiſdem cauſis, quibus in pulmone fiunt. Tubercula a laboribus.*
16 *Ruptiones quid & quomodo in carne fiant.*
17 *Quomodo tubercula in venis naſcẽtia ſe habeant. Cõ-*

uulſio-

uulſiones a laboribus & lapſibus, &c.

18 *Quomodo ſuppuratio a vulnere, aut ex haſta, aut a pugione contingat. Parte externa ſanata, interna verò non. Cicatrix intus debilis. Si quid amplius laborarit, & attenuatus fuerit, rurſus exulceratur cicatrix.*

19 *Sanguis intro fluens ex craſſarum venarum vulnere, putreſcit ac ſuppuratur. Ex venarum intus ſauciatarum ſecundu ruptione mors.*

20 *In eiuſmodi morborum aut vulnerum curatione, quæ circunſtantiæ & differentiæ conſideranda. Seniores cur ſuppurationibus minus, aut non adeò forti bus obnoxij.*

21 *Cur in iunioribus ſputi purgationes difficiliores, & febres acutiores & frequentiores fiant.*

22 *Febris a quibus generetur, & quando febris vocetur. Rigores vnde & quãdo vehementiores fiũt: & quid rigor, & quomodo ab horrore differat: Pituitæ, Sanguinis & Bilis temperamenta. Homo ſanguine denſiore aut multis modis ſeipſo frigidiore facto, moritur. Rigores neceſſario febres minores aut maiores conſequuntur. Sudoris in febrientibus cauſſa. Sudor cur quandoq; calidus, quandoque frigidus. Sudores frigidi, longorum morborum, calidi verò, breuiorum ſigna.*

23 *De Pleuritidis generatione. Qui ſuperſtites maneant, & qui pereunt. Iudicatorij eorundem dies. Doloris ad humeros & claniculas in pleuritide cauſſa. Venæ Splenitis & Hepatitis.*

24 *De Peripneumonia generatione. Quando ſuperſtites euadant, & quando non. Suppurati ex peripneumonia.*

25 *Peripneumonia & Pleuritidis ſine ſputo cauſſa eadẽ. Pleuritidis ſine ſputo, per venæ ſectionem curatio.*

26 *Peripneumonia. Pulmo reſiccatus, neque bilem, neq; pituitam putrefacit, aut per ſputum reddit. Peripneumonia ſine ſputo, curatio.*

27 *Febres ardentes quos potiſſimum & quomodo corripiant. Febres ardentes, homines reſiccando interimunt. Febre ardenti correpti, internis quidem partibus a febri exuruntur, externis autem ſunt frigidi, Linguę & faucium aridarum, febre ardenti laborantium cauſſa. Febre ardenti laborantes, cur primis diebus billioſa vomunt. Quomodo ex febri ardenti & pleuritide ad peripneumoniã fiat trãſmutatio. Bilis in veſicam confluens, vrinam craſſam efficit. Alui egeſtio billioſa.*

28 *De Phrenitidis generatione, et cur phrenitici ijs qui ab atra bile delirant ſint ſimiles. Sanguis maximam partem ad prudentiam confert.*

29 *Inſania tanto minor fit, quanto paucior ac debilior eſt bilis quàm pituita. Sanguinis & puris ſubcruenti ac liuidi in peripneumonia & pleuritide primis diebus ſputum vnde.*

30 *Ex pleuritide, peripneumonia, & febre ardenti ac phrenitide, qui moriantur.*

1 QVI de ſanatione recte inquirere uelit percunctantique reſpondere, & contradicere recte, eum hæc animaduertere oportet. Primùm quidem a quibus omnes morbi hominibus fiunt. Deinde uerò qui morbi neceſſario, ubi facti fuerint, aut lõgi ſunt, aut breues, aut lethales, aut nõ lethales, aut aliquã corporis partẽ mutilet, aut non mutilent: & qui poſtquã orti ſunt dubij ſint, an mala ab ipſis euẽtura ſunt, aut bona. Et a quibus morbis ad quales trãſitus fiat. Et quę p ſortuitum ſucceſſum medici ægrotos curantes faciunt. Et quę bona, aut mala ęgrotãtes in morbis perpetiũtur. Et quæ importune aut dicuntur, aut fiunt a medico ad ægrotum, aut ab ægroto ad medicum. Et quæ exacte fiunt, ac dicũtur in arte. Et quę recta. Et quod ipſius principium, aut finis, aut medium, aut aliud quid eiuſcemodi demonſtratum, quod recte habet, ut in ipſa ſit, aut non ſit. Et quæ parua, & magna, & multa, & pauca. Et quod omne in ipſa unum eſt, & omnia quod unum. Et quæ fieri poſſunt intelligereque, ac dicere: &, ſi opus ſit; neque intelligere, neque dicere, neque facere. Et quòd facilitas in ipſa ſit, & difficultas: & quòd opportunitas, & quòd intempeſtiuitas, & quibus alijs artibus ſimilis ſit, & quibus nihil ſimilis ſit. Et de corpore, quod calidum ſit, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum. Et quòd forte, aut debile, aut denſum, aut rarum. Et quæ multa, pauca fiunt, aut in peius, aut in melius. Et quod honeſte, aut turpiter, aut tarde, aut cito, aut recte, aut non recte. Et quòd malum ſupra malum fieri neceſſe eſt. Hæc animo uerſantem obſeruare oportet in ſermonibus, quantum quis ab his delinquat, aut in dicendo, aut percunctando, aut reſpondendo. Et an quæ multa ſunt, pauca dicat, & an quæ impoſsibilia ſunt, poſſibilia eſſe aſſerat. Et quicquid ſanè etiam aliud dixerit, ac aberrarit, hac ratione obſeruare oportet, & in contradictione aggredi, & impetere.

2 Morbi quidem igitur uniuerſi fiunt ex his quidẽ, quæ in corpore inſunt, tum a bile, tum a pituita. Ab externis uerò, a laboribus, & uulneribus; ſed & a calido, & ſupercalefaciente, & a frigido, ac ſuperfrigefaciente, & ſicco, ac ſuperreſiccante, & ab humido, ac ſuperhumectante. Et bilis quidem, ac pituita una cũ naſcentibus gignuntur, & ſunt in corpore aut plus, aut minus. Morbos autem exhibent, partim a cibis, & potibus, partim a calido ſupercalefaciente, & a frigido ſuperfrigefaciente.

3 Neceſsitatem autem talia habent, ut fiant hæc, quum ipſa fiunt, uelut uerbi cauſa. In uulneribus eos, qui craſſos neruos ſauciatos habent, neceſſe eſt claudos fieri: itemque ſi muſculorum capita ſaucia ſint, præſertim eorum, qui ſunt in femoribus. Moritur autem, ſi qs cerebro ſauciatus fuerit, aut ſpinali medulla, aut hepate, aut præcordij, ſiue ſepto tranſuerſo, aut ueſica, aut uena ſanguiflua, aut corde. Non moritur autem uulneratus in his partibus, in quibus hæc membra non inſunt; ſed ab his longiſsime abſunt. Ex morbis uerò tales neceſsitatem habent, ut ab ipſis perimãtur, quum fiant, Tabes, Aqua inter cutem, ac ſubter carnem naſcens, & ſi mulierem fœtum in utero habentem peripneumonia, id eſt, pulmonis inflammatio corripiat, aut febris ardens, aut pleuritis ſiue lateris inflammatio, aut phrenitis, id eſt membranarũ cerebri inflammatio, aut Eryſipelas ignis ſacer appellatus, in utero fiat. Dubij autem morbi, ut & perdant, & non, tales ſunt, peripneumonia, febris ardẽs, phrenitis, pleuritis, angina, uua, hepatitis, ſplenitis, nephritis, dyſenteria, in muliere fluxus ſanguinolentus. Tales uerò non lethales ſunt, niſi quid ipſis accedat, affectiones fluidæ circa articulos, atra bi-

lis,

lis, podagra,coxendicum morbus, tineſmus qui eſt uoluntas egerendi ineuitabilis, quartana, tertiana, ſtrangulatus urinæ,lippitudo,lepra, impetigo,morbus articularis. Multi autem frequenter ab his mutili fiunt,ſiderantúrque manibus,ac pedibus,& linguę impotentes redduntur. Et ab atra bile quidam leuiter ſiderantur. Claudi uerò a coxendicum morbo fiunt.Oculi autem,& auditus mutilãtur a pituita obfirmata.Longos autem neceſſe eſt eſſe,tabem, dyſenteriam, podagram, affectiones fluidas circa articulos,pituitam albam,coxendicũ morbum,urinę ſtrangulatum, in ſenioribus uerò nephritim: mulieribus uerò fluxum ſanguinolentum, hæmorrhoidas ani,fiſtulas.At uerò febris ardens,phrenitis,peripneumonia,angina, uua,pleuritis,cito decernunt. Tranſitus autem fit in his, ex pleuritide in febrem ardentem, ex phrenitide in peripneumoniam. Verùm ex peripneumonia febris ardens non fit, ad dyſenteriam tineſmus tranſit,& a dyſenteria lienteria ſiue lęuitas inteſtinorum,ſequitur:ex lienteria in aquam intercutem tranſitus fit, & ex pituita alba in aquam inter cutem, & ex peripneumonia, ac pleuritide in pectoris ſuppurationem. Mala porrò ſupra mala fieri neceſſe eſt: uelut ſi rigor corripuerit, ardor igneus ſuperuenit. Et ſi neruus diſſectus fuerit,conuulſionem facit, & ut diſſectus neque coaleſcat,& fortiter inflammetur. Et,ſi cerebrũ concuſſum fuerit,ac doluerit eius, qui percuſſus ſit;neceſſe eſt eueſtigio mutum fieri,& neq; uidere,neque audire. Si uerò ſauciatum fuerit; febrem neceſſe eſt ſuperuenire, & bilis uomitum, & aliquam corporis partem ſideratam fieri, ac perire. Si uerò omentum exciderit;neceſſe eſt putrefieri.Et ſi ſanguis ex vulnere,aut uena effluxerit in ſupernum uentriculum; neceſſe eſt ipſum in pus conuerti.

Temporum autem occaſiones, ut in ſumma dicã, multæ ſunt, & uariæ in arte, quemadmodum etiam morbi,& affectiones,& horum curationes. Maxime uerò repẽtinæ ſunt in his quibus animo defectis opitulari oportet, & qui neque urinã,neque ſtercus egerere poſſunt, & qui ſuffocantur,& ſi mulierem pariẽtem, aut ſanciatam liberare oportet, & quæcunque eiuſcemodi.Et hæ quidẽ occaſiones repentinæ ſunt, & paulò poſterius non ſufficiunt: plerique enim paulò poſterius pereũt.Occaſio uerò eſt,ſi horũ aliquid perpetiatur homo,& quis antequam animam efflet, opituletur, hoc totum ex occaſione opitulatur. Eſt quidem igitur fermè hæc occaſio etiam in omnibus aliis morbis. Semper enim in quocunque ſanè quis opituletur tempore,ex occaſione opitulatur.Quicũque uerò morbi, aut uulnera non ad mortem tendũt, ſed periculoſi ſunt, doloreſque in ipſis fiunt, uerùm poſsibile eſt, ut ceſſent; ſi quis recte medeatur; his ſanè non proſunt auxilia a medico adhibita, quum adhibeantur: nam & nõ præſente medico utique ceſſaſſent. Alii uerò morbi ſunt, quibus occaſio eſt,ut curentur matutina diei hora, nihil autem refert, an ualde mane, aut paulò poſterius. Alij morbi ſunt, quibus occaſio eſt, ut ſemel in die curentur, nec refert,quo tempore id fiat. Alij per tertium,aut quartum diem curantur,& alij ſemel per menſem, & alij per tertium menſem, nec refert,an id ipſum tertij augmento, uel fine fiat, Tales itaque occaſiones ſunt in quibus non aliam, quàm hanc certitudinem habent. Intempeſtiuitas autem hæc eſt, ſi quæ mane curari oportebat,in meridie curentur. Propterea uerò intempeſtiue curantur; quia inclinationem ad peius habent, propter curationem non in tempore factam. Quæcunque etiam citius,ſiue in meridie,ſiue ueſperi,ſiue noctu curentur,intempeſtiue curantur: & ſi uere curari oporteat; curentur autem hyeme: aut,ſi hyeme oporteat; curentur autem æſtate: aut, ſi quod iam curari oportet;id ipſum differatur: aut quod differre oportet,id ipſum iam curetur: talia omnia intempeſtiue curantur.

5 Recte porrò, & non recte in ipſa hæc fiunt. Non recte quidem fit, ſi morbum alium exiſtentem,alium eſſe pronuncies,& magnum exiſtentem,paruum dicas, & uiciſsim paruum,magnum:& ſi ſuperuicturũ; nõ ſuperuicturũ pronũcies, & periturũ nõ periturũ. Et ſi ſuppuratũ exiſtentẽ non cognoſcas, nec morbũ magnum in corpore nutriri cognoſcas:& ſi medicamento, aut potione quis opus habeat, quo ipſi opus ſit non cognoſcas:&,ſi quæ ſanari poſſunt, non ſanes, & quæ ſanatu impoſsibilia ſunt, te ſanaturum recipias. Atque hæc quidem circa ſententiam non recte fiunt.Circa chirurgiam uerò hęc.Pus in ulcere, aut tuberculo exiſtens non cognoſcere: & fracturas,ac luxationes non cognoſcere, & ſpecillo admoto ad caput non cognoſcere,an os fractum ſit:& fiſtulam in ueſicam immiſſam demittere non poſſe, & lapidem in ueſica exiſtentem non cognoſcere: & ſuppuratum exiſtentem ex concuſsione non dinoſcere, & ſecando,aut urendo,aut a profunditate,aut a longitudine aberrare: aut urere,& ſecare,quæ nõ oportet.Et hæc quidem non recte. Recte autẽ fiunt hæc. Morbos cognoſcere qui ſint,& a quibus,& qui ipſorum longi,& breues, & lethales, & non lethales, & qui tranſmutãtur,& qui augeſcunt,& qui minuuntur, & qui magni,quíque parui: & dum curas poſsibiles quidem curare, impoſsibiles uerò ſcire, cur curatu ſint impoſsibiles:&,dum curas eos,qui tales habent, per curationem quãtum poſsibile eſt opitulari.Quę uerò offeruntur ægrotis,ea ſic obſeruare oportet, recténe,an ſecus fiant:ueluti, ſi quis quæ ſiccare oportet;humectet:aut,ſi craſſefacere oporteat,non exhibeat, a quibus craſsitudo inducitur: aut, ſi quę attenuare oportet; non attenuet: quæ frigefacere,non frigefaciat: quæ calfacere, non calfaciat: quæ putrefacere, non putrefaciat, & reliqua iuxta eandem rationem.

6 Talia autem ſua ſpõte, ac caſu hominibus in morbis fiunt,tum bona,tum mala. Febrięti,ac bilioſo,in tempore foras diſperſa bilis, bonum: diffuſa uerò, ac diſperſa ſub cutem, toleratu leuior eſt habenti, & curatu facilior ſananti, diffuſa autem, ac diſperſa, & ad unam aliquam corporis partem allapſa, malum. Aluus turbata in pleuritico, aut peripneumonico,aut ſuppurato, malum. Febrienti, aut uulnerato aluus reſiccata, malum. Subaquoſo, ac lienoſo ab alba pituita detento, aluus fortiter turbata, bonum. Eryſipelas ſi extra diffuſum intro uertatur,malũ: ſi uerò intra diffuſum foras uertatur; bonũ. A profluuio alui forti correpto,uomitus ſuperueniens,bonũ.Mulieri ſanguinẽ uomenti menſes erumpere,bonũ.A fluxione uerò infeſtatę,ad nares,aut os fluxionem tranſire, bonum. Mulieri a conuulſione preſſę ex partu,febrẽ ſuperuenire,bonum.Et tetano, ac conuulſione occupante, igneum ardorem ſuperuenire,

uenire,bonum : talia enim per nullam medicorum
ignorantiam,aut ſcientiam, fiunt , & non fiunt ; ſed
ſua ſponte,ac fortuito caſu contingentia,& proſunt,
& nocent,iuxta eandem rationem.

7 Cæterum Medici talia per fortuitum ſucceſſum
bona in curatione faciunt, nimirum ſi medicamento
ſurſum purgante dato; & ſurſum,& deorſum probe
purgant. Et ſi mulieri medicamento dato , quod bi-
lem,aut pituitam deorſum purgat; menſes aliàs non
fluentes erumpant. Et ſi lienem ſuppuratum haben
ti medicamentum dederint, quod bilem , ac pituitã
deorſum purget, & ſic pus deorſum à liene expur-
gent, & a morbo liberent. Et, ſi medicamento ex-
hibito calculoſo; calculum in urinarium meatũ præ
pharmaci uiolentia protrudant,ut per urinam eiicia
tur. Et,ſi medicamentum dederint quod pituitã ſur-
ſum purgat,ei,qui pus in ſuperiore uentriculo in tu
berculo habet,non ſcientes , quòd habet, isque pus
uomat,ac ſanus fiat.Et ſi eum, qui ex medicamento
ſurſum purgante ſuperpurgatur; ſua ſponte aluo ſub
ter erumpente,a uomitu ſanum faciant. At uerò ma
la operantur.Medici præ infortunio hæc. Si pharma
co bilis,aut pituitæ ſurſum ductiuo dato;uenã in pe-
ctore præ uomitu rumpant ei,qui prius nullũ mani-
feſtum dolorem in pectore habuit,atque ſic fiat mor
bus.Et ſi mulieri in utero habenti medicamẽtum ſu-
perne purgans exhibeant; aluus autem inferne erũ-
pens fœtum expellat . Et qui ſuppuratum curat , ſi
aluus profluа fiat; ipſum perdit: & qui oculos curat,
ac ſublinit,ſi dolores incidant acutiores, & ſi ita con
tingat,rumpantur oculi,& deſtruantur; accuſant me
dicum quòd oculos ſubleuit. Et,ſi puerperæ in uen-
tris dolore medicus aliquid det, & male habeat, aut
pereat; medicus in culpa eſt. Fermè autem quęcum
que neceſsitatem habent,ut fiant in morbis, ac uul-
neribus mala ſupra mala,ea ubi fiunt; in medicũ cul
pam reiiciunt,& neceſsitatem talia fieri cogentem
non agnoſcunt.Et,ſi ad febricitantem,aut uulnus ha
bentem ingreſſus,admotis quàm primum remediis
non opituletur,ſed poſtera die æger peius habeat;
medicũ accuſant:ſi uerò opituletur;nõ æqualiter lau
dãt:oportere enim ipſum perpeti putant , ulceraque
inflammari,& in morbis quibuſdã doloresfieri opor
tere,neque tales eſſe,ut ne fiant.Neruus præciſus, ac
diſſectus non coaleſcit,neque ueſica, neque aliquod
ex tenuibus inteſtinis, neque uena ſanguiflua, neque
tenuis genæ pars, neque pudendi pellicula.

Porrò principium ſanationis demonſtratum qui-
dem non eſt,quod ſanè recte principium ſit uniuer-
ſæ artis,neque ſecundum aliquod , neque medium,
neque finis. Sed incipimus ab ea aliquando dicẽtes,
aliquando operantes,& deſinimus eodem modo. Et
neque dicẽtes ex iiſdem ſermonibus incipimus , ne-
que ſi de iiſdẽ dicamus,neque in iiſdem deſinimus,&
operantes iuxta eandẽ rõnem,neque ex ijſdem ope
ribus incipimus, neque in ijſdem deſinimus.

9 At uerò facilitas,ac promptitudo in his eſt. Quũ
quis ſecans,aut urens , neque neruum ſecet , neque
uenam:&,ſi ſuppuratum urat; pus conſequatur:&,ſi
ſecet; eodem modo;& fracturas recte cõponere: &,
ſi qua pars corporis ex natura excidat; ut ipſam re-
cte ad naturam retrudat: item apprehendere fortiter
ea,quæ oportet,& apprehendendo premere: & ap-
prehendere leniter ea,quæ oportet,& apprehenden

do non premere: & in obligando tuortuoſa non fa-
cere ex rectis,neque premere quæ non oportet;& in
contactu ubicunque tandem contigerit,dolorem ex
ſuperfluo non exhibere. Hec quidem igitur facilita-
tis, ac promptitudinis exiſtunt. At uerò digitis de-
center attingere, aut probe, aut non probe, aut lon
gis,aut breuibus, aut probe deligare omnes deliga-
turas,non ad artem pertinere iudicatur de facilitate,
ac promptitudine; ſed ſeorſim.

10 Quicunque ſuppurati fiunt pulmone, aut ſuperio
re, uel inferiore uentre, aut tubercula habent,ſiue in
ſuperiore uentre ſiue inferiore, aut in pulmone , aut
ulcera intrinſecus,aut ſanguinem uomũt, aut ſpuũt,
aut dolorem aliquem habent uel in pectore, uel in
dorſo; hæc omnia habent ex his quidem , quæ in
corpore inſunt, a bile & pituita: ab externis uerò ab
aere inſito calori ammixto: ſed & a laboribus , ac
uulneribus . Et quicunque quidem pulmone ſup-
purati fiunt, ab his fiunt. Si peripneumonia corre-
ptus in indicatoriis diebus non purgetur, ſed relin-
quatur in pulmone ſputum , ac pituita ; ſuppuratus
fit. Et,ſi quidem ſtatim curatus fuerit ; ut plurimum
effugit: ſi uerò neglecta fuerint illa in pulmone: cor-
rumpitur, illis & inhærentibus , & putreſcentibus,
ulceraturque pulmo, & ſuppuratus fit, & non am-
plius intro ad ſeipſum nutrimentum memorabile
trahit,neque quicquã depurgatur ab eo ſurſum ; ſed 11
ſuffocatur , & ſemper amplius difficulter ſpirat, &
reſpirando ſtertit,& reſpirat illinc ſurſum ex pecto-
re,tandem uerò obturatur a ſputo,& moritur. Fit au-
tem & ſuppuratus, ſi pituita ex capite ad pulmonẽ
deſtillet : & primum quidem ut plurimum latenter
defluit, tuſsimque tenuem exhibet, & ſputum pau-
lo amarius ſolito, & aliquando tenuis adeſt calor.
Temporis autem progreſſu exaſperatur pulmo , &
intus exulceratur a pituita inhærente ac putreſcen-
te: & grauitatem exhibet pectori, & dolorem acu-
tum ante, & retro, caloresque acutiores in corpus
incidunt,& pulmo a calore trahit ad ſe pituitam ex
toto corpore,& maxime ex capite: Caput uerò cale
factum ex corpore , & hanc putreſcentem ſubcraſ-
ſam ſpuit. Quantò uerò magis tempus progreditur,
tantò magis pus ſincerum ſpuit, & febres acutiores
fiunt, & tuſsis frequens, ac fortis, & inedia uexat, &
tandem aluus inferne turbatur . Turbatur autem a
pituita,pituita uerò de capite deſcendit. Hic quum
ad hoc peruenerit , perit , quemadmodum dictum
eſt in ſuperioribus, purulento, ac putrido pulmone
facto,aut uentre infra erumpente. Fit pręterea & ab
his pulmo ſuppuratus. Quum uenula uidelicet ali-
qua in ipſo fuerit rupta, (rumpitur autem a labori-
bus:) & ubi rupta fuerit: ſanguinẽ fundit, ſi quidem
craſsior fuerit;amplius:ſin tenuior,minus.& ſangui-
nem quidem ipſum partim confeſtim ſpuit , partim
uerò niſi uena adſtringatur , in pulmonem funditur,
& in ipſo putreſcit:&,ubi putrefactus fuerit, pus fa-
cit,progreſſu uerò temporis aliquando pus ſincerũ,
aliquando pus ſubcruentum, aliquando ſanguinem:
&, ſi magis repleta fuerit uena; ipſam ſanguinis co-
piã aceruatim a ſeipſa reuomit,ſpuiturque pus craſ-
ſum ab acceſſoria, & intus putreſcente pituita . Hic
ſi anticipetur incipiente morbo,priuſquam uena ſan
guinem fundat, ac fortiter laxetur,& priuſquam at-
tenuetur, & in lecto decumbat, & caput corrumpi

incipiat,& reliquum corpus colliquari;ſuperſtes ab hoc morbo euadit. Si uerò neglectus fuerit, & hæc occuparint,ut ea perpetiatur, aut omnia, aut plurima;perit.perit autem hic aut ex iiſdem, quæ ſuperius dixi,aut a uomitu,ſanguine multo multoties per uomitum reiecto. Si uerò uena omnino quidem rupta non fuerit, uerùm acutus tractus in ipſa fiat, fit autem maxime uelut uarix, qui etiam ſtatim ubi factus fuerit,dolorem quendam tenuē inducit, ac tuſſim aridam. Si uerò diu durauerit, & neglectus fuerit; primum quidem ſanguinem modicum,ac ſubnigrum dimittit,ac reiicit: deinde uerò adhuc copioſiorē,& ſinceriſsimum,deinde pus, patiturque quæcunque in ſuperioribus dicta ſunt.Conducit autē talibus,ſi ab initio curandos ſuſcipias;ut & uenę de manibus ſanguinem emittant,& diæta,è qua quàmſicciſsimus,& exanguiſsimus fiat.Eodem porrò modo etiam uenæ in latere afficiuntur,quæ intus in ſuperficie ſitæ ſunt. Quum igitur affectæ fuerint,uaricoſęq; factæ, & intus eleuatæ,& neglectæ fuerint; hæc perpetiuntur.Erumpunt, & ſpuunt a ſe ſanguinem, & aliquando etiam uomunt,&ſuppurati fiunt,& ut plurimum pereunt.Si uerò curentur incipiente morbo; rurſus in loco uenæ conſidunt ad latus , humilesque fiunt.Et pulmo quidem ab his ſuppuratus redditur, & ab ipſo etiā talia perpetiuntur,& ſic moriuntur.

11 Cæterum ſuperiore uentre ſuppurati multipliciter fiunt: nam, quum pituita de capite copioſa, & aceruatim in ſuperiorem uētrem fluxerit; putreſcit, & in pus uertitur. Putreſcit autem maxime in diebus uiginti una. Hoc igitur pus concutitur, & intus fluctuat ad latera allabens. Hic ſi uratur, aut ſecetur priuſquam diuturnum fiat pus; ſanus plerunque euadit. Fiunt autem & ſuperiore uentre ſuppurati ex pleuritide,quum fortis fuerit, & in iudicatoriis diebus neque putruit,neque ſputo reiecta eſt; ſed latus exulceratum fuerit a pituita affixa, & bile:&,quum ulcus factum fuerit;reddit de ſe pus, & ex uicinis locis præ caliditate in ſeipſum pituitam adducit,& hęc ubi computruit; pus ſpuitur. Aliquando uerò etiam ex uenis ſanguis ſe in ulcus ingerit, & putrefactus pus fit. Hic ſi e ueſtigio aſſumatur; ſanus plerunque fit: ſi uerò negligatur; perit. Fiunt præterea ſuppurati etiā; ſi pituita de capite delapſa,ad latus adglutinata fuerit,& putruerit:tunc enim latus ut plurimū inflammatur,& patitur eadē,quæ ex pleuritide ſuppuratus.Fiunt & quum præ labore,aut exercitus,aut alio quopiā modo,uena ante, aut retro fuerit rupta, & ſic rupta, ut non ſtatim ſpuatur ſanguis;ſed in carne acutus tractus,ſiue uarix fiat: & caro tracta,ac cōuulſa humiditatem modicam traxerit,& ſubliuida facta fuerit:& ſtatim quidem ſic affectus non percipit præ robore, ac bona habitudine, aut ſi etiam ſentit; nihil moleſti eſſe putat.Hic ubi deprehenderit, quū iam præ febribus, aut potu, aut uenere, aut aliqua alia re correptus fuerit attenuatus; caro ſauciata ſubreſiccatur,& ſubcaleſcit,& humiditatem in ſeipſam a uicinis tum uenis,tum carnibus trahit. Vbi autem attraxerit;intumeſcit,& inflammatur, & dolorē exhibet tenuem,& tuſsim raram,& ſiccam primùm. Deinde adhuc magis trahit in ſeipſam, & dolorē inducit uehementiorem, & tuſsim frequentiorem.Et primum quidem ſubpurulentum ſpuit: aliquando uerò liuidum,& ſubcruentum. Et quantò magis tempus progreditur,amplius in ſeipſam trahit,ac putrefacit: & de ipſa carne quantum ab initio liuidum erat,hoc pus fit,& dolorem acutum exhibet, & febrē, & tuſſim multam,ac frequentem,& per ſputum ſincerum pus expuit. Si uerò pus in uentre moram traxerit; totum corpus ab ipſo caleſcit,maxime uerò uiciniſſimæ partes. Caleſcente autem corpore, humiditas maxime eliquatur.Et quæ quidem a ſupernis partibus eliquatur,in ſupernum uentriculum maxime cōfluit,& pus fit, ad hoc quod iam in ipſo eſt. Pars uerò eius etiam in infernum uentriculum fluit, & quādoque aluus ab ipſa turbatur, & hominem perimit: nam cibi ingeſti ſecedunt inconcocti, & alimentum ab ipſis corpori non accedit.Et ſputi ſurſum purgatio non æqualis contingit,aluo nimirum calefacta,& omnia deorſum trahente in ſeipſam. Et a ſputo quidem ſuffocatur,& ſtertit,dum non purgatur: a uentre uerò fluente debilitatur,& plerunque perimitur. In huiuſmodi autem morbis hunc fluxum maxime exhibet caput, utpote quod cauum eſt, & ſuperne ſitum:quum enim ab aluo fuerit calefactum: tenuiſſimam pituitam de corpore in ſeipſum trahit.Vbi uerò hæc in ipſo fuerit collecta,reddit rurſum aceruatam,& craſſam,uelut dictum eſt:& pars quidem ipſius in ſupernum uentriculum defluit: pars uerò in infernum. Quum igitur caput fluere inceperit,& reliquum corpus colliquari; non ampliùs ęqualiter,ne uſti quidem,ſuperſtites euadunt: ſuperant enim ſupra pus influentia mala, ea quæ defluunt: & carnes liqueſcunt magis a malis, quàm nutriuntur ab ingeſtis.Qui uerò huiuſmodi morbos habent,partim ab his breui pereunt,partim diutius tempus extrahunt: differt enim corpus a corpore, & ætas ab ætate, & affectio ab affectione, & tempus a tempore, in quo ægrotarint:& aliqui maiorem tolerātiam in morbis habent,alii omnino ad tolerandum impotētes ſunt. Proinde certitudo exacta temporis, in quo pereunt non eſt,an longum,aut breue futurum ſit: neque.n. hoc tempus certum eſt, quod quidam definiunt: & plerunque neque hoc ipſum ſuppurat: differt enim & annus ab anno,& tempus a tempore. At ſi quis de ipſis recte cognoſcere, ac dicere uelit; is cognoſcet omni tempore,& perire, & ſuperſtites euadere, & pati quæcunque tandem patiantur.

12 Cæterum inferno uentriculo ſuppurati fiunt, maxime quidem quum pituita, aut bilis aceruata inter carnem, & cutem collecta fuerit. Fiunt autem & a conuulſionibus; quum uenula conuulſa rupta fuerit, ſanguis effuſus putreſcit,& ſuppuratur. Si uerò caro conuulſa fuerit,aut contuſa; ſanguinē ex uenis ſibiipſi propinquis trahit, atque hic putreſcit, ac ſuppuratur.His ſi quidem foras de ſe ſignificationē præbuerit,& eruperit pus; ſani fiunt: ſi uerò ſua ſpōte intro proruperit; pereunt. At uerò diffuſum pus in uentriculo inferno, ueluti in ſuperno dictum eſt, generari haudquaquam poterit, ſed uelut a me dictum eſt,in tunicis,& in tuberculis innaſcitur. Et ſi quidem intro notas habuerit; cognitu difficile eſt: neque enim ex concuſsione cognoſcere licet. Cognoſcitur autem maxime ex dolore, ubi fuerit, & ſi terram figulinam,aut aliud quid huiuſcemodi impoſuerit; breui id reſiccat.

13 Eryſipelas aūt in pulmone fit;ubi pulmo fuerit nimirū reſiccatus.id qđ contingit ab ardore,& a febri-

bus,

bus,& a labore,ac intemperie. Et quum ſuperreſiccatus fuerit; plurimum ſanguinis in ſeipſum trahit, maxime quidem,& plurimum ex magnis uenis: hæ enim ipſi uiciniſsimæ ſunt,ac ipſi incumbunt. Trahit etiam ex aliis uicinis. Et tenuiſsimum, ac debiliſsimum trahit. Poſtquam autem traxit; febris ex ipſo fit acuta,& tuſsis ſicca, & repletio in pectoribus, & dolor acutus in anterioribus,ac poſterioribus partibus,maxime circa ſpinam: nimirũ magnis uenis per calefactis. & uomunt aliquando ſubcruentum, aliquando liuidum. Vomunt item pituitam, & bilem: & frequenter animo linquuntur, propter ſanguinis tranſmutationem derepente contingentem: atque hoc maximum ſignum eſt Eryſipelatis in pulmonẽ generati,& ſi aſsidua febris inuaſio contigerit. Huic ſiquidem duobus,aut tribus,aut quatuor ad ſummũ diebus, id quod intus eſt diffuſum fuerit, ac tranſierit foras; plerunque ſanus euadit. Si uerò uõ diffundatur,ac foras trãſeat; intus putreſcit, & ſuppuratus fit,ac perit. Perit autem breui, utpote pulmone toto ſuppurato,ac putrido. Si uerò foras diffuſum, intro uertatur,& pulmonem corripiat; huic nulla uitę ſpes reliqua eſt: quum enim antea reſiccatus pulmo traxerit in ſeipſum;non amplius dimittit, ſed ſtatim ab ardore,& ſiccitate, uihil amplius ſuſcipid, neque quicquam ſurſum diſtribuit,ſed corrumpit.

14 Tuberculum in pulmone fit hoc modo,quum pituita,aut bilis coacta putreſcit. Et quandiu quidem adhuc crudus fuerit;dolorem exilem,ac tuſsim ſiccam inducit. Poſtquã aũt maturum factum fuerit;dolor & ante,& retro acutus fit,& calores corripiunt, ac tuſsis uehemens. Et ſi quidem quàmcitiſsime maturuerit,& eruperit,& pus ſurſum uertatur, ac totũ expuatur,& uentriculus,in quo ſuerat pus, coutrahatur,ac reſiccetur; penitus ſanus euadet. Si uerò ruptum quidẽ fuerit quàmcelerrime,& maturatum,ac repurgatum,uerùm penitus reſiccari uõ poterit, ſed ipſum tuberculum a ſeipſo pus produxerit,& a capite ſanè tunc,itemque reliquo corpore pituita ad tuberculum deſlueus putreſcit, & pus fit, ac expuitur, per quod homo perimitur. Perimitur autem a uentre fluente,ab his quæ antea relata ſunt: & loquente ipſo,ac iutelligente omnes res, æque ut in priori tẽpore,reſiccatur, ac perfrigeratur: conniuentque uenæ in corpore omnes,utpote ſanguine ex ipſis a febre exuſto: quandoque uerò etiam præ temporis lõgitudine,ac morbi magnitudine,tum malorũ iã pręſentium,tum eorum,quæ inſuper accedunt. Quòd,ſi multo tempore rumpi non poſsit,neque ſua ſpoute neque a medicamentis; conſumitur debilitatus a doloribus uehementibus,& iuedia, & tuſsi,& febribus, & ut plurimum perimitur. Si uerò iam attenuato,& in lectum reclinato,pus eruperit; ueque ſic ualde reualeſcunt, ſed tali modo perimuntur. At ſi eruperit quidem quàmcelerrime,& matutuerit, maturatum autem multa ſui parte ad ſeptum tranſuerſum effundatur: ſtatim quidem melius habere ſibi uidetur: Verùm progreſſu temporis ſi quidem totum per ſputũ reiecerit,& uentriculus,in quo pus inerat, conſidat, ac reſiccetur; ſanus euadit. Si uerò & tempus lõgius protrahatur, & ipſe debilior fiat, & per ſputum reiicere nequeat, ſed uſtus fuerit, aut ſectus,& pus exeat; ſtatim quidem & ſic melius habere ſibi uidetur, uerùm tempore procedente perimitur ab iiſdem quæ prius relata ſunt.

15 Porrò in latere fiunt tubercula & a pituita, & bile eadem ratione, qua in pulmone. Fiunt etiam a laboribus, quum uena aliqua tracta rupta fuerit; non tamen penitus rupta, ſed ita ut acutus tractus in ipſa factus ſit. Si quidem igitur rupta fuerit,ſtatim ſanguis è uena effuſius putreſcit & ſuppuratur. Si uerò acutus tractus in uena fiat; principio quidem dolorem exhibet, ac pulſat: progreſſu uerò temporis diſtribuit uena ſanguinem in carnem,atque hic in carne putreſcens, pus fit. Eodem modo & caro, ſi quidẽ magis doluerit,& ſanguinis plus in ſeipſam trahit ex uiciniſsimis uenis; & ſtatim ſuppuratur: ſi uerò minus doluerit; tardius & trahit,& ſuppuratur.

16 Quibuſdam autem quum debiles facti fuerint tractus,ſiue uulſuræ in carnibus,aut uenis, non ſuppuratur; ſed fiunt dolores diuturni, & uocantur Ruptiones. Et quæ quidem in carne fiunt, hoc modo,fiũt. Quum caro afflicta fuerit, aut conuulſa, aut percuſſa,aut aliud quid perpeſſa; liuida uelut antea dixi, fit, non ſincero ſanguine, ſed tenui, & aquoſo, eoque modico. Quum autem plus ſolito fuerit reſiccata,percaleſcit, & dolorem exhibet, & a uenis, ac carnibus uicinis humiditatem in ſeipſam trahit. &, ubi nimium fuerit humectata, atque ea ipſa humiditas ubi a carne fuerit ſupercalefacta; per totum corpus diſpergitur, qualis eſt attracta; magis tamen in uenas diſpergitur, quàm in carnes: ueuæ enim magis trahunt,quàm carnes. Trahunt tamen etiam carnes. Quando uerò ad multam in corpore humiditatem, modica de carue attracta fuerit; obſcura iam fit,& doloris exors,& pro morbida cum tempore ſana euadit. Si uerò caro magis fuerit percalefacta, & ampliorem humiditatem traxerit; dolorem exhibet: & ad quancunque corporis partem ab ipſa proceſſerit,ac firmata fuerit, dolorem inducit acutum. & aliqui putant ipſis ruptionem tranſmutatam eſſe, uerùm hoc fieri uon poteſt. Propinquiſsima uerò ulceri ſunt quæcunque talia, & alia. At humiditas de carne exilit per uenas. quum autem percalefacta, & craſſa,& copioſa facta fuerit; dolorem exhibet, donec ſimilis fiat reliquæ humiditati in tenuitate,ac frigiditate.

17 Quæcunque uerò in uenis fiunt, ſic habent. Ipſa quidem uena inquantum tracta eſt, in loco manet. Quum autem tracta fuerit (tralutur autem,ac conuellitur a labore,& uiolentia) fit ueluti uarix. Percaleſcit autem,& trahit in ſeipſam, liquidam quandã humiditatem,quæ eſt a bile, ac pituita. Et, ubi mixta fuerint ſanguis,& humiditas de carne; craſſeſcit ſanguis,& multipliciter ipſe ſeipſo, ea parte, qua uena conuulſa eſt,& morboſior fit, & amplius ſtabilior. Et quũ copioſior factus fuerit; plenitudo ipſa trãſmigrat, quocũque tandẽ contigerit,& dolorem inducit acutum,ut aliquibus uideatur ruptio locum permutaſſe. Et ſi contigerit,ut ad humerum transferatur,& grauitatem in manu inducit,& torporem, ac ſegniciem. Et ſi quidem ad uenam proruperit, aut ad humerum,& dorſum tendat; dolor plerunque ſtatim quieſcit. Fiunt porrò conuulſiones & a laboribus, & lapſibus,& a plaga,& ſi quis ouus maius leuet, & a curſibus, & lucta,& eiuſmodi omnibus.

18 Quicunque uerò a uulneribus ſuppurati fiunt, aut ex haſta, aut pugione, aut iaculo, intro ſauciati

fuerint, quandiu quidem habuerit ulcus reſpirationem foras per antiquum uulnus, & hac parte frigidum in ſeipſum adducit, & calidum a ſeipſo hac parte emittit; & ſanè facile tum pus, tũ ſi quid eſt aliud expurgatur. Et ſi quidem & interna, & externa pars ſimul fuerint ſanatæ; ſanus penitus homo euadit. Si uerò externa quidem ſanata fuerit, interna uerò nõ; ſuppuratus fit. Et ſi etiam ſanatæ ſimul ſint interna, ac externa pars, cicatrix autem intus debilis fiat, & aſpera, ac liuida; reulceratur quandoque, atque ſic ſuppuratus fit. Rurſus exulceratur etiam; ſi quid amplius laborarit, & ſi attenuatus fuerit, & ſi pituita, aut bilis ad cicatricem affixa fuerit, & ſi alio morbo correptus attenuatus fuerit. Vbi uerò ulcus factũ fuerit, ſiue hoc modo, ſiue ubi externa pars priuſquã interna coaluit; dolorem acutum inducit, & tuſſim & febrẽ: & frigiditatem ipſum ſibiipſi ulcus inducit; eo quòd amplius calidũ exiſtat: & ipſum a ſeipſo caliditatem efflat, & pus expurgatur, & per longius tempus curatur, & tardius ſaneſcit. Quandoque uerò neque ſaneſcit: nam caro, & ulcus ab ardore, qui eſt in corpore coquitur, & nimium humectatur, ut non poſsit neque ſiccari, neque carnem producere, neque ſanari. Sed cum temporis progreſſu moritur patiens talia, quæ etiam prius dicta ſunt.

19 At, ſi contingat, ut craſſarum uenarum aliqua ſaucietur, & ſanguis intro fluat, ac putreſcat; ſuppuratus fit. Et ſi quidem hoc pus totum per ſputum reiectum fuerit, & uena ſauciata coaluerit, & ulcus intus, ac foris ſanatum fuerit; penitus ſanus euadit. Si uerò neque ulcus intus coaleſcere poterit, neque uena conſtringatur; ſed aliàs, atque aliàs ſanguinem remittat, & ſi ſtatim uomatur, & ſpuatur, aut etiam putreſcat, & pus expuatur; plerunque perimitur, aut ſtatim ſanguinem uomens, aut poſteriori tempore, dũ perit ab iiſdem, quæ antea dicta ſunt. Sæpe uerò hi, quibus uenarum aliqua intus ſauciatur a uulneribus, aut quibuſdam laboribus, aut exercitiis, aut alia quadam cauſſa, quum coaluerit, & ſana eſſe uidetur uena, alio tempore iterum rumpitur; idq́ue ab iiſdẽ contingit cauſsis, a quibus etiam prius patiebatur. Vbi uerò iterum rupta eſt, ſanguinem fundit, & ſtatim pereunt ſanguinem multum, ac ſępe uomentes (aut aliàs, atque aliàs ſanguinem recentem uomunt) pus autem ſpuentes per omnem diem multum, ac craſſum; tali aut conſimili modo pereunt, uelut etiã in aliis morbis dictum eſt.

20 At uerò in his, ac ſimilibus morbis multũ refert, quantum ad facilem, ac difficilem curationem, uir ſit, an mulier, qui morbum habet, iuuenis, an ſenex, mulier iuuencula, an anicula. Et præterea tempus a tempore differt, in quo ęgrotant. Intereſt item, an ex alio morbo ægrotent, aut non ex alio. Differt ẽt affectus ab affectu, maior a minore, & corpus a corpore, & curatio a curatione. His autem ſic inter ſe differẽtibus, neceſſe eſt etiam tempus diuturnitatis differe: & aliis lõgius fieri, aliis breuius: & alios perire, alios non: & morbos aliis durabiles eſſe, & maiores, aliis minores, & breuis tẽporis: aliis permanere uſq; ad ſenectutem, & cõmori, alios perire ab ipſis breui. Et qui quidẽ iuniores patiuntur eas affectiones, quæ a laboribus fieri dictæ ſunt, hi & ampliores, & uehementiores ipſas patiuntur; & magis quàm alii dolent, & ſtatim in ipſis manifeſtæ fiunt, ut ſanguinem aut ſpuant, aut uomant. Sed & quædam contingentia ipſis fallunt ipſos, præ bona corporis habitudine. Seniores autem raro quidem patiuntur, & ſi patiantur; debiles ipſas perpetiuntur, utpote ipſi debiliores exiſtentes, & remittunt magis ipſis, & affectionum maiorem curam gerunt. Fiunt igitur ab initio omnino minus ſeniori, quàm iuniori. &, ubi factæ fuerint; ſeniori debiliores fiunt, iuniori uehementiores. Et iuniori quidem, utpote qui habet corporis uigorem, & ſiccitatem, & carnem denſam, ac robuſtam, & ab ipſa oſſa aſsidentem, cute circum ipſam circumtenta, quum aliquid amplius laborarit, ſolito magis, & derepente, conuulſiones uehementes fiunt, & ruptiones multæ, ac omnigenæ uenarum, ac carnium. Et horum aliqua ſtatim manifeſta fiunt, aliqua poſteriori tempore comparent. At ſenioribus uigor fortis non ineſt, & carnes circum oſſa diſtiuunt, & cutis circum carnes: & ipſa caro rara eſt, ac debilis, & neque tale quid pati poſsit ſimiliter ſenior, ueluti iunior. Et ſi quid patiatur; leuiter patitur, & ſtatim manifeſtum redditur. Atque intantum quidem in affectionum principio, iuniores ſenioribus difficilius liberantur.

21 Quum uerò morbus conſpicuus factus fuerit, & aut pus, aut ſanguinem, aut utrũque expuerint, qui quidem iuniores ſunt, quum corpus ipſorum ſit robuſtum, ac denſum, non æqualiter depurgari poſſunt ab ulceribus, quorum pus in ſupemo uentriculo exiſtit: nam & pulmo non ualde trahit ad arterias, ut qui denſior ſit: & arteriæ quum tenues, & arctæ ſint, pus non ſuſcipiunt, niſi modicum, & rarò. Quare neceſſe eſt pus in thorace, & in ulceribus coaceruari & craſſum fieri. At ſeniori &, pulmo rarior, ac cauior eſt, & arteriæ ampliores, ut pus non diutius in uentriculo, & ulceribus moretur, & quicquid eius inſuper generatum fuerit; hoc totum neceſſariò ſurſum attrahitur a pulmone ad arterias, & ſtatim expuitur. In iuniore igitur, utpote quum ſint affectiones uehementiores, & purgatio pro ſputi ratione non fiat, & febres acutiores, & frequentiores fiunt, & dolores acuti incidunt, tum in ipſo affectionis loco, tum in reliquo corpore: nimirum quum uenæ ſint robuſtæ, ac ſanguine plenæ. Vbi uerò hæ percaleſcunt; dolores ab ipſis tranſiliunt aliàs ad aliam corporis partem. Ac hi quidem plerunque breui perimuntur. Senioribus uerò quum affectiones ſunt debiliores, & ſputum ab ipſis purgetur; & febres mitiores, ac paucæ fiunt, & dolores adſunt quidem, uerùm exiles. Et ab huiuſmodi affectionibus, ne ſenes quidem penitus liberantur; ſed longo tempore afflicti pereunt. Et aliquando pus ſpuunt, quandoque ſanguinem, quandoque neutrum, tandemq́ue cum his moriuntur. Moriuntur autem hoc modo. quum ipſos morbus aliquis huic, quem antea habent, conſimilis apprehendit, ita ut & hunc habeant, & is, quem prius habent, uehementior fiat; & ut plurimum pereunt. At uerò morbi, qui nos morbos efficiunt, maxime ſunt pleuritis, & peripneumonia.

22 Febris porrò ab his fit. Quũ bilis aut pituita calefacta fuerit, totũ reliquũ corpus ab his caleſcit, & uocatur hoc febris. Caleſcit aũt bilis, & pituita, intrinſecus quidẽ a cibis, & potibus, a qbus ẽt nutrit, ac augetur

extrin-

extrinſecus autem a laboribus, ac uulneribus, & a calido nimiũ calefaciente, & à frigido nimium frigefaciente. Caleſcit item a uiſu, & auditu: uerùm minimum ab his. Rigor autem in morbis fit quidem & ab externis, uentis, aqua, ſerenitate, ſub dio degentibus, & aliis huiuſmodi. Fit autem & ab ingeſtis cibis, ac potibus. Maxime uerò, & uehementior fit; quum bilis, & pituita ſanguini fuerint permixta, aut altera ea his, aut utraque: magis tamen ſi pituita ſola permixta fuerit: eſt enim pituita frigidiſsima ex natura. Calidiſsimus autem ſanguis. Frigidior eſt & aliquanto bilis ſanguine. Quum igitur hi humores ambo, aut alter ſolum, permixti fuerint ad ſanguinẽ; ipſum congelant, non tamen omnino: neque enim uiuere poſſet homo, ſi ſanguis denſior, & frigidior ſeipſo multis modis fieret. Frigeſcente igitur ſanguine, neceſſe eſt & reliquum totum corpus perfrigerari: & ubi huiuſmodi quid factum fuerit, rigor appellatur. Et ſi quidẽ uehemẽs fiat rigor; uehemẽtior eſt & tremor: nam, dum contrahuntur uenæ, ſanguine & coacto, & congelato corpus & contrahunt, & tremere faciunt. Si uerò minus aliquãto ſanguinis coactio fiat; hoc rigor appellatur. Horror autẽ dicitur debiliſsimus rigor. Quòd autem poſt rigorem neceſſariò corripiat febris, aut maior, aut minor, ſic habet. Quum ſanguis percaluerit, & uim depulerit, ac rurſus ad ſuam naturam redierit; concaleſcit ſimul & pituita, & bilis ſanguini permixta: & ſanguis ipſe ſeipſo multipliciter calidior euadit. His igitur percalefactis, neceſſe eſt febrem ſuccedere poſt rigorem, præ ſanguinis caliditate. Sudor uerò fit hac de cauſſa. Quicunque morbi in iudicatoriis diebus indicantur, & febrilis ignis dimittit, in his de pituita, & bile quod tenuiſsimum eſt, eliquatur, & ſecernitur, & ſecedit partim extra corpus, partim intus, & iſthic in corpore relinquitur, partim prę caliditate attenuatur, & uapor fit, & cum ſpiritu permixtum foras procedit. Atque hæc quidem huiuſmodi ſunt, & ab his ſudor generatur. Quare uerò quandoque calidus, quandoque frigidus eſt, ita contingit. Calidus quidem de percalefacto malo, & exuſto, & attenuato, & debili, & non ualde multo ſecernitur, & neceſſe eſt ipſum calidiorem ex corpore excerni. Frigidus autem de ampliore malo ſecernitur, & de eo, quod reliquum eſt, & adhuc ualidum, & nondum putrefactum, neque attenuatum, neque exuſtum, & frigidior, ac craſsior, & graueolentior prodit. Manifeſtum autem hoc ea hac re fit. Qui frigidum ſudorem exudant, e longis morbis plerunque ægrotant, inualeſcente malo eo, quod in corpore relinquitur. Qui uerò calidum ſudorem excludunt, citius a morbis liberantur.

23 Pleuritis & Peripneumonia fiũt hoc modo. Pleuritis quidem, quum potiones aceruatæ, & fortes ualde corripiunt: percaleſcit enim totum corpus, ac humectatur a uino. Maxime autem & bilis, & pituita percaleſcit, ac humectatur. Et ſanè his commotis, ac humectatis, continget, ut rigor inuadat ebrium, ſiue ſobrium. Et, quum latus natura carne nudum ſit præ omnibus corporis partibus, & non ſit quicquam in ipſo quod renitatur, præter uentriculi cauitatẽ: maxime rigorẽ percipit. Et, quũ riguerit, ac perfrigeratũ fuerit; tũ caro, quę eſt in latere, tũ uenę, cõtrahũtur, ac cõuellũtur. Et quantũ ipſa carne ineſt bilis, ac pituitæ, aut in uenis, quæ in ipſa carne ſunt, id magna ex parte, aut totum ſecernitur introque cõpellitur ad caliditatem, carne extrinſecus condenſata: atque id ad latus affigitur, & dolorem uehementem exhibet, & percaleſcit, & per caliditatem trahit ad ſeipſum a uicinis uenis, ac carnibus, pituitam, ac bilem. Atque hoc ſanè modo fit. Vbi uerò ad latus affixa putuerint, & per ſputum reiecta fuerint; ſani fiunt. Si uerò & antiquum multum affixum fuerit ad latus, & aliud inſuper acceſſerit; ſtatim pereunt, præ ſaliuæ copia expuere nequeuntes: aut ſuppurati fiũt, & partim pereunt, partim euadunt. Indicium autem hæc de ſe præbent in ſeptem diebus, aut nouem, aut undecim, aut quatuordecim: dolorem quoque inducunt ad humerum, & ad clauiculam, & ad alas, hac de cauſſa. Vena, quæ ſplenitis appellatur, tẽdit a ſplene ad latus, a latere uerò ad humerum, & ſiniſtram manum: hepatitis autem ad dexteras partes eodem modo. &, quum huius in latere pars a rigore cõtracta fuerit, & ſanguis in ipſa horruerit; ad alas, & clauiculam, ac humerum concedit, & conuellit, ac dolorem inducit: Eodem modo & loci circa dorſum, ab affixo ad latus humore pituitæ, ac bilis percaleſcũt: & quandoque dolorem locis infra latus exhibent. Sæpe uerò ſi ad infernas partes conuertatur; dolorem per uenas ad ueſicam diſtribuit, multumque, ac bilioſum æger mingit. Arbitrantur autem huius morbi cauſſam, ac principium rigorem eſſe.

24 Peripneumonia fit, quum commota, ac calefacta pituita, ac bile, pulmo prę caliditate traxerit in ſeipſum de uicinis locis ad ea, quæ iam ſunt in ipſo. Et percalfacit quidem totum corpus, ac dolorem exhibet, maxime autem dorſo, & coſtis, & humeris, ac ſpinæ: nimirum ab his in ſeipſum attrahens plurimam humiditatem, & ſuperreſiccantur hæ partes, & nimium caleſcunt. Poſtquam autem attraxit in ſeipſum, & tum bilis, tum pituita; ſedem in pulmone occupauit, putreſcit, ac ſuppuratur. Et ſi quidem in diebus iudicatoriis putrefacta per ſputũ reiecta fuerint; æger ſuperſtes euadit. Si uerò & ea, quæ ab initio aduenerũt, ſuſceperit, & alia inſuper acceſſerint, & neque ſpuens, neque putrefaciens ſuperarit; præ copia eorum, quæ inſuper accedunt, ut plurimum moriuntur. Si uerò ad dies perueniant duos, & uiginti, & febris remittat, & in his per ſputum purgati non fuerint; ſuppurati fiunt. Fiunt autem maxime ex his, quibus & pleuritis & peripneumonia uehementiſsima exiſtit.

25 Fit autem & peripneumonia, & pleuritis ſine ſputo, ambę ex eadem cauſſa, & præ ſiccitate. Siccant autem & calida, ubi nimium frigefaciunt. Congelatur autem latus, & quæ ſunt in ipſo uenæ, & conuellitur: & quantum in ipſo ineſt pituitæ, aut bilis, id a caliditate reſiccatur, & dolorem inducit, & a dolore febrem. Huic uenam ſecare conducit in manu ſplenitidem appellatam, aut hepatitidẽ, iuxta utram ſanè fuerit morbus. Atque ſic dolor mollior fit, & lateris, & aliarum partium: nam uena & quantum in ipſa ineſt bilis, ac pituitæ, & ipſius ſanguinis ægrotantis unà cum his magnam partem foras dimittit. Pars uerò ea carne per medicamenta, & potiones diffunditur, & a calefactoriis forinſecus adhibitis, ita ut morbus per totum corpus diſpergatur. Vocatur autem hæc pleuritis ſine ſputo.

26 Peripneumonia uerò quum pulmo et ipſe ſu, ereſiccatus fuerit, & quantum in ipſo ineſt bilis, aut pituitæ, neque putrefacit æqualiter, neque per ſputum reddit: & quantum in ipſo eſt humiditatis, aut a potu, aut a ſorbitione, aut a uicinis locis: hoc totum exurit præ nimia ſiccitate, ac caliditate. Huic potiones bibere conducit, a quibus pulmo humectatur, ac ſputum reiicit: ſi enim ſputum non reiecerit; & durior fit, & coareſcit, & hominem perimit.

27 Febris ardens corripit magis bilioſos, corripit item pituitoſos. Corripit autem hoc modo. Quum bilis commota fuerit per corpus, & contigerit, ut uenæ, & ſanguis attrahant bilem, eamque plurimam ex carnibus, ac uentriculo, ad eum, qui prius ineſt, utpote quum etiam natura calidiſsimus ſanguis in corpore exiſtat. Quum itaque percaluerit ex carnibus, & uentriculo, ſupra eum, qui iam ineſt, adhuc magis a bile, percalfacit etiam reliquum corpus. Et quædam ſanè partes præ multa humiditate, penitus reſiccari non poſſunt. Si uerò reſiccatæ fuerint; homo moritur. Extremæ uerò corporis partes, utpote natura ſiccæ, reſiccantur, & plurima humiditas ex ipſis exuritur: & ſi ipſas contingere uelis, frigidas comperies, ac ſiccas. Quapropter hi, qui a febre ardente corripiuntur, internis quidem partibus a febri exuruntur, externis autem frigidi ſunt. Et lingua, ac fauces ab interno ſpiritu ac caliditate exaſperantur, & areſcunt. Quantum autem in uentriculo & in ueſica ineſt bilis, quod quidem in uentriculo eſt, aliquando deorſum exturbatur, plerunque uerò in primis diebus uomitur, aut in quatuor, aut quinque. Vomitur autem hac de cauſſa. Quum ſupernus uentriculus ſupercalefactus fuerit, attrahit in ſeipſum, & fit uomitus. Et ob hoc ipſum etiam ex febre ardente, & ex pleuritide, ad peripneumoniam maxime morbi tranſmutantur: ubi enim ſupernus uentriculus ſupercalefactus fuerit; trahit in ſeipſum, & ſuſcipit pulmo, & fit peripneumonia: & plerunque pereunt, nimirum debiles iam exiſtentes, & morbo alio nouo inſuper generato, dies tranſigere nequeuntes, donec ſputum in pulmone concoquatur. Verùm ut plurimum pereunt præ debilitate: aliqui tamen euadunt. At quibus in ueſicam confluit quid bilis, his craſſa urina mingitur, craſſa autem a pituita. Bilioſa uerò alui egeſtio prodit; eo quod cõbuſta ſint ea, quæ ſunt in uentre.

28 Phrenitis hoc modo ſe habet. Sanguis, qui eſt in homine, maximam partem ad prudentiam confert, quidam dicunt totum. Quum igitur bilis commota ad uenas, & ad ſanguinem ingreſſa fuerit; ſanguinem ex conſueta compage, ac motione dimouet, & feroſum facit, ac calfacit. Calefactus autem, etiam reliquum corpus totum percalefacit, & deſipit homo, & non ſibi conſtat, præ febris copia, & ſanguinis ad ſeroſitatem tranſmutatione, & motione non ſolita contingente. Aſsimiles autem ſunt maxime hi, qui phrenitide tenentur, his, qui ab atra bile delirant: nã & hi ubi ſanguis ex bile, & pituita corruptus fuerit; morbum habent, & dementes fiunt: aliqui uerò etiam inſaniunt: & qui phrenitide correpti ſunt, eodem modo. Tantò autem minor inſania, ipſumque delirium fit, quantò paucior, ac debilior eſt bilis, quàm pituita.

29 Porrò ſubcructum, & liuidum eſt ſputum in pleuritide, ac peripneumonia, idque ob hanc cauſſam. Principio quidem plerunque neutrum ſpuunt, neque liuidum, neque ſubcruentum: unde noſſe conuenit morbum uehementem eſſe. Quum autem ſputum ſubcraſſum ſpuere cœperint; tunc maxime purgantur. Spuitur autem id a diſtentione uenarum, in pleuritide quidem earum, quæ ſunt in latere: in peripneumonia uerò earum, quæ ſunt in pulmone: & caliditatem ad ſeipſam affectio trahit. Si uerò ęgro abſceſſus fuerit ruptus, ac purulentus fuerit; prima mox die ſanguinem, & pus ſubcruentum, ac liuidum cum ſaliua ſpuit. Liuidum autem fit à ſanguine; ſi modicus ad multam ſaliuam ammixtus fuerit, & nõ ſtatim ſpuatur, ſed ſemiputrefactum, & effœminatum in corpore manet.

30 Moriuntur autem ex pleuritide, ubi & multum pituitæ, ac bilis ab initio lateri fuerit affixum, & multum inſuper ex reliquo corpore affluxerit, & neque ſpuens, neque putrefaciens ſuperarit, præ materiæ affluentis copia. Implentur autem arteriæ ab his, quę inſunt pituita, ac pure. Deinde ſtertit, & frequenter, & illinc ſtatim reſpirat, tandem uerò omnia obturantur, & moritur. Eodem modo ex peripneumonia pereunt. Quicunque uerò ex febre ardente moriuntur, omnes præ ſiccitate moriuntur. Et reſiccantur primum quidem extremæ ipſorum partes, manus ac pedes: deinde partes ſicciores. Vbi autem humiditas ex corpore penitus fuerit exuſta, ac reſiccata; ſanguis quidem congelatur penitus, ac perfrigeratur: reliquum uerò corpus exſiccatur, ac ſic homo moritur. At ex phrenitide ita perit. Deſipiunt in hoc morbo ſemper, nimirum ſanguine corrupto, & ex conſueta motione emoto. & quum deſipiant, nihil eorum, quæ ipſis exhibentur, accipiunt, quod ſaltem memoratu dignum ſit. Quum uerò progreſſum fuerit tempus, marceſcunt, ac imminuti conſumuntur, tum ex febre, tum quòd nihil alantur. Et primum quidem extremæ partes conſumuntur, ac perfrigerantur: deinde ipſis proximæ. Sed & frigiditatis, & febris, & dolorum principium hoc habet. Quum ſanguis, qui eſt in uenis, perfrigeratus fuerit a pituita; tranſmutatur, & conuellitur aceruatim alias alia parte, & tremit: tandem uerò omnia perfrigerantur, & moritur.

HIPPOCRATIS COI
De Morbis Liber II.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De Capitis morbis. Quomodo, capite calefacto, vrina multa emittantur. Cur oculi, pituita ad uenas in oculis perueniente, cæcutiant, & eius curatio. Cur quibus pituita ex capite ad carnes conuertitur, bene colorati eſſe uideantur.*

2 *Vlcera qua ratione in capite & reliquo corpore enaſcantur.*

3 *Capitis dolor, & bilis vomitus. Vrinæ difficultas unde. Delirium vnde.*

4 *Venarũ circa caput ſuperuomitus quando contingat. Aurium ſonitus vnde, & cur hi difficulter audiãt. Sanguis quatenus ſanguis vocetur. Capitis dolor. Vertigo. Grauitas.*

5 *De cerebri corrupti ſignis, & vnde eius corruptio cõtingat. Spinæ dolor vnde. Animi deliquium vnde. Sanguinis vomitus in cerebri corruptione.*

6 *Capitis dolor repentinus cum vocis interceptione ac ſui impotentia, & cauſa.*

7 *De Carie oſſis capitis.*

8 *Sideratorum ſigna. Capitis dolor in ſideratis vnde. Oculorum hebetudo. Corporis impotentia. Qui ex his conualeſcant, & qui non.*

9 *De Anginæ ſiue Cynanchæ generatione.*

10 *De Vuæ morbi generatione, & quomodo Gurgulio rubicundus fiat, & poſtea nigreſcat.*

11 *Tonſillæ, partium ſub lingua; gingiuæ, & quæcunque huiuſcemodi hoc loco conſiſtunt, morbi.*

12 *De Morbis à capite fientibus. Capitis torpor, frequẽs mictio, & alia vrinæ ſtillicidij ſymptomata, caput humorem repletum ſignificant. Quibuſdam ſeptimo aut quartodecimo anno reuertitur. Curatio per vtrem coriaceum aqua calidiſſima impletum. Ptiſanæ ſuccus cũ mercurialis ſucco in aqua cocto. Seri potus ad dies ſeptem. Cruſtarum inuſtio in capitis partibus. Venæ circa aures quatenus urendæ.*

13 *De vlceribus in capite, cruribus tumidis, velut ab aquæ potu curatio. Smegma ad caput exulceratũ, ex vini fæce, glandis cortice, & nitro. Capitis vnguentum.*

14 *De capitis dolore cum bilis vomitu & vrinæ difficultate, &c. curatio. Spongiarum aqua calida imbutarum, in capitis dolore, vſus. Medicamentum ad aures reſiccandas.*

15 *De aqua in cerebro ſignis, & curatio. Lenticulæ decoctum cum melle & aceto.*

16 *De rigore, dolore, & febri per caput, maxime ad tempora & ad ſinciput. Cauſſa ſeu generatio huius morbi, & eius curatio.*

17 *De febri ex venarum circa cerebrum ſuperuomitu: & eius curatio.*

18 *De capitis graui dolore, nunc ad collum, nunc ad alias partes tranſeuntis, ex venarum ſuperuomitu: & eius curatio. Frontis in capitis dolore, ſecãdi ratio. Salis in fiſſuram frontis inſperſio. Diæta.*

19 *De Cerebri à bile infeſtati ſignis & curatione. Apij ſuccus per nares inſtillatus. Sambucus folia aluum mouent.*

20 *De Cerebri corrupti ſignis. Aceti albi aquoſi potus.*

21 *De Capitis dolore repentino cum vocis interceptione, & eius curatio.*

22 *De vocis priuatione, ex ebrietate: & qui ex hoc morbo euadant, & qui non. Cepæ decorticata in nares indita.*

23 *De Cerebri corrupti ſignis & eius curatione.*

24 *De Cariei ſeu teredinis ſignis.*

25 *De ſideratis, anteriorem capitis partem dolentibus, nec videre potentibus, &c. Fomentum ex myrrha, & æris flore ad nares. Sincipitis inciſio.*

26 *De ſignis anginam concomitantibus, & eius curatione. Fomentum ex aceto, nitro, origano, & naſturtij ſemine. Gargariſmus. Ad ſaliuam ſuppreſſam. Myrti ramulus.*

27 *Alia angina. Inflammatio ad pectus cõuerſa: ad pulmonem conuerſa. Suppurati ex angina.*

28 *Alia angina, & eius curatio. Cataplaſma. Gargariſmus ex ficuum decocto. Farina calida in vino & oleo cocta. Panes calidi.*

29 *De Vuæ morbi in faucibus ſignis, & curatione. Farinam frigidam lingere.*

30 *De Tonſillarum morbi ſignis. Aeris flos in gurgulione inflammato.*

31 *Tuberculum ſub lingua quod hypogloſſis dicitur. Ordeacea farina in vino & oleo cocta.*

32 *Tuberculũ conſiſtens ad palatũ. Vuæ paſſę albę vſus.*

33 *De Polypi in naſo generatione, & curatione. Linum Aegyptium.*

34 *Alius Polypus, cum naſus carnibus duris impletur. Alius. Alius Polypus. Alius. Curatio. Veratri in polypos vſtos inſperſio.*

35 *De morbi regij nigri ſignis, & curatione. Aſphodeli radices. Vinum Aeginenſe. Splenicus ex morbo regio nigro. Alius morbus regius.*

36 *De Febrium a bile ſignis. In febri biliosa pharmacum nona die. Aqua mulſa in febrienti ante medicamenti potionem. Aquæ frigidę in febri biliosa potus.*

37 *Alia Febris, foris ad contactum debilis, intrinſecus autem ardet, & lingua ipſius aſpera eſt: & per os & per nares calidum ſpirat: & eius curatio.*

38 *Tertiana febris. Pharmacum in febri tertiana ante quartam inuaſionem.*

39 *Febris quartanæ, cum quis alio morbo purgatus non fuerit, curatio.*

40 *De ſignis Pleuritidem comitantibus, eiusq; curatio.*

41.42 *Alia pleuritis. Item alia.*

43 *De peripneumoniæ ſignis. Eiusq; curatio. Leguminum decoctum.*

44 *Suppuratorum ex peripneumonia ſigna, eiusque curatio.*

45 *Alius morbus. Lateris ſiniſtri in ſuppuratis ſectio, minus periculoſa quàm dextri. Suppuratorum ex peripneu-*

ripneumonia ſecandi & puris educendi. Qui ex bis euadant.
46 De tabeſcentis ex pulmonis affectu ſignis. Qui huic morbo ſint obnoxij. Pilorum in tabe profluuium unde. Tabidorum ſputum, ſupra carbones coniectum, male olens. Curatio.
47 Alius morbus appellatus Tabes.
48 Aphtha in pulmonis fiſtula. Caput rariſſime lauandum.
49 De Tabis a dorſali medulla generatione, et quibus frequenter fiat, ſigna. Velut formicas de capite in ſpinam deſerri uideri. Genitura cum urina prodiens. Seminis in ſomnis profuſio. Capitis grauitas. & aurium ſonitus poſt exercitia, & eius curatio.
50 De pulmonis morbi ſignis.
51 De Arteriæ vulneratæ ſignis. Pulmonis ruptio quid.
52 De Pulmonnis articulis conuulſis. Circuli rubicundi in tibijs. Curatio.
53 De Eryſipelate in pulmone. Cauſa, & curatio. Splenici quibus purgandi.
54 De morbi dorſalis ſignis. Vrina cruenta in morbo dorſali.
55 De Tuberculi in pulmone generatione & ſignis, & eius curatio.
56 De Pulmonis repleti ſignis. Curatio.
57 De pulmonis ad latus prolapſi ſignis. Graue quiddã in pectore incumbens. Sanguinis ſtridor. Curatio. Dauci & centaurij ſemina.
58 De tuberculi in latere ſignis, & curatio.
59 De hydrope pulmonis. Aqua in pulmone quomodo cognoſcatur, & curetur.
60 De Pectoris aut dorſi rupti ſignis, & curatio.
61 De febris ardentis ſignis. Ex febre ardẽti in peripneumoniam tranſitus.
62 De febris ſingultientis ſignis.
63 De Lethargi morbi ſignis, & curatione.
64 De morbi ſiccatorij ſignis. Corpus velut aciculis pungi videri. Curatio.
65 De febris interficientis ſignis, & curatione.
66 De morbi liuidi ſignis & curatione.
67 De morbi ructuoſi ſignis. Curatio.
68 De morbo pituitoſo, qui mulieres magis quàm viros inuadit. eius curatio.
69 De pituita alba, & eius curatione. Scroti aqua repleti ſectio.
70 De cura morbi difficilis ſignis, & eius curatione.
71 De morbi nigri ſignis. Vomitus in morbo nigro, variæ ſpecies: & eius curatio.
72 Alius morbus niger, & curatio.
73 De morbo corruptorio.

1 MVltum urinæ emittitur; ubi caput nimium incaluerit: Liqueſcit enim in ipſo pituita, liqueſcens autem ſecedit partim ad nares, partim ad os, partim per uenas, quę ducũt ad pudendum. Quum autem ad pudendum peruenerit; mingit homo, & patitur quemadmodum ab urinæ ſtillicidio. Cęcutiunt autem, quum ad uenas in oculis peruenerit pituita: aquoſior enim fit uiſus, & turbulentior, & ſplendor in oculis non ſimiliter ſplendidus eſt, neque in ipſo comparet, ſi uidere uoluerit, ſimiliter ſicut ante, quum ſplendidus, & purus eſſet. Hic in quadraginta diebus maxime ſanatur. Si uerò longo tempore poſtea morbus reuertatur; cutis capitis craſſeſcit, & reliquum corpus attollitur, & craſſeſcit, ac bonum colorem habet. Hæc pituita ad carnes cõuertitur, & ab hac craſſus eſſe uidetur; nam carnes quum ſint perrigatæ, & eleuatę, ac rariores; ſanguinem ex uenis trahunt, & propterea bene colorati eſſe uidentur.

2 Alius morbus. Caput ulceribus impletur, & corpus intumeſcit, & color morbi regij eſt, & aliàs alia corporis parte ulcera erumpunt: & febris aliàs, atq; aliàs corripit, & ex dorſo aqua fluit. Huic quum in capite pituita ſubbilioſa connutrita fuerit; ulcera fiunt; ubi ſinciput pituita, & bile perrigatum fuerit, & ubi pituita rara, & attenuata fuerit, itemque bilis: hęc enim conſiſtit, putreſcit, & exulceratur. Attenuata uerò pituita ad aures penetrat. At in reliquo corpore ulcera eadem ratione, qua in capite fiunt, ſanguine, & bile putrefactis, quacunque in parte fuerint collecta: hac enim parte caro putreſcit, & exulceratur, & accedentem pituitam, ac bilem inſuper putrefacit, & fit pus.

3 Alius morbus. Dolor circum circa caput uexat, & uomit bilem, & difficulter mingit, & delipit. Hic caput quidem dolet, præ nimia eius calefactione. Deſipit aũt, quum ſanguis in capite a bile, aut pituita fuerit calefactus, & plus ſolito commotus. Vomit autẽ bilem, ut pote commota ipſa in corpore. Et caput præ caliditate trahit in ſeipſum, & craſsiſsimũ quidem uomit, tenuiſsimum uerò in ſeipſum trahit. Mingit autem & in hoc morbo ab ijſdem, uelut etiam in ſuperiore dictum eſt.

4 Alius mobus. Si circa cerebrum uenulæ ſupereuomant, nomẽ quidem rectum morbo non eſt: (neque enim fieri poteſt, ut aliqua uena, ſiue parua, ſiue magna ſupereuomat:) nominant tamen, & dicunt ſuper uomitum. Si uerò etiã quàmmaxime ſupereuomant; morbum ab hoc ipſo fieri non eſt uerisimile: nam à bono malum fieri non poteſt, neque a malo utique bonum fiat. Neque rurſus bonum plus iuſto fieri poteſt. Verùm ſupereuomere uidentur; quum ad uenas bilis, aut pituita ingreſſa fuerit: eleuãtur enim uenæ, & pulſant, & dolor per totum caput diſpergitur. Et aures ſonitum percipiunt, ac nihil audiunt. Et ſonitum quidem percipiunt, utpote uenis pulſantibus, & palpitantibus: tunc enim ſonitus eſt in capite. Grauiter autem audiunt, partim prę interno ſtrepitu, ac ſonitu, partim quum cerebrum, & uenę circa ipſum eleuantur: præ nimia enim caliditate, uacuam circa aurẽ partem cerebrum de ſeipſo implet: & quum æqualis aeris copia non inſit, uelut priore tempore, neque æqualẽ ſonum exhibeat, ea, quæ dicuntur, non æqualiter ſe imprimunt, atque ex hoc grauem auditum habent. Hic, ſi quidem erumpat ipſi ad nares, aut ad os aqua, & pituita; ſanus fit: ſi uerò nõ erumpat; ſeptima die maxime moritur. At ſi capite uenæ ſupereuomãt; id quod ab ijſdem fit, quæ & prius relata ſunt. Signum uerò quòd tali modo ſupereuomant, hoc eſt. Quum quis aut manum, aut caput, aut aliam quandã corporis partem, hoc patientem incidat; ſanguis niger profluit, & turbatus, ac morboſus: quanquam neque ſanguis nominari iuſte mereatur; niſi tunc quum rubicundus, ac ſincerus fluit. Quum itaque ſupereuomant ab ijſdem cauſsis, dolor, & uertigo, & grauitas caput occupant. Dolor quidem, præ nimia ſanguinis

caliditate. Vertigo uerò, quum aceruatus ad faciem proceſſerit ſanguis. Grauitas autem, quòd copioſior ſanguis fit in capite, & turbulentior, ac morboſior, quàm iſtrinſecus.

Cerebri corruptio.

5 Si cerebrum corruptum fuerit; dolor ex capite ſpinam occupat, & ad cor animi deliquium procedit, & ſudor adeſt, & ſomni expers eſt, & ex naribus ſanguis fluit. Sæpe etiam ſanguinem uomit. Corrumpitur autem cerebrum tali modo, quum aut nimium calefactũ, aut perfrigeratum, bilioſum, aut pituitoſum plus ſolito factum fuerit. Vbi uerò horum aliquid perpeſſum fuerit; etiam ſpinalem medullam ſupercalefacit. Et quum etiam hic percaleſcit; dolorem ſpinæ inducit. Animo uerò linquitur homo; quum pituita, aut bilis ad cor conſiſtit. Conſiſtere autem neceſſe eſt commotis, ac humectatis. Sudor autem fit præ dolore. Sãguinem uerò uomit: quum uenæ, quæ ſunt in capite, a cerebro fuerint calefactæ: quæ uerò circa ſpinam ſunt, a ſpina: ſpinà autem a ſpinali medulla: medulla uerò a cerebro, unde ſanè originem trahit. Quum igitur calefactæ fuerint uenæ, & ſanguis in ipſis efferbuerit; quę quidem in capite ſunt uenæ, diſtribuunt ipſum ad nares & ad os: quæ uerò circa ſpinã ſanguifluæ, in corpus. Hic tertia, aut quinta die plerunque perit.

6 Alius morbus. De repente dolor occupat caput, & ſtatim uox intercipitur, ac ſui impotens fit. Hic in ſeptem diebus moritur; ſi nõ febris inuaſerit. Si enim hęc inuaſerit; ſanus euadit. Patitur aũt hęc, quũ atrabilis ipſi in capite commota fluxerit, maxime in partem, in qua plurimæ ſunt uenæ, in collum inquam, ac pectus. Deinde poſtridie ſideratus fit, ac impotens, ſanguine nimirum perfrigerato. Et ſi ſuperior euaſerit, ita ut ſanguis caleſcat, ſiue ab his, quæ exhibẽtur, ſiue a ſeipſo; attollitur, & diffunditur, ac mouetur, & ſpirationem inducit, & ſpumeſcit, & a bile ſeparatur, & ſanus euadit. Si uerò ſuperior non euaſerit; adhuc magis perfrigeratur: & ubi penitus perfrigeratus fuerit, & calor ex ipſo defecerit; congelatur, & moueri non poteſt, ſed moritur. At ſi ex ebrietatibus hæc patiatur, (nam & hoc contingit) itidem moritur.

Caries oſſis capitis.

7 Quum caries facta fuerit in oſſe, dolor ex oſſe corripit. Temporis autẽ progreſſu cutis de capite alia, atque alia parte diſcedit. Talia uerò patitur is cui in ſecunda oſsis lamina, pituita ſuperueniens reſiccata fuerit: hac enim parte rarum fit, & omnis humiditas ex ipſo deficit, & quia aridum eſt, cutis ab ipſo diſcedit. Hic morbus lethalis non eſt.

8 Alius morbus. Si ſideratus fiat, anteriorem capitis partem dolet, & oculis non æqualiter uidet, & ſoporatur, & uenę pulſant, & febris debilis tenet, & corporis impotentia. Hic patitur hæc, quum uenæ in capite fuerint calefactæ, & calefactæ pituitam in ſeipſas traxerint. Et principium quidem morbi ex hoc fit. Anteriorem uerò capitis partem ideo dolet, quòd uenæ in hac ſint craſsiſsimæ, & cerebrum ad anteriorem capitis partem magis ſitum eſt, quàm ad poſteriorem. Et oculis ideo non uidet, procumbẽte eò cerebro, ac inflammato. Impotentię uerò ideo corpus occupant. Poſtquam uenæ pituitam in ſeipſas traxerint; neceſſe eſt prę pituitę frigiditate ſanguinem magis nunc ſiſti, ac perfrigeratum eſſe, quàm priori tempore. dum autem ſanguis non mouetur, fieri non poteſt, ut non etiam corpus quieſcat, ac torpeat. Et ſi quidem ſangis, ac reliquum corpus ſuperarint, ita ut caleſcant; homo euadit. Si uerò pituita præualuerit; ſanguis magis perfrigeratur, ac congelatur. Et ſi frigiditas, ac congelatio augeſcant; penitus congelaſcit, ac perfrigeratur homo, & moritur.

Angina.

9 Angina, ſiue Cynanche fit, quum pituita in capite commota aceruatim deorſum fluxerit, & in maxillis, ac circa collum conſtiterit. Hic neque ſaliuam deglutire poteſt, reſpirat autem uiolenter, ac ſtertit, & aliquando etiam febris ipſum corripit. Et morbus ſanè ex hac cauſſa fit: & aliquando ſub ipſam linguam, aliquando paululum ſupra pectus.

Vua morbus.

10 Vua fit, quum pituita de capite ad gurgulionem deſcenderit, & gurgulio præceps dependet, ac fit rubicundus: temporis autem progreſſu, nigreſcit. Nigreſcit autem hoc modo. Venoſus eſt gurgulio, ac craſſus, & poſtquam inflammatus eſt; caleſcit: & præ caliditate ſanguinem ex uena adtrahit, ac ab ipſo nigreſcit. Quapropter & ſi non turgentem ſeces; ſtatim inflammantur: nam uena calefacit, & præ caliditate partes circa gurgulionem ſanguine replet, & breui ſuffocantur.

Tonſillæ, ac uicinæ partes.

11 Tonſillæ, & partes ſub lingua, & gingiuæ, & lingua, & quæcunque huiuſmodi hoc loco conſiſtunt; hæ omnes partes ex pituita ægrotant. Pituita autem de capite deſcẽdit. Caput autem ex corpore trahit. Trahit autem, ubi fuerit calefactum: percaleſcit autẽ a cibis, & ſole, & frigore, & laboribus, ac febrili calore. Quum uerò calefactũ fuerit; tenuiſsimum ex corpore ad ſeipſum trahit. Vbi uerò traxerit, rurſus id ad corpus deſcendit.

Morbi a capite orientes.

12 Quum repletum fuerit caput, & ab aliquo ex relatis percalefactum; torpor caput tenet, & frequenter mingit, & alia patitur, quæ ex urinæ ſtillicidio cõtingere ſolent. Idem per nouem dies hæc patitur. Et ſi quidem per nares aut aures, aqua & mucus erumpat, a morbo liberatur, & urinæ ſtillicidium ſedatur, mingitque citra dolorem urinam multam, & albam, ad uiginti dies. Et dolor capitis ceſſat; & intuenti ſplendor ex oculis ſubtrahitur, & dimidiatas rerum facies ſe uidere putat. Hic quadrageſima die penitus ſanus euadit. Multis uerò quandoque morbus redit ſeptimo, aut decimoquarto anno. Et capitis cutis ipſi craſſeſcit, & ad tactum cedit: & de paucis cibis tenet, ac bene coloratus apparet, & non acutum auditum habet. Quum ita habentem offenderis in principio morbi, priuſquam erumpat aqua per nares, & aures, & tenuerit ipſum dolor; deraſo capite utrem coriaceum circum frontem deligare oportet, aqua plenum calidiſsima, quantum ſuſtinere poteſt, atque hinc ipſum calefieri permittere, & ubi perfrigeratus fuerit; alium adhibere: ſi uerò hinc debilitetur; deſiſtere: ac tempore interpoſito eadem repetere, donec remiſerit dolor. Et ſi aluus non egerat; in-

ſuſum per clyſterem immittere,& urinam cientibus in potu datis. aquam mulſam aquoſam inſuper bibēdum exlubere: & calore quàmmaxime foueatur. Sorbeat autem ſuccum ptiſanæ tenuem. Si uerò uenter non ſubeat; mercurialem in aqua coctam terito, ac ſuccum excolato,& de ipſo,ac de ptiſanæ ſucco, parem menſuram permiſceto, & modicum mellis adiicito. Hunc ſuccum ter in die ſorbeat, & uinum mellei coloris,aquoſum,album modicum, a ſorbitione inſuperbibat. Poſtquam autem eruperint ipſi per nares mucoſa,& urinam craſſam eiecerit,& a dolore capitis liberatus fuerit; utre amplius ne utatur, ſed multa calida lotus, urinam cientia, & aquã mulſam aquoſam bibat. Et primis quidem diebus miliũ delingat,& cucurbitam edat, aut betas per triduũ. Deinde cibis utatur molliſsimis, ac quàmmaxime per aluum ſubeuntibus, ita ut ſemper modicum ad cibos priores addat. At,ubi quadraginta dies præterierint;(ſedatur enim morbus maxime in tanto tẽpore,)capite ipſius purgato,prius medicamẽto exhibito,ipſum deorſum purgato; ſi tempus anni hoc permittat. Deinde ſerum ad dies ſeptem bibendum dato,aut pauciores; ſi debilis exiſtat. Si uerò morbus reuertatur,fomento per totum corpus adhibito,poſtridie ueratrum bibendum dato. Deinde quãto tempore tibi uiſum fuerit intermittito, & tunc capite purgato,medicamento deorſum purgante exhibito,cruſtas octo capiti inurito: duas circa aures, duas in occipitio,hinc atque hinc ad ceruicis neruum,duas in naſo circa angulos oculorum. Venæ autem circa aures urendæ ſunt, donec pulſare deſinãt. Ferramẽtis uerò cuneoli forma paratis obliquas uenas perurito. Atq; hæc ubi feceris; ſanitas cõtinget.

13 Alius morbus. Vlceribus impletur caput,& crura intumeſcunt,uelut ab aquæ potu, & in tibias tumor infarcitur,& ſi premas, color morbi regii apparet,& ulcera aliàs alia corporis parte erumpunt, maxime tamen circa tibias, & malum aſpectum præ ſe ferũt. Vbi uerò inflãmatione liberata ſunt; cito ſana fiunt: & febris aliàs,atque aliàs corripit. Caput autẽ ſemper calidum eſt,& ex auribus aqua fluit. Quum ita habet;medicamentum ei dandum eſt, a quo pituita, & bilis ſurſum purgatur, ſi quidẽ frigus fuerit, præfoto,ac calida loto. Deinde tribus diebus interpoſitis caput purgato. Poſtea etiam deorſum purgans medicamentum bibendum dato. Si uerò tempus anni ferat;etiam ſerum poſtea bibat: ſin minus; lac aſininum. Poſt purgationes,cibis quàmpauciſsimis, & quàmmaxime per aluum ſubeuntibus utatur, & non lauet. Si uerò caput exulceratur,fecẽ uini ad ſmegma faciendum comburito, & glandis corticem tritum leuigatum ammiſceto, & pari nitro ammixto, his defrictus multa calida lauetur. Inungat autem caput baccis lauri tritis, & gallis, & myrrha, & thure, & argenti flore,adipeque ſuillo, ac oleo laurino. His permixtis inungatur. Poſt hoc autem tempus uomitibus utatur bis in menſe,& exerceat ſe,ac calida lauet. At ſi his adhibitis,ex reliquo quidem corpore morbus fueris excluſus, uerùm in capite ipſi ulcera adhuc fiant; rurſus capite purgato, medicamentum deorſum purgans,poſtea bibendum dato. Deinde raſo capite,fiſſuras raras incutito, & ubi ſanguis effluxerit confricato. Poſtea lanas ſuccidas uino imbutas ſuperligato,& poſtquam exolueris, ſpongia detergito,& ne humectato. Deinde oleo ſublito cupreſſinum inſpergito. Laneis autem deligamentis donec ſanus fiat,utatur.

14 Alius morbus. Dolor caput corripit, & ſi paululum moueatur, bilem uomit. Quandoque etiam urinã difficulter emittit,ac deſipit, & ſeptima die quandoque moritur:& nona quoque,ac undecima,ſeptimam tranſgreſſus,ſi nõ eruperit per nares,aut aures. Si uerò eruperit,euadit. Fluit autem aqua ſubbilioſa;deinde tẽporis progreſſu putrefacta pus fit. Quũ igitur ita habuerit; quandiu quidem dolor tenuerit in principio,priuſquam ex naribus, ac auribus erumpat,ſpongias aqua calida imbutas cito capiti admoueto. Si uerò his non laxetur;utre utaris eodem modo uelut in ſuperiore morbo. Bibat autem aquã mulſam aquoſam: ſin minus; aquam de farina craſſa in ipſa macerata. Sorbeat ptiſanæ quoque ſuccum,& uinum album aquoſum inſuper bibat. Poſtquam uerò per aures eruperit,& febris,ac dolor remiſerit; cibis utatur per aluum ſubeũtibus,a modicis initio facto, ſemper aliquid addendo. Et caput calida lauetur, & aures colluat aqua pura,& ſpongiam melle tinctam indat. Si uerò neque ſic reſiccetur, ſed diuturna fluxio fiat; collutione facta,argẽti florem, ſandarachã, ceruſam,ſingula æquis portionibus trita, leuigataq; in aurem indito,eamq́ue expleto: & ſi quid præterlabatur,de medicamento amplius ſuperaddito. Vbi uerò reſiccata fuerit auris; expurgato, ac medicamẽtum eluito. Poſtea(obſurdeſcit enim primùm reſiccata)lenibus fomentis aures foueto: nam & ſic nix, ac longo tempore ſedabitur. Moriuntur autẽ etiã; ſi dolor in aure fuerit, & nihil in ſeptem diebus eruperit. Hunc multa calida lauato,& ſpongias aqua calida imbutas exprime,& tepidas ad aurem appone. Si uerò neque ſic erumpat; auri fomentum adhibeto. Sorbitionibus autem,ac potionibus iiſdem utatur, quibus in ſuperioribus.

15 Alius morbus. Si aqua in cerebro fuerit; dolor acutus per ſinciput, ac tempora emergit, aliàs alio loco:& rigor, ac febris aliàs,atque aliàs, & regiones oculorum dolet,& cæcutit,& pupilla finditur, & ex uno duo ſe uidere putat;& ſi ſurrexerit; uertigo ipſum corripit,& uentum non ſuſtinet, neque ſolem: & aures tinniunt, ac inter audiendum ſtrepitu offenditur:& uomit ſaliuam, ac pituitam,quandoque etiã cibos: & capitis cutis attenuatur,& cõtactu gaudet. Quum ſic habuerit; primùm dandum eſt ipſi medicamentum, quod ſurſum pituitam educit, & poſtea caput purgato. Deinde interpoſito tempore medicamentum deorſum purgans bibẽdum dato. Poſtea cibis quàmmaxime aluum ſubeuntibus ipſum reficito,ſemper modica addendo. Poſtquam uerò comederit iam cibos ſufficientes; uomitibus ieiunus utatur. Lenticulæ decocto mel, & acetum miſcens, & olera antea comedens: & in die illa, qua uomuerit, primùm cyceonem bibat tenuem: poſtea ad ueſperam cibis modicis utatur,& non lauet: & a cibis deambulet,itemq́ue mane,uitans uentum, ac ſolem, & ad ignem ne accedat. Et ſi quidem talia faciens, ſanus fiat; bene eſt: ſin minus; uere ubi ipſum prius purgaris; primùm ueratro,poſtea etiam in nares medicamentum infundito,& pauco tempore interpoſito deorſum purgato,deinde cibis reficito. Poſtea inciſo capite iuxta ſinciput,ad cerebrum uſque perforato,

ſorato, & ueluti ſectioñe, ac perforationem curato.

16 Alius morbus. Rigor, dolor, & febris per caput, maxime ad aurem, & ad tempora, & ad ſinciput, & oculorum regiones dolet, & ſupercilia ipſi incumbere uidẽtur, & grauitas caput detinet, & ſi quis ipſum mouerit, minget, & multum, ac facile mingit: & dentes torpent, & ſtupor ipſos tenet, & uenæ attolluntur, ac pulſant in capite, & non poteſt quietus eſſe; ſed anxius eſt, ac deſipit præ dolore. Huic ſi quidem per nares, aut aures eruperit; aqua profluit ſubpurulenta, & ſanus euadit: ſin minus; plerunque in ſeptem diebus moritur. Hic morbus maxime fit ex febre lipyria; quum liberatus à febre, nondum purgatus, aut cibis ſe impleuerit, aut inebriatus fuerit, aut in ſole laborarit. Quum ſic habuerit; primùm ſanguinem de capite mittito, undecunque tibi uiſum fuerit. Et poſt ſanguinis miſsionem, raſo capite perfrigeratoria ipſi adhibeto. Et ſi aluus non ſubeat; infuſum per clyſterem immittito. In potu uerò ptiſanæ ſuccum frigidũ dato, & aquam inſuper bibendam. Si uerò ad perfrigeratoria non remittat; tranſmutatione facta, utrq; utitor, ac calefacito. poſtquam autem quieuerit dolor; cibis utatur aluum ſubeuntibus, & ne impleatur. Vbi uerò uigeſimum diem attigerit, ſedato dolore, fomento capiti ipſius adhibito, ac nares medicamentũ appponito, & interpoſito triduo medicamentum deorſum purgans exhibeto.

17 Alius morbus. Si uenę circa cerebrum ſanguinem ſupereuomuerint, ac cerebrum calefecerint; febris emergit fortis, & dolor ad tempora, & ſinciput, ac poſteriorem capitis partem, & aures tinniunt, ac flatu implentur, & nihil audit, & anxius eſt, & ſeipſum præ dolore iactat. Hic quinta, aut ſexta die moritur. Quum ſic habuerit; caput ipſius calefacito: ſi enim per aures, aut nares aqua eruperit; mortẽ effugit. Si uerò ſex dies euaſerit; uictum ipſi uelut in ſuperiore morbo conſtituito.

18 Alius morbus. Si uenæ ſuperuomuerint in caput; dolor grauis totum caput tenet, & ad collum, & aliàs ad alias capitis partes tranſit. Et ubi ſurrexerit; uertigo ipſum corripit, febris autem non inuadit. Quum igitur ſic habuerit deraſo capite, ſi non calefactoriis ceſſerit, frontem ea parte, qua capillus deſinit a capite findito: ubi uerò ſecueris diſparata, ac diducta cute, quum ſanguis defluxerit; ſalem tenuiſsimum inſpergito: & poſtquam effluxerit ſanguis, fiſſuram cõponito, & duplici ſilo totam ipſam includito. Deinde ſplenium cera, ac pice illitum, ulceri imponito, & lana ſordida ſuperimpoſita deligato, & ad dies ſeptẽ ne ſoluito; ſi nõ dolor uexet: ſi uerò dolor adſit; exoluito. Donec autem ſanus fiat; aquam demacerata in ipſa craſſa farina bibendam dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum, & aquam inſuper bibendam.

19 Alius morbus. Si cerebrum bile infeſtatum bile infeſtatur, febris emergit debilis, & rigor, & dolor per totum caput, maxime ad tempora, ad ſinciput, & ad regiones oculorum: & ſupercilia ipſis impendere uidentur, & ad aures dolor procedit, & quandoque per nares bilis defluit, & oculos hebetes habẽt, & pleriſque dolor ad dimidiam capitis partem extẽditur, quandoque etiam per totum caput. Quum ſic habuerit; perfrigeratoria ad caput apponito, & poſtquam dolor, ac fluor ceſſarit; apij ſuccum in nares inſtillato, & ne lauet, quandiu dolor obtinuerit. Et ſorbeat milium tenue, modico melle affuſo, & bibat aquam. Si uerò aluus non ſubeat; braſsicas edat, & ſuccum ſorbeat. Sin minus; folia ſambuci eodem modo. Et poſtquam tempeſtiuum tibi eſſe uiſum fuerit; cibos quàmmaxime aluum ſubeuntes ipſi exhibeto. Et ſi depulſo fluore, ac dolore, grauitas ipſi ſupra ſupercilia incumbat, & in naſo mucus craſſus, ac putridus fuerit; fomento ex aceto, & aqua, ac origano ipſi adhibito, deinde calida aqua loto, florẽ æris, & myrrham ad nares apponito. Atque his factis plerunque ſanum efficies. Morbus autem non eſt lethalis.

20 Alius morbus. Si cerebrum corruptum fuerit; dolor ex ceruicis neruo ad ſpinam tendit, & ad cor frigus deſcendit; & derepente nouus ſudor adeſt, & per nares ſanguis fluit. Vomũt quoque multi. Hic triduo moritur. Si uerò ſeptem dies tranſgrediatur; (pleriq; autem non tranſgrediuntur) & ſi ſanguinem uomat, aut è naribus fundat, neque calida ipſum lauato, neque calefactoria adhibeto: uerùm acetũ album aquoſum bibendum dato, & ſi debilis ſit, ptiſanam ſorbendam. Si uerò plus iuſto ſanguinem uomere tibi uideatur, aut ex naribus ipſi fluat; a uomitu quidem bibat farinam trimeſtris tritici in aquam diſperſam. Si uerò ex naribus fluat; uenas & in brachijs, & in temporibus, ſpleniis ſuppoſitis deligato. At ſi neutrum horũ ipſi affuerit, dolet autem ceruicis neruum, & collum, & ſpinam, & frigus ad cor proceſſerit, cũ eruo pectora, & dorſum, & ceruicis neruum, & collum calefacito. Nam his factis maximam utilitatem capere poterit. Verùm pauci huiuſmodi morbum effugiunt.

21 Alius morbus. Sanum derepente inuadit dolor circa caput, & ſtatim uox intercipitur, & ſtertit, & os hiat: & ſi quis ipſum uocet, aut moueat, ſolum ſuſpirat, nihil autem intelligit, & multum mingit, & mingere ſe non ſentit. Hic, ſi non febris ipſum corripiat; in ſeptem diebus moritur: Si uerò corripiat; plerunque ſanus fit. Huiuſmodi uerò morbus ſenioribus maxime fit, & magis, quàm iunioribus. Hunc ubi ſic habuerit, lauare oportet multa calida, & quàmmaximè calefacere, & aquam mulſam tepidam in os inſtillare. At, ſi reſipiſcat, & morbum effugiat, ubi ipſum cibis refeceris, ita ut uiribus ualere tibi uiſus fuerit; indito in nares ipſius medicamẽto, & paucis diebus interpoſitis, pharmacum deorſum purgãs bibendum dato: ſi enim ipſum non purgaueris; timor eſt, ne rurſus morbus reuertatur. Effugiunt autem non ita ualde ex primo.

22 Alius morbus. Si quis ex ebrietate uoce priuetur, & ſtatim ſanè ipſum etiam febris corripiat, ſanus fit. Si verò non corripuerit, die tertia moritur. Si itaque in ita affectum incideris; multa calida lauato, & ſpongias in aqua calida tinctas ad caput apponito, & cepas decorticatas in nares indito. Hic ſi quidem apertis oculis, & loquutus ad ſe redierit, & non nugetur; hac die ſopore preſſus iacet, poſtridie uerò ſanus fit. Si uerò exurgens bilem uomuerit; inſanit, & moritur maxime in quinque diebus, ſi non dormierit. Huic igitur hæc facere oportet. Multa calida lauato, donec ipſe ad ſeipſum redeat. Deinde multo oleo illitum, ad ſtragula molliter reclinato, & ueſtimentis cõtegito: & neque lucernam apud ipſum ardere, neque loqui permittito: ut plurimum enim ex balneo obdormit, & ſi dormierit: ſanus euadit. Poſtquam uerò ad ſe redierit; primis tribus, aut quatuor diebus, mi-

liũ tenue ſorbeat, aut ptiſanæ ſuccum, & uinum mellis ſpeciem referẽs bibat. Deinde cibis utatur molliſſimis, ac paucis primum.

Cerebri corruptio.

23 Si corruptio cerebrum inuaſerit; dolor tenet maxime anteriorem capitis partem, & paulatim etiam intumeſcit, & liuida ſit: & febris, & rigor apprehendit. Quum ita habuerit; ſecare oportet, qua parte intumuit, & perpurgato oſſe, ipſum radere, donec ad ſecundam laminam perueniat: deinde uelut fracturam curare.

Caries, ſiue teredo.

24 Quum caries facta fuerit in oſſe; dolor ex hoc corripit ipſum os, & progreſſu temporis attenuatur, ac inflatur, & fit in ipſo fractura. Et ſi hanc reſecueris; comperies ipſum os eleuatum, & aſperum, ac fuluũ: quibuſdam uerò etiam ad cerebrum uſque corroſum. Vbi in hoc modo affectum incideris, ſi quidem ultra corroſum fuerit; ſinere optimum eſt, & ulcus quàmcelerrime curare. Si uerò corroſum non fuerit, ſed aſperum; ad ſecundam uſque laminam raſum, uelut præcedens curare.

25 Alius morbus. Si ſideratus quis fiat, & anteriorem capitis partem dolet, & oculis uidere non poteſt: ſed ſopor ipſum tenet, & uenę in temporibus pulſant, & febris debilis tenet, & totius corporis impotentia, & emarceſcit. Quum ſic habuerit; multa calida ipſum lauato, & calefactoria ad caput adhibeto. A fomentis uerò myrrham, & æris florem in nares infundito. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum, & aquam bibat. Et ſi quidem, ubi hæc feceris, melius habuerit; bene eſt. Sin minus; quæ una ſpes reliqua eſt. ſinciput ipſius findito. &, ubi ſanguis deſtuxerit; labijs cõpoſitis curato, ac deligato. Si uerò nõ ſecueris; decimo octauo, aut uigeſimo die plerunque moritur.

Angina.

26 Febris corripit, & rigor, & dolor capitis: & maxillæ intumeſcunt, & ſputum difficulter deglutit. Expuit autem & ſaliuas duras, ac paucas: & infra in faucibus ſtertit: & ſi apprehenſa lingua inſpexeris; gurgulio nõ magnus eſt, ſed mollis. fauces autem intrinſecus ſaliua uiſcoſa plenæ ſunt, & non poteſt excreare, & decumbere non ſuſtinet; uerùm ſi decumbat, ſuffocatur. Hunc ſi ita affectum deprehenderis; hæc facito. Primùm quidem cucurbitas ad uerticulum in collo primum affigito. Deinde in capite præraſo, & iuxta autem ab utraque parte apponito. Et, ubi cucurbitam affixeris; ad multum tempus adhærere ſinito. Poſtea fomentum ipſi ex aceto, nitro, origano, & naſturtij ſemine adhibeto. Hæc terito, & cum aceto pari aqua permixta diluito, ac parum olei inſtillato. Deinde in ollulam infuſis, operculo addito, arundinem cauam immittito, & prunis impoſita ferueſacito. &, ubi per arundinis fiſtulam uapor aſcenderit; hianti ore uaporem intro trahat, cauens, ne fauces adurat. Forinſecus autem ſpongias aqua calida imbutas, ad genas, ac maxillas apponat. Gargariſmua porrò ipſi parandus eſt, ex origano, ſatureia, apio, mentha, & modico nitro, cum aqua mulſa aquoſiore, & modico aceto inſtillato: prædictarum herbarum folia trita, & nitrum, in aqua mulſa diluito, tepefacito, ac ſic gargariſet. At, ſi ſaliua ſupprimatur; myrti ramulum complanatum ſumito, & tenera ipſius ſumma parte incuruata, ac molli lana obuoluta, in fauces immiſſa, ſaliuam expurgato. Et, ſi uenter nõ egerat; glandem ſubdito, aut clyſterẽ adhibeto. Sorbeat autem priſanæ ſuccum, & aquam bibat. Si uerò tumor ipſi oboriatur, & ad pectus intumeſcat, ac rubicundus ſit, & ardeat; amplior ſpes ſalutia eſt. Facienda uerò hæc ſunt; poſtquam inflammatio foras conuerſa fuerit. Betas infrigidam aquam tinctas apponat. Tepidas collutiones ore gargariſet, & ne lauet. Hæc faciens maxime euaſerit. Eſt autem morbus lethalis, & pauciſsimi euadunt.

27 Alia angina. Febris, & dolor capitis corripit, & faucea inflammantur, itemque maxillæ, & ſaliuã deglutire non poteſt, ſpuit autem craſſam, ac multam, & difficulter loquitur. Quum ita habuerit; primùm cucurbitam affigito, eodem modo ueluti ſuprà diximus. Deinde ſpongiam aqua calida imbutã, ad collum, ac maxillas adhibeto. Aquam autem mulſam aquoſam colluendam dato. Et ſuccum ptiſanæ ſorbere cogito. Si uerò ipſi talia facienti ſaliua nõ exierit; eodem modo, uelut in priore fomentum adhibeto. At ſi ad pectus conuertatur inflammatio, aut ad collum; betas, aut cucurbitas conciſas, in frigidam aquam tinctas ſuperimponat, & frigidam aquam bibat; quò ſaliua facilius excreetur. Quum autem ad pectus extumuerit; plerique euadunt. Si uerò faucibus, ac tumoribus ſedatis; morbus ad pulmonẽ conuerſus fuerit, febris ſtatim corripit, & lateris dolor: & ut plurimum moritur; ubi hoc factum fuerit. Si uerò quinque dies effugerit; ſuppuratus fit; ſi non ipſum ſtatim tuſsis inuaſerit. Si uerò inuaſerit; facta excreatione depurgatus ſanus fit. Huic quandiu dolor latus tenuerit; latus calefaciendum eſt, & adhibenda, quę in peripneumonia adhiberi ſolent. At ſi quinque dies effugerit, & febria remiſerit, tuſsis autẽ remanſerit: primis qdẽ diebus ſorbitionibus utatur. Poſt quẽ aũt cibos ſumere inceperit, quàmpinguiſsimos, ac maxime ſalſos edat. Quòd, ſi tuſsis non affuerit: nimirum ſuppuratum fieri ſcito. &, ubi cœnauit, quum dormire uolet; allium edat crudum quamplurimum, & uinum inſuper bibat uinoſum meracius. Et ſi quidem ita pus eruperit; bene habet. Sin minus; poſtridie calida loto ſuffitum adhibeto: & ſi eruperit; uelut ſuppuratum curato.

28 Alia angina. Linguæ poſterior pars inflammatur, itemque locua ſub tonſillis ad guttur, & neque ſaliuam, neque quicquã aliud deglutire poteſt. Si uerò coactus fuerit; per nares ipſi effluit. Quum ita habuerit; mentham uiridem tritam, apium, origanum, & nitrum, & rhoem rubrum melle diluito, & ad craſſam formam redacta, intus linguę, qua parte tumet, illinito. Poſtea ficus aqua coquito, & de rhoe parum tritum, hoc ficuum decocto diluito, ad gargariſandum dato; ſi id poteſt: ſin minus; colluendum. Bibendam uerò aquam de farina craſſa in ipſa macerata exhibeto. Foris autem ceruicem, & maxillas, farina calida in uino, & oleo cocta integito, & panes calidos apponito: ſuppuratur enim plerunque in loco ſub tonſillis. &, ſi quidem ſua ſponte eruperit; ſanus fit. Si uerò non rumpatur; ubi digito contigeris, an molle ſit, ferramento acuto ad digitum alligato perforato. His adhibitis multi ſani fiunt. Eſt autem hic morbus minime lethalis.

Vna.

Vua, morbus.

29 Si uua morbus in faucibus fiat; ſumma gurgulionis pars aqua impletur, & rotunda fit ac pellucida, & ſpirationem intercipit. Et, ſi maxillæ ab utraque parte inflammatæ fuerint; ſuffocatur. Si uerò ipſe morbus per ſe conſiſtat, maxillis non inflammatis; minus moritur. Quum ſic habuerit; gurgulionem digito apprehenſum ſurſum ad palatum apprimito, & ſummam ipſius partem præſecato. Poſtea foliorum hortenſium condimentariorum decoctum gargariſandum dato, & farinam frigidam delingendam, aquamque inſuper bibendam: & ne lauet.

Tonſillæ, morbus.

30 Si tonſillæ fiant; intumeſcũt ſub maxillis ab utraque parte, & ad contactum foris durum eſt tuberculum, & gurgulio totus inflammatus eſt. Quum ſic habuerit; immiſſo digito tonſillas protrudito: ad gurgulionem autem florem æris ſiccum illinito: & foliorum condimentariorum hortẽſium decoctum, uelut a ſole calidum gargariſandum dato. Foris, qua parte tumor eſt, ordeaceam farinam in uino, & oleo coctam calidam pro cataplaſmate apponito. Poſtquam uerò tubercula mollia eſſe tibi uiſa fuerint intrinſecus ad contactum; ſcalpello ipſa pertundito. Quædam etiam ſua ſponte ſedantur.

Tuberculum ſub lingua.

31 Si tuberculum ſub lingua, hypogloſsis appellatum, fiat; lingua intumeſcit, & pars ſub ipſa, ac externa ad tactum dura eſt, & ſaliuam deglutire non poteſt. Quum ſic habuerit; ſpongiam aqua calida imbutam apponito, & ordeaceam farinam uino, ac oleo coctam, foris, ubi tumor eſt; imponito. Gargariſet ficnum decoctum, & ne lauet. Poſtquam autẽ purulentum factum fuerit; ſecato. Aliquando uerò ſua ſponte erumpit, & ſedatur non ſectum. Si uerò foras ſuppuratierit; perurito.

Tuberculum conſiſtens ad palatum.

32 Si tuberculum conſtiterit ad palatum; intumeſcit, & ſuppuratur. Quum ſic habuerit; tuberculum inurito. Vbi uerò exierit pus; reliquum eluito, primùm nitro, & aqua calida, deinde uino. Poſtquam autem elueris; uuam paſſam albam exemptis uinaceis tritam, in uſturæ locum indito. &, ubi exciderit; uino meraco tepido colluat. &, ubi edere quid, aut ſorbere uolet; ſpongiam indat, atque hæc faciat, donec ſanus fiat.

Polypus.

33 Si polypus fiat in naſo; ex medio cartilaginum dependet, ueluti gurgulio: &, ubi expirationem facit; progreditur foras, & eſt mollis: ubi uerò inſpirationem facit; retrocedit: & loquitur obſcure, &, quum dormit; ſtertit. Quum ſic habuerit; ſpongiam in rotundum cõciſam, & uelut ſpiram factam, lino Aegyptio obuoluito, ac duram efficito. Sit autem eius magnitudinis, ut ad naſum quadret. Spongiam uerò quadruplici lineo filo deligato, ita ut unumquodque lõgitudinem habeat cubitalem. Deinde facto uno ipſorum principio, uirgam ſtanneam tenuem ſumito, quæ ad alteram ſui partem foramen habeat, & tranſmiſſo per foramen filorum principio, uirgam inacutam in os tranſmittito, & attrahito, donec filorum principium apprehendas. Poſtea ſpecillo inſtar ungulæ bifurcato ſub gurgulionem ſubpoſito, renitens trahito, donec polypum extraxeris. Poſtquam uerò ipſum extraxeris, & ſanguis fluere deſierit; ſiccum linamentum ſpecillo obuolutum indito, & de cætero æris flore in melle cocto, linamentum illine, atque ſic in naſum inde. Et, ubi iam ulcus curatum fuerit; plumbum efformatum ita, ut ad ulcus perueniat, melle illine, &, donec ſanus fiat; appone.

34 Alius polypus. Impletur naſus carnibus; & ad contactum caro dura apparet, & per naſum ſpirare non poteſt. Quum ſic habuerit; fiſtula immiſſa, ferramentis tribus, aut quatuor urito, & poſt uſtionem ueratrum nigrum tritum iniicito. & poſtquam computruerit; ac exciderit caro; linamenta melle illita cũ æris flore indito: & ubi curatum fuerit ulcus; plumbeas maſſas, ſiue fiſtulas melle illitas immittito; donec ſanus fiat.

Alius polypus. Intrinſecus ex cartilagine caro rotunda prominet, quæ ad contactum mollis eſt. Quum ita habuerit; chordam neruеam accipito, & facta in ipſa parua anſula, eam tenui filo obligato: deinde alterum principium per anſulam tranſmittito, alia maiore anſa facta. Poſtea principium illud per uirgam ſtanneam tranſmittito. Deinde anſam illam maiorem in naſum indito, & ſpecillo inſecto ipſam circum polypum obducito, ac adaptato: &, ubi circumſita fuerit; uirgam in os tranſmittito, & arreptam ipſam trahito. eodem modo ſpecillo inſtar ungulæ bifurcato ſuppoſito ſub gurgulionem, ac renitente. Poſtquam autem extraxeris; curato uelut ſuperiorem.

Alius polypus. Intrinſecus circa cartilaginẽ aliunde durum quid naſcitur, & uidetur quidem caro eſſe: ſi uerò ipſum attigeris; ſtrepitum edit, uelut lapis. Quum ſic habuerit; fiſſo per ſcalpellũ naſo expurgato, deinde inurito. Atque hoc facto naſum rurſus conſuito, & ulcus curato, linamentõ melle illitũ indens: &, ubi cõputruerit; ęris florẽ cũ melle illinito. Fiat autẽ curatio plumbeis maſsis itidem immiſsis.

Alius polypus. Naſcuntur ex obliquo cartilaginis in ſummo, uelut cancelli. Omnes autem hos urere oportet, & poſt uſtionem ueratrum inſpergere: Poſtquã aũt cõputruerint; æris flore cũ melle expurgare. Curatio autem etiam plumbo immiſſo fiat.

Morbus regius niger.

35 Color fit niger circa faciẽ, & maxime circa partes, uelut in umbrã occultatas: & oculi cũ uirore pallidi, itemque lingua inferne, & uenę ſub lingua craſſę, ac nigrę: & eſt homo ſine febre, ac mingit urinã craſſã, bilioſam. Quũ ita habuerit; primũ uenas ſub lingua ſecato, deinde calida multa loto, aſphodeli radices bibẽdas ieiuno dato, ita ut ęquales quinque radices depurgatas in uino coquas, & apii foliorũ quantum manus plena capit addas. Affundito aũt uini dulcis tres heminas dimidiatas Aeginẽſes, ut a coctura ſemi hemina ſuperſit. Hoc permixtũ bibendũ dato. Poſtquã aũt minxerit; cibis aluũ ſubeuntibus utatur, & a cibo cicer albũ edat, & uinũ albũ, multũ, aquoſum bibat: & apium, ac porrum in cibis edat. faciat autem hæc per dies ſeptem. & ſi quidẽ in his color probe depurgatus eſſe tibi uiſus fuerit; bene eſt: ſin minus;

etiam alios tres hæc faciat. Poſtea interpoſita unà, atque altera die, medicamentum ad nares apponito. Deinde pharmacum deorſum purgans bibendũ dato, a quo bilis purgatur. Et, ſi ſplenicus fuerit; aſininum lac, aut ſerum poſtea exhibeto. Hæc faciens, ſanum efficies. Alius morbus regius. Febris corripit debilis, & grauitas caput tenet, & quibuſdam ſanè febres ceſſant. Ipſe uerò fit cũ uirore pallidus, & maxime oculi, & debilis eſt, & corporis impotentia adeſt, & urinam craſſam cum uirore pallidã emittit. Hunc calida lauato, & urinam cientia bibenda dato. Poſtquam autem purior eſſe tibi uiſus fuerit, & color melior apparuerit; medicamentum ad nares appone, & poſtea deorſum purgans bibendũ præbe. Cibis autem utatur quàm molliſsimis. Vinũ bibat album, dulce, aquoſum. Hęc faciens ſanus euadet.

Febres à bile.

36 Si bile infeſtatur homo; febris ipſum corripit quotidie, ac dimittit. Detinet autem maximè in meridie: & os amarum eſt, &, quum ſine cibo manet; offendit hoc ipſum. Vbi uerò ederit; ſtrangulatur, & a modicis quibuſdam cibis impletur, & abominatur, & uomitiones ipſum inuadunt, & ad lumbos, ac crura grauitas incumbit, & multum dormit. Hic ſi poſt febrem exudarit frigidum, ac multum ſudorem, & febre non liberetur; morbum diuturnum ſentiet. Si uerò non ſudarit; citius iudicatur. Quum ſic habuerit, & ad nonum diem deuenerit; pharmacum dato. Nã ſi ſtatim a febris initio dederis, poſtquàm purgatus eſt; febris repetit, & rurſus medicamento opus habet. At ſi os non afficiatur, uerùm ad imum uentrẽ tormen irruat; pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & poſtea lac aſininum, aut ſerum, aut aliquẽ ſuccum. Si uerò debilis fuerit; per clyſterẽ ſubtus eluito. Ante medicamenti uerò potionem, ſi quis febriat; danda eſt ipſi aqua mulſa aquoſa. Altera autem die, qua febris detinet, aquam frigidã quãtum bibere uolet, dabis. Vbi uerò remiſerit febris; ptiſanæ ſuccum, aut milium tenue ſorbeat, & uinum album, odoratum, aquoſum inſuper bibat. Si uerò febris neque noctu, neque interdiu remittat, & ad contactum ſupernas partes habeat calidas, uenter autẽ, & pedes frigidi ſunt, & lingua aſpera; huic medicamentum ne dederis; ſed molli infuſo per clyſterem ſubluito, & ptiſanæ ſuccum bis in die frigidum ſorbendum dato, & uinum aquoſum inſuper bibendũ. Reliquo uerò tempore aquam frigidiſsimam bibat. Hic ſi quidem ſeptima die exudarit, & febris ipſum dimiſerit; bene eſt: ſin minus; decimaquarta die plerunque moritur.

37 Alia febris. Foris ad contactum febris debilis eſt, intrinſecus autem ardet, & lingua ipſius aſpera eſt, & per nares, & per os ſpirat calidum. Quinta die præcordia dura ſunt, & dolor ineſt, & calor qualis in morbo regio apparet, & craſſam, ac biliofam urinã eiicit. Hunc ſi ſeptima die rigor, & febris uehemens apprehenderit, & exudarit; bene eſt. Sin minus; moritur ſeptima, aut nona. Corripit autem maxime hic morbus, ſi non annus ſqualidus fuerit. Quum ſic habuerit; quotidie calida lauato, aquamque mulſam aquoſam multam bibendam dato, & ptiſanæ ſuccũ frigidum bis in die ſorbendum. A ſorbitione uerò uinũ bibat aquoſum, album, modicũ. Si uerò aluus nõ egerat; clyſterem adhibeto, aut glandulam ſubdito. Cibum autẽ ne exhibeas; donec febris remittat. Vbi uerò ſedata fuerit; pharmacum deorſum purgãs bibat. Reuertitur enim quandoque morbus; ſi impurgatus permãſerit. Et amplius morbus hic rurſus corripit; ſi ſanguis nimium bilioſus factus fuerit.

38 Alia febris. Si tertiana febris tenuerit, ſi quidem non omiſsis tribus inuaſionibus, quarta corripiat; pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Si uerò pharmaco non opus habere tibi uideatur; radicum quinque folij tritarum acetabili menſuram, ex aqua bibendam dato. Si uerò neque ſic ceſſet; multa calida loto, trifolium, & ſilphii ſuccum in uino pari aqua ammixta, bibenda præbeto, & reclinato neſtimenta multa integito; donec exſudet. Poſtquam uerò exſudarit, ſi ſitiat; polentam cum aqua bibat. Veſperi autem milium coctum tenue ſorbeat, & uinum inſuper bibat; donec febris ceſſet: & cibis quàm molliſsimis utatur.

Febris quartana.

39 Quum febris quartana ex alio morbo non purgatum apprehenderit; pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Deinde caput purgato. Poſtea rurſus infra purgato. Si uerò his factis non ceſſet; interpoſitis duabus inuaſionibus poſt purgationem infernã, multa calida ipſum lauato, & ſeminis hyoſcyami milij magnitudinẽ & mandragorę tantundẽ, & ſucci ſilphij triũ fabarum magnitudinẽ, & trifolij tantundem in uino meraco bibat. At, ſi firmus & ſanum ſe eſſe putans, ex laſsitudine, aut profectione febre correptus, ad quartanam deueniat; fomentis ipſi adhibitis allium dato, in melle tinctum. Deinde lenticulę decoctũ bibat, melle, & aceto mixtis. Poſtquã aũt rẽpletus fuerit; uomat. Poſtea calida lotus, ubi frigidus factus ferit, cyceonẽ ex aqua bibat. Veſperi cibis mollibus & non multis utatur. Altera uerò exacerbatione, ubi multa calida laueris; & ſtragula ipſi intexeris, donec exudet, ſtatim ueratri albi radices triũ digitorũ longitudine, & trifolij drachmã, & ſucci ſilphij duarũ fabarũ magnitudinem, in uino meraco bibat. Et ſi uomitiones ipſum urſerint; uomat: ſin minus; ſimiliter poſt caput purgatum. Cibis autem utatur quàm molliſsimis, & acerrimis. Quum uerò exacerbatio ipſum inuaſerit; ieiunus medicamentum ne bibat.

Pleuritis.

40 Pleuritis ubi corripuerit; febris, & rigor tenet, & dolor per ſpinam ad pectus, & erectæ ceruicis ſpiratio, & tuſsis, & ſaliua alba, ac ſubbilioſa, & nõ facile per tuſsim reiicit, & per inguina dolor eſt, & cruentam urinam mingit. Quum ita habuerit, ſi quidem febris ſeptima die remiſerit; ſanus euadit. Si uerò non remittat; deuenit morbus ad undecimum, aut decimumquartum diem. Et ſanè multi in his diebus moriuntur. At, ſi decimumquartum tranſgrediatur; euadit. Quum ita habuerit dolor; calefactoria adhibeto. Bibat autem mel, æquali aceto affuſo coctum, ita ut quanta fuerit mẽſura cocti mellis, & aceti, undeuigeſimã partem aquæ affundas. Hoc pauſatim, & frequẽter bibendũ dato: & poſtea quoque aquã modico aceto affuſo ammiſceto. Sorbeat & milij ſuccũ melle modico adſtillato frigidũ, quartæ heminæ partis menſura; quoties utrunque cibum

ſumit

ſumit,& bibat uinum album uinoſum, aquoſum modicum. Sit autem uinum quàmmolliſsimum, odorẽ non habens. Vbi uerò febris dimiſerit; per biduum milium bis in die ſorbeat,& betas iucundiſsime paratas edat. Deinde catulum, aut auiculam coquat, & ius ſorbeat,& de carnibus parum edat. Reliquo uerò tempore, maxime quandiu a morbo tenetur; in prandio milium ſumat, ueſperi cibis paucisſimis, ac molliſsimis utatur.

41 Alia pleuritis. Febris tenet,& tuſsis, ac rigor, & dolor ad latus,& quandoque ad clauiculam, & ſaliuam ſpuit ſubbilioſam, ac ſubcruentam. Quòd, ſi ægro abſceſſus ruptus fuerit, qua parte dolor maxime urget; calefactoria adhibeto, & calida lauato, ſi non magna febris ipſum teneat. Sin minus; non. Bibendum autem dato fauum in aqua maceratum, ita ut aquam iam ſubdulcem facias, & poſtea quoque aquam ammiſceas. Sorbeat ptiſanæ ſuccũ bis in die, & uinum inde bibat album, aquoſum. Et, ſi quatuordecim dies effugerit; ſanus euadit.

42 Alia pleuritis. Febris detinet,& dentium ſtridor, & tuſsis ſicca,& cum uirore pallida reiicit, quãdoq; etiam liuida: & dolor latus corripit, & dorſum ſubrubidum fit. Caput,& pectus caleſcunt, aliquando ẽt uenter,& pedes,& crura. Et, quum erectus ſedet; magis tuſsit: & aluus turbatur,& alui egeſtio cum uirore ualde pallida eſt, ac graueolens. Hic in uiginti diebus moritur. Si uerò has effugerit; ſanus fit. Huic donec quatuordecim dies præterierint; aquam de farina craſſa in ipſa macerata bibendam dato, & uinum album uinoſum, aquoſum poſtea bibẽdum. Sorbeat ſuccum ptiſanæ frigidum, bis in die. Verùm pro melle mali punici ſuccum, ad ptiſanæ ſuccum admiſceto; poſtquam iam hic ptiſanæ ſuccus coctus fuerit, & lauet non multa. Vbi uerò quatuordecim dies prę terierint; in prandio milium ſumat. Ad ueſperam carnibus auicularum, cum iuſculo, & paucis cibis utatur. At talem morbum pauci effugiunt.

Peripneumonia.

43. Febris detinet dies quatuordecim ut minimũ, ad ſummũ duos de uiginti,& per hos dies fortiter tuſſit, & primum quidem excreat ſaliuam craſſam, ac puram ſeptima,& octaua die. Si uerò febris corripuerit, nona, ac decima; ſubdulcem, & purulentam, donec quatuordecim dies prętererierint. Et, ſi quidem decimaquinta die pulmo reſiccatus fuerit, & tuſsiendo reiecerit; ſanus fit: ſin minus; duas de uiginti obſeruato,& ſi quidem in his diebus tuſsis ſedata fuerit; euadit: ſi non ſedata; interrogato ipſum, an ſaliua ipſi dulcior appareat: & ſi hoc confeſſus fuerit; morbus annum durabit: nã pulmo ſuppuratus fit. Huic primis diebus uinum dare conuenit dulce, album, aquoſum, paulatim frequentet bibendum. Sorbet ẽt ptiſanæ ſuccũ melle ammixto ter in die; donec dies decem & octo præterierint,& febris deſierit. Periclitatur autẽ maxime in ſeptem, aut quatuordecim. Poſtquam autem decem & octo dies tranſgreſſus fuerit; non amplius moritur, ſed pus ſpuit, & pectus dolet,& tuſsit. Quum ſic habuerit; ieiunus cum ſaluia uini illam potionem bibat,& leguminis freſi decoctum ſorbeat, adipe multo ammixto; ſi non calor fuerit. Si uerò fuerit; ne ſorbeat, ſed cibis utatur ſalſis, ac pinguibus,& marinis potius, quàm carnibus. Et ſi pro ratione purgari tibi uiſus fuerit; in os infundito, ac fomenta adhibeto: ſi quidem craſſum fuerit pus; fomenta adhibeto: ſi uerò tenue; infundito: & ex cibis hæreat quàmmaxime, & ab acribus abſtineat & a carnibus bubulis, ouillis, ac porcinis.

Suppuratus ex peripneumonia.

44 Quum ex peripneumonia ſuppuratus factus fuerit; febris detinet,& tuſsis ſicca,& difficultas ſpirandi,& pedes intumeſcunt,& manuum, ac pedum ungues contrahuntur. Hunc ita affectum ad decimam diem a ſuppurationis initio progreſſum, multa calida lauato,& ari radicem tali magnitudine tritam, & ſalis granum,& modicum mellis,& aquã,& olei parum, extracta lingua tepida infundito, & poſtea humerum concutito. Et, ſi quidem ab his pus erumpat; bene habet: ſin minus; aliud facito. Cibos acres & cyclaminum exſuccato, ſitque ſucci utroruniq́ue acetabulum paruum: deinde ſilphii ſuccũ fabæ magnitudine terito, ac diluito, & lactis caprini, aut aſinini acetabulum ammiſceto. Hoc tepidum infundito. Quod ſi ab hoc non erumpat; raphani corticem, & æris florem, trium fabarum magnitudine terito. Sit autem raphani duplum: & oleo diluito quarta heminæ parte. Hoc tepidũ infundito. Et, ſi eruperit pus; cibis quàmſalſiſsimis, ac pinguiſsimis utatur. At, ſi non prodierit pus; paulatim fomentum adhibeto in os, ex ſij ſucco, uino Tornio, lacte bubulo, aut caprino, ſingulis pari menſura permixtis, ita ut ſint heminæ tres, in quas poſtea furni teſtas igni candefactas iniicito, atque inde uaporem per fiſtulam trahat, cauendo ut ne aduratur. Poſtquàm aũt purius iam ſputum prodierit; urticæ ſemẽ, thus, origanũ, in uino albo, melleq́ue, ac oleo modico, ipſi infundito, idq́ue per tertium diem: poſtea uerò butyrum, reſinam in melle eliquatam. Et cibis non amplius utatur ſalſis, neque pinguibus. At diebus interpoſitis, infuſionum oris uſu ceſſante, ſaluiam, rutam, ſatureiam, origanum, pari portione ieiunus ex uino bibat acetabuli menſura, omnibus illis inſperſis. Quòd, ſi ab infuſionibus his oris non eruperit; nihil miri eſt: ſępe enim prorumpit ad aluũ,& ſtatim melius habere ſibi uidetur, ubi ex anguſto ad ampliurẽ regionem deuenerit.

45 Alius morbus. Quũ tẽpus longius protrahitur, & febris uehemẽs, ac tuſsis corripit,& latus dolet,& ad ſanam partem decumbere non poteſt; ſed ad dolentẽ,& pedes,& oculorũ cauitates intumeſcunt. Hunc ubi decimuſquintus ab eruptione dies adeſt, multa calida lotũ in ſella firma collocato,& alius quidẽ manus ipſius teneat: tu uerò humerum concutito, ut audias in utrũ latus affectio ſtrepitum edat: optandum autem eſſet in ſiniſtrum. Hunc ipſum igitur locum ſeces; minus.n. lethalis eſt. Si uerò præ craſsitudine, ac copia ſtrepitum non edat, quo ipſum cognoſcere poſsis, (nã hoc aliquãdo contingit) utrũ latus tumuerit, ac magis doluerit, hoc infime ſecato retro tumorem magis, quàm ante ipſum, quo puris exitus facilẽ fluxionem habeat. Secato autẽ inter coſtas per nouaculam primũ cutem, deinde ſcalpello acuto, quod pãniculo ſit obligatũ ita, ut ſumma ipſius pars, ad unguis magni digiti menſuram expedita reſtet, quam intromittas. Poſtea emiſſo pure quantum uiſum fuerit, uulnus linamento ex lino crudo, alligato foras

propendente filo, concludito:& quotidie ſemel pus educito.poſtquàm autem decimus affuerit dies; omni pure emiſſo linamentum ex linteo indito. Deinde uinum,& oleũ tepefacta per fiſtulam infundito; ne pulmo a pure humectari ſolitus derepente reſiccetur.Emittendum autem eſt id, quod mane infuſum eſt,ad ueſperam:quod ueſpera,mane. Vbi uerò pus tenue uelut aqua fuerit, & ad digiti contactum uiſcoſum,ac modicũ;penicillum ſtanneum cauũ indito.Poſtquàm autem omnino uenter reſiccatus fuerit,paulatim linamẽtum præſectum minuito, donec ulcus coaleſcat,& ipſum penitus eximas. Signũ autẽ an euaſurus ſit,habes: ſi pus album,ac purum fuerit, & fibræ ſanguinis inſint;plerunque ſanus fit. Si uerò prima die profluat lutei oni ſpeciem habens, aut ſecunda die defluat craſſum,cum uirore ſubpallidum, fœtens; moriuntur,ubi pus effluxit.

46 Alius morbus. Qunm quis ex pulmonis affectu tabeſcit; is ſaliuam craſſam, cum uirore ſubpallidã, dulcem,tuſsiendo reiicit,& ſtridor, ac dolor ad pectus,& ad dorſum fit,& in faucibus tenuis ſibilus auditur,& fauces ſiccæ ſunt,& oculorum cauitates rubicundæ,& uox grauis,& pedes intumeſcunt,& ungues cõtrahuntur,& ſupernæ partes attenuantur, ac imminuntur,& ſaliuam abominatur, ubi excreaturus ipſam in ore habet,& tuſsit mane maxime, & circa mediam noctem,imò ẽt aliis temporibus.Et corripit magis hic morbus mulierculam iuuenculam, quàm uetulam. Huic ſi iam pili de capite defluant; & nudum ſit caput,uelut ex morbo: & ſi prunis inſpuenti ſaliua graueolens ſit; intra breue tempus ipſum moriturum eſſe pronuncia: id nerò quod occidet,alui profluuium fore: ubi enim iã pus circa cor putruerit; nidoroſum odorem prunis iniectum de ſe præbet: & cerebrum concaleſcens ſalſuginoſum humorem effundit,qui aluum mouet. Huius autem ſignum eſt,quòd capilli ex capite defluunt. Hunc ubi ita habuerit,ne curato. Si uerò a principio morbus obtigerit;lenticulæ decoctum bibendum dato. Deinde interpoſita nna die,ueratrum dato temperatũ; ut ne aluum infernam moueat. Et quum noctu ad os ſalſuginoſus humor ipſi influit;medicamẽta ipſi frequentiora ad nares appone. Si uerò non fluit; appone quidem,ſed rarius,& menſe ſemel, ita ut inſuper ueratrum bibendum des quantum duobus digitis cõprehendi poteſt,in uino dulci temperato. Statim uerò lenticulæ decoctum inde bibendum dato. At medicamenta quàmpaucíſsima bibat, ſi non febres acutiores ipſum corripiant. Radicem dracontij albam, & ueratri delingat,ſed non ex melle : ſic enim minime aluũ mouebit. Si nerò tormẽ iu aluo inferna oboriatur;primũ per clyſterem illud infuſum immittito, in quod coccus Cnidius amnuiſcetur. Quòd,ſi neque ſic ſedetur;lacte aſinino cocto purgato,pharmacum aũt nullum deorſum purgans dato. Si uerò ante medicamẽtũ, pręprotato ueratro bilẽ uomat ab ipſo lẽticulę decocto accepto uomat. Cibis aũt utatur; ſi febres acutę teuuerint,carnibus ouillis coctis,& uolucrũ,& cucurbita,& beta. Iuſculũ aũt ne ſorbeat, neque ad intinctus utatur. Piſcibus utatur ſcorpiis, & cartilaginei generis coctis. Calidum uerò nihil edat, lauet;ſi febris multa teneat. Neque oleribus acribus utatur,pręterquã ſatureia, aut origano: Vinum bibat album. Si uerò ſine febre ſit;calores aũt aliàs, atque aliàs corripiãt;piſces edat optimos ac pinguiſsimos & pinguia,& dulcia,& quàmmaxime ſalſa. Et deambulationibus utatur,neque in uẽto,neque in ſole. Et a cibis uomat;ubi tempeſtiuum uiſum fuerit. Et calida lauet,capite excepto. Ex cibis frumentaceis pręſtat panis his,qui non mazam edere ſoliti ſunt : mazam uerò edere ſolitis,utraque dato.

Alius morbus appellatus Tabes.

47 Tuſsis uexat,& ſputum multum, ac liquidum, & quandoque facile tuſsiendo reiicitur etiã pus,ueluti grando:quod dum digitis conteritur,durum,& male olens eſt. At uox pura eſt,& doloris exors, & febres non corripiunt;uerùm calor quandoque aliàs,atque aliàs,atque hic debilis. Huic ueratrũ bibendũ eſt, & lenticulæ decoctũ & large cibus ſumẽdus, ita ut abſtineat ab acribus,& carnibus bubulis, ac porcinis, & ouillis. Exerceatur modice,& deambulet, & a cibis uomitu utatur: a uenere abſtineat. Hic morbus per annos ſeptem, aut nouem durat. Quòd ſi ab initio ęger curatus fuerit;ſanus euadit.

48 Alius morbus. Si ex feruido ulcere,aphtha appellato,pulmonis fiſtula laborarit; febris debilis tenet, & dolor medium pectus,pruritus corporis adeſt, & uox raucoſa,& ſaluiã liquidã,ac tenuem ſpuit:quandoque ẽt craſſam,uelut ptiſanę ſuccũ. Et in ore odor oboritur ipſi grauis,uelut a piſcibus crudis, & aliàs, atque aliàs in ſaliua apparent dura,uelut fungus ab ulcere:& ſupernæ partes attenuãtur, atque adeò homo totus. Et circuli faciei rubeſcunt, & progreſſu tẽporis ungues contrahuntur, & aridi, ac cum uirore pallidi fiunt. Moritur aũt ſtatim; ſi non curatus fuerit, ſanguinem, ac pus ſpuens : poſtea etiam febres uehementes accedentes ipſum perimunt. Si uerò curetur; effugit ex hac tabe. Curare porrò oportet,ut lenticulę decocto poto uomat. Quòd, ſi tẽpeſtiuum eſſe uiſum fuerit;ueratrũ bibat, ſi quidem potẽs fuerit homo, per ſe; ſin minus; dimidium potionis ad lenticulæ decoctum ammiſceto,ita ut in quinta, aut ſexta potione deſinat. At uentrem infernum medicamento ne moueas; ſi non febres fortes corripuerint. Si uerò non corripuerint; lacte aſinino ſubtus purgato. Quòd, ſi debilis ſit, ut bibere non poſsit; per clyſterem infundito. Minus autem caput moueas &, ſi quidem ſaliua ad os prodierit multa, ac ſalſuginoſa; ad nares apponito quid,quod bilem non ducat. Si uerò fluxio ad os non fiat;nihil capiti adhibeto. ubi autem ſaliua graueolens fuerit; interpoſitis inter lenticulæ decocti uſum diebus, medicamentum in pulmonem infundito, & interpoſita una die ſuffito. Cibis utatur carnibus ouillis, & uolucrium, & piſcibus cartilaginei generis, & ſcorpiis coctis. Quarto uerò quoque die ſalſamentum edat optimum, ac pinguiſsimum, & in prandio mazam ſumat. in cœna uerò etiam panem ad hanc addat, & nihil ſorbeat, neque cyceonem bibat; ſi edere poterit. Porrò obſonia condiat, ac edat de ſeſamo pro tritico, & coriandro, ac anetho. Silphio autem ne utatur, neque alio quopiam olere acri, præterquàm origano,aut thymo,aut ruta. Deambulationibus autem utatur ante, & poſt cibum,uitans uentum,& ſolem. Ab ebrietatibus,& re uenerea abſtineat. Lauet tepida, excepto capite, quod quàmrariſsime lauari debet.

Tabes

Tabes dorſalis.

49 Dorſalis tabes à medulla fit. Corripit autem maxime recentes ſponſos, & Veneri deditos. Sunt autẽ ſine febre, & bene cibum capiunt, ac conſumuntur. Et ſi interroges ita affectum; dicet ſibi ſuperne de capite in ſpinã uelut formicas deſcendere uideri. &, ubi mingit, aut uentrem exonerat; prodit ipſi genitale ſemen multum, ac liquidum, & genitura in utero nõ manet, & in ſomnis ſemen profundit; ſiue dormiat cum uxore, ſiue non. Et, quum iter fecerit, aut cucurrerit, tum aliàs, tum ad acliuẽ locum; anhelatio, ac debilitas ipſum corripit, & capitis grauitas, & aures ſonant. Hunc temporis progreſſu ubi febres fortes ipſum corripuerint; perdunt febres lipyriæ. Quum ita habuerit; ſi ab initio curandum ſuſceperis; fomento per totum corpus adhibito, medicamentũ ſurſum purgans bibendum ipſi dato, & poſtea caput purgato. Deinde deorſum purgans exhibeto. Optandum autem fuerit, ut uere hanc curationem aggrediamur. Poſteà uerò ſerum, aut lac aſininum bibendum dato. Cæterum bubulum lac per quadraginta dies bibendum præbeto. Ad ueſperam uerò quamdiu lac potat, alicam ſorbendam dato. A cibis autẽ abſtineat. Poſtquam uerò lac bibere ceſſarit; cibis mollibus ipſum reficito, ex modico initium ſumens, & quàmmaxime craſſum, ac pinguẽ facere ſtudeto. Per annũ ab ebrietatibus, & uenere, & laboribus abſtineat, exceptis deambulationibus, in quibus uitet frigus, & ſolem. Tepida autem lauet.

Pulmonis morbus.

50 Saliua craſſa, ac fuliginoſa tuſsi reiicitur, & color niger, ac ſubturgidus eſt. & dolores tenues ſub pectus, & ſub ſcapulas fiunt: & ulcera ipſis ægre ſaneſcunt. Minus tamen periculoſus eſt hic morbus ſuperiore, & plures euadunt. Hunc ueratrum bibere oportet, & per ſe, & lenticulæ decocto ammixtum. Infundere etiam in pulmonem oportet, ac ſuffitum facere. Cibis quoque large utatur, abſtinendo a carnibus bubulis, ouillis, & porcinis, & ab acribus oleribus, præterquàm origano, aut ſaturcia. Vtatur deambulationibus. Mane uerò ieiunus ad accliuem locũ iter faciat. Deinde ſolia condimentaria hortenſia bibat in uinum temperatum inſperſa: deinde uerò cibis relatis utatur.

Arteria uulnerata.

51. Si uulnerata fuerit arteria; tuſsis habet, & ſanguinẽ tuſsiendo reiicit, & fauces ſanguine latenter implentur, & grumos eiicit, & dolor fit acutus ex pectore ad dorſum, & ſaliua uiſcoſa, ac multa, & fauces ſiccę, & febris, ac rigor corripit, & ſtrident fauces uelut a pinguedine, atque hæc ad quindecim dies patitur. Poſtea uerò pus ſpuit, & uelut ulceris ricinos, bronchia in pulmone cartilaginoſa, & rurſus tuſsit, & ſanè ſanguis erũpit, & poſtea pus craſsius ſpuit, & febris fortior fit, & pulmonẽ deſinit, & uocatr ruptio pulmonis. At, ſi poſt primum ſanguinem pus non ſpuat; a laboribus, ac exercitiis quieſcere oportet, & uehiculum inſcendere, abſtinereque a cibis ſalſis, ac pinguibus, & ab oleribus acribus. & poſtquã ipſe ſeipſum optime corpore affectũ eſſe putat; pectus, ac dorſum inurito, ex parte utrunque. &, poſtquàm ulcera ſana fuerint; per annum abſtineat ab ebrietate, & ne nimium impleatur, neque manibus laboret, neque uehiculum inſcendat; ſed ſtudeat, ut corpus quàmmaxime craſſum efficiat.

Articuli pulmonis conuulſi.

52 Quum articuli pulmonis fuerint cõuulſi; ſputum ſpuit album, quandoque uerò cruenta, & deſipit, & febris tenet, & dolor pectus, dorſum, ac latus &, ſi ſe uertat; tuſsit, & ſternutat. Huic, qua parte dolor fuerit, calefactoria apponito: & centaurium, & daucũ, & ſaluiæ ſolia trita, melle, & aceto affuſo, præſorbẽda dato, & aquam inſuper ſorbendã. Et ptiſanæ ſuccum præſorbeat, & uinum aquoſum inſuper bibat. Poſtquam uerò dolor ſedatus fuerit; ſaluiam tuſam, ac cribratam, & hypericum, & irionẽ trita, & polentã, ſingula paribus portionibus, in uinũ temperatum coniecta, ieiuno bibenda præbeto. At, ſi ieiunus non ſit; leguminis freſi decoctũ ſine ſale ſorbendũ dato. Si uerò calor fuerit; cibis utatur molliſsimis, nõ ſalſis, & minime nidoroſis: ubi iam probe ſe habuerit corpus; & in pectore, & in dorſo. At, ſi ambo conuulſa fuerint; tuſsis emergit, & ſaliua craſſa, ac alba apparet, & dolor acutus adeſt ad pectus, & ſub ſcapulas, ac latus: & odor detinet, & rubicundis tibiis circulis impletur, & pruritum habet, & nõ ſuſtinet neque ſedere, neque iacere, neque ſtare, ſed ægre afficitur, ac uiribus deficit. Hic quarta die maxime moritur. Si uerò hanc effugerit; ſpes neque ſic multa ſupereſt. Verum periclitatur & in ſeptima. Quòd, ſi & hanc effugiat; ſanus euadit. Hunc ubi ſic habuerit; multa calida bis in die lauato. Et, quum dolor habuerit; calefactoria adhibeto, & mel, & acetum bibendum dato, & ptiſanę ſuccum ſorbendum, & uinum album uinoſum inſuper bibendũ. Si uerò ad balneũ, & calefactoria affligatur, ipſaque non ſuſtineat; craſſi lintei panniculos ipſi adhibeto, quos aqua tinctos in pectus, ac dorſum imponas. Et fauũ mellis aqua frigidiſsima macerato, aquamque bibendam dato: & frigidum ptiſanæ ſuccũ, & aquam inſuper bibat, & ad frigus decumbat. Hæc facienda ſunt. Verùm morbus lethalis eſt.

Eryſipelas in pulmone.

53 Si eryſipelas in pulmone fiat; tuſsis habet, & ſaliuã expuit multam, ac liquidam, uelut de gutture: nõ eſt autem cruenta. & dolor tenet dorſum, & uacuas partes uentris, ac laterum mollitudinem: & uiſcera ſugunt, & uomit pituitam, ac uelut acetum, & dentes ſtupeſcũt, & febris, ac rigor, & ſitis corripit. &, ubi quid ederit; in uiſceribus ſugit, & acidũ eructat, & uẽter ſtridet, et corpus torpeſcit, et, ubi uomuerit; melius ſe habere putat. Quum aũt non uomuerit; digreſſa die tormen, et dolor in uentre oboritur, et excrementum alui liquidum procedit. Hic morbus maxime fit ex ebrietatibus, & carnium eſu, & ex aquæ mutatione. Sed & ex aliis cauſis emergit. Huic pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & lac aſininum inſuper bibendum; ſi non natura fuerit ſplenicus. Si uerò ſplenicus fuerit; ne purges, neque ſuccis, neque lacte, neque ſero; ſed eo quod modicum ingeſtum multum educet. Per clyſteres quoque infuſio in aluum fiat, & glandulę ſubdãtur in omnibus morbis; ſi aluus non egerat. Adhibendum eſt & frigidæ lauacrũ in hoc morbo, et exercitiũ; ubi febres remiſerint, et corpus leuiter ſe habere uiſum fuerit. Et

uere,& autumno uomitus inducatur. At uerò allii capita, & origani pugillum, quantum tribus digitis apprehendi poteſt, duabus heminis uini dulcis affuſis, & aceti acerrimi hemina una,& mellis quarta heminæ parte coquito, donec tertia pars reliqua fiat. Deinde ubi hominem exercueris, & aqua tepida laueris; calidum hoc bibendum præbeto. Dato etiam lenticulæ decoctum, melle, & aceto ammixtis, donec impleatur. Deinde uomat, & ea die pota polenta & aqua, ita ieiunus permaneat. Ad ueſperam uerò betam edat, & parum de maza, & uinum aquoſum bibat. Reliquo uerò tempore, a lenticulæ decocto, & a cibis uomat. Et, ſi diſceſſerit dolor ſub ſcapulas; cucurbitam affigito, & uenas in manibus pertundito. Cibis porrò utatur non ſalſis,neque pinguibus. Acria autem, & acida edat, & frigida omnia. Vtatur & deambulationibus. Hæc ſi fecerit; optima uictus ratione uſus fuerit, & per plurimum tempus morbus protogari poterit. Eſt autem non lethalis; ſed conſeneſcentes relinquit. Si uerò iuniorem aliquem citius a morbo liberare uoles, ubi ipſum purgaris; pectus,& dorſum inurito.

Morbus dorſalis.

54 Rigor, & febris, & tuſsis,& ſpirandi difficultas corripit, & ſaliuam ſpuit cum uirore pallidam,quãdoque etiam ſubcruentam: & dolet maxime dorſum, & inguina: & tertia, aut quarta die cruentam urinam mingit, & moritur ſeptima die. Si uerò quatuordecim dies effugerit; ſanus euadit: effugit autem non ita ualde. Huic aquam mulſam bibendam dato, in olla noua feruefactam, ac perfrigeratam, apii, aut fœniculi radicis cortice in ipſa macerato. Dato & ptiſanæ ſuccum bis in die, & uinum album aquoſum inſuper bibendum. Qua uerò parte dolor conſtiterit, calefactoria adhibeto, & calida lauato; ſi non febris multa uexet. Poſtquam autem quatuordecim dies præterierint; in prandio quidem ſumat milium, ad ueſperam uerò carnes catulinas, aut uolucrium, coctas edat: & de iuſculo ſorbeat. Cibis autem quàm paucißimis primis diebus utatur.

Tuberculum in pulmone.

55 Quum tuberculum in pulmone natum fuerit; tuſſis tenet, & erectæ ceruicis ſpiratio, & dolor ad pectus acutus, & ad latera, & uſque ad quatuordecim dies ita afficitur: nam pleriſque per tot dies tuberculi affectio inflammatur. Sed & caput dolet, & palpebras, & uidere non poteſt: & corpus ſubfuluum fit, ac uenis impletur. Hunc multa calida lauato,& aquam mulſam aquoſam bibendam dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum,& uinum aquoſum inſuper bibendum. Si uerò dolor urgeat; calefactoria adhibeto, Vbi autem ſedatus fuerit; cibis mollißimis utatur. Quòd, ſi liberatum a morbo ſpirandi difficultas corripiat, dum ad accliuem locum rectà pergit,aut aliàs feſtinat, pharmacum dato,à quo inferna aluus non moueatur. Et, ſi unà cum uomitu pus ſequatur, ſi quidem pus fuerit album,& fibræ in ipſo ſubcruentæ fuerint;effugit: ſi uerò liuidum, & cum uirore pallidum, ac graueolens, moritur. Purgantur autem in quadraginta diebus ab ea, qua erupit. Multis etiam annuus fit morbus. Hunc uelut ſuppuratum curare oportet. Quòd ſi non erumpat(multis enim progreſſu tẽporis abſcedit ad latus, & extumeſcit)hunc,ſi hoc fiat; ſecato, aut urito.

Pulmo repletus.

56 Si pulmo repletus fuerit;tuſsis tenet,& erectę ceruicis ſpiratio,ac anhelatio.& linguam exerit, rubicundis circulis in tibiis repletur,& pruritus uexat,& dolor acutus emergit ad pectus,& ſcapulas, & non poteſt ſedere,neque iacere,neque ſtare,ſed ægris uiribus eſt. Hic quarta die maxime moritur. Si uerò hanc euaſerit; ſpes plerunque eſt: periclitatur tamẽ etiam in ſeptima. Si uerò hanc effugerit; ſanus euadit. Hunc ubi ita habuerit; multa calida bis in die lauato,&,ubi dolor habuerit; calefactoria adhibeto. Et mel, & acetum cocta bibenda dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum,ac uinum inſuper bibendum. Si uerò ad balneum, & calefactoria affligatur, & ipſa non ſuſtineat; perfrigeratorium ipſi adhibeto: & fauum mellis aqua frigidißima macerato, aquamque bibendam dato. Et decumbat ad frigus. Hæc faciat. Morbus autem grauis eſt,& lethalis.

Pulmo ad latus prolapſus.

57 Si pulmo ad latus prolapſus fuerit;tuſsis tenet,& erectæ ceruicis ſpiratio,& ſaliuam tuſsiendo reiicit albam,& dolor ad pectus,& dorſum emergit, & incumbens pulmo impellit, & graue quiddam in pectore incumbere uidetur,& dolores acuti pungunt, & ſanguis ſtridet uelut pellis, & ſpirationem cohibet,& ad affectum quidem latus decubitum ſubſtinet,nõ autem ad ſanum·uerùm ueluti graue quiddã ipſi de latere pendere uidetur,& per pectus tranſpirare ſe putat. Hunc calida multa bis in die lauato;& aquam mulſam ipſi bibendam dato. Poſt balneum, uinum album cum modico melle miſceto, & dauci, ac centaurij ſemina trita his diluito,& tepida hęc ſorbẽda præbeto. Et infuſam aquam calidam in uětriculum, aut ueſicam bubulam,ad latus apponito, & faſcia pectori alligato. Decumbat in latus ſanũ. Ptiſanę ſuccum tepidum præbeto,& uinum aquoſum inſuper bibendum. At, ſi ex uulnere hoc fiat, aut ſuppurato ſecto,(fieri enim in his ſolet)huic ueſicam ad fiſtulam alligatam flatu impleto,ac intrò mittito, & penicillũ ſolidum ſtãneum indito,ac ulterius propellito. Sic curationem inſtituens,maxime profeceris.

Lateris tuberculum.

58 Quum in latere tuberculum fit; tuſsis emergit dura,& dolor, & febris, & grauitas in latere incumbit, & dolor acutus in eodem ſemper loco urget, & ſitis uehemens, & calidum potum auerſatur, & in dolens latus decumbere non poteſt, ſed in ſanum. At, ubi decumbit; uelut lapis impendere ipſi uidetur, & intumeſcit,& rubeſcit,& pedes intumeſcunt. Hunc ſecato,aut urito. Poſtea pus emittito, uſque ad decimum diem, linamento ex lino crudo indito. Decima autem die pure omni emiſſo, uinum, & oleum tepida immittito, ut ne derepente reſiccetur, & linamento ex linteolo utitor, ubi uerò id, quod infuſum eſt, emiſeris aliud infundito: atque hęc per dies quinque facito. Poſtquàm autem pus tenue effluxerit,uelut ptiſanæ ſuccus, ac modicum,ad manus contactum: ſtanneum penicillum indito, &, ubi penitus reſiccatum fuerit: linamento ſemper modice præſecto,ulcus ad linamentum coaleſcere finito.

Hydrops

Hydrops pulmonis.

59 Si hydrops in pulmone fiat; febris,& tuſsis tenet, & aceruatim reſpirat,& pedes tument,& ungues cõtrahuntur omnes,& patitur talia,qualia is,qui ſuppuratus fit,ſed debilius,ac diuturnius. Et ſi quid infundas,aut fomentum,aut ſuffitum adhibeas:pus non ſequitur. atque ex hoc ſane cognoueris, non pus,ſed aquam intus eſſe. Et, ſi multo tẽpore aure ad latera adhibita audire tentaueris; ebullit intrinſecus, uelut acetum: & hæc quidem aliquandiu patitur, poſtea erumpit ad aluum,& ſtatim quidem ſanus eſſe ſibi uidetur, ac a morbo liberatus. Verùm progreſſu tẽporis aluus incenditur, eademque illa patitur,& adhuc amplius. Aliqui etiam intumeſcunt uentre,ſcroto,ac facie. Et quidam ab inferna aluo id eſſe putãt, quum uideant uentrem magnum,& pedes tumentes. Intumeſcunt enim hæc; ſi ſectionis tempus tranſgrediaris. Hunc ſi quidem extra intumuerit;inter coſtas ſectum curare oportet. Si uerò non intumuerit; multa calida lotum uelut ſuppuratos collocato,& qua parte ſtrepitum perceperis,ea ſecato, quàm potes infimo loco;quò effluxio facilis contingat. Poſtquam ſecueris;linamẽto ex lino crudo induto,ita ut craſſum, & acutum linamentum facias,& ſanguinem pauciſsimum parce emittas. Et ſi quidem in linamento pus adhæſerit quinta die,plerunque euadit:ſin minus;ubi aquam exhauſeris,ſitis corripit,& tuſsis, & moritur.

Pectus, aut dorſum ruptum.

60 Si pectus aut dorſum fuerit ruptum; dolores tenẽt pectus,ac dorſum perpetuo,& calor aliàs,atque aliàs corripit,& ſaliuam ſubcruentam tuſsiendo reiicit, & uelut pilus cruentus per ſaliuam tranſcurrit. Atque hæc maxime patitur; ſi manibus quid laborarit,aut in currum aut equum aſcenderit. Hunc ante, & retro urito ex partibus utroque loco, & ſic ſanus euadit. Cæterum per annum a labore ſe contineat, & ab uſtura pinguefaciendo corpori ſtudeat.

Febris ardens.

61 Febris tenet,& ſitis uehemens,& lingua aſpera,& nigra, & cum uirore pallida, & ſicca, & uehementer rubicunda: & oculi cum uirore pallidi ſunt,& excrementum egerit rubicũdum,& cum uirore pallidum, talem quoque urinam mingit,& multum ſpuit. Sæpe etiam tranſmutatur uelut ad peripneumoniam,& delirat. Ex qua re cognoueris, quòd peripneumonia fit. Hic ſi quidem peripneumonicus fiat,& quatuordecim dies tranſgrediatur;ſanus fit. Si uerò in decem & octo diebus peripneumonicus fiat; ſi non impurgatus permanens ſuppuratus fiat; aquam de craſſa farina in ipſa macerata bibat, & acetum album quàm odoratiſsimum poſtea bibat, & ptiſanæ ſuccum ſorbeat bis in die:ſi uerò debilis fuerit; ter. Et uinum uinoſum,album, aquoſum inſuper bibat, & quàm minimum lauet. At,ſi ſuppuratus fiat; uelut ſuppuratum curato.

Febris ſingultiens.

62 Febris detinet uehemens,& rigor,& tuſsis,& ſingultus, & una cum ſaliua grumos ſanguinis tuſsiendo reijcit,& ſeptima die moritur. Si uerò decem dies effugerit; melius habet. Verùm uigeſima ſuppuratur,& primis diebus pus modicum tuſsiendo reiicit, deinde amplius. Purgatur autem in quadrãginta diebus. Huic primis diebus acetum,& mel cocta bibenda dato.& poſtea acetum,& aquam ammiſceto;quò aquoſior potio fiat. Et ptiſanæ ſuccũ modico melle ammixto ſorbeat,& uinũ album uinoſum inſuper bibat. Poſtquam aũt decem dies præterierint, ſi febris ſedetur,& ſputum purum ſit;ptiſanam integram ſorbeat,aut milium. At,ſi uigeſima die pus ſpuat;ſaluiã, & rutam, & ſatureiam, & origanum, ac hypericum, ſingula æquis portionibus contuſa,ac cribrata permiſceat,ita ut omnium cyathi parui,ſiue conchæ marinæ ſit menſura, & polentę tantundem. Hæc ieiunus in uino dulci temperato bibat. Et,ſi hyems ſit,aut autumnus,aut uer; ſorbitionibus utatur: ſi uerò æſtas; minime. Verùm amygdalas,& cucumeris ſemen torrefactum, & ſeſamum, ſingula æquis partibus, ut in totum ſit conchæ marinæ menſura,terat, & aquæ heminam Aeginæam affundat, & farinam, ac fauũ inſpergat. Hæc poſt potum ſorbeat. Cibis utatur pinguibus,& ſalſis,& marinis magis, quàm carnibus. Calida lauet,minime uerò caput. Hæc faciens a morbo liberatur.

Morbus lethargus dictus.

63 Tuſsis oboritur,& ſaliuam ſpuit multam,ac liquidam,& nugas garrit,&,ubi nugari deſierit;dormit:& recrementum male olens egerit. Huic aquam demacerata in ipſa farina craſſa bibendam dato, & uinum album uinoſum poſtea bibendum,& ptiſanę ſuccum ſorbendum. Verùm huic mali punici ſuccum ammiſceto & uinum uinoſum album inſuper bibat,& ne lauet. Hic in ſeptem diebus moritur. Si uerò has effugerit; ſanus euadit.

Morbus, ſiccatorius appellatus.

64 Neque ſine cibo eſſe,neque cibum acceptum tolerare poteſt. Verùm, ubi quidem ſine cibo manet; uiſcera ſugunt,& os uentriculi dólet,& aliàs alia uomit,& bilem,& ſaliuam,& pituitam,& acria:&,poſt quã uomuit; aliquãtiſper melius habere ſibi uidetur. At, ubi cibum accepit;ructus adſunt, & cum rubore exardeſcit,& ſemper multum ſe cacaturum eſſe putat. ubi uerò ea gratia deſederit;flatus prodit: & dolor caput habet,& totum corpus uelut aciculis pungi uidetur,aliàs alia parte: & crura grauia ſunt,ac debilia,& conſumitur,ac debilis fit. Huic medicamentum bibendum dato,primùm deorſum purgans, poſtea ſuperne: & caput purgato, & a cibis abſtineat dulcibus,& oleoſis,ac pinguibus,& ab ebrietatibus. Vomat autem a ſuccis,& a cibis. & pro anni tempore lac,aut ſerum aſininum bibendum præbens,pharmacum inſuper bibendum dato,utro tandem magis opus eſſe tibi uiſum fuerit. Aeſtate,& uere frigida lauet. Autumno autem,& hyeme unguento utatur,& deambulet, & modice ſe exerceat. Si uerò debilior ſit,quàm ut exerceri poſsit;iter faciat. Et cibis frigidis,ac aluum ſubeuntibus utatur. Et ſi uẽter non egerat; molle infuſum per clyſterẽ iniicito. Morbus hic diuturnus eſt,& conſeneſcentes,ſi ita futurum eſt;relinquit:ſin minus;commoritur.

Febris interficiens appellata.

65 Febris tenet, & rigor,& ſupercilia impendere uidentur, et caput dolet, et uomit ſaliuam calidam, et bilem multam:quandoque etiam infra egerit,et loci oculos non capiunt, et dolor ad ceruicem, et ad inguina

guina

guina emergit,& affectis uiribus eſt,& nugas garrit. Hic ſeptima die,aut etiam prius moritur.Si uerò hãc effugerit; plerunque ſanus ſit. Morbus eſt lethalis. Huic perfrigeratoria adhibere oportet ad uiſcera,& ad caput.& ordeum torrefactum unà cum paleis fractum aqua macerare,& de excolata aqua,mulſam facere:atque hanc aquoſam bibẽdam dare.Cibum autem non offerre,neque ſorbitionem, uſque ad ſeptimum diem;ſi non debilis eſſe uiſus fuerit.Si uerò ſit; ptiſanæ ſuccum frigidum, ac tenuem modicum, bis in die exhibere, & aquam inſuper bibendam. Poſtquam uerò ſeptem dies præterierint,& febris dimiſerit;milium lingat. Ad ueſperam cucurbitam,aut betas paucas ſumat,& uinum album aquoſum inde bibat; donec ad nonum perueniat diem. Poſtea cibo quàm pauciſsimo utatur,milium in prandio ſumens. Balneo,donec dolor, & febris affuerint; ne utatur. ubi uerò ceſſauerint;multa lauet. Quòd,ſi uenter nõ egerat; molle infuſum per clyſterem immittito, aut glandulas ſubdito.Quum uerò ualidus factus fuerit; molli pharmaco ad nares appoſito,aluum infra purgato:poſtea lac aſininum bibendum dato.

Morbus liuidus.

66 Febris detinet ſicca,& horror aliàs, atque aliàs,& caput dolet, & dolor uiſcera tenet, & bilem uomit, &, quum dolor tenet; ſuſpicere non poteſt,ſed grauatur,& uenter durus fit,& color liuidus,& labia,ac albæ oculorum partes liueſcunt, & aſpectum præ ſe fert uelut,qui ſtrangulatur.Quandoque etiam colorem tranſmutat, & ex liuido cum uirore ſubpallidus fit.Huic medicamentum & deorſum,& ſurſum purgans bibendum dato,& clyſterem adhibeto, & a capite purgato.Et calida quàmminime lauet;ſed;& ubi lauerit,ad ſolem apricetur.Serum etiam,& lac aſininum pro anni tempore bibat, & cibis quàmmolliſsimis utatur,& frigidis abſtinens ab acribus, & ſalſis: uerùm dulcioribus,ac pinguioribus utatur. Cęterum hic morbus ut plurimum cum ægro commoritur.

Morbus ructuoſus.

67 Dolor corripit acutus, & dolitat uehementer, & ipſe ſeipſum iactat,& uociferatur, & frequenter eructat,&,ubi eructauit; melius habere ſibi uidetur.Sæpe etiam bilem reuomit modicam,poculi parui mẽſura,& dolor corripit a uiſceribus ad imum uẽtrem, & laterum mollitudinem. &, ubi hoc factum fuerit, melius habere ſibi uidetur,& uenter inflatur, acdurus fit, & ſtrepit,& flatus non egreditur, neque ſtercus. Hunc ii dolor habuerit; multa calida lauato,& calefactoria ipſi adhibeto.Vbi uerò in uentre dolor, ac flatus fuerit; clyſterem adhibeto: & mercurialis coctæ ſuccum,ad ptiſanæ ſuccum ammiſceto,ac ſorbendum dato,& uinum dulce, aquoſum,inſuper ſorbendum.Cibum autem ne exhibeas;donec dolor remiſerit, & uuarum expreſſarum retrimenta dulcia, per noctem in aqua maceret, & hanc aquam per ſex dies bibat. Si uerò uuarum expreſſarum retrimenta non habeat; mel, & acetum cocta bibat. Poſtquàm autem dolorem emouerit;medicamento deorſum aluum purgato. Cibis utatur inde mollibus, & aluum ſubeuntibus,& marinis magis,quàm carnibus, carnibus autem uolucrium,& ouillis coctis.edat etiam betas, & cucurbitam. ab aliis uerò abſtineat. Morbus hic ſi iuuenem corripiat; tempore decedit: ſi ſeniorem;commoritur.

Morbus pituitoſus.

68 Corripitquidem morbus pituitoſus etiam uirum, ſed magis mulierem:& eſt hæc quidem craſſa,& bene colorata; uerùm iter faciens debilitatur,& maxime ſi ad accliuẽ locum iter faciat. Corripit ipſam etiam febris tenuis, quandoque etiam ſuffocatio: & euomit,ubi ieiuna eſt; bilem,& ſaliuas multas, ſæpe etiam ubi cibum accepit,de cibo tamen nihil:&,quũ laborarit, dolet pectus, & dorſum,aliàs alia parte,& rubicundis cutis eminentiis impletur, uelut ab urtica inuſtis. Huic medicamentum bibendum dato,& ſerum,ac lac aſininum bibat.Si uerò ſerum potet;medicamentum deorſum purgans ad plurimos dies prębibendum dato.Et,ſi ſerum bibere deſierit;lac aſininum poſtea bibat: &, dum hoc potarit;a cibis quidẽ abſtineat,uinum uerò quàmiucũdiſsimum bibat, donec purgari deſinat.At ubi a potione ceſſauerit; milium in prandio ſumat.Veſperi cibo molliſsimo utatur,ac pauciſsimo. Abſtineat a pinguibus, & dulcibus,ac oleoſis. Et aliàs,atque alias, maxime tamen hyeme,a lenticulæ decocto,uomat,oleribus præſumptis. Et calida quàmminimum lauet,ſed & ad ſolem apricetur.Morbus autem commoritur.

Pituita alba.

69 Intumeſcit totum corpus albo tumore, & uenter ad contactum craſſus eſt,& pedes,ac femora tumẽt: tibiæ item,ac ſcrotum: & aceruatim reſpirant,& facies rubicunda eſt,& os ſiccum, & ſitis tenet,&,ubi cibum accepit,ſpiritus frequẽs incumbit.Hic eadem die quandoque melius habet,quandoq; peius. Huic ſi quidem uenter ſua ſponte turbatus fuerit in principio morbi; proximus ſanitati eſt: ſi uerò non turbetur; medicamentum deorſum purgans dato, a quo aqua purgetur. Et calida non lauet,& ſub dio exponatur:& ſcrotum ubi impletum fuerit; ſecato.Cibis utatur, pane puro frigido, & beta, & piſcibus ſcorpiis coctis,iuſculo autem quàm pauciſsimo. Et frigida omnia edat,& non dulcia,neque pinguia: ſed trita, & acida, & acria,excepto allio, cepa, & porro. Origanum uerò, & ſatureiam multam edat, & uinũ inde uinoſum bibat: & ante cibum iter faciat. At,ſi à medicamento tumeat; clyſterem adhibeto,& cibo, deambulationibus,& illuuie premito. Medicamenta uero quàmpauciſsima exhibeto. Verùm ſurſum purgans non prius dederis, quàm tumores ad infernas partes deſcenderint.Quòd ſi extenuato iam ipſo ſuffocatio in pectore oboriatur; ueratrum bibẽdum dato, & caput purgato, & poſtea deorſum purgans bibat.Morbus hic maxime a nullo diſcedit.

Cura, morbus difficilis.

70 In uiſceribus ueluti ſpina eſſe uidetur, & pungere,& anxietas ipſum corripit, & lucem, ac homines fugit, & tenebras amat, & timor inuadit, et ſeptum tranſuerſum foris tumet, et ad contactum dolet, et expaueſcit,et terriculamenta,ac ſomnia horrenda uidet,et quandoque etiam mortuos.Et morbus hic ferè plurimos uere corripit.Huic ueratrum bibendum dato,et caput purgato, et poſt capitis purgationem pharmacum deorſum purgãs bibat, poſtea uerò lac aſininum bibat. Cibis utatur quàmpauciſsimis,ſi nõ

debilis

debilis fuerit,& frigidis,& aluum ſubeuntibus, & nō acribus,neque ſalſis,neq; pinguibus, neq; dulcibus. Et calida non lauet,neque uinum bibat; ſed aquam maxime,aut ſaltem uinum aquoſum. Neque exercitiis utatur,neque deambulet. Hæc ſi fecerit; à morbo liberabitur temporis progreſſu: ſi uerò neglexerit; commorietur.

Morbus niger.

71 Nigrum uomit ueluti fecem, quandoque cruentum,quandoque uelut uinum ſecundarium, quandoque uelut polypi atramentum,quandoque acre, uelut acetum, quandoque ſaliuam, & pituitam, quandoque bilem cum virore pallidam. Et, ubi quidem nigrum cruentum uomuerit; cadaueris fœtorem refert:& fauces,& os a uomitu aduruntur,& dētes ſtupeſcunt,& id,quod uomitu reiectum eſt, terram eleuat. Et poſt quàm nomuit; paululum melius ſe habere putat. Et neque ſine cibo eſſe, neque ampliorem cibum ferre pōt. Verùm,ubi ſine cibo manet; uiſcera ſugunt,& ſaliuæ acidę ſunt. Quum uerò cibum accepit; grauitas in uiſceribus eſt,& pectus,ac dorſum uelut ſtilis pungi uidentur, & dolor tenet latera, & febris debilis eſt,& caput dolet,& oculis non uidet, & crura grauantur, & color niger eſt, & conſumitur. Huic pharmacum bibendum dato frequēter, & pro anni tempore, & ſerum, & lac. Et a cibis abſtineat dulcibus,& oleoſis, ac pinguibus,& frigidiſsimis, ac maxime per aluum ſubeuntibus utatur. Et caput purgato,& poſt medicamentorum potiones ſurſum purgantes,de manibus ſanguinem detrahito; ſi non fuerit debilis. At ſi aluus non egerat; molle infuſum per clyſterem immittito. Et abſtineat ab ebrietatibus,& uenere. Si coierit; ieiunus fomentis utatur. Et a ſole abſtineat,neque multū ſe exerceat, neque deambulet,neque calidā lauet,neque acria edat,neque ſalſa. Hæc facienda ſunt. Et unà cum ætate aufugit etiam morbus,& cum corpore ſeneſcit. Si uerò denigratus fuerit; commoritur.

Alius morbus niger.

72 Subfuluus, & gracilis, & oculus cum uirore pallidis fit,& tenuem cutem habet,ac debilis eſt. Quantò autem tempus amplius progreditur, tantò morbus amplius affligit. Et uomit omni tempore uelut ſtillamentum modicum,ad duorum poculorum paruorum menſuram,& frequēter etiam cibum, ac unà cum cibo bilem,& pituitam: & poſt uomitum dolet totum corpus,aliquando etiam antequàm uomat. Et horrores tenues,ac febris tenet,& ad dulcia,ac oleoſa maxime uomit. Hunc medicamentis ſurſum, ac deorſum purgare oportet,& lac aſininum poſtea bibendum prębere. Cibis autem utatur molliſsimis,ac frigidis, piſcibus littoralibus,& cartilaginei generis, betis,& cucurbitis,& carnibus tritis. Vinum bibat album,uinoſum,aquoſius. Labore,& deambulationibus utatur,& calida ne lauet,& a ſole abſtineat. Atque hæc ſanè facienda ſunt. Verùm morbus lethalis quidem eſt; non autem conſeneſcit.

Morbus corruptorius.

73 Alia quidem omnia eodē modo patitur. Verùm grumos bilis concretos uomit, & deorſum ſimiliter egerit; poſtquam cibos excreuit. Cæterum eadem facere oportet, quæ in priore morbo relata ſunt,& clyſterem adhibere.

HIPPOCRATIS COI De Morbis Liber III.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De Cerebri humore,& quę ſigna cerebri inflammationem comitentur: & eius curatio.*
2 *De doloris ex cerebri repletione cauſis,curatio. Aurium collutio. Lac muliebre.*
3 *De ſyderatorum ſignis,& curatione.*
4 *De Cerebri corrupti ſignis & curatione.*
5 *De Lethargi morbi ſignis & curatione. Ex Lethargo ſuppurati.*
6 *De morbi ſiue febris ardentis ſignis,& eius curatione. Aqua vomitum plerunque ciet.*
7 *De pulmonis tumentis præ calore ſignis,et curatione. Sanguinis de naſo & lingua miſſio.*
8 *De Capitis doloris acuti cum vocis interceptione ab ebrietate,tum aliās ſignis,& curatione.*
9 *De Phrenitidis ſignis,& curatione.*
10 *De Anginæ ſignis & curatione.*
11 *De Angina leni Paracynanche appellata,& eius curatione. Venæ ſub mammas ſectio. Suffitus.*
12 *De morbi regij ſignis. Vrina ictericorum,& eius curatio. Nuces Thaſiæ.*
13 *De Diſtentionum (Tetani appellantur) ſignis & curatione. Potum, ſorbitiones, & pituitam per nares reuomere.*
14 *De diſtentionis in poſteriores partes, ſeu opiſthotoni ſignis,& eius curationes. Aquæ frigidæ ſuperfuſio.*
15 *De uolnulorum generatione & ſignis, & curatione. Flatus in uentrem per follem immiſſio. Febris amoto uolnulo. Aluus inferna ſoluta amoto uolnulo.*
16 *De Peripneumoniæ ſignis. Lingua in peripneumonicis citius & tardius nigreſcens. Saliua inſuauis.*
17 *Peripneumoniæ,pleuritidis,& phrenitidis eadem curatio. Sorbitiones dulces ad ſputum ſurſum excreādum conducunt. Multus humor infra ſecedens.*
18 *Saliua non probe purgata, quid denotet. Daucus.*
19 *De pleuriticorum ſignis. Pleuritis gemina,ſanguinea & biliosa. Singultus cum ſanguine.*
20 *De pleuritidis ſiccæ ſignis.*
21 *De pleuritidis ex dorſo ſignis. Saniei ſubcruentæ miſtio. Sputa uaria.*
22 *Suppuratū fieri ex pleuritide,minus lethale. Lingua*

in

in omni pleuritide, conſideranda. Bulla ſublimida in lingua. Quo tempore dolores in pleuritide fiant.

23 *Pleuritides quomodo curãda. Clyſter ex ariſtolochia.*

24 *Quando à curatione pleuriticorum abſtinendum.*

25 *Sanguineæ pleuritidis curatio.*

26 *Tuſſis aridæ generatio. Puris eruptio ex pulmone.*

27 *Sectio aut vſtio dextrarum partium in pleuritide periculoſior: & dextrarum partium morbi robuſtiores. Terra Eretbria ad refrigerandũ in pleuritide.*

28 *Corporibus, priuſquam ſecentur aut urantur, cur nota imprimenda. Suppuratorum ex uulnere & peripneumonia, eadem quæ pleuritidis conſideratio & curatio.*

29 *De frigefactoriis potionibus in febri ardenti. Ad omnem febrem ardentem potio. Potio uriuam mouẽs, frigefaciens, & ſitim ſedans. Vini Thaſii potio. Morbus regius cum febri. Vrinam cientia & bilem per aluum trahentia.*

Cerebri tumor.

1 DE febribus uniuerſis a me dictũ eſt, de reliquis iam dicam. Quum cerebrum ab inflammatione tumuerit; totum caput occupat, maxime qua parte conſtiterit inflammatio. Conſiſtit autem in temporibus: & aures ſonitu implentur, & auditus hebeſcit, & uenæ extentæ ſunt, ac pulſant: & febris, ac rigor aliquando corripiunt, & dolor nunquam deficit; ſed quandoque remittit, quandoque magis premit, & uociferatur, ac exilit præ dolore. Et, ubi ſurrexit; rurſus ad lectum decumbere feſtinar, & iactat ſeipſum. Hic lethaliter quidem affectus eſt. in quot uerò diebus morietur, non habet iudicationem: nam alii aliter pereunt. Plerunque tamen in ſeptem diebus moriuntur. Si uerò uigeſimumprimum effugerint, ſani fiunt. Quum itaque dolor uexarit, frigefacere caput oportet, maxime quidem per raſuram, aut frigefactorio aliquo, uelut eſt ſolani ſuccus, & terra figularis, in ueſicam, aut folliculum immiſſo, ita ut uiciſſim modo apponas, modo auferas, prius quàm tepeſcant. Sed & ſanguinem detrahere oportet, & caput purgare, ad apii ſuccos odoratis ammixtis, A uino autem in totum abſtinete: Ptiſanæ ſuccum ſorbere, & infernam aluum ſoluere.

Cerebri repletio doloroſa.

2 Quum doluerit caput, præ cerebri repletione; uitioſorum humorum purgationem non factam eſſe ſignificat, & dolores totum caput tenent, & delirat, & moritur ſeptima die: & euadere non poterit; ſi non eruperit humor ſeptima die per aures. Sic enim & dolor ſedatur, & reſipiſcit: effluit autem multus, & inodorus. Huius aures priuſquàm pus erupiſſe uideris; potius curato. Si uerò ſupernam, ac infernam alnum purgare uoles ſeorſum utrâque ſoluito. Poſtea capiti maxime quidem uniuerſo; ſed & per aures, & per nares fomentum adhibeto. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum, & a uino abſtineat in totum. Poſtquam uerò eruperit pus; contineto te, donec multa fluxio ſedetur. poſtea aures colluito uino dulci, aut lacte muliebri, aut oleo ueteri, atque hæc tepida infundantur. Caput uerò frequenter mollibus, ac odoratis fomentis foueto; quò citius cerebrum purgetur: hic primum quidem non audit, progreſſu uerò temporis & fluxio minor fit, et auditus unà cum fluxione penitus quieſcente contingit, et maxime ſibijpſi ſimilis redit. Cauere autem oportet ſolem, uentos, ignem fumum, acrium odores, et alia huiuſmodi: et quieſcere, ac molli uictus ratione uti. Sit autem aluus inferna præ uaſorum uacuatione ſolutu facilis.

Syderati.

3 Qui icti, ac ſyderati eſſe dicuntur, quum cerebrũ multa immunditia uitioſorum humorum repletum fuerit, anterior capitis pars primũ dolorem ipſis exhibet; et ſuſpicere non poſſunt, aliqui ambobus oculis, aliqui altero, & ſopor ipſos tenet, & deſipiunt, & tẽpora ſaliunt, & febris tenuis habet, & corporis impotentia. Hic tertia, aut quinta die moritur, & ad ſeptẽ non deuenit. Si uerò deuenerit; a morbo liber euadit. Hunc ſi curare uoles; capiti fomenta adhibeto, & ſectione facta tranſpirationem efficito. Si uerò dolor tenuerit; etiam ſternutationes inducere oportet, & caput purgare leuibus, ac odoratis, infernam item aluum purgare. A uino autem penitus abſtineat, & ptiſanæ ſucco utatur.

Cerebri corruptio.

4 Si cerebrum corruptum fuerit; dolor caput tenet, et per collum procedit ad ſpinam, et æger nõ audit, et frigus ad caput deuenit, et totus intumeſcit, et de repente priuatur uoce, et ex naribus ſanguis fluit, et liuidus fit. Quòd, ſi morbus leuiter corripiat; ubi ſanguis diſceſſit, melius habet. Si uerò uehementer correptus fuerit; cito perit. Huic ſternutationes per odorata inducito, et aluum utranque, aut alteram ſaltem purgato, et odorata quæ leues odores habent, naribus admoueto: et ſorbitionem tenuem, ac tepidam exhibeto. Abſtineat autem penitus a uino.

Lethargus.

5 Morbi lethargi appellati ſtatus idem eſt, qui et peripneumoniæ. Verùm difficilior, et non omninò liber, ac remotus eſt ab humida peripneumonia. Sed multo tardior eſt morbus. Patitur autem æger hæc. Tuſsis et ſopor ipſum tenet, et ſaliuam liquidam ac multam educit, et uehementer impotens eſt: et, quũ moriturus eſt; multum, atque id liquidũ infra egerit. Huic ualde exigua uitæ ſpes eſt. Attamen hoc curandum eſt, ut plurimum ſpuat, et calefiat, et a uino abſtineat. Si uerò effugerit; ſuppuratus fit.

Morbus, ſiue febris ardens.

6 In morbo febri ardente appellato, ſitis tenet multa, et lingua horret. At color eius primo quidem tempore eſt, ueluti ſolet: uerùm ualde ſicca eſt. Progreſſu uerò temporis induratur, exaſperatur, craſſeſcit, ac nigreſcit. Si uerò in principio hæc patiantur; citiores iudicationes fiunt: ſi poſterius; tardiores. Cæterũ remiſsionis eadem omnia ſigna lingua exhibet, quæ in peripneumonia: et urinæ billioſæ, aut cruentæ, dolorem ampliorem: flauæ uerò, minorem ſignificant, et ſputum præ caliditate, ac ſiccitate combuſtum, ac craſſum eſt. Sæpe uerò etiam in peripneumoniam tranſit: quod ſi contigerit; breui moritur. Hũc autem hoc modo curare oportet. calida bis, aut ter ſingulis diebus lauato, capite excepto. At in iudicationibus lauare non oportet. Et primis quidem diebus deor-

ſum

ſum purgato,& aquam bibendam dato:nam plerunque uomitum aqua ciere ſolet. Poſterioribus uerò poſt purgationem humectato, & ſorbitionibus utatur, ac uinis dulcibus. Quòd ſi non ab initio ægrum curandum ſuſceperis,ſed ſignis iam in lingua exiſtẽtibus; ſinere oportet, donec iudicationes prætererint, & linguæ ſigna mitiora facta fuerint, & neque medicamentum dederis, neque ad purgationem faciendam clyſterem adhibueris,priuſquam iudicationes prætereant.

Pulmo tumens præ calore.

7 Quum pulmo tumuerit præ nimio calore repletus;tuſsis tenet fortis,& dura,& erectæ ceruicis ſpiratio,& aceruatim reſpirat,& frequẽter anhelat, & intumeſcit, & nares expandit, uelut equus ex curſu, & linguam frequenter exerit,& pectus ipſi ſemper ligari uidetur,& grauitas in ipſo ineſſe. Quapropter hãc capere pectus nõ poteſt; ſed dirumpitur, & impotẽs fit, & dolor acutus emergit: & dorſum,& pectus, & latera, uelut acubus punguntur: & ardent hæ partes uelut eius,qui ſedeat ad ignem,& rubores exoriũtur ad pectus, & dorſum uelut a flamma, & morſus fortis incidit,& anguſtia,ut neque flare,neque ſedere, neque decũbere poſsit. Verùm ita uelut deſperatis rebus anxius iactat ſeipſum,& iam mori uidetur. Moritur autem maxime quarta,aut ſeptima die,quas ſi effugerit; non ualde perit. Hunc ſi cures infernam aluum quàmcitiſsime clyſtere adhibito, probe purgare oportet, & de cubitis, & naſo, & lingua, ac de omni corporis parte ſanguinem mittere. Potiones item frigefaciẽtes exhibere, & ſorbitiones idem præſtantes. Danda ſunt & urinam cientia ſæpe, ſed quæ non calefaciant. Et ad ipſos quidem dolores quum irruunt;calefactoria leuia,ac humida adhibendo.locum calefacere,ac humectare oportet, ubicũque dolor fuerit.ad reliquas uerò partes,ſrigefactoria adhibere, uiciſsim ea apponendo, ac tollendo, & ubicunque arſerit, frigus facere: A uino autem penitus abſtinere.

Capitis dolor.

8 Quum a capite initio ſumpto,dolor acutus ſtatim uocem interceperit; tum aliàs, tum ſi ex ebrietate hoc contingat,ita affectus ſeptima die moritur. Minus tamen moriuntur, qui ex ebrietate tale quid perpeſsi ſunt, & uoce priuati permanſerunt: nam, ſi eadem die,aut poſtera,aut tertia uocem edant;ſani euadunt: faciunt autem hoc aliqui ex ebrietate, & neutri moriuntur. His ſternutationes fortes inducere oportet,& infuſum per clyſterem iniicere, quod bilem uehemẽter ducat. Quòd,ſi ſenſum æger receperit; Thapſiæ ſuccum in multa calida aqua dato; quò quàmcitiſsime remouat. Poſtea attenuato, & a uino prohibeto per ſeptem dies. Detrahendus eſt, & a lingua ſanguis; ſi uenam comprehendere poſsis.

Phrenitides.

9 Phrenitides fiunt etiam ex aliis morbis. Patiuntur autem ægri hæc. Septum tranſuerſum dolent, ut ne contingere quidem permittant, & febris accedit, & mente mouentur, & intentis oculis uident,& alia ſimilia faciunt his,qui peripneumonia affecti ſunt; ubi ſanè in peripneumonia mente mouentur. Hoc modo affectum calefacere oportet calefactoriis humidis, & potionibus, excepto uino. Et, ſi quidem fieri poterit;ſurſum purgare, & per tuſsim,ac ſputitionem educere oportet, quemadmodum in peripneumonia. Sin minus;inferna aluus pręparanda eſt,ut egerat. Humectatio autem potionibus;hoc enim conducit. Morbus autẽ lethalis eſt:moriuntur enim tertia, aut quinta,aut ſeptima die. Si uerò leniter corripiat; iudicat,uelut peripneumonia.

Angina.

10 Ab angina appellata ſuffocatur homo, & in faucibus magis ipſi inherere uidetur,& neque ſaliuam,neque quicquam aliud detrahit, & oculi affecti ſunt,ac prominent,uelut ſtrangulatis, & intentè per ipſos uidet, & ipſos conuertere non poteſt, & anxius eſt, & exilit frequenter,& facies,& fauces ardent, imò etiã collum. At uidentibus nihil mali habere uidetur, & uidet,ac audit obtuſius,& pręſuffocatione non intelligit, neque quid dicat, neque quid audiat, aut faciat. Verùm hians decumbit ſaliuam fundens, ac talia faciens. Hic quinta, aut ſeptima, aut nona die moritur.

Leuis angina, paracynanche appellata.

11 At,ubi horum ſignorum quid abfuerit, laxiorem morbum ſignificat, quem paracynanchen uocant. Huic uenam ſecare oportet,maxime ſub mamma:cõcomitatur enim hac parte ex pulmone ſpiritus calidus. Oportet quoque deorſum purgare medicamento,aut per clyſterem. Fiſtulas item detrudere conuenit in fauces iuxta maxillas;quo ſpiritus ad pulmonẽ trahatur. Et faciendum uti quàmcitiſsime ſpuat, & pulmo gracilis fiat. Et ſuffitus fiat per hyſſopum Cilicium,ſulphur,& bitumen:& attrahat & per fiſtulas, & per nares;ut exeat pituita. Fauces,& lingua confricẽtur his,quę pituitam ducunt. Et uenæ ſub lingua ſecẽtur. Sed & a cubitis ſanguis dimittatur;ſi uires ualidæ fuerint. A uino abſtineat,& ptiſanæ ſuccum tenuẽ ſorbeat. Poſtquam uerò remiſerit morbus,& iam cibos guſtarit; elaterio recenti purgato; ut ne in aliud malum incidat.

Morbus regius.

12 Morbus regius huiuſmodi acutus eſt, & cito occidit. Color totus mali corium ualde refert,& cum uirore pallidus eſt,quales ſunt lacerti cum uirore pallicantes. Conſimile eſt etiam corpus,& in urina ſubſidet, uelut eruum fuluum, & febris,ac horror debilis habet. Quandoque etiam ueſtimenta ferre non poteſt;ſed mordetur,ac raditur. Et mane,quum cibum non accepit;uiſcera plerunque lancinãtur. Et,quum quis ipſum excitat,aut alloquitur; non patitur. Hic plerunque in quatuordecim diebus moritur. Has ſi effugerit; ſanus euadit. Oportet autem ipſum calida lauare, & aquam mulſam bibendam dare, ita ut de nucibus Thaſiis decorticatis, & abſinthij coma, æquis portionibus acceptis,& de aniſo cribrato dimidia parte ammixta, obolos tres ieiunus ex illa bibat, & rurſus dum cubitum it,hac aquam mulſam ſumat. Bibat etiam uinum uetus tenue,& ſorbitionibus utatur. Nec a cibis abſtineat.

Tetanus.

13 Quum diſtentiones Tetani appellati, corripuerint;maxillæ rigẽt,uelut ligna,& os aperire non poſ-

ſunt,

ſunt,& oculi lachrymantur,ac diſtorquentur,& dor-
ſum riget,& crura contrahere non poſſunt, ſimiliter
neque manus,& facies rubicunda eſt,& ualde dolet,
& ubi moriturus eſt;& potum, & ſorbitionem,& pi-
tuitá per nares reuomit. Hic tertia die,aut quinta,aut
ſeptima, aut decimaquarta perit. Vbi uerò has effu-
gerit;ſanus euadit. Huic catapotia ex pipere & uera
tro deuoranda dato: & iuſculum uolucrium pingue
calidum. Inducendæ ſunt etiam fortes,ac multæ ſter
nutationes,& fomenta adlubenda. Quum autem fo-
mentis non utitur; calefactoria humida, ac pinguia
undequaque in ueſicis,ac utriculis apponantur,maxi
me tamen ad partes dolentes: & calido oleo multo
ac ſæpe illinatur.

Opiſthotonos.

14 Quum autem diſtentio in poſteriores partes, opi
ſthotonos appellata,tenuerit; reliqua quidem plerũ
que eadem ſunt: uerùm in poſteriores partes conuel
litur,& uociferatur aliquando, & dolores emergunt
uehementes, & crura interdum contrahere non per
mittit,neque manus extendere: ſunt enim cubiti in-
curuati, & digiti in pugnum contracti, & pollicem
plerunque alus digitus continet, & clamat, & nugas
garrit quandoque,& non poteſt ſeipſum continere,
ſed aliquãdo exilit,ubi dolor premit: quum uerò do-
lor remittit; quietem habet. Aliquando etiam uox in
tercipitur ſimul ut morbo corripiuntur,aut inſani,&
atra bile perciti fiunt. Hi tertia die moriuntur uoce
ſoluta,& reuomunt per nares. Si uerò effugerint de-
cimumquartum diem;ſani fiunt. Curandus hic eſt ue
lut ſuperior. Quod,ſi uoles;etiam ſic facies. Aquam
frigidam plurimam ſuperfundito, & poſtea ueſtimẽ
ta tenuia,pura,ac calida ſuperintegito. Ignem autem
tunc nõ adhibeto. Hoc auxilium & ad tetanos,& ad
opiſthotonos adhibere oportet.

Voluuli.

15 Voluuli fiunt; quum ſupernus uẽtriculus caleſcit,
infernus uerò frigeſcit: reſiccatur enim ſimul inteſti-
num, & præ inflammationis caliditate obturatur, ut
neque flatus,neque cibi pertranſeant;ſed uenter du-
rus ſit,& quandoque uomat, primùm pituitoſa,dein
de biliofa,poſtremum ſtercus. Et æger ſitim habet,
ac dolorem,maxime circa pręcordia. Verùm & to-
tum uentrem dolet,& inflatus eſt,& anxius eſt, & fe
bres corripiunt,& fiunt maxime ſeptima die. Hos ſic
curare oportet. Supernum uentriculum quàmcitiſsi
me purgato,& ſanguinem de capite,ac cubitis detra
hito;ut ſuperna aluus caleſcere deſinat, & partes ſu-
pra ſeptum tranſuerſum frigefacito,excepto corde.
Infernas autem calefacito,homine in ſolio aquæ cal
lidæ collocato, ac ſemper oleo illito. Calefactoria
quoque humida apponito. Et glandulam de melle
ſolùm decem digitorum longitudinis facito, & ex
ſumma anteriori parte fel taurinum oblinito: atq; ſic
bis,ac ter ſubdito;quò omnia cõbuſta ſtercora circa
rectũ,ac princeps inteſtinũ contẽta educas. Et ſi qui-
dẽ ſic obedierit;poſtea clyſterẽ adhibeto. Sin minus;
ſolẽ fabrilẽ indito,& in uentrẽ flatũ immittito,a quo;
& uentrẽ,& inteſtini contractionẽ diſtẽdas. Deinde
extracto folle,clyſterẽ adhibeto. Sic aũt infuſum per
clyſterẽ iniiciendum paratum nõ ex ualde calefacto
rüs,ſed ex his,quę ſtercora diſſoluunt,ac colliquãt.
Poſtea obturata per ſpongiá ſede,in aqua calida deſi
deat cõtinens clyſteris infuſum. Et,ſi hoc infuſum ſu
ſceperit,& rurſus dimiſerit; ſanus euadit. Cæterum
priore tempore mel optimum delingat, & uinũ ſplẽ
didum uernaculum bibat. Quòd ſi uoluulo amoto,fe
bris ipſum corripiat;deſperatus eſt: fortaſsis enim &
inferna aluus ſoluta ipſum occiderit.

Peripneumonia.

16 Peripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, &
ſpiritum frequẽtem, ac calidum reſpirat, & anxietas
adeſt,& impotẽtia,& iactatio,& dolor ſub ſcapulas,
& ad clauiculam, & ad mammam, & grauitas in pe-
ctore,quandoque etiam delirium. Quidam dolorem
non ſentiunt;donec tuſsire inceperint. Verũ hic mor
bus diuturnior,ac difficilior illo eſt. Saliuam tenuẽ,
ac ſpumoſam primùm ſpuit. Lingua flaua eſt: uerùm
progreſſu temporis nigreſcit. Si igitur in principio ni
greſcat;citius morbus finitur: ſin poſterius; tardius.
Tandem uerò etiam rumpitur lingua, &,ſi digitum
apponas;inhæret. At liberationẽ a morbo ſignificat
lingua,ſimiliter uelut in pleuritide. Hæc autem pati-
tur homo,minimum diebus quatuordecim, ad ſum-
mum una & uiginti, & per hoc tẽpus tuſsit uehemen
ter,& unà cum tuſsi purgatur, primùm ſaliua multa,
& ſpumoſa. Septima uerò,& octaua die ubi febris in
uigore fuerit, ſi humida ſit peripneumonia; craſsior
prodierit: ſin minus;non. Nona uerò,& decima,cum
uirore pallida,ac ſubcruenta. Duodecima autem uſ-
que decimamquartam,multa,& purulenta. Atq; hoc
in his contingit,quorum naturæ,& corporis affectio
nes humidæ ſunt,& morbus fortis eſt. Quorũ uerò &
natura,& morbi conſtitutio ſicca eſt,in his minus. Si
quidem igitur decimaquarta die reſiccatus fuerit, &
non amplius purulentũ tuſsiendo reiecerit;ſanus eſt.
ſin minus; ad duodeuigeſimam,& uigeſimam primã
animum aduerte, &, ſi quidem tunc illud quieuerit;
euadit. Sin minus; interroga ipſum,an dulcior ſit ſali
ua: & ſi affirmauerit hoc; ſcito pulmonem ipſi ſuppu
ratum eſſe,& morbus annum durabit: ſi non in qua-
draginta diebus pus eduxerit; ſtatus morbi lethalis
eſt. Verùm in primis diebus hi maxime manifeſti
fiunt. Si enim putrefactum, ac purulentum expuerit
in diebus duobus ac uiginti,& non exulceratus fue-
rit;euadit: ſin minus;non. Hæc peripneumonia nihil
abeſt ab affectionibus,quæ in pulmone ſunt. Si igitur
aliquid harũ affectionum abfuerit; cognoſcere opor
tet & quę ęgrotus mala habet,& quę medicus aggre
di debeat. Si uerò pauca horum ſignorum habuerit;
ne decipiatur: nam pernicioſa non eſt peripneumo
nia,ſed mollis.

17 Cæterùm peripneumoniam hoc modo curare
oportet. Non tamen peccabit,ſi quis etiá pleuritidẽ,
& phrenitidem ita curare aggrediatur. Primùm ca-
put leuius facere incipe; quò nihil influat ad pectus.
Primis autem diebus ſorbitiones ſint dulciores: ſic
enim id, quod conſedit, ac compactum eſt, potiſsi-
mum elueris,ac commoueris. Quarta die,& quinta,
ac ſexta,nõ amplius dulces,ſed pingues: nam ad ſpu
tum ſurſum excreandũm conducunt. Si uerò pro ra-
tione ſpuere non poſsit;ex pharmacis ſurſum educẽ
tibus dato. Aluum autẽ in primis quatuor, aut quin-
que diebus ſubducere oportet, & hoc paulo am-
plius;quò & febres obtuſiores ſint, & dolores leuio-
res. Quum autem euacuatus fuerit,& corpore debi-
lis;

ſis, infernam aluum tertio quoque die deorſum commoueto, quo & corpus potens ſit, & ſupernæ regiones humoris exortes. Nam ſi multus humor infra ſecedat, à quinta die, mortem inducit. Infra enim humore ſecedente, ſupernæ partes reſiccantur, & ſputi purgatio ſurſum non prodit. Oportet igitur & infernã aluum, neque ualde ſuppreſſam eſſe, ut ne febres ſint acutæ; neque ualde egerere, quo ſaliua ſurſum educi poſsit, & ęger uiribus ualeat. At medicamenta ſurſum educẽtia, ſexta & ſeptima ac nona die, & morbo adhuc ulterius progreſſo, magis exhibeto. Sit autem medicamentum, ueratrum album, thapſia, elaterium recens, ſingula æquis portionibus. Quòd ſi ſaliua non probe purgetur, & ſpiritus fuerit frequens, & purgatio non præualeat, prædicendum eſt nullam ſpem uitæ reliquam eſſe, ſi purgatione nihil efficere poſsit. Sed & alia facienda ſunt quę in peripneumonia fieri ſolẽt, ſi inferna aluus miniſterium ſuum probe obierit. Quin & aliter facere curationẽ oportet. A prima die initio ſumpto, ari magni cõchulam maiorem dato, dauci & urticæ utriuſque itidem unam, ſinapis & rutę quantum tribus digitis cõprehẽdere potes, & ſuccum ſilphij magnitudine fabæ. Hæc in aceto dulci & aqua permixta & diluta ac excolata, ieiuno tepida bibenda dato. Poſtquam uero purum expuere cęperit, ari conchulam maiorem, & ſeſamum, & amygdalas purgatas, in aceto dulci aqua diluto bibenda præbeto. Si uerò magis ducere uoles, radicis capparis corticem his ammiſceto.

Pleuritis.

19 Quum pleuritis apprehenderit; hæc patitur. Dolor latus, & febris & horror tenet, & frequentem ſpiritum habet, & erectæ ceruicis ſpiratio urget, & tuſsiendo reiicit ſubbilioſa, uelut a mali punici corio, ſi non ruptiones habuerit. Si uerò habuerit, etiam ſanguinem a ruptionibus. Eſt autem & ſanguinea pleuritis, in qua ſubcruenta reijcit: Et eſt quidem bilioſa, mitior, ſi non ruptiones æger habeat: ſin minus, doloroſior quidem eſt, ſed non lethalior. At ſanguinea fortis, & doloroſa, & lethalis eſt. Quum igitur affuerit ſimul ſingultus, ſimulq́ue cum ſaliua ſanguinis grumos nigros tuſsiendo reiecerit, ſeptima die moritur. Si uerò dies decem tranſgreſſus fuerit, a pleuritide quidem ſanus fit, uerùm uigeſima ſuppuratur, & pus tuſsiendo reijcit, demum uerò reuomit, & non adeò facilis curatus eſt.

Pleuritides ſiccæ.

20 Sunt & ſiccæ pleuritides ſine ſputo; uerùm hæ difficiles ſunt. Iudicationes autem ſimiles aliis ſunt, ſed ampliore in potu humectatione opus habent quàm aliæ. Bilioſæ uerò & ſanguineæ, nona & undecima die iudicant, atque hi magis ſani fiunt. At ſi a principio quidem molles quidam tenuerint dolores, a quinta uerò ac ſexta die acuti, hi uſque ad duodecimum perueniunt, & non ualde effugiũt: Periculum autem maxime eſt, uſque ad ſeptimum. Immo etiam uſque ad duodecimum. Poſt has uerò ſanantur. Quæ uerò ab initio molles ſunt, a ſeptima autem & octaua acutæ, ad decimumquartum iudicant, & ſani fiunt.

Pleuritis ex dorſo.

21 Pleuritis ad dorſum intantum ab alijs differt, dorſum dolet uelut ex plaga, & ſuſpirat, & aceruatim reſpirat: ſtatim autem ſpuit pauca, & corpus delaſſatur. Tertia aut quarta die ſaniem mingit ſubcruentam. Moritur autem maxime quinta die: ſin minus, ſeptima. Has ſi effugerit, uixerit, & morbus lenis eſt, ac minus lethalis. Cuſtodire tamen oportet uſque ad decimumquartum. Poſtea uerò ſanus euadit. Cæterum quibuſdam pleuriticis ſaliua quidem pura eſt, mictio autem cruenta, uelut feroſa a carnibus aſſatis ſanies: dolores uerò acuti per ſpinam ad pectus, & ad inguen tendunt. Hic ſi ſeptimum diem effugerit, ſanus fit. At ſi alicui in his pleuritidibus cõtingat dorſum rubefieri, & humeros caleſcere, & inter deſidendũ grauari, & uenter exturbetur egeſtione cum uirore pallida, ac ualde graueolenti, hic propter uentris egeſtionem, uigeſima prima die moritur. Has ſi effugerit, ſanus fit. Quibus autem ſtatim ſputa uaria ſunt, & dolores ualde acuti, hi tertia die moriuntur. Hanc autem tranſgreſsi, ſaneſcunt. Qui uerò ſanus non fit ſeptima, aut nona, aut decima, hic ſuppurari incipit. Melius eſt autem ſuppuratum fieri, etiamſi doloroſum ſit. Minus enim letbale eſt. Porrò ſupra omnia relata ſigna, in unaquaq; pleuritide cõſiderare oportet linguam. Si enim bulla ſubliuida fiat in lingua, uelut ferro in oleum tincto, ſi quidem in principio fiat aſpera difficilior eſt morbi emotio, & neceſſe eſt ſanguinem tuſsiendo reijcere, in diebus quibus id fieri oportet. Si uerò facto morbi progreſſu fiat, iudicationes quidem contingẽt ad decimumquartum diem, Verùm neceſſe eſt ſanguinem ſpuere. Habet autẽ ſe res de liberatione ab hoc morbo, hoc modo. Si quidem tertia die inceperit maturari ac expui, citius liberabitur. Si uerò poſterius matureſcat, poſterius iudicationes fiunt, quemadmodum in capitis ſignis.

22 Dolores porrò in omni pleuritide plerunq; magis interdiu quã noctu leuiores fiunt. Curare uerò pleuritidas hoc modo oportet, ut plurimũ uelut phrenitidẽ & peripneumoniã, præterquã qđ hic balneis calidis & uino dulci utendũ eſt. Si igit prima aut ſecũda die poſtquã inuaſit ægrũ acceſſeris, ſi ſtercus ꝓdit purũ, aut leuiter bilioſum & modicũ, infuſum ex Thapſia per clyſterem inijcito. Si uerò aluus commota, noctu quidem egerat, poſtridie uerò dolor, & tormina uexet; rurſus clyſterem adhibeto. At, ſi æger bilioſus ſit natura, & non purgatus correptus fuerit a morbo, priuſquam ſaliuam bilioſam expuat, etiam medicamento bilem probe purgato. Si uerò iam expuat bilioſa; medicamentum ne dederis: ſi enim dederis, ſputum ſurſum prodire non poterit; ſed ſeptima, aut nona die ſuffocabitur, maxime ſi præcordia doleant.

23 Quòd, ſi ad dolores in lateribus & præcordia doleant; clyſterem adhibere oportet: & in potu ieiuno bibẽdam dare Ariſtolochiam, hyſſopum, cuminum, ſilphium, peplum, mecona appellatum album, florem ęris, mel, acetum, & aquam. Et per medicamenta quidem ita primas curationes facere oportet. Reliqua uerò ſic ſe habent. Multa calida pro uiribus ægri lauato, capite excepto: & quum indicationes ſunt, dolentes locos humidis fomentis tepefacito, & oleo illinito.

24 Quum uerò impetu fertur morbus; & ægrum, & medicum a curationibus quieſcere cõuenit, ne quid mali inducatur. Dandus autem eſt ptiſanæ ſuccus coctus, aliquanto craſsior ſpiſsitudine mellis. Poſt balnea etiam uinum dulce, & aquoſum bibendum eſt, non frigidum, modicum, ex anguſti oris pocillo. &, ubi tuſſes inuaſerint; amplius bibendum, & quàmmaxime excreandum, & potu humectandum; quò pulmo humidior factus facilius, ac citius ſputum reddat, & tuſsis minus affligat. Sed & mali punici dulcis uinoſi ſuccum, lacte caprino modico, & melle ammixto, paulatim ſæpe dato, & noctu, & interdiu. & ſomnum quàmmaxime prohibeto; quò purgatio & citius, & copioſior fiat.

25 At uerò ſanguineam pleuritidem ſic curare oportet. Poſt iudicationes cibis leuibus reficito, & quieté agat, & nimium caueat ſolẽ, uentos, repletiones, acida, ſalſa, pinguia, fumũ, flatus in aluo, laborem, uenerem: ſi.n. morbus reciduarit, mors ſequetur. In expuitionibus autem ſi dolor habeat, & expuere non poſſit; ieiuno æris florem dato, magnitudine oliuę, & ſucci ſilphii dimidium eius, & trifolii ſeminis modicum. Hæc ex melle delingat. Aut piperis grana quinque, & ſucci ſilphii magnitudinem fabæ, mel, acetum, & aquam, ieiuno tepida bibenda præbeto. Hoc etiam dolores ſedat. Quòd, ſi pro ratione ſpuere non poſſit, ſed moretur ſputum hærens in ipſo, & ſtertat in pectore; ari magni radicis conchulam maiorem, & oleum, ac acetum mixta dato, & acetum aqua dilutum inſuper bibat. Aliud forte. Florem æris magnitudine fabæ, & nitrum aſſatum dupla portione, & hyſſopi quantum tribus digitis comprehendi poteſt, melli miſceto, & aquam ac oleum modicum adſtillato, & tepefacta in conchula maiore infundito; ut ne ſuffocetur. Hoc etiam in peripneumonia facere oportet; ſi non purgetur. Si uerò neque ſtertat, neque uelut oportet ſpuat; capparis fructus quantum tribus digitis comprehendi poteſt, & piper, & nitrum modicum, & mel, & acetum, & aquam miſceto. atque hæc tepida ſorbenda præbeto. Altera die eadem in aceto, & melle, & aqua ferueſacta ſorbeat. Hoc etiam ſtertentibus dato, & his, qui purgari non poſſunt. At, ſi fortius facere uoles; hyſſopi & ſinapis, & naſturtij concham maiorem, melle, & aqua tertio, & feruefacta, ac excollata, tepida ſorbenda dato.

26 Atque hoc modo hi morbi curati ſanantur; ſi non quid ſputi in pulmone relictum pus fiat, a quo antea tuſsis ſequitur, & febris, ac horror emergunt, & erecta ceruice ſpiratio tenet, & frequentem, & aceruatam reſpirationem æger habet, & uox paulò grauior fit, & color cum calore faciem occupat: progreſſu uerò temporis, morbus magis manifeſtus redditur. Hunc ſi intra decem dies ſuſceperis, ubi uictu, & balneo calido calefeceris; medicamentum, quod pus ducat in pulmonem infundito, aliisque pus ducentibus utitor, atque ſic uelut ſuppurato uictus rationem præſcribas. Caput quoque reſiccato; ut ne quid influat. Si uerò ex eo quòd in pulmonem infuſum eſt, pus non educatur; rumpitur hoc ipſum ex pulmone in thoracem, & poſt ruptionem ſanus eſſe uidetur; quoniam ex anguſtia ad amplam capacitatem pus peruenit, & ſpiritus, quem reſpirando attrahimus, in pulmone locum, ac ſedem habet. Verùm progrediente tempore pectus pure impletur, & tuſſes, & febres, & alij dolores omnes magis ipſum premunt, & morbus inclareſcit. Hunc poſt eruptionem per quindecim dies ſinere oportet; quò pus rurſus matureſcat: nam ex eo quòd pus ad ampliorem locum deuenit; perfrigeratum eſt: & id, quod in thorace humidi erat, ad ſeipſum attraxit, ita ut ipſum ſit ſemiputrefactum. Si quidem igitur ſua ſponte expui incipiat in hoc tempore; bene eſt. Sin minus; medicamentis, aut potionibus opem ferre oportet, in ultimis ex quindecim illis diebus, feſtinando ad corporis excitationem; antea quàm magis affligatur, ita ut caput purum cuſtodias, influxionum gratia. Si uerò non ſpuatur, ſed ſignificationem ad latera præbeat; ſecato, aut urito. At, ſi neque ſpuatur, neque ad latera de ſe ſignificationẽ prębeat; ubi multa calida ieiunum lauaſti, & neque potu uſum in firma ſella locaſti; alter ex humeris ipſum apprehendat: tu uerò concute ipſum, aure ad latera admota, quò percipias ex utra parte ſignificationem ſui præbeat. Optandum autem eſſet ex ſiniſtra; nam dextras urere, aut ſecare lethalius eſt: quantò enim robuſtiores ſunt dextræ partes, tantò etiam fortiores morbi in ipſis fiunt.

27 Quòd ſi præ craſsitudine humor non fluctuet, neque ſtrepitus ſit in pectore, uerùm ſpiritum frequentẽ trahat, & pedes intumeſcãt, & tuſsicula aliqua adſit; ne te decipiant hęc, ſed thoracẽ pure plenum eſſe probe noris. Proinde in terra Eretriade liquida, & ualde trita, ac tepida, linteum tenue tingito, eóque thoracẽ circumcirca integito: & qua parte primùm reſiccatum fuerit, ea ſecato, aut urito, quàm proxime ad ſeptũ tranſuerſum, cauendo tamen, ne hoc ipſum lædas. Si uerò noles, ipſam terram Eretriadem illinito, & ſimiliter uelut in linteo cõſiderato. Multi ſimul illinunt, ne quæ primùm illinuntur reſiccentur. Poſt ſectionem, aut uſtionem, linamẽto, ex lino crudo utere, & paulatim pus emitte.

28 Cæterùm ubi ſecare, uel urere uoles; corpori in eadem figura, in qua interſecandum, aut urendum futurum eſt, notam imprimito: ut ne cutis te decipiat, ſi in figuræ tranſmutatione ſurſum, aut deorſum magis cedat. Sed & tuſſes uitare oportet ex uictu; ut ne rurſus pus reuellant ad pulmonem: malum enim hoc eſt. quare permittendum eſt, ut ad ſectionem quàmcitiſsime reſiccetur. Poſtquã uerò duodecima affuerit dies; reliquum pus totum emittito, & ex linteo linamentum indito, & bis in die pus emittito, & uentrem ſupernum ex uictu quàmmaxime reſiccato. Atque hoc modo oportet etiam ſuppurationes ex uulneribus, & ex peripneumonia, & ex magnis deſtillationibus, & pulmone ad lateres prolapſo, conſiderare, ac curare.

Frigefactoriæ potiones in febre ardenti.

29 Frigefactorias potiones in febribus ardentibus, quando uoles, bibendas dato. Sunt autem multarum operationum: aliæ enim mictionem inducunt, aliæ alui egeſtionem, aliæ utrunque præſtãt, aliæ neutrum, aliæ ſolùm frigefaciunt, uelut ſi quis in uas aquæ feruentis frigidam aquam infundat, aut ipſum uas ad frigidum uentum exponat. Dabis itaque alias aliis: neque enim dulces omnibus conducunt, neque acerbæ, neque eadem omnes bibere poſſunt.

I.Fauo-

I. Fauorum ſiccorum heminarum duarum menſuram aqua macerato, & conterens guſtato, donec ſubdulcis aqua fiat, deinde excolato, & iniectis apiis bibendam dato. II. Seminis lini acetabulum, aquæ heminis decem affuſis, in noua olla prunis impoſita coquito ac feruere ſinito, ut tranſpirent, donec ſuccus ad tactum pinguis fiat. III. Aquam mulſam aquoſam ad dimidias coquito, deinde apio iniecto frigidam paulatim exhibeto. IIII. Ordeum Achilleum magnum, ac plenum heminæ menſura ſiccato, & acutis ſpicis ablatis, ubi probe laueris; aquę congio affuſo coquito ad dimidias, frigefacito, ac bibendum dato. V. Cumini Aethiopici heminæ decimæ parti, tres aquæ ſemicongios affunde, & olla luto piloſo oblita, donec tertia pars reſtet, feruere ſine: & frigidam hanc ad omnem ardẽtem, aliamq́ue febrem exhibe. VI. Aquam cœleſtem ipſam per ſeipſam præbe. VII. Ptiſanæ heminæ congio aquæ affuſo, ad dimidias coquito: deinde excolato, & apijs iniectis frigidam dato. VIII. Proſunt & uina alba aquoſa ex uuis paſsis. IX. Proſunt & uuarum paſſarum expreſſarum retrimẽta aquoſa. X. Vuarum paſſarum albarum exẽptis uinaceis heminam, radicum quinque folij manipulum, tundito, & affuſis aquæ heminis uiginti, ad dimidias coquito, & frigidam hanc paulatim bibendã dato. XI. Ad farinæ ordei pleni craſſæ chœnicem dimidiam, aquę congium affundas, & quum iam intumeſcunt craſſæ farinæ partes, manibus teras, donec aqua alba fiat, & adianti pugillo iniecto, ſubdio per noctem exponito ac exhibeto. XII. Ouorum trium, aut quatuor candidum, in aquæ congio concuſſum bibat. Hoc ualde frigefacit, & ægrum ad aluum exonerandam conturbat. XIII. Ordei torrefacti probe loti chœnicem dimidiam, in aquæ congio bis, aut ter feruere ſinito, & frigidam hanc exhibeto. XIIII. Ptiſanæ ſuccum coctum tenuem, & uinum dulce dato. Hoc urinam ducit. XV. Cucumeris peponis corio nudati pollinem ex aqua præbeto. Hæc potio urinã ciet, frigefacit, & ſitim ſedat. XVI. Eruũ in aqua præcoquito, deinde ollá nouam, in maiorem ollam aqua plenam ponito, & alia aqua eruo affuſa, ad modicum tẽpus coquito. poſtea, ubi coctum fuerit eruum; tertiã aquæ partem aliquam excolatam bibẽdam dato, ita ut ad ſingulos cyathos, & cucumeris, & erui pollinem inſpergas. Hoc conſtanter ſitum ſedat, XVII. Vinum Thaſium uetus parte, una cum uigintiquinque aquæ partibus dato. XVIII. Trifoliũ, cucumeris pollinem, & craſſam ordei farinam in aqua macerato, & hanc bibendam dato. XIX. Apij manipulos tres, pulegij pugillos duos, in aceti heminis decẽ ad tertias coquito. Hoc melle, & aqua dilutũ, aquoſum bibat, adianti pugillo iniecto. Hoc urinam ducit, & aluum ſoluit. XX. Mala odorata dulcia contundito, & aqua macerato, & aquam bibẽdam dato. XXI. Mala cydonea eodem modo, ſi aluus ſoluta fuerit in febre ardẽte. XXII. Quòd, ſi morbus regius inſuper corripiat; uuæ paſſæ albæ exemptis uinaceis, & cicerum alborum, utrorũq; dimidam heminam, & ordei Achillei magni, ac pleni tantundem, & cnici tantundem, aquæ heminas decem, & apium, & mentam, & coriãdrum, de ſingulis parum, terito, donec placide aqua dulceſcant, & adianti pugillo poſtea iniecto, ubi ſub dio per noctem appoſuiſti; exhibeto. Potes etiã alia his ſimilia imitari. Omnia uerò per noctem ſub dio expoſita dabis febrienti, exceptis his, qbus alui plus, quàm conuenit, fluunt. XXIII. Pulegij pugillos tres, apij duplũ, in uino diluto coquito, ac exhibeto: hoc urinam ciet, & bilem per aluum trahit.

HIPPOCRATIS COI
De Morbis Liber IIII.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Semen utriuſque parentis, ab omnibus corporis partibus progreſſum, ad formam in utero recipiendam condenſari. Humorum in corpore ſpecies quatuor, morborum omnium cauſſæ. Propoſitio huius libri.*

2 *Quomodo bilis, ſanguis, hydrops, & pituita, copioſiora & pauciora fiant a cibis & potibus. Sanguini fons eſt cor, Pituitæ autem caput, Aquæ uerò fons ſplen, & Bili ſolliculus in hepate. Caput & ſplẽ, partes maxime cauæ.*

3 *Cibis ac potibus omnibus, quatuor illos humores ineſſe. Corpus in ſeipſum humorẽ ex uẽtriculo trahere.*

4 *Plantæ cur ægrotent aut non naſcantur quibuſdam in locis. Plantas ab initio humores iuxta cognationem non habentes, ne germinare quidem poſſe.*

5 *Locus alteri loco, etiam ualde uicinus, ad uini iucundi productionẽ plurimum præſtat. Terra innumeras ineſſe facultates. Plantas omnes ſylueſtres fuiſſe.*

6 *Vnde pituita in corpore gignatur. Caput uelut cucurbita corpori incumbit.*

7 *Cur pituita ad uentriculum et ueſicam perueniens non lædatur.*

8 *Bilis quomodo & cur copioſior in corpore fiat. Hepar pueris cor dicitur. Hepatis dolores unde & quomodo ſedentur. Cibi ac potus alij alijs medicamenta eſſe ſolent.*

9 *De Aqua, quomodo & cur copioſior in corpore fiat. Aquæ de ſplene purgatio nõ fit per ſupernas regiones. Venæ ex ſplene deorſum tendentes multæ.*

10 *De Sanguine quomodo & cur amplior in corpore generetur. Cordi dolor non oboritur. Venæ iugulares, poſt cibũ ac potũ ſanguineum, ſtatim attollũtur, ac facies rubet. Quomodo ſanguis morbos in corpore generet. Morbos ex ciborum ac potuum copia fieri.*

11 *Quomodo fontes iſti quatuor, ſanguis, bilis, pituita, et*

equa(ut & uentriculus) ſi ſplenes fuerint, ſemper corpori diſtribuant. Venæ multa ac frequentes per corpus diſtentæ ſunt.

12 *Cibi potusq; ſuauitas, ac inſuauitas vnde. Quando homo cibum ac potum appetat, & quando ceſſet appetentia.*

13 *Solam bilem ad fellis folliculum in hepate, a cibis & potibus ſecerni. Solus Cardiogmus, hoc eſt, cordis morſus, in fellis folliculo innaſcitur. Morbi cur in corde non oboriantur.*

14 *Caput & ſplen cur morbis maximè obnoxia.*

15 *Quomodo & cur pauciores fiant humores hominem affligentes, & quot locis expurgentur.*

16 *Quomodo & cur homines ſani degant. Quàm diu humores in corpore morentur, & quomodo expellantur. Excrementorum graueolentia vnde. Excrementa alimentorum quantitati reſpondent. Quid fieri ſoleat ſi humor in corpore maneat. Vrina ſalſuginoſa, propter humores ammixtos. Cibos etiam id quod morboſum eſt de corpore deferre. Quare, ubi quis uentrem exonerauit aut minxit, nõ ſtatim potu ac cibo, pro egeſtionis factæ copia, egeat. Quomodo humor vltra triduum in corpore manens, maius aut minus homini malum de ſe præbeat. Quomodo & cur cibi non poſſint eadem die exire.*

17 *Cur corpora repletiones æſtate minus, hyeme magis ferant. Quõ febres ab ambiẽte aere calido oriãtur.*

18 *Quomodo ſi plus humoris foras prodeat, quàm de cibis ac potibus acceſſit, homo attenuetur, & qua ratione plus prodeat. Cur hominibus otioſis cibi iniucundi, & quomodo febres illis accendantur.*

19 *Quomodo bonus habitus ex eſu accedat. Febris ex repletione. Febres, tertia aut quinta die reuertentes. Morbi per dies iudicantur.*

20 *Cur febres, et qua ratione, tertia, quinta, ſeptima, aut nona die remittant. Cur febres imparibus diebus ſoluantur.*

21 *Cur homines imparibus diebus moriantur. Spiritus graueolentia vnde. Quod humores imparibus diebus turbantur. Medicamenta purgantia imparibus diebus non exhibenda.*

22 *Cur ulcera, ſi curentur, imparibus diebus magis inflammentur. Glandularum tumores, quomodo ab ulceribus generentur. Caliditas quomodo ad ulcera perueniat. Humor in ſano corpore tertio die, ſtercus autem ſecundo prodit.*

23 *Quomodo morbi fiant, ſi homo à copioſiore humore ſiente non expurgetur. Quæ febres minus periculoſæ. Aquoſus humor febri infeſtiſſimus: bilioſus contrà alimentum illi ſuppeditat. Aquoſus humor quomodo in febrientibus exhalet. Oleum cur non ſimiliter vt aqua extenuari & exhalare poſſit.*

24 *Morborum principia tria. Violentum quid vocetur, & quòd hoc maximum morborum principium.*

25 *De Violentia, & qualia in corpore faciat. Vulnus. Contuſio. Labor. Cœlum quomodo morborum principium & cauſſa. Morbi à calore externo. Butyrũ. Hippace. Serum lactis. Humores quomodo grauitate aut leuitate inter ſe differant. Febres à quibus humoribus magis oriantur. Febres ab aqua, ſeu atra bile minus fortes & breuiores. Qualia humor ante turbationem & in ipſa turbatione in corpore efficiat. Quando humor affligens, priorem (qui ſalubris erat) conſumat. Alimentum eſt homini humor leuis. Putrefactionis principium. Similitudo.*

26 *Quomodo ea quæ è cœlo nobis obueniunt, morbos pariant. Humores liquati & ad aluum delati, ſtercus conturbant. Aquoſus humor potiſſimum circa oſſa & neruos conſiſtit. Quomodo & quando rigor morboſus fiat, & quomodo & ex quali neceſſitate febris poſt ipſum irruat.*

27 *De Lumbricis latis & rotundis. Lumbricos rotundos parere, latos vero minime, ſed abrumpi. Cur Lumbrici partus perperam a quibuſdã dicantur. Lumbricorum latorum ſpecies & ſigna. Sputa quandoque ori influunt, lumbricis latis ad hepar aſſilientibus. Lumbricis quibuſdam vocem intercipiunt.*

28 *De Calculi morbi generatione a lacte. Corpus & ventriculus conſentiunt. Pituita ad fecem ammixta, glutinum fit. Simile. Lapis ex terra eſu.*

29 *Calculi ſigna quinque. Vrina ſubrubra à veſica lapide exulcerata & inflammata. Arenoſorum per vrinam eiectio vnde.*

30 *Potum in ventrem deferri, & ex hoc in reliquum corpus. Vocem de pulmone edi: à labijs verò & lingua articulari.*

31 *Medicamentorum purgantium facultates. Pituita de capite deſcendens, pulmonem breui exulcerat. Venter cur à medicamentis non exulceretur. Libyæ incolæ, pecorum pellibus pro veſtibus vtuntur.*

32 *Vrina eduliorum olidorum (ut alliorum) odorem refert. Cyceon aut farina cocta, in pulmonem aut eius fiſtulam perueniens, hominem enecat. Epiglottidis, quæ hederæ folio aſſimulatur, officium.*

33 *De Hydropis generatione & ſignis. Cur vaſa anguſtioris oris, ſubito inuerſa, aquã à ſe non emittant.*

34 *De Hydropis generatione in mulierum vtero. Quando hi morbi difficiliores fiant. Qui ex hydrope moriantur.*

1 AD. hominis generationem de omnibus & uiri, & mulieris partibus ſemen progreſſum, & in uterum muliebrem illapſum cõdenſatur, temporéque ueniente naturã hominis formã referens ex ipſo producitur. Habet autẽ & mulier, & uir, quatuor ſpecies humoris in corpore, a quibus morbi fiunt, qui non a uiolentia aliqua fiunt. Sunt autem ſpecies hæ, Pituita, Sanguis, bilis, & Hydrops ſiue aqua: & de his nõ minima, neque debiliſſima, in ſemẽ procedit portio. Et, quia animal ſecundum parentes naſcitur; tot humorum ſpecies, & ſanorum, & morboſorum in ſeipſo habet. Oſtendam autem, quæ in unaquaque harum ſpecierum & plura, & pauciora in corpore fiunt, & a quo ægrotant. Et quòd morbi in imparibus diebus iudicantur. Et quæ ſint morborum principia. Et qualia ſingula ex ipſis in corpore efficiant; ut morbum inducant, & a quo rigor febrilis fiat; & cur poſt ipſum febris irruit.

2 Primum autem demonſtrare uolo, quomodo bilis, & ſanguis, & hydrops, & pituita, copioſiora, & pauciora fiant a cibis, & potibus, hoc modo. Ventriculus dum plenus eſt; omnium horum corpori fons eſt. Verũ, ubi uacuus eſt; corpore fruitur colliqueſcẽte. Sũt autẽ & alij fontes quatuor, a quibus unuſquiſq; horũ humorum in corpus procedit; poſtquam ſanè ipſi a uentriculo acceperunt: & hi quoque fontes, ubi

euacuan-

euacuantur, de corpore fruuntur. Sed & ipſum corpus attrahit; ubi uentriculus in ſeipſo quid habuerit. Et ſanè Sãguini fons eſt cor, Pituitæ caput, Aquæ ſplen, Bili locus ſolliculi in hepate: hi ſunt quatuor humoribus his fontes, uentriculo excepto. Ex his autem maxime caui ſunt, Caput & Splen: nam in hoc ipſo maxima amplitudo eſt. Verùm de hoc paulo poſtea clarius dicam. Quin & hæc ſic ſe habent.

3 In omnibus cibis, ac potibus & bilioſi quid eſt, & aquoſi, & ſanguinei, & pituitoſi: in alio plus, in alio minus. Quapropter & quæ eduntur, ac bibuntur, alia aliis præſtant ad ſanitatem. Atque hæc mihi de hoc dicta ſunt. Poſtquam uerò comedit, aut bibit homo; corpus in ſeipſum humorem relatum ex uentriculo, & fontes trahunt per uenas de uentriculo, ſimilis humor ſimilem, & corpori diſtribuunt: quemadmodum etiam in plantis ſimilis humor ſimilē trahit de terra: habet enim eodem modo terra omnigenas in ſe ipſa, ac innumeras facultates. Quæcunque enim in ipſa naſcuntur, his omnibus exhibet humorem ſimilem unicuique, qualem & hoc ipſum quod naſcitur ſibi ſimilem, iuxta cognationem habet: & trahit unumquodque de terra alimentum, quale etiā ipſum exiſtit: nam & roſa de terra trahit talem humorem, qualis ipſa in potentia eſt: & allium de terra humorem eiuſmodi trahit, quale ipſum in potentia eſt. Et alia omnia terræ naſcētia, ex terra trahūt, ſingula iuxta ſeipſa: ſi enim hæ res non ita ſe haberet, non naſcerentur plantæ ſimiles ſeminibus.

4 Cui porrò plantæ in terra cognatus humor multo uberior eſt, quàm conuenit, ea planta ægrotat. Cui uerò paucior, quàm opportunum eſt, ea reſiccatur. At, ſi ab initio non inſit terræ humor, quē planta iuxta cognationem trahat; ne germinare quidem poterit. Intelligentia autem huius rei, quòd ſi nō habeat planta humorem ſecundum naturam; ne ab initio quidem germinet, inde nobis ſuppeditatur. Ionia enim regio, & Peloponeſus pro temporibus anni a ſole non minime calet, ac illuſtratur, ut ſol naſcentibus e terra ſufficere poſſit; attamen fieri non poteſt, multis fruſtra iam id tentantibus, ut in Ionia, aut Peloponeſo Silphium naſcatur. At in Libya ſua ſponte naſcitur: non.n. eſt neque in Ionia, neque in Peloponeſo eiuſmodi humor, q ipſum alere poſſit.

5 Quum autem ſint & aliæ multæ medicinæ, quas ſole ſufficiente, regiones alere non poſſunt, aliæ uerò ſua ſponte producunt, hoc ipſum eius, quod nūc dicturus ſum conſiderandi occaſionē exhibet, quantum uidelicet locus alteri loco ēt ualde uicinus præſtet ad iucundi uini productionem, ſole æqualiter ſufficiente: hic etenim in terra humor eſt, qui uinū ſuaue exhibere poteſt, illic non eſt. Sunt etiam ſylueſtria non pauca in loco naſcentia, quæ ad orgyæ ſeu cubitorum quatuor ſpatium tranſlata, naſci minime comperias: non enim habet terra talem humorem tranſlato, qualē illa ſylueſtribus plantis exhibebat. Sunt enim ex ipſis quædam uenenoſiores, aliæ humidiores, aliæ dulciores, aliæ ſicciores, aliæ aſperiores, & innumeræ aliæ aliter ſe habent: innumeræ.n. ſunt in ipſa terra facultates. Et propter hæc genera primum nihil alteri ſimile ex terra productū eſt, quod non eſſet cognatum. Et mihi ſanè uidentur hæ omnes plantæ ſylueſtres fuiſſe: uerùm homines ipſas māſuefecerunt, fructum ferre efficientes unamquaque iuxta ſuum ſemen: trahit enim ſimilis humor ſimilē ex terra, & ex hoc augeſcit, ac nutritur: & nullū ex terræ naſcentibus alteri ſimile eſt, quod non æqualē, neque ſimilem humorem ex terra trahat. Et omnia quæ naſcuntur in cibi, ac potus uſum uenientia, multas facultates de terra ad ſe trahunt, & in omnibus eſt aliquid pituitoſi, ac ſanguinei. Et ex hoc adeò ad hanc demonſtrationis neceſſitatem deueni, quòd a cibis, ac potibus in uentriculum procedentibus trahit corpus, ſecundum fontes, quos nominaui, ſimilis humor ſimilem per uenas.

6 Referam quoque aliud argumentum, quòd ſingula prout relatum eſt, trahant & ſimul dicam, unde pituita in corpore gignatur. Vbi quis caſeum comedit, aut aliquid acre, aut aliud quid edit, aut bibit, quod pituitoſum eſt; ſtatim ipſi ad os, ac nares accurrit: atque hoc ita fieri partim omnes uidemus, partim ita eſſe credere oportet, ex his, quæ ego referam. Aſſero itaque, quod quantum in cibo, aut potu pituitæ ineſt; illud ubi ad uentriculum peruenit, partim corpus ad ſe ipſum trahit, partim caput, ut quod cauum ſit, & uelut cucurbita corpori incumbat, ad ſe trahit, utpote uiſcoſa exiſtente pituita, ita ut hanc alia per aliam ſeruatur ad caput: & quæ quidem recens ex cibo generatur pituita, in capite manet: uetus autem, prout copioſior eſt recens, ab ipſa uiolente extruditur. Quapropter ubi quis edit, aut bibit aliquid pituitoſi; excreat pituitam. Habet autem & hæc res ſe hoc modo.

7 Si, ubi edit, aut bibit quid pituitoſi homo, nō rurſus exeat, quod redundat, neque per os, neque per nares; neceſſe eſt ipſum manere in capite, aut ad corpus deſcendere de capite, & ad uentriculum peruenire. Ac optimum quidem fuerit; ſi ad uentriculum perueniat: exire enim poterit unà cum ſtercore: &, ſi quidem multum fuerit, ac humidum; ſtercus humectare poterit: ſi uerò modicum; non hoc effecerit. At, ſi in capite maneat; multum dolorem capiti exhibuerit, quum in uenis eſt: Si uerò modicum; non hoc fecerit. Significationem autem de ſe præbet, copioſumne ſit, an modicum. Quòd, ſi ad corpus deueniat, atque illic alio humori ammixtum fuerit, ſiquidem multa fuerit pituita, ſtatim corpus læſerit: ſi uerò pauca, non adeo lædere poterit; quum magnū ſit corpus, ſi non & aliud quoddam principium ipſi reliquum ſit. Verùm temporis progreſſu, ſi alia pituita ſuperaccedat; lædi utique poſſit. At, ſi corpus ueſicæ, ac uentriculo deleget, atque hæc foras perferāt; nihil mali ex ipſa habuerit. In hoc igitur ſermone demonſtratum eſt, quomodo caput pituitam ex uentriculo trahat, & ſimile ad ſimile perueniat, & ſimul a me dictum eſt, quomodo, & quare copioſior pituita hominia cibis, ac potibus fiat.

8 Nunc uerò dicam de bile, quomodo, & cur copioſior in corpore fiat, & quomodo locus folliculi in hepate ipſam trahat. Habet ſe res hoc modo. Poſtquam comedit, & bibit homo aliquid amari; quodq; bilioſum, ac leue eſt, copioſior ēt bilis fit in hepate, & ſtatim dolet hepar, quod pueri cor uocant: atque hoc ita fieri uidemus, & clarum nobis eſt, quod a cibo, aut potu factū eſt: trahit etenim corpus in ſeipſum de cibis omnem prædictum humorem. Trahit etiā folliculus in hepate, quicquid iſthic bilioſi ineſt. Et ſi derepente multa bilis fiat; homo hepar do-

let, & de uentre copioſior fit: hoc enim contingente, procedit de ueteri bile propter multitudinem ad uentriculum, & ex hoc tormen uẽtriculo oboritur, & pars ipſius per ueſicam, pars per aluum egreditur. atque ſic minima pars in homine manet, & dolores ceſſant. Si uerò neutrum horum cõtingat; procedit primum de ueteri bile ad corpus; diſtribuitur enim ad ipſum: &, ſi multa fuerit; ſtatim ſignificationem ſui præbet alii humori ammixta. Si uerò modica; nõ adeò læſerit, quum magnum ſit corpus; ſi nõ & aliud quoddam principium ſuboriatur. Verùm temporis progreſſu, ſi alia bilis ſuperaccedat copioſior; hominem utique læſerit. Si uerò non ſuper accedat; excolare illam poterit corpus, & ut bilis, & quæcunque bilioſa ſunt, prodeant. Nam quę in cibo, ac potu ſumuntur, alia aliorum medicamenta ſunt. Sic ſanè etiam alia quæcunque lædentia ſunt medicamenta; ubi aliud ab alio in uentriculum incidit, ſua ipſius poteſtate cauſſam habens, id, quod ſuperatum eſt, expellit, ac ipſum lędit. At, ſi ſuperaccedat alia bilis in corpore, ab his, quæ in uentriculum incidunt; morbus huic oboritur. Atque in hoc ſermone iam ego declaraui, quomodo bilis, & cur copioſior fiat in corpore a cibis, & potibus: & quòd trahit in ſeipſum folliculus in hepar, iuxta ſimilitudinem id, quod bilioſum eſt a cibis, ac potibus.

9 Nunc uerò dicam de aqua, quomodo, & cur copioſior fiat in corpore, & quomodo ſplen trahat in ſeipſum. Aſſero autem, ubi homo bibit amplius; & corpus, & ſplenem, aquam in ſeipſa trahere ex uentriculo. Et ſi plus traxerint, quàm oportet; ſtatim hominem affligit: atque hoc ita fieri intelligunt quicunque homines ſplenici exiſtunt. Poſtquam autem traxit ſplen; optimum eſt, ſi uetus aqua, quæ in ſplene inerat, ad ueſicam, aut uẽtriculum excoletur, & per hæc expellatur: nam per ſupernas regiones non purgatur aqua de ſplene, niſi quantum eius in uaſis ineſt, quæ de liene procedunt: uerùm ad uentriculum, & ueſicam depurgatio fieri poteſt. Si uerò hæc ad fluxionem apta non fuerint, neque aqua per ea foras excolet: de ſplene ad infernas partes aqua procedit, atque iſthic alii humori miſcetur. Et ſi quidẽ pauca fuerit; non ſanè læſerit: ſed de corpore ad ueſicam, & ad uẽtriculum, per uenas excolari poterit. Sunt enim multæ ex hoc tendentes deorſum, quæ ex infernis partibus ad ſeipſas trahunt; ubi ſicciores fuerint, quàm prius erant. At, ſi alia aqua generetur, & uentriculus, ac ueſica foras non expellãt; ſplen eleuatur, & infernæ corporis partes dolore afficiuntur. Atque hæc a me dicta ſunt, quomodo, & cur aqua copioſior generetur in corpore a potu, & quomodo ſplen trahit.

10 Nunc autem de ſanguine dicã, quomodo, & cur amplior in corpore generetur. Poſtquam bibit, aut comedit homo aliquid quod ſanguineum eſt; trahit quidem & totum corpus in ſeipſum, trahit autem & cor ſanguineum ad ſeipſum. Et, ubi plus attraxit; non oboritur cordi dolor: eſt enim cor res ſolida, ac denſa; & propterea dolore non affligitur. Et ex ipſo procedunt uenæ craſſæ iugulares appellatæ, ad quas ſtatim ſi copioſius accedat; ſanguineum illud diſtribuitur, & illæ impletæ breui ad caput, & corpus delegant. Et quum ederit, aut biberit homo quid ſanguinei; ſtatim uenæ iugulares attollũtur, & facies rubet. Accedente uerò ad cor, & corpus ſanguine, quàm ſatis eſt, uberiore, a cibis, ac potibus, & ad aliũ humorem ammixto, ſi non ab ipſo egreſſus fuerit, per aluum, aut ueſicam, reliquo humori ammixtus; dolorem corpori inducit: Si uerò modicus accedat; nõ ſanè læſerit corpus. Verùm temporis progreſſu diſtribuitur ab ipſo ad uentriculum, aut ad nares, quæ ipſum foras excolant, & nulla læſio contingit. Si uerò paulatim copioſior fiat; morboſus efficitur. Atq; ita quomodo copioſior ſanguis generetur, a me declaratum eſt. Quum autem ſint quatuor: Sanguis, Bilis, Pituita, & Aqua; omnia hæc a me demonſtrata ſunt, & quomodo, & cur copioſiora fiant, a cibis, ac potibus. Quòd autem ex his fiant, ac generentur, hoc argumento conſtat. Si homo parum edit, & parũ bibit; nullum morbum hoc ipſi inducit. Et hæc quidem de hoc mihi dicta ſunt. Attigi etiam obiter oſtendere intelligenti, quomodo hæc pauciora fiãt. Verùm de hoc paulo poſt melius tractabo.

11 Cæterum fontes hi quatuor, quos nominaui, quũ pleni fuerint; ſemper corpori diſtribuunt: quum uerò uacui; uice uerſa trahunt ab ipſo. Sic etiam uentriculus facit. Et habet ſe res hoc modo, ueluti ſi qs tria, aut plura ænea uaſa in planiſsimo loco componat, & coaptata quàm optime diſponat, fiſtulis ad foramina inſertis, atque ita placide in unum uas aquã infundat; donec omnia ab aqua fuerint expleta: ab uno enim diffluet in reliqua uaſa, donec etiam alia fuerint expleta. Poſtquam autem plena facta fuerint uaſa; ſi quis de uno aquam effundat, retribuet ſe retro fluens aqua ad unũ uas, & uacua fient reliqua uaſa rurſus, quemadmodum etiam ſuſceperunt. Sic ſanè & in corpore res ſe habet. Poſtquam enim cibi, ac potus in uẽtriculum inciderint; fruitur corpus de uentre, & unà cum fontibus impletur. Vbi uerò aluus uacuatur; rurſus retrò humor ab ipſa redditur, quemadmodum ſuſceperat, ueluti ex aliis ad unum uaſculum. Venæ enim ſunt per totum corpus tẽdentes, aliæ tenuiores, aliæ craſsiores, multæ, ac frequentes. Hæ autem, donec uiuit homo; apertæ ſunt, & ſuſcipiunt, & dimittunt nouum humorem. Vbi uerò mortuus fuerit; clauduntur, & extenuantur. Quandiu igitur uiuit homo; fruitur corpus de uentriculo, ubi quid in ſeipſo habuerit: fruuntur etiam fontes, & impleti corpori diſtribuunt: ſi enim corpus non traheret de uentriculi humore, ſed ſoli fontes, & hi ad corpus diſtribuerent; nõ ſanè haberet corpus ſufficiens alimentum, ſed paucius; non enim amplius haberent alimentum fontes, quod corpori ſubminiſtrarent.

12 At uerò, ſi fontes iſti non eſſent, dum edimus, ac bibimus; uere non cognoſceremus, neque quid iucundum, neque quid iniucundum eſſet propter hãc, quam referam, neceſsitatem. Hi loci quum minores ſint, & intra reliquum corpus, ſemper etiam antea quàm attrahat unuſquiſque iuxta ſuam facultatem; reliquo corpori denunciat de cibis, ac potibus, qui bilioſus ſit, & qui pituitoſus, & qui ſanguineus, & qui aquoſus: quicquid enim horum humorum plus, quàm opportunum, eſt in cibis, ac potibus nobis obuenerit, neque cibos illos iucundos facit. Quæ uerò maxime appetimus, pro eorum ratione etiam illi iucundi ſunt. Si uerò cibis, ac potibus opus habuerit fons quidam; pro hac ratione etiam corpus

trahet

trahet ab ipſis fontibus donec humor paucior, quã oportet fiat, & tunc ſanè appetit homo aut edere, aut bibere tale quid, quod portionem illam expleat, ac reliquis adęquet. Et propterea, ubi multum cibi ſumpſimus, aut bibimus; quandoque adhuc cibum, aut potum appetimus, & nihil aliud libenter edimus, quàm quod appetimus. Poſtquam autem comedimus, & adæquatus fuerit humor, his perfectis, & in fontibus, & in corpore; tunc ceſſat appetẽtia. Atque hæc de hoc a me dicta ſunt.

13 Quin & hoc ſe ita habet, quòd ad folliculum in hepate ſola bilis a cibis, ac potibus ſecernitur. Venulæ enim quum debiles, & tenues ſunt; alium humorẽ trahere non poſſunt, qui & grauior, & craſsior exiſtit: & ſimul non eſt ea loci capacitas, ut alius humor in hoc folliculo conſiſtat: & eſt hic locus maxime familiaris bili ſecundum naturam. & ob id in ipſo nullus alius fit morbus, quàm is, quẽ homines Cardiogmum, hoc eſt, cordis morſum uocant. At Caput, & Cor, & Splen, de hominibus humoribus participant. Vnumquodque tamen ſi non ægrotet; plurimum de relatis participat, iuxta ſuam ipſius naturam, caput pituita, cor ſanguine, ſplen aqua. Trahunt autem & de alio humore uenæ in ſeipſas, amplæ, & craſſæ, & inſtar pampini retortæ exiſtentes, ita, ut ubi trahant; alius humor alium ſequatur. Et cordi quidem propinquant uenæ iugulares craſſæ, ad quas cito diſtribuitur, ubi illi amplior, quàm commodus eſt humor, accedat. Hæ uerò ad reliquum corpus delegant: Et ſimul ipſum cor ſolidum eſt, ac denſum, ut ab humore non ægrotet. & propterea nullus morbus in corde oboritur.

14 Caput autem, & ſplen maxime ſunt morbis obnoxia: ægrotãt enim & ab his, quæ a natura inſunt, quũ plura, quàm opportunum eſt, acceſſerint. Aegrotant item ab aliis humoribus. Venæ enim in ipſis craſſæ, ac multæ ſunt, & ipſa quoque nenoſa ſunt, ac caua, ut & alijs humoribus recipiendis capacitas in ipſis ſit, paulatim nimirum accedentibus, & ad eum humorẽ, qui a natura ineſt, ſe ammiſcentibus. Quemadmodũ in uaſe magno amplior capacitas eſt, quàm in paruo: ſic ſanè & in capite, aut in ſplene, res ſe habet. Magna enim capacitas maxime in ipſis eſt. Si uerò repletæ fuerint iſthinc humore uenæ; ab ipſo ſanè in illis morbus oboritur. Atque hæc mihi de hoc nunc dicta ſunt.

15 Volo autem melius declarare, quomodo unuſquiſque horum humorum in corpore paucior fiat. Quatuor equidem humores eſſe demonſtraui hominem lædentes: quatuor item ipſorũ fontes. Quatuor quoque eſſe dico locos, per quos homo de ſingulis his expurgatur. Sunt autem hi, os, nares, podex, urinæ meatus. Et, ubi humor aliquis affligens copioſior factus fuerit, ſi his locis homo depurgetur; nullus ipſum morbus ab illo premit. Et, ſi uentriculus plenus fuerit, liqueſcente corpore ab humore; defluit ad ipſum, & extra prodit per aliquem horum locorum. & propterea humor paucior fit in corpore: corpus. n. uelut & antea dixi, uentriculo retribuit; ubi plenus exiſtit. Atque hæc a me dicta ſunt, quomodo, & cur pauciores fiant humores hominem affligentes.

16 Quomodo uerò, & cur homo ſanus degat, referã. Poſtquã comedit, ac bibit, & humor ad corpus peruenit eo, quo dictum eſt, modo, ammixtus alij, tum ei, qui in corpore, tum ei, qui in fonte eſt, ea quidem die, qua acceſſerit, in corpore manet: poſtridie uerò alius humor ad ipſum accedit. Atque hi quidem duo ſunt dies, duo uerò i corpore humores. Et alteri quidem humori duo dies ſunt, alteri unus. Et qui quidẽ poſtridie acceſsit, manet in corpore, ut qui ſit craſſus. Alter autem coctus a caliditate diffunditur, & tenuis factus, poſtera die ad uẽtriculum accedit, & per omne tempus a recenti expellitur. Vbi uerò ad uentriculum peruenit; cibos in hoc loco coquit, & de ſe ſanguinem in corpore facit. Si uerò permanſerit; tẽpore graueolens fit. Tertia uerò die unà cum ſtercore, & urina exit, copia ipſe ſibiipſi æqualis, & conſimilis, & ęquilibris, etiam ſi ſuupſius pars quędam ſit, quo humor maneat in corpore iuxta relatam rationem. Influit autem & tertia die humor de corpore ad uentriculum amplior, & graueolentior, qui uidelicet reliquus fuit a ſecundo, & defert cibos concoctos, & quicquid eſt in corpore morboſum, & rurſus ſimul exit. Indicio eſt autem urina, quæ ſalſuginoſa eſt, quòd cibi deferunt de corpore etiam id, quod morboſum eſt. Et cibi quidem ſemper poſtridie per aluum ſecedũt, humor autem ad tertiam diem. Hoc modo ſanitas cõtingere ſolet. Atque hæc dicta ſunt quomodo, & cur homines ſani degunt. At uerò humor hic ſi particulatim foras prodiret poſtridie; cibi non ſimiliter ex uentriculo graueolentes facti foras prodirent, ſed uelut coctis: & urina potui ſimilis, & corpus ſemper euacuaretur, & per omne tempus homo, ubi uentrem exoneraſſet, ac minxiſſet, opus haberet ſtatim potu, ac cibo, pro egeſtionis factæ copia; ſi modò ualidus eſſe deberet: quum humor ſufficiens in corpore non relinquatur, ſed unà cum ſtercore foras prodeat poſtridie, aut eadẽ die. Et, ſi quidem comediſſet; bene eſſet: ſin minus; & euacuatus debilis eſſet, neque humor craſſus fieri poſſet, ut poſtridie foras prodiret: non enim ſufficiens in corpore relinquitur. Nunc uerò aluum exonerãtes probe ualemus. &, ſi per biduum nihil cibi accepermus, & uiuere, & facere quid poſſumus, & non penitus debilitamur ex euacuatione in hoc tempore: humor enim in corpore manens, robur exhibet. Atque hæc a me dicta ſunt, quomodo, & cur fieri nõ poſsit, ut humor, qui corpori acceſsit, foras egrediatur eadem die, immo neque poſtridie. Id porrò aſſero, ſi humor pluribus, quàm tribus diebus in corpore permaneat, aut alius multus implens accedat, uenis caleſcentibus, ac ſtantibus; maius malum, aut minus, homini ſignificationem de ſe præbere: hyeme quidem minus, & poſterius: æſtate uerò maius, ac prius. Atque hæc à me dicta ſunt, de eo quod fieri ſolet, ſi humor in corpore maneat. At verò, ſi corpus cibos eadem die egereret; non ſufficienter humore uti poſſet, ſed eſſent homines tenues, ac debiles. Nunc uerò quum maneant cibi, ac potus, quandiu pmanẽt; corpus fruitur ſenſim de uentriculo trahens, & impletur. Hæc dixi & quomodo, & cur cibi non poſsint eadem die exire.

17 Si uerò cibi maneant in uentriculo ampliore tempore, quàm opportunum eſt, & alii ad ipſos incidãt, corpus utique repleatur: &, dum premuntur a plenitudine uenæ; calor, ac dolor corpori acceſſerint, ęſtate quidem citius, hyeme uerò poſterius: æſtate enim calidus eſt aer ambiens, & calidiorem corpus in ſeipſum trahit. Et, ſi calido adhuc exiſtente uentriculo,

calidior,

calidior, quàm opportunus eſt, ſpiritus homini accedat; nihil miri eſt hominem ex tali febrire. hyeme uerò quum frigidum ſpiritum trahat in ſeipſum; multo magis poterit corpus repletionē ferre, homine modice uentrem exonerante. Et hæc a me dicta ſunt de eo, quod fieri ſolet; ſi cibi ampliore tempore in uentriculo maneant. Et attigi quoque obiter, ut declararim omnem humoris, ac cibi, & longioris, & breuioris temporis differentiam, cur homines ęgrotent. Verùm de hoc melius tractabo temporis progreſſu.

18 Reuertar ruſus retro de ſanitate dicturus, quòd ſanè corpus hominis humore de cibis, ac potibus fruitur, & prodeunt foras in ſano, tum cibi, tum humor, iuxta relatam rationem. Et ſi quidem foras prodeat plus humoris, quàm de cibis, ac potibus acceſſit, homo attenuatur. Prodit autem foris plus, quàm acceſsit ob hanc cauſam. Si in quiete degat homo, & non laboret; mali aliquid ipſi in corpore ineſt: uerū præ alia ſanitate, quæ multa eſt, non lædit ualde. Malum uerò illud huiuſmodi eſt. Poſtquam aliquid ex his quatuor corpori accedentibus, aduenerit copioſius, non ita multo; corpus caleſcit ſenſim, ut non ualde lędatur: & liqueſcit in uentriculo, & cibum homini iniucundum facit. Si uerò humor alius alio copioſior fuerit; febris ex hoc homini oboritur. Verùm de hoc exactius paulo poſt tradam. Quandoque etiam ubi cibus iucundus eſt; homo attenuatur. Cauſa uerò eadem eſt. His autem contingentibus, plus humoris extra prodit, quàm ſuccenturiatur. Et propterea in quiete degenti contingit, ut attenuetur. At uerò laborātibus hominibus itidem corpus caleſcit (& hoc a labore caleſcente:) tum humor in ipſo diffunditur, tum attenuationis morbus oboritur. Quum autem inutilis fiat humor; & ad uentriculum, & ad ueſicam defluit: hæc autem foras expellunt. Pars uerò ipſius extra exhalat, per internam corporis raritatem. Pars autem quæ adhuc intus manet, ſudor fit, & per corpus foras procedit. Eodem modo & exercitationes iuuenum idem efficiunt, quod labor. Si uerò etiam non paucior fuerit humor eo, qui prius exiuit, accedatque inſuper alius a cibis, ac potibus; attenuatur propterea homo. Paucior autem accedit; ſi nō aliud quid edere poterit: & ſi neque laboret pro prioris laboris, aut exercitationis ratione, alii aliis pauciores fiunt. Cæterùm bonus corporis habitus accedit ex eſu, hac de cauſa.

19 Poſtquam reſiccatus eſt tēpore humor, & in priore labore prius egreſſus eſt alius alio copioſior, & unus alius alios ualde ſuperauit; homo repletus fit. Et ſi quidem a multis ualdę ſuperetur; febris ex hoc modo oboritur: Si uerò a paucis; parum ſuperatur. Sed & corpus hoc modo ſufferre, ac reualeſcere poteſt: humiditate enim uberiore in ipſo exiſtente, calorem exoluit; caleſcit enim corpus a febre. Et, ſi quidem modicum fuerit id, quod affligit; tertia die eodem modo dimittit, per duas autem continue tenet; ſi uerò copioſius; quinta die; per quatuor uerò tenet pro ratione. Atque hoc modo morbi per dies iudicantur. At, ſi dimiſerit febris in imparibus diebus; & ſanus homo fit, & moritur. Qua de cauſſa, paulo poſt dicam.

20 Nunc autem referam, cur febris dimittat. Sic autē ſentio. Quæcunque febris de corpore hominem corripuerit; neceſſe eſt tertia die humorem affligentem exire de corpore, aut in allo quopiā impari die, iuxta rationem antea relatam: nō enim exit prius, quàm alius bonus de uentriculo ipſi accedat: nam intermedia, & poſtera die corpus trahit de uentriculo, quicquid ipſi in ſeipſo dimiſerit priore die; niſi uentriculus id expulerit, & alium humorem habuerit, quòd ſanè malum homini eſſet. Si uerò dimiſerit tertia die; eodem modo dimittit, quo etiam eadem die, uelut dictum eſt. Atque ita quidem contingit, ut febris de corpore oriens, tertia die remittat. Dico autem, etiā ſi quinta die, aut ſeptima, aut nona dimittat; eodem modo dimittere, quemadmodum & tertia exiuit: etenim alimentum febri contingit ſecundū locos, quos paulo antea dixi: ubi enim humor copioſior præualuerit, homo liberatur a febre. Dimittit autem febris in diebus imparibus ea de cauſſa. Quòd uidelicet in paribus diebus trahit corpus de uentriculo: in imparibus uerò dimittit: Ventriculus autem extra propellit in homine ſano. Iuxta huiuſmodi neceſsitatē morbi in imparibus diebus iudicantur. At hac quidem ratione homo febricitans ſanus euadit. Aſſero autem & quòd doleant maxime homines ægroti in imparibus diebus, propter hoc & ſecundum rationem fieri. Cōturbatur equidem homo quum febricitat. Cuius rei ſignum eſt, quòd horror aliàs, atque aliàs per corpus tranſcurrit. Hoc uerò non ſanè ita contingeret; ſi non conturbaretur humor, & de ipſo aut plus, aut minus ſecerneretur, & alius alium ſuperaret. Cōturbatur autem maxime in imparibus diebus, quum ægrotat. Sed & horror maxime tunc fit. Habet enim ſe res hoc modo. De humore affligēte expellitur aliquid ex corpore, a recentiſsimo humore ſuperatum, & procedit ad aluum infernam, & aluus ipſa unà cū affligente caleſcit, ſuſcipiens in ſeipſam magis, quàm priore tempore. Hoc autem maxime fit in morbi iudicatione. Et ſi paulatim corpus ad aluum dimiſerit, & non multum fuerit id, quod hominem affligit, & aluus, & corpus, calorem ſufferre in iudicatione poteſt. & homo ſanus euadit; ubi humor affligens egreſſus fuerit, & is, qui febri alimentum præbuit cōſumptus, & ſanus pręualuerit. Atq; hac ratione propter relatas a me cauſſas, homo ægrotus ſanus euaſit.

21 Nunc uerò referam, cur moriantur homines in imparibus diebus. Sic autem ſentio. Si multū fuerit id, quod affligit in corpore magis, quàm opportunum eſt, & aceruatim robuſtum, turbatur ad uentriculū t&, quum non poſsit calorem ſufferre corpus; eo fruitur, & graueolentiam circa ſpiritum fieri neceſſe eſt. &, quum nequeat corpus præ debilitate, nimirū omni humore morboſo exiſtente, ſpiritum trahere, quo ea, quę in uentriculo ſunt, refrigerentur; quicquid eſt humoris uitalis id foras exhalat. atque ita homo moritur: non enim ſuperat alius ſalubris humor, ſed totus a morboſo, qui multus eſt eleuatus, ac conſumptus a febri exhalauit, ac perſpirauit. Atque hoc modo in imparibus diebus maxime dolor affligit. Neque eſt quiſquam, cui hoc non ſit notum. At uerò ꝙ humor turbetur in iiſdem diebus, hoc ſignum eſt. Quicunque iam a febre continua correpti, pharmaco uſi ſunt in diebus paribus; hi nimium purgati nūquam ſunt. Qui uerò in diebus imparibus medicamēto forti uſi ſunt; nimium purgati ſunt. Multi uerò etiā perierunt nimium purgati. Proinde priores Medici in hoc maxime peccarunt: medicamenta enim exhi-

buerunt

hibuerunt in diebus imparibus, & homines pereme runt, non ſcientes, quòd hæc res ſe ita habet. Humor enim in corpore ægroti magis turbatur in imparibus diebus, nimirum corpore humorem ad uentriculum tranſmittente. Et, ſi quis iam turbatur, adhuc magis perturbet medicamento immiſſo; nihil miri eſt ex talibus hominem perire.

22 Quin & ulcera ſi curentur; maxime in his diebus inflammantur: uenit enim humor ad omnes uenas quum turbatur, eaſque replet. Et, ubi ad ulcus peruenit, ſi quidem non curetur, & pus exitum habeat; expellitur ab humore, qui in turbatione accedit, & ulcus foras expurgatur. Si uerò curetur; pus exitum non habens, & iſthic unà cum eo, qui acceſſit permanens, dolorem inducit, & carnem circa ulcus attollit: & ex illo ſi quidem in cruribus habuerit ulcus; attolluntur uenæ, quæ in iuncturis crurum exiſtunt: ſi uerò in manibus; quæ in manuum iuncturis ſunt: & ex hoc glandularum tumores fiunt. Quibuſcunque uerò hominibus febris incidit, ſi nihil aliud male habeat homo, a pinguiore, quàm oportet, exiſtente humore incidit: & uenæ impletæ dolorem, ac calorem ulceri inducunt. Hoc autem calefactum, etiam reliquum corpus calefacit. Atque hoc modo caliditas ad ulcera peruenit. Caleſcit enim corpus, & ulcera, ab humoris commotione. Et labor talia efficit. Liberantur autem ulcera ab inflammatione quinta die, & iuxta horum dierum rationem, prout etiam ulcera fuerint magna, & tertia, & quinta, & ſeptima, & nona, & undecima. Deinde abſoluto primo circuitu, rurſus ſecundi principium tertia ſequẽs hinc eſt, quæ a prima; decimaquarta eſt. Maxima uerò ulcera decimaquarta die ab inflammatione liberantur. Atque hæc ratio docet morbos in imparibus diebus indicari, & humorem in ſano homine tertia die exire, ſtercus autem ſecunda. Et hæc tertia die contingentia mutuum inter ſe teſtimonium præbent, quòd res ſe ita habeat. Atque ita mihi hic ſermo uniuerſus ad ſummum perductus eſt.

23 Nunc uerò exactius referre uolo, cur homines ægrotent, ſimulque cum hoc ſermone dicam, quæ ſint principia morborum, & qualia unumquodque ipſorum efficiat. Sic autem aſſero. Si cibi plures, quàm opportunum eſt, qui iam concocti ſunt, intus maneant, & homo non purgetur, & alii cibi ſuperingerantur; corpus ab humore priore, ac recenti repletum caleſcit, & febris ex hoc homini oboritur. Verùm febris hoc modo oboriens, non periculoſa, neque fortis eſt, in qua humor æqualis eſt, copia paululum uberiore nos affligens: ſi enim hoc ita ſe habuerit, & quis admodum ualidus ſit, & quæ commoda ſunt adhibuerit; ſanus euadit. Vnus autem morbus ſolus eſt ex omni humore, & ſeptẽ ſigna habet. Nam & tuſſis ipſum habet, quæ & debilis, & ſicca eſt: & uenter durus ſit, utpote ſtercore intus contento: caput grauatur, & uomit, & febrit, & urina non probe prodit. Hæc ſeptem ſigna huius morbi ſunt ex omni humore oborientis. Si uerò alui egeſtione non prodeunte; unus ex aliis humoribus ſuperet; melius deget homo. Et, ſi quis febre oboriente ab omni humore; nõ adhibeat idonea; inualeſcet morbus, quantum ipſe humores ſuperauerit, hoc modo. Caleſcente ſanguine exhalat maxime per hunc humor aquoſus, qui febri eſt infeſtiſſimus. Relinquitur autẽ pinguis, ac leuis, qui eſt bilioſus, & febri maxime nutrimentum eſt. Exhalat autem hoc modo: Velut ſi quis aquam, & oleum in uas æneum infundat, & ligna multa ſubiecta ad multum tempus exurat: aqua enim multo paucior erit, ex uaſe enim exhalabit: oleum autem paululum imminuetur. Nam aqua pręraritate ab igne attenuari poteſt, & leuis reddita exhalare. Oleum uerò, utpote quod eſt coniunctum, ac denſum, attenuari non poteſt, neque ſimiliter, ut aqua exhalare. Sic ſanè & in homine ſe res habet. Aqua enim caleſcente corpore foras exhalat: Bilioſus autem humor, ut qui cõiunctus eſt, ac denſus, nõ ſimiliter attenuatus exhalare poteſt. Verùm attenuatus hic bilioſus humor, corpus magis calere facit. Copioſius enim, & melius alimentum febri bilis ſuppeditat, & prorumpens, aut firmata in corpore, morbum ſupra priora corroborat. Atque hęc quidem dicta ſunt de eo, quòd afficitur homo; ſi non purgetur, & curetur. Si uerò nõ ipſa copia præualuerit, ſiue ſemel multa fiat, ſiue paulatim colligatur; reliquũ corpus dum hoc ſit, præ robore ſufferre poteſt, donec principium aliquod ſuperaccedat. Atque hoc ſanè modo morbus fit; ſi homo a copioſiore humore non expurgetur.

24 Principia ex quibus fiunt morbi, tria ſunt. Et unũ quidem iam a me relatum eſt, qualia, & quot efficiat in corpore: (demonſtraui .n. quomodo, & cur ægrotet homo, ſi non purgetur.) Alterum eſt, ſi cõtingat, ut ea, quæ ex cœlo obueniunt, inepta, & præter uictus rationem ſint. Tertium eſt, ſi uiolentum quid accidat. Violentum autem eſſe dico, & caſum, & uulnus, & plagam, & laborem, & ſi quid aliud eſt huiuſmodi. Horum uerò principiorum maximum eſt uiolentia; ſi magna fuerit: ſi uerò parua; non ita maximum. Secundum eſt; ſi non purgetur homo. Tertiũ, ſi quæ ex cœlo obueniunt, inepta fuerint ad ſanitatẽ. Proinde diligenter ab his ſe cuſtodire oportet. Singula uerò talia in corpore faciunt, qualia ego dicturus ſum.

25 Equidem ſi uulnus fiat; manifeſtum eſt, quòd caro diſſecta eſt, & ulcus factum eſt: hoc autem morbũ eſſe dico. Si uerò contuſio fiat, homine percuſſo, aut lapſo, aut aliud quid tale perpeſſo, & tumor oboriatur; ſanguis ſtatim præ uiolentia calefactus, & uenis hiantibus illapſus, non habens exitum pręcopia, quò abire poſſit, conglobatur: & propterea tumor fit, & tandiu adeſt, donec depurgatus fuerit eo mõ, quo de locis depurgari dictum eſt, aut ẽt per ipſum tumorem, & ſiue per chirurgiam, ſiue ſine ea, ſanguini trãſitus fiat, aut per tempus ſuppurato, aut nõ. Sed & labor tale quid efficit. Quum enim homines laborarint, quibus ſanè maximè ſanguinis afflictio contigerit; illic firmatur, ac caleſcit, & ex hoc dolor oboritur. Si uerò hæc quidẽ ſuperarit homo, uerùm multa copia labor accedat, & aluus, ac ueſica nõ breui copiam expulerint; febris ſanè ex hoc irruerit. Et ſi quidem prior humor æqualis fuerit; nequaquam. Si uerò in labore ipſorum plurimus in corpore permaneat; ſuperat ille. Atque hęc a me dicta ſunt de uiolentia, qualia in corpore efficit. Et hæc quidem duo ſunt principia, uiolentia, & plenitudo: quæ ſi nõ purgentur homines; corpora calefaciunt. At uerò quod ex cœlo obuenit principium, ſi ineptum fiat in homine; ſuperat aliquid humoris, & uelut ad morbum

hum calefacit,& frigefacit prius, ſi fieri contingat. Dicam autem prius de eo,quod calefacit. Sic igitur ſentio. Si in eodem homine fuerit aliquid morboſi, quale in priori dixi,& ea,quæ ex cœlo obueniūt, incommoda fuerint, & caleſcat homo; turbatur humor omnis in corpore caleſcens. Hoc autem uiolentia facit. Et,ſi quidem depurgetur homo,humore illo turbato; ſecernitur quantum eius plus,quàm commodum eſt,redundarit. Et habet hæc res ſimilitudinem ad id,quod Scythæ faciunt ex equino lacte. Lac enim in caua uaſa lignea infuſum concutiunt. Illud autem dum turbatur;ſpumeſcit, ac ſecernitur:& pingue quidem,quod Butyrum uocant, quum leue ſit; in ſuperficie conſiſtit:graue uerè, & craſſum, deorſum ſidit,quod etiam ſecretum ſiccant. Vbi uerò concretum,ac ſiccatum fuerit,Hippacen ipſum uocant. At ſerum lactis medium locum tenet. Sic etiā in homine,dum turbatur humor; quicquid eius eſt in corpore,a principiis,quæ dixi diſparatur. Et in ſuperficie quidem bilis conſiſtit (leuiſsima enim exiſtit.). Secundo loco ſanguis:tertio pituita. Grauiſsimus autem horum humorum eſt aqua. His uerò ita ſe habentibus,quiſquis ex his in morbo plurimus fuerit, in principio contingente turbatione; deuenit ad locum,ubi plurimus eſſe poſsit. Verùm in turbatione, ſpacioſa capacitate euadente,ſecretus diſtrahitur,& calefacit corpus. Aut aliqua corporis parte firmatus,unà cum alio humore,cum quo eſt in alio loco, dolorem,ac calorem exhibet. Qui uerò caleſactus eſt locus, inſuper etiam reliquum corpus concaleſacit:& ex hoc febris oboritur. Et oboritur magis a bile,& pituita,& ſanguine; calidiſsimi enim hi humores exiſtunt. Et ſi quis horum in aliqua corporis parte firmatus fuerit,ut plurimum morbus illinc nominatur,& cognomen habet. Cæterum ab aqua nō ualde fortis febris oboritur, neque diuturna: nam igni non bonum alimētum aqua præbet. Atque hęc quidem de hoc dicta ſunt. At uerò ante turbationem, non habet multus humor,quò procedat; ſed ſurſum, ac deorſum uoluitur,& diſtrahitur alii humori permixtus:omnia enim plena exiſtunt. In turbatione uerò euacuatur. Verùm aliud alio magis euacuatur. Et multus humor ſuum locum occupat, & alienus alii non ammiſcetur,ſi firmatus fuerit,priuſquam ille uiribus adæquetur. Poteſt autem ipſi adæquatus, qui ab ipſo poſtea ad morbum ſuperacceſsit;donec purgatus fuerit locus qualicunque purgatione. Si uerò multus fuerit affligens humor;fruitur:& conſumitur ad morbum etiam alius,qui prius ſalubris erat. Et tali modo homo moritur. Fruitur autem,ſi morbus nō amplius ſufficiens alimentum habuerit,& conſumitur ab humore,qui in loco dolente exiſtit: primum enim propinquum aſſumit,deinde longius depaſcitur,donec conſumptum fuerit,& non amplius ineſt in corpore alimentum. Alimentum autem eſt homini humor leuis. Quemadmodum igitur, ut certum eſt,putrefactio primum paulatim fit, ſi maxime caleſiat: Poſtea,ubi illthic alimentum putrefactioni nō amplius ſufficit;depaſcitur de ſano, initio ſumpto a proximo,ad totum corpus, donec totum quicquid carnoſum eſt putrefecerit. Poſtquam uerò in totum depaſta eſt;alimentum putredini conſumitur. Sic ſanè etiam in morbo. Sumpto enim a loco illo initio, ubi illthic alimentum ſufficiens non amplius ineſt; depaſcitur ulterius,a proximo initio facto. Poſtquā enim per totum graſſatus fuerit, alimentum morbo conſumitur,& alius ſalubris humor non ſuperat. Et ſi hoc fiat, homo moritur. Quin & in turbatione, ubi hic ſalubris humor ampliorem locum occuparit, & non firmatus fuerit,ſed uoluatur,ac diſtrahatur, non amplius alii miſcetur,ſed ad morbum conſumitur,ſi non depurgetur. Deinde uenæ ſuperimplentur. Valde autem impletæ, nihil ex ſeipſis remittunt; priuſquam ſpacioſa capacitas ipſis contingat. Quemadmodum ubi quis uehementer percuſſus eſt, ſanguis ſub plagam ſubtercurrit,nimirum uenis a plaga euacuatis. Poſtquam autem carnes ueluti ſpongia fuerint repletæ; non amplius remittunt, ſed continent in ſeipſis,donec in loco aliquid ab ipſis euacuatum fuerit:quum enim collectus fuerit ſanguis,præ copia uiam intercipit. Quemadmodum,ſi quis uas oleariū coriaceum anguſti oris oleo impletum, in oſculum uertat è directo,& ſi hoc fecerit; oleum ex ipſo prodire nō poterit:uiam enim ipſum oleum intercepit, utpote multum, & aceruatim incumbens. Si uerò quis ipſum uas inclinet; libera erit uia oſculi intercepta,quà effluet oleum ex ipſo. Idem fecerit etiam aqua in menſa. Ita ſanè etiam ubi multus humor in corpore,præ turbatione locum occuparit, & uenas impleuerit;non amplius ab ipſis diſcedit,priuſquam ubi locus uacuus eſt,alimento a morbo conſumpto. Atque hęc a me dicta ſunt de hoc,ſi in corpore quid fuerit,unde morbi gignantur, redundantibus etiam aliis:& quomodo principia efficiant calorem,& turbationem humorum deducentia ad morbum.

26 Nunc uerò dicam, quæ efficiant ea, quæ ex cœlo nobis obueniunt,ſi ad ea, quæ in corpore generata ſunt,inepta fiant,& quum humorem in corpore ſuperarint. Aſſero autem partem humoris in homine, ubi liquatus fuerit,conglobari,ac ſpiſſari,donec morbum pepererit: partem uerò dilatari,ac ſecerni. Habet autem & hæc affectio ſimilitudinē ad lac. Si quis enim ſuccum in lac immittat; frigiditas in ipſo oborta,lac inſpiſſat,ac conglobat. At circum inſpiſſatum, ſerum eſt. Sic etiam in homine humor, frigiditate in morbo oborta,conglobatur,& inſpiſſatur. Circum ipſum uerò aquoſum humorem, adhuc etiam alius humor,quanto compoſior fuerit in alio corpore,ammixtus eſt. At,ſi quidem ad alnum deuenerit;ſtercus conturbat,& tormen in aluo inducit, & foras pertranſit,nullo magno damno illato. Si uerò non ad aluum deuenerit:firmabit ſe aliqua corporis parte,ubi ipſi plurima capacitas erit. Volutatur itaque exquirens ſibiipſi loci capacitatem. Et quod quidē aquoſi humoris de conglobatione ſecretum eſt, utpote frigidiſsimum,ac grauiſsimum in corpore exiſtens, ad infernas partes deſcendit,& circum oſſa, ac neruos uolutatum, adhuc magis corpus ad inflammationē perducit. & clarum eſt,quòd circa neruos, & præſertim circa oſſa,aquoſus humor, qui humorem facit, exiſtit: circa oſſeas enim corporis partes, homo maxime riget,& capilli erecti ſtant, cōtorta cuticula, ac ſicciore euadente, quàm priori tempore: nimirum aquoſo humore iſthic deficiente,& circa oſſa obuoluto. Atque hinc ſanè ſolus ille locus, ubi primo tēpore erat,humorem facere non poteſt, unde etiam rigor oboritur. At uerò reliquus humor,qui æqualiſsime tractus eſt,partim quidem in toto corpore eſt,

partim

partim uerò quantum abundauerit, ſi quidem aluus plena non fuerit,& quod affligit modicum ſit:quandoque ad aluum deuenit, & nullum magnum damnum inducit:& aliquando quidem febrem non inducit,aliquando uerò debilem,& innoxiam:& quod affligit,unà cum ſtercore exit. Si uerò aluus plena multum,quod affligit,habeat;periculum eſt ex ipſo morbum aliquem fieri, ſi alicubi ſe firmet id, quod affligit,aut ad latus,aut ad uiſcus, aut alicubi aliam partem concalefaciat,ut primum illum humorem ſimul turbet. Qui uerò non ualde ex calore ab aquoſo humore uicti ſunt, utpote qui circa oſſa, & prope medullam conſiſtit: hos progreſſu temporis magis lædet, primum quidem in illum ipſum locum, deinde ipſi propinquum: & ſemper ulterius depaſcitur, & aluus ipſum aſſumit,ut quæ calida ſit: & poſtea tum aluus,tum lædens humor,adhuc magis calefacit. At humor craſſus caleſcens primum diffunditur, is, qui propinquus affligenti exiſtit: diffuſus autem aquoſo humori affligenti miſcetur,deinde in cócuſſione corporis inanior redditur:& tam diu rigor tenet,quádiu aquoſus humor alii humori ammixtus eſt. Quin & febris hoc modo generata oboritur. Affligentia ad locum firmata,caleſcens corpus febrem in ſe ſuſcipere cogunt:& ab affligente, & ab aluo calefactum, reliquum aquoſum humorem ſuperat. Atque ſic febris fit poſt frigus,ſi qua corporis parte copioſior humor firmatus fuerit. Si uerò uoluatur, ac diſtrahátur;tali modo febris oboritur. Poſt frigus febris uolutatur,maxime affligens circa aluum & ſupernam, & infernam: iſthic enim plurima loci capacitas exiſtit. Dum autem uolutatur; primùm propinqua caleſcunt,& uiſcera,& quæ in aluo ſunt. Poſtea etiam alius humor diffuſus calore fruitur,& aquoſo humori miſcetur. Atque febris poſt rigorem huc fit,ubi affligens uolutatur; immo etiam ubi firmatum fuerit reliqua corporis parte. Et hæc a me dicta ſunt, quomodo,& quando rigor morboſus fiat, & quomodo, & ex quali neceſsitate febris poſt ipſum irruit. Et quæ ſint principia morborum, & qualem unũquodque ipſorum morbum in corpore inducat:& quomodo & cur in diebus imparibus morbi iudicentur. Et unde homines ſani ſint,& unde ægrotent: & quomodo bilis,& pituita,copioſior,& paucior fiat;itemq́ue alia multa,quæ in ipſa natura humana ſunt, demonſtraui,quæ ſanè hic ſermo exigebat. Atque hæc ita relata finem habent.

27 Nunc autem de lumbricis latis dicam. Aſſero.n. ipſos in puero dum adhuc in utero eſt, naſci. Poſtquam enim ſemel ex utero egreſſus eſt; non tãto tẽpore ſtercus in aluo manet, ut ex eius diuturnitate, ac putrefactione, tantæ magnitudinis animal generari poſsit: excernit enim ſemper heſternum ſtercus per omnes dies; ſi ſanus homo eſſe debet. Tale uerò animal naſci non poſsit; etiamſi multis diebus homo ſtercus non egeret: multa enim naſcuntur, dum puer in utero eſt hoc modo. Vbi ex lacte, & ſanguine computreſcente,ac redundante,utpote quod dulce eſt,pus factum fuerit feruidum;animal iſthic generatur. Naſcuntur autem & rotundi lumbrici iſthic eodem modo. Signum uerò,quòd hæc res ita ſe habet,hoc eſt. Poſtquam in lucem editi ſunt pueri; mulieres ipſis in cibo offerunt medicamenta, quo ſtercus ex inteſtino exeat, & non comburatur, & ſimul ut inteſtinum dilatetur. Vbi uerò cibum obtulerunt; multi ſanè pueri & rotundos,& latos lumbricos unà cum primo ſtercore excernunt. Si uerò non excreuerint; fiunt etiam,inſuperq́ue naſcuntur in uentribus. Et rotundi quidem pariunt, lati uerò non amplius; etiamſi quidam ipſos parere dicant. Nam homo, qui latum lumbricum habet,uelut cucumeris ſemen excernit aliàs,atque aliàs,unà cũ ſtercore ipſo, & ſunt homines,qui hoc lumbrici partus eſſe dicunt. Mihi uerò non recte dicere uidentur,qui talia dicunt: neque enim ab uno animali tot pulli generari poſſunt: neq; ea eſt loci in inteſtino capacitas,ut partus educare queant. Augeſcente autem puero,augeſcit etiã lumbricus in inteſtino ab his,quæ in uentriculum ingeſta ſunt,& ęqualis fit in inteſtino,quibuſdam in pubertate,quibuſdam poſterius, quibuſdã paulo prius. Et,poſtquam inteſtino adæquatus eſt; ſimiliter augeſcit,& quanto maior factus fuerit, unà cum ſtercore excernitur de inteſtino recto,& excidit uelut cucumeris ſemen,ſępe uerò etiam maior. Quibuſdam uerò iter facientibus,aut laborantibus, & uentriculo caleſcente,deorſum deſcendit,ipſiſq́ue prominet ex podice inflatus,hocq; facit,& de podice reſecatur, aut retrocedit. Signa uerò, quòd non pariat, ſed ita habeat,uelut ego dico,hæc ſunt. Si quis curet hominem latum lumbricum habentem, & medicamentũ dederit,aut potionem, ſi quidem fuerit homo bene præparatus; totus rotundus factus ad pilæ figuram exit,& homo ſanus euadit. Si uerò ad medicinam hæreat; recta pars de lumbrico abrumpitur, longitudine duorum,aut trium cubitorum, aut etiam longe amplior:& ubi abruptus fuerit; per multum tempus ſigna cum ſtercore non prodeunt. Poſtea uerò augeſcunt. Atque hæc argumenta ſunt, quòd lumbricus latus non parit,ſed abrumpitur. Eſt autem ſpecies ipſius,qualis alba inteſtini raſura. Signa habet hæc. Cacat aliàs, atque aliàs uelut cucumeris ſemen. &, ubi ieiunus eſt homo; exilit ad hepar aliàs, atque aliàs,& dolorem inducit:& quandoque ſputa ori influunt,ubi ad hepar aſſilit,quandoque non. Quibuſdam etiam uocem intercipit, ſi fortiter ad hepar irruat,& ualde multa ſputa ex ore fluunt. paulo autẽ poſt ſedantur,& tormen multum in uentriculo aliàs, atq; aliàs oboritur. Quandoq; etiã ad dorſum dolor incidit: nã & hic aliquãdo firmatus innititur. Hæc lũbrici lati ſigna ſunt. Cõtingit & hoc. Qui hoc animaculũ habet, in toto quidem tẽpore ualde debilis fieri non poterit. Vbi uerò debilis factus fuerit; uix reualeſcit: latus enim lumbricus partis alicuius particeps fit,ex his,quæ in uentriculum ingeſta ſunt. Si quidẽ igitur curatus fuerit iuſto modo;ſanus fieri poterit. Si uerò non curetur; ſua ſponte non exit. Mortem tamen non inducit,ſed conſeneſcit. Atque hæc a me dicta ſunt de lumbrico lato,unde naſcitur,& quę morbi ipſius ſigna ſunt.

28 Cæterum calculi morbo principium oboritur a lacte;ubi puer lac impurum ſugit. Lac autem in nutrice impurum fit,ſi pituitoſis cibis,ac potibus,& alimẽtis impuris nutrix utatur: conferunt enim omnia in uentriculum illabentia in ipſa ad lac. Habet autẽ & hæc res ſe hoc modo. Si nutrix non ſana fuerit; ſed bilioſa,aut aquoſa,aut ſanguinea; aut pituitoſa; lac etiam malum puero generatur: conſentiunt.n. corpus,& uentriculus. Plurimum uerò ipſi ad lac cedit

de eo,

de eo, quod ipſa plurimum in ſe ipſa habuerit. Et puer ſi de nutrice lac non purum ſuxerit, ſed bilioſum, uelut dixi, morboſus fit, ac debilis: & in pręſens maxime affligitur, quandiu lac prauum, ac morboſum ſuxerit. At, ubi ſuxerit lac non purum, ſed terrenm, & pituitoſum, & habuerit puer uenas de uentriculo ad ueſicam tendentes amplas, ac attrahẽtet: procedit autem & quod bibit nutrix, & lac in uentriculum pueri, tale quale trahit a uentriculo de lacte, in totum ſimiliter prout uenæ ad uentriculum detrudere poſſunt: ſi quid ſanè in lacte non purum fuerit, id quo ueſica fruitur, lapis fit tali modo, uelut in aqua non pura, in calice, aut uaſe æneo turbata, & rurſus ſedata, fex aceruata fit in medio. Sic ſanè & in ueſica de urina non pura exiſtente. Et non per urinam eiicitur, ut quæ in cauo ſit loco, & maxime aceruata collecta, pręd olore per mictionem nõ pertranſit, & a pituita cruda concreſcit. Glutinum enim fit pituita ad fecem ammixta. Et primùm parua lanugo ſuperſtat, deinde quod accedit arenoſum fit, glutino exiſtente pituita, quæ eſt in ueſica de lacte, & augetur. & quicquid humoris in glutinatione acceſſerit, emingitur. Rurſus autem fex ſolida fit, & lapidis ſpeciem accipit. Quemadmodum ferrum ex lapidibus, ac terra dum comburuntur, fit. Et in prima quidem in ignem immiſsione, conglutinati ſunt lapides cum terra ad ferri recrementum. At ubi iterum, atque iterum in ignem immiſſa fuerint: recrementũ quidem foras decedit liqueſcẽs ex ferro, id quod ita fieri oculis uidemus. Ferrum autem in igne relinquitur, & recremento decedente ſubſidet, fitque ſolidũ, ac denſum, Sic profecto etiam fex in ueſica; dum pituita glutinum fit, emingitur id, quod ab urina liqueſcit. Fex autem ſubſidet, & denſatur, ac ſolida fit uelut ferrum. Vbi uerò ſubſedit, ac ſolida facta eſt; ſurſum, ac deorſum in ueſica uolutatur, & feriens ueſicam dolorem inducit: &, ſi uehementer feriat, ac ulceret; aliquid de ipſa aufert. Verùm id, quod inſuper affertur, adbuc magis, quàm id, quod arenoſum deceſsit, concretionem efficit. Atque tali modo fit lapis de lacte in ueſica. &, ſi puero anxietas aliqua ab hoc oboriatur, aliàs atque aliàs, ubi meiere uult; urinæ meatum apprehendit. At, ſi puero iam adulto lapis gignatur ex terræ eſu; dolor non adeſt ipſi prius, quàm ipſe ſibipſi cibum deligat. Et hæc a me de hoc relata ſunt.

29 Cæterum morbus ſigna quinque habet. Nam ubi meiere uult; dolore affligitur, & urina paulatim fluit uelut in urinæ ſtillicidio, & eſt ſubcruenta, nimirum ueſica à lapide exulcerata, & ueſica inflammata eſt. Verùm hoc ſignum inconſpicuum eſt; indicat tamẽ ſumma pars pręputii. Quandoque mingit arenoſa; uerùm a talibus, qualia ego dicam. Eiicit autem aliquando lapides duos, aut etiam plures paruos, generatos eodem modo, uelut de uno dixi. Fiunt etiã tali modo. Quum lapis fuerit cõcretus, & profunde ſubſederit in ueſicam in arena ſeparata, ita ut ipſam aduenientem lapis non aſſumat in ſeipſum, ſed grauior, ac copioſior fiat, ut tamen ipſa ad ſeipſam non concreſcat; etiam ſic duo lapides fiunt. Fiunt etiam plures eodem modo. Sed & colliſis inter ſe in agitatione aliquid diſparatur, & arenoſum per urinã eiicitur. Quod etiam aliquando contingit; ubi arena ad ueſicam deſcendit, & non coaluit.

30 Quidam dicunt, quòd potus in pulmonem deuenit, ex hoc uerò in reliquum corpus. Hi autem, qui hæc dicunt, redarguũtur ex hoc, quod dicturus ſum, quòd uidelicet pulmo cauus eſt, & in ipſo fiſtula eſt. Quòd, ſi pulmo cauus non eſſet, & fiſtula nõ ipſi adhæreret; animalia uocẽ nõ ederent: uocem enim edimus de pulmone, quia cauus eſt, & fiſtula ipſi adeſt. Vocem autem articulant labia, & lingua. Verùm de hoc exactius peripneumoniæ tractatione egi. Cæterũ hominibus, quibus potus in pulmonẽ ferri uidet, aduerſabor, habetque res ſe hoc modo. Procedit potus in uentrem, a uentre autem in reliquum corpus expenditur. Oportet autem his, quæ dicturut ſum, mentem adhibere. Sermonis argumenta, quòd potus non procedit in pulmonem, ſed in uentrem, hæc ſunt. Si enim potus procederet in pulmonem, quum pulmo expletus eſſet; homo non facile reſpiraret, neque loqui poſſet: non enim eſſet, pulmone pleno exiſtente, quod reſonaret. Et hoc quidem unum argumentum eſt. Deinde, ſi potus in pulmonem procederet; cibi in nobis ſicci exiſtentes, non ſimiliter concoquerentur. Atque hęc duo argumenta exiſtũt. Sed & medicamenta aluum ſubducentia, ſi in potu ſumantur; extra uentrem procederent. Habet autẽ hæc res hoc modo.

31 Quæcunque medicamẽta purgatoria ſunt aut ſuperne, aut interne, aut etiam utrunque præſtant, ea hæc faciũt. Omnia ualde urunt: & fortia quidem ex ipſis, ſi partem aliquam teneram corporis contigerint, eam exulcerant. Mitiora uerò turbulentum corporis motum faciunt, quamcunque tandem partem occuparint. Si uerò aliquod ex his medicamentis in pulmonem perueniret; uidetur mihi magnum aliquod malum inducturum eſſe. Pituita enim de capite deſcendent, cum in ualde breui tempore exulcerat: Tenera enim, & rara res eſt pulmo, & ſi exulceratus fuerit, non bene habebit homo ille, ob multas ſanè cauſſas. At uerò uenter a medicamento nõ exulceratur: nam res eſt ualida, ac robuſta, nimirum uelut pellis, & corium. Et plerique ſane ex Libyæ incodis pecorum pellibus pro ueſtibus utuntur, uentribus autem pro utriculis: robuſta enim res uenter exiſtit. Deinde ubi a uino nigro homines repleti fuerint; nigra recrementa excernunt. Atque hæ omnia argumenta exiſtunt.

32 Et ubi allia comederimus, aut aliud quoddã edulium olidum: urinam reddimus comeſta odore referentem. Et hæc quidem omnia argumenta ſunt. Sed & hoc conſiderandum uenit, quod dicturus ſum. Si quis cyceonem biberit, aut farinam coctam ſorbuerit, aut aliud quid eiuſmodi, & hoc ipſum in pulmonem peruenerit; certè arbitramur ipſum ne minimũ quidem tempus uiuere poſſe: ubi enim modicum quiddam pituitæ in pulmonem peruenerit, aut in fiſtulam ipſius, multa, ac fortis tuſsis oboritur, ac conuulſio. Si uerò utique & uixerit homo, qui cyceonẽ biberit, aut farinam coctam ſorbuerit, ubi ſanè concocta fuerit ſorbitio; uidetur mihi multa, & fortis caliditas corpori oboritura eſſe, multusque dolor, ut omnino moriatur homo hoc modo, ſi illa in pulmonem perueniant. Atque hæc iam argumenta ſeptem ſunt. Præterea quomodo lac infantes pueros nutrire poſſet; ſi ad pulmonem deſcenderet? Atque hoc mihi aliud adhuc argumentum eſt. Et hæc ne pro-

duxiſ-

ſuxiſſem quidem ad ſermonis mei confirmationem; qui multi adeò homines eſſent, quibus potus in pulmonem procedere uidetur. & neceſſe eſt ad opiniones fortiter inhærentes multa argumenta adducere; ſi quis uelit auditorem a priore ſententia abducere, ac conuertere, ut ſuis uerbis fidem habeat. Et propter hoc etiam potus in pulmonem nõ procedit, ſed in uentrem: quia contigua, & annexa eſt ipſi gula hominis ſemper hians, & in hãc procedit. Et ſimul pulmonis fiſtulæ uelut hederæ folium incumbit; quare neque deſcendere permitteret in tranſglutiendo; ſi in ipſum procederet: Atque hæc mihi de hoc relata ſunt. Procedit nanque potus in uentriculum, & ubi expletus eſt; ſplen de ipſo ſuſcipit, & diſtribuit ad uenas, & omentum, & in decliue deorſum, & in ſcrotum, & ad crura, & ad pedes.

33 Et poſtquam morbus ex aqua multa obortus fuerit; procedit de uentriculo, & ſemper ad ſplenem uenit de potu, ubi biberit homo. Contingit autem in hoc morbo, ut neque febriciret aliàs ex uẽtre, quàm ubi homo ſitiat, ueſica autem & uentriculus non iuſto modo excolent, neque conueniente diæta homo utatur. At ſplen ſubægrotans a uentre de potu trahit. Morbus autem oboritur, & ſcrotum pellucidum fit, & clauiculæ, & collũ, & pectora attenuantur. Colliquantur.n. ab hoc morbo, & humor ad uentriculũ defluit, & infernæ partes aqua plenæ ſunt: & uenter cibũ auerſatur, & quandoque ualde adſtringitur: quãdoque defluit. Nec ueſica iuſto modo excolat, & plerunque horror aliàs, atque aliàs per corpus diſcurrit, & quandoque febris corripit. Et quibuſdam facies tumida fit, quibuſdam non. Aliquibus ẽt tibię rũpuntur, ubi morbus diuturnus factus fuerit, & aqua illinc effluit. Incidunt & uigiliæ, & impotentia corporis, ac maxime lumborum. Et poſtquam edit, aut bibit, etiam paulo amplius ſplen affligitur, & ſpiritũ frequentem ſemper emittit. Atque hæc ſigna hydropis ſunt. Eſt aũt & circa uentriculum ſolum, ſiue febris corripuerit, ſiue nõ. Et uenter magnus fit, & crura implentur aqua. Verùm supernæ corporis partes attenuantur his, qui ita affecti putantur. At ſigna omnia debiliora ſunt, & ſimul in cruribus aqua nõ accedit, & dolor tantò minor exiſtit. Cęterùm circa uentriculum ſolũ hydrops, & aqua hac de cauſſa fit. Etenim ubi aceruatim aqua acceſsit, & uia in principiis nõ pateat ad infernas partes, ſed aceruatim in uenis concludatur, nimirum ut quæ reſpirationem non habeat, neque ſurſum, neque deorſum inniti põt: (haud aliter quàm ſi quis magnum uas anguſti oſculi occludat, ac ſubitò inuertat, deinde ſenſim operculum de oſculo detrahat. Et ſi enim hoc fecerit; aqua non effluet foras, neque enim reſpirationem habet, ſed a ſpiritu, qui intus eſt, concluſa eſt: nam ſpiritus, qui intus eſt, replet uas, & externo ſpiritui renititur, & excurſus aquæ non datur præ ſpiritu uas implente, & ſimul aere incumbente. Si uerò quis ſenſim uas inclinarit, aut fundum perforarit; ſpiritus de uaſe exibit: egreſſo autem ſpiritu, procedit etiam aqua foras.) Sic ſanè in hydrope, ſi quidem perſpiratio ſurſum, aut deorſum contingat, in principio morbi; tranſit ad crura hydrops, & ad pedes. Sin minus; iſthic ſolum uolutatur circa uentriculum. atque ita quidẽ de iis a me dictum eſt.

34 Fit autem & mulieribus hydrops in utero ipſo, & ſigna ſanè in uẽtriculo, & in cruribus, & reliqua ſigna eadẽ habet. Et de hoc ipſo a me dictũ eſt in Morbis muliebribus. Atque hę tres ſunt ſpecies morborũ ab hydrope. Fiunt autẽ hi morbi oẽs cito difficiles, & omnes cito augentur. Adhuc aũt difficiliores ſiunt; ſi ex alio morbo corpus liquefactum, ad hunc deuenerit. Siquidem igitur ſubito occupauerit morbus hominem; moritur, nempe alio morbo diutiſsime iã affligente. At, ubi etiam aluus ualde fluida fuerit; citiſsime moritur, & ſentiens, & loquens. Atque hæc a me relata ſunt de hydrope, & unde oriatur, & quòd hęc ſint ipſius ſigna.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Affectionibus.

Hunc Galenus Polybi eſſe dicit.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Sanitas res maximi pretij. Morborum omnium fons & origo, bilis & pituita. Morbi quomodo a bile aut pituita fiant.*

2 *Capitis doloris a pituita, ſeu cauſa frigida, aut alijs cauſis, curatio. Morbi capitis qui dicantur. Vinũ in capitis doloribus nõ eſt exhibendum. Aegri morborumq́ue genera, in morborum principijs, diligenter conſideranda.*

3 *Aurium doloris a pituita generatio & curatio.*

4 *Faucium inflammatarum cauſſa & curatio. Gingiuarum inflammatio. Columellæ cauſa & curatio.*

5 *Dentium dolores & exeſio partim à pituita, partim à cibis.*

6 *Narium polypi generatio à pituita, eiusq́ue curatio.*

7 *Morbi qui circa uentrem fieri ſoliti. Acuti morbi, qui & quo tempore maximè & fortiſſimi fiant.*

8 *Pleuritidis cauſa, nota, & curatio. Indicatio in morbis quid dicatur.*

9 *De Peripneumonia, ſeu pulmonis morbo, & eius nota & curatio. Ex pleuritide in peripneumoniam & febrem ardentem tranſitus.*

10 *Phrenitidis ſiue amentiæ generatio & curatio. Vinum mente motis non conuenit. Phrenitidis in peripneumoniam tranſitus.*

11 *Febris ardentis ſiue cauſonos generatio, nota, & curatio. Lingua nigra & aſpera à [illegible] calid[illegible]te. Febris ardentis in peripneumoniam tr[illegible]s.*

12 *Febrium hyemalium, ſeu non acutarum in a[illegible]*

tranſitus, obſeruatio, & tutela. Pleuritis. Phrenitis. Peripneumonia. curatio. Morbi maxime acuti fermè occidunt.

13 *De Febribus & ſyptomatis æſtiuis. Bilis per ſuperiora uel inferiora in febri forti purgatio & curatio. criſis.*

14 *Febris æſtuoſa. Corporis grauitas, ubi febrilis calor apprehenderit ac dimiſerit. Os amarum & corpus graue ſine febre.*

15 *Morborum æſtiuorum, præter prædictos, cauſa, & curatio per uomitum. Ventris doloris ad alium locum tranſeuntis, citra febrim, cura. Dolorum in uentre errantium, bilis cauſa eſt.*

16 *Dolores infra umbilicum. Dolores repentini citra febrem, à pituita & bile compacta.*

17 *Morbi in æſtate fieri ſoliti, quomodo fiant.*

18 *Tertianæ & quartanæ, corpore à ſole calfacto, ſæpe fiunt. Febris tertianæ cura. Tertianę in quartanam tranſitus.*

19 *Febris quartanæ curatio. Febris quartana quando potiſſimum inuadat.*

20 *Morbus à pituita alba prognatus, & eius cauſa.*

21 *De Lienoſis. Pituitoſi. Billioſi. Splenici quidam, quibus pharmacorum potiones nihil proficiũt, ijs morbus in hydropem degenerat. Splenis ſuppurati cura. Cauſa huius morbi.*

22 *Voluulus, & eius nota, cauſa, & curatio.*

23 *Aqua inter cutem generatio, cauſa, curatio. In hydropem aut à ſplene, aut hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria, tranſitus. Morbum morbo ſuccedere, lethale. Aquæ in corpore generatio. Aquæ è uentre per ſectionem emiſſio.*

24 *Dyſenteria, & eius cauſſa.*

25 *Lienteria, ſiue inteſtinorum leuitas, & eius notæ, curatio, & cauſſæ.*

26 *Ventris profluuium ſeu diarrhœa, & eius notæ, & cauſſa. Dyſenteria ac lienteria & diarrhœa morbi ſunt conſimiles. Fluxus à capite & ſuperiore uentre interceptio, horum morborum curatio.*

27 *Teneſmos, notæ, curatio. Torminum in uentre generatio.*

28 *Bilis fluxus, aut diarrhœa, & eius curatio.*

29 *Vrinæ ſtillicidium & cauſſa eius, quæ.*

30 *De Coxendice ſeu Iſchiade & eius cauſa & curatione.*

31 *De morbo articulari ſeu arthritide, & notis & curatione.*

32 *De Podagrā ſeu pedum dolore. Podagra quid. Quando durabilior, & eius curatio. Podagræ in digitis relicta uſtio, per linum crudum.*

33 *Morbus regius, eius cauſa, & curatio. Morbi ex paruis occaſionibus neglecti, magni ac diuturni fieri ſolent. Cibi, potus, uel ſorbitiones, item pharmaca, quando periculo careant. Pharmaca bilem, & pituitam purgantia periculoſa.*

34 *De tuberculis, & eorum cauſis, & curatione. Cataplaſmata tum diſcutientia, tum maturantia.*

35 *De ſummæ cutis aſperitudinibus, & ſcabiei ſpeciebus. Fauus, Struma, Pani, Furunculi, &c.*

36 *Medicus quæ in adeundo ægroto conſiderare debeat.*

37 *Vulnerati quomodo curandi. Cataplaſmata frigefacientia, ad inflammata uulnera. Cataplaſma ad uulnera quæ inflammationem experiuntur. Pinguia quibus conducant, & quibus non.*

38 *Aegrotorum diæta, ex ſanorum uictus ratione temperari debet ac poteſt. Sorbitiones in omnibus morbis dandæ.*

39 *Quæ aluum lubricent, quæ item aſtringant. Ptiſana & milium leuia ſunt. Alica omnium robuſtiſſima. Lenticulam qtomodo præpares. Sorbitiones febrientium & non febrientium.*

40 *Quomodo aluus lubricanda imbecillioribus. Quæ ſiccant.*

41 *Quomodo à morbo conualeſcentes ſint reficiendi. Morbi ſiccitatem, item humiditatem poſtulantes.*

42 *Cibi, potus, aut obſonia, quæcunque ægri concupiſcũt, ſi non damnum conſequatur, exhibẽda. Sorbitiones. cibos ſufficientes perficientibus non dandæ. Ex alica, & ptiſana triticea ſorbitiones fortiores.*

43 *Pharmacorum facultas, non ex intelligentia, ſed fortuna.*

44 *Debilibus ſorbitiones poſt cibũ dandæ. Ciborum facultas unde coniectanda. Cibariorum alia leuia, alia grauia. Cibi & potus ad ſanitatem optimi. De ijs quæ corpus corroborant. Pinguia, caſeoſa, mellita, & ex ſeſamo parata, ructum acidum maxime faciunt. Tormina, flatus, & ructus acidi ex cibarijs interdum non fiunt. Vina uentrem ſubducentia & urinam cientia. Carnes percoctæ & exaſſatæ ad robur debiles, ad ſeceſſum uerò percoctæ commodæ.*

45 *Quibus cibis neque magnopere iuueris, neque læſeris. Panes & carnes calida per ſe comeſta ſiccant. Panis purus. Vinum qui debilitetur. Carnes percoctæ & exaſſatæ, debiliores & leniores. Polenta. Maza.*

46 *Debilium item, ac leuium fortiumque ciborum in corpore humano facultas. Carnes leuiſſimæ quæ, quæ item grauiſſimæ. Carnes Caninæ, Volucrium, Leporinæ, Bubulæ, Porcinæ, Ouillæ. Suillæ. Carnes ferinæ manſuetis ſunt leniores. Carnes iumẽtorum ſecundum diuerſam ipſorum uictus rationem ipſis familiarẽ differunt. Piſcium natura & differentia.*

47 *Balnei moderati uſus, non moderati incommoda. De alimentis eorumque facultatibus, in genere & particulatim.*

48 *Allia cocta & aſſata urinam cient. Cepæ, Apium, Coriandrum, Ocimum, Porrum, Malumpunicum.*

49 *Cibi calidi, & cibi humidi, Acerba, Acida, Salſa, Pinguia, Cucurbita, Beta, Blitum, Rumex, Caſeus, Seſamum, Vua paſſa. Vinum aliud dulce, aliud auſterum. Oleum & oleoſa. Cucumis. Pepo. Mel.*

50 *Vrinam cientia. Aluum ſiſtentia. Ciborum uarietas. Frumentum & uinum quibus inter ſe differant.*

51 *Panis eum edere aſſuetis etiam in morbis eſt exhibendus. Cibum, aut potum plus ſolito ingeſtum, optimum eſt, ſi non conficias, remouere. Poma & fructus arborei cur uentriculo moleſti poſt cibum.*

52 *Vini meraci, in flatibus, æſtu, repletione, aut torminibus, uires. Cibaria & potus exigui augmenti, & ad robur, & ad ſanitatem. In febre intermittente, quando cibi dandi. Vinum & mel temperatiſſima ad hominis naturam.*

VIRVM prudentem ratione apud ſe inita (quòd maximi pretii rés eſt hominibus ſanitas) noſſe conuenit, quomodo ex ſua

ex ſua ipſius intelligentia, in morbis utilitatem capiat. Noſſe autem conuenit ea, quæ a medicis, & dicuntur, & adhibentur corpori ſuo, eaque diiudicare poſſe. Atque hæc ſingula hactenus noſſe ſatis eſt, quatenus idiotæ contingere poteſt. Hæc uerò nouerit quis maxime; ſi harum rerum cognitione, ac ſtudio teneatur. Morbi omnes hominibus a bile, ac pituita fiunt. Bilis autem, & pituita morbos exhibent; quum in corpore nimium aut reſiccantur, aut humectantur, aut incaleſcunt, aut frigefiunt: patiuntur autem hæc pituita, & bilis, & a cibis, & a potibus, & a laboribus, & a nulneribux, & olfactu, & auditu, & uiſu, & coitu, & a calido, & a frigido. Patiuntur autem quum ſingula ex relatis, aut non in debito tempore corpori exhibentur, aut non conſueta; aut plura, & fortiora, aut pauciora, & debiliora. Vniuerſi igitur morbi hominibus ex his fiunt. Oportet autem ad hæc idiotam noſſe, quæ par eſt noſſe idiotam. Quæ uerò artifices noſſe par eſt, ea etiam adhibere, ac tractare. De his autem, quæ dicuntur, & fiunt, fieri poteſt, ut idiota ex intelligentia quadam coniecturam faciat. Iam uerò unde ſingula hæc noſſe oportet, ego referam.

2 Si in caput dolores inciderint, huius caput calefacere conducit: ita ut multa calida lauemus, & ſternutatione facta pituitam, ac mucos ſubducamus. Et ſi quidem ex his a dolore liberetur; ſufficiunt hæc. Si uerò non liberetur; purgandum eſt caput a pituita. Victus autem ſit ſorbitio, & potus aqua. Vinum autem non exhibeatur; donec dolor ſedetur: quum enim calidum exiſtens caput, uinum attraxerit; dolor fortior euadit. Dolores incidunt a pituita; quum in capite mota cumulata fuerit. Si uerò aliàs, atque aliàs dolor, & uertigo in caput inciderit; proſunt quidem & hæc adhibita, prodeſt autem etiam ſi ſanguis a naribus fuerit detractus, aut a uena in frõte. Si uerò diuturnus, & fortis in capite fiat morbus, & purgato capite non decedat; huius caput aut ſcarificare oportet, aut uenas in circuitu inurere: ex his enim ſolum ſanum fore ſpes eſt. Aegrotos conſiderare oportet ſtatim in conſtitutionis morborum principio, qua re opus habeant: & quales ſint ut pharmaco purgentur, aut ut aliud quid, quodcũque tandem uolueris, exhibeas. Si uerò omiſſo principio, ad finem iam uergente morbo exhibueris, in deſperato iam corpore, forte quiddam præbere ueritus, periculum eſt, ne magis delinquas, quàm ſucceſſum conſequaris.

3 Si in aures inciderit dolor; conducit multa calida lauare, & auribus fomentum adhibere. Et, ſi quidem ad hæc ceſſerit pituita de capite attenuata, & dolor ceſſauerit; ſufficiunt hæc. Sin minus; optimum omnium pharmacum fuerit, quod in potu exhibitum, ſurſum pituitam purgat. Aut purgandum eſt caput medicamento, quo capitis pituita purgatur. Fit autẽ & hic dolor, quum intrinſecus ad aures pituita ex capite allapſa fuerit.

4 Si uerò fauces inflammatæ fuerint; gargariſmis uti oportet. Fit autem & hoc a pituita. Si uerò gingiuę, aut aliquid ſub lingua inflammatum fuerit; his quæ commanduntur, utendum eſt. A pituita autem & hæc fiunt. Si uerò una dependerit, & ſuffocarit, (quidam hoc gurgulionem uocant) ſtatim gargariſmis utendum eſt, præparatis uelut ſcriptum eſt in Medicamentis. Si uerò ex his gracilis non fiat; retro raſo capiti cucurbitæ duæ adhibeantur, & ſanguinis plurimum detrahatur, & pituitæ fluxus retro reuellatur. Si uerò neque ex his detumeſcat; ſcalpello incidito, & aquam educito. Sectio autem facienda eſt; ubi ſummum ſubrubicundum factum fuerit: nam, ſi tale factum ſectum non fuerit; inflammatur, & aliquando derepente ſtrangulat. Fit autem & hoc a pituita, ubi ex calefacto capite aceruatim defluxerit.

5 Cæterùm quod ad dentium dolores attinet, ſi corroſus fuerit dens, & mouetur; eximatur. Si uerò non corroſus eſt, neque mouetur, dolorem autem exhibet; per uſtionem reſiccatur. Proſunt etiam, quæ commanducantur. Dolores autem fiunt; quum pituita ſub radices dentium ſubierit. Exeduntur autem, & corroduntur, partim a pituita, partim a cibis; ſi natura debiles fuerint, & cauitatem habuerint, & male in gingiuis fixi fuerint.

6 Si in nare Polypus naſcatur (quæ res ex naſo in obliquum per reſpirationem difflatur, ac intumeſcit:) eximitur laqueo ex naſo ad os diſtractux. Aliqui etiam pharmacis erodunt. Naſcitur autem a pituita. Atque hi quidem ſunt morbi, qui a capite oriuntur, exceptis oculorum morbis, de quibus priuatim agemus.

7 At uerò de morbis circa uentrem, hæc conſiderare oportet. Pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, hi morbi acuti uocantur, & fiunt maxime quidem, ac fortiſsimi hyeme: fiunt etiam æſtate, nerùm minus, & molliorex. Quòd ſi forte in tales incideris; hæc ſanè faciens, ac conſulens, maxime ſucceſſum ſenſeris.

8 Pleuritis. In pleuritide febris detinet, & lateris dolor, & erecta ceruice ſpiratio, & tuſsis, & ſputum ab initio quidem ſubbilloſum ſpuit. Poſtquam autem quinta, aut ſexta dies aduenerit; etiam ſubpurulentum. Huic ad lateris quidem dolorem dandũ eſt, quod pituitam, & bilem a latere deducat. Sic enim dolor leniſsimus fuerit. Aluus autem curãda eſt per clyſterem ſubducentem, ac frigefacientem: hoc. n. uniuerſo morbo commodiſsimum erit. Exhibendus eſt etiam potus, & ſorbitio. Et potiones dandæ ſunt acidiores; quò ſputum de latere repurgetur. Quum autem pus purgari inceperit; latus caleſacere conducit, & forinſecus maturare ea, quę circa latus ſunt: prius autem hoc facere nõ expedit: reſiccatur enim. Fit autem hic morbus maxime ex potu; quum quis humecto corpore, aut ebrius, aut ſobrius, friguerit. Fit etiam aliter. Indicatur autem morbus breuiſsimus ſeptima die, longiſsimus decimaquarta. Et ſi quidem in hac, per ſputum reiectum ac purgatũ fuerit pus a latere; ſanus fit. Si uerò per ſputum non fuerit pus reiectũ; pectore ſuppuratus efficitur, & morbus longus erit. Porrò iudicari in morbis eſt, quum morbi augeſcunt, aut marceſcunt, aut in alium morbum tranſeunt, aut deſinunt.

9 Peripneumonia. In peripneumonia febris detinet, & tuſsis, & excreat primùm quidẽ pituitã craſſam, ac puram. Sexta uerò, & ſeptima ſubbilioſam, & ſubliuidam: Octaua autem, & nona ſuppurulentam. Huic, ſi quidem dolor adeſt, aut dorſi, aut laterũ; dandum eſt medicamentum, quod in pleuritide ad lateris dolorem, in Medicamentario libro ſcriptum eſt.

Per potus autem, & ſorbitiones, & uentris ſubductionme, ac frigefactionem, eadem curatio adhibeatur, quæ in pleuritide. Quò uerò ſputũ, & pus ex pulmone repurgetur; dãda ſunt pharmaca in potu, quibus pulmo humectatur, & pus ſurſum purgatur. Fit autem hic morbus; quum pituita aceruatim ex capite ad pulmonem fluxerit. Aliquando etiam ex pleuritide in peripneumoniam & febrem ardentem tranſitus fit. Iudicatur autem breuiſsimus quidem in diebus quatuordecim, longiſsimus uerò in duobus de uiginti. Pauci uerò hunc morbum effugiunt. Fiunt etiam pectore ſuppurati ex hoc morbo; ſi non in iudicatoriis diebus pulmo fuerit purgatus.

10 Phrenitis ubi apprehenderit; ſebris primùm debilis detinet, & dolor circa præcordia, magis autem dextra, ad hepar. Quum autẽ quarta, aut quinta aduenerit; & febris fortior fit, & dolores augeſcunt, & color ſubbilioſus efficitur, & mens percellitur. Huic ad dolorem quidem danda ſunt, quæ in pleuritide, & tepor faciendus, ubi dolor hæret. Sed & aluus curanda, ac reliqua ſimiliter facienda ſunt, excepto potu. Potu uerò utẽdum eſt quocunque alio uolueris, præter uinum. Aut acetum, & mel, ac aquam dato. Vinum autem non conuenit mente motis, neque in hoc morbo, neque in quibuſuis aliis. Conducit autẽ in hoc morbo etiam caput multa calida lauare: mollito enim corpore, ſudor quoque magis ſequitur, & aluus, & urina ſecedit. Et æger ipſe ſeipſo temperantior euadit. Fit hic morbus a bile, quum mota uiſceribus, ac ſepto tranſuerſo inſederit. Iudicatur autem morbus breuiſsimus ſeptima die: longiſsimus, undecima. Effugiunt & hunc pauci, tranſitque etiam ipſo in peripneumoniam, & ſi tranſierit; pauci effugiunt.

11 Febris ardens, ſiue cauſos, quum habuerit; febris detinet, & ſitis fortis, & lingua aſpera, ac nigra fit, a ſpiritus ſanè caliditate. Et color ſubbilioſus fit, & ſputa bilioſa. Et æger extrinſecus quidem frigidus fit, intrinſecus uerò ualde calidus. Huic conducit frigefacientia adhibere, & ad aluum, & forinſecus ad corpus, cauẽdo ne inhorreſcat. potiones quoque, ac ſorbitiones dandæ ſunt frequentes, & paulatim quàm frigidiſsimæ. Venter autem curetur. & ſi quidem nõ ſubeant, quæ inſunt, infuſa frigidiſsima per clyſterem immittantur, aut quotidie, aut alternis. Hic aũt morbus fit a bile, quum mota intra corpus firmata fuerit. Solet etiam in peripneumoniam tranſire. Iudicatur autem breuiſsimus quidẽ nona, aut decima die; longiſsimus autem decimaquarta. Et ſi quidem tranſierit in peripneumoniam; pauci effugiunt. Si uerò non tranſierit; multi effugiunt. Atque hi quidẽ morbi acuti uocantur, & oportet hos ſic curare.

12 Quæcunque uerò aliæ febres hyeme fiunt, ſiue ex uino, ſiue ex laſsitudine, ſiue ex aliqua alia re, eas obſeruare oportet: tranſeunt enim aliquãdo in morbos acutos. Tranſitio uerò ipſarum talis eſt. Quum commotis duobus humoribus, pituita, & bile, non conducentia corpori exhibentur, ipſi inter ſeipſos coacti, pituita uidelicet, ac bilis, corpori ubicunque tandem contigerit, allabuntur. Et fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumonia. Obſeruare igitur, ac uitare oportet febres in hyeme. Sit autem obſeruatio, & tutela ab ipſis, quies, & gracilitas, & uentris euacuatio. In ſorbitionibus autem, & potionibus degẽdum eſt, donec febris imminuta fuerit. Ex morbis fermè maxime acuti, & occidũt, & laborioſiſsimi ſunt, & opus eſt ad ipſos plurima tutela, & exactiſsima curatione. Et a curante nullum malum accedere oportet (ſufficiunt enim, quæ ab ipſis morbis adſunt.) Verùm ut boni quid præſtet, pro uiribus conetur. Et ſi quidem recte curante medico, a magnitudine morbi ſuperetur æger; non hæc culpa medici eſt. Si uerò non recte curante, neque cognoſcente, a morbo ſuperetur; medici culpa eſt.

13 Aeſtate porrò hæc fiunt; febris detinet fortis, & ſitis. & uomunt aliqui bilem, aliquibus uerò etiã inferne ſecedit. His in potu dandum eſt, & ad ſorbendum, quodcunque tandem tibi idoneum eſſe uiſum fuerit. Si uerò bilis, aut pituita ad cor cõſederit; aqua frigida, aut aqua mulſa pota, uomant. Si uerò uenter non ſeceſſerit; clyſteri utendum eſt, aut ſubdititia glãde. Morbus autem fit a bile. Liberantur autem maxime ſeptima die, aut nona. Si uerò febre detinente non purgetur, neque deorſum, neque ſurſum, dolor autem affuerit per totum corpus, tertia, aut quarta die; pharmaco leui, aut potione, deorſum purgato. facito autem ſorbitionẽ ex milio, aut farina: & iiſdẽ potionibus curato. Patiuntur autem & hæc a bile.

14 Si uerò externæ partes non ualde feruidæ fuerint, uerùm internæ, & lingua aſpera, ac nigra ſit; huic pharmacum ne dederis: curato autem frigefacientia adhibendo, & ad aluum, & ad reliquum corpus. Vocatur autem hæc febris æſtuoſa. Iudicatur maxime undecima die, & decimaquarta. Si uerò febrilis calor apprehenderit, ac dimiſerit, grauitas autẽ corporis ipſum detinuerit; hunc donec quidem calor tenuerit; ſorbitionibus, ac potionibus curato: quum autem non tenuerit, etiam cibos dato. Purgato autẽ quàmcelerrime pharmaco, ſiue ſurſum, ſiue deorſum opus habere tibi uiſum fuerit. Si uerò febris quidem non tenuerit, os uerò amarum habuerit, & corpus grauetur, & cibum auerſetur; pharmacũ dandum eſt. Patitur autem hæc a bile; quum in uenas, ac articulos incubuerit, & firmata fuerit.

15 Quicunque uerò alii dolores in æſtate circa uentrem fiunt, ſi quidem ad præcordia, & cor tenderint; aquam mulſam aquoſam facito, & aceti tribus heminis affuſis, tepidam bibendam dato. &, ubi modico tempore ipſam retinuerit, & igne, ac ueſtibus concalefactus fuerit; uomat. Si uerò a uomitu rurſus acceſſerint, ac ſuffocauerint; rurſus uomitum faciat. Aut ipſum multa calida lotũ, per clyſterem ſublue: & tepefactoria adhibe; ſi affuerit dolor. Patiuntur autem hæc maxime a pituita; quum commota ad cor allapſa fuerit. Danda ſunt etiam his, qui talibus doloribus uexantur, pharmaca, quæ deſcripta ſunt ad eiuſmodi morbum, in Medicamentario libro. Si uerò trãſierit dolor aliàs ad alium uentris locum, & febre caruerit; multa calida lauetur, & doloris gratia bibenda dentur, quæ in pleuritide ſunt deſcripta, aut alia prout tibi uiſum fuerit. Si uerò a dolore non liberetur; per pharmacum deorſum ſubpurgetur. A cibis autem abſtineat, quouſque dolor affuerit. Tales autem dolores, qui ſic errant, a bile fiunt.

16 Quicunque uerò dolores infra umbilicum fiunt, in his molli infuſo per clyſterem immiſſo ſubluito. Si uerò non ſedentur; pharmacum deorſum purgans dato. Quicunque uerò dolores derepente in corpore fiunt citra febrem; in his lauare multa ca-

lida conducit, & tepefacere: nam pituita, & bilis compacta quidem, fortia ſunt, & præualent in quacunque corporis parte conſtiterint, & laborem, ac dolorem fortem exhibent. Diffuſa uerò debiliora ſunt, quæcunque corporis parte manifeſta fuerint.

17 At uerò morbi, qui in æſtate fiunt, ſic fieri ſolent. Quum corpus a ſole fuerit calefactum; humectatur: humectatum autem ægrotat, aut totum, aut ea parte, in quam pituita, & bilis incubuerint. Si quidem igitur quis ipſos incipientes curet; neque longi fiunt, neque periculoſi. Si uerò non curet, aut male curet; & longiores fiunt, & ſæpe quoque occidunt.

18 Sed & tertianæ, & quartanæ febres ex talibus fieri ſolent. Hæc morborum conſtitutio maxime quidem æſtate fit, aliquibus uerò etiam hyeme. Tertiana febris quum apprehenderit, ſiquidem uidebitur tibi non purgatus eſſe; quarta die pharmacum dato. Si uerò pharmaco non uidebitur opus habere; medicamenta in potu exhibeto, quibus febris aut tranſmutetur, aut deficiat. Exhibeto autem uelut ſcriptum eſt in Medicamentis. Et in apprehenſione quidem, ſorbitione, & potu nutrito: interpoſito uerò tempore, cibis per aluum ſecedentibus. Apprehendit autem plerunque non ita ſæpe. Si uerò non curetur; in quartanam tranſire ſolet, & diuturna fieri.

19 Si uerò quartana apprehenderit, ſiquidem impurgatus fuerit; primum caput purgato. & interpoſitis tribus, aut quatuor diebus, pharmacum ſurſum uerſus purgans dato in ipſa apprehenſione. Et interpoſitis diebus, rurſum aliud deorſum purgans dato in ipſa apprehenſione. Si uerò ex his non ſedetur; rurſus interpoſitis diebus, multa calida lauato, & pharmaca, quæ ſcripta ſunt, dato. Potibus autem, & ſorbitionibus, & reliqua diæta utendum eſt, uelut in tertiana. Apprehendit autem hæc febris plurimos multo tempore, alios uerò pauco. Et fit tum tertiana, tum quartana a bile, & pituita. Cur autem tertiana, & quartana, alibi a me ſcriptum eſt. Vim porrò habent medicamenta in his febribus, ut potis his corpus in loco ſit, in conſueta caliditate, ac frigiditate: & neque præter naturam calefiat, neque frigefiat. danda ſunt autem uelut ſcriptum eſt in Medicamentario libro.

20 Pituita alba quum tenuerit; corpus totum intumeſcit albo tumore: & in eadem die alia parte melius ſibi uidetur habere, alia deterius. Et tumor aliàs, in alia corporis parte maior, & minor fit. Huic pharmaca danda ſunt deorſum purgantia, a quibus aqua, aut pituita purgatur. Victus autem ratio conſtituenda eſt in cibis, & potibus, ac laboribus, a quibus ſiccißimus, ac gracillimus euadat. Morbus autem hic fit a pituita; quum quis ex febribus diuturnis pituitoſus exiſtens, impurgatus manſerit, & pituita ad carnes ipſius conuerſa fuerit. Et nihil quidem albidior eſt hæc pituita, quàm alia. Verùm corporis color albidior apparet: ſanguis enim a pituitæ copia aquoſior fit, & non ineſt ſimiliter in ipſo bonus color. Quapropter albidiores apparent: & uocatur hic morbus pituita alba. Si quidem igitur curatus fuerit inchoante morbo; ſanus fiet: ſin minus; in hydropen tranſit morbus, & hominem corrumpit.

21 Quicunque ſplenem habent magnum, qui quidẽ fuerint bilioſi, hi mali coloris fiunt, malis ulceribus ſcatent, & ex ore grauè olent, & tenues euadunt, & ſplen durus eſt, & ſemper conſimili magnitudine, & cibi non ſecedunt. Qui uerò pituitoſi ſunt, hæc & minus patiuntur, & ſplen aliàs maior, aliàs minor efficitur. His conducit, ſi quidem impurgati fuerint; & caput, & reliquum corpus purgare. Si uerò purgatione non egeant; uictus ratio conſtituenda eſt, ita ut pituitoſis corpus reſiccemus, ac attenuemus cibis, & potibus, & uomitibus, & exercitiis plurimis, & deambulationibus. Et in uere ſurſum per ueratrum purgentur. Bilioſis autem conducit, ut per uictum humectautem aluum, & ueſicam ſubducamus, & ut de uena ſplenitide frequenter ſanguinem mittant: & medicamentis urinam cientibus utantur, quæ ſplenem mollire ſcripta ſunt, & ut pro anni tempore bilem purgent. Quidam uerò ſplenici a pharmacorum potu nihil utilitatis ſentiunt, neque a reliqua curatione, quicquam gracilior ſplen ipſorum euadit; ſed quæ adhibentur, a magnitudine morbi ſuperantur: progreſſu uerò temporis, aliquibus in hydropen morbus degenerat, & corrumpuntur. Aliquibus autem ſplen ſuppuratur, & uſti ſani fiunt. Cum quibuſdam uerò conſeneſcit, durus, & magnus exiſtens. Morbus autem fit; quum ex febribus, & mala curatione, bilis, aut pituita, aut ambo in ſplenem incubuerint. Et diuturna quidem eſt affectio, non autem lethalis. Ex pharmacis, quæ ſplenis gratia exhibentur, alia per ueſicam purgant, & ipſum molliorem faciunt. Alia uerò purgant quidem; uerùm neque per ueſicam quicquam, quod manifeſtius fiat, neque uſquam alia parte. Splenem tamen molliunt.

22 Volnulus quum apprehenderit; uenter durus fit, & nihil ſecernit, & dolor inferne omnem aluum tenet, & febris, & ſitis. Aliquando uerò præ dolore æger etiam bilem uomit. Hunc humectare oportet, & intrinſecus, & extrinſecus: & multa calida lauare, & bibenda dare, quæ aluum mouent, & urinam ſubducunt: & clyſterem adhibere; ſi admittat. Si uerò non admiſerit clyſterem; fiſtulam ad utriculi extremitatem alligato, & inſufflando multum flatum immittito. Et, ubi inteſtinum, & uenter eleuata fuerint a flatu; exempta fiſtula, ſtatim infuſum per clyſterem immittito. Et, ſi ſuſceperit; receſſum emittet, & ſanus euadet. Si uerò non ſic ſuſceperit infuſum; moritur maxime ſeptima die. Talis autem morbus fit; quum ſtercore aceruatim combuſto in inteſtino, pituita circa hoc colligitur. Et inteſtinum intumeſcit, utpote his aceruatim induratis: & neque pharmaca, quæ ſuperne bibuntur, ſuſcipit, ſed reuomit: neque infuſa inferne adlubita admittit. Eſt autem morbus acutus, & periculoſus.

23 Aqua inter cutẽ fit plerũque; quũ quis ex lõgo morbo, impurgatus multo tẽpore manet: corrũpuntur. n. carnes, & liquantur, & fit aqua. Fit etiam hydrops a ſplene; quũ ægrotauerit: & ab hepate, & a pituita alba, & a dyſenteria, ac lienteria. Et ſi quidem ex purgatione non facta fiat hydrops; uenter aqua impletur: pedes autem, & ſuræ attolluntur: humeri uerò, & clauiculę, & pectora, & femora liquefiũt. Hunc ſi a principio acceperis, priuſquam aqua ſuperexcreſcat; pharmaca bibẽda dato, a quibus aqua, aut pituita purgatur. Bilẽ uerò ne moueto. Cibos aũt, & potus, & labores, ac deambulationes cõſtituito, a quibus gracilis, ac ſiccus euadat, & carnes quã robuſtiſ-

ſimæ fiant. Morbus autem eſt lethalis; cum aliâs, tum ſi uenter aqua repletus fuerit. Quum uerò a ſplene, aut hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria in hydropen tranſitus fit; conducit quidem per eadem curare: effugiunt autem non ualde: nam in morbis quum alter alteri ſuccedit; plerunque occidit: quũ enim corpori a pręſenti morbo debilitato, alius morbus acceſſerit, præ imbecillitate perit; priuſquam alter morbus, qui poſterior acceſsit, deſinat. Aqua porrò ſic fit. Quum carnes a pituita, & tempore. & morbo, & non purgata immundicia, & mala curatione, ac ſebribus corruptæ fuerint; liqueſcunt, & fiunt aqua. Et uenter quidem non diſtribuit aquam in ſeipſum; uerùm in circuitu circa ipſum conſiſtit. Si quidem igitur a pharmacis, & alia uictus ratione, æger utilitatem percipiat, & uenter ipſius euacuatur; bene eſt: ſin minus; ſectione facta, aquam emittito. Secatur autem uel iuxta umbilicum, uel retro iuxta lumbos. Effugiunt autem & hinc pauci.

24 Dyſenteria quum habuerit; dolor adeſt per totum uentrem, & tormen, & egerit bilem, ac pituitam, & ſanguinem combuſtum. Huius ubi purgaueris caput; pharmaco in potu exhibito, quod ſurſum pituitam purgat, & aluum lacte cocto elueris, reliquum corpus curato. &, ſi quidem ſebre caruerit; pinguibus, & dulcibus, ac liquidis ſemper ea, quæ inſunt, ex aluo ſubducito. Et multa calida partes ſub umbilico lauato; ſi dolor affuerit. Potus autem, & ſorbitiones, ac cibos exhibeto, uelut ſcriptum eſt in Medicamentario libro. Morbus hic fit; ubi bilis, & pituita in uenas, ac aluum incubuerint: ægrotat quidem ſanguis, & corruptus ſecedit: ægrotat autem & inteſtinum, & taditur, ac eaulceratur. Fit autem hic morbus, & longus, & laborioſus, ac lethalis. Et ſi quidem robuſto adhuc corpore curetur; ſpes eſt fugæ. Si uerò colliquato iam, & uentre omnino exulcerato; nulla uitæ ſpes ſupereſt.

25 Lienteria. In lienteria, hoc eſt, inteſtinorum leuitate, cibi ſecedunt non putrefacti, liquidi: dolor autem non adeſt, & corpus attenuatur. Hunc per eadem curato, uelut a dyſenteria detentos. Morbus autem fit; quum ex capite, & ſuperiore uentre, pituitæ defluxus fit in uentrem inferiorem. Quod ubi contingit; cibi ab ipſo frigeſiunt, ac humectantur. Et ſeceſſus ipſorum non putrefactorum uelox contingit. Et corpus liqueſcit; dum ſimul cibi per multum tempus in uentre non concoquuntur, & ſimul a uentre calido, præter naturam caleſcit.

26 Profluuium uentris longum quum detinuerit; ſecedunt primùm quidem liquida, quę ſunt ingeſta: poſtea pituita. Et probe quidem edit; uerùm a multo ſeceſſu debilis ac tenuis fit. Hunc ſurſum uerſus reſiccato, ueratro in potu dato, & capite a pituita purgato. Ventrem quoque lacte cocto eluito. Deinde reliqua cibis, ac potibus curato, a quibus uenter, & totum corpus reſiccetur. Morbus autem ab iiſdem fit, a quibus etiam inteſtinorum leuitas. Hi morbi, dyſenteria inquam, & lienteria, ac diarrhœa, ſiue profluuium uentris, conſimiles ſunt. Et oportet ipſoa ſic ſanare, ita ut defluxum a capite, & ſuperiore uentre intercipias, aut auertas: morbi enim natura hinc eſt. Et nemo ſententiam tuàm reprehendet. Fermè autem & reliquos morbos ſic conſiderare oportet, unde unicuique natura ſit. Et ſi ſic conſideraueris, ac deprehenderis principium morborum, minime aberraueris.

27 Teneſmos ubi apprehenderit; ſecedit ſanguis, ac mucus, & dolor fit in uentre inferiore, maxime ubi ad ſeceſſum deuenerit. Huic conducit uentrem humectare, & pinguefacere, ac tepefacere: & quæ inſunt ſubducere, & calida lauare, excepto capite. Solet autem hic morbus plures cibos expetere. Tormina enim euacuato uentre a ſanguine, ac muco per tranſeuntibus, & ad inteſtinum allabentibus, fiunt. Quum autem inſunt cibi; minorem mordacitatem inteſtino inferunt. Et fit quidem ex iiſdem, a quibus & dyſenteria; uerũ debilior, & breuis, & nõ lethalis.

28 Quum ex uino, aut a cõuiuio, bilis ſuperne, ac inferne fluxus, aut diarrhęa corripuerit; diarrhœę quidem conducit ieiunare. Et, ſi ſitim habeat; uinum dulce dare, aut uuarum expreſſarum dulcium retrimenta. Ad ueſperam uerò danda ſunt, quæ etiam iis, qui a pharmaco purgati ſunt, dantur. Si uerò nõ ceſſet, uelis autem ſedare; uomitum a cibo, aut lenticulæ decocto facito, & confeſtim ſurſum reſellitur infernus ſeceſſus. &, ſi ſucco lentium, aut cicerum infuſo elueris; etiam ſic ſanè ſedabitur. At uerò bilis fluxui conducit, ſi dolor adſit; dare, quæ in Pharmacis ſcripta ſunt ſedantia dolorem. Venter autem curetur, tum ſuperior, tum inferior, per potiones humectantes, & per balnea calida corpus mollientia, capite excepto: & ſic tum uomitus procliuior fit: & ſi liquor aliquis ingreſſus fuerit, ea, quæ aduerſantur, ſurſum reuomuntur: tum infernus ſeceſſus magis prodit. Si uerò euacuaueris; uiolenter uomuntur, & uiolentius ſecedunt. Ad ueſperam uerò dato & huic ea, quæ dari ſolent ei, qui pharmacum bibit. Fiunt autẽ & hi dolores, qui ex potarionibus, aut ex conuiuio oriuntur; quum cibi, & potus plus ſolito in uentrem ingreſſi fuerint, & quæ extrinſecus corpus ſupercalefacere ſolent, bilem, ac pituitam mouerunt.

29 Vrinæ ſtillicidii modi quidem multi, & omnigeni ſunt. Conducit autem forinſecus quidem corpus balneis calidis mollire, intrinſecus uerò humectare: aluum quidem per cibos, a quibus fluida fiat: ueſicam uerò per potus, a quibus urina quàmplurimum diffunditur. Danda ſunt & urinam cientia medicamenta, quæ ſcripta ſunt in Medicamentario libro, ſedantia dolorem. Morbus autem fit a pituita. Et quum quidem ueſica ſiccata fuerit, aut perfrigerata, aut euacuata; dolorem exhibet. Quum uerò humida eſt, & plena, aut etiam diffuſa; minus. Fit autem ſenioribus diuturnior hic morbus: iunioribus autem breuior: neutris uerò lethalis.

30 Coxendicum morbus quum fit; dolor corripit coxæ iuncturam, & ſummas nates, ac coxendicem. Tandem uerò etiam per totum crus dolor uagatur. Huic confert, quum dolor tenuerit; mollire in quacunque tandem cruris parte dolor hæſerit, per balnea, & tepefactoria, ac fomenta, & aluum ſubducere. Vbi uerò quieuerit dolor; pharmacum dandum eſt infra purgans. Et poſtea bibat lac aſininum coctum. Doloris autem gratia dentur, quæ ſcripta ſunt in Medicamentis. Morbus hic fit; quum bilis, & pituita in ſanguifluam uenam incubuerint: aut ex alio morbo, aut aliter, quantumcunque ſanguinis a pituita, & bile compactum ægrotarit: hic enim per crus uagatur per ſanguifluam uenam: &, ubicunque

conſtiterit; ibi etiam dolor manifeſtus fit maxime, moleſtus quidem, ſed non lethalis. Si uerò in unum aliquem locum incubuerit dolor,& cōſtiterit,& medicamentis non fuerit exactus; urito quocunque loco fuerit dolor. Vrito autem lino crudo.

31 Articularis morbus quum tenuerit; corripit calor, & dolor corporis articulos. Corripit autem acutus, & in alium, atque alium articulum dolores incumbunt, tum acutiores, tum molliores. Huic conducit adhibere, qua parte dolor hæret, frigefactoria: & quę inſunt ex aluo ſubducere, per clyſteres, aut glandem ſubditam. Ad ſorbendum uerò, & bibendum dato quodcunque tibi conducibile uiſum fuerit. Quum uerò dolor intus fuerit; pharmacum infra purgans bibendum dato,& poſt hoc ſerum coctum,& aſininum lac. Hic morbus a bile fit,& pituita, quum commota in articulos incubuerint. Et breuis quidem fit,& acutus, non autem lethalis. Solet autem iunioribus magis, quàm ſenioribus contingere.

32 Podagra uiolentior eſt omnibus eiuſmodi circa articulos morbis, & diuturniſsimus, ac ægre cedens morbus. Et eſt quidem hic morbus ſanguinis in uenulis a bile, ac pituita corrupti. Quanto autem in tenuioribus fuerit uenulis,& in plurima corporis neceſſitate conſtitutis, & in neruis,& oſsibus multis, ac dēſis: tanto ſanè durabilior eſt morbus,& qui ægerrime depelli poſsit. Conducunt autem & huic eadem, quę morbo articulari. Et longus quidem eſt & hic morbus, ac moleſtus; ſed non lethalis. Si uerò in digitis dolor relinquatur; uenas paululum ſupra articuli in digito nodum inurito. Vrito autem cum lino crudo.

33 Morbum autem regium ſic curare oportet. Extrinſecus quidem corpus molliēdum eſt balneis calidis. Aluus uerò,& ueſica humectanda,& urinam cientia danda, quæ ſunt præſcripta. Si verò fortis fuerit; purgato capite, pharmacum quoddam potandum dato, qđ bilem deorſum purgat. Poſtea uerò urinā cientibus utendum eſt. Morbus autem fit; quum bilis cōmota ſub cutem vertitur. Quòd, ſi hæc nouerit uir idiota; nō ſimiliter in incurabiles morbos inciderit: ſolent enim morbi ex paruis occaſionibus magni, ac diuturni fieri. Et quicunque cibi, aut potus, aut ſorbitiones congrue, ac conſequenter ſe habēt, & quæcunque pharmaca doloris gratia, ea omnia ſine periculo ſemper exhibentur; ſi iuxta præſcriptum exhibueris. Quæcunque uerò pharmaca purgant bilem, aut pituitam, in his pericula fiunt, & culpæ medentibus imputantur. Quàmmaximè igitur ea uitare oportet. Atque hi quidem ſunt morbi, qui circa uentrem fiunt, exceptis pectore ſuppuratis, & tabidis, & muliebribus morbis: hi enim ſeorſim deſcribent.

34 Tubercula, quæ enaſcuntur omnia, à pituita, aut ſanguine naſcūtur, quum ſanè à vulnere, aut caſu fuerint collecta. Conducit autem horum aliqua cataplaſmatis integere,& per pharmaca in potu data diffundere: aliqua verò impoſitis cataplaſmatis maturare. Et diffundunt quidem cataplaſmata, quæ quū calida ſint, humectant,& non in ſeipſa trahunt. Maturant autem, quæ calefacientia contrahunt. Quum uerò aliquod ſectum fuerit, aut ſua ſponte ruptum e pharmaco humorem repurgare conuenit: ubi autem pus effluere deſiuerit; uelut ulcus ſanare.

35 Lepra,& pruritus,& ſcabies,& impetigines,& uitiligo,& alopecia, a pituita fiunt. Sunt aūt talia turpitudo magis, quàm morbi. Fauus,& ſtrumę,& pani,& furūculi,& carbūculus, a pituita fiunt. Quo uerò hæc depurges, pharmacis ſic utendū eſt. Quicunq; bilioſi ſunt, his dato ea, a quibus bilis purgatur: pituitoſis uerò ea, a quibus pituita: atrabiliariis autem ea a quibus atra bilis: Hydropicis ea, per quę aqua. Quæcunq; uerò pharmaca in potu dantur, & non purgant neque bilem, neque pituitam, ea quum in corpus ingreſſa fuerint; uim exhibere oportet, aut frigefacientia, aut calefacientia, aut ſiccantia, aut humectantia, aut contrahentia, aut diffundentia. Quæ uerò ſomnum faciunt, ea quietem ſanguini exhibere oportet.

36 Quum ad ægrotum deueneris, interrogare oportet quæ patitur,& ex qua cauſſa,& quot iam diebus; & an uenter ſecedat,& quo uictu utitur. Et primùm conſiderare, an morbus a bile, aut pituita ſactus ſit, aut utriſque. Et hoc probe noſſe conuenit, ꝙ neceſſe eſt, ut ab altero horum, aut utriſq; fiat. Deinde utrū ſiccitate, aut humiditate opus habeat: aut aliquæ quidē partes corporis ſiccitate, aliquę uerò humiditate. Poſtea an morbū ſurſum purgare oportet, aut deorſum, ſiue per ueſicā. Et an augeſcit morbus, aut marceſcit,& an ſoluitur, aut in alium tranſit.

37 Vulneratos fame affligito, & ex aluo, quæ inſunt ſubducito, aut per clyſterem, aut pharmaco infra purgante exhibito: & in potu dato aquā, aut acetum: Aut ſorbitiones præbeto. Inflammata cataplaſmatis frigefacito. Talia uerò cataplaſmata ſint, aut betæ coctæ in aqua, aut apium, aut oleæ folia, aut fici folia, aut rubi, aut quercus, aut mali punicæ. Atque his coctis utēdum eſt; crudis uerò rhamni foliis, aut urticis, aut ſaluiæ, aut tithymali, aut pulegium uiride, aut porrū, aut apium, aut coriandrum, aut iſatidis folia impone. Si uerò nihil horum habueris, neque ullum aliud cataplaſma, polentam aqua, aut uino ſubactam imponito. Tāto autem tempore hæc cataplaſmata proſunt, quanto frigidiora fuerint, quàm ulcera. Quum uerò fuerint calidiora, aut ſimiliter calida, nocēt. Pinguia ad inflammata non conducunt, neque ad ea, quę non ſunt purgata, neque ad putreſcentia. Sed ad inflammata conferunt frigida. Et ad impurgata, ac putreſcentia, acria faciunt, & quæ mordacitatem aliquam inducentia purgant. Vbi uerò carnem producere noles; pinguia,& calida magis conducunt: ab his enim caro pullulát.

38 Quibuſcunque cibis, aut potibus homines ſani in uictu utūtur, ex his oportet præſentibus uti ad ægrotos, ita ut præpares calidos, & frigidos, & humidos, & ſiccos. Ex frigidis quidē calidos,& calidos ex non calidis: & ſiccos ex non ſiccis,& reliquos iuxta eundem modum. Neque uerò de præſentibus deſperare oportet, tanquam nihil poſsint,& abſentes quærere, qui nullam utilitatem ægro afferant. Comperies autem, ſi rectè cōſideraueris, extra hos, paucos quibus ad ægrum utaris. Sorbitiones autem in morbis omnibus dato aut ptiſanam, aut milium, aut farinam, aut alicam. Et quæcunque ex his dederis ad ſeceſſum, tenuia dato, & magis percocta,& dulciora potius, quā ſalſiora, aut calidiora. Quæ uerò ad robur, aut refocillationem, craſsiora, pinguiora, & moderate cocta. Potibus autem utendum eſt, ſi quidem aluum,& ueſicam ſubducere uelis; uino dulci, aut aqua mulſa: ſi uerò adſtringere; auſtero, albo, tenui: ſi corroborare; auſtero, nigro. Qui uinum bibunt citra affectionem erga ipſum;

ga ipſum;

ga ipſum; his dandi ſunt potus, qui præparantur, & in Medicameotario libro ſcripti habentur.

39 His, qui medicamẽtum biberunt, poſt purgationẽ detur, febrientibus quidem, aut lenticula, aut milium tenue, aut ptiſanæ ſuccus. Danda eſt autem ptiſana & milium, uelut quę leuia ſint. Alica uerò uelut omniũ robuſtiſsima: & farina uelut his robuſtior. Lenticula autem odorata præparetur, & modica ſecundo loco detur, ut quæ leuis ſit ſorbitio, & ſtomacho grata ſurſum uerſus. Ammiſceatur autem aut ſal, aut mel, & cuminum, & oleum. Ad lenticulam uerò ammiſceatur pulegij herba, & parum aceti. Non febrientibus autem, panis puri medullam in iuſculum interito, aut mazam, & fruſtum piſcis dato, aut ouiculæ tenerrimæ carnem, aut uolucris, aut catuli coctam. Febriẽtibus autem etiam betam dato, aut cucurbitam, aut blitum. Et poſt cibum bibant uinum uinoſum, uetus, album quàm aquoſiſsimum. Quibus lauari non conducit, ungantur uino, & oleo calido, & alternis extergeantur.

40 Quum alnum debilis, a cibis humectare uolueris; mazam dato & obſonia: Et marinorum quidem piſcium fruſta cocta cum intrito, carnes autem ouiculę tenerrimę, aut hędi, aut catuli, aut uolucris coctas. Et betam aut blitum, aut rumicem, aut cucurbitam, ſi tẽpus tulerit. Ex oleribus uerò apium, & anethum, ac ocimum: & uinum mellei coloris, uetus, album item, ac aquoſum. Quum uerò ſiccare uolueris corpus; panem dato, & obſonia aſſa, & ſicca, & hæc omnia calidiora: & carniũ partes carnoſas: piſces petroſos: olera, rutam, aut thymum, aut origanum: uinum uerò nigrum auſterum. Præparentur autem & obſonia cum ſale, & cumino. Aliis uera condimentis parciſsime utendum eſt.

41 Quum autem ex morbo refocillare uolueris, alia quidem eadem dato, quæ exhibes; quum uentrem humectas. Verùm pro lactẽtibus carnes fortiores, & pro catulinis, uolucriũ, ac leporinas: & ex his aliquas aſſatas, tum de carnibus, tũ de piſcibus, & quàm optime præparatas. Quibuſcunque morbis ſiccitas conducit, his ſemel in die cibum exhibere expedit, & cibos, ac potus pauciores dare, quàm ut repleantur, & hos laboribus, ac deambulatione perficere, & quàm minimum dormire. Quibuſcunque uerò humiditas conducit, his expedit inediam nõ ferre, & cibi, ac potus nõ indigos eſſe, neque laborare, & dormire, quantum uoluerint.

42 Quoſcunque cibos, aut obſonia, aut potus ægroti concupiſcunt, exhibeto, ſi nõ corpori damnũ inde acceſſurum eſt. Quum aut cibos, aut potus augere inceperis, aut detrahere; paulatim & additiones, & detractiones facere oportet. Quicunque cibos ſufficiẽtes perficere poſsint, his ſorbitiones ne dederis (excludunt enim cibum.) qui uerò nõ poſſunt, his dato. Si uerò quid dare nolueris refectionis gratia, alicam dato, & ptiſanam triticeã: hæ enim ſorbitiones ſunt fortiores. Dentur autem poſt cœnam.

43 Pharmaca, quæ potantur, & quæ ad uulnera adhibentur, diſcere oportet: omnibus enim hoc expoſitum, ac procliue eſt: non enim ex intelligentia homines hæc reperiunt, ſed potius ex fortuna: neque artifices magis, quàm idiotæ. Quęcunque uerò in arte medica, intelligentia diſcuntur, & reperiuntur, aut de cibis, aut de medicamentis ea ab his, qui dinoſcere poſſunt, quæ in arte ſunt, diſcere oportet; ſi quid diſcere uelis.

44 Poſt ſorbitiones cibum debilibus dato, & uinum uinoſum inſuper bibendum. Ante cibos uerò, & potus, aut ſorbitiones, & poſtea & cibum, & potum qui cunque tandem tibi uidebitur debilibus exhibeto, ita ut & corpus, & animam inſpicias: ſic enim maxime profueris. Quam facultatem ſinguli cibi habeãt, conicctare oportet, ex his, qui uim manifeſtam faciunt. Quicunque flatum, aut morſum, aut repletionem, aut ructum faciunt, aut tormen, aut ſecedũt, aut non ſecedunt: hi manifeſti ſunt, quòd hęc operantur: & ex his etiam alios conſiderare oportet: habent enim ſingula edulia, & quo proſunt, & quo lędunt. Verùm alia manifeſtiſsime operantur, quæ operantur, alia uerò obſcurius. Cibi, & obſonia præparẽtur, ac exhibeantur debilibus, a quibus neque flatus fit, neque ructus acidus, neque tormen: & quæ neq; ualde per aluum ſecedunt, neque ualde reſiccãtur. Hęc autem ſic fiunt. Quæcunque quidem uenter ſuperat, & corpus ipſa ſuſcipit, ea neque flatum exhibent, neque tormen. Si uerò uenter non ſuperarit, ab his & flatus, & tormen, & alia huiuſmodi fiunt. Leuiſsima ſunt & cibaria, & potus, ac obſonia, quæ moderata in corpus ingeſta, aut paulo amplius ſupra modũ, neque repletionem exhibent, neque tormen, neque flatum, neque aliud quiddam eiuſmodi, & celerrime concoquuntur, & concocta ſecedunt, & per omnem diem in uẽtrem ingeſta, minime moleſta ſunt; etiam ſi diu antea fuerint ingeſta. Grauia autem ſunt quæ moderate exhibita, aut infra modum, repletionem & dolorem exhibent: & quæ neque dari, neque edi, neque bibi poſſunt, ut non dolorem exhibeant. Et ſi quis ipſa per tempus rurſus bibat, aut edat; etiã ſic dolorẽ exhibent, & non pro ratione ſecedũt. Ad ſanitatem optima ſunt, quæ modice ingeſta ſufficiũt, ut & famis, & ſitis ſint medela. Et plurimo tempore corpus ipſa ſuſcipit, & pro ratione ſecedunt. Ad robur autẽ optima ſunt, quæ carnem plurimam, ac deliſſimam producunt, & ſanguinem craſſefaciunt, & pro ingeſtorum ratione ſecedũt: & corpus plurimo tempore ipſa ſuſcipit. Pinguia, & caſeoſa, & mellita, & ex ſeſamo parata, ructum acidum maxime faciunt, & bilis fluxum ſuperne, ac inferne, & tormen, & flatum, & repletionem. Hoc ipſum etiam cõtingit; quũ quis plura ederit, aut biberit, quàm uenter cõcoquere poteſt. Debilibus ſi quidem pro morbi, ac corporis ratione dederis, quæcunque tandem dederis, conſumit hæc corpus, & neque indigũ eſt, neque repletum. Si uerò aberraris a temporis occaſione; detrimentum in utranque ſequitur. Quęcunque cibaria, aut potus, aut obſonia corpus ſuſcipit, ab his maxime neq; tormen fit, neque flatus, neq; ructus acidus: quum enim in uentrẽ ingeſta fuerint; corpus ab ipſis trahit quod ipſi commodum eſt. Et neceſſe eſt iam quod reſtat debilius eſſe, quàm ut tormen, aut flatum, aut aliud quid huiuſmodi in uẽtre faciat. Vina dulcia, & auſtera, & mellei coloris uetuſta, uentrẽ ſubducunt, maxime que urinã ciẽt, ac nutriũt, & neq; flatũ exhibent, neq; tormẽ, neque repletionẽ. Carnes percoctæ, & exaſſatæ, utræque debiles ſunt ad robur augendum. Ad ſeceſſum uerò percoctæ commodæ ſunt, aſſatæ uerò magis ſiſtunt. Quæ uerò moderatam habent & cocturam, & aſſaturam, hæ & ad robur, & ad

ſeceſſum

ſeceſſum moderate ſe habent. At uerò crudiores ad robur quidem commodæ ſunt; ſed non ad ſeceſſum.

45 Ex cibis, ac potibus, qui commodiſsimi ſunt corpori, ac maxime ſufficientes, & ad alimentum, & ad ſanitatem, ex his ipſis etiam, ubi quis ipſis nõ in tempore utatur, aut pluribus quàm tempeſtiuum eſt, & morbi, & ex morbis mortes fiunt. Reliqui uerò cibi, ac potus, qui talem uim non habent, parum utilitatis afferũt; etiamſi quis ſemper ipſis in tempore utatur: parum autem etiam lædunt: In utranque enim partem debiles ſunt, ut & boni aliquid faciant, & mali. Sunt autem cibi, & potus, qui hanc uim habent hi, panis, maza, carnes, piſces, uinum: & ex his alij magis, alii minus. Quicunque ex ſicco uictu uiuunt, his non cum cibo potus detur; ſed poſt cibum, multo tempore interpoſito. Et ſic quidem ſiccus humor a ſiccis cibis ortus, corpus ſiccat. Si uerò quis ſimul cum cibo bibat; cibus humidior factus, corpus humidius facit. Panis calidus, & carnes calidæ, ipſæ per ſe comeſtæ, ſiccant. Si uerò cum liquore dederis, aut ſtatim a cibo potum præbueris; non ſiccant. Panis purus ex farinis ad robur, ac refectionem commodior eſt, quã, qui non eſt ex renuibus farinis paratus: & recens utilior eſt, quàm uetus, & ex farinis recentibus melior, quàm ueteribus. Polenta ex ordeo non madefacto, ſed circumcirca conſperſo, ac decorticato, fortior eſt, quàm ex madefacto: & recens, quàm uetuſta. Et maza prius ſubacta fortior eſt, quàm non ſubacta. Vinum diffuſum, ac perfrigeratum, & excolatum, tenuius fit, ac debilius. Carnes coctæ, ſi quidem percoctas feceris; debiliores ſunt ac leuiores. Aſſatæ uerò ſi exaſſatæ fuerint, & inueteratæ ex aceto, aut ſale; debiliores ſunt, & leuiores recentibus.

46 Debiles, ac leues cibi, uentrem quidem non lædunt, neque corpus; eo quòd calefacti non intumeſcunt, neque replent, ſed cito molleſcunt, & concocti ſecedunt. Humiditas autem ab ipſis debilis corpori accedit, & neque augent, neque robur memorabile exhibent. At fortes cibi, & intumeſcunt ubi in uentrem ingeſti fuerint, & replent: & difficilius quidem, ac tardius concoquuntur, & non ſecedunt. Verùm humor ab ipſis fortior, ac incorruptus accedes, multum robur, ac augmentum corpori addit. Ex carnibus leuiſsimæ ſunt in corpus, caninæ, & uolucriũ, & leporinę coctę. Graues autem ſunt bubulę. Et porcinæ moderatiores: flatum autem faciunt, & coctæ & aſſatæ. Et ſanis autem, & debilibus cõueniunt ouillæ. Suillæ uerò his, qui laborant, & exercitantur, & ad bonum habitum, & ad robur commodæ ſunt. Debilibus autem, & priuatam uitam degentibus, fortiores. Sed & ferinæ manſuetis leuiores ſunt; eo quòd fructum non ſimilem edunt. Differunt autem & pecorum carnes, & eorum, quæ fructum edunt, & quæ non edunt. Et fructus non idem in omnibus facit; ſed partim denſam, ac fortem uictimæ carnem efficit, partim raram, & humidam, ac debilem. Vt in ſumma dicam, Piſces leue ſunt edulium, & cocti, & aſſati; & ipſi per ſe, & cum aliis cibis. Ipſi uerò inter ſeipſos ſic differunt. Stagnorum piſces, & pingues, & fluuiatiles, grauiores ſunt; Littorales autem marini, leuiores: Et perecocti aſſatis ſunt leuiores. Ex his itaq; fortes dato, ubi reficere aliquem uoles: leues uerò, ubi gracilem, & tenuem facere oportuerit.

47 Balneum, calidum moderatum quidem, mollit, & auget corpus. Quod uerò opportunum modum excedit, ſiccas quidem corporis partes humectat, humidas uerò reſiccat. Et ſiccæ quidem humectatæ debilitatem, & animi deliquium exhibent: humidæ uerò ſiccatæ, ſiccitatem, ac ſitim.

48 Ex oleribus allia, & cocta & aſſata, urinam cient, & per aluum ſecedunt, & ad menſes muliebres conducunt. Cepæ ad urinas commodę ſunt: ſuccus enim acrimoniam quandam exhibet, ut ſecedat. Atque his quidem ſic utendum eſt, ſed debilibus non exhibenda. Apium & coctum, & crudum urinam ciet, et paluſtre magis, quàm ſatiuum, quod etiam maiorẽ uim habet. Coriãdrum ſtomacho gratum eſt, & per aluũ ſecedit, tum coctum, tum crudum. Ocimum & humidum eſt, & frigidũ, ac ſtomacho gratum Porrum coctum quidem urinam ciet, & ſecedit, crudum uerò ęſtuoſum eſt & pituitoſum. Malum punicum reficit, & pituitoſum eſt, & cum nucleo quidem, aluum ſiſtit citra nucleum uerò, ſecedit.

49 Calidi cibi, ſicci quidem ſiſtunt, (humorem enim in uentre reſiccant.) ſi uerò humidi ſunt; humectantes per caliditatem, aluum ſubducunt. Acerba ſiccãt, & contrahunt corpus. Habent & uim ſiſtendi. Acida attenuant, morſum inducentia. Salſa ſecedunt, & urinam cient. Pinguia & dulcia, humiditatem & pituitã exhibent. Reficiunt cucurbita, & beta, & blitum, & rumex, & per humiditatem ſecedunt. Braſsica uerò acrimoniam quãdam habet ad ſeceſſum, & ſimul boni ſucci eſt. Caſeus, & ſeſamũ, & uua paſſa reficiunt, & pituitoſa ſunt. Vinũ dulce, & mellis ſpeciẽ referẽs, ambo, & reficiunt, & urinam cient, & pituitoſa ſunt.

50 Auſtera uerò ad robur, & ſiccitatem commoda ſunt. Vrinam autem cient etiam auſtera, uetuſta, quę alba, & tenuia exiſtunt. Oleum, & quæcunque oleoſa, reficiunt, & pituitoſa ſunt. Ex oleribus coctis ſecedunt, quę ex natura humidiſsima, aut acerrima ſunt, aut caliditatem habent. Danda autem ſunt hæc tepidiora, ac flaccidiora: ſic enim ad ſeceſſum commodant. Cucumis pepo, & urinam ciet, & aluo ſecedit, ac leuis eſt. Alter autem non pepo, frigiditatem quãdam exhibet, & ſitim ſedat. Alimentum uerò a neutro horum contingit; niſi tenue quoddam: ſed neque malum, neque memorabile. Mel cum aliis quidem comeſtũ, & nutrit, & bonum colorem exhibet. Ipſum autem per ſeipſum attenuat magis, quàm reficit: nam & per urinam, & per ſeceſſum plus iuſto expurgatur.

Vrinã cientia in uentre & cito calefiunt, & calefacta marceſcunt, ac liqueſcũt, & ob id citum ſeceſſum faciunt. Stabiles antem, ac aluum ſiſtentes cibi, & caleſcunt, & calefacti cito reſiccantur, ac compinguntur, & propterea obduri facti, non ſecedunt. Quę per aluum ſecedunt, ſuccoſa ſunt, & natura calida. Quæ uerò urinam cient ſicca, & frigida. Frumentum, & uinum differunt quidem & ipſa inter ſeipſa ex natura, tum robore, & debilitate, tum leuitate, ac grauitate. Differt etiã locus a loco, ex quo illa fuerunt: eſt enim alius aquoſus, alius aquarũ inops, & apricus, & umbroſus, & bonus, & malus.

51 Quare omnia hæc ad hoc conferunt, ut ſinguli cibi, aut fortiores ſint, aut debiliores. Quicunque ſanè panem comedere ſoliti fuerunt, his dãdus & in morbis. Quum quis cibos, aut potus plures ſolito acceperit, ſi non ſolito more perfecerit, optimum eſt ut

ſtatum

ſtatim reuomat. Poma & fructus arborei, tum mollis, tum duri corticis, propterea poſt cibum moleſtiora ſunt, & ſano, & debili; quia corpus eius, qui cibum ſumpſit, ſolum ab ipſis humores trahit: ſi uerò ieiunus quis edat; plures.

52 Quicunque aut flatum, aut æſtum, aut morſum, aut repletionem, aut tormẽ faciunt, a talibus liberat uinum meracum inſuper potatum: corpus enim a uino calefactum, per calorem amouet ea, quæ inſunt a cibis, & potibus ac ſimilibus. Venter aliquando perturbatur, aliquando ſiſtitur, aliquando etiam pro ratione ſecedit. Cur autem hæc ſic ſe habent; primum quidem uenter quum humidior fuerit, & quum ſiccior ſuſceptum cibum corrumpit. Deinde, quum mutatio facta fuerit, ſiue ex rigore ad caliditatem, ſiue ex caliditate ad frigiditatem; iidem corrumpit. Quare neceſſe eſt uentrẽ, ab iiſdem cibis, ac potibus propter hæc ipſa, & molliorem fieri, & duriorem. Cibaria, & potus, & obſonia (excepto pane, & maza, & carnibus, & piſcibus, & uino, & aqua,) reliqua omnia tenues, ac debiles utilitates exibent, ad augmentũ, & ad robur, & ad ſanitatẽ: tenuia item, ac debilia mala ab ipſis fiunt. Quoſcunque ægrotos, febres non cõtinenter detinent, ſed intermittentes corripiunt, his cibi dandi ſunt poſt apprehenſionem, ita ut coniecturam facias, ne febris a recens accepto cibo irruat, ſed cibis concoctis. Vinum, & mel optima iudicata ſunt in hominibus, ſi iuxta naturam & ſanis, & debilibus cum temporis opportunitate, ac mediocritate exhibeantur. Et bona quidem ſunt ipſa per ſeipſa: bona uerò etiam permixta, & tum alia, tum quæcunque memorabilem utilitatem habent. Quæcunque ſanis commoda ſunt, ea etiam ægrotis exhibita fortiora ſunt. Et oportet detracto ipſorum uigore ea dare: alioqui nõ feret ipſa corpus; ſed magis lędunt, quàm proſunt.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Internis affectionibus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De Pulmonis arteria ſauciata, & eius cauſſa, nota, curatio. Quæ uitanda ubi conualuerit.*
2 *De arteria lancinata, & eius notis & curatione.*
3 *Pectoris ſuppuratio. Pulmone rupto, multi uitam degunt donec moriuntur.*
4 *De Pulmonis affectu pneumoniaue, & eius notis & curatione. Lac bubulum, caprinum, aſininum, equinum.*
5 *De pulmonis uarice: nota, & curatio. Cyceon, poculum ex herbis, melle uinoque temperatum.*
6 *De uenulis per pulmonem tendentibus, ſanguine aut atra bile plenis, & eius nota.*
7 *De pulmonis inflammatione, cauſa, notis, ac curatione. Capitonum & anguillarũ piſcium pinguedo peſſima. Potio uomitum ciens.*
8 *De pulmonis eryſipelate: nota & curatio.*
9 *De pectoris & ſcapularum ſciſſuris et earum cauſis, notis, curatione. Morbi reuertentes periculoſiores.*
10 *De tuberculo phymateve coſtarum, & eius notis & curatione.*
11 *De tabe, & eius cauſſa: eius nota & ſymptomata, curatio.*
12 *De tabe altera, & eius cauſis & notis & curatione.*
13 *De tabe tertia, hoc eſt ſpina dorſi, et eius cauſſa, nota, & curatio. Pituita hydropiſormis. Caſeus uetus caprinus.*
14 *Quæ de cauſſa ſpinæ medulla ſicceſcat, & quæ eius nota. Crura tumida, velut ab aqua inter cutem, & quæ eius medela.*
15 *De quatuor renum affectibus, atque primum de calculo. Medicorum error in renum dolore, cum lapidem in veſica (qui in rene eſt) eſſe exiſtiment: & quæ eius curatio.*
16 *De altera nephritide, & eius cauſſa. Sanguinis cum vrina mictio. Tabes renalis ex nephritide.*
17 *De tertio renum morbo, ſeu nephritide, & eius cauſſæ. Vrina ſucco carnium bubularum aſſatarum ſimilis, & eius nota.*
18 *De quarto renum morbo, & eius cauſſa & nota. Pedes & tibiæ ſemper frigidæ. Vrina ſubſidentiam craſſam, aut ſubfuluam, vel albam ve farina habens. curatio. Victus ratio deſcribitur. Obſonia pinguiſſima & dulcia.*
19 *De atroci morbo venarum, nephritideve ſuperuenien te, cauſſa, nota, curatio. Quomodo quæq; vrenda.*
20 *De vena laua laborante, cauſſa, notis, curatione & remedio.*
21 *De pituitæ ſpeciebus aliquot, & earundem curationes & primum de popularis curatione. Ficus etſi poſtrema menſa ſumantur, poſtremò tamen omnium euomuntur. Panis cibarius quid.*
22 *Pituitæ in uentre moleſtantis, per clyſterem curatio*
23 *De pituita antiquiore ſeu alba, & eius notis & curatione.*
24 *De aqua inter cutem, quomodo ex pituita gignatur, & eius notis, cauſſis, curatione. Tumor in ſcroto ex aqua inter cutem.*
25 *De aqua inter cutem æſtatis tempore ex aqua potu nata. Aquam inter cutem etiam à tuberculis fieri: & de eius ſignis. Aqua è vẽtre hydropicorum, per ſectionem emiſſio.*
26 *De aqua inter cutem ab hepate nata: & eius cauſſis, notis, & curationibus. Vinum Mendęum. Hepatis ab aqua inter cutem laborantis, per fungos vſtio.*
27 *Alia intercus in ventre rupta. Aqua è uentre, per ferri uſtionem, emiſſio.*
28 *De aqua inter cutem à ſplene nata, notis, cauſſis, & curatio. Lienis per fungos aut ferramenta vſtio. Salſamẽtum Gaditanum, aut ſaperda. Vinum Cõũ.*
29 *De aqua ſubter cutem, per æſtatem defatigatione itineris,*

aquæ cœleſtis potu nata,et eius notis & cu
Fomenta humida ante pharmaca.
morbo hepatico ab atra bile, & eius notis & curatione. Potio ex oui gallinacei liquore. Vomitum monentia in morbo hepatico.
31 *De ſecundo iecinoris morbo à bubulæ carnis eſu & uini potu nimio, & eius notis. Bilis pallida in morbo hepatico uomitus, eius notæ & curatio. Vſtionis hi paticorum, per fuſos buxeos, deſcriptio.*
32 *De tertio iecinoris morbo & eius curatione.*
33 *De primo ſplenis morbo bile à ſole commota, & in ipſum attracta: & eius curatione. Vinum Coum. Troxima ſunt quæ cruda eduntur. Splenem attenuantia.*
34 *De alio lienis morbo, & eius cauſſis & notis, & curatione. Ex aure male olentes: gingiua olentes & à dentibus diſcendentes. Vlcera ex tibiis erumpentia.*
35 *De tertio lienis morbo qui verno tempore à ſanguine fit, eius nota, & curatio. Sanguinis ab interna cubiti ſiniſtri uena detractio.*
36 *De quarto lienis morbo. Splenis vſtio.*
37 *De quinto lienis morbo, autumno ab atra bile nato.*
38 *De morbo regio primo, qui bile commota, æſtatis tempore maxime corripit: & eius ſignis, & curatione.*
39 *De alio morbo regio ſiue arcuato, qui hyemis tempore & ex rigore corripit: & eius curatione.*
40 *De alio morbo regio qui popularis dicitur: fit autem a repletione maxime, & ebrietate.*
41 *De quarto morbo regio, qui à pituita, hyeme autem maximè corripit.*
42 *De typho ſeu ſtupore attonito, & eius curatione. Linteorum frigida tinctorum vſus.*
43 *De alio typho & eius notis & curatione.*
44 *De tertio typho, cum bilis putrefacta, ammixta fuerit ſanguini per venas & auriculas, & eius notis & curatione.*
45 *De quarto typho. Mel coctum æſtuoſum eſt, & uentri adhæret.*
46 *De quinto typho, ab humore in corpore putrefacto, et eius notis. Coloris in typho nigri cauſa. Muſcas à ſtragulis venari. Lucernæ extinctæ odore delectari. Genituram per ſomnium & inter eundum effundentes.*
47 *De volvulo ſiue ileo & eius cauſis & notis. Cutis color plumbiformis: & eius curatio. Tudicula.*
48 *De alio volvulo arcuato, qui maximè æſtatis tempore in regionibus paluſtribus corripit. Capitis, ex tetragono medicamento purgatio.*
49 *De volvulo hæmatite ſeu ſanguineo: Os male olens à dentibus. Gingiuæ diſcedentes.*
50 *De morbis Craſſis. Rubores in lateribus. Capillorum in morbis craſſis defluuium. Capitis cutis craſſa ac rubicunda, & eius curatio. Semen in morbo craſſo ſubcruentum ac ſublividum per ſomnum eiaculatũ.*
51 *De altero morbo craſſo. Inſomnia horrenda in morbo craſſo. Mentis abalienatio unde, & eius curatio.*
52 *De alio morbo craſſo, à pituita putrefacta, et eius cauſis, & notis, & curatione. Capitis per tetragonum purgatio.*
53 *De quarto morbo craſſo, à pituita alba, facies intumeſcens. Terræ odorem ex imbribus irruentibus, non ferentes.*
54 *De coxendicum morbo à ſole. Humores in articulis reſiccati condenſantur ac conſtringuntur. Claudi à coxendicum morbo à ſole nato.*
55 *De coxendice à bile contracto.*
56 *De coxendice à pituita excitato.*
57 *De coxendice à ſanguineo humore creato. Vnde in poplitibus ſectio.*
58 *Coxendicis cartilago intus concreta, & articuli conglutinati, claudicationis cauſſa.*
59 *De tribus tenſionibus, ſeu tetani ſpeciebus, & eius notis. Cibi & potus interdum per nares reijciuntur: curatio. Aquæ tepidæ mulſa per nares infuſio.*
60 *De tenſione in poſteriora, quam opiſthotonon vocant, & cauſſa & notis.*
61 *De tertia conuulſione, tenſioneq́;, & cauſſis & notis, & curatione.*

1 SI pulmonis arteria fuerit exulcerata, aut aliqua tenuis uenula ex his, quæ in pulmonem dependẽt, rupta fuerit, aut aliqua fiſtula ex his, quæ per pulmonem diſtentæ ſunt, & alia in aliam diſtracta fuerit, & ſanguine fuerint impletæ: diſtrahuntur ſanè, ac rumpuntur ob has maxime cauſas: propter laborem, propter curſum, ob caſus, ob plagas, ob uomitus uiolenter obortos, ob febres. Hæc igitur patitur. Primum quidẽ tuſsis ſicca obtinet. Deinde paulo poſt expuit ſaliuam ſubcruentam, aliquando autem puram. Et, ſi quidem hic breui a morbo liberetur; ſatis eſt: ſi uerò non; temporis progreſſu ſanguis amplior prodit, aliquando purus, & aliquando etiam ſubputridus. Sæpe uerò etiam facies non animaduertentibus ſanguine implentur. Poſtea ſanguinis grumos paulatim, & frequenter emergentes reijciunt. Aliquando uerò etiam grauecolentia ab ipſis contingit: & fauces aliquandò ſpuma quadam replentur. Et rigor, ac febris apprehendit, circa initia quidem morbi, uehementer: in progreſſu autem, debilius: & aliàs, atque aliàs corripit: & dolor quãdoque in pectoribus inſitus eſt, & in dorſo, & in lateribus. Et, ubi ſanguinem ſpuere deſierit; ſaliuam multam liquidam expuit, quandoq; uerò etiam uiſcoſam. Atque hæc quidem ſic patitur; donec quatuordecim dies præterierint. Poſt hos uerò ſi non deſiuerit morbus; ſquamas, ab arteria tuſsiẽdo auellit, quales a puſtulis decedunt. & dolor incidit in pectus, & in dorſum, & in latus, & præcordia contingens, uelut ulcus dolet. Huic conducit ut quã maxime quietem intus habeat; ſi morbus ſic ſe habuerit. Si enim quid laborarit; & dolor acutior, & tuſsis magis, quàm prius premit, & rigor, ac febris magis occupat. Et, ſi ſternutauerit; dolor acutus irruit. Dolet autem & in lecto; cum ſe circumuertit. Huic cibos quidẽ eoſdem, quos & pectore ſupputato exhibere oportet; uerùm hos non multos. Ex obſoniis autem his utatur. De piſcibus quidem, ſquatina, aut pagro, aut galæo magno albo, aut aliis ſimilibus, omnibus cum rhoe, & origano conditis. Carnem autem edat galli aſſatam, ſine ſale, aut capræ coctam: & uino auſterò uetuſtiſsimo, ac iucundiſsimo nigro utatur. Deambulationibus autem moderatis. Veruntamen hæc fiant febre non tenente. Si uerò febris tenuerit; ſorbitione farinæ, aut milij utatur. Si uerò cibos aſſumat; paucos aſſumat, & obſonia per aluũ ſecedentia. Et ſi pharmaco tibi utendum eſſe uidebitur; cnidio cocco, aut tithymalide ipſum ſubpurgato. Et

to. Et poſt purgationem; farinæ coctę puiguis heminam abſorbendam dato. Deinde quàmmaxime reficito; ut quàmminimũ tenuis ſit: Ad huiuſmodi enim morbum non conducit tenuem eſſe. Deambulationes etiam primum paucas faciat; ut ne laſsitudo ſuccedat. Fomentum uerò aliàs, atque aliàs adhibeatur, Et qua die fomentum adhibetur; ſine cibo ſit, excepta farina cocta, cuius heminam abſorbeat. Aquam autem bibat. Poſtera die minus, quàm ſolitus fuit, edat, & bibat uinum nigrum, iucundum, auſterum, modicum. De cæterò uerò bis, aut ter in die cibi dētur. Sic autem huic paulatim dato; donec uentrē confirmaueris nam ex febribus, & inedia, ſi os quidem appetiuerit, uenter autem ſuſcipere noluerit, ubi aceruatim ſuſcepit; inflammatur. Quare paulatim dare oportet. Si uerò aceruatim dederis, & parum laborarit; deambulationibus uenter non perfrigeratur, nimirum cibis quiete compactis. Quare etiã febris ſuccedere ſolet, & hyeme quidem minus; ęſtate uerò periculum eſt, ne delinquat. Hunc quàmmaximè reficere oportet; quò quàmcraſsiſsimus fiat: & deambulationibus moderatis utatur, & minus ſolito luctetur, & parum laboret primùm, deinde amplius, nũquam autem multum: hæc ſi fecerit; celerrime ſanus erit. Si uerò tenuis fiat propter laborem; remittat, ac quietem agat. Hic ubi ſanus fuerit; neque ad uentum celeriter currat, neque equum, neque currum conſcendat. Vitet etiam uociferationem, & iracundiam: periculũ eſt enim, ne morbus reuertatur. Quare hæc omnia uitare oportet. Si uerò cibum auerſetur; eruũ torreto, & corticem depurgato, deinde per triduum in aqua macerato, ſingulis autem diebus aquam diffundito, & aliam affundito. Poſtea quarta die excolato, ac reſiccato, deinde tenuiſsime molitum cribrato. Et lini ſemen toſtum tundito, ac terito. Et ſeſamum toſtum tundito, ac terito. Et polentam non ſalſam, puram, tenuem accipito. Et erui quidem, ac polentæ, amborum æqualis ſit mẽſura, ſeſami uerò tertia pars, lini uerò dimidia unius partis. Hæc in lacte caprino cocta quàmliquidiſsime abſorbeat. Poſtea uerò in prandium ipſi dentur cibi puri, & obſonia fortiora, Vinum autem idem bibat. Dato autem ipſi & centaureæ radices, ad has rupturas facientes, in uinum ipſas deradens: dato item dracontij radices in uinum deraſas. Sed & tuſsis gratia, dracontium deraſum in melle delingendum dato. Et, ſi decoctum in lacte aſſeuerarit ſe ſorbere non poſſe; lac bubulum quàmplurimum bibat, tertia parte aquę mulſæ ammixta. Atque ſic celerrime ſanus erit. Morbus autem curatione multa opus habet: eſt enim difficilis. Si enim curatus, & ſanus factus nõ ſeipſum cuſtodierit; pleriſque reuertens morbus interitus cauſſa fit. Hic, ſi quidem ab hac curatione ſanatus fuerit; ſatis eſt: ſin minus; ipſum lacte craſſe factũ, & in pectore, & in dorſo urito: ſi enim ſucceſſerit uſtio, fugæ morbi ſpes eſt.

2 Si uerò arteria conuulſa fuerit, aut aliqua uena ex his, quæ ad pulmonem tendunt, hæc patitur. Ab initio quidem morbi, tuſsis acuta obtinet, & rigor, & febris, & ſaliuam expuit multam, albam, & ſpumoſam, aliquando uerò ſubcruentam: & dolor caput, ac collum detinet. Hic morbus fortior eſt priore: & uſque ad decem primos dies talia patitur. Poſtea plerique undecima die pus craſſum uiolenter expuunt. Decimaquarta uerò die puriora expuit; ſi euaſurus eſt, & dolore minus uexatur, & breui ſanus morbus diuturnus futurus eſt; tunc & pus amplius expuit, & reliquus dolor multo amplior in corpore ineſt. Calores autem debiliores habent, quàm prius. Hunc ſi a principio acceperis; infra ſubpurgato ſcammoniæ ſucco, ſi non febricitarit. Poſt purgationem autem accipiat ea, quæ prius, & alia eadem aſſumat, quieto quàmmaxime corpore, & molliter cubet. & hæc quidem ab initio faciat uſque ad decem dies.

3 Si uerò pectore ſuppuratus fiat; eadem, quæ etiã prius faciat. Si uerò ſanus fiat; ab his cibis, ac potibus abſtinere oportet, ab acidis, & acribus, & ſalſis, & pinguibus. A labore item, ac ijſdem, a quibus prior abſtineat. Hæc ſi fecerit; celerrimè a morbo liberabitur. Si uerò quid horum non fecerit; rurſus reuerſo morbo periclitabitur, & morbus peior erit: nam multi rupto pulmone uitam degunt, donec moriantur. Hunc ſi non ſtatim quis curet: recidiuãte morbo poſtea non habueris, quo prodeſſe poſsis, niſi hæc feceris. Lacte bubulo craſſe factum, in pectore, & dorſo urito: ſi enim uſtio ſucceſſerit; proderis. Morbus autem hic ex ijſdem delictis fit, ex quibus etiam prior.

4 Pneumonia, ſiue pulmonia, ab his maxime fit. Quum pulmo ſanguinem in ſeipſum traxerit, aut pituitam ſalſam, & non rurſus dimiſerit, ſed in ipſo coacta, ac compacta fuerint; ab his tubercula fieri ſolent in pulmone, & ſuppurari. Hic autem hæc patitur. ab initio & per totum morbum tuſsis acuta ſicca obtinet. Et rigor, & febris, & dolor in pectoribus, & in dorſo incumbit: aliquando etiam in latere. & erecta ceruice ſpiratio uehemens incidit. Hic uſque ad quatuordecim dies talia patitur; ſæpe uerò etiam plures. Deinde erumpit pus, & multum expuit. Sæpe uerò etiam uelut araneorum tunicas expuit: ſæpe etiam ſubcruentum. Et ſi quidem depurgatus fuerit, & breui gracilis factus pulmo; interitum effugit. Si uerò non adhæret, & per annum morbus tenet, & tranſmutatur, ut aliàs alia æger patiatur, huic in principio antequam pus erumpat, hæc adhibere oportet. Quum febris remiſerit; multa calida lauetur, & ſorbitionibus multis utatur. Piſanæ ſuccum coctum, melle ad coctum affuſo, ſorbeat. Et uinum bibat dulce album, aut aquam mulſam coctam. Quum uerò pus expuere inceperit; eadem bibat, quæ prior ſuppuratus. & cibis, ac potibus, & obſonijs ijſdem utatur, abſtinens ab acidis, & acribus, & ſalſis, ac pinguibus, & a uenere, ac ebrietatibus; niſi morbo commodum fuerit. Ex coloris autẽ inſpectione æſtimandum eſt, qualibus opus habere uideatur. Reliqua uerò eadem faciat. Bibat etiam lac bubulum, ac caprinum pro tempore: prius autẽ ſubpurgetur lacte aſinino cocto. Bibat etiam equinum lac excolatum quotidie mane, poculi tres heminas continentis menſura; ſi facere poterit. Si quidem igitur ſic curatus melius habebit; ſatis eſt: &, ſi non eruperit pus in pectus; ipſe ſeipſum curet, quietem quàmmaxime corpori exhibens, & quæ commoda ſunt ſibiipſi exhibens. Si uerò erumpat pus in pectus; qua parte tibi ſignificationem de ſe præbere uidebitur, illic maxime ſectione, aut uſtione facta, pus emittito modicum primùm. Reliqua uerò eadem facito, quæ & in priore ſuppurato facto deſcripta ſunt.

5 Si in pulmone uarix fiat; tuſsis ſicca corripit, & rigor, & febris in principio quidem morbi ualde uehementer, habet etiam erecta ceruice ſpiratio, & dolor in capite conſiſtit. Et ſupercilia impendere uidẽtur: & tumor in faciem deſcendit, & in pectus, & in pedes. Sæpe uerò etiam in capite innititur: & præ dolore ubi ix uexat; reſpicere non poteſt. & corpus ſubpallidum eſt, & uenæ per ipſum tendunt flammeæ, aut nigræ. Huic, quum ſic habuerit, & dolor maxime premit; primum ſanguis detrahatur. Deinde multa calida lauato. Et, ubi ſitis habuerit; cyceonem in uino nigro auſtero quàm iucundiſsimo, æquali menſura aquæ mixtum, bibendum dato. Frigidum autem maxime bibere oportet. Sorbitionibus autẽ utatur ptiſanæ ſucco cocto, melle bono affuſo. Hæc exhibere oportet in primis quatuordecim diebus. Si uerò diutius morbus teneat, & dolor amplior fuerit in corpore, & impotentia aderit; huic ſic habenti eadem exhibeto, quæ ei, qui pulmonẽ ſuppuratum habet, ubi quatuordecim dies prçterierint. Hic morbus fit a labore, & atra bile.

6 Quum uenæ cauæ per pulmonem tendentes, ſanguine, aut atra bile impletæ fuerint, uenulæ aliæ in alias rumpuntur, ut quæ in anguſtiis ſunt concluſæ, & exitum non habeant, & dolorem exhibent, ac flatum in pulmone; hic morbus difficilis eſt, & multa curatione opus habet. Alioqui ęgrum non relinquit, & plerunque in multis ſimul commoritur.

7 Si inflammatio in pulmone fiat: fit autem maxime a uinolentia, & guloſitate piſcium capitonum, & anguillarum: hi enim pinguedinem habent naturæ hominis infeſtiſsimam. Iam uerò etiam factus eſt morbus a pituita, ubi ſanguini mixta in pulmonem influxerit. Accidit etiam ex carnis eſu, & ex aquæ mutatione. Hæc igitur æger patitur. Tuſsit fortiter & ſaliuam expuit liquidam, ac multam: ſępe etiam craſſam & albam, uelut a raucedine. Et dolor premit acutus in pectora, & dorſum, & laterum mollitudinem, ac latera. Et acidum eructat. Et ex pectoribus, ac pulmonibus, uelut uenter murmurat. Et uomit pituitam acidam: &, ſi id, quod uomuit, in terram effundas; radit terram uelut aceto infuſo. & dentes ſtupeſcunt. & rigor, ac febris, & ſitis fortis detinet: &, ſi quid pingue uoluerit edere; exugitur ad uiſcera, & uomitum inducit. Et totum corpus torpor occupat. Quum uerò re uomuerit; paulo leuior ſibi eſſe uidetur: poſtea, ubi ueſpera diei acceſsit; uenter ſonitum edit, & tormine uerſatur, ac murmurat. Huic, quum ſic habuerit, & tempeſtiuũ eſſe uiſum fuerit; curationem ſic adhibeto. Mel, & lac, & acetum, & aquam, mixta in ollã infuſa tepefacito, & origani capitati ramulis agitato: ubi uerò tepida facta fuerint; bibẽda dato, aut apprehenſa lingua, ſenſim per fiſtulam infundito. Deinde conuolutum quietem habere iubeto. Poſtea ſi uomitus ſuccedat; prompte uomat. Si uerò non ſuccedat; irritatione per pennam facta uomat: &, ſi quid pituitę uomuerit; per dies quinque idem faciat: hinc enim leuior euadet. Bibat autem hæc exercitatus, ſi fieri poterit; & multa calida lotus: ſin minus; ſaltem lotus. Poſtquam uerò quinque dies præterierint; mane ieiunus bibat in aqua mulſa, aut uino mulſo ſilphij ſuccum, erui magnitudine: & allium comedat, ac raphanidas ieiunus, & meracum uinum inſuper abſorbeat nigrũ, aut album auſterum. Bibat etiam inter cibum, & poſt cibum. Cibis uerò ſiccis, & carnibus caninis utatur coctis; ſi rigor, & febris non apprehenderit. Hic ſi a tali infuſione per fiſtulam in os, purgetur; ſatis eſt: ſin minus, ſurſum per ueratrum ipſum purgato. Poſt purgationem uerò farinæ coctę duas heminas abſorbẽdas dato, melle affuſo. Vinum uerò idem bibat aquoſum. At, ſi non in principio affueris morbo; lacte ipſum craſſefactũ in pectore, ac dorſo urito: ita enim maxime a morbo liberari poterit. Si uerò non fuerit uſtus; permanet, & non ualde deficit, ſed ad ſenectam uſque adhæret. Sæpe etiam commoritur; ſi non in primis quadraginta diebus mortuus fuerit. Quare multa quàm maxime opus eſt cura. Et ſerum, ac lac pro tempore bibat, bubulum, & caprinũ, & aſininum, ac equinũ: ſic enim facillime deget. Eſt autem morbus difficilis.

8 Si pulmo ab eryſipilate intumuerit. Hic autem tumor maxime a ſanguine fit; quum pulmo in ſeipſum ſanguinem attraxerit; & ſuſceptum tenuerit. Morbus autem hic æſtatis tempore maxime fit. Hęc igitur ab ipſo æger patitur. Tuſsis incidit ſicca, & rigor, & febris, & erecta ceruice ſpiratio, & dolor fortis in pectoribus: & nares aperit, uelut equus a curſu. Et linguam exerit, uelut canis ęſtate ardoris flatu uſtus. Et tumor detinet pectora, & parũ loquitur, & rubor eſt in facie, & pruritum fert in corpore, & præ dolore decumbere non poteſt. Sed ipſe ſeipſum anxius iactat. Hic in ſeptem diebus moritur. Veruntamen in principio, quũ ſic habuerit; per hæc curetur. Corpus quidẽ perfrigeretur, betis in aqua frigida tinctis, ac corpori impoſitis, in recenti maxime dolore. Aut lintea frigida aqua tincta, ac expreſſa apponito. Et, ſi quidem ſic melius habuerit; ſatis eſt: ſin minus; terram figularem frigidam pro cataplaſmate imponito, & ſub dio decumbat: ſic enim tractatus ſæpe ſeptem dies effugerit. Quum autem ſeptem dies præterierint, & dolor adhæſerit; dolẽtem partem intus, cum oleo illinito, & tepefactoria eadẽ, quæ in pleuritide adhibeto: & potionem ad ſubpurgationem ipſi dato, ex peplio, & meconide, ſiue peplo, & grano cnidio. Et poſt purgationem, lenticulę heminam abſorbendam dato. Bibat autem aquam. Poſtera die multa calida aqua ipſum lauato, capite excepto. Poſtea origanum in aqua mulſa macerato, & bibendam dato. Potibusque quàm calidiſsimis utatur. Cibos autem accipiat eoſdem, quos & qui a pleuritide correptus eſt; ſi non febris adhęſerit. Hic morbus grauis eſt, & pauci effugiunt.

9 Si pectus, & dorſum dirupta fuerint (dirumpuntur autem maxime a labore) æger hæc patitur. Tuſsis obtinet acuta, & ſaliuam expuit aliquando ſubcruentam, & rigor, & febris plerunque corripit: & in pectore, & in dorſo dolor ineſt acutus: & i latere uelut lapis incumbere uidetur, & a dolore perpetuo pũgi, uelut ſi quis acu ſtimulet. Huic, quum ſic habuerit; ſtatim lacte in potu dato, pectus, & dorſum inurito. Et ſic celerrimè ſanus erit. De cætero uerò quietam maxime corpori uitam degat: ſi quid enim laborarit, & aut currum, aut equum aſcenderit, aut humeros oneri ſubdiderit; periclitabitur, ne rurſus morbus recidiuam faciat. Et, ſi hoc contingat; periculum eſt, ut corrũpatur: morbus. n. reuerſus magis premit, quàm ab initio. Si uerò non fuerit uſtus; iiſdem ipſum curato, quibus & ſuppuratum, ſorbitionibus, & poti-

bus,& cibis. In ſumma uerò,quietem agat, & commodis cibis alatur: ſi enim ſic tractatus fuerit;celerrime ſanus erit. Morbus autem grauis eſt.

10 Si in latere tuberculũ naſcatur,& ſuppuratus fiat; hæc patitur. Rigor tenet,& febris,& tuſsis ſicca per multos dies. Et dolet latus: & ad mammã,& ad claniculam,& ad ſcapulas,dolor impetum facit. Hic quum ſic habuerit;in primis decem diebus ſorbitionibus utatur,ptiſanæ ſucco cocto, melle affuſo, quũ ſorbitio cocta fuerit. Vino autem utatur albo, dulci, aut auſtero,& aquoſo. Et ut uinum ſæpe ſorbeat, ac expuat iubeto. Et a ſomno impedito; donec undecim dies præterierint. Poſt hos dies cibis paucisſsimis utatur,carnibus catulinis,aut galli calidis. Oportet autem ipſas probe cum iuſculo præparare,& iuſculum abſorbeat. Et ſorbitionibus prius, quàm cibo utatur, & ne ſitiat: donec latus ſuppuratum fiat. Suppuratur autem maxime in quadraginta diebus, aut paulo prius. Hoc autem cognoſces, ubi ſuppuratum fiat latus: pus enim non expuit, neque reuomit. Hunc quum ſic habuerit;ubicũque tumor ſignificationem de ſe præbuerit,ſecato,aut urito. Et poſtea pus paulatim emittito. Et poſtquam exhauſerit,linamentum crudi lini immittito: & hoc poſtridie rurſus exempto,paulatim pus exhaurito. Deinde rurſus linamentum indito: & rurſus tertia die, & aliis deinceps,bis per diem exhaurito; donec reſiccatum fuerit. Dato autem & cibos,& obſonia;ſi admiſerit. Et bibat modicum non multum ſiue uinum, ſiue aquam. Edat ēt origanum tenellam plurimam melle unctam. Si uerò tenellam non habeat; ſiccam tritam,& melli ammixtam plurimam exhibeto. Et neque frigeat,& balneis lauet,& molliter cubet. Et ſic hunc morbum curans, celerrime ſanum feceris. Quum aũt ſanus euaſerit;uitet frigus,calorem, ſolē. Et deambulationibus modicis utatur poſt cibum;ut ne laſsitudo corpus corripiat. Hæc faciēs ſanus erit. Ex his morbis quoſcunque uſſeris,ſtatim poſt uſtionem;porrum multum tritum ſuper uſturas imponito,& per diem unam ſinito.

11 Tres ſunt tabis ſpecies. Prima quidem fit,a pituita. Quum enim caput pituita impletum ægrotarit,& calor acceſſerit; pituita in capite computreſcit, ut quę moueri non pōt,ut decedat. Poſtea quum craſſæ factæ fuerint,& putrefactæ, ac ſuperexpletæ uenulæ; fluxio in pulmonē fit. Et pulmo ubi ſuſceperit; ſtatim ægrotat, ut qui a pituita mordetur, quæ ſalſa eſt,ac putrida. Hæc igitur æger patitur. febris debilis inuadere incipit,& rigor,& dolet pectora,ac dorſum. Aliquando ēt tuſsis premit acuta,& expuit ſalluam multam,& liquidã ac ſalſam. Et hæc quidem in principio morbi patitur. In progreſſu uerò corpus attenuatur,cruribus exceptis: hæc.n.intumeſcunt,& pedes, & ungues contrahuntur. ex humeris aũt tenuis,& debilis eſt,& fauces uelut lanugine implentur,& uelut per arundinē ſibilat: & fortiter ſitit per totũ morbum: & multa impotētia corpus habet. Hic quum ſic habuerit,in anno corruptus male perit. Verùm ſtudium quàmmaxime adhibere oportet,ac reficere. Et primum quidem ueratrum bibendum dare,infra autē ſubpurgare epithymo, aut peplio, aut grano cnidio,aut tithymalide. Hæc quater in anno dare oportet, ſurſum bis, deorſum bis. Dandum eſt lac aſininũ coctum ad ſubpurgationem, aut bubulum, aut caprinum. Bibat etiam crudum lac bubulum, tertia aquæ mulſæ parte ammixta,per quinque & quadraginta dies, ammixto etiam origano. Caput autem ipſius prius purgetur, pharmaco ad nares appoſito. Cibaria autem & obſonia dentur, neque pinguia,neque nidoroſa,neque ualde acria. Hæc autem morbum obſeruando facere oportet,& deambulationibus ad cibos uti, obſeruando ne frigeat. Hyeme uerò iuxta ignem habitationem faciat. Vinum autem bibat auſterum,nigrum, quàm uetuſtisſimum,ac iucundiſsimum;uerùm modicum. Et ſi tibi uiſum fuerit; ante pharmacum fomentum adhibeto,& ſic pharmacum dato. Si uerò dare noluerit; facto fomento;uomitum ex cibis facere cogito, uelut prius ſcriptum eſt. Huic ſi commodæ fuerint; deambulationibus utatur. Si uerò non conducant;corpore quàmmaxime quieſcat. Hic modo tractatus, facillime in morbo deget. Eſt autem morbus lethalis,& pauci hunc effugiunt.

12 Secunda tabes fit a labore. Eadem autem ęger patitur,quæ & prior. Morbus autem hic magis priore quieſcit,& æſtate remittit. Saliuã uerò expuit craſſiorem priore,& tuſsis premit maxime ſenes,& dolor fortior eſt in pectoribus,& uelut lapis incumbere ipſis uidetur. Dolet etiam dorſum. Et color ipſius limpidus exiſtit:&, ſi quid laborarit;flatus & anhelatio oboritur. Hic ex hoc morbo in tribus annis maxime moritur. Curare autem oportet uídē, quibus etiam priorē. Hic morbus multis adhæret uſq; ad tres annos;ſed moriũtur. Eſtque morbus grauis.

13 Tertia tabes. Ab hac hæc patitur. Medulla ipſius ſpinalis ſanguine plena fit. Tabeſcit autem ſimiliter & a cauis uenis. Hę uerò pituita hydropiformi,& bile replentur. Patitur autem eadē ab utris tandem tabeſcat. Et homo ſtatim niger fit, ac ſubtumidus. Et partes ſub oculis pallidæ fiunt. Et uenæ in corpore pallidæ diſtentæ ſunt, quædam uerò ualde rubicundæ. Maximè autē manifeſtæ ſunt, quæ ſunt ſub alis. Et ſpuit pallida,quę ubi ipſum inuaſerint,ſuffocant: & tuſsire uolens aliquando non poteſt. Quandoque autem præ ſuffocatione,& tuſsiendi cupiditate, bilem aceruatim uomit,aliquando uerò pituitam: ſæpe uerò etiam cibos;quum comederit. Et,ubi reuomuit;leuior ſibi eſſe uidetur. Deinde modico tēpore interpoſito,in iiſdem doloribus iacet. Hic etiam acutius loquitur,quàm quum ſanus eſſet. Et rigor,ac febris interquieſcēs,rurſus ſudoroſa corripit. Hũc ubi ſic habuerit; cibis, & ſorbitionibus, & potibus, ac pharmacis,& reliquis omnibus curato, uelut priores. Morbus autem durat maxime annos nouem. Poſtea durat dum corrumpitur. Pauci uerò ex ipſo effugiunt: grauis eſt enim morbus. Si uerò uoles; ſic ipſum curato. Primùm fomentum adhibeto, & ubi fomentum adhibueris, poſtridie aquæ mulſæ dimidium congium ipſi bibendum dato, modico aceto affuſo.& hæc citra reſpirationē bibere iubeto. Deinde ſtragulis ipſum ad multum,ac quàmlongiſsimũ tempus contegito. Si uerò non ſuſtineat, & euomere uelit;uomat. Si uerò uomitus non ſequatur; tempore iam aliquo interpoſito,aquę tepidę poculo magno ſuperingeſto uomat,irritatione per pennam facta. Quum uerò euomuerit;ut bene habeat,quietem agat,per hunc diem. Vbi autem cœnæ tēpus fuerit; cœnet mazã modicam, & obſonium habeat, ſalſa-

mentum,

mētum, & portum. Hæc autem quàm plurima edat. Vinum uerò bibat dulce. Reliquo tempore pertotam diem, exordio mane facto, multa calida lauetur: & poſt balneum cauere oportet, ut ne frigeſcat; ſed decumbens plurimo tempore dormiat. Quum autē a ſomno ſurrexerit, uiginti ſtadia minimū circumeat illa die. In aliis autē diebus, alia quinque ſtadia prioribus addens uadat, ſingulis diebus additione facta, donec ad centum ſtadia perueniat. Vētrem uerò quotidie ſubpurgare oportet, ſuccis betæ, & a braſsica, ita ut utranque ſeorſim coquas, & de utraque congium excoles. Deinde adipis a renibus detracti minæ quadrātem ammiſceas, ac ſimul coquas, in utriſque ſuccis diuiſim facta coctura. Quum autē bibere uoluerit; ad braſsicæ quidem ſuccum, ſalem adiicito: ad betæ uerò ſuccum, mel affundito. Licet autem ſeorſim utranque bibere. Aut melle in alterū poculum affuſo bibat, in alterum uerò immiſſo ſale. Ebibere autem oportet totum ſuccum, & hæc facere per triginta dies. Secundo uerò menſe edat panē, & carnes pingues ſuillas coctas, aliud uerò nihil. Vinum autem bibat album, auſterum, & iter faciat, nō minus ſtadiorum triginta ante cœnam. Poſt cœnam uerò decem: & ne frigeat, ſed contegatur. Hæc ſi fecerit; leuius morbum feret. Tertio autem menſe cyceonem floridum bibat, apij radices, & anethum, & rutam, & mentam, & coriandrum, & papauer tenerum, & ocimum, & lentem, & mali punici dulcis & uinoſi ſuccum. Oportet autem dulcis duplam menſuram eſſe, ita ut utriuſque ſucci ſimul ſit heminę dimidium, & uini nigri iucundi auſteri heminæ dimidium, & aquæ heminæ dimidium. Poſtea flores tritici in hoc diluantur permixto, & in poculum infundantur. Et poſtea farinæ erui acetabulum adiiciatur, & polentæ tantundem, & caſei ueteris caprini raſi tantundem, & hæc permixta ebibat. Deinde modico tēpore interpoſito prandeat panem, & obſonium habeat, fruſtum torpedinis, aut ſquatinæ, aut galei, aut raiæ. Et carnes ſuillas edat coctas, & craſſefaciat ſeipſum, quietem quàmmaxime agēs. Et decimo quoque die fomentum ſibiipſi leuiter adhibeat. Quarto autem menſe, quinto quoque die leuiter fomento utatur. Et edat obſonium plurimum. Sint autem obſonia, caſeus, & carnes ouillæ coctæ paucæ. Et iter faciat per ſtadia, uelut antea dictū eſt. Et prima quarti menſis die, initio a decem ſtadiis facto eat, & quotidie addat, donec octoaginta ſtadia fiant. Et deambulet in die ſtadia octoaginta: ante cœnam, triginta: poſt cœnam, uiginti: mane, triginta. Reliquo uerò tempore uictu utatur, mazam, & panem utraque edens. Et obſonium habeat, & cartilaginea. Sed & carnes omnes edat, exceptis bubulis, ac porcinis. A piſcibus autem his abſtineat, a mugile, anguilla, & melanuro. Edat autem torpedinem, ſquatinam, raiam, galeum, paſtinacam, & ranas: ex aliis nihil. Si uerò uideatur innoxius eſſe; etiam cyceonem bibat. Poſtquàm autem dormire uoluerit; bibat de uino nigro, iucundo, ueteri, poculum duarum heminarum. Et per diem eodem uino utatur inter cibum. Et in die iter faciat per ſtadia centum quinquaginta: ante cœnam nonaginta: poſt cœnā, uiginti: mane, quadraginta. Hic hoc modo curatus, in anno ſanus euadit. Reſiccatur medulla ſpinalis maxime, quum uenulæ ad medullā tendentes fuerint obturatæ, itemque ex cerebro acceſſus. Propter corporis aūt afflictionem hæc patitur, & ægrotat. Reſiccatur etiam a uenere. Hæc igitur patitur. Dolor acutus incidit ipſi in caput, & in collum, & in lumbos, & in lumborum muſculos crurum, ut aliquando flectere non poſsit. Et ſtercus non ſecedit, ſed ſiſtitur. Et urinæ difficultate uexatur. Hic in principio quidē morbi quietius degit. Quanto autem magis tempus morbo prolongatur, tanto magis omnia dolet. Et crura uelut ab aqua inter cutem tument. Et ulcera a lumbis emergunt, & alia quidem ſaneſcunt, alia uerò naſcuntur. Huic quum ſic habuerit; caput purgato, hippophais ſucco, aut cnidio grano, corpore prius ualde bene foto. Veſperi uerò poſt purgationem, ptiſanæ duas heminas ſorbeat, melle affuſo. Vinum autem bibat album molle. Poſtera die aſinini lactis cocti, melle affuſo, octo heminas ebibendas ipſi dato. Si uerò aſininum non habeas; bubuli, aut caprini cocti tres ſemicongios, melle affuſo. Et, dum temporis opportunitas adeſt; lac bibat, ſero, & lacte utēs, per quinque ac quadraginta dies. Cibis autem, & obſoniis utatur quàmmaxime per aluum ſecedētibus. Vinum bibat album, molle, Mendęſium. Quū aūt craſsiſsimus fuerit; in lumbos ipſius ab utraque uentriculorum parte cruſtas quatuor inurito, & in dorſum utrinque quindecim, & in ceruicem duas, inter tendines: ſi enim uſtio ſucceſſerit, ſanum facies. Eſt autem morbus hic grauis.

15 Quatuor morbi a renibus fiunt: A primo hæc patitur: Dolor acutus incidit in renem, & in lumbos, & in teſtem ſecundum renem ſitum. Et frequenter mingit, & adſtringit paulatim, ac ſupprimitur urina, & cum urina procedit arena. Et, ubi per urinæ meatū exit arena; dolorem fortem in meatu exhibet. Quū autem ipſam per urinam eiecerit; dolor remittit. Poſtea uerò rurſus in iiſdem doloribus iacet. Quum autem mingit; etiam colem præ dolore fricat. Vulgus autem medicorum, quod non intelligit morbum, ubi uidet arenam, putat ueſicam è calculo laborare. At non ueſica, ſed ren lapide laborat. Hic morbus fit a pituita; quum ren ſuſceptam in ſeipſum pituitam, nō rurſus dimiſerit, ſed in ipſo in tofum concalluerit, & fiunt ex ea tenues lapilli, uelut arena. Huic quum ſic habuerit, cum ſcammoniæ ſucco, aut ipſa radice, fomento prius adhibito, totum corpus purgato. Poſtera uerò die duobus congiis ſucci ciceris albi ſubpurgato, quem ſale iniecto bibendum dabis. Poſt hęc potibus, & cibis, & balneis curato: & eadē quę in urinę ſtillicidio exhibentur pharmaca dato. Quū autem dolor preſſerit; multa calida lauato, & tepefactoria, qua parte maxime dolet, adhibeto. Quū aūt intumuerit, & eleuatus fuerit; ſub id tempus iuxta renem ſecato, & extracto pure arenā per urinā cientia ſanato: ſi. n. ſectus fuerit; fugæ ſpes eſt: ſin minus; morbus homini commoritur.

16 Secundus renum morbus. Dolores fortiter premunt, uelut in priore. fit autē morbus a labore, quū ruptæ fuerint uenulæ ad renem tendentes, & poſtea ren ſanguine repletus fuerit. Hic ubi hæc patitur; cū urina ſanguinem mingit in principio morbi, deinde progreſſu temporis pus. Hic ſi quietem corpore habuerit; celerrime ſanus erit: ſi enim quid laborarit; dolores multo magis obtinebunt. Quum itaque ſuppuratus fuerit ren; circa ſpinā intumeſcit. Hunc

vbi ſic habuerit, circa tumentem partem ſecato, profunda maxime ſectione iuxta renem. Et, ſi quidem ſucceſſerit ſectio; eueſtigio ſanum facies: Si uerò aberraueris; periculum eſt, ne ulcus linamentis curandum fiat. Si autem concreuerit ulcus; neuter intrinſecus a rene ſuppuratur: &, ſi quidem pus intus rumpatur, & ad inteſtinum rectum procedat; fugæ ſpes eſt. Si uerò contigerit alterum renem; periculū eſt, ne pereat. Curetur autem pharmacis, & iiſdem omnibus, quibus & prior, & diætam eādem habeat. Huic morbus grauis eſt, & multi ex ipſo ad tabem renalem deuenerunt.

17 Tertius renum morbus. Vrina prodit, uelut a carnibus bubulis aſſatis ſuccus. fit autē morbus ab atra bile; quum bilis in uenas confluxerit, quæ ad renem tendunt: & quum conſtiterit, exulcerat uenulas, & renem. Ab ulceratione igitur tale quiddam cum urina procedit. dolores autem hærent in lumbis, & in ueſica, & inter anum, ac pudendum, & in ipſo rene, ad modicum tempus. Deinde remittit dolor, & rurſus acutus breui corripit: & in tenuem uentris partem aliquando dolor incidit. Huic, quum ſic habuerit; uentrem ſubpurgato, epithymo, aut ſcammoniæ radice. Bibenda uerò eadem dato, quæ & ex urinæ ſtillicidio laboranti. & quum dolor habuerit; multa calida lauato: & tepefactoria ad dolentem maxime locum adhibeto, & ſorbitione utatur farina cocta, melle affuſo: & reliquo uictu utatur quàm maxime per aluum ſecedente, & uinum bibat album Mendæum mellei coloris, aut aliud album iucundiſsimū probe temperatum. Hic morbus non ualde deficit. & pro temporis opportunitate ſerum, & lac bibat: ſerum quidem ad purgationem: Lactis autē potū faciat in tempore per quinque ac quadraginta dies. Hæc ſi ita feceris; morbum in melius diſpones.

18. Quartus renum morbus. Morbus hic fit a bile, & pituita, maxime tempore æſtatis: fit etiam a Venere morbus. Hic æger hæc patitur. Dolores premunt ipſum in lateris mollitudinem, & in lumbos, & in lumborum muſculos: & patitur qualia ſolet mulier ex partu laborans, & non ſuſtinet in ſanā partem decūbere, ſed ualde dolet: & ex lateris mollitudine quædam pendere uidentur, uelut abrupta. Si uerò pronus decumbat; non dolet. pedes, & tibiæ ipſius ſemper frigent. Vrina uerò uix prodit præ pituitoſitate, & craſsitudine ſua. Et ſi ſciueris ipſam ad modicū tēpus depoſitam, donec deſederit; uidebis ſubſidentiā craſſam, uelut farinam: & ſi quidem bilis præualuerit; ſubfuluam ipſam uidebis. Si uerò a pituita fuerit morbus; alba, & craſſa erit: & primum quidem in annum, aut paulò amplius, aut breuius tempus, æger talia patiens perſeuerat. Si uerò prolongetur morbus; & magis dolet, & ſuppuratum &, quum ſuppuratus factus intumuerit, qua maxime parte intumuerit; in renem ſecato, & pus emittito: &, ſi quidem ſucceſſerit ſectio, ſtatim ſanum facies. Hunc quum ſic habuerit, iiſdem omnibus curato, quibus etiam priores. Et a principio morbi oportet & purgare, & ante ſubpurgationem fomentum adhibere, & balneis frequēter lauare. Vngatur item, & magis calefiat, neque frigeat: & a ſole abſtineat, & neque Venere utatur. Hæc ſi fecerit, & non celerrime ſanus euaſerit; nihil noui eſt: morbus. n. eſt grauiſsimus. Si uerò citra pharmaca curari uelit; craſſum ex diæta facere oportet. ſiue ex hoc morbo ægrotet, ſiue ex aliquo de prioribus, diuiſis cibus, quos edere ſolet, in decē portiones, ita ut una parte detracta, reliquas comedat. Obſonium autem habeat, carnem ſuis tritam: & ea die decem ſtadia deambulet. Poſtera uerò die & tertia uſque ad decem dies, portionem minus edat, & deambulet decem ſtadia, aut plura, ſingulis diebus addens. Quum autem ad ultimam cibi portionem deuenerit, etiam ad centum ſtadia iter faciat: & edat quidem unam tantum portionem, & ea die cē tum ſtadia deambulet: poſt cœnam autem uiginti, mane uerò quadraginta. Vinum autem bibat Mendæum album, auſterum, atque hæc per tres menſes faciat. poſtea reliquo tempore deambulationes imminuat, & cibos plures comedat, eodem modo additione facta uelut detrahebat. Deambulationem uerò detrahat uſque ad decimum diem: & poſtea quàm maxime quietem habeat: & cibis puris alatur, & obſonia quàm pinguiſsima habeat: & dulcia omnia ipſi commoda ſunt. Ab oleribus autem, & acidis omnibus abſtineat, itemque ab acribus, & quæ flatū faciunt. Multa etiam calida lauet, & ne frigeat. Hæc ſi fecerit; celerrime ſanus erit.

19 A renum morbo corripit morbus magnus uenarum cauarum, quæ a capite iuxta iugulum per ſpinā tendunt, ad malleolum pedis externum, & ad intermedium magni digiti locum. Morbus hic fit a pituita, & bile; quum in uenas confluxerint. Venæ autem hæ ſanguine plenæ ſunt. Si igitur quid alieni in ipſis præter lapſum fuerit; ægrotant. Si dextram partem morbus corripiat; dolorē ex coxæ acetabulo in principio exhibere incipit. Quāto autem amplius tēpus progreſſum, & prolongatum fuerit, tāto acutior dolor infra deſcendit. &, quū ad malleolum pedis externum, & ad magni digiti intermedium locū deuenerit; rurſus ad caput uenire incipit: &, ubi in ipſo ulcus conſtiterit; fortiter premit, & homo caput ſibi diffringi putat: & oculi pituita replentur, itemque totū corpus. Huic quum ſic habuerit; elaterium bibendum dato, aut thapſiæ radicem, aut ueratri, aut ſuccum ſcammoniæ. poſt purgationem uerò eadē exhibeto, quæ ſuperioribus. Si uerò ab hac curatione nō deſinat; lacte ipſum craſſefacito, & in ſcapulam dextram quatuor cruſtas urito: & in acetabulum coxæ dextræ, tres: & ſub nates, duas: & in medio femore, duas: & ſupra genu, unam: & ſupra malleolum, unā. Hic ubi ſic uſtus fuerit; neque ſurſum, neque deorſum morbū procedere permittit. Si uerò alicubi dolor ruptus uiſus fuerit, ſi quidem in crus incubuerit priuſquam uratur; claudus erit: ſi uerò in caput; ſurdus, aut cæcus: ſi uerò in ueſicam; prodit ſimul cū urina ſanguis, maxime per quadraginta dies. Verùm ſi in ueſica eruperit; eadem pharmaca, quæ & in urinæ ſtillicidio dato: &, ſi alicubi dolor congregatus fuerit, urito. Vrere autem oportet carnoſa quidem, ferro: oſſea uerò & neruoſa, fungis. Cæterùm ante hæc ſi in principio morbi acceſſeris; iſta facere oportet. In potu exhibendum eſt uinum album Mendæum, aquoſius, plurimum per diem; & inebrietur donec ſanguis è naribus erumpat. Quum autem fluere inceperit; minimum tres & decem dies fluit. Vbi uerò hi dies preterierint; non amplius inebrietur, neque ubi ſemel fluere inceperit. Bibat tamē paulo amplius uinū inter cibum; quò ſanguis fluere poſsit. Iam uerò

qui-

quibuſdam ſedato ſanguine, erupit in ueſicam, & prodiit ſanguis, ac pus. Si igitur eruperit; eadem pharmaca, quæ & ex urinæ ſtillicidio laboranti dato. Et de eodem uino plus bibendum exhibeto. Hic ſi ita curetur, & cibos per aluum ſecedentes aſſumat, & obſonia eiuſdem facultatis; citiſsime ſanus erit. Morbus autem grauis eſt.

20 Alius morbus a ſiniſtra uena. Hic æger alia quidẽ eadem patitur, quæ etiam prior. Verùm in ſplenẽ dolor acutus incũbit ſtatim, & in principio morbi. Et, ſi non intellexerit priuſquam incubuerit; proſilit in pulmonem. Huic per fungos cruſtas octo inurito, capite lienis quàmcelerrime intercipiens. Et, ubicunque alius dolor incubuerit; urito: ſic enim ſtatim ſanus erit. Si uerò non fuerit uſtus, ſanus autem ſponte fiat pleriſque poſt duodecim annos; morbus rurſus reuertitur. &, ſi ſplenem occuparit; multis aquam inter cutem inducit. Verùm oportet ſtatim curare uelut priorem, &, ſi uiſum fuerit, urere uelut priorem; ſi dolor in iiſdem articulis conſtiterit. Si uerò non ſic curatus fuerit; de cætero colliqueſcens moritur: morbus enim grauis eſt.

21 De pituita eaſdem ſententias habeo, quas & de bile: & ſpecies ipſius multas eſſe puto: & alia quidẽ popularis eſt, quæ ſanè recentiſsima eſt. Cuius etiam curatio facillima eſt. Vomitus enim poſt cibum facere oportet per duos, aut tres dies, ita ut & prandeat inſuper, ac quieſcat; ſi prioribus diebus ſemel in die cibum capere, & laborare ſolitus fuit: ſin minus; huiuſmodi diæta utatur. Primum multa calida lauetur, quum uomitũ facere uoluerit: & edat mazã oleo, & melle ſubactã, & panẽ exaſſatum ueterẽ: hęc enim magis pituitã trahunt. Obſoniis aũt utatur, & oleribus acribus. Sed & pinguia, & dulcia, & acida omnia idonea ſunt, ut permixta aſſumantur. Et oleribus omnibus uiridibus utatur. Et bibat inter cibũ frequenter modicum uinum dulce, & in fine placentam inſuper edat, & mel, & ficus. Et, quum cœnabit; pocula large exhauriat: &, ubi iam repletus fuerit; parum dormiat. Deinde experrectus uomat, magno uini poculo epoto, cum tepida aqua temperato: Trahit.n. magis pituitam, & humorem ex carnibus, & corpus magis reſiccat. Euomat autem, donec ficus euomuerit: hæ enim poſtremum euomuntur. Atque hæc quidem hac die faciat. Poſtera uerò contineat ſeipſum uſque ad cœnam, & in cœna ſumat panem, cui nihil furfurum deceſsit. Obſonium autem ſit ex fortioribus. Vinum uerò bibat nigrum, auſterum. Atque hęc quidem popularis pituitæ medela eſt.

22 Si uerò edere, & bibere poteſt, & cibis delectatur, deinde uerò crura grauentur, & color immutatus fuerit; huic oſtendendum eſt, pituitam moleſtantem in uentre eſſe. Verùm oportet quum ſic habuerit; mel, & uinum dulce, & oleum, & nitrum tali ouilli magnitudine, permixta per clyſterẽ infundere: hęc enim mitiſsima ſunt in clyſterem ad hominis naturã. Menſuram autẽ ſingulorũ eſſe oportet, uini quidem heminã, olei uerò heminę dimidiũ, & mellis tãtundẽ. Si uerò clyſterẽ non uoluerit; humectũ hominẽ facere oportet, fomẽto humido admoto. Fortaſsis.n. etiam ſic ſtercus ſubeuacuari poterit: nam a ciborum nimia reſiccatione hæc patitur. Si quidẽ igitur quis edat cibos ualde ſuccoſos; fortaſsis hæc non ita uehemẽter patitur. Si uerò ẽt aliquãdo patiatur; modica curatione opus habuerit. Hunc ita curans, celerrime ſanum feceris.

23 At ſi antiquior fuerit pituita (appellatur autẽ hæc pituita alba) hæc patitur. Grauat hominem magis, & ſpeciẽ a populari alienã habere uidetur pallidiorẽ: & totũ corpus laxo tumore intumeſcit, & facies rubet, & os ſiccũ eſt, & ſitis tenet: & quũ comederit; ſpiritus denſus ipſi incidit. Hic eadẽ die aliquando melius habet, aliquando derepente dolet, & ſibi mori uidetur. Huic ſi quidẽ uẽter ſua ſpõte turbatus fuerit; ſanitati proximus erit. Si uerò non ſua ſpõte uenter turbetur, purgare oportet cneoro dato, aut hippophae, aut cnidio grano, aut lapide Magneſiæ. Et poſt purgationem, lenticulę hemina una, aut duæ dẽtur ad abſorbendũ. Coquatur autem allium in lenticula. Detur etiam betæ pinguis hemina nõ conditę, polenta circuminſperſa. Bibat uinum nigrum, auſterũ, & forte. Poſtera uerò die mane ſtadia uiginti deambulet. A qua deambulatione reuerſus, panẽ edat paruum exaſſatum, & obſonium habeat allium coctum: & de eodem uino paulo meracius bibat: deinde ſtadia uadat triginta: & ubi tempus aderit, cœnet quantum etiam prandere conſueuit, obſonium autẽ habeat, maxime quidẽ pedes, & capita ſuilla: ſin minus; galli carnibus, & ſuis tritis utatur. Ex piſcibus autẽ ſcorpio, aut dracone, aut cuculo, aut callionymo, aut gobio, aut aliis piſcibus, qui æqualem facultatẽ habent. Ex oleribus aũt ſolo allio, & nullo alio utatur. Hoc uerò quàmplurimum edat, & crudum, & aſſatũ, & coctũ, ſemper plus ſingulis diebus: & laboret ex modico amplius, reſpectu ad cibos facto. Hic morbus maxime fit tempore æſtatis ex aquæ potu: Inſuper & a ſomno multo. Iudicatur autem in triginta diebus, an lethalis ſit, aut non. Atque hæc quidem faciat, ubi triginta dies præterierint. In primis autem diebus, ſorbitionibus utatur, lenticula cocta acidiore ab aceto, & ptiſana acida. Bibat aquam mulſam tepidam, polenta modica inſperſa, quò corpus præparatum ſit ad pharmacorum potum Et his diebus ſub dio dormiat. &, ſi tibi uiſum fuerit ſanguinem a lũbis detrahere; cucurbitã affigito, & uenas in ſcroto craſſiſsimas ſecato. Hic ita curatus, citiſsime ſanus fiet.

24 A pituita maxime in aquam inter cutem trãſitus fit, hoc modo: Pinguedo colliqueſcit, & a calore qui in pituita eſt, fit aqua. Cognoſces aũt hoc, an quis ſanari poſsit, aut nõ: donec enim quis in pectine pinguedinem habet, fieri non poteſt, ut ipſum ſanes. Cognoſces autẽ ex his maxime, an pinguedo inſit in pectine, aut nõ. Siquidẽ febres ſuccedãt, & nõ põt exurgere, & umbilicus inflatus extra prominet, indicium eſt nõ amplius ineſſe pinguedinem, & ſanabilẽ eſſe. Huic conducit uentrem ſiccare, & panem dare, cui nihil furfurũ deceſsit, antiquũ calidum. Obſonium autem carnem leporinam, & canis perfecti, & onicu læ, & ſuis aſſatam, & galli aſſatam, ac calidam, & polypos edat coctos in uino nigro auſtero. Vinum autem bibat nigrum, auſterum, quàmcraſsiſsimum, ac acerbiſsimum. Piſcibus autẽ utatur, gobio, dracone, callionymo, cuculo, ſcorpio, & aliis huiuſmodi, omnibus coctiſ, nõ recentibus, & frigidis: hi enim ſicciſsimi ſunt: & in iuſculum ne intingat, & inſulſi ſint piſces. Ex oleribus autem utatur raphanis, & apio. Torreat autem lenticulam ab aceto acidiorem, & edat. Et deambulet quotidie, & poſt cœnam, & mane: &

ſerotino tempore dormiat, & mane exurgat. Et, ſi quidem ab his reſtituitur; ſatis eſt: ſin minus, cneorum, aut hippophais ſuccum, aut granum cnidium, bibendum dato. Et poſt purgationem, lenticulæ heminas duas ſorbeat, & panem paruum comedat. Vinum uerò bibat nigrum, acerbum modicum. Bibat autem pharmacum bis in die, donec uacuus fiat. Si uerò tumor conſtiterit in ſcroto, & femoribus, ac tibiis; acuto ſcalpello multa, & frequentia uulnuſcula incutito. Et, ſi hæc feceris; cito ſanum efficies.

25 Aqua inter cutem ex his fit. Quum æſtatis tempore ſiti uexatus aquam multam biberis (nam ex hoc maxime fieri ſolet) & pulmo expletus fuerit; rurſus ad pectora dimittit. Et, quum in pectoribus fuerit; calorem uehementem exhibet, ut pinguedo, quę in arteriis ineſt, colliqueſcat: &, ſi ſemel liquari pinguedo inceperit; multo amplius in breui tempore aquã inter cutem facit. Fit etiam ſi turbecula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectore rupta. Quòd autem fiat etiam a tuberculis aqua inter cutẽ, teſtimonium habeo, & in boue, & in cane, & in ſue: in his enim quadrupedibus maxime fiunt tubercula in pulmone, quæ aquam habent: ſi enim diſſecueris; citiſsimè cognoueris: Fluet enim aqua. Videntur autem talia multo magis in homine fieri, quàm in pecoribus, quanto etiam morboſiore diæta utimur. Facti ſunt aũt & multi pectore ſuppurati tuberculis obortis. Hæc igitur in principio ad morbum conſequuntur. Tuſsis ſicca, & fauces exaſperari uidentur: & rigor, ac febris ſuccedit, & erecta ceruice ſpiratio: & corpus intumeſcit, & pedes tument, & ungues contrahuntur: &, donec quidem in ſuperno uentre fuerit aqua intercus; adeſt dolor acutus: poſtquam autem ad infernum uentrem uenerit; melius habere ſibi uidetur. Poſtea progreſſu temporis patitur, qualia prius impleto uentre. Quandoque etiam ad latus intumeſcit, & indicat, ubi ſecare oportet. Si uerò non indicat; multa calida lauato, & humeris apprehenſum concutito, & deinde in utro latere magis fluctuet, audito. Quo intellecto, coſtam tertiam ab ultima uſque ad os ſecato. Deinde cum terebra caua ultrà perforato. Et, ubi perforata fuerit; aquæ parum emittito: & ubi emiſeris; linamentum ex crudo lino indito, & ſpongiã mollem ſuperimponito. Deinde, ut ne excidat linamentum, deligato. Emittere autem per duodecim dies aquam oportet, ſemel in die: poſt duodecimum autem diem ſequenti decimatertia totam aquam emittere: & reliquo tempore ſi ſubnaſcatur aqua emittere: & uentrem cibis reſiccare. Poſt ſectionem autem hæc exhibere oportet. Succi ſilphij drachmæ põdus parato, & ariſtolochiã tali ceruini magnitudine deradito, & lẽtium, ac erui torrefactorum polentam, dimidiæ chœnicis menſura utranque purgato, atque hæc melle, & aceto ſubigito. Deinde paſtillos ſexaginta efformato, & quotidie unum tritum in uini nigri auſteri, ac iucundiſsimi hemina dimidia diluito, & mane in potu dato. Reliquum uerò uictum, ac laborem eundem, uelut priori tempore, habere iubeto. Et ſi intumuerint pudenda, ac femora; confidenter uulnuſculis impactis pertundito. Hunc ſi ita curaueris; celerrime ſanum facies.

26 Ab hepate fit aqua intercus; quum in hepar pituita acceſſerit, & hepar ipſam ſuſceperit, & humectum fuerit. Statim igitur calorem huic exhibet, & flatum inducit. Deinde tẽporis progreſſu aqua impletur. Poſtea morſus in corpus incidit. Et tumor in tibiis, ac pedibus ineſt: & hepar durum eſt, ac intumeſcit, & clauiculæ attenuantur. Huic quum ſic habuerit; in principio ſi hepar doluerit, origanũ tritum, & ſilphij ſuccum erui magnitudine, in uini albi dimidia hemina diluta, bibenda dato: & lactis caprini poculum quatuor heminarum, tertia aquæ mulſæ parte ammixta. A cibis autem per primos decẽ dies abſtineat: hi enim iudicant morbum, an lethalis ſit, aut non. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum coctum, melle affuſo: Vinum autem bibat album Mendæũ, aut aliud iucundiſsimum aquoſum. Quum autẽ decem dies præterierint, cibos accipiat puros, & obſonium habeat, galli carnem aſſatam calidam: habeat, & catulinam coctam. Piſce uerò utatur galeo, & torpedine aſſatis. Vinum uerò idem bibat. Et, ſi quidẽ ab his quieſcat; ſatis eſt: ſin minus; poſtquam ſane craſsiſsimus factus fuerit, & hepar maximum; fungis urito: ſic enim celerrime ſanum feceris. Inurere autem oportet cruſtas octo.

27 Si uerò aqua intercus innaſcatur, & rumpatur in uentrem; iiſdem medicamentis, & potibus, & cibis, ac laboribus, quibus priores, curato. Vinum uerò bibat auſterum nigrum. Si uerò tibi uideatur diſceſſiſſe ab hepate; per ferrum ubicunque apparuerit urito, & aquã paulatim emittito, & uelut reliquos priores curato. Si uerò ab his non ſanus fiat; tẽporis progreſſu corrumpitur ac moritur. Morbus enim eſt grauis, & pauci hunc effugiunt.

28 Aqua uerò intercus a ſplene, hoc modo fit, & ab huiuſmodi maxime cauſſa, quum quis ficuum uiridium, & malorum fructus multos ederit. Multi uerò iam etiam a cibo botrorum multorũ, & a multo muſto morbum, inciderunt. Si quidem igitur in morbum collabetur; ſtatim in doloribus eſt: dolores.n. acuti in ſplene conſiſtunt, tranſeunt autem & in humerum, & in clauiculam, & in mammam, & ad lumbos, & febres fortes tenent. Et, ſi parum quid ederit, uenter impletur, & ſplen attollitur, & dolorem exhibet. Hic morbus ſi durauerit; reliquo quidem tẽpore minus dolet. Quum uerò fructuũ malorũ tempus fuerit, & hos ederit; magis, quàm prius dolet. Hunc ubi ſic habuerit, a principio curato, & ſurſum quidem ueratrum exhibeto: deorſum uerò cneorũ, aut hippophais ſuccum aut cnidium granum, lactis itẽ aſinini heminas octo, melle affuſo. Et, ſi quidem ab his reſtituitur; ſatis eſt: ſin minus; quum maximus fuerit lien, & maxime intumuerit; fungis urito, capita eius intercipiens: aut ferramentis, cum multa cautione, ac obſeruatione, ne ultra perures. Hæc a morbi principio facito, & hac diæta nutriatur. Si quidem febris non affuerit; pane utatur triticeo aſſato, aut ex duro tritico bis cocto. Obſonium autem habeat ſalſamentum Gaditanum, aut ſaperdam, & carnem ouillam tritam. Et acida, ac ſalſa omnia edat. Et bibat uinum auſterum, Coum quàm nigerrimum. A dulcibus abſtineat. Quum autem exurgit, & potens eſt; luctetur ſummis humeris, & laboret per circuitus multos in die, & comedat ea, quæ dicta ſunt. Si uerò aqua intercus fiat; iiſdem curato, quibus & priores.

29 Alia aqua intercus ab his fit. Aeſtatis hora, ſi iter

faciens

faciens per uiam longam, in aquam pluuialē,ac ſtabilem inciderit,& biberit de ipſa multum affatun. Si igitur carnes abſorbuerint, & coutinuerint in ſeipſis aquam, ſeceſſus autem nuſquam fiat,hæc patitur. Si quidem fuerit in carne; calorem facit & in uentre,& in corpore, ut pinguedo ueutrem ambiens colliqueſcat.Hic quandiu quidem iter facit, nihil mali habere uidetur.Poſtquam autem iter facere ceſſarit,& ſol occiderit;ſtatim dolorem multum habet: progreſſu uerò morbi ualde attenuatur.Si uerò etiam cibi faſtidium accedat ; multo plus attenuatur. Si uerò cibos edere poterit , & ad laborem impotens fuerit;etiam amplius lęditur:& pleriſque horum tumor in totum corpus deducitur.Et tenui quidem color corporis liuidus fit, & uenter magnus, & ſitis fortis tenet,& uiſcera ipſius a calore reſiccantur. progrediente uerò tempore ad edendum quidem promptus fit , & edit quodcunque quis dederit , & bibit , & dolet nihil.Si uerò tumor obtinuerit;color huic fit pallidus. Et uenæ nigræ frequentes per corpus diſtenduntur. Indignatur autem,& triſtatur ex quauis re ; etiamſi nihil noui accidat. Venter uerò aqua perhumeſcit,& magnus fit,& laternæ ſpeciem præ ſe fert. Et temporis progreſſu cibos non admittit, ſed uidentur ipſi cucumeris ſylueſtris odorem habere,præ abominatione. Huic ubi ſic habuerit ; cneori, aut hippophais ſuccũ dato, aut cnidium granum . Hæc uerò pharmaca ita dare oportet. Cneorum quidem per ſextam diem : Hippophais autem ſuccum per octauam : Cnidium uerò granum per decimam:& dare ipſa oportet, donec expurgetur,&vacuus fiat.Interpoſitis autem diebus alatur ex ijſdem,quibus & prior.Maxime autem de eadem aqua bibendum dato,ex qua morbus corripuit,plurimum,quo ueutrem ipſius turbet , & ualde ſeceſſum faciat : ſic enim potiſsimum ſanum facies.Si uerò tibi uidebitur; etiam frequenter clyſterē adhibeto,ex cneori triti dimidia hemina,mellis tertia heminæ parte ammixta,his cum quatuor ſucci betæ heminis dilutis,atque ſic infuſis.Poſtera die etiam aſinini lactis cocti octo heminæ dentur affuſo melle , aut adiecto ſale potandæ . Et poſt purgationem , ijſdem utatur,quibus prior. & interiectis diebus, cibis,ac potibus ijſdem utatur,& deambulationibus ſimiliter. Et ſic curatus breui a morbo liberabitur tertio menſe,aut ſexto.Si uerò negligētia aliqua cōtigerit,& non ſtatim curatus fuerit;breui morit.Sed & in attenuato ijſdem utendum eſt ad ſanationem.Præhumectare uerò antea corpus ipſius oportet per fomēta:quò magis pharmacis obediat.At uerò ſtatim curam adhibere oportet:ſin minus; cum multis conſeneſcit morbus.Sed & uter tandem morbus ſit;clyſterē ex his adhibere conuenit. Vini albi heminas duas accipito,& mellis heminam dimidiam, & olei heminam dimidiam , nitri Aegyptij rubri torrefacti quadrantem,foliorum cucumeris ſylueſtris tuſorum, ac expreſſorum ſucci heminam.Hęc omnia mixta,& in ollulã infuſa feruefacito,& per clyſterem infundito.

30 Morbus hepaticus.Fit ab atra bile, quum influxerit ad hepar . Accidit autem maxime in autumno,in mutationibus anni. Hæc igitur æger patitur . Dolor acutus ipſi in hepar incidit , & ſub ultimas coſtas, & in humerum, & in clauiculam, & ſub mammam . Et ſuffocatio fortis tenet . Et aliquando liuidam bilem reuomit:& rigor,& febris primis diebus debilior habet:&,dũ attingitur;hepar dolet,& color ipſius ſubliuidus eſt : & cibi,quos prius comedebat, ſuffocant ipſum,& ingeſti urunt,ac torquent uentrem. Atque hęc quidem in principio patitur. Morbo uerò progrediente,& febres remittunt,& a paucis cibis repletur. In ſolo autem hepate dolor reſtat,& ipſe aliquãdo quietus,quandoque uerò acutus corripit,& ſæpe derepente æger animam efflauit . Huic conducunt , ubi dolor habuerit, tum alia, tum tepefactoria eadē appoſita,quæ etiam pleuritidi.Quum uerò remiſerit dolor; multa calida ipſum lauato : & aquam mulſam bibendam dato, & uinum album dulce, aut auſterũ, utrum tandem profuerit : Et ſorbitiones eaſdē,quas etiam a pleuritide correpto . Cæterùm ad dolorem hæc bibenda dato.Oui gallinacei cocti liquorem terito,& ſucci ſolani ad dimidiam heminam affundito, & aquæ mulſæ dimidiam ſemiheminæ partem ammiſceto,diluito,ac bibēda dato,& ſedabunt dolorem: dato aũt quotidie donec calor quieſcat.Bibat etiam ſilphii ſuccum erui magnitudine, & cum eo origanũ tritum in uino albo diluat,& ſic ieiunus bibat. Bibat inſuper & pharmaca,quæ in pleuritide dantur doloris gratia.Bibat & caprinũ lac,tertia parte mellis ammixta.Sint autem lactis heminę quatuor.Hoc manè bibat;quum alia nõ biberit. A cibis autem abſtineat; donec iudicetur morbus . Iudicatur autem maxime in ſeptem diebus ; in his enim manifeſtum fit,an lethalis ſit,an non. Si uerò etiam ſuffocatio acceſſerit ; hęc dare oportet;quò uomat . Mel, aquam,acetum, ſalem , permixta in ollam nouam infundito : deinde tepefacito,& origani capitati ramulis unà cum ſemine agitato. Vbi uerò tepefacta fuerint;tepida ebibenda dato. Deinde ſtragulis iniectis contectum ſinito, donec quãmaxime exudarit . Et,ubi uomitus ipſum apprehenderit;prompte uomat,irritatione per pennam facta . Si uerò uomere non poſsit ; aquæ mulſæ tepidę poculum duarum heminarum inſuper bibat, & ſic uomat. Et,ſi quid pituitæ,aut bilis euomuerit; rurſus idem facere oportet ad horas quatuor: proderit enim . Poſt morbi uerò iudicationem curato modicis cibis,iiſque puris datis:&, ſi quidem panem edere cupierit;panem calidum maxime purum edat. Si uerò mazam;eam,quæ uino dulci ſubacta non eſt, edat, ubi tamen prius aqua ſubegit . Obſonium autē habeat carnes catuli coctas, aut columbæ , aut pulli gallinacei carnibus,omnibus coctis utatur: ex piſcibus autem galeo, torpedine,paſtinaca , & raiis paruis, omnibus coctis . Lauetur autem quotidie,& frigus uitet,& parum deãbulet ante in ſecuritate. Hæc ſi ſeruata fuerit;non eſt timor,ut morbus reuertatur: nã huiuſmodi morbus grauis eſt,ac diuturnus.

31 Alius hepaticus morbus.Dolores quidem eodem modo premunt in hepar,& color differt a priore:malicorii enim formam habet:In tempore uerò æſtatis maxime incidit.Fit autem a bubulæ carnis eſu,& uini potu nimio : hæc enim omnia iſto anni tempore hepati ſunt infeſtiſsima , & bilem maxime ad hepar adducunt.Hæc igitur æger patitur. Dolores acuti incidunt,& non deficiunt ulla hora; ſed ſemper magis premunt. Aliquando etiam uomit bilem pallidam:& ubi uomuit,paulo melius ſibi habere uidetur.Si uerò non uomuerit; bilis ad oculos peruenit,& fiunt ualde pallidi.Et pedes intumeſcunt.Atque hęc patitur, quandoque ualde,quandoque minus. Quum autem

dies præterierint, in quibus morbus iudicatur; dolor minus urget, ſi nihil deliquerit: & eiuſmodi diætam huic conſtituere oportet, qualem & priori. Si enim inebriatus fuerit intempeſtiue, aut uenere uſus fuerit, aut aliud quid fecerit, quod commodum non eſt; hepar ſtatim ipſi durum fit, & intumeſcit, ac a dolore pulſatur. Et ſi quid facere feſtinarit, derepente hepar & totum corpus dolet. huic, ubi ſic habuerit, & primi dies præterierint, fomentum adhibeto: deinde ſcāmonio ſubpurgato. Si uerò uenter combuſtus fuerit; clyſterem ex iiſdem, quibus in prioribus uſus es, adhibeto, quæ probe ducant: & poſt clyſterem lacte aſinino cocto ſubpurgato, octo heminis eius, melle affuſo, in potu datis. Dato etiam caprinum lac mane poculi quatuor heminas complectentis menſura, tertia parte aquæ mulſæ ammixta. Dato item cocti lactis caprini heminas duas, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, aut ipſo ſolo melle affuſo: dandum eſt etiam equinum lac, eodem modo uelut aſininum. Et, ſi quidē ab his morbus curatus cedat; ſatis eſt: ſin minus; dextri cubiti internam uenam ſecato, & ſanguinem detrahito. Si uerò non uiſus fuerit tibi per aſininum lac ſubpurgandus eſſe; bubuli lactis crudi duas heminas dato, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, quotidie ad dies decem. Deinde ad alios duodecim dies, ſexta parte aquæ mulſæ affuſa, ad bibendum dato. De cætero uerò ipſum lac duarum heminarum menſura; donec pinguefiat exhibeto. Si uerò neque ſic deſinat; urere oportet, quum maximum factum fuerit, & maxime eminuerit. Vrito autem per buxeos fuſos, in oleum feruens tinctos. Apponito autem, donec tibi bene habere, & uſtionem factam eſſe uiſum fuerit. Aut per fungos octo cruſtas inurito: ſi enim uſtio ſucceſſerit; ſanum facies, & reliquo tempore melius degeť. Si uerò non ſucceſſerit; de cætero ab aliis ſanua non euadens, corrumpitur, ac moritur.

32 Alius morbus hepaticus. Reliqua quidem eadem patitur hic æger uelut priores. Color autem niger eſt. At hepatis fel pituita, & ſanguine repletum, uelut ratiocinamur, dirumpitur: &, ubi diruptum fuerit; celerrime inſanit, & indignatur, & loquitur ſtulta, & latrat uelut canis. Et ungues punicei fiunt, & oculis uidere non poteſt, & pili in capite erecti ſtant, & febris acuta corripit. Huic eadē adhibere oportet, quę etiam prioribus. Pleriq; uerò moriuntur in undecim diebus: paucique effugiunt.

33 Splenis morbus primus. Fit huiuſmodi morbus propter caliditatem ſolis bile commota; quum ſplen in ſeipſum bilem traxerit. Hæc igitur æger patitur. febris acuta in principio accedit: progrediente uerò morbo remittit, excepto ipſo ſplene, in quo ſemper calor hæret: & dolor aliàs, atque alias incidit acutus, & in lateris mollitudinem, & in uentrē. Et cibos in principio quidem admittit, non autem ualde ſecedunt. progreſſu autem temporis & color pallidus fit, & dolor fortis irruit: & claviculæ attenuantur: & cibos nō ſimiliter admittit, uelut in principio, & a modico impletur. Lien uerò aliàs magnus fit eadem die, & aliàs minor. Huic quum ſic habuerit; ueratrū purgans deorſum, bibendum dato, & cnidio cocco ſubpurgato. Ad ueſperam autem poſt purgationem, lenticulæ acidioris heminam ſorbendam dato: & betarum pinguium heminam polenta inſperſa. Poſtera uerò, & tertia die panem paruum dato. pro obſonio autem lenticula utatur, & carne ſuilla in lenticula cocta trita. Vinum bibat auſterum, nigrum, paulo meracius. Et quietem his diebus habeat, niſi quòd intus in umbra paululum deambulet. Reliquo uerò tempore hæc bibenda ſunt. Cibus ſit panis, cui nihil furfurum deceſſit. Obſonium habeat carnem canis maioris, uel capræ, uel ouiculæ tritam, & ſalſamentum Gaditanū, aut ſaperdam: & acida, ac ſalſa omnia aſſumat, & acerba. Bibat uinum Coum ſubaſtringens quàm nigerrimum. a dulcibus autem, & pinguibus, ac nidoroſis abſtineat: & ſilphium non accipiat, neque alliū, neque carnem porcinam, neque mugilem, nec recentem, nec ſalſum, neque anguillam: neque olus ullum coctum ſine aceto. Ex troximis autem, hoc eſt, his, quæ cruda eduntur, raphanide utatur, & apio, in aceto tinctis, & polentam uino ſubactam edat: & uinum meracum ſorbeat. Si uerò uelit; etiam panem in uinum interat, ac calidum edat. Dentur etiam piſces, ſcorpius, draco, cuculus, gobio, callionymus. Hos coctos, & frigidos dato. Dato etiam, quæ ſplenem attenuare poſſunt ſingulis diebus, aſphodeli ſemen, aut uiſci folia, aut fœnum græcum, aut uiticis ſemen, aut rutam, aut menthæ radicem: ex his quodcunque uolueris, tritū in uino auſtero dato ieiuno. Si uerò adeò ualidus fuerit; per triginta dies ad ligna ſecanda cogito: & ſummis humeris luctetur: & interdiu deambulet, & ueſpere dormiat: mane uerò ſurgat, & quæ relata ſunt edat. Si uerò ab his non melius habeat; ſplenem fungis urito, decem magnis cruſtis inuſtis; quū maximus fuerit ſplen, & maxime eleuatus: ſi enim ſucceſſerit uſtio facta uelut oportet; ſanum facies, uerū non breui: opus.n. habet morbus curatione: grauis eſt enim, & diuturnus, ſi nō fuerit ſtatim curatus.

34 Alius ſplenis morbus fit quidem ab iiſdem, a quibus & prior. Patitur igitur æger ab hoc morbo hæc. Venter inflatur. poſtea uerò etiam ſplen intumeſcit, & durus eſt, & dolores acuti in ſplenem incidunt. Color autem mutatur, & conſpicitur niger, pallidus, malicorij ſpeciem referens, & ex aure male olet, & gingiuæ male olent, & a dentibus diſcedunt. & ex tibiis ulcera erumpunt, uelut puſtulæ nocturnæ. Membra uerò attenuantur, & ſtercus non ſecedit. Hunc quum ſic habuerit; iiſdem pharmacis, & edulijs, & potibus, & laboribus alijs omnibus curato: &, ubi ſtercus ſecedere noluerit; clyſterem adhibeto, ex mellis hemina dimidia, & nitri Aegyptij magnitudine tali ouilli. Hæc trita in quatuor heminis aquæ de betis coctis diluito, & per clyſterem infundito. Si uerò morbus ab his nō ſedetur; ſplenem ipſius urito uelut prioris: &, ſi uſtio ſucceſſerit; ſanum efficies.

35 Alius ſplenis morbus fit, in anno, ueris maxime tēpore, uerum a ſanguine. Quum enim repletus fuerit ſplen ſanguine; erumpit in uentrem, & dolores acuti in ſplenem incidunt, & in mammam, & in clauiculā, & in humerum, & ſub ſcapulam. Color autem corporis eſt plumbiformis. & parua ulcuſcula uelut lancinata in tibijs exurgūt, ex quibus ulcera magna fiunt: & quæ primùm intrà ſecedunt, ſanguinolenta ſunt, & æruginoſa: & uenter durus ſubit, & ſplen uelut lapis eſt. Hic morbus magis lethalis eſt, quàm priores, & ex ipſo pauci effugiunt. Hunc quum ſic habuerit; iiſdem purgato, quibus & priorem: ueruntamen pharmacum ſurſum purgans ne dederis. Deorſum uerò granum cnidium exhibeto. Et poſtea die etiam la-

ctis equini cocti octo heminas dato, melle affuſo. Si uerò hoc nõ adſit; bubuli, aut caprini cocti duos congios præbeto, ita ut alternatim mel in poculũ ammiſceatur, & uiciſsim bibantur. Ad ueſperam aũt poſt purgationem eadem, quæ priori dato. Et ſi uiſum fuerit; ad interna cubiti ſiniſtri uena ſanguinem detrahito. Reliquis autem diebus quotidie ieiuno lactis bubuli quatuor heminas dato, tertia muriæ parte ammixta. Cibis uerò, & potibus, & aliis omnibus ijſdẽ curato, quibus & priorem. Abſtineat autem a uenere, & ebrietate hic uelut prior. Et, ſi uideatur; etiam urito; quum craſsiſsimus, & maximus ſplẽ factus fuerit: &, ſi opportune uſſeris, ac ſucceſſerit; ſanum facies. Si uerò ab hac curatione ſanus nõ fiat; tempore corruptus moritur: eſt enim morbus ualde grauis.

36. Alius ſplenis morbus. Accidit & hic morbus uere maxime; quum ſplen pituitã aſſumpſerit in ſeipſum, & ſtatim magnus factus fuerit, ac durus, & deinde rurſus ſedatur. Et, quum quidem eleuatus fuerit, dolores incidunt acuti: quum uerò mollis fuerit; doloris ea ors eſt. Et, ubi diuturnus factus fuerit morbus; obſcurior eſſe uidetur: & inſurgit, & cito ſedatur. Hic, quum ſic habuerit; in principio morbi cibos admittere non poteſt, & cito attenuatur, & corpus impotentiam multam habet. Morbus autem ſi non ſtatim curatus fuerit, aut ſua ſpõte quieuerit; interpoſitis quinque, aut ſex menſibus, rurſus ſurgit. Intermittit autẽ maxime per hyemem. Hunc ſi in principio acceperis; decem cruſtas in ſplenem urito, & ſtatim ſanum facies. Si uerò non uſſeris; ijſdem pharmacis curato, quibus & priores: itemque ijſdem & potibus, ac laboribus: ſic enim celerrime ſanum feceris. Huius autem color fit exalbidus, ſubpallidus, & ſqualidus.

37. Alius ſplenis morbus. Fit autumno maxime ab atra bile. Fit autem ab olerum multorum quæ cruda eduntur eſu, & ab aquæ potu. Patitur itaq; æger hæc. Quum morbus corripuerit; ſplenem uehementer dolet, & rigor, & febris apprehendit, & inedia ipſum habet, ac cibos auerſatur, & corpus cito concidit. Splẽ autem magnus quidem non ualde fit, uerùm durus: & ad uiſcera allabitur, & adhærens ſurgit. Hunc quũ ſic habuerit; ijſdem pharmacis, & edulijs, ac laboribus, quibus priores curato: Et, ſi ſe tibi exlubuerit; urito ipſum eo modo, quo etiam alios. Hic morbus in pleriſque ſi ſtatim curatus fuerit; breui decedit.

38. Quatuor morbi regij. Primus quidem æſtate maxime corripit, bile commota. Conſiſtit igitur bilis ſub cute, & in capite. quare ſtatim corpus in alium colorem mutat, & fit pallidum, uelut malicorium. Et oculi pallidi fiunt: & in capite ſub pilis uelut cortex ſubeſt; & rigor, ac febris corripit: & pallidam urinam mingit, & craſſum ſubpallidum in ipſa ſubſidet, & mane quàm diu ieiunus fuerit; ad cor, & uiſcera exugitur: & ſi quis ipſum alloquatur, aut interroget; ægre fert, & anxius fit, & non ſuſtinet audire. Stercus autem excretum cum pallore albicat, & male olet. Huic quum ita habuerit; maxime moritur in quatuordecim diebus: Si uerò has effugiat; ſanatur. Curare autem oportet ipſum ſic. Quum febris remiſerit; multa calida lauato, & aquam mulſam bibendam dato. Et ſorbitionibus utatur, ptiſanæ ſucco, melle affuſo. Mel autem nõ ſimul coquito, donec præterierint quatuordecim dies: hi enim iudicant, an lethalis ſit morbus, aut non. Poſtea uerò bis in die lauato, & nutrito primum modicis quæcunque maxime admiſerit. Poſtea tamen plura dato. Vinum bibat albũ plurimum per diem. &, ſi progreſſu temporis uideatur tibi pallidus eſſe, & debilis; uomitum a cibis facere iubeto, uelut in ſuperioribus morbis habetur. Et ſi quidem ab his morbis quieſcat: ſatis eſt: ſin minus; ueratrum bibendum dato. Poſt talem autem purgationem, ad ueſperam edat mazam mollem, aut panis medullam. Obſonium uerò edat, pullum gallinaceũ percoctum, probe conditum cum cepa, coriandro, caſeo, ſale, ſeſamo, & uua paſſa alba. Vinum autem bibat album, auſterum, uetuſtiſsimum. Aluum uerò infra ſubpurgato: poſtera die ſucco cicerum alborum, melle affuſo, utatur, & duas heminas huiuſmodi ſucci ebibat. Tertia uerò die initio facto, ſingulis diebus hanc aquam bibat, ex his rebus coctam: Fœniculi radices tenues ea copia, quanta tribus digitis comprehendi poteſt, in duos aque congios mittito, ac coquito uſque ad dimidias. Et cicerum alborum chœnicem, in duobus aquæ congiis ad dimidias item coquito, & quod ſupereſt ea colatum ſub dio per integram noctem exponito, & ambo hæc decocta miſceto. Cum hac aqua & uinum temperatum bibat, & ipſam aquam ſolam ſi uelit, quàm plurimam bibat: & aliam aquam non bibat. Si uerò hanc potionem non admiſerit; aliam ſic præparatam dato, Caricarum albarum chœnicẽ in duobus aquæ congiis coquito, excolato, & ſub dio per integram noctẽ exponito. Poſtea hanc aquam bibat, ſiue nudam ipſam noluerit, ſiue cum uino mixtam. Bibat aũt non aceruatim multam; ſed pro una uice dimidiã heminã, ut ne alui profluuiũ ipſi ſuccedat: & modico tempore interpoſito rurſus bibat. Commoda aũt ſunt & hæc in potu data ieiuno ſingulis diebus, trita, & in uini ueteris albi hemina diluta, apij ſemen, cucumeris ſemen, fęniculi ſemen, cuminum Aethiopicum, adiãtum, coriandrum herba, uuę paſſæ albę. His, & illis in potu acceptis utilitatem percipiet, & celerrime ſanus fiet.

39. Alius morbus regius ſiue arcuatus. Hic corripit tẽpore hyemis, & ex ebrietate, & frigore. Incipit autem primùm rigor inuadere, poſtea etiam febris detinet. Et humor, qui eſt in corpore, congelatur in cute. Quòd autem ſic habeat, ex his oſtendit. Liuidum eſt ipſius corpus, & ſubdutum. Et uenæ per corpus diſtẽtæ ſunt pallidæ: maiores autẽ, & craſsiores ſunt, q̃ prius. Et aliæ uenæ ſubnigriores diſtente ſunt. Et, ſi quis aliquã ipſarum ſecet; ſanguis effluet pallidus, ſi pallidę ſunt uenæ. Si uerò nigrę fuerint; niger ſanguis effluet. Et ueſtem interiorẽ corpori adiacentem, prę pruritu non ſuſtinet. Hic promptus eſt ad iter faciendum, & ambulandum, ſed præ debilitate crura labaſcunt, ac ipſum non ſufferunt, & ſitit uehemẽter. Hic morbus non minus priore lethalis eſt. Procedit autem ad amplius tempus; ſi nõ in primis diebus ſanus fiat. Si uerò morbus prolongetur, & ad octauum, aut nonum diem duret; in morbum incidit, & morbus, & dolor magis premit, & ea urgere non poteſt. Et plerique in hoc tempore ſtatim pereunt. Huic ubi ſic habuerit, ſi quidem principio morbi acceſſeris, quũ iam ſeptem dies præterierint; ueratrum bibendum dato. Ventre uerò infra ſubpurgato per ſuccũ, uelut priori. Et alia eadem pharmaca dato. Exhibeto & cãtharidas, ſine alis, & capite, quatuor tritas, & in uini albi hemina dimidia dilutas, modico etiã melle affuſo.

ſo. Atque has bis, aut ter in die bibat. Progrediēte uerò morbo, balneis & fomentis curato. Edat autem quæcunq; admittit. Vinum bibat album, auſterum: & alia eadē aſſumat, quæ prior. Hic morbus diuturnus eſt, & grauis; ſi non ab initio probe fuerit curatus.

40 Alius morbus regius. Popularis appellatur hic; eo quòd omni tempore corripit. Fit autem a repletione maxime, ac ebrietate: &, poſtquam riguerit; ſtatim ſanè corpus immutatur, & pallidum fit, & oculi pallidi ualde ſunt. Et ſub pilos, ac ſub ungues morbus procedit. Et rigor, ac febris debilis tenet. Et debile eſt corpus, & in capite dolor adeſt. Et pallidum, ac craſſum mingit. Hic morbus minus lethalis eſt prioribus: & curatus breui ſanatur. Huic, quum ſic habuerit; cubiti uenam ſecato, & ſanguinē detrahito. Dein de fomento adhibito, elaterium bibendum dato. Tertia uerò die rurſus infra ſubpurgato cū lacte aſinino. Reliquas uerò ſorbitiones, & potus, ac edulia, eadem dato, quæ priori. Et caput ipſius frequenter purgato, & de ſucco bibendum dato. Et multa calida ipſum lauato, ac carnem deſricato, & defrictas ſordes in uino albo bibendas dato: & ad alia omnia ijſdem utatur: & breui ſanus euadet.

41 Alius morbus regius fit quidem a pituita, hyeme autem maxime corripit: & color ipſius ægri eſt albus, & pectora ipſius pituita plena fiunt: & ſpuit ſaliuam: &, quum exereat, ſingultus ipſi oboritur. Et album lotium, ac craſſum mingit, & in urina ſubſidet, uelut farina. Hic morbus non eſt lethalis, & breui ſanatur. Huic, quum ſic habuerit; cnidium granum bibendum dato. Et poſt purgationem, ſucci ptiſanæ quatuor heminas, melle affuſo, exſorbendas dato. Superiorem uerò uentrē uomitu inducto, uelut in prioribus purgato: ſic enim facillime pituitam a pulmone, & arterijs abduxeris. Sed & gargariſmum ipſi frequenter præparato. Hic aliquando etiam febrit debili febre, & horror tenuis ſuccedit. De cætero uerò ijſdem, quibus priores curato, & pharmicis, & fomentis, & balneis, & edulijs, & potibus, & ſorbitionibus: ſic enim maxime ſanum facies.

42 Morbus Typhos uocatus. Typhos quidem appellatur hic morbus, hoc eſt, ſtupor attonitus: corripit autem tempore æſtatis; quum canis ſydus oritur, bile per corpus commota. Statim igitur ipſum febres fortes tenēt, & calor acutus, & a grauitate debilitas, & crurum, ac manuum impotētia: maxime enim inutilia ipſi fiunt hæc membra: & uenter turbatur, & quę ſecedunt graue olent, & tormē forte ſuccedit. Sed & hęc patitur. Si quis ipſum erigere uelit; erigi nō pōt: neq; oculis uidere pōt prę calore. Et, ſi quis ipſum interrogat; præ dolore reſpondere non poteſt. Quum autem moriturus eſt; acutius uidet, & loquitur confidenter: & bibere, ac edère cupit: &, ſi quis det, quod edat; breui etiam animam emittit, ſi non euomuerit. Huic morbus hic iudicatur in ſeptem, aut quatuordecim diebus. Multi uerò perueniunt etiam ad uiginti quatuor. Si igitur hos tranſierit; ſanus erit: nam in his diebus iudicatur, an lethalis ſit morbus, aut non. Hunc quum ita habuerit; ſic curato. In primis quidem diebus a balneo abſtineat. Vngatur autem uino, & oleo tepido, in lecto, & a cibis abſtineat. Sorbitiones autem tenues frigidas dato. Vinum autem bibat nigrum, auſterum; ſi ipſi conducat: ſin minus; album, aquoſum, auſterū. Si uerò ſitis fortis premat propter calorem; potu aceruatim dato, euomere iubeto, bis, aut ter hoc repetito. Et, quum calor habuerit; lintea aqua frigida tincta apponito, qua parte ſe maxime ardere dixerit. Si uerò horrorem habuerit corpus; frigefactoria remittito. Hic quum doluerit; ab huiuſmodi maxime dolore periclitatur, ne repente animam relinquat. Verùm exhibere oportet ipſi doloris cauſſa feſtinanter eadem pharmaca, quæ ei, qui a pleuritide tenetur. Quum autem exſurrexerit; cibo, & potu, & balneis quàm celerrime refocillato: morbus enim eſt difficilis, & pauci effugiunt.

43 Alius typhos. Corripit quidem hic morbus omni tempore. fit autem propter corporis humiditatem, quum cibos humidos, & potum multum carnes cōbibunt, & fluidę fiunt, ab his maxime fit morbus. Incipit igitur febris tertiana, aut quartana in principio oboriens. Et dolor fortis in capite conſiſtit: aliquando etiam in corpore intermittens. Et uomit ſaliuam, & frequenter eructat, & oculorum regiones dolet, & facies albeſcit, & tumor in pedes deſcendit. Quandoque uerò etiam totum corpus intumeſcit. Et ad pectora, & ad dorſum aliquando dolor currit, & uenter turbatus eſt: & oculis fortiter tuetur, & ſaliuam multam, & ſpumoſam expuit, & in faucibus detineri uidetur: & exaſperat ipſas. Sæpe uerò etiam inflammātur fauces. Hic ubi ſic habuerit, & dolor ita preſſerit, & ærectæ ceruicis ſpiratio fortis inciderit, quandoque derepente præ dolore animam emittit, in ſeptem diebus, aut quatuordecim. Multi uerò uſque ad uigintiquatuor dies durant. Sæpe uerò etiam derepente morbus remittit, & æger ſanus eſſe ſibi uidetur. Verùm obſeruare oportet, donec quatuor & uiginti dies prætererint: ſi enim has effugerit; non ità ualde moritur. Huic quum ita habuerit; in primis diebus ſorbitiones dare oportet, farinam coctam, tenui melle affuſò. Vinum uerò dandum eſt nigrum, paulatim, prout uolucrit temperatum. Cibi autem ne exhibeantur, priuſquam hi dies præterierint. Polypi uerò in uino cocti edendi dentur, & iuſculum ſorbendum. Et raphanidas multas edat, & naſturtij ſemen torrefactum, molitum, ac cribratum, uino nigro acerbo aſtuſo bibat. Et polenta tenuis modica mane bibenda detur. A balneo autem abſtineat, donec hi dies præterierint. Vino uerò, & oleo tepefactis in lecto illinatur, & extergeatur. Et fructus pæonię grana decem in uino nigro cocta bibenda dato: & rapi probe percocti ſuccum ſorbeat, caſeo inſulſo conditum, & papauere, & ſale, & oleo, & ſilphio, & aceto. Si uerò etiam pharmacum bibendum dare uolueris; cnidium granum dato. Et poſt purgationem, farinæ coctæ, & pinguis duas heminas exſorbendas dato: Vinum autem bibat idem. Ex pharmacis, & ſorbitionibus, ac potibus quicquid dederis profuerit, ſiue ſingulatim, ſiue plura ſimul exhibueris. Atque ſic celerrime ſanum feceris. Morbus autem eſt grauis, & pauci effugiunt.

44 Alius typhos. Hic quidem propter hoc fit. Quum bilis putrefacta ammixta fuerit ſanguini, per uenas, & articulos, quum ſanguis ſteterit; conſiſtit quidem maxime articulis. Incumbit autem quandoque etiam in reliquum totum corpus, & dolores acutos exhibet. & multi huiuſmodi morbo claudi fiunt; quū bilis in articulis concluſa in toſum calleſcit. Dolor

autem

autem intermittẽs corripit per tres, & quatuor dies. Hunc ubi ſic habuerit; boc modo curato. Dolore in corpore præualente, tepeſactoria ſacere, & adhibere oportet, oleo prius illito. Quum autem remiſerit; ueratrum ipſi dato, toti corpori antea ſomento adhibito. Poſtera die ſerum caprinum coctum bibẽdum dato, duorum congiorum menſura, ita ur in alterum cõgium mel affundas, & in alrerum ſal adücias, deinde poculis uiciſſim permutatis bibat; donec totum ebiberit. Ad ueſperam uerò poſt purgationem, lenticulæ heminam ſorbear: & betarum pinguiũ heminam, polenta inſperſa ebibat. Et pulli gallinacei carnem, aut columbæ, aut turturis, aut ouiculæ, aut ſuis pinguem edat. Veratrum autem per ſextum diem dato. & ſi alicubi in articulis tumor fiat, & abſceſſus fieri nolit; concurbita affixa ſanguinẽ detrahito, pũctura per acum triangularem ſacta in genua, ſi in genibus tumor fuerit. Verùm nullũ ex alijs articulis perpunxeris. interpoſitis autem diebus cibum accipiat, panem maxime aſſatum: Mazam uerò maxime oleo, & melle ſubactam. Obſonia uerò habeat, maxime quidem aſſatas carnes uolucrium, non ſalſas: ſin minus; etiam coctas, conditas, uerum ſine caſeo, & ſeſamo, & ſale. Piſcibus autem utatur carnoſiſſimis, aſſatis eodem modo uelut carnes: & coctis origano cõſperſis, ac oleo ipſis affuſo. Vinum autem bibat album; ſi conducat: sut, ſi hoc non comedet, nigrum: & in deambulstionibus ſe exerceat per diem, & poſt cœnam, & maue. Serum autem, & lac pro tempore ſemper bibat. Si uerò tibi uiſum fuerit; etiam aſininum lac decoctum daro. Et, ſi ſanus fiat; in cuſtodia ipſum eſſe oportet, ut ne à frigore, & æſtu lædatur: & cibis nou ualde expleatur: periculũ eſt enim, ne morbus reuertatur. Hic itaque morbus ſi ſic curetur; in ſex menſibus ſanatur: in tot enim menſium ſpatio iudicatur, an mortalis ſit, aut non, etiamſi ſtatim curetur: nam morbus eſt grauis, & pleriſque cõmoritur.

45 Alius typhos. Fit quidem hic morbus in tempore pomorum, quũ quis ſe fructibus mollis corticis, & foris non lignoſi, omnis generis repleuerit. Pleriſq; uerò etiam ab his ſactus eſt talis morbus; ubi uideliect placentarum, & liborum ſeſaminorum, & aliorũ dulciariorum ex melle paratorum, eſu ſe inſatiabiliter expleuerunt: mel enim coctum æſtuoſum eſt, & uentri adhæret: poſtea, quum cõcoctum fuerit in uẽtre; efferueſcit, & uenter derepente attollitur, & ardet, ac dirumpi uidetur. Deinde repente uentris profluuium ſuccedit: & quũ ſemel ſecedere inceperit, per multos dies purgatur: & multi poſt hsnc purgationẽ ſani fiunt. Quum igitur ſua ſponte purgari ceſſauerit; lentium ſucci tres ſemicongios ipſum ebibere cogito, ſale adiecto. Poſt purgationem uerò ſucci, ad ueſperam, lenticulæ frigidæ non ſalſæ heminam ſorbeat: Multum autem ſilphij in ipſam deradat: & betæ pinguis non conditæ heminsm, polenta inſperſa. Vinum aurem bibat nigrum, auſterum, paulatim, Reliquo uerò tempore eadem ſaciat. Et cibos accipiat, panem exaſſatum, & mazã oleo, & melle quàm maxime ſubactam. Primis autem diebus ſarinã edat coctam frigeſactam, melle affuſo. Vinum aurem bibst nigrum, acerbum: & donec quieuerit morbus; hæc aſſumst. At qui ex fructibus morbo arreptus eſt, flatum ſentit, & tormen, & dolorem: & cibi ſecedere non uolunt, & uenter ipſius magnus, ac durus eſt, & rigor, ac ſebris habet. Huic ſi quidem ſponte turbatus ſuerit uenter; in uiginti diebus ur miniarũ purgarur. Et, quum purgari ceſſauerit; ſanus ſtatim erit. Si uerò non ſuerit purgatus; purgsto ipſum hippophais ſucco, aut cnidio grano. Ad ueſperam autẽ eadem exhibeto, quę ei qui ſponte purgatur. Poſtera die ſi febris habuerit, quietem habeat. Et de eodem uino in aqua ſrigidiſſima ipſi bibendum daro. Si uerò ſebris non habuerit; uictu utatur, nõ humido, ſed fortiore. Et deambulet coniectura iuxta cibos ſacta. Ab hoc morbo multis iam aqua intercus ſacta eſt: Er ſi tibi clyſterem adhibere uiſum fuerit; eadẽ, quæ etiã hydropico per clyſterem infundito. Si uerò noluetis; hæc infundere potes. In aquæ mulſæ hemina, herbam thapſiæ coquito, & ſic infundito. Hic hoc modo curatus celerrime ſanus erit.

46 Alius typhos. Fit hic morbus, quum humor, qui eſt in corpore, putreſactus fuerit, & magis, quàm opportunum eſt, reſiccatus. Fit igitur æger hoc morbo correptus, ſpecie limpidus, ac humectus, ſubpallidus, pellucidus, & uiſicæ urinæ ſimilis: uerùm non intumeſcit; ſed tenuis, & aridus eſt, ac debilis. Attenuatur autẽ in corpore maxime clauiculæ, & ſacies fortiter gracileſcit, & oculi ualde ſunt excauati: & hæc quidem à morbo patitur. Color aurem corporis niger eſt. cauſa uerò hęc eſt. Quum bilis atra in uenas, & ad cutem ſubierit, & poſtea calor ceſſerit; neceſſe eſt à calore uenas cõburi, ac reſiccari: quare ſanguis è uenis excedit. Hæc igitur patitur. Hic tenuis fit, & fortiter gracilis, & oculis raro nictat, & muſcas à ſtragulis uenatur. Et grauitas ciborum maior eſt, quàm quum ſanus eſſet. & lucernæ extinctæ odore delectatur: & frequenter ſemen per ſomnum effundit. Sæpe uerò etiam inter eundum genitura ipſi exit. Huic quum ſic habuerit; uentrem nigro ueratro purgato, ſupernum uidelicet: Infernum uerò ſcammoniæ ſucco. Poſt purgationem uerò eadem, quæ & alijs dato: & ſerum, ac lac bubulum, aut caprinum pro rempore exhibeto: dato & lac aſininnm decoctum, ad purgstionem. Hic ita curatus in duobus maximè annis ſanus fit. Cibos autem, quos uult, aſſumat, & quàm maxime nutriatur, & deambulet coniectnra ad cibos ſacta. Hic morbus corripit msiorem uiginti annis. Vbi uerò corripuit, ſi non à principio morbi quis curatus ſuerit; non deſinit, niſi uiginti anni prærerierint, ſed adhæret. Poſtea ab aliquibus dum curãtur, decedit. Morbus autem grauis eſt.

47 Voluuli porrò uocantur hi morhi. fiunt autẽ maxime ab his. Si hyemis tempore quis calido, & humido uictu utitur, & non deãbulationibus ſe exerceat, reſpectu ad cibos ſacto: (uerùm repletus ſemper dormit) & deinde longum iter perficere cogatur, frigore ſæuienre: deinde riguerit ſub oſſa. Hæc igitur patitur. Flatus in toto corpore oboritur & color ipſius fit plumbiformis: & riget ſemper, ut etiam calida ipſi affuſa, calida eſſe nou uideatur. Corpus autem ipſius dum lauatur; à calida deſquamatur, maxime ſcrotum: &, ſi digito corpus compreſſeris, impreſſionem ſacies, & notæ tibi apparebunt, uelut in farina aqua ſubacta. Maximè autem in potibus impreſſionem perſert. Crura uerò ipſius grauia ſunt: &, ſi obambulet; tremit: & ſi ad accliuem locum iter faciat; uehementer anhelat, & ulnæ dependere uidentur, & ſitis urget noctu, cibi uerò crudi ſuccedunt

quoſ-

quoſcunque ingeſſit. Huic quum ſic habuerit, ſomẽto prius adhibito, cneorum bibendum dato, aut hippophaia ſuccum, aut cnidium granum. Poſt purgationem uerò eadem dato quæ prioribus. Poſtera die lactis aſinini cocti congium dato bis ebibendum, ſale adiecto. Ad ueſperam cœnet panẽ. Obſonium autẽ habeat, ouiculæ carnes coctas, & polypos coctos in uino nigro, & iuſculum ſorbeat: & lenticulam habeat ſic præparatam. Heminam lentis coctam probe terito, deinde farinam ammiſceto, & ſilphium deraſum addito, & ſalem adiicito, & acetum affundito, & allium ad hæc ſimul coquito, & affuſa aqua bis, aut ter ſeruefacito, & cum tudicula undiquaque expaſſa brachia habẽte, ſimul ipſa agitato: deinde ablata frigefacito. Sit autem non ualde craſſa, & odoris gratia etiam pulegium ut ſimul coquatur, adiiciatur. Intermediis uerò diebus, uomitus faciat per ſextũ diem. Verùm aliàs, atque aliàs ante uomitũ, & pharmaci potum, ſomentum adhibere oportet. Et per tertiam diem lauetur; ſi conducat: ſin minus; ungatur. Et deambulet, ſi ita potens fuerit, coniectura ad cibos facta: & ſambuci, ac conyce ſemper teneræ, folia cocta edenda dato: ſic enim curatus, facillime deget, & morbus annum deſinet. Multis uerò iam ſanis factis, poſt duos annos morbus reuerſus eſt. Sed, ſi hoc contingat, eodem modo curetur. Si uerò tertium reuertatur; tumor quidem nõ ſuccedit. Tenuis autem fit, & gracilis, incipitque à facie attenuari, & colore exalbeſcit magis, quàm prius. Huic quandoque aqua intercus fit in uentre. Si igitur facta fuerit; ſecare ipſum non oportet: moritur enim, ſed iiſdem curare quibus eum, qui à ſplene aqua inter cutem laboret. Hunc maxime in principio curare uelis, & ſic cito ſanum facies. Opus autẽ habet morbus multa curatione: eſt enim grauis.

48 Alius uolulus arcuatus. Hic maxime æſtatis tempore in paluſtribus regionibus corripit: magis autẽ ab aquæ potu. Multi uerò iam à tali morbo correpti ſunt, ex uolutatione ad ſolem capitis dolore affecti. Verum ſimilia prioribus patiuntur, excepto colore: nam pallidus fit æger, uelut malicorium. Et oculi aliquando morbo arcuato implẽtur. Hunc ubi ſic habuerit; iiſdem curare oportet, quibus priorem. Dãda etiam in poto aqua à cicere albo cocta, & cum uino eadem permixta danda eſt. Et caput eius tetragono medicamento purgetur. Hic minus quã prior lethalis eſt, & uocatur uolulus arcuatus.

49 Volulus hæmatites. Reliqua quidem eadem patitur cum prioribus. Incipit autem morbus autumno fieri. Hæc uerò in morbo accedunt. Ex ore male olet à dentibus, & gingiuæ abſcedunt, & à naribus ſanguis fluit. Aliquãdo etiam ex cruribus ulcera pullulant, & alia ſaneſcunt, alia emergunt. Et color niger fit, & cutis tenuis. Eſt autem ad deambulandum ac laborandum promptus. Hunc ubi ſic habuerit, iiſdem curato, quibus priores, & hæc per clyſterem infundito. Cucumeris ſylueſtris folia quinque terito, & mellis dimidium heminæ ammiſceto, itemque olei heminam dimidiam, & ſalis quantum una manu comprehẽdere potes, & ſucci betarum heminas quatuor. Ad ſubpurgationem uerò lactis aſinini cocti heminas octo exhibeto, melle affuſo. Bibat etiã bubulum lac pro tempore, per quadraginta dies. Bibat itẽ mane bubuli lactis duas heminas, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, per intermedios dies. Hic morbus multa medela opus habet: ſin minus; non exit, ſed cum homine moritur. Vocatur autem uolulus hæmatites.

50 Morbi craſſi appellati. Ex craſſis appellatis morbis hi maxime fiunt. Quũ pituita, & bilis mixta fuerint in corpore fluunt in uentrem. & quum congregata fuerint in uentre; attollũtur, & ſurſum, ac deorſum diſcurrũt, uelut unda. Et rigor, ac febris corripit. Et dolor in capite conſiſtit: &, quum dolor circa uiſcera conſtiterit; ſuffocationem inducit. Aliquando uerò uomit pituitam acidam, quandoque etiam ſalſam: & poſtquam euomuit; os amarum ipſi eſſe uidetur. In lateribus autem rubores detinentur: nã, quũ pituita in uentre fit; ſanguis à caliditate congregatus in latera allapſus eſt, & rubores in lateribus excitat. Et calor maxime latera occupat, ac coſtas. Et dorſum ipſius incuruum fit. Et, quum maxime doleat; corporis contactum non ſuſtinet: nam uelut ex ulcere dolet. Et carnes præ dolore uibrantur, ac palpitant: & teſtes contrahuntur: & in ſedem, & in ueſicam calor quidã, ac dolor irruit. Et mingit craſſum uelut in aqua inter cutem. Et ex capite defluunt capilli: & pedes ſemper frigidi ſunt: & dolor premit maxime latera, & dorſum, & collum: & ad cutem aliquid ipſi proſerpere uidetur. Morbus uerò quandoque urget, quandoque remittit. In progreſſu aũt magis aſsidue premit. & cutis capitis craſſa, ac rubicunda eſt. Hic uſque ad ſex annos talia pati perſeuerat. Poſtea & ſudor multus diffunditur, & male olet. Sæpe uerò etiam per ſomnum ſemẽ effundit. Quod uerò per coitum emittit, ſubcruentum, ac ſubliuidum prodit. Hic morbus fit propter calorẽ ſolis, & aquæ potum. Proinde hunc quum ſic habuerit; cneoro, aut hippophae, aut cnidio grano dato, ſubpurgato: dato etiam lactis aſinini cocti heminas octo bibẽdas, melle affuſo. Poſtera die poſt purgationem, eadem, quæ aliis exhibeto. Primis autem diebus ex iiſdem nutriatur, ex quibus etiam is, qui ab aqua inter cutem correptus eſt: & deambulationibus ſe exerceat; ſi ita potens fuerit. Si uerò præ febribus impotens fuerit, & cibos edere non poterit; lenticulæ ſorbitione utatur: Potu uerò uino nigro quàmmaxime auſtero. Hic morbus maxime corripit autumno, & tempore fructuũ pomorum. Hic ſi quidem curatus fuerit in ſex annis; ſatis eſt: ſin minus; adhæret uſque ad decẽ annos. Cum multis uerò ſimul moritur; ſi nõ ſtatim curatus fuerit.

51 Alius craſſus morbus. Tales craſsi morbi à bile fiunt, quum bilis in hepar influxerit, & in capite cõſtiterit. Hæc igitur æger patitur. Hæpar intumeſcit, & præ tumore ad ſeptum tranſuerſum expanditur: & dolor ſtatim in caput irruit, maxime uerò in tẽpora: & auribus non acute audit. Sæpe uerò etiám oculis non uidet: & horror, ac febris corripit. Atque hæc quidem in principio morbi ipſi fiunt intermittentia quandoque ualde, quandoque minus. Quanto autẽ magis morbus progreſſus fuerit; tanto amplior dolor in corpore exiſtit. & pupillæ oculorum diſpergũtur, hebetantur: & ſi digitum oculis admoueris; non ſentit: eo quod non uidet. Quod aũt non uidet, ex hoc cognoueris, quòd admoto digito non nictat, & floccos de ſtragulis tollit, ſi quos uiderit, pediculos ipſos eſſe putás. & quũ hepar magis ad ſeptum tranſ-

uer-

uerſum expaſſum fuerit, delirat.& ob oculos ipſi obuerſari uidentur reptilia,& omnis generis peregrinę feræ,& milites armati pugnâtes:& ipſe ſibi inter ipſos pugnare uidetur:& talia loquitur, uelut qui uideat pugnas,& bella geri, & inuadit, & minatur; ſi quis ipſum exire uetet.&,ſi ſurrexerit; crura eleuare non poteſt,ſed concidit:& pedes ipſius frigidi ſunt. Et,quum dormit;exilit a ſomno,& timet, quum inſomnia uiderit horrenda. Cognoſcimus autem hoc, quòd ab inſomnijs exilit,ac timet;poſtquam reſipiſcit:nam inſomnia denarrat,& ea,quæ corpore fecit, & quæ lingua loquutus eſt. Atque hæc quidem ſic patitur.Quandoque uerò etiam per totam diem, ac noctem uoce priuatus iacet,reſpirans ſpiritum multum aceruatum. Quum autem delirare ceſſauit; ſtatim eueſtigio reſipiſcit,&, ſi quis ipſum interroget; recte reſpôdet,& cognoſcit, ac intelligit omnia, quę dicuntur. Deinde rurſus poſt modicum tempus in iiſdem afflictionibus iacet.Hic morbus accidit maxime in peregrinatione:&,ſi quis alicubi per deſertam uiam iter faciat,& timor ipſum ex ſpectro corripiat. Fit etiam aliter. Huic quum ſic habuerit; ueratri nigri obolorum quinque pondus,in uino dulci bibendum dato. Aut hæc per clyſterem infundito. Nitri Aegyptij magnitudinem tali ouilli terito, & mellis optimi cocti dimidiam heminam, & olei dimidiam heminam,in mortario immiſceto, & aquæ a betis coctis heminas quatuor per noctem ſub dio expoſitas addito:aut ſi uolueris, probeta lac aſininum coctum ammiſceto:& hæc mixta per clyſterem immittito,ſiue febris habeat,ſiue non. Sorbitionibus autē utatur,ptiſana cocta,melle affuſo. Bibat etiam mel, & aquam,& acetum ſimul permixta; donec iudicatus fuerit morbus. Iudicatur autē in quatuordecim diebus ad ſummum,ſiue lethalis eſt,ſiue non,Multis autem iam huiuſmodi morbus ſedatus,rurſus redijt. Si igitur redierit; periculum eſt ne æger pereat. Iudicatur autē morbus in ſeptem diebus, an lethalis ſit, aut non.Si uerò has effugerit;non ualde moritur,ſed morbus in pleriſque curatus decedit. Quum autem deſiuerit morbus;diæta bona utatur, quietè ingerēs, quę uenter ſuſcipiat,& non comburantur, neque uētris profluuium ſuccedat:ambo enim hæc periculoſa eſſe uidentur. Lauetur autem quotidie,& deambulet poſt cibos modice. Veſte uerò induatur leui, ac mollis & pro tempore anni lac,& ſerum bibat, per quinque ac quadraginta dies.Hæc ſi fecerit;celerrime ſanus erit. Morbus autem grauis eſt,& multa cura opus habet.

52 Alius morbus craſſus. Fit a pituita putrefacta. Quòd autem putrida eſt unde fit, ex hoc manifeſtū eſt. Eructat ab hac quod odorem habet,uelut ſi quis raphanides ediſſet. Incipit autem fieri talis morbus a cruribus,deinde ab his aſcendit ad uentrē. Et, quū in uentre conſtiterit; rurſus decurrit ad uiſcera. Et, quum in his conſtiterit;fugit,& uomitum facit, pituitam acidam ſubputridam educens.&, ubi euomuit; non habet ſeipſum,neque ſibi conſtat æger. Deinde anguſtia fit circa uiſcera.Quandoque etiam in caput derepente dolor incumbit acutus. Et auribus acute audire non poteſt,neque oculis uidere præ grauitate:& ſudor multis diffunditur male olens,& maxime quum dolor habuerit,& morbum leuat. Color autē ipſius arcuatus apparet. Hic morbus priore paulo minus lethalis eſt.Huic quum ita habuerit; uentrem purgato,deorſum quidē per hippophaes: ſurſum autem,per ueratrum,& caput tetragono purgato. & , quum a ueratro purgatus fuerit; poſtera die lacte aſinino cocto ſubpurgato. Tertia deinde caprino cocto,& ſimiliter quarta,ac quinta. Reliquis uerò uiginti diebus,lac bubulū crudū, aut ēt caprinū dato, tertia aquę mulſę parte ammixta. Bibat aūt lactis cōgiū.Poſt purgationē uerò deorſum uerſus,eadē pharmaca exhibeantur,quę hydropicis. Reliquo tēpore quū lac bibit;cœnet panē exaſſatū. Obſoniū aūt habeat,ex piſcibus ſcorpiū,aut callionymū, aut cucullū,aut ſquatinæ fruſtū cū condimētis coctum: ex carnibus,ouillas,aut gallinacei pulli coctas. Vinū bibat albū;ſi cōducat:ſin minus; nigrū auſterū:deinde poſt cibū deambulet,ut ne frigeat. Si quidē igitur conducant; cibos huic dato,qui dicti ſunt. Si uerò non conducant; ſorbitiones dato ptiſanæ, aut milij. In hoc morbo ſi æger triginta dies tranſgreſſus fuerit; ſanus fit:hi enim iudicant,an lethalis ſit,aut non. Eſt autem morbus grauis.

53 Alius morbus craſſus. Fit hic morbus a pituita alba. Congregatur aūt in uentre; quū febres diuturnæ corpus occuparint.Initiū hic morbus a facie ſumit, & intumeſcit facies, deinde deſcendit in uentrē, &, ubi in ipſo conſtiterit;uentrē magnū attollit, & corpus uelut a labore laſſatur,& in uētre grauitas ineſt, & dolor fortis,& pedes tumēt,&,ſi pluuia in terram effundatur,pulueris odorē nō ſuſtinet.Si uerò in pluuia ſteterit,& terrā odoret;derepēte cadit.Hic morbus interquieſcens lōgiore tēpore, quàm prior occupat,& tardius decedit. Curare uerò ipſum oportet iiſdē,quibus hydropicū,fomentis, uidelicet, & pharmacis,& edulis,ac laboribus. Hic morbus per ſex annos maxime obtinet. Deinde decedit tēporis progreſſu, ſi probe curetur; etiamſi non in principio fuerit curatus. Eſt autem morbus difficilis, & multa cura opus habet.

54 Coxendicū morbus ex his maxime cauſis fit pleriſque. Si quis diutius in ſole uerſetur, & coxendices fuerint calefacti,& humor, qui eſt in articulis, a calore fuerit reſiccatus. Quòd aūt id, quod reſiccatur, cōdenſatur,ac conſtringitur, hoc mihi ſignū eſt. Aeger enim articulos uertere, aut mouere nō pōt prę dolore, qui eſt in ipſis,& eo quòd uerticula ſunt cōpacta. Dolet autē maxime lūbos, & uerticula ex obliquo iuxta coxēdices,& genua. conſiſtit aūt dolor multo tēpore in inguinibus,ſimulque coxēdicibus, acutus, & ęſtuoſus.&,ſi quis ipſum erigat, aut tranſmoueat; prę dolore eiulat quàmaxime pōt. Aliquādo ēt conuulſio ſuccedit,& rigor, ac febris. Fit aūt & a bile,& pituita, fit itē a sāguine, dolor cōſimilis uelut ab omnibus morbis:& rigor, ac febris aliquā do corripit de bilis. Cęterū eū, qui a ſole hoc morbo correptus eſt, ſic curare oportet. Corpus ipſius, fomēto humectet; & cibi, ac potus,& alia, quæ exhibentur, tepida, ac humida prębeātur: atque hęc omnia cocta. Cibo utatur maza molli, uino dulci non ſubacta. Vinum bibat albū, aquoſum.& corpore quietē habeat. &, quāuis impotens fuerit, ut exſurgat, tamen modice ſingulis diebus deambulet: & ne frigeat,& non multa aqua lauetur.& quum tibi bene habere uiſus fuerit,& corpore humidus eſſe; leni fomento uehemēter foueto: magis .n. remittit, & condenſationem ex articulis

humectat, ac relaxat. Deinde poſtera die cnidium granum bibendum dato. Si uerò non profuerit; hæc per clyſterem infundito. Cumini heminam dimidiā terito, & colocynthidem integram paruam, ac rotundam in mortario tundito, ac cribrato, & nitri rubri Aegyptij minæ quadrantem torreto, ac terito. Atque hæc in ollam coniicito, & olei heminam, mellis heminam dimidiam, uini albi heminam, & ſucci betę quantum uidebitur affundito. &, donec bonam craſsitudinem habere uiſa fuerint, coquito. Deinde per linteum excolato, &, ſi mel non ſimul coquere uelis; mellis Attici heminam ipſis ammiſceto. Si uerò Atticum non habeas; optimi aliàs cocti heminā in mortario ammiſceto. Si uerò craſsius fuerit hoc infuſum; de eodem uino affundito, iuſtæ craſsitudinis reſpectu habito. & per clyſterem infundito. Deinde uſque ad dies tres purgari ſinere oportet. Si uerò pluribus diebus purgetur; bubuli, aut caprini lactis heminas tres ebibendas dato: deinde betas pingues non ſalſas, condimētis conſperſas, edendas exhibeto. Ex hoc morbo multi claudi facti ſunt.

55 Si uerò a bile morbus fiat; ueratrum deorſum purgans ipſi bibendum dato, aut ſcammoniæ ſuccum. Poſt huiuſmodi uerò purgationem, ſucci ptiſanæ melle affuſo, heminas duas exſorbendas dato. Poſtera uerò, aut tertia die adhibito fomento, lacte aſinino cocto ſubpurgato. Ad ueſperam autē pinguis betæ heminas duas edat, polenta inſperſa. Vinum bibat album, aquoſum, dulce, & nunc, & poſt pharmaci purgationem.

56 Si uerò a pituita ægrotet; cnidiū granum, aut hippophaes, adhibito prius fomento, bibendum ipſi dato. Poſt purgationem uerò eaſdem ſorbitiones, ac potus exhibeto: itemq; lactis potionē. Intermediis autem diebus diçta quàmleuiſsima utatur. Et, ſi quidem ab his utilitatem ſentit; bene eſt: ſin minus; ipſum urito multis, ac profundis cruſtis inuſtis, in oſſeis quidem partibus, per fungos: in carnoſis autem, per ferramenta.

57 Si uerò a ſanguine ægrotarit; fomentum adhibeto, & cucurbitam affligito, & uenas in poplitibus ſecato. Si autem tibi uiſum fuerit; etiam cnidium granum ipſi bibendum dato. Diæta uerò quàmſiccisſima utatur. Vinum autem ne bibat. Si uerò bibere uelit; quàmminimum, & aquoſiſsimum dato, & modice deambulare iubeto, aut, ſi potens fuerit; plurimū. Conducit autem & a pituita ægrotanti talia facere. Si uerò ſtarē non poſsit, in lecto ipſum quàmfrequētiſsime circumferre oportet, a quacunque cauſſa ægrotarit, per omnia ſimiliter, ut ne intus cartilago concreſcat.

58 Si uerò concreuerit, & articuli conglutinati fuerint; omnino neceſſe eſt hominem claudum fieri. Et ſi clyſterē adhibere uolueris ei, qui à ſanguine ægrotat, quo ſanguinem, ac pituitam a coxendicibus abducas; hęc infundere oportet. Salis pugillo trito, olei heminam, & de ordei decocto duas heminas ammiſceto, atque ſic infundito. Si enim ſic curationem feceris; celerrime ſanum facies. Morbus autem grauis ualde eſt, ac diuturnus.

59 Tetani tres. Si obuulnus tetanus, ſiue diſtentio fiat; æger hæc patitur. Maxillæ conglutinantur, & rigent, & os aperire non poteſt: & oculi lachrymātur, ac contrahuntur, & dorſum conglutinatum riget, & crura flectere nequit, neque manus, neque ſpinam. Quum autem lethalis fuerit; potum, & cibos, quos prius accepit, aliquando per nares reddit. Hunc quū ſic habuerit; fouere oportet, & pinguiter unctum, ad ignem non ita prope calefacere, & tepefactoria illito corpori adhibere. Et abſinthium, aut lauri folia, aut hyoſcyami ſemen, & thus terito, deinde uino albo diluta in ollam nouam infundito, & oleum pari cum uino menſura affundito, & cum his calefactis large calidis corpus, ac caput illinito. Poſtea ſuper pelliceum indumentum reclinatum, ita ut pars, ad quam fuit animalis caro ſurſum uergat, mollibus, ac puris ſtragulis, ac ueſtimentis contegito; quò uehementer exſudare poſsit. Aquam uerò mulſam tepidam, ſi quidem hanc bibere poterit; per os exhibeto: ſi uerò non poterit; per nares infundito. Vinum autem album quàmiucundiſsimum, ac plurimum bibendum dato. Hoc quotidie facere oportet; donec ſanus fiat. Eſt autem morbus grauis, & ſtatim curatione opus habet.

60 Opiſthotonos. In diſtentione retrorſum contingente (opiſthotonum uocant) alia quidem eadem æger patitur. Fit autem, quum tendines, qui ſunt retro in ceruice ægrotarit. Aegrotat autem ab angina, aut ab uua, aut locis circa tonſillas ſuppuratis. Aliquando etiam a capite febribus ſuccedentibus, conuulſio ſuccedit. Iam uerò etiam a uulneribus. Hic trahitur in poſteriorem partē, & præ dolore circa dorſum, ac pectora, eiulat. Hic conuellitur uehementer, ut uix detinere poſsint ipſum præſentes, ne è lecto excidat. Hic ſæpe in die dolore affligitur, ſæpe etiā leuius degit. Huic ſic habenti eadem exhibere oportet, quę priori. Morbus aūt adhæret ad ſummū diebus quadraginta. Si uerò hos euaſerit; ſanus fit.

61 Alius tetanus. Hic tetanus minus lethalis eſt, quàm priores. Fit autem ab iiſdem. Multi uerò etiā ex caſu in partes poſteriores, a morbo correpti ſunt, patitur igitur ęger hæc. Totum corpus conuellitur. Aliquando uerò quacunque corporis parte id contigerit, conuellitur: & primùm quidem obambulat. Poſtea temporis progreſſu in lectum cadit: & rurſus remittit dolor, & cōuulſio: &, ſi ſurrexerit; & fortaſſis ad paucos dies obambularit, poſtea rurſus in iiſdem afflictionibus iacet. Atque hæc patitur, ac trāſmutat per multum tempus: &, ſi quid comedit; non ſecedit infra, niſi difficulter, atque hoc combuſtum. At in pectoribus hæret cibus, & ſuffocationem inducit. Hunc ſi iiſdem curaueris, quibus priores, celerrime ſanum facies. Clyſterem uerò ex ptiſana cocta tenui, ac melle adhibeto.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Virginum morbis.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Morborum natura quatenus cognoſci poſſit. Spectra falſo imaginata, multis mortis cauſſam fuiſſe.*

2 *Cor quomodo fatuum reddatur, & ex eo torpedo, ex hac delirium fiat. Similitudo. Quomodo & qua ratione ſanguis pedibus torporē inducens, ab aqua frigida ad ſeipſum reuertatur. Sanguis cordis torporem & delirium inducit. Febres erronea quando dicantur. Inſania, clamoris, timoris, ſtrangulationis, mœroris, & eo in mente motarum, cauſſa. Voluptas ſine ſpectris, in animi impotentia.*

3 *Inſania curatio eſt ſanguinis detractio: in uirginibus autem, ſi uiris iungantur, quàm citiſſimè.*

1 PRincipium ſit mihi compoſitionis eorum, quæ perpetua ſunt in arte medica: non enim poſſibile eſt morborum naturam cognoſcere; (ſi quidem artis eſt inuenire) niſi quis nouerit naturam indiuiſibili, ex qua in principio diſcreti ſunt: primùm de morbo ſacro appellato, & de attonitis, ſiue ſyderatis, & de timoribus: ex quibus adeò fortiter pauent homines, ut delirent, & dæmones quoſdam uidere ſe putent, ipſis infeſtos, quandoque nocte, quandoque interdiu, aliquando uerò utroque tempore. Poſtea ab huiuſmodi ſpectris multi iam ſe ſtrangulauerũt, plures autem mulieres, quàm uiri: eſt enim muliebris natura animi magis deiecti, ac imminuti. Cæterùm uirgines nubiles, & maturæ uiro hoc magis patiuntur, unà cum menſium deſcenſu, antea nõ ualde hinc afflictæ: poſtea enim ſanguis in uteros confluit, uelut effluxurus. Quum igitur oſculum exitus non fuerit apertum, ſanguis autem amplius influxerit propter cibos, & corporis augmentum; tunc ſanguis nõ habens effluxum, præ multitudine reſilit ad cor, & ad ſeptum tranſuerſum.

2 Quum igitur hæc repleta fuerint; cor fatuum fit; deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyrium apprehendit: quemadmodum quum aliquo longo tempore deſidente, ſanguis ex coxis, ac femoribus depreſſus, in tibias, ac pedes torporem inducit. A torpore autem pedes ad iter faciendum impotentes fiunt: donec ſanguis ad ſeipſum reuertatur. Reuertitur autem celerrime; quum ſteterit in aqua frigida, quę ultra malleolos madefaciat. Atque hic quidem torpor facile cedit: cito enim propter uenarum rectitudinem refluit. Et locus corporis non eſt periculoſus. At ex corde, & ſepto tranuerſo tarde refluit: uenæ enim obliquæ ſunt, & locus periculoſus, & ad delyrium, ac inſaniam paratus. Quum.n. hæ partes repletæ fuerint, & horror cum febre ingruit; erroneas febres appellant. His autem ſic habentibus, præ acuta quidem inflammatione inſanit: præ putredine uerò clamat: præ caliginoſitate autẽ timet, ac formidat: præ compreſsione uerò circa cor, ſtrangulationes parat: præ ſanguinis autem malicia, animus mœrens, ac anxius malum attrahit. Sed & alium horribiliter compellat, & in puteos proſilire, ac incidere iubet, & ſtrangulari, tanquam meliora ſint hęc, & omnem uitæ utilitatem excedentia. Aliquando uerò ſine ſpectris, ac phantaſmatis, uoluptas quædam adeſt, ex qua mortem, uelut bonum aliquod, amat. Poſtquam autem reſipuit homo; mulieres tum alia multa, tum precioſiſsimas muliebres ueſtes Dianæ conſecrant, a uatibus id iubentibus deceptæ.

3 Cæterùm curatio, ut hinc liberentur, eſt ſanguinis detractio; ſi nihil fuerit, quod impediat. Ego uerò iubeo uirgines, quũ huiuſmodi patiuntur, quàm citiſsimè uiris cohabitare: ſi enim conceperint; ſanæ fiunt. Si uerò huiuſmodi non affuerint ipſis, ſimul cũ pubertate, aut paulo poſt corripientur; ſi non uiro nupſerint. At uerò ex mulieribus uiro iunctis, ſteriles magis hæc patiuntur.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Natura muliebri.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Muliebrium morborum cauſſa. Mulieres Albę, Exigua, Vini colorem referentes. Iuuencula, Anicula, Media. Loci frigidi & calidi.*

2 *De aqua inter cutem in uteris naſcentis ſignis, cauſſa & curatione.*

3 *De uterorum ad hepar accedentium ſignis, & quibus hac affectio familiaris. Item de mulieris uidua & uirginis curatione. Netopon unguentum.*

4 *De uterorum foras egreſſorum ſignis & cauſſis.*

5 *De uterorum omnino foras egreſſorum, & dependentium ſignis, cauſſis, & curatione.*

6 *De uterorum adglutinatorum ſignis, & curatione. Myrrha Calonia. Steriles ex uteris agglutinatis.*

7 *De uterorum complicatorum ſignis & curatione. Vrina humana ad uterorũ os fouendum. Vnguentum Aegyptium. Sterilitas ex hac affectione.*

8 De uterorum ad coxam decurrentium ſignis & curatione. Sepiæ oua.
9 De ſignis ex partu non purgata, & euratione. Medicamentum cum tæda.
10 De ſignis uterorum, pituita impletorum.
11 De uterorum inflammatorum ſignis & curatione.
12 De ignis ſacri ſeu eryſipelatis in utero ſignis & curatione.
13 De uterorum præter naturam biantium ſignis, cauſſis & curatione.
14 De uterorum ad medium lumborum progreſſorum ſignis & curatione. Steriles & claudæ ex hac affectione.
15 De fluxus albi ſignis, cauſſis, & curatione.
16 De earum quæ concipiunt, alioqui natura ſteriles, affectionibus & curatione.
17 De acetabulis pituita plenis, ſignis & curatione. De menſium occultatorum ſignis.
18 De uterorum ad præcordia allapſorum ſignis & curatione.
19 De fœtus menſtrui in utero corruptione, curatio. Cur mulieres craſſæ non concipiant, & eius curatio. De oris uterorum duri curatione.
20 Mulierem parere non potentem, quomodo purges. Itē qua ratione pituitoſam ex mēſtruis purgationibus cognoſcas. De menſibus omnino impeditis.
21 De uterorum ore humidiore. Mordentia ſautem diffundunt. De uteris puerperæ in coxam incumbentibus. De uteris ſuffocatis. Suffimentum ex cornu, funiculo lucernario, & phocæ adipe.
22 De puerperæ uteris inflammatis.
23 De uteris fixis.
24 De uteris ex partu inflammatis.
25 De muliere ab utero debili.
26 De uteris in lumbis aut lateris mollitudine.
27 De uteris ſiccis, & ad pudendum prominentibus.
28 Pharmacis mulierum quæ admiſcenda.
29 Potiones & ſubdititia medicamenta, quæ ſecundas educere & menſes detrahere poſſunt. Fœtum expellentia. Potiones fœtum mortuum & ſecundas eĳcientia. Medicamentum in omni uterorum morbo commodum, & urinam ualde ciens. Lac caninū. Potiones ad menſes impeditos. Potio ad puerperĳ purgamenta purganda. Potio ad omnem puerperam. Peſſus ex ſcammonia in lacte muliebri. Subditiia, menſes puerperĳ purgamenta & aquam ducentia. Leporis pili combuſti. Vteri ad lumbos incumbentes. Aliæ potiones. Medicamenta ſubditia ac purgatoria. Terra Samia nigra. Ad fluxum & dolorem uterorum. Purgatoria & dolores ſedantia. Quum uter ſuffocarit. Stella marina nigra. Ad ſecundas expellendas. Vteri ad cor allapſi. Appoſititia acria, ſanguinem ducentia. Sanguinem ducentia. Glans Aegyptia. Suſinum unguentum. Bilem purgantia. Vteri inflammati. Ficus pinguedo interna. Alia mollientia. Aquam purgantia. Sanguinem ac menſes ducentia. Fel ſuillum. Alia mollientia. Cerui medulla. Ad eluendos uteros. Fex uini combuſta. Suffitus ad uteros. Phocæ pulmo. Spinæ Aegyptiæ fructus. Fomenta humida. Pini cortex. Panis ſemiaſſatus. Fomenta ſicca. De aqua in uteris genita ſignis & cauſſis.
30 Menſes occultati uteris duris, & ipſorum ore aſpero, & eorum curatio.
31 De uteri indurati ore & ſignis, & eius cauſſis.
32 De uterorum ad latus allapſorum ſignis & curatione.
33 De uterorum ore concluſo, & eorum ſignis & curatione.
34 Vterorum obliquorum ſigna & curatio.
35 Vterorum inflatorum ſigna & curatio.
36 Sanguinis grumi in utero coeuntes, et eorum curatio.
37 De uterorum obtortorum ſignis & curatione.
38 De uterorum commotorum et in loco non manentium ſignis & curatione.
39 Vterorum oris biantis ſigna.
40 Vterorum leuigatorum ſigna & curatio.
41 Vterorum ad uentrem nutantium ſigna & curatio.
42 Vterorum ad caput, & crura conuerſorum ſigna & curatio.
44 Mulier uteros dolens, ac cibum auerſans. De fluxus ex partu curatione. Coagulū hœdi. Sanguinis uomitus, ex partu, cauſſa & curatio. Lac uaccæ nigræ
47 Mulier diu non concipiens.
48 Ad uterorum morbum ſedandum.
49 Ad uteros purgandos.
50 Vteri ad ſedem conuerſi, & ſeceſſum ſecedere prohibentes, curatio.
51 Vterorum os ulceratum.
52 Secundæ non decedentes.
53 Vteri inflammati.
54 Vteri tranſmoti. Furfures ordeacei.
55 Menſes remorati. Polypus uino ſuffocatus.
56 Pudenda ex feruido ac ſuperficiario ulcere ulcerata.
57 Vrinæ ſtillicidium.
58 Vteri ad cor progreſſi.
59 Rigor ex partu.
60 Vteri inflati.
61 Graueolentia in pudendis & columella. Pudendorum ulcera & pruritus.
62 Genituram non ſuſcipiens, menſibus ſecundum naturam fluentibus. Membrana ante os uteri cognitio.
63 Anhelationes in mulieribus.
64 Parturienti inflatæ hepar ouillum, aut caprinum.
67 Ad lumborum dolores.
68 Ad menſes remoratos.
69 Ad uteros concluſos.
70 Ad menſes immodicè fluentes.
71 Vteri tranſmoti aliquò allapſi.
72 Secundas educentia.
73 Menſes non apparentes. Vteri moti cum dolore.
74 Vteri dolores maximè ad ueſicam.
75 Vteri prominentes.
76 Ad fluxum. Stercus aſininum.
77 Pudendorum ulcera.
78 Os uterorum ex partu exulceratum.
79 Vterorum dolores.
80 Pudenda ex feruido ac ſuperficiario ulcere exulcerata.
81 Vteri aſcendentes ac ſuffocantes.
82 Secundæ non ſecedentes.
83 Capitis in muliere dolores
84 Fluxus. Cancri fluuiatiles uino ſuffocati.
85 Ad uteros purgandos.
87 Vterorum dolores.
88 Lac extinctum. Naſturtium lac purgat.
89 Ad impraegnandam mulierem.

90 *Fœtum expellentia.*
91 *Experimentum fæcunditatis. Fel ſcorpij marini.*
92 *Teſta combuſta.*
93 *Ad recens enixam. Conceptum impedientia.*
94 *An mulier prægnans ſit.*
95 *Prægnantis pudenda exulcerata.*
96 *Virgini calculoſa.*
97 *Cataplaſmata.*
98 *Suffitus ad uteros. Cornu ouiculæ aut capræ. Terra ex aſinorum pedibus deraſa.*
99 *Collutiones uterorum.*
100 *Malagmata.*
101 *Fomenta uterorum.*
102 *Purgatorium. Mulieris bilioſæ aut pituitoſæ cognitio.*
103 *Vterorũ fomenta p arundinẽ. Peſſus carnis bubulæ.*
104 *Menſium purgatoria.*
105 *Purgatorium ſi mulier non concipiat. Vrina tauri. Subdititium pharmacum, ad conceptum faciens. Purgatorium molliens. Anſeris medulla. Purgatorium tepidum. Purgatorium detrahens ac ſiſtens. Fel tauri tritum in potione. Vteros aperiens & purgans. Ex partu non purgata.*
106 *Sanguinem purgantia.*
107 *Subdititia uteros purgantia & aquã ducentia. Purgatorium molle, aquam, pituitam, & pallidos ac ſubcruentos menſes detrahens. Oleum Aegyptium.*

1 DE muliebri natura, ac morbis hæc dico, maxime quidem numen in hominibus cauſſam eſſe: poſtea uerò naturas mulierum, & colores: nam quæ ſuper albidæ ſunt, humidiores ſunt, & fluidiores: nigræ uerò duriores, acerbioresq́ue, ac adſtrictiores. Quę uerò uini colorem referunt, medium quid inter utraſque habent. Sic autem & in ætatibus contingit. Iuuenculæ enim humidiores ſunt, & multo ſanguine plerunque referte: aniculæ uerò ſicciores, & modicum ſanguinem habentes: mediæ autem, medium quiddam inter utraſque habent. Oportet autem eum, qui hæc recte tractare uelit, primùm quidem ex dijs ordiri: deinde mulierum naturas diſcernere, itemq́ue ætates, & tempora, & locos, in quibuſcunque degunt: frigidi enim loci, fluidi ſunt: calidi uerò ſicci, & ſtabiles. Initium autem faciam ab humido ſecundum naturam.

2 Si aqua intercus in uteris oboriatur; mẽſes pauciores, ac deteriores ſiunt. Deinde repente deficiunt: & & uenter intumeſcit, & mãmæ ſiccæ fiunt, & reliqua male habet. Et in uẽtre ſibi habere uidetur. Et ex his cognoſces, ꝙ aqua inter cutem laborat. Sed & in ore uterorum ſignificationẽ de ſe præbet: tãgentibus.n. gracile apparet: & calor, & aqua ipſam corripit. Quũ autem tempus amplius proceſſerit; dolor imum uentrem, & lumbos, ac laterum mollitudinem occupat. Hic morbus maxime fit ex abortu. Accidit item ex alijs. Quum ſic habuerit, calida lauare oportet, & tepefactoria adhibere; donec dolor ſedetur. Pharmacũ autẽ deorſum purgans bibendum dare oportet: poſt pharmacum uerò uteros bubuli ſtercoris fomento fouere; & poſtea medicamentum cũ cantharide præparatum apponere, & interpoſitis tribus diebus id, quod cũ felle paratur. Vna uerò die interpoſita, per triduum aceto infuſo colluatur. &, ſi quidem uenter mollis, & uacuus fiat, & febres ſedatæ fuerint, & menſes prodeant; uiro condormiat. Sin minus; rurſus eadem facito, donec menſes procedant: & aliquibus ſubdititijs utatur. Intermedijs autem diebus cretnmij corticem bibat, & pæoniæ grana nigra, & ſambuca fructũ, ieiuna in uino: & mercurialem quàmplurim edat, & allium coctum ac crudum: & cibis mollibus & polypis, ac alijs mollibus utatur. Si uerò pepererit; ſana erit.

3 Si uteri ad hepar acceſſerint, muta derepente fit, & dẽtes cõſerit, & color niger fit. patitur autem hæc derepente dum ſana eſt. Fit autem huiuſmodi affectio uirginibus maxime antiquis, & uiduis, quæ iuuẽculæ ſunt, & pepererunt, ac uiduę manent. Quum ſic habuerit; depulſione per manum infra facta, ſub hepate, aut ſub præcordijs, faſcia deligato, & aperto ore uinum odoratiſsimum infundito. Et graueolentia naribus adhibeto, ac ſuffito: ſub utero uerò bene olentia. Poſtquam autem reſipuerit; pharmacũ infra purgans bibendum dato, & lac aſininum poſtea bibẽdũ exhibeto. Deinde uteros odoratis foueto, & medicamenta cum bupreſti præparata apponito. Poſtridie uerò Netopon unguentum. Intermiſsis autẽ duobus diebus, uteros cum odoratis colluito. Et poſtridie pulegium apponito: die uerò una interpoſita, aromata ſuffito. Atque hæc quidem uiduæ facito. Virginẽ autẽ ut uiro cohabitet, perſuadeto. ad uteros uerò nihil adhibeto, neque pharmacũ bibendũ dato; uerũ conyzam & caſtoreum in uino ieiunæ exhibeto: & caput odoratis ne ungat, neque odorata olfaciat.

4 Si uteri prociderint, & foras egreſsi fuerint; calor habet maxime pudenda, & ſedem. Et urina paulatim deſtillat, ac mordet. Hęc patitur, ſi ex partu progreſſa uiro condormierit. Quum aũt ſic habuerit; myrti baccas & loti ramenta, in aqua coquito, & aquã per noctẽ ſub dio exponito, & pudenda cum eo decocto quàm frigidiſsimo perfundito: & eadem trita pro cataplaſmate adhibeto. Poſtea bibens aquã lentium, & mel, & acetũ, donec uteri fuerint eleuati, uomat. Et lectũ a pedibus altiorem facito, & graueolentia ſub pudenda ſuffito, odorata uerò ſub nares. Cibis uerò utatũ molliſsimis, ac frigidis. Et uinum aquoſum albũ bibat. Ne lauetur autem, neque cum uiro dormiat.

5 Si uerò penitus ex pudendis exciderint; dependẽt uelut ſcrotum. Et dolor corripit imum uentrem, & lumbos, &, quum tempus proceſſerit; ad locum redire nõ uolunt. Morbus autem corripit; quum ex partu progreſſa uteros doluerit, aut cum uiro in puerperij purgatione cõcubuerit. Quum uerò ſic habuerit; frigefactoria ad pudẽda apponere oportet, & quod foris eſt depurgatum, & cum uino nigro, in quo malũ punicum coctum eſt, ablutum, intro detrudere: Deinde mel reſinam mixta infundere. Decumbat autem ſupina pedes ſurſum extentos habens. Poſtea ſpongias imponito, & ex lumbis deligato. Quum autem ſic habuerit; a cibis quidem abſtineat: potu uerò quàmpauciſsimo utatur: donec ſeptem dies præterierint: &, ſi quidem ſic ingredi uoluerint; bene habet: ſin minus; ſummas uteri oras detradito, calefacito, abluito, ac cerato picato illinito, & alligata ad ſcalam muliere, ſcalam iuxta caput pulſato, & uteros cum manu intrudito. Poſtea crura ipſius alternatim colligato, & ſic per diem, ac noctem ſinito: & modicum ptiſanæ ſuccum frigidum dato, aliud

uerò nihil. Poſtera die decumbenti cucurbitã quàm maximam ad coxendicem affigito, & multo tempore trahere ſinito. Poſtquam uerò detraxeris; ne ſcarificato, ſed reclinatam ſinito, & nihil aliud, quàm ſuccum exhibeto, donec ſeptem dies prætererint. Si uerò ſitiat: aquam dato frigidam quàmpaucißimam. Vbi uerò ſeptem dies prætererint; cibis mollißimis, ac paucißimis utatur. Si uerò uentrem exonerare uelit, decumbens exoneret, donec quadraginta dies prætereant: poſtea ſurgat, & parcißime obambulet, & ne lauetur, ſed intra pudendum graueolentium ſuffitum admittat, & modica edat.

6 Si uteri adglutinati fuerint; incumbunt: &, ſi contigeris; uidebis locum durum ſub lateris mollicie, & dolor corripit imum uentrem, & laterum mollitudinem, & lumbos, & in crura dolor irruit, eaque extendere non poteſt: ſæpe uerò etiam ſuppurantur, & linamcuris inditis curatæ, ac fluentes moriuntur; ſi non uſſeris, aut ſecueris. Quum autẽ ſic habuerit; pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & multa calida lauare ac fouere: &, quum recens lota, aut fota fuerit; iubere, ut admota manu, cum digito os uterorum abſtrahat, & myrrham caloniam ſuffiat, roſaceo affuſo. Bibat autem pæoniæ grana nigra quinque, caſtorio ammixto in uino odorato: & in coxam ſanã decumbat, & apponat Baccarim unguentum, aut oleum album ad coxam ſanam: & edat allium plurimum, & crudum, & coctum, & ſuccum ſorbeat, & cibis mollibus utatur. Poſtquam autem dolor quieuerit; abduces eumtem ſuper ſanam coxam, poſtea uerò fomentum ex urina adhibeto, lauro inſperſa, & a fomento cyclaminum apponito. Poſtera die lotæ ſuffitus ex aromatis adhibeatur. Cęterùm ex hoc morbo maxime ſteriles fiunt.

7 Si complicatum fuerit os uterorum; menſes nõ prodeunt: ſi uerò prodeant; pauci ac praui ſunt. Et, ubi cum uiro coit; dolet: & dolor imum uentrem tenet, ac lumbos. Et, ſi contingat digitis, & os requirat; non eſt manifeſtum. Quum ſic habuerit; urina humana foueatur, & poſt fomentum lenticulę decocto lauetur, & poſtquam lota fuerit; uteri unguento Aegyptio foueantur. Et, ſi odor ad nares aſcenderit; ſpes eſt ipſam ſanam fore. Et, quum dormire uoluerit; Aegyptium oleum in lana ſubdat. Poſtera uerò die conſideret, an magis correcti ſint uteri. Poſtea odoratis foueto: & purgatoria, quæ non mordeant ſubdito, & poſt ſubditita medicamenta, pari menſura aceti ad aquam ammixta eluito. Quum autem menſes prodierint; ieiuna, & illota, & ſuffita, cũ uiro coeat. Maxime uerò ex hoc morbo ſteriles fiunt.

8 Si uteri ad coxam decurrerint; & menſes nõ procedunt, & dolor ad imum uentrem accedit, & ad lateris molliciem: &, ſi digito contigeris; deprehẽdes os in coxa. Quum ita habuerit, calida lauato, & allia plurima edenda dato. Et lac ouillum purum bibat: &, poſtquam lac purum exhauſit; fomento adhibito, poſtea pharmacum infra purgans exhibeto. Quũ autem purgata fuerit; rurſus uteros foueto, ex fœniculo, & abſinthio permixtis. Vbi uerò recẽs fota fuerit; os cum digito abſtrahito, & ſcillam apponito, & interpoſita die poſtea id, quod præparatur cum narcißino adhibeto. Si uerò tibi purgata eſſe uiſa fuerit; Netopon apponito, & poſtridie roſaceũ unguẽtum. Cæterùm prima menſium decurrentium die ab apponendo ceſſato. Poſtea uerò incipito, ubi defecerint. At in menſibus ſi quidem ſanguis eruperit; ſatis eſt: ſin minus; canthandes quatuor bibat, pedibus, & alis ac capite reiectis, & pęonię grana nigra quinque, & ſepiæ oua, & apii ſemen, cum uino. Et, ſi dolor habuerit, & urinæ ſtillicidium uexarit; in aqua calida deſideat: & aquam mulſam bibat aquoſam. Si uerò a prima non fuerit purgata; rurſus bibat donec fiat. Poſtquam autem purgatio decurrit; ieiuna cum uiro coeat. In purgatione uerò mercurialem edat, & polypos coctos: & cibis mollibus utatur. Liberatur autem a morbo; ſi in uentre habuerit.

9 Si ex partu non fuerit purgata; tumet uenter, & crura: & rigor, ac dolor imum uentrem, ac lumbos tenet. Quandoque etiam ad uiſcera aſcendit, & animo linquitur. Atque hæc patitur incipiente morbo: progreſſu uerò temporis, cauæ faciei partes rubeſcunt. Quum igitur ſic habuerit; fomento uteris adhibito, cyclaminum apponito. Bibat autem medicamentum cum tæda præparatum; donec fluxus fuerit commotus. Ad os uerò uterorum adipem anſerinum illinito, & myrrham, & reſinam tepidam: & quàmmaxime deambulet, & ante cibum Mercurialem coctam edat, & allium, ac porrum: & braßicæ ſuccum ſorbeat: & cibos mollibus utatur, & magis marinis: & calida lauetur. A pinguibus autẽ, & dulcibus abſtineat; donec ſana fiat.

10 Si uteri pituita impleti fuerint; flatus oboritur, & menſes albi pituitoſi ſuperueniunt, aliquando etiã ſanguis tenuis pelliculis plenus: & præ humiditate cum uiro coire non uult: & pauida, ac tenuis fit. Interrogare igitur ipſam oportet, an quod fluit, mordeat, & exulceret: & ſi non mordeat; pronunciare a cerebro fluxum eſſe. Si uerò mordeat; a uentre. Si quidem igitur a uentre fuerit; a lenticulæ decocto uomat. deinde ueratro purgato. Poſtea idem in nares immittito. Poſtquam autem ſuperior uenter tibi purgatus eſſe uidebitur; pharmacum infra purgãs bibendum dato. A cibis autem pinguibus, ac dulcibus abſtineat. Acres autem exhibeantur, uelut commodi, niſi pudenda fuerint exulcerata. Præſtant autem frigidi. Et modice lauetur; non tamen calida, neque caput. Ieiuna uerò bibat hypericum, ſemẽ apii, ſaluiam, in uino aquoſo. Quum autem ceſſauerit fluxus; cum ſucco groſſorum eluito, & poſtea acerbis colluito. Eſt autem morbus grauis.

11 Si uteri inflammati fuerint; menſes omnino prodeunt, aut praui, & pauci. Et quum ieiuna eſt; uomitus ipſam corripit. Vbi uerò quid ederit; uomit cibos: & dolor imum uentrem, ac lumbos habet: & animi deliquium inuadit. Venter autem aliquando durus, aliquando mollis eſt, & inflatur, ac magnus fit, & putat ſe in uentre habere. Si uerò contigerit; plenitudo illa uacua fit. Huic uſque ad decimum mẽſem tumor paulatim augeſcit, uelut in uentre habenti. Vbi uerò decem menſes prætererint; uẽter aqua impletur, & umbilicus eminet. Et ſi digitum admoueris; os uteri gracile, & collapſum comperies. Et, ubi menſes apparuerint; pauci ſunt, & praui. Et clauiculæ, ac collum attenuãtur, & pedes intumeſcũt. Quum igitur ſic habuerit; pharmacum infra purgans bibendum dato: & ad uteros, quæ purgant, & non mordent apponito. Et poſt appoſitionem uteros eluito, pari mẽſura aceti acerrimi ad aquam ammixta. &

ta.&

ta. & Mercurialem edat, & ſuccum eius farina inſperſa, ubi cocta fuerit; abſorbeat. Morbus autem eſt periculoſus.

12 Si ignis ſacer, eryſipelas dictus, in uteris oboriatur; tumor fit a pedibus exorſus, & ad crura, & ad lumbos procedens. Quum autem tempus amplius proceſſerit; intumeſcit etiam uenter, & rigor, ac febris corripit, itemque debilitas. Præ dolore uerò quieſcere non poteſt; ſed iactat ſeipſam. Dolor autem ex imo uentre aſcendit ad lumbos, poſtea ſurſum uergit ad præcordia, & pectora, & caput. Et mori ſibi uidetur. Quum autem remiſerit; torpor occupat manus. Aliquando etiam inguina, & crura, & poplites: & liuida fit, & modico quandoque tempore ſibi melius habere uidetur. Deinde rurſus eadem patitur, & corpus puſtulis impletur, & facies rubeſcit, & ſitis fortis tenet, & fauces ſiccæ ſunt. Hic morbus ſi prægnanti fiat; moritur: ſin minus; curata ſanatur. Quum igitur ſic habuerit; adhibere oportet, ſi dolor habeat, frigefactoria, & uentrem turbare. Et ſi quidē in uentre habeat; cibis, ac potibus utatur, a quibus fętus non corrumpitur. Si uerò non ſecedant; clyſterē adhibeto. Si autem in uentre non habuerit; pharmacum bibēdum dato: & cibis paucisſimis utatur, molliſsimis, ac frigidis: & Mercurialem edat, & ſambucum: & neque ſalſa, neque pinguia, neque acria, uelut eſt origanum, aut thymus, aut ruta. Poſtquam autem calor, & ſtrangulatio remiſerit, & tumor non fuerit ſedatus; medicamentum fortius infra purgans poſtea bibendum dato. Morbum autem hunc paucæ effugiunt.

13 Si uteri præter naturam hient; & menſes plus, quàm oportet prodeunt, uiſcoſioresque, ac frequentiores, & genitura non manet intus. Et, ſi digito contigeris; os hians comperies: & febris, ac rigor, & dolor imum uentrem, & lumbos corripit. Hic morbus a fluxu ſanguinoleuto corripit. fit autem, quum menſes ſuppreſsi derepente eruperint. Huic, quum dolor maxime habuerit; tepefactoria apponito. Et, quū remiſerit; uteros foueto, & pharmacum infra purgās bibendum dato. Et quæ non mordent, ſubdito: & poſt ſubdititia medicamenta, cum acerbis colluito: & quàm minimum lauato. Cibis autem ſiccisſimis utatur. Si uerò his factis ſana non fiat; pharmacū bibendum dato, a quo ſurſum, ac deorſum purgetur. Et, quum menſes moti fuerint; & quum quieuerint, eiuſdem modi uictum exhibeto. Morbus autem lethalis eſt.

14 Si uteri ad medium lumborum proceſſerint; dolor imum uentrem habet, & crura contrahuntur: &, quum aluum exonerat; dolores acutiores fiunt, & ſtercus cum ui prodit, & urina deſtillat, & animo linquitur. Quum ſic habuerit, fiſtula ad ueſicam alligata, uteros ſufflato, & fomentum adhibeto: aut multa calida lauato, & male olentia ſub pudenda ſuffito: ſub narés autem odorata. Quum autem dolor ceſſarit; lenticulæ decocto præpotato, pharmacum ſurſum purgans bibendum dato, a quo uenter moueatur. Poſtquam autē uteri ad locum ſuum redierint; medicamentum infra purgans bibendum exhibeto: & poſtea lac bibendum dato. Poſtea fomento ad uteros adhibito ex uino, medicamenta cum lauro præparata immittito, & apponito, quæ non mordēt, ammixto aceto. Poſtea aromata ſuffito. Cæterùm ſteriles, & claudæ fiunt ex hoc morbo.

15 Quum fluxus albus obortus fuerit; uelut urina aſinina apparet. Et dolor imum uentrem habet, & lumbos, & lateris mollitudinem: & tumores ſunt crurum, ac manuum, & caua eleuantur, & oculi humidi ſunt, & color arcuatus, ac albus fit. Et, quum iter facit; anhelat. Morbus autem fit; ſi ubi natura pituitoſa eſt, febricitarit, & bilis commota purgata non fuerit. Si quidem igitur uenter acuerit; uentris profluuia fiunt: ſi uerò ad uteros uertatur; fluxus fit. Poſtquam igitur uentris profluuium habuerit; papaueris albi ac rubri corticem pari pondere, & ſpinæ fructū in uino diluto terito, & polenta recenti inſperſa bibat. Si uerò uelis, malicorium calido cinere torrefactum, ac tritum ex uino bibat, pari polenta ac farina inſperſa. Minimum uerò lauetur. Cibis autē utatur quàm ſiccisſimis, ac frigidis. Vbi uerò fluxus quieuerit; pharmacum bibendum dato, a quo ſuperna purgentur, & lac aſininum bibat. Poſtquam autem infra purgata fuerit; bubulum lac bibat ad dies quadraginta, ſi poterit meracum, ſub dio per noctē expoſitum, quarta aquæ parte ammixta. Veſperi uerò ubi ebibit; alicam ſorbeat. Quum autem decē dies fuerint tranſacti; lactis, & aquæ decimam partē detrahito. Quantum autem detraxeris, tantam tepidi recens mulcti portionem additam bibat. Poſtridie uerò duas portiones, ut in decem portionibus pro modico diluto ſit meracum, & ad quatuor dies bibat. Cum autem decimam partem detrahit; etiā de ſorbitione amplius addat. Poſtquam autem quatuordecim dies tranſegerit; decimam lactis partem bibens, poſtea tertiam aquæ partem affundens, ad dies decem bibat, & cibis utatur, & ſic fiant omnes dies quadraginta.

16 Quum conceperit, & uterum ut partus geſtarit, ea, quæ natura ſterilis eſt, primùm quidem menſes deficiunt, & pauciores fiunt, & tempus in quo prius fiebant, tranſmittunt. Poſtea derepente multi fiūt, & puri, ac fortes: &, ſi quidem ſemel facti fuerint; de cætero ſecundum rationem in uentre habet: ſin minus, & primùm fiunt & iterum, atque iterum in menſe, poſtea ex ſeipſo deſinet fluxus, pallidaque, ac tenuis fit. Pharmacū igitur & ſurſum, & deorſum purgans bibendum dare oportet: & lac aſininum poſtea bibendum, aut ſerum. Poſtea adhibito fomento, uteros medicamento, quod non mordeat, purgato. Deinde cum aceto colluito. Poſtea aromata ſuffito. Hæc autem facito, ut prima menſium die facta ſint. Et, ne ſit illota, & impaſta; cyceonem inſulſum craſſum bibens, & aromatis ſuffiatur, netopo affuſo & unguento roſaceo. Poſtea cum uiro coeat.

17 Si acetabula pituita plena fuerint; menſes quidē bene ſuccedunt, & in uentre habet. Corrumpit autē fœtum, ubi fortior factus fuerit: non enim retinere poteſt, ſed abrumpitur. Cognoueris autem hoc modo. Humida fit, & mucoſum, ac uiſcoſum defluit, & non mordet: & in menſibus, ubi a fluxu purgari ceſſauerit; per duos ac tres dies muci ab uteri prodeūt. Hāc groſſorum ſucco eluito, & collutione per acerba poſtea bis, aut ter facta: de cætero apponito id, a quo pituita purgatur, & mollia fomenta adhibeto. Et poſt ſubdititia appoſita, pari menſura aceti ad aquam ammixta eluito, & in menſibus aromata ſuffito, poſtea impaſta, & illota cum uiro dormiat.

Quum

18 Quum menſes occultati fuerint; dolor imum uentrem tenet, & onus incumbere ipſi uidetur, & lumbos dolet, ac laterum mollitudinem. Quum uerò ad præcordia uteri allapſi fuerint; ſuffocant: & ubi frequenter acida euomuit; ad modicum tempus melius habet. Dolor autem & ad caput, & ad collum procedit. Poſtquam igitur allapſum pſtant, aut allapſi ſunt; tepefactoria adhibeto, & graueolentia ſuffito, infra autem odorata, & caſtorium bibendum dato, & conyzam. Vbi uerò deorſum prociderint; infra graueolentia ſuffito: ſub nares autem odorata. Sedatis autem doloribus, pharmacum bibēdum dato. Et lac aſininum poſtea bibendum. Deinde ſuccū, a quo uomat dato, & ad nares apponito. Poſtquam autem purgaueris; fomento uteris adhibito, ex his, quæ cum lauro præparitur. id, quod ex narciſſo præparatur, apponito. Et tribus interpoſitis diebus, fomento adhibito, id, quod ex cantharide præparatur, apponito, & poſtera die adipem anſerinum. Poſtea intermiſsis tribus diebus, collutione cum aceto parata eluito. In purgationibus autem, mercurialem ante cibos edat, & cibis molliſsimis utatur, & acria edat. Et his in die calida lauetur. Si uerò menſes nō fiant, ubi hæc opportuno tempore feceris; cantharides bibendas dato: & poſtquam prodierint, ieiuna, & illota, ac ſuffita, cum uiro dormiat.

19 Quum in uentre habens, fœtum menſtruum, aut bimeſtrem corruperit, & ad perfectionē geſtare non poterit, & tenuis præter naturam fiat. Huius uteros purgare oportet, ac corpus pinguefacere: non enim prius ſœtum perferre poterit, quàm uteri ipſius craſſi fiant, & robuſti euadant. Si uerò craſſefacta fuerit mulier præter naturam; non cōcipit uentre: nā omentum multum, ac craſſum incumbens uteros deprimit, & genituram non ſuſcipit. Hanc attenuare oportet, & pharmacum infra purgans bibendum dare, & ad uteros apponere quod purget ipſos, & flatus inducat. Si uerò os uterorum durum fiat, aut ceruix; digito intromiſſo id cognoſces: itemque ſi ad coxam fuerint auerſi. Quum ſic habuerint, nihil acre adhibeto: ſi enim os exulceraueris; ubi inflāmatum fuerit; periculum eſt, ne penitus ſterilis fiat. Verùm apponito quæ non mordent, a quibus purgetur.

20 Si mulierem parere non potentem purgare uelis, & fuerit bilioſa, aut pituitoſa: cognoſces autem utrū horum ſit; ſi arena ſubſtrata quum menſes fiunt, in ſole ſanguinem ſuperfundas, ac ſiccari ſinas: ſi enim bilioſa fuerit; ſupra arenam ſanguis pallidus erit: ſi uerò pituitoſa; uelut mucus erit. Et ſanè utrum horum fuerit; infra purgato, & ad uteros ſubdititia apponito. Si menſes omnino non fiant, ſi quidem præ dolore id contingat; primùm uentrem infra purgato, deinde medicamentum, a quo ſanguis ex uteris purgatur, apponito. Poſtea intermiſſa die una, aut altera rurſus id, a quo ſanguis purgatur, apponito. Reliquo uerò tempore corticē crethmi in uino tritum bibat.

21 Si humidius fuerit os uterorum, quàm oportet; acria apponito, quò morſum percepret, & inflammatum ualde dūrum fiat. Si uerò induratū fuerit; acria adhibeto: mordentia enim ſaniem diffundunt. Deinde mollia apponito. Sed & ad alios morbos non minus apponito.

22 Si puerperæ uteri in coxam incubuerint, aut ad lateris mollitudinem; ad ſanam coxam oleum Aegyptium album, aut bacearim unguentum apponere oportet, & in ſanam coxam decumbat, & pæoniæ grana nigra quinque bibat, & fructus ſambuci conchæ teſtam maiorem, & caſtorij magnitudinem fabæ in uino. Poſtea lota ſuffiatur, & potibus, ac cibis mollibus utatur, & mercuriali, & acribus omnibus, excepto raphano, ac cepis. Quum ſuffocarint uteri; graueolentia omnia ſuffire oportet, bitumen uidelicet, ſulphur, cornu, lucernarium funiculum, phocæ adipem, caſtorium: odorata uerò ſubter pudenda.

23 Si uerò puerperæ inflammati fuerint uteri, ardet, & ſuffocatio habet. Quum autē ſic habuerit; muſcū marinum tenuem tritum ſuper linteolo extentū pro cataplaſmate adhibeto. Poſtea crudam ordeaceam farinam, & cinerem ſarmētitium, ac lini ſemen, oleo, & aceto affuſo coquito; donec uelut farinæ ſubactæ maſſa fiat. Deinde quàmcalidiſsima ferre pōt imo uentri imponito.

24 Si uerò fixi fuerint uteri; lentem, & mentham multam in aceto coquito, ut uaporem inde in os trahat, & nares adhibeat: & graueolentia ſuffito: & mercurialem edat, & in ſucco eius farinam coctā ſorbeat. Quàmcelerrime autē & priuſquam dolor occupet, exhibere oportet pharmaca, quæ uteros a dolore leuant: & cibos per aluum ſecedentes aſſumat. Si uerò uenter calefiat, clyſterem adhibeto.

25 Si ex partu inflammati fuerint uteri; ſolani ſuccū in pudenda infundito: &, ubi hic calidus factus eſt; alium infundito. Si uerò hic non fuerit; lentiſci, aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitę ſuccū expreſſum infunde: & quod in medio huius eſt tenerrimum, derafum longa forma inde. Poſtea ceruſam aqua tritā, & lana exceptam appone. Si uerò horruerit, tolle.

26 Si mulier ab utero debilis ſit, & bilis ipſam ſuffocet, & opus ſit ipſam leuiter purgare, & dolorem ſedare; peucedani ſuccum trium cyathorum menſura bibendum dato.

27 Si in lumbis, aut lateris mollitudine fuerint uteri, & tranſmouere uelis; ſulphur, & bitumen terito, & melle cocto affuſo, glandulam craſſam facito, & in ſedem indito: & uteri ſi ſicci fiant, hæc quàmcelerrime apponito.

28 Mulieri ſi uteri ſicci fiant, & ad pudenda promineant, & inguina dura fiant, & calor in pudendis inſit; cancerari incipit. Quum ſic habuerit; cucumeris ſylueſtris internam partem aridam terere oportet, & aquæ hæmina affuſa in ſedem immittere, & purgari ſinere; donec purgetur. Quum autē mulieri pharmacum dederis; ammiſce ad pharmacū ea, quæ uteros purgant, & quæ expellunt.

29. *Potiones, & ſubdititia medicamenta, quæ ſecundas educere, & menſes detrahere poſſunt.*

Cantharides quinque auulſis alis & pedibus ac capite, deinde tribulos ad mare naſcentes unà cum radice, menſuram quanta eſt conchæ teſta terito: & anthemi pallidam ſiue luteam internam partem ſiccam tritam, conchæ teſtam addito, & ſeminis apij tantundem, & ſepiæ oua quindecim, & in uino dulci diluto bibēda dato: & quum dolor habuerit, in aqua calida deſideat, & aquam mulſam aquoſam bibat. Aliud. Ranunculi foliorum & floris triti Aeginæi ſte-

terio

teris pondus,in uino dulci bibat. Quum autem dolor habuerit, ciceralbum & uuas paſſas in aqua coquito,& perfrigeratam bibendam dato:& ubi urinę ſtillicidium uexarit,in aqua tepida deſideat. Aliud. Adianti ſtaterem Aeginæum,in uino albo pari aqua ammixta,bibendum dato. Aliud. Violæ albæ ſemen quantum tribus digitis apprehendi poteſt, in uino albo eodem modo temperato,bibendum dato. Aliud. Leucoij nigri radicem, in uino eodem modo ſumat. Aliud. Crinanthemum quod in domibus naſcitur,eodem modo miſceto ac bibendum dato. Aliud. Anchuſæ foliorum pugillos duos, in uino albo æquali aqua ammixta, bibendos dato. Aliud. Chamæleonis radicem,uelut ueratri potionem,deraſam in uino albo, aqua pari menſura ammixta, bibendam dato. Aliud. Braſsicæ & porri ſuccum,ad utrunque ſucci ſilphij obolis tribus ammixtis,ex uino albo cum pari aqua bibendum dato. Aliud. Oliuas albas priuſquam oleum inſit compunctas ſiccato,poſtea tuſas & cribratas, ac in uinũ iniectas bibendas dato.Hoc & menſes detrahit, & ſecundam expellit. Aliud. Dictamni Cretici obolum in aqua bibendum dato.Et,ſi hoc in potu dato, ſecundam eijcere non potes; ſambuci ſucco cocto immiſſo foueto,& cantharidem apponito.Hoc etiã fœtum expellit.Quum autem morſum intulerit, auferat,& roſaceo unguento tinctum apponat, donec elapſa fuerit. Aliud. Populi nigræ Creticæ grana nouem trita,in uino bibenda dato. Cum hoc etiam abluatur,ſi difficulter pariat. Aliud. Conyzæ teſtã conchæ maiorem cum porri ſucco diluito, & netopi teſtam conchæ maiorem ammiſceto: & hæc in uino bibenda dato. Aliud,quod menſes detrahit. Peucedanum & panaces,& pæoniæ radicem, in uino bibendum dato. Aliud,quod fœtum mortuum, & ſecũdas eiicit. Violæ & portulacæ ſemen contundito,ac miſceto,& in uino albo ueteri exhibeto. Aliud,quod menſes detrahit. Seminis uiolæ albæ quãtum tribus digitis apprehendi poteſt, & ſtercoris caprini pilulas quinque,aut ſex,in uino odoratiſsimo permiſceto,& bibenda dato,ubi prius fomentum ex aqua, & oleo immiſceris. Adhibeto autem fomentum in ſella,& ubi hæc bibit,quàm celerrime lotam reclinato. Braſsicam uerò edendam exhibeto: & ſuccum eius ſorbendum. Aliud. Seminis uiolæ albæ quantum tribus digitis apprehendi poteſt,in uino bibendum dato:& in aqua calida deſideat. Si uerò id non habeat;fœniculi radices contuſas, in aqua mulſa tepida macerato,& exhibeto. Aliud. Fraxini grana decem,in uino bibenda dato. Hoc in omni uterorum morbo commodum eſt,& ualde ciet urinam. Aliud. Succum ſilphij magnitudine erui,& naſturtij ſemen terito,ac ammiſceto,& in uino aut lacte canino bibenda exhibeto.Hoc etiam fœtum expellit. Aliud fœtum eijciens. Ranunculum herbam, & parum elaterij,in aceto temperato, ac mixta bibenda dato. Aliud ad idem. Braſsicæ caulem tenerum, extremitate ex netopo illita,affricato. Aliud, ſi menſes non fiant. Terebinthi fructum tritum,in uino,& aqua dilutum,ac excolatum,ieiunæ bibendum dato,& calida lauetur. Aliud,menſes ciens. Rubra pæonię grana,in uino ieiunæ bibenda dato. Aliud,ad puerperij purgamenta purganda. Fœniculi ſemen, & erethmi corticem, & thus, in uino bibenda dato.

Aliud. Tedam quàm pinguiſsimam in uino coquito,& pæoniæ grana quinque in uino terito,& heminæ quadrantem bibendum dato. Aliud. Mercurialis ſemen,& folia,in uino bibẽda præbeto. Aliud. Pęoniæ grana nigra quinque,& ſepiæ oua in uino bibenda dato. Ad omnem puerperam. Ad irionem,& polentam, oleum affunde,& coctum ſorbeat: & cibis quàm molliſsimis utatur. Aliud. Scammoniam in lacte muliebri tritam, lana exceptã appone. Aliud. Mercurialis folia trita in linteo ſubde. Aliud. Herbam artemiſiam tritam,& unguento roſaceo imbutam appone. Aliud. Albam radicem tritam,ac roſaceo unguento ſubactam appone. Aliud. Pæonię radicem melle,unguẽto roſaceo & Aegyptio ſubactam,in lana ſubde. Aliud. Farinam non lotam eodem modo appone. Aliud. Lolij, & tritici farinã, ſimul melle ſubactas,in lana ſubde. Aliud,quod mẽſes & puerperij purgamẽta purgat, & aquam ducit. Radicis ſtruthij tuſi triti quantum tribus digitis apprehendi poteſt,melle ſubactum appone. Naſcitur autem in Andro in littoribus. Aliud, ad uteros depurgandos. Mercurialis contuſę, & cucumeris ſylueſtris modicum in uino tere,& melle ſubacta appone. Aliud. Pilos leporis combuſtos, ac tritos in uino,& melle cocto,& aqua ſubactos, bibendos dato: & aqua calida lauetur. Aliud, partus purgatorium. Polentam craſsius freſam dimidij hemichœnicis mẽſura,in aquæ heminis quatuor coquito, & ubi efferbuerit,bis aut ter ſorbendam dato. Aliud, purgans puerperij purgamenta. Sambuci folia coquito, & oleo affuſo bibenda dato. Edat & braſsicas coctas, & porrum. Aliud,purgans uteros. Rhois folia,& irionem terito,& in uino,polenta inſperſa, bibenda dato. Aliud. Miſyos obolos duos tritos, & uino ſubactos apponito. Aliud. Lini ſemen tritum,uino ſubactuum apponito. Aliud. Trifolij ſemen in uino bibẽdum dato. Si uerò ad lumbos uteri incubuerint;polypos coctos edat,itemque aſſatos: & uinum bibat nigrum,odoratum, meracum quàm plurimũ. Aliæ potiones,medicamenta ſubditiua,ac purgatoria. Rhoem rubrum,& uinacea,in aqua coquito,& farina tritici recentis in aquam inſperſa, bibendam dato. Aliud. Farinam in aquam iniectam bibendã dato. Aliud. Mora rubi ſiccato,ac terito, & polenta recenti ammixta,amborum acetabuli menſuram, in uino odorato,& aquoſo, bibat. Aliud. Terram nigrã Samiam in aqua tritam,tali magnitudine bibẽdam præbeto. Aliud. Hypociſtidem in uino bibẽdam dato. Aliud. Mala punica uinoſa exſuccato, & polentam cum ſucco ſubactam ſiccato. Poſtea tritam in uino bibendam dato. Aliud. Baccas myrti nigras tritas in aqua diluito,& polenta inſperſa, bibendas exhibeto. Aliud. Mali punici dulcis aſſati drachmam,in uino tritam bibendam dato. Aliud. Triticum & ordeum torrefacta,trita, & ad farinam redacta,in uino nigro bibenda dato. Aliud. Mali punici dulcis internam partem, pari aqua ammixta bibendam dato. Aliud. Cicutæ quantum tribus digitis apprehendi poteſt, cum aqua bibendum dato. Aliud. Farinę tritici recentis,& gypſi, æquales partes mixtas in aqua bibendas dato. Aliud. Mali punici dulcis corticem ac corium, in uino bibendum dato. Aliud,ſi ſanguis ex uteris fluat. Viticis folia in uino nigro bibenda dato. Aliud,ad fluxum, ac dolorem.

lorem. Roſmarini radicem in uino bibendam dato. Alias item potiones ad uteros habes. Cedri fructus, ſeſeli, cuminum Aethiopicum, caſiæ fructum, iunipe ri baccas, iulium, lentiſci fructum, nigellam, dauci radicem ac ſemen: Aromata uerò, thymbram, ericen, hypericum, papauer albũ, crethmi radices ac ſemen, maluæ radices, mercurialis ſemen, & folia, urticę ſemen, ſaluiam, populum nigram, dictamnum, pſeudo dictamnum, amomum, cardamomum, helenium, ariſtolochiam, caſtorium, adiantum, dracontium, peucedanum, rutæ folia ac ſemen, apii ſemen, fœniculi ſemen, hippoſelini ſemen & radices, hippomarathri ſemen & radices, ſtruthij ſemẽ & radices, hyſſopum Cilicium, irionem, pæoniam, panaces. Quodcunque horum uolueris, & cum altero permixtum, & per ſe in uino aut aqua prout uolueris coctum, exhibeto bibẽdum. Commoda ſunt & purgatoria, & quę dolores ſedant. Maluæ radicem in aqua dato. Aliud Pæoniæ ſemen modico cedrino oleo ammixto, in uino bibendum dato. Et uterorum dolores ſedabis. Aliud, quum uteri ſuffocarint. Caſtorium, & conyzã in uino albo bibenda dato. Si uerò ad nares acceſſerint, cnidij internam partem albam, melle ammixto, naribus illinito. Aliud, ſedans dolores. Maluæ radicem, & fęniculi, ac crethmi corticem, ex aqua bibenda dato. Aliud. Stellas marinas nigras, & braſsicam miſceto, & in uino odorato bibenda prębeto. Aliud. Mirrhæ obolos tres, coriandri parum, reſinam, pæoniæ radicem, cuminum Aethiopicum, hæc trita in uino albo diluta, leuiter tepefacta bibẽda dato. Aliud, quod ſecundas expellit. Ricini radicem bibendam dato. Aliud, ſi ad cor allapſi uteri ſtrangularint: Viticis, & pæoniæ ſemen, in uino bibendum dato. Appoſititia acria, ſanguinem ducentia. Cãtharidas quinque thuri, ac myrrhæ ammiſceto, & glandulam longam magnitudine gallæ formato, & lana obuolutam linteo albo circumdato, & unguento albo Aegyptio albo ac roſaceo madefactam apponito. Aliud. Bupreſtim, ſi parua fuerit, totam: ſi magna, dimidiam, ad prædicta ammiſceto: & eodem modo apponito. Si uerò mollioribus uti uelis, bupreſtidas in uinum mitte, & cuminum Aethiopicum, & ſeſeli, ac aniſum addito, ac feruefacito: ad decem uerò bupreſtidas, acetabulum olei ammiſceto: reliquis omnibus æquali portione acceptis. Ammiſceto etiam myrrhę, ac thuris parum. Ex hoc pugillũ accipito, & uelut priorem glandulam ſubdito. Aliud. Nigellam terito cum melle, & uino ſubactam in glãdulam redigito, ac utere uelut ſuperiore. Aliud. Philiſtium eodem modo pręparatum apponito. Aliud. Telephium eodem modo præparatum ſubdito. Aliud. Anemonæ folia trita linteo excipito, & myrrhæ parum ammiſceto, & eodem modo utitor. Aliud, quod ſanguinem ducit. Glandem Aegyptiam terito, & ſuſinum unguentum, quod eſt in terra Aegyptia addito, & aqua diluta, ac lana inuoluta apponito. Aliud, bilem purgans. Cucumeris ſylueſtris medullam tritam, ac melle ſubactam, & ad glandis formam redactam apponito. Aliud. Colocynthidis ſylueſtris internam partem terito, & melle ſubactam eodem modo ſubdito. Aliud. Elaterij portiones quatuor, adipe anſerino & caprino, & miſy ammixto, in glandulam formato, & in linteo apponito. Aliud. Thlaſpi tritum, & melle imbutum apponito. Aliud. Foliorum fici ſaniem deradito, & elaterij portiones duas ammiſceto, & nitri tantundem, melleque ſubacta apponito. Aliud, ſi uteri inflammati fuerint. Nitrum rubrum, ficus pinguedinem internam, utriuſque pares portiões tritas, & ad gallę magnitudinem efformatas ſubdito. Aliud. Cumini folia cum uino trita, in linteo ſubdito. Aliud. Radicem albam terito, & melle affuſo feruefacito, & glandulam inde factam ſubdito. Aliud. Succum ſilphu, & ficum, mixta in glãdem formata apponito. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſemen tritum eodem modo. Aliud. Fel tauri, nitrum rubrum, netopon, cyclaminum terito, & de ſingulis gallæ magnitudinem, de cyclamino uerò plurimũ, melli ammiſceto & apponito. Aliud. Cyclamini caput purgatum, in aqua tritum, ac linteo alligatum apponito. Aliud. Myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri, hæc melle ſubacta, ac linteo excepta ſubdito. Aliud. Grana cnidia triginta deligato, & tria Indici pharmaci oculorum, quod piper uocatur, & alia tria de rotundis. Hęc tria in uino ueteri trita, & oleo dulci diluta ac ſubacta, lanaque excepta ſubdat, & urina eluatur. Aliud. Tithymali ſuccum melle ſubactum, ac linteo exceptum apponito. Aliud. Scillæ radicem longitudine digitorum ſex ſumito, & duobus digitis lana obuolutis ſubdito. Alia mollientia, a quibus aqua purgatur, & ſanguis ac menſes ducuntur, ſi non diuturni fuerint, & os uteri mollitur. Narciſsinum, cuminũ Aethiopicum, thus, abſinthium, cyperum: aliorum quidem ſingulorum æquales portiones ſumito, narciſsini uerò partes quatuor. Hæc trita & in glandulã efformata, linteoque crudi lini excepta apponito. Aliud. Cyclaminum magnitudine tali, & florem ęris magnitudine fabæ terito, melle ſubigito, & efformatam hinc grandulam ſubdito. Aliud. Pulegium, myrrham, thus, fel ſuillum, melle ſubigito, & in glandulam efformata ſubdito. Alia acerba. Rhoem uino nigro ſubactum apponito. Aliud. Crocum eodem modo præparatum ſubdito. Aliud. Loti ramenta eodem modo apponito. Aliud. Rhoẽ melle ammixto ſubdito. Alia mollientia. Sulphur, adipem, uitellũ oui, farina, melle ſubige, & tepefacta in lana ſubde. Aliud. Pinguedinem anſeris, adipem ouillum, ceram albam, reſinam, unguentum roſaceum, tenui linteo excepta appone. Aliud. Medullam cerui & adipem liquefacito, & in lana apponito. Alind. Adipem ouillum, aut caprinum, & oui candidum, roſaceo unguẽto ſubactum, ac lana exceptum apponito. Quæ ad eluendos uteros infunduntur. Groſſos hybernos in aquam miſſos ad lentum ignem coquito, & oleo ad decoctũ affuſo eluito. Deinde uerò malicorium, & gallam, & loti ramenta, in uino acerbo coquito, & hoc excolatum infundito. Aliud. Fecem uini combuſtam in aquam mitte, & poſtea cum aqua collue: deinde malicorio, myrti baccis, folijs rhois in uino coctis, uinum excolatum infunde. Aliud. Lentiſci, ſaluiæ, hyperici folia, in uino nigro coquito, ac infundito. Aliud. Si quid in uteris fuerit exulceratũ. Butyrũ, thus, myrrham, reſinæ parum, infunde. Aliud. Porrum in aqua coquito, & excolatam aquam ad uinũ ammixtam infundito. Aliud. Sambuci fructum, aniſum, thus, myrrham, uinũ ſumito, & horum ſuccum infundito. Aliud. Braſsicam in aqua coquito, & in braſsicæ ſucco mercurialem coquito, modico lini ſemine adiecto, & poſtea excolatum infundito. Aliud.

Myrrhæ

Myrrhæ acetabulum, thus, ſeſeli, aniſum, ſemen lini, netopum, reſinam, mel, pinguedinem anſeris, acetũ album Aegyptium, horum ſingulorum æquales portiones terito, & in uini albi heminis duabus diluito, & poſtea tepida infundito. Aliud. Mercurialem in aqua coquito, ac excolato, & myrrhæ acetabulum, thuris, netopi, ſingulorum ęquas portiones ammiſceto, ac tepida infundito. Aliud. Saluiam, & hypericũ in aqua coquito, ac infundito. Aliud. Sambuci fructũ, & lauri baccas, æquis portionibus in uino coquito, deinde uinum infundito. Aliud. Pulegiũ in aqua coquito, & oleo ad aquam affuſo immittito. Aliud. Pinguedinem anſeris, & reſinam colliquefacta inſundito. Aliud. Butyrum, oleum cedrinum modicum, cum melle liquefacito, & tepida infundito. Aliud. Cyperum, iuncum rotundum odoratum, calamum aromaticum, pari portione myrrhę miſceto: & cum his ſiſymbrium in uino coquito, ac infundito. Aliud. Semen apij, aniſi, ſeſelis, nigellam, in uino coquito, ac infundito. Aliud. Cedrum Creticam in uino coctam infunde. Aliud. Brioniam albam, & myrrham, in aqua diluta inſunde. Aliud. Argenti florem cum uino, & aqua infunde. Alind. Elaterij portiones duas aqua dilutas infunde. Alind. Cucurbitas ſiue colocynthidas ſyluestres duas, in uini, aut lactis cocti heminis quatuor madefacito, excolato, ac inſundito. Aliud. Cucumeris ſyluestris medullam palmi parui magnitudine, in aquæ beminis quatuor coquito, & melle, ac oleo affuſo infundito. Aliud. Radicis thapſiæ duas portiones, & mel, ac oleum, in duabus aquę heminis diluito, ac infundito. Aliud. Veratri duas portiones in duabus aquę heminis tepidę infundito. Aliud. Thlaſpios acetabulum, melle admixto, in duabus aquæ heminis diluito, ac tepidæ infundito. Aliud. Cucumeris ſyluestris magnitudinem palmi parui, in aquæ heminis quinque coquito, & melle affuſo infundito. Aliud. Grana cnidia ſexaginta, oleo, & melle diluta infundito. Aliud. Si natura pituitoſa fuerit, Cneori portionem tritam, in aquæ mulſæ hemina Aeginæa diluito, ac infundito. Aliud. Si bilioſa fuerit. Daphnes portionem odoratæ illius drachmę pondus, ſcammoniæ portionẽ, terito, & in aquę mulſæ, aut aquæ uuæ paſſæ hemina Attica diluito. Aliud. Daphnoidis portionem eodem modo: & ſi bilioſa fuerit, hæc infunde. Siuerò pituitoſa; grana cnidia electa, & ſucci tithymali portionẽ infundito. Similiter etiam cneoro, & peplo, utriſque his uti oportet. Immittito autem cum infuſo nõ ampliore quàm duarum heminarum. Suffitus porrò ſunt hæc contuſa. Gallam ſuffito. Aliud. Ramenta lori ad oleæ folia ſicca contuſa miſceto, & oleo ſubacta ſuffito. Aliud. Prunas ſubiicito, & ordei paleis humidis inſperſis ſuffitum facito. Aliud. Super amphoræ oleanæ operculo ſtœben incendito. Aliud. Cupreſsi ramenta ſuffito. Aliud. Scammoniam myrrham, thus, unguento affuſo, ſuffito. Aliud. Bitumen, & ordei paleas miſceto, ac addita pinguedine phocæ ſuffito. Aliud. Fraxinum, cupreſsi ramenta, cyperi radicem, unguento roſaceo ſubacta ſuffito. Aliud. Calamum, cyperum, bryoniam, muſcum arboreum, apij ſemen, aniſum, ſimul mixta & unguẽto roſaceo ſubacta ſuffito. Aliud. Reſinam ſiccam cineri feruido inſperſam ſuffito. Aliud. Cinamomum, myrrham, caſiam, paribus ſingula portionibus ſuffito. Aliud. Crocum ammixta myrrha, & muſco, æquali cum croco portione ſuffito. Aliud. Calamũ, cneorum, crocum, folia roſarum rubra ſuaueolentia trita & ſiccata ad crocum ammiſceto, & ſtyracem dimidia croci portione addito. Hæc trita mixta & ſiccata, melle cocto modico ſubigito. Horum uerò omnium ſuffitus ſit oboli Attici pondus. Suffiantur autẽ ſuper ſtercore bubulo. Formetur autẽ ſtercus uelut acetabulum olearium, habeatque fundum tenue, & ſit ſiccum. Ignis autem ſit ſarmentitius, in quo ſtercus iaceat, & ex illo mulier inſidens contecta ſuffiatur. Aliud. Galbanum reſinam, mannam, unguento roſaceo ſubacta ſuffito. Aliud. Panacis, & cupreſsi ramenta, unguento Aegyptio albo ſubacta ſuffito. Aliud. Cinamomum, nardum, & myrrham unguento roſaceo imbuta ſuffito. Aliud. Violæ albæ ſemen, cedri ramenta, & galbanum, melle ſubacta ſuffito. Aliud. Stercoris caprini pilulas, & leporis pilos, pinguedine phocę ſubacta ſuffito. Aliud. Coaguli phocę pelliculã cõtuſam ac tritã, & ſpõgiã, & muſcũ arboreũ, trita ſimul mixta, atq; phocæ pinguedine excepta ſuffito. Aliud. Stercus caprinũ, & pulmonẽ phocę, ac cedri ramẽta ſuffito. Aliud. Stercus bubulũ, cedri ramẽta, & bitumẽ ſuffito. Aliud. Spinę Aegyptię fructum, & cedri ramenta, & myrti ſiccæ folia: Hæc trita & unguento molli ſubacta ſuffito. Multa uerò aromata in unguentum inijcito. Aliud. Vinacea tuſa trita, & cedri baccas, & reſinam pinus, ſimul mixta & paſſo cocto ſubacta ſuffito. Fomenta. Stercus bubulum contuſum, ac cribratum, aceti dimidia menſura, & decocti erui dimidia adiecta, leniter pro fomento adhibeto. Poſtquam autem fomentum adhibueris, lenticulæ decoctum bibendum dato ac reuomendum. Et farinam ſorbendam ac uinum inſuper bibendum. Poſtridie uerò granum cnidium deuorandum exhibeto. Sequenti die quod urinam ciet, hoc ſcilicet: Ciceris albi partes duas tritas, uuæ paſſæ tertiam partem, affuſa aqua ad dimidias coquito, deinde excolatam aquam per noctem ſub dio exponito, & poſtridie bibendam dato. Et de cætero ſaluiam ac lini ſemen, polenta ad ambo hæc ammixta, bis per diem in uini diluti heminis quatuor dato. Aliud. Olei heminas dimidias tres, foliorum ſambuci manus plenæ menſuram: Hæc cocta in craterem calidum fundito, & per teſtas calidas immiſſas fomentum facito, muliere in ſella collocata, ac ueſtimentis cooperta. Aliud. Foliorum ſambuci manus plenæ menſuram, & myrti tantundem in aquam miſſa coquito, & ad excolatam aquam, ordei paleas inijcito, coquito, & linteo excipito, ac cum hoc fomentum facito, prout maxime calorem ferre poterit. Aliud. Acetum, oleum, aquam, mel, hæc mixta ualde feruefacito: deinde accepta ueſica capiente congium, aut utriculo ex tenui corio facto, infundito, & panniculo laneo obuoluto, foueto. Quum autem tepidus factus fuerit panniculus; alium obuoluito. Aliud. Pini corticem, & rhois folia in aquam coniecta fortiter coquito: & in excolata aqua ordei paleas coquito, oleo affuſo: ubi uerò ſimul coxeris, linteo excipito ac foueto. Aliud. Loti ramenta & cupreſsi, aqua, & oleo affuſo coquito: Deinde ſimul cocta linteo excipito, ac foueto. Aliud. Aromata in aquæ chœnicem coniecta coquito: & in excolata aqua furfures triticeos coquito, & foueto. Aliud. Eodem modo gallam contuſam,

&

& rhamni corticem in aqua coquito:& cũ aqua furfures triticeos ſubigito,ac oleum ammiſceto. Poſtea ſemiaſſatum panem duos chœnices habentem facito,linteoq́ue excipito,ac foueto. Aliud. Braſsicam, & porrum decoquito,& cum ſucco eodem modo fomentum facito. Aliud. Ordei paleas coquito,oleo affuſo,& linteo excipito,ac foueto. Aliud. Solanum, & oleæ folia coquito,& eodem modo fomentum facito. Atque hæc ſanè,ſi quidẽ humidis uti uolueris; pro fomento uelut ſcripta ſunt adhibe. Si uerò ſiccis, panes parato,& exaſſatos, & ſemiaſſatos, & cum his foueto. Sed & teſtis calidis linteo inuolutis foueto, itemq́ue cum ipſis linteis calefactis:& cum lenticulis uaſis teſtaceis, feruẽte aqua infuſa. Apponito autem ad pedes. Aliud. Iridis radicem tundito,ac coquito, & eodem modo foueto.

30. Si aqua in uteris gignatur,mẽſes pauciores fiunt, & deteriores, & per longius tempus,& prægnans eſt ſubinde per duos menſes,aut paulò amplius. Quum autem hoc tempus aduenerit; & fœtum corrumpit, & aqua multa in ipſa gignitur. Huic autem lac bibendum dare oportet, & peplum,mecona dictum; donec fœtus moueri inceperit. Plerũque uerò ante hoc corrumpitur,& per abortum extruditur,& uteri ſanguine manent. Hæc autem patitur nihilo magis ex labore,quam aliter. Hoc autem cognoſcere poteris, quòd hydrops ineſt, ex digiti contactu. Comperies enim oſculum ipſorum gracile,& obſcuratũ,ac plenum humiditate. Si uerò nõ circa initia,ſed dum iam mouetur,fœtus ipſi corrumpatur,ac ſuffocetur; tunc & uenter imus intumeſcit,& ad contactum dolet, uelut ulcere præſente: & febris ipſam, ac dentium fremitus corripit. Et dolorem habet acutum, & uehementem circa pudenda, & imum uentrem, & lumbos, & laterum mollitudinem, ac coxendices. Quum ſic habuerit; calida ipſam lauare oportet. Et qua parte dolor hęſerit; tepefactoria adhibere, experimento facto de eo, quod maxime admittat: & pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Interpoſito uerò tempore quantum tibi ſufficiens eſſe uidebitur,& collutione facta,& fomento adhibito,cyclaminum apponito,ita ut melle ſubactam,& linteo exceptam deliges,& ad os uterorum apponas. Cupreſsi etiam ramenta in aqua madefacta,eodem modo apponito. Verùm hæc breuiore tempore, & per longius temporis interuallum, quanto magis mordent,& exulcerant. Et ſpecillum ſtanneum paratum immittito,& digitum eodem modo. Potiones quoque bibendas dato,experimentum faciens quas libenter admittat;& cum uiro dormiat, maxime opportuno tempore pręſente: ſi enim genituram conceperit,& prægnans facta fuerit,ac pepererit; ſubexpurgantur & quæ prius in ipſa fuerant, cum ipſo puerperij purgamento. Atque ſic maxime ſana fieri poterit.

31. Si indurati fuerint uteri; & os ipſorum aſperum fit,& menſes occultantur. Quum uerò apparuerint; uelut arena ſunt,& genitura hoc tempore non fit. Si uerò etiam digito contigeris; aſperum comperies os uterorum. Quum ſic habuerit; cyclaminum terere oportet,& ſalem, ac ficum crudam ammiſcere,& cũ melle efformata apponere:& fomento adhibito, purgatoria infundere. Edat autem mercurialem,& braſsicas coctas, & ſuccum ſorbeat, & calida lauetur. Si indurati fuerint uteri, & mẽſes occultantur,& os ipſorum conniuet,& non concipit. Quum ſic habuerit, ſi digito contigeris; comperies os aſperum,& digitũ non intromittit: & febris ipſam corripit,ac dentium fremitus. Et dolor habet imum uentrem,& laterum mollitudinem,& lumbos. Patitur autem hęc; ſi fœtus in ipſa corruptus fuerit putrefactus. Quibuſdam uerò etiam ex partu contingit. Sæpe etiam aliter. Quũ ſic habuerit; multa calida ipſam lauare oportet,& fomentum adhibere. Quum autem recens lota,aut fota fuerit immiſſa ſpecillo os aperito, ac dilatato, & per digitum eodem modo, & uelut in priore ſcriptũ eſt apponito. Et potiones ſimiliter bibendas dato:& eodem modo curato uelut priorem.

32. Si uteri ad latus allapſi fuerint; tuſsis detinet,& dolor ſublatus, & uterus durus uelut pila inſidet, & ad contactum dolet uelut ab ulcere. Et contabeſcit, & uidetur peripneumonia eſſe,& conuellitur,& gibboſa fit. Et menſes omnino non apparent. Quibuſdam uerò prius conſpecti, euaneſcunt. Tunc autem comparẽtes,debiles ſunt,ac pauci,aut deteriores, quàm antea:& genitura non fit hoc tempore. Quum ſic habuerit; pharmacum deorſum purgans bibendum dato:& eo epoto,multa calida ipſam lauato:& ex cepefactorijs,qđ maxime admittit,adhibito: & a quibus ſanguis purgatur,ea apponito:& lini ſemen toſtum, tuſum,ac cribratum,& peplum album, & ſaluiam cũ polenta tenui, & caſeum caprinum, ſordibus & ſalis muria deraſis: hæc miſceto,ut caſei ſint partes duę,reliquorum uerò una: polenta autem ſit antiqua,nõ ſalſa, & ieiunę in uino bibenda dato. Veſperi uerò cyceonem craſſum melle affuſo exhibeto, & ex potibus quemcunque libenter admiſerit, bibendum dato. Et frequenter fomentum adhibeto. Calidam uerò aſpergito,& per ceratum leniter mollito,ac a latere detrudito: & latus faſcia lata deligato: & lac bubulum quàmplurimum ad dies quadraginta bibendum præbeto. Cibis autem utatur quàm molliſsimis. Morbus hic uehemens eſt,& lethalis:& paucę etiãſi curentur; ipſum effugiunt.

33. Si os uterorum concludatur; ſpiſſum fit uelut groſſus ficus. Et ſi digito contigeris; comperies durum ad contactum:& digitum non intromittit: & menſes occultantur, & genituram non ſuſcipit hoc tempore:& dolor habet imum uentrem,& lumbos,& laterum mollitudinem. Quandoque etiam ſurſum procedit, & ſuffocat. Quum ſic habuerit; pharmacum deorſum purgans bibendum præbeto,& multa calida lauato,& quæ os molliũt apponito, & ſpecillum immittito,ac aperito, & digitũ ſimiliter, & calidam aſpergito. Quũ autem molle factũ fuerit,ea,quæ ſanguinẽ purgãt,apponito,& ex potionibus dato, experimento facto,quàm libenter admittat,& braſsicam edat,& ſuccum eius ſorbeat.

34. Si uteri obliqui fiant; etiam os ipſorum obliquum fit,& menſes ipſi nunc occultantur,nunc prius apparentes euaneſcunt; & non ſimiles fiunt; ſed deteriores,ac pauciores quàm antea,& genitura non fit hoc tempore,& dolor habet imum uentrem,& lumbos, & coxam,& attrahit ipſam. Quum ſic habuerit; pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & calida lauare,ac fouere. Vbi uerò recens fota,aut lota fuerit, digito immiſſo os uterorum corrigat, ac dirigat,& odoratorum ſuffitum admittat,& ex potioni-

bus

bus dato, iuxta experimentum, quam libenter ſuſcipit. Cibis autem utatur mollibus, & allia edat cocta, ac cruda, & cum uiro dormiat, & in ſanam coxam decumbat: alteri uerò fomentum adhibeat. Morbus autem difficulter cedit.

35 Si inflati fuerint nteri; & uenter attollitur, ac inflatur, & pedes intumeſcunt, & cauæ faciei partes. Color uerò deformis ſit, & menſes non fiunt, & genitura hoc tempore non fit, & anhelat, & anxia mœret: &, quum ſurrexerit, aut progreſſa fuerit; erectæ ceruitis ſpirario ipſam tenet: & quicquid ederit, aut biberit, ipſam moleſtat, & gemit, & magis æger triſtatur, quàm priuſquam ederet. Sæpe uerò etiam ſuffocatur. Quum ſic habuerit, pharmacũ deorſum purgãs bibendum dato, & calida lauato, ac fomentum adhibeto. Interpoſito uerò tempore quodam, apponito ea, à quibus purgetur, ac non mordeatur. Frequentiſſime uerò totum corpus foueto. Tunc autem & ſub pudenda odorata ſuffiantur: ſub nares autem graueolentia. Et potiones dato, quę uteros purgant, & ad locum compellunt. Et Mercurialem edat, & lac bibat, uelut de latere dictum eſt. Morbus antem non eſt diuturnus.

36 Si ſanguinis grumi in utero coierint; os ipſorũ uelut eruo plenum fit: &, ſi attingis; ita habere deprehendes: & mẽſes non fiunt, neque genitura retinetur, quãdiu ſic habuerit. Quum igitur ita babuerit; cyclamini corticem detrahito, & allium, & ſalem, & ficum, & mellis parum terito, ac permiſceto, & glandulã lunc formatam ad uterorũ os apponito: & alia uteris conuenientia medicamenta ſubdito, quæ uidelicet acria ſunt, ac corrodunt, & a quibus ſanguis purgatur: & de potionibus dato eas, quæ uteros purgant, & omnia circumradito: & ueſicæ pellicula, ſiue cuticula digitis obuolnta, os uterorum deradito.

37 Si obtorti fuerint uteri; & menſes non fiunt, & genitura non manet intus, & dolor babet imum uentrẽ, & lumbos, & laterum mollitudines: &, ſi digito contigeris: os uterorum attingere non poteris, nam fortiter ſeceſsit. Quum ſic habuerit; pharmacum bibendum dare oportet, a quo ſurſum, ac deorſum, purgetur, magis tamen deorſum: & os ipſum, ac uteros quã maxime fouere, ac calida lauare bis in die, & de potionibus dato, quam libenter ſuſceperit pro experimento: & uiro condormiat frequentiſsime, & braſsicam edat.

38 Si uteri commoti in luco non manſerint, quò prolapſi fuerint, dolores exhibent, & inconſpicui fiunt. Quandoque uerò exhibent, uelut ſedes prolapſa. Et quum quidem ſupina decubuerit; in loco manent: quum autẽ ſurrexerit, aut ſe inclinauerit, aut aliàs ſe commouerit; exeunt. Sæpe uerò etiam quietem habent. Hanc quàmmaxime quieſcere oportet, & non moueri: & lectum ad pedes altiorem ſtatui, & iiſdẽ uti uelut in ſuperioribus, & cũ acerbis infuſis conſpergere, & graueolentia ſuffire: ſub nares autem odorata. Et malum punicum in medio per umbilicum perforato, et in ipſo picem, quæ maxime congruat cum uino tepefacito, et non ualde premens quàmpenitiſſime apponito. Quum autem quid appoſueris; lata faſcia exceptum ex lũbis deligato, nt ne dilabatur, ſed maneat, et faciat quod expetitur: et peplum cum caſeo, et polenta, bibendum dato, uelut in allapſu ad latus dictum eſt: et ex potionibus quammaxime admiſerit bibẽdam prębetö. Cibis autem molliſsimis utatur, et cum uiro quàmmaxime dormiet.

39 Si hiauerit os uterorum magis, quàm ſolet; menſes plures fiunt, et deteriores, et bumidiores, et per longius tempus, et genitura ipſam non contingit, neque intus manet, ſed rurſus foras effunditur: et, ſi digito contigeris; os uterorum hians comperies: et impotẽtia ipſam corripit præ menſibus, et febris, ac rigor, et dolor tenet imum uentrem, et lũbos, ac lateris mollitudinem. Patitur autem hæc maxime, ſi quid in ipſa fuſum fuerit, et corruptum computruerit: patiuntur etiam ex partu, et alię aliter. Quum ſic habuerit; pharmacum bibendum dare oportet, a quo ſurſum purgatur, et quum dolor habuerit, tepefactoria apponere, et calida lauare, et interpoſito tẽpore, per infuſa colluere, uelut ſcriptum eſt in priore, et de potionibus dare quam libentiſsime ſuſceperit, et ſuffire, quæ ſiccant. Edat autem polypos, et mercurialem.

40 Si leuigati fnerint uteri; et menſes plures fiunt, et deteriores, et humidiores, ac frequẽtiores, et genitura intus non manet, ſed rurſus exit: et, ſi digito contigeris; comperies os leue. Et impotentia ipſam corripit præ menſibus, & febris, ac rigor, & dolor imum uentrem, & lumbos, ac lateris mollitudinem, maxime ſi quid in ipſa corruptum computruerit, & ex partu, & aliàs. Quum ſic habuerit; curare oportet, ubi dolor habuerit, uelut ſcriptum eſt in priore.

41 Si uteri ad uentrem nutauerint; dolor acutus & uehemens coxendices, & lumbos, ac laterum mollitudinem habet. Et crus claudicat. Quum ſic habuerit; pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, poſtridie uerò ſuffire hoc modo. Ordei chęnices duas, et oleæ folia probe contuſa, & gallam contuſam ac cribratam, & hyoſcyami tertiã chœnicis partem. Hæc mixta, & olei hemina dimidia affuſa, efformata, in olla per dies quatuor, ter in die ſuffito. Noctu uerò lac bubulum, et mel, et aquam bibat, et calida lauetur.

42 Si ad caput conuerſi fuerint uteri; ſignum hoc eſt. Venas in naſo, et ſub oculis dolere uidetur. Hanc calida multa lauare oportet, etiam in capite, lauro, et myrto in aqua incoctis: et caput unguento roſaceo illinatur, et odorata ſubter ſuffiãtur, et braſsicam edat, et ſuccum abſorbeat.

43 Si ad crura et pedes conuerſi fuerint; ex hoc cognoſces. Magnis pedum digitis conuellitur ſub ungues. Et dolor crura, ac femora tenet. Quum ſic habuerit; multa calida ipſam lauare oportet, et fomentum adhibere, quod maxime libenter admiſerit, et ſubter ſuffire graueolentia, et ungueuto roſaceo ungere.

44 Si mulier cibum auerſans uteros doleat, et febris ipſam, ac rigor corripiat; pepli albi quintam dimidiæ chœnicis partem, et ſeminis urticæ tantundem, et caſei caprini raſi dimidiam chœnicem, ſimul cum uino uetere mollito, deinde cocta ſorbenda dato.

45 Si ex partu fluxus corripiat, et cibi in uentre non maneant; vuam paſſam nigram, et mali punici dulcis grana trita, et coagulum hœdi, et uino nigro diluito, ac utitor, ita ut caſeum caprinum deraſum, et polentam tritici torrefactam adiicias, et bene temperata bibenda præbeat.

46 Si ex partu ſanguinẽ uomat; hepatis fiſtula ſauciata

eſt,& dolor ad uiſcera procedit, & cor conuellitur. Hanc multa calida lauare oportet, & tepefactoria, quæ maxime admiſerit adhibere,& aſininum lac bibendum,ad dies quinque dare: poſtea uerò uaccæ nigræ lac bibendum præbere, itaut ſine cibo degat,ad dies quadraginta. Ad ueſp eram uerò ſeſamum tritũ bibat. Morbus his eſt periculoſus.

47 Si mulier diu non concepit, menſibus apparentibus tertia, aut quarta die, alumen tritum unguento dilutũ,lana exceptum apponito, & per tres dies appoſitum habeat. Tertia uerò die fel bouis radito, & ramentum oleo dilutum,ac ſubactum, linteo exceptum apponito. Et tres dies appoſitum habeat. Sequenti uerò cum uiro coeat.

48 Ad uterorum mobrum ſedandum, lini ſciſsi unà cum ſtipula pugillum tenuiter tuſum, in uino albo quàm iucundiſsimo per noctem madefacito, deinde excolatum in ollula tepefacito,& in eo lanam molliſſimam tinctam apponito,& uiciſsim priore detracta aliam ſubdito.

49 Si uteros purgare uoles; primum quidem ordeum oleo imbutum in prunis ſuffire oportet. Poſtridie uerò carnẽ ouillam coquere, cũ ordei decocto ſub dio per noctem expoſito. Sit autem decoctum ordei congij menſura,& ualde ipſas carnes coquito. Vbi uerò coctæ fuerint; leuiter tepidas edat, & iuſculum ſorbeat. Poſtridie autem thus,& pulegium tritum melle ſubactum, & lana exceptum ad triduum ſubdito.

50 Si uteri ad ſedem conuerſi fuerint,& ſeceſſus ſecedere prohibuerint; dolores habent & lumbos,& imũ uentrem,& ilia. Quum ſic habuerit; calida ipſam lauare oportet,& lumbos fouere,& graueolentia ſuffire,& apponere quæ purgant,& impellent ipſos uteros,& bibenda dare ea,quæ maxime admittit.

51 Si ulceratum fuerit os uterorum,aut inflammatũ; myrrham, & adipem anſerinum,& ceram albam,& thus,in leporis pilis,qui ſub uentre ſunt,miſceto, ac terito,& in lana molliſsima apponito.

52 Si ſecundæ decedere non poſsint; ſtatim quidem a cibo abſtinere oportet. Viticis autem folia trita in uino,& melle,oleo affuſo tepefacito, & heminæ mẽſuram bibendam dato.

53 Si inflammati fuerint uteri; ſambuci folia tenerrima in tritici recentis craſsiore farina coquito,& leuiter tepida ſorbenda dato.

54 Si uteri trãſmoti fuerint; hederam ſiccciſsimam tritã, & linteolo tenui illigatã ſubdito, & pingue aliud nihil adhibeto. Bibendum uerò dato triticum recẽs, & peplum toſtum,& ſaluiam,& cyperum,& aniſum. Hæc trita uino diluta cum furfuribus ordei bis in die dato,pro uice dimidiam heminam.

55 Si menſes conſtituto tempore non fiant; braſsicæ folia, & rutam terito, poſtea paleas ordei chœnicis menſura madefacito donec flacceſcant,& per noctẽ ſub dio exponito. Mane uerò in hemina inde excolata braſsicam,ac rutam diluto,& affuſo oleo conquaſſato,& bibenda dato: poſtea polypum uino albo ſuffocatum edendum dato,& uinum ebibendum. Si uerò uolueris; piſces odoratiſsimos,coctos edendos dato,& iuſculum ſorbendum.

56 Si ex feruido, & ſuperficiario ulcere pudenda fuerint exulcerata; myrti baccis in uino coctis pudenda colluat. Et poſtea mali punici dulcis putamina in uino coquito, & myrrham, ac reſinã ſimul mixta uino diluito,& intinctum in his linteum ſubdito.

57 Si urinæ ſtillicidium corripiat; cucumeris,ſiue cucurbitæ os,& fundum reſecato,& ſubiecta pruna cucumim circumponito, & inſperſa in ignem myrrha, mulierem ſuper cucumim locato,ita ut ſummã cucumeris partẽ quàm penitiſsime in pudendũ indat; quò uapor plurimus in pudenda tranſmittatur. Et ex potionibus urinam cientibus ieiunæ aliquas exhibeto.

58 Si ad cor progreſsi uteri ſuffocẽt, & nõ decedant; porri ſemẽ tritũ,& pulegium,in aquæ cyathis tribus, & aceti albi cyatho uno,& mellis tertia cyathi parte diluito,tepefacito,& ieiunæ ſorbenda dato.

59 Si ex partu,aut abortu rigor corripuit; iuniperi fructum,& ſaluiam ſimul trita, in aceti albi cyatho diluito, & uini albi diluti poculum affundito, uerſato ac ſtare ſinito. Mane uerò excolato, & tepefactum bibendum dato.

60 Si uteri inflati fuerint, & ſi uentus in utero fiat, & dolor; ſaluiam,& cyperũ tuſa madefacito per noctẽ, & mane excolato, & putum cremorem in ollam fundito,tritici farina craſsiore adiecta, & aceti albi cyatho affuſo, & ſucci ſilphij magnitudine fabæ addita, & cocta crudius ſorbenda dato.

61 Si in pudendis graueolentia fuerit, & columella naſcatur, & dolor habeat; dolorem quidem ſedabit apij ſemen, ieiunæ in uino datum. Graueolentiam uerò,aniſum eodem modo dato. Columellam uerò reſecare oportet.

Si ulcera fiant in pudendis, & pruritus corripiat, oleæ,& hederæ, & rubi, & mali punicæ dulcis folia trita in uino ueteri dilue, & poſtea carnem recentẽ folijs intege,& appone. Et habeat ſubditam per noctem. Mane uerò eximat, & myrtum in uino decoquat,& cum uino pudenda colluat.

62 Si genituram non ſuſcipiat, menſibus ſecundum naturam prodeuntibus; membrana ante uteri os excreuit. Contingit etiam ex alijs cauſis. Cognoſces autem hoc, ſi digitum admoueris; membranæ prætextum continges. Ad hæc medicamentum ſubdititium facere oportet. Reſinam itaque,& æris florem melle diluito,& linteum ex his tactum penitiſsime indito, filo ad extremam partem dependente illigato. Quũ itaque hoc exiluerit; myrtum in uino coquito, & cũ uino tepido eluatur.

63 Si anhelationes corripuerint mulierem; ſulphuris magnitudinẽ fabæ,naſturtij tantundem, & rutam, & cuminum Aethiopicum,hæc trita,& uino diluta, ieiunæ bibenda præbeto. Oportet autem & a cibis abſtinere,& non frequenter edere.

64 Si pariens inflata fuerit; hepar ouillum,aut caprinum calido cinere obrutum, edendum dato meracius ad dies quatuor,& uinum bibat uetus. Si lumbos doleat; aniſum,& cuminũ Aethiopicũ bibat,& calida lauetur,& apothermon(potus id genus eſt)bibat.

65 Si menſes non fiant,teſtam craſſam exurito, ac terito,& origanum in pinguedine anſeris coctum terito,& ad teſtam in linteum ammiſceto, ac tepida apponito.

66 Si uteri concluſi fuerint, & menſes non apparuerint; colocynthidem ſyluestrem,& ſilphij ſemen, cuminum Aethiopicum, nitrum,ſalem Thebaicũ, adipem rhenalem,farinam,myrrham,& reſinam. Omnia hæc feruefacito,ſimulq́ue mixta,ac trita in glandulam efformato,& apponito.

Si

67 Si uteri ad uiſcera conuerſi ſtrangularint; uinum cedrinum, & cuminum Aethiopicum bibat, & calida lauetur, & apothermon bibat.

68 Si menſes non fiant; adipem anſeris, & netopon, & reſinam, mulier lana excepta ſubdat. Si uerò magis, quàm conuenit prodeant; ſuſinum, & raiæ linguá, in lana apponat.

69 Si tranſmoti uteri aliquò allapſi fuerint; ordeũ decorticatum tritum unà cum paleis ſume, & cum cornu ceruino uino ſubige, & hinc uteros ſuffito.

70 Si ſecundæ decedere non poſsint; fœniculũ uino, & oleo, ac melle feruefactum bibendum dato.

71 Si menſes non appareant, & uelis ipſos detrahere; craſsiorem tritici farinam, & ordeum coquito, & oleo affuſo edenda dato.

72 Si inflammati fuerint uteri; cotyledonis folia, & porrum, in craſsiore tritici farina coquito, & affuſo oleo edenda dato.

73 Si moti uteri aliquò allapſi fuerint, & dolorẽ exhibuerint; oleæ ſcabiem, & lauri, ac cupreſsi ramenta, in aqua coquito, & linteo excepta apponito.

74 Si uterus doleat, & ad ueſicam fuerit dolor; porri ſemen in aqua tritum ieiunæ bibendum præbe, & tepefactoria adhibe.

75 Si uteri prominuerint; lotos ipſos cum aqua tepida, & uino, ac oleo illitos, rurſus intrudito, & ex lumbis deligato, & graueolentia ſuffito: &, ſi urinam emittere non poterit; calida lauato, ac foueto, & cupreſsi ramenta ſuffito. Et potiones urinam cientes bibendas dato.

76 Si fluxus fiat; acerba ſuffito, & ſtercus aſini deraſum, lanæ illigatum ſubdito. Sit autem ſtercus ſiccum.

77 Si in pudendis ulcera fiant; adipem bubulum illinito, & apponito, & cum uino, in quo myrtus cocta eſt, colluito.

78 Si ex partu os uterorum fuerit exulceratum; florẽ roſarum tritum, & uino imbutum, in pilis leporinis apponito, & acerbis colluito.

79 Si uterus doleat; allii caput integrum, & nitrum toſtum, & cuminum terito, & melle ſubacta ſubdito, & calida lauetur, & ſubcalidam bibat.

80 Si feruido, ac ſuperficiario ulcere pudẽda fuerint ulcerata; adipem bubulum, & butyrum, & anſeris adipem, ac ſuſinum unguentum miſceto, & ex his pudẽda illinito, & aqua tepida colluito.

81 Si uteri aſcendentes ſuffocarint; funiculum lucernarium accenſum extinguito, & naribus admoueto, quò fumum attrahat: poſtea myrrham unguento dilutam, & lana exceptam apponito, & reſinam oleo dilutam bibendam dato.

82 Si ſecunda non ſecedat; conyzam tritam lana exceptam apponito, & ignem, in uino tritam bibendam dato.

83 Si caput doleat, & imum uẽtrem, & lumbos; bilis in uteris eſt. Huic itaque pharmacum dare oportet, quod ſurſum, ac deorſum purgare poteſt, & calida lauare, & apponere, quæ bilem purgant. Et aniſum, ac nigellam uino diluito, & bibenda dato.

84 Si fluxus oboriatur; cancros fluuiales in uino ſuffocato, & uinum bibendum dato, & quæ ſiccant ſuffito, & apponito.

85 Si fluxus oboriatur; porri pugillum in uino tritum bibendum dato: & ſiccis, & acerbis utatur. Si fluxus oboriatur; muli ſtercus, combuſtum, tuſumque, ac cribratum, uino dilutum bibat: reliquis autem eodẽ modo utatur. Si fluxus oboriatur, & iam diuturnus fuerit; ſpongiam combuſtam, ac tritam, uino odorato dilutam, bibendam dato, & per ſuffitus reſicca, & quæ reſtringunt appone.

86 Si uteros purgare uelis; nitrum, cuminum, allium, & ficus terito, & melle ſubacta apponito, & calida lauetur, & apothermon bibat.

87 Si uteros doleat; cyclamini radicem in uino ieiunæ bibendam dato: & calida lauetur, & apothermon bibat.

88 Si lac extinctum fuerit; reliqua quidẽ eodem modo curato, fœniculi uerò ſemen bibendum dato, & radices fœniculi decorticatas, ac butyrum ſimul coquito. Quum autem cocta fuerint; frigefacito, ac bibenda dato. Commodum eſt etiam hippomarathrum, & hippoſelinum ſimul coctum. Si lac extinctum fuerit; porrum tritum aqua dilutum bibendum prębe: & calida lauetur, & porrum, ac braſsicá edat, ſimul coctis cytiſi folijs, & ſuccũ ſorbeat. Si lac extinctũ fuerit; ſaluiã, cedri, aut iuniperi baccis adiectis coquat, & ad diffuſum ſuccum, uinum affundat, ac bibat, & ad cætera farina inſperſa, additoque bulbo, & modico oleo affuſo, edat. Et acria, & acida, & ſalſa, ac cruda olera omnia uitet. Naſturtium uerò in uino potum commodum eſt (nam lac purgat) & calida lauetur, & apothermon bibat.

89 Si uelis mulierem prægnantem fieri; ipſam & uteros purgato, poſtea farinam ieiunæ edendam dato, & uinum meracum inſuper bibendum: & nitrum rubrum, cuminum, ac reſinam, melle ſubacta in linteo ſubdito, &, ubi aqua defluxerit; nigros peſſos mollitorios apponat, & cũ uiro dormiat. Si prægnãtem facere uoles mulierem; ipſam & uteros purgato. Deinde linteum tenuiſsimum reſiccatum, ac melle imbutum in glandes efformato, & in fici ſucco tinctas apponito, donec fuerint aperti. Poſtea uerò magis intrudito. Vbi autem defluxerit aqua; uino, & oleo colluta cum uiro dormiat. Bibat autem & pulegium in uino cedrino; quum uiro condormire uolet.

90 Medicamentum fœtum ex uteris pellẽs. Cucumeris ſylueſtris ſuccum potionis menſura, in mazam cõſperſum apponito; ubi ad duos dies antea ieiunauit. Aliud. Staphidis ſylueſtris pugillos duos, ĩ aqua mulſa dilutos, bibendos dato.

91 Experimentũ fęcunditatis. Caput allij integrũ deraſum uteris apponito. Poſtridie uerò digitum immittat, ac cõtingens cõſideret: &, ſi quidẽ oluerit inde os; bene habet: ſin minus; rurſum apponat. Aliud experimentum. Netopum modicum in lana inuolutum apponat, & conſideret, an per os oleat.

92 Alia ſubditiua medicamẽta. Scorpij marini fel, in lana inuolutũ, & umbra ſiccatũ apponito. Pulegium ſiccum tritum, melle imbutum in lana apponito. Cucumeris ſylueſtris ſemẽ, & teſtam combuſtam, uino ſubactam cum pilis leporinis, in lana ſubdito. alumen Aegyptium, lana inuolutum apponito. Cantharidas uino ſubactas, in lana ſubdito. Herbam artemiſiam uino ſubactam apponito. Nigellam in uino tritam in lana ſubdito.

93 Aliud, ad recẽs enixã. Vnguentũ roſaceũ & cerá, in lana apponito. Bulbion ex tritico, tritum & uino ſubactũ in lana ſubdito. Vini albi ueteris fecẽ combu

ſtam, et uino albo extinctam ac tritam in lana apponito. Galbanum, nétopum, et miſy, cum unguẽto roſaceo in linteo apponito. Elaterij portiones duas, & fauum cum uino, in linteo apponito. Butyrum & alumẽ melle ſubactum, in linteo ſubdito. Scãmoniæ ſuccũ, & adipem, cum maza miſceto, & uino imbuta, in linteo apponito. Si concipere nolit; miſyos fabæ magnitudinem aqua dilutam bibendam dato, & per annum non concipiet.

94 Si periculum facere uelis in muliere, an prægnans ſit, aut nõ; rubro lapide ſiue terra erithrea oculos ſublinito. Et, ſi quidem ingrediatur pharmacũ; prægnans eſt ſin minus; non.

95 Si prægnanti pudenda feruido, & ſuperficiario ulcere fuerint exulcerata; amygdala trita, & medullam bubulã in aqua coquito, & modica farina adiecta, pudenda illinito, & baccarum myrti decocto colluito.

96 Si uirgo ex lapide laborarit; ſemẽ radicis Aethiopicæ in uino ueteri ad dies decẽ dato. Deinde in aqua ad dies uiginti, & bis in die, multa calida lauato.

97 Cataplaſma. Allium, portulacam, apium, lori, & cedri ramenta, trita ſimul mixta aqua mulſa diluito, & cataplaſma hinc factum imponito. Rubi folia, myrti folia, ſimul trita aqua mulſa diluito, & polenta ammixta ſubacta imponito. Sambuci folia, myrti folia, terebinthi folia tenerrima, eodem modo apponito. Lothi ramenta, mori folia, ſimul trita mixta, aqua diluta, cum uua paſſa imponito.

98 Suffitus. Ouiculæ, aut capræ cornu tuſum, & ordeũ toſtum, ac freſum, oleo ſubigito, ac ſuffito. Cerui cornu, & oliuas nondum habentes oleum, ſimul trita mixta ſuffito. Rhoem rubrum, & polentam toſtã, oleo ſubigito, ac ſuffito. Polẽtam & ſtercus bubulũ, & paleas, oleo ſubigito ac ſuffito. Loti ramenta, & rhois folia, & cupreſſi ſiccæ ramenta, uino nigro auſtero ſubacta ſuffito. Galbanum, mannam, & reſinam, unguento ſubacta ſuffito. Capræ cornu, & gallam, & adipem ſuillum, ac cedriam ſuffito. Terram ex aſinorum pedibus deradito, & ſtercus aſininum, cum uino nigro ſubigito, ac ſuffito.

99 Collutiones. Folia myrti, & lauri, ac hederæ in aqua coquito, & cum hac tepida colluito. Rhois, & mali punicæ, ac rubi folia, in aqua mulſa coquito, & cum ea excolata colluito. Sambuci, & lentiſci folia in aqua coquito; & excolatam leuiter tepidam infundito. Fœniculi, & braſſicæ radices tuſas in aqua coquito, oleo affuſo, & poſtea cũ excolata colluito. Oenãthen, & cyperum, & uuas paſſas, in aqua mulſa coquito, ac colluito.

100 Malagmata. Maluam, & fœnogræcum in aqua ferucfacito, & cum excolata aqua leuiter tepida colluito. Cupreſſi ramenta, & amaracum, in paſſo aqua temperato coquito, ac colluito. Serpillum, & uiolæ albæ radicem, in aqua mulſa coquito, ac colluito. Hypericum, & lentiſcum, & baccas cedri in aqua coquito, & cum leuiter tepida colluito. Fauum, & butyrũ, & reſinam, & adipem anſerinum, in aqua coquito, & colluito.

101 Fomenta. Lolium toſtum ac mollitum, in poſca meraciore coquito. Poſtquã autem coxeris; linteo illigato, & foueto. Lẽtem toſtam, decorticatam, & in farinã craſſiorẽ alicæ ſimilem redactam, in aqua coquito, & linteo illigato, ac foueto. Eruum eodem modo parato, ac foueto. Cõmoda eſt & ſaluia eodem modo parata. Saluiã, & hypericum in aqua coquito, & ordei paleis in decocto coctis & linteo exceptis, foueto. Loti, & cupreſſi ramenta in uuæ paſſæ cremore coquito, linteoque ipſa illigato, ac foueto. Oleæ, & myrti, & hederæ, ac lauri folia, in aqua coquito, & decocto, hordei paleas coquito, deinde linteo illigato, ac foueto. Cupreſſi ramenta, & cedri, & ordei furfures, ſimul miſceto, & in uuæ paſſæ cremore ſubigito, ac panẽ formato, & cũ hoc aſſato, calido in linteũ illigato, foueto. Violæ albæ ſemẽ, aut radices, in aqua coquito, & cũ aqua furfures tritici ſubigito, ac panem formato, cũ quo calido in linteum inuoluto, foueto. Serpillũ in aqua coquito, & furfure triticeo in aquã coniecto, eodem modo foueto. Spongias calefacito, & adhibeto, & cum mollibus lanis, & panniculis laneis, & uaſis teſtaceis aqua infuſa, & utriculis eodem modo, & decoctionibus in utres infuſis, foueto.

102 Purgatoriũ. Si mulierẽ parere non potentẽ facere uelis, ut prægnans fiat; conſiderare oportet in menſtruis, an biliosa, aut pituitoſa ſit. Cognoſces autem hoc, arena tenui ſicca ad ſolẽ cõſperſa, & quũ menſes prodierint; ſanguine ſup arenã in ſole effuſo, ita ut ipſum ſiccari ſinas: ſi.n. biliosa fuerit; ſanguis ſup arena ſiccatus, pallidus fit: ſi uerò pituitoſa; uelut mucus exiſtit. Horũ igitur utrũ tandẽ fuerit, uentrẽ purgato, ſiue ſurſũ ſiue deorſũ purgatione opus habere uiſa tibi fuerit: poſtea paucis diebus interpoſitis, uteros purgato.

103 Vterorum fomenta. Si duri fuerint uteri, & non concipiat; uinum quàm iucũdiſſimum cum pari aqua temperatum, trium ſemicongiorum Atticorum menſura, & fœniculi radices, & ſeminis fœniculi quartam partem, & unguenti roſacei ſemiheminã. Hæc in uas nouũ fundito, & uinũ affundito. Vaſis autẽ operculũ perforato & impoſita arundine foueto. Arundinem uerò cum operculo tollito. Si.n. ſine operculo abſtuleris; exuretur. Poſtquam autem fota fuerit; ſcillã apponito, uelut infrà ſcriptũ eſt. Apponito aũt, donec dixerit molle, & amplũ eſſe uterorum oſculum. Et, ſi quidẽ exulcerata fuerit, & puſtulæ in purgatione fuerint, ſi ſumma labia exulcerata fuerint; aniſum, & adipem anſerinũ, in roſaceo oleo terito, & in lana inuoluito, & accepta carne bubula, magno pedis digito craſſiore, ſex digitorũ longitudine, ipſam pharmaco illinito, & lana exceptam inuoluito, & ad extremam carnis partem, quæ foras ſpectat, filum alligato, & reliquam in uteros indito, ubi eſt ulcus.

104 Menſium purgatoria. Si non procedat menſtrua purgatio; cucumeris ſylueſtris internam partem pondere trium obolorum, & artemiſiam herbam, & thuris obolum terito, & ammixto melle in lana inuoluito, & ad os uteri apponito, quinquies in die hoc faciẽs. Aliud. Vitem uiridem terito, & melle ammixto lanã excipito, & eodem modo apponito. Aliud. Cupreſſi fructum, & cucumeris ſylueſtris internam partem, & thus terito, & melle ammixto lana excipito, & eodẽ modo ſubdito. Aliud. Cupreſſi fructũ & thus terito, & melle ammixto lana excipito, ac ſubdito. Aliud. Abrotoni obolos tres cũ melle lana excipe, ac ſubde. Aliud Elaterij obolũ, & myrrhæ obolum terito, & cum melle lana inuoluito, ac ſubdito.

105 Purgatorium, ſi mulier non concipiat. Tauri urinam collige trium heminarum menſura. Deinde artemiſiam herbam, aut parthenium, aut adiantum, & laurum uiridem, & cedri ramenta ſimul contunde.

Deinde

Deinde in effoſſa ſcrobe carbones accende.& impoſita olla nrinam tauri infunde,& contuſa in mortario adijce: poſtea ſellam circumpone, artemiſiam herbam, aut hyſſopum, aut origanum impone, & muliere ſuper hæc collocata, donec ſudet foue. Vbi uerò ſudarit laua; cum calida, & in lauacrum artemiſiam & laurum immitte. Deinde ſubdititium medicamentum adhibe. Aut artemiſiam, aut bulbium in uino albo tritum lanæ inuolutum ſubdat. Hæc ad tres dies faciat,& deinde cum uiro dormiat. Subdititium pharmacum ad conceptum facies. Ex nitro & thure,cum melle glandem formato,& apponito. Aliud. Purgatorium molliens. Caricam coquito,donec granula abijciat,& hanc expreſſam leuiſsime tritam in lana cum roſaceo unguento apponat. Aliud acrius. Braſsicę,rutæ,partes portiones tere,ac utere eodē modo. Aliud molle & purgatorium. Medullā anſeris,aut bouis,aut cerui,magnitudine fabę,affuſo unguēto roſaceo & lacte muliebri terito,uelut molle pharmacum teri ſolet. Deinde ex hoc os uteri illinito. Aliud tepidū purgatorium. Anſeris medullam magnitudine nucis,reſinę lentiſsimæ,aut terebenthinæ magnitudinem nucis. Hæc in unguento roſaceo ad lentum ignem liquefacito, & uelut ceratum facito,& deinde ex hoc tepido os uteri illinito,& pectinē madefacito. Aliud detrahens purgationem, & ſiſtēs. Pæoniæ grana nigra,aut rubra,tria, aut quatuor in uino trita bibēda dato. Si uerò magis detrahere uoles; grana nigra eodē modo trita bibenda præbeto. Aliud purgās,ac detrahēs. Lauri baccas ad ſummum uiginti,& ſeſelis dimidiū acetabulū,cū uino trita bibat. Aliud. Tauri fel tritum,trium Quintobolorum Atticorum pondere, in uino ieiunæ bibendum dato. Et effotmata quoque ex ipſo catapotia deuoranda dato. Aliud. Farinam recentem, mirrhæ obolos tres, croci tantundem, caſtorij obolum: Hæc cū unguento roſaceo trita apponat. Aliud purgatorium. Semen urticæ, & maluæ ſuccum, cum adipe anſerino tritū ſubdat. Aliud. Si non purgata fuerit ex partu floris farinæ quantum tribus digitis comprehendi poteſt coquito, & melle affuſo uentri uelut cataplaſma imponito,& bibendū dato. Aliud,quod uteros aperit,& purgat. Cantharidas quinque aceto albo affuſo terito, & non ualde liquidū pharmacū facito,ſed ut digitis effingi poſsit:& de ficu alba pingui, ſine granulis & pelle, duplā cantharidū partē ammiſceto,& efformatā glandula tenui lana inuolutā ſubdito. Aliud. Si ex partu non fuerit purgata; trifoliū in uino albo bibendum dato,hoc etiam menſes educit, & fętus expellit. Aliud,purgās uteros. Quū puero immortuo ſanguis intus māſerit; colocynthidem ſylueſtrem in melle tritam delingat,aut ſubdat.

106 Aliud,ſanguinem purgans. Sanguinem ex uteris expelles, ſi uiolæ albæ ſemen tritum, uino dilutum bibendum dederis. Aliud,quod ſimiliter ſanguinem ex uteris expellit. Rhois ſeminis quum rubrum fuerit, grana uiridia triginta terito, & roſas caninas rubras,rubicundo ex ipſis delecto,in uino bibenda dato,quum ſanguis eruperit. Aliud purgatorium. Si mēſes nō apparuerint; ſtyracem,& origanum terito, cōmiſceto, & adipe anſerino affuſo apponito. Aliud, quod ſubditum uteros purgat ac euacuat. Abſinthij radicem tritam cum melle,cum oleo apponito.

107 Subdititia uteros purgantia, aperientia, & aquāducentia. Scyllæ fruſtum longitudine ſex digitorum, & digiti parui craſsitudine accipito, & de hoc duos digitos circūderadito, ac leuigato, & reliquum lana ſordida inuoluito: eam uerò partem quæ circumraſa eſt,ad os uterorum ſubditam, per diē ac noctem appoſitā ſinito. Poſtquam autem lauit,& abſtulit; aqua odorata colluatur. Aliud purgatorium molle,quod aquā pituitā, & ducit,& pallidos,ac ſubcruentos mēſes detrahit;ſi non diuturni fuerint,& os emollit. Vnguētum narciſsinū, cuminum,quod edimus,myrrhā, thus,abſinthium,cupreſſum,ſalē,roſaceum oleum ſumito. Et de alijs quidem ſingulis congium accipito, narciſsini uerò partem quartam: & omnia in glandē efformata,ac crudi lini linteo excepta ſubdito. Aut linteum tenue pennæ circundato, ac deligato, & in oleo albo Aegyptio tinctum apponito, & tota die appoſitum ſinito. Deinde ubi lauit,& abſtulit,aqua odorata colluatur.

HIPPOCRATIS COI
De morbis Muliebribus Libro I.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Mulieres quæ purgationes à partu ſunt expertæ,minus laborioſe purgantur. Symptomata, quæ circa purgationes menſtruas accidunt.*

2 *Mulier rariore carne prædita quàm uir. Lanas æquales ponderis cum ueſte pura & cōtexta, plus aquæ trahere. Mulier uiro calidior. Vir muliere ſiccior propter labores.*

3 *Quomodo ex menſibus ſuppreſsis morbi generentur: & qua ratione menſes ſupprimantur, & quibus id frequenter accidat. Vterorū obtortorum cauſſa.*

4 *Vteri concluſi. In tertijs menſibus quatenus bene aut male afficiantur. In quartis. Signa in quartis menſibus, expurgationibus menſtruis impeditis. In quintis. In ſextis incurabilis eſt. Signa in muliere cui menſtruę purgationes ad ſex menſes occultantur.*

5 *Vteri ad ſtomachum allapſi. Vocis priuatio & ſtomachi morſus. Vrina rubra. Alia ſigna.*

6 *Menſium ad pulmonem progreſſorum ac receptorum,ſigna eadem,quæ in tabe. Menſium ſuppuratorum cauſſa & ſigna. Vlcera poſt menſes ſuppuratos.*

7 *Steriles ex magnis in uteris ulceribus. Menſes ſupra inguen erumpentes.*

8 Tuberculum ſupra inguen ſine capite magnum rubrum, ex menſibus non ſuppuratis.

10 De mēſium occultatorum ſignis & curatione. Crethmon in uino thædaceo.

11 De vlcerum in uteris generatione. Menſes retēti, mulieres nonnunquam ſe pręgnantes exiſtimantes, fallunt. Menſes ſuppurati quinto aut ſexto menſe ſupra inguen erumpentes. Menſes putrefacti & purulenti in pudendum prodeuntes.

12 Menſes ad ſeptimū menſem retēti. Menſes pituitoſi.

13 Menſium pauciorum quàm conuenit ſigna.

14 Menſes plures & craſsiores quàm oportet prodeuntes, & eorum ſigna.

15 Menſium menſura iuſta & tempus. Mulier ſana ex menſibus cognoſcitur. Plures quàm quatuor dies & infra tres purgari, quales mulieres efficiat.

16 Suffocatio unde, & quibus potiſſimū accidat. Signa.

17 Vteri ad hepar & præcordia. Morbus Herculeus. Vteri ad ueſica ſtomachum. Vteri ad lumbos & coxas conuerſi.

18 De menſium biliosorum cognitione & ſignis.

19 Quibus menſes plures aut pauciores fiant. Vomitus bilioſus in mulieribus prægnātibus. Venter turbatus. Leuis bilioſorum purgatio utilis. A fluxu bilioſo non purgata, nec ullis ſignis apparentibus. Ex bilioſis menſibus in acutum morbum tranſitus.

20 Vteri ab vlceribus inflammati.

21 Menſium pituitoſorum cognitio & cauſſa. Menſes terram inſtar aceti radentes.

22 Non concipientium affectiones & curationes. Genitura ſtatim à coitu exeuntis cauſſa. Poſtera die aut tertia. Purgationis bilioſæ, aut pituitoſę qualitas unde petenda.

24 Curatio à Morborum cauſſis inchoanda.

25 Menſes pituitoſi à quibus prodeant. Fomentum purgationibus ſemper præmittendum.

26 Quando prolis cauſſa coeundum. Suffitus inſtrumenta. Vt genituram mulier retineat. Mulierum diæta. Vteri humidiores, & uteri ſicciores. Genituram ad decem aut duodecim dies retinentes, uirum ne adeant.

27 Vteri ſani interdum non concipiunt.

28 Genitura à coitu ſtatim diffluens.

29 Os uteri clauſum, uel diſtortum.

30 Vteri magis quàm oportet aperti. Os uterorum pingue. Phagus, glans trita.

31 Quibus ſemen uiri putreſcit. Genitura uiri, graueolens à muliere reddita. Semen uiri ſexta aut ſeptima die emittentes.

32 Mulieris ſiccioris aut humidioris curatio diætetica. Bilioſa ac pituitoſa in uteros confluentia. Morborum uires & cauſſa conſiderandæ.

33 Vterorum à contrarijs curatio. Mulier quo tempore uirum prolis cauſſa adire debeat. Mulieres quando citius concipiant.

34 Os uteri humidius, genituram non attrahit.

35 Diu non concipientis, ſuppreſſis menſibus, curatio.

36 Genituram non ſuſcipiens, menſibus prodeuntibus. Membrana oſculo uteri præpoſita.

37 De mulieribus, facilè quidem concipientibus, fętum autem tertio aut quarto menſe corrumpentibus. Fœtum corruptum quæ ſigna comitentur. Vteri leues quomodo cognoſcantur,

38 Menſes bilioſi & pituitoſi quomodo cognoſcendi. Conceptum iuuantia.

39 Mulieres quando maximè in utero concipiant. Os uterorum maximè hiat, ac diſtentum eſt, poſt purgationes.

40 De earum morbis quæ in uentre habent. Pręgnantibus menſes ſecundo aut tertio menſe prodeuntes, cur malum. Sanguis in uteros prægnantium, à toto corpore deſcendit.

41 Caput pręgnantis pituitoſum, & pituita aeris in uētrem deſcendens. Fętus quibus de cauſis corrumpantur.

42 Lumborum dolor in muliere uterum geſtante.

43 Prægnans corpore male habens ac bilioſa. Partus purgamenta ualde nigra ac bilioſa: curatio.

44 Mammarum ac uentris in prægnantibus ante octauum menſem collapſus. Menſes in prægnantibus apparentes.

45 Pręgnans pituitoſa, & eius curatio.

46 Prægnantis lienoſa, à relatis affectionibus, menſes quales.

47 Prægnans tumida & à bile uexata.

49 Prægnantis ſuffocationis cauſſa.

50 Fœtus in latus aut caput proceſſus cur periculoſus.

51 Prægnantes quare cum uirore pallida. Prægnantes cur debiles.

52 Vterus inflatus. Lumborum dolor. Anhelatio.

53 Purgationis multę in partu ſigna. Panis cinericeus.

54 Sicca & quæ difficulter humectatur in partu, curatio.

56 Vteri tumorum in partu aut ex partu curatio. Puerorum tuſſientium curatio.

57 Pudenda prægnantis ſuperficiario ac feruido ulcere affecta.

58 De puerperii purgamentis, & de his quæ poſt partum exeunt. Febres, partus purgamentis, aut menſibus impeditis, & curatio. Oleum anthinum & Cyprinum. In morbis omnibus quibus fomentum auxiliatur, melius eſt poſtea inungi. Si febris habeat, a balneis abſtinendum, &c.

59 Humor in partu unà cum puero, uelut oportet, non prodiens. Si in uentrem deſcenderit. Ad puerperij purgationem. Si in uentrem deiectus ſit fluxus. Purgatio ſi mulieri modica.

60 Purgatio puerperæ non facile procedens. Vrina uelut aſinina. Venter neque turbatus, neque purgatio procedens. Quando pereant puerperæ.

61 Vlcera ī utero a partus purgamētis putrefactis ſigna.

62 Purgatio puerperij primis tribus, aut quatuor tantum diebus procedens.

63 Ex partu nō purgata ſigna, et eius curatio. Salis grana. Oleum narciſſinum. Atramentum quid.

64 Purgamenta puerperij pauciora, quàm oportet.

65 Ex uteris ulceratis et puerperij purgamentis impeditis mala. Curatio ulcerū ī uteris ſolicitè adhibēda.

67 Partus purgamenta plura, & unde contingant.

68 Pudēdi pars obturata in puerpera. Affectus ijs quæ a puerperij purgamentis non purgantur, ſimiles.

69 Purgamenta partus ad caput & thoracē ac pulmonem. Partus purgamenta per os aut nares.

70 Purgationis ad faciem procedentis ſigna.

71 Fluxus ex partu, & cibi in uentre non manentes.

72 Sanguinem ex partu uomentis curatio.

73 Lacti extincto quæ medeantur. Quæ multum lac faciant & augent. Cytiſus. Capra Scyria caſeus.

Secunda

Secunda in uteris relicta.

74 Puerperij purgamenta in grumos conuerſa.

76 Secunda non ſtatim exiens poſt partum. Secunda in uteris relictæ cauſſa. Secunda ex umbilico baris, & umbilicus poſtremus ex uteris exit.

77 Fœtum menſtruum aut bimeſtrem corrumpentis curatio. Secundas relictas quæ mala conſequantur.

78 Vterus uel eius os ex partu ulceratum.

79 Vteri ex partu inflammati, cauſſa & curationes.

80 Mulier ex partu dolens.

81 Vterorum ex partu dolor. Vinum Pramnium.

82 Vteri puerperæ inflammati. Vterorum diſtentorum cauſſa.

83 Vteri pituita impleti. Sanguis menſtruus conturbatus, & ter in menſe comparens, & eius curatio.

84 Acetabula pituita plena.

85 De aqua intercutis in uteris ſignis, cauſſis, & curatione.

86 De hydropis in uteris ſignis, cauſſis & curatione. Fœtus bimeſtris corruptio, & eius curatio.

87 De aqua intercute laborante, ſplene magno & aquoſo exiſtente, & unde ſplen aquoſus fiat. Aliud huius mali principium. Menſes uelut aqua à carnibus. Fluxus non ſuccedentis ſigna. Venter & crura aqua implentur. Quibus frequẽter fiat hic morbus. Mulicbres morbi, cur cognitu difficiles et ſępe incurabiles. Morborum muliebrium ac uirorũ cura differt.

88 Vterorum ulceratorum ſigna & cauſſa, & curationes. Aquæ & lactis uſus in capitis doloribus cum mentis perculſione. Vlcerum uteri collutio.

89 Vteri ulcerati ſanguis & pus, & feroſa ſanies fluens, & eius cauſſa, & curatio. Caſeus caprinus aſſatus.

90 Vterorum uehementer exulceratorum ſigna & curatio. Polycarpon, & Polycnemon.

91 Vterorũ ulcerationum ex abortu curatio, & ſigna. Vterorum curatio. Fluxus pauciores quidem, ſed ſalſi & biloſi, qui internas & externas partes ulcerant. Purulenta & compacta. Vlcerum curatio. Vinum Siraeum.

92 Vulnus ex abortu. Puerperij purgamenta ſponte erũpentia. Vteri in partu ualde exulcerati.

93 Abortus qui diſcedere non poteſt, expellendi ratio.

94 Abortuum duplicatorum, & uterorum oſculo incũbentium, expellendi ratio.

95 Fœtus uiui atque etiam mortui in partu, manum anterius præmittentes.

96 Fœtus immortui exſectio. Fœtui mortuo uenter tumidus perforandus. Puerum exſecturus quid obſeruare debeat.

97 Molæ conceptus cauſſa & ſigna. Mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motum habet.

98 Puerperij purgationum menſura. Diuturniſſima poſt puella partum purgatio quadraginta duorum dierum eſt, extra periculum ſi uiginti quinque purgetur: Maſculi uerò poſt triginta, extra periculum ſi uiginti purgetur diebus. Ex puerperij purgamentis & ei quæ corrupit fœtum & ei quæ peperit, affectiones eadem.

99 Lactis generatio. Mulieres quædam natura lacte carent.

100 Ad menſes detrahendos. Mollitoria, a quibus aqua & urina purgatur. Menſes non prodeuntes. Medicamẽtum ſubditítium, purgatorium, mollitorium. Purgatorium. Anſeris medulla. Subditítiũ. Purgatorium. Purgatorium ſubditítium ſi menſes non compareant. Vteros expurgans ac ſanguinem euacuans. Subd[illegible]tia, ſi catapotia non purgarint. Subdititia acria ſanguinem ducentia. Molliora. Subdititium efficax.

101 Ad conceptum medicamentum. Vrina uetus cum ferri recremẽtis ad imprægnationem. Clyſteris ad imprægnationem uſus & deſcriptio. Oleum Plataenſe. Pili aſinini albi. Lupi ſtercus. Parere nequẽti quæ prius peperit. Aliud ad conceptum. Victus ratio conceptui idonea. Medicamentum quod ſimiliter infunditur non concipienti. Secunda mulieris cum uermium carnium capitibus in peſſo. Aliud ad conceptum. Vermes carnium. Menſes multi, nec tamen concipiens. Subdititium ad conceptũ. Aliud quod uterum ualde aperire poteſt, cum concluſus eſt & concipere nequit, & ad aquam expurgandã. Sal Aegyptium.

102 Conceptum impediens.

103 Partum accelerans ægrè parienti. Prægnans multo tempore, & parere nequiens.

104 Aliud, puerperij purgamenta melius purgans. Hepar teſtudinis marinę adhuc uiuentis. Purgatoriũ puerperij purgamentorum. Purgatorium menſiũ & puerperij purgamentorum. Eryſimum. Vitis pãpini, aut folia viridia.

105 Purgatorium, ſi ex partu non purgetur. Purgatorium vterorum, quũ puero mortuo, ſanguis in hoc manſerit. Ad omnia puerperij purgamenta.

106 Subdititiũ quod ſecundam relictam eijcit. Ad ſecũdas educendas & menſes, itemque fętum enectum. Euanthemon. Aliud quod ſecundas eijcit.

107 Fœcunditatis experimentum.

108 Alia ſubdititia. Scorpij marini fel. Potiones ad ſecundas educendas. Fœtum expellentia. Senecta anguium. Holoconitidis radix, qualis. Seſeli Maſſilienſe. Silphium Libycum. Herinacei marini triti. Aliud ſecundarũm expulſorium, quod vteris infunditur. Syrmaą potio. Alius ſimilis potus, ad puerum & mala intus exiſtentia.

109 Ad fœtum mortuum eijciẽdum. Adeps gallinaceus. Teſtudinis marinæ cerebrum. Crocus Aegypti. Suffimentum expulſorium, quod & ſanguinem ventris expellere poteſt.

110 Abortus ſanatio. Murium ſtercus. Aliud expulſorium, quod puerum mortuũ eijcit. Aliud eiectorium, quod puerum expellit liuidum. Aliud quod infunditur ſi mortuus fuerit puer. Ad fętũ immobilem corrumpendum.

111 Collutiones vteros purgantes. Collutionum vterorum menſura Iuncus odoratus. Cneſtri potiones. Collutio corroborans ſi vlcera pura fuerint. Collutiones quę infunduntur ad uetera vlcera.

112 Alui profluuiũ ex partu. Nucleus internus. Sanguinis ex partu vomitus. Sedis ex partu dolor.

115 Vteri ex partu inflammati.

116 Crus claudum ex partu ab vteris.

117 De inflammatione uterorum ex partu.

118 Bilem ex vtero purgantia. Collut[illegible] ſi bilioſa aut pituitoſa fuerit. Collutiones purgatoria.

119 Collutiones bilem & pituitam trahentes. Piper Indicum.

120 Mulieris bilioſa & pituitoſa ex menſtruis purgationi-

ſtionibus cognitio. Cneſtri potio. Purgatoriũ molle, aquam & pelliculas ducens ac ſaniem ſubcruentam. Lac mulieris maſculum alen[illegible]is.
121 *Glandens ſubdititiæ ad menſes quo[illegible]do formandæ. Alia fortiora.*
122 *Potiones purgatoriæ, quæ ſccun[illegible]as eiicere, & menſes detrahere, & fœtum enectum educere poſſunt.*
123 *Subdititia purgatoria, ſi potiones non purgarint. Purgatorium quod ſterilem purgare poteſt. Vrina bubula. Salſugo marina. Purgatorium menſium. Illitio purgatoria & mollitoria.*
124 *Conceptum iuuantia. Tali ſubditity nigri.*
125 *Os uterorum concluſum. Accipitris ſtercus. Anſeris & vulpis ſtercus.*
126 *De pudendorum ulceribus acribus et inflammatis.*
127 *Pudendorum feruido ac ſuperficiario vlcere laborantium curatio. Bubulæ carnis peſſus, in pudendorum vlceribus. Collutio ad vteros exulceratos, & vrinæ ſtillicidium. Ad vlcera quę in pudendo ſunt ac enaſcuntur. Ad vlcera in vtero reſiccanda. Os vterorum vlceratum. Aqua ex vteris fluens, cum vlceribus &c.*
128 *Ad fœtum mortuũ expellendũ. Fuligo de furno.*

1 DE muliebribus morbis ſic ſentio: Mulierem, quæ non peperit, grauius, & citius è mẽſibus ęgrotare, quàm eam, quæ peperit: quum.n. peperit; uenulæ fluidiores ſunt ad menſes. Fluidas autem ipſas facit purgatio illa, quæ fit a partu. Et, ubi hæc erumpit; uicinæ maxime uentri, ac mammis corporis partes diſcinduntur: diſcinditur item reliquũ corpus. A quo uerò hoc fiat, dictum eſt a me in natura pueri in partu. Diſciſſo autem corpore neceſſe eſt uenas magis aperiri, & ampliores, ac fluidiores ad menſes fieri: itemque uteros magis aperiri, nimirum puero per ipſos egreſſo, qui & uim, & dolorẽ induxit. Et, quũ hæc ſic ſe habeant; mulier purgationem a partu experta, minus laborioſe menſibus decurrentibus purgatur. Si uerò etiam affectio aliqua mulieri, quæ iã peperit, accidat, ut menſes uenientes probe purgari non poſsint; facilius dolorem feret, quàm ſi nõ peperiſſet: aſſueti enim ſunt uteri, & corpus idoneum ut impleatur, utpote in uentre habenti, & ſimul multa amplitudo in corpore eſt. Maior autem fit etiam amplitudo, ubi peperit, nimirum corpore diſciſſo: & corpus in amplitudine exiſtens, minus dolore affligitur; ſi non uenæ ſuperimpleantur, & nimium doleant. At uerò ei, quæ non peperit, quum corpus nõ aſſuetum ſit (ſi impleta fuerit, & fortius, ac ſolidius, & denſius ſit, ſi purgationem a partu experiatur, & quum uteri ęgrius aperiantur) menſes laborioſe prodeunt, & affectiones plures accidunt: ut propterea menſes obturentur; ſi prius non peperit. Habet autẽ res ſe hoc modo, uelut etiam prius a me dictum eſt.

2 Dico mulierem rariore carne præditam, & teneriorem eſſe, quàm uirum: & hæc res ſic ſe habet. A uẽtre trahit humiditatem, & citius, & magis, corpus mulieris, quàm uiri: etenim, ſi quis ſuper aquam, & per regionem aquoſam, duobus diebus, ac duabus noctibus molles lanas ponat, & ueſtem puram, & contextam æqual[illegible] ad lanas pondere, ſublatis utriſque, appõderatione facta; multo grauiores lanas cõperiet, quàm ueſtem. Fit autem hoc ex eo, quòd ſemper aqua ſurſum decedit in uaſa ampliora oſcula habentia. Et lanæ quidem, tanquam raræ, & molles, ex decedente amplius ſuſcipiunt: ueſtis autem, ut quæ plena eſt, & ex contextu obturata, explebitur, non multum ex decedente aqua ſuſcipiens. Sic ſanè etiã mulier, uelut quæ rarior eſt, ampliorem a uentre humiditatem corpori attrahit, & citius, quàm uir: & tanquam teneriori carne præditæ mulieri, ubi corpus ſanguine repletum fuerit, ſi non ab ipſo ſeceſſerit; carnibus impletis, ac calefactis, dolor oboritur. Habet enim mulier ſanguinem calidiorem; & propterea calidior eſt, quàm uir. Si uerò amplior accedens ſanguis ſeceſſerit; dolor non fit a ſanguine, neque calor. Vir autem ut qui ſolidiore carne præditus eſt, quàm mulier, neque in ſuperna uentris parte adeò ſanguine ſuperimpletur, ut, niſi aliquid ſanguinis ſingulis menſibus ſecedat; dolorem fieri neceſſe ſit: & ſanguinis quantùm ſatis eſt ad nutrimentum trahit: &, quum corpus ipſi non ſit tenerum; non dolore affligitur, neque ſuperincaleſcit a plenitudine, uelut mulieri. Multum autem confert ad hoc uiro, quòd magis laborat, quàm mulier: nam labor aliquid humoris abducit.

3 Poſtquam igitur mulieri, quæ non peperit, occultati fuerint menſes, & uiam foras reperire non poterint; morbus fit. Hoc autem contingit, ſi uterorum os concluſum fuerit, aut diſtortum, aut aliqua pudẽdi pars contracta: ſi enim horum quid fuerit; menſes exitum inuenire non poterint, priuſquam uteri ad
1 ſanam naturam redierint. Fit autem hic morbus his maxime, quæ anguſtos uteros habent, aut ceruicem ultra pudendum ſitam. Si enim horum alterum fuerit, & mulier uiro non miſceatur, & uenter magis, quàm oportet, euacuetur; ab hac affectione uteri obtorquentur: neque enim humidi in ſeipſis ſunt, utpote muliere non coeunte: & amplitudo ipſis ſpatioſa eſt, utpote quum uenter magis uacuus exiſtat. Quare obtorquentur, dum ſiccior, & leuior eſt uenter, quàm conuenit. Et aliquando dum ipſi obtorquentur; etiam os ipſorum diſtorqueri contingit, nimi-
1 rum ceruice ultra pudendum ſita: ſi enim humidi fuerint uteri a coitu, & uenter non euacuetur; non facile diſtorquentur.

4 Hæc igitur cauſa eſt, ut ipſi ſint concluſi, nimirũ a uenere abſtinente muliere. In tertiis porrò menſibus optime afficietur; ſi quæ prius inſunt progreſſa fuerint educta: ſin minus; mulier hæc patietur. Suffocatio aliàs, atque aliàs in ipſam irruet, & febris aliàs, atque aliàs corripiet, ac horror, & lumborum dolor. Hæc patietur in tertiis menſibus; ſi ipſi non prodierint. In quartis uerò ſi non egreſsi prioribus exitum fecerint; etiam tunc tertij menſis afflictionibus omnibus magis affligetur, & maxime tempore menſiũ: deinde minus. Sæpe uerò etiam a dolore libera ſibi eſſe uidebitur. Erunt autem in quartis etiam hæc ſigna. Vrinam, ac craſſam eiiciet aliàs, atque aliàs. Et uenter ipſius durus erit, & maior, quàm prius, & dentibus fremet, & cibum auerſabitur, & uigilabit. Hæc patietur in quartis menſibus. Si uerò curetur; etiam in his ſana euadit. Et in quintis ſi non multi menſes deſcenderint; dolor adhuc fortior accidit. In ſextis uerò iam incurabilis eſt, & iuxta priora quidem ſigna magis dolebit. Deinde ad ea etiam hæc adeſrunt.

runt.

runt. Anxia erit, & aliàs, atque aliàs ſeipſam iactabit, & animo deficiet, & pituitã uomet, & ſitis fortis ipſam corripiet: uimirum dum exuritur uenter ab uteris ſanguine plenis: & ad contactum dolebit, maxime pectinem. Et aliàs, atque aliàs murmurabunt; dũ uidelicet ſanguis in ipſis commouetur, ac diſcurrit, & uenter conſueto modo non ſecedet.

5 Neque ueſica urinam excolabit, maxime quum uteri ad ſtomachum qui neruoſus eſt, mulieri allapſi fuerint, & ad uentrem irruerint, dolet ſpinam, & totum dorſum, & lingua ipſius refrenatur, & hanc non claram habet, & animi deliquium adeſt. Aliquibus etiam uocis priuatio, & ſtomachus mordetur, & flaua bilis exit, & ſpiritus offendens, & anxia eſt, & iactat ſeipſam, & ardet. Poſtquam autem tranſmutati fuerint, & ueſica tenuem ſanguinem ab uteris trahet; tunc urina mingitur rubra. Et dolet quidem reliquum corpus, maxime uerò collum, & ſpinam, & lumbos, ac inguina. Et ipſi ad hoc progreſſæ, & uenter attollitur, & crura ſupra modum intumeſcunt, & tibiæ, ac pedes, & mors ſuccedit. Et circa hanc quidem ſic finiunt menſtruæ purgationes ad ſex menſes occultatæ. Fiunt item hæc.

6 Quibuſdam mulieribus menſes bimeſtres in uteris exiſtentes multi ad pulmonem procedunt: &, ubi recepti fuerint; omnia patiuntur, quæ in Tabe dicta ſunt: & nõ eſt poſsibile ipſam ſupereſſe. Fiũt & hęc. Quibuſdam ſuppurati fiunt mẽſes; ubi per duos, aut tres menſes moram traxerint. Hoc autem maxime fit; ſi a febre fuerint combuſti. Signa uerò ſunt ſi ſuppurati fuerint: dolores enim incidunt in pectinem, & pulſationes fortes, & contactum non ſuſtinet: & ſi melius habitura eſt; menſes ipſi erumpunt in pudendum, & procedit pus, ac ſanguis, & procedit graueolens ad ſeptem, aut octo, aut nouem dies. In priore uerò tempore dolet uelut dictum eſt antea. Poſtquã autem depurgata fuerit; optimum quidem eſt, ſi nõ fiant ulcera. Si uerò relinquantur ulcera; ampliore curatione opus habebit, quo ulcera non putreſcant, & graueolentia fiant.

7 Sterilis autẽ euadet, etiam ſi melius habebit, ubi magna ulcera fuerint quæ in uteris facta ſunt. Si uerò non continget, ut menſes ipſi in pudendum procedant ſuppurati facti; ad partes ſupra inguen, iuxta lateris mollitudinem erumpent citra tuberculum, utpote pure rupto, & illa parte purulenta graueolentia procedent: & ſi hoc fiat, mulier non ſuperſtes manet. Si uerò etiam ſuperſtes maneat; ſemper ſterilis erit: hac enim parte de cætero uia fit menſibus, ut foras prodeant: nam os uterorum ad hunc locum allapſum eſt. Fit & hoc.

8 Quibuſdam ubi bimeſtres, aut trimeſtres, aut diuturniores fuerint menſes, & ad lateris mollitudinem allapſi fuerint, quũ nõ ſuppurati ſint menſes; uelut tuberculum fit ſupra inguen, ſine capite, magnum, rubrum: & uulgus medicorũ ignarum quid hoc eſſet, iam ſæpe ſecuerunt, & ſic in periculum induxerunt. Cæterum id, quod uelut tuberculum fit, tali modo fit. Fruitur ſanguine caro ipſa, utpote oſculo uterorum lateris mollitudini adiacente; & impletur caro ab ipſo, & inſurgit, ac eminet, uelut ſanguine repleta.

9 Et aliquando ſi tranſmotum fuerit os uterorum, & ad pudendum conuerſum, & menſes proceſſerint per pudendum, id quod circa lateris mollitudinem eminuit; ſedatur: in uteros enim diſtribuitur, hi uerò foras laxantur. Si uerò non conuerſum fuerit os uterorum ad pudendum; circa lateris mollitudinem ſuppuratur, & hac parte tranſitus fit menſibus: & eadem pericula ſunt, quæ prius ſunt relata. Sed & ad uomitum conuertitur, & quibuſdam in ſedem, uelut in uirginum morbis a me dictum eſt, & ſigna, & dolores eoſdem oſtendit, quos iſthic retulimus. At hanc uiam minus faciunt menſes mulieribus, quàm uirginibus.

10 Quum menſes fuerint occultati; dolor habebit imum uentrem, & onus quoddam incumbere uidetur, & lumbos, & laterum mollitudinem mirum in modum dolet. Si uerò omnino non procedunt; præ morbo aut craſsi, & uiſcoſi, aut glutinoſi fiunt. Primùm igitur uentrem purgare oportet ſurſum, ac deorſum: deinde uteros ſubdititio medicamẽto, a quo ſanguis purgatur: atque ita quieſcere, & potandum dare pharmacum, a quo ſanguis prodeat. Bibat etiã Crethmon in uino tædaceo. Si uerò fluxus ipſi non fiat; continget, ut prægnans eſſe uideatur, &, dum cũ uiro coit; doleat, ut putet, quid incumbere, & grauitas fit in uentre, & uenter prominet, & deſiderijs ſimilibus efficitur, uelut in uentre habeat: & ſtomachi dolore afficitur, maxime ubi quinquaginta dies prętererint. Et dolor aliàs, atque aliàs habet uentrem, & partem circa umbilicum, & collum, & inguina, & lumbos. Et, poſtquam menſes duo, aut tres prætererint; quandoque menſes aceruatim ipſi in pudendũ erumpunt: & quæ prodeunt uelut carnem eſſe putat, queadmodũ ex fœtus corruptione, & nigra.

11 Quibuſdam etiam ulcera fiunt in uteris, & opus habent diligenti animaduerſione. Multis uerò contingit, ut putent ſe ſex menſibus in utero habere, aut etiam paulò breuiore tempore: & uenter prominet, & alia ſibi fieri putat, uelut in uẽtre habenti. Poſtea ſunt, & quibus ſuppurati eruperunt ſupra inguen, ſimul quinto, aut ſexto menſe, & uiam ea parte patefecerunt. Quibuſdam autem ulcera fiunt in uteris etiam infra ſub inguine: & periclitatur mulier de uita. Si uerò etiam ſuperſtes maneat; ſterilis erit. Quibuſdam etiam in pudendum erumpunt, & prodeunt ipſi putrefacti, ac purulenti. Et ab his ulcera fiunt in uteris, & periclitatur. Et oportet, ne antiqua fiant ulcera; cum attentione mederi. Sterilis autem & hæc fit; etiam ſi fuerit curata.

12 Si uerò non eruperint menſes ſex menſibus intus concluſi; omnia patietur uelut ea, quæ non peperit, in qua menſes uiam inuenire non poſſunt. Et ſi quidem curata fuerit; ſana erit: ſin minus; etiam ad octo menſes durans moritur. Multis uerò cõtingit, ut mẽſes pituitoſi ad multum tempus prodeuntes, etiam pauciores ſanis ſint: ſana autem talis fit; ſi conuenienti cura fuerit ſanata.

13 Si uerò menſes mulieri prodeant quidem, uerùm pauciores, quàm conuenit, utpote oſculo uterorum paululum a pudẽdo emoto, aut nuper concluſo ad hoc, ut prodeant quidem, uerùm obturentur ab ipſis etiam tranſitus, per quos penetrant, ubi ad uteros deſcendunt: moderati ſanè paulatim prodeunt, ſanguine ſemper perfectè oſculo incumbente. Et, poſtquã dies prætererint, quibus purgari ſolet, & concluſus fuerit ſanguis in uteris relictus, & alij menſes ſubdeſcendentes non expulerint concluſum ſanguinem,

ſed ſemper paulatim grauant. & primis menſibus duobus, aut tribus non ualde prodeunt: poſtquam autem plures menſes præterierint; adhuc magis dolebit: & non habet in uentre. Quàm diu ſanè ſic habuerit; & febris corripiet ipſam debilis, maxime in diebus, quibus purgari ſolet. Veriſimile eſt autem & in intermedio tempore ipſam febrire, & horrere, & ſtomachi dolore uexari, & ad multitudinem addere ſingulis diebus. Et dolet aliàs, atque aliàs corpus, & maxime lumbos, & ſpinam, & inguina, & articulos manuum, ac pedum. Verùm his locis non ſimul dolet, ſed aliàs, atque aliàs, qua parte ſanguis diſcretus, & in uteris eſſe non potens impetu ſuo grauarit. & qua ſanè corporis parte incubuerit; tumor eſt, fitque etiam conuulſio fortis articulorum corporis. Et aliàs aliud ex relatis antea ſignis ipſi apparet. Hæc ſi quidem iuxta debitum modum curata fuerit; ſana euadet: ſin minus; morbus ſeptimeſtris, aut diuturnior factus, lethalis fuerit, aut claudam faciet, aut partes aliquas impotentes efficiet, ſi præ rigore, & cibi faſtidio ſanguis circa neruos compactus fuerit, quemcunque tandem locum occupauerit. Hic autē morbus magis fit his, quæ uitum non habent. Si uerò hi morbi iam relati, aut quicunque poſtea referentur; incidant in eam, quæ partum nō ſit experta, diuturniores erunt, & minus doloroſi. Verùm ſigna eadem, & iidem fines, tum ei, quæ non peperit, tum ei, quæ puerperia experta eſt, contingunt; ſi non curentur. Oportet autem ſtatim curationem facere: ſin minus; ſtatim comparent morbi.

14 Si uerò menſes plures, quàm oporteat, prodeant, & craſsiores: nimirum corpore natura fluido exiſtēte, & oſculo uterorum prope pudendum ſito, & ad hæc multo cum uiro coitu utatur, & conuiuetur, ſemel aliquando multi deſcendētes, & cumulate prodeuntes; os uterorum impetu ſuo magis dilatant; &, ſi ad hæc non incidat naſorum euacuatio, ſed rurſus multus acceſſerit calor, & os amplum faciunt, & corpus: utpote dum conuiuante & uoluptatem, ac conſuetudinem uiri conſectante muliere; facili fluxu ad uteros etiam calor defertur, & decolor erit, quàm diu ſic habuerit. &, ſi poſtea morbus aliquis, aut affectio inciderit, aut corpus affligatur; & uteri ſimiliter iuxta ſolitum morem ampli ſunt, & corpus facili fluxu in ipſos præditum eſt. Et poſt hæc febris habet, & cibum auerſatur, & anxia eſt, & tenuis, ac debilis, & lumbos ex menſibus dolebit: & progreſſu temporis ſi non curata fuerit; omnia ipſam magis affligent in intermedio tempore, & periculum ipſi imminet, ne ſterilis fiat, aut à tēpore & morbo uexata; ſi alius morbus coincidat, ex hoc moriatur. Prodeunt autē menſes craſsiores, & plurimi in intermediis diebus. Incipientes autem, & deſinentes, pauciores, & tenuiores.

15 Moderati uerò ſunt menſes prodeuntes in omni muliere ſi ſana ſit, ut duarum heminarum Atticarum menſura ſecedant, aut paulò plures, uel pauciores, atque hoc ad duos, aut tres dies. Lōgius autem tempus, aut breuius morboſum, & ſterile eſt. Coniectare porrò oportet, mulieris corpus inſpiciendo, & interrogare collatione ad priora facta, an ſemper morboſa uiuat, aut non: ſi .n. pauciores, aut plures dies, quàm ſolent prodeant, aut ipſi pauciores, aut plures fuerint; morboſi ſunt, niſi natura ipſa morboſa, & ſterilis fuerit. Si uerò hoc fuerit, & ad ſalubriorem ſtatum tranſmutatur; melius eſt: procedit autem ſanguis uelut a uictima, & cito congelatur; ſi ſana fuerit mulier. Quibus uerò in natura eſt, ut plures, quàm quatuor dies purgentur, & menſes ualde multi prodeunt, hæ tenues fiunt, & fœtus ipſarum tenues, & emarceſcunt. Quibus autem purgatio infra tres dies fit, aut pauci menſes ſecedunt, hæ craſſæ ſunt, & bene coloratę, uirilesque, ac partus immemores, & neque concipiunt.

16 Si ſuffocatio derepente acceſſerit: fit autem maxime his, quæ cum uiris nō coeunt, & ſenioribus magis, quàm iunioribus: leuiores enim uteri ipſarū ſunt. fit autem potiſsimum tunc; ubi mulieri uaſa euacuata fuerint, aut plus ſolito laborarit: reſiccati a labore uteri conuertuntur, ut qui uacui ſint, ac leues: eſt enim ipſis locus ſpatioſus, ut conuertantur, utpote uentre uacuo exiſtente. Dum autem conuertuntur; impetunt hepar, & iuxta conſiſtunt, & ad præcordia irruunt: currunt enim, & progrediuntur ſurſum ad humiditatem, tāquam a labore magis, quàm opportunum eſt reſiccati. Hepar autem humidum eſt. Poſtquam autem impetiuerint hepar; ſuffocationē faciunt, derepente perſpirationem circa uentrē intercipientes: & aliquando ſimul incipiunt hepar impetere, & a capite pituita defluit ad præcordia, uelut ab eo quod ſuffocatur: & aliquando ſimul cum pituitę defluxu, deſcendunt ab hepate ad locum ſuum, & ceſſat ſuffocatio. Deſcendunt autem detrahētes humiditatem, & granati. Stridor autem ab ipſis fit; dū ad ſuam ipſorum ſedem procedunt. Poſtquam autē eò deuenerint; aliquando uenter poſt illa humidior fit, quàm ſuperiori tempore: laxat enim iam caput pituitam in uentrem.

17 Vbi uerò apud hepar, & præcordia fuerint uteri, & ſtrangularint; mulier albas oculorum partes ſubuertit, & frigida fit. Sunt autem, & quæ liuidæ fiunt. Quædam etiam dentibus frendunt, & ſaliuæ ad os fluunt: & ſimiles ſunt his, qui ab Herculeo morbo detinentur. Si uerò diutius moram traxerint uteri apud hepar, & præcordia, mulier ſtrangulatur. Quādoque uerò ubi mulier uaſa euacuata habuerit, & inſuper laborarit, uteri conuerſi ad ueſicæ ſtomachum allabuntur, & urinæ ſtillicidium inducunt. Aliud autem nihil mali habet, & curata cito ſaneſcit, quandoque etiam ſponte. Quibuſdam uerò ex labore, aut inedia ad lumbos, aut ad coxas allapſi, dolores exhibent.

18 Si mulier corpore male habuerit, & mēſes bilioſi prodierint; ex hoc probe cognoſci poſſunt. Nigri ſunt ualde, quandoque uerò nigri, aut ſplendidi, & pauciſsimi prodeunt, & citiſsime congelantur: & ſemen amborum, & maris, & fœminæ euaneſcit, & nō habet in uentre: & incipiente quidem morbo, purgatur diebus, quibus ſolita fuit, non pluribus: progredientibus autem menſibus, pluribus diebus purgatur, & menſes pauciores ſingulis diebus apparent. Et febres ſuccedunt erroneæ acutæ, cum horrore, & cibi faſtidio aliàs, atque aliàs, & ſtomachi dolor: & dolebit maxime; ubi menſes ipſi appropinquarint. Poſtquam autem purgata fuerit, & ad modicum tēpus, ſuperiorū reſpectu melius habuerit; poſtea rurſus ad idem perueniet. Dum autem curatur; cito ſana fit. Si uerò non curetur, & tempus procedat; om-

nia prius relata ualde ipſam affligent: & dolor corripiet, nunc uentris partem infra umbilicũ, nunc inguina, nunc lumbos, & coxẽdicum ad ſedem iuncturam, nunc collum: aliquãdo uerò ſtrangulatio fortis accidet, & caligo ante oculos obuerſabitur, & uertigo, utpote purgatione ſurſum uergente, ac aſcendente.

19 Si enim corpus male habuerit; mulieri menſes pauciores fiunt: & quibus corpus plenum fuerit, his menſes plures prodeunt. At uerò bilioſę ſi menſes prodeant; puſillanimitas incidit, & cibi faſtidiũ aliàs, atque aliàs, & anxietas, ac uigilia: & eructat frequenter, & non uult deambulare, & triſtis eſt, & non uidere ſibi uidetur, & timet. Et, ſi curetur; ex his ſana erit. Si uerò tempus proceſſerit; adhuc magis dolebit. Optime autem cum hac agatur; ſi uomitus bilioſus ſuccedat, aut uenter turbetur non fortiter, & ſubeant bilioſa: & ſi fluxus ſuccedat ipſi non fortis: ſi enim quid ex his forte inciderit in corpus afflictum; periclitabitur. Si uerò leniter depurgetur aliquid bilioſi, aut totum id, quod moleſtum eſt; ſana fiet. Si uerò neque curetur, neque quicquam horum fiat; moritur mulier. Plerunque tamen cõtingit, ut fluxus incidat bilioſus ex hoc morbo: &, ſi fluxus fiat; primũ quidem pauca ſunt, quæ comparent: per omnes aũt dies omnino plura contingunt. Temporis aũt progreſſu plerunque etiam morbus acutus fit, & uteri a purgatione bilioſa prodeunte mordentur, ac exulcerantur. Sed & in hoc adhuc ſana fit; ſi curetur, & fluxus compeſcatur.

20 Si uerò uteri ab ulceribus fuerint inflammati; adhuc acutior morbus erit, & multa graueolentia, ac purulenta prodibunt, ab ipſis uteris iam egreſſa, & ſemper uelut aqua de carnibus, & prius relata omnia ipſam magis affligent: & ulcera adhuc magis efferatiora erunt; donec ipſam uincant. Si uerò etiam ſanata fuerit; ſterilis erit a cicatricibus.

21 Si mulier corpore male habuerit, & pituitoſi mẽſes prodierint: cognoſci autẽ poſſunt ſi pituitoſi prodeant: pelliculoſi enim apparent, & uelut araneorũ caſſes diſtenduntur, & ſubalbidi ſunt. Hoc aũt contingit; ſi corpus, & caput ipſi pituita repleta fuerint, & hæc non ſubpurgetur neque per nares, neque per ſedem, neque per urinæ meatum: ſed in menſibus, & in turbatione ſanguinis, unà cum purgatione foras exit. Et, ſi hæc ſic habuerint; ad duos quidẽ, aut tres menſes nihil ægrotat. poſtquàm autem amplius tẽpus progreſſum fuerit, & nõ curetur; magis dolebit, & febris erronea corripiet, & cibũ aliàs, atque aliàs faſtidiet, & ſtomachum dolebit, & maxime dolebit; ubi menſes appropinquarint. Quum uerò purgata fuerit, ad modicum tẽpus, ſuperiorum reſpectu melius habebit, poſtea ad idem relabitur: &, ſi non curetur; ſed tempus procedat, fient ipſi omnia, quæ ei, cui bilioſi menſes prodibant, donec fluxus ſiſtatur. Conſequitur etiam, ut hæc fluaũ pituitoſum habeat, aut alia, quæ ego dicam paulò poſtea. Et, ſi quidẽ fluxus ſuccedat, ſemper procedũt per omnes dies, nũc aceruata, nunc pauca: & quãdoque uelut a carnibus aqua prodit, quandoque uelut ſanies: & in hoc ipſo multi ſanguinis grumi inſunt: & radit terram uelut acetum, & mordet ubicunque mulierem contigerit, & uteros exulcerat. Et, ubi ad hoc peruenit; reliqua quidem ſimiliter patitur, uelut prior, minus uerò, quàm illa caput dolebit: & ulcera neque deformia, neque magna, neque purulenta, neque graueolentia, ſimiliter uelut illi fiunt minus huic. Si uerò curetur; ſana euadit, etiam ubi morbus progreſſum fecit: & non ualde moritur, uerùm prægnans eſſe non poteſt, quæ ſic habet.

22 Quæcunque uiro cohabitantes in uentre habere non poſſunt; interrogandæ ſunt, an ipſis menſes prodeant, aut non: et an purulenti ſint, aut frigidi. Si quidẽ igitur reſponderit; interrogetur, an ſtatim exeat genitura, an poſtera die, aut tertia, aut ſexta, aut ſeptima. Si igitur dixerit ſtatim exire, ubi coiuit; uteri oſculũ rectum non eſt, ſed diſtortum, et geniturã nõ capit. Si uerò dixerit, poſtera die, aut tertia; uterus perhumectus eſt, et eluitur. Si uerò ſexta, aut ſeptima; ſemen computreſcit: putrefactum uerò exit. Si igitur ab initio non ſuſcipiat ſemen; os uteri primũ curandum eſt, ut rectum ſit. Si uerò eluatur poſtera, aut tertia die, uterus, et caput: ſi uerò computreſcat, et exeat; et uterus, et totum corpus curetur. Atque hæc ſingula ſic cognoſcere oportet.

23 Quali uerò purgatione opus habeat, hoc modo cognoſcit. Quum menſes prodeunt; linteum complicatum palmi magnitudine ſuper tenuem cinerẽ expandito, deinde ut quæ exeunt ſuper hoc defluãt, curato. Præſtat autem duo eſſe lintea, utrunque ſeorſim, alterum diurnum, alterum nocturnum: & diurnum quidem poſtera die lauare oportet: nocturnũ uerò, ubi per diem, ac noctem ſuper cinere ſitũ fuit. In lotura uerò conſiderare oportet, qualianam fiant lintea lota; ubi in ſole fuerint ſiccata. Optimum tamen eſt in tenebricoſo loco ea reſiccari. Si quidem igitur pituita fuerit, quæ cõceptionem impedit; mucoſa lintea erunt: ſi uerò propter ſalſuginem, & bilẽ impeditur; fulua, & ſubliuida. His igitur conſideratis, & diligenti animaduerſione expenſis, totum etiã corpus inſpicito, an multa purgatione opus habeat, aut ſecus, ita ut & ad colorem, & ætatem, & robur, & anni tempus, & qua diæta utantur reſpicias.

24 Curatio uerò & totius corporis eſt, & uteros, ac oſculum ipſorum ſanare: &, ſi hoc concluſum fuerit; aperire: ſi uerò illi diſtorti fuerint; dirigere oportet. Si autem humidi fuerint; reſiccare, & alia quoque facere contraria. Fermè autem omnibus multa curatio eadem eſt, excepta menſium detractione: nam quibus nihil prudit, his detrahere oportet. Immo quicquid in menſibus mali ineſt, hęc auferre oportet: quũ uidelicet pituitoſi ſunt, & pelliculoſi, & ſanioſi, & tenues, aut albi, & grumoſi: & quum nigri ſunt, & carbunculoſi, aut caliginoſi, aut acres, ſalſi, turbati, purulenti. Hæ omnes cauſæ tollendæ: prohibent enim in uentre conceptum.

25 Quibuſcunque igitur menſes pituitoſi, ac pelliculoſi ſunt, hæ carnoſæ ſunt, & his os humectum eſt, & ſaliua multa, ac uiſcoſa. Et, ſi acidum, aut acre quid guſtarint; ſputum in ore liquidius erit, & inſulſum, & ad omnia, quæ ederint, aut biberint, turbatio ſequitur & ſupprimitur ipſis, ac attollitur uẽter, & nauſea adeſt, & anxietas, ac iactatio multa. Et a capite fluxus defluit, & omnia obducit, & multam humiditatem inducit, & partes ſub oculis liuidæ ſunt, ac inflatæ. Has totas fouere oportet, & frequenter uomere, & a cibis, & ieiunas: infernum autem uẽtrẽ mollire, ſed pharmacis omnino leuibus, quæ minime bi-

lem

lem ducunt,& ſemel in die cibum capere,& frequenter exerceri:& cibo ſiccißimo uti, & potu paucißimo meraciore. Melius autem eſt, ut uenter facile ſolubilis conſeruetur. Verùm uteros,ſi ad hanc diætam non paruerint;pharmacis ſubdititiis non mordacibus purgare oportet. Fomentum tamen ſemper purgationibus præmittendum eſt,prius id, quod ex fœniculo paratur:deinde quod ex ſuffimẽtis. Fomẽta uerò,& ſubditiones medicamentorum facito,coniectura facta,ut omnia fiant,& pro ratione adhibeãtur,quo tempore menſes prodeunt. Si quidem igitur puri,& ſinceri,ac cruenti fiant:ita ad uirũ accedat incipientibus mẽſibus. Optimũ aũt deſinentibus,& adhuc euntibus magis,quàm ubi diſparuerunt.

26 Quum autem ad uirum itura eſt;ſuffimẽtũ quoddam ex adſtringentibus ſuffiat, atque hoc per caniſtrum & arundinem,pharmaco calido cineri inſperſo. Quum uerò inſperſeris;& caniſtrum,ſiue operculum circumponito, & per arundinem inſidenti fomẽtum adhibeto. Vbi uerò opus fuerit ipſam ſuffiri;plũbea fiſtula utere,ut aperto oſculo ſuffiatur. Deinde, quum ſurrexerit;rurſus in lecto plumbeam fiſtulam apponat:deinde ea ſubtracta,cum uiro coeat. Et,ſi ea, quæ a uiro prodeunt, non fuerint ei manifeſta; extentis,& alternatim poſitis cruribus quieſcat. Ieiunium autem utile eſt in hac die, præterquàm ſi cyceonem uelit non ſalſum in aqua. Hunc autem tunc bibat,quum uult ſuffiri. Si uerò ubi cum uiro coiuit, poſtridie detineat geniturã,& neque altera die exeat;a cibis quidem,& balneis prohibeatur. Bibat autem polentam in aqua nõ ſalſam bis, ac ter in die. Atque hæc diæta ſit ꝑ ſex dies,aut quod melius eſt, ſeptem; ſi non exierint ea quæ a uiro ſuſcepit, dum cum ipſo coiuit. Illota uerò maneat per omne tempus,& det operam,ut motus uitet. Si uerò deambulare uelit;deambulet in loco plano,& leui nequaquã accliui, neque decliui. Deſideat etiam ſuper mollia; ſi conceperit. Reliquam uerò diætam eandem faciat uſque ad dies triginta. Illota autem ſit, aut ſi lauari opus habeat;pauca,& nõ ualde calida lauetur. Caput uerò ne madefaciat. Cibis autem utatur & panibus,& maza,ſi uelit. Ex carnibus autem,palumbe,& ſimilibus:ex marinis,his quæ aluum ſiſtũt:prohibeatur ab oleribus acribus. Vino uerò nigro utatur. Carnibus autem aſſatis potius, quàm coctis, tum manſuetis,tum ferinis. Et hæc quidem,ſi conceperit;hoc modo facere oportet. Si uerò non conceperit,ſed ſecũda,aut tertia die exeũt,quæ a uiro immiſſa ſunt, fluentia cum multa humiditate;manifeſtũ eſt, quòd uteri ſunt humidiores. Curare itaque oportet iuxta relatum modum;donec ſicci fiant. Quum autem ſicci eſſe uidebuntur;ſic curato. Optimum eſt pharmacum mollitorium,& retro,& anteriori parte ipſi adhibitum,donec uteri ad naturam ſuam redeãt: & rurſus ad uirum accedat; quũ menſes non amplius multi,ſed pauci,& bene colorati fuerint,& ad libidinem concitatur. Sed & in alijs diebus cum uiro conſuetudinem habere oportet; ſi optime habuerint uteri. Quum autem in relatis diebus conſuetudinem habuerit cum uiro, ſi probe parati fuerint uteri, & ſi genituram ad decem, aut duodecim dies detinuerit; ne adeat uirum.

27 Si uerò non concipiat,uteri autem ſani ſint: contingit enim & hoc pleriſque, quum debiles exiſtentes uteri,ab affectione macilenti ſiunt: aut præ medicamentis,& fomento multo,geniturã ferre nõ poſſunt;priuſquam aſſueti fiant,& cõualeſcant. Hoc autem ſic cognoſci poteſt. Quum ab ipſa exierint;ſecũda,aut tertia die exeũt,aut adhuc prius,craſſa,& cõpacta uelut mucus:niſi mali quid ſit,& propter aliũ uterorum morbum genitura diſcedat. Quum igitur talia apparuerint; curatione quidem uterorum non eſt opus, uerùm reliqui corporis cura habenda eſt; quò huiuſmodi bonus habitus ſit ipſi, ut contractum ſimul ſit corpus,& iuſta mole præditum, ex paucorũ balneorum,plurimum uerò & leuium laborum uſu. Ab acribus autem,& ſalſis prohibeatur. Vomitibus utatur ante dies,quibus menſes fieri ſolent,& rurſus fame maceretur,& alia perficiat,quæ dicta ſunt. Atque hæc quidem harum curatio eſt.

28 Quibus aũt ſtatim ubi coiuerint diffluunt ea,quæ a uiro ſunt immiſſa;his os uterorum cauſſa eſt. Curare uerò ſic oportet. Si quidem ualde conclusum fuerit;tædis,& plũbeis fiſtulis immiſsis aperito,& molli fomento ex fœniculo foueto, & ſubdititijs, quæ uteros attenuant,& in directum redigunt, purgato. Poſt purgationes autem, & fomenta ea infundito, quæ cauſſæ ſunt contraria.

29 Quibus uerò os diſtortum eſt,& ad coxam allapſum:ſunt enim etiam talia prohibẽtia, ne uterus ſemen ſuſcipiat: quum igitur tale quid acciderit; odoratis fomẽtis fouere oportet: poſt fomentum autẽ, per digitum auulſum a coxa detrahito. Quum autẽ diſceſſerit;tædis, & plumbeis fiſtulis immiſsis iuxta priorem rationem in rectitudinem dirigito. ubi uerò rectificati, ac aperti fuerint uteri; medicamentis ſubdititijs purgato,& alia facito iuxta relatam rationẽ.

30 Quum autem magis,quàm oportet aperti fuerint uteri; purgatione opus habent:poſt purgationes autem,collutionibus,& ſuffimentis. Si uerò propiores ſint, quàm oportet; uomitibus uteri opus habent, & fomento fœtido;donec ad ſuum locum redeãt. Diæta uerò utendum eſt relata. Si uerò os pingue fuerit,& craſſum,& propterea non concipiat; ſinapi coctum ieiuna edat,& meracum inſuper bibat. Apponat autem nitrum rubrum,& cuminum, ac reſinam. Optimum autem fuerit nitrum uino ammiſcere,& reſinæ,unà cum cumino & unguento albo. Aut cornu cerui urito, & duplum crudæ ordeaceæ farinæ cum uino ammiſceto. Si uerò non melius habeat; porrũ coquito,& ipſam inſidere facito. Aut phagum,ideſt, glandem tritam apponat. Et allio recenti ueſcatur, & aquam ulſa inſuper pota uomat.

31 Quibus porrò intus manet uiri ſemen,& computreſcit,& turbationem facit,his atriplicis ſemen, aut ſuccum,cum melle, aut cum cumino delingendum dato. Quum autem a uiro immiſſa grauẽolentia fuerint;non concipit. Portulacam igitur,& adipem anſerinum miſceto,& apponito. Quibus uerò ſexta, aut ſeptima die,a uiro immiſſa prodeunt putrefacta, his uerisimile eſt,ab utriſque fieri,& bilis,& ſalſuginis influxu. Curare autem ſic oportet per ueratrum, aut ſcammoniam,aut peplium: hæc enim ſurſum ac deorſum pituitam,& bilem purgant, & flatus educunt. Ante purgationes autem fomentis utendum eſt ex ſuffimentis. Vbi uerò fomentum adhibueris; per ſubdititia purgato,eodem modo uelut in prioribus. Et poſt ſubdititiorum,ac purgationum uſum,

mol-

mollitorijs utere,& ſubdititio medicamento ex mercuriali,& artemiſia herba,& anemone,& ueratro albo,aut nigro. Atque hæ quidem medicationes hoc modo his conducunt.

32 Diætam uerò reſpectu ad totum hominis corpus facto conſtituere oportet, ſiue ſiccior, ſiue carnoſior mulier eſſe uideatur. Et, ſi quidem ſiccior fuerit; balneis pluribus,& obſonijs omnibus coctis,tum marinis,tum carnibus utatur: uino uerò aquoſo, & oleribus coctis, & pinguibus omnibus ac dulcibus: hæc enim plerunque faciunt ut humiditas ſit,tum in reliquo corpore,tum in uteris. Si uerò humidior fuerit; tales uteri nullo ex his opus habent, ſed uice uerſa neque contrectare, neque lauare recenti motu facto oportet,neque ſuffire: nam ad periculum procedere ſolēt. Et ſi magis, quàm pro natura fuerint humectæ; ſiccare ſanè,ac ſuffire oportet. Si uerò bilioſa in ipſos confluant; medicamentum dare,quod bilem purgat. Si uerò ſalſuginoſa; lac aſininum, & uinum, & alia auxiliaria.

Morborum porrò uires conſiderare oportet, & cauſas,ex quibus morbi fiunt exquirere,atque ſic ad alia procedere,& morbos circa locos curare: & quæ quidem ob cauſam oſculorum hiantium prohibentur, ut ne detineant in uentre, harum oſcula præparare, ut probe diducta ſint. Quum uerò humiditas prohibuerit; hanc inſpicere ut ne impediat totis mulierum negotijs expenſis, ſiue ex toto corpore quid moueri uideatur, ſiue ex ipſis uteris, ſiue ex utriuſq;.

33 Vteros autem ſic curare oportet, ut neque humidi ſint,neque ualde ſicci. Imò ſicciores quidem, tanto magis bono ſucco,quanto ſunt ſicciores, eiuſmodi humiditate ut pingues magis fiāt, quàm graciles: humectos uerò,& madidos ſiccare, ita ut relinquas, quò humidi ſint, & non ualde reſiccentur: exceſſus enim in his ualde ſunt uitandi. Concipit autem in uētre neque ea,quæ humiditatem habet, neque quæ reſiccata eſt; niſi quid horum in uteri natura fuerit. Cæterum uirum adire ipſam oportet,poſt adhibitam curationem,deſinentibus, aut inchoantibus menſibus. Optimum eſt etiam,ubi quieuerint. Maxime uerò in his diebus experiendum eſt, an prægnans fieri poſſit: hi enim ſunt opportuniſſimi. Si uerò non ſtatim cōcipiat,& reliqua bene habeant; nihil prohibet etiā alijs diebus cum uiro coire. Nā hæc exercitatio alacritatem ipſi inducit, & uenulæ hinc laxantur: &, ſi ea,quæ à uiro prodeunt, concurrerint ſecundum rectitudinem cum eo quod à muliere; citius concipiet: hæc enim cauſſa eſt his,quibus ſiue ſtatim,ſiue poſteriore tempore exeunt. Atque hæc quidem de his dicta ſunt.

34 Si uerò humidius fuerit os uterorum; genituram attrahere non poſſunt. Vtendum autem eſt medicamentis ſubdititijs acribus: commorſus enim, & inflāmatus ſtomachus, ſolidus, ac firmus quandoque fit, & aliquo modo accommodatur. Sed, & ſi in callum indurati fuerint; præſtat acria apponere, quæ mordeant: quę enim tenuia,& feruida ſunt calli duriciam diffundunt. Si uerò mollitus fuerit callus; mollibus curato,& his quæ non mordent.

35 Quòd,ſi diu non concipiat, mēſibus nō apparentibus,quum tertia, aut quarta dies aderit, alumen tritum unguento dilutum, & lana excerptum apponito,& habeat per triduum. Quarta uerò die fel bubulum ſiccum in oleo ferueſacito,& lanam teneram eo imbutam ſubdito,& habeat per triduum. Poſtridie autem eximat,& cum uiro coeat.

36 Si genituram non ſuſcipiat mulier, menſibus ſecūdum naturam prodeuntibus; membrana prępoſita eſt (fit etiā ex alijs cauſis) cognoſces autem,ubi digito obicē contigeris. Facito autem,medicamētū ſubdititium: Reſinā, & æris florē cū melle ſubacta in linteo apponito quàm penitiſſime, filo ad extremitatē alligato: ubi uerò hoc extraxerit; myrtum in uino coquat,& uino tepido perluatur: præſtat autem membranam auferre.

37 Sunt autem mulieres, quæ facile quidem in uētre concipiunt,geſtare uerò non poſſunt, ſed fœtus ipſis corrūpuntur, aut tertio,aut quarto menſe, nulla cauſa accedente,neque cibo incōmodo ingeſto: & hæc eſt cauſa,quæ relata eſt,& maxime quū uteri augmētum fœtus dimiſerint,aut uēter ipſis turbetur. Debilitas autē,& febris uehemens,& cibi faſtidium incidit eo tempore,quo fœtus corrumpunt. Eſt autē & hæc cauſſa; ſi uteri fuerint leues, aut natura,aut ulceribus in ipſis innatis: ſi enim leues fuerint,quandoq; continentes ipſum pelliculæ,minus,quàm oportet, cohærēt: utpote quū uteri ipſi pleni exiſtant: cognouerit autem quis hæc ſingula; ſi de his exacte interroget. De leuitate uerò cognouerit, ſi alia mulier contigerit,dum uteri uacui ſunt: non enim hoc tēpore manifeſtū fit. Si uerò mēſes prodierint his, aceruatim prodeunt. Quibuſdam tamen ipſarum contingit,ut fœtus edant. Et ſi qua curetur; ſpes partus adeſt. & de his quidem ſic habet.

38 Si mulierem puerperam facere uelis, aliàs concipere nequeuntē; menſes conſiderare oportet, an pituitoſi ſunt,aut bilioſi. Cognoſces autē ſic. Arenam tenuem ac ſiccā ſubijcito, & quum menſes prodeūt, in ſole ſanguinem ſuperfundito, ac ſiccari ſinito. Et, ſi quidem bilioſa fuerit; ſanguis in arena ſiccatus pallidus erit. Si uerò pituitoſa fuerit; uelut mucus. Vtrū igitur horum fuerit,uētrem purgato; ſiue ſupra opus habuerit,ſiue infra: poſtea uteros purgato. Si uerò cōcipere uoles; hederæ grana ſeptē,aut folia, ſingulis mēſibus in uino ueteri,ceſſātibus mēſibus, bibēda dato. Et malicoriū in uino odorato meraco coquito,& glandē ex hoc factā in meridie ſubdito. Aut alumen Aegyptiū tritū lanæ illigatū apponito. Quū autem ſol occiderit; eo detracto,uino odorato perluatur. Hæc autem ceſſantibus menſibus facere oportet. Sed & hoc ſic habet. Quum purgatæ fuerint mulieres; maxime in uētre concipiunt cum viro conſuetudinem habentes,& genitura ipſis corroboratur; ſi quando oportet coiuerint. Et ſemen uiri facile admiſcetur: & ſi præualuerit,illi accommodatur,ac appropriatur: tunc enim maxime os uterorū hiat, & diſtentum eſt poſt purgationes. Et uenæ geniturā attrahunt. At in priore tempore, & os uterorum concluſum eſt & uenæ magis ſanguine plenæ exiſtētes, non ſimiliter genituram attrahunt.

39 Si uerò genitura iugi curſu defluat; mulier uiro miſceri nō cupit,& ſi miſceatur,nō cōcipit,& lumbi,ac coxendices doloribus uexātur, & febris debilis corripit,& impotētia, ac animi deliquiū ſuccedit,& aliquādo uteri ī ſuo loco nō ſūt. Si quidē igit̄ p̄ plenitudine defluat,ſinere ipſā optimū eſt. Si uerò uterus laxus fiat; diæta ſit alica,caro ſuilla, aut palūbi,& uinū

nigrum, potiones uerò, quæ ad fluxum deſcribentur.

40 Nunc porrò dicam de morbis earum, quæ in uentre habent. Pronuncio autem de muliere in uentre habente duos, aut tres menſes, & ultra, ſi menſes ſtatim prodeant ſingulis menſibus; neceſſe eſt tenuem ipſam fieri, ac debilem. Quandoque etiam febris ipſam corripit his diebus, quàm diu mẽſes prodierint. Et, dum prodeunt, & poſtquam prodierint; pallida fit. Sed & pauci prodeunt. His uteri magis, quàm opportunum eſt hiãt, & augmentum fœtus dimittunt: deſcendit enim, quum mulier in uentre habet, ſanguis paulatim in uteros à toto corpore, & morbem circa id, quod in uteris eſt circumſtans, illud auget. Si uerò hiarint uteri magis, quàm oportet; ſanguinẽ ſingulis menſibus, uelut procedere ſolet, dimittunt: Et quod in uteris eſt; tenue, ac debile fit. Si uerò curetur mulier, melior & fœtus, & mulier euadit. Si uerò non curetur; fœtus corrumpitur. Sed & ipſa periclitatur, ne diuturnũ habeat morbũ; ſi purgatio plus, quàm oportet prodeat: quia & poſt corruptionẽ, periculum imminebit, nimirum uteris magis apertis.

41 Si uerò mulieri in utero habenti caput pituitoſum fuerit, & pituita acris in uentrẽ deſcenderit; & à capite uentrẽ perrũpit, & febris debilis ipſam corripit, & palpitationes quibuſdã debiles ſubexolutæ, augeſcentes acutæ. Si uerò etiam cibi faſtidium, & impotentia corripiat; periculum eſt, ne breui fœtus corrũpatur. Sed & ipſa in periculum adducetur; ſi non curetur. Vbi uerò effugerit, utpote uentre fluido exiſtẽte; ſtatim concludere, ac conſtringere oportet. Multa uerò etiam alia ſunt pericula, in quibus fœtus corrumpuntur. Nam, ſi mulier in uentre habens ægrotarit, aut debilis fuerit, aut onus leuarit, aut percuſſa fuerit, aut ſaltarit, aut cibum faſtidierit, aut animi deliquio correpta fuerit, aut amplius, aut minus nutrimentũ accipiat, aut timeat, & conſternetur, aut uociferetur, aut intemperanter uiuat; fœtum corrumpet: nam & cibus corruptionis cauſſa eſt, & potus multus. Sed & ipſi uteri naturas habent, quibus abortum faciunt quum ſunt flatuoſi, denſi, magni, parui & alia his ſimilia.

42 Si mulier in utero habens, uentrem, aut lumbos doleat; formidare oportet ne fœtũ per abortũ edat, pelliculis, qui ipſum continent, ruptis. Sunt etiã quæ fœtus corrumpunt; ſi acre quid, aut amarum ederint, aut biberint præter conſuetudinem; dum adhuc paruus intus eſt puerulus: ſi enim puero quid accidat præter conſuetudinem; & ſi paruulus adhuc fuerit; moritur. Et ſi eiuſmodi edat, aut bibat, uelut diximus, ut neceſſe ſit ipſi turbari uentrem; dum adhuc paruus eſt puer: percipiunt enim, & concitantur ipſi uteri fluxione ex uentre ſecedẽte. Et ſi laborarit mulier plus, quàm oportet, & uẽter ipſius concludatur, aut magnus fiat; etiam ſic puer corrũpitur, uelut à labore calefactus, & à uẽtre preſſus: plerunq; enim dũ parui ſunt, debiles ſunt. Quidã uerò etiã magni corrumpũtur. Quare mirari nõ oportet mulieres, quòd inuitæ corrumpunt: nam cuſtodia, & ſcientia multa opus eſt ut in uteris geſtent puerum, & enutriant, & ut euadant ab ipſo in partu.

43 Si uerò mulier in uẽtre habens, corpore male habeat, & fuerit birioſa, & dolorib. vexata, & aliàs atq; aliàs febricitet, & os examareſcat, & lingua cũ uirore pallida fiat, oculi uelut morbo regio affecti, ungues bilioſi urina acris: hæc tum aliàs, tũ ſi febricitet, aliàs atque aliàs ipſi accident: poſtquam uerò etiam purgationem cõtigerit bilioſam eſſe, planè timendum eſt etiam pueros debiles fore: Hæc ſi bilioſa per ſeceſſum egerat (id quod ualde cõtigit) melius deget. Et ſi bilioſa, aut ualde nigra ſunt partus purgamenta; etiã ut plurimũ pinguedõ ſuccedit, & prodeunt paulatim, & non cito congelãtur: & primo quidem tempore leuius fert, poſtea uerò grauius, & minus purgatur, quam oportet; ſi enim corpus male habuerit, etiã partus purgamenta pauciora, ac deteriora ipſi procedent. Patietur autem & hæc omnia; etiam ſi menſes prodeant bilioſi. Verùm breuiori tempore ægrotabit. Et morbus ad eadem pericula, & ſigna, & tranſmutationes deueniet: aut enim ipſis uomitus bilioſus, aut purgatio per uẽtrem, in hoc morbo fit, & uteri exulcerantur. Multa uerò cuſtodia mulier opus habet. Quum igitur tale quid factum fuerit, ut ne moriatur; ſterilis erit. Si uerò nihil horum fiat, & non curetur, ſed partus purgamenta fuerint ipſi occultata; in triginta & una diebus ut plurimum moritur. Huic pharmacum in potu exhibẽdum eſt, quod bilem ducat. Prodeſt & aniſum, & quæ ad urinam ciẽdam dantur. Vomat autem, & ſudores eliciantur, & aluus ſucco ptiſanæ, & melle, & ouis, & maluæ aqua infuſa eluatur.

44 Quibus in uentre habentibus circa ſeptimum, aut octauum menſem, deropente mammarum & uentris plenitudo collabitur, & ubera gracileſcunt, & lac non apparet, his dicendum eſt, puerum, aut mortuũ eſſe, aut uiuere, & debilem eſſe: ſi enim in uentre habuerint, & apparuerint menſes; aut abortus fiunt, ſi plures fuerint & male olentes, aut fœtus morboſi fiunt.

45 Si mulier in uentre habens pituitoſa fuerit; & caput dolet, & aliàs atq; aliàs febrit, & in capite obuoluitur pituita: & grauitatem exhibet, ac frigus, & in corpus procedit, & in uenas, quũ caput fuerit repletum. Fit etiam colore plumbo ſimilis, & uomit pituitam: lingua alba eſt, & urina communiter exalbeſcit: frigida eſt, turbatio adeſt, & æger motus. Vbi uerò pepererit; procedet ipſi purgatio pituitoſa & apparebit pelliculoſa, & uelut araneorum caſſes in hac diſtenti erunt, & patietur quidem eadem omnia etiã ea, cui menſes pituitoſi prodeunt uerùm breuiore tempore ægrotabit: & eadem pericula, & ſigna, & tranſmutationes morbus habebit: cõtinget enim ipſi uomitum pituitoſum fieri, & affectiones ſimiles uelut illi accident. Dependent enim eodem modo partus purgamenta & menſes pituitoſi; uerùm purgamẽta, partus breuiore tempore, quàm menſes: & niſi eruperit ipſa purgatio, quæ diu moram traxit; moritur in quinque & quadraginta diebus, etiam ſi pituitoſum partus purgamẽtum ipſi prodierit. Curata autem mulier ſana fiet, & inſlabitur ab initio ſi ſanata fuerit: grauis enim erit hic morbus. Huic dare oportet pharmacum quod pituitam ducit, & hac caprinum coctum cum melle miſcere. Si uero ſæpe non obediat; naſturtium, aut cnicum, aut cneorũ, aut polypodium, aut ſerum, aut medicamentum ex ſale compoſitum exhibeto, & quæcunque pituitam laxant, ac educunt.

46 Si uerò mulier in utero habens, lienoſa ſit à relatis affectionibus; in hoc morbo menſes hydropi

ſimiles,

ſimiles, & pituitoſos demittit, & partus purgamenta procedent hydropi ſimilia, & prodibunt modo multa, modo pauca, & fiunt quemadmodum aqua à carnibus, uelut ſi quis carnes cruentas abluat: aliquando uerò paulo craſsiora, & non congelantur. Et patietur eadem omnia etiam ea cui menſes aquoſi procedunt, & pericula eadem, ac tranſmutationes morbus habebit: continget enim ipſi fluxum aquoſum fieri, aut purgationem occultari, & ad uentrem conuerti, & ad crura, aut ad pectus, aut aliquam harum partium, & pericula erunt eadem, quæ prius ſunt relata.

47 Si prægnans intumeſcat; urticæ ſemen plurimum, & mel, & uinum dilutum odoratum potandum dato, bis in die.

48 Si prægnantem bilis nexet, ptiſanæ ſuccum dato, rhoe rubro inſperſo, aut eo qui ex moris paratur. Sorbeat autem frigidam, & ſiſtetur.

49 Si ſuffocatio derepente accidat prægnanti. Fit autem hoc maxime ubi mulier laborarit, & cibum ſalſi dierit, uteris à labore calefactis, & pauciore humore fœtui accedente. Et quum uterus, ac uenter inanior ſit quàm oportet, procedit fœtus ad hępar, & præcordia, ut quę ſunt humecta, & ſuffocationem forte derepente inducit: intercipit enim perſpirationē circa uētrem, & mulier uoce priuatur, & albas oculorum partes ſubuertit, & reliqua patit omnia, quę relata ſunt; ſi mulier non prægnans ab vtero ſuffocetur. Quin & ſuffocatio fieri incipit mulieri in uentre habenti; quū à capite defluit pituita ad præcordia, ut pote corpore reſpirationē trahere non potente. Et ſi quidem unà cū pituitæ deſcenſu, fœtus redierit ad ſuū locū, uelut qui humorē attraxit, & à pituita delatus ſit; mulier ſana fit. Stridor autem fit fœtu locū ſuum occupante. Et uenter mulieris ut plurimum humidus fit. Si uerò nō breui redeat fœtus in ſuum locū; duo iam fiunt, quæ fœtum affligunt: pituita, quæ à capite deſcendit (grauat enim & inſiſtens frigefacit) & loci alienitas, & periclitabitur. Et ſi non breui quis commodiorē diætam adhibuerit; mulier ſuffocabitur. Et de his quidem ſic habet.

50 Si uerò mulieri in uentre habenti, tempus partus iam affuerit, & dolor partus tenuerit, & ad multū tēpus mulier puerum edere non poterit; omnino obliquus, aut in pedes procedit. Vtile eſt autem in caput procedere. Et, ſi obliquus procedat; difficilis fit affectio: ſicut enim, ſi quis in uas olearium anguſti oris nucleum immittat; non procliue eſt extrahere ipſum obliquatū: ſic ſanè etiam mulieri grauis affectio eſt; ubi fœtus fuerit obliquatus: difficile eſt enim ipſum exire. Graue autem eſt etiam, ſi in pedes proceſſerit: & ſæpe, aut matres pereunt, aut pueri, aut ambo. Eſt autem & hæc magna cauſa, ut non facile exeat; ſi mortuus, aut ſyderatus, aut duplicatus fuerit.

51 Quum mulier in uentre habuerit; tota fit cum uirore pallida, quoniā purus ipſius ſanguis ſemper quotidie ex corpore deſtillat, & in fœtum deſcendit, & augmētum ipſi accedit. Et, quum paucior ſanguis ſit in corpore; neceſſe eſt ipſam eſſe pallidam, & ſemper alienos cibos appetere, & ſanguinea in uentrem intrare. Et debilior fit; quoniā ſanguis minuitur. Aſſere porrò mulierē, ubi pariet; frequentem ſpiritū emittere. Et ſi purgatio inceperit; uenter plenus eſt, & calore preſſus. Maxime uerò frequēter reſpirat; ubi partus appropinquat. Et tūc maxime lūbos dolet: nā & lūbi à fœtu collidūtur. Dolet autē ſtomachū, ſiue uentriculi oſculū in intermedio tempore aliàs, atq; aliàs utpote dum uenter, maxime uerò uterus, circum fœtum obuoluitur.

52 Et, ſi puerperæ uterus infletur; ouiculæ, aut capræ hepar cinere obruito, deinde coquito, & hoc edat, ac uinū meracius uetus, ſi nihil ꝓhibuerit; bibat ad dies quatuor, ſi longius aberit à partu. Si uerò lumbos doleat; aniſum, & cuminū Aethiopicū bibat. Et calida lauetur. Si uerò anhelatio corripiat; ſulphuris magnitudinem fabæ, & cardamomi tantundem, & rutæ, ac cumini Aethiopici tantundem. Hæc terito, & uino diluta ieiunæ bibenda præbeto. Et à cibis frequenter abſtineat.

53 Si in partu purgatio multa prodierit; vterus contrahitur, & ueſica, & inteſtinum, & neque ſtercus cōtinent, ſed & urinam emittunt. Oua igitur ſorbenda dato, & panem cinericium edendum, & reliqua, quę ſcripta ſunt.

54 Si uerò ea, quæ in partu eſt, ſicca fuerit, & difficulter humectetur; oleum bibat, & locos oleo calido cū maluæ aqua irriget, & cerato liquido illinat, & anſerinum adipem cum oleo infundat.

55 Si uerò parere non poterit; reſinam, aut cuminum, aut pinus corticem ſuffito.

56 Quicunq; uerò tumores uteri in partu, aut ex partu fiunt, eos adſtringere nō oportet, uelut medici faciunt: uerùm pharmaca optima exhibeto. Cuminum Aethiopicum, quantum tribus digitis capi poteſt, & aniſi, & ſeſelis grana quinque, aux ſex, pæoniæ radicis, aut etiam ſeminis teſtam conchæ maioris dimidiā. Hæc in uino albo odorato maxime, ieiunæ exhibeto. Aut dauci Aethiopici radicē, ſeſeli, pæoniæ radicē, eodē modo. Aut hipposelini, aut dauci Aethiopici ſemen eodē modo. Aut erethmi radicem. Aut cuminū Aethiopicū quatuor obolorū Atticorum pondere. Aut piper, aniſum, daucum, pæoniæ Atticæ radicem. Hæc in uino terito, & bibenda dato: Aut myrtidani ramulos duos, aut tres, & cuminū Aethiopicū, & pæonię radicem. Aut etiam lini ſemen ſimiliter, quo etiam pueros tuſsientes nutriunt, cum oui aſſati uitello, & cum ſeſamo toſto.

57 Si prægnanti pudenda ſuperficiario, ac feruido ulcere affecta ſint; amygdalas tritas, & medullàm bubulam cum aqua coquito, & modica farina adiecta, pudenda illinito, & aqua à coctis myrti baccis perluito.

58 Nunc uerò dicam de puerperij purgamentis, & his, quæ poſt partum exeunt. Quum mulieri aut partus purgamenta non fuerint purgata, aut menſes nō prodierint, aut etiā uterus durus fuerit; dolor habet lūbos, & lateris mollitudinem, & inguina, & femora, & pedes amarè dolet, & uenter attollitur & horrores per corpus diſcurrunt. Ex talibus autē febres fiūt acutæ. Hanc ita habentē, ſi quidem ſine febre fuerit balneis curato. Caput autē oleo anthino inungito. Maluā autē coquito, & oleo cyprino in aquā eius infuſo, mitigādi gratia inſidere iubeto. In omnibus autē morbis, in quibus fomentū auxiliatur, melius eſt poſtes oleo ungi. Si uerò febris habeat; à balneis abſtinere, fomētis autē, & tepefactorijs imū uentrē, & lūbos curare: In potu autē exhibere pharmaca uterina, aut ſepiæ ouis, aut caſtorio ammixtis: poſt hoc uerò farinā cū ruta coctā, aut ptiſanæ ſuccū ſorbendū dare.

59 Si uerò mulieri cum puero in partu non prodierit humor, uelut oportet, ſed ſi quidem in capite habuerit humorem à calore attractum; in partu, & ante, caput dolebit. Si uerò in uentrem aceruatim deſcenderit, ubi concitatus fuerit; ipſum turbabit. Et non oportet longe progredi ſinere, ſed auxilium ferre; ut ne ex partu uentris profluuium ſuccedens, corpore male habente, ipſam dolore affligat. Si uerò à capite delatus fluxus, ad puerperij purgationem uertatur, & multum concitetur; melius habebit. Si uerò plus moderato; curam adhibeto. Si uerò in uentrem facilior utique exitus puero contigerit.

Si uerò purgatio modica mulieri prodierit; dolor fortis corripit lumbos, & omnem circa pudenda locum, & intumeſcit, & femora ardent. Et ex ore, ac naribus pituita fluit fortiter acquoſa, & dolet caput, & febris habet, & horror, & tumet, & dentes ſtridũt, & uenter, & ueſica conſtringitur, & oculos ſubuertit, & caliginoſum uiſum habet.

60 Quum mulieri puerperæ purgatio non facile procedit; uelut uteris inflammatis, & oſculo ipſorum concluſo. Obtorquetur enim ſtomachus uteri poſt pueri egreſſum: ſi enim quid horum fuerit purgatio non procedet. Si uerò non proceſſerit purgatio; continget ipſam febrire, & horrorem habere, & uentrẽ magnum eſſe: & ſi ipſam attigeris, totum corpus dolere, maxime ſi quis uentrem attingat: & aliàs, atque aliàs ſtomachi dolore uexatur, & lumbos dolet, & cibi faſtidium, & uigiliæ, & punctura adeſt. Poſtea quinto, aut ſeptimo die quandoque uenter turbatur, & ſecedunt nigra, & valde graueolentia aliàs, atque aliàs, & urina uelut aſinina. Et, ſi ſeceſſerint; uidetur ſibi melius habere, & curata, breui ſana fit: ſin minus; periclitabitur profluuio uẽtris forti ipſi illapſo. Et puerperii purgamenta ipſi occultabuntur. Si uerò uenter ipſi non turbetur, neque purgatio prodeat ſua ſponte, neque ea, quæ commoda ſunt breui exhibeantur, tempus autem progrediatur; multo magis ex prædictis affligetur. Et inſuper periclitabitur, ne liuida fiat uelut plumbum, & aquam intercutem incidat, & umbilicus extabit ipſi, ab uteris eleuatus. Et circumcirca nigrior erit. Et, ubi hæc facta fuerint; fieri non poteſt, ut mulier ſuperſtes maneat. Pereunt autem aliæ alio tempore, pro corporis, & affectionis ratione. Verum unam & uiceſimam diem nõ excedunt, id quod plerunque ſic contingit.

Si uerò purgatio ipſi eruperit, ſiue à pharmacis, ſiue ſua ſponte (fit enim & hoc ſi uteri os laxarint, à ſanguine aceruatim de repẽte delato coacti: & ſi eruperit; graueolentia purulenta depurgãtur; quandoq; etiam nigra) & melius habebit, & curata ſaneſcit.

61 Fiunt autem & ulcera in uteris, utpote puerperij purgamentis putrefactis. Si uerò fiant; maiore cura opus erit, ut ne ipſi ulcera magna, & putredinoſa fiãt: periculum eſt autem, ne aut moriatur, aut ſterilis fiat. Signa uerò hæc fiunt; ſi ulcera intus fuerint? Quũ purgatio ipſi prodierit, uelut ſpina per uteros tranſire uidetur, & calor ipſam corripit; ac maxime uentrem inuadit. Et, ſi attingatur; partem infra umbilicum dolet, uelut ſi purum neruoſum ulcus cõtingas. Pòſt dolores fortes aliàs, atque aliàs in uteros incidunt: & febris aliquando ad contactum manus debilis: & aliàs atq; aliàs puerperij purgamenta procedunt, maligna, purulenta, graueolentia. Hæc ſunt ſigna; ſi ulcera in uteris fuerint, & multa cura opus habent. Atq; huius quidem morbi tot fines exiſtunt.

62 Si uerò purgatio puerperij primis tribus, aut quatuor diebus proceſſerit, uerùm poſtea derepẽte euaneſcit; eaſdem affectiones conſimiles priori patitur, ſed minus: & , ſi tranſmutetur morbus; in idem tranſmutabitur: diuturnus autem; & debilior priore erit. Si uerò curetur mulier; ſuperſtes erit, ſi cito curetur: & de hoc morbo ſic habet.

63 Si uerò ex partu non fuerit purgata; uenter intumeſcit, & ſplen, & crura: & febris habet, & rigor corripit, & dolores proſiliunt ad lumbos, aliquãdo etiã ad uiſcera. Et perfrigeratur, & febris habet: pulſus debiles ſunt, & aliquando acuti, & aliàs attolluntur, aliàs deficiunt. Hæc patitur incipiente morbo, & ſic habet. Temporis autem progreſſu cauę faciei partes rubeſcunt. Quum ſic habuerit; leues cibos exhibeto. Et, ſi turget; pharmacum infrà purgans bibendum dato, ſi biliosa fuerit, quod bilem purgat: ſi pituitoſa, quod pituitam. Poſtea uerò uteros odoratis foueto, & mollitorium in die apponito. Si uerò oſculum ſolidũ fuerit; tota die foueto, & mollitoria apponito. Deinde calida aqua lauato, & plumbeas fiſtulas indito.

Poſtea ſalis grana, & myrrham in linteũ illigato, & picem coctam ammixtis aromatis lana excipito, & ſingulorum pares portiones ad gallæ paruæ figurã efformato, & per diem, ac noctem apponito. Deinde uerò intermiſſis tribus diebus, iiſdem foueto. Et grana cnidia decorticata duarum potionum menſura, & piperis grana trita, oleo Aegyptio albo, & melle optimo ammixto, in lanam infarcito, & pennæ obuoluta, tota die ac nocte apponito. Et, ſi tibi purgata eſſe uideat; melius eſt ſinere. Si uerò purgatiõe opus habere uideatur; duobus diebus ĩterpoſitis rurſus id, quod ex cucumere ſylueſtri paratur, per diem, ac noctem ſubdito. Deinde netopon, & oleum roſaceum odoratisſimum, & adipem cerui liquefacito, & die una in lana ſubdito, & multa calida, quantum eius fieri poteſt, leniter lauato. Statim autem ubi purgatorijs, & calida, fuerint purgata loca affecta; adipe anſerino, & myrrha, & reſina tepida os uterorum illinat, & foueat. Vteros uerò poſtridie uino, & oleo narcisſino eluat: Aut, ſi narcisſinum non ſit; uino ſolo. Atque hæc die uno ante menſes faciat. Poſtquam autem menſes prodierint; primis diebus atramentũ, hoc eſt, ſpodium Ciprium terat, & ſalis granum addat, & hæc lana excepta paululum in corpore habeat. Et ieiuna uinum meracum odoratum abſorbeat. Vbi uerò quieuerint menſes; per diem id, quod ex pulegio paratur, apponat, & uirum accedat. Et, ſi in uentre conceperit; ſana euadit. Cibis autem in purgatione utatur. Ad hæc commodat mercurialem coquere, & portum allium, braſſicam, & grana mali punici ammiſcere, & ſuccũ ſorbere. Alijs autẽ obſonijs marinis potius, quàm carnibus utatur. A dulcibus uerò, & oleoſis prohibeatur. Bibat autem ſemper ieiuna id, quod ex tæda paratur, donec purgetur. Et menſibus prodeuntibus idem ualde bibat.

64 Si uerò paulo pauciora, quàm oportet, prodierint mulieri puerperij purgamenta, uelut uteris anguſto ore præditis ac diſtortis, aut aliqua pudendi pars ualde fuerit concluſa ab inflammatione; Mulier acutè febrit, & ſtomachi dolore uexatur, & dolet totũ corpus, & moleſte fert: & ad articulos manuũ, ac

crurum

crurum,& lumborum dolor procedit: & locum circa collum,& ſpinam,& inguina dolebit: & quædam corporis partes impotentes fient. Poſtea calor quietus erit,& horror ualde manifeſtus. Vomunt autem pituitoſa,amara,& acria. Et de hac ſic habet,& continget, ut, ſi curetur; ſana fiat:ſin minus; clauda,& quarundam corporis partium impotens erit. Non autem ualde ſterilis eſt hic morbus.

65 Si quidem ulcerati fuerint uteri,& puerperij purgamenta non prodierint,uelut oportet;omnia dolebit:&,ſi non magna fuerint ulcera; curata breui ſaneſcit. Oportet autem curationem ulcerum in uteris exactè facere,ut quæ in tenera,& ſubtili ſenſu prędita ſint parte, & in neruoſa cauitate. Multæ autem ſunt partes,cum quibus ſocietatem habet, ſincipur, ſtomachus.Mens percellitur,& improba fit, & non facile intelligit.

66 Si uerò uteri anguſti oris ipſi fuerint,& puerperij purgationem non emiſerint; inflammantur:&,ſi non curetur breui; omnia magis ipſam affligent. Et odor malus erit,& exitus intumeſcit. Et, ſi non inflāmati fuerint uteri;ſua ſponte exit malum graue olens,& liuidum,aut nigrum grumoſum, & mulieri puerperij purgamenta purgantur. Quandoque uerò non exit, ſed mulieri mortem portendit;niſi quibus breui uenam ſecet,aut uentrē emolliat.Præſtat autē etiā clyſterem adhibere: ſi uerò ad uomitum facilis fuerit; etiam uomitum inducere. Melius autem eſt lotium ciere,& exudare. Verùm in his occaſio optima eſt; quum opus his fuerit.

67 Si uerò ex partu purgata mulier fuerit paulò plura,quàm oportet.(Contingit enim hoc, ſi uteri amplioris oſculi fuerint, & uenæ quædam ruptæ ſint; quæ ſub uteros tendūt,prę uiolētia egreſſus ipſius fœtus:)febris,& rigor habebit ipſam tenuis, & calor per totum corpus.Aliquando etiam horror,& cibi faſtidium,& omnino abominabitur:& tenuis erit,ac debilis,& pallida,& tumida,& cibum auerſatur. Si uerò quid edat,aut bibat;non concoquitur. Quibuſdā uerò etiam aluus,& ueſica erumpit,& horror magis obtinet. Et de hac ſic habet.

68 Si uerò puerperæ aliqua pudendi pars obturata fuerit(iam enim etiam hoc cognoui)ſi ulceratū fuerit os pudēdi,ubi ſanè ulceratū fuerit;in partu a pueri exitu uiolatum,ſimile quid fit ulceri ſuperficiario, ac feruēti,& ualde inflāmatur. Et labia præ inflāmatione inter ſe coincidunt, & ſe mutuo contingunt, utpote quę ſunt exulcerata.Sed & frigus fit,& ambo labia clauſa ſunt,conſtringētia purgationē relictam. Si uerò prodiret purgatio;ulcera nō cōcluſa eſſent. Nunc aūt influit,& aliena carne craſſeſcunt.Proinde ea ſanare oportet,uelut in reliquo corpore,& ad cicatrices perducere. Locus autem leuis,& concolor reddatur.Mulier quædam patiebatur eadem,quę patiuntur uteri,dum a puerperij purgamentis non purgantur,& ad hæc dolebat pudēdum. Et ex contactu cognouit,quòd obturata eſſet,& narrauit, & curata depurgata eſt,& ſana euaſit,ac fœcunda. Si uerò curata non fuiſſet,neque purgatio ipſi ſpōte erupiſſet; ulcus maius feciſſet,& malo non remittente, pericli tāta fuiſſet,ne ulcera canceroſa fierent.

69 Si uerò proceſſerit mulieri puerperij purgatio ad caput,thoracemque,ac pulmonem,fit enim & hoc: moriuntur ſæpe ſtatim; ſi detineatur,ac firmetur. Si uerò probe exeat per os,aut nares; ſana euadit.Si uerò morbus paulo diuturnior fiat; patietur ſanè mulier ea,quæ dicta ſunt de uirgine, cui mēſes primùm comparentes ſurſum impetum fecerunt. Verùm mulier longiore tempore ſuperſtes erit,quàm uirgo, & affectiones debiliores erunt; donec pulmo purulentus fiat. Si uerò puerperij purgatio non exeat per os, ſed ſurſum tamen impetum fecerit; occultabitur, & non procedet iuſto modo. Et tuſsis corripiet, & anhelationes.Et impleto pulmone a ſanguine,ualde dolebit latus, & dorſum. Et quum tuſsiet; ſiccè tuſsiet. Aliquando uerò ſpumoſum expuet. Temporis autem progreſſu ſputum apparet ſubnigrum, & turbatum. Et calor pectora tenet magis, quàm reliquum corpus, nimirum ſanguine ipſā calefaciente,& febrit mulier:& uenter ipſi coarctatur, & cibum faſtidit, & uigilabit, & abominabitur; & non ſuperſtes manet, ſed moritur plerunque uiceſima prima die.

70 Si uerò purgatio ſurſum progreſſa, per os non exeat,neque in pulmonē uertatur;cōuertetur ipſi ad faciem,& erit hæc ualde rubicunda, & caput graue, quod neque mouere poteſt abſq; doloribus: & oculi ualde rubicundi erunt, & ex ipſis ſanguis tenuis fluet.Et quibuſdam ex naribus ſanguis manat. Et,ſi hic exierit;diuturnior morbus fit.Et aures non acute audiunt in hoc morbo:& ſtomachi dolore uexatur, & eructat,& mente alienatur,& deliria fiunt furioſa. Quibuſdam autem adeſt oculorum diſtortorum ferocitas. Et reliqua omnia perpetietur, uelut ſi purgatio ad pulmonem uertatur. Verùm non tuſsiet, neque expuet eiuſmodi,neque dorſum ſimiliter dolebit. Curata uerò ſana fit. Non multa uerò ſpes eſt de uita ipſius. Et, ſi etiam ſuperſtes maneat; ſurditas,aut cæcitas omnino ipſi accedet. Atque hic eſt huius morbi finis.

71 Si ex partu fluxus corripiat, & cibi in uentre non maneant;uuam paſſam nigram, & mali punici dulcis grana terito,& uino nigro dilutis utitor,ita ut caſeum caprinum deraſum, & polentam tritici torrefactam inſpergas, & bene temperata bibenda præbeas.

72 Si ex partu ſanguinem uomat; hepatis fiſtula ſauciata eſt, & dolor ad uiſcera procedit, & cor conuellitur. Hanc multa calida lauare oportet:& tepefactoria,quæ maxime admiſerit,adhibere: & lac aſininum ad dies ſeptem, uel quinque bibendum dare: poſtea uerò uaccæ nigrę lac bibendum præbere, ita ut ſine cibo degat,ſi fieri poterit,ad dies quadraginta. Ad ueſperam uerò ſeſamum tritum bibat. Morbus hic eſt periculoſus. Qūo autem lac fiat,dictum a me eſt in Pueri in partu natiuitate,& alia ſimiliter.

73 Si lac fuerit extinctum; porrum tritum, & aqua dilutum bibendum dato. Et calida lauetur,& in cibo porrum,ac braſsicam edat. Sed & cytiſi folia ſimul coquat,& ſuccum ſorbeat. Bibat etiam fœniculi ſuccū,& de radicibus fœniculi. Et ordeū mollitū, ac butyrum ſimul coquito, frigefacito, ac bibenda prębeto. Bonum eſt & hippomarathrum,& hippoſelinum, & cytiſus. Hæc omnia ſimul multū lac faciūt, & augent. Capræ item Syrię, caſei aūt maxime commodi ſunt. Sed & ſaluiam coquat:aut a iuniperi baccis,aut cedri fructu,ſuccū diffundat,& uino affuſo bibat,& reliqua oleo affuſo edat:& ab acribus, &

ſalſis,& acidis,& crudis oleribus omnibus prohibeatur(Naſturtium uerò in uino potũ cõmodũ eſt:nam lac purgat)& calida lauetur,& apothermum bibat. Viticis item fructum in uino bibendum dato, & betæ ſuccus potatus multum lac facit. Seſamũ quoque recens,& ordeum trimeſtre,in mortarium coniecta terito, & ſuccum diffuſum per linteum exprimito, & mel aut amamelidas ammiſceto:deinde in uino nigro bibenda dato.

74 Quũ mulier peperit,& a ſecunda non fuerit liberata;pręſtat dare ea,a quibus maxime purgãtur puerperij purgamenta:allia cocta, aut aſſata in uino, & oleo, cum polypis, ac ſepiolis ſuper prunis toſtis, quicquid tandẽ ex his uoluerit.Caſtorium uerò, aut nardum bibat.Bibat etiam rutam in uino nigro dulci ieiuna, aut ſine uino. Si uerò uinum nõ fuerit dulce; melius eſt mel ammiſcere. Edat etiam braſsicã coctam cum ruta,& mercuriali: & ſemẽ aliquod utero commodum bibat.

75 Si uerò puerperij purgamenta in grumos fuerint coacta,& dolor in imo uẽtre fiat;porrum coctum,& quæcunque ſylueſtria,ac hortenſia olera dato, uerũ omnia pinguia facito:& per tertium quenque diem ſub clementi cœlo lauetur: frigus enim his inimicũ eſt.Et poſt balneum inungere melius eſt,& nõ multa calida uti.

76 Quum ſecunda non ſtatim exierit poſt partum; imi uentris dolores fiunt in laterum mollitudine, & rigores, ac febres. Et, ſi diſceſſerit ſecunda; ſanatur etiam mulier.Sæpe uerò putreſcit,& diſcedit ſexta, aut ſeptima die, aut etiam prius. Huic autem dare oportet pharmaca, quæ ego deſcribam,& ſpiritum continere iubere.Omnium uerò optimum noui artemiſiam herbam, & dictamnum,& uiolæ albæ florem.Et ſilphij ſuccus optimus eſt,fabę gręcę magnitudine in aqua potus. Et, ſi ſecundas excludere non poterit;a cibo abſtineat. Et poſtea uiticis folia trita in uino,& melle,oleo affuſo tepefacito, & heminæ menſuram bibendam dato,& exibunt. Si mulieri ſecunda in uteris relicta fuerit;hoc ſic contingit.Si per uim ruptus fuerit umbilicus, aut ab obſtetrice umbilicoſeca per imperitiã reſectus,quæ uidelicet umbilicum pueri prius incidit,antequã ſecunda ex uteris exijſſet,& uteri ſurſum retrahunt ſecundam,utpote lubricam,& diffuſam, & in ſeipſis detinent: nam ſecunda ex umbilico pueri hæret, & umbilicus poſtremus ex uteris exit:ſi enim prior exiret;non accederet per ipſum puero nutrimentum; quoniam ex ipſo dependet.

77 Quum in uentre habens fœtũ corruperit mẽſtruũ, aut bimeſtrem,& ſecundæ exire non poterint, fuerit autem tenuis; huius corpus tũc purgare oportet, ac pinguefacere:non enim prius exeunt fœtus putrefacti,niſi fortes fuerint uteri,& probe compacti.Si mulieri ſecunda relicta fuerit ſi non ampli fuerint uteri; purgatio ipſa minus,quàm oportet procedit, & uenter durus fit, ac magnus. Et frigus detinet, & febris acuta, & dolor per totum corpus,& uentris maxime partem eam, quæ eſt infra umbilicum: & grauitas fit in uteris,& tormen,uelut fœtus inſit. Et curata ſecũdã breui eijcit putrefactam, & ſana euadit.

78 Si ex partu uterus ulceratus fuerit;roſarum floribus curato.Sed & acerbis infuſis colluatur. Si uerò os eius ulceratum fuerit, ac inflammatum; myrrham,& adipem anſerinum,& ceram albam,& thus, pilis leporinis ſub uentre enatis miſceto, & ſimul trita in lana apponito.

79 Si ex partu uteri fuerint inflammati; febris debilis corpus tenet,& caligo adeſt. Ex uẽtre uerò nunquã deficit calor:& ſitit,& coxas dolet, & uẽter imus fortiter intumeſcit,& aluus turbatur. Seceſſus autẽ eſt malus, & olidus:& calor uehemẽs corripit,& cibum auerſatur,& dolor iuxta ſinciput eſt,& uẽtris ſtomachus non põt trahere cibos,ac potus, & cõcoquere nequit: &, niſi curentur ſtatim;plurimæ moriuntur. Venter aũt eſt in cauſa. Sambuci igitur folia tenerrima,in craſsiore tritici recẽtis farina cocta,leuiter tepida ſorbeat.Dato & aquã mulſam,& uinum aquoſum. Et pectinẽ cataplaſmatis frigefactorijs integito.Cibũ autem quàm minimum edat,& uenter ſiſtatur, & caput curetur. Præcordijs uerò,& uterorum loco cataplaſmata adhibeto.

80 Quum doluerit ſedẽ,aut aliud quid;iuniperi baccas,aut apij,& urticę ſemen terito,ac bibendum dato.Si ex partu doleat;reſinã terebinthinam, & mel, & uinum tepidum, ſorbenda dato. Et, ſi inflammati fuerint uteri; inde ſedantur. Si uerò non doleat uterorum locum;amygdalas amaras tritas,& oleæ folia tenera,& aniſum,& irionem,& origanum, & nitrũ: Hæc miſceto,terito, & uterorũ collyria efformato. Si uerò inflammati fuerint,& dolor habuerit; roſarũ folia,cinamomum,& caſsiam,ſimul terito, & uetopo affuſo, placentulas ac paſtillos drachmales formato,eaſque in ollam nouam fictilem igne candentem mittito, circumlocataque muliere ac ueſtibus contecta,in uteros ſuffito.Hoc dolores ſedat.

81 Si uerò ex partu uteri doluerint;calor debilis habet:uerùm uenter intus igne ardet: & ad coxendicẽ aliquando intumeſcit: & dolor habet imum uentrẽ, & laterum mollitudinem. Et seceſſus biliosi ſunt, & graueolentes:&,ſi non ſiſtatur uenter;derepente moritur. Quum igitur ſic habuerit;uentrem frigefacere oportet,cauendo ne horreſcat. Bibat autem ſi non ſiſtatur,aquam de craſsiore tritici farina in ipſa macerata,& panis farinam edat.Sorbeat autẽ mali punici uinoſi ſuccum aqua dilutum, farina lentium inſperſa.Et hoc coquito: miſce lentem, & cuminum, & ſalem,& oleum,& acetum,atque hanc ſorbitionẽ frigidam exhibeto.Lenticulam item acidam dato, & uinum uinoſum pramnium inſuper ſorbendum. Ab alijs autem cibis abſtinere oportet donec febris ſoluatur.Si uerò uiſum fuerit;etiam lauetur. Si uerò debilis fuerit;polentam bibendam dato:&, ſi imbecillior ſit;ex aqua frigida.Cibum autem exhibeto leuem,qui non euacuet;ubi calor remiſerit. Morbus hic acutus eſt,& lethalis.

82 Si inflãmati fuerint puerperæ uteri;uẽter ardet, & magnus fit, & ad pręcordia ſuffocatio habet. Quum ſic habuerit; muſcũ marinũ, quem ſuper piſces inijciunt,pro cataplaſmate adhibeto. Verùm in mortario miſceto,ac tundito, crudã ordeaceam ſarinã, & cinerem ſarmentitium,& lini ſemen toſtum: & hæc oleo & aceto ſubigito, & uelut cyceonem craſſum facito, deinde coquito donec uelut farinæ ſubactæ maſſa fiat: atque ita quàm calidiſsima imponito, & ſi opus fuerit,etiam incidere facito. Si puerperę inflammati fuerint uteri; intumeſcũt:&, ubi puerperij purgamenta intus manſerint; occulte diſtenduntur;

diſten-

diſtenduntur autem ubi cōdenſati fuerint a frigore. His,ſi quidem perfrigerentur; calefacere conducit. Si uerò inflammati fuerint,& frigus diſceſſerit;medicamentum ſubdititium facere, quod inflammationi aduerſat,& ſimul lauare,ac fouere,& pharmaca adhibere,quæ ego deſcribam,& uaporem in os, ac nares attrahere.Si uerò ſuffocent;lentes in aceto,& ſale,& origano multo coquere, & attractionem facere. Et mercurialem edat, & in ſucco eius tenuem farinam ſorbeat:& quàmcelerrime,ac prius quàm dolor corripiat, pharmaca dato,quæ uterorum dolores ſedāt, & cibos per aluum ſecedentes aſſumat: & ſi uenter ſit inflammatus; clyſtere adhibito quàmcitiſſime ſublauatur.

83 Si uteri pituita fuerint impleti;flatus in uteris fiūt, & menſes procedunt pauciores,albi,pituitoſi:Quādoque etiam ſanguis tenuis ſincerus, pelliculis plenus. Quibuſdam etiam conturbatur, & ter in menſe comparet: & prę humiditate cum uiro commiſceri non uult,neque libidine ad hoc faciendum concitatur, & tenuis fit.Dolet autem imum uentrem,& lumbos,& inguina: &,ſi mordeat id,quod effluit,& exulceret oſculi uteri circumferentiam ſummam; fluxionem diuturnam fore pronunciato. Et, ſi non multa fuerit fluxio; lenticulæ decoctum cum ueratro exhibeto ad uomendum. Deinde in nares infundito, & pharmacum deorſum purgans bibendum dato.A cibis autem acribus prohibeatur. Si uerò grauetur,& frigeat,& torpedo habeat;lac prębeto,&vinum odoratum. Bibat autem ieiuna hypericum,apij ſemē,ſaluiam,in uino odorato aquoſo:& uteros medicamento ex uini fece colluat:& ſi ulcerati fuerint,interpoſitis diebus duobus,aut tribus,pharmaco ex grano cnidio eluat,& poſtea cum acerbis lauet, myrti,ac lauri decocto,& medicamento ex flore argēti illinat.Morbus autem eſt grauis,& paucæ effugiunt.

84 Si uerò acetabula pituita plena fuerint; menſes fiunt pauciores:&,ſi in uentre habuerit; corrumpit, ubi fœtus fortior factus fuerit:non enim corroboratur,ſed defluit.Cognoueris autem hinc.Humida fit, & quod defluit mucoſum,& uiſcoſum uelut a uentre defertur, & non mordet, & in menſibus poſtquam ſanguine purgari deſierit,per duos,aut tres dies, muci ex uteris prodeunt, & horror tenet, & calor non acutus,uerùm nō deficit.Hanc ſucco groſſorum colluito,a quibus omnis aqua purgatur:& hoc iterum atque iterum.Poſtquam autem purgata fuerit;de cætero acerbis utatur. Apponat autem mollia, à quibus pituita purgatur, & foueat uteros medicamento ex lauro,& colluat pharmaco ex aceto: & aromatis ſuffitum faciat;poſtquam menſes ceſſarint.Poſtea uerò à cibis,& balneis abſtinere oportet. Cocat autem cū uiro,& cibos,ac uinum parce ſumat,& calide degat, & tegumenta cruribus circundet,& oleo illinat.

85 Si aqua intercus in uteris naſcatur; menſes pauciores,& praui fiunt, & ante tempus deficiunt: & imus uenter intumeſcit: & mammæ ſolidæ, molles fiunt, & lac malum.Et putat ſe in uentre habere: & ex his cognoſces,quòd aqua intercus eſt. Sed & in uterorū oſculo ſignificationem de ſe præbet:ad tactum enim gracile & humidum apparet, & rigor ac febris corripit. Quanto uerò magis tempus proceſſerit, tanto magis dolor habet imum uentrem,& lumbos,& laterum mollitudinem,ac inguina. Hic morbus ex abortu fit:ſed & ex aliis cauſis,& quum menſes fuerint occultati.Hanc multa calida lauare oportet,& tepefactoria adhibere, ſi dolor habuerit. Poſtquam autem ſedatus fuerit; pharmacum infra purgans bibendum dare oportet,& uteros medicamēto ex bubulo ſtercore fouere: deinde id, quod ex cantharide paratur apponere, & biduum, aut triduum intermittere: &,ſi robur affuerit;netopo colluere. Et,ſi uenter mollis fiat,& febres ceſſent,& menſes ſecundum rationem prodeant;cum uiro dormiat,& in medicamētis ſubdititijs perſeueret: & interpoſita die crethmi corticem bibat, & pæoniæ grana nigra quinque, & ſambuci fructum in uino ieiuna.Et mercurialē quàm plurimam edat,& allium crudum, ac coctum,& mollibus ad ſomnū utatur, & multa potione, & aliis mollibus:& obſoniis marinis potius,quàm carnibus:&,ſi pepererit;ſana euadit.

86 Si hydrops in uteris fiat; menſes pauciores fiunt, ac deteriores, & per longius tempus, & pauciores, quàm oportet,aut paulo plures: & uēter intumeſcit, & locus ſupra pectinem,& tibiæ,& lumbi. Vbi uerò multum temporis proceſſerit, & in uentre habuerit; corrumpit,ac eiicit: & aqua cum ipſo fœtu effunditur,& mulier plerunque moritur.Sanguis autem corrumpitur, & aquoſus redditur. Huic lac bibendum dato,& peplum album potandum, donec fœtus moueri poterit. Quin & ante hoc ut plurimū fœtus corrumpitur, & per abortum eiicitur,& uteri ſanguine, & aqua manant.Hæc autem patitur nihilo magis ex labore, quàm aliter. Cognoſcere uerò poteris quòd hydrops eſt, ex digiti contactu: deprehendes enim oſculum ipſorum gracile, & plenum humiditate. Si uerò fœtus in ipſa non circa initia, ſed iam bimeſtris corrumpitur,ac ſuffocatur;tunc & uenter imus intumeſcit, & ad contactum dolet, uelut ulcere præſente: & febris magna ipſam,ac dentium fremitus corripit,& dolor acutus, & uehemens pudenda, & imum uentrem,& lumbos,& laterum mollitudinem,& coxas.Quum ſic habuerit;calida ipſam lauato: &,ſi dolor habuerit; tepefactoria adhibeto,experimento facto de eo, quod maxime admittat: & pharmacum deorſum purgans bibendum dato.Intermiſſione uerò facta per tempus tibi ſatis eſſe uidebitur, & colluito,& foueto,& cyclaminum melle ſubactum,ac linteo exceptum,ad os uterorum apponito: & cupreſſi ramenta in aqua madefacta,eodem modo apponito. Verùm hæc breuiore tempore,& per longius temporis interuallum, quanto magis mordent,& lancināt. Et ſpecillum ſtanneum paratum immittito,& digitū eodem modo.Potiones quoque bibendas dato,quaſcunque maxime libenter admiſerit:& cum uiro dormiat,maximè opportuno tempore præſente:ſi enim genituram conceperit, & prægnās facta fuerit,ac pepererit; ſubpurgantur & ea,quæ prius in ipſa fuerint, unà cum ipſis puerperij purgamētis ſubeuntia. Atq; ſic maxime ſana fieri poterit.

87 Si mulier aqua intercute laborarit,ſplene ipſi magno,& aquoſo exiſtente.Fit autem ſplen aquoſus ab hac affectione,quum febris habuerit,& non dimiſerit hominem, & ſitis ipſum corripuerit fortis, & biberit, ac non reuomuerit:nā quod ueſicam penetrat, p urinam eijcitur. Reliquū uerò ſplē capit,abſtrahēs a uētre ad ſeipſum,ut qui rarus eſt,& ſpōgiformis,& ſecundum uentrem ſitus.Et ſi his ſic habentibus non

exudarit,

exudaris, neque aluus laxetur; ab hoc ſplen attollitur, & hoc magis ſi quis ipſum contingat; mollis eſt uelut mollisſima pluma, ſiue lana: quandoque uerò etiam renititur. Eleuatus autem, & impletus diſtribuit per uenas corpori, & maxime in omentum, & locos circa uentrem, & crura: altera enim pars ad alterā delegat in corpore, ubi ſingulis plus, quàm oportet affuerit, & continere non poterint. Succedit autem ex hoc ſemper hydrops: ubi ſplen ad ſeipſum trahere conſueuerit, quū natura rarus ſit, ac mollis. Quibuſdam uerò hoc morbi principium ſit ſine febre; ſi calor quidam in uentre cōſtiterit, uelut pituita in ipſum collapſa: & ſi homo ſitim non continuerit, neq; ueſica neque uenter urinam, & ſtercus iuſto modo excolarint: neque commoda diæta homo utatur. Si uerò hydropica fuerit; prodeunt menſes multi derepente, quandoq; uerò pauci. Et fiunt aliquādo uelut aqua a carnibus, ſicut ſi quis cruentas carnes abluiſſet: aliquando uerò paulo ſpiſsiores, & non congelātur, & anhelatio ipſam corripit priuſquam menſes prodeunt, & dolor in ſplene, & magis ſi quid dulce ederit, & uenter attollitur, ac magnus fit. Et, ubi plura, quàm ſolita eſt, ederit; dolet uentrem, & lumbos aliàs, atque aliàs dolor uexat, & febris ipſam paulatim corripit. poſtquam autem depurgata fuerit; melius ſibi habere uidetur ſuperiorum reſpectu: poſtea ad idem relabitur. Et, ſi curetur, uelut conuenit; ſana euadet: ſin minus; & fluxus comparet, & per omne tēpus ſemper fluet paulatim uelut ſeroſa ſanies, & ampliore curatione opus habet. Si uerò fluxus non ſuccedat, ſed uteri a prioribus mēſes non laxarint; tunc & uenter ipſi magnus erit, & grauitas intus erit, uelut in uentre habenti, & uelut puer in uentre ipſius moueri uidebitur, nimirum dum uteri aqua pleni ſunt, & aqua mouetur: aliàs enim atque aliàs fluctuat in ipſis aqua, uelut in utre, & pars infra umbilicum ad contactum dolet, & clauiculæ, & thorax, & facies, & oculi attenuantur, & mammæ attolluntur. Quibuſdam uerò & uenter, & crura aqua implentur: quibuſdam autem alterum horum. Et ſi quidem ambo impleta fuerint, nulla ſpes eſt de hominis uita: ſi uerò etiam alterum horum; modica ſpes eſt ſi curetur, & non ualde fuerit attenuata. Diuturnus eſt autem hic morbus. Et fiunt omnia magis his, quæ non pepererunt: fiunt autem ſæpe etiam his, quę pepererūt. Periculoſa uerò ſunt, uelut dictum eſt, & plerunque acuta, & magna, & intellectu difficilia; eo quòd mulieres participant morbis, & aliquando neque ipſæ ſciunt, quòd ægrotant, priuſquam morbus experiantur a menſibus, & ſeniores factæ fuerint. Tunc autem & neceſsitas, & tempus, ipſas morborum cauſſam docet, & quandoque non cognoſcentibus, ex quo morbo ægrotent, morbi incurabiles fiunt, antequam doceatur recte medicus ab ægrotante, ex quo morbo ægrotet: uerētur enim narrare, etiam ſi ſciant: & præ inexperiētia, ac ignorantia, turpe ſibi id eſſe putant. Sed & medici ſimul peccant non exacte cauſſam morbi percunctantes, ſed uelut uiriles morbos ſanantes: & multas noui iam ab huiuſmodi affectionibus corruptas. Quare ſtatim cauſſam exacte interrogare oportet. Multum enim differt muliebrium morborum, ac uirilium curatio.

88 Si uteri fuerint ulcerati; ſanguis, & pus purgatur, & fœtor grauis oboritur, & dolor acutus corripit lūbos, & inguina, & imum uentrem, & dolor ſurſum procedit ad laterum mollitudinem, & ad coſtas, & ad ſcapulas. Aliquando etiam ad clauiculas perueniт, & mordetur, & caput uehementer dolet, & delirat. Progreſſu uerò temporis tota intumeſcit, & debilitas ipſam corripit, & animi deliquium, & febris tenuis, & perfrigeratio. Intumeſcunt autem maxime crura. Morbus autem corripit ex abortu; ſi qua corrupto, ac putrefacto intus puero, non fuerit expurgata, & calor totum corpus tenet. Corripit etiam ex fluxibus; ſi in ipſis acria fuerint, & biliosa mordeant. Si in hoc modo habentem incideris, ubi quidem dolores habuerint; multa calida lauato, & tepefactoria adhibeto, qua parte fuerit dolor: &, ſi quidem ſuperne fuerint dolores, & mulier fortis eſt; totam fomentato, & pharmacum deorſum purgans bibendum dato: &, ubi tempus anni fuerit; ſerum coctum inſuper bibendum præbeto, per dies quinque, ſi id facere poterit. Si uerò non fuerit ſerum; lac aſininum coquito, & per dies tres, aut quatuor bibendum dato. Poſt lactis autem potum cum aquis ipſam reficito, & cum cibis commodis, carnibus ouillis teneris recentibus, & uolucrium: & beta, & cucurbita. Abſtineat autem a ſalſis, & acribus, & marinis omnibus: & a carnibus porcinis, & bubulis, ac caprinis. Edat autem panes. Si uerò animi deliquia teneant, & non ualida ſit, & perfrigeretur; ſorbitionem accipiat. Sunt autem quidam, qui his caput dolentibus lac bibendum præbēt; quia caput dolent: Alij aquam; quia animo linquantur. Ego uerò uice uerſa, ſi caput dolent, & mēte percellantur; aquam commodam puto. Quum autem mordentur, & acria ſunt, quæ pungunt; lac his lenitatem inducit. Vbi uerò tibi ualida eſſe uidebitur; uteros colluito: primùm medicamento ex uini fece: poſtea interpoſitis diebus tribus, aut quatuor, eo qđ cū braſsicæ decocto tepido paratur. Et rurſus intermiſſis diebus tribus eo, quod cum butyro paratur eluito. Et, ſi ubi hęc feceris ſaneſcant uteri; eo, quod cum butyro paratur, eluito. Et, ſi ubi hæc feceris ſaneſcāt uteri; eo, quod cum malicorio paratur, colluito. Super ulcera uerò argēti florem, & gallam, & myrrhā, & thus, & ſpinæ Aegyptiæ fructum, & oenanthen ſylueſtrem, & chryſocollam, & ſquammam æris, & loti ramenta, & crocum, & alumen Aegyptium combuſtum illinito. Horum ſingulorum unà æqualis ſit portio. Alumen uerò, & gallam, & crocum, una omnium portione ſumito. Hæc omnia trita, ac permixta in uino albo dulci diluito, deinde coquito, donec mellis craſsitudo fiat, & dato ut cum hoc pharmaco bis in die ulcerata inungat; ubi aqua tepida prius lauit. Coquantur autem in aqua, & hedera, & ſaluia. Et ubi tibi hæc facienti melius habere uiſa fuerit; lac caprinū coctum præbibendum una die dato. Poſtea uerò lac bubulum præbeto eodem modo uelut in prioribus: poſt lactis autem potum, per cibos quàmmaxime craſſefacito, & ut in uentre habeat facito: ſana enim fiet. Plerunque uerò ex hoc morbo euadunt, & ſteriles fiunt. Senioribus autem non ualde quid horum accidit. Poſtea uerò bibenda ſunt pharmaca, lini ſemen torrefactum, & ſeſamum, & urticæ ſemen, & pæoniæ radix amara: hæc in uino nigro odorato trita bibat.

89 Si uteri ulcerati fuerint, & ſanguis, & pus, & feroſa ſanies fluit, putreſcentibus enim uteris, morbus ab

ipſis

ipſis fit,& uēter imus eleuatur,& attenuatur,& ad cō
tactum dolet,uelut ulcere præſente. Et febris,ac fre-
mitus ipſam occupat, & dolor acutus, ac uehemens
inuadit pudenda,& pubem,& imum uentrem, & la-
teris mollitudinem, & lumbos. Morbus autem ma-
xime corripit ex partu:ſi quid in ipſis diuulſum cōpu
truerit;itemq́ue ex abortu,& aliàs ſua ſponte. In has
ſi incideris,aqua multa calida lauato:& qua parte do
lor habuerit, tepefactoria adhibeto, & ſpongiam ex
aqua calida expreſſam,& colluito,acribus,& acerbis
uitatis mollioribus uerò ammixtis,prout tibi tempe
ſtiuum eſſe uidebitur.: & lini ſemen, ac ſambuci fru-
ctum tundito,& ammixto melle pharmacum facito,
atque hoc utitor,calida uerò aqua lauato. Et acceptā
ſpongiam,aut mollem lanam,in aqua calida tingito,
& pudenda,ac ulcera expurgato. Deinde in uino me
raco,rurſus ſpongiam,aut lanam tingens,eodem mo
do utere. Et poſtea pharmaco hoc inunge;quoties ti
bi tempeſtiuum eſſe viſum fuerit. Poſtea reſina,& adi
pe ſuillo mixtis ſimul illinito ſæpe interdiu, ac no-
ctu:poſtea uerò lini ſemen torreto,tundito,ac cribra
to,& peplum album in polenta tundito,ac cribrato:
& caſeum caprinum aſſato, & ſordes, ac ſalſuginem
deradito,& pinguedinem eius, & polentę pollinem
ammiſceto. Sit autem una pharmaci menſura,& ca-
ſei,& polentæ. Hæc bibenda dato mane ieiunæ in ui
no auſtero diluto. Ad ueſperam autē miſceto, & craſ
ſum cyceonem præbeto,& quicquid muliercula ma
xime libenter admiſerit, bibendum dato. Et donec
quidem ſanguis multus fluxerit,& dolores acuti ha-
buerint,& modico tempore itermiſerint,hęc facito.
Poſtquam autem ulcus minus fuerit, & dolores de-
biles apprehenderint, & per longius tempus phar-
maca bibenda dato,a quibus purgetur deorſum ma-
gis,quàm ſurſum, & intermiſſo tempore quātum op
portunum eſſe uiſum fuerit; lenibus fomētis foueto.
muliere in alto collocata,prout tempeſtiuū eſſe uide
bitur. Hæc ſi fecerit;ſana euadet. Morbus autem eſt
lenior,& lethalis,& paucæ ipſum effugiunt.

90 Si uerò uehementer exulcerati fuerint; ſanguis,&
pus purgatur,& dolor fit grauis. Et,quum dolor ap-
prehenderit;uelut a partus dolore fiunt ea,quę circa
fluxum contingere ſolent. Et quum tempus affuerit;
crura,& pedes intumeſcunt. Et curant medici hunc
morbum uelut hydropem; uerùm hic talis non eſt.
Hanc ſi curandam acceperis; primùm calida lauato,
& calefacito. Et acribus, ac mollibus & acerbis,&
aqua;& uino colluito. Et polycarpon, & polycne-
mon,ac mel ſimul coquito, deinde lanam in his tin-
gito,& pudēda illinito:& reſinam,ac mel,& pingue-
dinem ſuillam illinito. Et bibendum dato ſemen lini,
ac ſeſamum torrefactum,& butyrum, & caſeum ca-
prinum,& polentam in omnibus. Bibat autem in ui-
no ieiuna. Ad ueſperam uerò plurimum mellis affun
dito. Et,donec quidem ſanguis purgetur,& dolores
acuti habuerint, & modico tempore intermiſerint;
hoc facito. Quum autē ipſi minus prodierint,& dolo
res debiliores per longius tēpus tenuerint; pharma-
cum deorſum purgans bibēdum dato,ac finito. Hæc
ſi fecerit;ſana euadet. Sobolis autem ſpes non adeſt.

91 Quæcunque ulcerationes in uteris fiunt, ex abor-
tu,aut alia quadam cauſa,eas omnes reſpectu ad to-
tum corpus facto, curare oportet,quacunque cura-
tione opus habere uiſæ fuerint,ſiue ex uniuerſo cor-
pore hominem curandam eſſe putaueris,ſiue ex ipſis
uteris. Cognoſces autem, an ab ipſis uteris ſint,
hoc modo. Quæ enim ulcerationes ab ipſis uteris
ſunt; purgationem exhibent purulentam & compa-
ctam: quæ uerò non ab ipſis, tenuem, & ſanioſam.
Quum igitur tenues ſunt fluxiones; cum pharma-
co eas curare oportet, & dare quod & ſurſum, &
deorſum purget: primùm autem ſurſum. Et ſi quidē
poſt pharmaci potionem,fluxiones pauciores fiunt,
ac faciliores; intermiſſione facta rurſus eodem mo-
do medicari oportet. Poſt pharmaci uerò potionē;
talem uictum præſcribito, ex quo homo ipſa quàm-
ſiccisſima fiat. Id autem continget;ſi toti ipſius cor-
pori per tertiam, aut quartam diem fomentum adhi
bueris,& a fomentis ſtatim uomitus feceris: poſt uo
mitus autem,& fomenta,dię̧tam conſtituito,ex illu-
uie,& aquæ potu, & panis cibo,nullo uerò obſonio,
quàm uino nigro meraco: nullo item olere. Quum
uerò uomitum præparas; multis & acribus oleribus
opus habes,quibus ipſam impleas: multis etiam ci-
bis, & obſonio quodcunque uoluerit: & ut impleas
ipſam multo uino aquoſo, & ut a fomentis ipſam la-
ues multa calida. Atque hæc quidem curatio eſt hu-
iuſmodi fluxionum. Melius tamen eſt, ut utraſque
pharmacis cures,& uomitum procures,& ſurſum tra
has. Diæta uerò ſiccatoria melior eſt,& illuuies. Cæ
terùm uteros hoc modo curare oportet: primū qui-
dē fouere ſambuci foliis in aqua coctis: deinde poſt
fomentum,ſmegmate ex uini fece colluere. Et ſi qui
dem putredo in ulceribus fuerit, & quæ exeunt gra-
ueolentia: ſmegmate meraciore: ſi uerò nihil tale;
aquoſiore: poſt fecem autem,cum aqua in qua cocta
eſt myrtus,& ſaluia: poſtea uerò cum uino colluere,
meraco,albo,tepido. Quum autem mordetur iam a
collutionibus; tunc iam pura ſunt ulcera. Colluere
igitur oportet fece aquoſiore,& uino nigro: poſt ui-
num uerò, adipem ſuillum recentem liquato,& pin-
guedinem anſeris ſi affuerit: ſin minus, aliam,maxi-
me gallinaceam. Si uerò neque hæc adſit;oleum ue-
tus ex oliuis ammiſceto, atque hoc tepido colluito
poſt uinum, per alium clyſterem in os uteri infuſo.
Et,ſi fuerit ulceratum;linamenta ex mollitoriis facta
apponito. Et,ſi hæc ſubdita ardorem induxerint; his
ademptis mulierem aqua tepida lauari iubeto, tali
quali colluebatur. Si uerò ad hanc diætam fluxio-
nes non diſcedant; pauciores tamen fiant, & uehe-
menter mordeant, & ea, quæ effluunt, bilis fuerint,
ac ſalſugo: & non ſolum internas partes, ſed etiam
externas exulcerent, diætam tranſmutare oportet,&
totam humectare, quo fluxiones quàm aquoſisſimæ
fiant, & minime mordaces, balneis multis calidis,
maza, oleribus coctis, omnibus pinguibus, piſcibus
chartilagineis,cum cepis, & coriandro,in muria dul
ci coctis: coquantur autem pingui modo: carnibus
coctis omnibus,excepta bubula & caprina: his enim
percoctis cum anetho,& fœniculo: uino mellei colo
ris,fuluo, aquoſo,uberiore lactis potu cum uino dul
ci. Reliqua uerò de collutionibus iuxta relatum mo
dum facito. Atque hæc quidem eſt eiuſmodi fluxio-
num curatio. Quum uerò purulēta,et compacta exie
rint,harum quidem totum corpus non mouere opor
tet,uerùm colluere: et per collutiones totam curatio
nem facere. Colluere autem oportet cum iiſdem in-
fuſis,quę prius dicta ſunt eodem modo. Conſcriben-

tur

tur tamen etiam aliæ collutiones. Vlcerum curatio. Ceruinum adipem recentem, ac uiridem ſubdito. Omnia uerò ſtatim uino ſiræo, ſiue ſapa colluere oportet. Optimum autẽ eſt ceruſſa; ſi ulcera fuerint, & oleo narciſsino. Cibis autem molliſsimis utatur, & non acribus. Si uerò ſordida fuerint, & proſerpãt, ac proximum locum mordeant; purgato, & nouam carnem producito, & carnem ad cicatricem perducito: facile enim reſoluuntur, & maligna fiunt, & frequenter lauato.

92 Si uerò mulier ex abortu uulnus accipiat, aut ex medicamentis ſubdititijs uteros exulceretur (qualia multa ſemper mulieres faciunt, ac medicando excitant) & fœtus corruptus fuerit, & mulier non purgetur, ſed uteri inflammati fuerint uehementer, ac conuulſi, & purgationem emittere non poterint, niſi primùm emittant ſanguinem, qui eſt in fœtu: hęc ſi quidem curetur, breui ſana euadet, uerùm ſterilis. Si uerò puerperij purgamenta ipſi ſua ſponte eruperint, & ulcera ſanata fuerint; etiam ſic ſterilis erit. Si uerò purgatio quidem ipſi fiat, ulcera autem non purgentur; periculum eſt ea putredinoſa eſſe. Si uerò purgatio prodierit ipſi iam afflictæ ac extenuatæ; moritur. Quin &, ſi in partu uteri ualde fuerint exulcerati, fœtu non ſecundum naturam exeunte; eadem patiẽtur, quæ patitur ea, quæ ex corruptione fœtus uteros exulceratos habet. Et transmutationes, ac fines eoſdem morbus habet, ſiue ex fœtus corruptione, ſiue ex partu uteri fuerint ulcerati. &, ſi puerperij purgamenta omnia prodierint; minus dolebit, niſi magna ulcera fuerint. Et, ſi curetur; breui ſaneſcit. Oportet autem curam cito adhibere; ſi ulcera in utero fuerint: nam, ut quæ in tenero loco ſunt, cito augeſcunt, & breui putreſcunt. Curare uerò oportet ulcera, uelut etiam ea, quę in reliquo corpore ſunt; nimirum ut inflammationem arceas, & repurges, & repleas, & ad cicatricem perducas. Danda eſt autem aqua in potu, uinum minime: cibos itẽ paucos, ac minime multos exhibeto.

93 Quicunque abortus facti diſcedere non poſſunt, dum aut toti, aut partes fętuum ſunt maiores, aut minores, & obliqui, ac impotentes, tales ſi quidem ſecundum naturam ſiti fuerint; pharmaco aliquo dato ex his, quæ ego referam expellito; ubi multa calida prælaueris. Et ſi prodire uolentes, non facile exeant, quum ſiti ſint ſecundum naturam; talibus ſternutatorium admoueto. Apprehendito autem naſum, & os comprimito, ac ſic ſternutet; quò ſternutatio quàmmaxime efficax ſit. Vtatur item concuſsionibus. Sic autem concuſsionem facito. Lectum altum robuſtũ, ac inſtratum ſumito, & mulierem ſupinam reclinato: pectus uerò, & axillas, ac manus, faſcia, aut molli lato loro ad lectum alligato, ac cingito, & crura incuruato, & malleolis apprehenſam detineto. Quum autem ſic diſpoſueris; ſarmentorum mollium faſcem, aut aliquid huic ſimile parato, tantum quantus ſufficit, ut lectum non negligat excipiendo ipſum, dum in terram proijcitur; quo non pedibus iuxta caput, terram contingat. Poſtea uerò ipſam manibus lectũ apprehendere iubeto, & lectum ad caput ſublimem habere, ut decliuis ſit in pedes, animaduerſione habita, ne prona ſit homo ipſa. Vbi uerò hæc facta fuerint, & lectus ſublimis fuerit; retro ſarmenta ſupponito: maxime autem dirigito, quo pedes terra non contingant, dum lectus proijcitur, & ut ſint intra ſarmenta. Eleuent autem duo uiri ex utroque pede hinc, atque illinc; quò in directũ lectus cadat, planè, ac æqualiter: & conuulſio ne fiat. Concutiendum eſt autem maximè unà cum partus dolore. Et, ſi quidem diſcedant; ſtatim quieſcendum: ſin minus; interſtitio facto rurſus concutito, & in lecto geſtatam attollito, ac agitato. Atque hæc quidem ſic facienda ſunt, ubi rectè, & ſecundum naturam diſcedant. Oportet autem cerato liquido prællinire, quod in omnibus huiuſmodi circa uterum affectionibus optimum eſt: & maluæ aquam affundere, & fœnigræci, aut potius ptiſanæ triticeæ ſuccum. Oportet autem uſque ad inguina, ſedem, & pudendum fouere, & inſidere; ubi partus dolores maxime infeſtarint, & nihil aliud mente uerſare: eam uerò, quę medicatur, oſcula mollibus aperire oportet, & leniter hoc facere: Vmbilicum uerò unà cum fœtu attrahere.

94 Quicunque uerò duplicati complicantur, & in oſculo uterorum incumbunt; eos ſiue uiui fuerint, ſiue mortui rurſus retro protruſos uertere oportet; quò ſecundum naturam in caput exeant. Quum autẽ retrudere uoles, aut uertere; ſupinæ ipſi reclinatæ molle quiddã ſub coxas ſubſternere oportet: & ſub lecti pedes; quo altiores ſint hi a pedibus ſemper aliquid ſupponere. Sed & coxæ altiores capite ſint, & ut nullum ceruical ſub capite ſit prouideto. Quum uerò retruſus fuerit fœtus, & hinc, atque illinc obuoluitur, ut ſecundum naturam cõſtituatur, & quicquid ſub lecti pedes ſuppoſuiſti, ac lapides, & quicquid ſub coxas ſubdidiſti; ſubtrahito. Capiti uerò puluinar ſubijcito. Atque talia hoc modo curato.

95 Quicunque uerò fœtus uiui, manum, aut crus foras pręmittunt, aut etiam ambo; eas oportet quàmcelerrime ubi exitum ſignificarint, prædicto modo intro retrudere, & in caput uertere, & ad uiam reducere, & quicunque fœtus complicantur, & ad lateris mollitudinem, aut coxam in partu collapſi, eos dirigere, ac uertere oportet, & in aquam calidam deſidere facere; donec mulier refocilletur.

96 Quicũq; uerò fętus mortui, aut crus, aut manum foras protẽdunt; eos optimũ quidẽ fuerit, ſi id fieri poſſet, intro retrudere, & ambas has partes in caput uertere. Si uerò hoc fieri non poterit, uerùm intumeſcit; ſecare hoc modo. Diſſectum per ſcalpellum caput, cum contuſorio inſtrumento, ut ne in ramenta findatur contundito, & oſſa per oſsium uolſellam, aut tractorium inſtrumentum, iuxta clauiculam immiſſum, prout habuerint extrahito, non multis ſimul; ſed paulatim exemptis, ac rurſus ablatis. Quum uerò hæc foras extraxeris, & in ipſis humeris fueris; ambas manus in articulis cum ipſis humeris ſecato. Et, ubi hæc extraxeris, ſi quidem fieri poterit, ut exeant; etiam reliqua facile extrahito. Si uerò non obediant; totum pectus uſque ad iugulum findito: uerùm caueto, ne in uentrem ſeces, & aliquid de inteſtino denudes: exit enim uenter, & inteſtina, & ſtercus. Si uerò horum quid excidat; maioris negotii iam res fit. Contũdito autem coſtas, & ſcapulas contrahito. Et facile poſtea reliquum fœtus procedet; niſi iam uentrem tumidum habuerit. Si enim tale quid fuerit; melius eſt uentrem fœtus leniter perforare. (Flatus enim ſolum a uentre exit) & ſic facile prodibit. Si uerò exciderit manus, aut crus, immortui fœtus, ſi quidem fieri pote

rit;ambas partes retrudito,& fœtũ rite dirigito: hoc enim optimum fuerit. Si uerò fieri non poterit, ut hoc facias; quicquid ſanè foris fuerit quantum potes penitiſsime reſecato,& reliquum profunditate intus explorata protrudito,& fętum in caput uertito. Quũ autem uertere,ac ſecare puerũ uoles;ungues de manibus tuis reſecato. Scalpellum uerò,quo diſſecas,in curuum potius ſit, quàm rectum: & huius caput occultato per indicẽ digitum, eodemq; interna explorato ac deducito,ita ut caueas, ne uterum cõtingas.

97 Cæterùm molæ conceptus hæc cauſſa eſt. Quum multi menſes,modicum,& morboſum ſemen conceperint; neque conceptus rectus ſit, & uenter plenus eſt uelut prægnantis. Nihil autem in uentre mouetur, neque lac in mammis generatur. Mammæ autẽ turgidę ſunt. Hæc igitur ad duos annos, ſæpe etiam tres,ſic habet: & ſi quidem una caro fiat, mulier perit(Neque enim fieri poteſt ut ſuperſtes maneat.) Si uerò plures; erumpit ipſi per pudendum ſanguis carnoſus plurimus: &,ſi hoc moderate fiat;ſeruatur: ſin minus; a fluxu correpta perit,& morbus quidem talis eſt. Iudicare uerò oportet ex plenitudinis mole, & quòd in uentre non mouetur. Mammas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motum habet. Poſtquam igitur tempore hoc prætergreſſo non mouetur; nimirum hic morbus eſt: eſt autem hoc magnum ſignum, quòd lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidem ne curato: aut certe cum prædictione. Et primùm quidem totũ corpus foueto: deinde per ſedem clyſterem adhibeto; quò ſanguis multus erũpat: fortaſsis enim quod compactum eſt commoueris, id quod fœtus eſſe putatur, muliere a pharmaco concalefacta. Sed & uteros colluito; quò ſanguinem educas: ſin minus; ſubdititiis utatur fortiſsimis è bupreſti. Et dictamnum Creticum in uino bibat: ſin minus; caſtoris teſtem. Et retro cucurbitam ipſi ad laterum mollitudinem affigito, & plurimum ſanguinem detrahito. Atque hoc maxime rerum, ac uirium ipſarum coniectura facta facito. Et hactenus quidem dictum eſt de morbis a puerperij purgamentis oborientibus. Sunt autẽ pericula in ipſis non parua: acuti enim ſunt & cito tranſmutantur, & magis affliguntur primiparæ, quàm quæ ſunt partuum expertæ.

58 Prodeunt autem puerperii purgamenta ſanæ mulieri ſufficienter, primùm ſeſquiheminę menſura, aut paulò plura: Poſtea adhuc pauciora iuxta hanc rationem, donec ceſſent. Prodeunt autem uelut ſanguis a uictima; ſi ſana, uelut dixi, mulier fuerit,& ſana futura eſt: & cito congelantur, ac purgantur. Et poſt partũ plerunque ſanæ mulieri cõtingit, ut poſt puellæ partum in quadraginta duobus diebus diuturniſsima purgatio fiat: extra periculum autem eſt etiam, ſi uiginti quinque diebus purgetur. Poſt maſculi verò partum purgatio diuturnior fit in triginta diebus, extra periculum eſt etiam, quę in uiginti diebus contingit. Et in his, quæ fœtus cõrruperunt ſecundum horum dierum rationem purgatio cõtingit,& in iunioribus, quæ corruperunt paucioribus diebus: In ſenioribus autem pluribus. Eædẽ uerò ſunt affectiones ex puerperij purgamentis, & ei, quæ corrupit fœtum, & ei, quę peperit; ſi menſtruum corruperit fœtum,& quæ corruperunt; magis periclitãtur: corruptiones enim grauiores ſunt, quàm partus: non enim fieri poteſt, ut citra uiolentiam fœtus corrumpatur, aut pharmaco, aut potu, aut cibo, aut ſubdititiis medicamentis, aut aliqua alia re. Violẽtia uerò malum eſt: in huiuſmodi enim periculum eſt, ne uteri exulcerentur, aut inflammentur. Hoc autem eſt periculoſum.

99 At uerò lac quomodo fiat, dictum eſt a me in Natura pueri in partu. Poſtquam autem pręgnans fuerit mulier; menſes non ualde prodeũt, præterquam quibuſdam pauci: dulciſsimus enim humor ex cibis, ac potibus ad mammas uertitur, ac exſugitur. Et neceſſe eſt etiam reliquum corpus magis euacuari, & minus ſanguine plenum fieri. Atque hoc ita contingit. Sunt autem quæ natura ſine lacte ſunt, & quibus lac deficit ante tempus. Hæ uerò natura ſolidæ ſunt, & denſæ carnis: & propterea ſufficiens humor non penetrat a uentre in mammas, quum uia ſit denſa.

100 Ad menſes detrahendos. Elaterij potiones duas ſumito, & adipem ouillum de renibus, pari elaterij portione ammiſceto, & non conterito, uerùm duas glandulas ſubdititias facito. Aut melanthium ex tritico terito,& aqua ſubigito,& duas glandulas formato, atque has ante dies, quibus affuturi ſunt apponito: ſi enim non prodeunt; rigores, ac febres inducunt. Mollitoria, a quibus aqua, & arena purgatur, ducunt etiam menſes; ſi non fuerint diuturni,& oſculũ emolliunt. Narciſſum, myrrham, cuminum, thus, abſinthium, cyperum, ſingula æqualibus portionibus ſumito, narciſſi uerò ſolum quatuor portiones: & puluillum ſtuppæ, dum pectinatur crudum linum ammiſceto,& hæc cum aqua origani cocti terito, ac glandem formato,& ſubdito. Aut cyclaminum magnitudine tali,& æris florẽ magnitudine fabæ terito,& cũ melle glãdem formato, ac apponito. Aut pulegium, myrrham, thus, fel ſuis ac bouis, cum melle ſubigito, & glandem efformato. Si menſes non prodeant; adipẽ anſeris,& netopum, ac reſinam permixta, ac lana excepta apponito. Medicamentum ſubdititium, purgatorium, mollitorium. Caricam percoctam, ac expreſſam leuiſsime terito, & in lana ſubdito cum roſaceo unguẽto: Aut acris braſſicæ,& rutæ, utriuſque dimidium terito, ac utitor eodem modo. Purgatorium. Medullam anſeris, aut cerui magnitudine fabæ aſfuſo unguento roſaceo & lacte muliebri terito, uelut pharmacum teri ſolet, & cum hoc os uteri illinito. Aliud ſubdititiũ molle. Medullã anſeris magnitudine nucis, cerã magnitudine fabę, reſinę lentiſcinæ aut terebinthinæ magnitudine fabæ: Hęc cum roſaceo unguento ad lenium ignem liquefacito,& uelut ceratũ efficito: deinde ex hoc tepido os uteri illinito, & pectinem irrigato. Aliud purgatorium. Farinam recentem, myrrhæ obol. iij. croci tantundem, caſtorij obolum, hæc trita cum unguento irino apponat. Aut urticę ſemen,& maluæ ſuccum, ac anſeris adipem ſimul permixta ſubdat. Aliud ſubdititium purgatorium; ſi menſes non compareant. Styracem,& origanum terito,& permixtis adipem anſerinum affundito, ac apponito. Aliud, quod uteros expurgat, ac ſanguinem euacuat. Abſinthij radicem tritã, melle, ac adipe anſerino ammixtis apponito. Aliud purgatorium. De bupreſti caput, & pedes,& alas tollito, & reliquum ipſius terito, ac ficus internam partem ammiſceto. Sit autem pinguetudinis ficus portio dupla. Hoc uteros inflat. Hoc etiam deſperatis optimum eſt. Aut mercurialis folij trita ſubdito. Hoc tenuem bilioſam purgationem ducit. Sed & artemiſia facit uelut mer-

curiali,

curialis,& melius purgat. Veratrum quoque nigrum cum aqua tritum,uelut aquam a carnibus ducit. Sed & alumen,ac reſina idem facit. Cyperum,abſinthiũ, ariſtolochiam,cuminum,ſalem,mel: Hæc omnia ſimul terito,ac apponito. Et ueratrum cum uino dulci, & farina lolij ac tritici,melle ſubacta, in lana ſubdatur. Subdititia,ſi catapotia non purgarint. Mercurialem,myrrham,uiolam albam,cepam acerrimam, & melanthium,ac mentam,ſi ſufferat, permixta apponito. Subdititia acria ſanguinem ducentia. Cãtharidas quinque demptis pedibus,ac capitibus,& myrrham,ac thua ſimul miſceto, & mel addito. Deinde in oleum roſaceum, aut Aegyptium tinctum per diẽ ſubdat,& ubi mordet,tollat: & rurſum in lac muliebre,ac unguentum Aegyptium tingat,& hoc per noctem apponat: & aqua odorata perluat, & adipem ſubdat. Cõduxerit & bupreſtis,ſi quidem parua fuerit,ſine alis,& pedibus ac capite. Si uerò magna fuerit; non commiſceto eadem quæ cantharidibus, ſed ſolam ſumito,ac ſimiliter apponito. Si uerò molliore opus habuerit; ad bupreſtum, uinum, & cuminum Aethiopicum ammiſceto: uuam item paſſam,& pollinem ſeſelis ac aniſi:& uinum feruefacito,eoque affuſo reliqua terito, & paſtillos drachmales efformato, eosque apponito myrrha ac thure ammixtis: facito autem eodem modo uelut cum cãtharidibus. Aut melanthium ex tritico, tritum,ac melle ſubactum apponito. Aut hoc ipſum melanthium cum melle tritum, uelut glandem efficito, circũm pennam autem obducito. Subdititium efficax. Succum mandragorę & cucurbitę ſyluestris,cum lacte muliebri apponito. Aut fecem ſiccam ex uino ueteri albo urito, & uino extinguito,ac ſubdito. Cucurbitam item ſyluestrem, mercurialem, nitrum,& irionem. Citius detrahit & mandragoræ radix,cantharis,ſerpyllũ, lauri fructus, unguẽtum irinum, laurinum. Tithymali ſuccum permiſceto,ac agitato,& detracto uiſco,erui magnitudine exhibeto. Optimum eſt & glandem ſubdititiam ex eo facere. Si uerò amplius prodierit; uino proluatur. Aut æs uſtum diſſoluito,& tepidum lana excipito,ac apponito.

10 Medicamentum ad conceptum. Cedriæ acetabulum,adipis bubuli drach. iiij. ſimul terito, & talorum figuras efformato,quas ieiuna apponat: & dum appoſitas habet, per diem ieiunet. Apponat autem bis,mane,& ueſperi, poſt menſes: poſt cœnam uerò lauetur, & cum uiro dormiat. Aut melãthium cõtundito,& ĩ linteũ illigato,& adipe anſerino addito,ſubdendum dato. Aliud ad conceptum. Quo cures mulierem,ut in uentre concipiat, urinam ſumito ueterẽ, & ferri recrementũ tãtum,ut in fragmenta reſoluere poſsis: poſtea mulierem in ſella collocato,& corpore & capite uelato,peluique ad pedes ſuppoſita,ignita recrementi ferri fragmenta tria pro una uice inijcito. Sit autem uetus hæc urina congij mẽſura: & cum his triginta fomentis ipſam foueto. Dum autem fomentum adhibes,caput lauato, ita ut donec fota fuerit rurſus lapides illos recrementi ferri in urina extinguas,& fomentum rurſus calefacias. Poſtea uerò caput lauato plurimum,polio, & uiticis folis quàmplurimis in aqua coctis. Hęc autem facito ad dies ſeptẽ, Ter uerò per ſingula hæc fomenta ſuffito, antequam laues. A balneo uerò oleo laurino inungatur. Poſt cęnam autem,ubi cepas melle tinctas comedit,& aquã mulſam tepidam quatuor heminarum mẽſura bibit, & paululum continuit, uomat:& ſupina reclinata,rutam habeat auribus,& naribus inditam. Et panẽ fermentatum ſexta chęnicis parte,in iuſculum uolucris confringat, habeat autem hoc iuſculum apij chemã, & ſic aſſumat,& rurſus tantundem in cœna dato. Et hoc per dies ſeptem facito. Poſtea uerò uentri per dies ſeptem clyſterem adhibeto. Sic autem infuſum clyſteris, reſinæ drachmæ quatuor,mellis acetabulũ, olei platæenſium tantundem, furfurum recẽtium ſuccus, ſpuma nitri,oua tenuia. Sit autem infuſum heminæ octo, & ex his tres ſucci ptiſanæ. Obliquæ uerò clyſterem adhibeto, & parum lauato. Apponat etiã glãdes ſeptem in die,& detineat donec fuerint liquefactæ. Sint autem ex thure,nitro,galbano,melle cocto. Cibo uerò eodem utatur. Suffito autem aſini albi pilos,& lupi ſtercus. De his plurimum prunis inijce, ipſamque circumlocatam, ac contectam ſuffito, cauendo, ne comburas. Si uerò mulier parere nequeat,quæ prius peperit; nitrum,& reſinam, & myrrham, & cuminum Aethiopicum, & unguentum ſimul terat,& apponat. Aut pulegium ſiccum in linteo ſubdat. Bibat autem pulegium, ubi dormire uolet. Aliud ad conceptum. Victus rationem mulieri conſtituere oportet,quæ prægnans fieri cupit,& ad edẽdum,ac bibendum exhibere ipſi,quæ libenter admittit. Viro autem mulieris reliqua dato, præter allium, & cepam & legumina freſa cocta, & ſilphij ſuccum, & quæ inflant. Ab his ſanè abſtineat. Medicamentũ quod ſimiliter infunditur,ſi non concipiat. Lac mulieris maſculum alentis, grana mali punici recentis terito,ac ſuccum exprimito, & teſtudinis marinæ partẽ inter anum & pudẽdum comburito, ac terito,& hæc in pudendũm muliebre infundito. Aliud,quod ſimiliter infunditur non concipienti. Lac, & reſinam, & mali punici dulcis ſuccũ: hæc omnia melle ammixto infundito. Aliud ad conceptum. Bulbi albi ſemen, aut florem, cum melle terito, & lanæ inuolutum per triduum ad uterum apponat. Quarta uerò die, maluã ſyluestrem latifoliam terat,lacte muliebri ammixto, & lanę inuolutam apponat; deinde cũ uiro dormiat: præſorbeat autem pulegium in farina coctum,& bibat pulegium tenue in uino. Si uerò huic non obediat; conyzam odoratam contundat, & expreſſum ſuccum uino mixtum ieiuna bibat. Aliud. Aſparagi ſemen ſimiliter in uino bibat. Aliud. Secundam mulieris,& uermium carnium capita, & alumen Aegyptium, cum adipe anſerino diluito, & in lana ad oa uteri apponat. Aliud. Aeruginem,florem ęris,utrunque oboli dimidij pondere, thuris maſculi, aluminis ſciſsi,fructus uitis ſyluestris,gallæ,myrrhę,malicorii, reſinæ,polij,ſingulorum obolum,in melle tritũ, per triduum bis in die apponat. Si uerò fortaſsis acrius fuerit; anſeris adipem,ac nitrum toſtum ammiſceto. Vinum autem exhibeto,fortitudinem in ipſo uitans. Aliud ad conceptum. Vermem carnium qui caudã habet accipito, & de ipſo tres, aut quatuor partes ſumito,& origanum tenuem ſimul cum roſaceo unguẽto terito,& hoc ad uteri os apponat. Aliud. Portulacam cum adipe anſerino,& myrrha,& porri ſemine, & felle bubulo terito,& lanæ inuoluta ad os uteri apponito. Si menſes quidem fiant multi, non concipit autem; floris æris obolos duos,& aluminis ſciſsi tantũdem,cum melle terito,& lana excipito. Illiget autem

tem

mulier lanã in linteũ cum filo,& ſibiipſi ſubdat,ita ut filũ extra promineat. Deinde,quũ probe purgata fuerit; extrahat,& uino odorato myrti foliis ĩiectis feruefacto proluat,& uirum accedat. Subditiiũ ad conceptũ. Mel, myrrhã,myricæ fructũ,reſinã liquidã,adipẽ anſerinum, oĩa ſimul trita lanæ inuoluta apponat. Aliud, quod uterum ualde aperire põt;quum concluſus eſt,& cõcipere nõ põt,& ad aquã expurgandã. Accipe anchuſam paruã,& lentiſcum,& cuminum, & cyperum, & cucurbitã ſylueſtrẽ,& nitrum rubrum,& ſal Aegyptiũ, & anchuſã magnã. Hæc oĩa trita per linteum rarum excernito, & acceptum mel ad lentum ignẽ coquito: Poſtq̃ uerò efferbuit,cerã,ac reſinã ammiſceto. Deinde ẽt aliis oĩbus ammixtis oleum affundito,ac ab igne tollito: & tepida lanę conuolutæ,inuoluta utero apponito,donec purgata fuerit. Aliud. Si mulierẽ cõcipere uelis; ad purgatoria,quib.utitur,ẽt uirũ accedere oportet. Et baccas lauri nigra x.thuris pugillos tres,& cumini modicum, cũ melle trita ĩ lanã ſuccidã inuoluat,& ſemel ĩ die ſubdat, & ſe auferat,ad iiij.dies,& iiſdẽ dieb. à cibo abſtineat.

102 Conceptum impediens. Si uerò cõcipere nõ oporteat; miſyos magnitudinem fabæ aqua diluito,ac bibendam dato: & per annum,ut ita dicam,non concipiet.

103 Partum accelerans ægre parienti. Lauri radicẽ deraſam,aut lauri baccas dimidii acetabuli menſura in aqua calefactã bibendas dato. Aliud,partum accelerans. Dictamni obolos duos tritos in aqua calida bibat. Aut abrotoni drachmã,& lauri baccas,& aniſum in uini dulcis ueteris cyatho terito,& aquæ cyatho affuſo bibendũ dato. Hoc bonũ eſt,ſi ante partus dolores fuerit datũ. Aut dictamni obolũ,myrrhæ obolũ,aniſi obolos duos, nitri obolum: Hæc cum uini dulcis cyatho uno terito, & aquæ calidæ cyathis duob.affuſis bibenda dato, deinde calida lauato. Aliud,partum accelerans. Reſinã terebinthinã,mel,oleum duplum horũ,uinum odoratum q̃ ſuauiſsimum: Hæc mixta tepefacta ſæpe ebibẽda dato. Oportet aũt & uteros ſedare,ſi fuerint inflãmati. Aliud. Cucumeris ſylueſtris quicunq; albus fuerit ſemen ceræ infarcito: deinde lanæ puniceæ inolutum lumbis alligato. Si uerò ꝑgnans multo tẽpore cohibeat,& parere nõ poſsit,ſed dieb. pluribus ex partus doloribus laboret: ſit autẽ iuuenis;in uigore,& multo ſanguine referta: ſecare oportet uenas in malleolis,& ſanguinẽ detrahere, uirium reſpectu habito: & poſtea calida lauri corticib. incoctis lauato. Viticis autẽ ſemen,& dictamnum Creticũ,utrunq; pari portione,in uino albo aut aqua bibendum dato. Subdititium autẽ medicamentum facito,galbano,& baccis lauri,& oleo roſaceo, in lana inuolutum, ac ſubditis. Aliud. Filicis quercinæ radicem tritam in uino bibendam dato,& adiantum tritum in oleo dilutum illinendum,et in uino meraco bibendum dato.

104 Aliud,quod puerperæ puerperii purgamenta melius purgat. Teſtudinis marinæ hepar uiride adhuc uiuẽtis in lacte muliebri terito,& cum unguento irino,ac uino ſubigito,et apponito. Aut mercurialẽ tritam in lana apponito. Aut artemiſiã tritã ſimiliter in lana ſubdito. Aut mercurialis, et cucumeris ſylueſtris parum terito, et uino,ac melle ſubactum apponito. Purgatoriũ puerperii purgamẽtum ex partu. Triticum trimeſtre fractũ ac freſum,dimidię chœnicis menſura, in aquæ heminis iiij.coquito. Quum autẽ efferbuerit ter,aut quater; ſorbendum dato. Aliud. Sambuci folia in aqua coquito, et aquam bibendã dato. Edat autẽ et braſsicas coctas, et porrũ,et fęniculum,et anethũ,et polypos,et locuſtas piſciculos. Aut rhois folia,et eryſimũ ex uino,aut polentę pollinẽ bibendum dato. Aut miſy duorum obolorum põdere tritum, ac uino ſubactũ apponito. Purgatoriũ mẽſium,et puerperij purgamẽtorum. Ducit ẽt aquã et alia. Radicis ſtrutij tuſi triti,quantũ trib. digitis apprehẽdi põt,melle ſubactũ apponito. Naſcit̃ autẽ ĩ Andro in littoribus. Aliud,ſimiliter purgãs. Eryſimũ in aqua coquito,& vbi ebullijt oleũ affundito, ac bibendũ dato. Cõmodum eſt ẽt ſuccũ ꝓ fomẽto adhibere ꝑ ſuffitũ,& cibis mollibus uti. Aliud,qđ puerperij purgamẽta purgat. Eryſimum placide terito,& corticẽ diſtillato. Quum aũt purũ feceris, leuiter terito,& aquã adſtillato,ſalemq́;, ac oleũ ammiſceto: & ubi polentã inſꝑſeris;coquito,ac ſorbẽdum dato. Aliud,ſi nõ deſcẽdent purgatio,aut puerperij purgamẽta non prodierint. Cucumeris ſylueſtris internã partẽ, triũ obolorum põdere ſume,et artemiſiã herbã;et thus oboli põdere:et hęc trita,et melle ammixto,lanæ ĩuoluta,ad uteri os appone. Et hoc ſemꝑ noctu,ac interdiu ꝑ dies quinq; facito. Aut uitis pãpinos,aut folia uirida terito, et melle ammixto lana excipito;et eodem mõ ſubdito. Aut cupreſsi fructũ, et thus ſimul trita,roſaceoq́;,ac melle diluta, et lana excepta apponat. Aut abrotini drachmã, et cucumeris ſylueſtris medullæ obolũ, thus cũ melle terito,et in lana inuoluta apponito. Aut elaterii obolũ et myrrhã,cum melle terito,et lana excepta appouat. Aut cupreſsi fructum, et cucumeris ſylueſtris internã partem,et thus,melle ammixto,in lana ſubdat.

105 Purgatoriũ,ſi ex partu nõ purget̃. Trifoliũ in uino bibendũ dato. Idẽ ẽt appoſitũ mẽſes erumpere facit,et fętũ eijcit. Purgatoriũ uterorũ, quũ puero mortuo ſanguis intus mãſerit. Cucurbitã ſylueſtrẽ tritã cum melle delingat,aut apponat. Ad oĩa puerperij purgamẽta; ſi nõ ꝓbe ꝓdeãt. Eryſimũ coqto cũ polenta;et oleo affuſo;ubi coctum fuerit ſorbeat,et cibis molliſsimis utat. Aut ſcãmoniã cũ lacte muliebri tritã, ac lana exceptã apponito. Aut radicẽ dulcẽ melle,et roſaceo aut Aegyptio unguẽto ſubactã, in lana ſubdat. Aut farinã lotã ſimiliter apponat. Bibat aũt crethmi et ſeſelis,et rutę,et ſilphij ſemẽ,ita ut de ſingulis obolos duos ſimul teras, et in uino meraco,ſi non febricitarit;præbeas.

106 Subdititium,qđ ſcđam relictã eijcit. Ex ſambuci foliorum decocto prius fomẽtum adhibeto, et id,qđ ex cãtharide fit,apponito. Hoc et ea,q̃ debilia ſũt, ſanat. Si uerò lãcinet, ac mordeat;ſtatim tollito,et lanã roſaceo tinctã ſubdat. Potiones q̃ ſcđam educere poſſunt, et mẽſes detrahere,itemq́; fętum enectũ. Cantharidas quinque,alis et cruribus ac capite auulſis,et tribulum ad mare natum cum radice ac folijs tritum conchę mẽſura,et euanthemi, ac ſeminis apij tantundem,et ſepiæ oua xv. in uino dulci tẽperato bibẽda dato. Et ubi dolor habuerit,ĩ aqua qualida deſideat,& aquã mulſã aquoſã bibat,& uinũ dulce. Alia. Ranũculi foliorũ ac floris,triti,ſtateris Aeginæi põdus,ĩ uino dulci bibat. Si uerò dolor habuerit;cicer albũ,et vuas paſſas, in aqua coquito,ꝑfrigerato,ac bibẽdum dato: & ubi urinæ ſtillicidiũ uexarit; in aqua tepida deſideat. Aliud, quod eiicit ſecundas. Cucumeris ſylueſtris ſuccum in mazam conſperſum apponat; ubi prius ad biduum ieiunarit. Hoc nullum aliud præſtantius inueneris.

107 Fecunditatis experimentum. Caput allij integrum deraſum appone,& uide,an per os oleat. Aliud experimentum. Netopon modicum lana inuolutum apponito,ac uideto,an per os oleat.

108 Alia ſubdititia. Scorpij marini fel,lana exceptũ,& ĩ umbra ſiccatũ appone. Aut pulegiũ ſiccatũ, & tritũ,

ac melle ſubactû, in lana apponito. Aut florẽ æris cũ melle linteolo illigatã ſubdito. Aut cucumeris ſylueſtris ſemẽ, & teſtã cõbuſtã, cũ uino ſubigito, & leporinis pilis ac lana excepta ſubdito. Aliud ſubdititiũ. Alumẽ Aegyptiũ lanę inuolutũ apponito. Aut cãtharidas tritas, uinoq́; ſubactas ſubdito. Aut artemiſiã herbã uino ſubactã apponito. Aut melãthiũ cũ uino tritum in lana ſubdito. Aut bulbion ex tritico tritũ, & uino ſubactũ apponito. Aut uini ueteris albi fecẽ cõburito, & vino albo extinguito, teritoq́;, ac ĩ linteo apponito. Aut galbanũ, & netopon, & miſy cũ roſ. vnguẽto in linteo ſubdito. Aliud. Elaterij potiones duas & fauũ cũ uino ĩ linteo apponito. Aut butyrũ & alumẽ melle ſubacta ſimilĩ. Aut ſcãmonię ſuccũ, & adipẽ cũ maza miſceto, & uino ĩbuta in linteo apponito. Potiones, q̃ poſsũt ſecũdã in utero detẽtã ducere. Colocynthidis ſylueſtris ĩternã partẽ cũ lacte muliebri tritã in linteo apponat. Ad idẽ. Silphiũ magnitudine fabæ ĩ uino bibẽdũ dato. Aliud qđ fętũ expellit. Mulierẽ ſub alis apphẽſam fortiter cõcutito. In potu uerò dato, uiticis folia in uino. Aut dictamnũ Creticũ oboli põdere in aqua terito ac exhibeto. Aut conyzæ graueolentis manus plenę mẽſurã cũ porri ſucco diluito, & netopũ chemę plenę mẽſurã addito, atq; hæc trita ĩ uino bibenda dato. Aut tędã pinguiſsimã cũ uino dulci coquito, triũ cyathorũ mẽſura uini affuſa, & galbani obolos tres, & myrrham adiicito. & ubi cocta craſſa facta fuerint, tepida bibenda dato. Aut porri ſuccũ, & myrrhã, & vinũ dulce ſimul exhibeto. Aut portulacæ ſemẽ terito, & in uino albo ueteri dato. Aut populi nigrę Creticæ gr. ix. in uino trita bibat. Aut ranũculi herbæ folij. ac floris triti, drach. Aegineæ põdus, in uino dulci bibat. Si uerò adhuc ſecũda intus detineat; ſenectę anguiũ obolũ in uino terito, ac bibendũ dato. Aut apij rad. & myrti baccas coquat, & p dies iiij. bibat. Aut cuminũ Aethiopicum, & caſtorij obolũ, & cãtharidis parũ, hæc in uino bibẽda dato. Aut fęniculi radicẽ, in uino & oleo, ac melle feruefactã bibat. Si ſecũda nõ prodierit; conyzã tritã in lana ſubdito. Melius aũt eſt, ut bibat. Aut conyzæ quãtũ manus capit, & porri ſuccũ, & netopũ chemæ mẽſura miſceat, & hęc ĩ uino bibat. Al. qđ ſecũdã eiicit. Holoconitidis dulcis rad. (eſt aũt uelut bulbus, & parua uelut oliua) hanc in uino terito, ac bibẽdã dato. Et ſi qdẽ parua fuerit; duas dato: ſi uerò maior; una ſufficit. Ammiſceto aũt ex ſeminibus cuminũ Aethiopicũ, & ſeſeli Maſsiliẽſe. Aut ſilphij Libyci ſemẽ ſiccũ chęnicis dimidię mẽſura, in uini heminis trib. coquas: & ad dimidias redigat, & de hoc bibat. Aliud. Viticis ſemẽ, & ſeſelis, pari portione ſimul cũ myrrha terito, & cũ aqua bibẽda dato. Alia, ſecũdas expellẽtia. Viticis albæ recentia acetabulũ, in uino albo odorato tritũ bibendum dato. Aliud Caſtorij aut ſagapeni obolũ, bituminis dra. j. nitri dra. ij. Hęc oĩa terito, & ĩ uino dulci, ac olei hemina dimidia obolos duos ieiunæ bibendos dato. Et calida probe lauato. Aliud ſimiliter babẽs. Herinaceos marinos tres, totos tenuiter tritos, ĩ uino odorato bibẽdos datos. Aliud. Mẽte faſciculũ paruũ, & rutę, & coriãdri, & cedri, aut cupreſsi ſemẽ, ĩ uino odorato bibẽdum dato. Et de herinaceis ſi habuerit; plurimũ ſorbeat: poſtea uerò ſimiliter calida lauato. Aliud. Aniſum, cedri baccas, ſemẽ apij, cuminũ Aethiopicũ, ſeſeli, ſingulorũ dimidiũ acetabulũ, tenuiter tritũ, ex uino albo bibendũ dato. Aliud. Dictãni faſciculũ, & dauci ſem. dra. ij. & melãthij tãtundẽ tenuiter terito, & ĩ uino albo bibẽda exhibeto. Et multa calida lauato. Dato ãt iuxta corporis robur. Ali. Galbanũ oliuæ magnitudine, ĩ oleo cedrino tritũ apponat: hoc corrũpere, & eiicere morãtes ſcđas põt. Aliud ſcđarũ expulſoriũ, qđ uteris infundiẽ. Quũ ſecũda à frigore mortificata cõputruerit, ubi uẽtus frigidus fuerit, crocũ leuiter tritũ drach. põdere cũ adipe anſerino ĩfundito, & ad plurimũ tẽpus ſinito. Potus ad idẽ probe cõferẽs. Conyzã ſuaueolentẽ, & mel, & reſinã terito, inq́; vino odorato, aut ſyrmęa potione moderate purgãte bibẽda dato, & calida lauato. Alius ſimilis potus ad puerum, & mala intus exiſtẽtia. Aeruginẽ tritam cum melle, & ſyrmæa potione bibendam dato.

109 Aliud ſubditiũ, ad eiiciendũ, fętũ ĩmortuũ. Aeris ramẽta in molle linteũ indita, ad os uteri adponito, & pfueris. Aliud. Teſtã recẽtẽ, & adipẽ anſerinũ terat, ac apponat. Aliud. Nitrũ cũ reſina coctũ, & in glãdẽ efformatũ, gallinaceo adipe tinctũ appone. Aliud. Chariẽ appellat herba, huius radicẽ nõ multo adeò tpe ad umbiculũ apponito. Aliud. Cucurbitã ſylueſtrẽ, & muriũ ſtercus, leuiter trita apponito. Aliud, qđ alligaẽ. Reſinam, & adipẽ gallinaceũ, trita, ac ſimul mixta, ſup umbilicũ, ac uẽtrẽ deliget. Aliud ſubditiũ. Hederæ albæ ſemẽ, & cedri ramẽta terat, & glãdes hinc factas ſubdat. Aliud. Teſtudinis marinæ cerebrum, & crocum Aegyptium, & ſalẽ Aegyptium terito, miſceto, glãdes formato, ac ſubdito. Suffimentũ expulſorium, qđ & ſanguinem uẽtris expellere põt. Salicis folia in ignẽ poſita ſuffito, & mulierem circumlocatã ſinito; donec fumus in uterum intrauerit.

110 Abortus ſanatio. Quũ mulier abortũ fecerit, & puer nõ fuerit egreſſus, ſiue putrefactus fuerit, & intumuerit, aut aliud qd eiuſmodi paſſus fuerit: Porri & apij ſuccũ p linteũ expſſũ, de utriſq; colligito, & olei roſ. heminã, & adipis anſerini quadrãtẽ adiicito, reſinęq́; obolos tres in oleo liquefacito: & ubi mulierẽ ad pedes altiorẽ feceris; in uteros infundito: ac decũbẽs ad plurimũ tẽpus cõtineat: deinde ad dies quatuor deſidere iubeto, & egrediẽ puer putrefactus: ſin minus; ſalẽ Aegyptiũ & cucurbitã ſylueſtrẽ uiridẽ accipito, & melle ãmixto trita edẽda dato. Et poſtq̃ ederit; hinc, & hinc moueaẽ. Aliud. Salẽ Aegyptiã, & murium ſtercus, & cucurbitã ſylueſtrẽ ſumito, & mellis ſemicocti quadrantẽ affundito, & reſinæ drac. j. in mel iniicito, & cucurbitã ac murium ſtercus oĩa probe cõterito, & in glãdes efformato, easq́; ad uterũ ſubdito, q̃diu opportunũ eſſe viſum fuerit. Aliud expulſorium, qđ puerum enectum eiicit. Helxinẽ in uino tritã bibendã dato. Aliud eiectoriũ, qđ puerum liuidum expellit. Veratri nigri radices tenues tritas, quantum trib. digitis apprehẽdere potes, & myrrhã magnitudine fabę, ĩ vino dulci bibẽda pbe. Aliud expulſoriũ. Coriandrũ cum radice, & netopum apponat, ac deãbulet. Aliud qđ infundit, ſi mortuus fuerit puer, ut ipſum eijciat. Crocum terito, & anſerinum adipẽ affundito, & excolata ĩ vteros infundito, & ad plurimum tẽpus relinquito. Ad fętum ĩmobilem corrumpẽdum ac expellendum. Aluminis ſciſsi drach. j. myrrhæ tantundẽ, ueratri nigri obolos tres, in vino nigro leuiter trita, ĩ glãdes afformato, & apponito, donec paulatim fuerit exolutus.

111 Collutiones uteros purgãtes, ſi ex partu, aut inflammatione fuerint exulcerati. Groſſos hybernos aqua affuſa feruefacito, & excolato: deinde oleo tepido affuſo miſce, & duas heminas ad ſummum infunde. Oẽs autẽ collutiones nõ ampliore, q̃ hac mẽſura uteris ĩfundanẽ. Malicorium itẽ, & mannã thuris, in uino nigro auſtero coquito, & excolatum uinum infundito. Alia collutio. Fecẽ uini uſtã liquefacito, & cum aqua infundito. Deinde malicorium, myrti baccas, iuncum odoratum, len

tes in uino coquito, & diffuſum uinum infundito. Alia. Butyrum, thus, reſinã, mel, ſimul liquefacito, & affuſo uino, tepida infundito. Aut ſambuci fructũ in aqua coquito, & excolata aqua, apiũ, myrrhã, aniſũ, thus, ſimul ĩ ipſa terito: & uinũ odoratũ pari aq̃ mẽſura affundito, excolatoq́; p linteum, & tepefactũ ĩfundito. Alia. Braſsicã, & mercurialẽ, & lini ſemen, & linũ uiride, ĩ aqua coquito, excolato, ac ĩfundito. Aut foliorũ myrti acetabulũ, myrrhã, aniſum, mel, reſinã, unguẽ. Aegypt. oĩa terito, ac unito, affuſiſq́; uini albi odoratiſs. hemi. duab. excola, tepefac, infunde. Aut lauri fructũ & pulegiũ in aqua coquito, & unguẽtũ roſ. affundito, & tepido colluito. Aut anſeris adipẽ reſinæ miſceto, affuſoq́; ad hoc uino, tepefactum infundito. Alia. Butyrum & oleum cedrinũ, in modico melle tepefacito ac infundito. Aut mel, butyrum, iuncũ odoratũ, calamũ odoratum, muſcum marinũ ſumito, & in uino coquito, excolato, ac infundito. Aut apij ſemen, ſeſeli, myrrhã, aniſum, melanthiũ, in uino coquito, & excolatũ uinũ infundito. Aut cedrũ in uino coquito, & cum uino colluito. Aut hederam in aqua coquito, & aquã infundito. Aut elaterij, aut cneſtri portiones duas in aqua coquito, & duas heminas ex hac tepida infundito. Aut cucumeris ſylueſtris interioris magnitudinem digiti, in duabus aquæ heminis coquito, & melle, ac oleo ad aquã affuſo infundito. Aut radicis thapſię portiones duas leuiter terito affuſoq́; oleo, ac melle, in duabus aquæ tepidæ heminis diluito, ac infundito. Aut ueratri nigri portiones duas, uino dulci, & aqua dilutas infunde. Aut grana cnidia ſexaginta terito, melleq́ue, ac oleo, & aqua affuſa infundito. Collutio corroborans, ſi ulcera pura fuerint. Groſſos hybernos terito, & aquã affundito, & per totã diẽ macerato, & oleo affuſo colluito. Aut malicoriũ, & loti ramẽta in uino nigro coquito, & infundito. Quũ autẽ impura fuerint, & ſordes deferuntur; fecem uini uſtã, cũ uino, & aqua infundito. Aut malicoriũ, rhoem coriariũ, myrtique, ac rubi folia, in uino nigro coquito, ac infundito. Collutiones quæ infunduntur ad utera ulcera. Succo braſſicæ cocto collue. Et mercurialẽ ſimiliter ac nitrũ rubrum modicũ ammiſce, & myrrhæ acetabulũ, thus, ſeſeli, aniſum, apij ſemen, netopũ, reſinã, mel, adipẽ anſerinũ, acetũ album, unguentum albũ Aegyptium. Hæc omnia ſimul trita, & uini albi heminis duabus diluta, tepida infunde. Aut mercurialem in aqua coque & excola, & myrrhæ acetabulũ, thus ſeſeli, netopũ, ſingulorũ pares portiones adde, ac tepida infunde. Aut ſaluiã & hypericũ in aqua cocto, & cũ aqua colluito. Aut ſambuci fructũ, & lauri baccas, æquis portionibus in uino coquito, & cum uino colluito. Aut pulegij aqua colluito. Aut adipẽ anſeris in reſina liquefacito, & ſimiliter oleum cedrinũ modicum affundito, & cũ melle liquefacito, ac tepida infundito. Aut argenti florẽ in uino & melle ac cera liquato, & cyperũ, & iuncũ odoratũ, ac calamum (quæ ſanè etiam in unguentũ ammiſcentur) & iridẽ ac muſcũ in uino coquito, & infundito. Aut apij ſemẽ, aniſum, ſeſeli, myrrhã, melanthiũ, in uino coquito ac infundito. Aut cedrũ Creticam in uino coquito, aut in aqua, & infundito. Aut hederã Creticã in aqua coquito ac infundito. Atque hæc facienda ſunt ſi uulnus habet, & myrrhã in aqua dilutã infunde. Aut elaterij potiones duas cũ aqua infunde. Aut colocinthidas ſylueſtres duas in uino aut in lacte cocto, quatuor heminarũ menſura macerato, & excolato, ac infundito. Aut cucumeris ſylueſtris ĩterioris, palmi magnitudinẽ in aquę hem. quatuor coquito, & melle ac oleo affuſo colluito. Aut radicis thapſię duas potiones, in uino dulci dilutas, cũ aquę hemi. duab. tepidã infundito. Aut ueratri potiones duas, ĩ uini dulcis hemi. duab. dilutas, infunde. Aut thlaſpios acetabulũ, melle ãmixto ĩ aquę hemi. duab. dilue, & tepido utere. Aut cucumeris ſylueſtris magnitudinem palmi, & cneori potionẽ unã, in aquę hemi. quinque coquito, & melle, ac oleo affuſo colluito. Aut grana cnidia lx. in melle, aut in oleo diluta, cum aqua infundito.

112 Si ex partu alui profluuio corripiat. Bibat uuam paſſam nigrã, & punici dulcis malicorium, & internũ nucleũ, & coagulũ hœdi. Hæc uino nigro diluta, & caſeo caprino, ac polenta triticea inſperſis, bibenda dato. Triticum autem modice torreto.

113 Si uerò ex partu ſanguinẽ uomat; huic hepatis fiſtula ſauciata eſt. Hæc lac aſini bibat, deinde uaccæ nigræ, ad quadraginta dies: & ſeſamum tritũ, donec probe habeat. Bibat autem lac ieiuna.

114 Si ex partu ſedem doleat; iuniperi fructũ, & apij radicem coquat, & ad dies quatuor bibat, & lactucæ ſemen cum anſerino adipe tritum edat.

115 Si uerò ex partu uteri inflammati fuerint; ſolani ſuccum infundito, aut betæ, aut rhamni.

116 Si ex partu crus ab uteris claudum factum fuerit, & exurgere non poterit; ſemẽ hyoſcyami chemæ menſura, in uino nigro ad triduũ bibat. Si uerò mẽte pcellat ipſa bibẽs, lactis aſinini poculũ bibẽdũ dato: deinde pharmacũ, à quo pituita purgat: ex ſandaraca autẽ, & cerato, & pilis leporis, p triduũ ſuffitus fiat.

117 De inflammatione ex partu. Si ex partu uteri inflammati fuerint; ſolani ſuccũ intra pudenda infundito. Aut apij, aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ ſuccum expreſſum. Aut ſambuci medullam ac tenerrimã partẽ deraſã, oblongã indito. Aut abſinthiũ in aqua terito, & lana exceptũ ſubdito. Si uerò horruerit; tollito. Aut cotyledonis folia, & porrũ, ĩ craſſiore tritici farina coquito, & oleo ipſis affuſo præbeto.

118 Bilem ex utero purgantia. Cucumeris ſylueſtris internam partem tritam, ac melle ſubactam, in glandem efformato, ac apponito. Pharmacum autem dare oportet, quod ſurſum ac deorſum purget, & calida lauare, apponere uerò aniſum, aut melanthium: aut colocynthidis ſylueſtris internam partem terito, & melle ſubactam apponito. Aut elaterij potiones quatuor, ammixto adipe anſerino aut caprino, in oblongiorem glandem redactas apponito. Aut nitrum, & cuminum, & allium, & ficum, omnia leuiter trita, & melle ſubacta apponito. Calida uerò lauetur, & à balneo bibat. Aut thlaſpi leuiter tritũ, & melle ſubactum apponito. Aut ficus ueteris pinguetudinem deraſam elaterij potionibus duabus ammixtis, & nitro tantum quantũ eſt elaterium, cum melle ſubigito ac apponito. Aut peucedani trea cyathos bibendos dato. Et aniſum, ac melanthium uino diluta bibenda dato. Aut elaterij potiones quatuor, adipe ouillo ammixto apponat. Et hoc ablato aqua odorata lauet, quę leniter adſtringat. Aut elaterij potiones trea cum ouillo adipe, in glandem circum pennam efformato: & ubi amouerit, ſufficiẽti aqua probe eluat. Aut thlaſpis potionem cum melle dato. Collutio, ſi

bilioſa fuerit. Elaterij potiones duas aqua dilue, &
oleum narciſsinum affunde, & cum tepido collue.
Aut colocynthides ſylueſtres duas in lactis aſinini co
cti heminis quatuor macerato, & unam excolato, ac
oleũ narciſsinum ammiſceto, & infundito. Alia col-
lutio bilioſa, & pituitoſa. Cucumeris ſylueſtris inter
nam partẽ, palmi magnitudine, in aquæ potabilis he
minis quatuor coque, & melle ac oleo anthino am-
mixto infundito. Alia pituitã, & bilem purgãs. Gra-
na cnidia ſexaginta, melle, ac oleo anthino ammix-
to, cũ aqua infundito. Aut cneſtrũ in aquæ potabilis
heminis quinq; coquito, & duabus excolatis, mel, &
oleũ an thinũ, cũ narciſsimo ammiſceto, ac colluito.
Colluriones purgatoriæ. Groſsi hyberni vſti in aqua
macerantur: & ad aquã excolatã oleũ ammiſcetur,
ac infunditur. Poſtea uero collutio fiat ex malico-
rio, galla, loti ramẽtis. Hæc autẽ in uino nigro coque
re oportet: Aut fece uini uſta utere cum aqua. Et po
ſtea hæc infundito, myrti folia & rhoẽ coriariũ. Co-
quantur autẽ in uino nigro odorato. Et poſtea lenti
ſci folia, & hypericum, & ſaluiam, cũ uino nigro odo
rato cocta infundito. Aut cum braſsicæ aqua, in qua
mercurialis cocta ſit modico nitro adiecto, collui-
to. Aut elaterij potionẽ, cũ oleo narciſsimo aut an-
thino, tepidam infundito. Si uerò bilioſa fuerit colo
cynthidas duas in lactis aſinini cocti quatuor hemi-
nis maccrato, & cũ excolato colluito, oleo narciſsi-
no aut anthino ammixto. Aut cucumeris ſylueſtris
internã partẽ palmi magnitudine, in aquę potabilis
heminis quatuor coquito, & melle ac oleo anthino
addito, colluito. Hæc collutio pituitoſæ, ac bilio-
ſæ conducit.

119 Collutio pituitam trahens. Granum cnidium, &
mandragoræ liquorem terito cum aqua: nam purga
tio, multa & omnis generis ex hac collutione contin
git. Aut allij capnt integrũ, nitrũ, ficus internã piguẽ
partẽ, æquis portionibus trita, ae gallæ magnitudinẽ
efformato, ac appponito. Aut cumini folia cum uino
trita, in lana ſubdito. Aut radicem albam terito, &
melle affuſo feruefactam in glandem redigito, ac ap
ponito. Aut ſilphij liquorẽ cum ficis emollito, & glã
dem efformato. Bonum eſt & cucumeris ſylueſtris
ſemen ſimiliter tritum ac præparatum. Aut fel tauri,
& nitrum rubrum, & netopum, ac cyclaminum, illo-
rum quidem gallæ magnitudinem, cyclamini uerò
ampliorem portionem, melle ammixto mulier quæ
curatur apponat. Aliud ſubdititium. Cyclamini ca-
put purgatum aqua terito, & lana tenera exceptum
apponito. Aut myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri,
cum melle eodem modo. Aut grana cnidia triginta,
& Indici pharmaci oculorum (quod uocatur piper)
grana tria, decorticato: & rotundi item tria. Hæc au-
tem terito, & uino uteri tepido diluta, inſtar glandis
circum volucris pennam efformato, & ſic adhibeto.
Aut tithymali ſuccum melle ſubactum. Aut ſcillæ
radicem longitudine digitorum ſex, duobus digitis
lana obuolutis ſubdito. Aut ipſam ſcillã abſq; radice
terito, & ſimiliter lana obuolutam apponito. Collu-
tio, ſi pituitoſa fuerit mulier. Veratri potiones duas
in uini dulcis heminis duabus diluito & pmixta in-
fundito. Si purgatione opus habuerit porrum coque
re oportet, aut ſambuci fructum, aniſum, thus, myr-
rham, & uinum. Hæc omnia terito, & cum ſucco ho
rũ collettio. Aut braſsicam in aqua coquito, & in hu-
ius ſucco mercurialem coquito, & nitri parum, & ex
colatum infundito. Aut cneſtri potionem in melle
dilutam immittito.

120 Verùm mẽſes cõſiderare oportet, an bilioſi ſint,
aut pituitoſi. Ad hoc arenam ſiccam tenuem in ſolẽ
ſubijcito, & quum menſes prodierint, ſanguinẽ ſuper
fundito, ac ſiccari ſinito. Et ſi quidem bilioſi fuerint;
ſanguis in arena ſiccatus uiridis euadit. Si uerò pitui
toſi; uelut mucus conſpicitur. Si igitur pituitoſi fue-
rint; cneſtri potionem cũ aquæ mulſæ hemina infun-
dito. Purgatorium molle, aquam ducit, & pelliculas,
ac ſaniem ſubcruentam. Detrahit & menſes, niſi diu
turni fuerint, & uterorum os mollit: Vnguentum nar
ciſsinum, & cuminũ quod editur, myrrham, thus, ab-
ſinthium, cyperum, unguentum roſaceum. Horũ ſin-
gulorum pares portiones, narciſsini uerò quatuor
partes ſumito, & crudi lini puluillo dum à ſtupa de-
pectinatur ammixto, omnia terito, & glandem circũ
pennam efformato, & linteo tenui circundato deli-
gato, & in oleum albũ Aegyptiũ tingito, ac apponi-
to, & per totã diẽ ſinito. Et ubi lauit, & amouit; aqua
odorata perluatur. Aliud purgatorium. Ducit aquã,
& pelliculas, & mucos, & ſaniẽ ſubcruentũ. Myrrhã,
ſalem, cuminum, fel tauri, melle ſubacta & linteo in
dita apponito, & totum diẽ inſita ſinito. Deinde ubi
lauit, & amouit; aqua odorata perluitur. Aliud Salẽ,
cuminum, fel tauri, melle ſubigito ac ſubdito. Et ſil-
phium ficui ammiſceto, ac apponito: deinde unguen
to roſaceo illinito. Aut grana cnidia decorticato, po
tionemq; ipſorum terito, ac in glandem efformato.
Aut allium, & nitrum rubrum, & ficum, paribus por
tionibus melle ammixto ſubdenda dato. Et ubi amo
uerit; cerui adipem apponat in uino liquefactũ. Aut
piperis grana quinque cum modico elaterio, mulie-
bri lacte inſtillato, in lana unguento tincta apponat,
ac amoueat eodem modo. Aut pinguiſsimam ficus
partẽ cũ elaterij portione, nitri rubri, ac mellis æqua
li portione eodẽ modo. Aut fel, tauri, nitrum rubrũ,
netopum, cyclaminum, paribus portionibus eodem
modo cum melle in glandem efformato. Aut fel tau
ri oleo Aegyptio tinctũ apponat: & eo amoto roſa-
ceum illinat. Aut cucumeris ſylueſtris longi internã
partem exempto ſemine, cum lacte mulieris maſcu-
lum alentis, & myrrham puram, & modicum mel, &
unguentum Aegyptiũ, terito & apponito. Aut cucu-
meris ſylueſtris partẽ internã ſiccato & ſine ſemine
tundito, & adiecto melle feruefacito, & glandem ob
longam efformato, atq; oleo albo tinctum ſubdito.
Aut ſylueſtrem cucurbitam eodem modo. Aut ela-
terij potiones tres cum farinæ maſſa terito, & glan-
dem formato. Aliud ſimiliter faciens. Grana cnidia
decorticata trium portionum menſura coquito, &
melle affuſo apponito. deinde roſaceum illinito.

121 Quæcunq; uerò glandem ſubdunt, eas prius la-
nam in glandem infigere, deinde linteum tenue cir-
cundare oportet, atque ſic oleo Aegyptio tinctã ap
ponere. Ducũt autem hæc maxime, & pelliculas au-
ferunt. Subdititia purgatoria fortia, quæ aquã duce-
re poſſunt, & mucos, ac pelliculas, magis quàm prio
ra. Piperis grana quatuor maxima, aut etiam parua, ſi
opus fuerit, ad elaterij portionem ammixta terito, &
muliebri lacte inſtillato, cũ modico melle ſubigito.
Atque hæc in lanam mollem circum pennam obuol
uito, & linteo circũdato apponito, ubi prius in oleũ
Aegy-

Aegyptium tinxeris. Maneant autem ſubdita per diem:& ubi amouerit,adipem cerui apponat.

122 Potiones ſimiliter purgatoriæ, quæ ſecundas eijcere poſſunt, & menſes detrahere, & fœtum enectũ educere. Cantharidas quinque,alis & cruribus ac capite auulſis, & tribulum ad mare natum cum radicibus ac folijs tritum conchæ menſura, & enanthemi uiridem ſiue luteam internam partẽ, & ſeminis apij tantundem,& ſepiæ oua quindecim,in uino dulci tẽperato bibenda dato. Et ubi dolor habuerit,in aqua calida deſideat,& aquam mulſam aquoſam bibat, & uinum dulce. Alia. Ranunculi foliorum ac flores triti, Aeginæi ſtateris, pondus in uino dulci bibat. Quum autem dolor habuerit, cicer album & vuas paſſas in aqua coquito, & perfrigeratam bibendam dato. Et ubi urinæ ſtillicidium uexarit, in aqua tepida deſideat,& uinum dulce bibat.

123 Subdititia purgatoria, ſi potiones nõ purgarint, Mercurialem tritam ac myrrham apponito. Aliud ad omnem morbum,& aperire, & purgare potens. Myrrham modicam, & ſaluiam, & aniſum terito,ac utitor. Purgatorium quod ſterilẽ purgare poteſt. Si os uteri nõ recte habuerit,ſtercus bubulum ſiccũ tuſum,ac cribratum quatuor chœnicũ menſura, & aceti heminas decem, & urinæ bubulæ tantundem, & ſalſuginis marinæ beminas uiginti, pro fomento adhibito:& ad multum tẽpus bue leniter facito. Deinde lota,ubi lenticulæ decoctum, & mel acetum mixta bibit,uomat. Et farinam ſorbendam dato: & uinũ odoratum uetus ſub die per noctem expoſitum, inſuper bibendum. Cibum autem ea die ne guſtet. Sequenti uerò granum cnidium deuorandũ dato. Tertia uerò pharmacum urinam ciens exhibeto, ita ut vuas paſſas, & cicer album, duarum chœnicum mẽſura ſumas, & aquæ ſemicongios tres affundas. Deinde facta coctura excoles, & ſub dio per noctẽ exponas,& poſtera die bibendum præbeas: & ſubdititijs pharmacis utatur. Aliud purgatorium menſium. Stercus bubulum uelut conchæ teſtam efformato,& cupreſsi ramenta ammiſceto ac ſubigito,& in ſole ſiccato:& in hoc ſuſtimenta iniicito, ac ſuffito. Aliud quod infunditur ad ſimilem affectionem; ſi menſes non prodeant. Spinæ albæ folia trita, & excolata ac tepefacta infundito. Illitio purgatoria, quæ uteros purgat. Porri, & naſturtij ſemen tritum, uino, ac lacte cocto dilutum, imo uentri illinito. Illitio mollitoria. Ducit aquam,& mucos,& pelliculas: & puerperij purgamenta detrahit, & non exulcerat. Myrrhæ optimæ dimidiam partem, & ſalis granum, & picem aromatibus conditam, contundito, ac trita miſceto. Sit autem myrrhæ dimidia pars, ac ſalem,ac picem contuſam:hæc in linteum ad gallæ magnæ magnitudinem efformata immittito. Sint autem duo lintea,ut alterum in die alterum nocte habeat, donec colliqueſcant. Lauetur autem calida. Et deinde ubi amouit; aqua odorata perluatur.

124 Si uoles mulierem concipere; ipſam, & uteros purgato: deinde ieiunæ farinam edendam dato, & uinum meracũ inſuper bibendum: & nitrũ rubrũ,aut cuminum,& reſinam,melle ſubigito, & in linteo ſubdito, & ubi aqua defluxerit, nigros ſubdititios talos ad emolliendum apponito,& cum uiro concumbat.

125 Si uerò os concluſum fuerit, etiam fici ſuccũ apponat, donec fuerit apertũ,& ſtatim aqua eluat. Cæterum accipitris ſtercus in uino dulci terat, & ieiuna bibat:& tunc uiro condormiat. Aut, ubi menſes deſierint;anſeris, aut vulpis ſtercus,in roſaceo unguẽto terat,& pudendum illinat, ac condormiat.

126 Si ulcera fuerint acria,& inflammata, hac collutione utere. Adipem anſeris & reſinam miſce, & aqua tepida diluta infunde. Aut butyrum melli ammixtum liquefacito ac infunde. Aut bryoniæ albæ cõchæ teſtam paruam deradito, & myrrham ac mel ſimiliter:Hæc in uino nigro odorato diluito, ac tepida infundito. Si ulcerata,aut puſtulis plena fuerint ſumma labra;carnem bubulam ſumito, & butyrum, ſiue adipem anſerinum, & aniſum, aut ſpodium Cyprium:hæc omnia terito,& carni oblita apponito. Si ulcera fiant,ac mordeant; bubulam carnem adipe illinito,& carnem ſubdito. Et ſi ſordida fuerint eluito,& fomentum ex fici radice adhibeto. Et poſtea etiam de pinguedine in uino dulci bibat. Si in pudendis fiant ulcera; bubulum adipem illinito. Et myrtum in uino coquito, & cum uino perluat. Aut oleæ folia,& rubi,& mali punicæ eodem modo. Sit autem uinũ pramnium. Atque hæc quidem ſic faciẽda ſunt. Et perſeæ arboris uidelicet folia terito,& ad pudenda apponito: Aut anethi, & apij ſemen tritum illinito.

127 Si feruido, ac ſuperficiario vlcere pudenda laborent;ſic curare oportet. Carnem bubulã longitudine duorum palmorum paruorum, craſsitudine uerò ligni, quod in foramen bipennis immittitur, pudendi uidelicet uirilis forma, vſque ad ueſperam apponat; noctu uerò auferat. Poſtera die autẽ rurſus apponat uſque ad meridiem: & bibat uinũ dulce melle ad uinum ammixto. Collutio ſi vlcerati fuerint uteri, & ſi urinæ ſtillicidiũ uexarit. Porrum, ſambuci fructum, ſeſeli,aniſum,thus,myrrham, & uinum æquali menſura ad horum ſuccum: Hæc mixta & feruefacta frigefacito, & moderate colluito. Aut mel,butyrum, medullam,& ceram immittito, ac illinito. Ad vlcera,quæ in pudendo ſunt, ac enaſcuntur. Folia oleæ, & rubi,& hederæ, & mali punicæ dulcis terito, & uino ueteri diluta, noctu in lana pudendis apponito,& pro cataplaſmate adhibeto. Quum autem dies uenerit; detrahito, & myrti baccas in uino coquito, ac colluito. Aut anſeris adipem,& reſinam liquefacito, & infundito. Aut butyrũ,& oleum cedrinum, modico melle ammixto, infundito. Ad ulcera in utero reſiccanda. Argenti florem in uino terito, ac infundito. Aut butyrum cum melle infundito. Aut bryoniam albam, & myrrham, & mel, uino diluta infundito. Poſtridie uerò uino nigro tepido eluito. Aut lẽtiſci folia in aqua coquito,& cũ hoc poſtea colluito. Si vlceratũ fuerit os uterorũ;butyrũ, thus,myrrhã,reſinam,medullã ceruinã infundito. Aut lenticulam in aqua coquito,& cũ excolata aqua colluito. Quũ uerò aqua ex uteris fluxerit, & ulcera fuerint, & lancinarint,anſeris adipẽ,& ouum illinito. Aut ouillũ,aut ſuillum adipẽ,& lentem in uino coquito,& hoc pari aqua tẽperatũ infundito. Quæ uerò in pudendo ſunt ulcera,cũ hoc perfundito:& mannã thuris,rubũ, pini corticem inſpergito: & cũ aqua horum lauetur.

128 Expulſorium, ſi mortuus fuerit fœtus. Galbanũ oliuæ magnitudine linteo inuolutum, ac oleo cedrino tinctũ,ad os uteri apponat. Aliud. Calamũ odoratum,& cucumeris ſylueſtris medullam,cum adipe

anſerino terito. Deliget autem umbilicũ, & pectinẽ, & hoc modicum lanæ inſtillatum, ad os uteri apponat. Et ab hoc paulatim extrahetur. Aliud. Rubiam, & cedri ramenta contundito, & aqua affuſa, ſub dio per noctem exponito: deinde mane ad dolores partus exhibeto. Aliud. Silphij drachmam unam, & porri ſucci acetabulum, cedrini olei dimidio ciatho paruo ammixto, bibẽda dato. Aliud. Tauri fel oboli unius, aut ſemioboli pondere, in uino terito, ac exhibeto. Aut fermento oblitum, torrefactũm deuorandum dato. Aliud. Cancros fluuiatiles quinque, & rumicis, ac rutæ radicẽ, & fuliginem de furno omnia ſimul trita, & cũ aqua mulſa unita, ſub dio per noctem exponat, & ieiuna ter bibat. Aliud. Cucumeris ſylueſtris medullam tritã, in cedrina pice lanæ inuoluito, & cũ filo ad pennã deligato: apponat autẽ intro, ita ut pennæ dura pars paululum foras promineat ex lana. Quum autem ſanguis apparuerit, amoueatur. Aliud. ueratri nigri uirgulam longitudine ſex digitorum lana obuoluito, extremã uerò ipſius partem nudam finito: deinde quàm maxime intro apponat, & ubi extrema pars cruentata fuerit, amoueat. Aliud. Veratrum nigrũ, & cantharidas, & conyzam in aqua terito, & glandulam mollem ſex digitorũ longitudine efformato, ſiccato: & ubi dura facta fuerit, lana inuolutam apponat. Summam autem partem cedria illinat, ſitq; ipſa nuda. Quum uerò ſanguis apparuerit, amoueatur. Aliud expulſorium. Si fœtus, mortuus, aut ſyderatus intus fuerit, ranunculum & elaterij parum in aceto temperato miſceto, ac bibendum dato. Aut braſſicæ teneræ coliculus in ſumma parte nετopo illitus immittatur.

HIPPOCRATIS COI
De morbis muliebribus Liber II.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Mulierum fluxus albus, fuluus, & ruber, quibus magis & unde fiant, & eius ſigna.*
2 *Fluxibus inchoantibus prædicendum. Diæta in fluxibus conſtitutio. Sorbitiones. Potiones.*
3 *Spirandi difficultas in fluxu rubro.*
4 *Quæ circa fluxum curationes conſideranda, Superalbida. Nigra. Vini colorem referentes. Iuuenencula. Anicula. Media.*
5 *De fluxu in uteris ſignis, cauſſis, & curatione. Tumor à fluxu uteri ſedato.*
6 *Fluxus ruber qualiter fluat, & eius ſigna. Quas & quando potiſſimum inuadat, & de eius curatione.*
7 *Sanguinis fluxus, ab articulis, à partu aut labore corrupta. Suffitus ad uteros. Obturamẽta de dolijs olearijs. Sordes officinæ fullonum. Serpentis ſemen.*
8 *Fluxus fuluus, & eius curatio. Diæta conſtitutio.*
9 *Fluxus albus, & eius ſigna, & curatio.*
10 *Fluxus albi alterius curatio ſigna. Mecon.*
11 *Alius fluxus & eius curatio.*
12 *Alius fluxus uelut ex ouo crudo, luteum ſubalbidum, & eius curatio.*
13 *Fluxus alius, & eius cauſa.*
14 *Purgatio velut à carnibus aſſatis, & eius cauſſa & curatio.*
15 *Sanioſi fluxus curatio diuturna, & eius cauſſa.*
16 *Vteri ad caput conuerſi, ſigna, & curatio. Vteri ad cor progreſſi, ſigna & curationes.*
17 *Vteri ad præcordia allapſi ſtrangulantes, ſigna, & curationes.*
18 *Vterorum ad præcordia conſiſtentium ſigna. Vnguentum Baccharium. Phocæ adeps.*
19 *De vterorum ad hepar conuerſorum ſignis & curationibus.*
20 *De vterorum circa latus inflammatorum ſignis & curationibus.*
21 *De vterorum ad latera allapſorum ſignis & curationibus.*
22 *Vteri in lumbis aut lateris mollitudine. Glandula ſubdititia. Vteri in ſeipſos deuoluti ad intermedium lumborum ac coxarum partem.*
23 *Oſculum aliò inclinatum. Vteri ad coxam allapſi, ſigna & curationes.*
24 *Cancrorum occultorum ſigna, & curationes.*
25 *Fomenti vterorum, modus. Diæta. Bolbidia.*
26 *Oſculum vterorum, quod aperiri non poteſt.*
27 *Os vterorum inflammatum.*
28 *Fomentum ex ſuffimentis. Diæta. Sepiæ oua.*
29 *De vterorum ad coxam incumbentium ſignis & curationibus.*
30 *Ex partu morbus. Vrina uetus ad uterorum fomentum. Steriles ex vteris ad coxam decumbentibus.*
31 *Vteri ad coxam curatio.*
32 *Vteri pauperæ ad coxam, aut lateris mollitudinem incumbentes: curationes. Vteri loco moti, quomodo curandi.*
33 *Quibus pharmacum ſurſum aut deorſum purgans & quando exhibendum. Vteri ad ſedem conuerſi: curatio.*
34 *In inguina & urinæ meatus incumbentes, & eius curationes. Quæuis occaſio uteros propellere poteſt ſi quid mali habeant.*
35 *Vteri circumuerſi ex partu ad dextrã partem puerperij purgamentis non fluentibus, ſigna & curationes. Vteri ad ſiniſtram partem & coxam inclinanti, ſigna & curationes.*
36 *Vterorum trãſuerſum ſitorum ſigna & curationes.*
37 *Vterorum extra naturam progreſſorum ſigna & curationes.*
38 *Vterorum penitus extra pudendum elapſorum ſigna & curationes. Vteri orarum picato cerato illitio.*
39 *Os vterorum extra pudendum elapſum cauſſa.*
40 *Vteri extrà prominentes multo tempore, & inflati. Vteri oſculi complicati ſigna & curationes.*

41 *Vteri vlcerati et extremè foras progreſſi. Pudenda in arctum contracta. Vteri in loco non manentes, ſed modo huc, modo illuc tranſeuntes.*
42 *Vteri elapſi. Vterorum ad crura & pedes conuerſorum, ſigna & curationes. Vocis priuatio in, &c.*
43 *Vteri commoti & aliquò allapſi. Occaſiones per quas vteri mouentur.*
44 *Vterorum inflatorum ſigna.*
45 *Vterorum velut in callum induratorum ſigna, et eius cauſſa quæ.*
46 *Vterorum obduratorum ſigna & curationes.*
47 *Os vteri genituram non ſuſcipiens.*
48 *Vterorum durorum & ad pudenda exeuntium ſigna, & curationes. Oris vteri duri ſigna.*
49 *Vterorum concluſorum ſigna.*
50 *Oris vteri concluſi ſigna, & curationes. Vteri concluſi menſibus non comparentibus.*
51 *Vterorum grumoſorum ſigna. Vterorum præter naturam biantium ſigna, cauſſa & curationes.*
52 *Oris vteri amplius biantis, quàm in menſibus ſolet, ſigna & curationes.*
53 *Vteri non concluſi. Vteri magis quàm conueniat aperti.*
54 *Vterorum inflammatorum ſigna & curationes.*
55 *Vterorum inflammatorum alia ſigna.*
56 *Vterorum corruptorum ac vitiatorum ſigna, & curationes.*
57 *Ad dolorem vterorum infuſile.*
58 *Ignis ſacri in vteris ſigna. Tumores liuidiſſimi a pedibus exorſi vſque ad vteros. Ignis ſacri in vteris ſigna & curationes.*
59 *Aqua intercutis in vteris ſigna. Menſes arenoſi. Seminis per ſomnum a muliere effuſio. Subdititium.*
60 *Alia aqua intercus vterorum, & eius curationes. Eclegma quod delingitur ad aquam intercutem.*
61 *Venti in vteris ſigna & curationes.*
62 *Mola in vtero a craſſa genitura intus retenta. Vẽti & genituræ in vteris ſigna, & curationes. Mulieres valde attenuatæ raræ fiunt & abortiunt.*
63 *Vterus genituram non ſuſcipiens. Pelecini. Conyza.*
64 *Atræ bilis in vteris ſigna. Flaua bilis mictio. Pituita in vteris ſigna.*
65 *Dentifricium ad oris mulieris fœtorem, gingiuis malis ac prauis. Caput leporis. Mures. Pharmacum dentes purgans & bene olentes faciens. Indicum medicamentum.*
66 *Mammis aſperis quomodo medendum. Aſcarides in pudendo muliebri aut inteſtino recto.*
67 *Ad faciem ornandam. Hepar tauri. Ad lentigines. Rugas in facie leuigantia. Capillorũ defluuium. Caluis ad pilos producẽdos. Stercus columbinum.*
68 *Ad maculas ſolares. Ad impetigines.*
69 *Potiones fluxui rubro commoda.*
70 *Potiones ad fluxum & omnes morbos, qui ad vteros fiunt. Sanguinis fluxus ex vtero.*
71 *Ad fluxũ & dolorem. Cancri fluuiales vino ſuffocati. Muli ſtercus. Spongia combuſta.*
72 *Fomenta ad fluxus.*
73 *Collutiones ad fluxus.*
74 *Suffitus ad fluxus. Capræ pilorũ ſordes circa ſedem.*
75 *Ad fluxum rubrum ſubdititia. Ad fluxum reſiccandum.*
76 *Ad aquæ fluxum ex pudendis ſubdititiũ, & infuſile. Chema. Pectinis pra fluxu aquoſo dolor.*
77 *Fluxus ſanguinolentus aut albus.*
78 *Vterorum ſtrangulatio & eorundem ſuffocatio. Vteri ſurſum progreſſi. Vterorum ſtrangulantium ſigna.*
79 *Vteri ad ſeptũ tranſuerſum & præcordia. Ex lana accenſa ſuffitus. Vteris tranſmotis medentia.*
80 *Cordis ſtrangulatio. Vteri in lumbos incumbentes.*
81 *Ventus in vteris. Vteri tranſmoti prementes & ſtrangulantes. Cœnum fętidiſſimum in ſuffimento.*
82 *Vteri ſtrangulantes, ſtrangulatione cor contingentes. Vteri ad hepar progreſſi. Vteri ad inguina incũbentes. Suffitus. Quercus folia. Phocæ pulmo.*
83 *Vterorum fomenta. Vteri extra prominentes & dependentes.*
84 *Vteri mollitoria. Subdititia mollia, quæ aquam ducũt & mucos & pelliculas, & non exulcerant.*
85 *Ex vteris educentia. Saniem cruentam educentia. Mori radix.*
86 *Mollitoria. Fomenta ad vteros purgandos.*
87 *Dolores repentini & animi deliquia.*
88 *Vrinæ ſtillicidium. Strangulatio in vterorum dolore.*
89 *Ad vterorum dolorem. Aliud fomentum fortius ex bitumine. Vteri dolor. Vterorum morbi curatio.*
90 *Collutio. Infuſorum menſura.*
91 *Pudenda ex feruido ac ſuperficiario vlcere exulcerata. Vrinæ ſtillicidium. Ventus in vtero.*
92 *Columella & vlcera in pudendis.*

1 FLVXVS albus in ſenioribus mulierib. magis fit, quàm in iuniorib. Fluxus fuluus in utriſque: Fluxus ruber in iunioribus. Et rubee quidẽ fluxus fit ex febee: magis aũt ex abortu: fit ex menſiũ interceptione; quũ cõcluſi derepente eruperint. Fit etiã ex partu, & febribus, & ſanguis peofluit ualde multus, & grumi excidunt, & doloe fit clauicularũ, ac tendinum, & coeporis toepoe, & cruɾũ perfrigeratio. Aliquando uerò etiam naſus effundit ad dentes; ſi amplioe ſanguis diſceſſerit, & ſudoe multus diffunditur. Ad hęc & ſtomachi morſus fiunt, & perfrigerationes, & febeis bilis meracæ, ac pruriginoſæ: & eadem dic ſæpe rigent, & rurſus ſudant: & aliquando a ſupernis locis conuulſiones ipſis fiunt, aliquãdo ab infernis: & ad inguina doloees acuti, ac fortes irruũt, procedẽtes uelut dolores partus. Quandoq; etiam urinæ ſtillicidium adeſt, & os ſiccũ eſt, & ſitis premit: & lingua aſpera eſt, & digiti pedũ magni cõtrahuntur, & ad ſuras ſemper cum femore diſtenduntur. Et lumbi dolore uexantue, et manus impotentes fiunt. Quum autem huiuſmodi fiunt, tũc etiam neruorum antrorſum, ac retrorſum diſtentiones fieri ſolent, a clauiculis iuxta iugulum, ad maxillas, et linguam: a talibus uerò paulo poſt retrorſum, a tendinibus iuxta ſpinam. ad lumbos: atque ſic per uiolentiam pereunt.

2 Prædicere igitur oportet fluxibus inchoantibus, et diætam conſtituere hoc modo. Mane quidem dãdum eſt pharmacum ad fluxiones, ex his, quæ ego deſcribam, quocũque maxime opus habere uiſæ fuerint. Dandum autẽ et ter, et quater; ſi multus ſanguis diſceſſerit. Diæta igitue conſtituatur, ſi quidem ſine febre fuerint; ex cibis: ſi uerò febricitarint; ex ſorbitionibus. Sunt autem ex ſorbitionibus hę commodiſſimæ, panicũ, lenticula, fariña hordei, ac recen-

tis tritici cocta, alica cocta ſorbilis, zea cocta. Ex potionibus nerò, polentæ pollen in aqua, & ramenta a panibus deraſa contuſa. Et polentæ recentes tenues in aqua madefactę, qnas etiam inſulſas delingere prodeſt. Ex cibis uerò panis exaſſatus in cinere. Obſoninm autem ſit leporis caro, & columbæ, ac palumbis, & cocta, & aſſata. Et hœdi caro aſſata, nullo aſcititio condimento addito, ſed ut in acetum ſaltem intingant. Hepar item capræ, aut bouis in cinere aſſatum. Oui tenue, aut ipſum lnteum. Caſeus inſulſus. Ex oleribus autem nullum guſtent, neque coctum, neque crudúm. Et a balneis abſtineāt. Et manus ipſi deligato, ita nt lana ſordida ipſas circũdes, & laqueũ immittas ſupra cubitos, & ad poplites, ſupra genua. Et cum cucurbitis ſub mammas affixis, ipſas eleuato, modo ad dextram, modo ad ſiniſtrã partem tranſlatis. Si nerò ſpirandi difficultas oriatur ad cucurbitę admotionem, cucurbitam amoueto, ſanguinem autē ne detrahito. Verùm ſubdititiis utere, quę ego deſcribam: & ad ſiſtendum ſanguinem in talibus ſunt apta.

3 Et ſi quidem ex fluxionibus mulier euaſerit, ubi multus ſanguis diſceſsit; & color eſt exalbidus, & facies eleuata, & ſub oculis tumores laxi, & crura turgida, & uterus humidus, ac ſemper præter rationem hians. Et quæ diſcedunt aquoſa ſunt, uelut a crudis carnibus ſuccus. Talibus ſi robuſtæ fuerint; uomitus ciere oportet ieiunis, & poſt nomitus prádium exhibere. His conducit modicus cibns: Vinum nigrum meracius: Illuuies, aut frigidæ lotio: Deambulationes: Semel in die cibum capere, omnis reſiccatio. Si uerò ad hęc non ſedentur, neque conſidant uteri, neque a fluxionibus liberentur, reſpectu uirium corporis habito: ſi quidē robuſta fuerit ueratrũ dare oportet. Si uerò non obediat; caput purgare: facta autem purgatione, per diętam reliqua curare eodem modo uelut circa ſteriles.

4 Conſiderare porrò oportet etiam naturas mulierum, & colores, & ætates, & tempora, & locos, & uētos. Aliæ enim frigidæ: aliæ humidæ, ac fluidæ: aliæ calidæ quidem: ſicciores autem, & ſtabiles ſunt; nā quæ ſuperalbidæ ſunt, humidiorea ſunt, ac fluidiorea: nigræ uerò ſicciores, & acerbiores, ac adſtrictiores. Quæ uerò uini colorem referunt, medium quiddam inter utraſque habent. Sic autem & in ętatibus contingit: iuuenculæ enim humidiores ſunt, & multo ſanguine plerũque refertę: aniculæ uerò ſicciores, & modicum ſanguinem habentes. Mediæ uerò medium quiddam inter utraſque habent, ut quæ nunc æqualea exiſtunt. Oportet autem eum, qui recte hæc tractare uolet, ſemper mulierum naturas diſcernere, & temporum occaſiones, & ætates, & tempora, & locos, & uentos.

5 Si fluxus in uteris obortus fuerit; ſanguis multus fluit, & grumi compacti excidunt, & dolor occupat lumbos, & laterum mollitudinem, ac imum uētrem: & durus eſt uenter, & ad contactum dolet: & rigor, ac febris acuta corripit: & debilitas oboritur: & omnia præter humeros ad ſcapulas dolet: & calor inuadit, & rubeſcit: & uenæ duræ fiunt, ac renitētes. Morbus hic maxime fit ex abortu. Fit & quum menſes multo tempore retenti derepente eruperint. Huic ubi ſic habuerit; groſſum ſiccum contuſum, ac cribratum in linteum alligato, ac apponito: & imo nentri perfrigerantia imponito; cauens ne horreat. Poſtq̃ autē fluxus ſteterit; oleæ ſylueſtris folia in acerrimo aceto coquat, eoque pudenda perluat. Bibat autem uinacea, & rhoem rubrum in aceti acerrimi hemina dimidia coquat, & eo pudenda perluat. Aut mora rubra ſiccata, ac trita, cum farina recenti pari portione mixta, ieiunæ bibenda dato. Si uerò fortius facere uoles; duabus farinæ partibus ammixtis, bibendum dato. Et ne lauetur. Cibis autem utatur ſiccis, & uino nigro uinoſo. Si uerò intumuerit, fluxu iam ſedato, Pharmacũ deorſum purgans bibēdum dato. Poſt pharmacum autē nteros groſſorum decocto colluito: & poſtea acerba infundito. Si uerò his factis, humecta fuerit, ſuffitum faciat donec reſiccet.

6 Ruber fluxus fluit talis, qualis ſanguis uictimæ recens mactatæ, & grumi pellucentes. Aliquando uerò etiam fluxum rubrum emittit, & uenter imus attollitur, & attenuatur, & impotens fit, & indureſcit, & ad contactum dolet, uelut nlcere præſente: & febris habet, & dentium fremitus: & dolor ad ipſa pndenda, & pubem, & lateris mollitudinem, & lumbos, & tendinem, & uentrem, & pectus, & ſcapulas irruit. Et alias omnes partes doleti & impotentia, ac puſillanimitas occupat: & color mutatur. In principio quidē morbi hæc corripiunt. Si uerò hæc omnia moram trahant; adhnc magis debilitatur: & manifeſtus eſt morbus: & cauę partes attolluntur, & pedes intumeſcũt. Morbus hic ex partu maxime corripit, ſi quid in ipſa dilaniatum non prodierit, ſed intus computruerit, & fœtus exaſperatus fuerit. Hanc ſi in principio contigeris; ſpongiam humectam ipſi adhibeto, quum fuerit dolor. Aut linteum tenue molle raſum, aqua frigida madefactum, uentri imponito, & aqua perfundito: & lectum a pedibus altiorem facito: atque ſic inſternito: & ad menſes ciendos medicamentum quodcunque magis admiſerit, bibendum prębeto. Apij ſemen torreto, tundito, ac cribrato, & eryſimum ſimiliter, & peplij ſemen cum polenta cribratum, & urticę ſemen ſimiliter, & ſcabiem oleę ſylueſtris, & gallam, & rutam, & origanum, & pulegium cum polenta cribrato ac ammiſceto: polētam uerò craſſam torreto, & triticeam polentam commollito: & caſeum caprinum ſordibus deraſis: & de aliis quidem ſingulorum æquales portiones miſceto: origani uerò & rutæ, & ſcabiei, & gallæ dimidium. Hæc ieiunæ ante motum bibenda dato. Miſcere uerò etiam oportet ad uſnm; ſi acriora prodierint, & cyceonem exhibere. Et de pharmaco quidem pars una ſit, & caſei una, & una polentæ. Ad ueſperam autem melle ammixto bibenda dato. Et donec quidem principium morbi fuerit, & ſanguis multus prodierit, & modico tempore intermiſerit, & dolores acuti tenuerint; hæc facere oportet. Si uerò ſanguis paucior fluxerit, & per breuius tempus; ea, quæ deorſum, aut ſurſum ducunt, bibenda dato: & pudenda lenibus fomētis foueto, prout ſemper opportunum uiſum fuerit, & zeam unà cum cortice fractam, & groſſos ſiccatos, tuſos ac cribratos, & oleæ folia ſimiliter, ſingulorum pares portiones in cataplaſmate adhibeto: & lac bubulum coctum, aut crudum bibendum dato, reſpectu ad id quod recte habet facto, & pront opportunum eſſe uiſum fuerit: & uidetur morbus hic debilis ac lethalis eſſe, & paucæ ex ipſo effugiunt.

7 Quum mulieri ſanguis ab articulis fluxerit, a partu, aut a labore corruptæ, quidam putant ex medicis

hoc

hoc fluxum eſſe. Eſt autem aliud : nam hoc, quod ex articulis, & ex lumbis, ac coxendice aliud eſt, glutinoſum eſt ſimul cum ſanguine. Illud uerò, quod ab uteris, & cauis uenis fluit ſanguis, purus eſt. Hanc ſuffire oportet hoc modo: zeæ fractæ ſemodium aceto modico ſubigito, ut ne per totum uteros humectes: & ſulphuris uiui ſemiobolum ad zeas tritas ammiſceto, & aceto ſubacta per noctē ſinito. Mane uerò multo igne accenſo, obturamenta de doliis olearijs imponito, & ſordes officinæ fullonum, & ſerpentis ſemen ammiſceto. Mox autem multum ignem tollito, & non urito, ſed maxime ſuffumigare facito. Oportet autem ſellam perforatam adeſſe, & mulierem ueſtibus contectam inſidere, ut ne quid præterſpiret. In ignem uerò medicamentum cum aceto præparatum inſpergito, itemque de ſemine ſerpentis. Sed & myrrha ammixta efficax eſt; ut ſuffita pudendorum cructationem ſedet. Si uerò ſatis habuerit; eryſimi ſemen torrefactum terito, & in uino exhibeto.

8 Fluxus fuluus fluit uelut ex ouo uitioſo multus, & graueolens: & uteri inflammantur, & dolor ex lumbis, & inguinibus emergit: & prodeuntia multa ſunt, &, ſi non liberetur; celeriter fluentia. Ac etiamſi tempus accedat; quæ reſtant putrefacit, quàm minime id fieri poteſt: riget enim, & uelut a carnibus aſſatis humor defluit, & cum his ſimul febres fortes, ac rigores fiunt. Ex huiuſmodi uerò fluxibus multæ pereūt, paucæ effugiūt: & ſi quidē in principio acceſſeris, ſic curare oportet. Si ſine febre fuerint, ac robuſtę; ueratrum ipſis dato: & intermiſſis tribus, aut quatuor dieb. pharmacum deorſum purgans exhibeto. Poſt purgationē uerò tię diæta conſtituere debes; quò fluxiones aquoſæ ſint, ac tenues. Mane quidem ieiunæ pharmacum aliquod ex his, quæ ego deſcribam ad fluxum, ebibēdum dato in uinum inſperſum. Poſt pharmacum autem, alia diæta curato. Vtero uerò ſic curato. Si quidem inflammati fuerint, aut concluſi; fomenta adhibere oportet mollia, donec os uterorum molle fiat: poſt fomenta, infuſis qualibus opus habere uiſæ fuerint colluito, ſiue magis purgantib. ſiue mollioribus, poſt collutiones, mollitoria apponito. Si uerò non facile ſolubile ſit oſculum; foueto, & ſubdititiis molliō, quæ ego deſcribam, donec apertū fuerit. Quòd, ſi ad hæc fluxiones non ſedentur; caput purgato, & ſic uictus rationem conſtituito. Si quidem ſine febre fuerit; aſininum lac bibat: & oleribus coctis hortenſibus, ac ſylueſtribus utatur, excepto allio, porro, braſſica, & raphano longo: ex marinis autem, raia leui, ſcorpio, congro, torpedine, anguilla, paſſere, gobio: coquere uerò oportet eum cepis, & coriandro, in muria dulci, ac pingui, ita ut probe percoquantur. Ex carnibus autem, maxime ſuilla, deinde agnina, aut ouilla, coctis potius quàm aſſatis. & ipſarum iuſculis. Vino uerò albo mellei coloris, aut aquoſo. Balneis autem non ualde calidis, neque multis, excepto capite. Si uerò ex hac diæta ab ulceratione, & inflammatione liberentur; humidi uerò ſint uteri, pro balneis quidem, illuuie: pro fuluis autem uinis, nigris: & pro aquoſiorib. meraciorib. & pro polēta, panibus: & pro piſcibus, carnibus aſſatis, & omnibus cibis ſiccantibus, quibus ſanè in alui profluuijs utimur; a collutionibus autem omnibus abſtineat, excepto uino, & aqua. Suffitus autē fiat per adſtringentia. Optimum autem eſſet, ſi conciperet. Si nerò iuuencula fuerit; frequenter ieiuna uomat, & poſtea parum prandeat. Atque hæc harum fluxionum diæta eſt.

9 Fluxus albus fluit uelut alba aſini urina, & in facie ſunt tumores albi, & partes ambæ ſub oculis tumēt: & hydropiformes, ac non ualde bona ſpecie præditi ſunt oculi, & ſplendor abeſt: & lachrymoſi ſunt oculi, ac habetes: & color corporis exalbidus, ac puſtuloſus, & uēter imus tumidus: & in maxillis puſtulæ paulatim rubentes, paruæ, aquoſæ, ac malignæ: & in cruribus tumores laxi: &, ſi preſſeris digito; notæ imprimuntur uelut in fermēto, & os ſaliua impletur: & ſtomachi morſus percipiunt, quum ieiunæ fuerint, aut etiam uomuerint uelut acidam aquam: &, ſi ad accliuem locum procedunt; anhelatio citius corripit, & ſtrangulatio, & crurum perfrigeratio, & genuum impotentia: & in ore ulcera feruida, ac ſuperficiaria: & uterus præter rationem aperitur, & ad oſculum procidit grauis, ueluti plumbū: & dolores per femora tēdunt, & omnia inferna perfrigerantur, ab imo uentre inchoantia uſque ad pedes: & plantæ torpent: ac ingredi non poſſunt. Tales difficile eſt a morbis liberare: nam & ætate prouecta ſunt, & afflictiones conſeneſcunt; niſi caſus aliquis ſpontaneus forte fortuna allapſus ipſas ſoluat. Has exhaurire oportet quum redundarint per pharmaca, quæ bilem flauam non purgant. Sed urinam cientia his pota conferunt, & capitis purgationes, & illuuies, & epithymi albi potus, & deambulationes, & omnis reſiccatio in uictu. Hæc ubi fecerint; ſanæ quidem penitus non fiunt, facilius autem degunt.

10 Fluxus albi alterius curatio. Purgatur album ſubluteum, & quum mingit, morſum percipit, & lancinatur, & uterus ulceratur, & febris corripit acuta, & calor multus, ſitis, uigiliæ: & mente mouentur. Et quum aliquid feſtinanter egerit; anhelatio ipſam inuadit, & membra exoluuntur. Hāc mecona, hoc eſt, peplum album bibere oportet, & urticæ ſemen, & quod præſtat, mali punici dulcis radicem, & folia, & rhoem, ac gallam. Hæc in uino acerbo bibenda dato, & mali punici ſuccum, & caſeum caprinum ammiſceto. Subter autem ſuffito zeam, & groſſos hybernos, & oleæ folia, & cucumeris ſylueſtris cortices ex tertia parte, reliqua paribus portionibus. Sorbeat ēt olera cocta, & ſorbitiones ex amigdalis, & ſeſamo, & geſtetur, ac curru uehatur, & non quieſcat.

11 Alius fluxus. Defluit multum uelut urina ouilla. color eſt albus, & tota intumeſcit, & in tibijs eminentiæ laxæ, & rubicundæ emergunt: & ſi digito attingas, notæ foueas præ ſe ferentes tibijs, ac pedibus imprimuntur: &, ſi quid edat; impletur, ac inflammatur: & ubi iter fecerit, & opus aliquod obierit; anhelatio, et dolor ipſam corripit, et color albus, quandoque ſubluteus. Huic, ſi robuſta, & iuuencula fuerit, & alia apparuerint, ab initio pharmacum ſurſum, ac deorſum purgans bibendum dato: & caput purgato, ſi pituitoſa eſt, per ea, quæ pituitam purgant. Si uerò bilioſa; per ea, quæ bilem: & ſi tempus anni fuerit, & a natura non eſt lienoſa, & ſi quid ex relatis fuerit; ſerum dato. Decoquat autem hoc & bibat quàmpluri mo tempore, & ad ueſperam uinum dulce aquoſum, ſi opus habuerit. Cibum uero ne contingat. Si uerò debilis fuerit, ſorbitione modica utatur, & non lauet. Poſtquam autem tempeſtiuum eſſe tibi uidebitur,

tur,

tur, a potu ceſſet: & poſt purgationem cibis utatur, ita ut abſtineat a pinguibus, & acribus, & dulcibus, ac ſalſis, & ab oleribus acribus. Vtatur autem piſcibus petroſis, & carnibus ouillis, aut uolucrium, aut leporinis: pane frumentaceo, aut ex ordeo freſo: & oleribus coctis utatur, & ſyluestribus quæ cruda eduntur, itemque hortenſibus, acribus exceptis: & deambulet mane, & a cibo. Vbi uerò his factis ſiccior eſſe uiſa fuerit; uteros fece uini colluito: & tribus, aut quatuor diebus interpoſitis, poſtea acerba infundito, & intermiſsione facta, ſi quidem ſicca fuerit; quieſcito. Et ſi a natura fuerit biliosa, aut pituitoſa, a uictu uerò, & pharmacorum potione attenuata, & ſe recolligere nõ poterit; lac bubulum bibat per quadraginta dies, calidum de uacca. Præſtat tamen pituitoſam cibis quàm pauciſsimis uti, quamdiu lac biberit. Sit autem menſura ſex heminarum Atticarum. Incipiatq; a duabus, & ſingulis diebus unã apponat, donec ſex fiant: & inde paulatim ad duas rurſus deſcendat: & poſt lactis potum, cibis reficito & per uictus rationem: & poſt lactis potum, mane ieiuna adiantum bibat: hoc ſiccatum, tuſum, & exacte cribratum, in uino nigro odorato diluto exhibeto. Si uerò reuertatũ morbus; totam ipſam foueto, & rurſus pharmacis infra purgato: & poſtea uteros colluito, ſi quidem natura fuerit pituitoſa; per cnidium granum, aut thapſiæ radicem: ſi uerò biliosa; ſcammonię ſucco, aut colocynthide ſyluestri: hanc enim coniectam, duabus aquæ heminis affuſis, coquere ad dimidias oportet, & huic mel, & oleum narciſsinum, aut anthinum ammiſcere. Sit autem mellis quadrans heminæ, olei uerò hemiolum mellis, hoc eſt, mẽſura ipſius tota, inſuperque dimidia. Poſtea uerò colluendum eſt melle, & uino, & oleo ſolo: & ſuffitus adhibendi, & tribus, aut quatuor diebus quieſcendum. Bibat autem adiantũ: &, ſi in uentre non conceperit; morbus reuertitur: &, ſi morbus reuertitur; perit. Quum uerò ſeniores morbus hic corripuerit; etiam uteri computreſcunt. Valde uerò paucæ durabunt.

12 Alius fluxus. Purgatur uelut ex ouo crudo luteum ſubalbidum, & ulcerat pudendum: & tument pedes, ac tibię: & cauæ oculorum partes intumeſcũt: & oculi humidi, ac lachrymoſi ſunt: &, ſi iter faciat; anhelatio ipſam corripit, & debilitas oboritur. Si uerò euaſerit; morbus pituitoſus fuerit: &, ſi non purgata fuerit; febricitat, bile uehemẽter cõmota. Seniores autẽ hic morbus magis inuadit, quàm iuniores. Quum ſic habuerit, ſi quidem uehementer intumuerit; pharmacum deorſum purgans bibendum dato, quod pituitam, & bilem purgat. Si uerò non fortiter tumuerit, & pituita ipſam preſſerit; pharmacum ſurſum purgãs dato: &, ſi quidem potens fuerit; ueratro purgetur: ſin minus; pharmaco, quod bilem, & pituitã. Poſt pharmaca uerò ſerum coctum bibendum dato, per pluri mos dies, cum modico ſale. Edat autem inſuper mentam. Ad ueſperam cibum ne attingat; ſed modicum ſorbeat, & uinum dulce inſuper bibat; ſi opus habuerit. Si uerò non affuerit ſerum; lac aſininum coquito, & exhibeto per quatuor dies. Ad ueſperam uerò eadem faciat; niſi febris noctu corripiat. Si uerò natura fuerit lienoſa, aut flatuoſa, & exanguis; neque ſerum, neque lac bibat: ſed purgãtibus inferne purgato: &, ubi tibi tempeſtiuum uiſum fuerit; uteros colluito, primùm quidem medicamento ex uini fęce bis, aut ter: poſt hoc ſcammoniæ ſucco. Affundito autem ad hunc, uinum dulce, heminæ Atticę menſura, & olei narciſsini maxime, quartam heminæ partem. Poſtridie uerò cum uini hemina colluito, & mellis quarta heminæ parte, & reſinæ tertia mellis parte. Oleum autem ſit mellei æquale. Si uero ea, quæ ab infuſa collutione ſecedunt, prodierint pituitoſa; etiam rurſus colluito, interpoſitis tribus, aut quatuor diebus: poſtea grani cnidij duas portiones decorticato, & ipſas infundito. Si uerò non affuerit cnidium granum; radicis thapſiæ potionem unam infundito: & poſtea iiſdem colluito. Poſtquam autem purgata fuerint ea, quæ ſecedunt ad has collutiones, & ſi prodierit aliquid cruentum, uelut ab ulcere; per acerba poſtea colluito: & ſi poſt hæc ipſa interrogata, dixerit os uterorum durum eſſe, & dolorem habere; eodem modo eo, quod paratur, cum butyro colluito, donec uteri fuerint reſiccati, & ſana eſſe uidebitur. Diebus uerò inter collutiones intermediis, ſambuci fructum bibat, & leporis coagulum, & pepli corticem, & urticæ ſemen, & mali punici dulcis corticẽ, ita ut de ſingulis pares portiones terat, & polentam, ac adiantũ ammiſceat, & in uino nigro odorato ieiuna bibat. cibis autem utatur mollibus, non ſalſis, neque acribus. Carnes autem præſtantiores ſunt piſcium, aut uolucrium, aut leporinæ, & lauetur calida non multa. Si uerò non quieſcat fluxus, ſed relinquatur, & uteri humeſcant; medicamẽtum ex malicorio ſuffito: & poſtea uirum accedat: &, ſi in uentre conceperit, ſana euadet. At ſeniores à morbo leuari non poſſunt; ſed pereunt præ debilitate.

13 Fluxus alius. Fluit ſubluteum uelut ex ouo, & uiſcoſum, & uenter imus intumeſcit, ac durus fit: &, ſi contingas; dolet, & dentibus ſtridet. & febris occupat: & dolor ad pubem, & ad pudenda, & ad imum uentrem, & ad lumbos irruit: & animi deliquium, & anxietates, & pfrigerationes, & ſudor multus, & pulſus ad manum accelerantes, debiles, deficientes: & ſtatim pereunt. Si uerò ſuperſtes manſerit; & color ipſi mutatur, & fit uelut fauus, aut cera: &, ſi corpus digito prematur, molleſcit, & notæ uelut in maſſa farinæ ſubacta fermento imprimuntur: & pedes intumeſcunt, ac crura. Hic autem morbus fit maxime; ſi in ipſis aliquid dilaniatum fuerit, aut intus computruerit in partu. Seniores autem magis afficiuntur, & huiuſmodi morbus non eſt ualde leuis.

14 Alius fluxus. Purgatur uelut à carnibus aſſatis humor, & pudendum exulceratur, & ad quamcunque aliam corporis partem deſtillarit: & rigor, & febris acuta, denſa, magna, & ſimul horror corripit: dolores autem, quales in omnibus fluxibus. Hæc tota intumeſcit, & infra umbilicum, & cruribus, & color fit morbi arcuati. Talis autem fluxus ex hoc fit. Poſtq̃ ſanguis exhauſtus; ſubbilioſus factus fuerit, & non fuerit purgatus. Quum ſic habuerit; pharmacum bibere oportet: ſi quidem fortis fuerit, ex ueratro: ſi uerò debilis; radicem, & elaterium, & poſteriore tẽpore lac caprinum. Aut pharmacũ deorſum purgans dato, quod bilem, & pituitam ducit. Vteros aũt medicamento cum braſsicæ decocto parato colluito. Bibat autem ſaluiam, hypericum, apij ſemen, ſingula in uino nigro auſtero. Ieiunæ autem hæc bibenda dato. Si uerò ulceratum fuerit pudendum, poſtea butyro colluito: deinde pharmacum bibendum dato, &

ulcera

ulcera butyro, reſina, myrrha, flore argenti illinito. Perluantur autem myrti, ac ſaluiæ ex aqua decocto tepido. Cibis utatur neque ſalſis, neque acribus; ut ne mordax urina fiat: & a marinis prohibeatur, & carnibus bubulis, & ouillis, ac porcinis. Aliis autem carnibus utatur coctis. Edat etiam panem, & uinum uetus odoratum nigrum bibat. Si uerò hæc fecerit, & ſana non fiat; totam foueto, & poſtridie pharmacum ſurſum purgans dato: deinde intermiſsione facta, rurſus quod infra purget. Et, ſi quidem manſerit fluxus poſt pharmaca; decoctum ſerum quotidie bibendum præbeto. Veſperi uerò ſorbitionibus, & uino dulci albo utatur. Si uerò non affuerit ſerum; lac aſininum coctum per dies quatuor bibat. Ad ueſperam autem iiſdem utatur. Poſtea per dies quadraginta lac bubulum calidum bibat, & per diem nihil edat, ut ita dicam: optimum enim hoc eſt: nam & purgatur, & nutritur, & fluxus obtunditur ab huiuſmodi lacte. Veſperi uerò cœnet carnem uolucris modicam aſſatam, & panem modicum ſubcinericium. Bibatque inſuper uinum nigrum uetus uinoſum, quandiu lac biberit; ſi multa prodierint, & acrimonia uexarit. &, ſi his factis in uentre conceperit; ſana fit. Quæcunque uerò ſeniores ſunt, in his morbus quãdoque reuertitur, & pereunt. Iuuenculis autem non eſt lethalis.

15 Diuturna porrò eſt ſanioſi fluxus curatio, fluit autem talis ſubcruẽtus, uelut a carnibus aſſatis humor, & mordet uelut muria, & corrodit, ac exulcerat pudenda: & uterus exulceratur circumcirca, & femora, & aliæ partes: &, ubi ſuper ueſtes deſtillarit; tinguntur, & ægre elui poſſunt, et uenter attollitur, ac durus fit, et ad contactum dolet: et calor corripit: et dolor ad pudenda et ſedem, et imum uentrem, et laterum mollitudinem, et coxas, et lumbos irruit, et impotẽtia adeſt, et color mutatur, uelut morbi arcuati. Si uerò tempus, et morbus producatur; hæc omnia amplius corripiunt: et cauæ partes attolluntur, et pedes tument, et crura a lumbis. At hic morbus corripit; ubi quid de fœtu dilaniatum fuerit, aut in abortu, aut in partu. Oportet autem fomenta adhibere, et ſuffire, et bibenda præbere omnia ea, quæ fluxum ſiſtũt: et lac aſininũ, et alia exhibere, et uomere, ſi opus fuerit. Si uerò ſine febre fuerit, et debilis febris habuerit; ſiccum fomentum adhibere melius eſt.

16 Quum ad caput conuerſi fuerint uteri; et hac parte ſuffocatio deſinit, caput grauat. Verùm aliis alicubi aliàs finis habetur. Signum autem hoc eſt. Venas in naſo, et partes ſub oculis dolere dicunt: et ſopor altior tenet, et ſpumat, ubi leuius habuerit. Hanc multa calida lauare oportet. Si uerò non obediat; frigida etiam circa caput, ita ut laurum, et myrtum in aqua coquas, ac frigefacias. Vnguento autem roſaceo caput illinatur, et odorata ſubter ſuffiantur: graueolentia uerò ſub nares: et braſsicam edat, et ſuccũ ſorbeat. Si uerò ad cor progreſsi uteri ſuffocent, et aer impeditus uiolenter attrahatur; anxia eſt, et uomit: et quibuſdã ſtatim tractus deorſum cedit, et flatus exit: et aliqua quidem uomit ſpumoſa: alicui uerò quies contingit. Quibus autem nõ decedunt, his porri ſemen, et peplum trita & tribus aquæ cyathis diluta, bibenda dato. Auxiliatur, & aceti albi cyathus potatus. Aut iuniperi fructum & ſaluiam dato, aceto, aut uino ad has ſpecies ammixto. Oportet autem ipſam calefieri. Aut adipem ſumere anſerinum, & ceratum reſinatum, ac picẽ, in ipſo liquefacere, & ſubdititias glandulas efformare.

17 Quum autem ad præcordia allapſi ſtrangularint, ubi hic fuerit affectionis ſoliditas; & uomitus ſeruidus acris corripit, et modico tempore mitior fit, et dolor ad caput & ad collum penetrãs. Tepefactoria igitur apponito; ſi ſurſum ſtrangularint. Sub nares uerò graueolentia ſuffito, ſenſim progrediẽdo. Si enim aceruatim uteri infra decedunt; turba oboritur: odorata uerò inferne: & caſtorium, ac conyzam bibenda dato. Quum uerò deorſum tracti fuerint; abominanda ſubter ſuffito, ſub nares autem odorata. Si uerò dolores quieuerint; pharmacum deorſum purgans bibendum dato: et poſtea lac aſininum, aut ſerum bibẽdum præbeto; ſi non lienoſa fuerit a natiuitate, aut exanguis, aut decolor, aut aurium ſonitus habuerit, uelut hæ, quibus propter cognationem morbi a iuuẽtute ſunt familiares. Aut ſupernum uentrem ne moueto: cæcucient enim, aut circa fauces turbationes, & alia infeſtabunt. Verùm ptiſanæ ſuccum dato. Si uerò etiam ualde facilis ſit ad uomitũ; uomat. Collutio autẽ optima eſt ex narciſſo. Subdititiũ uerò id, quod ex cantharidibus præparatur.

18 Quum uteri apud præcordia conſtiterint; ſuffocatur uelut a ueratro, & recta ceruice ſpirat, & ſtomachus fortiter uellicatur. Quædam etiam uomunt quãdoque ſaliuam acidam; & os aqua impletur, & crura perfrigerantur. Tales ſi non breui a præcordiis uteri diſcedant; loqui non poſſunt: & partes circa caput, ac linguam torpor occupat. Proinde ad uteros quidem lanã quàmmaxime fieri poteſt ad foramen apponito, ita ut pennæ obuolutam, unguento albo, aut Aegyptio, aut Bacchario, aut amaracino tingas. In nares uerò, de pharmaco nigro ad caput præparato, ſpecillo exceptum infarcias. Si uerò hoc non fuerit; ſilphii ſucco nares illinas. Aut pennam aceto tingito, & immittito, nareſque illinito. Aut ſternutatorium apponito. Quum autem concluſum fuerit oſculum, & internus trames; caſtorium in uino bibendum dato. Nares uerò phocæ adipe illinito. Lanam autem appoſitam ſinito, donec conſidant. Quum autem quieuerint, auferre oportet. Si uerò ea ablata rurſus recurſarint; lanam rurſus eodem modo apponere: ſub nares uerò cornu capræ nigrum, aut ceruinum ſuffite, ſcalptum, & in cinerem calidum inſperſum; quò maxime ſuffumigetur: & nidorem ſurſum per nares quam maxime poteſt trahat. Suffito etiam phocæ adipem, prunis teſtæ impoſitis, ipſaque obuelata, & capite imminente, quo odor maxime ingrediatur, ita ut de adipe inſtilles, & ipſa odorẽ ſurſum trahat, os uerò clauſum habeat. Et ſi quidem ſurſum allapſi fuerint uteri; hæc facere oportet.

19 Si uerò ad hepar conuerſi fuerint uteri; mulier de repente uoce deſtituitur, & dentes conſerti ſunt, & color liuidus fit. Derepente uerò hęc patitur ſana exiſtens contingit autem maxime uirginibus antiquis, & uiduis, quæ pepererunt aliquando, & uiduitatem agunt. Maxime uerò contingit omnino non ferentibus uterum, & ſterilibus ex partu: non enim prodit puerperii purgamentum, & non intumeſcit uterus, neque mollitur, neque uomunt. Quum ſic habuerit; tumorem ab hepate cum manu infra leniter detrudito, & pręcordia cum faſcia deligato, & os aperito, Vinum uerò odoratiſsimũ dilutum infundito; quando

do ſanè etiam graueolentia ad nares adhibere, ac ſuffire conuenit: ad uteros uerò odorata, & ſuffimenta. Et poſtquam ſic curaueris; pharmacum deorſum purgans bibendum dare oportet, ſi quidem biliosa fuerit; quod bilem purgat: ſi uerò pituitoſa; quod pituitam. Et poſtea lac aſininum coctum bibendum præbeto, & uteros odoratis foueto: & medicamentum quod cum bupreſti preparatur apponito, poſtridie uerò netopum. Interpoſitis autem duobus diebus, rurſus uteros odoratis colluito: & poſtea intermiſſo die, aromatis ſuffito. Atque hæc uidua faciat. Optimum autem in uentre habere. Virginem uerò perſuadeto, ut uiro cohabitet. Ad nares autem nihil adhibeto: neque medicamentum ieiuna bibat. Verùm caſtorium, & conyzam ĩ uino odoratiſſimo bibat per dies uiginti, & caput odorato aliquo ne ungat, neque aliquod odoratum olfaciat.

20 Si uerò uteri inflammati fuerint circa latus; ſi contigeris, durum apparet: &, quum ad præcordia allapſi fuerint; ſtrangulant: & uomit pituitam acidam, & dẽtes ſtupeſcunt: &, ubi uomuerit, melius habere uidetur. Quum uerò deorſum proceſſerint, diſceduut de uentre aliàs alio. Maxime uerò ad laterum mollitudinem quandoq; incidunt, & ad ueſicã, & urinæ ſtillicidium corripit: & ad ſedem, & cacare ſibi uidetur: & menſes prius aut poſterius ſolito fiunt, aut nõ ſtatim huic apparent. In hoc morbo ſi ſurſum ſtrangularint; tepefactoria apponito: & graueolentia ad nares ſuffito, ad uteros autem odorata: & conyzam fœminam, & caſtorium, in uino ieiuna bibat. Poſtquam uerò ad naturam ſuam conſederint; placide ſuffito. Bibat autem urinam cientia. Atque hæc faciat quàmdiu dolores tenuerint. Vbi uerò quieuerint; totam foueto. Deinde pharmacum deorſum purgans bibendum dato, ſi biliosa fuerit; quod bilem purgat: ſi pituitoſa; quod pituitam ducit: & lac aſininum bibendum dato, aut ſerum caprinum decoctum. Si uero lienoſa fuerit, lac ne bibat, neque ſerum. & in purgationibus, cibis utatur mollibus, & per aluum ſecedentibus: piſces autẽ meliores ſunt carnibus: & uteros foueto, aut ſubdititiis purgato, ipſoſq; colluito: &, ubi ſuffitum admiſit, ad uirum accedat. Solutio uerò morbi contingit; ubi in uentre conceperit.

21 Si uteri ad latera allapſi fuerint; tuſsis obtinet, & dolor ſublatus: & inſidet uterus durus uelut pila: & ad contactum dolet, uelut ab ulcere, et cõtabeſcit, & uidetur ipſi peripneumonia eſſe, & cõtrahitur, & gibboſa ſit, & menſes non apparent: Aliquibus autẽ, quibus prius apparuerunt, etiam pereunt: &, ſi tunc prodeant: imbecilles ſunt, & pauci, ac deteriores: & genitura nõ fit hoc tempore. Quum ſic habuerit; pharmacum deorſum purgãs bibẽdum dato: & multa calida lauato, & ex tepefactoriis quæcunq; admiſerit adhibeto: & a quibus ſanguis purgatur ea apponito. Ex lini ſemẽ torreto, tundito, ac cribrato: & peplum albũ, & ſaluiam cum tenui polenta, & caſeum caprinum muria deraſa. Hæc miſce, ut caſei ſint partes duæ, reliquorum uerò, & polentæ non ſaltæ pars una: & ieiunæ in uino bibenda dato. Veſperi uerò cyceonẽ craſſum melle affuſo exhibeto, & ex potibus quemcunq; admiſerit bibendum dato. Et frequenter fomentum adhibeto: & calidã aſpergito, & per ceratum leniter mollito, ac à latere detrudito, & latus faſcia lata deligato. Et lac bubulum quàmplurimũ ad dies quadraginta bibẽdum prebeto. Cibis autẽ utatur quàm molliſsimis. Morbus hic uehemens eſt, & lethalis, & paucæ etiam ſi ſic curentur; effugiunt.

22 Si uerò in lombis fuerint uteri, aut in lateris mollitudine, & ſpiritus ſublimis fuerit, et ſuffocatio habeat, et anhelatio denſa ipſam corripiat, et moueri non uult; ſulphur, aut bitumen, aut cicutam, aut myrrham terito, & melle cocto affuſo, glandulã longam efformato, acerã ſſam, eamq; in ſedem indito. Si uteri deuoluerint ſeipſos ad intermediam lomborum, ac coxarum partem; dolor habet imum uentrem, et crura contrahuntur, et iuncturas coxarum ad ſedem dolet: et quum aluum exonerat, dolores emergunt acuti, et ſtercus cum uiolentia prodit exiguum, et urina deſtillat, et puſillanimitas ipſam corripit. Quum ſic habuerit, fiſtulam ad ueſicã alligare oportet, et oleum calidum in uteros infundere, et fomentum adhibere, aut multa calida aqua lauare, et in oleum, et in aquam deſidere: ſuffire autem ſubter pudenda, graueolentia: ſub nares uerò odorata. Poſtquam autem dolor quieuerit; pharmacum ſurſum purgans dato: Infernum uerò uentrem turbare non oportet. Vbi uerò uteri conſederint; pharmacum deorſum purgans bibendum dato, et lac aſininum, ſi non fuerit lienoſa. Poſtea fomenta adhibeto, uteroſque aſpergito: et ſubdititium purgatorium, quod cum lauro præparatur, et non mordet, apponito: deinde aromatis ſuffito, ad uirum accedat: et, ſi in uentre habuerit; ſana fit. Verùm pleræque ſteriles, et cruribus mutilatæ fiunt.

23 Quibuſcunque oſculum aliò inclinatur, et ad coxam allabitur: contingunt enim et hæc, quæ uterum purgari prohibent, et geniturã ſuſcipere, et liberos gignere: Hanc odoratis fouere oportet, et poſt fomentum, digito reuellere, et a coxa diſparare: et poſtea tædulis, ac plumbeis fiſtulis immiſsis dirigere: non enim uelociter cogi poteſt, uelut dictum eſt. Quum autem ad naturalem ſitum redierit, et uteri aperti fuerint; ſubdititiis mollibus purgato, et alia cõuenienter facito. Quibuſcunque uteri ad coxam collabuntur, ſi non breui diſcedant, et rurſus in locũ ſuum redeant; ad coxam reſiccantur. Neceſſarium eſt autem oſculum auerſum eſſe, et in ſupernis detineri: quum uerò auerſum fuerit; concluſum eſſe: Ex auerſione uerò, ac concluſione, durum fieri, et mutilatum eſſe. Vbi uerò uteri concluſi fuerint; menſes ſurſum ad mammas delegare, et ad pectus aſcendere facit: et imus uenter attollitur, et inexpertæ in uentre ſe habere putant: talia enim patiuntur, qualia prægnantes, uſque ad ſeptem, aut octo menſes: et uenter pro temporis ratione creſcit; et pectora eleuantur, et lac innaſci uidetur. Quum autem hoc tempus præterierit, et mammæ gracileſcunt, ac minores fiunt, et uenter idem perpetitur, et lac euaneſcit. Venter item eo tempore, in quo ſe parituram ſperabat, euaneſcit, ac concidit. His uerò contingentibus, uteri modico tempore fortiter contrahuntur, et oſculum ipſorum reperire non datur, adeò omnia contrahuntur, ac reſiccantur: et in mammis tubercula fiunt dura, partim maiora, partim minora. Hæc autem non fiunt ſuppurata, ſed ſemper duriora: deinde ex ipſis naſcuntur cancri occulti.

24 Quum autem cancri futuri ſunt; prius ora amareſcunt, et quicquid ederint, omnia amara eſſe uidentur:

tur:

tut: &, ſiquis plura dederit; accipere renuunt, & compeſcenda faciunt. Mente uerò percelluntur, & oculi duri fiunt,& nõ acute uident: & ex mãmis dolores ad iugulum tranſiliunt,& ſub ſcapulas: & ſitis tenet:& mammæ graciles,& ipſæ per totum corpus attenuatæ ſunt: & nares ſiccæ,ac obſtructæ ſunt,& nõ leuantur. Spiritus eſt imminutus,& nihil omnino olfaciunt: & in auribus dolor quidem non oboritur, uerùm aliquando calloſa concretio. Quum igitur ad hoc temporis progreſſæ fuerint; ſanæ fieri non poſſunt,ſed pereunt ex his morbis. Si uerò priuſquã huc perueniant, curatæ fuerint, & menſes ſoluti fuerint; ſanæ fiunt. At uerò curare tales oportet hoc modo. Primùm quidem omnium ſi adhuc ſortem aſſumpſeris;reliqui corporis reſpectu habito,quacunque tandem purgatione opus habere uidetur, medicamentum exhibeto. Vbi uerò corpus præparaueris; ſic ad uterorum medelam procedito. Si uerò totum corpus minime mouendum eſſe uideatur, neque morbi cauſæ hinc proficiſci, uerùm uteri a ſeipſis morbum habeant; curam hoc modo auſpicare. Primùm quidem uteros ſic foueto. Ollæ duas ſextulas capienti operculum imponito, ac adaptato,ut nihil præterſpiret:deinde uerò operculi fundum pertundito ac foramẽ facito. In foramen autem arundinem indito longitudine cubitalẽ. Oportet autem arundinem operculo probe adaptari, ut penitus nihil præterſpiret. Quum autem hæc paraueris; operculũ ollæ obdito, lutoque oblinito: & ubi hæc feceris,foſſam duorum pedum altitudine effodito,ea magnitudine,quæ ollam capere poſsit. Poſtea uerò ligna immiſſa urito, donec foſſa ab igne excandeſcat. Quod ubi factũ fuerit;ligna,ac prunas quę craſsiſsimę,ac ignitę fuerint, eximito: cinerem uerò,ac fauillam in foſſa relinquito. Quum autẽ olla efferbuerit,& uapor ſurſum proceſſerit, ſi quidem ualde calidus fuerit uapor; abſtineat: ſi uerò non ſummæ arundinis parti inſideat,ipſamq́; in uteri ſtomachum indat, atque ſic fomentũ admittat. Si uerò perfrigeretur; prunas ignitas adiicito,cauendo,ut ne acutum fomentum facias. Si uerò adiectis prunis, acutum fiat fomentum;magis,quàm conuenit prunas detrahito. At uerò hoc fomentum clementi cœlo parare oportet,ubi uentus non afflarit,neque perfrigeret. Ipſam autem indumentis obuelatam eſſe oportet. Cæterùm in ollam allium ſiccũ iniicere oportet, idq́ue magis comminutum quàm ea quæ ſunt contuſa,& aquam affundere,quo ipſum permadeſcat,& aqua tribus digitis ipſum excedat:& phocę oleum ſuperfundere,atque ſic calefacere, ac fomentum adhibere per multum tempus. Poſt fomẽtum uerò ſi potens fuerit; lauetur toto quidem corpore ad uoluptatem,lumbis autem,& partibus infra umbilicum amplius. In cœnam porro dato mazam, panem, & allium coctum. Poſtridie uerò ſi quidem exoluta fuerit;a fomento;eam diem intermittito: ſin minus;rurſus fomentum adhibeto. A fomento uerò ſi conſiderare hoc poteſt, oſculũ contingere iubeto, num fomentum ipſum uteros flatu implet: ſi enim flatu implentur, oſculum ex ualida auerſione, & ad coxam allapſu magis dirigunt, ac aperiuntur. Tanquam igitur tale ſit fomentum, & hæc facere poſsit, ſic fouere oportet. Quum autem fomentum adhibebis;allium iniicere oportet,& phocæ adipem ſuperfundere. Atque hoc faciendum eſt,donec uteri uidebuntur inflati, & oſculum fortiter ſurſum tractum: nam ad hoc fomentum talia contingent. Poſt fomentum uerò diætam conſtituito, uelut priuſquam fouebatur.

25 Quum uerò commoti fuerint uteri, ac facile ſolubiles fiant; fœniculi radicibus foueto, & aliam ollam eodem modo præparato. Radices autem fœniculi elotas contundito, & in ollam mittito, & affuſa aqua eodem modo fomentum facito: poſtea uerò lauato: & ad ueſperam mazam cœnet. Si uerò panem uoluerit; & bolbidia parui polypotum generis, & ſepiolas paruas, in uino, ac oleo coquito, & edenda dato. At inter fomenti adhibitionem,oſculum contingere conetur, an fomentum uteros propinquiſsime adducat. Hos fouere oportet ad dies quinque uel ſex,hominis conſideratione habita: & ſi quidem exoluatur, ac debilis ſit; differre ad ſufficiens tempus. Si uerò non exoluatur;fouere per omnem diem. Poſt fomenta uerò, ſubdititia apponere conare, ex albicante tæda pinguiſsima.(Illitio autem ſit oleũ:) facito autem hæc longitudine quidem digitorum ſex: numero uerò quinque uel ſex, figura uerò in anguſtum abeunte. Sit autem alterum altero paulò breuius: craſsitudo uerò eius quod craſsiſsimũ eſt, ſit digiti indicis, & forma ſimilis digito, ſumma parte tenuiſsima,in proceſſu uerò craſsior. Hęc autẽ leuiſsima,ac rotundiſsima facito,cauẽdo ne ulla adſit fiſſura. Apponat autẽ primum id,quod tenuiſsimum eſt: & ubi appoſuit,quieſcat,obſeruãs ne excidat. Apponatq́; primum ſummam partem:deinde ſemper amplius,ſimulq́; obtucqueat, ac circumcirca tædã intro trudat:&,ubi parum ſuſceperit; in hoc paruo ſe contineat,cauendo ne excidat. Poſtea rurſus eodem modo intro trudat;donec quatuor digitorum mẽſura intra oſculum uterorum recipiatur. Quum autem hoc ſuſceperit;alterum poſtea apponat ſimul, ut prius inſitum aufert,quo priuſquam oſculũ conniueat, recipiatur:dum adhuc rectum eſt & apertum. Hoc autẽ ita continget; ſi alterũ eximatur,alterum autem indatur. Oportet autem & plumbum ſimile figura craſsiſſimæ tędæ formatum intrudere,quod cauum ſit;quò continere quid poſsit: plũbi uerò amplitudo ſit talis fabricata, qualis in ulcera impellitur, ita ut os ipſius lene ſit,& non ſauciet:formato autem hæc uelut etiã ſubdititia ex tædis. Quum autem factus fuerit huiuſmodi plumbeus penicillus; adipe ouillo trito ipſum expleto:&,ubi ita præparatus fuerit;tædam quidem ſubtrahito,plumbum autem indito. Si uerò plumbũ appoſitum ardorem exhibeat;plumbum quidem detrahito, tædam uerò rurſus apponito. Et plumbum in aquam frigidam immergito, & poſtea rurſus apponito,& tędã eximito. Semper autem aliquid appoſitum eſſe oportet, & interdiu quidem melius eſt tædam habere,noctu antẽ plumbum. Si uerò ſurgere uoluerit;cũ cautione hoc faciat;quò penicillus intus quieſcat:ſin minus;ſtatim rurſus ſubdatur. Si uerò ex tædis appoſitis nullam ſuſcipiat; tenuiorem faci-to,donec ſuſcipiat, ex his ad illa tranſeundo, & obedientes uteros faciendo.

26 Si uerò neque oſculum aperiri poterit, neque uteri prope acceſſerint; rurſus ad ueterem medicinam reddito,a prima ad ſecundã,donec molleſcant, & propinquiſsime accedãt. Et poſtquam aperti fuerint;ſubdititia facta apponito. Sint autem magnitudi-

ne oliuæ. Horum autem alterum appoſitũ ſit donec liqueſcat, & deinde alterum apponito. Quum autem apponere uoles; ipſum ſubditirium medicamentum ex reſina præparatum, in oleum roſaceum aut iriuũ tungito: nam aliàs ab oſculo uterorum recedit. Prius tamen plumbum appoſitum eſſe oportet; quò recto oſculo, in internam oſculi partem attrahatur. Poſtea uerò mollitoria apponito. Lauet autem calida, & ante, & poſt ſubdititia medicamenta. Et in cœna exhibeto quid ex relatis marinis. Exhibeto autem duobus, aut tribus diebus ab appoſitione, conſideratione habita an oſculum uterorum bene habeat, & purum ſit. Quod ſi eſt; ab hoc ſubdititio quieſcito. Poſtea uerò mollitoria apponito.

27 Quum uerò inflammatum fuerit os uterorum, rurſus eodem modo pharmaca apponito, reliquaq; facito iuxta relatum modum. Vbi uerò probe habuerit corpus; uelut dictum eſt, ſufflato. Sed & oſculũ, & uteros ſufflare oportet ſic. Subdititium factum cũ ficu apponito, duo autem ſubdititia facito: & anteq̃ ſubdas, fumentum adhibeto ex fœniculo prius relatum: Poſtridie uerò poſt ſomentum, apponito medicamentum: & quum apponere uoles, præ omnibus ſubdititiis, ubi prius laueris ipſam ita apponito, poſtera autem die mollitoria auxiliantur, quandiu inflã mati fuerint. Poſt inflammationem uerò alia facito, iuxta priorem rationem: facito item de hoc ſubdititio talia, qualia de priore. Et ſi quidem in mẽſe ſemel appoſitum, ſatis uidebi.ur inflaſſe uteros; quieſcito. Si uerò aliqua opus habuerit; rurſus apponito eodem modo, quo prius. Poſtea uerò ubi bene habere tibi uiſa fuerit, & tempeſtiuum eſſe; fomentum ex ſuffimentis præparato.

28 Præparatur autem hoc modo. Cyperũ tuſum præparato teſtæ conchæ menſura, & calamum unguentarium eadem menſura, & iunci unguentarij tantundem: cardamomi tantundem. Cumini item Aethiopici, & aniſi, & rutæ ſiccæ, & hyperici ac fœniculi ſeminis. Quum autem hæc præparaueris; uini auſteri albi odoratiſsimi heminas ſex in ollam infundito, & de contuſis quadrãtem inſpergito ac permiſceto. Dein de unguẽti Aegyptij optimi, aut amaracini, aut irini, trium obolorum pondus affundito, permiſceto, & molli fomento plurimo tempore foueto. Ante fomentum uerò lauato, & duos aut tres dies foueto. Quum autem foueri deſierit; operculum quoddã fomento imponere oportet, ut ne tranſpiret. Poſtea uerò tędis & plumbis utere. Quum autem duobus, aut tribus diebus fomentum adhibueris; alias duas, aut tres intermittito. Intermedijs autẽ diebus bis in die lauato. Edat porrum coctũ, & crudum, & raphanos, & naſturtium, & allium aſſatum, ac coctum; & potus ſit meracior: & marinis prædictis utatur. Quum uero intermedij dies præterierint; rurſus fouere oportet, ita ut modicum de ſingulis contuſis ad prius fomentum inſpergas, & uinum inſuper affundas, ſi opus eſſe uidebitur, itemq́ue oleum, atque cũ hoc foueas. Poſtquam autem fomenta bene habere tibi uiſa fuerint, & oſculum molle eſſe, ac apertum, uelut cõuenit, & ipſi uteri prope; poſtera die a fomento, pharmacum quod cum myrrha pręparatur, apponito: ſint autem appoſititia duo poſtridie uerò poſt purgationẽ, mollitoria ſubdito, quandiu uteri fuerint inflammati. Poſtea uerò tedis, ac plumbeis penicillis utere. Poſt hæc intermiſsis diebus quotquot uiſum fuerit, reſpectu ad inflãmationes uterorum habito, & uirium corporis coniectura facta, rurſus, uelut ſcriptum eſt, refoueto: ſi quidem prius fomentum adhuc ſufficiens eſſe uidebitur, coniectis ad hoc ſuffimẽtis uelut prius, & uino, ac oleo affuſo. Si uerò inutile eſſe prius illud fomentũ uideatur; aliud ex integro pręparato. Oportet autem hoc pharmacum renouare in ſingulis adhibitionibus, quandiu ſubcruenta purgantur. Si uerò talia purgata fuerint; quieſcat. Dięta porrò hoc modo conſtituatur. Interrogato in quibus diebus menſes ipſi prodierint, & ab his initio facto, hanc diætam præſcribito. Primùm quidem multa calida lauetur, capite excepto. Quum autem ceſſauerit; caſeum acrem, & rutam, uino nigro pari aqua temperato diluito, & poſtea polenta inſperſa, ſtatim ex balneo bibenda dato: deinde prandium tempeſtiue exhibeto. Edat autem mazam, aut panem, & porrum coctum, aut crudũ, & de huiuſmodi omnibus acribus præſcriptis, & aliquando leguminis fracti decoctum: ſpumã autemue detrahito, & ſilphium multum deraſum addito, ac multa allia incoquito. Obſoniis autem utatur piſciũ, chartilagineis omnibus coctis aceto mulſo, dulci, aut fauorum cremore cocto, bolbidijs, polypodiis, in uinu, & oleo: & ſilphiũ ſemen tritum bibat: & quàm plurima tum in prandio, tum in cœna edat. Lauetur autem poſt cęnam; quum requieſcere uolet. Hac diæta ad dies quinque, uel ſex utatur. Poſt hos dies, mane ieiunæ ſambuci fructus baccas ſex, in uino meraco dato, & ſepiæ oua decem aut duodecim. Hæc trita ſimul mane ieiunæ bibenda præbeto. Poſt hoc uerò pharmacum potionem dato. At, ubi interquieuit; lauetur. Sit autem potio, ruta, & caſeus, atq; ſic prandeat præſcripto modo. Serius autem cœnet: & ſemper bis in die lauetur. Hæc autem diæta ad dies tredecim, aut quatuordecim procedat. Quum uerò hi dies præterierint; catapotia ex ſucco ſilphij fabæ magnitudine formato, atque hæc primũ dato. poſtea uerò alia præſcripta facito. Quum autem dies tranſacti fuerint uigintiquinque in hac diæta; reliqua quidem facito eodem modo. Ante prandium uerò ubi prandere uolet; alii ſegmẽta quatuor, & caſeum acrem tali magnitudine terito, & polentam modicam ammiſceto, ac maſſam efformato, eamq́ue primum edendam dato. Ante cœnam uerò meracum abſorbeat, atq; ita cibum capiat. De cætero uerò eadem diæta utatur. Quum autem nouem dies reliqui fuerint ad tempus menſium; primum hoc dato; cum ouis & ſambuco, cuminum Aethiopicum, & caſtorii obolum. Vbi uerò duo dies reliqui fuerint; ab his omnibus potionibus, ac catapotijs abſtineat. Verùm pharmacum cum tæda præparatum ieiuna ubi lauit; ſumat. Poſt medicamẽti uerò potum, mercurialem, & braſsicam ſimul in aqua cocta dato, cũ aceto mulſo dulci, aut fauorum cremore cocto, ſale, ſilphio, & oleo condita. Atque hæc in prandio edenda præbeto, & ſuccos ſorbendos: & potum meraciorem bibat. Obſoniis autem utatur polypodio cocto, aut ſepiolis: & hæc quidẽ in prandio. In cœna uerò ſumat carnem caprinam, aut ouillam, aut agninam percoctam: & porrum, & alia acria, quæcunque uoluerit. A cœna uerò lauetur: & hæc ſit diæta poſtremis duobus diebus. Si uerò ex hac diæta menſes non fuerint detracti; ſequenti menſe eandem diætam ab initio repetito,

repetito, uſque ad poſtremos duos dies. In quorum priore appoſititia facta apponat, iuxta ſuperiorem rationem, ex pharmaco cum tæda facto. Apponat autem prælota. Verùm conſiderare oportet etiã uteros quomodo habẽt, quo ſemper omni tempore bene habeant, & os rectum, ac apertum ſit: &, ſi ita uiſum fuerit, ante appoſitionem fomenta adhibeto. Quòd, ſi eruperint menſes, ſi quidem frequentes fuerint; paucioribus lauacris utendum eſt: & reliqua diętæ, ac curatione: ſi uerò pauciores; pluribus. Si uerò ſignificationem de ſe præbuerint; rurſus eadem diæta utendum eſt, aut curandum, donec menſes apparuerint. Quum autem ſemel talibus prodierint; optimũ fuerit in uentre concipere. Atque hæc eſt omnium huiuſcemodi morborum curatio.

29 Si uteri contingant coxam, & incumbant; dura, ac ſolida fit coxa ad lateris mollitudinẽ, & dolores imi uentris: & ad ipſam lateris mollitudinem, & lumbos, ac crura dolor incidit, ac extenditur: & ſuppurantur, & linamentis opus habent, & pereunt, niſi quid ſeces, aut uras. Quum ſic habuerint; pharmacum deorſum purgans bibendum dato: & multa calida lauato, & uteros foueto, ita ut urinam ueterem in peluim infundas, ac feruefacias, & ſupra ipſius cauitatem mulierem colloces ueſtibus contectã, ut ne præterſpiret: & ſi frigeſiat urina, ferri igniti fruſta in urinam immittas, & fomentum facias, donec ſe obſcure uidere, & animo deficere dixerit. Lauato autẽ calida aqua, & poſtea digito cõtingens os uterorũ ad ſanam coxam trahat: & noctu mollitoria apponat. Poſtquã autem dixerit directum eſſe; facto prius cũ odoratis fomento, rurſus mollitoria quædã apponito: mò & plumbeos penicillos per triduũ, ſingulis diebus unũ: poſt hos uerò bryoniã albam, aut ſcillã per triduum. Poſtea uerò conſideratis menſibus diſce, an bilioſi ſint, aut pituitoſi, aut an ſanguis ſit corruptus. &, ſi opus fuerit ipſi ſanguinem purgare; quocunque maxime opus habere tibi uiſa fuerit, id apponito. & poſtea cum eiuſmodi colluito. Apponito autem ſubdititia medicamenta; donec ſanguis purus educatur, & hoc per triduum facito: deinde ceruinũ adipem liquatũ, molli lana eo imbuta apponat. Poſtea per diem pulegiũ ſubdat: & aromatis ſuffita ſic ad uirum accedat.

30 Si uerò ex partu morbus fiat; ubi ex urinæ fomento penitus purgata eſt, ſtatim ad odorata accedat: & poſtea lota, oleum album Aegyptium ad ſanam coxam apponat, & ſuper hanc decumbat. Si uerò neq; ad hæc trãſmoueantur uteri; ieiuna pæoniæ grana nigra quinq; in uino odorato bibat. Et in cibo ſumat allia cruda, & aſſata, & cocta. Obſoniis autem utatur pauciſſimis. Si uerò ſana non fiat; ſimiliter ipſam purgato, uelut in priore dictum eſt. Cęterùm ĩ hoc morbo, ſi nõ ſtatim in uentre habuerint; ſteriles fiunt. Si uerò ſic habuerint, mẽſesq; non fiant, neque febrilis calor corripiat; primùm pharmacis ſurſum maxime purgato: ſi uterò debilis fuerit; deorſũ. Et poſt pharmaci potionem, ſi pituitoſa eſſe uiſa fuerit; uomat ieiuna, & accepto cibo: & plerunque ſana fiet.

31 Si uteri ad coxam decurrerint; menſes craſſi exiſtentes non prodeunt: uerùm dolor ad imum uentrem procedit, & ad lateris mollitudinẽ, & morſum percipit. Quum ſic habuerit; multa calida lauato, & allia plurima edenda dato, & lac conuenienter bibendum: deinde uinum meracum: & totam foueto: & pharmacum ſurſum purgans exhibeto: ſi uerò debilior fuerit; infra. Si uerò curata fuerit; uteros cũ fęniculo foueto, & abſinthium ammiſceto. Poſtquam autem recens fota fuerit, os uterorum ſcaſim cum digito ad ſanam coxam detrahito, ita ut & ipſum os, & partes circumcirca affectas leuiter mollias. & mollitorium quoddam apponas, & poſtea plumbeos penicillos, & mox ſcillã: deinde narciſſinum una die interpoſita. Quum uerò pura eſſe uiſa fuerit; netopum apponat in lana: & poſtridie oleũ roſaceum. At menſibus prodeuntibus melius eſt non apponere. Si uerò non prodeant; cantharidas quatuor ſine alis, ſine pedibus, & ſine capite, & pęonię grana nigra quinque, & ſepiæ oua, & apij ſemen modicum, in uino bibat. Et, ſi dolor affuerit, & urinæ ſtillicidium uexarit; in aqua calida deſideat: & aquam mulſam aquoſam bibat. Si uerò non purgetur; rurſus pharmacũ bibat. Si autem purgatio prodeat; ieiuna cum uiro coeat. Si uerò non prodeat; dato, quod detrahat ipſam, reſpectu ad uires mulieris habito: & tunc tutum eſt, ut ad uirum accedat: ſi enim in uẽtre habuerit; ſana euadit. In purgatione uerò ſi multa prodeat; mercurialem edat, & polypos teneros coctos, & cibis mollibus utatur.

32 Si puerperæ uteri in coxã incubuerint, aut ad lateris mollitudinem; ad alteram coxã oleum Aegyptiũ album, aut roſaceum apponito. Sed & in ſanam coxam decumbere melius eſt. Bibat autem pæoniæ grana nigra quinque, & ſambuci fructus in tedis conchę teſtam maiorem, & caſtorium magnitudine fabæ. Et cibis utatur mollibus. Cõuenerit autem mercurialis ante cibum, cocta uelut braſſica. Sorbeat autẽ & ipſam decocti aquã: & acria comedat, exceptis raphano, & cepis, ac naſturtio. Optima eſt & lactuca.

33 Quot uerò morbos ex uteris fieri contingit? Dico autem cum uteri ex loco moti fuerint; aliò alias allabuntur. Ad quemcunque uerò locum allapſi fuerint, dolores ingentes incũbunt. Et ſi quis ueſicã contingat; dolorem exhibent: & urinam non ſuſcipiunt, neque genituram in ſeipſos trahunt: & ambo dolẽt: &, ſi non celeres ſolutiones fiant; uteri poſtea ſuppurantur iuxta eoſdem locos, ſi ad ipſos decurrerint. Cõtingit autem hoc & in laterum mollitudine, & in inguinibus, & ſuper pectine. Cæterùm in principiis quũ dolor habuerit; ſic curare oportet, & tepefactoria adhibere, & in aqua calida ſedere: bonum enim & hoc eſt: aut ſpongiis ex calida aqua expreſſis fouere: & pharmaca uteris commoda bibere. Si uerò ad hæc nõ ſoluatur; pharmaco ſurſum, aut deorſum purgare, utro tandem opus fuerit: cognoſces autem id hoc modo. Si enim ad inguina, & pectinem, & ueſicam irruerint; hæ purgatione ſurſum opus habent: ſi uerò ad laterum mollitudinẽ, & præcordia; hæ pharmaco deorſum purgante indigent. At uerò huiuſcemodi morbi omnes ſenioribus magis, quàm iunioribus fiunt, ad menſes ſuppreſſos fiunt etiã iuuenculis, ubi multo tempore uiduæ manſerint. Si uerò ad ſedem conuertantur uteri; ſeceſſus recrementa impediuntur, & dolores occupant lumbos, & imum uentrem, & inteſtinum rectum, ac podicem. Quum ſic habuerit, calida ipſam lauare oportet, & lumbis fomentũ adhibere, & poſtea graueolẽtia ſubter ſuffire, & apponere, quæ purgant, & impellunt uteros: &

bibenda dare quæcunque libenter admiſerit ex maxime conferentibus.

34 Si uerò incũbant in inguina, & urinæ meatus; dolores fiũt fortes,& torpor in cruribus: & vrinæ meatus obturatur, & vrinam non emittit. Curare verò oportet hoc modo. Ad nares quidem odorata apponito,& vnguenta. Ad vteros verò graueolentia ſuffito. Porrò omnis occaſio vteros propellere poteſt,ſi quid mali habeant: nam & à frigore pedum, ac lumborum,& à ſaltatione,& terrore,& lignorum ſectione, & curſu ad accliuem, ac decliuem locum, & ab alijs multis propelluntur. Proinde hæc conſiderare oportet, ad totum corpus reſpectu habito,quũ præſentes morbi affuerint: propter talia enim omnia neceſſe eſt plus, aut minus ægrotare: & poſtquã hæc reluxerint; maxime hac parte repentini morbi manifeſti fiunt. Quum igitur hęc aduenerint; penitius ex tota homine deprehendere oportet:nam quęcunque perfrigerationes crurum,aut ſtupefactiones ex frigore fiunt, hæ omnes etiam in uterorum morbis uteros eleuant. In talibus itaque aquam calidam affundere oportet uteris, & circũſitis locis: & ipſos, ac crura excalefacere,quum allapſi fuerint.

35 Si circumuerſi fuerint uteri ex partu ad dextram partem, & puerperi purgamenta non fiant, & dolor imum uentrem habet, & lumbos, & laterum mollitudinem: & dextrum crus grauatur, & torpor occupat, & non tremit, & oſculum uterorum contingere non poteſt, ſed ipſos leues, ac fortiter planos deprehendet. Quum ſic babuerit; pharmacum bibendum dato,a quo ſurſum,ac deorſum purgetur, magis uerò deorſum:& totum corpus foueto,& præſertim uteros leniter: & calida bis in die lauato: & ex potibus quemcunque libenter admiſerit, experimento facto præbeto: & uiro frequenter condormiat, & braſsicam edat. Si uteri ad ſiniſtram partem, aut coxam declinauerint; dolor acutus,ac uehemens habet lumbos, & laterum mollitudines, ac ipſum crus: & claudicat. Quum ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & poſtera die ſuffire hoc modo. Ordei chœnices duas,& oleæ folia parum confringito, & gallam contundito, ac cribrato, & hyoſcyami tertiam chœnicis partem. Hęc mixta,& olei hemina dimidia ſubacta in olla noua, per dies quatuor ſuffito. Nocte uerò lac bubulum,& mel, & aquam bibat: & calida lauetur.

36 Si uteri tranſuerſim ſitum habeant,& obliqui fuerint, itemque os ipſorum menſes ipſi partim occultantur;partim prius conſpicui euaneſcunt:& nõ ſimiles fiunt,ſed deteriores,& pauciores,quàm antea: & genitura non fit hoc tempore; & dolor habet imum uẽtrem, & lumbos,& coxam,& ipſa attrahitur. Quũ ſic habuerit;pharmacum infra purgãs bibendum dare oportet:& calida lauare,ac fouere. Vbi uerò recẽs fota,& lota fuerit;digito immiſſo os uterorum corrigat,ac dirigat: & odoratorum ſuffitum admittat: & ex potibus dato iuxta experimentũ,quem libenter ſuſceperit. Cibis autẽ utatur mollibus,& allia edat cruda,ac cocta,& cum uiro dormiat:& in ſanam coxam decumbat. Alteri uerò fomentum adbibeat. Morbus autem hic ægrè cedit.

37. Si uero propinquiſsimi fuerint uteri;frequẽter uomat. Vteros autem graueolentibus ſuffiat;donec in locum ſuum firmati fuerint. Diæta uerò uentrem nõ emolliente utaẽ. Si uteri extra naturam progreſsi fuerint;febrilis calor habet pudendum,& imum uentrẽ: & urina frequenter, ac paulatim deſtillat:& pudendum uehementer mordetur. Patitur autem hæc;ſi recens ex partu uiro condormierit. Quum igitur ſic habuerit; myrti baccas,& loti ramẽta in aqua coquito, & aquã per noctem ſub dio exponito, atque ſic frigidiſsimam pudendo affundito,& leuiter trita hęc apponito. Poſtea aquam lentium cum melle & aceto bibens uomat; donec uteri fuerint retracti. Sed & lectum à pedibus altiorem facere oportet:& pudendum graueolentibus ſuffire, nares autem odoratis. Cibis uerò utatur molliſsimis, ac frigidis; & uinum aquoſum albũ bibat,& ne lauẽ,neq; cũ uiro coeat.

38 Si penitus ex pudendo exciderint uteri;dependẽt uelut ſcrotum; & dolor corripit imum uentrem,& lũbos,& inguina: &,quum tempus proceſſerit;non uolunt in ſuum locum redire. Morbus autem hic corripit;quum recens ex partu laborarit, aut fatigata fuerit, ut uteros contactu læſerit, aut cum uiro coiuerit in puerperiorum purgatione. Quum ſic habuerit; frigefactoria mitigantia apponere oportet ad pudendum: & quod extra propendet depurgatum, malo punico in uino nigro cocto abluere, et intro protrudere:deinde mel, & reſinam pari utriuſque portione colliquare,& in pudendum infundere. Et decumbat ſupina pedes ſurſum extentos habens. Poſtea ſpongias apponat, et ad lumbos deliget, Quandiu uerò ſic habuerit; à cibis quidem abſtineat, potu uerò parciſsime utatur,donec ſeptem p̃terierint dies:&,ſi quidem ſic obedire uoluerint, & redire; ſatis ſit: ſin minus; ſummas uteri oras deraſas,& ablutas, picato cerato illinito. Deinde pedes ad ſcalam deligato; ut caput deorſum pendeat,& manu intro detrudito. Poſtea lauato, & crura ipſius uiciſsim colligato. atque ſic per noctem, ac diem ſinito: & modicum ptiſanæ ſuccum frigidum dato:aliud autem nihil. Poſtera uerò die reclinato,& cucurbitã quàmmaximam ad coxam affigito, & multo tempore trahere ſinito: &, ubi ipſam detraxeris,ne ſcarificato,ſed reclinatam ſinito,& nihil præter ſuccum ptiſanæ exhibeto;donec ſeptem prætererint dies. Si uerò ſitis uexet;modicũ aquæ bibat. Quum autem ſeptem tranſierint dies; cibis molliſsimis, ac pauciſsimis utatur. Vbi uerò uentrem exonerare uoluerit; decumbens id faciat, donec quatuordecim prętereant dies:deinde tepida fomentis colluatur:melius autem eſt calida uelut ex ſole:& quàmparciſsime deambulet,& ne lauetur. Vẽtrem autem ne ſolueris. Cibis uerò pauciſsimis utatur,neque acribus,neque ſalſis:& pudendum graueolentibus ſuffiatur:&,poſtquam obambulare inceperit;ſubligar geſtet.

29 Si uerò extra pudendum os uterorum exciderit, utpote ceruice uterorũ prope pudendum ſita,& ampla exiſtente:(fit autem hoc magis ſterilibus,contingitque maxime ex fatigatione;quum mulier laborarit,& uteri calefacti fuerint,ac exudarint:) tunc euertitur os ipſorũ per ceruicẽ, ut quod in humidiore, ac lubriciore, & calidiore ſit loco, quàm in priori tempore:&,ubi hoc contigerit;procedunt uteri foras ad frigus, & oſculum ipſorũ euerſum prodit. Et ſi quidẽ breui curata fuerit; ſana fit:uerũ ſterilis penitus relinquitur. Si uerò non breui; oſculum durum ſemper

ipſi

ipſi extra erit,& fluet illic aliàs,atq; aliàs ſanioſus humor uiſcoſus,ac graueolēs. Et ſi mēſes prodierint, ſi adhuc eius ætatis fuerit;in lecto decumbet. Temporis autem progreſſu huiuſmodi morbus incurabilis fit,& conſeneſcunt uteros foris habentes.

Si uerò uteri extra prominuerint;ablutos ipſos aqua tepida,oleóque,ac uino illitos rurſus indito, ac deligato,& graueolētia ſubter ſuffito:ſub nares autē odorata. Si uerò multo tēpore uteri promineant,& ſtupide perfrigerentur;multam calidam aquam affundito; quò refocillentur. Si uerò iam inflētur; etiā aceto ad aquam admixto foueto. Sitque hæc aqua aut lauri, aut myrti decoctum,& leniter protrudito, & cerato unguento illinito. Et ſi paruerint;ſatis eſt: ſin minus; cum aqua abluito, & aceto modico tepefacto perfundito:deinde illinito. Vbi uerò cōſederint;ablutos uelut dictum eſt indito,& alia prædicta facito. Oleū uerò ne adhibeto,neque aliud pingue,aut pinguitudinem habens. Si quid ex oſculis uteri complicatum fuerit; menſes non fiunt,aut pauci,& praui,ac dolorifici: &,cum uiro condormierit;dolet: & quicquid uir immiſerit ex coitu, exit,& contingi nō uult,neq; attrahit genituram. Et dolor habet imum uentrem, ac lumbos,& os uterorum ad contactum non comparet. Quum igitur ſic habuerit;urina ueteri foueto: deinde uomit a lentis decocto, melle, & aceto ammixto. Poſtea aqua calida lauetur. Deinde oleo albo Aegyptio in phialam argenteam, aut æneam infuſo,& ſale addito connecta phialæ inſideat. Et,ſi quidem odor olei per os ipſi penetrarit; ipſam parituram eſſe,& poſtera die ſanam fore pronuncia,ac confidere iube:&,ubi dormire uolet; oleū Aegyptium in lana apponat. Poſtridie uerò conſideret,an os uterorū magis ſit directum:&,ſi eſſe dixerit;per triduum odoratis foueto,& ſubdititia,quæ non mordeant,apponito,purgatoque,& cū odoratis,ac mollibus poſtea colluito,totidem diebus uelut prius. Quum autem menſes prodierint; ieiuna, & illota,aromatis ſuffita ad uirum accedat. Pleræque uerò ex hoc morbo ſteriles fiunt;ſi non curatus fuerit.

41 Si ulcerati fuerint uteri,& extremè foras proceſſerint;oleo illitis manibus indito: & myrrhæ puræ pilulas tres deuorandas præbe.& laurum uiridem tritam bibat uino dilutam.& ſic ſana fiet. Si in arctum contracta fuerint pudenda; ſubdititium apponito. Aniſi uidelicet ſemen,& apij tritum pudendis ſubdito. Si uteri non in loco manſerint,ſed modo huc, modo illuc tranſierint,ut dolores exhibeant, & nunc inconſpicui fiant,nunc exeant uelut ſedes: & quū quidē ſupina fuerit;in loco maneant: quū uerò ſurrexerit,aut ex ſomno expergiſcatur,aut ſe inclinauerit, aut aliū quendam motum fecerit;exeunt:ſępe uerò etiā dum quieſcit:hanc quàmmaxime quieſcere,& nō moueri oportet:& lectum a pedibus ſternere altiorem,& uomitibus uti: oportet enim ipſos ſurſum reuellere,& acerbis perfundere, & graueolentia ſubter ſuffire: ſub nares autem odorata. Et ex malis punicis quodcunque maxime conuenerit, & nihil impedierit, in medio per umbilicum perforatum, in uino tepefactum, quàmpenitiſsime ſubdito: deinde laca foſſa deligato, ac circumdato, ut ne elabatur; ſed maneat, & quod opus eſt, faciat: & de peplo, cum caſeo, & polenta bibendum dato, quemadmodum ſupra in allapſu ſcriptum eſt: & de potionibus experimento facto,quamcunque maxime admiſerit,bibendam præbeto. Cibis autē molliſsimis utatur,& cum uiro ne dormiat;donec ad locum ſuum redierint.

42 Si uteri exciderint; hederam ſiccisſimā tritam, ac linteo illigatam apponito;& nihil pingue adhibeto. In potu autem exhibeto triticum recens, & peplum album,& ſalulam,& cyperum,& aniſum: Hæc trita uino diluta,cum furfuribus ordei bis ī die dato, pro uice heminam dimidiā. Si ad crura,& pedes uteri cōuertantur; cognoſces ſic. Magni pedum digiti conuelluntur ſub ungues,& dolor habet crura, ac femora,& ſcumbit,ac premit neruos circa femur. Quum ſic habuerit; multa calida frequēter lauare oportet, & fomentum adhibere ſi ferre poterit, & graueolentia ſubter ſuffire. Et femora roſaceo oleo inungat. Si uerò loqui non poterit; crura derepente frigida reperies,& genua & manus: &,ſi uterum contigeris; non in ſuo mundo eſt:& cor uibrat, & dentibus frendit,& ſudor eſt multus,& alia q̄ à ſacro morbo correpti patiuntur,& quæ ab aure exſudant. His frigidam aquam multam affundere oportet ſuper crura, & manus,& alia facere uelut prius dictum eſt.

43 Si commoti uteri aliquo allapſi fuerint, & dolorem exhibuerint; oleæ ſcabiem, & lauri, ac cupreſsi ramenta in aqua cocta,lana excepta ſubdito. Quum mulier recens enixa, onus maius, quàm pro natura leuarit,aut timuerit,aut ligna ſecuerit, aut cucurrerit, aut alia quædam huiuſmodi fecerit; uteri excidunt ob hæc maxime:aliquando uerò ad ſternutationem: non enim uiolatur,ſi per uim ſternutans, non apprehenderit nares. Proluere itaque aqua tepida uteros oportet:deinde betæ ſucco feruefacto ſimiliter:poſtea uino nigro meraco. Si uerò non obediat; mollitoria facere oportet. Verùm hæc facere oportet,priuſquam perfrigerētur, & leniter intro indere: deinde crura extendere,ac ſubalternatim ponere, & molle quiddam ipſis ſupponere: a potu uerò coercere oportet tales quàmmaxime, & uentrem cuſtodire,ut ne exturbetur: Naribus autem odorata adhibere. Huiuſmodi uerò poſtea ſi non quieuerint, ſed moueantur; ueratro purgare oportet. Et,ſi non ſatis fuerit;etiam uomitus facere, & nō lauari,tacereque, ac quieſcere.

44 Si inflati fuerint uteri; uenter attollitur, & inflatur,ac ſonitum edit:& pedes,& cæteræ faciei partes intumeſcunt,& color deformis fit. Et menſes occultantur & genitura hoc tēpore non manet intus: & anhelat,ſpumatque,ac anxia eſt: & quum expergiſcitur è ſomno;recta ceruice ſpiratio ipſam corripit:& quicquid ederit, aut biberit,ipſam moleſtat, & ſuſpirat, ac triſtat magis,q̄ priuſquam edit:& ſuffocat,& nerui contrahuntur. Et uteri,ac ueſicæ dolent,& manus contactum non admittunt:neq; lotium emittūt,neq; genituram ſuſcipiant. Quum ſic habuerit;pharmacū deorſum purgans bibendū dato:& calida lauet,ac frequenter inſideat toto corpore. Quandoq; etiam uſq; ad umbilicum fomentum adhibeto:& interpoſito tēpore ea apponito,a quibus purgetur,& non mordeatur. Suffumigec autem odorata ſubter pudenda: ſub nares uerò graueolentia. Et potiones dato, quæ uteros purgant,& ad locum impellunt. Et mercurialem edat:poſtea lac bibat,uelut de latere ſcriptum eſt. Morbus autem hic non eſt diuturnus.

45 Si uelut in callum indurati fuerint uteri; & oſculum

lum exaſperatur,& menſes occultantur. Quum autẽ prodierint;aſperi apparent uelut arena. Si uerò etiã digito contigerit;os uteri aſperum cõperiet,& ſemper uelut callus accreſcit. Quum ſic babuerit; cyclaminum terere oportet, & ſalem, ac ficum ſimul miſcere,& cum melle glandulam efformare, ac ſubdere:& fomento adhibito,purgantibus eluete. Edat autejn mercurialem,ac braſsicam coctam, & ſuccũ ſorbeat:itemq́ue porrum, & calida lauetur. Si uerò uelut in callum indurati fuerint; & menſes obtorquentur,& oſculum ipſorum clauditur, & non cõcipit, & uelut aliud quid eſt: & ſi contigeris, uelut lapis illic eſſe uidetur: & eſt os aſperum, ac multis radicibus præditum, & uon leue aſpectu: & qui ipſum conſiderat,digitum intromittere non poteſt: & febris circũfrigerans corripit,& fremitus:& dolor uteros habet, & imum uentrem, & laterum mollitudinem,ac lumbos. Patitur autem hæc;ſi ipſi corrupti menſes computruerint: quandoq; uerò etiam ex partu,& frigore,aut mala diæta,& aliter. Medicamentum igitur bibendum dare oportet, & multa calida aqua lauare. Oleo item utere, & fomentum adhibe. Quũ autem recens lota,aut fota fuerit;ſpecillo immiſſo aperito, & os ipſorum dilatato, idemq́; cum digito ſimiliter efficito:& mollitoria,uelut dictũ eſt appouito:& potiones ſimiliter bibẽdas dato, & eodẽ modo curato.

46 Si uerò obduruerint uteri; oſculum ipſorum durũ fit,& clauditur, & menſes non prodeunt,ſed pauciores & deteriores: & dolor incidit,& febris, & rigor corripit circa imum uentrem, & lumbos,& laterum mollitudinem. Quum ſic habuerit;multa calida lauato,& tepefactoria adhibeto, ſi dolor habuerit;& uteros multo tempore cum aqua decocti cucumeris ſyluestris foueto: deinde mollitoria apponito. Atque hæc per triduum facito. Et ſi ex contactu oſculum uterorum molle apparuerit; ex crudo liuo tres penicillos ſuppuratorios indito,primum tenuem,ſecundum paulo craſsiorem. Craſsiſsimus aũt ſit magnitudine digiti parui, lõgitudine uerò quinq; digitorum, ita ut hos adipe anſerino illitos ſubdas. Sed & ubi fomentum adhibueris ex odoratis; glandem mollitoriam apponito:aut nitrum tali magnitudine illitum, ut ne ſauciet: nou enim pungere oportet: & appoſitum ſit ad duos dies. Decedit autem uelut cortex,& pellicula craſſa. Intermiſsis verò tribus diebus,cyclaminum cum narciſsino ſubdito. Si uerò hæc non purgarint;cum multa conſideratione apponito id, quod cum bupreſti paratur, & appoſitum maneat per diẽ: & ubi fortiter momorderit;glandem extrahat, & pudẽdum colluat cum aqua calida, & in oleo inſideat. Poſtridie verò lota,ceruinum adipẽ liquatum,& molli lana exceptum apponat: & ſi tibi adhuc purgatione opus habere uideatur; tribus interpoſitis diebus id,quod cum narciſsino paratur, ſubdito, poſtridie autem netopum: deinde rurſus tribus diebus interpoſitis uteros odoratis & pinguibus colluito. Poſtridie uerò pulegium per unum diem apponito: & ſequenti die cum aromatis ſuffito,ac foueto. Vtatur autem cibis acribus,marinis,aut carnibus. In menſibus uerò caſtorium bibat: & ieiuna illita,ſuffita, & cyceonem bibens ad uirum accedat.

47 Si uerò os uterorum non ſuſcipiat genituram, ſed durum fuerit, ac concluſum;plumbeum pẽnicillum apponat,uelut dictum eſt per tridurum,ubi calida lota eſt:& mollitorijs utatur,& ſupina decumbat: & in aquam calidam inſideat, & lanam unguento imbutam apponat. Verùm noctu magis apponere oportet. Iuxta coxas uerò ueſtes laneas,aut lineas molles ſupponat;ut ne corpus in alterutram partem dilabatur. Vtatur & ſubdititijs mollibus,ex myrrha pinguiſſima,pice,cera,& adipe anſerino. Sit autem myrrhæ dimidium,reliquorum uerò duplum, & lana ſubdat. Duo uerò ſint ſubdititia quorum alterum lota per diem ſubdet, alterum per noctem, donec molle factum fuerit:& ubi hoc detraxerit; aqua odorata colluatur. Aut cnidia decorticata quindecim, & Indici medicameutum aliquantulum, ſi ita uiſum fuerit, in lacte mulieris maſculum lactantis terito,& cerui medullam, & alia quæ dicta ſunt, ac modicum mellis ammiſceto. Sit autem lana,qua hęc excipiuntur,mollis,& pura, & ad diem ſubdat. Si uerò fortius facere uoles;myrrhæ harum quid ammiſceto. Optimum autem eſt oui candidum, & adeps caprinus, & mel, & oleum roſaceum. His ammiſcere farinam,& tepefacere ad ignem oportet,& quod deſtillat, lana colligere,ac opponere. Aut adipem rubrum anſeris aromatibus conditum,& unguẽtum roſaceum,permixta,lana excepta apponito. Præſtat autem anſeris adipem,& adipem ouillum,ceram albam,reſinam,netopum,oleum roſaceum,hæc ſimul liquare, ac miſcere. Vbi uerò lota eſt; hæc tepida intro ad uterorum oſculum apponat. Aut cerui medulam,& anſeris adipem liquato,& roſaceo, aut irino oleo ammixto, in ualde molli lana apponito.

48. Quum mulieri uteri duri facti fuerint, & ad pudenda exierint;dura fiunt inguina, & ardor in inguinibus eſt,& omnia cancerantur. Quum igitur ſic habuerit; cucumeris ſylueſtris internam partem, & fauum terito,& aquæ hemina affuſa in ſedem infundito,& purgatur. Si os uterorum durum fiat,& ceruix, præ ſiccitate,& morbus leuiter hæſerit; ex digiti cõtactu cognoſces: & ſi ad coxam deuoluantur; nihil acre adhibeto. Si enim exulceretur, aut inflammetur;periculum eſt,ne penitus ſterilis fiat. Verùm apponito ea,quæ non mordẽt,à quibus purgetur. Quũ uerò duri fuerint uteri, & ſic doluerint,ſubdititia apponito,uelut eſt cerui medulla,aut anſerinus uel ſuillus adeps,et unguentum irinum cum melle:& ouilu teum,ac ceram albam,uelut cataplaſma emollito,& ordeaceam,aut triticeam farinam,cum aqua, & ruta coquito.

49 Si uteri cõcluſi fuerint;oſcula ipſorum dura fiunt, & geniturам non amplius ſuſcipiunt;ſed ſtatim, ubi cum uiro condormierit, dum crura mouet; exit: & dolores imum uentrem,& lumbos, & inguina occupant: & mẽſes oĩno non prodeunt. Si uerò eant;pauci,& praui,ac decolores prodeunt. Quũ ſic habuerit; multa calida lauato. Poſt balneum uerò caſtorium cum pæoniæ radice, in uino nigro odorato permixta bibenda dato. Cibis autem uelut puerpera utatur:&,ſi maniſeſti fuerint menſes; diem unam intermittito,& totam foueto, & pharmacum potandum dato, ſi adſuetæ fuerint; ſurſum purgans,aut ſi egere uiſa fuerit deorſum. Lac itaque aſininum, aut ſerum exhibeto: & leniter foueto, & mollitoria utero apponito,& cyclaminum & narciſsinum. Cucumerum uerò paruorum ſylueſtrium internam partem ſumito, & ex diuulſis ſemen eximito, ac lacte mulieris

maſcu-

maſculum lactátis affuſo terito, myrrha pura, & melle optimo ammixtis, oleoque Aegyptio albo: & ne liquidum facito medicamẽtum, ſed ſiccum: atq; hoc in lanam mollem pura infarciat, & in oleo Aegyptio albo tingat, & lota apponat. Subligetur autem & ſub tecto maneat; quum purgatur. Poſtquam autẽ ſufficienter habere tibi uiſa fuerit; quieſcat: ſin minus rurſus aliud apponat. Poſtea uerò obuolutam lanam mollem, rotundam faciat, & netopum immittat, & diem unam ſubdat: poſtridie uerò oleum roſaceum itidem im lana: deinde rurſus cerui adipem, etiam ipſum liquatum in lana. Lauetur autem calida aqua ſemper ante ſubdititiorum appoſitionẽ. Et odoratis leniter foueatur multo tempore. Poſtea uerò una interpoſita die, colluito: ſi quidem pituitoſa fuerit; eo, quod cum grano cnidio paratur: ſi verò bilioſa; eo, quod cum ſcãmonia: poſt hæc ambo, poſtridie etiã narciſſino cum uino dulci colluito. Si uerò narciſſinum non fuerit; cum anthino, aut irino quàm optimo. Sit autẽ olei tertia vini pars: deinde interpoſitis duobus diebus; id quod cũ pulegio præparatur unũ diem apponat. Si uerò prodierint menſes; ieiuna per triduum bibat caſtorium, cũ uino odorato albo; vbi uerò deſiuerint menſes, & ſtabiles fuerint; lauetur: & aqua frigida perluta, cyceonem bibat non ſalſum. Cibum autem ne cõtingat: & cum uiro dormiat duobus aut tribus diebus. Quanto uerò tempore purgatur, mercurialem in aqua coquens, ubi cocta fuerit exprimat, & allium, ac cuminum, & ſalem ſubterat, & oleũ his ammiſceat, & modico ſucco affuſo ferueſaciat. Atque hoc edulium ante cibos edat. Allium itẽ coctum, ac aſſatum quàmplurimum accipiat. Si uerò mercurialis non fuerit tenera; tritam cum braſſica coquere oportet, & condire, & lenis erit: &, ſi in uẽtre conceperit; ſana euadet, & omnia ipſi iuxta ornatum procedent.

50 Si os uterorum conclusum fuerit; fit ſpiſſum uelut groſſus: &, ſi digito cõtigeris; deprehendens durum ac conuolutum, & digitum non admittit: & menſes occultantur, & genituram nõ ſuſcipit hoc tẽpore: & dolor habet imum ueutrem, & lumbos, ac laterum mollitudinem. Quandoque uerò etiam ſurſum aſcendit, & ſuffocat. Quum ſic habuerit; pharmacũ deorſum purgans bibendum dare oportet, & multa calida lauare, & apponere ea, quæ os molliunt: & ſpecillum immittere ac aperire, itemque digitum, & ſimiliter leuigare: quum autem molle fuerit; apponere ea, quæ ſanguinem purgãt: & potiones exhibere, & experiri, ut præbeas quodcunque aliud libenter ſuſceperit. Braſsicam autem edat, & ſuccum ſorbeat. Si uteri concluſi fuerint, & menſes non apparuerint; colocynthidem ſylueſtrem, & ſilphij ſemen, & cuminum Aethiopicum, & nitrum, & ſalem Thebaicum, & adipem renalem, & farinam, & myrrham, & reſinam, omnia ſimul ferueſacito, & trita mixta, & in glãdem efformata apponito.

51 Si grumoſi facti fuerint uteri; os ipſorum uelut eruo plenum fit: &, ſi contigeris; uidebis ita habere: & menſes non fiunt neque genitura intus manet. Quandiu ſic habuerit; cyclaminum cortice detracto, & allium, & ſalẽ, & ficum, ac modicum mellis, terito, miſceto, ac glandem formato, & ad os uterorum apponito. Itemque alia ſubdititia, quæ acria ſunt, ac corrodunt, & à quibus ſanguis purgatur: & de potionibus dato eas, quæ uteros purgant. Si uteri præter naturam hiarint; menſes plures prodeunt, & uiſcoſi, & frequenter: & genitura intus non manet, & oſculum hians eſt: & fieri nõ poteſt, ut genituram attrahat: & febris, ac rigor corripit infernum uentrem, & lumbos. Morbus autem corripit ea fluxu ſanguineo: fit & quum menſes ſuppreſsi derepente eruperint. Diætæ itaque ratio prius relata eſt. Oportet autem ſubdititijs curare, in principio quidem purgatorijs, ſimulque mollibus: deinde leniter adſtringentibus: & partes infra umbilicum per ſpongias fouere, cum myrti, aut rubi aqua, aut ea oleę, aut roſarum, aut ęnanthes, aut uitis foliorum decocto.

52 Si os vterorum hiarit amplius, quàm in menſibus ſolet; menſes ita fiunt plures, & deteriores omnes, & liquidiores, & per longius tempus: & genitura non attingit, neque manet, ſed rurſus exit: &, ſi permanſerit; oſculum comperies diſparatum, & impotentia præ menſibus obtinet: & leuis eſt, ac debilis uterus, & ulterius procedit: & uires laxantur: & febris debilis, ac rigor, & dolor habet imum uentrem, & laterum mollitudinem, ac lumbos: patitur autẽ hæc maxime; ſi quid in ipſa corruptum computruerit, ac cõpactum fuerit. Quædam uerò etiam ex partu patiuntur: alię etiam aliter. Quum itaque ſic habuerit; pharmacum bibendum dare oportet: & facilius iudicabitur: & ſi dolor habuerit; tepefactoria adhibeto, & frigida lauato, ac intermiſsione facta colluito. & ex potionibus dato quæcunque maxime libenter admiſerit. & ſuffito ea, quæ reſiccant, & polypos edat, ac mercurialem.

53 Si uerò non concluſi fuerint uteri, uelut oportet; in aqua deſideat, in qua cocta ſit myrtus, aut lẽtiſcus, aut uitis, aut oleæ folia, aut roſarum. Diæta uerò ſit, quæ relata eſt in rubro fluxu. Optimum uerò ipſi auxilium eſt ſitis, frequentes uomitus, & prohibitiones balneorum. Quum uteri magis, quàm conuenit fuerint aperti, & non concluſi; & purgatione opus habent, & collutionibus, & ſuffimentis. Si uerò menſes efflorüerint; plures fiunt, & deteriores, & liquidiores, & frequentes. Et genitura non manet intus, ſed quando illi prodierint; perit. Et ſi os contingas digito, comperies ipſum leue. Et impotentia ipſam præ menſibus corripit. Et febris, ac rigor obtinet: & dolor imum uentrem, & lumbos, & laterum mollitudinem corripit, maxime ſi quid in ipſa corruptum cõputruerit, itemque ea partu, & aliter. Quum igitur ſic habuerit; curare oportet, ubicunque tandem dolor fuerit, uelut in ſuperioribus ſcriptum eſt.

54 Si uteri inflammati fuerint; menſes obtorquẽtur, & ceruix multis tenuibus uenulis, ad telarum araneę ſimilitudinem uariegatur. Et febris eſt acuta, & mentem percellens, & menſes praui ac pauci ipſi comparent. Et quum ieiuna fuerit; uomitus quidam ipſi ſuperuenit: quum uerò quid comederit; reuomit. Et dolor occupat imum uentrem & lumbos & animo linquitur: & per totum corpus perfrigeratur. Venter autem nunc durus, nunc mollis eſt, & incenditur, & attollitur: & putat ſe in uentre habere. Quandoque verò uentris moles uacua apparet, & aluus aqua impletur, & umbilicus prominet, & oſculum gracile fit, & derepente apparent menſes ſtridentes, & pauci, ac praui: & attenuatur circa clauiculas, & collum: & pedes intumeſcunt, & præſertim pedum extremitates.

Quum

Quum ſic habuerit; pharmacum infra purgans bibẽdum dato: & ſubdititijs utatur, & fomentis uteri ſoueantur odoratur. Per diem uerò plumbeis penicillis utatur: & ante appoſitionẽ aqua calida nõ mordẽti colluito, & poſt appoſitionem hoc infuſo colluito. Cneſtri duas potiones in aquæ hemina cóquito, & aquam excolato; ac inſundito, oleo narciſsino, aut anthino ammixto. Poſt hæc tres dies intermittito: deinde cum eo, quod cum aceto paratur, colluito: & ante cibum, mercurialem cum aliquãntulo uino coquẽs edat uelut braſsicam: & ſuccum ſorbeat, Si uerò permanſerit; pharmaca bibenda dato, à quibus aqua de uteris purgatur. Cibis autem utatur panibus, & oleribus coctis, flaccidis: marinis autem potius, quàm carnibus: aut extremis partibus coctis, flaccidis. Et laboret quamplurimum & ante, & poſt cibum: & quàmminimum lauetur frigida: & à dulcibus, ac pinguibus omnis generis arceatur. Diebus autem purgationum intermedijs, adiantum bibat ieiuna i uino diluto. At morbus hic lethalis eſt, & paucæ effugere poſſunt; ſi non in uentre conceperint.

55 In uterorum inflammatione menſes obtorquentur, &, quum ieiuna eſt, uomit. Vi uerò comedit, dolor habet imum uentrem, & lumbos. Et totus uenter modo durior, modo mollis fit, & non ualde ſóſidet. Aluus magna fit, & non purgatur: & ſibi prægnans eſſe uidetur, & patitur quæcunq; prægnantes perpeti ſolent. Et ſi uentrem contigeris; leuem comperies tumórem uelut in utero: &, quum partus tempus eſſe uiſum fuerit; uteri concidunt, & menſes pauci, ac deteriores fiunt. Huic pharmacum deorſum purgans bibendum dare oportet: & purgatoria apponere. Purgata uerò ſana euadit.

56 Si inflammatus fuerit uterus ſuelficatur. Si uerò quid corruptum fuerit, ac uitiatũ recruduerit; febris corripit acuta, & magna, & horror durus, partes circa pudenda: & horribiliter afficitur, & mordetur, & concitatur: & ſi quis digito contingat; rurſus peius habet: & pungitur, & caput dolet, ac ſincipue: & caligo adeſt, & ſudor frontis. Extremæ partes perfrigerantur, ac tremunt: & ſopor profundus aliquando occupat, & audire non poteſt: neq; reliquis ſenſus operatur. Faſtidium cibi eſt multum, & ſtomachus, & uenter omnino non continent cibum: & uociferatur, & exilit, & pectinem dolet, & inguina, & lumbos, & occultos pudendi locos, & cito moriuntur. Si uerò dolores ad extremam debilitatem deduxerint; ſpõgijs calidis ex aqua, & oleo expreſsis foueto: & ſubdititia mollia apponito, medullam cerui, adipem anſerinũ, & ceram albam, & oui luteum. Aut ceratum piceatũ cum reſina ſubdito: Vino uerò, aut lacte caprino purgato, aut uolueris inſeulo. Vinum autem bibat, & ptiſanæ ſuccum ſorbeat.

7 Ad dolorem uterorum medicamentum infuſile. Si dolor ſolum fuerit uehemens, & uiolentus; caligo in uteris ineſt, & flatus non exit, ſed iſtliic manet malum. Oportet igitur ſic curare. Atriplicis ſylueſtris ſemen, & betas ſimul trita, ac tepefacta, in uteros infundito. Aliud dolores uterorum ſedãs. Vini ſuauiſsimi pari aqua temperati tres ſemicongios Atticos ſumito, & fœniculi radices ac ſeminis eiuſdem trientem, & olei roſacei heminam dimidiam. Hęc in ollam nouam immittito, & uinum ſuperfundito: deinde foueto. Apponito autem & ſcillam, donec oſculum molle factum fuerit, & adlationem idoneum, ac apertũ. Et, quum in purgatione puſtulæ circa oſculum uteri exortæ fuerint; ſic curato. Carnem bubulam, cum butyro, aut adipe anſerino, & aniſo tritis illine, & ipſam carnem in pudendum inde.

58 Si ignis ſacer habuerit uteros; intumeſcit pedes, & mammæ, & corpus: & dolor ipſam corripit: & recta ceruice ſpiratio fit, & dolet laterũ mollitudinẽ, & partes ſub uentre, & pectora, & caput: & tremor occupat, & torpor manus, & inguina, & poplites tremunt. Quandoq; uerò & in poplitibus liuidæ fiunt, & modico tempore melius habent ex hoc colore. Maxime uerò mammæ attolluntur iuxta gentilitatis cognationem. Attamen non ualde dolet & febris, ac rigor corripit, & facies rubicunda fit, & ſitis fortis eſt, & hepar reſiccatur. Hæc ſi prægnanti acciderint; moritur, & non poterit effugere. Si ignis ſacer in uteris fiat; tumores fiunt liuidiſsimi, à pedibus exorſi uſque ad crura tota, & ad lumbos. Quanto uerò tempus amplius progreſſum fuerit; etiam pectus percipit, & intumeſcit, & tota perfrigeratur, & febris habet magna, & rigor ſuperueniet & ſpiritus denſus, et animi deliquium, et debilitas, et color totius corporis, et triſtatur, et mente uacillat. Et affectio aſcendit ex imo uentre ad lumbos, et ad dorſum, & præcordia, & pectora, & collum, & caput, & ſtomachũ, & mortua eſſe uidetur. Quum autem dolor ſolutus fuerit; torpor habet lumbos, & inguina, & crura: & in poplitibus liuores fiunt, & modico tempore melius habere ſibi uidetur: deinde rurſus affligitur: & corpus puſtulis completur, & rubores conſpicui, & manifeſti faciem occupat: et guttur ſiccum eſt; et lingua aſpera. Hic morbus ſi prægnantem inuaſerit; occidet tin minus; medelam adhibere oportet, & lac aſininũ bibendum dare, ac purgare. Si uerò ſic non ſoluatur uentrem mollibus frigefactorijs perfrigerare, & ſubdititijs non moleſtis, et leuibus paulatim purgare, itemque uomere. Ad hoc commodum eſt ſambuci folia ſumere cocta, cum origano, aut thymo, aut ruta. Si uerò febris dimiſerit; etiam uinum, ac cibos dulces dato. Veruntamen paucæ curantur.

59 Aqua intercus ſi in uteris fiat, menſes prodeũt arenoſi, & aquoſi, et non ualde crueti. Intumeſcit et uterus, et ilenæ, et propinquiſsimæ partes: & prægnans fit: deinde ſuffocatur, & mammæ fluunt, & imus uenter durus eſt, ac intumeſcit, et omnis circumcirca locus; et dolet, ſi quis ipſum attingat. Et febris, ac ſtridor dentium corripit, et dolor uehemens laterum mollitudinem, ac lumbos: et ſemen in ſomnis effundit, et peius habet. Hanc calida lauare oportet, ac tepefacere: pharmacum autem bibẽdum dare, & cum debilibus fouere: & cyclamini obolos tres in linteo deliget, ac apponat, et cupreſsi ſuccum in aqua madefaciat, ac cantharidas eadem terat, & modico tẽpore apponat, & per multum temporis interuallum. Efficax eſt. Subdititium. Cuminũ chemæ menſura, vua paſſa alba. Aliud. Vrticæ ſemen, ari radix. Horũ quodcunque uoles leuiter apponito: ubi uerò expurgauerit, colluatur ita ut detrahas, et cum infuſo pudenda colluas: et ſimul cum uiro dormiat: et ſi fœtũ ad partus tẽpus geſtarit; tota expurgatur, & ſana fit.

60 Alia aqua intercus uterorum. Subcruentum quiddam fluit ſanioſum, & purgatur, & mordet ualde, & ulcerat pudenda uelut muria, & circumſitas partes; quo-

quocunque deſtillarit ulcerat, & colot eſt motbi arcuati. De cætero uerò purgatur copia uelut in alijs fluxionibus. Morbus autem hic & debilior eſt, & aliquando lethalis, fit ſi uteri egreſſi fuerint. Hanc curato uelut eam, quæ à fluxu albo uexatur: & lac aſininũ bibẽdum dato, & extenuato, & prædictis pharmacis curato. Eclegma, quod delingitur ad aquam intercutem. Si aqua ex uteris fluat; ſulphur, & anſeris adipem delingat.

61 Si uentus in uteris fuerit; flatus exit, & ſtridet, & tota intumeſcit; & febris habet, & ardor: & ad hæc ualde exilit prę dolore: & uirum non admittit, & valde ægre fert coitum, & erigi nõ poteſt, & uelut onus graue ipſi in uteris iacet, & caput dolet, & anxia eſt, & loqui non poteſt. Si uerò dolor acceſſerit; clamat, & dolet omnia, & lumbos, & pubem, & ſedẽ: & urina ſupprimitur, & uenter ſuffocatur, & mori cupit: & præcordia diſtenduntur: & ſtomachus mordetur: & os amarum eſt: & uomit acida & pura ac meracat & frequentet ructat, & melius habet: ſin minus; intumeſcit: &, ſi attigeris; renititur, & dolet. Proinde uterum cum aqua mulſa, & aceto mulſo ac oleo colluere oportet. Et cuminum, aut aniſum tritum, ſumere, & lini folia terere, & gallinaceum adipem cũ ouis in aqua infundere. Subdititij uerò, ac potionibus utere, quæ ego deſcribam. Deſideat autem in oleo calido, & aromata in ipſum immittito iunci odorati florem. Aut in aqua lauri, aut marina deſideat. Optimum autem eſt mollibus infuſis uentrem purgare, aut glandem apponere, quemadmodum puero uenter ſoluitur, lanam illotam cum melle. Si uerò antiquiot fuerit; cepam in oleum, aut mel tinctam apponito. Aut taurinum fel, aut nitrum cũ melle. Aut mali punici accidi nucleũ, cũ melle, & ordeacea farina.

62 Si mola ipſa innaſcitur, à craſſa genitura intus retenta; thymbram tritam in aceto & aqua, liquidã bibendam præbeto. Aut hyoſcyami ſemen tritum: & cum muria, ac ſilphij ſucco, & aceto colluito. Aut ſi opus fuerit cum aqua. Optimum uerò eſt aquã mulſam infundere, cum aqua lentium, aut erui, aut floris uiolæ. Si uerò purgata fuerit à talibus, quæ ſunt uelut, igne ambuſta; myrtũ coquito, ac perluito, & myrrham, ac netopum cum lana apponito. Si uentus in uteris fuerit, ac momorderit, & quà tranſit colorem facit, & præ ardore intumeſcit, & dolet, & uirũ aueſatur, & coitum ualde ægre fert: & tenditur, ac intumeſcit pecten, & erigi non poteſt, nec dirigi. Quum ſic inueneris; ſcito, quòd uentus, & genitura in uteris eſt, & propterea nunc ægrotet. Accipe itaq; mel, ceram, lini folia trita, & adipem gallinaceum, & hæc in uino odorato tepefacta per clyſterem in uteros infunde. Apponat autem folia lini. Aut ſemen lini terito, & in lanam inuoluito, & ad os uteri apponito: ſin minus; efficaciore utere. Irinum, & crocum, & lini folia, & adipẽ gallinaceum terito & lacte muliebri diluta, raſura de tenuibus linteolis deraſa excipito, ac illigato, & ad uteri oſculum apponito. Et, ſi pinguitudo carnoſiot enaſcatur; quod cõſumat, indito, & mediocriter attenuato. Quæ enim ualde attenuantur, raræ fiunt, & abortiunt.

63 Si uerò genituram non ſuſcipit uterus ſed dimittit, & calorem in ſeipſo nõ habet; inſtrumentum parare oportet, cui inſidens uaporem intra uterum recipiat, ita ut ueſtes circumcirca ponantur. Suffire autem oportet caſiam, cinamomum, myrrham, ſingulis pari portione uino ſirço ſiuẽ ſapa ſubactis, & ſuper prunas coniectis. Modice uerò lauetur, & modice cibum ſumat. Opitulatur & ſubdititium huiuſmodi. Myrrham mollem cum melle efformato. Sit autem oblonga uelut glans: & ſępe hæc facito uirium reſpectu habito. Proſunt & pelecini in frumẽto naſcẽtes, cum myrrha triti. Mel quoque coquito, & cum tædis agitatum permiſceto, & fabæ Aegyptiæ magnitudinem apponito: fel item taurinum, & rhoem rubrũ pari portione. Conyza herba eſt ſimilis apio criſpo, naſcitur autem prope mare in locis arenoſis, odor uero eius ægrẽ tolerari poteſt. Hanc cum melle, & uino apponito. Aut bulbion (conſpicitur autem in tritico, maxime Aegyptio) acre ſimile cumino Aethiopico: hoc et allium, et nitrum ſimul apponito. Verum antea lauetur.

64 Quum muliet caput dolet, et ſinciput, ac collum, et uertigo præ oculis obſeruatur, et timet, et triſtis fuerit, et urinæ nigræ, et ſimilia etiam per uterũ prodeunt, et anxietas, ac mœror ipſam tenuerit; atra bilis in uteris ineſt. Curetut autem ſic. Cucumeris ſylueſtris anniculi internam partem, fel tauri, florem æris, cum bacchare terito, et ſubdititia formato, & pharmacũ bibẽdũ dato, ac lauato. Quum uerò mulier uteros mordetur, et dolet, lancinaturque, et bilẽ flauam mingit: et uterus hiarit, et oculi fuerint uelut motbo regio affectorum; ſcito, quòd bilis in uteris eſt. Quapropter optimum eſt expurgare totum corpus, et ipſos uteros ſubdititijs, quæ bilem educũt. Quum uerò perfrigeratur uterus, et onus inſitum eſſe uidetur, et colot non eſt clarus, et compactus eſt uterus: quum ſic habuerit; purgare oportet cum eo, quod pituitam ducit, et attenuare, ac frequenter uomere.

65 Quum mulieri male oluerit ex ore, et gingiuæ nigræ fuerint, ac prauæ, caput lepores, et mures trea ſeorſim exure, & ex duobus muribus uentrem exime, hepar autem, & renes non: & in pila lapidea marmor, aut lapidem album tere ac cribra: deinde ſingulorum pares portiones miſcere, ac dentes confricare oportet & locos in ore: & poſtea lana ſuccidiſſima tricet, & cum aqua colluat. Tingat autem lanam ſuccidam in melle, & confricet dentes ac gingiuas, & internas ac externas partes. Terat item aniſum, & anethi ſemen, & myrrham pondere duorum obolorum, atque hæc in uini albi meraci hemina dimidia diluat, et cum his os colluat, et multo tẽpore in ore cõtineat. Hoc autem frequenter faciat, et ieiuna gargariſet, & poſt cibum. Optimum uerò eſt modico cibo uti, & optima quæque ingerere oportet. Hoc pharmacum dentes purgat, & bene olentes facit. Vocatur autem Indicum medicamentum.

66 Quum mulieri mamma aſpera facta fuerit; ſtębes, aut rubi fructum, cum aqua, & oleo coquito, & cataplaſmate facto mammas integito, & betę folia ſuperponito: deinde ex linteo uelut pileum cõſuito, & magnitudine ut mammam capiat, atque ſic mammam indito. Si uerò ſuppuretur; ſecato, & ex lana ſuccida linamentum ſiue penicillum immittito, & eadem ſuperponito. Poſtea uerò ex lenticula cocta cum polẽta permixta, cataplaſma adhibeto. Si in pudendo mulieris, aut inteſtino recto aſcarides naſcantur, uiticis ſemen, aut folia, cum fellis bubuli obolo permi-

ſcentur,

ſcentur, & oleo cedrino ſubiguntur, & lana ſucida molliſsima excipiuntur. Induntur autem tertio quoque die per noctem, ac diē. Poſtridie uerò ubi amouit; calida lauetur: & allium coctum, ac crudū edat: & aſcarides exeunt, ac moriuntur. Muria uerò etiam colluere oportet.

67 Ad faciē ornandā. Hepar tauri terito cū oleo illinito autē cū uino meraco. Fel autē furfures exterit. Sed & ptiſanæ ſuccus ſimiliter illuſtrat, & ouorū cādidū: & farina lupinorū, & erui, cum ficis in cataplaſmate adhibita. Et braſsicæ radix, ac ſemen. Hæc etiam lentigines tollunt. Itemq; alcyonium. Et, ſi puluis faciē læſerit, ceratum liquidum ex roſaceo præparatū ſublinito, & aquam frigidam affundito. Et rugas leuigat hoc. In pila lapidea plumbaginem terito, & mēſtrua ex ſitu aqua affuſa paſtillos formato, qui ubi reſiccati fuerint; oleo dilutos rugoſæ faciei illinito. At, ſi capilli defluant; ladanum cum roſaceo, aut anthino vnguento terito, & cum uino illinat. Aut terram cimoliam cum uino, aut roſaceo, aut omphacino, aut acacia. Si uerò calua facta fuerit; cuminum impone, aut raphanum tritum. Aut cum cepa confricet, aut cum beta, aut urtica.

68 Cæterùm ſolares appellatas maculas tollit, erui decoctum, betæ ſuccus, ouorum candidum, ptiſana, cucumeris ſylueſtris radix ſicca, cum uini fece trita, ac illita: Aut fici folia adhibita: Item ſeſamo trito fricari, aut amygdalis amaris: & urticæ ſemē, & allij cortex ſuperligatus, & lepidium. Impetigines omnes extrahit. Acetum, manna thuris, pumex, ſulphur cum aceto, naſturtium ſylueſtre uſtum, & in cinerem redactum, uiperæ exuuium, rumicis ſylueſtris radix. Teratur autem cum aceto uinoſo. Si uerò puſtulæ emergant; etiam ſpuma argenti utere.

69 Potio ad fluxum rubrum commoda. Cornu cerui vſtum, ad duplum crudæ ordeaceæ farinæ ammiſceto, atque hæc in uinum pramnium inſperſa bibat, & ſiſtitur. Alia. Adianti radicem tritam, & cicer torrefactum, & lentium farinā ex melle bibat, aut uelut potum exhibeto. Aut farinæ tritici recentis acetabulū, gummi albi dimidiam, mannæ thuris tertiam partē, & iunci odorati parū. Aut de pinu, uel cupreſſo aqua dilue, & bibendum præbe. Bibat autē in die. Aut cornu cerui comburito, ac terito, & crudam ordaceam farinam cum cedri baccis quinque, & uinum auſterū nigrum cum tedis ammiſceto. Aut mali punici dulcis aſſati ſuccum, cum uino nigro bibat. Aut cupreſſi baccas tres, aut quatuor: & myrti baccas nigras, & ſimul, & ipſas per ſeipſas, ad robur corporis mulieris reſpectu habito. Cum uino uerò potio fiat. Aut caſtorij obolū in uino nigro auſtero terat ac bibat.

70 Potio ad fluxum, & omnes morbos qui ab uteris fiunt. Pœoniæ ſemen & radicem, cuminum Aethiopicum, & melanthium in uino albo exhibeto. Aut ferulæ raſæ acetabulum, & porri ſuccum, in uino albo diluto. Hoc etiam ex naribus manantem ſanguinem ſiſtit. Aut malum punicum in uino nigro coquito, ac decorticato, & interna in uino nigro terito, & cū polentæ farina exhibeto. Aut linum, uel eryſimum toſtum, & oleæ folia uiridis, & radicem nigram aſpalathi, & peplum plenum, hæc trita in eodem uino diluto bibenda dato. Aut coagulum aſininum & mali punici dulcis radicem, & gallam omnia æquis portionibus, & mali punici dulcis ſuccū, cum uino bibat. Aut rumicis ſemen, cum gallæ parte externa circumraſa. Hæc ſimul terito, & poſtea cyceonem facito, ac exhibeto. Si ſanguis largus ex uteris fluat; uiticis folia cum uino nigro dato. Acerba item omnia fluxum ſiſtunt uino nigro ammixto.

71 Ad fluxum & dolorem. Canchryos radicem in uino nigro bibat. Si uerò amplior fuerit; terebinthi fructus tritus prodeſt. Oportet autem uino, & aqua diluere ac bibere. Si fluxus fiat, cācros fluuiatiles in uino ſuffocato, & de tali uino cum aqua bibendum dato. Si uerò adhuc feratur fluxus, promalon ſiue myricam torreto, & tritam in uino dato: Aut porri ſuccum. Si uerò multus defertur fluxus, muli ſtercus cōburito, terito, & cum uino dato. Si autem diuturnus fiat fluxus; ſpōgia combuſta auxiliatur. Terenda eſt autem ſpongia, & cum uino odorato bibat. Cataplaſma ad fluxus. Allium, & portulacam, & apium, & loti ac cedri ramenta trita ſimul miſceto: & cum aqua mulſa diluito, & cataplaſma facito. Aut rubi, & rhāni, & oleæ folia trita ſimul miſceto, & in aqua mulſa diluito, & cum polenta in cataplaſmate adhibeto. Aut ſambuci, & myrti folia in cataplaſmate adhibeto. Aut loti ramenta, & mori folia, ac roſæ folia, cum vua paſſa ad cataplaſma redigito.

72 Fomenta ad fluxus. Loliaceam farinam torrefactam in poſca meraciore coquito, & linteo illitam pro fomento adhibeto. Aut lentes torrefactas, ac decorticatas in craſsiorem inſtar alicæ farinam redigito, & in aqua coquito, ac ſimiliter adhibeto. Aut eruum eodem modo. Commoda eſt & ſaluia. Aut paleas ordei in ſaluiæ, & hyperici decocto coquito, & imponito. Aut loti ramenta, & cupreſsi in vuæ paſſæ cremore cocta, linteo inducito, ac pro fomento adhibeto. Aut oleæ folia, aut hederæ, aut myrti, in aqua coquito, & cum his etiam ordei paleas coquito. Aut furfures triticeos in aromatum aqua coquito. Aut furfures triticeos in vuæ paſſæ cremore coquito. Aut uiolæ albæ ſemen, uel radices coquito; & ad aquam decocti furfures triticeos inijcito, ac foueto. Aut cum eo decocto furfures triticeos ſubigat, & panem faciat, coque calido lanæ inuoluto foueatur. Aut in ſerpilli decoctum furfures triticeos inijcito, & eodem modo foueto. Sed & fomentum adhibendum eſt cum ſpongijs, calidis, & mollibus lanis; ſi dolore uexetur: & cum uaſis teſtaceis aqua infuſa, & cum ueſicis oleo calido plenis.

73 Collutiones ad fluxus. Myrti folia, & lauri, & hederæ in aqua coquito, & cum hac tepida colluito. Sambuci, & lentiſci folia in aqua coquito, & cum ex colata leuiter tepida colluito. Aut œnanthen, & cyperum, & vuas paſſas in aqua mulſa coquito, ac colluito. Aut cum fœnigræci aqua, aut rubi decocto, aut oleæ uiridis, aut cupreſsi, aut ſerpilli, aut mali punicæ, aut radicis uiolæ albæ, aut lentiſci decocto leuiter tepido colluito. Aut medicamentum ex butyro, & reſina, & adipe anſerino infundito: aut id, quod ex medulla & adipe ſuillo præparatur.

74 Suffitus ad fluxus. Ordeum toſtum prunis inſperſum ſuffito: Aut cerui cornu cum oliuis immaturis: Aut rhoem rubrum, & polentam torrefactam, cum oleo & uino duplo: Aut paleas ordei, & ſtercus bubulum ſimiliter. Aut loti ramenta, aut rhoem, aut cupreſſum ſiccam, cum uino nigro auſtero ſuffito: Aut galbanum, aut mannam thuris, aut reſinam uino ſubactam

actam: Aut capræ cornu & gallam: & ſiſtetur fluxus. Alius ſuffitus. Effodere oportet ſcrobem, & uinaceorum vuæ duarum chœnicum Atticarum menſuram torrefacere, & de cinere in ſcrobem mittere, & uinū odoratum irrorare. Mulier autem circuminſidens, ac ſeipſam contegens, ac cõuoluens ſuffitum admittit. Aut ſordes pilorum circa ſedem capræ ſiccas tūdito, & torreto; atque cum ordeo fracto, & oleo ſubacta ſuffito prunis inſperſas. Aut ordei paleas iiſdem prunis iniicito. Aut cupreſsi ramenta unguento ſubacta ſuffito. Aut cicutam, aut myrrham, aut thus, unguento affuſo ſuffito: Aut bitumen, & ordei paleas ſimiliter. Aut cupreſsi radicem roſaceo oleo perfuſam ſuffito. Aut ad calamum, iuncum odoratum, cyperum, apij ſemen, aniſum, oleo roſaceo affuſo ſuffito. Similiter autem & reſinā prunis inijcito. Et cinamomum, & myrrham, cum rubi folus, aut roſarū folijs, aut menta, addito modico croco & ſtyrace. Hęc omnia ſimul terito ac ſuffito, oboli Attici pondere, in cinere ſarmentorum uitis, aut in ſtercore bubulo inſtar acetabuli formato. Sit autem ignis ex ſarmentis uitis. Mulierem uerò imponito prius, ut ne odorem percipiat. Nam ſi odorem ſenſerit; melius eſt non ſuffire.

75 Subdititia ad rubrum fluxum. Myrrha, & bulbion cum melle tritum, optimum præſtant ſubdititium. Aut roſæ in aqua coctæ, qua ſanè cū roſaceo unguento tritas, ac lanæ inuolutas apponito. Aut loti florē in aqua coquito, & deinde cum roſaceo unguento terito, & in lana ad uteri os adhibeto. Aut cyperum, & irim, & aniſum, ſingula pari portione, cum roſaceo unguento trita, intro in uteri oſculum detrudito. Aut myrti nigræ folia in uino albo terito, & pini corticem ammiſceto, & ſimiliter facito. Aut cupreſsi fructum, & thus, pari portione ſimul ambo in unguento terito, & apponito. Si reſiccare fluxū opus fuerit; calamintham in uino nigro coquito, & linteo inuolutam apponito aut hyoſcyami folia, & cicutam ſimul coquito: ſimiliter porrum & maluam: & cerā, ac anſeris adipem ammiſceto: deinde tepida ad pudenda ſubdito. Aut uinum meracum, cum reſina, & malicorio cocto terito, ac ſimiliter apponito. Aut cnicum cum uino tritum ſubdito: Aut loti ramenta ſimiliter: Aut lentiſci folia. Aut rhoem melle cocto ammixto apponito. Si uerò non ceſſet, ſuſinum, aut blitum herbam, quæ uelut lingua eſt, in lana ad ſubdititium efformato.

76 Ad fluxum aquæ ſubdititium, & infuſile. Si mulieri aqua fluat ex pudendis, reſinam ſiccam, & myricæ folia, & lini ſemen, in uino terito, & gallinaceū adipem ammiſceto, & per clyſterem in pudenda infundito. Aut farinæ puriſsimæ chemam, ſiue conchæ teſtam cauiorem, aut amylum in lana ad uteri ſtomachum apponat. Aliud ſimiliter infuſile. Quum aqua ex pudendo fluxerit; myricæ folia, & thus, & reſinā, cū anſerino adipe terito, & per clyſterem in pudēda infundito. Si pecten præ fluxu aquoſo doleat; urticæ ſemen cum melle terito, & in cataplaſmate pectini probe adhibeto. Si fluxus ſanguinolentus, aut albus, aut qualiſcunque fuerit; Sulphur, & mandragoram in uino meraco terito, & lana excepta apponito. Et ſupina dormiat, & immota maneat. Aut malicorium ſiccum in uino prannio terito, ac bibendum dato.

77 Ad fluxum album potus. Hederæ albæ ſemen, & pini corticem, in uino auſtero exhibeto. Aut cornu cerui uſti partem unam, crudæ ordeaceæ farinæ partes duas, & cedri baccas quinq;, aqua terat & bibat. Quum ad uteris ſtrangulatur: caſtorium, & conyzā in uino, & ſeorſim, & ſimul utraque bibat: Aut bituminis obolos tres: Aut phocæ adipis quantum duobus digitis apprehendi poteſt. Aut radicis pęoniæ dimidiam potionem, in uino odorato bibēdam dato. Quum uerò uteri ſuffocarint, & ſimul tuſsierit; ſandaraches obolum, & ſulphuris uiui tantundem, & amygdalas amaras depurgatas tres aut quatuor, miſceto, & in uino odorato exhibeto. Si uerò adhæſerint uteri; ordeum terito, & unà cum paleis, & cornu cerui, oleo ſubigito, & ſuffito. Quum autem ſurſum aſcenderint, & cor, ac ſtomachus prematur, & ſubſtiterint; myrrham aut reſinam, aut netopum, aut caſtorium, aut ſilphij ſuccum bibendum dato.

78 Quum uterus ſtrangularit, ſpiritus autem aceruatim ſurſum commotus fuerit, & grauitas incubuerit, & mens perculſa fuerit, & loqui non potuerit, & perfrigeratio adeſt, ac ſpiritus offendens, & oculi obſcurantur; caput quàm citiſsime radito, & per faſciam ſupra umbilicum, ſi opus fuerit, deligatam detrudito. Dato autem caſtorium, & conyzam, & rutæ aquam, cuminum Aethiopicum, raphani ſemē, ſulphur, myrrham. Ad nares graueolentia, ad uteros bene olentia, adhibeto. Si uerò ſuſtinuerit; etiam grani cnidij ternam partem, albam illam, melle ſubactam ac mixtam, naribus illinito. Aut ſchinum tenuem ſcillæ ſpeciem quæ mordeat. Quum autem dolor habuerit, ac ſuffocatur; maluæ radicem, aut acetum mulſum, aut fœniculi corticem, aut crethmum in aqua bibendum dato. Optimum uerò eſt eructare, & ſedentem collocare, & ſternutationem facere, aut ueratrū naribus admouere.

79 Si uerò ſub ſepto tranſuerſo, ac præcordijs uteri ſedere uideantur; derepente uoce deſtituitur, & præcordia dura fiunt, & ſtrangulatur, & dentes conſerit, & uocata non audit. Oportet igitur ſub nares ſuffiri lanam accenſam, bitumen in ignem coniectum, & caſtorium, & ſulphur, & picem: Inguina uerò & femora ungūtēo odoratiſsimo intus inungere. Aut ſtellas marinas nigras; & braſsicā uino odorato miſceat, ac bibat. Aut myrrhæ obolos tres, coriandri parum, reſinam, pæoniæ radicem, cuminum Aethiopicum, hæc in uino albo & aqua trita, aut cum aqua mulſa diluta leuiter tepida bibat. Auxiliatur & peucedanū, ariſtolochia, cepę lacryma: panaces in uino aut aqua leuiter tepida datum. Vteros ad locum ſuum reducit, crotonis radix pota, aut cuminum Aethiopicum, aut apium, aut fœniculi & aniſi ſemen, aut piper, aut myrrha, & papaueris ſuccus potus.

80 Si cor ſtrangulatur; ab utero reprimitur, & ſpiritus habet, & anhelatio: Viticis, & pæoniæ ſemē in uino bibere oportet: Aut abrotonū, & panaces, & ammoniacum: Aut rutam, aut ſomnificū papaueris ſuccum. Rurſus igitur ſi ſimiliter habet, melanthium terito, & melle ſubigito, & uelut glandulam efformato, ac pennæ circūdato, & apponito. Aut philiſtion ſimiliter ſubdito. Aut telephium, aut anemones folia trita, in linteum indito, & modica myrrha ammixta apponito. Si in lumbos uteri incubuerint, ſuffocatio uerò caput non contigerit, polypos coctos edat, & uinum nigrum odoratum meracum quàmplurimum

mum bibat. Quum uerò uelut ad uiſcera conuerſi ſtrangularint; uinum cedrinũ, & uinũ Aethiopicum bibat: & calida lauetur: & odoratis fomentis utatur.

81 Si uento in flati fuerint uteri; aromata omnia in unguentum immittuntur, & laurus, & myrtus, & ſaluia, & cedri, ac cupreſsi ramenta. Hæc contundito, & trita cribrato, & in uinum odoratum inſpergito, & oleum roſaceum ſuperfundito. Quum uerò tranſmoti uteri preſſerint; ordeum unà cum paleis, & myricam, & cerui cornu, uino ſubigito, ac ſuffito. Quũ aſsiſtentes ſtrangularint; funiculum lucernarium accẽdito, & ꝑ naribus extinguito, quo fuligo & nidor ipſas ingrediantur: & picem, & caſtorium, & peucedanum, & myrrham, unguento irino diluito, & ſubacta apponat. Bibat autem reſinam oleo dilutam. Si ualde ſtrangularint: aut teſtudinis iuxta mare natæ obolos tres, in uini albi hemina, uel cyathis tribus tritos, bibẽdos dato. Aut cedro in lucernam infuſo, lucernam accendito, & ubi extincta fuerit, ad nares adhibeto: Aut cœnum fœtidiſsimum ſimiliter. Aut lanam incenſam ſub nares mulieris ſuffito. Aut bituminis parum tritum in uino albo bibat. Aut eryſimi cõchæ teſtam, & caſtorium in uino albo bibenda dato, & lauato. Si uerò etiam tuſsiat; ſandarachæ obolum, ſulphuris uiui obolos duos, amygdalas depurgatas tres, aut quatuor, & caſtorij obolum, cum uino odorato miſceto, & bibenda dato.

82 Si uerò ſtrangularint uteri, & ſtrangulatio cor cõtigerit, & os concluſum fuerit; acetum calidum ſorbendum dato, & os paxillo aut radio aperito, & uinum inodorum ſimiliter exhibeto, & cum aceto mulſo. Si uerò ualde ſtrangularint, & uoce deſtituita fuerit; cepam in uino tepido tritam in nares inſtillato & excitato. Si uerò uſque ad hepar aſcenderint, & ſuffocatur; uoce deſtituitur, & nihil uidet, & dentes cõſerit, & dura fit, & nihil ſentit, & frequenter reſpirat, & non audit. Hanc ſub præcordijs manibus comprehenſam frequenter inungito. Et dentibus cum paxillo diductis, uinum meracum tepidum infundito; ſi nihil prohibuerit. Et plerunque ſtatim melius habet. Si ad inguina incumbant, ac innitantur; caprini ſtercoris pilulas, & leporis pilos, phocæ adipe ſubigito, ac ſuffito. Aut hederæ fructum, aut folia, aut corticẽ ſiccato, & quercus folia, ac reſinã ammiſceto, & oleoque ſubigito, ac ſuffito. Aut coaguli phocæ pellem conterito, & ſpongiam, ac muſcum, cum phocæ adipe ammiſceto, ac ſuffito. Aut ſtercoris caprini pilulas, & phocæ pulmonem, ac cedri ramenta ſuffito. Sed & bubulum ſtercus ſuffito. Aut cornuum bouis ramenta, & bitumen. Aut ſpinæ Aegyptiæ fructum, & cedri ramenta, & myrti folia ſicca. Hæc molli unguento ſubacta ſuffito. Multa uerò aromata in unguentum iniicito. Aut uinacea tuſa trita, & cedri baccas, & reſinam pineam, ſimul mixta, & paſſo cocto ſubacta ſuffito.

83 Fomenta, à quibus diſcedunt. Stercus bubulum contuſum, aceti dimidia menſura, & decocti erui ex aqua marina aut dulci ſimiliter dimidia adiecta, pro fomento adhibeto: foueto autem leuiter, & lenticulæ decoctum bibendum dato, ac reuomendum: Et farinam ſorbendam, & inſuper uinum. Poſtridie uerò granum cnidium dato: Sed & quod urinam ciet. Ciceris partes duas tritas, uuæ paſſæ optimæ tertiã partem, affuſo aquæ congio coquito: deinde excolatam aquam per noctem ſub dio exponito, & poſtridie bibendam dato: & de cætero ſaluiam, & lini ſemen, & polentam, bis per diem in uini diluti heminis quatuor dato. Aut olei heminas dimidias, tres foliorum ſambuci manus plenæ menſuram, hæc coquito, & cũ calidis foueto: aut teſtis calidis immiſsis fomentum facito, muliere in ſella collocata, & ueſtimentis cooperta. Aut ſambuci folia cum myrto coquito, & in excolata aqua paleas ordei coquito, & fomentum facito, ſi calorem ſufferre poterit. Aut acetum, oleum, mel, aquam: Hæc permixta ac ualde feruefacta, in ueſicam infundito. Aut pini corticem, & rhois folia in aquam iniicito, & fortiter coquito, & in excolatam aquam etiam ordei paleas immittito ac coquito, & affuſo oleo foueto. Aut loti, & cupreſsi ramenta, aqua, & oleo affuſo, probe coquito, ac foueto. Aut cum aromatis unguentum infundito, & gallam iniicito, & rhãni corticẽ, & polentã triticeam cũ aqua. Si uerò uteri extra prominuerint, & dependent uelut ſcrotum; myrti baccas, loti ramenta, rubi & oleæ folia, ſimul coquito, & leuiter tepide foueto: Aut cum uino unà cum illis & cum graueolentibus ſimiliter. Externas autem partes cum oui candido oblinito, Quum uerò perfrig-rantur, & humidæ factæ fuerint; cum aqua calida.

84 Mollitori :: uteri. Adipem ouillum, ouorum uitellum, mel, oleum roſaceum ſumito, & cum his farinã ſubigito, & ad lentum ignem tepefacito, & quod deſtillat lana exceptum emollito, ac apponito. Aut adipem ouillum aromatis cõditum, & nitrum rubrum, anſeris adipem, & oleum roſaceum colliquata, & lana excepta apponat. Aut anſeris adipem, ouillũ adipem, ceram albam, netopum, roſaceum oleum: Hęc quàm optime permiſceto, & tenuibus linteis excipito, & ſtatim ubi lota eſt; apponat tepida oſculo uterorum. Aut cerui medullam, & anſeris adipẽ, in roſaceo oleo liquefaciat, & molli lana excepta ſubdat. Mollia ſubdititia, quæ aquam ducunt, & mucos, & pelliculas, & non exulcerant. Myrrham quàm optimam, & ſalis granum, & picem aromatis imbutam, terito, & apponito. Aliud. Grana cnidia decorticata triginta; Indicum (quod Perſæ piper uocant, & in hoc ineſt rotundum, quod appellant myrtidanum) cum lacte muliebri ſimul terito, & melle diluito: deinde lana molli ac pura excepta, & pennæ obnoluta ſubdito, & per diem ſinito. Si uerò fortius facere uoles; modicum myrrhæ ammiſceto, tertiam uidelicet partem, ſiue trientem, & lanam mollem puram ſemiſuccidam.

85 Ex uteris educunt, & oſculum molliunt narciſſus, cuminum, myrrha, thus, abſinthium, ciperus: hæc ipſa per ſeipſa, & cum oleo roſaceo, aut albo, aut Aegyptio. Apponantur autem ubi lota eſt. Aliud, quod ſaniem cruentam educere poteſt. Cum tædis miſceto myrrham, ſalem, fel taurinum, cuminum, mel, & in lana ſubdito: Aut cumini folia ſimiliter in uino trita. Aut ſilphij ſuccum ad ficum ammiſceto, & glandulam inde factam ſubdito. Item facit & mori radix cũ melle, & poſtea roſaceo illinito. Efficax eſt & allij caput integrum, & nitrum rubrum, & ficus pinguis, pari portione: miſceto autem & gallam paruam, & glandem facito, eamque liquore aliquo tinctam ſubdito. Et poſtea lota cerui adipem in lana ſubditum habeat. Aliud, quod cruenta omnia magis prioribus

ducere

ducere poteſt,& mollire. Piper, elaterium,& lac muliebre miſceto, & cum bis terito etiam mel, & oleũ album,& cerui adipem,& linteo excepta ſubdat. Vehementer uerò ducit omnigena hoc. Fici pingue, elaterij potiones duas, nitrum rubrum quantum elaterij, mellis parum, cum linteo aut cũ lana glandẽ facito. Aliud. Netopum, fel tauri, nitrum, cyclaminum, gallam, cum melle terat. Poſtea uerò lota adipẽ cerui ſubditum habeat. Aut pulegium & fel tauri tritũ pennę obducat,& in oleum Aegyptium tinctum ſubdat: Aut cyclaminum magnitudine tali cum æris flore. Aut anemones caput cum farina tritum pennę obducito,& in oleo albo tingito. Aliud quod omnia ducit cucumeris ſylueſtris oblongi internam partem, exempto ſemine, cum lacte terito,& myrrham purã unà cum ipſis, adiectoq; modico melle,& oleo Aegyptio, molli lana excipito. aut cucumeris ſylueſtris internam partem ſiccato,& melle affuſo terito, ac glandem formato. Poſtquam autem lota fuerit, adipẽ ſubdat, aut elaterij potiones tres cum aqua.

86 Mollitoria. oui candidum, farinam, mel, ceram albam. Hæc ſimul tepefacito,& quod deſtillat lana exceptum apponito. Aut adipẽ anſeris, ceram albam, reſinã, unguentum roſaceum, cerui medullam liquefacito. Aut ouillum, uel caprinum adipem, oui candidum, unguentum roſaceum: Ex his ad glandem facito, aut lana excipito. Fomenta, per quæ uteri purgantur, ſi duri fuerint. Vinum ſuauiſsimum pari aqua temperare oportet, trium ſemicongiorum Atticorũ menſura,& fœniculi radices, ac ſeminis eiuſdem quadrantem,& olei roſacei heminam dimidiã, in ollam mittere, cuius operculum foramen habet, & uinum ſuperfundere, & arundine indita fomentum facere, & poſtea ſcillam apponere.

87 Si dolores repentini irruerint,& animi deliquia affuerint; roſarum folia, cinamomum, myrrham purã, netopum, papaueris ſuccum, hæc in paſtillos drachmales efformato, & ſuper fruſto amphoræ candenti ponito, & pro ſuffimento utitor. Aut ſtyracis modicum in oleum mittito, ac utitor uelut priore. Omnia, quæ in unguẽta inijciuntur, tundito, ac cribrato, & ſuper ſtercus bubulum mittito, itemq; ſtyracem, & netopum, roſaceum oleũ quàmoptimũ, & Aegyptium album affundito,& poſt purgationes ſuffito. Aut lauri, & myrti folia tundito, & cyperi fructum, cum unguẽto albo Aegyptio ſubigito, addito etiam netopo,& ſuper ſtercore bubulo ſuffito. Auxiliatur & mãna thuris, & cupreſsi ramenta, & cyperi radix tuſa. Sed & iuncum odoratũ aromaticum,& cardamomum, & iridem tundito, ac cribrato, atque hæc omnia miſceto, & roſaceum oleum ac netopum ipſis affundito,& utitor in craſsiore tritici farina. Aut reſinam in recens formato fictili ſuffito, caſtorio, aut aliquo ex aromatis adiecto. Caput uerò oleo roſaceo tingito, in aures autem myrteum, aut melinum oleum infundito. Et cicer album, & uuas paſſas coquito, ac decoctum bibendum dato, & in aqua calida deſideat. Et oliuas albas priuſquã oleũ remittunt, lãcinato, ac ſiccato,& in uino odorato terito,& acetabulũ Atticũ præbeto. Aut cantharidũ uentres, aut adiantum, & nitrum rubrum Aegyptium, & ferulæ radicem,& apij ſemen tritum, hæc exhibeto.

88 Si uerò urinæ ſtillicidium corripiat; in aqua deſideat,& uinum dulce bibat. Si maxime ſtrangulatur in uterorũ dolore; uinum ſuauiſsimum pari aqua temperatum, trium ſemicongiorum Atticorum menſura,& fœniculi radices,& ſeminis eiuſdem trientem, & olei roſacei heminam dimidiam: Hæc in nouam ollam mittito,& uino ſuperfuſo foueto. Et ſcillã apponat, donec oſculum molle, & amplum eſſe dixerit: &, ſi exulceratum fuerit, ac puſtulę ubique in ipſis fuerint; præſtat adipe anſerino cum thure curare. Ad uterorum dolorem. Peucedanũ, ariſtolochiã, panaces, hæc ſimul in uino dulci miſceto: & tepefacta bibenda dato. Et peplum album ſorbeat, & urticæ ſemen. Aliud fomentum, ſiue ſuffimentum. Si dolor habuerit; malicorium punici dulcis, loti ramẽta, oleę folia ſicca tuſa: Hæc cum oleo ſubigere oportet, & ſuper ignitum ſtercus bubulum mittere. Aut galbanum, myrrham, thus, oleum album Aegyptiũ, ſuper uitis ſarmẽta. Aliud fomentum fortius ex bitumine. Bitumen, radicem xanthij, pilos leporis, rutam, coriandrum ſiccum. hæc omnia terito,& formatas inde placentulas, ſiue paſtillos ſuffito. Aut ad picẽ,& ſandaracham tuſam tritam, cupreſsi ramenta ammiſceto,& unguẽto affuſo placentulas formato,& in ignẽ miſſas ſuffito: Aut cornu capræ in ramenta confectũ oleo ſubigito,& in ignem miſſum ſuffito: Aut effoſſa ſcrobe, uinacea uuæ torreto, & cinerem in ſcrobem mittito,& uino odorato inſperſo, mulieri circumſidẽti fomentum facito. Sint autem uinaceorum chœnices duæ, atque hæc ipſa quàmmaximè ſicca.

89 Si uerò uterus doleat uſq; ad ueſicam; porri ſemẽ cum aqua tritum bibat: Aut cyclamini radicem, in uino albo tritam bibendam dato,& calida lauetur, & apothermon ieiuna bibat, & tepefactoria apponat. Aut allij caput integrum,& nitrum toſtum,& cuminum, trita, ac melle ſubacta apponito:& calida lauetur, & apothermon bibat. Ad omnem uterorũ morbum curandum. Lini ſciſsi unà cum ſtipula pugillum tenuiter tuſum, in uino albo quàmſuauiſsimo per noctem madefacito: deinde excolatum in ollula tepefacito,& in eo lanam molliſsimam tinctam apponito, & uiciſsim priore detracta aliam ſubdito. Opitulatur autem & crocus,& myrrha,& Ponticę nuces, alba & pura lana excepta,& cum adipe anſerino ac unguento irino appoſita. Si dolor uexarit ex ſubdititijs purgatã, myrrhæ acetabulum, thuris tantundem, melanthium, cyperũ, ſeſeli, aniſum, apij ſemẽ, netopũ, mel, reſinam, adipem anſerinum, oui cãdidum, unguentũ Aegyptium, ſingula paribus portionibus ĩ uino albo dulci, duarum heminarum menſura terito,& tepidis infuſis colluito. Si dolor uehemens habuerit; cantharides, cyperus, calamus, iuncus odoratus,& iris, proſunt. Hæc in uino nigro coquito, ac utitor.

90 Alia collutio. Si dolor,& urinę ſtillicidium uexarit; porri ſuccum, ſambuci fructũ, ſeſeli, aniſum, thus, myrrham, uinum, in ſuccum redigito, miſceto, ac infundito: Aut myrrhæ acetabulum, thuris tantundem, melanthij, & cyperi tantundem, ſeſeli, aniſum, apij ſemen, netopum, mel, reſinam, anſeris adipem, oui candidum, unguentum Aegyptium, ſingula paribus portionibus in uino albo dulci diluito, ac infundito: Aut mercurialis aquam decoctam cum myrrha, thure, netopo: Aut ſaluiam, & hypericum, in aqua coquito ac infundito: Aut apij ſemen, aniſum, melanthium, ſeſeli, myrrham, caſiæ fructum in uino coquito, ac colluito. Alia collutio. Si dolor fuerit uehemens

hemens poſt purgationem; Sambuci fructum,& lauri baccas,in uino nigro coquito ac colluito: Aut ſambucum in aqua coquito,& aquam excolato, & uino dulci affuſo colluito. Si poſt collutionẽ infuſam dolor oboriatur; aromata,quæ in unguenta iniiciuntur coquito,& de aqua duas heminas excolato: miſceto xutẽ adipem anſeris,& oleum roſaceum,& tepida infundito . Amplius autẽ inſuſum nulli,ut ſemel dicã, competit,quàm duarum heminarum. Aut mercurialem in aqua coquito, & ad ſuccum,myrrhã amnuſceto,aut thus, & netopum pari menſura,& tepidum infundito.Si uerò uteros doleat, cyclamini radicem in uino albo ieiunæ bibendam dato . Et calido lauetur, & apothermon bibat . Si ex feruido, & ſuperficiario ulcere pudenda ſuerint exulcerata;myrti baccis in uino coctis colluat,& melilotum apponat. Et mali punici dulcis putamina in uino coquito,& myrrham.ac reſinam ſimul mixta uino diluito, & intinctum in his linteum ſubdito.Et ſi urinæ ſtillicidium corripiat; fomentum adhibeto,& pectinem illinito. Deſideat autẽ in decocto roſarum, aut rubi,aut myrti, aut oleæ, aut pampinorum uitis, aut iuniperorum baccarum, aut ſaluiæ.Si uẽtus ĩ utero obortus fuerit,& dolor uehemens,& flatus non exit,cuminum apponat. Et ſaluiã,ac cyperũ tuſa madefacito per noctẽ,& mane excolato, & lucidum ac clarum cremorẽ in uas infundito,& craſsiorem tritici farinam cum uino albo ammiſceto,& ſilphij ſuccum magnitudine fabę, cum farina coquito,& crudius ſorbeñda dato.

92 Si columella in pudendis naſcatur;dolor obtinet. Et doloris quidem medela eſt apij ſemen.Columellam uerò reſecare oportet. Si ulcera in pudẽdis oboriantur,& pruritus corripiat,olçæ folia,& hederæ,& rubi, & mali punici dulcis trita,& vino ueteri diluta, cũ recenti carne apponito,ita ut ſolia carni oblinas. Et habeat ſubditam per totam noctem . Mane uerò eximens,& myrtum in uino coquens, cum uino pudenda colluat.

Notha,ad finem primi libri de Morbis mulîebribus adiecta.

A R G.

1 *Ad tuſſim pueri. Ad aluum pueri ſoluendam. Ad anhelitum.Purgatorium.*
2 *Vomitum ſoluentia.Corroſiuũ.Pharmacum nigrum. Ad anginam illitio,in doloribus podagricis.*
3 *Medicamenta ocularia. Puluillus.*
4 *Ad argemen oculi vlcus.Oculus dulci lacryma fluẽs. Puluis inſperſilis ad oculos. Ad pilos corporis aut circa oculos extirpandos.*
5 *Ad inteſtinorum leuitatem. Ad grauedinem.Infuſum ſedis pituitam ducens.*
6 *Bilem ducentia. Stercus educturus pharmacum nullum bibito.*
7 *Infuſum ad dyſenteriam. Potio.*

1 AD tuſsim pueri. Thapſiam in polenta edendam dato . Aliud.Ex ouo aſſato uitellum acceptum terito, & ſeſamum album toſtum, & ſalem cum melle delingenda dato.

Ad aluum pueri ſoluẽdam. Lanam illotam melle tinctam indito. Si uerò antiquior fuerit puer;ceparũ internas partes tritas cum melle indito.

Si lac non fuerit; recentis tritici farinam elotam, melle ac oleo ammixto, tepidam ſorbendam dato.

Ad anhelitum pueri facit Thus in uino dulci,& illuuies.

Purgatorium. Glandulas facito ex mellis hemina;aniſi acetabulo,bituminis drachmis duabus,felle bouis,myrrhę drachmis tribus,elaterij potione.Hęc in uaſe æneo coquito,& anſeris adipem ammiſceto: & ubi uti uoles;glandulis anſerino aut ouillo adipe illinito. Lana autem utere molli.

2 Vomitũ ſoluit. Ocimi ſuccus in uino albo. Aliud. Farinæ tritici recentis exſuccatæ aqua. Aut de malis punicis dulcibus,& acidis ſuccum exprimito,& deinde mel ammiſceto.

Corroſiuum ſic paratur. Veratrum nigrum,ſandarachã,ſquamã æris: ſingula paribus portionibus ſeorſim terito.Quum autẽ trita fuerint:ad unã partem duplã calcem ammiſceto, & cedrino ſubacta illinito. Aliud corroſiuũ pharmacũ ſic parat̃. Florẽ æris pure cõbuſtum donec ruber fiat,terito ac utitor. Pharmacũ nigrũ.Squamã ęris,& florẽ ęris,ſeorſim ambo terito . Vbi uerò contriueris ita miſceto: Duas,aut tres pharmaci ſpecies facito . Vnã fortiſsimam, q̃ hẽt ad ſquamã,tertiã floris partẽ: Alterã,q̃ quartam: Tertiã, q̃ quintam. Hoc pharmacũ ad omnia conueniẽs eſt.

Illitio ad anginam. Roris marini ſemẽ,ſtaphis ſylueſtris,abſinthium,elaterium,mel.

In doloribus podagricis. Abſceſſus nitro trito aqua diluto, cataplaſmatis modo integito,& tribus diebus non lauato. Vbi uerò laueris;rurſus nitrum rubrum crudum cum modico melle terito, & hoc ſemper utitor.Inflãmata illine portulaca cum farinę malſa,& lactucæ rubræ drachma,ex aqua diſſoluta.

3 Medicamenta oculorũ. Aes uſtũ,ærugo,fel caprę, myrrha. Hæc diſſoluunt̃,& omnia ſimul trita uino albo diluuntur,poſtea in arundinem coniecta, ſicca in uſum ueniant. Puluillus.Miſy præparatum in pila terito,& ſpumæ argenti chryſitidis appellatæ cinerem lotum ammiſceto:ſint autem cineris partes tres,miſyos una. At myſi in maza comburito uitans ne diffluat: nam dum torretur liqueſcit,ubi uerò probe toſtum fuerit;puniceum fit. Alius puluillus. Ceruſa eodem modo cum miſy toſto miſcetur, uelut chryſitidis cinis. Alius puluillus fortior priore.Spodium Cyprium ex fuligine lota, & ceruſa,& miſy torrefactũ. Sunt autem duæ partes ceruſæ de ſpodio, una uerò miſyos. In hæc ancinonę folia contuſa exprimito, & in ęris rubri uaſe ad ſolem exponito,& ut nihil illabatur contegito. Quum uerò craſſa facta fuerint; paſtillos formato:deinde ſiccato,& ſiccatos quàm maxime fieri poteſt comburito,& poſtea perfrigeratos leuiter terito,& de ſpodio ex fuligine loto,parẽ portionem miſceto, deinde netopon inſtillato, & parum terito: deinde melle diluito,& reſiccata in uaſe æreo aſſeruato,ac utitor. Puluillus mollis. Spodium Cyprium,chalcitis nõ lota leuiter trita,flos æris: hęc paribus portionibus miſceto, ac terito. Alius.Spodium Cyprium,chalcitis leniter trita,& cinis chryſitidis illotus. Hæc inter ſe terito. Alius. Spodium lotum,

tũ,chryſitis,& æris flos,pribus partibus trita. Alius. Vuæ acerbæ ſuccus, & ſpodium Cyprium, Vuuam immaturam in uigore conſtitutam ſume, & ſuccum per linteum, in uas æris rubri exprime, & aceti albi acerrimi tertiam partem ammiſce, atq; ſic in ſole coque,& quinquies in die agita ac conturba. Et ubi craſſus factus fuerit ſuccus; ſpodium Cyprium tritum adiice,ac permiſce, ita ut ubi ſex aut ſeptem dies in ſole poſitus ſteterit,ad heminam ſucci Atticam, ſpodij drachmas octo immittas. Si uerò acrius efficere medicamentum uoles; minus de ſpodio:ſin mollius; plus. Poſtea uerò ſiccato hæc, donec in paſtillos formari poſſunt:deinde domi ſiccato,ſurſum in ſumum ſuſpenſa,atque hoc tandiu donec teſtacea fiãt,ut inter terendum non adhæreant,poſtea ſic utere. Repoſito autem in loco humiditatem nullam habente. Alius. Spodium, chalcitidẽ aceto albo ſubigito:deinde factos inde paſtillos ſiccato: & ubi oculum ſublinire uoles;quàm optime terito,& uino ueteri dulci concalefacito.

4 Ad argemen oculi ulcus. Populi nigræ lachrimã, lac muliebre,miſce,ac utere. Si oculus lachrymetur, & dolor uexet;mali punici dulcis ſuccum expreſſum in æreo uaſe coquito,ut niger fiat inſtar picis. Si uerò æſtas fuerit;ad ſolem exponito:deinde liquidum ſublinito. Si uerò dulci lachryma fluat oculus,quum uua fuerit alba, ualde matura, & gracilis in uite, decerptam exprimito ac excolato: deinde in ſole ſiccato, & vbi ſiccus factus fuerit ſuccus,deradito,& æruginis dimidium obolum Attici ponderis ammiſceto: deinde hoc ſublinito. Puluillus inſperſilis. Plumbum,& ſpodium,æquis partibus, myrrhę decimam partem, ſucci papaueris parũ,uinũ uetus,arida tere ac utere. Alius. Accipitur ſcoria ſiue recrementum plumbi,& ſpodij tertia pars,& ceruſæ tertia,& chartæ uſtę tertia,& myrrhæ pars decima.

Si pilos ex corpore extirpare uoles; uitis lachrymam,cũ oleo illinito. Si uerò etiã circam oculum tollere uelis; euellito & illinito,& cũ tenui cuticula diſcedet,& locus rubicundus ac boni coloris erit.

5 Ad inteſtinorum leuitatem. Lentes,ac triticum recens duarum chœnicum menſura aqua macerato, & ubi mollia facta fuerint; in pila,aut mortario fortiter conterito: deinde aquæ heminis ſex affundito,ac fortiter commoueto: & ubi purgamenta diſceſſerint;in ollam infundito, & modico melle affuſo coquito, & ualde cocta torrefacito,ac edenda præbeto. Si uerò ſitierit; uinum uetuſtiſsimum bibat, atq; hoc utatur donec ſanus fiat.

Ad grauedinem. Si quis grauedinem habeat; myrrham tritam ammixto melle, linteo excipiat, & nares confricet.

Infuſum ſedis pituitam duces. Thapſiæ potionẽ, & uuas paſſas quadraginta, aut grani cnidij, aut cneſtri potionem ſumito,& mellis dimidiam heminam, ac olei tantundem ammiſceto,& aqua marina diluito,in qua furfures cocti ſunt,aut ptiſana, donec pinguis facta fuerit: Aut adipem betę ſucco ammiſceto, & nitri drachmas decem: Aut ſalis heminam plenam aquæ marinæ ammiſceto.

6 Si uerò bilem ducere uoles; ſucci ſilphij potionẽ, elaterij drachmam unam & dimidiam, colocynthidis drachmam,terito,& iiſdem quibus prius diluito. Si autẽ uehemẽtius ducere uelis;cucumeris ſylueſtris internam partem quarta drachmæ parte in dimidia aquæ hemina macerato,& per ſedem infundito:& ſi in egreſſu mordeat, ptiſanę ſuccum poſtea infundito. Aliud. In lacte aſinino cocto,aut in betæ ſucci heminis tribus, internam cucumeris ſylueſtris partem macerato,& ſalẽ,mel, ac oleũ ammiſceto, & poſtea ptiſanę ſuccũ infundito. Aliud. Colocynthidis drachmam terito,& in lacte aſinino macerato, eademque miſceto. Aliud. Cucumeris ſylueſtris iterioris drachmam,elaterij potionem,ſalis quantum tribus digitis apprehendi poteſt,mel,oleum aqua marina diluito. At,ſi ſtercus educere uoles; nullum pharmacum bibito,ſed alijs utere.

Infuſum ad dyſenteriam.

7 Punici dulcis malicoriũ in uino ad dimidias coquito,& olei quartã heminæ partẽ ammiſceto,& thuris quartam drachmę partem. Aliud. Vnguenti roſacei dimidia hemina,ptiſanæ ſuccus,aqua marina cocta. Aliud. Veratri potiones duas tritas,in aquæ dimidia hemina diluito,& olei tantundem affundito. Potio. Mala cotonea diſſecato, & in aqua macerato, & ubi aqua odorẽ acceperit, bibendã dato. Alia. Ptiſanæ farinã in congiũ aquæ miſſam, coquito,donec pinguis fiat. Alia. Mala cõciſa ſiccata,& fauũ mellis,in aqua macerato,ac ſimul terito:&,ubi ſubdulcis facta fuerit; excolato,& apij folia iniicito. Alia. Vuã paſſam albam,& calaminthẽ,& fauum mellis,in aquam mittito,ac terito;donec aqua ſubdulcis fiat.

HIPPOCRATIS COI
Liber De Sterilibus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Quot ac qualia mulieribus contingunt propter quæ non pariant, antequam curentur, & propter quæ omnino ſteriles fiant. Os uterorum omnino à pudendo auerſum, diſtortũ, omnino concluſum, recens concluſum magis, quàm oportet.*

2 *Vterorum leuitas vnde. Vlcus in vteris.*

3 *Reliquiæ ex menſibus in vteris. Vteri magis quàm conuenit biantes.*

4 *Menſes omnino ſuppreſſi. Menſes pauciores. Menſes plures quàm debent.*

5 *Os vterorum ex pudendo elapſum. Menſes non prodeuntes velut debent.*

6 *De experimentis, per quæ iudicatur, an prægnans ſiet mulier.*

7 *Quomodo mulierem fœmellam aut maſculum geſtantem cognoſcas.*

8 *De curationibus ad conceptum.*

9 *In ſtomacho recto & molli & ſano menſes non prodeuntes.*

10 *Pharmacis & potionibus nihil iuuantibus quid tentandum. Vteri à pinguedine læſi.*

11 *Coitus tempora, & coiturorum diæta. Verum tempus conceptui aptiſſimum. Mulierem purgatam quomodo ex uerticis olfactu cognoſcas. Alia curatio.*

12 *De mulieris non concipientis quæ prius concipere ſolebat curatione. Pus in uteris unde.*

13 *De membrana in oſculo vterorum naſcente. Alia curatio.*

14 *De curatione mulieris parere non potentis. Mulieris bilioſæ aut pituitoſæ ex menſibus cognitio. De mulieris non concipientis, nec uiro miſceri potentis curatione.*

15 *De uteri gracilitate, oſculo ipſorum exaſperato & concluſo & eius cauſis. Cur mulier præter naturam craſſefacta, non concipiat. De oris uterorum duri curatione.*

16 *De menſibus multis prodeuntibus.*

17 *Catuli fomentum.*

18 *Phyſicæ cognitio medico neceſſaria.*

19 *Conceptorium ſummum.*

20 *De Molæ conceptus, cauſa, & ſignis. Molam geſtantibus, lac in mammis non generatur. Molæ interdum ad duos aut tres annos geſtantur. Mola erumpens. Maris & fœmellæ motus. Molam geſtantes quatenus curandæ.*

21 *De iis quæ ad uteri purgationem faciunt, ſiue ex partu ſiue etiam aliàs. Suffocationes. Purgatione ex partu moderatè facta, venter manens, aut etiam flatus concluſus.*

22 *Dolor ex partus corruptione. Subdititiũ uterorum. Vteri vlcerati, aut oſculum exaſperatum.*

23 *De prægnantis fœtum menſtruum aut bimeſtrem corrumpentis curatione. Vterum inflatio.*

24 *Prægnans decimum menſem perficere nequiens & fœtum corrumpens. Genituram continens, nec prægnans tamen.*

25 *Abortum multa faciens quomodo curanda.*

26 *Geniturã non cõtinentium curatio. Vteri geniturã tertio die eructantes. Callorum ex uteris expulſio.*

27 *Quando prægnantibus menſes compareant. Ventris imi dolor à coitu, & ſanguis recens apparens. Vteri extra naturam progreſſi.*

28 *Vteri extra pudendum dependentes.*

1 DE his quidem, quæ accidunt mulieribus in ſingulis affectionibus, prius dictum eſt. Nunc autem oſtendam ob quas cauſas mulieres omnino ſteriles fiunt, & cur non pariunt, antequam ſanentur. Cauſam uerò hãc eſſe dico. Si os uterorũ omnino auerſum fuerit a pudendo; non concipiunt: non enim ſuſcipiũt uteri genitura, ſed ſtatim foras exit. Contingit autẽ hoc etiã, ſi parum diſtortum fuerit os uterorum præter naturã à pudendo. Et, ſi omnino concluſum fuerit os uterorum; neque ſic ſuſcipiunt: neque ſi recens concluſum fuerit magis quàm oportet. Singula uerò relata manifeſta ſunt: etenim; ſi omnino auerſum fuerit, aut concluſum; menſes non prodeunt omnino aut prodeunt uiolenter cum morbo; ſi ſanguis coegerit uteros pro more conuerti. Et, ſi purgata fuerit mulier, aliquando os uterorum ipſi a pudendo auertitur. Si uerò parum diſtortum, aut recens concluſum fuerit; prodeunt quidem menſes: prodeunt autẽ uiolenter, & paulatim per multos dies. Hæc autem omnia manifeſta fiunt, ſi ſic habent, contingenti mulieri: & ſi horum aliquid fuerit; curata mulier fœcunda fit: quandoque uerò etiam ſua ſponte. Hæc autem ſingula cur fiant, dicetur. Dictum autem eſt & in muliebribus morbis.

2 Si leues fuerint uteri: contingit autem hoc & ex natura quibuſdam, & ſi ulcera innata magnas cicatrices reliquerint. Si leues igitur uteri fuerint; mulier in uentre non concipit: nam genituram ſuſcipiunt quidem uteri, ſi non alia aliqua cauſa obſtiterit: non autem concipiunt, ſed ſemen foras emittunt. Hoc autẽ maxime clarum fit contingenti, & ſi interrogetur an aliquando ulcera in uteris ipſi oborta fuerint. Mẽſes uerò ſano quidem modo prodeũt in hoc morbo. Verùm talis plerunque incurabilis eſt, & hæc cauſa eſt, ut in uentre ne concipiat. Si ulcus in uteris factũ fuerit ab affectione quandã ex relatis, & non ſtatim ſanatum, ſed impurum factum fuerit; permanet ulcus ad multum tempus, quemadmodum & id, quod in aure exiſtit: & male olet mulier: & quandoque ſanies male olens ipſi ex pudendo fluit: & quandiu ſane ulcus habuerit, in uẽtre non concipit: non enim concipiũt uteri genituram. Huic autem mẽſes ſano modo procedunt. Verùm ex contactu, & interrogatione, maxime clarum fit de relatis. Curata uerò fœcunda fit; exigua tamen ſpes eſt.

3 Si quid ex menſibus in uteris remanẽs ſciſſuram, ac ſegmentum habeat, quod circa oſculum, aut paulo penitius caleſcat, & rurſus frigeſcat; neque ſic in uẽtre concipit. Impedimentum enim hoc incũbens, geniturã quò oportet tranſire nõ permittit. Et, ſi quidem in principio curetur; saneſcit, & fœcunda fit. Si uerò tempus acceſſerit; ſterilis manet. Manifeſta eſt autem affectio maxime ad contactum: durum enim quiddam intus eſt. Et ſi magis, quàm conuenit, uteri hiarint; neque ſic prægnans fit: non enim concipiunt uteri ſemen genitale. Sed & hoc ad contactũ clarum fiet, & mẽſes aceruatim prodeũt, & per paucos dies. Fit autem & natura hæc affectio, & a relatis morbis. Et ſi quidẽ a natura fuerit; incurabilis eſt morbus: ſin minus; nõ ſani prodeunt menſes, utpote muliere nõ exiſtente ſana: neq; ſic prægnans fit: non enim compingitur ſemẽ a ſanguine morboſo. Sed ſanguis, qui a corpore morboſus deſcendit; genituram ſeroſam facit. Seroſa uerò facta genitura tẽpore modico, aut multo foras progreditur unà cum ſanie. Atque hoc ex corpore mulieris, & ex menſibus manifeſtum fit: prodibunt enim ipſi menſes, uelut dictum eſt, ſiue bilioſa, ſiue pituitoſa, ſiue aquoſa fuerit. At breui curata fœcunda fit: ſin minus; non.

4 Si uerò mulieri menſes non prodeant oĩno, aut ab omnibus relatis; etiam ſic nõ cõcipit: uenæ enim ſanguine plenæ genituram non ſuſcipiunt: & in uteris aliquid inueterati ſanguinis ineſſe neceſſe eſt, quod geniturã nutriri prohibet. Si uerò pauciores, quã debeãt menſes prodeant; neque ſic prægnans fit: cauſæ

uerò

uerò in priore morbo relatæ ſunt. Fit autem hoc manifeſtũ ex interrogatione: & ſi quidem a natura pauci menſes prodeunt incurabilis eſt: ſi uerò ab affectione aliqua ex relatis; breui curata, fœcunda erit. Et ſi plures, quàm debent menſes mulieri prodeant; neque ſic in uentre concipit: uteri enim ſanguine euacuato, genituram non concipiunt, præ debilitate. Si uerò etiam conceperint; ſanguis multus derepente in uteros mulieris deſcẽdens, genituram ſuffocat. Manifeſtum autem & hoc eſt ex menſibus, qui multi prodibunt. Et, ſi quidem natura mulier multos menſes demittit; ſterilis fit. Si uerò non natura, ſed ab aliqua ex relatis affectione; breui curata fœcunda erit.

5 Et ſi os uterorum ex pudendo exciderit; neque ſic concipit: nam os durum fit, & genituram non ſuſcipit, & intumeſcit: & propterea in totum infœcunda fit. Manifeſta eſt autem hæc affectio, ex eo quod contingit. Et, ſi non prodeant menſes uelut debent, ſed deorſum proceſſerint in ſedem; neque ſic in uentre concipit: manifeſtum eſt enim, quòd os uterorum a pudendo auerſum eſt, aut concluſum. &, ſi quidem ad ſedem auerſum fuerit oſculum, aut concluſum; curata fœcunda fit. Vtrunque uerò ex interrogatione, ac reſponſione manifeſtum fit. Si enim menſes ſemper ſic prodierint; clarum eſt, quòd his morbus cauſſa eſt. Atque tot, ac talia mulieribus contingunt, propter quæ non pariunt, antequam curentur, & propter quæ omninò ſteriles fiunt. Quare mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidẽ, non autem ſæpe pariunt.

6 Experimenta, per quæ indicatur, an prægnans fiet mulier. Si cognoſcere uoles, an mulier prægnãs fiet; butyrum, & lac mulieris maſculum alentis bibendũ dato, & ſi eructauerit; cõcipiet: ſin minus; non. Aliud. Netopum modicum lana exceptũ ſubdat, & poſtea mane, an quod ſubditum eſt, per os oleat, cõſideret: &, ſi quidem oleat; concipiet: ſin minus; non. Aliud. Cuicunque mulieri a ſubdititiis non ualdè fortibus, dolores ad articulos proceſſerint, & ſtridor dentium ipſam habuerit, & uertigine affecta fuerit, & oſcitarit; huic maior ſpes eſt, ut pręgnans fiat, quam ei, quę nihil horum patitur. Aliud. Caput allij integrum depurgatum, ac deraſum, ad uterum apponat, & poſtri. die uideat, an per os oleat: &, ſi oluerit; concipiet: ſin minus; nõ. Aliud. Si cognoſcere uoles, an mulier cõcipiet; aniſum in aqua tenuiſsime tritũ bibat, ac dormiat: &, ſi quidem pruritus ipſam circa umbilicũ corripuerit; concipiet: ſin minus; non. Prægnantem mulierem ſi non ex alio cognoſcas; ex hoc cognoſces. Oculi uidentur diſtracti, ac cauiores: & candidum in oculis, albedinis naturam non habet, ſed liuidius apparet. Quę in uentre habent, maculam ſolarem in facie habent: & poſtquam conceperunt; uinum odio habent, & cibos auerſantur, & oris uentris morſu, ac ſaliua plenę fiunt. Mel, & aniſum tenuiſsime terito: deinde ĩ aqua diluito, ac exhibeto, & dormire ſinito: &, ſi quidem tormen ipſi fiat circa umbilicũ; prægnãs eſt: ſin minus; nõn eſt. Poſt hæc autem omnia, farinã bibat, & mel, & origanum, in uino, & oleo.

7 Quęcunque in utero habentes, maculam ſolarem in facie habent, fœmellam geſtant: Quæ uerò bene coloratæ permanent, maſculum plerunque geſtant. Si papillæ ſurſum cõuerſæ fuerint; maſculum geſtat: ſi deorſum; fœmellam. Accipe de lacte, & farinam miſce, & paſtillum forma, & ad lẽtum ignem aſſa. Et, ſi quidẽ comburatur; marem geſtat: ſi uerò hiet, ac diffundat; fœmellam. Aut idẽ hoc lac ſuper folia cumulẽtum contemplare. Et, ſi quidem cõdenſatur; maſcũlum geſtat: ſi uerò diffuſum fuerit; fœmellam.

8 Curationes ad conceptionem experimento cognitæ. Si qua liberorum generationem expetat, quæ ſine liberis ſit, & ſi qua iam antea pręgnans fuerit; nunc autem non pariat. Quum ſtomachus uteri durus fuerit totus, aut ſumma parte, & concluſus, ac nõ rectus fuerit, ſed ad alterã coxam auerſus, aut ad inteſtinum rectũ inclinatus, aut in ſeipſum contractus; aut labium ſtomachi ſibiipſi incubuerit. Vndecunq; igitur aut aſper fuerit, aut calloſus (Fit autem durus & a concluſione, & a calloſitate.) His menſes non apparent, aut multo pauciores, aut peiores, q̃ oportet, apparẽt, & per lõgius tempus: Et mẽſes quidem iuxtã ſanitatem corporis, & uterorum exitum inueniũt; Itemque iuxta naturalem, ac iuſtum modum, & a calore, & humiditate menſium, & ſtomacho non ualdè læſo. At genituram rurſus non ſuſcipit propter læſionem, quæcunque tandem impedierit ſuſceptionem à ſtomacho non bene habente. Huic poſt fomentum toto corpori adhibitum, pharmacum bibẽdum dare oportet, & corporis purgationem primum facere, ſiue ſurſum, & deorſum, ſiue deorſum ſolum. Et ſi quidem ſurſum purgans pharmacũ dederis; ante purgationem fomentum ne adhibeto, ſed poſtea. At fomento prius facto, pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Si uerò ſurſum purgante non opus habere uideatur; præmiſſo fomento, deorſum purgans bibendum dato. Quum autem corpus probe habere uiſum fuerit; poſtea fomẽtum adhibeto, ita ut uteros frequenter inſidere facias, in fomẽto quod maximo conferre uiſum fuerit: inijcito autem in fomenta, cupreſsi ramenta, & lauri folia contuſa: & multa calidã ſepe lauato. Quũ uerò recẽs lota, & fota fuerit; uteri oſculũ dilatato, ſimulq; digito, ſi opus fuerit, cum ſpecillo ſtãneo aut plumbeo, a tenui auſpicatus: deinde cũ craſsiore, ſi admiſerit, donec probe habere uidetur. Tingito autem ſpecillũ in mollitorio diluto, quodcunq; liquidũ factũ conferre uidebit. Specilla uerò retro lata facito: deinde lignis longis adaptato, ac ſic utitor. At uerò hoc tempore in uino albo dulci quàm ſuauiſsimo, tædam pinguiſsimam in tenuia fruſta cõciſam coquẽs bibat, & apij ſemen contuſum, & cumini Aethiopici ſemẽ, & thus quàm optimum. De hoc ieiuna bibat moderata copia, per quot dies bene habere uiſa fuerit: & edat catulos pingues percoctos, & polypũ in uino dulciſsimo coctũ, & de iuſculo bibat: & braſsicam coctã, & uinum album inſuper bibat: & ne cęnet: & bis in die lauet. A cibis uerò hoc tẽpore abſtineat. Poſtea uerò ſi proceſſerit ſecundũ ſtomachum, & purgationem aliquã foras oſtenderit; de potione aliquid bibat, per unum, atque alterum diem, & a ſpecillorum uſu ceſſet: & conetur uteros purgare ſubdititiis, & medicamentis.

9 Cuicũque uerò, ſtomacho recto, & molli, & ſano, & probe habente, & in debito loco ſito, menſes omnino non apparuerint, aut pauciores, & p amplius tẽpus, & non ſani, morbũ perſcrutatus, quẽ uteri habẽt, & an corpus ẽt aliquid conferat, comperies cauſam, a qua prægnans non fit. Et, quum quidẽ ſic habet; curationem facito adhibens id, quod conuenit, ſi admi-

ſcerit, curationem incipiens a fortibus, prout tempeſtiuum eſſe uidebitur: deſinens autem in molliora, donec uterus probe purgatus eſſe uiſus fuerit, & ſtomachus conſiſtere recte habens in ſufficiente loco ſitus.

10 Si uerò a pharmaco, & a potione non proceſſerit; neq; ubi ipſum bibit moderato tẽpore, a potione quidem hac ceſſet. Quũ uerò probe habuerit; per uſum ſpecillorum os ſtomachi mollito, & vt biet facito, ad uiam ſubdititio præſtandam, tum a medicamentis ſuffumigabilibus, tum a mollitorijs. Poſtquam autẽ probe mollitum, ac ſuſſitum eſſe videbitur, appoſitis pharmacis vteri purgationem facito, donec probe habere uiſum fuerit, incipiẽs a mollibus ad forciora, deſinens autem rurſus in mollia odorata. Pleraq; uerò ex fortibus medicamentis ſtomachum exulcerãt, & prohibent, ne rectus conſiſtat, & probe habeat ad genituræ ſuſceptionem: & uterum ſiccum faciunt. Si uerò mulier à pinguedine uteros ſibi læſos eſſe putet ad conceptionem; attenuato ipſam quàm maxime, & ad reliqua gracilem facito.

11 Vernum autem tempus optimũ eſt ad cõceptum. At uir non ſit ebrius, neque uinum album bibat, ſed fortius, ac meracius, & cibos edat fortiſſimos: & calida ne lauetur: & robuſtus ſit, ac ſanus: & à cibis abſtineat, qui ad rem non conducunt. Quum autem mulier purgata uiſa fuerit, & ſtomachus uteri recte habere; lauetur, & caput fricetur, & nihil omnino illinatur. Poſtea linteo inodoro loto, capillis circundatu, reticulo loto nihil olẽte deliget, linteo primum ſuppoſito: deinde, ubi galbanum ad ignem, aut ſolem calefactum, ac probe mollitum ſubdidit; quieſcat. Poſtea mane exoluto reticulo, ac linteo, caput ſuum alicui olfaciẽdum exhibeat: &, ſi probe fuerit purgata; olet: ſin minus; non olet. Verùm hæc à cibis abſtinẽs faciat. Si uerò non fœcũdæ appoſueris; nunquã olet, neque purgata, neq; aliàs: &, ſi prægnãti appoſueris; neque ſic olebit. Quę uerò ſępe concipit, & fœcunda eſt, ac ſana, ei ſi appoſueris, etiamſi non purgaris; olebit ipſius uertex, alibi uerò non. Quum uerò cognoueris ipſam recte habere; ad uirum accedere iubeto: & mulier quidem à cibis abſtineat. Vir autem non ſit ebrius: uerùm frigida lotus, & cibis paucis conducẽtibus paſtus. Et, ſi mulier genituram ſe cõcepiſſe cognouerit; primo tempore non amplius ad uirum accedat, ſed quieſcat. Cognoſcet autem, ſi quidẽ uir dixerit ſe emiſiſſe: mulier autẽ præ ſiccitate ignorat. Si uerò vterus rurſus reddiderit geniturã eadẽ die; humidus erit: &, ſi humidus factus fuerit; rurſus cũ uiro miſceatũ, donec cõcipiat. Alia curatio. Vbi fomẽtũ toti corpori adhibueris; medicamentũ bibendũ dato ſurſum, ac deorſum purgãs: deinde lacte aſinino poſtea in potu exhibito, uteros per fiſtulam duobus diebus foueto, cum urina muliebri putrida, nitro iniecto: tertia uerò die, cum urina bubula: quarta aũt, & quinta, fœniculi ſemen tritum, & ſambuci folia, ac lauri, & cupreſſi ramenta: Hæc coquito aqua affuſa. Oportet autẽ fomentũ, multa calida lotã, apponere adipẽ, aromatis imbutũ, ſtatim a fomẽto, & ad noctẽ. Poſtea uerò hoc præparato. Myrrhã, ſtactem, butyrũ, adipẽ anſerinum, medullam cerui, reſinã, & netopum. Horũ ſingulorum æquales portiones permixtas, ac liquefactas apponat in lana Mileſia molli quàm optima: deinde plumbeis penicillis quinque, ad octo digitorũ longitudinem fabricatis, uterum aperito. Primus ex his ſit tenuis, alter craſſior: & reliqui alius alio craſſior ſit. Aperiuntur autẽ per dies quinque: & ſemper lota apponat, & ex lumbis deliget, ut ne excidant, & ſemper ulterius intrudat: poſtremũ uerò quàm penitiſſime. Poſtquam autem aperueris; purgatorium appone, cantharidas tritas quinque, & colocynthidis longe internam ſpongioſam partem, & myrrham. Hæc melle cocto ſubacta, & in glandem efformata, lana inuoluito, excepta ſumma parte: deinde in oleũ ſuauiſſimum tingito, ac apponito. Vtere autẽ & hoc purgatorio, felle tauri, & flore æris aſſato, & nitro, & myrrha modico melle dilutis, ac linteo tenui deligatis: & linteo ſuperne pharmaco obducto apponito. Vtere & bupreſti cum myrrha: & elaterio cum melle cocto: & cantharidibus cum elaterio & myrrha. Poſtquam autem purgata fuerit; poſtridie ubi lauit, uterũ colluito. Cuminum Aethiopicũ tritum, & melanthium, & reſinã, & oleum, & mel, ac uinum dulce: hęc mixta, & tepefacta infundito. Poſtquàm uerò infuderis; erectam obambulare iubeto; quò collutio infuſa concutiatur. Subdito autẽ crocum, & myrrham, & thus, ſingula paribus portionibus ſicca linteo illigata, ita ut anſerinam adipem ammiſceas ac linteo oblinas. Atq; hæc apponito per dies ſeptem. Octauo uerò ſuffitũ facito, cum myrrha, bitumine, & ordeo, oleo odorato ſubactis, his lento igni iniectis, ac ſuffitu per fiſtulam facto. Poſtquã autem ſuffitũ feceris; poſtridie caſtoris teſtem terito, uino albo affuſo: & ipſum melle oblitũ, & lanæ inuolutũ, apponat in noctem. Mane uerò eo ſublato, ac emollito ad uirum accedat, & ubi condormiit, quieſcat: &, ſi non prima uice conceperit; eodem rurſus appoſito, uirum adeat. Cæterum hũc medicationis ductũ incipere oportet, ubi menſes prodierint: deſinẽtibus autem menſibus, conceptorio medicamento appoſito condormire. Priore uerò tempore neque mulier ad uirum accedat, neque uir ad mulierem.

12 Quũ autẽ mulier nõ conceperit, prius concipere ſolita, uteri uerò uiri geniturã in ſeipſos ſuſcipiũt, penitus neceſſe eſt mulierẽ, ſeroſã hãc facere: quãdoq; .n. in uteris pus innaſcitur. Pus autẽ in uteris à tuberculis fit. Et ſanè ob hoc genitura uiri, quando cũ uiro coit, uteros nõ contingit; quò videlicet ipſa viri genitura cõpingatur: nam pus ipſam diſſipat, ut ne afferatur: mortificat .n. pus, & putrefacit geniturã. Proinde & pus ex uteris expurgare oportet, & tuberculum in utero ſedare; quò de cætero ne impediat geniturã cõpingi, ac afferri. Feſtinare itaq; oportet ad expurgandũ; priuſquam pus in uteris in callum concreſcat: & uteros colluere hoc modo. Lac equinum coctum exacte colato, ut tenuiſſimum, & puriſſimum euadat: & hoc infundito, clyſteris inſtrumento idoneo facto. Et ſumma quidem clyſteris pars leuis ſit, argẽtea uelut ſpecilli, & ſtatim modico intercedente ſpacio foramẽ perforetur. Sint autẽ & alia foramina, nõ magna, ſed anguſta, hinc, atque hinc ex tranſuerſo clyſteris æquali interſtitio diſtantia: & clyſteris quidem apes ſolidus ſit: reliquum uerò totum cauum ſit, uelut fiſtula. Alligare autem oportet ueſicam ſuis fœminæ, atque hanc probe radere, ac cõfricare. Poſtquam autem alligaris; lac in ueſicam infundito, foramina uerò tenui linteo obſtruito, ne lac effluat. Vbi uerò obturaueris, ueſicã deligato, & ipſi mulieri da-

to, cui collutionem infundere paras. Illa uerò exemptus obturamentis, in uterum indat: ipſa enim ſciet, ubi indere oportet. Poſtea autē tu ueſicā manu premito, quandiu pus foras effluxerit. Manifeſtum autē hoc erit; ubi non amplius pus ſimul cum lacte exierit; palàm enim clarum eſt, quòd non amplius ineſt. Atque tunc ceſſare oportet: & poſt hoc ubi paululū recreata fuerit; ad modicum tempus cucurbitæ ſiccæ fundum reſecato, itemq́ue apicis ſummam partē, quo perforata ſit, ita ut ſimilem efficias in reliquis, excepto apice, uelut clyſterē: craſsitudine uerò paulo tenuior ſit, quàm uirile pudendum. Hanc cucurbitam ſic formatam naſi circumponito, uaſe uino impleto. Sit autem uinum odorum fragrātisſimum, & ſiccisſimum, ac uetuſtisſimum: deinde lapidem nigrum pellucidum in uinum iniicito: deinde cucurbitam ex ære albo factam circumponito, & mulier circuminſideat, pudendò circum cucurbitæ glandem adhibens qualiter oportet; quò cucurbita uera ſuper æream emineat, duorum digitorum intra pudēdum menſura.

13 Quum mulier genituram ſuſcipere non poterit; neceſſe eſt membranam ſuperexcreuiſſe in oſculo uterorum. Oportet igitur æruginem æris, & fel tauri, & ſerpentis adipem ſimul miſcere: deinde pharmaco hoc lanam imbuere, & in byſsinum linteum inuoluere, linteo melle ſublito, & facere ſubdititium magnitudine maximæ oliuæ, & apponere ad pudendum per totam noctem. Supina autem iaceat: & in die auferat. & calida aqua lauetur quàm plurima ex myrti decocto. Apponat autē & poſtea ſingulis noctibus: & deinde cum uiro coeat. Alia curatio. Marrubij foliorum manus plenæ menſuram in uas Atticum iniicito, & aquæ potabilis heminas Atticas quatuor affundito, &, ubi per nouem dies præmacerauit; & per alios nouem dies ieiuna, lota, duos cyathos de hoc bibat, pari menſura paſſi albi ammixta. Quum autem tertiam diem potando transegerit; fomentum adhibeatur, cicutæ folijs in ignem miſsis, per nouem dies: & poſt fomentum lauetur. Atque ſic rurſus de hoc bibat. Quum uerò per triduum fomentum adhibuerit; marrubium ipſum tritum in die apponat per triduum: & mercurialem tritam in melle Attico bis in die: præmaceretur autē in uini albi congio hippomarathri, & fœniculi radix, & tędæ pinguisſimæ ramuli, & rubiæ quarta pars, & fœniculi ſemen, & uerbenacæ radices multę. Præmacerenturq́ue diebus non minus, quàm nouē: & poſtea loto capite in balneo, heminam per diem de meri cremore bibat: & poſtea reclinata ſeipſam concalefaciat. Atque hinc poſt potum, alternis diebus id, quod ex felle paratur, per diem ad dies ſex apponat. Quum autem iam uirū accedere vult probe purgata; hyoſcyami folia, ac radices in aqua feruefaciat, & ex his quàm calidisſimis per triduum ad noctem fomentum adhibeat, & lota uirū accedat. Poſt hoc uerò fomentum, etiam cerui pudendum ſiccum ſuffito: & de hoc in uinum album dilutum deradens per triduum bibendum, & quum partus dolor institerit, bibendum dato: nam hoc partū accelerat. Alia curatio. Fel tauri feruefacito, & alumen melium, & cornu cerui uſtum terito, & permixtis ac in glandulas efformatis utitor. Aliud curatiuum. Cuminum in uino nigro coctum tritum, in glandem efformato, & ad noctem apponito: poſt hæc uerò fecem uini albi, tenuisſimam uidelicet fecis partem, comburito, & combuſtam in penna auferas, linteoq́ue illigatam, ad noctem ſubdas: & porrum coctum edat. Poſt hoc tragium terat, & melle dilutum in noctem apponat: & deinde tragij fructum tritum, in uino albo dilutū, tædę ramentis adiectis bibendum dato: & poſtea origanum alternis ſuffito: & ſic ad uirum accedat.

14 Alia curatio ad mulierem parere nequeuntem. Si mulierem parere nequeuntem, puerperam facere uelis, in menſibus conſiderare oportet, an bilioſa ſit, ſiue pituitoſa. Cognoſces autem, utrum horum magis ſit, ſi ubi menſes prodeunt; arenam tenuem, & ſiccam in ſole ſubſtraueris, & de ſanguine infuderis, & ſi quidem bilioſa fuerit; ſanguis in arena ſiccatus, luteus fit: ſi uerò pituitoſa; uelut mucus. Vtrum igitur horum fuerit, uentrem purgabis, ſiue ſurſum, ſiue deorſum opus habere uidetur: deinde intermiſsis tribus diebus, uteros purgato: &, ſi humidius uterorum oſculum fuerit; acria apponito, quo cōmorſum, & inflammatum os uterorum durum euadat. Si uerò mulier internis partibus non febriat, neque præ uteris concipiat, neque uiro miſceri queat, ſed dormiat, & cibum auerſetur; uinum melle ammixto pudendis infundatur: & myrrham ſuffito. In ſedem uerò glandes indat: & uinum adipe anſerino ammixto, in pudendum infundat: deinde etiam oleū pari melle mixtum infundat.

15 Si mulieri uteri gracileſcant, & oſculum ipſorum exaſperetur, & concludatur, & menſes ipſi non appareant, neque concipiat: Sed febris corripit lenta, & dolores incidunt ei in lumbos, & imum uentrem. Morbus autem hic maxime fit, quū quid in ipſa fuerit corruptum. Fit autem & ex partu. Hanc calida lauare oportet, & fouere. Quum autem lota, ac fota fuerit, os uterorum dilatare cum ſpecillo: & myrrhā tritam cum pari netopo apponat: Aut unguentum, aut oleū roſaceum in linteo: & plumbū inſtar glandis formatum apponat, felle bubulo illitum. Et in quatuor diebus infœcundas cognoſces: & fomentum adhibeto, & pharmacum bibendum dato. Si uerò præter naturam mulier fuerit craſſefacta; in uentre non concipit: nam omentum craſſum, ac multum incumbens, os uterorum deprimit, & genituram non ſuſcipiunt. Hanc attenuare oportet, & pharmacum deorſum purgans bibendum dare: & ad uteros apponere, quod purgat, ac flatum inducit. Si os uterorū durum fiat, aut ceruix; ex digiti contactu cognoſces: itemq́ue ſi ad coxam auerſi uteri fuerint. Quum ſic habuerit, nihil acre adhibeto. Si enim os uterorum exulceraueris, quum inflammatum fuerit; omnino periculum eſt, ne ſterilis fiat. Verùm apponito, quæ non mordent, à quibus pituita purgatur.

16 Quum menſes mulieri prodierint, & pręterierint; primum quidem caput purgare oportet: deinde ueratrum exhibere, ſiue ſemel, ſiue bis opus fuerit. Poſtea uerò fomentum adhibere, fomentatorio ex cucurbita conſtructo: ſic autem facto. Aquam marinā in uas infundito, & porro immiſſo, fiſtulam cucurbitæ imponito, & eum luto quàm optimo illinito, vt ne tranſpiret: deinde per ſellam erectam quadrangularem, tranſmittito ipſam fiſtulam, quo duorum digitorum menſura emineat ultra ſectionem: deinde prunas ſubaccēdito: & in diſeſſu caueat, & quū deſidet,

&

& quum ſurgit, ut ne comburatur. Sed deſideat, dũ adhuc frigidum eſt fomentatorium; & ſurgat, dum fiſtula eſt perfrigerata. In hoc uerò fomento plurimam diei partem conſumat, & in huiuſmodi fomenti uſu ad quinque dies perſeueret. Per decem uerò dies pro porro allium in fomentum immittito: & huius faſciculum contuſum in aquam marinam iniicito. Poſtea uerò reliquis diebus, ipſa ſola aqua marina foueatur, ut ultra ne procedat per totam curationem. Cęterum poſtremum fomentum, quum à curatione deſiſtere uoles ſic facito.

17 Catulum recentiſsimum reſecato, & aromatum omnis generis odoratiſsimorum ac ſicciſsimorum ſpecies cõtundito: & interaneis catuli exemptis, aromata indito, ac expleto. Subiectis autem lignis, & catulo in uas miſſo, uinum odoratiſsimum affundito, & fomẽtum per fiſtulam facito: & ſi uires permittũt; totam diem cum hoc fomento ipſam foueto, ac interrogato, an odor aromatum per os olere uideatur: non enim exiguum hoc ſignum eſt ei, quæ curatur, ad conceptionem. Subdititijs uerò utere, Croci quantum uoles, & myrrhæ magnitudinem fabarum duarum, & ſalem ſufficientem permiſce illorum reſpectu, & fellis taurini fabarum duarum magnitudinem. Si uerò mitiore uti uoles; minus fellis ammiſce: ſi fortiore, plus: Hæc trita melle inſtillato tere, donec id, quod teritur, fiat tale, ut digito efformare poſſis. Quanto autem magis triueris; tanto ſiccius, & viſcoſius, ac melius erit. Vbi autẽ efformaris craſsius, quàm glandem, & ſummam partem acutam, & medium craſsius, & deinde conſequenter, quo ad uterum apponatur, in hoc ipſum ſurculos origani duos leuigatos infigito. ſint autem longitudinis ſex digitorum: deinde lana molliſsima ſurculos inuoluito, & filo tenui ſuperne deligato, & præmineat filum quatuor digitorum longitudine præ ſurculis infixis. Poſtquam autem perfudit & puram ſeipſam fecit, ipſum ad uteri os apponat, linteum, ſub coxas ſubijciens, & per noctem appoſitum ſinat. Erit autem ipſi purgatio aquoſa. Poſtridie ubi ſurrexit, lauetur, & ea die ſuper fomentum ne inſideat. Quum autem fomentũ adhibuerit, & de fomẽto ſurrexerit; ceratũ ſit quã optimum prima illa die factũ, & in ipſum cerui maxime medullam commiſceto: ſin minus, adipem anſerinum: & quum à fomento ſurrexerit, quotidie ubi ſe perfudit, & puram circa uentrem fecit, cerato uterum inungat: Aut reliqua quidem omnia ſuperioribus ammiſceto, excepto felle origanum uerò leuiſſime tritum in glandem permiſce, & apponat. Aliud. Reliqua quidem omnia ad eundem modum facta, uerum pro origano abſinthium ammiſceto, & eodẽ modo efformata apponat. Aliud. Ex tritico melanthium deligito, & probe terito, melleque ammixto in pilæ formam redactum apponat. Verùm febres inducit, & articulum tumefacit, & uehemẽter mordax hoc eſt. Aliud. Mel, & ueratrum nigrum tenue non multum, coquito. Vehementer enim mordax euadet. Sed & hoc febrificum eſt. Eodem modo mel coctum, & elaterij potionem coquito, & factam in glandem ſubdẽdam dato: & hoc febrificum eſt. Ducit autem & ſanguinem: quædam uerò ex his etiam pelliculas. Si uerò uoles; etiam dracontium derade eſt autem lene & hoc cum melle cocto aut crudo, in pilæ figuram uelut magnam gallam efforma.

18 Cæterùm conare, ut phyſicus ſis, ad hominis habitum, ac robur reſpiciens: ex his enim nullus eſt, qui non omnia ad amuſsim faciat. Proinde ex his ipſis coniecturam faciens, totius corporis, & capitis purgationibus, medicamentis, & uteri fomentis, ac appoſititijs uti conare. Hæc autem elementa tibi ſunt. Verùm medela horum unicuiq; particularis eſt. Et, ubi horum quid non feceris; ſemper in fomento perſeueret: hoc enim eſt, quod mollit, & ducit ſeroſos, ac ſanioſos humores. Poſtquam uerò ab hac curatione deſiueris; his quæ ſecundum naturam fiunt deſinẽtibus, ſanguinem de manu detrahere oportet: ſi quidem fortis fuerit; de ambobus brachijs: ſi uerò debilior; de altero ſufficit. At uerò diæta, qua in his curationibus uti oportet, alibi à me indicata eſt. Si uerò ſuffire uoles; lolium ex tritico deligito, & molito: factoque igne ſarmentitio lentiſsimo, in catinum mittito, & mulierem ſuper ſellam impoſitam, mollibus linteis inſtratam ſedere iubeto, cruribus quàm maxime diductis. Atque hæc curatio ſi quidem ſufficiens tibi fiat in quatuor menſibus; bene eſt: ſin minus; ad hæc præcipe etiam, ut ad uirum ne accedat eo tempore, quo curatur. Inter curandum autem, tædam in aqua macerato, & ieiunæ cyathum bibendũ dato, & penicillum ſtãneum aſsidue ſubditum habeat: & cotyledonas, ſiue umbilicos Veneris, unà cum ſale; & cumino, in aqua coquito, & tepidam ſorbendam exhibeto. Et latæ quidem cotyledones fœmellas gignere uidentur: paruæ uerò, & concluſæ, maſculos.

19 Conceptorium ſummum. Melanthium mulieri in uino nigro acerbo bibendum dato. Mulierem iuuenculam fluxus ruber infeſtabat, & medicamentis datis, & capite purgato, ac uena ſecta, nihil melius habebat. Videbatur autem hæc cauſa ipſi eſſe, ut ne conciperet. Dabam itaque ipſi uinum album, in quo aſpalathi radices efferbuerant mane, & ante cęnam: & fluxus ſedatus eſt, & non longe poſt concepit, & peperit maſculum. Erat autem corpore coloris candicantis, & probe carnoſa.

20 De mola. Molæ porrò conceptus cauſa hæc eſt, Quum multi menſes modicum, & morboſum ſemẽ conceperint; neque fętus rectus fit, & uenter plenus eſt uelut prægnantis. Nihil autem in uentre mouetur, neque lac in mammis generatur. Mammæ autẽ turgidæ ſunt. Hæc itaque & ad duos annos, ſępe etiã tres ſic habet. Et ſi quidem una caro fiat; mulier perit: neque enim fieri poteſt, ut ſuperſtes maneat. Si uerò plures; erumpit ipſi per pudẽdum ſanguis multus, ac carnoſus. Et, ſi hoc moderate fiat; ſeruatur: ſin minus; à fluxu correpta perit. Et morbus quidem talis eſt. Iudicare uerò oportet ex plenitudinis mole, & quòd in uentre non mouetur: nam mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motum habet. Poſtquam igitur tempore hoc prætergreſſo non mouetur; nimirũ hic morbus eſt. Eſt autem hoc magnum ſignũ, quòd lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidem ne curato, aut certe cum prædictione. Et primum quidem totum corpus foueto: deinde per ſedẽ clyſterem adhibeto; quò ſanguis multus erũpat. Fortaſsis enim, quod compactum eſt, commoueris (id quod fœtus eſſe putatur,) muliere à pharmaco concalefacta. Sed & uteros colluito; quò ſanguinẽ educas: ſin minus; ſubdititijs vtatur è bupreſti: & dictamnũ. Creticum in uino bibat: ſin minus caſtoris te-

ſtem

ſtem:& retro cucurbitam ipſi ad laterum mollitudinem affigito,& plurimum ſanguinem detrahito, atque hoc maxime coniectura uirium ipſius facta.

21 Ad uteri purgationes, quum non fiunt, ſiue ex partu, ſiue etiam alias; Tædam pinguiſsimam contuſam in uino albo coquito, & trium cyathorum menſura utatur: Aut pæoniæ grana quatuor, cumini Aethiopici parum, & ſeſelis paulò plus: Aut cedri baccas. Si uerò ſuffocationes affuerint; caſtorij parum.

Si uerò purgatione moderata ex partu facta, uenter maneat, aut etiam flatus concluſus, & dolore uexetur, ſiue cum febre, ſiue citra febrem; ſucci ſcammoniæ quintam potionis partẽ, aut ſeſeli, aut aliud quoddam ex odoratis, & rutam in uino albo bibendam dato. Si autem bibere nolit; illitionem ad ſedem facito, uelut, uerbi cauſa, ex felle taurino, & melle, ac nitro.

22. Si uerò expurgationis corruptione dolore uexetur, & odoratis exhibitis nihil ſedat, & febris adſit; lactis caprini heminas duas decoquito: deinde eo perfrigerato pinguedinem detrahito, excolatoque & aquæ mulſæ tertiam partem ammiſceto, quò dulcius fiat. Bibat autem hoc ter ieiuna. Si uerò dolor non quieſcat, neque uenter ſubeat; ad ueſperam in calidam aquam in ſolio inſideat. Quum autem perfota fuerit; ubi inde ſurrexit, cum uino nigro auſtero aqua diluto, olei dimidia parte addita, tepide colluito: & inde dormiat. Subditiuium uterorum.

Si concluſum fuerit, aut durum oſculum uterorũ; ficum albam expurgato, & nitrum Aegyptium puriſſimum tritum ammiſceto, & ſubdititium facito magnitudine gallæ non magnę, quod in lana molli in unguentum irinum tinctũ apponat per tres, aut quatuor dies, prout uiſum fuerit. Poſt hoc conducit fomentum odoratum. Poſtea uerò molli quodã opus eſt ſubdititio, quod ſanioſa maxime ducat: deinde mercurialem ſi tenera fuerit, cum unguẽto roſaceo, in linteo ad diem, ac noctem ſubdat. Ad idẽ. Feltanrinum, & ſalem feruefacito; & ſulphure trito ammixto, in oblonguam ſpiram, ac tractum efformato, & ad duos dies, ac noctes nudam, ad ipſos uteros apponito: & deinde rurſus mercurialem. Poſt hoc myrrham puram inſpergito: & roſaceo, ac irino unguento ammixto, diluito, indeq; vteri oſculum quàm penitiſsime illinat ad idem. Iridem odoratam contuſam, ac cribratam ſeorſim, & cyperi tantundem, & crocomagma magnitudine maſſæ manum implentis, uino odorato diluito, & ad unguenti formam redigito, & ſplenijs palmi longitudine inducta, ac ilita, in paruam pyxidem recõde, ut ne tranſpirent, & apponat. Si uerò ulcerati fuerint uteri, aut oſculum exaſperatum fuerit, aut ab aliquo ſubdititio cõmorſi fuerint; adipem in lana illinito: & roſaceum, ac cerę parum inungito.

23 Quum prægnans corruperit fœtum menſtruum, & ad finem perferre nõ poterit, & tenuis præter naturam fiat; huius uteros purgare oportet, & ipſam medicamentis curare, & craſſefacere: non enim ad perfectionem geſtare poterit, donec ſeipſam refecerit, & uteri robuſti facti fuerint. Si uerò cõcipiat quidem, corrumpat autem fœtus bimeſtres, exacte eodem tempore, & neque prius, neq; poſterius: & hoc ꝑpeſſa fuerit bis, aut ter eodẽ modo: aut ẽt ad amplius tẽpus progreſsũ corrũpat eodẽ modo; huius uteri non amplius extenduntur, fœtu in ipſis augeſcente, & ex bimeſtri, aut trimeſtri, ad ampliorem modum excedente. Verùm fœtus quidem augeſcit: uteri uerò non creſcunt, & propterea mulier eodem tempore corrumpunt. Huius uterorum colluere oportet, & ſubdititiis quàm maxime inflare, aut hiſce medicamentis. Colocynthidis internam partem tuſam cribrato, & ſilphij parum, cũ paulò ampliore melle cocto ammiſceto: & hæc circum ſpecillum obducito, ea craſsitudine quantam ſtomachus ad uteri os ſuſcipere poteſt, & ſemper ultra protrudito, donec ad internam uteri partem penetrarit. Quum autem pharmacum colliquuerit, ſpecillum eximito, & rurſus eodem modo paratum elaterium, & colocynthidem ſylueſtrem, ſimiliter uelut prius medicamentum apponito. Edat autem hoc tempore allium multum, & ſilphij caulem, & reliqua diæta utatur, quæ flatum maxime in uentre inducere poteſt. Apponat autem ſubdititium tertio quoque die, donec bene habere uiſa fuerit: quandoque uerò pluribus diebus interpoſitis: & in ſumma, prout libenter admiſerit. Intermediis autem diebus, utatur mollibus. Poſtquam uerò per emollitoria oſculum uteri præparauerit, & menſes apparuerint; paulum remorata, ubi iam ſicca fuerit, cum uiro coeat.

24 Quum autem flatum in uterum inducere uoles; allij caput integrum, & ſilphij ſuccum, ad ſubdititia ammiſceto. Quòd ſi qua pręgnans decem mẽſes perficere non poſsit, ſed corrumpit, & hoc ſæpe patitur; ex huius utero aquam purgato, & ipſam medicamẽtis curato; quò aqua purgetur. Si uerò geniturãm cõtinens, non prægnans fiat, id quod multis contingit; ſtomacho uteri præter naturam hiante: menſes plures, quàm conuenit, & humidiores prodeunt, ut & id, quod à fœmina prodit ſemen, ad fœtificationem non concipiatur, & uiri genitura inſuper accedens corrumpatur. Contingunt autem hæc, & corpore, & uteris ægrotantibus. Verùm oportet huic medicamẽta deorſum purgãtia dare, & interpoſito aliquo tẽpore totũ corpus lauere & uteros cũ aceto, & aqua marina, ſpecillis, ac ferramentis ignitis immiſsis. Cõiiciantur autem in fomentum cupreſsi ramenta, & lauri uiridis folia contuſa, & polycnemi folia: faciendum eſt hoc fomentum tempore opportuno. Poſt hoc uerò lauetur, & fomentum adhibeatur ex loti ramentis, & roſis, ac polycnemi folijs aceto incoctis. Ad finem autem ſuffitus fiat, ex uerbaſci folijs contuſis, ac loti, ramentis. Verùm ante lotionem ſuffito myrrham, & thus, utraque æquis partibus trita, & myrti, ac lauri folia. His permixtis, & in lentum ignẽ coniectis, recens adhibito fomẽto ſuffito, bis in die: fomentum autem adhibeatur recẽs lotæ. Sed & poſt ſuffitum lauet, & uteri ſtomachum ad priſtinam naturam reducat. Et, ſi uires ſufficiant, ante hæc omnia uenam in manu ſiniſtra ſecato, atque ita reliqua facito. Si uerò ſtomachus ſic habent; menſes autem non prodeant, aut uitioſe, aut minus, ad reliqua omnia ampliorem purgationem adhibeto: & ſic curato, ſubdititijs etiam utẽs ſi opus habeat, & ex prioribus lauans, & ſuffitum faciens, ac ſiccans.

25 Si mulier inuita abortum faciat, nec ita eiicere uelit; triticũ torrefactum & molitum, & vuam paſſam albam contuſam, aqua mulſa dulci diluta, modico oleo affuſo, ieiunæ bibenda dato. Poſtea raphani ſe

men tritum, & acetum, ac adipem anſerinum, permixta bibat, & lauri folia trita apponat: deinde bibat origanum, & pulegium, & polentam ex aqua, ita ut lauri folia tuſa, ac trita ammixto gummi aquæ inſpergat, diluat, ac bibat. Aut adipem ouillum, & anſerinum, & mel ſimul mixta ac trita delingenda præbeto: Aut paſtinacæ ſemen leuiſsime terito: & lacti ſuperſtantem concretionem ammiſceto, & adipē anſerinum eliquatum. Hæc feruefacta ſorbenda dato: Aut origani folia uiridia; ſi haberi poſſunt: ſin minus; ſicca leuiſsime trita, ex aqua bibenda dato. Aut lauri baccas leuiſsime terito, & ſuis fœminæ adipem liquatum, & mel ammiſceto, & ſimul omnia trita delingenda præbeto. Aut paſtinacę ſemen leuiſsimè tritum ex uino diluto bibendum dato.

26. Si uteri genituram non contineant; plumbum, & lapidem, qui ferrum ad ſe rapit, leuiter terito, & linteo illigato, quo in muliebri lacte tincto, ſubdititio utatur. Aut æris florem tritum, ac melle dilutum ſubdat. Quum uteri genituram uiri eructant tertia die; neceſſe eſt mulieris, quæ hæc patitur, uteros callo repletos eſſe, & non poteſt uiri genitura intus in utero manere, ſed excluditur, & propterea concipere non poteſt, quandiu callus in utero fuerit. At calli expulſio ſic fit. Pennas ſumito minutiſsimas, ac molliſsimas, hiſque ſimul colligatis uteros illinito, quemadmodū oculos illinere ſolēt, ita ut pēnas exæques, ipſarūmque ſummas partes tenuiſsimo filo deliges, & multo roſaceo illinas. Sic autem facito. Supinam reclinato, & ſub medios lumbos puluinar ſubiicito, & ſpecillum immittito, ita ut cruribus mulieris extentis, & hinc, atque illinc diductis, ſpecillum ſurſum, ac deorſum uertas, donec promineat. Poſtquam autem uideris in oſculo uteri callum; optimum quidem hoc fuerit, ſi non adhæreat in coxa, ſed ultro ſequatur. Si itaque in oſculo uteri inhæret, uolſella tenuiſsima prehenſum extrahere conare, prouidus ut placide hoc fiat, & non uiolenter. Et poſtea uiro condormiet.

27 Si prægnanti menſes compareant; ſtercus aſininū ſiccum, & rubricam, & ſepiæ teſtam terito, & linteo illigata apponito: Aut pæoniæ ſemina, nigra, in uino diluto trita bibenda dato. Si uerò à coitu imum uentrem doleat, & ſanguis recens ipſi appareat; lini ſemē tuſum, & muſcum mollem, & adipem anſerinū, mixta, ac molli lana excepta imponito. Si uteri extra naturam progreſsi fuerint; calor habet maxime pudenda, & ſedem: & urina paulatim deſtillat, & pudendū mordet: patitur autem hæc, ſi recens ex partu uiro condormierit. Quum ſic habuerit; myrti baccas, & loti rameta in aqua coquito, & aquam per noctē ſub dio exponito, atque ſic frigidiſsimam pudendis affundito. & trita hæc apponito. Poſtea aquam lentii bibens, melle, & aceto ammixtis, uomat donec uteri fuerint retracti: & lectus a pedibus altior ſit: & graueolentia ſub pudenda ſuffito, odorata uerò ſub nares. Cibis utatur quàm molliſsimis, ac frigidis: & uinum aquoſum album bibat, & non lauetur, neque cum uiro dormiat.

28 Si uerò omnino ex pudendis exciderint; dependent uelut ſcrotum, & dolor corripit. Hoc autem cō tingit, quum ex partu laborarit, & uteros concuſſerit, & cum uiro dormierit in puerperij purgatione. Quum ſic habuerit; frigefactoria apponat, & quod foris eſt depurgatum, ac cum uino nigro uinoſo, in quo malum punicum coctum eſt ablutum, intro detrudat; deinde mel, & reſina pari menſura eliquata, in pudenda infundantur: & decumbat ſupina pedes ſurſum extentos habens. Poſtea ſpongias apponat, & ad lumbos deliget. Quādiu uerò ſic habuerit; à cibis abſtinere oportet: potu uerò quàm pauciſsimo uti, donec ſeptem dies prætereant. Et, ſi quidem ſic redire uoluerint; bene eſt: ſin minus; ſummas uteri partes deradito, lauato, & cerato picato illinito: deinde pedes ad ſcalam deligato, ſcalamque iuxta caput pulſato, & cum manu intrudito. Poſtea crura ipſius alternatim colligato, & diem, ac noctem ſinito in quiete, & modicum ptiſanæ ſuccum frigidum dato, aliud autem nihil. Poſtera die ipſam reclinato, & cucurbitā quàm maximam ad coxam affigito, & multo tempore trahere ſinito. & quum detraxeris; reclinatam iacere ſinito, & nihil aliud præter ptiſanæ ſuccum exhibeto, donec ſeptem præterierint dies. Cibis autem tunc molliſsimis, ac pauciſsimis utatur. Si uerò uentrem exonerare uoluerit; decumbens id faciat, donec quatuordecim dies prætereant. Poſtea ſurgat, & quàm parciſsime deambulet: & ne lauetur; & cibis modicis utatur: ſub pudēda uerò ſuffitus per graueolentia fiat. Et, poſtquam obambulare inceperit; ſubligar geſtet.

HIPPOCRATIS COI

De morbis popularibus Liber I.

Sectionis primæ, Conſtitutio temporis prima.

Argumentum in librum ſequentem.

Aeris ſtatus auſtrinus, quales in Thaſo morbos generarit. Febres ardentes. Tubercula circa aures, citra febrem. Quibus iſta tubercula fierent. Tuſſes ſiccæ. Inflammationes cum dolore in teſticulis. Tabidi. Febres horridæ, continuæ, acutæ. Febres ſemitertianæ. Aluus turbata. Vrina. Tuſſes. Faucium dolores. Aeſtatis, & autumni morbi. Tabidos ſolum ex deſcripta temporis conſtitutione fuiſſe mortuos.

Sectionis ſecundæ, Conſtitutio temporis ſecunda. Aeris conſtitutionis humida, & aquilonia in Thaſo morbi. Lippitudines. Lema. Lienteria. Dyſenteria. Teneſmi. Alui profluuia. Vrinæ fluxiones cum dolore billioſæ, aquoſæ, ramentoſæ, &c. Vomitus pituitoſi, bilioſi, & ciborum crudorum reiectiones. Sudores, & omnib.

omnibus undequaque multa humiditas. Tabidi cum dolore. Febres continuæ. Febres tertianæ. Febres quartanæ. Febres diurnæ, quotidianæ, nocturnæ, & erroneæ. Conuulſiones. Rigores. Sudores. Frigiditas extremitatum. Somni. Ventres turbati. Vrinæ. Tuſſes. Dyſenteria. Teneſmi, Lienteria. Alui profluuia. Hydrope. Papulæ paruæ. Tumores iuxta aures. Vrinæ ſtillicidium. Vrinæ. Concoctiones. Cruda. Circa morbos duo exercenda. Ars ex tribus conſtat. Capitis, ac colli dolores.

Conſtitutio temporis tertia. Reſolutiones ex ſyderatione. Febres ardentes. Sanguinis è naribus eruptio. Sanguinis è naribus larga eruptio in febribus ardentibus multos ſeruauit, modica uero occidit. Morbus regius, & eius ſolutio. Sanguinis eruptiones, quibus frequenter acciderint. Ex ſanguinis eruptione ad dyſenteriam tranſitus. Tubercula iuxta aures. Mulieres ex partu & poſt partum laborantes. Sanguinis è naribus, & menſium eruptio ſimul. Prægnantes. Phrenitici. Phrenitis non ſtatim ab initio. Qui maxime ex ijs mortui ſint. Quatuor ſigna, quibus in ea cõſtitutione ſeruabantur. Multos non ex uno ſigno ſeruatos fuiſſe, ſed per omnia tranſcurriſſe. Lachryma inuita in febribus acutis magis ardentibus. Tubercula iuxta aures. Iudicationes morborum ſimiles, aut diſſimiles. Iudicationes eorum quibus tubercula iuxta aures fiebant.

Sectio tertia. Morbi unde dignoſcantur. Febrium differentia. Febris continua cum acutiſſimis morbis coniuncta. Quartana febres ſecuriſſima ac faciliima. Febris Nocturna, Diurna. Febris Septimanà, Nonana, Tertiana, Quintana. Modi conſtitutiones, & exacerbationes ſingularum harum febrium. Febres, quæ paribus diebus exacerbantur, paribus iudicantur, & contrà.

Aegroti quatuordecim. Primus. Febris acuta cum ſudore. Clyſter in febri acuta, ſecundo die. Spiritus rarus & magnus. Splen eleuatus, & orbiculari gibboſitate. Sudores frigidi. II. Febris ex laſsitudinibus, potationibus, ac exercitijs intempeſtiuis. Vrina nigra, nigram ſubſidentiam habentes. Præcordij palpitatio aſſidua. III. Febris acuta, cum aluo ſicca, uelut in teneſmo. IIII. Febris poſt partum, & purgationem naturalem. V. Rigores ante partum, quos febris inſequuta eſt. Bilis uomitus die quadrageſimo in febri acuta. VI. Erroneæ febris ſpecies. Subſidentia rubra in febri erronea. VII. Febris uehemens, & lumborum grauitas doloroſa. VIII. Febris à cœna. Vrina incõcocta. Febris perpetuò cum ſudore. IX. Febris pedis dolorem à magno digito ſequuta. X. Febris poſt capitis, lumborum, ac colli dolores. XI. Febris acuta à præcordiorũ dolore. XII. Febris acuta ex largiore potione & uomitu. Vrina oleoſa. Crurum dolor in febri acuta. XIII. Febris mulieris trimeſtri fœtu grauidæ. XIIII. Febris ex capitis, colli, & pectoris dolore.

Sectio prima. Conſtitutio temporis prima.

IN Thaſo autumni tempore, circa æquinoctium & ſub pleiadas, aquæ multæ, aſsiduæ, molles, uelut in auſtrinis. Hyems auſtrina: parui uenti aquilonares, ſqualores: & omnino hyems, quale uer fieri ſolet. Ver autem auſtrinum, frigidum, pluuiæ paruę. Aeſtas plerunque nubila, aquarum inopia. Eteſiæ parum, modicè, ſparſim ſpirarunt. Quum autem totus hic aeris ſtatus ad auſtrina uergeret, ac cum ſiccitatibus fieret; ante uer quidem ex priore ſtatu, ſubcontrario, & aquilonio emergente, paucis obortæ ſunt febres ardentes: atque his omnino boni ſtatus: & paucis ſanguis erupit, neque ex his moriebantur. Tubercula uerò circa aurem alteram multis erant, plurimis ex utriuſque, citra febrem erecte obambulantibus: quibuſdam uerò etiam parum incaleſcebant. Extincta ſunt omnibus abſque nocumento: neque cuiquam ſuppurarunt, quemadmodum ea, quæ ex alijs cauſis ſunt aborta. Erat autem natura ipſorum hæc: laxa erant, magna, diffuſa, non cum inflammatione, doloris exortia: omnibus obſcure euanuerunt. Fiebant autem hæc adoleſcentibus, iuuenibus, in uigore conſtitutis, & ex his plurimis, qui circa palæſtram, & gymnaſia exercebantur: Mulieribus uerò paucis fiebant. Plurimis uerò tuſſes, ſiccæ qui tuſsiebant, & nihil reiectabant, & uoces non longe poſtea raucoſæ. Quibuſdã uerò etiã interpoſito tempore inflammationes cum dolore, in altero teſticulo, quibuſdã in utroque: & aliis quidem febres, alijs non. Hæc autem plurimis laborioſe fiebant. De cętero uerò, quantum ad ea attinet, quæ in officina medica ad chirurgiam pertinentia fiunt ſine morbo degebant. At uerò ante æſtatis initium, & per æſtatem, ac hyemẽ, multi ex his, qui longo iam tempore ſubcorrupti erant, tabidi decubuerunt: nam & multis ambigui erant, tunc tabes confirmata eſt: quibuſdam uerò primum cœpit: & his natura ad tabem uergebat. Moriebantur autem multi, & plurimi ex his. Et de his, qui decubuerunt, haud ſcio, an quis etiam modico tempore ſuperuixerit. Moriebãtur autem citius quàm tales morbi tranſigere ſolent: nam alios & longiores, & cum febribus coniunctos, facile ferebant, & non moriebantur. De quibus paulo pòſt ſcribetur: ſolus enim, & maximus ex his, qui tum uigebãt, tabidus morbus multos occidit. Erant autem plurimis ipſorum affectiones huiuſmodi: febres horridæ, continuæ, acutæ, in totum non intermittentes. Modus autem erat ſemitertianus, una die leuiores, altera amplius exacerbeſcentes, & in ſumma acutiores increbeſcentes: Sudores uerò ſemper, non per totum: Frigiditas extremitatũ multa, & quæ uix recaleſceret. Alui turbatę, bilioſę, ex paucis, puris, tenuibus, mordacibus, frequẽter ad exonerãdos, ſe ſurgebant. Vrinæ tenues, & crudæ, & decolores, & paucæ, aut craſsitudinem habentes, & ſubſidentiam paruam, non probe deſidentes, ſed cum cruda quadam, ac intempeſtiua ſubſidentia. Tuſsiebant autem, pauca, condenſata, concocta, paulatim uix educentes. Quibus uerò uiolentiſsima accidiſſent, his neque modicè concoctio aderat, ſed cruda ſpuere perſeuerabant. Fauces autem plurimis horũ ab initio, & perpetuò dolebant, ruborem habentes cum inflammatione: fluxiones paruæ, tenues, acres. Breui colliqueſcebant, & affligebãtur, omnes cibos perpetuò faſtidientes, ſitis exortes, & plerique circa mortem deliri. Et circa tabidos quidem hæc. Cæterum æſtate iam & autumno, febres multæ, continuę, non uiolentæ, diu quidem ægrotantibus, non autem aliàs ita male habentibus oboriebantur. Plurimis al

ui turbatæ, ita ut ualde toleranter ferrent, & nihil memorabile lædebant. Vrinæ item plurimis boni quidem coloris, & puræ: uerùm tenues, & poſt tempus circa iudicationem concoctæ. Tuſsiebant autem non ualde, neque ea, quæ per tuſsim reiectãtur, difficultatem exhibebant. Neque cibum faſtidiebant, ſed etiam ualde licebat ipſis offerre. In ſumma ſubægrotabant tabidi, non tabido modo, febribus horridis patum inſudantes, aliàs alij, ut qui erroneo modo exacerbarentur, febribus quidem in totum nõ intermittentibus, ſed quæ iuxta naturæ febris tertianæ morem exacerbarentur. Iudicabantur autem quibus inter hos breuiſsimæ eſſent, circa uigeſimum diem, plurimis circa quadrageſimum: multis circa octuageſimum. Quibuſdam neque ſic, ſed uago modo, & citra iudicationem deficiebant: horum autem plurimis febres rurſus non multum tempus intermittentes reuerſæ ſunt. Ex recidiuis autem in iiſdem circuitibus iudicabantur. Multis uerò ipſorum producebãtur, ut ſub hyemem ægrotarent. Ex omnibus porrò in hac tẽporis conſtitutione deſcriptis, ſolis tabidis lethalia acciderunt: in alijs autem febribus, non.

Sectio ſecunda.

Conſtitutio temporis ſecunda.

In Thaſo ante autumnum tempeſtates non tempeſtiuè, ſed derepente in aquilonijs, & auſtrinis multis, humidæ, & prærumpentes. Huiuſmodi uerò durabant uſque ad pleiada, & ſub pleiade. Hiems autem aquilonia. Aquæ multæ, largę, magnę. Niues. Plerunque mixta aeris ſerenitas: & hæc quidem fiebant omnia: frigora uerò non admodum intempeſtiua. Iam uerò poſt brumale ſolſtitium, & quando fauonius ſpirare incipit; poſterior hyẽms magna erat, aquilonia multa. Niues, & aquæ aſsiduè multæ, & cœlum procelloſum, ac nubilum. Hæc autem durabant, & non remittebant uſq; ad æquinoctium. Ver autem frigidum, aquiloniũ, aquoſum, nubilũ. Aeſtas non ualde æſtuoſa fiebat. Eteſiæ aſsiduè ſpirarunt. Mox circa arcturum in aquilonijs, aquæ ualdę multæ. Quum autem annus totus humidus, & frigidus, & aquilonius eſſet; per hyemem ſano modo plerunque habebant. Ante uer autem multi quidem, & plurimi morbide degebant. Primùm igitur cœperunt lippitudines fluidæ, doloroſæ, humidæ, crudæ. Lentæ paruæ, & multis difficulter erumpentes plurimis reuertebantur: deſ●cerunt ſero ad autumnum. Aeſtate iam, & autumno, lienteriæ, & dyſenteriæ, & teneſmi, & alui profluuia ex bilioſis, tenuibus multis, crudis, & mordacibus: quibuſdam uerò etiam aquoſis. Multis autem & urinę fluxiones cum dolore bilioſæ, aquoſæ, ramentoſæ, purulentæ, cum ſtillicidio, non renales; ſed his alia pro alijs. Vomitus pituitoſi, bilioſi, & ciborum crudorum reiectiones. Sudores. Omnibus undiquaque multa humiditas. Fiebant autem hæc multis erecte obambulantibus, non febrientibus: Multis item febriẽtibus, de quibus paulo pòſt ſcribetur. In quibus autẽ omnia hæc præſcripta apparebant cum dolore, tabidi fiebant. Iam uerò autumno, & ſub hyemem, febres continuæ, & quibuſdam ipſorum paucis ardentes, diurnæ, nocturnæ ſemitertianæ, tertianæ exactæ, quartanæ, erroneæ. Singulæ uerò prædictæ febres multis fiebant. At ardentes & paucißimis obortæ ſunt, & ex ægrotis hi minimum laborauerunt: (neque enim ſanguis erupit, niſi ualde parum, & paucis:) neque delirabãt: aliaque omnia tolerabilia erant. Iudicabantur autẽ plurimis ualde bono ordine, cum intermittentibus in ſeptem, ac decem diebus. Neq; mortuũ aliquem tunc in febre ardente noui, neque phrenitim tũc cuiquam factam ſcio. At uerò tertianæ plures quidem, quàm ardentes febres erant, ac grauiores; uerùm ordinate in his omnibus, à prima acceſsione quatuor circuitus habebant, in ſeptem autem perfecte iudicabantur, neque ulli horum reuerſæ ſunt. Quartanæ verò multis quidem ab initio ex ordine quartanæ cœperunt. Quibuſdam autem non paucis, ex alijs febribus, ac morbis abſceſſus ad quartanas fiebant: atque hos diu, quemadmodum ſolent, & adhuc diutius tenebant. Diurnæ uerò quotidianæ, & nocturnę, & erroneæ multæ, multis, & multo tempore permanebant, & erecte obambulantibus, & decumbentibus. Plurimos horum ſub pleiada, & uſque ad hyemem, febres conſequebantur. Multos conuulſiones, magis autẽ pueros ab initio: & febriebant: & in febribus conuulſiones fiebant: & erant hæc pleriſq; diuturna; uerùm innocua, niſi ad hæc, etiam ex alijs omnibus pernicies adeſſet. At continuæ quidem in totum, & nihil intermittentes, exacerbeſcentes autem omnibus ad naturæ tertianæ modum, una die ſubleuantes, & una exacerbeſcentes, omnium, quæ tunc fiebant, uiolentiſsimæ erant, & longiſsimæ, ac cũ maximis doloribus, leniter auſpicantes, & in totũ ſemper augeſcentes, & in iudicatorijs diebus exacerbeſcentes, & in peius procedentes, parũ alleuantes, & ſtatim rurſus ex intermiſsione uiolẽtius exacerbeſcẽtes, in iudicatorijs plerunq; diebus peiores euadentes. Rigores uerò omnibus quidem inordinate, & erroneo modo fiebant, parciſsime autem, & minime his. Verùm in alijs febribus maiores. Sudores multi, his minimi, nihil alleuantes, ſed ſubcontrario modo damna inferentes. Frigiditas extremitatum his multa, & uix recaleſcens. Neque ſomni in totum, maxime uerò hi etiam rurſus ſoporoſi. Ventres autẽ omnibus turbati & mali, his autem longe peſsimi. Vrinæ uerò plurimis horum aut tenues, & crudæ, & decolores, & poſt tempus parũ concoctæ iudicatorio modo: Aut craſsitudinẽ quidem habentes, uerùm turbatæ, neq; conſiſtentes, neq; ſubſidentes, neq; concoctæ: Aut paucæ, & crudæ, ac malæ, & ſubſidentes. Peſsimæ autem hæ omnes. Et tuſſes quidem ad febres comitabantur. Verùm non habeo quod ſcribã, an detrimẽtum, aut utilitas tunc ex tuſsi contigerit. Diuturna igitur, & moleſta, & ualde inordinate, ac erroneo more, & citra iudicationem, plurima horũ perſeuerabant, tum his, qui pernicioſe habebant, tũ his, qui non: ſi enim aliquos ipſorũ paululũ relinquerent, ſtatim rurſus reuertebantur. Quibuſdam uerò paucis ipſorum iudicabantur, quibus breuiſsime adeſſent, circa octogeſimam diem: & horum aliquibus reuerſa ſunt, ut plurimi ipſorum per hyemem adhuc ægrotarint. Plurimis autem citra iudicationem defecerunt. Hæc uerò pariter acciderunt & his, qui ſuperſtites manſerunt, & qui non. Quum autem multa, & uaria fieret iudicationis impeditio ex morbis; maximum etiam, ac peſsimum ſignũ perpetuò comitabatur, quòd plerique omnes cibos faſtidirent, & ex his

maxime

maxime hi, quibus etiam alia exitialia erãt. Siticuloſi uerò nõ adeo intempeſtiue in his febribus erãt. Quũ uerò tẽpus produceretur, & dolores eſſent multi, ac colliquatio mala; his abſceſſus ſuccedebant, aut maiores, quàm ut ferre poſſent, aut minores, quàm ut quicquã prodeſſent: ſed ſtatim recurrerent, & ad peius coirgerent. Erant autẽ, quæ his fiebant hæc: dyſenteriæ, teneſmi, lienteriæ, & alui profluuia: Quibuſdam etiam hydropes, partim cum his, & partim abſque his. Quicquid autem ex his uiolenter accedebat, ſtatim uires deijciebat: aut rurſus nihil proderat. Papulæ paruæ, & nõ pro dignitate rationis excretionis morborum, & ſtatim rurſus euaneſcentes. Aut iuxta aures tumores, qui non ſoluebantur, & nullam de ſe ſignificationem præbebant. Quibuſdam in articulos, maxime uerò in coxendicem, paucis iudicatorio modo ceſſantes, & ſtatim rurſus ad habitum ab initio inualeſcentes. Moriebantur autem ex omnibus, & plurimi ex his pueri iam ablactati, & maiores nati, octennes, ac decẽnes, & nondum puberes. Fiebant autem hæc his, non ſine prius ſcriptis. Priora uerò multis ſine his. Solum uerò bonum, & maximum inter ea, quę fiebant, ſignum, & quod plurimos in maximis periculis conſtitutos liberauit, quibus ad urinæ ſtillicidium conuertebantur, & ad hoc abſceſſus fiebant. Accidit autem pleriſque urinæ ſtillicidium, maxime his ætatibus. Fiebat & alijs, multis tũ erectè obambulantibus, tum in morbis. Statim uerò etiam magna quædam mutatio omnium, his fiebat: alui enim etiamſi humectæ eſſent, maligno modo mox ſiſtebantur, ciboſque omnes libenter ſumebãt. Et febres poſtea mites erant. Verùm urinæ ſtillicidium his diuturnum, & laborioſum erat. Vrinæ uerò his erant multæ, craſſæ, variæ, rubræ, purulentę cũ dolore. Atque hi omnes ſuperſtites manſerunt, & nullum ex his mortuum noui. Quæcunque uerò non periculosè ſiunt, concoctiones excrementorum omnes undiquaque tempeſtiuas, aut bonas, & iudicatorios abſceſſus, conſiderare oportet. Concoctiones, celeritatem iudicationis, & ſecuritatem ſanitatis ſignificant. Cruda uerò, & inconcocta, & in malos abſceſſus conuerſa, aut iudicationis ſublationẽ, aut dolores, aut diuturnitatem, aut mortem, aut eorundem recidiuas. Quod uerò ex his potiſsimum futurũ ſit, ex alijs conſiderandum eſt. Præterita dicito, præſentia cognoſcito, futura prædicito. Hæc tractato. Exerceto circa morbos duo, ut iuues, aut non noceas. Ars ex tribus conſtat, morbo, ægroto, & medico artis miniſtro. Aegrotum cum medico aduerſari morbo oportet. Capitis, & colli dolores, ac grauitates cum dolore, cum febribus, & ſine febribus. Phreniticis quidẽ cõuulſiones. Sed & uiroſa uomũt: & quidam ex his ſubito moriuntur. In ardentibus autem, & alijs febribus quibus colli dolor, & temporũ grauitas, & caligo uertiginoſa circa oculos, aut etiã præcordiorum diſtentio: non cum dolore fit, his ſanguis per nares erumpit. Quibus autem grauitates quidem totius capitis, oris autem uentriculi morſus adſunt, & nauſeabũdi ſunt, hi bilioſa, & pituitoſa vomunt. Plerunque uerò pueris in talibus afflictionibus conuulſiones fiunt: Mulieribus autem tum eadem, tum ab uteris dolores. Senioribus autem, & quibus iam calor ſuperatur, paraplegiæ uocatæ, leues ſiderationes, aut inſaniæ, aut oculorum priuationes.

Conſtitutio temporis tertia.

In Thaſo paulo ante arcturum, & ſub arcturo, aquæ multæ, magnæ, in aquilonijs. Circa æquinoctiũ autem & uſque ad pleiada, auſtrinæ pluuiæ paucæ: hiems aquilonia: ſiccitates, frigidi uẽti, magnæ niues. Circa ęquinoctium hyemes maximæ. Ver aquiloniũ, ſiccitates, pluuiæ paucæ frigidæ. Circa ſolſtitiũ æſtiuũ aquæ paucæ, magna frigora uſq; ad canem. Poſt canem uſque ad arcturum, æſtas calida, æſtus magni, non ex acceſsione augeſcentes; ſed continui, ac uiolenti. Aqua non elapſa eſt: Eteſiæ ſpirarunt. Circa arcturum pluuiæ auſtrinæ uſque ad æquinoctium. In hac autem conſtitutione, per hyemem quidem inceperunt reſolutiones ex ſideratione, & multos inuaſerunt: & quidam ex ipſis ſubito moriebantur: nam hic morbus ſatis popularis erat. Cætera incolumes degebant. Ante uer autem cœperunt febres ardentes, & uſque ad æquinoctium, & ad æſtatem durabant. Quicunq; igitur uere, & æſtate ineunte ſtatim ęgrotare cęperunt, plurimi ſeruabãtur: pauci uerò quidã moriebãtur. In autumno iã & quũ pluuiæ fierent; lethales erant, & plures peribãt. Erãt autẽ febriũ ardentiũ affectiones. Quibus quidẽ bene, ac large ſanguis per nares erupit, per hoc maxime ſeruabantur: & nullũ noui, qui in hac conſtitutione mortuus eſſet, ſi rectè ipſi ſanguis profluxiſſet. In Philiſco. n. & Epaminone, ac Sileno, quarta, ac quinta die parũ de naribus ſtillauit, & moriebãtur. Plerique igitur ægroti circa iudicationẽ rigebant, maxime hi, quibus ſanguis erupiſſet. Iidẽ uerò etiã poſtea inſuper riguerũt, & exſudarũt. Quibuſdã morbus regius accidit ſexta die. Verùm his purgatio per ueſicã, aut aluus exturbata profluit, aut larga ſanguinis eruptio. Velut Heraclides, q decũbebat apud Ariſtocydẽ: nã huic & ex naribus ſanguis erupit, & aluus turbata eſt & p ueſicã purgatus eſt. Vigeſima die iudicatus eſt: non uelut Phanagoræ ſeruus, cui nihil tale factũ eſt, & mortuus eſt. Saguis aũt plurimis erupit, maxime adoleſcentibus, & in uigore cõſtitutis: & taliũ pleriq; perierunt quibus ſanguis non erupit. Senioribus uerò ad morbũ regiũ res deuenit: aut alui ipſis turbatæ ſunt, aut dyſenterici facti ſunt. Velut Bioni apud Silenũ decumbenti contigit. Populariter graſſabantur etiã dyſenterię per ęſtatẽ: & quibuſdã qui ægrotarũt, quibusq; etiã ſanguis erupit, ad dyſenteriã trãſitus factus eſt: uelut Eratonis filio, & Mylo, qui multa ſanguinis eruptione facta, in dyſentericũ ſitum delapſi ſuperſtites manſerunt. Multis igitur maxime hic humor redundauit: nam & quibuſdam circa iudicationem ſanguis non erupit, ſed tubercula iuxta aures excitata euanuerunt. Quæ ubi euanuiſſent; iuxta ſiniſtri lateris mollitudinem, & ad ſummã coxam grauitas fuit. Quum autem dolores poſt iudicationem fierent, & urinę tenues prodiiſſent parum ſanguinis profundere cœperunt. Verùm circa quartã, & uigeſimã, abſceſſus ad ſanguinis eruptionẽ fiebant Antiphontis Critobuli filio, quæ ſedata eſt, & perfectè iudicatus eſt circa quadrageſimã. Mulieres porrò multæ quidẽ ægrotarunt, pauciores autem, quàm uiri: & pauciores etiam mortuæ ſunt. Plurimæ uerò grauiter ex partu laborarunt, & poſt partus inſuper ægrotarunt, & hæ maxime perierunt, uelut Telebuli filia, quæ ſexta à partu die mortua eſt. Plurimis itaque in febri

bus menſes apparebãt. Quibuſdam uerò ex naribus ſanguis erupit:& uirginibus multis id primũ factum eſt. Quibuſdã & ex naribus ſanguis,& menſes prorũperunt. Velut Dætharſei filiæ uirgini apparuerunt túc primùm,& ſanguis largus è naribus fluxit. Neq; ullam mortuam noui ex his, quibus aliquid probe factum eſſet. Quibus autẽ prægnãtibus contigit ægrotare,omnes fœtus perdiderunt,quas ego noui. Vrinæ uerò plurimis boni quidẽ coloris, uerùm tenues, & ſubſidentias modicas habentes, ex tecrementis tenuibus,ac bilioſis. Multis autem alijs iudicatus ad dyſenterias res deuenit:uelut Xenophani & Cratiæ. Vrinæ aquoſæ, multæ, puræ, tenues poſt iudicationẽ,& ſubſidentia bona facta, & alijs probe iudicatis. Mentionem faciam eorum, quibus factæ ſunt: Bioni, apud Silenũ decumbebat: Cratiæ, quæ apud Xenophanem: Arctonis filiæ uxori Mneſiſtrati. Poſtea uerò omnes hi dyſenterici facti ſunt. Num quòd urinas minxerunt aquoſas, conſiderandum eſt? Circa arcturum autem multis undecima die iudicatio facta ẽ, & bis recidiuæ non pro ratione factæ reuerſæ ſunt. Erant autem ſoporoſi circa tempus, plures autẽ pueri:& hi omnium minime moriebantur. At uerò circa æquinoctium,& uſq; ad pleiada,& ſub hyemem, comitabantur quidem febres ardentes. Sed & phrenitici plurimi tunc fiebant (& pleraq; horum moriebantur.) fiebant autem & per æſtatẽ pauci. Quum igitur febres ardentes inciperent; ſignificationẽ de ſe præbebant,quibus pernicies immineret:ſtatim enim ab initio febris acuta,parũ inſuper rigebant, uigiles erant,ſiticuloſi,anxij, parũ exudantes circa frontem, & clauiculas,nullus per tutũ:multum delirabant tumores,triſtitiæ,extremitates ſubfrigidæ, pedes ſummi,& maxime manuũ ſummæ partes. Exacerbationes in diebus paribus. Plurimis autẽ quarta die dolores maximi,& ſudores plerunq; ſubfrigidi, & extremitates nõ amplius recaleſcẽtes,ſed liuidæ,ſubfrigidæ:& neq; ſitiebant. Ad hæc urinæ his nigræ, paucæ, tenues;& alui ſiſtebantur,neq; ſanguis è naribus erupit ulli ex his quibus hæc accidiſſent, ſed parũ ſtillauit. Neq; ad recidiuã ulli horũ res deuenit. Sed ſexta die mortui ſunt cũ ſudore. Phreniticis autẽ acciderũt præſcripta non omnia. Iudicabantur autem his plerunq; die undecima,quibuſdã uigeſima. Quibus non ſtatim ab initio phrenitis cœpit circa tertiam, aut quartam diẽ, ſed moderate habebant primo tẽpore, his circa ſeptimam morbus ad acumen tranſijt. Magna itaque erat morborum multitudo. Ex ægris autẽ maxime moriebantur adoleſcentes,iuuenes, in uigore ætatis conſtituti, leues, ſubalbicante cute, rectos itemq; nigros capillos habentes, & oculos nigros,& qui in quiete,& ocio uixerant,& alta uoce,aut graciliaut aſpera præditi,balbi,iracũdi & mulieres plurimæ ex hac ſpecie moriebantur. At in hac conſtitutio ex quatuor ſignis maximè ſeruabantur. Quibus uidelicet ſanguis è naribus probe erupiſſet:aut urinę multæ,& multam ſubſidentiam habentes per ueſicã prodijſſent: aut per uentrem turbata, bilioſa tempeſtiue proceſſiſſent:aut qui dyſenterici facti eſſent. Accidit que multis, ut non ex uno præſcriptorum ſignorum iudicarentur, ſed per omnia percurrerẽt: & grauius quidem habere uidebantur,conſeruabãtur autẽ omnes quibus hæc accidiſſent. Mulieribus autem,& uirginibus accidebant item præſcripta ſigna omnia,

Quibus autem uel horum quippiam bene accideret, aut menſes large apparerent,per hæc ſeruabantur ac iudicabantur:neque ullam interijſſe, noui, cui ex his aliquid accidiſſet. Philonis enim filiæ ſanguis ex naribus large fluebat: ſeptima autem die intempeſtiuiua cœnauit,& mortua eſt. Quibus in febribus acutis,magis ardentibus, lachrymę inuitæ defluunt,his ſanguinis à naribus eruptionem expectare oportet, ſi etiã alia pernicioſe non habeant: nam his, qui male habent,non ſanguinis eruptionẽ,ſed mortẽ ſignificant. Tubercula iuxta aures in febrientibus cum dolore oborta,quibuſdam febre iudicatorio modo deficiente,neque ſedantur,neque ſuppurantur:hæc bilioſum alui profluuium,aut dyſenteria,aut craſſarum urinarum ſubſidentia ſolui: Velut Hermippo Clazomenio. Iudicationes autem, ex quibus cognoſcimus, aut ſimiles ſunt,aut diſsimiles: uelut duo fratres, qui ſimul eadem hora ęgrotare cœperunt. Decumbebãt autem iuxta theatrum Epigenis fratres. Horum ſeniori ſexta die iudicatio facta eſt, iuniori uerò ſeptima. Recidiua facta eſt utriuſque ſimul eadem hora. Intermiſit dies quinque. Ex recidiua iudicatio facta eſt utriuſque ſimul in totũ,die decimaſeptima. Plurimi autẽ ſexta die iudicatio facta eſt, intermiſit ſex. ex recidiuis autẽ indicatio facta eſt quinta die. Quibuſdam uerò ſeptima iudicatus eſt morbus, & ſeptem diebus intermiſit. Ex recidiua uerò iudicatus eſt tertia Quibuſdam autem iudicatus eſt quinta, intermiſit ſeptem, redijt per tres, intermiſit unam; inſuperq; unam rurſus occupauit. Aliquibus uerò iudicatus eſt ſexta,intermiſit ſex, redijt per tres,intermiſit unã,& una iudicatus eſt:Velut Euagõri Daipharſis filio. Quibuſdam autẽ indicatus eſt ſexta, intermiſit ſeptem:ex recidiua uerò iudicatus eſt quarta: uelut filiæ Aglaidæ. Plerique igitur ex his qui ægrotarunt in hac conſtitutione, hoc modo ægrotarunt: & nullũ noui ex his qui ſuperſtites mãſerunt,cui non redijſſent recidiuæ ſecundum rationem factæ: & ſeruati ſunt omnes,quos ego noui, quibus hoc genus recidiuæ factæ ſunt. Neque ægrotantium hoc modo ullum aliquem noui,quem recidiua iterum repetijſſet. Moriebantur autem in morbis his plurimi ſexta die: uelut Epaminondas, & Silenus,& Philiſcus Antagoræ filius. Quibus autem tubercula iuxta aures facta eſſent, his iudicatio facta eſt uigeſima die. Reſtincta autẽ,ac ſedata ſunt omnibus, & non ſuppurata ſunt; ſed ad ueſicam conuerſa. Crauſtonacti,qui apud Heracleum habitabat, & Scymni fullonis ancillæ ſuppurauerũt,& mortui ſunt. Quibus autẽ iudicatus eſt ſeptima die,intermiſit nouẽ,reuerſus eſt morbus. Iudicatus eſt ex recidiua quarta die. Quibus autẽ indicatus eſt ſeptima die,intermiſit ſex:deinde redijt, & iudicatus eſt ſeptima, uelut Phanocrito,qui decumbebat apud Gnathonem pictorem. Sub hyemen circa ſolſtitium hybernum, & uſque ad æquinoctiũ, perſeuerabant quidem & febres ardẽtes,& phrenitides, & multi moriebantur. Iudicationes tamen tranſmutatæ ſunt, & iudicatio facta eſt plurimis ab initio die quinta, intermiſit quarta, recidiua facta eſt: ex recidiua uerò iudicatio facta eſt quinta die. In ſumma, quatuordecim diebus. Sic autem facta eſt iudicatio pueris plurimis,imò etiam ſenioribus. Quibuſdam uerò morbus iudicabatur die undecima: reuertebatur decimaquarta, indicabatur perfecte uigeſima,

Si uerò aliqui inſuperriguiſſent circa uigeſimam; his iudicabatur quadrageſima. Superriguerunt antem plurimi circa iudicationem ab initio. Qui uerò circa iudicationẽ ab initio riguerunt, ẽt in recidiuis unà cũ iudicatione riguerunt. Riguerũt aũt pauciſsimi vere, ęſtate plures, autũno adhuc plures, hyeme longe plurimi. At ſanguinis eruptiones ceſſabant.

Sectio tertia.

Morbos dinoſcimus edocti, ex cõmuni omnium natura, & ea uniuſcuiuſq; propria, ex morbo, ex ægroto, ex his, quæ offerũtur, ex eo qui offert: ęx his .n. & breuiores, & grauiores redduntur, ex tota, ac partiali conſtitutione cœleſtium, & uniuſcuiuſq; regionis, ex uictu, ex uitæ ſtudiis, ex ætate cuiuſq;, ſermonibus, moribus, taciturnitate, cogitationibus, ſomnis, uigilijs, inſomnijs, quibuſdam & quando, uellicationibus, pruritibus, lachrymis, exacerbationib. ſeceſsibus, urinis, ſputis, uomitibus, & quæ ex quib. in quos, ſucceſsiones morborum: & qui abſceſſus ad perniciem, & ad iudicationem: Sudor, rigor, frigiditas, tuſsis, ſternutationes, ſingultus, ſpiritus, ructus, flatus ſilentes, ſtrepẽtes, ſanguinis eruptiones, hæmorrhoides: Ex his autem, & quæ per hęc fiunt, conſiderandum. Febres quædã continuæ ſunt, quędam interdiu tenent, noctu intermittunt: aut nocte tenent, die intermittũt: ſemitertianæ, tertianæ, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ, nonanę. Sũt aũt acutiſsimi, & maximi, ac grauiſsimi morbi, & maxime lethales in cõtinua febre. Securiſsima verò oĩum, & facillima, ac longiſsima eſt quartana: non .n. ſolum ipſa à ſeipſa talis eſt, ſed ẽt ab aliis magnis morbis liberat: At in ſemitertiana appellata, contingit quidem & acutos morbos fieri, & eſt hæc præ cæteris maxime lethalis. Sed & tabidi, & quicunq; ex aliis longis morbis ægrotant, ex hac maxime ægrotãt. Nocturna non admodũ lethalis eſt, uerùm longa: Diurna longior. Quibuſdã aũt & ad tabem uergit. Septimana longa eſt, uerùm nõ lethalis. Nonana adhuc longior, & non lethalis. Tertiana exacta cito iudicat, & non eſt lethalis. Quintana peſsima omnium eſt: nã & ante tabem, & iam tabidis ſuperueniens occidit. Sunt autem modi, & cõſtitutiones, & exacerbationes ſingularum harum febrium, æque continuarum, ac intermittentiũ: velut verbi cauſa. Continua quibuſdam ab initio floret, & uiget maxime, & ad deterius procedit. Circa iudicationem uerò, & unà cum iudicatione, imminuitur. Quibuſdam verò molliter incipit, & ſubmiſſe: augeſcit autem, & exacerbatur quotidie: circa iudicationem uerò, & unà cum indicatione aceruatim elucet. Quibuſdam leniter auſpicata augeſcit, & exacerbatur: & ubi aliquandiu in uigore fuit, rurſus remittit uſq; ad iudicationem, & circa iudicationem. Atque hæc contingere ſolent in omni febre, & in omni morbo. Oportet autẽ uictus rationém ex horum cõſideratione offerre. Multa uerò etiã alia ſigna his ſunt cognata, de quibus partim ſcriptũ eſt, partim ſcribetur. Ad quę ratiocinari oportet, examinareque, ac cõſiderare, cui horum acutus, ac lethalis ſit morbus, aut à quo ſuperſtes ſit futurus: & cui offerendum ſit, aut non, & quando, & quantũ: & quid offerendũ erit. Quæ uerò paribus diebus exacerbantur, paribus iudicãtur. Quorum autem exacerbationes in imparibus fiunt, ea in imparibus iudicantur. Eſt autẽ primus iudicatorius, ex circuitibus diebus paribus iudicãtibus, quartus dies: deinde ſextus, decimus, decimuſquartus, decimuſoctauus, uigeſimus, uigeſimuſquartus, uigeſimuſoctauus, trigeſimus, trigeſimuſquartus, quadrageſimus, ſexageſimus, octogeſimus, & centeſimuſuigeſimus. Ex circuitibus uerò in imparibus diebus iudicantibus, primus eſt dies tertius: deinde quintus, ſeptimus, nonus undecimus, decimuſſeptimus, uigeſimuſprimus, uigeſimuſſeptimus, & trigeſimuſprimus. At uerò noſſe expedit, ſi aliter indicatio fiat, extra pręſcriptos dies; recidiuas fore ſignificat, & fuerit ſane pnicioſa. Oportet autem animaduertere, & noſſe, in his temporibus iudicationes futuras eſſe, ad ſalutem, aut perniciem: aut inclinationes ad melius, aut deterius. Erroneæ porrò febres, & quartanæ, & quintanę, & ſeptimanę, & nonanæ, in quibus circuitibus iudicentur conſiderandum eſt.

Ægroti quatuordecim. Primus.

Philiſcus prope muros habitabat, decubuit. Primo die febris acuta, ſudauit, noctem laborioſam habuit. Secundo die omnia exacerbata ſunt. Veſperi ab infuſo per clyſterem adhibito bene habuit, noctem quietam. Tertio mane, & uſque ad meridiem, uiſus eſt a febre liber eſſe. Ad ueſperam febris acuta cum ſudore, ſiticuloſus erat, lingua reſiccabatᷓ, nigra minxit noctem moleſtam habuit, non dormiuit, omnino delirauit. Quarto autem omnia exacerbata ſunt, urinæ nigræ, nox tolerabilior, urinæ melioris coloris. Quinto circa meridiẽ parum de naribus ſtillauit nõ mixtũ. Vrinæ uariæ, quæ habebant innatantia q̃dam rotunda, geniture ſimilia, diſperſa: non ſubſidebant. Subdita glande, flatuoſa pauca prodierunt: noctẽ habuit laborioſam, ſomni parui, ſermones, deliramẽta, extremitates undique frigidæ, & non amplius recaleſcẽtes: minxit nigra, dormiuit parum ad diẽ uoce deſtitutus eſt, frigidum ſudauit; extremitates liuidę. Circa meridiem ſexta die mortuus eſt. Huic ſpiritus ad finem uſque uelut reuocanti, ratus & magnus. Splen eleuatus eſt orbiculari gibboſitate. Sudores frigidi perpetuò. Exacerbationes diebus paribus.

Ægrotus II.

Silenus habitabat in Platamone, prope filios Eualcidis. Hũc ex laſsitudinibus & potationibus, ac exercitijs intẽpeſtiuis febris corripuit. Cœpit autẽ ægrotare ex lumbis, & caput grauitas tenebat: & colli diſtentio erat. Ab aluo prima die bilioſa, mera, ſpumoſa, abunde colorata, multa prodierunt. Vrinæ nigræ nigram ſubſidentiam habentes: ſiticuloſus, lingua reſiccata, nocte nihil dormiuit. Secunda die, febris acuta, ſeceſſus plures, tenuiores, ſpumoſi. Vrinæ nigræ, nox moleſta, parum delirauit. Tertia, omnia exacerbata ſunt, præcordij diſtentio utrinque oblongua, ad umbilicum ſubmollis. Seceſſus tenues, ſubnigri. Vrinæ turbatæ, ſubnigræ. Nocte nihil dormiuit, ſermones multi, riſus, cantus, continere ſe non potuit. Quarta per eadem. Quinta, ſeceſſus meri, bilioſi, leues, pingues. Vrinæ tenues, pellucidæ: parum reſipiſcebat. Sexta circa caput parum ſudauit: extremitates frigidæ, liuidæ: iactatio multa: ab aluo nihil prodijt. Vrinæ ſuppreſſæ ſunt, febris acuta. Septima die uoce deſtitutus eſt: extremitates non amplius recaleſcebant: nihil minxit. Octaua ſudauit frigidum

per totum ſudorem: papulæ cum ſudore rubræ, rotūdæ, paruę, uelut uari permanebant, non abſcedebât: Ab aluo uerò cum parua irritatione, ſtercora tenuia uelut inconcocta, multa prodibant cum dolore. Vrinam reddebat cum dolore mordacem. Extremitates parum recaleſcebant. Somni tenues, ſoporoſi. Vox intercepta. Vrinæ tenues, pellucidæ. Nona per eadem. Decima potū non ſuſcipiebat. Soporoſus erat, ſomni autem tenues. Ab aluo ſimilia. Minxit aceruatim ſubcraſſum, depoſitum ſubſidens: ſubſidentia craſſæ farinæ ſimilis alba. Extremitates rurſus frigidæ. Vndecima mortuus eſt. Ab initio huic & ad finē uſque ſpiritus magnus rarus: præcordij palpitatio aſſidua. Aetas erat circa annos uiginti.

Aegrotus III.

Herophonti febris acuta. Ab aluo pauca ab initio uelut in teneſino: poſtea uerò tenuia prodibant biliosa, frequentiora. Somni non aderant. Vrinę nigræ, tenues. Quinta mane ſurditas. Exacerbata ſunt omnia. Splen eleuatus eſt. Præcordij diſtentio. Ab aluo pauca, nigra prodierunt, delirauit. Sexta delirabat: ad noctem ſudor, frigiditas: delirus permanebat. Septima perfrigerabatur: Siticuloſus, delirabat, noctu reſipiſcebat, obdormiuit. Octaua febricitauit, ſplen minuebatur, intelligebat omnia: doluit iuxta inguen, tumor primùm è directo ſplenis: deinde dolebat utraſque tibias: nox tolerabilis. Vrinæ coloris melioris paruam ſubſidentiam habebant. Nona ſudauit, iudicatus eſt morbus, intermiſit. Quinta reuerſus eſt. Statim autem ſplen eleuatus eſt, febris acuta, ſurditas rurſum. Poſt recidiuam tertia die ſplen minuebatur, ſurditas minor erat, crura dolebant, noctu ſudauit. Iudicatus eſt die ſeptimadecima. Neque delirauit in recidiua.

Aegrotus IIII.

In Thaſo Philini uxorem, quæ filiam pepererat, quum purgatio ſecundum naturā facta eſſet, & alias leuiter degeret, decimaquarta a partu die febris uehemens corripuit cum rigore. Ab initio uerò cor dolebat, & circa præcordium dexterum: muliebrium partium dolores: purgatio ceſſauit. Vbi uerò glandem ſubdidiſſet, hæc quidē leuiora facta ſunt. Capitis autem, colli, & lumborum dolores permanebant. Somni non aderant. Extremitates frigidæ, Siticuloſa erat: aluus combuſta: pauca egerebat. Vrinæ tenues, ab initio decolores. Sexta die ad noctem multum delirauit. & rurſus reſipiſcebat. Septima ſiticuloſa: ſeceſſus bilioſi, abunde colorati. Octaua ſuperriguit: febris acuta, conuulſiones multę cum dolore: multum delirabat. Glande ſubdita eſurgebat, multaque cum fluxione bilioſa prodibant. Somni non aderant. Nona conuulſiones. Decima parum reſipiſcebat. Vndecima dormiuit: omnium recordata eſt. Statim autem rurſus delirauit. Vrinam autem reddebat cū conuulſionibus, aceruatam, multam: illis autem parum admonentibus, craſſam albam: qualis eſt ex his quę ſubſiderunt, ubi multo tempore ſita, fuerunt conturbata: non ſubſidebat: color & craſsitudo talis, qualis eſt in urinis iumentorū. Talia mingebat, quæ & ego uidi. Circa decimumquartū diem palpitationes per totum corpus, ſermones multi, parum reſipiſcebat: uerùm ſtatim rurſus delirabat. Circa decimumſeptimum uoce deſtituebatur. Vigeſima mortua eſt.

Aegrotus. V.

Epicratis uxorem quæ decumbebat apud Archegetem partui iam propinqua rigor fortiter corripuit: non incaluit, uelut dicebant. Et poſtridie eadem erant. Tertia die peperit filiam, & alia omnia iuxta rationem uenerunt. Poſtridie à partu febris acuta eam inuaſit, cordis dolor, & muliebrium partium. Vbi uerò glandem ſubdidiſſet, hæc quidem leuiora facta ſunt. Capitis autem, & colli, ac lumborum dolor. Somni non aderant. Ab aluo modica bilioſa, tenuia, purē prodibant. Vrinæ tenues ſubnigræ. Sexta die, à quo febris ipſam corripuit, ad noctē delirauit. Septima omnia exacerbata ſunt: uigilans delirauit: ſiticuloſa, ſeceſſus omnes bilioſi abunde colorati. Octaua ſuperriguit, plus dormiuit. Nona per eadē. Decima crura laborioſe dolebat. Cordis dolor rurſus: capitis grauitas: non delirauit: magis dormiuit: aluus reſtitit. Vndecima ſudauit: minxit melius colorata, multā ſubſidentiā habentia: leuius degebat. Decimaquarta ſuperriguit: febris acuta. Decimaquinta uomuit bilioſa flaua, ſatis multa. Sudauit ſine febre. Ad noctem febris acuta: Vrinæ craſſæ ſubſidentiam albam habentes. Decimaſexta ad noctem exacerbata eſt, & cum moleſtia non dormiuit, delirauit. Decimaoctaua, ſiticuloſa, lingua combuſta eſt: non dormiuit: multum delirauit: crura dolebat. Circa uigeſimam mane parum riguit, ſoporoſa, quiete dormiuit: uomuit bilioſa, pauca, nigra: Ad noctem ſurditas. Circa uigeſimamprimam lateris ſiniſtri grauitas, per totum cum dolore parum inſuper tuſsiit. Vrinæ craſſæ, turbatæ, ſubrubræ, quæ depoſitæ non ſubſidebant: cætera leniora: non ſine febre. Statim ab initio fauces dolebat, rubor aderat, columella reuulſa, fluxio acris, mordax, ſalſa, perpetuo perſeuerabat. Circa uigeſimamſeptimam febri libera, in urinis ſubſidentia: latus dolebat. Circa primam & trigeſimam febris corripiebat: aluus ex bilioſis turbata eſt. Quadrageſima die uomuit pauca bilioſa. Iudicata eſt perfectè libera à febri die octogeſima.

Aegrotus VI.

Cleanactideo, qui ſupra Heracleū decumbebat, febris corripuit erroneo modo. Dolebat autem caput ab initio, & latus ſiniſtrum: & aliarum partium dolores aderant, laſſatorum modo: febres exacerbabantur aliàs aliter inordinatè. Sudores quandoque, quandoque non. Exacerbationes ut plurimum in iudicatorijs diebus magis accedebant. Circa uigeſimā quartam ſummas manus dolebat. Vomuit bilioſa, flaua, ſatis multa: paulo pòſt autem ęruginoſa. Ab omnibus alleuatus eſt. Circa trigeſimam ſanguis ex utriſque naribus erumpere cœpit, atque hoc erroneo modo paulatim uſque ad iudicationem. Non autem faſtidiebat cibum, neque ſiticuloſus erat per totum tempus, neq; inſomnis. Vrinæ tenues, non decolores. Circa quadrageſimam minxit ſubrubrā, ſubſidentiam multā ualde rubram habentia: alleuatus eſt: poſt hæc aūt urinæ uariæ, quādoq; ſubſidētiam habebant, quandoque non. Sexageſima urinis ſubſidentia multa, & alba, & leuis. Remiſerunt oīa: febres intermittebāt. Vrinę tenuęs quidē, uerùm boni coloris. Septuageſima à febre liber permāſit diebus decē. Octogeſima riguit, febris acuta corripuit multū ſudauit. Vrinis ſubſidētia rubra, leuis, perfectè iudicatus eſt.

Aegrotus VII.

Metonem febris uehemens corripuit, lumborum granitas doloroſa. Poſtridie ubi aqnam bibiſſet ſatis multa, ab aluo probe prodijt. Tertia, capitis grauitas: Seceſſus tenues, bilioſi, ſubrubri. Quarta omnia exacerbata ſunt. Fluebat à dextra nare bis ſanguis modicus. Noctẽ moleſte tulit. Seceſſus ſimiles tertiæ diei. Vrinæ ſubnigræ, habebant quiddã in medio innatans, ſubnigrũ, diuulſum: nõ ſubſidebant. Quinta, effluxit ex ſiniſtra nare ſanguis largus, merus. Sudauit: iudicatus eſt. Poſt iudicationem inſomnis, delirabat. Vrinæ tenues, ſubnigræ. Capitis lotionibus uſus eſt: dormiuit: reſipiſcebat. Huic recidiua facta non eſt. Sed ſanguis erupit ſæpe etiam poſt iudicationem.

Aegrotus VIII.

Eraſinũ, qui habitabat circa Bootæ torrentem: febris uehemens corripuit poſt cœnam: nocte turbatus fuit: diem primam quiete, noctẽ laborioſe tranſegit. Secunda omnia exacerbata ſunt ad noctẽ delirauit. Tertia, doloroſe, multum delirauit. Quarta, moleſtiſsime, ad noctem nihil dormiuit. Inſomnia, & ratiocinationes: deinde peiora, & magna, & periculoſa, timor, moleſtia. Quinta, mane reſipiſcebat, ac intelligebat omnia. Verùm ad meridiem multum inſaniit: continere ſe non potuit. Extremitates frigidæ, ſubliuidæ. Vrinæ inconcoctæ. Circa ſolis occaſũ mortuus eſt. Huic febres perpetuo eum ſudore: præcordia ſublimia: diſtentio cum dolore. Vrinæ nigræ habentes quædam in medio ſuſpenſa innatantia rotunda, non ſubſidebant: Ab aluo ſtercora prodibant. Sitis perpetuo, non ualde. Conuulſiones multæ cum ſudore, circa mortem.

Aegrotus IX.

Critoni in Thaſo erecte obambulanti, pedis dolor fortis à magno digito cœpit. Decubuit eadẽ die horridus, anxius, parum ſubcaleſcẽs: nocte deſipuit. Secunda die tumor laxus per totum pedem, & circa malleolum ſubrubens cum diſtentione. Puſtulæ nigræ: febris acuta: inſaniit. Ab aluo uerò mera, bilioſa, ſatis multa prodibant. Mortuus eſt altera ab initio die.

Aegrotus X.

Clazomenium, qui ad Phrynichidæ puteum decumbebat, febris uehemens corripuit. Dolebat autẽ caput, collum, lumbos ab initio. Statim autem ſurditas. Somni non aderant. Febris acuta inuaſit. Præcordium eleuabatur cum tumore: diſtentio non ualde: lingua ſicca. Quarta, ad noctem deſipuit. Quinta, laborioſe omnia exacerbata ſunt: Circa undecimam parum remiſerunt. Ab aluo uerò ab initio & uſque ad decimãquartam, tenuia multa aquei coloris prodibant. Toleranter ea, quæ ad ſeceſſum pertinent, ferebat: poſtea aluus reſtitit. Vrinæ perpetuo tenues quidem uerùm boni coloris, & multa in medio ſuſpenſa habebant diuulſa: non ſubſidebant. Circa decimamſextam minxit paulò craſsiora, habebant ſubſidentiam paruam, paululum alleuarunt, reſipiſcebat magis. Decimaſeptima, rurſus tenuia. Circa utraſq; aures tubercula extiterunt cum dolore. Somni non aderant: delirabat. Circa crura dolebat. Vigeſima, à febre liber iudicatus eſt: non ſudauit: omnia intelligebat. Circa uigeſimamſeptimam coxæ dextræ dolor fortis, cito quieuit. Tubercula uerò iuxta aures neq; ſedata ſunt, neque ſuppurata, uerùm dolebant. Circa trigeſimamprimam profluuium alui ex multis aquoſis, cum eiuſmodi quæ in dyſenteria prodire ſolent. Vrinas craſſas mingebat. Tubercula circa aures ſedata ſunt. Circa quadrageſimam oculum dextrum dolebat, obſcurius uidebat. Reſtitutus eſt.

Aegrotus XI.

Dromeadæ uxorem, quæ filiam pepererat, & alijs omnibus ſecundum rationem factis, ſecunda die rigor corripuit; febris acuta. Cœpit autẽ prima die dolere circa præcordia faſtidioſa, ac nauſeabunda, horrida, anxia, & ſequentibus non dormiuit. Spiritus rarus, magnus, ſtatim reuulſus. Altera a rigore die, ſtercora, ab aluo bene prodibant. Vrinæ craſſę, albæ, turbatę: qualis fit ex his, quę ſubſiderunt, ubi multo tempore ſita, fuerit conturbata: non ſubſidebant: nocte non dormiuit. Tertia circa meridiem ſupperriguit. Febris acuta. Vrinæ ſimiles: præcordij dolor, faſtidioſa, ac nauſeabunda, nox moleſta, non dormiuit. Sudauit per totum ſubfrigida. Statim autem rurſus recaleſacta eſt. Quarta die circa præcordia parum alleuata eſt. Capitis grauitas cum dolore in ſoporem incidit: parum de naribus ſtillauit: lingua ſicca: ſiticuloſa. Vrinæ tenues, oleoſæ: parum dormiuit. Quinta, ſiticuloſa: faſtidioſa. Vrinæ ſimiles: nihil ab aluo. Circa meridiem multum delirauit, & ſtatim rurſus parum reſipiſcebat: exurgens in ſoporem incidit: frigiditas parua: nocte dormiuit: delirauit. Sexta, mane ſuperriguit. Statim autem recalefacta eſt. Sudauit per totum. Extremitates frigidæ: delirauit. Spiritus magnus, rarus. Paulo pòſt conuulſiones a capite cœperunt. Statim mortua eſt.

Aegrotus XII.

Homo quidam calefactus cœnauit, & bibit amplius. Vomuit omnia noctu: febris acuta. Præcordii dextri dolor. Inflammatio ſubmollis ex interna parte: noctem moleſte tulit. Vrinę ab initio rubræ, craſſæ, depoſitæ non ſubſidebant. Lingua ſicca: non ualde ſiticuloſus. Quarta, febris acuta. Dolores omniũ. Quinta, minxit leue, oleoſum, multum: febris acuta. Sexta, ueſperi multum delirauit: Nec nocte dormiuit. Septima, omnia exacerbata ſunt. Vrinæ ſimiles: ſermones multi: continere ſe non potuit. Ab aluo cum irritatione prodierunt liquida turbata, cum lumbricis. Nox laborioſa. Mane riguit: febris acuta. Sudauit calidum: A febre liber eſſe uiſus eſt: non multum dormiuit: A ſomno frigiditas, ſputatio. Veſperi multum delirauit. Paulo poſt uomuit nigra, pauca, bilioſa. Nona, frigiditas: multum delirabat: non dormiuit. Decima, crura dolebat. Oia exacerbata ſunt; delirauit. Vndecima, mortuus eſt.

Aegrotus XIII.

Mulierem, quæ decũbebat in littore, trimeſtri fœtu grauidã febris uehemens corripuit, ſtatimq; lũbos dolere cœpit. Tertia, dolor colli, capitis, iuxta clauiculam, & manum dexteram. Statim lingua uoce destituta eſt; dextra manus reſoluta eſt cũ conuulſione,

velut his,qui aliqua ſiderantur parte, contingere ſolet.Delirabat penitus:noctem moleſte tulit,nō dormiuit : aluus turbata eſt , ex bilioſis , meris , paucis. Quarta die lingua uoce ſoluta eſt. Conuulſiones eorundem:dolores omnium permanebant. Iuxta præcordia tumor cum dolore : non dormiebat: penitus delirabat:aluus turbata. Vrinę tenues,non boni coloris.Quinta febris acuta:præcordij dolor: planè delirabat:ſeceſſus bilioſi:ad noctem ſudauit,à febre libera. Sexta,reſipiſcebat.Ab omnibus alleuata eſt. Verùm circa ſiniſtram clauiculam dolor permanebat:ſiticuloſa. Vrinæ tenues:non dormiuit . Septima, tremor.in ſoporem inſidit:parum delirauit dolores iuxta clauiculam,& ſiniſtrum brachium permanſerunt. Reliqua alleuata ſunt.Omnia intelligebat.Tres dies à febre libera manſit.Vndecima,reuerſa eſt,ſuperriguit,febris uehemens corripuit.Circa decimamquartam uomuit bilioſa, flaua,ſatis multa: ſudauit : A febre libera iudicata eſt.

Ægrotus XIIII.

Melidiæ , quæ decumbebat iuxta Iunonis templum,capitis,& colli, & pectoris dolor fortis cœpit. Statim autem febris acuta corripuit . Menſes pauci apparebant. Dolores omnium horum continui. Sexta die ſoporoſa,anxia,horrida : rubor in maxilla, parum delirauit.Septima,ſudauit:febris dimiſit . Dolores permanebant:Rediit:ſomni pauci.Vrinæ perpetuo boni coloris , uerùm tenues. Seceſſus tenues, bilioſi,mordaces,ualde pauci,nigri , graueolentes prodibant.In urinis ſubſidentia alba,leuis. Sudauit.Iudicata eſt perfecte undecima die.

HIPPOCRATIS COI
De Morbis popularibus Lib.II.

Argumentum in Librum ſequentem.

Sectio prima . Carbunculi æſtiui in Cranone à pluuijs continuis,&c.Febres ardentes.Aſcarides. Morbi autumno prouenientes. Morbi quibus temporibus facillimè iudicentur.Ver omnino ſaluberrimum. In morborum principijs quid conſiderandum.Quorum morborū iudicationes ſint uelociores.Crude iudicata. Abortientium ſigna. Teſtium tumores tuſſim finiunt pectoris, mammarū genitura & uocis cōmunio. Abſceſſus quibus partibus fiant,& qui boni & qui mali..Abſceſſus tuſſiculoſi.Sanguinis è naribus eruptiones.Lingua duræ uel molles.Capita longa ex uiuendi ratione,&c. Venæ amplæ,& uentres,& oſſa ampla. Pectinum ruptiones . Hepatici unde. Qui morborum regiorum ab hepate color . Morborum à ſplene color . Vlcera quæ ægrè perſanentur . Occaſiones morborum conſiderandæ.Vlcera iudicantia.Ad crudos,& liquidos ſeceſſus.

Sectio ſecunda.Oris uentriculi dolor . Morborum mutationes & fines.Ventris turbatio.Ex calculi morbo,in ſuperna palpebra crdeolum. Tibiarum tumores ex defatigatione cum calore. Teſtis ſiniſtri tumor ex febribus modicis . Splen magnus. Manus dextra, & crus ſiderationis modo ſoluta.Alibi circa renes dolores,ex crapula . Dolores fortiſſimos quomodo quis dinoſcat. Aqua leuiſſima quæ.Cibi,& potus. Abortus . Dyſenteria qui magis laborent. Puſtulæ per corpus lactantis.Vrina ſtillicidium.Coxæ dolor ante conceptionem. Puſtula inferne in tibia prægnantis. Puer carnoſus ſine oſſibus:Gemellarum partus, & modica purgatio. Ructus acidus in diuturnis inteſtinorum leuitatibus.Veratri potio.Hepatis eleuatio ſplenico modo.Mictio multa cum ſanguinis fluore ex nare ſiniſtra. Splen in gibbum eleuatus. Anginoſorum affectiones . Glandulæ nulli unquam intumuerūt.Venarum in temporibus,capite, ac ceruice eleuatio . Tumor rectus,nec in alteram partem uergens . Tumores ad alteram partē uergentes.Reſolutiones leuiter ſyderatorum.

Sectio tertia.Febres ardētes in Perintho hyeme auſtrinæ,uere,& æſtate ſiccis. Aſperitudines in cute mulieris . Medicamentorum compoſitionis ratio . Febris acuta ex tuſſi matura. Diſparentia ſine ſigno indicatorio male indicantur.Quæ febres in glandularum tumoribus malæ. Spiritus. Aſſidua oſcitatio. Spiratio. Relicta poſt indicationes,morbos faciunt. Lienis eleuationes. Sanguinis eruptiones quarta die . Febres una die intermittentes. Febres ex mucoſis & bilioſis. Pectinis intentio.Collectiones circa linguas,humiles calculi,& quæ podagricis fiunt. Quartana annua . Deligationes in uenarum ſectionib. Ructus acidi. Rigores mulierū. Partus uitales.Humiditas per prodeuntia. Menſtruarum purgationum circuitus eſt.Lac primiparārū. Tumor in vulneribus fortibus non apparens . Menſtruæ purgationes,ſimiles octimeſtribus.Tumores præter rationem eleuati.

Sectio quarta de Venis. Hepatitidis venæ diſtributio.Septum tranſuerſum . Venæ duplices à clauiculis . Arteriæ ex rene.Nerui duo à cerebro.Crurum impotentia ex aſſiduo eſu leguminum. Excādeſcentiæ utilitas.Oſculi uteri ad coxam, & crus ex partu cōuerſio.

Sectio quinta, De natura iudiciorum notionibus . Naturæ iudiciorum notio . Mali. Boni . Hydropicorū ſpecies.Lingua offendentes. Surditas. Sanguinis è naribus eruptio.Inſania. Puerperis cōuulſio quomodo ſoluenda.Capitis os confractum. Vlcus. Deſipienti quid adhibendum.Ventoſitas.Fluxio. Infœcundarum remedia.Vocis repentina deſtitutio. Pituitæ fluxiones oculorum,ex mammis . Tuſſis ſicca. Hydropici tuſſis.Coxarum,oculorum,teſtium, et mammarum communio. Partes circa faciem graciles . Hydropicus. Auris dolor. Vena pulſans in cubito . Vulnus ſanguinem fundēs uni.Oris uentriculi dolor.Vomitus ſolutio.Corruptorum corpore ſanatio. Ad oculos .Varices caluorum . Ad uitiliginem,& lepram. Secundarum ſi non deſcendant , purgatio.

Sectio ſexta.De natura iudiciorum notionibus. Iracundi qui longæ uitæ.Boni.Homo adaptatus . Vocis in conuulſionibus,impari die ſolutio.Puer quo menſe ma-

tria-

triſtur. Solutio uoci ſimilis. Venarũ in manib. pulſatio. Ad gutturis dolorẽ. Ventris turbationis cura. Interceptio morbi quando fieri debeat. Mori neminem, niſi die, menſe, & anno imparibus. Oculi non robuſti. Ternarij numeri uis. Angina. Lippitudo. Inteſtini ulneratio. Bilem generantes. Dextræ partes plurimam uim circa naturam habent. Ad menſes ſiſtendos. Trimeſtris puer. Lactis multus fluor, fœtum debilitat. Mammis maximam confluentiæ partem ineſſe. Vrinæ ſtillicidium. Cancri generationem quæ ſequantur. Anxietas, horror, oſcitantia. Supernarum partium dolorem quæ ſoluant. Auris dolor. Volutus mollis. Præcordiorum diſtentio. Paronychia unguium abſceſſus. Aquę ſecedenti. Mulieri concipere nolenti. Capitis dolor ex crapula. Calori, non à bile, neque a pituita, ſed à laſſitudine, quomodo medendum. Inſaniæ futuræ ſigna.

Sectio prima.

CArbunculi in Cranone æſtiui: pluebat in ardoribus aqua larga. Contingebat hoc p totum, & maxime ab auſtro: & ſubnaſcebãtur quidem in cute ſanies: dum autem intro concipiebantur, caleſcebant, & pruritum inducebant: deinde puſtulæ uelut ab igne inuſtę excitabantur, & ſub cutem uri ſibi uidebantur, in ardoribus ſiccitates. Febres plerunque citra ſudorem. In his uerò ſi minutæ imbris guttæ deciderint; magis ſudatoriæ fiũt ab initio. Ad hæc difficiliora iudicatu manent, quam aliter: attamen minus, ſi non propter hæc fuerint, ſed propter morbi modum. Febres ardentes in æſtiuis magis fiunt, & in alijs temporibus. Reſiccantur autem magis æſtate. Autumno maxime ferinum, & oris uentriculi dolor, quanquam & ipſe minus maleficus fuerit, ipſo morbo tali exiſtente. Aſcarides ueſperi ſimiliter huic: & illæ tunc infeſtant in die plerunque, non ſolũ ideo quod magis affligunt; ſed etiam ipſæ per ſeipſas. In autumno acutiſsimi morbi, & maxime lethales, & omnino ſimilitudinem habent; eo quòd ueſperi exacerbãtur: tanquam annus ipſe habeat circuitum morborum. Quale eſt dies morbi, quale eſt ueſpertinum tempus ad exacerbationem: tale eſt morbi, & uniuſcuiuſque conſtitutionis inter ſe, ubi non quid in ſuperiori ſpecie fuerit innouatum: ſin minus; alia ſanè conſtitutione hæc imperium obtinuerint. Quare etiam annus ad ſeipſum hoc modo ſe habet. In quietis, ac conſtantibus temporibus, & annis tẽpeſtiue tempeſtiua præbẽtibus, boni ſtatus, & iudicatu facillimi morbi fiũt. In inconſtantibus uerò, incõſtantes, & qui difficulter iudicantur: quum ſanè in Perinthio defecerit, aut abundauerit quid, ut aut uenti ſint, aut non uenti: aut aquæ, aut ſiccitates, aut ardores, aut frigora. Ver autem omnino ſaluberrimum, ac minime lethale. Circa principia morborum conſiderandum, an ſtatim floreant. Clarum autem hoc fit ex incremento. Incrementa uerò ex circuitibus: & iudicationes quoque hinc manifeſte fiunt, itemque exacerbationibus in circuitibus, ſi citius accedant, aut non: & ſi diutius durent, aut non: & ſi magis affligant, aut non. Ex omnibus autem continuis, aut intermittentibus, & diuturnis, & ulceribus, & ſputis, & doloribus, Itemque tuberculorum inflammationes, & quęcunque alia poſterius apparent, fortaſsis autem & ex alijs communibus rebus, quæ quidẽ citius fiunt, breuiora ſunt: quę uerò tardius, longiora: quum etiam in circuitibus citiorem recurſum, ac reliquum augmentum, morbus neget: nam & eorũ qui ſtatim pereunt, uelociores ſunt iudicationes; quoniam & dolores, & continui ac fortes. Quæ uerò ad melius iudicant, non ſtatim apparent. Iudicatoria non iudicantia, partim lethalia ſunt, partim difficilis iudicationis. Quæ præiudicata ſunt, ſi crude iudicata fuerint; recidiuæ fiunt: ſin minus; iudicationis impeditiones, aut malæ iudicationes. Poſſunt etiam fieri pernicioſa ea, quæ non parua ſunt. Quæcunque iudicatoria ſigna fiunt, eadem hæc ſi non fiunt; difficilis ſunt iudicationis. Quæ uerò contraria ſignificant, malum: non ſolum ſi recurrant; ſed etiam primariæ naturæ contraria repentia. Quemadmodum etiam malorum ſignum, ea quæ ad contraria repunt. Conſiderare uerò ſic oportet in cibis, compreſsionibus uenarum, tumoribus præcordiorum, ſurſum uergentibus, deorſum uergentibus. Sed & multa ſunt eiuſce modi, uelut abortientium mammæ graciles fiunt, neque enim cõtrarium eſt: Neque tuſſes diuturnæ, quoniam ubi teſtis intumuit, ceſſant: & teſtis tumor a tuſsi ceſſat, & alleuatur: quæ res commonefacit nos communionis pectorum, mammarum, geniture, uocis. Abſceſſus aut per uenas, aut per oſſa, aut neruos, aut cutem, aut alias emotiones. Boni autem ſunt, qui infra morbum fiunt, uelut uarices, lumborum grauitates ex ſupernis. Optimi uerò potiſsimum ſunt inferni, & longiſsime infra uentrem, & remotiſsimi a morbo: & qui per effluxionem fiunt, uelut ſanguis è naribus, pus ex aure, ſputum, urina, quæ per effluxionẽ fiunt. At abſceſſus, quibus hęc non fiunt, ſunt uelut dentes, oculi, naſus, ſudor. Sed & quæ ſub cutem abſcedunt foras tubercula, uelut putreſcentia; & quæ ſuppurantur, aut ulcus, aut eiuſmodi puſtulæ, aut ſquamæ, aut defluuium capillorum, uitiligines, lepræ, aut eiuſmodi quæ abſceſſus ſunt aceruatim fluentes, & non ſemirepentes, & quæcunque alia dicta ſunt; & ſi non pro rationis excretionis morbi dignitate fiant, uelut Temeni nepti ex morbo forti ad digitum decubuit, qui quum non ſufficeret ad ſuſcipiendum morbum; recurrit: Mortua eſt. Abſceſſus aut per uenas, aut per aluum, aut per neruos, aut per cutem, aut iuxta oſſa, aut ſecundum ſpinalem medullam, aut ſecundum alias effluxiones, os, pudendum, aures, nares, ex utero menſes. Iudicationes poſtridie fiunt, uelut ad lumbos, aut ad femur, & ad teſtes. Quandoquoque ex tuſsi, & teſtis ipſe a ſeipſo. Tuſsiculoſi abſceſſus, qui ſupra uentrem ſunt, non ſimiliter perfecte liberant. Sanguinis eruptiones largæ, ex naribus plerunque liberant, uelut Heragoræ, quod medici non animaduerterunt. Qui uoces aſperas natura habent, his etiam linguæ ſubaſperę ſunt, & quæcunque aſperitates a morbis ſimiliter: quæ igitur duræ ſunt linguæ a natura, etiam ſine morbo hoc habent. Molles uerò tardiores ſunt, & ad peccatum, & ad bonũ, quàm prior natura. Conſideranda ſunt etiam longa capita, ex uiuendi ratione, & ceruices longæ, ab inclinationibus: & uenarum amplitudo, & craſsitudo, ab eadem, & anguſtiæ, ac latitudines, & breuitates, ac tenuitates, ex contrarijs. Quorum uenæ amplæ, & uentres, & oſſa ampla, hi ſunt, qui tenues ſunt. Pingues uerò his cõtraria habent: & in his, qui fame mace-

maceranṫur,mediocritates. Ab his conſideranda ea ſunt quæ ptæ prupera incrementa unicuique detrahunt,& quæ diminutiones adaugent:& ea,quæ incrementa coadaugent,& quæ corroborant. Et quæ ſint communes uenarum diſſectiones. Pectinum ruptiones quæ quidem circa pubem fiunt,ut plurimum ſtatim ſunt innoxiæ. Quæ uerò paululum ſupra umbilicum in dextra parte, hæ dolorofæ ſunt & anxioſæ, & ſtercoris uomitum inducunt,uelut etiam Pittaco accidit. Fiunt autem hæ,aut a plaga,aut uulſura,aut alterius inſultu. Quibus id, quod medium eſt inter abdomen, & cutem inflatur, & non ſedatur. Color eſt,uelut qui multum pallidus eſt, & qui ex candicante pallet:quoniã omne huiuſmodi ab hepate eſt, & ex hoc ſunt hepatici in his morbi: & morbi regij ab hepate,ad ſubalbidum colorem uergũt: & qui ex aqua inter cũtem,& ex pituita alba laborant. Qui uerò a ſplene ſunt,tũ hydropes,tũ morbi regij, nigriores ſunt. Sed & ulcera quæ ægre perſanantur,ex albidorum ſunt,qui ferè lentis colorem referunt:& cutis diſtringitur,ac labia,uelut Antilochus habuit & Aleuas,ab humoribus ex corpore ſalſuginoſo,quod ſub cute maxime,& a capite cõtingit; quum a pulmone fuerit calefactum. Occaſiones, unde quis ægrotare cœpit,conſiderare oportet,ſiue capitis ſit dolor,ſiue auris,ſiue lateris. Signum aũt ſunt in quibuſdam dentes,& in quibuſdam inguinum tumores. Vlcera oborientia,ac iudicantia febres,& tubercula:quibus hęc non fiunt, iudicatio ſublata eſt. Quibus intus relinquuntur,certiſsimæ recidiuæ,ac celerrimæ. Crudos, ac liquidos ſęceſſus,milium ſolidum in oleo coctum ſiſtit. Exemplo eſt nautæ puer,& Myrtochaune.

Sectio ſecunda.

Mulier cor, hoc eſt,os uentriculi dolebat,& nihil remittebat dolor. Huic polentæ pollen in mali punici ſuccum inſperſus, & ſemel in die acceptus in cibo ſatis fuit,& non reuomebat,uelut Charioni contigit. Mutationes proſunt; ſi non ad praua mutentur, uelut his, qui à medicamentis uomunt febrium gratia. Fines in meraciora deſinentes,putrefactionem ſignificant,uelut Dexippo. Serapis ex liquida aluo intumuit. Pruritus autem haud ſcio quot diebus, non ultra. Habebat autem & abſceſſum quendam in lateris mollitudine, qui nigrefactus occidit. Et Stymargi uxor ex uentris per paucos dies turbationẽc,ubi mult in ſiſtendo laboraſſet, & poſt pueri ſexus fęminei quadrimeſtris ex corruptione diſceſſum ſana facta eſſet,intumuit. Moſco è calculo laboranti, fortiter in ſuperna palpebra ordeolum obortum eſt,magis ad aurem: deinde intro exulceratum eſt. Quinta,& ſexta die ex internis pus erupit. Internas affectiones ſoluit. Glãdularum tumor,ac inflammatio circa aurẽ erat, itemque inferne in collo, è directo ſuperni tumoris. Ariſtæi uxoris frater fatigatus in uia incaleſcebat:deinde in tibia tumores fiebãt,terebinthi fructui ſimiles. Poſtea febris continua fiebat,& poſtridie ſudor factus eſt,& aliis paribus diebus ſemper idem fiebat. Adhuc autem febris tenebat. Erat autem ſublineoſus. Ex ſiniſtra nare ſanguis erumpebat frequenter,& paulatim. Iudicatus eſt. Poſtridie iuxta ſiniſtram aurem tumor. Sequenti die etiam circa dextram,ſed hic minor: & inſuper tepeſcebat. Hi euanuerunt,& non ſuppurati ſunt. Qui ab Alcibiade venit,ei ex febribus modicis ante iudicationem teſtis ſiniſter intumuit: Habebat aũt ſplenẽ magnũ:& ſanè tunc iudicata eſt febris uigeſima die:deinde aliàs,atq; alias ſubincaleſcebat, & ſubfloridũ ſpuebat. Cuidã manus dextra,& crus ſiniſtrũ,quũ ex tuſsi parũ,& nihil memorabile eiecĩſſet, ſiderationis modo reſoluta ſunt:alia verò nulla re alterata eſt,neq; facie,neq; mẽte: Nec uerò adeò fortiter illis partibus. Cępit ad melius procedere circa uigeſimã diem. Factum aũt hoc eſt illi ferè circa menſium eruptionẽ,& fortaſsis tunc primum apparebãt. Erat.n.uirgo. Apęmantus,& pater fabri illius,qui caput fregit, & Nicoſtratus nõ extuſsiebant quicquam. Erãt autem alibi circa renes dolores. Interrogationes factæ ſunt: dicebãt ipſos ſemper repleri potu,aut cibo. Dolores fortiſsimos quo modo dinouerit quis cõſpicatus, fuga, tolerantiæ, experiẽtiæ,& timiditates indicant. Aqua, quæ cito caleſcit, & cito frigeſcit,ſemper leuior eſt. Cibi,& potus experientia opus habent,an ad æqualitatem maneant. Dicendum quòd,ubi ſanguis effluxit, expalleſcunt, & quæcunque alia huiuſcemodi. Abortus maſculus ſexaginta dierũ, in partuum ſuppreſsionibus ſalubris. Hercules intumeſcebat mali ipſius die octaua magis ex dyſenteria laborat, quiſquis ſanè etiam è teneſmo uexatur. Quædam lactans puſtulas per corpus ubique habebat. Poſtquam autem lactare ceſſauit,ſedatæ ſunt per æſtatem. Coriarij illius, qui coriacea præparabat, uxori,quum peperiſſet, & perfecte exoluta eſſet, uiſum eſt de ſecunda membranoſum quiddam remanere: diſceſsit autem quarta die male:nam urinæ ſtillicidio uexabatur. Statim concipiens peperit maſculum. Habebat autem iam multos annos,& poſtremum neque menſes prodibant. Quando autem peperiſſet;urinæ ſtillicidium paululum intermittebat. Quędam priuſquam conciperet;coxam dolebat. Poſtquam autem concepit; non amplius dolebat. Vbi uerò peperit; uigeſima die rurſus doluit. Peperit igitur maſculum. Prægnanti in tibia inferne dextera, tertio, aut quarto menſe puſtulæ, ad quas manna thuris utimur, itemq́ue in manu dextera iuxta magnũ digitum: haud ſcio an peperit, reliqui enim ipſam ſemeſtrem; habitabat autem, uelut ego puto, in ædibus Archelai ad rupem. Antigenis uxor habitabat iuxta Nicomachum, peperit puerum carnoſum quidem, uerùm qui haberet maximas partes diſcretas, magnitudine uerò eſſet quatuor digitorum, & ſine oſsibus: deinde craſſus, ac rotundus. Hæc autem anheloſa erat ante partum: deinde ſimul cum partu pus reuomuit modicum,uelut ex furunculo uocato tuberculo. Quę filias peperit gemellas, & difficulter peperit, & non ualde purgata eſt; tota intumuit: deinde uenter ipſi magnus fiebat. Reliqua uerò reprimebantur, & rubicunda prodibant uſque ad ſextum menſem: deinde alba ualde per omne iam tempus. Atque hæ fluxiones. Veneri officiebant, & mera rubicunda ipſi profluebant. In diuturnis inteſtinorum leuitatibus ructus acidus oboriens, antea nunquam factus, ſignum bonum, uelut Demænetæ contigit. Fortaſſis autem licet etiam arte parare: nam turbationes eiuſmodi alterant. Fortaſsis autem & ructus acidi inteſtinorum leuitatem ſoluunt. Sanata eſt ueratri potione Lycia: poſtremùm ſplen magnus, & dolores,& febris,& ad humerum dolures. Et uena, quæ

in

in ſplene eſt, in cubito ſecabatur: & ſaniebat quidem ſæpe: aliquando uerò etiam non eſt ſecta, ſed unà cum ſudore ſanguis penetrauit, aut ſua ſponte. Ex quo autem prodibat, ſplen dextera parte intendebatur, ſpiritus intus duplicabatur, non tamen magnus: mente mouebatur, contegebatur, flatus inerat, non prodibat inferne quicquam, neque mingebat. Mortua eſt ante partum. Quæ circa fauces ad alterutram partem repentina proceſſerunt, exulcerata nõ ſunt, ad ſiniſtra tranſiuerunt, ad ſplenẽ dolor venit citra iudicationem. Hieroni iudicatio facta eſt decimaquinta die. Coi ſorori hepat eleuatum eſt ſplenico modo. Mortua eſt ſecunda die. Bion ſimul multum mingebat quod non ſubſidebat, & ſanguis ex ſiniſtra nare manabat: erat enim & ſplen ſurſum in gibbum eleuatus, ac durus: ſuperſtes manſit: recidiua. Erant autem anginoſorum affectiones hæ. Colli uerticula intro uergebant, quibuſdam amplius, quibuſdam prope. Et collum forinſecus conſpicuam cauitatem intro habebat, & hac parte ad contactum dolebat. Erat autem & cuidam infra os dentis appellatum, quod non ſimiliter acutum eſt: quibuſdam uerò etiam ualde rotundum, maiore circumferentia. Si non cum dente appellato, fauces non inflammatæ, uerùm iacentes. Partes ſub maxilla tumidæ, non inflammatis ſimiles. Neque glandulę ulli intumuerunt: ſed magis ſecundum naturam: linguam non facile uertebant, ipſiſque & maior eſſe uidebatur, & prominentior, & ſub lingua uenæ conſpicuæ: deglutire non poterant, aut ualde difficulter. Immo ad nares fugiebat, ſi ualde cogerent: & per nares loquebantur. Spiritus autem his non ualde ſublimis. Quibuſdam uerò uenę in temporibus, & in capitibus, ac ceruice eleuatæ. At recrudeſcentibus, ex his, parum quiddam tempora calida, etiamſi aliàs non febricitarent. Non ſuffocabantur plurimi niſi quum deglutire cupiebant aut ſaliuam, aut aliud quiddam. Neque oculi intus deſidebant. Quibus igitur tumor erat rectus, nec in alteram partem uergebat; hi neque leuiter ſideratorum modo reſoluebantur. An uero aliquem periiſſe uiderim, in memoriam reuocabo. Quos autem nunc noui, ſuperſtites manſerunt. Erant autem partim celerrime alleuãtia. Plurima uerò ad quadraginta dies deueniebãt: & in hoc plerunque etiam ſine febre. Multi uerò etiam ad ualde longum tempus, partem aliquam tumoris habebãt. Et deglutitio, & uox indicabat: & columellæ liqueſcentes ſignificationem quandam prauam exhibebant, quamuis nullum grauius malum habere uidebantur. Qui uerò tumores ad alteram partem uergentes habebant, hi unde uerticula inclinata fuerunt, iſthic reſoluebantur. Atque inde ad alteram partem diſtrahebantur. Erant autem hæc in façie maxime conſpicua, & in ore, & interſepto iuxta gurgulionem. Sed & maxime inferne pro ratione immutabantur. Cæterùm reſolutiones leuiter ſideratorum modo, non per totum corpus fiebant ueluti ex aliis, ſed uſque ad manum, ab anginoſa affectione. Atque hi & matura expuebant, eaque pauca, ac difficulter. Quibus autem in rectum tumor tendebat, itidem expuebant. Quibus uerò etiam cum febre, hi multo magis, & difficulter ſpirabant, & aliena loquebantur, & uenæ his magis eleuatæ. Et pedes omnibus quidem frigidiſſimi erant, maximę autem his. Et hi ad rectè ſtandum impotentiores erant. Et quidam non ſtatim moriebantur. Quos autem ego noui, omnes mortui ſunt.

Sectio III.

Conſtitutio temporis.

In perinthum circa ſolſtitium ferè æſtiuum uenimus, facta autem eſt hyems clementi cœlo, auſtrina. Ver, & æſtas ualde ſine aquis uſque ad pleiadũ occaſum: nam, ſi etiam quid aquæ cecidiſſet: id erat uelut minutæ roris guttæ. Et Eteſiæ non ualde ſpirarunt: & qui ſpirarunt, diuulſe id fecerunt. Aeſtate febres ardentes populariter graſſatæ ſunt multæ. Erant autẽ ſine uomitu: & alui turbatæ ex tenuibus, aquoſis, non bilioſis, ſpumoſis, multis, quæ aliquando depoſita etiã ſubſidentiũ habebant, ex quibus ſane etiam, id quod ſub dio noctu exponebatur, ſimile erat. Aequalea ſpecie alui ſeceſſus ſemper, malum. In his multi ſoporoſi erant, & mente moti: hi uerò ex ſomnis tales fiebant. Quum autem ſuſcitati eſſent, omnia intelligebant. Spiritus ſublimes, non tamen ualde, urinæ tenues quidem plurimis, & paucæ, aliàs autem non decolores. Sanguinis eruptiones è naribus non fiebant, niſi paucis: neq; parotides iuxta aures, de quibus poſtea ſcribam: neque ſplenes attollebantur, neque dextrũ præcordium, neq; doloroſum ualde, neque fortiter intentum erat. Erat tamen quid, quod iudicationem faciebat. Et maxime iudicabãtur omnia plerunq; circa decimamquartã diem pauca cũ ſudore, pauca cum rigore: & ualde paucis recidiuæ fiebant. At uerò ſub minutas uelut roris guttas, quæ in æſtate fiebant, apparebat ſudor. In febricitãtibus etiam quidam ſudores ſtatim ab initio fiebant, non tamen maligno modo: & quibuſdam ſub hoc tempus etiam iudicatio facta eſt cum ſudore. Fiebant autem in febribus æſtiuis, circa ſeptimam, octauam, & nonam diem, aſpritudines in cute milliaceæ, culicum morſibus maxime ſimiles, non ualde pruriginoſæ. Hæ perſeuerabant uſque ad iudicationem. Nulli equidem maſculo tales erupiſſe uidi. Mulier autem nulla mortua eſt, cui hæ fiebant. Et graui auditu præditæ, & ſoporoſæ erant. Prius autem non ualde ſoporoſæ erant hæ, quibus illæ affuturæ eſſent. Non tamen in totum durabant: uerùm ſoporoſæ, & ſomnolentæ erant per æſtatem, & uſque ad pleiadum occaſum. Poſtea uerò magis uigiliæ aderant. Sed neque in totum ab hac conſtitutione moriebantur. Aluum igitur per cibos ſiſtere non dabatur, imò præter rationem putaſſet quis mederi conducere, etiamſi minus multa quibuſdam prodirent, per hoc, quod in frigore quis iaceret ſtrato ſuppoſito: nam ulcerat quidem frigidum, calefacit autem eiuſmodi ſpecies ſenſim progrediendo adhuc magis, etiamſi nulla afflictio naturę accedat: & in quibus, & qualia ſigna, & plura, aut pauciora contingentia, oſcitatio, tuiſſis, ſternutatio, diſtentio cũ oſcitatione, eructatio, flatus: omnia talia corrumpunt. Quibus in febribus anxioſis, horridis, rubeſcunt facies, laſſitudines, oculorum dolores, capitis grauitates, reſolutiones leuiter ſideratorum modo, & menſes ſi apparuerint, maxime quibus primum, ſed & uirginibus, & mulieribus, quibus per tempus: ſed & quibus, non in quo ſolet tempore, aut uelut oportet apparent: deinde pallidæ fiunt. Magnum autẽ in omnibus, id quod & conſequenter fit, & in quo tempore, & in quibus.

Valde

Valde biliosis in febribus maxime, omnino quibuſdã ad crura purgario. Medicamẽtorum modos ſcimus, ex quibus qualia, & quæ fiunt: non enim omnes ſimiliter, ſed alii aliter componuntur. Et alibi citius, aut ſerius, in manuum tractationes aſſumuntur, uelut eſt aut ſiccare, aut tundere, aut coquere, & ciuſmodi. Omitto plurima quæ unicuique, & in quibus morbis, & quo tempore morbi, ætatem, ſpeciem, uictum, qualis hora anni, & quæ, & qualiter procedat, & huiuſcemodi. Zoilo iuxta murum ex tuſsi matura, febris acuta, & faciei rubor, & aluus intercepta, pręterquam ad neceſsitatem coactè, lateris ſiniſtri dolor, & auris è directo ualde doloroſa, & caput non uſque adeò. Spuẽs ſemper ſuppuratum ægrotabat. Sed alia iudicata sũt, & iuxta aurem pus multum erupit, circa octauã, aut nonã diem. Principia uerò noni diei ex dolore auris. Haud ſcio, quomodo ſine rigore iudicatio facta eſt. Sudauit caput ualde. Et hic ſudor firmus erat, quòd quidem ardor etiam ſiniſtri lateris eſſet. Superne unà cum aure dolor ſedatus, maxime circa ſcapulas. Sed & ante ſputa multa, ab initio florida reiecta, & circa ſeptimam, aut octauam diem: deinde laborioſa. Aluus reſtitit uſque ad nonam, & decimam diem. Dolor extinctus eſt. Tumor remittebat, & ſudores fiebant parui, non autem iudicabant. Manifeſta autem erant hæc tum ex alijs, tum ex ſeceſſu: nam incipiente auris dolore, etiam uenter turbatus eſt. Erupit autem ex aure nona die, & iudicatus eſt morbus decimaquarta ſine rigore eadem die. Sed & ſputum largius ibat, & maturius, poſtquam auris erupit. Sudores autem, & ſerpentia vlcuſcula ad multum tempus, in capite fiebant. Reſiccata ſunt tertia die. Quæcunque ſine ſigno iudicationis iudicatorio diſparent, male iudicata ſunt, uelut Eryſipelas ancillę Polemarchi. In glãdularum tumoribus febres malum, exceptis diarijs. Et in febribus glandularum tumores, deteriores, qui in acutis ab initio uigorem remiſerunt. Spiritus, præcordijs eleuatio mollis, & intentio neutra, in ipſis ſuperne rotundum, in dextris uelut circumferentia ſuppuratoria, aliud longius magis, aliud diffuſum, aliud deorſum repens, & hinc atque hinc diſtentio uſque ad umbilicum. In omni ſurſum uerſus è directo latione, ſi reuocetur, & in rotunditatem concludatur, quatenus quidem ſpiritus fuerit citra iudicationem calore attenuatur. Si uerò hũc effugerit, ad ſuppurationem procedit. Spiritus denſi, parui: magni, rari: parui, rari: extrà magnus, intrà paruus, alius quidem extendens, alius uerò urgẽs: dupla intro reuocatio, uelut ſuperinſpirantibus: calidus, frigidus. Medela aſsiduarum oſcitationum ſpiratio longa. Non potantibus, & uix, ſpiratio breuis. E directo etiam laterum intentio doloroſa, & præcordiorum intentiones, & ſplenis eleuationes, è naribus eruptiones. Quæ relinquuntur poſt iudicationem, reciduas facere ſolent. Primùm itaque lienis eleuationes, ſi nõ ad articulos finierint; ſanguinis è naribus eruptio fit, aut præcordij dextri intentio, ſi non penetrauerint urinæ: hæc enim eſt interceptio utrorunque, & recidiuæ horum merito fiunt. Abſceſſus igitur horum facere oportet, ſi non fiant: eos uerò, qui iam fiunt, declinare: Eos autem excipere, ſi prodierint iam, & qualia oportet, & qua parte oportet: qui uerò non ualde, eos coadiuuare: eos uerò auertere; ſi omnino incommodi fuerint, maxime ſi hi affuturi ſunt: ſin minus; ſi iam ueniunt. Quarta die, contingentes ſanguinis è naribus eruptiones ęgre iudicant. Febres, quæ una die intermittentes, altera ſuperrigent, unà cum iudicatione, ad ſeptimum circuitum durãt. Scopo ex mucoſis, bilioſis, & faucium inflãmatione, malo uictu nſo aluus ſuppreſſa eſt, & febris acuta facta, & lingua florida, & uigil ſine ſomno. Pectinis intentio fortiter, æqualiter, paulatim ad infernam partem in deſtris. Spiritus ſubdenſus præcordia dolebat, & reſpirans, & quum uerteretur. Sine tuſsi uerò excreabat ſubcraſſa. Peplus ipſi data, à præcordio quidẽ depulit, tranſiuit autem nihil. Poſtridie glandes duæ appoſitæ non apparuerunt. Vrina craſſa, & turbata: Subſidentia leuis, & plana: & reſtitit aluus in turbulentia, uenterque mollior erat. Et ſplen eleuatus, & deorſum uergens factus eſt. Potu utebatur aceto mulſo dulci, aut fauorum cremore cocto. Decima ſanguis ex ſiniſtra nare aquoſus paucus uenit: non autem ualde infirmus erat ob hoc ipſum: & urina ſubſidentiam habens. In ſubſidentia uerò ſubalbum quiddam adhęrens uaſi, tenue, neque geniturę ſimile, neque diſsimile. Defluxit hoc breui. Poſtridie iudicatus eſt, à febre liber, & ſubiit ſubuiſcoſum undecima die. Hoc uerò circa defluxum erat quid bilioſum. Vrinæ uerò purgatio multa, tum copia, tum ſubſidentia: & priuſquã uinum bibere inciperet; ferè pituitæ ſimilis. Penetrauit autem undecima die, ut quæ non eſſet multa. Viſcoſa uerò erant ſtercora, & turbata. Huiuſmodi autẽ iudicatorio modo fiebat: nam & Antigenis in Perintho tale erat. Quæ circa linguas eleuantur collectiones, & humiles calculi, & quæ podagricis fiunt, circa debiles illorum articulos ſunt: nam oſsium natura cauſa eſt, ut hæc, & indurentur, & diſtendantur. Collectio Hippoſtrati uxori ex quartana annua ad faſtigium eleuata eſt; quum ſubfrigida palàm eſſe uideretur impetus in totum corpus factus eſt, & ſudor: iudicata eſt hoc modo: & poſtea menſes plures copia, & tempore: tunc enim ſuppreſsi fuerant. Abſceſſus non conſiſtere uiſus eſt. In pulſantibus ſanguinẽ fundentibus figura ampla, & in totum ſi ex omnino decliui accliue fiat. Quapropter etiam deligationes in uenarum ſectionibus impetum faciunt: fortes uerò ſanguinem impediunt. Sanguineũ, & ſubbilioſum, ructũ acidum facit. Fortaſsis autem ad atrę bilis morbum his deſinet. Rigores incipiunt mulieribus quidem magis à lumbis, per dorſum ad caput: ſed & uiris poſteriore corporis parte magis, quàm anteriore, uelut cubitis, femoribus. Sed & cutis rara. Indicat autem pilus animantium. Quibus nihil intra conſtitutum tempus accidit, ſingulis partus uitales fiũt. Apparentia in quib. menſib. fiunt. Labores in circuitib. Quicqd in ſeptuaginta mouetur, in triplicitatibus perficitur. Poſt menſes, dextera, & ſiniſtra hiant. Humiditas per prodeũtia, requirit diætam ſicciſsimam. Quod citius motum eſt, ac diſcretũ, rurſus augeſcit etiam tardius, & ad longius tempus. Labores, circa quinquageſimumtertium diem, & circa centeſimum ſextum. Labores tertio, quinto, ſeptimo, nono menſe, & ſecundo, ac quarto. Quæ noſſe oportet ad ſeptimum menſem, aut à menſium fluxu numerandi ſunt nouem menſes, aut à conceptione: & ad ſeptuaginta ac ducentos dies, Græci menſes fiunt: & ſi quid amplius ultra hos eſt, & aut maſculis, aut etiam fœmellis, hæc fiunt, aut contraria. A cibis & potibus hume-

ri,

ri, ac mammæ inflantur: & impotentię, & inflationes in capite incrementa faciunt, donec oſſa fuerint ſolida facta. Menſtruarum purgationum circuitus eſt. Quæ ante has fiunt grauitates, ſimiles ſunt laboribus octimeſtribus. Priniparарum lac, alimento quidem tranſmutationem accipiente, octimeſtri uerò perficiente. Si in uulneribus fortibus, tumor non appareat magnus; malum. Laxi, bonum: ſurſum paſcentes, peius. Menſtruæ purgationes ſimiles octimeſtribus, in tendentibus ad decimum menſem contingentes, malum. Quibus tumores in ulceribus, non ualde conuelluntur, neque inſaniunt. His autem derepente diſsipatis, quibus quidem ad poſteriores partes, conuulſiones cum doloribus quibus autem ad anteriores, aut inſaniæ, aut dolores lateris acuti, & dyſenteria rubra. Tumores præter rationem alleuantes, prauum: uelut Andronici filio Eryſipelas recurrit: li non ad eundem locum rediens, bonum quid ſignificet. Hoc ex natiuitate circa aurem, ad pubem diſtributum eſt. Alteri tertia, ex natiuitate die factũ, ſuppuratũ eſt nona. Hic ſeptima die ſanus euaſit. Maligniora ſunt, quæ derepente diſparent.

Sectio quarta. De uenis.

Hepatitis in lumbis uſque ad magnum uerticulũ, inſerne etiam uerticulis ſe ingerit hinc ſubleuata per hepar, & per ſeptum tranſuerſum ad cor: & quæ quidem recta eſt, ad clauiculas: hinc aliæ quidem ad collum, alia uerò ad ſcapulas, aliæ deorſum deflectẽtes, ad uerticula, & coſtas declinant. Et ex ſiniſtris quidem, una prope clauiculas: ex dextris uerò ad quendam ipſarum locum. Alia uerò utrinque deflexa: alia paulò inferius deflexa, ubi quidem illa deficit, coſtis ſe ingerit, donec ad uenam in ipſum cor acceſſerit, ad ſiniſtras deflexa. Infra autem decuruata ad uertebras deſcendit donec perueniat, & inde incipit eleuari, ingerens ſe coſtis reliquis omnibus, hinc atque hinc ſingulis ramulos præbens, quum ſit una: a corde quidem ad locum quendam a ſiniſtris magis procedens: deinde infra arteriam, donec conſumpta fuerit, & uenerit eò, unde hepatitis ſubleuata eſt. Priuſquã autẽ eò uenit, circa extremas duas coſtas diuiſa eſt, & partim ab hac, partim ab illa uerticulorum parte progreſſa conſumitur. Quę uerò recta a corde ad clauiculam tendit, ſupra arteriam eſt: & ab hac, uelut etiam iuxta lumbos infra arteriam, ad hepar inſilit, partim in portas & pinnas, partim in reliquum deinceps procedit paulo infra ſeptum tranſuerſum. Septum autem tranſuerſum adhæret hepati, neque facile eſt ipſum ſeparare. Duplices porrò uenæ a clauiculis, alteræ hinc, alteræ iſthinc, ſub pectus ad pectinem procedunt, quò uerò hinc, nondum ſcio. At ſeptum tranſuerſum infra iuxta uerticulum quod eſt infra coſtas, qua renes ex arteria, ea parte conſurgũt. Verùm arteriæ ex ipſo rene oriũtur, hinc atque hinc ab arteria neruum habentes. Atque hac parte alicubi in recurrente a corde hepatitis deſinit. Cęterùm ab hepatitide per ſeptum tranſuerſum maximæ duę, altera hinc, altera iſthiuc, ſublimes feruntur, multifidæque per ſeptum ſunt, & circa ipſum conſiſtunt in ſuperna parte, atque hæ magis ſunt conſpicuæ. Duo uerò nerui a cerebro ſub os magni uerticuli ex ſupernis & ad gulam magis, ab utraque arteriæ parte deſcendunt, & uterque in ſeipſum incidens, uni ſimilis, ubi uerticula & ſeptum ſunt, ibi deſinunt. & quidam ambigui, ex hac ſocietate ad hepar, & ſplenem ipſos tendere putauerunt. Alius neruus ab utraque uerticulorum parte iuxta clauiculam ad ſpinam procedit, ex obliquo uerticulorum, & ad coſtas diſtribuitur: & quemadmodum uenæ, ſic hi per ſeptum, ad meſenterium mihi tendere uidentur. Vbi autem hę deficiunt; rurſus hinc ubi ſeptum exoritur, ab eo cohærentes ac continui exiſtentes, iuxta medium infra arteriam, deinceps ad uerticula diſtribuuntur, quemadmodum uenæ, donec ad ſacrum os progreſsi conſumuntur. In Aeno ex aſsiduo leguminum eſu, fœminæ, & maſculi crurum impotentes facti ſunt, ac uitam degerunt. Sed & his, qui eruo ueſcuntur, genua dolent. Diligentia adhibenda eſt, ut excandeſcentia inducatur, & coloris reparandi, & ſanguinis in uaſa ſubter cuticulam colligendi gratia, itemque lætitia, & timor, & huiuſmodi: & ſi quidem reliquum corpus ſimul ægrotarit ſimul curare: ſin minus; ſatis eſt. Stymargi famula Idumæa erat, quæ ubi filiam peperiſſet, conuerſum eſt ei uteri oſculum, & dolor ad coxam, & crus. Iuxta malleolũ ſecta uena liberata eſt, & quidem quum etiam tremores totum corpus detinerẽt. Verùm ad cauſam deuenire oportet, & ad cauſæ principium.

Sectio V.

Naturæ indiciorum notio.

Quicunque fului, naſo acuto, oculis paruis, mali. Quicunque fului, ſimi oculis magnis, boni. Hydropici rauos oculos habent, & claui ſunt. Vocis gracilitatem ſoluit uarix, ad ſiniſtrum, & dextrum teſtem: abſque horum altero fieri non poteſt ut ſoluatur. Magni, calui, balbi, gracili uoce præditi, boni. Morbos autem habẽt, balbus, aut caluus, aut gracili uoce præditus, aut hirſutus, fortiter atrabiliarios. Qui lingua offendunt, & labiorum non ſunt potentes, eos neceſſe eſt, dum illa ſoluuntur, ſuppuratos fieri. Dolorem in locis infernis fortem ſurditas ſoluit, itemque ſanguis multus e naribus erumpẽs. Inſomnia, magni morbi ex more contingentis ſolutio. Si puerperis conuulſio fiat: febrem excitato: & cerato multo tepido in ueſicam immiſſo, ac per clyſterem infuſo colluito. Si capitis os confractum fuerit; lac, & uinum ammixta aquæ pari menſura bibenda dato. Si uerò ulcus fuerit; internas uenas ſecato, ſi non febricitet. Si autem deſipiat, caput irrigato, ſi non præcordia fuerint eleuata. Si caput doluerit, ad pectus deſcendit, deinde ad præcordia, poſtea ad coxam, omnia uerò ut doleant, fieri non poteſt. Ventoſitatem flatuoſam uenę ſectione, fluxionem pharmaco illito ſiſtito: fluxus enim ex uena magna eſt. Si uerò ſua ſponte multum fluat; ieiunet: aut aquæ partes duas, lactis quatuor bibat. Infœcundas fomentis, ac medicamentis curato. Quicunque derepente uoce deſtituuntur, ſi ſine febre fuerint; ipſis uenam ſecato. Pituitæ fluxiones ex mammis trahunt oculi, & eructant per nares ad pulmonem. Quibus tuſsis ſicca eſt, his non ſoluitur, niſi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad teſtem irruat. Si hydropicum tuſsis corripiat, ſi quidem ſtatim animo linquatur; calidis omnibus utatur: ſin minus; inebriato, ac cibis ipſum impleto. Venas autem internas ſecato; dum morbus magnus in intentione eſt. Solutio coxarum dolores, oculorum diſtortio-

nes, cæcitas: teſtium tumoris, mammarum eleuatio. Si febre tenente, partes circa faciem graciles fuerint, in die impari; ſequenti die ſoluetur. Hydropicus ſi tumorem in cruribus habens tuſsiat; malum. Si auris doleat; lacte utatur. Si non in die impari febris dimittat; recidiuare neceſſe eſt. Cui uena in cubito pulſarit, inſanus & iracundus eſt: cui uerò quieuerit, ſtupidus. Vulnus ſi ſanguinem fundat; ulcus ne madefacito, uerùm caput calida rigato. Si os uétriculi doleat; panem calidum cum uino meraco exhibeto. Vomitus ſolutio: aquam calidam bibendam dato, & uomat. Quæcunque corrupta torpeſcunt, euulſa uena ulcerato, ac ſanato. In conuulſione digitorum manus citra febrem, uenam ſecato, ſi non caput doleat: ſin minus, aquam calidam affundito. Ad oculos. Spodij partem duodecimam, croci quintam, nuclei oliuæ unam, ceruſæ unam, myrrhæ unam. Aquam frigidam ſuper caput fundito: & allia cum maza edenda dato. Varices caluorum ſi non magni fuerint; furioſi ſunt. Ad uuliginem, & lepram. Calcem in aqua adhibeto, ut ne exulceres. Secundarum purgatio, ſi nõ diſcedant. Sternutatorium ad nares apponito, ut ſternutet: & ſternutantis nares, ac os apprehendito.

Sectio ſexta.

Naturæ indiciorum notio.

Caput magnum, oculi parui, balbi, iracundi ſunt. Qui longæ uitæ ſunt, plures dentes habent. Balbi, celeri lingua præditi, atræ bilis humori obnoxij, bilioſique ſunt, oculis non nictantes, iracundi. Magnum caput, oculi nigri, & magni, naſum craſſum & ſimum habentes. Oculi raui, magni, caput magnum, ceruix tenuis, pectora anguſta, congrue adaptati hominis ſunt. Caput paruum habens, neque balbus eſſe poterit, neque caluus, niſi fuerit glaucus. In conuulſionibus ſi uox in die impari ſoluitur; a magno morbo liberat. Puerperæ febricitanti, & dolenti aquam affundito, & ptiſanam craſſam ter in die calidam dato. Puer nutritur ſeptimo menſe, aut nono, aut decimo, & uoce firmatur, & robur ſequitur, & manibus ualidus fit. Dum uox ſoluitur; omnia ſoluuntur: ſolutio enim ſimilis eſt uoci. Soluitur autem in die impari. Si uenæ pulſauerint in manibus, & facies ſana, ac robuſta fuerit, & præcordia non fuerint mollia; diuturnus fit morbus, qui ſine conuulſione non ſoluitur, aut ſanguinis multi ex naribus eruptione, aut dolore ad coxas. In gutturis dolore, aquam calidam ſuper caput fundito, ſi non frigus fuerit: ſin minus; farinam quàm calidiſsimam dato, & uinum meracum. In turbatione uentris, fabas coctas dato; ſi non ſupernæ partes abunde fuerint bilioſæ. Aut cuminum cum fabis edẽdum dato. At interceptio morbi fieri non poterit, niſi in die impari: neque principium fieri poterit, niſi in die pari, itemq́ue menſe, ac anno pari. Nitrum autem Aegyptium, & coriandrum, ac cuminum cum oleo terito, & uentri illinito. Qui moriuntur, eos neceſſe eſt die impari, & menſe impari, & anno impari mori. Bonum autem fuerit prædicere mortem, aut dolores fortes. Quorum oculi robuſti non ſunt; his mors breui imminet. Si uerò in impari anno fiat; ab utriſque impares fieri neceſſe eſt. Si autem in anno pari, & die pari; neceſſarium eſt in impari die mori. Ex numero tertia fortiſsima eſt. Anginam, & lippitudinem ſoluit uenæ ſectio. Vulnerato inteſtino, reſpiratio prodit inferne inconſpicua iuxta uulnus, & euacuátur pectora. Dato igitur, lac, & uinum, pari aquæ mẽſura ammixta. Quorum pectora bilem generant, balbi, furioſi, & calui ſunt. Quicunque horum ex natiuitate etiam ſtrabones, hi imprudentes ſunt, aut calculoſi, aut inſanientes. Quibus autem non, alterius mali ſolutio fit. Circa naturam plurimã uim habet mamma dextera, oculus dexter, & quæ infra ſunt hac parte: nam & maſculi dextris inhærent. Mulieribus menſes ut ſiſtas, cucurbitam maximam ad mammam affigas. Trimeſtris puer omnia præ ſe fert, & lac tũc habet. Si multum fluat lac; neceſſe eſt fœtum debilem eſſe. Si ſolidiores fuerint mammæ; ſanior eſt fœtus. Vena craſſa eſt in utraque mamma: quapropter maximam habet confluentiæ partẽ. Vrinæ ſtillicidium ſoluit uenæ ſectio. Si ſuperni loci turgent qui ſunt circa caput, ulcerum purgatio, uomitus, hydrops. A uentris turbatione, aut a tuſsi, ſi cancer fiat; os amareſcit. Dato autem elaterium bibendum bis, aut ter, ſi non balbus fuerit. Deligare uerò oportet florem æris uſtum, donec ſuluus euaſerit, & ſpongiam; ſi non balbus fuerit. In anxietate, horrore, oſcitatione, dato uinum pari aquæ menſura ammixta. Ad auris dolorem cucurbitam affigito. Quicquid ſupernarum partium doluerit, dolor ad coxas, aut ad genua, & anhelatio oboriens, omnia hęc ſoluit. In uoluulo molli, frigidum uinum multum meracũ pro ratione dato; donec ſomnus, aut crurum dolor fiat. Soluit autem & febris, & dyſenteria citra dolorem. Si præcordia diſtenta fuerint; manu comprimito, ac lauato. Ad paronychiam unguium abſceſſum, galla nigra cum melle. Aqua ſecedente, lactis heminas octo bibendas dato. Si uerò uomat, & non bibat; allii, aut ceparum intritum dato. Vt mulier in utero cõcipiat; polypos paruos ſuper flamma calidiſsima aſſatos, & ferè ſemiambuſtos, edendos dato. Et nitrum Aegyptium tritum, coriandrumq́ue, ac cuminum, in paſtillos efformato, in pudendumq́ue ſubdito. Si ex crapula caput doleat; uini meraci heminam bibat. Si uerò aliter caput doleat; panem quàm calidiſsimum cum uino meraco edat. Si hominem calor corripiat, nõ a bile, neq; a pituita, ſed aut a laſsitudine, aut alias febriat: aquam multam calefacito: deinde ea ſuperinfuſa caput rigato, donec pedes ſudarint: & farinam craſſiſsimam coquito. Poſtquam autem pedes ſudarint; farinam plurimam, & calidiſsimam edens, ac uinum meracum inſuper bibens, ueſtimentis contectus facile quieſcat. Aut narciſsi duo, aut tria capita in cœna edat. Qui inſania corripietur, ei hoc ſignum præſagit, ſanguis colligitur ipſi ad mammas.

HIPPOCRATIS COI
De Morbis popularibus. Liber. III.

Argumentum in librum ſequentem.

Sectionis prima. Aegrotus primus. Tremor manuū ante ſebrim acutam. II. Febris uehemens poſt lumborum, & capitis dolorem. III. Febris ex capitis grauitate & temporis dextri dolore.

Sectionis ſecunda. Aegrotus. IIII. Febris ex diuturno capitis dolore. V. Febris ex potu. VI. Febris ſine ſiti perpetua. VII. Anginoſa. VIII. Febris ex laßitudinibus, laboribus, & curſibus inſolitis. IX. Voluuloſa moleſte procedentia, & uomitus multi. X. Febris ex abortu infantis. XI. Febris ex abortu circa quintum menſem. XII. Febris à partu maſculi.

Sectio tertia. Conſtitutio temporis peſtilens. Ignis ſacer. Febrium ardentium conſtitutio. Vrinarum illa temporis conſtitutione malitia. Aegroti ſedecim. Primus. Febris acuta ab initio continua. II. Febris acuta à filia partu. III. Febris acuta ex laboribus, laßitudinibus & neglecta uictus ratione. IIII. Phreniticus. V. Febris acuta ardens ex dolore dextri ſemoris. VI. Sublienoſus & capite grauatus. VII. Alia ſebris ardens. VIII. Febris acuta cum lateris dolore aſſiduo. IX. Febris ardens acuta poſt capitis dolorem. X. Febris ex uenere & potu. XI. Febricula tenuis ex mærore. XII. Febris ardens acuta. XIII. Erectè titubans. XIIII. Febris horrida acuta poſt gemellarū partum & modicam purgationem. XV. Febris horrida ex mærore. XVI. Morbus ex potationibus, & uenere.

Sectio I. Aegrotus. I.

PYthion qui habitabat iuxta Telluris templum, cœpit tremor à manibus prima die, febris acuta, deliriū. Secunda, omnia exacerbata ſunt. Tertia, eadē. Quarta ab aluo pauca, mera, bilioſa prodierunt. Quinta omnia exacerbata ſunt: tremores perſeuerabant, ſomni tenues, aluus reſtitit. Sexta, ſputa uaria, ſubrubra. Septima, os diſtractum eſt. Octaua omnia exacerbata ſunt. Tremores perſeuerabant. Vrinæ ab initio quidem, & uſq; ad octauā tenues, decolorea, in medio pendens nubiloſum quiddā habebant. Decima ſudauit. Sputa aliquantulum matura, iudicatus eſt: & urinæ ſubtenuea circa iudicationē. Poſt iudicationē uerò, quadraginta diebus poſtea ſuppuratio circa ſedem, & abſceſſus factus eſt cū urinæ ſtillicidio. P.M.V.Q.S. hoc eſt, Probabile multitudine urinæ quadrageſima ſanatum.

Ægrotus II.

Hermocraten, qui ad Nouum murum decumbebat, febris uehemens corripuit. Cępit autē dolere caput, lūbos. Præcordij diſtentio molliter. Lingua ab initio aduſta eſt. Surditas ſtatim: ſomni nō aderant. Siticuloſus non ualde. Vrinæ craſſæ rubræ, depoſitæ non ſubſidebant. Ab aluo uerò non pauca combuſta prodibant. Quinta, minxit, urinas tenues, habebant quid in medio pendena, non ſubſidebant. Ad noctē mente motus eſt. Sexta, morbo regio correptus eſt: omnia exacerbata ſunt: nō reſipiſcebat. Septima, moleſta fuit. Vrinæ tenues ſimiles, ſimiliter etiam ſequētibus diebus. Circa undecimam omnia uiſa ſunt alleuata eſſe. Sopor cœpit. Vrinæ craſſæ ſubrubræ, infrà tenues, non ſubſidebant. Placide reſipiſcebat. Decimaquarta à febre liber, non ſudauit: dormiuit, intelligebat omnia. Vrinæ conſimiles. Circa decimamſeptimam redijt, calefactus eſt, ſequentibus diebus febris acuta. Vrinæ tenues. Rurſua autem uigeſima die iudicatus eſt, à febre liber non ſudauit. Cibum faſtidiebat per totum tempua: reſipiſcebat, loqui nō poterat, lingua arida: non ſitiebat, dormiebat ſoporoſus. Circa uigeſimamquartam calefactus eſt: aluua lubrica multis tenuibus fluens: & ſequētibus diebus febris acuta: lingua combuſta eſt. Septima & uigeſima mortuus eſt. Huic ſurditas perpetuo perſeuerabat. Vrinæ craſſæ, & rubræ non ſubſidentes: aut tenues decolores, & in medio quid pendens habentes guſtare autē non poterat. P.S.S.V.M. hoc eſt, Probabile ſeceſsibus ſuppreſsis uigeſimaſeptima mortuū.

Aegrotus III.

Qui in Dealcis horto decumbebat, capitis grauitatem, & tempus dextrum doloroſum habebat multo tempore. Cum occaſione uerò febris corripuit, decubuit. Secunda die ex ſiniſtra nare modicus merus ſanguis fluxit. Ab aluo ſtercora probe prodierūt. Vrinæ tenues, uariæ, in medio pendens quiddam habentes minutim diſperſum, uelut farinæ craſsiores, & geniture ſimiles. Tertia febris acuta, ſeceſſus nigri, tenues, ſpumoſi, ſubſidentia ſeceſsibus liuida: ſomno grauiore aliquantulum pręmebatur, moleſte ſurgebat. Vrinis ſubſidentia liuida, ſubuiſcoſa. Quarta, uomuit bilioſa, flana, pauca, paulo pòſt ęruginoſa. De ſiniſtra nare modicus merus ſanguis fluxit. Seceſſus ſimiles. Vrinæ ſimiles: ſudauit circa caput, & claiculā: & ſplē eleuatus eſt: femoria dolor è directo. Pręcordij dextri diſtentio ſubmollis: nocte non dormiuit: parum mente motus eſt. Quinta, ſeceſſua plures, nigri, ſpumoſi, ſubſidentia ſeceſsibus nigra: nocte nō dormiuit: mente motus eſt. Sexta die, ſeceſſus nigri: pingues, uiſcoſi, graueolētes: dormiuit, intelligebat magis. Septima, lingua ſicca, ſiticuloſus, non dormiuit, mēte motus eſt, urinæ tennes, nō boni coloris. Octaua ſeceſſus nigri, pauci, cōpacti: dormiuit: intelligebat: ſiticuloſus nō ualde. Nona riguit: febris acuta: ſudauit: frigiditas: mente motus eſt: dextro oculo diſtortus eſt: lingua arida, ſiticuloſus, inſomnis. Decima circa eadem. Vndecima intelligebat per totum omnia, à febre liber: ſudauit: urinæ tenues circa iudicationem. Duobus diebus à febre liber fuit, decima-

quarta redijt. Statim autem nocte non dormiuit: penitus mente motus eſt. Decimaquinta urina turbata, qualis ex his quæ ſubſiderunt ſit; quũ fuerint agitatæ: febris acuta: penitus mente motus eſt: non dormiuit: genua, & tibias doloroſe habebat: ab aluo ſubdita glande, ſtercora nigra prodierunt. Decimaſexta urinæ tenues, habebãt quid in medio uehẽs nubiloſum: mẽte motus eſt. Decimaſeptima mane extremitates frigidæ: contegebatur: febris acuta, ſudauit per totũ: alleuatus eſt: intelligebat, non à febre liber ſiticuloſus. Vomuit bilioſa, flaua, pauca. Ab aluo ſtercora prodierunt paulo pòſt nigra, pauca, tenuia. Vrinæ tenues, non boni coloris. Decimaoctaua non reſipiſcebat: ſoporoſus. Decimanona per eadẽ. Vigeſima dormiuit, omnia intelligebat: ſudauit: à febre liber: non ſitiebat. Vigeſimaprima parũ mẽte motus eſt: paululum ſitiebat: præcordij dolor, & circa umbilicum palpitatio perpetuo. Vigeſimaquarta urinis ſubſidẽtia: intelligebat omnia. Vigeſimaſeptima coxæ dextræ dolor. Vrinæ tenues, & ſubſidentiam habebant: in reliquis cõmodiſsime habebat. Circa uigeſimãnonam oculi dextri dolor: Vrinę tenues. Quadrageſima egeſſit pituitoſa, alba, aliquanto plura: multũ ſudauit per totũ. perfecte iudicatus eſt.

Sectio II. *Aegrotus IIII.*

In Thaſo Philiſtes caput multo tẽpore dolebat, quandoq; etiã aliquanto grauiore ſomno preſſus decubuit. Quũ autem ex potationibus febres continuæ obortæ eſſent; dolor exacerbatus eſt. nocte excalefactus eſtremũ. Prima die, uomuit bilioſa, pauca, flaua primũ, poſtea uerò plus æruginoſa. Ab aluo autem ſtercora prodibant: noctem habuit moleſtã. Secũda die ſurditas: febris acuta: præcordium dextrũ diſtẽtũ eſt, declinauit ad internas partes. Vrinæ tenues, pellucidæ: habebant quiddam in medio pendens genituræ ſimile. Parum inſaniuit circa meridiem. Tertiam diem moleſtam habuit. Quarta conuulſiones: exacerbata ſunt omnia. Quinta mane mortuus eſt.

Aegrotus. V.

Chærionẽ, qui decũbebat apud Demænetum, ex potu febris corripuit. Statim autem capitis grauitas doloroſa: non dormiuit: aluus turbata ex tenuibus bilioſis. Tertia die febris acuta, capitis tremor, maxime autem labij inferni: paulo pòſt rigor, cõuulſiones: penitus mente motus eſt. Noctẽ moleſte tulit. Quarta, per quietẽ, parũ dormiuit: parum delirauit. Quinta, laborioſe omnia exacerbata ſunt: delirũ: noctẽ moleſte tulit, non dormiuit. Sexta per eadẽ. Septima, ſuperriguit: febris acuta, ſudauit per totũ: iudicatus eſt. Huic perpetuo ab aluo ſeceſſus bilioſi, pauci, meri. Vrinæ tenues, boni coloris, in medio nubiloſum quiddam pendens habentes. Circa octauã minxit urinas melioris coloris, habentes ſubſidentiã albam, paucã: reſipiſcebat: febris intermiſit. Nona, redijt. Circa decimamquartã febris acuta: ſudauit. Decimaſexta uomuit bilioſa, flauã, ſatis multa. Decimaſeptima ſuperriguit: febris acuta: ſudauit: à febre liber, iudicatus eſt. Vrinæ poſt recidiuam, & iudicationem, melioris coloris, ſubſidentiam habentes. Neq; mente motus eſt in recidiua. Decimaoctaua parum calefcebat: inſuper ſitiebat. Vrinæ tenues, quod in medio pendebat nubiloſum erat: parum mente motus eſt. Circa decimamnonam à febre liber; collũ doloroſum habebat. Vrinis ſubſidentia: perfecte iudicatus eſt uigeſima.

P.M.B.V.V.S. hoc eſt, Probabile multitudine bilioſarum urinarum uigeſima ſanatum.

Aegrotus VI.

Euryanactis filiam uirginem febris corripuit. Erat autem ſine ſiti perpetuo, nihil ad guſtandum admittebat. Ab aluo pauca prodibant. Vrinæ tenues paucæ, non boni coloris. Incipiente autẽ febre, circa ſedẽ dolebat. Sexta die, à febre libera, non ſudauit: iudicata eſt. Quod uerò circa ſedẽ erat, parum ſuppuratum eſt: erupit unà cum iudicatione. Poſt iudicationẽ ſeptima die, riguit, parũ incaluit, ſudauit: poſt iudicationẽ octaua die, riguit nõ multũ: poſtea uerò extremitates frigidæ ſemper. Circa decimã poſt factũ ſudorẽ, mente mota eſt: & rurſus breui reſipiſcebat. Dicebant autẽ ex guſtato botro ipſam hæc pati. Die uerò una intermiſſa, rurſus duodecima multũ delirabat: aluus turbata eſt ex bilioſis, paucis, meris, tenuibus, mordacibus: frequenter ſurgebat. Die ſeptima ab ea, qua mẽte mota fuit, mortua eſt. Hæc incipiẽte morbo fauces dolebat: & perpetuo ruborẽ habebat: & gurgulio reuulſus: fluxiones multæ, paruæ, tenues, acres. Tuſsiebat, maturũ nihil educebat. Omnes cibos per totũ tẽpus faſtidiebat, neq; ullũ aliquẽ appetiuit: ſine ſiti erat: neq; quicquã memorabile bibit. Tacens nihil loquebatur. Triſtitia deſperata rurſus corripiebat. Erat autem & innata quædam tabes.

Aegrotus VII.

Anginoſa illa, quę apud Pitonem erat, primũ à lingua cępit. Vox non clara, lingua rubra reſiccata fuit. Prima die, horrida, incaluit. Tertia, rigor: febris acuta, tumor ſubruber, durus, colli, & pectoris ex utraq; parte: extremitates frigidæ, liuidæ. Spiritus ſublimis: potus per nares fundebatur, deglutire non poterat: alui ſeceſſus, & urinæ ſuppreſſa erant. Quarta, omnia exacerbata ſunt. Mortua eſt anginoſa. P.S.S.Q.M. hoc eſt, Probabile, ſeceſsib. ſuppreſsis quinta mortuã.

Aegrotus VIII.

Adoleſcentem, qui decumbebat in Mendacijum foro, febris corripuit, ex laſsitudinibus, & laboribus, ac curſibus inſolitis. Prima die, aluus turbata ex bilioſis, tenuibus, multis: Vrinæ tenues ſubnigræ: nõ dormiuit: ſiticuloſus. Secunda, omnia exacerbata ſunt. Seceſſus plures, intẽpeſtiuiores: non dormiuit. Mens turbata: parum ſudauit. Tertia, moleſte habuit: ſiticuloſus, anxius: multa iactatio: deſperatio: mente motus eſt. Extremitates liuidæ, ac frigidæ, præcordij intenſio ſubmollis utrinq;. Quarta non dormiuit. Malum in peius procedebat. Septima, mortuus eſt. Aetate circa uigeſimum annum erat. P.N.S.M. hoc eſt, Probabile nouationibus ſeptima mortuum.

Aegrotus IX.

Quæ apud Tiſamenũ decumbebat mulier, ei uolvuloſa moleſte procedebant; uomitus multi: potum cõtinere nõ poterat. Dolores circa præcordia. Et in infernis partibus iuxta uentrem dolores, tormina cõtinua, non ſiticuloſa incaleſcebat. Extremitates frigidæ perpetuo: anxia: inſomnis. Vrinæ paucæ, tenues: ſeceſſus crudi, tenues, pauci: prodeſſe non amplius quicquam poterat. Mortua eſt.

Aegrotus X.

Mulierem ex his, quæ apud Pantimedẽ degebãt,

ex

ex abortu infantis, prima die, ſebris corripuit. Lingua arida: ſiticuloſa, anxia, inſomnis: Aluus turbata ea tenuibus, multis, crudis. Secunda die, ſuperriguit: ſebris acuta: ab aluo prodiere multa: non dormiuit. Tertia die dolores maiores. Quarta, mente mota eſt. Septim a, mortua eſt. Aluus ſemper lubrica, ea ſeceſsibus multis, tenuibus, crudis. Vrinæ paucæ, tenues: ſebris ardens.

Aegrotus XI.

Alteram ex abortu circa quintum menſem, ſebris corripuit. Ab initio ſoporoſa erat: & rurſus inſomnis: lumborum dolor: capitis grauitas. Secunda, aluus turbata eſt paucis, tenuibus, meracis primum. Tertia, plura, deteriora: nocte non dormiuit. Quarta, mente mota eſt. Timores, triſtitiæ: dexter oculus diſtortus eſt: ſudauit circa caput ſudorem modicũ, frigidum: extremitates frigidę. Quinta, omnia eaacerbata ſunt multum delirabat: & rurſus breui reſipiſcebat. Sitis: inſomnis. Ab aluo multa, intempeſtiua, perpetuo prodibant. Vrinæ paucæ, tenues ſubnigræ. Extremitates frigidę, ſubliuidæ. Sexta, per eadem. Septima, mortua elt phrenitide.

Aegrotus XII.

Mulierem quæ decumbebat in Mendacinm ſoro, primum tunc enixam doloroſe maſculum, ſebris corripuit. Statim ab initio ſiticuloſa, anxia, cor dolebat: lingua arida: uentre turbatus eſt tenuibus, paucis: nõ dormiuit. Secunda die, parum riguit: ſebris acuta: parum circa caput ſudauit frigidum. Tertia, laborioſe ab aluo cruda, tenuia, multa prodierunt. Quarta, riguit. Omnia eaacerbata ſunt. Inſomnis. Quinta laborioſe tulit. Sexta, per eadem. Ab aluo uerò prodierunt liquida, multa. Septima, riguit: ſebris acuta, ſitis multa. Septima, riguit: ſebris acuta, ſitis multa: iactatio. Circa ueſperam frigidum ſudorem per totum ſudauit: ſrigiditas: extremitates frigidæ non amplius recaleſcebant: & rurſus ad noctem riguit. Extremæ partes non recaleſcebant, non dormiuit, parum mente mota eſt, & rurſus breui reſipuit. Octaua, circa meridiem recaleſacta eſt: Siticuloſa, ſoporoſa, laſtidioſa, ac nauſeabunda. Vomuit bilioſa, pauca, ſubflaua. Noctem moleſte tulit, non dormiuit. Vrinam minxit multam aceruatam inſcia. Nona remiſerunt omnia: ſoporoſa. Ad ueſperam parum riguit. Vomuit pauca, bilioſa. Decima rigor, ſebris exacerbata eſt, nibil dormiuit. Mane multam urinam ſubſidentiam habentem minxit, extremitates recaleſactæ ſunt. Vndecima uomuit uiroſa, bilioſa. Non ita longe poſtea ſuperriguit, & rurſus extremitates frigidæ. Ad ueſperam ſudor, rigor. Vomuit multum noctẽ laborioſe tranſegit. Duodecima uomuit multa, nigra graucolentia: ſingultus multus, ſitis laborioſa. Decimatertia nigra, graucolentia multa nomuit, rigor. circa meridiem uoce deſtituta. Decimaquarta, ſanguis per nares. Mortua eſt. Huic perpetuo aluus lubrica, horrida. Aetas circa annum decimumſeptimum.

Sectio. III.

Conſtitutio temporis peſtilens.

Annus auſtrinus, pluuius. Venti perpetuo quieſcẽtes. Quum ſquallores fuiſſent ſuperioribus temporibus ad annum; in auſtrinis circa arcturum aquæ multæ. Autumnus, umbroſus, nubilus: aquarum copia. Hyems auſtrina, humida, mollis. Poſt ſolſtitium longe poſtea, prope æquinoctium ſeræ hyemes. Et iam circa æquinoctium aquilonares uenti niuoſi non multo tempore. Ver rurſus auſtrinum, ſine uentis. Aquæ multæ perpetuò uſq; ad Canem. Aeſtas ſerena, calida: æſtus magni. Eteſiæ parum diſperſum ſpirarunt. Rurſus circa arcturum in aquilonaribus aquæ multæ. Quũ autem eſſet annus auſtrinus, humidus, & mollis; per byemem quidem ſani degebant, exceptis tabidis, de quibus ſcribetur. Ante ucr antem ſimul cum orientibus frigoribus, ſacri ignes multi, quibuſdã cũ occaſione, quibuſdam non, atque hi maligni multos peremerunt. Multis ſauces doluerunt. Voces uitiatæ: ſebres ardẽtes, phrenitici: ora ulcere ſeruido affecta, in pudendis tubercula. Lippitudines: Carbunculi: Alui turbatæ. Ciborum faſtidia. Aliqui ſiticuloſi, aliqui non. Vrinæ turbstæ, multæ, malæ. Diu ſoporoſi, & rurſus inſomnes. Multæ iudicationes penitus interceptæ: quædam ægre contingentes. Hydropes: tabidi multi. Atque hi quidem erant populares morbi. In ſingulis autem relatis ſpeciebus ægroti, & moriebantur multi. Acciderunt autem ſingulis horum hoc modo. Multis equidem ignis ſacer cum occaſione, ex vulgaribus, & ualde paruis vlcuſculis, in toto corpore, maxime ſeaagenarijs, circa caput; ſi nel parum neglecta eſſent. Multis uerò etiam in ipſa curatione, inflammationes magnæ fiebant: & ſacer ignis multus: breui, undiq; depaſcebatur. Plurimis igitur ipſorum abſceſſus ad ſuppurationes cantigerunt: carnium, & neruorum, ac oſsium elapſus magni. Erat autem & fluxio collecta, non puri ſimilis, ſed alia quædam putredo, & fluaio multa, ac uaria. Quibus igitur circa caput horum quid fieri contigit, his glabricies totius capitis, ac menti fiebat: & oſsium denudationes, ac elapſus: & multæ fluaiones, & hæc in febribus, & ſine ſebribus. Erant autem hæc horrenda magis, quàm mala. Quibus enim ad ſuppurationem talium maturatio peruenit, horum plerique ſeruabantur. Quibus uerò inflammatio quidem, & ignis ſacer diſceſsit, talem autem nullum abſceſſum ſecit, horum multi perierunt. Similiter autem & ſi alicubi in alia corporis parte horum quid oberraret; hæc acciderunt: multis enim brachium, & totus cubitus defluxit. Quibuſdam uerò hæc affligebant latera, aut anteriorem, aut poſteriorem aliquam partem. Quibuſdam autem totum ſemur, uel tibiæ denudabãtur, & totus pes. Erat autem ea talibus omnium grauiſsimum, ubi circa pubem, & pudenda accidiſſet: & circa ulcera quidem, & cum occaſione, huiuſcemodi erant. Multis autem in ſebribus, & ante ſebrem, & ex ſebribus, ignes ſacri inciderunt: & qui quidem horum abſceſſum fecisſent per ſuppurationem, aut per aluum turbatio quædã intempeſtiua, aut urinarum bonarum excretio cõtigiſſet, per hæc ſoluebantur. Quibus sutem nihil horum accidiſſet, uerùm obſcure diſparuiſſet, hi lethales erant. Plerũque igitur plurimis accidit ſacer ignis uere, & conſequebantur sntem & per æſtatem, & ſub autumnum. Mulra uerò turbatio quibuſdam, & circa fauces tubercula, & linguæ inflammationes, & abſceſſus circa dentes. Voceſque multis ſignificationem de ſe præbebant, quòd eſſent uitistæ ac impeditæ, & inuolutæ, primum quidem tabidis incipiẽtibns, immo etiam ardenti ſebre correptis, & phreniticis. Cęperunt igitur ſebres ardẽtes ante uer, itemq;

phrenitis, poſt facta frigora t & plurimi tunc ægrota
runt. Acuta uerò, & lethalia ſymptomata his ade-
rant. Erat autem conſtitutio febrium ardentium hoc
modo. Ab initio ſoporoſi, anxij, horridi, febris acu
ta, non ualde ſiticuloſi, non deliri. De naribus parum
ſtillauit. Exacerbationes pleriſque diebus paribus.
Circa exacerbationes obliuio, exolutio, & uocis pri-
uatio. Extremitates manuum, ac pedum ſemper his
frigidiores, præſertim circa exacerbationes: & rur
ſus tarde, ac non bene recaleſcebant: rurſumque
& intelligebant, & loquebantur. Detinebat etiam ip
ſos ſopor continuus, non ſomniculoſus: aut uigiliæ
cũ doloribus. Plurimis horum alui turbulentæ, ſeceſ
ſibus crudis, tenuibus, multis: vrinæ multæ, tenues, ni
hil neque iudicatorij, neque boni habentes. Nec ue-
rò aliud aliquod iudicatorium ita habentibus fiebat:
neque enim ſanguis bene erumpebat, neq; alius ali-
quis conſuetus abſceſſus iudicatorins fiebat. Morie-
baturq; unuſquiſq; prout cõtigit erroneo modo, ple
runque circa iudicationes: quidam uerò diu noce pri
uati: Multi ſudantes. Et his quidem, qui pernicioſe
habebant, hæc accidebant: Conſimilia uerò etiam
phreniticis. Sine ſiti autem hi erant. Neque quiſquã
phreniticus inſaniuit, uelut ex alijs, ſed alia qnadam
mala, ac lẽta in ſomnum delatione grauiter peribãt.
erant inſuper etiam aliæ febres, de quibus ſcribetur.
Ora multis ulcere feruido, affecta, ulceroſa. Fluxio-
nes circa pudenda multæ, ulcerationes. Tubercu-
la foris, intus, circa inguina. Lippitudines humidæ,
longæ, diuturnæ, cum doloribus. Eruptiones palpe
brarum, foris, intus, multorum oculos corrumpẽtes,
quas ficus uocant. Erumpebant etiam in alijs ulce-
ribus multa, & in pudendis. Carbunculi per æſta-
tem multi, & aliæ quæ ſeps uocantur, puſtulę magnę.
Herpetes multis magni. At uerò circa aluum multis
multa, & nociua acciderunt. Primum quidem teneſ-
mi multis doloroſe: plurimis autem pueris, & omni
bus, qui erant ante pubertatem: & plurimi horũ peri
bant. Lienterici multi dyſenterici, neqne hi ualde do
loroſe. Seceſſus autem bilioſi, & pingues, & te-
nues, & aquoſi. Et multis quidem ipſe morbus ad
hoc decubuit, & ſine febribus, & in febribus: cũ do-
loribus, tormina, & uoluuli maligni: multorum, quæ
in corpore erant, & ſuppreſſa erant exitus: & exeun
tia progreſſa dolores non ſoluentia, & his quæ offe-
rebantur difficulter cedentia: nam purgationes pluri
mos amplius lædebant. Ex his autem, qui ſic habe-
bant, multi quidem cito peribant: multi uerò lõgius
uitam degebant. Et in ſumma, omnes & qui longis
morbis ægrotabant, & qui ex acutis, maxime ex his,
quæ per aluum ſecedebant mortui ſunt: omnes enim
aluus ſuſtulit. Cibum autem faſtidiebant omnes,
ob cunctos præſcriptos morbos, in quos ſanè ego in
cidi. Multi uerò, & maxime hi ipſi, & qui tales erant,
ſed & alij, pernicioſe habebant: & ſiticnloſi alij erãt,
alij non. Ex his, qui febribus, alijsq; laborabant, nul
lus ſiticuloſus intempeſtiue. Sed licebat circa pocũ
uictus rationem conſtituere, prout uelles: Vrinæ
autem prodeuntes multæ quidem erant, non pro po
tus ingeſti ratione, ſed multum excedentes. Verùm
multa quædam malitia urinarũ eiectarum erat: neq;
enim craſſitudinem, neqne concoctiones, neque pur
gationes bonas habebant: nam in multis morbis pur
gationes per ueſicam contingentes, bonæ ſunt. Signi
ficabant autem plurimis colliquationem, & turba-
tionem, & dolores, & nullam iudicationẽ. Soporoſi
uerò maxime phrenitici, & febre ardente laboran-
tes erãt: ſed & in alijs morbis omnibus maximis, qui
cũ ſebre fiebant. In totũ autem plurimos aut grauis
ſopor comitabatur, aut paruos, ac tenues ſomnos ha
bebant. Multa præterea alia febrium genera popula
riter graſſata ſunt, tertianarum, quartanarum, nocturnarum, continuarum, longarum, erronearum, anxia-
rum, inconſtantium. Omnes autem hæ cum multa
turbatione fiębant: nam alui plurimis turbatæ, hor-
rores, ſudores nõ iudicatorij, & urinæ uelut præſcri-
ptum eſt. Atqne hæc pleriſq; horum longa erant: ne
que enim abſceſſus his oborientes iudicabant, uelut
in alijs. Et omnia quidẽ omnibus difficulter iudica-
bantur, & nullæ iudicationes fiebãt, & diuturnæ, ma
xime uerò his: paucis autẽ horũ iudicatio circa octo
geſimum diem fiebat. Plurimis prout contigit defe-
cerunt. Moriebantur autem horum pauci ex hydro-
pe erectè obambulãtes. Multos verò etiã in alijs mor
bis tumores infeſtabant, maxime uerò tabidos. Maxi
ma autem, & grauiſsima erat tabes: & plures occidit:
nam multi per hyemem incipiẽtes, partim decumbe
bant, partim erectè obambulabant. Ante uer autem
plerique ex decumbentibus moriebantur. Aliorum
uerò tuſſes nihil defecerunt; uerùm æſtate remiſe-
runt. At ſub autumnum omnes decubuerunt, & mul
ti mortui ſunt, plurimi uerò horũ diu ægrotauerunt.
Cœpit igitur plurimis horum derepente ex his affi
ctio: frequentes horrores erant, ſæpe febres cõtinuę,
acutæ, ſudores intempeſtiui, multi, frigidi perpetuò.
Multa frigiditas, & uix rurſus recaleſcebant: Alui ua
rie adſtrictæ, & rurſus breui humeſcentes. Et quæ cir
ca pulmonem erant omnia, infra diſtribuebantur.
Multitudo urinarum non bonarum, colliquationes
malæ. Tuſſes autem aderant quidem perpetuò mul-
tæ, & multa educentes matura, ac liquida, non autẽ
ualde cum doloribus. Sed etiamſi aliquantulum do-
lerent, ualde tamen leniter omnibus purgatio à pul-
mone fiebat: fauces non ualde mordaces, neq; ſalſu-
gines quicquam infeſtabant. Viſcoſa tamẽ, & alba, &
liquida, ac ſpumoſa multa de capite deſcendebant.
Magnum autẽ malum & hos, & alios comitabatur ci
borum faſtidium, uelut præſcriptum eſt: nam neque
potum cum cibo libenter ſumebant, ſed ualde ſine
ſiti degebant. Grauitas corporis. Soporoſi. Plurimis
ipſorum tumor, & ad hydropem deueniebant. Hor-
ridi, deliri circa mortem. Forma tabidorũ erat lenis,
ſubalbida, lentis colorem referens, ſubrubra, raua.
Pituita alba referti: Scapulas alarum modo eminen-
tes habentes: & mulieres ſic. Atræ bilis item forma,
ſubſanguinea: febres ardentes, & phrenitides, ac dy-
ſenteriæ hos tentabant. Teneſmi iuuenibus pituito-
ſis, longa alui profluuia, acreſq; ſeceſſus & pingues,
bilioſis. Erat autem omnibus præſcriptis grauiſsimũ
quidem uer, & multos occidit. Aeſtas autem facilli-
ma, & pauciſsimi perierunt. Autumno uerò, & ſub
pleiada rurſus multi moriebantur quartanarij.

Aegrotus ſedecim. Primus.

In Thaſo Parium quendam, qui decumbebat ſu-
pra Artemiſij ædes, febres corripuit acuta, ab initio
continua, ardens, ſiticuloſa. Principio ſoporoſus, &
rurſus inſomnis: Aluus turbata in principio. Vri-
næ al-

næ albæ. Sexta die, minxit urinam oleoſam, mente motus eſt. Septima, exacerbata ſunt omnia, nihil dormiuit. Sed & urinę ſimiles, & mens turbata. Ab aluo uerò bilioſa, pinguia prodierunt : deinde octaua parum de naribus ſtillauit. Vomuit uiroſa pauca, parũ dormiuit. Nona, per eadem. Decima, omnia remiſerunt. Vndecima, ſudauit, non per totum. Circumfriguit quidem, uerùm breui rurſus incaluit. Duodecima, febris acuta: Seceſſus bilioſi, tenues, multi. In urinis quiddam in medio uehebatur: mente motus eſt. Decimaſeptima, laborioſe tranſmiſſa eſt. Neq; enim ſomni erant, & febris augeſcebat. Vigeſima, ſudauit per totum, inſomnis: ſeceſſus bilioſi: cibum faſtidiẽs, ſoporoſus. Vigeſimaquarta, recidiua facta eſt. Trigeſimaquarta, a febre liber: aluus non ſuppreſſa eſt. Et rurſus incaluit. Quadrageſima, à febre liber: aluus nõ multo tempore ſuppreſſa fuit. Cibum faſtidiens, parũ rurſus febricitauit, & ſemper erroneo modo, partim ſine febre, partim non: nam, etſi reliquiſſet, & alleuata eſſet; rurſus reuertebatur. Edulijs quoque multis, & uitioſis utebatur. Somni mali circa recidiuas : mente motus eſt. Vrinas craſsitudinem quidem habentes, tunc mingebat, uerùm turbatas & prauas: & aluus iã adſtricta erat, & rurſus ſoluta, febriculæ continuę, ſeceſſus multi, tenues. Centeſimauigeſima die, mortuus eſt. Huic aluus aſsiduè a prima die, lubrica erat, ea bilioſis, liquidis, multis: aut adſtricta ex feruidis, ac crudis. Vrinæ uerò perpetuò malæ, ſopores plerunque: cum doloribus inſomnis, cibum faſtidiens: febris ardens continenter.

Aegrotus II.

In Thaſo decumbentem apud frigidam, à partu ubi filiã peperiſſet, & purgatio facta non eſſet; febris acuta, horrida, tertia die corripuit. Multo autem tempore ante partũ febriculoſa erat, decumbens, cibum faſtidiens. Poſtquam autem riguiſſet; febres cõtinuę, acutæ, horridæ. Octaua, multum mẽte mota eſt, & ſequentibus diebus, & breui rurſus reſipiſcebat. Aluus turbata, ex multis tenuibus, aquoſis, bile permixtis. ſine ſiti erat. Vndecima, reſipiſcebat, uerùm ſoporoſa erat. Vrinæ multæ, tenues, & nigræ: inſomnis. Vigeſima, parum circumfriguit, & breui rurſus incaluit, parum delirauit, inſomnis. Alui ſeceſſus iidem. Vrinæ aquoſæ, multæ. Vigeſimaſeptima, a febre libera, aluus adſtricta eſt. Non multo tempore poſtea coxæ dextrę dolor fortis multo tempore. Febres rurſus comitabantur, & urinę aquoſæ. Quadrageſima, dolores circa coxam alleuati ſunt. Tuſſes autem aſsiduæ, humidæ, multæ. aluus ſubſtitit. Cibum faſtidiens. Vrinę in iiſdem, febres autem in totum quidẽ non deficientes, erroneo uerò modo exacerbeſcẽtes, partim ita, partim nõ ita. Sexageſima, tuſſes quidẽ obſcure deſecerunt. Neque. n. aliqua ſputorũ cõcoctio fiebat, neque alius cõſuetus abſceſſus. Maxilla uerò ea dextris diuulſa eſt, ſoporoſa, rurſus delirabat, & breui reſipiſcebat. Cæterùm a cibis auerſum animũ habebat, & maxilla quidẽ ad locum ſuum rediit. Aluus autem bilioſa, pauca egeſsit, febricitauit acutius, horrida : & ſequentibus diebus uoce deſtituta eſt, & rurſus reſipiſcebat ac loquebatur. Octogeſima, mortua eſt. Vrinæ huic perpetuo erant nigræ, & tenues, & aquoſæ, & ſopor comitabatur. Cibum auerſans, triſtis, inſomnis, iræ, moleſtiæ, mens melancholica.

Aegrotus III.

In Thaſo Pythionem, qui ſupra Herculeum templũ decũbebat, ea laboribus, & laſsitudinibus, & neglecta uictus ratione, rigor magnus, & febris acuta corripuit, lingua arida: ſiticuloſus, bilioſus, nõ dormiuit. Vrinæ ſubnigræ: quod in medio ipſarũ pendebat, ſublime erat. Secunda die, circa meridiẽ frigiditas extremarũ partiũ, & magis circa manus & caput: loquela, & uoce deſtitutus. Breuiſpirus ad multum tempus, rurſus incaluit. Sitis: Nox quieta. Sudauit parũ circa caput. Tertia die, quieta. Veſperi uerò ſub ſolis occaſum parum friguit. Turbatio nocte doloroſe, nihil dormiuit. Ab aluo pauca cõpacta ſtercora prodierunt. Quarta, mane quietus. Circa ueſperã omnia exacerbata ſunt : frigiditas, loquela & uoce deſtitutus, in deterius recalefactus eſt poſt tempus. Vrinas minxit nigras in medio quid pendẽs habẽtes. Nocte quiete dormiuit. Quinta, viſus eſt alleuatus eſſe. Verùm iuxta aluũ grauitas cũ dolore, ſiticuloſus. Noctẽ laborioſe tulit. Sexta, mane quietus. Veſperi dolores maiores: exacerbatus eſt. Veſperi clyſtere adhibito, ab aluo probe egeſsit. Nocte dormiuit. Septima die anxius, ſubmoleſte ferebat. Vrinã minxit oleoſam : noctu turbatio multa, delirabat, nihil dormiebat. Octaua, mane parũ dormiuit. Mox ait frigiditas. Vocis interceptio. Spiritus tenuis imminutus. Veſperi rurſus excalefactus eſt, mente motus eſt. Iã autẽ ad diẽ parum alleuatus eſt. Seceſſus meri, pauci, bilioſi. Nona, ſoporoſus, anxius, quũ excitaretur, nõ ualde ſiticuloſus. Circa ſolis occaſum moleſte ferebat: delirabat: noctẽ malã habuit. Decima, mane uoce deſtitutus: frigiditas multa, febris acuta. Sudor multus: mortuus eſt. dolores huic in diebus paribus.

Aegrotus IIII.

Phreniticus prima die, decumbens uomuit æruginoſa, multa, tenuia: febris horrida: ſudor multus, cõtinuus per totum. Capitis, & colli grauitas cum dolore. Vrinæ tenues: in medio ipſarum pendentia, parua, diuulſa: non ſudauit: Ab aluo ſtercora aceruatim egeſsit: multum mente motus eſt: nihil dormiuit. Secunda, mane uoce deſtitutus: febris acuta: ſudauit: nõ intermiſit. Palpitationes per totum corpus. Noctẽ conuulſiones. Tertia, exacerbata ſunt omnia. Quarta, mortuus eſt.

Aegrotus V.

In Lariſſa caluus, femur dextrum doluit derepente: ea his, quæ offerebãtur nihil proderat. Prima die, febris acuta, ardens, quiete tenebat. dolores autem conſequebantur. Secunda, femoris quidem remiſerunt dolores: febris autem aucta eſt: ſubmoleſte ferebat: non dormiebat extremitates frigidæ. Vrinarum nõ bonarum copia prodibat. Tertia, femoris dolor quieuit. Mentis emotio, & turbatio, & multa iactatio. Quarta, circa meridiem mortuus eſt celerrime, & acutiſsime.

Aegrotus VI.

In Abderis Periclem morbus corripuit acutus, cõtinuus cum dolore. Sitis multa, anxietas: potum continere non poterat. Erat autem ſplienoſus, & capite grauatus. Primo die ſanguis è ſiniſtra nare erupit; multa tamen febris augeſcebat. Vrinam minxit multam, turbatam, albam : depoſita non ſub-

 ſidebat

ſidebat. Secunda, omnia exacerbata ſunt: Vrinæ tamen craſſę quidem erant, uerùm magis ſubſidebāt. & anxietas leuata eſt, dormiuit. Tertia, febris emollita eſt. Vrinarum copia: quæ concoctæ multam ſubſidentiam habebant. Nox quieta. Quarta, circa meridiem, multum calidum ſudorē per totū excluſit. A febre liber, iudicatus eſt: non redijt: morbus acutus.

Aegrotus VII.

In Abderis uirginem, quæ decumbebat in Sacra uia, febris ardens corripuit. Erat autem ſiticuloſa, & inſomnis. Menſes autem primùm ipſi deſcendebant. Sexta, anxietas multa, rubor: horrida, mœſta. Septima, per eadem. Vrinæ tenues quidem, uerùm boni coloris. Venter non uexabat. Octaua, ſurditas, febris acuta, inſomnis, anxia, horrida: intelligebat. Vrinæ ſimiles. Nona, per eadem, itemque ſequentibus ſic ſurditas perſeuerabat. Decimaquarta, mens turbata: febris remiſit. Decimaſeptima, ſanguis per nares fluxit multus. Surditas parum remiſit, & ſequentibus anxietas, ſurditas aderat, & delira erat. Vigeſima, pedum dolor, ſurditas delirium intermiſit, ſanguis paucus per nares erupit, ſudauit: à febre libera. Vigeſimaquarta, febris redijt, ſurditas rurſus, pedum dolor permanſit, mentis emotio. Vigeſimaſeptima, ſudauit multum, à febre libera. Surditas defecit, pedū dolor reſtabat. De cætero perfecte iudicata eſt.

Aegrotus VIII.

In Abderis Anaxionem, qui decūbebat ad Thracias portas, febris acuta corripuit, lateris dextri dolor aſsiduus. Siccam tuſsim habebat, neque expuebat primis diebus. Siticuloſus: inſomnis. Vrinæ boni coloris, multæ, tenues. Sexta, delirus. Ad calefactoria nihil remiſit. Septima, doloroſe agebat: nam & febris augeſcebat, & dolores non remittebant, & tuſſes uexabant, difficulterque ſpirabat. Octaua, cubitum ſecui, effluebat ſanguis multus, uelut debebat. Remiſerunt quidem dolores, tuſſes tamen ſiccæ comitabantur. Vndecima, remiſerunt febres, parum circa caput ſudauit. Tuſſes adhuc, & quæ à pulmone prodibant, liquidiora erant. Decimaſeptima, incœpit pauca matura ſpuere, alleuatus eſt. Vigeſima, ſudauit: à febre liber, poſt iudicationem alleuatus eſt. Erat autē ſiticuloſus, & à pulmone prodeuntium purgationes non bonę. Vigeſimaſeptima, febris redijt. Tuſsijt, eduxit matura multa. Vrinis ſubſidentia multa alba. Sine ſiti erat bene ſpirans. Trigeſimaquarta ſudauit per totum: à febre liber penitus iudicatus eſt.

Aegrotus IX.

In Abderis Heropythus erectè obambulans caput dolebat. Non multo autem tempore poſtea decubuit, habitabat prope Superiorē uiā: febris ipſum corripuit ardens, acuta. Vomitus ab initio multorum bilioſorum, ſiticuloſus, multa moleſtia. Vrinæ tenues, nigræ: id quod in medio ipſarum pendebat, ſublime erat aliquando; quandoque non noctem doloroſe tranſegit. Febris aliàs aliter exacerbeſcebat, plerunque inordinate. Circa decimamquartam, ſurditas: febres augeſcebant. Vrinæ per eadem. Vigeſima, multum mente motus eſt, itemq; ſequentibus. Quadrageſima, multus ſanguis ex naribus erupit: & magis intelligebat. Surditas aderat quidem, ſed minor: febres remiſerunt. Sequentibus diebus ſanguis erumpebat frequenter & paulatim. Circa ſexageſimam ſanguinis eruptiones ceſſarunt. Coxæ autem dextrę dolor fortis: & febres augeſcebant. Non longo tēpore poſtea dolores omnium infernarum partiū. Contigitque aut febres eſſe maiores, & ſurditatem multam: aut hæc quidem remittere, & leuiora fieri, infernarum autem partium circa coxas, dolores eſſe maiores. Iam uerò circa octogeſimam omnia remiſerunt. Nihil tamen defecit: urinæ enim boni coloris, & plures ſubſidentias habentes prodibant, & deliria minora erant. Circa centeſimā aluus multis bilioſis turbata eſt, & tempore non modico multa talia prodibant, & rurſus dyſenterica cum dolore. Reliquorū uerò quies erat. In ſumma & febres defecerunt, & ſurditas ceſſauit. In centeſimauigeſima perfecte iudicatus eſt, febris ardens.

Aegrotus X.

In Abderis Nicodemum ex Venere, & potu febris corripuit. Initio autem erat anxius: & cordis dolore uexabatur: ſiticuloſus, lingua combuſta fuit. Vrinæ tenues: nigræ. Secunda, febris exacerbata eſt. horridus: anxius: non dormiuit, uomuit bilioſa, flaua. Vrinæ ſimiles. Nox quieta: dormiuit. Tertia die, remiſerunt omnia: & quies erat: circa ſolis occaſum rurſus moleſte ferebat: noctem laborioſe tulit. Quarta, rigor: febris multa: dolores omnium. Vrinæ tenues, & quid in medio ipſarum pendens. Sexta, mente multum motus eſt. Septima, quies. Octaua, alia remiſerunt omnia. Decima & ſequentibus diebus aderant quidem dolores, uerùm omnes minores. Exacerbationes autem, & dolores huic ad finem uſque in diebus paribus magis erant. Vigeſima, minxit urinam albā, quæ craſsitudinē habebat, & depoſita non ſubſidebat. Sudauit multum: uiſus eſt ſibi à febre liber eſſe. Veſperi uerò rurſus incaluit: & dolores ijdem: horror: ſitis: parum mente motus eſt. Vigeſimaquarta, multam urinam albam, multam ſubſidentiam habentem minxit. Sudorem multum calidum per totum exudauit: à febre liber. iudicatus eſt.

Aegrotus XI.

In Thaſo mulier moroſa, ex mœrore cum occaſione, erectè obambulās, inſomnis facta eſt, & cibi faſtidiés: & erat ſiticuloſa, & anxia: habitabat autē prope Pyladæ ædes in Leio. Prima die, ſub initium noctis timores, ſermones multi, triſtitia: febricula tenuis. Mane cōuulſiones multæ. Quum autem intermiſiſſent cōuulſiones illæ multę, delirabat: turpia loquebatur. Dolores multi, magni, continui. Secunda, per eadē: nihil dormiebat: febris acutior. Tertia, conuulſiones defecerunt. Sopor autē, & in ſomnum grauiorē delatio aderat, & rurſus uigiliæ: exiliit: continere ſe non potuit: multum delirauit: febris acuta. Ad hanc noctē multum ſudorem calidum per totum corpus excluſit: à febre libera: dormiuit. Penitus reſipuit: iudicata eſt. Circa tertiam autem diem urinæ nigræ, tenues: quod in medio ipſarum pendebat aliquandiu rotundum, nō ſubſidebat. Circa iudicationem menſes multi prodierunt.

Ægrotus XII.

In Lariſſa uirginem febris corripuit ardens, acuta: inſomnis, ſiticuloſa, lingua fuliginoſa, arida. Vri-

næ boni quidem coloris, ſed tenues. Secunda die, laborioſe degebat, non dormiuit. Tertia, ab aluo multa prodierunt aquoſa, cũ uirore pallida, itidemque ſequentibus diebus prodierunt eiuſmodi tolerabiliter. Quarta, urinam egeſsit tenuem paucam: habebat in medio pendens illud ſublime, non ſubſidebat: mente mota eſt ad noctem. Sexta, per nares ſanguis multus large fluxit, quumque inhorruiſſet, ſudorem multum calidum per totum effudit: a febre libera, iudicata eſt. In febribus autem & iam iudicatæ, menſes tunc primũ prodierunt. Erat enim uirgo. Perpetuo uerò anxia erat, horrida, faciei rubor, oculorũ dolor, capitis grauitas. Huic non rediјt, ſed iudicata eſt. Dolores diebus paribus.

Aegrotus XIII.

Apollonius in Abderis erectè titubans obambulabat multo tempore. Erat autem magnis uiſceribus præditus, & circa hepar dolor multo tẽpore familiaris ipſum comitabatur, & ſanè tunc etiam morbo regio tenebatur, flatuoſus, coloris ſubalbi. Quum autẽ ediſſet, ac bibiſſet intempeſtiuius carnem bubulã; incaluit parum primùm: decubuit. Lacte uerò uſus cocto, & crudo, multo, caprino, ac ouillo, & uictu malo, omnium læſiones magnæ ſequutę ſunt: nam & febres exacerbatæ ſunt, & aluus nihil memorabile de ingeſtis egeſsit. Vrinæ tenues, & paucæ prodibant. Somni non aderant, inflatio mala, ſitis multa, ſoporoſa, præcordij dextri eleuatio cum dolore, extremitates undiq; ſubfrigidę, parum delirabat. Obliuio omnium, quæ loquebatur: mente mouebatur. Circa decimamquartam, ex qua quum riguiſſet incaluit, decubuit, & inſaniјt: clamor, turbatio, ſermones multi, & rurſus quies, & tũc ſopor acceſsit, poſtea uerò aluus turbata, multis, bilioſis, meris, crudis. Vrinæ nigræ, paucæ, tenues. Multa moleſtia. Seceſſus uarie habebant: aut enim nigri, & pauci, ac æruginoſi erant: aut pingues, crudi, & mordaces. Per tempora uerò uidebatur etiam lactoſa egerere. Circa uigeſimamquartam lenitas erat: & reliqua quidem in iiſdem perſeuerabant, parum autem reſipiſcebat: ex quo uerò decubuit, nullius meminit. Rurſus autem breui deſipiebat. Omnia in peius procedebant. Circa trigeſimam febris acuta. Seceſſus multi, tenues: delirus, extremitates frigidæ, uoce deſtitutus. Trigeſimaquarta mortuus eſt. Huic perpetuo ex quo ego noui, aluus turbata. Vrinæ tenues, nigræ: ſoporoſus, inſomnis, extremitates frigidę, delirus perpetuo, phreniticus.

Aegrotus XIIII.

In Cyzico mulierem, quæ gemellas filias magna difficultate peperit, & non ualde purgata eſt, primũ inuaſit febris horrida acuta. Capitis, & colli grauitas cum dolore. Inſomnis ab initio, taciturna, ac tetrica, & non obſecundãs. Vrinę tenues, & decolores: ſiticuloſa, anxia plerunque, aluus erroneo modo turbata, & rurſus adſtricta. Sexta, ad noctem multum delirabat, nihil dormiuit. Circa undecimam inſaniјt, & rurſus reſipuit. Vrinę nigrę, tenues: & rurſus tempore interpoſito oleoſæ. Et aluus multis tenuibus turbata. Decimaquarta conuulſiones multæ, extremæ partes frigidæ, nihil amplius intelligebat. Vrinę ſuppreſſæ ſunt. Decimaſexta uoce deſtituta eſt. Decimaſeptima mortua eſt. phrenitis.

Aegrotus XV.

In Thaſo Dealcis uxorem, quę decumbebat in Leio, febris horrida, acuta, ex mærore corripuit. Ab initio contegebatur, & ad finem perpetuò, ſemper tacita manibus palpabat, uellebat, ſcalpebat, pilos legebat. Lachrymæ, & rurſum riſus: non dormiebat: ab aluo irritationes, nihil prodibat, parum commonita bibebat. Vrinæ paucæ, tenues. Febres ad manum tenues: extremarum partium frigiditas. Noua, multum delirabat. Et rurſus ſedata eſt: tacita. Decimaquarta, ſpiritus rarus, magnus, per tempus. Et rurſus breuiſpira. Decimaſeptima, ab aluo irritatio turbulenta: poſtea uerò ipſi potus percurrebant, neque cõſiſtebant: omnino nihil ſentiebat. Cutis aridæ circũtẽſio. Vigeſima, ſermones multi, & rurſus ſedata eſt: uoce deſtituta: breuiſpira. Vigeſimaprima, mortua. Huic perpetuò ad finem uſque erat ſpiritus rarus magnus. Omnino nihil ſentiebat: ſemper contegebatur: aut ſermones multi, aut tacita perpetuo: phrenitis.

Aegrotus XVI.

Adoleſcens in Meliboea ex potationibus & Venere multo tempore calefactus decubuit. Horridus autem, & anxius erat: inſomnis: & non ſiticuloſus. Ab aluo prima die, ſtercora multa prodibant, cum multa defluxione, & ſequentibus multa aquoſa cum uirore pallida prodibant. Vrinæ tenues, paucæ, decolores. Spiritus rarus, magnus, per tempus. Præcordij intentio ſubmollis, oblonga, ex utriſque. Cordis palpitatio perpetuò continua. Vrinam minxit oleoſam. Decima, ſenſim mẽte motus eſt: moderatuſque erat ac quietus. Cutis arida, & circumdiſtenta. Seceſſus multi, & tenues, aut bilioſi, & pingues. Decimaquarta, omnia exacerbata ſunt: mẽte motus eſt: multum delirauit. Vigeſima, inſaniјt: iactatio: nihil mingebat: paucos potus continebat. Vigeſimaquarta, mortuus eſt: phrenitis. Videtur porrò mihi ęſtas illa, quę tũc fuit, iuxta rationem commoditatem attuliſſe: nam æſtiuos morbos hyems ſuccedens ſoluit: & hyemales ęſtas ſuccedens tranſmittit. Quanquam ipſa in ſeipſa, quę tunc erat æſtas, non ſtabilis erat: ſed derepente calida, & auſtrina, & ſine uentis: attamen ad aliam tempeſtatem tranſmutata profuit. Magnam uerò artis partem eſſe arbitror, etiam de his quę ſcripta ſunt recte, poſſe conſiderationem facere, ac iudicare: qui enim hoc nouit, & his utitur, nõ uidetur mihi in arte multum falli poſſe. Oportet autem exacte perdiſcere unamquanque temporum conſtitutionem, & ipſum morbum. Et quid boni communis ſit in conſtitutionẽ, aut in morbo; & quid mali communis ſit in ſtatu, aut morbo: & qui morbus lõgus ſit, & lethalis: & qui longus, & non pernicioſus ad uitam: & qui acutus, ac lethalis: & qui acutus, & ſupereſſe ſinẽs: ex his enim ordinẽ dierum iudicatoriorum conſiderandi, ac prædicendi facultas datur. Et harum rerum gnaròs ſcire contingit, quibus, & quando, & quomodo uictum præſcribere oportet.

HIPPOCRATIS COI
De Morbis popularibus Lib. IIII.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Erodentia & mucoſa ſupra aurem prodeuntia. Vlcus in externa tibiæ parte.*

2 *Pectoris uſtio. Abortiens ſexto die. Morbo regio correpti, abunde colorati.*

3 *Splenes parui, præcordia extenta & ad manum ſubmurmurantia.*

4 *Lumbrici per os. Caput teſta percuſſus, duodecima die ſebricitauit.*

5 *Quartana correptus, ſtupidus, ſedatus eſt.*

6 *Colli & aliarum partium impotentia. Vrina eruum & lentium farinam referens.*

7 *Vinum multum meracum inſaniæ cauſſa, &c. Bilis atræ uomitus. Mentis motio ex fluxu ſanguinis è naribus.*

8 *Auris ſiniſtræ fluxio uiſcoſa, craſſa, &c. poſt febrem diariam. Dentes ex phagedæna eroſi. Naſus medius quibus conſidet, & quibus latus. Dens quintus ab anterioribus.*

9 *Auris ſuppuratio poſt dentium dolorem. Febris poſt clemens cælum pleiadarum. Sanguis billioſus è naribus. Venarum circa umbilicum pulſationes.*

10 *Morborum exacerbationes ad principia, conſiderandæ.*

11 *Quibus purgatio ſepiæ attramento ſimilis. Doloris coxarum curatio. Ex equo lapſus. Abortus maſculi triginta dierum. Lienoſorum fluor. Vrina uelut erui lotura.*

12 *Abortus fœmellæ ſexaginta dierum. Filiarum una in albis, alia in rubris menſibus nata. Febricitans ſicca permanens. Puſtulæ ex laſſitudinibus.*

13 *Prægnantis uomitus billioſus, & pituitoſus. Hæmorrhoides hyeme per duos annos. Excrementa ab initio nigra, poſt uiridia, &c. Febricitans ex leuato aſino. Præcordij dextri intentio.*

14 *Viridans pallor. Arquato morbo laborans.*

15 *Recidiua quibus poſt longiſſimum tempus. Suppuratio iuxta oculum.*

16 *Abſceſſus ad oculos, in febribus ardentibus. Rigores. dentes poſtremi corroſi. Mulier ex capite grauata.*

17 *Præcordia ſpiritnoſa & intenta: præcordia magna & ſplen.*

18 *Recidiuam quæ faciant. Vrina cruenta.*

19 *Durum quid in præcordijs collectum. Vmbilicus ex natiuitate denigratus.*

20 *Menſtruorum eruptio in anhelosa. Sanguis è ſiniſtra nare. Febris ex ſplene.*

21 *Collum, caput, &c. torpida. Capitis grauitas & ſtridor ſecundum pulmonem. Dyſenteria ſine teneſmo, menſibus per ſeptem annos retentis. Seceſſus electrum referens.*

22 *Marcor & corruptio, expreſſione duriore poſt ſectionem. Qualia à febricitantium naribus ab inditis prodeant. Maturi in morbis abſceſſus. Laterum mollitudo à flatibus eleuata.*

23 *Lumborum & crurum doloris ſymptomata. Oculorum ſuppuratio.*

24 *Digiti, labia, & aliæ partes ſubtremulæ. Præcordium cedens & gibboſum.*

25 *Vrinæ Iſatidi ſimiles. Diſtentio ſubmollis in phreniticis. Tumores in dextris eleuati. Temporum conſtitutio Vigores morborum.*

26 *Abſceſſus recidiuæ. Contractiones, uenæ temporum. Colorum mutationes, ante iudicationes. Cutis circumtentiones abſque indicatione. Lachrymæ uoluntaria & inuita. Viſcoſa circumcirca in dentibus. Vlcus in tibia. Capite uulnerati. Hydropica.*

27 *Tuſſientes ac manibus laborantes. Stupida modo non morboſo. abſque febre. Nyctalopes. Purulentorum ex ore fluor.*

28 *Pedes etiam in horroribus calidi. Lumbricus craſſus, a ſene furioſo. Signa ante dies indicatorios duplicia.*

29 *Peripneumonicis ſputa billioſa. Seminis per ſomnum effuſio. Inſomniorum in febribus uexatio.*

30 *Ab hæmorrhoidarum curatione inſanus. Aqua frigida in febribus acutis ad uomitum. Neruia ipſi in ſeipſos trahunt. Tuſſi ſicca qui potiſſimum laborent.*

1 POſt æquinoctium, & poſt pleiada, qualia ſunt erodentia, & mucoſa, quæ caput aperuerunt, ſupra aurē prodierunt: ei, qui apud Leocydiæ ædes habitabat, in pede, Phanodico digiti in pede, in pectore. Qui tibiam ſectus eſt, hac parte etiam nigrefactus eſt. Erat ulcus magnum in externa tibiæ parte, & retro prodibat. Quum purum factum eſſet; lateris dolor, & pectoris ſiniſtri è directo, & febres. Mortuus eſt a febre. Billioſum reſtiario abunde coloratum, & uſtoria adhibenti circa æquinoctium, ſanguis multus deorſum prodijt. Seni ualde uehementer abſceſsit, non ultra quatuordecim dies. Vulnerato ab Antiphilo, uſto, iudicatio facta eſt die ſeptima, billioſo ſtupido. Tertia poſt iudicationem ſanguinem ſpuit, ſuperſtes manebat, & recidiua facta eſt poſtea. Iudicatus eſt uelut par erat, circa pleiadū occaſum primùm. Poſt pleiadum autem occaſum, billioſus ad inſaniam uſq; iudicatio facta eſt, ſuperuixit, circa nonā diem, abſq; ſudore. Circa ęquinoctium Chalcidonius à portis delatus ad forum ex ruptione circa mammam dextram dolens, ſpuebat aliàs atque aliàs pallens ſubuinde. Venter egerebat. Sudor auſpicatus ſeptima, tenuit plerunque uſque ad octauam. iudicatus eſt decimaquarta. Circa quadrageſimam tubercula exorta ipſi circa utraſque aures, haud immerito putabatur ſuppuratus fore, non factum eſt. Pectus Ariſtodemo uſtum eſt.

2 Philidis filio quum abſceſſus factus eſſet ex caſu; & ipſi pectus uſtum eſt. Erat autem dolor quidam etiam antea: poſt æquinoctium autūnale recidiuæ: & aliàs

aliàs uſque ad ſolſtitium hyemale, & cum ſole æſtiuo. Acheloi uxor ſexta die abortiuit; quum eſſet ſanguinea, & horrida: & ſudores. Iudicatio facta eſt decimaquarta: quod menſium fuerit fœtus, haud ſcio. Maſculum autem etiam alium ad dies uiginti ſe abortiuiſſe dixit, an uera dixerit non ſcio. Circa ſolſtitium hybernum aquilonares uenti erant. Morbo regio corripiebantur abunde colorati, & partim horridi, partim non. Linguæ combuſtæ tertia die. Et turbationes circa ſextam, & ſeptimam, atque hæ diu durantes. Decimaquarta uentres reſiſtentes, & in medicationibus non obedientes. Pro ratione febrium etiam nulli ſudores.

3 Splenes quibuſdam parui ad præcordia dextra extenti, & ad manum ſubmurmurantes. Sanguinis fluxiones, & urinis purgatio, ac iudicatio. Multo autẽ magis infra nitebantur: nam & hoc ſub illud tempus corripiebat. Quibus non ſic erat, ſplenes uerò etiam eleuati, his ſanguis ex ſiniſtra nare. Solſtitium prætererat; hyberna hyberno modo in Aquilonaribus, paulò uerò poſt auſtrina erant, ad quindecim dies: poſtea uerò niues quatuordecim diebus. Circa hanc anni conſtitutionem, morbi regij abunde colorati uigebant: qui non ſincere iudicabantur, recidiuabant. Poſt niues, auſtrina ſuccedebant, & pluuię: grauedines eruperunt, & cum febribus, & ſine febribus. Cuidam uerò etiam ad dentes, qui antea ex medio doluerat: ad dextra, ſupercilium, & oculos. Erant autem & raucoſi, & fauces inflammatæ, & glandulæ iſthic ſpõgiæ appellatæ intumeſcebant, & tubercula circa aures, & maxillam mollia, & cum febre ſedabantur. Incipientibus febricitare, fiebant supernè, & in utraſq; partes pleraque horum, & ſpongiæ quibuſdam ſub autumnum, & hyemem. Sed & porrigines. Et multæ omnibus modis abortiebant, & difficulter pariebãt. Sexta die, uirgini iudicata, ſexta reuerterunt: iudicata uerò ſunt per ſextam. Omnia in his temporibus ſexta, & octaua iudicabantur, circa pleiadum occaſus. Meandri cæci uxor, ſtatim cum pallore uiride, & ſtatim purulentum ſpuit circa ſextam: & hepatis feruor, & deorſum ſeceſſus modicus: carnopurulẽta ſurſum pauca, alba, lata expuebat; cibum faſtidiẽs. Mortua eſt prope uigeſimam diem. Ex uicinis Theſtoris famula, ex uſtorijs: ſeceſſu bilioſo, multo: præcordio intenſo: Sexta die, ex ſuppreſsiõne aluus ipſi tenuia, multa, una uice egeſsit: & ſtatim ſudauit, & iudicata eſt: & aluus ſubſtitit, eadem autem hora, quum riguiſſet, febricitauit: & rurſus eadem hora. Therſandri uxor, quum pituita alba prædita non ualde eſſet, lactans acuta febre correpta eſt. Huic lingua combuſta eſt, dum alia comburerentur; ſub hoc tempus: linguaque exaſperabatur, uelut grandine multa. Et lumbrici per os. Circa uigeſimam autem non perfecte iudicata eſt.

4 Circa pleiadum occaſus Metrophanti filius, caput percuſſus ab alio puero, per teſtam: quum perueniſſet ad duodecimam diem; febricitauit. Occaſio autem erat, quod, quum detergeret partes circa ulcus, perfricuit, & perfrigeratus eſt: & labia ſtatim ſunt eleuata. Attenuata eſt autem cutis, multis locis ulterius ab ulcere: quum autem ſectus eſſet non tarde; neque pus effluxit, neque eleuatus eſt. Iuxta aurem uerò uidebatur ſuppurari, in maxilla ad dextram: hac enim parte etiam ulcus erat. Poſtea & hoc non ſuppuratum eſt, & humerus dexter ſupputatus eſt cito. Mortuus eſt circa uigeſimam quartam. Poſt pleiadum occaſum is, qui aurem doluit, circa uigeſimã diem, poſtea uoce deſtitututus eſt, & dextrarum partium impotens: ſine febre ſudauit: dextra auris, dexter oculus, conſiſtebant non ualde, & attrahebat quid ex inferna parte: a ſiniſtris autem diſtortus eſt oculus grauiter dolẽs, collum durum factum eſt, tertia hora poſtea, quam doluit.

5 Poſt pleiadum occaſum, ſeruus Attici a quartana correptus, ſtupidus ſedatus eſt. Alius eodem tempore uera ſtupida inſania ex phrenitide, ac lethargo mixta, correptus eſt. Ad coxas, & crura uenit dolor, quieuit; quoto die, haud ſcio. Eodem tempore horridi, uomentes, & poſt iudicationem cibum auerſantes, & bilioſi, & ſplenes magni, duri, doloroſi, & ſanguinis eruptiones. Quibuſdam uerò eodem tempore poſt pleiadũ occaſum, ex naribus ſanguis bilioſus ob ſplenes.

6 In Cranone uxorem Nicoſtrati correptam decimaquarta die, ſtatim occupauit impotentia colli, & aliarum partium, & cibus incluſus fuit uſque ad decimam. Spiritus denſus paruus, impotentia, palpans digitis, delirãs: ſudores: diſtracta ſunt ad dexteram partem, collum, os, oculus, naſus. Vrinarum ſubſidentia alba, alia ramenta, cum pallore ſubuiridis, farinam lẽrium referens. Huic quandoq; uelut adipoſum quiddam ſuperſtabat, atque hoc aceruatim non multum diſperſum, uelut quod in medio ipſarum pendere ſolet diſparatum, uelut extrinſecus ex ouicula, poſtea uerò etiam non ſubſidens, mingebatur: & alia quidẽ talis erat, alia ſubſidens, alia talis modice ad latitudinem diſperſa, alia conturbata, alia talis. Quod in medio uehi ſolet, nubeculæ ſubnigræ, ſimile, quæ putaretur craſsitudinem habere. Laxum autem aliud tenue, aliud tenue tale, aliud uelut equi, aliud uelut ſunt caliginoſa.

7 Qui primus delatus eſt adoleſcens, huic urina puratenuis. Omnium ſeceſſus tenuis, multus, ſine bile lingua ualde aſpera. Febris adurens, inſomnis, aluus gibboſa. Hic mente motus eſt octaua arbitror, proteruum in modum, exurgebat, pugnabat, turpia fortiter loquebatur, quum talis non eſſet. Huic quum urinæ multæ tenues prodijſſent, ex ſuppreſsione, ſomnus obortus eſt continuus, & ſudor, qui iudicatorius eſſe putabatur, ex quo talis erat forte circa decimã diem. Verùm poſtea rurſus inſanijt, & breui mortuus eſt undecima die. Occaſionem fuiſſe puto quòd meracum multum bibiſſet; priuſquam inſaniret. Paucos habebat annos, prope modum uiginti.

Eumenis uxor autumno uomuit bilem atram. Sed & odores maniſeſti erant, & febres horridę, & cordis ſuæ oſculi uentris dolores bilioſa pauca uomebat, & lumbricum. Seceſſus tenues per omne tẽpus. Ante pleiadum occaſum deſinebant ſtatim ſanguinis eruptiones, & breuiores erant febres, ac ſtatim reuertentes breuibus recidiuis, & cibum auerſantes, & velut excocti, & anxij, & cor dolentes, & ferini in iudicationibus, & rigore affecti, & bilioſi.

Adoleſcens peregrinus erat, cui tertia die, ſanguis ex naribus multus fluxit, itemque quarta, ac quinta. Sexta, compoſitè conſiſtebat, mente motus eſt. Septima die, aluus ſubſtitit: ſoporoſus erat. Recidiua tertia die, aluus eniti ceſſauit. Vrinam non uidi.

Circa

Circa iudicationem, uelut debebat.

At uerò circa pleiadum occaſum, auſtrina, & pluuiæ erant: & tunc adoleſcens mucoſa, ſubbilloſa, uiſcoſa, multa recrementa egerebat: febris uehemens continua, lingua arida. Sexta iudicatus eſt. Septima rurſus inuaſit, dimiſit eadem die, cum tremore.

8 Auris ſiniſtræ fluxio uiſcoſa, craſſa die ſexta. Puero ab ulcere phagedæna eroſo, dentes inferni, & ex ſupernis, ac infernis anteriores emergebant, cauitatẽ habebant. Quibus os ex palato diſcedit, his medius conſidet naſus. Quibus uerò ſuperni dentes anteriores, his latus eſt ſummus naſus. Qui quintus dens ab anterioribus numeratur, quatuor radices habet, ſingulis paribus ad utrunque uicinum dentem connexis, extremitatibus omnibus ad internam partem reflexis. Circa tertium dentem ſuppurationes plures, quàm iuxta alios omnes. Et ex naribus fluxiones craſſæ, & a tẽporibus dolores ex hoc maxime fiunt. Corroditur hic maxime quintus, ex medio quidẽ nodum habebat unum, duos autem anterius. Paruus primus, intrinſecus iuxta duos corrodebatur. Septimus, radicem unam craſſam, acutam habebat.

9 Athenadę puero maſculo doluit à ſiniſtra parte infernus dẽs, a dextra ſupernus. Huius auris dextra ſuppurata eſt, dum non amplius doleret.

Poſt pleiada clemens cœlum nubiloſum, & caligines: iudicationes quintanæ, & ſextanæ, ac ſeptimanæ. Iam uerò etiam diuturniores: febres recidiuantes, & quandoque erroneæ, & cibum auerſantes, & bilioſæ: & dyſenteriæ cibum faſtidientes, febriculoſæ. Circa pleiadum occaſum, auſtrina fortiter erant: ſanguinis eruptiones, & febres tertianæ naturam referẽtes, & lenes. Qui in Sutrina decumbebat, ſanguinem abunde bilioſum è naribus effudit. Seceſſus modicus: iudicatus eſt ſeptima cum rigore.

Seruus in extrema caupona, quarta die, ſanguinẽ è naribus effudit: multa ſtatim nugabatur: aluus renitebatur. Præcordium doloroſum, durum. Ad ſubditam glandem ſexta die, ſubierunt mala, cum pallore uiridia. Septima, mane iactatio: clamor multus: uenarum pulſationes circa umbilicum. In acutiſsimis febribus pulſus denſiſsimi, & maximi.

10 Quale eſt ad ueſperam exacerbari, tale erat in omni morbo. Cæterùm ad principia, conſiderandæ ſunt etiam exacerbationes, & an citius redeant, & continuitas, & anni tempus. Poſt pleiadum occaſum, auſtrina. Quæ quinta die iudicabantur, intermiſſa una repetebant. At uerò laxa, puſtuloſa erant, uelut Acẽthio Lapyto. Circa pleiadum occaſum, ſubſcabra, & aſpera erant pruriginoſa, nullas lacrymas emittentia: & magis quidem hoc tempore. Sed & impetiginoſa turgentia. Hæc erant in Pythodori uxore, & Capelio, cum febre: ſub cuius initium ferè Pythodori uxori coxæ impotentes. Poſt pleiadum occaſum horrores: ſanguinis è naribus eruptiones. Sutor quidam ſeptima iudicatus eſt. Alium ex his, qui a Leocyde uenerant, ſeptima iudicatus eſt. Alius quarta: Moſchus nona. Largus ſanguis ex ſiniſtra, modicus è dextra nare. Ad decimamquartam, ad iudicationem, ſi qua tenues debebant ab initio exacerbarentur. Delinquentes circa edulia decimaſeptima fiebant. Circa aurem in dextra parte tuberculum, paruum intus durum, foris paruum laxum, doloroſum, nihil remittẽs, decimanona noctu factum eſt.

11 Valde bilioſis ſuppuratis, purgatio ſepiæ attramẽto maxime ſimilis. Qui cucurbitam affixit, quum in coxa eſſet dolor, huic ad crus deorſum uenit, & melius habuit. Qui in Ceramico ab equo lapſus eſt, cui non ſtatim cucurbita affixa eſt: uſtus eſt intro, & uigeſima die recruduit malum: ſanguinis eruptiones ſęculẽtę, & erodẽtes. Tenedia quarta die abortiuit maſculum triginta dierum: aluus liquida, tenuia egeſsit, lingua combuſta fuit, iudicatio quarta die. Poſt pleiadum occaſum lienoſa, uſque ad quintum diem, fluebant, iudicata ſunt. Cuidam ſeptima die, urina uelut erui lotura, ſimilis ipſa ſibiipſi, poſtea pura recidiua. Intermiſit etiam Megaris filio, uerùm ſanguis nõ fluxit. Vrina uelut Antigenis alba, craſſa, ſimilis. Circa ſolſtitium hybernum, ſydus non paruum, quinta, & ſexta, poſtea terrę motus. Quæ in Perintho morabatur anheloſa, Antigenis uxor, quæ nõ ſciebat, an prægnans eſſet, menſes comparentes rubri. Venter aliàs, atque aliàs paruus, aliàs magnus. Tuſsiens ſemper, uelut ſi celerius iter perfeciſſet. Menſis erat octauus, ſedata eſt prius febricitans.

12 Apemanti fratris uxor, ſeptima die, abortiuit fœmellam, uelut dixit, ſexaginta dierum. Circa nonam, turbata eſt: poſt iudicationem, dextras partes dolebat, uelut a recidiua. Hęc & concipiebat cito, & perdebat. Alia quædam in albis menſibus filiam peperit. Alia in rubris, uelut conueniebat. Horridi, anxij, cibum auerſantes, recidiuantes, bilioſi, ſanguine manantes, ſubſplenici, doloroſo modo plurimi ex ſiniſtris affecti. Apemanti uxori hac parte oculus diſtortus eſt dexter. Ad alteram uerò partem lateris mollitudo. Ariſtophontis filia tertia, & quinta, febricitauit, ſicca plerunque perſeuerauit. Venter tamen huic turbatus, ęgre iudicatio fiebat: ultra triginta dies, ceſſauit. Puſtulæ ex laſsitudinibus non ualde fortibus, perueniunt ad ſeptimam liuidæ. Rigor ancillę retro. Heroum abortus eſt. At uerò albæ magnæ, neque ipſæ ualde bonæ, graui ſopore preſſorum, & ſomnolentorum, & non confidentium, & bile renitente: & ſiue lubrica, ſiue dura fuerit aluus, non confidentes. Zoili fabri pulſus tremuli tardi: urina & alui ſeceſſus moderate decolor: pectinis diſtentio utrinq; in directũ, uſque ad umbilicum, cum febre acuta, cibum auerſans, ſiticuloſus.

13. Filiæ ædilis apud Tecomæum, quum obſcurũ eſſet ipſi, quod uterum geſtaret, ſecundi menſis initio erupit uomitus pituitoſus, aliquando uerò bilioſus t difficulter peperit, perfecte purgata eſt. Vomitus ſimiliter uſque ad trigeſimã diem perſeuerauit: poſtea uenter turbatus eſt, & uomitus ceſſauit. Lienteria, menſes non prodibant per duos annos hyeme habuit hæmorrhoidas. Duos fratres Cecropis familiares, quibus nigra ab initio prodibant, ſubfœculenta, edulia ex ſanguine confecta colore referentia, ea ex ſpumoſis bile abunde coloratis uirida erant. Qui aſinum ex pacto eleuauit, ſtatim febricitauit. Tertia, & quarta, & quinta, & ſeptima, & octaua, ſanguis erupit: iudicatus eſt: aluus lubrica. Vir metallicus, præcordium dextrum intentum, ſplẽ magnus, aluus intẽta, ſubdura, ſpirituoſus, decolor: Huic ad genu ſiniſtrum, recidiua: per totum iudicatus eſt.

14 Temenæ filius habebat quid ſpiritus, ut uiridantis palloris eſſet, ad dorſum: ad manus uiridantis palloris. Maritus. Lechus puerperę apud Sitodochum ar-

quato

quato morbo infeſtatus, ad quem ſeptima die ingreſſus ſum, octaua moriebatur, neque mingens, neque egerens. Præcordia magna, & dura, & ſpiritus denſus. Hic moriens ne frontē quidem ſudore humectauit pre dolore. Huius uxor eiecit fœmellam ſeptimeſtrem, ſeptima die. Apparuit autem quarta die. Hanc a principio quidem pedum dolor tenebat. Deſinente uerò febre, ſpiritus non eſt ſolutus, ſed intus relictus: dolor ad manus, & brachium.

15 Recidiua per longiſsimum tempus corripuit eos, quibus urinæ ante iudicationem ſuppreſſe fuerant. Quæ erat apud Temenen ipſius ſoror, cum rigore iudicata eſt. Quum autem uiridans pallor cito deſineret, manus & humeri doluerunt: horum autem ceſſāte dolore, caput, oculorum palpebræ ſupernæ eleuatæ ſunt, & lachryme profluebant; reliqua non noui: iudicata eſt primùm, ſeptima die. Menandri uinitor ſimiliter, uerùm aluus ab initio tenuia egerebat: poſtea ſuppreſſa eſt, itemque urina iudicata eſt, non riguit, ſeptima die; quoniam aluus antea turbata fuit. Potamonis filio aluus non egerebat ſeptima die: duobus diebus ante iudicationem nō riguit, quapropter neque urina ſupprimebatur. Dens Hegeſiſtratio, cui ſuppuratio iuxta oculum, ſuppuratus eſt iuxta extremum, & rurſus ſanatus eſt oculus, & ſecundum nares pus deſcendit craſſum. Iuxta gingiuam, caruncule paruæ rotundæ abſceſſerunt. Huic circa tertiam diē, ſuppuratio affutura putabatur, poſtea auertebatur. Derepente uerò intumuit maxilla, & oculi.

16 Quibus abſceſſus ad oculos in febribus ardentibus, hi maxillas rubent, & ſanguinem ex naribus fundunt. Sed & quibus ad aures fiunt. Fortaſsis autem & abſceſſus ad articulos magis, non tamen clare noui. Rigores tremulis, præcordij intentio. Menſes apparuerunt decimaſeptima, iudicatio fiebat ita perpetuò. Si tamen non ſic intus permanſiſſent, iudicabantur tertia, quædam quinta, quædam ſeptima. Hegeſiſtratio poſtremi duo dentes parte inter ſe contigua corrodebantur, poſtremus habebat ſupra gingiuam duos nodos, unum iuxta cauernam, alterum ex altera parte: qua uerò parte duo nodi erant, ibi radices latæ ſimiles ſingulis paribus coincidebant, ad alteram partem medietas una rotunda. Mulier, cui ſanguis è naribus erupit quarta, & ſexta, ſeptima iudicata eſt: rubicunda erat. Mulieri ex capite fortiter grauatæ, iudicatio facta eſt circa uigeſimam: uigeſima, præcordia æſtuoſa. Septima die, non ualde ſanguis è naribus erupit. Seceſſus tenues, ad oculum dextrū circa octauā. Viro eadē, uerùm ſeptima iudicatus eſt. Sublienoſus è ſiniſtra parte. Huic octogeſima die, & diuturniores oculi affectiones: fortaſsis quoniam poſt iudicationem, & quia mulcæ.

17 Vxor Temenæ ſpirituoſa præcordia, & intenta, Menſes per tempus apparuerunt. An uerò etiam infantem aliquem habuerit, haud ſcio: aluus primum ſuppreſſa, & tunc uomebat, poſtea non amplius: aluus enim multa uiſcoſa, ac bilioſa egerebat: præcordium nō impediebat. Vndecima ad magnum dextræ digitum inflammatio, alui egeſtio etiam penitus procedebat. Quibus contingentibus, melius habebat; nam & in ſomnum delata minor erat, & febris: & quodammodo facilius ſpirabat; quoniam ſupra malum uomitum, uomuerat. Decimaſextа enim factus eſt ſpiritus denſus, & febris: mortua eſt. Hæc febricitauit ante abſceſſum. Septima, poſt abſceſſum perijt. Erat & hæc rubicunda. Filius mulieris ipſius Apemāti ſororis: præcordia magna & ſplen, ſpiritus, ſeceſſus amare bilis, aliquantulo ſtercore ammixto, laſſus ex operibus. Vigeſima die, ad pedes, & iudicatio certe laſsis ad articulos, non ad oculum: præcordia uerò erant intenta, & ſanè erat etiam tuſsicula quædam modice ſicca.

18 Quæ relinquuntur poſt iudicationem, recidiuam faciunt: & in ipſis morbis, quæ excernuntur, ſputum præmaturum, alui ſeceſſus, intemperies, & ſimilia. Apementus, cui dolores in ſede, in dextri lateris mollitudine, & iuxta umbilicum paulo inferius, & è dextra parte: ante dolorem urinam cruentam mingebat, deſijt tertia die. Et faber in altera parte, ex eadem in directum, & hic quoque urinam cruentam eijciebat. Quæ ubi ceſſaſſet, ambo ſubſidentias in urinis habebant, & hoc tertia die. Apemantus autem plurimum fouebatur. Alter uerò nō ſentiebat, niſi in dextra parte. Et Nicoſtrato accidit aliqd iuxta ultimas partes a dextris, inferius, quàm quibus in ſiniſtris: longe uerò ſubter lateris mollitudinem, uſque ad umbilicum utriſque. Anicula apud Soſileum alba pituita referta, Tibiæ duris tumoribus, albis, laxis: itemque pedes, uerùm minus. Erant autem, & in pedibus infra femora, etiamſi pleriſque difficilis huc exitus patet: imò & in lumbis: & uenter tenuis erat, præcordia ſubmollia, ſpirituoſa non ualde. Erat autem deſinentibus plurimis, etiam alia cura ubi facti erāt oculi. Atque oculorum quidem cura paulo moderatior erat. Coxæ uerò, ac cruris affectiones uterinę erant, quum dolores eſſe putarentur: appoſito enim, ac ſubdititio medicamento odorato ex farina, & unguento, contingit n. breui diſcuterentur, ac deſinerent. Tempus autem abſceſſus ad oculum, annus. circūcirca durus fuit, cui etiam puſtulæ non perfecte contabuerunt. Sunt autem & à diſgnamatis talia.

19 Seruus in Hippolochi uilla, cui in pcordijs utrinq; quid collectum erat durum, & fulgorem aliquantulum habens inferne, qualis erat in fabri ferrarij uxore hydropica: cui tenuia recrementa progreſſa parte aliquam euacuauerunt. Erat autem & hoc ipſum ad dextrum, planum quiddam, ſupra ea, quæ circumferentiam habent, eleuatum. Huic umbilicus ex ſatiuitate denigratus erat, & ulcus profundum fiebat, & umbilicus non ualde cicatricem contrahebat: & pudendum ſumma parte denudatum erat, quum non ſtatim tale fuiſſet, neque connatum, & adhuc magis fiebat. Hic plurimum uomebat: febris, cibi faſtidiū: ſanatus eſt. Verùm circa ſeptimam a decubito diem (nam & antea ægrotarat) aquam multam bibens, & fortaſsis aliter contemnens, iactabatur, & aliquantulum conuellebatur. Deſinente autem conuulſione, circa animaduerſionem extinctus eſt. Ante hoc uerò urinam aceruatam minxit, & flatus cum crepitu prodierunt, & ſupernæ partes nimime ſunt euacuatæ. Quum autem mortuus eſſet; ſtatim etiam & illæ fortiter emollitę ſunt, & reliquę rubefactę ſunt, uelut à flagris per totum corpus, excepta ea parte ubi tumor ille maxime eleuatus erat, & multum quoque calidus erat. Cuidam uerò in Abderis deorſum erupit. Cuidam autem anteriore parte intumeſcebat ſine febre. Tumor ad contactum ſuppurato ſimulis erat.

Famulæ

20 Famulæ anheloſæ,quum uaſa menſtruum ſanguinem funderent,anhelationes illæ ceſſabant:febris fiebat:mamma ſiniſtra ſuperne ſuppurata eſt: & ab initio etiam auris. Olympiodori famulæ ſanguis ex ſiniſtra nare : & iudicata eſt ad uigeſimam, quemadmodum etiam febricitantibus : & ſeceſſus quales etiam æſtate populariter graſſati ſunt,& quales Hipponactis.Hyle famula Ariſtidis,octaua die,in pharmacorum purgatione,inferne ſigna habuit,qualia facile ferunt : & ſi non præter rationem debilitantur,& neq; ſpumoſa , neque ſubſanguinolenta , ſed qualia ſunt oua,uelut Hetaclidæ uxor purgata eſt multum, & facile tulit.Quæ in Bulagoræ uilla depurgata erat,cœpit febricitare ex ſplene(Qui uerò dextrum præcordium habent,non quidem ſublime,uerùm intentum, hi etiam magis rubicundi fiunt)rubicunda quum eſſet : aluum in principio turbatam habuit : expectabã ad oculum decubitum.Huic ſeptima die,ſalſuginoſa lachryma mordax ex oculis prodijt , & ſecundum naſum,& fauces,& aurẽ ſiniſtram. Decimaquinta,ſudauit cum rigore,non iudicabatur ante rigorem, pallida facta eſt ualde,& faciei circuntenſio,ac contractio.Aurẽ è directo ſplenis,ac lateris dolebat. Pueris uentres turbati,& tuſſes ſiccæ : quandoq; ad humerũ ſuppuratio fiebat in tuſsibus, poſterioribus diebus .

21 Fullo collum,caput,ſeptima manus torpida. Nona,crus torpidum,tuſsis ceſſauit.Cui maxilla diſtracta fuit, in quinto menſe in uentre diſtracta erat ad ſiniſtram partem . In Cranone Lycino Grammatico, ex febre islioſa ex ſplene,capitis grauitas : ſtridebat ſecundum pulmonem,in labijs utiſque ulcera , intus rotunda,parua: poſtea etiam ſanguinis quid ex nare è directo manauit.Famulæ,quam recens emptam uidi,cui duricies in dextris erat magna,non ualde doloroſa,& uenter magnus, ac circumtenſus,non ſimilis hydropicæ, & alias pinguis , ac mollis,& non ualde difficulter ſpirans,uerùm decolor. Menſes ſeptem annis non prodierant,facta eſt dyſenteria, & non teneſmo tenta. Et ſub hæc duricies in dextra doloroſa erat:& febres tenues:& non ultra ſeptem dies,etiam aluus turbata eſt,ſeceſſus electrum referẽs,ſubuiſcoſus,multus ad aliquot dies.Sanatus eſt,& menſes poſtea prodierunt : & partes ſecundum uentrẽ molles fiebant, & corpus boni coloris, ac craſſum ipſi erat .

22 Minois uxor ex ſectione , preſſa ab eam adminiſtrantibus durius,marcorem, ac corruptionem incidit,malo ad pulmonem deueniente , breui ſignificationem de ſe dedit quotquot diebus ſupererat : erat & aliud quiddam intrinſecus.Quæ induntur in nares ſi febricitarint, ſi quidem ſolutus fuerit dolor ; craſſa per nares effluũt.Si uerò neque dolor,neque febris; tenuia,& fortaſsis feruida; ueluti tenue quidem Hegeſippo,quum ad noctem quid indidiſſet . Craſſum uerò illi in Corintho eunucho ſimili , Celeuris filio erat.Maturi in morbis abſceſſus an iudicent,ſignum eſt,ſi dum feruida ſunt mala,non febricitarint ; & dũ moleſta ſunt,facile portarint: uelut quæ in ſede acciderunt Charoni. Leambio uerò quum inteſtinum ulceroſum eſſe putaretur,in dyſenteria pharmacis curato humerus,& ſedes ulcerata ſunt in ſiniſtra parte, citra febrem . Cui a flatibus laterum mollitudo eleuabatur,& aliquãtulum dolebat,huic,quum lac uberius, & meracius bibiſſet, & inſuper dormijſſet ; ſtatim nauſea,& calor accedebat:deinde ignem incendenti, , & pro cibis farinam craſsiorem in craticula coctam comedenti , aluus ſubſtitit : & purulentum tamen quiddam egeſsit. Quum autem ſedes eſſet inflammata,ſine febre,& ſine dolore ſufficienter erat,hoc aſſero.

23 Senes in lapideis ueſtibulis,lumbos doluit,& ambo crura,& utrique dolores deſcendebant ad femora,& quandoque tibias , & aliquando ad genua 1 &, quum diutiſsimè durarent;recurſiones multæ fiebãt: tumor in pedibus,lumbus,tibia:breues inguinum tumores,uenter durus,& totus pecten intenſus,ac doloroſus. Plerunque compertus eſt etiam ueſicam duram habere , ac doloroſam : & papularum eruptiones,& calores oculis,auribus,naribus,manu.Iudicationes,& alia,per quæ cognoſcimus de ipſo ęgro,an ſudet,aut tangat,aut aliquid olfecerit,aut guſtauerit, itemque alia cognoſcũtur.Pili color,cutis,uenę, nerui,muſculi,carnes, oſſa,medulla,cerebrum, & à ſanguine uiſcera,uenter,bilis, alij humores, articuli : & poſtea an doluerit iuxta aurem, iuxta ipſam collectũ tuberculum , glandulam non attingens,os non ſuppurans, & hoc diſparuit, & tunc ſtatim febricitauit . Pulſus,tremores,conuulſiones,ſingultus, circumſpiratio,ſeceſſus,per quę cognoſcimus.Suppuratis oculis,& dũ erumpunt,ulcera magna fiunt, & dũ ſecantur,profunda:& utroque modo oculi ulcerantur.Ariſteas ex pago Amphilochi quarta die, mente motus eſt: aluus ſubuiridia egerebat,& ſomni ſalubres,albicantis coloris.

24 Quibuſdã ab initio ſubtremuli digiti , & labia ubi loquerentur,itidemque aliæ partes , & proterue lingua citiore,ac uolubiliore prẹditi; his rubor in facie maxime erat.Hi ebrioſi erant,aut uomitu commode uſi intumeſcebant. Qui iuxta Medoſadę ędes habitabat,cui tenuia,non bilioſa, aquoſa,multa, per ſeceſſum prodibant: pręcordium cedens,& gibboſum:ſoporoſus fiebat. Circa decimam quartam,ad iudicationem maxime progreſſo,rigor ſine tremore,diſſolutio,reſolutio,contractio,ſeceſſus,& egeſtiones: ſoporoſus,mente motus, ex ſomno non inſanijt,iudicatus eſt circa decimamquartam,nihil è iudicãtibus contrarium. Alius ſimiliter in principijs ſeceſſus ſubuiſcoſi, ex quibus quod craſſum eſt, iudicatoriũ eſt , inſomnis,poſtea ſubuiſcoſi,ſubbilioſi, maturi,bilioſi,non tenues:qui ubi compacta fieri cœpiſſent;iudicationes celeres.Præcordium intentum apparuit inflammati,aut uenarum intentarum modo,circa ſextam.Poſtea dormiuit ſeptima, iudicatus eſt circa nonam,albicantis coloris ambo,non fului.

25 Quum ſeceſſus aquoſi ſub dio expoſiti eſſent , ſuperne leues,tenues, iſatidi ualde ſimiles fuerunt: inferne uerò ſubſidentiam habebãt. Quibus in dextris diſtentio ſubmollis, phrenitici ſunt ; ſi non ſoluatur febre deſinente. Quibus autem a mollitudine uentris in hac ipſa febre,quiddam collectum,aut durum doloroſum fit , & ualde malignum diffundi non poteſt , ex talibus fortaſsis ſuppurantur . In dextris tumores eleuati,ſi quidem ſit quis plurimum, ac maxime premat,ſubmurmurarint,non ualde maligni putandi ſunt : uelut in dextris illi , qui ex Amphilochi pago erat,& ei,qui iuxta Medoſadæ ędes habitabat. Hi ſoporoſi erant,& in ſomnis mente moti. Conſtitutiones quales , in quibus temporibus , ac regionibus magis , & minus fiunt . Vigores morborum , &

ad

ad iudicationem,& quotidie:& an citius fiant,aut ſe rius,tertia, quarta, circuitu : & in quibus circuitibus iudicantia,tumentia,cruenta,& non.

26 Quibus abſceſsibus recidiuę fiant,uenę temporũ, & contractiones,& colorum mutationes ante iudicationes,ex rubro ad uiridẽ,ac pallidũ,ſi non iudicent : & cutis circuntenſiones,abſque iudicatione,& oculorum cõtractio,corporis dutitia ſicca. Qui quidem uolentes lachrymantur,non malũ eſt. Quibus autem inuitis lacbrymæ profluunt,malum. Quibus in dentibus circumcirca uiſcoſa fiunt,malum eſt ſubhiare,ac fixis oculis intendere. Qui in tibia ulcus habebat,& attico uſus eſt, huic puſtulæ eleuatæ, rubræ,magnæ : atque hoc pro tuſsi, quæ poſtea acceſsit ; prius enim non tuſsiit. In Aeno quicunq; capite uulnerati horridi erant,maligni,& ſuppurati,ex teneſmo: ex peregrinatione,ac itinere dolor pedum,& in turbationibus laſsitudines. Clinia cibũ auerſans,colliqueſcens, purulentum, aliquando parum cruentum, purulentum tumidum eiecit. Hippeæ uxor bydropica, quæ etiam per tres annos uere incipiente tuſsijt,amplius autem ſuppurata eſt,ad byemem aquoſa facta eſt,& ab illis autem pharmacis curata melius habuit. Mortua eſt ancilla.

27 Ex tuſsientibus qui manibus laborabant, uelut ſeruus ille, qui ſarmenta obtorquebat, & Amyntæ filius,ambo ſola dextra reſoluti ceſſauerunt, quandoquidem perpeſsi ſunt boc tuſsientes. Qui uerò aut equitarunt, aut iter fecerunt,in lumbis,ac femoribus reſoluti ſunt. Plurimæ uerò tuſſes ſiccæ erant: ſin minus ; uiolentæ ſanè. Vxor Emmyris modo non morboſo,abſque febre,ſtupida eſſe uidebatur. Poſtea ad tremorem totius corporis res ipſi deuenit,& ad colliquationem,& cibi faſtidium,ac ſitim,& frigida erat. Nyctalopes,qui plurimam minxiſſent,poſtea parum quiddam mingebant. Verùm tuſsientes,& inſuper febrientes tubercula ad aures habebant, erumpentia circa ſeptimam,aut octauam diem. Emmyris filia febricitabat,& ex aure purulentum fluebat, circa octauam baud pro comperto babeo. Quibuſdam uerò etiam dẽs corroſus fuit: tertius maxime ex ſupernis. Præ omnibus autem hic reperitur corroſus: ad hunc dolor,& quibuſdam etiam circumſuppuratio. Quibus uerò ad aures,hi magis tuſsiebant,quàm illi. Quibus autem cum febribus ad ſuppurationem,ſeptima recedit. Cuidam poſtquam exacerbatus fuit;præcordium ſolutum non eſt;aluo autem emollita, inerant pauca ſubuiſcoſa,compacta:non bona urina,cruenti coloris : ſpuebat autem ſputum ſpumoſum. Ille, ad quem Cynicus me induxit, ſeptima exacerbatus eſt, circa decimamquartam iudicatus eſt. Diſparentia mala ſunt:purus fauces:pauca,lata,matura expuens: ex naribus parum ſanguinis ſtillauit,capite grauatus erat. Manuum ac pedum diſſolutio:aluus ſoluta profuit,pedes ſemper calidi, ſomni aderant ipſi,& iuxta aurem non extuberabat;quoniam matura ſpuiſſet.

28 Demarati uxor,pedes etiam in borroribus calidi: ſiue ad ſuppurationem,ſiue non tendebat,perijt. Senex qui è uita deceſsit, ęgrotabat ſimul cum uxore ſua, furioſum quiddam in ſe babebat. Poſtea uerò ubi prodijſſet ab ipſo lumbricus ſubcraſſus, & modicus cibus ; ſtatim ſedatus, & dormiuit, & ſanus erat hic ſenex:& corporis cutis circuntẽſio:extremæ partes frigidæ,mollis,tremulus ab initio,& labijs,& manibus,& uoce,mente motus eſt moderate:hiabat,ac fixis oculis intendebat : non ualde difficulter ſpirabat:diebus baud ſcio quot ultra uiginti mortuus eſt. Quibuſdam præcordia,& aluus,ſubegeſſerunt compreſſa, aceruatim, non cum murmuratione, uelut in Abderis uermium ſpeciem prę ſe ferentia. Quicquid contingit priore iudicatorios dies præcedente die, & mala,& bona ſigna fiunt in diebus,quibus qui exacerbantur diuturniores fiunt:& quibus deſinentes remorantur. Quædam non fideliter alleuabant,& quædam per ſeipſa exacerbabantur.

29 Sputa peripneumonicis quibuſdam bilioſa,quum deſinere uolunt. Valde flaua breuia fiunt. Si qualia ſunt, quæ in principio adſunt, talia poſtea appareant,hæc non ualde concoqui puto:ſed iudicare,uelut ei,qui apud pręceptorem erat,& uelut aliàs quoque uidi. Nicippus in febribus per ſomnum ſemen effudit:& nihil ad peius proceſsit:& hoc ipſum ſæpe ipſi factum eſt,& nihil læſit. Prædictum eſt ipſi id defuturum, poſtquam febres iudicatæ forent, & ſic factum eſt. Critias in febribus ab inſomnijs uexabatur quæ nouimus,& ceſſauit etiam ipſe eadem ſomniare unà cum iudicatione.

30 Alcippus quum haberet hæmorrhoidas,a curatione prohibebatur. Curatus inſanijt,febre acuta ſuccedente ceſſauit. In febribus acutis ſiticuloſi,a medicis potu interdicto,aut etiam a ſeipſis abſtinentes,multum ſibi bibere poſſe uidentur: his aqua frigida data ut reuomant, prodeſt : bilioſa enim aderunt. Quod nerui ipſi in ſeipſos trahũt,ſignum eſt: ſi quidẽ enim nerui in ſupernis manus ſauciati fuerint,manus deorſum nutabit,dum ab infernis neruis trahitur : ſi uerò contrà;uice uerſa. Tuſsiunt ſiccam tuſsim,qui teſtes affectos habent:& ex tuſsi uena ſecta, ad teſtem ſolutio fit : & inflammati tuſsiunt, & in febribus ex inguinum tumoribus inſuper tuſsiunt.

HIPPOCRATIS COI
De Morbis popularibus Lib. V.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Inſani à liberaliore potatione curatio.*

2 *Peripneumonici delirantis ſymptomata. Ventris ſuctus corpore à cibis uacuo,& eius curatio.*

3 *Coxæ,inguinis,& commiſſurarum dolor.*

4 *Prurigo totius corporis,maxime autem teſtium,& frontis. Hydropicus ex pruritu corporis, & cutis craſſitudine,*

ſitudine, poſt balneorum calidorum uſum. Cholera laborantes. Alui ſeceſſum ſiſtit uomitus.

5 Menſes ad quadriennium ſuppreſſi, præter ualde modicos. Conceptus fœmellæ, menſibus annis quatuor impeditis. Superfœtatio quadrageſimo poſt partum die excidens.

6 Mulier caput circumcirca dolens. Sanguis mulieri prægnanti, menſe decimo prodiens. Puer in utero mortuus, cum dextro brachio lateri adnato. Purgamenta alba.

7 Coxæ & oſſis marcor.

8 Fronte percuſſus ſupra oculum dextrum, & eius curatio. Veſica ſcabioſa, & urina uiſcoſa.

9 Prægnans cibi faſtidiens. Bilis cōbuſtæ uomitus præ cibi abſtinētia. Venter inferior a medicamento ulceratus. Aluum ſiſtit aqua multa ſuper aluum affuſa.

10 Alui, & inteſtini ulceratio a bile ſponte commota. Hæmorrhoides fortes, ac diuturnæ. Aluus turbata in hæmorrhoidibus. Cancer in hæmorrhoidibus.

11 A tergo infra umbilicum ſauciatus. Bilis fuluæ & nigræ uomitus.

12 Crura, & maxillæ rigidæ. Sanguinis uomitus. Dolor corporis totius poſt Veneris uſum. Lapis in utero aſper magnitudine uerticuli fuſi.

13 Coſtæ a curru onuſto confractæ.

14 Suturarum læſio cognitu difficilis, adeò ut Hippocrates ipſe in capite quodam percuſſo ſe deceptum fateatur. Capitis uulnus.

15 Suppuratus infernum uentrem uſtus. Pomorum eſus tempore calidiſſimo. Ventris profluuio mortuus. Coxæ dolor acutus ab immunditia non purgata & a praua purgatione.

16 In anchoram incidens, ac uentrem ſauciatus. Pharmacum purgans ſuffocatæ longe poſtea datum, per ſeceſſum exiuit. Deorſum multum purgatus. Purgatio per tres dies. Manus ſuppurata uſque ad cubitum.

17 A bile ſuffocatus. Ventrem, & hepar a mulo percuſſus. Cibi non deorſum prodeuntes.

18 Pes marcore ſua ſponte corruptus. Ventris dolor à catapotio conceptus gratia ſumpto. Frigidæ uſus in uentris dolore.

19 Circa ueſicam dolor a catapotio. Dentium dolor in phagedæna ulcere corroſo. Femoris punctione, ſine ſanguine, mors tertia die conſequuta. Sagitta percuſſus iuxta inguen.

20 Cuſpis ex inguine ſexto tandem anno exēpta poſtquam eſſet infixa. Spiculo retrorſum infra collum percuſſus.

21 Pernæ dolor ex uia aſpera. Ad oculum percuſſus. Virgo lata manu in ſinciput percuſſa moritur.

22 Cibi faſtidium citra febrem per duos menſes. Gibboſitas in ſpina ex phrenitide. Ex pharmaco ad fœtum perdendum mortua. Origanum oculis, et dentibus malum. Vocis ex caſu altiore interceptio.

23 Pythocles curandi per lac, & aquam ratio. Oculis incommoda. Lumborum, crurum, coxarum, ex laboribus dolores. Inguina dura, exuberantia.

24 Caput lapide percuſſus. Iaculo ictus retro in latus. Hepar iaculo percuſſus.

25 Anginoſa. Engaſtrimythi. Ventres in morbis quando ſup purgandi aut ſurſum.

26 Cubito uulneratus. Surditatis curatio. Maxillæ ex dentis dolore in tumorem eleuatæ curatio. Tuberculum in collo durum magnum, crudum, ac doloroſum.

27 Gingiuæ dolor, ac tumor. Hydropicorum curatio. Affectio cholerica bile ſurſum ac deorſum exeunte ex carnis eſu, &c. Diſtillatio in nares hyeme Timochari per Venerem reſiccata eſt.

28 Febris cum ſudoribus. Digitus index, & infernum os dextræ manus ab anchora confractum.

29 Luxatio infra in pede magni digiti. Vlcus circa tibiæ malleolum. Neruorum diſtentio ex cholericis affectionibus.

30 Vocis interceptio. Tibicinæ timor noctu tantum.

31 Cæcutientem corpore exolutum ſibi uideri. Pontem, aut ſcrobem non tranſiens, &c. Oculi dextri affectio, uelut fulgur elucens. Triſtitia, ac decedendi è uita cupiditas.

32 Mente mota ex capitis dolore. Serpens Arges appellatus per os adoleſcenti ebrio ingreſſus. Horror ex potationibus.

33 Dyſenteria ante partum. Coxæ dolor in morbo articulari, menſibus non prodeuntibus. Humeri dolor & grauitas in brachio. Puſtula uelut culicum morſus.

34 Catapulta in pectus percuſſus. In dorſum percuſſus.

35 Frontis denudatio cutis ab oſſibus citra pus diſcedens. Sagitta in ſuperiorem uentrem percuſſus. Maxillæ marcor ex dentis dolore.

36 Carcinoma circa pectus. Capitis dimidij dolor ex diſtillatione. In partu concuſſa. Anginoſa. Hydropicus uoce repente deſtitutus.

1 IN Helide olitoris uxor, febris corripuit ipſam acuta, & medicamenta bibens nihil ſentiebat opis. In uētre infra umbilicum erat quid durū, & altius altero, & dolores exhibebat fortes: Huc enim manibus cū oleo fortiter compreſſum, ac emollitū eſt. & poſtea ſanguis frequēs ipſi deorſum proceſsit, & ſanata eſt, & uixit. In Helide Timocrates amplius bibit. Inſaniens autem ab atra bile, bibit pharmacum: hic purgatus eſt: purgatio multam pituitam, ac bilem atram egerebat per diem: & ad ueſperā purgatio ceſſauit, & dolorem pertulit in purgatione multum: &, quum polentam bibiſſet; ſomnus ipſum corripuit, & tenuit per noctem, donec ſol oriretur. In ſomno autem præſentibus nihil eſpirare uidebatur, ſed mortuus eſſe: & neque quid diceretur, neque quid fieret, ſentiebat. Extentum autem fuit corpus, & rigidum. Verùm uiuebat, & excitatus eſt. Scomphus in Oeniadis pleuritide correptus mortuus eſt, ſeptima delirus. Pharmacum autem bibit infra purgans, priore ante potionem die mentis compos erat, & purgatus eſt nō multum: quum autem purgaretur; delirauit. Phœnici in Oeniadis, & Andreæ fratribus maxilla altera intumuit, & labium, quod eſt ante maxillam, & oculum: & neque intrinſecus quicquam ſpectanti apparebat, neque forinſecus ſuppurabat: ſed tumens arida putredine putreſcebat. Et alter eadem perpeſſus eſt. Mortuus eſt autem alter ſeptima die, & pharmacum bibit, & nihil profuit. Verùm Phœnici circulus putridus exſectus eſt: & ulcus purgatum eſt magna ex parte priuſquam moreretur. Mortuus eſt autem & hic; ubi diutius uixiſſet.

2 Euridamus in Oeniadis in peripneumonia decima die, incœpit delirare: curatus ad mentem redijt, &

ſputa

ſputa erant puriora, & morbus ad melius procedebat, & ſomno multo perfuſus eſt: & oculi morbum regium cõtrahebant, & mortuus eſt ad uiginti dies. In Oeniadis uir quidam morbo tenebatur, quum ſine cibo eſſet; fortiter in uentre ipſius ſugebat, & dolebat: &, quum ediſſet, ac cibi contriti eſſent, tempuſque poſt cibi eſum acceſsiſſet; non longe poſtea idẽ hoc patiebatur: & tabeſcebat corpus, ac conſumebatur, & alimẽtum ipſi non cõtingebat a ciborum eſu: & per aluum ſecedebat cibus prauus, & combuſtus. Quum uerò recens cibũ accepiſſet; eo ipſo tempore minime ſugebat, neq; dolor aderat. Hic omnis generis pharmaca bibens ſurſum, ac deorſum purgantia, nihil opis ſentiebat. Vbi uerò uena ipſi ſecta eſſet in utraq; manu, donec exanguis redderetur; poſtea utilitatem percepit, & a malo liberatus eſt.

3 Eupolemus in Oeniadis, dolebat coxam dexterã, & inguen, & commiſſuram propinquam ad coxam, ab inguine, & coxa in anteriore parte. Huic ſanguis detractus eſt a malleolo, multus ualde, & niger, ac craſſus: & pharmacum bibit aluum deorſum purgãs, & multum purgatus eſt: & melius quidem habebat, dolores autem non remittebant. Sed ſuppuratam habebat & coxam, & commiſſuram in ipſa ad ſedem, & partem circa inguen, quibus locis etiam amplius dolebat. Pus autem ad os magis fiebat, quàm ad carnem, in profundo: & per tempus ſic habens negligebat, donec ualde debilis fiebat: poſtea cruſtæ ipſi inuſtæ ſunt, ualde multæ, & magnæ, ac inter ſe propinquæ: & pus effluxit multũ, ac craſſum: & mortuus eſt poſtea paucis diebus tum præ magnitudine, ac multitudine ulcerum, tum ex corporis debilitate. Huic ſi una ampla ſectio inciſa fuiſſet, & per ſectionem pus emiſſum eſſet, &, ſi opus fuiſſet; etiam altera ſectio facta eſſet: hæc ſanè in tempore ſi facta fuiſſent, mihi quidem uidetur, quòd ſanatus eſſet. Lycon in Oeniadis, reliqua quidem eadem patiebatur. Verùm dolores etiam ad crus non ita ualde progrediebantur, & non factus eſt ſuppuratus, ſed ſanus multo tempore. Bibebat autem pharmaca: & cucurbitas adhibebat: & uenam ſecabat. Atque his factis, melius habere uidebatur.

4 Homo quidam Athenis prurigine toto corpore uexabatur, maxime autem teſtibus, ac frõte, uexabatur autẽ ualde uehementer: & cutis craſſa erat p totũ corpus, & uelut lepra aſpectu, & ex nulla parte cutẽ apprehendere potuiſſet præ craſsitudine. Huic nemo opitulari potuit. Tranſgreſſus autem ad Melum, ubi ſunt calidæ balneæ, à pruritu quidem, & cutis craſsitudine liberatus eſt, uerùm hydropicus factus mortuus eſt. Athenis uirum cholera corripuit, uomebatque, & deorſum egerebat: & dolebat: & neque uomitus, neque per aluum ſeceſſus ſiſti poterat: & uox ipſum deſtituebat: & ex lecto moueri non poterat: & oculi caliginoſi, ac caui erant, & conuulſiones tenebant ab aluo, & inteſtino & ſingultus. Verũ ſeceſſus multo copioſior erat, quàm uomitus. Hic ueratrum in lentium ſucco bibit, & alterum lentium ſuccum inſuper bibit, quantum potuit, & poſtea uomuit, & coacta ſunt, ac adſtricta ipſi ambo: frigidus autem factus eſt, & lauabat inferne uſque ad pudenda calida ualde multa; donec etiam ſupernæ partes calefactę ſunt, & uiuebat. poſtera uero die polentam bibit ex aqua.

5 In Lariſſa uxori Gorgię menſes ſuppreſsi erãt per annos quatuor, præter ualde modicos: uerũ in utero, ad quamcũque partem ſe inclinaſſet, pulſum exhibebant, ac grauitatem. Hęc mulier concepit, & peperit, & puella uiua nono mẽſe edita eſt, ulcus habens in coxa: & ſecundę conſequentes, ac ſanguinis fluxus ualde multus ſucceſſerunt: poſtridie, & tertia die, ac quarta, etiam grumi ſanguinis concreti: & febris tenebat uſq; ad decem primos dies, & de cætero prodijt ipſi ſanguis ruber, & facies fortiter intumeſcebat, itẽque tibiæ, ac pedes ambo, & alterum femur: & cibos non admittebat. Sitim autem habebat vehementem, & frigidiſsima aqua conferebat: uinum autem nequaquam. At uẽter poſt primum puerum modice emollitus eſt, ualde autem nõ conſidit, ſed durior erat: dolor autem non aderat. Quadrageſima uerò die a prima ſuperfœtatio excidit, caruncula quædam, & uenter conſidit, omneſque tumores: & fluxio tenuis, ac ſanguis olens prodijt, & ſana euaſit.

6 Mulier in Pheris caput circũcirca dolebat multo tempore, & nemo poterat illi quicquam opis conferre, neque dum caput purgaretur. Melius autẽ habebat; quum menſes ipſi facile prodibant. Hæc quũ caput doleret; ex ſubditiijs odoratis ad vterũ appoſitis opem ſentiebat, & modice depurgata eſt: &, quum concepiſſet; dolores caput relinquebant. Mulier in Lariſſa p̃gnans erat. Huic decimo menſe ſanguis prodijt multus per quatuordecim dies: plurimus autem tribus diebus ante pueri editionem. Decimaquarta excidit ex utero puer mortuus, habens dextrum brachiũ lateri adnatum: & tertia die, noctu eadẽ hora, qua puer, prodijt ſecunda, & purgamenta alba: deinde poſt hæc per tres dies, ac noctes multa moderatę prodierũt. Poſtea febris corripuit, per duos dies, totidemque noctes: & dolebat omnem uentrem, & coxas, maxime uerò pectinem. In Lariſſa Hippoſthenes peripneumonia apprehenſus eſſe medicis uidebatur: erat autem nequaquam. Verùm principio luctans in duro loco cecidit ſupinus, aduerſario ipſi illapſo: & lauatus eſt frigida, & cœnauit, & grauior factus eſſe ſibi uidebatur. Sequenti autem febricitauit, & tuſsis apprehendit ſiccior, & ſpiritus denſus. Quinta die cruentum exſcreauit, non multum, & delirare incipiebat. Quando tuſsiebat; dolebat pectus, & dorſum. Sexta autem ubi ſternutaſſet; ſanguis fluxit è naribus, quatuor heminarum menſura. Ad ueſperam neque loquebatur, neque ſentiebat, neque quid fieret, neque quid diceretur. Vndecima mortuus eſt. Per quinq; uerò dies, modo ſapiens erat, modo non. Erat & ſine febre. Sputum autem nullum procedebat, neq; ſtertorem habebat: non enim erat ſputum.

7 Scamandrus in Lariſſa, & in coxa marcorem habuit, & in oſſe diu diſparato. Ipſe uerò ſectus eſt ſectione magna, etiam ad os ipſum, & poſtea vſtus eſt. & tunc die duodecima poſt ſectionem cœpit cõuulſio, & ualde obtinuit: conuellebatur autem crus hoc uſq; ad coſtas, & ad aliam quoq; partem conuulſio progrediebatur: flectebatur autem crus, & extẽdebatur: & alia mẽbra mouebat: & maxillæ compactæ riguerunt. Hic mortuus eſt conuulſus octaua die poſt conuulſionis inuaſionẽ. Curabatur autẽ tepefactorijs utriculis, & fomentis erui per totum corpus: & infuſum per clyſterem immiſſum eſt, & tunc modicum ſtercoris prodijt: & pharmacum bilẽ abunde purgãs

qui concluſo ore loquuntur. Engaſtrimythi, quaſi ex uentre loquentes, Græcis appellati. Tale quiddam contingebat. Circa ſeptimam, aut nonam ad noctem aluus deorſum prorupit, & multa liquida, quæ mala putantur, egeſsit. Ipſa uerò uoce intercepta mortua eſt. Vetres ſubpurgare oportet in morbis; quum matura fuerint: infrà quidem; ubi conſidiſſe uideris. Signum habes, ſi neque anxij, aut capite grauati fuerint; & quum calores mitiſsimi fuerint, aut quaſi poſt exacerbationes ceſſarint: ſurſum uerò, in exacerbationibus: tunc enim etiam ſua ſponte eleuantur; quum anxij, & capite grauati fuerint, ac ſe iactarint.

26 Ex caſu uulnerato cubito, ob corruptionem cubitus ſuppuratur. Quum autem iam maturus eſt; uiſcoſa ſanies exprimitur: uelut etiam Cleogeniſco, & Demarco Aglaotelis filio. Similiter autem & ualde ex ijſdem pus nullum: uelut Aeſchyli filio contigit. Suppuratis autem plurimis horror, & febris ſuccedebat. Parmeniſci filio ſurditas accidit. Contulit clyſterem auricularium non adhibere: uerùm lana ſolum indita perpurgare, & oleum infundere, aut netopum: præcipere uerò, ut deambularet, mane ſurgeret, & uinum biberet album. Aſpaſij uxori dolor dentis uehemens, & maxillę in tumorem eleuatæ ſunt. Quum uerò caſtorium, & piper collueret; opem ſentiebat. Callimedontis puero contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnum, & crudum, ac doloroſum, ſectio uenæ brachij: & lini torrefacti cataplaſma imponere ſubactum uino albo, & oleo imbutum, ita ut deligetur, neq; calidum, neq; ualde coctũ. Aut cũ aqua mulſa coquatur fœni Græci, aut ordei, aut tritici farina.

27 Meliſſandro quum gingiua dolore corriperetur, & uehementer intumeſceret; ſectio uenæ brachij, & alumen Aegyptium in principio ſedabat. Hydropicum laboribus fatigari oportet, ſudare, panem edere calidum, in oleo bibere, non multum lauari, & caput tepide. Vinum autem album, & tenue, & ſomnus auxiliatur. Bianti pugili quum natura uorax eſſet; cõtigit, ut in affectiones cholericas, bilis ſurſum, ac deorſum exeuntis, delaberetur, ex carnis eſu. Maxime uerò ex porcinis carnibus crudioribus, & ex ebrietate uini odorati, & placentis, ac dulciarijs ex melle, & cucumere, pepone, & lacte, & polenta recenti. In æſtate uerò affectiones cholericæ, & febres intermittentes. Timochari hyeme deſtillatio, maxime in nares: quum Venere uſus eſſet; reſiccata ſunt omnia: laſsitudo, calor ſucceſſit: caput graue, ſudor a capite multus: deſluebat autem & per totum corpus. Erat autem etiam ſanus, ſudare adſuetus. Tertia die euaſit ſanus.

28 Poſt canem febres fiebant ſudoroſæ: & non perfrigerabantur omnino poſt ſudorem, ſed rurſus amplius incaleſcebant: & longæ, & leniter ſine iudicatione, & non ualde ſiticuloſæ: paucis in ſeptem, & nouem diebus ceſſabant. Vndecima, & decimaquarta, & decimaſeptima, & uigeſima iudicabantur. Polycratem febris inuadebat, & ſudor qualis preſcriptus eſt. Purgatio a pharmaco deorſum facta eſt, & febris erat lenis. Rurſus in temporibus parui, & circa collum, ad uſperam: deinde in totum, & rurſus incaluit. Circa duodecimam, & decimamquartam diem febris augeſcebat, & ſeceſſus pauci: poſt purgationem ſorbitionibus uſus eſt. Circa decimamquintam uentris dolor circa ſplenem, & lateris mollitudinem ſiniſt... Calidorum adhibitiones minus profuerunt, quàm frigidorum. Quum autem leni, ac molli per clyſterem infuſo uſus eſſet; dolor ceſſauit. Magnæ nauis gubernatori anchora digitum indicem, & infimum os dextræ manus confregit, inflammatio ſucceſsit, & marcor, & febris. Subpurgatus eſt moderate. Calores lenes, & dolores: de digito quid decidit. Poſt ſeptimū diem, ſanies exibat lenis: poſtea per linguam dixit ſe non omnia poſſe enunciare. Prædictum opiſthotonum aduentare. Ad hoc conferebant maxillæ conſertę, & ad collum rigidæ. Tertia uerò die totus conuellebatur in poſteriorem partem cum ſudore. Sexta à prædictione mortuus eſt.

29 Harpali filius ex liberta Telephanę, luxationem infra in pede magni digiti accepit: inflãmatus eſt, & doloroſus erat: & ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit; proficiſcebatur ad agrum: rediens lumbos doluit, lauit: maxillę ad noctem conſerebantur, & opiſthotonus aderat. Saliua ſpumoſa uix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus eſt. Thrinon Damonis filius habebat circa tibiæ malleolum ulcus, iuxta neruum ſanè iam purum. Huic a pharmaco corroſo contigit, ut opiſthotono moreretur. Profecto in omnibus ſuppurationibus, & his, quæ circa oculũ ſunt, dolores ad noctem.

Tuſſes hyeme, maxime in auſtrinis, craſſa, & multa alba exſcreantibus: & febres ſuccedebant leniter, & quinta die ceſſabant. Tuſſes autem circa quadraginta, uelut Hegeſipoli. Eutychides ex cholericis affectionibus in cruribus ad neruorum diſtentionẽ deſiuit, unà cum ſeceſſu deorſum. Bilem multam abunde coloratam uomuit ad tres dies, ac noctes, ualdeque rubram: & impotens erat, & anxius. Nihil autem continere poterat neque ex potibus, neque ex cibis: & urinæ, ac tranſitus deorſum ſuppreſsio multa: per uomitum fex mollis prodijt, & deorſum quoque erupit.

30 Androphani uocis interceptio, ignorantia, delirium. His ſolutis ſupererat adhuc diu multis annis, & recidiuæ fiebant. Lingua uerò per totum tempus permanebat ſicca: &, ſi non collutione uteretur; loqui non poterat, & plerunque erat ualde amara. Aliquãdo etiam dolor ad cor, quẽ uenæ ſectio ſoluit. Huic aquę potus, aut aqua mulſa cõtulit. Veratrum nigri bibit: neque benignum prodibat, ſed modicum. Tandem hyeme decubit, & mente motus eſt: & linguæ affectiones ſimiles, calor tenuis ſine dolore, lingua decolor. Vox peripneumonica: de pectore ſtragula reijciebat, & ſe educi iubebat. Nihil autem poterat clare loqui. Ad noctem mortuus eſt. Nicanoris affectio erat, quum ad conuiuium progrederetur; timor tibicinæ: quum ſub initium u... is tibiæ, in conuiuio tibia canere audiuiſſet; præ... noribus turbationes Vix ſe ſufferre poſſe dixit; quum nox eſſet. Interdiu uerò audiens, nihil cõmouebatur. Talia comitabantur ipſum multo tempore.

31 Damocles, qui cum illo erat, cæcutire, & corpore exoluto eſſe ſibi uidebatur: & non acceſsiſſet ſanè ad præruptum locum, neque trans pontem, neque minimi ſcrobis altitudinem tranſgredi poterat, ſed per ipſum ſcrobem. Hęc per tempus aliquod ipſi afuerunt. Phœnicis affectio ex oculo dextro talis quædam erat; plerunque uelut fulgur elucere putabat

Quum

ſit bilis multa. Qnum autẽ dolor obtineret; nihil po-
terat ſecedere,& uixit.

19 Antander a catapotio accepto, cętera ſanus erat.
Verùm circa ueſicã dolorem habere nidebatur: pur-
gauit ipſam celcriter multo purgamento, & a meri-
die dolor tenebat fortis ualde: & in poſteram diem
ſtrangulatio, & deſperatio, & iactatio: & uomebat,
& nihil p ſeceſſum egerebat: & noctu patiebatur: &
ſomnus non accedebat: poſtridie uerò egerebat mul
tum, & poſtea ſanguinem: & mortuus eſt. Athenadæ
puero maſculo a phagedęna ulcere corroſo, doluit a
ſiniſtra parte dens infernus, a dextra ſupernus. Huius
auris dextra ſuppurata eſt; dum non amplius dole-
ret. Sutor in Pytio dum ſoleas ueteramentarias ſue-
ret; pupugit ſeipſum ſupra genu in femur: & ferme
longum digitum immerſit. Huic ſanguis quidem
nullus effluxit. Vulnus autem cito clauſum eſt: fe-
mur autem totum in tumorem eleuabatur, & proce
debat hic tumor uſque ad inguen, & lateris molli-
tudinem. Hic tertia die mortuus eſt.

Quidam iuxta inguen ſagitta percuſſus, quem nos
20 uidimus, maxime præter omnem opinionem ſerua-
tus eſt: neque enim cuſpis exempta eſt; erat enim
ualde in profundo: neque ſanguinis eruptio nlla me-
morabilis fiebat: neque inflammatio: neque claudica
uit. Cæterùm cuſpidem inuenimus nos, ipſamque
exemimus; quũ ſex iam eſſent anni ea quo ſauciatus
erat. Suſpitio autem erat hæc, inter medios neruos
cuſpidem occultatam fuiſſe, nullamque uenam, aut
arteriam diſſectã eſſe. Qui percuſſus eſt ſpiculo acu-
to retrorſum paulo infra collum, uulnus quidem ha-
bebat non memorabile aſpectu; neqne enim in altũ
ferebatur, uerũ nõ multo tempore poſtea eaempto
ſpiculo, diſtendebatur in poſteriorem partẽ tractus,
uelut opiſthotonici, & maxillę ligatæ erãt, &, ſi liqno
rem aliquem in os ſumeret, eumque deglutire cona
retur; rurſus relidebatur ad nares. Cæteraque ſtatim
peiora fiebant: & ſecunda die mortuus eſt.

Adoleſcens per aſperam uiam curſu facto, dole-
21 bat pernam, maxime inferna parte. Abſceſſum autẽ
locus accepit nullum, uelut qui colligeret humorẽ.
Verùm tertia die totus locus nigreſcebat, uſq; ad ta-
lum, aſtragalum appellatum, & uſq; ad cauitatẽ, quæ
eſt ad pectus pedis: & quod denigratum erat, nõ diſ-
fringebatur, ſed prius moriebatur. Viginti uerò dies
ex toto curſu uixit. Qui ad oculum percuſſus eſt, per
cuſſus quidem eſt in palpebram, deſcenderat autem
cuſpis altæ ſatis, barbę uerò ſummum ſupereminc-
bat. Secta palpebra, ſublata sũt omnia. Nihil erat ma
li: oculus enim permanſit, & cõpendio ſanus factus
eſt. Sanguis autem effluxit large, & multa copia. Vir
go illa pulchra Nerij filia, erat quidem annorum ui-
ginti, uerum a muliercula amica ludente, lata manu
percuſſa eſt in ſinciput: & tunc quidem uertigine ca
pta eſt, & ſine ſpiritu erat, & quum ad domum ueniſ-
ſet, ſtatim febris uehemens corripiebat, & caput do
lebat, & rubor circa faciẽ erat. Septima die circa au-
rẽ deatram pus proceſsit graueolẽs, ſubrubrum, am-
plius cyatho: & uidebatur ſibi melius habere, & alle-
uata eſt. Rurſus augebatur febris, & in ſoporem defe
rebatur, & loqui nõ poterat; & faciei pars dextera tra
hebatur, & difficulter ſpirabat: & conuulſio, ac tre-
mor aderat: & lingua detinebatur: & oculus ſtupidus
erat. Nona mortua eſt.

22 Cleomenis filius hyeme initio facto, cibum auer-
ſabatur, & eius faſtidio citra febrem ueaabatur: & uo
mebat cibos, ac pituitam: & per duos menſes cibi fa
ſtidiũ durabat. Coco in ſpina gibboſitas facta eſt ex
phrenitide. Huic nulla medicamenti potio confere-
bat: ueri uinum nigrum, & panis eſus, & balneorum
abſtinentia, & frictio, & leuis fotus, non cum multo
fomento, ſed placide. Cuidam, quæ circa uigeſimum
ætatis annum, biberat, pharmacum ad fœtum perdẽ
dum, accidit dolor, nomitus bilioſorum, multorum,
pallidorum, ac praſinorũ. Quum bibiſſet; cõuulſio te
nebat, linguam commandebat. Ad quartam diem ad
ipſam ingreſſus ſum, & erat ei lingua magna, nigra.
Oculorum autem alba erant rubra: inſomnis. Quarta
mortua eſt ad noctem. Origanum potum, oculis, &
dẽtibus malum eſt. Puella, quæ de rupe cecidit, uoce
deſtituta: iactatio aderat: & uomuit ad noctẽ ſangui
nẽ multũ: quum ad ſiniſtram aurem impegiſſet, am-
plius inde fluebat. Aquam mulſam difficulter de-
glutiebat: ſtertor: ſpiritus denſus, uelut morientium.
Venæ circa faciem diſtentę: decubitus ſupinus: pe-
des tepidi: febris debilis: uocis interceptio. Septi-
ma uocem rupit: calores tenuiores tenebant: ſuper-
ſtes manſit.

23 Pythocles ægrotãtibus aquam, & lac multa aqua
ammixta dabat. Perniones pertundendi, & calefaciẽ
di ſunt pedes, ſic ut maxime eacaleſacias igne, &
aqua. Oculis incommoda ſunt lenticula, fructus po-
morum dulces, & olera. Doloribus circa lumbos, &
crura, & coxam ex laboribus obortis, aquæ marinæ,
aceti; calidum fomentum confert, ita ut uel aſper-
gas, uel ſpongiam his imbutam adhibeas. Deligare
uerò oportet lanis ſuccidis, & pellibus agninis. Ful-
lonibus inguina extuberabant dura, & ſine dolore: &
circa pubem, & in collo, ſimilia erant tubercula ma-
gna: febris ante decimum diem. Tuſsi uexabantur e
ruptionibus. Tertio mẽſe, aut quarto uenter colliqu
uit. Calores ſucceſſerũt: lingua ſicca: ſitis: egeſtione:
deorſum malignæ: mortui ſunt.

24 Qui lapide in caput percuſſus eſt a Macedone, &
corruit. Tertia die uoce deſtitutus erat: anxietas: fe-
bris tenuis: pulſus non ualde in tẽporibus. Nihil om
nino audiebat, neque ſapiebat: non quietus, ſed quar
ta mouebatur: humiditas circa frontẽ, & ſub naſum,
& uſque ad mentum, & mortuus eſt. Eriates in Delo
iaculo ictus retro in latus, in ſiniſtra parte, ulcus qui-
dem ſine dolore habuit. Tertia uerò uẽtris dolor u
hemens: non egerebat. Infuſo uerò per clyſterem in
miſſo, ſtercus prodijt ad noctem afflictio intermitt
bat. Sedes ad ſcrotum extabat. Quarta & ad pubẽ, &
uentrem dolor irruebat: quieſcere non poterat: bili
ſa nomuit abunde colorata. Oculi quales animi deli
quium incidẽtium. Poſt quintum diem mortuus eſt
Calor quidã tenuis inerat. Ei qui hepar pcuſſus e
iaculo, ſtatim color qualis eſt mortuorum per cor-
pus duffuſus eſt: oculi rani, anaietas, moleſtia. Mor
tuus eſt, priuſqnam concio ſolueretur, quum ſub di
exordium percuſſus fuiſſet.

25 Polemarchi uaori hyeme anginoſę, tumor ſub gu
tur, febris multa, uena ſecta eſt, ceſſauit ſuffocatio ex
faucibus, febris comitabatur. Circa quintam genu
dolor, ac tumor ſiniſtri, & circa cor uidebatur ipſi
aliquid colligi, & reſpirabat uelut hi, qui ſubmerſi
fuerunt, reſpirant: & ea pectore ſubſtrepebat, uelu

qui

qui concluſo ore loquuntur. Engaſtrimythi, quaſi ex uentre loquentes, Græcis appellati. Tale quiddam contingebat. Circa ſeptimam, aut nonam ad noctem aluus deorſum prorupit, & multa liquida, quæ mala putantur, egeſſit. Ipſa uerò uoce intercepta mortua eſt. Vētres ſubpurgare oportet in morbis; quum matura fuerint: infrà quidem; ubi conſidiſſe uideris. Signum habes, ſi neque anxij, aut capite grauati fuerint; & quum calores mitiſsimi fuerint, aut quū poſt exacerbationes ceſſarint: ſurſum uerò, in exacerbationibus: tunc enim etiam ſua ſponte eleuantur; quum anxij, & capite grauati fuerint, ac ſe iactarint.

26 Ex caſu uulnerato cubito, ob corruptionem cubitus ſuppuratur. Quum autem iam maturus eſt; uiſcoſa ſanies exprimitur: uelut etiam Cleogeniſco, & Demarco Aglaotelis filio. Similiter autem & ualde ex ijſdem pus nullum: uelut Aeſchyli filio contigit. Suppuratis autem plurimis horror, & febris ſuccedebat. Parmeniſci filio ſurditas accidit. Contulit clyſterem auricularium non adhibere: uerùm lana ſolum indita perpurgare, & oleum infundere, aut netopum: præcipere uerò, ut deambularet, mane ſurgeret, & uinum biberet album. Aſpaſij uxori dolor dentis uehemens, & maxillę in tumorem eleuatæ ſunt. Quum uerò caſtorium, & piper collueret; opem ſentiebat. Callimedontis puero contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnum, & crudum, ac doloroſum, ſectio uenæ brachij: & lini torrefacti cataplaſma imponere ſubactum uino albo, & oleo [illegible] tum, ita ut deligetur, neq; calidum, ne [illegible] ualde coctū. Aut cū aqua mulſa coquatur f[illegible] Græci, aut ordei, aut tritici farina.

27 Meliſſand[illegible] quum gingiua dolore corriperetur, & uehe[illegible]menter intumeſceret; ſectio uenæ brachij, & alumen Aegyptium in principio ſedabat. Hydropicum laboribus fatigari oportet, ſudare, panem edere calidum, in oleo bibere, non multum lauari, & caput tepide. Vinum autem album, & tenue, & ſomnus auxiliatur. Bianti pugilli quum natura uorax eſſet; cōtigit, ut in affectiones cholericas, bilis ſurſum, ac deorſum excuntis, delaberetur, ex carnis eſu. Maxime uerò ex porcinis carnibus crudioribus, & ex ebrietate uini odorati, & placentis, ac dulciarijs ex melle, & cucumere, pepone, & lacte, & polenta recenti. In æſtate uerò affectiones cholericæ, & febres intermittentes. Timochari hyeme deſtillatio, maxime in nares: quum Venere uſus eſſet; reſiccata ſunt omnia: laſsitudo, calor ſucceſſit: caput graue, ſudor a capite multus: defluebat autem & per totum corpus. Erat autem etiam ſanus, ſudare adſuctus. Tertia die euaſit ſanus.

28 Poſt canem febres fiebant ſudoroſæ: & non perfrigerabātur omnino poſt ſudorem, ſed rurſus amplius incaleſcebant: & longæ, & leniter ſine iudicatione, & non ualde ſiticuloſæ: paucis in ſeptem, & nouem diebus ceſſabant. Vndecima, & decimaquarta, & decimaſeptima, & uigeſima iudicabantur. Polycratem febris inuadebat, & ſudor qualis preſcriptus eſt. Purgatio a pharmaco deorſum facta eſt, & febris erat lenis. Rurſus in temporibus parui, & circa collum, ad ueſperam: deinde in totum, & rurſus incaluit. Circa duodecimam, & decimamquartam diem febris augeſcebat, & ſeceſſus pauci: poſt purgationem ſorbitionibus uſus eſt. Circa decimamquintam uentris dolor circa ſplenem, & lateris mollitudinem ſiniſtram. Calidorum adhibitiones minus profuerunt, quàm frigidorum. Quum autem leni, ac molli per clyſterem infuſo uſus eſſet; dolor ceſſauit. Magnæ nauis gubernatori anchōra digitum indicem, & infernum os dextræ manus confregit, inflammatio ſucceſsit, & marcor, & febris. Subpurgatus eſt moderate. Calores lenes, & dolores: de digito quid decidit. Poſt ſeptimū diem, ſanies exibat lenis: poſtea per linguam dixit ſe non omnia poſſe enunciare. Prædictum opiſthotonum aduentare. Ad hoc conferebant maxillæ conſertę, & ad collum rigidæ. Tertia uerò die totus conuellebatur in poſteriorem partem cum ſudore. Sexta à prædictione mortuus eſt.

29 Harpali filius ex liberta Telephanę, luxationem infra in pede magni digiti accepit: inflāmatus eſt, & doloroſus erat: & ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit; proficiſcebatur ad agrum: rediens lumbos doluit, lauit: maxillę ad noctem conſerebantur, & opiſthotonus aderat. Saliua ſpumoſa uix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus eſt. Thrinon Damonis filius habebat circa tibiæ malleolum ulcus, iux[illegible] uum ſanè iam purum. Huic a pha[illegible] ner- contigit, ut opiſthotono mor[illegible] maco corroſo nibus ſuppurationibu[illegible] retur. Profecto in omdolores ad no[illegible] & his, quæ circa oculū ſunt, T[illegible] tem.

[illegible] es hyeme, maxime in auſtrinis, craſſa, & multa alba exſcreantibus: & febres ſuccedebant leniter, & quinta die ceſſabant. Tuſſes autem circa quadraginta, uelut Hegeſipoli. Eutychides ex cholericis affectionibus in cruribus ad neruorum diſtentionē deſiuit, unà cum ſeceſſu deorſum. Bilem multam abunde coloratam uomuit ad tres dies, ac noctes, ualdeque rubram: & impotens erat, & anxius. Nihil autem continere poterat neque ex potibus, neque ex cibis: & urinæ, ac tranſitus deorſum ſuppreſsio multa: per uomitum fex mollis prodijt, & deorſum quoque erupit.

30 Andropbani uocis interceptio, ignorantia, delirium. His ſolutis ſupererat adhuc diu multis annis, & recidiuæ fiebant. Lingua uerò per totum tempus pe[illegible] manebat ſicca: &, ſi non collutione uteretur; loqu[illegible] non poterat, & plerunque erat ualde amara. Aliquā do etiam dolor ad cor, quē uenæ ſectio ſoluit. Hui aquę potus, aut aqua mulſa cōtulit. Veratrum nigr[illegible] bibit: neque bilioſum prodibat, ſed modicum. Tandem hyeme decubit, & mente motus eſt: & lingu[illegible] affectiones ſimiles, calor tenuis ſiue dolore, lingu[illegible] decolor. Vox peripneumonica: de pectore ſtragul[illegible] reijciebat, & ſe educi iubebat. Nihil autem potera[illegible] clare loqui. Ad noctem mortuus eſt. Nicanoris affectio erat, quum ad conuiuium progrederetur; time[illegible] tibicinæ: quum ſub initium uocis tibiæ, in conuiui[illegible] tibia canere audiuiſſet; præ timoribus turbationes Vix ſe ſufferre poſſe dixit; quum nox eſſet. Interdi[illegible] uerò audiens, nihil cōmouebatur. Talia comitabantur ipſum multo tempore.

31 Damocles, qui cum illo erat, cæcutire, & corpore exoluto eſſe ſibi uidebatur: & non acceſsiſſet ſanè ad præruptum locum, neque trans pontem, neque minimi ſcrobis altitudinem tranſgredi poterat, ſed per ipſum ſcrobem. Hęc per tempus aliquod ipſi affuerunt. Phœnicis affectio ex oculo dextro talis quædam erat, plerunque uelut fulgur elucere putabat

Quum

ſit bilis multa. Quum autẽ dolor obtineret; nihil poterat ſecedere, & uixit.

19 Antander a catapotio accepto, cetera ſanus erat. Verùm circa ueſicã dolorem habere uidebatur: purgauit ipſam celeriter multo purgamento, & a meridie dolor tenebat fortis ualde: & in poſteram diem ſtrangulatio, & deſperatio, & iactatio: & uomebat, & nihil p ſeceſſum egerebat: & noctu patiebatur: & ſomnus non accedebat: poſtridie uerò egerebat multum, & poſtea ſanguinem: & mortuus eſt. Athenadæ puero maſculo a phagedæna ulcere corroſo, doluit a ſiniſtra parte dens infernus, à dextra ſupernus. Huius auris dextra ſuppurata eſt; dum non amplius doleret. Sutor in Pytio dum ſoleas ueteramentarias ſueret; pupugit ſeipſum ſupra genu in femur: & ferme longum digitum immerſit. Huic ſanguis quidem nullus effluxit. Vulnus autem cito clauſum eſt: femur autem totum in tumorem eleuabatur, & procedebat hic tumor uſque ad inguen, & lateris mollitudinem. Hic tertia die mortuus eſt.

20 Quidam iuxta inguen ſagitta percuſſus, quem nos uidimus, maxime præter omnem opinionem ſeruatus eſt: neque enim cuſpis exempta eſt; erat enim [illegible] profundo: neque ſanguinis eruptio ulla ualde in p[illegible] memorabilis fiebat: n[illegible]que inflammatio: neque claudicauit. Cæterùm cuſpidem [illegible] inuenimus nos, ipſamque exemimus; quũ ſex iam eſſent an[illegible] ex quo ſauciatus erat. Suſpitio autem erat hæc, inter me[illegible] neruos cuſpidem occultatam fuiſſe, nullamque uenam, [illegible] arteriam diſſectã eſſe. Qui percuſſus eſt ſpiculo acuto retrorſum paulo infra collum, uulnus quidem habebat non memorabile aſpectu; neque enim in altũ ferebatur, uerũ nõ multo tempore poſtea exempto ſpiculo, diſtendebatur in poſteriorem partẽ tractus, uelut opiſthotonici, & maxillę ligatæ erãt, & ſi liquorem aliquem in os ſumeret, cumque deglutire conaretur; rurſus relidebatur ad nares. Cæteraque ſtatim peiora fiebant: & ſecunda die mortuus eſt.

21 Adoleſcens per aſperam uiam curſu facto, dolebat pernam, maxime inferna parte. Abſceſſum autẽ locus accepit nullum, uelut qui colligeret humorẽ. Verùm tertia die totus locus nigreſcebat, uſq; ad talum, aſtragalum appellatum, & uſq; ad cauitatẽ, quæ eſt ad pectus pedis: & quod denigratum erat, nõ diffringebatur, ſed prius moriebatur. Viginti uerò dies ex toto curſu uixit. Qui ad oculum percuſſus eſt, percuſſus quidem eſt in palpebram, deſcenderat autem cuſpis altæ ſatis, barbę uerò ſummum ſupereminebat. Secta palpebra, ſublata sũt omnia. Nihil erat mali: oculus enim permanſit, & cõpendio ſanus factus eſt. Sanguis autem effluxit large, & multa copia. Virgo illa pulchra Nerij filia, erat quidem annorum uiginti, uerum a muliercula amica ludente, lata manu percuſſa eſt in ſinciput: & tunc quidem uertigine capta eſt, & ſine ſpiritu erat, & quum ad domum ueniſſet, ſtatim febris uehemens corripiebat, & caput dolebat, & rubor circa faciẽ erat. Septima die circa aurẽ dextram pus proceſsit graueolẽs, ſubrubrum, amplius cyatho: & uidebatur ſibi melius habere, & alleuata eſt. Rurſus augebatur febris, & in ſoporem deferebatur, & loqui nõ poterat; & faciei pars dextera trahebatur, & difficulter ſpirabat: & conuulſio, ac tremor aderat: & lingua detinebatur: & oculus ſtupidus erat. Nona mortua eſt.

22 Cleomenis filius hyeme initio facto, cibum auerſabatur, & eius faſtidio citra febrem uexabatur: & uomebat cibos, ac pituitam: & per duos menſes cibi faſtidiũ durabat. Coco in ſpina gibboſitas facta eſt ex phrenitide. Huic nulla medicamenti potio conferebat: ueri uinum nigrum, & panis eſus, & balneorum abſtinentia, & frictio, & leuis fotus, non cum multo fomento, ſed placide. Cuidam, quæ circa uigeſimum ætatis annum, biberat, pharmacum ad fœtum perdẽdum, accidit dolor, uomitus biliosorum, multorum, pallidorum, ac praſinorũ. Quum bibiſſet; cõuulſio tenebat, linguam commandebat. Ad quartam diem ad ipſam ingreſſus ſum, & erat ei lingua magna, nigra. Oculorum autem alba erant rubra: inſomnis. Quarta mortua eſt ad noctem. Origanum potum, oculis, & dẽtibus malum eſt. Puella, quæ de rupe cecidit, uoce deſtituta: iactatio aderat: & uomuit ad noctẽ ſanguinẽ multũ: quum ad ſiniſtram aurem impegiſſet, amplius inde fluebat. Aquam mulſam difficulter deglutiebat: ſtertor: ſpiritus denſus, uelut morientium. Venæ circa faciem diſtentę: decubitus ſupinus: pedes tepidi: febris debilis: uocis interceptio. Septima uocem rupit: calores tenuiores tenebant: ſuperſtes manſit.

23 Pythocles ægrotãtibus aquam, & lac multa aquæ ammixta dabat. Perniones pertundendi, & calefaciẽdi ſunt pedes, ſic ut maxime excalefacias igne, & aqua. Oculis incommoda ſunt lenticula, fructus pomorum dulces, & olera. Doloribus circa lumbos, & [illegible]nta, & coxam ex laboribus obortis, aquæ marinæ, acetiq; ca[illegible]lidum fomentum confert, ita ut uel aſpergas, uel ſpongiam [illegible]his imbutam adhibeas. Deligare, uerò oportet lanis ſuccidis, [illegible] pellibus agninis. Fullonibus inguina extuberabant dura, & ſine dolore: & circa pubem, & in collo, ſimilia erant tubercula magna: febris ante decimum diem. Tuſsi uexabantur [illegible]ruptionibus. Tertio mẽſe, aut quarto uenter colliquuit. Calores ſucceſſerũt: lingua ſicca: ſitis: egeſtiones deorſum malignæ: mortui ſunt.

24 Qui lapide in caput percuſſus eſt a Macedone, & corruit. Tertia die uoce deſtitutus erat: anxietas: febris tenuis: pulſus non ualde in tẽporibus. Nihil omnino audiebat, neque ſapiebat: non quietus, ſed quaſi ta mouebatur: humiditas circa frontẽ, & ſub naſum, & uſque ad mentum, & mortuus eſt. Eniztes in Del. iaculo ictus retro in latus, in ſiniſtra parte, ulcus quidem ſine dolore habuit. Tertia uerò uẽtris dolor u[illegible] hemens: non egerebat. Infuſo uerò per clyſterem i[illegible] miſſo, ſtercus prodijt ad noctem afflictio intermittebat. Sedes ad ſcrotum extabat. Quarta & ad pub[illegible] uentrem dolor irruebat: quieſcere non poterat: b[illegible] ſa uomuit abunde colorata. Oculi quales animide[illegible] quium incidẽtium. Poſt quintum diem mortuus e[illegible] Calor quidã tenuis inerat. Et qui hepar pcuſſus [illegible] iaculo, ſtatim color qualis eſt mortuorum per co[illegible] pus diffuſus eſt: oculi raui, anxietas, moleſtia. M[illegible] tuus eſt, priuſquam concio ſolueretur, quum ſub [illegible] exordium percuſſus fuiſſet.

25 Polemarchi uxori hyeme anginoſę, tumor ſub g[illegible] tur, febris multa, uena ſecta eſt, ceſſauit ſuffocatio [illegible] faucibus, febris comitabatur. Circa quintam genu dolor, ac tumor ſiniſtri, & circa cor uidebatur ipſi aliquid colligi, & reſpirabat uelut hi, qui ſubmerſi fuerunt, reſpirant: & ex pectore ſubſtrepebat, u[illegible]

qui

HIPPOCRATIS COI
De Morbis popularibus Lib. VI.

Argumentum in Librum ſequentem.

Sectio I. Capitis grauitas ex abortu, & tumoribus ad coxam conuertitur. Acuta capita. Capitis dolor, & aurium fluxio. Naſus medius quibus conſidat, & quibus ſummus ſimus. Renum dolor. Puerorum eluceſcentia. Menſes aquoſis diu permanent. Ad rigores ſortes progreſſa. Vrinarum ſuppreſſiones ante rigores. Abſceſſus non ualde quibus rigores. Crurũ effœminationes. Tubercula quæ bona, & quæ mala. Autũno frequentes morbi. In morborum principijs, quæ conſideranda. Tuſſicula in infantibus, cum uentris turbatione. Tumores infra umbilicum. Suppurationis humerorum ſolutio. Lachrymæ ultroneæ, & inuoluntariæ. Palpebra circumtenſa. Oculus inareſcens. Squalliditas. Febrium uariæ differentiæ. Diſtentiones corporis, & articulorum duritia. Oculi audacia.

Sectio II. Curatio per contraria. Abſceſſus uelut glandularum tumores. Spirituum qualitas. Oſcitationis remedium, ſpiratio longa. In non potantibus, & uix, ſpiratio breuis. Venæ temporum non conſidentes, neque uiriditas ſplendida. Sitis intus relicta. Oris reſiccatio, & iniucunditas. Cibi faſtidiũ. Poſt iudicationem relicta. Splenis eleuationes. Quartanæ ſanguinis eruptiones ægrè indicant. Febres una die intermittentes, &c. Febres tertianæ. Tuſſes ſiccæ. Contraria paulatim facta acceſſione adhibenda ſunt. Capitis dolor parte poſteriore. Præcordiorum ſucceſſiones. Reuulſio. Puſtulæ latæ, non ualde pruriginoſæ ſunt. Quæcunque concoqui oporteat, concluſa eſſe conuenit. Oculorum fluxionum ad fauces reuulſio. Tranſitus apertos eſſe oportet. Facies bona in magnis morbis. Vrina genituræ ſimilis. Sanguis ſeroſus. Splenis deorſum uergentis ſigna. Quibus ſuppurationibus umbilicus terminus. Capitis grauedine, qui minus laborent. Circa ægrotos conſideranda. Concretum. Solidum factum.

Sectio III. Caluicies. Inſtrumentorum attritio. Detractio. Corpus extenuantia, & explentia. Exercitationum ſignum. Splen magnus natura. Recidiuæ quibus minus fiant. Quicquid ſuppuratur, non reuertitur. Ventris inflatio, & uentris ſtrepitus a Venere. Scapulæ alarum modo eminentes. Frigidum ualde uenas rumpit, et tuſſim mouet, uelut nix & glacies. Concretio poſt mictionem. Figura magis alleuantes. Femoribus extenuatas ex labore montano. Laterũ natura ſcapulas alarũ modo eminentes habentes. Rigores in mulieribus ſicut & uiris, qua parte magis incipiant. Recte ſe habentium probatio, & non recte ſe habentium redargutio unde petenda. Sanguinis è naribus eruptio. Quos, ac quib. craſſefacere oporteat. Veneris uſum quæ ſequantur. In acceſſibus ſtrepitum edentes, &c. Mutationes cauendæ. Cibus modicus. Omnis attenuatio laxat cutem, deinde circumtenditur. Cutis conſidẽtis corrugatio, renutrita extenſio. Herodicus quibus febricitantes interfecerit. Non ſitire facientia. Occaſiones morborum conſideranda. Vlcera. Sputa rotunda delirium ſignificãt. Hæmorrhoidum bonum. Humorum decubitus ad aliquem locum. Loca alterius morbi locos excipientia. Sanguinis detractio, quibuſdam non conuenit. In ſpuentibus impedimenta.

Sectio IIII. Tubercula circa aurem. Vrina craſſa, alba. Inteſtini dextra parte dolor. Anhelatio & coxæ dolor poſt crepitum in pectore ex ſublato onere. Spumoſum ſputum. Capitis tumor ſerpens. Inteſtina hominis, canis ſimilia ac aliquanto maiora. Aegrotis gratificandum. Aqua decocta perfrigeratio. Aqua intercus. Si qualia oportet purgari, purgentur: facile ferunt. Crurum impotentia ex leguminum eſu in Aeno. Vigilans palàm calidior externis partibus: Frigidior autem internis: Dormiens uice uerſa. Calida natura quæ conueniant. Victus frigidi & uictus calidi. Aquarum ratio quæ. Cubile quatenus calidam naturam craſſefaciat uel attenuet. Sanitatis ſcopus ſeu exercitatio. Sitis quatenus ſomno, & ſomnus ſiti medela. Voce maxima qui prædíti. Venas eminẽtes qui habeant, & ad iram magis propenſi. Quæ terra uolucribus abundet. Teſtes. Corporis robur ex oculis conjectatur. Signa lethalia. Labores cibos præcedant.

Sectio V. Morborum naturæ medici. Hominis anima ſemper producitur uſque ad mortem. Morbi connutriti quomodo deſinant. Sanatio. Excandeſcentia & lætitia in corpore humano facultates. Cibus. Somnus. Cura. Sanguinis concurſus. Ad auris dolorem. Lingua urinam ſignificat. Vrinarum differentiæ. Lingua concolor attingentibus ipſam humoribus. Caro humana ſalſa ad guſtum. Mammillarum papilla. Aurium ſordes dulces. Locorum in morbis longis mutatio. Cibi debiliores. Coxarum fluxio. Coitus quibus morbis commodus. Fortis potus ac cibi. Atra bilis. Coitus. Frigiditas. Coitus. Veratrum ut cito purget. Sanguis in ſomno. Rigor a uentre ſuperiore. Supernatatum. Cibi frigidiſſimi. Vlcerum cauſſa. Corpori calido ab internis & externis cauſſis dolor. Ciborum differentiæ.

Sectio VI. Carnes attractrices, & ex uentre, & extrinſecus. Frigidior in frigido tempore, ac regione calidior erit. Venter proximus in doloribus purgandus. Quartana a maioribus morbis tutos reddit. Bilis generatio. Caliditas acrimoniæ ſignum. Laterum dolores in mente motis deſinunt. Per aures ex auribus plerunque tertio die moriuntur. Cutis arida ac dura. Mutationes in recidiuis proſunt. Sanguinis è naribus fluxio quibus proſit. Nares & genitura humidior. Sputa rotunda. Vrina multa ſubſidentiæ. Quartana poſt pilorum defluuium non ultra annum. Aurium eruptiones. Oſſium uenarum, &c. natura ex capite æſtimanda. Bilioſum, & ſanguineum corpus, atrabiliarium fit.

Sectio VII. Tuſſes ex frequenti Auſtralium, & aquilonarium, ac niuoſorum tranſmutatione. Anginæ. Leues ſyderationes. Nyctalopes. Ad lumbos, aut crura impotentiæ ab equitatione, &c. Tuſſes duriſſimæ, & uiolentiſſimæ ad leuem ſyderationem, ac reſolutionem perducentes. Vocis ad tuſſim fractio. Oculorum nigra partes uariegata.

gatæ. Mulierum morbi diuerſi à uirilibus: Venæ circa ceruicem, & tempora eleuatæ. Animi deliquium unde. Inguinum glandularumq; tumorum cauſſa. Ventrium abundantia turbationem ferunt. Hydropicorum curatio. Vocis qualitas. Morbi quatenus tabem inducant. Tuſſes laborioſæ contingunt locos læſos, & maxime articulos. Tabeſcentibus quæ anni tēpora inimica. Cibi faſtidia in longis dyſenterijs, mala. Vlcera circum glabra, maligna ſunt. Puſtulæ quæ ſeps uocantur in lumbos dolente. Renum affectiones. Inſomnis exacerbata.

Ex parua tabula quæ conſideranda. Morborum populariter graſſantium modi. Tumores in ſupernis palpebris. Tumores aut liuores, in lippitudinibus aut ulceribus erumpentes. Tormina circa meſſem. Sacri ignes. Labiorum in febribus ulceratio. Victus rationes in ægrotis quantum fieri poteſt cognoſcendæ. Similitudines bonis medicis pariunt errores ac difficultates. Fiſtula refracta. Apex hepatis complicatus. Semen per ſomnum emittens. In caput lapſus. Atrabiliarios etiam morbo ceruiciali corripi, & uiciſſim comitiales atrabiliarios fieri. Mulier fœcunda alioqui, ex menſibus ſuppreſſis hirſuta eſt facta.

Sectio prima.

QVibuſcunque ex abortu circa uterū, & tumoribus, ad capitis grauitatē conuertitur, & iuxta ſinciput maxime dolores, & quicunque alij ab uteris: his in octo, aut decem menſibus ad coxam morbus deſinit. Acutum habentes caput, qui quidem ualidā habent ceruicem, robuſti ſunt tum aliàs, tum oſsibus. Qui uerò caput dolent, & aures fluentes habent: his palatum cauum eſt, & dentes inter ſe non è directo reſpōdentes. Quibuſcunque os de palato diſceſsit, his medius conſidet naſus. Quibus uerò inde, unde dentes prodeunt, his ſummus naſus ſimus fit. Puerorum eluceſcentiæ ſimul cum pubertate, in quibuſdam mutationem habent, etiam alias. In renem dolor grauis; quum implentur cibo, uomunt pituitam: quum uerò redundarint dolores; æruginoſa: & melius quidē habent. Soluuntur autem, quum cibis euacuati fuerint, arenolæque fuluæ ſubſident, & cruentum mingunt, torpor femoris è directo, quieſcere non conducit. Sed exercitia, non impleri iuuenes ueratro purgare, poplitem ſecare, urinam cientibus purgare, attenuare, & mollire. Menſes aquoſis diu permanent. Quum uerò non breui prodierint; intumeſcunt. In Cranone antiqui dolores frigidi, recentes autem calidi, ex ſanguine uerò plurimi: & quæ ex coxa, frigida ſunt. Quæ ad rigores fortes progreſſa ſunt, non ualde mitigantur, niſi prope uigorem. Ante rigorem urinarum ſuppreſsiones, ſi ex bonis fuerint, & aluus egerat, & ſomni adſint: fortaſsis autem & febris modus: fortaſsis etiam quæ ex laſsitudinibus. Abſceſſus non ualde, quibus rigores. Crurum effœminationes, ueluti ſi aut ante morbū iter feciſſet, aut ſtatim ex morbo: eo quòd fortaſsis ex laſsitudinibus in articulos abſceſsit, ex quo crurum effœminationes. Tubercula extra extuberantia, & acuta, & faſtigiata, & æqualiter matureſcentia, & non obdura, & deorſum uergentia, & non bifida, meliora: contraria uerò, mala: & quanto plus contraria, peſsima. Ferinum autumno, & oris uentriculi dolores, & horrores, & atra bilis. Circa initia exacerbationes cōſidera, & in omni morbo, quale eſt ad ueſperam exacerbari, & annus ad ueſperam, & aſcarides. Infantibus tuſsiculæ cum uentris turbatione, ac febre continua, ſignificat poſt indicationem bimeſtri, in totum uigeſima die, etiam tumores ad articulos. Si quidem infra umbilicum conſtiterint, in infernis articulis ſuperna, bonū: ſi uerò ſupra; non ſimiliter morbum ſoluunt, niſi ſuppurata fuerint. Quæ uerò in humeris ſuppurantur tātillis, muſtellæ cubito præditos, paruumq; ac macilentum brachium habentes faciunt. Soluerit autem & ulcuſculorum inferne eruptio; ſi non rotunda, & profunda fuerint: talia enim pernicioſa etiam aliàs ſunt pueris. Soluerit itidem ſanguis fluens: magis autem in perfectioribus is apparet. Lachrymæ in acutis male habentibus, ultroneæ quidem bonæ: inuoluntariè uerò defluentes, malæ. Quibus circumtenditur palpebra, malum. Malus eſt etiam oculus mareſcens, uelut ſpuma, & obſcuratio oculorum mala eſt. Et ſqualliditas mala, & qui intrinſecus corrugantur, & rigentes, & qui uix conuertuntur, & qui intus conuerſi ſunt, & quæcunque alia omittuntur. Febres aliæ quidem mordaces ſunt manui, aliæ lenes. Aliæ uerò non quidem mordaces, uerùm augeſcentes. Aliæ autem acutæ quidem, ſed quæ à manu uincantur. Aliæ ſtatim adurentes, aliæ ſemper debiles, ſiccæ. Aliæ ſalſuginoſæ. Aliæ inflatę, horrendi aſpectus. Aliæ ad manum humectæ. Aliæ rubicundæ ualde: aliæ ualde pallidæ. Aliæ liuidæ, & alia id genus. Diſtentiones corporis, & articulorum duritiæ, malum: & ipſe diſſolutus, & confractiones articulorum, malum. Oculi audacia, delyrij ſignum eſt: & oculorum deiectiones, ac peruerſiones, malum.

Sectio II.

Dilatare, conſtringere, alia quidem, alia uerò nō. Humores alios quidem expellere, alios verò ſiccare, alios autem indere, & alia quidem parte, alia uerò non. Attenuare, craſſefacere, corpus, cutem, carnes; & alia: & aliqua quidem, aliqua uerò non. Leuigare, exaſperare, indurare, mollire, alia quidem, alia non. Excitare, torpefacere: & quæcunque alia huiuſcemodi. Deriuare, ſubcedentia ſtatim reuellere, renitentibus concedere. Alium humorem non prodeuntem ducere: prodeuntem uerò ſimul effundere: operari ſimile, uelut dolor dolorem ſedat. Diſsimilia, ſi uergant ſurſum eleuata; inferne ſoluere, & contraria per eadem: uelut eſt capitis purgatio, uenæ ſectio; quando non temere detrahitur. Abſceſſus uelut glandularum tumores, ſignum quidem ſunt earum partium, quæ germina habent, ſed & aliarum: maxime uerò circa viſcera. Maligni autem hi ſunt. Spiritus parui denſi, magni rari, parui rari, magni denſi: extra magni, intus parui: intus magni, extra parui: alius extēdens, alius urgēs: dupla intro reuocatio, uelut ſuperinſpirantibus, calidus, frigidus. Medela aſsiduarum oſcitationum, ſpiratio longa. In non potantibus, & uix, ſpiratio breuis. E directo & laterum, & præcordiorum intentiones, & ſplenis eleuationes: & è naribus eruptiones, & aures è directo. Horum plurima etiam ad oculos. Verum igitur omnia? aut quæ quidem ex infernis ſurſum, è directo: qualia ſunt quæ iuxta maxillas, aut circa oculum, aut aurem? quæ uerò

ex ſupernis deorſum, non è directo? Atqui & anginoſi rubores, & laterum dolores è directo. Aut etiam quæ infra hepar ſunt ex ſupernis diſtributa, uelut in teſtes ac uarices? conſideranda ſunt hæc, quò, & unde, & propter quid. Venæ temporum non conſidentes, neque uiriditas ſplendida, ſi ſpiritus intus relinquatur, aut tuſsis ſicca, non ferina: ut in articulos decumbat expectare oportet, è directo diſtentionem ſecundum uentrem ut plurimum. Habent autem horum plurimi & facies rubicundas, & ex natura ſunt modi albidioris, & de naribus ſanguis non erumpit, aut parum erumpit: & ſi quidem ex affuſis intus relinquatur; paratus eſt abſceſſus. Sitis intus relicta, & oris reſiccatio, & iniucunditas, & cibi faſtidium, eodem modo. Febres autem non acutæ, eiuſmodi ſunt, uerùm reuertentes. Quæ relinquuntur poſt iudicationem, recidiuas facere ſolent. Primùm itaque ſplenis eleuationes, ſi non ad articulos ſinierint, aut ſanguinis è naribus eruptio fit, aut dextra præcordij intentio: ſi non penetrauerint urinæ: hæc enim eſt interceptio utrorumque, & recidiuæ horũ merito fiũt. Abſceſſus igitur horum facere oportet; ſi non fiant: eos uerò, qui iam fiunt, declinare: eos autem excipere, ſi prodierint iam, & qualia oportet, & qua parte oportet: qui uerò non ualde, eos coadiuuare: eos uerò auertere; ſi omnino incommodi fuerint; maxime ſi hi affuturi ſunt: ſin minus; ſi iam incipiunt. Quartanæ ſanguinis è naribus eruptiones ægre iudicant. Febres, quæ una die intermittentes, altera ſuperrigent unà cum iudicatione, ex quinque ad ſeptem circuitus durant. Quæcunque tertianæ naturã habent, his nox moleſta ante exacerbationem: quæ uerò ſequitur, tolerabilior plerunque eſt. Tuſſes ſiccæ parum irritantes à febre adurente, non pro ratione ſiticuloſæ, neq; linguæ torrefactæ, nõ feritate, ſed ſpiritu. Conſtat id inde: quum enim loquuntur, aut hiant; tunc tusſiunt: quum uerò non; minime. Hoc autem in febribus ex laſsitudinibus obortis maxime contingit. Nihil temerè aſſirmandum, nihil contemnendum. Contraria paulatim facta acceſsione adhibenda ſunt, & interquieſcendum. Dolenti capitis parte in poſteriorem, recta uena in fronte ſecta profuit. Succeſsiones præcordiorum ex qualibus qualia alterant, & uiſcerum inflammationum qualia poſſunt, ſiue ex hepate ſpleni, & uice uerſa: & quæcunque huiuſmodi. Reuellere oportet; ſi non quà oportet, repant: ſi uerò quà oportet; his oſcula aperire oportet, qualiter ſingula repunt. Latæ puſtulæ non ualde pruriginoſæ ſunt: quales Simon habebat hyeme, qui ubi ad ignem inungeretur, aut calida lauaretur; opem ſentiebat. Vomitus non proderant. Arbitror, ſi quis calida fomenta adhibuiſſet; opem ferre potuiſſe. Quæcunque concoqui oportet, concluſa eſſe conuenit: cõtraria uerò ſiccare, & aperta eſſe. Oculorum fluxiones, ſi altiùs conducere uidetur; reuellere ad fauces conuenit: & ubi eructatio conducit, & quæcunque alia huiuſmodi. Tranſitus apertos eſſe oportet, ueluti nares, & alia, quibus opus eſt, & uelut opus eſt, & qualia, & qua parte, & quando, & quantum opus eſt: uelut ſudores, & alia ſanè omnia. In magnis malis facies ſi fuerit bona; bonum ſignum eſt: in paruis autem, contraria ſignificãs bonæ ſignificationi, malum. Apud magnum Theatrum ubi mulier retro heroum, morbo regio superueniente, permanſit ipſi. Apud Temenæ neptim ille nigricantis erat coloris. In Perintho gemitur æ ſimiliter urina talis, quæ eſſet indicatoria, etiam pectoris affectionem: nam huiuſmodi urinæ talia ſanãt: quoniam neque flatu multo, neque ſtercore multo egreſſo euacuabantur: nõ enim profecto magnum erat præcordium. Braſsicam ſeptima die quis comedit, quum adhuc difficulter ſpiraret: poſtquam pecten emollitus eſt; rectè ſpirans factus eſt, aluus ipſi expulit. De ſanguine ſeroſo, quoniam in pauidis talis, aut in his, qui vigilarũt: & ſiue malus, ſiue bonus. Quibus ſplen deorſum uergit, pedes, & manus, & genua calida ſunt: naſus, & aures ſemper frigida: nũ propter hoc, quòd tenuis ſanguis? num & natura talem hi habẽt? Suppurationibus umbilicus, terminus: quibus ſuppuraturis uentres turbantur. Splen durus non ſuperne, inferne, rotundus, latus craſſus, lõgus, tenuis longus, minus capitis grauedine laborãtibus. Circa ægrotantẽ adminiſtratio, & de morbo interrogatio: quæ narrat qualia, quomodo accipiendi ſermones: quæ ad ęgrotatẽ, quæ ad præſentes, quæ ad externos. Quòd in calidiore, ſolidiore, in dextris: & nigri propterea, & uenæ extrinſecus, & multo billioſiores. Concretum eſt, compactum eſt citius: ubi motum eſt, deſinit, & tardius augeſcit, & ad amplius tempus. Quòd ſolidum factum eſt, & bilioſius, & ſanguinolentius eſt: hic calidior eſt locus animali.

Sectio III.

Cutis raritas, uentris denſitas: cutis conſtrictio, carnium incrementum: uentris torpor, uniuerſorum confuſio: uaſorum immundicia, cerebri conſumptio. Quapropter & caluicies, inſtrumentorum attritio. Detractio, curſibus, luctis, quiete, multis celeribus deambulationibus, carne ouilla, maza cocta plerunque, panis modicus. Detractionis ſignum, eandem horam diei ſeruare; de repente enim trahitur. Remittito labores, aut deſuet. Similiter enim totum, concidit. Quum verò iam conciderint; carnes ſuillas aſſatas exhibeto. Quum autem implentur; ſignum eſt, quòd corpus rurſus floridum fit. In exercitationibus ſignum, ſudor fluens guttatim, qui exit uelut ex canalibus: aut collapſio ex eleuatione. Mulier, quam primum curaui in Cranone, ſplen ipſi magnus natura, febris ardens, rubicunda, ſpiritus, decima ſudor plerunque ſupernè: ſed & infernè, decimaquarta. Minus his, qui ex capite grauedine, ac raucedine laborant, ubi febre correpti fuerint, recidiuæ (uelut puto) fiũt. Quicquid ſuppuratur, non reuertitur: ipſa enim maturatio, & iudicatio ſimul, & abſceſſus. Quibuſdam ubi uenere utuntur, uẽter inflatur, velut Damagoræ: quibuſdam uerò in hoc ſtrepitus: Arceſilao verò etiã intumeſcebat. Flatuoſitas ſimul cauſa eſt in his, qui ſcapulas alarum modo eminentes habent: ſunt enim flatuoſi. Frigidum valde, uenas rumpit, & tuſsim mouet, uelut nix, glacies: & conſtringit, uelut ſunt eminentiæ oblongæ, & rotundæ: Pherea & Gongronæ, à ſatyrorum circa aures eminentijs, & arborum quarundam tuberculis appellatæ. Simul cauſa ſunt etiã durities. Poſt mictionem concretio, pueris magis: num quòd calidiores? Figuræ magis alleuantes, velut qui ſarmenta manu nectebat, & obtorquebat, pręę doloribus decumbens, arrepta paxilli ſumma parte ſupra ſeipſum infixa, inhærebat, & melius habuit. Quem ex montano labore circa pontem ego uidi

crura

erura iactantem, altera tibia minime extenuabatur, ſemoribus autem ualde. Vrinæ,& genitura non ſupprimebantur. Quæcunque laterum naturæ,ſcapulas alarum modo eminentes habent, propter cauſæ debilitatem,in deſtillationibus malignis, ſiue excretio fiat,ſiue non fiat, malum. Rigores incipiunt mulieribus quidem magis à lumbis,& per dorſum, & tunc ad caput: ſed & uiris poſteriore corporis parte magis,quàm anteriore:horremus enim magis exterioribus q̃ interioribus corporis partibus, uelut cubitis, femoribus. Sed & cutis rarior: Indicat autem pilus: à quibus autem alijs rigent,fortaſsis ulceribus, incipiunt à uaſis. Summa ea natiuitate, & cauſa, & plurimis rationibus, & paulatim in cognitionem uenientibus colligentem,ac addiſcentem,an ſimilia ſint inter ſe,& an non ſimilia ſint inter ſe: quo ex diſsimilitudinibus ſimilitudo fiat una. Sic ſanè fuerit uia. Sic etiam eorum,quæ recte ſe habent probatio, & non recte ſe habentium redargutio. Sanguinis ex naribus eruptio,aut ſubpallidè nigricantibus, aut rubicundè pallentibus,aut ſubpallidis. Parum dimittentem craſſefacere oportet ſicco. Alijs verò minus craſsificatione opus eſt. Sicco autem opus eſt albo, uelut galla, alumen. Poſtquam uenere uti inceperint, aut hircire; ſanguis ipſis è naribus erumpit. In acceſsibus alij quidem ſtrepitum edunt,uelut Areeſilaus: alij uerò acceſſuri,horridi fiunt,ac rugoſi. Alij poſtquam acceſſerint,uentre inflantur,uelut Damnagoras. Mutationes cauendæ. Cibus modicus, non delaſſari, non ſitire. Omnis attenuatio laxat cutem: deinde circũtenditur. Renutritio uice uerſa. Cutis cõſidentis corrugatio,renutritæ extenſio. Rugoſum, læue, vtriuſq; ſignum,itemq; ſubbilioſum,& ſubrubrum: Sic etiam detractas eſſe mammas, graciles autem ſurſum tractas eſſe,& circumtenſas; etiamſi quis nõ propterea putauerit id fieri, ſed in carnoſis. Clauiculæ conſpicuæ,uenæ pellucidæ. Herodicus febricitãtes interficiebat circuitibus,luctis,multis fomentis. Mala eſt febriculoſitas, inimica fami, luctis, circuitibus, curſibus,frictioni: laborem labore. Ipſis uenarum rubor, liuor,pallor,laterum dolores molles. Non ſitire faciunt,continere os,tacere, uentum cum potu frigidũ inducere. Occaſiones unde ægrotare cœperint,conſiderare oportet,ſiue capitis fuerit dolor, ſiue auris, ſiue lateris. Signum ſunt dentes,& in quibuſdam inguinum tumores. Vlcera orientia,ac tubercula iudicantia febres. Quibus hæc non fiunt, iudicatio ſublata eſt: quibus intus relinquuntur, certiſsimæ recidiuæ,ac celerrimæ. Sputa rotunda delirium ſignificãt, uelut in Pleno. Qui hæmorrhoidas habent, neque pleuritide,neque peripneumonia, neq; phagedæna, neq; furunculis,neq; tuberculis terebinthi figurã habentibus corripiuntur, fortaſsis autem neque lepris, fortaſsis neq; uitiligimbus. Multi tamen intempeſtiue curati,talibus non tarde correpti ſunt,& ſic pernicioſæ fuerunt: & quicunq; alij abſceſſus, uelut fiſtulæ,aliorum medela ſunt. Decubitus humorum ad aliquem locum,in quibus factos affectus liberat, in his prius ipſe factus,illos impedit. Alterius loci morbos loca excipiẽtia,aut ob dolorem, aut ob grauitatem, aut propter aliud quiddam liberant, aut quòd alijs ſunt communicationes. Propter inclinationem non amplius ſanguis prodit,ſed iuxta humoris cognationem talia ſpuunt. Conuenit quibuſdam ſanguinem detrahere,tempeſtiue in talibus. In alijs autem uelut in his,non conuenit. Impedimentum in ſpuentibus cruenta,tempus anni,pleuritis,bilis.

Sectio IIII.

Tubercula circa aurem quibus circa iudicationẽ exorta,non ſuppurata fuerint, his diſparentibus recidiua fit,pro ratione recidiuarum. Recidiua uerò contingente rurſus intumeſcunt,& permanent,uelut febrium recidiuæ in ſimili circuitu:his ſpes eſt ad articulos abſcedere. Vrina craſſa alba, qualis Archigenis familiari erat, in laſsitudinis febribus quarta die aliquando prodit,& liberat ab abſceſſu. Si uerò ultra hoc,etiam ſanguis è naribus large eruperit:etiam ualde. Cui inteſtinum in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus eſt: erat quietior. Poſtquam autem hic curatus fuit; magis dolebat. Agaſis filia quum eſſet puella;denſum ſpiritum habebat. Mulier autem facta,à partu non diu dolore correpta leuiter, magnum onus ſuſtulit: & ſtatim quidem in pectore aliquid crepuiſſe uiſum fuit. Poſtera die & anhelationem habebat,& coxam dextram, dolebat: & quũ hæc doleret;tunc etiam anhelatio habebat:coxæ uerò dolore ceſſante, etiã anhelatio ceſſabat. Spuebat ſpumoſa,ab initio uerò florida. Vbi uerò conſidiſſet ſputum; vomitui bilioſo tenui ſimile erat. Dolores maxime erant,quum manu laboraret. Hanc ab allio arcere uiſum fuit, porcoq;, ac ouicula, & boue: In rebus autem agendis, à clamore,& excandeſcentia. Cui in capite tumor depaſcendo proſerpebat,ei primùm alumen vſtum profuit. Habuit alium abſceſſum,forte quòd os abſceſſurum eſſet. Abſceſsit ſexageſima die ſupra aurem,& ſurſum ad uerticem uulnus erat. Inteſtina craſſa habet,qualia ſunt canis, uerùm maiora. Dependent autem ex medianis membranis meſocolis hac parte appellatis. Hæ uerò ex neruis, de ſpina, ſub uentrem. Aegrotantibus gratificationes,uelut eſt purè præparare potus, ac cibos, & ea, quæ uidet: molliter ea,quæ non magnopere lædunt, aut facile reparari poſſunt, uelut frigida; ubi hac opus eſt. Aliæ gratificationes ſunt, introitus, ſermones,habitus,ueſtitus ægrotanti,tonſura,ungues, odores. Aqua decocta partim,ut aerem admittat, partim ut uas non plenum ſit, & operculum habeat. Quòd ex ſanguinis eruptionibus,aqua inter cutem corripiũtur. Si qualia oportet purgari, purgentur; facile ferunt. In Aeno legumina comedentes aſsidue, fœminæ,mares,crurum impotentes facti ſunt, & permanſerunt. Sed & eruum comedentes, genuum dolores habebant. Palàm uigilãs,calidior externis partibus: frigidior,autem internis: Dormiens,uice uerſa. Calidæ naturæ frigiditas,potus aqua, quieſcere, ſomnus in frigore, contecto, ſomnus ſedentium, erectorum nictatio. Debiles victus,frigidi:robuſti uerò, calidi. Aquarum arte non præparatarum, quæ quidem ab æthere excreta eſt,aut cum tonitruo,æſtiua: procelloſa uerò,mala. Aqua vorax, vigilia uorax. Percalidam naturam calido tempore, in frigore cubile craſſefacit: in calido attenuat. Exercitatio ſanitatis, eſt ueſci citra ſaturitatem, non refugere laborem. Inter vigilandum ſiti leui ſomnus medela eſt: ſiti uerò ex ſomno,vigilia in quibuſdam. Quibus plurimus calor eſt, maxima uoce præditi ſunt: nam & plurimus eſt frigidus aer. Ex duobus autem magnis,magna etiam

quæ generantur, exiſtunt. Ventriculo calidi, carne frigidi, & tenues, hi eminentes uenas habent, & iracundiores ſunt. Terra ſiccitatibus ſquallida, uolucrium genus abundat. Hircire incipiens, uter teſtis extra apparuerit, ſi quidem dexter; maſculum: ſi uerò ſiniſter; fœmellam portendit. Oculi prout ualidi fuerint, ita etiam corpus: ſed & color in peius, aut melius uergit. Iuſtum eſt autem, prout ſe habuerit alimentum, ita & quod foriníecus eſt ſequi. Signa lethalia, per cutem, nares, calidus uapor: ubi prius nares frigidum ſpiritum emiſerunt. Signa uerò uitalia, contraria ſunt. Laborea cibos præcedant.

Sectio V.

Morborum naturæ medici. Inuenit natura ipſa ſibiipſi aggreſsiones, non ex præmeditato: partim uelut eſt nictare, partim uerò & ea, quæ lingua ſubminiſtrat: & quæcunq; alia huiuſcemodi, non edocta natura, & nullo magiſtro uſa, ea, quibus opus eſt, facit. Lachrymæ, narium humiditas, ſternutationes, auris ſordis, oris ſaliuæ eductio, ſpiritus introitus, exitus, oſcitatio, tuſsis, ſingultus, non eiuſdem omnino modi. Vrinæ ſeceſſus, & flatus, & huius alterius alimenti, & tranſpirationis, & ea, quæ fœminis ſolis adſunt, & in reliquo corpore ſudores, pruritus, corporis diſtentionea cum oſcitatione, & quæcunque huiuſcemodi. Hominis anima ſemper producitur uſque ad mortem. Si uerò efferbuerit; unà cum morbo etiam anima corpus depaſcitur. Morbi connutriti, in ſenecta, & per concoctionem, & per ſolutionem, & per rarefactionem deſinunt. Sanatio, contra ſentientem non conſentire affectioni. Frigidum & auxiliatur, & occidit quæcunq; ex calido ſunt. Excandeſcentia retrahit cor, & pulmonem in ſeipſa: & ad caput calida, ac humidum. Lætitia uerò relaxat cor. Labor articulis, & carnibus: cibus, ſomnus, uiſceribus. Animæ deambulatio eſt cogitatio hominibus. In uulneribus ſanguis concurrit: opitulandum igitur, ut uacuũ expleatur. Si auris doleat; lana digito obuoluta oleum calidum inſtillato: deinde lanam intus in uolam manus poſitam, ſub aurem ſubdito, ut aliquid ipſi exiſſe uideatur: poſtea in ignem immittito: Dolus. Lingua urinam ſignificat. Linguæ uirides cum pallore, biliosæ: bilioſum autem a pingui: Rubicundæ uerò a ſanguine. Nigræ ab atra bile. Siccæ a fuliginoſo ardore, & uterina parte. Albæ uerò a pituita. Vrina cõcolor cibo, & potui, & qualis intus eſt humidi colliquatio. Lingua concolor attingentibus ipſam humoribus: quapropter per hanc humores cognoſcimus. Si ſalſæ carnes guſtanti; redundantiæ ſignum. Si mammarum papillæ, & rubor pallidus fuerit; morboſum uterius eſt. Hominibus ſordes in auribus, dulcis quidem lethalis, amara uerò non. Terram mutare commodum eſt in longis morbis. Debiliores cibi breuẽ uitam habent. In fluxionibus ad coxam, uenas retro aures ſecato. Coitus morbis ex pituita commodus. Calido uentriculo prẹditos, fortes potus, ac cibi perturbant. Atræ bilis uelut ſimilis eſt hæmorrhois. Augeſcentes morbos coitus. Frigiditas ea, quæ in uentre ſunt, indurat. Coitus ea, quæ in uentre ſunt indurat. Eum, qui ueratrum bibit, ſi citius purgare uolueris; lauare oportet, aut comedere. Sanguis in ſomno intro magis fugit. Rigor a ſuperiore uentre, febris ab inferiore magis. Attractio, pulmo, ſiccus ardor. Superuacuatum ſiccat, & ſomnus multus. Frigidiſsimus cibus, lentes, milium, cucurbitæ. Vlcera exoriuntur, ſi quis dum impurgatus eſt, laborauerit. Mulier, capra, elaterium, aut cucumerem ſylueſtrem comedentes, pueris purgatio. Calido corpori, id quod comedit, intrinſecus frigiditas eſt: foriníecus autem dolor a ſole, igne, ueſtitu, in tempore æſtiuo: contrario uerò, contrario modo. Cibi partim celeriter ſuperantur, partim tarde.

Sectio VI.

Carnes attractrices & ex uentre, & extrinſecus. Indicio eſt ſenſus ipſe, quod expirabile, ac inſpirabile eſt totum corpus. Calidiſsima uenula ſanguinis multitudine, id, quod fuliginoſum eſt, exerit, & ſtatim ſecernit. Et quibus quidem pingue, bilis flaua: quibus autem ſanguis, atra. Mentis, memoriæ, olfactus, aliorum etiam famis inſtrumentorum exercitatio. Labores, cibi, potus, ſomnus, res uenereæ, omnia mediocria. Frigidior in frigido tempore, ac regione calidior erit. In doloribus proximum uentrem purgato, ſanguinis autem uentrem ſecato. Vſtio, ſectio, calefactio, perfrigeratio, ſternutationes, plantarum ſucci: in quibus uim habent, & cyceonis mixtura. Ex ijs, quæ malum operantur, ſunt lac, allium, uinum feruefactum, acetum, ſal. Homo ex laſsitudinibus ex itinere, imbecillus, grauatus, expuit: tuſsiuit enim ex uertice: febris acuta, ad manum ſubmordens. Secunda die capitis grauitas, lingua combuſta fuit, naris unguibus conſcalpta ſanguinem non effudit. Siniſter ſplen magnus, & durus dolebat. A quartana correpti, a magno morbo non corripiuntur: ſi uerò corripiantur prius, & ſuccedat quartana; liberantur. Pro qualibus qui morbi. Bilis fit, uelut de uulneribus dixi, quòd ſint bilioſæ. Caliditas acrimoniæ ſignũ eſt. Turbationes, tranſitus: nam mente motis dolores laterum deſinunt: quibuſdam & febres, quibuſdã non. Sed cum ſudoribus, quibuſdam autem cum turbatione, quibuſdam uerò cutis arida, & circumtenſa, ac ſalſuginoſa. Torpefactiones quales ex qualibus, & quales illi, cui coxa. Per aures, ex auribus, plerunq; tertio die moriuntur. Quibus cutes circumtenduntur aridæ, ac duræ, ſine ſudore: quibus laxæ ſunt ac raræ, cum ſudore moriuntur. In recidiuis mutationes proſunt. His tranſmutare oportet ad ea, quæ cõueniunt, antea q̃ male afficiantur, uelut Chetioni. Quæ irritantur ex qualibus, ſtridulæ faucium aſperitates terminum præſcribunt. Quibus quidem id, quod ſanum eſt, relinquitur, cauſa deorſum ſubmiſſa, eos aut purgato, aut deligato, aut eijcito, aut reſecato, aut exurito: quibus uerò non, non. Quibus ſanguis multus fluit ex naribus, qui quidem decolores mero modo ſunt, his parum prodeſt: quibus uerò colores rubicundi, non ſimiliter. & quibus capita ſunt, quæ facile tolerant, prodeſt: quibus ſecus, non. Quibus nares natura humidiorea, & genitura humidior, ac copioſior, hi morboſius ſanis ſunt: plurimis autem quibus ex morbo, uice uerſa. Sputa rotunda, mentem emouent, uelut illi in Plinthio. Huic ſanguis ex ſiniſtra nare erupit, & ſolutus eſt quinto die. Vrina multam ſubſidentiam habens, a mentis emotione liberat, qualis erat Dexippi. Poſt pilorum defluuium, quartana febris non ultra annum. Aurium eruptiones æſtate quinta die fiunt: quandoque uerò

etiam diutius durant. Ita & circa gingiuas, & circa
nares ſuppurationes. Quibus in dentium dolore, de
ſupercilio tenuia deſcendunt; his a pipere probe af-
ſricto poſtridie craſsiora deſcendunt, ſi etiam alia nõ
obtinuerint: nam Hegeſippo ſoporiferum inditum
non obtinuit, ſed magis & uiolentius inſuper prono-
cauit. Oſsium naturam ex capite colligere oportet:
deinde neruorum, & uenarum, & carnium, & aliorũ
humorum, & ſuperuorum, ac inſernorum uentricu-
lorum, & mentis, & morum, & eorum, quæ per annũ
fiunt, tempore quodam anni præcociore, uelut puſtu
læ, & huiuſcemodi: ſimile enim eſt his, quæ quotidie
citius, aut ſerius accipiuntur. Similiter & bilioſum,
& ſanguineum corpus atrabiliarium fit; ſi non habet
euacuationes. Lycino poſtremum ſplen magnus do-
loroſus, in quarta, aut quinta.

Sectio VII.

Tuſſes cœperunt circa ſolſtitia hyberna decima-
quinta, aut uigeſima die, ex frequenti auſtralium. &
aquilonarium, ac niuoſorum tranſmutatione. Ex his
aliæ breuiores, aliæ diuturniores fiebant, & poſt has
multæ peripneumonicæ affectiones. Ante æquino-
ctium rurſus pleriſque reuertebantur, quadrageſima
ut plurimum ab initio die: & aliquibus ſanè ualde bre
ues, ac iudicatu faciles erant, aliquibus autem fauces
inflammatæ ſunt, quibuſdam anginæ obortæ: quibuſ-
dam leues ſyderationes, alijs nyctalopes, atq; hi ma-
gis pueris. Verùm peripneumonicæ affectiones ual-
de breues erant. Faucium uerò inflammationes poſt
tuſsim, aut omnino parum pro tuſsi fiebant, atque hę
breues, magis autem nyctalopes. Anginæ uerò, & le
nes ſyderationes, aut duræ, & ſiccæ, aut paruæ, & ra-
ro matura educentes: quibuſdam uerò etiam ualde.
Qui igitur aut uocibus amplius ſe fatigarunt, aut ri-
guerunt, in anginas magis deſierunt. Qui uerò mani-
bus laborarunt, manibus tantum ſyderati, ac reſoluti
ſunt. Qui verò equitauerunt, aut amplius iter fecerũt,
aut alios labores cruribus perfecerũt; his ad lumbos,
aut crura impotentiæ reſolutoriæ obortæ ſunt, & ad
femora, ac tibias laſsitudo, ac dolor. Duriſsimæ au-
tem, & uiolentiſsimæ tuſſes erant, quæ ad leuem ſyde
rationem, ac reſolutionem perducebant. Verùm om
nia hæc in recidiuis fiebant. In principijs uerò nõ ita
ualde. Pleriſque autem horum tuſſes in medio remi-
ſerunt; ſed perfecte non defecerunt, uerùm cum re-
cidiua affuerunt. Quibus uoces frangebantur ad tuſ-
ſim, horum plurimi ne febricitarunt quidem: quidam
uerò parum. Sed neque peripneumonicæ affectiones
ulli horum fiebant, neque leues ſyderationes, neque
ullus alius morbus de ſe ſignificationem præbuit; ſed
in ſola uoce iudicabantur. At uerò nyctalopicæ affe-
ctiones firmabantur, ut quæ etiam ex alijs cauſis fie-
bant. Fiebant autem pueris maxime. Oculorum au-
tem nigræ partes aliquantum uariegabantur, quæ pu
pillas paruas habebant. In ſumma, oculus niger ut
plurimum erat. Et magnos magis, quàm paruos ocu
los habebant, & plurimi rectos capillos, ac nigros.
Cæterùm mulieres non ſimiliter a tuſsi afflictæ ſunt.
Verùm paucæ febricitarunt, & ex his ualde paucæ
ad peripneumonicam affectionem deuenerunt, atq;
hæ ſeniores, & omnes ſuperſtites euaſerunt. Cauſa-
bat autem hoc fieri; eo quòd non ſimiliter uelut ui-
ri prodirẽt, & quòd nequaquam ſimiliter, ut uiri mor
bis corripiuntur. At anginæ liberis duabus oborie-
bantur, atque hæ manſuetiſsimi moris erant: abun-
dantius autem famulas corripiebant, quibus & uio-
lentiſsimæ fiebant, ipſasq; celerrime perimebant;
Viris uerò multis fiebant, qui partim euaſerunt, par-
tim perierunt. In ſumma, qui ſolum deglutire non
poterant, his ualde mites, ac toleratu faciles erant.
Qui uerò etiam inſuper obſcure loquebãtur, his mo
leſtiores, ac diuturniores. Quibus uerò etiam uenæ
circa tempora, & ceruicem attollebantur, his aliquan
tum malæ erant: peſsimæ uerò his, quibus & ſpiritus
ſublimis coeleuabatur. Hi enim etiam incaleſcebãt:
nam, ſicut ſcriptum eſt, ita conſortia affectionum ha
bebant. Et quæ quidem primum ſcripta ſunt, etiam
ſine poſterioribus fiebant: quæ uerò poſterius, non
ſine prioribus. Celerrime autem moriebantur, ubi fe
brili rigore inſuper riguiſſent. His ita preſsis nihil me
morabile proderat, non ventris turbatio, non uenæ
ſectio, neque quæcunque alia tentaui. ſecui etiam ue
nam ſub lingua: quoſdam &; ſurſum purgaui. Hæc
igitur omnino in æſtate fiebant, ſicut etiam eruptio-
nes omnino multæ, & potiſsimum in ſiccitatibus lip
pitudines doloroſæ populariter graſſabantur. San-
guinis uenarum ſuppreſsiones faciũt animi deliquiũ,
figura alterata, interceptio, linamentum intortum,
appoſitio, deligatio. Inguinum glandularumq; tu-
mores plurimi fiebant; eo quòd hepatitis affecta eſ-
ſet. Erat autem & ab arteria male affecta malum ſi-
gnum, uelut Poſidoniæ. Quibus ſanguis erumpebat,
morientes fronte non exudarunt, ſed uelut contracti
præ ſiccitate erant. Et anheloſi, ac cum ſudoribus
pereuntes, male habebant. Ventrium abundãtiæ tur-
bationem ferunt, uelut Poſidoniæ: & quæ animalcula
in alno inducunt. In attenuatione circumtenſio ante
obitum, & umbilicus oblongus ipſi protractus eſt: &
gingiuarum dentes ambientium exulcerationes.
Multa de unoquoq; recte præcipi poſſunt, quæ par-
tim eadem poſſunt, partim non: uelut eſt talia diffun
di, exolui, & educi, & indurari, & maturari, & ubi mu
tatione opus eſt, de lecto propellere timidos, & tor-
pentes excitare ad ea, quæ relinquunt. Hydropicus
citius ſecare oportet, tabeſcentes ſtatim urere, caput
ſecare, & huiuſmodi. Hydropicorum pectinem ne
contingito, neq; internas partes: ſimile eſt enim mul
tis genibus. Affectiones circa cor, ſiue vẽtriculi oſcu
lum Xenarcho, & calidum aceruatim exſpirare, &
ulcus per euacuationem ab initio fouere. Vox qua-
lis eſt iraſcentibus, ſi talis fuerit non irato, ex natura
ſuerit: & oculi tales fuerint ex natura turbulenti,
quales ſunt, ubi iraſcuntur hi, qui tales non ſunt: &
alia iuxta morborum rationem, uelut uerbi cauſſa,
Morbus tabidam ſpeciem inducit, ſi talis ex natura
æger fuerit; ex tali morbo ſuperſtes euadet: & alia
eodem modo. Tuſſes laborioſæ contingunt locos læ
ſos, & maxime articulos. Sed & in febribus laſsitu-
dinem inducentibus tuſſes ſiccæ ad articulos decum
bunt cum febre; ſi intus relinquantur. Spiritus tabe-
ſcentibus obſcuri mali, & nõ parietibus, & quicunq;
alij tales ab eadem conſtitutione. Tabeſcentibus au-
tumnus malus: malum item uer; quum fici folia corni
cis pedibus ſimilia fuerint. In Perintho uere plurimi
ægrotarunt. Simul cauſa fuit tuſsis per hyemem po-
pulariter uagata, & alijs quicunq; diuturni ſunt mor
bi: nam & in ambiguis confirmati ſunt. Quibuſdam
uerò

uerò diuturni non ſunt oborti, uelut his, qui dolores renales habent. Sed & alijs, uelut homo ille, ad quē Cyniſcus me adduxit. Dolorum in lateribus, & pectore, & alijs partibus, tempora an multum differāt conſiderādum eſt: nam, quum melius habuerint; rurſus deterius habebunt, non delinquentes. In longis dyſenterijs cibi faſtidia mala, tum aliàs; tū ſi inſuper febrierint. Vlcera circumglabra maligna ſunt. Lumbos dolenti recurſus ad latus, & puſtulæ, quæ ſeps uocantur. Renum affectiones non uidi ſanatas ſupra quinquageſimum annum. Quæ in ſomnis exacerbantur, & quibus extremæ partes perfrigerantur, & mens turbatur, & alia, quæ circa ſomnum fiunt eiuſmodi: & quibus contraria. Quibus nihil intra conſtitutum tempus accidit, ſingulis partus uitales fiunt. Apparentia in quibus menſibus fiunt. Labores in circuitibus, quicquid in ſeptuaginta mouetur, in triplicitate perficitur: & quicquid in nonaginta mouetur, in triplicitate pficitur. Poſt menſes, dextera, & ſiniſtra hiant. Humiditas per prodeūtia, diæta ſicca opus habet. Quod citius diſcretum, ac motum eſt, rurſus augeſcit tardius, & ad longius tempus. Labores tertio, quinto, ſeptimo, nouo menſe: & ſecundo, ac quarto.

Hæc ex parua tabula conſideranda ſunt.

Victus ratio fit repletione, uacuatione, ciborum, potuum. Mutationes horum qualia ex qualibus, prout ſe habent. Odores delectantes, offendentes, implentes, placantes. Mutationes ex qualibus, prout ſe habent. Illabentes, ingreſſos, aut egreſſos ſpiritus, aut etiam corpora. Sermones, qui audiuntur, alij meliores, alij offendentes. Et a lingua ex qualibus qualia alliciuntur. Spiritus, tanta caliditas, frigiditas, craſſities, tenuitas, ſiccitas, humiditas: plenus, imminutus, & copioſior: a quibus mutationes, quales ex qualibus, prout ſe habent. Continentia, aut contēta, aut intus permeantia corpora. Sermonibus, ſilentio, dicere, quæ uult, ſermonibus, quibus dicit, an magni aut multi, ueri, aut cōficti. Prodeuntia, & egreſſa noſſe oportet, unde cœperunt, aut ubi deſiuerunt, aut quantum diuulſa ſunt: itemque colores, in quibus aut caliditatem, aut ſalſuginem, aut dulcedinem, aut tenuitatem, aut craſſitiem, æqualiter, aut inæqualiter: corpus, tempus: mutationes quales ex qualibus habent. Incœpit eructationem, non obtinuit. Lachrymæ uolenti, nolenti, multæ, paucæ, calidæ, frigidæ: craſſities, ſapor. Sputum an per ſe excreet, aut tuſsiēdo reijciat, itemque uomitum. Solis calor, frigus, humectatio, ſiccitas: mutatio per qualia, ex qualibus, ad qualia ſe habet. Labores, ocia, ſomni, uigiliæ. Quæ in ſomno fiunt, inſomnia, cubilia, & in quibus, & ex quibus. Mentis intelligentia ipſa per ſeipſam, citra inſtrumenta, ac negotia, triſtatur, lætatur, timet, confidit, ſperat, deſperat: uelut Hippothoi domeſtica famula mentis ſuæ per ſeipſam gnara erat, & quæ in morbo acciderant ſciebat. Aetatē ab ætate diſcernere oportet, & an prius, aut poſterius, quàm conuenit, quid fiat; ueluti ſi reſolutus eſt hyeme, & ſeni ætate, aut infanti, & æſtate aut prius, aut poſterius, quàm conuenit. Dentium emiſsiones, pilorum productiones, genitura magis, & minus, pilorū augmentum, craſsitudo, robur, imminutio: quod cognatum eſt, & quod per ſcipſum, quanto magis, & minus. Anni tempus, in quo & citius, aut ſerius. Tēpus, in quo factum eſt, pluuioſum, aut ſiccum, frigidum, aut calidum, ſine uentis aut cum uentis, & qualibus uentis. Temporis in principio, aut medio, aut fine, aut ſemper, præterito, aut præſente. Morbi tempus & hora, accidentia, circuitus, & ex circuitibus maiores, & per amplius tempus: incrementa, & totius morbi incrementum, remiſsio, uigor: & magis, & minus perficiens, & quando, & qualiter, & in quali hora, ac ætate. Populariter graſſantium morborum modi, & ſi quis ex incipientibus incœperit ſiue uomitu, ueluti aut ubi biberunt quid continentes, aut parum purgati Febriculoſi fortaſsis ualde candidi, quorum etiam labia, qualis modus, tempora. Corpus, actio, in conſiderationem ducatur. Viſus, auditus, naſus, tactus, lingua, cogitatio conſideretur. Tumores in ſupernis palpebris relicti, dum alia circumcirca gracileſcūt, recidiuaſ faciunt: In extremitate uerò ſubrubicundi, duri, & ualde uiſcoſi, & inſurgentes, ac inhærentes in his ſunt, uelut Pharſalio Polymedi. Erumpentes tumores, aut liuores, in lippitudinibus, aut ulceribus: ſed & quæ deferuntur ex tuberculis, ac ſuppurationibus; quia ſigna ſunt. Circa meſſem tormina circa umbilicum, & dolores, quandoque à porro: ſed & ab allio his poſtea. Sacri ignes quibuſdam à collo, & circa has partes, in facie iudicabantur: Nigri etiam, quibus à collo, mali erant: & ſi puſtulæ eſſent, malæ erant & quibus aluus turbata eſſet. Adamantus atrabiliarius a peplijs pluribus uomuit aliquando nigra, quandoque a cepis. Febres, in quibus ulcerantur labia, fortaſsis intermittentes: & tertianis perſrigerationes. At amburentes ſtatim ad manū ſoluuntur ſemper. Quale ineſt in articulis conſiderandū, an non ſuppurantur. Conſuetudo autem, ex qualibus ſani degimus, uictus modis, tegumentis, laboribus, ſomnis, rebus Venereis, mentis affectionibus. Quomodo morbos ferant, a quibus quæ figuræ, ad quos locos conuerſi ſunt, quando cœperunt, affuerūt, deſiuerunt. In quibus intemperans horrendus. Contrariæ in morbo uictus rationes, qui facile, qui ægrè toleratur. Victus rationes quantum fieri poteſt cognoſcendæ: nam non noſſe, multarum calamitatum res eſt. Bonis autem medicis ſimilitudines pariunt errores, ac difficultates. Verùm contraria facit cauſa, & occaſio. Scio, quòd difficile eſt ratiocinari, ac cognoſcere uias, ueluti ſi ſis acuto capite, ſimus, ſubaridus, bilioſus, ægrè uomens, facile uomens, niger, iuuenis, qui temere uitam degit: hæc ſimul inter ſe conſentire difficile eſt. Cui fiſtula refringebatur, tuſsiculæ permanere impediebant. Cui apex hepatis complicatus erat, eum concuſsi, derepente dolor ſedatus eſt. Satyrus in Thaſo cognomēto Grypalopex uocabatur, hic quum annorum uiginti quinque eſſet, ſæpe per ſomnum ſemen effudit: & interdiu quoq; frequenter ipſi prodibat. Quum autem ad annum trigeſimum perueniſſet, tabidus fiebat, & mortuus eſt. In abderis palæſtræ cuſtos, qui Stheneus dicebatur, multum luctatus aduerſus fortiorem, & in caput lapſus, digreſſus multam bibit frigidam aquam. Poſtea illa nocte uigiliæ obortæ ſunt, anguſtiæ, & extremarum partium frigiditates. Poſtridie ingreſſus ad domum, & glandula aluo ſubdita, nō ſubijt, uerùm parū minxit, prius autem nihil minxerat: ad noctem lauit nihilo-

minus uigiliæ,& anguſtiæ aderant: delirauit. Tertia die, frigiditas, extremarum partium, excalefactus ſudauit: pota autem aqua mulſa tertia die mortuus eſt. Atrabiliarij etiam comitiali morbo corripi plerunq; ſolent,& uiciſsim comitiales fieri ſolent atrabiliarij. Vterque uerò morbus magis fit, prout ad alteram partem inclinarit: ſi quidem enim ad corpus inclinarit; comitiales fiunt: ſi uerò ad animum; atrabiliarij melancholici dicti. In Abderis Phaethuſa Pytheæ uxor, priore quidem tempore. fœcunda erat: quum autem maritus ipſius in exilium abijſſet; menſes multo tempore ſuppreſsi ſunt: poſtea dolores, & rubores ad articulos oborti ſunt. Hæc autem ubi contigiſſent; & corpus uirile factum eſt, & hirſuta penitus euaſit: & barbam produxit, & uox aſpera facta eſt. Et, quum nos omnia tentaſſemus, quæ ad menſes detrahendos conferre uiſa eſſent; non prodierunt, ſed mortua eſt, quum non ita multo tempore poſtea uixiſſet. Idem hoc contigit etiam Namyſiæ Gorgippi uxori in Thaſo. Viſum eſt autem omnibus medicis, in quos ſanè ego incidi, unam ſpem eſſe; ſi menſes ſecundum naturam prodirent. Verùm & huic prolici non potuerunt, omnia nobis molientibus: ſed paulo poſtea mortua eſt.

HIPPOCRATIS COI
De Morbis popularibus Lib. VII.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Febres ſudorificæ poſt canem, nec omnino perfrigerantes.*
2 *Sudor octaua die in febre continua. Decoctum malicorij. Pectoris dolor. Cuminum cum ouo.*
3 *Dyſenteria cum febre. Silex candefacta in lac ac ſerum immiſſa. Obliuio in dyſenteria cum febre. Circa umbilicum palpitatio, neque a curſu, neque a timore.*
4 *Lac in farina, in uentris dolore.*
5 *Febris cum auris dextra, & capitis dolore.*
6 *Tumores aquoſi circa pedes prægnantis. Eclegma ex melle, ac fabis.*
7 *Febris circa caniculæ ſydus.*
8 *Crurum ac manuum impotentia.*
9 *Febris ardens cum multo bilis uomitu. Aqua de farina craſſa in ipſa macerata. Potus deſcendentis ſtrepitus in bibente circa pectus & uentrem.*
10 *Febris hyemis tempore cum capitis dolore.*
11 *Lateris ſiniſtri dolor & tuſſis. Peripneumonicus. Febris poſt Pleiadum occaſum.*
12 *In palato ſtertens lingua ſicca, peripneumonica.*
13 *Anginoſa, dextram manum ac crus dolens. Hydropicus ex febre ardente. Subbleſus.*
14 *Febris acuta poſt ſolſtitium hybernum.*
15 *In febre uehementi, ſanguinis eruptio hyeme.*
16 *Lateris dextri dolor cum tuſſi & febre.*
17 *In anginoſa hyeme, tumor ſub gutture cum febri multa. In ſupernum uentrem ſagitta percuſſus.*
18 *Hepar iaculo percuſſus. Caput percuſſus. In latus iaculo retrorſum percuſſus.*
19 *Frontis denudatio. Oſſa liuefacta. Febris ex ſolis ardore. Febres poſt oſſa fracta.*
20 *In caput retro percuſſus, contuſo oſſe ac nigrefacto. Magnus digitus, & os dextræ manus confractum. Opiſthotoni ſigna. Luxatio in pede magni digiti. Vlcus circa tibiam & malleolum.*
21 *Lateris ſiniſtri dolor ex febre æſtiua, & alui profluuio.*
22 *Febris acuta ex caſu in octimeſtrem fœtum geſtante.*
23 *Abſceſſus ex febri ardenti iuxta aurem. Puſtulæ pruriginoſa. calida uelut igne ambuſta, per totum corpus.*
24 *Laſſitudo, horror, & calor, circa ſolſtitum hybernum.*
25 *Alui egeſtio ante, & poſt febrem, ad multum tempus.*
26 *Comitiales conuulſiones poſt unctionẽ in balneo. Tumor ad genu dextrũ ab exercitijs, mellis uſu. Ad oris ulcera.*
27 *Humeri dolor, & grauitas. Pectoris, & lateris dolor in partu concuſſæ. Calores ex fomentis.*
28 *Febris ſexta die intermittẽs. Dolor circa umbilicũ corrodens. Pituita genituræ ſimilis per uomitum reiecta.*
29 *Capitis ſutura ualde cauata.*
30 *Tumor tuberculoſus iuxta hepar ad imum uentrem deſcẽdens, aluo multo tempore liquefacta. Capitis dimidiã partem dolens. Suppurationibus, & affectionibus omnibus circa oculum, dolores ad noctem.*
31 *Tuſſes hyeme ac auſtro ſpirante. Calores multi ſedati. Febris acuta ex tuſſi populariter graſſante. Vrinæ erui loturæ ſimiles.*
32 *Callyphylli potus. Ventres quando purgandi. Cubiti proceſſus ex caſu ſauciatus.*
33 *Cordis dolor poſt renũ affectionẽ. Aqua marina in clyſtere. Furfurum decoctum in clyſtere, renibus affectis.*
34 *Surditas. Dentis & maxillæ dolor uehemens. Vrinæ ſtillicidium. Capitis ex utero dolores. Vteri affectiones. Colli tuberculum.*
35 *Gingiuæ dolor. Neruorum in cruribus diſtentio. Regio morbo laborantes.*
36 *Deſtillatio, tuſſis multa. Veneris in deſtillatione uſus. Cibi citra febrem faſtidium.*
37 *Gibboſitas in ſpina ex phrenitide. Oculorum fluxiones. Ad prægnantium dolores ex caſu aut conuulſione aut plaga. Dolor ex pharmaco, ad fœtum perdendum.*
38 *Pythoclis curandi ratio. Perniones. Oculis incommoda. Lumborum, coxæ, & crurum dolor ex laboribus. Origanum, oculis, dentibus, malum. Voce deſtituta ex caſu. Humeri dolor ex abſceſſu.*
39 *Phreniticus.*
40 *Inguinum tubera. Cholericæ bilis eruptiones ſurſum ac deorſum ex carnis eſu. Cholericæ affectiones & febres intermittentes, quando magis fiant.*
41 *Lateris dolor.*
42 *Maculæ in corpore, culicum morſibus ſimiles.*
43 *Vocis interceptio ignorãtia, delyrium. Vocis interceptionem quæ ſoluant. Tibicinæ timor noctu tantum.*
44 *Cæcutire & corpore exoluto ſibi uideri, &c. Oculi affectio uelut fulgur elucens.*
45 *Triſtitia, & deſiderium è uita diſcedendi. Mente mota ex capitis dolore. Atrabiliarius.*

46 Horror

46 *Horror ex potationibus : ad noctem , febris : poſtridie ,
uomitus bilioſus. Vrina cineris ſpecie .*

47 *Febris & lateris ſiniſtri dolor circa pleiades . In ſemi-
tertiana anxietas, & uomitus , & ſimul horror febre
incipiente .*

48 *Cordis dolor in ſemitertiana circa acceſſionem. Abortus
gemellorum quinto menſe ex caſu. Ventris dolor nono
anno ex gemellorum ab ortu .*

49 *Lateris ſiniſtri dolor ex nauſea & laſſitudine . Dyſente-
ria, alui egeſtiones ſubcruentæ & mucoſæ, ante partũ .
Coxæ dolor in morbo articulari .*

50 *Vomitus abſumptorum, per quatuordecim dies citra fe-
brem . Anxietas , ſtrangulatio , & dolor uentris , ex
fungorum crudorum eſu .*

51 *Humeri dolor, & grauitas uehemens ad brachium , an-
xietas .*

52 *Puſtulæ in cruribus, coxis, lumbis, &c. Suppuratus ante
hydropem.*

53 *Alui egeſtio multa in febri ardenti media macerato. Cru
ditas ex uia & potu . Vomitorium ex aqua , aceto &
ſale . Pedis digiti ulceratio cum febre.*

54 *Carcinoma in faucibus uſtum . Vrinæ quales in capitis do-
loribus .*

55 *Maxillæ ex dentium dolore corruptio . Splenicus & ui-
tiati coloris . Nephriticus ſanguinem mingens .*

56 *Carcinoma circa pectus. Vmbilicus ſauciatus. Febris re-
pentina, & in ſomnum collapſio .*

57 *Ad ſplenis dolorem uehementem. Febris acuta & rubor
faciei ex nulla manifeſta cauſſa .*

58 *Catapulta pectus ictus . Eunuchus ex uenatione & di-
ſcurſu hydropicus. Inguinum tumor ad ſex annos , ua-
rices , & coxendicum dolores . Natura concitata ac
auerſa . Caluaria os medicina deſtitutum .*

1 POST canem febres fiebant ſudo-
rificæ, & non perfrigerabantur pe-
nitus poſt ſudorem, ſed rurſus inca
leſcebant: & leniter longæ, & iudi-
catu difficiles, & non ualde ſiticulo
ſæ: paucis in ſeptimo, & nono deſi-
nebant, alijs undecimo, & decimoquarto, & decimo
ſeptimo. Polycrati febris, & ſudor, qualis deſcriptus
eſt: a medicamento purgatio deorſum uehementer:
& febris adeò lenis facta eſt , ut obſcura conſiſteret ,
præterquam in temporibus : & ſudores ad ueſperã ,
circa caput, collum, pectus : deinde rurſus etiam per
totum uentrem, & rurſus incaleſcebat. At circa duo-
decimum, & decimumquartũ febris aucta eſt , & mo
dicæ alui ſubegeſtiones : poſt purgationem uſus eſt
ſorbitionibus. Circa decimumquintum dolores uen-
tris iuxta ſplenem , & ſiniſtram lateris mollitudinẽ .
Calidorum appoſitio minus profuit , quàm frigido-
rum. Quum infuſo per clyſterem molli uſus eſſet; ceſ
ſauit dolor. Idem quoque Cleocydi profuit, ad dolo
rem ſimiliter habentẽ, itemq; febrẽ. Circa decimam-
ſextam calores leniores eſſe uidebãtur, & egeſtiones
bilis meracæ, & animus audacior, ſpiritus autẽ mode
ratus. Quãdoq; uerò aceruatim attractũ, rurſus acer-
uatim expirabat, uelut præ animi deliquio, aut uelut
in umbra deſidens reſpirare ſolet, is qui per æſtũ iter
fecit. Decimaſeptima itaq; die ueſperi deſidẽs in ſel-
lam, animi deliquium incidit, & multo tempore ſine
uoce, ac ſenſu iacebat, & uix aquam mulſam ſuſcipie
bat, fibras in collo diſtendens, utpote faucibus reſic-
catis, ac omni uirium exolutione præſente. Vix itaq;
intra ſeipſum erat, & calores leniores fiebant. Poſtea
uerò deſijt morbus uigeſimaſecunda die.

2 Pythodoro eodem tempore febris continua: octa
ua die ſudor obortus eſt, & rurſus incaleſcebat. Deci
ma rurſus ſudor, duodecima ſorbuit ſuccum , & uſq;
ad decimamquartam obſcura erat: in temporibus au
tem comparebat, & ſine ſiti erat, & ipſe ſibiipſi ſanus
eſſe uidebatur . Sudores fiebant omni die . Decima-
quinta iuſculum pulli ſorbẽs uomuit bilem , & aluus
infra exturbata eſt: & febris exacerbata eſt: rurſus de
ſut: & ſudores fiebant multi: & corpus totum perfri-
geratum erat exceptis temporibus. Pulſus non defe-
cit. Videbatur quieuiſſe modico tempore, ut incale-
ſcere ſe putaret. Vigeſimaquarta, quum iam guſtaret
cibos multis diebus, & prãſus eſſet; multa erat febris,
& ad ueſperã delirium, accedente ſimul etiã ſomno .
Detinebat itaq; iam continua, & uehemens, & quan-
doq; unam, quandoq; duas noctes uigilabat: reliquo
uerò tempore ſomnus abunde contingebat , ut ope-
roſum eſſet excitare: & delirium in ſomno: &, ſi quan
do ex ſomno excitatus eſſet ; uix ipſe ſuiipſius erat .
Sitis exors. Spiritus moderatus, talis aliquando, qua-
lis Polycrati. Lingua non decolor. Poſt ſeptimam re-
ciduæ diem ſucci exhibebantur: poſt decimamquar
tã cibus. Circa primos ſeptem eructabat, ac reuome-
bat: quãdoq; cum potu ſubbilioſum, citra anxietatẽ ;
donec aluus deorſum ſoluta eſt. Sudores poſt recidi
uam defecerunt, niſi quis circa frõtem eſſet tantillus,
ut uix ſignificationẽ de ſe præberet: lingua ex ſomno
ſi non collueretur, ſubalba præ ſiccitate: & ruptiones
ulcerum circa ipſam, & in labio inferno: & circa den
tes: alui egeſtiones paucæ: Circa decimamquintã ut
recidiua facta eſt, frequentiores, & uiſcoſæ. Decoctũ
malicorij ſedauit ipſas. Vrinæ quales ſunt diuturnæ .
Sub ultimum tempus dolor pectoris deglutienti po
tum: & manus in pectore. Cuminum, & ouum ablor
benti ſedatus eſt: linguæ raritas profuit. Quinquageſi
ma a prima circa arcturum, ſudores breues iuxta lum
bos, & pectus: & corpus perfrigerabatur, exceptis tẽ
poribus, ualde modico tempore . Prima & quinqua-
geſima remiſit : nec iterum apprehendit.

3 Eratolai filius circa æquinoctium autumnale dy-
ſentericus fiebat , & febris tenebat . Egeſtiones alui
erant bilioſæ, tenues , multæ, & moderate ſubcruen-
tæ. Dolor autem uentris uehemens. Vbi ſerum, & lac
bibiſſet, ſilice cãdefacta immiſſa; dolores , & ſubcruẽ
tæ egeſtiones moderatiores fiebant , ſed bilioſæ co-
mitabantur : & ſæpe ad exonerandam aluum ſurge-
bat , ſed minore dolore. Febricula uerò & ægroto, &
multis, omnino non adeſſe uidebatur per omne tem
pus, poſt primos ſex dies, adeò obſcura erat. Verùm
iuxta tempora pulſus erat : & lingua præ ſiccitate
ſubalba: & moderatè ſiticuloſus, & ſine ſomno . Sor-
bitionibus autem iam utebatur , & uinis. Quum iam
ad decimumquartum diem perueniſſet; tubercula cir
ca aurem oborta ſunt tum alteram, tum utranque, du
ra, ac crudæ omnia diſparuerunt, moderate autẽ do-
loroſa erant . Quũ autẽ non deſinerent egeſtiones, &
ſemper bilioſæ eſſent; abſorbenti herbã in farina, bi-
lioſæ egeſtiones , & dolores ad tẽpus aliquod mitio-
res facti ſunt: liquidas uerò multas ſæpe egerebat, &
cibos valde auerſabatũ, & omni neceſſitate coactus ad
mittebat. Calor aũt, & lingua, & ſitis tales ſequebantũ

 quales

quales dicti ſunt,& ſudores nulli . Obliuio uerò huiuſmodi quædam. Vbi interrogaſſet de eo, quod paulò anteà audiuiſſet, modico interpoſito tempore rurſus interrogabat : & rurſus repetebat , uelut qui non dixiſſet:& ſe deſidere obliui ſcebatur, niſi quis ipſum commoneſeciſſet : & ipſe ſibiip ſi conſcius erat huius affectionis , neque ignorabat . Spiritus qualis ſano . Vltra trigeſimum uerò uſq; ad quadrageſimum diē : & dolor uentris multum augeſcebat , & ſupinus decumbebat , & ſe conuertere ne tantillum quidem poterat: &,quia dolor uehemens erat ; alijs , qui cibum exhiberent, opus habebat . Alui egeſtio erat multa , & diſcreta, tenuis,& colores uinoſi, quæcunq; tandē ingeſsiſſet ,& quandoq; ſubcruenti : & corporis dolor,colliquatio extrema,& impotētia:& ne alio quidem ſubleuante, ſurgere amplius poterat . In medio uerò umbilici,ac oſsis pectoris,circa hāc ſedem adhibita manu,talis palpitatio erat,qualis neque à curſu, neque a timore circa cor generari poſsit. Bibenti lac aſininum coctum nouem heminarum Atticarū menſura ad duos dies,glioſa purgatio uehemens oborta eſt,& ceſſauerunt dolores,& ciborum appetētia acceſsit. Poſtea uerò bubuli lactis crudi quatuor heminas Atticas bibit,pro uice una cyathos duos , in diē, primum ſextam aquæ partem ammiſcens , & uini nigri auſteri parum. Semel autem in die cibum capiebat ad ueſperam . Panis erat ad menſuram dimidiæ chœnicis ſubcineritius , & piſciculus petroſus ſimplex,aut caruncula capræ, aut ouiculæ . Potus lactis poſt primos decem dies, ad quadraginta uſque ſine aqua,cū uini nigri modica parte. Poſt ſeptuageſimū iam a primo diem , a balneo ad noctem , ſudor exiguus obortus eſt. Vtebatur autem modico potu , & poſt cibum potu auſteriore.

4 Creſcerati lac in farina magis , q̃ ſerum caprinum contulit ; quum dolor eſſet circa totum uentrem , & dolores cum multa ad ēgerendū ſurrectione, ac ſubcruenta egeſtione,& tumor circa pedes, ferè iam ad dies uigintiquinque eſſet . Et Adriano eadem contulerunt : uerùm Cæneæ filio lac aſininum coctum .

5 Cydis filio circa ſolſtitium hybernum rigor,& febris,& auris dextræ dolor,& capitis dolor. Talis autem auris dolor ſtatim a paruo puero ipſum comitabatur,fluidus,fiſtuloſus,& grauis odoris . Quum autem ita ſe haberet; plerunq; doloris exors erat . Tūc autem dolor erat uehemens,& capitis dolor: ſecunda,aut tertia die bilis uomitus : deſidenti exonerandi uentris gratia,prodijt excrementum ſubbilioſum uiſcoſum,uelut ex ouo ſubpallidum. Quarta,& quinta ad noctem aliquantum delirabat:& dolor capitis, ac auris uehemens,& febris. Sexta alui egeſtio a mercuriali,& calor,& dolor ceſſaſſe uidebatur. Septima, velut ſanus . In temporibus autem dolor non defecit t ſudor nullus obortus eſt. Octaua, ſuccum ſorbuit,ad ueſperam autem betæ ſuccum,& in noctem ſomnus: & ualde doloris exors, & nona lætabatur ad ſolis occaſum. Verùm ad noctem capitis , & auris uehemens dolor. Contigit quoque aurē pure manare circa hoc tempus ; quum maxime doleret ſtatim a principio . Totam uerò noctem nonam, & ſequentem diem, ac noctis magnam partem,neminem noſcebat . Verùm ſuſpirās perſeuerabat,in die uerò intra ſeipſum erat : & dolores ceſſabāt,& calor moderatior erat . Quum autem ſorbuiſſet mercurialem;undecima egeſsit per alunm pituitoſa, mucoſa, maleolentia: duodecima, & decimatertia moderate habebat . Decimaquarta initio mane facto , vſq; ad meridiem per totum corpus ſudabat cum ſomno,& ſopore multo , vt operoſum eſſet ipſum excitare : ad ueſperam experrectus eſt,& corpus quidem moderate perfrigeratum eſt, in temporibus autem pulſus perſeuerabat : decimaquinta,& decimaſexta ſuccis uſus eſt. Decimaſeptima uenit rurſus dolor eorundem ad noctem, & delyrium:& pus fluebat. Decimaoctaua,& decimanona, ac uigeſima,inſani modo degebat. Vociferabatur autem,attollere ſeipſum nitens,ſed capiti dominari nō potens,manibus protentis ſemper aliquid fruſtra uenabatur. Prima & uigeſima ſudor exiguus circa latus dexterum,& pectus, & caput . Vigeſimaſecunda ſudor circa faciem plurimus erat . Voce autem hoc tēpore,ſi quidem ualde conaretur,quæ uolebat perfecte loquebatur : ſi uerò ex tempore citra conatum ; ſemiperfecta:& os exolutū:& maxillæ, & labia ſemper in motu,uelut qui loqui vellet, & oculorum frequēs motus,ac intuitus:& color in dextro oculo (velut dictum eſt)ſubcruentus : & palpebra ſuperna intumuit:& iuxta maxillam rubor in fine: & uenæ omnes in facie manifeſtæ,adeoq; contractę: & oculis nō amplius nictabat,ſed intēte intuebatur, & palpebras diducebat ad ſupernam partem,uelut fieri ſolet , ubi quid in oculum incidit: & quum biberet,deſcendentis potus in pectora, & uētrem ſtrepitus audiebatur, qualis & Chartadi. Spiritus leniter ſemper moderatus : lingua qualis eſt peripneumonicis cum pallore albicans : ab initio,& ſemper capitis dolor . Collum ſemper immobile,ut unà cū capite circumageretur , opus habebat: & pars ſecundū ſpinā ex collo recta , ac inflexibilis:decubitus quales dicti ſunt,& nō ſemper ſupinus decumbebat . At pus iam ſeroſum albū , multum negocij ad detergendum cum ſpongijs exhibebat : odor eius ualde excellens : circa poſtremum tempus pedum contactum non ualde percipiebat .

6 Harpalidæ ſorori prægnanti circa quartum , aut quintū menſem, tumores circa pedes aquoſi fiebāt : & oculorum cauæ partes intumeſcebant:& totū corpus in tumorem eleuatum erat , uelut in pituita alba affectis:tuſsis ſicca:rectæ ceruicis ſpiratio,& eiuſmodi anhelatio: & quandoq; ſtrangulationes a ſpiritu , vt ſedens in lecto perſeueraret : decumbere autem non poterat,ſed etiam ſi qua ſomni expectatio eſſet, deſidebat . Sine febre erat leniter : & fœtus ad plurimum tempus immobilis erat , ueluti corruptus , & translabebatur . Comitabatur autem anhelatio ferè ad duos menſes . At, quum fabis melle ammixto , & eclegmate mellis uſa eſſet , & Aethiopicum cuminū in uino bibiſſet;melius habuit. Poſtea tuſsiendo eduxit multa,matura,pituitoſa,alba,& ſpiratio illa ceſſauit:peperit autem fœmellam.

7 Polycratis vxori æſtate circa caniculæ ſydus febris . Spiritus matutinus minor , a meridie magis , & paulo dēſior ſpiritus . Tuſsis, & exſcreatio ſtatim ab initio,ſimilis purulentis. Intus circa arteriā,& fauces ſubſibilabat ſtridula aſperitate:facies boni coloris:in maxillis rubor,non abunde coloratus, ſed leniter ſloridus. Progreſſu uero tēporis & uox raucoſa , & corporis colliquatio:& circa lūbos eruptiones: & aluus circa poſtremum tempus liquidior . Septuageſima die febris extrinſecus ualde friguit : in temporibus

autem

autem quies. Spiritus uerò frequẽtior fiebat. Verùm poſt hanc quietẽ ſpiritus denſior, adcò ut ſedens perſeueraret, donec mortua eſt. In arteria ſtrepitus multus inerat: & ſudores praui: & intuitus ualde modeſti, uſq; ad extremum tempus. Dies acceſſerunt ipſi perfrigeratæ plures, quàm quinque: poſt primos aũt purulentum excreare perſeuerabat.

Mulieri ſupra portas habitanti iam ſeniori febricula oborta eſt: quæ quum iam deſineret colli dolor uſque ad ſpinam, & lumbos: & harum partium non ualde potens erat. Maxillæ erant compactæ, & dentes in ſeipſos, plus quàm ut ſpicillum admitterent: & uox balbutiens; eo quòd reſolutum, & immobile, ac debile eſſet corpus. prudens tamen erat. Calefactorijs, & aqua mulſa tepida, tertia ferè die hæc laxauit, & poſtea ſuccis, & iuſculis ſana euaſit. id quod ad finem autumnalis temporis contigit.

8 Apud Harpalidem unctor, crurum, ac manuũ impotentior circa autumnum factus, bibit temere medicamentum ſurſum, ac deorſum purgans: ex purgatione febris: & ad arteriam deſluebat fluor, qui loquẽtem impediret, & faceret, ut inter loquendum anhelaret, ſimiliter ut anginoſus raucoſus. Strãgulatio deglutienti, & alia, quæ in angina. Verùm tumor non erat. Febris autem, & tuſsis augeſcebat, & excreatio liquidæ, ac multę pituitæ. Progreſſu temporis & dolor circa pectus, ac mammam ſiniſtram. Quum autẽ exurgeret, aut commoueretur; anhelatio multa, & ſudor a fronte, & capite: & faucium affectio mollior erat, dolore ad pectus deſcendente ab initio igitur fabis melle ammixto utebatur. Poſtquam autẽ febres detinebãt magis aceto mulſo calido, & mellis delinctu multo. Vbi præterijſſent dies quatuordecim; omnia deſiuerunt: & manuum, ac crurum non longe poſtea potens factus eſt.

9 Chartadi febris ardens, uomitus bilis multus, & infra alui egeſtio, uigiliæ, & iuxta ſplenem tumor rotũdus. Tertia die mane ſurrexit, ſtrepitu circa uentrem citra dolorem percepto. Vbi uerò aluum exoneraret; ſanguinis recentis plus, quàm congij menſura ſubijt: & ubi iterum, atque iterum cohibuiſſet, grumi concreti; anxietas circa cor, & os uentriculi, & ſudor per totum ferè corpus, & febricula frigeſcere uidebatur, & primùm prudens erat, progrediente uerò die, & inquietudo maior, & anxietas, & ſpiritus paulò dẽſior: & confidentius, ac benignius, quam pro tempore homines compellabat, ac excipiebat: & quædam animi deliquia accedere uidebantur. Quum autem exhiberent aliqui ſuccos, & aquam de farinæ craſſa in ipſa macerata, non ceſſauit: ſed ſpiritus ad ueſperã ualde multus erat, & iactatio multa: & ad dextera, & ad ſiniſtra tranſmouens ſeipſum nullo tempore quieſcere poterat, pedes frigidi. In temporibus, & capite calor magis propinqua iam morte: & ſudores multi. Et bibenti ſtrepitus audiebatur circa pectus, & uentrem, deſcendẽtis potus. Quòd uerò peſſimum erat, ubi dixiſſet ſibi aliquid infra ſubire uelle, & oculis intente intuitus eſſet; non diu ſe cohibẽs mortuus eſt.

10 Hermoptolemi uxori hyemis tempore febris, & capitis dolores. &, quum bibiſſet, ut quæ difficulter deglutiret; ſurrexit, & cor ſe ſanaſſe dixit: lingua liuida ab initio. Occaſio uidebatur ex horrore poſt balneum facta eſſe. Vigilabat & nocte, & die. Poſt primos dies interrogata, non adhuc ſolùm caput, ſed & totum corpus ſe dolere dixit. Sitis quandoque uehemens, quandoque moderata. Quinta, & ſexta. & uſque ad nonam fermè delirium: & rurſus ad ſeipſam loquebatur ſemiperfecta cum ſopore, & aliquando manum ad dealbatum parietem protendebat, & puluinum quendam frigidum ad caput ſitum etiam pectoribus adhibebat: & ſtragula quandoque reijciebat: & in oculo dextro ſubcruentum quid erat: & lachrymabatur. Vrina autem erat quæ in pueris ſemper peſsima eſt. Ex aluo egerebat ab initio quidem ſubfulua: poſtea uerò aquoſa ualde, & huiuſmodi coloris. Vndecima moderatius calida eſſe uidebatur: & quandoque ſitis exors fiebat, adeo ut niſi quis dediſſet, non peteret. Somni poſt primum tempus contingebant moderate interdiu: ad noctem uigil erat: & ad noctem magis dolebat. Nona uenter exturbatus eſt aquoſis excrementis. Similiter etiam undecima. Sequentibus uerò moderate: multum ad egerendum ſurgebat, & talis egeſtio erat. Erant autem in prioribus diebus indignationes, & eiulationes, uelut pueri, & uociferatio, & timores, & circumſpectiones, ubi ſopore excitata eſſet. Verùm decimaquarta operoſum erat ipſam continere exilientem, ac clamantem derepente, & pertinaciter, uelut ex plaga, & uehemẽti dolore, ac timore, uelut ſi quis ipſam apprehenſam modico tempore detineret: deinde rurſus quietem habebat, & ſopore preſſa dormiẽs perſeuerabat omnino non uidens, quandoque neque audiens: & totã hanc diem ad utrunque, modo ad tumultum, modo ad quietẽ tranſmutabat. Sequenti nocte per aluum ſubijt quid cruenti uelut mucoſum: & rurſus uelut limoſum: poſtea praſina ualde, ac nigra. Decimaquinta repentinę iactationes, & timores, & uociferatio lenis fiebat. Sequebatur autem efferatio, & indignatio, & eiulatio niſi ipſi cito, quod uellet porrectum eſſet: & cognoſcebat quidem omnes, & omnia ſtatim iam poſt primos dies: & oculi ſubcruentum illud ſedatũ eſt. Verum inſania iuxta temporis occaſionem, & uociferatio, & mutatio prædicta ſequebatur ad ſoporẽ: audiebat inæqualiter, aliqua ualde, etſi ſubmiſſe quis loqueretur: aliqua uerò clarius eloqui oportebat. Pedes ſemper æqualiter cum reliquo corpore calidi, uſque ad extremos dies: uerùm decimaſexta minus. Decimaſeptima moderatius, quàm alijs diebus habens: ad noctem horrore ipſi oborto, ſe contrahens magis febricitabat: & ſitis multa erat reliqua ſimilia ſequebantur. Tremores autem circa manus fiebant: & aliquantum concutiebat caput: & oculorum intuitus praui: & ſitis uehemens, ubi bibiſſet, rurſus puſtulabat, & rapiebat, ac large bibebat: neque auellere ipſi poterant: lingua ſicca ualde rubicunda: & os totum ac labia ulcerata erant ac ſicca: & ambas manus ad os admouens manducabat cum tremula eſſet: &, ſi quis aliquid ad manducandum, aut ſorbendum obtuliſſet; large, ac furioſe deglutiebat, ac ſorbebat: & ſigna circa oculos mala. Diebus autem tribus, aut quatuor ante obitum horrores quandoque incidebant ipſi, adeò ut contraheret corpus, & contegeretur, & anhelaret: crura diſtẽdebantur, & pedes frigidi erãt. Sitis ſimilis: & mentis affectiones ſimiles: & ſurrectiones ad egerendum aut inanes, aut paucis, & tenuibus prodeuntibus, cum modica quadam tenſione. Poſtrema tertia & uigeſima, oculus magnus mane erat, & circumſpectio breuis: & quietem agebat, quando-

que

que etiam abſque contectioue, ac ſopore. Ad ueſperam uerò dextri oculi motus, qualis uidentis, aut aliquid uolentis, ab externo angulo, ad naſum, cognoſcebatque & interrogâti reſpoudebat. Vox poſt multa ſubblæſa, & præ uociferatione fracta, ac raucoſa.

11 Amplu phradis filio æſtate lateris ſiniſtri dolor, & tuſsis: & alui egeſtiones multę, aquoſæ, & ſubbilioſæ: & febris ceſſaſſe uidebatur circa ſeptimam. Tuſsis aderat. Color ſubalbidus, ac ſubpallidus. Circa duodecimam cum uirore ſubpallidum ſpuebat. Spiritus progreſſu morbi ſemper denſior, & anhelatio, & ſtridula aſperitas circa pectus, & arteriam. Sorbitionibus utebatur: prudens per omne tempus. circa uigeſimamoctauam mortuus eſt. Sudores quandoque fiebant foras.

Caupo peripueumonicus: aluus ſtatim ſubibat. Circa quartam ſudor multus; febricula ceſſaſſe uidebatur: tuſsicula uulla, ut ita dicam. Quinta, ſexta, & ſeptima detinebat febris, ſudor octaua. Nona excreauit pallidum. Decima, ſubibat aluus aceruatim nou ſæpe: circa undecimam mitius habebat. Decimaquarta, ſanus.

Hermoptolemo poſt pleiadis oceaſum febris acceſsit. Tuſsis nou ualde: lingua peripneumonica: nona exudauit: totus frigefactus eſt, uelut uidebatur: obtulerunt ipſi ſuccum circa meridiem caleſcebat: undecima ſudor: & aluus erupit bilioſis egeſtionibus. Tuſsicula acceſsit: decimaquarta pallidū excreauit, & ſtertebat. Decimaquinta quum per totum tempus prudens manſiſſet; mortuus eſt.

12 Alius quidam in palato ſtertens: lingua ſicca, peripueumouica: prudens mortuus eſt. Et poſidonius adhuc æſtate inſtante, iuxta pectus, & præcordia, & latus, multo tempore dolebat, citra febres. Multis autem annis autea ſuppuratus fuerat: hyeme uerò quum inhorruiſſet; dolor augeſcebat: & febricula tenuis: & excreatio purulenta: tuſsis cum ſtridula aſperitate circa fauces: & ſtertens, quum prudens eſſet mortuus eſt.

Balis filius quum ex monte penitus aberraſſet; ſexta lingua praua, ſubrubra: & uocem læſerat inter aberrandum: oculi colorati, natantes uelut dormitantium: color reliqui corporis nou ualde uelut in morbo regio, ſed ſubpallidus, liuidus: uox praua: lingua obſcura peripueumonica: non prudens. Spiritus ad manum malus, non denſus, neque magnus: frigidi pedes lapidoſi. Circa nonam mortuus eſt.

13 Quædam apud Metronem anginoſa, dexterā manum, ac crus doluit. Febricula tenebat debilis: ſuffocatio die tertia remiſit. Septima cōuulſa, uox intercepta: ſtertor: dentiū colliſio, ac couſertio, maxillarū rubor. Hæc non longe vitam protraxit, quinta, aut ſexta mortua eſt. Signum circa manum ſubliuidum.

Bion ex hydropico diuturno cibū auerſabatur ad multos dies: & urinæ ſtillicidio vexabatur. In ſiniſtro genu abſceſſus fiebat: ſuppuratus eſt: mortuus eſt.

Cteſiphon hydropicus ex febre ardente multa: & prius hydropicus, ac ſplenicus, valde repletus eſt & ſcrotum, & crura, & peritonæum membranam, aluum, ac inteſtina ambientem. Ad finem tuſſis, & ſuffocationes fiebant ad noctem, magis à pulmone, uelut pulmonicis, ac tabeſcentibus. Tribus, aut quatuor diebus ante diem obitus, rigor, febris, circa femur dextrum intus ad uenam mediam ab inguine collectio uelut ignis fieri, ſubliuidum habens ruborem: ad noctem cordis, ac oris vētriculi dolor: & non longe poſtea uocis interceptio: ſtrangulatio cum ſtertore: & mortuus eſt.

Et in Olyntho hydropicus, derepente uoce priuatus, noctem, & diem deſipiens, mortuus eſt.

Prodromi filius, æſtate ſubblęſus, æſtuoſus: lingua ipſi ſubarida, obſcura: egeſtio alui deorſum multa. Superſtes euaſit.

14 Leophorbidæ febris acuta poſt ſolſtitium hybernum: pręcordiorum, & uentris dolor: alui egeſtiones liquidæ, bilioſæ, multæ: & interdiu ſoporoſus: lingua peripneumonica: tuſsis non inerat. Duodecima, nigra, & pauca, & praſina egeſsit. Decimaquarta, febricula ceſſaſſe uidebatur. Poſtea uerò ſorbitionibus utebatur. Poſtea uerò ſorbitionibus utebatur. Decimaſexta os ualde ſalſuginoſum ſiccum fiebat: ad ſummam ueſperam horror, febris. Vigeſimaprima circa meridiem rigor: & ſudor: febris deſijt: uerùm calor adhuc ſuberat tenuis: ad noctem rurſus ſudor: & uigeſimaſecunda ad noctem ſudor: & calor remiſit. At prioribus diebus omnibus ſine ſudore erat. Aluus autem humecta fuit etiam in putata poſtea reciduua.

Quæ ſuperne habitabat Theoclis coguata, ſub pleiadas febris acuta: ſexta uidebatur ceſſaſſe: lauit uelut febre ſedata: ſeptima mane maxilla ualde rubicūda, utra non memini. Iu ueſpera febris uenit multa: & animi deliquium, & uocis interceptio erat: non longe uerò poſtea ſudor, & quies ceſſante morbo ſeptima die.

15 Theodori uxori in febre uehemēti ſanguinis eruptio facta eſt, hyeme: ubi febris deſijſſe circa nonā, non longe poſtea, lateris dextri uelut ab utero grauitas. Sed & primùm, & ſequentibus diebus, obortus eſt dolor uehemens iuxta pectus: & fomento ad latus dextrum adhibito, remiſerit dolores quarta die, ſpiritus denſior: arteria uix reſpirans ſubſibilabat: & ſupina difficulter ſe uertere poterat: ad noctem febris acutior, & delyrium breue fiebat. Quinta mane mitior eſſe uidebatur: ſudor de facie diffundebatur primùm modicus: deinde multo tempore per totum corpus, ac pedes. Poſtea uerò uidebatur ipſi febris remiſiſſe. Erat autem ad manum frigidius corpus arteriarum. Quæ uerò in temporibus ſunt, etiam magis ſaliebant: & ſpiritus denſior: & aliàs, atque aliàs delyrabat: & omnia ac deterius: lingua perpetuo alba ualde: & tuſsis non inerat, niſi tertia, ac quinta die ad breue tēpus. Sitis non erat. Sputatio erat. Pręcordium dextrum ualde eleuabatur circa quintam: uerùm poſtea mollius: egeſtio tertia die a balneo ſtercoris modici: Quinta rurſus liquidi modici: uēter autem mollis: urinæ acerbæ, cineris ſpeciem referētes: oculi uelut delaſſatæ, difficulter ſuſpiciebat, ac circū ferebat oculos. Quinta ad noctem ægrè affecta fuit: & delyrium ſequebatur. Sexta rurſus eadem hora, qua plenum ſolet eſſe forum, multus ſudor diffundebatur, incipiebat a fronte ad totum corpus: ad multū sempus prudenter res ſua diſponebat: ad meridiem uerò ualde delirabat: & perfrigeratio ſimilis erat: omnia uerò circa corpus grauiora. Ad ueſperā tibia ipſius ex cubili decidit, & puero præter rationem minabatur, & rurſus ſilebat: & ad quietem conuertebatur. Circa primum ſomuum ſitis multa, & inſania: & erecta ſedebat, & præſentibus conuiciabatur: & rur-

ſus

ſus cõticuit,ac in quiete erat: & uidebatur reliquum noctis ſopore preſſa eſſe. Verùm oculos non clauſit. Ad diem indicabat pleraque nutibus, corpore quieſcens, & moderate intelligens. Sudor rurſus eadem hora: ſimiliter oculi demiſsi, ad infernam palpebrá magis incumbentes, rigide, ac ſtupide intuentes: albæ oculorum partes pallidæ,& mortifere: & totum corpus pallidum, ac nigrum: manum plerunque ad parietem, aut ad ſtragula habebat: ſtrepitus autem bibenti magni fiebát,reſpuebat, & ſurſum ad naſum abſorbebat:& floccos legebat: & faciem obuclabat. Poſt ſudorem manus uelut in glaciem congelatę: ſudor ſequebatur frigidus: corpus ad manum frigidũ: exſiliebat,uociferabatur,inſaniebat: ſpiritus multus, manus tremulæ fiebant, ſub mortem progreſſæ iam etiam conuulſæ: ſeptima die mortua eſt. Sexta die in nocte ſtratum modice perminxit,quod minxerat de feſtucis detrahebatur,uiſcoſum,genituræ ſimile. Vigilabat per omnes dies: poſt ſextá urina ſubcruenta.

16 Antiphanis filio hyeme, lateris dextri dolor,tuſſis,febris. edebat,deambulabat etiam ſebriens. Videbatur ruptio facta eſſe:nona,remiſit:febris non reliquit:tuſsis multa:& craſſa,ac ſpumoſa ſpuebat: latus dolebat. Circa decimamquartam,& rurſus uigeſimam febres deſinere uidebantur, & rurſus corripiebant: erat autem calor tenuis, & parum quid relinquebat. Tuſsis quandoque deficiebat, quandoque abundabat,cum multa ſuffocatione:tunc uerò remittebat:& excreatio poſt hos dies multa,cum ſtrangulatoria tuſsi:& purulenta ſupra uas efferuẽtia, ac ſpumantia prodibant: & in faucibus plerunque ſtridula aſperitas ſubſibilabat:anhelatio ſemper detinebat,& ſpiritus denſior:raro bene ſpirabat. Vltra quadrageſimum diem,prope ſexageſimum opinor,oculus ſiniſter excæcatus eſt,cum tumore,ſine dolore: nec longe poſtea etiá dexter,& pupillæ ualde albæ,ac ſiccæ fiebant.& mortuus eſt poſt excęcationẽ,nó progreſſus ultra ſeptem dies,cũ ſtercore, ac multa deliratione. Similia & ex ſimilibus eodem tempore contigerunt etiam Theſſalioni: feruentia,& ſpumátia,& purulenta:& tuſſes,& ſtridulæ aſperitates.

17 Polemarchi uxori hyeme anginoſæ tumor ſub gutture:febris multamena ſecta eſt: ceſſauit ſtrágulatio ex faucibus: febris comitabatur. Circa quintam genu dolor, & tumor ſiniſtri,& circa cor dixit ſibi uideri aliquid colligi: & reſpirabat uelut reſpirát hi,q ſub aquã merſi fuerũt: & ex pectore ſubſtrepebat,uelut qui concluſo ore loquuntur, engaſtrimythi,quaſi ex uentre loquentes appellati. Tale quid contingebat. Circa octauam,aut nonam ad noctem aluus prorupit,ac liquida multa,aceruata,& graueolẽtia egeſſit uox intercipiebatur. Mortua eſt.

Ariſtippus in ſupernum uentrem uiolenter,ac grauiter ſagittæ ictu petitus eſt:uentris dolor uehemẽs: & breui ardebat: deorſum uerò nihil egerebat: anxius erat:bilioſa abunde colorata quum uomuiſſet, melius habere uidebatur. Paulo pòſt dolores rurſus uehemẽtes: & uẽter ſimiliter ardebat,uelut in uolulis: calores,& ſitis:in ſeptem diebus mortuus eſt.

Neopolis percuſſus ſimiliter, eadem paſſus eſt: acri infuſo per clyſterem immiſſo, aluus deorſum erupit;color per corpus diffuſus eſt tenuis,pallidus, niger: oculi ſquallidi,ſtupore rigidi,intus conuerſi, intente intuentes.

18 Ei, qui in hepar percuſſus eſt iaculo, ſtatim color, qualis eſt mortuorum per corpus diffuſus eſt: oculi caui, anxietas, moleſtia. Mortuus eſt prius, quàm concio ſolueretur, in qua die percuſſus eſt.

Qui caput percuſſus eſt lapide à Macedone,ſupra tempus dextrum, ita ut fiſſura ſaltem ſacta diſſectio contigiſſet,uertigine affectus eſt, & cecidit. Tertia die uoce deſtitutus erat: anxietas: febris non ualde uehemens, pulſus in temporibus uelut tenuis caloris: nihil audiebat, neque ſapiebat, neque quieſcebat: humiditas circa frontem,& ſub naſum,uſque ad mentum. Quinta mortuus eſt.

Eniates in Delo iaculo percuſſus eſt retrorſum in latus, iuxta ſiniſtram partẽ, ulcus;quidem ſine dolore. Verùm tertia die uentris dolor paruus: non egerebat: infuſo per clyſterem immiſſo, ſtercus prodibat:& dolor deficiebat,ſedes extra ad ſcrotum extabat:quarta die etiam ad pubem, & totum uentrem, dolor uehementer irruebat: quieſcere non poterat, bilioſa uomuit abũde colorata: oculi cum uirore pallidi, quales in animi deliquiis. Poſt quintam mortuus eſt. Erat autem calor quidam tenuis in ipſo.

Billo percuſſo in dorſum, ſpiritus multus per uulnus cum ſtrepitu prodibat, & ſanguinem ſundebat. Verùm deligatus emplaſtro,cruentis uulneribus cómodo, ſanus euaſit.

19 Contigit & infelicisſimo Philes filio, denudatione in fronte ſacta, nona die febris: deinde liueſactum eſt os: mortuus eſt.

Et Phaniæ,& Euergetæ filio, lineſactis oſsibus,& febricitantibus,cutis ab oſſe diſceſsit, & pus ſubtus depaſcebatur. His dum perforarentur, ex ipſo oſſe egreſſa eſt ſanies tenuis, ſeroſa, ſubpallida, graueolens, lethalis. Contingit autem talibus etiam uomitus accedere,& ad finem conuulſiones:& ut clangoroſam uocem edant,ac impotentes fiant, & ſi in dextris fuerit uulnus; in ſiniſtra parte: ſi uerò in ſiniſtris; in dextra.

Theodori filio nona die in ſole uerſato, febris acceſsit decima die, ex denudatione iuxta os nullius momenti. In febre uerò denudatum eſt,diſceſsit cutis,multum clangoroſus erat. Vigeſimaſecunda uenter eleuatus eſt maxime circa præcordia. Vigeſimatertia mortuus eſt. Quibus oſſa ſracta ſuerint,his ſeptima die febres. Si uerò calidius ſuerit tempus;ẽt citius. At, ſi magis ſracta ſuerint; etiam eueſtigio.

Et Exarmodi ſamulus ſimiliter dolorem habebat ad ſemur, non è directo uulneris, & ſactus eſt clangoroſus, & colli erat dolor. Et Poſidocreon tertia conuulſio, calor non relinquebat, mortuus eſt die decimooctauo.

20 Iſagoræ filius percuſſus eſt retro in caput, contuſo oſſe, ac nigreſacto: quinta die ſuperſtes euaſit, os autem non diſceſsit.

Magnæ nauis gubernatori anchora digitũ mediũ, & os dextræ manus conſregit: inflammatio ſucceſſit, & marcor, & febris: ſubpurgatus eſt, quinta calores moderatè remiſerunt, itemq́ue dolores, de digito quid decidit. Poſt ſeptimum diem ſanies exibat leniter. Poſtea per linguá dixit ſe non omnia poſſe enunciare. Prædictio ſacta eſt opiſthotonum aduentare. Ad hoc conſerebant maxillæ conſertæ, & ad collum rigidæ. Tertia die totus conuellebatur in poſteriorem partem,cum ſudore. Sed à prædictione

ne

ne mortuus eſt. Harpali filius ex bibera Telepbanæ, luxationem inſra in pede magni dlgiti accepit, iuflammatus eſt, & ualde doloroſus erat. &, ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit; proficiſcebatur ad agrũ. rediens lumbos doluit, lauit, maxillæ ad noctem con ſerebãtur, & opiſthotonus aderat, ſaliua ſpumoſa uix per dẽtes ſoras prodibat. Tertia die mortuus eſt.

Thrinõ Damonis filius habebat circa tibiam, aut malleolum ulcus, iuxta neruũ iam purũ. Huic à pharmaco corroſo coutigit, ut opiſthotono moreretur.

21 Menoni ſub arcturum & prius, ex ſebre æſtiua, & alui profluuio ægrè affecto, & ex itinere delaſſato, dolor lateris ſiniſtri: & tuſsis, quæ ex deſtillatione quidem etiam prius aderat: uerùm tunc ualde iutenta erat: & uigilabat: & ſebrem ſtatim ab initio ægrè ſerebat, & erectus ſedens tertia die ſpuebat pallidũ: arteria ex ſtertore ſubſibilabat. Circa quartam ſpiritus moderate denſus: pedes, tibiæ, extremæ partes plerunque ſrigidæ, & extra ſtragula: alui egeſtio ab initio fiebat bilioſa, neque ualde modica, neque multa, ſeptima, octaua, & nona, leuius ſerre uidebatur, & ſomni aliqui contingebaut: & quæ excreabat crudiora erant: decima, & uſque ad decimamtertiam, alba, & pura: & præcordium mollius ficbat: ſiniſtrum tamen diſtentum: & melius ſpirabat. Subdita glande moderate aluus ſubiit. Decimatértia rurſus pallidum ſpuebat. Decimaquarta magis: Decimaquinta praſinum. Aluus autem maleoientia, bilioſa, liquida, multa demiſit. Siniſtrum præcordium eleuabatur. Decimaſexta autem etiam ualde intumuit, & ſpiritus iam ſtertoroſus: ſudor circa frontẽ, & ceruicem, raro ad pectus: extremæ partes, & frons, leniter permanebant ſrigidæ. Saltatio uerò uenarum circa tempora detinebat. Somni ſoporoſi noctem, ac diem poſtremo tempore. Vrina ab initio cruda, ciueris ſpeciem referens. Circa decimam, & uſque ad decimamtertiam tenues, & non decolores: Verùm à decimatertia quales ab initio.

Cleocho lateris dolor, & ſebris: remiſit febris: ſudauit per totum corpus. In urina multa erant, quæ ſerebantur, ac iunatabant: poſtea turbata eſt.

22 Circa pleiadum occaſum Olympiadæ uxorem, ſœtum octimeſtrem geſtantem, ex caſu ſebris acuta corripuit: lingua æſtuoſa, ſicca, aſpera, pallida: oculi pallidi: & corpus mortiſerum: ſœtum corrupit quinta die: ſacile liberata eſt: & ſomnus, ut uidebatur, ſoporoſus: ueſperi excitautes non ſenſit: ſternutatorium adhibitum percepit: potionem ſuſcepit, & ſuccum: deglutiens potionem aliquantum tuſsiuit: uox non ſoluebatur, ueque ipſa quicquam alleuabatur ex morbo: oculi triſtes, ac ſubmiſsi. Spiritus ſublimis per naſum trahebatur: color prauus; ſudor circa pedes, & crura, ubi iã morti ꝓpinqua eẽt: mortua eſt.

23 Nicolai concubinæ ex ſebre ardenti, abſceſſus iuxta aurem fiebant ab utraque parte: paulo poſterius alter, quum iam ſebris remittere uideretur, uelut tumor laxus. Circa decimumquartum magni citra ſigna ſedati ſuut: recidiua facta eſt. Color qualis mortuorum: lingua aſpera, ualde denſa, ſubalbida, ſiticuloſa: alui egeſtio deorſum multa, liquida, maleolens per omne tempus. Ante finem corruptũ eſt corpus, præ multitudine egeſtionis. Mortua eſt circa uigeſimum diem.

Andreau ante pleiadem horror, febris, uomitus. Ab initio ſemitertiana apparebat: uerùm tertiana erat. Quum rurſus in ſoro uerſaretur, inhorruit: ſebris acuta: uomitus bilis meracæ: delirium ad noctũ: quarta rurſus melius habebat. Qninta difficulter. Sexta à mercuriall probe egeſsit aluus. Septima difficilius: & ſequentibus iam diebus ſebris magis contnenter affligebat: & ſine ſudore ab initio, & ſiticuloſus. Maxime uerò os reſiccabatur, & potionẽ nullam llbenter admittebat, quum multa iniucuuditas circa os eſſet: lingua ſicca, inarticulata, aſperitas eſfloreſcebat, cum pallore albicans. Vigil, anxius, exolutus, fractus, lingua præ ſiccitate quandoque ſubblæſa, donec madefeciſſet, ſuccum maxime admittebat. Nona, aut decima circa aurem ſiniſtram, atque etiã alteram, tumores parui citra ſigna apparuerunt. Vrinæ ſemper non decolores, uerùm ſiue ſubſidentia. Decimaquarta ſudor circa ſupernas partes non multus, ſed moderatior. Calor circa decimamſeptimã euanuit: Aluus poſt decimam ſicca, citra glandem ſubditam non egerens. Circa uigeſimamquintam puſtulæ per totum corpus pruriginoſæ calidæ, uelut igne ambuſtæ. Dolor autẽ erat circa locos ſub alis, & latera: tranſiuit ad crura citra ſigna, & deſiuit. Balneum proderat, & unguenti illitio cum aceto. Menſe uerò ſecundo, aut tertio ſortaſsis, ad renes dolor, qui etiam antea quandoque fuerat, ſedatus eſt.

24 Ariſtocrati circa ſolſtitium hybernum laſsitudo, & horror, & calor. Poſtea tertia die incepit lateris dolor, iremq́ue lumborum, & tumor ſub alis initium ſumens, per totum dextrum latus durus, rubicundus, liuidus, uelut ab igne caleſactus & inuſtus, anxius, omnia moleſte ſerens, ualde ſiticuloſus, lingua ſubalbida. Vrinæ non procedebant, crura ſubfrigida, alui egeſtio a mercuriali modica, liquida, ſubalbida ſpumoſa: ad noctem ſpiritus eleuabatur, ſudor circa frontem, partes internæ frigidæ, collum inflabatur, tuſsis non inerat: mortuus eſt prudens.

Oneſianacti circa autumnum lippitudo, poſtea uerò febris quartana. Incipiente quartana cibos ualde auerſabatur, in progreſſu uerò libenter accipiebat. Sed & Polychari in quartana, ſimilia circa cibum accidebant.

25 Mneſianacti alui egeſtio ante ſebrem, & poſtea, ad multum tempus ſequebatur, multis albis mucoſis prodeuntibus: & quandoque pauco ſauguine, citra dolorem. Strepitus autem in ueutre. Poſt febrem abſceſsit circa ſedem tuberculum durum, quod multo tempore inconcoctum comitabatur: erupit ad inteſtinum, & ſoris fiſtuloſum fiebat. Deambulaute uerò ipſo in ſoro, ſplendores præ oculis obſeruabãtur, & ſolem non ualde ferebat. Quum autem patrum diſceſsiſſet; extra ſeipſum erat, & colluiu conuulſum eſt. Poſtquam autem domũ deportatus eſt; uix ſuſpexit, & ipſe uix ſuiipſius erat. Primùm autẽ colluſtrabat circumſtantes, & corpus perfrigeratũ eſt, uix uerò recalſactus eſt, utriculis, & ſomẽtis adhibitis. Poſtquam autem ipſe intra ſeipſum eſſet, & exurgeret, non uolebat exire, ſed timere dixit. Si uerò quis de grauibus morbis diſſereret; ſubducebat ſe præ timore. Quandoque etiam caliditatem ſibi ad ad præcordia allabi dixit, & oculorum ſplendores comitari: & alui egeſtio multa, & ſæpe, & ſimilis byeme contigit: facta eſt uenæ ſectio, datum eſt ueratrum, bibit lac bubulum, prius autem aſininum: con

tulit

tulit,& alui egeſtiones ſedauit. Aquæ potus ab initio,deambulationes quoq;, & capitis purgationes.

26 Anacheti filio hæc contigerunt: hyeme in balneo dum ungeretur ad ignem, caleſactus eſt, & ſtatim in comitiales conuulſiones incidit. Poſtquàm uerò multæ factæ eſſent conuulſiones; circumſpexit: non apud ſeſe erat. quum autem intra ſeipſum eſſet; rurſus poſtridie mane correptus eſt, ac conuulſus: ſpuma non ualde. Tertia lingua inarticulata. Quarta per linguam ſignificabat. Quinta loqui non poterat,ſed in principiis nominum hærebat lingua ualde: & conuulſio fiebat: & extra ſeſe erat. Quum uerò hæc remitterent; lingua uix in ſuum ſtatum reſtituebatur. Sexta abſtinebat ab omnibus, & ſorbitione,& potu:& à nulla amplius affectione corripiebat.

Cleocho ex laſsitudinibus,ac exercitiis melle per dies aliquot utenti,tumor ad genu dextrum obortus eſt: imò potius ad inſernam partem circa tendines ſub genu. circumibat ſubclaudicans: & ſura intumeſcebat,ac dura erat,& ad pedem,& ad malleolum dexterum: & tubercula ad gingiuas circa dentes magna, uelut nuæ acini, liuida,uigreſacta, doloris exortia,ubi cibum non caperet. Sed & crura doloris exortia erant; ſi non exurgeret: uenit enim & ad ſiniſtrũ tumor, uerùm minus liueſcebat. In tumoribus circa genua,ac pedes uelut ſuppurationes erant. Tandem uerò fieri non poterat, ut ſtaret, aut calcaneis inſiſteret: ſed in lecto decumbebat. Calores manifeſti. quandoque cibum auerſabatur: non ualde ſiticuloſus: neque ad ſedem ſurgebat, anxius: & quandoque etiam puſillanimitas tenebat: ueratrum exhibitum eſt, & capitis purgationes. Ad os pharmacum ex manna thuris cum aliis ammixtis proſuit. Ad ulcera in ore, ſorbitio lenticulæ commoda erat. Circa ſexageſimam ſedati ſunt tumores à ſecundo ueratro: dolores tantum ad genua decumbenti uenerunt. Humor autem,& bilis abſceſsit ad genua, etiã pluribus diebus ante ueratrum.

27 Piſiſtrato humeri dolor, & grauitas diuturna deãbulanti,& aliàs ſano: hyeme uerò incidit multus lateris dolor,& calor, & tuſsis, & excreatio ſanguinis ſpumoſi,& in ſaucibus ſtertebat. Verùm facile ferebat,& apud ſeipſum erat, & calor remiſit, ſimulque & excreatio,& ſtridula aſperitas, & circa quartam, aut quintam diem ſanus.

Simonis uxori in partu concuſſæ dolor circa pectus,& latus,tuſsis, febres, excreationes purulentæ, tabes,ad ſex menſes febres,& alui profluuia ſemper. Ad finem febres ceſſauerunt, poſt ceſſationem ſubſtitit aluus,& poſt ſeptem dies mortua eſt. Euxeni uxorem ex ſomentis, ut uidebatur,calores nullo tẽpore relinquebant, magis tamen ad ueſperam augeſcebant, ſudores fiebant per totum corpus.Febre ad augmentum tendente frigiditas pedum, quãdoque etiam tibiarum,& genuum fiebat, tuſsicula ſicca ad modicum tempus,febre exacerbari incipiente: deinde ceſſabat,per multum autem tempus etiam totius corporis rigor fiebat.Sitis exors ſemper. Vbi medicamentum bibiſſet,& ſerum; magis læſa eſt. Ab initio omnino ſine dolore erat, & bene ſpirabat. Medio uerò tempore lateris dextri dolor fiebat, & tuſſis commota eſt, & anhelatio,& excreationes paruę, albæ,ac ſubtenues, & horror non amplius ex pedibus,ſed de collo,& dorſo, & aluus liquidior: remiſit febris cum multo ſudore, & perfrigerata eſt. Anhelatio uerò erat uaria,mortua eſt poſt remiſsionem ſeptima die; quum eſſet mente prudens.

28 Polemarchi uxor æſtate incepit febrire, dimiſit autem ipſam febris ſexta die: titubãs obambulabat, ad noctem calores. Rurſus interpoſito tempore corripuit febris; & non dimiſit tribus ferè menſibus: tuſsis multa,excreatio pituitæ. Poſtquam uerò uiginti duraſſet diebus; ſpiritus ſemper denſus, in pectore ſtrepitus,plerunque ſudor, mane febris mitior: & horrores quandoque corripiebant, ſomni fiebant,& aluus aliquando humectabatur, & rurſus reſtitabat, moderate cibum guſtabat. At medio tempore ad genua,& tibias dolor, & ad flectendum,ac extendẽdum alio opus habebat. Perſeuerabant crurum affectiones uſque ad finem iam propinquum, & intumuerunt pedes uſque ad tibias,& ad contactum dolebant, & ſudores, ac rigores deſierunt. Febris autem ſemper intendebatur. Ante obitum aluus erupit,prudens permanebat. Tribus ante obitum diebus in ſaucibus ſtertebat, & ſpiritus reuertebatur. Mortua eſt.

Hegeſipolis filiolus quatuor ferè menſibus dolorem circa umbilicum corrodentem habebat. Progreſſu tẽporis augebatur dolor. Percutiebat uentrẽ, uellicabat, calores corripiebant, contabeſcebat, oſſa reliqua erant, pedes tumebant. Teſtes, uenter, partes circa umbilicum inflata. Num & quibus futurum eſt, ut aluus exturbetur? cibum auerſabatur, lac ſolum admittebat recens, & aluus liquida erat, & ſubcruenta ſanies ſubibat,male olens: aluus ardebat.mortuus eſt, ubi uomuiſſet modicum pituitoſum,adeò ut quis genituram putaſſet.

29 Plateæ filio, ubi mortuus eſſet, ſutura capitis ualde cauata eſt. Quum autem ægrotaret,ſemper manu ſinciput contingebat: maxime morti propinquus. Non dolebat autem caput, & in femore ſiniſtro ſub inguen partes inferiores liuidæ. Teſtes autem graciles erant. Similia etiam Hegetoridæ filio: mortuus eſt. Præterquam quòd uomitus plures ſub obitum contigerunt.

Hippiæ ſoror hyeme phrenitica,mente aberrans, manibus negotium exhibẽs,lancinãs ſeipſam. Quinta, & ſexta ad noctem uoce deſtituta, ſoporoſa, inflans in maxillas,& labia,uelut dormientes: ſeptima mortua eſt.

Oſander ubi inhorruit; lateris dolor, & ad genua dolor, itemque ad femur: ubi comediſſet; delyrabat,breui mortuus eſt.

30 Cleotimo ſutori aluo liquefacta multo tempore, & calore oborto,iuxta hepar tumor tuberculoſus ad imum uentrem deſcendit, & aluus liquida fiebat,& aliud ipſi tuberculum iuxta hepar ſurſum ad præcordium. mortuus eſt. Quibuſdam capitis dolor uehemens cum calore: quibuſdam quidem ad dimidiam capitis partem, & ſecundum nares humor quidam decedit tenuis,aut maturus: aut ad aures, aut ad fauces ex capite ſecurius. Quibuſdam uerò hæc ſicca. At marcor uehemens periculoſus eſt. Si uerò affuerit anxioſus,aut bilioſus uomitus, aut ſtupor oculorum,aut uocis interceptio.& raro quid loquutus,aut delyrium; lethalia hæc ſunt, & conuulſoria. Quicũque uerò ex deſtillatione dimidiam capitis partem dolent,& humore ſecundũ nares decedente inſuper

febrie-

febrierint leniter; in quinta, aut ſexta perfrigeſcitur.

Echecrati cæco capitis dolor uehemens magis ad poſteriorem partem, & colli, quo loco conneaio eſt, & ad uerticem procedebat. Progrediente tempore & ad aurem ſiniſtram & dimidia capitis pars doloroſa erat, mucoſa ſemper procedebant leniter combuſta, & calor comitabatur tenuis, & cibum auerſabatur. in die melius habebat, ad noctem uerò dolebat. Poſtquam autem pus per aurem erupit; ceſſauerunt omnia, erupit autem circa hyemem. Num & omnibus ſuppurationibus, & affectionibus circa oculum, dolores ad noctem?

31 Quibus exiſtunt tuſſes hyeme, maxime auſtro ſpirante, craſſa, & multa excreantibus, febres accedūt: leniter autem quinta die ſedantur. Tuſſes uerò circa quadrageſimam, uelut Hegeſipoli.

Quibus calores multi quandoque ſedantur, hi nō per totum corpus, ſed aut circa ceruicē, aut ſub alis, aut capite ſudantes liberantur.

Chariti hyeme ex tuſsicula populariter graſſante febris aduentans acuta corripuit: ſtragula reiiciebat: ſopor cum dolore. Vrinæ erant rubræ uelut erui lotura, ſubſidentia ſtatim ab initio multa, alba: poſtea etiam ſubrubra. Septima, à glande ſubdita pauca prodierunt, ſopor detinuit ſine dolore. humiditas in fronte, ſomnus ad noctem, & calor mitior. Octaua ſuccum admiſit, ſoporoſus permanſit uſque ad undecimam. Hac autem die etiam calor maxime ceſſauit. Poſtquam uerò tuſsis erat; excreatio perſeuerabat ſemper multa, facilis, primùm uiſcoſa, alba, craſſa: poſtquam autem concocta eſſet; ſimilis purulentis. Vrinæ ab undecima die puriores, ſubſidentia aſpera: decimatertia dolor ad dextera, uſque ad lateris mollitudinem, ad imum uentrem. Vrina ſupprimebatur.

32 Potus callyphylli contulit. Decimaquinta, rurſus dolor: decimaſexta, ad noctem magis dolor præcordii incipiebat ad uentrem. Mercurialis aqua ſubduxit. Calor intra uigeſimum euanuit, & excreationes ſequutæ ſunt craſſæ. Melius habuit ad quadrageſimum.

Subpurgandi ſunt uentres in morbis; ubi purganda matura fuerint: inferni quidem; ubi conſidiſſe uideris. ſignum habes ſi non anſii fuerint, neque capite grauati: & quum calores mitiſsimi, & quum poſt exacerbationes ceſſarint. Superni uerò; in ipſis exacerbationibus: tunc enim & hi eleuantur, quum anxii, & grauati ſupernis partibus fuerint. propterea uerò in principiis purgandum non eſt; quoniam ſua ſponte in his temporibus expurgantur.

In cubiti proceſſu ex caſu ſauciato, cubitus marcore corruptus ſuppuratur: maturatione uerò continente, uiſcoſa ſanies, ac glutinoſa exprimitur, & breui ſupprimitur: uelut & Cleogeniſco, & Demarcho Ageleaotelis filio. Similiter autem & ualde ex iiſdem pus nullum: uelut Aeſchyli filio contigit. At, ubi ſuppuratur; plurimis horrores, & febres accedunt.

33 Alcmani ex renum affectionibus ſe recolligenti, & ſanguine deorſum detracto, ſurſum ad hepar conuerſus eſt morbus, & ad cor dolor uehemens, & ſpiritus præ dolore detinebatur, & aluus difficulter egerebat parua caprini ſtercoris pilulis ſimilia: anxietas non inerat. Verùm rigor quandoque, & febris corripiebat, & ſudor, & uomitus: & in dolore non conferebat aqua marina per clyſterem infuſa: uerùm furfurum decoctum infuſum contulit. à cibo abſtinuit ad dies ſeptem, aquam mulſam meraciorem bibit, poſtea lentis ſuccum, quandoque uerò ex lenticula freſa decoctum. Inde bibit aquam poſtea catulum coctum: & mazæ parum, quę potiſsimum diu ante confecta eſſet. progreſſu uerò temporis, aut cervices bubulas, aut extremas partes ſuillas coctas, unà cum priore aquæ potu: quies, tegmen. ad renum affectionem infuſum per clyſterem ex cocumere ſylueſtri.

34 Pharmeniſci filio ſurditati contulit clyſterem auricularium non adhibere: Verùm lana ex purgare, & ſolum oleum, aut netopum infundere, deambulare, mane ſurgere, uinum album bibere, oleribus abſtinere, paue, & piſcibus petroſis nutriri. Aſpaſij uxori dentis, & maxillæ dolor uehemens. Caſtorium, & piper colluens, ac in ore tenens, remiſit. Et ſtillicidij urinæ affectionem ipſi ſedauit farina cum roſaceo. Capitis dolores ex utero ſedat caſtorium. Plurimas uteri affectiones flatus faciunt. Signum ſunt ructus, & ſtrepitus circa uentrem, & lumborum tumores, & dolores circa renes, ac coxas. Ad hos autem confert, aromatum tertiam partem, farinæ duas, in uino odorato albo coquere, & linteolo illita cataplaſmatis modo imponere, qua parte uentris dolores ab utero attigūt.

Callimedontis filio contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnum, & crudum, ac doloroſum, uenæ brachij ſectio: & ſeminis lini torrefacti cataplaſma, uino albo, ac oleo ſubactum, ac inbutum, ita ut neque calidum, neque ualde coctum deligatur. Aut cum aqua mulſa coquatur fœni Græci, aut ordei, aut tritici farina.

35 Meliſſandro quum gingiua dolore corriperetur, & uehemēter intumeſceret; ſectio uenę brachii, & alumen Aegyptium in principio ſedat. Eutychidi ex cholericis affectionibus, ad neruorum in cruribus diſtentionem deſinit, unà cum ſeceſſu deorſum. Bilem multam abunde coloratam uomuit ad tres dies, ac noctes ualde ſubrubram, ſub uomitum bibit, & impotens erat, & anxius. Nihil autem continere poterat, neq; ex potibus, neque ex cibis: & urinę, ac tranſitus deorſum ſuppreſsio, per uomitus fex mollis prodijt, & deorſum quoque erupit.

Regio morbo correpto prodeſt laborare, ſudare, panem edere, bibere non multum, lauare caput calida multa, ſed potius tepida, uinum album, ſomno non multo uti.

36 Caligeni circa uigeſimumquintum ætatis annum deſtillatio, tuſsis multa, quod defluebat per uim educebat, nihil infra perſiſtebat, annos quatuor perſeuerabat. Ab initio calores tenues fiebant. Veratrum nō profuit, ſed modicus cibus, & compriini corpus, edere panem, bibere uinum nigrum, obſoniorum quorūcunque eius abſtinentia ab acribus, ſalſis, pinguibus, ſucco ſilphij, oleribus crudis, multa deambulatio. Lactis potus non contulit, ſed ſeſamum purum, crudū, acetabuli menſura bibere, cum uino molli.

Timochari hyeme deſtillatio, maxime in nares. Quum Venere uſus eſſet; reſiccata ſunt omnia: laſsitudo, calor ſucceſsit, caput graue, ſudor à capite multus, defluebat autem & per totum corpus. Erat autē etiam ſanus ſudare adſuetus. tertia die ſanatus eſt.

Cleomenis filius hyeme initio facto cibum auerſabatur,

ſabatur, & eius faſtidio citra febrem uexabatur, & uomebat cibos, ac pituitam. Duobus autem mẽſibus cibi faſtidium durabat.

37 Coco in ſpina gibboſitas facta eſt ex phrenitide. Huic nulla medicamenti potio contulit: uerùm uinum nigrum, & panis eſus, & balneorum abſtinẽtia, & unctio, & frictio ab unctione, & fouere non ualde, neque multo fomento, ſed leni. Quibus fluxiones in oculis tenues, ac diuturnæ, ſi maturæ in nares proceſſerint, proſunt. Quibus prægnantibus ex caſu, aut cõuulſione, aut plaga, dolores leuiter fũt, his in tribus diebus manifeſtum fit, aut fœtum corrumpent. Cuidam, quæ circa uigeſimum ætatis annum biberat utro pharmacũ ad fętum perdẽdum, accidit dolor, uomitus biliosorum, multorum, pallidorum, praſinorũ, nigrorum. Quum bibiſſet, tertia die conuulſio corripiebat, linguam commãdebat. Ad quartam diem ad ipſam ingreſſus ſum: lingua nigra, magna: oculorum albæ partes erant rubrę: uigilabat, quarta mortua eſt ad noctem.

38 Pythocles ægrotãtibus aquam, & lac multa aqua ammixta dabat, & renutriebat. Perniones pertũdere oportet, & calefacere, ita ut quàmmaxime excalefacias igne, & aqua. Oculis incommoda ſunt lenticula, fructus pomorum dulces, & olera. Doloribus circa lumbos, aut coxam, aut crura, ex laboribus obortis, aquæ marinæ, acetique calidum fomentum confert, ita ut uel aſpergas, uel ſpongiam his imbutam adhibeas. Deligare uerò lanis oportet. Origanum potum oculis, & dentibus malum eſt.

Puella, quæ de rupe cecidit, uoce deſtituta, iactatio ipſam tenebat, uomuit ad noctẽ ſanguinẽ. Quum ad ſiniſtram aurem impegiſſet; amplius inde fluebat, & aquam mulſam difficulter deglutiebat, ſtertor habebat. Spiritus denſus uelut morientium. Venæ circa frontem intentæ, decubitus ſupinus, pedes tepidi, febris multa, aliquando acuta, maxime expaueſcebat, ſeptima uocem rupit, calores tenuiores erant, ſuperſtes euaſit.

Niſantides humeri dolorẽ habebat, in æſtate obortum ex abſceſſu, profuit ipſi corpus, & humerum in aqua marina madefacere, ad multum tempus: & per tres dies uinum album aquoſum bibere, ſimul ut in aqua marina decumberet, ita ut & in ipſa urinam eiiceret.

39 Fullo in Syro phreniticus, quum ureretur cruribus tremulis: corpus uelut a culicibus compunctum: oculus magnus, motus breuis, uox fracta, ſed clara tamẽ: urina pura ſubſidentiam non habens: nam propter alui ex thapſia egeſtionem decimaoctaua die morbus remiſit, euaneſcens, citra ſudorem.

Nicoxenus in Olyntho ſimiliter ſeptima die uidebatur a morbo liber eſſe cum ſudore. Sorbitiones aſſumebat, uinum, botrum ex ſole. Decimaſeptima die ingreſſus ſum ad ipſum: lingua ardebat, calor forinſecus non ualde fortis, exolutio corporis uehemens: uox fracta, ut operoſum eſſet exaudire, clara tamen: tempora collapſa, oculi caui, pedes molles, ac tepidi, iuxta ſplenem diſtentio. Infuſum per clyſterẽ non ualde ſuſcipiebat, ſed reſiliebat: prodiit ſtercus compactum modicum, & aliquid ſanguinis, arbitror ab infuſo. Vrina clara, pura, decubitus ſupinus, crura diducta, ac diſparata, ob exolutionem, penitus uigil. Intra uiginti dies calor euanuit. Potus erat aqua de farina craſſa in ipſa macerata. Sed & de pomis ſimulq́; mali punici ſuccus: & lentis torrefactæ, & farinæ lotura cocta, frigida, tenuis ſorbitio. Superſtes euaſit.

40 Fullonum inguina extuberabant dura, & ſine dolore, & circa pubem, ac collum, ſimilia erant tubercula magna: febris ante diem decimum. Tuſsi uexabantur a ruptiunibus. Tertio menſe, aut quarto uenter colliquiuit. Calores ſucceſſerũt, lingua ſicca, ſitis, egeſtiones deorſum malignæ: mortui ſunt. Cholericæ bilis ſurſum, ac deorſum eruptiones, ex carnis eſu, maxime ſuillæ crudioris. & ex cicere, & ebrietate uini odorati ueteris, & inſolatione, & ex ſepijs, & locuſtis, & gammaris: & ex olerum eſu, maxime porri, & ceparum: inſuper & a lactucis coctis, & braſsica, & rumicibus crudioribus: & a placentis, ac dulciarijs, & mellitis libis, & a fructibus pomorum, & cucumere pepone, & uino lactei teporis, & eruo, & polenta recenti. Cholericæ affectiones magis in ęſtate fiunt, & febres intermittentes, & quibus horrores accedunt. Hæ quandoque malignæ fiunt, & ad morbos acutos perueniunt. Verùm cauere oportet. Iudicat autem tales morbos maxime quinta, & ſeptima, & nona dies. Melius tamen eſt cauere uſque ad decimam quartam.

41 Pherecydæ poſt ſolſtitium hybernum, noctu lateris dextri dolor etiam prius fieri ſolitus ceſſauit, pranſus eſt: & egreſſus horruit: febris ad noctem, doloris exors, tuſsicula quædam ſicca. Vrina non multa, ſubſidentia multa. Ab initio ramentoſa, glabra, diuulſa: poſt dies quatuor turbulenta, ſubſidebant: & urina non decolor, ſubſidentiam habens, & collectio non apparebat in matula, ubi perfriguiſſet. Tertia die aluus ſua ſponte egeſsit. Quarta, ſubdita glande, ſtercoracea, & bilioſa prodierũt: fluxus erat liquidus. Somnus ad noctem non ualde: uerùm interdiu aliquantũ dormiebat. Sitis non uehemens. Quarta ad noctem maxime cutis circa frontem, & reliquum corpus mollis, ſemper ſuperexcedens: febris uincebatur ad manum, & ſub ea humeſcebat: pulſus in fronte ualde obſcurus, uenarum grauitas in conuerſionibus, & in omnibus egeſtionibus ad modicum tempus, ſemper doloris exors, ab initio anxius, & paulatim uomebat. Septima à glande ſubdita, egeſsit ter bilioſum, ac ſtercoraceum, liquidum ualde, ac pallidum: & iam aliquantum delirabat: & humiditas modice quandoque circa frontem: ſtragula in faciem ducebat: oculos fruſtra uelut ſi quis uideret contrahebat, & rurſus nictabat: & ſtragula reiiciebat. Nona die ſudor mane obortus ad pectus pſeuerabat donec moreretur: & febris, & deliratio augeſcebat. Circa frontem ſudor plurimus graueolens, color ualde albus, cutis ſub pilis interpuncta: præcordium dextrum eleuatum: demiſit à ſeipſo bilioſa.

42 Octaua apparebant uelut culicũ morſus: ante mortem tuſsiendo reiecit uelut ex muco fungos, compacta quædam, alba pituita circundata. Excrearat autem & antea parua, alba, lactea. Quidam poſt cęnam in ſomno horruit, mane ſurrexit, capite grauatus horruit, uomuit: capite grauabatur, ad noctem remiſit: uſque ad meridiem leniter horruit: rurſus noctem grauiter tulit. Sequenti die febris acuta, capitis torpor, uomitus multæ bilis, quæ plurima praſina erat: ceſſauerũt omnia, ſomnus ad noctem, mane perfrigerabatur, ſudor, & humiditas per plurimam corporis

partem: iuxta ſplenem manu indicabat ad modicum tempus collectionem doloris exortẽ, ſtatim euanuit, ad noctem uigil: circa fori tempus exacerbabatur febris, anxietas, uertigo, tormen, capitis dolor: uomitus praſinus, leuis, uiſcoſus uelut pituita: circa ſolis occaſum ceſſauerunt omnia, ſudor capitis, colli: poſt uomitum egesſit per aluum ſtercoracea, liquida, bilioſa, neque nigra, neq; inconuenientia. Noctem moderate habebat, itemq́; ſequẽtem diem ad noctem rurſus uigil. Vomitus mane ſimiliter & ſequenti die, citra analetatem dolores capitis poſt ſudorem ceſſarũt, ad ueſperam omnia remiſerunt. Nona, non amplius uomuit, magis caleſactus eſt. Reliquis non uidebatur febrire. Venæ in temporibus ſaliebant: doloris omnino exors, ſitis ſemper erat. Nona, quum ad ſellam ſurrexiſſet, ualde animo linquebatur: à glande ſubdita egesſit ramẽta nigra, & bilioſa colore, quantum ſtercoracei deſtillabat; uox fracta, in conuerſionibus grauis, oculi caui, cutis frontis circumtẽſa, alioqui bene ſpirabat, moderatus erat, ad parietem plerumque cõuerſus: flexibilis in decubitu, incuruatus quieſcẽs, lingua alba, leuis. Circa decimam & poſtea, urinę, rubrę in circuitu, in medio exiguum quid album: duodecima ad glandem ſubditam, ſimilia deſtillabant bilioſa, & ramentoſa: poſt glandem animi deliquium, poſtea os reſiccabatur. Colluebat ſemper, etſi non ualde frigida eſſet aqua; calidam eſſe dicebat. niuem leniter guſtabat, ſitis non inerat, ſtragula ſemper de pectore repellebat. Chlamydem calefieri non ſinebat, ignis procul, iſq́ue paruus: utriuſque maxillæ rubor, poſtea lingua inarticulata, recaleſcebat unum, aut duos dies, ceſſauit.

43 Androphani uocis interceptio, ignorantia, delyrium. His ſedatis ſupererat multis annis, & recidiuæ fiebant: lingua permanebat per totum tempus ſicca, &, ſi collutione non uteretur; loqui non poterat: & plerunq; erat ualde amara. Aliquãdo etiam dolor ad cor. Venæ ſectio ſoluit hæc: aquæ potus, aqua mulſa. Veratrũ quoque bibit nigrum, bilioſum nõ prodibat, ſed modicum. Tandem hyeme decubuit, & extra ſe poſitus mente motus eſt, & linguæ affectiones ſimiles, calor tenuis, lingua decolor. Vox peripneumonica, de pectore ſtragula reijciebat, & ſe educi iubebat, uelut micturum, quum nihil clare loqui poſſet, neque apud ſeipſum eſſet, educebat ipſum: ad noctem mortuus eſt, duobus, aut tribus diebus decubuit.

Nicanoris affectio erat, quũ ad conuiuiũ progrederetur, timor tibicinæ: quũ ſub inſtiũ uocis tibiæ, in cõuiuio tibia canere audiuiſſet; prę timoribus turbationes, uix ſe ſufferre poſſe dixit, quum nox eſſet. Interdiu uerò audiens nihil commouebatur, & hæc multo tempore ipſum comitabantur.

44 Damocres, qui cum illo erat, cæcutire, & corpore exoluto eſſe ſibi uidebatur: & ſanè præruptum locum non acceſsiſſet, neque trans pontem, & aut minimæ altitudinis ſcrobem auſus fuiſſet tranſgredi, prę timore ne caderet, ſed per ipſum ſcrobem ibat: hoc ad tempus quoddam ipſi aderat.

Phœnicis affectio erat, ea oculo dextro plerunque uelut fulgur elucere putabat. Vbi uerò non diu ipſum clauſiſſet; dolor ad tempus dextrum uehemens oriebatur: poſtea etiam ad totum caput, & collum: caput intumeſcebat retro ad uerticula: & diſtentio, ac duritia erat circum tendines. Si itaque conaretur commouere caput, aut aperire dentes; non poterat, utpote ualde diſtentus. Vomitus ſi quando oborti eſſent; relatos dolores auertebant, ac mitiores faciebant; & uenæ ſectio profuit: & ueratrum duxit omnigena, & non minime praſina.

45 Parmeniſco etiam prius incidebant triſtitię, & deſiderium excedendi è uita: quandoque uerò rurſus lętus erat. At in Olyntho aliquando autumni tempore, uoce priuatus decumbebat, quietem agens, ita ut parum ſaltem loqui conaretur, ac inciperet. Imò etiã ſi quid loquutus eſſet; rurſus uoce deſtituebatur: ſomni aderant: quandoque uerò uigiliæ: & iactatio cum ſilentio, & anxietas: & manus ad præcordia uelut dolenti. Aliquando auerſus iacebat quietem agens, febris ꝑpetuò, & facile ſpirabat. Poſtea dixit ſe cognoſcere ingreſſos. Bibere quãdoque tota die, ac nocte; etiam ſi potus exhiberetur, non uolebat: quandoque uerò urina derepente correpta, omnem aquam ebibebat. Vrina craſſa uelut iumenti. Circa decimamquartam remiſit.

Cononis ſerua ex dolore capitis incipiente, extrà ſe mẽte mota erat: & clamor, & querelæ multæ, raro autem quies. Circa quadrageſimum diẽ mortua eſt. Decem uerò diebus ante mortem, uoce deſtituta, & conuulſa fuit. Timocharis ſeruus ex atrabiliariis eſſe quum putaretur a tot ac talibus uiris; mortuus eſt ſimiliter circa eoſdem dies.

46 Nicolai filius circa ſolſtitium hybernũ ex potationibus horruit: ad noctem febres: poſtridie uomitus bilioſus, merus, modicus. Tertia die quum concio adhuc fori plena eſſet; ſudor totius corporis ceſſauit, & ſtatim rurſus calefactus eſt uomitus ſimilis. Quarta ab aqua mercurialis egesſit ſtercoracea, & liquida. Vrina cineris ſpecie, qualis eſt aqua mercurialis, non diſsimilis, ſubſidentia non erat, neque urina multa, pauca quædã in medio uehebantur innatantia: dolores præcordij ſiniſtri, & lumborum. Putabat ſe ex uomitu inſuper reſpirare, & inſuper reſpirabat, quandoque dupla reſpiratione: lingua alba, habens ex dextra parte concretionem adnatam inſtar lupini. Parũ ſiticuloſus erat, uigil, prudens. Sexta, dexter oculus maior dum uideret. Septima mortuus eſt. Verũm aluus ante mortem eleuata fuit: & mortuo poſteriores partes rubefactæ ſunt.

47 Metoni circa pleiadum occaſum febris, lateris ſiniſtri dolor uſque ad clauiculam, atque is adeò uehemens, ut quieſcere non poſſet: & inflammatio tenebat, alui egeſtio multa, bilioſa. In tribus ferè diebus ceſſauit dolor. Calor autem circa ſeptimum, aut nonũ. Tuſsis inerat, excretiones neq; bilioſæ, neq; multæ fiebant, uerũ pituitoſæ, tuſſes comitabantur, cibos guſtabat, quandoq; uelut ſanus exibat. Corripiebant autẽ aliquando calores tenues modico tẽpore, ſudores fiebant ad noctẽ. Spiritus in calore dẽſior, maxillarum rubor, circa latus grauitas, & ſub alas, & ad humerũ, tuſſes tenebant, medicamentum per ſuperna eduxit bilioſa. Tertia a medicamento erupit pus, uerum ab initio morbi quadrageſima, repurgabatur circa trigintaquinque alios dies, & ſanatus euaſit.

Vxori Theotimi in ſemitertiana anxietas, & uomitus, & ſimul horror incipiẽte ſebre, & ſitis: progrediẽte tẽpore incipiẽte ſebre calor ingens. Vbi aquã mulſã bibiſſet, & uomuiſſet, & horror, & anxietas ſedata ſunt, & mali punici ſuccũ poſtea accepit. Diopithis,

ſoror

ſorori in ſemitertiana, cordis dolor grauis circa acceſsionem, & comitabatur is totã diem: & huiuſmodi cordis, ſiue oris uentriculi dolor etiam alijs ſimiliter aderat. Verumtamen ſub pleiadis occaſum uiris talia rariora fiebant.

48 Vxori Apomoti in ſemitertiana circa arcturum, uehemens cordis dolor circa acceſsionem, & uomitus & ſtrangulationes ab utero ſimul inſtabãt, & ad dorſum dolores iuxta ſpinam. Quum autem ipſi peruenirent; cordis dolores ceſſabant.

Terpidæ matri à Doriſco, quum abortus factus eſſet menſe quinto gemellorum, ex caſu, ab altero quidem ſtatim, uelut in tunica quadam liberata eſt: ab altero uerò prius, aut poſterius quadraginta diebus. Poſtea autem concepit in uentre. At anno nono dolores uehemẽtes circa uentrem ad multum tempus, quandoque incipiebant ex collo, ac ſpina. conſidebant autem ad imum uentrem, & inguina: quandoq; ex genu dextro, conſidebant autem ad eundem locũ. Et quum quidem iuxta uentrem dolores eſſent; aluus eleuabatur: quum uerò ſedarentur; cordis dolor coincidebat. Verùm ſtrangulationes non aderant. Sed frigiditas corporis, uelut in aqua iacentis. Tẽpore, quo dolor fiebat, per totum corpus dolores ſpargebantur, mitiores his, qui ab initio erant: allium, ſilphiũ, acria omnia non conferebant, neq; dulcia, neq; acida: neque uina alba. Verùm nigra, & balnea rara. Ab initio quoque uomitus uehementes fiebant, & ciborum excluſiones, & circa dolores menſes non apparebant.

49 Cleomenis uxori circa Fauonij flatus, ex nauſea, & laſsitudine, lateris ſiniſtri dolor, ex collo, ac humero auſpicatus: febris, & horror, & ſudor. Incepit autem febris, & non deſijt, ſed augeſcebat, & dolor uehemens, tuſsis, excreatio ſubcruenta, pallida, multa, lingua alba, alui egeſtiones moderatæ, liquidæ: urinæ bilioſæ. Quarta ad noctem menſes prodierunt multi: ceſſauit & tuſsis, & excreatio, & dolor: calor autem tenuis.

Epicharmi uxori ante partum dyſenteria dolor, alui egeſtiones ſubcruentæ, mucoſę. Vbi peperiſſet; ſtatim ſana erat.

Polemarchi uxori in morbo articulari coxę dolor derepente, menſibus nõ prodeuntibus. Vbi betæ ſuccũ bibiſſet; uox ſupprimebatur per noctem, & uſque ad meridiem: attamen audiebat, & ſapiebat, & manu ſignificabat, dolorem eſſe circa coxam.

50 Cliniæ ſorori ſeniori uomitus, quicquid accepiſſet per quatuordecim dies, citra febrem, cruẽtorum uomitionum reiectiones, & cõtracta ſtrãgulatio ad eos procedebat. Caſtoriũ, ſeſeli, mali punici ſuccus, ſedauerunt oĩa: abſceſsit autem dolor moderatus ad lateris mollitudinẽ: bulbi ſuccus, & uinum lactei teporis, auſterum, & panes quàm pauciſsimi cum oleo.

Pauſaniæ filiã ex fungi crudi eſu, anxietas tenebat, ſtrãgulatio, dolor uentris. Aquã mulſam calidã bibere, ac uomere profuit, & balneum. In balneo fungum euomuit, &, ubi illa ceſſatura eſſent; exſudauit.

51 Epicharmo circa pleiadum occaſum, humeri dolor, & grauitas uehemens ad brachium, anxietas, uomitus multi, aquæ potus. Euphranoris filio puſtulæ uelut a culicum morſu. Poſt Fauonium ſiccitates fiebant, uſque ad æquinoctium autumnale. Sub canẽ æſtus uehementes, & uenti calidi, & febres ſudorificæ, & ſtatim aliquantum recaleſcebant. Tubercula uerò iuxta aurem multis fiebant. Aniculę à tuſsi uexatę circa nonã diem. Adoleſcenti ſplenico ancillæ filio, aluo liquefacta, circa idem tempus. Cteſiphonti ſub arcturum, ferè circa ſeptimam. Adoleſcenti ſolũ ſuppurata ſunt. Eratylli filio euanuerũt. Circa utraq; tempora, nullæ exudationes, lingua præ ſiccitate blęſi. Recti uenti ſpirauerunt multi, ac frigidi: & niues ex clementi cœlo quandoque fiebant, & poſt æquinoctium, auſtrina aquilonaribus permixta, aquæ multę, populariter graſſatæ ſunt tuſſes multæ, magis autem in pueros. Circa aures multis talia, qualia Satyri habent. Quandoque uerò ante hoc tẽpus hyems ualde hyberna erat cum niue, & pluuijs aquilonaribus.

52 Timonactis filio fermè bimeſtri puſtulæ in cruribus, & in coxis, & lũbis, ac imo uẽtre, & tumores ualde rubicundi. His autẽ ſedatis, conuulſiones, & comitiales fiebant ſine febribus, multis diebus: & mortuus eſt. Polemarchi filio contigit quidẽ, ut priore tẽpore ſuppuratus eſſet, & excrearet: poſtea uerò calores ipſi erãt: & hydropicus erat, & ſplenicus, & anheloſus: ad locũ accliuẽ, ſi quando accederet, impotẽs, & ſiticuloſus: quandoq; etiam cibũ leniter auerſabatur, & ſiccę tuſsiculę ad multum tẽpus ita fiebãt: titubans obãbulabat: & ſi non facile ſolubilis eſſet aluus deorſum, plena reddebatur, & anhelatio, ac ſtrangulatio magis fiebãt. Tandẽ autem defluxus, & excreatio ſuperuenit, ac tuſsis. Excreatio craſſa pallida, purulẽta: febris uehemens ceſſaſſe uidebatur: & tuſsis mitior, & excreatio pura. Redijt rurſus febris acuta, ſpiritus denſus: mortuus eſt. Verùm antea riguerunt pedes, & poſtea perfrigeratus eſt. Spiritus magis intercluſus eſt. Vrina ſubſtitit, extremę partes perfrigeratę ſunt. prudens mortuus eſt, tertia die à recidiua.

53 Thyni filio in febre ardente inedia macerato, alui egeſtio multa. Verũ cum bile, & animi deliquio, & ſudore multo fiebat: perfrigeratus eſt ualde: & uoce deſtitutus erat totam diem, ac noctem. Inſtillatũ ptiſanæ ſuccum continuit: ſapiebat, bene ſpirabat.

Epicharmi filio accidit ex uia, & potu eruditas. Poſtridie mane anxietate oborta, ubi aquam, acetum, ſalem bibiſſet, euomuit pituitam. Poſtea rigor apprehẽdit, lauit febricitans. Pectus dolebat. Tertia mane ſtatim ſopor modico tempore tenebat, & delirabat, & febris acuta: grauiter morbum tulit. Quarta uigil, mortuus eſt.

Ariſtoni ulcerato pedis digito, & cũ febre loquelæ obſcuritas. Carcinoma aſcendit uſque ad genu perijt. Erat autem nigrum ſubaridum graueolens.

54 Cui carcinoma in faucibus uſtũ eſt, ſanus euaſit à nobis. Polyphantus in Abderis caput dolebat in febre uehementi. Vrinæ tenues, multæ. Subſidentiæ dẽſæ, & conturbatæ. Quum autẽ non ceſſaſſet dolor capitis; ſternutatoria decima die adhibita ſunt. Poſtea ad collũ dolor uehemẽs. Vrina prodijt rubicunda cõturbata uelut iumenti: mente motus eſt phrenitico modo. Mortuus eſt in uehementibus cõuulſionibus.

Conſimiliter etiam Eualcidę famula, quum multo tempore denſæ urinæ prodijſſent, & capitis dolores adeſſent; phrenitica facta mortua eſt, eodem modo ex uehementibus doloribus: nam urinæ denſæ, ac cõturbatæ certum ſignum ſunt doloris capitis, & conuulſionis, ac mortis.

Halicarnaſſenſis, qui in domo Xanthippi diuerſa-

batur, aurem hyeme dolebat, & caput non mediocriter. Erat autem annorum circiter quinquaginta. Vena ſecta eſt iuxta Mneſimachum: læſum eſt caput euacuatum, ac perfrigeratum: non enim facta eſt ſuppuratio. Phreniticus factus eſt, & mortuus. Vrinæ erant & huic denſæ.

55 In Cardia Metrodori filio ex dentium dolore corruptio maxillæ, & gingiuarum uehemēs carnis excreſcentia, mediocriter ſuppuratio facta eſt, exciderunt dentes molares, & maxilla.

Anaaenor in Abderis, erat quidem ſplenicus, & uitiati coloris. Contigit autem ipſi, ut tumor circa femur ſiniſtrum obortus derepente euaneſceret. Nō multis uerò poſtea diebus oborta eſt ipſi circa ſplenem, uelut puſtula nocturna ab initio, inſuperque tumor, ac rubor durus. Poſt diem quartū febris ardens oborta eſt, & liueſacta ſunt omnia circūcirca, & putrida uidebantur: mortuus eſt. Verùm prius ſubpurgatus eſt, & intelligentiam habebat. Clonicus in Abderis, erat quidem nephriticus, mingebat autem ſanguinem paulatim plerūque difficulter. Veaabat etiā aluus dyſenterica. Huic mane quidem dabatur lac caprinum, & aquæ quinqua pars, ita ut ex ambobus cōpoſitum totum eſſent heminæ tres: ad ueſperam autem, panis ualde aſſatus, obſonia, beta, aut cucumis, uinum nigrum tenue. Dabatur etiam cucumis pepo. Hac uerò uictus ratione quum uteretur, & aluus ſubſtitit, & urinæ puræ prodibant. Bibit autem lac, donec urinæ reſtitutæ ſunt.

56 Mulieri in Abderis carcinoma factū eſt circa pectus, erat autem tale: per papillam ſanies ſubcruenta fluebat, intercepta autem fluxione mortua eſt.

Dinii filio in Abderis, umbilicum mediocriter ſauciato, fiſtula parua relicta eſt, & quandoq; etiam lūbricus per ſeipſum ſatis craſſus penetrauit: & quum febriret, uomebat biliosa: quandoque uerò & hæc ipſa per fiſtulam prodibāt. Allapſum eſt & inteſtinum ipſi ad fiſtulam, & uelut fiſtula corrodebatur, & rurſus refringebatur: & tuſſes permanere prohibebant.

Pythonis filio in Pela, febris ſtatim incepit multa: & in ſomnum collapſio: & cum uocis interceptione ſomni fiebant, & aluus dura per omne tempus. At glande ea felle ſubdita, multa egerebat, & ſtatim remittebat. Verùm breui aluus rurſus eleuabatur, & febris exacerbabatur, & collapſio in ſomnum per eadem. Quum autem idem ductus eſſet; datum eſt medicamentum quoddam ex his, quæ cnico, & cucumere ſylueſtri, & peplo conſtāt: & biliosa egeſtio erupit, & ſtatim ſopor ſedatus eſt, & febris mitigabatur, & omnia leuiora facta ſunt, & iudicatus eſt die decimaquarta.

57 Eudemus ſplenē uehementer dolebat. imperarūt ipſi medici, ut multum ederet, & uinum biberet modicum, tenue, & multum deambularet: non mutatum eſt quicquam. Vena ſecta eſt, cibos, ac potus parce ſumpſit: deambulationes fecit, ſenſim augmento facto. Vinum bibit nigrum tenue: ſanatus eſt.

Philiſtidi Heraclidæ uxori cœpit febris acuta, rubor faciei, ex nulla manifeſta cauſa: paulò poſt in die rigorem habuit: quum non recaleſceret. conuulſio facta eſt in digitis manuum ac pedum, paulò pòſt recalefacta eſt: minxit urinas compactis quibuſdam innatantibus, nuberculoſas, diuulſas: noctem dormiuit. Secunda die rurſus riguit, paulò magis calefacta eſt, & rubor minor, & conuulſiones fiebant moderatiores. Vrinæ conſimiles: noctem dormiuit, parum uigilauit; quum nulla moleſtia premeretur. Tertia die minxit coloratiora, modicam ſubſidentiam habētia: eadem hora rigor apprehendit. Febris acuta, ſudor ad noctem per totum corpus. Verùm ueſperi color ad morbi regij modū permutatus eſt, noctu dormiuit, ac per totum corpus ſudauit. Quarta ſanguis e a ſiniſtra nare probè fluxit, & menſes pauci comparuerunt ordinatè. Rurſus autem eadem hora febris exacerbata eſt. Vrinæ compactis quibuſdam innatantibus paucæ. Aluus natura quidem dura, uerùm multo magis ſubſtitit, neque quicquam prodibat; ſi non glandem ſubdidiſſet. noctem dormiuit. Quinta, febris mitior: & ad ueſperam per totum corpus ſudabat, menſes prodierunt, & noctem dormiuit. Sexta minxit aceruatam multam urinam, compactis quibuſdam innatantibus, modicam ſubſidentiam habentem cōcolorem. Circa meridiem uerò parum rigore tenebatur: aliquantū incaluit: ſudauit per totū: noctē dormiuit. Septima parū calefacta eſt: facile tulit: ſudauit per totū: urinæ boni coloris. Iudicata ſunt omnia.

58 Tychon in obſidione circa Datum, ictus eſt catapulta in pectus, & paulò pòſt riſus erat circa ipſum tumultuoſus. Videbatur autem mihi medicus eximens lignum, reliquiſſe ferrum in ſepto tranſuerſo: & quum ipſi ita uideretur, ad ueſperam infuſum per clyſterem adhibuit, & pharmacū deorſum purgans dedit. Noctem primam moleſtè tranſegit. Statim uerò ubi dies illuxiſſet, & medico, & alijs, melius habere uidebatur; erat enim quietus. Prædictio facta eſt, quòd, ubi conuulſio fieret, nō tarde moriturus eſſet. Sequentem noctem moleſte ferens, inſomnis, plerūque in uentrem decumbens. Tertia mane conuellebatur. Circa meridiem mortuus eſt.

Eunuchus ex uenatione, & diſcurſu hydropicus factus eſt. Quiddam circa Elealcis fontem ad ſex annos habuit ex equitatione, inguinum tumorem, uarices, & coxendicum dolores. Qui lateris mollitudine tabuit, ſeptima die mortuus eſt. Præpotent crudi ſalſa cum melle. Scortatio turpis, dyſenteriæ medela eſt.

Leonidæ filiæ natura concitata, auerſa eſt: auerſa in iram excanduit: ubi ira excanduit, reconciliata eſt. Medicus non intellexit: puella mortua eſt. Philotimi filius puber uenit ad me in Iechina, caluariæ os habens medicina deſtitutum: in quo uidebam occultas ratiocinationes non eſſe conſtantes.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Victus ratione in morbis acutis.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 Præfatio. Aegrotantium hiſtorias, & affectiones, à quouis etiam qui medicus non ſit, conſcribi poſſe.

2 De uictus ratione ueterum nihil memorabile exiſtere. Singulorum morborum numeros enumerare cur difficile. Morborum acutorum cognitio, præ alijs inſigniter laudatur in medico.

3 Acuti morbi qui. A morbis ſparſis & non ſimilibus plures mori, quàm ab alijs omnibus.

4 Ab imperitis medicis ſcitu cõmodiſſima fuiſſe ignorata.

5 Medicina uaticinationi cur ſimilis. Præſagiorum præſtantia. Ptiſanam merito omnibus frumentaceis, in morbis acutis eſſe præferendam. Ptiſana quatenus utendum.

6 Potionis, ſeu ſorbitionis ptiſanæ quantitas. Indicationis celeritas unde.

7 Pleuriticorum indicatio, & purgatio. Ptiſanæ quod hordeum aptum, & cur deglutientes non lædat. Ptiſanæ ſorbitio quatenus, & qua ratione lædat.

8 Cur a ueteribus ſyderati uocati ſint. Pleuritici anheloſi.

9 Ptiſanæ ſorbitio, quibus inhibenda, & quatenus.

10 Ptiſanæ ſorbitionis exhibendæ tempus, et utendi modus. Pedes frigidi.

11 Pleuritidi a principio calida conferunt. Fomenta in pleuritide humida, uel ſicca.

12 Clauicularum dolores ſoluentia. Venæ ſectio quatenus pleuritidem ſoluat, & quæ uena ſecanda. Pleuriticorum aluus quatenus, & quibus mollienda.

13 Veratri nigri facultas. Peplij facultas. Ptiſana in media purgatione non dãda, & a purgatione etiam nõ niſi exigua copia. Ptiſanæ ſorbitio ab initio ſtatim exhibenda.

14 Medicorum circa ptiſanæ potum error. Mutationum incommodarum in ptiſana, & ſucco utentibus, mala. Victus ratio in ſanis exploranda.

15 Victus cibi, & potus ſibi ipſi ſemper ſimilis, ſemper eſt ſecurior. Victus mutationes repentinæ, noxiæ, ac morbiferæ. Bis in die cibum aſſumentes, nec aſſueti, qua ratione lædantur, & quomodo curandi.

16 Bis in die cibum aſſumere aſſueti, nec pranſi, quibus affectionibus obnoxij.

17 Vaſa derepente euacuata, quomodo replenda. Bilioſi ſupernis partibus famem minus tolerant: pituitoſi, contrà. Magnæ circa habitus, ac naturas noſtras mutationes, maximè morbos faciunt.

18 Cibos facile qui ferant. Mazæ præter conſuetudinem ingeſtæ incommoda. Panis calidus ſitim, & repletionẽ repentinam inducit. Aquæ & uini potus permutati incommoda.

19 Vini albi & nigri permutatio. Additio noxia magis, detractio noxia minus.

20 Sorbitiones quatenus primis diebus in morbis acutis dãdæ. Vaſa in morborum principijs non uacuanda.

21 Medicorum ignorantia.

22 Labij inferioris cõcuſſio. Cibi aut potus perperam oblati medici arguunt ignorantiam. Vaſorum uacuationem cognoſcere ridiculum, ac damnoſum.

23 Mutationes repentinas, quæ circa corpus fiunt, ijs quæ circa diætam non eſſe abſimiles. Otij nimij, ac laborum repentinorum incommoda. Lectus durior ac mollior. Vlcus in tibia.

24 Multiplex in uentre læſio. Mutationes repentinæ ex multa quiete ad ampliorem laborem, magis lædunt, quàm contra. Sorbitionibus quando utendum. Vigilia fortis. Vini differentiæ, aquæ mulſæ, & aceti mulſi, quomodo conſtituendæ.

25 Vini dulcis facultas, & quibus commodum. Vinũ dulce magis educit ſputum, quam uinoſum. Album uinoſum. Notæ de uini utilitate, ac detrimento, ante Hippocratem ignoratæ. Vinum fuluum, ac nigrum. Vinum aquoſum. Vinum meracius.

26 Aqua mulſa quibus in morbis acutis conueniat. Aquæ mulſæ facultates. Aquæ mulſæ aquoſæ facultates. Aquæ mulſæ meratæ facultates. Aquæ mulſæ commoda.

27 Aqua mulſa cur putetur debilitare, & mortem accelerare. Mel ſumptum, duplo uino meraco fortius. Ptiſanæ ſorbitio, & aquæ mulſæ potus flatus excitat. Aquæ mulſæ crudæ, & coctæ differentiæ.

28 Acetum mulſum, ualde acre, et parum acre. Aceti mulſi exhibendi tempus, ac modus.

29 Inteſtini exaſperatio quibus ab aceto mulſo. Aceti acrimonia, quibus potiſſimũ conueniat. Acetum cur mulieribus magis aduerſatur.

30 Aquæ potus in morbis acutis. Aquæ potus quatenus ſputum educat: & quibus potiſſimum noxius, & qua ratione. Item quibus morbis conueniat.

31 Balneorum in morbis acutis uſus, & eorum utendi modus.

32 Caput quomodo in balneis haberi debeat. Conſuetudinis balneo utẽtibus habenda ratio. Balneum cur peripneumonicis aptiſſimum. Balneum quibus incommodum. Lauare quibus incommodum.

33 Lauandi ſemel, & qui bis. Balneis quos magis deceat uti.

34 Febris ardentis cauſſa, & generatio. Signa. Lingua, Alui egeſtiones, Vigiliæ, Mentis motiones. Febrium ardentium purgationes. Signa quibus ſoluitur.

35 Febris ardentis aliud genus. Indicationis ſigna. Venæ ſectio quando in morbis acutis conueniat. Anginæ curatio. Ex ſanguis detractione debiliores per clyſteres reficiendi.

36 Præcordia inflammata. Medicamenta purgantia, quando bis noxia.

37 Vocis repentina priuatio, curatio, ſigna.

38 Morbi comitiales, & ſemiſyderati. Venæ ſectio quando purgationibus præmittenda.

39 Anginæ generatio, & curatio.

40 Fluxio calida, ac nitroſa æſtiuo, uel autumnali tempore.

Arteriæ ulceratio, & pulmonis ardor.

41 *Febris, à ſtercore non ſubeunte, aut à cibo recenti, cum lateris dolore, &c. Lumborum grauitas. Flatus graueolentes.*

42 *Febris uentre molli, ac uacuo. Pedes frigidi quid ſignificent. Pedes febre deſinente calent ſorbitiones in febribus, quando dandæ.*

43 *Aluus in febribus perpetuo liquida & mens perturbata in febribus.*

44 *Vertigines & capitis pulſus, a febrium initio. Vrinæ nebuloſæ, & craſſæ ab initio. Tenues. Vrinæ concoctionem quæ impediant. Sorbitiones prope indicationes, quatenus dandæ.*

45 *Febrium indicationes. Febres quæ longæ. Febres anxioſæ, & præcordia intenta. Vrinæ curationem indicant.*

46 *Vrinæ craſſiores, pallidiores: tenuiores, nigriores. Febres inconſtantes. Numerus impar in ægrotis cur uerendus. Morborum prima principia diligentes obſeruanda.*

47 *In ægrorum congreſſu quæ obſeruanda. Præcordiorum affectus.*

48 *Alui egeſtio nigra, ſani hominis egeſtioni ſimilis. Delyrij ſigna. Manus tremulæ. Conuulſio in febre hyberna, lingua aſpera, & animi deliquium.*

49 *In febribus horrendum quid quinta die: aluus repente liquida. Singultus. Vocis priuatio. animi deliquium. Cõuulſio. Crura in febribus tuberculoſa.*

50 *Noctes plus, quàm dies delyrij ſignificationem præbent. Vocis in febre decimaquarta die interceptio. Lingua in febre conturbata loquens.*

51 *Sanguinis deſtillatio repentina, æſtiuo, ac autumnali tempore. Febris ſingultuoſa.*

52 *Peripneumonicæ ac pleuriticæ affectiones, & earum curationes.*

53 *Sputa matura & urinæ maturæ. Peripneumonia in uigore auxilium non admittit: & eius curatio.*

54 *Dyſenteria. Morbus regius quãdo febres biliosas ſoluat.*

55 *Tetanus, & eius curatio.*

56 *Morbi per quæ ſoluantur. Veratrũ quibus dandum. Abſceſſu aut uenæ ruptura laboranti, ueratrum noxium. Veratrum quibus dandum.*

57 *Dolores ex itinere contracti. Morbi ex uictus ratione. Vẽtris tumor à cibo copioſiore.*

58 *Potus aquoſi. Potus meraciores, & auſteriores. Ieiuniũ capitis dolori, & crapula malum. Semel in die cibum ſumentes.*

59 *De alimentorum facultatibus. Allium. Caſeus. Legumina. Cicer. Lens. Lupinus. Silphium. Choleræ ſiccæ generatio.*

60 *Carnes bubulæ, Caprinæ, Porcinæ, Suillæ.*

61 *Choleræ ſiccæ curatio.*

62 *Hydropicorum duæ naturæ. Quando his ſanguis detrahendus. Venter inferius calidus, & egeſtiones acres, ac inæquales.*

63 *Tormina ſine febre in hydrope. Circa uictus rationem morborum intentiones, ac remiſſiones febrium obſeruandæ.*

64 *Medicamentis qui non ſint purgandi.*

65 *Sanguis aluo fluida non detrahendus. Per ueratrum ſurſum purgari tutius. Affectio ſupra ſeptum tranſuerſum, & infra.*

66 *Hydropici potio. Sanguinem ſiſtens medicamentum. Seſamoidis potionis deſcriptio. Trichiaſis quid, eiusq́ue remedia.*

67 *Hæmorrhoidarum curatio.*

68 *Suppuratorum curatio. Ad oculos.*

69 *Ad oculorum dolores. Hydropicis. Stercora per aluum expellentia. Puerorum excrementum primum.*

1 QVI Cnidias appellatas ſententias conſcripſerunt, rectè quidem ſcripſerunt ea quæ patiuntur ægroti in ſingulis morbis, & quomodo quædam ipſorum euenerunt: & hactenus quidem etiam qui medicus nõ ſit, rectè conſcribere poſsit, ſi probè ex ſingulis ægrotis quæ patiuntur didiciſſet: quæ uerò medicum antè diſcere oportet, ægroto non referente, horum pleraque omiſſa ſunt, alia in alijs, & quædam ualde commoda ad coniecturam. Quum autem ad coniecturã dicatur, quo modo ſingula curare oporteat; in his multa aliter ſentio, quàm uelut illi prodiderunt. Et non ſolum ob hoc non laudo: uerũ quòd etiam paucis numero uſi ſunt medicamẽtis: nam exceptis morbis acutis, plurima ab ipſis relata ſunt pharmaca aluum deorſum purgantia exhibenda, & ſerum ac lac pro tempore. Si quidem igitur hæc bona eſſent, & morbis conuenientia, in quibus exhibenda eſſe monuerunt; longè magis laudanda eſſent, eo quòd quũ pauca ſint ſufficiunt. Nunc uerò res non ita habet. Qui tamen poſtea eam tractationem repetiuerunt magis ſanè medico modo, de his quæ ſingulis exhibenda ſunt tranſegerunt.

2 At neque ueteres quicquam memorabile de uictus ratione conſcripſerunt, & quãquam magna hęc res ſit, eã omiſerunt: attamen multos in ſingulis morbis modos, multiplicemq́ue ipſorum diuiſionem nõ ignorarunt aliqui. Cæterum numeros ſingulorũ morborum clare pronunciare uolentes, non rectè ſcripſerunt. Non enim facile ſit enumerare, ſi ex eo quis ægrotantium morbum æſtimet, quòd alter ab altero aliqua re differt: & ideo nõ putet eundem morbum eſſe, ſi non idem nomen habeat. Mihi uerò placet, ut in uniuerſa arte metam adhibeamus: nam quæcunq; opera bene, ac rectè tractat, ea ſingula bene, ac rectè facere oportet: & quæ cito, cito: & quæ pure, pure: & quæ citra dolorem tractare oportet, ita faceret ut quàm minimus dolor ſentiatur: & alia omnia eiuſmodi inſigniter præ alijs ad meliorem modum tranſigere oportet. Maxime uerò laudauerim medicum, qui in acutis morbis, qui plurimos homines occidũt, præ aliis inſigniter ad meliorem partem excellat.

3 Sunt autem hi acuti, quos ueteres nominauerunt pleuritidem, peripneumoniam, phrenitidem, & febrem ardentem, & alij morbi, qui ex his hærent, quorum febres omnino continuæ ſunt, & occidũt: quum enim non peſtilentis morbi modus quis communis graſſatus fuerit, ſed ſparſi fuerint morbi, & non ſimiles; ab his morbis plures moriuntur, quàm ab alijs omnibus. Idiotæ igitur non ualde cognoſcunt eos, qui in his, alijs præſtant: aliarumq́ue curationum magis aut laudatores, aut uituperatores exiſtunt. Et profectò magnum ſignum hoc eſt, quòd populares minime de his morbis intelligentiam habeant, ueluti quos ſtudio conſequi oportet: nam qui medici non ſunt, medici eſſe uidentur, maxime propter hos morbos: facile eſt enim nomina ediſcere, quæ proferri ſolẽt apud ægros his morbis affectos: ſi enim quis ptiſanæ

ſanæ ſuccum nominarit, & uinum tale, aut tale, aut etiam aquam mulſam, omnia hæc eadem plebeis hominibus, & meliores, & deteriores medici dicere uidentur. At res hæc non ita ſe habet; ſed in his ſanè uel maxime alij ab alijs differunt.

4 Videntur autem mihi digna eſſe, quæ ſcribantur, maxime hæc, quæ ignorantur a medicis, maxime ſcitu commoda, & quæ magnas utilitates, aut magna detrimenta afferunt. Quæ itaque ignorantur, hæc ſunt. Cur nam in acutis morbis aliqui medici omne æuum terunt, ptiſanas non colatas exhibentes, & recte ſe medicari putant? Aliqui uerò plurimi faciunt, ut nullum ordeum æger deuoret: (magnũ enim detrimentum afferre arbitrantur) uerùm per linteum excolantes ſuccum exhibent. Quidam uerò ipſorum neque ptiſanam craſſam dederunt, neq; ſuccum: atq; hi partim donec ad ſeptimum diem æger perueniat, partim uerò perpetuo, donec iudicatus fuerit morbus. Sanè huiuſmodi quæſtiones ne proponere quidem medici conſueuerunt, fortaſsis autem neque ſi proponantur, comperiantur. Proinde calumniam incurrit tota ars apud uulgus adeò magnam, ut neque omnino medicinam eſſe putent: nam in acutis morbis intantum inter ſe differunt artifices, ut quæ alter exhibet optima eſſe putans, ea alter iam mala eſſe exiſtimet.

5 Et ferè ob id artem uaticinationi ſimilem eſſe dixerint: quia uates eandem auem, ſi ſiniſtra appareat; bonam eſſe ducunt: ſi dextera; malam. Et in aruſpicina talia ſunt, alia in alijs. Verùm aliqui uates contraria his dicunt. Aſſero autem hanc ſpeculationem pulcherrimam eſſe, & cognatam plurimis, ac maxime commodis in arte: nam ægrotantibus omnibus plurimum ad ſanitatem confert, & ſanis ad ſecuritatem, & his, qui ſe exercent, ad bonum habitum, & ad quod quiſque uoluerit. Ptiſana igitur recte omnibus frumentaceis edulijs prælata eſſe uidetur, in morbis acutis: & laudo ſanè eos, qui ipſam prætulerunt: nam uiſcoſitas ipſius leuis eſt, & continua, & iucunda, & lubrica, & moderate humida, & ſitim eximit, & facile eluitur; ſi forte & hoc opus ſit: & neq; adſtrictionem habet, neque malam turbationem, neq; in uẽtre intumeſcit: intumuit enim in coctura quàmmaxime tumefieri ſolet. Quicunque igitur ptiſana in hiſce morbis utuntur, nulla die uaſa uacua fieri permittãt, ut ita dicam; ſed utantur, & non intermittant, ſi non aut ob medicamenti, aut infuſi per clyſterem uſum, intermittere oporteat. Et qui quidem his in die cibũ capere ſoliti ſunt, eis his dãda eſt: qui uerò ſemel edere conſueuerunt, his ſemel primo die danda eſt. Verùm ſenſim progreſſu facto, ſi fieri poterit, etiam his bis detur; ſi ſanè opus habere uiſum fuerit. At uerò copia ſufficit ab initio dare non multa, neque minus craſſam: ſed ut conſuetudinis gratia quid ingeratur, & ut ne multa uaſorum uacuatio fiat.

6 Cæterùm quod ad augmentum copiæ ſorbitionis attinet, ſi quidẽ ſiccior fuerit morbus, quàm quis putarit; non ita magna copia dare oportet, ſed ante ſorbitionem, aut aquam mulſam, aut uinum præbibendum exhibere, utrum ex his conuenientius fuerit. Vtrum uerò conueniat, in ſingulis modis referetur. Si uerò os humectetur, & a pulmone prodeuntia, qualia oportet fuerint; ſorbitionis copiam, ut in ſumma dicam, augere oportet; quæ enim citius, & magis humectantur, celeritatem iudicationis ſignificant. Quæ uerò tardius, & minus, tardiorem iudicationem ſignificant. Et hæc quidem per ſe talia omnino exiſtunt. Verùm multa quoq; alia commoda omittuntur, ex quibus coniecturas facere oportet, quæ poſtea referentur: & quãto copioſior purgatio fuerit, tanto plus dare oportet, uſq; ad iudicationem, maxime duobus a iudicatione diebus, quibus ſanè quinta, aut ſeptima, aut nona iudicare uidetur, ita ut etiam parium, ac imparium dierum rationem habeas. Poſtea uerò ſorbitione quidem mane utendum eſt: ueſpere uerò ad cibos tranſeundum. Conueniunt autem talia ut plurimùm his, qui ſtatim tota ptiſana utuntur.

7 Nam & dolores in pleuriticis ſtatim ſua ſponte ceſſant, ubi memorabile quid ſpuere ac ex purgari cœperint: & purgationes longe perfectiores ſunt, & minus ſuppurati fiunt, q̃ ſi quis aliter uictum ſuppeditet: & iudicationes ſimpliciores, & melius iudicãtes, & minus reuertentes. Ptiſanam porrò ex optimo ordeo factam eſſe oportet, & quàm optime coctam, & præſertim ſi nõ ſolo ſucco uti uelis: nam unà cum reliqua ptiſanæ uirtute, lubricitas facit, ut ordeum dum deglutitur non lædat: nuſquam enim adhæret, neque ſecundum thoracis rectitudinem moram trahit. Lubricíſsima autem eſt, & maxime ſitim eximit, & facillime concoquitur, & debiliſsima eſt: quæ optime cocta eſt, quibus omnibus opus eſt. Si quidem igitur nõ opem tulerit quis quantum opus eſt, ut ſufficiens ſit eiuſmodi ptiſanæ ſorbitionis modus, multis modis lædetur: etenim uerbi cauſa, quibus cibus intus concluſus eſt, ſi quis non facta deorſum euacuatione, ſorbitionem dederit; dolorem ſi adeſt amplius exacerbauerit: & ſi non adeſt; ſtatim induxerit, & ſpiritus denſior fiet. Hoc uerò malum eſt: pulmonem enim reſiccat, & præcordium, & pectinem, ac ſeptum trãſuerſum dolore affligit. Quinetiam ſi lateris dolor aſſiduus eſt, & ad calefactoria non remittit, & ſputum non prodit, ſed citra putrefactionem, ac concoctionẽ ualde uiſcoſum fit, ſi non ſoluerit quis dolorem, aut uentre mollito, aut uena ſecta; vtrum tandem horũ conducet: ptiſanam autem ita habentibus dederit, cita mors talium continget. Propter has igitur cauſas, & alias huiuſmodi adhuc magis, qui tota ptiſana utuntur, ſeptima die, & citius moriuntur, partim mente læſi, partim ab erectæ ceruicis ſpiratione, & ſtertore ſuffocati.

8 Tales uerò ueteres ſydere ictos eſſe putauerunt, ob hoc quidem maxime, non minus autem, quòd & mortuis ipſis latus liuidum reperitur, ut ſimile quid plagæ appareat. Cauſa uerò huius eſt, quòd prius, quàm dolor ſoluatur, moriuntur: cito enim anheloſi fiunt. Præ multo autem, ac denſo ſpiritu, uelut iam dictum eſt, ualde uiſcoſum citra cõcoctionem fit ſputum, & egreſſum fieri prohibet. Imò ſtertorem inducit, chartilaginoſis pulmonis arteriarũ partibus bronchijs appellatis impactum, &, ubi ad hoc deuenerit; lethale iam plerunque exiſtit: nam & ipſum ſputum impactum, prohibet quidem ſpiritum intro ferri, cogit autem cito extra ferri. Atque ſic mutuam opem ad malum inter ſe conferunt, dum & ſputum impactum, denſum ſpiritum facit: & hic quum denſus ſit, ſputum inſuper uiſcoſum facit, & lubricum fieri, ac elabi impedit. Occupant autem hæc, non ſolum ſi ptiſana intempeſtiuè utantur: uerùm multo magis, ſi

quid

quid aliud ederint, aut biberint, quod minus, quàm ptiſana idoneum ſit: proinde plerunque conſimilia ſunt auxilia, & his, qui tota ptiſana utuntur, & his, qui ſucco ipſius: his uerò, qui neutro horum, ſed ſolo potu, quandoque etiam diuerſimode auxiliari oportet.

9 At uerò hoc modo omnino facere oportet. Si cui a cibo recens accepto, & aluo nondum ſubeuacuata, febris incepit, ſiue cum dolore, ſiue ſine dolore; inhibenda eſt ſorbitionis exhibitio, donec putarit cibum ad infernam inteſtini partem ſeceſsiſſe. Vtendum autem eſt potu aceti mulſi, ſi dolor affuerit, hyeme quidem calidi, ęſtate uerò frigidi. Si uerò multa fuerit ſitis; etiam aqua mulſa, & aqua. Poſtea uerò ſi dolor aliquis affuerit, aut periculoſi aliquid apparuerit; dāda eſt ſorbitio neque multa, neque craſſa: atque hæc poſt ſeptimum, aut nonum diem, ſi ualidus æger fuerit. Si uerò non ſubijt uetuſtior çibus ei, qui recens cibum accepit, ſi quidem ualidus ſit, & ætate uigeat; infuſum per clyſterem adhibendum eſt. Si uerò debilior fuerit; glande utendum eſt, ſi non ſua ſpōte probe prodierit.

10 Tempus porrò exhibendæ ſorbitionis hoc maxime obſeruare ab initio, & per omnē morbum oportet. Quum quidem pedes frigidi fuerint; inhibere oportet ſorbitionis exhibitionem. Maxime uerò & a potu abſtinendum eſt. Vbi uerò calor deſcenderit ad pedes; tunc exhibere conuenit, & putare in omnibus morbis, & non minime in acutis, & maxime in his, qui magis febriles, ac periculoſiſsimi ſunt, tēpus hoc magnam uim habere. Vtendum eſt autem primùm quidem maxime ſucco: deinde uerò ptiſana, iuxta prædictas coniecturas diligenti facta conſideratione. Cæterùm pleuritis, hoc eſt, dolor lateris, ſiue ab initio fiat, ſiue poſtea, calefactorijs quidem primum non alienum eſt tentare diſſoluere.

11 Ex calefactorijs uerò optima eſt aqua calida in utre, aut in ueſica, aut in uaſe æneo, aut teſtaceo admota. Verùm molle quid antea ad latus ſupponere oportet, lenitatis ergo. Commodè etiam ſpongia, mollis, magna, ex aqua calida expreſſa apponitur. Contegere uerò ſtragulis ipſum fomentum oportet: nam & ampliore tempore ſic ſufficiet, & durabit, & ſimul ut ne uapor ad ægrotantis ſpiritum afferatur: niſi fortaſsis & hoc ad aliquid commodum eſſe uiſum fuerit: aliquando enim ad aliquid commodat. Inſuper autem & ordeum, & eruum, in aceto diluto, ita ut paulò acidius ſit, quàm ut quis bibere poſsit, diſſoluta, ac feruefacta, & in marſupia coniecta, apponere oportet: & ſurfur eodem modo. Siccum autem fomentum præbent ſal, & milium torrefactum, in laneis ſacculis conuenientiſsimum: nam & leue, & lene eſt milium.

12 Soluit autem huiuſmodi mollitorium fomentum etiam dolores ad clauiculam pertingentes. Sectio autem uenæ non ſimiliter ſoluit dolorem; ſi non ad clauiculam pertingat dolor. Quòd, ſi ad calefactoria dolor non ſoluatur; nō multo tempore calefacere oportet: reſiccat enim hoc pulmonem, & ſuppurationem facit. At, ſi quidem dolor ad clauiculam de ſe ſignificationem præbeat, aut grauitas ad brachium, aut circa mammam, aut ſupra ſeptum tranſuerſum; uenam ſecare prodeſt in cubiti flexura internam, & non cunctari copioſum ſanguinem detrahere; donec multo rubicundior fluxerit, aut pro puro, & rubicundo liuidus: utrunque enim contingit. Si uerò ſub ſepto tranſuerſo fuerit dolor, ad clauiculam autem de ſe ſignificationem non præbeat; aluum mollire oportet, aut ueratro nigro, aut peplio, ita ut ueratro quidem daucum, aut ſeſeli, aut cuminum, aut aniſum, aut aliud quid ex odoratis ammiſceas, peplio uero ſilphij ſuccum. Sed & hæc inter ſe ſi miſceantur, conſimilis modi exiſtunt.

13 Ducit autem nigrum ueratrum melius, & ad iudicationem commodius, q̃ peplium. Peplium uerò flatus magis erumpere facit. Ambo autem hæc dolorē ſedant. Sedant item alia multa aluum ſubducentia medicamenta. Verùm hæc inter ea, quæ ego noui, optima ſunt. Alioqui & ea, quæ in ſorbitionibus exhibentur aluum ſubducentia medicamenta, opitulantur, quæcunque non ualde iniucūda ſunt, aut ob amaritudinem, aut propter aliam quandam iniucunditatem, aut ob copiam, aut colorem, aut aliquam ſuſpicionem. Ptiſanam tamen ſtatim inſuper ſorbendam dare oportet, poſtquam medicamentum bibit; non memorabili copia pauciorem, q̃ quanta ſumere adſuetus eſt: nam & rationi conſentaneum eſt in media purgatione ſorbendam non dare. Quum autem ceſſauerit purgatio; tunc minus ſorbeat de ea, q̃ adſuetus eſt. Poſtea uerò reducat ſemper ad maiorem copiam; ſi & dolor ſedatus fuerit, & nihil aliud aduerſetur. Idem mihi ſermo eſt; ſi etiam ptiſanæ ſucco uti opus fuerit: melius enim eſſe aſſero, ſtatim omnino incipere ſorbere, q̃ præeuacuatis nam uaſis ſorbere auſpicari, aut tertia, aut quarta, aut quinta, aut ſexta, aut ſeptima die; ſi ſanè non iudicatus fuerit morbus ante hoc tempus. Præparationes autem & his conſimiles faciendæ ſunt, quales dictæ ſunt. De ſorbitionis igitur exhibitione ita ſentio. Sed & de potu, qualemcunque tandem quis ex deſcribendis ſumpturus eſt, eadem mihi penitus ſermonis ratio eſt.

14 Noui autem etiam medicos maxime contraria facere his quæ fieri oportebat: omnes enim uolūt, ubi ſub morborum initia homines fame præmacerarūt; duobus, aut tribus, aut etiam pluribus diebus, ſic ſorbitiones exhibere, itemq; potus: & fortaſsis etiā par ipſis eſſe uidetur, ut magna corpori mutatione contingente; etiam magnum quid ualde contra obijciatur: uerùm mutare quidem non parum, bene habet. Recte tamen mutatio transferēda eſt, & ex mutatione adhuc magis exhibitio eorum, quæ per os ſumuntur. Maxime igitur lædi poterint, ſi non recte mutationem fecerint, hi qui tota ptiſana utuntur. Poterunt etiam lædi qui ſolo ſucco utuntur, lædi quoque poſſunt qui ſolo potu utuntur: minime uerò hi. Oportet autem & in ſanorum adhuc hominum uictu addiſcere, quæ conferunt: ſi enim ſanis tales, aut tales uictus multum differre uidentur, tum in alijs quibuſdam, tum in mutationibus, quomodo non etiam in morbis multum differant, & maxime in acutis?

15 Atqui facile eſt hoc addiſcere, quòd ſimplex uictus cibi, ac potus, ipſe ſibiipſi ſemper ſimilis, ſecurior omnino eſt ad ſanitatem, q̃ ſi quis derepente ad alium meliorem, magnam mutationem faciat. Nam & his qui bis in die cibum ſumunt, & his qui ſemel, repentinæ mutationes noxas ac ægritudines inducunt: & eos ſanè qui prandere non adſueti ſunt, ſi pranſi fuerint, ſtatim infirmos facit hoc, & toto corpore graues, & debiles, & pigros. Si uerò etiam inſuper

per

per cœnauerint, acidum ructantes. Quibuſdam uerò etiam alui liquida egeſtio oboritur, quum præter cõſuetudinem uentriculus grauetur, ſolitus reſiccari, & non bis intumeſcere, neque bis cibos coquere. Auxiliatur igitur his, mutationem rurſus adæquare: dormire enim oportet uelut nocte reducta poſt cœnam, hyeme quidem abſque frigore, æſtate uerò, abſq; calore. Si uerò dormire non queat, ubi multam lentam deambulationem nõ ſtando oberrauit, nihil cœnet, aut pauca, eaq́; innoxia: inſuperq́; minus bibat, & purum nõ aquoſum. Talis autem adhuc magis affligetur, ſi ter in die ad ſatietatem cibum acceperit, & adhuc magis ſi ſæpius. Quanquam ſanè multi ſint, qui facile ferunt, ſi ter in die cibum copioſe accipiant, qui ita ſunt adſueti.

16. Quin & hi qui bis in die cibum capere ſoliti ſunt, ſi pranſi non fuerint, debiles & infirmi ſunt, & ad omne opus timidi, & uentriculi oſculum dolent. Viſcera enim pendere ipſis uidentur: & calidum ac cum uirore pallidam urinam mingunt, & alui egeſtio comburitur. Quibuſdam etiam os amareſcit, & oculi caui fiunt, & tempora palpitãt, & extremæ partes perfrigerantur. Et pleriq; ex his qui pranſi non ſunt, cœnam edere non poſſunt: ſi uerò cœnam ſumpſerint, uentriculum grauant, & multo magis ægre in lecto degunt, quàm ſi etiam pranſi fuiſſent. Quum igitur talia hæc ſanis fiant, ob uictus dimidiæ diei mutationem præter conſuetudinem; apparet neque apponere, neq; detrahere commodum eſſe. Eum igitur qui præter conſuetudinem ſemel in die cibum accepit, ſi ubi tota die uaſa uacua fecit, quantum conſueuit cœnauerit, ueriſimile eſt, ſi tunc quum impranſus eſſet doluit ac ægrotauit, & ubi cœnauit grauis fuit, multo magis grauari. Si uerò etiam longiore tempore euacuatis uaſis, poſtea derepente cœnauerit, adhuc magis grauabitur.

17 Qui igitur præter conſuetudinem uaſa uacua fecit, ei hanc diem rurſus adæquare ſic conducit abſq; frigore, & calore, atq; labore. Hæc enim omnia grauiter tulerit: & cœna multo minor exhibenda eſt, q̃ conſueuit, eaq́; non ſicca, ſed modi humectioris: & poſtea bibat potum non aquoſum, neq; pauciorem quàm pro cibi ratione. Sed & poſtera die pauca prãdeat, quo ſenſim progreſſu contingente ad conſuetudinem reuertatur. Qui tamen ſupernas partes amara bile infeſtantur, talia moleſtius ferunt. Pituitoſi autẽ ſupernis partibus, cibi præter morem abſtinentiam omnino facilius ferunt. Quare etiam ſemel in die cibum præter morem capere, facilius utique ijdem tulerint. Sufficiens igitur & hoc ſignum eſt, ꝙ maximæ mutationes eorum quæ circa naturas noſtras ac habitus contingunt, maxime morbos faciunt. Non igitur licet intempeſtiue, neque uehementiſſimas uaſorum uacuationes facere neque uigentibus morbis, & inflammatione conſiſtentibus, cibos exhibere, neque licet derepente in tota re quicquam aut huc, aut illuc mutare.

18. Multa uerò his cognata, ex his qui uentri contingunt, itemq́; alia referre quis poſſit, ꝙ facile quidem ferunt cibos, quibus adſueti ſunt, etiamſi natura non ſint boni: ſimiliter etiam potus: ægrè autem ferunt cibos quibus adſueti non ſunt, etiamſi non ſint mali: ſimiliter etiam potus. Et quæ quidem multus carnis eſus præter conſuetudinem aſſumptus facit, aut alliũ, aut ſilphium, aut ſuccus ipſius, aut caulis, aut alia huiuſmodi magnas quaſdam peculiares uires habẽtia; minus admiretur quis ubi talia dolores uentriculis magis quàm alia inducunt. At iuſta fuerit admiratio, ſi didiceris quantam maza turbationem, & molem, & flatum, & tormen uentriculo inducat, ſi præter morem ingeſta fuerit, ab eo qui mazam edere non eſt ſolitus: aut qualem ſitim panis ipſe calidus ingeſtus inducat, & repentinam repletionem, ob ſiccãdi uim, & ꝙ tarde tranſit: & quàm diuerſas inter ſe affectiones faciant, & panes ualde puri, & qui ex toto ſunt collati, præter conſuetudinẽ in cibo accepti, itemq́; maza ſicca præter morem, aut liquida, aut uiſcoſa: & quale quid faciant polentæ recentes non adſuetis, & aliæ his qui recentibus uti adſueti ſunt: itemq́; uini & aquæ potus, præter morem derepente uiciſſim permutatus, & aquoſum uinum, & meracum, præter conſuetudinem derepente potatum. Illud enim humiditatem in ſuperno uentre inducit, & flatum in inferno: hoc uerò uenarum palpitationem, & capitis grauitatem, ac ſitim.

19 Quin & album uinum, & nigrum ſi quis præter cõſuetudinem permutet, etiamſi ambo uinoſa fuerint, tamen multa in corpore alterarint, ut minus mirum eſſe quis dixerit, dulce & uinoſum uinum non idem poſſe, ſi derepente permutata fuerint. Porrò huiuſmodi aliquam partem ſermoni contrario patrocinari oportet: quòd mutatio uictus his facta eſt, corpore nõ mutato, neq; ad robur, ut cibos apponere opus ſit, neq; ad debilitatem, ut detrahere oporteat. Inſuper autem & robur coniectandũ eſt, & morbi uniuſcuiuſque modus, & hominis natura, & conſuetudo uictus ægri, non ciborum ſolum, ſed etiam potuum. Multo autem minus ad additionem procedendũ eſt. Nam detractionem omnino tollere ſæpe conducit, ubi ſuffecturus eſt æger, donec morbi uigor matureſcat. In quibus autem hoc faciendum ſit, ſcribetur: multa uerò etiam alia relatis cognata ſcribere quis poſſit. Hoc tamen melius teſtimoniũ eſt. Non enim cognatum eſt rei illi de qua plurimus a me ſermo habitus eſt; ſed ipſa res opportuniſſimum eſt documentum.

20 Nam ab acutorum morborum initio, aliqui quandoq; eadem die qua morbus incepit, cibos comederunt: aliqui poſtridie: quidam etiam ſorbuerunt quicquid oblatum eſſet, quidã etiam cyceonem. Omnia autem hæc deteriora quidem ſunt, q̃ ſi quis alio modo uictum inſtituiſſet: multo tamen minus detrimentum afferunt in hoc tẽpore peccata, quàm ſiquis primis duobus aut tribus diebus, penitus uaſa uacua feciſſet, & quarta aut quinta die, tali uictu uſus eſſet. Deterius tamen eſt, ſi omnibus his diebus uaſis euacuatis, in poſterioribus diebus hoc modo uictum inſtituat, prius quàm cõcoctus ac mortuus ſit morbus. Etenim hoc modo mortẽ plurimis manifeſte affert, ſi non omnino facilis fuerit morbus. Quæ uerò ab initio committuntur peccata, non ſimiliter, ut illa medelam omnem reſpuũt, ſed multo facilius correctionem admittunt. Hoc igitur maximum documentum eſſe arbitror, ꝙ primi dies ſorbitione tali, uel tali non ſint priuandi, in his qui paulò poſtea talibus, aut talibus ſorbitionibus uſuri ſunt.

21 Funditus igitur ignorant, tum hi qui granoſa ptiſana utuntur, ꝙ ab ipſa læduntur, quum ſorbere incœperint

perint,ſi duobus, aut tribus, aut pluribus diebus antea uaſa euacuauerint: tum hi qui ſucco utũtur, quòd ſorbentes læduntur,ubi non recte ſorbitionem inceperunt. Tunc tamen cauent,& magnam noxam afferre cognoſcunt, ſi priuſquam mortuus factus fuerit morbus,granoſam ptiſanã ſorbuerit æger, ſucco uti aſſuetus. Omnia igitur hæc magna teſtimonia ſunt, quòd medici ægros non recte ad uictum perducunt. Sed iu quibus morbis uaſa uacua facere nó oportet, his qui ſorbitionibus uti debent, uaſa uacua faciunt. In quibus uerò ex uaſorum uacuatione, ad ſorbitiones mutationem facere non oportet,in his mutationem faciunt, & hoc plerunque abſolute. Aliquando uerò in his temporibus mutatiouem ad ſorbitiones faciũt ex uaſorum uacuatione,in quibus ſæpe ex ſorbitionibus ad uaſorum uacuationem accedere expediebat,ſi ita morbum exacerbari contingat. Aliquando autem & cruda attrahuntur de capite, & a thoracis regione, biliosa, & uigiliæ ipſis coincidunt, ob quas non coquitur morbus: & triſtes ac amaruleuti fiunt,& delyrant,& ſplẽdores ipſis ob oculos obuerſantur,& aures ſonitu plenæ ſuut, & extremæ partes perfrigeratæ,& urinæ incoctæ,& ſputa tenuia, & ſalſa,& meraco colore tincta,ac pauca, & ſudores circa collum,& anxietudines, & ſpiritus in latione ſurſum uerſus offendens, denſus, aut etiam ualde magnus, ſupercilia diſtenta ac grauata deliquia animi praua, & ſtragulorum de pectore reiectioues, & manus tremulæ.

22 Quandoq; uerò labium inſernum cõcutitur. Hæc autem in principijs comparentia, uehementis delyrij ſignificationem præbent,& plerunq; ægri moriũtur. Qui uerò effugiunt,aut cum abſceſſu, aut cũ ſanguinis è naribus fluxione, aut ex craſsi puris ſputo effugiunt: aliàs uerò minime. Neque enim talium rerum peritos medicos eſſe uideo,quomodo debilitates in morbis dinoſcere oporteat, & quæ ex uaſorũ uacuatione efficiuntur, & quæ propter aliam aliquã irritationem,& quæ propter dolorem, & præ acumine morbi: itemque quot affectioues, & omnigenas ſpecies, natura noſtra & habitus ſingulis pariat: & quidem quum talium cognitio,aut ignorantia,ſalutem aut mortem afferant. Maius enim malum eſt, ſi ob dolorẽ & morbi acumen debilitato, exhibet quis potum,aut ſorbitionem copioſiorem,aut cibum, ob uaſorum uacuationem debilem eſſe exiſtimans. Indecorum etiam eſt ob uaſorum uacuationem debilitatũ non cognoſcere,& uictu premere. Affert equidem periculum aliquod & hoc peccatũ,uerùm multo minus quàm alterum. Multo autem magis riſu dignum hoc peccatum eſt quàm illud alterum. Si enim alius medicus,aut etiam idiota, ingreſſus cognouerit ea quæ contigerunt,& edenda ac bibenda dederit ea quæ alter prohibuit, palam auxilium tuliſſe putabitur. Talia uerò faciunt,ut artifices maxime ab hominibus uituperentur. Videtur enim ipſis ille qui ingreſſus eſt medicus aut idiota, uelut mortuum ſuſcitaſſe. Scribentur autem de his quoq; ſigna,ex quibus ſingula dinoſcere oportet.

23 Conſimilia tamen illis quæ circa uentrem contingunt,& hæc ſunt. Nam ſi totum corpus præter conſuetudinem multum quieſcat,nó ſtatim magis robuſtum fit. Si uerò etiam ubi multo tempore quieuit, derepente ad labores prodierit, uitioſum quiddam palàm operabitur. Ad eundem modum etiã ſingulæ corporis partes. Nam & pedes tale quiddam operabuntur,& alij articuli laborare non adſueti,ſi interpoſito tempore derepente ad laborandum prodeant. Eadem etiam oculi & dentes perpetientur, & quæcunque tandem pars. Nam & lectus præter morem mollis dolorem inducit, itemq; præter conſuetudinẽ durus. Sed & ſi ſub dio lectus præter morem ſternatur, corpus indurat. Quin & talium omnium exẽpla ſcribere ſatius fuerit. Si quis enim accepto ulcere in tibia,neque ualde periculoſo, neq; adeò contemnendo,ita ut neq; ipſi ita difficulter, aut adeò facile ulcera ſaneſcant, ſtatim prima ab initio die decũbens curetur,& nequaquam crus eleuet: hic ſanè hoc modo citra inflammationem fuerit,& ſanus multo citius ſic fiet,quàm ſi obambulans curetur. Attamen ſi quinta aut ſexta die, aut etiam prius ſurrexerit, & progredi uoluerit,magis utique affligetur,ac dolebit, quàm ſi ſtatim ab initio obambulans curatus eſſet. Si uerò etiam multum derepente ſe fatigauerit,multo magis dolebit,quàm ſi illo modo curatus, in illis diebus ita ſe fatigaſſet. Perpetuò igitur hæc omnia inter ſe teſtimonium præbent, ꝙ omnia quæ derepente multum ſupra modum huc & illuc mutantur,lædunt.

24 Multiplex igitur in uentre læſio eſt,ſi ex multa uaſorum uacuatione,plus moderato derepente ingeratur. Quin & in reliquo corpore,ſi ex multa quiete,ad ampliorem laborem derepente deueniat,multo magis lædetur, quàm ſi ex multo cibo ad uaſorum uacuationem tranſmutetur,& ſi ex multo labore derepente ad ocium ac ſegnitiem exciderit. Oportet tamen & his corpus quieſcere. Oportet item illis uentrem a ciborum copia quieſcere. Sin minus, & dolorem in corpore inducet, & totius corporis grauitatem. Plurimus itaq; ſermo de mutatione huc atq; illuc a me habitus eſt,eo quòd hæc noſſe ad omnia cõmodum ſit,& ad hoc præſertim de quo nobis ſermo erat, ꝙ in acutis morbis ad ſorbitiones mutationem faciunt ex uaſorum uacuatione. Facienda enim eſt mutatio uelut ego iam iubeo. Deinde non eſt utendum ſorbitionibus priuſquam morbus maturus factus fuerit, aut aliud quoddam ſignum apparuerit, uel uacuatorium,uel irritatorium, circa inteſtinum, aut circa præcordia qualia ſcribentur ſigna. Vigilia fortis,potus & cibos crudos & inconcoctiores facit. Et rurſus in contrariam partẽ mutatio,diſſoluit corpus, & excoctionem ac capitis grauitatem inducit.

25 Vinum porrò dulce, & uinoſum, & album, ac nigrum,& aquam mulſam & aquam, & acetum mulſum,his noctis diſtinguere oportet in morbis acutis. Vinum dulce minus caput grauat, quàm uinoſum,& minus mẽtem ferit,& magis quàm alterũ per aluum & inteſtinum ſubit. Viſcera uerò magna facit ſplenẽ & hepar, Quare neque his qui amara bile abundant commodum eſt. Nam & ſiticuloſum in talibus eſt,& flatuoſum in ſuperno inteſlino,non tamen inferno inteſtino inimicum pro flatus ratione, & quidẽ quũ non ualde penetret flatus a uino dulci,ſed circa præcordia moretur. Certè per urinam hoc minus exit omnino quàm uinoſum album. Sputum uerò magis educit dulce quàm alterum: & quibus quidem ſiticuloſum eſt dum bibitur,his minus quàm alterum uinũ educit. Quibus uerò ſiticuloſum non eſt,his magis ꝙ alterum educit. At uerò album uinoſum uinum,ple-

rima

rima ac maxima ex parte iam & laudatum & uituperatum eſt, in dulcis uini enarratione. Ad ueſicam autem magis penetrat quàm alterum: & quum urinam cieat, ac ſemper perrumpat, multum in his morbis profuerit. Nam etſi ad alia incommodius ſit altero, attamen quæ in ueſica fit ab ipſo purgatio, liberat ſi quale oportet propellatur. Bonæ uerò hæ notæ ſunt de uini utilitate ac detrimento, quas ſeniores me non nouerunt. Fuluo uerò uino & nigro auſtero, in his morbis ad hæc uti poteris, ſi capitis grauitas non affuerit, neq; mentis percuſſio, neq; ſputum ab aſcenſu prohibeatur, neq; urina ſuppreſſa ſit: alui autem egeſtiones humectiores ac ramentoſiores fuerint. In talibus ſanè, uel maxime conuenerit ex albo tranſmutationem facere, & ſi qua his ſimilia exiſtunt. Hoc uerò inſuper intelligere oportet, quòd ſi aquoſum fuerit uinum, ſupernas partes omnes, & eas quę circa ueſicam ſunt minus lædet. Verùm partibus circa inteſtinum magis proderit, ſi meracius fuerit.

26 Aqua uerò mulſa ſi bibatur per totum morbum in acutis morbis, in totum quidem his qui amara bile abundant, ac magna uiſcera habẽt, minus commoda eſt quàm his qui tales non ſunt. Siticuloſa tamen minus eſt dulci uino. Pulmonem enim mollit, & ſputũ moderatè educit, & tuſsim lenit. Habet enim uim quandam exterſoriam, quæ magis moderatò ſputum uiſcoſum facit. Vrinas etiam ſufficiẽter ciet aqua mulſa, ſi non aliqua ex uiſceribus affectio prohibeat. Sed & bilioſa per aluum magis egerit, quandoque bona, quandoque magis quàm conuenit colore ſaturata, ac ſpumoſiora: atque hoc bilioſis & magna uiſcera habentibus magis contingit. Sputi igitur eductionem, & pulmonis mollitionem, aquoſior aqua mulſa magis facit. At ſpumoſas alui egeſtiones, & billoſa magis quàm conuenit colorata, ac magis calida, meraca aqua mulſa magis ducit quàm aquoſa. Talis autem egeſtio habet quidẽ & alia magna nocumenta. Neq; enim ex præcordijs ardorem extinguit, ſed concitat, & anxiam moleſtiam, ac membrorum iactationem facit: uerùm & inteſtina & ſedem exulcerat. Horum autem auxilia ſcribentur. Qui igitur aqua mulſa utitur, abſque ſorbitionibus, pro alio potu, in his morbis, hic multum ſucceſſum percipiet, & non in multis ſucceſſu deſtituetur. Quibus autem danda ſit, & quibus non, & ob quas cauſas non danda, maxima ex parte dictum eſt.

27 Damnata uerò eſt aqua mulſa ab hominibus, uelu ti quæ bibentes ipſam extreme debilitet: & propterea mortẽ accelerate putata eſt. Verùm hoc propter eos qui ſeipſos fame conficere conſtituerunt dictum eſt. Aliqui enim aqua mulſa ſola in potu utuntur, nimirum uelut talis exiſtat. At hoc non omnino hoc modo ſe habet. Sed ſi ſola bibatur, multo quidem fortior eſt, q̃ aqua, ſi non aluum exturbet. Sed & uino albo ac tenui, & parum aquæ fetente, & inodoro, aliquatenus fortior eſt, aliquatenus debilior. Multum tamen differt & uini & mellis meracitas, ad utriuſq; uires. Nam etiam ſi duplam menſuram uini meraci quis bibat, reſpectu mellis quod deliugat, multo tamen fortior fuerit ex melle ſolo, ſi aluum non turbarit. Nam & multo plus ſtercoris ipſi prodibit. Si tamen ptiſanę ſorbitione utatur, inſuper autem aquam mulſam bibat, ualdę ipſum replebit ac flatus excitabit, & uiſceribus circa præcordia incommoda erit. At ſi ante ſorbitionem aqua mulſa bibatur, non ita lædit uelut ſi inſuper bibatur, ſed etiam aliquo modo proderit. Cæterum cocta aqua mulſa, aſpectu quidẽ multo merior eſt q̃ cruda. Splendida enim & tenuis, albaq; ac pellucida fit: ſed quam ipſi uirtutem attribuam, qua crudam præcellat, non habeo. Neq; enim jucundior eſt q̃ cruda, ſi mel bonum eſſe contigerit: debilior tamen, & minus ſtercoris ducens: quorum neutro ut caſtigetur, aqua mulſa opus habet. Proximè uerò utendum tali cocta, ſi mel prauum fuerit, & impurum, & nigrum, & non boni odoris. Coctura enim maiorem partem turpitudinis prauitatis ipſius detrahere poterit.

28 At uerò acetum mulſum appellatum ſi bibatur, ſæpe quidem commodum eſſe in his morbis comperies. Nam & ſputum educit, & facilem ſpirationem facit: tempora uerò huiuſmodi habet. Etenim quod ualde acre eſt, nihil moderati fecerit, ad ſputa quę nõ facile prodeunt. Si enim educeret ea quæ ſtridulam aſperitatem faciunt, & lubricitatem induceret, & guttur uelut dilataret, pulmonem utiq; leniret. Ipſum enim mollit: & ſiquidem hæc cõtingerent, magnam ſanè utilitatem afferret. Aliquando uerò id quod ualde acre eſt, eductionem ſputi nõ obtinet, ſed inſuper uiſcoſum id facit, & lædit. Maxime autem hoc perpetiuntur hi qui etiam aliàs perniciose habent, & qui neq; tuſsire, neq; excreare inhærẽtia poſſunt. Ad hoc igitur uires ægroti inſuper coniectare oportet, & ſi ſpem de ipſo habeas, exhibere. Exhibere autẽ oportet, ſi dederis ſummè tepidum: atq; tale paulatim, & non large. Quòd uerò parum acre eſt, humectat quidem os & fauces, ſputum item educit, & ſitim ſedat, & præcordio & uiſceribus quæ ſunt hac parte lene eſt, & detrimẽta ex melle hac parte prohibet. Quod enim bilioſum eſt in melle, caſtigat. Flatus etiam erũpere facit, & ad mictionem prouocat. Inteſtini tamen infernam partem humectiorem facit, & ramenta inducit. Quandoq; uerò etiam malum hoc fit in acutis morbis, maxime quidem, q̧ flatum penetrare prohibet, imò recurrere facit. Inſuper autem & aliàs debilitat, & extremas partes frigefacit. Atque hanc ſolã læſionem ex aceto mulſo contingere noui, quæ ſanè digna ſit ut ſcribatur. Parum autem de huiuſmodi potu, nocte & ieiuno ante ſorbitionem præbibendũ dare commodum eſt. Sed & ubi multum temporis poſt ſorbitionem interceſsit, bibere nihil prohibet.

29 His uerò qui ſolo potu degunt abſque ſorbitionibus, propterea non eſt commodum ſemper & perpetuò hoc uti, maximè propter raſuram aut exaſperationem inteſtini. Quum enim ſtercore uacuum ſit, magis utique hæc induxerit: & quum uaſorum uacuatio adſit, poſtea etiam aqua mulſa uires detraxerit. Si tamen opitulari apparuerit ad totum morbum multus huius potus uſus, parum aceti affundere oportet, ut ſaltem cognoſci poſsit. Ita enim & ea quæ lædere ſolet, minimè læſerit: & his quæ auxilio opus habent, opem tulerit. Cæterùm ut in ſumma dicatur, acredines ſiue acriditates ex aceto, amara bile abundãtibus magis conferunt, q̃ atrabiliarijs. Amara enim diſſoluuntur, & in pituitam tranſeunt, dum ab ipſo attolluntur. Nigra uerò fermẽtantur, & attollũtur, ac multiplicantur. Acetum enim nigra ſurſum ducit. Mulieribus autem omnino magis aduerſatur acetum, q̃ uiris. Dolores enim uteri inducit.

30 Aquæ porrò potui in acutis morbis, nullum aliud opus habeo attribuam. Neque enim lenit tuſsim in peripneumonicis, neq; ſputum educit, ſed minus q̃ alia, ſi quis ſemper aquæ potu utatur. Si tamen inter acetum mulſum & aquam mulſam, parum aquæ abſorbeatur, ſputum educit, propter qualitatis potunm tranſmutationem. Inundationem enim quandam inducit, aliàs autem neq; ſitim ſedat, ſed exacerbat. Eſt enim naturæ bilioſæ bilioſa, & præcordio mala, imò peſsima fit ac bilioſiſsima, & uires maximè proſternit, ubi in uacuitatem ingreſſa fuerit. Sed & ſplenem auget & hepar, ubi inflammatum fuerit, & fluctuat ac ſuperinnatat. Nam & tardi tranſitus eſt, eo q̧ frigida eſt & cruda ac incoctilis, & neq; per aluum ſecedit, neque per urinas tranſit. Inſuper autem & propterea læſionem inducit, q̧ a natura ſtercus non ſubducit. Si uerò etiam dum adhuc frigidi ſunt pedes, aliquando bibita fuerit, hæc omnia multo plus lædit, ad quodcunq; tandem ipſorum peruenerit. Vbi tamen in his morbis ſuſpicatus fueris, aut capitis grauitatem uehementem, aut mentis perculſionem, penitus a uino abſtinendnm eſt, & aqua in tali utendum: aut uinnm aquoſum & album penitus dandum, & penitus inodorum, & poſt ipſius potum aqua modica inſuper bibenda. Ita enim robur uini caput & mentē minus percellet. In quibus autē potu ipſius maxime utendū ſit, & quādo ualde multa, & quando moderata, & quando frigida, & quādo calida, partim prius dictum eſt, partim pro temporis occaſione dicetur. Cæterum de reliquis potibus, qualis eſt ordeacea aqua, & qui ex herbis fiunt, & qui ex uua paſſa, & uuarum expreſſarum retrimentis, & ex tritico, & cnico, & myrti baccis, & malo punico, & de alijs, ubi alicuius ipſorum uſus cōtigerit, ſcribetur circa ipſnm morbum: quemadmodum etiam de alijs compoſitis medicamentis.

31 Balneum uerò in multis morbis opem tulerit eo utentibus, ad aliquos quidem aſsiduè, ad aliquos non item. Quandoq; uerò minus eo utēdum eſt, propterea q̧ homines ad hoc ſint imparati. In paucis enim domibus præparata ſunt neceſſaria inſtrumenta, & nec miniſtri uelut opus eſt parati habentur. Si uerò non omnino bene quis lauetur: non modicam læſionem incurret. Nam & tugurio fumum non habente opus eſt, & aqua larga, & balneo multo, & non ualde largè affuſo, ſi ſanè non ita opus fuerit. Et defrictione quidem potius utendum non eſt. Si uerò defricetur, calido utendum eſt ipſo defrictorio medicamento, eoq́; multiplici magis q̃ alias receptum eſt, & inſuper non pauca aqua perfundēdum, & cito perfundendum. Breui quoq; uia ad ſolium opus eſt, & ut facilis ſit inſcenſus, & facilis item exitus: oportet autē eum qui lauatur eſſe moderatum ac taciturnum, & nihil ipſum operari, ſed alios & perfundere, & defricare. Debet etiam poſt ea multa aquæ mixtura parata eſſe, & celeres perfuſiones fieri, & ſpongijs utendum eſt pro ſtrigili, & non ualde ſiccum inungēdum eſt corpus.

32 Caput tamen reſiccatum eſſe oportet, quantū eius fieri poteſt maxime, ita ut ſpongia extergeatur: & neque perfrigerari caput oportet, neq; extremas partes, neque reliquum corpus: & neq; eum qui recens ſorbitionem accepit: neq; eum qui recēs potum ſumpſit, lauare oportet: & neq; ſorbere, neq; bibere cito poſt balneum. Magnam tamen partem ægro tribuere conuenit, ſi ſanus balnei ualde amans fuit, & lauari adſuetus. Tales enim magis appetunt, & loti utilitatem ſentiunt, & non loti læduntur. Conuenit autē in totum magis peripneumonijs, q̃ febribus ardentibus. Nam dolorem lateris & pectoris ac dorſi balneum lenit, & ſputum maturum facit, ac educit: & facilem ſpirationem reddit, & laſsitudinem eximit, articulos enim & cutis ſuperficiem mollit. Sed & urinam ciet, & capitis grauitatem ſoluit, & nares humectat: tot igitur bona balneo adſunt, quibus omnibus opus eſt. Si uerò apparatus penuria aliqua fuerit, in una re uel pluribus, periculum eſt ne magis lædat balneum quàm proſit: Singula enim ex ipſis magnum detrimentum afferunt, ſi non a miniſtris uelut conuenit præparata fuerint. Minimè uerò tempeſtiuum eſt eos lauare, quibus aluus in morbis liquidior iuſto eſt: itemq́; eos quibus plus iuſto adſtricta eſt, & non prius ſubijt. Sed neque debilitatos lauare oportet, neq; ex ciborum faſtidio nauſeantes, aut uomentes, neq; eos qui bilioſum eructant, neq; eos quibus ſanguis ex naribus erumpit, niſi minus quàm pro occaſione conuenit, fluat. Occaſiones autem noſti: ſi uerò minus, quàm pro occaſione fluat, lauare expedit, ſiue totum corpus ad reliqua inde opem ſentiat, ſiue caput ſolum.

33 Si igitur præparationes cōmodæ fuerint, & æger bene ſuſcepturus eſt balneum, quotidie lauare conuenit. Eos uerò qui balneo delectantur, etiamſi bis in die laueris, nihil peccaueris. Cæterùm balneis uti, multò magis licet his qui tota ptiſana utuntur, quàm his qui ſolo utuntur ſucco. Licet autem & his aliquādo. Minimè uerò his qui poto ſolo utuntur. Sunt tamen ex his quoque quibus licet. Coniectare uerò ex præſcriptis oportet, & quibus balneum in ſingulis uictus modis profuturum eſt, & quibus non. Quibus enim aliquid horum deeſt commodorum, quæ balneum facit, & quæ balneo commodant, lauare non oportet. Quibus uerò nihil horum deeſt, & adſunt ipſis ſigna in quibus lauari conducit, lauare oportet.

34 Febris autem ardens fit, quum reſiccatæ uenulæ, hora æſtiua acres ac bilioſos ſeroſos humores in ſeipſas attraxerint: & febris multa detinet, & corpus uelut ex oſsium laſsitudine detentum, delaſſatur ac dolet. Fit autem plerunque & ex longo itinere, & longa ſiti, quum reſiccatæ uenulæ acres ac calidas fluxiones in ſeipſas attraxerint. Fit autem lingua aſpera ac ſicca, & ualde nigra, & dum circa uentrem mordetur, dolet, & alui egeſtiones ualde liquidæ ac pallidæ fiunt: & ſitis uehemens ineſt: itemq́; uigiliæ. Aliquādo etiam mentis emotiones. Huic & aquam, & aquā mulſam aquoſam coctam, quantum uoluerit, bibendam dato: & ſi amarum fuerit os, uomere conducit, & uentrem per clyſterē ſubluere. Si uerò ad hæc non ſoluatur, lacte aſinino cocto purgato. Salſum autem nihil, neq; acre exhibeto. Nō enim ſufferet. Sorbitionem uerò, donec extra iudicationes fuerit, ne dato. Et ſi ſanguis ex naribus fluxerit, ſoluitur affectio: itēq; ſi ſudores ſccedant iudicatorij, genuini, cum urinis albis & craſsis, ac ſubſidentijs leuibus etſi abſceſſus aliquis fiat: ſi uerò abſq; his ſoluta fuerit, recidiua rurſus ægritudinis continget: Aut coxæ, aut crurum dolor emerget, & craſſa expuet, ſi ſanus futurus eſt.

35 Febris ardentis genus aliud. Aluus ſubit, ſiti plena eſt, lingua aſpera, ſicca, ſalſuginoſa. Vrinæ interceptio, uigilia, extremitates frigefactæ. Tali ſi non ſanguis ex naribus fluxerit, aut abſceſſus circa collum fiat, crurum dolor, & ſputa craſſa ſpuerit (hęc autem ſuppreſſa aluo fiunt) aut coxæ dolor, aut pudendi liuor, non indicatur: & teſtis intenſus iudicatorium ſignum eſt. Sorbitiones attractorias dato. Verùm in acutis morbis uenam ſecabis, ſi uehemens appareat morbus, & qui ipſum habeant, in uigoris ætate fuerint, & robur ipſis affuerit. Si quidem igitur angina fuerit, ſiue aliquis alius ex pleuriticis morbus, eclegmatis delinctu repurgato. Si uero debiliores appareant, ſi plus de ſanguine detraxeris, infuſo alui per clyſterem tertio quoq; die utere, donec in tuto fuerit æger, aut etiam ſame opus habeat.

36. Præcordia inflammata non ex flatuum interceptione: ſepti tranſuerſi intẽtiones, aut ſpirituum protenſiones: in rectæ ceruicis ſpiratione ſicca, quibus pus non ſubeſt: uerùm ex flatuum interceptione, affectiones hæ accedunt. Maxime autem & hepatis dolores, & ſplenis grauitates, & alię inflammationes, & ſupra ſeptum tranſuerſum dolores, ac morborũ collectiones, ſolui non poſſunt, ſi quis prius medicamentis purgare aggrediatur. Nam uenæ ſectio in talibus principalis eſt: deinde infuſa per clyſteres, ſi non magnus & uehemens fuerit morbus: ſin minus, etiã poſtea medicamento purgante opus eſt. Sed & poſt uenæ ſectionem, purgans medicamentum ſecuritate ac moderatione opus habet. Quicunq; uerò ea quæ inflammata ſunt, ſtatim in principio morborum medicamento ſoluere aggrediuntur, hi de intẽto quidem ac inflammato nihil auferunt: non enim remittit affectio quæ adhuc cruda eſt: quæ uerò morbo reſiſtunt ac ſana ſunt, colliquefaciunt. Debili uerò euadente corpore, morbus inualeſcit. Quum autem morbus corpori præualuerit, tale iam incurabiliter affectum eſt.

37 Vt aliquis derepente uoce priuatus fiat, uenarum interceptiones faciunt, ſi ſano hoc contingat abſque manifeſta, aut alia forti cauſa. Venam igitur ſecare oportet, in brachio dextro internam, & ſanguinem detrahere, iuxta habitum ac ætatem rationem ineundo, an plus aut minus oporteat. Coincidunt autem plurimis ipſorum hæc: rubores faciei, oculorum ſtabilitates, digitorum in manibus diſtentiones, dẽtium ſtridores, pulſationes, maxillarum cõtractiones, extremitatum perfrigeratio, ſpirituum per uenas interceptiones. Quum dolores acceſſerint, atræ bilis & acrium fluxionum affluxus fiunt. Dolent autem partes internæ dum mordentur. Conuerſæ uerò, & ualde ſiccæ factæ uenæ intenduntur, & inflammatæ affluentia attrahunt. Vnde corruptio ſanguine, & ſpiritibus non potẽtibus naturales in ipſo uias permeare, perfrigerationes fiunt ex ſtatione, & uertigines, & uocis interceptio, & capitis grauitas, & conuulſiones, ſi iam ad cor, aut hepar, aut ad uenã deuenerint.

38 Hinc morbi comitiales fiunt, aut ſemiſyderati, ſi in ambientes locos fluxiones inciderint, & a ſpiritibus pertranſire non potentibus reſiccatæ fuerint. Quare talibus, fomentis prius adhibitis, uenã ſecare oportet ſtatim ab initio, dum adhuc eleuati ſunt omnes affligentes ſpiritus, ac fluxiones. Facilius enim auxilium admittunt, & refectis uiribus, & conſideratis iudicationibus, medicamẽtum exhibere ſurſum purgans, ſi non alleuetur: ad infernam uerò aluum, ſi non ſubeat, infuſum per clyſterem adhibere. Poſtea uerò lac aſininum coctum dato, & non minus q̃ duodecim heminas bibat: ſi uerò uirium robur adſit, plures quàm ſedecim.

39 Angina fit, quum fluxio ex capite multa ac glutinoſa, tempore hyberno autuerno, ad uenas iugulares influxerit, & hæ fluxionem ampliorem, propter amplitudinem, attraxerint. Quum autem frigida & glutinoſa ſit, ſpiritus tranſitus obturabit, & ſanguinis tranſitus obturans, propinquas ſanguinis partes congelat, ipſumq; immobilem ac ſtabilem facit: quum natura frigida ſit, & obturandi uim habeat, & propterea ſuffocantur, lingua liueſcente, & rotunda euadente ac reflexa, propter uenas quæ ſunt ſub lingua. Præciſa enim uua, quam aliqui columellam uocant, uena craſſa ab utraque parte eſt. Quum igitur hæ plenæ ſint, & in linguam innitantur, quæ rara eſt ac ſpongioſa, propter ſiccitatem: contingit ut ipſa præ uiolentia humorem ex uenis ſuſcipiens, ex lata fiat rotũda: ex bene colorata, liuida: ex molli, dura: ex facile flexibili, inflexibilis: adeò ut æger cito ſuffocetur, ſi non quis cito auxilium ferat, uenæ ſectionem a brachijs faciens, & uenas ſub lingua ſecans, & eclegmatũ delinctu curans, & calidos gargariſmos exhibens, & caput radens. Debet autem & ceratum collo ac capiti circumponere, & lanas obuoluere, & ſpongijs mollibus ex aqua calida expreſsis ſouere. Bibat autem æger aquam, & aquam mulſam, non frigidam. Succum uero ptiſanæ tunc ſumet, quum iam ex iudicatione in tuto fuerit.

40 Quum uerò æſtiuo uél autumnali tempore, fluxio calida ac nitroſa de capite defluxerit, utpote ex tempore acris ac calida facta: talis ubi eſt mordet, & ulcerat, & ſpiritu implet, & erecta ceruicis ſpiratio accedit, & ſiccitas multa, & quæ uidentur gracilia apparent, & tendines poſteriores in collo diſtenduntur, & uelut in tetano diſtenti eſſe uidentur: & uox abrupta eſt, & ſpiritus paruus eſt, & retractio ſpiritus denſa ac uiolenta accedit. Talibus arteria ulceratur, & pulmo ardet, quum non poſsint extrinſecus ſpiritum inducere. Et ſi his affectio non ultronea ad externas colli partes deferatur, grauior ac ineuitabilior eſt, & ꝓpter tẽpus, & ꝙ a calidis & acribus fit humoribus.

41 Si febris corripiat, ueteri ſtercore non ſubeunte, aut a cibo recens accepto, ſiue cum dolore lateris, ſiue abſq; eo, quietem agere oportet, donec cibi deſcenderint prius ad infernã aluum: potu uerò uti aceto mulſo. Quum autem ad lumbos grauitas deuenerit, infuſo per clyſterem eluere, aut medicamẽto purgare oportet. Vbi uerò purgatus fuerit, uictum præſcribere ex ſorbitione primùm, & aquæ mulſæ potu: deinde ex cibis ac piſcibus coctis, & uino aquoſo, modico, ad noctem. Interdiu autem, ex aqua mulſa aquoſa. Quum uerò flatus graueolentes prodierint, glandula ſubdititia, aut infuſo per clyſterem utendũ erit: Sin minus, in aceti mulſi potu cohibere oportet, donec ad infernam aluum deſcenderint cibi: deinde ſic per infuſum clyſteris ſubducere.

42 At ſi mollẽ ac uacuum uentrẽ habenti febris ardẽs accedat, ſi tibi commodum eſſe uiſum fuerit medicamentis purgare, intra tres dies id ne feceris, ſed quarto. Poſtquàm uero medicamẽtum exhibueris, ſi tibi-

tionibus utere, obſeruans ſebrium exacerbationes, ut nunquam exhibeas quum ſunt, aut futuræ expectẽtur, ſed ubi deſinunt, aut quieuerunt, & q̃ longiſsimè a principio. Quum uerò frigidi ſunt pedes, neq; potum, neq; ſorbitionem neq; aliud quidquam eiuſmodi dato: uerum maximũ hoc eſſe ducito, ut expectes douec ualde fuerint calſacti: deinde ſic id quod conducit exhibe. Plerunque enim futuræ exacerbationis febris ſignum eſt pedum frigiditaa. Si uerò in tali tẽpore exhibueris, maxime per omnia peccaueris. Morbum enim uon parum augebis. Quum autem febris deſinit, uice uerſa pedes reliquo corpore calidiores fiunt. Augetur enim frigeſaciens pedes, accenſa ex thorace, ad caput flammam remittens. Vniuerſo autem calore aceruatim ſurſum concurrente, & ad caput exhalante, meritò pedes frigidi fiunt, ut qui excarnes & neruoſi natura exiſtant. Inſuper autem etiam quum louge a calidiſsimis locis abſint, perfrigerantur, calore ad thoracem coaceruato. Et rurſus iuxta proportionem, quum febris ſoluitur, & in tenues partes dirimitur, ad pedes calor deſcendit. Hoc igitur tempore & caput, & thorax ipſorum perſrigeratur, qua de cauſa ſorbitio exhibenda eſt. Nam ubi pedea frigidi fuerint, neceſſe eſt uentriculum calidũ eſſe, & multo faſtidio plenum, & præcordium intentum, & corporis iactationem, propter internam turbationem, & mentis abalieoationem, & dolorea: & æger diſtrahitur, ac uomere cupit, & ſi praua uomuerit, dolet. Poſtquam uerò calor ad pedes deſcendit, & urina progreſſa eſt, etiam ſi non ſudarit, omnia deſinunt. Hoc igitur tempore ſorbitionem dare oportet, alioqui pernitioſa eſt.

43 Quibus uerò perpetuo aluus in febribus liquida eſt, his præcipuè pedes calefaciens, & ceratia integens, & faſcijs obuoluens, animum aduerte ut ne ſint reliquo corpore frigidiores. Si uerò calidi ſunt, calefactorium nullum adhibe, ſed conſerua ut ne perfrigerentur: potu autem utendum eſt q̃ pauciſsimo, aqua frigida, aut aqua mulſa. Quibus autem in febribus aluus liquida eſt, & mena perturbata, & multi ex talibus floccos auferunt, & nares ſcalpunt, & paulatim quidem reſpondent ſi interrogentur, ipſi uerò a ſeipſis nihil aptum dicunt: talia atrabiliaria eſſe mihi uidentur. Talibus igitur ita ſe habentibus, ſi aluus liquida fuerit, ac colliquiuerit, uidetur mihi ſorbitionea frigidiores ac craſsiores exhibere oportere, & potiones aluum ſiſtentes, & uinoſiores magis quàm adſtringentes.

44 At quibus in ſebribus uertigines ab initio, & capitis pulſus fiunt, & urinæ tenues, in his expectare oportet, ut ad iudicationes ſebris exacerbetur. Nec uerò admirarer, ſi delirarent. Quibua in principio urinæ nebuloſæ, ant etiam craſſæ ſunt, tales depurgare oportet, ſi etiam alia contulerint. Quibus uerò in principio urinæ tenues, tales ne purgato, ſed ſi uiſum fuerit, infuſum per clyſterem adhibeto. Hoa ſic curare conducit. Aeger corpore quietem agat, ungaturq́; ac æqualiter contegatur. Potu utatur aqua mulſa aquoſa, & ſorbitione ſucci ptiſanæ ad ueſperam. Aluum uerò ab initio per clyſteris infuſum ſubducito. Medicamenta autem his ne exhibeto. Si enim quid circa uentrem commoueris, urina non concoquitur, ſed abſque ſudore ac iudicatione, febris ad multum tempus durabit. Sorbitiones autem ubi prope iudicationem fuerit, ne dato, ſi turbetur: uerum quum remiſerit turbatio, & ad melius procedet.

45 Obſeruare uerò etiam omnium ſebrium indicationes oportet, & in hoc tempore ſorbitiones detrahere. Solent autem longæ fieri hæ febres, & impetuoſos humorum de loco ad locum illapſus habere, ſi quidem inſernæ partes frigidæ fuerint, circa aurea & collum. Si uerò non fuerint frigidæ, alias mutationes habent. Fluit autem ſanguis ex naribus, & alui his exturbantur. Quibuſcunq; uerò febres anxioſæ ſunt, & quæ præcordia intendunt: & decumbentes in eodem loco decubitum non ſuſtinent, & extremæ partes perſrigerantur, hi plera; omnino diligentia ac cuſtodia opus habent. Degant autem hi ut nihil ipſis exhibeas aliud, q̃ acetum mulſum aquoſum. Sorbitionem uerò ne exhibe, donec febris deſierit, & urina concocta fuerit. Decumbere autem debet æger in domo obſcura, & in ſtratis q̃ molliſsimis reclinatua eſſe, ita ut multo tempore decubitum in eodem loco toleret, & q̃ minimum ſe iactet. Hoc enim talibus maximè prodeſt. Super præcordium uerò, lini ſemen linteo illitum imponito, obſeruando ut ne horreſcat æger dum apponitur. Sit autem ſumme tepidum, aqua & oleo coctum.

46 Conicctare uerò ex urinis oportet id quod futurũ eſt. Si enim craſsiores ac pallidiores fuerint, meliores ſunt. Si uerò tenuiorea ac nigriores, deteriores. Si autem mutationea habent, temporis diuturnitatẽ ſignificant: & neceſſe eſt ut morbus & ad deterius, & ad melius, inæqualitatem permutet. Cæterum inconſtãtes febres ſinere oportet, donec conſtiterint. Quũ uerò conſtiterint, & uictu, & curatione conuenienti occurrere, ſpeculatione ſecundum naturam facta. Sunt autem aſpectus ægrotorum multi. Quare animaduertendum eſt medico, ut ne aliqua manifeſta cauſa ipſum lateat, neq; ex his quæ ratiocinatione cognoſcuntur, ueq; ex his quæ ad numerum parem aut imparem apparere oportet. Maxime igitur, numerum imparem ueteri oportet. Nam hi dies in alterutram partem ægrotos inclinare faciunt. Primum itaque diem obſeruare oportet, quo æger debilis eſſe cœpit, cognito principio ex quo, & quando. Præcipuum enim hoc eſt ut ſciatur.

47 Quum uerò ægrum interroganeris, etiam hæc omnia conſiderabis. Primùm quidem quomodo caput habet, an doloris exors ſit, neque grauitatem in ſeipſo habeat: deinde præcordia & latera an doloris exortia ſint. Si enim præcordium doloroſum fuerit, aut eleuatum, aut obliquitatem aliquam habuerit, aut ſatietatem: ant lateris dolor affuerit, & unà cum dolore, tuſsicula, ant tormen, aut uentris dolor. Quum horum quid affuerit in præcordio, aluum maxime infuſis per clyſterem ſoluere oportet. Bibet autem aquam mulſam calidam coctam. Conſiderandum uerò eſt an dum exurgit, animi deliquium incidat, an bona ſpiritua tolerantia ipſum habeat, & inſpicienda alui egeſtio, num uehementer nigro colore prodierit, aut pura, quales ſani hominis ſunt egeſtiones, & an febris ad tertium diem exacerbetur. Vbi uerò ualde probè talea cõſideraueris in his morbis tertia die, ad hæc iam etiam alia contemplare, & ſi quarta ſimile quid tertiæ habuerit ex iiſdem illis, æger in periculo uerſatur.

48 Ex ſignis autem, nigra alui egeſtio mortem ſignificat. Quæ uerò ſani hominis egeſtioni ſimilis eſt, ſi per omnes dies apparuerit, ſalutare ſignum eſt. At ſi glande ſubdita non obedierit, & ſpiritus bona tolerantia affuerit, ſi ubi ad ſedem exurrexit, aut iſthic in lecto, animi deliquium inciderit: hęc ubi ægroto, aut ægrotæ, ab initio affuerint, delyrium futurum expecta. Intentus autem ſis quoq; ad manus. Si enim tremulæ fuerint, tali ſanguinis de naribus deſtillationẽ futuram expecta. Inſpicere uerò ipſas nares oportet, an ſpiritus æqualiter per utraſq; feratur: & ſi multus feratur è naribus, conuulſio fieri ſolet. Si uerò cõuulſio fiat, tali mors expectãda eſt, & bene habet ſi quis hoc prædicat. Si uerò in febre hyberna, lingua aſpera fiat, & animi deliquia adſint, tali remiſsio febris contingere ſolet: attamen fame talẽ macerare oportet, & aquæ mulſæ potu, ac ptiſanæ ſucco conſeruare ita ut fidem ne habeas febrium remiſsioni. Nam qui talia ſigna habent, de uita periclitantur. Vbi uerò hęc cognoueris, ac probe contemplatus fueris, ita fore prædicere potes, ſi placuerit.

49 Quum uerò in febribus horrendum quid acciderit quinta die, aut aluus derepente liquida deiecerit, & animi deliquium incidat: aut uocis priuatio contingat, aut conuulſio, aut ſingultus fiat: ex his anxioſus fieri æger ſolet, & ſudores ſub naſo, & circa frontem ac ceruicem a poſteriore capitis parte oboriri. Qui uerò hæc patiuntur, ſpirituoſi facti non longe poſtea morientur. Quibus autem in febribus crura fiunt tuberculoſa, atque hæc tubercula moram trahentia nõ maturantur, febribus perſeuerãtibus, & ſtrangulatio acciderit in faucibus, ita ut partes circa fauces graciles exiſtant, & tubercula non matura facta, ſed extincta fuerint: talibus ſanguis è naribus fluere ſolet. Et ſiquidem multus fluxerit, ſolutionem morbi ſignificat: ſin minus, morbum longum. Quanto autem minus fluxerit, tanto deterius eſt, & longitudo maior. Si uerò reliqua facillima fiant, tali doloces ad pedes expectare oportet. Si autem contigerint pedem, & doloroſus eſſe perſeueret æger, & calore affligatur, ac non ſoluatur: paulatim & ad ceruicem dolores peruenient, & ad clauiculam, & humerum, & pectus, & articulum. Nam & hunc tuberculoſum fieri oportebit. His autem extinctis, ſi manus contrahantur, aut tremulæ fiant, conuulſio talem corripit, & delyrium. Sed & puſtulæ in ſupercilio oriuntur, & rubores habet, & palpebra altera ad alterã progerminat, & inflammatio dura detinet, & oculus uehementer intumeſcit, & delyrium ualde augeſcit.

50 Noctes autem plus q̃ dies delyrij ſignificationem præbent. Multa uerò ſigna ad imparem numerũ magis fiunt, q̃ ad parem. Vtro autem horum numerorũ fiant, lethalia exiſtũt. Tales uerò ſi quidem ab initio medicamentis purgare uolueris, ante quintum diem id facito, ſi uenter murmurarit: ſin minus, impurgatos ſinito. Si uerò murmurarit, & alui egeſtiones bilioſæ fuerint, ſcammonio dato moderate purgato. In reliquo uerò uictu potus ac ſorbitiones parciſsime exhibeto, quo melius æger habeat, ſi non remiſsione facta decimumquartum diem tranſgreſſus fuerit. Quum febricitanti decimaquarta die uocis interceptio acceſſerit, non cita ſolutio contingere ſolet, neque liberatio a morbo fieri, ſed temporis diuturnitatem tali ſignificat. Quum itaque apparuerit in hac die, longius protrahetur morbus. Quum febrient quarta die lingua conturbata loquitur, & aluus biliosa liquida egerit, talis delyrare ſolet. Sed obſeruare ac aſſequi euentus oportet.

51 Aeſtiuo ac autumnali tempore in morbis acutis, ſanguinis deſtillatio repẽtina, firmitatem ac multam inflammationem circa uenas ſignificat, & in poſterũ diem tenuium urinarum apparitiones. Et ſi ætate uiguerit, & corpus in exercitio, aut bene carnoſum habuerit, aut atrabiliarius fuerit, aut ex potu manus tremulas habuerit, bene habet ut delyrium aut conuulſionem prædicas. Et ſi quidem in diebus paribus accedat, melius eſt: In iudicatione uerò pernitioſum, ſi non multus aceruatim concitatus ſanguis, redundantiæ exitus faciat per nares aut per ſedem, aut abſceſſus, aut præcordiorum dolores, aut ad teſtes, aut ad crura dolores inducat. His autem concoctis, exitus fiunt ſputorum, craſſarum urinarum, leuium, albarum. Febri ſingultuoſæ ſilphij ſuccum, acetũ mulſum, daucum tritum bibenda dato, & galbanum in melle, & cuminum in eclegmate delingendum, & ptiſanæ ſuccum poſt hæc ſorbendum. Talis autem effugere non poteſt, ſi non ſudores iudicatorij, & ſomni æquales acceſſerint: & urinæ craſſæ & acres decurrerint, aut ad abſceſſum morbus decubuerit. Nux pinea, & myrrha, in eclegmate dentur. Bibendum autem talibus acetum mulſum quàm minimum dato: ſi uerò ualde ſiticuloſi fuerint, aquam ordeaceam.

52 Peripneumonicas ac pleuriticas affectiones ſic cõſiderare oportet, an acuta ſit febris, & dolores lateris alterius, aut utriuſque, & dum ſpiritus ſurſum fertur an doleat, & an tuſſes adſint, & ſputa prodeant fulua, aut liuida, aut etiam tenuia, & ſpumoſa, & florida: & ſi quid aliud diuerſum habeat, ab his quæ illis fieri ſolẽt. Hunc ſic degere oportet. Si quidem doloc ſurſum tendat ad clauiculam, aut circa mammam, & brachium, uenam in brachio ſecare oportet internam, utra tandem fuerit parte, in ea ipſa: detrahere uerò ſanguinem, iuxta corporis habitum, & tempus, & ætatem, & colorem, plus & confidenter: & ſi acutus fuerit doloc, ducere uſq; ad animi deliquium: Poſtea uerò infuſum per clyſterem adhibere. Si uerò ſub thorace fuerit doloc, & ualde diſtendat, pleuritico medicamento aluum ſubpurgato, & interim dum purgatur nihil dato: poſt purgationem uerò acetum mulſum. Medicamentum autem purgans exhibeto quarta die. Verum per tres ab initio, infuſum per clyſterem adhibeto: & ſi hinc non alleuetur, ſic ſubpurgato. Cuſtodia autem fiat uſq; ad febris quietem ac ſeptimum diem: deinde ſi in tuto eſſe uideatur, ſuccum modicum, ac tenuem primùm melle ammixto exhibeto. Si uerò facile educat ſputum & bene ſpiret, ac doloris exors ſit circa latera, etiam paulò craſsiorem ac ampliorem, & bis in die dabis. Si uerò non facile liberetur, potionem pauciorem, & modicam ſorbitionem, ſuccum tenuem, eumque ſemel, & in quo tempore melius degit, exhibeto. Cognoſces autem hoc ex urinis. Sorbitionem enim exhibere in his morbis non prius oportet, quàm urinas concoctas, aut ſputa matura facta eſſe uideris. Si uerò is qui medicamentum accepit, frequenter & multum purgatus fuerit, neceſſe eſt dare, uerùm pauciorem ac tenuiorem. Non enim poterit dormire, præ

uaſorum uacuatione: neque ſimiliter concoquere: neque iudicationes ſuſtinere ac expectare. At ubi crudorum colliquationes factæ fuerint, & ea quæ rénituntur abiecerit, nihil obſtabit.

53 Matura uero ſunt ſputa quidem, quum ſimilia fuerint puri: Vrinæ autem ſubſidentias habentes ſubrubras, uelut eſt eruum. Nihil aũt prohibet, & ad alios laterũ dolores tepefactoria apponere & cerata: Inungere autem crura ac lumbos oleo calido: & pinguedinem illinere, præcordia uero ex lini ſemine integere uſque ad mammas. At ubi in uigore eſt peripneumonia, auxilium non admittit, ſi non expurgetur: & malũ uſt ſi æger difficulter ſpirauerit: & urinæ tenues & acres, & ſudores circa collum ac caput fiant. Tales enim ſudores praui ſunt, præ ſuffocatione, & impetu ac uiolentia, ſuperantibus morbis; ſi non urinæ multæ ac craſſæ prodierint, & ſputa matura exierint. Vtrum aũt horum ſua ſpõte uenerit, morbum ſoluit.

Ad peripneumoniam medicamentum quod delingitur. Nux pinea & galbanum, in melle Attico: Abrotonum in aceto mulſo. Piper, ueratrum nigrum ferueſacito, & pleuritico, in principijs dum dolor uexat, bibenda dato. Bonum eſt & panacem in aceto mulſo ferueſacere, & excolare, ac bibendum dare, tum hepaticis, tum in doloribus ſepti transuerſi. Et quæcunq; ad uentrem, aut ad mictionem impellere oportet, hæc in uino & melle dabis, illa ad uentrem, cum aqua mulſa aquoſa copioſiore bibenda dato.

54 Dyſenteria ſedata abſceſſum, aut tumorem aliquem faciet, ſi non ad ſebres, aut ſudores, & urinas craſſas, et albas, ac ualde perſpicuas, aut ad tertianas, aut ad uaricem, aut ad teſtẽ, aut ad crura, aut ad coxam dolor decubuerit. In febre biliosa ante ſeptimum diem, cum rigore morbus regius accedens, ſoluit febrem. Verùm ſine rigore ſi accedat, extra temporis occaſiones, pernicioſus eſt.

55 Tetanus lumborum in anteriorem ac poſteriorẽ partem diſtentio: et in atrabiliarijs, ubi ſpirituum per uenas interceptiones fuerint, uenæ ſectione ſoluuntur. Quum autem à tendinibus uehementer in anteriorem partem reuelluntur, & circa collum ac faciem ſudores fiunt, dum præ dolore mordentur ac reſiccantur tendines uſque ad ſacri oſsis finem exporrecti, qui craſsiores ſpinam continent, qua parte maxima ligamẽta exorta, maxime deorſum ad pedes uſq; deſinunt: Tali ſi non febris & ſomnus acceſſerit, et ſequentes urinæ concoctionẽ habentes prodierint, & ſudores iudicatorij, uinum Creticum uinoſum bibẽdum dato, et farinam coctã edendam. Et cerato ungito ac illinito, & integito crura uſque ad pedes, ubi calida aqua prius in ſcapha perfudiſti: brachia quoque ad digitos uſque integito: et lumbos ac ſpinam à collo uſque ad coxas, pinguedine incerata molli pelli illita circumdato, ita ut etiam anteriores partes complectantur: et interpoſito tẽpore, per utriculos calida aqua infuſa foueto, et circumtento linteo ipſum reclinato. Aluũ uero ne ualde ſoluas, niſi glandula ſubditiria, ſi multum tempus fuerit, quo abſque egeſtione permanſit: et ſi quidem in melius res tibi proceſſerit, ſatis eſt: Sin minus, meu radicẽ in uino odorato tritam, et daucum bibenda dato, manè ubi ieiunus eſt ante calidæ perfuſionẽ: et poſt hæc breui farinam coctam, tepidam, plurimam edat, & uinum ubi uoluerit, bene temperatum inſuper bibat: et ſi quidem in melius res tibi proceſſerit, ſatis eſt: Sin minus, prædictere oportet.

56 Morbi porrò omnes ſoluuntur, aut per os, aut per aluum, aut per ueſicam, aut alium aliquem eiuſmodi articulum. Verùm ſudoris ſpecies omnibus communis eſt. Veratrum dato his oportet, quibus à capite fluxio fertur. Quicunque uero ex abſceſſibus, aut uenæ ruptura, aut propter intemperantiam, aut ob aliam quandam fortem cauſam, ſuppurati fiunt, talibus ueratrum ne dato. Nihil enim profuerit, & ſi quid perpetiatur æger, ueratrum in cauſa eſſe uidebitur. Si uero corpus diſſoluatur, aut dolor in capite ſit, aut aures obturatæ ſint, aut nares, aut ſputatio, aut genuum grauitas ſit, aut corporis tumida moles præter conſuetudinem; dato quicquid tandem horum contigerit, ſi non ex potibus, neque ex rebus uenereis, neque ex triſtitia, neque ex curis, neque uigilijs hæc fiant: & ſi quidem horum quid in cauſa fuerit, ad hoc ipſum curationem inſtituito:

57 Dolores ex itinere, laterum, dorſi, lumborum, coxarum, & quæcunque reſpirantes dolent, cauſam manifeſtam habent. (Sæpe enim ex crapulis & cibis flatuoſis dolores procedere ſolent, & ad lumbos, et ad coxam.) Quibus uero ipſorum talia fuerint, urinæ difficultas ipſis accedit. Horum autem cauſa iter eſt, & grauedinum ac raucedinum. Quæcunque ex uictus ratione contingunt; pleraque unuſquiſque prius præter conſuetudinem uictu uſus fuerit, maxime annotat. Nam qui non ſoliti ſunt prandere, ſi pranſi fuerint, mox à uentris tumor ipſis accedit, & dormitatio, ac repletio. Si uero inſuper cœnauerint, aluus exturbatur. His ubi balneo uſi ſunt, dormire conducit: Vbi uerò dormiuerunt, deambulare lenta ac multa circuitione: et ſi quidem aluus euacuata fuerit, cœnare, & bibere uinum paucum, meracius. Si uero euacuata non fuerit, corpus oleo calido illinere: & ſi ſitierit, uinum aquoſum album aut dulce bibendum, quieſcere: Si uero non obdormierit, amplius quieſcere. Reliquus uictus ſimiliter ut his qui crapula grauantur, conſtituatur.

58 Quod uero ad potus attinet, qui quidem aquoſi ſunt, tardioris tranſitus ſunt, & intus obuoluuntur, & circa præcordia redundant, & ad mictionem non decurrunt. Tali uero potu repletus, nullum opus celeriter perficere poterit, ex his quæ intento corpore per uiolentiam aut celeritatem perfici ſolent. Quieſcat autem quàm maximè, donec unà cum cibis concoctus fuerit. Quicunq; uero potus meraciores ſunt, aut auſteriores, palpitationẽ in corpore, & pulſationem in capite inducunt. His cõmodum eſt ut inſuper dormiant, & calidum quid ſorbeant, ad quod maxime iucunde affecti ſunt. At uero ieiunium ad capitis dolorem ac crapulam malum eſt. Cæterùm q ſemel in die cibum capiunt, hi & impotentes ſunt, & calidam urinam mingunt; præter conſuetudinem uaſa uacua habentes. fit autem & os ſalſum ac amarum, & in omni opere tremunt, & tempora ipſis diſtenduntur, et cœnam concoquere non poſſunt, uelut ſi pranſi eſſent. Hos autem minus bibere oportet, quàm ſoliti fuerunt, & mazam liquidiorem pro pane ſumere: et ex oleribus, rumicem, aut maluam, aut ptiſanam, aut betas: Bibere uero uinum inter cibum moderatum & aquoſius: et à cœna modice deambulare, donec urina deſcenderit, ac minxerit.

Vtantur

Vtantur autem & piſcibus coctis.

59 Edulia porrò maxime de ſe ſignificationem præbent. Allium flatum & calorem circa thoracem facit, & capitis grauitatem, & anxietatẽ, & ſi quis alius dolor antea fieri conſueuit, eum exacerbauerit. Vrinam autem ciet, & hoc bonum habet. Optimum uerò eſt ut quis ipſum edat, ſi aut ebrius eſt, aut ad potationem ire uolet. Caſeus flatum, & adſtrictionem, & ciborum accenſionem facit, quum crudum & incoctile ſit edulium: peſsimum autem eſt repletos ipſum inter potum edere. Legumina omnia flatuoſa ſunt, & cruda, & cocta, & fricta, & macerata, & uiridia. His autem utendum non eſt niſi cum cibis. Vnumquodq; uerò ex ipſis ſua peculiaria uitia habet. Cicer flatum, tum crudum, tum frictum, & dolorem inducit. Lens adſtringit, & turbationem inducit, ſi cũ cortice ſumatur. Lupinus minime inter hæc mala habet. Silphij caulis & ſuccus, quibuſdam quidem maxime, inexpertis autem non tranſit per uentrem. Verùm uocatur hoc malum cholera ſicca. Fit autem maxime, ubi cum multo caſeo mixtus fuerit, aut cum carnis bubulæ eſu.

60 Nam & atrabiliariç affectiones a bubularum carnium eſu exacerbantur. Eſt enim inſuperabilis ipſarũ natura, & non cuiuſuis uentriculi eſt ipſas concoquere. Optime tamẽ ipſas concoxerint, ac ſummouerint, qui percoctis, & q̃ uetuſtiſsimis utantur. At caprinæ carnes quæcunq; in bubulis inſunt mala, omnia habent: itemq; a concoctione alienitatem, & flatuoſiores ſunt ac ructus ampliores faciunt, & choleram generant. Sunt autem odoratiſsimæ, ſolidæ ac iucundiſſimæ, optimæ & percoctæ & frigidæ. Verùm iniucundiſsimæ & graueolentes ac duræ, peſsimæ: imò etiã recentes. Optimæ uerò ſunt æſtatis tempore: peſsimæ autumno. Porcinæ uerò carnes prauæ ſunt, quum fuerint crudiores aut ambuſtæ. Magis autem choleram generant, & turbationem faciunt. Suillæ autem optimæ ſunt omnium carnium: ſed præſtant etiã ex his quæ non uehementer pingues ſunt, neq; tenues, neq; ueteris uictimæ ætatem habent. Edere uerò ipſas oportet abſq; pelle, & ſubfrigidas.

61 In cholera ſicca uenter inflatus eſt, & ſtrepitus inſunt, & dolor laterum ac lumborum. Secedit autem nihil deorſum, ſed aluus adſtricta eſt. Talem adſeruato ut ne uomat, ſed aluus ſubeat. Infuſum itaq; calidum ac pinguiſsimum q̃ citiſsimè per clyſterem immittito, & oleo illitum in aquam plurimam calidam demittito, in ſolium reclinans, & calidam paulatim affundens. Et ſi caleſcenti ipſi aluus ſubierit, morbus ſolutus eſt. Dormire quoq; tali conducit, & bibere uinum tenue, & uetus ac meracius, & oleum dato, ut & quieſcat, & aluus ſubeat, & ſoluatur morbus: a cibis uerò & alijs abſtineat. Si uerò non remiſerit dolor, aſininum lac bibendum dato, donec purgatus fuerit. At ſi liquida fuerit aluus, & bilis ſubeat, & tormina ſint, & uomitus, ac ſuffocationes: his optimum fuerit quieſcere. Bibere uerò aquam mulſam, & non uomere.

62 Hydropum duæ naturę ſunt: quorum alter ſub carne ſi fieri aggreditur, ineuitabilis eſt. Qui uerò cum inflationibus fit, multa bona opus habet, maxime autem ærumnis, & fomentis ac temperantia. Edat autẽ ſicca & acria. Sic enim uel maxime urinam eiecerit, & plurimum uiribus polluerit. Si uerò difficulter ſpirauerit, & tempus uernum fuerit, & ſimul ætas uigeat, & uirium robur adſit, de brachio ſanguinem detrahere oportet: deinde panes calidos ex uino nigro & oleo tinctos edat, & quàm minimũ bibens, quàm plurimum laboret, & carnes ſuillas carnoſas edat cũ aceto coctas, ut aduerſus accliues deambulationes reniti poſsit. Quicunque infernum uentrem calidum habẽt, & alui egeſtiones acres & inæquales ipſis prodeunt præ colliquatione: his ſi quidem potentes fuerint, ueratro albo reuellere oportet. Sin minus, ſuccus tritici horni craſſus, frigidus dandus eſt, & lenticulæ freſæ decoctum, & panes ſubcineritij, & piſces febrienti quidem cocti, non uerò febricienti, aſſati, & uinum nigrum non febrienti: ſin minus, aqua a meſpilis, aut myrti baccis, aut malis, aut ſorbis, aut palmulis, aut uitium œnanthe.

63 Si uerò febris nõ habeat, & tormina adſint, lac aſininum calidum modicum primùm: deinde ſenſim facto progreſſu amplius, & lini ſemen, & triticeam polentam, & fabas Aegyptias, exempto eo quod in ipſis amarum eſt, molita ac trita hæc inſpergens bibat: aut oua ſemiconcreta aſſata edat, & ſimilaginem, & milium: & alicam coctam in lacte: hæc cocta frigida edat, & quæ his ſimilia exiſtunt, tum pocula, tũ edulia in cibo aſſumat. Maximi momenti circa uictus rationem, eſt obſeruare ac cauere, tum in acutis, tum in longis morbis, & intentiones febrium, & remiſſiones, quo temporum occaſiones ſcias, quando cibos exhibere non oporteat, & quando tuto exhiberi poſſunt. Inſuperque quando plurimùm ab intentione adſunt.

64 Noſſe porrò oportet eos, quibus caput dolet ab exercitationibus, aut curſibus, aut profectionibus, aut uenationibus, aut ex alio quopiam intempeſtiuo labore, aut ex re uenerea: decolores item, rancoſos, ſplenicos, exangues, ſpirituoſos, & ſiccam tuſsim habentes, ac ſiticuloſos, & flatuoſos, & uenarum interceptiones: & eos qui intenta habent præcordia, & latera, & dorſum, & torpefactos, & obſcure uidentes, & quibus aurium ſonitus incidunt, & qui urinariam fiſtulam urinam non continentem habent. et morbo regio laborantes, et quorum alui cruda eijciunt, et ex quibus ex naribus, aut per ſedem ſanguis uehementer erumpit, & qui tubercula habent, & quibus uehemens dolor incurrit, & non ſuperauerint: ex talibus nullum medicamento purgandum eſſe. Periculum enim habebis, & nihil opis afferes, & ſpontaneas liberationes ac iudicationes tolles.

65 At ſi ſanguinem alicui detrahere cõducit, ſolidam aluum facere oportet, atq; ſic detrahere, & fame macerare, ac uinum auferre. Poſtea uictu cõueniente, & fomentis humidis, reliquam curationem perage. Si uerò aluus denſa ac adſtricta eſſe uideatur, molle infuſum per clyſterem immitte. Si uerò medicamentũ dare uiſum fuerit, per ueratrum tuto ſurſum purga. Deorſum uerò nullum talium. Optimum autẽ eſt ad mictionẽ, & ad ſudores, & ad deambulationes perducere, & leni frictione uti, ut ne habitum denſum efficias. Si uerò in lecto decumbat, alij ipſum fricẽt. Et ſi quidem in thorace ſupra ſeptum tranſuerſum, affectio ipſum infeſtarit, plurimum reſideat, & minime ipſum reclinent: quandiu uires tolerant: & ſedentem multo tempore multo oleo calido defricent. Si uerò in inferna aluo ſub ſepto tranſuerſo dolores habeat,

decumbere conducit, & nullo motu moueri tali corpori confert, extra defrictionem. Qui uerò ex inferna aluo ſoluũtur dolores, per urinas & ſudores, ſi moderatè delabuntur, ſua ſponte ſoluuntur, qui parui ſunt, uehementes autem praui ſunt. Tales enim aut pereunt, aut abſq; alijs morbis ſani non fiunt. Verùm qui huiuſmodi ſunt incumbunt ac firmantur. Potio hydropica.

66 Cantharidas tres, detracto capite uniuſcuiuſque, & pedibus, & alis, corpora uidelicet ipſarũ in tribus aquæ cyathis terito. Quum autem is qui bibit doluerit, calida aqua perfundatur. Bibat autem prius illitus, ieiunus: & edat panes calidos ex oleo. Medicamentum ſanguinem ſiſtens. Fici ſuccum lana exceptum intus ad uenam appone: aut coagulo intorto nares obturato. Aut chalcitidem digito prius efformatam apprime, & cartilagines extrinſecus utriuq; comprime, & aluum lacte aſinino cocto ſolue, & caput rade, & perfrigerantia adhibe, ſi calidum tempus fuerit. Seſamoides ſurſum purgat, potus eius eſt drachma dimidia in aceto mulſo trita. Commiſcetur etiam ueratri tertia potionis pars, & minus ſuffocat. Ad trichiaſin, id eſt pilos pungentes in palpebris enaſcentes. Immiſſum in acum foramen habẽtem filum, in ſumma ſupernæ palpebræ margine deorſum uerſus perpunctione facta trãſmitte, & aliud itidem ſub hoc inferne traijcere: extenta fila conſue ac deliga, donec decidant, & ſi quidem ſatis habuerit, bene eſt: Sin minus, & quid defecerit, rurſus eadem facito.

67 Sed & hæmorrhoidas eodem modo tranſmittes, filo lanæ ſuccidæ craſsiſsimo ac maximo in acum immiſſo, ac deligato. Securior enim fit curatio: deinde compreſsione facta medicamento erodente utere, & ne prolue donec deciderint: & ſemper unam relinque. Poſtea uerò refectis uiribus ueratrum dato: deinde exerceatur & exudet, & ante exercitationem mane, frictio multa fiat. Verùm a curſu abſtineat, & ebrietate, & ab acribus, origano excepto. Vomat autem per interpoſitos dies ſeptem, aut ter in menſe. Sic enim q̃ optime habuerit corpus. Vinum uerò fuluum, auſterum, aquoſum, ac modicum bibat.

68 At uerò ad ſuppuratos, ſcillæ fruſta rotunda ſecta in aqua coquito, & ubi ualde bene efferbuerit, diffundito, & alia affuſa coquito, donec ad contactum percocta ac mollia apparuerint: deinde leuiter tritis cuminum frictum ammiſce, & ſeſama alba, & amygdalas recentes tritas, & hæc melle excepta delingenda præbe, & poſtea uinum dulce bibendum. Sorbitiones uerò ſumat, peplum, appellatum meconium album, tritum acetabuli parui menſura, in aqua loturæ farinæ recentis dilutum ac coctum, melle affuſo tepidum abſorbens. Atque ſic degat per diem: deinde ſupputans ea quæ eueniunt, cœnam dato. Fabarum item depuratarum quadrantem, & rubiæ ſarmenta duodecim, terito, miſceto, coquito, & pingui addito delingenda præbeto. Ad oculos. Spodium lotum probe uelut farinæ maſſam ſubactum, non liquidum, uuæ immaturæ acerbæ ſucco humectatum leuiter terito, in ſole reſiccato, & ut ad illitionem commodum ſit humectato: quum uerò ſiccum factum fuerit, leuiter trito ſicco oculos ſublinito, & angulos conſpergito. Ad eoſdem. Ebeni drachmam, æris uſti obolos nouem, croci obolos tres. Hæc trita in coticula terito, & uini dulcis heminam Atticã affundito: deinde ad ſolem obuelata exponito, & vbi cocta exaruerint, ipſis utere.

69 Ad dolores oculorum. Chalcitidis drachmã, uuæ expreſſæ, ut duæ partes ſint reliquæ, myrrham & crocum terito, & muſtum admiſceto, & ad ſolem coquito, ac illinito. Sint autem in uaſe æneo. Earum quæ ab utero ſtrangulantur cognitio. Digitis duobus comprimito, & ſi ſenſerit, uteri ſtrangulatio eſt: ſi non, conuulſio. Ad hydropicos. Pepli meconij appellati, acetabulum paruum Atticum rotundum, potio una, ſquamæ æris ſpicilla lata tria: Hæc leuiter trita, & cum farina recenti agglutinata, ac in catapotia efformata deglutienda dato. Purgant aquam deorſum. Aliud, quod ſtercora per aluum expellit. In caricas ſuccum tithymalli inſtilla, in ſingulas ſepties: deinde in nouum uas compoſitas reconde, ac exhibe ante cibum. Aliud. Peplum, quod & meconium appellatur, aqua affuſa terito ac excolato, & farinam placentarum torrefactarum ammiſcẽs, & mel coctum affundens, hydropicis edendum dato: & uinum dulce aquoſum, aut aquam mulſam aquoſam inſuper bibendam. At meconium, quod primum excrementum a pueris prodit, collectum recondito, ac curato.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Iudicationibus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Indicationis, quæ cito ad melius tendit ſigna. Aluus quando in morbis denſanda. Lumbrici ad iudicationẽ exeuntes. Vrina optima. Vrina fulua, albam ſubſidentiam habens. Signa magna quid denotent.*

2 *Capitis dolor in febri non lethali. Doloris primis diebus inter[illegible] Febrium indicatio. Febres placidiſſimæ, [illegible].*

3 *Signa bona in febribus ardentibus. Morbus regius in febribus ardentibus.*

4 *Indicationes & remiſſiones febrium ardentium. Lipyria. Morbus regius febri deſinente. Tertiana ſeptem circuitibus indicatur. Morbus regius in febribus intolerabilibus ſeptima, aut nona, aut decimaquarta die. Sudores qui febres indicant.*

5 *Vrinarum lentæ concoctiones. Vlcerum indicatio. Capitis dolor ante febrem. Præcordiorum molles tumores.*

6 *Vrina pura, ſubſidentia alba, leuis. Vrina ſubrubra,* ſubſi-

ſubſidētia ſubrubra, leui.s. Podagricorum morborum indicatio. Morborum letb.alium indicatio. Sudores peſſimi qui.

7 *Alui egeſtiones uariæ. Vrinæ pura, ſulua, tenuis. Vrinarū in ſebribus mutationes. Vrinæ ab initio non ſimiles.*

8 *Sudores frigidi cum acuta febri, lethales. Morbi longitudinē ſignificantia ſigna. Sudor in ſebre permanēte. Sudor multus in ſanis. Alui egeſtiones in idem concedentes. Bilis atra in egeſtione ſubſidens. Venæ pulſantes ſana facie. Manuum palpitationes.*

9 *Signa lethalia. Febris continuæ indicatio. Diſtentio antrorſum & retrorſum. Morbus regius, & ſingultus in ſebribus quando lethalis. Recidiuæ in quibus. Febris ardentis recidiua.*

10 *Recidiuantes morbi. Abſceſſus ad aurem circa indicationem non ſuppurati. Hæmorrhoides in atrabiliarijs cum phrenitidi. Inſaniæ ſolutio. Suppurati ex lingua, & labiorum impotentia. Doloris in locis infernis ſolutio.*

11 *Coxarum dolor in ſebribus ardentibus. Rigor in ſebre ardenti. Tremores in ſebribus ardentibus. Aurium ſurditas in ſebri ardenti. Rigor in ſebribus. Dolores repentini. Febris uehemens, &c. Hydropis ſolutio. Alui profluuium à pituita alba. Dolores uehementes in pedibus.*

12 *Alui diuturnum profluuium ſoluentia. Pueris per aures ac nares fluxio. Capitis repentini dolores. Caput circūcirca dolens. Alui profluuium lippientibus commodum. Neruorum diſtentio a conuulſione. Conuulſio febri ſuperueniens.*

1 DE Iudicationibus quæ cito ad melius tendunt, plerunque eadem ſigna ſunt, quæ etiam ſanitatis. Sudores enim optimi ſunt, & celerrime febrem ſedant, qui in iudicatorijs diebus fiunt, & febrem perfecte ſummouent. Boni quoque ſunt qui per totum corpus oborientes, morbum facilius ferre faciunt. Qui uero nihil horum faciunt, incommodi ſunt. Denſari uero oportet alui egeſtionem, morbo ad iudicationem tēdente. Sit autem ſubfulua, & non ualde graueolens. Commodum eſt & lumbricos exire ad iudicationem. Vrina autem optima eſt, quæ habet albiſſimam ſubſidentiam, & leuem ac æqualem, per totum tempus donec indicatus fuerit morbus. Significat.n. ſecurum ac breuem fore morbum. Si ſudore oborto morbus deficiat, & urina fulua albam ſubſidentiam habens conſpiciatur: his eadem die recidiua febris fiet, atque hæc quinta die citra periculum iudicatur. His qui in breuiſſimo tempore ſani euadent, omnia maxima ſigna ſiunt. Nam magis ſine dolore degunt, & extra periculum, & noctu dormiunt, & alia ſigna ſecura præ ſe ferunt.

2 Quibus in febre non lethali capitis dolor, & alia ſigna circumſtant, in his bilis dominatur. Quibus inceperit dolor primis diebus, & quarta ac quinta magis premuntur, hi ſeptima a febre liberantur. Febres iudicantur in ijſdem numero diebus, ex quibus & ſuperſtites euadunt homines, & ex quibus pereunt. Et enim placidiſſimæ febres, & ſignis ſecuriſſimis cōtingentes, quarto die deſinūt, aut prius. Lethaliſſimæ uerò & ſignis horrēdiſſimis contingētes, quarto die aut prius occidūt. Primus igitur ipſarum inſultus ſic deſinit: Alter ad ſeptimum deducit: Tertius ad undecimū: Quartus ad decimumquartum: Quintus ad decimumſeptimum: Sextus ad uigeſimum. Atque hæ in acutiſſimis morbis, per quatuor ad uiginti, appoſitiones fiunt. Non poteſt autem quicquam horum integris diebus exactè numerari: neque enim anni ac mēſes totis diebus conſtant.

3 In febribus ardentibus bona ſigna apparētia, qualia in ſanis ſcripta ſunt, ſi quidem minora fuerint, ad tertium diem remiſsionem iudicant: craſsiora uerò, in craſtinum: craſſa autem, eadem die. In febribus ardentibus ſi poſterius ſeptimo die morbus regius accedat, indicium eſt ſublati ſudoris. Nam morbus non ſolet exudare, neque uſquam alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit. Neceſſe autē eſt ubi calor febris diſceſſit, & humorem in ſeipſum attraxit, febri contingere iudicationem, per urinas prodeuntes, aut etiam alui egeſtiones, aut ſanguinis ex naribus fluxum, aut mictionem multam, aut per multam humiditatē, ſudorem, aut uomitum: Mulieri uero etiam per menſium uiam. Maximè igitur hęc iudicationē faciunt, & quicquid his propinquum contingit. Facit autem & alias iudicationes, ſed minus quā has. Si uerò ſeptimo die morbus regius accedat, aut poſterius, in febre ardente, & difficilis multi ſputi ſeceſſus, tum in ardētibus, tum in alijs febribus: ſi nullo talium ſignorum contingente dimiſerit febris, neceſſe eſt tales indicationes pro illis fieri, aut magnorum tuberculorum abſceſſum, aut dolores ex abſceſſu uehementes, aut colliquationes humorum ex calore.

4 Iudicationes & remiſsiones eorum quæ febrē ardentem ſignificant, longiorem morbum faciunt. Si uerò fortia fuerint, mors plerunque ſequitur. Reliquæ uerò ardentes ſecuræ deſinunt ſeptimo aut decimoquarto die. Solet autē & ad lipyriam deuenire: & detinet maxime XL. dies, & in epialum tranſit: & lipyria eadem quoq; die corripit ac dimittit. Fit autem & capitis dolor. Si uerò lipyria non dimiſerit in XL. diebus, ſed producta fuerit, & dolor habuerit caput, & deliret æger, ipſum purgato. Deſinente uerò febre ardente ſi accedat morbus regius, non ſolet amplius exudare, neque uſquam alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit. Tertiana in ſeptē circuitibus plerunq; iudicatur. Quibuſcunque in febribus intolerabilibus ſeptima, aut nona, aut decimaquarta morbus regius accedit, bonum: ſi non dextrum præcordium durum fiat: Sin minus, ambiguū. Acuti morbi in quatuordecim diebus plerunque iudicantur. Sudores febricitāti ſi fiant tertia die, & V. & VII. & IX. & XI. & XIIII. & XXI. & XXXI. hi ſudores morbos iudicant. Qui uerò non ſic fiunt, dolores ſignificant.

5 Concoctiones urinarum paulatim mатureſcētes, ſi in iudicatorijs diebus concoctæ fuerint, morbum ſoluunt. Exemplum urinarum ulcera facere oportet. Nā ulcere ſi repurgantur pure albo, celerē curationē indicant: Si uerò in ſanioſos humores tranſmutētur, maligna ſiunt. Eodem modo & urinæ ſignificant. Si ex dolore tenues fiāt, ex occaſione ratiocinari oportet, ex qua morbus acceſsit, & hanc inſpicere ubi ſedatur. Nam hac deficiente, alijs ſignis qualia conueniunt accedētibus, non putandum eſt morbo liberationē contingere. Si doluerit caput, & ex hoc febris accedat, & hinc non ſedetur: dolore non ceſſante febris nō indicatur: & plurima talia indicationis lógæ

ſunt

ſunt ad melius, etiam in his quæ ad ſanitatem tendunt. In præcordijt tumores molles,& doloris exoctes,& ad contactum cedentes,diuturniores quidem iudicationes faciunt, minus autem horrendas tuberculis his contrarijs.Eodem modo habet,& de tuberculis in reliquo uentre.

6 Ex urinis ſi quidem id quod mictũ eſt purum fuerit: ſubſidentiam uero albam ac leuem habuerit,diuturnior fit morbus,& minus quàm optima ſecura eſt hæc urina.Si uerò & urina ſubrubra fuerit,& ſubſidẽtia ſubrubra ac leuis:diuturniorem quidem hęc morbum quàm prior ſignificat,ſed ualde ſalutarem. Quicunque podagrici morbi fiunt, hi in quadraginta diebus ab inſlammatione liberi ſedantur. Sed in his pleraque longæ iudicationis ad melius ſunt.Quæ ad mortẽ tendunt,in die ac nocte iudicantur,quæ uidelicet debilitationis ſigna ſunt,uelut epoti medicamenti, exturbationis alui & ſurſum & deorſum, anxietatis, & aliorũ huiuſmodi. Si igitur horum ſigna in die ac nocte ſubmoueantur,bene eſt: Sin minus,lethalia eſſe putanda ſunt.Sudores peſsimi ſunt frigidi,& circa ceruicem contingẽtes.Hi enim mortes,& morborum longitudinem præſignant.

7 Alui egeſtiones uariæ, diuturniores quidem ſunt nigris & alijs lethalibus egeſtionibus,nihilo uerò minus pernicioſæ. Sunt autem lethales,ramẽtoſæ,bilioſæ,cruentæ,praſinæ,nigræ:& aliquando ſimul omnes prodeunt, aliquando ſingulæ particulatim. Vrina ſi quandoq; pura micta fuerit,quandoque ſubſidẽtiam albam ac leuem habens, diuturnæ tales ſunt,& minus ſecuræ quàm optima urina. Si uerò fulua ac tenuis fuerit urina multo tẽpore,periculum eſt ne ſufficere homo poſsit,donec concocta fuerit urina: & ſi aliàs ſuperſtitis futuri ſigna fuerint,his abſceſſum affore expecta ad locos infra ſeptum tranſuerſum. In febribus ſi mutationes habeat urina, diuturnitatem temporis ſignificat, & neceſſe eſt ægrotum mutari & ad deteriora, & ad alteram partem. Si urinæ ab initio non ſimiles fuerint, ſed ex tenuibus craſſæ fiant, & penitus tenues,tales ægrè iudicant,ac inconſtantes ſunt.

8 Frigidi ſudores cum acuta quidem febre, lethales ſunt: cum mitiore uero, longitudinem morbi ſignificant. Et ubi in corpore caliditas aut frigiditas, hic morbus eſt,& ibi in toto corpore mutationes repentinę fiunt:& ſi corpus perfrigerẽtur,aut rurſus caleſiat,aut color alius ex alio tranſmutetur, morbi lõgitudinem ſignificat.Si febricitanti ſudor accedat, febre non deficiẽte,malum: prolõgatur enim morbus, & humiditatem ſignificat. Febricitanti frigidi ſudores accedentes, longam febrem ſignificant. Sudor multus intemperatè oboriens ſano, morbum ſignificat,æſtate minorem,hyeme maiorem.Alui egeſtiones ſi in idem cõcedere ac cõſiſtere permiſeris,uelut ramenta ſubſident: ſi pauca,modicus eſt morbus: ſi multa, multus: his infuſum per clyſterem adhibere cõducit. Quibus uerò in egeſtione inferne bilis atra ſubſidet,ſi copioſior,maior eſt morbus. Si paucior, minor.Si uenæ pulſarint,& facies ſana fuerit,& præcordia nõ mollia,ſed in tumorem eleuata,diuturnus eſt morbus, & abſque conuulſione non ſoluitur, aut multa ſanguinis ex naribus fluxione, aut uehementi dolore.Et palpitationes in manibus, diuturnę febris ſignum ſunt, aut breuis iudicationis in deterius: & in his pleraque quæ ad mortem tendunt.His qui breuiſsimo tempore perituri ſunt, maxima ſigna ab Initio fiunt. Nam & difficulter ſpirant,& noctu non dormiunt,& ſigna pericuſoſa præ ſe ferunt.In febre continua ſi quis quarta die & ſeptima affligatur, & undecima non iudicatus fuerit,plerunque perit. Quicunque à diſtentione antrorſum ac retrorſum corripiuntur, in quatuor diebus pereunt. Si uerò hos effugerint,ſani fiunt.In febribus ardentibus ſi accedat morbus regius,& ſingultus quinto die,lethale eſt.Recidiuæ fiunt in his,quibus febribus deſinentibus uigiliæ fortes accedunt, aut ſomni turbulenti, aut corporis robur,aut dolores uniuſcuiſque mẽbri: & quibus febres ſedãtur, neque ſignis ſolutoriis cõtingentibus, neque in iudicatoriis diebus:& ſi deficiente febre,& ſudore accedente,urinam fuluam minxerint, albam ſubſidentiam habentem,his febris recidiuam eadem die expecta.Hę uerò recidiuæ quinto die iudicantur extra periculum.Et ſi ex iudicatione facta urinam rubicundam, rubram ſubſidentiam habentem minxerint,etiam his recidiua febris fit eadem die: & pauci ex hac ſeruantur.Quum recidit febris ardens,plerunque etiam exudat. Et ſi reuertens tot diebus detinet quot prius, etiam tertio recidiuat, ſi non impari die dimiſerit reuerſa.

10 Plerunque ſi crudæ ſint urinæ, & alia ſigna non ſecundum rationem eueniant, morbus in die iudicatoria recidiuat. Quandoque uero etiam reuertitur in die iudicatoria, his talibus relictis. Abſceſſus circa autem quibus circa iudicationem oborientes nõ ſuppurãtur, his ſubmotis recidiua fit iuxta recidiuarum rationem,ſimilis circuiti: in his ſpes eſt ad articulos abſceſſum fieri: aut urina craſſa, qualis eſt alba in quartanis delaſſatoriis,liberat abſceſſu. Quibuſdam uero horum etiam ſanguinis è naribus eruptiones fiunt. Hæc autem ſanguinis eruptio quartanas non ſoluit,neq; morbos qui per alui egeſtiones ſanari ſolent. Atrabiliariis cum phrenitide occupatis, ſi hæmorrhoides oboriantur,bonum eſt.Quicunque inſaniunt ſua ſponte liberati ex morbis,his inſaniam ſoluit dolor ad pedes progreſſus, aut ad pectus: aut tuſſis uehemens oborta.Si uerò horum nihil fiat,inſania ſoluta oculi priuatio cõtingit.Qui lingua offendunt, & labiorum non ſunt potentes,ſi hæc ſedata fuerint, ſuppurati fiunt.Dolorem in locis infernis fortẽ ſoluit aut ſurditas,aut ſanguinis multus è naribus erũpens,

11 Inſania,magni morbi ex more contingentis ſolutio. Quibus in febribus ardentibus coxarum dolor, oculorum diſtortio,aut cęcitas,aut teſtium tumores, aut mammarum eleuatio, febrem ardentem ſoluit, autem etiam ſanguinis ex naribus fluxus.In febre ardenti ſi inſuper corripiat rigor,exudare ſolet. A febre ardente occupato,rigore accedente, ſolutio fit. Quibus in febribus ardentibus tremores oboriuntur,mentis emotio ſoluit. Quibus in febribus aures obſurduerunt,his non ſoluta febre, inſanire neceſſe eſt. Soluit autem ſanguis ex naribus erumpens, aut aluus141 illioſa egerens,aut dyſenteria accedẽs,aut coxarum, aut genuum dolor. Quibus febribus rigor accedit, febris ſoluitur. Quibus dolores fiunt derepente, præcordium eleuatum eſt ſuperne: & ſi circa ſpuriam coſtam graues dolores fiunt, his ſolutio fit uenæ ſectio,& purgatio deorſum. Non enim corripit febris uehemens locis impotentibus. In his qui

ab

ab hydrope detinentur, ſi aquoſitas per uentrem ad ueſicam aut uentrem fluat, ſolutio fit. Si à pituita alba occupato, alui profluuium uehemens accedat, ſolutio fit. Qui ab alui profluuio multo tempore detinentur unà cum tuſsi, non liberantur, ſi non dolores uehementes in pedibus inciderint. Si uerò uult cõmutatio ac correctio naturę fieri, poſtquam non amplius aluus profluit, aut inanem omnem egeſtionem habuerit, flatus foras prodeuntes accidunt. Nullum itaque humorem manifeſtum habent. Quare ei qui ita habet securè exhibere ſcies ea quæ conueniunt: & ſi uoluulus accedat, uinum frigidum multum meracum paulatim bibendum dato, donec ſomnus, aut crurum dolor fiat. Soluit autem & febris, aut dyſenteria. Caput circumcirca dolenti ac ægrotanti, ſi pus per aures, aut per nares fluxerit, ſoluit morbum. Quibuſcunque ſani derepentè dolores oboriuntur in capitibus, & ſtatim uoce priuantur, ac ſtertunt, hi in ſeptem diebus pereunt, ſi non febris corripuerit. Caput circumcirca dolenti, quicunque ex ſupernis locus doluerit, cucurbitam affige. Soluit dolor ad coxas, & genua, & anhelatio, quicquid horum factum fuerit. Lippienti, ab alui profluuio corripi, bonum eſt. A conuulſione aut diſtentione neruorum uexato, febris accedens ſoluit morbum. Si à febre detentum conuulſio corripuit, ſedatur febris eadem die, aut poſtridie, aut tertia die.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Diebus iudicatorijs.

Argumentum in librum ſequentem.

1 *Artis magna pars eſt iudicium rectum, de ijs quæ rectè ſcripta ſunt. Medico quæ cognoſcenda. Ex morbis uicturi ſigna. Quæ ſecundum naturam non horrenda. Tempus cum morbo pugnans.*

2 *Partes circa faciem graciles, & uenarum tranquillitas. Lingua bifida.*

3 *Oculorum albæ partes quando denigrentur. Oculorũ morborum bilis cauſſa eſt. Oculorum pupillæ unde ſparguntur, & obtuſè uideant.*

4 *Delyrantes. Vocis priuatio. Cauſæ huius morbi.*

5 *Tetani tres ſpecies. Tetanus ex uulnere. Cibi potuſque per nares redeuntes. Opiſthotonus. Alius tetanus, prioribus minus lethalis.*

6 *Coxendicum morbus. Cauſa.*

7 *Morbus regius. Eorum affectiones.*

8 *Peripneumonia.*

9 *Dies iudicatorij. Et quibus ea potiſſimum accidat.*

Magnam artis partem eſſe arbitror, de his quæ rectè ſcripta ſunt poſſe conſiderationem facere ac iudicare. Qui enim hoc nouit, & his utitur, non uidetur mihi in arte multũ falli poſſe. Oportet autem exactè perdiſcere unamquamq; temporum conſtitutionē, & quenque morbum, & qui morbus ſit bonus, & qui periculoſus, aut in cõſtitutione, aut in morbo, & qui morbus longus ſit & lethalis: & qui longus, & non pernicioſus ad uitã, & qui acutus ac lethalis: & qui acutus, & ſupereſſe ſinēs. Ex his enim ordinem dierum iudicatoriorum conſiderandi ac prædicendi facultas datur: & ex his cognoſcere datur, quibus & quando, & quomodo uictũ præſcribere oportet. Maximum itaque ſignum in ægrotis qui uicturi ſunt, ſi non præter naturam fuerit febris ardens, & alij morbi eodem modo. Nihil enim horrendum, neque lethale ſit in his quæ ſecundum naturam ſunt. Secundum eſt, ſi non etiam ipſum tempus ſimul cum morbo impugnet. Plerunque enim hominis natura, uniuerſi poteſtatem non ſuperat.

2 Poſtea uero ſi partes circa faciem gracileſcant: & uenæ in manibus, & in oculorum angulis, & ſupercilijs quietem habeant, quum prius non quieuiſſent. Huic ſi uox fuerit debilior, & ſit lenior, & ſpiritus rarior ac tenuior, ſequenti die remiſsio morbi contingit. Hæc igitur conſiderare oportet ad iudicationes: & an bifida linguæ pars uelut ſaliua alba obducitur, & an in ſumma lingua hoc idem factum ſit, uerùm minus. Si quidem igitur parua hæc fuerint, ad tertium diem remiſsio fit morbi. Si uerò aliquãto craſsior ſit ſaliua, in craſtinũ. Si uerò adhuc craſsior, eadē die.

3 Quin & albæ oculorum partes in principio morbi denigrari neceſſe eſt, ſi inualuerit morbus. Hæ igitur ſi puræ fiant, perfectam ſanitatem indicant: leniter quidem, tardius: uehementer autem, citius. Cæterùm acuti morbi fiunt à bile, ubi in hepar influxerit, & ad caput conſtiterit. Hæc igitur patitur hepar. Intumeſcit & expanditur ad ſeptum tranſuerſum præ tumore: & ſtatim ad caput dolor irruit, maximè uerò ad tempora: & æger auribus non acutè audit. Sæpe etiam oculis non uidet: & horror, & febris corripit. Atq; hæc quidem ab initio morbi ipſi fiunt ex interuallo, quandoq; uehementer, quandoque minus. Quanto autem morbi tempus magis progreſſum fecerit, tanto maior fit dolor in corpore: & pupillæ oculorum ſparguntur, & obtuſè uident: & ſi digitum admoueris ad oculos, non ſentit, eo quòd non uidet. Quòd autem non uideat, inde cognoueris. Nõ enim nictat dum digitus admouetur: & floccos aufert de ſtragulis, ſi quidem uiderit, pediculos eſſe putans.

4 Et quum hepar magis expaſſum fuerit ad ſeptum tranſuerſum, delirat: & ob oculos ſibi obuerſari putat reptilia, & alia omnigena animantia fera, & milites armatos pugnantes, & ipſe aduerſus ipſos pugnare ſibi uidetur: & talia dicit uelut qui uideat, & egreditur, & minatur ſi quis ipſum aggredi non permittat. Et ubi ſurrexerit, crura eleuare non poteſt, ſed cadit. Pedes aũt ſemper fiunt frigidi. Et quũ dormierit,

rit, exilit à ſomno, & inſomnia horrenda uidet. Hoc autem cognoſcimus, quòd ab inſomniis exilit ac perterretur, poſtquam ad ſanam mentem redijt. Exponit enim inſomnia hæc, qualiaq́ue & corpore fecit, & lingua loquutus eſt: Atque hæc quidem ſic patitur. Quandoque uerò etiam uoce priuatur, per totam diem ac noctem multum aceruatum ſpiritum reſpirat. Poſtquam uerò delyrare ceſſauit, ſtatim ad ſanam mentem redit. Et ſi quis ipſum interroget, rectè reſpondet, & intelligit omnia quæ dicuntur: deinde rurſus paulo poſt in ijſdem afflictionibus iacet. Hic morbus accidit maximè in peregrinatione, & ſi alicubi deſertam uiam iuerit, & timor ipſum ex ſpectro corripuerit. Corripit etiam alijs modis.

5 Tetani tres. Si quidem ex uulnere tetanns, ſiue diſtẽtio neruorum antrorſum, ac retrorſum fiat, æger hęc patitur. Maxillæ congelantur ac rigent, uelut ligna: & os aperire non poteſt, & oculi frequenter lachrymantur ac diſtrahuntur, & dorſum riget, & crura flectere non poteſt, neque manus, neque ſpinam. Quum uerò lethalis fuerit, potus & cibi quos prius accepit, per nares quandoque redeunt. At opiſthotonos, retrorſum contingens diſtentio, reliqua quidem eadem ægro inducit ut plurimum: fit autem quum in ceruice tẽdines retrorſum ægrotarit. Aegrotat autem ab angina, aut ab uua, aut locis circa tonſillas ſuppuratis. Aliquando etiam a capite febribus accedentibus conuulſio ſuccedit. Iam uerò etiã a uulneribus. Hic trahitur in poſteriorem partem, & præ dolore dorſum ac pectora rigent, & eiulat. Hic conuellitur uehementer, ut uix detineatur a præſentibus, ne è lecto excidat. Alius tetanus eſt minus lethalis prioribus: fit autem ab ijſdem, & totum corpus ſimiliter conuellitur. Febris ardens prædictis non ſimiliter fit. Vrit enim ſemel, ut neceſſe ſit febricitare. Sitis igitur multa hominem tenet, & febris uehemens: lingua uerò rumpitur exaſperata, & ſicca fit: & color ipſius, primùm quidem pallidus eſt, uelut ſolet: progreſſu uerò temporis nigreſcit. Et ſi quidem in principijs nigreſcat, citiores iudicationes fiunt: Si uerò poſterius, diuturniores.

6 Coxendicum morbus ex his maximè cauſis fit in pleriſque: ſi quis diutius in ſole uerſetur, & coxendices fuerint calfacti, & humor qui eſt in articulis, a calore fuerit reſiccatus. Quod autem id quod reſiccatur condenſatur ac compingitur, hoc magnnm ſignum eſt. Aeger enim articulos uertere ac mouere non poteſt, præ dolore articulorum, & eo quòd uerticula ſunt compacta. Dolet autem magis lumbos & uerticula ea quæ ſunt ex obliquo coxarum, & genua. Conſiſtit autem dolor plurimo tempore in inguinibus ſimulq́ue coxendicibus, acutus, ac æſtuoſus: & ſi quis ipſum erigat aut trãſmoueat, eiulat præ dolore quàm maximè poteſt. Quandoque uerò etiã conuulſio accedit, & rigor ac febris. Fit autẽ a bile & pituita, fit etiam a ſanguine: & dolores conſimiles ab omnibus morbis: & rigor & febris aliquando corripit debilis.

7 Morbus regius acutus eſt, & celeriter occidens. Color totus malicorij ſpeciem refert, & eſt uehementer cum uirore pallidus, quemadmodum lacerti cum uirore pallidiores: conſimilis autem eſt cutis. Et in urina ſubſidet uelut eruum fuluum: & febris & horror debilis habet. Quandoque etiam ſtragula habere non ſuſtinet, ſed mordetur ac raditur in matutino tempore, ubi nondum cibum accepit, internis partibus; deinde uilcera plerunque fugiunt. Et ſi quis erigat ipſum aut alloquatur, non ſuſtinet. Hic ut plurimum moritur intra quatuordecim dies. Has autem ubi effugerit ſanus fit.

8 Peripueumonia talia facit. Febris uehemẽs tenet: & ſpiritum denſum ac calidum reſpirat: & anxietas adeſt, & impotentia, & iactatio, & dolores circa ſcapulas, & claniculas, & mammam: & granitas in pectoribus, & delyrium. Quandoque uerò doloris exors æger eſt, donec tuſsire inceperit. Verùm hic morbus diuturnior ac difficilior illo eſt. Saliuam autem albam & ſpumoſam primùm ſpuit. Lingua flaua eſt, uerùm progreſſu temporis nigreſcit. Si quidem igitur in principio nigreſcat, citius morbus finitur: Si uerò poſterius, tardius. Tandem uerò etiam rumpitur lingua: & ſi digitum apponas, inhæret. At liberationem a morbo ſignificat lingua, ſimiliter uelut in pleuritide. Hæc autem patitur æger minimùm diebus quatuordecim: ad ſummum una, & uiginti: & tuſſit hoc tempore uehementer: & unà cum tuſſi purgatur: Primum quidem ſaliua multa ac ſpumoſa. Septima uerò & octaua die, ubi febris in uigore fuerit, & humida fit peripneumonica, craſſior: Sin minus, nõ. Nona uerò & decima, cum uirore pallida ac ſubcruẽta. Duodecima autem uſque ab decimamquartam, multa & purulenta.

9 Atque hoc in his contingit, quorum naturæ & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus fortis eſt. Quorum uerò & natura & morbi conſtitutio ſicca eſt, in his minus. Cęterùm de iudicatorijs diebus, etiã iam antè a me dictum eſt. Iudicantur autem febres quarta die, ſeptima, undecima, decimaquarta, decimaſeptima, uigeſimaprima. Ex his autem acutis quædam etiam trigeſima: deinde quadrageſima, poſtea ſexageſima. Quum uerò hos numeros exceſſerint, diuturna iam febrium conſtitutio fit.

HIPPOCRATIS COI
Liber Aphoriſmorum.

Argumentum in Librum ſequentem.

Nulla Aphoriſmorum libris argumenta adiecimus, propterea quòd hæc tractatio uulgò omnibus nota ſit, aut certe eſſe debeat: & illam in Indice copioſiſſime proſequuti ſumus.

Sectio prima.

Vita breuis, ars longa, tempus præceps: experimentum periculoſum, iudicium difficile. Oportet autem non ſolùm ſeipſum exhibere, quæ decēt facientem, ſed etiam ægrotum, & præſentes, & quæ externa ſunt. ii. In perturbationibus alui, & uomitibus ſponte contingentibus, ſi quidē qualia purgare oportet purgētur, confert, & leuiter ferunt: Sin minus, uice uerſa. Sic & uaſorum uacuatio, ſi quidem talis fuit, qualis fieri debet, cōfert, & bene ferunt: ſin minus, uice uerſa. Inſpicere itaq; oportet regionē, & tempus, & ætatem, & morbos, in quibus conuenit, aut nō. iii. In exercitantibus boni habitus ad ſummum progreſſi periculoſi ſunt, ſi in extremo fuerint. Nō enim manere poſſunt in eodem, neq; quieſcere. Quum uerò non quieſcant, non amplius in melius augeſcere poſſunt, reliquū eſt igitur ut in deterius. Ob has igiē cauſas bonā habitudinem non tardè ſoluere cōfert, quo corpus rurſum renutritionis principiū ſumat. Neque uerò collapſiones ad extremū ducere oportet, periculoſum enim eſt. Sed qualis natura eſt eius qui perferre debet, ad hoc ducere cōuenit. Similiter aūt euacuationes ad extremū ducentes periculoſæ ſunt: & rurſus renutritiones in extremo exiſtētes, periculoſæ ſunt. iiii. Tenues & exacti uictus, & in lōgis ſemper affectionibus, & in acutis, ubi nō expedit, periculoſi ſunt: & rurſus uictus ad extremā tenuitatem progreſſi, difficiles ſunt. Et repletiones ad extremum progreſſę, difficiles ſunt. v. In tenui uictu delinquentes ægrotantes, magis læduntur. Oomne enim delictum quod committi poterit, magis magnū committitur in tenui, quàm in paulò pleniore uictu. Quapropter etiam in ſanis periculoſus eſt ualde tenuis, & conſtitutus, ac exactus uictus: quoniā delicta grauius ferūt. Ob hoc igitur tenuis & exactus uictus periculoſus eſt magis quàm paulò plenior. vi. Ad extremos morbos exacte extremę curationes optimę ſunt. vii. Vbi quidem peracutus eſt morbus, ſtatim etiā extremos labores habet, & extremè tenuiſsimo uictu uti neceſſe eſt. Vbi uero non, ſed pleniore uictu uti licet, intātum ſubdeſcendēdum eſt, inquantum morbus extremis mollior fuerit. viii. Quum in uigore fuerit morbus, tunc tenuiſsimo uictu uti neceſſe eſt. ix. Simul autem coniectare oportet, an æger ex uictu durare poſsit ad morbi uigorem: & utrum ille prius deficiet, & ex uictu durare non poſsit: aut morbus prius deficiet ac obtundetur. x. Quibus igitur ſtatim uigor eſt, his ſtatim tenuis uictus exhibendus eſt. Quibus uerò uigor poſterius, his ad illud, & paulò ante illud tempus, ſubtrahendus eſt. Antea uerò mitius æger uictu tractandus eſt, quo durare poſsit. xi. In exacerbationibus ſubtrahere uictum oportet. Nam apponere noxa eſt. Et quibus per circuitus exacerbationes fiunt, in exacerbationibus ſubtrahere oportet. xii. Exacerbationes & conſtitutiones indicabunt morbi, & tempora anni, & circuituum inter ſe collata incrementa, ſiue quotidie, ſiue alternis diebus, ſiue per amplius temporis interuallum fiant. Sed & ex apparentibus indicia fiunt, uelut in pleuriticis, ſi ſputum ſtatim appareat incipiente morbo, ipſum abbreuiat. Si uerò poſterius appareat, producit: & urinæ, & alui egeſtiones, & ſudores apparentes indicāt, & ægrè & facile iudicandos, & breues & longos morbos. xiii. Senes facillimè ieiunium ferunt, deinde ætate conſiſtentes. Minimè adoleſcentes: omnium uerò minime pueri, & inter hos ipſos qui ipſi ſeipſis alacriores fuerint. xiiii. Qui creſcunt, plurimum habēt innatum calorem; plurimo igitur opus habent alimento: Sin minus, corpus conſumitur. Senibus autem modicus eſt calor: quapropter paucis fomitibus opus habent, a multis enim extinguuntur. Ob hanc etiam cauſam febres ſenibus non ſimiliter acutæ fiunt. Frigidum eſt enim ipſorum corpus. xv. Ventres hyeme & uere natura calidiſsimi ſunt, & ſomni longiſsimi: Quapropter in his temporibus alimenta plura exhibenda ſunt. Nam innatatum calorem ampliorem tunc habent: alimento igitur ampliore opus habent. Signum ſunt ætates, & athletæ. xvi. Victus huiuſmodi omnibus febricitantibus conferunt: Maxime uerò pueris, & alijs ita aliad ſuetis. xvii. Et quibus ſemel aut bis, & plus aut minus, & ex parte exhibere oportet, conſiderandum eſt. Dandum uerò etiam aliquid eſt tempori, & regioni, & ætati, & conſuetudini. xviii. Aeſtate & autumno cibos difficillimè ferunt, hyeme facillime: deinde uere. xix. His qui in circuitibus exacerbantur, nihil dare oportet, neque cogere: ſed auferre de appoſitionibus ante iudicationes. xx. Quæ iudicantur, & iudicata ſunt integrè, neque mouere oportet, neque nouare, neque medicamentis, neque alijs irritamentis, ſed ſinere. xxi. Quæ ducere oportet, quò maximè repunt, eò ducere oportet, per conuenientes locos. xxii. Concocta medicamentis aggredi oportet, & mouere non cruda, neque in principijs, ſi non turgeant. Plurima uerò non turgent. xxiii. Quæ prodeunt, non multitudine æſtimare oportet, quamdiu prodant qualia oportet, & facilè æger ferat. Et ubi opus eſt, uſque ad animi deliquium ducere oportet: & hoc facere, ſi ſufficiat æger. xxiiii. In acutis affectionibus raro etiā in principijs

medi-

medicamentis uti oportet: atque hoc facere diligenti prius æſtimatione facta. XXV. Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facilè ferunt. Contraria uerò diſſiculter.

Sectio II.

I. In quo morbo ſomnus laborem facit, mortale: Si uerò ſomnus proſit, non lethale. II. Vbi ſomnus delyrium ſedat, bonum eſt. III. Somnus, uigilia, utraque modum excedentia, malum. IIII. Non ſatietas, non fames, neque aliud quicquam bonum eſt, quod naturæ modum excedat. V. Laſsitudines ſpontaneæ denuntiant morbos. VI. Quicunque aliqua corporis parte dolentes, plerunque dolores non ſentiunt his mens ægrotat. VII. Quæ multo tempore attenuantur corpora, lente reficere oportet: Quæ uerò breui, breui. VIII. Si ex morbo cibum capiens, quis non fiat ualidus, ſignificat quòd corpus uberiore alimento utitur: Si uerò cibum nõ accipienti hoc contingat, noſſe oportet quòd euacuatione opus habet. IX. Corpora quocunque quis purgare uoluerit, fluida facere oportet. X. Nõ pura corpora quanto plus nutries, tanto magis lædes. XI. Facilius eſt repleri potu quàm cibo. XII. Quæ relinquuntur in morbis poſt iudicationem, recidiuas facere ſolent. XIII. Quibuſcunque iudicatio fit, his nox grauis ante exacerbationem. Quæ uerò ſequitur, plerunq; tolerabilior eſt. XIIII. In alui fluxionibus, mutationes egeſtionum proſunt, ſi non ad prauas mutentur. XV. Vbi fauces ægrotant, aut tubercula in corpore naſcuntur, excretiones conſiderare oportet. Si enim bilioſæ fuerint, corpus ſimul ægrotat. Si uerò ſimiles ſanis fiant, tutum eſt corpus nutrire. XVI. Vbi fames, non oportet laborare. XVII. Vbi cibus præter naturam copioſior ingreſſus fuerit, morbum facit. Oſtendit autem ſanatio. XVIII. Eorum quæ aceruatim & uelociter nutriunt, ueloces etiam egeſtiones fiunt. XIX. Acutorum morborum non omnino tutæ ſunt prædictiones, neque mortis, neque ſanitatis. XX. Quibus dum iuuenes ſunt, uentres humidi ſunt, his ſeneſcentibus reſiccantur. Quibus uerò dum iuuenes ſunt, uentres ſicci ſunt, his ſeneſcentibus humectantur. XXI. Famem uini potus ſoluit. XXII. Quicunque morbi ex repletione fiunt, euacuatio ſanat. Et quicunque ex euacuatione, repletio. Et aliorum contrarietas. XXIII. Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur. XXIIII. Septimæ quarta index eſt. Alterius hebdomadæ octaua principium eſt. Conſideranda uerò eſt undecima. Hæc enim quarta eſt ſecundæ hebdomadæ. Conſideranda rurſus decimaſeptima. Ipſa enim eſt quarta quidem à decimaquarta, ſeptima uerò ab undecima. XXV. Aeſtiuæ quartanæ plerunque ſunt breues. Autumnales uerò longæ, & maxime quæ ad hyemem pertingunt. XXVI. Febrem in conuulſione fieri melius eſt, quàm conuulſionem in febre. XXVII. His quæ non ſecundum rationem leuant, nõ oportet credere, neque ualde timere ea quæ praua fiunt præter rationem. Pleraque enim ex talibus incõſtantia ſunt, & non ualde permanere, neq; morari ſolent. XXVIII. Febricitantium non omnino leuiter, permanere, & nihil minui corpus, aut etiam magis quàm pro ratione colliquari, malum eſt. Illud enim morbi longitudinem, hoc uerò debilitatem ſignificat. XXIX. Incipientibus morbis ſi quid mouendum uidetur, moue: uigentibus uerò, quietem agere melius eſt. XXX. Circa principia & fines, omnia debiliora ſunt: Circa uigores uerò, fortiora. XXXI. Ex ægritudine bene cibũ accipiẽti, nihil augeſcere corpus, malum eſt. XXXII. Plerunque omnes male habentes, ab initio cibum bene capientes, & nihil augeſcẽtes, ad finem rurſus cibos faſtidiunt. At ab initio quidem ualde cibum auerſantes, poſtea uerò bene cibum capientes, melius liberantur. XXXIII. In omni morbo ualere mente, & bene ſe habere ad ea quæ exhibentur, bonum; contrarium uerò, malum. XXXIIII. In morbis minus periclitantur, quorũ naturæ, & ætati, & habitui, & tẽpori morbus magis affinis fuerit, quàm hi quibus non affinis in aliquo horum exiſtit. XXXV. In omni morbo partes circa umbilicum & pectinẽ, craſsitudinem habere melius eſt. At uehemẽs tenuitas & eliquatio, praua eſt. Periculoſa uerò talis eſt etiam ad infernas purgationes. XXXVI. Sana habentes corpora, dum medicamentis purgantur, cito exoluuntur. Itemque qui prauo cibo utuntur. XXXVII. Qui bene habent corpore, eos operoſum eſt medicamentis purgare. XXXVIII. Paulò deterior & potus & cibus, uerùm iucundior, melioribus quidem, ſed iniucundioribus præferendus eſt. XXXIX. Senes iuuenibus plerunque minus ægrotant. Quicunque uerò ipſis fiunt morbi diuturni, ut plurimum commoriuntur. XL. Raucedines & grauedines, in ualde ſenibus non coquuntur. XLI. Qui exoluuntur ſæpe & fortiter, abſque manifeſta cauſa derepente moriuntur. XLII. Syderationem fortem quidẽ ſoluere, impoſsibile eſt, debilẽ uerò non facile. XLIII. Ex his q ſtrangulantur, & ſubmergunt, nondum aũt mortui ſunt, non reconualeſcunt quibus ſpuma circa os fuerit. XLIIII. Craſsi admodum ſecundum naturam magis cito moriunt, quàm graciles. XLV. Iuuenibus comitialium liberationem faciunt mutationes, maxime ætatis, & regionum & uictuum. XLVI. Duobus doloribus ſimul inſtantibus, non ſecundum eundem locum, uehementior obſcurat alterum. XLVII. Circa generationem puris, dolores & febres magis cõtingunt, quàm ſactoiam ipſo. XLVIII. In omni corporis motu, quũ inceperit dolere, quieſcere ſtatim laſsitudinẽ eximit. XLIX. Adſueti conſuetos labores ferre, etiã ſi fuerint debiles, aut ſenes, non adſuetis fortibus ac iuuenibus facilius ferunt. L. Ex multo tpe conſueta, & ſi deteriora fuerint, inconſuetis minus moleſtare ſolent. Oportet igitur etiã ad inconſueta tranſmutationem facere. LI. Multum & repente euacuare, aut replere, aut calefacere, aut frigefacere, aut omnino quõcunq; corpus mouere, periculoſum eſt. Et omnis multitudo naturæ contraria eſt. Quod uerò paulatim fit, tutum eſt, tum aliàs, tum ſi ex altero ad alterum tranſitus fit. LII. Oĩa ſecundũ rationem facienti, ſi non ſecundum rationem fiant, non tranſire oportet ad aliud, manente eo qđ uiſum eſt ab initio. LIII. Quicunq; uentres humidos habent, dum quidẽ iuuenes ſunt, melius degunt quàm hi qui ſiccos habent. Verùm ad ſenectutem deterius degunt. Reſiccantur enim plerunq; ſeneſcentibus. LIIII. In corporis magnitudine iuuentutem quidẽ degere, liberale eſt & non indecorum. Senectutem uerò degere, inutile, & deterius paruitate.

Sectio

Sectio III.

I. Mutationes temporum maxime pariunt morbos, & in temporibus magnæ mutationes frigoris, aut caloris, & reliqua iuxta rationem hoc modo. II. Naturarum aliæ quidem ad æſtatē, aliæ uerò ad hyemem, bene aut male ſe habent. III. Morborum alii ad alia tempora, bene aut male ſe habent: & ætates quædam ad tempora, & regiones, & uictus. IIII. In temporibus quū eadem die, modo calor, modo frigus fit, autūnales morbos expectare oportet. V. Auſtri auditum grauantes, caliginoſi, caput grauantes, torpidi, diſſoluentes. Quum hic præualuerit, talia in morbis patiuntur. Si uerò Aquilo fuerit, tuſſes, fauces, alui duræ, urinę difficultates, horrores, dolores coſtarū pectoris. Quum hic dominatur, talia in morbis expectare oportet. VI. Quum æſtas fit ueri ſimilis, ſudores in febribus multos expectare oportet. VII. In ſiccitatibus febres acutæ fiunt: & ſi quidem annus amplius talis fuerit, qualem conſtitutionem fecerit, plerunque tales etiam morbos expectare oportet. VIII. In conſtantibus temporibus, ſi tempeſtiue tempeſtina reddantur, morbi conſtantes & iudicatu facilimi fiunt. In inconſtantibus autem, inconſtantes, & qui difficulter iudicātur. IX. In autumno morbi acutiſſimi, & omnino mortiferi: Ver autem ſaluberrimum & minime lethale. X. Autumnus tabidis malus. XI. De temporibus, ſi quidem hyems ſicca & aquilonaris fuerit: Ver aūt pluuioſum & auſtrale, neceſſe eſt æſtate febres acutas, & lippitudines, & dyſenterias fieri, maxime mulieribus, & uiris natura humidioribus. XII. Si uerò hyems auſtralis, & pluuioſa, ac clemens fiat: Ver autem ſiccū & aquilonare, mulieres quidem quibus partus ad uer inſtat, ex omni occaſione abortiunt. Quæ uerò pariunt, impotentes ac morboſos pueros pariunt, ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues ac morboſi uiuant. Aliis autem dyſenteriæ, & lippitudines ſiccæ fiunt. Senioribus uerò defluxiones breui perimētes. XIII. Si uerò æſtas ſicca fiat & aquilonaris: Autumnus aūt pluuioſus & auſtralis, capitis dolores ad hyemē fiūt, & tuſſes, & raucedines ac grauedines: quibuſdam ēt tabes. XIIII. Si uerò aquilonaris & aquarū exors autumnus fuerit, his quidē qui humidas naturas habent, & mulieribus commodus erit. Reliquis uerò fient lippitudines ſiccæ, & febres acutæ, & grauedines. Quibuſdam uerò etiam atræ biles. XV. Ex anni uerò conſtitutionibus, in ſumma ſiccitates pluuioſis ſalubriores ſunt, & minus lethales. XVI. Morbi in pluuioſis quidem plerunque fiunt, febres longæ, & alui fluxiones, & putredines, & comitiales, & ſyderationes, & anginæ. In ſiccitatibus uerò, tabes, lippitudines, arthritides, urinæ ſtillicidia, & dyſenteriæ. XVII. Quotidianæ uerò cōſtitutiones, aquilonares quidem corpora compingunt, & robuſta, & ad motum idonea, & bene colorata, & melius audiētia faciunt, & uentres reſiccant, & oculos mordent, & ſi circa thoracem aliquis dolor prius eſt, magis affligunt. Auſtrales autem corpora diſſoluunt, & humectant, & grauem auditum, ac capitis grauitatem, et uertigines faciunt: In oculis autem et corporibus ægrum motum, et uentres humectant. XVIII. Secūdum tempora uere quidem & prima æſtate, pueri, & qui his ætate cohærent, optime degunt, & maxime ſani ſunt: Aeſtate uerò & autumno aliquandiu, ſenes: Reliquo autumno & hyeme, mediam ætatem habentes. XIX. Morbi omnes quidem in omnibus temporibus fiunt. Quidam tamen magis in quibuſdam ipſorum, & fiunt, & exacerbantur. XX. Vere etenim inſaniæ, & atræ biles, & comitiales, & ſanguinis fluxiones, & anginæ, & grauedines, & raucedines, & tuſſes, & lepræ, & impetigines, & uitiligines, & puſtulæ ulceroſæ plurimæ, et tubercula, et morbus articularis. XXI. Aeſtate uerò et quidam ex his, et febres continuæ, et ardentes, et tertianæ plurimæ, et quartanæ, et uomitus, et alui profluuia, et lippitudines, et auriū dolores, et oris exulcerationes, et pudendorum putredines, & papulæ ſudoroſæ. XXII. Autumno aūt & ex æſtiuis multi, & febres quartanæ, & erroneæ, & ſplenes, & hydropes, & tabes, & urinę ſtillicidia, & inteſtinorum leuitates, & dyſenteriæ, & coxendices, & anginæ, & anhelationes, & uolutuli, & comitiales, & inſaniæ, & atræ biles. XXIII. Hyeme uerò pleuritides, peripneumoniæ, grauedines, raucedines, tuſſes, dolores pectorum, laterum, ac lumborum, capitis dolores, uertigines, ſyderationes. XXIIII. In ætatibus autem talia contingunt: Paruis ac recēs natis pueris feruida oris ulcera, uomitus, tuſſes, uigiliæ, timores, umbilici inflammationes, auriū humiditates. XXV. Ad dentitionem uerò accedentibus, gingiuarum pruritus, febres, cōuulſiones, alui profluuia, & maxime ubi dentes caninos producūt, tum craſſiſſimis pueris, tum his qui duros uētres habēt. XXVI. Senioribus autē euadentibus, tonſillæ, uerticuli in occipitio intro luxationes, anhelationes, calculorum generationes, lumbrici rotundi, aſcaridæ, uerrucæ, tumores glandularū circa aures oblōgi, ſatyriaſmi appellati, ſtrumæ, & alia tubercula, maxime uerò prædicta. XXVII. Adhuc uerò ſenioribus, & ad pubertatē accedentibus, pleraque ex his, & febres diuturnæ magis, & ex naribus ſanguinis fluxiones. XXVIII. Plurimæ uerò affectiones pueris iudicantur, partim in quadraginta diebus, partim in ſeptem mēſibus, partim in ſeptē annis, partim ad pubertatē accedētibus. Quæ uerò permanſerint pueris affectiones, & nō exolutę fuerint circa pubertatē, aut fœmellis circa menſium eruptiones, diuturnæ fieri ſolent. XXIX. Iuuenibus autē ſanguinis ſputiones, tabes, febres acutæ, comitiales, & alii morbi, maxime uerò prædicti. XXX. His uerò qui hanc ætatē exceſſerunt, anhelationes, pleuritides, peripneumonię, lethargi, phrenitides, febres ardentes, alui profluuia diuturna, bilis ſurſum ac deorſum effuſiones, dyſenteriæ, inteſtinorum leuitates, hæmorrhoides. XXXI. Senibus autem ſpirādi difficultates, & defluxiones cum tuſſi, urinæ ſtillicidia, urinę difficultates, articulorum dolores, nephritides, uertigines, ſyderationes, mali habitus, pruritus totius corporis, uigilię, alui, oculorum, & narium humiditates, uiſus hebetudines, glaucedines, auditus grauitates.

Sectio IIII.

I. Prægnantes medicamētis purgare oportet, ſi turget humor, quarto menſe, & uſque ad ſeptimum. Minus uerò has: Iuniores aūt & ſeniores fœtus uereri oportet. II. In medicamentorū uſu, talia ex corpore ducere oportet, qualia etiam ſponte prodeuntia commoda ſunt: Contrario autem modo prodeū-

tia,ſedare. III. Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt. Contraria uerò difficulter. IIII. Medicamentis purgare oportet æſtate quidem, ſuperiores magis: hyeme uerò inferiores. V. Sub canem, & ante canem, operoſæ ſunt medicamentorum purgationes. VI. Graciles, & facile uomentes, ſurſum purgare oportet, uitantes hyemem. VII. Difficulter uomentes, & moderate carnoſos, deorſum, uitantes æſtatem. VIII. Tabeſcentes autem, uitantes ſuperiores. IX. Atrabiliarios uerò plenius inferiores. Eadem ratione contraria apponentes. X. Purgare oportet in ualde acutis, ſi humor turget, eadem die. Morari enim in talibus malum eſt. XI. Quibus tormina, & circa umbilicum dolores, & lumborum dolor, qui neque à medicamento, neq; aliàs ſoluitur, in hydropem ſiccum firmatur. XII. Quibus alui inteſtinorum leuitate affecti, eos hyeme ſurſum purgare malum eſt. XIII. Ad ueratrum, his qui non facile ſurſum purgantur, ante potionem corpora humectare oportet, ampliore cibo ac quiete. XIIII. Vbi biberit quis ueratrum, ad motus quidē corporum magis ducere oportet, ad ſomnos autem, & quietem minus. Declarat autem nauigatio, quòd motus corpora turbat. XV. Vbi uolueris magis ducere ueratrū, corpus moueto. Vbi uerò ſiſtere, ſomnum facito, & ne moueto. XVI. Veratrum periculoſum eſt ſanas carnes habentibus. Conuulſionem enim inducit. XVII. Sine febre exiſtenti cibi faſtidium, & oris uentriculi morſus, & uertigo, & os amareſcens, medicamento ſurſum purgante opus habere ſignificat. XVIII. Dolores ſupra ſeptum tranſuerſum, qui purgatione opus habent, ſurſum uerſus purgatione indigere ſignificant: qui uero infra, deorſum. XIX. Qui in medicamentorum potionibus, dum purgantur non ſitiunt, non ceſſant prius quàm ſitierint. XX. Non febrientibus ſi fiat tormen, & genuum grauitas, & lumborum dolor, deorſum medicamento purgante opus habere ſignificat. XXI. Egeſtiones alui nigrę, uelut ſanguis niger, ſua ſpōte prodeuntes, & cum febre, & ſine febre peſsimæ ſunt: & quanto plures fuerint peiores colores, tanto magis malum eſt. Cum medicamento uerò, melius: & quāto plures fuerint colores, non malum eſt. XXII. Quibuſcunque morbis incipientibus, ſi atra bilis, aut ſurſum aut deorſum prodierit, lethale eſt. XXIII. Quibuſcunq; ex morbis acutis, aut ex diuturnis, aut ex uulneribus, aut aliàs attenuatis, atra bilis, ſiue qualis ſanguis niger ſubierit, poſtridie moriuntur. XXIIII. Dyſenteria ſi ab atra bile inceperit, lethalis eſt. XXV. Sanguis ſurſum quidē qualiſcunq; fuerit, malus eſt, deorſum uerò bona ſunt nigra ſubeuntia. XXVI. Si à dyſenteria occupato, ueluti carnes ſubierint, lethale eſt. XXVII. Quibus in febribus ſanguinis multitudo erumpit undecunque, his in refectionibus alui humectantur. XXVIII. Quibusillioſæ ſunt egeſtiones, ſurditate oboriente ceſſant. Et quibus ſurditas, billioſis egeſtionibus cōtingentibus ceſſat. XXIX. Quibus in febribus ſexta die rigores fiunt, difficulter iudicant. XXX. Quibus exacerbationes fiunt, quacunque tandem hora febris dimiſerit, ſi poſtridie eadem qua antea hora corripuerit, difficulter iudicāt. XXXI. Delaſſatis in febribus, ad articulos, & circa maxillas maxime, abſceſſus fiunt. XXXII. Quibuſcunque reſurgentibus ex morbis, ſi quid doluerit, iſthic abſceſſus fiunt. XXXIII. Sed & ſi ante morbū quid doluerit, iſthic morbus incumbit. XXXIIII. Si à febre occupato, tumore non exiſtente in faucibus, ſuffocatio derepente contingat, lethale eſt. XXXV. Si à febre occupato collum, repente obuerſum fuerit, & uix deglutire poterit, tumore non exiſtente, lethale eſt. XXXVI. Sudores febricitanti ſi inceperint, boni ſunt tertia die, & quinta, & ſeptima, & nona, & undecima, & decimaquarta, & decimaſeptima, & uigeſimaprima, & uigeſimaſeptima, & trigeſimaprima, & trigeſimaquarta. Hi enim ſudores morbos iudicant. Qui uerò non ſic fiunt, dolorem ſignificant, & longitudinē morbi, & recidiuas. XXXVII. Frigidi ſudores cum acuta quidem febre, mortem ſignificant: cum mitiore uerò, morbi longitudinem. XXXVIII. Et ubi in corpore ſudor eſt, illic morbum eſſe declarat. XXXIX. Et ubi in corpore frigiditas aut caliditas, iſthic morbus eſt. XL. Et ubi in toto corpore mutationes, & ſi corpus perfrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex alio fiat, longitudinem morbi ſignificat. XLI. Sudor multus ex ſomno, citra manifeſtam cauſam oboriens, corpus multo alimento uti ſignificat. Si uerò cibum non capienti hoc fiat, ſignificat quòd euacuatione opus habet. XLII. Sudor multus, frigidus aut calidus, ſemper fluens: frigidus maiorem, calidus minorem morbum ſignificat. XLIII. Febres quæcunque non intermittentes, per tertiam fortiores fiunt, magis periculoſæ ſunt. Quocunque uerò modo intermiſerint, quòd ſine periculo ſint ſignificant. XLIIII. Quibus febres longæ, his tubercula ad articulos, aut dolores fiunt. XLV. Quibus tubercula ad articulos, aut dolores, ex febribus longis fiunt, hi pluribus cibis utuntur. XLVI. Si rigor incidat febre non intermittente, ægroto iam debili, lethale eſt. XLVII. Exſcreationes in febribus non intermittentibus, liuidę, & cruentæ, & graueolentes, & bilioſæ, omnes malæ ſunt. At probe ſecedentes, bonæ, & per alui egeſtiones, & per urinas. Si uerò non aliquid ex conducentibus excernatur per hos locos, malum eſt. XLVIII. In non intermittentibus febribus, ſi externę quidem partes frigidæ fuerint, internæ uero ardeant, ac ſitim habeant, lethale eſt. XLIX. In febre non intermittente, ſi labium, aut palpebra, aut ſupercilium, aut oculus, aut naſus diſtorqueatur: aut non uideat, aut non audiat æger iam debilis exiſtens, quicquid horū fiat, propinqua mors eſt. L. Vbi in febre non intermittente, difficultas ſpirandi, & delyrium fit, lethale eſt. LI. In febribus abſceſſus, qui non ſoluuntur ad primas iudicationes, longitudinem morbi ſignificant. LII. Quicunque in febribus, aut aliis ægritudinibus, ex uoluntate lachrymantur, nihil abſurdi eſt: qui uero non ex uoluntate, abſurdum. LIII. Quibus circa dentes in febribus uiſcoſa adhærent, his fortiores febres fiunt. LIIII. Quibus plerunque tuſſes ſiccæ, parum irritantes, in febribus ardentibus, hi non ita ualde ſiticuloſi ſunt. LV. Ex glandularum tumoribus febres omnes malæ ſunt, exceptis diarijs. LVI. Febricitanti ſudor oboriens febre non remittente, malum. Moram enim trahit morbus, & multam humiditatem ſignificat. LVII. A conuulſione, aut diſtentione neruorum uexato, febris accedens morbum ſoluit. LVIII. A febre ardente occupato, rigore accedente, ſolutio fit. LIX.

Tertiana

Tertiana exacta in ſeptem circuitibus ad ſummum iudicatur. LX. Quibus in febribus aures obſurduerunt, his ſanguis è naribus effuſus, aut aluus exturbata, morbum ſoluit. LXI. Febrientem ſi non in diebus imparibus febris dimiſerit, recidiuare ſolet. LXII. Quibus in febribus morbus regius fit, ante ſeptimum diem, malum. LXIII. Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres ſoluuntur. LXIIII. Quibus in febribus morbus regius ſeptima, aut nona, aut decimaquarta accedit, bonum, ſi non præcordium dextrum durum fiat: Sin minus, non bonum. LXV. In febribus circa uentrem æſtus uehemens, & cordis ſiue oris uentriculi morſus, malum. LXVI. In febribus acutis conuulſiones, & circa uiſcera dolores fortes, malum. LXVII. In febribus, ex ſomnis timores, aut conuulſiones, malum. LXVIII. In febribus ſpiritus offendens, malum. Conuulſionem enim ſignificat. LXIX. Quibus urinæ craſſæ, grumoſæ, paucæ, non ſine febribus, ubi copia ex his ſucceſſit tenuis, prodeſt. Tales autem maxime prodeunt his, quibus ab initio, aut breui ſubſidentiam habent. LXX. Quibus in febribus urinæ conturbatæ, uelut iumenti, his capitis dolores, aut adſunt, aut aderunt. LXXI. Quibus ſeptima die morbi iudicantur, his nubeculam habet urina, quarta die rubram, & alia ſecundum rationem. LXXII. Quibus urinæ pellucidæ, albæ, malæ. Maxime autem in phreniticis comparent. LXXIII. Quibus præcordia eleuata, permurmurantia, lumborum dolore accedente, his alui humectantur, ſi non flatus erumpant, aut urinæ copia prodeat. In febribus autem hæc. LXXIIII. Quibus ſpes eſt abſceſſum fore ad articulos, eos liberat ab abſceſſu urina multa, & craſſa, & alba prodiens, qualis in febribus laborioſis quarta die quibuſdam fieri incipit. Si uero etiam e naribus ſanguis eruperit, breui admodum ſoluitur. LXXV. Si quis ſanguinem aut pus mingat, renum aut ueſicæ ulcerationem ſignificat. LXXVI. Quibus in urina craſſa exiſtente, carunculæ paruæ, aut ueluti pili ſimul exeunt, his de renibus excernuntur. LXXVII. Quibus in urina craſſa exiſtente, furfuracea quædam ſimul mingũtur, his ueſica ſcabie affecta eſt. LXXVIII. Qui ſua ſponte ſanguinem mingunt, his in renibus uenæ ruptionem ſignificat. LXXIX. Quibus in urina, arenoſa ſubſidunt, his ueſica calculo laborat. LXXX. Si quis ſanguinem mingat, & grumos, & urinę ſtillicidium habeat, & dolor incidat in imum uentrẽ, & ani ac ſcroti intercapedinem, partes circa ueſicã affectæ ſunt. LXXXI. Si quis ſanguinem & pus mingat, & ſquamas, & odor grauis ſit: ueſicæ exulcerationem ſignificat. LXXXII. Quibus in urinaria fiſtula tuberculũ naſcitur, his ſuppuratione facta, & eruptione, ſolutio fit. LXXXIII. Mictio noctu multa cõtingens, modicam alui egeſtionem ſignificat.

Sectio V.

I. Conuulſio ex ueratro lethalis eſt. II. Ex uulnere conuulſio lethalis eſt. III. Sanguine multo effuſo conuulſio aut ſingultus accedens, malum. IIII. Ex ſuperflua purgatione, conuulſio aut ſingultus accedens, malum. V. Si quis ebrius derepente uoce priuetur, conuulſus moritur, ſi non febris corripuerit, aut ubi ad horam qua crapulæ ſoluuntur peruenit, loquatur. VI. Quicunq; à diſtentione antrorſum ac retrorſum corripiũtur, in quatuor diebus pereunt. Si uerò has effugerint, ſani fiunt. VII. Quibuſcunq; morbi comitiales ante pubertatẽ fiunt, tranſmutationẽ habent. Quibuſcunq; uerò uigintiquinq; annos natis fiunt, hi plerunq, commoriuntur. VIII. Quicunque pleuritici facti, in quatuordecim diebus non repurgantur, his ad ſuppurationem tranſitio fit. IX. Tabes maxime fit ætatibus, ab anno decimooctauo, uſq; ad trigeſimumquintum. X. Quicunq; anginam effugiunt, his ad pulmonẽ uertitur, & in ſeptẽ diebus moriuntur. Si uerò has effugerint, ſuppurati fiunt. XI. Qui tabe infeſtantur, ſi ſputum quodcunque tuſsiendo reiecerint, graue olet, dum prunis inijcitur, & capilli de capite defluunt, lethale eſt. XII. Quibuſcunq; tabe laborantibus capilli de capite defluxerint, hi alui profluuio accedente moriuntur. XIII. Quicunq; ſanguinem ſpumoſum ſpuũt, his ex pulmone eductio fit. XIIII. A tabe occupato, alui profluuium accedens lethale eſt. XV. Quicunq; ex pleuritide ſuppurati fiunt, ſi in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si uerò non, ad tabem tranſeunt. XVI. Calida, frequenter ea utentibus, has noxas inducit, carnium effœminationem, neruorum impotẽtiam, mentis torporem, ſanguinis eruptiones, animi deliquia. Hæc quibus mors. XVII. Frigida uerò conuulſiones, antrorſum ac retrorſum diſtentiones, nigrores, rigores febriles. XVIII. Frigida inimica oſsibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ: Calida uerò, grata. XIX. Quæcunq; perfrigerata ſunt, excalefacere oportet, præterquam à quibus ſanguis erũpit, aut erupturus eſt. XX. Vlceribus frigida mordax, cutem obdurat, dolorem non ſuppurantẽ facit, nigreſacit, rigores febriles inducit, conuulſiones, diſtentiones. XXI. Quandoq; uerò in diſtentione ſine ulcere, iuueni carnoſo, æſtate media, frigidæ multæ affuſio, caloris reuocationẽ facit. Calor aũt hæc ſoluit. XXII. Calida ſuppuratoria eſt, non in omni ulcere, maximum ſignum ad ſecuritatem, cutem mollit, attenuat, dolores eximit, rigores, conuulſiones, diſtentiones mitigat, capitis grauitatem ſoluit. Plurimum autem confert ad oſsium fracturas, maxime denudatas. Ex his aũt maxime his qui in capite ulcera habent, & his q à frigiditate moriuntur, aut ulcerãtur, & herpetibus exedentibus, ſedi, pudendo, utero, ueſicæ. His calida grata eſt & iudicans. Frigida uerò inimica & occidens. XXIII. In his frigida uti oportet unde ſanguis erũpit, aut erupturus eſt: non ſuper ipſas partes, ſed circa ipſas unde fluit. Et quęcunq; inflãmationes, aut flãmei ardores, ad ruborem & ſubcruentum colorẽ ex nouo ſanguine tendunt, ad eas ipſas: nam ueteres nigrefacit: & ad ſacrum ignem non exulceratũ, nam exulceratum lædit. XXIIII. Frigida uelut nix, glacies, pectori inimica ſunt, tuſſes mouent, & ſanguinis eruptiones, ac defluxiones inducunt. XXV. Tumores in articulis, & dolores abſq; ulcere, & podagricas affectiones, & conuulſiones: Horũ plurima frigida multa affuſa leuat, & attenuat, & dolorem ſoluit. Torpor enim moderatus dolorem ſoluit. XXVI. Aqua quæ cito caleſcit, & cito perfrigeratur, leuiſsima eſt. XXVII. Quibus bibendi appetẽtia noctu ualde ſitientibus, ſi obdormierint bonum eſt. XXVIII. Menſes ducit aromatum ſuffitus. Multis autem mo-

dis etiam ad alia commodus eſſet, ſi non capitis grauitatem induceret. xxix. Prægnantes medicamentis purgare oportet, ſi turget humor, quarto menſe, & uſque ad ſeptimum. Minus uerò has. Iuniores uerò & ſeniores fœtus uereri oportet. xxx. Mulierem uterum gerentem ab aliquo acuto morbo corripi, lethale eſt. xxxi. Mulier uterum gerens ſecta uena abortit, & magis ſi maior fuerit fœtus. xxxii. Mulieri ſanguinem uomenti, menſibus erumpẽtibus ſolutio fit. xxxiii. Mulieri menſibus deficientibus, ſanguinem ex naribus fluere, bonum eſt. xxxiiii. Mulieri uterum geſtanti ſi aluus multum fluxerit, periculum eſt ut abortiat. xxxv. Mulieri quæ ab uteri ſtrangulationibus uexatur, aut difficulter parit, ſternutatio accedens, bonum. xxxvi. Mulieri menſes decolores, & non eodem tempore ſemper prodeuntes, purgatione opus eſſe ſignificant. xxxvii. Mulieri uterum geſtanti, ſi mammæ repentè graciles fiant, abortit. xxxviii. Mulieri uterum geſtanti, ſi altera mamma gracilis fiat, gemellos geſtans alterum abortit. Et ſi quidem dextera gracilis fiat, maſculum: ſi uerò ſiniſtra, fœmellam. xxxix. Si mulier quæ neque prægnans eſt, neque peperit, lac habet: menſes ipſius defecerunt. xl. Mulieribus quibuſcunque ad mammas ſanguis colligitur, inſaniam ſignificat. xli. Mulierem ſi uelis cognoſcere, an prægnans ſit, ubi dormire uolet, aquam mulſam bibẽdam dato. Et ſi quidem tormen habuerit circa uentrem, prægnans eſt: Si uerò non, prægnans non eſt. xlii. Mulier prægnans ſi quidem maſculum geſtat, bene colorata eſt: Si uerò fœmellam, malè colorata. xliii. Si mulieri prægnanti ignis ſacer in utero fiat, lethale eſt. xliiii. Quæcunq; præter naturã tenues exiſtentes, uterũ geſtant, abortiunt priuſquã craſſeſcant. xlv. Quæcunq; uerò moderatè corpus habentes, abortiũt bimeſtres, & trimeſtres, ſine cauſa manifeſta, his uteri acetabula muco plena ſunt, & non poſſunt fœtum continere præ grauitate, ſed abrumpitur. xlvi. Quæcunq; præter naturam craſſæ exiſtentes, non concipiũt in utero, his omentũ oſculum uteri comprimit, & priuſquam attenuentur, non concipiunt. xlvii. Si uterus in coxam incumbens, ſuppuratus fuerit, neceſſe eſt curationem ex medicamentis, per lineamenta ipſi adhibere. xlviii. Fœtus maſculi quidem in dextris, fœminæ uerò in ſiniſtris magis. xlix. Vt ſecundæ excidant, ſternutatorio indito, nares & os apprehendito. l. Mulieri menſes ſi cohibere uoles, cucurbitam quàm maximam ad mammas appone. li. Quæcunq; uterum geſtant, his oſculum uterorum clauſum eſt. lii. Mulieri uterum geſtanti, ſi multum lac ex mammis fluat, debilem fœtum ſignificat. Si uerò ſolidæ fuerint mammæ, ſaniorem fœtum ſignificant. liii. Quæ corrupturæ ſunt fœtus, his mammæ graciles fiunt. Si uero rurſus duræ fiãt, dolor erit aut in mammis, aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus, & non corrumpunt. liiii. Quibus os uterorum durum eſt, his neceſſe eſt oſculum uterorum clauſum eſſe. lv. Quæcunque in utero habentes, à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur ſine manifeſta occaſione, difficulter pariunt & periculoſe: aut abortum facientes periclitantur. lvi. In fluxu muliebri, conuulſio & animi deliquium ſi accedat, malum eſt. lvii. Menſibus pluribus prodeuntibus morbi fiũt, & non prodeuntibus, ab utero morbi contingunt. lviii. Ex inteſtino recto, & utero inflammato, urinæ ſtillicidium accedit, & ex renibus ſuppuratis urinæ ſtillicidium accedit. Verùm ex hepate inflammato, ſingultus accedit. lix. Si mulier in uentre non concipit, uelis autẽ ſcire an conceptura ſit, ueſtimentis circumtectam ex infernis ſuffito. Et ſi quidẽ odor per corpus tibi procedere uideatur ad nares & ad os, ſcito, quòd ipſa non propter ſeipſam infœcunda eſt. lx. Si mulieri uterum geſtanti purgationes prodeunt, impoſsibile eſt fœtum ſanũ eſſe. lxi. Si mulieri purgationes non prodeunt, neque horrore, neque febre accedente: uerùm cibi faſtidia ipſi accidunt, hanc in uentre habere exiſtimato. lxii. Quæcunq; frigidos ac denſos uteros habent, non concipiunt: & quæcunq; humidos habent uteros, non concipiunt. Extinguitur enim in ipſis genitura. Et quęcunque ſiccos magis & aduſtos. Præ inopia.n. alimẽti corrumpitur ſemen. Quæcunq; uerò ex utriſq; tẽperamentum habẽt moderatũ, tales fœcundę fiunt. lxiii. Similiter autem in maſculis. Aut enim propter corporis raritatem, ſpiritus extra fertur, ut ſemen non deducat: aut propter denſitatem, humor non procedit foras: aut propter frigiditatem non cõcaleſcit, ut ad hunc locum congregetur: aut propter caliditatem, hoc idem contingit. lxiiii. Lac dare caput dolentibus, malum. Malum etiam febricitantibus, & quibus præcordia eleuata permurmurãtia, & ſiticuloſis. Malum & quibus bilioſæ alui egeſtiones in febribus acutis fiunt, & quibus ſanguinis multi egeſtio facta eſt. Conuenit autem exhibere tabeſcẽtibus, non ualde multum febrientibus, & in febribus longis, debilibus, nullo ex prædictis ſignis pręſente, ſed præter rationem conſumptis. lxv. Quibus tumores in ulceribus apparent, non ualde conuelluntur, neq; inſaniunt. His autem derepentè diſsipatis, retrorſum quidẽ conuulſiones & diſtentiones fiunt: antrorſum uerò, ĩſaniæ, lateris dolores acuti, aut ſuppuratio, aut dyſenteria, ſi rubicundi magis fuerint tumores. lxvi. Si in uulneribus fortibus ac prauis tumor non appareat, magnum malum. lxvii. Tumores laxi, boni: crudi, mali. lxviii. Dolenti poſteriorem capitis partem, uena recta in frõte ſecta prodeſt. lxix. Rigores incipiunt, mulieribus quidem ex lumbis magis, & per dorſum ad caput. Verum & uiris magis poſteriore corporis parte quàm anteriore, uelut ex cubitis ac femoribus. Sed & cutis rara eſt. Indicat autem pilus. lxx. Qui à quartanis corripiuntur, non ita ualde à conuulſionibus corripiuntur. Si uerò prius corripiantur, & quartana inſuper accedat, ceſſant. lxxi. Quibus cutis circumtenditur arida ac dura, hi ſine ſudore moriuntur. Quibus uerò laxa ac rara, cum ſudore moriuntur. lxxii. Morbo regio laborantes, non ita ualde flatuoſi ſunt.

Sectio VI.

I. In diuturnis inteſtinorum leuitatibus, ructus acidus accedens, qui prius nõ erat, ſignum bonum. II. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, morboſius ſani ſunt: quibus uerò uice uerſa, ſalubrius. III. In longis inteſtinorum leuitatibus, cibi faſtidium, malum: & cum febre, peius. IIII. Vlcera circũglabra, maligna ſunt. V. Dolores in late-

in lateribus, & in pectoribus, & in alijs partibus, an multum differunt, conſiderandum eſt. VI. Renum affectiones, & quæ circa ueſicam conſiſtunt, operoſe ſanantur in ſenibus. VII. Dolores circa uentrem oborientes, ſublimes quidem leues ſunt, non autem ſublimes, fortiores. VIII. Hydropicis facta ulcera in corpore non facilè ſanantur. IX. Latæ puſtulæ nun ualde puriginoſæ ſunt. X. Caput dolenti & circumdolenti, pus, aut aqua, aut ſanguis fluens per nares, aut os, aut aures, ſoluit morbum. XI. Atrabiliarijs, & phreniticis, hæmorrhoides accedentes, bonum. XII. Hæmorrhoidas ſananti diuturnas, ſi non una ſeruata fuerit, periculum eſt hydropem aut tabem accedere. XIII. A ſingultu detento, ſternutationes accedentes ſoluunt ſingultum. XIIII. Ab hydrope detento, ubi aqua in uenis ad uentrem confluxit, ſolutio fit. XV. A profluuio alui longo correpto, uomitus ſponte accedens, ſoluit alui profluuium. XVI. A pleuritide aut peripneumonia occupato, alui profluuium accedens, malum. XVII. Lippientem alui profluuio corripi, bonum. XVIII. Veſicam diſſectam habenti, aut cerebrũ, aut cor, aut ſeptum tranſuerſum, aut tenue aliquod inteſtinum, aut uentriculum, aut hepar, lethale eſt. XIX. Vbi diſſectum fuerit os, aut cartilago, aut neruus, aut genæ pars tenuis, aut præputium, neq; augeſcit, neque coaleſcit. XX. Si in uentrem ſanguis effuſus fuerit præter naturam, neceſſe eſt ſuppurari. XXI. In inſanientibus, uaricibus aut hæmorrhoidibus accedentibus, inſaniæ ſolutio fit. XXII. Quicunque dolores ex dorſo ad cubitos deſcendunt, uenæ ſectio ſoluit. XXIII. Si tumor & triſtitia multo tempore perſeueret, atrabiliarium hoc ſignum eſt. XXIIII. Si ex inteſtinis tenuibus aliquod diſſectum fuerit, non coaleſcit. XXV. Ignem ſacrum ab externis intro conuerti, non bonũ: ab internis uerò extra, bonum. XXVI. Quibus in febribus ardentibus tremores facti fuerint, mẽtis emotio ſoluit. XXVII. Quicunque ſuppurati aut hydropici, ſecantur aut uruntur, hi pure aut aqua aceruatã effluente, omnino moriuntur. XXVIII. Eunuchi non laborant podagra, neque calui fiunt. XXIX. Mulier non laborat podagra, ſi non menſes ipſi deſecerint. XXX. Puer non laborat podagra, ante ueneris uſum. XXXI. Oculorum dolores meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut uenæ ſectio, aut medicamenti potio ſoluit. XXXII. Balbi ab alui profluuio longo maxime corripiuntur. XXXIII. Acidum ructum habentes, non ita ualde pleuritici fiunt. XXXIIII. Quicunque calui ſunt, his uarices magni non fiunt. Quibuſcunque uerò caluis uarices accedunt, hi rurſus hirſuti fiunt. XXXV. Hydropicis tuſsis accedens, malum. XXXVI. Vrinæ difficultatem ſoluit uenæ ſectio. Secare uerò oportet internas. XXXVII. Ab angina detento tumorem fieri foris in collo, bonũ eſt. XXXVIII. Quibuſcunq; occulti cancri fiunt, eos non curare melius eſt. Si enim curantur, citius moriũtur. Si uerò non curentur, multum tempus perdurant. XXXIX. Conuulſio fit aut à repletione, aut euacuatione. Sic autem & ſingultus. XL. Quibuſcunque circa præcordium dolores fiunt, abſque inflammatione, his febris accedens dolorem ſoluit. XLI. Quibuſcunque ſuppuratum quid in corpore exiſtens, ſignificationem de ſe non præbet, his propter puris aut loci craſsitudinem ſui ſignificationem non exhibet. XLII. Morbo regio laborantibus hepar durum fieri malũ eſt. XLIII. Quicunque ſplenici à dyſenteria corripiuntur, his longa accedẽte dyſenteria, aut hydrops accedit, aut inteſtinorum leuitas, & pereunt. XLIIII. Quibuſcunq; ex urinę ſtillicidio uoluulus accedit, hi in ſeptem diebus pereunt, ſi nõ febre accedente urina ſatis fluxerit. XLV. Vlcera quęcunq; annua fiunt, aut diutiore tempore durant, neceſſe eſt os abſcedere, & cicatrices cauas fieri. XLVI. Quicunq; gibbuſi ex anhelatione, aut tuſsi fiunt, ante pubertatem pereunt. XLVII. Quibuſcunq; uenæ ſectio, aut medicamentum conducit, his uere uenam ſecare, aut medicamentum purgans exhibere conuenit. XLVIII. Splenicis dyſenteria accedens, bonum. XLIX. Quicũque podagrici morbi fiũt, hi ſedata inflammatione, in quadraginta diebus decedunt. L. Quibus cerebrũ diſſectum fuerit, his neceſſe eſt febrem, & bilis uomitũ accedere. LI. Quibuſcunq; ſanis derepente dolores fiunt in capite, & ſtatim uoce intercepta iacent, ac ſtertunt, in ſeptẽ diebus pereunt, ſi nõ febris apprehendat. LII. Conſiderare uerò oportet ẽt ſub oculis apparitiones in ſomnis. Si. n. albæ partis quid ſubapparuerit, non commiſsis palpebris, ſi id non ex alui profluuio, aut medicamenti potione fuerit, malum ſignũ, & ualde lethale eſt. LIII. Deſipientiæ cũ riſu quidẽ oborientes, ſecuriores ſunt: cũ ſtudio uerò ſerio, periculoſiores. LIIII. In acutis affectionibus, q cum febre fiunt luctuoſæ reſpirationes, malum. LV. Podagricæ affectiones uere & autumno, ut plurimum mouentur. LVI. Atrabiliarijs morbis periculos humorũ à loco ad locum decubitus, aut ſyderationẽ corporis, aut conuulſionẽ, aut inſaniam, aut cæcitatẽ ſignificant. LVII. Syderationes uerò maximè fiunt, ætate à quadrageſimo anno uſque ad ſexageſimum. LVIII. Si omentum exciderit, neceſſe eſt putreſieri. LIX. Quibuſcunq; à coxendicum morbo uexatis, coxa excidit, & rurſus incidit, his muci accedunt. LX. Quibuſcunq; à coxendicum morbo diuturno uexatis, coxa excidit, his crus tabeſcit, & claudicant, ſi non uſti fuerint.

Sectio VII.

I. In acutis morbis frigiditas extremarũ partium, malũ. II. Ex oſſe ęgrotante, caro liuida, malum. III. Ex uomitu ſingultus, & oculi rubicundi, malũ. IIII. Ex ſudore horror, non bonũ. V. Ex inſania, dyſenteria, aut hydrops, aut mẽtis emotio, bonũ. VI. In morbo diuturno cibi faſtidiũ, & meracæ alui egeſtiones, malũ. VII. Ex multo potu rigor, & delyrium, malũ. VIII. Ex tuberculi intus ruptione, exolutio, uomitus, & animi deliquiũ fit. IX. Ex ſanguinis fluxu delyriũ, aut ẽt cõuulſio, malũ. X. Ex uoluulo uomitus, aut ſingultus, aut cõuulſio, aut delyrium, malũ. XI. Ex pleuritide peripneumonia, malũ. XII. Ex peripneumonia phrenitis, malum. XIII. Ex ardoribus uehementibus conuulſio, aut diſtentio, malũ. XIIII. Ex plaga in caput, ſtupor, aut delyrium, malum. XV. Ex ſanguinis ſputo, puris ſputum, malum. XVI. Ex puris ſputo, tabes, & fluxus, malum. Poſtquam uero ſputum ſupprimitur, moriuntur. XVII. Ex hepatis inflãmatione ſingultus, malũ. XVIII. Ex uigilia conuulſio, aut delyriũ, malũ. XIX. Ex oſsis denudatione, ignis ſacer. XX. Ex igne ſacro, putrefactio, aut ſuppuratio. XXI. Ex

forti pulſu in ulcerib. ſanguinis eruptio. xxii. Ex dolore diuturno partiũ circa uentrẽ, ſuppuratio. xxiii. Ex meraca alui egeſtione, dyſenteria. xxiiii. Ex oſsis diſſectione, delyrium, ſi ad uacuum uſq; proceſſerit. xxv. Ex medicamenti potione conuulſio, lethale. xxvi. Ex dolore forti partium circa uentrem, frigiditas extremarum partium, malum. xxvii. Mulieri uterum gerenti, teneſmus accedens abortire facit. xxviii. Quodcunque os perſectum fuerit, aut neruus in corpore, neque augeſcit, neq; coaleſcit. xxix. Si à pituita alba detento, uehemens alui profluuium accedat, ſoluit morbum. xxx. Quibuſcunque ſpumoſæ alui egeſtiones ſunt in alui profluuijs, his de capite pituita defluit. xxxi. Quibuſcunque febricitantibus, in urinis ſubſidentiæ craſsiores farinæ partes referentes fiunt, longum morbum ſignificant. xxxii. Quibus uerò biliosæ ſubſidentiæ, ſupernæ tenues, acutum morbum ſignificant. xxxiii. Quibuſcunque diſparatæ urinæ ſunt, his uehemens turbatio in corpore eſt. xxxiiii. Quibus in urinis bullæ ſuperſtant, renum affectiones ſignificant, & morbum fore longum. xxxv. Quibus pingue eſt id quod ſuperſtat, & aceruatum, his renum affectiones, easque acutas ſignificat. xxxvi. Quibus uerò etiam nephriticis ex renibus affectis prædicta ſigna accidunt, doloresque circa muſculos ſpinales fiunt, ſi quidem circa externos locos fiant, etiam abſceſſus magis intus fore expecta. xxxvii. Quicunque ſanguinem uomunt, ſine febre quidem, ſalutare eſt: uerùm cum febre, malum. Perfrigerantibus autem & adſtringentibus curare oportet. xxxviii. Defluxiones in uentrem ſupernum, in uiginti diebus ſuppurantur. xxxix. Si quis ſanguinem mingat, & grumos, & urinæ ſtillicidium habeat, & dolor incidat in ani ac ſcroti intercapedinem, & imum uentrem ac pectinem, partes circa ueſicam ægrotare ſignificat. xl. Si lingua derepente impotens fiat, aut aliqua corporis pars ſyderata, atrabiliarium tale exiſtit. xli. Si ſenioribus nimiũ purgatis ſingultus accedat, non bonum eſt. xlii. Si febris non a bile habeat, aqua multa calida in caput affuſa, febris ſolutio fit. xliii. Mulier ambidextra non eſt. xliiii. Quicunque ſuppurati uruntur, ſi quidem pus purum fluat & album, euadunt: Si uerò ſubcruentum, & cœnoſum, ac graueolens, pereunt. xlv. Quicunque hepar ſuppuratum uruntur, ſi quidẽ pus purum fluat, & album, & ſuperſtites euadunt. (In tunica enim pus his ineſt.) Si uerò uelut amurca fluat, pereunt. xlvi. In doloribus oculorum, ubi merum bibẽdum dediſti, & multa calida lauiſti uenã ſecato. xlvii. Hydropicum ſi tuſsis vexet, deſperatus eſt. xlviii. Vrinæ ſtillicidium, & urinę difficultatẽ, uini potus & uenæ ſectio ſoluit. Secare uerò oportet internas. xlix. Ab anginæ detento, tumor in pectore accedens, bonum. Foras enim uertitur morbus. l. Quibuſcunque corruptum fuerit cerebrum, in tribus diebus pereunt. Si uerò has effugerint, ſani fiũt. li. Sternutatio fit ex capite, percaleſcente cerebro, aut uacuo quod eſt in capite perhumeſcente. Aer enim qui intus eſt, foras erumpit. Strepitum uerò edit, quia tranſitus eſt ipſi per anguſtum. lii. Quibuſcunque hepar circumcirca dolet, his febris accedens ſoluit dolorem. liii. Quibuſcunque ſanguinẽ de uenis auferre conducit, his uere uenam ſecare cõuenit. liiii. Quibus inter uentrem & ſeptum tranſuerſum pituita concluſa eſt, & dolorem exhibet, nõ habens exitum ad neutrum uentrem, his per uenas ad ueſicam conuerſa pituita, morbi ſolutio fit. lv. Quibus hepar aqua repletum, ad omentum eruperit, his uenter aqua impletur, & moriuntur. lvi. Anxietatem, oſcitationem, horrorem, uinum æquali menſura aquę ammixta potum ſoluit. lvii. Quibus in urinaria fiſtula tubercula fiunt, his ſuppuratione facta & eruptione, ſoluitur dolor. lviii. Quibus cerebrũ concuſſum fuerit ex aliqua cauſa, eos ſtatim uoce priuari neceſſe eſt. lix. Corporibus humidas carnes habẽtibus, famem inducere oportet, fames enim corpora ſiccat. lx. Vbi in toto corpore mutationes, & corpus perfrigeratur, & rurſus caleſcit, aut color alius ex alio mutatur, longitudinem morbi ſignificat. lxi. Sudor multus, calidus aut frigidus, ſemper fluens, humorem abducere oportere ſignificat, forti quidem ſuperne, debili uerò, inferne. lxii. Febres non intermittentes, ſi per tertiam fortiores fiant, periculoſæ ſunt. Quocunque uerò modo intermiſerint, ſine periculo eſſe ſignificat. lxiii. Quibus febres longæ ſunt, his aut tubercula, aut ad articulos dolores fiunt. lxiiii. Quibus tubercula diutina, aut ad articulos dolores, ex febribus fiunt, hi cibis pluribus utuntur. lxv. Si quis febricitanti cibum det, quem ſano exhibet, ſano quidem robur, ęgroto uerò morbus eſt. lxvi. Quæ per ueſicam prodeunt, inſpicere oportet, an qualia ſanis prodeunt. Quæ igitur minimè ſimilia his ſunt, ea morboſiora ſunt. Quæ uerò ſimilia ſanis, eá minimè morboſa. lxvii. Et quibus alui egeſtiones, ſi ſtare permiſeris, & non moueris, ſubſiſtunt ueluti ramẽta; ſi paucę fuerint, modicus morbus eſt: ſi multæ, multus. His confert ſubpurgare aluum. Si uerò non purgata aluo, ſorbitiones dederis, lædes: & quanto plures dederis, magis lædes. lxviii. Quibuſcunque cruda deorſum ſecedunt, ex atra bile ſunt: ſi plura, copioſiore: ſi pauciora, pauciore. lix. Excretiones in febribus non intermittentibus liuidæ, & cruentæ, & graueolẽtes, & bilioſæ, omnes malæ ſunt. At probe ſecedentes, bonæ, & per aluum, & per ueſicã: & ubi ſanè quid ſecedens conſtiterit nõ purgatũ, malum. lxx. Corpora quocunque quis purgare uoluerit, fluida facere oportet: Et ſi quidem ſurſum, ſiſtere aluum: Si uerò deorſum humectare. lxxi. Somnus, uigilia, utraque modũ excedẽtia morbus. lxxii. In non intermittentibus febribus ſi externæ quidem partes frigidæ fuerint, internæ uerò ardeant, & febris habeat, lethale eſt. lxxiii. In febre non intermittente, ſi labium, aut naſus, aut oculus, aut ſupercilium diſtorqueatur, aut non uideat, aut non audiat æger iam debilis exiſtens: quicquid horũ fiat, propinqua mors eſt. lxxiiii. Ex pituita alba, hydrops accedit. lxxv. Ab alui profluuio, dyſenteria. lxxvi. A dyſenteria, inteſtinorum leuitas, accedit. lxxvii. Ex corruptione, abſceſſus oſsis. lxxviii. Ex ſanguinis uomitu, tabes, & puris purgatio ſurſum. Ex tabe, fluxus ex capite. Ex fluxu, alui profluuium: ex alui profluuio, ſuppreſsio purgationis ſurſum uerſus: ex ſuppreſsione, mors. lxxix. Qualia etiam ſint in ueſica ac alui egeſtionibus, inſpicere oportet, & in his quæ per carnes excernuntur, & ſicubi alibi a natura recedat corpus, ſi parum, paruus eſt morbus: ſi multum, multus: Si uero ualde multus ſit receſſus, lethale hoc eſt. lxxx. Quicunque ſupra quadraginta annos phreni-

tici fiunt, non ita ualdè ſani fiunt. Minus enim periclitantur, quorum naturæ, & ætati, morbus affinis fuerit. LXXXI. Quibuſcunque in ægritudinibus oculi ex uoluntate lachrymantur, bonum. Quibus uerò citra uoluntatem, malum. LXXXII. Quibus in febribus quartanis ſanguis ex naribus fluxerit, malum eſt. LXXXIII. Sudores in diebus iudicatorijs oborientes, uehementes & ueloces periculoſi ſunt, qui expelluntur ex fronte uelut guttæ, & aquæ ſalientes & frigidi ualde ac multi. Neceſſe eſt enim talem ſudorem prodire cum uiolentia, & doloris exceſſu, ac expreſsione diuturna. LXXXIIII. Ex morbo diuturno, etiam alui defluxus, malum. LXXXV. Quæcunq; non ſanant medicamenta, ea ferrum ſanat. Quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat. Quæ ignis non ſanat, ea incurabilia putare oportet.

HIPPOCRATIS COI Liber Prenotionum.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Praſagiendi duplex utilitas. Morbos omnes ſanari non poſſe. Affectionum naturæ, quantum corporum uires excedant. Si quid diuini in morbis inſit.*
2 *Faciei notæ in morbis acutis.*
3 *Oculorum ſubapparitiones. A decubitu notæ, ſeu quomodo cubare ægrum oporteat.*
4 *In uentrem decumbere quomodo malum. A dentium ſtridore in febribus nota. Ab ulcere prænotiones ſeu notæ. A manuum geſticulatione. A ſpiratione.*
5 *A ſudore. Sudorum cauſſa. Cauſſa. A præcordijs.*
6 *A tumoribus in hypochondrijs. Tumores in uentre.*
7 *A ſuppuratione. Puris optimi ſigna.*
8 *De aqua inter cutem.*
9 *De ſomno. Alui excrementa.*
10 *Lumbrici rotundi, eorum egeſtione. Flatus ſine ſtrepitu.*
11 *De urinis. Vrina ſubrubra. Subſidentiæ, craſſiores polentæ partes referentes. Nubeculæ in urinis. Vrina fulua & tenuis. Vrinæ fœtidæ, aquoſæ, nigræ, craſſæ, tenues, & crudæ.*
12 *In urinis pinguedines supernè inſtantes. De uomitu.*
13 *De ſputo. De grauedine & ſternutamento.*
14 *De ſuppuratione. Signa in ægrotis bona.*
15 *Signa in ægrotis mala. De ſuppurationibus.*
16 *Suppuratorum cognitio.*
17 *Suppurationum diuturniorum ſigna. Ex ſuppuratis qui potiſsimum ſuperſtites maneant, aut intereant.*
18 *Abſceſſus circa aures ex inflammati pulmonis morbis. Abſceſſus ad crura in pulmonis inflammationibus fortibus. Abſceſſus euaneſcentes & recurrentes.*
19 *Suppurati ex pulmonis inflammatione. Dolores cum febre. Suppurati uſti. Veſicæ inflammatæ notæ.*
20 *De febrium indicationibus. De morborum circuitionibus, & quo pacto integris numerari nequeant.*
21 *Morbi qui cognitu faciliores. Quo pacto in mulieribus a die qua pepererint, indicationes exiſtant.*
22 *Capitis dolores cum febri continua. Sanguinis è naribus fluor, cui ætati magis familiaris. Auris dolor acutus.*
23 *Fauces exulceratæ in febri. De angina.*
24 *De gurgulione. Febres deſinentes, neque ſignis ſolutorijs apparentibus, neque in diebus indicatorijs. Abſceſſus ex febribus, quibus magis fiant. Abſceſſus quibus potiſsimum & quo tempore magis fiant.*
25 *De uomitione ſpontanea.*
26 *De cõuulſione. Prænoſcere uolentẽ, quæ diſcere oporteat.*
27 *Morborum populariter graſſantium impetus & temporis conſtitutiones. Medico prænotionem adhibituro quæ cognoſcenda.*

1 MEdicum prænotionem adhibere, optimum eſſe mihi uidetur. Prænoſcens enim & prædicens apud ægrotos, & præſentia, & præterita, & futura, & quæ ipſi ægroti relinquunt exponens, fidem utique fecerit, ꝙ ægrotorum res magis cognoſcat, quare audebunt homines ſeipſos medico committere. At nerò curationem optimè fecerit, ubi prenouerit futuras affectiones. Sanos equidem facere omnes ægrotos impoſsibile eſt, hoc enim præſtantius eſſet, ꝙ prænoſcere in poſterum euentura. Quandoquidẽ uerò homines moriuntur, alij priuſquam medicum uocent, præ uiolentia morbi: alij uerò accito etiam medico, derepente uita decedunt: quidam ubi unam uixerunt diem, quidam tempore paulò diutiore, anteaquã medicus per artẽ aduerſus ſingulos morbos repugnet: itaq; noſſe oportet talium affectionum naturas, quãtum corporum uires excedunt: ſimul uerò & ſi quid diuini in morbis ineſt, etiã huius prænotionum ediſcere. Ita enim merito admirationi fuerit, & medicus bonus extiterit. Nam quos ſuperſtites manere poſsibile eſt, eos adhuc magis recte conſeruare poterit, ex multo tempore antea conſilium adhibens ad ſingula: & tum morituros, tum ſeruandos, prænoſcens ac prædicens, a culpa exors fuerit.

2 Conſiderare porrò hoc modo conuenit in morbis acutis, primùm quidem faciem ægroti, an ſimilis ſit his quæ in ſanis ſunt, maximè uerò an ipſa ſibiipſi. Ita enim optima fuerit. Si uerò maxime contraria ſimili fuerit, horrendiſsima eſt: talis autem fuerit, naſus acutus, oculi caui, tempora collapſa, aures frigidæ ac cõtractæ, & extremitates aurium auerſæ, & cutis circa frontem dura & circumtenta ac arida, & color totius faciei pallidus, aut etiam niger, & liuidus, aut plumbeus. Si quidem igitur in principio morbi facies talis fuerit, & nondum ex alijs ſignis coniecturam facere licuerit, interrogare oportet, num uigilauerit homo, aut alui excremẽta ualde liquida ſint, aut fames aliqua ipſum teneat. Et ſi quidem horum aliquid cõfiteatur, minus graue eſſe putandum eſt. Iudicantur autem & cognoſcuntur talia in die ac nocte, ſi ob has

cauſas facies talis fuerit. Si uerò nihil horum eſſe dicat, neq; in prædicto tempore conſidat, noſſe conuenit morti proximum eſſe. As ſi uetuſtiore exiſtente morbo, aut triduano, aut quatriduano, talis fuerit facies, de his interrogare oportet, de quibus etiã prius iuſsi: itemq; alia ſigna conſiderare, & in uniuerſa facie, & iu corpore, & in oculis. Si enim lucem fugiãt, aut inuoluntariè lachrymentur, aut diſtorqueantur, aut alter altero minor fiat, aut albas partes rubentes habeant, aut uenulas liuidas aut nigras in ipſis habeant, aut lemæ ac ſordes circa oculos appareant, aut etiam inſtabiles, aut eminentes, aut caui uehemẽter facti, aut ſquallentes & obſcuri fuerint: aut color totius faciei alteratus fuerit. Hęc omnia mala & pernicioſa eſſe putandum eſt.

3 Conſiderare uerò cõuenit etiam oculorum ſubapparitiones in ſomnis. Si enim albæ quid partis ſubapparuerit, palpebris non commiſsis, ſi id non ex alui profluuio, aut medicamẽti potione fueris, aut ægrotus non ita dormire cõſueuerit, malum ſignum & ualde lethale eſt. Si uerò retorta, aut contracta fiat, aut liuida, aut pallida palpebra, aut labium, aut naſus, cũ aliquo ex alijs ſignis, morti proximum eſſe ſciendum eſt. Lethale eſt etiam habere labia reſoluta, & pendentia, & frigida, & albicantia facta. Decumbentem ægrotum a medico deprehendi cõuenit in latus dextrum aut ſiniſtrum, & manus, & collum, & crura modicè inflexa habentem, & totum corpus flexibile ſitum. Ita enim plurimi ex ſanis decumbunt. Optimi autem ſunt decubitus qui ſanorum de cubitibus ſimiles exiſtunt. At nerò ſupinum iacere, & manus, & collum, & crura extenta habere, minus bonum eſt. Si uerò etiam pronus fiat, & de lecto ad pedes delabatur, magis horrendum eſt. Si uerò nudos quoque pedes habere comperiatur, nec admodum calidos: & manus, & collum, ac crura inæqualiter diſiecta, ac nuda, malum eſt. Anxietatem enim ſignificat. Lethale eſt & hiantem ſemper dormire, & crura ſupini iacentis ualde incuruata eſſe ac complicata.

4 At in uentrem decumbere, ſi quis non ſit adſuetus, dum ſanus fuis ita dormire, delyrium ſignificat, aus dolorem loculorum circa uentrem. Cæterum erectum ſedere uelle ægrum in morbi uigore, in omnibus morbis acutis malum eſt: peſsimum autem in peripneumonicis pulmone inflammato. Dentibus ſtridere in febribus, quibus non familiare, ideſt a pueris: furioſum ac lethale eſt. Verùm prædicere oportet ab utriſq; periculum futurum. Si uerò etiam delyrus hoc faciat, pernicioſum ualde iam exiſtit. Vlcus autẽ ſiue prius factũ fuerit, ſiue in morbo acceſſerit, conſiderare oportet. Si .n. periturus eſt homo, ante mortẽ liuidũ ac ſiccũ erit, aut etiã pallidũ & ſiccum. At de manuum latiene ita ſentio. Quæ in febribus acutis, aut peripneumonijs, aut in phrenitide, aut capitis dolore, ante faciẽ feruntur, & fruſtra uenantur, & feſtucas legunt, & floccos de ueſtibus euellunt, & de pariete paleas detrahũt, eas oẽs malas & lethales eſſe. Spiritua dẽſus dolorẽ ſignificat, aut inflãmationem, in locis ſupra ſeptum tranſuerſum. Qui uerò magnus expiratur, & per multum temporis interuallũ, delyrium indicat. Si uerò frigidus è naſo & ore exſpiretur, ualde iam pernicioſus eſt. Bonam autem ſpirationem ualde magnam uim habere ad ſalutẽ, in omnibus acutis morbis putare conuenit, qui cum febribus ſunt, & in quadraginta diebus iudicantur.

5 Sudores optimi ſunt in omnibus acutis morbis, qui in diebus iudicatorija fiunt, & ſebrem perfecte ſubmouent. Boni uerò ſunt, qui per totum corpus contingentes, hominem facilius morbum ferre faciunt. Qui uerò tale quid non effecerint, incommodi ſunt. Peſsimi autem ſunt frigidi, & tantùm circa caput & faciem oborientes, & circa ceruicem. Hi enim cum acuta quidem febre, mortem præſignificant: cũ mitiore uerò longitudinem morbi. Et qui per totum corpus fiunt, ſimiliter ſignificant his qui circa capus. At uerò milioformes, & ſolum circa collum contingentes, mali ſunt. Qui uerò cum guttis fiunt, & euaporant, boni ſunt. Conſiderare porrò conuenit ſudores in ſumma: fiunt enim aliqui propter corporum exolutionem, aliqui propter inflammationis uigorẽ. Præcordium optimum eſt doloris exors, & molle, & æquale, tum in dextra, tũ in ſiniſtra parte. At inflammatum, aut dolorẽ exhibens, aut dextræ partes inæqualiter affectæ ad ſiniſtras: hæc omnia obſeruare oportet. Si uerò etiam pulſus inerit in præcordio, turbationem ſignificat aut delyrium. Verùm oculos talium inſuper intueri oportet. Si enim oculi frequenter moueantur, furioſos hos fore timor eſt.

6 Tumor in pręcordio durus exiſtens & doloroſus, peſsimus quidem eſt ſi per totum fuerit præcordiũ. Si uerò fuerit in altera parte, minus periculoſus eſt in ſiniſtra. Significant autem eiuſmodi tumores, in principio quidem, mortem breui affuturam. Si uerò uiginti dies tranſgrediatur tum febris detinens, tum tumor non conſidens, ad ſuppurationem conuertitur. Contingit autem his in primo circuitu, etiam ſanguinis eruptio è naribus, & ualde prodeſt. Verùm interrogare conuenit, an caput doleant, aut hebetẽ uiſum habeant. Si enim horum quid fuerit, ad eum locum repit. Magis tamen in iunioribus quinque ac triginta annis, ſanguinis eruptionem expectare conuenit. At uerò molles tumores, & doloris exortes, & qui digito cedunt, diuturniores iudicationes faciunt, & minus illis ſunt horrendi. Si uerò tranſgrediatur ſexaginta dies febris detinens, & tumor non conſidat, ſuppuratum fore ſignificat & hũc, & eum qui in reliquo uentre eſt eodem modo. Quicunque igitur tumores doloroſi ſunt, & duri, & magni, periculũ mortis breui affore ſignificant. Qui uerò molles, & doloris exorsea ſunt, & digito compreſsi cedunt, diuturniores illis ſunt. Cæterum tumores in uentre minus faciunt abſceſſus, q̃ hi qui ſunt in præcordijs. Minime uerò hi qui ſub umbilico conſiſtunt, ad ſuppurationem conuertuntur. Sanguinis uerò eruptionem, ex ſupernis locis maxime expectare oportet.

7 Omnium autẽ tumorum diuturnorum circa hos locos, ſuppurationes conſiderare conuenit. Sunt autem ſuppurationes hinc contingentes hoc modo cõſiderandæ. Quæcunq; extra uertuntur, optimæ ſunt, quæ paruæ ſunt, & q̃ maxime foras eminentes, & in acutum faſtigiatæ. Quæ uerò magnæ ſunt, & latæ, & minimè in acutũ faſtigiatę, peſsimæ ſunt. Quæcunq; uerò intro rumpuntur, optimæ ſunt quæ nihil cum externo loco communicant, ſed ſunt contractæ, & doloris exortes, & totus externus locus concolor apparet. At uerò pus optimum eſt, ſi eſt album & æquale, & leue, & q̃ minime graueolens. Quod uerò huic contrarium eſt, peſsimum eſt.

Aquæ

8 Aquæ porrò intercutem, ex acutis morbis obortę, omnes malæ ſunt. Neque enim a ſebre liberant, & ualde doloroſæ ſunt, ac lethales. Incipiunt autē pleræq; a laterum mollitudine, & a lumbis: aliquæ uerò etiam ab hepate. Quibus igitur a laterum mollitudine & lūbis principia fiunt, his & pedes intumeſcunt, & alui profluuia diuturna ipſos tenent, quæ neq; dolores ex laterum mollitudine ac lumbis ſoluunt, neque uentrem molliunt. Quibuſcunque uerò ab hepate aquæ inter cutem oriuntur, his tuſſes tuſsiēdiq; promptitudo accedit, & nihil memorabile expuunt, & pedes tument, & uenter non egerit, niſi dura, & coactus, & circa aluum fiunt tumores, aliqui in dextra, aliqui in ſiniſtra parte, tum conſiſtentes, tum conſidentes. Caput autem, & manus, & pedes, ſi frigida ſunt, malum eſt, ubi & uenter, & latera calida ſunt. Optimum uerò eſt, & totum corpus æqualiter calidum eſſe, ac molle. Conuerti autem conuenit facile ægrotum, & in attollendo ſe leuem eſſe. Si uerò grauis eſſe appareat & reliquo corpore, & manibus & pedibus, magis periculoſum eſt. Si uerò ſupra grauitatem, ungues & digiti liuidi fiant, mors e ueſtigio expectanda eſt. At ſi digiti ac pedes penitus nigreſcunt, minus pernicioſi ſunt q̃ liuidi. Verùm & alia ſigna conſiderare oportet. Si enim facile ferre uideatur malum, & aliud quoddam ex ſalutaribus ad hæc ſigna ſubindicet, morbum ad abſceſſum uerti ſpes eſt, ita ut æger quidem ſuperſtes manſurus ſit, corporis uerò partes nigrefactæ caſuræ. Teſtes & pudenda reuulſa, dolores fortes ſignificant, & periculum lethale.

9 Quod uerò ad ſomnos attinet, quemadmodum ſecundum naturam conſuetum nobis eſt, interdiu uigilare oportet, noctu dormire. Si uerò hoc fuerit tranſmutatum, peius eſt. Minime uerò lædi æger poterit, ſi dormiat mane ad tertiam partem diei. Qui uerò ab hoc tempore fiunt ſomni, deteriores ſunt: peſsimum autem eſt non dormire, neque noctu, neq; interdiu. Aut enim præ dolore ac afflictionibus uigiliæ adſunt: aut delyrium aderit ab hoc ſigno. Egeſtio alui optima eſt, mollis & cohærens, & ſecundum horam, in qua etiam a ſano egerebatur. Iuxta copiam uerò pro ratione ciborum ingeſtorum. Tali enim cō tingente exitu, uenter infernus ſanus fuerit. Si uerò liquida fuerit egeſtio, conducit neque ſtridere, neque frequentē eſſe, & paulatim ſecedere. Delaſſatur enim homo ex frequenti deſeſſu, & uigilias utique cōtraxerit. Si uerò ſæpe aceruatim egerit, periculum eſt ne in animi deliquium incidat. Quin & iuxta copiam ingeſtorum egerere oportet, bis aut ter in die, & noctu ſemel. Plura uerò mane, quemadmodum in conſuetudine eſt homini. Inſpiſſari autem oportet egeſtionem morbo ad iudicationem tēdente. Sit autem ſubfulua, & non ualde graueolens.

10 Commodum eſt & lumbricos rotundos cum egeſtione prodire, morbo ad iudicationem tendente. Oportet autem in omni morbo mollem eſſe uentrē, & iuſta mole præditum. At uerò aquoſum ualde, aut album, aut pallidum, aut uiride, aut uehementer ruſum, aut ſpumoſum ſtercus egerere: hæc omnia mala ſunt. Malum inſuper eſt & quod exiguum eſt, & uiſcoſum ac album, & quod ſubpallidum aut ſubuiride ac leue. His uerò magis lethalia fuerint ſtercora nigra, aut pinguia, aut liuida, & æruginoſa, & male olentia. Quæ uerò uaria ſunt, diuturniora quidē his ſunt, nihilominus autem pernicioſa. Sunt autem talia, ramentoſa, & bilioſa, & cruenta, & praſina, & nigra, aliquando ſimul inter ſe exeuntia, aliquando particulatim. Flatum porrò ſine ſtrepitu ac crepitu prodire, optimum eſt. Melius autem eſt & cum ſtrepitu exire, q̃ iſthic reuolui: & qui ſic progreſſus eſt flatus, aut dolere quid hominem ſignificat, aut delirare: niſi ſua ſponte homo ita flatum emittat. Cæterùm præcordiorum dolores ac tumores, ſi fuerint recentes, & non cum inflammatione, ſoluit murmur in præcordio obortum, & maxime quidem ſi pertrāſierit cum ſtercore, & urina ac flatu: ſin minus, etiam ipſum per ſe ſi tranſierit. Prodeſt item ſi ſubdeſcenderit ad inſernos locos.

11 Optima uerò eſt urina, quum fuerit alba ſubſidentia, & leuis, & æqualis, per totum tempus, donec iudicatus fuerit morbus. Significat enim & ſecuritatem, & morbum fore breuem. Si intermiſerit, & aliquādo quidem pura mingatur, aliquando uerò ſubſidet album ac leue, diuturnior fit morbus & minus ſecurus. Si uerò fuerit & urina ſubrubra, & ſubſidentia ipſius ſimilis, & leuis, diuturniorem quidem hæc morbum q̃ prior ſignificat, ſed ualde ſalutarem. At ſubſidentiæ in urinis, craſsiores farinæ partes referentes, prauæ ſunt. His autem peiores ſunt, laminoſæ. Albæ uerò & tenues ualde malæ ſunt. Verùm his deteriores ſunt furfuraceæ. Nubeculæ quæ feruntur in urinis, albæ quidem bonæ ſunt: nigræ uerò malæ. Quandiu uerò fulua fuerit urina, & tenuis, morbum inconcoctum eſſe ſignificat. Si uerò & diuturna fuerit talis exiſtens, periculum eſt ne ſufficere homo poſſit, donec urina concocta fuerit. Lethaliores autem ſunt urinæ, & fœtidæ, & aquoſæ, & nigræ, & craſſæ. At tum in uiris tum in mulieribus, nigræ urinæ peſſimæ ſunt: in pueris autem aquoſæ. Quicunque urinas tenues, & crudas mingunt multo tempore, ſi alia uelut ſuperſtitibus futuris ſigna fuerint, his abſceſſum expectare oportet ad locos infra ſeptum tranſuerſum.

12 Sed & pinguetudines ſuperne inſtantes, araneorum telis ſimiles, damnare oportet. Sunt enim colliquationis ſigna. Conſiderare uerò conuenit in urinis in quibus nubeculæ ſunt, an ſuperne aut inferne ſint: & quales habeant colores. Et quæ quidē deorſum feruntur, cum coloribus relatis, eas bonas eſſe putare, ac laudare. Quæ uerò ſurſum feruntur, cum coloribus relatis, malas eſſe, & tales damnare. Neq uerò decipiat te, ſi ueſica morbum aliquem habens, eiuſmodi urinas reddiderit. Non enim totius corporis ſignum eſt, ſed ipſius per ſe ueſicę. Vomitus commodiſsimus eſt, ex pituita ac bile q̃ maxime permixtus, & non craſſus ualde, neq; multus. Nam meraciores, deteriores ſunt. Si uerò id quod uomitu reiectum eſt praſini fuerit coloris, aut liuidum, aut nigrum: quicunq; horum fuerit colorum, malum eſſe putandum eſt. Si uerò omnes colores idem homo uomit, ualde pernicioſum hoc eſt. Celerrimam autem mortem ſignificat liuidus uomitus, ſi graueolens fuerit. Omnes uerò ſubputridi ac fœtidi odores, in omnibus uomitibus mali ſunt.

13 Sputum uerò in omnibus doloribus, qui circa pulmonem & coſtas fiunt, cito ac facile expui conuenit, & flauum ſputo ualde permixtum apparere. Si

enim

enim longe poſtea, poſt principium doloris, expuerit quod flauum eſt, aut fuluum, aut quod multam tuſſim inducit, & nõ ualde permixtum eſt, deterius eſt. Nam & flauum meracum, periculoſum eſt, & album ac uiſcoſum & rotundum, inutile eſt. Malum eſt & quod uiride eſt ualde, itemq́; pallidum, & quod ſpumoſum. Si uerò ita fuerit meracum, ut etiam nigrum appareat, hoc ipſum deterius eſt q̃ illa. Malum etiam eſt ſi nihil repurgetur, neque emittat pulmo, ſed plenus ferueat in guttare. Grauedines & ſternutationea in omnibus circa pulmonem morbis, & anteceſsiſſe, & ſuccedere, malum eſt. At in alijs morbis lethaliſsimis ſternutationes proſunt. Sputum autem flauum, ſanguine permiatum non multo, ſi in pulmonis inflãmatione, in principio morbi reijciatur, ſalutare eſt, & ualde prodeſt. Si uerò ſeptimo die, aut poſterius, minus ſecurum eſt. Omnia ſputa mala ſunt, quæ dolorem non ſedant. Peſsima uerò ſunt nigra, uelut deſcriptum eſt. Quæ uerò dolorem ſedant, omnium optima exiſtunt.

14 Quicunq; dolores ex his locis non ſedantur, neq; ad ſputorũ purgationes, neq; ad ſtercorũ alui ſubductionẽ, neq; ad uenæ ſectiones, & uictus rationem ac medicamẽta, eos ad ſuppurationem uerti ſciendum eſt. Ex ſuppurationibus q̃cunq; dũ ſputũ adhuc bilioſum eſt ſuppurãtur, pernicioſæ ualde ſunt, ſiue bilioſum illud in parte, ſiue ſimul cũ pure expuatur, & hoc potiſsimũ ſi morbo ad ſeptimũ diẽ ꝓgreſſo, ſuppuratio ab hoc ſputo ꝓcedere incipiat. Timor aũt eſt eũ q talia expuit moriturũ eſſe decimaquarta die, ſi non aliquod bonum ſignum ipſi acciderit. Sunt autem bona hæc: facile ferre morbum, bene ſpirare, a dolore liberatum eſſe, ſputum facile tuſsiendo reijcere, corpus æqualiter calidum ac molle apparere, ſitim non habere, urinas & alui egeſtiones, & ſomnos, & ſudores, uelut deſcriptum eſt: hæc ſingula noſſe conuenit accidere, ut quæ bona ſint. Nam omnibus his ſic contingentibus, homo non morietur. Si uerò aliqua ex his acceſſerunt, aliqua non, non ampliore tempore uita producta, decimaquarta die homo peribit.

15 Porrò mala ſigna his cõtraria ſunt: ægrè ferre morbum, ſpiritum magnum & denſum eſſe, dolorem nõ ſedari, ſputum uix tuſsiẽdo reijcere, ualde ſitire, corpus inæqualiter a febri teneri, uentrem quidem ac coſtas fortiter calidas eſſe, frontem uerò & manus ac pedes frigidos. Vrinas autem & alui egeſtiones, & ſomnos, & ſudores, uelut deſcriptum eſt: hæc ſingula noſſe oportet mala eſſe. Si enim ita acceſſerit horum aliquid ad ſputum, peribit utiq; homo priuſquam ad decimumquartum diẽ peruenerit, aut nono die, aut undecimo. Sic igitur coniecturam facere oportet, ꝙ hoc ſputum lethale ſit ualde, & non perducat ad decimumquartũ diem. Proinde & mala & bona ſigna eapendentem ex his prædictiones facere oportet. Ita enim potiſsimum ueritatem conſequi quis poterit. At uerò aliæ ſuppurationes rumpuntur, plurimæ quidem uigeſimo die, aliæ uerò trigeſimo, aliæ quadrageſimo, aliquæ uerò ad ſeaaginta dies perueniũt.

16 Conſiderare uerò futuræ ſuppurationis principiũ oportet, ſupputatione facta ab ea die qua primũ homo febricitauit, aut ſi forte ipſum primum rigor apprehendit: & ſi pro dolore grauitatem ſibi factam eſſe dixerit, in eo loco in quo dolebat. Hæc enim in principijs ſuppurationum fiunt. Ex his igitur temporibus eruptionem ſuppurationum fore expectare oportet ad prædicta tempora. Si uerò ſuppuratio fuerit in altero latere ſolum; uertere & cõſiderare oportet in his, num aliquem habeat dolorem in altero latere, & an alterũ altero ſit calidius: & reclinato ægro in latus ſanũ, interrogare ipſum, an uideatur ipſi graue quid ea ſuperno latere incumbere. Si enim hoc fuerit, in altero eſt ſuppuratio, in quo grauitas aſſuerit. Cæterùm omnes ſuppuratos ex his ſignis cognoſcere oportet. Primùm quidem ſi febris nõ dimittit, ſed per diem quidem tenuis eſt, noctu uerò amplior: & ſudores multi oboriuntur, tuſſeſq́ue ac tuſsiendi promptitudo ipſis adeſt, & nihil memorabile expuunt: & oculi caui fiunt, & maxillæ ruborem contrahunt, & ungues quidem manuum curuantur, digiti uerò caleſcunt, & potiſsimum ſummi: & in pedibus tumores fiunt, & cibos non appetunt, & puſtulæ per corpus naſcuntur.

17 Quæcunque igitur ſuppurationes diuturnæ ſunt, hęc ſigna habent, & fidem ipſis ualde habere oportet. Quæ uerò breues ſunt, ex his ſignis cognoſcere oportet, ſi quid apparuerit ex his, qualia in principijs fiunt. Simul autem & ſi aliquanto difficilius ſpirauerit homo. At uerò quę ex ipſis citius & tardius rumpuntur, his ſignis cognoſcere oportet. Si quidẽ enim dolor in principijs fiat, & ſpirandi difficultas, & tuſſis, & ſputatio perſeuerans, ad uigeſimum diem pertingat, eruptionem tunc expectare oportet, aut etiã prius. Si uerò quietior fuerit dolor, & alia omnia pro huius ratione, eruptio poſterius expectanda eſt. Neceſſe uerò eſt accedere & dolorem, & ſpirandi difficultatem, & ſputationem, ante puris eruptionem. Ea his autem maxime ſuperſtites manent hi quos febris eodem poſt eruptionem die dimiſerit: & qui cibos cito appetiuerint, & a ſiti liberati fuerint: & ſi uenter parua & compacta egeſſerit, & pus album & leue, & eiuſdem coloris fuerit, & a pituita liberum & citra dolorem ac tuſsim fortem repurgetur. Ac optime quidem ſic ac celerrime liberantur: ſin minus, hi quibus proxima his contigerint. At uerò intereunt hi quoa febris non dimiſerit, aut ubi ipſos dimiſiſſe putata fuit, rurſus recaleſcens apparuerit: & qui ſitim quidem habuerint, cibos autem non appetiuerint, & ſi uenter liquidus fuerit, & pus pallidum ſiue uiride, & liuidũ expuerint, aut pituitoſum & ſpumoſum. Si hæc omnia contigerint, pereunt. Quibus uerò ex his quædam acceſſerint, quædam non, horum aliqui intereunt, aliqui in multo tempore ſuperſtites euadunt. Verùm ex omnibus ſignis quę adſunt, tum in his, tum in alijs omnibus, coniecturã facere oportet.

18 Quibuſcunque ea inflammati pulmonis morbis, abſceſſus circa aures fiunt, & ſuppurantur, aut ad infernas partes, ac fiſtulantur, hi ſuperſtites euadunt. Verùm huiuſmodi ſic conſiderare oportet. Si & febris detinuerit, & dolor non ſedatus fuerit & ſputum pro ratione non prodierit, neq; bilioſæ, neque ſolutæ faciles, & meracæ alui egeſtiones fuerint, neq; urina ualde multa, & multam ſubſidentiam habens: indicatur autem ſuperſtes futurus ab omnibus reliquis ſalutaribus ſignis: tunc abſceſſus huiuſmodi fore ſperandum eſt. Fiunt autem partim ad infernas partes, quibus uidelicet inflammatio aliqua circa pręcordia affuerit: partim in ſupernis, quibus præcordium molle & doloris exors permanſerit, & ubi ſpirandi difficul-

tas,

tas, quæ per tempus aliquod affuit, deſierit citra aliã manifeſtam cauſam. Cæterùm abſceſſus ad crura, in pulmonis inflammationibus fortibus ac periculoſis, omnes quidem utiles ſunt, optimi uerò ſunt, qui dũ ſputum iam in mutatione eſt fiunt. Si enim tumor & dolor fiat, ſputo pro flauo purulento euadente, & foras procedente: ita ſecuriſsime homo ſuperſtes euaſerit, & abſceſſus abſque dolore celerrime ſedabitur. Si uerò ſputum non bene proceſſerit, neque urina ſubſidentiam bonam habens apparuerit, periculum eſt claudum fore articulum, aut multum moleſtiarũ exhibiturum. At ſi euaneſcant & recurrant abſceſſus, ſputo non prodeunte, febreq́; permanente, horrendum eſt: periculum enim eſt, ne deliret homo, & moriatur.

19 Ex ſuppuratis a pulmonis inflammatione, ſeniores magis intereunt. Ex alijs autem ſuppurationibus, iuniores magis moriuntur. Dolores cum febre contingentes, circa lumbos, & infernas partes, ſi ſeptum tranſuerſum attigerint, infernas partes relinquentes, pernicioſi ualde ſunt. Proinde alijs quoq; ſignis animum aduertere oportet. Nam ſi quod etiam ex alijs ſignis malum apparuerit, deſperatus eſt homo. Si uerò aſsiliẽte ad ſeptum tranſuerſum morbo, alia ſigna non mala acceſſerint, hunc ſuppuratum fore multa ſpes eſt. Quicunque uerò ſuppurati uruntur, quibus quidem purum pus fuerit, & album, & nõ fœtidum, hi ſeruantur: quibus autem ſubcruentum, & cœnoſum, hi pereunt. Porrò ueſicæ duræ & dolentes, penitus quidem horrendæ ac pernicioſæ ſunt, pernicioſiſsimæ uerò quæ cum febre continua fiunt. Etenim dolores ab ipſis ueſicis ad occidendum ſufficiunt, & alui non egerunt hoc tempore, niſi durum quiddam, & hoc coactæ. Soluit autem urina purulenta micta, quæ albam ac leuem ſubſidentiam habet. Si uerò neque ab urina quicquam remiſerit dolor, neq; ueſica molliatur, & febris continua fuerit, in primis circuitibus morbi ægrum moriturum eſſe timor eſt. Atque hic modus potiſsimum pueros corripit ſeptennes, donec ad quintumdecimum annum peruenerint.

20 Febres iudicantur in iiſdem numero diebus, ex quibus & ſuperſtites euadunt homines, & ex quibus pereunt. Etenim placidiſsimæ febres, & ſignis ſecuriſsimis nitentes, quarto die deſinunt, aut prius. Maligniſsimæ uerò, & ſignis horrendiſsimis orientes, quarto die aut prius occidunt. Primus igitur ipſarum inſultus ſic deſinit. Secundus autem, ad ſeptimũ producitur. Tertius ad undecimum. Quartus ad decimumquartum. Quintus ad decimumſeptimũ. Sextus ad uigeſimum. Hi igitur impetus ex acutiſsimis morbis, per quatuor ad uiginti, ex additione deſinunt. Non poteſt autem quicquam horum integris diebus exacte numerari. Neq; enim annus, & mẽſes, integris diebus numerari poſſunt. Poſtea uerò eodem modo, iuxta eandem additionem, primus circuitus quatuor & triginta dierum eſt, ſecũdus quadraginta dierum, tertius ſexaginta dierum. At in horum principijs difficilimum eſt cognoſcere eos qui in plurimo tempore iudicabuntur. Similima enim ſunt ipſorum principia. Verùm a primo die animaduerſionem facere oportet, & prout ſinguli quaternarij adduntur conſiderare, & non latebit te quò uertetur morbus. Fit autem & quartanarum febrium conſtitutio ex huiuſmodi ordine.

21 Qui porrò morbi in breuiſsimo tempore iudicabuntur, faciliores cognitu ſunt. Maximæ enim differentiæ ab initio ipſis ſunt. Qui enim ſuperſtites ab ipſis euaſuri ſunt, facile ſpirantes, & doloris exortes ſunt, & noctu dormiunt, aliaq́; ſigna ſecuriſsima habent. Qui uerò morituri, ægrè ſpirantes fiunt, delirantes, uigilantes, aliaq́ue ſigna peſsima habentes. Vt igitur his ita contingentibus, coniectare oportet, & iuxta hoc tempus, & iuxta unamquamq; additionẽ, tendentibus ad iudicationem morbis: iuxta eandem rationem mulieribus quoque iudicationes fiunt ex partu.

22 Capitis dolores fortes & continui cum febre, ſi quidem lethalium ſignorum quid acceſſerit, pernicioſi ualde ſunt. Si uerò abſque talibus ſignis, dolor uiginti dies tranſmiſerit, & febris tenuerit, ſanguinis a naribus eruptionem, aut abſceſſum quẽdam ad infernas partes expectare oportet. Sed & quàm diu dolor recẽs fuerit, ſimiliter ſanguinis è naribus eruptionem, aut puris eruptionem ſperare conuenit, cum aliàs, tum ſi dolor circa tempora & frontem fuerit. Verùm ſanguinis eruptio magis expectanda eſt iunioribus triginta quinque annis, ſenioribus uerò puris eruptio. Auris dolor acutus cum febre continua ac forti, horrendus eſt. Periculum eſt enim deliraturum eſſe hominem, ac periturum. Proinde quum hic modus minime tutus ſit, cito mẽtem aduertere oportet etiam alijs ſignis, a primo ſtatim die. Pereunt autem iuniores homines ſeptimo die, & adhuc citius a ex hoc morbo: ſenes uerò longe tardius. Nam & febres & deliria minus ipſis accidunt, & hac de cauſa aures antea ſuppurantur. Verùm his quidem ætatibus recidiuæ morbi contingentes, plurimos occidunt. At uerò iuniores, priuſquam ſuppuretur auris, pereunt. Nam ſi pus album effluxerit ex aure, ſpes eſt iuuenem ſuperſtitẽ euaſurum eſſe, ſi ſanè & aliud quoddam bonum ſignum ipſi accedat.

23 Fauces exulceratæ cum febre, horrendæ ſunt. Verùm ſi quod aliud item ſignum accedat, ex his quę antea mala eſſe iudicata ſunt, in periculo hominem uerſari prædicendum eſt. Anginæ horrendiſsimæ ſunt, & citiſsime accidunt, quæ neque in faucibus quicquam conſpicuum faciunt, neque in ceruice: uerùm plurimum dolorem exhibent, & erecta ceruice ſpirationem inducunt. Hæ enim eodem die ſuffocant, ſecundo item ac tertio & quarto. Quæ uero alioqui ſimiliter dolorem exhibent, attolluntur autem, & in faucibus rubores faciunt, pernicioſæ quidem ualde ſunt, uerùm prioribus magis diuturnę, ſi rubor fuerit magnus. Quibuſcunque uero fauces & ceruix ſimul rubuerint, hæ anginæ diuturniores ſunt, & ex ipſis maxime euadunt, ſi & ceruix, & pectus ruborem habuerit, & eryſipelas ignis ſacri non intro recurrerit. Si uerò neque in diebus iudicatorijs diſsipetur eryſipelas, neque tuberculum ad externam partem conuertatur, neque pus tuſsiendo reiiciat, facileq́ue ac ſine dolore degere uideatur, mortem ſignificat, aut ruboris recidiuam. Securius eſt autem tumorem & ruborem quàm maxime foras uerti. Si uerò ad pulmonem uertatur, & delyrium inducit, & quidam ex ipſis ſuppurati plerunque fiunt.

24 Gurguliones periculoſi ſunt ut & reſecentur, & ſcarificentur, quàm diu rubicundi fuerint & magni. Nam inflammationes ad hos ſuccedunt, & ſangui-

nis

nis eruptioues. Quare tales alijs machinamentis attenuare conari oportet hoc tempore. Quum uerò totũ iam fuerit ſecretum, quod ſanè uuam appellãt, & fiat extrema gurguLonis pars maior & rotunda, ſuperior autem tenuior, in hoc tempore tutum eſt rem aggredi. Præſtat tamẽ & aluo ſubducta, chirurgia hac uti, ſi & tempus permittat, & bomo non ſtranguletur. Quibus febres ceſſant, neque ſignis ſolutorijs apparentibus, neque in diebus iudicatorijs, his reuerſuras eſſe expectandum elt. Quæcunque febris longiorem moram traxerit, homine alioqui ad ſalutem diſpoſito, ita ut neq; dolor teneat ob inflammatiouem, aut ob aliquam aliam manifeſtam cauſam: huic abſceſſum expectare oportet cum tumore ac dolore ad aliquem articulum, uel maximè infernum. Fiunt autem huiuſmodi abſceſſus magis, & in breuiori tempore, his qui iuniores ſunt triginta annis. Expectare uerò ſtatim oportet abſceſſum, ſi febris detinens uiginti dies tranſmiſerit. Seniotibus autem minus fiunt diuturniore etiam exiſtente febre. At uerò huiuſmodi abſceſſum expectare oportet febre continua exiſtente. Verùm ad quartanam deducetur, ſi intermiſerit, & erroneo modo apprebenderit, & ſi hæc faciens ad autumnum appropinquarit. Quemadmodum autem iunioribus triginta annis abſceſſus fiunt: ita quartanæ magis his qui triginta ſunt annorũ, & ſenioribus. Cæterùm hæc noſſe expedit, abſceſſus magis byeme fieri, tardiusq́; ceſſare, & minus recurrere.

25 Quicunq; uerò in febre uon lethali, dixerit ſibi caput dolere, aut etiam præ oculis obſcurum quiddam apparere, ſi & oſculi uentris morſus huic acceſſerit, ei bilioſus uomitus aderit. Si uerò etiam rigor acceſſerit, & partes infra præcordium frigidas habuerit, citius adhuc uomitus aderit. At ſi quid biberit aut ederit ſub hoc tempus, ualde citò uomet. Porrò quibus horum dolor fieri incœperit primo die, hi quarto magis q̃ quinto premuntur: ſeptimo uerò liberantur. Plerique tamen ipſorum tertio die dolere incipiunt, uexantur autem maximè quinto, liberantur nono, aut undecimo. Qui uerò incœperint quinto die dolere, aliaq́; iuxta rationem priorum ipſis fiant, his ad decimumquartum morbus iudicatur. Fiũt autem hæc & uiris, & mulieribus, maximè in tertianis. Iunioribus uerò fiunt quidem & in his, uerum magis in continuis febribus, & in ſinceris tertianis. Quibuſcũque uerò in huiuſmodi febre caput dolentibus, pro eo q̃ obſcurum quiddam præ oculis appareat, uiſus hebetudo contingit, aut ſplendores ob oculos obuerſantur: & pro oſculi uentris morſu, in præcordiorum dextra aut ſiniſtra parte aliquid tenditur, neque cum dolore, neque cum inflammatione: ſanguinem de naribus his, pro uomitu fluxurum eſſe expectandum eſt. Magis tamen hic in iuuenibus ſanguinis eruptionem expectare oportet: his autem qui triginta ſunt annorum, & ſeniores adhuc minus: uerùm uomitus in bis expectari debent.

26 At uerò pueris conuulſiones fiunt, ſi febris fuerit acuta, & uenter non egeſſerit, & uigilarint, & terreãtur, & eiularint, & colorem mutarint, & uiridem aut pallidum, aut liuidum, aut rubrum cõtraxerint. Fiunt autem hæc promptiſsimè quidem pueris nuperrimè editis, uſque ad ſeptimum annum. Seniores aut pueri, & uiri, non amplius in febribus corripiuntur conuulſionibus, ſi nou quid ex ſignis fortiſsimis ac peſsimis acceſſerit, qualia ſanè in phrenitide fieri ſolent. Perituros porrò & ſuperſtites futuros, tum pueros, tum alios ex omnibus ſignis cõiectare oportet, prout ſingula de ſingulis perſcripta ſunt. Atque hæc & de acutis morbis, & de his qui ex ipſis fiunt, dico. Qui uerò recte præuoſcere uolet & ſuperſtites futuros, & morituros: & quibus per plures dies, & quibus ad pauciores morbus duraturus eſt: eum ſigna omnia ediſcere, & iudicare poſſe conuenit, ita ut uires ipſorum inter ſe conferendo expendat, quemadmodum perſcriptum eſt, & de alijs, & de urinis, & de ſputis, ubi ſimul & pus & bilem ægrotus tuſsiendo reiecerit.

27 Quin & impetus morborum ſemper populariter graſſantium cito animaduertere oportet, & temporis conſtitutionem non ignorare. Probè tamen id noſſe expedit de coniecturis certis, & alijs ſignis, & nou ignorare, quòd in omni anno, & omni tempore, mala malum, bona bonum ſignificant. Nam & in Libya, & Delo, ac Scythia, præſcripta ſigna uera cõperiuntur. Proinde ſciendum eſt, minimè difficile eſſe, in ijſdem regionibus poſſe aliquem pleraq; ex ipſis aſſequi, ſi memoria tenens ipſa, iudicare ac recte expendere ſciat. Cæterùm nullius morbi nomen deſiderare oportet, quod hic non eſt adſcriptum. Omnes enim qui in prædictis temporibus iudicantur, ex ijſdem ſignis cognoſces.

HIPPOCRATIS COI
Prędictionum Liber I.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Phrenitici. Naſus deſtillans. Alui profluuium rubicundum. Linguæ aſperæ. Vrinæ phreniticorum. Inſomnia phreniticorum. Screatio frequens. Ardores in præcordio relicti. Deſipientiæ prædebilitatorum peſſimæ. Phreniticæ affectiones.*

2 *Vomitus æruginoſi. Faucium affectiones. Manſuetudo in phreniticis. Sputatio frequens. Alui alba egeſtio. Rigores. Tremores qui peſſimi. Inſaniæ ſigna.*

3 *Aurium ſonitus in febribus. Mentis perculſiones cum uoce clangoroſa. Linguæ tremulæ. Excrementa ſpumoſa. Excrementa florida. Circa latus rari dolores. Vocis interceptiones. Mentis motiones modicè feroces.*

4 *Morbum moleſte ferre. Phrenitidis notæ. In phreniticis permutationes. Vrinæ quæ minguntur à non recordantibus.*

tibus. Palpitationes per totum. Sputationes in phreniticis. Surditas & urinæ nō conſidētes. Fatuitas ex morbo regio. Surditas in morbis acutis. Mētis emotiones. Torpores ex rigore.

5 *Dolores circa umbilicum. Vrinæ innatantia. Mente mouēdorum ſigna. Sudores circa caput. Impotētia præter uaſorum uacuatorum rationem. Alui intercepta.*

6 *Lumborum dolor. Extremitates cito in utramq; partem transmutatæ. Reſponſio ferox in moderato. Oculus hebes & fixus. Dentium ſtridor. Tornitas uehemens.*

7 *Egeſtiones alui ſpumoſæ. Excrementa ſpumoſa. Vrinarum interceptiones. Egeſtiones ſpumoſæ albæ. Vocis interceptiones in febribus. Febres ex præcordiorum dolorib. Sitis ī morbis acutis præter rōnē ſoluta. Vrinæ malæ.*

8 *Vomitus mali. Sopor. Ignorātia. Perfrigerationes ex rigore. Ardores. Rigores æſtuoſi. Dolor in pectore firmatus.*

9 *Vomitus nigrorum. Qui medicamentis non ſunt purgādi. Oris uentriculi dolor. Vrinæ fermentatæ. Colli dolor.*

10 *Febres malignæ. Horrores per dorſum delabētes. Anxiè ſe iactantes. Perfrigeratio cum duritia. Excrementa prodeuntia non ſentire. Vomitiones biliosæ. Alborum ex partu detentio. Excrementa biliosa aquoſa. Syderationes repentinæ.*

11 *Lumborū dolores & ad os uentriculi recurſiones. Oculi confractio in morbo acuto. Fauces doloroſæ. Opiſthotonos. Rigor. Præcordiorum dolores. Coxarum dolores.*

12 *Vocis defectus. Fatuitas ex affectionibus ardentibus. Singultum indicantia. Sopor ſpumoſis prodeuntibus. Vocis interceptio, ex capitis doloribus. Nigra quibus uētura. Vocis interceptiones cum exolutione. Lateris dolor ex ſputis biliosis.*

13 *Aluus inflata. Alui circumtēſio. Lumborum dolores diuturni. Affectiones inſuper rigentes.*

14 *Sudores in principio, urinis concoctis. Capitis dolor uterū gerentiū. Dolores ſtrāgulatorij in faucibus. Tremores conuulſorij. Lumborum dolor. Excrementa ſubliuida.*

15 *Fauces exaſperatæ. Somnus multus. Purgationes meracæ. Excitationes è ſomno. Dorſi & colli perfrigerationes. Cubiti & colli dolores. Sonitus in faucibus. Dolores ad inſernas partes.*

16 *Caput exudantes. Egeſtiones ſubfriabiles, liquidæ. Alui egeſtiones albæ. Lumborum dolores ad collum et caput progreſſi.*

17 *Conuulſiones in uteri ſtrāgulationibus. Veſica intercepta. Oſſium circa tempora diſſectio. Sputa in ſudore febricitanti deſluentia. Mentem modicè emouentia. Vocis interceptiones cum ſopore.*

18 *Conuulſorium oculi. Sanguis ex contrario erumpens, malum. Excrementa nigra poſt ſanguinis eruptionem. Vulnera ſanguinem fundentia, exudantia. Surditas poſt ſanguinis eruptionem. Lumborum & oris uentriculi dolor, aut hæmorrhoides.*

19 *Sanguinis eruptiones. Morbi ſtatim turbulenti. Vrina aquoſa. Sanguinis eruptiones, plures. Sanguinis eruptiones in iudicatorijs perfrigerationibus. Sanguinem fundentes.*

20 *Recurſus ex lumbis ad caput. Egeſtio nigrorū, ex ſanguinis larga eruptione. Parua è naribus deſtillatio. Febres ex rigore cum laſſitudine. Sanguinem effundētia.*

21 *Sanguinis è naribus fluxum ſoluit uenæ ſectio. Sanguinis eruptionis ſigna. Sanguinis ſtillicidia. Sudor in horroribus. Sanguinis ſtillicidia. Rigor quibus fluxionem ſiſtat. Sanguinis eruptiones quos morbos ſoluant. Sanguinis erumpentis bona. Abſceſſus iuxta aures.*

22 *Subſoporati morbo regio affecti. Abſceſſuum iuxta aures futurorum notio. Anxioſæ uigiliæ. Ex uoluulis grauco lentibus. Ex ſurditate. Leuiter ſyderatis.*

23 *Conuulſorio modo exacerbata. Vrinæ aquoſæ albæ innatātia habentes. Spiritum magnū & frequentem habētes. Soporoſa, anxioſa, præcordia, dolentia.*

24 *Aluus nigra ſtercoracea egerens. Tuſſiculæ cum ſputatione. Sopor & ſurditas in capitis dolore. Præcordij diſtentio.*

1 SOporoſi in principiis euadentes, cū capitis, lumborum, præcordii, colli dolore, uigilantes, num phrenitici ſunt? Naſus in his deſtillans, perniciosus, tum alias, tum quarto ab initio die. Alui profluuiū ualde rubicundum, malum quidem eſt in omnibus morbis, non minimè uerò in prædictis. Linguæ aſperæ & reſiccatæ phreniticæ. In turbatis uigilantibus, urinæ decolores, nigræ, innatantes, in ſudoribus, phreniticæ. Inſomnia etiam in phreniticis manifeſta ſunt. Screatio frequens, ſi ſanè & aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitica ſunt. Qui relinquuntur in præcordio ardores, febre perfrigerata, mali ſunt, tum aliàs, tum in ſudoribus. Prædebilitatorum deſipientię peſsimę, uelut etiam Thraſynonti. Phreniticæ uehemēter affectiones, tremulæ deſinunt.

2 Vomitus in capitis doloribus æruginoſi, cum ſurditate & uigiliis, cito inſaniam afſore denunciant. Loci circa fauces in acutis morbis doloroſi, graciles, parui, ſuffocatorii, quando hiarit æger ut os claudere & aperire non facile poſsit, mentis emotionem portendunt. Ex talibus phrenitici fiunt, & perniciose affecti. In phreniticis in principio manſuetudo. Verum frequenter tranſmutari, malum id eſt, & ſputatio mala eſt. In phreniticis alba alui egeſtio, malum: quemadmodum & Archecrati. Num & in his torpor fit? Rigor in his peſsimus. Quibus melancholico modo mente motis, tremores accedunt, malignum hoc eſt. Mente moti acute, ubi inſuper ſebrierint, cum ſudore phrenitici fiunt. Phrenitici paucibibi, ſtrepitum ualde percipientes, tremuli. Ex uomitu nauſeabundo oborta clāgoroſa uox, oculi puluiſculum incumbentem habentes, inſaniam portendunt: quēadmodū etiam Hermozygæ uxor, inſania acutè correpta, uoce deſtituta mortua eſt.

3 In febre ardenti ſonitibus aurium accedentibus, cum uiſus hebetudine, & grauitate in naribus accedente, melancholico modo mente mouentur? Mentis perculſiones cum uoce clangoroſa, linguæ conuulſiones tremulæ, & uoces tremulæ euadentes, mentem alienant: duricies in his pernicioſa eſt. Linguæ tremulæ ſignum ſunt mentis non firmæ. In biliosis meracis alui egeſtionibus, ſpumoſa florulentia, mala, tum aliàs, tum ſi cui lumbi antea doluerint, & mente motus fuerit. Rari circa latus in his dolores, deſipientiam ſignificant. Vocis interceptiones cum ſingultu, peſsimæ. Vocis interceptiones cū exolutione, peſsimæ. In uocis interceptione, ſpiritus ueluti his qui ſtrangulantur præ manibus expoſitus, malus eſt. Num & talis mentem emouet? Modicè feroces mentis emotiones, ferinæ ſunt.

4 Moleſte ferre morbum cum perfrigeratione, ſi nō

ſine febre exſudent partes ſupernæ, phrenitim portendit: quemadmodum etiã Ariſtagoræ. Sed & perniciosum hoc eſt. Frequentes in phreniticis permutationes, conuulſoriæ. Vrinæ quæ minguntur a non recordãtibus, nec commonefactis, pernicioſæ. Num his minguntur uelut ſi ſubſidentiam conturbaſſes? Palpitantes per totum, num uoce deſtituti moriuntur? Sputationes in phreniticis cum perfrigeratione, nigræ reuomuntur. Surditas, & urinæ non conſidentes, ualde rubicundæ, innatantes, mẽtis emotionem portendunt. His morbo regio fatuitas. Hos uoce quidem deſtitui, uerùm ſentientes eſſe contingit. Arbitror autem & aluos his perrumpere, uelut contigit Hermippo, & mortuus eſt. Surditas in morbis acutis & turbulentis conſequens, mala. Mentia emotiones tremulæ, obſcuræ, palpatoriæ, ualde phreniticæ ſunt. Velut & Didymacho in Co. Torpores ex rigore, non ualde apud ſeipſos ſunt.

5 Dolores circum umbilicum palpitantes, habent quidem aliquid quod mentem emouet. Verùm circa iudicationem his ſpiritus aceruatus cum prompta tẽſione penetrat. Et dolores circa ſuram, in his mentis emotionem faciunt. Si innatarit quid in urina, dolore circa femur diſsipato, mentis emotionem portendit: & qualia circa aurium ſonitus contingunt, talia exiſtunt. In aluo liquida, laſſato, caput dolenti, ſiticuloſo, uigilanti, obſcurè loquenti, impotenti, quibus talia ſunt, his timor eſt ut mente moueantur. Exudantes & maximè circa caput, in morbis acutis ſubmoleſtè ferentes, malum, tum aliàs, tum in urinis nigris: & turbidus ſpiritus in his malus. Impotentiæ prę̈ter uacuatorum uaſorum rationem contingentes, non exiſtente uaſorum uacuatione, malum. Alui interceptæ, ſed parua, nigra, uelut caprarum ſtercora ad neceſsitatem coactè emittentes, naſus in his erumpens, malum.

6 Quibus lumborum dolor diutinus, cum ardore faſtidioſo ac nauſeabundo, hi ſi exudent, malum eſt. Num his tremores fiunt? Sed & uox uelut in rigore conſpicua? Extremitates ſi in utranque partem cito tranſmutentur, malum eſt. Et ſitis huiuſmodi, mala eſt. Ex moderato ferox reſponſio, malum. Vox acuta, his præcordia intro trahuntur. Oculus hebes, malus: & fixus ac caliginoſus, malus. Vox acuta clangoroſa, mala. Dentium ſtridor pernicioſus eſt, quibus non & ſanis familiaris eſt. Suffocatio in his ualde mala. Faciei bonus color, & uehemens toruitas, malum. Egeſtiones alui deſinentes in ſpumoſas meracas, exacerbatoriæ ſunt. Vrinarum in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones, peſsimę. Pernicioſa ſi citra ſigna, leuia facta fuerint mortem ſignificant.

7 In morbis acutis bilioſis ualde albæ, ſpumoſæ, circumbilioſæ egeſtiones, malæ. Malæ item & urinæ eiuſmodi. Num his hepar doloroſum eſt? Vocis interceptiones in febribus conuulſorio modo contingentes, ſi ad mentis emotionem cum ſilentio deueniunt, pernicioſum. Vocis ex dolore interceptiones, doloroſam mortem inducunt. Febres ex præcordiorum doloribus malignæ. Sitis præter rationem ſoluta in acutis morbis, mala eſt. Sudor multus cum febribus acutis oboriens, malus eſt. Et urinæ doloroſæ, malę ſunt. Et rubicundę ex his florulentiæ detentæ, itemq; æruginoſæ, malę ſunt: & paruas apparere uelut ſtillas. Et uomitus cum uarietate mali ſunt, tũ aliàs, tum ſi propius inter ſe prodeant. Quæcunq; in diebus iudicatorijs, cum anxietudine, abſque ſudore perfrigerantur, malum eſt: & quę ex his inſuper riguerint, mala ſunt.

8 Vomitus meraci, anxioſi, mali. Sopor num ubiq; malus eſt? Ignorantia cum rigore, malum. Malum item obliuio. Perfrigerationes ex rigore non recaleſcentes, malæ ſunt. Sudantes ex perfrigeratione recaleſcentes, malum. In his ardor doloroſus in lateribus, & inſuper rigere, malum eſt. Aeſtuoſi rigores aliquatenus pernicioſi: & flammea facies cum ſudore in his mala eſt: in his poſteriorum partium frigiditas, conuulſionem accerſit. Exudantes uigiles recaleſcentes, malũ. Ex lumborũ recurſu, oculi diſtortio, malum. Dolor in pectus firmatus cũ torpore, malus. His ſi inſuper febriant, acutè ardentes, moriuntur.

9 Qui nigra reuomunt, cibos auerſantur, deliri ſunt, iuxta pubem parum doloroſi, oculum ferocem aut clauſum habent, eos medicamentis purgare nõ oportet. (Pernicioſum enim eſt.) Neque intumeſcentes, uertiginoſos, in leuiter uagando deficientes, cibos auerſantes, decolores: neq; in febre fractos, ſi ſoporoſi fuerint. Pernicioſum enim eſt. Oris uentriculi dolor, malignum, & quippiam anheloſum. Num hi repente moriuntur? uelut in Dyſode. Huic etiam urinæ uehementer fermentatę, erant ualde rubicundæ. Colli dolor malum quidem in omni febre, peſsimum autem his quibus timor eſt, ut inſaniant.

10 Febres ſoporoſæ, laſſatorię, caliginoſę, uigilias inducentes, exudantes, malignæ. Horrores frequentes ex dorſo, celeriter tranſlabentes, moleſti, urinę interceptionem doloroſam ſignificant. Qui anxiè ſe iactantes, citra uomitum exacerbantur, malè habent. Perfrigeratio cum duricia, ſignum malum. A uentre tenuia non ſentienti prodire, ei qui eſt apud ſeipſum, pernicioſum: uelut hepatico. Vomitiones exiguæ bilioſæ, malæ, tum aliàs, tũ ſi inſuper uigilauerint ægri. Naſus in his deſtillans, pernicioſum eſt. Quibus ex partu alba detinentur cum febre, ſurditasq; adeſt, & in latere dolor acutus, hę pernicioſę mente mouentur. In febribus ardentibus ſubperfrigerantibus, egeſtionibusq; alui bilioſis aquoſis frequentibus, oculorum diſtortio, ſignum malum eſt, tum aliàs, tum ſi ſtupore prehenſi detineantur. Syderationes repentinę ei qui exolutè ac diutinè inſuper febrijt, pernitioſæ ſunt: quale quiddam paſſus eſt Numenij filius.

11 Ex lumborum dolore ad os uẽtriculi recurſiones, febriculoſæ, horridę, reuomentes aquoſa tenuia multa, mente motæ, uoce deſtitutæ, nigrorum uomitu ſtatim moriuntur. Oculi confractio in morbo acuto, mala. Num anxiè ſe iactantibus citra uomitum, lumbos dolentibus, ſi ferociter mente moti fuerint, ſpes eſt ut nigra per aluum prodeant? Fauces doloroſę, graciles, cum ęgre tolerabili moleſtia, ſtrangulatoriæ, pernicioſæ acutè. Quibus ſpiritus retrahitur, uox autem ſtrangulatoria eſt, & uertebra intrò conſidet, his in fine uelut contrahente quodam ſpiritus fit. Caput dolentes, & ſtupore detenti delirantes, aluo intercepta, oculum ferocem præ ſe ferentes, floreſcentes, opiſthotono (poſteriorum partiũ conuulſoria diſtentione) corripiuntur. In oculorum diſtor-

diſtortione,febriculoſo,laſſato,rigor pernicioſus. Et ſoporoſi in his, malum. In febribus ad præcordium dolores, ſine uoce, ſi ſudore non ſoluantur, maligni ſunt. His dolores ad coxas, unà cum febre ardente, & ſi aluus aceruatim eruperit,pernicioſum.

12 Quibus uoces cum febribus deficientes poſt iudicationem,hi trementes ac ſoporoſi moriuntur. Quibus affectiones ardentes,fatuitatem inducentes, ſtuporis detentionem inferentes, præcordia uariantia, & uentris tumor,cibis interceptis,in ſudoribus: num his turbidus ſpiritus,& genituræ ſimile quid ſuperueniens, ſingultum indicat? Sed & aluus ſpumoſa, bilioſa,inſuper egerit? Splendidum in his mictum prodeſt. Venter autem his inſuper turbatur. Quibus ſopor fit ſpumoſis prodeuntibus, his febris exacerbatur acuta. Ex capitis dolore uocis interceptiones ſi ſiut, cum ſudoribus febriculoſi laxantur in ſeipſos, fiuntq; morbi reuertentes diutius durantes: his inſuper rigere,non malum eſt. Manus tremulæ,caput dolentes, collum dolentes, ſubſurdi, mingentes nigra denſata: quibus hęc ſunt,his nigra uentura eſſe expectare oportet,pernicioſum. Vocis interceptiones cũ eſolutione,ſtupore detinente,pernicioſæ. Lateris dolor,ex ſputis bilioſis,citra rationem ſi euanuerit,mente mouentur.

13 Ex colli dolore,ſoporoſo, ſudanti, aluus inflata,ſi ſanè ad neceſsitatem liquida demiſerit,iuſuſo immiſſo ſubluta: ex his ea quæ bilioſa non ſunt ſupprimuntur. Talia uerò ſi ſeruentur recenta,longius ægrotat. Num itaque proluuia quæ bilioſa non ſunt, meliora ſunt? & flatuoſo tumori profuerint? Alui circumtenſio,ad neceſsitatem liquida demittens, cito intumeſcens,habet quid conuulſorium, uelut etiam Aſpaſij filio. Supererrigere his pernicioſum. Ex his conuulſus factus ac inflatus,ubi diutius ęgrotaſſet, ori putrefactio uiridis ſuperuenit. Quibus circa lumbos tenus diuturni dolores,ad pręcordium ſe reuoluentes, & ciborum faſtidium inducentes unà cum febre: his ad caput dolor intentus progreſſus, repentè conuulſorio modo occidit. Affectiones inſuper rigentes, & quæ ad noctẽ aliquanto magis exacerbantur, cũ uigilijs,& delirio in ſomnis,aliquando urinas inuoluntariè emittentes, in conuulſiones ſoporoſas definũt.

14 A principio exudantes urinis concoctis, ardentes qui citra iudicationem perfrigerantur, breui circum circa ardentes: torpidi item,ſoporoſi, conuulſi, pernicioſe affecti ſunt. Vterum gerentibus capitis dolores,ſoporoſi, cum grauitate, oborientes, mali ſunt. Fortaſsis autem his etiam conuulſorium quid pati contingit. In faucibus gracilibus dolores ſtrangulatorij,habent quid conuulſorium,tum aliàs,tum a capite oborti: uelut etiam Thraſynontis conſobrinæ. Tremores conuulſorij,contingentes in ſudoribus,reuerti ſolent. Iudicatio his fit ubi ſupererriguerint. Supererrigent hi ardore circa uentrem prouocati. Lumborum dolor, & capitis dolor, & oris uentriculi dolor, cum exſcreatione uiolenta, conuulſorium quid habet.

15 A uentre ſubliuida, turbulenta, & lotia tenuia ac aquoſa,ſuſpecta. Fauces exaſperatæ parum, & uẽter murmurans inanibus ad egerendum ſurrectionibus, & frontis dolores,& palpitãtes,delaſſati, in ſtragulis ac ueſtimentis doloroſi. Quæ ex his augentur,difficilia ſunt. Somnus multus in his conuulſorius,& dolores in frontem graues,& mictio difficilis. Vrinæ ſuppreſsio quibus rigores, & in conuulſorijs affectionibus: uelut & ipſa ubi inhorruit,ſudauit. Meracæ deſinentes purgationes,omnibus quidem exacerbatoriæ ſunt: his uerò etiam ualde. Ex talibus etiam circa aurem abſceſſus exurgunt. Turbulentæ ferociſsimæ è ſomno excitationes,conuulſoriæ ſunt,tum aliàs,tum cum ſudore. Et colli,& dorſi perfrigerationes apparentes,ſed & per totum corpus: in his etiam ſpumoſæ mictiones,unà cum animi deliquio, & oculorum obſcuratio, conuulſionem propè adeſſe ſignificant. Cubiti ac colli dolores,conuulſorij. A facie autẽ hi. In faucibus ſonitus frequentes, cum ſaliuæ ſputatione. In his inſomnis ſudores,boni. Num & ſudore leuari, plurimis non malum eſt? Dolores ad infernas partes,his toleratu faciles.

16 In febribus exudantes caput dolentes,aluo intercepta,conuulſi fiunt. Subfriabiles liquidæ alui egeſtiones,perfrigerantes non ſine febre,malæ ſunt. Rigores ex his ueſicam & uentrem occupantes, doloroſi. Proinde ſoporem his habere aliquid conuulſorij,non ſanè mirum apud me fuerit. Quæ in acutis uomitorio modo trahuntur,mala ſunt. Et albæ alui egeſtiones,difficiles. Non uiſcoſa ex his progreſſa, cum multo ardore ad mentis emotionem perueniũt. Nũ ex his ſoporoſi torpidi fiunt? Morbi ex talibus diutius durant. Num circa iudicationem hi areſcentes difficulter ſpirantes? Quæ ex lumbis ad collum ac caput progreſſa ſunt,& leuis ſyderationis modo reſoluerunt,conuulſoria ſunt & mentẽ emouentia. Num & ſoluuntur talia cõuulſione? Ex talibus uariè ægrotant,& per eadem progreſsi.

17 Cõuulſiones in his quæ ab utero ſtrangulantur ſine febre, faciles ſunt, uelut etiam Dorcadi. Veſica intercepta tum aliàs,tum cum capitis dolore, habet quid conuulſorium. Quæ in his cum torpore exoluũtur,difficilia ſunt,non tamen pernicioſa. Nũid quod tale eſt etiam mentem emouet? Num & ocium circa tempora diſſectiones, conuulſionem accerſunt? aut ſi quis ebrius uerberetur, aut ſanguis multus effluat in principijs, num hoc facit conuulſionem? In ſudore ſputa defluentia febricitanti, leuia ſunt. Num ad dies aliquot alui humectantur? arbitror. Num his ad articulos abſceſſus fiet? Quæ modicè ferociter mentem emouent, atrabiliaria ſunt. Si uerò a muliebrium purgationum retentione fuerint, ferina. Hæc uerò ſæpius accidunt. Num & conuulſæ ſunt hæ? Nũ & uocis interceptiones cũ ſopore,conuulſoriæ ſunt? uelut Coriarij filiæ,quæ muliebribus purgationibus præſentibus affici cœpit.

18 Quibus conuulſis oculi intentæ relucent, neque apud ſeipſos ſunt,& diutius ægrotant. Sanguinis eruptiones ex contrario, malæ ſunt: uelut in ſplene magno,ſi ex dextra nare fluat. Et circa præcordia eodẽ modo res ſe habet. Verùm cũ ſudore hoc peius eſt. Ex naribus erumpente ſanguine, cùm exiguis ſudoribus,perfrigeſcentia maligna ac praua. Poſt ſanguinis eruptionem,nigrorum per aluum trãſitus, malus. Praua ſunt etiam ualde rubra. Num uerò quarto die hæc ſanguinis eruptio contingit? Soporoſi ex his conuulſione moriuntur. Num nigris præegreſſis, & uentre tumefacto? Vulnera ſanguinem fundentia, exudantia, maligna. Sic affecti loquentes latenter moriuntur. Poſt modicam ſanguinis

eruptionem,& nigrorum egeſtionem,in acutis ſurditas malum. Sanguinis egeltio in his pernicioſa. Verùm ſurditatem ſoluit. Lumbis dolentibus oris uentriculi dolores accedentes,ſigna hæmorrhoidum fluxionis futuræ ſunt. Arbitror autem & hos prægreſſæ hæmorrhoidum eruptionis ſignum eſſe.

19 Sanguinis eruptiones ſtatis temporibus contingẽtes, ſiticuloſæ, difficiles ac exoluentes, ſi ſanguinem non effuderint,in comitialem morbum finiunt. Morbi qui ſtatim turbulẽti ſunt,inſomnes, ſanguinem de naribus ſtillãtes,ſexta die alleuati,noctu afflixerunt, poſtridie exudarunt,in ſomnumq́; delati mentẽ emouerunt,hi largè ſanguinem fundunt. Num & aquoſa urina tale quid ſignificat? Quibus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alui male afficiuntur,ſi non urinæ cõcoctę fuerint. In iudicatorijs perfrigerationibus,ſanguinis eruptiones fortes peſsimæ ſunt. Capite grauati,iuxta ſinciput dolentes, inſomnes,ſanguinem profundunt,tum aliàs,tum ſi quid ad collum contendant. Vigilijs infeſtati,derepentè cum inquieta iactatione,ſanguinem fundunt, tum aliàs,tũ ſi quid antea perfluxerit. Num ubi inhorruerunt? Colli dolores, oculi ualde rubicundi, ſanguinis eruptionem ſignificant. Quibus aluo ſuppreſſa ſanguinis eruptio fit, & inſuper rigent: num aluus inteſtinorum leuitate corripitur,& obdura fit,aut aſcarides inſunt,aut utrunque?

20 Quibus ex lumbis recurſus fit ad caput, & manus, hi torpidi, os uentriculi dolentes, ſanioſis ac ſeroſis humoribus pleni,largè ſanguinem profundunt. Sed & aluus his turbulentis erumpit. Quibus ex ſanguinis eruptione larga ac frequẽti, nigrorum multorum fit egeſtio, hi ſuppreſſa aluo doloroſi ſanguinẽ profundunt. Cum quadam uerò fluxione, facilè ferunt. Num hi multos frigidos ſudores excludunt? Conturbata in his urina,non mala, neque id quod genituræ ſimile in ipſa reſidet. Verùm frequenter hi aquoſa mingunt. Quibus in ſurditate & torpore parua eſt a naribus deſtillatio,ea habet quid difficultatis. Vomitus his confert,& alui perturbatio. Quibus ex rigore febres cum laſsitudine, his menſes muliebres decurrunt. At collum in his doloroſum,ſanguinis eruptionis è naribus ſignum eſt. Et per nares ſanguinem effundere ſpes eſt ea quæ caput concutiunt: & quæ aurium ſonitum faciunt, ſanguinem profundunt, aut menſes deducunt, tum aliàs, tum ſi iuxta ſpinam ardor conſequetur. Fortaſsis autem & dyſenteriam facient. Et circa uentrem palpitationes, cum præcordij intenſione ſublonga ac tumente, ſanguinis eruptionem ſignificant. Inhorreſcunt autem hi.

21 Quæ larga,uiolẽta,multa ex naribus fluxerint, aliquando ad conuulſiones adducunt. Venæ ſectio ſoluit. Frequentes & paulatim contingentes ad egerendum ſurrectiones,ſufflauæ,uiſcoſæ,modica ſtercoracea habentes,cum præcordij ac lateris dolore,morbo regio participant. Num autem his ſuppreſsis hi exoluuntur? arbitror ſanè: & ſanguinem profundũt? His tenſio lumborũ,& dolores in his,ſanguinis eruptionem ſignificant. Præcordij tenſio, cum capitis grauitate ac ſurditate; & quæ ad hæc conſequenter diuexant,ſanguinis eruptionem indicant. Vndecimo die ſanguinis ſtillicidia difficilia,tum aliàs, tum ſi ſuperſtillauerint. Qui in horroribus ſimul indicatoriè exudarunt, poſtridie uerò poſtquam inhorruerunt præter rationem uigilant, eos ſanguinem effuſuros eſſe arbitror. Quibus ab initio largæ ſanguinis eruptiones,rigor fluxionem ſiſtit. Ex ſanguinis eruptione, rigores longi. Quibus capitis dolores, ac colli dolores, & totius corporis impotentia quædam, ſanguinis eruptiones ſoluunt. Sed & tempore ſic ſoluuntur. Vrinæ quæ in his qui iuxta aures abſceſſus habent, cito & modicè concoquuntur, malæ ſunt. Et perfrigerari hoc modo malum eſt.

22 Subſoporati, morbo regio affecti, non ualde ſentientes,quibus ſingultus, his aluus erumpit, fortaſsis & ſuppreſſa eſt. Hi exoluuntur. Num his etiam abſceſſus iuxta aures fiunt? Suppreſſæ cum rigore urinæ,malæ,tum aliàs, tum ſi antea ſopor apprehenderit. Num iuxta aures abſceſſus parotides dictos, in his fore ſpes eſt? Ex torminoſo ſubſidentia limoſa ſubliuida, mala eſt. Num ex præcordijs dolet puto dexterum? & exoluitur? Num abſceſſus iuxta aures talibus parum doloroſi? Aluus erumpens his in omnibus pernicioſa eſt. In anxioſis quibuſdam uigilijs abſceſſus circa aures maxime. Ex uoluulis graueolentibus, in febre acuta, præcordijs ſublimibus diutius permanentibus,abſceſſus circa aures oborti occidũt. Ex ſurditate leniter abſceſſus circa aures fiunt, tum aliàs, tum ſi anxioſum quippiã ſuccedat,& ſoporoſis inter hos adhuc magis. Abſceſſus iuxta aures leuiter ſyderatis mali ſunt.

23 Quæ conuulſorio modo exacerbantur,cum ſtuporis detentione,abſceſſus iuxta aures producunt. Conuulſio, tremor, anxietas, cum ſtuporis detentione, paruos circa aures abſceſſus exacerbant. Num quibus abſceſſus ſunt iuxta aures, capitis dolore affecti ſunt? Num & ſupernis partibus exudant? num inſuper rigent quoque aliquo modo? Deinde & aluus erumpit, & ſoporoſum quippiam habent? Num & aquoſæ urinæ alba innatantia habentes, & quæ uariè exalbidæ ſunt,ac fœtidę,abſceſſus iuxta aures faciũt? Num quibus tales urinæ, frequentes ſanguinis è naribus ſtillæ profluunt? num & lingua his leuis eſt? Quibus magnum & frequentem ſpiritum habentibus,morbus regius, & febres acutæ cum præcordijs duris perfrigeratæ ſunt, num his abſceſſus magni ad aures conſiſtunt? Soporoſa,anxioſa, præcordia dolentia,uomitoria parua ſymptomata. In his abſceſſus iuxta aures oboriuntur. Antea uerò & ea quæ circa faciem ſunt.

24 Aluo nigra ſtercoracea egerente,ſopor inſuper apparens, abſceſſum iuxta aures producit. Tuſsiculæ quę ſunt cum ſputatione,abſceſſum circa aurem ſubmouent. In capitis dolore ſopor & ſurditas,circa aurem abſceſſum aliquem eructat. Præcordij diſtentio cum ſopore anxioſo,ac capitis dolore,abſceſſus circa aurem attollit. Doloroſi aurium abſceſſus, citra iudicationem diſsipari, mali ſunt.

HIPPOCRATIS COI Prędictionum Liber II.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Veterum medicorum prædicendi modi uarij.*

2 *Hippocratis prædictiones quales, quantumq; a prioribus illis differant. Delyrij cognitio ante indicationem ex anteacta uita. Ex hæmorrhoidibus prædictiones.*

3 *In prædictionibus prudentia adhibenda.*

4 *De exercitatis nihil certi prædici poſſe. Peccata in morbis cognitu difficilia, tametſi ægri decumbant.*

5 *Potus uberior ſpirandi difficultatem inducit, & plus urina eijcitur. In febrientibus nares multa ſignificant.*

6 *Morborum ac ægrotorum mores cogniti, non tamen certã prædictionem permittunt.*

7 *Aegrorum inobedientia quomodo cognoſcatur. Quã prædictionem Hippocrates approbet aut damnet. Leuia ægrorum delicta cognitu difficilia; maiorum uerò ab Hippocrate hic cognoſcendi ratio proponitur. Aegri matutinis horis conſiderandi & inſpiciendi. Mens, mores, & corporis uires in ægrotis conſiderãdæ. Ructuum ac flatuum conſideratio.*

8 *Cœna liberior abſque exercitio. Otioſorum excrementa. Ebrij magis ſudant. Coitus modicus aut frequens.*

9 *Exercitatorum egeſtiones. Excrementa tarde prodeuntia. Egeſtiones liquidiores. Excrementa otioſorum. Egeſtiones liquidiores & ſine febribus fientes.*

10 *Vrina potionis quantitati debet reſpondere. Vrina aquoſior. Vrina ſtridens. Sanguinem mingere, raro quidem & ſine febre ac dolore. Vrina craſſa cum ſubſidentia alba. Hippocratis de medicorum ſui temporis prædictionibus iudicium.*

11 *Morbi congeniti, curationem uix admittunt. Hydropici ut ſint ſuperſtites, quomodo debeant eſſe affecti. Tumores hydropici. Tuſſis, hydropici ſitis, lingua reſiccata. Ciborum appetentia. Aluus. Hydropicorum urina. Labor. Hydropici qui deſperati. Medij. Sanguinis multa fluxion ac deorſum eruptio in hydrope. Tumores magis emarceſcentes ac rurſus ſublati.*

12 *Tabidi qui ſuperſtites. Sputum tabidorum.*

13 *A capite fluentia. Venter. Habitus corporis. Pectus.*

14 *Qui intereunt. Pectore ſuppurati. Qui potiſſimum ſuppuratione, aut tabe moriantur. Pectore ſuppurati ex ſanguinis eruptione. Abſceſſus ſanguinolentiſſimus.*

15 *Podagrici. Senes a podagra non liberari. Dyſenteria podagras inueteratas ſanant. Iuuenum podagra curabilis.*

16 *Morbo ſacro qui difficulter liberentur. Morbi ſacri differentiæ. Quæ curari debeant, ac poſſint. Atrabilaria mentis emotiones incommoda. Abſceſſus ad inferna conuerſi.*

17 *Vlcerum cognitio, quomodo fieri debeat. Species ulceribus curandis bona.*

18 *Quibus ætatibus tubercula ſuppurata potiſſimum fiant. Caua ulcera. Cancri occulti. Herpetes. Vlcerum curatio ſecundum loca facilis aut difficilis. Ex articulis quæ maxime periculo obnoxia. Vlcus in obliqua linguæ parte.*

19 *Vulnera magis lethalia. Corporum ſtructuras in affectionibus, multum inter ſe differre. Qua ratione in uulneribus mors ſequatur.*

20 *Vulnera in locis uilibus ſæpe moleſta. Delyriũ & mors ex uulnere non graui. Animæ & corpora hominum differunt. Quorum uulnerum curatio non tentanda.*

21 *Nomæ lethaliſſimæ. Putredines albæ, ac mucoſæ. Herpetes: Febrem quibus ulceribus ſuperuenire commodum. Nerui, aut oſſis, aut amborum corruptio.*

22 *Capitis uulnera quæ lethaliſſima. Os nudũ, os infractũ, & diffractum. Oſculũ ulceris paruum, oſſis fiſſura aliquandiu permanẽte. Quæ circa capitis uulnera conſideranda. Vlceribus capitis quæ ſymptomata innuta.*

23 *Inflammationes ex ulceribus in doloribus conferunt. Quæ febres in capitis uulneribus lethales. Delyrium in febrium principijs.*

24 *Vulnera in articulis magna: eorum ſigna. Nerui elapſuri cognitio.*

25 *Diſſectiones in cubiti gibbis.*

26 *Medulla ſpinæ ægrotans.*

27 *Fauces ſanguine impletæ.*

28 *Oculi lippientes. Sordes ſiccæ. Tumor magnus dolorisq; exors & ſiccus. Lachryma calida ac ſalſa. Lachryma multo tempore effuſa. Oculus ruptus prominens. Vlcerum cicatrices. Oculi læſioni maximè obnoxij. Pupillæ flaueſcentes, aut argenti ſpeciem referentes. Caligines & nubeculæ.*

29 *Lippitudinum prædictiones.*

30 *Dyſenteriæ. Ex dyſenteria qui moriantur.*

31 *Inteſtinorum leuitas.*

32 *Profluuiorum alui conſideratio. Sedis auerſio.*

33 *Quæ mulieres magis, aut minus in utero concipiant. Mulieres paruæ. Mulieres uenas conſpicuas habentes. Mulieris mammæ, tumidæ, ac magnæ. Menſes optimi. Vterus qualis ad concipiendum fœtum eſſe debeat. Non concipientium ſigna.*

34 *Vlcus in utero. Conceptum impedientes uariæ cauſſæ. Vlcus ſolum in ſiniſtra uteri parte factum. Sexus, pro ulcerum in utero ſitu, differre. Febres in conceptu ſuperuenientes. Febris ſoluta a ſanguinis eruptione.*

35 *Conceptus falſi ſigna. Mulieres quæ conceperunt, de quibus interroganda. Subbilioſorum uomitus in mulieribus grauidis, dum ieiunæ ſunt. Lumbricorum uomitus.*

36 *Dolores ſine febribus. Dolores circa caput ac frontem ex magnis uentis. Grauedines quos morbos ſoluant. Grauedines quando perfectæ fiant. Dolores ſine manifeſtis cauſis & diuturni, & in toto capite, &c.*

37 *Torpores & punctura pruriginoſa per caput diſcurrẽtes.*

38 *Vertigines cum capitis doloribus. Mulieribus in capitis doloribus alia omnia ſunt, quæ & uiris.*

39 *Colores praui ad multum tempus dum iuuenes ſunt. Pallidi cum uirore colores. Pallidi cum tumore.*

40 *Nyctalopes. Verticis & temporum dolor, ſine febre.*

41 *Sanguis ex naribus fluens.*

42 *Gingiuæ uitiatæ, & ora graueolentia. Tibiæ ulcera parua habẽtia. Partes ſub oculis eleuatæ. Tumores in pedibus.*

pedibus. Faciei diſtorta conſideratio. Ad motum ineptı, & parte corporis morboſa attenuata, &c.
43 *Temporum anni differentiæ in morbis conſideranda.*
44 *Dolores in humeris. Bilem nigram uomentes.*
45 *Coxendicum morbus.*
46 *Lumborum, ac crurum dolor.*
47 *Quibus hic morbus fiat circa articulos.*
48 *Impetigines & lepræ.*

1 MEdicorum prædictiones narrantur multæ, & uariæ, & admirandę, quales ego quidem neq; ipſe prædixi, neq; alium aliquem prædicere audiui. Sunt autem aliquæ ex ipſis huiuſcemodi. Hominem pernicioſe affectum eſſe, & medico ipſum curanti, & alijs uideri: uerùm medicum alterum ſuperueniſſe, ac dixiſſe. Non peribit hic homo, uerùm cæcus euadet. Itē ad alium, qui omnino male habere uidebatur, ingreſſum prædixiſſe, hominem quidem euaſurum eſſe, uerùm manum claudam habiturum: & ad alium quendam, qui ſimiliter ſuperſtes fore non putabatur, dixiſſe, ipſum quidem ſanum fore; uerùm pedum digitos nigrefactos putrefactione corrumpēdos eſſe. Et aliæ huiuſcemodi prædictiones in tali prędictionis ſpecie dicuntur. Alius autem prædictionis modus eſt, ementibus ac negotiationes tractantibus prædicere, alijs mortem, alijs inſaniam, alijs alios morbos: & ad hæc omnia, etiam ea, quæ prioribus tēporibus facta ſunt, prædicere, ac omnia uera narrare. Alia porrò adhuc forma prædictionum eſt, athletas, & eos qui morborū cauſa exercentur, ac ſe fatigant cognoſcere; ſi quid aut circa cibum deliquerint, aut alteratum quippiam ederint, aut potu uberiore uſi fuerint, aut deambulationem intermiſerint, aut res uenereas quaſdam exercuerint. Horum omnium nihil illos latet, adeò ut etiam minima quæque, in quibus non paruerit homo, exacte cognoſcant. Hi omnes prædictionum modi eſſe feruntur.

2 Ego uerò talia quidem non uaticinabor: uerùm ſigna ſcribam, ex quibus & ſanos futuros homines, & morituros coniectare oportet: & tum breui tēpore, tum longiore, ſanos futuros, aut perituros. Scriptum eſt autem a me & de abſceſsibus, quomodo ſingulos conſiderare conueniat. Arbitror autem & eos, qui de claudicationibus prędixerunt, alijsq; eiuſmodi, confirmato iam morbo prædixiſſe, & quum iam manifeſtum eſſet, quòd abſceſſus non eſſet recurſurus; ſi modo intelligentiam habuerunt: multo ſanè magis, quàm priuſquam abſceſſus fieri inciperet. Spero itē & alia prædixiſſe, magis humano more, quàm refertur (quæ uidelicet ementibus, & negotiationes tractantibus prædixiſſe dicuntur) mortes, & morbos, & inſanias. Atque hæc mihi uidentur talia facta eſſe, & nulla mihi uidetur eſſe difficultas prædicendi, ſi quis circa talia ſtudium, ac curam adhibere uelit: Primùm etenim aqua inter cutem laborantes, & tabidos quis non cognouerit? Deinde deliraturi non diu latere poſſunt, ſi quis nouerit, quibus hic morbus cognatus eſt, aut prius aliquando inſaniuerunt: ſi enim hi homines ebrioſi fuerint, aut carnes uorauerint, aut uigilauerint, aut in frigore, aut calore inconſiderate uerſati fuerint; multus timor eſt ex tali uictus ratione ipſos deliraturos eſſe. Et eos, qui hæmorrhoidas habent, ſi quis hyeme multo potu uti uiderit, & bono colore præditos, de his prædicere licet, quòd ad uer multa ſpes ſit ſanguinis eruptionis, & ut decolores, & aquatici ſub æſtatem fiant.

3 Verùm omnia hæc addiſcere, ac prædicere oportet; ſi quis in talibus ſtudijs palmam ferre expetat: licet enim ex ſcriptis prædicere, & mortem, & inſaniam, & bonam habitudinem. Poſſem autem referre & alia multa huiuſmodi, ſed quæ facillima cognitu ſunt, uiſum eſt mihi ſcribere. Conſulo autem, ut quàm prudentiſsimè agant, tum in reliqua arte, tum in huiuſmodi prædictionibus, illius probe memores: quòd, ſi cui ſucceſſerit prædictio; is apud ægrotum intelligentia præditum in admiratione fuerit. Si uerò quis aberrarit; ſupra hoc, quod odio habetur, fortaſſe etiam inſanire uidebitur. Quapropter iubeo, ut tum alias omnes, tum has prædictiones prudenter faciat: quandoquidem? quam ſanè & audiam, & uideam, neq; iudicare recte homines ea, quæ dicūtur, ac fiūt in arte, neq; narrare.

4 Cæterùm de his, qui exercentur, ac laboribus ſe fatigant, eas aſſeuerationes, quas afferunt hi, qui ipſas aſſerunt, neque eſſe puto, neque ſi quis putat, probibeo: a nullo enim ſigno neq; bono, neq; malo, læduntur ſuſpiciones, cui ſigno fide habita quis ſciat, an recte pronunciatum ſit, aut ſecus: alioqui per me licet, ut ſi quis uelit, credat: non enim ego impedimento ſum. Arbitror autem ſi quid ueri ab ipſis dicitur, aut his, qui de his, qui exercentur, aſſeuerant: aut illis, qui prius ſcripti ſunt, primùm quidem hunc, qui cognouit, ex ſignis coniectaſſe: deinde uerò ambigue, & humano more prædixiſſe, & ſimul eos, qui id narrant, monſtroſius, quàm factum fuit recenſere: nam neq; in morbis facile eſt peccata cognoſcere; etiam ſi decumbant homines, & uictu parum nutriēte utantur, ut non adeò multa intueri opus ſit eum, qui hæc conſiderandi curam ſuſcepit: alij enim bibunt ſolum: alij ad hoc quod bibunt, aut ſorbitionem, aut cibum pauciſsimum aſſumunt.

5 Neceſſe igitur eſt eos, qui uberiore potu uſi ſunt, magis difficulter ſpirare, & plus urinæ eiicere: eos uerò, qui ſorbitionē, aut cibum auxerūt, magis & ſitire, & febrire. Si uerò quis utriſq;, & potu, & cibo immodice uſus fuerit; ad hoc quod febrit, & difficulter ſpirat, & uentrem circūtentum, & maiorem habebit. Licet porrò & hæc, & alia omnia experimentis optime explorare, quæ & habemus, & omnibus recte uti mur. Primùm equidem & intelligentia, & oculis cognoſcere facile eſt, hominem in eodem loco decumbentem, & exacta uictus ratione utentem, ſi non paruerit, aut obambulando, aut multa edendo. Deinde qui manibus contrectauit uentrem, ac uenas, minus falli poteſt, quàm qui non contrectauit. Et nares in febrientibus quidem & multa, & bene ſignificant: odores enim multum inter ſe differunt. At uerò in ſanis, & recto uictu utentibus, haud ſcio, qua re uel in hoc experimento faciendo uti poſsim. Poſtea audiendo uocē, & ſpiritum auribus cognoſcere datur, quàm in ſanis non ſimiliter ſunt manifeſta, ſed qualiter etiā antea.

6 Quòd, ſi etiam mores morborum, ac ægrotorum didicerit medicus; non tamen quicquam prædicere oportet: non enim difficilius ſpirabit homo, morbo adhuc errante, & febriet acutiore febre, & uēter intētus fuerit. Quare propter hæc non tutū eſt prædicere, priuſquam ſtatum accipiat morbus: uerùm poſt

hoc

hoc tempus, quicquid præter rationem acciderit, dicere oportet. Manifeſta uerò ſunt mala, quæ propter ægri inobedientiam fiunt: oam & ſpirandi difficultates, & alia huiuſmodi poſtridie ſedabuntur; ſi ob peccatum fiunt. Si igitur quis hanc iudicationem conſiderans dixerit; oon delinquet. Atque ego quidem hunc conſiderandi modum nuoc conſulo tum de his, qui domi manent, tum de his, qui exercentur, itemq́; de alijs omnibus, qualia peccata committãt. At exactam illam narrantes rationem & audio, & derideo. Quum enim parum inobedientes fuerint homines, haud ſcio, quomodo id deprehendere poſſim. Si uerò maiora fuerint peccata, quem in modũ conſiderare oporteat, ſcribam.

7 Oportet aũt primũ hoĩem, in quo q̃s per inobediẽtiam admiſſa cognoſcere uolet, per totũ diẽ intueri, & in eodem loco, & eadẽ hora, ſole præſertim rectã orto; hoc enim tempore ſubeuacuatus fuerit, & adhuc ieiunus eſt, & nullo labore fatigatus eſt, præterquam matutinis deambulationibus, in qoibus minime inobediens eſt; ſi ſanè, ubi de ſomoo ſurrexit homo; ad deambulandum prodierit. Quare oeceſſe eſt eum, qui iuſta uictus ratione utitur, hac hura maxime æqualiter habere, & coloris, & totius corporis conſtitutionem. Quapropter & is, qui huius cooſiderationis curam gerit, acutiſſimus fuerit & mente, & oculis, eo tempore. Contemplari præterea oportet hominis mentem, & mores, & corporis uires. Alij enim alia facilius, aut difficilius imperata faciunt. Primùm igitur is, cui inedia imperata eſt, ſi plura comederit, & biberit; per hæc manifeſtius fiet, & tumidius corpus ipſius apparebit, & plenius, ac coloratius erit, ſi non excrementa alui male ipſi proceſſerint. Erit item animoſior ad ferendum laborẽ. Conſiderandum etiam, an ructum edat, aut à flatibus urgeatur: hæc enim fieri ſolent his, qui ita affecti ſunt, propter hoc peccatum.

8 Si uerò, dum edere multa cogitur, & fortiter laborare, aut cibum imperatum noo ederit, aut ebrius factus fuerit, aut à cœna larga nõ obambulauerit; hoc modo explorare oportet. Si quidem cœnã non ederit, ſolito autem more deambulauerit; iocundiorem aſpectum præ ſe feret, & uegetior, ac operoſior in exercitijs erit. Verùm alui egeſtio modica, & compacta maxime in hoc fuerit. Si uerò cœna ſumpta nõ deambulauerit; ructum utique edet, & flatuoſus fuerit, & plenitudo non minor apparebit, & inter laborandum magis, quàm antea ſudabit, & difficulter ſpirabit, ac grauis erit, & tranſitus alui maiores, ac minus uiſcoſi his fuerint. Quòd, ſi neq; cibum conſumpſerit, neque deambulauerit; pigrior utique fuerit, ac tumidior. Si uerò ebrius factus fuerit; ſudabit magis, quàm antea, & difficulter ſpirabit, & ipſe ſeipſo grauior erit, ac humidior: ſed & lætior erit; ſi non caput ipſi affligatur. Quòd, ſi uxore ſemel uſus fuerit; uegetior utique erit, & magis ſolutus. Si uerò ſæpius rem peregerit; durior euadet, & ſquallorem quendam habebit, & decoloratior, ac magis laſſatus erit.

9 Porrò egeſtiones alui procedere oportet his, qui laboribus exercentur, quandiu parum ederint, ac parum potauerint, modicas, & duras, atque hoc quotidie. Si uerò tertio quoque die, aut quarto, aut ex lõgiore interuallo prodierint; periculum eſt aut febri, aut alui profluuio corripiẽdos eſſe. Quæcunq; uerò egeſtiones liquidiores ſunt, quàm ut in tranſitu conformẽtur, hæ ſanè omnes peiores ſunt. At uerò his, qui multum eduot, & multum laborant, egeſtionis tranſitum mollem, oportet eſſe ſiccum, & copiam ciborum ingeſtorum pro ratione laboris. Procedunt autem ab æquali ciborum copia, his quidem, qui minimum laborant, plurimæ egeſtiones: his uerò, qui plurimum laborant, modicæ; ſi ſani fuerint, & iuſta uictus ratione utantur: nam ad hæc coniecturam facere oportet. Liquidiores autem egeſtiones, & ſine febribus contingentes, & quæ ſeptima die, aut citius iudicantur, commodæ ſunt; ſi ſemel una uice omnes fiant, & non reuertantur. Si oerò inſuper febrierint homines, aut alui profluuia redieriot; ſi longa fuerint, penitus mala ſuot, ſiue bilioſa fuerint, ſiue pituitoſa, ſiue cruda: & uictus ratione propria, ſingula opus habent, itemq́; medicameotis alia alijs.

10 Cæterùm urinam iuxta potionis copiam mingere oportet, & ſemper ęqualem, & qoàm maxime aceruatim, & mométo pauló craſsiorem, quàm id, quod in potu acceptum fuit. Si uerò fuerit aquoſa, & copioſior, quàm pro eo, quod bibi imperatum eſt; ſignificat hominem non obedire, ſed copioſiore potu uti: aut non poſſe reoutriri, quàm dio talia urinã faciũt. Si uerò paulatim ſtridat urina; aut medicamẽtis hominem opus habere ſignificat, aut morbum aliquem circa ueſicam habere. At ſanguinem mingere, raro qoidem, & ſine febre, ac dolore, nihil mali ſignificat, ſed laſsitudinum ſolutio fit. Si uerò ſæpius mingat, & aliquid ex his acceſſerit; malũ eſt. Verùm prædicere oportet, ſiue cum dolore mingatur, ſiue cum febre, fore, ut ioſuper pos mingat, atq; ita dolores, ac afflictiones quieſcãt. Craſſa uerò urina albã ſubſidentiã habens, aut circa articulos dolorẽ aliquem, aut tumorem ſignificat. Aliæ uerò omnes ſubſidentiæ io urinis eorum, qui exercẽtur, à morbis circa ueſicam fiunt, id quod ipſi manifeſtum faciẽt: cum doloribus enim erunt, & tales, ut difficulter quis ab ipſis liberari poſsit. Atque hæc quidem de his ſcribo, & huiuſmodi alia dico. Cæterùm ex his, qui exactam, ac certam prædictionum ratiooem prædicant, cum aliquibus ipſe cõuerſatus ſum, cum aliquorum uerò filijs, ac diſcipulis rem cõtuli, quorundam uerò ſcripta accepi. Quare, quum probe ſciam, qualiter quiſque ipſorum ſentiat, & exactas certitudines nuſquam comperim; hæc ſcribere aggreſſus ſum.

11 At uerò de aqua inter cutem, & tabidis, & podagris, & his, qui à morbo ſacro appellato corripiuntur, hæc dico: ex aliqua quidem parte de omnibus idem: nam qui hos morbos congenitos habet, is ægrè ab ipſis liberari poteſt. Reliqua uerò ſingulatim ſcribam de ſingulis. Eum, qui ab hydrope, ſiue aqua inter cutem correptus eſt, & ſuperſtes eſſe uolet; bonis uiſceribus præditum eſſe oportet, ita ut natura ſe excrat, ſimulque facile concoquat, & bene ſpiret, ſitq́; ſine dolore, & totum corpus æqualiter tepidũ habeat, & non circa extremas partes colliquatum. Melius eſt autem, ut tumores potius habeat in extremis partibus. Optimum uerò eſt neutrum horum habere: nam molles, ac graciles eſſe conuenit extremas partes, itemq́; uentrem ad contactum oiollem. Tuſsim uerò adeſſe noo oportet, neque ſitim, neqoe linguam reſiccari, tum reliquo tempore, tum poſt ſomnos; quando hæc ualde fieri ſolent. At cibos li-

beoter

benter accipere oportet,& ,ubi multum ſatis comedit ; non affligi. Aluum uerò ad medicamenta quidē celerem habere , reliquo autem tēpore egerere recrementum molle efformatum . Vrinam autem apparere conuenit,pro ſtudiorum ratione,& uinorum mutatione tranſeunte. Laborem uerò ferre oportet facile,& laſsitudinis exortem eſſe. Ac optimum quidem eſt hominem ita per omnia diſpoſitum eſſe, & ſic ſecuriſsime ſanus fieri poterit:ſin minus; plurima ex his habeat : nam ſpes erit , ut ſuperſtes euadat. Qui uerò nihil horum babuerit , ſed contraria ; eum deſperatum eſſe ſcito . Qui autem pauca horum habuerit, quæ bona eſſe dixi , ſi hydrope laboranti adſint ; huic exiguæ ſpes reſtant. Cui uerò multum ſanguinis ſurſum,ac deorſum eruperit,& febris inſuper acceſſerit , cum multa aqua repletum iam tumor eſt , atq; hic hydrops breuiſsimi temporis eſt, & ex quo pauciſsimi euadunt. Verùm de hoc alteri prius ſignificare oportet. At quibus magni tumores facti emarceſcunt,ac rurſus attolluntur,hi magis conualeſcunt, quàm illi,qui ex ſanguinis eruptione implentur. Verùm fallunt hi hydropes ipſos ægrotos,faciuntq; ut ipſi à medicis diſcedant,ac pereant.

12 De tabeſcentibus quod ad ſputum,ac tuſsim attinet,eadem dico , quæ de pectore ſuppuratis ſcripſi : oportet enim eū,qui probe liberari uolet, facile ſputum per tuſsim reijcere, & id eſſe album , & æquale, & eiuſdem coloris , & ab inflammatione alienum. Quod uerò à capite defluit ; ad nares conuerti : febrem autem non inuadere, ut ne à cœnis prohibeat, neque ſitiat. Venter autem egerat quotidie,& id,qd̄ egerit,ſit durum,copia pro ratione ciborum ingeſtorum. Hominem uerò quamminime tenuē eſſe oportet. Pectus autem laudare conuenit quadrangulum, & hirſutum,& os ipſius paruum ſit,& robuſte carnoſum : quicunque enim hæc omnia habuerit, maxime ſuperſtes erit. Qui uerò nihil horum habet,interitui proximus.

13 Quicunque uerò pectore ſuppurati facti fuerint , dum iuuenes ſunt, ex humorum illapſu , aut fiſtula , aut alio quopiam huiuſcemodi , aut ex abſceſſus recurſu, hi non euadunt ; niſi ualde multa bona ſigna ipſis acceſſerint . Pereunt autem homines hi ad autumnum. Sed & ex alijs morbis longis plerique ad hoc tempus maxime moriuntur.

14 Cæterùm ex alijs minime ſuperſtites manent & uirgines, & mulieres,quibus ex ſuppreſsis menſibus tabes oborta eſt. Si uerò aliqua uirgo , aut mulier euaſura eſt;& aliorum ſignorum bonorū multa accedere oportet,& menſes ſplendide, ac pure apparere,aut nulla ſpes eſt . Qui uerò ex ſanguinis eruptione,pectore ſuppurati ſiunt & uiri,& mulieres,& uirgines ; non minus euadunt . Verùm ſignis omnibus tum ſuppuratorum,tum tabeſcentium collectis,& ſuperſtitem futurum,& periturum prædicere oportet, Maxime uerò euadūt ex ſanguinis eruptione,hi quibus dolores ſunt atrabiliarij,& in dorſo,& in pectore:& qui poſt eruptionem minus dolent,nam & tuſſes non ualde inſuper accedunt , & febres pleræque perſeuerant,ſitim facile ferentes. At reuerſiones eruptionis ſanguinis maxime fiunt his; ſi non abſceſſus ſuccedant. Optimi uerò ſunt abſceſſus ſanguinolentiſsimi. Quibus autem in pectoribus dolores inſunt, & per tempus attenuantur,& tuſsiunt, ac difficulter ſpirant,neque febribus inſuper corripientibus, neq; ſuppurationibus ſuccedentibus ; eos interrogare oportet,quum tuſsiant,& difficulter ſpirent,an & cōpactum quiddam , & modicum odorem habens tuſsiendo reiiciant.

15 De podagricis hæc dico . Quicunque aut ſenes ſunt, aut circa articulos callos tofaceos cōcretos habent,aut ærumnoſe uiuunt , ac ſiccam aluum habēt ; hi omnes ſani fieri non poſſunt humana arte,quantū ego noui. Sanant quidem hos optime , dyſenteriæ ſi ſucceſſerint. Sed & aliæ eliquationes ualde proſunt, quæ ad infernos locos rēpunt. Qui uerò iuuenis eſt, & circa articulos nondum tofaceos callos cōcretos habet,& accurate uiuit,& laboris amans eſt, & aluū bonam habet ad obediendum pro ſtudiorum ratione ; hic ſanè medicum intelligentiam habentem nactus,ſanus fieri poterit.

16 Ex his porrò qui à ſacro morbo corripiuntur,difficillime quidem liberantur hi,quibus à puero contigit morbus,& ſimul ad uirilem ætatem peruenit:deinde hi , quibus corpore in uigore ætatis conſtitutum factus eſt, & fuerit à uiginti quinque annis uſque ad annum quadrageſimum quintum. Poſt hos autem, quibus factus fuerit morbus,nullam ſignificationem præbēs,ex qua corporis parte initium ſumat. At quibus ex capite initiū capere uidetur , aut à latere , aut à manu, aut pede,facilius curatur . Verùm differunt etiam hæc morbi genera. Qui enim à capite initium ſumunt , ex his grauiſsimi ſunt : deinde qui à latere . Qui uerò à manibus,ac pedibus,maxime ſanari poſſunt. Cæterùm horum curam aggredi oportet medicum,qui medendi modum nouit ; ſi homines fuerint iuuenes, & laboris amantes , niſi mens mali aliquid habuerit,aut qs ſtupore attonitus ſideratus fuerit : nam hæ atrabiliariæ mentis emotiones non ſunt conducibiles. Alij uerò,qui ad infernas partes conuertuntur abſceſſus, boni ſunt . Longe uerò optimi & hic ſunt,qui ſunt ſanguinulentiſsimi. Quicunq; uerò ſenes apprehendi incipiunt, maxime moriuntur. Et ſi non pereant ; ſtatim celerrimeque per ſe liberantur,à medicis autē minime opem ferunt. At quibus pueris oculi repentè diſtorti fuerunt , aut manus quoddam malū perpeſsi ſunt,aut tubercula ſub ceruicem oborta ſunt , aut uocem graciliorem adepti ſunt,aut tuſſes ſiccæ diuturnæ adhærent, aut maioribus factis dolor procedit ad uentrem, & non exturbatur,aut in lateribus diſtortiones habent,aut uenas craſſas circa uentrem uaricoſas , aut omentum deſcendit , aut teſtis magnus factus eſt , aut manus tenuis,& impotens,aut pes, aut tibia tota clauda facta eſt,citra aliam cauſam ; his omnibus morbum antea factum fuiſſe,ſcire oportet,præ his uniuerſis. Et plurimi,qui pueros educant,ſi interrogentur,confitebūtur : quoſdam uerò etiam res latet, negantq; ſe ſcire quicquam tale factum eſſe.

17 Qui porrò de ulceribus cognoſcere uolet , quomodo ſingula finient , cum primum hominū ſpecies perſcrutari oportet, tum eas , quæ meliores ſunt ad ulcera,tum quæ deteriores : deinde ætates noſſe, in quibus ſingula ulcera curatu difficilia exiſtunt . Locos item in corporibus perſpectos habere,quantum alij ab alijs differunt. Sed & alia qualia in ſingulis accedunt tum bona,tum mala, noſſe oportet:ſiquis enim omnia hæc nouerit ; is ſanè ſciet etiā,quomodo

singulorum

ſingulorum euentus continget. Qui uerò non nouerit hæc, non noſſe poterit, quales fines ulcerũ erunt. Species equidem bonæ ſunt hæ: Leues, & commoderatæ, & bonis uiſceribus præditæ, & neque ualde carnoſæ, neque duræ. Iuxta colorem uerò ſit ſpecies alba, aut nigra, aut rubẽs: hæ enim omnes bonæ ſunt; ſi puræ ſunt. Si uerò pallidus color amniatus fuerit, aut color ipſe pallidus, aut liuidus fuerit; peius eſt. Species uerò, quæ pręſcriptis contrariæ ſunt, eas deteriores eſſe ſcito.

28 At uerò quod ad ætates attinet, tubercula quidẽ ſupputata fiunt, & ſtrumoſa hæc plurimos pueros occupant, & facillime ea ipſis liberantur. Senioribus uerò pueris, & adoleſcentibus, minus quidem oriuntur, uerùm difficilius ab ipſis liberantur. Viris autem talia quidem tubercula non ualde fiunt, uerum ceria Græcis dicta, ad modum faui concreta, horrenda: & cancri occulti ſubmerſi, & ea puſtulis nocturnis herpetes; donec ſexaginta annos tranſmiſerint. Senibus autem nihil talium tuberculorum accedit, uerũ cãcri & occulti, & ſummas partes occupantes, & cõ moriuntur. Cæterum ex locis ſubalares difficiliores curatu ſunt, & laterum mollitudines, ac femora: nã & moræ in ipſis fiunt, & recidiuæ. Ea articulis periculo maxime obnoxij ſunt magni digiti, & præſertim pedum. Quibus autem in obliqua linguæ partę ulcus ſit diuturnum, in his dentes conſiderare oportet, an quis iuxta illam ulceris partem acutior ſit.

29 Vulnera magis lethalia ſunt, quæ in uenas craſſas in collo, ac inguinibus infliguntur: deinde quæ in cerebrum, & in hepar: poſtea quæ in inteſtinum & ueſicam. Sunt autem hæc omnia pernitioſa ualde, non tamen ita ut nemo ea his euadat, uelut putatur: nam & loci, qui hæc nomina habent, multum inter ſe differunt, & iidem modi. Multum etiam differt corporis ipſius hominis ſtructura: aliquando enim neque febricitat, neque inflammatur ſauciatus. Aliquando etiã citra cauſam febricitat, & aliqua corporis pars omnino inflammatur. At, quando is, qui ulcus habet, delirat, & facile fert uulnus; tunc uulnus aggredi oportet, uelut iuxta medicinæ, & accedentium rationem, euentum habiturum: moriuntur enim homines ab omnis generis uulneribus. Multæ enim uenæ ſunt & tenues, & craſſæ, quæ ſanguinem fundentes occidunt, ſi gliſcere, ac eò ferri ipſas contigerit: quas alia temporis occaſione ſi quis pertundat; corporibus prodeſſe ſentiat.

30 Multa uerò uulnera in locis uilibus, ac non malis eſſe, & nulla re grauia uidentur, & tamen ſic dolore affligit plaga, ut reſpirare non poſsit. Alij uerò præ uulneris dolore, quod ſanè graue nulla re erat, ſpiritum quidem duxerunt; uerum delirarunt, & febrientes mortui ſunt: quicunque enim aut corpus febricitans habent, aut mentem turbatam, talia patiuntur. Sed neque hæc admirari oportet, neque formidare, illud expendendo, quòd & animæ, & corpora hominum plurimum differunt, & uim maximam habent. Quæcunque igitur uulnera tempus nanciſcũtur, aut corpus, & mentem huiuſmodi: aut ita gliſcẽtem ſanguinem, aut magnitudine tanta fuerint, ut homo ad curationem adduci ab eius contemptu non poſsit, ab his quidem diſcedere oportet, qualiacunque tandem fuerint, diariis animi deliquijs exceptis: alia uerò omnia aggredi, quæ recens ſunt incuſſa, quo & febres effugiãt homines, & ſanguinis eruptiones, & nomas ulcerum proſerpentes, hi qui euadent. Exactiſsime uerò & ad plurimum tempus eorum, quæ grauiſsima ſunt cuſtodiam facere oportet: nam ita facere iuſtum eſt.

21 At uerò nomæ lethaliſsimæ ſunt, quarum putredines profundiſsimæ, & nigerrimæ, ac ſicciſsimæ exiſtunt. Prauæ etiam ſunt ac periculoſæ, quæ nigrã ſaniem remittunt. Albæ uerò, ac mucoſæ putredines, minus quidem occidunt, magis autem reuertuntur, & diuturniores ſunt. Herpetes autem minime omnium ulcerum, quæ depaſcendo proſerpunt, periculoſi ſunt: uerum maxime difficulter ſubmoueri poſſunt, quemadmodum cancri occulti. In omnibus autem talibus febrem ſuperuenire una die confert, & pus quàm albiſsimum, ac craſsiſsimum. Commodat & corruptio nerui, aut etiam oſsis, aut etiam amborum, tum in profundis, tum in nigris putredinibus. Nam in corruptionibus pus multum fluit, & putredines ſoluit.

22 Porrò ea capitis uulneribus lethaliſsima ſunt, quę ad cerebrum pertingũt, uelut etiam antea ſcriptum eſt. Grauia ſunt & huiuſmodi omnia, os nudum magnum, os infarctum, os diffractum. Si uerò etiam oſculum ulceris paruum fuerit, fiſſura uerò oſsis aliquandiu permanſerit; periculoſius eſt. Hæc autem omnia grauiora fiunt; ſi & iuxta ſuturam ſunt: & ex locis ſemper periculoſiores ſummi in capite exiſtũt. Cęterùm in omnibus memorabilibus uulneribus interrogare oportet, ſi adhuc recentes fuerint plagæ, aut etiam iactus fuerint, an conciderit homo, aut an in ſoporem altiorem collapſus ſit. Si enim horum quippiam factum fuerit, ampliore cuſtodia opus habet, nimirum quum cerebrũ uulnus tunc perceperit. Si uerò non recens ſauciatus fuerit; ad alia ſigna reſpicere oportet, ac conſilium capere. Optimum quidem igitur eſt, neq; febrire eum qui ulcus in capite habet, neq; ſanguinem inſuper ipſi erupiſſe, neque inflammationem, neq; ſimul ullum aliquem dolorem acceſsiſſe. Si uerò quid horum apparuerit; ſecuriſsimum eſt, ut in principio fiat, & modico tempore permaneat.

23 Conducit autem in doloribus, etiam inflammationes ex ulceribus accedere: In ſanguinis autem eruptionibus, pus in uenis apparere. Quæ uerò in acutis morbis conferre febribus ſcripſi, ea etiam in his fieri conducit, & eadem hic quoque bona eſſe aſſero: contraria uerò mala. At incipere febrem in capitis uulnere quarta die, aut ſeptima, aut undecima, ualde lethale eſt. Iudicatur autem pleriſque, ſi quidem quarta uulneris die febris inceperit; ad undecimam: ſi uerò ſeptima die febris inchoarit; ad decimamquartã, aut decimamſeptimã: ſi uerò undecimo febrire inceperit; ad uigeſimam: quemadmodum in febribus deſcriptum eſt, quæ abſque manifeſtis cauſis fiunt. Cæterùm in principijs febrium, ſiue delyrium acceſſerit, ſiue alicuius membri ſideratio, periturum hominem ſciendum eſt; ſi non omnino aut ex optimis ſignis aliquod accedat, aut corporis uires adſint: uerũm conſiderabis modum: nam homini adhuc ſpes ſalutis eſt, ſed claudum fieri articulum, in quem incubuit neceſſe eſt, etiam ſi ſuperſtes maneat homo.

24 Porrò uulnera in articulis, quæ quidem magna ſunt, & neruos coniungẽtes penitus præſecant, clarum

rum eſt, quòd claudos efficient. Si uerò ambiguum fuerit de neruis, quomodo ſe habeant, ſi quidem fuerit acutum telum quod rectum uulnus fecit; melius eſt obliquo. Si uerò graue, & obtuſum fuerit id, qđ uulnerauit; nihil refert. Sed plagæ profunditatem & alia ſigna conſiderare licebit. Sunt autem hæc. Pus ſi inſuper accedat ad articulum; duriorem fieri neceſſe eſt. Si uerò etiam tumores ſimul permanſerint; hunc locum ad multum tempus durum eſſe neceſſe eſt: &, quum ſanum iam eſt ulcus; tumorem permanere neceſſarium eſt, ſimulq́; flecti, ac extendi, quæcunque, dum articulus incuruus eſt, curantur. Quibus uerò etiam neruus elapſurus eſſe uidetur, ſecurius de claudicatione prædicere licet, tum aliàs, tum ſi inferiorum neruorum aliquis fuerit exolutus. Ex his autem cognoſces neruum, qui excidet. Pus albū, & craſſum, multo tempore defluit, doloresq́ue, ac inflammationes circa articulum in principijs fiunt. Eadem fiunt etiam ſi os elabetur.

25 At uerò diſſectiones in cubiti gibbis, præſertim quæ ſunt cum inflammatione; ad ſuppurationē perueniunt, ad ſectionesq́ue, ac uſtiones.

26 Medulla uerò ſpinæ ſi ægrotarit, ſiue ex lapſu, ſiue ex alia aliqua cauſa, ſiue ſua ſponte; homo & cruribus impotens fit, ut neque ſi tangatur, percipiat, & uentre, ac ueſica, ut circa prima tempora, neque ſtercus, neque urinam egerat, niſi ad neceſsitatem. Quū autem uetuſtior factus fuerit morbus; non urgente homine, & ſtercus prodit, & urina. Moritur autem poſtea, non multo interpoſito tempore.

27 Quòd, ſi uerò cuipiam fauces implentur ſanguine ſæpe ſingulis diebus, ac noctibus, cui neq; caput antea doluit, & qui neque tuſsim habuit, neque uomuit, neque febre correptus fuit, neque dolorem habuit, nec pectoris, nec dorſi; huius cōſiderandæ ſunt nares, & fauces, an ulcus aliquod habere compareat in hoc loco, aut hirudinem.

28 Oculi porrò lippientes optimè permutantur, ſi & lachryma, & ſordes, & tumor, ſimul fieri inceperint. Si uerò lachryma ſordi fuerit permixta, & non ualde calida: ſordes autem alba fuerit, & mollis, & tumor leuis ſolutus: Si ita hæc ſe habuerint; oculus conglutinabitur ad noctes, ut doloris exors ſit. atque hoc modo res minimè periculoſa fuerit, ac minimè diuturna. Si uerò lachryma procedit multa, & calida, cum paucisſima ſorde, ac paruo tumore, atque hoc ex altero oculo tantum; tunc diuturnum ualde fit malum, uerùm nō periculoſum, & doloris exors eſt hic modus. Et iudicationem in his maximè expectare oportet, primam quidem ad uigeſimam diem. Si uerò hoc tempus tranſmittat; ad quadrageſimā expectanda eſt. Si uerò neque in his diebus ſedetur; in ſexaginta indicatur. Per totum autem tempus hoc, ſordem conſiderare oportet, an in digito miſceatur & alba, ac mollis fiat, maximè ſub iudicationis tempus: ſi enim deſinet; hæc faciet. At, ſi utrique oculi hæc perpetiantur; in maiori periculo ſunt, ne ulcerentur. Verùm iudicatio breuioris temporis erit. Sordes autem ſiccæ ualde doloroſæ ſunt, ſed cito iudicantur, ſi non uulnus acceperit oculus. Si uerò tumor magnus fuerit, dolorisq; exors, & ſiccus; periculo uacat. Si uerò cum dolore fuerit; malus eſt, ſi ſiccus ſit, & periculum eſt, ne ulceretur oculus, ac concreſcat. Sed & grauis eſt tumor; ſi lachrymam coniunctam habeat, itemq́; dolorem: ſi enim lachryma procedit calida, ac ſalſa; periculum eſt, & pupillam exulcerari, & palpebras. Si uerò tumor conſederit, ſed lachryma multa multo tēpore effundatur, & ſordes fuerint; uiris quidem palpebrarum euerſionē prędicere oportet: mulieribus autem, & pueris exulcerationem, ac euerſionem palpebrarum. At, ſi ſordes pallidæ, aut liuidæ fuerint, & lachryma multa, ac calida, & in capite ardor fuerit, & de tempore dolores in oculum decubuerint, & uigiliæ his acceſſerint; neceſſe eſt ulcus in oculo factum eſſe, & timor eſt quoque, ut talis rumpatur. Prodeſt autem febris accedens, aut dolor ad lumbos innixus. Prædicere uerò his futura oportet, ita ut reſpectus & ad tempus habeatur, & ad ea, quæ ex oculo fluunt, & ad dolores, itemq́; uigilias. Poſtquam uerò & oculum contueri datum fuerit, ſi quidem compertus fuerit ruptus, & per fiſſuram prominuerit oculus; malum eſt, & difficile, ut ſedetur. Si uerò & putredo tali ſuberit; penitus inutilis oculus redditur. At uerò alios ulcerum modos prædicere oportet, locos cōſiderando, & putredines, & profunditates: neceſſarium enim eſt iuxta ulcerum uehementiam cicatrices fieri. Quibus igitur rumpuntur oculi, & poſtea prominent, ut extra locum oculus ſit; his & tempore, & arte, opem ferre non datur, ad hoc ut uideant. Paruæ uerò oculorum tranſmotiones ſedari poſſunt; ſi nihil mali acceſſerit, & homo iuuenis fuerit. At ulcerum cicatrices, quibus nihil aliud mali affuerit, omnes & à temporibus, & ab arte, opem ferre poſſe putandum eſt, maximè recentisſimas, & in iuuenum corporibus. Cæterum ex locis maximè oculi læduntur; ſi exulcerantur: deinde pars, quæ eſt ſupra ſupercilia, poſtea quicquid uicinisſimum his locis fuerit. Pupillæ uerò glauceſcentes, aut argenti ſpeciem referentes, aut cœruleæ, non bonæ ſunt. His autem paulò meliores ſunt, quæ aut minores apparent, aut ampliores, aut angulos habentes; ſiue ex cauſis tales factæ fuerint, ſiue ſua ſponte. Caligines, & nubeculæ, & cicatrices ſubalbicantes leuigantur, ac delentur; ſi non uulnus aliquod in eo loco acceſſerit, aut prius cicatricem habuerit in hoc loco, aut unguem pterygion dictum. Si uerò ſplendicans cicatrix in nigra oculorum parte fiat; partem aliquam nigredinis dealbat, adeo ut ſi multo tempore permaneat, & aſpera, & craſſa; etiam memoriam ſui relinquat.

29 Porrò iudicationes quemadmodū in febribus ſcripſi; ita & hic ſe habent. Verùm ſigna edoctum, iuxta differētias lippitudinum prędictionem facere oportet, quum peſsima ſigna acceſſerint; diuturnarū lippitudinum, uelut de ſingulis perſcriptum eſt: quū uerò apparuerint optima ſigna; breuium: tunc enim ſeptima die deſituras eſſe prædicendum eſt, aut prope hoc tempus, & alioqui ſecuras eſſe putandū eſt. Recidiuas autem expectare oportet his, quibus melius habere contingit, neque in diebus iudicatorijs, neq; ſignis bonis conſpectis. Omniū uerò maximè urinæ ſtatum in oculorum affectionibus conſiderare oportet: nā temporū occaſiones repentinæ ſunt.

30 Dyſenteriæ ſi quidem cū febre inuaſerint, aut uarijs alui egeſtionibus, aut cum hepatis inflammatione, aut præcordij, aut uentris: aut quæ doloroſę fuerint, aut cibos intercipiunt, ſitimq́; inducunt; hę omnes malæ ſunt. Et qui ſanè plurima horum malorum

habuerit

habuerit, citiſsimè peribit. Cui uerò pauciſsima talium affuerint, huic plurimæ ſpes ſunt. Moriuntur autem ex hoc morbo maximè pueri quinquennes, & ſeniores adhuc, decennes: reliquæ uerò ætates minus. At quæ dyſenteriæ commodæ ſunt, hæ mala hæc nõ inducunt. Verùm ſanguine, & ramentis egeſtis, deſiuerunt ſeptima die, aut decimaquarta, aut uigeſima, aut quadrageſima, aut intra hæc tempora: huiuſmodi enim egeſtiones etiam eos, qui prius ſunt in corporibus, morbos ſanant, antiquiores quidem diutiore tempore, recentiores autem in paucis diebus ſubmouere poſſunt: nam & quæ uterum geſtant, etiam ipſæ euadunt ſuperſtites magis ad partum, & ex partu, & fœtus conſeruant, ſanguine, & ramentis egeſtis, etiàm per multos menſes; niſi dolor ipſis affuerit, aut aliud quoddam malum ſignum ex his, quæ in dyſenterijs fieri ſcripſi, acceſſerit. Si uerò aliquod illorum apparuerit; & fœtui perniciem ſignificat, & prægnanti periculum, ſi non poſt fœtus effugium, & ſecundæ exolutionẽ, ipſa dyſenteria eadem die, aut poſt modicum tempus deſinat.

31 Leuitates porrò inteſtinorum, lięteriæ Gręcis appellatæ, quæ quidem ſunt continuæ, & diuturnæ, & per omnem horam, & cum ſtrepitibus, & ſine ſtrepitibus excutbantur, & ſimiliter noctu, ac interdiu incumbentes, & egeſtione ſubeunte aut ualde crudá, aut nigra, & leui, ac graueolente: hæ omnes malæ ſunt: nam & ſitim inducunt, & potum non ad ueſicã promouent, ut per urinam eiiciatur: & os exulcerant, & ruborem eleuatum in facie efficiunt, & maculas ſolares uarios colores habentes. Simul autem & uentres emollitos, & ſordidos, ac rugoſos reddũt. Ex talibus autem homines impotentes fiunt ad cibũ capiendum, ad deambulandum, ad faciendum alia, quæ facere debent. Eſtq; morbus hic grauiſsimus ſenioribus. Vehemens eſt etiam uiris. Reliquis autem ætatibus multo minor. Quiſquis autem neque in ætatibus his eſt, quas male tractari ab hoc morbo dixi, & pauciſsima ex ſignis habet, quæ mala eſſe ſcripſi; hic ſecuriſsimè diſpoſitus eſt. Indiget autem curatione hic morbus; donec & urina pro ratione eius, quod in potu acceptum eſt, procedat, & corpus ab ingeſtis cibis augmentum capiat, & à malis coloribus liberatum fuerit.

32 At uerò alia profluuia alui, quæ ſine febre ſunt, & breui tempore durãt, & mitia exiſtunt: aut enim eluta ſedabuntur, aut ſua ſponte. Prædicere autẽ oportet excretionem ſubtus erumpentem deſituram eſſe; quum tangenti uentrem manu nullus motus occurrerit, & in fine egeſtionis flatus penetrarit. Sedes autem euertuntur, ac procidũt, uiris quidem, quos ubi hæmorrhoidas habent, alui profluuium corripit: pueris autem calculo laborantibus, & in dyſenterijs longis, ac meracis: ſenibus uerò, quibus muci agglutinati inſunt.

33 Porrò ex mulieribus, quæ magis, aut minus in utero concipere ſolent, ita conſiderationem facere conuenit: primum quidem ſpecierum: paruæ enim ad conceptionem præſtantiores ſunt maioribus, tenues craſsis, albæ rubicundis, nigræ liuidis. Quæ item uenas conſpicuas habent, meliores ſunt quàm quibus non apparent. Carnem autẽ uberiorem habere, aniculæ malum eſt: mammas autem tumidas, ac magnas, bonum. Atque hæc quidem ad uiſum expoſita ſunt. Verùm interrogare oportet etiam de mẽſtruis purgationibus, an omnibus menſibus cõpareant, & an copia ſatis magna, & an boni coloris ſint, & æquales in ſingulis temporibus, & in iiſdem menſium diebus: ſic enim has fieri optimum eſt. Locum uerò, in quo conceptio fit, quem ſanè uterum nominamus, ſanum eſſe oportet, & ſiccum, ac mollem. Sit item neque retractus, neq; pronus, neque os ipſius ſit auerſum, neque concluſum, neq; euerſum: fieri enim nõ poteſt, ut conceptio fiat, quodcunq; tandem talium impedimentorum affuerit. Quæcunq; igitur mulieres in utero concipere nõ poſſunt, uerùm pallidæ apparent, neq; febre, neque uiſceribus in cauſa exiſtentibus; hæ capite ſe dolere dicent, & menſes ſibi malè, ac meracos prodire. Siue autem breui, ſiue longo tempore, ipſis ſic affectis menſes nõ comparuerint; uteri in his purgatione opus habent. Quæcunq; uerò bene coloratæ ſunt, & carnem multam, ac pinguẽ habent, & uenulas occultatas; & dolore carent; & menſes his aut omnino non apparent, aut modici, & meraci prodeunt; hic modus difficillimus eſt ad cogendum, ut concipiant. Si uerò menſibus comparentibus inculpate, & mulier ſic corpore diſpoſita fuerit, & non cõceperit; locus, in quo eſt uterus, in cauſa eſt, ut fœcunda fœtu fieri non poſsit: aut enim reuulſus eſt, aut euerſus: nam & alia, quæ illhic fiunt, cum doloribus, decolorationeque, ac colliquatione fiunt.

34 Quibus porrò ulcus factum fuerit in utero, ſiue ex partu, ſiue ex tuberculo, ſiue ex alia quadam cauſa; his febres, & inguinũ tumores ſuccedere neceſſe eſt, & dolores in his locis. Si uerò & puerperij purgamẽta ſimul fuerint intercepta, hæc mala ſi fuerint; omnino meraciora ſunt, & diuturniora. Et ad hæc præcordiorum, ac capitis dolores. Vlcere autem facto, & ſanato, locũ hunc leuiorem, ac duriorem fieri neceſſe eſt, & minus concipere poſſe. Si uerò ſolum in ſiniſtra parte fiat ulcus, & mulier in utero concipiat, ſiue dum adhuc habet ulcus, ſiue ubi iã ſana eſt; maſculum magis enixuram eſſe ſpes eſt. Si uerò in dextra parte ulcus fiat, & mulier concipiat; fœmineum magis fore fœtum expectandũ eſt. At, ſi febres corripiant concipere non potentem, & attenuata ſit muliercula; interrogare oportet, an uteri ulcus aliquod habeant, aut aliud quippiam ex malis, de quibus ſcripſi: ſi enim in hoc loco nihil mali ſubeſſe apparuerit, quod cauſa ſit attenuationis, & quòd concipere non poſsit; ſanguinem uomiturã eſſe mulierem expectandum eſt, menſes autem tali neceſſario euanuerunt. Si uerò febris ſoluta fuerit à ſanguinis eruptione, & menſes comparuerint; in utero concipiet. Si uerò priuſquàm ſanguis erumpat, alui excrementa liquida facta fuerint prauo modo; periculum eſt perituram eſſe mulierem antea, quàm ſanguinẽ uomat.

35 Quæcunque in utero ſe concepiſſe putant, & non conceperunt, & per multos menſes falluntur, menſtruis purgationibus nõ apparentibus, & uentres augeri, ac moueri uident; hæ & caput dolent, & collũ, & præcordia, & in mammis lac ipſis non eſt, niſi modicum quiddam, atq; id aquoſum. Poſtquàm uerò uentris tumiditas exoluta fuerit, ac molles factæ fuerint; in utero concipient, ſi non aliud quoddam impedimentum ipſis fiat: nam hæc affectio bona eſt ad mutationem in utero faciẽdam, ut poſt hoc tempus

in

in utero cõcipiant. At his, quę conceperunt, dolores hi non fiunt, niſi familiares his fuerint capitis dolores, & lac mammis gignitur. At uerò eas, quæ à diuturnis fluxionibus uexantur, interrogare oportet, an caput doleant, & lumbos, & infernam uentris partẽ. Interrogandæ ſunt etiam de dentium ſtupore, & uiſus hebetudine, & aurium ſonitu. Quæcunq; autem dum ieiunę ſunt, ſubbilioſa uomunt per multos dies, quum neq; uterum geſtent, neque febricitent, eas interrogare oportet, an lumbricos rotundos ſimul uomant: ſi enim hoc non confitentur, prædicẽdum eſt ipſis futurum eſſe. Fit autẽ hic morbus maximè quidem mulieribus: deinde uerò etiam uirginibus, alijs autem hominibus minus.

36 Quibuſcunque uerò ſine febribus dolores fiunt, mortem quidem non inducunt, uerùm plerique diuturni ſunt, & multas mutationes, ac recidiuas habẽt. Modi autem hi ſunt. Primùm quidem ex capitis doloribus aliqui ſunt leues, aliqui multo grauiores. Vtroſque uerò hoc modo conſiderare oportet. Quicunque hebetem uiſum habent, & rubor quidam ipſis fit in oculis, & pruritus frontem uexat; his ſanguis ſua ſponte manans opitulatur. Atque hic modus neceſſario ſimplex eſt. Quibus uerò dolores circa caput, & frontem ex magnis uentis fiunt, & ex frigoribus quum uehementer calfacti fuerint; eos grauedines quidem maximè perfecte liberant; proſunt autẽ & ſternutationes, & muci in naribus oborti, magis quidem ſua ſponte: ſin minus; coacte. Grauedines autem fiunt perfecte, adeo ut & tuſſes ſuccedant: & ſternutationes ſuccedentes ſi dolores non ſedanerint; neceſſe eſt tubercula, & decolorationes his ſuccedere. Quibus autem dolores ſine manifeſtis cauſis fiunt, & diuturni, & in toto capite, ſuntque ipſi & graciles, & debiles; his prædicendum eſt morbum longe grauiorem priore eſſe. Si uerò etiam ad collum, & ad dorſum dolor deſcendat, caput relinquẽs, & rurſus ad caput recurrat; adhuc grauior fit. Verũ omnium horum grauiſsimus eſt; ſi ex capite ad collum, ac dorſum tendat. Vtilitates autem his ex abſceſsibus fore expectandum eſt, aut ubi pus per tuſſim reiecerint, aut hæmorrhoidas habent, aut puſtulas in corporibus enatas. Confert etiam caput furfures habens.

37. Torpores, & puncturæ pruriginoſæ uelut ab urtica, quibus per caput diſcurrunt, aliquando per totũ, aliquando per aliquam partem: ſæpe uerò & frigiditas aliqua ab ipſis ſentiri putatur, uelut per caput diſcurrere: hos interrogare oportet, an etiã ad ſummam linguam punctura illa procedat: ſi enim hoc fecerit; perfectus morbus fit, & qui difficilius ſubmoueri poſsit. Verum abſque hoc facilis eſt. Modi uerò utilitatum conſequendarum ex abſceſsibus contingent, ueluti antea ſcriptum eſt. Sed tamen abſceſſus minus in his ſuccedunt, quàm in illis.

38 Quoſcunque uero unà cum doloribus uertigines corripiunt, malum ægrè exolubile, ac furioſum exiſtit. Senibus autem maximè hic modus fit. At alij morbi circa caput, & uiris, & mulieribus, cum ſecuritate uehementiſsimi ſunt, & diuturniores: ſunt autẽ & adoleſcentibus, & uirginibus in ea pubertatis ætate, & maximè circa menſium progreſſum. Mulieribus uerò in capitis doloribus, alia quidem omnia fiunt, quæ & uiris. Verùm puncturæ illæ pruriginoſę, & affectiones atrabiliariæ his minus, quàm uiris; ſi non menſes penitus aboliti fuerint.

39 Quibus colores dum iuuenes ſunt, praui ſunt ad multum tempus, & continenter, non tamen morbi regij modo: hi ſiue uiri ſint, ſiue fœminę, caput dolent, & lapides ac terram comedunt, & hæmorrhoidas habent. Pallidi uerò cum uirore colores, qui diuturni ſunt, & morbus regius uehemens non eſt, alia quidem eadem facere ſolent: uerùm pro lapidũ, ac terræ eſu, præcordia hos magis affligunt q̃ alteros. Quicunq; uerò multo tempore pallidi apparẽt, & facies in tumorem eleuatas habent, eos caput dolere ſciendum eſt, aut circa dolorem habere, aut in ſede malum aliquod in ſeipſis. Ex his autem apparentibus, pleriſq; non unum aliquod horum malorũ apparet; ſed plerunq; multa, aut etiam omnia.

40 Qui nocte uident, quos ſanè nyctalopas uocamus, hi morbo corripiuntur iuuenes, aut pueri, aut etiam adoleſcentes, & liberantur ſua ſponte, aliqui in quadraginta diebus, aliqui ſeptimo menſe: quibuſdam uerò & per totum annum permanſit. Quapropter de tempore cõiectare oportet, ita ut & ad morbi robur, & ad ægri ætatẽ reſpicias. Abſceſſus autem his proſunt inſuper apparentes, & ad infernas partes fluentes. Verum non ualde accedunt, propter iuuentutẽ. At mulieres non corripiuntur ab hoc morbo, neque uirgines, quibus menſes comparent. Quibus autem lachrymarum fluxiones diuturnę fuerint, & hi nyctalopes fiunt, eos interrogare oportet, an caput doluerint, antea quàm hæc reuelarunt. Quicunq; dum neque febricitant, neque decolores ſunt, ſæpe & uerticem, & tempora dolent, ſi non alium manifeſtum habuerint abſceſſum in facie, aut grauiter loquantur, aut dentes doleant; his ſanguinem per nares erupturum eſſe expectandum eſt.

41 Quibus uerò ex naribus ſanguis fluit, hi alioqui ſani eſſe uidentur, hos autem uel ſplenem in tumorem eleuatum habere cõperies, uel caput dolere, & ſplendicans quiddam ipſis ob oculos obuerſatur. Pleriſq; uerò horum ſimul & caput, & ſplen hoc modo ſe habere apparent.

42 Gingiuæ uitiatæ, & ora graueolentia his, quibus ſunt ſplenes magni. Quicunque uerò habent ſplenes magnos & neque ſanguinis eruptiones ipſis contingunt, neq; oris graueolentia; horum tibiæ ulcera praua habent, & cicatrices nigras. Quibus partes ſub oculis uehementer attolluntur; eos magnos habere lienes comperies. Si uerò etiam in pedibus tumores acceſſerint; aquam etiam habere uidebuntur. Verũ & uentrem, & lumbos inſpicere oportet. At uerò diſtortiones in facie, ſi nulli alij corporis parti communicent; cito ſedantur, aut ſua ſponte, aut ad neceſsitatẽ coactæ: reliqui uerò ſyderati fiunt. Quibus unà cum hoc quod mouere non poſſunt, morboſa corporis pars attenuatur, hi in ſanitatẽ reſtitui nõ poſſunt. Quibus autem colliquationes non acceſſerint, hi ſani euadent.

43 Cæterùm de tempore quando ſani erunt prædicẽdum eſt, reſpectu habito ad uim morbi, & ad tẽpus, & ad ætatem hominis, & ad anni tempus, ita ut eius rei memor ſis, quòd uetuſtiſsimi morbi, & peſsimi, & qui reuoluuntur, grauiſsimè obediunt; itemq; hi, qui ſunt in uetuſtiſsimis corporibus. Sed & autumnus, & hyems, ad tales morbos ſubmouendos minores

tem commoditatem exhibent, quàm uer, & æſtas.

44 Dolores porrò in humeris oborientes, qui quidē ad manus deſcendunt, torporesque, ac dolores inducunt, his abſceſſus non ſuccedunt, uerùm nigrā bilem uomentes ſanantur. Qui uerò iſthic in humeris manent, aut etiam ad dorſum progrediuntur; eos puris, aut atræ bilis uomitu effugiunt. Verùm de his ita conſiderationem facere oportet. Si quidem enim facilè ſpirauerint, ac graciles fuerint; atram bilem ipſos uomituros eſſe ſpes eſt. Si uerò difficilius ſpirauerint, & in faciem ipſis color incurrit, qui prius non erat, ſiue rubicundus, ſiue niger; eos magis pus ſputuros eſſe ſperādū eſt. Ad hęc uerò cōſiderādū eſt ēt, an in pedibus tumores ſint: nā & hoc ſignū in his cōſentit. Atque hic morbus uiris uehementiſsimus eſſe ſolet, à quadrageſimo anno uſque ad ſexageſimum.

45 Qua ætate ēt coxendicum morbus maximè affligit. Porrò de coxendicum morbo ſic conſiderationē facere oportet. Quibuſcunque ſenioribus & torpores uehementiſsimi ſunt, & perfrigerationes tum lumborum, tum crurum: & qui pudendum arrigere non poſſunt: & quibus aluus non egerit, niſi ad neceſsitatē coacta, & prodit ipſis multus ſtercoraceus: his maximè diuturnus morbus erit, prædicendumq́; eſt, annum ut minimum duraturum eſſe morbum ab eo tempore, quo incepit, & opem ad uer, & æſtatem expectandam eſſe. At uerò iuuenibus non quidem minus doloris inducit coxendicum morbus: uerùm breuior eſt: nam quadrageſimo die liberātur. Sed neque torpores uehementes accedunt, neque perfrigerationes crurum, ac lumborum.

46 Quibus autem hic morbus eſt quidem in lumbis, ac cruribus, non autem affligit adeò, ut decumbant; conſiderare oportet, an alicubi ſint collectiones in coxa, & interrogare, an ad inguen dolor progrediatur: ſi enim ambo hæc habet; diuturnus ſit morbus. Interrogandum inſuper eſt, an in femore torpores inſint, & ad poplitem progrediantur: &, ſi hoc confiteatur; rurſus interrogādum, an & per tibiam ad ſummum pedē procedāt: quicunque. n. pleraque horum conſcisi fuerint, his dicendū eſt, quòd crura ipſis aliquando calida, aliquando frigida fiant. Quòd, ſi morbus hic lumbos relinquens, aliquibus ad infernas partes uertatur; eos confidentes eſſe iube. Quibuſcūque uerò coxas, & lumbos non relinquens, ad ſupernas partes conuertitur, malum id eſſe prędicendum eſt.

47 Atquibus circa articulos dolores fiunt, & tumores, & ſedantur, non podagrico modo: in his comperies uiſcera magna, & in urina ſubſidentiam albam. & ſalis ſi tempora eleuarit; dicet ſe ſæpe dolere, dicet ēt ſudores ſibi nocturnos oboriri. Si uerò neque in urina ſubſidet talis ſubſidētia, neque ſudores fiūt; periculum eſt, ne aut claudi fiant articuli, aut affectio abſceſſus humore melli ſimilis, quem melicerida uocant, ſub ipſis naſcatur. Fit autem hic morbus his, quibus in pueritia, & iuuentute ſanguis ex naribus fluere ſolitus deſiit. Proinde interrogandum eſt de ſanguinis eruptione, an in iuuentute facta fuerit: & an pruriginoſæ uelut ab urtica puncturæ, & in pectore, & in dorſo inſint: & quibus alui dolores fortes inducant, citra exturbationes: & quibus hæmorrhoides fiant: hoc enim horum morborum principium eſt. Si uerò etiam malo colore præditi ſint hi homines; interrogandum eſt, an caput doleant: hoc enim fatebuntur.

48 Quibus uerò ex his alui dolores in dextris fuerint; dolores his uehementiores fiunt, & præſertim quum ad præcordium iuxta hepar, reliquiæ doloris fuerint. His autē doloribus prodeſt ſtrepitus ſtatim in aluo obortus. Poſtquam autem dolor quieuerit; urinam craſſam, ac cum uirore pallidam mingunt. Atque hic modus nequaquam lethalis eſt; uerùm ualde diuturnus. Quum autem iam uetuſtus fuerit morbus homines ab ipſo cæcutiunt. At de ſanguine interrogare oportet, an in iuuentute fluxerit, & de uiſus hebetudine, & de urinæ euacuationis pallore, itemq́ue de ſtrepitibus an inſint, & ſuccedētes proſint: hæc enim omnia fatebuntur.

49 Impetigines, & lepræ, & uitiligines albæ, leucæ appellatæ, quibus quidē iuuenibus, aut pueris aliquid horū factū eſt, aut paulatim cōſpectū in multo tēpore augeſcit: his nō putare oportet abſceſſum eſſe, eā papularum eruptionem, ſed morbum. Quibus uerò horum aliquid factum eſt multū, & de repentè, hoc ſanè fuerit abſceſſus. Fiunt leucæ quidē ex lethaliſsimis morbis, qualis eſt & morbus tabidus appellatus: Lepræ uerò & impetigines, ex morbis ab atra bile factis. Ex his aūt facilius ſanantur ea, quæ in maximè iuuenibus fiunt, et quæ recentiſsima ſunt, & in molliſsimis, ac carnoſiſsimis corporis partibus producūtur.

HIPPOCRATIS COI
Coacæ Prænotiones.

Argumentum in librum ſequentem.

In ſequentem librum, cum propter Indicem per ſe copioſum, tum quòd facilius ſit has Prænotiones ex ipſo cō textu petere quàm argumentis legendis ſibi conduplicare laborem: conſilium fuit commonſtrare tantum generaliora.

1 *Prænotiones de rigoribus.*
2 *De capitis doloribus.*
3 *De lumborum doloribus.*
4 *De uomitibus.*
5 *De urinis.*
6 *De alui egeſtionibus prænotiones.*

1 QVI ex rigore perfrigerantur, caput ac
collum dolentes uoce deſtituti, inſu-
per exudantes, poſtquā ſe recollegerint,
2 moriuntur. Moleſte ferre morbum cum

perfrigeratione, peſsimum eſt. Perfrigeratio cum duricia, pernitioſa eſt. Ex perfrigeratione, timor, & triſtitia præter rationem, in conuulſionem finit. Ex perfrigeratione urinas intercipi, peſsimum eſt. Ignorantia cum rigore, malum. Malum item obliuio. Soporoſi rigores aliquatenus pernicioſi, & flammeus in facie color, cum ſudore, in his malignus eſt. In his frigiditas poſteriorum partium conuulſionem accerſit. Et in ſumma poſteriorum partium frigiditas, conuulſoria eſt. Ex dorſo horrores frequẽtes, & cito transſeũtes, ægrè tolerari poſſunt. Vrinæ enim interceptionem doloroſam ſignificat. Inſuper exudare, his peſsimum eſt. Rigor continenter uexans, corpore iam debili exiſtente, lethalis eſt. Qui frequenter exudant, ac inſuper rigent, pernicioſum hoc eſt, & in fine ſuppurationem habere comperiuntur, uentresque perturbatos. Rigores ex dorſo, moleſtiores ſunt. Qui uerò decimaſeptima die rigorem habuit, & quarta ac uiceſima inſuper riguerit, malignum hoc eſt. Horrore affecti, caput dolentes exudantes, malignum id eſt. Horrore affecti, multum inſuper exudantes, diffi cili malo implicãtur. Rigores multi torpidi, maligni ſunt. Quibus ſexta die rigores fiunt, hi ægrè iudicantur. Quibus ſanis horrores frequentes ſunt, hi ex ſanguinis fluxione ſuppurantur. Horror & ſpirandi difficultas in doloribus, ſigna tabis ſunt. Ex pulmonis ſuppuratione, & circa uentrem aliquando ac clauiculam dolores, & anxie ſtertere, ſputi copiam in pulmone ſignificat. Horrore affecti, anxii, delaſſati, lumbos dolentes, aluos humectas habent. Affectiones inſuper rigentes, & quæ ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cum uigilijs ac delirio in ſomnis, aliquando urinas inuoluntariè emittentes, in conuulſionem deſinunt. Continui rigores in acutis, praui ſunt. Ex rigore, cum capitis dolore exolutiones, pernicioſæ. Cruentæ, in his urinæ, prauæ. Rigor cum diſtentione neruorum in poſteriora, occidit. Qui inhorruerunt & exudarunt iudicatorio modo, & poſtridie præter rationem horruerunt, ſi quis non uigilijs infeſtetur, neque cõcoxerit, ei ſanguinẽ erupturum eſſe puto. Vrinæ cum rigore ſuppreſſæ, malæ & conuulſoriæ, tum aliàs tum ſi quis antea graui ſopore preſſus fuit. Spes autem in his eſt abſceſſus retro aures fore. Rigores uelut in febre tertiana, ſi in media inordinata febre exacerbentur ualde maligni ſunt. Si uerò contrario conualentibus modo exacerbentur, cum rigore & febre, pernicioſum eſt. Vocis interceptiones ex rigore, ſoluuntur tremore. Et inſuper rigentes tremores ſuccedentes iudicant. Qui ex rigore cum capitis dolore exoluuntur, in periculo uerſantur. Cruenta urina his mala eſt. Quibus rigor, his urinæ ſuppreſsio. Conuulſio in febre, manuum ac pedum dolores, maligni ſunt. Malignus eſt & doloris ex femore progreſſus. Neque genuum dolor bonus eſt. Sed & ſurarum dolores maligni ſunt, mentemque emouent, tum aliàs, tum ſi urinæ ſubſidentia in medio innatet. Febres ex præcordiorum dolore malignæ ſunt, ſopor in his peſsimus eſt. Qui frequenter exudare cum precordij intentione non ceſſant, plerunque malignè habent, & dolores in ſummum humerum ac clauiculam incumbentes in his praui ſunt. Febres tertianæ naturam referentes, cum anxietudine, malignæ ſunt. Vocis interceptiones, in febre malæ ſunt. Laſſati caligantes, uigilantes, ſoporoſi, exudantes recaleſcentes, male habent. Laſſati cum horrore ſi exudarunt, iudicatorio modo, recalfacti in morbo acuto, male habẽt, tum aliàs, tum ſi circa hæc ſanguis de naribus ſtillarit. Et regio morbo abſide colorati, moriuntur, alba uerò alui egeſtio in his præcedit. Febres tertianæ naturam referentes erroneæ, in pares dies tranſlapſæ, difficiles ſunt. Anxietudines in diebus iudicatoriis, ſi in his ſine ſudore perfrigerentur, & omnes qui ſine ſudore perfrigerantur citra iudicationem, male habent. Et qui inſuper riguerunt ex his, ubi uomuerunt meraca, anxii, tremuli in febre, malum. Qui ex rigoribus paruis ſudoribus perfrigerantur, malum. Exudantes uigilantes, recaleſcentes, malum. Qui inſuper exudant in febre, malignè habent. Quibus billioſa eſt alui egeſtio, his circa pectus motus & amaritudo, malum eſt. In febribus inflata aluo flatus non erumpere, malum. Laſſati, ſingultientes, ſtupore detenti, mali. Præter conſuetudinem quid facere, uelut eſt, proponere ſibi aliquid, & expectare aliquid, prius non conſuetum, aut contrarium, malũm eſt, & mentis emotioni proximum. Qui morbi in malis ſignis leuantur, & qui in bonis non remittunt, difficiles ſunt. Qui exudant, & maximè capite, in morbis acutis ſubmoleſte ferentes, malum; tum aliàs, tum ſi urinæ ſunt nigræ, & turbidus ſpiritus in his malus. Extremæ partes ſi in utranque partem cito tranſmutentur, malum eſt. Sed & ſitis huiuſmodi mala eſt. Ex moderato ferox reſponſio, malum. Vox acuta, malum. Præcordia his intro trahuntur. Qui ex perfrigeratione ſudoroſa cito recaleſcunt, malum. Qui in acutis exudant ſubmoleſte ferentes, malum. Qui præter rationem nulla exiſtente ualorum euacuatione, impotentes fiunt, malum. In febre tractus uelut a uomitu, in ſcreationem deſinens, malum. Torpor in utranque partem cito traslabens, malum. Sanguinis ſtillæ puſillæ malæ. In acuto morbo ſitis præter rationem ſoluta, malum. Qui ad manum exiliunt, male habent. Quibus cum febre ardente, tumores ſomnolenti, torpidi fiunt, his dolor in latus superueniens leuis ſideratioris ac reſolutionis modo occidit. Suffocatio in acutis, ægris attenuatis, pernicioſa. In pernitioſis iam parui tremores, & uomitus æruginoſus. Qui in potibus ſubſtrepunt, & ſubmurmurant in ſiccis: & qui difficulter deglutiunt ſpiritu tuſsiente, pernicioſe habent in acutis perfrigeratis. Rubores in manibus ac pedibus, pernicioſi. Exſtantes & refracti, in ſomnis leuiter ſuſpirientes, morbo regio abunde colorati moriuntur, alba alui egeſtio in his præcedit. In febribus mentis emotiones taciturnæ, in eo qui uoce priuatus non eſt, pernitioſæ ſunt. Liuores oborientes in febre, breui mortem affore ſignificant. Quibus in febre dolore lateris oboriente, aluus multa aquoſa ac billioſa egerit, hi al euantur. Quibus uerò inediæ conſequenter accedunt, ac ſudores, cum bono faciei colore, & aluo liquidã, ita ut adſit etiã aliquis cordis, ſeu potius oris uentris dolor, hi ubi longius ægrotarunt, peripneumonicorum modo moriũtur. Febricitãti ſi atra bilis in principio ſurſum aut deorſum prodierit, lethale eſt. Qui cum perfrigerationibus, non ſine febre, ſupernè exudant, moleſte ferentes, & phrenitici, in acuto morbo pernicioſe habent. Dolores modice acuti, ad clauiculam ac ſurſum trãſeuntes, pernicioſi. In longis pernicioſis morbis, ſedis dolor letha-

lis eſt. Si debiliter iam affecti, non uideant, aut nō audiant, aut labium, aut oculus, aut naſus ipſis diſtorqueatur, lethale eſt. In febribus inguinis, & glādularum dolor, morbum diuturnū ſignificat. In febribus iudicationes impeditæ ac ſublatæ, temporis quidem diuturnitatem inducunt, non autem perniciosę ſunt. Febres ex doloribus uehementibus diuturnæ. Mētis emotiones tremulæ, palpatoriæ, phreniticæ ſunt, & dolores circa ſuram, in his mentem emouent. Quicunque in febre continua, uoce deſtituti iacētes, oculis conniuentes nictant, hi ſi poſtquam ſanguis ipſis ex naribus fluxit, & ubi uomuerunt loquantur, & ad ſeipſos redeant, ſeruantur: ſi uerò hæc non fiant, difficulter ſpirantes facti breui moriuntur. Qui melius habuerunt, ſi poſtridie exacerbentur, malum eſt. Si tertia die cohibiti, quarta exacerbentur, malum eſt. Nū & tales exacerbationes phreniticæ ſunt? Quibuſcunque deſinunt febres, non in diebus iudicatorijs, his recidiuæ fiunt. Qui in principio tenues, cum capitis pulſu, & urina tenui, ad iudicationem acerbantur, his nihil miri eſt ſi & mentis emotio inſuperq́; uigiliæ accedant. In morbis acutis, motus iactatio, ſomnus turbulentus, quibuſdam conuulſionem ſignificat. Turbulentæ cum ferocia excitationes mentem emouentes, malæ ſunt, itemq́; conuulſoriæ, tum aliàs tum cū ſudoribus. Conuulſoriæ etiam uidētur colli ac dorſi perfrigerationes, imò etiam totius corporis. In his mictiones ſunt pelliculosę. Deliria cum ſopore, conuulſoria. Mentis emotiones modice feroces, ferinæ ſunt, ſed & conuulſiones ſignificant. In morbis longis, uentris præter rationem tumores, conuulſorij. Affectiones ſtatim turbulentæ, uigilias inducentes, ſanguinem de naribus ſtillantes, ſexta die alleuantes per noctem, uerùm poſtridie rurſus affligentes, exudantes in ſomnum delatæ, mentem emouentes, large ſanguinem fundunt, & morbos ſoluunt. Aquoſa urina talia ſignificat. Qui cū relatis, ab atra bile mente moti, tremuli fiunt, maligne habent. Delirium in ſpiritu & ſudore, lethale eſt. Lethale eſt & in ſpiritu ac ſingultu. Inſomnia in phrenitide euidentia, bona ſunt. In phrenitide egeſtiones alui albæ, & torpor, malū. Rigor his peſsimus eſt. In phreniticis in principijs affectiones manſuetæ, ac frequenter transmutationem habentes, malæ ſunt. Quibus ab atra bile mente motis, tremores fiunt, malum eſt. Qui ab atra bile mente moti, tremuli fiunt, ac ſaliuam fundunt, num ſanè phrenitici ſunt? Mente moti, acute inſuper febrientes, phrenitici fiunt. Phrenitici parum bibentes, ſtrepitum ualde percipientes, tremuli, aut conuulſi. In uehementer phreniticis, tremores lethales ſunt. Deliria circa neceſſaria, peſsima. Quæ ex his exacerbantur, lethalia ſunt. Mentis perculſiones, uoces clangoroſæ, linguæ conuulſiones tremulæ, & uoces tremulæ factæ, mentem alienant. Duricies in his pernicioſa eſt. Prædebiliratorum deliria, peſsima. Affectiones in phreniticis frequenter transmutationem habentes, conuulſoriæ, prauę. Phrenitici cum perfricerationę ſaliuam fundentes, uomitum nigrum indicant. Qui uarie ægrotant, & frequenter ſoporoſi mente mouentur, his nigrum uomitum expectandum eſſe dicito. Quæ conuulſorio modo exacerbantur, ſtupefactoria ſunt. Tumores iuxta aurem, in morbis lōgis parui ſunt: ſanguinis fluxiones ac uertigines inſuperapparentes, pernicioſæ. Febres uertiginoſæ, & cum uolulis, & ſine uolulis, pernicioſæ. Anhelosis febris poſtea acuta. Cum præcordio intento perfrigeratis, magnus circa aurem tumor. Quibus in febre dolores circa lūbos & infernas partes oborti, ſeptum tranſuerſum contingunt, infernas partes relinquentes, pernicioſi ſunt, tum aliàs, tum ſi aliud quoddam ſignum prauum accedat. Si uerò alia ſigna non fuerint praua, ſuppuratum fore timor eſt. Pueris febris acuta, & aluus ſuppreſſa cum uigilijs, & calcitrare, & colorem mutare, & ruborem habere, conuulſorium eſt. Affectiones ſtatim turbulentæ, uigilias inducentes, & nigra compacta egerentes, partim ſanguinem fundunt. Affectiones cum uigilijs & anxietudine repentina, ſanguinem fundunt, tum aliàs, tum ſi quid etiam antea profluxerit. Num & qui modice perfrigerati poſtea horruerunt? At qui circa exacerbationes tuſsiunt, & parum exudant, maligne habent. Ad latus dolore ac ſuffocatione accedente, hi ſuppurantur. Quibus in febribus continuis puſtulæ per totum corpus erumpunt, lethale, ſi non purulentus abſceſſus fiat, maxime autem circa aurem his fieri ſolet. In morbo acuto externas partes perfrigerari, internas autem ardere, & ſitire, malum eſt. Febres continuæ per tertiam diem augeſcentes, periculoſæ. Quibus febris aliquando intermittit, periculo uacat. In febribus longis, aut tubercula, aut dolores, in articulis fiunt: ut ſi facti fuerint, non ſunt inutiles. Capitis dolor in morbo acuto, præcordium reuulſum, non profluente ex naribus ſanguine, ad phrenitidem deuenit. Febres lypiricæ, bilis ſurſum ac deorſum effuſione non accedente, non ſoluuntur. Morbus regius ante ſeptimum diem accedens, malum. Septimo uerò ac nono, & undecimo ac decimoquarto, iudicatorius eſt, ſi non præcordia induret: ſin minus, ambigua res eſt. Frequentes per eadem recidiuæ, circa iudicationem ſanguinolentæ, nigrorum uomitum faciunt, fiūt autem & tremulæ. Dolores qui in tertianis febribus exacerbantur, tertianarum generis morbum faciunt, & grumoſum ſanguinem egerunt. In febribus ſecundum uenam quæ eſt in collo, pulſus ac dolor, in dyſenteriam deſinit. Color qui ſæpe in colore transmutatur, utilis eſt. In bilioſis ſpiritus magnus, & febris acuta, cum præcordij intenſione, iuxta aurem abſceſſum facit. Qui ex morbis longis ſe reſocillantes bene cibum accipiunt, & nihil proficiunt, hi maligne recidiuam incidunt. Quibus in febribus uenæ in temporibus pulſant, & facies ſana eſt, & præcordium non molle, diuturnum morbum ſignificat, & non deſinentem citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut ſingultum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem. In febre ardente, ſi aluus erumperit, mortale eſt. Ex alui dolore laborioſo, febris ardens, pernicioſa. In febribus ardentibus, ſi aurium ſonitus accedant, cum uiſus hebetudine, & grauitate ſecundum nares, melancholico modo ab atra bile mente mouentur, ſanguine ipſis non erumpente. Tremores in febribus ardentibus, mentis perculſio ſoluit. In febre ardente fluxio ſanguinis ex naribus, quarta die, mala eſt, ſi non aliud quid boni coinciderit: uerùm quinta, minus periculoſa eſt. Qui ex febribus ardentibus aliquantulum perfrigerantibus, cum egeſtionibus alui aquoſis ac bilioſis laborant, oculis malum eſt, tum aliàs,

tum ſi ſtupidi fiant. Febris ardens rigore ſuperaccedente ſoluitur. Febres ardentes recidiuare ſolent, & ubi per dies quatuor ſignificationem de ſe præbuerunt, poſtea exudant: ſin minus, ſeptima die. Febres ardentes quatuordecim dies diiudicant, aut alleuantes, aut perimentes. Ex febre ardente, abſceſſu purulento circa aurem non oborto, non ualde ſeruantur. Lethargici, tremuli ex manibus, ſomnolenti diſcolores, tumidi, pulſibus tardi ſunt, & partes ſub oculis eleuatas habent, & ſudores inſuper accedunt, & aluos bilioſas, intemperatas & ſubtumidas habent. Si uerò obaridas habuerint, urinæ & egeſtiones alui latenter ipſis progrediuntur: urina uelut iumentorum eſt: potum nõ expetunt, neq; aliud quicquam. Poſtquam uerò reſipuerint, collum doloroſum ſe habere dicunt, & ſonitus per aures tranſire. Qui uerò ex lethargicis ſeruãtur, plerunq; pectore ſuppurati fiunt. Quibuſcunq; in febribus tremores citra iudicationẽ ceſſant, his temporis progreſſu, abſceſſus doloroſus ſuppuratus in articulos fit, & ueſica doloroſa. Febriẽtibus quibus rubores ſunt in facie, & dolor capitis fortis, & uenarum pulſus, his ſanguinis fluxio plerunque cõtingit. Quibus autem cibi faſtidia ſunt, & oris uentriculi morſus, & multum ſalinæ, his uomitus fit. Quibus uerò ructus adſunt, & flatus, ſtrepitus ac eleuationes uentris, his fit alui exturbatio. Qui diutius ſecure ex febre continua laborant, citra dolorem aut inflammationem, aut aliam cauſam, his abſceſſus expectandus eſt cum dolore ac tumore, & magis in infernis partibus. Expectare autem oportet abſceſſus, his magis qui trigeſimum annum egreſſi ſunt, & tũc expectare abſceſſus oportet, ubi uiginti dies febris tranſmiſerit. Senioribus autem minus fiũt, & ubi multo tempore febres durant. At intermittentes & erroneo modo inuadentes, autumno maxime in quartanam leniter tranſeunt, & hoc magis his qui triginta annos exceſſerint. Abſceſſus autem hyeme magis fiunt, & tardius deſinunt, & minus recurrunt. Quibus uerò ſæpe recidiua contigit, his ſi ſemeſtre tempus tranſmiſerint, tabes coxendicũ leniter accedit. Quęcunq; ſigna febri ſe opponunt, & non abſceſſus ſignificationem habent, maligna ſunt. Febres quæ neque in diebus iudicatorijs, neque poſt ſolutorium ſignis deceſſerunt, recidiuant. Acuti morbi in diebus quatuordecim iudicantur. Tertiana exquiſita in quinq; aut ſeptem circuitibus, aut ad ſummum in nouem iudicatur. Quibus febrire incipientibus, ſanguis de naribus ſternutatione cõtingẽte deſtillat, & urina ſubſidentiam albã in quarta die habet, his in ſeptima die ſolutionem ſignificat. Morbi acuti iudicantur, ſanguine de naribus fluente, in die iudicatorio: & ſudore multo oborto, & urina purulenta ac uitri formam referente, prodeunte, & bonam ſubſidentiam habente, & aceruatim exeunte: Abſceſſu item memorabili oboriente, & aluo mucoſa & cruenta derepẽte egerente, & uomitibus non prauis contingentibus circa iudicationem. Somni profundi, non turbulenti, firmam iudicationem ſignificant: Turbulenti uerò cum dolore corporis, inconſtantes ſunt. Septima die, aut nona, aut decimaquarta, fluxiones ſanguinis a naribus contingentes, pleranque febres ſoluunt: ſimiliter & alui fluxio bilioſa, & qualis in dyſenteria fieri ſolet: & genuum ac coxendicum dolor, & urina cõcocta ad iudicationem. In muliere uerò etiam menſtruæ purgationis fluxus. Quibus in febribus ſanguis abunde undecunq; profluxit, his in refectionibus a morbo alui humectantur. Qui in febribus exudant, caput dolentes, aluo ſuppreſſa, conuulſi fiunt. Mentis emotiones modice feroces, & ſerinum, & conuulſionem ſignificant. Conuulſio in febre oboriens, & eadem die deſinens, bona eſt. Cõuulſio in febre oboriẽs, ſedat febrem eadem die, aut poſtera, aut tertia. Si uerò tempus in quo incepit tranſgrediatur, & nõ deſinat, malum eſt. Febres intermittentes, uerùm inæqualiter caleſcentes, aluo inflata, pauca egerente, in his poſt iudicationem lumborũ dolore ſequuto, alui erumpunt. At amburentes ad manum, torpidę, ſituloſæ, anxioſæ, in his aluo ſuppreſſa grauati exoluuntur. Quandoq; uerò & rubicundæ in pedibus ambuſtiones, eadem ſignificant. Hybernæ febres quartanæ, leniter in acutos morbos tranſeunt.

2 Capitis dolor pertinax cum febre acuta, & alio ſigno maligno, lethale eſt. Cæterum ſine ſigno malo, tranſgrediens uigeſimum diem, ſanguinis aut puris fluxum è naribus, aut abſceſſus ad infernas partes ſignificat: fluxiones quidem iunioribus trigintaquinq; annis, ſenioribus uero, abſceſſus: ſi uerò circa frontẽ ac tempora fuerit dolor ille pertinax, fluxiones. Quibus capitis ſunt dolores, & ſonitus aurium, citra febrem, & uertigo, & uocis tarditas, & manuũ torpor, eos aut ſyderatos, aut comitiales, aut obliuioſos fore expecta. Qui caput dolent, ſtupore correpti, delyrãtes, aluo ſuppreſſa, oculo ferociente, floruleuti, hi in poſteriorem partem conuelluntur. Capitis ſuccuſſiones, oculi rubicundi, mentem manifeſte emouentes, pernitioſæ ſunt. Non commoriuntur hæc, ſed circa aurem tumorem faciunt. Capitis dolor, cum ſedis & pudendorum dolore, & torporem, & impotẽtiam inducit, & uocem reſoluit. Hæc horrenda non ſunt, uerum ſomnolenti ac ſingultientes fiunt nono menſe, ex quibus ſoluta uoce, in idem reſtituuntur. Qui in capitis dolore aſcaridas habent, his ſurditas & ſopor conſequẽs, abſceſſus circa aurem exſuſcitat. Qui caput dolent, ſtupore detenti, doloroſi, oculum rubicundum habentes, ſanguinem effundunt. Capitis cõcuſſiones, & aurium ſonitus, ſanguinem effundunt: aut mulieri menſes deducunt, tum aliàs, tum ſi iuxta ſpinam ardor conſequatur: fortaſsis autem dyſentericis fluxiones. Capite grauati, iuxta ſinciput dolentes, uigilijs infeſtati, ſanguinem effundunt, tum aliàs, tum ſi quid ad collum ſe extendat. Vomitus in capitis doloribus æruginoſi, cum ſurditate, uigilantibus, cito inſaniam excitant. Quibus capitis ac colli dolor eſt, ſed & totius corporis tremula quædam impotentia, ſanguinis eruptio ſoluit. Quin & tempore hęc ſoluuntur. Verùm ueſicæ in hoc ſupprimuntur. In acutis capitis doloribus, & in torpidis cum grauitate, conuulſiones fieri ſolent. Capitis dolorem ſoluit pus per nares, aut ſputa craſſa, & non olentia. Soluit item ulcerum eruptio. Quandoque & ſomnus, & alui fluxus. Capitis dolor moderatus cum ſiti cibum capiente, aut cum ſudore non ſoluente febrem, abſceſſus in gingiuis, aut circa aurem ſignificat, aluo non exturbata. Capitis dolor ſoporoſus cum grauitate, conuulſorium quid facit. Caput dolentes, ſiticuloſi, aliquatenus uigilantes, obſcuri cognitu, impotentes, ex aluo liquida delaſſati, num mente mouentur? Caput dolentes, ſurdaſtri, manibus tre-

muli, collum dolentes, mingentes nigra condenſata,
uomentes nigra, pernicioſe habent. Caput dolẽtes,
exudantes, aluum ſuppreſſam habentes, conuulſioni
obnoxij ſunt. Sopor ubiq; malus eſt. Soporoſi in prin
cipijs euadentes, cum capitis, lumborũ, colli, præcor
dij dolore, uigilantes, num phrenitici ſunt? Naſus in
his deſtillans, pernicioſus, tum aliàs, tũ quarto ab ini
tio die. Malum eſt etiam alui proluuium ualde rubi-
cundum. Soporoſi ab initio exudantes, urinis conco-
ctis ardentes, uerùm citra iudicationem perfrigeſcen
tes, & breui rurſus ardẽtes, torpidi, ſoporoſi, cõuulſi,
pernicioſe habent. Somni ſoporoſi, & perfrigeratio-
nes, pernicioſi ſunt. Soporoſis delaſſatis, ſurdis factis,
aluo erumpente ſi rubicunda egeſta fuerint circa iu-
dicationem, proſunt. Soporoſi, anxioſi, præcordium
dolentes, parum uomentes, abſceſſus iuxta aurem ha
bent: antea uerò circa faciem tumores cum ſopore.
Morbi derepente mẽtem percellentes cum anxietu-
dine, ſanguinem profundunt. Soporoſa, anxioſa, do-
loroſa præcordia, frequenter parum ſpuentia: tumo-
res circa aurem habent. Soporoſi, num aliquid con-
uulſorij habent? Affectiones ſoporoſæ, fatuitatẽ in-
ducentes, ſtuporis detentionem inferẽtes, præcordia
uariantia, & uentrem tumidum habentes, cibum fa-
ſtidientes, aluo ſuppreſſa exudãtes, num his turbidus
ſpiritus, & genituræ ſimile quid pertranſiens, ſingul-
tum ſignificat? Num & aluus bilioſa inſuper egerit?
Splendidum in his mictum prodeſt. Ventres quoque
his inſuper turbãtur. Cerebro corrupto alij in tribus
diebus, alij in ſeptem moriuntur. Has uerò ſi effuge-
rint, ſeruantur. Quibus autem ex his reſectis, os diſpa
ratum, repertum fuerit, hi pereunt. Caput dolentibus
ex poſteriore parte oſſa rupta habentibus, fluxio è na
re larga craſſa, mala eſt. Hi ubi occitum antea dolue-
rint, rigent. Num & iuxta tempora oſsium diruptio-
nes conuulſoriæ ſunt? Auris dolor pertinax, cum fe-
bre acuta, & alio quodam ſigno aliquãtum maligno,
iuuenes quidem ſeptima die occidit, & citius delirio
correptos, ſi nõ multũ pus effluxerit ex aure, aut ſan-
guis è naribus, neq; aliud quoddam bonum ſignũ cõ-
pareat: ſeniores autem tardius & minus tollit. Nã &
aures ſuppuratione præueniunt, & minus delirãt. Ve
rùm multi ex his recidiuant, atq; ſic pereunt. Surditas
in acutis ac turbulentis conſequens, malum. Malum
ẽt in longis. In his autem dolores etiam ad coxas de-
ducit. In febribus ſurditas, aluum ſiſtit. Aures frigi-
dæ, & pellucidæ, & contractæ, pernicioſæ. Tinnitus
in acutis, & ſonitus in auribus, lethale. Sonitus aurũ,
cum uiſus hebetudine, & narium grauedine, mẽtem
emouet, & ſanguinem profundit. Quibus ſurditas cũ
capitis grauitate, & præcordij intentione, & ad ſplen
dorem turbatio, ſanguinem profundit. In febre acu-
ta aures obſurdeſcere, furioſum eſt. Valde ſurdi, in
accipiendo tremuli, linguam reſoluti, torpidi, malũ.
Accedente ægritudine ſurditas, & urina ſubrubicun-
dam ſubſidentiam non habens, ſed id quod in medio
innatat, mentem emouet. Morbo regio corripi, in his
malum eſt. Mala eſt & ex morbo regio fatuitas. Hor
none priuati, ſentiẽtes tamen eſſe cõtingit. Fortaſsis
autẽ & aluus male his afficitur. Quæ circa aurem do-
loroſe excitantur, pernicioſa ſunt. Rubores circa au-
rem ex prægreſſo dolore, in febribus oborientes, ſi-
gnum quidem ſunt eryſipelatis in facie futuri. Sed &
conuulſiones ex talibus fiunt, cũ uocis interceptione

ac exolutione. Tumores circa aurẽ ex plurimis gra-
ueolentibus cum febre acuta, & præcordio intento,
tardius excitati, occidunt. Tumores circa aurem le-
uiter ſyderatis, mali. Tumores circa aurem in longis
morbis nõ ſuppurantes, lethales. Alui uerò his deor-
ſum feruntur. Num quibus abſceſſus fiunt iuxta au-
res, caput dolent? Num & ſupernis partibus exudãt?
Num & inſuper rigent? Num & alui erumpunt, &
quid ſoporoſum habent? Num & aquoſa eſt urina, al
ba innatantia habens, & aliquantum uaria, exalbida,
graueolentia? Abſceſſus iuxta aurem ſubmouẽt tuſ
ſiculæ, cum ſputationibus contingentes. Vrinæ in ab-
ſceſsibus retro aures cito & modice matureſcentes,
malæ ſunt, & ſic perfrigerari, malum eſt. Abſceſſus
circa aurem in morbis diuturnis ſuppurati, non ual-
de albo & inodoro pure, occidunt, & maxime mulie
res. Abſceſſus iuxta aurem, ex acutis morbis maxi
me in febribus ardentibus fiunt, & ſi non iudicatio-
nem fecerint, & matureſcant, aut ex naribus ſanguis
fluxerit, aut urinæ ſubſidentiam craſſam habuerint,
ægri pereunt. Plerique uerò talium tumorum antea
propulſantur. Verùm conſiderare oportet inſuper
etiam ipſas febres, ſiue augeſcant, ſiue remittant, at-
que ſic pronunciare. Ex ſurditate ac corpore, de na-
ribus aliquid deſtillare, difficultatis aliquid habet.
Vomitus his conueniet, & alui turbatio. Ex ſurditate
leniter abſceſſus iuxta aures fiunt, tum aliàs, tum ſi
quid nauſeæ accedat. Sed & ſoporoſis ex his etiam
magis abſceſſus ad aurem fiunt. Surditatem ex febri-
bus, ſanguinis è naribus fluxio ſoluit: itemq; alui tur-
batio. Facies quæ ex tumida humiliatur, & uox le-
nior ac debilior euadens, & ſpiritus rarior ac leuior,
remiſsionem in ſequentem diem ſignificat. Faciei
corruptio, lethalis. Verùm minus, ſi propter uigi-
lias, aut famem, aut alui exturbationem fiat: & ſi id
quod propter hæc corruptum eſt, ſedetur per noctẽ
ac diem. Talis autem fuerit, oculi caui, naſus acu-
tus, tempora collapſa, aures frigidæ ac contractæ,
cutis dura, color pallidus aut niger. Liueſcens uerò
ex his palpebra, aut labium, aut naſus, breui lethale
eſt. Faciei bonus color, & toruitas, in morbo acuto,
malum eſt. Frontis ex his contractio, phrenitidis ſi-
gnum eſt. Circa faciem color bonus, & ſudores non
febrientibus, ſtercora uetuſta ſubeſſe ſignificat, aut
uictus rationem inordinatam. Rubores circa naſum,
alui humeſcentis ſigna ſunt. Dolores circa præcor-
dia aut pulmonem ſi ſuppurentur, malum eſt. Ocu-
lorum puritas, & albas ipſorum partes, ex nigris aut
liuidis puras fieri, iudicatorium eſt. Si igitur cito pur
gentur, celerem iudicationem ſignificat: ſi tarde tar
diorem. Caligo oculorum, aut ſi alba ipſorum pars
rubeſcat, aut liueſcat, aut uenulis nigris impleatur,
bonum non eſt. Malum eſt etiam lucis ſplendorem
fugere, aut lachrymari, aut diſtorqueri. Et alterum
minorem fieri, malum eſt: & oculos frequenter agi-
tare, ac iactare, aut paruas lemas ac ſordes circa ip-
ſos, aut concretionem tenuem albicantem habere:
aut albam partem maiorem fieri, nigram uerò mino-
rem: aut nigram ſub palpebram ſupernam occulta-
ri. Mala eſt etiam oculorum cauitas, & expreſsio ual
de foras, & ſplendoris extritio, ut pupilla è xteudi nõ
poſsit. Et extremitatum palpebrarum curuitas, &
oculi fixi, & aſsiduè nictare, & colores permutare, &
palpebras inter dormiendũ non committere, perni-

cioſum eſt. Malns eſt & oculus peruerſus. Oculorũ rubor in ſebre oboriens, alui diuturnam malignam affectionem ſignificat. Circa oculos puſtularũ eruptiones in uirium reſectionibus, aluum prorumpere faciunt. In oculorum diſtortione, ſebrienti, laſſato, rigor pernicioſus: & ſoporoſi in his, male habent. Viro lippienti, ſebre ſuperueniente, ſolutio: Sin minus, periculum eſt ne cæcus fiat, aut pereat, aut utrũque. Quibus lippientibus capitis dolor accedit, & ad multũ tẽpus concomitatur, periculum eſt ne cæci fiant. Lippienti alui profluuium ſua ſponte prodiẽs, utile eſt. Oculorũ obſcuratio, & oculus fixus caliginoſus, malum. Oculorum obſcuratio, cum animi deliquio, breui conuulſionem inducit. Oculorum rectitudo in morbo acuto, & motus uelox, & ſomnus turbulentus, & uigiliæ, & quandoque ſanguinis è naribus ſtillationes, nihil boni. Qui febres ad tactum non adurẽtes habent, phrenitici fiunt: & magis ſi ſanguis fluxerit. Lingua quæ in principio quidem inhorruit, in colore uerò permanet: progreſſu autẽ tẽporis exaſperatur, & liueſcit, & rumpitur, lethalis eſt. Si uerò ualde nigreſcat, in quartadecima die iudicationem fore ſignificat. Periculoſiſsima autem eſt nigra, & cum uirore pallida. Linguam circa bifidam ſui partem, uelut ſaliua alba obduci, ſebris remiſsionis ſignum eſt, ſi quidẽ id quod ſuperinductum eſt, craſſum fuerit, eadem die: Si nerò tenuius, poſtridie: Si uerò adhuc tenuius, tertia die. Eadem ſignificant etiam huiuſmodi, ſi circa ſummam linguã fiant, nerùm minus. Lingua tremula cum tubore iuxta naſum, & aluo liquida, ſi reliqua ſine ſignis ſint circa pulmonem, malum eſt, & celeres purgationes, pernicioſas ſignificat. Lingua citra rationem tenera euadens, & cum cibi faſtidio nauſeabnnda, cum frigido ſudore, ex aluo liquida, nigrorum uomituum ſignum eſt: laſsitudo in his mala eſt. Linguæ tremulæ quibuſdam etiam aluum liquidam quandoque faciunt. Denigratæ uerò in his, celerem mortem ſignificant. Num lingua tremula mentem non firmam ſignificat? Linguæ aſperæ & reſiccatæ, phreniticæ ſunt. Dentes collidere aut ſtridere, quibus non familiare, id eſt à pueris, furioſum ac lethale eſt: Iam uerò delyrans ſi hoc faciat, penitus lethale eſt. Pernicioſum autem eſt reſiccari dentes. Dentis corruptio, abſceſſum circa gingiuam factum ſoluit. Ex dentis corruptione uehemens febris ſuperaccedens, & delyrium, lethale eſt. Si uerò ſeruentur, ulcera ſuppurabunt, & oſſa diſcedent. Quibus circa palatũ humoris collectio fit, plerunque ſuppuratur. Dolores uehementes circa maxillas, periculum eſt ne ad oſſis eductionem deueniant. Labium cõtractum, alui biliosæ eruptionem ſignificat. Sanguis de gingiuis, ex aluo liquida, pernicioſus. Sputi excreationes in ſebre, liuidæ, nigræ, bilioſæ, ſi quidem ſupprimantur, malæ ſunt: ſecedentes uerò pro ratione, utiles. Quibus ſalſuginoſa ſputa, ac tuſsis ſupprimuntur, his corpus uelut à puſtulis rubeſcit: Verùm ante obitum exaſperatur. Screatio frequẽs, ſi ſanè & aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem Indicat. Vocis interceptiones cum exolutione, peſsimæ. Modicè feroces mentis emotiones, malæ & ferinæ ſunt. Quibus uox cum ſebre deficit, & cum iudicatione intercepta, tremuli moriuntur. Vocis interceptiones in ſebre conuulſorio modo contingentes, quæ ad mẽtis emotionem cum ſilentio deueniunt, pernicioſum. Vocis ex dolore interceptiones, doloroſam mortem inducunt. Vocis interceptiones cum exolutione ſtupefactorio modo, pernicioſæ ſunt. Voces confractæ poſt medicamenti ſumptionem, num prauæ ſunt? Plerique horum exudant, & uentres humectos habent. In uocis interceptione ſpiritus, uelut his qui ſtrangulantur, præ manibus expoſitus, malus eſt. Nũ & mentem emouet? Ex capitis dolore uocis interceptiones ſi ſunt, febricitantes cum ſudore laxantur in ſeipſos, fiuntque morbi reuertentes diutius durantes: his inſuper rigere, malum non eſt. Mentis emotiones cum uocis interceptione, pernicioſæ. Vocis interceptiones inſuper rigentibus, lethales. Tales autem leniter caput dolent. Vocis interceptiones cum exolutione, in ſebre acuta, ſine ſudore, ſunt quidem lethales, minus uerò quàm cum ſudore. Verùm diuturnitatem temporis ſignificant: fortaſsis autem & qui ex recidiua tale quid patiuntur, tutiſsimi ſunt. Pernicioſiſsimè autem ex talibus habent quibus ſanguis ex naribus fluit, & quibus alui humectãtur. Vox acuta, planctum referens, & oculorum obſcuratio, conuulſorium eſt. Dolores his ad infernas partes, toleratu faciles ſunt. Cum uoce tremula, ſolutio alui præter rationem, in his moram trahentibus diuturnis, pernicies eſt. Frequentes ſubſoporatæ uocis interceptiones conſiſtentes, tabem præſignãt. Spiritus qui denſus quidem & paruus eſt, inflammationem & dolorem in locis principalibus ſignificat: Magnus autem & per multum tempus, delyrium aut conuulſionem. Et frigidus quidem lethalis eſt, lethalis autẽ eſt & ſebriculoſus & ſuliginoſus: uerùm minus quàm frigidus. Et qui magnus foras exſpiratur, paruus uerò intro: & paruus foras, magnus uerò intro, peſſimus ſanè eſt, & morti propinquus. Itemque excedens, & urgens, & obſcurus, & dupla intro reuocatio, ueluti ſuperinſpirantibus. Bona autem ſpiratio, in omnibus morbis qui cum ſebre acuta ſunt, & in quadraginta diebus iudicantur, magnum momentum ad ſalutẽ habet. Collum durum & doloroſum, & maxillarum colligatio, & uenarum iugularium palpitatio fortis, & tẽdinum diſtentio, pernicioſum. Dolores in faucibus gracilibus ſtrangulatorii, à capitis dolore originem trahentes, conuulſorii ſunt. Frigiditates colli ac dorſi apparẽtes: Sed & totius corporis cõuulſoria: In his mictiones fiunt, craſsiorẽ farinã referentes. Quibus circa fauces irritamenta ſunt, his tumores circa aurẽ leniter erũpunt. Fauces doloroſæ, graciles, cum ægrè tolerabili moleſtia, pernicioſæ acutè ſunt. Quibus ſpiritus retrahitur, & uox ſtrãgulatoria eſt, & uertebra intrò conſidet, his in fine uelut contrabente quodam ſpiritus fit. Fauces modicè exaſperatæ, & aluus uanis conatibus nitens, frontis dolores, ægri palpando contrectantes, doloroſi: quæ ex his augeſcunt, difficilia ſunt. Dolores fortes circa fauces, tumores circa aurẽ, & cõuulſiones efficiunt. Colli itẽ ac dorſi dolores. Cum ſebre acuta cõnulſiones, pernicioſæ. Colli & cubitorum dolores, cõuulſorii. A facie autẽ hi, & ſecundum fauces. Pallidi, graciles, ſaliuam ſputantes: In his in ſomnis ſudores, boni ſunt. Num & ſudore leuari, plurimis non malum eſt? Dolores ad infernas partes his toleratu faciles ſunt. In dorſi ac pectoris dolore, mictio cruſta ſupreſſa, pernicioſa eſt doloroſe. Colli dolor

malum quidem in omni febre, peſsimum autem his quibus timor eſt, ut etiam inſaniant. In pectoris dolore febriculoſo, aluus turbata, torpida, nigrarum egeſtionum ſigna ſunt. Dolores parui in ſcutis iuxta fauces graciles, in gracili ubi hiarit, non facile os contrahente, mentem emouent. Ex his phrenitici pernicioſe habent. Fauces exulceratæ in febre, cum alio ſigno ex his quæ difficilia ſunt, periculoſæ ſunt. In febribus derepentè ſuffocari, & deglutire non poſſe, citra tumorem, malum eſt. Collum conuertere non poſſe, neque deglutire, ut plurimum lethale eſt. Præcordium molle eſſe cõuenit, & doloris exors, & æquale. At inflammatum, aut inæqualiter ſe habens, aut dolens, ſignum eſt ægritudinis non leuis. Tumor uerò in præcordiis durus & doloroſus, peſsimus quidem eſt, ſi iuxta omnes partes fuerit. Ex his autem qui ab una parte ſunt, minus periculoſus eſt qui a ſiniſtris eſt. Significant autem in principio quidem tales mortem citam: Si uerò uiginti dies tranſmittant, febre manente, ſuppurationem. Contingit autem his in primo circuitu, etiam ſanguinis eruptio è naribus, & ualde prodeſt. Plerunque enim hi caput dolent, & uiſus obſcuratur: & magis in his ſanguinis eruptionem aſſore expecta. In ætatibus autem annorum trigintaquinque: Senioribus uerò minus. At uerò molles: & doloris exortes tumores, diuturniores iudicationes faciunt, & minus periculoſi ſunt. Sed & hi ſexaginta dies tranſgredientes, febre manente, ſuppurantur. Conſimilia uerò ſignificant, & tumores circa uentrẽ, his qui ſunt in præcordiis. Verùm minus ſuppurantur hi quàm illi. Minimè uerò qui ſub umbilico conſiſtunt: & fiunt etiam hi quidem in tunica, illi uerò ſurſum diffuſi. Lethales autem ſunt ex ipſis, quicunque intrò rupti fuerint: ex reliquis autem ſuppurationibus, quę quidem foras rumpuntur, optimum eſt, ut in breuiſsimam & acutiſsimam molem colligãtur: quæ uerò intro, ut neque mole, neque dolore, neque colore, foris ſe manifeſtas faciant. Contrarium autem peſſimum eſt. Quædam uerò ex his propter puris craſsitudinem nullam de ſe ſignificationem præbent. Porrò recentes in præcordiis tumores, ſi non cum inflammatione fuerint, & dolores ab ipſis, ſoluit murmur in præcordio obortum, & maxime quidem ſi pertranſierit per urinas, & alui egeſtiones. Sin minus, ſi etiã ipſum pertranſierit. Prodeſt autem & ſi ſubdeſcenderit ad infernos locos. Pulſus in præcordio cum tumultu, mentis emotorius eſt, & magis ſi oculi frequenter moueantur. Oris uentriculi dolor, & pulſus præcordiorum febre perfrigerata, malum, tum aliàs, tum ſi inſuper exudarint. Dolores ad præcordium irruẽtes, tum aliàs mali ſunt, tum ſi aluos humectent. Peiores autem ſunt, ſi breui fiant: & tumores circa aurem ex his emergentes, maligni ſunt, & aliæ ſuppurationes. Oris uentriculi dolores cum tormine, uentris animalcula erumpere faciunt. Oris uentriculi dolor ſeniorẽ frequenter impetens, mortem repentinam ſignificat. Quibus præcordia leuantur, aluo ſuppreſſa, malum eſt, maximè autem in morbis tabidis lõgis, & quibus alui humectantur, in præcordio inflamatio ſuppuratoria eſt, quibus ante mortẽ nigra per aluum ſubeunt. Præcordiorum diſtentio cum ſopore anxioſo, in caput dolente, abſceſſus circa aurem attollit. Poſt præcordiorum tumorem, bilioſis ſpiritus magnus & febris acuta, abſceſſus circa aurem attollit. In dolore præcordiorum ſubmurmuranti, lumborum dolor ſuperaccedens in febribus, uentres ut plurimum humectat, ſi non flatus eruperit, aut urinæ copia prodierit. Ex præcordio diutinè afflicto, & aluo graueolenti abſceſſus circa aurem, occidit. Quibus a præcordiorum doloribus, aluus paulatim ſubuiſcoſa egerens, pauca ſtercoracea effundit, num etiam ſanguinem effundit? Quibus derepentè dum ſine febre ſunt, præcordii & oris uentriculi dolor, & circa crura, ac infernas partes, & aluus in tumorem eleuata eſt: ſoluit uenæ ſectio, & alui fluxio. His febrire nociuum eſt. Longe enim & uehementes febres fiunt, & tuſſes, & ſpiritus & ſingultus fiunt. His autem ad ſolutionem tendentibus, dolor fortis coxarum, aut crurum, aut puris ſputum, aut oculorum priuatio ſuccedit. Quibus dolores præcordiorum, oris uẽtriculi, hepatis, partium circa umbilicum, hi ſanguine per aluum egeſto, ſeruantur: non autem egeſto, moriuntur. Quibus præcordia non mollia, facies ſana, non liberantur citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem. Dolores ad præcordia in febre, uoce intercepta, ſine ſudore ſoluti, malum eſt. His ad coxendices dolores fiunt. Iuxta uentrem in febre palpitationes, mentis emotiones inducunt: ſanguinis autem fluxio horrorem efficit. Dolores in febre ad præcordia exilientes, ſine ſudore ſoluti, maligni ſunt. His ad coxẽdices dolores fiunt, & ipſis unà cum febre ardente, aluus deorſum erumpens, pernicioſum eſt. Dolores circa umbilicum palpitatorii, habent quidem & aliquid mentis emotorium, uerùm circa iudicationem pituita his aceruatim copioſa cum dolore penetrat. Poſt aluum ſuppreſſam, præcordia ſubleuata in tumorem, mala ſunt, maximè tabeſcentibus iam diu, & quibus alui humectantur. Anxietatem in præcordio ſentientibus, tumores circa aurem oborti, ipſos occidunt. Duritiës circa uentrem cum dolore, in febrientibus cum horrore, cibum auerſantibus, ſi aluo inſuper parum humectata, purgationem non faciant ad ſuppurationẽ peruenient. Dolor ſupra umbilicum, & lumborum dolor, ſi medicamentis non ſoluantur, in hydropem ſiccum deſinunt.

3 Dolores ex lumbis diuturniores, qui febre tertianæ generis modo exacerbantur, grumoſum ſanguinem egerere faciunt. Dolores in lumbis, ſanguinis fluxionem inducunt. Ex lumborum dolore ſanguinis fluxiones largæ fiunt. Quibus ex lumborum dolore, recurſus ad caput, & manus torpidæ, & oris uentriculi dolores, & aurium ſonitus, his ſanguis largè profluet. Sed & alui his deorſum erumpunt, & mens turbata eſt ut plurimum. Ex dorſi dolore ægritudinis principia difficilia ſunt. In lumborum dolore pertinaci, & ampliore alui ſubductione, a ueratro uomere ſpumoſa multa prodeſt. Spinæ diſtortionem ac ſpirãdi difficultatem, ſanguinis fluxio ſoluit. In lumbis dolentibus oris uentriculi dolores inſuper accedentes, ſigna ſanguinis fluxionis ſunt, etiam prægreſſæ. Affectiones ex lumbis ad collum & caput tranſeuntes, leuis ſiderationis modo reſoluentes, conuulſoriæ, mentis emotorię ſunt. Num tales etiam ſoluuntur conuulſionibus? Aut talium alui ægrotant per eadem prodeuntia? Ex lumborum doloris recurſu, oculorum diſtortio, malum. Dolor in pectus firmatus torpore, malus in febre eſt. Hi repentè pereunt. Ex lumborum dolore recurſiones ad os uentriculi febriculoſæ,

horro-

horrorem inducentes: Sic affecti reuomentes tenuia aquoſa, mente moti, uoce deſtituti nigrorum uomitu facto moriuntur. Dinturni circa lumbos, & tenue inteſtinum dolores, & ad præcordia dolores, ſi ægri cibos auerſentur unà cum febre, his dolor intentus ad caput progreſſus repente ipſos occidit conuulſorio modo. Quibus lumborum dolor eſt, hi male habent. Num his tremores fiunt, & circuli rubicundi in tibiis in rigore? Num lumbos dolentibus, cibos faſtidientibus, non uomentibus, modicè ferocirer mente motis, ſpes eſt nigra proditura eſſe? Lumborum dolor in uentriculi os dolente, cum excreatione uiolenta, habet quid conuulſorium. Rigor unà cum iudicatione aliquatenus horrēdus eſt. Lumborum dolor ſine cauſa manifeſta ſæpe, impetens maligni morbi ſignum eſt. Lumborum dolor cum ſopore anxioſo, malus eſt. Lumborum diſtentio ex muliebrium mēſium multitudine, ad ſuppurationem tendit: & uarie prodeuntes uiſcoſi, graucolentes ſtrangulatorij menſes ex prædictis, ad ſuppurationem tendunt. Arbitror autem tales etiam aliquantum delirare. Quibus lumborum dolor, & lateris, ſine cauſa manifeſta, hi reginm morbum incurrūt. Perſrigerationes ex ſanguinis eruptionibus in diebus iudicatoriis uehementes, peſſimæ ſunt. Vice uerſa ſanguinem erumpere, malum eſt: ueluti in ſplene magno ex dextris: & circa præcordia eodem modo ſe res habet. Vulnera ſanguinem fundentia, inſuper rigentia, maligna. Sic affecti loquentes latenter moriuntur. Affectiones quæ quinta die ſanguinē largè fundunt, ſexta inſuper riguerunt, ſeptima perſrigeratæ fuerunt, & repētè recaleſactæ, in his alui malè afficiuntur. Poſt ſanguinis eruptionem nigrorum per aluum egeſtio, mala. Mala autem ſunt & rubicunda ualde & æruginoſa. Quarta die tales fiunt ſanguinis eruptiones. Soporoſi ex talibus eō nulli moriuntur, nigris prægreſſis, & uentre tumefacto. Poſt ſanguinis eruptiones, & nigrorum egeſtiones, in acuto ſurditas, malum. Sanguinis egeſtio his pernicioſa. Surditas autem ſoluit. Quibus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alui malè afficiuntur, ſi non urina concocta prodierit. Num & aquoſa urina tale quid ſignificat? Quibus ex ſanguinis eruptione larga frequenti, multa fit alui cum nigris egeſtio, ea autem ſuppreſſa, ſanguinis fluxiones: hi aluum dolent: unà uerò cum quibuſdam flatibus, facilè tolerant. Num tales multis frigidis ſudoribus exudant? Conturbata in his urina, mala non eſt: neque id quod genituræ ſimile in ipſa reſidet, uerùm plerunque hi aquoſa mingunt. Quibus de naribus in ſiuditate ac torpore panca deſtillant, habent quid difficultatis. Vomitus his conducit, & alui perturbatio. Magnæ in principijs ſanguinis eruptiones, circa refectionem aluos humectant. Fluxiones ex naribus largæ per uim ſuppreſſæ, quandoque conuulſionem prouocant: Venæ ſectio ſoluit. Vndecima die contingentes ſanguinis diſtillationes, difficiles ſunt, tum aliàs, tum ſi bis ſuperſtillauerint, & rurſus ſtillauerint. In ſanguinis fluxione multa, aut ſingultus, aut cōuulſio, mala eſt. In his qui decolores uſque ad ſeptem annos uires recolligunt, & ſpiritus in uiis aceruatus, & terræ concupiſcentia, ſanguinis corruptionem ac exolutionem ſignificat. In morbis longis paruæ comparentes ſanguinis fluxiones, pernicioſæ ſunt. Vertigines ab initio ſanguinis narium fluxio ſoluit. Ex naribus erumpente ſanguine, cum exiguis ſudoribus perfrigeſcentia, maligna ſunt. Sanguinis detractio in perfrigeratione torpida, mala eſt. Qui aluo ſuppreſſa ſanguinem effundunt, & unà cum ſanguinis effuſione inſuper rigent, his aluum uelut ex inteſtinorum leuore lubricam hæc faciunt, itemque duram, & aſcaridas, aut ambo. Sanguinis fluxiones ſtatis temporibus contingentes, ſtiiculoſæ, ſi ſanguinem nō effuderint, comitialis morbi mortem inducunt. Ex hæmorrhoide parum apparente, uertigines obortæ, paruam ac modicam ſiderationem ſignificāt: ſoluit uenæ ſectio, & quicquid hoc modo apparuerit, mali aliquid ſignificat. Palpitantes per totum, num etiam uoce intercepta moriuntur? Tremores conuulſorii orientes in ſudoribus reuerti ſolent. Iudicatio his fit, ubi ſuperriguerint. Superrigent autem hi ardore circa uentrem prouocati. Somnus multus in his conuulſorius, & ad frontem grauitates, & mictio difficilis. Cōuulſiones antea non cognitæ in ſtrangulatis ab utero, faciles ſunt. Conuulſoria ſine ſudore ſputa defluentia in febriente, leuia ſunt: His inſuper alui aliquantum humectantur: fortaſsis autem & ad articulos aliquid abſcedet. Quibus conuulſis oculi intentè relucent, neque apud ſeipſos ſunt, & diutius ægrotant. Quæ conuulſorio modo exacerbantur, cum ſtuporis detentione, abſceſſus iuxta aurem excitant. Tremulis, anxioſis, parui iuxta aurem tumores conuulſionem ſignificant, aluo malè affecta. Conuulſiones & tetanicas diſtentiones febris accedens ſoluit. Conuulſio ex uulnere lethalis eſt. Conuulſio in febre contingens, pernicioſa eſt. Minime uerò pueris. Seniores ſeptem annis in febre non corripiuntur conuulſione: ſin minus, pernicioſum eſt. Conuulſionem ſoluit febris ſuperueniens acuta, quæ prius non fuit: Si uerò fuit prius, iam exacerbata. Prodeſt & urinæ tranſitus uitri ſpeciem referens, copioſus, & alui fluxus, & ſomni. At repentinas conuulſiones ſoluit febris, alui fluxus. In conuulſionibus uocis interceptio diu durās, mala eſt: parua autē, aut linguæ ſiderationem, aut brachii, aut dextrarum partium ſignificat. Soluitur autē urinis multis aceruatis derepentè prodeuntibus. Sudores autem paulatim orientes proſunt: Aceruati uerò, itemque ſanguinis detractiones aceruatæ lædunt. In diſtentionibus & ante & retro contingentibus, & in tergum ſolum contingentibus, ſi maxillæ ſoluantur, lethale eſt. Lethale eſt etiam ſudare in diſtentione in dorſum contingente, & corpus diſſolui, & in eadem affectione reuomere per nares, aut clamare, aut nugari, ſi ab initio uox intercepta fuit. In poſteram enim diem mortem ſignificat. Febriles in dorſum diſtentiones, urinæ genituræ ſimiles ſoluunt. Anginę quæ neque in collo, neque in faucibus, quicquam conſpicuum faciunt, uerùm ſuffocationem uehementem ac ſpirandi difficultatem inducunt eadem die & tertia occidunt. Quæ uerò tumores & ruborem in collo accipiunt, in cæteris quidem conſimiles ſunt, uerùm diuturniores. Quibuſcunque uerò & fauces, & ceruix, & pectus, ſimul rubuerint, diuturniores ſunt: & ex ipſis maximè ſeruantur, ſi non recurrerint rubores. Si uerò diſsipētur, neque tuberculo foras conuerſo ac collecto, neque pure leniter ac ſine dolore excreato, neque in diebus indicatoriis, pernicioſæ ſunt. Num etiā ſuppurati fiunt? Securiſsimum autem eſt ruborem & abſceſſus quàm maximè foras uerti. Eryſipelas uerò

foris quidem accedere, commodum eſt, intrò autem conuerti, lethale: Conuertitur autem intrò, quum diſparente rubore pectus grauatur, & difficilem ſpirationem habet. Quibus uerò anginæ ad pulmonem uertuntur, partim in ſeptem diebus pereunt, partim euadentes ſuppurati fiunt, ſi non eductio pituitoſa ſurſum ipſis fiat. Quibus per pulſationis uenarũ uehementiam, ſtercus derepentè per aluum ſecedit, lethale eſt. In anginis ſputa gracilium ſubarida, malum. Anginoſi in linguis tumores, citra ſigna diſparentes, pernicioſi: & dolores diſparentes citra manifeſtam cauſam, pernicioſi ſunt. In anginis, qui nõ breui concocta expuunt, pernicioſe habent. In angina dolores ad caput, citra notas, cũ febre, pernicioſi. In angina dolores ad crura, citra notas, cum febre, pernicioſi. Ex anginis citra iudicationem præcordii dolor, cum impotentia ac torpore oboriens, occidit occulte, etiamſi ualde manſuete ſe habere putent. Ex anginoſis citra notas attenuatis, dolor ad pectus & ad aluum progreſſus concitatus, pus egerere facit: aliàs autem eius qui exoluitur tale eſt. In anginis omnia pernicioſa ſunt, quæ non manifeſtum dolorem faciunt. Sed & ad crura dolores diuturni procedunt, & difficulter ſuppurãtur. Ex angina ſputa uiſcoſſa, craſſa, ualde alba, quæ uiolenter educuntur, mala ſunt. Et omnis eiuſmodi maturatio, mala. Purgatio multa deorſum, tales leuis ſiderationis modo perimit. Ex angina, ſubarida frequentia ſputa, cum tuſſi, lateris dolorem inducentia, pernicioſa: itemque ea quæ inter potandum per tuſſim ſubemergunt: & deglutitio uiolenta, mala: Pleuritici quibus in principio ſputationes penitus purulentæ ſunt, tertia die moriuntur, aut quinta. Si uerò has effugerint, non multo melius habentes, ſeptima, aut nona, aut undecima ſuppurari incipiunt. Quibus ſupra aurem rubor, & ſimiliter ueluti pleuritici caleſcũt, & aluus bilioſis ac graueolentibus exturbatur, hi uigeſima ac quadrageſima die periclitantur: ubi uerò has effugerint, ſeruantur. Pleuritides ſiccæ ac ſine ſputo, difficillimæ ſunt. Horrendæ quoque hæ in quibus dolores ſupernè ſunt. Pleuritides ſine conuulſionibus, grauiores ſunt his quæ cum conuulſionibus fiunt. Quibus pleuriticis in principio lingua bilioſa fit, hi ſeptima die iudicantur: Quibus autem tertia aut quarta die, circa nonam. Bulla ſubliuida oriente in lingua, in principio, qualis eſt ferri tincti in oleum, difficilior ſolutio contingit: & iudicatio quidem ad decimumquartum diem peruenit, ſanguinem autẽ plerunque ſpuunt. Sputum in pleuriticis tertia die maturari ac exſpui incipiens, citiores ſolutiones facit: Verùm poſterius, tardiores. In doloribus pleuriticorum commodum eſt aluum molliri, ſputa colorari, ſtrepitus in pectore non fieri, urinam bene procedere: (His autem cõtraria, difficilia ſunt:) itemque ſputum dulce fieri. Bilioſæ ſimul & ſanguineæ pleuritides, plerunque nona aut undecima die iudicantur, & maxime ſanantur. Quibus autem pleuriticis in principio quidem dolores molles ſunt, quinta uero aut ſexta die exacerbantur, hi magis ad duodecimam perueniunt, & non ualde ſeruantur: periclitantur autem maximè ſeptima die ac duodecima. Vbi uerò bis ſeptem dies effugerint, ſeruantur. Quibus pleuriticis ſtrepitus ſputi multus in pectore eſt, & facies triſtis, & oculus morbi regii colore infectus, ac calliginoſus, hi pereunt. Qui ex pleuritide ſuppurati fiunt, in quadraginta à ruptione diebus expuunt. Sputum in omnibus pleuriticis ac peripneumonicis facilè ac cito expui conuenit, & flauum ſputo admixtum eſſe. Quod uerò longè poſt dolorem educitur flauum, aut non mixtum, & multam tuſſim inducens, malum eſt. Prauum autem penitus eſt flauum meracum, & uiſcoſum, & album, & rotundum, & cũ uirore pallidum ualde, & ſpumoſum, & liuidum, & æruginoſum. Peius autem aliquanto eſt id quod ita meracum eſt, ut nigrum appareat. At ſanguine non multo permixtum flauum, in principio quidem ſalutare eſt, ſeptima uerò die, aut poſterius, minus tutũ. Sanguinem uerò ualde, aut liuidum, ſtatim in principio periculoſum eſt. Praua ſunt etiam ſputa ſpumoſa, & flaua, & nigra, & æruginoſa, ac uiſcoſa, & quæcunque cito colorantur. At mucoſa ac fuliginoſa, & cito colorantur, & ſecuriora ſunt. Quæ uerò intra quintum diem ad coctionem colorantur, meliora ſunt. Omne porrò ſputum non ſoluens dolorem, malum eſt: ſoluens autem, bonum. Quicunque uerò cum bilioſo purulentum educunt, aut ſeorſum, aut permixtum, plerunque decimaquarta die moriuntur, ſi non mali aut boni quippiam ex præſcriptis superueniat: Sin minus, pro ratione, maxime autem his quibus eiuſmodi pus ſeptima die incipit. Bonum uerò eſt & in his & in omnibus circa pulmonẽ morbis, facile ferre morbum, à dolore liberatum eſſe, ſputum facile educere, bene ſpirare, & ſine ſiti eſſe, & totum corpus æqualiter caleſcere, ac molle eſſe. & ad hæc ſomnos, ſudores, urinas, alui egeſtiones, bonas eſſe. Mala autem ſunt his contraria. Si quidẽ igitur omnia bona ad hoc ſputum acceſſerint, ſeruari homo poterit. Si uerò partim affuerint, partim nõ, non ultra decimumquartum uita producta peribit: Quod ſi contraria ſigna accedant, citius etiam. Quicunque uerò dolores in his locis nõ ſedantur, neque ad expuitiones, neque ad uenarum ſectiones, ac uictus rationes, ſuppurantur. Quibuſcunque autem ex peripneumonia abſceſſus circa aurem, aut ad infernas partes fiunt, & ſuppurantur ac fiſtulantur, hi ſuperſtites euadunt. fiunt autem his quibus & febris, & dolor affuerit, & ſputum pro ratione non prodierit, neque bilioſæ alui egeſtiones, ſolutæque faciles, ac meracæ fiunt, neque urina craſſa ualde, & multam ſubſidentiam habens: & alia ſalutaria habuerit. Fiũt autem ad infernas quidem partes, his quibus circa præcordia inflammatio fit: ad ſupernas uerò, quibus præcordium molle & doloris expers fuerit, & ubi per tempus aliquod difficulter ſpirauerint, ac citra manifeſtam cauſam ceſſauerint. At abſceſſus ad crura in periculoſis inflammationibus pulmonis, omnes quidem commodi ſunt, optimi autem, ſputo purulento pro flauo euadente. Non procedente uerò ſputo ſecundum rationem, neque urina bonam ſubſidẽtiam habente periculum eſt claudum fore hominem, aut multum moleſtiarum exhibitura res eſt. Si uerò recurrerint abſceſſus, febre conſequente, & ſputo nõ procedente, periculum eſt ne moriatur ac deliret. Quicunque uerò peripneumonici non purgati ſunt iudicatoriis diebus, ſed mente moti quatuordecim dies effugerunt, eos periculum eſt ſuppuratos fieri. Peripneumoniæ ex pleuritide tranſmutatæ, ſecuriores ſunt his quæ ab initio fiunt. Corpora exercitata

ac denſa citius à pleuriticis ac peripneumonicis morbis pereunt quàm inexercitata. Grauedines & ſternutationes in morbis circa pulmonem, & anteceſsiſſe, & ſuccedere, malum eſt. Reliquis aũt ſternutatio non incommoda eſt. Peripneumonicis quibus lingua tota alba ac aſpera ſit, ambæ pulmonis partes inflammatæ ſunt: Quibus uerò dimidium, una, iuxta quam apparet. Et quibus ad unam clauiculam dolor ſit, his ſuperna pulmonis ala una ęgrotat. Quibus autem ad ambas clauiculas dolor ſit, ambæ ſupernæ pulmonis alæ ægrotant: Quibus iuxta mediam coſtam, media. Quibus ad diſcriminationem, inferna: At totam unam partem dolentibus, omnia iuxta hãc partem dolent. Si quidem igitur aortæ appellatæ, utrinque appendentes pulmonis partes, ualde inflãmatæ ſunt, ut ad latus aſsideant, hac corporis parte reſoluuntur, & liuores foris circa coſtã habent. Hos autem ueteres ictos, ſiue ſyderatos uocabãt. Si uerò non ualde inflammatæ ſunt, ut non aſsideant: dolor quidem ſit per totum, non tamen reſoluuntur, neque liuores habent. Quibus uerò totus pulmo inflammatus fuerit, unà cum corde, ut ad latus allabatur, hi toti reſoluuntur, & iacet æger frigidus, ſenſus exors. Moriturque ſecũda aut tertia die. Si uerò etiam ſine corde contigerit, minus diu uiuunt. Quidam autem etiam ſeruantur. Qui ſuppurati fiũt maxime ex pleuritide ac peripneumonia, eos calores comitantur, interdiu tenues, noctu uehemẽtiores, & nihil memoratu dignum ſpuunt, & circa collum ac clauiculã ſudant, & oculi caui fiunt, maxillæ uerò rubent, digiti ſummi deterius caleſcunt ac aſperantur: Vngues curuantur, ac perfrigerãtur, & circa pedes tumores habent, & circa corpus puſtulas, & abſtinent à cibis. Diuturnæ igitur ſuppurationes, ſigna hæc habent. Quę uerò breui rumpuntur, ex notis ad eas cõſequẽtibus cognoſcere oportet, & ex doloribus in principio. Simul autem & ſi aliquanto difficilius ſpirauerit homo. Rumpũtur autem plurimę ſuppurationes, partim uigeſima die, partim quadrageſima, partim ſexageſima. Quibus igitur dolor in principio incumbit intentus, & ſpirandi difficultas, & tuſsis cum ſputatione, ad uigeſimum diem, aut citius, eruptionem expecta: Quibus autem leuiora hæc ſunt iuxta rationem. Supputare autem oportet tẽpus, à quo primũ doluit, aut grauatus fuit, aut febriit, aut ſi quando rigor corripuit. Neceſſe eſt autem præcedere & dolorẽ, & ſpirandi difficultatẽ, & ſputationẽ, ante ruptionẽ. Quibus igitur & febris ſtatim poſt ruptionẽ decedit, & cibũ appetũt, & pus facile educitur albũ, inodorũ, leue, eiuſdẽ coloris, & à pituita liberũ: & aluus parua cõpacta egerit, plerũque breui ſeruant. Quos uerò & febres ſequũtur, & ſitis, & cibi faſtidiũ, & pus liuidũ, aut cũ uirore pallidũ, aut pituitoſum, aut ſpumoſum, & aluus inſuper liquida ſit, moriuntur. At quibus aliqua ex prædictis acceſſerint, aliqua non, horum aliqui pereunt, aliqui multo tempore ſeruantur. Qui ſuppurati futuri ſunt, primùm ſalſuginoſum ſpuunt, deinde dulcius. Quibus in pulmone tubercula fiunt, pus educunt ad dies quadraginta poſt ruptionem. Has uerò tranſgredientes plerunque tabidi fiunt. In lateris dolore, ſtillatio ſanguinis de naribus, mala eſt. Quos ſuppuratos mitius habentes, ſputorum graueolentiæ ſequuntur, eos recidiua occidit. Qui ex pleuriticis exſpuunt purulenta, ſubbilioſa, rotunda: aut purulenta ſubcruenta progreſſo tempore, pernicioſe habent. Pernicioſe item qui nigra fuliginoſa ſpuunt, aut quibus uelut à uino nigro ſputa fiunt. Quicunque ſanguinem ſpumoſum ſpuunt, dextrum præcordium dolentes, de hepate ſpuunt, & multi pereunt. Quibus dum concutiuntur, pus cœnoſum & graueolens prodit, plerunque pereunt. Quibus à pure ſpicillum coloratur, uelut ab igne, plerunque pereunt. Cum lateris dolorẽ, non tamen pleuritico, & turbulentis tenuibus lenibus, hi phrenitici euadunt. In morbis pulmonis ualde rubicundæ ſanguinis ſtillæ, malæ ſunt. Cum raucedine, ſputa uiſcoſa, ſalſuginoſa, mala. Si uerò etiam quid attollatur iuxta pectus, in his malum eſt. Dolores ad collum his attenuatis, pernicioſi. Raucedo cum tuſsi, & aluo liquida, pus educit. Quibus in peripneumonia urinæ craſſæ in principio, deinde ante quartum diem attenuantur, lethale eſt. Qui in peripneumoniis ſiccis pauca concocta educunt, horrenda res eſt. Rubores in pectoribus ſublati, talibus pernicioſi ſunt. Lateris dolor in ſputo bilioſo, præter rationem euaneſcens, mentem emouet. Febres intermittentes ob ſuppurationem, pleræque ſudorificæ ſunt. Suppuratis ſurditas oborta, cruentam egeſtionẽ ſignificat. His ad finem nigræ prodeunt. Lateris dolor cũ febre diuturna, puris eductionẽ fore ſignificat. Horrore affecti frequẽter ad ſuppurationẽ deueniũt. Sed & febris tales ad ſuppurationem perducit. Quos ex lateris dolore cibi faſtidia ſequuntur, oris uentriculi dolore ac ſudore aliquãtulum uexantur. Facie flores habente, & aluo liquidiore, ſuppurationes circa pulmonem habent. Erectæ ceruicis ſpirationes facit hydrops ſiccus. Conuulſiones omnes quidem moleſtæ ſunt, & dolores in principio intentos inducunt, & poſtea quoque aliquos commorſefaciunt. Verùm difficillimæ ſunt circa thoracem, & maxime periculoſæ. Quibus eſt uomitus ſanguinis, febris multa, & dolor circa mammã, thoracem, & dorſum: quibus hæc omnia ſunt, breui moriuntur. Quibus autem non omnia, neque ualde, tardius. Inflammati autem ſunt diebus quatuordecim ad ſummum. Sanguinem ſpuentibus confert, ut ſint ſine febre, & tuſsiant, ac doleant leuiter, & ut ſputum tenue fiat ad dies bis ſeptem. Febrire uerò & tuſsire, ac dolere pertinaciter, & ſanguinem recentem ſemper ſpuere, incommodum eſt. Quibus latus ſubleuatum in tumorem ac calidius eſt, & inclinatis in alterum, grauitas aliqua impendere uidetur, his pus ex una parte eſt. Suppuratis pulmonem per aluum pus ſeccedere, lethale eſt. Quicunque uulnerati in thoracem, externa uulneris parte ſanati ſunt, interna non, periclitantur ne ſuppurati fiant. Quibus autem debilis inducta eſt intus cicatrix, facile reſtringitur. Ex peripneumonicis ſuppurationibus ſeniores magis pereunt, ex reliquis iuniores. Quibus ſuppuratis dum concutiuntur, multus ſtrepitus de humeris ſit, minus puris habent hi, quàm quibus paucis, ſi difficilius ſpirent & meliorem colorem habeant. Quibus autem ſtrepitus quidem nullus ſit, uerum difficultas ſpirandi fortis, & ungues liuidi, hi pleni ſunt pure, & pernicioſe habent. Qui ſpumoſum ſanguinem uomunt, dolore infra ſeptum tranſuerſum non exiſtente, de pulmone uomunt. Et quibus quidem magna in ipſo uena rumpitur, mul-

tum uomunt & in periculo uerſantur: Quibus uero minor, minus educunt, & ſecuriores ſunt. Quibus tabidis ſputum in igne grauem nidorem olet, & capilli de capite fluunt, pereunt. Quibus tabidis in mare ex ſpuentibus, pus ad fundum ſidit, breui pereunt. Sit autem mare in æneo uaſe. Quibus tabidis capilli ex capite defluunt, à profluuio alui moriuntur. Et quibus tabidis alui profluuia accedunt, moriuntur. In tabeſcentibus ſputa ſuppreſſa, mentem ad nugas garriendas emouent. His ſpes eſt hæmorrhoidem apparere poſſe. Tabes periculoſiſſimæ ſunt, à ruptione uenarum craſſarum, & à defluxu de capite. Aetates periculoſiſſimæ ſunt ad tabem, ab anno decimooctauo, uſque ad trigeſimum quintum. Pruriginoſa corpora poſt aluum ſuppreſſam, in tabidis mala ſunt. In habitibus tabeſcẽtibus cum febre, fluxiones ad gingiuas & dentes comparentes, malæ ſunt. In omnibus in tumorem eleuata precordia, mala ſunt, in tabidis autẽ peſſima. Ex his qui diutina tabe pernicioſæ conſumpti ſunt, aliqui ante finem rigore apprehenduntur. Puſtularum eruptiones uelut ferro lancinatæ, habitus tabem ſignificãt. Difficulter ſpirantes ex putredine, multa cruda educentes in tabe, pernicioſe habẽt. Quibus hepaticis multum eſt ſputum cruentum, ſiue ſubputridum, ſiue bilioſum meracum, ſtatim pernicioſum eſt. In hepatico colliquatio cum raucedine, malum, tum aliàs, tum ſi aliquantum tuſsiat. Hepar dolentes, os uentriculi dolentes, ſoporoſi, rigorem habentes, & aluum turbatam, tenues, cibum auerſantes, multum exudantes, purulenta per aluum egerũt. Hepar derepente circumcirca dolentibus, febris accedens dolorem ſoluit. Qui ſanguinem ſpumoſum ſpuunt, præcordium dextrum dolentes, de hepate ſpuunt, & moriuntur. Quibus hepar uſtis, uelut amurca prodit, lethale eſt. Hydropes ex morbis acutis doloroſi fiunt, ac pernicioſi. Incipiunt autem plerique a laterum mollitudine, aliqui etiam ab hepate. His igitur quibus a laterum mollitudine initium ſumunt, pedes tument, & alui profluuia diuturna ſequuntur, aluum non mollientia, neque dolores ex lumbis & laterum mollitudine ſoluentia. Quibus uero ab hepate, tuſsis adhuc prompte oboritur, & pedes tument, & aluus dura egerit, eaque ad neceſsitatem coacta, & tumores circa ipſam fiunt, partim in dextra, partim in ſiniſtra, & ruſus ſedantur. In hydropicis ſiccis, urinæ ſtillicidia, mala. Malæ etiam urinæ paruas ſubſidẽtias habentes. Hydropicis comitialis morbi affectiones accedentes, pernicioſæ ſunt, & inter ſe ſigna praua ſunt, & aluos humectant. In bilioſis aluus turbata, egerens parua geniture ſimilia, mucoſa, & dolorem circa pubem inducentia, & urinæ non facile ſolubiles prodeuntes, ex talibus in hydropem deſinunt. Hydropico febrienti, urina parua & turbata, pernicioſa eſt. In aqua inter cutem incipiente, alui profluuium aquoſum oboriens, citra cruditatem, morbum ſoluit. In hydrope ſicco ſui ſignificationem præmittente, tormina circa inteſtinum tenue incidentia, mala ſunt. Ex hydropicis comitiales, pernicioſi. hydrops qui ad curationem remiſit recurrens, deſperatus eſt. Hydropicis, circa uenas aqua, in aluum prolapſa, ſolutio fit. Diſenteria intempeſtiue ſuppreſſa, abſceſſus in coſtis, aut uiſceribus, aut in articulis facit. Num igitur bilioſus abſceſſus in articulis, ſanguineus in coſtis aut uiſceribus fit? Diſentericis uomitus bilioſus in principio, malus eſt. Quibus ex dyſenteria acuta, humor ad purulentiam deuenit, his id quod ſuperſtat, ualde album ac multum erit. Diſentericæ ſubrubræ, limoſæ, largæ egeſtiones alui, in flammeis ualde rubicundis coloribus ſolutæ, inſaniæ timorem inducunt. Dyſenteria non longa ſplenicis commoda eſt, longa uero mala: deſinente enim, ſi hydropes, aut inteſtinorum leuitates fiũt, lethale eſt. In inteſtinorum leuitatibus, cum animalculis, dolores tormine ſoluti, partes circa articulos tumefaciũt, ex talibus ſquamulæ rubicundæ puſtuloſæ hi ubi exudarunt, uelut flagris cæſi rubeſiunt. Qui in longis inteſtinorum leuitatibus, una cum animalculis, tormina patiuntur, & doloribus afficiuntur, his ſolutis intumeſcunt. Inſuper rigere his malum eſt. Inteſtinorum leuitates cum ſpirandi difficultate, & lateris punctura, in tabem deſinunt. Voluuloſis uomitus, & ſurditas, malum. Veſicę duræ & dolentes, omnino quidem malæ ſunt, peſſimæ uero cum febre continua. Nam dolores ab ipſis ueſicis, ad occidendum ſufficiunt, & alui his nõ ualde egerunt. Soluit autem hos urina purulenta prodiens, albam ac leuem ſubſidentiam habens. His uerò non ſolutis, neque ueſica molleſcente, in primis circuitibus, ægrum moriturum eſſe timor eſt. Fit autem hoc maxime a ſeptem annis, uſq; ad decimumquintum. Calculoſi ita figurati, ut lapis ad urinarium meatum non illabatur, facile mingunt. Quibus tuberculum eſt circa ueſicam, quod mingendi difficultatem inducit ad omnis generis figuras uexãtur: huius autem ſolutio fit, pure erumpente. Quibus urina clandeſtine allabitur ad pudendum, exoluuntur deſperati. In urinæ ſtillicidio uoluulus accedens, ſeptima die perimit, ſi non febre accedente urina aceruatim prodeat. Torpores, & ſenſus ſtupiditates, præter mortem contingentes, futuræ ſyderationis ſignum ſunt. Qui ex uulnere impotentes fiunt corpore, febre quidem accedente citra rigorem ſanantur: non autem accedente, ſyderati fiunt dextra aut ſiniſtra parte. Syderatis ſi hęmorrhoides accedãt, utile eſt: Si uerò frigiditates & torpores, malum. In ſyderatis ex ſpiritus ægra latione, ſudor accedens, lethale. Ruſus autem in his ipſis ſi febris accedat, ſolutio fit. Syderationes derepente exolutorio modo contingentes, febre inſuper temporis progreſſu accedente, pernicioſæ ſunt. Quibus ex aliqua ægritudine, ad aquam inter cutem res deuenit, his alui ſiccæ excrementa caprini ſtercoris pilulis ſimilia egerunt, cum eliquatione mucoſa, & urina non bona: & diſtentiones circa præcordia, & dolores ac tumores circa uentrem, & dolores circa laterum mollitudinem, & iuxta ſpinę muſculos accidunt; febres item, & ſitis, & tuſſes ſiccæ ſequuntur, & circa motus ſpirandi difficultas, & crurum grauitas; & a cibis abſtinent, & paucis ingeſtis explentur. Hydropas (leucophlegmatias appellaros) alui profluuium ſedat. At triſtitiæ cum ſilentio, & hominum auerſationes, leniter eo modo affectos occidũt. Qui ex timore cum perfrigeratione mẽte mouentur, febres cum ſudoribus, & ſomni uocem aliquantum intercipientes, hæc ſoluunt. Ex inſania ad raucedinẽ, cum tuſsi, fit diſceſſus. In furorioſis cõuulſio accedens, diſsipationem facit. Mentis emotiones taciturnæ, non quieſcentes, oculis circumſpicientes, ſpiritum extra efferentes, pernicioſæ ſunt. Faciũt autem & leues ſyderationes diuturnas. Sed & ita aſ-

fecti ad inſaniam deueniunt. Qui uerò in uentris turbatione ita exacerbantur, his nigra circa iudicationẽ prodeunt. Quibus ſanis hyeme circa lumbos frigiditas, & grauitas ex leui cauſa, & aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo probe officium ſuum præſtante, his coxendicum morbus, aut renum dolor, aut urinæ ſtillicidium fortaſsis contigerit. Quibus infernæ partes affliguntur, pruritibus antea fortibus obortis, his arenoſa urina fit, & ſupprimitur. Qui uerò ex his perniciose habent, his mens obtorpeſcit. Qui circa articulos rubicundas in ſuperficie puſtulas habent, inſuperque rigorem, hi circa uentrem & inguina rubefiunt, uelut ex plagis doloroſis, & moriuntur. Morbo regio affecti, non ita ſubtili ſenſu prædìti, quibus ſingultus ſunt, his alui erumpunt. Fortaſsis autem & ſuppreſsio fit, hi uiridanti pallore inficiuntur. Dolores iuxta latus, in febribus tenuiter cõſiſtentes, citra notas, uenæ ſectio læſerit, ſiue cibum auerſetur æger, ſiue præcordium ſublime habuerit: & in perfrigeratione, non ſine febre torpidos ſanguinis detractio lędit: & putantes ſe melius habere, hi moriuntur. Caput & pedes, & manus perfrigerari, aluo & lateribus calidis, malum eſt. Optimum autem eſt, totum corpus ſimiliter calidum ac molle eſſe. Conuerti autem conuenit facile ægrotum, & in attollendo ſe leuem eſſe. At grauitas totius corporis, & manuum ac pedum, mala eſt. Si uerò etiam ad grauitatem liuidi fiant digiti ac ungues, mors propinqua eſt. Si uerò penitus nigreſcant, minus pernicioſi ſunt liuidis. Verum etiam alia conſiderare oporte. Si enim facile fert morbum, & aliud quoddam ex bonis ſignis ſubinducat, morbus ad abſceſſum uertitur, & partes corporis nigreſactæ decidunt. Teſtes & pudenda reuulſa, malum ſignificãt. Flatum ſine ſtrepitu ac crepitu prodire, optimum eſt. Melius autem eſt & cum ſtrepitu exire, quã illhic reuolui, etiamſi tali modo progreſſus, dolorẽ, & deſipientiam ſignificet: ſi non uolens homo ultro flatum ita emittat. Vlcus liuidum & ſiccum, aut cum uirore pallidum, lethale eſt. Decubitus optimus eſt, uelut quis ſanus ſolitus fuit. At ſupinum iacere, cruribus extentis, bonum non eſt. Si uerò etiam delabatur pronus ad pedes, deterius eſt. Lethale autem eſt & hiare, & dormire ſemper, & crura ſupinæ iacentis ualde incuruata eſſe ac complicata. In uentrem autem decumbere, ſi quis non ſit adſuetus, delyrium ſignificat, & dolores circa uentrem. At pedes nudos habere & manus, ſi quis non uehementer calidus ſit, & crura diſiecta, malum eſt. Anxietatem enim ſignificat. Cæterum erectum ſedere uelle, malum eſt in acutis, peſsimum autem peripneumonicis ac pleuriticis. Dormire uero oportet noctu, interdiu uigilare. Contrarium autem, malum eſt. Minime uerò lædi æger poterit, ſi dormiat mane ad tertiam diei partẽ. Verùm poſtea ſomni mali ſunt. Peſsimum autem eſt non dormire, neque die, neque nocte: aut enim præ dolore & afflictione uigilarit, aut ab hoc ſigno delirabit. Quibus tempora ſecantur, conuulſio ex contrarijs ſectioni partibus oboritur. Quibus cerebrum concuſſum fuerit & doluerit, percuſsis, aut aliàs lapſis, hi ſtatim uoce priuantur, & neque uident, neque audiunt, & plerunq; moriuntur. Quibus cerebrum uulneratur, febris plerunq; ac bilis uomitus accedit, & corporis ſyderatio, atq; tales pernicioſe habẽt. Ex rupti capitis oſsibus, & difficillima cognitu ſunt ea, quæ circa futuras rumpuntur. Rumpuntur autem maxime a grauibus ac rotundis telis, & ex his quę ex ſub contrario afferuntur, & nõ ex plano loco. At uerò de quibus ambiguum eſt, ruptane ſint an non, iudicare oportet, exhibito ad manducandum in utranque maxillam aſphodeli caule, aut ferula, ita ut animaduertere iubeas, an os aliquod ipſi ſtrepere uideatur. Nã fracta ſtrepere uidentur. Progreſſu uero tẽporis, fracta partim ſeptima, partim decimaquarta, partim etiã aliter ſignificationem p̃bent. Nã & carnis ab oſſe diſceſſus fit, & os liuidum, & dolores ſanie effluente. Hæc aũt ægrè iam auxilium admittunt. Quibus omẽtum excidit, neceſſe eſt putreſieri. Si inteſtini quoddam ex gracilibus diſſectum fuerit, non coaleſcit. Neruus diſſectus, aut genæ tenuis pars, aut præputium, non coaleſcit. Quodcunque os in corpore reſectum fuerit, aut cartilago, nõ augeſcit. Ex uulnere conuulſio accedens, mala eſt. Ex uulnere bilis uomitus accedens, malum: & maxime in capitis uulneribus. Nerui craſsi ſi uulnerantur, plerunque claudi fiunt, & ſi obliqui uulnerantur præſertim, & ſi muſculorum capita, maxime in femoribus. Moriuntur maxime ex uulneribus, ſi quis cerebrum ſauciatus fuerit, aut ſpinalem medullã, aut hepar, aut ſeptum tranſuerſum, aut cor, aut ueſicã aut uenã craſsã. Moritur autẽ etiam, ſi in arteriam & pulmonem ualde magnæ plagæ fiant, ita ut pulmone percuſſo, paucior ſpiritus per os procedat, quàm is eſt qui ex uulnere elabitur. Moriuntur autem qui in inteſtina uulnerati ſunt, ſiue ex tenuibus aliquod, ſiue ex craſsis uulneratum fuerit, ſi per tranſuerſum fiat plaga, & magna: Si uero parua & recta, quidam euadunt. Minime uero moriuntur uulnerati in partibus corporis ubi hæc non ſunt, aut ab his quàm longiſsime abſunt. At uero uiſus obſcuratur in uulneribus incuſsis ſupercilium, & paulo altius. Prout autem uulnus recentius eſt, maxime uidet: cicatrice uero diutius tardante ac ſeneſcente, magis obſcurari contingit. Fiſtulæ difficillimæ ſunt, quæ in cartilaginoſis & excarnibus locis ſunt, & cauæ ſunt, & procedunt ac ſanie manant ſemper, & caruncula in oſculo ipſis ineſt. Curatu autem faciliores ſunt, quæ in mollibus & carnoſis & non neruoſis exiſtunt. Morbi hi ante pubertatem non fiunt, peripneumonia, pleuritis, podagra, nephritis, uarix circa tibiam, fluxus ſanguineus, cancer non congenitus, uitiligo (leuce dicta) non à natura inſita, defluxus medullæ ſpinalis, hæmorrhois, uoluulus (chordapſus appellatus) nõ cognatus. Horum morborum nullum ante pubertatem fore expectandum eſt. Verùm ab anno decimoquarto, uſque ad quadrageſimum ſecundum, natura corporis morborum omnis generis ferax fit. Rurſus ab hac ętate, uſque ad annos ſexagintatres, non fiunt ſtrumæ, neque lapis in ueſica, niſi prius extiſtat, neq; defluxus medullæ ſpinalis, neq; nephritis, niſi ex alia ætate comitentur, neque hæmorrhoides, neque fluxus ſanguineus, niſi prius fuerit. Hi uſque ad ſenectutem abſunt morbi. In menſibus muliebribus, qui aquoſi ante partus prodeunt, mali ſunt. Ora feruido aphthæ ulcere affecta, uterum geſtantibus, non ſunt bona. Num & alui humectantur? Dolores ex laterum mollitudine, ad inteſtinum tenue tranſeuntes, in morbis longis, ex corruptione fœtus non ualde purgata, pernicioſi ſunt. Quæ ex partu ac fętus corruptione multa repente concitata, ſupprimuntur, difficilia ſunt.

ſunt. Rigor his infeſtus eſt, & alui turbatio, tũ aliàs, tum ſi præcordium doleant. Vterum geſtantibus dolores capitis ſoporoſi, cum grauitate oborti ac conuulſione, plerunque mali ſunt. Quibus dolores pertinaces ex menſibus, circa ſupernam partem, & inteſtinum tenue, aluos humectant, aliquantũ cibos auerſantur. His circa iudicationem delationes in ſomnũ fiunt, & impotentes ex capitis dolore exſudãt, ac perfrigerantur. Tales recidiuæ pleriſq; cõtigentes poſt remiſsionem, cito occidunt. Spiritus qui cum ſuſpirijs extra ferũtur, & colliquatio præter rationem, in uterum geſtantibus abortũ facit. Dolor uentris poſt partum, in his purulenta purgat. Torpidæ, & præſertim in motibus, cum impotentia fractæ, circa iudicationem uexatæ, anxioſæ, multum exſudant. Alui his humectæ, malum. Menſes non ſupprimi commodũ eſt: ex talibus comitiales morbi fiũt, ut arbitror, quibuſdam uero uentris ſubductiones diuturnę, quibuſdam hæmorrhoides. Prægnantibus præcordij dolor, malum: & alui his ſubeuntes, malum: & inſuper rigere, his malum. Dolor uentris in talibus, minus malum, ſi limoſa purgentur. Quæ ex talibus facile pariunt, poſt partum uehementer moleſtantur. Prægnãtibus tabeſcentibus quibus rubor in facie fit, ſtillationes de naribus obortæ hunc auertunt. Quibus ex partu prodeunt alba, his uero ſuppreſsis cum febre ſurditas, & dolor acutus ad latus fit, mente mouentur, & pernicioſe habent. In geſtantibus uterum ſalſuginoſa, ſignificant poſt partum moleſtias ex albis mordacibus. Tales purgationes indurant: ſingultus in his, malum. Ad pedes & ad lumbos diſtẽtiones ex menſibus, ſuppurationem inducũt, itemq; ea quæ de aluo niſcoſa graueolentia cũ dolore prodeunt. Strangulationes quoque ex præſcriptis ſuppurationem faciunt. Vterinæ in uentriculis duricies doloroſæ acutæ, pernicioſum. Vterum iam geſtantibus ex feruido ulcere, fluxiones doloroſę, malum. Hęmorrhois bis, peſsimum. Quibus aluo tumefacta, ad pudendũ rubor deuenit, menſibus albis humidis derepente progreſsis, in longis febribus moriuntur. Conuulſionis, ſi menſes in principio apparuerint, febre non accedẽte, ſolutio fit. Vrinæ tenues cum aliquantula nubecula in medio conſiſtente, rigorẽ ſignificant. Si à quarta die ſanguinis fluxus fiat, diuturnitatem ſignificat, & aluus erumpit, & crurum tumores. Vterum gerentibus capitis dolores, ſoporoſi, cum grauitate continentes, mali ſunt: fortaſsis autem his etiam conuulſorium quid pati contingit. Quæ ante partum, iuxta modum bilis ſurſum ac deorſum erumpentis, doluerunt, facile quidem pariunt, uerùm ſi febricitent, maligne habent: tum aliàs, tum ſi circa fauces quid uexet, aut aliquod ſignum in febre malignũ appareat. Aquoſa ante partus erumpentia, mala. Vterũ geſtantibus ſalſuginoſæ iuxta fauces fluxiones malum. Ante partum rigorem habere, & partus citra dolorem, periculoſi. Vterum gerentibus ex feruido ulcere fluxiones, malum: conuulſę, exolutæ, & poſtea perfrigeratæ excaleſcunt acutè. Sed & difficiles fiunt prægnantibus tumores circa tenue inteſtinũ, quales circa eminentias oſculi uteri fiunt, erectæ ceruicis ſpirationem inducentes. Num tales tumores gemellorũ partum ſignificant? Num & conuulſionem tales tumores faciunt? Quę ſuſpirioſum efferunt ſpiritum in febribus, abortiunt. Horrorẽ habentibus, laſsitudine affectis, capite grauatis, menſes erumpunt. Ad manum torpidæ, obaridæ, ſitis exortes, menſes multos emittentes, ſuppuratæ fiunt. Alba derepentè ex abortu decurrentia, ſi aliquantum riguerit, & ad femur impetus, in his tremor difficilis eſt. Ora feruido, aphtha appellato, ulcere affecta, uterum geſtantibus aluos humectant. Prægnantes prææɡrotantes ante partus inſuper rigent. Torpefactoriæ exolutiones difficiles quidem ex partubus contingunt, & mentem emouentes, non tamen pernicioſæ. Sed & menſium copiam præſignificant. Que in partu os uentriculi prædoluere, paulò pòſt eiiciunt. Horrores, laſsitudines, capitis grauitates, colli dolores, menſes extrudunt. Circa iudicationem tale contigens cum tuſſicula rigorem inſuper inducit. Quibus puellis erectæ ceruicis ſpiratio contigit uterum geſtantibus, his mammæ ſuppurantur, & menſes apparere in principio, malum eſt. Inſaniæ febres acutas turbulentas nun bilioſo os uentriculi dolenti ſoluunt. In ſterilibus, & non parientibus, ſanguinis uomitus ad conceptionem prodeſt. Caligines menſibus multis comparentibus ſoluuntur. Quibus mulieribus ex febribes dolor mammarum fit, ſputatio cruenta nõ ſeculẽta oborta, ſoluit dolores. Conuulſiones ex utero affecto ſine febre faciles ſunt, uelut etiam Dorcadi. Quibus ex rigore febris laſſatoria, menſes decurrut: collum in his doloroſum ſãguinis eruptionẽ inducit.

4 Vomitus minimè moleſtus eſt ex pituita ac bile permixtus, uerùm ne ualde multus nomatur. At meraciores uonitiones deteriores ſunt. Praſinus autem uomitus, & niger, & liuidus, malus eſt. Si uerò etiam omnes colores idem uomuerit, pernicioſum eſt. Celerrimam autem mortem ſignificat liuidus, & male olens. Eſt etiam lethalis ruber uomitus, & maximè ſi cum neceſsitate doloroſa uomatur. Qui anxiẽ ſe iactantes, citra uomitum exacerbantur, male habent, itemq; qui lancinantur citra nomitum. Paruũ uomitus bilioſi ſunt, tum aliàs, tum ſi uigilauerint. In nigris uomitibus ſurditas non nocet. Pauci, celeres, bilioſi, meraci uomitus, mali ſunt in alui ſubductione uberiore, & pertinaci lumborum dolore. Ex uomitibus anxietates, clangores, oculi concretionem lanuginoſam habentes, furioſa. Acutè inſania correpti, uoce intercepta, ita affecti moriuntur. In uomitu ſi quis ſiticuloſus ſit, & ſitis exors fiat, malum eſt anxioſis uigilantibus. Abſceſſus iuxta aurem maximè fiunt anxioſis. Aluo turbata ſuppreſſa, breui uelut culicum puncturæ erumpunt, & ad oculos lachrymoſus abſceſſus deuenit. In meracis uomitibus ſingultus, malus, mala etiam conuulſio. Similiter etiam in nimiis purgationibus ex medicamentis. Qui uomituri ſunt, antea ſputationes faciunt. Ex ueratro conuulſio, pernicioſa. In omni purgatione redundante, frigiditas cum ſudore, pernicioſa eſt: & qui inſuper uomunt ſiticuloſi in his, malum. Anxioſi, lumbos dolentes, aluo humectantur. Purgationes ualde rubicundorum, nigrorum, à ueratro, malæ ſunt: & cum talibus exolutio, mala. A ueratro uomere rubicunda, ſpumoſa, pauca, prodeſt: facit tamen duricias, & ſuppurationes magnas abducit. Sunt autem hi qui talia uomunt, aliàs & pectus doloroſi, & in rigoribus exudantes, & teſtes intumeſcunt: quod ſi contigerit, inſuper rigent & graciłeſcunt. Frequentes per eadem recidiuæ uomitoriæ,

circa iudicationem nigrorum uomitum faciunt: fiunt item tremulæ. Sudor optimus quidem eſt, qui febrem in die iudicatorio ſoluit: commodus autem eſt & qui leuat: frigidus uerò, & circa caput ſolum ac collum contingens, malus eſt. Nam & tẽporis diuturnitatem, & periculum ſignificat. At frigidus in febre quidem acuta, lethalis eſt: in miriore uero diuturnitatem ſignificat. Sudor unà cũ febre in acuto morbo, malus eſt. Vrina in febre albam habens & leuem ſubſidentiam firmatam, celerem dimiſsionem ſignificat. Celerem etiam ea quæ ex indiſcreta, pinguedinem quandam habens, exaqueſcit. At ſubrubra, & ſubſidentiam ſubrubram habens & leuem, ſi quidem ante ſeptimũ diem prodeat, ſeptima die liberat. Poſt ſeptimum uero tardius, aut omnino poſt tempus aliquod diuturnius: Et quæ in quarto die nubeculam ſubrubram habet, ſeptimo liberat, ſi reliqua iuxta rationem habeant. Cæterum tenuis & bilioſa, & uix tenuem ac exiguam ſubſidentiã habens, & quæ ad melius, ac deterius mutatur, diuturna eſt. Hæc autẽ diutius conſequens, aut temporis diuturnitate circa iudicationem trahente, periculo non uacat. Aquoſa uerò & alba perpetuò, in diuturnis morbis difficulter iudicat, & ſecura non eſt. Nubeculæ in urinis albæ quidem & inferne, commodæ ſunt: rubicundæ uerò, & nigræ, ac liuidæ, difficiles ſunt. Periculoſa urina eſt bilioſa, non ſubrubra, in acutis: & quæ craſsiores farinæ partes refert, albas habens ſubſidentias: & quæ uaria eſt colore ac ſubſidentia, & maximè in fluxionibus de capite. Periculoſa eſt & quæ ex nigra in tenuem bilioſam tranſmutatur: & quæ ex ſubſidentia diuellitur: & quæ ex compactis quibuſdã innatantibus, ſubſidẽtiam habet ſubliuidam, limoſam. Num ex talibus præcordium dolent? dextrum arbitror, aut etiam cum uirore pallidi fiunt? & abſceſſus circa aurem dolentes? His paululum erumpens aluus, pernicioſa eſt. Vrinæ quæ derepentè citra rationem paulatim concoquũtur, malæ ſunt: & in ſumma, quæ citra rationẽ matura eſt, in morbo acuto, mala eſt. Mala eſt etiam ualde rubicunda ex his, florulentiam æruginoſam cõtinens. Alba uerò & diffuſa pellucida urina, mala eſt, maximè ſi in phreniticis comparet. Mala eſt quoq; quæ poſt potum cito mingitur, & præſertim pleuriticis ac peripneumonicis. Mala eſt & quæ ante rigorẽ oleoſa mingitur. Malæ ſunt & in acutis uiridantis palloris, non exiſtentes in colore. Pernicioſa eſt urina nigram ſubſidentiam habẽs, & nigra. In pueris uero tenuis, magis quàm craſſa: Verum in tenuibus uice uerſa quàm in craſsis. Et grãdinoſa geniture ſimilis diffuſa, eademque doloroſa. Pernicioſa etiam eſt omnis quæ latenter mingitur. At peripneumonicis pernicioſa eſt quæ in principio quidem cocta eſt, poſt quartum uero diem attenuatur. Pleuriticis urina cruenta, caliginoſa, cum ſubſidentia uaria, indiſcreta, lethalis eſt plerunque in quatuordecim diebus. Lethalis eſt item in pleuriticis breui praſina, nigram ſubſidentiam habens, aut furfuraceam. Verum in febre ardenti ſtupefactorio modo detentis, peſsima eſt urina ualde alba. Vrina cruda multo tempore manens, alijs ſignis ſalutaribus, abſceſſum & dolorem ſignificat, & magis in partibus ſub ſepto tranſuerſo. Si uerò dolores in lumbis oberrarint, ad coxã, & in febre, & ſine febre. At quæ emittitur vrina pinguedinem habens in ſubſidentia, febrem ſignificat: Cruenta vero in principio micta, diuturnam: turbata, cum ſudore, recidiuam: Alba velut iumentorum, capitis dolorem: pelliculoſa, cõuulſionem. Quæ ſputo ſimiles ſubſidentias, aut limoſas habet, rigorem indicat: Quæ aranei telis ſimiles, colliquationem. At in febribus erroneis nigræ nubeculæ, quartanam indicant. Decolores autem, nigra innatantia in medio habentes, cum vigilijs & turbatione, phrenitidem: puluerulentæ cum ſpirandi difficultate, aquam inter cutem. Vrina aquoſa aut turbata friabili aſperitate, aluum liquidam fore ſignificat. Verum tenuis valde vrina ſi denſa fiat, num ſudorem futurum indicat? iam vero factum, ſpumoſa in ſeipſam conſidens. In tertianis cum horrore velut nubeculæ nigræ, horroris inconſtantis indicia ſunt. Et pelliculoſæ vrinæ, & cum horrore ſubſidentes, conuulſoriæ ſunt. Vrina bonam habens ſubſidentiam, derepentè non habens, dolorem & mutationẽ ſignificant: At ſubſidẽtiam habens turbata deſinens, rigorem circa iudicationem: Fortaſsis autem & in tertianam aut quartanam tranſitionem. In pleuriticis urina ſubrubram habens leuem ſubſidentiam, ſecuram iudicationem ſignificat: Cum leui uirore ac pallore florulenta, albam ſubſidentiam habens, etiã celerem: At rubicunda ualde & florulenta, ſubſidentiam cum uirore pallidam, leuem, ſinceram habens, diuturnum ualde turbulentum morbum qui in alium tranſmutatur, non tamen pernicioſum. Alba uero aquoſa, ſubſidentiam craſſas farinæ partes referentẽ, fuluam habens, dolorem & periculum ſignificat: & quæ cum uirore pallida eſt, fuluam, craſſas farinę partes referentem ſubſidentiam habens, tempus & periculum ſignificat. Vrinæ quæ in his qui iuxta aures abſceſſus habent, cito & modicè concoquuntur, malæ ſunt: & perfrigerari hoc modo, malum eſt. Veſica intercepta tum aliàs, tum cum capitis dolore, habet quid conuulſorium. Quæ in his cum torpore exoluuntur, difficilia ſunt, non tamen pernicioſa. Nũ & aliquantum mente mouentur? Renum dolor repentinus, cum urinæ ſuppreſsione, calculorũ aut urinarum craſſarum mictionem ſignificat. Tremores ſenioribus in febre fiunt, atque ſic comparentes, fortaſsis calculos per urinam ægris eiiciunt. Vrinæ ſuppreſsio, & grauitas in imo uentre, plerunque ſtillicidium urinæ ſignificat futurum: Sin minus, aliũ morbum ex quo ægrotare ſolet. In bilioſis urinæ interceptio, breui occidit. Vrina in febre denſitatem habẽs diuulſam, recidiuam aut ſudorem ſignificat. In febribus longis, tenuibus, erroneis, urinarum tenuium mictiones, ſplenicæ ſunt. In febre aliàs aliarum urinarũ mictiones, morbum producunt. Vrinæ quæ minguntur à non recordantibus nec commonefactis, pernicioſæ ſunt. Num his minguntur uelut ſi ſubſidentiam conturbaſſes? Quibus urinæ paucæ, grumoſæ, non ſine febre, copia ex his progreſſa tenuis prodeſt. Prodit autẽ talibus ab initio, aut breui ſubſidẽtiam habet. Quibus urinæ cito ſubſidentiã habẽt, hi cito iudicantur. Comitiali morbo laborantibus urinę tenues & crudę, præter morẽ, ſine repletione, morbi inuaſionẽ ſignificant, tum aliàs, tum ſi quis dolor, aut cõuulſio, in ſummum humerum, aut collũ, aut dorſum inciderit, aut torpor corporis fiat, aut turbulentũ in ſomniũ uiderit. Parua cõparere, ueluti ſanguinis ſtillas, & urinã, & uomitũ, & alui egeſtiones, penitus quidẽ malũ eſt.

eſt. Peſsimum uero ſi propinquè inter ſe prodeant. Alui egeſtio optima eſt mollis, cohærens ac compacta, ſubfulua, non ualde graueolens, prodiens hora conſueta, copia pro ratione ciborum ingeſtorum. Spiſſum autem fiat ad iudicationem. Cōmodum eſt & lumbricos rotundos exire ſimul, ubi ad iudicationem tendit. In acutis ſpumoſa, circumbilioſa alui egeſtio, mala eſt. Mala item ualde alba. Adhuc uero peior eſt quæ farinæ ac ſterquilinij ſpeciē refert. Sopor in his malus eſt, & cruenta egeſtio, & naſorū uacuatio præter rationem. Alui interceptio, parua nigra, uelut caprarum ſtercora, ad neceſsitatē coacta emittens, naſus his erumpens, malum. Viſcoſa meraca, aut alba alui egeſtio, mala eſt. Mala eſt & abunde multum fermentata, ſubpituitoſa. Praua item ex cōpactis quibuſdam innatantibus, ſubſidētia ſubliuida, purulenta, cum bilioſa. Sanguinem ſplendidum egerere, malum eſt, tum aliàs, tum ſi quis dolor affuerit. Spumoſa, circumbilioſa alui egeſtio, mala eſt. Sed & morbum regium ex talibus incurrunt. In bilioſis alui egeſtionibus ſpumoſa florulentia, mala eſt, maximè ei cui lumbi doluerint, & mente motus fuerit. Num autem his dolores? Tenuis ſpumoſa alui egeſtio, aquoſam cum uirore pallidam habens ſubſidentiam, mala eſt. Mala etiam purulenta: & nigra cruēta, mala, cum febre, & aliàs: & uaria, abunde bile colorata egeſtio, mala eſt, tantoq́; deterior quātum colore magis horrenda eſt, præterquam in medicamentorum uſu. In hoc enim periculo uacat, ſi non copia excedat: & tenuis, mollis egeſtio, in febre mala eſt. Mala quoq; ſicca friabilis, decolor, tū aliàs, tū ſi aluū humectet. Nigris uerò antea egreſsis occidit. Liquida alui egeſtio, & aceruatim, & paulatim cōtingens, mala eſt: altera enim uigilias, altera exolutionem facere poterit. Liquida ſubtenuis alui egeſtio perfrigeſcens, non ſine febre, mala eſt. Rigores in his neſicam & uentrem corripiunt. Aquoſa uero ualde nō deſinens in acutis, mala: & magis ſi etiam ſitim non habuerit. Valde rubicūda egeſtio in alui profluuio, mala eſt. Mala quoque ualde cum uirore pallida, aut alba, aut ſpumoſa, aut aquoſa: & parua, & uiſcoſa, & leuis, & cum uirore ſubpallida, mala eſt. Ex ſoporoſis torpefactis liquida egeſtio, peſsima eſt. Lethale autem & aluum ſanguine manare, multa grumoſa egeſtione, itemq́ue alba ac liquida, cum uentre in tumorē eleuato. Egeſtio alui nigra uelut ſanguis, & cum febre, & ſine febre, mala eſt. Malæ item omnes uariæ, abunde ex bile coloratæ. Egeſtiones deſinentes in ſpumoſas meracas, omnes quidem exacerbant, conuulſos autem etiā ualde. Ex talibus abſceſſus iuxta aurem emergunt. At quæ ualde liquidæ fiunt, & rurſus cōpactæ, meracæ, ſtercoraceæ egeſtiones, longitudinem morbi ſignificant: Valde rubicūda, in febre, delyriū. Alba ſtercoracea morbo regio difficilis eſt, itemq́; liquida quę ſepoſita ruborem capit. In ſanguinis eruptionibus uiſcoſa egeſtio nigris uariegata, maligna eſt, maximè autem ualde albidis. Valde alba egeſtio in febre, non bene iudicat. Aluus turbulenta paruis frequentibus ad egerendum progreſsibus, maxillas intendit. Soluit etiam rubores in facie obortos. Stercoracea cum cōtentione egeſtio, alui afflictionem ſignificat: Pituitoſa uerò acutè cū oris uentriculi dolore, dyſenteriam: fortaſsis autem & lumborum dolorem. Talibus alui circumtenſio ad neceſsitatem liquida demittens, citius reſtitans, habet quid conuulſorium: Inſuper rigere his pernicioſum eſt. Quibus nigra per aluum prodeunt, frigidum ſudorem excludunt. Quibus aluus ab initio turbatur, urinæ uerò paucæ ſunt, & progreſſu temporis aluus quidem ſiccatur, urina uero tenuis redundat, his abſceſſus ad articulos fiunt. Progreſſus ad egerendum paulatim contingentes, horrorem ac rigorem inducunt: & quibus larga fit egeſtio, difficilimum eſt quartanis incipientibus. Frequentes ad egerendum progreſſus paulatim contingentes, pauca ſtercoracea ſubuiſcoſa habentes, cum præcordij & lateris dolore, morbum regium denotant. Numſ his ſuppreſsis hi cum uirore pallidi fiunt? Arbitror autem & hoc ſanguinem effundere. At dolores in lumbis, in his ſanguinem fundentibus, ſanguinem egerunt ſplendidum. Cum ſopore, & capitis dolore, caleſcere inſuper, pernicioſum eſt. Viſcoſæ, bilioſæ, magis abſceſſus iuxta aurem faciunt. Quicunque tumores aluo humecta eleuantur, cum doloribus, malum: Aluo uero ſuppreſſa, & nulla alia re nouata, cito rumpuntur, & malignius eſt. Vomitiones in his, malæ & ferinæ. Quibus & flammeis & ualde rubicundis ſolutis, graueolens, larga, ſubrubra fit, hi ne inſaniant timor eſt. Corpus ſquallidum aluum malè affectam ſignificat: in his ualde rubicundæ, inſtar purulentæ carunculæ, egeſtiones maximè prodeunt. Ad aluum bilioſam mollem ſtercoracea egerētem, ardores comparentes tumorem iuxta aurem faciūt. Bilioſas egeſtiones ſurditas ſedat, & ſurditatem ſedat bilioſa alui egeſtio. Puſtulæ ſerpiginoſæ ſupra inguina, ad laterum mollitudinem ac pubem oboriētes, aluum malè affectam ſignificant. Exolutio dolorem ſoluens, aluum maximè humectat. Iuxta ſedem doloroſæ ſuppurationes aluum turbant. Lethales egeſtiones ſunt, pinguis, nigra, liuida cum graueolentia, & bilioſa, habens in ſe ſimile quiddam ciceri aut fabis freſis, aut ueluti floridos ſanguinis grumos, & quæ odore ſimilis eſt egeſtioni infantium, & uaria eademq́ue diuturna. Talis autem fuerit cruenta, ramentoſa, bilioſa, nigra, praſina, & ſimul, & permutatis uicibus. Lethalis quoque omnis eſt quæ ſenſum ægri fugiens exit. Qui potum difficulter deglutiunt ſpiritu ruſsiente, eructatio ſubtracta intrò reuoluta dolorem uentris ſignificat. Malæ ſunt etiā egeſtiones ualde rubræ æruginoſæ in quartanis. Et tales ſanguinis fluxiones ſoporoſæ ſunt: ex his conuulſione moriuntur, nigris antea egreſsis. Exolutiones alui repentinæ præter rationem, in diuturnitate temporis conſumptis, unà cum uocis tremula interceptione, pernicioſe habent. Tenues nigrorum egeſtiones horrificæ, meliores talibus ſunt. Tales proſunt maximè in ætate ante uigorem. Pruriginoſæ affectiones omnibus nigrorum egeſtionem ſignificāt, & uomitum grumoſum. Et tremulæ affectiones cum morſu ac capitis dolore, nigras egeſtiones ſignificāt. Ante tales, uomitus prodit: & ubi uomuerunt, multæ tales inſuper detrahuntur. Quibus in alui turbatione exacerbatur morbus, circa iudicationem nigra inferne prodeunt. Ex aluo diutinè affecta, uomentibus, bilioſis, cibum faſtidientibus, ſudor multus cum impotentia repentina, occidit. In medicamentorum uſu, in defluxione, tenuis abundè ſanguis eliqueſcens, malum eſt. Duricies circa uentrem cum

dolore, in febribus cum horrore cibos auerſantibus, aluo parum ad purgationẽ humectata, non ſuppurã tur. Vnà cum febre aluus turbata ſalſuginoſo modo, ſoporoſos, torpidos non ualde comitatue. Ex aluo liquida laſſatos, caput dolentes, ſiticuloſos, uigilãtes, ualde rubicunda egeſtione ſolutos, timor eſt ad inſaniam deuenturos eſſe, ſi difficulter ſpirauerint. Ad hoc ubi quis cũ uirore palleſcit, bene ſpirare noxiũ non eſt aluo inſuper peobè egerente. Aduſtæ egeſtiones contentionẽ habentes, aluũ malè affectã ſignificant. Bilioſis aluus turbata, parua, frequenter egerẽs diſtẽdentia cũ paucis mucoſis, dolorem circa tenue inteſtinum hæc faciunt, & urinam non facilè prodeũtem, ex talibus ad hydropem deſinũt. Linguę tremulæ quibuſdã alui eruptionis futuræ ſignũ ſunt. Quibus ardor fit, & ad egreſſas egeſtiones alui, inſuper exſudant, his febris exacerbat. Ex aluis liquidis perfrigeratio cũ ſudore, mala. Ex aluis liquidis, ſanguis de gingiuis defluens, lethalis eſt. Alui egeſtio pura ſuperueniens, ſoluit febrem acutam cum ſudore.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Capitis vulneribus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Capitis leuiſſima etiam vulnera non contemnenda. Capitis cutis contuſa. Caluaria & cerebri mẽbrana rupta.*

2 *In capite uulneratis, quid medicus interrogare debeat. Capita humana diſſimilia. Capitis prominentia quid. Sutura quando ſimiles T in capite. Prominentia ex utraque capitis parte duplex. Quæ ſuturæ ᴢ litera reſpondeant. Quibus ſuturæ ✕ ſimiles ſint. De duritia, & mollitia ac cauitate oſſis capitis.*

3 *Capitis iuxta medium, os duplex. Oſſis utriuſque color. Lamina duplicata. Capitis os ſpongiæ ſimile. Venulæ in capitis oſſe tenuiores.*

4 *De craſſitudine, & tenuitate oſſis capitis. Os circa ſinciput. Cur ex uulneribus ſincipitis cerebrum citiſſime, & maxime mala ſentiat.*

5 *Os temporum, ex reliquis cur debiliſſimum. Os uerticis omnium robuſtiſſimum. Capitis poſteriore parte uulnerati, cur ſerius moriantur.*

6 *Capite uulnerati hyeme, diutius uiuũt. Sedes telorum ipſæ in ſeipſis fientes. Sutura oſſe denudato, in ulcere cõparens.*

7 *Os capitis quot modis uulneretur. Contuſiones capitis uulnera conſequuntur. Fiſſurarum ſpecies omnigena. Os ſine fiſſura contuſum.*

8 *Contuſionis ſpecies plures. Os intrò cedens.*

9 *Teli ſedes in oſſe. Sedes teli in oſſe quid ſit.*

10 *Alia parte capitis uulnerati, ulcus, & os carne denudatum habentes. Teli ſedes in oſſe cum fiſſura, ac contuſione. Os ex ſua natura intrò cedens. Sedes, & diſſectio, idem.*

11 *Capillorum circa ulcus conſideratio. Oſſe conſpicuo quid agendum, & interrogandum.*

12 *Oſſe non conſpicuo quomodo interrogandi. Contuſiones & fiſſuræ in oſſe ex uulnerati reſponſione cognoſcendæ. Spicillum contuſiones, & fiſſuras non explorat.*

13 *Oſſium rupturæ uariæ.*

14 *Quæ oſſa à quibus telis potiſſimum rumpantur, ac lædantur, & quæ non.*

15 *Tela obliqua, Rotunda, Oblonga, Multum tenuia, Acuta, leuia.*

16 *Vulnerati de omnibus apparentibus interrogandi. Sauciatorum magis, aut minus ſigna. Telorum ſedes in ſuturis cognitu difficilis.*

17 *Ruptio in ſuturis deprehenſu difficilior: & cur hac parte oſſa promptius rumpantur. Ruptio circa ſuturam etiã ſuturæ diſſolutio eſt. Fiſſura, ex contuſione deprehẽſu difficiles. In uulnerib. iuxta ſuturas quid cõſiderãdũ.*

18 *De ulceris in capite curatione. Partium in capite affectarum inflammatio. Quatenus in frõtis ulceribus cataplaſmatis utendum.*

19 *Capitis ulcera qua parte ſecanda.*

20 *Vlcera temporum non ſecanda. Quæ poſt ulcerum ſectionem adhiberi conueniat.*

21 *Raſio. Perforatio quo tempore tentanda. Oſſis rupti, aut contuſi curatio.*

22 *Oſſis rupturæ quomodo medicamento nigro explorentur.*

23 *Caro os ambiens negligenter curata. Carnes uulneratas ſuppuratas fieri, ac conſumi oportet.*

24 *Membranæ circa cerebrum curatio. Oſſis unius ab altero diſceſſio.*

25 *Oſſium intro compulſorum, ac diſſectorum curatio.*

26 *Oſſa puerorum capitis tenuiora, ac molliora. Oſſis carne denudati curatio. Moriturorum ex capitis vulneribus ſigna.*

27 *Oſſis rupturæ neglectæ mala. Puſtulæ in lingua capite uulneratis. Conuulſio ex ulcere capitis. Syderati ex capitis ulcere.*

28 *Febre inuadente ex capitis ulcere, quid faciendum. Tumor rubicundus, capitis oſſe denudato.*

29 *De capitis oſſium perforationibus, ac terebrationis uſu. Oſſa ſuppurata facilius perforari.*

1 NVllum capitis uulnus leuiter contẽni debet: ſæpe enim cutis ſola contuſa ferro, aut alia aliqua re, ſi non diligenter, & cum quadam cautione curetur; ueluti ſi ſanguis concretus non expurgetur, aut aliud quiddam negligatur; ulcus incrudeſcens non parum moleſtiæ exhibet, & aliquando etiam febrem inducit: & medico quidem negotia, ægroto uerò periculum non minus affert. Verùm hoc multò magis contingit, ſi caluaria, & cerebri membranæ rumpuntur. Quare, ſi non ſingula hæc diligenter medicus curauerit; ſæpe mortis cauſa exiſtit. Et de his quidem omnibus ẽt alibi diximus, ſed & nunc dicendum eſt.

2 Primùm igitũ capite vulnerato interrogare oportet.

tet, per quid vulneratum ſit: deinde quid homo fece
rit, quũ vulneratus fuit. Poſtea qua parte vulnus infli
ctum ſit: nam hominum capita nihil inter ſe ſimili-
ter habent, neque ſuturæ capitis in omnibus eodem
loco conſiſtunt. Verùm quiſquis ex priore capitis
parte prominentiam habet: (eſt autem prominẽtia,
rotunda oſsis pars eminens præ alia:) huius ſuturæ
conſiſtunt in capite, uelut litera Græca tau T pingi-
tur: breuiorem enim lineam ad prominentiam tráſ-
uerſam conſtitutam habet: alteram uerò lineam per
medium caput, ſed ſecundum longitudinem ad col-
lũ ſemper habet. Qui uerò ex poſteriore capitis par-
te prominentiam habet, huius ſuturæ etiã contrario
priori modo conſiſtunt: breuior.n.linea ad promi-
nentiam tranſuerſa conſiſtit: longior aũt per mediũ
caput, ſecundum longitudinem ad frontem ſemper
conſtituta eſt. Quiſquis autem ex utraq; capitis par-
te, & anteriore, & poſteriore, prominentiam habet:
huic ſuturæ ſunt ſimiliter cõſtitutæ, uelut litera Græ
ca Ꮖ ſcribitur. Conſiſtunt autem longæ quidem li-
neæ ad utranq; prominentiam tranſuerſæ. Breuis au
tem per medium caput, ſecundum longitudinem ad
utranq; longam lineam deſinens. At qui neutra par-
te ullam prominentiam habet, hic ſuturas habet ue-
lut litera Græca ⋈ pingitur. Conſiſtunt autem hę li-
neæ, altera quidem tranſuerſa ad tẽpora pertingens,
altera uerò ſecũdum longitudinẽ, per mediũ caput.

3 Duplex autem eſt os iuxta medium caput: duriſsi
ma uerò, ac denſiſsima ſuprema ipſius pars exiſtit, &
infima, quæ eſt ad membranam. Cõſimilis eſt color
oſsis ſub carne: conſimilis eſt color oſsis inferne. Se
cedit autem à ſupremo, ac infimo oſſe à duriſsimis,
ac denſiſsimis ad mollius, ac minus denſum, & com
munius, ad duplicatam laminam. Eſt autem duplica
ta lamina cauiſsima, ac molliſsima, & maximè antro
ſa. Eſt aũt & totum os capitis, excepta ualde modica
ſuprema, ac infima parte, ſpongiæ ſimile: & habet os
in ſeipſo caruunculas ſimiles multas humidas: &, ſi qs
ipſas digitis cõterat; ſanguis utiq; ex ipſis prodierit.
Sunt etiam in oſſe uenulæ tenuiores, ac cauiores, ſan-
guine plenę. Quòd igitur ad duritiam, & molliciem,
& cauitatem attinet, ſic habet: quòd uerò ad craſsi-
tudinem, ac tenuitatem, hoc modo.

4 Vniuerſi capitis os tenuiſsimum eſt, ac debiliſsi-
mum, quod eſt circa ſinciput: & carnem pauciſsi-
mam, ac tenuiſsimam hac parte os in ſeipſo habet:
& cerebrũ hac capitis parte plurimum ſubeſt. Et, qa
hæc ita ſe habent, ut & vulnera, & tela æqualia ſint
magnitudine, & minora: & ſimiliter vulneratus quis
ſit, & minus; os hac capitis parte & magis contun-
ditur, & rumpitur, & magis intrò contuſum cedit: &
lethaliora, ac ad curandum, & effugiẽdam mortem,
difficiliora ſunt vulnera hac parte, quàm alibi in ca-
pite: & ut ſint æqualia vulnera, & ſimiliter vulnera-
tus quis ſit, & minus: homo ubi etiam aliàs ex vul-
nere moriturus eſt; breuiore tempore moritur, qui
hac parte capitis vulnus habet, quàm qui alia: cere-
brum enim & citiſsimè, & maximè iuxta ſinciput ſen
tit mala, quæ & in carne, & in oſſe fiunt: ſub tenuiſsi-
mo enim oſſe, ac modica carne cerebrum eſt hac par
te: & plurimum cerebrum ſub ſincipite iacet.

5 Cæterum ex reliquis oſsibus id, quod circa tẽpo-
ra eſt, debiliſsimum eſt: commiſſura enim eſt inferne
maxillæ ad caluariam, & motus in temporibus ſur-
ſum, ac deorſum, uelut articuli: & auditus prope ip-
ſum eſt: & uena per tẽpora extenta eſt caua, ac for-
tis. Omni uerò capitis oſſe robuſtius eſt os uerticis:
& quod eſt retro aures, robuſtius eſt, quàm totum,
quod in anteriore parte eſt: & carnem ampliorẽ, ac
profundiorem in ſeipſo hoc os habet. Et ſanè his ita
ſe habentibus, ſi quis & vulneribus, & telis, omnibus
æqualibus, ac ſimilibus, & maioribus, ac minoribus
ſimiliter ſit vulneratus, & magis; hac capitis parte
os minus rumpitur, & contunditur: &, ſi homo aliàs
moriturus eſt ex vulnere, ſi in poſteriore capitis par
te uulnus habet, diutiore durás tempore morietur:
in longiore enim tẽpore os ſuppuratur, & deorſum
ad cerebrum tranſpuratur propter oſsis craſsitudi-
1 nem: et paucius etiam cerebrum hac parte ſubeſt: et
plures mortẽ effugiunt plerunq; ex his, qui poſterio
re capitis parte vulnerati ſunt, quàm qui anteriore.

6 Sed & in hyeme diutiore tempore uiuit homo,
quàm in ęſtate, quiſquis etiam aliàs moriturus eſt ex
vulnere, quacunque capitis parte vulnus habeat. At
uerò ſedes telorum acutorum, ac leuiorũ, ipſæ in ſe-
ipſis contingentes in oſſe, & cum fiſſura, & contuſio
ne, ac intrò ceſsione: (ſiunt autem hæ ſimiliter & in
anteriore, & ĩ poſteriore capitis parte:) ex his mors
non contingit ſecundum iuſtitiam; etiam ſi contin-
gat. Sutura uerò in ulcere ſi compareat, oſſe denuda
to, quacunque capitis parte vlcere oborto, debiliſsi-
mus æger eſt ad reſiſtendum vulneri, ac telo; ſi in ip-
ſam ſuturam telum incubuerit: & maximè omnium
ſi telum in ſincipite, iuxta debiliſsimam capitis par-
tem incuſſum fuerit, & ſuturæ circa ulcus, ſi ita con-
tingat, fuerint, & telum ipſas ſuturas contigerit.

7 Vulneratur porrò os in capite tot modis. Singu-
lorum autem modorũ plures ſpecies fracturæ in vul-
nere fiunt. Os vulneratũ rumpitur, & oſsi fiſſurã con
tinenti, ac ambienti neceſſe eſt contuſionem accede
re; ſi ruptum fuerit: nam telum, quod os rumpit, idẽ
hoc etiã os aut magis, aut minus contundit, id ipſum
uidelicet os, in quo fiſſuram rumpit. Atque hic unus
modus eſt. Species autem fiſſurarum omnigenæ fi-
unt: nam & tenuiores, et ualde tenues conſpicuæ
fiunt. Quædam uerò neq; ſtatim poſt vulnerationẽ,
neq; in diebus, in quibus dolorum utilitas mors ho-
mini contingere poteſt. Rurſus autem aliquæ fiſſuræ
craſsiores, ac ampliores fiunt: quædam uerò etiã ual
de amplæ. Et aliæ quidem in longiorẽ modum rum-
puntur, aliæ uerò in breuiorẽ: et aliæ rectiores ſunt,
aliæ etiam ualde rectæ: aliæ uerò curuiores, & cur-
uæ, ac profundiores: aliæ autẽ ad internam partem,
& per totum os. Poterit autem & os in ſua ipſius na-
tura contundi, ita ut nulla fiſſura ad cõtuſionem oſsi
accedat. Atque hic ſecundus modus eſt.

8 Species aũt cõtuſionis plures ſunt: nam & magis,
& minus contunditur, et altius, ac per totũ os, & mi-
nus in altum, ac per totum os, & in ampliorẽ, & mi-
norem tum longitudinẽ, tum latitudinem. Verũ ha-
rum ſpecierum nullam oculis intuẽti cognoſcere da
tur, qualiſnam ſpecie exiſtat, et quanta magnitudine:
neq; enim etiam ſi ſint contuſa, et malum factum ſit;
an contuſa ſint, oculis uidere conſpicuum fit, ſta-
tim poſt vulnerationem: quemadmodum neque ali
quæ fiſſuræ uideri poſſunt, quæ rupto oſſe procul
abſunt. Intrò etiam cedit os ex natura ſua unà cum
fiſſuris: aliàs enim non intrò ceſſerit: nam quod intrò

cedit,abrumpiturq́;,ac frangitur, intrò cedit ab alio oſſe,qnod in ſua ipſius natura manet, & ſic ſanè fiſſura adeſt intrò ceſsioni. Atque hic tertius modus eſt. Intrò autem cedit os per multas ſpecies:nã & maior oſsis pars,& miuor intrò cedit:& magis, ac profundius deorſuın,& minus,ac magis in ſuperficie.

9 Quin & ſede teli in oſſe contingente , fiſſura utiq; ad ſedem acceſſerit, & ad fiſſuram etiam contuſionẽ magis,aut minus accedere neceſſe eſt ; ſi quidem & fiſſura accedat ea parte, qua & ſedes facta eſt : & fiſſura fit in oſſe continente,& ſedem,& contuſionem. Atq; hic quartus modus eſt , in quo ſedes teli fit in oſſe . Sedes autem nocatur ; quum manente oſſe iu ſua ipſius natura,telum,quod in os incubuit,manifeſtum fecerit,ubi incubuit . Verùm in ſingulis modis plures ſpecies fiunt . Et de cõtuſione quidem, ac fiſſura,ſi ambo hæc ad ſedem accedant , & ſi contuſio ſola fiat ; iam dictum eſt, quòd multæ ſpecies & contuſionis,& fiſſuræ fiunt.Hæc autem ſedes ipſa in ſeipſa longior,ac breuior fit,& curuior, ac rectior,& orbiculatior: & multæ aliæ ſpecies talis modi ſunt,prout etiam figura teli fuerit,& eędem etiam profundiores deorſum,& magis , & minus , & anguſtiores , & ampliores , & ualde amplæ ; ſi diſſectione intercisa fuerit. Quanta autem diſſectio in longitudinem, ac latitudinem fiat,in oſſe ſedes eſt;ſi alia oſſa diſſectionem ambientia in ſua ipſorum natura manſerint , & non unà cum diſſectione intrò ceſſerint ex ſua natura : nam ſi ita contingat,iutrò ceſsio fuerit, & nõ amplius oſsis ſedes.

10 Si uerò alia capitis parte vulneratur , & ulcus habet homo,& os carne denudatũ eſt ; quintus hic modns eſt : & hanc calamitatẽ,ubi facta eſt ; nulla re iuuare queas : nam,ſi paſſus eſt hoc malum ; non eſt, quod ex ipſo exquirere poſsis , an paſſus ſit hoc malum , neq; qua capitis parte : & ex his fracturæ modis ad perforationem deuenit, tum ſi contuſio ad uiſum inconſpicua eſt, tum ſi aliquo modo manifeſta fuerit : & fiſſura ſi inconſpicua uiſui fuerit , & ad uiſum manifeſta. Sed,& ſi ſede teli in oſſe cõtingente, fiſſura,ac contuſio ad ſedem accedat : & ſi contuſio ſola accedat ad ſedẽ,abſq; fiſſura ; hæc quoq; ad perforationem deuenit. At uero os , quod ex ſua natura intrò ceſsit,parum perforatione opus habet : & quæ maxime intrò ceſſerũt,& maxime fracta ſunt,& perforatione minime opus habent. Neque ſedes ipſa in ſeipſa contingens abſq; fiſſura,ac contuſione,perforatione indiget : neq; diſſectio ipſa;ſi magna, ac ampla fuerit : diſſectio enim,& ſedes idem ſunt.

11 Cæterùm primùm expectare oportet in vulnerato,qua capitis parte, & num in debilioribus , vulnus habeat : & capillos conſiderare circa ulcus,an diſſecti ſint à telo,& an intus ſint in vulnere : quod ſi eſt ; periculum eſt os carne nudũ eſſe. Itaq; dicere oportet,os aliquam læſionem à telo habere. Atq; hæc longe prius conſideraſſe,ac dixiſſe oportet , anteaquam hominem contingas. Vbi uerò iam contigeris;clare noſſe conari,an nudũ carne os ſit, aut non , & ſi quidem oculis conſpicuũ fuerit os nuduın ; bene habet: ſin minus; ſpicillo conſiderato:&,ſi quidem inueneris os carne nudum eſſe,& nõ ſanum à vulnere ; eius quod in oſſe eſt diuotionem primũ facere oportet, inſpiciendo,& quantũ ſit malum, & quo opere opus habeat . Oportet etiam vulneratum interrogare , & paſſus ſit,& quo modo ,

12 Si uero non conſpicuũ fuerit os;multo adhuc magis interrogationẽ facere oportet,an habeat qd mali,aut non habeat : &,ſi nudũ eſt os;ut factũ ſit,& iuxta quem modũ : nam contuſiones,& fiſſuras in oſſe non apparentes,& tamen præſentes,ex vulnerati reſponſione cognoſcere primùm conari oportet,an tale quid paſſum ſit os,aut nõ paſſum : deinde ratione, & opere exquirere, citra ſpicilli admotionẽ : ſpicilli enim admotio non indicat, an tale quid mali os paſſum ſit,& an habeat quid in ſeipſo,aut nõ paſſum ſit. Sed ſedem teli indicat ſpicillum , & an intrò ceſſent os ex natura ſua,& an uehementer fractũ ſit os : quæ etiam oculis conſpicua uidenti cognoſcere datur.

13 Rumpitur autem os & obſcuris fiſſuris,& manifeſtis : & contunditur obſcuris cõtuſionibus : & intrò ex ſua natura maxime cedit ; quũ alter ab altero ſauciatur, de induſtria ſauciare uolens: aut quum ex altiore loco fit iactus,aut plagæ ictus, uter tandem fuerit,magis, quàm ex plano loco : & ſi contineat manu telum,ſiue iaciat, ſiue percutiat : & ſi fortior debiliorem vulnerat . Ex his uerò,qui cadentes vulnerantur ad os, aut in ipſum os, is, qui ex altiſsimo loco cadit,& in duriſsimum,ac obtuſiſsimũ ; huic periculum eſt,ut os & rumpatur,& contundatur,& intro cędat ex ſua natura . Ei uero,qui ex plano magis loco cadit,& in molliore, os minus hæc patitur , aut etiam non patitur.

14 Quæcunq; uero illabentia in caput tela, ad os vulnerãt, ex his id,quod ex altiſsimo loco illapſum eſt, & minime ex plano,et quod duriſsimum,ac obtuſiſſimum,& grauiſsimũ,ac minime leue eſt,et quod minime acutum,ac molle ; hoc et ruperit os,et contúderit:et maxime ſanè periculum eſt,ut os hæc patiatur ; quũ et hæc fiant,et è directo aduerſus telum, os ſauciari contingat,ſiue ex manu percutiatur, ſiue iactum ſuſcipiat,ſiue quid ipſi incidat,ſiue ipſe collapſus ſaucietur,ita ut quomodocunque ſauciatus, oſſe aduerſus telum occurrat .

15 Quæ uerò tela ex obliquo os ſauciãt, minus & os rumpunt,et intro ad caput contundunt ; etiam ſi carne ſuerit os denndatũ : nam quædam vulnera ita inflicta,neq; denudant os carne. Profecto ex telis maxime os rumpunt,et manifeſtis,et obſcuris fiſſuris,et contundunt, et ex natura ſua os intro cedere faciũt, quæ ſunt rotunda,et orbiculata, et undiquaq; plana, et obtuſa,et grauia,et dura : et carnem hæc contundunt,et maturã faciunt,ac concidunt:et ulcera fiunt à talibus telis in obliquũ . Sed et in circulum,ſubcaua,et ſuppurata magis fiunt, ac humida ſunt , et diutiore tẽpore purgantur. Neceſſe eſt enim carnes contuſas,ac conciſas pus fieri,ac conſumi. At tela oblonga,multũ tenuia,& acuta,et leuia,carnem magis diſſecant,quàm contundant,et os eodem modo. Et ſedem quidem inducit id ipſum ; quod etiam diſſecauit : diſſectio enim et ſedes idem ſunt . Verùm non ualde os contundunt talia tela,neque rumpunt, neque ex natura ſua intrò cedere ſaciunt .

16 Cæterùm oportet ſupra conſpectum tuum,quicquid tandem apparuerit in oſſe, etiã de omnibus his interrogationem facere:nam magis, & minus ſauciati ſigna hæc ſunt,ſi vulneratus ſoporem altiorem inciderit,& caligo offuſa fuerit,& uertigo,& ſi ceciderit. Quum autem os carne denudatum à telo fuerit

& circa

& circa ipſas ſuturas ulcus fieri contigerit; difficile eſt ſedem teli deprehendere, quæ in alio oſſe manifeſta eſt, an inſit in oſſe, aut non inſit, & an ſedes facta ſit in ipſis ſuturis: occultat enim ipſa ſutura, aſperior exiſtens reliquo oſſe, & non ſatis clarum eſt, ubi in ipſo ſutura eſt, & ubi oſsis ſedes; ſi non ualde magna ſedes fiat. Accedit etiam ruptio ad ſedem, plerunq; & ipſa in ſuturis contingens, & fit etiam hæc ruptio rupto oſſe deprehenſu difficilior; eo ꝙ circa ipſam ſuturam ruptio fit, ſi rumpitur, ut plurimum: procliue enim eſt hac parte os rumpi, ac diſſolui propter oſſis hac parte debilitatem, ac raritatem, & propterea ꝙ parata ſit ſutura, ut rumpatur, ac diſſoluatur: nam reliqua oſſa ſuturam ambientia ruptionis exortia manere poſſunt, eo ꝙ robuſtiora ſunt, q̃ ſutura.

17 Verùm ruptio circa ſuturam facta, etiã diſſolutio ſuturæ eſt, & non facile eſt deprehendere, neque ſi a teli ſede fiat in ſutura, ubi rupta fuerit, ac diſſoluta. Verùm difficilius eſt deprehendere fiſſuram ex contuſione: fallunt enim & mentem, & uiſum medici hæ ſuturæ, fiſſuræ ſpeciem referentes, & reliquo oſſe aſperiores eſiſtentes; niſi uehementer diſſectæ fuerint, ac diſſolutæ. Diſſectio autem & ſedes idẽ ſunt. Proinde ſi circa ſuturas uulnus factũ fuerit, & ad os telum incubuerit; animaduerſionem habere oportet, ac inuenire, quod os paſſum ſit: nam ab æqualibus magnitudine telis, & ſimilibus, ac multo minoribus, & ſimiliter & multo minus uulneratus, longe magis malũ accipit, qui in oſſe in ſuturas id recepit. Et pleraq; horum perforare oportet. Verùm ipſas ſuturas perforare non oportet; ſed ſecedendo in propinquo oſſe perforationem facere, ſi perfores.

18 Porrò de curatione uulnerũ in capite, & quo modo deprehendere oportet affectiones in capite obortas non manifeſtas, ita mihi uidetur. Vlcus in capite nullo humore humectare conuenit, ac ne uino quidem: neq; cataplaſmate integere, neq; linamento curationem facere. Neque uerò comprimere oportet ulcus in capite; ſi non in fronte fuerit, aut in loco pilis nudato, aut circa ſupercilium, & oculũ: hic enim facta ulcera, cataplaſmatis, ac deligatione magis opus habent, q̃ in alijs capitis partibus. Continet, ac ambit reliquum caput totam frontem: partes autem ulcus ambientes, in quacunque tandem parte ulcera fuerint, inflammantur, ac intumeſcũt propter ſanguinis influxionem. Oportet autem neque ea, quæ in fronte ſunt ulcera, per omne tempus cataplaſmatis integere, ac deligare, ſed, poſtquam inflammatio ſedata eſt, & tumor ſedatus; a cataplaſmatis, ac deligatione ceſſare. At in reliquo capite ulcus, neque linamentis, neq; cataplaſmatis, neq; deligatione curare oportet, ſi non & ſectione opus habeat.

19 Secare autem oportet ulceribus in capite, ac fronte factis, qua parte os carne nudum fuerit, & læſionẽ aliquam ex telo habere uiſum fuerit. Vlcera uerò, quæ non habent ſufficientem magnitudinem longitudinis, ac latitudinis, ad oſsis inſpectionem, an quid mali paſſum ſit a telo, & quale id paſſum ſit, & quantum caro contuſa eſt, & quantam os leſionem habet: & rurſus an illæſum ſit os a telo, & nihil mali paſſum ſit: & ad curationem, qualinam opus habet ulcus, & caro, & oſsis affectio: talia ſanè ulcera ſectione opus habent. Si uerò etiam os quidem carne fuerit denudatum, ſubcaua uerò fuerint ulcera in obliquum; cauitatem quàmplurimum reſecare oportet, ubi non facile eſt medicamento quocunque peruenire. Sed & orbiculatiora ulcera, ac plurimum ſubcaua, etiam ipſa reſecare oportet, circulo diuiſim inciſo ſecundum longitudinem pro hominis natura, ut longius fiat ulcus.

20 At uerò in capitis ſectione, reliquæ quidem capitis partes ſecuritatem habent dum ſecantur. Verùm tempora, & adhuc ſupra tempora uenam, quæ per tẽpora fertur, ſecare non oportet: conuulſio enim corripit ſectum. Et, ſi quidem ſiniſtra tempora ſecta fuerint; dextera conuulſio corripit. Si uerò dextra ſecta fuerint; ſiniſtra conuulſio apprehẽdit. Quum igitur ulcus in capite ſecas, oſsium gratia carne denudatorum, ſcire cupiens, an habeat os quid mali a telo, aut non habeat; ſecare oportet uulnus tanta magnitudine, quanta ſurſum opus habere uiſum fuerit. Secantem uerò carnem ab oſſe diducere oportet, quæ ad membranam, & ad os exiſtit. Deinde linamentum per totum ulcus adhibere oportet, quod ulcus quàm ampliſsimum in poſterum diem faciat, cum minimo dolore: ubi uerò linamentum adhibuiſti; cataplaſmate utere, quanto tempore etiam linamento, ita ut mazam ex tenui polenta in aceto ſubigas, aut coquas, & q̃ maximè uiſcoſam facias.

21 Poſtridie uerò ubi linamẽtum exemeris, inſpecto oſſe, quod paſſum eſt, ſi non conſpicua tibi ſit uulneratio, qualiſnam ſit in oſſe: neq; cognoſcas, an os aliquid mali in ſe habeat, aut non habeat, telum autem ad os perueniſſe, ac læſiſſe uideatur; radere oportet ſpicillo raſorio, ſecundum longitudinem, ac profunditatem pro hominis natura: & rurſus ſi etiam tranſuerſum ſit os, ruptionum gratia ad uiſum inconſpicuarum, & contuſionis obſcuræ gratia, quę non introceſsit ex natura alterius oſsis capitis. Indicat enim ipſa raſio magis, ſi non etiam aliàs conſpicuæ fuerint hæ affectiones ex telo in oſſe exiſtentes. Et ſi ſedem teli in oſſe uideris; tum ipſam teli ſedem radere oportet, tum ambientia ipſam oſſa, ne ſæpe ad ſedem ruptio accedat, & contuſio, aut ſola contuſio, & deinde lateant; quum non conſpicua eſiſtant. Poſtquam autem os ſcalpro raſeris, ſi quidem ad perforationem tendere oſsis ſauciatio uideatur; perforare oportet, & citra perforationem triduum non excedere, ſed in hoc perforare tum aliàs, tum tempore calido; ſi ab initio curationem ſuſceperis. Si uerò ſuſpiceris os ruptum, aut contuſum, aut ambo hæc; coniectura facta quod uehementer ſauciatus ſit, ex uulnerati uerbis, & ꝙ a forti id contigit, qui ſauciauit, ſi alius ab alio uulneratus fuerit: & ꝙ telum, quo uulneratus eſt, ex maleficorum telorum ordine fuit: deinde quòd uertigo, & caligo ipſum corripuerit, & quòd in ſoporem profundiorem inciderit, & quòd ceciderit: his ita contingentibus, ſi non cognoſcas, an os ruptũ ſit, aut contuſum, aut ambo hæc, neq; aliàs uideas; ſuper os aliquid maxime nigri coloris, nigro medicamento liquato ſubactum, imponere oportet: & ſubextento linteo oleo imbuto ſuper ulcus, & deinde mazæ cataplaſmate appoſito deligare: poſtridie uerò exoluto, ac expurgato ulcere deradere.

22 Et ſi ſanum non fuerit, ſed ruptum, ac contuſum, reliquum quidem os raſum album erit, fiſſura uerò, & contuſio, quæ nigrum medicamentum eliquatum in ſeipſam ſuſcepit in reliquo oſſe albo nigra erit.

Cæterùm

Cæterùm hanc fiſſuram conſpectam rurſus ſecúdum profunditatem radere oportet. Et, ſi quidem radens fiſſuram hanc conſpectam nigram exemeris, & deleueris è conſpectu ſublatam; contuſio quidem oſsis aut magis, aut minus facta fuit, quæ ſanè etiam fiſſuram a ſcalpro raſorio deletam rupit. Verùm minus horrenda hæc eſt, & minus negotij exhibuerit, fiſſura delata. Si uerò in profundo ſit, & dum radimr deleri nolit; ad perforationem deuenit hæc calamitas. Sed perforare oportet, ac de cætero ulcus curare. Cauere autem conuenit, ut ne aliquid mali os contrahat ex carne; ſi male curetur: nam & perforato oſsi, & aliàs denudato, ſed ſano, & ſi læſionem aliquã ex telo habeat, & tamen ſanum eſſe putetur; periculum magis immlnet, ut ſuppuratũ fiat; etiam ſi aliàs futurum non eſſet.

23 Si & caro os ambiens male curetur, & inflammetur, ac conſtringatur. (Igneſcit enim, & multa flamma impletur. Et ſanè os ex ambientibus carnibus in ſeipſum calorem, & flammam, & quæcunq; mali in ſeipſa habet caro, trahit, & ex his ita ſuppuratum fit. Malùm eſt etiam humidam eſſe carnem in ulcere, & putreſcentem, & ad multum tempus purgari.) Quare ſuppuratum quidem, quàmcelerrime ulcus facere oportet: ſic enim ambientes ulcus partes quàmminimum inflammabuntur, & ulcus citiſsime purũ erit: neceſſe eſt enim carnes conciſas, ac contuſas a telo ſuppuratas fieri, ac conſumi. Poſtquam autem purgatum fuerit; ſiccius fieri ulcus oportet: ſic enim citiſsime ſanum fiet, ſicca carne germinante, & non humida. Et ſic quoque ulceri caro non ſuperincreſcet.

24 Eadem ratio membranæ circum cerebrum eſt: ſtatim enim oſſe perforato, & ex ſecto, ac de membrana detracto, ipſam denudatam membranam puram, quàmcitiſsime, ac ſiccã facere oportet, ut, ne ubi ad multum tempus humida ſit; computreſcat, ac in tumorem attollatur: his enim ita contingentibus, periculum eſt ipſam putrefieri. At uerò os, quod diſcedere a quouis alio oſſe oportet, ulcere in capite facto, & ſede teli in oſſe exiſtente, aut aliàs oſſe plurimum denudato, diſcedit; ubi plurimum exangue factum eſt: reſiccatur enim ſanguis ex oſſe & a tempore, & a plurimis medicamentis. Citiſsime enim diſceſſerit; ſi quis ulcus q̃ citiſsime purgarit, & de cætero & ulcus, & os tum maius, tum minus reſiccauerit. Quod enim citiſsime reſiccatum, ac teſtaceum factũ fuerit, ex hoc facto maxime dimittitur ab alio oſſe; quod ſanguinolentum ad uiuum exiſtit. & quum exangue, ac ſiccum fiat, a ſanguinolento, ac uiuo ualde diſcedit.

25 Quæcunq; uerò oſſa intro contuſa cedunt ex ſua ipſorum naturá, rupta, aut etiam diſſecta, ualde ampla, talia minus periculoſa ſunt; ubi membrana ſana fuerit: & quæ pluribus fiſſuris, & amplioribus intro rupta ſunt, adhuc minus periculoſa ſunt, & ad detractionem faciliora ſiunt: & nullum ex talibus perforare oportet, neq; periclitari oſſa auferre conando; priuſquam ſponte ſua emergant, priore forma exoluta. Emergunt autem carne ſubnaſcente. Subnaſcitur autem ex duplicata oſsis lamina, & ex ſano oſſe, ſi ſuperna oſsis pars ſola fuerit corrupta. Sic uerò quàm citiſsime & caro ſubnaſci, ac germinare poterit, & oſſa emerſerint, ſi quis ulcus quàmcitiſsime ſuppuratum redditum, purum faciat. Et ſi per totum os ambæ partes intro contuſæ ceſſerint ad membranam, & ſuperna oſsis pars, & inferna; ſi quis ſimiliter medeatur, ulcus celerrime ſanum erit, & oſſa, quæ intro ceſſerunt, celerrime emergunt, ac reuertuntur.

26 At uerò puerorum oſſa & tenuiora, & molliora ſunt ea de cauſa, ꝙ ſanguinolentiora ſunt, & caua, & neq; antroſa, neq; denſa, neq; ſolida: & a telis æqualibus, ac debilioribus, ſi ſimiliter, ac minus fuerint uulnerati, iunioris pueri uulnus, & magis, & citius ſuppuratur, & in breuiori tempore, q̃ ſenioris: &, ſi aliàs ex uulnere moriturus eſt; iunior ſeniore citius perit. Cæterùm, ſi os denudatum carne fuerit; animaduerſione habita cognoſcere conari oportet, ſi oculis uidere, ac noſcere non datur, an ruptum ſit os, & an contuſum, aut ſolum contuſum: & an ſede teli facta, adſit contuſio, aut fiſſura, aut ambo hæc. Et ſi quid horum os paſſum fuerit; detracto ſanguine, paruo terebello modice & cum cautione, os terebrare oportet: tenuius eſt enim os, & minus profundum iuuenibus, q̃ ſenioribus. Quicunq; uerò ex uulneribus in capite moriturus eſt, & fieri non poteſt, ut ſanus fiat, ac ſeruetur, ex his ſignis dinotionem morituri facere oportet, & quod futurum eſt prędicere. Patitur enim hęc.

27 Quum quis os fractum, aut ruptum, aut cõtuſum, aut quocunq; modo fractum intelligẽs, per errorem deliquerit, & neq; raſerit, neq; perforauerit, ueluti os non opus habeat, & uelut os ſanum exiſtat: ante decimumquartum diem febris corripiet, ut plurimum in hyeme. In æſtate uerò poſt ſeptimum diem febris corripit: & poſtquam hoc factum fuerit; ulcus colorem amittit, & ex ipſo ſanies pauca fluit: & quod inflammatum eſt ex ipſo emoritur, & uiſcoſum fit, & apparet uelut ſalſamentum colore fuluum, ſublimidum: & os tunc corrumpi incipit; & fit ualde nigrũ, poſtremum pallidum, aut ualde album euadens. Quum uerò iam ſuppuratum fuerit; in lingua puſtulæ oboriuntur, & deſipiens æger moritur, & conuulſio, pleróſque corripit in altera corporis parte: ſi quidem in ſiniſtra parte capitis ulcus habeat; in dextra corporis parte conuulſio corripit. Si uerò in dextra capitis parte ulcus habeat; in ſiniſtra corporis parte conuulſio corripit. Sunt autem & qui ſyderati fiunt, atque ſic pereunt ante ſeptimum diem in æſtate, aut decimumquartum in hyeme. Similiter autem ſignificant hæc ſigna & in ſeniore, & in iuniore; ſi uulnus exiſtat.

28 Quapropter ubi intellexeris febrem inuadere hominem: & ex alijs ſignis aliquod ipſi accedere, non cunctari oportet; ſed os uſque ad membranam perforare, aut ſcalpro raſorio deradere: eſt enim & ad perforationem, & ad raſionem facile, ac expeditum: deinde reliqua ſic curare, prout conducere uiſum fuerit, reſpectu ad id, quod fit habito. Quum uerò in uulnere, in capite hominis terebello perforato, aut non perforato, oſſe autem denudato, tumor rubicundus, ignis ſacri ſpeciem referens, acceſſerit in facie, & in oculis utriſque, aut altero: &, ſi quis tumorem contingat; doleat: & febris corripiat, ac rigor: & ulcus ipſum, tum quod ad carnem attinet, tum quod ad os, bene habeat ad aſpectum: & ambientes ulcus partes bene habeant, excepto tumore, qui in facie exiſtit: & aliud peccatum nullum tumor habeat, quod ad reliquam uictus rationem attinet: huius infernam aluum

deorſum

de orſum purgare oportet medicamento, quòd bilẽ ducit: &,ubi ſic purgatus fuerit; & febris dimittit,& tumot ſedatur, & ſanus euadit. Medicamentum uerò dare oportet,ad uires hominis reſpiciendo,prout robore ualidus fuerit.

29 Cæterùm de perforationis, ac terebrationis uſu, ubi ea neceſsitas ingruat,ut neceſſe ſit hominẽ perforare; ſic ſtatuendum eſt. Si ab initio aſſumptam curationem adminiſtras; nõ oportet ſtatim oa ad membranam perforare,ac excindere: non enim conducit membranam oſſe denudatam eſſe ad multum tẽpus male afflictam: ſed poſtremum,ubi madore corrumpi, ac putreſcere ipſam periculum eſt. Eſt & aliud periculum,ſi ſtatim oſſe ad membranam perforato, ipſum auferas,ne in ipſo opere membranam per terebellum uulneres. Verùm terebrantem oportet, ubi iam ualde parum abeſt,ut os ſit perforatũ, & os iam mouetur;a terebratione deſiſtere,& ſinere, ut os ſua ſponte diſcedat: nam in oſſe perforato, & a perforatione relicto,nihil mali accedere poterit: tenue enim iam id,quod reſtat, fit. Reliqua uerò curare oportet, prout ulceri conducere uiſum fuerit. Terebrantem autem frequenter eximere terebellum oportet, caliditatis oſsis gratia, & in frigidam aquã immergere: calcſcens enim ex circunductione terebellum,etiam os excalfaciens,ac reſiccans adurit, & maius os perforationem ambiens,diſcedere facit, q̃ aliàs diſceſſurum fuiſſet. Si uerò etiam ſtatim uolueris uſque ad membranam perforare,& poſtea os auferre; eodem modo frequenter eximere terebellum oportet, & in frigidam aquam demergere. At ſi non ab initio curationem aſſumpſeris, ſed ex alio traditam ſuſceperis, ita ut poſterior tarde ad curationem deuenias; terebello exſculpto ſtatim os ad membranam perforare, ac excindere oportet, & exempto ſæpe terebello ſpeculari,tum aliàs, tum per admotum ſpicillum,circumcirca ipſius terebelli uiam: nã multo citius perforatur os ſi ſuppuratum iam, ac tranſpuratum perforaueris: & ſæpe contingit, ut non profundum os ſit, tum aliàs, tum ſi ea capitis parte fuerit uulnus, qua tenuius magis, q̃ craſſum os ipſum exiſtit. Quare cauere oportet,ut terebelli admotione ne fallaris: uerùm qua parte craſsiſsimum os eſſe uiſum fuerit, in eam ſemper terebellum admotum adigito, ita ut frequenter conſideres,ac commoueas os, & eijcere coneris. Poſtquam autem abſtuleris; reliqua, uelut ulceri conferre uiſum fuerit, curato.

HIPPOCRATIS COI
Chirurgię officina.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Senſibus expoſita a quibuſuis facile cognoſci. Lucis ſpecies duæ, ac utrinſque uſus duplices.*
2 *Pedum, ac genuum ſitus, in curatione qualis eſſe debeat. Veſtitus, ungues.*
3 *Actionum inſtrumenta in chirurgia habilia eſſe oportet. Deligationis duæ ſpecies: cita, expedita: bona, pulchra.*
4 *Pulchra deligationis ſpecies. Bonæ ligationis ſpecies. Compreſſio. Nexus & filum quomodo in deligationibus procedere debeant. Deligatio omnis ad decliuia, & acuminata fugit.*
5 *Deligatio quomodo fieri debeat.*
6 *Deligamenta qualia eſſe debeant. Obuolutionis capita. Linteorum præparatio.*
7 *Deligationis initium.*
8 *Spleniorum longitudo, latitudo, multitudo, craſſitudo. Subligationes linteorum duæ. Deligamentorum multitudo, longitudo, latitudo.*
9 *Ferulæ quales eſſe debeant. Ceratum.*
10 *Poſitio qualis eſſe debeat. Quæ in aqua ſpectentur.*
11 *Diſtentio circa quas partes maxime fiat. Defrictio. Deligationis modus.*
12 *Figurarum deligationis ſumma. Sugillationum, contuſionum, conuulſionum, tumorum, cum effuſione ſanguinis, deligatio.*
13 *Luxationum, auulſionum, aut elapſionum deligationes. Imminutionum deligatio.*
14 *Fulcimenta quibus partibus adhibenda.*

1 AVt ſimilia, aut diſsimilia, a principio, a maximis, a facillimis, ab his, quæ undiquaq; penitus cognoſcuntur: quæ & uidere, & tangere, & audire licet: quæ & uiſu, & tactu, & auditu, & naribus, & lingua, & intelligentia ſentire licet: quæ & quibus cognoſcũtur, omnibus cognoſcere licet. Quæ uerò ad chirurgiæ officinam: ægrotans, agens, miniſtri, inſtrumenta, lumen: ubi, quomodo: quot, quomodo, quãdo: corpus, uaſa commoda: tempus, modus, locus: agens aut ſedens, aut ſtans, moderate ad ſeipſum, ad id quod tractatur, ad ſplendorem lucis. Lucis igitur ſpecies duæ ſunt, altera communis, altera artificialis. Communis, in nobis non eſt. Artificialis etiam in nobis non eſt. Artificialis etiam in nobis eſt. Vtriuſq; uerò duplices uſus ſunt, aut ad lucem, aut ſub lucem. Sub lucem, & modicus uſus eſt, & moderatio manifeſta. Ad lucem uerò, ex præſentibus, ex conferentibus luminibus, ad ſplendorem conuertere oportet id, quod tractatur, exceptis his, quæ aut latere oportet, aut uidere turpe eſt: ita ut id, quod tractatur, ex aduerſo ſit luci: qui uerò tractat, ex aduerſo eius, quod tractatur: ueruntamen ut ne tenebras inducat: ſic enim & qui agit uidere poterit, & quod tractatur, non uidetur.

2 Ad ſeipſum uerò, ſi quidem ſedeat; pedes ſecundũ rectitudinem ſurſum uerſus è directo ad genua ſint, diſtantia autem parua in conſiſtendo intercedat. Genua autem ſuperiora ſint inguinibus, modice diſtantia, pro commoda cubiti poſitione, ac appoſitione.

Veſtitus

Veſtitus expedite,diſtincte,æqualiter,ſimiliter, cubitis,humeris. Ad id uerò, qnod tractatur,ultra,& prope,& ſurſum,ac deorſum,& hac,aut illac, aut in medio. Vltra quidem,& prope termini ſunt cubitorum gibbi,ita ut in anteriorem partem non excedant genua,in poſteriorem coſtas. Surſum uerò, ut nō ſupra mammas, ſummas manus habeat. Deorſum,ut non inferius,q̃ ut ubi pectus ad genua habet, ſummas manus angulares, ac brachia figuret, & in medio quidē hoc modo ſe habet. Hac uerò,aut illac, ut non extra ſedem: ſed pro ratione conuerſionis & corpus, & operantem corporis partem producat. Si uerò ſtet; utriſque pedibus ex æquo inſiſtere ſatis eſt. Agere uerò oportet, ita ut altero pede inſcendat, non eo, qui eſt ad manum agentem,genu ad inguen ſublato, uelut in ſede; ſed & alij termini ijdem ſunt. At qui tractatur,reliqua corporis parte tractanti inſeruiat, aut ſtans,aut ſedens,aut decumbens,quo quàmfacillime ita uelut figuram habens perſeueret, ſeruans ſubfluxionem,ſubſidentiam,euerſionem,decliuitatem. Sic quæ debet,ſeruatur & figura, & forma eius, qui tractatur, in exhibitione,in tractatione,in habitu poſtea ſequente. Vngues neque præminere oportet, neque deficere: digitorum uertices ad uſum exercere, digitis quidem ſummis pleraque, indice ad magnum admoto: tota uerò manu prona, ambabus autem aduerſis. Digitos generoſe extendere cogit magnū quiddam in medio digitorum poſitum,& oppoſitum facere magnum digitum indici. Morbum autem eſſe manifeſtum eſt, per quem etiam læduntur hi,quibus ex natiuitate,& educatione,aſſueuit magnus digitus ab alijs contineri. Opera omnia exercere oportet utriſque ſeorſim agendo,& ambabus ſimul: ſimiles enim ſunt, ambabus coniectando bene,pulchre,cito, non laborioſe,concinne,expedite.

3 Inſtrumenta quidem,& quando, & qualiter dicetur. Vbi oportet,ut ne quid impediat opus, neq; impedimento ſit inter accipiendum circa operantem corporis partem. Si uerò alius det; paulò prius paratus ſit,& faciat ubi iuſſeris. Qui uerò circa ægrotantem ſunt, id, quod tractatur, exhibeant prout uſum fuerit. Reliquum autem corpus detineant,ut totum quieſcat,tacentes,& præfecto obediētes. Deligationis ſpecies duæ ſunt,quæ facta eſt, & quæ adhuc fit. Quæ adhuc fit,cito,non laborioſe,expedite,concinna. Cito quidem, perficiendo opera. Non laborioſe,facile agēdo. Expeditio uerò ad omnia parata eſt. Concinnitas autem iucunda aſpectu eſt. Ex quibus uerò exercitationibus hæc contingant, dictum eſt. Quæ facta eſt,bene,pulchrè: Pulchrè quidem, ſimpliciter,diſtinctè: aut ſimilia,ac æqualia,æqualiter,ac ſimiliter: aut inæqualia,ac diſsimilia,inæqualiter, ac diſsimiliter.

4 Species uerò hæ ſunt,ſimplex, rotunda in orbem, aſcia,ſima,oculus,rhombus, & ſemiſecta: ita ut ſpecies congrua ſit ſpeciei,& affectioni eius, quod deligatur. Eius uerò quod bene deligatur, duæ ſunt ſpecies,roboris quidem,aut cōpreſsione, aut copia linteolorum:& partim quidem ipſa deligatio ſanat,partim curantibus inſeruit. Ad hæc igitur lex hæc eſt. In his autem maxima deligationis uis eſt. Compreſsio quidem,ut incumbentia non abſcedant, neque penitus innitantur: ſed ſint quidem firmata, non autem coacta: & minus quidem extrema,minimè uerò media. Nexus, & filum procedant, non deorſum, ſed ſurſum, in exhibitione, & præparatione, & deligatione, & habitu poſtea ſequente. Initia non ſuper ulcus inijcere oportet,ſed hinc,aut illinc facere nexū. Nexum uerò neque in ſemita,neq; in opera,neque illic, ubi inane eſt, ut ne in uanum iaceat. Nexum autem, & filum, mollia non magna. Hoc tamen probè noſſe conuenit, quòd omnis deligatio ad decliuia, & acuminata fugit,uelut in capite, ad partem ſupernā: in tibia,ad infernam.

5 Deligare oportet dextras partes in ſiniſtras: & ſiniſtras in dextras,excepto capite. Hoc uerò ſecundū rectitudinem: uerùm contraria ex duobus initijs. Si uerò ex uno; ad id, qnod ſimile eſt, ad ſubtilitatem: uelut eſt media pars capitis, & ſi quid aliud huiuſmodi. Quæ uerò mouentur,ueluti articuli,qua quidē parte inflectuntur, quàm minimis,ac expeditiſsimis linteis obuoluere oportet,uelut poplitem: qua uerò circumtenduntur,ex paſsis,ac latis, uelut eſt patella. Circumdare quoq; inſuper oportet,comprehēſionis quidem gratia eorum,quæ circa hæc ſunt, appenſionis uerò uniuerſi deligamenti,in quieſcētibus; & depreſsioribus corporis partibus, qualis eſt & ſupra, & infra genu. Conuenit autem in humero quidem, circumductio circum alteram alam:in inguine uerò, circum alteram lateris mollitudinem; in tibia, ſupra ſuram: & quibuſcunq; ſurſum contingit fuga,his inferne appenſio conuenit: quibus autem deorſum, uice uerſa. Quibus uerò non eſt,uelut in capite, his in æqualiſsima parte, comprehenſiones facere oportet, & minimè obliquo deligamento uti: nam ſtabiliſsimum poſtremum circundatum,uel maximè uagabūda continet. Quibuſcunq; autem neq; comprehēſio, neque appenſio linteorum, commodè ſe habet; his per fila appenſiones facere conuenit, ex iniectione, aut conſutione.

6 Deligamenta ſint pura,leuia,mollia, tenuia. Obuoluere verò oportet ambabus ſimul,aut utriſq; ſeorſim exercere:conueniente autem deligatione uti, cōiectura ad latitudinem,ac craſsitudinem partium facta. Obuolutionis capita dura,æqualia,diſtincta ſint. In quibus autem futurum eſt,ut decidant, ea peiora ſunt,q̃ ſi cito decidant. Quædā uerò ſunt eiuſmodi, ut neq; comprimere, neq; decidere oporteat. Quæ uerò ſpectat deligatio,aut ſubligatio, aut ambo,hæc ſunt. Subligatio quidem in cauſa eſt,ut aut diſparata attrahantur,aut expaſſa contrahantur, aut contracta diducantur, aut diſtorta dirigantur, aut uice uerſa. Præparare autem oportet lintea leuia,tenuia,mollia, pura,lata,non conſuta,neq; extuberantias habentia, & ſana, ut extenſionem ferant, & paulò præſtantiora,non ſicca,ſed ſucco imbuta ſingulis affectionibus familiari: ad ea quidem quæ diſparata abſceſſerunt, ita ut ſublimia ſedem quidem contingant;non tamen comprimant.

7 Initium autem ſumere oportet ex ſana parte, & ad ulcus deſinere; quò id quidem,quod ſubeſt, excoletur,aliud autem non amplius colligatur. Deligare autem oportet recta quidem in rectum: obliqua uerò obliquè:in figura doloris exorte,in qua neq; conſtrictio,neq; diſceſsio contingat: ex qua ubi translatio fit ad appenſionem,aut poſitionem, non transmutent,ſed ſimilia habeāt hæc,muſculos,uenas,neruos, oſſa, & bene poſita, & bene detenta. Appenſa uerò

aut

aut poſita eſſe conuenit,in figura doloris eaortę,quę eſt ſecundum naturam: in quibus uerò diſceſſerant, uice uerſa. At quibus expaſſa ſunt, contrahere oportet, quod ad alia quidem attinet eodem modo: ex multo uerò temporis ſpatio interpoſito contractionem facere oportet, & ſenſim progreſſu facto compreſsionē,primùm minimè,deinde magis, ita ut terminus q̃ maaimè facta ſit,mutuus cōtactus fiat. Quibus uerò contracta ſunt, diducere: cum inflammatione quidem uice uerſa: ſine hac autem, præparatione quidem eiuſmodi, deligatione uerò contraria. Diſtorta uerò dirigere oportet, quod ad alia quidem attinet,eodem modo: uerùm quæ quidem abierunt, ea reducere oportet,ſubligatione,agglutinatione,appenſione. Contraria nerò contrario modo.

8 Spleniorum longitudines, latitudines, craſsitudines,multitudines. Longitudo, quanta eſt deligatio: latitudo,quatuor,aut trium digitorum: craſsitudo,ut triplices, aut quadruplices ſint: multitudo, ut dum circumdantur,non eacedant,neq; deficiant. Quibus uerò ad directionem, in longitudinem circumdādo, latitudinem,ac craſsitudinē defectu conięctare oportet,ita ut non aceruatim eapleamus. At uerò linteorum ſubligationes duæ ſunt, prima ex loco læſo ad ſupernas partes deſinit:altera ex loco læſo ad infernas. Iuata locum affectum maxime cōprimere oportet: minime eatremas partes; reliqua uerò pro ratione. Deligatio autem multam ſani loci partem occupet. Deligamentorum multitudo, longitudo, latitudo. Multitudo quidem,ut ne ſuperetur a loco læſo,neq; per ferulas illiſio fiat,neq; pondus, neq; circumcirca inclinatio,neq; effœminatio deligamenti contingat. Longitudo uerò, & latitudo trium, aut quatuor, aut quinque,aut ſex cubitorum quidem longitudo, digitorum autem latitudo. Et affulcimēti circumductiones tot ſint, ut ne comprimant. Mollia uero,& non craſſa ſint hæc omnia,pro longitudine,& latitudine, ac craſsitudine partis affectæ.

9 Ferulæ porrò ſint leues,æquales,iuata extremitates ſimæ,hinc,atq; illinc paulo minores deligatione, craſsiſsimæ autem ea parte,qua extat fractura. Quæcunq; uerò partes incuruæ ſunt, & eacarnes, in his, quæ præminent,cauendæ ſunt,uelut circa digitos,& malleolos,aut poſitione,aut breuitate. Affulcimentis autem fulcire,ac firmare oportet,non cōprimere primùm. Ceratum molle,& leue,& purum ſit. In aqua ſpectatur caliditas,multitudo. Caliditas,ut ſupra ſuam ipſius manum medicus affundat. Multitudo,ad laxandum quidem,& attenuandum, plurima optima eſt: uerùm ad incarnandum,ac molliendum, moderata. Moderatio autem in perfuſione ea eſt,q̃ dum,adhuc attollitur pars,priuſquā concidat,deſiſtere oportet: primùm enim attollitur: poſteà uerò attenuatur.

10 Poſitio ſit mollis,ęqualis,ſurſum uergens, in eminentibus corporis partibus,uelut calcaneo, & coxa, ut neque refrangatur,neque euertatur. Canalem toti potius cruri,q̃ dimidio adhibere oportet. Ad affectionem tamen reſpicere oportet: & reliqua,quæ lædere ſolent,manifeſta ſunt. Exhibitio uerò, & diſtentio,& reſtitutio,& reliqua ſecundum naturam fiant. Natura in operibus eſt,operis actione quid illa uelit coniectandum eſt: Ad hæc autem ex quieſcente, ex communi,ea conſuetudine. Ea quieſcente quidem, ac remiſſo,rectitudines conſiderare oportet,uelut in manus figura: Ex communi uerò, extenſionem, & infleaionem, ueluti figura cubiti ad brachium, quæ prope ad angularem accedit. Ea cōſuetudine,quod non alias figuras magis ferre poſſunt,uelut crura extenſionem:in hac enim figura plurimum tempus facillime durarint,nulla facta immutatione. In immutatione uerò ex diſtentione, ſimilia hæc habent, ad habitum, aut poſitionem, muſculos, uenas, neruos, oſſa, & bene poſita, & bene detenta.

11 Diſtentio fit maxime circa maaima, & craſsiſsima,ac æqualia,& ubi ambo oſſa læſa ſunt:ſecundo loco ubi ſubiectum,minime ubi ſupernum. Si uerò magis moderato fiat; detrimentum affert, pueris exceptis. Oportet autem ipſa paululum accliuia habere. Directionis exemplum,æquiuocum,coniugatum,ſimile,ſanum. Defrictio poteſt ſoluere,ligare,incarnare,minuere: dura,ligare: mollis,ſoluere: multa, minuere: moderata, craſſe facere. Deligare uerò oportet,primùm,ut is,qui deligatur,dicat, maxime ſe cōpreſſum eſſe circa læſam partem,minime circa extremas: & firmatum ſe eſſe,non compreſſum, copia linteorum, non robore: & hac die, ac nocte paulò magis,poſtridie minus,tertia laxè. Reperiatur autē poſtridie in extremis partibus tumor mollis. Tertia uerò die deligatum ſolutum gracilius ſit, atque hoc per omnes deligationes. Secunda uerò deligatione,an iuſtè deligatum apparuerit, diſcere oportet. Hinc autem magis,& pluribus cōprimatur: tertia adhuc magis,itemq; pluribus. Septima uerò a prima deligatione ſoluta,inueniantur gracilia oſſa,ac depreſſa. At uerò in ferulas deligata,ſi gracilia, & pruritus exortia, & ſine ulcere fuerint;ſinere oportet uſque ad dies uiginti a læſione. Si uerò quid ſuſpectum ſit; ſoluere in medio tempore, & ferulas tertio quoque die firmare. Appenſio,poſitio,deligatio,ut in eodem ſtatu ſint cuſtodire oportet.

12 Figurarum ſumma hæc eſt,conſuetudines, naturæ ſingulorum membrorum, ſpecies ea currendo, ambulando,ſtando,decumbendo,ex opere,ex remittendo. (Nam uſus corroborat,ocium autem colliquat.) aut compreſsione,aut copia linteorum. Quæcunque uerò effuſo ſanguine ſugillationes, aut contuſiones, aut uulſiones, aut tumores inflammationis eaortes, ea uulnere oboriuntur, ad ſupernam partem plurimum, ad infernam etiam parum deligare oportet, ita ut manum,aut crus non habeat in decliue, & initium ſupra uulnus ponat,ac maaime firmet, minime extremas partes,medio modo medias,ultimam partem ad ſupernas corporis partes diſtribuendo, deligatione,cōpreſsione: ſed & hæc,copia magis, quàm robore. Maximè autem his lintea tenuia,leuia,mollia,pura,lata,ſana debētur,utpote ſine ferulis; & uberiore perfuſione uti oportet.

13 At uerò elapſiones,aut luxationes, aut tortiones, aut diſtantiæ diſparatæ,aut auulſiones,aut abruptiones,aut diſtortiones, ueluti mutilationes ad alteram partem uergentes,unde quidem exceſſerunt, remittendo deligare oportet: quo uerò exceſſerunt,intendendo deligamentum, ut ad contraria uergant deligata,etiam priuſquam fuerint deligata,paulò magis, q̃ ut ex æquo ſint, & deligamentis, & ſplenijs,& appenſionibus,& figuris,extenſione, defrictione, directione: & hic e iam uberiore perfuſione. Cæterùm imminutiones multam ſanam partem occupādo de-

ligare oportet, ut ex influxione, qua colliquata plus, quàm ſua ſpōte imminuta ſunt, alia deligatione permutata, ad augmentum declinent, & carnium efformationem faciant. Melius autem eſt, ut & ſuperna pars ſimul deligetur, uelut tibiæ, & femorum, & alterum crus cum ſano crure; quò ſimilius ſit, & ſimiliter quieſcat, & ſimiliter alimentum excludant, & ſuſcipiant. Linteorum uerò copia, non compreſſione utēdum eſt, remittendo primùm id, quod maxime opus habet, & utendo defrictione incarnante, & perfuſione abſque ferulis. Fulcimenta porrò, ac ſtabilimenta adhibere oportet, ueluti pectori, coſtis, capiti, & alijs, quæ eiuſmodi ſunt, partim pulſuum gratia, ut ne concutiantur: partim etiam diſtantiarum diſparatarum gratia, circa iuncturas in oſsibus capitis, quo firmentur. Et in tuſsibus, aut ſternutationibus, aut alio motu, qualia fiunt circa thoracem, & caput ſtabilimenta. Horum omnium eædem ſunt deligationis commoderationes: qua enim partes læſiones ſunt, maxime comprimendum eſt. Supponere igitor oportet lanam mollem, affectioni conuenientem: deligare uerò non amplius comprimendo, ut ne pulſus concutiantur, neq; amplius, q̄ ut diſtantium iuncturarum extremitates mutuo ſe contingant: neq; ut tuſſes, & ſternutationes fiant, ſed ut prohibeantur, ſtabilimentum adhibeatur; quò neq; cogatur quid, neque concutiatur.

HIPPOCRATIS COI
Liber de fractur.s.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Luxationum, & fracturarum extenſiones quàm directiſſimè facienda. Manum fractam tractare, non multi eſſe ſtudij.*

2 *Contra imperitos medicos, qui ex figuris in manus deligatione ſapientes ſibi uidentur. Artes aliæ robore, aliæ artificijs operantur. Manuum figura ad omnes artes naturales.*

3 *Manus ſupinæ extenſæ deligatio incommoda.*

4 *Manus fractæ recta extenſio, & deligatio. Sedendi modus in deligatione manus. Os cubiti maius fractū, cur minore curatu facilius. Os cubiti utrunque fractum.*

5 *Extenſione facta quomodo deligandum.*

6 *Ferulam qualem eſſe in fractura partibus conueniat.*

7 *Victus eorum quibus ulcera ab initio non fiunt. Manum fractam quomodo in faſcia geſtare conueniat.*

8 *Brachij fracti, iuſta extenſio, & compoſitio.*

9 *Brachij os fractum quadraginta diebus corroboratur. Victus eorum ratio. Brachij oſſis incuruatio, quomodo præcauenda.*

10 *Pes hominis ex multis & paruis oſſibus conſtat. Pedis oſſium loco motorum compoſitio eadem quæ manuum. Pedis oſſium fractorum curatio. Quot diebus ſanētur.*

11 *Pedum fractura propter neglectum decubitum, perfectè curari nequeunt. Tibiæ oſſa cur diuturniorem cæteris pedis oſſibus curationem requirant. Aqua calida in articulorum læſionibus uſus.*

12 *Calcanei ex ſaltu uehementi læſi curatio.*

13 *Signa recrudeſcentis calcanei uulneris. Quot diebus ſanetur.*

14 *Tibiæ oſſa duo. Laxatio eorundem & curatio.*

15 *Oſſium tibiæ extenſio.*

16 *Extenſionum multi modi.*

17 *Corporis attenuatio in tibiarum oſſibus fractis. Quot diebus curentur. Coxæ, femoris, & tibiæ extenuatio.*

18 *Tibiæ os utrunque fractum.*

19 *Lintea circa cruris deligationem qualia eſſe debeant. Canales cruribus impoſiti.*

20 *Cruris fracti decubitus*

21 *Ferularum locationes in quibus uitandæ. Tibiæ oſſa quadraginta diebus corroborantur. Oſſe directione egente, quid faciendum. Tibiæ os alterum fractum. Tibiæ os internum, maiorem in curando moleſtiam exhibet.*

22 *Tibiæ os extremum fractum.*

23 *Femoris breuius effecti dedecus. Quot diebus corroboretur.*

24 *Femur magis gibboſum ad partem externam.*

25 *Tumores iuxta poplitem, aut circa pedem, aut aliam quampiam partem ex compreſſione eleuati, quomodo curentur.*

26 *Genuflectio deligationibus in femore, ac tibia, turbationem inducit. Calcanei ſummi in tibiæ, & femoris fracturis cura habenda.*

27 *De oſſibus ſimplici modo fractis. Vlcerum curatio ſimplex. Splenia uino imbuta in ulcerum deligatione.*

28 *Vlcera perfrigeratione ſanantes, male agunt.*

29 *Vlcerum horum eadem, quæ eorum quibus os fractū eſt, curatio. Victus horum ratio.*

30 *Vlcerum curatio quibus oſſa quidem fracta fuerunt, ſed ulcus ab initio non fuit curatum. Fracturæ hæ quomodo cognoſcantur.*

31 *Oſſium ualde tenuium diſceſſus.*

32 *Qui deligatione curari nequeant. Extenſio iuſta per machinamenta.*

33 *Fracturarum cum et ſine ulceribus aliæ curationes. Vlcera ante tertium, aut quartum diem non mouenda.*

34 *Lanarum in ulceribus uſus ad ſeptimum diem. Ligatio ab initio cum linteis fiens, omnium præſtantiſſima. Oſſa fracta & extra eminentia, quæ in ſua ſede collocari non poſſunt.*

35 *Inſtrumentorum omnium quæ fortiſſima. Quando uectis inſtrumento utendum.*

36 *Oſſium diſceſſurorum cognitio. Oſſa quæ citiſſimè diſcedant.*

37 *Os extra eminens cur præſecandum. Oſſium frigidis madefactorum primo tempore pericula.*

38 *Os femoris, aut brachij extra eminens. Oſſis inferna pars eminens, minus ſuperna periculoſa.*

39 *Venarum in interna brachij parte multæ & periculoſæ*

exten-

extenſiones. Oſſium diſceſſus diuturnus eſt.

40 *Luxationes oſſium circa genua mitiores ſunt iis, quæ circa cubiti flexuram.*

41 *Oſſium circa genu luxatio frequens, ſed repoſitio facilis. Oſſium cubiti repoſitio moleſtior.*

42 *Articulus ſupra cubitos tranſgreſſus.*

43 *Brachium in anteriorem partem rariſſimè luxatur.*

44 *In poſteriorem partem luxatum.*

45 *Os cubiti brachio ſubiectum fractum. Oſſium fracturâ, uenarum, aut neruorum in iis cõtuſione, minus noxiæ.*

46 *Epilogus.*

Oportet medicum & luxationum, & fracturarum extenſiones quàm directiſſimas facere: hæc enim iuſtiſſima natura eſt. Si uerò quid uel hac, uel illac inclinarit; ad pronam partem uergere conuenit: minus enim hoc peccatum eſt, quàm ad ſpinam. Qui igitur nihil præmeditati ſunt, plerunque nihil peccant: Ipſe enim, qui deligatur, manum porrigit, ut qui ita à iuſta natura cogatur. Qui uerò ſapientes ſibi uidẽtur, hi ſunt nimirum, qui peccant. Studij igitur non multi eſt manum fractam tractare, & quilibet (ut ita dicam) medicus hoc poteſt. Verùm cogor plura de hoc ſcribere, quòd ſciam medicos eſſe, qui ſibi ſapientes eſſe uidentur ex figuris manus in deligatione, ex quibus ipſus indoctos eſſe putare oportebat. Sed enim multa in hac arte hoc modo iudicãtur. Quod enim peregrinum eſt, quum nondum intellexerint, an bonum ſit, magis laudãt, quàm familiare, quod iam bonum eſſe ſciunt: & alienum magis laudãt, quàm probè notum.

Dicẽdum igitur, quænam medicorum peccata de natura manus, tum dedocere, tũ docere uelim: nã & aliorum corporis oſſium doctrinã hic ſermo affert: Manum itaque, de qua nobis ſermo eſt, quidã pronã deligandam dedit, ille uerò cogebat ſic tenere uelut ſagitantes, quũ humerum iniiciunt, atq; ita habẽtem deligabat: hoc ipſum illi ſecũdum naturã eſſe exiſtimãs: & in teſtimonium adducebat tum oĩa cubiti oſſa, ꝙ directionem inter ſe haberent: tum coloris concordiam, ꝙ ipſa per ſeipſam rectitudinem haberet, idq; hoc modo & externa, & interna parte. Hoc modo etiam dicebat & carnes, & neruos, a natura productos eſſe, & artem ſagittandi teſtimonium citabat. & hæc dicens, ac faciens, ſapiens eſſe ſibi uidebatur. Verùm aliarum artium oblitus erat, & eorum, quæ robore, & eorum, quæ artificiis operantur, ac efficiunt: non animaduertens aliam in alio figuram ſecundum naturam eſſe, & in eodem opere alias dextræ manus figuras ſecundum naturam eſſe, alias ſiniſtræ; ſi ita cõtingat: alia enim figura in iaculatione ſecundum naturam eſt, alia in fundæ iactu, alia in lapidis iactu, alia in pugilatu, alia in quieſcendo. Quot uero artes inuenire quis poſsit, in quibus non eadem figura manuũ naturalis eſt? & in unaquaque arte, aliter ad inſtrumẽtum, quod quiſque habet, & ad opus, quod perficere uult, manus figurantur. Ei uero, qui ſagittandi artem exercet, hanc figuram alterius manus optimam eſſe, conſentaneum eſt. Cardinoformis enim brachii pars in cubiti ſede in hac figura innitens, oſsibus cubiti, & brachii rectitudinem facit, uelut totum unum eſſet: & refractio articuli fracta eſt in hac figura. Veriſimile eſt igitur hoc modo minimè flexibilem, & rigidiſsimũ eſſe hunc locũ, & nõ ſuperari, neq; remittere, dum a dextra manu neruus trahitur & ſic neruum quidẽ quàmplurimùm trahet, à firmiſsimo uerò, ac confertiſsimo emittet: ex talibus.n. ſagittarum emiſſionibus celeres, & uehemẽtiæ, & lõginquitates ſũt. Deligationi uerò cum arte ſagittãdi nihil cõe eſt: nã & ubi deligarit, ſi manum ita habiturus eſſet; multos utique dolores maiores uulnere adderet: & ſi flectere iuberet; neque oſſa, neque nerui, neque carnes in eodem permanerent, ſed ſuperata deligatione alio tranſferrentur. Et quæ tandem eſt figuræ ſagittarii utilitas? Et in hac parte fortaſſe non peccaret is, qui ſibi ſapiens eſſe uidetur; ſi ipſum uulneratum ſibi manum exhibere permitteret.

3 Alius porro medicus ſupinam manum præbẽs ita extendere iubebat, atque hoc modo habentem deligabat hanc figurã naturalem eſſe putans, coniectura ex colore facta: & oſſa hoc modo ſecũdum naturam eſſe exiſtimans; eo ꝙ os eminens circa manus iuncturã, ubi paruus digitus eſt, è directo eſſe apparet eius oſsis, ex quo ulnam homines metiuntur: & hæc teſtimonia adducebat, quod ſecundum naturam hoc modo figura ſe haberet, & rectè dicere putabatur. At uero, ſi quidem manus ſupina extendatur; uehementer utique doluerit. Cognoſcere autem poterit hoc quiſq; ſua manu ita extenta, ꝙ doloroſa eſt hæc figura: nam & debilior uir, fortiorem ita manibus ſuis cõprehenſum, ut cubiti flexura ſupina frangitur, quocunq; uoluerit duxerit: neque enim ſi gladium in hac manu habeat; eo uti poterit, adeo uiolenta hæc figura eſt: deinde, ſi ubi deligauit quis, in hac figura ſinat; maior quidem dolor, ubi obambularit: magnus autẽ etiam, ubi decubuerit, ſentietur. Quin & flectere manum ſi opus fuerit; omnino neceſſe eſt & muſculos, & oſſa aliam figuram habere. Sed & citra reliquã perniciẽ, in hac figura hæc ignorabat. Os.n. circa iuncturã manus eminens, iuxta paruũ digitum, hoc quidẽ cubiti eſt. Quod uerò in flexura eſt, à quo ulnam hoĩes metiũtur, id brachii caput eſt. Ille uerò idem os eſſe, & hoc, & illud putabat: itemq; multi alii. Eſt autem idem cum illo is, qui cubitus, ſiue cubiti gibbus uocatur, in quem innitimur. Si quis igitur ita ſupinam manum habeat; tunc & os diſtortum apparet, & nerui a manus iunctura tendentes, ex interna parte & de digitis, diſtorti fiunt: tendunt enim hi nerui ad os brachii, unde ulna menſuratur. Tanta ſanè, ac talia ſunt peccata, & ignorantiæ naturæ manus.

4 Si uerò uelut ego iubeo, manum fractam quis extẽdat; os quidem, qđ eſt circa paruũ digitũ, ad cubiti flexuram tendens, in directum cõuertet, & rectitudinẽ uerò habebunt nerui a manus iunctura ad brachii ſummas partes tendentes: & manus dum appenſa excipitur, in conſimili figura erit, in qua iacẽt erat, dum deligaretur, ita ut neq; ambulanti, neq; decumbenti ullus dolor, aut fatigatio accedat. Deſidere uerò hominẽ ita oportet, ut oſsis pars ad clariſsimam præſentem lucẽ conſtituatur; ne is, qui extenſionem tractat, circa ſufficientem directionem fallatur: nam periti artificis manum admotam, ut os quidem eminens in contactu latere poterit. Porrò ex cubiti oſsibus ubi non ambo fracta ſunt; facilior curatio eſt, ſi ſupernum os ſauciatum eſt, etiam ſi craſsius id exiſtat: partim quòd ſanum ſubtentum fundamẽti loco ipſi eſt, partim quòd facilius occultari poteſt; niſi iuxta ma-

nus iuncturam ſauciari cõtigerit: craſſa enim eſt caro, quæ ſuperne iunaſcitur. Infernũ uerò os excarne eſt, & nõ facilè occultari põt, & uehementiore extenſione opus habet. Si uerò hoc contritum non fuerit, ſed alterum illud; vilior extenſio ſufficit. At, ſi ambo ſtacta fuerint; ſortiſsima extenſione opus habent. In puero etenim uidi extenta magis, quàm oportebat; uerùm plerique minus, quàm oportet eatenduntur,

5 Conuenit autem ſacta eatenſione, uolis admotis dirigere: deinde cerato illito non ita multo, ut ne deligamenta circũ fluitent, ita deligare, ut ſummã manũ non inferius cubiti flexura habeat, ſed etiã paulò ſuperius; ne ad ſummam partẽ ſanguis influat, ſed intercipiatur: Poſtea linteo deligare, initio eius ſupra fracturam iniecto, ita ut firmet quidẽ, nõ tamen admodum premat. Poſtquam autẽ circumdedit eodem loco bis, aut ter; ad ſupernam partem deligans diſtribuat: quò ſanguinis influaiones intercipiantur, & illic deſinat. Conuenit autem prima lintea nõ eſſe longa: ſecundorum uerò linteorum initium ſupra fracturam iniicere, ita ut ſemel circumdet eodem loco, deinde deorſum diſtribuat, & minus premens, & magis traducens; quò linteum ipſi ſufficiens ſit ad recurrendum eo, ubi alterum deſiuit. Hic igitur lintea ad ſiniſtram, aut dextram deligentur, aut ad utram partem contulerit ad fracturæ figurã, & in utram declinare expedierit. Poſtea verò ſplenia extendere oportet modico cerato illita: (nam ſic & mitius & ſtabilius ſe habẽt:) deinde ſic linteis deligare alternatim, modò in deatrã, modò in ſiniſtrã: & plerunq; inferne initio ſacto, ſurſum ducere: aliquãdo ẽt supernè deorſum. Extremitates autẽ ſubaridas, & in acutũ abeũtes, ſplenijs obuolutis curare oportet, ita ut copia opertoriũ non totũ acceruatim, ſed particulatim corrigat. Inſuper autem circa manus iuncturam, ſiue articulum laxè circumdare ſplenia oportet aliàs, atque aliàs. Copia uerò linteorum ſufficiens primùm, duæ partes ſunt. Signa autem bene curati, & terminus rectè deligati, hæc ſunt: ſi interrogaueris ipſum, an compreſſus ſit: & ſi cõpreſſum quidem ſe eſſe diaerit, ſed leniter, & maxime circa ipſam fracturam. Huiuſmodi ita ſacta eſſe perpetuò dicere oportet, eũ, qui rectè deligatur. Signa uerò mediocritatis hæc ſunt. Ea die, ac nocte, qua deligatus eſt, ipſe ſibiipſi videatur non minus, ſed magis compreſſus eſſe: poſtridie uerò tumorem paruum, mollem ad ſummam manum obortum eſſe: mediocritatis enim ſactæ à te compreſsionis ſignum hoc eſt. Deſinente autẽ die minus cõpreſſus eſſe ſibi uideatur. Tertio uerò die deligamenta laxa eſſe ipſi uideantur. Et ſi quid horum iam relatum deſecerit; noſcere oportet deligationem moderata laxiorem eſſe. Si uerò quid ex relatis abundauerit; noſſe oportet ultra modum compreſſum eſſe. Et ex his coniectura ſacta, poſtea deligans aut laxabis, aut cõprimes magis. Reſoluere autẽ oportet tertia die; ubi extenderis, ac direxeris. Et, ſi primũ moderate deligaſti; hãc deligationẽ paulò magis, quàm illã cõprimere oportet, & initia ſupra fracturã iniicere, quẽadmodũ etiã antea: ſi quidẽ enim hanc prius deligaueris, ſanies ea hac ad extremitates hinc, atq; illinc exhauritur. Si uerò aliquã aliã partem prius cõpreſſeris; In illam ex compreſſa exhauritur. Intelligentia autem ad multa utilis exiſtit. Sic igitur ſemper incipere oportet & deligationẽ, & cõpreſsionẽ ex hoc loco. Reliqua uero iuxta rationẽ, ita ut quãtò lõgius à fractura digreſſus fueris, minus cõprimas, nunquam quidem laxa omnino circundando, ſed adhærentia. Poſtea uerò pluribus linteis deligare oportet iu ſingulis deligationibus. Et, ſi interrogetur; dicat ſe paulò magis compreſſum eſſe, quàm prius, & præſertim circa fracturã. Sed & alia & circa tumorem, & circa dolorem, & circa alleuatiouem, pro prioris deligationis ratione ſiũt, Poſtquam uerò tertius iam aderit dies; laxiora eſſe ipſi uideãtur deligamenta: deinde reſoluere oportet, & rurſus paulò magis comprimendo deligare, & hoc cum omnibus linteis, quibus deligandus erat. Et poſtea omnia ea ipſum apprehendant, quæ etiam in primis deligationũ circuitibus cõtigerant. Vbi uerò tertius aderit dies, & ſeptimus à prima deligatione, ſi quidem rectè deligatus fuerit; tumor in ſumma manu, atq; hic nõ valde maguus erit: locus autem qui deligatur, in omnibus deligationibus tenuior, ac gracilior cõperietur: uerùm in ſeptimo etiã ualde tenuis: & oſſa fracta magis mouentur, & facilius ad correctionem ducũtur. Et, ſi hæc huiuſmodi fuerint, ſacta coaptatione uelut ad ſerulas adhibendas deligare oportet, paulò magis comprimendo, quàm antea, ſi nõ dolor aliquis maior fuerit ex timore, qui eſt in ſumma manu. Poſtquam autem linteis deligaueris; ferulas circumponere oportet, & vinculis quàm laxiſsimis circundare, quietis ſaltem gratia, vt ferularum appoſitio ad compreſsionem manus nihil faciat. Poſtea uerò & dolor, & alleuatio eodem modo fiant, uelut in primis deligationum circuitibus.

6 At uerò, ubi tertio die laxas eſſe dixerit; tunc poſtea ferulas firmare oportet, maximè quidem circa fracturam, ſed & alia iuxta rationẽ; ſi quidẽ & deligatio magis laxa fuerit, quàm cõprimat. Craſsiſsimã autem ferulam eſſe oportet, qua parte extat, fractura, non tamen multum. Et ad hoc ſtudium uel maximè adhibẽdum eſt, ut ferula è directo magni digiti non ponatur, ſed hac, uel illac: immo neq; à directo parui digiti, qua parte os ſupereminet in manus articulo, ſed hac, uel illac. Quod ſi ad fracturã cõferat, hac parte aliquas ſerulas poni; breuiores ipſas aliis eſſe oportet, ut ne perueniant ad oſſa præminẽtia iuxta manus articulum: periculum eſt enim ulcerationis, & denudationis neruorum. Oportet autẽ tertio quoq; die ſerulis ualde leniter firmare, hoc cogitantes, quòd ferulæ deligationis conſeruandæ gratia apponuntur, non autem compreſsionis gratia alligantur. Si quidem igitur probè nouerit, quòd in prioribus deligationibus oſſa ſufficienter ſunt directa, & neque pruritus infeſtent, neque ulla aliqua ulceratio ſuſpecta ſit; ita cum ferulis deligatum ſinere oportet, donec uiginti dies tranſgreſſus fuerit: in triginta enim diebus uniuerſis maximè ex toto cubiti oſſa corroborãtur. Certum tamen nihil eſt: nã & natura à natura, & ætas ab ætate ualde differt. Poſtquam autẽ ſolueris; aquã calidã affundere oportet, & poſtea deligare, paulò minus cõprimendo, quàm antea, & paucioribus linteis, quàm prius: & poſtea tertio quoque die ſoluere, ac rurſus deligare, ita ut minus cõprimas, & paucioribus linteis utaris. At uerò, ſi, ubi ſerulis deligatus eſt; oſſa nõ rectè poſita eſſe ſuſpiceris, aut aliud quid vulneratum uexet; in dimidio tẽporis ſpatio, aut paulo prius ſoluere, & rurſus deligare oportet.

7 Victus porrò his, quibus ab initio vlcera nõ facta

fuerint,

fuerint, neque oſſa extra emineant; ſufficit aliquanto ſimplicior: uerùm parciore uictu utendum eſt ipſis uſq; ad diem decimum, ut qui iam etiam quieſcant: & obſoniis tenellis utendũ, quæ tranſitui mediocritatem exhibent. A uino uerò, & carnis eſu abſtinendũ. Poſtea tamen ſenſim progreſſu facto reficiendi ſunt. Hic ſermo uelut lex iuſta poſita eſt de fracturarum curatione, & quomodo tractare oporteat, & quomodo euētus ſequi, ex iuſta tractatione. Quicquid uerò non ita euentum habuerit, ſcire oportet, quòd in tractatione quid defectuoſe, aut redundanter factũ eſt. Quin & hæc inſuper in hoc ſimplici modo cõſiderare oportet, quæ non ita ualde curare ſolent medici, & quidem quum omnem curationem, & totam deligationem corrumpere poſsint; ſi non rectè fiant: ſi enim ambo oſſa fracta fuerint, aut infernum ſolum: is uerò, qui deligatus eſt, in faſcia quadam manum exceptã, ac appenſam habeat, & plurima faſciæ pars circa fracturam exiſtit, ita ut manus hinc, atque hinc pēdeat: hunc neceſſe eſt reperiri os ad ſupernam partem diſtortum habentem. Si uerò ſit fractis oſsibus, & ſummam manum in faſcia habet, & partem iuxta cubiti flexuram: reliqua uerò cubiti pars non ſit eleuata; hic ad infernam partem os diſtortum habere comperietur. Proinde in faſcia molli latitudinem habente maximam cubiti partem, & manus articulum ſuſpendere, ac eleuata geſtare oportet.

8 At uerò, ſi brachium fractum, ſi quidem quis extētam manum in hac figura extēdat; muſculus brachii extentus deligabitur. Poſtquam autem deligatus cubiti flexuram inflexerit; muſculus brachii aliam figuram habebit. Iuſtiſsima igitur brachii extenſio hæc eſt. Lignum cubitale, aut paulò breuius, qualia ſunt ligna, quæ in foramina ligonum immittuntur, ſuſpendere oportet hinc, atque illinc catena deligatum. Hominem uerò in alta quapiam ſede collocatum, ita manu ſuperincumbere oportet; ut lignum ſub ala ſit, moderate habens, ut homo uix ſedere poſſit, & ferè ſubleuatus ſit, ſuppoſito poſtea alio quopiã fulcimento, & coriaceo puluino uno, aut pluribus ſubiectis; quò moderatam altitudinem habeat cubitus, ad rectum angulum obliquatus. Optimum quidē eſt corium latum, ac molle, aut faſciam latam circundare, & magnum aliquod pondus appendere, quod moderate intendere poſsit: ſin minus; uir aliquis robuſtus in hac figura cubiti, circa cubiti flexuram deorſum cogat. At uerò medicus erectus ſtans, & alterum pedem in altiore quopiam habens aggreſsionem faciat, ita ut uolis os dirigat, ac componat: facile autem dirigetur. Nam hæc extenſio bona eſt; ſi quis ipſam rectè præparet: deinde deliget faſciarum principiis ſupra fracturam iniectis: & reliqua omnia, quemadmodum prius monuimus, tractet: & eaſdem interrogationes faciat: & iiſdem ſignis utatur, an moderate habeat, aut ſecus. Et per tertium diem deliget, & magis comprimat: & ſeptima, aut nona die cum ferulis deliget. Et, ſi ſuſpicionem habeat os non bene poſitum eſſe; intermedio tempore ſoluat, &, ubi probe collocauit; rurſus deliget.

9 Corroboratur autem maxime os brachii in quadraginta diebus. Poſtquam uerò os excreuerit; ſoluere oportet, & minus comprimere, & paucioribus quoque linteis deligare. Cæterùm uictum quẽdam exquiſitiorem, quàm prius conſtituere oportet, & ad longius tempus. Eius uerò coniecturam facere oportet ad tumoris, qui ſumma manu eſt, robur reſpiciendo. Inſuper autem & ad hæc animum aduertere oportet: quòd brachium à natura ad externam partem incuruatum eſt, & diſtorqueri ſolet; ſi non bene curetur. Sed & alia omnia oſſa, quæ a natura ad hanc partem diſtorta ſunt, etiam dum curantur, ubi fracta ſunt; diſtorqueri ſolent. Vbi igitur tale quippiam in ſuſpicionem uenerit; lata inſuper faſcia brachium circumcirca complecti oportet, & circum pectus deligare: &, ubi quieſcere uolet; inter cubiti flexuram, & coſtas, ſplenium quoddam multiplex cõuolutum, ac complicatum ſupponere: aut aliud quid, quod huic ſimile exiſtat: hoc enim modo incuruatio oſsis recta euadet. Cauere tamen oportet, ut ne nimis ad internam partem uergat.

10 Pes uerò hominis ex multis, ac prauis oſsibus compoſitus eſt, quemadmodum etiam ſumma manus. Franguntur quidem non ita ualde hæc oſſa; ſi non unà cum corpore, ab acuto aliquo, aut graui uulnerato. Vulnerata igitur quomodo curare oporteat, in ulcerationum parte refertur. Si uerò quid è loco ſuo motum fuerit, aut digitorum articulus, aut aliud quoddam ex oſsibus ſummi pedis; unumquodque in locum cogere oportet, quemadmodum & ea, quæ in manu ſunt. Curare uerò oportet cerato, & ſplenüs, & linteis uelut etiam fracturas, exceptis ferulis, eodem modo comprimendo, & per tertium diem deligando. Interrogetur item is, qui deligatur ſimiliter, uelut in fracturis, & de compreſsione facta, & an laxa ſit deligatio. At uero ſana fiunt in xx. diebus perfecte omnia, exceptis his, quæ cum tibiæ oſſibus communionem habent, & cum ipſa è directo. Conducit autem hoc tempore decumbere. At uõ tolerant contemnentes morbum: uerùm priuſquam ſani fiant, obambulant.

11 Et propterea plurimi non perfecte ſanantur, ſed dolor ipſos ſæpe merito commonefacit: totum enim corporis pondus pedes uehunt. Quum igitur nõdum ſani iter faciunt; articuli moti male curantur: ideoq; aliàs, atque aliàs hi, qui ad tibiam ſunt, dolent. Quæ uerò cum tibiæ oſsibus communionē habent, & maiora alijs ſunt, & ubi hæc mota ſunt; diuturniorē medelam requirunt. Curatio tamen eadem eſt. Verùm linteis, & ſplenijs pluribus ubi oportet: & in totum hinc, atque illinc deligare, cõprimere item uelut alia omnia, ea maxime parte, qua emota ſunt, & primas quoq; linteorum obuolutiones eodem modo facere. In una quaq; uerò reſolutione multa calida aqua uti oportet. In omnibus enim circa articulos læſionibus, multa aqua calida affundenda eſt. Cæterum cõpreſsiones, & laxationes in iiſdē temporibus eadē ſigna oſtendunt, quæ in ſuperioribus: & religationes eodem modo fiant. Sani uerò perfecte hi fiunt in xl. maximè diebus; ſi decumbere ſuſtinuerint; Sin minus; eadem patiuntur, quæ prius relata ſunt, & adhuc amplius.

12 Porro quicunque ſaltu de alto copiam loco facto, in calcaneum uehementer ſe fulciuerunt; his oſſa quidem diſparantur, uenulæ uero ſanguinem effundunt, carne circa os contuſa: tumor autem accedit, & dolor multus. Os enim hoc paruũ non eſt, & ſupereminet quidem ſub tibiæ rectitudinē, communionē uerò hēt cũ uenis, ac neruis principalibus, Tẽdo au-

tem poſterior huic oſsi annectitur. Hos curare oportet cerato,& ſplenijs,& linteis,& aqua plurima calida,,& linteis pluribus'. Et ab his opus eſt etiam aliis quàmoptimis,ac leniſsimis. Et,ſi quidẽ mollis fuerit a natura cutis circum calcaneum;ſic ſinere oportet:ſi uerò craſſa & dura, ueluti quidam habent; incidere oportet æqualiter,& attenuare, ita tamen ut ne uulneretur. At uerò talia bene deligare, nõ cuiuſuis eſt: ſi enim deliget quis, quomodo alia circa malleolos deligantur, ita ut aliquando circum pedem, aliquãdo circum tendinem, faſciæ circundent: hæ conſtrictiones calcaneum ſuperẽt, qua parte contuſio facta eſt. Atq; ita periculum eſt, ne calcanei os corrũpatur. Et ſanè ſi corruptum fuerit, per omne ęuum morbus durare poteſt: nam & alia, quę non ex tali modo ſunt, ipſum corrumpũt; ſed in decubitu denigrato calcaneo, ex figuræ neglectu: aut in tibia uulnere facto periculoſo, ac diuturno, & communionem cum calcaneo habente: aut in femore, aut ubi ex alio morbo diuturnus decubitus contingit. Attamen & talibus diuturnæ, ac moleſtæ affectiones fiunt, & quæ ſæpe refringantur; ſi non bona diligentia,& multa quiete curentur. Quare etiam ea, quæ ex tali modo corrumpũtur, ſupra aliquam læſionem, magna corpori pericula inducunt: Febres enim peracutę oboriuntur, continuę, tremulæ, ſingultuoſæ, mentem contingentes, paucis diebus durantes, ac occidentes. Fieri etiam poſſunt uenarum ſanguifluarum liuores, uenarum nauſeæ, & cancerationes ex compreſsione. Fieri autem poſſunt hæc abſque alia corruptione. Atque hęc quidẽ relata ſunt; ubi uehementiſsimæ cõtuſiones fiunt. Plurima tamen leniter circumcirca contunduntur, neque ullum magnum curationis ſtudium exigunt, ſed recte tamen tractare oportet. Quum uerò uehemens in ſulcĩdo illiſio facta eſſe uiſa fuerit; tunc ſanè relata facere cõuenit,& deligationem plurimam facere circum calcaneum obuolutam, ita ut aliquando ad ſummas pedis partes, aliquando ad medias, aliquãdo ad tibię partes, ex oppoſito lintea obuoluant. Deligare inſup oportet & uicina omnia hinc, atq; illinc, uelut etiam prius dictum eſt, & uehementem compreſsionẽ non facere, ſed cum multis linteis. Præſtat autem & ueratrum bibendum dare eadem die, aut poſtridie: & tertia die reſoluere, ac rurſum deligare.

13 Signa porrò an recrudeſcant, aut non, hæc ſunt. Quum ſanguis è uenis effuſus,& denigrationes,& his uicina, fiũt ſubrubra, & ſubdura; periculum eſt, ne recrudeſcant. At, ſi quidem febre careat; ſurſum purgãs medicamentum dãdum eſt, uelut dictum eſt: itemq; ſi non continua febre laboret. Si uerò continua fuerit febris; medicamentum dandum nõ eſt. Verùm & à cibis,& à ſorbitionibus abſtinendũ: potu uerò utẽdũ aqua, nõ uino, ſed fauorum cremore decocto, aut aceto mulſo dulci. Si uerò non recrudeſcent; ſanguis è uenis effuſus, & denigrationes, & uicinæ partes, cum uirore ſubpallidæ fient,& non duræ: & bonum eſt hoc teſtimonium in omnibus ſugillatis, ſanguine è uenis ſubter cutem effuſo, quòd non recrudeſcent. Quæcunq; uerò cum duricia liueſcũt, ea ut denigreſcant, periculũ eſt. Cęterùm hoc ſtudio habere oportet, ut pes plerunque paulo altius reliquo corpore habeatur. Sanus autem fieri poterit in ſexaginta diebus, ſi quieuerit.

14 At uerò tibia duo oſſa ſunt, quorum alterum altero hac parte multò tenuius eſt, illa uerò parte nõ multò tenuius. Cohærent autem inter ſe iuxta pedem,& appendicem communem habent. Verùm in rectitudine tibiæ non cohærent: iuxta femur autẽ cohęrent, & appendicem habent, & appendix diſcriminationem. Longius uerò paulò alterum hoc eſt, quod ſecũdum paruum digitum eſt. Et talis quidem eſt natura oſsium in tibia. Luxantur autem aliquando iuxta pedem ambo oſſa, quandoq; cum appendice: quandoque uerò appendix tantum emouetur, quandoq; alterum tantum os. Hæc autem minus moleſta ſunt, q̃ ea, quæ in articulo manus exiſtunt; ſi quieſcere homines ſuſtineant. Curatio uerò conſimilis eſt, uelut illorum: nam & poſitionem ex extenſione, uelut in illis, facere oportet.

15 Verùm uehemẽtiore extenſione opus habent, quãto fortius eſt ea parte corpus. Plerunq; tamen ſufficiunt uiri duo, alter hinc, alter illinc extendentes. Si uerò nõ ſatis robuſti fuerint; facile eſt uehementiorẽ extenſionẽ facere: aut enim rotæ modiolũ, aut aliud quid huic ſimile defodere oportet], & molle quiddã pedi circundare,& poſtea latis bubulis loris pede deligato, principia lororum aut ad piſtillũ, aut ad aliud lignum alligare, atque ita ligno in ſummum modiolum indito refringere, ita ut alij cõtra extendant humeris,& poplite apprehẽſis. Poſt etiam ſuperna corporis pars neceſsitate hac extẽſionis urgeri, partim quidem ſi ita uoles, ligno rotundo leuigato alte defoſſo], partem quandam ipſius ſupereminẽtem intra crura iuxta ani, & ſcroti intercapedinem applicato quò corpus ſequi prohibeat ad eos, qui à pedibus extendunt: deinde ad crus, quod extenditur, declinare non oportet, ſed aliquem à latere aſsidere, qui nates retrudat, ne corpus circumtrahatur: partim uerò ſi etiam circa alas hinc, atque illinc ligna affigantur, manus autem extentæ ſeruentur, apprehendat autem quis circa genu, atq; ita contrà extẽdat: partim item ſi quis uelit, alijs loris circa genu, aut circa femur deligatis, & alio rotæ modiolo ſupra caput defoſſo, & loris ex ligno quopiam alligatis, & ligno ita in rotæ modiolum defixo, ad contrariam partẽ his qui à pedibus extendunt, adtrahere poteſt. Quin,& ſi uoles; pro rotarum modiolis trabem mediocrem ſub lectũ extẽdes, deinde ad trabis hinc, atq; illinc caput ligna fulciens, ac refringens, lora ipſis alligata intendes. Si uerò & hoc uelis; aſellis hinc, atque illinc conſtitutis, in ipſis extenſionem facies.

16 Sunt autem & alij multi extenſionum modi. Optimum autem fuerit; ſi quis in magna ciuitate medicũ agit, ut lignum habeat pręparatum, in quo omnes neceſsitates inſint tum ad omnes fracturas, tum ad omnes articulorum repoſitiones, ex extenſione, ac uectiũ uſu. Satis autem eſt, ſi lignum fuerit & longitudine,& latitudine,& craſsitudine tale, quales columnę quernea quadrangulæ fiunt. Poſtquam autem ſufficienter extenderis; facile iam eſt articulũ reponere: eleuatur enim in directum ſupra priſtinam ſedem. Dirigere itaque manuum uolis oportet, ita ut his partim in id, quod eluxatum eminet, innitaris, partim ab altera parte infra malleolũ renitaris. Vbi uerò repoſueris, ſi quidem fieri poterit; extẽtum ita deligabis. Si uerò præ loris impediaris; his exolutis diſtentionem facias, donec deligaueris. Deligare autẽ eodem modo oportet,& faſciarũ initiis ſimiliter, in id quod

luxa-

luxatum eminet iniectis, & primis obuolutionibus plurimis ſupra id ſactis, imò etiam ſpleniis plurimis ſupra id impoſitis, & compreſsione maxime iſthic contingente. Sed & hinc, atque illinc multum inſuper deligare oportet. Magis autem hic articulus compreſsione opus habet in prima deligatione, quàm is, qui in manus eſt. Poſtquam autem deligaueris; ſublimius reliquo corpore deligatam partem habeat. Poſitum autem ipſius ita facere oportet, quò quàmminime pes dependeat.

17 At uerò attenuationē corporis ita facere oportet, prout talem, uel talem uim ipſa luxatio habet: aliqua enim parum, aliqua multum luxantur. In totum uerò magis & longiore tempore, in uulneribus circa crura, quàm his, quæ circa manus fiunt, attenuare oportet: nam & maiora & craſsiora hæc, quàm illa ſunt: & ſanè etiam neceſſarium eſt quieſcere corpus, ac decumbere. Verùm poſtea deligare articulū tertia die, neque prohibet quicquam, neq; urget: & alia omnia ſimiliter, uelut ſuperius relata curare oportet. Et ſi quidē quiete decumbet; ſufficient quadraginta dies, ſi ſolum in ſuū locum oſſa rurſus deſederint. Si uerò quieſcere nolet; non facile quidā crure uti poterit, & & deligatione ad multū tēpus uti cogetur. Quęcunq; uerò oſſa non perfecte deſident in ſuum locum, ſed aliquid deficit; progreſſu temporis attenuatur coxa, & femur, & tibia. Et, ſi quidem intro luxata fuerint; externa pars attenuatur: Si uerò extra; interna. Plurima autem ad internam partem luxantur.

18 Poſtquam uerò ambo tibiæ oſſa fracta fuerint citra exulcerationem; extenſione uehementiore opus habēt. Extendere autem oportet quibuſdam modis ex prædictis; ſi magnæ emotiones fuerint. Sufficiunt etiam a uiris factæ extenſiones: plerunque enim ſuffecerint duo uiri robuſti, alter hinc, alter illinc diſtendentes. Intendere autem oportet in directum ſecundum naturam, & ſecundum rectitudinem tibię, ac femoris; ſiue tibiæ fractæ, ſiue femoris oſſa extenderis. Sed & deligarė ſic oportet utriſque extentis, utrum tandem horum deligaueris: non enim eadem cruri, & manui conferunt: nam, ubi cubiti, & brachii oſſa fracta fuerint deligata; manus appēſa excipitur. At, ſi extenta deligaueris; figuræ carnium alterantur inter flectendum in cubiti flexura: fieri enim non poteſt, ut cubiti flexura ad multum tempus maneat extenta: nō enim ſæpe in hac figura, ſed in flexione eſſe conſueuit. Quin, & quum homines obambulare poſſint; ubi circa manum ſauciati fuerint, opus habent flexione in cubiti flexura. At crus quum & in ambulando, & in ſtando conſueuerit aliquando quidem extentum eſſe, aliquando uerò ferė extentum eſſe, ad inferam partem ſecundum naturam: & ſanè etiam ad hoc ut reliquum corpus uehat; propterea facile eſt ipſi extentum eſſe, ubi eius neceſsitatem habuerit. Quin & in cubilibus ſępe in hac figura eſt, ut uidelicet ſit extētum. Poſtquam autem uulneratum fuerit; neceſsitas animi popoſitum in ſeruitutem adigit: impotentes enim fiunt ad ſe attollēdum, adeo ut ne meminerint quidem, ut inflectant, ac exurgant; ſed quieſcunt in hac figura decumbentes. Propter has igitur cauſas neque extenſionis, neque deligationis figura eadem manui, & cruri cōducit. Si quidē igitur ſuffecerit extenſio, quæ per uiros fit; nihil aliud laboris fruſtra inſumere oportet: imperitiam enim arguit machinas adhibere, ubi ipſis non eſt opus. Si uerò non ſufficiens fuerit extenſio per uiros; etiam ex aliis neceſſariis quædam adhibere oportet, ſi quæ commoda fuerint. Quum autē ſatis iam extenta fuerint; facile eſt dirigere oſſa, & ad naturam reducere, manuum uolis, ac palmis corrigendo, ac coaptando. Vbi uerò direxeris; linteis deligare extēta, ſiue ad dextram partem, ſiue ad ſiniſtram, circunducere prima lintea conducat. Initia autem ipſorum ſupra fracturam iniiciantur, & circum hanc primæ quoq; obuolutiones circū ducantur, deinde deligando ſurſum ad tibiam diſtribuantur, uelut in fracturis dictum eſt.

19 Cæterū lintea latiora eſſe oportet, & lōgiora, eaq; multò plura circa crus, quàm in manu. Vbi uerò deligaueris; ſuper planum quoddam, & molle deponere conuenit: ut neque hàc, neq; illàc diſtorqueatur, neq; repandum, neq; gibbum fiat. Maxime autem confert puluinar, aut lineum, aut laneum, non durum, laxum, per medium ſecundum longitudinem ſubiectū, aut aliud quid quod huic ſimile exiſtit. Nam de canalibus, qui ſub crura fracta ſubijciuntur, quid conſulam ambigo, an ſupponere ipſos conueniat, aut non: proſunt enim, nō tamen quātum putant hi, qui ipſos ſupponunt: non enim quieſcere cogūt canales, uelut illi putāt: nam neque dum reliquum corpus aut hac, aut illàc uertitur; cogit canalis, ut crus ne ſequatur, ſi non ipſe homo huius rei curam habeat. Neque rurſus abſque corpore crus moueri canalis prohibet, uel in hāc, uel in illā partem. Quin & crudelius eſt lignū ſubiicere; ſi non ſimul molle quiddam in ipſum indatur: at utiliſsimum eſt in ſtrato permutando, & in progreſsibus ad aluum exonerandum. Licet igitur & cū canali, & ſine canali, & bene, & male rem moliri. Verùm uulgo perſuaſum eſt, etiam medicum minus delinquere, ſi canalis ſubijciatur; etiamſi minus hoc artem referat.

20 Oportet enim ſuper plano quopiam, ac molli cubare crus ipſum, penitus, in directum: alioqui neceſſe eſt deligationem ſuperari à diſtortione, quę in poſitu contingit, quocunque, & quantumcunque tandem inclinarit. Reſpondeat autem deligatus eadem, quæ etiam prius dicta ſunt: nam & deligationem talem eſſe oportet, & tumorem ita attolli ad extremas partes, & laxationes ita, & religationes per tertium diem: & quod deligatus gracilius inueniri, & deligationes magis facere, & pluribus linteis, & circumdare pedē laxe; ſi non uulnus ualde propinquum genu fuerit. Extendere autem moderate, & dirigere oſſa, in unaquaque deligatione oportet: ſi enim recte curetur, & tumor ſecundum rationem procedat; tum locus, qui deligatur, tenuior, ac gracilior erit, tum oſſa adductu faciliora, & extenſioni magis obedientia. Poſtquam autem ſeptimus, aut undecimus aderit dies; ferulas apponere oportet, quemadmodum in aliis fracturis dictum eſt.

21 Cæterùm ferularum locationes uitare oportet, & ſecundum malleorum rectitudinem, & ſupra tendinem, qui eſt in tibia pedis. At tibiæ oſſa corroborantur in quadraginta diebus; ſi recte curentur. Si uerò ſuſpicionem habeas, os aliquod directione opus habere, aut de ulceratione aliqua timeas; intermedio tempore ſoluere, & probe coaptata religare oportet. Porro, ſi alterum tibiæ os fractum fuerit; extenſione quidē debiliore opus habet, non tamen deficere,

re, neque ſegniter agere in extendendo conuenit, & maxime quidem omnes fracturas in prima deligatione, quantum eius fieri debet, extendere oportet: ſin minus, quàm citiſsime: quodcunque enim os non recto modo coaptatū deligans quis compreſſerit, locus maiori dolore uexabitur. Reliqua uerò curatio eadē eſt. At nerò ex oſsibus his internum, tibia, & prima tibia appellatum, moleſtiam maiorem in curādo exhibet, & extenſione magis opus habet: &, ſi non recte coaptata oſſa fuerint; occultari non poſſunt: eſt enim totum conſpicuum, & carnis exors: & hoc fracto, longe tardius progredi eo crure poterint.

22 Si uerò externum os fractum fuerit; & multò facilius ferunt, & multò melius occultare poſſunt, etiam ſi non bene fuerit coaptatum: eſt enim carnoſum, & cito in pedes conſiſtunt: plurimum enim oneris internum tibiæ os uehit. Nam ſimul & una cum ipſo crure, & oneris ſecundum crus rectitudine, maiorem laboris partem internum os ſuffert: femoris enim caput ſupernam corporis partem ſuſtinet. Hoc autem intra crus eſt, & non extra; ſed ſecundum tibiæ rectitudinem: & ſimul reliqua dimidia corporis pars huic rectitudini magis appropinquat, & non externè: & ſimul craſsius eſt internum, quàm externum, quemadmodum etiam id, quod in cubito eſt, ſecundum parui digiti rectitudinem, tenuis eſt, & longius. In articulo tamen inferno non ſimilis eſt oſsis longioris conſtitutio: inæqualirer enim cubiti gibbus, ſiue flexura, & poples flectuntur. Propter has igitur cauſas, externo quidem oſſe fracto, celeres progreſſus fiunt interno uerò fracto, tardi.

23 At uerò ſi femoris os fractum fuerit; extenſionem præ omnibus facere oportet, ita ut ne defectuoſius fiat: amplior enim facta nihil læſerit. Neque enim ſi quis diſtantia ex uehementia extenſionis oſſa deligauerit; fieri poterit, ut deligatio ipſa teneat, ut ita diſtent: ſed coeunt inter ſe oſſa quàmcitiſsime; ubi intendentes ipſa remiſerunt: craſsiſsimæ enim, ac fortiſsimæ quum ſint hac parte carnes; deligationem ſuperabunt, non ab ipſa ſuperabuntur: magnum enim dedecus eſt, ac detrimentum femur breuius afficere. Nam ſi quidem manus breuior fiat, & occultari poterit; & nō magnus eſt error: at crus ſi breuius fiat; claudum hominem afficiet: ſanum enim crus longius eſt, & id redarguit. Quare utilius fuerit, ut, ſi quis male curandus ſit; ambo potius crura fracta habeat, quàm alterum tantum: equilibris enim ipſe ſibiipſi fuerit hoc modo. Poſtquam uerò ſufficienter extenderis; directione, ac coapatatione per manuū uolas facta, eodem modo deligare oportet, uelut etiam prius ſcriptum eſt, iniectis etiam faſciarum initijs, uelut dictū eſt, & deligationis diſtributione ſurſum uerſus factę, & deligatus eadē reſpondeat, uelut ēt prius: & doleat eodē modo, & melius habeat, & ſimiliter rurſus deligetur, & ferularum appoſitio eadem ſit. Corroboratur autem femur in quinquaginta diebus.

24 Inſuper uerò & hoc conſiderare oportet, quod femur gibboſum magis eſt ad externam partem, quàm ad internam, & magis ad anteriorem, quàm poſteriorem. In has itaque partes etiam diſtorquetur; ſi non probe curetur: & ſanè iiſdem partibus etiam ipſe ſeipſo magis excarnis eſt, ut neque occultari poſsit in diſtortione. Si igitur huiuſmodi quippiam ſuſpectum habueris; machinari ea oportet, quæ in brachio diſtorto conſuluimus. Pauca inſuper lintea circa coxā, & locum inter coxas & lumbos, circumdare oportet, quò & inguina, & articulus circa intermediam crurū, ac inguinum partem (plechada appellatam,) inſuper deligetur: nam & aliàs confert, & ut ne extremæ ferularum partes lædant, ſi ad non deligata adhibeantur. Deficere autem oportet ſemper ferulas à nuda parte, & hinc, atq; illinc multum: & poſitionem ferularum ſemper ita prouidere cōuenit, ut neq; ſuper os aliquod circa articulos natura prominens, neq; ſuper neruum circa articulum fiat.

25 Tumores uerò iuxta poplitem, aut circa pedem, aut iuxta aliam quampiam partem ex compreſsione eleuatos, multis lanis ſuccidis probe carminatis, uino, ac oleo reſperſis, cerato ſublito, deligare oportet, & ubi preſſerint ferulæ; citius laxare. Graciles autem fieri poterint, ſi ſupra ferulas gracilibus linteis tumores deligaris, ab infima parte initio facto, ad ſupernam procedendo: ſic enim quàmcitiſsime tumor gracilis fieri poterit, & trāſcenderit ſupra priores deligationes. Verùm hoc deligationis modo uti non oportet; ſi non periculum fuerit in tumore, puſtularum, aut denigrationis. Tale uerò nihil fit, ſi nō quis ualde premat fracturam, aut ſuſpenſam habeat, aut manu ſcalpebat, aut aliud quid, quod irritet, corpori allabatur. At uerò canalem ſi quis ſub ipſum femur ſupponat, qui poplitem non excedat; læſerit magis, quàm profuerit: neque enim prohibuerit, quominus & corpus, & tibia, ſine femore moueatur: noxius .n. erit ad poplitē pertingens, & quod minimè oportet, id facere impulerit.

26 Minime uerò oportet genu flectere: omnem enim turbationem deligationibus inducit, & femore, & tibia deligata, quiſquis genu flexerit: neceſſe enim erit propter hoc, muſculos, atque aliàs aliam figuram habere. Neceſſe eſt item oſſa fracta moueri. Præ omnibus itaque faciendum, ut poples ſit extentus. Videtur igitur canalis ſimiliter prodeſſe, qui à coxa ad pedem uſque ſubiectus contineat: & aliàs circa poplitem, faſciam cum canali laxe circumdare oportet, quemadmodum infantes in cunis, faſciis obuoluuntur: deinde ſi femur ad ſupernam partem diſtorqueatur, aut ad latus; melius ita contineri poterit unà cum canali. Cæterùm calcanei ſummi ualde magnam curam habere conuenit; ut & in tibiæ, & in femoris fracturis apte ſe habeat: ſi enim depēdeat pes, reliqua tibia firmata; neceſſe eſt iuxta anteriorem tibiæ partem oſſa incurua eſſe. Si uerò calcaneum quidem moderato altius fuerit firmatum reliqua uerò tibia aliquantulum eleuata; neceſſe eſt huic oſsi, ut circa anteriorem tibiæ partem moderato cauius appareat: atque hoc adhuc magis; ſi calcaneum hominis natura fuerit magnum. Sed & omnia oſſa tardius corroborantur; ſi non ſecundum naturam poſita fuerint, itemque ea, quæ non in eadem figura quieſcunt: & calli quoque debiliores ipſis obducuntur. Atque hæc quidem de his, quibus oſſa quidem fracta ſunt, non autem extra eminent, neque aliàs ulcus factum eſt.

27 Quibus uerò oſſa fracta ſunt ſimplici modo, & nō multitudo, ita ut eadem die repoſita ſint, aut poſtridie in ſedem ſuam recepta, & nullus timor ſit fiſſorum oſsium diſceſsionis: aut etiam quibus ulcus quidem factum eſt, oſſa uerò fracta nō extra eminent, neque

modus

modus fracturę talis eſt, ut ſint ſegmenta a fiſsis oſsibus ſeparata; tales ſpes eſt ſimplici modo curari poſſe. Et quidem ſanè neque magni quippiam boni, neque mali facientes, ulcera quidem curant aliquo purgatorio, aut picatum ceratum, (ut emplaſtrum cruētis uulneribus idoneum) aut aliud quid ex his, que facere ſolent, imponentes Ego uerò eos laudo, qui ſplenia uino imbuta, aut lanas ſuccidas, aut quid huiuſmodi deligant. Vbi uerò ulcera pura facta fuerint, & iam coaleſcunt; tunc multis linteis deligare, & ferulis dirigere conantur. Hæc quidem curatio boni aliquid facit, nihil autem magni mali· oſſa tamen non ſimiliter in ſuam ſedem firmari poſſunt. Verùm corpora aliquanto tumidiora ea parte fiunt, quàm ſit opportunum: fiunt autem & breuiora his, quibus utraque oſſa, aut cubiti, aut tibiæ fracta ſunt.

28 Alii uerò rurſus ſunt, qui talia ſtatim linteis curāt, hinc, atque illinc linteis deligant, ulcus uerò ipſum relinquunt, & perfrigerari ſinunt: deinde ſuper ulcus purgatorium, aliquod imponunt, & ſpleniis uino imbutis, & lanis ſuccidis curant. Hæc curatio mala eſt, & uериſimile eſt eos, qui ita curant, tum in aliis fracturis, tum in huiuſmodi maximè imprudenter ſe gerere: maximum enim eſt cognoſcere, quomodo initiū lintei inijcere oportet, & qua parte maxime comprimere: & quæ utilitas contingat, ſi quis initium lintei rectè iniiciat, & qua maximè oportet parte premat: & quæ detrimenta inducantur, ſi quis non rectè iniiciat, neq; qua maxime oportet premat, ſed hinc, atq; illinc id faciat: & dictum quidem eſt etiam in ſuperioribus, quæ ex utriſque eueniant. Teſtatur autem & ipſa hæc medicina: neceſſe eſt enim ei, qui ita deligatur, tumorē ad ipſum ulcus eleuari: etenim, ſi ſanum corpus hinc, atque illinc fuerit deligatum, in medio uerò relictum, iuxta relictum utique ſpatium maximè intumuerit, ac decoloratum reddetur; quo modo ulcus hæc non perpetietur; neceſſe igitur eſt, ut ulcus quidem decoloratum ſit, & labiis euerſum, ac pertuberans, uerùm lachrymoſum, & non ſuppurans: oſſa uerò etiam, quæ diſceſſura non erant, diſcedant: ſed & pulſans, & febriens ulcus fuerit. Coguntur autem propter tumorem cataplaſmata inſuper imponere, quod & ipſum incommodum eſt his, qui hinc, atque illinc deligantur. Pondus enim inutile ad reliquum pulſum accedit. Poſtremùm uerò deligamenta reſoluunt; ubi iam malum ipſis recrudeſcit, & de cætero citra deligationem curant. Neque uerò minus, etiam ſi aliud quoddam eiuſmodi uulnus acceperint, eodē modo curant: non enim deligationem hinc, atque illinc factam, & ulceris perfrigerationem, in cauſa eſſe putant, ſed alius quoddam infortunium. Attamen de hoc tam multa non ſcripſiſſem; ſi non certò ſcirē incommodam eſſe hanc deligationem, & multos eſſe, qui ita curent, & magni momenti eſſe hanc rem dediſcere, & teſtimonio hæc eſſe, quòd rectè ſcripta ſint ea, quæ prius ſcripta ſunt; ſiue maximè premendæ ſint, ſiue minimè ipſe fracturæ.

29 Oportet autem (ut in ſumma dicam) quibus hia non eſt futuri diſceſſus oſsis expectatio, eandem curationem adhibere, uelut his, quibus os fractum fuerit, ulcus autem uō habent: nam & extentiones, & directiones, ac coaptationes oſsium eodem modo facere oportet, & conſimilem deligationem: ſuper ipſum enim ulcus ſplenium tenue duplex, picato cerato illitum del'gandum eſt, & circumſitæ partes cerato albo illinendæ. Verùm lintea, & reliqua latiora, aliquantum fiſſa ſint magis, quàm ſi non ulcus haberēt: & id, quo primum deligamus, multò latius ſit ipſo ulcere. Quæ enim anguſtiora ſunt, quàm ulcus, cinctū ulcus tenent, id quod fieri non conuenit: ſed prima circumductio totum ulcus comprehēdat, & linteum hinc, atque illinc premineat. Itaque ſecundum ulceris rectitudinem, linteum iniicere oportet, & premere paulò minus, quàm ſi ulcus non haberent. Diſtribuenda uerò eſt deligatio, uelut etiam prius dictum eſt. Lintea autem ſemper quidem mollis modi ſint, magis tamen in talibus, quàm ſi ulcus non eſſet. Copia uerò linteorum non minor ſit prius relatis; ſed etiam aliquanto amplior. Si uerò deligatus fuerit; uideatur is ſibi lintea firmata quidem eſſe, non autem compreſſa: dicatque ſuper ulcus maximè firmata eſſe: eadem autem tempora eſſe opotet, ad hoc ut magis firmata eſſe uideantur, quemadmodum etiam in ſuperioribus dictum eſt. Deligatio etiam poſt ea facienda per tertium diem, ita ut omnia poſtea faciamus conſimili modo, uelut prius dictum eſt, præterquam quòd in totum, minus aliquanto hæc, quàm illa comprimenda ſunt. Quòd, ſi ſecundum rationem, quæ fieri par eſt, facta fuerint; gracilior quidem ſemper comperietur ulceris pars, graciliores autem & reliquæ omnes, quæ a deligatione continentur: & ſuppurationes citiores erunt, quàm in ulceribus aliter curatis: & quocunque carunculæ in uulnere denigratæ ſunt, & mortificatæ, citius abrumpuntur, ac excidunt in hac curatione, quàm in aliis: & ad cicatricem citius peruenit ulcus, ſi hoc modo quàm ſi alio curetur. At omnium horum cauſa eſt, quòd & locus circa ulcus gracilis fit, & quæ circumſita ſunt, gracilia omnia fiunt. In reliquis igitur omnibus conſimiliter curare oportet, uelut oſſa ſine ulcerationibus fracta: uerùm ferulas apponere non oportet. Et propterea lintea his plura eſſe debent, quàm aliis, & quòd minus comprimantur, & quòd ferulæ tardius apponantur. Si tamen ferulas appoſueris; non ſecundum rectitudinem ulceris apponea ſed ita laxe adhibeantur, prouidendo, ut nulla magna ab ipſis conſtrictio fiat. Dictū autem hoc quoque eſt in his, quæ prius ſcripta ſunt. Victus autē rationē exquiſitiorem, & longiori tempore conſtituere oportet his, quibus ab initio ulcera fiunt, & quibus oſſa extra eminent: &, ut in ſumma dicatur, in uehementiſsimis uulneribus exquiſitiore, eoque diuturniore uictu uti conuenit.

30 Eadem etiam curatio ulcerum eſt in his, quibus oſſa quidem fracta ſunt, ſed ulcus ab initio non fuit; uerùm inter medendum factum eſt, aut ulcere linteis magis compreſſo, aut ferularum inſeſſu, aut ab alia quapiam cauſa. Cognoſcuntur autem tales fracturæ, an ulcus ſubſit, & dolore, & pulſibus: & tumor, qui in extremis partibus eſt, talibus durus efficitur, &, ſi digitum admoueris; attollitur: ſed & cito rurſus ſubterfugit. Si igitur tale quid ſuſpicatus fueris; ſoluere oportet: &, ſi quidem pruritus circa ſubligationes fuerit, aut alia quopiam parte deligata; cerato picato pro altero uti. Si uerò horum nihil fuerit, uerùm ipſum ulcus irritatum, reperitur nigrum ualde, aut impurum: et futurum eſt, ut et carnes ſuppurētur, et nerui inſuper excidant: hos omnino perfrigerare non oportet, neque quicquam has ſuppurationes uereri,

ſed

quidem igitur & pilæ lenes, & molles, & bonę, & recenter conſuetæ fuerint: & uirgarum intentio probè intenta fuerit, uelut iam dictum eſt; commodum erit machinamentum. Si uerò quid horum non rectè habuerit; læſerit magis, q̄ profuerit. Conuenit autem & alias machinas, aut bene machinari, aut non machinari: turpe enim eſt, & minimè artificioſum in machinis ſtruendis a machinis aberrare.

33 Plerique porrò medici fracturas & cū ulceribus, primis diebus lanis ſuccidis curant, & nihil ab arte alienum ipſis hoc eſſe uidetur: & qui quidē a recens uulneratis coguntur, ex linteorum inopia lanis uti, his plurimus ueniæ locus patet: non enim habuerit quis in linteorum penuria, aliud quid multò melius ad tales deligandas, q̄ eſt lana. Verùm omnino multæ lanæ eſſe debent, & ualde bene carminatæ, & non aſperæ: nam paucarum, & malarum uires etiam modicæ ſunt. Qui uerò ad unum, aut duos dies, lanis deligare iuſtum eſſe cēſent, tertia uerò, ac quarta linteis deligantes premunt, ac extendunt tunc uel maximè, hi in re multi adeò, ac magni in medicina momenti, ſe imprudenter gerunt. Minimè etiam tertia ac quarta die, omnia uulnera mouere oportet: & ut in ſumma dicam, etiam omnes ſpicillorum admotiones uitare conuenit in his diebus, & alia quoque, quibus uulnera irritātur: in totum enim tertia, ac quarta dies in pleriſq; uulneribus recrudeſcētias pariunt, & quæ ad inflammationem, ac immunditiam procedunt, & quæ ad febres deueniunt. Et hæc res multi momenti eſt, ut diſcatur, ut ſi qua alia. Cum qua enim ex utiliſſimis in medicina rebus, non ſolum circa uulnera, uerùm etiam circa alios multos morbos, communionē non habet? niſi quis etiam alios morbos ulcera eſſe dixerit. Habet enim & hic ſermo aliquam ueriſimilitudinem: multis enim modis alijs cognati ſunt.

34 Quicunque tamen iuſtum eſſe putant lanis uti, donec ſeptem præterierint dies, deinde uerò extendere, ac dirigere, & linteis deligare; hi non ſimiliter imprudentes uideri poterint: nam & maximum inflammationis periculū præterijt, & oſſa laxa, ac apta poſt hos dies ſunt. Longe tamen & hæc curatio ſuperatur ab ea deligatione quæ ab initio linteis fit: ille enim modus pręparat, ac efficit, ut ſeptima die ferulis perfectè deligari poſsint: hic autem modus multo tardior eſt. Sed & alia quædam detrimenta habet. Verùm longum eſſet omnia ſcribere. Quibus uerò oſſa fracta, & extra eminentia in ſuam ſedem collocari non poſſunt, his hæc reſtitutio debetur. Ferramenta facere oportet ad eum modum, quem uectica habent illi, quibus lapicidæ utūtur, alia latiora, alia anguſtiora. Eſſe uerò conuenit tria, aut plura etiam, quo quis maximè congruis utatur. Poſtea cum his unà cū extenſione motionem aggredi oportet, ita ut ad inferiorem oſsis partem ſubijcias, ad ſuperiorem uerò partem oſsis, ſuperiorem ferramenti partem innitendo firmes, in ſumma, quemadmodum ſi quis lapidē, aut lignum uehementer uecte commoueat. Sint autē ualida ferramenta quantum eius fieri poteſt, ut ne flectantur. Hoc magnum auxilium eſt, ſi & ferramenta idonea fuerint, & ſi quis, uelut conuenit, commotionem faciat.

35 Nam ex omnibus inſtrumentis, quæ homines machinati ſunt, fortiſsima hæc tria exiſtunt, aſelli circūductio, per uectes commotio, & cuneorum uſus. At ſine horum uno aliquo, aut ſine omnibus, nullum uehementiſsimum opus homines perficiunt. Non igitur ſpernenda eſt hæc per ferreos illos uectes commotio: aut enim hoc modo, aut nullo alio in ſedem ſuam collabentur. Si uerò ſuperna oſsis pars immutata fuerit, ac confracta, ut uecti adhibendo locus non ſit commodus, ſed acutum quid prominet; tunc oſſe ſcalpendo deraſo, ſecuram uecti ſedem facere oportet. Hanc autem per uectes commotionem, & extenſionem eadem die, aut ſecunda facere oportet: non autem tertia: minime uerò quarta, aut quinta: nam, etiamſi nō reponas, ſed aliàs moleſtiam exhibeas in his diebus, inflammationem induxeris: quāto magis ſi reponas? Conuulſionem tamen multo magis induxeris, ſi reponas, q̄ ſi reponere omittas. Atque hæc probè noſſe conuenit: ſi enim reponenti conuulſio acceſſerit; non multa ſalutis ſpes eſt. Commodum autem eſt rurſus eijcere os a ſua ſede; ſi hoc fieri citra moleſtiam poſsit: non enim in laxioribus, quàm opportunum eſt, conuulſiones, ac diſtentiones accedunt; ſed in his, quæ magis extenta ſunt. Cæterùm de qua re nunc nobis ſermo eſt, in prędictis illis diebus moleſtiam exhibere non oportet, & curam adhibere, ut ulcus minime inflammetur, & maximè ſuppuretur. Poſtquàm uerò ſeptem præterierint dies, aut paulò plures, ſi ſine febre fuerit, & ulcus non inflammatum ſit; tunc minus uetat, ut reponere tētes, ſi ſperes obtenturum te eſſe: ſin minus; non oportet fruſtra moleſtiam ſuſcipere, & inferre. Si igitur oſſa repoſueris in ſuam ſedem, iam ſcripti ſunt modi, quomodo curare oporteat, ſiue oſſa diſceſſura eſſe, ſiue nòn, expectatio ſit: & ſi quidem oſsium diſceſſus expectatio ſit, eo, quem dixi, modo cum linteis; in omnibus talibus deligationem facere oportet, ex medio linteo initio facto ut plurimum, uelut ex duobus initijs faſcia deligatur. Coniecturam autē facere oportet iuxta vlceris formam, quo ſit quàm minimū luans, ac labijs protuberās, & expaſſum: alijs enim ad dextram deligare commodum eſt, alijs ad ſiniſtram, alijs ex duobus initijs.

36 Quæcunq; uerò oſſa repoſitionem effugerunt; ea diſceſſura eſſe noſſe oportet: itemq; ea, quæ carnibus penitus nudata ſunt. Nudatur autem quorundam ſuperna pars, quorundam uerò carnes circūcirca mortificātur. Et quibuſdam quidem ex ueteri uulnere aliqua oſſa emarcuerunt: quibuſdam uerò non: & aliquibus magis, aliquibus minus, & partim parua, partim magna. Propter hæc igitur relata, uno uerbo dici nō poteſt, quādo oſſa ſint diſceſſura. Aliqua enim ob paruitatem, aliqua ex eo q̄ in ſumma parte exiſtunt, citius diſcedunt: aliqua eo q̄ non diſcedunt, reſiccata, & marcida effecta deſquamantur. Præterea differt curatio a curatione. In totum igitur oſſa citiſſimè his diſcedunt, quibus citiſsimę fiunt ſuppurationes, & citiſsimæ, ac optimæ carnis productiones: ſubnaſcentes enim iuxta læſam partem carnes, plerunq; oſſa ipſa eleuant. Totus tamen oſsis circulus, ſi in quadraginta diebus diſceſſerit; bene diſcedet: quædam enim ad ſexaginta dies perueniunt: nam & rariora oſſa citius diſcedūt, ſolidiora uerò tardius. Alia autem minora, multò minore temporis ſpacio, alia aliter.

37 Cæterùm os extra eminens his de cauſis præſecare oportet, ſi reponi non poſsit, & parum abſit, ut reponi

poni poſſe uideatur, & fieri poterit, ut auferatur, & ſi noxium fuerit, & de carnibus quid rumpat, & ſenſus moleſtiam exhibeat. Sed & ſi nudum fuerit; tale auferre oportet. Reliqua ſiue præſeces, ſiue non præſeces; non multum refert: hoc enim certo ſcire expedit, quòd oſſa, quæ carnibus perfectè priuantur, ac exareſcunt, omnia penitus diſcedent. A quibus uerò ſquamæ diſceſſuræ ſunt, ea præſecare non oportet. Coniecturam uerò eorum quæ diſcedent, ex conſtitutis ſignis facere oportet: curare autem tales ſplenijs & uinoſa curatione, uelut etiam prius de diſceſſuris oſsibus ſcriptum eſt. Sed cauere decet, ne primo tempore frigidis madefiant: rigorum enim febriliũ periculum eſt: periculum item conuulſionum: frigida enim ſemper conuulſionem prouocant: quandoque uerò etiam ulcera. Noſſe quoq; id conuenit, neceſſe eſſe ibi corpora breuiora fieri, ubi oſſa fracta, ac immutata curantur, & quibus totus oſsis circulus diſceſsit.

38 At uerò quibus femoris, aut brachij os extra eminet; hi non ualde ſuperſtites euadunt: nam & oſſa magna ſunt, & multũ medullæ habent: & quæ ſimul uulnerantur, multa ſunt, & magni momenti, & nerui, & muſculi, & uenæ. Et, ſi quidem repoſueris; conuulſiones accedere ſolent. Si uerò non repoſita fuerint; febres acutæ, & biliofæ, & ſingultuoſæ oboriuntur, & denigrantur. Non minus autem ſuperſtites euadunt hi, quibus repoſita non ſunt, neq; tentatum eſt, ut reponerentur. Adhuc uerò magis euadunt, quibus inferna oſsis pars eminet extra, quàm quibus ſuperna. Euadũt etiam quibus repoſita fuerint, attamen raro: nam & curationes a curationibus multum differunt, & naturæ corporum a naturis, ad facile tolerandum. Multum etiam differt, an in interna brachij, ac femoris parte oſſa extra promineant.

39 Multæ enim, & periculoſæ uenarum extenſiones in interna parte ſunt, quarum aliquæ ſi uulnerentur; lethales ſunt. Sunt autem & in externa parte, uerùm minus. In talibus igitur uulneribus qualia pericula immineant, ignorare non oportet, & ad temporum occaſiones prædicere. Si uerò reponere hæc oſſa cogaris, & reponendi aliqua tibi ſpes ſit, & non multa oſsis immutatio fuerit, & muſculi non concurrerint (ſolent enim concurrere) uectis molitio etiam his cum extenſione; opem bene ferre poterit. Vbi uerò reponis; ueratrum molle bibẽdum dare oportet eadem die, ſi eadem die repoſita fuerint: ſin minus; ne aggredi quidem oportet. Verùm ulcus curare oportet, uelut in capitis oſsibus fractis, & frigidi nihil adhibere, & cibos penitus auferre: &, ſi quidem amara bile præditus natura fuerit, fauorem cremorem odoratum coctum, aut acetum mulſum dulce, in aquam inſtillato, eoq; pro uictu utatur. Si uerò amara bile præditus non ſit; aquæ potione utatur. Et ſi quidem continua febre laborant; ad quatuordecim dies ut minimum hoc uictu degat. Si uerò ſine febre ſit; ſeptem diebus. Poſtea ſenſim progreſſu contingente ſecũdum rationem ad uulgarem uictum adducatur. Et quibus oſſa non repoſita fuerint, eandem itidem medicamenti purgationem facere oportet, & ulcerũ curationem, eundem item exhibere uictum: & dependentem de corpore partem non extendere, ſed magis adducere; quò laxior ſit pars circa ulcus. At oſſium diſceſſus diuturnus eſt, uelut etiam prius dictũ eſt: maximè uerò talia fugere oportet; ſi modo quis honeſtam fugam habeat: nam & ſpes paucæ ſunt, & pericula multa: &, ſi quis non reponat; artis expers eſſe uideri poterit: &, ſi reponat; propinquius ad mortem, quàm ad ſalutem perduxerit.

40 Cæterùm luxationes, & emotiones oſsium circa genua multo mitiores ſunt emotionibus, ac luxationibus circa cubiti flexuram: nam femoris articulus pro magnitudine expeditior eſt, quàm brachij, & iuſtam naturam ſolum habet, eamq; rotũdam. Brachij uerò articulus & magnus eſt, & ſinus plures habet. Ad hæc uerò tibiæ oſſa longitudine inter ſe ſimilia ſunt: & externum os paululum, ne memorabili quidem modo excedit, nullum magnum impedimẽtum afferẽs, a quo externus tendo circa poplitem enaſcitur. At cubiti oſſa inæqualia ſunt, & quod breuius eſt, multò craſsius eſt: quod uerò tenuius eſt, multũ ſuperat, & excedit articulũ. Dependet tamen & hoc ex neruis iuxta communem oſsium connexionem. Maiorem autem partem connexionis neruorum in brachio os tenue habet, quàm craſſum. Horum itaque articulorum, & oſsium flexuræ cubiti natura huiuſmodi eſt.

41 Et propter naturæ modum, oſſa circa genu ſæpe quidem luxantur, facilè autem rurſus incidunt, ac reponuntur. Inflammatio uerò nõ magna accedit, neq; uinculum articuli. Luxantur autẽ plerunq; in internam partem, aliquando etiam ad externam, quãdoq; etiam ad poplitem. Horum omnium repoſitiones non ſunt difficiles. Verum ſi quidem foras, aut intro luxentur; hominẽ in humili aliquo ſedili ſedere oportet, ita ut crus altius, non tamen multo habeat. Extenſio autem plerunq; moderata ſufficit, ita ut ab altera parte tibia, ab altera femur in diuerſum extendatur. At oſſa circa cubiti flexuram moleſtiora ſunt, quàm quæ circa genu ſunt, & difficilius reponi poſſunt, etiã ob inflammationem, ſi quis non ſtatim reponat. Luxãtur quidem minus, quàm illa, uerùm difficilius reponuntur, ac coaptantur: inſuperq; inflammantur, ac callum acquirunt. Sunt autem & horum plerunque paruæ inclinationes, aliquando ad partem ad coſtas, aliquando ad externã, non ut totus articulus ſit emotus; ſed manet quid iuxta oſsis brachij cauitatẽ, qua parte cubiti os excedens habet. Talia igitur ſiue hac, ſiue illac luxentur; facilè eſt reponere: & ſufficit extenſio in directum facta, ſecundum brachij rectitudinem, ita ut alter iuxta manus iuncturam extendat, alter locum ſub alis amplectatur: Medicus uerò altera manu ad emotum articulum admota, uolis impellat: altera prope ad articulum iniecta retrudat. Obediũt autem tales luxationes, & non tarde reponuntur; ſi quis antea, quàm inflammentur, reponat. Luxantur autem plerunq; magis ad internam partem: luxantur etiam ad externam. Innoteſcit id ex figura: & talia ſæpe etiam abſq; uehementi tenſione rurſus incidũt. Oportet autem in his, quæ intrò luxantur, articulum quidem ad naturam ſuam repellere, cubitũ uerò magis in pronam partem uergentem circumducere. Et plerunq; ſane cubiti luxationes huiuſmodi ſunt.

42 Si uerò tranſgreſſus fuerit articulus, aut hac, aut illac, ſupra cubiti os, quod ad brachij cauitatem excedit: fit quidem raro hoc: ſi uerò fiat; non amplius ſimiliter extenſio in directum contingens, talibus luxationibus idonea eſt; in tali enim extenſione, os a

cubito

cubito excedens, brachij tranſgreſsionem prohibet. Oportet ita ꝗ; ſic emotis extenſionem talem facere, qualis prius deſcripta eſt; ubi quis oſſa brachij fracta deligat, ut ab alia quidem in ſupernam partẽ tenſio fiat, ab ipſa uerò cubiti flexura ad infernam cogatur: ſic enim brachium ſupra ſuum ſinum maximè eleuabitur. Si uerò eleuatum fuerit; facilis eſt reſtitutio cum uolis manuum, ita ut emotam quidem brachij partem apprehendentes impellamus: os uerò cubiti iuxta articulum retrudamus, utraq; eodem modo, minus tamen. Atque talis extenſio huiuſmodi luxationis iuſtiſsima eſt. Poterit etiam reponi per extenſionem indirectum, uerùm minus, q̃ hoc modo.

43 At, ſi in anteriorem partem brachium luxetur: rariſsimè autem hoc contingit. Sed quid repentina eluctatio non eiecerit? Multa enim etiam præter naturam ſuam excidunt; etiamſi magnum quid ſit quod prohibeat. Huic autem eluctationi magnum quoddam obſtaculum eſt, & os craſsius, quod ſuperexcedit, & multa neruorum extenſio: attamen quidam ſanè eluctantur. Signum autem his, qui ita eluctati ſunt. Nihil enim de cubito flectere poſſunt. Manifeſtus eſt etiam articulus ad contactum. Si quidem igitur non ſtatim repoſitus fuerit; uehementes, ac uiolentæ inflammationes, itemq; febriles fiunt. Si uerò ſtatim quis occurrat; facile reponi poteſt. Oportet autem linteum durum conuolutum (ſuffecerit non magnum) imponere obliquum in cubiti flexuram, & derepente cubitum inflectere, & manum quàmmaximè ad humerum adducere. Sufficiens igitur fuerit hæc repoſitio his, qui ita eluctati ſunt. Sed & extenſio indirectum, hunc repoſitionis modum coaptare poteſt: uolis tamen manus in eminentẽ brachij partem iniectis, iuxta flexurã retro impellere oportet, ita ut aliquis inferne iiſdẽ in cubiti gibbum iniectis, ad cubiti rectitudinem retrudat. Efficax eſt etiam in hoc luxationis modo illa extenſio, quæ prius ſcripta eſt, quomodo oſſa brachij fracta extendere oportet, ubi ſunt deliganda. Poſtquam uerò extenta fuerint; ſic cum manuum uolis iniectis coaptationes facere, uelut etiam prius ſcriptum eſt.

44 Cæterum ſi in poſteriorem partem brachium exciderit; (raro autem hoc contingit) hæc luxatio omnium maxime doloroſa exiſtit, & febres continuas meracæ bilis paucorum dierum, ac maxime lethales inducit, & tales extendere brachium non poſſunt. Si igitur ſtatim affueris; extento cubiti gibbo cogere oportet, & ſponte incidit. Si uerò febris præuenerit; non amplius reponere oportet: dolor enim in cogendo augeſcet. Vt autem in ſumma dicam, neque alium articulum febrienti reponere oportet, minime uerò cubiti gibbum. Sunt autem & aliæ læſiones, ac moleſtiæ circa cubiti gibbum: hoc enim os craſsius, ſi quando ab altero emotum eſt, neque flecti, neque extendi ſimiliter poteſt. Manifeſtum autem fit ex contactu, iuxta cubiti flexuram, circa uenę diſciſsionem ſupra muſculum tendentem. Quibus autem tale accidit, his non amplius facile eſt ad ſuam naturam reducere: neque enim aliam ullam communẽ duorũ oſsium cõnexionem emotam, ad priſtinam naturam collocare facile eſt: ſed neceſſe eſt tumorem habere ipſam diſparationem. Quomodo uerò deligare oportet in articulo, dictum eſt in deligatione circa malleolum.

45 Quibuſdam autem os cubiti brachio ſublectum frangitur, quandoq; quidẽ cartilaginoſa ipſius pars, ex qua tendo retro brachiũ enaſcitur: & ubi hæc emota fuerit; febrile eſt, ac malignum. Articulus tamen manet in ſuo loco; æqualiter enim baſis ipſius hac parte excedit. Quum autem abductus fuerit ea parte, qua caput brachij excidit; uagabundus magis fit articulus, quàm ſi penitus ſit abruptus: nam ut in ſumma dicam, omnia oſſa, quæ franguntur, minus noxia ſunt, quàm ſi oſſa quidem non frangantur, uenæ autem, & nerui alicuius momenti in his locis contundantur: uicinius enim ad mortem accedunt hæc, quàm illa, ſi febris continua acceſſerit. Paucæ tamen tales fracturæ fiunt. Quandoque uerò hoc brachij caput iuxta appendicem frangitur: atque hoc quum uideatur multo magis noxium eſſe; longe minus noxia circa cubiti gibbum contingentibus exiſtit.

46 Quomodo igitur ſingulas luxationes reponere, & præſertim curare oportet, ſcriptum eſt: & quòd ſtatim reponere articulum maxime confert, propter celeritatem inflammationis neruorum: nam etiamſi eta pſæ ſtatim repoſita fuerint; ſimiliter tamen nerui diſtentionem facere ſolent, & ad tempus aliquod tum extenſionem, quam facere ſolent, tum influxionem impedire. Confert autem omnia hæc ſimiliter curare, & quæ franguntur, & quæ diſparantur, & quæ luxantur; omnia enim multis linteis, & ſplenijs, & cerato curare oportet; uelut etiam alias fracturas. At figuram cubiti gibbi in his etiam omnino talem facere oportet, qualem in his, quibus brachium fractum, & cubitus deligabatur: communiſsima enim omnibus luxationibus, & emotionibus, & fracturis, hæc figura eſt. Communiſsima item ad diſtentionem poſtea faciendam, & ad ſingula extendenda, ac inflectenda: hinc enim uiæ ſunt ad utraſque partes conſimiles. Commodiſsima eſt etiam hæc figura ipſi ægroto, ut ipſum, & geſtet, & appenſum excipiat. His adde, ſi a collo apprehenſus fuerit, ſi quidem extenta manus apprehendatur; melius fuerit, ſi non adſit; multis enim impedimento erit, paucis adiumento: ſi uerò inflexa; magis quidem commoda fuerit. Verùm longe commodior, ſi mediam figuram obtinens collo apprehendatur. Et hæc quidem de figura. Deligare uerò oportet, primum lintei initio ſuper ipſam læſam partem iniecto, ſiue fracta fuerit, ſiue emota, ſiue diſparata: primas etiam obuolutiones ſuper ipſam facere, ita ut maximè hac parte innitantur, minus uerò hinc atque illinc. Deligationem autem cõmunem facere oportet, & cubiti, & brachij, utrinſq; multo plus, quàm plerique faciunt; quò quàm remotiſsimè a læſa parte tumor hinc, atque illinc exprimatur. Circumdetur inſuper etiam acuta cubiti pars, ſiue læſio in hac fuerit, ſiue non; ut ne tumor ibi circa ipſam colligatur. Fugiendum uerò eſt in deligatione, quantum eius fieri poteſt, ut ne circa flexuram multa lintea coaceruata ſint. Compreſsio autem quàmmaxime circa læſam partem facienda eſt. Sed & reliqua compreſsio, ac laxatio eadem adhibeatur, & iiſdem temporibus ſingula, quemadmodum in oſſium fractorum curatione antea ſcriptum eſt. Et deligationes poſtea per diem tertium fiant. Videatur autem laxa eſſe deligatio tertia die, uelut etiam tunc. Et ferulæ conueniente tempore adhibeantur: neque enim alienum hoc eſt & in his, quibus oſſa fracta, &

quibus

quibus non fracta ſunt; ſi non febriant. Sint autem quàm laxiſsimæ partim a brachio extentæ, partim ad cubitum poſitæ; & non ſint craſſæ. Neceſſe eſt etiam inæquales ipſas eſſe inter ſe, ut uiciſsim permutentur, qua parte conducit, cõiectura iuxta inflexionem facta. Quin & ſplẽniorum appoſitionem eiuſmodi facere oportet, uelut de ferulis dictum eſt, ita tamen ut paulo tumidiora ſuper læſam partem apponantur. Tempora uerò ab inflãmatione, & ab his, quæ prius ſcripta ſunt, conicẽtare oportet.

HIPPOCRATIS COI Liber de Articulis.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Humeri articulus uno modo luxatur. Hippocratis ſententia, de humeri articulo contra cæteros medicos.*

2 *Humeri frequenter elapſi repoſitio facilis, adeò ut quibus id accidit plerunque ipſi ſibi ipſis ad reponendum ſint ſufficientes.*

3 *Alius, atque alius humeri reponendi modus. Repoſitiones præſcripta in palæſtris uſitata.*

4 *Repoſitionum omnium optima.*

5 *Luxationes recentiores citius reponuntur. Luxationes etiam inueteratas eo modo reponi poſſe. Alius reponendi modus.*

6 *Humiditas homini fit ab articulis. Luxationes, & repoſitiones quibus faciles, aut difficiles. Boues cur luxationi maxime obnoxij. Boues quo tẽpore fiant tenuiſſimi.*

7 *Boues cur breuem herbam depaſcere nequeãt. Herbæ breuiores, meliores, ac ſolidiores ſunt. Bos quare pedem magis, quàm alia animalia retrahat. Humeri quibus facile, aut difficile inflammentur.*

8 *Articuli ex carnibus mucoſiores. Mucus cum inflammatione luxationes prohibet.*

9 *Neruorum inflammatorum in articulis luxatis curatio. Medicus multarum rerum ſit peritus. Frictio qualis huiuſmodi humero conueniat.*

10 *Brachij luxati cognitio.*

11 *Humeri frequenter excidentis curatio. Humeri luxati uſtio.*

12 *Vſtoria inſtrumentu. Glandulæ ſub alis.*

13 *Figura iuſta in omnibus artibus ſeruanda. Ignis neruis eſt inimicus.*

14 *Galeancones ex natiuitate, & caſu.*

15 *Humeri ſummi auulſio, & eius curatio. Os cum altero communionem habens, a naturali ſede auulſum reponi nequit.*

16 *Clauicula duobus modis fracta. Ex clauicula fractura detrimentum nullum.*

17 *Deligationis clauiculæ modus. Clauicula deliganda modi uarij.*

18 *Clauicula quomodo plerunque frangatur.*

19 *Clauicula fracta quatuordecim diebus ſanatur. Os quod a pectore eſt ſubſidens, a ſummo autem humero ſupereminens. Clauicula in obliquum fracta. Ad priſtinam naturam reſidens.*

20 *Luxationes, brachium coactum corrigit. Luxationes ex ſupernis oblique ad latus, aut deorſum.*

21 *Cubiti gibbus luxatus, aut eminens.*

22 *Cubiti gibbus quibus recrudeſcat. Diſparationis oſſium ſigna.*

23 *Manus articulus luxatus. Manus tota luxata. Manus ex natiuitate fit breuior.*

24 *Digiti articulus luxatus, cognitu facilis. Maxillæ luxatio. Muſculi manducatorij.*

25 *Maxilla ſuperior motus expers, & cur non ualde luxetur: Maxillam luxari raro, laxari uero ſæpe.*

26 *Maxillæ luxatæ cognitio. Repoſitio. curatio.*

27 *Maxillæ utriuſque luxatæ curatio. Maxillam non repoſitam uitæ periculum ſequitur. Maxilla inferna fracta, & eius curatio.*

28 *Maxillæ os paulatim deffractum. Corium carthaginienſe.*

29 *Maxilla confracta uiginti diebus corroboratur. Maxillæ fractæ deligatio. oſſa ad fracturam magis uergentia inclinat, quàm ad naturam ducit.*

30 *Naſi fractura. Sinus propter fracturam, eiuſq; curatio.*

31 *Naſus fractus, & deorſum & in ſimum uergens. Deformitas omnibus deteſtabilis. Naſus ad inferna partem ſubſidens, decem diebus perſanari poteſt.*

32 *Os in obliquum fractum quomodo curetur. Naſus inflammatus.*

33 *Ouillus pulmo naſo iuxta cartilaginẽ fracto inditur quatenus ſeruiat. Naſus in obliquum fractus.*

34 *Fractura cum ulceribus.*

35 *Auris fracta nullam admittit deligationem.*

36 *Ganglia. Auris inciſa curatio.*

37 *Verticula ſpinæ in gibbum tracta. Varices quæ gibboſitatem ſoluunt. Gibboſitas ſupra ſeptum tranſuerſum. Spirandi difficultas interdum a gibbo. Pulmonis ſubercula, plerunque gibboſis.*

38 *Gibboſitas infra ſeptum tranſuerſum. Coxa gibboſorum infra ſeptum tranſuerſum, magis excarnes. Pubes, & barba tardior. Infœcundiores. Gibboſitas aucto iam corpore. Verticula in latere obliqua.*

39 *Spina gibba ex caſu. Medici uulgo inſeruientes. Extenſiones gibboſorum in ſcalis, impoſtoribus potius, quàm medicis ſunt in uſu. Gibboſitas prope ceruicem.*

40 *Concuſſio per ſcalam in gibboſis quomodo præparanda.*

41 *Spinæ dorſi cognitio in omnibus morbis multum, in gibboſis uerò plurimum mom̃eti habet. Articulorum uerticula. Neruorum, & oſſium proceſſus. Coſtarum.*

42 *Veſica, genitura, & inteſtini recti laxioris partis ſitus.*

43 *Gibboſitates iuxta uerticulam non facile pelluntur.*

44 *Reprehenduntur medici, qui putant uerticula intrò delapſa curari poſſe. Venter homini omnium animalium anguſtiſſimus.*

45 *Spinæ obliquatio multiſaria. Gibboſitates ex caſibus.*

46 *Coactorij inſtrumenti fabrica.*

47 *Gibbi coactiones uariæ.*

48 *Experimentum coactionis gibbi per inflatum, ac ſubiectũ utrem.*

utrem. Experimenta ſucceſſit etiam carentia, ſunt cognoſcenda. Verticulorum intrò obliquatorum nullam haberi coactionem.

49 Cucurbitas magnas in uerticulorum intro obliquatorum attractione, nullam uim habere.

50 Verticula in repandum emota, eſſe lethalia: quæ uerò in gibbum minime. Spinæ concuſſio uehemens.

51 Coſtarum fractura. Moderata uentris repletio, coſtarum fit directio. Coſta uiginti diebus corroboratur.

52 Carnis circa coſtas contuſio. Eorum diæta, & curatio.

53 Deligatio, ac curatio eorum quouſque progredi debeat.

54 Carnis circa coſtas contuſæ quando uſtio conueniat. Mucoſitatis detrimentum.

55 Femoris articulus ex coxa elapſus.

56 Signa eorum quibus femur intro excidit. Figuræ eorum, quibus articulus elapſus, non fuerit repoſitus.

57 Femoris, & tibiæ, & pedis decurtatio ex articulo non repoſito. Emuſculatio partium corporis unde contingat.

58 Scipione quare nonnulli utantur. Effœminationem qua partes magis patiantur. Amazones infantes muſculos eluxant.

59 Luxatio extra, & intro. Luxatio ad malleolum. Oſſium coauctio.

60 Luxationum circa coxas ratio. Galeancones.

61 Cur cubitus, & manus, non eiuſdem cum coxa luxata calamitatis ſunt participes. Membrorum carnoſitati labor prodeſt.

62 Coxa ad internam partem eluxata a natiuitate aut adhuc infanti. Femoris caput in exteriorem partem elapſum.

63 Crus totum quando breuius appareat. Crus læſum luxationi minus obnoxium.

64 Cruris luxatio in uentre, uel auctione.

65 Crurum amborum articuli partim ſtatim a natiuitate, partim præ morbo elapſi. Femoris caput in poſteriorem partem elapſum.

66 Articulus qui eſt ad poplitem, ſine illo qui eſt ad inguen in ſanis etiam extendi nequit. Femoris in poſteriorem partem elapſi ſigna.

67 Femur non repoſitum.

68 Carnium imminutiones ijs quibus femur non eſt repoſitum. Incurabilium etiam morborum tractationem eſſe neceſſariam.

69 Articulus femoris ex natiuitate aut dum corpus augeſcit elapſus. Partes corporis exercitatæ augeſcunt & ſanæ ſunt: non exercitatæ, contra.

70 Femoris caput in anteriorem partem elapſum.

71 Articulorum magna inter ſe differentia.

72 Modi mutilationis plures.

73 Calceus plumbeus. Arbyla lutigrada quid. Creticus calceamentorum modus.

74 Articuli circa pedem eminentes, tibiæ oſſibus luxatis ac ulcere inducto. Curatio.

75 Betarum ac bechij folia quibus ulceribus conueniant.

76 Cubiti oſſa circa manus articulum cum ulcere. Os tibiæ circa genu cum ulcere eminens.

77 Os femoris ad genu cum ulcere. Articuli circa gibbum cubiti. Quorum articulorum repoſitio ſit lethalis.

78 Digitorum, aut pedis, aut manus articuli luxati cum ulcere: repoſitio, atque curatio. Buphthalmi folia, quibus ulceribus ſeruiant. Quando reponendi articuli. Reſecata penitus circa articulos digitorum.

79 Oſſa iuxta digitos fracta. Oſſium reſectiones plerunque innoxiæ.

80 Corruptiones carnium. Denigrationes, oſſibus adhuc ſanis.

81 Femoris oſſis abſceſſio. Tibiæ. Curatio.

82 Femoris circa coxam luxatio. Repoſitio.

83 Naturarum in hominibus magna differentia.

84 Ligni ad oſſium luxatorum repoſitionem deſcriptio.

85 Repoſitio per uectes commodiſſima.

86 Femoris caput ad externam partem luxatum.

87 Femur in poſteriorem partem luxatum.

88 Articulorum per utrem repoſitio. Femorum natura.

89 Vtre quomodo utendum.

90 Alia femoris articuli repoſitio. Alius repoſitionis modus. Articuli ante repoſitionem præmolliendi. Attenuatio articulorum repoſitionem præcedat.

91 Digitorum articuli luxati. Repoſitionis modus.

92 Sauræ, uiminea textura ad repoſitionem. Articulus digiti quot diebus reſtituatur. Attenuatio circa articulorum repoſitionem quouſque progredi debeat.

93 Genu propter expeditam, ac facilem naturam minus eſt, quàm cubiti gibbus.

94 Articulorum circa malleolos luxatio. Pedum articuli quomodo reponendi. Calcanei contuſio.

95 Calcaneus denigratus, & eius curatio.

96 Pedis luxatio.

1 HVmeri uerò articulum uno modo luxari noui, ad locum ſub alis: ſurſum autem nunquam, neque ad externam partem. Non tamen adfirmauerim, an luxetur, aut non; etiamſi habeam quod dicam de ipſo. Sed neque in anteriorem partem unquam uidi, neque uidetur mihi unquam excidiſſe. Medicis tamen uidetur ualde in anteriorem partem luxari, & maximè decipiuntur in his, quorum carnes tabes circa articulū, & brachium occupauit. Apparet enim in talibus caput brachij omnino in anteriorem partem eminens. Atque ego tale aliquando non excidiſſe aſſerens, ob hanc rem apud medicos, & uulgus male audiui: ſolus enim ipſis ignorare uidebar, alij uerò omnes cognoſcere. Nec potui ipſis perſuadere, niſi admodum difficulter, rem ita ſe habere. Siquis in brachio ſupernam humeri partem carnibus denudarit, denudarit autem qua parte muſculus ſurſum tendit: nudarit item tendinem, qui ſub alis, & iuxta clauiculam ad pectus eſt; apparuerit utiq; caput brachij in anteriorem partem, reliquum autem brachij os, ad externā partem incuruum. Conuerſatur autem brachium cū ſcapulæ cauitate obliquum; quum iuxta coſtas fuerit porrectum. Quum uerò ad anteriorem partem extenta fuerit tota manus; tunc brachij caput è directo eſt in ſcapulæ cauitate, & non amplius in anteriorem partem eminere conſpicitur. Verùm de quo nunc eſt ſermo, nunquam uidi in anteriorem partem elapſum: non tamen affirmarim ne de hoc quidem, an ita excidat, nec ne. Quum igitur exciderit brachium ad locum ſub alis, multi reponere nouerunt, utpote quod multis elabatur. Eruditi autem eſt omnes modos noſſe, quibus medici id reponūt, & quomodo quis his modis quàm optime utatur. Optimo uerò horum modorum uti oportet; ſi fortiſſimam neceſſitatem uideris. Optimus autem eſt, qui poſtremus deſcribetur.

2 Quibuſcunq; igitur frequenter humerus excidit,

hi plerunq; ipſi ſibiipſis ad reponendum ſufficientes ſunt: immiſsis enim alterius manus digitis, ac nodis in locum ſubalarem, articulum ſurſum cogunt, cubiti uerò gibbum ad pectus adducunt. Eodem etiam modo medicus reponet; ſi ipſe quidem ſub alam, articulo magis intrò elapſo, ſubtentis digitis a coſtis diducat, ita ut capite ſuo in ſummum humerum iniecto, renitendi gratia, genibus uerò iuxta cubiti gibbum ad brachium admotis, ad coſtas retrudat. Conducit autem eum, qui reponit, fortes manus habere: aut ipſe quidem manibus, & capite ita faciat; alius uerò quidam cubiti gibbum ad pectus adducat. Eſt autem & humeri repoſitio, ut cubitus retrorſum ad ſpinam ſubducatur, deinde altera manu in ſummam gibbi cubiti partem iniecta retortio fiat, altera uerò iuxta articulum retro innitatur. Hęc repoſitio, & ea, quæ prius dicta eſt, quum non ſint ſecundum naturam; tamen articulum circumagitantes incidere cogunt. Qui uerò calcaneo reponere conantur, propinquum quid ei, quod eſt ſecundum naturam, cogunt. Oportet autem hominem humi ſupinum reclinare, eum uerò, qui reponit, humi ſedere qua parte articulus excidit: deinde apprehenſam manum læſam cum ſuis manibus extendere, calcaneo uerò in ſubalarem locum iniecto, dextro in dextrum, ſiniſtro in ſiniſtrum retrudere. Oportet autem in cauitatem ſub ala rotundum quid congruens indere. Commodiſsimæ uerò fuerint pilæ ualde paruæ, ac duræ, quales multæ ex corijs conſuuntur: ſi enim non eiuſmodi quid inditum fuerit, calcaneū ad brachij caput peruenire non poteſt: dum enim manus extenditur, locus ſub ala cauatur: tendines enim, qui hinc atque illinc locum ſub ala conſtringunt, contrarij ſunt. Oportet autem aliquem ab altera parte eius, qui extenditur conſidentem, ſanum humerum continere, ut ne corpus circumtrahatur, dum læſa manus in alteram partem extenditur. Poſtea ubi pila ſub alam ſubdita fuerit; molle lorum ſufficienti latitudine præditum, circum pilam circumdare oportet. ita ut quidem eo loro ex utriſq; initijs apprehenſo ſurſum retrahat, a capite eius qui extenditur conſidens, & pede ad ſummi humeri os innitēs. Pila uerò quàmpenitiſsime, & maxime intus ad coſtas ſita ſit, & non ad brachij caput.

3 Eſt & alia repoſitio, quum humerum alter ſubdit, maiorem tamen eſſe oportet eum, qui humerum ſupponit, ita ut apprehenſa manu, humerum ſuum acuminatum ſub illius luxati alam ſupponat, & deinde aliquantum uerſet, ut uelut ſedi inſideat, ea coniectura facta, ut homo ille circa humerum ſuum ea ala pēdeat, ipſe uerò ſeipſum in hunc humerum altiorem faciat, q̄ in alterum, brachium autem pendētis ad pectus ſuum q̄ citiſsime cogendo adducat. In hac uerò figura inſuper cōcutiat, ubi hominem ſuſtulerit; quò reliquum corpus in aduerſam partem brachio, quod continetur, uergat. Si uerò ualde leuis fuerit homo; puer aliquis leuis inſuper ex ipſo retrorſum dependeat. Atque hæ omnes repoſitiones in palæſtra uſitatæ ſunt; eo quòd non opus habent aliorum inſtrumentorum importatione. Poterit tamen quis etiam alibi bis uti. Sed & qui circum piſtillum cogunt; propemodum ſecundum naturam reponunt. Oportet autem piſtillum molli quadam faſcia eſſe inuolutum: minus enim ita labarit: & inter coſtas, ac brachij caput ſubter intruſum: &, ſi quidem breue fuerit piſtillum; collocare hominē in ſedili aliquo oportet, quo uix brachium circum piſtillum circumdare poſsit. Si autem potius longum piſtillum, quo homo ſtans fermè circum piſtillum dependeat: poſtea brachium quidem, & cubitus circa piſtillum porrigantur, ab altera uerò corporis parte quis manibus circa ceruicē ad clauiculam circumiectis deorſum cogat: hæc repoſitio moderate ſecundum naturam eſt, & repoſitionem facere poteſt; ſi probe ipſam tractent. Quin & per ſcalam alia quędam huiuſmodi repoſitio fieri poteſt, & adhuc melior; eo q corpus hinc, atque illinc eleuatum ſecurius librando adæquari poteſt: nam circum piſtillum, etiamſi humerus fixus maneat; periculum tamen eſt, ne corpus hac, aut illac circumagatur. Oportet tamen & ſuper ſcalam ſuperne rotundum quid deligatum eſſe, quod ad loci ſub ala cauitatem congruum ſit; & quod brachij caput ad naturam redire inſuper cogat.

4 Optima uerò ex omnibus repoſitionibus talis eſt. lignum eſſe oportet latitudine quidem quinque, aut quatuor in totum digitorum, craſsitudine uerò duorum digitorum, aut etiam tenuius, lōgitudine autem bicubitali, aut paulo breuius. Sit autem altera parte ſumma rotundum, & anguſtiſsimum ac tenuiſsimum hac parte, habeatq; crepidinem paululum ſuperemineutem, in extrema rotunditatis parte, ſed non ea, quæ ad coſtas: uerùm ea, quæ ad brachij caput exiſtit; quò ſub alam congrua ſit iuxta coſtas ſub brachij caput ſubdita. Linteo autem, uel faſcia molli, lignum ſumma parte obuoluatur, quò leuius reddatur: deinde ſubdito ligni capite quàmpenitiſsime ſub alam, inter coſtas, ac brachij caput, totam manū ad lignum porrectam alligare oportet, iuxta brachium, iuxta cubitum, & iuxta manus iuncturam; quò quàm maximè ſit quieta: præ omnibus autem curandū eſt, ut ſumma ligni pars, quàmpenitiſsime intra ſubalarē locum recipiatur, brachij caput tranſgreſſa. Poſtea inter duas columnas trabem tranſuerſam probe alligare oportet, & deinde manum cum ligno ſupra trabem tranſmittere; quò manus ab altera parte ſit, corpus ab altera, trabes uerò ſub ala, & poſtea ad alterā partem manum deorſum cogere unà cum ligno, circum trabem: ad alteram uerò reliquū corpus. Trabs autem ea altitudine alligetur, ut reliquum corpus eleuatum ſummis pedum digitis innitatur. Hic modus repoſitionis humeri longe optimus eſt: iuſtiſsimè enim commotionem facit, ſi ſolum penitus intus ad brachij caput lignum fuerit. Iuſtiſsimæ item ſunt in utranque partem adæquationem facientes librationes, & ad hæc oſsi brachij ſecuræ.

5 Recentes itaque luxationes citius incidunt, q̄ quis putare poſsit, & priuſquam extentæ eſſe uideantur. Sed & ueteres ſola hæc repoſitio reponere poteſt, ſi non iam ob uetuſtatem; caro quidem in acetabulum deuenit, caput autem brachij in loco, ad quem declinauit, ſemitam ſibiipſi iam fecit. Veruntamen etiam ita inueteratū brachij elapſum, mihi poſſe reponere uidetur. Quid enim iuſta molitio non nouerit? manere tamē in loco poſſe, non ita mihi uidetur, ſed prout conſueuit rurſus luxabitur. Idem facit etiam ſi circum ſcalam, eodem modo uelut dixi præparatam, coactio tranſmiſsi brachij fiat. Abunde itē ſufficit circum magnam ſedem Theſſalicam coactionem facere; ſi recens fuerit luxatio. Præparatum autem eſſe

oportet

oportet lignum, uelut dictum eſt: hominem uerò locare oportet in ſede obliquum: deinde brachium unà cum ligno ſupra ſedis reclinatorium tranſmittere, & ad alteram partem corpus deorſum cogere, ad alterã brachium cum ligno. Idem quoque facit coactio ſupra biforem ianuam. His autem quæ forte præſentia fuerint, utendum eſt. Noſſe igitur expedit, quod naturæ a naturis multum differunt, ad hoc ut elabentia facile rurſus incidant: differt etiam acetabulum ab acetabulo; quum aliud facile tranſcendi poſsit, aliud minus.

6 Plurimum item differt neruorum ligamentum; quum in quibuſdam remiſſum ſit, in quibuſdam intẽtum: nã humiditas hominibus fit ex articulis propter neruorum connexionem, ſi laxa fuerit, & intenſiones facile ferat: multos.n. uideas qui adeò humidi ſunt, ut quando uelint, articuli ipſis citra dolorem excidant, & abſque dolore reſtituantur. Differt etiam habitus quiddam corporis: nam his, quibus bene ſe habet mẽbrum, & carnoſis, & minus excidit, & difficilius incidit. Vbi uerò ipſi ſeipſis tenuiores, & magis excarnes fuerint; tunc & magis excidit, & facilius incidit. Argumentum autem, quòd hæc ita ſe habeant, hoc eſt. Bobus enim tunc magis femora excidunt ex acetabulo; quum tenuiſsimi exiſtunt. Fiunt autem tenuiſsimi boues ad finem hyemis. Tunc igitur etiam maxime luxantur: ſi tamen & huiuſmodi quiddam in medicina ſcribere conuenit. Verùm cõuenit utique. Bene enim Homerus didicit, quod ex omnibus pecudibus boues quàmmaxime laborẽt hoc tempore, & ex bobus potiſsimum aratores; eo quod hyeme operentur. His itaque maxime excidunt articuli: hi enim maxime attenuantur.

7 Nam reliqua quidem pecora breuem herbam depaſci poſſunt: Bos autem non ita ualde, priuſquam alta fiat. Reliquis.n. tenuis eſt labri prominẽtia, tenuia itẽ ſuperna maxilla: Boui uero craſſa eſt labii prominentia, craſſa item, & obtuſa ſuperna maxilla. Quapropter in breues herbas ſubiicere non poteſt. Rurſus ſolidipeda animalia, utpote utrinq; dentata, & dẽtes inter ſe committere poſſunt, & ſub breuem herbã dentes ſubiicere queunt, delectanturq; tali herba magis, quàm alta: breuis enim herba in totũ melior, ac ſolidior eſt quàm alta, adde, quod altæ etiam prius fructum offert. Ob hoc igitur ita cecinit,

Haud ſecus ac bobus nigris gratiſſima ueris
Tempora proueniunt:

quia gratiſsima apparet ipſis alta herba. Sed & alias bos laxum habet hunc articulum magis, quàm alia animalia, & ob id etiam magis, quàm alia pedem trahit, & maximè quum macilentus eſt, & iam ſenex. Propter omnia hæc etiam maxime boui excidit. Plura autem de ipſo à me ſcripta ſunt; eo quod omnium antea relatorum teſtimonia hæc ſunt.

8 Verùm de quo nunc ſermo eſt, excarnibus magis excidit, ſicut etiam citius incidit, quàm probe carnoſis: & humidis, ac excarnibus minus inflammatur, quàm ſiccis, ac carnoſis: & in poſterum tempus quoque minus uincitur: ſed & mucus amplior moderato ſubeſt; ſi non adſit inflammatio, & ſic ſanè lubricus fuerit: mucoſiores enim omnino ſunt articuli excarnibus, quàm carnoſis: nam & ipſæ carnes eorum, qui non recte ex arte fame macerati ſunt, in macilentis mucoſiores ſunt, quàm in craſsis. Quibus tamen cum inflammatione mucus ſubeſt, his inflammatio uinculo facto articulum continet. & ob id hi, qui ſubmucoſi ſunt articuli, non ualde excidunt, & exciderent utique, ſi non plus, aut minus inflammationis acceſsiſſet. Quibus igitur quum articulus incidit, circumſitæ partes non inflammantur, & ſtatim citra dolorem humero uti poſſunt; hi putant quidem nihil opus eſſe, ut ſuiipſorum curam gerant, medici tamen eſt, ut contra tales uaticinentur: talibus excidit rurſus magis, quàm his, quibus nerui ſunt inflammati. Atque hæc res in omnibus in homine ita habet, & maxime circa humerum, & genu. Maxime igitur etiam hæc excidunt.

9 Quibus autem nerui inflammati ſunt, hi humero uti non poſſunt: prohibet enim dolor, & inflammationis diſtentio. Tales igitur curare oportet cerato, & ſpleniis, & linteis multis deligando. Sub alam uero lanam mollem puram conuolutam ſubiicere oportet, ad cauitatem explendam, quo ſulcimentum quidem ſit deligationi, articulum uero ſuſtentet. At brachium plerunque ſurſum uergens tenere oportet: ſic enim procul fuerit humeri caput a loco, in quem excidit. Oportet autem, poſtquam humerum deligaueris; brachium ad coſtas adalligare, faſcia quadam in orbem circum corpus obducta. Fabricare quoque humerum oportet placide, & accurate. Multarum autem rerum peritum medicum eſſe expedit, & non minus frictionis; ex eodem enim nomine non idem euentus ſubſequitur: nam & uincire poteſt frictio articulum iuſto laxiorem, & ſoluere articulum iuſto duriorem. Verùm de frictione in alio opere a nobis tractabitur. Talem igitur humerum mollibus manibus fricare conuenit; confert enim & alias leniter: articulum autem commouere non uiolenter, ſed intantum ut citra dolorem commoueatur. Reſtituuntur uero omnes articuli partim longiore, partim breuiore tempore.

10 An autem brachium exciderit, his ſignis cognoſcere oportet: nam, ubi iuſtum corpus habent homines, manus item, ac crura; ſano in exemplum uti oportet, ad non ſanum, & non ſano ad ſanum, non alienos articulos inſpiciendo, (alii enim aliis magis extantibus natura ſunt articulis) ſed ipſos eius, qui affectus eſt, an diſsimilis ſit ſanus ægroto. Et hoc recte quidem dictum eſt, multam tamen erroneam intelligentiam talia habent: & non ſatis eſt ſolum ſermonis doctrina artem hanc noſſe, ſed conuerſatione etiam uerſare oportet: multi enim præ dolore, aut ex alia cauſa, quum non exciderint ipſis articuli; tamen non poſſunt in ſimiles figuras reſtitui, in quales ſanum corpus figuratur. Proinde & talem figuram inſuper intelligere, ac conſiderare oportet. Sed & in loco ſub ala, caput brachii multo magis incumbere uidetur in luxato, quàm in ſano. Quin & ſuperne iuxta ſupernam humeri partem cauus apparet locus, & ſummi humeri os eſtans conſpicitur, utpote articulo ad infernum locum digreſſo: & eſt etiam aliqua erronea in hoc intelligentia, ſed poſtea de ipſo ſcribetur: eſt enim dignum, de quo ſcribatur. Præterea in luxato cubiti gibbus magis à coſtis diſtare uidetur, quàm in altero. Si tamen quis uim afferens cogat; adducitur

quidem,ſed cum dolore.Sed & ſurſum ad aurem manum attollere cubiti gibbo extento,nō ualde poteſt, uelut ſanam: neque hac, & illac ſimiliter diducere. Hæc igitur ſigna ſunt humeri luxati: repoſitiones itē præſcriptæ,& curationes hæ ſunt.

11 Operæprecium uerò eſt diſcere,quomodo frequēter excidentes humeros curare oporteat. Multi enim a certaminibus iam prohibiti ſunt ob hāc calamitatem; quum aliàs penitus fuerint inculpabiles. Multi etiam ad res bellicas inutiles fuerunt,& ob hanc calamitatem perierunt. Sed & propterea res digna eſt, quæ diſcatur, ꝙ nullū nouerim, qui recte medeatur; ſed alios ne aggredi quidem ſciam, alios cōtrà quàm conducit & ſentire,& facere: multi enim humeros luxatos uſſerunt,& iuxta ſupernam humeri partem, & iuxta anteriorem, qua parte caput brachij extuberat, & iuxta poſteriorem paululum retro ſupernam partem. Hæ igitur uſtiones, ſi quidē ſurſum brachiū excidiſſet; aut in anteriorem,aut poſteriorem partē recte inuſtæ eſſent. Nunc uerò,quum deorſum excidit;eijciunt magis hæ uſtiones,q̄ impediunt: a ſuperna enim ſpacij amplitudine caput brachij excludūt. Verùm hæc ita urere oportet. Cutem ſub ala digitis apprehenſam attrahere oportet,ſecūdum ipſam maxime rectitudinem, ſecundum quam brachij caput excidit: deinde ita attractam cutem in ulteriorem partem perurere.

12 Ferramentis autem talia urere oportet non craſſis,neq; ualde caluis, ſed oblongis: citius enim penetrant, & manu firmata tranſigi poſſunt: pellucidis item bis urere oportet: quò quàmcelerrime pro uiribus penetrent: nam craſſa tarde penetrantia latiores cruſtarum elapſiones faciunt,& periculum eſt ne cicatrices rumpantur, & nihilo quidem deterius hoc eſſet; uerùm turpius, & ab arte alienius. Poſtquam autem in ulteriorem partē peruſſeris; in plurimis ſatis eſt,ut infernæ parti ſoli has cruſtas inuras. Quòd, ſi periculum eſſe non uideatur,ne cicatrices rumpantur,ſed multum ſpacij interpoſitum ſit; tenue quoddam ſpicillum per inuſta foramina traijcere oportet,cute adhuc attracta(neq; enim aliàs traijcere poſſis) ubi uerò traieceris,cutem dimittere: poſtea inter cruſtas aliam cruſtam tenui ferramento infligere, ac inurere, donec ſpicillum contingas. Quantum uerò de cute ſub ala apprehendere oportet, hinc conijectare licet. Glandulæ ſub ala ſunt, ſicut etiam in alijs corporis partibus. Verùm in alio libro de tota glandularum natura ſcribetur,quòd ſint,& qualia in qualibus ſignificant, ac poſſunt. Glandulas igitur ſimul apprehendere non oportet,neque ea, quæ glandulis ſunt interiora: magnum enim afferunt periculum: ſunt enim neruis maximi momenti uicina. Quantum uerò extra glandulas eſt, eius quàm plurimam partem apprehendere oportet: nihil enim periculi eſt. Noſſe tamē hoc expedit, quòd, ſi fortiter brachium extenderis; nihil cutis ſub ala apprehendere poteris, quod ſanè attractu memorabile ſit: diſtrahitur enim in extenſione. Nec uerò neruos ulla machina uulnerare oportet: hi enim prompti,expoſitij; ſunt, ac extenti in hac figura. Si uerò parum brachium eleuaris; multum quidem cutis apprehendes: nerui uerò,quorum curam gerere oportet, intus ultra apprehenſionem conſiſtent.

13 Nonne igitur in omni arte præ omnibus curādum eſt,ut in ſingulis figuræ iuſtæ inueniantur? Atq; hæc quidem de loco ſub ala. Et ſufficiunt hæ apprehenſiones; ſi cruſtæ fuerint inuſtæ. Extra uerò alam duo ſolum loci ſunt, ubi quis cruſtas inurere queat huic affectioni auxiliantes: unam in anteriore parte inter brachij caput,& tendinem iuxta alam. Et hac quidē parte cutem penitus perurere oportet,ſed nō altius: uena enim craſſa propinqua eſt,& nerui, quorū neutra igne calfacienda ſunt. Retrorſum autem alteram cruſtam inurere licet, multum ſupra tendinem, qui eſt iuxta alam,& paululum infra brachij caput. Et cutem quidem penitus perurere oportet: uerùm neq; hic ualde altam cruſtam facere: inimicus enim eſt ignis neruis. Curare igitur ulcera per omnem curationem oportet,ita ut brachium nunquam uehementer extendas; ſed moderate, ulcerum ſaltem curandorum gratia: minus enim perfrigerantur: conducit enim omnes uſtiones tegere, ut etiam leniter curentúr, & minus diſparentur, minusq; ſanguinis erūpat,& minus conuulſio accedat. Vbi uerò pura facta fuerint ulcera,& ad cicatrices deuenerint; tunc ſanè penitus brachium ſemper die,ac nocte coſtis alligatum eſſe oportet. Sed, & quum ſana facta fuerint ulcera, ſimiliter ad multum tempus; brachium ad coſtas alligandum eſt: ſic enim maxime cicatrix induci poterit, & ſpatij amplitudo intercipietur, in quam maxime luxatur brachium. Quibuſcunque uerò humerus repoſitione fuerit deſtitutus, ſi quidem homines adhuc creſcant;os brachij non ſimiliter ut ſanum coaugeſcit, ſed augeſcit quidem, uerùm altero breuius aliquanto efficitur. Et qui muſtellæ cubito præditi ſunt, paruumq́ue, ac macilentum brachium ex natiuitate habent, galeancones uocati, ob duplices has calamitates fiunt tales, tum ſi talis aliqua luxatio ipſos dum in utero ſunt corripuerit, tum ob aliam calamitatem, de qua poſtea aliquando ſcribetur.

14 Quin & hi, quibus dum adhuc infantes ſunt,profundæ ac ſubmerſæ ſuppurationes circa brachij caput fiunt, omnes galeancones efficiuntur: & ſiue ſecti fuerint, ſiue uſti, ſiue ſua ſponte ipſis eruperint; hæc ita ſe habere noſſe oportet. Qui tamen ex natiuitate galeancones ſunt, etiamſi manu potentiſſimè uti poſſint; tamen neque ipſi extento cubiti gibbo, brachium ad aurem extendere, ac eleuare poſſunt: ſed multò minus hanc, quàm ſanam manum. Quibus uerò iam uiris exciderit humerus, & repoſitus non fuerit; his ſuperna humeri pars magis excarnis efficitur,& habitus hac parte tenuis fit. Quum tamen dolor ceſſauerit; non omnia ea ſimiliter operari poſſunt, quæ eleuato cubiti gibbo a coſtis in obliquum operari oportet. Quæ uerò tranſmoto brachio iuxta coſtas, aut in anteriorem, aut in poſteriorem partem operari oportet, ea operari poſſunt: nam & ſcobinam, & ſerram trahere poterint, ſecuri item findere, & fodere; ſi non ualde ſurſum cubiti gibbum attollant, ſed & alia iuxta tales figuras operantur.

15 At uerò quibus ſuminus humerus fuerit auulſus, his os auulſum extra eminēs apparet. Eſt autem hoc uelut uinculum clauiculæ, & ſcapulæ: alia enim eſt hominis natura hac parte, quàm aliorum animaliū. Medici igitur in hoc uulnere maximè falluntur: nam, quum os auulſum emineat; ſuperna humeri pars hu-

uulis

milis, & caua apparet, ut etiam uelut humeri elapſi curam adhibeant. Multos igitur noui medicos aliàs non malos, qui grauiter afflixerunt, tales humeros reponere conantes, ita excidiſſe rati, & non prius deſiſtunt ipſi exiſtimare ſe humerum reponere, quàm uel deſperarint, uel fruſtrati fuerint. His curatio quidem eadem, quę etiam aliis huiuſmodi, ceratum, ſplenia, & lintea, & deligatio eiuſmodi: deorſum tamen cogere os ſupereminẽs oportet, & ſplenia ſuper hoc ponere plurima, & hac parte maxime premere: & brachium ad coſtas adalligatum ad ſupernam partem tenere: ſic enim os auulſum maximè appropinquarit. Hæc tamen probè noſſe expedit, & uelut certa prædicere, ſi alioqui uoles, quòd nullum detrimentum neque paruum, neque magnum, humero cõtingit ex hoc uulnere. Sed locus turpior euadit: neq; enim hoc os in priſtinam ſedem ſimiliter firmari poterit, uelut natura exigit; ſed neceſſe eſt plus, aut minus tumidum eſſe ad ſupernam partem: neque enim aliud ullum os in eundem locum reſtituitur, quod cum alio oſſe communionem habet, & adhærens à ueteri naturali ſede auulſum fuerit. Paucis autem diebus ſummus humerus doloris exors fit; ſi probè deligetur.

16 Clauicula porrò fracta, ſi quidem penitus caulatim hoc contigerit; curatu facilior eſt. Si uerò oblonga; difficilius ſanatur: & contraria in his contingunt, aliter quàm quis putauerit: nam quę penitus caulatim fracta eſt, cogi magis poterit, ut ad naturam redeat. Et ſi diligens cura adhibeatur; partem, quæ ſuperior eſt; inferiorem fecerit figuris idoneis, & deligatione conueniente. Si uerò perfecte non firmata fuerit: attamen ſupereminens oſsis pars non ualde acuta fit. At quorum os in longitudinem fractum fuerit, his ſimilis oſsibus auulſis calamitas contingit, de quibus antea ſcriptum eſt: neque enim ipſum ad ſeipſum ualde firmare ſolet, & ſumma oſsis eminentia, ualde acuta fit. In uulnerſum igitur noſſe expedit, quòd nullum detrimentum neque humero, neque reliquo corpori ob clauiculę fracturam accedit; ſi non inſuper corruptio aliqua contingat. Raro autem hoc fit. Deformitas tamen circa clauiculæ fracturam accedit, primùm turpiſsima, deinde uerò minor fit. Coaleſcit autem clauicula cito, itemque alia oſſa laxa: celerem enim callo obductionem talia faciũt. Quum igitur recens fracta fuerit; uulnerati ad curationem feſtinant, maius malum eſſe putantes, quâm eſt, & medici quoque prompti ſunt ad rectè curandum. Progreſſu uerò temporis, & uulnerati, utpote qui neque dolent, neque iter facere, neque cibum capere prohibentur, negligunt: & medici, utpote qui ſuis ſedibus reſtituere non poſſunt, aufugiunt, neque uulneratorum negligentiam ægrè ferunt. In hoc autem calli obductio acceleratur.

17 Deligationis uerò modus pleriſque conſimilis eſt, ut cerato, & ſpleniis, & mollibus linteis curatio fiat. Inſuper autem & hæc curatio, & hæc animaduerſio habenda eſt, & præſertim in hac aggreſsione, quòd plurima ſplenia iuxta eminentem partem imponere oportet, & plurimis deligationibus maxime circa hanc partẽ premere. Sunt autem aliqui, quibus cõplacuit plumbum graue inſuper adalligare, ut ſupereminentem partem deorſum cogat. Fortaſsis autem neq; intelligunt, qui ſimpliciter deligant. Sed neque hic modus ad clauiculam fractam pertinet: neq; enim fieri poteſt, ut id, quod eminet, memorabili modo deprimatur. Alia uerò quidem ſunt, qui quum cognouerint, ꝙ hæ deligationes erroneę ſunt, & non ſecundum naturam ſupereminentia deorſum cogunt; deligãt quidem ipſos ſpleniis, & linteis utentes, uelut etiã alii: uerùm cincto homine faſcia quadam qua parte maximè cingi ſolet, poſtquàm ſplenia ſupra eminentes fracturas impoſuerunt, ita ut iſthic magna mole extuberẽt; tunc initium lintei ad cincturam ex anteriore parte alligant, atque ita deligant in directum clauiculæ extendentes, ac retrorſum ducentes, & iſthic cincturæ circundatum in anteriorem partem reducunt, & rurſus in poſteriorem. Aliqui uerò non cincturæ linteum circumdant, ſed circum interfœmineum iuxta ſedem, & per ſpinam linteum circumdantes, hoc modo fracturam comprimunt. Hæc itaque ſi quis inexpertus audit; propè ſecundum naturam eſſe uidẽtur: uerùm ſi quis utatur, inutilia exiſtunt: neque.n. ſtabilia ſunt, etiamſi decumbat quis; quamuis ita uel maximè ſtabilitas cõtingat: attamẽ, ſi decumbens aut crus inflexerit, aut ipſe ſe inclinet; omnia deligamẽta mouebuntur: & alioqui noxia eſt hæc deligatio: nam & ſedes intercluditur, & lintea in hac anguſtia aceruata ſiunt: & quæ rurſus cingulo circumdantur, non ita ualida facta cinctura circumdari poſſunt, ut non cingulum ſurſum aſcẽdere cogant, neq; ita neceſſe eſt omnia deligamenta laxari. Quàm proximè uerò quis rẽ conficere uideri poſsit, etiãſi non magna faciat; ſi quibuſdam linteis cingulũ circũdet, plurimis aũt linteis priorem deligationem perficiat: ſic.n. maxime ſtabiles fuerint deligationes, & mutuam inter ſe opem tulerint. Plurima igitur ex his, quæ contingunt his, quibus clauicula fracta eſt, relata ſunt.

18 Inſuper autem & hoc adintelligere oportet, quòd clauicula plerunque frangitur, ita ut os, quòd à pectore eſt, ad ſupernam partem emineat: quod uerò a ſummo humero eſt, in infernam partẽ ſubſidat. Cauſæ uerò horum hæ ſunt, quòd pectus neque multo inferius, neque ſuperius procedere poteſt: nam articuli in pectore motus paruus eſt: ipſum enim ſibiipſi, & ſpinæ, ex continuitate cõmiſſum eſt. Proxime quidẽ clauicula ad humeri articulũ fluctuat: cogitur enim frequentem motum habere propter ſummi humeri connexionem: & alioqui ubi uulnerata eſt; ad ſupernam partem defugit ea pars, quæ pectori adhæret, & non ualde ad infernam partem cogi poteſt: nam & a natura leuis eſt, & loci amplitudo ipſi ſupernè maior eſt, quàm inferne. At humerus, & brachium, & quæ his annexa ſunt, à coſtis, ac pectore facile exolui poſſunt: & propterea multo ſuperius, ac inferius abduci queunt. Quum igitur fracta fuerit clauicula; os, quod ad humerum eſt, magis deorſum repit: huc enim ipſum unà cum humero, & brachio defluere procliuius eſt, quam ſurſum ferri. Quum igitur hæc ita ſe habeant imprudenter ſe gerunt, qui ſupereminentem oſsis partem deorſum cogere oportere putant: nam infernam ad ſupernam adducẽdam eſſe manifeſtum eſt: hæc enim motum habet. hæc eſt, quæ a natura diſceſsit. Clarũ itaq; eſt aliter nullo modo ipſam cogi poſſe: deligationes.n. nihilo magis appellunt, quàm repellunt. Si uerò quis brachiũ quàmmaximè ad coſtas admotũ ſurſum cogat, ut quã acutiſsimus eſſe humerus uideatur; perſpicuum eſt, ꝙ ſic adaptari pote-

rit ad os, quod a pectore eſt, unde eſt diuulſum. Si quis igitur legitima deligatione utatur, celeris curationis gratia, & reliqua omnia fruſtra fieri putet præter figuram relatam; is & recte intellexerit, & celerrime, ac optimè curauerit.

19 Decumbere tamen hominem multum refert, & ſufficiunt dies xiiij. ſi quieuerit, aut ad ſummũ uiginti. Si tamen contrario modo clauicula fracta fuerit, quod non ualde contingit, ut os, quod a pectore eſt, ſubſidat, quod uerò a ſummo humero eſt ſuperemineat, alteriq́, ſuperſtet; nulla magna curatione in his opus fuerit: ipſe enim humerus, & brachium ſi demittatur, oſſa inter ſe committere, ac firmare poteſt: & uilis quæpiam deligatio ſuffecerit, & pauci dies ſatis erunt ad callum obducẽdum. Quòd, ſi hoc modo fracta non fuerit, ſed in obliquum hac, uel illac iuxta; ad naturam reducere oportebit, humero cũ brachio ſurſum adducto, uelut etiam antè dictum eſt. Quum autem ad priſtinam naturam reſederit; reliqua curatio uelox erit. Pleraſq; igitur immutationes, ac luxationes, brachium ſi ſurſum cogatur; corrigit.

20 Quæcunque uerò luxationes ex ſupernis obliquæ ad latus fiunt, aut deorſum, his correctio præparatur, ſi hómo ſupinus decubuerit: iuxta medias autem ſcapulas aliquid altius ſuppoſitũ fuerit, quo pectus maxime in utranq; partem inflexum ſit, & brachiũ adducat quis ad coſtas porrectum. Medicus autem altera manus uola in brachij caput iniecta retrudat, altera oſſa fracta componat: ſic enim quàmmaxime ad naturam reduxerit. Verùm quod iam dictum eſt, ſupernum os facilè ad partem ſubſidere ſolet. Pleriſq; igitur ubi deligati fuerint; figura ipſa opitulatur, ita ut ad ipſas coſtas cubiti gibbum habentes, hoc modo humerum ad ſupernam partem cogant. Quibuſdã uerò humerum quidem ſurſum, uelut dictum eſt, cogere oportet, cubiti autem gibbum ad pectus adducere: ſummam uerò manum ad ſummum ſanum humerum adhibere. Si quidem igitur decumbere ſuſtinet; fulcimentum aliquod, quod obfirmet, apponere oportet, quo humerus quàmmaximè ſupernè maneat. Si uerò obambulare uolet; fundam ex faſcia factam, & acutę gibbi cubiti parti circumdatam de collo appenſam geſtare oportet.

21 Cubiti porrò gibbi articulus ubi emotus aut luxatus eſt; ad coſtas, aut foras, acuta ipſius parte in brachij cauitate manente, extenſione in directum facta, id quod eminet retrorſum, & in obliquum repellere oportet. Vbi uerò perfecte excidit, aut hac, aut illac; extenſio, in qua brachium fractum deligatur, requiritur: ita enim incurua gibbi pars non impediet. Excidit autem maxime ad partem uerſus coſtas. Correctiones uerò facere oportet quàmplurimum abducẽdo, & ut ne brachij caput cornicem contingat, ſublimem circumducere, ac inflectere, & non in directum cogere, ſimul autem contraria in utranq; partem detrudere, & in ſedem compellere. Contulerit etiam in his gibbi cubiti inuerſio, modò in ſupinam, modò in pronam partem. Curatio uerò ex figura eſt, ut ſummam manum paulo altiorem cubiti gibbo habeant, brachium uerò ad coſtas. Sic etiã appenſi exceptio, & poſitio, & geſtandi facilitas, & natura, & uſus, in communi ſunt; ſi modo non male callus obducatur. Obducitur autem cito. Curatio fit linteis iuxta legẽ articularem, ita ut acuta eius pars inſuper deligetur.

22 Recrudeſcit autem maxime cubiti gibbus febribus, doloribus, nauſea, & uomitu meracæ bilis, præſertim ſi retrorſum luxatus fuerit ob torporem: deinde, ſi in anteriorem partem. Verùm curatio eadem eſt. Repoſitio uerò retrorſum luxati, ut extentum diſtendamus. Signum autem eſt, ꝙ extendere ipſum non poſſunt, ſicut in anteriorem partem luxati, quòd inflectere nequeunt. Verùm tunc durum quiddam inuolutum indere oportet, & circum hoc ab extenſione derepente inflectere. Diſparationis autem oſſium ſignum eſt manifeſtum ex contactu iuxta uenam, quæ in brachio finditur. At uerò callus cito his obducitur. Ex natiuitate autem breuiora ſunt oſſa infra coxam, plurimum quæ proxima ſunt, cubiti, deinde manus, poſtea digitorum. Verùm brachium, & humerus robuſtiora fiunt propter inuerſionem. At altera manus propter opera adhuc fortior eſt. Imminutio uerò carniũ fit; ſi foras excidit, intrinſecus; ſin minus; in contrarium prout excidit. Cubiti uerò gibbus ſi intro, aut extra exciderit; extẽſio fit in communi figura cubiti ad brachium: faſcia enim ſub alã data, ipſam exceptam ſuſpendere oportet: ad ſummum uerò cubiti gibbum iuxtam articulum pondus appendere, aut manibus deorſum cogere. Vbi uerò articulus ultra eleuatus eſt; coaptationes manuum uolis fiunt, uelut etiam in manibus. Deligatio quoq; in hac figura, & exceptio appenſi, & poſitio. At, ſi in poſteriorem eacidit partem; ſtatim extentum palmis dirigere ac coaptare oportet. Simul autem in directione etiam alijs opus eſt. Si in anteriorem; circum linteum conuolutum iuſtæ molis inflectendo ſimul directionem facere oportet. Si uerò in alteram partem inclinarit; in directione ſimul utraq; facere oportet. Verùm curationi communis eſt figura, & deligatio. Poſſunt autem & ex diſtentione omnia in communi contingere; At uerò repoſitiones aliæ ex ſupereleuatione reponuntur, aliæ ex extenſione, aliæ ex circumuolutione. Hæ uerò ex figurarum exceſſibus aut hac, aut illac celeriter fiunt.

23 Manus articulus aut intro, aut extrà luxatur, plerunq; uerò intro. Signa autem facilia cognitu ſunt. Si enim intro luxatus eſt; digitos inflectere nó poſſunt: ſi extra; extendere nequeunt. Repoſitio fit, digitis ſupra menſam poſitis, ut ab alijs, atq; alijs in diuerſum extenſio fiat: & id, quod eminet, aut uola, aut calcaneo retrudatur, & in anteriorem partẽ deorſum protrudatur. Inferne uerò iuxta alterum os moles aliqua conuoluta mollis ſupponatur; ſi ſupra eminet, manu prona locata: ſi infra; ſupina. Curatio uerò linteis fit. Tota porrò manus aut intrò, aut extra, aut hac, aut illac luxatur: maximè uerò intro. Quandoq; autem & appendix emota eſt. Quandoq; uerò alterũ os diſparatum diſtat. His extenſio fortis facienda eſt: & quod quidem eminet retrudatur, alterum uerò contra trudatur, duabus ſpeciebus ſimul contingentibus, & retrorſum, & in obliquum, aut manibus ſupra mẽſam, aut calcaneo. Quæ uerò recrudeſcunt, ac deformia ſunt, tempore ad uſum corroborantur. Curatio fit linteis cum manu, & cubito: & ferulę uſq; ad digitos ponuntur. At ferulis hæc deligata frequentius, q̃ fracturas ſoluere oportet, & perfuſionem ampliorem adhibere. Ex natiuitate autẽ manus breuior fit, & carnes imminuuntur maxime in contraria parte ei, in qua luxatio facta eſt. At adulto iam oſſa manent.

24 Digiti uerò articulus luxatus facilis cognitu eſt. Repoſitio fit extendens in directum, ita ut quod eminet oa protrudatur, contrarium uerò contra trudatur. Curatio fit faſciis, ac linteis. Si uerò non reponatur; forinſecus callo obducitur. At ſi ex natiuitate, aut dum adhuc creſcit homo, luxata fuerint oſſa; breuiora fiunt infra luxationem, & carnes imminuuntur contraria maxime parte ei, in qua luxatio facta eſt. In adultu uerò oſſa manent. Maxilla uerò paucis iá perfecte iuxta eſt: os enim, quod à ſuperiore maxilla prodit, cum eo oſſe ſubiugatum eſt, quod ſub aurem annexum eſt, quòdque capita infernæ maxillæ concludit, ac dirimit: quum altero capite ſuperius ſit, altero inferius: & extremæ infernæ genæ partes ita ſe habent, ut altera ob longitudinem non facile acceſſum admittat: altera uerò cornix eſt, & ſupra iugale os excedit. Simul autem & ambarum harum extremitatum neruoſi tendines exiſtunt, ex quibus muſculi dependent, qui temporales, ac manducatorii appellantur.

25 Propterea autem appellantur, & propterea mouentur; eò quòd hinc dependent. Nam in edendo, & in loquendo, & in reliquo oris uſu, ſuperna quidem maxilla quieſcit: eſt enim capiti connexa, & non coarticulata: inferna autem maxilla mouetur: coarticulata enim eſt à ſuperna maxilla, & à capite. Cur igitur in conuulſionibus, ac diſtentionibus hic articulus diſtentus primus de ſe ſignificationem præbeat: & cur plagæ temporales periculoſæ ſint, ac ſoporem inducant, alio libro referetur. Quòd uerò non ualde luxetur, cauſæ hæ ſunt. Sed & hæc quoque cauſa eſt, ꝙ non ualde tales ciborum neceſſitates hominem apprehendunt, ut magis, quàm poteſt, hiet. Exciderit autem à nulla alia figura, quàm ſi quis ualde hians maxillam in alteram partem diducat. Confert tamen ad hoc, ut excidat, hoc ipſum: quicunque enim nerui, & quicunque muſculi circa articulos ſunt, aut ab articulis, ex quibus colligantur, horum quicunque in uſu ſæpe mouentur, hi etiam maxime ad extenſiones remittunt, quemadmodum etiam pelles molliſſimæ multum remittunt. De quo igitur ſermo eſt, luxatur quidem & excidit maxilla rarò: laxatur tamē ſæpe in hiatibus, uelut etiam aliæ muſculorum, ac neruorum immutationes hoc faciunt.

26 Manifeſtum uerò ex his maxime fit, ubi excidit: prominet enim inferna maxilla in anteriorem partē, & in contrariam luxationi partem abducitur: & oſſis cornix circa ſupernam maxillam tumidior fit: & infernas maxillas difficulter committunt. Quæ uerò repoſitio his conueniat, manifeſtum eſt: oportet.n. aliquem uulnerati caput detinere, & alterum infernam maxillam intrinſecus ac extrinſecus ad mentū digitis apprehendere, hiante homine quantum moderate poteſt, & primum maxillam aliquandiu hàc, atque illàc manu abducere, & ipſum hominem iubere, ut maxillam laxam habeat, & ſimul abducat, ac quàmmaximè remittat: deinde repente tribus figuris ſimul laxare oportet, diligenti in hoc animaduerſione habita: nam & ex diſtortione ad naturam deducere oportet, & infernam maxillam retrorſum protrudere, ita ut æger hæc ſequatur, & maxillas committat, ac non hiet. Atque hęc quidem repoſitio eſt, & neque aliis figuris fieri poterit. Curatio uerò breuis ſufficit: ſplenum enim inceratum apponitur, ac laxo deligamento deligatur. Securius autem hæc aggreſsio perficitur, homine ſupino reclinato, & coriaceo puluinari pleniſsimè farcto capiti ſuppoſito; ut ipſum innitenti quàm minimum cedat. Inſuper autem & caput uulnerati aliquis detinere debet.

27 Si uerò ambæ maxillę luxatæ fuerint; curatio quidem eadem eſt, uerùm hi os minus committere poſſunt: nam his genæ prominentiores ſunt, ſed indiſtortæ. Quòd uerò diſtortæ non ſint, maximè cognoueris ex dentium tum ſupernorum, tum infernorū terminis è directo inter ſe correſpondentibus. His confert, ut quàmcitiſsimè reponantur. Repoſitionis autem modus prius dictus eſt. Si uerò non reponantur; animæ periculum imminet, præ febribus cōtinuis, & torpido ſopore: ſoporiferi enim hi muſculi ſunt, & dum alterantur, & dum intenduntur præter naturam. Solet etiam aluus his biliosa, meraca, pauca egerere. Et, ſi uomuerint; meraca uomunt. Hi igitur et moriuntur decima maximè die. At ſi fracta fuerit inferna maxilla, ſi quidem nō omnino caulatim hoc contigerit, ſed cohæret adhuc os, confractum tamē fuerit; dirigere quidem os oportet digitis circa linguam obliquam ſubiectis, forinſecus uerò contrà niti, prout contulerit. Et ſi diſtorti fuerint dentes iuxta uulnus commoti, poſtquam os directum fuerit; dētes inter ſe coniugare oportet, non duos ſolum, ſed etiam plures, atque hoc maximè auro, ſin minus, lineo filo, donec os corroboretur: Poſtea cerato, & ſpleniis paucis, & linteis modicis deligare, non nimium firmis, ſed laxis: nā hoc probè noſſe expedit, quòd deligatio per lintea, maxillæ fractæ parū quidem cōtulerit. ſi rectè fiat: magnopere uerò læſerit, ſi prauè deligetur. Frequenter autem circa linguam explorare oportet, & multo tempore reniti, ac digitis dirigere os confractum: optimumque eſſet, ſi hoc ſemper fieri poſſet, ſed fieri nequit.

28 Si uerò os penitus caulatim diffractum fuerit (rarò autem hoc contingit) dirigere quidem os oportet, uelut dictum eſt: ubi uerò direxeris, dentes coniugare, quemadmodum antea dictum eſt: magnopere enim contulerit ad quietē, & adhuc magis ſi quis rectè coniungat, & uelut oportet ſuturas conſuat: at enim non facile eſt omnem chirurgiam ſcripto exquiſitè prodere: ſed ex his, quæ ſcripta ſunt, formā, & imaginem concipere oportet. Poſtea corio opus eſt Carthaginenſi: &, ſi quidem iunior fuerit uulneratus; ſatis eſt ſquama inde detracta uti: ſi uerò adultior; ipſo corio, ita ut deſecta inde particula trium digitorum latitudine, aut prout congrua fuerit, ſublita prius è gummi maxilla (ita enim mitius fuerit) glutine agglutinetur ſumma ſui parte, ad diffractam maxillę partem, digiti aut paulo ampliore diſtantia à uulnere. Et hæc quidem particula ad infernam partem agglutinanda eſt, & habeat fiſſuram è directo menti, quo acutam eius partem circumcirca complectatur. Alterum autem eiuſmodi lorum, aut paulò latius, ad ſupernam maxillæ partem agglutinare oportet, tanta à uulnere diſtantia, quanta illa altera lori particula abfuit. Sit autem & hoc fiſſum, ut circūcirca aurem ambiat. Sint autem hæc lora acuta, qua parte cōmittuntur, & ubi ipſorum extremitates connectere, ac colligare oportet. In agglutinatione uerò caro corii ad cutem uergat: ſic enim magis agglutinatum adhæreſcit. Poſtea extento hoc loro, magis

autem

autem eo, quod circa mentum eſt, quàm maximè, ꝗ masilla euacuatur, lora ipſa circa uerticem connectere oportet, & deinde linteo frontem deligare: & ſuperiniectũ quid eſſe oportet, uelut moris eſt, quo uincula quieta ſiat ac firma. Decubitum autem faciat in ſanam maxillam, non maxillæ, ſed capite innitens. Attenuandum uerò eſt corpus uſque ad dies decem, deinde renutriendum non tarde.

29 Si enim primis diebus inflammatio non acceſſerit; in uiginti diebus maxilla corroboratur: perfecte enim callo obducitur, quemadmodum etiam alia oſſa rara, ſi non corruptio infeſtarit. Verùm de corruptionibus omnium oſsium alia longa tractatio reſtat. Hæc extenſio per agglutinamenta contingens, mitis eſt, & prompta ad moderationem faciendam, & ad multas, ac multis locis ſaciendas directiones accommodata. At medici non intelligentia æquè ac manibus prompti tum in aliis uulneribus, tum in maxillarum fracturis tales exiſtunt: uariis enim modis, & bene, & male, maxillam fractam deligant: omnis enim deligatio maxillæ ſic fractæ, oſſa ad fracturam magis uergentia inclinat, quàm ad naturam ducit. Si uerò inferna maxilla circa connexionem ad mentũ diuulſa fuerit: (Sola autem hæc connexio in inferna maxilla eſt: uerùm in ſuperna multæ. Sed non uolo ſermone longius aberrare: in aliis enim morborum ſpeciebus de his dicendum eſt.) Si igitur connexio ad mentum diſparata fuerit; ipſam coaptare cuiuslibet uiri eſt: os enim, quod eminet, ad internam partẽ digitis admotis detrudere oportet: quod uerò intro uergit, ad externam partem digitis immiſsis reducere. Hæc tamen extenſione diſtendendo facere oportet: facilius enim ſic ad naturam redibũt, quàm ſi quis oſſa inter ſe complicans cogere conetur. Vbi uerò coaptata fuerint; coniugare oportet dentes inter ſe hinc, atque illinc, uelut prius dictum eſt: curare uerò cerato, & ſpleniis paucis, ac linteis, Deligationem autem breuem potius, quàm uariam hic locus maxime admittit: nam ut æquilibris non eſt, prope tamen ad æquilibrium accedit. At lintei obuolutionem facere oportet; ſi quidẽ dextra maxilla eminet, in dexteram: in dexteram enim fieri putatur, ſi dextra manus deligationi præit. Si uerò altera maxilla eminuerit: aliter deligationem ducere oportet. Et ſi quidem recte quis coaptationem adeptus fuerit, & uelut conuenit, quieuit; cita curatio cõtinget, & dentes illæſi manent: ſin minus; diuturnior fiet curatio, & diſtortionem habebit, dentes autem læſi, & inutiles fiunt.

30 Porrò ſi naſus fractus fuerit; fracturæ modus non unus eſt. Verùm qui pulchris deligationibus gaudẽt citra intelligentiam; tum in aliis multis damnum incurrunt, tum in fracturis circa naſum uel maxime: ex deligationibus enim hæc maxime uaria eſt, & quæ plurimas aſcias habeat, & interruptiones, ac intercaeptiones cutis maxime uarias rhombiformes. Sicut igitur dictum eſt, qui nulla intelligentia præditi aggreſsionis ſtudio tenentur, ultro ſe offerunt ad naſum fractum deligandum. Vna itaque, alteraque die lætatur medicus, gaudet quoque is, qui deligatur: deinde cito quidem is, qui deligatur, ſatiatur: noxia enim, & moleſta eſt geſtatio: ſatis autem eſt medico oſtẽtaſſe, quòd naſum uarie deligare nouit: facit autem talis deligatio omnia cõtrà, quàm conuenit: partim enim qui propter fracturam ſimi fiunt, ſi ſupernè quis magis premat, ſimiores nimirum fient: partim uerò quibus naſus hàc, aut illàc diſtorquetur, aut circa cartilaginem, aut ſuperius, palam eſt, quòd neque ipſis ſuperne deligatio proderit, ſed etiam magis lædet: non enim ita congruit ſpleniis altera naſi pars; quanquam neque hoc faciant deligantes. Proxime uero deligatio reſiſtere mihi uidetur; ſi iuxta mediũ naſum circa acutam partem, contuſa caro ad os fuerit, aut etiam os parum, & non multum contuſum ſit: talibus enim naſus callo obducitur, & aliquanto aſperior euadit. Sed tamen neque his deligatio multo negotio opus habet; ſi modo etiã deligare oportet. Sufficit autem ſuper contuſionem ſplenium inceratum extendere. Poſtea uelut ex duobus initiis deligatio ſit, ita ſemel linteum circumdandum eſt. Optima tamẽ curatio eſt, per farinam triticeam tornam, lotam, uiſcoſam, ſubactam, modicam, ita ut talia ex illa uelut cataplaſmate integantur. Si igitur triticea farina bona fuerit, & tractu facilis; ea ad omnia huiuſmodi uti oportet. Si uerò non facilis tractu ſit; modicam mannam leuiſsime tritam, & aqua dilutam cum farina ſubigere oportet, aut gummi parum, ſimiliter ammiſcere.

31 Quibuſcunque igitur naſus fractus eſt, ut deorſum, & in ſinum uergat, ſi quidem ex anteriore parte iuxta cartilaginem ſubſidat; fieri poteſt, ut aliquid quod ipſum dirigat in nares indatur: ſin minus; omnia talia digitis in nares iniectis dirigere oportet, ſi id fieri datur. ſin minus; craſſum ſpicillum nõ in anteriorem narium partem digitis indere oportet, ſed qua parte naſus ſubſidit: extrinſecus autem ab utraque parte naſum apprehendere, ſimulque cogere, ac ſurſum ducere. Et ſi quidem ualde in anteriore parte fuerit fractura; fieri poterit, ut aliquid intra nares indatur, uelut iam dictum eſt, nimirum lintei raſura, aut aliud quid huiuſmodi, linteo inuolutum, aut potius in corio Carthagineuſi conſutum, ea figura, quæ congruat loco, cui incumbet. Si uero ulterius facta fuerit fractura; fieri non poteſt, ut aliquid indatur: ſi enim in anteriore parte moleſta eſt geſtatio, quomodo non ſit in interiore? Primùm igitur & intrinſecus conformando, & forinſecus non parcendo, ad priſtinam naturam reducere ac dirigere oportet: ualde enim conformatur naſus fractus, maxime quidẽ eadem die: ſin minus; paulò poſtea. Verùm ſegnius agunt medici, & leuius, quàm conuenit, primùm contingunt: iniicere enim manus hinc, atque illinc iuxta naturam naſi quàm infime oportet, ex infernis ſurſum cogendo, & ſic quàm maxime erigere, unà cum interna directione etiam extrinſecus dirigendo. Poſtea ad hæc nullus talis medicus eſt, ſi ſtudium adhibere, ac tolerare uult, uelut ipſius digiti indices: hi enim maxime ſecundum naturam ſunt: utrunque n. digitum iniicere, eoque totum naſum firmare oportet, atque ita in quiete habere, ſi quidem fieri poſſet, ſemper donec corroboretur: ſin minus plurimo tempore uelut dictũ eſt. Quòd ſi fieri nequeat; aut puer, aut aliqua mulier hoc faciant: molles enim manus eſſe oportet. Sic enim quàm optime naſus curari poterit; ubi non in obliquum, ſed ad infernam partem æqualiter ſubſidat. Ego igitur nullum unquam naſum uidi, qui ſic fractus dirigi non potuiſſet, ſi ſtatim ita cogeretur, priuſquam callus obduceretur; ſi mo-

do

do quis recte curare nelit. Verùm homines, ut ne deformes fiant, multo quidem precio coemerint, ſtudium autem adhibere non ſciunt, ſimulque non tolerant, ſi non dolore nexentur, aut mortem timeant: quanquam breui tempore naſus callo obducatur; decem enim diebus corroboratur, ſi non corruptio inſuper accedat.

32 Quibuſcunque uerò os in obliquum frangitur, curatio quidem eadem eſt. Verùm directionem non æqualem utrinque facere oportet, ſed quod inclinatum eſt, extrinſecus cogendo ad naturam compellere, & in nares facta contrectatione, ea, quæ intro repunt, impigre dirigere, donec correcta fuerint: ita ut eius probe memineris. Quòd, ſi non ſtatim corrigantur; fieri non poſsit, ut naſus non diſtortus fiat. Poſtquam autem ad naturam reduxeris; digitos plures, aut unum digitum ad locum admouere oportet, qua parte eminebat, atque ita ut ipſum, aut alium quendam ſuſtentare; donec uulnus corroboratum fuerit. Sed & in narem paruum digitũ immittere oportet, & aliàs, atque aliàs impellendo ea, quæ inclinata ſunt, dirigere. At, ſi quid inflammationis his accedat; farina ſubacta uti oportet: & tamen incumbente etiam farina digitos ſimiliter admouere opus eſt. Si uerò iuxta cartilaginem in obliquum fractus ſit; neceſſe eſt ſummum naſum diſtorqueri. Talibus igitur in ſummam narem aliquid, quod dirigat ex relatis, aut quod his ſimile ſit, indere oportet. Poterit autem quis multa idonea inuenire, quæ neque odorem habeant, neque aliàs lenia ſint.

33 Ego uerò quandoque pulmonis ouilli fruſtum deſectum indidi: hoc enim forte obtingebat: nam ſpongiæ inditæ humiditates ſuſcipiunt. Poſtea Carthaginẽſis corii ſquamã magni digiti latitudine, aut prout contulerit reſectam, extrinſecus ad naſum inclinatũ agglutinare oportet, & deinde hoc corii lorum prout contulerit extendere. Paulò tamen amplius extẽdere conuenit; quò erectus, & abſolute directus ſit naſus. Longum autem ſit hoc lorum, ut poſtea infra aurem abductum circum caput obducatur: & licet quidem lori extremitatem ad frontem agglutinare; licet etiam longius ducere, & deinde capiti obductũ deligare. Hic modus ſimul iuſtam directionem habet, & ſimul ad moderationem faciendam promptus eſt; ſi quis magis, aut minus naſi inclinationem ad cõtrarium facere uelit: nam quibus in obliquum naſus frangitur, eos in reliquis uelut relatũ eſt curare oportet. Plurimis tamen inſuper opus eſt, ut inclinationis in contrarium gratia, lorum ad ſumm̄um naſum agglutinetur.

34 Quibuſcunque uerò cũ fractura etiam ulcera adſunt, eos ea propter turbari non oportet: uerùm ſuper ulcera ceratum picatum imponere, aut ex emplaſtris aliquod cruentis uulneribus idoneum: facilia enim curatu talia ſunt. Similiter et, ſi oſſa diſceſſura ſint; primam directionẽ impigre facere oportet, nihil umittendo, & directionem per digitos et poſterò tempore, ita ut laxius quidem admoueas, admoueas tamẽ. ex omnibus.n. corporis partibus naſus faciliime conformari poteſt. Cæterùm lororum agglutinatione, ac in contrariũ inclinatione uti omnino nihil prohibet; ſiue ulcera affuerint, ſiue inflammatios nullam enim moleſtiam exhibent.

35 At uerò, ſi auris fracta fuerit; deligationes omnes inimicæ ſunt: neque enim ita laxam quis circumdare poterit. Si uerò magis premat; maius malum operabitur: nam & ſana auris deligatione preſſa, dolore, & pulſatione, & febre afficitur. Sed & cataplaſmata peſsima quidem omnino ſunt, quæ grauiſsima ſunt. Verùm & alia pleraq; omnia mala ſunt, & abſceſſus inducunt, & mucum ampliorem ſuggerunt, & deinde ſuppurationes noxias. His autem fracta auris minime opus habet. Proximum tamen locum habet, ſi quid imponi debet, farina uiſcoſa, quã neque ipſam eſſe oportet. Contingere uerò quàmminime cõducit: bonum.n. aliquando medicamentũ eſt, etiã nullũ adhibere medicamentũ, & ad aures, & ad multa alia. Vellicationẽ inſuper, ac ſcalpturam uitare oportet. Corpus autem attenuare, & magis in quo periculum eſt, ne auris ſuppuretur: melius eſt quoque aluũ mollire. Si uerò quis facile uomat, ex moderata aliqua purgatione uomitum faciat. At, ſi ad ſuppurationẽ deueniat; cito quidem aperire nõ oportet (multa.n. ex his, quæ ſuppurari uidentur, quandoque reſorbentur, etiam ſi nondum quis ullum cataplaſma impoſuit.) Si uerò quis aperire cogatur: celerrime quidem ſana fit, ſi in ulteriorẽ partẽ perurat. Illud tamẽ certo ſcire expedit, quòd mutila fiet auris, & minor altera; ſi peruſta fuerit. Si uerò nõ in ulteriorẽ partẽ peruratur; tumidã partem nõ ualde parua ſectione incidere oportet: ſub craſsiore.n. cute pus reperitur, quàm qs putauerit. Verùm, ut in ſumma dicam, alia quoque omnia mucoſa, & mucos facietia, utpote quæ ſunt uiſcoſa, ad contactum ſub digitis hàc, atque illac cito dilabuntur: & propterea ſub craſsiore cute medici talia inueniunt, quàm putarint.

36 Nã & aliquas neruorum contortiones, ganglia appellatas, quæ ſanè laxæ, ac fluidæ ſunt, mucoſamque carnem habent, multi aperiunt, humorẽ in talibus ſe inuenturos eſſe putantes. Medicus quidẽ igitur ſententia ſua fallitur, uerùm rei huiuſmodi nullum ex apertione accedit detrimentum. Qui uerò aquoſi loci ſiut, aut muco pleni: & in qualibus locis ſingula ſi aperiantur mortem afferant, aut et alia detrimẽta inducant, de his in alio opere ſcribetur. Quum igitur inciderit quis aurẽ; ab omnibus quidem cataplaſmatis, & ab omni linamentorum uſu abſtinere oportet: curare aũt uel emplaſtro aliquo cruentis uulneribus idoneo, uel aliquo alio, quod neque grauitatem, neque dolorem inducat: ſi enim cartilago denudari inceperit, & ſubſidentia purulenta, aut mucoſa habuerit, moleſtum eſt. Fit autem & hoc propter illas curationes. Cæterùm omnium eorum, quæ cœrudueſunt, peruſtio in ulteriorem partem ſufficientiſsima medela eſt.

37 Verticula uerò ſpinæ quibuſcunque in gibbum trahuntur ex morbis, pleraque ut ſoluantur, fieri non poteſt. Inſuperq; & quæ ſupra ſepti tranſuerſi iuncturam, ac cõnexionem gibba fiunt. Quæ uerò infra, eorum aliqua ſoluunt uarices, in cruribus oborietes. Magis autem hæ uarices, quæ in uena iuxta poplitẽ fiunt, quibuſcunque gibboſitas contigerit, eam ſoluunt. Fiunt autem & in uena circa inguina. Iam uerò quibuſdam etiam dyſenteria diuturna ſoluit. Et quibus quidem gibba fit ſpina, dum pueri ſunt, priuſquam corpus ad augmentum plenum perfectum fuerit; his corpus iuxta ſpinã coaugeri nõ ſolet. Sed crura quidẽ, ac manus perficiũtur, illæ uerò partes defe-

ctuo-

ctuoſiores fiũt. Et quibus ſupra ſeptum tranſuerſum gibboſitas eſt, his & coſtæ in amplitudinem augeri non ſolent, ſed in anteriorem partem: & pectus acutum fit, ſed non latum: ipſique & difficulter ſpirant, & ſtridulam faucium aſperitatem habent: nam uentriculi, qui ſpiritum ſuſcipiunt, ac emittunt, minorem amplitudinem habent. Sed & iuxta magnum uerticulum ceruicem repandam habere coguntur; ut ne caput ipſis pronuum ſit. Multam igitur anguſtiam faucibus exhibet etiam hoc os intro uergens: nam & his, qui natura recti ſunt, ſpirandi difficultatẽ hoc os inducit, ſi intro uergat, donec regreſſum fuerit. Ob talem igitur figuram eiuſmodi homines eminẽtis gutturis magis, quàm ſani apparent: & tuberculis circa pulmonem duris, ac crudis plerunque tales affecti ſunt: nam & gibboſitatis occaſio, & diſtentio pleriſque propter tales collectiones fit, cum quibus uicini nerui communionem habent.

38 Quibus uerò infra ſeptum tranſuerſum gibboſitas eſt, horum quibuſdam morbi renum, ac ueſicæ accedunt: ſed & abſceſſus ad ſuppurationem, & circa laterum mollitudinès, & inguina diuturni, ac ægrè curabiles: & neutri horum gibboſitates ſoluunt. Coxæ uerò his magis excarnea fiũt, quàm his, quibus ſuperne gibboſitas contingit. Vniuerſa tamẽ ſpina his longior eſt, quàm ſuperne gibboſis: pubes uerò, & barba tardior, ac imperfectior. Sed & infœcundiores hi ſunt, quàm ſuperne gibboſi. At uerò quibus iam aucto corpore gibboſitas facta fuerit, his palàm præſentis tunc morbi iudicationem gibboſitas facit; per tempus tamen aliquid ex iiſdem ſignificationem de ſe plus, aut minus præbet, quemadmodum etiam in pueris. Minus autem maligne in totum talia ſe habent. Et multi ſanè iam facile, ac ſano modo gibboſitatem ſuſtinuerunt uſque ad ſenectutem: & maxime hi, quibus ad carnoſitatem, ac pinguitudinẽ promotum fuerit corpus; pauci tamen talium ſexaginta annos tranſgreſsi ſunt: plerique uerò breuioris uitæ ſunt. Quibuſdam etiã in latus aut hàc, aut illàc, uerticula obliqua fiũt. Et omnia, aut pleraque talia propter collectiones intra ſpinam fiunt. Quibuſdã unà cum morbo etiam figuræ inſuper conferunt, ad quas reclinari conſueuerunt. Verùm de his diuturnis pulmonis morbis dicitur: illic enim de his, quæ futura ſunt, pulcherrimæ prænotiones habentur.

39 Porro quibus ex caſu ſpina gibba fit, horum ſanè pauca ſuperantur, ita ut dirigi poſsint: nam quæ in ſcala fiunt extenſiones, nihil direxerunt, quod ego ſciam: utuntur enim ipſa maxime hi medici, qui multitudinis famam aucupantur: apud tales enim hęc in admiratione ſunt, ſi aut pendentem, aut proiici aliquem, aut quæ his ſimilia ſunt, uideant, & hæc celebrãt ſemper, neque ipſis curæ eſt, quale quid eueniat ex hac congreſsione; ſiue bonum id ſit, ſiue malum. Medici tamen, qui talia ſtudio habent, quo ſanè ego noui, imperiti ſunt. Inuentum equidem uetus eſt, & laudo ſanè uehementer eum, qui primus excogitauit & hoc machinamentum, & quoduis aliud ſecũdum naturam inuentum. Nihil enim deſpero ſi quis rectè conſtructum concutiat, fieri poſſe, ut quædam dirigãtur. Ipſe tamen omnia huiuſmodi hoc modo curare erubui; propterea quòd impoſtorũ magis tales ſunt modi. Quibus igitur prope ceruicem gibboſitas fuerit, his uerisimile eſt has in caput extenſiones minus prodeſſe: paruum.n. pondus habet caput, & ſummi humeri deorſum uergentes. Verùm tales uerisimile eſt magis dirigi poſſe; ſi in pedes concutiantur: ita.n. maior propenſio ad huiuſmodi fieret. Quibus autẽ magis inferius gibboſitas eſt, hos par eſt, ut magis in caput concutiantur.

40 Si quis igitur concutere uolet; rectè ſanè hoc modo præparare poterit. Scalam coriaceis, aut laneis puluinaribus inſternere oportet probe alligatis, paulo amplius & in longitudinem, & in utranque partẽ, quàm quantum corpus hominis occuparit: deinde hominem ſupinum ſupra ſcalam reclinare, & poſtea pedes quidem alligare iuxta malleolos ad ſcalã non diſparatos, uinculo quidem ſatis ualido, uerùm molli: alligare uerò etiam oportet infra, & ſupra utrũque genu, itemque circa coxas: circa laterum autem mollitudinem, & circa pectus, laxas faſcias circũdare, ita ut ne impediant concuſsionem: manus uerò ad coſtas extentas, ad corpus applicare, & non ad ſcalam. Vbi uerò hæc præparaueris; ſcalam ita ad turrim aliquam altam, aut ad domus lacunar, attrahere oportet. Locus autem, in quo concuſsionem facis, renitens ſit. Eos uerò, qui extendunt, probe doctos eſſe conuenit; quò æqualiter, & probe, & ex æquilibrio, ac derepente demittant, ut neque ſcala in alterã partem repens ad terrã deueniat, neque ipſi pronui ſint. Quòd, ſi tamen a turri, aut malo defixo carcheſium habente, quis demittat: adhuc melius præparabit, ita ut ex trochlea, aut aſella laxatis inſtrumentis, ac funibus demiſsio fiat. Verùm iniucundum eſt de his longius uerba facere: attamen ex hia ſtructuris maxime quis concuti poterit. Si uerò ualde ſuperne fuerit gibboſitas, & concutere ſit opus; omnino in pedes id faciendum eſt, uelut dictum eſt: ita enim maior propẽſio ad hæc contingit. Et firmare quidem oportet iuxta pectus ad ſcalam fortiter deligando iuxta ceruicẽ uerò faſcia quàm laxiſsima, directionis ſaltem gratia. Sed & ipſum caput iuxta frontem ad ſcalam alligare oportet, manus autem porrectas ad corpus alligare, non ad ſcalam Reliquum uerò corpus inde ligatum eſſe oportet, niſi quantum ſatis eſt directionis gratia, alia, atque alia laxa faſcia circundatum eſſe. Verùm conſiderandum eſt, ne concuſsionem impediãt hæc uincula. Crura uerò ad ſcalam quidem ne deligentur, ſed inter ſe, ita ut ſecundum ſpinam in directum uergant. Atque hæc quidẽ hoc modo facienda ſunt; ſi omnino opus fuerit in ſcala concuſsionem fieri. Turpe tamen eſt & in omni arte, & non minime in medicina, multam turbam, & multam oſtentationẽ, & multum rumorem concitare, & deinde nullam utilitatem afferre.

41 Oportet autem primùm ſpinæ naturam qualis eſt cognoſcere; ad multos enim morbos ea opus fuerit: nam qua parte ad uentrem uergit, uerticula intus inter ſe paria ſunt, & inter ſe ligata uinculo mucoſo, ac neruoſo de cartilaginibus extorto, uſque ad medullam. Alii uerò nerui neruoſi perpetui annexi, hinc, atque illinc iuxta ipſa porriguntur. Verùm uenarum, & arteriarum communitates, in alio ſermone declarabuntur, quot, & qualea ſint, & unde proficiſcãtur, & in qualibus qualia poſsint. Itemque quibus inuolucris ipſa medulla intecta ſit, & unde profectis, & ubi deſinẽtibus, & quibus cũ communionem habẽtibus, & qualia potẽtibus. At in ulteriore parte in

arti-

articulis uerticula inter ſe cardinis in modum conſerta ſunt. Nerui uerò communes iuxta omnia, externis,& in internis partibus porriguntur. Et proceſſus oſsis ad externam partem,ab omnibus uerticulis unus de unoquoque,tum à maioribus,tum à minoribus. In his autem proceſsibus cartilaginum appendices, & ex illis neruorum progerminatio, cognata, ac conſimilis extremis neruis. Coſtę uerò annexæ ſunt ad internam partem magis, quàm ad externam capitibus uergentes; ad unumquodque autem uerticulum adarticulatæ ſunt. Curuiſsimæ autem ſunt hominis coſtæ obtorto modo. Intermediam uerò partem coſtarum,& oſsium de uerticulis procedentium,explent utrinque muſculi, à ceruice initio ſumpto uſque ad ſepti tranſuerſi annexionem.

42 Ipſa autem ſpina ſecundum longitudinem,rectobliqua eſt: A ſacro quidem oſſe uſque ad magnum uerticulum, iuxta quod crurum annexio dependet, gibboſa eſt: (Nam & ueſica, & genituræ,& inteſtini recti laxa pars in hac parte conſtituta ſunt.) Inde uerò uſque ad ſepti annexionem, in directum repanda eſt: & muſculos adnatos habet ſolus hic locus ex internis partibus,quos lumbarios uocant. Ab hac autẽ parte uſque ad magnum uerticulum, quod ſupra ſupernas humeri partes eſt, è directo gibboſa eſt, imò magis eſſe uidetur quàm eſt: nam ſpina media ſui parte, altiſsimas oſsium propagines habet, hinc autem,atque illinc minores. Ipſe uerò ceruicis articulus repandus eſt.

43 Quibuſcunque igitur gibboſitates iuxta uerticula fiũt,his expulſio magna à cõnexione abrupta,unius, aut plurimum uerticulorum, non ita multis,ſed paucis cõtingit: neque enim talia uulnera fieri facile eſt, neque ad externam partem expelli facile eſt; ſi non ex anteriore parte, forti aliqua re per uentrem quis uulneratus fuerit: (Sic autem utique perierit) aut niſi quis ex alto loco delapſus, aut humeris impegerit. Sed & hic utique morietur; etiam ſi ſtatim non intereat. At ex poſteriore parte ad internam,huiuſmodi expulſionem fieri non eſt procliue; ſi non in immenſum graue aliquod onus irruat: nam ex oſsibus, quæ foras enata ſunt, unumquodq; eiuſmodi eſt, ut prius ipſum frangatur, quàm magnam intro inclinationẽ faciat,ita ut & ligamenta, & articulos inter ſe alternatos,ac articulatos uiolet. Præterea & ſpinalis medulla affligeretur; ſi ex modico loco inflexionem haberet,ubi uerticulum tali expulſione exiluiſſet: & uerticulum, quod exiluiſſet, ſpinalem medullam utique premeret; ſi non etiam abrumperet. At ea preſſa, ac intercepta,multarum,& magnarum,& nobilium partium torporem induceret. Quare neque curæ fores medico, quomodo uerticulum dirigat, ac coaptet; quum multa,& uiolenta alia mala adſint. Itaque ſi tale contingat,palàm eſt quod neque concutiendo, neque alio quodam modo,reponi poſsit,niſi quis diſſecto homine,& manu in uentrem iniecta inquiſitionẽ faciat, & ex interna parte ad externam manu retrudat: atque hæc in mortuo quidem fieri poſſent, in uiuo autem non ita.

44 Cur igitur hæc ſcribo? Quia ſunt quidam,qui putant ſe curaſſe homines,quibus intro exciderint uerticula articulos penitus trãſgreſſa: & ſanè facillimam hanc diſtortionem eſſe,ut quis inde conualeſcat, aliqui cenſent, eamque nulla repoſitione opus habere, ſed ſua ſponte talia ſaneſcere. Ignari autẽ multi ſunt, & lucro hoc habent,quod ignorant: perſuadent enim alios. Verùm falluntur hi hac de cauſa. Spinam,quæ in ſpina ipſa eminet, uerticula ipſa eſſe putant; quia unumquodque ex his oſsibus ac contactum rotundũ apparet, ignorantes,quòd hæc oſſa ſunt ea, quæ a uerticulis enata ſunt,de quibus paulò antè dixi. At uerticula longe magis in anteriorem partem abſunt: anguſtiſsimum enim uentrem ex omnibus animalibus homo habet, quantum ad magnitudinem attinet, à poſteriore ad anteriorem partem, inſuperque etiam iuxta pectus. Quum igitur horum ſupereminentium oſsium aliquod uehementer fractum fuerit,ſiue unum, ſiue plura; ea parte humilior locus redditur, quàm hinc,atque illinc: & propterea decipiuntur putantes uerticula intro abiiſſe. Decipiunt autem inſuper ipſos etiam figuræ uulneratorum: ſi enim inclinare ſe conantur; dolent: quum ea parte, qua uulnerati ſunt, cutis ſit circumtẽta: & ſimul oſſa fracta ita magis corpus affligunt. Si uerò in repandum recuruantur; melius habent: nam & cutis iuxta uulnus laxior ſit,& oſſa minus affligũt. Sed & ſi quis ipſos contingat; ea parte repandi cedunt, & locus uacuus, ac mollis hac parte ad contactum apparet. Hæc omnia relata inſuper medicos decipiunt. Verùm tales cito ſani,& illęſi ſua ſponte fiunt: cito enim omnia eiuſmodi oſſa quæ laxa ſunt,callo obducuntur.

45 Obliquatur igitur ſpina etiam ſanis iuxta multos modos: nam & in natura,& in uſu ita ſe habet. Sed & præ ſenectute,ac doloribus. Nam hæc colligãdi uim habent. At gibboſitates ex caſibus contingentes plerunque fiunt; ſi aut in coſtas innitatur, ac impingat, aut in humeros cadat: neceſſe eſt enim foris apparere in gibboſitate unum aliquod altiſsimum uerticulum; minus uerò ea, quæ ſunt hinc, atque illinc. Non igitur proſilit multum ab aliis,ſed parum; quum ſingula aceruatim concedat. Propter hoc igitur etiam ſpinalis medulla eiuſmodi diſtortiones facile fert; eo ꝙ circularis ipſi diſtortio contingit,non angularis.

46 Oportet autem fabricam inſtrumenti coactorii huiuſmodi conſtruere. Licet equidem lignum robuſtũ, & latum,inciſuram oblongam habens, defodere. Licet etiam pro ligno, in pariete inciſuram oblongam facere,quæ aut cubiti altitudine, aut prout cõgruum fuerit,à pauimento extet. Poſtea columnam quernã, quadrangularem, obliquam ad parietẽ adiicere oportet,tanto ſpacio in medio relicto,ut aliquis pertranſire poſsit, ſi forte opus ſit. Et ſuper columnam quidem, aut tunicas, aut aliud quid molle, quod tamen non multum cedat, inſternere oportet: homini uerò ſomentum adhibere: ſi uerò admittat; ipſum etiam multa calida lauare. Deinde pronum extentum reclinare,& manus ipſius ſecundum naturam extentas ad corpus alligare. Poſtea uero loro molli ſatis lato, ac longo, ex duobus perpetuis inter ſe aduerſariis loris cõſtante,ex media ipſius parte, iuxta medium pectus quàmproxime ſub alas,bis circundare oportet: & qđ ſupereſt de loris utriſque iuxta alam circum humeros obuoluatur, & initia ipſorum ad lignum quoddã piſtilliforme alligentur, ita ut congruant ſecundum longitudinem ſubiectæ columnæ, ad quam lignum illud piſtilliforme apponere, & renitẽdo extenſionem facere oportet. Tali uero quoddam alio uinculo & ſupra genua, & ſupra calcanea alligato, initia item

ad

ad eiuſmodi lignum alligare oportet. Poſtea autem alio loro lato, ac molli, & robuſto faſciæ formam habente, longitudinemque, ac latitudinem ſufficiẽtem partẽ inter coxas, & lũbos quàmproxime ad coxas, circũcirca fortiter deligare, atq; ita tum huius lori, tũ aliorum duorum capita, ad lignum à pedibus extans alligare, & poſtea in hac figura hinc, atq; illinc, aqua ſimul inclinatione, ſimulq; in directũ extenſionem facere: nullum .n. magnum malum talis extenſio induxerit; ſi commode præparata fuerit, niſi quis de induſtria ſe extẽdendum exhibeat. At medicus, ſiue alius quiſquam fortis, & nõ imperitus, impoſita manus uola ſupra gibbũ, & altera manu inſuper alteri ſuperimpoſita, deorſum cogat, animaduerſione habita, an in directũ deorſum cogere oporteat, ſiue ad caput, ſiue ad coxas. Atque hæc coactio maxime innoxia eſt.

47 Sed & ſiquis inſideat ſuper gibbum, & attollendo ſe dum ille diſtenditur, incutiat, innoxium eſt. Neq; quicquam prohibet pede inſcendere, ac geſtari ſupra gibbum, atque ita ſenſim incutere. Ad hoc autẽ moderate faciendum idoneus, quis fuerit ex his, qui in palæſtra adſueti ſunt. Efficaciſsima tamen coactio eſt, ſi aut paries inciſuram habeat, aut lignum defoſſum infra ſpinæ altitudinem inciſum ſit, quantum moderate habere uideatur, ita ut tabula tiliacea, aut cuiuſdam alterius ligni, nõ tenuis inciſuræ indatur, & poſtea linteum quoddam multiplex, aut paruũ quoddam coriaceum puluinar ſuper gibbum imponatur. Quàmpauciſsima tamen impoſita eſſe conducit, cauendi ſaltem gratia; ut ne tabula præ duritie dolorem aliquem importune inducat. Si autem gibboſitas è directo maxime inciſuræ in pariete, quò qua parte maxime extat, ea quàmmaxime tabula impoſita premat. Vbi uerò impoſita fuerit; aliquis extremam tabulæ partem deprimat, aut duo hoc faciant, ſi unus non ſuffecerit: alii uerò corpus ſecundum longitudinem, uelut dictum eſt, extendant, partim hinc, partim illinc conſtituti. Poteſt etiam aſellis extenſio fieri, aut iuxta lignum defoſsis, aut in ipſo ligno aſellorũ poſtibus conſtructis, ſiue erectos uelis utrinq, paululum ſupereminentes, ſiue hinc, atque illinc iuxta ligni uerticem. Hæ coactiones moderationem admittunt, ut & uehemẽtiſsime, & moderate fieri poſsint. Talem autem uim habent, ut ſi quis etiam ad perniciem tales neceſsitates adhibere uelit, & non ad curationem; tunc quoque multum poſsint: nam, ſi quis ſecundum longitudinem hinc, atq; illinc ſaltem ſic extendat, & nullam aliam neceſsitatem addat; tamẽ ſic etiam extenſionem facere poterit. Sed, & ſi non extẽdat, & tabula ſolum ita quis utatur; etiam ſic ſufficiẽter deorſum cogere poterit. Bonæ autem ſunt huiuſmodi uiolentiæ, quibus, & uehementioribus, & debilioribus uti licet, uſu ipſorum prout quiſque uult moderato. Ec ſanè etiam ſecundum naturam coactionẽ faciunt: nam ea, quæ extant, ad locum ſuum redire cogit depreſsio. Quæ uerò præter naturam coiuerunt, ea extẽdunt extẽſiones ſecundum naturam. Proinde neque meliores his neceſsitates ego habeo, neq; iuſtiores: rectitudo enim extenſionis iuxta ipſam ſpinã, inferne, & iuxta os ſacrum appellatum, nullam anſam habet: ſuperne uerò iuxta ceruicem, & caput, habet quidem anſam, ſed in ſpeciem indecora eſt: &, ſi hac parte extenſio fiat redundans; etiam alias læſiones inducere poterit.

48 Experimentum autem aliquando feci, ut homine ſupino extento, utrem non inflatum ſub gibbum ſubderem, & poſtea folle ex officina fabri in ſubiectum utrem immiſſo inflarem. Verùm res mihi non ſucceſſit: quum enim bene extenderem hominem; uincebatur uter, & non poterat flatus aliquam coactionem facere. Sed & aliàs hæc res prompta erat ad dilapſionem, nimirum quum in idem & hominis gibboſitas, & utris pleni incurua turgiditas cogantur. Quum autem rurſus non ualde extenderem hominem; uter, quidem præ flatu incuruus turgebat, homo uerò omnino magis, quàm conducebat repandus fiebat. Scripſi autem hoc de induſtria: pulchrum enim eſt etiam, ea addiſcere, quæ in experimentum aſſumpta ſucceſſu caruerunt, & cur ſucceſſum non habuerunt. Quibuſcunque porrò uerticula intro obliquantur aut ex caſu, aut graui aliqua re illapſa; his nullum quidem uerticulum extat pleruunque ita multum ab aliis. Si uerò extiterit multum, aut unum, aut plura; mortem inducunt, uelut etiam antea dictum eſt. Circularis etiam hæc, & nõ angularis emotio exiſtit. Vrinæ igitur talibus magis ſupprimũtur, itemq; alui egeſtio, quàm his, qui extra gibboſi fiunt: & pedes, ac tota ſtatura magis perfrigerantur: & lethalia ſunt hæc magis, quàm illa, quæ dixi. Sed, & ſi ſuperſtites euadunt, hi magis profluam urinam habent, & cruribus impotentiores, ac torpidiores fiunt. Si uerò etiam in ſuperna parte magis repandi fiant; totius corporis impotẽtia, ac torpor accedit. Atque ego ſanè nullam machinã habeo, per quam talia in idẽ reſtitui poſsint, ſi non alicui concuſsio per ſcalam opem tulerit, aut etiam alia quædam eiuſmodi curatio, aut extẽſio, qualis eſt, ea, quæ paulò antea relata eſt.

49 1. At coactionem unà cum extenſione nullam habeo, quæ ſanè fieri ita poſſet, uelut in gibbo tabula coactionem faciebat: quomodo enim quis ab anteriore parte per uentrem coactionem facere poſsit? Neq; enim fieri hoc poteſt. Sed neq; tuſſes, neq; ſternutationes ullam uim habent, ut extenſioni auxiliari poſſint. Nec uerò flatus immiſsio in uentrem quicquam efficere poterit. Quin, & ſi magnæ cucurbitæ affigantur, attractionis nimirum gratia uerticulorum intro repentium, magno hoc mentis errore contingit: propellunt enim magis, quàm attrahunt, & neq; hoc animaduertunt hi, qui ipſas affigunt: quanto enim magis ipſas quis adigit, tãto magis repandi fiunt hi, quibus affigũtur, cute ſimul ſurſum coacta. Poſſem autem & alios concuſsionum modos, quàm hi ſunt, quos antea retuli, exponere, quos ſanè affectioni magis conuenire quis putare poſsit: uerùm non ualde ipſis fidem habeo, & propterea non ſcribo.

50 . In ſumma igitur de his, quæ relata ſunt, ita aceruatim conſtituere oportet, quòd ea quidem, quæ in repandum emota ſunt, lethalia ſunt, ac noxia: quæ uerò in gibbum, innoxia in totum, quantum ad mortẽ, & urinæ ſuppreſsionem ac torporem attinet: non enim riuos, qui ſunt in uentre gibboſitas ad externã partem intendit, neque fluidos eſſe prohibet. Repanditas uerò ambo hæc facit, & ad alia multa hæc accedunt: nam multò plures & cruribus, & manibus impotentes fiunt, & corpore torpeſcunt, & urinæ his ſupprimuntur, quibus gibboſitas quidem neque extra, neque intro extiterit, uerùm in rectitudinem ſpinæ uehementer cõcuſsi fuerint. Quibus uerò gibboſi

tas

ſitas extat,hi minus talia perpetiuntur. Multa uerò etiam alia in medicina quis uidere poterit,ex quibus ea quidem,quæ fortia ſunt,innoxia ſunt per ſe totam morbi iudicationem inducentia;quæ uerò debiliora, noxia, ita ut & diuturnos morbos progenerent, & cum reliquo corpore ampliorem communionem habeant.

51 Nam & coſtarum fractura eiuſmodi quid perpetiturquibus.n.fractura fuerit coſta una,aut plures,uel ut plurimis frangitur,ita ut oſſa ad internam partem non uergãt, neque denudata ſint;ex his pauci iam febricitarunt.Sed neque ſanguinem multi iã expuerũt, neque ſuppurati multi fiunt,neq; curatione medicamentorum ex illitis linamentis opus habent,neq; oſſium corruptiones accedunt,& uictus uulgaris ſufficit;ſi.n.febris continua ipſos non corripuerit; etiam uaſa per inediam his nacua fieri deterius eſt, quàm ſi non uacua fiant.Maiorem item dolorem,ac febrem, & tuſſim inducit: moderata enim uentris repletio, coſtarum fit directio. Verùm uacuatio pendentes coſtas facit, & hæc dependentia dolorem inducit. Extrinſecus autem uulgaris deligatio talibus ſufficit, ita ut cerato, & ſpleniis, & linteis, plana deligatio placide firmetur, aut etiam laneum quiddam inſuper imponatur. Corroboratur autem coſta diebus uiginti: celeriter enim his oſsibus calli obducuntur.

52 At contuſa circa coſtas carne, aut plaga,aut ex caſu,aut reniſu, aut alio quopiam eiuſmodi,multi iam multum ſanguinem ſpuerunt:riui.n.in molli ad unãquanq; coſtam extenta parte,& nerui, à principaliſsimis in corpore partibus progreſſus habent. Multi itaque iam tuſsiculoſi,& tuberculoſi, ac ſuppurati facti ſunt,& linamentis opus habuerunt, & coſta ipſis corruptionem ſenſit. Sed & quibus nihil tale acceſſit,carne circa coſtas contuſa:tardius tamen dolor in ipſis ſedatur, quàm in his,quibus coſta fracta fuerit: & in talibus uulneribus locus dolorum recidiuas magis habet. Proinde aliqui tales noxas magis contemnunt;ſi coſta ipſis fracta fuerit. Quin & curatione exactiore tales indigent;ſi modo ſapiant;uictũ enim contractum eſſe conducit,& corpore quàmmaxime quieſcere, & à Venere abſtinere, edulijsq; pinguibus, & fauces exaſperãtibus,ac fortibus omnibus:uenamq; in cubiti flexura ſecare,& quàmmaxime ſilere. Deligare uerò locum contuſum conducit ſpleniis nõ multiplicibus,ſed multis & multò latioribus tota contuſione,& cerato ſublinire,& linteis latis cum faſcijs latis ac mollibus deligare,& moderatè firmare,ut deligatus nõ ualde ſe compreſſum eſſe ducat, neque rurſus laxum. Initium autem ſumere debet, qui deligat in ipſa contuſione,atq; iſthic maximè firmare,facienda uerò eſt deligatio,uelut à duobus initijs, deligandũque,ut ne circuflua ſit cutis circa coſtas,ſed æquilibris. Deligandum autem aut ſingulis,aut alternis diebus. Præſtat autem & aluum & mollire leui aliquo medicamento,cibi ſaltem euacuandi gratia:& ad decem quidem dies attenuare:poſtea uerò corpus renutrire,ac tenerum facere. Quandiu uerò attenuas,deligatione magis firmata utendum eſt: quum autem ad teneritudinem deducis;laxiore.

53 Et ſi quidem ſanguinẽ ab initio expuerit; quadraginta dierum curationẽ, ac deligationẽ facere oportet. Si uerò ſanguinem non ſpuat;ſufficit uiginti diebus ut plurimum curatio. Verùm eſt robore uulneris tempora coniectare oportet. Qui porrò tales contuſiones neglexerint, etiam ſi aliud nihil maioris mali ipſi contingat;tamen locus cõtuſus mucoſiorem carnem habet, quàm antea habebat. Vbi uerò quippiã relinquitur,& curatione non probe exprimitur; deterius quidem eſt ſi iuxta ipſum os mucoſitas relicta fuerit;neque.n.caro amplius ſimiliter os cõtingit, & os ipſum morboſius redditur, & corruptiones oſsis diuturnæ,multis iam ex huiuſmodi occaſionibus factæ ſunt. Sed & ſi iuxta os non fuerit,uerùm ipſa caro mucoſa ſit: attamen etiam ſic recidiuę, ac dolores, aliàs,atque aliàs fiunt;ſi quis fortè corpore ægrotauerit. Quapropter deligatione uti oportet bona,ſimulque multum conueniẽte, quoad ea humoris effuſio, quæ in cõtuſione facta eſt,reſiccetur,ac reſorbeatur, locus autem carne ſana augeatur,& oſsis quoque caro augeſcat.

54 At quibus ex neglectu uetuſtatem contraxerit,ita ut locus ſit doloroſus, & caro ſubmucoſa; his uſtio medela optima eſt. Et,ſi quidẽ ipſa caro mucoſa fuerit;uſq; ad os urere oportet,non tamen ut os percaleſcat. Si uerò inter coſtas mucoſitas fuerit;ne ſic quidem in ſuperficie urere oportet, cauere tamen,ne in ulteriorem partem peruras. Si uerò ad os ipſum contuſio eſſe uideatur,& ſit adhuc recens,& nondum os corruptionem ſentiat: ſiquidem parua admodũ fuerit;ſic urere oportet ueluti dictũ eſt. Si uerò oblonga fuerit iuxta os contuſionis eleuatio;plures cruſtas incutere oportet. Cæterum de corruptione coſtæ unà cum eorum,qui linamentis opus habent curatione, dicetur.

55 Si uerò femoris articulus ex coxa exciderit. Excidit autem iuxta quatuor modos,intrò quidem ſæpe, foras aũt præ aliis ſępe. Verùm in poſteriorem,ac anteriorem partẽ excidit quidem,ſed rarò. Quibus igitur intrò exceſſerit,bis longius apparet crus; ſi ad alterum comparetur: atque hoc meritò, propter duas cauſas:nam os, quod à coxa procedit, & ſurſum ad pectinem fertur,fundamcutum fit capitis femoris,& articuli ceruix in acetabulo uehitur:& nates forinſecus cauæ apparent,utpote quum intrò ceſſerit femoris caput. Et rurſum ſumma femoris pars iuxta genu, extra repere cogitur: tibia item,& pes, eodem modo. Quum igitur foras repat pes;medici ob imperitiam ſanum pedem ad hunc exhibent & non hũc ad ſanum: & propterea multò longius læſum crus apparet, quàm ſanum. Multis autem etiam alijs locis talia ſiniſtram intelligentiam habent. Nec uero flectere iuxta inguen ſimiliter,ut ſanum poſſunt. Sed & ſi femoris caput in interfęmineo contingatur, quàm extuberare comperitur.

56 Signa igitur hæc ſunt in his, quibus femur intrò excidit. Quibus igitur articulus elapſus non fuerit repoſitus,ſed aut fruſtra tentatus eſt, aut neglectus; his & ambulatio per cruris circumuolutionem,uelut in bobus fit, & plurima uexatio ipſis in ſano crure contingit;& cogũtur iuxta lateris mollitudinem,aut iuxta elapſum articulum, mutili ac obliqui eſſe. Iuxta ſanum uerò crus nates ad externam partem rotundæ eſſe coguntur: ſi quis enim ſani cruris pede extra ambularet,protruderet utique reliquum corpus, ut ad læſum crus ueheretur. Læſum autem uehere hoc nõ poterit,quomodo enim poſſet? Cogitur igi-

tur ſic ſani cruris pede intrò ambulare, & non extra :
ita enim maximè uehit ſanum crus,& ſuam ipſius, &
læſi cruris partem corporis utriſque incumbentem.
Quum autem iuata lateris mollitudinem, ac iuata ar
ticulum cauentur;parui apparent,& baculo inniti co
guntur à latere iuxta ſanum crus: hac enim parte ful
cimento opus habent:ad hanc.n.& nates repunt , &
in hac corporis pondus uehitur.Coguntur item ſe in
clinare:manū enim,quæ eſt à parte cruris læſi,ad obli
quum femur firmare coguntur. Non enim poteſt læ-
ſum crus uehere corpus,in crurum permutationes;ſi
non detineatur,dum ad terram premitur.In his igi-
tur figuris eſſe coguntur hi,quibus intrò elapſus,non
fuerit repoſitus articulus,homine nō præmeditāte,ut
quàmfacillimè ſit figuratur.Sed ipſa hęc calamitas ex
præſentibus ea,quæ facillima ſunt, eligere docet : nā
& qui ulcus habent in pede,aut tibia,non omnes cru
re ualde ingredi poſſunt:& infantes ſic iter faciūt ex
tra.n.ingrediuntur læſo crure. Et duplex lucrū conſe
quuntur:duplici.n.opus habēt . Nā & corpus nō ſimi
liter uehitur in eo crure quod extra ingreditur , ſi cut
in eo quod intro: non.n.ſecundum rectitudinem ipſi
incumbit pondus,ſed multò magis ei,quod ſubingre
ditur:ipſi.n.è directo incumbit pōdus tum in ipſa am
bulatione,tum in crurum permutatione.In hac.n.fi-
gura ſanum crus celerrimè ſupponere poterit ; ſi eo,
qđ læſum eſt,exterius:ſano interius ingrediatur. Ve-
rùm de quo nunc ſermo eſt,bonum eſt,ut corpus ip-
ſum ſibiipſi facillimas figuras inueniat.

57 Quibus igitur nondum perfectis ad augmentum,
elapſus articulus non fuerit repoſitus ; his femur de-
curtatur,& tibia,& pes : neque enim oſſa ſimiliter in
longitudinem augeſcunt, ſed breuiora fiunt : maxi-
me autem femoris . Excarne item, & emuſculatum,
ac effœminatum,& tenuius totum fit crus, ſimul qui-
dem propter priuationem loci articuli , ſimul autem
ꝙ eo uti non poſſunt;eo quod ſecundum naturam ſi-
tus non eſt: uſus enim aliquis liberat ab effœminatio
ne, liberat etiam aliquantum ab intercepto in longi-
tudinem augmento.Maxime igitur læduntur hi,qui-
bus dū in uentre ſunt;hic articulus fuerit luxatus: ſe
cundo loco ei, quibus ualde infantibus idē contigit :
minime uerò hi,qui perfecti ſunt . Qualis igitur am-
bulatio perfectis cōtingat,dictū eſt.Quibus uerò dū
infantes ſunt,calamitas hæc incidit, pleriq; ad corpo
ris directionē tardi ſunt,imò male ad ſanum crus de-
uoluuntur,manu,quæ eſt ad ſanum crus , ad terrā ſe
fulcientes . Sed & ex perfectæ ætatis hominibus qui-
dam,quibus hæc calamitas contigit,ad ambulationē
rectam cunctantur.

58 Quicunque uerò infantes hac calamitate preſsi,re
cte educati fuerint,ſano quidem crure in rectum utū
tur; uerùm ſub alam ſecundum ſanum crus ſcipionē
ferunt,aliqui etiam ſub utranque alam. Crus autem
læſum eleuatum habent,& tantò melius habent, quā
tò breuius ipſius læſum crus fuerit . Sanum autē crus
nihilo minus ipſi robuſtū eſt ,quam ſi ambo ſana eſ-
ſent. Effœminantur tamen omnibus talibus carnes
cruris, & plerunque hoc magis perpetiuntur hæ,quæ
ſunt ab externa parte,quàm quæ ab interna . Cæterū
quidam fabulantur Amozonides maſculam ſuam ſo
bolem ſtatim dum infantes ſunt luxare,alias circa ge
nua , alias circa coxas ; quò nimirum claudi fiant , &
maſculum genus fœmineo inſidias nō ſtruat. Vtūtur
itaque his pro opificibus ad coriatria , aut fabrilia ,
aut alia ſedentaria opera. An equidem uera hæc ſint,
ego non noui:quod autem tales fiant,ſcio, ſi quia ip-
ſos ſtatim dum infantes ſunt luxet.Iuxta coxas igitur
magna differentia eſt,an extra,aut intro fiat luxatio.
Iuxta genua uerò, differentia quidem aliqua eſt, ſed
minor . Modus autem utriuſque claudicationis pro-
prius eſt .

59 Decurtantur enim magis hi , quibus extra luxatio
facta eſt . Recti aūt minus ſtant,quibus intro luxatio
contigit. Eodem modo etiam ſi iuxta malleolum lu-
xatio fiat;ſi quidē ad externam partem id contingat ,
mutili quidem fiunt,uerùm ſtare poſſunt. Si uerò ad
internam; ualgi quidem fiunt,minus autem ſtare poſ
ſunt. At uerò coauctio oſſium talis fit . Quibus quidē
circa malleolum tibiæ os exceſsit , his pedis quidem
oſſa minimè coaugeſcunt:hæc enim proxime ad uul-
nus ſunt. Verùm tibiæ oſſa augentur quidem, nō mul
to defectuoſius,carnes tamen minuuntur. Quibus ue
rò iuxta malleolum manſerit articulus ſecundum na
turam ,iuxta genu autem exceſſerit:his tibiæ os ſimi-
liter coaugeſcere non ſolet, ſed breuius fit:hoc enim
proximè ad uulnus eſt . Pedis autem oſſa minuuntur
quidem , ſed non ſimiliter , uelut paulò ante dictum
eſt;quia articulus circa pedem ſaluus eſt. Si uerū ipſo
etiam uti poſſent,uelut mutilo:minus adhuc pedis oſ
ſa his minuerentur.

60 At quibus circa coxam luxatio cōtingit, his femo
ris os non ſimiliter coaugeſcere ſolet:hoc enim pro-
ximè ad uulnus eſt:ſed breuius ſano fit. Tibiæ tamen
oſſa non ſimiliter his augmento deſtituuntur , neque
oſſa pedis:atque hoc ea de cauſa,quòd femoris articu
lus,qui ad tibiam eſt,& tibiæ articulum , qui ad pedē
eſt, in ſua natura manet . Carnes tamen minuuntur
his totius cruris. Si uerò uti crure poſſent;adhuc ma
gis oſſa augerentur,uelut etiam prius dictum eſt,ex-
cepto femore,& minus excarnes eſſent. Multo tamē
minus carnoſi,quàm hi,qui ſani ſunt eſſent. Argumē
to autem,quod talia ita ſe habent,hoc eſt: Quicunq;
enim brachio elapſo , muſtellæ cubito præditi ſunt ,
paruumque,ac macilentū brachium habēt, aut ex na
tiuitate , aut etiam dum augeſcunt , priuſquam per-
fecti euadāt,galeancones appellati, hi os quidem bra
chii breue habent, cubitum autem, & ſummam ma-
num paulò defectùoſiorem,quàm ſani, propter rela-
tas cauſas;eo quòd brachium uulnerato articulo pro
ximum eſt,ut ideo breuius factum ſit .

61 Rurſus autem cubitus propterea non ſimiliter ca-
lamitatem percipit;quia brachii articulus,qui eſt ad
cubitum,in ueteri natura manet. Et rurſus manus ad-
huc lōgius abeſt à calamitate,q̄ cubitus. Propter has
igitur cauſas cōtingit,ut & oſſa,quę nō coaugētur,nō
coaugeſcant & quæ coaugent,coaugeſcāt. Cæterùm
ad carnoſitatem & manui & brachio multum profue
rit ; ſi quis manu laborando ſe fatiget : quæcunque
enim manuum opera ſunt , plurima ex ipſis galean-
cones hac manu operari conantur, uelut altera poſ-
ſunt , & nihilo defectuoſius , quàm cum illæſa effi-
ciunt;non enim ſupra manus, uelut ſupra pedes,cor-
pus uehi neceſſe eſt. Verū leuia ſunt ipſis opera. Pro-
pter uſum autem non minuuntur carnes galeanconi
bus , neque circa manuum , neque circa cubitum .
Sed & brachium propterea aliquam opem ſentit ad
carnoſitatem.

Quum

62 Quum autem coxa eluxata fuerit ad internam partem à natiuitate, aut adhuc infanti; carnes ideo magis minuuntur, quàm in manu, quòd crure uti nõ poſſunt. Quod autem hæc hoc modo ſe habeant, teſtimonium unum quoddam in paulò poſterius referendis habebitur. At quibus in exteriorem partem femoris caput ex ceſſerit, his crus breuius apparet; ſi ad alterũ extendatur, atque id merito: non enim ſuper os fundamentum fit capitis femoris, ſicut quum intro excidebat, ſed iuxta os, quod inclinatam naturam habet, in carne humida, ac cedente firmatur. Et propterea quidem breuius apparet. Intrinſecus autem iuxta plechada, intermediam crurum, ac inguinum partem, ſemur magis mutilum, & excarne fit: nates autem extrinſecus incuruiores, utpote quum extra femoris caput elapſum ſit. Sed & ſuperius apparent nates, utpote quum caro, quæ iſthic eſt, femoris capiti ceſſerit. Summa uerò femoris pars circa genu, intro repere uidetur: tibia item, & pes. Sed neque inflectere uelut ſanum crus poſſunt. Et ſigna quidem femoris extra elapſi hæc ſunt.

63 Quibus igitur perfectis iam elapſus articulus non fuerit repoſitus, his totum crus breuius apparet. In ambulatione autem calcaneo terram pertingere non poſſunt: uerùm pectore pedis in terra conſiſtunt, ac progrediuntur, parum autem ad internam partem ſummis digitis uergunt. Ant crus læſum in his multo magis corpus uehere poteſt, quàm quibus ad internam partem excidit, partim quòd caput femoris, & ceruix articuli, quum natura obliqua ſit, ſub multam coxæ partem ſubſiſtit, quòd ſummus pes non ad externam partem inclinatus eſſe cogitur, ſed prope eſt ad rectitudinem corporis, & tendit etiam interius. Quum igitur ſemitam, ac callem acceperit articulus; in carne, ad quam elapſus eſt, & caro uiſcoſitatem cõ traxerit, doloris exors progreſſu temporis fit. Quum autẽ doloris exors factus fuerit; poſſũt quidem abſq; baculo iter facere, ſi aliàs uoluerint: poſſunt autem & uehere corpus ſupra crus læſum. Itaq; propter uſum, carnes talibus minus effœminãtur, quàm illis, de quibus paulò ante dictum eſt. Effœminantur autem aut plus, aut minus. Magiſq; adhuc effœminãtur plerunque iuxta internã partem, quàm iuxta externam. Pleriq; tamen ex his calceamentũ ſibi induere non poſſunt propter cruris inflexibilitatem. Quidam uerò etiam hoc poſſunt.

64 At quibus dum adhuc in uentre ſunt; hic articulus fuerit luxatus, aut dum adhuc angeſcunt, ui elapſus, non fuerit repoſitus, aut etiam præ morbo hic articulus exceſſerit, ac luxatus fuerit (multa enim huiuſmodi fiunt) talium quibuſdam ſi corruptionem ſenſerit femur, ſuppurationes diuturnæ, & linamentis indigẽtea fiunt, & aliquibus oſſium denudationes. Similiter autem & quibus corruptionem femoris os ſentit, & quibus non ſentit; multo breuius fit, & uelut ſanũ coaugeſcere non ſolet. Tibiæ tamẽ oſſa breuiora quidem ſunt, quam alterius tibiæ, ſed paululum ob cauſas antea relatas. Ambulare uerò tales poſſunt, & quidam ex ipſis eo modo quo perfecti, quibus elapſus articulus repoſitus non eſt: aliqui uerò etiam pede conſiſtentes progrediuntur; declinant tamen inter ambulãdum propter cruris breuitatem coacti. Hæc autem hoc modo fiunt, ſi diligenter educati fuerint in figuris, & rectè in quibus oportet; priuſquam ad iter faciendũ corroborati fuerint: diligenter item & rectè, poſtquam corroborati fuerint. Plurima autem diligentia opus habent hi, quibus dum maxime infantes ſunt; hæc calamitas cõtigerit: ſi enim neglecti fuerint dum infantes ſunt; inutile penitus, & omni augmento priuatum, totum crus euadit, & carnes totius cruris magis minuuntur, quàm ſani. Multo tamen minus his minuuntur, quàm illis, quibus intro excidit, propter uſum, & laborem, ita ut ſtatim crure uti poſſint, uelut etiam paulò ante in galeancoinibus dictum eſt.

65 Sunt autem aliqui, quibus partim ſtatim à natiuitate, partim pręmorbo, amborum crurum articuli excciderunt ad externam partem. His igitur oſſa quidem eaſdem affectiones habent, ac perpetiuntur. Carnes tamen minimẽ effœminantur. Sed & ſatis carnoſa crura fiunt, præterquam ſi quid ſanè circa internã partem paululum deficiat. Propterea uerò ſatis carnoſa ſunt; quia utriſque cruribus ſimiliter utuntur: ſimiliter enim fluctuant hàc, atque illàc inter ambulandũ: & uehementer eminentibus natibus hi uidentur propter articulorum exceſſum. Si uerò oſſa ipſis corruptionem non ſenſerint, neque gibboſi ſupra coxas fiant: nonnullos enim etiam talia corripiunt. Si igitur tale quid non contigerit; ſatis ſani de cætero durant. Totum tamen corpus hi minus augeſcens habent, capite excepto. At uerò quibus in poſteriorem partem femoris caput exciderit: (pauca autem exciderit:) hi crus extendere non poſſunt, neque iuxta articulum elapſum, neque ita ualde circa poplitem, & multò minus, quàm hi, quibus iamdudum id cõtigit: hi enim magis & circa inguen, & circa poplitem articulum extendunt.

66 Illud tamẽ inſuper intelligere oportet: (Eſt enim cõmodum, & magni faciendum, & pleriſq; ignotũ) quòd neque ſani articulum circa poplitem extendere poſſunt, ſi non ſimul extẽdant ẽt articulum circa inguen, præterquam ſi pedem ualde ſurſum attollant: ſic.n. poterint. Hi itaq; neq; inflectere articulum circa poplitem ſimiliter poſſunt; ſed multo difficilius, ſi non etiam articulum circa inguen inflexerint. Multa uerò etiã alia circa corpus, huiuſmodi fraternitates, ac cognationes habent, & circa neruorum diſtentiones, & circa muſculorum figuras, plurima, & pluris facienda, ut cognoſcantur, quam quiſpiã putauerit. Itẽ circa inteſtini naturam, & totius uentris, & circa uterorum errores, ac diſtentiones. Verùm de his alibi nobis ſermo erit cognatus his, quæ nunc dicũtur. Sed de quo nunc ſermo eſt, neq; extendere poſſunt, uelut iam dictum eſt, & breuius crus apparet, atq; hoc ob duas cauſas, & q non extenditur, & q ad natium carnem elapſum eſt: natura enim oſsis coxę ea parte eſt, qua & caput, & ceruix femoris exiſtit. Vbi uerò luxatum fuerit; pronum ad externam partem natium defertur. Inflectere tamen poſſunt, ſi dolor non prohibeat, & tibia, & pes moderate rectaapparent, & neque hàc, neque illàc multum inclinata. Iuxta inguen uerò caro inſuper aliquanto mollior eſſe uidetur, pręſertim ad contactum, utpote articulo ad alteram partem elapſo. Ad ipſas autem nates ſi attrectetur femoris caput, aliquanto etiam magis extuberare uidetur: atque hæc quidem ſigna ſunt, ſi cui in poſteriorẽ partem femur excidit.

67 Cui igitur iam perfecto elapſum, nõ fuerit repoſi-

tum,

tum, hic ambulare quidem poteſt; ubi tempus interceſſerit, & dolor ſedatus fuerit, & articulus in carne uerſari adſueuerit. Cogitur tamen uehementer ſe inflectere circa inguina, dum iter facit, atque hoc ob duas cauſas: tum ꝙ multò breuius crus fit, ob ea, quæ antea dicta ſunt: tum ꝙ multum ualde abeſt ab eo, ut calcaneo terram cõtingat: ſi enim conaretur uel paululum pede illo uehi, ita ut nihil aliud habet, quo ſe firmet, retro ſane corrueret: magna enim fuerit momenti inclinatio, & coxis multum in poſteriorem partem ſupereminentibus ſuper pedis greſſum, & ſpina inſuper ad coxas uergente. Vix autem pectore pedis terrã attingit, & ne ſic quidem, niſi ipſe ſeipſum circa inguina inflectat, & altero crure circa poplitem inſuper ſe inflectat. Ob hæc autem cogitur, ut manũ, quæ eſt ſecundum læſum crus, ad ſupernam femoris partem in ſingulis greſsibus firmet. Cogit igitur aliquantum hoc ipſum, ut circa inguina inflectatur: nam in permutatione crurum in ambulanbo ſupra læſum crus uehi non poteſt; ſi non inſuper firmetur crus per manum ad terram, nimirum quum non ſub corpore articulus ſubſiſtat, ſed ad poſteriorem partem iuxta coxam extet. Abſque tamen baculo tales iter facere poſſunt, ſi aliàs adſueuerint; eo quòd greſſus pedis in uteri rectitudine manet, & non ad externam partẽ inclinatus eſt. Quapropter nihil opus habent baculi fulcimento. Quicunque tamen pro femoris per manum apprehenſione, ſuppoſito ſub alam, quæ ad ſiniſtrum crus eſt, ſcipione inniti uolunt, hi ſi quidem lõgiorem ſcipionem ſuppoſuerint; erectiores quidem iter facient, pede autem ad terram non innituntur. Si uerò pede inniti uolent; breuior ipſis baculus faciendus eſt, & ad inguina ut ſe inflectant neceſſe fuerit.

68 Cæterùm carnium imminutiones etiam his ſecundum rationem fiunt, uelut antea dictum eſt; qui enim eleuatum habent crus, & nihil laborant, his etiam maxime minuuntur. Si uerò plurimo utuntur ingreſſu, his minimè minuuntur. Sanum tamen crus nihil inde utilitatis conſequitur, ſed etiam deformius fit, ſi læſo crure ad terram innitentes utantur: illi enim ſimul inſeruiens, & extra prominente coxa eſſe cogitur, circa poplitem ſe inflectere. Si uerò quis læſo crure non ad terram utatur, ſed eleuatum habeat, & ſcipioni innitatur; ſic ſanum crus robuſtum fiet; nam & in naturali ſtatu degit, & exercitationes ipſum corroborant. Poſsit aliquis dicere, extra medicinam talia eſſe. Quid enim opus eſt de his, quæ incurabilia iam facta ſunt, amplius tractare? At hoc facere multum refert: eiuſdem enim profeſsionis eſt & hæc cognoſcere: non enim fieri poteſt, ut inter ſe dirimantur: oportet enim curabilia ita tractare, ut ne incurabilia fiant, ea intelligentia, ut quàm maxime prohibeamus, ne ad hoc deueniant, ut incurabilia reddantur. Oportet autem & incurabilia cognoſcere, ut ne maxime lædant. Prædictiones autem ſplendidæ ſunt, ac glorioſæ ex cognitione, quò, & qualiter, & quando, ſingula deſinent, ſiue eo uertãtur, ut incurabilia fiant, ſiue curationis ſpem exhibeant.

69 Quibuſcunque uerò ex natiuitate, aut dum adhuc aliàs augeſcunt, ita elapſus fuerit articulus, & non repoſitus, ſiue ex uiolentia elapſus ſit, ſiue præ morbo: (multæ enim huiuſmodi luxationes fiunt in morbis; qui uerò ſint hi morbi, in quibus articuli elabuntur poſtea ſcribetur:) Si itaque elapſus non fuerit repoſitus; femoris quidem os breue fit, affligitur autem totum crus, & augmento deſtituitur, & multò magis ex carne fit; eo quòd ipſo non utantur: nam & articulus circa poplitem his affliguntur: nerui enim ob ea, quæ antea dicta ſunt, intenduntur. Quare articulum circa poplitem extendere non poſſunt hi quibus hoc modo coxa excidit: ut enim in ſumma dicam: omnia, quæ in corpore ad uſum facta ſunt, ſi quis moderate ipſis utatur, & in his laboribus exerceat, ad quos ſingula ſunt adſueta; ſic quidem ſana ſunt, & augeſcunt, & probe conſeneſcunt. Si uerò quis non utatur, ſed quieſcat; morboſiora fiunt, & non augeſcunt, & cito conſeneſcunt. Inter hæc autem non minimè perpetiũtur hoc & articuli, & nerui; ſi quis nõ ipſis utatur. Propter has igitur cauſas, magis in hoc luxationis modo, quàm in alijs affliguntur: totũ.n. crus & in oſsium, & in carnium natura, augmento deſtituitur. Tales igitur ubi iam in uiros euaſerunt, eleuatum, ac inclinatum crus hoc habent, altero uerò uehuntur baculo innitentes, aliqui uno, aliqui duobus.

70 Quibus porro in anteriorem partẽ femoris caput elapſum fuerit (paucis autem hoc contingit) hi extendere quidem crus perfecte poſſunt, inflectere autem ſe minime poſſunt circa inguen. Affliguntur autem etiam; ſi circa poplitem ſe inflectere coguntur. Longitudo uerò cruris conſimilis apparet, & circa calcaneum quidem ualde. Verùm ſummus pes aliquanto minus in anteriorem partem prominere ſolet. Totum autem crus rectitudinem habet ſecundum naturam, & neque hàc, neque illàc uergit. Cæterùm hi ſtatim dolore corripiuntur maxime, & urina imprimis ſupprimitur, aliquanto magis, quàm in aliis luxationibus: Caput enim femoris proxime his incumbit ad præcipuos neruos, circa inguen quidẽ extuberantes uidentur, & locus extentus apparet: uerùm circa nates rugoſior, & maxime excarnis. Atque hæc quidem, quæ relata ſunt, ſigna ſunt eorum, quibus ita femur excidit. Quibuſcunque igitur uiris iam factis, hic articulus elapſus, non fuerit repoſitus, hi ubi dolor ipſis ſedatus fuerit, & articulus in eo loco, in quẽ excidit, uerſari adſueuerit; ſtatim ferè recti ambulare poſſunt abſque baculo, & ualde quidem recti, utpote quum ad læſum crus, neque circa inguen, neque circa poplitem, facile ſe flectere poſsint. Propter inguinis itaque inflexibilitatem, rectiore toto crure in ambulando utuntur, quàm quum ſani eſſent. Sed & aliquando ad terram pedem trahunt, utpote quum ſupernos articulos non facile inflectant, & toto pede ingrediantur: nihilo enim minus hi calcaneo ingrediuntur, quàm anteriore pedis parte. Si uerò magnis greſſibus progredi poſſent; etiam ualde calcaneo inſiſtentes progrederentur: nam & ſani quantò minoribus greſsibus iter faciunt, tantò magis calcaneo ingrediuntur, alterum pedem deponentes, contrarium eleuantes. Quibuſcunque itaque hoc modo excidit, adhuc etiam magis calcaneo terram contingunt, quã anteriore pedis parte: anterior enim pedis pars, ubi reliquum crus extentum fuerit; non ſimiliter in anteriorem partem inflecti poteſt, ſicut ubi crus fuerit inflexum. Neque rurſus ſinuari pes poteſt crure inflexo, ſicut ubi crus fuerit extentum. Sana igitur natura hoc modo eſt, ueluti dictum eſt. Quũ uerò elapſus articulus repoſitus non fuerit; ſic iter faciunt,

uelut

uelut dictum eſt, ob prædictaa has cauſas. Magis tamen excarne crus fit, quàm alterum; & iuxta nates, & circa ſuram, & iuxta poſteriorem rectitudinē. At uerò quibus dum adhuc infantes ſunt, articulus ſic elapſus, non fuerit repoſitus, aut etiam a natiuitate ita habuerint, & his ſemoris os aliquanto magis minuitur, quàm tibiæ, aut pedis oſſa. Minimum quidem in hoc luxationis modo femur minuitur. Carnes tamen undique minuuntur, maxime circa poſteriorem rectitudinem, quemadmodum etiam prius dictum eſt. Quicunq; igitur recte educati fuerint, hi ubi augeſcunt, crure uti poſſunt, breuiore aliquantum exiſtente quā altero, ita tamen ut baculo innitantur ea parte, qua læſum crus eſt: non.n. abſque calcaneo, pedis pectore admodum uti poſſunt, ut in id innitantur, quemadmodum in aliis claudicationibus aliqui poſſunt. Cauſa uerò, cur nō poſsint, ea eſt, quæ paulo antè relata eſt. Ob id igitur baculo inſuper opus habent. Qui uerò neglecti fuerint, & crure ad terrā nō utuntur, ſed eleuatum id habent, his minuuntur quidem oſſa, ubi augeſcunt, magis, quàm his qui eo utuntur (Minuuntur autem & carnes magis multo, quàm his, qui utūtur.) Verùm circa articulos in directū multilatur his crus, aliquanto magis, quàm quibua alio modo luxatio facta eſt. Quo igitur in ſumma dicatur, Articuli excidētes, ac qui luxantur, inæqualiter inter ſeipſos excidūt, ac luxantur, aliquando multo plus, aliquādo multo minus. Et quibus quidem multo plus luxati, aut elapſi fuerint; his omnino difficilius reponuntur. Et, ſi repoſiti non fuerint; maiores, & manifeſtiorea mutilationes, ac afflictiones tales habent, & oſsium, & carniū, & figurarū. Vbi uerò minus exciderint, & luxati fuerint; tales facilius, quàm alii reponi poſſunt. Si uerò fruſtra tentati, aut neglecti fuerint; minorea, ac minus noxiæ mutilationes his fiunt, quàm illis, de quibus paulò ante dictum eſt.

71 Reliqui igitur articuli etiam ualde multum differunt ad hoc, ut aliquando minor, aliquando maior luxatio fiat. Verùm femoris, & brachii capita quàm ſimilime inter ſe utraq; excidunt: nam capita prout rotunda ſunt, ſimplicem, & caluam rotunditatem habent. Orbiculatiores autem ſinus ſunt, qui capita excipiunt, capitibus tamen ipſis congruentes. Quapropter fieri non poteſt, ut dimidium articuli ex ipſis elabatur: nam ob rotunditatis circumferentiam, aut ad externam, aut ad internam partem luxari poterit. Sed de quo nunc ſermo eſt, perfecte excidunt; nam alioqui non excidunt. Attamen, & hi aliquādo plus, aliquando minus, a naturali ſtatu proſiliunt, & femur aliquanto magis, quàm brachium patitur: nam aliquæ etiam ex his luxationibus, quæ a natiuitate fiunt, ſi parum elapſæ fuerint, ad naturalem ſtatum reduci poſſunt, & maxime articuli circa pedem. Quicunque à natiuitate mutili fiunt, plerique ex his curabiles ſunt, ſi non ualde magna emotio facta fuerit; aut etiam præauctis iam pueris contigerit. Optimum igitur eſt, ut talia quàm celerrime curētur, priuſquam ualde magnus oſsium defectus fiat, & priuſquā admodum magnus carnium defectus circa tibiam contingat.

72 Modus itaq; mutilationis non unus eſt, ſed plures. Plurima quidem eluxata non ſunt penitus, ſed per figuræ conſuetudinem, in quadam pedis interceptione mutilata. Animaduertendum autem in horum curatione eſt, ut tibiæ circa malleolum os, quod intrinſecus eſt, ad internā partem detrudatur, ac dirigatur, & calcanei os, quod è directo illi ſubiacet, ad externam partē retrudatur; quò oſſa, quę eminēt, ſibiipſis occurrāt iuxta medium ac obliquū pedē. Digiti uerò aceruati unà cū magno digito ad internam partem inclinentur, atq; ita circumcirca cogantur. Probe autem deligare oportet cerato reſinato, & ſpleniis, & linteis mollibus non paucis, neq; nimis compreſsis, atq; ita deligationia circumductiones facere, uelut etiam manibus directio pedis fiebat; quò pea paulò magis ad ualgum uergere uideatur. Soleam etiam quandam facere oportet, aut ex pelle non nimis dura, aut è plumbo, eamq; inſuper alligare nō ad corpus poſitam, ſed ubi iam poſtremis linteis deligares uoles. Quum uerò iā deligatus fuerit; unius alicuiua lintei ex his, quibus deligatur, initium, ad deligamēta, quę infra pedē ſunt aſſuere oportet, è directo parui digiti, & poſtea ſurſum extendere, ita ut moderate habere uideatur, atq; ſic ſupra ſuram circūdare, quo ſic extentū, ac collocatum ſtabile maneat. In ſumma, quaſi quis ceram fingat, ad naturā iuſtam adducere oportet, ita ut & inclinata, & diſtenta præter naturam & manibua ſic dirigamus: & ſimiliter deligatione: adducamus autem non uiolēter, ſed leniter. Aſſuere uerò ita oportet lintea, ut conducat ad reparationes, ac appenſiones faciendas: alia enim claudicationes alia reparatione, ac appenſione opus habent.

73 Calceum inſuper plumbeum facere oportet, extrā deligationē adalligatū, qualē moduium crepidæ Chiæ habebunt: uerùm nihil ipſo opus eſt; ſi quis & manibus recte direxit, & linteis recte deligauerit, & appenſiones, ac reparationes per aſſuta lintea recte fecerit. Atque hæc quidem eſt curatio, & neque ſectione, neq; uſtione, neq; alia uarietate quicquam opus habet: citius.n. talia medicinæ obtemperant, quàm quia putarit. Deuincire tamen tempore oportet, donec in iuſtia figuris corpus auctum fuerit. Vbi uerò calcei ratio habenda eſt, Arbylæ lutigradæ, calceamēti ita appellati ſpecies, accommodatiſsimæ exiſtunt: hoc enim calceamentū minime a pede ſuperatur, ſed potius ipſum ſuperat. Idoneus eſt etiam Creticus calceamentorum modus.

74 At uerò quibus tibiæ oſsibus luxatia ac ulcere inducto, articuli circa pedem penitus eminent, ſiue intro uergant, ſiue extra, tales reponere non oportet, ſed permittere ut quicunque uelit medicus reponat: Illud.n. clare ſcire oportet, quòd homo morietur, ſi repoſiti permanſerint. Sed & uita paucorum dierum hia continget: pauci enim ex ipſis ſeptimum diem tranſgrediuntur. Conuulſio enim eſt quæ ipſos occidit & cancerati contingit tibiam, ac pedem. Hæc ita futura eſſe certo ſcire oportet. Et neque ueratrum mihi uidetur profuturum eſſe, & eadem die datum; & rurſus epotum, proxime autem ſi quicquam huiuſmodi facit, non tamen mihi hoc uidetur. Si uerò repoſiti non fuerint, & ne tentati quidem ab initio; plerique ipſorum ſuperſtites euadunt. Sic autem & tibiam, & pedem coaptari oportet, prout ipſe uolet: modò non ſint dependentia, aut cómota. Curatio uerò facienda eſt cerato picato, & ſpleniis uino imbutis paucis non ualde frigidis: frigiditas enim in talibus conuulſionem accerſit. Idonea etiam ſunt folia betarum, aut tuſsilaginis, bechii appellatæ, aut ali-

cuius alterius huiuſmodi, in uino nigro auſtero ſemicocta, ac impoſita. Et facienda eſt curatio ſuper ulcus, & ſuper partes adiacentes. Et cerato tepido ipſum ulcus illinẽdum. Si uerò hyemis tempus fuerit; etiam lanæ ſuccidæ uino, ac oleo tepidis imbutæ ſupernè ipſum madefaciant. Deligatio uerò nulla, neq; ullum cataplaſma adhibendum eſt: probe enim noſſe conuenit, ꝙ compreſsio, ac omnis oneris geſtatio talibus omne malum affert. Accommodata autem ſunt ad talia, & ex emplaſtris aliqua, quæ cruentis uulneribus deſtinata ſunt, quibus uidelicet ex ipſis confert, ut lanæ ſuperimpoſitæ uino madefiant, & multo tempore ſinantur. Quæ uerò ex illis cruentis emplaſtris, paucisſimis diebus incumbere debeãt, & quæ reſina comprehenduntur forinſecus adiecta, nõ ſimiliter ut illa idonea ſunt: diuturna enim fit horum ulcerum purgatio; quum multo tempore madore abundent. Quoſdam tamen ex his deligare bonum eſt. Verùm illud clare noſſe oportet, ꝙ neceſſe eſt hominem turpiter claudum fieri: nam pes in talibus in ſupernam partem retractus eſt: & oſſa luxata, extra eminentia apparent: neque enim ullum ex talibus oſsibus plerunq; denudatur, niſi leuiter aliquantum: neque abſcedit, ſed tenuibus ac debilibus cicatricibus circumducitur: atque hoc ſi multo tempore quieuerint: ſin minus; periculum eſt, ne ulcuſculum immedicabile relinquatur. Verùm de quo ſermo eſt, qui ſic curantur, ſeruantur. Si uerò repoſitus fuerit articulus, ac permanſerit; moriuntur.

76 Eadem ratio eſt, ſi etiam cubiti oſſa circa manus articulum ulcere facto emineant, ſiue ad internã manus partem, ſiue ad externã: clare enim noſſe id oportet, quod is morietur intra paucos dies tali morte, qualis antea dicta eſt, cui repoſita oſſa permanſerint. Quibus uerò repoſita non fuerint, neq; repoſitio tentata eſt; hi multo plures ſuperſtites manent. Curatio autem eiuſmodi etiam talibus commoda eſt, qualis iam dicta eſt. Figuram uerò claudicationis turpem eſſe neceſſe eſt, & digitos manus debiles, ac inutiles: ſi enim ad internam partem oſſa luxata fuerint; digitos inflectere non poteſt: ſi uerò ad externam; extendere nequit. Quibus uerò tibiæ os facto ulcere, circa genu eminuerit foras, ſiue ad externam partem, ſiue ad internam, his ſi quis reponat; adhuc promptior mors adeſt, q̃ alijs; etiamſi etiam illis prompta aderat. Si uerò omiſſa repoſitione medearis; ſpes quidem ſalutis hoc ſolo modo exiſtit. Verùm periculoſiora hæc oſſa ſunt, quanto ſuperiora, ac robuſtiora ſunt, & a fortioribus elapſa.

77 At, ſi os femoris quod ad genu eſt, ulcere facto elapſum fuerit, & repoſitum permanſerit; mortem adhuc uiolentiorem citius induxerit, q̃ prius relata. Si uerò repoſitum non fuerit; longe magis periculoſum eſt, q̃ priora. Sola tamen hæc ſalutis ſpes eſt. Eadẽ uerò ratio eſt, & de articulis circa gibbum cubiti, & de cubito ac brachio: quæcunq; enim ex his luxata, ulcere facto eminuerint, ea omnia ſi repoſita fuerint; mortem inducunt: non repoſita, ſpem ſalutis: claudicationem uerò ſuperſtitibus. Lethaliores autem ſunt ſuperiores articuli; ſi reponantur. Sed, & ſi non reponantur; periculoſiores ijdem ſunt. Si uerò alicui ſuperiores articuli luxati, facto ulcere emineant; hi, & ſi reponantur; celerrimam mortem inducunt: &, ſi non reponantur; periculoſiores ſunt. Curatio uerò iam relata eſt, quæ mihi accommodatisſima eſſe uidetur.

78 At uerò quibus articuli digitorum aut pedis, aut manus luxati, facto ulcere eminuerint, oſſe non fracto, ſed circa ipſam connexionem auulſo; his, ſi repoſiti permanſerint; adeſt quidem periculum conuulſionis, ſi non bene curati fuerint: attamen operæpreciuin eſt, ut repoſitio fiat, cũ prædictione, quòd multa cuſtodia, ac cura opus habet. Reponere uerò facillimum eſt, efficacisſimumque, ac artificioſisſimum per uecticulum, uelut etiam antea, dictum eſt in fractis ac eminentibus oſsibus. Poſtea quieſcere quàm maxime conuenit, & decumbere, ac pauco cibo uti. Melius eſt & pharmaco ſurſum purgante leui aliquo uti. Vlcus uerò curare oportet, aut cruentis emplaſtris, quæ madefiunt, aut polyophthalmi ſiue buphthalmi folijs impoſitis, aut quibus oſſa in capite fracta curantur: nihil autem ualde frigidum adhibere, minime igitur primi articuli periculoſi ſunt: ſuperiores autem periculoſiores. Reponere uerò oportet eadem die, aut poſtridie: tertio, ac quarto minime: quarto enim die maxime recrudeſcere ſolent. Quibus autem non ſtatim repoſiti fuerint, in his dictos dies tranſgredi oportet: quicquid enim intra decem dies repoſitum fuerit, omne id cõtinetur. Si uerò repoſito oſſe conuulſio accedat; articulum ſtatim eijcere oportet, & calida quàm ſæpisſime humectare; & totum corpus, & præſertim circa articulos calide, & leniter, ac molliter tractare. Verùm inclinatum magis, quàm extentum totum corpus eſſe oportet. Expectandum tamen eſt articulos circa digitos, qui reponuntur abſceſſuros eſſe: plerunque enim ita contingit, ſi uel quæuis inflammatio ſubſit. Quare ſi non propter uulgi imperitiam, medico uerenda eſſet accuſatio; nullum penitus reponere oportebat. Atque ad hunc modum periculoſa ſunt oſſa, circa articulos eminentia foras; ſi reponantur, quemadmodum dictum eſt.

79 Quæcunque uerò circa articulos digitorum penitus reſecantur; ea plerunque innoxia ſunt, ſi nõ quis in ipſa uulneratione ex animi deliquio lædatur. Et curatio uulgaris talibus ulceribus ſufficit. Sed & quæ non circa articulos, ſed iuxta aliam quandam oſsium rectitudinem reſecantur, & hæc innoxia ſunt, & adhuc alijs curatu faciliora. Et quæ iuxta digitos oſſa fracta extra eminent, non ad articulum, & hæc, ſi reponantur, innoxia ſunt. At reſectiones oſsium perfectæ circa articulos, & in pede, & in manu, & in tibia ad malleolos, & in cubito ad iuncturam manus, pleriſque quibus reſecantur innoxiæ ſunt; ſi non ſtatim animi deliquium eueniat, aut quarta die febris continua accedat.

80 Corruptiones tamen carnium cõtingunt & in uulneribus ſanguifluis euadentibus, & uehementibus conſtrictionibus, & in oſsium fracturis magis; quàm oportet compreſsis: & alijs uinculis uiolentis intercepta pleriſque decidunt. Et plerique ex talibus ſuperſtites euadunt, & quibus femoris pars aliqua & carnium, & oſsis decidit, & quibus brachij pars. (Minus autem ſi cubiti, aut tibiæ pars deciderit) & amplius facile ferentes ſuperſtites euadunt. Quibus igitur fractis oſsibus corruptiones ſtatim fiunt, & denigrationes; his abruptiones corporis celeres circumcirca fiunt, & decidentia cito decidunt, ut quum oſſa

iam antea remiſerint emollita. Quibus uerò dum oſſa ſana ſunt, denigrationes fiũt, carnes quidem etiam his cito moriuntur, oſſa uerò tarde abſcedũt, qua parte termini ſunt denigrationis, & oſsis nudatio extat. Oportet autem partes corporis quæcunq; infra terminos denigrationis ſunt, quum iam penitus mortuę fuerint, & doloris exortes, iuxta articulum auferre, prouidendo, ut ne uulneres: ſi enim is, cui reſectio fit, dolore affectus fuerit, & corpus nondum mortuũ fuerit ea parte, qua reſecatur; magnum periculũ eſt, ne præ dolore animi deliquium incidat. Talia uerò animi deliquia multos iam e ueſtigio peremerunt.

81 Femoris itaq; os tali modo denudatum octogeſimo die abſcedere uidi. Tibia tamen huic homini circa genu uigeſima die ablata fuerat, aut ut mihi uidebatur, etiam citius: non enim ſimul, ſed ad maiorem prouidentiam facere quid mihi uiſum fuit. At tibiæ oſſa ex eiuſmodi denigratione circa mediam tibiã, ſexageſimo die mihi deciderunt, quæcunque ex ipſis fuerunt denudata. Differt equidem & curatio a curatione, ad hoc ut oſſa denudata citius, aut tardius decidant. Differt etiam compreſsio a compreſsione, prout uehementior, aut debilior fit, ad hoc ut citius aut tardius denigrati emoriantur, carnes item, & arteriæ, ac uenæ: nam quæcunq; non uehementer intercepta moriuntur, ex talibus quædã ad oſsium denudationes non perueniunt, ſed magis in ſuperficie decidunt. Propter has igitur cauſas, non unum numeri nomen tempori poni poteſt, in quanto ſingula ex his iudicantur. Aſſumere uerò ualde oportet tales curationes. Sunt enim magis horrendi aſpectus, q̃ curationis, & curatio lenis omnibus talibus ſufficit: ipſa enim ſeipſa ſolum iudicant. Et circa uictum diligẽtiam adhibere oportet, ut pro uiribus febris exors ſit: & in iuſtis figuris corpus collocare. Iuſtæ autem hæ ſunt, ut neq; ſublimius eleuatum ſit, neque deorſum repat. Sed magis præterea ſurſum uergat, donec perfecte fuerit circumcirca abruptum: nam in hoc tempore ſanguinis eruptionum periculum imminet. Ob id igitur uulnera deorſum repentia facere nõ oportet, ſed uice uerſa. Alioqui ubi tempus amplius acceſſerit, & ulcera pura facta fuerint; nõ amplius hæ figuræ commodæ ſunt, ſed poſitio recta, & aliquando deorſum repentes: temporis enim progreſſu quibuſdam horum oſsis diſceſsiones fiunt, & ſubligaminibus opus habent. Expectare tamen oportet, ut tales per tempus a dyſenteria corripiantur: nam in pleriſque denigreſcentibus dyſenteria accedit, & in ſanguinis eruptionibus ex ulceribus. Accedit autem iudicatis iam denigrationibus, ac ſanguinis eruptione, & procedit quidem large, ac uehementi impetu, ſed non ad multos dies durat, neque lethalis eſt; neque enim ualde cibum auerſantur tales, neq; aliàs uaſa uacua facere conducit.

82 Femoris porrò luxationem circa coxam hoc modo reponere oportet; ſi ad internã partem elapſum fuerit. Bona quidem, ac iuſta, & ſecundum naturam hæc repoſitio eſt, & ſanè etiam aliquid oſtentationis habens, ſi quis talium rerum iactatione ſuperbire uelit. Ex pedibus hominem ad tranſuerſam mediæ domus trabem ſuſpendere oportet, uinculo forti, ſed molli, ac lato, ita ut pedes quatuor digitorum ſpatio, aut minus, inter ſe diſtantes habeat. Sed & ſupra genua latum, ac molle lorum circundatum eſſe oportet, quod item ad trabem illam extendat. Crus autẽ læſum duobus digitis amplius, q̃ alterum extentum eſſe oportet. A terra uerò abſit caput ad duorum cubitorum ſpatium, aut paulò plus, aut minus. Manus autem iuxta latera extentæ, aliquo molli ſint alligatæ. Omnia uerò hæc ſupino iacenti ipſi præparẽtur, ut quàm breuiſsimo tempore pendeat. Poſtquam uerò ſuſpenſus fuerit; uirum peritum, & non debilem immiſſo inter femora cubito ita agere oportet, ut cubitum inter caput femoris elapſum, & interfœmineũ locum q́; inter anum ac pudendum ponat, & poſtea altera manu ad illam interpoſitam coniuncta, rectus aſtans ad ſuſpenſi corpus, derepente ſe appendens ſublimis quam æquabiliſsime dependeat. Hæc repoſitio omnia, quibus ſecundum naturam opus eſt, exhibet: nam & ipſum corpus ſuſpenſum ſua ipſius grauitate extenſionem facit: & is, qui appendet, unà cũ extenſione, femoris caput ſuper acetabulum eleuari cogit, ſimulq́; cum cubiti oſſe, uelut cum uecte molitur, ac cogit, ut ad priſtinam naturã relabatur. Oportet autem uincula omnino bene conſtructa eſſe, & curare, ut fortiſsimus ſit, is qui ſe appendit.

83 Quemadmodum igitur etiam antea dictum eſt. Magna eſt differentia naturarum in hominibus, ad hoc ut uel facile, uel difficulter repoſitio fiat. Et cur magna ſit differentia, dictum eſt antea, ubi de humero egimus: quibuſdam enim femur rurſus incidit, nullo adhibito apparatu, ſed ex modica extẽſione, quãtum manibus directio fieri poteſt, & ex leui commotione. Multis autem qui crus iuxta articulum inflexerunt, iam facta circũagitatione rurſus incidit. At multò plura uulgari cuilibet apparatui non obtemperant. Quapropter ſcire quidem oportet de ſingulis optima in omni arte, uti uerò his, quæ ſingulis uicibus idonea uiſa fuerint. Relati igitur ſunt extenſionum modi etiam in ſuperioribus, ut quis uti poſsit ex his, qui forte affuerint: oportet enim in contrarias partes fieri extenſionem uehementer, in alteram, cruris: in alteram, corporis. Si enim probe extenſio facta fuit; femoris caput ſupra priſtinam ſedem eleuabitur. Et, ſi quidem ita ſuper eleuatum fuerit; ne prohibere quidem facile ſit, quò minus ipſum in ſuam ſedem inſideat. Quare omnis iam uectis molitio, ac directio ſufficit: ſed enim in extenſione deficiunt, & ob id maiorem turbationem exhibet repoſitio. Oportet igitur non ſolum iuxta pedem uincula alligata eſſe, ſed etiam ſupra genu; quò non magis circa articulũ ſit deligatio in extenſione, quàm circa coxę articulũ. Sic igitur extenſionem ad pedis partem pręparatam facere oportet. Sed & in alteram partem extenſionem, non ſolum ex deligatione circa pectus, & alas, in contrarium extendere oportet; ſed etiam loro longo, duplicato, robuſto, leni, circa interfœmineum inſerto, & a poſteriore parte ad ſpinam porrecto, ab anteriore uerò ad clauiculam tendente, ibiq́; ad alterum initium alligato, ita coactionem facere oportet, ut alij hinc, alij illinc extenſionem faciant, ita tamen ut lorum circa interfœmineum, non ſuper femoris caput porrectum ſit, ſed inter caput, & interfœmineũ. Verùm inter extendendum pugno ad femoris caput quis innixus, id ad exteriorem partem propellat. Si uerò is, qui trahitur, eleuetur, iniecta manu, & cum altera manu coniuncta, ſimul deorſum trahat, ſimulq́; ad externam partem cogat. Alius uerò quiſpiã par-

tem

tem femoris ad genu, placide ad internam partem dirigat.

84 Dictum autem eſt etiam antea, operæprecium eſſe, ut, ſi quis in urbe populoſa medicinam exerceat; dignum poſsideat quadrangulare ſex cubitorum, aut paulò minus: latitudine bicubitali: craſsitudo autem ſufficit dodrantalis. Id ſecũdum longitudinem hinc, atq; illinc ſectionem inciſam habere oportet, ut ne altior, q̃ oportet, machinatio fiat, deinde poſtes aſelli breues, robuſtos, utrinque inaptatos habere. Poſtea ſufficit quidem in dimidia ligni parte, nihil tamen uetat etiam per totum, uelut foſſas longas quinque uel ſex, quatuor digitorum ſpatio inter ſe diſtantes, inciſas eſſe: & ſatis eſt, ut ſunt hæ & latitudine, & profunditate trium digitorum. Habere etiam in medio hoc lignum debet excauationem profundiorem quadrangulam trium digitorum; quò in hanc excauationem, ubi opus eſſe uiſum fuerit, lignum cauitati congruum infigatur, quod ſuperne ſit rotundum. Infigendum autem hoc eſt, ſi quando conducere uiſum fuerit: inter caput femoris, & locum inter anum, ac pudendum. Hoc lignum erectum ſtans prohibet, ne concedat corpus, dum a pedibus extendatur: quandoq; enim hoc ipſum lignum ſufficit pro extenſione in contrarium ſuperne facienda. Aliquando etiã dum hinc, atq; illinc crus extenditur; hoc ipſum lignum hac, uel illac laxum incumbens, commodũ ad hoc fuerit, ut inſtar uectis, caput femoris ad externã partem extrudat: ob hoc enim etiã foſſæ inciſæ ſunt; quò in quibuſcunq; ex ipſis congruum id facere fuerit, uectis ligneus immiſſus molitionem faciat, aut circa articulorum capita, aut ad ipſa penitus capita infixus, unà cum extenſione, ſiue ad externam partem, ſiue ad internam, molitionem facere expedierit: ſiue etiam rotundum uectem eſſe conducat, ſiue latum: alius enim alij articulo conducit.

85 Commoda autem eſt in omnium articulorum cruris repoſitione, hæc per uectes molitio unà cum concuſsione. Verùm de quo nunc ſermo eſt, teretem, ac rotundum uectem eſſe conuenit. Ex his machinis, ac coactionibus, non uidetur mihi fieri poſſe, ut ullius articuli repoſitio fruſtra tentetur. Inuenire tamẽ quis poſsit etiam alios modos repoſitionis huius articuli: ſi enim lignum hoc magnum, habeat in medio, & a lateribus duos poſtes pedales, eius altitudinis, quæ conferre uidetur, alterum hinc, alterum illinc. Deinde lignum tranſuerſum, uelut ſcalæ gradus, poſtibus impoſitum ſit: atq; ita ſano crure inter poſtes tranſmiſſo, læſum crus ſupra gradum adaptatum habeat. Verùm ad altitudinem, & ad articulũ qua parte excidit, facile quiddam adaptare oportet: gradum enim moderato altiorem facere oportet, & ſtragulũ multiplex prout congruum fuerit, ſub corpus ſubextendere: deinde lignum moderatam latitudinem ac longitudinem habens, ſub crus ad malleolum uſque extentum eſſe oportet, quod ultra femoris caput, quantum eius fieri poteſt porrigatur, & ad crus alligetur quomodocunq; opus fuerit, ut moderate habeat. Poſtea, dum extenditur crus, ſiue ligno piſtilloformi, ſiue aliqua alia ex his extenſionibus; crus ſimul circũ gradum unà cũ alligato ligno, deorſum cogere oportet, ita ut aliquis ſupra articulum iuxta coxam hominem detineat: hoc enim modo ſimul & extenſio femoris caput ſuper acetabulum attollet, ſimulq; molitio femoris caput in priſtinam naturam detrudet. Hæ omnes relatæ neceſsitates, ac coactiones fortes ſunt, & omnes calamitates ſuperiores, ſi quis recte ac bene præparet. Quemadmodum autem etiam antea dictum eſt, a longe debilioribus extenſionibus, & uiliore apparatu pleriſq; rurſus incidit.

86 At uerò ſi ad externam partem femoris caput luxatum fuerit, extenſiones quidem hinc, atq; illinc facere oportet, eodem modo uelut dictum eſt. Verùm molitionem cum uecte lato, unà cum extenſione facere conuenit, ab externa parte ad internam cogendo, ita ut ad ipſas nates, & paulò ſuperius uectẽ adhibeas. Ad ſanam uerò coxam iuxta nates aliquis manibus renitatur, ut ne cedat corpus: aut alio quopiam eiuſmodi uecte ſubmiſſo, & ex foſſa conueniente fulcito contra obnitatur. Partem autem femoris luxati, quæ ad genu eſt, ab interna parte foras placidè abducat. Cæterùm ſuſpenſio in hoc modo luxationis articuli non conuenit: cubitus enim eius, qui ſe appendit, caput femoris ab acetabulo propellit. Molitionẽ tamen cum ligno ſubiecto, ita quis adaptare poſsit, ut huic luxationis modo cõueniat, ſi forinſecus adhibeat. Sed quid opus eſt plura dicere: ſi enim rectè extenſio fiat, & recte per uectes molitio cõtingat, qui articulus hoc modo elapſus non reponi poſsit?

87 At ſi in poſteriorem partem femur exciderit; extenſiones, & in diuerſum tẽſiones ita facere oportet, uelut dictum eſt, ita tamẽ ut ſuper lignum multiplex ſtragulum inſternatur, quo molliſsimũ ſit, & homo pronus reclinetur, ac ſic extendatur. Verùm unà cum extẽſione, etiam tabula deorſum cogere oportet eodem modo ueluti gibboſitates, è directo natium tabula collocata, aut magis ad infernam, q̃ ad supernã coxarum partem: & inciſura in pariete ad tabulam excipiendam non recta ſit, ſed paululum decliuis ad pedum partem. Hæc repoſitio maximè ſecũdum naturam eſt huic luxationis modo, & ſimul fortiſsima. Suffecerit autem fortaſsis pro tabula, ut aliquis inſideat, aut manibus innitatur, aut inſcendat derepente, ſimulq; cum extenſione incumbat. Nulla uerò alia ex relatis repoſitionibus ſecundum naturam eſt huic luxationis modo. Si uerò in anteriorem partem elapſum fuerit, idem quidem modus extenſionum faciendus eſt. Verùm uirum & manibus ualidiſsimum, & aliàs peritiſsimum, uola manus alterius circa inguina firmata, & altera manu inſuper iniecta, ſimul luxationem deorſum propellere, ſimulq; femoris partẽ, quæ ad genu eſt, ad anteriorem partem compellere oportet: hic enim modus repoſitionis huic luxationi maximè ſecundum naturam eſt. Sed & ſuſpenſio finitimum quid ſecundum naturam habet. Oportet tamen eum, qui ſe appendit, peritum eſſe, ut ne cubito articulum excutiat; ſed circa medium inter anum, ac pudendum locum, & iuxta os ſacrum ſe appẽdat.

88 Laudatur etiam is, qui per utrem hunc articulum reponere conatus eſt. Et iam ſanè aliquos uidi, qui præ imperitia etiam extra, & retro luxatos; per utrẽ reponere conabantur, non animaduertentes, q̃ magis ipſum eijcerent, quàm reponerẽt articulum: nam qui primus excogitauit, haud dubiè ad intro elapſos articulos, per artem repoſitionem tentauit. Noſſe igitur oportet, quòd alia multa utre ſunt potiora. Oportet autem utrem non inflatum intra femora ponere, quantum fieri poteſt ſupremæ ad locum inter

anum

anum, ac pudendum adductum: & facto a patellis genu initio, femora per faſciam uſq; ad mediam femorum partem deligare: deinde in partem utris ſolutã folle ea officina fabri immiſſo inflare, & utrẽ cogere ut diſtendatur. Hominem uerò in latus decumbere oportet, ac læſum crus ſuperne habere. Atque hic quidem eſt apparatus: ſed pleriq; peius præparant, quàm ego nunc dixi: non enim deligant femora ad multam partem, ſed ſolum genua, & nõ inſuper extendunt: eſt autem inſuper extenſio quoque facienda. Attamen aliqui iam repoſuerunt, facile rem aſſequuti. Non autem ita facile eſt coactionem hoc modo perficere: nam & uter dum inflatur; tumidiſsimas partes ſuas ad articuli caput non habet, quod maximè emoliri oportet: ſed inferius ipſo, medius ipſe locatus eſt circa media femora, aut adhuc inferius: & rurſus femora ipſa natura ſunt curua: ſuperne enim carnoſa ſunt, & inter ſe ſociata: inferne uerò ſicca, ut etiam natura femorum utrem ab opportuniſsimo loco repellat. Si uerò quis paruum utrem imponat; fieri non poteſt, ut paruum robur articulum cogat.

89 Si itaque utre uti uelis; femora inter ſe ad multam partem colliganda ſunt, & unà cum corporis extenſione uter inflandus eſt. Crura uerò ambo deliganda ſunt uſque ad finem in hoc repoſitionis modo. At uerò in uniuerſa arte hoc plurimi facere præ omnibus oportet, ut id quod ægrotat ſanũ facias: ſi uerò multis modis fieri poſsit ſanatio, ut eum, qui minime moleſtus eſt eligas: nam & uirum bonum, & artis peritum, hoc declarat, qui populo imponere non ſtudeat. Verùm de quo nunc ſermo eſt. Tales quædam ſunt familiares extenſiones corporis, ut ex his, quæ adſunt expedita, ac facilis reperiri poſsit: nam, ſi uincula ex loris mollia, ac lenia non affuerint, ſed aut ferrea, aut pãniculis laneis ex maximè parte amplius obuoluere oportet, quæ uincula detentionem factura ſunt, atq; ita uinculis deligare: deinde in lecto robuſtiſsimo, & ex præſentibus maximo, hominem bene extendere oportet, hoc modo. Lecti pedes, qui ad caput ſunt, aut a pedibus, ad limen ianuæ, intus, aut foris prout commodum fuerit firmentur. Ad alteros autem lecti pedes lignum quadrãgulare tranſuerſum obijciatur, ita ut a pede ad pedem pertingat. Et, ſi quidem tenue fuerit lignum; ad pedes lecti deligetur. Si uerò craſſum; non eſt opus: deinde initia uinculorum, & eorum, quæ a capite ſunt, & eorum, quæ a pedibus, utraq; alligentur ad piſtillum, aut ad aliud huiuſmodi lignum: ita ut è directo corporis ſint, aut paulò ſuperius. Moderate uerò extendantur ad piſtilla erecta conſiſtentia, quorum alterum ad limen; alterum ad lignum obiectum firmetur, atq; ſic refractis piſtillis extenſio fiat. Sufficit autem ſcala, quæ robuſtos gradus habet, ſub lectum extenta, pro limine, ac ligno obiecto, quo piſtillis ad conuenientes gradus hinc, atque illinc firmatis, ita uinculorum extenſio fiat.

90 Porrò reponitur femoris articulus etiam hoc modo; ſi ad internam, & ad anteriorem partem luxatus fuerit. Supra ſcalam in terram defixam hominem collocare oportet: deinde ſanum crus placide extẽtum deligare; ubi commodum fuerit: ex ſiniſtro uerò uas teſtaceum aqua plenum, aut ſportulam lapidibus refertam appendere. Alius repoſitiunis modus; ſi ad internam partem luxatus fuerit. Inter duas columnas trabem moderata altitudine deligare oportet. Præmineat autem una pars trabis pro magnitudine natium: &, ubi ſtragula circum pectus hominis deligaueris; ipſum hominem ſupra præminẽtem trabis partem collocato, & deinde pectus ad columnam lato aliquo uinculo alligato. Poſtea ſanum quidem crus detineat aliquis, ut ne circumagatur. Ex læſo uerò appendatur pondus quantum cõgruit, uelut etiã prius dictum eſt. Primum igitur ſcire expedit, quòd omnium oſsium commiſſuræ plerunq; ſunt caput, & acetabulum. In quibuſdam uerò & locus acetabuli formam refert, & oblongus eſt. Quidam uerò loci leuiter ſinuoſi ſunt. Semper autem reponere oportet omnes articulos elapſos, maxime quidem ſtatim dum adhuc calidi ſunt: ſin minus; quàm celerrime: nam & ei, qui reponit, facilius, ac citius reponere contingit, & ægroto multo minus doloris affert repoſitio priuſquam intumuerit. Omnes etiam articulos ubi reponere uoles; præmollire, ac commouere oportet: ſic enim facilius reponi ſolent. Circa omnes autem articulorum repoſitiones hominẽ attenuare oportet, maxime circa maximos articulos, & repoſitu difficillimos: minimum circa minimos, & faciles.

91 At uerò, ſi digitorum articulus, ſiue primus, ſiue ſecundus, ſiue tertius in manu exciderit; idem, ac æqualis repoſitionis modus eſt: difficilius tamen ſemper maximi articuli reponuntur. Excidunt autẽ quatuor modis, aut ſurſum, aut deorſum, aut in obliquũ utrinque: maxime quidem ſuperne, minime autem in obliquum, in uehementi motu. Vtrinq; autem in ea parte, in quã exciderunt, uelut crepido eſt. Si quidem igitur ad ſupernam, aut infernam partem exciderit articulus, eo quòd leuior eſt hic locus, quàm a lateribus, & ſimul parua facta eſt tranſgreſsio; facile eſt reponere. Modus autem repoſitionis ſic habet. Digitum ſummum aut deligamento aliquo, aut alia quapiam huiuſmodi re obuoluito; ut ne ubi ſummũ digitum apprehenſum extendis elabatur. Quum autem obuolueris; alter quiſpiam manum ſupra iuncturam apprehendat, alter digitum obuolutum, atq; ita uterq; ad ſeipſum probe extendat, ſimulq́; elapſum articulum ad ſedem ſuam detrudat. Si uerò in obliquum excidit; extenſionis quidem idem modus eſt. Vbi uerò iam uiſus fuerit tibi articulus lineam tranſgreſſus eſſe; ſimul cum extenſione ſtatim ad locum ſuum detrudere oportet, ita ut alius quidam ex altera digiti parte obſeruet, ac repellat, ut ne rurſus illic elabatur.

92 Moderate quoque repoſitionem faciunt uimineæ texturæ, ſauræ, id eſt, lacertæ appellatæ, ex palmis cõtextæ, ita ut dum digitum hinc, atque illuc diſtendis, altera manu lacertam, altera manus iuncturã apprehendas. Poſtquam autem repoſueris; deligare oportet linteis quamcitiſsime tenuiſsimis inceratis, cera neq; ualde molli, neq; ualde dura: dura enim de digito abſcedit. Mollis autem, & liqueſcens eliquatur, & digito caleſcente deperit. Soluendus autẽ eſt digiti articulus tertia, aut quarta die. In ſumma, ſi inflãmatus fuerit; frequentius ſoluẽdus eſt: ſin minus; rarius. De omnibus articulis hæc dico. Reſtituitur digiti articulus decimaquarta die. Idem uerò eſt curationis modus digitorum manus, ac pedis. Circa omnes autem articulorum repoſitiones attenuare oportet, ac fame macerare uſq; ad ſeptimum diem: &, ſi inflammati

mati ſint, frequentius ſoluere: ſin minus; rarius. Quietem uerò ſemper habere oportet afflictum articulũ, & quàm optime figuratum poſitum eſſe.

93 Genu porro propter expeditam, ac facilem naturam, mitius eſt, quàm cubiti gibbus. Quare etiam facile excidit. Excidit autem ſæpe intro. Sed & extra, & in poſteriorem partem. Repoſitiones autem fiunt ex repentina conflexione, aut ex calcitratione: aut conuolutam faſciæ molem in poplitem ponito, & circum illam corpus ad flectendum genua in terram dimittito. Poteſt etiam ubi in poſteriorem partem excidit; moderata extenſione reponi, ueluti cubiti gibbus. Si uerò hac, aut illac exceſſit; ex conflexione, aut ex calcitratione reponitur. Cęterùm directio ex moderata extenſione omnibus communis eſt. Si uerò non inciderit: hi quibus in poſteriorem partẽ excidit, flectere non poſſunt: ſed neque alij ita ualde: minuitur autem femoris, & tibiæ anterior pars. Si uerò intro; ualgiores fiunt. Minuuntur autem externæ partes. Si uerò extra; magis uari, ac detorti, minus claudi fiunt, craſsiore autem oſſe uehuntur, & internæ partes minuuntur. At, ſi ex natiuitate, aut in augmento hæc fiant; iuxta priorem rationem res ſe habet.

94 Cæterùm articuli circa malleolos luxati extenſione uehementi opus habent, aut manibus, aut alijs huiuſmodi: & ſimul directione utrunque præſtante. Commune autem hoc eſt omnibus. At uerò luxationes articulorum in pede, uelut eas, quæ in manu fiũt, ſanabis. Qui uerò cum tibia communionem habẽt, & ex natiuitate elapſi ſunt, aut etiam in augmento luxati; eandem cum manu repoſitionem expetunt. Quicunque uerò facto ſaltu ex ſupernis, calcaneo innitentes ſe firmarunt, ſic ut oſſa diſparata ſint, & uenæ humores effuderint, & nerui contuſi ſint; ſi grauiter hæc acciderint; periculum eſt, ne corruptione accedente per omnem uitam affligantur; obtorta enim fiunt oſſa, nerui autem inter ſe communionẽ habent.

95 Quin & quibus fractis, aut ex uulnere, uel in tibia, uel in femore, aut neruis exolutis qui his communicant, aut ex negligẽti decubitu, calcaneum fuerit deuigratum, etiam his maximæ recrudeſcentiæ ex talibus fiunt. Quandoq; etiam ad corruptionẽ accedunt febres acutæ, ſingultuoſæ, mentem percellentes, citam mortem inducẽtes, & inſuper uenarum ſanguifluarum liuores. Signa recrudeſcentium ſunt, ſi effuſo ſanguine ſugillata, & denigrata, & uicina his, ſubdura, ac ſubrubra fuerint: ſi enim cũ duritia liueſcant; periculum eſt, ne denigreſcant. Si uerò ſubliuida ſint; aut etiam liuida mollia, & diffuſa: aut cum uirore ſubpallida, ac mollia; hæc in omnibus talibus bona ſunt. Curatio ſi febris abſit; ueratro in potu dato ſit: ſin minus; non: ſed potu ſi opus ſit, fatorum cremor decoctus, aut acetum mulſum dulce detur. Deligatio conuenit qualis in articulis. Ad contuſiones autem magis quàm ad omnia, linteis pluribus, ac mollioribus utendum eſt, & minus comprimendum, & plurima inſuper calcaneo obuoluenda. Figura ſit, uelut deligatio poſtulat, ut ne ad calcaneum exprimatur. Ferulis utendum non eſt.

96 Quibus uerò aut ipſe pes ſolus exceſſerit, aut cum appendice (excidit quidem magis ad internam partem) his ſi non rurſus incidat, attenuatur progreſſu temporis & coxa, & femur, & tibiæ pars luxationi oppoſita. Repoſitio eſt uelut iuncturæ ad manum: extenſio autem uehemens: curatio pro lege articulorum. Recrudeſcit; ſed minus, quàm manus articulus ſiue iunctura, ſi quieuerint. Victus parcior quieſcentibus expedit. Quæ uerò ex natiuitate, aut in augmento fiunt, iuxta priorem rationem.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Vlceribus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Vlcera non niſi uino humectare oportet, ſi non in articulo fuerit ulcus. Vlcus natura humidum. Vlcera quædam neque cataplaſma ferre queunt. Diæta.*

2 *Motus cuiuſcunque generis ulceribus inimicus. Vlcerum inflammatio quomodo præcauenda. Vlcerum inflammatio & ſuppuratio. Cataplaſmate in ulceribus quatenus utendum. Vlcerum acuto ſpicillo inciſorum eadem quæ uulnerum curatio.*

3 *Carnis ex telo contuſæ, ac diſſectæ curatio. Sanguinis frequens defluxus quibus ulceribus conueniat. Quæ poſt ſanguinis defluxum iis ulceribus conueniant.*

4 *Olei illitio quibus ulceribus & quo tempore adhibenda. Ventris purgatio quibus ulceribus & uulneribus conueniat. Deligatio quando adhibenda.*

5 *Quæ anni tempora quibus ulceribus magis conueniant. Vlcerum purgationis ſigna. Vlcerum coitionem quæ impediant. Vlcerum cicatrices quæ cauiores. In ulceribus rotundæ ſubcaua excidenda.*

6 *Ignis ſacer ulceri ſuperueniens. Tumor obortus circa ulcera. Vlcus ex inflammatione tumidum. Vlcera ex caſu, aut alio quouis modo diſſecata.*

7 *Vlcus ſub profunda carne. Vlcera uentris. Cataplaſma tumorum & inflammationis in circumſitis partibus.*

8 *Vlceris puri inflammati curatio. Vua alba immatura ſuccus in ulcera.*

9 *Pharmacum ad ulcera inueterata ac recentia, & ad pudendi & capitis & aurium ulcera.*

10 *Vulnera recentia auertens ne putreſiant. Ad cruenta uulnera. Pudendorum uerrucis conferentia.*

11 *Caua ulcera replentia. Lagopyrus. Aliud liquidum.*

12 *Sicca, ad cruenta uulnera. Aliud ſiccum mordax. Ad ueтera ulcera in tibiis fientia. Ad neruos diſſectos.*

13 *Medicamenta mollientia & cicatrices pulchras facientia.*

14 *De ambuſtis. Aliud non mordax.*

15 *Tumores in pedibus & ſponte, & non ſua ſponte oborti,*

in

in quibus neque tumores, neque inflammatio à cataplaſmatis ſedatur.

16 *Tumorum pertuſio. Varix in tibijs perſpicuus aut in carne.*

17 *De uenæ ſectione.*

1 Vlcera uniuerſa, niſi uino, humectare non oportet; ſi non in articulo fuerit ulcus: nam ſiccum ſano propius eſt, & humidum non ſano: eſt enim ulcus, humidum: quod uerò ſanum eſt, ſiccum. Præſtat autem abſque deligatione ſinere, præterquam quod cataplaſma imponitur: quanquam aliqua ulcera neque cataplaſma ferre poſsint, magis autem recentia, quàm uetuſtiora, & quæ ſunt in articulis. Modicus cibus, & aqua, quàmmaxime omnibus ulceribus conducunt, & magis recentioribus, quàm uetuſtioribus (& ſi quod aliud ulcus inflammatum eſt, aut inflammationem minatur, & ſi periculum eſt corruptionis.) & ulceribus, ac inflammationibus in articulis: & ubi conuulſionē fieri periculum eſt: & uulneribus in uentre: maxime uerò omnium, fracturis in capite, ac femore, & ſi cui alij parti fractura contigerit.

2 Stare autem ulceri minime conducit: præſertim ſi quis in crure ulcus habeat; imò neque ſedere, neque ambulare. Verùm ocium, & quies maximè conferūt. At uerò recentia ulcera omnia, tum ipſa, tum circūſitæ partes, minime inflammationem incurrent; ſi quis quàm citiſsime ſuppuret, & pus ab oſculo ulceris nō interceptum ſupprimatur: aut ſi quis auertat, ut omnino non ſuppurentur, præterquam neceſſario, eoq; pauciſsimo pure, & ſicca ſint quàmmaxime ex medicamento non moleſto: igneum enim feruórem hoc inducit, ubi horror, & pulſatio acceſſerit: inflammantur enim ulcera tunc, quum ad ſuppurationē tēdunt. Suppurantur autem alterato ſanguine, ac calefacto, donec putrefactus talium ulcerum pus fiat. Quum uerò cataplaſmate opus eſſe uiſum fuerit; non ipſum ulcus cataplaſmate integere oportet, ſed circumſitas partes; quò pus decedat, & quę indurata ſunt, molleſcant. Cæterùm ex ulceribus ſi quod acuto ſpicillo inciſum, aut diſſectum fuerit; cruētis uulneribus aptū medicamentum ſuſcipit, & reſiccatorium quoddam, quod prohibet ſuppurationem.

3 Si qua caro ex telo contuſa, & diſſecta eſt, eam curare oportet; quò quàm celerrime ſuppuretur: nam & minus inflammatur, & neceſſe eſt carnes contuſas, ac diſſectas putreſcere, ac pus fieri, & eliquari ac conſumi, & poſtea nouas carnes naſci. Omni recenti ulceri, præterquam in uentre, conducit frequenter ſanguinem defluere facere, prout opportunum eſſe uiſum fuerit, & ab ipſis partibus ulcus cōplectentibus, tum aliàs, tum ſi in tibia ulcus fuerit, aut in digito pedis, aut manus, magis, quàm ſi alicubi in alia corporis parte: ſanguine enim defluente, graciliſcētia ſicciora fiunt, ac minora: prohibet enim hoc maximè talia ulcera humectari: deinde uerò in omnibus, putredo ſanguinis ex ſanguinis tranſmutatione fit. Confert autem poſt ſanguinis defluxionem in talibus ulceribus, etiam ſpongiam deligare denſam, mollem, conciſam, ſicciorem, quàm humidiorem: aut ſuper ſpongiam ſuperne folia multa ponere.

4 At oleum & quæcunq; mollia, aut oleoſa ſunt medicamenta, talibus ulceribus non conducunt; ſi non ualde iam ad ſanitatem tendant. Neque ulceribus ex recenti uulnere oleum conducit, neq; molliētia, neq; adipoſa medicamēta, tum aliàs, tum quòd ulcus ampliare purgatione opus habet. Vt autem in ſumma dicam, oleo illitio faciēda eſt, & in æſtate, & hyeme, in his, ad quæ talibus medicamentis opus habemus. Depurgatio uentris deorſum plurimis ulceribus cōfert, & in uulneribus, quæ ſunt in capite, & in uentre, & in articulis, & in quibus corruptionis periculū eſt, & in his, quæ conſueta ſunt, & in excedentibus, ac ſerpentibus, & aliàs inueteratis ulceribus. At, ubi deligare uoles; pharmaca non prius imponere oportet, quàm ubi ualde ſiccum feceris ulcus. Tunc uerò apponere oportet, ulcus autem ſæpe ſpongia detergere: & rurſus linteum ſiccum, ac purum ſæpe adhibere, atque ſic impoſito medicamento, quod conferre uidetur, deligare, aut non deligare.

5 Pleriſque ulceribus tempus calidius commodius eſt hyeme, exceptis his, quæ in capite ſunt, ac uentre: magis uerò æquinoctij tempus. Vlcera quæcunque probe, & prout oportet purgata ſunt, ſemper ad ſicciorem modum germinationem faciunt. Hæc autem plerunque carne non ſuperexcreſcunt. Si undecunq; tandem os diſceſſerit, aut uſtum, aut ſectum, aut alio modo; horum ulcerum cicatrices cauiores fiunt. Vlcera non purgata, non committi ſolent etiamſi adducantur, neque ſua ſponte coeunt. Vbi circumſitæ ulceris partes inflammatæ ſunt, quandiu durat inflammatio, ulcera coire non ſolent: ſed & ubi circumſitæ partes denigratæ fuerint, & ſanguinis putredine, aut etiam uarice, influxionem ſanguinis exhibente: neq; hæc coire ſolent, ſi non circumſitas ulceris partes ſanas feceris. Ex ulceribus rotunda ſi ſubcaua fuerint; excidere oportet undiquaque in orbem ea, quæ diſceſſerunt, aut omnia, aut ex dimidio circuli, ſecundū longitudinem naturæ hominis.

6 In omni ulcere, igne ſacro accedēte, corporis purgationem facere oportet, in utram partem ulceri cō tulerit, ſiue ſurſum, ſiue deorſum. Cui tumor obortus fuerit circa ulcus, ulcere nō inflammato, huic poſtea temporis progreſſu tumor puris ſubſidentiam habet. Quodcunque ulcus ex inflammatione tumidum non ſedatur, dum alia, quæ ſimul inflammari, ac tumeſcere cœperunt, ſedantur, etiam hoc non coaleſcere periculum eſt. Quæcunq; uerò ex caſu, aut alio quopiā modo diſſecantur, & contunduntur, & intumeſcunt, ita ut uicinæ circumcirca partes ſuppuratæ, pus de tumoribus per ulcus egerant: in talibus quicquid cataplaſmate opus habere uiſum fuerit, non ſuper ipſum ulcus cataplaſma ponere oportet, ſed ſuper circumſitas partes; quò pus decedat, & indurata molliantur. Poſtquam autem mollita fuerint, & inflammatio ſedata; ſpongijs ſuper ea, quæ abſceſſerunt deligatis compeſcito, initio a ſana parte facto, atque ita procedendo. Supernè uerò ſuper ſpongiam folia ſint multa. Quum uerò compeſci non poterit caro, quæ humida exiſtit; in cauſa eſt, ut hanc eijcias.

7 Si ſub profunda carne ulcus fuerit; ex utriſque, & ex deligatione, & ex eo, quod inſuper cōpreſsit, hoc ſane incuruum ſubattollitur: &, ſiquis id ſecet ſpicillo; ſi fieri poterit, ad fluxionem accommodatum ab ore ulcus reſecare oportet, ubi commodum tempus eſſe uiſum fuerit, atq; ita curationem adhibere, qualicunq;

eadem ſint. Verùm ſicca; naſturtium tenue crudum, irio, utrunque pari pondere: caricæ uerò partes duę ſint, & ſeminis lini partes duæ, cum fici ſucco. Quum autem aliquo horum pharmacorum uteris; ſplenia aceto imbuta ſuperne imponito, & ſpógia ſuper ſplenia impoſita deligato, & paulò magis apprimito. Si uerò circumſitæ partes inflãmatæ fuerint; quicquid conferre uiſum fuerit circumponito. Si liquido uti uoles; etiam caricum pharmacum illinito, & uelut ſupra ſcriptum eſt deligato eodem modo. Eſt autẽ ex his pharmacum factum: ueratro nigro, ſandaracha, ſquama æris, plumbo uſto, cum multo ſulphure, auri pigmento, cantharide. Ex his prout uiſum fuerit componito, ac utitor. Diluuntur oleo cedrino. Poſtquam uerò ſatis fuerit illitum; pharmacum eiicito, & aron coctum, tritum imponito: aut ſiccum, tritum oleo ſubactum. Et, ſi ſicco Carico uti uoles; liquida remouere oportet, & pharmacum inſpergere. Facit autem ſiccum ex ueratro ſolo conſtans, ac ſandaracha. Aliud liquidum. Herba eſt, cuius foliũ ſimile eſt aro natura, uerùm album, lanuginoſum, ad hederæ folii magnitudinem. Hæc herba cum uino imponitur. Aut ilicis partem eam, quæ eſt circum truncum, cum uino tritam imponito. Aliud. Vuæ immaturæ ſuccus, acetum acerrimum, flos æris, nitrum, ſuccus caprifici. Ad uuæ immaturæ ſuccum alumen iniicito tenuiſsime tritum, & in uas æris rubri immiſſum ad ſolem exponito ac agitato, & ubi ad bonam ſpiſsitudinem deuenerit, tollito.

12 Sicca ad cruenta uulnera hæc faciunt. Veratrum nigrum tenuiſsime tritum inſpergitur, quandiu aliquid humoris inerit, ac depaſcentis. Deligatio uerò eadem eſt quæ in emplaſtris. Aliud. Salis grana ſicciſsima in æneam ollam, aut fictilem nouam immittito, magnitudine maxime æqualia, non magna: & mel optimum dupla ſalis menſura, pro coniectura facta, ad ſalem affundito: deinde ollam prunis imponito, & dum totum combuſtum fuerit, ſinito. Poſtea exterſo, ac expurgato per ſpongiam ulcere, inſpergito, & uelut prius deligato, & paulo magis comprimito. Poſtridie uerò qua parte non adhæſerit, pharmacum inſpergito, comprimito, ac deligato. Vbi uerò pharmacum diſcedere uoles; acetum calidum affundito, donec diſcedat: & rurſus eadem facito, ſi opus fuerit exterſione per ſpongiam facta. Aliud ſiccum mordax. Miſy quàm leuiſsime tritum inſpergito in ea, quæ humida ſunt, ac putrida: & florẽ æris tenuem non penitus leuiter tritum. Aliud ſiccũ ſimiliter mordax. Vbi ſpongia exterſiſti; lanas quàm maxime ſuccidas in teſta exurito, face admota, donec totas combuſſeris: hoc pharmacum leuiter tritũ inſpergito, & eandem deligationem adhibeto. Aliud ſiccum ad eadem ulcera. Chamæleo niger, alumen fici ſucco ſubactum: ſubigito autem toſtũ, & anchuſam miſceto. Aliud. Anagallis, & alumen Aegyptiũ toſtum. Aliud. Puluiſculum inſperſile Orchomenium inſpergito. Cæterùm ad nomas proſerpendo depaſcentes, alumen Aegyptium toſtum, itemque Meliũ facit. Verùm nitro toſto inſperſo prius præparare ac ſpongia extergere oportet. Facit & chalcitis toſta. Torrere autem oportet; donec flammæ ſpeciem induat. Ad uetera ulcera in tibiis oborientia: (ſunt autem ſanguinolenta, & nigra) meliloti florem tritum, melle ſubactum, cataplaſmatis modo utere.

At uerò ſupra neruos diſſectos, myrti ſylueſtris radices contuſas ac cribratas, & oleo ſubactas deligato. Et herbam quinquefolium (eſt autem alba, & lanuginoſa, & altior à terra, quàm nigrum quinquefoliũ:) in oleo tritum deligato, & tertia die exoluito. His autem medicamentis in hyeme potius, quàm æſtate utendum eſt.

13 Medicamenta mollientia, quæ etiam cicatrices pulchras faciunt. Scillæ internam partem mucoſam terito, & reſinam de picea, cum recenti adipe ſuillo, & oleo modico, reſinaque, ac ceruſa modica. Et adipem anſerinum, ac ſuillum recentem purum, & oleum modicum, & ſcillam, & ceram albiſsimam. Aut ſcillam, oleum album, reſinæ parum, ceram, adipem ſuillum ueterem, ac recentem. Facit & oleum, & ærugo, & ſcilla, & reſina. Sunt autem duæ partes ueteris adipis ad recentem: de reliquis autem quantum oppotunum eſſe uiſum fuerit. Adipem recentem liquefactum in aliam ollam defundito, & plumbaginem leuiſsime tritam, ac cribratam commiſceto, ac coquito, & primùm agitato. Coquito autem, donec deſtillatum in terram congeletur: deinde tollito, ac reliquum diffundito, præter lapidem ſubſidentem: & reſinam iniicito, ac agitato, & modicum oleum cedrinum, & quod prius diffuſum, ac ablatum fuit ammiſceto. Porrò in omnibus mollibus, in quibus reſinam ammiſces, ubi pharmacum ab igne abſtuleris; in calidum adhuc reſinam immittito, ac agitato. Aliud. Adeps ſuillus uetus, & nouus, & cera, & oleum. Sicca uerò, loti ramenta, thus, plumbago: thuris uidelicet, pars una, plumbaginis una, & ramentorum loti una. Sint autem adipis ueteris partes duæ, ceræ una, & noui adipis una. Aut adipem ſolum ueterem ſuillum, & cum ipſo adipem caprinum recentem, quàm minime cum membrana, ſed purgatum, parum terito, aut contundito, & oleum affundito, & plumbum cum ſpodio inſpergito, & ramentorum loti dimidium. Aliud. Adeps caprinus, ſpodium, chalcitis cærulea, oleum.

14 De Ambuſtis. Ilicis radices coquere oportet teneras. Quarum ſi cortex craſsiſsimus eſt, ac uiridiſsimus; confectum in tenues partes, uino albo affuſo, lento igne coquito, donec ad bonam craſsitudinem deueniat, ut illini poſsit. Poteſt & in aqua coqui eodem modo. Aliud non mordax. Suillum adipem ſolum ueterem liquefactum illinito. Superne uerò ſcillæ radicem diſſectam imponito, ac deligato. Poſtridie uerò foueto, ac perfundito, & adipem ſuillum ueterem liquato, & ceram ac oleum ammiſceto, thus item, & loti ramenta, ac minium: hoc ubi illeueris, ari folia in uino, ac oleo cocta apponito ac deligato. Aliud. Poſtquam ſuillo adipe illeueris uetuſto; haſtulæ regiæ radices in uino coctas, ac tritas ſuperillinito. Aliud. Adipem ſuillum ueterem liquato, & reſinam, ac bitumen ammiſceto, & hæc linteo illita, ad ignem calefacta, imponito, ac deligato. Quum in dorſo ex plagis, aut aliàs ulcus factũ fuerit; ſcilla cocta, trita, ac linteo illita deligato. Poſtea uerò adipẽ caprinũ, & recentẽ ſuillũ, & ſpodium, & oleum, & thus illinito.

15 Tumores in pedibus oborti, & ſponte, & non ſua ſponte, in quibus neque tumores, neque inflammatio à cataplaſmatis ſedatur; &, ſi quis ſpongias

deliget, ant lanas, aut aliud quid ſuper ſanam partē, poſtea intumeſcunt ſua ſponte, ac inflammantur; influxio ſanguinis per uenas in cauſa eſt, ſi cui non cōtuſio cauſa eſt. Et, ſi alicubi alia in corporis parte tale quid fiat; eadem ratio eſt. Verùm ſanguinem detrahere oportet, de uenis præſertim influentibus; ſi conſpicuæ fuerint.

16 Sin minus; pertundere tumores oportet, profundioribus, ac freqnētioribus uulnuſculis impactis. Sed & in alijs omnibus, quæ pertūdis, ſic facere oportet, atque hoc acutiſsimis, ac tenuiſsimis ferramentis. Quum uerò ſanguinem detrahis; ſpicillo ne ualde premas, ut ne cōtuſio accedat. Aceto autem perluito, & grumum ſanguinis in hiatibus ne relinquito: & illito cruentis uulneribus deſtinato medicamento, lanas ſuccidas, carminatas, molles deligato, uino, & oleo reſperſas. Et pertuſam partem æger ita habeat, ut refluxus ſit ſanguinis, non defluxus: & omnino nō humectet: & parum tibi capiat, & aquam bibat. Si uerò ubi ſolueris, fiſſuras repereris inflammatas; cataplaſma ex uitice, ac lini ſemine imponito. Si uerò ulceratę fuerint fiſſuræ, ac eruperint; ad rem reſpiciēs, & quod opus fuerit adhibens, de cætero curato. At, ubi uarix ineſt in tibia, aut conſpicuus, aut in carne, & tibia eſt nigra, & uidetur opus habere ſanguine ab ipſa deſfluente: talia nequaquam pertundere oportet: plerunq; enim magna ulcera ex fiſſuris fiunt propter uaricis influxum. Verùm uaricem ipſum aliàs, atque aliàs compungere oportet; ubi opportunum eſſe niſum fuerit.

17 Cæterum, quum uenam ſecueris, poſtquam ſanguinem dimiſeris, & faſciam ſolueris, & non ſiſtatur; in contrarium, partem habeat, quò refluxus ſanguinis fiat, ſiue manus fuerit, ſiue crus, utpote ſanguine retro fluente: atque ita tempus longius, aut breuius decumbens expectet. Poſteà ipſum ſic habētem deligato, nullo grumo exiſtente in fiſſura: deinde ſplenium duplum uino imbutum apponito, & ſuper ipſum lanam puram oleo imbutam: nam, etiam ſi influxus ſanguinis fuerit uiolentus; ſuppreſsio fit influentis. Et ſi grumo in fiſſura manente ſic inflammetur; ſuppuratur. Pranſum autem, & potum plus, aut minus uenam ſecare ſinere oportet, & aliquantum cale factum: & die calidiore, quàm frigidiore. Si uerò influat ſanguis; cucurbitam affigere oportet: & ſi ablata cucurbita, multum ſanguinis, aut ſeroſus ſanguis fluat; cito priuſquā repleatur rurſus affiges, & quod reſtat extrahere: ſin minus; grumi in fiſſuris inhęrent, & deinde ex ipſis inflammata ulcera fiunt. Aceto autem omnia talia perluere oportet, & poſtea non humectare, neque in fiſſuras decumbere: uerùm aliquo medicamento cruentis uulneribus deſtinato fiſſuras illinere. Et quum infra genu, aut ad genu affigere cucurbitas oportuerit; ſtanti erecto, ſi ſtare potuerit, affigantur.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Fiſtulis.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Fiſtularum generatio.*
2 *Fiſtulæ primum creſcentes ſunt reſecandæ. Aegrotantis ex fiſtula curatio. Alia curatio.*
3 *Inteſtini recti inflammatio. Cauſa huius morbi. Curatio.*
4 *Vrinæ ſtillicidium unde. Sedes elapſa.*
5 *Inteſtini recti humectatio, & ſaniei fluor. Sedes ſeu inteſtinum rectum elapſum. Curatio.*
6 *Inteſtinum rectum prolapſum & ſanguis profluens. Morbi huius generationis cauſa. Inteſtini recti inflammatio. Curatio.*

1 Fiſtulæ fiunt quidem ex contuſionibus, & tuberculis: fiunt autem & ex remigatione, ac equitatione, quum in natibus congregatus fuerit ſanguis prope ſedem: putreſcens enim diſtribuitur ad molles partes, nimirum quum & inteſtinum rectum ſit humidum, & caro mollis, in quam diſtribuitur; donec tuberculū eruperit, & deorſum ad rectum inteſtinum computruerit. Poſtquam autem hoc factum fuerit; in fiſtulam abit, ac ſanie manat, & ſtercus per ipſam fluit, & flatus, & abominatio multa. Ex contuſionibus itaque fit fiſtula, ubi aliquis circa rectū inteſtinū locus cōtuſus fuerit ex plaga, aut ex caſu, aut uulnere, aut equitatione, aut remigatione, aut quęcunq; talia ſunt: congregatur enim ſanguis. Putreſcens autem ſuppuratur, a ſuppurato uerò ea, quę de tuberculis dicta ſunt patitur. Primùm igitur quum tale quoddā tuberculū naſcēs ſenſerit, crudum quàmcitiſsime ſecare oportet, priuſquam ſuppuretur ad rectum inteſtinum.

2 Si uerò iam ægrotantē ex fiſtula aſſumpſeris; allij caulem recentem accipe, & homine ſupino reclinato, diductis cruribus altero huc, altero illuc, caulē immitte, donec offendas, ac impinguas: & fiſtulæ profunditatē per caulē metire, & ſeſelis radicem tenuiſsime tritā, aqua aſſuſa ad dies quatuor macerato, eáq; aquā trium cyathorū menſura, melle ammixto æger bibat ieiunus. Cū hac ēt aſcaridas purgato. Quicunq; uerò relicti fuerint non curati, moriuntur. Poſtea linteum byſsinū tithymalli magni ſucco imbutum, flore ęris toſto trito inſperſo, in penicilli figuram intorque longitudine fiſtulæ æqualem, filo per ſummum penicillum tranſmiſſo, & rurſus per ſummum caulem: & homine ſupino reclinato, adhibito catoptere inſtrumento ſedem expandente, corroſam recti inteſtini partem inſpicito, & ſic caulem immittito: & ubi in inteſtinum inciderit, apprehenſum retrahito, donec penicillus fuerit intruſus, & ſuperiori ac inferiori parti adæquatus. Poſtquam uerò fuerit intruſus;

ſis; glandem corneam in inteſtinum indito, & podice ex terra cimolia oblito ſinito. Vbi uerò uentrem exonerat; eximito, ac rurſus indito, donec ad quintũ peruenerit diem. Sexta autem eximito, extrahens penicillum ex carne, & alumen terito, eoq; glandem explero, & in inteſtinum indito ac ſinito; donec alumē liquidum fiat. Podicem uerò myrrha illinito, donec coaluiſſe uiſus fuerit. Alia curatio. Crudum linum tenuiſsimum accipito, & ad palmi longitudinem quincuplicato, & pilum equinum circundato: deinde facto ſpecillo ſtãneo in ſumma parte perforato, & initio lini complicati in ſpecillum immiſſa, ſpicillum in fiſtulam demittito, & ſimul ſiniſtræ manus digitum indicem in ſedem inditus: ubi uerò ſpicillum contigerit digitum, inflexa ſumma ſpicilli parte, initium lini quod eſt in ſpicillo per digitum adducito: & ſpicillum quidem rurſus extrahito; lini uerò initia bis, aut ter connectito; & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato. Poſtea uerò dimiſſum negotia ſua obire iubeto. Cæterùm quantum putreſcente fiſtula de lino laxatur, tantum intendere oportet, ac intorquere ſemper ſingulis diebus. Si uerò linum crudum computreſcat, priuſquam fiſtula corrodatur; aliud linum ad pilum innecte, immitte, ac connecte: pilus enim ea de cauſa ad crudum linum additur, quòd nõ putreſcit. Poſtquam uerò fiſtula computruerit; ſpongiam mollem in tenuiſsima fruſta conciſam apponere oportet: deinde in fiſtulam quidem florem æris toſtum multum per ſpecillum immittere: ſpongiam uerò molle illinere, & ſubiecto digito indice ſiniſtræ manus, ultra protrudere: & appoſitam alteram ſpongiam deligare (eodem modo uelut in hæmorrhoidibus.) poſtridie uerò exoluere, & aqua calida abluere, & cum ſpongia per ſiniſtræ manus digitum fiſtulam purgare conari: & rurſus æris florem immittere, ac ſpongiam deligare. Atque hæc facere per dies ſeptenos. (In his enim maximè tunica fiſtulæ computreſcit;) de cætero uero donec ſanata fuerit ſpongiã deligare: nam, dum per hunc modum fiſtula a ſpongia cogitur, ac explicatur; neque rurſus cõcidere poterit, neque alia ipſius pars ſanabitur, alia uerò rurſus complebitur, ſed in ſeipſa tota ſana erit. Verùm in hac curatione multa aqua calida proluere oportet, & fame macerare. Si uerò non corroſa fuerit fiſtula; ſpicillo immiſſo ſecato, donec diduxeris, & æris florem inſpergito, & ad dies quinque ſinito: deinde aquam calidam affundito, & polentam aqua ſubactam ſuperimponito, & betarum follia deligato. Vbi uerò exciderit æris flos, & fiſtulæ ulcus purum fuerit; uelut priorem curato. Si uerò in loco ſit, ubi fieri id non poſsit, & profunda etiam fiſtula; flore æris, & myrrha, & nitro in urina dilutis colluito: & in fiſtulæ oſculum plumbeam glandem indito, ut ne coaleſcat. Collutio uero facienda eſt, pennæ fiſtula ad ueſicam alligata, & fiſtula intro immiſſa, atque ſic collutione infuſa. Verùm ſanus non ſit; ſi non ſecetur.

3 Si inteſtinum rectum inflammatum fuerit, & dolor habeat, & febris, & frequenter ad exonerandum aluum deſideat, & nihil egerat, & præ inflammatione ſedes exiſſe uideatur, & aliquando urinæ ſtillicidium corripiat; hic morbus fit, quum pituita ex corpore ad inteſtinum rectum decubuerit. Conferunt autem calida: quum enim hæc adhibeatur, pituitam attenuare, ac conſumere poſſunt, & ſimul acrimonia ſua ſalſam pituitam aquoſam reddere; ut non ſit ardor, neque morſus aliquis in inteſtino. Curare itaque oportet hoc modo. Aegrum in calidam aquam collocato, & trita grani cnidu grana ſexaginta in uini hemina, & olei hemina dimidia diluito, tepefacito, & infundito. Hæc pituitam educunt, & ſtercus. Si uerò in aqua non ſedet; oua cocta in uino nigro, odorato, ad ſedem apponito, calido quopiam inferne ſubſtrato, aut ueſica aqua calida plena. Aut lini ſemen toſtum, molitum, tritum, pari farina, in uino odorato, & oleo ammixta, cataplaſmatis modo calidiſsime imponito. Aut ordeum, & alumen Aegyptium tritum miſceto, & glandem oblongam efformato, & ad ignem tepefaciens digitis effingito, deinde ſumme tepidam effectam in ſedem indito. Forinſecus autem cerato oblinito, & alliũ in uino nigro, diluto coctum pro cataplaſmate imponito. Poſtquam uerò exemeris; in aquam calidam collocato: & ſolani ſuccum, & anſerinum, ac ſuillum adipem, & chryſocollam, & reſinam, & ceram albam commiſceto, ſimulq; liquefacito, & cum his illinito: & quandiu inflammatio durauerit; allium coctum cataplaſma adhibeto. Et, ſi quidem ad hæc a dolore liberetur; ſatis ſit: ſin minus; bibat peplum, meconium album appellatum, aut aliud quoddam, quod pituitam purgat. Et quandiu durat inflammatio; eduliis lenibus nutriatur.

4 Vrinæ ſtillicidium ex his incidit. Veſica ex inteſtino recto caleſcens, caliditate pituitam adducit: a pituita uerò urinæ ſtillicidium fit. Si quidem igitur unà cum morbo ſedetur (plerunque ita fieri) ſatis eſt: ſin minus; medicamenta ad urinæ ſtillicidium deſtinata exhibeto. Si uerò ſedes elabatur; fomento per mollem ſpongiam adhibito, & cochleæ muco illito, è manibus deligatum ſuſpendito ad modicum tempus, & redibit. Si uerò amplius excidat, & non maneat intus; laterum mollitudines præcingito, & retrorſum faſciam ex cingulo ſubmittito: &, ubi ſedem intro protrudiſti; ſpongiam mollem aqua calida, in qua loti ramenta cocta ſunt, imbutam imponito. Sed & de aqua ipſa ad ſedem affundito, ſpõgiam uerò exprimito: deinde faſciam per media crura ſubextentã circa umbilicum deligato. Vbi uerò aluum exonerare uoles; inter tabulas anguſtiſsimas inſidens id faciat: ſi uerò puer fuerit; intra mulieris pedes ad genua acclinatus. Dum autem uentrem exonerat; crura extendat: ſic enim minime ſedes exciderit.

5 At, ſi inteſtinum rectum humidum fiat, & ſanies defluat; fece uini uſta, & aqua ex myrti decocto abluito, & adiantum ſiccum, tuſum, cribratum inſpergito. Si uerò ſanguis profluat; ablutione ex iiſdem facta calcitidem, & cupreſsi, aut cedri, aut pini, aut terebinthi ramenta inſpergito, pari menſura de his ad chalcitidem ammixta. Forinſecus autem ceratum craſſum oblinito. Quum ſedes, ſiue rectum inteſtinum exciderit, & in loco ſuo manere noluerit; ſilphium optimum, ac denſiſsimum detraſum tenue inſpergito: & ſternutatorium medicamentum ad nares apponito, & hominem ad iram exacerbato. Aut, ubi aqua calida abluiſti; malicorium, & alumen, in uino albo trita, ad ſedem affundito: deinde panniculos apponito, & ſeniora per dies tres colligato, & ieiunet. Vinum autem bibat dulce.

Si uerò neque ſic retro cedat, minium mixtum cum melle illinat.

6 Inteſtinum rectũ ſi procidat, & ſanguis profluat; de ari radice detractum corticem in aqua coquito, deinde tritum farina ammixta calidum imponito. Aliud. Vitis ſylueſtris, quam aliqui pſilotrium uocant, radices tenerrimas deraſas in uino nigro meraco auſtero coquito, deinde tritas tepide imponito. Sed farinã ammiſceto, & in uino albo, ac oleo ſubigito, & tepide imponito. Aliud. Cicutæ ſemen uino albo odorato inſtillato terito, deinde tepide imponito. Si uerò inflammatum fuerit; hederæ radicem in aqua coctam, leuiter tritam, ammixta farina optima, in uino albo ſubactam imponito, & oleum ad hæc ammiſceto. Aliud. Mandragoræ radicem maxime uiridem: ſin minus; ſiccam: uiridem itaque lotam, ac cõciſam, in uino diluto coquito, ac imponito: ſiccam uerò tritam ſimiliter imponito. Aliud. Cucumeris peponis internam partem leuiter tritam imponito. Si uerò dolor fiat, & inflammatum nõ ſit; nitrum rubrũ aſſato, ac leuiter terito, & alumen, ac ſalem torreto, ac leuiter terito, & pari menſura ſingula miſceto, deinde ad picem optimam ammiſceto, & linteo illita apponito, ac deligato. Aliud. Capparis folia uiridia trita in marſupium coniecta adalligato: &, ubi urere uideberis, auferto, ac rurſus apponito. Si uerò folia non affuerint; corticem radicis capparis contuſum, uino nigro ſubactum, eadem modo alligato. Hoc etiam ad ſplenis dolorem bonum eſt. Ex his cataplaſmatis, quę quidem frigefaciunt, fluere prohibẽt: quæ uerò molliũt, ac calefaciunt, diffundunt: quæ in ſeſe trahunt, ſiccant, & attenuant. Porrò hic morbus fit; quũ bilis, & pituita ad hos locos decubuerit. At recto inteſtino inflammato, medicamento, in quod reſina, & oleum, & cera, & plumbago, & adeps calidiſſimus commiſcentur, illinere oportet.

HIPPOCRATIS COI
Liber de Hęmorrhoidibus.

Argumentum in librum ſequentem.

1 *Hæmorrhoidum generatio. Curatio.*
2 *Cognitio. Curatio quæ poſt hæmorrhoidum uſtionem adhiberi ſolet.*
3 *Alia curatio. Alius modus.*
4 *Extuberantia penitus intus deliteſcens. Cur ſanguis non fluat in hæmorrhoidibus, ablata extuberantia. Manus aut crura in articulis reſecata ſanguinem non fundit: ſuprà uerò uel infrà fundunt.*
5 *Alius modus curationis hæmorrhoidum. Phragmites.*
6 *Hæmorrhoidum per glandes curatio. Muliebris hæmorrhoidis curatio.*

1 HAemorrhoidum morbus hoc modo fit. Quum bilis, aut pituita ad uenas recti inteſtini decubuerit; ſanguinem, qui in uenis eſt, calefacit. Caleſcentes autem uenæ ex uicinis uenulis ſanguinem attrahũt: &, ubi replentur, interna ſedis pars intumeſcit, & capita uenarũ ſupereminent: & partim dum à ſtercore exeunte comprimuntur, partim dum à coaceruato ſanguine coguntur; ſanguinem eiaculantur: atque hoc maxime quidem unà cum ſtercore, aliquãdo uerò etiam ſine ſtercore. Curare autẽ oportet hoc modo. Primùm equidem noſſe oportet in quo loco ſint hæmorrhoides: rectum enim inteſtinum & ſecans, & reſecans, & conſuens, & urens, & putrefaciens, etiã ſi grauiſſima hæc eſſe uideantur, nihil læſeris. Iubeo autẽ præparari ferramenta ſeptem, aut octo, magnitudine parui, craſſitudine ſpicilli craſſi, ex ſumma parte reflexa ac lata, uelut in obolo paruo. Et, ubi priore die purgatorio medicamẽto purgaſti, ea, qua aggrederis, urito, & homine ſupino reclinato, & puluinari ſub lumbos ſubiecto, ſedẽ quàmmaxime per digitos foras extrahito: ferramentaq; candentia facito, ac urito, donec reſiccaueris, & hoc ita ut ne contingas: urere enim oportet, & nullam hæmorrhoidẽ ſine uſtione ſinere, ſed omnes exurere.

2 Cognoſces autem hęmorrhoidas non difficulter: ſupereminent enim in internam recti inteſtini partem, uelut uuæ acini, liuidæ, & ſimul ut ſedes extrahitur, ſanguinem eieculantur. Detineant autem aliqui ipſius caput, & manus, dum uritur, ut ne moueatur: & dum uritur, uociferetur; ſedes enim magis inde eminet. Poſtquam uerò uſſeris; lentes, ac eruum coquito, & ex aqua trita imponito ad quinque, aut ſex dies. Septima uerò die ſpongiam mollem in tenuiſſima fruſta concidito. Sit autem latitudo ſpongiæ undiquaque ſex digitorum: deinde ſuper ſpongiam linteum tenue, ac leue, ſpongię æquale, melle illitum imponito, & poſtea ſubiecto digito indice ſiniſtræ manus, mediam ſpongiam in ſedem quàmpeniſſime protrudito, deinde ſupra ſpongiam lanam apponito, quo in ſede quieta permaneat. Ex laterũ molitudines præcingito, & retrorſum faſciam ex cingulo ſubmittito, quam per media crura receptã ad cingulum circa umbilicum deligato. At pharmacum, de quo dixi, ad denſam, ac robuſtam carnem faciendam, ac producendam deligatur, & non minus, quàm uiginti diebus hæc deligare oportet. Sorbenda autem eſt ſemel in die farina, aut milium, aut furfurum decoctum: & aqua bibenda. Si uerò ad aluum exonerandam deſideat, aqua calida proluito, & tertio quoque die lauet. Alia curatio.

3 Extractam quàmmaxime ſedem, aqua calida perfundito: deinde ſummas hæmorrhoidum partes præſecato. Pharmacum autem ad ſectionem præparatum ſit hoc. In æreum uas mingito, & in urinam,

æris

... florem toſtum, tritum, leuem inſpergito, deinde diluito, ac uas agitato, & in ſole ſiccato. Vbi uerò ſiccatum fuerit, eradito, terito, & leuigatũ ad anum apponito, & ſplenia oleo imbuta addito, ac ſpõgiam ſupra deligato. Alius modus. Adnaſcitur ad uenam ſanguifluam extuberantem, uelut mori fructus, &, ſi quidem ualde extra fuerit extuberantia: carnis tectorium circum ipſam naſcitur. Hominem igitur flexis genibus in duo mortaria, ſiue exciſos lapides locato, ac uideto: comperies enim inflatas partes inter narea circa ſedem, ſanguinem uerò intrinſecus procedere. Si itaque mollis ſit, & ſub tectorio cedat extuberantia; digito ipſam áuferre oportet: nihilo enim plus difficultatis hæc res habet, quàm ſi quis dũ ouicula excoriatur; digitum inter cutem, ac carnem adigat. Atque hæc interim dum lóqueris; ægro non animaduertente facito. Poſtquam autem extuberantiã abſtuleris; neceſſe eſt ſanguinis curſus ex tota detractione promanare. Itaque uino auſtero, in quo gallæ maceratæ ſunt, cito abluere oportet: & uena ſanguiflua unà cum extuberãtia peribit, & tectorium ſedabitur, & quanto uetúſtior affectio fuerit, tanto facilior ſanatio erit.

4 Si uerò penitius intus delituerit extuberantia; per catopterem inſpicito, & ne catoptere decipiaris uideto: dum enim aperitur; extuberantiam explanat: dum uerò rurſus contrahitur; tecte oſtendit. Auferre autẽ oportet, ueratro nigro in anum ſublito, deinde tertia die auferre, ac uino auſtero infuſo colluere. Cæterùm quòd ſanguis nõ fluit, quum abſtuleris extuberantiam; mirari non oportet: neque enim ſi in articulis diſſeces manus, aut crura, ſanguis profluet. Si uerò ſupra, aut infra articulos ſecueris: cauas, ac ſanguifluas uenas comperies: & difficile fuerit ut expedite ſiſtas. Sic etiam hæmorrhoidem in ſede, ſi ſupra, aut infra extuberantiæ detractionem ſeces; ſanguis profluet. Si uerò ipſam extuberantiam in connexu abſtuleris; non profluet. Si quidem igitur ita ſedatur; bene habet: ſin minus; urito, cauendo, ut ne cõtingas ferro, ſed prope admotis ferramentis reſiccato, & florem æris ex urina apponito.

5 Alius modus curationis hæmorrhoidum. Clyſterem facere oportet, uelut arundinem ſepiariã, phragmiten appellatam, & in ipſum ferramentum probè congruum adaptare: deinde indita in ſedem clyſteris fiſtula, ferramentum candens immittere, ac frequenter eximere, quo magis calefieri ſuſtineat, & neque ulcus ex calore babeat, & uenæ reſiccatæ ſanæ fiant. At uerò, ſi neque urere, neque reſecare uoles, ubi multa calida aqua proluiſti, & ſedem euerſam extraxiſti; myrrham tritam, leuigatam, & gallam, & alumen Aegyptium uſtum, una & dimidia ad reliqua parte, & melanteriæ tantundem accipe, atque ſiccis his utere: hæmorrhois enim ab bis medicamẽtis decedet, uelut corium combuſtum. Hæc facito, donec omnes extirpaueris. Et dimidia chalcitidis uſtæ pars idem efficit.

6 Si uerò glandulis ſanare uoles; ſepiæ teſtam, plumbaginis tertiã partem, bitumen, alumen, florem æris modicum, gallam, æruginem modicam commiſceto, & mel coctum affundito, & formatam ex his glandem oblõgiorem apponito, donec extirpaueris. Muliebrem hæmorrhoidem hoc modo curato. Multa calida aqua proluito. In aqua uerò, odorata, uelut eſt myrica, trita, coquito: deinde ſpumam argenti toſtam, & gallam miſceto, & uinum album, & oleum, & anſeris adipem affundito, omniaq; ſimul trita, poſt factam prolutionem illinenda dato: Proluere uerò oportet ſede quàmmaxime extracta.

HIPPOCRATIS COI
Liber de viſu.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Oculi corrupti cærulei fientes. Oculi maris ſpeciem referentes. Oculorum color inter cæruleum, & marinum medius*
2 *Palpebræ quàm pro ſua natura craſſiores. Palpebræ ſcabie laborantes.*
3 *Nyctalopes. Oculi ſani uiſum corrumpentes.*
4 *Lippitudo annua, & popularis curatio.*

1 OCuli corrupti ſponte quidẽm cærulei euadentes, derepẽte tales fiunt; &, ubi facti fuerint; non eſt talium ſanatio. Qui uerò maris ſpeciẽ referunt, paulatim per multum tempus procedendo corrumpuntur: & ſæpe alter oculus in multo tẽpore poſtea corruptus eſt. Huius caput purgare oportet, & uenas urere. Et, ſi quis ab initio curatus fuerit hoc modo; malum ſedatur, & in deterius non procedit. At qui colorem inter cæruleum, ac marinum medium referunt, ſi quidem puero tales fiant, ubi ſenior fit, ſedantur. Si uerò ſeniori ſeptimum annum egreſſo fiant; melius uidet magna ualde, & ſplendida: & uidet quidem procul, ſed: non clare: & ſi quid ualde ad oculum admouerit, etiam hoc uidet, aliud autem nihil. Confert autem huic capitis purgatio, & capitis uſtio. Sanguinem uerò his detrahere non conducit, neque cæruleo, neque maris ſpeciem referenti. Et uiſum oculorum, oculo ſano exiſtente, in iunioribus hominibus tum fœmellis, tum maſculis, quicquam faciendo nihil iuueris, quandiu adhuc augeſcit corpus. Quum autem non amplius augeſcit; ipſius oculi palpebras intuitus radendo attenuato, &, ſi opus eſſe uiſum fuerit; etiam ferramentis non admodum candentibus intrinſecus inurito.

Quum uerò palpebras oculi raſeris; lana Mileſia, criſpa, pura, circumfuſum obuoluta, radito, ip-

ſam oculi coronam uitando, ut ne ad cartilaginem uſque peruras. Signum autem ſufficientis raſuræ eſt, non amplius ſplendidus ſanguis exit, ſed ſanies cruéta aut aquoſa. Tunc uero liquido aliquo medicamento, in quo flos æris eſt, defricare oportet. Poſtea antem ubi & raſionis, & uſtionis cruſtæ exciderint, & ulcera purgata fuerint, ac germinauerint, fiſſuram p ſinciput ſecare oportet, & quum ſanguis defluxerit; medicamento cruentis uulneribus idoneo illinere: deinde ucrò & huius, & omnium caput purgare operæ precium eſt.

2 Palpebrę ſi craſsiores, quàm pro natura fuerint, ex inferna parte carne quantum potes quàm expeditiſſime reſecta, poſtea palpebram inurito, non candentibus ferramentis, uitando naturam pilorum: aut flore æris toſto tenui adſtringito. Quum autem cruſta exciderit; uelut reliqua curato. Quum palpebræ ſcabie laborant, & pruritus habet; floris æris glebulam ad cotem terito, & ex ipſo palpebram defricato. Et tunc ſquamam æris quàm tenuiſsime terito, deinde uuæ immaturæ ſuccum excolatum affundito, ac leuiter ſimul terito: & poſtea reliquum ſuccum in uaſe æris rubri affundens, paulatim terito, donec craſſitudo fiat uelut allii intritum: &, ubi reſiccatũ fuerit medicamentum; leuiter trito utere.

3 Nyctalops medicamentum bibat deorſum purgans, & caput purgetur, & ceruicem eius quàmmaxime ſcarificato, & fame ad multum tempus premito.

Vbi uerò remiſerit; unum, aut duo fruſta, prout maxima deuorare poteſt, de hepate bubulo crudo in melle tincto exhibeto. Si cui oculi dum ſani ſunt, uiſum corrumpãt; huic ſectione, & inſuper ex coriatione in ſinciput facta, os exſcindere, & aquam auferre oportet, ſicque curare: & ita ſani fiunt.

4 Ad lippitudinem annuam, ac popularem conducit purgatio capitis, & uentris inferni. Et ſi corpus habeat; ſanguinis detractio ad quoſdam eiuſmodi dolores confert. Conferunt & cucurbitæ circa uenas affixæ. Cibus modicus panis, & aquæ potus. Decumbat autem ęger in tenebris, procul a fumo, & igne, & aliis ſplẽdidis, atque hoc in obliquum, modo in dextram, modo in ſiniſtram partem. Caput uerò ne humectet; neq; enim conducit. Cataplaſma, ſi dolor non adeſt, uerùm uelut ad fluxionem cohibendam, non cõfert; quum tumores ſint doloris exortes. Verũ poſt acria medicamenta, quæ ad dolorem illinuntur, poſtquam dolor ſedatus fuerit, ac ſeparatus, poſt medicamenti illitionem; tunc cataplaſmata imponere conducit, ſi quod commodum fore uiſum fuerit. Nec uerò ad multum tempus contente intueri confert: lachryma enim prouocatur; quum non poſsit oculus ad ſplendida officio ſuo fungi. Sed neque ad multum tempus claudere oculos conducit; maxime ſi fluxionem calidam habeat: lachryma enim ſuppreſſa, calefacit. Si uerò fluxio nõ ſit; cum puluillo ſicco ſublitionem facere conducit.

HIPPOCRATIS COI Epiſtolę.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Anxietas ſpiritum magnum ac denſum habet. Peſtilentis morbi graſſationem naturali auxilia non, ſed ars ipſa corporum mutationem iudicans curat.*

2 *Hippocratis genus & familia. Medicina ab Hippocrate ex paruis, ac uulgaribus ad magna eſt euecta. Hippocrates a Criſamide rege nonus, ab Aeſculapio decimuſoctauus, à Ioue uigeſimus. Hippocrates ab utroque ſemine à dijs ortum habet. A quibus medicinam cognouerit. Hippocrates æquales cum dijs honores, & donaria conſecutus eſt.*

3 *Conſilio præſtantem uirum inuenire difficile eſt.*

4 *Hippocrati ſapientiæ quàm auri potior fuit ratio.*

5 *Riſus Democriti. Aerem Democrito eſſe idolis plenum.*

6 *Sapientia res eſt omnibus cognata.*

7 *Viri boni, & eruditi populi ſunt munimenta. Artes, dona deorum: homines uerò naturæ ſunt opera. Artis opera libera eſſe debent. Scientiæ quatenus ſeruire dicantur.*

8 *Auaritia. Animæ morbi inſania. Hippocrati cenſentur Diuitiæ, patriæ inimicæ.*

9 *Hoſtes ſeruare & amicos mercede ſanare, æquale peccatum.*

10 *Atra bile percitorum actione & ſtudia. Diſciplinarum ſtudioſi ſoliditudinis & tranquillitatis amantes. Cupiditates malorum miniſtræ. Mens ab externis curis agitata quiete reficitur.*

11 *Quatenus Democritus inſania morbo laborare uideatur.*

12 *Doctrina quantumuis multa, non tamẽ immodica putanda. Anno ſalubri, morbi minus infeſtant.*

13 *Mulier ſemper moderatore eget. Amicus quàm parẽtes in cuſtodienda uxore deligentior.*

14 *Riſus immodicus inſaniæ ſignum. In mundo res duæ præcipuæ.*

15 *Hippocratis de Democrito ſomnium.*

16 *Veritatis cultus.*

17 *Medicina uaticinationi cognata. Cratenas radiciſeca.*

18 *Auaritiæ radix. Herbæ montanæ cur aquoſis præſtantiores. Herbæ lacuſtres quales. Dilatio ab omni arte aliena eſt.*

19 *Animæ curationes. Periclitantium natura. Medico fines duo propoſiti.*

20 *Medicamentorum purgantium natura incerta.*

21 *Purgationes per ueratrum ſemper ſunt ſtabiliores. Melampus.*

22 *Bilis cauſa furoris hominibus. Humana ſtudia circa res*

manes

inanes, ac nullo ſtudio dignas uerſari.

23 *Mundorum infinitates Democrito multæ. Humanorum ſtudiorum uanitas.*

24 *Vita omnes Therſitæ ſunt.*

25 *Omnium rerum uiciſſitudo. Succeſsiuum fortunæ magnitudo periculoſa.*

26 *Auaritia malorum omnium cauſſa. Hominis natura ad cæterorum animantium naturam collata.*

27 *Pæonia pharmaca. Aeſculapius propter ſeruatos homines fulmine ictus. Homo totus ex natiuitate morbus eſt. Humanæ naturæ miſeria.*

28 *Medicinæ contemptus unde. Veritatis cognitio nulla, neque ullum teſtimonium. Virtutis labor, ſtolidis inſania iudicatur.*

29 *Veratrum. Medico quæ in ægrotis conſideranda. Inſaniæ cauſſa.*

30 *Quies cerebri ſapientiæ in homine cauſſa. Cerebri corruptio.*

31 *Hominum erga medicos maleuolentia. Medicinæ finem Hippocrates etiam ſenex non eſt conſecutus.*

32 *Veratrum ſumpturi quomodo præparandi. Motus corpora turbat. Veratrum quibus inimicum. Ex ueratro conuulſio. Purgatio ſurſum ac deorſum uerſus, quibus conueniat. Pharmaca quibus uitanda.*

33 *Inflammatione in principio laborantibus pharmaca inimica. Veratrum quibus dandum, & quibus non.*

34 *Veratri purgatio per ſuperiora, quàm inferiora tutior. Seſamoides.*

35 *Geometriæ cognitio Medico neceſſaria.*

36 *Dierum criticorum ratio & cognitio.*

37 *Medicinæ cognitio uniuerſo hominum generi neceſſaria. Sapientiæ cum medicina cognatio. Sapientia præſente ſanitate augeſcit.*

38 *Naturæ humanæ deſcriptio. Cerebrum. Pili. Oculi. Pupilla. Nares. Labium. Mentum. Aures. Lingua. Guttur, & gula. Cor. Hepar & uena caua. Bilis flauæ ſedes. Venter. Inteſtina. Renes. Omentum. Veſica. Vterus. Pylorus. Teſticuli. Pubes. Crura & brachia.*

39 *Morborum uniuerſorum animalium genera duo. Febris conuulſioni ſuccedens.*

40 *Caput humanorum morborum radix.*

41 *Decretum Athenienſium. Hippocrates ob innumera ſua in Græcos bene merita, magnis ſacris publicè ab Atheníenſibus fuit initiatus.*

42 *Hippocratis oratio ad aram conſiſtentis.*

43 *Hippocratis de Athenienſibus præſagium.*

44 *Locis omnibus non eadem conuenire auxilia.*

45 *Poteſtas, mala res.*

Rex Regum magnus Artaxerxes, Pæto gaudium.

MORBVS peſtilens appellatus, inuaſit exercitus noſtros: & quũ nos
ſæpe multa fecerimus; nihil adhuc
remiſit. Quare magnopere, & per
omnia tibi a me data dona, te rogo, ut aut aliquid ex natura tua excogitatum, aut aliquam ex arte actionẽ, aut aliquod
alterius uiri mederi potentis conſilium, celerrime ad
1 nos mittas. Propulſa oro hoc malum. Multa enim anxietas populum corripuit, quæ ſpiritum magnum ac
denſum habet. Non belligerantes debellamur: quum
hoſtem habemus beſtiam illam ouilla deuaſtantem.
Sauciauit multos: ægre curabiles fecit: amara ſpicula
immittit. Conſilij inops ſum. Non amplius habeo
quòd cum uiris natura prudentibus conſultem. Solue hæc omnia, neque nos bono tuo conſilio deſtituas. Vale.

Pætus Regi regum magno Artaxerxæ gaudium.

Naturalia auxilia peſtilẽtis morbi popularem graſ
ſationem non ſoluunt. Qui enim ex natura fiunt mor
bi, eos ipſa natura iudicans ſanat. Qui uerò ex popu-
lari graſſatione, eos ars curat, artificioſe iudicans cor
porum mutationẽ. Hippocrates autem medicus cu-
2 rat hoc malum. Et genere quidem eſt Dorienſis, ex
ciuitate uero Co, patre Heraclida, qui filius fuit Hip
pocratis, qui Gnoſidici, qui Nebri, qui Soſtrati, qui
Theodori, qui Cleomittadæ, qui Criſamidis. Hic di-
uina natura præditus eſt, & ex paruis ac uulgaribus,
ad magna ac artificioſa, medicinam euexit. Eſt igitur
diuinus Hippocrates, nonus quidẽ a Criſamide rege,
decimus autem octauus ab Aeſculapio, uigeſimus ue
ro a Ioue: ex matre uero Praxithea Phenaretes filia,
ex familia Heraclidarum. Quare ex utraque ſemine
a diis ortum habet diuinus Hippocrates: ut qui a pa-
tre quidẽ Aſclepiades eſt, a matre uerò Heraclides.
Dedicit autem artem, tum a parte Heraclida, tũ ab
auo Hippocrate. Verùm ab his quidem primum, ue
lut ueriſimile eſt, in re medica initiatus eſt, quantũ ſa
nè credibile eſt hos nouiſſe. Vniuerſam uero artẽ ip-
ſe ſeipſum docuit, diuina natura uſus, & in tantum ani
mi induſtria progenitores trãſgreſſus, quantum etiá
artis præſtantia eoſdem ſuperauit. Tollit autem non
beſtiarum genus, ſed ferorum ac agreſtium morbo-
rum, per magnam terræ ac maris partem, Aeſculapij
auxilia (quemadmodum Triptolemus Cereris ſemi-
na) diſpergens. Proinde iuſtiſsime in multis terræ lo-
cis diuinos honores etiam ipſæ conſequutus eſt, &
iiſdem donariis cũ Hercule & Aeſculapio ab Athe-
nienſibus dignus factus eſt. Hunc ipſum accerſe, &
auri atque argenti quantum uoluerit, ipſi dare iube.
Hic enim non unum modum curationis huius mor-
bi nouit. Hic eſt ſanitatis pater, hic ſeruator, hic
dolorum curator. In ſumma, hic diuinæ ſcientiæ prin
ceps eſt. Vale.

Rex regum magnus Artaxerxes Hyſtanidi Heleſponti præfecto.

Hippocratis medici Coi ab Aeſculapio originem
ducentis, gloria artis etiam ad me peruenit. Dato igi
tur ipſi auri quãtum uoluerit, & reliqua abunde, qui
bus opus habet & ipſum ad nos mittito: Nam opti-
matibus Perſarum æqualis erit. Et ſi quis alius bonus
uir eſt in Europa, eum domus regiæ amicum facito,
3 nil diuitiis parcens. Viros enim inuenire, qui conſi-
lio præſtent, non eſt facile. Vale.

Hyſtanis Helleſponti præfectus, Hippocrati ex Aſclepiadis prognato gaudium.

Magnus rex Artaxerxes te opus habet, & miſit ad
ad nos præfectos, iubens tibi argentum, & aurum, &
reliqua quibus opus habes, & quæcunquæ uoles, da-
re, & breui ad ſe mittere. Fore enim te optimatibus
Perſa-

Perſarum æqualem. Tu itaque cito adſis. Vale.

Hyppocrates medicus Hyſtanidi Helleſponti præfecto gaudium.

Ad epiſtolam quam miſiſti, à rege ueniſſe adſerẽs, remitte Regi quæ dico, quàm celerrime ſcribens: Quòd & uictu, & ueſtitu, & domo, & omni ad uitam ſufficienti opulentia fruimur. Perſarum autem diuitiis uti, fas mihi nõ eſt: neq; babaros homines à morbis liberare, qui hoſtes ſunt Græcorum. Vale.

4 *Hippocrates Demetrio ſanitatem.*

Perſarum Rex non accerſiuit, ignarus quòd apud me maior eſt ſapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Regi regum meo magno domino Artaxerxi, Hyſtanis Helleſponti præfectus gaudium.

Quam miſiſti epiſtolam, iubens demittere ad Hippocratẽ Coum ab Aeſculapio originem ducentem, demiſi. Sed & ab ipſo reſponſum tuli, quòd ſcriptum tradidit, & ad domum tuam tranſmittere iuſsit. Itaq; eius latorem, ac nuncium Gymnaſbem Dieutychen ad te miſi. Vale.

Rex regum magnus Artaxerxes Cois hæc dicit.

Date meis nuncijs Hippocratem Medicum malignis moribus præditum, & in me, & in Perſas petulanter ſe gerentem: Sin minus, cognoſcetis, etiam primi peccati pęnam uos daturos eſſe. Vrbem.n. ueſtrã deuaſtatam, & inſulam diſtructam, in pelagus cõuertam, ut poſterum tempus nemo ſciat, an in hoc loco fuerit inſula, aut urbs Cos.

Coorum reſponſum.

Viſum eſt populo, reſpondere nunciis ab Artaxerxe miſsis. Coi nihil indignum facient neque Meropę, neque Hercule, neque Aeſculapio. Quapropter omnes ciues non dabunt Hippocratem, etiam ſi peſſima morte ſint interituri. Nam quũ Darius & Xerxes epiſtolas ſcripſerint, & terram ac aquam a patribus noſtris petiuerint, populus non dedit: quum eos ipſos ſe impetentes, ſimiliter uelut alios homines, mortales eſſe uideret. Et nunc idem reſponſum dat. A Cois diſcedite: quoniam Hippocratem in manus ueſtras non dant. Renunciate igitur ipſi uos nunciũ, quòd neque Dei ipſi noſtri negligentes erunt.

Senatus, populusq́ue Abderitarum Hippocrati gaudium.

Nunc maxime urbi noſtræ in periculo uerſatur uir noſter, ò Hippocrates, qui & præſenti tempore & futuro ſemper gloria urbi ſperabatur. (Neq; nunc, ò nos Dei omnes, nobis inuideantur) Hic præ multa quæ detinet ipſum ſapientia ægrotat, ut timor nõ uulgaris ſit, ſi Democritus mente motus fuerit, reuera
5 urbem noſtram Abderitarum peſſum iturã eſſe. Etenim oblitus omnium, & primum ſuiipſius, uigilans & noctu & interdiu, & ſingula parua ac magna deridens, & totam uitam nihil eſſe putans, uitam tranſigit. Ducit aliquis uxorem, alius mercaturam exercet, alius concionatur, alius imperat, alius legatum agit, eligitur, abrogatur, ægrotat, uulneratur, moritur: At hic ridet omnia, dum alios mœſtos ac triſtes, alios gaudentes uidet. Quin & de his, quæ apud inferos ſunt, hìc uir perſcrutatur, hęc ſcribit. Et idolis aerem plenum eſſe dicit. Et uolucrum uoces intentus auribus explorat. Et ſæpe noctu exſurgens ſolus cantilenas ſenſim canenti ſimilis eſt. Et ſe aliquando in rerum immenſitatem proficiſci dicit, & Democritos eſſe ſimiles ſibiipſi innumerabiles. Et corpus unà cũ mente corrumpens uiuit: hæc timemus ò Hippocrates, ob hæc perturbati ſumus. Quapropter nos ſerua, & patriæ noſtræ conſulturus cito adſis: neque nos cõtempſeris. Nam neque ita uiles ſumus: & in nobis teſtimonium ſitum eſt. Ob ipſum enim conſeruatum, & gloriam, & pecunias, & doctrinæ famam cõſequeris: quanquam doctrinæ ratio multo potior apud te eſt, quàm fortunæ. Attamen & huius bona multa ac luculenta tibi à nobis obuenient. Etenim animæ Democriti gratia, etiam ſi urbs aurum eſſet, non noſtræ uoluntati reſponderet, aut quacunque tandem re illi carendum eſſet. Leges noſtras putamus ægrotare, ò Hippocrates, leges præuaricari. Adſis optime uir, curaturus uirum inſignem. Non medicus; ſed conditor, ſacratiorem tota Ionia murum nobis circundabis. Ciuitatem, non uirum curabis: & Senatum ægrotantem, & ne claudatur periclitantem, aperies. Ipſe legislator, ipſe iudex, ipſe princeps, ipſe ſeruator, & horum artifex aduenies. Ob hæc te expectamus, ò Hippocrates, atque hęc etiam fient ubi ueneris. Vna ciuitas non ignobilis, imò tota Græcia rogat te, ſerua corpus ſapientiæ. Quin potius ipſam apud te legationem agere puta doctrinam ab hac pręuaricatione liberari ſupplicantem.

6 Cognata equidem res eſt omnibus, uelut apparet, ſapientia. Verùm his qui propius ipſam complexi ſunt, uelut nobis, etiam longe amplius. Et, ſicut probe noſti, gratificaberis etiam futuro ſæculo, ſi nõ deſtitueris Democritum propter ueritatem, cuius primas ſe laturum eſſe ſperat. Tu enim & genere, & arte coniunctus es Aeſculapio. Hic uero Herculis eſt ex fratre nepos. A quo eſt & Abderus, quemadmodum omnino audiuiſti, cuius cognomen urbs noſtra refert. Quare etiam illi gratia fuerit Democriti ſanatio. Quum igitur uideas ò Hippocrates, & populum, & uirum inſignem, ad ſtupiditatem diffluẽtem accelera, feſtina, rogamus, ad nos. Heu ut etiã bona redundantia, morbi exiſtunt. Quantum enim Democritus ad ſummam ſapientiam generoſe peruenit, tantum nũc pariter periclitatur, ne mentis ſtupore, & ſtoliditate affligatur. At reliquum uulgus Abderitarum, quod manſit abſq́ue eruditione, communem ſanè ſenſum habet. Imò nunc prudentiores ſunt ad ſapientis morbum iudicandum, qui prius deſipuerunt. Adſis igitur cum Aeſculapio patre. Adſis cũ Herculis filia Epione. Adſis cum Aeſculapii filiis, qui ad Ilium militarunt. Adſis nunc Pæonias adferens morbi medelas. Nunc terra radicibus, & herbis, & auxiliaribus floribus, inſaniæque medicamẽtis fœcunda eſt. Fermè igitur nunquã fertilius producent, neq; terra, neq; montium cacumina, q̃ nunc proferunt ea quæ pertinent ad Democriti ſanitatem. Vale.

Hippocrates Senatui, populoq́ue Abderitarum gaudium.

Ciuis noſter Ameleſſagoras uenit in Co, & erat tunc in illa die Virgæ aſſumptio, & annua feſtiuitas, ac publicus (uelut noſtis) conuentus, & pompa ſumptuoſa

puo ſa fiebat,quam mos eſt eos, qui deo dicati ſunt,
ad Cypariſſum deducere. Quandoquidem autem &
ex uerbis,& ex aſpectu, Ameleſſagoras feſtinare ui-
debatur,credens,uelut erat rem ipſam urgere:epiſto
lam ueſtrā legi,& admiratus ſum quòd ob unũ homi
nẽ,uelut ſi unus homo eſſet ipſa ciuitas,turbati eſtis.
7 Et beati profectò ſunt populi, qui ſciunt bonos ui-
ros ſua eſſe munimenta,& non turres,neque muros,
ſed ſapientum uirorum ſapientia conſilia. Ego uerò,
qui credo artes quidem eſſe Deorum dona,homines
autem naturæ opera (& ne ægre feratis uiri Abderi-
tæ)non uos puto, ſed ipſam naturam me uocare,ad
conſeruandum ipſius opus,quod periclitatur,ne præ
morbo collabatur. Quare præ uobis ego nunc,natu
ræ,ac Diis,obediens, feſtino ægrotantem Democri-
tum ſanare:ſi quidem ſanè & hoc morbus eſt, & non
potius error uobis tenebras offundit: id quod opto.
Atque utinam ſit hoc uberius ueſtræ beneuolentiæ ſi
gnum,quod etiam ad ſuſpicionem turbamini. Argen
tum autem mihi uenienti,neque natura,neque Deus
promittere poterit. Quare neque uos uiri Abderitæ
cogatis:ſed liberæ artis etiam opera libera eſſe ſina-
tis. Qui uero mercedem capiunt,hi ſcientias ſeruire
cogunt, uelut captiuas facientes ipſas ex priore li-
bertate: deinde, uelut uerisſimile eſt, mentiri etiam
poterint,uelut de magno morbo: & negarint, uelut
de paruo;& polliciti non uenerint,& rurſus uenerint
8 non uocati. Miſera eſt profectò humana uita:
quoniam per totam ipſam intolerabilis auaricia,
uelut hybernus uentus, diſtributa eſt ac penetra-
uit. Ad quam utinam potius omnes medici con-
ueniſſent, quo grauiorem inſania morbum cu-
rarent: quoniam quum morbus ſit, & affligat,
etiam laudatur. ego uerò arbitror etiam animæ mor-
bos omnes uehementes eſſe inſanias,quæ opiniones
quaſdam ac imaginationes rationi inducunt. A qui-
bus qui per uirtutem depurgatus eſt, ſanus euadit.
Quod ſi ego omnino diteſcere uoluiſſem, uiri Abde
ritæ,non utique decem talentorum gratia ad uos pro
ficiſcerer: ſed ad Magnum acceſsiſſem Perſarum re-
gem, ubi totæ ciuitates humanis opibus refertæ mi-
hi obtigiſſent: ſanaſſem autem illic ipſorum pe-
ſtem. Verum denegaui,inimicam Græciæ regionem
a malo morbo me uelle liberare. Et ego,quantum in
me fuiſſet, Barbaros expugnaſſem. Habuiſſem autẽ
ignominiam ipſas a rege diuitias, & opulentiam pa-
triæ inimicam. Hęc uerò mihi adfuiſſent,uelut ei qui
urbium Græciæ deuaſtator eſſet. Non ſunt diuitiæ,
undiquaque lucrari. Magna enim ſunt ſacra uirtutis,
quæ a iuſtitia non occultantur,ſed manifeſta exiſtũt.
9 Aut non æquale peccatum eſſe putati, hoſtes ſerua-
uare, & amicos mercede ſanare? At non hoc mo-
do ſe res noſtræ habent,ò Abderitæ. Non cupio fru-
ctum ex morbis,neque libenter audiui Democritum
mente motum eſſe. Qui ſiue ſanus eſt,amicus eſt:ſi-
ue ægrotat,curatus magis amicus erit. Audio autem
ipſum grauibus ac ſolidis moribus præditum eſſe, &
urbis ueſtræ ornamentum. Valete.

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

Legati,qui urbis epiſtolam mihi redidérunt,etiam
tuam tradiderũt. Et ualde gauiſus ſum, & hoſpitium
& reliquum uictum te promittente. Veniemus autẽ
bona fortuna: & meliore ſpe,uelut arbitramur,acce
demus,prout in literis eſt declaratum:quum non in
ſaniam, ſed quandam excellentem menti ſanitatem
uir ille declaret, dum neque liberorum, neque uxo-
ris, neque cognatorum, neque rei familiaris, neque
omnino alicuius curā gerit: ſed & diu & noctu apud
ſeipſum conſiſtit, & priuatim uitam degit, plerun-
que, in antris & ſolitudinibus, aut ſub arborum um-
bris, aut in mollibus herbis,aut apud frequẽtia aqua
10 rum fluenta. Contingunt igitur talia plerunque atra
bile percitis. Taciturni enim aliquando ſunt,& ſoli-
tarii,ac deſerti amantes, & rerum familiarium con-
ſpectum auerſantur,alienum putantes. Nec uerò diſ-
ſimile uero eſt,etiam his qui circa diſciplinas uerſan
tur ab una erga ſapientiam adfectione,alias curas ex
cluſas eſſe. Quemadmodum enim ſamuli ac ancillæ
in domibus tumultuantes,& ſeditionem agentes,ubi
derepente ipſis hera comparuit, cóſternati conquie
ſcunt:ſic etiam reliquæ in anima cupiditates malorũ
ſunt hominibus miniſtræ. Poſtquam autem ſapientię
cóſpectua ſeipſum ingeſſerit,reliquę affectiones uel-
ut ſamulæ diſcedunt. Non autem omnino inſani an-
tra & quietem expetunt:ſed etiam hi qui humana ne
gotia contemnunt, ob tranquillitatis cupiditatem.
Cum enim mens ab externis curis uexata,corpus re
ficere uoluerit, tunc cito ipſum quieti tradit: deinde
recta exurgens, circumcirca ueritatis regionem col-
luſtrat,in qua non eſt pater,non mater,non uxor,nõ
liberi,non frater,non cognati,non ſamuli, non fortu
na,non omnino quicquam ex his,quæ tumultum in-
ducunt. Omnia autem perturbantia,excluſa ſtãt præ
timore: & neque appropinquare audent præ reuerẽ
11 tia eorum,quæ iſthic habitant. Habitant autem il-
lam regionem,& artes,& uirtutes omnis generis, &
Dei, & dæmones & ſenatus,& conſilia. Et magnus
populus in illa regione,ſtellis multum mobilibus co
ronatus eſt:in quam fortaſsis etiam Democritus præ
ſapientia tranſmigrauit:deinde quum nõ uideat am-
plius eos qui ſunt in urbe, utpote procul profectus,
inſaniæ morbo laborare putatur, propter ſoliditudi-
nis amorem. Student autem Abderitæ argẽti amorẽ
& ſtudium detegere, & in ſe manifeſtum facere, eo
quòd Democritum non intelligunt. At tu hoſpitium
nobis ò amice Philopœmen præpara. Non enim
uolo perturbatæ urbi moleſtiam exhibere, quum
ueterem te proprium hoſpitem, uelut noſti, ha-
beam. Vale.

Hippocrates Dionyſio gaudium.

Aut in Halicarnaſſo me expecta,aut ipſe ad me ue
nire ò amice, feſtina. Per ſummam enim neceſsitatẽ
abeundum eſt mihi in Abderam, Democriti cauſſa,
ad quem ægrotantem urbs me accerſiuit. Cæterum
admiranda eſt hominum, ò Dionyſi,per conſenſum
adſectio:uelut una anima cum ciue coægrotat. Qua
re mihi uidentur etiam ipſi curatione opus habere.
12 Ego uero neque morbum ipſum eſſe puto, ſed im-
modicã doctrinã,quæ reuera non eſt immodica,ſed
ab idiotis putatur. Nam nunquam nociua eſt uirtua
immodica. Excellentia uero morbi opinionem de
ſe præbet, propter iudicantium imperitiam. Vnuſ-
quiſque enim ex;his quæ ipſe non habet, iudicat id
quod in alio abundat,ſuperfluum eſſe. Sic ſanè etiam
timidus fortitudinem immodeſtiam putat, & auarus
magnanimitatem. Et omnis defectus, uirtutis mo-
dera-

derationem excedere putatur. Illum igitur ubi uide
rimus cum prænotione hinc contingente, & ubi ſer-
mones eius audiuerimus; melius cognoſcemus. Tu
uerò, ò Dionyſi, ſtudio habe, ut ipſe accedas. Volo
enim te in patria mea cõmorari donec rediero: quo
& rerum noſtrarum; & imprimis urbis noſtræ curã
geras. Nam haud ſcio quomodo ex caſu contigit, ut
ſaluber ſit annus, & priſtinam naturam habeat. Qua-
re neque multi infeſtabunt morbi: attamen uenito.
Inhabitabis autẽ meam domum nimis quàm oppor
tunam, nimirum quum & uxor apud parentes ma-
13 neat propter meam profectionem. Attamen & il-
lius res inſpecta, quo pudicę degat, & non ob uiri ab
ſcẽtiam, alios uiros approbet. Honeſta equidem ab
initio fuit, & parentes bonos habuit. Patrem autem
mirificè uirilem, & malos ualde odio habentem,
egregie ſemen. Attamen ſemper opus habet mulier
moderatore. Habet enim à natura in ſe laſciuiã, quæ,
niſi quotidie reſecetur, uelut arbores in materię mul
tæ effuſionem, extuberat. Ego uero amicum parenti
bus diligentiorem puto ad uxorem cuſtodiendam.
Non enim, uelut illis, etiam huic cohabitat beneuo-
lentiæ adfectio, per quam ſæpe umbra admonitioni
obtenditur. In omnibus autem rebus prudentior eſt
alienitas ab adfectione, ut quæ minime a beneuolen
tia infringatur. Vale.

Hippocrates Damageto gaudium.

Cum apud te Rhodi eſſem, Damagete, uidi na-
uem illam, cui Solis inſcriptio erat, penitus pulchrã,
& in puppi probe inſtructam, & ſufficientem carinã
habentem. Habebat & tranxtra multa. Et tu lauda-
bas etiam in ipſa nauigandi pręſtantiam, quòd uelox
eſſet, & tuta, & ad inſeruiendum artificioſa. Et inſu-
per prædicabas probũ in ipſa nauigationis curſum.
Hanc mitte nobis: uerum, ſi fieri poteſt, non remis,
ſed alis ad remigium inſtructam. Vrget enim res ip-
ſa, ò amice, ut ualde cito in Abderam, nauigem. Vo-
lo enim ægrotantem curare urbem, propter unum
ægrotãtem Democritum, ſi unquam uiri fama ad au
res tuas peruenit. De hoc patria dicit, quòd inſania
adflictus ſit: ego autem cupio, imò magis opto, non
reuera ipſum inſanire, ſed illos ita putare. Ridet, in-
quiunt, ſemper, & ridere non ceſſat in omnibus ne-
gotiis. Et hoc ipſis inſaniæ ſignum eſſe uidetur. Qua
re tuis in Rhodo amicis dicito, ut ſemper moderatè
ſe gerant, & non multum rideant, neque multum tri-
ſtes ſint: ſed inter ambo hæc modum teneant: ut aliis
comis eſſe ui dearis, aliis ſollicitus, de uirtute cogitãs.
14 Eſt profecto mali quiddam, dum ad ſingula iſle ri-
det. Si enim immodeſtia malum eſt; ea ſanè perpe-
tua longe peior eſt. Et dicam ſanè ad ipſum: Demo-
crite, & ſiquis ægrotat, & occiditur, & mortuus eſt,
& obſidetur, & quoduis malum ingruit: ſingula quæ
fiunt, materiam riſus tibi præbent. Non autem repu-
gnas Deo, ſi, quum duo ſint in mundo, Gaudium &
Triſtitia, tu alterum ipſorum eiecisti? Beatus proſe-
cto fueris, (uerùm impoſsibile eſt) ſi neque mater, ti-
bi ægrotat, neque pater, neq; poſtea liberi, aut uxor,
aut amicus: ſed propter tuũ riſum conſeruantur, peni
tus felix es. At ſi, dum ægrotãt, rides: dum moriũtur
gaudes: & ſi quid mali audieris, exhilararis: peſsimus
es ò Democrite, & procul ſanè a ſapiẽtia. Si uero pu
tas hæc ipſa neq; mala eſſe, acrte atra bile pcitus es

Democrite, periclitans ne & ipſe Abderita ſis: pru-
dentior autem ſit ipſa ciuitas. Cæterùm de his exa-
ctius illic dicemus Damagete. At uero nauis etiam
hoc tempus, quo hæc tibi ſcribo, remoratur. Vale.

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

15 Cogitans, ac ſollicitus de Democrito, illa ipſa no
cte dormiens, ſub ipſius auroræ initium, ſomnium mi
hi oblatum habui, ex quo puto nihil ualdę periculo
ſi fore. Mirabiliter enim expergefactus ſum. Vide-
bar mihi uidere Aeſculapium ipſum coram, & iam
ad ipſas Abderitarum portas aderamus. Aeſculapius
autem non ut imagines eum aliàs oſtendunt, mitis
ac blandus apparebat; ſed habitu concitato, & aſpe-
ctu horrendo. Sequebantur autem ipſum dracones
reptilium generis immanes, longum tractum ducen
tes, & horribile quiddam uelut in deſertis ac ſaltibus
ſubſibilantes. Sequebantur & ſocij, pyxides medica-
mentaria probe obſignatas geſtantes: deinde porre-
xit mihi manum Deus: quam ubi libentiſsime appre
hendiſſem, rogabam, ut ſimul mecum pergeret, & ne
me in medendo deſtitueret. Verùm is Nihil, in præ-
ſens me opus habes: ſed hæc immortalium ac morta
16 lium communis dea te peregrinũ deducet. Et ego
conuerſus uideo mulierem pulchram ac magnam,
ſimpliciter ornatam, ſplẽdidam, cuius oculorum cir
culi puro lumine micabant, ut ſtellarum fulgorem
putares. Et Deus quidem diſparuit. Mulier uerò illa
apprehenſum me manu, lento gradu benignitèr per
urbẽ ducebat. Et ubi prope domum eſſemus, in qua
hoſpitium mihi paratum eſſe putabam, uelut ſpe-
ctrum diſparuit, hoc ſaltem dicens: Cras te apud De
mocritum deprehendam. Cum uero iam ſe illa con-
uerteret: Rogo, inquam, optimam fœmina, quæ nam
es, & quo nomine uocari debes? Veritas ĩnquit illa.
cæterum quam accedẽtem uides (& derepente alte-
ra quædam mihi apparuit) neque ipſa mala uidetur,
audacior autem aſpectu, & concitatior: Opinio, in-
quit appellatur, & habitat apud Abderitas. Ego igi-
tur ubi de ſomno ſurrexiſſem, mihiipſi ſomnium in-
terpretatus ſum, quòd non indigeret medico Demo
critus, quando ſanè ipſe medendi Deus diſceſsiſſet,
uelut qui medendi occaſionem & materiam non ha
beret. Sed ipſa quidem Veritas, quòd Democritus ſa
nus ſit, apud Democritũ manet: Opinio uero, quòd
Democritus ægrotet, reuera apud Abderitas habi-
tat. Atque hæc uera eſſe, mi Philopœmen, credo, &
ſunt ſanè. Et non contemno ſomnia, maximę ubi eũ
17 ordinem conſeruant. Medicina autem & uaticina-
tio ualdę cognatæ ſunt: quandoquidem & pater am-
barum artium unus eſt Apollo progenitor noſter, &
præſentes & futuros morbos prædicens, & ægrotatu
ros ſanans. Vale.

Hippocrates Grateuæ gaudium.

Scio te, ò amice, optimum radiciſecam eſſe, & pro-
pter tuam ipſius exercitationem, & propter progeni
torum gloriam, adeo ut in hac facultate, Crateuæ
proauo minime cedas. Proinde nunc, ſi unquã aliàs,
herbas collige, quot & quales poteris: urget enim ne
ceſsitas: atque has mihi traſmitte, ad uirum toti ciui-
tati comparandum. Abderitam quidem, uerum De-
mocritum. Aegrotare enim ipſum ducunt, & purga-
tione ualde opus habere, ut qui inſania ſit correptus.
Non utemur fortaſsis medicamentis, quemadmo-
dum

eum etiam credo. Attamen undiquaque inſtructum
eſſe oportet. At uero rem herbariam apud te ſæpe ad
miratus ſum, quemadmodum etiam uniuerſorum na
turam ac conſtitutionem, & ſacerrimum terræ fun-
damentum, ex qua animalia, & plantæ, & alimenta,
& medicamenta, & fortuna, & ipſæ diuitiæ exoriun-
tur. Neque enim aliàs haberet ubi conſtiteret Auari
tia, neque ſanè Abderitæ nunc decem talentis ine-
ſcaſſent me, pro medico mercenarium declarantes.
8 Si uerò poſsis Crateua amaram auaritiæ radicem ex
ſcindere, ut nullæ ipſius reliquiæ teſtent: probe ſcito
quòd hominum unà cum corporibus etiam animas
ægrotantes purgaſſemus. At hæc quidem uota ſunt.
Tu uerò quod quod fieri poteſt; nobis montanas ma
xime & in altis collibus naſcentes herbas radicitus
reſeca. Sunt enim aquoſioribus ſolidiores & acrio-
res, propter terræ denſitatem, & aeris tenuitatem:
Nam quod attrahunt, frigidus eſt. Conare tamen ut
etiam de his quæ circa ſtagna naſcuntur, & de palu-
ſtribus, & fluuiatilibus, aut fontanis, flores colligas:
quas ſanè debiles, & exſolutas, ac dulcis ſucci eſſe
ſcio. Omnia autem medicamenta, quæ ſucci & liquo
ris fluidi ſunt, in uitreis uaſis ferantur: quæ uerò fo-
lia, aut flores aut radices ſunt, in fictilibus nouis pro-
be obturatis: ut ne uentis perflata, medicamenti ui-
gorem, uelut in animi deliquium collapſa, amittant.
Cæterum ſtatim nobis hæc mittito. Nam & tempus
anni cógruum eſt, & neceſsitas dictæ inſaniæ urget.
Ab omni equidē arte aliena res eſt dilatio, uerū maxi
9 me a medicina, in qua dilatio eſt animæ periculū. Cu
rationum uero animæ ſunt temporum opportunita-
tes, quarum obſeruatio finis eſt. Spero quidem ſanū
eſſe Democritum, etiam citra medelam. Si uerò ali-
quis error naturæ, aut temporis, aut alterius alicuius
cauſæ contingat (multa enim nos, qui mortales ſu-
mus, latent, utpote non omnino per ueritatem corro
boratos) ad id quod obſcurum eſt, omnem uim con-
gregatam eſſe oportet. Non enim contentus eſt is,
qui in periculo uerſatur, his quæ poſſumus: ſed con-
cupiſcit etiam ea, quæ non poſſumus. Et fermè ſem-
per ad duos fines militamus, alterum hominis, alte-
rum artis. Quorum alter obſcurus eſt, alter ſcientiæ
determinatus. Opus eſt autem in utriſque his etiam
10 fortuna. Incerta enim eſt coniectura eorum, qui in
purgationibus caute procedunt. Nam & ſtomachi
adflictionem ueremur, & medicationis conguēntiam,
ad naturam ignotam coniectamus. Non enim una &
eadē eſt omnium natura, & aliud ſemper ſibiipſi de-
cernens adſimilat, ac familiare facit: Aliquando uero
totum perdit. Sed & herbis multa reptilia uenenum
immittunt, & hiatu ſuo internæ ipſarum teneritudi-
ni adflictionem pro auxilio inſpirant. Et huius rei
ignorantia erit, niſi ſanè nota aliqua, aut macula, aut
odor ferus & grauis, rei factæ indicationem fecerit.
Deinde ipſa ars, propter fortunæ caſum, a recte facien
11 di propoſito aberrat. Stabiliores autem ſemper
ſunt purgationes per ueratrum, quibus etiam Melā-
pus in Prœti filiabus, & Anticyreus in Hercule uſi eſ
ſe narrantur. Minime uerò utemur nos ullo aliquo ex
his in Democrito: ſed contigerit opto illi ſapientia,
efficaciſsimorum ac medicatiſsimorum pharmaco-
rum finis. Vale.

Hippocrates Damageto gaudium.

Hoc erat illud Damagete, quod coniectabamus: non inſanit Democritus, ſed ſuper omnia ſapit, & nos ſapientiores effecit, & per nos omnes homines. Remiſi autem tibi amice, reuera Aeſculapeam nauē: cui cum Solis ſigno etiam ſanitatis inſigne apponito. Nam reuera ſecundo numine uela fecit: & illa die in Abderam nauigauit, qua ſcripſeram ipſis, me peruenturum eſſe. Omnes igitur ante portas congregatos inuenimus nos, uelut uériſimile eſt, expectantes, non uiros ſolùm, ſed etiam mulieres: inſuperque ſenes & pueros (per Deos) triſtes itemque infantes. Atque hi quidem ſic habebant, uelut ob Democritum inſanientem. Ille uerò ſyncere tunc in philoſophando excellebat. Poſtquam autem me uidiſſent, uiſi ſunt mihi paululum ad ſeipſos rediiſſe, & bonas ſpes oſtentabant. At Philopœmen me ad hoſpitium ducere geſtiebat, & hoc ab illis comprobabatur. Ego uero: O uiri Abderitæ, inquam, nullum mihi maius operæprecium eſt, quàm Democritum uidere. Illi uerò hoc audito, collaudarunt, & gauiſi ſunt, & compendio duxerunt me per forum, partim ſequentes, partim præcurrentes, alii ab utraqua parte: Serua, clamantes, auxiliare, medicare. Et ego adhortabar ipſos ut confiderent, tanquam fortaſsis nihil eſſet mali: aut ſi quid eſſet, modicum id eſſet: & correctu facile, confiſus horis anni Eteſiis. Et ſimul hæc dicens ibam. Neq; enim procul erant ædes: immo neq; tota ciuitas. Aderamus igitur: propinquæ enim muro erant, & me placide eò deducunt. At retro turrim collis erat altus, lōgis ac denſis populis nigris umbroſus, unde Democriti habitacula cōſpiciebanē. Et ipſe Democritus ſubampla ac humillima platano ſedebat, in ueſte craſſa citra humeros deſinente, ſolus, diſcalceatus, ſuper lapidea ſede, ualde pallidus ac macilētus, promiſſa barba. Iuxta ipſum uerò à dextra, tenuis aqua per decliuem collē decurrens leniter reſonabat. Erat aūt delubrū quoddam ſuper illū collem, quantum equidem coniectura aſſequor, Nymphis dicatum, ſponte enatis uitibus circundatū. Ipſe uero cum multo ornatu ſuper genibus librum habebat. Sed & alii quidam ex utraque parte adiacebant: accumulata erant etiā animalia multa per totum reſecta. Et ipſe aliquando conceitate incūbens ſcribebat, aliquando quieſcebat, diu multumq; ſe continens, & in ſeipſo meditās. Deinde nō lōge pōſt, his peractis, exſurgens deābulabat, & uiſcera animalium inſpiciebat, & depoſitis ipſis digreſſus, rurſus deſidebat. At Abderitæ circūſtantes me triſtes, & non procul a lachrymātibus oculos habentes: Vides, inquiunt, Hippocrates, Democriti uitā, quàm inſanit, & neq; quod uult nouit, neq; quod facit. Et quiddā ex ipſis adhuc amplius oſtendere uolens ipſius inſaniam, alta uoce plorauit inſtar mulieris ob filii mortem lamentantis. Deinde rurſus cū gemitu eiulauit, perſonam agens uiatoris, qui aliquid ex his, quæ portabat, amiſit. Verum Democritus cùm hæc audiſſet, partim ridebat, partim cachinnis explodebat, & nihil amplius ſcribebat. Caput autē frequenter concutiebat. Ego uerò Vos, inquā, ò Abderitæ, hìc manete: ipſe uero ubi & uerbis, & corpori uiri propior factus fuero, uideroq; ac audiero, cognoſcā adfectionis ueritatē. Et hæc loquutus,

quutus, placide deſcendebam. Erat autem locus ille aſper, ac decliuis. Itaq; nix me ſuffulciens penetraui. Cum autē a ppropinquaſſem, incidi in ipſum neſcio quid, quaſi ex numinis adflatu & cū cōcitatione, ſcribentem. Stabam igitur iſthic expectans tempus quietis ipſius. Ipſe uerò paulopoſt, intermiſſo ſcribēdi impetu, & ſtilo ſcriptorio depoſito, reſpexit ad me accedentem, & Salue, inquit, hoſpes. Et ego: Plurimum & tu, inquam, Democrite uir ſapientiſsime. At ille, ſuerecundans arbitror ꝙ non nomine me compellaſſes: Te autem, inquit, quo nomine uocabimus? Ignorātia enim tui nominis, cauſa erat cur te hoſpitem appellarē. Hippocrates, inquam, Medicus eſt mihi nomen. Is uerò: Aſclepiadarum, inquit, nobilitas, & magna ſapientiæ tuæ in re medica gloria multum celebris etiā ad nos peruenit. Quid autē negocii, ò amice, te huc perducit? Imò potius præ omnibus conſide. Vides autem ꝙ hæc ſedes ſoliis inſtrata non eſt iniucunda, uiridis adhuc ac mollis, & ad inſidendum lenior inuidioſis fortunæ ſellis. Cum autem conſediſſem, rurſus inquit: Priuatumne, aut publicum negocium agens huc perueniſti? Dic aperte, nam nos, quantum poterimus, adiuuabimus. Et ego: Quæ uera cauſa eſt, inquā, tui gratia huc uenio, ut ſapientem uirum cōuenisam. Habet autem cauſam patria, cuius legatum ago. Ille uero: Hoſpitio itaque, inquit, primùm utere noſtro. Ego uerò per omnia uirum pertentans, etiam ſi iam mihi manifeſtum eſſet, ipſum non inſanire, Philopœmenum, inquam, noſti ciuem ueſtrum? etiam, inquit, ualde: Damonis filium dicis, qui habitat apud Hermaidem fontem? Hunc ipſum inquam, cuius ego ſum ex patribus peculiaris amicus. At tu Democrite potiore me hoſpitio excipe, & primum ſanè quid ſit hoc, quod hic ſcribis dicito. Ille uero ubi paululū ſe continuiſſet: De inſania, inquit. Et ego: O rex Iupiter inquam, opportune profecto ſcribis contra ciuitatem. At ille: Qualem, inquit, ciuitatem Hippocrates? Ego uerò: Nihil, inquam, ò Democrite, ſed haud ſcio quomodo hoc uerbum mihi excidit. Verùm quid de inſania ſcribis? Quid enim, inquit, aliud quàm quid ſit, & quomodo in hominibus generetur, & quomodo alleuetur. Nam animalia hæc, quæ uides, inquit, huius gratia reſeco, non quod odio habeā opera Dei,
22 ſed bilis naturam ac ſedem quærens. Noſti enim quòd hæc furoris hominum cauſa eſt, ubi nimium redundarit. In omnibus equidem a natura ineſt: ſed in quibuſdam minus, in quibuſdam amplius. At immoderatio ipſius morbi ſunt, ipſa uelut materia aliquando bona, aliquando mala ſubiacente. Et ego, Per Iouem, inquam, ò Democrite, uere hæc & ſapienter dicis. Quare beatum te iudico, qui tanta quiete frueris. Nobis autē huius participes eſſe non permiſſum eſt, Interrogante uerò illo: Cur, ò Hippocrates, permiſſum non eſt? Quoniam, inquam, aut agri, aut res domeſticæ, aut liberi, aut uſuræ, aut morbi, aut mortes, aut famuli, aut nuptiæ, aut eiuſmodi quædā, opportunitatem nobis commodam eripiunt. Hic ſanè uir ille ad ſolitā affectionem delatus eſt, & ualde effuſe riſit, ac cachinnatus eſt. Et de cætero quieſcebat. Et ego: Quid uero, inquam, Democrite rides? utrum bona quæ dixi, aut mala? Ille uero adhuc magis ridebat. Et Abderitæ de colle id uidētes, partim capita ſua cædebant, partim frontem: alii uerò capillos euellebant. Nam, uelut poſtea dixerim, ampliorem, quàm aliàs ſolitus eſſet, riſum effuderat. At uerò, inquam, ſapientum optime Democrite, cupio cauſam huius tuæ adfectionis cognoſcere: quo riſu ego tibi dignus uiſus ſum, aut ea quæ dixi: quo hoc cognito, a cauſa deſiſtā, aut tu reprehenſus, intempeſtiuos riſus coerceas. Ille uero: O Hercules, inquit, ſi me reprehendere potes, curationem perficies, qualem nullam unquam, ò Hippocrates. Et quomodo non reprehendaris, ò optime? Aut non abſurdum te eſſe putas, dum rides hominis mortem, aut morbum, aut mentis emotionem, aut inſaniam, aut atram bilem, aut cædem, aut aliud quid peius? Aut uice uerſa nuptias, aut feſtiuitates, aut liberorum procreationem, aut myſteria, aut magiſtratus, aut honores, aut aliud quid omnino boni? Nam quorum miſereri oportet, ea tu derides: & ob quæ lætari conueniebat, ea itidem derides, adeò ut neque malum apud te ſit diſcretum. At ille. Hæc quidem, inquit, rectè dicis ò Hippocrates: ſed non nouiſti riſus noſtri cauſam. Vbi uerò cognoueris, ſatis ſcio, quòd meum riſum, meliorem legatione medellam ac curationem, tuæ patriæ & tibiipſi auferens, & alios prudentes facere poteris. Et pro hoc, fortaſsis me uiciſſim medicinam docebis, ubi cognoueris quanto ſtudio circa res nullo ſtudio dignas uerſantes, & ea quæ nullius precii ſunt facere conantes, omnes homines uitam conſumunt, riſu digna tractantes. Ego uero, Dic, inquam, per deos, nunquid uniuerſus mundus ægrotare ſe non animaduertit? & non habet quo legationem demittat ad ſui curationem? Quid enim extra ipſum eſſe poterit? Ille uero excipiens.
23 Multæ, inquit, ſunt mundorum infinitates, & nequaquam, ò amice, diuitem naturam maligne extenues. At hæc quidem, inquam, Democrite ſuo tempore docebis. Vereor enim ne forte dum infinitatem recenſes, ridere incipias. Scias autem nunc, de tuo riſu, rationem uitæ te reddere debere. Ille autem torue me intuitus: Duas, inquit, riſus mei cauſas eſſe putas, bona & mala. Ego autem unum hominem rideo, dementia quidem plenum, rectis autem actionibus uacuum, in omnibus conſiliis pueriliter ac ſtulte ſe gerentem, & nullius utilitatis gratia labores nūquam ab his adquirendis interquieſcentem: ſed ſemper circa plura adipiſcenda tumultuantem, quo ipſe inferior non ſit, & neque pudefiat, ſi non felix appelletur. Rideo item ipſum, eo quod hiatum terræ effodit, manibus eorum perquirens, qui partim a laxa irruente terra oppreſſi ſunt, partim diutiſsime in hac neceſsitate detenti, in ſupplicio uelut in patria permanent, argentum & aurum inquirentes, uestigia pulueris ac ramenta perſcrutantes arenam aliam a liuide eruentes, & terræ uenas exſcindentes ad opulētiam ſemper glebas conflantes, ex matre terra hoſtilem terram, quum tamen eadem ſit, facientes, & & hanc admirantes pedibus calcant. Quanto uero riſu dignum eſt, quod ærumnoſam & occultam. Terram amant, manifeſta contumelia afficientes? Alii uero canes emunt, alii equos: alii multam regionem circumſcribentes, propriam ſibi ſcribunt: & multis imperare uolentes, neque ſibiipſis imperare poſſunt. Vxores ducunt, quas paulò poſt eiiciunt. Amant, deinde odio habent. Cum magna cupiditate liberos generant: deinde adultos eiiciunt. Quæ eſt illa uana, ac abſurda diligentia, nihil ab inſania differens? Bellum inteſtinum gerunt, quie-

tem

tem non amplectentes. Reges alios deponunt, alios ſurrogant: occidunt homines. Terram fodientes argentum quærunt. Argento reperto, terram emere nolunt. Empta terra, fructus uendunt: fructibus diuenditis, rurſus argentum accipiunt. In quot mutationibus uerſantur? in quanta malitia? dum opes nõ habent, opes expetunt: dum habent, occultant, diſſipant. Rideo, dum improbe agentes uideo. Intendo riſum, dum infeliciter agentes cerno. Veritatis enim leges tranſgrediuntur: contentionis ſtudio hoſtilem inter ſe litem habent, & cum fratribus, & parentibus, & ciuibus: atque ad hæc, pro eiuſmodi opibus, quarum nemo, ubi mortuus eſt, dominus eſt, ſe mutuo occidunt: illicitam uitam degentes, amicorum ac patriæ penuriam contemnunt. Res indignas & inanimatas diuitiarum loco habent: pro uniuerſa opulentia ſtatuas emunt, quoniam effigies ita expreſſa eſt, ut loqui uideatur: eos uerò qui uere loquuntur, odio habent. Res inſuper non faciles expetunt. Nam continentem habitantes, mare cupiunt. Et rurſus, cum in inſulis ſunt, continentem deſiderant, & omnia peruertunt ad propriam cupiditatem. Et in bello quidem fortitudinem laudare uidentur: uincuntur autem quotidie a petulantia, ab auaritia. Ex omnibus adfectionibus ægrotant.

24 Therſitæ uerò uitæ omnes ſunt. Cur uero meum riſum reprehendiſti ò Hippocrates? Non enim quiſpiam ſuam ipſius dementiam, ſed alius alterius deridet: hi quidem ebrios, cum ipſi ſibi ſobrij eſſe uidentur: alij uero amantes, quum ipſi grauiore morbo laborent: alij nauigantes: alij eos, qui circa agriculturam occupati ſunt. Non enim concordant neque artibus, neque operibus. Ego uerò: hæc quidem, inquam, uera ſunt Democrite: neque alius aliquis conuenientior ſermo eſſe poterit, ad mortalium miſeriam declarandam: uerum ipſæ res ſanciunt neceſſitatem, & domeſticæ diſpenſationis, & nauium fabricationis gratia, reliquæ item uitæ, in qua neceſſe eſt hominem eſſe. Non enim ad ocium natura ipſum genuit. Ex his autem rurſus ambitio effuſa, multorũ recte ſentiẽtem animam decepit, qui omnia quidem recte ac ſerio agere ſtudent, uelut re certa ac ſtabili futura: non autem ita ualidi ſunt, ut obſcuritatem præuidere poſſint. Si enim quis ò Democrite, uxorem ducens, ſeparationem aut mortem timeret: aut quiſpiam liberos educans, ipſorum interitum: imò neque in agricultura, & nauigatione, & regno, & magiſtratu, & omnibus quæ ſunt in uita, ullius unquam de errore præſumpſit, ſed unuſquiſque horum bona ſpe alitur, deteriorum uero ne meminit quidem. Nunquid igitur riſus tuus his minime conuenit? At Democritus: ualde, inquit, tardo ingenio præditus es, & longe a ſententia mea abes, ò Hippocrates, qui tranquillitatis & perturbationis modum non conſideras, præ ignorantia. Si enim hæc ipſa prudenti mente diſponerent: & ipſi facile liberarẽtur, & meũ riſum leuarent. Nunc autem, uelut rebus in uita firmis, dementes illi ſuperbiunt, ob ratiocinationis expertem mentem, inordinatum impetum ſuum ægre diſcentes.

25 Sufficiens enim admonitio ipſis eſſet, OMNIUM RERUM uiciſſitudo, quæ ſubitis mutationibus irruit, & de repente omnigenam circumrotationẽ inducit. At ipſi, uelut hæc firma ſit ac ſtabilis, obliti adfectionum aſſidue incidentium, aliter aliàs ea, quæ triſtitiam inferunt, cupientes, & quæ non conferunt, quærentes, multis calamitatibus inuoluuntur. Si uerò quis iuxta propriam facultatem omnia facere cogitaret, ſtabilem ſanè uitam cuſtodiret, ſeipſum cognoſcens, & ſuiipſius comparationem clare conſiderans, & non cupiditatis ſtudium in infinitum extendens: ſed opulentam naturam, & omnium nutricem, per ſufficientiam intuens. Quemadmodum autem in optimo corporis habitu, adfectionum periculum manifeſtum eſt: ita ſucceſſuum fortunæ magnitudo periculoſa eſt. Inſignes autem palam in infelicitatibus conſpiciuntur. Alij uerò uelut proximorum facta non uidentes, a proprijs malefactis pereunt, tam manifeſta, quàm obſcura non præuidentes, quum longam uitam exemplum habeant eorum, quæ fiunt, & quæ non fiunt, ex quibus etiam futurum conſiderare oportebat. Hæc ſunt quæ mihi riſus materiam præbent. O dementes homines, prauitatis pœnas pẽdẽtes, auaritiæ, inſatiabilitatis, inimicitiæ, inſidiarum, doli, inuidentiæ (difficile eſt enumerare multiplices malorum uerſutias: ſunt enim infinitæ) & in his doloſis uerſutijs uiciſſim conuerſantes, & maligne ſentientes. At uirtutis apud ipſos modus eſt, id quod deterius eſt. Mendacij enim ſtudium exercent, uoluptatem conſectantur, legibus non obedientes. Quidam uerò ex ipſis præuidentiam in hominibus eſſe negat, ut qui neque uiſus, neque auditus participes ſunt. Solus autem ſenſus hominis recta intelligentia lucidus, & præſens & futurum præuidet. In omnibus diſplicentiam habent: & rurſus ad eadem accedunt: abnegata nauigatione, nauigãte reiecta agricultura, rurſus agrum colunt: eiecta uxore, aliam inducunt: genitos ſibi liberos ſepeliunt: & his ſepultis, alios generant, ac rurſus educant. Senectam optant: ad ipſam autem peruenientes, gemunt: in nullo rerum ſtatu, conſtantem mentem habentes. Principes ac Reges priuatum prædicant: priuatus autem regnum appetit. Qui reipublicæ magiſtratum gerit, artificem laudat, uelut extra periculum conſtitutum: artifex autem illum, uelut per omnia potentem. Rectam enim uirtutis uiam, puram & leuem ac inoffenſam non uident, quam nemo ingredi audet. Feruntur autem in contrariam, difficilem & tortuoſam, per aſpera incedentes, lapſantes ac offendentes: plerique uero excidentes, anhelantes uelut ſi qui perſequatur, litigantes, modo poſteriores exiſtentes, modo præcedentes. Et quidam ipſorum petulanti alieni cubilis corrumpendi amore ardent, per impudentiam inducti, alios auaritiæ morbus infinitus conſumit, alij mutuo inſidias ſtruunt, alij ab ambitionis ſtudio in aerem ſublati, per malitiæ grauitatẽ in profundum perniciei præcipites deferũtur. Quidam deſtruunt, deinde rurſus ædificant: largiuntur, deinde pœnitentia ducti, amicitiæ iura tollunt, malefici per inimicitiam cognationis iura bello impetentes.

26 Et horum omnium cauſa eſt auaritia. Qua in re hi a pueris ludentibus differunt? apud quos conſiliũ quidem iudicio caret: quod uero ſe forte fortuna obtulit, id iucundum eſt. At uero in deſiderijs quid brutis animantibus reliqui faciunt, quàm quòd intra ſufficientiam feræ ipſæ ſe continent? Quis enim leo aurum in terram occuluit? Quis taurus uberioris alimenti gratia depugnauit? Quam pardalim unquam

inſatiabilitas cepit? Sitit quidem aper, ſed uſque ad aquæ appetentiam. Lupus autem, deuorato neceſſario alimento oblato, quieſcit. Si dies ac noctes conjungat homo, non ſentit conuiuandi ſatietatem. Et annuorum quidem temporũ ordo, terminus eſt brutis ad coitũ: at homo perpetuo inſano libidinis œſtro ſtimulatur. Quæſo te Hippocrates, non ridere debeo plorantem propter amorem, eo, quòd cõmodo ſuo excluſus eſt? maxime uero ſi quis periculorum contemptor ſit, & per præcipitia, aut pelagi profunditates feratur, riſum non extendam? Non ridebo autem eum, qui nauem multis mercibus onuſtam demerſit, deinde mari indignatur, quòd ipſam plenam ſubmerſit? Ego quidem nequaquam mihi ridere uideor. Vellem autem potius aliquid moleſti contra ipſos excogitare.

27 At neque medicinam pro his eſſe oportebat, neq; aliquem pæonia pharmaca præparantem: atque huius rei documentum præbeat tibi tuus ille progenitor Aeſculapius, qui dum ſeruaret homines, fulminis ictus gratiam accepit. Non uides quòd & ego maleficij pars ſum, dum inſaniæ cauſam inquirens, animalia macto ac reſeco? Oportebat autẽ ex hominibus cauſam perſcrutari. Non uides quòd etiam ipſe mundus odio in homines plenus eſt? Infinitas enim contra ipſum adflictiones accumulauit. Totus homo ex natiuitate morbus eſt. Dum educatur, inutilis eſt, & alienum auxilium implorat. Dum creſcit, proteruus, inſipiens, pædagogo opus habens. Dum in uigore eſt, audax eſt. Dum decreſcit, miſerabilis, ubi labores ſuos imprudenter recolit ac iactat. Ex maternis enim uteri inquinamentis talis prodijt. Et propterea alij indignatione ac immodica ira pleni, in calamitatibus ac pugnis uerſantur: alij ſemper in adulterijs & corrumpendis puellis: alij in ebrietatibus: alij in rerũ alienarum cupiditatibus: alij in ſuis prodigendis. Vtinam facultas eſſet nobis, uniuerſorum habitationes reuelare, & nullum rerum in ipſis uelamentum dimittere, atque ita ea, quæ intus aguntur, uidere: uideremus utiq; alios edentes, alios uomentes, alios ſupplicijs torquentes, alios pharmaca miſcentes, alios inſidias conſtruentes, alios ſupputantes, alios gaudẽtes, alios plorantes, alios amicos accuſantes, alios propter ambitionem amentes. Quanquam ſint quædam actiones profundiores, quæ in animo occultantur. Et ex his quidam ſunt iuuenes, quidam ſenes: petentes, negantes: pauperes, opulenti: fame preſſi, luxu grauati, ſordidi, uincti: alijs delicijs diffluentes, famulicium magnũ alentes: alij trucidantes, alij ſepelientes: alij ea quæ habent contemnentes, & ſperatis poſſeſſionibus inhiantes: alij impudentes: alij parci: alij inexplebiles: alij occidentes, alij uapulantes: alij ſuperbientes, alij uanagloria elati. Et ex his aliqui apud equos ſpectatores cõſiſtunt: aliqui apud uiros, aut canes, aut lapides, aut ligna, aut æs, aut picturas. Et aliqui legationibus, aliqui militiæ, aliqui ſacerdotijs præſunt. Et alij coronas geſtant, aliqui armati ſunt, aliqui occiduntur. Singuli uerò ex his feruntur, partim ad pugnam naualem, partim ad militiam, partim ad ruſticationem: alij ad onerarias naues, alij ad forum, alij ad concionem, alij ad theatrum, alij ad fugam, alij aliò. Et rurſus, quidam ad uoluptatem delicíasq;, ac intemperantiam: quidã ad ocium ac ſocordiam. Quum igitur tot indigenas ac infelices animas uideamus, quomodo non uitam ipſarum eiuſmodi intemperantia præditam riſu exſibilarimus?

28 Quin & ualde timeo, neq; medicinã tuam ipſis placere. Nam præ intemperantia omnia ipſis diſplicent, & inſaniam ſapientiam putant: profecto ſuſpicor pleraq; in ſcientia tua palàm contumelia adfici, aut propter inuidiam, aut propter ingratitudinem. Aegrotantes enim ſimul ut ſeruantur, cauſam dijs aut fortunæ attribuunt. Pleriq; uerò ſuæ naturæ hoc adſcribẽtes, benefactorem odio habent, & parũ abeſt, ut indigne ferant, ſi debitores eſſe putentur. Sed & pleriq; artis ignorantiam in ſeipſis habentes, & imperiti exiſtentes, id quod melius eſt, purgant. Inter ſtupidos enim fiunt ſuffragia, & neq; ægroti atteſtari uolunt, neq; eiuſdem artis artifices teſtimoniũ præbere. Inuidia.n. obſtat. Non autem inexpertus es tu talium nugarum: imò probe ſcio, ob hæc te ſæpe immemorabilibus adflictionibus accerſitũ fuiſſe, & neq; cauſam, aut inuidiam, libenter deriſiſſe. Veritatis.n. neq; cognitio ulla eſt, neq; ullum teſtimonium. Hæc autem cum diceret, ſubridebat, & mihi, ò Damagete, diuina ſpecie apparebat, & uelut qui priorem ſuam formam exuiſſet. Et ego: O magnifice Democrite, inquã, magna xenia & hoſpitalitatis tuę munera, in Co mecum anferam. Multa enim me ſapientiæ admiratione impleuiſti. Diſcedo enim ueritatis tuæ præco, qui humanam naturam inueſtigaſti ac conſideraſti. Quum autem mentis meæ medelam a te acceperim, abeo nũc, tempore hoc expetente, itemq; corporis curatione. Cras uerò, & deinceps hoc loco rurſus cõueniemus. Atq; hæc loquutus, ſurrexi. Et ille paratus erat me ſequi. Cum uerò quidam accederet, haud ſcio unde, tradebãt ipſi libros. Et ego concitatius feſtinaui, & ad Abderitas in ſpecula me expectantes: uiri, inquã, pro legatione ueſtra ad me, magna ſit uobis gratia. Vidi enim Democritum uirum ſapientiſſimum, qui ſolus potentiſſimus eſt homines prudentes facere. Hæc habui, Damagete, quæ de Democrito ualde magna animi lætitia tibi recenſere uolui. Vale.

Democritus Hippocrati felicitatem.

Acceſſiſti ad nos uelut inſanos, ò Hippocrates, ueratrũ nobis daturus, perſuaſus a uiris ſtolidis, apud quos labor uirtutis inſania iudicatur. Tunc autem de mundi diſpoſitione, & de polis, ac aſtris cœleſtibus ſcribebamus. Cum uerò horũ naturã cognouiſſes, quòd omnia ualde commode eſſent creata, & quòd procul ab inſania ac deſipientia abeſſent: meã quidẽ naturã laudaſti: deſipientes autẽ & crudeles ac furioſos illos iudicaſti. Nam quæ ſimulachris per aerem uagãtia nos decipiunt, quæ ſanè mundus eſſe comprehenduntur, & uiciſſitudinem habentia creata ſunt: ea mens mea, naturam perſcrutata, uerè in lucem produxit. Cuius rei teſtes ſunt libri a me conſcripti. Oportebat igitur te, ò Hippocrates, cum uiris eiuſmodi moribus præditis minime congredi ac conuerſari, quorum mens ſuperficiaria & inconſtans eſt. Si enim ab illis perſuaſus, mihi, uelut inſano, ueratrum bibendum dediſſes, prudentia inſania facta fuiſſet: & artem tuam reprehendiſſent, uelut quæ inſaniæ fuiſſet cauſa.

29 Veratrum enim ſanis datum, menti tenebras offundit. Inſanis autem ualde prodeſſe conſueuit. Arbitror equidẽ, ſi non deprehendiſſes me ſcribentem, uerùm recumbentem, aut fortè deambulantem, & mecum

collu-

colloquentem, & nunc quidem indignantem, nunc uerò ridentem, ob ea, quæ mente reuoluam, & familiaribus me alloquentibus non attendentem, ſed cogitationi inſtantem, & mirum in modum ſpeculantem: putaſſes ſane Democritum, iuxta oculorum iudicium, ex his, quæ uidiſſes, inſaniæ imaginem præ ſe ferre. Oportet igitur Medicum non ſolùm uiſu adfectiones iudicare, ſed etiam reipſa: & rythmos ac conſonantias ut plurimùm indagare: & utrum incipiat morbus, aut mediũ teneat, aut deſinat, perſcrutari: & differentia, ac anni tempore & ætate obſeruata, adfectionem curare: itemque totius corporis naturam conſiderare. Ex his enim omnibus facile morbum inuenies. Porrò remiſi ad te de inſania tractationem à te conſcriptam. Vale.

Hippocratis Coi, de inſania ſcriptum.

30 Quemadmodum in libello de Morbo ſacro dixi, Inſanienti neceſſe eſt præ humiditate cerebrum, in quo animæ ſunt opera, moueri: ubi uidelicet humidius quàm pro natura fuerit. Eo uerò cõmoto, neque uiſum, neque auditum quieſcere, ſed aliàs alia, & uidere & audire: & linguam talia loqui, qualia ſingulis uicibus uiderit ac audierit. Quandiu uerò cerebrum quieuerit, tandiu etiam homo ſapit. Fit autem corruptio cerebri à pituita & bile. Vtriuſque uerò cognitio ſic contingit. Etenim qui à pituita inſaniunt, quieti ſunt, & non uociferantur, neque tumultuãtur. Qui uerò à bile, percuſſores ſunt, & malefici, ac non quieti. Et ſi quidem aſsidue inſaniant, hæ cauſę ſunt. Si uerò terrores & timores fuerint, à tranſmutatione fiunt, cerebro à bile caleſcente, quæ ad ipſum per uenas ſanguinarias procedit. Cum autẽ bilis diſceſſerit rurſus in uenas, etiam corpus quieſcit. Triſtatur autem & angitur homo, & præter temporis rationẽ obliuioſus fit, dum cerebrum à pituita perfrigeratur, & præter ſolitum morem compingitur. Poſtquam uerò cerebrum derepente, à bile calefactum fuerit, ſanguine in prædictis uenis efferueſcente: inſomnia uident horrenda, & facies uelut in uigilante flammeſcit, & oculi rubeſcunt, & mẽs aliquid mali operari cogitat. Atque hoc in ſomno homo patitur. Cùm autem ſanguis rurſus ad uenas diſperſus fuerit, quieſcit. Porrò in quinto Popularium morborum libro quendam recenſui, cui fiebat uocis interceptio, ignorantia, frequentes delirationes, & reuerſiones: lingua autem erat dura: (niſi collutione uſus eſſet, loqui non poterat) & plerunque etiam ualde amara. Venæ ſectio exſoluit, aquæ potus, aqua mulſa, ueratrorum potiones. Hic ubi modicum tempus ſuperuixiſſet, mortuus eſt. Erat & alius quidam, quem, ubi noctu ad conuiuium progrederetur, timor tibicinæ corripiebat, ubi audiret ipſam tibia canentem. Interdiu uerò audiens, nihil patiebatur.

Hippocrates Democrito felicitatem.

Artis Medicæ recta facta, ò Democrite, plerique è uulgo hominum non omnino laudant, uerùm Diis ſæpe attribuunt.

31 Si uerò natura reluctata perdiderit eum, qui curatur: medicos reprehendunt, numen prætereuntes. Et ego ſane mihi uideor, maiorem reprehenſionem quàm honorem artis me aſſequutum eſſe. Ego enim ad finem Medicinæ non perueni, etiam ſi iam ſenex ſim. Neque enim ipſius inuentor Aeſculapius: ſed & ipſe in multis à ſeipſo diſſenſit, quemadmodum nobis ſcriptorum libri tradiderunt. Proinde epiſtola à te ad nos miſſa, ueratri medicinam reprehendebat. Inductus equidem ſum, ò Democrite, uelut inſanienti ueratrum daturus, non perſcrutatus qualis quis tandem eſſes. Vbi uerò tecum congreſſus, cognoui non per Iouem deſipientiæ opus, ſed fermè omni laude ac commendatione dignum, ualde laudani naturam tuam, optimumque naturę, ac mundi interpretem te iudicaui. Eos uerò qui me induxerũt ad te uelut inſanientes reprehendi. Nam ipſi medicamento opus habebant. Quandoquidem igitur caſus nos in idem coniunxit, recte feceris ſi ad nos frequentius literas dederis, & libros à te conſcriptos impertiueris. Miſi autem etiam ipſe tibi de Veratri uſu libellum. Vale.

Hippocratis de Veratri uſu libellus.

32 His qui non facile ſurſum purgantur, ante potionem corpora præhumectare oportet uberiore alimẽto & quiete: Vbi uerò quis bibit ueratrum, ad motus corporum magis ducere, quàm ad ſomnos. Declarat autem nauigatio, quòd motus corpora turbat. Cum ueratrum magis ducere uoles, corpora moueto. Veratrum periculoſum eſt ſanas carnes habentibus. Quicunque in pharmacorum potionibus non ſitiunt, dum purgantur, non ceſſant purgari prius quàm ſitierint. Conuulſio ex ueratro, lethale. In nimia purgatione, conuulſio aut ſingultus ſuccedens, malum. In turbationibus uentris, & uomitibus ſpõtaneis, ſi quidem qualia purgari oportet, purgentur, conducit, & leuiter ferunt: Sin minus, uice uerſa. Quemadmodum autem in Prænotionibus dixi, purgatio ſurſum uerſus commodat ei, in quo ſine febre eſt cibi faſtidium, aut ſtomachi punctura, aut uertigo, aut os amarum, & in ſumma doloribus ſupra ſeptum tranſuerſum: at deorſum uerſus, ubi ſine febre eſt tormen, lumborum dolor, genuum grauitas, menſes ægre prodeuntes, dolores in partibus ſub ſepto tranſuerſo. Vitare uerò oportet in pharmacorũ potionibus eos, qui bona habent corpora, maximè autem nigros, & humida carne præditos, ſed & ſubſiccos, & balbos, ac blæſos.

33 Quicunque uerò inflammata in principio morbi, uelut in libello de Ptiſana dixi, ſtatim medicamento ſoluere aggrediuntur, hi de eo quidem, quod diſtentum eſt ac inflammatum, nihil auferunt (neque enim remittit qui crudus eſt adfectus) ea uero quæ morbo reſiſtunt, & ſana ſunt, conſumunt. Corpore uero debili fiente, morbus ſuperat, & immedicabile malum habens. Cæterùm ueratrum his dare oportet, quibus de capite fluxus fertur. Non autem dandum eſt pectore ſuppuratis. Neque medicamenta dãda ſunt decoloratis, raucoſis, lienoſis, ex anguibus, ſpirituoſis & ſiccum tuſsientibus, ſiticuloſis, flatuoſis, & his qui præcordia, & latera, ac dorſum diſtenta habent, & torpentibus, & obſcure uidentibus, & quibus aurium ſonitus ſunt, & urinæ meatus impotentibus: neque item morbo regio laborantibus, aut uentre debilibus, aut his qui ſanguinis eruptiones aut tubercula habent.

34 Si uerò medicandum eſſe uidebitur, ueratro ſecurus ſurſum purga, deorſum uerò non. Optimum autem his eſt uictus rationem conſtituere. Quemad-

modum autem in Prædlctionibus dixi, non ſunt me-
dicamenta danda his qui nigra euomunt, neque ci-
bum auerſantibus, neque delyris & parum dormien
tibus, neque dolore uexatis, neque uiſum temerariū
inclinatum habentibus, neque tumefactis, neque uer
tiginoſis, neque decoloratis, neque his qui in febre
æſtuoſi ſunt, ac confracti. Sicut autem de Ptiſana di-
xi. Seſamoides ſurſum purgat, potio eius eſt drachma
dimidia in aceto mulſo trita. Commiſcetur etiam ue
ratris tertia potionis pars, & minus ſuffocat. Purgat
item quartanas diuturnas, & diuturna febri lipyria
uexatos: & eos in quibus non eſt ſitis, neq; excretio
(hos uerò nō ante tres hebdomadas) aliquādo etiam
pleuriticos ac uoluuloſos. Et ſicut in Muliebribus
morbis dixi, purgandum eſt etiam, ſi uteri purgatio-
ne opus habuerint.

Hippocrates ad Theſſalum filium.

35 Ad cognoſcendam Geometriam & Numerorum
ſcientiam, mi filii, multum ſtudii adhibeto. Non. n. ſo
lùm uitam tuam illuſtrem, & ad multa commodam,
in humanarum rerum ſtatu efficient: ſed etiam ani-
mam acutiorem & clariorem reddent, ad omnium,
quorum uſus in medicina expetitur, utilitatem cōſe
quēdam. Etenim Geometriæ cognitio, quæ multifor
mis ac varia eſt, & oīa cū demōſtratione trāſigit, utilis
erit & ad oſsium ſitus, & ad exarticulationes, & reli
quū membrorū ordinē. Nā ad multiplicē horum adie
ctionē, & articulorum luxatorū repoſitione, & oſsium
contritorum refectione, & perforatione, & cōpoſitio
ne, & exemptione, ac reliqua curatione, maiore indu
ſtria utetur quiſquis nouerit qualis eſt locus, & quale
eſt os, quod ex eo eluxatum eſt. At uerò Numerorum
ratio, & ad circuitus, & ad tranſmutationes febrium
præter rationem fientes, & ad iudicia ægrotantium,
36 ac ſecuritatis in morbis, ſufficiens erit. Præclara. n.
res eſt, tale miniſterium in medicina habere, quod ti-
bi partes intenſionis ac remiſsionis, cum ex parte inæ
quales fuerint, facile cognobiles exhibet, citra erro-
rem. Quapropter ad huiuſmodi experientiæ faculta-
tem peruenire ſedulo ſtude. Vale.

Democritus Hippocrati, De na-
tura humana.

37 Omnes homines artem medicam noſſe oportet, ò
Hippocrates: (Eſt. n. res honeſta ſimul ac utilis ad ui
tā:) & ex his maximè eos, qui eruditionis ac eloquen
tiæ cognitionē habent. Nam ſapientiæ cognitionem
medicinæ ſororem ac contubernalē eſſe puto. Sapien
tia. n. animam ab adfectibus liberat: Medicina uerò
morbos à corporibus aufert. Augeſcit autem intelligen-
tia, præſēte ſanitate: cuius prouidētiam habere, hone-
ſtū eſt, eos qui recte ſentiunt. At ubi corporis habitus
ægrotat; neq; mens ipſa alacritatem habet ad uirtutis
meditationem. Morbus enim præſens animam uehe
menter obſcurat, intelligentiam ad adſectionem
38 per conſenſum ducens. Cæterum naturæ humanæ
deſcriptio, eiuſmodi ſpeculationem habet. Cerebrū
quidem ſupremam corporis partem cuſtodit, & ſecu
ritatis tutelam ſibi commiſſam habet, intra membra-
nas neruoſas cohabitans. Super quod duplicatorum
oſsium naturæ neceſſariæ firmatæ, dominum mentis
cuſtodem, ipſum cerebrum tegunt. Pilorū decor eſt,
cutem ornare. Oculorum uerò uis uiſiua in multipli-
ci tunica latitans, ob humoris inſtantias, ſub frontem
in medellam collocata eſt, & eſt uidendi cauſa. Pupil
la uerò ſyncera, palpebræ marginem opportunitatis
cuſtodem ſuſtinet. Duplices autem nares olfactum
dinoſcentes, oculorū uicinitatem dirimunt. Mollis ue
rò labiorum contactus os circumplicans, uerborum
ſenſum, exactamque articulationem gubernans exhi
bet. Mentum autē in extremitatem deſinens, ac lyræ
ſimile, dentium clauis coaptatum eſt. At ſermonū re
ceptacula aures, opifex aperuit: in quibus dum eſt ſer
mo, non certus temeritatis miniſter exiſtit. Loquelæ
mater lingua, animę nuncius, guſtum cuſtodiens, mu
nitis dētium ſeptis cuſtodita eſt. Guttur autem & gu
la inter ſe coniuncta, uicina ſunt. Illud. n. in uiam ſpi-
ritus: hæc in profundum uentris, alimētum demittit,
largè id propellens. Regiū verò cor, cono, ac pineę nu
ci ſimile, iram nutriens, aduerſus omnes inſidias tho-
racem induit. Frequenter aūt flatuum cauernæ aere
per ipſas erumpente, uocis cauſam flatum pariunt.
Quod uerò ſanguinem ſuppeditat, & in alimentum
trāſmutat, cū apicibus ſæpe uena caua circumfluū, he-
par eſt, concupiſcentiæ cauſa. Viridis autē bilis iuxta
hepar manens ubi ſuperebulliit, humani corporis cor
ruptio, eſt nociuus ac inutilis corporis humani inqui
linus. Veruntamen uice uerſa dormit, nullum nego-
ciū exhibens. Inter hæc autē medius omnia ſuſcipiēs
uenter chorum ducit, & accumbit, concoctionem gu
bernans. Obnoxia uerò uentris cōpoſitioni, per opifi
ciū conuoluta, circū uentrem euoluuntur inteſtina,
adſumptionis & excretionis cauſę. Gemini autem re
nes in coxis firmati, & pinguedine intecti, ab urina-
rū excretione non ſunt alieni. At dominus totius uen
tris, qui Omentū uocatur totum uentrem complecti
tur, ſolo ſplene excepto. Conſequenter, neruoſa ueſi-
ca in coxa oſculū firmatum habens, uenis complica-
tis, urinarum excretionis cauſa eſt. Huic autem uici-
na mater puerorum, uehemens illud malum, infinita
rum ærumnarum in muliere cauſa, uterus ipſe latitat.
Pilorus autem ſiue Ianitor, ex coxarum receſſu emer
gēs caro, neruis adſtringitur. Verùm de plenitudinē
naturæ uentris effundit, ex opificii prouidētia. Porò
extra corpus penſiles domū incolunt, ad generatione
deſtinati, cōditores teſticuli, multis tunicis prędīti. Iu
cundū ex uenis ac neruis plicamentū eſt pubes, quæ
urinarum effuſionē facit, & ad coitus miniſterium a
natura creata eſt, & pubertatis appetentia tegit. Cru
ra uerò & brachia, & extremæ partes his annexæ, to-
tum miniſterii principiū coaceruatum habentes, tu-
tum neruorum miniſteriū perficiunt. At uerò incor-
porea in receſsibus natura, omnifaria uiſcerum gene
ra fabricauit: Quæ ſanè mors inſtans, celeriter à mini
ſterio quieta reddit.

Hippocrates Cous, Demetrio regi
gaudium.

Nos equidem etiam prius, ò rex, ſtudio haben-
tes naturæ humanæ partes in ſumma cōſiderare, has
cōſcriptas quēadmodum uoluiſti demiſimus. Nūc au
tē ea, quorum maxime ſtudioſos eſſe oportet pruden
tes, partim a prioribus trāſumpta, partim nunc per
nos ipſos cōperta, tibi conſcripſimus. Quæ ſi tu prio-
rū morborū ſignis fientibus ſequutus, & iiſdem ſæpe
uſus fueris: per omne uitæ tēpus morborū exors eſſe
39 poteris. Duo ſunt morborum uniuerſorum anima-

lium

lium genera, alterum ſecundum genus,alterum ſecū
dum adfectionem,inter ſe diſsimilia.At uerò concu-
piſcentias iuxta alimentum, ex ſubcontrarijs cogno
ſces,dum ea quæ euacuantur, indicant ea quæ plena
ſunt : & quæ implent, coniecturam præbent eorum
quæ uacua ſunt. Morbos autem omnes ex ſubcontra
rijs conſtitutos cognoſces,& morbos a morbis fieri.
In conuulſionibus febris ſuccedens, ſiſtit morbum :
capitis autem dolores, ſanguis ex auribus erumpēs,
aut ex naribus. Conuulſiones omnibus morbis atræ
40 bilis ſuccedentes,atram bilem ſedant. Et in ſum-
ma,radix humanorum morborum eſt caput,& maxi
mi morbi ex hoc accedunt. Quum enim ori uelut
cucurbita medica incumbat, contingit,ut ipſum om
nium eorum,quæ ingerūtur, ſuperfluitates attrahat,
& tennes humores.Oportet autem animum aduerte
re, & peculiariter uiuere, ubi teipſum præparaueris
in has partes,quo morbi accidentes nullum augmen
tum capiant,per curam diligentem & per bonum or
dinem apud te fientem : ita ut neque rei uenereæ in-
temperantia,neque diuerſorum eduliorum inconti-
nentia,neque ſomnis immodicis,inexercitato corpo
re utaris:ſed ſigna in corpore contingentia ſequaris,
& uniuſcuiuſque corporis occaſionem cōſerues:quo
morbum irruere parātem uites,& medelis,quas ego
perſcribo,utens,a morbis exors perſeueres. Vale.

Decretum Athenienſium.

41 Viſum eſt,ac decretum Senatui & populo Athe-
nienſium.Quandoquidem Hippocrates Cous Medi
cus,& ab Aeſculapio originem ducens, magnam be
neuolentiam unà cum ſalute Græcis oſtendit,quādo
etiam peſte à Barbaris in Græciam proficiſcente,di
ſcipulis ſuis ad locos dimiſsis,indicauit quibus mede
lis uti oporteat,& accedentem peſtem ſecurè effuge
re,quo medicina Græcis data,ipſorum ægrotos tuto
ſeruaret. Sed & ſcripta ſua de Arte medica exacta edi
dit,multos eſſe uolens Medicos qui ſeruare poſſent.
Et Perſarum rege ipſum accerſente, & honores opti
matibus Perſarum æquales promittēte, & dona quæ
cunque tandem ipſe Hippocrates uellet offerente,
Barbari promiſsiones contempſit,eo quòd hoſtis,&
communis inimicus Græcis eſſet. Quo igitur appa-
reat, populum Athenienſium ſemper ea quæ utilia
ſunt Græcis conſultare: & ut gratiam condignā Hip
pocrati probe ne factis referat: Viſum eſt populo, ip
ſum publicè magnis myſteriis initiare, quemadmo-
dum Herculem filium Iouis : & coronare ipſum co-
rona aurea mille aureorum:& ipſam coronam Quin
quatriis magnis Mineruæ feſtis, in certamine gymni
co per præconem proclamare. Et licere omnibus
Coorum liberis,ut Athenis pubeſcant, quemadmo-
dum liberi Athenienſium: quandoquidem patria ip-
ſorum huiuſmodi uirum genuit. Eſſe uerò Hippo-
crati, & uitam, & uictum prouiſum in Prytaneo per
omnem uitam.

Oratio Hippocratis ad aram conſiſtentis.

42 O uos multi,& multarum urbium habitatores, in
magna dignitate cōſtituti,cōmuni nomine Theſſali,
omnibus hominibus amara neceſsitas incūbit,ut quæ
fatis ſtatuta ſunt ferant. Quapropter ego nunc cedēs
cum mea ſobole,oleę ramulis coronatus, ad Miner-
uæ aram ſupplex conſiſto. Quis ſim ignorantibus di-
cere oportet. Hippocrates,ò uiri,Medicus Cous,nō
per piam & honeſtam cauſam, meipſum & liberos
meos uobis commendo. Cognoſcitis me ò plebs.
Nā profecto uos eſtis uiri mihi familiares,inter quos
ut uerum dicam,inter pleroſque ueſtrum,& in mul-
tis urbibus ueſtris cognitus ſum,ut in ſumma dicam.
At uerò nomen meum longe ulterius, quàm formæ
meę aſpectus, proceſsit. Atque hæc cauſa ex ar-
te mea ſanitatis,ac uitæ, ortū habuiſſe uidetur, quod
non ſolum hominibus ueſtram regionem habitanti-
bus, ſed etiam multis Græcis uobis uicinis cognitus
ſum. Iam uerò qua de cauſa tantum negocium opere
43 peragendum adſumpſi,referam. Athenienſes male
habebunt,ò uiri Theſſali,qui Metropolim ac patriā
noſtram Co deuaſtantes, in ſeruitutem redigunt ea,
quæ libera ſunt ex progenitorum adquiſitione,priua
tim ſibi parta facientes: neque cognationem reueri-
ti,quæ ipſis eſt ab Apolline & Hercule, quæ ſanè ad
Aenium,& Sunium filios illorum peruenit:neq; Her
culis malorum domitoris beneficia mente recolunt,
quæ ille communis & uobis & nobis bene faciens
Deus,in illos contulit. At uos per Iouem ſupplicatio
nibus colendum, & per cognatos deos, egredimini,
uindicate,liberate,propriæ uirtutis memores,& nihil
ad gloriam ueſtram ſpectans intermittentes.

Oratio Legati Theſſali filij Hippocratis,ad Athenienſes.

Conuenire arbitror uiri Athenienſes, conſtitutū
apud uos,qui non omni multitudini cognitus eſt,pri
mum indicare quis ſit, & unde ſit : poſtea uerò reli-
quam orationem perſequi. Mihi equidem pater eſt
Hippocrates : qui quantam in Medicina facultatem
habeat, uos nouiſti. Nomen autem eſt Theſſalus.
Cognitus uerò & ego ſum nō in poſtremis, neq; pau
cis ueſtrum. Patria uerò eſt mihi Cos: quæ quomodo
uobis cognata ſit ab antiquo,alii dicunt,qui in recen
ſenda hiſtoria ſunt pſtantiores. Veni autē miſſus à pa
tre,quatuor beneficia a nobis in uos collata prolatu-
rus. Primū quidem uetus quoddam, tēpore progeni
torum noſtrorum, commune in omnes Amphictyo-
nas,quorum uos nō minima pars eſtis. Alterum ueto
illo adhuc maius,& ad plurimos Gręcorum progreſ
ſum. Atque hæc quidem urbis,& progenitorū meo-
rum eſſe apparebunt. Tertium autem patris propriū
eſt, & tantum,quantum nemo unus uir, & uobis &
multis Græcis cōtulit. Poſtremum uerò ex quatuor
commune eſt patris & meum, & quod non ad plu-
res,ſed ad uos ipſos peruenit. Quod quidem priorū
beneficiorum comparatione exiguum uideri pote-
rit: uerùm ad aliorum beneficia collatum,magnū eſt.
Et ſanè huiuſmodi beneficia ſic ſe habent, quemad-
modum eſſe dixi,ut ſummatim dicam. Oportet autē
non ſolùm dicere,ſed etiam demonſtrare,quòd uera
ſunt. Principium igitur ſermonis,ipſum miniſteriorū
noſtrorum principium faciam. Vetuſtiſsima uerò pri
mum referam : in quibus fortaſsis longiora,ac altius
repetita me dicere reprehenderitis. At quiſque ue-

tus dici expetit. Erat enim tempus quando Criſæa gens erat, & habitabat quidem circa Pythicum templum: terra uerò habebat, quæ ſanè nunc Apollini conſecrata eſt. Appellatur autem Criſæus quidem campus, iuxta quem Locri habitant, & cui Melæna adſunt: Cirrhæus uerò mons, cui Phocenſes adiacẽt. Hi porrò Criſęi cum eſſent aliquando populoſi, & fortes, & opulenti, his bonis ad malum uſi ſunt. Per inſolentiam enim multa horrẽda, ac iniqua facta perpetrarunt in Deum impietatem exercẽtes, Delphos in ſeruitutem redigentes, uicinos depredantes, agricolas ſpoliantes, uxores ac liberos abducentes, & corpora ipſorum conſtuprantes. Qua de cauſa Amphictyones ira commoti, & exercitu in terram ipſorum inducto, & ipſis pugna deuictis, regionem deuaſtaruut, & urbes expugnarunt. Vbi ſana illi, qui multa & impia perpetrarunt, miſerè accepri ſuut, non minores pęnas perſoluentes, quàm ipſi aliis intulerant. Feliciſsimi uerò ex ipſis fuerunt, qui intra manus hoſtium perierunt: Secundo loco, qui manu capti ſunt, & qui ad aliã regionẽ ac urbes trãſiuerunt. Sua enim mala ob oculos nõ habuerunt. Qui uerò ex captiuis iſthic manſerunt, infeliciſsimi ſuerunt, quicunque in ſua ipſorum regione torquebãtur. Nam cũ uxoribus & liberis, agros, & urbes igni tradi uidebant. His nero adhuc peius degebant hi, qui intra mœnia perſeuerabant, quando relata mala partim uidebant, partim percũctabantur, plura neris audientes. Sic.n. fieri ſolet. Et ſanè malam ſalutis ſpem habebant. Erat autem ipſis urbs prope hunc locum maxima, ubi nunc certameu equeſtre peragiť: cuius murõs extruxerãt, & eos q ex aliis urbibus transfugerãt, & exceperant. Inutilia uerò ciecerãt, & neceſſaria importauerãt. Et cogitabant obſidionem ſuſtinere, bona ſpe præditi, neque mannum pugna, neque longi temporis obſidione, urbem capi poſſe. At uerò Amphictyones, tũ alia deuaſtarũt, tum ad hãc urbẽ præſidio cõſtructo, & ad expugnationẽ præparato, reliqunm exercitum per urbes dimiſeruut. Temporis autem progreſſu, cum peſtis in exercitum illapſa eſſet, & milites ęgrotarent: quidã uerò etiã morerẽtur: alii uerò, propter morbum, p̃ſidium reliquiſſent: Ampbictyones turbabantur. Et alii alia conſultabant. Solet autẽ in rebus communibus ſic ferè fieri. Tandem uerò adflictionẽ moleſte ferentes, & de bello deſperantes, Deo rem cõmiſerunt: & quid facere oporteret, interrogarunt. Ille uerò bellum gerere iuſsit, & uictores fore promittebat, ſi ad Co profecti, cerui filiũ: in auxiliũ adducerẽt, cũ auro: atq; hoc feſtinabũdi, ut ne Criſæi prius in adyto tripodem deprędarentur: Sin minus, urbem capi non poſſe. Ipſi uerò, his auditis, & ad Co profecti, oraculum propoſuerunt. Cum autem Coi dubitarẽt, & oraculum non intelligerent: ſurrexit uir genere quidem Aſclepiades, progenitor autem noſter: Medicus uerò Græcorum eius temporis omnium cõfeſsione optimus, nomẽ autem ipſi erat Nebrus, qui oraculum dicere inquit, ut ad ſeipſum uenirent. Nam Deus, inquit, admonuit nos, ut profecti ad Co, cerui filium in auxilium adducatis. Cos equidem hæc eſt. Ceruorum autem filii Nebri appellantur: hoc eſt hinnuli. Nebrus autem eſt mihi nomẽ. Quod uerò aliud auxilium potius contigerit exercitui ægrotanti, quã Medicus? Et profecto non uidetur mihi id conſequẽs eſſe, quod in tantum diuitiis Græcos omnes ſuperantes, Deus a Deo proficiſci iuſſerit, & aureum numiſma petere. Verum hoc oraculum in meam domum progreditur. Chryſos enim, hoc eſt, aurum, uocatur maſculus meus filius natu minimus. Eſt autem omnino, & corporis ſpecie, & animi uirtute, quantum pati dicere licet, inter omnes ciues præcellens. Ego quidem igitur, niſi uobis aliud uideatur, & ipſe proficiſcar, & filium mecum adducam, naue quæ quinquaginta remis agatur inſtructa meis ſumptibus, & miniſteriis medicis ac bellicis referta, quo in utranque partem auxilium feramus. Et hic quidem dixit: illi uerò approbauerunt, qui miſsi fuerunt. At Nebrus hic etiam uirum Calydonium apud ſe educatum, in nauem adſumpſit: de quo ſtatim, ubi res tulerit, dicemus. Cum igitur peruenissent hi uiri ad caſtra, Deus gaudebat. Nam & mortes militum ceſſabant, & cum diuina fortuna equus Eurylochi (qui belli dux erat, Theſſalus genere, ex Heraclidis ortum ducens) canalem, per quẽ aqua in orbem ducebatur, ungula percuſsiſſeut, ubi in puluere uolutari uoluiſſet: Nebrus aquam medicamentis infecit, unde uentres Criſeorum corruditi ſunt: & ſanè multũ contulit ad hoc, ut ciuitas caperetur. Atque hinc iam animi obſidentium elati ſunt, uelut Deo iam manifeſte auxilium ferente. Cum autem impetus facerẽt, & præmia proponerent his qui primi muros conſcendiſſent: certamen erat fortiſsimum, & urbs capiebatur. Primus enim muros conſcendit Chryſus, & turrim occupauit. Sequebatur autem ipſum eueſtigio uir ille Calydonius, ſub communi ſcuto auxilium ferens; de quo antea dixi. Et Chryſus quidem haſta pertuſſus eecidit ex ſumma turri. percuſſus eſt autem a Mermode Lyci fratre, qui lapidibus obrutus mortuus eſt, cum in adytum arrupiſſet tripodem deprædaturus. Hi igitur ciuitatem ſic ceperunt: & Nebri auxilium cum Chryſo, & ſecundum medicam, & ſecundum bellicam facultatem recte ſucceſſit: & Deus uera dixit, & quæ promiſerat fecit. Qua de cauſa Amphictyones Appollini quidem templum conſecrarunt, quod nũc eſt in Delphis: & certamen gymnicum ac equeſtre prius non peragentes, nunc peragunt: & Chryſæorũ regionem uniuerſam dicarunt Deo contributori, reddentes ea quæ dedit in eo quod oraculum dedit. Et Nebri filium Chryſum in circo equeſtri ſepelierunt: & Delphis publice ipſi parẽtare præceperunt. Aſclepiadis uero in Co attributa eſt prudentia uaticinandi, quemadmodum his qui mittuntur ex urbibus ad ſacrum Amphictyonum cõcilium: atque hoc Nebri gratia. Calidoniis autem ab illo uiro, & illo miniſterio, etiam nunc in Delphis primæ naticinandi partes, & alimẽta dantur. Verum redeo ad noſtra. Nam quod uera dico, hinc clarum eſt. Cum ego pater & ego acceſsiſſemus, Amphictyones hæc renouarunt, & attribuerunt, & in columna deſcripta in Delphis dedicauerunt. Atque huius quidem ſermonis finis clare oſtendit, noſtros progenitores eſſe ueſtros benefactores. Cæterum hoc relicto, alium de iiſdem, non eundem ſermonem adſumam. Cum enim magnus ille rex cum Perſis & aliis Barbaris Bellum gereret contra Græcos, qui aquam & terram non dediſſent: patria noſtra maluit in totum peſſundari, ut ne contra uos, & eos qui nobiſcum ſentirent, hoſtilia arma ſumeret, & in nauibus militarem expeditionem mitteret. Sed abnuit, & honeſtum quid, & dignum

tum

tum patribus meditata, qui Gigantes & Heraclidæ eſſe dicuntur. Viſum igitur eſt ipſis, cum quatuor eſſent muri in inſula, omnes relinquere, & ad montes confugere, & ſalutē tutari. Vnde ſanè quid non mali obuenit? dum regio fuit deuaſtata, & corpora libera mancipata, & hoſtili lege occiſa, & urbs, & alia munimenta, ac templa, ad fauillam exuſta. Inſuper autem & filiæ Lygmdamis Artemiſiæ, circa patruni uictoriam datum eſt, omnia quę relicta eſſent expiſcari ac exportare: At enim, uelut appàret, a diis non ſumus neglecti: uerum tempeſtatibus ingentibus exortis, & naues Artemiſiæ omnes in periculo fuerunt, & multæ perierunt: & in exercitum ipſius multa fulmina inciderunt, quum inſula noſtra paucis fulminibus impeteretur. Dicitur etiam ſpectra eſſe. Quorum ſanè omnium timore perterrefacta, ab immedicabilibus cœptis deſtitit, amara confeſſione facta, quæ & relatu amara eſt: Quare omittatur. Attribuam autem & hic progenitoribus meis propriiſsimè minime falſa, quod neque contra uos, neque contra Lacedæmonios, alioſque Græcorum ſocios. Coi uoluntaria arma ſumpſerint: & quidem quum multi tum inſulas, tum Aſiam habitantes, cum Barbaris in bello coniuncti fuerint, nulla uiolentia coacti. Equidem præfecti urbis tunc fuerunt Cadmus & Hippolochus. Verum autem eſt, & Cadmum & Hippolochum meos progenitores eſſe. Nam Cadmus, qui & Senatum regebat, matris meæ progenitor eſt: Hippolochus uero ex Aſclepiadis, quartus à Nebro, cuius auxilio Chryſæi ſunt deuaſtati. Nos autem ex uirili genere Aſclepiadæ ſumus. Quare & hoc bonum a progenitoribus noſtris profectum amplectimini. Redeo ad Cadmū, Hic ſane uir adeò commodi Græcorū ſtudioſus fuit, ut cum regio ab Artemiſię obſidione liberata eſſet, iſthic relicta uxore ac ſobole, abiuerit cū his qui eadem ſentirent in Siciliam, quo Gelonem & fratres eius prohiberet, ne amicitiam cum Barbaris contraherēt contra Gręcos. Perpetrauit & alia multa egregia facta, quę longius producere non eſt tempeſtiuum. Atque hęc quidem & huiuſmodi multa ſunt publica progenitorum noſtrorum in uos & alios Græcos beneficia. Non deficit me dicendi facultas. Venio autem iam ad hoc, ut beneficium Hippocratis patris mei apud eos, qui id ſciunt, producā: quod hoc modo recenſens, uera dicere cognoſcar. Cum peſtis ex Barbaria adflueret, quæ ſupra Illyrios ac Pæonas ſita eſt, & cum malum in hanc regionem ueniſſet: harum gentium Reges ad famam medicam, quæ uera erat, & undiquaq; proceſſerat, & ad patrem meū, nuncios miſerunt in Theſſaliam (illic.n. pater meus & prius, & nūc domū habet) uocantes ipſum ad auxilium ferendum. Et non ſolum argentum, & aurum, & alias opes ſe miſſuros eſſe receperunt, ſed etiam reportaturum eſſe quæcunque ipſe uellet, ſi auxilium tuliſſet. Ipſe uerò cū interrogaſſet quales motus partiales fierent, & æſtus, ac uentos, & caligines perſcrutatus, itemque alia quæ habitus ex præſenti ſtatu cōmouere ſolent: cum ſanè omnia didiciſſet, illos quidem retro diſcedere iuſsit, & nullam ſibi facultatem eſſe ad illorum regionem proficiſcendi, pronunciauit. Verùm eſſe quàm citiſsime Theſſalis denunciare ſtuduit, quibus modis malum accedens cauerent: & medelam conſcriptam per urbes proponebat. Me uerò in Macedoniā emiſit. Cum regibus enim Heraclidarum, qui iſthic imperium obtinent, paterna nobis intercedit amicitia. Et ego quidem ibam a Theſſalia eò, quò me pater iuſsit, auxilium his qui iſthic eſſent laturus. Iniunxit autem mihi ut etiam urbi ueſtræ opem ferrem. At fratrem meum Draconem ex Pagaſis profectum, in Helleſpontum nauigare iuſsit, conſimili conſilio inſtructum, quali etiam ipſe utebatur.

44 Non enim omnes loci eadem auxilia ferunt, eo quòd non omnis ambiens nos aer ſimilis eſt. Polybium uero, qui filiam ipſius, meam autem ſororem habet, & alios diſcipulos, ad alios aliorum conuentus & uias profecturos emiſit, quo quàm plurimis opitularetur. Poſtquam autem ipſe res in Theſſalia perfecit, ad uicinas gentes auxilium laturus proficiſcebatur, & ad Pylas profectus, Dorienſibus, & aliis, ſimulque Phocenſibus auxilium tulit. Et cum ſanè ad Delphos perueniſſet, ſupplicationem Deo pro Gręcis fecit: & ſacrificio facto, iter ad Bœotos arripuit. Et cum ipſis opem tuliſſet, ſimiliter ad uos progreſſus eſt, & ſufficientia uobis ad ſalutem, quæ ſanè nūc ego produco, ex animo penitus dixit. Arbitror autē multos ueſtrum noſſe, quòd uera dico. Non enim ita diu eſt, ſed nonus hic eſt annus, quando abiui, & in Peloponneſum miſſus ſum, illhic habitantibus opem laturus. At uero undiquaque uobis, & uerbis, & re ipſa, dignus honor contingit, ut minime pœniteat nos, quod non hunc cum quęſtu ex Illyricis ac Pęonibus oblato permutauimus. Verùm præ reliquis ciuitatibus magna ſunt quæ à uobis data ſunt. Nam & reſpublica ueſtra alias excedit. Athenæ enim altius quiddam ſunt aliis urbibus, quantum ad gloriam attinet. Et corona illa antea in ueſtro theatro patri impoſita, ad ſummas æmulationem ac felicitatē ipſum euexit. Sed & hoc beneficium ſuperaſtis, dum & patrē, & me publicè Cereris & Proſerpinæ miſteriis ac ſacris initiaſtis. Atque hæc quidem tria ſunt beneficia, quantum ego uerbis conſequi potui, & fracta uoce proferre, urbis, & progenitorum, & patris mei, in uos ſimulque multos Græcos. Quartum nunc dicere aggrediar, quod, uelut antea dixi, in uos ego & pater meus collocauimus. Cum enim Alcibiadem emitteretis in Siciliam, multa quidem potentia non autem ita multa, uelut admiranda: & ſermo in concione incidiſſet de Medico, quem exercitum ſequi oporteret: pater meus progreſſus, me ad curanda corpora ueſtra ſe daturum eſſe promiſit, propriis ſumptibus inſtructum, & citra mercedis exactionem, quàmdiu claſsis abeſſet, parui pendens ſuam utilitatem, ut qui ſibi perſuaſiſſet, hoc in ueſtrum commodum ceſſurū eſſe. Ego enim non ſolum res meas inſumebam, id quod faciebā uobis inſeruiens: ſed etiā ad alia magna opera deſtinatus fui. Et hoc minimum eſt ex his, quę ſum dicturus. Decreuit.n. pater ob me filium fortunę fluctibus agitari, & in terra aliena, & in mari, & in periculis bellicis, & in ægritudinibus, quæ his qui erroneam uitam degunt, magis accedere ſolēt, quàm his qui ordinatæ uitæ rationem habent. Nouit enim beneficium beneficio metiri: & non, uelut qui aliquid emiſſet, cōtracta ex manu in manum facto ſemel, diſcedere. Et hic quidem talia præſtitit. Ego uero, ut qui filius illius ſim, nihil ſtudii & artis prętermiſsi, auxilium ferens, & periclitatus uobiſcū, ſi quando occaſio tuliſſet. Et ad hæc ambo præſtanda, neq; morbus,

neque

neque afflictio, neq; timor in mari, & intra hoſtium manus, me prohibuit. Teſtes autem huius rei non alios aliquos, ſed uos ipſos habeo. Quare ſi quis contradicere uolet, is nihil cunctatus exurgat. Verum non puto me mentiri. Cum autem hæc præſtitiſſem ad annos tres, & aurea corona coronatus, & adhuc pulchrius laudatus; domum redij ad nuptias, quo & artis, & generis noſtri ſucceſſores producerē. Et quæ quidem a ciuitate, a progenitoribus, a patre, & a me, uobis obtigerunt, hæc ſunt. Dictum eſt autem & quę nos a uobis oblata tulimus. Arbitror autem multos è uobis admirari, qua de cauſa hęc a me ex tam longinquo principio repetita ſunt. Quo igitur & uos cognoſcatis, & mihi ea quæ cupio cōtingant: tempeſtiuum eſt ut hoc dicam. Pater meus, o uiri Athenienſes, & ego petimus uos (ſic enim liberos & amicos loqui decet, quò id quod petunt ab amicis liberis conſequantur) contra patriam noſtram hoſtilia arma ne ſumatis. Si uerò oportet, quemadmodum fortaſsis oportet eos, qui ſua ipſorum cauſa progreſsi ſunt, etiā rogamus, ut ne nos, qui eiuſmodi & tam magna beneficia in uos priores contulimus, ſeruorum loco habeatis. Inſuper autem (nam & ſic dicere conueniet) ſupplicamus, ut ne noſtra faciatis nobis ipſis in bello captiua, ſi contigerit, ut multo inferiores ſuperetis. Verùm & hoc conſiderare, ꝙ fortuna aliàs alia cito uerſat: & aliquando magni paruis opus habuerunt: & fortes per debiles ſalutem adepti ſunt. Puto autē clarum eſſe, ut ne clariſsimum dicam, ꝙ ob unum uirum non ciuitas, ſed multę gentes iam quandoq; utilitatem in rebus bellicis conſequutæ ſunt. Et ubi ars in precio eſt, neque nos contemnere poteritis. Nam neq; ita uiles ac contemnendi ſumus, quemadmodū in uobis teſtimonium ſitū eſt. Verum ab initio quidem dei, unde genus noſtrum eſſe gloriamur, Aeſculapius, & Hercules in hominum utilitatem prognati ſunt. Et hos propter uirtutem, quam hic exercuerūt, omnes deorum loco habent. Vrbs autē mea, & ego qui ad uos uerba facio, ad tales originem noſtrā referimus, quemadmodum ſane hominum traditiones habent. Vnde profecto etiam pro Græcis ambo hac parte, & in omni bono, ad ipſos tutandos ſtetiſſe apparebimus. Non enim fabula ſunt res ad Troiam geſtæ, ſed facta, in quibus Cos cum inſulis ſuis non minima, ſed maxima ad ferendum auxilium exiſtit. Sic uerò etiam Aeſculapij filij, nō arte ſolum, ſed etiam armis, Græcis auxilium tulerunt. Machaon equidem animam in Troade depoſuit, quando, uelut ſcriptores de his prodentes dicunt, ex equo in Priami urbē uenit. Proinde neque eo quòd contribules, neque eo ꝙ ex auxiliariorum numero, auxiliares etiā ipſi Græcis ſumus, nos iniuria adfeceritis. Non in longum extendam ſermonem, res Criſæorum, aut Perſicas iterum repetendo, quando & ipſas audiuiſtis, & in manibus magis ſunt, q̄ ea quæ paulò antè relata ſunt. Quin & ſic cogitate, minimè pium eſſe benefactores iniuria adficere. Nos autem benefactores eſſe, facta ipſa clamant. Ex quibus patribus prognati eſſe uidebimini (quemadmodum fabulatores dixerunt) ſi iniuria adficere, q̄ benigni eſſe malueritis? Neque enim amarulentius quicquam dicere uolo. Illi enim, o uiri Athenienſes, Heraclidis quidē gratias rependerunt: alijs autem multis, beneficio adfecti, uiciſsim auxiliati ſunt. Deficiat profecto me dies longius narrantē, ſi recenſere uelim quot hominibus quanta bona obuenerint, qui nihil de uobis bene meriti fuerunt. Circumſpicite uos ipſos, & me nullo dicente, conſiderate qualia perpetretis. Mala res eſt poteſtas, o uiri Athenienſes. Non enim quæ ſua ſunt, menſura diſponere nouit. Sed & urbes quaſdam, & gētes iam perdidit. Si uerò ad alios uelut in ſpeculum reſpexeritis; uideritis ipſi quæ facitis, & ego uera dico. Quin & lex noua eſt: quicunq; felici rerum ſucceſſu confiſus, non etiam ad rerum difficultates reſpicit: non eſt hoc ueſtrum uiri Athenienſes. Multum enim etiam ſic deum tentaretis. Nullam uobis iniuriam intulimus. Si uerò etiam intulimus: non armis, ſed uerbis iudicemur. Deprecamur autem uos etiam hoc, ut ne faciatis nos alijs gratiam debere, qui nobis auxilium ferent. auxilium enim nobis ferent, ſi recte fecerint, & qui iuxta Theſſaliam, Argos, Lacedæmona, Macedoniam, ſunt reges, & ſicubi alij Heraclidæ, aut Heraclidarum cognati habitant. Præſtat citra uiolentiam, q̄ ui coactos facere quæ iuſta ſunt. Non dico de inſolenti aduerſum uos rebellatione: uerùm hoc uobis manifeſtum facio, quòd multi noſtri curam gerunt, aut certe curam habebunt, niſi undiquaque de terra perijt, benignos adhuc eſſe homines. Ego quidem igitur (exiguæ enim mihi ſunt ad dicendum uires, utpote qui aliarum rerum ſtudio ſim addictus) hic deſinam. Rogo autem uos per hoſpites noſtros, & per eos, qui nobis conſiliarij eſſe conſueuerunt, & per deos, & Heroas, ac gratias, quæ hominibus ab hominibus cōtingunt, ut inimicitias quidem ueſtras aduerſum nos deponatis: ad amicitiam uerò uos cōuertatis. Si enim non in ueſtra ciuitate hæc conſequemur; haud ſcio, quò progreſsi, eorum, quæ cupimus compotes fiemus.

HIPPOCRATIS COI

Liber de hominis ſtructura, ad Perdiccam Macedonum Regem, Nicolao Petreio Corcyræo interprete.

Opus antea non editum.

Argumentum in Librum ſequentem.

In hoc libello, breui quidem, ſed grauiſſimo, præter ea quæ de homine agit, totius anni temporum, tuendæ ualetudinis, egregia præcepta perſcribit.

1 *Mundus ex quibus elementis, ex iiſdem etiam conſtat homo. Humores quatuor, eorumq́; naturæ.*

2 *Arteria ac uena quibus differant. Iecur. Riſus unde: Humores quatuor quid efficiant in homine.*

3 *Cerebri effectus, Reminiſcentia, Obliuio, Phreneſis, Lethargus, Paralyſis. Cerebrum purgantia.*

4 *Capitis paſſiones ex ſtomacho. Capitis ſutura tres. Capillorum color iuxta narietatem humorum. Vocis tonus a ſpiritu.*

5 *Iecur tripliciter digerit. Extrementorum ratio.*

6 *Senſus in homine quinque. Homo ex quatuordecim quibuſdam conſiſtit. Fœminarum lac & menſtrua.*

7 *Spinæ uertebrarum numerus, coſtarum item, ac dentium. Stomachi amplitudo. Inteſtinorum longitudo. Digitorum nomina.*

8 *Anni tempora quatuor, eorumq́; natura. Quæ uita hominis ratio ſingulis anni temporibus.*

9 *Venæ ſectio quantopere conferat ſanitati.*

10 *Medicinalis ſphæra.*

11 *Pituita, ſanguis, ac bilis quibus anni temporibus augeantur: & quæ uitæ ratio ſunt ſeruanda.*

12 *Annus in dies 365. colligitur.*

1 MVndus quatuor ex elementis conſiſtit, igne, aere, terra, & aqua: calido uidelicet, humido, frigido, & ſicco. Iiſdem ex elementis quatuor totidemq́; humoribus & homo cõſiſtit: ſanguine ſcilicet, pituita, flaua, & atra bili. Et ſanguis quidem aeri, pituita aquæ, flaua autem bilis igni, atra uerò terræ ſimilatur. Sanguis enim guſtu dulcis eſt: pituita, ſalſa: flaua bilis, amara: atra uero acetoſa, & flaueſcens. Sanguinis autem locus, & ſpiritus in corde eſt: a dextris quidem eius ſanguis, a ſiniſtris uero, ſpiritus conſiſtit. Flauæ bilis in iecinore, atræ in liene: pituitæ quidem in cerebro locus. Sanguis autem calidus, & humidus: pituita frigida & humida: flaua bilis, calida & ſicca: atra uero ſicca & frigida.

2 Arteriæ quidem a corde purum ſanguinem, & ſpiritum recipiunt. Venæ autem & ipſæ a corde ſanguinem ſumunt: per quas corpori diſtribuitur. Sed iecur cordi ſanguinem non præter ueri fidem affatim ſuppeditat. Nam ignis abſq; materia permanere nequiquam poteſt. Quo fit ut nonnulli hominum ſemper quaſi rideant, quidam uero triſtentur: huius rei ex elementis cauſam eſſe dicimus. Qui enim puri ſanguinis non inexpertes ſunt, hi uſquequaq; ridẽt, & aſpectu ac corpore floridi, necnon perſpicui coloris exiſtunt. Qui uero flauæ bilis participes ſunt, deſides, puſillanimes, pauidi, imbecillesq́; eſſe ſolẽt. Pituitoſi uero inertes, & frigidi ſunt.

3 Reminiſci autem, & eſſe prudentia præditum, ex cerebro, inter calidum, frigidumq́; admodum temperato prouenit. Obliuio uero, ex cerebri frigiditate procedit. Paſsio autem, quæ phreneſis nuncupatur, ex perurentibus febribus fit. Vaporibus enim, ex uiſceribus per dorſum ad cerebrum emiſsis, eius humidum areſcit, & homo mente captus efficitur: & cerebrum oleo quocunq; frigidæ qualitatis per aures, uomituq́; humectare oportet. Lethargus uero & ipſe cerebri paſsio eſt: cum enim cerebrum frigidis humoribus repletum fuerit, hinc paſsio quæ Lethargus appellatur, hominem occupat: & calefacientibus cerebro opitulari expedit. Paralyſis uero fit a frigido, crudoq́; humore, qui a cerebro demiſſus in oculum, ſiue in aliquam labiorum partem, ſeu in totam dimidiamve faciem deſcendit. Per nares cerebrum purgãtia adhibere oportet: & extrinſecus iſobrium contuſum (herba eſt quæ & Maros, & Origanus dicitur) ignis ſuffitu, ſeu cauterijs per aures applices.

4 Quæcunq; autem paſsiones in capite fiunt, ex ſtomacho oriuntur, exempli cauſſa: uomicæ, ſtrumæ, dentium dolores, tõſillæ, angina, ſuffocationes, anhelitus difficultas, & reliqua. Caput autem ſuturas habet tres: inuenitur & ſolidum abſq; ſuturis caput, & hoc quidem humidum eſt. Criſpos uero capillos habere, calidioris capitis ſignum eſt. At recti crines, ex ſuperuacuo qui in capite eſt humore fiunt. Flauedo capillorum, ex flaua bile: caluities uero ex caliditate prouenit. Articulatæ uocis ſpecies tres habentur: grauis, acuta, & media: hæc a ſpiritu procedunt.

5 Iecur autem, ipſum alimentum triplici digeſtione in ſuccum redigit. Ex prima digeſtione cor alimenti qualitatem, ſaporem uidelicet, ſuſcipit, & puri ſanguinis procreatio fit. Secundam digeſtionem iecur deſumit, & corporis partibus alimentum largitur: unde flauæ bilis conſtitutio fit: lien uerò ex ſanguinis fece alitur: unde & melancholicum humorem conſtitui certum eſt. Cerebrum autem a ſtomacho humectatur, & pituitæ exuberantiam peragit. Tertia digeſtione alimentum ſupernè in ſtomacho in ſuccum uertitur: & tunc reſeratur ianitor qui uentricu-

lus

lus nuncupatur, quoniam tranſitus tantum facultatem ſubminiſtrat. Inde alimentum in inferiorem uentrem demittitur. Aluus uero a pituita ciborum acerbitatis gratia, oblectamentum ſentit. Humidum autem excrementum, per renes, ac ſeiunctos ipſius excrementi meatus in ueſicam, id eſt, in phuſcam deſcendit: in veſicam enim aqua ingreditur.

6 Senſus in homine quinq; habetur, viſus, olfactus, auditus, guſtus, & tactus. Nam viſus ex æthere: olfactus ex aere: auditus ex igne: guſtus ex humido: tactus vero ex terra fit. Homo autem ex quatuordecim quibuſdam conſiſtit: neruis, venis, arterijs, ſanguine, ſpiritu, carne, adipe, chartilagine, vnguibus, oſſibus, medullis, capillis, membranis, humoribus. Horum autem excretiones, maribus quidem ſicco & humido excremento, vomitibus, oculis, naribus, ſputis, ſudoribus, venereis, incertis meatibus, capillis & vnguibus fiunt. Fœminis verò ad hæc duo adduntur, purgationes, lactis videlicet, & menſtruorum. Lac autem & eodem modo genitale ſemen hominis ex ſanguine gignuntur. & hoc certum eſt: ſi enim homo genitali plus nimio vtetur, ſanguinem pro ſemine emittet. Similiter autem & fœminæ, ſi plus nimio lactare cogentur, ſanguis elicitur.

7 Spina autẽ hominis habet vertebras xxiiij. coſtas totidem. Dentes cum maxillaribus duo ſupra xxx. ſunt, anteriores autem diuidentes, qui & ſecantes appellantur. Stomachus palmos habet quinq;. Inteſtina cubitos treſdecim. Nomina digitorum, Pollex, Index, Medius, Annularis, Auricularis. Vngues frigidi ſicciq; temperamenti ſunt.

8 Anni vero tempora quatuor habentur, ver, æſtas, autumnus, & hyems. Ver, calidũ & humidũ eſt: ideo ſanguinis in corpore incrementũ fit. Aeſtas calida & ſicca: ideo flauam auget bilem. Autumnus ſiccus & frigidus: ideo atram bilem, & ſaniem auget. ſanies quidem ſanguinea & aquoſa eſt. Hyems uero pituitã in corpore adauget. Nam quatuor hominis elementa, id eſt, humores, ad tempora quatuor diuiduntur. Ideo ſolarem conuerſionem ſpeculari, & affecti temperamentum, & adhæc curationibus uti opus eſt.

9 Si enim uerno tempore iuuenis aduerſa premetur valetudine, ſanguinis exuperantiæ cauſa patitur, quẽ per uenæ ſectionem emittere opus eſt. Et ſi pleureſi unius diei ſpatio, uel duorum ſeu trium laborauerit, uenæ ſectione affecto opitulãdum, priusq; ipſum opprimat paſsio, & affecti uires deficiant. Homini uerò uenæ ſectio perutilis eſt: & tempus quidem quo ipſa utendum, a Februario incipit: & rurſus a Septembri principium ſumendo, ad ſeptimam eiuſdem perdurat. Aeſtate aliquo ægrotante, ad paſsionis purgamina adhibenda.

10 Si conſiderantes (o Rex) & aliorum curam agentes, quid ad uitæ rationẽ corporibus præſtet, & quod congruè alimenta ſuggerat, ac debito apponat ordini, non ſatis pro diligentia noſtra, & qui humana aggrediuntur corpora, morbos deprehenderimus, nũc accuratius perſpicientes, ſummatimq; deſcribentes, medicinalem ſphæram ad te mittimus, per quã ægritudines, quæ humana corpora occupare ſolent, pernoſcere, & ad præſentẽm horam, ac decurrentis anni tempora, huiuſmodi calamitatibus opitulari queas. Si autem hęc accuratius egeris, diu citra omnem aduerſam ualetudinem per omne tempus vita frueris. Et ſi hæc quę potiſsimum optimę ualetudini tuæ vim præbeant, quæq; hominum generi conducãt, peregeris, ita in omnibus te incolumem uitam deprehẽdes elegiſſe. Et quamuis ardua admodum ſphæræ ratio habeatur, eam tamen perſcriptam tibi præbemus.

11 A Vergiliarũ occaſu ad hyemale ſolſticium, dies I L. hoc eſt a x I I. Nouembris, ad Decembris finem ſunt. Hi quidem dies pituitam augẽt. balneis autem ieiunus, ſudores excitando, detergendoque, & uenereis ac laboribus uteris. Ab hyemali ſolſtitio, ad uernale æquinoctium, dies L x x x I I I I. a prima uidelicet Ianuarij ad quintum ſupra x x. Martij. hi dies humiditatum, & ſanguinis exuberantiã peragũt: Deambulationibus, & ſiccis quæ ad victum pertinent, delicijsq; ac uenereis, beneq; alentibus utendum. A vernali æquinoctio, ad Vergiliarum ortum, dies I L. a x x v. Martij ad x I I I. Maij. hi dies ſanguinẽ augent. Redolenti vino, & venereis, ac laboribus vteris. A Vergiliarum autem exortu ad æſtiuum ſolſtitium, dies x L I I. a tertiadecima Maij, ad x x I I I I. Iunij. hi enim dies flauæ bilis augendæ facultatem obtinẽt. dulcibus & aquoſis vtendum, ducendæ alui cura agẽda, & a venereis, ac laboribus abſtinendum eſt. Ab æſtiuo verò ſolſtitio, ad æquinoctium autumnale, dies x C I I I. ab x x I I I I. Iunij, ad x x v. Septembris: hi dies atram bilem augent. frigidis & aquoſis, redolenti vino, ac ſalitis uti opus eſt: a venereis vero abſtinendum cenſemus. Ab autumnali æquinoctio, ad Vergiliarum occaſum, dies I I L. a x x v. Septembris ad x I I. Nouembris: hi enim dies ſaniem augent. acetoſis, acerbisq;, & venereis, ac laboribus vti expediet. Si ad hæc obſeruanda curam, o Rex, impenderis, citra omnem triſtitiam, doloremq; in reliquum vita frueris.

12 Hac ſe diuiſione ſic habente, annus in dies quinq; ac ſexaginta ſupra trecentos colligitur.

HIPPOCRATIS COI OPERVM,
quæ ad nos extant, omnium finis.

216

COMMENTARIA

VENETIIS,

Ex Officina

COMMENTARIA
IOAN. MARINELLI
IN LIB. HIPPOCRATIS,

In quibus morbi omnes, eorumq́ue cauſæ, ſigna, ac curationes, quæ in Libris Hip. diſperſim ſcribuntur, vnà copulantur, atque tractantur:

Deinde voces, ac loca in Hip. Libris obſcura, & difficilia ex Galeni ſententia declarantur:

Poſtea ſententiæ plurimæ, quæ ab Hip. dignitate ob translationes perperam factas alienæ videntur, antiquorum auctoritate ſunt correctæ:

Præterea multa, quæ ſæpe leguntur in eiuſdem Libris, quæ à ſeipſis aliàs diſſentire videntur, ea conciliata ſunt:

Ac tandem Index omnium copioſiſſimus.

CVM PRIVILEGIIS.

VENETIIS. M. D. L X X V.

Ex Officina Victoriæ, apud Ioannem Valgriſium.

ILLVSTRISSIMO D. D. AENEAE PIO DE SABAVDIA, &c.

Ioannes Marinellus.

MIHI hæc ILLVSTRISS. HEROS, *in Hippocratis libros Commentaria ſcribenti illud fuit propoſitum, vt quamplurimis in libris tantus vir ſparſim demonſtrauit, in vnum collectam medendi rationem explicarem. Omnia ferè ob id legi morborum cauſas exponentia, notas morbos ſignificantes, eorumque euentus præmonſtrantes, curationes, curationum modos, ac inſtrumenta, quibus diuiniſſimus vir vtebatur; quò ægris corporibus ſanitatem daret. ſed in euoluendis doctiſſimis ipſius libris multa obſcura, & difficillima comperiens, operæpretium me facturum eſſe duxi, ſi Galeni Hip. interpretis ſcientiſſimi expoſitionem apponerem, reprobaremque aliena à tanti viri doctrina, quæ quamplurima addita, & multa reſecata fuerunt. Hinc eſt, vt à nonnullis floccipendantur, & ſint, qui ſpurios plures libros ipſius, & illegitimos cenſeant, quos germanos, ac veros eſſe pateſeci. Hæc cum pro viribus meis perfeciſſem; hilari animo meis his lucubrationibus varias tum rerum, tum verborum lectiones adiunxiſſem: quæ præſertim ab Erotiano vetuſtiſſimo verborum Hip. interprete obſeruatæ fuerunt: & quæ Galen. Hip. citans memorat, interpretatur, atque explanat loca à me in vnum volumen collecta, in vulgus produxiſſem. ſed, cum ab Erotiani ſcriptis antea impreſſis, & in marginibus librorum Gal. à peritiſſimis viris plurima animaduerſa fuerint; conſilium mutaui, promittens tamen, ſi viri Hippocraticæ doctrinæ ſectatores ſibi id conducere arbitrabuntur; me breui illis & hæc, & multa maiora in lucem daturum: nam id oneris ſuſcepi ſolum, vt Medici, qui, omiſſis Hip. libris, animos ad medicorum huiuſce noſtræ ætatis ſcripta conuerterunt, tanquàm ad eos, qui et vberius, et clariori ordine, ſed obſcuriori doctrina agant, quam perquirunt methodum, & ex animo deſiderant, ex noſtris his laboribus habere poſſent. Scio tamen me liuidorum morſus minime ſubterfugere poſſe; etiamſi Hippocrate duce, auſpice verò te, Illuſtriſs. Aeneas, hæc ædiderim. Sed quid Medico cum Magnanimo Heroe? plurimum quidem. Nam priſca ætas quos comperiebat Illuſtres viros, ad hominum ſalutem tuendam, ad diſcordias, tumultusque ſedandos populares, & ab iniurijs vendicandos aptos, & præcipue Religioni deditos, eos ſacerdotes, ac cæterorum reges appellauit: eosque in cælis in Deorum numero repoſitos cenſuit, quemadmodum ex Heroibus Martem, & Herculem: ex Medicis Apollinem, & Aeſculapium. Cum igitur unus fueri locus utrique conſeruatori; meritò inter ſe hi conueniunt: quæ enim diſſentiunt, ea ſimul habitare nequaquam poſſunt. itaque iure opera medica hominum generi ſalutem afferentia tibi Ampliſſimo Heroi dicari, & conſecrari-*

debent: qui præſertim hominibus ſemper profueris, ut res geſtæ quàmplurimæ teſtari poſſunt, quas hoc tempore omitto: nam longum eſſet eas recenſere: cum tantæ ſemper fuerint & tuæ, & patris, & auorum, & totius illuſtriſſimæ familiæ uirtutes, tanta prudentia bellica, tanta in conciliandis Principum animis auctoritas, tantum in omnibus rebus conſilium, ut in ducendis exercitibus nulli unquam ceſſerit: ut nullus Pontifex maximus fuerit, nullus Imperator, nullusque ſummus Rex, cui Piorum familia chara non fuerit: ut tandem non ſolum ciuitates, & regiones eius imperio ſubiectæ, ſed totius Italiæ conſilio eius gubernatæ teſtentur nullum poſſe conſilium cum Piorum familiæ conſilio comparari. ſed quid? ego tantas explicabo laudes? tantus eſt earum cumulus, ut tempus deficeret, atque ſcribendi facultas: ac potiſſimum ſi uiros celeberrimos recenſere uellem. Eo igitur, quo hoc leue munus tibi, Illuſtriß. Aeneas, conſecrare decreui, animo ut accipias, te rogo: ab inuidis tua ſumma apud omnes auctoritate tuearis: & me toti tuæ familiæ deditiſſimum, ut ſoles, defendas, & ames.

COMMENTARIVS I.
IOANNIS MARINELLI
IN LIBROS HIPPOCRATIS,

De Abortv.

ABortvs dicitur,ut ait Gal.
in l.6.de mor.uul.com. s.
par.1.fętus imperfecta quo
cũq; modo illa facta fuerit
ꝓfuſio, vel, ut ueteres ex-
poſitores ſcribũt,perditio.
tñ nonnulli inter abortũ,&
aborſũ ponũt differẽtiã; ꝙ
aborſus ille dicẽdus ſit,qui
eſt in primis menſibus,cũ cõceptui exordium factum
eſt:abortus,prope tẽpus pariendi:tunc.n.moritur,qđ
naſcitur. differt ẽt abortus ab eiectione, ꝙ hæc gran-
dioris fętus ſit,abortus intra xl.diẽ cõtingat.uerũ no-
mina omittamus,& priorem diffinitionem ſequamur.

Cauſam abortus efficientẽ oriri reperimus a ꝓgnã
te,a fętu,& ab extrinſecis.ſi ꝓgnans in aliqua humorũ
diſcraſia ſit,ſi nimiũ tenuis, ſi craſſa,ſi leues uteri, uel
alio pacto affecti, ſi acetabula mucore plena, ſi caput
pituitoſum,ſi debilis ſit;facile abortit:itẽ ſi ægrotet,&
corripiat̃ uehemẽti aliquo dolore,alui profluuio,calo
re,febri,tenſione aliqua, menſibus perſeuerantibus.
abortit etiã, ſi pharmaca aſſumat,ſi amara,acriaq; co
medat,ac bibat,ſi tandem aliquæ manifeſtæ cauſæ,de
quibus infrà agemus, ſuperueniant.

Ex parte autem fœtus ſit abortus, ſi debilis nimiũ
ſit,raraq́; eius compoſitio,cõplexioq́; admodũ humi-
da præſertim ſit:ſi magnus ualde ſit, ſi plures fœtus,ſi
immobilis,uel nimium moueatur.

Porrò cauſæ extrinſecæ q̃ abortum facere poſſunt,
ſunt circunſtantia omnia,de quibus loquemur.

Verum ut ea,q̃ dicta ſunt,comprobemus, Hip. ſen
tẽtias in mediũ proferemus,exordium ſumẽdo a cau-
ſis,q̃ oriunt̃ a prægnante.ait Hip.in 1.de mor.ſi mulie
rẽ fętum in utero habentẽ peripneumonia corripiat,
aut febris ardens,aut pleuritis,ſiue lateris inflãmatio,
aut phrenitis, aut eryſipelas, ignis ſacer appellatus in
utero fiat: nam mulierem utero gerentem capi ab ali
quo morbo acuto lethale eſt.& l.5.aph.44.quęcunq;
ꝑter naturã tenues exiſtẽtes utero gerunt, abortiunt,
priusq̃ craſſeſcũt.& aph.45.quæcũq; mediocriter cor
pora habentes abortiunt ſecundo,aut tertio mẽſe ſine
manifeſta occaſione, acetabula uteri plena mucoris
ſunt,& nõ poſſunt ex põdere fętũ continere, ſed diſrũ
pũtur.et l.5.aph.34.mulieri in utero gerenti,ſi aluus
plurimũ profluat, periculum eſt,ne abortiat.in lib.7.
aph.27. ſcriptum eſt.gerenti utero mulieri,ſi tentio,ſi
ue teneſmus ſuperuenerit, facit abortũ. i l.s.de mor.
mul.ait.ſi ꝓgnans aqua intercute diu detẽta fuerit; fœ
tum ꝑdit,eiicit,& cũ eo aqua effundit, mulierq́; ple-
runq; perit:ſanguis.n. corrũpitur,& aquoſus ſit. & ait
in s.de mor.mul.nu.40. ſi uteri hiarint magis,q̃ opor
tet ſanguinẽ ſingulis menſibus uelut ꝓcedere ſolẽt de
mittunt: & qđ in uteris eſt, tenue,ac debile ſit.ſi uerò
curetur mulier;melior,& fętus,& mulier euadit.ſi ue-
rò nõ curet̃; fętus corrumpit̃. ſed & ipſa periclitat̃, ut
diuturnum habeat morbũ, ſi purgatio plusq̃ oportet,
prodeat:quia & poſt corruptionem periculum immi-
nebit nimirũ uteris magis apertis.& n.41. ſi uerò mu
lieri in utero habẽti caput pituitoſum fuerit,& pituita
acris in uentrẽ deſcẽderit, & a capite in uentrẽ perrũ-
pit,& febris debilis ipsã corripit,& palpitationes de-
biles ſubexolutę,augeſcẽtes,acutę:ſi uero ẽt cibi faſti
dium,& impotẽtia corripiat;periculũ eſt,ne breui fœ
tus corrumpat̃.ſed & ipſa in periculum adducet̃,ſi nõ
curet̃.ubi uerò effugerit tẽpore uẽtre fluuido exiſten
te,ſtatim concludere,aut conſtringere oportet. mul-
ta uerò ẽt alia ſunt pericula,in quibus fętus corrumpũ
tur:nã,ſi mulier habẽs in uentre ægrotarit,aut debilis
fuerit,aut onus leuarit,aut percuſſa fuerit, aut ſaltarit
aut cibum faſtidierit, aut animi deliquio correpta fue
rit,aut amplius,nimis nutrimentũ acceipiat,aut timeat,
& conſternatur, aut uociferetur, aut intemperanter
uiuat; fętum corrumpet: nam & cibus corruptionis
cauſa eſt:& potus multus. ſed & ipſi uteri naturas ha-
bent,quibus abortum faciunt;cum ſunt flatuoſi, den-
ſi,magni,parui, & alia his ſimilia. Et nu. 42. ſi mulier
in utero habens uentrem,aut lumbos doleat; formi-
dare oportet, ne fętum per abortum edat pelliculis,
qui ipſum cõtinent, ruptis. ſunt ẽt q̃ fętus corrũpunt,
ſi acre quid,aut amarum ederint, aut biberint ꝑter cõ
ſuetudinẽ,dum adhuc paruus intus eſt puerulus: ſi n.
puero quid accidat ꝑter cõſuetudinem, & ſi paruulus
adhuc fuerit,morit̃.& ſi eiuſmodi edat; aut bibat,ue-
lut diximus,ut neceſſe ſit ipſi turbari uentrẽ,dũ adhuc
paruus eſt puer:ꝑcipiunt.n.& concitant̃ ipſi uteri flu-
xione ex uẽtre ſecedente.& ſi laborarit mulier priusq̃
oportet,& uẽter ipſius concludat̃,aut ſit magnus;etiã
ſic puer corrumpit̃,uelut a labore calefactus, & a uen
tre preſſus: plerũque.n.dum parui ſunt,debiles ſunt.
quidã uerò ẽt magni corrumpunt̃: quare mirari non
oportet mulieres, ꝙ inuitẽ corrumpant;nã cuſtodia,
& ſcientia multa opus eſt, ut in uteris geſtẽt puerum,
& enutriãt,& euadit ab ipſo in partu. Et l.5.aph.55.
Quæcunq; in utero gerentes a febribus corripiunt̃, &
fortiter calefiunt ſine occaſione manifeſta; difficulter
pariunt,& cũ periculo,aut abortũ faciẽtes periclitant̃.
& in l.5.aph.31.mulier utero gerẽs,ſanguine miſſo ex
uena abortit,& magis ſi fętus ſit maior. & in l.2.aph.
12. ait. ſi uerò hyemes auſtralis,& pluuioſa,& ſerena
fuerit:uer aũr ſiccũ,& aquilonium;mulieres,quibus par
tus ad uer ineſt, ex quacunq; occaſione abortiunt. q̃
uerò parient,imbecilles,& morbidos infantes pariũt.
quare uel ſtatim intereunt,uel tenues,& ualetudinarii
uiuunt. & l.5.aph.34. Mulieri in utero gerẽti,ſi aluus
plurimum profluat;periculum eſt,ne abortiat.& aph.
43.ſi mulieri grauidæ in utero ſit eryſipelas; lethale;
facto.n.ait Gal.i utero eryſipelate,fętus moriet̃ ex ne
ceſſitate. & aph.60.ſi mulieri utero gerenti purgatio
nes exeãt;impoſſibile eſt fętũ eſſe ſanum.in l. autẽ de

Coa. prę. ſcribit n. 3. abortum facit in uterū geſtātibus
ſpiritus, qui cū ſuſpiriis extra feruntur, & colliquatio
pter rationē. & ibidem. q̄ in febribus ſuſpirioſum eſſe
runt ſpiritum, abortiūt. & in l. de na. mul. n. 30. ſi aqua
in uteris gignat; menſes pauciores fiunt, & deteriores,
& p longius tempus: & pgnans eſt ſubinde per duos
menſes, aut paulo amplius. cū aūt hoc tempus aduene
rit, & fętum corrumpit, & aqua multa in ipſa gignit. &
in l. de Genitu. pag. 14. n. 9. ſi uerò amplius contundat
fętus ita, ut pellicula ipſum continens rumpat; perdit
fętus. Et in l. 1. de mor. mul. pag. 108. n. 98. Quæ partū
perdidit, magis laborat, q̄ q̄ peperit: nam, cum partus
perditur ſine uiolenti, aliqua cauſa; fit, uel medicamē
to, uel cibo, uel potu, uel ſubdititiis medicamētis, uel
aliqua alia re. & in l. 2. de mor. mul. pag. 119. n. 62. ad
uteri oſculū apponito. & ſi pinguitudo carnoſior ena
ſcatur; quod conſumat indito, & mediocriter attenua
to: q. n. ualde attenuant, raræ fiunt, & abortiūt. ſic Ger
manus uertit: ſed Caluus ait. nā uuluę nimis extenua
tæ abortiunt. de cauſis aūt abortus hęc a nobis ſunt di
cta, q̄ ad pgnantem, & ad extrinſeca, q̄ ipſi accidunt.

Verum & fętus corrumpi, ac pdi poſſunt a ſe ipſis,
uel ab extrinſecis, q̄ ipſos lædant. à ſe ipſis; ſi genitura,
ex qua cōflati ſunt, in primis, aut in aliis qualitatibus
aliquid patiat: unde fiat nimiū humidus fętus, uel fri-
gidus: uel habitus admodū rari, & tēperaturæ debilis:
aut mēbra ſint impotentia, uel debilia, uel inepta ob
primas qualitates, uel imperfecta, ac mutilata: aut ali-
quod mēbrum ęgrum ſit, uel totū corpus: ſic. n. facile
perdet. cauſę extrinſecę ſunt eędē, q̄ mulierē grauidam
attingunt: nam prius ipſa ab extrinſecis lędit, q̄ fętus,
& ab eiſdē cauſis: fieri. n. nō pōt, ut cōtentum patiat nō
lęſo continēte, dum modo cōtinens, & contentū eiuſ-
dē ſint naturę: tamē eſt poſſibile, ut contētum, hoc eſt,
fętus, qui debilior eſt, facilius patiatur. Cum igitur
fętus ob ſuam naturam perdi poſſit; id eueniet, ſi alie
nū occupet locū, ac propter alias cauſas. quare Hip.
in l. 1. de mor. mul. pag. 104. n. 49. hæc ſcribit. Si uerò
non redeat breui fętus in ſuum locū; duo iam fiunt, q̄
fętum affligunt: pituita, q̄ a capite deſcēdit (grauat. n.
& inſiſtens frigefacit) & loci alienitas, & periclitabit.
& hęc de cauſis. Quo uerò tēpore fętus abortiāt mu-
lieres, dicamus. tēpus hōc loco ſignificat dies, ac men
ſes quot ſunt a cōceptione: deinde & anni tēpora. quo
ad dies ſpectat, legit in l. 4. de mor. mul. Acheloi uxor
ſexta die abortiuit. & paulo poſt. maſculū ēt alium ad
dies uiginti ſe abortiuiſſe dixit. & in eodē l. Tenædia
abortiuit maſculū triginta dierū. ī l. de ſepti. par. pag.
20. nu. 3. ait Hip. plurimos abortus fieri quadraginta
diebus. ī quarto aūt de mor. pop. Apemāti fratris uxor
abortiuit fęmellā, uelut dixit, ſexaginta dierum. in l. 5.
aph. 45. ſcriptū eſt. abortiunt bimeſtres, & trimeſtres.
ī l. 6. de mor. mul. Torpidę matri a Doriſco cū abortus
factus eſſet mēſe quinto gemellorū ex caſu, ab altero
quidē ſtatim uelut in tunica quadā liberata eſt; ab alte
ro uerò prius, aut poſterius quadraginta diebus. ſepti-
meſtres aūt partus quoad ſubam uident pfecti, mini-
me uerò quo ad tpſ: ideoq; parū uiuaces ſunt, & pluri
mi pereūt. Octim. aūt nřis regionibus pereūt. uerū de
ſeptim. partu, & octimeſtri hęc ſcribit Hip. pa. 20. n. 1.
Plurimi ex his. ſ. ſeptimo mēſe ęditis pereunt: cū. n. par
ui ſint; tranſmutatione maiore, q̄ alii utunt, & quadra
ginta dierū afflictionē pferre cogunt, ex utero ęgreſſi
id qđ ēt ex decumeſtribus multos perenit. aūt aūt ex
ſeptimeſtribus, qui ēt ſupſtites manēt, ex multis pau-
ci: ppea q̄ tō, & tēpus, in qđ enutriti ſunt in utero, ut
oīum participes ſint, quorū ēt pfectiſſimi participes
exiſtūt, maxime qui ſupſtites manēt, & pceſſerunt de
matre prius patiente, utpote ī octauo mēſe ægrotatu
ri: ſi. n. in his laboribus ſuccedāt, ut in cōſpicuum pro
deat puer; impoſſibile eſt ſupſtitem eſſe ob affectio-
nes, quas octimeſtres perimere dico, imo etiā multos
decimeſtres. Porrò fit, ut poſt abortū mulieres uel me
lius, uel peius ſe habeāt: iudicat. n. quodā modo abor
tus morbos, & morborū autor eſt. nā legit ī l. 1. de mor.
mul. n. 98. Eędem ſunt affectiones ex puerperii purga
mētis & ei, q̄ corrupit fętū, & ei, q̄ peperit, ſi menſtruū
corruperit fętum: & q̄ corruperunt, magis periclitant:
corruptiones. n. grauiores sūt, q̄ partus: nō. n. fieri pōt,
ut citra uiolentiā fętus corrumpat aut pharmaco, aut
potu, aut cibo, aut ſubdititiis medicamētis, aut aliqua
alia re. uiolētia uerò malū eſt in hīs. Si. n. periculū eſt,
ne uteri exulcerent, aut inflammentur. Et ī l. de Na. mul.
n. 2. aqua intercus ī uteris maxime fit ex abortu, & ex
aliis. Et ī l. 2. de mor. mul. n. 1. Fluxus muliebris ruber
fit ex febre, magis aūt ex abortu. Et in l. de Na. mul. ri
gor ēt fit ex partu, uel abortu. Et in l. 4. de mor. pop. n.
14. Huius uxor eiecit fęmellā ſeptimeſtrem ſeptima
die. apparuit aūt quarta die. hanc a principio pedū do
lor tenebat. deſinēte uerò febre, ſpūs nō ē ſolutus, ſed
intus relictus. dolor ad manus, & brachiū. At ī l. 2. de
mor. po. ſect. 2. Abortus maſculus ſexaginta dierū in
partuū ſuppreſſionibus ſalubris. & ī l. 4. de mor. pop.
n. 11. Tenedia quarta die abortiūt maſculū triginta die
rū: aluus liqda, tenuia egeſſit, lingua cōbuſta fuit. iudi
catio quarta die. hæc & alia narrātur cōſequētia abor
tum in l. Hip. ſed quæ ſignificent futurū abortum faci
le comprehendi pōt ab his, quæ ſupra retulimus. tñ
pauca quoq; dicemus. in li. 1. de mor. mul. pag. 103.
n. 40. ſi mēſes prodeāt ſingulis mēſibus, & mulier nō
curet; fœtus corrūpitur. Sed & ipſa periclitat, ſi pur-
gatio plus, q̄ oportet, prodeat, uteris magis apertis
& li. 4. aph. 37. mulieri metu gerenti ſi māmæ graci-
les repente fiant; abortit. & a. 38. & ſi māma dextra;
marē: ſi ſiniſtra; fœminā. & l. 7. aph. 27. Grauidę ſi te-
neſmus ſuperuenerit; abortire facit: teneſmus aūt eſt
cauſa, & ſignū. At curationē explicemus. curatio al-
tera eſt, quæ ab abortu præſeruat: altera quæ corru-
ptum expellit, ac mulieri poſtea auxiliū fert. Vt mu-
lier ſe præſeruet; ſcriptū eſt in li. de ſept. par. pag. 20.
nu. 6. conceptus, & abortus, & partus mulieribus eo
tēpore, in quo ēt morbi, & ſanitas, & mors omnibus
hoībus fiunt. hæc uerò omnia partim ſecundū dies;
partim ſecundū mēſes, partim ſecundū dierū quadra
genarios, partim ſecundū annū ſignificationē ſui pre
bēt. & ſubdit. Dies maxime inſignes in pluribus ſunt
primi, & ſeptimi, multū potētes in morbis, & multū
in fœtibus: nā plurimi abortus in his diebus fiunt. no-
minātur aūt tales effluxus, non abortus. alii uerò dies
intra quadrageſimū inſignes quidē minus ſunt, mul-
ti uerò iudicant. Et n. 8. at uerò quadragenarii primū
in fœtibus iudicant: quiſquis. n. primos quadraginta
dies trāſmiſerit, abortus effugit ex omni cā cōtingen
tes. plures aūt fiunt in primo quadragenario, quàm
in aliis omnibus. hoc aūt tēpore præterito, fœtus for
tiores ſunt; & ipſorū corporis per ſingula mēbra di-
ſcretio fit. & in l. de aer. aq. & lo. pag. 35. nu. 7. ppter
aquas, q̄ duræ ſunt ac crudæ, ac frigidę mulieres pa-

runt

ſiunt difficulter, & non ualde abortiunt: itẽ quando boreas ſpirat, ac quando conſtitutio anni ſit frigida, & ſicca, uel hyems ſuam ſeruauerit naturam.

Corruptũ porrò fœtum & mortuum expellẽtia lege in lib. de natura mulie. & de mor. mul. fœtum autem ut retineant mulieres in hiſdem locis uide.

Abrupta.

Scribit Hip. in l. de his, quæ in offi. med. fiũt cõ. 3. par. 50. Quæcũque ſugillata, uel cõtuſa, uel abrupta, uel tumores citra inflãmationẽ ex uulnere exprimũtur. ibique Gal. uerbum Abrupta exponẽs ait: Abruptio, ſiue uulliones, ut ſonat uerbũ Hip. in muſculorum fibris contingunt ita, ut dum nimis tendũtur, aliqu æ ex his rumpantur.

De Abſceſſu.

At de abſceſſu nunc agendũ eſt. omnis quidẽ abſceſſus eſt migratio, ſiue ſeparatio alicuius rei ueluti qualitatũ, affectuũ, ſpirituũ, humorũ carnis, oſsis, & alterius particulæ ex quopiã in quempiam locũ. idque cõfirmatur ab Hip. in pluribus locis ac præſertim de primis qualitatibus. ſed de affectibus, utputa de dolore legitur in l. 7. de mor. po. pag. 152. nu. 50. Abſceſsit dolor moderatus ad lateris mollitudinẽ. De ſpiritibus lege in li. de Flat. De humoribus ſcriptũ eſt in l. 2. prẹd. pag. 17 nu. 14. optimi ſunt abſceſſus ſanguinolentiſsimi. De carne ait Hipp. in l. 4. de mor. po. pa. 138. n. 13. iuxta gingiuã carunculæ parũ rotundæ abſceſſerunt. De oſſe habet ſermonem Hip. in l. de oſſ. me. in li. de Arti. deque fractu: ſed in l. 6. de mor. po. pag. 144. ſect. 4. inquit. habuit aliũ abſceſſum, forte quòd os abſceſſurum eſſet. uerùm hæc uberius infrà enarrantur.

Porrò abſceſſuũ genus diuiditur in abſceſſum per effluxionẽ, & in abſceſſum per decubitũ: propterea quòd quicquid in noſtro corpore è loco ad locũ mutatur, aut effluit, aut decumbit, ac conſiſtit in loco, in quẽ peruentum eſt. de utraque ſpecie mẽtionẽ facit Hip. ſed de abſceſſu per effluxionẽ hæc dicit in l. de morb. pop. ſect. 2. par. 41. Vnũ bonum, maximũq; inter ſigna, quæ fiebant, & quod multos à maximis periculis uindicauit, hoc fuit, quibus ad ſtranguriã diuerterent, & in hoc abſceſſus fierent. Gal. autẽ in com. inquit. Tenendum memoria eſt, hic quoq; abſceſſus dicere in ſtranguriã factos, licet per effluxionẽ, nõ autem decubitum, de toto emanarent corpore infecti humores. in l. autẽ. 2. de mor. po. pag. 130. ſect. 1. col. 2. hæc dicit Hip. optimi uerò. ſ. abſceſſus potiſsimum ſunt inferni, & longiſsimi infra uentrẽ, & remotiſsimi à morbo: & qui per effluxionem fiũt, uelut ſanguis è naribus, pus ex aure, ſputum, urina, quæ per effluxionẽ fiunt. at abſceſſus, quibus hęc nõ fiunt, ſunt ueluti dẽtes, oculi, naſus, ſudor. ſed & quę ſub cutem abſcedunt foras tubercula, uelut putreſcentia, & quæ ſuppurantur, aut ulcus, aut eiuſmodi puſtulæ, aut ſquammæ, aut defluuium capillorũ, uitiligines, leprę, aut eiuſmodi, quæ abſceſſus ſunt aceruatim fluentes, & non ſemirepentes, & quæcunque alia dicta ſunt: & ſi nõ pro rationis excretionis morbi dignitate fiũt, uelut ſemeni nepti ex morbo forti: ad digitum decubuit: qui cum non ſufficeret ad ſuſcipiendum morbum, recurrit. mortua eſt. abſceſſus aut per uenas, aut per aluum, aut per neruos, aut per cutem, aut iuxta oſſa, aut ſecũdum ſpinalem medullam, aut ſecundum alias effluxiones, os, pudendum, aures, nares, ex utero mẽſes. hæc Hip. ex quibus manifeſtum fit abſceſſuum alterũ per effluxionẽ, alterũ per decubitum oriri, et quibus in particulis, & per quas uias excretiones fiunt. At in l. 1. ſect. 2. par. 35. confirmat abſceſſum per effluxionẽ his uerbis. cum autẽ diu hæc durarent, multiq; eſſent dolores, & mala colliquatio; his ſuccedebant abſceſſus. & ſubdit par. 36. Quæ hos infeſtabant, hęc erant: dyſenteriæ, teneſmi, lienterię, & fluxiones alui: nonnullos etiam aqua intercutẽ, quæ hęc habebat adiuncta, uel non habebat. Gal. uerò in com. ſcribit. hoc loco uacuationes per effluxũ, abſceſſus uocat: quas ſigillatim exponit. unde ex uerbis Hip. antea citatis declaratur par. 8. eiuſdẽ l. 1. & com. 2. cuius ſententia eſt. ſtranguriosæ, non nephriticæ, ſed his alia pro aliis. & Galen. in com. ait. Et per ſedem excretiones fiunt prauæ ſæpius; cum liber quidem ab affectu uenter ſit: per cum uerò purgetur totum corpus, aut abſceſſus in illo ſit ab effluxione aliqua: nam uult Hip. non ſolũ decũbendo, ſed & effluendo fieri abſceſſum, ita eſt per renes nonnunquam & ueſicã, nullo illos laborãtes ſuo affectu, repurgatur totum corpus. idcirco dicit Hip. nõ nephriticæ, ſed his alia pro aliis: etenim totius corporis excremẽta in renes, & ueſicam defluxerunt. atque ita excretiones ſunt nephriticis excretionibus aſsimiles conſecutæ. Et in li. 3. com. 1. par. 14. & ſtranguriosus factus eſt abſceſſus. Gal. uerò in com. appellat etiã abſceſſus, qui excretione noxiorum humorum ſunt facti, nedũ qui decubitu & meritò: quo modo in dyſenteriam alio ſic hoc loco in ſtranguriam factos ait abſceſſus: nã mali humores, quos habent uenæ, utraque expurgãtur excretione. & ſubdit Gal. ſtranguriosæ, non nephriticæ; ſed his alia pro aliis. i. pro uenarũ uitioſo humore, ac febribus huic ſuccedentibus, inciderũt purgationes, per ueſicam excretis uitioſis humoribus, ut nõnunquã per inteſtina. De abſceſſu uerò per decubitũ loquitur & in lib. 6. de mor. popu. ſect. 3. par. 40. hoc pacto: decubitus quidem, in quibus facta tollit, hæc autẽ facta prohibet. Gal. autẽ in com. dicit. uult Hip. dicere, abſceſſus in q̃bus morbis facti eos diſcutere queũt, ſi preuertãt, iidẽ ne fiãt, impedimento ſunt. quamobrem palam fit duas eſſe abſceſſuum ſpecies, atque nõ ea ſolum, quæ in aliquam corporis partem reponuntur; ſed etiam ea, quæ expelluntur, abſceſſus nominare: nam, omittamus uerba ipſius antea deſcripta ex l. 1. de morb. pop. ſect. 1. uerum & in l. 6. com. 3. par. 39. inquit. Et quicunque alii abſceſſus, ut fiſtulæ. in quibus igitur ex his affectibus & fiſtulæ inſunt, per eas humores ſuperuacui expurgantur. Et in lib. prog. com. 1. par. 37. Tumor, qui in uẽtre fatigat, minus facit abſceſſum, q̃ qui in iliis. Et Gal. in com. tumor ſubter umbilicũ rarò in pus uertitur, propterea ꝙ ſedes frigidior eſt, & ilia calidiora. tamẽ Gal. aſſerit in lib. de med. off. par. 7. partem carnoſam contuſam quouſque aperta non ipſa ſit, abſcedere: idq; nitium dici abſceſſum. ſi aperiatur, ut humor, qui receptus eſt, effluat, ſinum appellari. Sed in libris Hip. tot modis dicitur abſceſſus, & tot ſunt ſpecies. ad has quoque ſpecies abſceſſuum reducas oſsium, carnis, & aliarum partium abſceſsiones.

Cæterum cauſę, quę ſint abſceſſuum omnium efficiẽtes, aliæ manifeſtę ſiunt, ueluti contuſio carnis, & fractio oſsis: aliæ occultę, quę naturã abſceſſus conci

tan-

tātur: propterea ꝙ qualitates primę, ſecūdę, ac tertię ſi cum materia copulētur; efficient abſceſſum per effluxionē, aut per decubitum. at hi ambo nulli iungūtur morbo, uel cōiunguntur. ſi cum febre. ex. g. copulētur; aut antecedunt ipſam, aut comitātur, aut ſequūtur. idē dicendū eſt; ſi aliis ſe adiunxerint affectibus. qua de re uel affectus, qui hos ſequūtur abſceſſus, bonā, malamve indicabūt criſim: uel ipſi abſceſſus erūt decretorii, uel ſymptomatici: uel alter de altero iudicabit; ſi comites ſint. ſi natura morbum ſuperabit; neceſſariò faciet abſceſſum ꝑ effluxionē, uel per decubitum, cū materia, quę morbi cauſa eſt, ab ipſa eò redacta ſit, quò educere poſsit eā per loca congruētia: nā tempus nanciſcetur natura materię opportunū, & locū. atq; hoc pacto bona fiet criſis: uice uerſa mala, ſi morbus, aut materia, aut ambo naturam ſuperabunt. at uerò, ut cognoſcas, an natura uictura ſit; uide, an materia, q̄ abſcedit, ſit morbo faciēdo idonea: & an tempus, in quo fit abſceſſio, ſit tali materiæ opportunū: nam quilibet humor habet determinatum tēpus, niſi quid ꝓhibeat; ſui motus: ac tandē an locus ſit conueniēs: nec uerò omittas per effluxionem, an per decubitū: ſcribit. n. Hip. in l. 2. de mor. pop. loco antea citato. optimi ſunt potiſsimū inferni, & lōgiſsimi infra uentrē, & remotiſsimi a morbo. hæc de abſceſsibus, qui ꝑ decubitū fiunt. de his, qui ꝑ effluxionē, ſubdit, & dicit. Et qui per effluxionem hūt, ueluti ſanguis è naribus. uerum fiant tempore congruo: inquit. n. Hip. in l. 1. de mor. pop. com. 2. par. 44. maturationes excremētorum oēs undiq; tempeſtiuæ, aut bonæ, & decretorii abſceſſus cōſiderandi ſunt. ſed ad rē ueniamus. cauſæ nō manifeſtæ uniuſcuiuſq; abſceſſus ab ipſis effectibus indicātur propriis: ſiquidē omne agēs naturale ſibi paſsū aſsimilet, & illi impertiat uirtutem ſuam. ſcribit aūt Hip. in l. prog. com. 1. par. 32. Accidit his in prima circuitione ſanguinis è naribus fluor, atq; admodū iuuat. Gal. uerò in com. exponit primā circuitionē, & dicit. in pleriſq; funditur ſāguis primis ſeptē diebus, paucis nono, & undecimo, rariſsimis quartodecimo. deinde ſubdit Hip. par. 33. ſanguinis fluorem in iunioribus potius quintū & trigeſimum annū agētibus, expectare oportet: etenim, ait Gal. ꝑ hāc ętatem ſanguis plurimus eſt, & facultas ualētior, atq; etiā calor exuperans. at ſanguinis fluxus eſt abſceſſus ꝑ effluxionē. deinde ſanguis eſt calidus, ætas calore referta, fitq; fluxio ī primis quatuor diebus: igitur calor eſt efficiēs huiuſce abſceſſus, & humor calidus, acris, biliosuſq; eſt materia: propterea ꝙ citā efficit criſim materia huius generis a calore naturali recta. abſceſſus uerò retro aurēs, in iliis, in articulis diuturnū deſiderāt tēpus, ętatē maiorē, ac ꝑter hęc humor ... paſsiorē: tamē & quādoq; per decubitū fiunt abſceſſus in primis diebus, ueluti eryſipelas, & id generis, ꝑſertim ſi materia ſit biliosa, & ætas iuuenilis, & alia cōſentiant. ſed de his plura lege in l. prog. quapropter nō multus eſt calor agēs, & materia craſſa eſt. cauſā igit habes tū efficiētē, tum materialē. Modū uerò ex l. de Vic. ra. in mor. acut. com. 4. par. 1. accipiamus. ibiq; ſic ſcribit Hip. Cauſus. i. febris ardēs fit, cū uenulę tempore æſtiuo exiccatæ, acres, & biliosas, q̄ tenues ſint, trahūt ad ſe humiditates, quas ichoras uocāt. Gal. in com. hęc explicat. ſi q̄ ad areſfactas uenas feruntur humiditates, ut ſubā humidā naturā, ita & uim humectatoriā habuerint; pars naturalē cōmoderationē recipit. uerū, ſi humiditas qualitate acris, facultateq; ſiccatoria; corpus incendit. & ſubdit. ſi in una quapiā corporis parte affectio ea fiat; i ea ſolū qui eryſipelas referat, affectus quiſpiā erit. uerū ſi uenæ totius corporis ſupra modū exiccatę calidas è carnoſis partibus humiditates traxerint, in toto capite fiet affectio, q̄ cauſū referet. ex quibus uerbis cōprehēdimus quo modo fiant abſceſſus: & febrē oriri, uel eſſe quendā uniuerſalē abſceſſū uenarū, uel arteriarū. ſed quonā modo unuſquiſq; fiat abſceſſus uelut is, qui circa aures, circa articulos, ilia, & alias partes; propriis eſt inueſtigandus locis. nunc tantum de abſceſſu in genere orationem habemus.

Præterea loci, quos inuadit abſceſſus ꝑ decubitū, ſunt corporis ſupna pars, & inferna ſiue intra, ſiue extra, ſicut loca circa aures, fauces, collū, ſub axillas, & articuli oēs, hypochundria utraque, inteſtina, pulmo, & aliæ quæcunq; partes. loca, per quæ abſceſſus ꝑ effluxionē, habēt exitū; ſunt aures, nares, os, ſedes, pudenda, uenæ narium, & hęmorrho. & cutis: nā per hæc abſcedūt pus, ſanguis, mucus, ſputum, ſtercora, urinæ, ſudor, & alia. ſed de his in l. 2. de mor. pop. loco antea citato abunde locutus eſt Hip.

Et, propterea ꝙ locus non eſt unus; ſed ſupra, & infra: & intra, & extra; nec materia erit una: unaquęque. n. materia ſuā habet ſedē. &, ſi materia nō eſt eadē; nec forma, nec conſequēter uirtus actiua, nec paſſiua: nec operationes. at operationes ſunt notæ, & ſigna uirtutū, q̄ ex materia, & ex forma, & ex cōpoſito ꝓueniunt. quot igit erunt loca ſiue abſceſſa, ſiue abſcedētia; tot erunt ſigna. idcirco ſigna niſi particularia recenſenda ſunt, de quibus mentionem fecerimus, cū de ſingulis partibus, q̄ abſceſſu teneant, egerimus. attamē notas quaſdā deſcribit Hip. in l. prog. q̄ explicant futuros abſceſſus ꝑ decubitum in partibus ſupernis, ac ī infernis: qui abſceſſus indicēt morbos antecedētes: nā. dicit in l. prog. cō. 2. par. 34. Qui tenuē crudamq; diutius urinā mingūt, ſi cætera ut in conualeſcentis indicia fuerint; in his abſceſſum ad inferas ꝑcordiorum ſedes expectare oportet. In l. de hu. pag. 56. n. 3. In febribus ad articulos, & circa maxillas maxime abſceſſus fiunt, ꝑpe ſanè dolores uniuſcuiuſq; ad ſupernā partē magis, & in totum. ſi uerò lētus fuerit morbus, & deorſum tēdens; inferne etiā abſceſſus fiunt. maxime autem pedes calidi, inferne ſignificant: frigidi, ſuperne. Gal. in com. ſcribit. Abſceſſus in febribus ad articulos, maxillaſq; fiunt maxime; quia propter calorē febris magna copia humorum ſurſū in caput tollitur: quā poſtea inde ruentem glandulę maxillarum ſuſcipiunt: uelut etiam fit, cum è ſuperioribus partibus in inguina, & alas quidpiam deſcendit. Et ſubdit. ſi pedes calidi ſint; abſceſſum in partibus infernis fore indicant: quia humorum copia deorſum comportatur, locumq; illum calorē ꝑfundit: ſi frigidi ſint; in ſupernis abſceſſum futurum ſignificant: quòd eo tempore oīa ſurſum ad caput ferātur, extremaque, ꝑſertim pedes refrigerentur. quæ uerò ſint partes ſuꝑnæ declarat in l. 6. de mor. pop. cū ait. An ea quoque, q̄ infra iecur ſūt, è ſupnis diſtributa ſint: ibi, n. ut inqt Gal. iecur eſſe terminū omnium ſupernarū, infernarūq; corporis partiū ſtatuit: connexa. n. eius pars ſepto trāſuerſo annexa ē. itaq; oīaq ſupra iecur ſita ſunt, eadē ēt ſupra ſeptū tranſuerſū ſūt collocata,

collocata, ut cor, pulmo, pectus, collum, & caput: cæteta omnia infra in corpore eſſe uoluit. Deinde dicit Hip. in eodē l. de hu. & eodem numero. Quibus uerò ex multis ſe erigētibus ſtatim in manibus, aut pedibus dolores fiunt; in his abſceſſus fiunt: propterea, q̧ ut exponit Gal. conualeſcentes nō admodum robuſtas habent uires. quocirca ſi in laboribus uerſentur, ac multas, uehemenresq́ue motiones obeant; facile lędūtur, & eò magis, ſi humores morbum efficientes non bene ſint expurgati. prærer dolorem ſignificat etiā abſceſſum, ſi maior caliditas in particula accendatur, eiusq́ue imbecillitas augeatur, & tanquam fiat uia ſuperuacaneis, ut abſceſſus gignatur. Subdit præterea Hip. ſed ſi qua pars ante morbum laborarit; ibi morbi ſedes erit: quemadmodum etiam tuſsientibus, & anginoſis in Perintho: faciūt enim tuſſes abſceſſus, uelut etiam febres. Gal. aūt in com. reddit huiuſce ſententiæ rationem, & ait. In omnibus morbis, qui prius præ excretione non iudicantur, in his abſceſſus decumbere in eas partes ſolent, quæ prius laborarint: cum enim illæ ſint imbecilliores; etiam magis, ac facilius humorum copiam excipiūt. qui in Perinthia urbe tuſſem, aut anginā paſsi erant, in his uerisimile eſt abſceſſus aut in ceruice, aut in pulmone, aut etiam in pectore exortos eſſe; quando tales abſceſſus tabes faciāt, quales etiam excitari à febribus ſolent. Hinc ex tribus Hip. particulis deſcriptis uide, ut antea mox diximus, abſceſſus tria habere tempora: unum quod morbos antecedit: alterum in morbis: tertiū dum ægroti conualeſcunt. quod etiam aſſerit Gal. in com. Nunc ad rem noſtram redeamus. Scriptum eſt in lib. 2. præd. pag. 174. nu. 40. Quicunque dum neque febricitāt, neque decolores ſunt, ſæpe & uerticem, & tempora dolent; ſi non alium manifeſtum habuerint abſceſſum in facie, aut grauiter loquātur, aut dentes doleant; his ſanguinem per nares erupturum eſſe ſperādum eſt. In lib. Prog. com. 2. par. 66. Abſceſſus conſiſtunt, hi in locis infernis, quibus circa ilia inflammatio fatiget: illi in ſupernis, in quibus ilia molliora, & ſine dolore perſiſtunt. ſi uerò aliquandiu ſpiret difficulter; ſine aliqua alia occaſione deſinet. & Gal. in com. inquit. Quoties ſpirationis repente eueniens difficultas per prædictas affectiones rurſus derepente deſiſtat ita, ut & eueniat, & deſinat ſine euidenti cauſa; ſignificat tendere humores ad caput, quemadmodum ad infernas ſedes calor quidam euidens circa ilia. hæc autem ſi molliora, ac ſine dolore, humores uerò tendant ſurſum, quod indicat ſpirationis difficultas; abſceſſum erupturum ſupernis ſedibus expectato. In lib. de Coacis præ. & in lib. Prog. comm. 3. par. 23. Qui diutius ſecure ex febre continua laborant, citra dolorem, aut inflammationem, aut aliam cauſam; his abſceſſus expectādus eſt cum dolore, ac tumore, & magis in infernis partibus. expectare uerò oportet his magis, qui trigeſimum annum egreſsi ſunt: & tunc, ubi uiginti dies febris tranſmiſerit. ſenioribus autem minus fiunt, & ubi multo tempore febres durant. Et infrà ſubdit. Capitis dolor pertinax cum febre acuta, & alio ſigno maligno letale eſt. Cæterū ſine ſigno malo, tranſgrediens uigeſimum diem, ſanguinis, aut puris fluxum è naribus, aut abſceſſus ad infernas partes ſignificat: fluxiones quidem iunioribus triginta quinque annis, ſenioribus uerò abſceſſus. Si uerò circa frontem, ac tempora fuerit dolor ille pertinax; fluxiones. & in l. de coa. præ. nu. 1. Vrinę cum rigore ſuppreſſę malę, & conuulſoriæ, tum aliàs, tum ſi quis antea graui ſopore preſſus fuit. Spes autem in his eſt abſceſſus retro aures fore.

Qua uerò ætate, & quo anni tempore fiant abſceſſus, qui comitentur morbos acutos, aut iudicent, antea dictum eſt, & nunc exponetur. In lib. Prog. com. 3. par. 24 ait Hip. talis abſceſſus magis, ac minori tempore euenit natu minoribus trigeſimum annum agentibus, & partic. 26. natu uerò maioribus per febres longiores minus accidunt. deinde par. 27. in quo morbo ſit expectandus abſceſſus, & inquit. Oportet talem expectari abſceſſum per febrē continuam: in quartanam uerò diſceſſuram, quoties intermittat, prehendatq́ue errabilem modum: atque ita agendo, autumno propinquet. & par. 28. ſicut in minoribus natu trigeſimum agentibus annū abſceſſus conſiſtunt; ita quartanæ potius annū agētibus quadrageſimum, aut etiam ſenioribus accidūt. & par. 29. ſciendū, ut abſceſſus hyeme potius accidant, ac tardius deſinant, & minus retrocedunt. reddit autem rationem Gal. & ait. abſceſſus per hyemē potius accidunt: quoniā per excretionem calidi, per abſceſſum frigidi uacuantur humores. tardius deſinunt ob circumeuntis aeris frigus, & ob craſsitiem, & frigiditatem humor ægrius diſcutitur. ob eas ipſas cauſas minus recurrunt, ſiue retrocedunt: quia frigidus humor difficilius moueri poteſt. in l. autē Prog. com. 2. par. 65. docet, quænā deſiderentur, circumſtantię, ut abſceſſus per decubitum fiat, & inquit. Si febris detinet, hoc eſt, prehendit hominem ita, ut nunquam intermittat: & dolor non deſinit: nam, ut exponit Gal. in com. ubi deſinat; nō opus eſt abſceſſu quodam ad ſolutionem: eo q̧ morbus placidior habeatur. at ſubdit Hip. & ſcreatio non excernitur ex ratione, neque bilioſę fuerint aliis deiectiones, neque ſolutiores, ac ſynceriores, nec urina admodum craſſa, ac plenius obtinens ſedimentum: ſalubriter uerò à cæteris partibus miniſtratur: his tales fore abſceſſus ſperandum eſt. & Gal. in com. dicit. Inſtituit Hip. ſcrutari de morbis euntibus ad abſceſſum. hi omnino ſunt ex crudis, & craſsis humoribus, non tamen exitioſis: tales enim ubi diutius immorantur; committunt abſceſſus, niſi per concoctionē eorum ſolutio præueniat. at uerò indicia concoctionis erunt, ſi urinę copia excernatur, quę plenius obtineat ſedimentum. ubi uerò ſedimentum plenius eſt; urina ipſa craſsior eſt, quàm ſoleat per naturam. Verùm, ſi memoria tenemus ea, quæ ſcribit Hip. in lib. 2. de mor. pop. pag. 130. ſect. 1. hoc in loco uelle uidetur, quòd ubi abſceſſus per effluxionem non fiat; ſequatur abſceſſus per decubitum: nam exponens Gal. illam Hip. particulam 44. in lib. 1. ſect. 2. cuius uerba ſunt. Maturationes excrementorū omnes undique tempeſtiuæ, aut bonæ, & decretorii abſceſſus conſiderandi ſunt. ſic ait. Non modo concoctiones par erat morborum reſpicere, aut facere: ſed abſceſſus etiam ex effluxione, id quod in primis eſt elaborandum, aut abſceſſus ex decubitu in partes ignobiliores: nam alterum eſt hoc propoſitum, ubi abſceſſum per effluxionem aſſequi nequeamus. quare, ſi ad uentrem excrementa contendunt; his præ-

ſto eſſe debemus cum clyſteriis, qui eò attrahere poſsint:adeoque cum his, quæ tota in uictus ratione ad hoc conferunt: ſin autem ad renes; cum urinam cientibus: ſi ad colum; acribus medicamentis illud calfaciendo.

Cæterùm abſceſſus omnis à natura ſi ſit intelligẽte, datus eſt, ut noxius corpori humor expellatur à partibus nobilioribus ad ignobiliora. hinc fit morbi iudicatio:ſcribitur.n.in lib.de coa.prę. pag. 176. col. 3. de utraque abſceſſus ſpecie. Quibus febrire incipientibus, ſanguis de naribus ſternutatione contingente deſtillat, & urina ſubſidentiam albam in quarta die habet, his in ſeptima die ſolutionem ſignificat. morbi acuti iudicantur ſanguine de naribus fluente, in die iudicatorio, & ſudore multo oborto, & urina purulenta, ac uitri formam referente, prodeunte, & bonam ſubſidentiam habentę, & acer uatim exeũte: abſceſſu item memorabili oboriẽte, & aluo mucoſa, & cruenta derepente egerente, & uomitibus non prauis contingentibus circa iudicationem. ſingulę quidem hæ abſceſsiones tempore idoneo apparẽtes, & memorabiles morbum ſoluũt, & non omnes ſimul, ut hi aſſerunt, qui contumelioſe aſſiciunt libros Pror. & coa. præ. Quando autem iudicent abſceſſus, declarat Hip. in lib 4. de Mor. pop. pag. 158. nu. 22. & inquit. Matuti in morbis abſceſſus an iudicent, ſignum eſt, ſi dum feruida ſunt mala, non febricitarint: & dũ moleſta ſunt, facili potarint, uelut quæ in ſede acciderunt Charoni. hæc de abſceſſu per decubitum. de eo autem, qui fit per effluxionem legitur in lib. 1. Aph. 2. In perturbationibus uentris, & uomitibus ſpontinis ſi talia purgentur, qualia purgari oportet; confert, & leuiter ferunt: ſin minus, contrà. Sic & uaſorum inanitio, hoc eſt, ut Gal. exponit, quæuis euacuatio, ſi talis fiat, qualis fieri debet; confert, & bene tolerãt: ſin minus; contrà. imo & abſceſſus abſceſſum iudicat, & curat: dicit enim Hip. in lib. 4. Aph. 74. Quibus ſperatur abſceſſum futurum ad articulos, liberat ab abſceſſu urina multa, craſſa, & alba facta. ſi uerò etiam ex naribus fluxerit ſanguis; breui admodum ſolutio fit. ex quibus uerbis manifeſtum fit abſceſſum per decubitum iudicari ab abſceſſu per effluxionem. Qui uerò abſceſſus maxime morbum iudicent fœliciter, ſunt optimi. hi autem ſunt inferni, & longiſsimi infra uentrem, & remotiſsimi à morbo. ſic ait Hip. in li. 2. de Mor. pop. ſect. 1. de abſceſsibus per decubitum. hi profecto in partibus ſuperioribus ut plurimum difficiliores ſunt. cauſa eſt, qa è partibus ſuperioribus, cum eodem affectu cõflictantur, maius periculum, quàm ab inferioribus impendet: perſpicuũ enim eſt, ſi cor, aut pulmonẽ, aut cerebrum inflammatio obſideat, mortiferum morbum eſſe. at, ſi partes infra iecur ſuæ inflammatione tententur; pauci admodum mori ſolent; niſi male cis adhibeatur curatio. idq́ue ipſe atteſtatur in li. 6. de Mor. pop. ſect. 1. par. 17. cum ait. Si infra umbilicum quidem ſuperiora conſtiterint in inferioribus articulis; bonum eſt: ſin ſupra; haud perinde morbum diſcutiũt, niſi ſuppurauerint œdemata. Gal. autem in com. inquit. eo in loco habemus, abſceſſus, qui in partes infra umbilicum decumbunt, bonos eſſe: qui ſupra, non bonos: aitq́ue malitiam ipſorum aliqua ex parte diminui, ſi tumores forte ſuppurauerint. Qui porrò morbi iudicari per abſceſſum conſueuerint, Hip. ipſe in lib. Prog. conſcripſit. Et in lib. 2. præd. pag. 572. nu. 16. dũ loquitur de ſacro morbo, hæc dicit. Alij uerò, qui ad infernas partes conuertuntur abſceſſus, boni ſunt. longe uerò optimi & hi ſunt, qui ſunt ſanguinolentiſsimi. Et nu. 40. eiuſdem lib. Abſceſſus his, qui nyctalopæ uocantur proſunt inſuper apparentes, & ad infernas partes erumpentes. uerũ non ualde accedunt propter iuuentutem. & in lib. Prog. com. 2. par. 67. Abſceſſus ſi in cruribus erũpit in pulmonia uehementi, & periculoſa, omnis utilis eſt. Abſceſſus prætereà, qui per effluxionẽ fiunt, optimi ſunt, ut ipſe aſſerit in lib. 2. de Mor. pop. ſect. 1. ſed concocta materia, & tempore opportuno. & inter abſceſſus ſiue per effluxionem, ſiue per decubitum ortos mali ſunt, ut in eodem loco ait Hip. qui non pro rationis excretionis morbi dignitate fiunt, ueluti ſi parui ſint abſceſſus, uel locus, in quo fit abſceſſus: propterea ꝙ humor cum non poſsit locum habere amplum, uel unde fluat, recurrit, ſicut in prędicto loco teſtatur Hip. de digito abſceſſo: onde in li. Prog. com. 2. par. 68. ſi abſceſſus deletur, ac retrocedit, nequaquam ſecreta ſcreatione, ac febre detinente, difficilis morbus eſt: periculum enim delirij, mortiſq́ue imminet. & in li. de Humori. pag. 56. nu. 9. Tubercula circa aurem, quibus circa iudicationem exorta nõ ſuppurata fuerint, his diſparentibus recidiua fit, & pro ratione recidiuarum, recidiua cõtingente, rurſus intumeſcunt, & permanent, quemadmodum febrium recidiuæ in ſimili circuitu: in his ſpes eſt ad articulos abſcedere. maximi prætereà refert, intro, an foras uertatur abſceſſus: propterea quę legitur in li. Prog. com. 1. par. 40. ſuppuratio, quę foras uertitur, optima eſt, ſi parua, maximeq́ue egrediatur, & in ſublime reſurgit. ſi uerò magna eſt, & lata, minimeq́ue in mucronem ſubducitur, peſsima. & Gal. in com. inquit. conſtat, ut ex ſuppurationibus indulgentior habeatur, quæ foras, non intro tendit: atque ex his ipſis quæ non ampliorem prehendit ſedem in latitudinem extenta. ſi uerò in ſublime efferatur coni formulam reddens, robur foras expellentis indicat facultatis: & item non magnam corrumpit ſedem corporis, quod erodit. Deinde ex his, quę intro rumpũtur, quæ optima ſit, ſubdit Hip. par. 41. & ait. Quæcunque uerò intro rumpitur, optima eſt, ſi cum exteriori ſede nihil communicat: ſed adducta eſt, nec dolet, & omnis exterior locus unicolor apparet. Quis igitur ſit abſceſſuum per decubitum, ac per effluxionem finis, quinam boni ſint, & ad eorũ bonitatẽ quæ deſiderẽtur, diximus: item qui mali.

Quò uerò ſpectat ad curationem, ſpartim ſcriptæ ſunt curationes in præſenti oratione, ac prætereà ſinguli abſceſſus ſingulas poſtulãt curationes: tñ pauca quædã dicemus. abſceſſus abſceſſu curat, uelut urina multa. craſſa, & alba, uel ſangius ex naribus, quemadmodum ſcriptum eſt in lib. 4. Aph. 74. Sed abunde, copioſeq́; fluat, ueluti explicat liber de humo. nu. 9. De abſceſſu oſsis, carnis, atque aliarum partium hoc pacto curam agit Hip. in lib. de Med. offi. par. 25. Faſciæ, ſiue ſubligatio in cauſa eſt, ut quæ abſceſſerunt, attrahantur: uel quæ dilatata ſint, contrahantur: uel quæ contracta ſunt, diſtrahantur: uel quæ diſtorta ſint, dirigantur: uel contraria. Gal. in com. inquit. Abſcedere nunc dicit Hip. quæcunque corpore in-

ſe integro cum aliis partibus iungebantur. hæc eſt aduerſa ualetudo eſt; unitatem, & contactum non amplius retinent. unitas abeſt omnibus fracturis, ulceribus, fiſsis, contuſis: contactus uerò abſceſsibus, ſinibus, inflationibus, tumoribus: dilatata quæ plurimum inter ſe recedunt. ergo conſilium eſt, quę abſceſſerunt, propellere: dilatata coniungere: diſtorta dirigere. Et par. 27. Quæ abſceſſerunt, eatenus ut quæ ſublimia ſunt, ſedem contingant: at non premant. & Gal. exponit. ſiue fracti oſsis partes preter naturam inter ſe receſſerint, ſiue quæ cõiuncta ſunt inter ſe dehiſcant, ſiue magnum uulnus ſit; coniungenda ſunt, dum ſe tangant, non tamen urgeant. Et ſubdit Gal. carnis pars affecta à contuſione, uel alio continui ſolutione, quouſque aperta nõ eſt, abſcedere dicitur; quia ſanguinis aliquid intra eã ſubſiſtat, idque uitium abſceſſus dicitur. ſi aperiatur, ut humor, qui receptus eſt, exitũ habeat; ſinus uocatur.

Abſtinere.

In acceſsionibus abſtinere oportet, hoc eſt, cibũ non capere ſignificat Gal. in l. 1. aph. 11. uerùm l. 4. aph. 17. ait Hip. Siquis febrem nõ habens abſtineat a cibo. quæ uerba Gal. exponens uult Abſtinentiam à cibo idem ſignificare, quod inappetentiam, & non continentiam.

Abſurdum.

Scriptum eſt in l. 4. aph. 52. quicunque in febribus, uel in aliis morbis ſponte illachrimant, nihil abſurdum: qui uerò non ſponte abſurdius: quod uerbũ Abſurdum, & abſurdius declarat Gal. ex mẽte Hip. in Prog. lachrymari. ſ. non eſt bonum ſignum.

De Acceſsione morbi.

Per acceſsionem, ut Gal. placet l. 1. apho. 12. te oportet intelligere deterius tempus totius circuitus morbi, quod eſt à primo inſultu uſque ad tempus cõſiſtendi: ſicut reliquum tempus declinationis eſt melius. quare, cum deterius tempus ſit acceſsio; in acceſsionibus, ut ait Hip. cõm. 1. aph. 11. abſtinere oportet.

Verũ acceſsionũ altera eſt uniuerſalis, altera particularis. prima dicitur acceſsio abſoluta: ſecunda uocatur acceſsio per circuitum, de quibus Hip. loquitur in dicto aph. his uerbis. In acceſsionibus ſcilicet uniuerſalibus, ut exponunt nonnulli, abſtinere oportet: nam cibum dare nocium eſt: ſed potionem, uel tandem ſorbitionem, & quibus per circuitum. i. particulares fiunt acceſsiones, in ipſa acceſsione abſtinere oportet. confirmat acceſsionẽ uniuerſalem antecedens aph. in quo ſcriptum eſt. Quibus igitur ſtatum morbus conſiſtit. particulares uerò declarat ſequens, qui ait, Acceſsiones uerò, & conſtitutiones morbi indicant: ſiquidem Gal. Acceſsionum ſucceſſiuas reciprocationes, ſiue ſimiles proportiones intelligi uelit. at, quoniam tum uniuerſalis, tum particularis acceſsio non eſt momentanea, ſed fit in tempore, & tempus eſt motus menſura, & motus menſurat magnitudinem, quæ eſt quãtitas continua; & hæc habet latitudinem; itaque utraque acceſsio habet latitudinem, ac propterea principium, augmentum, ſtatum, & declinationem.

Cauſam autẽ acceſsionũ ſi quæras; aſſerimus eandem eſſe cauſam totius, & partis. ſed morbus eſt totum, & acceſsio eſt morbi pars. igitur cauſa acceſsionis eſt eadem, quæ morbi, cum autem cauſa una ſit unius effectus cauſa, & non plurium, niſi per accidens; ſi acceſsionis cauſa ſit una; acceſsio erit una, cõtinua, & ordinata: ſi plures; fiunt acceſsiones inordinatæ: ſed ordo dicitur ſecũdũm prius, & poſterius: & hæc duo reperiuntur in magnitudine motu, & tempore: quapropter inordinatio non habet prius, nec poſterius: ac præter hæc nec magnitudinem ordinatam, nec motum, nec tempus. idcirco neceſſe eſt, ut acceſsiones inordinatæ fiant non tempore eodem, nec motu, nec latitudine eadem: propterea quòd nõ una ſit cauſa, ſed multiplex: nam alia eſt efficiẽs morbi, alia materialis, alia pręparans, alia adiuuans, alia impediens, ac denique alia remouens impediens. quamobrem acceſsionum fit uarius implexus, diſsimilitudo, inæqualitas in tempore, in magnitudine, & in motu: in tempore fit acceſsio inordinata, ſi anticipet, aut poſtponat: In magnitudine, ſi longior, uel breuior fiat: in motu, ſi uehemens, uel clemens ſit. hinc quoque fit, quòd faciles, ac difficiles ſint iudicationes, de quibus ſuo agemus loco.

Acceſſus.

Legitur in 6. de mor. uul. com. 3. particula. 26. In acceſsibus autem, quidam perſtrepunt, &c. ubi Gal. inquit. omnes fere uocem eam acceſſus de congreſſu uenereo intelligunt: quemadmodum & id, perſtrepunt, de flatuoſo uentris crepitu. at quod deinceps legitur, alii acceſſuri horrentes, rugoſi, tale quidpiã ſignificat. quidam dum uenereos aggrediuntur congreſſus, incaleſcentes in horrorem incurrunt.

Acerba.

Acerba ſiccant, & contrahunt corpus. lib. de Aff. pag. 83. n. 49. ex his aduertant hi, qui uim tantum aſſerunt ſiccandi, humectandi, ac denique calfaciẽdi, & frigefaciendi in primis qualitatibus conſtare: atque duntaxat illas primas qualitates morbum afferre, atque ſalutem.

Acetabula.

Acetabula uteri plena mucoris ſunt. hæc Hip. lib. 5. aph. 45. quod uerbum Galen. exponit ibi ſic. acetabula ſunt ora uenarum, & arteriarum, quæ feruntur ad uterum: ex his ſecundę pendent. ſi uerò huiuſ. ora mucoris plena fuerint; non poſſunt exponendere fœtum continere, ſed diſrumpantur. in Libro de natura muliebri pag. 94. nu. 17. idem Hip. ait. ſi acetabula pituita plena fuerint; menſes quidem bene ſuccedunt, & in uentre habet. corrumpit autem fœtum ubi fortior factus fuerit: non enim retinere poteſt, ſed abrumpitur. in primo de morb. mulie. pag. 106. n. 84. idem ſcribit. ſi acetabula pituita plena fuerint; menſes ſunt pauciores: &, ſi in uentre habuerit; corrumpit, ubi fœtus fortior factus fuerit: non enim corroboratur, ſed defluit. in aph. ſupra citato inquit ſecundo, aut tertio menſe ſine occaſione manifeſta abortiunt: tunc enim fortior eſt fœtus. in li. de natura mulie. ubi ſcribitur, Menſes quidem bene ſuccedunt, forte addẽdum eſt uerbum non, ueluti uĩ approbari in primo de Morb. muli. ut uerò cognoſcas hanc abortus cauſam; addit Hip. in pręedictis locis. Humida fit, & quod defluit, mucoſum, & uiſcoſum uelut a uentre defertur, & non mordet. & in menſibus poſtquam ſanguine purgari deſierit; per duos aut tres dies muci ex uteris prodeunt, & horror tenet, & calor non acutus, uerùm non deficit. curationem uerò mucoris, ne mulier aboriat, docet ibi

Nec tantum acetabula dicſitur ora uenarum,& arteriarum:ſed inquit Hip.in li.de locis in homine pag. 31.n.13.In coxendicibus articuli duo ſunt,quę acetabula nuncupantur, & fœmora in hos inarticulata ſunt.

Acetum.

Acetum quæ efficit,ea fex quoque facit,ſed extra corpus ad perſundendum,& ad ſomētum.Hip.pag. 55.n.8.& in ſecundo de Diæta pag. 47.n.13. acetū frigefacit; quia colliquans humiditatem in corpore conſumit. ſiſtit autem magis, quàm mouet aluum; quia non alit, & acre eſt. quare potius lædit, quàm proſit intra corpus ſumptum .atque id comprobat Hip.com.3. particula.37. de uictus ratione in mor. acu.nam,cum de oximelite agat,ſic inquit.ſi potum hunc, & quidem multum per totum morbi tempus profecturū exiſtimaueris; paulum aceti, tātumque, ut duntaxat ſentiri poſsit,infunde: ſic enim & iuuabit,& lædēs,minimum lædet,& ea,quæ oportet,præſtabit.ubi Gal.ait paulum aceti mulſæ infundēdum; ut aceti uſu, & cōmodo fruatur, & fugiat quod ab eo eſt, detrimentum.quocirca dat Hip. in ſecun. de Morbis pag.66.n.20. acetum album aquoſum bibēdum: &,ſi debilis ſit,ptiſanam ſorbēda.n in cerebro corrupto. cæterùm in eodem libro de febre ardenti diſſerens dat aquam de craſſa farina in ipſa maceratam bibendam,ac poſtea acetum album quàm odoratiſsimum,nō,ni fallor,impermixtum, ſed aquoſum. Quibus uerò temperaturis conferat,dummodo conferat,recenſet Hip. lib.3.de V. ratione in mor.acu. par.38.his uerbis. Vt autem in ſumma dicatur, quę ab aceto eſt acredo,picrocholis magis,quàm melā-cholicis prodeſt: amara ſiquidem diſſoluuntur, deſciſcuntque in pituitam;cum ab aceto in ſublime attolluntur.nigra autem fermentantur,attolluntur,& multiplicantur: nempe atra educit acetum. itaque palam eſt temperamento cholerico conferre: ſed neruos, ac neruoſas offendit partes: ſubdit.n. Hip. mulieribus autem longe magis, quam uiris aduerſatur acetum: nam uterum dolore afficit. unde Gal. ibi. acetum ſnapte natura neruos offendit: nempe exangues ſunt:& ideo frigidi,facileq; ab his, quæ refrigerant ſimul, & tenues habent partes, afficiuntur medicamētis:deinde ſubſtātia aceti, quòd tenuium ſit partium,in eorum mergitur profundum,atque in omnes ita irrūpit partes,ut ne minimum quidem ex eis illæſum maneat.uerum uerò anatomici ferè omnes neruoſum eſſe dicunt.at in lib.de humidorū uſu n.8.leguntur hæc uerba.mollit acetum & corpus,& multos alios locos;ſi non odor offenderet,& maxime mulieres.unde non odor, ſed acor,uel acredo, ſi hunc anteacto conſeramus loco, legendus eſt. quibus uerò morbis proſit extra corpus acetum perſuſum,uel per fomenta applicatum lege in li.de humidorum uſu pag.55.nu.8.

Acida.

Acida pituitoſa ſunt,ait Hip.li.de locis in homine pag.34.n.56.igitur acida ſecundum ſubſtantiam aut ſecundum qualitatem aut ſecundū effectus ſunt frigida quò ad primas qualitates: quò uerò ad ſecundas ſcilicet ad aciditatē, quæ orta eſt a calore,calida ſunt:nam refert Hip.in ſec.de Diæta pag.57.n.19. Acida,& acria,& auſtera,& acerba, & ex toto collata & ſicca, non replent: eo quòd oſcula uenarum aperiunt, & expurgant, & partim ſiccantia,partim mordentia,humiditatem carnis horrere, & conſidere,& in modicam molem contrahi faciūt: atque ita uacuum multū in corpore fit.cum igitur uolea a medicis implere, aut à plurib.euacuare; talibus utaris. hęc confirmat idem in l.de Affectionibus pag.83.n. 49.his uerbis.acerba ſiccant,& contrahunt corpus habent & uim ſiſtendi: acida attenuant,morſum inducentia.Et in primo de mor.mulie. ait: ſi acidum, aut acre quid guſtarint;ſputum in ore liquidius erit, & inſulſum. quapropter quo ad ſecúdas attinet qualitates,acida uim quandam habent calfactiuā,ac pręterea medicamētoſam:legitur enim in li. de medicamentis purg. pag.41.n.1.ſinceros,& acidos cibos ſi quis citra delectum,ac inconſiderate exhibeat;nihil commodi perficere. aciditatem uerò eſſe deiectoriam affirmat Gal.com.6.aph.33.cuius uerba ſunt. Qui acidum eructant, non ualde morbo laterali corripiuntur: nam,ait ibi Gal.ſalſedo,& acritudo inteſtina mordent irritat ad deiectionem,in qua contingit non ſolum pituitam,ſed etiam plures alias excerni ſuperfluitates.&, quanquam acida ſubſtantiam ſignificāt frigidam;tamē,ſi inſulſa, uel pontica,uel auſtera reſpicias; notaui principiū caloris dant. quod quidem recte nos docet Gal. in com.6. aph. 1. qui ait. In longis leuitatibus inteſtinorum ſi ructus acidus fiat,qui prius non erat;ſignum bonum. ibi dicit Gal. quęcunque a pituita uentriculum refrigerant fiunt leuitates inteſtinorum, ſemper cum ipſis ſunt acidi ructus,ut caſus quidam.illis igitur,in quibus neque incipiunt concoqui cibi,neque ea pituita fiunt, non inſunt acidi ructus.quòd ſi aliquando fiant,ſignificant tantum aliquando tempus cibum in uentriculo retineri, quod principiū mutationis accipiunt,& naturam ſuorum operum reminiſci.

Acrimonia.

Acrimoniæ ſignū eſt caliditas,ut inquit Hip.6.de mor.popu.ſectio.6.parti.10.turbationes,tranſitus. Gal.in com. ait caliditatis eſſe tum cauſam, tū ſignū acrimoniæ,quæ ſi in corpore aut particula,quę naturalem ſuum ſeruet ſtatum, ineſſe comperiatur, dum funditur ſenſum ſui excitat,idque eſt,quod ait tranſitus: eadem cum interna, ac penitiora loca petat, intuſque maneat turbationē affert.hæc profecto acrimonia reperitur in humoribus, atque in his fit, qui qui ſint hi: ineſt quoque in cibis, & medicamentis quæ quid conferant; recenſet Hip.tum in pluribus locis,tum in primo de mor.mul.pag.103.nu.34.cuius uerba ſunt. ſi humidius fuerit os uterorum;genituram attrahere nō poſſunt. utendum autem eſt medicamentis ſubdititiis acribus: commorſus enim & inflammatus ſtomachus,ſolidus,ac firmus quandoque fit, & aliquo modo accommodatur. ſed,& ſi in callum indurati fuerint;præſtat acria apponere,quę mordeant: quæ enim tenuia,& feruida ſunt calli duriciam diffundunt. ſi uerò mollitus fuerit callus; mollibus curato,ex his, quæ non mordent. acrimonia igitur cum fiat a calido,& calidi ſit aperire;fit,ut acria aperiant, ac præterea diſſoluant, pungant, radant,& hæc ratione materiæ a calore ſubtiliatæ: ſiue ſint corpori adhibita, ſiue humores in corpore: nam ait Hip.in lib.de ueteri medicina pag.5.n.31. Quibuſcunque noſtrum grauedo innaſcitur, & fluxus

xus per nares monetur; hic ut plurimũ acrior eſt eo, qui prius erat, & tumeſcere facit naſum, & exurit calentem, & extreme ignitũ. ſi uerò manũ admoucas, & diutius perſeuerauerit; etiam exulceratur locus minime carnoſus, & durus exiſtens. & nu. 32. quęcũque fluxiones ad oculos uertuntur, ut fortes, & omnigenas acrimonias habẽtes, exulcerant quidem palpebras, erodunt, aliquorum genas, & ſub oculis, & partes ad quaſcunque tandem influxerint. rumpunt etiam, ac peredunt eam, quæ oculum ambit, tunicã. dolores autem, & ardor, & inflammatio extrema adſunt. Et n. 33. fluxiones in fauces delabentes, ex quibus raucedines fiunt, anginæ, eryſipelata, peripneumoniæ, omnes hæ primum quidem ſalſæ, & humidæ, acreſque deſcendunt, & in talibus morbi firmãtur. Et n. 34. quos acuta, acriſque, ac æruginoſa bilis affligit? quales mox rabies, & morſus uiſcerũ, ac pectoris, & deſperatio? in l. 3. de Dięta pag. 50. n. 12. legitur. ubi corpore calefacto purgatio acris fiat; tũc & inteſtinum raditur, ac exulceratur, & ſanguinolenta egeruntur. hoc autem dyſenteria à mala inteſtinorum affectione appellatur: morbus grauis, & periculoſus. cæterum hos dices Hip. lib. ſpurios. ſed legas quæſo Gal. in com. 6. aph. 3. qui ait. Difficultates inteſtinorum fiunt ex humoribus acribus. & cõ. 4. Aph. 24. ubi ſcriptum eſt. Difficultas inteſtinorũ ſi ab atra bile incęperit; lethalis eſt. ibi ait Gal. ab illa, quæ a quibuſdã ruffa, ab aliis bilis flaua nominatur, magna ex parte incipit inteſtinorum difficultas, abraſis prius in ſumma parte propter humorũ acritudinem inteſtinis. poſtea uerò exeſis, adeo ꝙ exulcerentur. hanc inteſtinorum difficultatem ſæpe ſanauimus. quæ uerò ab atra bile fit, inſanabilis eſt: cum nihil differat à cancro ulcerato. idem Gal. in com. 6. Aph. 33. quibus pituita natura ſuperabundat, raro à morbo laterali corripiuntur, præſertim ſi ſalſedinẽ, atque acritudinem aliquam ſibi adiunxerit: talis. n. inteſtina mordens irritat ad deiectionem, in qua cõtingit non ſolum pituitam, ſed plures etiam excerni ſuperfluitates. hæc quidem fortè accepit Gal. ex li. de Flatibus pag. 40. nu. 16. in quo ſcribit Hip. Pituita ipſa acribus humoribus permixta quocunque procuperit, maxime in nõ conſuctos locos, eus exulcerat. quòd, ſi fauces teneras alius fluxus petiuerit, eas exaſperat, exulcerat, inflammat, adtrahuntq; hę calfactæ humorem de capite. ac ſubdit nu. 17. acris cum ſit pituita carnem penetrans, exulcerat, ac perſtringit uenas. Et com. 4. de V. ratione in morbis acu. par. 1. ait Hip. cauſus fit, cum uenulæ tempore æſtiuo exiccatæ, acres & bilioſas quæ tenues ſint, trahunt ad ſe humiditates, quas ichoras uocãt. & com. eodem par. 27. cum dolores acceſſerint; bilis atræ, fluxionumque acrium deſtillationes fiunt: dolent morſa interna, morſęque atque admodum arefactæ uenæ intenduntur, trahuntque inflammatæ quæ influunt. proinde ex his habemus humorum acrium alio per ſe tales eſſe, alio per commixtionem, uelut pituita, & ichores. per ſe autem ſcribit Gal. com. 6. Aph. 56. humor irritans, ac mordens ſunt ſemper flaua bilis, melancholicus uerò nõ ſemper, ſed quãdo ſupra modum exuſtus, aut putrefactus malignã induerit acritudinem. præterea quo pacto acres cognoſcas humores, audiſti: nam acritudo malorũ humorum ueſicam lædunt, ut uult Gal. in cõ. 3. Aph. 2. acritudo eorum facit delirium, ueluti idẽ refert in 3. de mor. uul. c. 1. & alios producit effectus, quos antea retulimus. uerùm acrimonia eorum, quę excernuntur, prouocant hæmorrhoidas ſicut recitat Gal. com. 6. Aph. 47. mordicatio ab excrementis, quæ acria erant, ſtranguriam inducebat, ut ait Gal. in 3. de mor. uul. c. 1. intra corpus quidẽ aſſumpta acria medica. non tolerat natura exuſta. quod fit diebus canicularibus. Vt uerò infrenes humorum acrimoniam lege Hip. in com. 4. de Victus ratione in mor. acu. qui ſcribit hæc. Si febris non habeat, alii legunt habeat, & tormina adſint; primum lactis aſinini pauxillum: deinde ſenſim, paulatimque plus bibat, & lini ſemẽ, & triticeam polentam mixta hordeacea, & ſparſa ad empto amaro faba ęgyptia: uel oua ſemicõcreta edat aſſa, & ſimilam, & milium, & chondrum ex lacte coctũ. cocta hæc, & refrigerata edat, atque his ſimilia tũ pocula, tum edulia ingerat: ſiquidẽ ait Gal. ibi in com. ſcopus his ſit partim cacochymiam expurgare, uelut lacti aſinino. partim contemperare, infrenareque, ut lacti, & polentæ: partim reſiccare, & partim refrigerare, quemadmodum facit lini ſemen, milium, faba ægyptia. uua autem, ſimila, & chondrus craſsi ſunt ſucci, & boni, & humorũ acrimoniam infrenant. omnia hæc frigida exhibet propter humorum, qui affectum procreant, tũ acrimoniam, tum caliditatem. ſic extra corpus iubet Hip. in lib. de Fract. com. 3. ulceri mitia, nõ acria eſſe adhibenda his uerbis. Vlceri abunde eſt pannum inducere albo cerato inunctum, ſiue caro, ſiue neruus cadere debeat: his enim acria ſubdere nõ expedit; ſed mitia, non ſecus atque aduſtis.

Acutum.

Acutum hoc loco dicitur tripliciter, de morbo, de cauſa morbi, ac de ſymptomatibus. acutus nominatur morbus ab Hip. grauis, & magnus: nam ipſe in li. 1. de mor. uul. com. 3. ait. ſunt acutiſsimi maximi, grauiſsimi morbi, ac præ cæteris omnibus lethales in continua febre: ſiquidem plurimũ fiant morbi acuti cum febre continua. uerbum Acutiſsimos ibi declarans Gal. inquit. Acutiſsimos eos dicit Hipp. morbos, qui pauco tempore decernunt: maximos, ualidiſsimos: grauiſsimos, qui cum periculo ſunt cõiuncti. & propterea, quando Hip. in cõ. 4. Aph. 66. ſcribit, in acutis febribus cõuulſiones, uidetur legẽti explicaſſe febrem acutam. i. uehementem. quod quidem uerbum ſæpe Hip. dicit. uerũ pluries quoque leges ſimpliciter In acutis, & ſilentio pertranſibis morbos. Acuta dicitur cauſa bilis, ac præſertim flaua: ſcribit enim Gal. com. 4. Aph. 58. febrem ardentẽ fieri nouimus æſtiuo tempore, quando uenæ exſiccatæ acres, ac bilioſus humores ad ſe traxerint quæ uerba ipſe tranſtulit ex li. 4. de Vict. ratione in mor. acu. par. 1. habetur etiam in Prog. morbos acutos proprie accẽdi à flaua bile. Acuta porrò ſymptomata dicuntur, ueluti acuta ſitis. Nunc profecto cũ acutum ſit qualitas morbi, cauſæ, & ſymptomatum, & qualitas habeat intenſionẽ, & remiſsionem; idcirco acutum ſuſcipit magis, & minus: dicitur enim ab Hip. in plurimis locis morbus acutus, ualde acutus, & acutiſsimus. ac præterea, quoniam ſentit Hip. idem eſſe morbum acutiſsimum maximum, grauiſsimum, atque maxime lethalem; contrà ſecuriſsimus, facillimus, ac longiſsimus eſt morbus

 non

non acutus eo ordine, quo ponitur quartana febris.

Adiectio.

Adiectio ſignificat alimentum, aut alimẽtum auctum: propterea que ſcribit Hip. in lib. 1. Aph. 19. His, qui per circuitus acceſsionem habent, nihil dare oportet, neque cogere: ſed ſubtrahere adiectioni ante iudicationes, & in li. de Alimento pag. 54. nu. 11. ait. Quicunque indigẽt citiſsima adiectione, humidum remedium ad recuperandas uires, optimum eſt: ubi autem adhuc citius, per odoratum. Cornarius pro Adiectione uertit appoſitionem.

Adoleſcentia.

Adoleſcens, ut uult Gal. in com. 3. Aph. 29. mediũ obtinet locum inter puberes, & illos, qui conſiſtẽtis ætatis uigorem habent. hanc explanat ſententiam in li. 6. de Mor. uul. com. 4. ubi ſcribit Hip. Cum hirceſcit, uter exterius teſtis apparuerit: ſi dexter, mas: ſiniſter uerò, fœmina. dicit quidem Gal. cum puerilis ætas in adoleſcentiam tranſit, ſicut ipſis ſemen, & pili in locis genitalibus erumpere incipiunt; perinde & teſtes ſubito increſcunt: ſicut & puellis uirginibus mammæ exuberant unà, & menſes ferri incipiunt: tunc igitur & uocis mutatio in maribus fit pręcipue: nam, cum prius ipſis acuta uox eſſet, cum perfecte in puberes euaſerunt; grauior redditur: tempore autem medio uelut raucam ipſi uocem ẽdunt. Adoleſcentium uerò ætas eſt omnium optima, ut Gal. placet com. 3. Aph. 18. tamẽ melius uere ſe habet. eſt calida: quia, ut ſcribit Hip. in lib. 1. de Dięta, ignis impetus aquę dominatur: ſicca autem; quia humidum ex puero conſumptum eſt partim in augmẽtum corporis, partim in motum ignis, partim præ laboribus, ac exercitiis. calidos eſſe adoleſcentes confirmant accidentia, quę Hip. recenſet in lib. de mor. uul. com. 1. ubi ait. Accidebant hæc adoleſcẽtibus, iuuenibus, adultis. & Gal. ibi. Nec præterit nos adoleſcentulos ob ætatem eſſe, non ob uitæ ſortẽ calidos: ut etiam adultos. at, quanquam hæc ætas eſt omnium optima, dummodo recte uiuant: & idcirco plurimum ſanguinis humorem habent: tamen, ſi cibi copiam ingerant, ſuccos progignunt copioſe crudos, & deinde ab hac ætate amarulenta ſubit bilis abundans, quæ crocea, ac flaua appellatur. hęc Gal. in com. 3. Prog. Ex huius. humore dominãte fiunt febres ardentes, & in his ſanguis erumpit: ſiquidem bilis ſanguini permixta poſtquam eum decuſsit; cum eo multum calorem ad caput ſubuehens, uenis nariũ diruptis, ſanguinis efficit eruptiones. & propterea ait Hip. in 1. de mor. uul. com. 2. Sanguis plurimis erupit præcipue adoleſcentulis, & adultis: quorũ periit maxima pars, quibus ſanguis nõ erupit.

Aeger.

Aegrum ſano opponitur. uerùm ſanus maxime eſt homo, ut refert Hip. in lib. de Na. hominis pag. 18. nu. 6. ubi temperamentũ inter ſe habuerint ſanguis, pituita, & utraque bilis moderatum tum facultate, tum copia, & ubi maxime fuerint permixta. cõtra ægrotat, cum horum quid minus, ut amplius fuerit, aut ſeparatur in corpore, & non fuerit reliquis omnibus contemperatum: neceſſe eſt enim cũ quid horum ſecretum fuerit, & per ſe ſteterit; non ſolum eum locum, unde ſeceſsit morbidum fieri: ſed etiã eum, in quo ſtat, & in quem ob nimiam copiam diffuſum eſt, dolore, & morbo uexari. ſed non ſolũ corpus ægrotat, uerùm etiam mens: nam ait Hip. li. 2. Aph. 6. Quicunque dolentes parte aliqua corporis omnino dolorem non ſentiunt, his mens ægrotat. & cum corpus ægrotet; aut totum, aut pars ęgra eſt: quemadmodum legitur in lib. 2. Aph. 15. Vbi fauces ægrotant, aut tubercula naſcuntur in corpore; excretiones inſpicere oportet: nam ſiillioſæ fuerint; corpus unà ęgrotat. nec ſolum partes totum cõſtituentes corpus ægrotant: ſed etiam hę, ex quibus partes conſtituuntur, ac nutriuntur: ſiquidem ſcribitur in li. de Affectio. pag. 81. nu. 24. ubi bilis, & pituita in uenas, & aluũ incubuerint; ægrotat ſanguis, & corruptus ſecedit: ægrotat & inteſtinum, & raditur, & exulceratur. Cognoſces profecto corpus ęgrũ eſſe; ſi proprias exercere non poterit actiones: partes uerò ſimiliter. de his quidem plura lege in Morbi capite.

Aequale.

Inquit Hip. in com. 1. Prog. par. 27. Ilia ſaluberrima ſunt, ſi dolore uacant, ſi mollia, & æqualia ſiue dextra, & ſiniſtra parte. ubi Gal. in com. ait. æqualia non ſecundum unam qualitatem intelliguntur: fieri enim põt ut ſimiliter mollia ſint; ſed aut aliqua parte dolore uacent, aliqua dolore afficiantur: aut altera pars calidior, altera frigidior: altera ſubleuatior, altera depreſsior habeatur. ac poſtea ſubdit. inæqualiter affecta eſſe dextra, ac ſiniſtra parte, quoties nõ tota ilia eandem habeant affectionem aut per caliditatem, aut per frigiditatẽ, aut per dolorem, aut per indolẽtiam, aut per gracilitatem, laxitatemque, & intenſionem.

Aequinoctium.

Hip. in l. de Aere, aquis, & locis hoc pacto de anni tẽporibus diſſerit. Maxime obſeruare oportet magnas temporum mutationes, ut neque medicinas in illis libenter exhibeamus, neque uramus quæ circa uẽtrem, neque ſecemus; priuſquam prętereant dies decem, aut plures, & non pauciores. periculoſiſſima ſunt etiam ambo ſolſtitia, maxime uerò æſtiuum. periculoſum etiam æquinoctium utrunque, magis autumnale.

De Aere.

Aer, ut Hip. placet in li. de carnibus pag. 18. n. 1. medium tenet locum, calidũ quid, ac humidum exiſtens. Aer quandoque reperitur in libris Hip. pro elemento, ueluti in lib. ſupra citato: aliqñ ſumitur pro aere caliginoſo, ut ſcribit Erotia. uetuſtiſsimus uocũ Hip. interpres, quemadmodum in li. de aere, aquis, & locis pag. 36. n. 18. ubi legitur. ubi rupta eſt aqua, & in ſublime eleuata, dũ circũfertur, & ad aerẽ pmiſcetur, quod turbidũ eſt in ipſa, ac noctem refert, id excernitur, ac decedit, & fit aer, & nebula. quod uerò tenuiſsimum eſt, ac leuiſsimum in ipſa, hoc relinquitur, & dulceſcit, dum à ſole uritur, & coquitur. hæc eſt Cornarii translatio. quã ſi quis græci ſermonis parum eruditus legat; proculdubio affirmabit Hip. rebus naturalibus parum caluiſſe, aut hunc eſſe librum ſpurium. quare, ut ſentit Erotia. & ut ſonant uerba, palam eſt, ubi ſcribitur fit aer, & nebula, legendum eſſe aerem caliginoſum, ac nebulam. Hip. Interpretes dicunt aerem flatum, uentum, & ſpiritũ, ſed non recte: ſcriptum enim in li. de Flatibus eſt pag. 30. n. 4. ſpiritus, qui in corporibus ſunt, flatus uocantur: qui uerò intra corpora exiſtunt, aer.

uentus

ecatus, ſubdit ille, eſt ipſius aeris fluctus, & unda; hoc eſt, cauſa eſt fluctus & undę. quicquid tamen ſit, ſæpe confunduntur hæc nomina ab his, qui opera Hip. latinitate donarunt: nam hoc ſermone proſequitur Cornarius. Omne, quod inter cœlum, & terram eſt, ſpiritu repletum eſt. hic hyemis, & æſtatis cauſa eſt, quia Solis, Lunæ, & aſtrorum omnium curſus per ſpiritum, procedunt; etenim ſpiritus igni nutrimentum præbet, quo ſi ignis priuaretur; uiuere non poſsit. & ſolis perpetuum curſum aer perpetuus conſeruat. nec mare ſpiritus eſt exors: nō enim natantia alia uiuere poſſent, niſi per aquam, & ex aqua ſpiritum attraherent. quare manifeſtū eſſe puſo ſpiritum pro aere dixiſſe, ac uertiſſe interpretem. Nec mirum ſit ei, qui naturalibus operam ſuam dat Hip. ſcripſiſſe aſtrorum curſum per ſpiritum procedere; cum hæc fuerit antiquorum probabilis ſententia, quemadmodū à pluribus, qui de ſcientia aſtrologica diſputarant, eſt ſcriptum. nec quis etiam eredit Hip. ſentire ignem nutriri; propterea ꝙ hæc eſt ſolius animantis facultas: uerùm, cū ſimplex ille aer, qui ęther, ſiue ignis dicitur, à corporibus diſtrahatur cœleſtibus, ac difringatur; non poteſt non corrumpi: quare ad generationem deperditi, & ad refrigerium eius, qui deperditur, & cōſeruationem aer inferior ſe contulit: ſic & aquam ad locum aeris, & terra ad aquam ob perpetuam eorum generationē & corruptionem. ſed de aere per ſe, ac cum aliis elementis, & aſtris ſatis. nunc ad illum, qui animali inſeruit, ſermonem uertamus.

Cum aer ratione habita ad aquam, & terram ſit corpus ſubtile, & formale, & ſimplex; neceſſario animantia ipſo fruuntur ad caloris refrigerium: nā ſcribit Hip. in lib. de Flatibus pag. 39. nu. 6. Mortalibus uitæ, & ægrotis morborum ſolus is eſt autor, tantaq; omnibus ſpiritus neceſsitas extat, ut, ſiquidem omnibus aliis abſtineat homo, neque cibum ſumat, neque potum, poſsit tamen dies duos, uel tres, & plures ducere. ſi uerò ſpiritus uiæ in corporis intercipiantur; in breui parte unius diei interit. ac ſubiicit. Nec aliunde unquam uerisſimile eſt morbos euenire, quā inde; ſi is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut morbidis ſordibus inquinatior in corpus ſe ingerat. quocirca aer p ſe animātibus eſt neceſſarius: ad uitā cōſeruādā, & nō infectus ad ſalutē. at quomodo id fiat, ibi declarat Hip. & in aliis libris: imo partem animalis eſſe affirmat & in lib. de natura hu. & in primo de Diæta. de aeris attractione loquitur Hip. in lib. de morbo ſacro pag. 58. nu. 8. Mutus eſt homo epileptico morbo correptus, cum pituita derepente in uenas delapſa aerem excluſerit, & non admiſerit neque in cerebrum, neque in uenas cauas, neque in uentriculos; ſed occuparit reſpirationem: cum enim accipit homo per os, & nares ſpiritum; primum quidem ad cerebrum uenit, deinde uerò in uentriculum magna ex parte: pars ēt ad pulmonē, & pars ad uenas. ex his uerò ad reliquas partes in uenas diſpergitur. & quantum eius ad uentriculum uenit, perfrigerat, ac nihil aliud confert. idem præſtat & qui ad pulmonem uenit. qui uerò ad uenas peruenit, confert ad uentriculos ingreſſus, & ad cerebrum. cæterùm & carnes aerem attrahunt: ſcribit enim Hip. in lib. 6. de Mor. uul. com. 6. carnes attractrices, ex uentre, & extrinſecus. ſignificat ſenſus; quoniam expirabile, & inſpirabile. ubi Gal. ait. Trahere ad ſe ipſas carnes ex uentre inquit. i. ex uentriculo ciborum, potionumq́ue unde nutriuntur, ſuccum: extrinſecus uerò incertum eſt, alimentum ne dicat, an aerem. & ſubdit. poteſt & aer per arterias ad cutim pertinentes ad carnes ferri ab ipſis attractus. Si igitur aer temperatus ſit; confert ad uitam conſeruandam, & ad ſalutem. temperiem poſsidet, ſi calidus ſit, & humidus natura propria. uerùm, cū temperamentū excedat; euadit calidior, quàm opus ſit: uel frigidior, uel ſiccior, uel humidior: haſq; accipit facultates aut à corporibus continentibus, ut à corporibus cęleſtibus, & ab elementali igne: aut à contentis, quemadmodum ab aqua, & terra. ab his quidem cauſis alteratur aer: ſiquidem à calido fit æſtuoſus, ac ab eodem & ſicco fit ſquallidus, & à frigido. ab humido, & frigido fit caliginuſus, nebuloſus, atque obſcurus: nam in aere exhalationes, ac uapores non condenſantur niſi à frigore, & per accidens à calore. hæ profecto exhalationes ſi à cauſis inferioribus corruptis, ac putrefactis proficiſcūtur; inficitur aer, ac ſordibus inquinatur. idem quoque corrumpitur à corporibus cœleſtibus, ſed per accidens; ſi uidelicet corpora eorum, ut placet Aſtrologis, copulentur noxio lumine, uel, ut Hip. eſt ſenten tentia, aerem nimium alterent. atque hæ alterationes, ſiue mutationes ſunt paulatim factæ, aut repente, & utræque uel fortes, & uehemētes, uel debiles. fortes nimirum, ac repentinæ cauendæ ſunt, ut uult Hip. in lib. de præcep. pag. 9. nu. 11. & in l. de Mor. ſacro pag. 59. nu, 18. nunc uerò ſi aer mutetur continens corpora animalium; & ipſa alterabuntur: continens enim gerit uicem formæ ratione habita ad contentum. nam, ſi, ait Gal. in primo de Mor. uulg. com. 3. in princi. continens nos aer immoderatius calefiat, uel frigeſcat, uel humeſcat, uel ſiccefcat, corporū ſymmetriā, quę ſanitas eſt, confundit, interturbat, ac corrumpit: ſi nimium ſit calidus; trahit in partem extrinſecam, ut idem affirmat in lib. 4. aph. 5. quare, ſi ualde frigidus; conſtipat, & obſtruit, & alia efficit: ſic ſi humidus, aut ſiccus, de quibus primis qualitatibus abūdè agemus, cū de Anni temporibus diſputabimus. hoc aūt dicamus aerem primis qualitatibus tantum immutari, quod uix credi poteſt, ꝙ abſque aliena materia a primis alteratur facultatibus: aut tranſmutari ab his cum materia iunctis. quæ inficere aerem poſſunt tot ſordium ſpeciebus, quot habent materiæ illæ. inquinatus aer ut continens inficit corpora omnia, quæ complectitur: ſed hoc magis, & illud minus, quod magis uel minus aptum eſt: aptum, ac diſpoſitum dicitur corpus ab Hip, ad aliquod ſuſcipiendum; cum ſimile eſt rei, quam ſuſcipere debet: ſic enim inquit in l. de Flatibus pag. 39. n. 8. Cōmunis febris propterea omnibus accidit, qui eundē ſpiritum omnes adtrahunt, fitque, ut ſimili corpori ſimiles ſpiritus ſimiliter permixti ſimiles gignent febres. ſed eſt fortaſſe qui dicat, ut quid ergo non omnibus animantibus; ſed alicui eorum generi incidūt hi morbi? cui ego ſic reſpondeo. differt corpus à corpore, natura a natura, & nutrimentum a nutrimento: non enim omni animantium generi eadem aut non conferunt, aut commoda ſunt: ſed ſunt alia aliis magis cōuenientia. quando igitur aer huiuſ. inquinamentis plenus eſt, quibus humana natura offenditur

homi-

homines ægrotant. quando uerò cuipiam animantium generi aer inconueniens eſt; tum morbus illud genus corripit. aer igitur infectus inficit corpora inquinata, uel ad inquinamentum apta, eaque plurima. argumento autem ſit hoc. quando ab uno morbo multi homines corripiuntur eodem tempore; cauſam ad id, quod cauſę eſt, & quo omnes maxime utimur, referre oportet. eſt autem hoc ſpiritus, & aer, quem inſpirando trahimus. hæc Hip. in l. de natura hominis pag. 11. nu. 18. ac ſubdit nu. 19. palamque eſt aerem morboſam aliquam exhalationẽ habere. uerùm, quanquam per omnes corporis partes aer penetret; tamen aliquis quęret locũ primum, quem aer in corpore noſtro occupet. id docet Hip. in lib. de Morbo ſacro pag. 59. nu. 17. his uerbis. Cũ homo ſpiritum in ſeipſum attraxerit; primum ad cerebrum peruenit, & ſic ad reliquũ corpus aer diſpergitur, relinquens in cerebro ſuum ipſius uigorem, & quicquid prudens, ac ſapientia præclarum eſt: ſi enim in corpus primum perueniret, & poſterius in cerebrum, relicta in carnibus, ac carne dinotione, ac iudicio; ad cerebrum calidus iam exiſtens perueniret, & non ſincerus, & purus, ſed ammixto humore à carnibus, & ſanguine. quocirca cerebrum primũ percipit aerem ſalubrem, uel contaminatum; propterea quòd, ut Hip. ſubdit nu. 18. morbi in ipſum irruunt acutiſſimi, ac maximi, ac præcipue lethales, & qui difficilem indicationem habent apud inexpertos ab ipſo non ſalubri aere; à ſano cerebrum intelligẽtię, & prudẽtię internuntius eſt, caliginoſus enim aer humorẽ, ac ſpiritũ caliginoſum in corpore humano efficit, ut uidetur ſentire Gal. in li. 1. de mor. uulg. & in l. de mor. ſacro nu. 8. ait Hip. Qui uerò ad uenas peruenit aer, confert ad uentriculos ingreſſus, & ad cerebrum. atque ſic ſapientiã, & motũ mẽbris exhibet. quare, ubi fuerit excluſus à uenis præ pituita, eumque non ſuſceperint; mutũ, et deſipientem hominem reddunt. hanc fortaſſe ſecuti ſunt opinionẽ nõnulli peripatetici, qui uniuerſalẽ ponũt intellectũ, aut ii, qui librum de cauſis compoſuere: qui omnes bonitates à principe cauſa deſcendere affirmãt, quæ bonitates ſunt eſſe, intelligere, moueri, ſentire, uegetari, & id generis. haſque præcipue in aere exiſtere aſſerunt: ſiquidẽ aer ſit nobis familiarior, magis formalis, ac purus, quàm aqua, & terra. nec uult Hip. aerem tantummodo externum motum præbere membris: ſed mixtum cum innatis ſpiritibus eſſe cauſam motus. ſed ad noſtrum reuertamur inſtitutum. cum aer nullis infectus ſit alienis potentiis, qui illo fruuntur, iis nullo erit nocumento. ſi uerò ſit mutatus lædit caput, pectus, uentremque inferiorem, ac tandem quæ partes illis inſeruiunt. quos uerò morbos pariat aer lege librũ de Flatibus pag. 39. utque hos cures, pręcaueaſque lege lib. de natura hominis pag. 11. n. 8. & 9. atque hanc curationẽ eandem docet Gal. in lib. 1. de morb. uulg. com. 2. particula. 7.

Aeruginoſum.

Scribit Gal. in com. 1. pror. par. 10. Flaua bilis cũ ſupra modum aſſatur; primum quidem in æruginoſum tranſmutatur ſuccum, deinde in nigrum ſupra modum aſſatur propter febris magnitudinem, quapropter ſiue is per uomitum, ſiue per uentrem inferiorem, ſiue per ſputa, ſiue per urinas apparuerit; ſiccum, ex quo ortũ habet, & morbum calidum, & ſiccũ eſſe ſignificat. quo autũ loco corporis præcipuo huiuſmodi humor progenitus ſit declarant ſymptomata, ſicut uigilia, capitis dolor, & ſurditas morbum in capite eſſe demonſtrant. caput uerò cum uẽtriculo ſocietatem habet. unde fit, ut grauiter affecto cerebro, os uentris ad uomitum excitetur. quare in re Hip. in l. 3. de mor. uulg. ſectio. 2. mandauit ſcriptis morbum Chiliſtæ. hic cũ capitis dolore prima die uomit bilioſa, pauca, flaua primum: poſtea uerò plura ęruginoſa. ſecũda die ſurditas, ac parũ circa meridiẽ inſaniuit. idcirco hinc excerpta eſt ſentẽtia illa Hip. ĩ Pror. loco citato. Qui in capitis doloribus ęruginoſos uomitus habent, uigilantque cum ſurditate, cito hi uehementer inſaniunt. Fit & conuulſio, ut recitat Gal. in li. 5. cõ. aph. 1. à tali humore ubi fortius os uentriculi mordeẽ ueluti iuueni accidit, qui ęruginem euomerat, non æruginoſa: erat enim talis, qualis quæ uera ærugo nominatur, florentiſſima. uerùm inter uomendum totum corpus conuulſum eſt, & ærugine euacuata, febris ſtatim, & conuulſio ceſſauit. tale autem erat, quod euomuerat, ſicut ſiquis optimam æruginem aqua perfunderet adeo, ut ex eorũ unione talis ſubſtantia exultaret, quæ defruti craſſitudinem repreſentaret. Vomitus autem æruginoſus fit quandoque in renum doloribus poſt pituitoſum ob dolores, & uigilias corrupto ſanguine: idque maxime cum unà febricitauerint, & inedia macerati fuerint. hæc ex Gal. ſententia in lib. 6. de mor. uul. cõ. 1. parti. 6. ſignificat æruginoſus humor in urinis non concoctionẽ, ut declarat Gal. in Pror. com. 2. part. 24. ubi legitur. rubra ex his epãthiſmata ſi retinentur, ac ęruginoſa mala, & ait. nũquam ex coctis urinis epanthiſmata colore rubida, neque æruginoſa ſuperueniunt. In loco de Phyliſta notato pro æruginoſis quidam uirulenta interpretati ſunt. pro æruginoſo humore uomendo aquam tepidam dedit Gal. lib. 12. meth.

De Aeſtate.

Aeſtas eſt anni tempus, cuius principium eſt, ut Hip. in l. de mor. uul. oſtendit, ortus pleiadis, poſtquã canis ortus fructuũ generationẽ inchoat: quam & ipſam pro ſecunda æſtatis parte deſcribit. poſt hunc Arcturus oriens finẽ dat ęſtatis, & principium autumni. ideo tres habet partes: prima naturam ſapit ueris, tertia autumni. ſed pars ſecunda præſertim eſt calida & ſicca: propterea quòd ut idẽ uult in l. de natura humana, acceſſus ſolis ad nos calefacit aerẽ inferiorem, qui ſuperiori craſſior eſt. unde in l. de Flatibus pag. 39. n. 5. ſpiritus eſt æſtatis, & hyemis cauſa: in hyeme eſt frigidus, & condenſatus, ideſt, humidus: quoniam aer condenſatus, & craſſus eſt humidus: æſtate mitis, & tranquillus, hoc eſt, non uentis agitatus; imo in æſtate magnus eſt æſtus, ſi uenti non ſpirent, ut idem affirmat in lib. 3. de mor. uul. com. 3. part. 6.

Verùm ęſtas dupliciter reperitur; altera qualis eſt deſcripta, quæ poſt finem ueris incboat, & autumno accedente definit, calida, & ſicca. & hæc eſt uera, & legitima æſtas, altera non uera, ſed per accidens; eaque eſt, quę aut non datis temporibus calida & ſicca ſe præbet; imo tempore autumnali, hyemali, uel uerno calorem ſuum, & ſiccitatem oſtendat; aut quę cõſtitutis, a natura temporibus exiſtit, uerùm non cali-

da.

da, & ſicca: ſed potius qualitates ueris, autumni, aut hyemis exercet. cum uera ſit æſtas; proprii morbi ſiunt: cum autem non uera; affectiones alieni tēporis accedunt. quando igitur in æſtate, & alijs anni tpibus rēpeſtiuè tēpeſtiua reddātur, hoc eſt, cum tēpus anni propriam habet temperaturam; morbi cōſtantes, ut ait Hip. in lib. 3. prog. 8. & boni iudicii ſiunt. &, quoniā, ut dictum eſt ex Hip. ſententia, æſtas natura eſt calida & ſicca; ei proportione correſpondet ignis inter elementa, ex mixtis uegetabilibus, ac animalibus cibi, qui ſuccos in homine efficiunt, ac reddunt calidos & ſiccos: inter ſexus mas, inter ætates iuuenes, inter habitus hirſuti, minime carnoſi, inter humores bilis, inter membra ac partes corporis hæ, quæ bile flaua fruuntur, & illam detinent, ac maximè ſuperiores: inter facultates hæ, quæ celeritates præſtant ſpirituum, & actionum: idcirco, quemadmodum iuuentus eſt quolibet anni tempore iuuentus; ſic ex humoribus bilis flaua ſemper eſt in corpore talis. tñ modum excedit, cum ſit copulata cum ſuo ſimili: ſimile enim auget ſimile: quare æſtate, quæ cum ea conuenit, copia, & uiribus euadit maior. Sed dices, quid deinde fit? ait Hip. in lib. de Affectionibus pag. 81. nu. 17. cum corpus à ſole fuerit calefactum; humectatur. humectatum autem ægrotat aut totum aut ea parte, in quam pituita, & bilis incubuerint, ſed maxime bilis: nam legitur in lib. de Natura hu. pag. 11. nu. 14. Bilis per æſtatem, & autumnum corpus poſsidet. id quod inde cognoſcere potes, quòd homines ſua ſponte hoc tempore bilem uomunt, & in medicamentorū potionibus bilioſiora purgantur. manifeſtum fit & febribus, & hominum caloribus ſi quidem cauſus fit, & tertianæ plurimæ, ut ipſe ſcribit in lib. 3. prog. 21. continuæ, uomitus, alui profluuia, lippitudines oculorum, aurium dolores, oris ulcerationes, genitaliū putredines, & ſudamina: & hæc in medio æſtatis. circa initia uerò nonnulli fiunt ex uernis morbis & circa finem ex autumnalibus. quoniam utraque æſtatis extrema naturam antecedentium, & ſequentium temporum ſapiunt. hæc, & alia mala ex bile ortum habentia fiunt tpe æſtiuo imo morbi bilioſi æſtate fiunt uehemētiores, ueluti ulcera peiora tunc fiunt; quia proſerpunt. ſed & citius deſinunt ægritudines ob humoris acumen. fiunt & æſtate diſſenteriæ, &, ut ait Hip. in lib. de natura hominis, ſanguis ex naribus ipſis fluit, & calidiſsimi ſunt, ac rubertimi. ſed dolorem, & calorem corpori accedit, ſi à plenitudine ucnę premitur: æſtate quidem citius, hyeme uerò poſterius: æſtate enim calidus eſt aer ambiens, & calidiorem corpus in ſe ipſum trahit. & ſi calido adhuc exiſtente uentriculo, calidior, quàm opportunus eſt, ſpiritus homini accedat; nihil miri eſt hominem ex tali febrire. hęc Hip. in lib. 4. de morbis pag. 76. nu. 17. &, quoniam æſtate eſt exiguus calor innatus, maximus quidem hyeme & uere; tum ſani, tum ægri æſtate, & autumno cibos difficillime ferūt, hyeme uerò facillimè, ut legitur in lib. 1. aph. 18. adde, quòd, cum flaua abundet bilis; deſtruit comedendi appetitum, & bibendi auget. uerùm, ut morbos caueas æſtiuos; in eius princ. ut uult Gal. in l. quos purgare oportet, purgari debent flauæ bilis morbi: propterea ꝙ æſtate, ut idem refert li. 4. aph. 5. purgationes ſunt moleſtæ: nam natura tunc exuſta non fert acritudinem medicamentorum: & multi eo tempore purgati incidunt in febres, & diſſoluuntur. &, ſi æſtate purgandi eſſent; oportet, ut ſcribit Hip. lib. 4. aph. 4. medicari æſtate ſuperiores magis, hyeme uerò inferiores. ſed ſub Cane, & ante canem difficiles ſunt medicationes: tunc enim eſt maxima æſtas. & aph. 7. uomentes difficulter, & mediocriter bene carnoſos, per inferiora, cauentes æſtatem. At naturarum ait Hip. in l. 3. aph. 2. hæ quidem ad æſtatem, hæ uerò ad hyemem bene, maleue ſe habent. frigidę autem, ut exponit ibi Gal. & humidæ bene ſe habent. & Hip. li. 3. aph. 18. uere. & prima æſtate pueri, & qui hos ſequuntur ætate, optime degunt, & ſani ſunt maxime: æſtate uerò & autumno uſque ad aliquid ſenes. contrà male afficiuntur calidæ, & ſiccæ naturæ: augetur enim calor, & ſiccitas in huiuſmodi corporibus.

Quibus autem alimentis uti debeat homo temporibus æſtiuis docet Hip. in lib. de Salubri diæta parti. 3. & 4. his uerbis. Dum æſtatem homo attigerit; tum cibis omnibus utendum mollibus, obſoniis elixis, oleribus crudis & elixis, maza molli, poculis multò dilutiſsimis, & plurimis, & uti, ne magna mutatio ſit ſubito utenti: tunc enim tempeſtas calida eſt & ſicca, corporaque reddit aduſta & ſqualida: unde frigida & mollia efficies. ægris uerò, ut Galen. placet com. 1. aph. 17. ſæpius pauca danda ſunt: quoniam & pluri egent adiectione, ut qui ſunt diſſoluti, & uires habeant imbecilles. & hæc de uera æſtate ac naturali.

Si uerò temporibus æſtiuis conſtitutio non fuerit calida, & ſicca; ſed alio tempori fuerit ſimilis, non uera erit æſtas: unde & morbi æſtiui non fient. uerùm ſi ueri ſimilis fuerit; ſudores in febribus, Hip. lib. 3. aph. 6. multos expectare oportet: nam, ut ait ibi Gal. æſtas ſimilis ueri ob caliditatem quiddam trahit ad cutim, ob humiditatem non poteſt per modum uaporis reſoluere. tota igitur humiditas in morborum iudiciis expulſa ſudores facit. ſi aūt ęſtas, ueluti li. 3. aph. 13. & l. de aere, aquis, & locis, ſicca ſit, & borealis, ſequens uerò autumnus pluuioſus, & auſtralis; capitis dolores ad hyemem expectare conuenit, & cerebri corruptiones, ampliuſque raucedines, grauedines, & tuſſes, aliquibus etiam tabes. ſi uerò pluuioſa ſit, & auſtralis, ſimiliſque ſequatur autumnus; neceſſe eſt hyemem morbidam eſſe: & his, qui pituita abundant, & qui trigeſimum annum exceſſerunt, febres ardentes fieri ueriſimile eſt: qui uerò bile abundant coſtarum inflammationem, & pulmonis, pleuritidas, ac peripneumonias dictas.

Aeſtus.

Ab æſtibus fortibus conuulſio, aut diſtentio malum. hic eſt aph. 13. l. 7. ubi Gal. ait. quidam pro æſtibus febrem intellexerunt, alij ambientis feruorem, alij pro cauteriis, & eſcharis. & omnes uerum dicūt. ſed in l. 4. aph. 65. in quo ſcribitur, In febribus circa uentriculum & fortis æſtus, & cordis morſus malū, æſtus ſignificat ebullitionem quæ fit à flaua bile. in l. 2. pror. par. 31. laterum æſtus cum dolore, & rigor ſuperueniens, malus: quoniam, ut exponit Gal. ſignum eſt phlegmones, quæ partem eam infeſtet; ob quam febricitauit. ſi uerò rigor etiam ipſis ſuperuenerit; ſuppuraturam expecta phlegmonem. in eodem l. 2. par. 7. Quibus lumborum dolor diu perſeueram

ſeueram

ſuerans cum æſtu faſtidioſo ſit, ſi ſudent; malum. & par. 32. ęſtuoſi rigores quadantenus pernitioſi: ſignificat enim, ut uult Galen. difficilem & grauem affectionem. in li. de ſalubri diæta legitur. Vitandus eſt æſtus, hoc eſt, ardens calor; quoniam homo imbecillis euadit. itaque æſtuãtibus dat Gal. portulaca in l. 6. de ſimp. med. fa. & uinum dilutum refrigeratũ in l. de ho. & ui. ſuc.

De Aetate.

Aetates, ut accepimus ab Hip. uarijs in locis, ſunt quinque: nempe pueritia, adoleſcentia, iuuentus, uirilitas, ſiue ætas cõſiſtens, & ſenectus. & unaquęque tres habet partes, principium ſcilicet, medium, & finem. & quoniam earum cognitio ad rem medicam plurimum confert; ideo de ea pauca ſcribemus. data igitur diuiſio habetur ab Hip. ex li. 3. aph. quam fecit ſecundum quòd a uarijs capitur homo ægritudinibus. diuiduntur etiam ętates prout rationem habent ad qualitates, ad elementa, temperamenta, humores, & anni tempora: nam, ut ait Gal. in com. de ſalubri diæta par. 7. ſicut temperamenta ſunt quatuor; ſic diſſecemus ætates in quatuor: in humidam, & calidam, quam puerorum ſtatuimus; ſiccam, & calidam adultorum: ſiccam, & humidam eorum, qui ætate inclinata ſunt: humidam, & frigidam ſenum. &, quia uita animalium per calidum & humidum ſtat; pueritia igitur, quæ eſt huiuſ. eſt maxime uiuida ſed huic ætati cũ data ſit auctio; plurima ineſt humiditas & caliditas: quapropter uult Gal. puerorũ ætatem, & adhuc magis adoleſcentium eſſe optimam: ſecundo loco iuuenum, tertio conſiſtentium. ætas autem puerilis cum, ſit calida, & humida in qualitatibus correſpondet aeri quo ad elementa, ſanguini quo ad humores, ueri quo ad anni tempora. quare optima puerorum temperies uere cõſeruabitur, &, ut ſcribit Hip. lib. 3. aph. 18. Vere, & prima æſtate pueri, & qui hos ſequuntur ætate, hoc eſt, adoleſcentes optime degunt, & ſani ſunt maxime. ubi Galen. inquit. adoleſcentes uere, pueri æſtatis principio optime degunt. & ratio eſt, quia ſumma pueri humiditas ad temperamentum reducitur ab aliqua æſtatis caliditate. ob eandem quoque rationem pueri ſanguine abundant, qui in dies magis coquitur, & ſicceſcit à calore, & ab extrinſecis. & uiget uſque ad trigeſimum quintum annum. itaque ait Hip. in com. 1. prog. par. 53. ſanguinis fluorem in iunioribus potius quintum & trigeſimum annum agentibus, expectare oportet. ſanguis porrò calefactus diu, & exiccatus fit bilis flaua: de principio autem pueritiæ, ſiue de infantia agit Hip. lib. 3. aph. 24. docens morbos, qui illi tempori accidunt: de medio ibi quoque aph. 25. & ait, in progreſſu cum iam dentire incipiunt: exponit mala ſecundæ partis pueritiæ: & aph. 26. ubi legitur, cum uerò iam magis adoleuerint. quæ ętas uſque ad duodecimum, & tertium decimum annum progreditur. hic eſt finis pueritiæ. ſic de alijs ętatibus proſequitur, ac propria recenſet morbos. quocirca ex dictis palam eſt ex ætatibus temperamenta, humores, & morbos cognoſci, ac tempora illis congruentia. uerùm de ætate unaquaque ſuis agetur locis. in genere autem hoc ſcito in cibo ægris offerẽdo ætatem ſummopere conſiderandam eſſe, in purgando per pharmaca, uel per ſang. miſsionem, in pręſagiendo, in dignoſcendis ægritudinibus, in excretionibus, atque in morbis indicandis: nã indicat febres, & morbos: Gal. com. 1. aph. 12. indicat bonas excretiones cõ. 4. aph. 47. confert morbis dignoſcendis, com. 4. aph. 2. ad præſagiendum multum facit, ut patet in l. 1. de mor. uul. com. 3. par. 85. ad ſanguinem mittendum ut uult Hip. in li. de Vict. rat. in morb. acu. cõ. 4. par. 19. in cibo offerendo, ſicut placet Gal. in lib. prædicto. com. 1. par. 45.

Aether.

Videtur mihi id, quod calidum uocamus, immortale eſſe, & cuncta intelligere, & uidere, & audire, & ſcire omnia tum pręſentia, tum futura. huius plurima pars, cum turbata eſſent omnia; in ſupernam circumferentiam ſeceſsit, & uidentur mihi ipſum ueteres ęthera nominaſſe. hæc in li. de carnibus pag. 18. nu. 1. legitur etiam apud Ariſt. primo cœ. tex. com. 22. ęthera anõqui appellauerunt ſupremum locum à currere ſemper, ſempiterno tempore ponẽtes ipſi denominationem. ſic ſcriptũ eſt, à Platone in Cratilo. is aſſerit græcos deos appellare theus à thera quod eſt currere: quia ſolem, aſtra, lunam, & cęlum deos eſſe arbitrabantur, quæ ſunt in perpetuo curſu, ſeu motu. ideoq́ue ab Hip. ille dicitur locus immortalis, & cuncta intelligit eo modo, quo recipit à cauſis ſuperis actum intelligendi. uidet, & audit modo ſuperiori, hoc eſt, per metaphoram ad inferiora. ſcit pręſentia & futura; quoniam tempus per motum corporum ſuperiorum à nobis cognitum ibi patefit. uerùm æthera nominat Hip. & aerem: ſiquidem in l. 6. de mor. uul. com. 4. par. 19. hæc dicat. Aquarũ arte carentium, quæ ab ęthere excreta eſt, aut cum tonitru, opportuna: procelloſa uerò mala. & Gal. ibi. ueteres Græci cœlum nos ambiens exquiſite purum, æthera: caliginoſum uerò, aut nubibus opacum, aerem uocare conſueuerunt. hac eadem igitur ratione & locum ſupra nubes ęthera nominant.

Agnus.

Agninæ carnes leuiores ſunt ouillis, & hœdinæ caprinis: quia exanguiores ſunt, & humidiores. pag. 46. n. 9. item pelles agninæ calidæ ad menſes ciendos idoneæ. pag. 23. nu. 24.

Albedo.

Albedo dicitur de deiectionibus, fluxu muliebri, de lingua, de muliere, de pituita, ac de urinis. hęc quidem omnia ſunt humida, & humiditas non ſuſcipit caliditatẽ niſi remiſſam. quocirca quibus hæc ineſt, ſignificat aut debilem caliditatem, aut frigiditatem. Hipp. autem in 1. pror. com. 1. ait. Phreniticis alba deiectio mala, ut Archeorati. an & in his ueternus fiat? unde Gal. quo modo plerique alij medici deiectiones in morbo regio albas fieri dixerũt; ita & nũc in phreniticis, quaſi eas prorſus flaua carere bile dixerit. hæc aſcendit cum ſanguine ad caput, & cerebrum lædit. Et in 3. pror. com. 5. par. 25. albæ deiectiones difficiles: quoniam, ut ibi ait Gal. non defluit ex hepate in uentrem bilis. De fluxu muliebri ſcribit Hip. in l. 2. de mor. mul. pag. 112. n. 1. fluxus albus in ſenioribus mulieribus magis fit, quàm in iunioribus. ac ſubdit n. 4. de alba muliere loquens. Mulieres, quæ ſuperalbidæ ſunt, humidiores ſunt, ac fluidiores. de lingua ait Hip. lib. 6. de mor. mul. ſect. 5. pag. 145. linguæ albæ à pituita ſcilicet tinguntur. de alba pituita idem ſcribit in li. 7. aph. 29. ſic. qui albæ

pituitæ

pituita detinetur, ſi fortis uentris fluxus ſuperuenerit, a morbo liberatur. hæc, ut refert ibi Gal. eſt quædam aquæ intercutis ſpecies. De albis urinis ipſe locutus eſt in l. 4. aph. 72. hoc modo. Quibus urinæ albæ, & perſpicuæ, malæ, præſertim ſi in delirantibus appareant. ubi Gal. inquit. Vrinæ tales extremam cruditatem ſignificant. quare & morbos longos faciunt. quædam uerò ex ipſis cum anticipauerint uires diſſoluere, ſunt pernicioſæ, uelut in delirijs. tamẽ ſi craſſa ſit & alba, qualis, ut fertur in lib. 6. de mor. uul. ſect. 4. Archigenis familiari erat, in laſsitudinis febribus quarta die aliquando prodit, & liberat ab abſceſſu.

De Algore.

Sin algor quoque prehendit, & inferiores in iliis partes frigidæ fuerint; adhuc citius uomitio aderit. hæc in com. 3. prog. par. 30. ubi Hip. de ſpontanea loquitur uomitio. Galen. exponit Algorem pro rigore: tamẽ Hip. in li. 1. de mor. uul. com. 3. par. 1. inquit, ſudor, rigor, algor: & Gal. in com. ait. Quòd algoris nunc facit mentionem, animaduertendum eſt, niſi uniuerſi corporis frigus, ut profunditas inardeat, interpretandum ſit, an partium extremarum: an potius ſit de omnibus illum his arbitrandum dicere: ſiquidem aliud, quod eſt initio acceſsionis ſignificat frigus: aliud in remiſsione: ſicut ſanè ſi per totam commoretur acceſsionem. quod quidẽ haud bonum eſt ſignum: ſic ſi tali frigore interiora perpetuo ferueant. uerùm, cum algor frigus denotet; ab algore etiam fit congelatio quandoque.

Alimentum.

Alimentum eſt duplex, ſpiritus. ſ. & humidum & ſiccum, & id triplex, cibus, potio, & ſorbitio: de quibus loquuti ſumus in cap. de Cibo, & de Nutri.

De Alopecia.

Alopecia, lepra, pruritus, ſcabies, impetigines, & uitiligo a pituita fiunt. ſunt autem talia turpitudo magis, quàm morbi. quo uerò hæc depurges; pharmacis ſic utendum eſt. quicunque biliosi ſunt, his dato ea, quæ bilem purgant: pituitoſis quæ pituitam, atrabiliariis quæ atram bilem, hydropicis quę aquam euacuant. li. de affectio. pag. 82. nu. 35.

Alteratio.

2. Alteratio à philoſophis dicitur motus qualitatis, quæ eſt in ſubiecto. & hic motus eſt duplex, ſimplex. ſ. & aliqua ex parte. ſimplex alteratio fit, quãdo de contrario in contrarium uertitur qualitas, ut de albo in nigrum, de calido in frigidum. at aliqua ex parte, ſiue ſecundum partem uerò fit alteratio, cũ de albo fit quippiam albius: quoniam in albo remiſſo pars ipſius nigritiæ cõfuſa eſt. uerùm in præſenti Hip. translatione ſæpe legimus alterationẽ pro corruptione, augmentatione, uel alia mutatione: ſcribitur enim in lib. 1. de Diæta pag. 42. nu. 5. nullũ omnino corpus perit, neque fit, quod prius non erat: uerùm permixta, & diſcreta alterantur. quare, ut dicũt philoſo. largo modo alteratio hoc legitur loco: ſed fortè ſtrictius, ac proprius in l. de Articulis pag. 196. nu. 27. in quo ſunt hæc uerba. Maxillæ luxatæ niſi reponantur; animæ periculum imminet præ febribus continuis, & torpido ſopore: ſoporiferi enim hi muſculi ſunt, & dum alterantur, & dum intenditur præter naturam. in lib. 1. de Diæta pag. 43. n. 23. ſcriptum eſt. Anima ſemper ſimilis & in maiore, & in minore: non enim alteratur neque per naturam, neque per neceſsitatem. corpus autem nunquã idẽ in ullo aliquo eſt neque ſecundum naturam, neque ex neceſsitate: propterea quòd partim ſecernatur in omnia, partim permiſceatur ad omnia. hic aduertendum eſt hoc in loco æquiuoce de alteratione loqui.

Aluus.

Aluus turbata, aluus liquida, aluus intercepta, male affecta, alui excrementa, alui profluuiũ, aluus humida, & id generis affectiones legãtur in Vẽtre.

Amaritudo.

Amaritudo propriè dicitur de ſapore, & hic eſt obiectum guſtus, cuius ſubiectum eſt lingua. hanc nominat Hip. in lib. 4. aph. 17. oris amaritudinem ſentit, ac in pluribus aliis locis. impropriè autem ſignificat aut dolorem, aut flauam bilem, quæ amara eſt: legitur enim in libro de Coacis prænotionibus pag. 175. col. 4. Quibus bilioſa eſt alui egeſtio, bis circa pectus morſus, & amaritudo, malum eſt.

Ambidextera.

Mulier ambidextera non fit, hoc eſt, quæ ambabus manibus utatur pro dextris. lib. 7. aph. 44. ubi Galen. homines, qui ambabus manibus pro dextris utuntur, ſæpius uiſi ſunt: mulier uerò nulla ad hunc uſque diem ob naturæ imbecillitatem.

Ambulatio.

Ambulationem, & deambulationem ſæpe leges in libris Hip. pro exercitatione corporis, quæ ambulando fit. de hac uide ſuo loco.

Ambuſtion es.

Ambuſtiones in pedibus rubicundæ quandoque exolutionem ſignificant. in li. de coacis præno. pag. 175. nu. 1. Docet uerò Hip. in li. de Vlceribus plura medicamenta ad ambuſta utilia nu. 14.

Amygdalæ.

Amygdalæ æſtuoſæ ſunt, uerùm probe nutriunt. in lib. 2. de Diæta pag. 47. nu. 15.

Anas.

Anatis carnes, & reliquarum auicularum, quæ in paludibus degunt, aut in aquis, omnes humidæ ſunt. in li. 2. de Diæ. pag. 46. 10.

Anethum.

Anethum calidũ eſt, & aluum ſiſtit, & ſternutamenta ſedat olfactu. 47. nu. 14.

De Angina.

Anginę nõ una eſt ſpecies, ſed tres, ut refert Hip. in lib. prog. com. 3. par. 16. ubi ſic ſcribit. angina grauiſsima eſt, & celerrimè interimit, quæcũque nec in ceruice, hoc eſt, collo, neque in faucibus cõſpicuum aliquid efficit; plurimum uerò doloris infert, ac ſpirationis difficultatem, orthopneã dictam: hæc enim eodem die, & ſecundo, & 3. & 4. ſtrangulat. deinde ſubdit de ſecunda ſpecie loquens. quæcunque uerò dolorem alteri ſubſimilem infert, attollitur uerò, ac ruborem in faucibus efficit, admodum exitioſa, ſed paulo lõgior, quàm ſuperior eſt. tertiò de tertia ſpecie loquitur ſubdens. ſi quibus fauces rubent, & ceruix; hæc diuturnior eſt, maxime uerò ex ea ſeruãtur, ſi ceruix, & pectus traxit ruborẽ, nec ſacer ignis intro recurrat. ſi uerò nec diebus decretoriis deleatur rubor, neque tuberculo inanito in ſede exteriori pus non facile excreet, ac uideatur ſine dolore agere; mortem indicat, aut recidiuam ruboris. ſecuriſ-

mum uerò eſt, ſi rubor quàm maxime foras uertatur. quapropter, ut Gal. in com. ait, triplicem anginæ differentiam eſſe uidemus, prima grauiſsima eſt, quæ neque in ceruice, neque in faucibus diſpoſitionem indicet præter naturam ex colore, calore, mollitie ſed exiſtimandum eſt intra gutturis corpora, laceſſere inflammationem, ex qua ſtrangulantur, nec ſpirare poſſunt, niſi collum dirigant. ſecunda autem differentia eſt, in qua attollitur ceruix, & fauces rubent, dolore uerò æquè, quàm prædicti afficiuntur, non tamen ſpirant admodum difficulter; quia muſculi in gutture non admodum uexantur inflammatione. merito igitur eam exitialem haberi dixit; non tamē per inde ac prædictam celerrime interimere. tertia uerò differentia eſt illa, in qua neque uehementer ægri affliguntur dolore, nec ſpirant difficulter, & guttur nequaquam perpetitur; ſed aut in fauces fluxio, aut in ceruicem, aut in hæc utraque decumbit. at uerò fluxio talis magna ex parte bilioſior eſt ita, ut perſpicue ſacrum ignem, aut inflammationem ſacri ignis ſimiliorem comitatur. unde & ipſe dixit. nec ſacer ignis intro recurrat. quòd ſi pituitoſus interdū tumor infeſtet; celerrime diſcutitur; nec ullo pacto acutus hic morbus eſt.

Sed cum ad materiā, quæ efficit anginam, ſe trāſferat, audiamus quid de ipſa dicat Hip. & quomodo ipſa fiat. hic in lib. de Vict. ratione in morb. acutis com. 4. hoc pacto ſcribit. ſynanchus ideſt angina fit, cum hyeme, ucreque fluxio multa, & uiſcoſa ad iugulares defluxerit uenas, plurimumque hæ propter latitudinem traxerint ſpiritum. cum aūt frigida, & glutinoſa fuerit, ſpiritus obſtruit permeationes, ſanguinemque coercens quæ uicina ſunt, inſpiſſat, ſanguinemque ipſum immobilem reddit, et conſtantem: quippe cum frigida natura ſit, & obſtrictoria, ob id ſuffocantur liuente lingua, atque in rotundum acta, flexaque propter eas, quæ linguę ſubduntur uenas; nam præciſa, quam nonnulli cionida ideſt collumelam uocāt, uena utrinque craſſa apparet. cū igitur hæ oppletæ fuerint; linguę, quæ ob ſiccitatem & ſicca, & ſpongioſa exiſtit, innituntur. lingua autē tū ex uenis humidum accipit, atque ex lata rotunda, ex bene colorata liuēs, ex molli dura, & ex facile flexili flectenti contumax efficitur. hanc ob cauſam cito iugulat, niſi cito aduerſus eam pugnaueris. ſubdit. præterea Hip. par. 31. cum æſtate, uel autumno fluxerit ex capite calida, & nitroſa fluxio quaſi ab anni tempore tum acris, tum calida fuerit, atque huiuſmodi ſit: mordet, ulcerat, ſpiritu implet, orthopneā parit, ſiccitatemque multam: præterea quæ intuēti apparent, haud tumentia uidentur. tendines quoque ceruicis poſteriores contenduntur, apparentque tetani modo intendi.

Vnde habemus duas humorum ſpecies anginam efficere: alteram, quæ glutinoſa, & frigida fluxione facta ſit, alteram ab acri, & calida. quæ prior fluxio in latiores decumbit uenas, ſecūda in tenuiores: prior, quę pituitoſa eſt, hyeme uel uere defluit: ſecunda autumno, & uere. fiunt & anginæ in pluuiarum multitudine, ut ipſe ſcribit in li. 3. aph. 16. ſed & in eodē libro aph. 20. confirmat anginas fieri etiam uere, & aph. 22. autumno, uerùm quamquàm de ſignis abunde locutus fuerit Hip. in ſuperioribus locis: tamen ſigna, quæ ſpecies anginæ diſtinguūt alia, & quæ prognoſtica dicuntur, ut ipſe docet, addemus.

Primæ ſpeciei igitur ſigna recenſet Hip. in l. 2. de mor. his uerbis. febris corripit, & rigor, & dolor capitis, & maxillæ intumeſcunt, & ſputum difficulter deglutit. expuit autem & ſaliuas duras, & paucas: & intra in faucibus ſtertit: & ſi apprehenſa lingua, inſpexeris, gurgulio non magnus eſt, ſed mollis. fauces autem intrinſecus ſaliua uiſcoſa plenę ſunt, & nō pōt excreare, & decumbere non ſuſtinet. uerùm ſi decumbat, ſuffocatur. ſuffocatur quoque ut ait Hip. in lib. 3. de morbis, homo, & in faucibus magis ipſi inhęrere uidetur & neque ſaliuam, neque quicquam aliud detrahit, & oculi affecti ſunt, ac prominent uelut ſtrāgulatis, & intente ꝑ ipſos uidet, & ipſos cōuertere nō pōt, & anxius eſt & exilit frequēter, & fauces & facies ardent, imo etiam collum. at uidentibus nihil mali habere uidetur, & uidet ac audit obtuſius, & præ ſuffocatione non intelligit, neque quid dicat, neque quid audiat, aut faciat. uerùm hians decumbit ſaliuam fundens, ac talia faciens. hic quinta, aut ſeptima, aut nona die moritur.

Secundæ ſpeciei ſigna, ut inquit Hip. in lib. 2. de morbis, febris, & dolor concipit, & fauces inflammātur, itemque maxillæ, & ſaliuam deglutire non poteſt, ſpuit autem craſſam, ac multam, & difficulter loquitur.

Tertiæ ſpeciei ſigna recenſet in lib. 2. de mor. ſi tumor ipſi oboriatur, & ad pectus intumeſcat, ac rubicundus ſit, & ardeat, amplior ſpes ſalutis eſt.

Sed ſignum prognoſticum datum nos incitat, ut ſigna prognoſtica quę ab Hip. ſcribūtur, narremus. ſcribit igitur Hip. in lib. 6. aph. 37. ab angina habito ſi tumor fiat in collo bonum, ſi quidem ut ait Gal. in com. ex intimioribus, & principalioribus partibus paſsiones confert ad cutem transferri, & in libr. 7. aph. 49. ait. ab angina habito tumor, & rubor in pectore ſuperueniens bonum: extra enim uertitur morbus. & in Coacis prænotionibus pag. 178. col. 4. & 179. col. 1. hæc prognoſtica ſigna deſcribuntur. anginæ quę neque in collo, neque in faucibus, quicquā conſpicuum faciunt, uerùm ſuffocationem uehemētem, ac ſpirandi difficultatem inducunt eadem die, & tertia occidunt: quæ uerò tumores, & ruborem in collo accipiunt, & in cæteris quidem conſimiles ſunt, uerùm diuturniores. quibuſcunque uerò, & fauces, & ceruix, ac pectus ſimul rubuerint, diuturniores ſunt: at ex ipſis maxime ſeruantur, ſi non recurrerint rubores. ſi uerò diſsipentur, neque tuberculo foras conuerſo, ac collecto, neque pure leuiter ac ſine dolore excreato, neque in diebus iudicatoriis pernicioſę ſunt. num etiam ſuppurati fiunt? ſecuriſſimum enim eſt ruborem, & abſceſſus quàm maxime foras uerti. eryſipelas uerò foris quidem accedere, commodum eſt, intro autem conuerti, lęthale. cōuertitur autem intro, quum diſparente rubore pectus grauatur, & difficilem ſpirationem habet. quibus uerò anginæ ad pulmonem uertuntur, partim in ſeptem diebus moriuntur, partim euadentes ſuppurati fiunt; ſi non eductio pituitoſa ſurſum ipſis fiat. quibus per pulſationis uenarum uehementiam, ſtercus derepente per aluum ſecedit lęthale eſt. in angīnis ſputa gracilium ſubarida, malum. anginoſi in lingua tumores, citra ſigna diſparētes pernicioſi: & dolores diſparentes citra manifeſtam cauſam pernicio

ſi ſunt. in anginis, qui non breui concocta expuunt, pernicioſe habent. in angina dolor ad caput citra notas cũ febre pernicioſi. in angina dolores ad crura citra notas cum febre pernicioſi ex anginis citra iudicationem præcordii dolor, cum impotentia, ac torpore oboriens, occidit occulte; etiamſi manſuete ſe habere putent. ex anginoſis citra notas attenuatis, dolor ad pectus, & ad aluum progreſſus concitatus, pus egerere facit: aliàs autem eius, qui exoluitur, tale eſt. in anginis omnia pernicioſa ſunt, quę non manifeſtum dolorē faciunt. ſed & ad crura dolores diuturni procedunt, & difficulter ſuppurantur. ex angina ſputa uiſcoſa, craſſa, ualde alba, quæ uiolēter educuntur, mala ſunt. & omnis eiuſdem maturatio mala. purgatio multa deorſum talis leuis ſyderationis modo perimit. ex angina ſubarida frequentia ſputa cum tuſſi, lateris dolorem inducentia, pernicioſa. itemque ea, quæ inter potandum per tuſſim ſubmergunt: & deglutio uiolenta mala. hæc in Coacis prænotionibus.

In 4. autem de Vict. ratione in mor. acutis par. 33. dat Hip. ſigna indicantia, & prognoſtica illius anginæ, quæ æſtate, uel autumnò fit, his uerbis. uox abrupta eſt, & ſpiritus paruus eſt. & par. 34. & 35. ſpiritusque reuulſio frequens, & uiolenta accedit. talibus arteria ulceratur, incenditurque pulmo, neque externum aerem admittere intro queunt; quibus niſi ad exteriores partes malum ſua ſponte perferatur, hi grauius, ineuitabiliusque habebunt, & propter anni tempus, & quod à calidis, acribusque fit humoribus. de angina pernicioſa facit mentionem Hip. in lib. 3. de mor. uulg. ægro. 7. ſic. illius anginoſæ quæ apud Bitonem agebat, primum à lingua cepit uox eſſe obſcura, lingua rubens, deſiccata erat. primo die horrida incaluit, tertio rigor, febris acuta, tumor colli, & pectoris ex utraq; parte ſubruber durus. extremitates frigidæ, & liuidæ, ſpiritus ſublimis potus per nares affluebat. deuorare nõ ualebat. deiectiones, & urinæ ſubſtiterunt. quarto cũcta exacerbata ſunt. quinto periit anginoſa. & in lib. 2. pror. com. 2. par. 53. fauces dolentes abſque tumore cum implaciditate, ſtrangulantesque ſupra modum pernicioſæ. & par. 54. quibus ſpiritus retrahitur, uoxq; ſtrangulabunda eſt, & uertebra intro fugit; his in fine uelut contrahentis cuiuſpiam ſpiritus redditur.

Nunc uerò ſymptomata, quæ plurimo a comitari ſolent anginoſos, affectionesque recenſeamus. Hip. in lib. 5. de mor. popu. pag. 141. nu. 25. anginoſam narrat hyeme habentē tumorem ſub gutture ſuffocātem, febrem multam, dolorem, & tumorem genuũ circa quintã, & uidebatur ipſi circa cor aliquid colligi. reſpiratio uelut eius, quæ ſubmergitur. ſubſtrepebat ex pectore uelut, qui concluſo ore loquuntur. circa ſeptimam, aut nonam ad noctem alius deorſum prorupit, & multa liquida, quæ mala putantur, egeſsit. ipſa uerò uoce intercepta mortua eſt. & in eodem libro nu. 36. anginoſa quædam dextrã manum, & crus doluit, febris tenebat debilis: ſtrangulatio tertia die remiſit. quarta conuulſa, uoce deſtituta, ſtertor, dētium contritio, maxillarum rubor. mortua eſt quinta, aut ſexta die. ſignum circa manũ ſublimidum. alia quoque in palato ſtertoroſa, lingua ſicca peripneumonica, non deſipiens. mortua eſt. & in li. 6. ſect. 7. ait. anginæ uerò, & leues ſyderationes aut duræ, & ſiccæ, aut paruæ, & raro matura educentes, quibuſdam uerò etiam ualde. qui igitur aut uocibus amplius ſe fatigarunt, aut riguerũt, in anginas magis deſierunt. & pauloposſt. at anginæ liberis duabus aboriebantur, atque hæ manſuetiſsimi moris erant. abundantius autem famulas corripiebãt; quibus, & uiolentiſsimę fiebant, ipſasque celerrime perimebant. uiris uerò multis fiebant, qui partim euaſerunt, partim perierunt. in ſumma qui ſolum deglutire non poterãt, his ualde mites, ac toleratu faciles erant: qui uerò etiam obſcure loquebantur, his moleſtiores, ac diuturniores. quibus uerò etiam uenæ circa tempora, ac ceruicem attollebantur; his aliquantum malæ erant: peſsimę uerò his, quibus & ſpiritus ſublimis coeleuabatur: hi enim etiam incaleſcebant; nam ſicut ſcriptum eſt, ita conſortia affectionũ habebant, & quæ quidem primum ſcripta ſunt, etiã ſine poſterioribus fiebãt: quę uerò poſterius, nõ ſine prioribus. celerrime autem moriebantur, ubi febrili rigore inſuper riguiſſent. bis ita preſsis nihil memorabile proderat, non uentris turbatio, non uenę ſectio, neque quæcunque alia tentaui. ſecui etiam uenam ſub lingua: quoſdam & ſurſum purgaui. hęc igitur omnino in æſtate fiebãt. ſed ne prolixior ſim, plurimas narrat Hip. affectiones anginoſorum in lib. 2. de mor. uulga. pag. 131. col. 1. quas omnes ſupra diximus.

Fit tandem, ut morbus ad pulmonem uertatur aliquando, & ad coſtas: aliquando uerò linguæ poſterior pars inflãmetur. unde Hip. in lib. 2. de mor. ubi agitur de angina, inquit. ſi uerò faucibus ac tumoribus ſedatis, morbus ad pulmonem conuerſus fuerit; febris ſtatim corripit, & lateris dolor, & ut plurimũ moritur, ubi hoc factum fuerit. Si uerò quinque dies effugit, ſuppuratus fit; ſi non ipſum ſtatim tuſsis inuaſerit. ſi uerò inuaſerit; facta excreatione depurgatus ſanus fit. quæ uerba idem cõfirmat in lib. 5. aph. 10. quicunque ab angina liberantur his ad pulmonē uertitur & in ſeptē diebus peremit: ſi uerò has effugerint ſuppurãtur. & in li. de mor. uulg. com. 2. par. 13. ſcribit. atqui & in angina rubores, & coſtarũ dolores ſecundum rectum. ubi Gal. uult de tranſmutatione non ex coſtarum morbo in anginam; ſed ex angina in coſtarum uitium, ſermonem eſſe intelligendum.

Nunc uerò ad curationē ueniamus. ſcribit Hip. in lib. de Vic. ratione in morb. acu. com. 4. par. 30. & l. 2. de mor. pop. ſect. 6. curationē anginæ hoc pacto. ſanguinem ex brachiis detrahes: mox uenas, quæ ſub lingua ſunt, ſecabis: deinde medicamentis quibuſdam attractoriis uteris, calida exbibebis gargariſmata, caput abrades, ceratumque tum collo, tum capiti circumpones, laniſque circumuolues, molliq; ſpongia ex calida aqua expreſſa fouebis. bibat autē aquam, & mulſam non frigidam, cremoremque aſſumet, ubi ex iudicatione in tuto fuerit. & par. 20. porrò ſi angina fuerit, & ſi aliud quippiam ex pleuriticis malum ecligmate repurgato. at ſi æger ob copioſam ſang. emiſsionem imbecillior fuerit; clyſmum tertio quoque die uentri infundes, donec in tuto fuerit, ac fame indigeat.

Verùm in 2. de mor. tres docet curationis modos, quemadmodum tres ſunt anginæ differentiæ. curatio primæ ſic legitur. primum quidem cucurbitas

ad uerticulum in collo primum affigito: deinde in capite præraſo,& iuxta aurem ab utraque parte apponito.& ubi cucurbitas affixeris; ad multum tempus adhærere ſinito. Poſtea fomentum ipſi ex aceto,nitro,origano,& naſturtii ſemine adhibeto. hæc terito, & cum aceto pari aqua permixta diluito, ac parum olei inſtillato, deinde in ollulam infuſis, operculo addito arundinem cauam immittito, & prunis appoſita feruefacito:&, ubi per arundinis fiſtulam uapor aſcenderit; hianti ori uaporem intro trahat, cauens ne fauces. adurat forinſecus. Quoque ſpongias. aqua calida imbutas, ad genas ac maxillas apponat. gargariſmus porro ipſi parandus eſt ex origano,ſatureia,apio,mentha,& modico nitro cum aqua mulſa aquoſiore;at modico aceto inſtillato. prædictarum herbarum ſolia trita, & nitrum in aqua mulſa diluito, tepefacito, & ſic gargarizet. at ſi ſaliua ſupprimatur; mirti ramulum complanatum ſumito,& tenera ipſius ſumma parte incuruata,& molli lana obuoluta, in fauces immiſſa ſaliuam expurgato. & ſi uenter non egerat, glandem ſubdito, aut clyſteré adhibeto. ſorbeat autem ptiſanæ ſuccum,& aquam bibat.

Curatio ſecundæ ſpeciei ſcribitur ſic ab Hip. 2. de mor. cum æger ita habuerit; primum cucurbitã affigito eodem modo ueluti ſupra diximus. deinde ſpõgiam aqua calida imbutam ad collum, ac maxillas adhibeto. aquam autem mulſam aquoſam colluendam dato,& ſuccum ptiſanæ ſorbere cogito. ſi uerò ipſi talia facienti ſaliua non exierit, eodem modo uelut in priore fomentum adhibeto.

Curatio uerò tertiæ ſpeciei ſic ab Hip. in 2. de mor. nu. 26. ſcripta eſt. facienda uerò hæc ſunt poſtquam inflammatio foras conuerſa fuerit. betas in frigidam aquam tractas apponat. tepidas collutiones ore gargariaet, ne lauet. hæc faciens maxime euaſerit. eſt autem morbus lethalis, & pauciſsimi euadunt. ait quoque Hip. in lib. 3. de mor. hæc uerba. at ubi horum ſignorum quid abfuerit, laxiorem morbum ſignificat, quem paracynacben uocát, huic uenam ſecare oportet maxime ſub mamma: cõcomitatur enim hac parte ea pulmone ſpiritus calidus. oportet quoque deorſum purgare medicamento, aut per clyſterem. fiſtulas item detrudere conuenit in fauces iuxta maxillas; quò ſpiritus ad pulmonem trahatur,& faciẽdum uti quàm citiſsime ſpuat, & pulmo gracilis fiat. & ſuffitus per hyſſopum cilicium, ſulphur, & bitumé:& attrahat & per fiſtulas, & per nares, ut exeat pituita. fauces,& lingua confricentur bis, quæ pituitam ducunt,& uenæ ſub lingua ſecentur. ſed & à cubitis ſanguis dimittatur; ſi uires ualidæ fuerint. à uino abſtineat, & ptiſanæ ſuccum tenuem ſorbeat. poſtquàm uerò remiſerit morbus, & iam cibos guſtarit; elaterio recẽti purgato, ut ne in aliud malum incidat. & ait Hip. in lib. 2. de mor. in loco ſupradicto. Si ad pectus conuertatur inflamatio, aut ad collum; betas, aut cucurbitas conciſas in aquam frigidam tinctas ſuperimponat,& frigidã aquam bibat; quò ſaliua facilius eacreetur. cum aũt ad pectus eatumuerint; plerique euadunt. Si uerò faucibus ac tumoribus ſedatis, morbus ad pulmonẽ conuerſus fuerit; febris ſtatim corripit, & lateris dolor, ut plurimum moritur, ubi hoc factum fuerit. Si uerò quinque diebus effugerit ſuppuratus fit, ſi non ipſum ſtatim tuſsis inuaſerit. ſi uerò inuaſerit; facta excreatione depurgatus ſanus fit. huic quandiu dolor latus tenuerit; latus calefaciendum eſt. & adhibenda ea, quæ in peripneumonia adhiberi ſulent. at ſi quinque dies effugerint,& febris remiſerit, tuſsis autem remãſerit; primis quidem diebus ſorbitionibus utatur; poſtquàm autem cibos ſumere inceperit, quàm pinguiſsimos, & maxime ſalſos edat. quòd ſi tuſsis non affuerit; nimirum ſuppuratum fieri ſcito. & ubi cœnauit, cum dormire uolet; allium edat crudum quàm plurimum,& uinum bibat inſuper uinoſum meracius. & ſi quidem ita pus eruperit; bene habet. ſin minus; poſtridie calida loto ſuffitum adhibeto. & ſi eruperit, uelut ſuppuratum curato. Si autem linguę poſterior pars inflammatur, itemq́ue locus ſub tonſiliis ad guttur, & neque ſaliuam neque quicquam aliud degiutire poteſt. ſi uerò coactus fuerit per nares ipſi effluit: mentham uiridem tritam, apium origanum, & uitrũ, & rhoen rubrum melle diluito, & ad craſſam formam redacta intus linguæ qua parte tumet, illinito. poſtea ficus aqua coquito,& da rhoe parum tritum, hoc ficuum decocto diluito,& ad gargarizandum dato, ſi id poteſt. ſin minus; colluendum. bibendam uerò aquam de farina craſſa in ipſa macerata exhibeto: foris autem ceruicem,& maxillas farina calida in uino, & oleo cocta integito,& panes calidos apponito: ſuppuratur enim plerunque in loco ſub tonſillis. & ſi quidem ſua ſponte eruperit; ſanus fit. ſi uerò modo rumpatur; ubi digito contigeris, an molle ſit ſerramẽto acuto ad digitum alligato, perforato. his adhibitis multi ſani fiunt. eſt autem hic morbus minimè lethalis. ſcribitur ẽt in l. 2. de mor. mulier. illitio ad anginam roriſmarini ſemen, ſtaphis ſylueſtris, abſynthium, elaterium, & mel. ex curatione qualibet deſcripta palam eſt, non in omnibus anginę ſpeciebus uenæ ſectionem facere oportere: ſed in quibuſdam, ac pręſertim, ubi ſanguis in cauſa ſit: ait. n. Hip. in lib. de locis in homine. angina, quam cynanchem græci uocant, à ſanguine fit, cum ſanguis in uenis, quæ collo ſunt, compactus fuerit. ſic affectis à uenis, quæ in brachiis ſunt, ſanguinem detrahes,& ſimul aluũ inferne ſubduces; quò id qđ morbũ exhibet detrahatur. lingua quoque cum magna ulcera habuerit; ſimiliter curanda eſt. morbos à principio curare oportet,& ſi quidem à fluxionibus fiunt, primum fluxiones ſedare: ſi uerò ab alia cauſa principium morbi; curare, ac ſedare: deinde id; quod influxit ſi quidem multum fuerit, educere: ſin modicum; per diætam moderari, ac componere.

De Angore.

Angitur homo, ut ſcribit Hip. in lib. de mor. ſacro pag. 59. nu. 16. & inquietudine multa iactatur intempeſtiue, dum cerebrum perfrigeratur,& præter conſuetudinem compingitur. hoc uerò à pituita perpetitur. ab hac etiam affectione etiã obliuioſus euadit. Et in l. t. de mor. uul. com. a. par. 75. Cum febres ardentes inciperent &c. inſomnes erant, grauiter angebantur, ſitibundi, faſtidioſi. ubi Gal. uigiliarum,& angoris ſymptoma ſemper prauum eſt. angor igitur ſit, patiente cerebro, è pituita perfrigerato. uerùm Gal. in lib. 3. de Decretis Hip. ait angores, pauores, omneſq́ue id genus affectus in corde conſiſtere. & in lib. 6. de mor. uul. com. 1. part. 10.

uult

uult angores animi numerari inter extrinſecas cau
ſas corpus bilioſius reddentes. quod utrunque ue-
rum eſſe poteſt;in corde enim ſunt angores tanquã
in ſua radice: in cerebro, quando manifeſtantur
operationes.

De Anhelatione,& anhelitu.

Quando fit,ut anhelitus deficiat, & cum id fiat,
difficilis redditur: & tunc eſt creber, uel tardus:aut
lõgus,uel breuis,aut creber,& breuis,aut tardus,&
longus.his accidit,ut reddatur calidus,uel frigidus,
copulatus cum alio morbo,uel ſimplex, per ſe, uel
per conuenientiam. fit autem anhelitus difficultas
in pueris accedentibus ad pubertatem,in ætate con
ſiſtentibus,& in ſenibus,quos cõcomitatur ad mor-
tem.fit autem à materia ſpirituoſa,uel craſſa fluente
ex capite in pectoris partes,uel ex utero ad cor. fit
etiam à cauſis extrinſecis,ueluti à nimio curſu. ſi ab
intrinſecis; humor fluxus membra occupauit ſpiri-
tualia,quæ potẽtiã,quæ thoracem mouet, imbecillẽ
effecerunt.deficit quoque anhelitus propter frigidi
tatem uehementem uitalis principii. unde ſequitur
mors.hic eſt frigidus.quare ait,Hip.in l.prog.com.
1.par. 24.ſi uerò ſpiritus frigidus de naſo,& ore ex-
eat admodũ exitialis iam eſt.& in l.6.de mor.uul.
com.4. part. 30. legitur.ſigna mortifera per cutem
calidus uapor, prius nares ſpiritum frigidũ reddũt.
creber autem anhelitus,qui anhelatio a Latinis, & à
Græcis aſthma nuncupatur, fit in pueris, qui adole-
ſcunt,ut refert Hip. in lib.3. aph.26. cauſa eſt,ut in
com.ait Gal.anguſtia eorum uentriculorum, qui in
pulmone ſunt. hæc uero anguſtia fit repleto uiſcere
à fluxionibus, quæ deſuper ueniũt. & hæ plures ſunt
in recenter natis puerulis.fit in ętate conſiſtentibus,
ſicut legitur in l.3.aph.30.ubi Gal.ait.crebris anhe
litibus, & pulmonis inflammationibus, ac laterum
doloribus magis capiuntur; q̃ iuuenes, ut qui & ui-
ctu ſimili,& laboribus etiam utuntur:ſed multò im-
becillius quàm illi corpus habent. fit & in ſenibus,
quemadmodum ſcribit in eodem lib. Hip.aph.31.
ubi Gal. inquit. crebri anhelitus ex deſtillationibus
ortum habenti cum alioquin & ipſa ſpirandi inſtru-
menta. non raro habeant proprium ſui algoris prin
cipium;quando,& in ipſis multę ac craſſę ſuperflui-
tates generentur. tempus anni, in quo fiant anhela-
tiones eſt autumnus.ſed in l. de aere, aquis, & locis,
pag.35.nu.4.uult pueros hyeme in cõuulſiones, ac
anhelationes,quę morbus puerorũ,& ſacer eſſe putã
tur,incidere.cur autem,& quomodo fiat anhelatio,
materia a capite ad cor defluente,nos docet Hip.in
lib.de mor.ſacro pag. 58.nu.7.his uerbis. Qui uerò
pueri mundi ſunt, & neque ulcus ullum, neque mu-
cus,nec ſaliua ulla produ,neque in uteris purgatio-
nem fecerunt;talibus periculum imminet,ut a comi
tiali morbo corripiantur: ſi uerò ad cor progreſſum
fecerit defluxus palpitatio apprehendit, & anhela-
tiones, & pectora corrumpuntur.aliqui uero etiam
incurui fiunt: cum enim deſcenderit pituita frigida
ad pulmonem, aut ad cor; perfrigeratur ſanguis.
uenæ autem uiolenter perfrigeratæ,ad pulmonem,
& ad cor aſsiliunt,& cor palpitat ut præ hac neceſ-
ſitate anhelationes incidant, & ſpiratio ceruice ere-
cta: non enim ſpiritum ſuſcipere poteſt donec id,
quod influxit a ſanguine ſuperatum fuerit, & calefa
ctum in uenas fuerit diffuſum. deinde,& palpitatio
& anhelatio ſedatur.ſedatur autem prout copia eius
fuerit: ſi enim amplius influxerit; tardius: ſin minus;
citius;at lege Aſthma.

Animi deliquium.l.ſyncopis.

Animantia,& Animalia.

Animantia alia omnia,tum homo ipſe conſtituũ
tur ex duobus differentibus quidem facultate, con-
cordibus uerò ,& commodis uſu,igne inquam, &
aqua: ignis enim omnia per omnia mouere poteſt,
aqua uerò omnia per omnia nutrire. particulatim
uerò utrunque ſuperat, & ſuperatur ad ſummum, ac
minimum quantum eius fieri poteſt: neutrum enim
ſuperare penitus poteſt ob hanc ſanè cauſam. igni
quidem ubi ab extremitatem aquæ peruenerit defi-
cit alimentum. auertitur igitur eo, unde nutriri po-
teſt: aquæ uerò ubi ad extremitatem ignis deuene-
rit;deficit motus. ignis porrò ſumit ab aqua humidi
tatẽ, aqua ab igne ſiccitatem. cum autem hæc ita ſe
habeãt;multas & omnigenas ſpecies tum ſeminum,
tum animalium inter ſe ſecernunt,quæ nihil inter ſe
ſimile habent,neque uiſu,neque facultate: etenim,
cum nunquam ſimul in eodem conſiſtunt, ſed ſem-
per alterentur: neceſſarium eſt etiam ea, quæ ab ip-
ſis ſecernuntur,diſsimilia fieri: nam nullum omnino
corpus perit, neque fit quod prius non erat: uerum
permixta, & diſcreta,alterantur. Hæc accepimus ab
Hip. in l.1.de Diæta pag.4.n.4.& 5.quæ ſi diligen
ter conſiderauerimus, ipſum de animantium omniũ
materia locutum fuiſſe reperimus,habita ratione ad
mixta inanimata: propterea quòd animantia habent
ab inanimantibus calorem alium, qui ab anima in-
formatus facit corpus animantis ex humiditate: hoc
enim loco meo iudicio appellat Hip.pro calore ani
mãtis innato ignem, ac pro humiditate ex qua fit id
corpus,& augetur,aquam:quæ duo elementa copio
ſiora ſunt in animatis, quàm in inanimatis. quapro-
pter ea mucorem poſsidere partem animantis cor-
pus aſſerit. idcirco non negat omnia animantia ex
quatuor elementis conſtare,quemadmodum etiam
in lib.de natura humana affirmat: ſed exiſtimat, ſi,
animata inanimatis comparemus; ob excellentiam
animatorum magis ex igne,& aqua conſtitui inani-
mata autem ex aere,& terra:præſtat enim ignis aliis
elementis;quia magis forma eſt:aqua uerò; quia for
malior eſt terra, ſed craſsior aere ad animantis cor-
poris compoſitionem.ex his præterea elemẽtis duo
bus mixtis reſultant uariæ animantium ſpecies:pro
pterea quòd ignis eſt maxime effectiuus, & aqua
maxime impreſsionum ſuſceptiua.adde,quòd eorũ
mixtio uaria in perfectione ſubſtantiæ, in quãtitate,
in qualitatibus, in locis, ac tandem in temporibus
uarietatem efficit ſummam.

Animalium partes.

Animalium,quorum lac tenue eſt,& ſanguis ſimi
liter, eorum etiam carnes conſimiles ſunt. pag. 46.
n.9.ubi diuiſionem habere potes animalium huiuſ.
animalia alia terreſtria,alia aquatica. terreſtriũ alia
uolatilia,alia minime.& horum alia cicura,alia ſylue
ſtria:& omnium alia ſanguinem habentia,alia exan-
guia.alia oua,alia fœtuos edentia.alia frugiuora,alia
herbiuora. porro terreſtria ſicciora ſunt aquaticis:
non uolatilia uolatilibus magna ex parte: ſylueſtria
tamẽ non ſylueſtribus,ac cicuris:frugiuora herbiuo
ris:paucibiba multibibis:ſanguinea exanguibus,ue-

tuſta non uetuſtis: maſcula fœminis: caſtrata nõ caſtratis: nigra albis: hirta nudis. horum antem carnes quas habeant differẽtias lege p. 46. num. 9. 10. 11. 47. num. 12.

Annus.

Annus eſt ſolis conuerſio per duodecim zodiaci ſigna: quæ in dies quinque, ac ſexaginta ſupra trecentos colligitur. ſic ait Hip. in l. de ſtructura hominis in fine pag. ultima, huic numero adde quartã unius diei partem. porrò annus in quatuor partes diuiditur: quæ dicuntur quatuor anni tempora. Annum. n. ut in l. 5. de diæ. pag. 49. n. 2. in quatuor partes diuidunt, quas pleriq; homines nouerunt, hyemem, uer, ęſtatem, autumnum: & hyemem quidem à pleiadum occaſu, uſque ad æquinoctium uernum: uer autem ab æquinoctio uſque ad pleiadum exortum: æſtatẽ uerò a pleiadũ ortu uſque ad arcturi exortũ: autumnum ab arcturi ortu uſque ad pleiadum occaſum. hæc diuiſio data eſt, ſiquidem qualitates aeris primę his temporibus mutantur: nam in uere eſt calidus & humidus aer: & æſtate calidus, & ſiccus: in autumno frigidus, & ſiccus: in hyeme frigidus & humidus. & alterãtur corpora noſtra quemadmodum, & aer alteratur. & illa aeris alteratio dicitur ab Hip. anni conſtitutio, ſiue tempeſtas: ait enim Hip. in l. 3. aph. 15. Ex anni autem conſtitutionibus ſiccitates imbribus ſunt ſalubriores, & minus mortiferæ. in his ſingulis igitur quatuor anni temporibus aerem opus eſt dictis qualitates poſsidere: aliàs enim annus uel tempora non conſtantia dicerentur, ut placet Gal. in com. 3. aph. 8. ait enim conſtantia tempora nominat Hip. quæ ordinatim ſuam recipiunt temperaturam, & ſuum conſeruãt ductum: contra inconſtans annus dicitur. & propterea ibi inquit Hip. in conſtãtibus temporibus cum tempeſtiuè tempeſtiua redduntur; morbi conſtantes, & boni iudicii fiunt: in inconſtantibus autem inconſtantes, & mali iudicii. cũ igitur anni tempora conſtantia fuerint; ſuam habebunt temperaturam: ſic par eſt annum fore corporibus ſalubriorem. nam legitur in li. de aere, aquis, & locis pag. 36. n. 25. ſi ſecundum rationem fiant ſigna in aſtris occidentibus, ac orientibus: & in autumno àquæ fiant: & hyems ſit moderata, & nec ualde ſerena, neque modum excedens frigiditate: & in uere, ac in æſtate tempeſtiue pluat; ſic ſane ſaluberrimum eſſe annum par eſt. hoc pacto conſiderandum eſt, qualis nam annus ſit futurus, ſalubris ne, an morboſus. ſed dupliciter annus exit à ſua temperie: primũ quando fiunt magnæ temporum mutationes: deinde quando tempora proprias non habent, nec reddunt qualitates: primo quidem modo annus à ſua tẽperie exit non ſecundum totum; ſed ſecundum partes: ex frigida & humida anni parte ſuccedit alia calida, & humida: poſt hanc alia calida & ſicca. unde Hip. iubet in l. de aere, aquis, & locis, in his temporibus, nec pharmaca dari purgantia, neque urere, neq; ſecare. & ait. periculoſiſsima ſunt ambo ſolſtitia, maxime uerò æſtiuum. periculoſum etiã æquinoctium utrunque, magis uerò autumnale. ſecũdo autem modo annus proprium non tenet temperamentum, ſi aliqua eius pars alteret; ueluti, ſi æſtas, quæ calida & ſicca eſſe debet; fiat calida & humida quæ quidẽ alteratio fit raro, uel ſępe: ſi raro; uel diu pſeuerat, uel breuis fit: aut magna eſt, uel parua. ſic ſi ſæpe. idcirco Hip. in l. de aere, aquis, & locis. pag. 37. n. 34. ubi tẽpora magnas mutationes faciunt, & frequentiſsimas; illic & regio agreſtis, & maxime inæqualis eſt: inueniasque & montes plurimos, & denſos: itemq; campos, & prata: ubi uerò non ualde uariant tempora, illic æqualiſsima regio eſt. quod idem & de hominibus ipſis eſt intelligendum. deinde ſubdit. tempora, quæ formarum naturam uariant; ſunt diuerſa. cũ igitur inter ſe fuerint maxime diuerſa; uarias, & multiplices formas producunt. hæc Hip. cæterùm magnæ dicuntur mutationes temporum, quæ naturam propriam ſuperexcedunt, aut ualde minuunt, quem admodum æſtas, quæ calida, & ſicca in noſtra regione eſt in ſecundo gradu, ac forte ampliori; ſi tertiũ, uel quartũ attingeret; aut frigida admodũ, & humida eſſet, uel frigida & ſicca: & ex his primis qualitatibus in ſecũdas, tertias, ac quartas trãsferet. hoc affirmat Hip. in l. citato n. 39. ubi ſcribit. Quod timidiores, effœminatiores, ac imbelles ſint præ Europeis Aſiani, moribusque mãſuetiores, tempora annis ipſa in cauſa ſunt, quæ non magnas permutationes faciunt neque caloris, neque frigoris: ſed æqualia permanent. qua de re aſſerere poſſumus, ueluti regio uẽti, ætates, humores, complexiones, & huiuſ. conuenientiam inter ſe habeãt, & ex his maiora corroborant minorum naturam: ſic tempora cum his conuenire, & ex temporibus corpora maxime alterari, & corroborari. qui uerò anni tempora reſpondeant humoribus declarat Hip. in l. de hominis ſtructura nu. 8. his uerbis. uer calidum & humidum eſt; ideo ſanguinis in corpore incremẽtũ fit: ęſtas calida, & ſicca; ideo flauam auget bilem: autumnus frigidus, & ſiccus: ideo atram bilem, & ſaniem auget. hyems pituitam in corpore adauget. ſic adoleſcentię reſpondet uer: iuuentuti æſtas: autumno ætas declinans: hyemi ſenectus. locus tempori comparatur ab Hip. in li. de aere n. 8. & dicit. Ciuitas, quæ hoc non ſita eſt, ueri maxime eſt ſimilis iuxta caliditatis, ac frigiditatis moderationem. Idem de aliis eſt dicendum: quæ in hoc capite reperies. idcirco cum anni tempore maxime conueniat cum rebus dictis: & huiuſ. res cum anni temporibus eandem habeant ſymboleitatem, & pariter inter ſe; profecto ſolum anni tempus, uel maxime cum aliis copulatum maximam habebit uim in corpore noſtro regendo. quapropter totus annus, partes ipſius, ac qualitates temperatę, uel intemperatæ etiam atque etiam conſiderandæ ſunt: nam, ut dictum eſt, conſtãtia tempora morbos conſtantes faciunt: anni dimidij tempus eſt primus terminus editionis fœtus ſeptimeſtris. anni tempora conferunt ad remediorum inuentionem, dant iudicium bonæ euacuationis, & criſis. docent qui humores ſint euacuãdi, ad uictus rationem ſunt utilia, quæ ætates pati debeant morbos, quas pariant ægritudines, qui pulſus alterẽtur, iudicant morborum acceſsiones, faciunt criſes, & mores hominum uarios efficiunt, utputa benignos, feros, agreſtes. conferũt anni tempora ad remedia inuenienda: quoniam docent cognitionem cauſarum morbi: quibus cognitis, facillime curatio fit: ſcribit ſiquidem Hip. in l. de natura hu. pag. 10. n. 12. 13. 14. ſanguis uere augeſcit: hæc enim pars anni maxime iuxta naturam ipſi conuenit: eſt enim calidus & humidus. argumento eſt, quòd homines uere, & æſtate maxime dyſente-

riis corripiuntur,& ſanguis ex naribus ipſis fluit,& calidiſsimi ſunt,ac ruberrimi. at uerò ęſtate ſanguis udhuc uiget,& bilis in corpore eleuatur, & uſque in autumnum porrigitur. bilis autem per æſtatem, ac autumnum corpus poſsidet: uomunt enim ſua ſpóte homines hoc tempore bilem, & in medicamentorũ potionibus biliosiora purgantur. manifeſtum fit & febribus,& hominum caloribus. atra porrò bilis autumno & plurima & fortiſsima eſt. poſtquam autẽ hyems apprehenderit; pituita augetur tum ob pluuiarum copiam,tum ob noctium longitudinem. homines tune pituitoſiſsima ſpuunt,& emũgunt,& tumores laxi albiſsimi fiunt,& reliqui morbi pituitoſi. quare cum doceat Hip. qui humores abũdẽt per anni tempora; ſignificat præterea qui ſint euacuandi. qđ uerò tempora reddant morbos facilis ac difficilis iudicii,idem demonſtrat in lib.3. aph.8. & in lib.2.aph.34.in morbis minus periclitantur, quorũ naturę aut ætati,aut habitui,aut tempori magis congruit morbus,quàm quibus ſecundum nihil horum congruit. in li.de humo. pag.56.nu.5. Qualia ſunt tempora, tales erunt etiam morbi & conſtitutiones ex ipſis. ſi tempora tempeſtiue, & ordinate ſe habuerint;morbos iudicatu faciles faciunt,uernaculi autem temporum morbi indicant mutationes, & prout euariauerit tempus,ſimiles, & aut diſsimiles erunt morbi,qui in hoc tempore oriũtur. & ſubdit. Recidiuas etiam tempora faciunt,quemadmodum & morbos inducunt. ex quibus habemus ea anni tẽporibus, ac conſtitutionibus oriri morbos, recidiuas morborum,& iudicationes. dant quoque tempor a iudicium euacuationis, ſicut manifeſtum fit in li.3.aph.28.ubi legitur. Quæ uerò permanſerint.ſ. paſsiones,nec in pubertate finierint puerulis, aut fęminis tum mẽſtrua erumpunt; conſeneſcere conſueuerunt. ubi Gal.ait. plurimæ puerulis diutinę paſsiones iudicantur: nonnullę quidem in quadraginta diebus,nonnullæ in ſeptem menſibus,quædam in ſeptẽ annis.& ſubdit.in pubertate magnæ fiunt corporis cõmutationes,in fęminis uerò ꝑpter mẽſtruorũ eruptionem. idem confirmat Gal.in com.4. aph.47. & inquit. Iudicia ꝙ bene excernatur maxima ſunt coctio,bona tolerantia, morbi ſpecies, tempus anni regio,ætas,& natura ægrotantis.& l.1.aph.2.ad purgationẽ,ait Hip. inſpicere oportet regionem, tẽpus ætatem,& morbos,in quibus conueniat,aut non. ad uictus rationem conferunt tempora;nã ſcribit Hip. in li. de humor. pag.56.nu.6.In temporibus uictus, & cibi, & potus qualitatem ſuam requirunt: nam hyems ab operibus ocium habet, & quæ in corpus ingeruntur, natura ac ſimplicia poſtulat. autumnus laboribus deditus, ſub inſolationibus potus frequentes ſunt,cibi incõſtãtes,uina, arborũ fructus.& in li.1.aph.15. Ventres hyeme, & uerè natura ſunt calidiſſimi,& ſomni longiſsimi; quare per ea tempora alimenta copioſiora ſunt exhibẽda.& aph.17. & quibus ſemel,aut bis,& quibus plura,uel pauciora,particulatim oporteat afferre cõſiderandum. condonãdum autem aliquid tempori, ætati, & cõſuetudini. & aph.18. Aeſtate, & autumno cibos difficillime ferunt,hyeme facillime: ſecũdum locum uer habet. uerùm hæc copioſiora habebis in l. de ſalubri dięta pag.12.nu.1.tempora pręterea indicãt acceſsiones ut ſcribit idem in li.1.aph.12, ubi ait. Acceſsiones & conſtitutiones morbi indicabunt,& anni tempora,& circuituum ſucceſsiua incrementa. Aetates autem,& ſexus per anni tempora ſani degũt & ſuas patiuntur ægritudines,quemadmodum narrat Hip. in lib.1.aph.11.12.14.& aph.18.per tẽpora anni uere quidem,& prima æſtate pueri,& qui hos ſequuntur ætate,optime degunt,& ſani ſunt maximè: æſtate autem, & autumno uſque ad aliquid ſenes: reliquum,& hyeme qui mediam ętatem habent.& aph. 19.20.& 21.22.23.quos pariant morbos anni tempora declarat Hip. Quòd uerò mores hominum uarios efficiant palam fit in li. de aere, aquis, & locis pag.37.nu.39.ubi legitur. Quòd timidiores, effęminatiores,ac imbelles ſint præ Europeis Aſiani, moribusq; mãſuetiores tempora ipſa anni in cauſa ſunt.

Anus.

Ani porrò ſi quæras ſitum,naturamq́ue, legas uelim Hip.in l.de Corporum reſectione. ſi morbos curationesq́ue optes;idem agit in lib. de Fiſtulis nu. 4.5.6.de anis,ſiue ſedis procidentia,ſiue egreſſu,de ſanie,& de inflammatione: ibique de curatione. ex his aũt morbis,huiuſq́ue aliis excitatur dolor quandoque admodum uehemens, de quo mentionem facit Hip.in li. de Coacis præno.nu.1.his uerbis. ſedis dolor in longis, pernicioſisq́ue mortiferum eſt. de his plura lege ad inteſtinum rectum,& ad ſedem.

Anſer.

Anſerina caro eſt humidiſsima, ut placet Gal.in l. 2.de Diæta pag.46.nu.10.imo ſubdit. carnes reliquarum auicularum, quæ in paludibus degunt, aut in aquis, omnes humidæ ſunt. uerùm anſeris ſtercus,aut uulpis in roſaceo unguento terat,& poſtquã menſes deſierint,pudendum illinat,ac, ut cõcipiat; cum uiro dormiat. pag.111.nu.125.

De Anxietudine, anxietateque.

Anxietudo,oſcitatio,horror: uinum æquale ęquali potum ſoluit ægritudinem. Hip.in lib.2. de mor. uul. ſect.6.& l.7.aph.56.ubi Gal.ait. Halycẽ, hoc eſt,anxietudinem habere dicunt illos ſanos,qui ſemper præſentibus moleſtantur & ab uno negotio, atque actione ad aliam tranſeunt. in l. de Humoribus inquit Galen. anxietatem uocauit,quam pleriq́ue tędiũ ſui nominãt: eodem modo & ægros illos anxios eſſe aiunt,qui accubitũ non perferentes, figuras euariant: quia ſemper præſens aggrauat eos. hoc uerò præcipue illis euenire conſueuit, quibus in ore uentriculi,quod nos abutentes uocabulo ſæpe ſolemus ſtomachum nominare,humoris aliqua propria qualitas continetur uentriculo moleſta,quæ neque plurima eſt,neque in uẽtriculi fluitat cauitate, ſed ea ipſi imbibita tunicæ. deinde curationem ſubdit. Vult uinum æqua portione aquæ tẽperari; ut hæc quidem pellat, & euacuet ex materia infeſtante quicquid ceſſerit uini motui cum impetu lati, reliquum temperet: calefacit .n. uinum corpus totum, & cito mouetur ad omnes partes,& omnes humores optimos reddit. quænam humoris ſpecies ſit, quæ uentriculũ infeſtet,ſcribit Hip. in lib. de ratione in mor. àcut. com.2.par.44.his uerbis. interdum autem & cruda, tum à capite,tum à thorace attrahuntur biliosa, uigiliæq́ue his accedunt,ob quas non coquitur morbus,& c. ubi Hip. recẽſet ſymptomata multa, & praua à biliosis crudis exorſut. quæ bilioſa cruda, ut interpretatur Gal.ita appellauit; quoniam & excremẽ

torum coctionem appellat, quamquam mutata nutrire non poſſunt, ut bilis utraque, & qui græcè ichores dicuntur. ueruntamen, quoniam & talia euincit natura; cocta uocare conſueuit Hip. excrementa huiuſ. quæ à natura ipſa euicta ſunt: cruda uerò, quæ non ſunt euicta.

Fit præterea anxietas ex ſungi crudi eſu: ſcribit enim Hip. in l. 7. de mor. popu. pag. 152. nu. 50. Pauſaniæ filiam ex fungi crudi eſu anxietas tenebat, ſtrãgulatio, dolor uentris. aquam mulſam calidam bibere, ac uomere profuit. & balneum. in balneo fungũ euomuit. &, ubi illa ceſſatura eſſent; exſudauit. Nec ſemper anxietas tædium ſignificat, ſed anguſtiam, & moleſtiam, ut exemplum citatum declarat. Sed & cerebrum læſum anxietatis cauſam eſſe dicit Hip. in l. de mor. ſacro, ac ſic inquit. Angitur homo, & inquietudine multa iactatur intempeſtiue, dum cerebrum perfrigeratur, & præter conſuetudinem compingitur. hoc uerò a pituita perpetitur.

Fit etiam anxietas ex ſanguinis malitia: nam legitur in l. de Virginum morbis pag. 92. n. 2. præ ſanguinis malitia animus mœrens, & anxius malum attrahit. ſic in l. 7. de mor. pop. n. 26. uidetur à ſanguine malo ortum habuiſſe: legitur enim. Non ualde ſiticuloſus, neque ad ſedem ſurgebat, anxius, & quandoque etiam puſillanimitas tenebat. ueratrum exhibitum eſt, & capitis purgationes.

Fit quoque anxius homo ex bile: legimus ſiquidẽ in l. dicto n. 9. Chartadi febris ardens, uomitus bilis multus. & ſubdit anxietas circa cor, & os uentriculi, & ſudor fere per totum corpus. Anxietas etiam, & moleſtia, ut inquit Hip. in l. 5. de mor. pop. n. 24. & oculi raui erant ei, qui hepar percuſſus eſt iaculo. quapropter aſſerimus anxietatem fieri, cum aliquod princeps membrum læſum fuerit: & cauſas internas, uel externas eſſe, atque humores ſingulos.

Porrò ſigna anxietatis docet Hip. in lib. progno. pag. 166. nu. 3. his uerbis. ſi uerò nudos pedes habere comperiatur, nec admodum calidos: & manus, & collum, ac crura inæqualiter diſiecta, ac nuda, malũ eſt: anxietatem enim ſignificat. & in epiſtola prima Attax. deſcribitur morbi peſtilẽtis ſymptoma quod eſt. Multa anxietas populum corripuit, quę ſpiritum magnum, ac denſum habet.

Quid autem medico ſit pręſagiendum de anxietate, antea dixit Hip. Malum eſt: anxietatem enim ſignificat. In Coacis uerò præno. pag. 178. n. 2. ſcribitur. Anxietatem in præcordio ſentientibus, tumores circa aurem oborti, ipſos occidunt. & paulo ſupra. Præcordiorum diſtentio cum ſopore anxioſo, in caput dolẽte, abſceſſus circa aurẽ attollit. & pag. 181. n. 4. Ex uomitibus anxietates, clangores, oculi concretionem lanuginoſam habentes, furioſa. & paulo infrà. in uomitu ſiquis ſiticuloſus ſit, & ſitis exors fiat malum eſt anxioſis uigilantibus. Abſceſſus iuxta aurem maxime fiunt anxioſis. ac ſubdit. Anxioſi, lumbos dolentes, aluo humectantur. in eodem lib. pag. 175. n. 1. ex pulmonis ſuppuratione, & circa uentrẽ aliquando, ac clauiculam dolores, & anxie ſtertere ſputi copiam in pulmone ſignificat. & paulo infra. Febres tertianæ naturam referentes, cum anxietudine malignæ ſunt. ac poſtea. Anxietudines in diebus iudicatoriis ſi in his ſine ſudore perfrigerẽtur, & omnes, qui ſine ſudore perfrigerantur citra iudicationẽ male habent. & qui inſuper riguerunt ex his, ubi uomuerunt meraca, anxii, tremuli in febre, malum. in l. pręd. ſiue pror. pag. 169. n. 10. Qui anxie ſe iactantes, citra uomitum exacerbantur, male habent. & n. 11. num anxie ſe iactantibus citra uomitum, lumbos dolentibus, ſi ferociter mente moti fuerint, ſpes eſt, ut nigra per aluum prodeãt? in Coacis pręno. pag. 176. col. 2. Affectiones cum uigiliis, & anxietudine repentina, ſanguinem fundunt, tum aliàs, tum ſiquid etiam antea profluxerit. & pag. 177. col. 1. ſoporoſi, anxioſi, præcordium dolentes, parum uomentes, abſceſſus iuxta aurem habent: antea uerò circa faciem tumores cum ſopore. Morbi derepente mentem percellentes, cum anxietudine ſanguinem profundunt, ſoporoſa, anxioſa, doloroſa præcordia, frequẽter parum ſpuentia, tumores circa collum habent. quocirca magna ex parte anxietas eſt malum. aliquando tamen eſt bonum, quando ſcilicet ſignificat ſanguinem e naribus fluxurum die opportuno in febre ardenti. Nunc quam deſideret curationem anxietas manifeſtum eſſe arbitror: propterea quòd membra læſa, ob quæ anxius fit homo, correcta; anxietudo profectò remouebitur: quod quidem ſuprà declarauimus.

Apetire.

Reuellere ſiquò non oportet ferãtur: ſi uerò quò oportet; his opus eſt aperire, ut quæque propenſa ſunt. hæc Hip. in li. 6. de mor. uulg. ſectio. ſiue com. 2. part. 29. ubi Gal. ait aperire hoc loco dixit non perinde atque in abſceſsibus dicere conſueuimus, uidelicet ſcalpello perſecare: ſed communiore ſignificatu. quod etiam reſerare uenas, uidelicet dum mariſcas aperimus, comprehendit: & præterea euacuationes, quę tum per nares, tum per uterum fiunt. fiſtulas quoque aliquandiu fluere aſſuetas, mox uerò ex aliqua occaſione clauſas aperimus. præterea cerebri excrementa ſuppreſſa, ipſum ſubleuamus, facta per medicamenta aperientia ad aures proritatione. ſed ut idem Gal. in eodem com. par. 1. denſata aperire, & rarefacere, mediocriter calefaciendo: patentia uerò cogere adſtringendo, ac refrigerando opus eſt.

De Aphonia, ſiue uocis priuatione.

Aphonia græce dicitur obmuteſcentia, ſiue uocis priuatio latine. hæc affectio eſt perpetuo mala: ſcribit enim Hip. in l. 1. pror. par. 23. aphonię cũ ſingultu peſsimæ. & par. 24. quæ cũ exolutione fiunt aphoniæ, ualde malæ. ſpiritusque in aphonia uelutii his, qui ſtrangulãtur, promptus, malus. an & tale delirium portendat? & par. 29. palpitantes per totum an uoce deſtituti moriantur? & par. 3[illegible] Surditas, uri[illegible] næque abſque reſiden[illegible] præ[illegible] ſublime petẽtia mentis aberrationem portendunt. quibus morbus regius malo eſt, mala quoque & ex morbo regio fatuitas. hos uoce quidem priuari, ſed ſentientes contingit. uenterque arbitror, his copioſe fluit. Et in lib. 2. pror. par. 18. ſi in febribus aphoniæ cõuulſiuo modo in motionem mentis cum ſilentio tranſeant, perniciosum. & par. 19. Quibus ex dolore aphoniæ, hi cum dolore moriuntur. & par. 50. Ex lumborum dolore ad os uentriculi recurſiones febriles cum horrore, aquoſa tenuia, & multa reuomẽtes, mente aberrantes, uoce priuatæ, nigra uomentes, moriuntur. & par. 57. in febribus ad hipocundrium

dolores

dolores ſine uoce, ſudore ſi ſoluũtur maligni. his ad coxas dolores, cum ardente ſebre, & ſi aluus proflu xerit, pernicioſum. & par. 58. Quibus noces cum fe bre deficiunt poſt iudicationem, hi cum tremore, & comate pereunt. & in l. 3. par. 2. ſi ex capitis dolore aphoniæ fiant, atque cum ſudoribus febrientes ſoluãtur, & mala repetant; diutius perdurant. & ſu perrigere his malum non eſt. & par. 4. Quæ cũ exo lutione fiant & catoche, & aphoniæ, pernicioſæ ſunt. & par. 31. an cum caro quoque aphoniæ conuulſiuæ. & in l. 5. aph. 5. ſi ebrius quiſpiam repente obmutuerit; cõuulſus moriẽ, niſi ſebre corripiatur: aut ubi ad horam ſuperuenerit, qua ſoluuntur crapulæ, uocem recuperet. idcirco palam eſſe arbitror aphonias per; ſe ipſas malas eſſe affectiones, & malum denotare. in com. aph. prædicti Gal. ait. hic maximè obſeruanda eſt Hip. conſuetudo, qui mutos nominat illos, qui quouis modo obſtupuerunt. uerũ proprie ſtupor dicit totius corporis inſenſibilitas, atque immobilitas repentina. hanc itaque diſpoſitionem cõſueuit Hip. ex uno caſuum nominare. & fit proculdubio neruorum principio patiẽte: neque enim aliter poteſt totum conuelli corpus, antequã id principium patiatur uel principaliter, uel per cõpaſsionem, altero prius patiente membro. in lib. 1. pror. par. 23. ſcribit idem Gal. aphoniæ fiunt & propter uoci aſſeuientium inſtrumentorum læſionem, & propter principii neruorum affectum.

Materiã, ac modũ, quo fiãt aphoniæ docet Hip. in l. 4. de Vict. rõne in mor. acu. par. 27. his uerbis. cum dolores acceſſerint; bilis atræ, fluxionumque acriũ deſtillationes fiunt. dolent morſa interna, morſęque ſcilicet grauantur à prædictis humoribus uenæ, & admodum aræfactæ intenduntur, trahuntque inflãmatę quæ influunt. quapropter corrupto ſanguine, ſcilicet repleta à fluxionibus huiuſmodi quæ afficitur particula: deinde uaſa opplentur: nequeũtibusq; ſpiritibus naturales pertranſire meatus. ſ. cũ ſanguis ſteterit, atque cum eo ſpiritus; infrigidationes fiunt ob ſtationẽ, uertigines aphoniæ, capitis grauitas, & conuulſiones; ſi iam ad cor, uel hepar, uel in uenã peruenerint, ſcilicet cauam, quæ prædicta coniungit uiſcera.

Aphtha.

Legitur in l. 3. aph. 24. contingunt paruis, & nuper natis puerulis aphthæ, hoc eſt, oris ulcera, uomitus &c. ibiq́ue ait Gal. aphthas Græci uocant ulcera, quæ ſummam oris occupant partem ob molliciẽ maxime facta inſtrumentorum, quæ neque tactum, neque lactis ſuſtinent qualitatem, quod non paruã in ſe ſeroſam continet partem. & hęc uim habet abſtergendi. idemq́ue Gal. in com. 3. aph. 12. inquit. fit quandoque & leuitas inteſtinorum ex aliqua ſummas partes occupante exulceratione ſimili illis, quę in ore fiunt, quas Græci apthas nominant. Fit etiam in pulmone aphtha, quod ulcus femidum appellat Hip. in l. 2. de mor. pag. 68. nu. 48. huius notas, curationemq́ue ibi lege. fit & in pudendis: uerùm ſuo differemus loco.

Apium.

Apium magis urinã mouet, quàm aluum: & radices magis aluum mouent. l. 2. de dię. & apij ſuccum infundit Hip. in nares, cerebro bile infeſtato, in li. 2. de mor. pag. 66. nu. 19.

De Apoplexia.

Dicitur apoplexia morbus attonitus, &, ut legitur in l. de Glãd. pag. 26. n. 9. ſyderatio. eſt morbus, apoplexia, in quo oẽs corporis particulæ motum ſimul, & ſenſum amiſerunt. quæ duo ſigna facile comprendemus in lib. 2. de mor. pag. 66. nu. 21. in quo deſcribit hoc pacto Hip. apoplexiam. Sanum derepẽte inuadit dolor circa caput, & ſtatim uox intercipitur, & ſtertit, & os hiat. & ſi quis ipſum uocet, & moueat; ſolum ſuſpirat. nihil autem intelligit, & multum mingit, & mingere ſe non ſentit. ex quibus uerbis cognoſcere poſſumus ſenſum, & motum differentias eſſe apoplexiæ: itemq́ue ſtertorem. hæc tria habemus etiã in nonnullis aph. ſcribitur enim in lib. 6. aph. 51. Quicunque ſani dolore capitis repente capiuntur, & ſtatim muti fiunt, & ſtertunt, in ſeptem diebus pereunt. ubi Gal. exponit. Mutos ſolet Hip. nominare nõ eos tm̃, quibus lęditur uox, uerùm ſecundum exuberantiam quandam unà cũ eius læſione dat nobis intelligendas omnes; quæ ſunt ſecundũ electionem operationes. his oblæſis non ſemper interit ſenſus: ſed ſi utrunque patiuntur; talem affectum uocant apoplexiam. & in li. 7. aph. 59. legitur. Quibus cerebrum aliqua ex cauſa concuſſum fuerit, neceſſe eſt ſtatim mutos fieri. quo in loco ait Gal. conſuetudo eſt Hip. ab uno accidente notiſſimo ſæpius. ſ. à uocis amiſsione nominare, & oſtẽdere illos, qui nullum alium motum ſeruant ſecundũ electionem, uel nihil omnino ſentiunt. &, ubi Hip. ſcribit Suſpirat, Gal. in l. 2. aph. 42. inquit. in apoplexiis totum corpus ſenſu priuatur, ac motu: ſolus reſtat anhelitus. alia autem dat ſigna Hip. in lib. de Glan. loco citato, & dicit. Cerebrum cladẽ perfert, ipſum etiam ſanum non exiſtens. Sed, ſiquidem erodatur; turbationem multam ſuſtinet, & mens deſipit, & cerebrum conuellit, ac diſtrahit totum hominem, qui in ſeipſo uocem non edit, ac ſuffocatur. & hæc affectio ſyderatio, ac Græcè apoplexia nominatur.

¶ Porrò apoplexia eſt morbus ualde acutus: propterea ꝙ legitur in aph. ſuperiore, in ſeptẽ diebus apoplectici pereunt: & morbi acutiſsimi in ſeptem diebus terminantur: Gal. tamen in l. 6. aph. 47. numerat apoplexiam inter diuturnas paſsiones. uerùm de illa forte locutus eſt, in qua omnia prędicta ſigna nõ exquiſitè apparent: dicit enim in l. 2. aph. 42. ſi anhelitus prohibeatur; maxima eſt, & acutiſsima hæc apoplexia: qui uerò reſpirant, ſed magna cum ui, fortis adeſt his apoplexia: fortis adeſt, ſed minus illis, q neque intentum, neque uiolentum, inæqualem tamen, atque inordinatum, ac præterea intermittentẽ habent anhelitũ: ſicut in quibus aliquem ſeruat ordinem, debilior exiſtit: & ſi omnia fiant, quæ ſunt neceſſaria, citò curatur. quare hoc, ut arbitror, loco appellat apoplexiam reſolutionẽ ex apoplexia in partem aliquam decumbentem, quæ dicitur paraplegia: ſiquidem hæc ſicut & apoplexia ſenibus euenit. ſed nobis argumento ſit paraplexiam aliquando ob antiquis dictam fuiſſe apoplexiam par. illa 49. Hip. in 2. pror. cuius uerba ſunt. ſubitaneis apoplexiis ſi ſebris medioeris, ſolutaq́ue, & diuturna ſuperuenerit. Gal. uerò exponens dicit. alii uerbum mediocriter transferunt in proprie dictas paraplegias, in quibus ad partium aliquarum immobilitatẽ, ſenſusq́ue

ſusque priuationem decumbit morbus: nempe & has apoplexias dixiſſe uolunt per abuſum. præterea cum hæ bifariam fiant, ut Ereſiſtratus in commentariis de reſolutione ait: nam hæ membrorum compoſitiones contrahunt, contenduntque: aliæ uerò exoluunt, & laxant; ſpeciem paraplegiæ in neruoſorum corporum exolutione, & relaxatione conſiſtentem ab eo nunc dici aiunt.

Species igitur apoplexiæ, ſicut ex dictis accipimus, eſt duplex: altera acuta, & calida, quæ dicitur fortis: altera debilis, & diuturna, & frigida. & hæc diuiſio fit etiam a Gale. in loco nunc prædicto, & ab Hip. in l. de Glaud. n. 9. in quo oſtendit acrem fluxionem efficere fortem apoplexiam. omnes autem apoplexię fiunt, ut affirmat Gal. in l. 2. aph. 43. ui anima ſi non potente defluere ad partes infra caput exiſtẽtes, aut propter aliquam diſpoſitionem ſimilem inflammationi, quæ in ipſo cerebro ſit conſtituta: aut uẽtriculis ipſis oppletis humore pituitoſo. quare duplex humor eſt cauſa utriuſque ſpeciei: humor etenim acris efficit apoplexiam acutam, craſſus & pituita, & atra bilis diuturnam.

Prognoſtica. Scribit Hip. in l. 2. aph. 42. Soluere morbum, quem apoplexiam uocant fortem, impoſſibile: debilem uerò non facile. & Gal. in apoplexijs totum corpus ſenſu priuatur ac motu, ſolus reſtat anhelitus, qui ſi & ipſe prohibeatur; maxima eſt, & & acutiſsima, hoc eſt, ſtatim occidit. & Hip. l. 6. aph. 51. Quicunque ſani dolore capitis repente capiuntur, & ſtatim muti fiunt, & ſtertunt, in ſeptem diebus pereunt. & in l. 2. de mor. loco citato. in ſeptem diebus moritur. & ſubdit. Huiuſmodi uerò morbus ſenioribus maxime fit, & magis, quàm iunioribus. idq; confirmat in l. 3. aph. 31. ſed in l. 6. aph. 56. apoplexię autem fiunt maxime à quadrageſimo anno uſq; ad ſexageſimum. ibique Gal. ait non omnem apoplexiam, ſed quæ ex atra fit bile contingit aduenire his, qui dictam agunt ætatem: quoniam in his maxime abundat atræ bilis humor, quemadmodum etiã in autumno. quòd ſi uolumus ſimpliciter pronunciare, plures ſenes laborant apoplexia. ſuperiori enim aph. qui eſt. 56. ſcripſit Hip. In morbis melancholicis ad hæc periculoſi decubitus, ſtuporem corporis ideſt, apoplexiam, uel conuulſionem, uel furorem, uel cæcitatem ſignificant. Verùm quo anni tempore maxime fiat apoplexia, ſcribit Hip. in l. 3. aph. 23. hyeme euenire: & eodem lib. aphor. 16. in pluuiarum multitudine morbi comitiales, & attoniti, quos apoplexias græci uocant. idque ſi humor ſit pituitoſus: ſi uerò melãcholicus; fit maxime, ut Gal. placet, autumno: ſi fluxio eſt acris; ꝓfectò æſtate plurimũ.

Fit porro apoplexia cum conuulſione, ac ſine cõuulſione. de illa, quæ fit abſque conuulſione, loquitur Gal. in li. 4. de Vict. ratione in mor. acu. par. 27. his uerbis. interdum quoq; eſt facta abſque conuulſione apoplexia, nonnullis morbus in partis reſolutionem finiuit, qui paraplexia appellatur. Fit & ſine febre, ut dicemus.

Nunc quæ ſit curatio habenda, dicamus. Hip. in li. 2. pror. par. 49. ait. Subitaneis apoplexiis ſi febris mediocris, ſolutaque, & diutina ſuperuenerit; perniciosum. ubi Gal. exponit. oborta apoplexia non acuta, & calida, ſed debilis, & diuturna ſubſecuta febris nihil prodeſt. unde nobis dicendum eſt in acuta apoplexia febrem conferre: nam ait Hip. in l. 6. aph. 51. antea citato in ſeptem diebus pereunt, niſi febris apprehenderit. & in l. 2. de mor. pag. 66. n. 21. hic. ſ. apoplexia acuta correptus ſi non febris ipſum corripiat; in ſeptem diebus moritur. ſi uerò corripiat; plerunque ſanus fit. deinde alia docet auxilia, quæ ibi lege. uerùm ſi datur tempus; curationem adhibe eam, quam de mor. acutis ſcribit Hip. in li. de uict. ratione in mor. acu.

Apparent.

Apparere quandoque ſignificat, ut uult Gal. ſigna, & caſus, qui circa morbi tempora ſunt: quandoque uerò in conſpicuo eſſe: exemp. utriuſque habes in l. 1. aph. 12. ubi ait Hip. ſed ex his, quæ mox apparent, hoc eſt, ex ſignis, & caſibus, qui circa morbi initia ſunt, indicia ſumuntur: quemadmodum in morbo laterali ſi circa initia ſtatim ſputũ appareat, hoc eſt, uideatur; morbum breuiat: ſi uerò poſtea appareat; producit.

Appetere cibum.

De cibi uerò appetẽtię, inappetẽtięq; cã dicamus. Hip. in l. 4. de mor. pag. 71. n. 12. hęc ſcribit. ſi fontes hi ſcilicet mẽbra principalia nõ eſſent dum edimus, ac bibimus; uere non cognoſceremus, neque quid iucundum, neque quid iniucundum eſſet propter hanc, quam referam neceſsitatem. hi loci cum minores ſint, & intra reliquum corpus; ſemper etiam antea quàm attrahat unuſquisque iuxta ſuã facultatẽ reliquo corpori denunciat de cibis, ac potibus, qui biliosus ſit, & qui pituitoſus, & qui ſanguineus, & qui aquoſus: quicquid enim horum humorum plus, quàm opportunum eſt in cibis, ac potibus nobis obtigerit, neque cibos illos iucundos facit: quæ uerò maxime appetimus pro eorum ratione etiam illi iucundi ſunt. ſi uerò cibis, ac potibus opus habuerit fons quidam, pro hac ratione etiam corpus trahet ab ipſis fontibus, donec humor paucior, quàm oportet, fiat: & tunc ſane appetit homo aut edere, aut bibere tale quid, quod portionem illa expleat, ac reliquis adæquet. & propterea ubi multum cibum ſumpſimus, aut bibimus; quandoque adhuc cibum, aut potum appetimus, & nihil aliud libenter edimus, quàm appetimus. poſtquã uerò comedimus, & adæquatus fuerit humor; his perfectis, & in fontibus, & in corpore; tunc ceſſat appetentia. hinc exponitur. 32. aph. in li. 2. cuius uerba ſunt. omnes ferè; qui male ſe habẽt circa initia bene cibati, nec quicquã proficientes, circa finem rurſus cibum non appetunt: qui uerò circa initia cibum ualde non appetunt, poſtea bene appetentes, ij melius euadunt. ubi Gal. uult Hip. de his, qui conualeſcunt loqui: qui ab initio appetentes non nutriuntur ob totius corporis uitium cum partium appetentium uigore: aucto poſtea uitio, ipſum etiam appetendi inſtrumentum male ſe habet.

De Aqua.

Nunc de aquę natura, deque eius uſu quò ad cõpoſitionem corporis humani, ad compoſita commoda, ac incommoda audiamus Hip. ſententiam. Aqua igitur, ut ipſe inquit in li. de carnibus pag. 18. n. 1. eſt elemẽtum, quod terrę proximum locum cepit, humidiſsimum quid; ac craſsiſsimum. uerùm ea non in terra conſiſtit, ſed ſemper in decliue procedit, ut in l. de natura pueri declarat pag. 16. nu. 18.

At aqua eſt duplex: altera ſimplex, & prima, altera mixta. prima elemeutum eſt ſimplex, abſque odore, ſapore: ſed ſolum primas habet qualitates, a uirtute cœleſti, & a própria materia donatas. mixta præter primas qualitates alias poſsidet: nam altera eſt dulcis, altera amara: & ex his alia alias participat uirtutes, ueluti ſalſedinem, ſulphureitatem, aciditatem, & id generis ſapores, & odores. & harum aliæ ſunt ſtantes, aliæ minime: aliæ pluuiatiles, aliæ ex niue, & glacie aliæ præterea calidæ ſemper, aliæ ad tẽpus: itemque frigidæ: aliæ ſpectant orientem, aliæ occidentem, aliæ ſeptentrionem, aliæ meridiem, aliæ ſuperſtant terris arenoſis, aliæ lutoſis, aliæ aliis. ſed ad ſimplicem aquam.

Quò aqua eſt magis ſimplex; eò leuior, & hæc uẽtrẽ nõ grauat. quò uerò eã cognoſcas, docet Hip. l.5. aph. 26. his uerbis. Aqua, quæ cito calet, & cito refrigeretur, leuiſsima eſt: talis .n. nec turbida nec cœnoſa, nec in guſtu, nec in odoratu aliquam abſurdam qualitatem præſefert: &, quoniam cito calet, & refrigeratur; eſt bene alterabilis. ſic in com. exponit Gal. & hæc de natura aquæ dicta ſint.

Cæterùm cui ſit uſui in compoſitioue corporis humani, legamus Hip. in l. 1. de diæta pag. 44. n. 26. 27. 28. 29. ait. n. quod tenuiſs. eſt in aqua, & rariſs. in igne ſi in hoĩs corpore tẽperiẽ acceperint; ſaniſſimum habitum conſtituunt. & n. 27. quæcũque corpora ignis fortiſsimi, & aquæ denſiſsimæ temperamentum acceperint; fortia, & robuſta fiunt; & reliqua ibi legas uelim. nec credas Hip. uelle ex igne, & aqua corpus confici humanum: ſed ea humore ſeminali, & calore, qui ſi has poſsidebunt conditiones; talia gignentur corpora.

Quæ uerò commoda corpori in eſſe animalis cõſtituto afferat, uideamus. hæc quidem aut intra corpus ſumitur, aut extra. ſi extra; eam adhibemus ut balneum ſit, uel ut ſit pars loci, in quo uiuimus, ueluti loca maritima, paluſtria, & huiuſmodi. ſi intra corpus ſumitur; eſt ſola, aut cum alia re mixta. ſimplex aqua datur uel ad tuendam ſanitatem, uel ad recuperandam. ad ſanitatem uerò tuendam aqua ſit optima. legitur autem in l. de aere, aquis. p. 36. n. 14. optimę ſunt aquę, quę ex ſublimibus locis, ac terreis collibus fluunt; hæ enim & dulces ſunt, & albæ, & uinum modicum ferre poſſunt: & hyeme calidæ fiunt, æſtate frigidæ; tales enim ſunt ex profundiſsimis fontibus. quæ aquæ fontes ad orientes habent, hæ præ oĩbus optimæ ſunt. ſcd̃m ab his locũ habẽt, quæ inter æſtiuos ſolis exortus, ac occaſus emergũt, & magis hæ, quæ ad oriẽtes. tertio loco quæ inter occaſus ęſtiuos, ac hybernos ſcaturiũt. Et in l. 6. de mor. pop. ſect. 4. par. 19. Aquarũ cuiuſque artificii expertiũ, q̃ ab æthere excreta eſt, uel cũ tonitru, tẽpeſtiua: quę uerò procelloſa, mala. unde cũ in lib. 3. de mor. uu. 29. ubi frigefactoriæ potiones ad febrem ardentem deſcribuntur, quarum ſexta eſt, Aquam cœleſtem ipſam per ſe ipſam præbe, intelligendum eſt de illa, de qua ſupra dixit: quæ ſcilicet ab æthere excreta eſt, uel cum tonitru. quocirca in l. de aere, aquis, & locis. nu. 16. Aquæ pluuiales leuiſsimæ, & dulciſsimæ, & tenuiſsimæ, ac ſplendidiſsimæ ſunt: quoniam ſol quod tenuiſsimum, ac leuiſsimum eſt in aqua, educit, & ſurſum rapit præ leuitate. rapit ab aquis ſtagnantibus, a mari, & ab omnibus, in quibus aliquid humoris ineſt. ineſt autem in omnibus rebus: & ex ipſis hominibus tenuiſsimum, ac leuiſsimum humorẽ ducit. quapropter etiam ex omnibus aquis hæ citiſsime putreſcunt. & odorem malum aqua pluuialia habet; eo quòd ex plurimis congregata eſt, ac permixta ut citiſsime putreſcat. idcirco opus habẽt, ut decoquantur, ac excolentur. ſin minus; odorem prauum habent, & raucedines, & uocis grauitatem bibentibus inde accedere par eſt. at uerò quæ cum tonitru fit, in aere elaborata eſt, attritis nubibus: itẽ quæ ab ęthere excreta eſt, hoc eſt, ab altiori aeris parte, in qua poſsit uapor craſſefieri; quoniam qui uapor ſublimiorem locum petierit, is purgatior redditur ac leuior. Optima igitur aqua bibita, uel quouis modo per hos ſumpta non lædit ſanos, curat ægros, præſeruat à morbis: ſic ea, quæ extra corpus uſui eſt quoquo pacto. & quemadmodum bona ſalutem corporis tuetur; ſic mala ægritudines parit. quocirca ex bonis aquis comprehendibus quæ, quotq́; ſint ſanitates: contrà ex malis qui, & quot morbi.

Quæ uerò ſit bona, quęue mala, & quando, & quomodo ex operationibus cognoſcimus. has igitur recenſeamus. Optimum igitur aqua madefacit, aut frigefacit corpus, ut ait Hip. in l. de hu. uſu. n. 1. nam aquæ, ut in l. 1. de diæta legitur n. 5. ineſt frigiditas, & humiditas. nec aquam bibimus, ut nos nutriat, ſed ut alimentum conducat, & diſtribuat: dicit enim Hip. in l. de corde. n. 3. quomodo hominis alimentũ ſunt uentus, & aqua cruda? ſed ſunt magis cognatæ affectionis caſtigatio, & medela. & quamquam in l. 6. de mor. popu. com. 4. par. 20. dicit. Aqua edax, uigilia edax; hęc uerba ſignificant, quòd aqua nos edaces efficiat, & uigilia, ut interpretatur Gal. ſed dices in li. 1. de diæta n. 4. aſſerit ignem omnia per omnia mouere poſſe, aquam uerò omnia per omnia nutrire. nos autem dicimus Hip. hoc in loco loqui de calore naturali, & de humido ſpermatico, quod ad generationem, & nutritionem fœtus confluit. quapropter non eſt alimentum, ſed alimenti diſtribuens, & quo ad primas qualitates alimentum alterat, & corpus animalis. uerùm morbis ſanandis optima aqua bibita, & extra corpus adhibita peropportuna eſt, & commoda inſtrumentis medicis, & medicamentis, de cuius uſu lege Hip. in l. de hu. uſus pag. 54. nec tantum aqua corporis ægris competit, ſed ſulphurea, ſalſa, acuta, acida, amara, cruda, cocta, & aliæ ſunt neceſſariæ. & hæc aliquãdo calida, aliquãdo frigida confert, & nocet. frigida namque, ut ſcribit Hip. in lib. 5. aph. 17. conuulſiones, diſtentiones, liuores, rigores febriles facit. & aph. 18. frigidum inimicum oſsibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ. calidum uerò utile. & aph. 19. quæcunque refrigerata ſunt ea calefacere oportet, exceptis his, quibus ſanguis fluit, aut fluxurus eſt. & aph. 20. ulceribus frigidum quidem mordax, cutem obdurat, dolore inſuppurabilem facit, liuorem obducit. rigores febriles, conuulſiones, diſtentiones. Et aph. 24. frigida qualis nix, & glacies. pectori inimica, tuſſes mouet, & ſanguinem, & diſtillationes. Attamen q̃ mala afferat plurima teſtatur in l. de Vict. ra. in mor. acu. com. 3. par. 40. & ait. aquæ, quę in acutis bibitur morbis, nullum ſane aliud habeo quod illi concedã officiũ: neque enim in peripneumonicis tuſsim ſedat, neque ſputũ educit, uno cæteris minus, ſi quis

aquæ

aquæ potione prorſus utatur. uerùm ſi inter oxymeli, & mulſam paulum aquæ inſtilletur, ob qualitatis potionum tranſmutationem ſputum educit: nempe intus inundationem parit; aliàs neque ſitim ſedat, ſed amateſcit: nempe ei, qui ſuapte natura bilioſus exiſtit ea eſt bilioſa. Hypocundrio præterea eſt infeſta, malaque, atque etiam peſsima, biliotiſsimaque, & uitium maxima labefactatio, ubi in uacuitatem uenerit. adde, quòd lienem auget, iecurque, ubi phlegmone obſidetur, fluctuatque, & innatat, tarde ſi quidem meat; quòd frigida, & incoctibilis ſit, neque aluum deiicit, neque urinas mouet. atque ex eo quoque nocua eſt, quod ſtercoris ſuapte natura expers ſit. quam ſi pedibus frigentibus aliquando quis biberit; ea his omnibus multò magis nocebit, ad quoduis eorum uenerit. contrà frigida aqua iuuat: nam ait Hip. in dicto lib. aph. 21. eſt ubi in diſtentione ſiue ulceratione, iuuene bene carnoſo, æſtate media frigidæ aquæ multa perfuſio calorem reuocat: calor autem hęc ſoluit. & aph. 23. in his frigido utēdum unde fluit ſanguis, aut fluxurus eſt, non ad ipſa, ſed circa ipſa unde fluit, & quęcunque inflammationes, uel inflammina ad rubrum, & ſubcruentum ſanguine recenti tendunt: nam ueteribus nigrediné affert. Eryſipelas etiam non ulceratum iuuat; nam exulceratum lædit; & aphoriſmo. 25. tumores articulorum, atque dolores abſque ulcere, & podagricos quoque atque conuulſa. horum plurima frigida aqua largè effuſa leuat, & extennat, ſoluitque dolorem: nam modicus torpor dolorem ſoluit. portò calidum. ſ. aqua calida hæc mala adfert ubi ſępius eo utatur, ut ſcribit Hip. in dicto lib. aph. 16. carniū effœminationé, neruorum incontinentiam, mentis torporem, profluuia ſanguinis, animi defectionem. hæc adquæ mors. Contrà hæc bona facit. ſcribit Hip. in lib. 7. aph. 42. ſi febris non ex bile habeat, multa aqua calida capiti ſuper infuſa ſolutio fit febris. & lib. 5. aph. 22. calidum ſuppuratorium, uō in omni ulcere magnum ad ſecuritatem indicium, cutem mollit, extenuat, dolorem ſedat, rigores, cōuulſiones, & diſtentiones mitigat, & ex his, quæ ad caput attinent, eius ſoluit grauitatem: plurimum autē confert oſsium fracturis, ſed nudis præcipue eorum quàm maxime in capite ulcera habent, & quæcunque à frigore moriuntur, uel ulcerantur, & repentibus comeſis, ſedi, pudendis, utero, ueſicæ his calidū amicum, & iudicans: frigidum inimicū, & perimēs. uerùm quid calida boni, maliue efficiat aqua, quidq́; frigida, lege librum de humidorum uſu, in quo ea, quæ dicta ſunt, & alia pulcherrima reperies: ibique numero 2. audies Hip. dicentem hæc de aqua calefacta. Frigida calida exiſtens uelut potabilis aqua debile quid eſt. Calida autem ne ulterius pergat, ut urat. & ſubdit nu. 3. mediocritas extra noxam eſt, hoc eſt, aqua tepida. reliquæ uerò lædunt, & proſunt uelut relatum eſt. tamen reperies Hip. in pluribus morbis frigidā potui dediſſe: nam in lib. 4. de Vict. ratione in mor. acu. par. 30. dat in angina. in 3. eodē par. 41. dat; cum in morbis acutis fortem capitis grauitatem, uel mentis læſionem ſuſpicatus fuerit. in 4. par. 5. exhibet in cauſone; in l. 2. de mor. nu. 16. exhibet in lypiria poſt frigidum ſuccum ptiſanę. in eodē li. nu. 19. in capitis læſione, & nu. 36. dat in febre à bile aquam frigidam quantum ęger uult. & ibidem in febre, quæ nunquam intermittat. in lib. 4. de mor. pop. nu. 30. febribus acutis aqua frigida data, ut reuomant, prodeſt, ſi ſiticuloſi ſint. & in lib. 3. de mor. nu. 14. aquam frigidam plurimam in Opiſthotono ſuperfundito. & li. 5. de morb. pop. nu 18. neque uomitu facto ab aqua frigida laxabatur. ſuperfuſę uerò ſunt ipſi aquæ frigidæ amphoræ circiter triginta ſuper corpus. & ſane hoc ſolum dolori uentris a catapotio accepto prodeſſe uidebatur. & poſtea deorſum proceſsit bilis multa. & lib. 7. dolorem ad cor uenę ſectio ſoluit, aquæ potus, aqua mulſa, ac præterea in aliis pluribus locis habes de aquæ frigidę uſu. ſed & ad calidam redeamus. in repletione, quæ uidetur à laſsitudine facta, multa calida lauat Hip. in l. 3. de Diæ. pag. 50. nu. 10. & in l. 2. de mor. pop. ſect. 6. puerpere febricitanti, & dolenti aquam affundito. & paulò infrà. In gutturis dolore aquam calidam ſuper caput fundito; ſi non frigus fuerit. & infrà, ſi hominem calor corripiat non a bile, neque à pituita; ſed aut à laſsitudine, aut aliàs febriat; aquam multā calefacito: deinde ea ſuperinfuſa caput rigato, donec pedes ſudarint, & farinam craſsiſsimam coquito. & ſect. 5. eiuſdem lib. ſi deſipiat; caput irrigato, ſi non præcordia fuerint eleuata. & infrà. Vomitus ſolutio, ſ quam calidam bibendam dato, & uomat. & ſubdit. In conuulſione digitorum manus citra febrē uenam ſecato; ſi non caput doleat, ſin minus; aquā calidam affundito. Et ad oculos frigidam ſuper caput fundito. Et in lib. de fract. in unaquaque reſolutione multa calida aqua uti oportet in omnibus; enim circa articulos læſionibus multa aqua calida affundenda eſt. & hęc de facultatibus primis aquæ.

Sed de aquarum uiribus ſecundis, quas à ſolis pręſentia, uel abſentia acquiſiuerūt, aut à terra, & loco, aut à motu, & quiete uidendū eſt, quid dicat Hip. nā medicū, ut ipſe inquit in l. de aere, &c. pag. 35. n. 1. perſcrutari oportere, nū homines aquis paluſtribus utantur, & mollibus, aut duris, & ex ſublimi loco prolabentibus, & ſcaturientibus, ex petris, ſiue ſalſis, & crudis. Aquæ igitur in locis meridionalibus exiſtentes multæ, & ſubſalſæ ſunt, & neceſſario non ſublimes: æſtate quidem calidæ, hyeme frigidæ. hæc Hip. in lib. dicto nu. 2. uerùm nume. 7. ex mulieribus multæ ſteriles fiunt propter aquas, quæ durę ſunt, & crudæ, & frigidæ. pariunt difficulter. pueros nutrire non poſſunt: lac enim ab aquarum duritia, ac cruditate extinguitur. tabes frequentes à partu pueris, hydropes in teſtibus. & n. 8. aquæ oriētales ſalubriores ſunt ſeptentrionalibus. oēs ſunt ſplendidæ, odoratæ, molles, & amabiles: ſol enim emergens, ac illuſtrans ipſas caſtigat, formæ hominum boni coloris, clara uoce præditi homines, ira, & intelligentia pręſtantiores ſeptentrionalibus. fœminæ fœcūdę, ac facile pariunt. morbi pauciores, ac debiliores. occidentales autem aquæ contrà. Et nu. 10. paluſtres, ſtabiles, lacuſtres æſtate calidæ ſunt, craſſæ, & olentes: hyeme glaciatæ, frigidæ, ac turbatæ præ niue, ac glacie, ut pituitoſiſsimæ, ac raucoſiſsimæ exiſtant. ſplenes his ſunt magni, ac pleni: uentres duri, tenues, ac calidi. humeri, clauiculæ, & facies attenuata edaces. uentres ſuperni, & inferni calidiſsimi. hydropes. dyſenteriæ. alui profluuia, & febres quartanæ diuturnæ. peripneumoniæ, inſaniæ, & alii morbi fiunt, quos lege nu. 11. & 12. & peſſimæ

mæ aquæ,quæ ad auſtrum, & inter æſtiuum ortum, & oceaſum.ueutribus duris,& idoneis,ut amburantur,dulciſsimæ, & leuiſsimæ,ac ſplendidiſsimæ conducũt:mollibus,pituitoſis,& humidis dulciſsimę,& crudiſsimæ,ac ſubſalſæ aquæ conferũt &.n. 15.Quę aquæ optimæ coctu ſunt,ac facillime liqueſcũt, eas par eſt uentrem maxime exoluere,ac eliquare : quæ contrà,conſtringunt,ac reſiccant. talis etiam ſunt aquæ ſalſæ,de quibus lege nu.16.ſic de aquis fontanis ibi.pluuiales leuiſsimæ,& dulciſsimę, ac ſplendidiſsimæ ſunt:ſol.n.quod tenuiſsimum, ac leuiſsimũ eſt in aqua educit,acſurſum rapit &.n.17.ſed ex omnibus aquis hæ citiſsime putreſcunt, & odorem malũ pluuialis aqua habet: eoquòd ex plurimis congregata eſt, ac permixta & nu.18.Aquæ ex niue,& glacie productæ omnes malæ ſunt: cum enim ſemel cõcretæ fuerint;non amplius in priſtinã naturam reſtituuntur. At de aquis putealibus dicamus. ſcribit Hip.in lib.de natura pueri.nume.30.Aqua,quę hauritur in puteo ſpiritum ſemper mouet, uelut flabellum,atque hoc ipſum, aquæ frigiditatem inducit. quæ uerò non hauritur ęſtate,ſed ſtans denſa exiſtit, non ſimiliter ſpiritum in ſe à terra ſuſcipit,neque in terram: à ſe ipſa diſtribuit,& ſimul à ſole, & aere in puteo non diſperſo, ſed ſtante, ac firmato,primum ſuperficies ipſius calefit, deinde alia eius pars ad aliã deorſum caliditatem diſtribuit. & propterea aqua, quæ ęſtate non hauritur,calidior eſt ea, quæ hauritur.Quin & fontes ualde profundi ęſtate ſemper frigidi exiſtunt:& aqua hauſta byeme terra calida exiſtente,ex tali fonte,ſtatim quidem calida eſt:ubi uerò tempus progreſſum fuerit,frigida eſt, ab aere uidelicet frigido exiſtente talis facta:perflatur enim à uento,& ſpiritus per ipſam tranſit,quemadmodum etiam aqua,quæ æſtate hauritur , ubi hauſta fuerit ſtatim frigida eſt,calida autem fit poſtea;propterea quòd terra rara exiſtente,& ſpiritum in ipſa exiſtente perfrigeratur: ubi autem hauſtæ tempus acceſſerit,ſtabilis fit,& calida conſpicitur :calefit enim ab aere calido exiſtente,quẽmadmodum & aqua, quæ non hauritur in puteo æſtate , ob hoc ipſum calida redditur.

Quæ uerò morboſæ ſint aque,declarat in lib. de aere,aq.& lo.nume. 10.& ait.quæ paluſtres ſunt, & ſtabiles,ac locuſtres,eas neceſſe eſt æſtate eſſe calidas,ac craſſas,& olentes.incommoda uerò proſequitur,quæ ab huiuſmodi aquis fiunt. Et ſubdit nu.13. Secundo loco eas,quarum fontes è petris ſcaturiũt: duras enim eſſe neceſſe eſt , aut iſthic , ubi calidæ aquæ exiſtunt,aut ferrum naſcitur,aut ęs, aut argentum,aut aurum,aut ſulphur, aut alumen , aut bitumen, aut nitrum:hæc enim omnia præ uiolentia caloris naſcuntur.unde duræ prodeunt aquæ,& æſtuoſæ,& quæ difficulter minguntur,& ad alui egeſtionem contrariæ.

Aquilo.

Aquilo eſt uentus ſeptentrionalis frigidus, & ſiccus. dicitur alio nomine Boreas . quando ſcribitur hyems ſicca,& aquilonia; ſignificat tunc aquilo frigiditatem,ueluti Hip.in lib.3.aph.11. ait hyems ſicca,& aquilonia.i.frigida,& aph. 12. uer ſiccum , & aquilonium,& aph.13.ęſtas ſicca & aquilonia : ſed conſtitutio aquilonia per ſe eſt frigida, & ſicca. uis huiuſmodi uenti eſt talis. Scribit Hip.in lib.de mor. ſacro pag.59.nu.15. aquilo compingit aerem , & turbatum,ac nubiloſum excernit,& illuſtriorem, ac pellucidum facit:eodem modo etiam alii omnes uẽti ex mari,ac aliis aquis profiſciſcentes:ex omnibus enim rebus, atque adeo ex ipſis hominibus humiditatem,ac tenebroſitatem excernunt.quapropter ſaluberrimus omnium uentorum aquilo exiſtit. & ſubdit. ab aquilonis flatibus neceſſe eſt,quòd ſaniſsimum eſt in cerebro compingi,quod uerò morboſiſsimum eſt,ac humidiſsimum excerni, & ſoriſecus circumaluere. uerùm conſtitutiones aquiloniæ ut ait Hip.in lib.3.aph.17.corpora denſant,intendunt,& bene mobilia,coloratiora, & melius audientia faciunt. & aluos exſiccant,oculos mordent,& ſi pectus dolor aliquis obſederit; dolorem augent L. Boreas.

Arcturus.

Arcturo oriente principium eſt autumni,& æſtatis finis,ut ait Gal.in 1.de morb.popu.& in com.3. aph.14.oportet,ut inquit Hip.in l.de aere,aquis,& locis,aſtrorum exortus conſiderare,pręcipue canis, deinde arcturi,& pleiadum occaſum:morbi enim in his maxime diebus iudicantur.aliiq́ue perimunt,alii uerò deſinunt,aut in aliam ſpeciem , aliumq́ue ſtatum tranſmutantur.

Ardor.

Ardor,& ſitis propria ſunt ſigna febris ardentis. unde Hip.pro febri ardenti ſcribit ardorem , ut in lib.3. aph. 30. cuius uerba ſunt . ultra hanc ætatem aſthma, morbi laterales,pulmonis inflammationes, lethargi,phrenetides,ardores.ſed de febre ardenti lege Cauſum. nec ſolũ pro febre abſoluta ſcribitur ardor,ſed pro calore, qui poſt febris refrigerationẽ remanet in aliqua corporis parte, ueluti apparet in l.1.pror.par.7.atq; legitur in lib.2.de mor. pop.ſect. 3.ſudauit caput ualde.& ſic ſudor firmus erat;quod quidem ardor etiam ſiniſtri lateris eſſet.

Arena.

Scribit Hip.in lib.4.de mor.pag.78. nu.29. quo pacto lapides fiant in ueſica,ubi de arena loquitur.

Arenidę.

Arenidæ dicuntur alui excrementa , quæ facile diſſoluuntur.fiunt à cibis,qui arenulentam, & ſolutu facilem habent ſubſtantiam hæc Gal. unde Hip. in l.3.pror.par.24.arenidæ, & liquidæ deiectiones.

Aromata.

Suffitus aromatum muliebria ducit: ſæpius uerò & ad alia utilis eſſet,niſi capitis faceret grauitatem. Sic ait Hip.in lib.5.aph.28.ſed in lib. de ſterilibus pag.124.nu.13.docet,quo pacto fiat ſuffitus.

Arteria.

Arteria eſt inſtrumentum , quod ſeruit cordi , & pulmoni. arteria , quæ ſeruit pulmoni ,dicitur Trachea,cuius deſcriptionem lege in l.Hip.de corp.reſectione. pag. 25. nu. 1. & in lib. de oſsium natura pag.28.n.19.de arteriis,quæ cordi ſeruiunt, tractat Hip.in lib.2.de mor.popul.ſect.4.pag.132.alimentũ uenę,& arteriæ, ut in lib. de alimen.nu.12. ſcribitur,eſt pus.officium arterię eſt,ut legitur in l.de corde pag.25.nu.7.quòd uenæ operantur reſpirationẽ in ſiniſtrum uentriculum:arteria autem in alterum. molle autem magis attrahit, & incrementum capit, & in lib.de alimento pag.57.n.7. radicatio uenarũ hepar , radicatio arteriarum cor . ex his aberrant in

omnia

omnia ſanguis,& ſpiritus,& calor.per hæc meat uis una,& non una.omnia hæc,& alia gubernantur,alia quidem ad uitam totius,& partis: alia ad ſenſum totius,& partis.reperitur pinguedo in arteriis, ut docet Hip.in lib.de inter.affec.pag.87.nu.25,ubi inquit.cum aqua in pectoribus fuerit; calorē, uehementem exhibet,ut pinguedo,quę in arterijs ineſt,colliqueſcit.& ſi ſemel liquari pinguedo inceperit;multo amplius in breui tempore aquam intercutem facit.inter ſigna mala ſcribitur in l. 7.de mor.popul. pag.148.part.15.erat ad manū frigidius corpus arteriarum:quæ uerò in temporibus ſunt,etiam magis ſaliebant.& l.6.de mor.popul.ſect.7.erat ab arteria male affecta,malum ſignum.

Arteria pulmonis plures patitur affectiones:nam ulceratur in angina,ut ſcriptū eſt in com.4.de uict. ratione in mor. acutis part.35. propter humorum acrimoniam.& quando pulmonis arteria fuerit ulcerata, tuſsim habet, & ſanguinem tuſsiendo reijcit,& alia ſigna adſunt,de qbus,ac de curatione lege lib.2.de morb. pag.69.nu.51.conuellitur etiam arteria,aut aliqua uena ex his, quæ ad pulmonem tēdunt.huiuſce conuulſionis ſigna, & curationem uide in lib.de inter.affec.pag.84.n.1. dat ſignum prognoſticum arteria pulmonis; inquit enim Hip. in l. 7.de morb.popula. nume.15. arteria uix reſpirans ſubſibilabat.

De Articulis.

Articuli laborant abſceſſu, doloribus, puſtulis, exolutione,confractione,decubitu,luxatione,uulnere,tabe,atque alia ſuſtinent,de quibus omnibus ſcribit Hip.librum pag.193.

Morbi præterea articulares quandoque ſunt ſigna prognoſtica ſalutis, uel mortis in aliquo morbo,unde legitur in l.6.ſect.1.diſtentiones corporis, & articulorum duritiæ malum:& ipſe diſſolutus, & confractiones articulorum malum. Et ſect.2. Venæ temporum,non cōſidentes, ideſt,quæ plurimum dilatantur, neque uiriditas ſplendida, ſi ſpiritus intus relinquatur, ideſt,ſi reſpiratio ſit amplior aut tuſsis ſicca,non ferina; ut in articulos decumbat abſceſſus expectare oportet: e directo diſtentionem ſecundū uentrem ut plurimum.habent autem horum plurimi facies rubicundas,& ex natura ſunt modi albidioris,& de naribus ſanguis non erumpit, aut parū: & ſiquidē ex affuſis, ideſt, eo affuſo aliquid intus relinquatur;paratus eſt abſceſſus. Et in l.2.pror.craſſa urina albam ſubſidentiam habens aut circa articulos dolorem aliquem, aut tumorem ſignificat.Et in l.de Coacis præno.n.2.In febribus longis aut tubercula,aut dolores in articulis fiunt:&,ſi facti fuerint; non ſunt inutiles. Et infrà ait. Quibus in febribus tremores citra iudicationem ceſſant, his temporis progreſſu abſceſſus doloroſus ſuppuratus in articulos fit,& ueſica doloroſa. Et in l.2.prędi. pag.175. n.47.quibus circa articulos dolores fiunt, & tumores,& ſedantur,non podagrico modo,in his compenes uiſcera magna, & in urina ſubſidentiam albam: & talis ſi tempora eleuarit; dicet ſe ſæpe dulere,dicet etiam ſudores ſibi nocturnos oboriri. ſi uerò neque in urina ſubſidet talis ſubſidentia, neque ſudores fiunt; periculum eſt, ne aut claudi fiant articuli,aut affectio abſceſſus humori meli ſimilis, quem melicerida uocant,ſub ipſis naſcatur. fit autem hic morbus his,quibus in pueritia,& iuuentute ſanguis ex naribus fluere ſolitus deſijt. proinde interrogandum eſt de ſanguinis eruptione, an in iuuentute facta fuerit,& an pruriginoſæ uelut ab urtica puncturæ,& in pectore,& in dorſo inſunt:& quibus alui dolores fortes inducant,circa exturbationes,& quibus hæmorrhoidas fiāt; hoc enim horum morborū principium eſt. ſi uerò etiam malo colore prædici ſint hi homines;interrogandum eſt,an caput duleant; hoc enim fatebuntur.

Quando autem fiant abſceſſus, & dolores,declarat Hip.in lib.4.aph.31. & 32.& ait.laſsitudinē habentibus in febribus in articulos, & circa maxillas potiſsimum abſceſſus fiunt. & quibuſcunque reſurgentibus ex morbis ſi quid laborauerint, hic fiunt abſceſſus Et aph.44. quibus febres,longę,his tubercula,uel labores in articulis fiunt.& aph.45.quibus tubercula, uel in articulis labores fiunt, hi pluribus utunt cibis.& in l. prog.cō.3.par.23.uſq; ad. 30. ſi qua febris prorogatur, ſalue affecto homine,nec dolore detinente, aut ob inflammationem, aut ab aliquam cauſam euidentem; expectari oportet abſceſſum cum tumore, & dolore,qui in articulos, maximeque inferiores decumbat. talis abſceſſus magis, ac minori tempore euenit natu minoribus trigeſimum annum agentibus. conſiderandus ſtatim abſceſſus eſt,utrū uigeſimum diē detinens febris trāſcedat;natu uerò maioribus per febres lōgiores minus accidit.oportet talem expectari abſceſſum per febrem continuam,in quartanam uerò diſceſſurū,quoties intermittat,pręhendatque errabilem modum, atque ita agendo autumno propinquet.quemadmodum in minoribus natu trigeſimum agentibus annum abſceſſus conſiſtunt, ita quartanæ potius annū agentibus quadrageſimum,aut etiam ſenioribus accidunt, ſciendum, ut abſceſſus hyeme potius accidant ac tardius deſinant,& minus retrocedunt.&in lib. 3. aph. 20. uere fiunt articulorum dolores. & aph.31.ſenibus articulorum dolores.ſigna uerò futuri abſceſſus præter ſupra dicta explicat Hip. in li. 4.de mor.popul.pag.138.nu.16.his uerbis. quibus abſceſſus ad oculos in febribus ardentibus hi maxillas rubent, & ſanguinem ex naribus fundunt, ſed & quibus ad aures fiunt. fortaſsis autem & abſceſſus ad articulos magis; non tamen clare noui. & In lib. de Coac.prænot. n. 2.ait.qui diutius ſecure ex febre continua laborant,citra dolorem, aut inflammationem, aut aliam cauſam, his abſceſſus expectandus eſt cum dolore,& tumore,& magis in infernis partibus.expectare autem oportet abſceſſus his magis, qui trigeſimum annum egreſsi ſunt.& tunc expectare abſceſſus oportet,ubi uiginti dies febris tranſmiſerit.ſenioribus autem minus fiunt,& ubi multo tempore febres durant.

Cauſam uerò præter alias recenſet Hip. in libr prædicto.nu.6.& ait.in articulis abſceſſum facit diſenteria intempeſtiue ſuppreſſa.& in l.6.de mor.popul.ſect.3.fortaſsis ex laſsitudinibus in articulos abſceſsit, ex quo crurū effœminationes.& ſect.7. tuſſis lædit articulos.

Sed de curatione abſceſſus futuri ait Hip. in li.4. aph. 74. ſic. quibus ſperatur abſceſſum futurum ad articulos,liberat ab abſceſſu urina multa,craſſa,& alba facta,qualis in laborioſis febribus,quarto die quibuſdam

buſdam incipit fieri. Si uerò etiam ex naribus fluxerit ſanguis, breui admodum ſolutio fit. hoc idem confirmat in lib. de humoribus pag. 56. nu. 9. & ſubdit. cui inteſtinum in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus eſt, quietior erat. poſtquã autem hic curatus fuit magis dolebat. hanc ſententiam confirmat in lib. 6. de morb. popul. ſect. 4. & in lib. 5. aph. 25. tumores articulorum, atque dolores abſque ulcere, & podagricos quoque, atque conuulſa, horum plurima frigida aqua large effuſa leuat, & extenuat, ſoluitque dolorem. modicus torpor dolorem ſoluit. & in lib. de Vict. ratione in morb. acutis. com. 4. par. 63. & 64. quibus per febrea crura tuberculis afficiuntur, eaque tractu temporis manente etiamnum febre non maturuerint, faucibusque haudquaquam tumentibus irrepſerit ſuffocatio, non maturuerint inquam, ſed extincta ſint; iis ſanguis è naribus fluere conſueuit. qui ſi multus fluxerit, morbi ſolutionem portendit: ſi non multus; morbi prolixitatem. quare quò minus fluxerit, eò deterius, & prolixius erit malum. quod ſi & alia facilia fuerint, pedis dolores ſunt expectandi: qui ſi pedem affecerint, & doloroſus perſeueret, inflammeturque, & non leuetur, dolores poſt paulo ad ceruicem peruenient, clauiculamque, & pectus, & articulum: nempe, & hic tuberculoſus fieri debet. quibus extinctis ſi manus uel contrahatur, uel tremulæ fiant, talem neruorum diſtentio prehendit, puſtulæ in ſupercilia oriuntur, ruboreſque ægrum habent, ex palpebris altera ad alteram germinat. dura prehendit phlegmone, tumet uehementer oculus, & delirium ualde creſcit, intenditurque, atque noctu magis quàm interdiu iudicatur, ſignorum autem multa fiunt in numero impari magis, quàm pari. utro tamẽ horum fiant, pernicioſi ſuperueniunt. hos ſi ab initio purgare uolueris, id ante diem quintum facito, ubi uenter murmurauerit; ſi non, à medicamentis abſtineto. uerum ſi murmurauerit, fuerintque excrementa bilioſa; ſcamonia mediocriter purgato: quantum uerò ad aliam pertinet ſanationem: quàm minime exhibebis tum potus, tum ſorbitiones, ut melius æger habeat niſi decimam quartam fuerit egreſſus. & in lib. de humid. uſu pag. 55. nume. 11. articulos induratos aut ab inflammatione aliquando oborta, aut à diſtortione, operepretium eſt ſanare, aqua calida in utriculum infuſa. Et lib. 6. de morb. popul. ſect. 5. labor articulis, & carnibus: cibus, ſomnus uiſceribus.

De articulorum autem exolutione ſcribit Hip. in lib. de Flatibus pag. 40. nume. 12. hæc uerba. Articuli exoluuntur ante febres; calefacti enim nerui deducuntur. De puſtulis circa articulos hęc dicit in lib. de Coacis præno. Qui circa articulos rubicundas in ſuperficie puſtulas habent, inſuperque rigorem, hi circa uentrem, & inguina rubeſiunt, uelut ex plagis doloroſis, & moriuntur, & ſupra de tumore inquit. partes circa articuloa tumefaciunt in inteſtinorum leuitatibus cum animalculis dolores tormine ſoluti. & hæc de articulis. qui plura expetit, legat librũ de articulis, in quo de reliquis morbis, quos ſilẽtio prętermittimus, pertractat Hip.

Aſcarides.

Scribit Hip. in lib. 6. de mor. pop. com. 1. par. 13. & 14. ferinũ autumno, & ſordidi dolores, & horrorea, & melancholicum. ad principia acceſsiones conſiderandę ſunt, & in uniuerſo morbo ueluti ueſperi acceſsiones habere, & annus ad ueſperam, & aſcarides: Sic in lib. 2. de mor. pop. ſect. 1. hæc eadẽ explicat, & ante, autumno maxime ferinũ, & oris uentriculi dolor, quanquã & ipſe minus maleficus fuerit, ipſo morbo tali exiſtẽte. aſcarides ueſperi ſimiliter huic, & illę tunc infeſtant in die plerunque non ſolum: ideoque magis affligunt, ſed etiam ipſę per ſe ipſas. ex quibus uerbis palam eſt aſcarides autumno fieri. in lib. de Coac. prænot. nu. 2. tale dant præſagium aſcarides. qui in capitis dolore aſcaridas habent, his ſurditas, & ſopor conſequens abſceſſus circa aurem exſuſcitat. curationẽ uerò habes in li. 2. de mor. mulieb. pag. 119. nu. 66. & hęc eſt. ſi in pudendo mulieris, aut inteſtino recto aſcarides naſcantur: uiticis ſemen, aut folia cũ fellis bubuli obolo permiſcentur, & olio cedrino ſubiguntur, & lana ſuccida mollisſima excipiuntur. induatur autem tertio quoque die per noctem, ac diẽ, poſtridie uerò ubi amouit, calida lauetur: & allium coctum, & crudũ edat: & aſcarides exeunt, aut moriũtur. muria uerò etiam colluere oportet, at l. lumbrici.

Aſinus.

In lib. de ſuperfœtatione n. 27. pag. 24. ſcribitur. cum mulier prægnãs mẽſes profluos habet, ſtercus aſini ſiccũ, et rubricã, ac ſepię teſtam trita ſimulque, linteo illigata apponat. & in li. de natura mul. pag. 98. nu. 98. terrã ex aſinorũ pedibus deradito, & ſtercus aſininum, cum uino nigro ſubigito, ac ſuffito. in lib. uerò. 2. de diætis. pag. 46. nu. 9. aſini carnes aluum ſecedunt.

Aſparagus.

Aſparagus, ut in lib. 2. de dięta pag. 47. n. 14. ſcribitur, eſt ſiccus, & aluum ſiſtit. & in lib. de natura mulieb. ſemen eius iuuat conceptum in uino potũ.

Aſperitas.

Lingua aſpera denotat ſiccitatem, ut in pluribus locis exponitur à Galen. in lib. Hip. eſt ſignum febris ardentis. & in lib. 7. de morb. popu. aſperitas efflorescebat.

Aſſatio.

Scribitur in li. de Carnibus. pag. 18. nu. 5. ſi quis neruoſa, & glutinoſa, itemque alia aſſare uelit, alia quidem cito aſſantur. uerùm neruoſa, & glutinoſa aſſari non uolunt; minimum enim pinguitudinis habent. pinguiſsimum autem, & unguinoſum, celerrime aſſatur.

Aſsimilatio.

In lib. de Alim. pag. 53. n. 1. legitur. aſsimilat pro uiribus, cum id, quod ſuperingeritur; ſuperatur: id uerò, quod prius ineſt ſuperat.

Aſſumere cibũ. Si à morbo cibũ aſſumẽs quis non corroborat; pluri alimẽto corpus uti ſignificatur: quòd ſi nõ aſſumẽte cibũ hoc accidat; ſcire oportet, quòd indiget euacuatione. hęc ſententia habetur in lib. 2. aph. 8. ubi Gal. ait. conſuetum eſt nobis dicere non aſſumere cibum illos, qui ſine appetitu ſunt: aſſumere autem appetentes, ac paſtos uſque ad ſatietatem.

Aſthma.

Aſthma. i. anhelatio fit tempore autumnali, ut ſcribit Hip. in lib. 3. aph. 22. & ætate puerili poſt

dentitionem,ut legitur aph.26.& in ætate uirili,ut aph.30.& in ſenibus,ut aph.31.eiuſdẽ libri.fit præſagium ex aſthmate tale,quale ſcribitur in li.6.aph. 40. qui gibbi ex aſtmate, aut tuſsi fiunt ante pubertatem moriuntur. alia lege,ubi ſcripſimus de anhelatione. hoc tamen adde,quòd in lib.2.de mor. mulieb.pag.121.nu.1.reperitur.ad anhelitum pueri facit thus in uino dulci:& illuuies.

Aſtronomia.

Aſtronomia,ut inquit Hip. in lib. de aere,aquis, & locis pag.35.& nu.2.non minimam partem confert ad rem medicam; ſed omnino plurimam: cum unà cum temporibus,& uẽtriculi in hominibus mutentur.& in eodem lib.nu.30. oportet ſolſtitia cognoſcere,& aſtrorum exortus cõſiderare præcipue canis,deinde Arcturi,& pleiadum occaſum: morbi enim in his maxime diebus iudicantur: aliique pereunt,alii uerò deſinunt, aut in aliã ſpeciem,aliũq; ſtatum transmutantur.& in lib.1. de diæta. pag. 42. nu.2.ſed & aſtrorum ortus, & occaſus cognoſcere oportet: quò mutationes, & exceſſus ciborum, ac potuum, & uentorum, & totius mundi, ex quibus ſanè morbi hominibus oriuntur,obſeruare ſciat.

De Atra bile.

Atræ bilis nomen quandoque intelligitur pro humore craſſo,ac terreſtri: aliquando pro affectione, quã ſequitur huiuſmodi humor,cuius naturã ſcribit Hip.in lib.de natura hominis pag.12. nu. 28. & inquit. atra bilis inter oẽs corporis humores, uiſcoſiſſima eſt,& ſedes diuturniſsimas facit. huius materia quænã ſit explicat Hip.in l.de aere,aquis,& lo.pag. 37.n.29.& ait. bilioſis infeſtiſsimũ hoc tẽpus.ſ.autumnale ſrigidũ,& ſiccũ exiſtit:ualde.n.exſiccãtur, acidũtq; eis lippitudines aridæ & febres acutæ,ac diuturnæ,& aliquibus bilis atra:ſi quidẽ quod liquidiſsimum, ac aquoſiſsimũ, in bile eſt, conſumitur,denſiſsimũ uerò,& acerrimũ relinquitur.quod idẽ accidit ſecundũ eandẽ rationem & circa ſanguinẽ. unde hi morbi his accidunt.hæc igitur eſt atræ bilis materia,& modus generationis eius.

Et ſicut duplex eſt materia, hoc eſt,flaua bilis, & ſanguis;ſic duplex eſt humor atrabiliarius: nã q fit à ſanguine,mitior eſt:qui à flaua bile,eſt maleficus,ac derodit partes, in quibus abunde collectus eſt.

Similis aũt eſt atra bilis illi humori,qui phrenitidẽ facit;nã ſcribit Hip.in l.1.de mor.pag.63.n.28. aſsimiles ſunt maxime hi,q phrenitide tenẽtur his, qui ab atra bile delirãt:nã & hi ubi ſanguis ex bile, & pituita corruptus fuerit,morbũ habẽt,& demẽtes fiũt,aliqui uerò ẽt inſaniũt,& q phrenitide correpti ſunt eodẽ modo.tantò minor inſania ipſumq; delirium ſit,quãtò paucior,ac debilior eſt bilis, q̃ pituita.

Tẽpus uerò,quo mouetur atra bilis,eſt autumnus, & ætas à quinq;,& uiginti annis uſque ad quadrageſimũ quintũ,ſicut ſcribit Hip.in l. de nat.homi.n.12. dicit.n. hæc ætas præ oĩbus aliis maxime à bile atra infeſtatur, & autumni tẽpus oĩum anni tẽporum ad eãdẽ aptiſsimũ eſt.propterea tũc tẽporis mouentur quartanæ febres,& erraticæ,& lienes,furores.& atræ biles,& morbi comitiales,ut ſcriptũ eſt in li.3. aph. 22.ſed uere mouẽtur,ut habeẽ in prædicto lib. aph. 20.ſiquidẽ uere ſanguis moueatur,in quo oẽs humores potẽtia exiſtunt:uel cũ Gal.dicendũ eſt hominẽ pituita plenum,uel flaua bile,uel atra, uel etiam ſanguine tunc moueri.

Signa uerò atrã bilẽ declarãtia ſcribũtur ab Hip. in pluribus locis:nã in l.6.aph.23.ſi timor,atq; mæſtitia lõgo tẽpore detinentes.ſ.ſine cauſa manifeſta perſeuerẽt,ex eo atra bilis ſignificatur.Et in li.6.de mor.pop.ſect.5.uel com.5.par.14. inquit. Linguæ uirides bilioſæ: bilioſum aũt à pingui: rubræ uerò à ſanguine,nigræ ab atra bile,aridæ à fuliginoſa exuſtione,& ab uterino mẽbro,albæ uerò ex pituita. & in l.2.de mor.mulieb.pag.119.n. 64. cũ mulier caput dolet,& ſinciput, ac collũ,& uertigo præ oculis obſeruatur,& timet,& triſtis fuerit,& urinæ nigræ,& ſimilia p uterũ prodeũt,& anxietas,& mæror ipſam tenuerit;atra bilis in uteris ineſt. Et in li.6. de mor. pop.pag.146.col.2. Adamantus atrabiliarius, à pepliis pluribus uomuit aliquãdo nigra, qũq; à cœpis.

Quos morbos faciat atra bilis,& qui hoĩes morbis atrabiliariis corripiũtur,recitat Hip. in lib.2. de mor.pop.ſect.5.& ait morbos habẽt balbus,aut caluus,aut gracili uoce præditus, aut hirſutus fortiter atrabiliarios.In lib.de natura hominis.n.29. quartanæ febres atræ bilis participes ſunt;autumno.n.maxime homines à quartanis corripiuntur. Fit & ab atra bile uarix in pulmone,ut narrat Hip. in lib.de inter. affec.pag.85.& n.5.fit & renũ morbus,in quo urina prodit uelut à carnibus bubilis aſſatis ſuccus, ut in eodem lib.nu.17.legitur.Et nu.30.eiuſdẽ libri. Fit morbus hepaticus;cũ influxerit atra bilis ad hepar: qđ accidit maxime in autumno in mutationibus anni. Et nu.37. pag. 89. fit morbus ſplenis autumno maxime ab atra bile ab oleꝜ̃ multorũ, q̃ cruda edũtur,eſu,& ab aquæ potu.Fit & icteritia nigra,ut apparet.nu. 39.Fit ẽt typhos nu. 46.i. ſtupor attonitus, cũ bilis atra in uenas,& ad cutem ſubierit.Et in l.de Vict.rõne in mor.acu.com.4.par.17.ait.cũ dolores acceſſerint bilis atræ,fluxionũq; acriũ deſtillationes fiũt,dolẽt morſa interna,morſæq;, & ad modũ areſactæ uenæ intẽdũtur,trahuntq; inflãmatæ,quæ influũt. quapropter corrupto ſanguine,& nequeũtibus ſpiritibus naturales pertranſire meatus, infrigidationes fiũt ob ſtationẽ,uertigines,aphoniæ,capitis grauitas et cõuulſiones,ſi iã ad cor,uel hepar, uel in uenam peruenerint.hinc epilepſiæ,& paraplexiæ ſi continẽtes locos fluxiones inuaſerint,atque ſpiritibus exire nequeũtibus exaruerint.Et in lib.2.de mor.pag.65. nu.6.ſcribit.Cũ atra bilis in capite cõmota fluxerit maxime in partẽ,in qua plurimæ ſunt uenæ, in colli.ſ.ac pectus; derepẽte dolor caput, & ſtatim uox intercipitur,& ſui impotẽs fit.hic in ſeptem diebus moritur;ſi nõ febris inuaſerit.Et in l. de Coac. præn. pag.176.In febribus ardentibus ſi auriũ ſonitus accedant,cũ uiſus hebetudine, & grauitate ſecundũ nares melãcholico modo ab atra bile mẽte mouentur, ſanguine ipſis nõ erũpẽte.Et li.2.prædic.n.14. pag. 172.maxime uerò euadũt ex ſanguinis eruptione hi, quibus dolores ſunt atrabiliarii & in dorſo,& in pectore,& quæ poſt eruptionẽ minus dolẽt. Et nu.16. eiuſdẽ libri. niſi mẽs mali aliquid habuerit,aut quis ſtupore attonito ſyderatus fuerit:nã hæ atrabiliariæ mentis emotiones non ſunt conducibiles. Et in li.6. de mor.pop.ſect.uel com.5.par.25.atræ bilis ad ſimile hæmorrhoides effundunt.

Quid uerò præſagiẽdũ ſit,ſcribit Hip. in l.4. aph. 22. morbis quibuslibet incipientibus ſi atra bilis,

uel

uel ſupra, uel infra exierit; lethale. unde in lib.5. de mor.popul.pag.141.nu.17.ſequenti die uoce deſtitutus inceperat ſtertens, diſtortos habens oculos febricitans. penna uerò immiſſa uomuit bilem atram, ſed ęgrotos lege atrabiliarios lib.7. de mor.popul. pag.151.nu.45.& lib.4. aph.21. deiectiones nigrę, qualis eſt ſanguis niger ſponte uenientes ſiue cũ febre, ſiue ſine febre peſsimæ. Et aph.23. quibuſcunque ex morbis acutis aut diuturnis uel ex uulneribus ſiue quouis alio modo extenuatis, nigra bilis, ſiue uti ſanguis niger deſuper exierit; poſtridie moriuntur. Et aph.24. Difficultas inteſtinorum ſi ab atra bile inceperit, lethalis eſt. Et lib.6.aph.56. in morbis melancholicis ad hæc periculoſi decubitus ſtuporem corporis, uel conuulſiones, uel furorem, uel cæcitatẽ ſignificant. Et in lib. de locis in homine pag.33. nu. 44. ex quacunque cauſa male affligente quis atram bilẽ reuomuerit, moritur, qui uulnus habet. Et in li. de Coac. præno. nu.1. febrienti ſi atra bilis in principio ſurſum, aut deorſum prodierit; lethale eſt. Et li. 7. aph.40. ſi lingua repente incontinens fiat, aut aliqua pars corporis ſtupore languit; tale eſt melancholicum. Et lib.4. aph.25. ſanguis quidem ſupra qualiſcunque fuerit malus. infra autem bonus eſt, nigra ſubfluentia. & lib.6. de mor.pop. atrabiliarii comitiali morbo corripi plerunque ſolent, & uiciſsim comitiales fieri ſolent atrabiliarii. uterque uerò morbus magis fit prout ad alteram partem inclinarit: ſi quidem enim ad corpus inclinarit, comitiales fiunt. ſi uerò ad animum; atrabiliarij melancholici dicti. Et lib. 2. prædict. pag.175. nu.44. dolores porrò in humeris oborientes, qui quidem ad manus deſcendunt, torporesque ac dolores inducunt; his abſceſſus non ſuccedunt, uerùm nigram bilem uomentes ſanantur. qui uerò iſthic in humęris manent, aut etiam ad dorſum progrediuntur; eos puris, aut atrę bilis uomitu effugiunt. uerùm de his ita conſiderationem facere oportet: ſi quidem enim facile ſpirauerint, ac graciles fuerint; atrã bilẽ ipſos comitaturos ſpes eſſe eſt. ſi uerò difficulter ſpirauerint, & in faciem ipſis color incurrit, qui prius non erat ſiue rubicundus, ſiue niger; eos magis, pus ſputuros eſſe ſperandum eſt.

Curationis porrò modus eſt duplex: alter per ſanguinis euacuationem, de qua in lib. de Coacis præno. loco citato ſupra dictum eſt, ac præterea lib.6. aph.11. ſic inquit Hip. Atra bile uexatis, & renũ paſſionibus, hæmorrhoides ſuperuenientes bonum. & aph.21. In inſaniẽtibus ſi uarices, uel hæmorrhoides ſuperuenerint; inſaniæ ſolutio. alter autẽ modus eſt per purgantia medicamenta: legitur enim in l.4. aph. 9. Melancholicos plenius inferiores, eadem ratione contraria apponentes. quæ uerò competant pharmaca, declarat Hip. ſed in genere in l. de Affect. pag.82. nu.35. & ait. quicunque bilioſi ſunt, ea dato, à quibus bilis purgatur: pituitoſis ea, à quibus pituita: atrabiliariis ea, à quibus atra bilis: hydropicis ea, per quę aqua. & non ſolum purgatio eſt facienda in atra bile: ſed, ut ſcribit Hip. in l.6. de morb. pop. ſect. ſexta uerſus finem, bilioſum, & ſanguineum corpus atrabiliarium fit; ſi non habet euacuationes. ſed de his lege, ubi agitur de Melancholia.

Attenuare.

Attenuant ea, & ſiccant, ut ſcriptum eſt in lib. de Fiſtulis pag.206. nu.6. quæ in ſeſe trahunt, & in lib. 2. de diæta pag.47. nu.13. uina acida frigefaciunt, & attenuant. frigefaciunt quidem, & attenuant humiditatis euacuationem à corpore facientia. & in l. 3. pag.49. n.3. uictu pauco, ſicco, auſtero, calfactorio, & ex toto collato, ac meraco, laboribus, ſtrato duriore utendum eſt: omnia enim hæc attenuant, & calfaciunt. item uomitus, ut in li.2. loco dicto. & ibi pag.48. nu.27. matutinæ deambulationes attenuãt: quia motu corpus caleſcit, & humiditas attenuatur, & purgatur partim per ſpiritum, ac flatum: partim uerò emungitur, & excreatur. ſed ex his habemus attenuationẽ fieri in humido à calore, uel à frigore ſicco, quemadmodum percipi poteſt ex acido uino, ex laboribus, & aliis, quæ ſiccẽt. unde ait Hip. in lib.4. de mor. pag.76. n.18. ſi foras prodeat plus humoris, quàm de cibis, ac potibus acceſsit, attenuatur homo. ibi plura legas uelim. utilis etenim eſt cognitio attenuationis; ſiquidem repletioni opponatur ut nu.19. ſcriptum eſt. cæterum ſicut totum corpus attenuatur; ſic aliqua pars, ut hepar, cutis, clauiculæ, manus, pedes, & id genus, quæ lege in libris Hip. Attenuare autem legitur, craſſeſacere corpus, cutem, carnes, & alia in lib.6. de mor.pop. ſect. ult. com.2. & in ſect. 3. omnis attenuatio laxat cutem, deinde circuntenditur. renutritio uice uerſa. cutis conſidentis corrugatio, renutritæ extenſio. Verùm attenuatio, quæ ægros comitatur, non abſque prognoſtico relinquitur. dicit Hip. in lib.2. præd. pag. 174. nu.42. quibus unà cum hoc quod mouere non poſſunt, morboſa corporis pars attenuatur, hi in ſanitatem reſtitui non poſſunt. quibus autem colliquationes non acceſſerint, hi ſani euadent. & hanc addas ſententiã ex Coacis præ. nu. 1. ſuffocatio in acutis, ægris attenuatis pernicioſa. Attenuanda ſunt corpora repleta in morbis præſentibus, & imminentibus: atque corporis partes, cum opus fuerit, & mẽbra, ut ſplen, & pituita: pituitam enim attenuat Hip. fomentis & aliis in lib. de locis in homine nu.20.

Attonitus ſtupor. l. ſtupor attonitus.

Attractio.

Attractio uera eſt, quãdo attrahẽs ſimul mouetur cum attracto. ſed attractio, in qua quieſcit attrahẽs, & attractum mouetur, eſt æquiuoca. Sed attractio quædam fit proprietate, ut adamas trahit ferrum, quædam fit à calore: tamen & prima fit tandem à calore eius, quę à proprietate nõ fit, exempla ſunt. legitur in lib. de Vict. ratione in mor. acutis com. 4. par.1. cauſus fit, cum uenulæ tempore æſtiuo exſiccatæ, acres, ac bilioſas trahunt ad ſe humiditates, & par.27 cum dolores acceſſerint, bilis atræ, fluxionumque acrium deſtillationes fiunt, dolent morſa interna. morſęque, & admodum arefactæ uenæ intenduntur, trahuntque inflammatæ, quæ influunt. & in lib. de natura pueri pag.16. nu.19. qualemcũque humiditatẽ caro attraxerit, ſiue albam, ſiue fuluam ſeu nigram, tali colori etiam pilus inficitur. Et in lib. 1. de mor. pag.63. nu.24. peripneumonia fit, cũ commota, ac calefacta pituita, ac bile, pulmo præ caliditate traxerit in ſe ipſum de uicinis locis ad ea, quæ iam ſunt in ipſo. Et in lib.2. pag.65. nu.10. uenoſus eſt gurgulio, ac craſſus. & poſtquam inflammatus eſt, calcicit, & præ caliditate ſanguinem ex uena attrahit, ac ab ipſo nigreſcit. & nu.11. pituita de capite deſcendit, caput autem ex corpore trahit. trahit

antem, ubi fuerit calefactum. percaleſcit autem à cibis, & ſole, & frigore, & laboribus, & febrili labore. cum uerò calefactum fuerit, tenuiſsimum ex corpore ad ſe ipſum trahit: ubi uerò traxerit; rurſus id ad corpus deſcendit. & in lib. 4. pag. 74. nu. 2. uentriculus dum plenus eſt, omnium humorũ corporis fons eſt, ubi uacuus: corpore fruitur colliqueſcente: ſic & alij quatuor fontes, à quibus unuſquiſque humor in corpus procedit. ubi uerò euacuantur, de corpore fruuntur. ſed & ipſum corpus attrahit, ubi uentriculus in ſe ipſo quid habuerit. & pag. 79. nu. 33. ſplẽ ſubægrotans à uentre de potu trahit. ſed quæ in ſe trahunt, ſiccant; cum prius & ipſa ſicca fuerint, ut dictum eſt. Et in lib. de hæmorrhoidibus. pag. 206. nu. 1. cum bilis, aut pituita ad uenas recti inteſtini decubuerit, ſanguinem qui in uenis eſt, calefacit. caleſcentes autem uenę, ex uicinis uenulis ſanguinem attrahunt. & ubi replentur, interna ſedis pars intumeſcit. & in lib. 1. de mor. mulieb. pag. 100. nu. 2. à uentre trahit humiditatem, & cibus & magis corpus mulieris, quàm uiri: quia eius caro rarior eſt. ẽt in lib. 6. de mor. pop. ſect. 6. carnes attractrices ex uẽtre, & extrinſecus. ex uentre ait Gal. Succum attrahunt, ex cibis, ac potionibus etiam in eodem lib. 6. ſect. 5. par. 9. excandeſcentia attrahit, & cor, & pulmones in ſe ipſa, & in caput, calida, & humidum. ex quibus ſententiis manifeſte percipimus, attractionẽ, quæ fit à qualitate, fieri à caliditate, quæ exſiccat partem calefactam, & exiccata trahit humiditates ex membris, & non membra ipſa.

Attractio uerò ſecũda, quæ fit à proprietate, fit per ſimilitudinem, quam habet attrahens cum attractonam ſcribit Hip. in 4. de morb. pag. 75. nu. 3. poſtquam comedit, aut bibit homo, corpus in ſe ipſum humorem ex uentriculo, & fontes trahunt per uenas de uentriculo, ſimilis humor ſimilem, & corpori diſtribuunt, quemadmodum etiam in plantis ſimilis humor ſimilem trahit de terra. & ex hoc nutritur, & augeſcit planta, & nullum ex terræ naſcentibus alteri ſimile eſt, quod non æqualem, neque ſimilem humorem ex terra trahat.

Similitudo attrahentis cum attracto eſt aut per ſe, aut per accidens: per ſe, ſiue ſecundum ſubſtantiam, quando utraque. conueniunt in ſubſtantia: per accidens, quando accidentaliter. nutrimentũ cõuenit cum nutriendo in ſubſtantia; propterea quòd pars nutrimenti uertitur in eius, qui nutriri debet, ſubſtantiam. medicamenta autem purgantia quęuis agunt per calorem proprium, quem ipſa actu nõ habẽt: ſed recipit ab animali, cuius caliditas ad actum ducit pharmacum, & meatus aperit uenarũ, & aliarum corporis partium.

Audacia.

Feritas, integritas, & audacia à natura Europęis innaſcitur: frequentes enim mentis perculſiones feritatem inducunt: manſuetudinem contrà, & benignitatem extirpant. li. de aere, aquis. pag. 38. nu. 53.

Auditus.

Scribit Hip. in l. de carnibus pag. 19. n. 16. Auditus inde contingit. foramina aurium ad os durum, & ſiccum lapidi ſimile pertingunt. iam uerò ad ipſum os eſt cauitas antroſa. ſtrepitus autem ad durum fit mantorios autem cauum reſonat per durum. pellicula uerò in aure iuxta os durum tenuis eſt, ueluti aranei tela, & omnium pellicularũ ſiccisſima. quod autem ſiccisſimum eſt, maxime reſonat: & cum maxime reſonat; audimus maxime. in lib. aũt de locis in homine pag. 30. nu. 4. uacua circumcirca aures non aliud inaudiunt, quàm ſtrepitum, & clamorem. quicquid autem per membranam in cerebrum peruenerit, id liquido, & clare auditur. ob id etiam foramen ſolum per membranam circum cerebrum extentum eſt.

Cum igitur tela ſummopere ſiccitatem deſideret; ſi humida reddatur; auditus obtunditur. & propterea inquit Hip. in l. 1. de mor. pag. 60. n. 3. oculi, & auditus mutilantur à pituita obfirmata. & in li. 3. aph. 5. auſtri auditum hebetant. & aph. 17. conſtitutiones auſtrinæ auditum obtundunt: quoniam, ut ibi ſcribit Gal. auſtri natura eſt calida, & humida: unde replet caput humiditate, & grauat. principio autem neruorum humectato neceſſe eſt & uoluntarios motus pigros fieri, & nerueas partes. ſic ſenibus ob pituitoſam naturã, & ob potentiæ ſenſibilis imbecillitatem auditus fiunt graues, ut ait Hip. in l. prædicto aph. 31. uice uerſa ea, quæ ſiccant ſiue calida, ſiue frigida, auditum acuunt: calida, ueluti febris: nam in l. 2. præd. pag. 171. n. 5. legitur. In febribus audiendo uocem, & ſpiritum auribus cognoſcere datur, quæ in ſanis non ſimiliter ſunt manifeſta. frigida, ut aquilo: dicit enim Hip. in l. 3. aph. 17. cõſtitutiones aquilonię corpora melius audientia faciunt.

Ex auditu aũt tale accipitur prog. quòd in lib. 4. aph. 49. ſcriptum eſt. In febre non intermittente ſi labrum, uel oculus, uel naſus, uel ſupercilium peruertatur, uel non uideat, uel non audiat; iam debili exiſtente corpore, quicquid horum euenerit, mors proxima eſt.

Auerſio, & auertere l. reuulſio, & reuellere.

Augere, & augmentum hominis.

Augmentum, & decrementum uerſari uidentur circa magnitudinem. ad augmentum tria requiruntur: primum quòd rei quęlibet pars minima augeatur: deinde aliquo aduenſente, ut cibo augeatur. tertio id, quod augetur, in ſuo eſſe conſeruetur. augmẽtum igitur ſuſcipit animal à cibo, ſiue ab alimento: quoniam in l. de ali. pag. 53. n. 7. carnes, & alię alimenti ſpecies alunt partim ad augmentũ, & ad eſſe, partim ad eſſe ſolum, ut in ſenibus. quare manifeſtum fit alimentum non eſſe accretionis efficiẽs, ſed materiam. ſed efficiens eſt calor, quemadmodum dicit Hip. in l. 1. aph. 14. cuius uerba ſunt. Qui creſcunt, plurimum habent calidi innati. plurimo igitur egent alimento. ſenibus uerò parum calidi innati ineſt; paucis propterea fomitibus egent, & in l. de natura hominis pag. 11. nu. 24. homo primis diebus calidiſsimus eſt ſui reſpectu, ultimis frigidiſſimus; neceſſe eſt enim augeſcens, & ad uim procedens corpus calidum eſſe. calor autem ab anima negetante ductus eſt, & ſurſum, ac deorſum, ante, & retro, & undiquaque. &, quia eſt qualitas, ſecum trahit ſpiritum, qui ab aliqua materia eleuatur, & materialis eſt. ducitur ſurſum materia ab anima, & à calore: deorſum ab his, & à natura. animana igitur primum trahit alimentum, deinde concoquit, poſtea deſtribuit, poſt hæc nutrit, ac tandem auget is. ordo habetur ab Hip. in l. de Natura pueri pag. 16. num. 22. 23. 24. 25. 26.

Ange-

Augetur itaque animans uſquequo calor innatus uigeat,& partes ſimilares teneræ fuerint:nam,ut ait in l.dicto n.33. omnis arbor cum per tempus ſolida facta fuerit, & ex inferna parte radices firmarit;iam penitus conſtanter augeſcere deſinit.& in l. de Carnibus pag.19.n.13.14. augeſcit homo,ubi conſpicuus euadit. conſpicuus uerò fit maxime a ſeptennio uſque ad decimum quartum annum:& tunc maximi ex dentibus,tum alij omnes naſcuntur. augeſcit aūt & in tertiū ſeptennariū, in quo adoleſcēs fit, uſque ad quartum,& quintum ſeptennarium.

Augetur aliquando ſignificat generaturi ſcribitur etenim in lib.6. aph.19.cum diſciſſum fuerit os,aut cartilago,uel neruus, aut genæ particula tenuis, uel præputium neque augetur,neque coaleſcit. Gal. in com.ait. Augeri uocat talem aliquam generari ſubſtantiam,qualis diſciſsi,ſicut in cauis ulceribus uidetur caro germinare.

Aures.

Aures ſunt inſtrumenta auditus, quæ non parum conferunt ad prædictionem ſalutis, aut mortis: ſed ægritudines à quibus homines tenentur, & ab Hip. recitātur,ſunt dolores,humiditates, ſurditates, eruptiones, eroſiones, ſuppurationes, ſonitus, rubores, abſceſſus, tumores, eminentiæ, fractiones, & inciſiones.

Aurium dolores fiunt in æſtate, ut ait Hip. lib. 3. aphor. 21. cum uerò in aures fluxerit humor; primum dolorem exhibet;uiolenter enim procedit.dolorem autem exhibet, donec in fiſtulam redactus fuerit.ubi autem fluere conſueuerit; nō amplius dolorē facit.Sic ſcribit Hip. in li.de locis in hom. pag. 31.n.20.& in l.7.de mor.popul.pag.147.nu.5.talis auris dolor ſtatim a paruo puero ipſum comitabatur,fluuidus,fiſtuloſus,& grauis odoris. cum autem ita ſe haberet;plerunque doloris exors erat:tunc autem dolor erat uehemens,& capitis dolor.Et in l.4. pag.137.n.4. poſt pleiadum occaſum his, qui aurē doluit, circa uigeſimam diem poſtea uoce deſtitutus eſt, & dextrarum partium impotens,dextra auris, dexter oculus conſiſtebat non ualde. ex dolore auris prænotionem hāc ſume ex Coac. præno.n. 2. Auris dolor pertinax cum febre acuta & alio quodam ſigno aliquātum maligno, iuuenes quidem. 7. die occidit,& citius delyrio correptos, ſi non multum pūs effluxerit ex aure, aut ſanguis è naribus,neque aliud quoddam bonum ſignum compareat: ſeniores autem tardius, at minus tollit; nam & aures ſuppuratione præueniunt,& minus delyrāt; uerùm multi ex his recidiuāt, atque ſic pereūt. & paulo infrà.quę circa aurem doloroſe excitantur,pernicioſa ſunt.curationem ſcribit Hip.in lib. de locis in homine loco ſupracitato, per cucurbitam medicam, & perfrigefacientia,& calefacientia.Et in lib.de affec. pag.80.nu.3. multa calida lauat, & acribus fomentum adhibet,& ſi hæc non ſufficiunt,pituitam purgat,præſertim ex capite.Et in li.2. de morb.popul. ſect.6. ad auris dolorem cucurbitam affigito, ſed auri oppoſitā, ut ſcribitur in libr. de locis in hom. ſed in libr. 6. de morb. poſtulatib. pag. 152. nume. 54. cui aurem hyeme dolebat, & caput non mediocriter, uena ſecta eſt. lęſum eſt caput euacuatum, ac perfrigeratum: non enim facta eſt ſuppuratio. phreniticus factus eſt, & mortuus erat annorum circiter quinquaginta.

Porrò auris à frequenti fluxione per tempus uexatur, & pus graueolens effluit,ut ſcriptum eſt in li. de Glan. pag.26.n.9.hæc fluxio auris ſiniſtræ muſcoſa,& craſſa,ut lib.4.de mor.popul.pag.137.n.8.ſed qui caput dolent, & aures fluentes habent, his palatum cauum eſt: & dentes inter ſe non è directo reſpondentes.

Humiditates autem aurium propriè contingunt paruis,& nuper natis puerulis attenuata in capite pituita ad aures penetrat,ut in lib.2.de morb.legitur. uerùm in l.6.de mor. popul. ſect.5. hanc habemus prænotionem. hominibus ſordes auribus dulcis quidem lethalis, amara uerò non.

Verùm ſupereuomere uidentur tunc uenę; cum ad eas bilis, aut pituita ingreſſa fuerit: eleuantur enim uenæ,& pulſant,& dolor per totum caput diſpergitur, & auris ſonitum percipiunt, ac nihil audiunt. ſonitum percipiunt,uenis pulſantibus, & palpitantibus.grauiter autem audiunt,partim prę interno ſtrepitu,ac ſonitu,partim quum cerebrum,& uenæ circa ipſum eleuantur:præ nimia enim caliditate, uacuam circa aurem partem cerebrum de ſe ipſo implet. & cum æqualis aeris copia non inſit, uelut priore tempore;neque æqualem ſonum exhibeat,ea quæ dicuntur non æqualiter ſe imprimunt: atque ex hoc grauem auditum habent.ſic ſcribit Hip. in l.2. de mor.pag.64.n.4.

Ex ſurditate,ſonitu, & tinnitu has accipe prænotiones.ait Hip.in lib. 4.aph. 60.quibus in febribus aures obſurduerunt,ſanguis ex auribus fluens aut aluus turbata ſoluit morbum.Et in coac.præno. in febre acuta aures obſurdeſcere furioſum eſt. circa ſonitum talia ſunt prognoſtica. ſi quippiam in urina ſublime petierit, oculiato coxæ dolore, delyrium portendit,& quæ circa aurium ſonitus talia exiſtūt. hæc in lib.2.pror.par.1.& in coac. præno.n.1.in febribus ardentibus ſi aurium ſonitus accedant cum uiſus hebetudine, & grauitate ſ.dm nares melācholico modo ab atra bile mēte mouentur. ſanguine ipſis non erumpente. & n.2. capitis concuſsiones, & aurium ſonitus ſanguinem effundunt, aut mulieri menſes deducunt, tum aliàs tum ſi iuxta ſpinam ardor conſequatur. fortaſsis autem dyſentericis fluxiones.ſurditas in acutis ac turbulentis conſequens malum.malum etiam in longis.Tinnitus in acutis,& ſonitus in auribus lethale. quibus ſurditas cum capitis grauitate,& pręcordij intenſione, & ad ſplendorem turbatio ſāguinem profundit,ualde ſurdi in accipiēdo tremuli,lingua reſoluti,torpidi malum.accedēte ægritu.ſurditas,& vrina ſubrubra ſubſidentiā habēs, ſed id,quod in medio innatat. mentem amouet, & quibus capitis ſunt dolores, & ſonitus aurium citra febrem,& uertigo, & uocis tarditas & manuum torpor eos ſyderatos, aut comitiales fore expecta. & hæc de ſonitu,& ſurditate aurium.

De erodentibus autem ſic legitur in li.4. de mor. popul.n.1.poſt æquinoctium,& poſt pleiadas, qualia ſunt erodentia,& mucoſa,quę caput aperuerunt, ſupra aurem prodierunt.

De eruptionibus uerò ſic legitur in li.6.de mor. popul. ſect. 6. aurium eruptiones æſtate quinta die fiunt;quandoque uerò etiam diutius durant.

De ruboribus hoc prognoſticum cape ex coac.

præn.n.2. rubores circa aurem ex prægreſſo dolore in febribus fientes ſignum quidem ſunt eryſipelatis in facie futuri. ſed & conuulſiones ex talibus fiunt, cum uocis interceptione, ac exolutione.

De tumoribus autem hæc audi. tumores circa aurem ex plurimis graueolentibus cum febre acuta, & præcordio intento tardius excitato occidunt. tumores circa aures leuiter ſyderatis mali. Tumores circa aurem in longis morbis non ſuppurantes lethales, alui uerò his deorſum feruntur. dolores fortes circa fauces, tumores circa aurem, & conuulſiones efficiunt. hæc in coac. n. 2. in lib. autem 1. de mor. popul. ſec. 2. tumores aurium fiebant in ſtatu frigido, & humido. Et tumor euanuit in libr. 2. de mor. popul. ſect. 2. in coac. præ. tumores iuxta aurem in morbis longis praui ſunt, ſanguinis fluxiones, ac uertigines inſuper apparentes perniciosæ. & n. 1. de coac. præ. iuxta aurem parui tumores tremulis anxioſis cõuulſionẽ ſignificant. & n. 3. circa aures leuiter erumpunt, quibus circa fauces ſunt irritamẽta. & n. 2. iuxta aurem tumores faciunt ad aluum biliosam, mollẽ ſtercoracea egerentẽ ardores comparentes. Et n. 4. circà aures tumores habent, ſoporoſa, anxioſa doloroſa præcordia frequenter parũ ſpuentia. & n. 2. circa aurem tumores oborti anxietatem in præcordio ſentientibus, ipſos occidunt. Et n. 2. circa aurem tumores, & aliæ ſuppurationes ex præcordiorum doloribus emergentes maligni ſunt. Et n. 2. iuxta aurẽ abſceſſus emergunt ex egeſtionibus deſinentibus in ſpumoſas, meracas.

Et n. 4. circa aurem abſceſſus excitatur, quando capitis dolorem cum aſcaridibus ſurditas, & ſopor conſequuntur. Et n. 2. uerùm alij ſunt magni, alii exigui. ſigna magnorũ abſceſſuũ ſcribuntur in l. 3. pror. par. 71. hoc eſt. quibus ampliter, & crebro ſpirantibus morbus regius, & febres àcutæ cum duris hipocondriis refrigeratæ fuerint, his abſceſſus magni ſecundũ aures ſuſcitãtur. Signa paruorũ ſunt par. 70. ut ex conuulſione tremore, faſtidio, & celeriter exigui poſt aures abſceſſus proritantur. abſceſſus uerò circa aures efficiũt, hęc, in biliosis ſpiritus magnus & febris acuta cum pręcordij intenſione, iuxta aurẽ abſceſſum facit ut n. 1. de Coac. præ. Et infrà. qui in capitis dolore aſcaridas habent his ſurditas, & ſopor conſequens abſceſſus circa aurem eaſuſcitat. & paulo ſupra. capitis ſucceſſiones, oculi rubicundi mẽte manifeſte emouente; perniciosa ſunt, non commoriuntur hæc, ſed circa aurem tumorem faciunt. Et. n. 2. abſceſſus iuxta aurem ſubmouent tuſsiculæ cum ſputationibus fientes. Et infrà abſceſſus iuxta aurem ex acutis morbis maxime in febribus ardentibus fiunt. ex ſurditate leuiter abſceſſus iuxta aures fiunt tum alias, tum ſi quid nauſeæ accedat. ſed & ſoporoſis ex his etiam magis abſceſſus ad aurem fiũt. ſed. n. 2. quibus circa fauces irritamenta ſunt, his tumores circa aurem leuiter erumpunt. Tubercula præterea in ſtatu auſtrino facta fuiſſe ſcribit Hip. in lib. 1. de morb. pop. ſect. 1. ſed in lib. 7. de mor. pop. nu. 23. Nicolai concubinæ ex febre ardenti abſceſſus iuxta aurem fiebant ab utraque parte. paulo poſterius alter, cum iam febris remittere uideretur, uelut tumor laxus, circa decimum quartum magni citra ſigna ſedati ſunt recidiua facta eſt. Et in lib. 4. de mor. pop. nu. 16. docet quãdo abſceſſus fiant, & inquit. quibus abſceſſus ad oculos in febribus ardentibus, hi maxillas rubent, & ſanguinem ex naribus fundunt: ſed & quibus ad aures fiũt. Et in Coac. præno. nu. 2. capitis dolor moderatus cum ſiti cibum capiente, aut cum pudore nõ ſoluente febrem, abſceſſus in gingiuis, aut circa autem ſignificat aluo non exturbata. Et nu. 1. urinæ cum rigore ſuppreſſæ malæ, & conuulſoriȩ, tum aliàs, tum ſi quis antea graui ſopore preſſus fuit: ſpes autem his eſt abſceſſus retro aures fore. Et in lib. 3. pror. par. 73. quibus comatoſa, faſtidioſa hipocundria dolentia, & eructa, exigua in his parotides exciuntur: antea autem faciei ſigna. Et par. 74. uẽtre nigra, ſtercoroſaque deijciente coma ſuperueniens parotidas excitat. Et 76. in capitis dolore coma, & ſurditas abſceſſum aliquẽ poſt aures eructant. Et par. 77. hipocundrii contentio cum comate faſtidioſo, & capitis dolore parotidas effluere faciunt. Et ante par. 65. in faſtidioſis quibuſdam uigilantibus parotides maxime. Et par. 67. ſurdis manſuete parotides fiunt, tum aliàs, tum ſi faſtidioſi quipiã ſuperuenerit, et comatoſis magis. Et par. 69. quæ cõuulſiuo modo cum catoche exacerbantur, parotidas mouent.

Signa prognoſtica eius, quod parotidas facit, ſcribũtur in Coac. præ. nu. 2. anxietatẽ in pręcordio ſentiẽtibus tumores circa aures oborti ipſos occidunt pręcordio diutine afflicto, & aluo graueolenti abſceſſus circa aurem occidit. Et nu. 1. urinȩ in abſceſſibus retro aures, cito, & modice matureſcentes malæ ſunt, & ſic perfrigerari malum eſt. & abſceſſus circa aurem in morbis diuturnis ſuppurati, non ualde albo, & inodoro pure occidũt, & maxime mulieres. Abſceſſus iuxta aurem ex acutis morbis maximè in febribus ardentibus fiunt; at ſi non iudicationem fecerint, & matureſcant, aut ex naribus ſanguis fluxerit, aut urinæ ſubſidentiam craſſam habuerint; ægri pereunt. Et in lib. 3. pror. par. 66. ex uolnulis maleolentibus cum febre acuta, & hipocundrio ſublimi diutius perſeuerante parotides exurgẽtes perimũt. Et par. 68. paraplegicis parotides pernitioſæ.

Nunc curationem aggrediamur: ſcriptum in li. 3. pror. ſignificat urina concocta abſceſſum curari. Et par. 75. tuſsiculȩ cum freqnẽti ſputo abſceſſum poſt aures tollunt.

Fit fractio præterea auris & inciſio, de qua lege in li. de Articulis.

Sed de auribus ſic præſagit Hip. in li. prog. cõ. 1. par. 7. aures frigidæ, contractęque, & fibræ earũ uerſæ ſunt ſigna lethalia. Et in lib. de Vict. ratione in mor. acutis com. 4. par. 46. conſueuerunt febres hȩ protrahi & abſceſſus habere, ſi aurium quidem, ceruicisque infernȩ partes frigidæ fuerint; quòd ſi frigidȩ non fuerint; profectò mutationes habent; nempe fluit è naribus ſanguis, & uentres hi turbantur. Et in Coac. præ. nu. 1. aures frigidæ, & pellucidæ, & contractȩ perniciosæ.

Auſter.

Auſter, ut ſcribit Hip. in lib. 2. de diæta pag. 45. nu. 3. à ſimilibus aquiloni natura regionibus ſpirat: ab auſtrali enim polo ſpirans & à niue multa glacieque ac gelu fortibus procedẽs, neceſſario his, qui prope ipſum illic habitant; talis ſpirat qualis nobis eſt. aquilo uerò omnem non item ſimilis accedit regionem: nam cum per ſolis iter, & in meridiem ſpi-

rat;

rat; humiditas ipſius à ſole ebibitur, & reſiccatus rareſcit. quapropter neceſſe eſt ipſum calidum, ac ſiccum huc accedere. in proximis igitur regionibus neceſſe eſt ipſum talem uim calidam ac ſiccam exercere. & hoc ſanè in Lybia facit: nam & terræ naſcentia exareſcunt, & homines latenter reſiccat: cum.n. non habeat nec mare, nec fluuium, unde humiditatem accipiat; ex animantibus ac plantis humorem exhaurit. ubi uerò pelagus tranſit tanquam calidus, & rarus exiſtens, multa humiditate regionem, in quam allabitur, implet, & neceſſe eſt ipſum calidū, ac humidum eſſe; ubi non regionum ſitus alterius qualitatis cauſa exiſtat. & quanquam auſter eſt calidus, & humidus uentus; tamen aliquando ſignificat caliditatem tantum, ut apparet in lib. 3. aph. ubi ſcribit hyemis ſicca, & aquilonia .i. frigida, uer pluuiosū, & auſtrale, hoc eſt, calidum, uel ſpirante auſtro. & aph. 12. hyems auſtralis, & pluuioſa. & aph. 13. autumnus pluuioſus, & auſtralis.

Auſtri quidem facultates in pluribus ſcribuntur libris ab Hip. ac primum in lib. de mor. ſacro pag. 59. nu. 15. hoc pacto ſcribit. auſter contraria aquiloni operatur: primum enim incipit aerem compactum liquare, ac diffundere. quapropter etiam non ſtatim magnus ſpirat. Sed primum lentus, ac lenis eſt: quoniam aerem ſtatim ſuperare non poteſt: qui prius denſus eſt, & compactus: ſed temporis progreſſu ipſum diſſoluit. idem porrò hoc etiam in terram operatur, in mare, fluuios, fontes, puteos, & quæ ex terra naſcuntur, & in quibus humor ineſt: eſt autem in omni, in alio plus, in alio minus. omnia autem hæc uentum hunc ſentiunt, & ex ſplendidis tenebroſa fiunt, & ex frigidis calida, & ex ſiccis humida; & quæcunque in domibus uaſa iuxta terram ſunt cū uino, alioque quopiā liquore, ea omnia auſtrum ſentiunt, & formam in aliam ſpeciem tranſmutant, ſolem uerò, lunam, et ſydera multo hebetiora, q̄ ex natura ſunt, reddit. cum igitur etiam his quæ adeo magna ſunt, ac fortia in tantum dominetur, & corpus ſentire faciat, ut ex horum uentorum alterationibus tranſmutetur; neceſſe eſt ab auſtris quidem ſolui, ac humectari cerebrum, & uenas laxiores reddi. in li. autem 3. aph. 5. auſtri auditum hebetantes, caliginoſi, caput grauātes, pigri, diſſoluentes. quando huiuſcemodi tempeſtas præualuerit, talia in morbis patiuntur: & aph. 11. ſi hyems ſicca, & aquilonia fuerit, uer pluuioſum, & auſtrale, neceſſe eſt æſtate febres acutas, & lippitudines, & inteſtinorum difficultates fieri præcipue mulieribus, & uiris, qui natura ſunt humidiores. Et aph. 12. ſi hyems auſtralis, & pluuioſa, uer ſiccum, & aquilonium, mulieres, quibus partus ad uer ineſt ex quacunque occaſione abortiunt: quę uerò parient imbecilles, et morbidos infantes pariunt. quare uel ſtatim intereunt, uel tenues, & ualetudinarii uiuunt. cæteris uerò mortalibus difficultates inteſtinorum, & lippitudines ſiccæ fiunt, ſenioribus autem deſtillationes, quæ cito interimunt. & aph. 13. ſi uerò æſtas fuerit ſicca, & aquilonia, autumnus uerò pluuioſus, & auſtralis, dolores capitis ad hyemem, fiunt, & tuſſes, raucedines, atque grauedines, quibuſdam autem, & tabes. & aph. 17. auſtrinæ conſtitutiones diſſoluunt corpora, & humectant, auditum obtundunt, capita aggrauant, & uertigines faciunt oculis, atque corporibus difficilem motum præſtant, & aluos humectāt. quos uerò morbos pariat annus auſtralis, lege lib. 1. de morb. popul. ſect. 1. pag. 126. & in lib. 3. ſect. 3. pag. 138.

Autumnus.

Autumnus eſt tempus anni frigidum, & ſiccum, ſed Hip. in lib. 1. de diæta pag. 44. nu. 27. ait. In autumno eſt ſymetria, & moderatio ſiccitatis. & hoc intelligendū eſt de medio autumni tempore: propterea quòd principium autumni ſapit naturā æſtatis, & finis hyemis: idcirco inæqualia tempora dicuntur. cæterum in lib. de aer. aquis, & loc. pag. 36. n. 9. ait. uenti, qui perſeuerant, ac ipſis incumbunt, aquoſiſsimi exiſtunt; nam uenti occidentales ſimiles ſunt autumno. & propterea talis eſt proportio inter autumnum, & uentum occidentalem, qualem habet uer, & uentus orientalis.

Quas uerò habeant facultates autumnalia tempora, recenſendum eſt. ſcribit Hip. in lib. 3. aph. 22. quæ ſint autumni ægritudines propriæ, & ait. autumno, & plurimi æſtiui morbi fiunt, & febres quartanæ, & erraticæ, & lienes, aquæ inter cutem, & tabes, & ſtillicidia urinæ, & difficultates inteſtinorum, & leuitates, & coxendicum dolores, & angina, & aſthmata, ilei, morbi comitiales, furores, atræ biles. Et lib. 2. aph. 25. demonſtrat quartanas autumnales longas fore, & ait. æſtiuæ quartanæ magna ex parte breues, autumnales lōgæ, & maxime, quæ hyemē attingūt. & l. 1. aph. 18. æſtate, & autumno cibos difficillime ferūt, hyeme facillime. Et li. 3. aph. 9. autūno morbi acutiſs. & exitiales maxima ex parte, uer uerò ſaluberrimū, & minime exitiale. Et aph. 10. autumnus tabidis malus. Et aph. 4. eiuſdē libri. Qui in temporibus quando eadem die modò calor, modò frigus fit, autumnales morbos expectare oportet. Qui uerò ſint morbi autumnales, dictum eſt antea. ſi uerò autumnus naturam mutauerit, mutabuntur & morbi; ſcribitur enim in eodem lib. aph. 13. ſi æſtas ſicca fuerit, & aquilonia, autumnus pluuioſus, & auſtralis; dolores capitis ad hyemem fiunt, & tuſſes, raucedines, & grauedines, quibuſdā uerò & tabes. Et aph. 14. ſi uerò aquilonius, & ſiccus his, qui naturam habent humidiorem, & mulieribus conferet, reliquis uerò erunt lippitudines ſiccæ, & febres acutæ, & grauedines, nōnullis & atræ biles. Et in li. de aere, aquis & loc. pag. 37. n. 28. & 29. ſi æſtas pluuioſa ſit, & auſtro multum perflata, ſimiliſque ſequatur autumnus; neceſſe eſt hyemē morbidā eſſe & his, qui pituita abundant: & qui quadrageſimum annum exceſſerunt, febres ardentes fieri ueriſimile eſt. qui uerò bile abundant, coſtarum inflammationes, & pulmonis, & pleuritidas, ac peripneumonias dictas. ſi uerò æſtas ſicca exiſtat, & borealis, ſequens uerò autumnus pluuioſus, & auſtralis; capitis dolores ad hyemē expectare conuenit, & cerebri corruptiones, ampliuſque raucedines, grauedines, & tuſſes, aliquibus etiam tabes. quòd ſi borealis ſit autumnus, ac ſiccus neque ſub cane, neque ſub arcturo pluuioſus; cōfert pituitoſis natura, & maxime qui natura ſunt humida, & mulieribus, bilioſis autem infeſtiſsimum hoc tempus exiſtit: ualde enim exſiccantur, accidúntque eis lippitudines aridæ, & febres acutæ, & diuturnæ, & aliquibus bilis atra: ſiquidem quod li-

qui-

quidiſsimum, ac aquoſiſsimum in bile eſt conſumitur: denſiſsimum uerò, ac acerrimum relinquitur. quod idem accidit ſecundum eandem rationem, & circa ſanguinem, unde hi morbi his accidunt. pituitoſis autem hæc omnia commoda ſunt: exſiccantur enim & in hyemem producuntur, minime humectati ſed reſiccati. ſed in lib. 6. aph. 55. dolores podagrici uere, & autumno maxime mouentur, quos autem morbos produxerit autumnus lege l. 2. de mor. popul. ſec. 1. ac memoriæ manda, quòd uetuſtiſsimi morbi, ac peſsimi et qui reuoluuntur grauiſsime obediunt; itemque hi, qui ſunt in uetuſtiſsimis corporibus, ad quos ſubmouendos autumnus, & hyems minorem commoditatem exhibet, quàm uer, & æſtas. hæc ſunt Hip. uerba in lib. 2. prædic. pag. 174. n. 45. tamen illud eſt boni in ęſtate, & in autumno, quod ſcritur ab Hip. in lib. 3. aph. 18. æſtate, & autumno uſque ad aliquid ſani ſunt ſenes.

COMMENTARIVS II.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

BALBVS.

Legitur in lib. 2. de mor. pop. ſect. 6. quorum pectora bilem generant, balbi, furioſi, & calui ſunt: & in prin. ſect. caput magnum, oculi parui, balbi iracundi ſunt. &, balbi, celeri linguæ prędıti atræ bilis humori obnoxii, bilioſique ſunt. caput paruum habens neque balbus eſſe poterit, neque caluus, niſi fuerit glaucus, ſed infrà. à uentris turbatione, aut à tuſsi ſi cancer fiat; os amareſcit. dato autem elaterium bibendum bis, aut ter, ſi non balbus fuerit. unde in l. 6. aph. 32, balbi ab alui profluuio maxime capiuntur: quoniam ut ait Gal. in com. cerebrum eis eſt humidum, à quo multę fluunt in uentrem ſuperfluitates.

Balneum.

De balneorum quidē differentiis, facultatibusq; agamus: & quibus hominibus competat eorū uſus, & quibus morbis, & quando, & quomodo ad Hip. ſententiam. Balnea igitur alia ſunt, uel fiunt calida natura, uel arte: alia frigida: & horum alia ex aquis dulcibus parantur, alia ex ſalſis, aliarumque uirium participantia. calida autem balnea, ut placet Hip. in lib. 2. de diæta. pag. 48. nu. 20. ieiunum attenuant, ac frigeſaciunt: per caliditatem .n. humiditatē de corpore auferunt. euacuata autem de carne humiditate, corpus perfrigeratur. à cibo autem accepto eadē calfaciunt, & humectāt, ea, quæ ſunt in corpore diffundentia in maiorem molem. Balnea autem frigida uice uerſa, uacuo quidem corpore præbent quandam caliditatem. ubi autem cibus ingeſtus eſt; ab humido detrahunt exiſtente, & frigidum exiſtens ſiccitate replent. & in eodem loco de uiribus aquæ potabilis, & ſalſæ hoc ſcribit pacto. Aqua potabilis humectat, & frigefacit: exhibet enim corpori humiditatem. ſalſum autem balneum calſacit ac ſiccat: cum enim natura calidum ſit; trahit à corpore humiditatem. & in l. de Affect. pag. 83. nu. 47. Balneū calidum, moderatum quidem, mollit, & auget corpus. quod uerò opportunum modum excedit, ſiccas quidem corporis partes humectat, humidas uerò reſiccat. & ſiccæ quidem humectatæ debilitatem, & animi deliquiū exhibent: humidę uerò ſiccatæ ſiccitatem, ac ſitim.

Quibus uerò hominum naturis cōferat balneum ſcribit Hip. in li. de ſalu. dię. pag. 31. nu. 5. & ait. Gracilibus autem magis expedit lauari, quàm carnoſis: & balneis multis æſtate utendum eſt, hyeme paucioribus. Et in com. 3. de uict. ratione in morb. acut. par. 60. lauandi autem cupidos ſi quotidie bis laueris; nihil peccabis. & par. 62. Quibus aliquid eorum, quæ balneum & bonum reddere, & iuuare poſſunt, deeſt, hos lauare non expedit: quibus uerò nihil deeſt, ſignumque adeſt ipſis, in quo lauare cōueniat, lauare oportet. & par. 59. qui in morbis aluum plus iuſto humidiorem habent, ij non ſunt lauandi: neq; ij, quibus magis, quàm decet, detinetur, & ſoluta nō ſit: neque quibus uires languent, nec cibum faſtidiētes, nec nauſeabundi, nec bilioſa ructantes, nec quibus ſanguis è naribus profluit, niſi minus quàm decet fluxerit, nec quod decet, te latuerit: nam ſi minus, quàm decet, fluat; lauabis, & ſi uniuerſum corpus in cæteris, & ſi caput duntaxat iuuerit. ſi igitur apparatus hi conuenientes fuerint, ægerque fęliciter balneum ſuſcepturus ſit, quotidie lauare oportet. Et par. 57. Magni autem admodū pendere oportet, ſi æger cum recte ualuit, balneum ualde affectauit, & lauari fuerit aſſuetus: nempe tales magis appetunt, iuuanturque, cum loti fuerint, adeo ut lędantur, ſi non fuerint loti. Et par. 55. lauari quoque is non debet, qui nuper ſorbſit, uel bibit; neque confeſtim à balneo ſorbendum, neque bibendum. & par. 61. Tutius autem longe balneo uti poſſunt, qui tota utuntur ptiſana, quàm qui ſolo utuntur cremore: quanquam & hi interdum uti poſsint: minime autē qui potu ſolo utuntur. & ibi Gal. inquit. ptiſanā totam porrigunt his, qui mitius, quietiusque habeant; ſolum uerò cremorem his, qui deterius degunt. uerùm his, qui periculoſius, acutiusque laborant, potus ſolos. quare in quo morbi tēpore uniuerſali ſit lauandus æger, dictum eſt.

Nunc quonam modo parandum ſit balneum, & quibus conferat morbis legamus. ſcribit in eodem lib. & com. par. 4. Hip. hæc uerba. balneum in pleriſque morbis confert in his quidem perpetuo, in aliis uerò non: eſtque quando minus utendum ſit, quòd

quòd imparatum homines habeant: nam in paucis domibus parantur neceſſaria, reperiunturque, qui rem, ut oportet, curent. quòd ſi exacte quiſpiam nõ lauetur, non mediocrem incurret noxam: tecto ſi quidem eſt opus, quod fumo careat, copioſa item aqua, & crebra lauatione: ſed quæ immediocris non ſit, res ita poſtulauerit. ita neque ẽt abſtergere oportet. quod ſi aliquãdo abſtergendũ ſit; calido aliquo, atq; multiplici plus quàm exiſtimetur utendũ abſterſorio, perfundẽdaq; aqua multa, & celeriter poſt perfundẽda. uia ad ſoliũ breuis ſit, faciliſque, tum ingreſſus, tum egreſſus. qui lauatur cõponat ſeſe, taceat, & nihil agat: ſed cæteros tũ perfundere, tũ abſtergere ſinat. multæ quoque aquæ mixturæ parentur. celereſque faciant perfuſiones, & ſpongiis pro ſtrigili utantur, & non ualde ſiccum perungant corpus. caput uerò ſpongia, quoad maxime fieri poterit, reſiccare oportet. neque caput modò, uerùm & extrema, & quamuis aliam corporis partem à frigoris iniuria prohibere conuenit. peripneumoniæ autem magis, quàm ardenti febri cõfertnam lateris, pectoriſque. & dorſi mulcet dolorem, ſputum maturat, educitque, & ſpiritum facilem reddit. laſsitudines tollit, mollit articulos, & cutem per ſumma apparentem. urinas ciet, capitis ſoluit grauitatem & nares humectat. tot ergo inſunt balneo bona, quibus omnibus eſt opus. cæterum, ſi in apparatu re una, uel pluribus defectum ſit, metus eſt, ne non proſit: unum ſi quidẽ horũ, quoduis fuerit, ſi à miniſtris nõ ut oportet præparetur, ualde lædit. præterea ad pleuritidem uſus eſt balneo Hip. in l. de locis in homine pag. 32. nu. 30. ad icterum n. 40. ad pulmonis inflammationem in l. 3. de diæ. n. 10. ad repletionem. nu. 11. & 14. ad frontem, ac teſtes leproſos in l. 5. de mor. popu. n. 3. ad febrem acutam in l. 7. de mor. pop. n. 23. ad dolores oculorum in l. 6. aph. 31. & li. 7. aph. 46. ad uteri affectus plurimos in libris de natura muliebri, & de mor. mulie. ac de ſterilibus: ac tãdem ad plures alias ægritudines, quas, ne prolixus ſim, omitto.

Bene.

Bene quandoque dicitur cibari hominem, hoc eſt, appetere cibum, ut in l. 2. aph. 31. & quandoque bene, maleùe ſe habere, ideſt, ſanum eſſe, uel ægrũ, ueluti in l. 3. aph. 2. aliquando dicitur, morbi ad tempora alia bene, maleùe ſe habent, ideſt, ſanantur, uel in deterius cadunt, ſicut in l. 3. aph. 3. Et ſi excretiones bene exeunt, ideſt, concoctæ ſint, bonæ, ut in li. 4. aphor. 47.

Beta.

Betæ ſuccus aluum mouet: ipſum uerò olus comeſtum ſiſtit, radices autem magis aluum mouent. lib. 2. de diæta. nu. 14. unde in lib. 7. de mor. popu. octauo ſuccum ſorpſit betæ noctem uerſus. nocte, cũ ſine dolore eſſet; dormiuit. & poſtea in eodem lib. coniux Polemarchi cum de articulis laboraret; ſubito coxendix doluit. muliebria non deſcendebant. cũ betæ cremorem potaſſet; uox nocte uſque ad meridiem retẽta eſt. poſtea reſipuit, audiuit. Et in lib. de arti. nu. 75. docet quibus ulceribus conueniant betarum, & bechii folia.

Bibere.

Qui noctu bibere appetunt, his admodum ſitientibus, ſi ſuperdormierint, bonum. lib. 5. aph. 27. & bibere elleborum. i. ſumere in potu li. 4. aphor. 14. in lib. de aere, aquis, & lo. pag. 35. nu. 6. Edaces tales naturas eſſe neceſſe eſt, & non multum bibaces: nõ enim fieri poteſt, ut ſimul multum edant, ac bibant. & nu. 24. q̃a mulieres meatus urinarios habent amplos; etiam plus bibunt, quàm pueri. uerùm hæc de potu ſunt aduertenda, ueluti prog. quædam. ſcribit Hip. in lib. 7. de mor. pop. pag. 148. nu. 9. Et bibenti ſtrepitus audiebatur circa pectus, & uentrem deſcendentis potus. quod uerò peſsimum erat &c. & nu. 15. eiuſdem libri. ſtrepitus bibenti magni fiebãt. reſpuebat, & ſurſum ad naſum abſorbebat. & in eodem li. nu. 45. cum de melancholico uiro loqueretur, ac notas deſcriberet, ſic inquit. bibere quandoque tota die, ac nocte etiam ſi potus exhiberetur; non uolebat. quandoque uerò urna derepente correpta, omnem aquam ebibebat.

Bilis.

Bilis eſt genus humoris, quod atrã ſpeciem, & flauam, & quæ ex atra, & flaua conflantur, continet. flaua igitur, & atra ſunt duæ humoris ſpecies. æruginoſa, praſsina, & huiuſcemodi aliæ aut miatę ſunt ex flaua, & atra, aut per ulteriorem decoctionẽ fiunt tales. ea flaua autẽ, & atra bile conſtituitur corpus hominis: propterea quod legitur in lib. de natura hominis pag. 10. nu. 8. corpus humanum eſſe ſanguinem, & pituitam, & bilem flauam, & nigram, & nulli ipſorũ idem nomen eſſe, & ſpecies iuxta naturam ſeparatas eſſe, nec ſimilem eſſe ſanguinem bili, nec bilem pituitæ, neque hanc ſanguini: & hæc quatuor congenita eſſe, & hominem in ſe ipſo hæc omnia ſemper habere, donec uixerit: & nata eſſe ea homine hæc omnia habente, & nutrita eſſe in homine hæc omnia habente. Et in lib. 1. de mor. nu. 2. bilis, & pituita tum naſcentibus gignantur, & ſunt in corpore aut plus, aut minus. quocirca facilem cognoſcimus hominem ex humoribus fieri, & nutriri: & humores in homine fieri, & nutriri. & hæc eſt Ariſtotelis ſententia, quod nos ex quibus facti ſumus, ea hiſdẽ nutrimur. nã duplicẽ, ut ſentit Hip. bilem habemus: alterã, ex qua ſumus generati, quæ ſemper eſt in nobis, donec uixerimus: alterã poſt hominis cõſtructionẽ fieri ex cibis, & potibus: nã, ut in l. 4. de mor. pag. 75. nu. 3. legitur. in omnibus cibis, ac potibus & bilioſi quid eſt, & aquoſi, & ſanguinei, & pituitoſi: in alio plus, in alio minus. &, poſtquã comedit, aut bibit homo; corpus in ſe ipſum humorẽ ea uentriculo, & fontes trahũt per uenas de uẽtriculo, ſimilis humor ſimilem, & corpori diſtribuit: quemadmodũ ẽt in plantis ſimilis humor ſimilẽ trahit de terra. Et nu. 8. poſtquam comedit, & bibit homo aliquid amari, quodque bilioſum, ac leue eſt; copioſior etiam bilis fit in hepatis folliculo. quare ſimilis humor ſimilem trahit. ſed ad congenitam redeamus bilem. corpus humanum hos habet quatuor humores perpetuo, ſicut & annus omnis omnium particeps eſt et caliditatum, et frigiditatum, et ſiccitatum, et humiditatum.

Sed fit, ut annus alius alio ſit calidior, uel frigidior; ſic corporum aliud alio calidius, frigidiuſue natura: et idcirco dicatur corpus bilioſum, uel ſanguineum, uel pituitoſum; ſiquidem in eius generatione maior ſit bilis, aut ſanguinis, aut pituitæ copia. humor autem hic, qui flaua bilis appellatur, eſt calidus, & ſiccus, ut ſcriptum eſt in lib. de ſtructura hominis pag. 215. nu. 1. quod quidem confirmatur

tur in lib. de natura hominis pag. 10. nu. 12. nam, cum pituita bili flauę opponatur; pituita eſt omnium humorum frigidiſsima ex ſua ipſius natura, & uiſcoſiſsima, & maxime in hyeme uiget. itaque bilis eſt omnium calidiſsima, minime uiſcoſa, imo uiſcoſa incidit, & abſtergit, & in æſtate dominatur: quod tempus calidum eſt, & ſiccum: unde & ipſa calida exiſtit, & ſicca. uerùm dicit in dicto libr. Hipp. n. 11. Iugulatis primum ſanguis calidiſsimus, & ruberrimus profluit, deinde pituitoſior, & bilioſior. Et n. 13. homines uere, & æſtate maxime dyſenteriis corripiuntur, & ſanguis ex naribus ipſis fluit, & calidiſsimi ſunt, ac ruberrimi. Et in libr. 1. de morb. pag. 63. nume. 22. Eſt pituita frigidiſsima ea natura: calidiſsimus autem ſanguis. frigidior eſt etiam aliquanto bilis ſanguine. quapropter uidetur Hip. ſenſiſſe flauã bilem minori caliditate præditã eſſe, quàm ſanguinẽ. quę profecto opinio à ſuperiori omnino diſſentit. ſed dicendũ eſt caliditatẽ ſanguinis maiorem eſſe quàm bilis quò ad uitam, ac uitæ operationes ſeruandas: quoniam uita exiſtit homini per calidum, & humidum: & calor in humido non eſt in ſupremo gradu, ſed in ſicco. uerùm caliditas bilis poſita eſt in ſicco, & ſiccitas eſt lima caloris. ideo quò ad eſſentiam humorum flaua bilis calidior eſt ſanguine.

Materia uerò, ex qua flaua fit bilis, ab Hip. affirmatur in l. 4. de mor. pag. 75. n. 8. his uerbis. poſtquam comedit homo, ac bibit quid amari, quodque bilioſum, ac leue eſt; copioſior etiam bilis fit in hepate. & in l. 6. de mor. pop. ſect. 6. pag. 145. quibus quidẽ pingue, bilis flaua: quibus ſanguis atra. fit & ex ſanguine caleſcẽte, à quo exhalat humor aquoſus, & pinguis, & leuis, qui eſt bilioſus. & id dicit Hip. in l. 4. de mor. pag. 77. n. 23. fit tandem ex cibis ſalſis, ex acutis, & huiuſmodi aliis, de quibus ſermonem habere longum ſuperuacaneum duxi. Porrò conſtat bilis ex partibus: ait etenim Hip. in l. de aere, aquis, & locis pag. 37. n. 29. quod liquidiſsimum, ac aquoſiſsimum eſt in bile, conſumitur: denſiſsimum uerò & acerrimum relinquitur. itaque habet ratione materiæ ſiccitatem, & humiditatem: ratione quidem formæ caliditatem, & frigiditatem, dum modo ad nigredinem, & combuſtionem deueniat. & hæc eſt eſſentia flauæ bilis.

Cum igitur bilis inter humores ſit calida, & ſicca: neceſſario omnium horum erit leuiſsima, ac præterea in ſuperficie conſiſtit, ſecundo loco ſanguis, tertio pituita, ac tandem aqua horum grauiſsima. ſic inquit Hip. in l. 4. de mor. pag. 73. n. 25. ubi uult humorem turbatum ſimilitudinem cũ equino lacte habere. qua de re cum flaua bilis ſit calida ſi multa ſit; calfacit, & æſtuoſum hominem reddit, febricitantemque: cũ ſicca exiſtat; exiccat, mordet, inflãmat. cum liquidiſsima ſit, & leuiſs. facillime è loco mouetur, & errabunda fit, ac ſupernas præſertim hominis partes occupat, atque partes corporis extimas, anteriores, ac dextras. ideoq́ue legitur in lib. de Veteri medicina pag. 5. n. 34. cum amaritudo quædam diffuſa fuerit, quam bilem flauam appellare ſolemus; quales ſtatim anxietates, & ęſtus, & impotentiæ occupant. & ubi liberati fuerimus ab illa; manifeſte & à doloribus, & à calore liberamur. ſed quo modo bilis flaua hæc efficiat, & à quibus cauſis mota, quo tẽpore, quibus locis poſtea explanabimus. & hæc de natura, & de his, quæ ſecundum bilis flauæ naturam exiſtant, dicta ſunt. cauſas uerò bilem flauam efficiẽtes habemus in materia, ex qua fit: propterea ꝙ caliditas & ſiccitas, & quæ caliditatẽ & ſiccitatem conſequuntur, ueluti ſalſedo, amaritudo, acrimonia efficiũt bilẽ, & bilis ab his accipit qualitates. & propterea quæcũque calida ſunt, & ſicca: aut caliditatẽ facere poſſunt, & ſiccitatem, efficiunt bilem ob proportionem, & conuenientiam, quam cum ea habent. itaque, ut uolunt Aſtrologi, inter ſigna cœleſtia leo habet proportionem, & conuenientiam cum bile in ſiccitate, & caliditate, inter planetas mars, inter cœli partes dextra, ſiue meridies, inter anni tempora æſtas, ac præſertim ſub cane, inter diei partes meridies: inter elementa ignis: inter mixta imperfecta ardentes uenti, ac ęſtas, inter minus imperfecta quæ habent materiam leuem ac raram: inter formas, quę mouent ſurſum: inter loca terreſtria habitabilia, ea quæ ſunt calida, alta uerſus meridiem: inter mixta perfecta ea, quæ uim habent calefaciendi, et exiccãdi, ut zingiber, ſynapis, et piper: inter hæc ea guſtabilia, quæ ſaporem habent dulcem, pinguem, ſalſum, et acutũ: odorẽq; ſimilẽ: inter uiſibilia lucida, ſplendida, flaua, et quæ uiſum diſgregant: inter audibilia ſoni acuti, aſperiq́ue, ſtrepitus, tumultus, ſonitus tubarum, et id generis: inter tactilia quæ exaſperant, ſiccant, inflammãt, ulcerantq́ue: inter homines mas: inter mares is, cuius habitus calidus ſit et ſiccus. inter corporis compoſitas partes dextra, folliculus in hepate, cor, et inſtrumenta, quę cordi inſeruiunt: inter ſimilares illa ſubſtantia, ex qua compoſitum eſt cor: deinde ea, ex qua hepar: ac poſtea ea, ex qua caro eſt cõflata: inter tẽperamenta calidum, et ſiccum: inter humores ſanguis, qui ea corde per arterias diſtribuitur. inter ſpiritus uitales: inter facultates uis diſcurſiua: ſic inter actiones: inter ætates iuuẽtus. et ea rebus quę à medicis non naturales dicunt, ſed ad hoĩs uitam neceſſarię ſunt aer lucidus, calidus, et ſiccus, maiorem habet cum flaua bile ſymbolicitatem, quàm obſcurus frigidus, et humidus: et motus maiorem quàm quies: et magis cum ea conuenit uigilia, quàm ſomnus: inanitio, ieiunium, ac fames, quàm repletio: atque tãdem animi affectus, quàm nullis impeditus moleſtiis. hæc igitur omnia, uel plurima ſi corpus hominis comitentur, naturalem bilem non ſolum conſeruabunt, ſed nouam generabunt, augebuntq́ue. et, niſi oratio mea longius protraheretur; Hip. ſententias ſingulas in medium producerem, quæ dicta corroborarent ſuperiora. hæc igitur ſunt bilis flauæ efficientia.

Ea uerò facta eſt ab his, et aucta ſimplex, et pura: aut non pura, ſed mixta. pura, et non combuſta, nec cruda eſt flaua. combuſta tendit ad atram, et fit ęruginoſa. cruda ſapit naturam pituitæ, uel ſanguinis, fluida, uel ruffa, uel praſsina. flaua corpori ineſt magis copioſa in æſtate, ſub cane, iuuenili ętate, et in aliis cauſis adiuuantibus, ueluti ſi homo cibo, et potui indulgeret calido, et ſicco, & plurimis eſſet negociis detentus.

Locus autẽ puræ bilis eſt folliculus in hepate: propterea quòd, ſi alii humores locũ habẽt proprium; et bilis quoque. ſed, ut ait Hip. in lib. 4. de mor. pag. 76. nu. 2. ſanguini fons eſt cor, pituitæ caput, aquæ

ſplen

ſplen,et bili locus folliculi in hepate . non puræ però locus eſt is, qui proprius eſt humoris flauæ bilis mixti,atque etiam in quantitate,& qualitate exuberantis. at locus bilis paucę cum plurimo ſanguine miatæ ſunt uenæ.uec exiſtimes uelim bilem tantum in folliculo eſſe: uam congenita eſt ubique per corpus,& unaqueq́ue corporis particula habet quid bilis,ex qua compoſita eſt ſimul cum aliis humoribus: illa uerò,quæ à cibis,& potibus facta eſt,non omnino tota ad proprium locum ſe contulit,ſed ad eſſe, & ad bene eſſe corporis per corpus diſtributa eſt, atq; omnes particulæ,& omnes humores in ſe quid bilis continent actu, uel potentia. quocirca mirum nou eſt,ſi partes hæ calefiant, quin bilis, quæ actu, uel potentia inerat,commouentur.

Cæterum quonam pacto ipſa moueatur, & a quibus cauſis agamus.ipſam uerò à cauſis, à quibus, & ex quibus fit moueri minime dubium eſt. hæ quidē cauſæ aut iuternæ ſunt,aut externæ.unde Hip. in li. 1.de mor.pag.62.nu.22.caleſcit bilis, & pituita intrinſecus quidem à cibis, & potibus, à quibus etiam nutritur,& augetur: extrinſecus autem a laboribus, ac uulneribus, & à calido nimium calefaciente, & à frigido nimium frigefaciente.caleſcit item à uiſu,& auditu: uerùm minimum ab his. & n. 23.percaleſcit totum corpus,ac humectatur à uino:maxime autem bilis,& pituita percaleſcit,ac humectatur.Et in l.de affectio.pag.80.n.1.bilis,& pituita nimium reſiccātur,aut humectantur, aut incaleſcāt, aut frigeſcāt à cibis, & à potibus, & à laboribus, & a uulneribus, & olfactu,& auditu,& uiſu,et coitu, et à calido,et à frigido.patiuntur autem,cum ſingula ex relatis hoc modo in debito tempore corpori exhibentur, aut non conſueta,aut plura,et fortiora,aut pauciora, et debiliora. et hoc pacto uniuerſi morbi hominibus ex his fiunt.commouetur et bilis,ut ait Hip. in li. de inter.affect.pag.88.n.33.propter caliditatem ſolis: et cōmota à ſplene trahitur. quare à cauſis alteratur primum bilis in primis, et in ſecundis, atque in aliis qualitatibus. deinde ipſam attrahit corpus, uel corporis pars.uerū quandoque non attrahitur;ſed tātummodo alteratur, aut multiplicatur: nam legitur in l.de locis in homine pag.32.n.38.cum in corpore ſuperinflammato carnes intumuerint, et pituita, ac bilis concluſa quieuèrint, & neque refrigeretur quicquam,ueque excat,neque moueatur,neq; aliud quid ſubeat; febres fiunt.ſi plurima,ac meraciſsima ſit bilis,fit febris coutinens appellata.ſi pauca fit tertiana. ſic ait Hip. in l.de natura hominis pag. 11.n. 27. & 28. itaque bilis ſolummodo alteratur nec de loco mouetur:tamē fit febris.in l.4.de mor.pag.75. n.8.ſi derepente multa bilis fiat à cibis ſcilicet ac potibus;homo hepar dolet. et ſi ueteri bili alia ſuperaccedat;morbus oritur. quam ob rem mouetur aliquando bilis a cauſis,eam multiplicando,aut alterādo:aliquando quieſcit et alteratur.ſed bilis commota fluit præſertim ad locum, qui facultates aliquas poſsideat bilis,tanquam ad formam. atque is locus rapit illam. quandoque expellitur a partibus robuſtioribus ad minus robuſtas. quandoque etiam præ multitudine diffunditur per corpus,nec attrahitur. bilis igitur ſi è loco moueatur;diffluit aut attrahitur ad membra officialia,aut ad partes ſimilares, aut ad ſanguinē,aut pituitā, aut ad ſpiritus, et ad calorem.

Si uerò bilis commota fuerit,ut ſcribit Hip.in l. 1.de mor.pag. 63.n.27. per corpus, & contigerit, ut uenæ,et ſanguis attrahant bilem,eamq́ue plurimā ex carnibus,ac uentriculo ad eum,qui prius ineſt,ut pote cum etiam natura calidiſsimus ſanguis in corpore exiſtat. cum itaque percaluerit ex carnibus, & uentriculo ſupra eum,qui iam ineſt, adhuc magis à bile, percalfacit etiam reliquum corpus. & hoc pacto fit febris ardens.& n 28.cum bilis commota ad uenas, & ad ſanguinem ingreſſa fuerit; ſanguinem ex conſueta compage,ac motione dimouet,& ſeroſum facit, & calfacit. calefactus autem etiam reliquum corpus totum percalefacit. Et in l.2. de mor. n.3.bilis,& pituita calfaciunt ſanguinem,& plus ſolito commouent. at partes, quæ bilem attrahunt, & non ſanæ ſunt;ſed ęgræ,ut eaplicat Hip.in l.de Vict. ratione in mor.acu.com.4.par.1.qui inquit,cum uenulę tempore æſtiuo exiccatæ acres,& bilioſas,quę tenuea ſint,trahunt ad ſe humiditates, quas ichoras uocant,fit cauſus,id eſt,febris ardens. &: par. 27.declarat,quid fiat poſtea,cum bilis ſanguini mixta ſit, his uerbis.cum dolores acceſſerint;bilis atræ,fluxionumq́ue acrium deſtillationes fiūt, mordentur interna, grauanturq́ue morſę à prædictis humoribus uenæ, quæ in affecto ſunt loco. Et repleta à fluxionibus particula,quæ afficitur, & corrumpitur in primis ſanguis;deinde uaſa opplentur, quòd in eo iunctas uias ſpirituū arcet,cohibetq́ue:propterea quòd cum ſanguine ſpiritus eſt.& hinc fiunt infrigidationes,uertigines,aphoniæ, capitis grauitates,conuulſiones.cæterum ſcribit Gal.in com.prædicto par. 11 ſi attractio illa fiat in una quapiam corporis parte, in ea ſolum qui eryſipelas referat, affectus quiſpiam erit. ſi autem uenæ totius corporis ſupra modum exiccatæ calidas carnoſis è partibus humiditates traxerint;in toto corpore fiet affectio, quæ cauſum referet.ſed,ut ipſe Gal. in par.27. explicat,ſi in aliquo corporis loco,uelut in hepate,corde,& uena caua, fiat dolor; motio doloris fluxionem humiditatū ad eam partem,quæ dolore uexatur, excitare conſueuit. cæterum abſque febre bilis in uenas, & in articulos decumbit,& firmatur:nam ait Hip. in l.de Affectio.pag.80.n.14. ſi febris non tenuerit, os uerò amarum habuerit, & corpus grauetur,& cibum auerſetur;bilis in uenas,& articulos incubuit,& firmata eſt.

Porrò ſi flaua bilis cum atra miſceatur, uel ſola bilis flaua ad maiorem deueniat decoctionem; fiet bilis æruginoſa,de qua mentionem facit Hip.in lib. de Veteri med. pag.5.nu. 34.& notas eius explicat ſic.Et quos quidem acuta,acriſq́ue,ac æruginoſa bilis ſcilicet diffuſa affigit,qualea mox rabies, & morſus uiſcerum, ac pectoris, & deſperatio? De cruda autem bile hoc pacto ibi diſſerit. Quanto autem tempore eadem eleuata fuerit, & cruda, & meraca ac intemperata,nulla ante ueque dolores,neque febrea ſedare poſsit.

Miſcetur præterea flaua bilis cum lacte, ut legitur in l.de aere,aquis,& lo.pag.36.n.24.ſic.Fit pueris etiam ſcilicet calculus, ſiue lapis ex lacte, ſi non ſalubre id fuerit,ſed ualde calidum,ac bilioſum:uentrē enim percalefacit,& ueſicam. quare urina dum aduritur; hæc patitur.

Si uerò ſpiritus bilioſus ſpiritibus,qui cordi inſeruiunt,

niunt, adiungatur; fit excandeſcentia, & ira, quæ, ut ſcribitur in l. 6. de mor. pop. ſect. 5. par. 9. attrahit & cor, & pulmonem in ſe ipſa, & in caput: ſiquidem ſicut in com. exponit Gal. in excandeſcentiis cor unà cum arteriis per totũ animal diſpertitis cõſpiciatur pulſum maiorem, ac uehementiorem efficere. unde par eſt ea, quæ ipſius dilatationem replent, plura co tempore induci. quòd uerò tunc in caput plus caloris, atque humoris efferatur, argumento eſt rubor per oculos, & totam faciem diffuſus. at, ſi ſpiritus biliosus cum animali ſpiritu copuletur; fiunt uigiliæ, delyria, mentis inquietudo, ac inſtabilitas, & alia huiuſmodi. ſi cum naturali; lædit nutritionem perfectam, augmentum, & generationem.

Si autem bilis, aut pituita ad cor conſiſtat; animo linquitur homo. conſiſtere autem neceſſe eſt commotis, ac humectatis. hæc in lib. 2. de morb. pag. 65. num. 5.

Si uerò ad hepar bilis flaua multa confluat; ſtatim, ut ſcribitur in l. 4. de mor. n. 8. dolet hepar, quod pueri cor uocant, & bilis de uentre copioſior fit: trahit enim folliculus, qui eſt in hepate bilem iuxta ſimilitudinem, quæ inter folliculum eſt, & bilem. hoc autem contingente procedit de uetere bile propter multitudinem ad uentriculum, cui tormen oboritur. unde, ſi ſuperaccedat noua bilis in corpore, ab his, quæ in uentriculum incidunt; morbus huic oboritur. è uentriculo fit uomitus. itaque, cum prægnãs, quæ cor, & uterum doleret, ac febriret; catapotium deglutiret deorſum fortius purgans, quàm conueniebat, euomit etiam bilem combuſtam præ cibi abſtinentia, & febre. ſic legitur in l. 5. de mor. popu. n. 9. & nu. 11. uomebat bilem fuluam aliquando, ubi è ſomno excitatus eſſet. uomebat etiam nigram. Et l. 4. de mor. pop. n. 7. Eumenis uxor autumno uomuit bilem atram. cauſa uomitus bilis dicta eſt, ſed Hip. inquit in l. 2. de mor. pag. 64. n. 3. uomuit bilem, ut poте commota ipſa in corpore. & n. 14. dolor caput corripit, &, ſi paululum moueatur; bilem uomit.

Præterea, ſi bilis in caput trahatur; dolor circum circa caput uexat, & uomit bilem, & difficulter mingit, & deſipit. dolet præ nimia eius calefactione. deſipit, cum ſanguis in capite à bile, aut pituita fuerit calefactus, & plus ſolito commotus. caput præ caliditate trahit in ſe ipſum tenuiſsimum, ac craſsiſsimũ uomit. ſic ſcriptum eſt in l. 2. de mor. nu. 3. ubi uerò in capite commota aceruatim deorſum fluxerit, ac circa collum conſtiterit; fit angina, de qua Hip. ſcribit in l. de Vict. ratione in mor. acu. com. 4. par. 31. & in l. 2. de mor. n. 9. cum autem pectus bilem generarit; fit homo balbus, furioſus, & caluus, ut in l. 2. de mor. pop. ſect. 6. legitur. Et in l. de affectio. pag. 80. n. 12. cum commotis duobus humoribus, pituita ſcilicet & bile, non conducentia corpori exhibentur; ipſi inter ſe ipſos coacte corpori ubicunque tandem contigerit, allabuntur. & fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumonia. cum autem ſplen in ſeipſum traxerit bilem; ea commota eſt à ſolis caliditate: & tũc fit ſplenis morbus, ut dicit Hip. in l. de Inter. affect. pag. 88. n. 3. Ad hepar quandoque ducitur bilis bubulæ carnis eſu, & nimio uini potu, ſicut in eodem li. n. 31. apparet. ſi uerò bilis mota uiſceribus, ac ſepto tráſuerſo inſederit; fit pleuritis, ſicuti docet Hip. in l. de Affect. pag. 80. n. 10. at ſcriptum eſt in l. 5. de mor. popu. pag. 141. n. 17. Symmachi filius à bile ſuffocabatur noctu; cum dormiret, & febris eum teneret. Et in l. 4. pag. 137. n. 51. ualde bilioſis ſuppuratis purgatio ſepiæ atramento maxime ſimilis. ſi autẽ bilis ad aluum deueniat; dicit Hip. in lib. 5. de mor. pop. n. 10. Famula Oneſidemi in Lariſſa ulcerata eſt aluum, & inteſtinum a bile ſponte commota. & prodibat ſurſum, ac deorſum bilis, & ſanguis. & febris tenebat. Et ſubdit. Eudemus in Lariſſa hæmorrhoides habens fortes, & diuturnas cum exanguis eſſet, bilis commota eſt, ſed leniter in corpore: & aluus turbata deorſum bilioſa egerebat, & hæmorrhoides intumeſcebant, pharmaco deorſum purgante poto, probe depurgatus eſt: & rurſus ſuccum bibit: & amplius aluus turbata eſt, & dolor ad præcordia conſiſtebat. Et in l. de Affectio. pag. 81. nu. 28. fiunt & hi dolores, qui ex potationibus, aut ex conuiuio oriuntur; cum cibi, & potus plus ſolito in uentrem ingreſſi fuerint: & quæ extrinſecus corpus ſupercalefacere ſolent, bilem, ac pituitam mouerint. & ſuprà. Ex uino, aut a conuiuio bilis ſuperne, ac inferne fluxus, aut diarrhœa corripit. Vbi bilis, & pituita ad inteſtinum rectum deſcenderit; inflammatur, & procidit, & ſanguis profluit. hæc in l. de Fiſtulis pag. 206. nu. 6. ſi uerò bilis, aut pituita ad uenas recti inteſtini incubuerit; ſanguinem, qui in uenis eſt, calefacit. caleſcentes autem uenæ ex uicinis uenulis ſanguinem attrahunt. &, ubi replentur; interna ſedis pars intumeſcit, & capita uenarum ſupereminent, ſic ſcribit Hip. in l. de hæmor. pag. 206. n. 1. cum autem caput doleat, & imum uentrem, & lumbos; bilis in uteris eſt. ſic legitur, in l. de natura mul. pag. 98. nu. 83. ſed ut ſummatim dicam, morbi omnes, ut legitur in lib. de Affectio. nume. 1. a bile, & pituita hominibus fiunt. Et nu. 15. dolor, qui aliàs ad alium uentris locum tranſit, & febre caret, à bile fit. ſi uerò bilis extra ad aliquem colligatur locum, putreſcit. & hac parte, ait Hip. in l. 2. de mor. nu. 2. caro putreſcit, & exulceratur, & accedentem pituitam ac bilem inſuper putrefacit, & fit pus. uerùm fit, ut flaua bilis expellatur cum ſanguine narium, aut cum urina, per ſputa, per uomitum, per ſedem, cum ſanguine mẽſtruo, aut hæmorrhoidali, per nares, per aures, ac per ſudorem, & ex his partibus fit euacuatio critica, aut ſymptomatica: de quibus hoc pacto loquitur Hip. in l. 2. aph. 15. Vbi fauces ægrotant, aut tubercula naſcuntur in corpore; excretiones inſpicere oportet: nam, ſi bilioſæ fuerint; corpus unà ægrotat: ſi uerò ſimiles ſanis; tutum eſt corpus nutrire. In lib. de dentitione pag. 24. nu. 3. cum maiores prioribus deglutire in tonſillarum ulceribus non poſſunt; his multum bilem reuomit, aut per aluum prodire periculoſum eſt. Et de Affectio. n. 13. ſi febre ex bile detineatur non purgetur neque ſurſum, neque deorſum, dolor autem affuerit per totum corpus; tertia, aut quarta die pharmaco leni, aut potione deorſum purgatur. Et li. 6. aph. 50. quibuſcunque præciditur cerebrum, his neceſſe eſt febrem, & bilis uomitum ſuperuenire. In li. 2. pror. par. 48. in ardentibus febribus cum aliquantula perfrictione, deiectionibusque aquoſæ bilis, multiſque oculorum peruerſio, ſignum malum tum aliàs, tum ſi catochi fiant. Et lib. 4. aph. 28. quibus bilioſæ deiectiones ſuperueniente ſurditate eſſent: & quibus ſurditas, ſuperuenientibus bi-

lioſis

ioſis deiectionibus,ceſſat. Et aph.47. Excretiones in febribus non intermittentibus liuidæ,cruentę,fœtidę,& bilioſę oẽs malę,& ſi bene exeunt ſiue per alui excretionẽ,ſiue per urinas,bonũ. ſi uerò non aliquid eorũ,quæ iuuant,per hęc loca excernitur malũ. & l.5.aph.64.lac date,quibus in febribus acutis bilioſæ ſunt deiectiones,malum.in l.6.de mor. popu. ſect.6.uerſus finẽ.Bilioſum, & ſanguineum corpus atrabiliariũ fit,niſi habeat euacuationes.& in l.4.de mor.pag.63.n.27.quantum in uentriculo, & in ueſica ineſt bilis,quod quidẽ in uẽtriculo eſt, aliquando deorſum exturbatur,plerunque uerò in primis diebus uomitur aut in quatuor,aut in quinque. & ſubdit.at quibus in ueſicã confluit quid bilis, his craſſa urina mingitur, craſſa autẽ à pituita. bilioſa aũt alui ingeſtio prodit;eo ꝙ combuſta ſint ea, quæ ſunt in uẽtre.& in l.4.de mor.pag.75.nu.8.ſi derepẽte multa bilis fiat;homo dolet hepar, & de uentre copioſior fit.hoc.n.cõtingẽte,procedit de ueteri bile propter multitudinẽ ad uentriculũ.& pars ipſius per ueſicã,pars per aluũ egreditur . atque ſic minima pars in homine manet,& dolores ceſſant.& in l. de Affectio.pag.81.nu.24.cum tormen,& dolor adeſt per totũ corpus,& egerit bilẽ,pituitã,& ſanguinẽ cõbuſtum;fit diſſenteria: morbus hic fit;ubi bilis, & pituita in uenas,& aluũ incubuerint: ægrotat quidem ſanguis & corruptus ſecedit.ægrotat autem & inteſtinum,& raditur,ac exulceratur.

Verùm de urinis bilioſis pauca dicã; quoniam de his curationibus oĩbus dicemus ſuis locis. Quibus, ait Hip.in l.7.aph.32.bilioſa ſedimina ſupra tenuia acutũ morbum ſignificant. ſed nos docet Hip. hæc de bile,quæ memoriæ ſunt mandanda. Bilis, ut in l. de locis in homine pag.33.n.45.legitur,ubi ſua ſpõte eruperit, aut inferne,aut ſuperne, difficilius ſedatur.quæ enim ſponte procedit,præ uiolentia corpori facta impellitur.Si uerò à medicamẽto fluat; nõ à gẽtilitatis cognatione uiolatur.& in li.1.de mor.n.6.febriẽti,ac bilioſo in tẽpore foras diſperſa bilis,bonum:diffuſa aũt ac diſperſa ſub cutem, toleratu leuior eſt habenti,& curatu facilior ſananti: diffuſa autem,ac diſperſa,& ad unã aliquam corporis partem allapſa,malum.Et in l.de med. purg.pag.41. nu.4. commota bile,& nõ purgata,nõ ſorbere uult æger, neque bibere:ſed omnia abominatur, & plerunque perit.Et in l.de Affectio.pag.81. nu. 16.pituita, & bilis cõpacta quidẽ, fortia ſunt, & præualẽt in quacunque corporis parte conſtiterint,& laborẽ,ac dolorẽ fortẽ exhibent:diffuſa uerò debiliora ſunt,quacunque corporis parte manifeſta fuerint.

De notis,quę bilẽ flauam declarãt,loquitur Hip. in lib.6.de morb. popu.ſectio.5. par.14.linguæ uirides bilioſæ. Et in lib.1.de mor.mul. pag.102. nume. 23. ſi conceptio impediatur propter ſalſuginem, & bilem; lintea erunt fulua, & ſubliuida. & in lib. de natura mul.pag.94. nume. 20. ſi mulier bilioſa fuerit; ſuper arenam ſanguis pallidus erit. ſed de his notis plura iam dicta ſunt antea.

Curatio bilioſi affectus ſit uelox:qm̃ morbi,qui à bile fiunt, cito terminantur.& in li. de Affectio. pag. 82.nume.35. Quicunque bilioſi ſunt, his dato ea, à quibus bilis purgatur.in lib.de Veteri med.pag.5. nu.34.ubi liberati fuerimus à flaua bile, & purgati aut ſponte,aut per medicamentum; ſi modo tempeſtiuè quid ipſorum fiat; manifeſtè & à doloribus, & à calore liberamur.& ſubdit.non ſedantur autem hæc,priusquàm eadem expurgetur, & proſternatur, & aliis permiſceatur,ſcilicet bilis.& in lib.1. de mor.mul.pag.103.num.32.ſi humiditas bilioſa in uteros confluat; medicamentum dandum eſt,quod bilem purget: ſi uerò ſalſuginoſa; lac aſininum, & uinum,& alia auxilia . bilem autem ex utero purgãtia explicat in lib.1.de mor.mul.pag.110. nu.120. & in eodem libro nu.48. ſi prægnantem bilis uexet;ptiſanę ſuccum dato, rhoe rubro inſperſo, aut eo,qui ex moris paratur . ſorbeat autem frigidam, & ſiſtetur. & in lib.2. de mor.mul. pag.122. nu.6. plura recitat medicamenta bilem purgantia. in lib. de inter.affectio.pag.91.dat ueratrum nigrum in uino dulci,& alia. In capitis uulneribus exhibet medicamentum bilem purgans pag. 185.nu.28. in febre cum corpus grauitate dat quàm celerrime pharmacum purgans ſiue ſurſum,ſiue deorſum opus fuerit. Si uerò febris non tenuerit, os uerò amarum habuerit,& corpus grauetur,& cibum auerſetur; pharmacum dandam eſt.Et hæc in lib.de Affectio. pag.80. nu.14.in lib.de locis in homine pag.32.nu.38.cum laſsitudo occuparit,& febris,ac repletio,lauare multa aqua oportet, & alia docet,quæ ibi per lege. ſic curationem cauſi dat in lib.de Affectio. pag.80.nu. 12.& nu. 13. ait.ſi bilis aut pituita ad cor conſidat; aqua frigida,aut aqua mulſa pota,uomat, & alia explicat,de quibus,ac cæteris huiuſce generis diſſeremus propriis locis.

Bonum.

Bonum quandoque dicitur de homine, ut in lib. 2.de mot.po.ſect.5.pag.132.ubi legitur. quicũque fului, naſo acuto,oculis paruis,mali: quicunque fului, ſimi , culis magnis, boni. aliquando dicitur bonus habitus,ut in lib.1. aph. 3. In exercitationibus boni habitus ad ſummum progreſsi periculoſi ſunt, ſi in extremo fuerint. aliquando dicitur bonum. i. utile, & ſalutare,ut in lib.2.aph.2.ubi ſomnus delirium ſedat bonum eſt. Et in lib.4. aph. 25. ſanguis ſurſum qualiſcunque fuerit malus,deorſum uerò bona ſunt nigra ſubeuntia.i.minus mala.& lib.2. aph. 4.non ſatietas,non fames,nec aliud quidquam bonum eſt.i.ſanum,quod naturæ modum excedat . Et lib.4.aph.47.excretiones probe ſecedentes bonæ, hoc eſt, ſignum bonum.Et lib.5.aph.27. quibus bibendi appetentia noctu ualde ſitientibus ſi obdurmierint,bonum eſt.i.cõtingit ſomno iuuari. Et aph. 67. tumores laxi boni.i.ſine periculo,crudi mali.& in lib.prog. com.1.par.14. ſupinum cubare manibus , & cruribus extentis minus bonum , hoc eſt, non bonum.

Boreas.

Boreas,ſiue Aquilo,ut ſcribitur in lib.2. de dięta pag.45.nume.3. frigidus ſpirat, ac hnmidus , quia progreditur à talibus regionibus. i. ut ſcriptum eſt in lib.de aere,aquis, & locis.nu.45.ab ipſis urſis riphæis,quę montibus,unde boreas ſpirat, ſolque ipſe ſupremo æſtiuo ſolſtitio deficiens proxime accedit,ac tum exiguo tempore calefacit, ibi ſunt uenti perpetuò frigidi à niuibus, glacie , imbribusque condenſati : qui nunquàm à montibus decedunt. meatque boreas per tales locos, ad quos non accedit ferè ſol,neque aetem reſiccãs humorem, ebibit,

ac exhauſta quare ad terram habitabilem accedit, ſuam ipſius uim habens, ubi nõ per regionis ſitũ corrumpitur: & his quidem qui proxime habitant, frigidiſsimus eſt, qui uerò remotiſsime, minime. boreas uerò quas habeat facultates aliàs legat aquilo: ſed dicitur in l. de aere. hyems ſicca, & borealis. n. 25. ęſtas ſicca, & borealis. n. 28. autumnus ſiccus, & borealis. nu. 29. Verùm aliàs dixit Hip. Aquilonẽ uentũ eſſe frigidum, & ſiccum. & idem eſt Boreas; & Aquilo. & propterea ſibi contradicit, aut hic non eſt Hip. liber: imo legitimus eſt, ut antiqui cẽſuerunt. Sed, cũ dicat Hip. Boream uentum eſſe frigidum, & humidum; non de uento illo, qui ſeptentrionis uerum tenet locum: ſed de eo, qui ſeptentrionali uicinus eſt, intellexit. aut quoniam uentus, qui ab illis regionibus proficiſcitur frigidiſsimis, & glacie multa oppletis; neceſſario eſt frigidus, & ſiccus in partibus illis. ſed cum diu recedat ab illis; caleſit uenti materia glaciata ab aere calido, & liqueſit.

Brachium.

Brachium in poſteriorem partem luxatum lege in lib. de fract. nu. 44. ſed in anteriorem partem rariſsime luxatur n. 43. brachii luxati cognitio eſt ibidem. brachii fracti iuſtiſsima extenſio, & compoſitio. in l. de Fract. brachii os fractũ quadraginta diebus corroboratur. nu. 9. brachii oſsis incuruatio quõo præcauenda. nu. 9. legitur porro in lib. 5. de mor. popu. nu. 33. Epircharmo circa pleiadum occaſum dolor humeri, & grauitas in brachium, anxietas uomitus multi, aquæ potus.

Braſsica.

Braſsica, ut ſcribitur in lib. de affectio. pag. 31. n. 49. acrimoniã quandã habet ad ſeceſſum, & ſimul boni ſucci eſt. Et in l. 2. de mor. pag. 66. n. 19. ſi aluus nõ ſubeat; braſsicas edat, & ſuccũ ſorbeat: ſin minus, folia ſambuci. Et l. 2. de diæta pag. 47. nu. 14. braſsica calſacit, ac aluũ mouet, & biliosa ducit. Et l. 6. de mor. po. ſec. 2. pag. 144. col. 2. braſsicã ſeptima die qs comedit cũ adhuc difficulter ſpiraret: poſtq̃ pectẽ emollitus eſt; rectè ſpirãs factus eſt, aluus ipſi expulit.

Bubulæ Carnes.

Scribitur in li. de Vict. ratione in mor. acu. com. 4. par. 94. bubulæ carnes melancholica prorităt pathemata; nempe harũ natura inſuperabilis eſt, nec quiuis uentriculus eas concoquere poteſt. Et in lib. 1. de mor. mulieb. pag. 111. nu. 157. ſi feruido, ac ſuperficiario ulcerẽ pudenda laborent; carnem bubulá longitudine duorum palmorum paruórum, craſsitudine uerò ligni, quod in foràmen bipennis immittitur, pudendi uidelicet uirilis forma, uſque ad ueſperam apponat: noctu uerò auferàt.

Bullę.

Scribit Hip. in lib. 7. aph. 34. quibus in urinis bullę ſubſiſtunt, morbum renalem, & lõgum ſignificát. Et in lib. 3. de mor. pag. 73. nu. 21. ſupra omnia in unaquaque pleuritide cõſiderare oportet linguã: ſi enim bulla ſubliuida ſiat in lingua, uelut ferro in oleo tincto, ſi quidem in principio fiat aſpera; difficilior eſt morbi amotio: & neceſſe eſt ſanguinem tuſsiendo reiicere in diebus, quibus id fieri oportet. ſi uerò facto morbi progreſſu fiat; iudicationes quidem contingent ad decimumquartum diem.

COMMENTARIVS III.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Coecitas.

Occecutiunt homines, ut inquit Hip. in li. 5. de mor. pag. 64. n. 1. cũ ad uenas in oculis peruenerit pituita: aequoſior. n. fit uiſus, & turbulentior, & ſplẽdor in oculis nõ ſimiliter ſplẽdidus eſt: neque in ipſo cõparet, ſi uidere uoluerit ſimiliter ſicut ante cũ ſplẽdidus, & purus eſſet. Et in l. de inter, affect. pag. 86. & n. 19. cũ de quodã loquatur dolore ait. ſi in crus dolor incubuerit priuſquã uraț; claudus erit. ſi uerò in caput; ſurdus, aut cęcus. Et in l. 2. de pręd. pag. 175. n. 48. quibus ex his alui dolores in dextris fuerint, & iã uetuſtus fuerit morbus; hoĩes ab ipſo cęcutiũt. Et in l. de ſeptimeſt. partu pag. 20. n. 4. quęcũq; mulieres multos pueros pepererũt, & quidã ex ipſis claudus natus eſt, aut cęcus, aut aliud quoddã malũ hñs aiũt in hoc puero octauo mẽſe ipſas difficilius trãſegiſſe, q̃ in his quos pepererũt nihil mali habẽtes: fœtus. n. mancus in octauo menſe fortiter ęgrotauit. & in lib. 7. de mor. pop. pag. 151. nu. 44. ſcribitur Damoerem cęcutire, & corpore exoluto eſſe, ſe uideri. Signa cęcitatis recẽſet Hip. in lib. 6. aph. 56. & ait in morbis melancholicis ad hęc periculoſi decubitus, ſtuporẽ corporis, uel cõuulſionẽ, uel furorẽ, uel cęcitatẽ ſignificát. & in l. de Coac. præ. nu. 2. uiro lippiẽti febre ſuperueniẽte ſolutio: ſin minus aut pereat, aut utrunque, periculũ eſt ne cęcus fiat. & quibus lippiẽtibus capitis dolor accedit, & ad multũ tẽpus cõcomitatur, periculũ eſt, ne cęci fiãt. & in lib. de iudicatio. pag. 160. n. 11. quibus in feb. ardẽtibus coxarũ dolor, oculorũ diſtortio, aut cęcitas, aut teſtiũ tumores, aut mãmarũ eleuatio febrẽ ardẽtẽ ſoluit.

Calcaneus.

Calcaneus denigratus legatur in lib. de artic. nu. 95. calcanei ſummũ in tibię, & fęmoris fracturis quę cura ſit habenda, lege in lib. de fract. nu. 26. calcanei ex ſaltu uehementer lęſi quę curatio, ibidem nu. 11. calcanei contuſio l. in li. de arti. nu. 95.

Calculi.

Calculi fiũt in renibus, ueſica, & in utero. qũo uerò, & ex qua materia, & qs ſit efficiẽs calculi in ueſica, ſcribit Hip. in l. de aer. aquis, & lo. pag. 36. n. 22. 23. 24. inquit. n. Quorũ aluus ardẽs, ac feruida fuerit ſic & ueſica: cum. n. magis, quàm pro natura fuerit calefacta ſtomachus ipſius inflãmatur. ubi uerò hęc perpetitur, urinã non dimittit, ſed in ſe ipſa concoquit, & adurit, & quod quidem in ipſa tenuiſsimum

eſt,

eſt, diſcernitur, & quod puriſsimum eſt, tranſit, & emingitur: quod uerò craſsiſsimum, ac turbidiſsimum eſt, coaceruatur, & concreſcit. Primum quidem paruum, deinde maius fit: dum enim uoluitur ab urina, quicquid craſſum compactum fuerit, ad ſe ipſum adaptat, atque ſic augeſcit, & in totum concreſcit. & cum urinam emittit; ad ueſicæ ſtomachũ allabitur ab urina impulſum, & urinæ emiſsionem impedit, & dolorem uehementem exhibet. quare pueri calculoſi fricant, ac trahunt pudenda: uidetur enim ipſis cauſa mictionis eo loco eſſe. fit pueris ẽt ex lacte ſi non ſalubre id fuerit, ſed ualde calidum, ac bilioſum: uentrem enim percalefacit, & ueſicam. quare urina dum aduritur, hæc patitur. ſed & in lib. 4. de mor. pag. 78. nu. 28. ſcribitur ſic. Calculi morbo principium oboritur à lacte, ubi puer lac impurũ ſugit; lac enim in nutrice impurum fit, ſi pituitoſis cibis, ac potibus, & alimentis impuris nutrix utatur; & eò magis ſi ipſa non ſana fuerit: nam ad lac cedit de eo, quod ipſa plurimum in ſe ipſa habuerit, ueluti ſi ſanguinea, pituitoſa, bilioſa, uel aquoſa ſit.

Modũ uerò ibi recitat Hip. & materiã, ex qua fiat lapis in ueſica, ac pręterea dat quinq; ſigna, quæ docẽt calculũ ueſicę. n. 29. & ait. ubi meire uult dolore affligitur, & urina paulatim fluit, uelut in urinæ ſtillicidio, & eſt ſubcruenta, nimirum ueſica à lapide exulcerata, & ueſica inflammata eſt, quod indicat ſumma præputii pars. tandem mingit quandoque arenoſa. Et in lib. de aere, aquis pag. & numero citatis inquit. urinam ſplendidiſsimam calculoſi mingunt ad ſimilitudinem ſeri; eo quod id quod craſsiſſimum eſt, ac bilioſiſsimum, iſthic manet, & coacervatur, ac concreſcit. mulieribus autem non contingit fricare pudenda: quia meatus urinæ in ueſica breuis eſt, & amplus, ut facile urina impellatur. unde in lib. 4. aph. 79. quibus in urinis arenoſa ſubſiſtunt, his ueſica laborat calculo.

Qui uerò generent calculos, docet Hip. in lib. 2. de mor. pop. ſect. 6. & ait. Quorum pectora bilem generant balbi, furioſi, & calui ſunt: quicunque horum ex natiuitate etiam ſtrabones, ij impudentes ſunt, aut calculoſi, aut inſanientes.

Quę uerò ætas, ſcribit in lib. 3. aph. 26. cum iam magis adoleuerint, hoc eſt, cum pubertati fuerint proximi, his calculi fiunt. Sed & antea dictũ eſt calculos fieri, dum infans lac ſugit. Et in lib. de Coac. præno. lapis in ueſica poſt annum quadrageſimum ſecundum niſi prius exiſtat, non fit. has prætereà dat notas Hip. in lib. de Coac. præno. nu. 4. quæ ſignificant renum calculos. renum dolor repentinus, cum urinæ ſupreſsione, calculorum, aut urinarum craſſarum mictionem ſignificat.

Curatio uerò tale habet prognoſticum quale ſcribit Hip. in lib. 6. aph. 6. renum, & ueſicæ uitia in ſenioribus difficulter ſanantur. Sed in lib. de Coac. præno. nu. 4. ait de curatione calculi in ueſica. calculoſi ita figurati, ut lapis ad urinarium meatum non illabatur; facile mingunt. Et infrà. tremores ſenioribus in febre fiunt, atque ſic comparentes, fortaſsis calculos per urinã ægri eiiciunt. in lib. aũt de natu. mulie. pag. 98. nu. 96. ait. ſi uirgo ex lapide laborarit, ſemen radicis æthiopicæ in uino ueteri ad dies decem dato, deinde in aqua ad dies uiginti, & bis in die multa calida lauato. & in l. 5. de mor. po. pag. 141. nu. 12. recitat hiſtoriam mulieris, quæ ex utero expreſsit lapidem aſperum magnitudine uerticilli fuſi.

Caligo.

Caligo dicitur hoc in loco de oculis, & de ſanguine. inquit enim Hip. in lib. 3. aph. 5. auſtri auditum hebetantes caliginoſi, hoc eſt, oculum, ſiue uiſum reddunt caliginoſum. unde Gal. in lib. 1. pror. com. 1. par. 18. ait. excęcatio, caligoque fit, cũ craſſus quidam humor, uel ſpiritus oculos inuadit, ſed auſtri ob eorum naturam calidam, & humidam ſenſuum inſtrumenta implent humiditate.

Ex oculorum caligine ſumuntur hæc prognoſtica. ſcribitur in lib. de Coac. prænot. nu. 1. laſſati, caligantes, uigilantes, ſoporoſi, exudantes, recaleſcentes. male habent. Et in lib. 1. pror. par. 18. ſi in ardente febre aurium ſonitus cum caligine fuerit, proueneritque in naribus grauitas; mente ex melancholia aberrant. at in lib. prog. com. 3. uult Hip. ſignũ eſſe uomitionis ſpontinæ tenebricoſum aliquid ob oculos obuerſans. Et in li. 2. prædic. ſcribitur caligines, & nubeculæ, & cicatrices ſubalbicãtes leuigantur, ac delentur, ſi non uulnus aliquod in eo loco acceſſerit, aut prius cicatricem habuerit, aut unguem pterigium dictum, & propterea manifeſtum fit caligines alias facile eſſe delebiles, aliàs minime. caligo porrò dicitur ſiue de ſanguine, ſiue de aliis humoribus, ac ſpiritibus, ut apparet in li. de uirg. mor. pag. 92. nu. 3. ubi ſcribitur. præ caliginoſitate timet, ac formidat.

Calidum, & Calor.

Vt placet Gal. calidũ dicitur ſubſtantia noſtri corporis aerea, hoc eſt, calida, & humida. aliquando hoc uerbũ calida ſignificat aquam calidam: & quãdoque calidum ſignificat ignem elementalem. quãdoque calor ſignificat febrem, & hæc omnia ſæpe reperiuntur in lib. Hip. ex quibus etiam accepimus tres eſſe calores: naturalem, ſcilicet ſiue innatum, nõ naturalem, qui debite adhibitus maxime confert, & præter naturalem, qui eſt uel febris, uel calor malũ aliquod comitans. ſed obſeruanda eſt caloris diſtinctio ſequens, antequam Hip. ſententias proferamus.

Duplex eſt caloris diſtinctio: altera ſumitur ab eius principio proceſsiuo, altera ab ipſius eſſentia. primo modo calor eſt duplex: nempe ſimplex, & compoſitus. ſimplex eſt & cœleſtis, & elemẽtarius. Sed elementarius eſt qualitas prima elementi ignis, ipſius formam inſeparabiliter concomitans. hic non eſt generatiuus, imo corrumpit: tamen confert ad materiæ præparationem alterando, tranſmutando, ut forma introducatur in eam; ueluti caliditas, & frigiditas in ſuſceptionẽ formæ ab anima artificis gladii. cœleſtis uerò calor uiuificat, & in eſſe conſeruat omnium uiuentium germina, nunquàm cõſumptionem, nec perniciem inducens. hoc in ſpermate omnium exiſtit, & uocatur calidum, quod eſt inſtrumẽtum immediatum animæ uegetatiuæ. Secunda diſtinctio eſt, quòd ab eſſe cœleſtis, & elementaris caloris exurgit calor alius, qui eſt calor uegetabilium. nam alter horum eſt ueluti præparatiuus materiæ, alter datiuus quaſi formæ. hic calor eſt duplex, & dicitur calor complexionalis, ſiue innatus, & in omnibus membris diffuſus, & potiſsimum in corde. ex huius, qui in corde eſt, uirtute, alius generatur ut fluẽs,

& ad membra diuerſa diſcurrens ex quo, & ex innato oritur tertius, qui ceu forma membrorum exiſtit; quo mediante, & animæ uirtute membra omnẽ ſuam peculiarem perficiunt actionem, atque ſuſtinẽt paſſionem. calor innatus dicitur, & naturalis: non naturalis uerò, qui ſit ex rebus ſex non naturalibus, ueluti ex cibis, & potibus, motu, aere, & huiuſmodi. hic dum regitur à calore naturali; dicitur naturalis. cũ uerò ſuperat, ac uincit; dicitur præternaturalis, uerùm omnis caloris opus eſt. & natura aperire, & extendere partes, niſi fuerint ſiccæ: quæ ſiccitas reſiſtit extenſioni. ſed antequam aperiat; calefacit, deinde aperit, poſtea ſeparat ſubtile à craſſo, poſtea ſiccat, ſed prius extendit.

Nunc uerò quis ſit locus, quænã ſint caloris innati opera propria audiamus Hip. ſcribitur in li. de corde pag. 25. nu. 5. inſitum à natura ignem non eſſe in dextro cordis uentriculo, ſed in ſiniſtro. Et in lib. de carnibus. calidum plurimum in uenis, ac corde ineſt. & propterea ſpiritum cor habet, utpote quod omnium intra hominem membrorum calidiſſimum exiſtat. Et ſubdit. cor, & uenæ cauæ ſemper mouentur. & plurimũ calidi, hoc eſt, in arterijs ineſt, & propterea ſpiritum cor trahit ex omnibus in homine maxime calidum exiſtens. hæc eadem dicit in lib. 1. de Dieta. Sed obſcure, & ænigmatice, ubi explicat caloris innati operationes, & per hũc, anima, mens, prudentia, augumentum, motus, permutatio, ſomnus, & uigilia cognoſcuntur.

Subiectum uerò caloris, ut ait Hip. in lib. de carnibus nu. 10. eſt humidum: abſque enim humido calor innatus conſiſtere non poteſt, alimẽtum ipſi frigidum exiſtit: tamẽ & frigidum, & humidum ſuperatur à calido: nam ab ipſo humidum diffunditur.

Sed ad operationes caloris innati transeamus. legitur in lib. 1. aph. 14. qui creſcunt plurimum habẽt calidi innati. plurimo igitur egent alimento; alioquin corpus abſumitur. ſenibus autem parum innati calidi ineſt; paruis propterea fomitibus egent: quia à multis eſtinguuntur. hanc etiã ob cauſam febres ſenibus nõ ſimiliter acutæ fiunt: frigidum enim eorum corpus. Et aph. 15. Ventres hyeme, & uere natura calidiſſimi ſunt, & ſomnum longiſſimi. quare per ea tempora alimenta copioſiora ſunt exhibẽda; etenim tunc calor innatus plurimus eſt: unde & plurimis egent alimentis. indicio ſunt ætates, & athletæ. Et in lib. de Carni. pag. 18. nu. 1. demonſtrat calorẽ cœleſtem immortalem eſſe, & cuncta intelligere, & uidere, & audire, & ſcire omnia, ut pote qui cum elementari coniunctus ad noſtri corporis compoſitionem, & ab anima directus ſit omnium actuum dictorum, cauſa. Ad caloris innati reuocationem ſcribit Hip. lib. 5. aph. 21. eſt autem ubi in diſtentione ſine ulceratione iuuene bene carnoſo æſtate media, frigidæ aquæ multa perfuſio calorem reuocat, calor autem hæc ſoluit. non naturalis uerò calor eſt is, qui membra iuuet, ſumptus ex ſex rebus non naturalibus, & intra corpus, uel extra applicitus. & is ſit, ut in li. de Chir. officina legitur, qui manum non lædat tactu. ſed non ſæpius eo utatur: calidum enim ait Hip. in lib. 5. aph. 16. ubi qui ſæpius utatur, hæc mala affert, carnium effœminationem, neruorum incontinentiam mentis torporem, profluuia ſanguinis, animi defectionem, hæc ad quæ mora. Et aph. 22. recipiat quæ bona afferat: & ait. calidum ſuppuratorium non in omni ulcere magnum ad ſecuritatem indicium, cutem mollit, extennat, dolorem ſedat: rigores, conuulſiones, & diſtentiones mitigat: & ex his, quæ ad caput attinent, eius ſoluit grauitatem: plurimum autem confert oſſium fracturis, ſed nudis præcipue, eorumque maxime, qui in capite ulcera habent, & quæcunque à frigore moriuntur, uel ulcerantur, & repentibus comeſis, ſedi, pudendis, utero, ueſicæ: his calidum amicum, & iudicans, frigidum inimicum, & perimens, recitat tandem in libello de humi. uſu pag. 54. & 55. plurima caloris commoda. uerùm tibi ſit cordi, ut in eodem libello. nu. 2. ſcribit. Ne calida ulterius pergat, ut urat. indicat autem de his ægrotus ipſe, exceptis mutis, aut leuiter ſyderatis, aut ſtupefactis, aut uelut in uulneribus perfrigeratis; aut nimio dolore uexatis; his enim hæc ſenſu non percipiuntur. quæ uerò incommoda auferat calidum, quibusque membris; itidem in eodem libello legantur. ſed ut ſcriptum eſt in lib. de affect. n. 2. calefactio curat capitis dolorem. Et in lib. de intet. affec. nu. 25. colliquat pinguedinem. Et in lib. de Carni. nu. 4. diffundit, & in lib. de locis in homine. n. 34. aperit, ac plura efficit, quæ omittimus. cum uerò nõ calor naturalis ſimul cum humore ſuo uicerit calorem, calefaciet corpus calore non naturali, uel aliquod membrum corporis uel aliquam membri particulam. deinde ut legitur in lib. 2. de morb. nu. 25. membrum illud, uel particula nimium calefacta. ſiccatur. ſiccata autẽ trahit, ut in lib. 1. de mor. nu. 11. legitur. unde in lib. de Vict. ratione in mor. acu. com. 4. par. 1. febris ardens ſit, cum uenulæ tẽpore æſtiuo exſiccatæ, acrea, & bilioſas, quæ tenues ſint, trahunt ad ſe humiditates, quas ichoras uocãt. idem affirmat in lib. 1. de mor. nu. 16. ſic. pulmo calefactus ſiccãtur, & trahit ex uicinis partibus. at in eodem lib. nu. 16. ſic caput calefactum trahit uelut in lib. 2. nu. 11. ſcribitur. ſic uenula calidiſſima fecerit, ut apparet in lib. 6. de mor pop. ſec. 6. nec affirmandum eſt calidũ morbi eſſe cauſam: inquit enim Hip. in lib. de uete. medi. pag. 5. nu. 36. ego hoc maximum ſignum eſſe puto, quòd non propter calidũ ſimpliciter homines febricitent, neque hoc ſit ſimpliciter afflictionis cauſa: ſed eſt amarum, ac calidum idem, & calidum, ac acidum, & ſalſum, ac calidum, & alia infinita: & rurſus frigidum cum aliis facultatibus coniunctum. hæc itaque ſunt, quæ lædũt, ſimul ac eſt autem & calidum robore participans nimirum ducens, & exacerbans, & augens ſimul cum illis uerum nullam potentiam maiorem, quàm conuenit habens. hæc uideant medici noſtræ ætatis: & propterea quod calor præternaturalis facit morbũ, inquit Hip. in lib. 4. aph. 39. & 40. qua parte corporis calor, aut frigus; ibi morbus: & ubi in toto corpore mutationes & ſi corpus refrigeretur, uel rurſus calefiat, uel color alter ex altero ſiat; longitudinem morbi ſignificat.

Callus.

Calloſa duricies ſit quandoq; in pulmone, ſiquid in eius uias delatum fuerit ex inſuetis uel in potu, uel in ſpiritu, ac ſanguinis tranſitu. hinc uelocitas, ac difficultas ſpirandi oboritur; cum neque emittere, neque attrahere ſpiritum facile poſſit. unde fiunt anhelationes, & tabes ſicca. hæc in l. de oſſium natura pag.

ra pag.28.n.19.& 20.ob callos quoque uteri genituram non ſuſcipiunt:nam ſcriptum eſt in li.de ſteri libus pag.125.n.26. cum uteri genituram uiri eructant tertia die; neceſſe eſt mulieris, quæ hæc patitur,uteros callo repletos eſſe. at calli expulſio quomodo fiat ibi lege. Fiunt & calli circa articulos tophacei in podagricis:legitur enim in l.2.præd.pag. 172.n.15.de podagricis hæc dico.quicunque aut ſenes ſunt, aut circa articulos callos tophaceos cõcretos habent, aut ærumnoſe uiuunt, ac ſiccam aluum habent; hi omnes ſani fieri non poſſunt humana arte,quantum ego noui. callo etiam oſſa obducuntur fracta,ut ait Hip.in l.de arti.pag.195.n.16. his uerbis.coaleſcit clauicula cito, itemque alia oſſa laxa: celetem.n.callo obductionem talia faciunt. Et in l. de ali.pag.54.n.12. medulla alimentum oſsis: propterea callo obducuntur.

Caluaria.

De Caluaria rupta hoc accipe prog.ab Hip. in l. de Cap.uul.pag.182.n.1.Nullum capitis uulnus leuiter contemni debet. ac ſubdit. ulcus incrudeſcens non parum moleſtiæ exhibet, & aliquando etiam febrẽ inducit,& medico quidem negoria,& ægroto periculum non minus affert. uerùm hoc multo magis contingit,ſi caluaria, & cerebri membranæ rumpuntur.& propterea ſcribit in lib.7. de mor. popu. pag.152.n.58.Philotimi filius puber uenit ad me in Iechina, caluariæ os habens medicina deſtitutum: in quo uidebam occultas ratiocinationea non eſſe conſtantes.

Calui.

Hip.aliquãdo appellat caluitiem capillorum defluuium,quod fit à uitioſis humoribus,ut in l.6.aph. 34. Quicunque calui ſunt, his magnæ uarices non ſiũt: quibus uerò caluis narices magnæ ſuperueniũt, hi rurſus capillati fiunt. ſed in com.dicit Gal. caluitium eſſe paſsionem inſanabilem,& hanc ſanari.quare caluitiem nominat,ut uult Gal.capillorum defluxum.at in eodem l.6.aph.28.de uera caluitie ſic loquitur.Eunuchi neque podagra laborant,neque calui ſiũt ſcilicet ut ait Gal. ob tẽperaturæ humiditatẽ uerùm Hip.in l.de natura pueri pag.16.n.18.& 19. inquit. Quicunque autem calui fiunt,hi ſane pituitoſi ſunt, & pituita in capite ipſorum ſimul cum coitu agitata,& calfacta ad cuticulam allabens pilorum radices exurit,& defluunt pili.Eunuchi propterea calui non fiunt,quòd uehementem motum non faciãt, neque pituita in coitu calfacta pilorum radices exurit.& idcirco in l.de ſtruct.hominis pag.215.n.3.legitur. caluities ex caliditate prouenit, hoc eſt,ex pituita in coitu calfacta.tamen in lib.2.de mor.popu. pag.132. inquit Hip.quorum pectora bilem generant,balbi,furioſi,& calui ſunt. Et ſubdit.caput paruum habẽs neque balbus eſſe poterit neque caluus niſi fuerit glaucus.In li.6. autẽ.ſect.ſeu com.3.cerebri conſumptio:& propterea caluities. ubi Gal. exponit. cum cerebrum ſe ipſo minus plurimum fit. quod illis euenit; qui illud natura ſiccius habuerint: tunc ab oſsibus ſuperiacentibus recedit. cæterum curationem nos docet in lib. 2. de morb. mulieb. pag.119.nu.67. & ait.ſi capilli defluant; ladanum cum roſaceo, aut anthino unguento terito,& cum uino illinat. aut terram cimoliam cum uino,aut roſaceo, aut omphacino,aut acatia, ſi uerò calua facta fuerit;cuminum impone,aut raphanum tritum aut eum cepa confricet,aut cum beta,aut urtica.

Cancer.

Cãcer appellatur animal,& morbus. ſi fluxus muliebris,ut ſcribit Hip.in l. de natura mul. pag.98.n. 84.oboriatur;cancros fluuiales in uino ſuffocato, & uinum bibendum dato.& quæ ſiccant,ſuffito,& apponito.at cancer morbus alius eſt præſens, alius futurus imminet.Et præſens alius occultus, alius minime.cauſam uerò cancri ſi quæras efficiẽtem,hæ profecto multę poſſunt eſſe. ſed Hip. in lib. de Fractu. pag.187.n.12.unam explicat,& inquit.Fieri etiam poſſunt uenarum ſanguifluarum liuores, uenarum nauſeæ, & cancerationes ex cõpreſsione.fieri autem poſſunt hæc abſque alia corruptione. Et in l.5. de mor.pop.pag.140.n.10.Eudemus in Lariſſa hæmorrhoidas habebat fortes, & diuturnas, & aluus turbata bilioſa egerebat, & hæmorrhoides intumeſcebant. & ſubdit. huic cum uenter non probe haberet, ſed adhuc curatione indigeret; manus hęmorrhoidibus admotæ ſunt,& uomuit.poſtea,cum cancer ſucceſsiſſet;febris irruit,& non dimiſit, antequã occideret. cancri uerò fiunt hominibus,hoc eſt,mari, & fœminæ in ætate conſtitutis: propterea quòd ait Hip.in l.2.præd.pag.171.n.18.Viris,ideſt, hominibus ceria græcis dicta, ad modum faui concreta,horrenda, & cancri occulti ſubmerſi fiunt.& ſubdit.ſenibus cancri & occulti, & ſummas partes occupantes,& commoriuntur. ſed ad ſigna eſt tranſeũdum.hæc notantur futuri cãcri.in li.2.de mor. mul. pag.114.n.23.& 24.hoc pacto. Vteri modico tempore fortiter contrahuntur, & oſculum ipſorum reperire non datur, adeo omnia contrahuntur, ac reſiccantur. & in mammis tubercula dura fiunt. hæc non fiunt ſuppurata, ſed ſemper duriora. deinde ex ipſis oriuntur cancri occulti. cum autem cancri futuri ſunt;prius amareſcunt,& quicquid ederint omnia amara eſſe uidentur: & alias ibi lege notas,ac curationem. Et in eodem l.n.48.cum mulieri uteri duri facti fuerint,& ad pudenda exierint;dura fiunt inguina,& ardor in inguinibus eſt,& omnia cancerantur. deinde ſubdit curationem.cum igitur ſic habuerit; cucumeris ſylueſtris internam partem,& fanum terito, & aquæ hemina affuſa in ſedem infundito,& purgetur.hæc ferè eadem dicit in lib. de natu. mul. pag.94.nume.28. ſed ait. & purgari ſinito, donec purgetur. cum autem pharmacum mulieri dederis; ammiſce ad pharmacum ea, quæ uteros purgant, & quæ expellũt.In l.2.præd.pag.173.n.21. dat prog. & curam ſic. Herpetes minime omnium ulcerum, quæ depaſcendo proſerpunt, periculoſi fiunt: uerũ maximè difficulter ſubmoueri poſſunt, quemadmodum cancri occulti. in omnibus autem talibus febrem ſuperuenire una die confert,& pus quàm albiſſimum,ac craſsiſsimum.commodat & corruptio nerui, aut etiam oſsis, aut etiam amborum tum in profundis,tum in nigris putredinibus:nam in corruptionibus pus multũ fluit,& putredines ſoluit.& in li.6. aph.38.inquit.Cancros occultos,hoc eſt,non ulceratos, uel abſconditos in corporis profundo melius eſt non curare, ideſt; non tentare, ut ad ſanitatem perducantur: curati enim cito pereunt, non curati uerò longius temp[illegible] perdurant.uerùm, ut ait Gal. in com. eam ad[illegible] prouidentiam tutius eſt,quæ

paſsionem ipſam mollire, ac mitiorem facere poſſit, tum præcipue, cum adeſt exulceratio. lege Carcinoma.

Canis.

Sic Canis dicitur animal, & imago cęleſtis. caninę carnes calfaciunt, ac ſiccant, & robur inducunt; non tamen aluo ſecedunt, ut legitur in l. 2. de diæta. n. 9. ſed de cane aſtro ſcribit Hip. in lib. de aere, aquis, & lo. pag. 37. n. 30. & inquit. oportet, & aſtrorum exortus conſiderare præcipue canis, deinde arcturi, & pleiadum occaſum. morbi. n. in his maxime diebus iudicantur. & in l. 4. aph. 5. ſub cane, & ante canẽ difficiles ſunt medicationes.

Canities.

Scribitur in l. de nat. puer. pag. 16. n. 19. cani ob id fiunt, quòd longo tempore pertranſeunte in homine humiditate albiſsimum eius ſecernitur, & ad cuticulam allabitur, & pilus albidiorem humiditatẽ trahens albidior fit, quàm priori tempore. itemque ipſa cuticula præſertim ubi cani ſunt albidior alia euadit, & quicunque ex natiuitate canum quid in capite habent etiam illis cuticula ſumma ubi cani ſunt, reliqua albidior exiſtit: illic enim albidiſsima eſt humiditas. qualemcunque uerò humiditatem caro attraxerit ſiue albam, ſiue fuluam, ſeu nigram, tali colore etiam pilus inficitur.

Cantharides.

In lib. de inter. affec. pag. 89. n. 39. ad morbum regium quendam exhibentur cantharides ſine alis, & capite quatuor tritæ, & in uini albi hemina dimidia dilutę, modico etiam melle affuſo. Et in l. de na. mul. & de mor. mulie. ac de ſteri. paratur medicamẽtum è cantharidibus ad menſes ciendos. Et in libro de uict. ratione in mor. acut. com. 4. part. t 24. deſcribitur poculum hydropi ex
 cantharid. & ibi Galen. uituperat tale poculum citans medicum quendam audacem, qui eas hydropi dederit, qui mortuus eſt: deinde alteri ita propinauit, & is prope periit.

Capra.

Caprinæ carnes bubulis ſunt leuiores, & magis aluo ſecedunt. comitialibus hæ carnes non dantur propterea quod capræ hoc morbo, frequentiſsime corripiuntur: ſi enim caput ipſorum ut ſcribitur in li. de mor. ſacro pag. 58. n. 13. diſſecueris, reperies cerebrum humidum eſſe & ſudore refertum, & male olens: humiditas enim in cauſa eſt huiuſce morbi: uerùm capræ ſyriæ caſei ad lac augendum maxime commodę ſunt, ut legitur in li. 2. de Dię. caprinæ carnes omnia, quæ in bubulis inſunt, habent mala ſicut ſcriptum eſt in lib. dicto.

Capi.

A quartanis capti non admodum à conuulſionibus capiuntur. ſi uerò prius capiantur, & quartana ſuperuenerit, liberantur: hæc in l. 5. aph. 70. ubi Gal. inquit. Meminit Hip. nunc de tali conuulſione: nam uerba capi, & capiuntur longitudinem temporis oſtendunt. ſed in lib. eodem aph. 30. ſcribitur. Mulierem utero gerentem capi ab aliquo morbo acuto lethale eſt.

Capilli.

Scriptum eſt in l. de Car. pag. 69. n. 15. capilli ſic naſcuntur. oſſa ſunt, & cerebrum, à quibus tale augmẽtum uenit, utpote glutinoſo circum circa exiſtente, quemadmodum & necubi pinguitudinis nihil ineſt. ſi enim pinguitudo affuiſſet; & calidò ſanè exuſta eſſet. & ubicunque in corpore glutinoſum eſt, ibi pili a calore fiunt. Et in l. de natura pueri pag. 16. n. 16. ſimul cum unguibus etiam capilli in capite radicantur. & num. 17. pilorum natura hoc modo ſe habet. oriuntur maximi, ac plurimi, qua corporis parte cuticula cariſsima eſt, & vbi pilus moderatum humorẽ in alimentum habet. &, ubi cuticula poſterius rara fit; ibi etiam pili poſterius naſcuntur, uelut in mento, & in pube, & ſicubi aliàs pili naſcuntur: ſimul enim ut genitura prodit, etiam caro rareſcit, & cuticula, & uenæ aperiuntur magis, quàm priori tempore. cur autem maiores ſint capilli, quàm pili declarat in li. de Gland. pag. 26. n. 7. & ait. cerebrum ſimile eſt glãdulæ. ſed maius eſt cerebrum, quàm aliæ glandulæ, & capilli ẽt maiores q̃ alii pili: maior. n. eſt cerebrũ, & in amplo ſpatio in capite ſitũ eſt. pituita porrò eſt cã capillorum defluxionis, ut facile percipi poteſt in l. de Inter. affectio. pag. 90. n. 50. ſic & humorum corruptio, & alimenti defectus, ut ſentit Gal. in l. 5. aph. 11. qui ait. Qui tabe moleſtantur, ſi ſputum, quod ex tuſsiunt, graue olet iniectum carbonibus, & capilli à capite defluunt, lethale. & de capillorum ſitu, & colore ſic legitur in li. de ſtruct. hominis pag. 215. n. 4. criſpos capillos. habere calidioris capitis ſignũ eſt. at recti crines ex ſuperuacuo, qui in capite eſt, humore fiunt. flauedo capillorum ex flaua bile. in l. de aere, aquis, & lo. pag. 38. n. 55. Qui loca concaua, prateuſia, & æſtuoſa habitant, uentoſque calidos plus ſentiunt; quàm frigidos, & aquis utuntur calidis; hi magni quidem eſſe non poſſunt, neque bene compoſiti, & longi, ac erecti; ſed in amplitudinem à natura producti carnoſi ſunt, & capillis nigriſsimo & ipſi toti nigri magis, quàm albi, & qui minus de pituita habent, quàm de bile. in l. 6. de mor. pop. ſect. 7. ac magnos magis, quàm paruos oculos habent, & plurimi rectos capillos, & nigros. ubi Gal. in com. ait. in hac aquilonari conſtitutione adeo caliginoſus erat is ſpiritus, qui ex capite manabat, ut etiam capilli nigri eſſent: adeoq; humidus, atque excrementis abundans, ut recti etiam fierent. In uulnerato autem, ut ſcribit Hip. pag. 183. n. 11. Et capillos conſiderare oportet circa ulcus, an diſſecti ſint à telo, & an intus ſint in uulnere. quod ſi eſt; periculum eſt os carne nudum eſſe. itaque dicere oportet os aliquam læſionem à telo habere. Ad capillorum porrò defluuium legas ſuperiori loco, in quo de caluitie agitur. ſed hunc aph. de non ueris capitis ſcribit Hip. in lib. 4. aph. 76. Quibus in urina craſſa exiſtente carunculæ paruæ, aut ueluti capilli unà exeunt, his à renibus excernitur. Gal. autem in com. eos, qui ueluti capillorum conſiſtentiam accipiunt, nõ eſſe renum ſubſtantiam aſſerit, ſed humorem in renibus uſtum.

De Capite.

Hominum capita, ut ſentit Hip. in li. de Cap. uul. pag. 183. n. 2. nihil inter ſe ſimiliter habẽt, neque ſuturæ capitis in omnibus eodem modo conſiſtunt, ubi lege. ſic de oſſe capitis. n. 3. inquit. duplex eſt os iuxta medium caput, & c. ibique co de oſsium capitis natura, & capitis figuram ex ſuturis, & horum numerum collige. Figura uerò capitis quædam eſt caua, quædam minus, & alia longa, & alia acuta, & alia magna, alia parua. aliqua pars ipſius capitis eſt inanis, aliqua plena, & alia pars eſt ante, alia retro, &

quæ-

quædam dextrorſum,& quędam ſiniſtrorſum.quod
uerò cauum ſit caput,dicit Hip. in lib.4. de morb.
pag.75.nu.2.his uerbis. Ex his maxime caui ſunt,
caput,& ſplen; uam in hoc ipſo maxima amplitudo
eſt.& in lib.7.aph.51.ſternutamentum fit ex capite
calefacto cerebro,aut humectato eo,quod in capi-
te inani; aer.n. intus contentus extra erumpit. in
com.ait Gal.calefacto eo, quod eſt in capite inani
maxime audiendum eſt de eo, quod eſt in uentricu
lis cerebri, & de illo, quod ipſum ambit exterius.
de longis capitibus loquitur in lib.2. de mor. popu.
pag.130.col.2.& ait:conſideranda etiam ſunt lon-
ga capita ex uiuendi ratione, & ceruices lõgæ.at de
acuto ſic dicit in lib.6.in mor. popu. ſect.1. acutum
habentes caput, qui quidem ualidam habent ceruí-
cem,robuſti ſunt tum aliàs, tum oſsibus. de capite
magno & paruo hæc explicat in li. 2. de mor. pop.
ſect.6.caput magnum, oculi parui, balbi, iracundi
ſunt,& ſubdit.magnum caput,oculi nigri,& magni,
naſum craſſum,& ſimum habentes boni.& oculi ra
ui,magni,caput magnum,ceruix tenuis, pectora an
guſta congrue adaptata i hominis ſunt. caput paruũ
habens, neque balbus eſſe poterit, neque caluus,
niſi fuerit glaucus. & hæc pauca de natura capitis.
locus uerò capitis declaratur in lib. de Glan. pag.
26.nu.5.& ait.caput ſupra collum ſitum eſt ſurſum
cauum,ac rotundum exiſtens,ſed ratione loci, & ſi-
tus, & complexionis eius eſt radix omnium mor-
borũ,ut legitur in epiſtolis Hip.& in lib.4. de mor.
pag.76.n.14.ſic inquit.caput,& ſplen maxime ſunt
morbis obnoxia. tamẽ ſanum eſt quod plures habet
ſuturas,ut legitur in lib. de loc. in homine pag.30.
nu.10.ſaniſsimum uerò caput habebit fœtus,ſi cere
brum probe,ac moderate purgatũ fuerit, & neque
plus,neque minus.quàm oportet defluxerit ſi autẽ
amplior colliquatio à toto cerebro facta fuerit,mor
boſum caput augeſcens fœtus habebit,& ſonitu ple
num,& neque ſolem,neque frigus,tolerabit. hæc di
cit Hip.in lib.de mor.ſacr.pag.58.nu.7.& ideo ſcri
bitur in lib.de aere,aquis,& loc.pag.35.nume.4. ſi
hyems frigida ſit; bõis capita humida, ac pituito-
ſa habere par eſt,& uentres ipſorum frequenter ex-
turbari pituita à capite influẽte, & formas ipſorum
ut plurimum debiliores eſſe, ipſoſque ad edendum
ac bibendum non appoſitos eſſe: nam qui capita de
bilia habent,non ſunt boni potores:crapula.n. ma-
gis grauat.& ſubdit nu.5.primum aquæ & duræ, &
frigidæ ut plurimum dulceſcunt, homines uegetos,
& ſiccos eſſe neceſſe eſt,& plures uentres infernos,
crudos,ac duros habere,ſupernos uerò fluidiores,
biliofoſque magis,quàm pituitoſos eſſe, capita ue-
rò ſana,ac dura habent.at hæc de locis ad uentos fri
gidos inter occaſum ſolis æſtiuum, & orientem ęſti
uum ſitis.ex quibus uerbis colligimus capita ſana
dici quæ plures habent ſuturas, quæque calida ſint,
& ſicca.tamen caput quia ſurſum eſt cauum, ac ro-
tundum,humiditatem ex reliquo corpore comple-
ctitur,& corpus ſimul uapores omnis generis ſur-
ſum in caput demittit, quos caput rurſus retro di-
mittit:non enim immorari,ac manere poteſt, id qđ
influit, non habens ubi ſedem firmet; niſi ſanè ca-
put ægrotet: tunc enim non remittit,ſed retinet. ſic
ſcribitur in lib.de Glan.n.5.præterea, ut ſcriptũ eſt
in lib.4.de mor. nu.13. & 14. caput, cor, & ſplen
de omnibus humoribus participant,unu nquodque
tamen ſi uni ægrotet plurimum de ſuo humore par
ticipat iuxta ſuam ipſius naturam, caput pituita,cor
ſanguine,ſplen aqua,ægrotant autem ab his, quæ à
natura ſunt humoribus, cum pluſquàm opportunũ
eſt acceſſerint, itemque ab alijs humoribus, uenæ
enim in ipſis craſſæ, ac multæ ſunt, & ipſa quoque
uenoſa ſunt, ac caua, ut & alijs humoribus reci-
piendis capacitas in ipſis ſit, paulatim nimirum, ac
fere cedentibus,& ad eum humorem, qui à natura
ineſt, ſe ammiſcentibus. ſi uerò repletæ fuerint,
iſthinc humore uenæ ab ipſo ſanè in illis, morbus
oboritur.

Hoc quidẽ pacto ægrotat caput. cum uerò attra-
ctas humiditates caput remiſerit, facit morbos, &
hoc cum infernas corporis partes redundantiam,
ac ſuperfluitatem ſuam ablegarit. fluxiones porrò
de capite uſque ad ſecretionem contingunt per au-
res ſecundum naturam,per oculos,per nares, atque
hæ tres ſunt,& aliæ per palatum guttur; & in gulá,
& aliæ per uenas in medullam ſpinalem,& in ſangui
nem. quæ omnes ſeptem numero exiſtunt. hæ flu-
xiones cerebri ſordes, ac purgamenta diſcedentes
exiſtunt.& ſi non diſceſſerunt,morbus ipſi inde obo
ritur.ſic autem,& reliquo corpori, & aliqui morbi
accedunt:ſi intro abiierint,ac diſceſſerint hæ fluxio
nes,& non foras,& rurſus turbatio multa aboritur;
ſi blanter,ac aſſatim attrahat, & acrem quidem flu-
xionem cerebrum demittat,quæ fluxio corrodit,&
exulcerat.et ſi id quod cerebro influit,copioſum fue
rit;fluxio deſcendens non deſinet,donec multitudi-
nem influentis exhauſerit:atque ſic id, quod influit
foras demittens,& aliud ſuſcipiens, ac ſemper in cõ
ſimili ſtatu conſiſtens,& humores trahit, & morbos
facit.ambo autem magno tædio, ac moleſtia natu-
ram frangunt:quæ ſi fuerint affecta; doloroſa affli-
ctio exiſtit.affectiones enim naturę ſunt prędictę flu
xiones, & multitudinem moleſte ferunt, & mor-
ſum,ac roſionem percepiunt;ex eo quod præter ra-
tionem,& non conſuetum exiſtit.hęc leguntur in li.
de Glan.nu.7.& 8.quæ confirmat in lib.2. de mor.
pag.65.nu.1.ubi ait,cum caput nimium incaluerit,
liqueſcit in ipſo pituita:locus.n. pituitæ ut dictũ eſt,
eſt caput,liqueſcẽs aũt ſecedit partim ad nares, par-
tim ad os,partim p uenas,quę ducũt ad pudẽdũ. &
ſubdit.cęcutiũt aũt cũ ad uenas in oculis peruene-
rit pituita. hæc præterea habes in lib. de locis in
hoĩe pag.31.nu.18.ubi legitur.fluxiones de capite
ſeptem ſunt in nares,in aures, in oculos,atque hæ ob
oculos conſpicuæ exiſtunt. poſtquam autem in tho
racem fluxio præ frigore facta fuerit, bilis fit, ma-
gis autem in thoracem præ frigore fluit;propterea
quod facilis eſt fluxio ad guttur ut pote non conte
ctum: & ſupppurati fiunt,cum in thoracem fluxerit,
itemque tabidi.cum uerò in medullam fluxio conti
gerit;tabes occulta,ac inconſpicua oboritur.cum au
tem retro ad uertebras, & in carnes defluxerit; hy-
drops fit.Et n.19.ſi autem modicus fluxus fuerit,co
xendicum, & articulorum diuturnam affectionem
facit ubi fluere ceſſauerit, nam ut modicus & undi-
quaque ab omnibus fortioribus depulſus ad articu-
los refugium facit.& n.20.fluxio fit in nares cũ intu
muerint,& pituita plenæ fuerint,atque ea cõpacta.
& n.21.ubi in oculos fluxio proceſſerit,oculi inflã-
mantur

mantur,& tument. hæc eadem quoque habes in li. de uete.medi.pag.5.n.31.32.& 33. ubi legitur fluxiones in fauces delabentes raucedines efficere, anginas, eryſipelata, peripneumonias. in lib. de inter. affect.n.12.fluxio in pulmonem facit tabem.& in l. de aere,aquis,& loc.pag.35.n.4. ubi quinquageſimum annum tranſgreſsi fuerint,defluxiones ea cerebro accidentes homines ſemiſyderatos faciunt, ubi caput derepente inſolatum,aut frigore correptum, fuerit: ſed & trahit caput,ubi fuerit calefactum:percaleſcit aũt à cibis, & ſole, & frigore, & laboribus, ac febrili calore.cum uerò calefactum fuerit, tenuiſſimum ea corpore ad ſe ipſum trahit.ubi uerò traxerit,ruſus id,ad corpus deſcendit,hęc in l.2.de mor. n.11.humor uerò, qui à capite fluit, ut inquit Hip. in l.de uict.ratione com.4.par.10.& 27.eſt duplex: craſſus ſcilicet & pituitoſus, acris uerò & mordax, quæ participant de humido ſalſo,amaro, & acri.ſic quoque legitur in lib.de uete.medi.locò citato.quę uerò ſint capita ſana, & quæ morboſa,& quæ fluxiones, & quot ab his procedant, & per quas uias, & quos pariant morbos,dictum ſit.

Nunc reſtat, ut agamus de morbis capitis, deque ſymptomatibus, prognoſticiſque.morbi,qui in capite ſunt uel fiunt,per ſe in capite, uel ea aliis partibus recurrunt, uel ex capite ad alia membra diſcẽdunt.affectus,qui capitis ſunt proprii, aut totum occupant,aut partem.& qui tenent partem,aut afficiũt partem anteriorem, aut poſteriorem, aut dextram, aut ſiniſtram,aut uerticem,aut ſuturas,& oſſa,aut cutẽ. & hi affectus ſunt uel capitis mala qualitas abſq; materia,uel cum materia.atque hinc fit horror capitis,tremor,grauedo,dolor,pulſus,uertigo,torpor,rigor,& febris, tumor,& craſsities cutis, oſsis caries, & fractura, diſſolutio, ulcus, & ab extrinſecis cauſis uulnus,ictus.de capitis læſione a malis qualitatib.nihil eſt, quòd dicam;propterea quòd manifeſtum fiet in his quæ à materia fiunt.idcirco dicamus,ſi caput, prægnantis pituitoſum fuerit,& pituita acris in uentrem deſcendens,febrem inducit,ut legitur in li. 1. de mor.mu.n.41. ſic ſi caput nimium fuerit calefactum ad refrigerandum terra figulina confert.quemadmodum ſcriptum eſt,in l.3.de mor.nu.2. Capite incaleſcente,ut legitur in lib.2. de mor.nu.1.urinæ multæ emittuntur, capita humida, ac pituitoſa homines habere par eſt hyeme frigida. Et in Coac. præno.n.3.caput,& pedes,& manus perfrigerari aluo,& lateribus calidis malum eſt. Et in lib. præno. n.8.caput,& manus aqua inter cutem laborantibus, ſi frigida ſint, malum eſt.& ubi uenter, & latera calida ſint.

De grauedine ſcribit Hip. in l.3.aph.2.auſtri auditum hebetantes caliginoſi,caput grauantes. Et aph.17.auſtrinæ conſtitutiones diſſoluunt corpora, & humectant, auditum obtundunt,capita grauant. Et lib.5.aph.28. ſuffitus aromatum muliebria ducit, ſæpius uerò & ad alia utilis eſſet niſi capitis grauitatem faceret.Et in lib.de uict.ratione in mor.acutis.cõ.4.par.27.ſcribit. corrupto ſanguine nequeũtibusque ſpiritibus naturales pertranſire meatus infrigidationes fiunt ob ſtationem, uertigines, aphoniæ capitis grauitas,& conuulſiones. Et in lib.4.de mor.popu.n.21.in Cranone Lycino grammatico ea febre bilioſa ex ſplene capitis grauitas.in libr.2. de mor. pag.65.nu.4. grauitas fit,quòd copioſior ſanguis ſit in capite,& turbulentior,ac morboſior,quã intrinſecus: ex his quidẽm facile cognoſcimus cauſas grauedinis capitis eſſe uapores,uel humiditatem proprii loci, uel aliunde petitam. prognoſtica uerò quæ accipiuntur ex libr. Hip. ſunt hæc.in lib.6. de mor.popu.ſect.2.pag.144.ſic ſcribitur.ſplen durus non ſuperne ſed inferne rotundus,lentus,craſſus,lõgus, tenuis longus minus capite grauedine laborantibus. ubi Gal. ait nihil nos poſſumus aliud intelligere, niſi quod ea,quæ beni dicta ſunt accidere, minus detentis grauedine capitis arripiant,quia ut ait Ruffus,& Sabinus per grauedinẽ purgetur ſanguis. & propterea nihil in ſplenem peruenit, uel dicas in quibus humor pituitoſus,aut tenuis,aut aquoſus colligit,cuius modi ſunt,qui capitis grauedini ſunt obnoxij, his non admodum tumores præter naturam in liene conſiſtunt: qui melancholicos, craſſoſque ſequuntur humores. Et in ſect. 3. minus his, qui ex capite grauedine, ac raucedine laborant, ubi febre correpti fuerint recidiuę uelut puto fiunt,quoniam, ut ait Gal.in com.febris,quę grauedinibus,& raucedini ſuperuenit,earum concoctionem firmiorem,& certiorem efficit, ut quamuis in aliquo mox delinquant: non tamen ita facile recidunt. Et in lib.2.de mor.n.44.capitis grauitas,& aurium ſonitus fit tabidis:poſtquam locum accliuem conſcenderint.Et in l.de Coac.præn.n.2.cum capitis grauitate ſurditas, & præcordii intentio,& ad ſplendorem turbatio ſanguinem profundit.Et n.2.capite grauati,iuxta ſinciput dolentes, uigiliis infeſtati ſanguinem effundũt tum alias,tum ſi quid ad collum ſe extendat. Et n.3. eiuſdem libri.capite grauatis,horrorem habẽtibus, laſsitudine affectis menſes erumpunt.

Sed ad curationem ueniamus:dicit Hip.in lib.5. aph. 22. calidum ex his quæ ad caput attinent eius ſoluit grauitatem.hæc eadem affirmat in lib.de humid.uſu.ſed & grauedines morbos quoſdam ſoluũt ut ſcribitur in lib.2.prædic. pag.174.n.36. his uerbis: quibus dolores circa caput, & frontem ea magnis uentis fiunt,& ex frigoribus: cum uehementer calfacti fuerint,eos grauedines maxime perfecte liberãt;proſunt autẽ,& ſternutationes, & muci in naribus oborti, magis quidem ſua ſponte e ſin minus; coacte,grauedines autem fiunt perfectæ,ad eo ut & tuſſes ſuccedant,& ſternutationes ſuccedentes,ſi dolores nõ ſedauerint, neceſſe eſt tubercula & decolarationes his ſuccedere.& l.7.de mor.pop.pag.151. n.42.quidam poſt cęnã in ſomno horruit mane ſurrexit,capite grauatis horruit, cęnauit,capite grauabatur ad noctem remiſit. & in lib.4. num.16. pag. 138. mulieri ex capite fortiter grauatæ indicatio facta eſt circa uigeſimã: uigeſima præcordia æſtuoſa,& hæc diximus de grauitate, ac grauedine capitis. Nunc tempus eſt, ut de dolore capitis diſſeramus.dolor capitis aut fit à capite læſo, uel ab aliis membris,quæ cũ capite cõueniunt.hic dolor aut eſt in toto corpore, aut in aliqua parte. deinde aut eſt ſimplex, uel cum alia paſsione coniunctus. & is aut antecedit alium affectum,aut ſequitur, aut comitatur.& horum dolorum aliqui ſunt leues, aliqui grauiores,& alii fiunt in die, alii noctu.omnis dolor fit uel à nimia calefactione,uel frigefactione intrinſeca,uel extrinſeca.unde fit & cum humoribus, & ſine hu-

ac humoribus, ſic deſtillationes faciunt capitis dolorem, pituita, uenarum replétio humoralis. Notas, quæ dolores deſignant, dat Hip. in lib. 4. aph. 60. & has quidem de futuro dolore. & ait. quibus urinæ perturbatæ quales ſunt iumentorum his dolor capitis, uel adeſt, uel aderit. & in lib. 2. prædic. nu. 174. pag. 39. quibus colores dũ iuuenes ſunt praui ſunt, ad multum tempus, & cõtinenter, non tantum morbi regii modo: hi ſiue uiri ſint, ſiue fœminæ caput dolent, & lapides, atque terras comedunt, et hæmorroidas habent. quicunque uerò multo tempore pallidi apparent, & facies in tumorem eleuatas habent, eos caput dolere ſciendum eſt, aut circa dolorem habere, aut in ſede malum aliquod in ſe ipſis. urinæ de͂ſæ, ut ſcribit Hip. in lib. 7. de mor. popul. n. 54. ac conturbatæ certum ſignum ſunt doloris capitis & conuulſionis, ac mortis. Et in lib. 2. prædic. nu. 41. quibus ex naribus ſanguis fluit, hi alioqui ſani eſſe uidentur, os autem, uel ſplenem in tumorem eleuatum habere comperies, uel caput dolere, & ſplendicans quiddam ipſis ob oculos obuerſatur. quid uerò de ipſius dolore prędicendum ſit, ſcribit Hip. in l. 3. prędic. n. 36. & ait. quibus ſudores ſine manifeſtis cauſis fiunt, & diuturni, & in toto capite, ſuntque ipſi, & graciles, & debiles; his prædicendum eſt morbum longe grauiorem priore eſſe. ſi uerò etiam ad collum, & ad dorſum dolor deſcendat caput relinquens, & rurſus ad caput recurrat, adhoc grauior fit uerùm omnium horum grauiſſimum eſt, ſi ex capite ad collum, ac dorſum tendat. quo autem anni tempore, ac qua conſtitutione fiat, docet Hip. in li. 5. aph. 15. ubi ſcribit. ſi uerò æſtas ſicca fuerit, & aquilonia, autumnus uerò pluuioſus, & auſtralis dolores capitis ad hyemem fiunt. Et aph. 23. hyeme capitis dolores, uertigines, appoplexiæ. Dolor porrò capitis quoſdã antecedit, ut legitur in l. 3. pror. par. 2. Et ex his ſumuntur prognoſtica hæc. ſi ex capitis dolore aphoniæ fiant atque cum ſudoribus febrientes ſoluantur, & mala repetant; diutius perdurant, & ſi rigere his malum non eſt. & in lib. 6. aph. 51. quicunque, ſane dolores capitis repente capiuntur, & ſtatim muti fiunt, & ſtertunt; in ſeptẽ diebus pereũt, niſi febris apprehẽderit. Et in l. 2. de mor. hæc eadẽ confirmans ſcribit. derepente dolor occupat caput, & ſtatim uox intercipitur, ac ſui impotens fit. hic in ſeptem diebus moritur; ſi non febris inuaſerit hic morbus à Gal. dicitur apoplexia. prętereà cum dolore capitis quidam ſunt affectus coniuncti, ut in libr. prog. com. 1. par. 23. ubi ſcribitur. qui in febre acuta, aut capitis dolore manus ſubinde ob os fert, aut fruſtra uenatur muſcas, &c. id omne malum, exitialeq́; eſt. & in com. 3. eiuſdem libri par. 11. capitis dolor uehemens, & continuus cũ febre ſi quod ex indiciis exſtiterit exitioſis, lethalis admodum eſt. ſi uerò ſine talibus indiciis fatigans dolor uigeſimum tranſeat diem, & febris detineat, expectari oportet ſanguinis è naribus eruptionem, aut alium abſceſſum ad inferas ſedes; ſed quoad dolor fuerit recens, expecta ſanguinis eruptionem è naribus, aut ſuppurationem, ſi dolor alioqui circa tẽpora, ac frontẽ affligat. Et in l. 3. pror. par. 5. quibus manus tremulę capitis, ceruicisque dolores ſubſurdique fiunt, & nigra, deu ſtatque meiunt; his uemura expectare nigra pernicioſum. Et par. 8. quibus lumborum tenues, & diuturni dolores, ad hypocundrium euntes, & ciborũ auerſio cum febre dolor ualens, contentusque ad caput perueniens, cito cum quadam conuulſione perimit. & nu. 43. capitis affecti grauitatem, & ſinciput dolentes peruigilesque ſanguinem profundunt, tũ alias, tum ſi quippiam in ceruice tendatur. & lib. 1. par. 10. qui in capitis doloribus æruginoſa uomitus habent, uigilantque cum ſurditate cito hi uehementer inſaniunt. Et lib. 3. par. 76. in capitis dolore coma, & ſurditas abſceſſum aliquem poſt aures eructant. Et par. 77. hypocundrii contentio cum comate, & faſtidioſo capitis dolore parotidas effluere faciunt. dolores item capitis ſimul cum febre accidũt. cuius rei cauſam eſſe ſcriptum eſt in lib. de flatibus. pag. 40. n. 13. & hæc eſt ſanguinis tranſitus in capite magna anguſtia coarctãtur: repleti enim ſunt multo aere. cuius abundantia, ac concluſio dolorem excitant in capite: ſanguis enim ipſe natura calidus exiſtens ui coactus per anguſtam uiam tranſire celerrime non poteſt, cum multa impedimenta ſunt obſtacula, & oppilationes. quapropter etiam pulſus fiũt circa tempora. & in l. de Coac. prænot. n. 1. qui ex rigore perfrigerantur caput, ac collum dolentes uoce deſtituti inſuper exudantes poſtquam ſe recollegerint moriuntur. & ibidem. horrore affecti caput dolentes exudantes malignum id eſt. Et ibidem. ex rigore cum capitis dolore exolutiones pernicioſæ. & deinde. Qui ex rigore cum capitis dolore exoluuntur, in periculo uerſantur. ac præterea. capitis dolor in morbo acuto pręcordium remulſum non profluẽte ex naribus ſanguine ad phrenitidem deuenit. deinde. febrientibus quibus rubores ſunt in facie, & dolor capitis fortis, ob uenarum pulſus his ſanguinis fluxio plerunque contingit. & n. 2. quibus capitis, ac colli dolor eſt, ſed & totius corporis tremula quędã impotentia: ſanguinis eruptio ſoluit, quin & tempora ſoluuntur. & quibus capitis ſunt dolores & ſonitus aurium citra febrem & uertigo, & uocis tarditas, eos aut ſyderatos, aut comitiales, aut obliuioſos fore expecta. & qui caput dolẽt ſtupore correpti delyrantes aluo ſuppreſſa oculo ferociente, floru lenti hi in poſteriorem partem conuelluntur. &, Capitis ſucceſsiones, oculi rubicundi, mente manifeſte emouentes pernicioſæ ſunt. & capitis dolor cum ſedis, & pudendorum dolore, & torporem, & impotentiam inducit, & uocem reſoluit. Et qui in capitis dolore aſcaridas habent, his ſurditas, & ſopor conſequens, abſceſſus circa aurem exuſcitat. Et, qui caput dolent, ſtupore detenti, doloroſi, oculi rubicundi habentes ſanguinem effundunt. Et capitis concuſsiones, & aurium ſonitus, ſanguinem effundunt, aut mulieri menſes deducunt, tum alias, tum ſi iuxta ſpinam ardor conſequetur, fortaſsis autem dyſentericis fluxiones. deinde. in acutis capitis doloribus, & in torpidis cum grauitate conuulſiones fieri ſolent. Et capitis dolorem ſoluit pus per nares, aut ſputa craſſa, & non olentia. Et capitis dolor moderatus cum ſiti cibum capiente, aut cum ſudore non ſoluẽte febrem abſceſſus in gingiuis, aut circa aurem ſignificat aluo non exturbata. Et capitis dolor ſoporoſus cum grauitate conuulſorium quid facit. & caput dolentes ſiticuloſi, aliquatenus uigilantes, ribſcura cognitu, impotentes, ex aluo liquida delaſſati nũ mente mouentur? & caput dolentes, ſudaſtri, mani-

bus

bus tremuli, collum dolentes, mingentes nigra condenſata, uomentes nigra pernioſe habent. & caput dolentes, exudantes, aluum ſuppreſſam habentes cõuulſioni obnoxii ſunt. & ſoporoſi in principiis tiētea cum capitis, lumborum, pręcordii dolore, uigilátes, num phrenitici ſunt? naſus in his deſtillans pernicioſus tum alias, tum quarto ab initio die, malum etiam alui profluuium ualde rubicundum. & paulo poſt. caput dolentibus ex poſteriore parte oſſa rupta habentibus, fluxio è nare larga, craſſa, mala eſt: hi ubi oculum antea doluerint, rigent. num & iuxta tempora oſſium diruptiones conuulſoriæ ſunt? Et, quibus abſceſſus ſunt iuxta aurem caput dolent. Et ex capitis dolore uocis interceptiones ſi ſint, febricitantes cum ſudore laxantur in ſe ipſis, ſiuntque morbi reuertentes diutius durantes, his intus rigore malum non eſt. &, mentis emotiones cum uocis interceptione pernicioſæ, uocis interceptiones inſuper rigentibus lethales. tales autem leuiter caput dolēt, at deinde. Colores in faucibus gracilibus ſtrangulatorii, è capitis dolore originem trahentes conuulſorii ſunt. frigiditas colli, ac dorſi apparentes, ſed & totius corporis conuulſoria, in his mictiones fiunt craſſiorem farinam referentes. & paulo poſt. pręcordiorum diſtentio cum ſopore anxioſo in caput dolente, abſceſſus circa aurem attollit. & deinde. diuturni circa lumbos, & tenue inteſtinum dolores, & ad pręcordia dolores, ſi ægri cibos auerſentur unà cum febre, his dolor intentus ad caput progreſſus repente ipſos occidit conuulſorio modo. & hæc omnia in lib. de Coac. prænot. reperiuntur. eſt uerò in lib. 6. de mor. popul. ſect. 1. qui caput dolent, & aures fluētes habent, his palatum cauum eſt. & dentes inter ſe non è directo reſpondentes. & in l. de iudicatio. pag. 160. nu. 5. ſi doluerit caput, & ex hoc febris accedat & hic non ſedetur dolore non ceſſante, febris non indicatur: & plurima talia iudicationis longe ſunt ad melius, etiam in his quæ ad ſanitatem tendunt. & in eodem lib. 32. quibus in febre non lethali capitis dolor, & alia ſigna circunſtant in his bilis dominatur quibus inceperit dolor primis diebus, & quarta, ac quinta magis premuntur, hi ſeptima a febre liberantur. & n. 4. ſi uerò lypiria non dimiſerit in quadraginta diebus, ſed perducta fuerit, & dolor habuerit caput, & delyret æger, ipſum purgato. talia ſunt quæ doloré capitis antecedũt concomitantur, atque ſequuntur. nunc ad dolores qui partem capitis tenent tranſeamus. ſcribitur in lib. 2. de morb. popul. pag. 147. nu. 6. mulier caput circum circa dolebat multo tépore, & nemo poterat illi quidquam opus conferre. neque dum caput purgaretur. melius autē habebat cum menſes ipſi facile prodibant. hæc cum caput doleret ex ſubdititiis odoratis ad uterum appoſitis opere ſentiebat, & modice depurgata eſt, & cum concepiſſet dolores caput relinquebant. & in l. 7. de mor. popul. n. 30. quibuſdam quidem ad dimidiam capitis partem, & ſecundum nares humor quidam decedit tenuis, aut maturus: aut ad aures, aut ad fauces ex capite ſecurius, quibuſdam uerò hæc ſicca & ſubdit. quicunque ex deſtillatione, dimidiam capitis partis dolent, & humore ſecundum narea decedente inſuper febrierint leuiter in 5. aut 6ª perfrigerantur. & ſubdit. Hechecraticeo capitis dolor uehemens magis ad poſteriorem partem, & colli, quo loco connexio eſt, & ad uerticem procedebat, & cętera, quæ ibi lege. poſtquam autem pus per aurem erupit, ceſſauerunt omnia. erupit autē circa hyemem. & in l. 5. n. 36. plerique ex deſtillatione ſecundum dimidium capitis partem dolebant, & humore ſecundum nares procedente febricitabant leniter, & in quinque diebus perfrigerabantur.

Sed iãde curatione agamus ſcribit Hip. in l. 5. aph. 68. dolenti partem capitis poſteriorē in fronte uena recta inciſa prodeſt. idē affirmat in li. 6. de mor. popul. ſect. 2. & in lib. de loc. in homi. nu. 49. ut capitis dolorem ſedes, ſanguinem, de uenis detrahito. at in l. 2. de mor. pag. 66. n. 18. ſi uenę ſuperuo muerint in caput, dolor grauis totum caput tenet, & ſubdit. ſi nó calefactorus ceſſerit, frontem ea parte qua capillus deſinit à capite ſindito. ubi uerò ſecueris diſparata, ac diducta cute cum ſanguis defluxerit ſalem tenuiſsimum inſpergito: & alia ibi lege. & in lib. 7. de mor. popul. pag. 152. n. 54. aurem hyeme dolebat, & caput non mediocriter lęſum eſt, euacuatum ac perfrigeratum. in lib. autem prædic. 2. nume. 36. ait his ſanguis ſua ſponte manana opitulatur. & in lib. 1. prædic. pag. 160. n. 21. quibus capitis dolores, ac colli dolores, & totius corporis impotentia quędã ſanguinis eruptiones ſoluunt. ſed & tempore ſic ſoluuntur. & in l. de iudicatio. pag. 160. n. 12. caput circum circa dolenti quicunque ex ſupernis locus doluerit, cucurbitá affige. ſoluit dolor ad coxas, & genua, & anhelatio quicquid horum factum fuerit. & ſupra caput circumcirca dolenti ac ægrotanti ſi pus per aures aut per nares fluxerit ſoluit morbum. ſed in li. 2. de mor. n. 12. ait. cum repletum fuerit caput & percalefactum torpor caput tenet, at frequenter mingit, & ſi per nares, aut aures aqua, et mucus erũpat, à morbo liberatur, & urinæ ſtillicidium ſedatur mingitque citra dolorem urinam multam, & albam ad uiginti dies. & in lib. 6. aph. 10. Caput dolenti, & circũ dolēti pus, uel aqua uel ſanguis effluēs per nares, aut os, aut aures morbũ ſoluit. & in li. 7. de mor. popul. pag. 151. n. 44. dolor ad tempus dextrum uehemens oriebatur, poſtea etiam ad totum caput, & collum. & ſubdit. uomitus ſi quando oborti eſſent relatos dolores auertebant, at mitiores faciebant. & uenæ ſectio profuit & ueratrum duxit omnigena, et non minime praſsina. & in lib. de loc. in homine. n. 50. caput in diuturno dolore purgatum magis affligitur. in lib. de Coac. prænot. nu. 2. capitis dolorem ſoluit pus per nares, aut ſputa craſſa, & non olentia. ſoluit item ulcerum eruptio. quandoque & ſomnus & alui fluxus. & in l. de locis in homi. nu. 49. capitis dolori diuturno, uenarum uſtio utilis eſt. & in lib. 2. de mor. popul. ſect. 6. pag. 132. ſi ex crapula caput doleat uini meraci heminam bibat. ſi uerò aliter caput doleat, panem quàm calidiſsimum cum uino meraco edat. ſed in lib. de uict. ratione com. 3. par. 41. ſcribit. cum in huiuſmodi morbis fortem capitis grauitatem uel mentis lęſionem ſuſpicatus fueris, à uino penitus eſt abſtinendum, & aquam dare tunc oporeet, uel uinum aquoſum, flauumque & prorſus inodorum, et ab ipſius potione aquæ exiguum ſuperbibendum: nam hoc modo uini potentia caput mentēque minus lędebit. et in l. 5. aph. 54. lac dare caput dolentibus malum. et in l. 7. de mor. popul. n. 54. capitis dolores ex utero, ſedat caſtoreum. at de

capitis

capitis doloribus, ac morbis uariis plura lege in l. 2. de mor. ueluti de his, quę fiunt à nimia calefactione, & à pituita ſic, & in lib. de affect. n. 2. & in li. de loc. in homi. n. 50.

Prętereа de capitis pulſu in l. de uic. ratione mor. acut. com. 4. part. 42. quibus febribus uertigines à principio, & capitis pulſus ſunt, & urina tenuis his ad iudicationes uſque febris acceſsionem expectare oportet. quòd ſi delyrent quoque nil mirum. ſed in l. de Coac. præn. n. 1. ait. qui in principio tenues cum capitis pulſu, & urina tenui ad iudicationem acerbantur, his nihil miri eſt, ſi & mentis emotio, & inſu per uigiliæ accedant.

De torpore aũt capitis loquitur Hip. in lib. 2. de mor. nu. 12. atque ibi curationem docet. & in li. 4. de mor. pop. pag. 138. n. 21. Fullo collum, caput, ſeptima manus torpida. & in l. 2. prædict. n. 37. torpores, & puncturæ pruriginoſæ uelut ab urtica, quibus per caput diſcurrunt, aliquando per totum, aliquando per aliquam partem &c. quæ ibi lege. & in li. de Sal. Diæ. pag. 12. n. 14. capitis torporem ſoluit muci per nares, uel aures eruptio.

De tremore porrò capitis legitur in li. 3. de mor. popu. ſect. 1. ægro. 4. ac de tumore ſerpenti in capite explicatur in l. 6. de mor. popu. ſect. 4.

Prętereа rigor, dolor, & febris per caput maxime ad aurem, & ad tempora, & ſinciput, & alia declarã tur ab Hip. quæ lege in l. 2. de mor. pag. 66. & n. 16. De ſudore capitis ſcribitur in l. 1. prædict. pag. 169. n. 5. ſic. exudantes & maxime circa caput in morbis acutis ſubmoleſte ferentes malum, tum alias, tum in urinis nigris. & turbidus ſpiritus in his malus. at de uertigine capitis legatur in l. 2. de mor. nu. 4. de hac autem diſſeremus ſuo loco.

De ictu uerò capitis ſcribit Hip. in l. 7. aph. 14. in capitis ictu obſtupeſcentia, & deſipientia malum. unde in l. 6. de mor. popul. pag. 146. col. 2. Stheneus multum luctatus, & in caput lapſus multam bibit frigidam aquam. illa nocte uigiliæ, anguſtiæ, & extrema frigida. poſtridie glãdula ſubdita non ſubdit, ſed parum minxit, prius autem nihil minxerat. ad noctẽ lauit: tamen uigiliæ & anguſtiæ aderãt. delyrauit tertia die extrema frigida excalfactus, ſudauit. pota aqua mulſa mortuus eſt. & in lib. 7. de mor. popul. n. 18. percuſſus lapide ſupra tempus dextrum, & fiſſuram facta uertigine affectus eſt, & cecidit. tertia die aphonia, anxietas, febris non ualde uehemens, pulſus in temporibus uelut tenuis caloris. nihil audiebat, neque quieſcebat. humiditas circa frontem, & ſub naſum uſque ad mentum. quinta mortuus eſt. & n. 20. Iſagoræ filius percuſſus eſt retro in caput contuſo oſſe, ac nigrefacto. quinta die ſuperſtes euaſit, os aũt nõ diſceſsit. at de cute capi. ſcribit Hip. in l. 2. de mor. n. 1. ubi cãm reddit cur ipſa craſſeſcat. curationem aũt docet. n. 12. & quoniam euenit, ut cutis quandoque ſecetur in affectibus oculorum ac præſertim in fluxionibus, ea ſectio cur & ad quę ſit utilis legatur in l. de loc. in hom. n. 23. uerùm de cutis cõtuſione ſic loquitur Hip. in l. de cap. uul. pag. 182. n. 1. & inquit. nullum capitis uulnus leuiter contemni debet. ſepe enim cutis ſola contuſa ferro, aut aliqua re ſi non diligenter, & cum quadam cautione curetur, uelut ſi ſanguis concretus non expurgetur, aut aliquid quiddam negligatur; ulcus incrudeſcens nõ parum moleſtiæ exhibet.

De capitis uerò uulneribus, ac ulceribus ſcribit Hip. librum pag. 183. & ibi legas ea, quæ ad hanc rẽ attinent. percuſſum uerò caput à puero per teſtam, & uulneratum uide in li. 4. de mor. popul. n. 4. & ait n. 26. in Aeno quicunque capite uulnerati, horridi erant, maligni, & ſuppurati ex teneſmo. & quo modo ex capitis uulnere Autonomus mortuus ſit lege lib. 5. nu. 14. ſcribitur in lib. 2. prædict. pag. 173. nu. 22. ex capitis uulneribus lethaliſsima ſunt quæ ad cerebrum pertingunt. grauia ſunt, & huius modi omnia os nudum magnum, os infarctum, os diſfractum ſi uero etiam oculum ulceris paruum fuerit, fiſſura uero oſsis aliquandiu permanſerit, periculoſius eſt. hæc autem omnia grauiora fiunt ſi & iuxta ſuturam ſunt: & ex locis ſemper periculoſiores ſummi in capite exiſtunt. cæterum in omnibus memorabilibus uulneribus interrogare oportet, ſi adhuc recentes fuerint plagæ, aut etiam ictus fuerint, an conciderit homo aut in altiorem ſoporem collapſus ſit, ſic enim ampliore cuſtodia opus habet, nimirum cum cerebrum uulnus tum perceperit. ſi uerò non recens ſauciatus fuerit ad alia ſigna reſpicere oportet. optimum igitur eſt neque febrire eum, neque ſanguinem erupiſſe, neque inflammationem, neque ſimul ullum dolorem acceſsiſſe. ſi uerò quid horũ apparuerit, ſecuriſsimum eſt ut in principio fiat, & modico tempore permaneat. alia uerò præcepta lege ſupra. n. 20. & quæ interroganda ſint capite uulnerato pag. 182. n. 2.

Capitis præterea os cariem patitur, frangitur, ac perforatur. oſsis cariem lege in lib. 2. de mor. n. 7. & ſigna n. 24. de oſſe autem fracto in lib. de loc. in homi. n. 43. & in lib. 2. de mor. popul. ſect. 5. de perforatione oſsis in l. de cap. uuln. n. 29.

Suturæ autem capitis quot ſint, ſcribit Hip. in lib. de loc. in homi. & quo pacto conſtitutæ in libr. de cap. uul. nu. 2. & de ſtruct. homi. n. 4. & in lib. 7. de mor. popul. nu. 29. Plateæ filio ubi mortuus eſſet, ſutura capitis ualde cauata eſt. cum autem ægrotaret ſemper manu ſinciput contingebat maxime morti propinquus.

Cæterum uerticem, & tempora ſæpe dolentes neque febricitantes, neque decolores ſi non alium manifeſtum habuerint abſceſſum in facie, aut grauiter loquantur, aut dentes doleãt, his ſanguinem per nares erupturum expecta.

Nunc tandem ad capitis ægri purgationẽ ueniamus. antequam caput purges; foue corpus: inquit. n. Hip. in lib. de inter. affect. pag. 86. nu. 14. caput purgato hipophais ſucco, aut cnidio grano corpore prius ualde bene foto. & in lib. 2. de mor. pag. 65. nu. 13. medicamẽtum ei dandum eſt, à quo pituita, & bilis ſurſum purgatur: ſi quidem frigus fuerit pręfoto, ac calida loto, deinde tribus diebus interpoſitis caput purgato: poſtea etiam deorſum purgans medicamentum bibendum dato. hæc in ulceribus capitis. ſed in tabe primæ ſpeciei caput purgat pharmaco ad nares appoſito & in li. 2. de mor. mul. pag. 513. n. 11. in fluxu quodam muliebri caput purgato, ſi mulier pituitoſa eſt per ea, quæ pituitam purgant: ſi uerò biliosa per ea, quæ bilem. & in lib. de loc. in homi. nume. 35. in tabe quæ ex fluxione retrorſum fit, caput purgandum eſt debili medicamento

dicamento, donec fluxus auertatur. & nume. 40. in ictero ad caput purgatorio debili utitor. & in fluxione ad oculos.nu.22. eiuſdem libri medicamento caput purgãdum eſt non forti, & corpus attenuãdum, donec fluxus reſiccetur, aut medicamento in nares indito emoueatur.& nu.31.ſuppuratis caput purgare oportet non fortibus medicamẽtis, ſed paulatim auertere in nares, & ſimul eduliis uentrẽ ſubducentibus uti.& in lib. de uiſu pag.207.nu.3. Nyctalops medicamentum bibat deorſum purgans, & purgetur caput, & ceruicem eius quàm maxime ſcarificato.& in lib.7.de mor.popu.nu.26. ad tumorẽ genu ueratrum exhibitum & capitis purgationes, & in lib.5.nu.11.quidã à morbo uexatus noctu magis in ſomno quam interdiu ad duos annos purgatione à capite forti ualde ad multum tempus purgabatur, & cum pharmacum bis bibiſſet, ſex menſes ipſum penetrauit.& in lib.6.ſec.2. diſsimilia ſi uergant ſurſum eleuata inſerne ſoluere, & cõtraria per eadem uelut eſt capitis purgatio, uenæ ſectio, quãdo non temere detrahitur. ſed in lib.2.ſect.5. ſi capitis os confractum fuerit lac & uinum commixti aquæ pari menſura bibenda dato. ſi uerò uleus fuerit internas uenas ſecato, ſi non febricitet. ſi aũt deſipiat, caput irrigato, ſi non præcordia fuerint eleuata.& in lib.de loc.in hom.n.44.febricitanti caput ne purgato, ut ne furioſus fiat. calfaciunt enim caput pharmaca purgatiua, & ſanè ad caliditatem febrilem, ea quæ in medicamento eſt, inſaniam facit, at n.49.eiuſdem li. dolore in capite grauatis ſanguinem de uenis detrahit, ſi uero non ſedetur, & diuturnus, ſit perure uenas, & ſanus euadit: ſi uerò caput purgaueris, magis affliges.

Carbunculi.

Carbunculus, ut legitur in l.de Affectio.pag. 82. nu.35. fauus, & ſtrumę, & parui, & furunculi à pituita fiũt.& in l.2.de mor.pop. ſect.1.carbunculi in Cranone æſtiul. pluebat in ardoribus aqua larga. cõtingebat hoc per totum, & maxime ab auſtro. & in l.3.ſect.3.anno auſtrino, pluuio in pudendis tubercula, lippitudines, carbunculi.

Carcinoma.

Mulieri in Abderis carcinoma obortum eſt circa pectus: & per mammam fluebat ſanies ſubcruenta. obturata uerò fluxione mortua eſt. hæc ſcribit Hip. in l.5.de mor.pop.nu.36.& repetit etiam in lib.7. de mor.pop.nu.56. at nu.54. huiuſce libri legitur. cui carcinoma in faucibus uſtum eſt, ſanus euaſit à nobis. l.Cancer.

De Carnibus.

Cæterum de carnibus non his, quibus ueſcimur; ſed de his, quæ corporis noſtri ſunt partes eſt diſputandum: deinde de carnibus, quibus alimur, dicemus. uerùm de ſubſtantia primum agemus, poſtea de his, quæ ſubſtantiam carnis ſequuntur, actionibus, paſsionibusque diſſeremus. legitur in l.de Carnibus pag. 19.nu. 10. Eadem de carnibus ratio eſt, quæ. ſ.de renibus. frigidum quidem conſtituit, & cõpegit, ac fecit carnem. glutinoſum autem in foramina tranſiit. in foraminibus autem his humidum eſt, uelut in uenis magnis. calidum autem in toto corpore eſt, plurimum uerò & humidi in corpore eſt, & frigidi multum in humido: tantum autem eſt frigidi, quantum congelare humidum, ac liquidum poteſt: ſed ſuperatur à calido: quare etiam ab ipſo diffunditur. ſed materia carnis eſt humidum, efficiens uerò eſt calor primum, deinde frigus. humidum eſt ſanguis, & minima aliorum humorum pars. & hi à calore elementali moderato concoquuntur, & à cœleſti informantur: deinde à frigore, quod ab humido reſultat, atque ab extrinſeco adiuuante coagulatur in carnem, quæ non ſtatim ex his fit, ſed per plures concoctiones, quæ humori, qui ad coctionem procedit, plura nomina dederunt, prout plus, ac minus carni propinquus fit. at hoc tibi aduertendum ſit qđ Hip. ſubdit. Poſtquam ſanguis extra corpus refrigeratus eſt; tum ab intrinſeco frigido, tum ab extrinſeco pellicula fit, & membrana. &, ſi quis hac pellicula detracta, modico tempore ſinat; aliam pelliculam factã uidebis, & aliam quoque poſtea. facta aliqua carne, inquit Hip. in lib. de Natura pueri, ſanguis à matre deſcendens, quem ſanè caro ſpirans attraxerit; in incrementum cedit. &, ſi utilis non ſit; in ſinus pellicularum ſecernitur. & ſubdit. Caro augeſcens à ſpiritu articulatur, & abit in hanc unumquodque ſimile ad ſimile, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidũ. ſcimus igitur, quòd caro eſt pars corporis noſtri humida rara & tẽperata in caliditate, & frigiditate. hæc quidem cum ſit humida, ratione habita ad oſſa, atque ad partes nerueas, ut elementa imitetur; oſſa, ac ſimilaria neruoſa ambit, & colligat. eius quidem ſubſtantiæ is eſt uſus, ut ſcribitur in l.de oſsium natura pag. 28.nu.17.ut omniũ colligationem, ac conſtructionem exhibeat. ſed in uiro ſolidior eſt caro, quàm in fœmina, ſicut apparet in l.1.de mor.mul.nu.2.propterea quòd ſanguis ex quo conſtructus eſt uir, robuſtior eſt, & calor ualidior, qui ſanguinem exiccauit. quare uir eſt carne ſicciore præditus, ac præterea tenuior, atque eò magis, ſi calor æſtiuus, ætas iuuenilis, & alia circunſtantia coadiuuent. quapropter docet Hip. in l.3. de dięta pag.49.nu.4. ꝙ, quemadmodum arbores rationẽ non habentes tempore uernali pręparent ad æſtatis commoditatem tum incrementum, tum umbrã; ſic oportet hominem carnis incrementum ſalubre ſibi præparare. qđ fit, ſi detrahas labores, cibis mollioribus utaris, balneis, re uenerea pauca, & tota dięta molli uſque ad pleiadum exortum: tunc enim iã æſtas adeſt. hęc eadem confirmat in l.6.de mor.popu.ſect.3.par.1.his uerbis. Cutis colligatio, carnium crementum. ubi Gal.in com. ait, inſinuatur, ꝙ cutis ſtrictio, & denſitas ſæpenumero immoderati carnium incrementi in cauſa ſit. & ſubdit par.2. Detractio curſibus, luctationibus, quiete multa, celeribus deãbulationibus, quibus elixa maza, plerunque panis modicus. hęc loca ſi conferas, quaſi uerba uerbis reddita comperies. uerùm carnis generatio, ac incrementum, quod in ulceribus curandis eſt neceſſariũ non eſt præſentis ſermonis: tamen non omittam illud, quod ſcriptum eſt in l.de Affect.pag.82.nu.37. & hoc eſt. Ad impurgata, ac putreſcentia uulnera acria faciunt, ac mordacia parum: ad carnem producendam pinguia, & calida magis conducunt: ab his enim caro pullulat. Cæterum caro fit, ut dictum eſt, ex ſanguine concocto à calore, & frigore condenſato: unde, cum humida ſit; non habet ſummum calorem, nec frigus: ſed moderatum. tamen parumper ſuperat calor: cuius ſcilicet carnis uſus eſt, ut omnium

colli-

colligationem exhibeat, & cõſtructionẽ. hæc eſt natura carnis,& hæ naturales operationes, ut Hip. placet. quæ omnia cum carni adfuerint; ſana dicetur: aget.n. ac patietur proprias operationes, ac paſsiones.uice uerſa ſi aliqua horum defuerit; non ſana, uel ægra appellabitur.at quod nõ ſanum,uel ægrum eſt,id læſum eſt.

Itaque hoc pacto læſa erit caro. idq́ue eueniet, ſi complexio eius alteretur,aut ſubſtantia: & utraque deſtruendo ſubſtantiam, aut continuitatem ſoluendo.cauſa uerò erit intrinſeca,uel extrinſeca, quemadmodum quatuor primæ qualitates,percuſsio,contuſio,ruptio,conuulſio,inciſio, diſciſsio, & id generis:ſicque fit,ut primæ hæ ſint in cauſa.deinde ſuccedit calor à motu illo concitatus, qui quoniam non eſt naturalis;ideo uenit in carnis perniciẽ.caro calfacta ſiccefcit, deinde humiditatem ſibi propinquam trahit. uerùm aliquando contingit, ut primum ſiccefcat,ut in ſanguinis effuſione ob uulnus illatum. ſed re uera prius caro mouetur,hoc eſt, patitur,deinde ſequitur ſanguis:ex quibus motibus oritur calor,qui ſimul cum ſanguinis exitu ſiccat carnem, & inanem reddit. ſed ne detur uacuum; ſuccedit ſanies, ſiue ichor,ſiue humiditas,quæ uerti in carnẽ parata eſt, & hanc ſequitur alia, dum modo ordo non turbetur: quandoque enim quod ultimum eſſe deberet, eſt primum, ut ſanguis plerunque in concuſionibus magnis. calida inflammatur, & pars eius ſubtilis in uaporẽ uertitur.deinde caro eleuatur,&,quia uacua remanet ob partem eius euacuatam, trahit,uel ſuccedit humiditas, quæ cum non ſit in proprio loco; putreſcit. unde caro inflammata, non proprio calore,ſed alieno referta, & materia aliena, diſtẽdit partes nerueas,& dolorem facit.putrefacta illa humiditate & caro colliqueſcit,& putreſit,& calore putredinali inficitur.qui calor depaſcit errabundus,& putrefacit totum corpus. hoc quidem pacto, hac uia, his efficientibus,atque hac materia abit caro à ſimplici alteratione in putrefactionem. atque hunc ordinem percipimus ex Hip. pluribus in locis deſcriptum:uerum non adeo abſolutum ubique.hunc profecto loca Hip. recẽſendo, ſic exponam,prius explicando cauſas.ſcribitur in li.de loc. in hom.pag.31. n.15.fluxiones fiunt perfrigerata ualde carne,& percalfacta, & ſuperinflammata. fluxiones propter frigus fiunt,cum caro in capite,& uenæ tenſæ fuerint: hę enim horrẽte carne,& ad anguſtias peruenięte ad ſtrictaque ac excludente humiditatem exprimunt, & ſimul carnes ipſæ contra exprimunt ad anguſtias peruenientes, & capilli ſurſum erecti fiunt.fluxio ẽt fit ꝓpter caliditatem,cũ carnes areſactę trãſitus parauerint, & humor calefactus tenuior redditus fuerit: omnis enim humor calefactus tenuior fit,& omne cedens fluit,maxime uero ubi ualde fuerit inflammatum.Et n.18. præ frigore à bile infeſtati laſsitudine affligũtur,& quia carnes bilẽ habuerint, nõ quieſcunt,ſed concutiuntur,& concuſſæ laborant,ac delaſſantur,ut pote uelut in itinere faciendo.& in l.de flatib.pag.40.n.18.rupturę omnes fiũt hoc modo. cũ uiolentia quadam inuicem diſcedunt,& findũtur carnes,fiſſuram ſubtercurrit ſpiritus, ac dolore affligit.cum autẽ ipſi flatus,carnes pergreſsi meatus corporis rarefecerint,ſequitur poſt flatus humiditas,cui uiam iam antea aer præſtauit. irriguo itaq; corpore ab humiditate facto,liqueſiunt carnes,& fit aqua intercus. & n. 19. cum flatus frigidi multi penetrent, ac inſtent carnes,partes corporis ſtupidæ fiunt.& in l.3.de diæta pag.51.n.16. A cęna etiam uocis exercitatio ualde commoda eſt: humiditatis enim euacuationem faciens,rareſacit carnẽ.& in l.1.de mor. pag.61.n.11.cum iam prę ſebribus,aut potu,aut uenere,aut aliqua re correptus fuerit attenuatur.caro ſauciata ſubreſiccatur, & ſubcaleſcit,& humiditatẽ in ſe ipſam à uicinis uenis,& carnibus trahit. ubi autem attraxerit,intumeſcit,& inflammatur,& dolorẽ exhibet tenuem.& n.12.eiuſdem libri.ſi caro cõuulſa fuerit aut cõtuſa ſanguinem ex uenis ſibi ipſi propinquis trahit,atque hic putreſcit, ac ſuppuratur.& n.16.eiuſdem lib.cum caro afflicta fuerit,aut cõuulſa,aut percuſſa, aut aliud quid perpeſſa, liuida fit nõ ſincero ſanguine,ſed tenui,& aquoſo, eoque modico.unde legitur in li.7.aph.2.in oſſe ægrotante caro liuida mucoſa.& cum plus ſolito fuerit reſiccata percaleſcit,& dolorem exhibet,& humiditatem trahit à uenis,ac carnibus uicinis.& ubi nimium fuerit humectata, atque ea ipſa humiditas à carne ſupercalefacta;per totũ corpus diſpergitur,qualis eſt attracta,magis tamen in uenas diſpergitur,quam in carnes:uenæ enim magis trahunt. quando uerò ad multam in corpore humiditatem modica de carne attracta fuerit,obſcura iam fit,& doloris exors,& ꝓ morbida cum tempore ſana euadit. ſi uerò caro magis fuerit percalefacta,& ampliorem humiditatem traxerit,dolorem exhibet, & ad quamcunque partem ab ipſa proceſſerit,ac firmata fuerit, dolorem inducit acutũ.at humiditas,de carne exilit per uenas. cũ aũt caro calfacta fuerit, ſiue à calore ꝑternaturali ab humorib.crudis generato,ſiue à cõtuſione orto;eliquatur, nã ait in l.de cap.uul. pag.185.neceſſe eſt carnes contuſas, ac conciſas pus fieri ac conſumi,& in l.de ulce. pag.204.n.3.neceſſe eſt carnes contuſas,ac diſectas putreſcere,ac pus fieri,& eliquari,ac conſumi, & poſtea nouas carnes naſci.& in li. 1.de diæta. pag.44.num. 26,anima calfacta, id eſt, ſpiritus attenuat carnem. & nu.27. recitatur quæ dictas carnes reſiccat.& in lib.de articul.pag. 199.nu.60. carnes minuuntur totius cruris ob luxationem.& in lib.de affect.pag.81.& n.23.aqua intercus fit plerũque, cum quis ex longo morbo impurgatus multo tempore manet:corrumpuntur enim carnes & liquãtur,et fit aqua.et infra ſubdit.cum carnes à pituita, et tẽpore, et morbo, et non purgata immunditia et mala curatione ac febribus corruptæ fuerint, liqueſcunt,et fiunt aqua.et in lib.2. de morb. pag.64.n. 1. carnes cum ſint perrigatæ,et eleuatæ, ac rariores ſanguinem ex uenis trahunt.ideo bene colorati eſſe uidentur. et in lib. de loc. in homi. pag.32. nume. 38.corpore ſuperinflammato, carnes intumeſcunt, unde ſequitur febris. et nume.41. poſtquam caro tumida et inflammata circa ulcus fuerit,caro ſuſcipit,ut pote eleuata exiſtens ab inflammatione. et cũ in ipſa peruenit,ſanies ſubterfluens putrefacit,et attollit.et in lib.de aere,aquis,et loc. pag.36.et num. 25. ſi hyems ſicca ſit et borealis, uer autem pluuioſum, et auſtrale neceſſe eſt,ut corpus, et caro non humore fluida fiat, adeo ut febres acutiſſimæ in omnes irruant, maxime autem in pituitoſos.et n.10. eiuſdem lib.bibentibus aquas glaçiatas,

tas, & frigidas, ac turbatas ſplenes ſunt magni, ac pleni: in ipſos enim carnes colliquãtur. & in li. 3. de diæta pag. 50. n. 16. in corporibus denſa carne prædi tis cum cibi concaleſcunt, ac diffunduntur, & à primo ſomno, & præ cibis carne caleſcẽte, ſecretio per ſomnum fit, carne multæ humiditatis. deinde caro denſa exiſtens alimentum non ſuſcipit. & ſubdit. cum ſimilia his patiuntur, qui inexercitati derepente laborauerunt; & colliquationem carnis uiolẽtam ac multam fecerunt. Et in li. 2. de mor. pag. 64. n. 2. In reliquo corpore ulcera eadem ratione, qua in capite fiunt, ſanguine, & bile putrefactis, quacunque in parte fuerint collecta: hac enim parte caro putreſcit, & exulceratur, & accedentem pituitam, ac bilẽ inſuper putrefacit, & fit pus. Et in l. 4. pag. 77. n. 25. hęc quidem duo ſunt principia, uiolentia, & plenitudo, quæ, ſi non purgentur humores; corpora calefaciunt. Et paulo inferius. putrefactio primum paulatim fit, ſi maxime calefiat. poſtea, ubi iſthic alimentum putrefactioni non amplius ſufficit, depaſcitur de ſano, initio ſumpto à proximo ad totum corpus, donec totum quicquid carnoſum eſt, putrefecerit. poſtquam uerò in totum depaſta eſt, alimentum putredini conſumitur. In l. 3. de mor. pop. ſect. 3. par. 23. pleriſque horum in ſuppurationes abſceſſus cõtigerunt, atque carnis multum, & oſsium, & neruorum decidit. & ibi Gal. prauitas abundantis humoris ex magnitudine conſtitit putredinis. atque is propter humiditatem, & aeris tranquillitatem computruit: & idcirco putrediné generauit. & uaria erat fluxio propter putreſcentium diuerſitatem. Et in li. de lo. in homine pag. 31. n. 14. labor, & dolor articulis fit, ubi à carne humiditas fluxerit uitioſa: primum. n. articulus ſtabilitur: non enim lubrica eſt humiditas, quæ de carne influxit. deinde ut multa, & ualde ſparſa, & ex carne non irrigata ſemper reſiccatur, & ut multa exiſtens, & articulo ipſam nõ capiẽte, effluit: & male ſtabilita eleuat neruos, quibus articulus colligatur, & ipſos in connexos, ac diſſolutos facit. Et in l. de Fract. pag. 191. n. 36. Nudatur autem quorundam ſuperna pars, quorundam uerò carnes circum circa mortificantur. Et in l. de Arti. pag. 193. n. 1. Medicis uidetur ualde in anteriorem partem luxari ſcilicet humeros, & maxime decipiuntur in his, quorũ carnea tabes circa articulum, & brachium occupauit. Et. n. 54. ſi ipſa caro mucoſa fuerit; uſque ad os urere oportet. Et n. 58. ſanum crus nihilominus ipſi robuſtum eſt, quàm ſi ambo ſana eſſent: effœminantur tamen omnibus talibus carnes cruris, hoc eſt, molleſcunt, debileſque redduntur. Et in l. 5. aph. 16. calidum ubi ſæpius eo utatur hæc mala affert, carnium ſcilicet effœminationem, &c. Ex his igitur, quæ recitauimus quales fuerint carnis affectus præter naturales, a quibus cauſis, & qua ratione afficiatur, diximus.

Verùm caro non ſolum in ſeipſam attrahit & à partibus internis, & externis: ſed & attrahitur, quemadmodum legitur in libr. 3. de diæta pag. 51. num. 19. ſit. Quibuſdam excluduntur ea, quæ conueniebant, progreſſuque temporis uenter per caliditatem attrahit carnes, & dolorem exhibet. quòd uerò carnes attrahant, plurima Hip. loca citata comprobant: ſed in lib. 6. de morb. popula. ſect. 6. part. 1. legitur. carnes attractrices ex uentre, & extrinſecus. indicat ſenſus, ut expirans, & inſpirans. ubi Galen. ait. carnes ad ſe ipſas ex uentre attrahere inquit, & extrinſecus. ex uentre ſiccum ex cibis, ac potionibus, unde alendæ ſunt: & extrinſecus, incompertum eſt, an alimentum dicat, an uerò aerem: nam fieri poteſt, ut, ſicut ex uentriculo alimentum carnes attrahunt; ita etiam ab exterioribus partibus in profundum reuocent. poteſt & aer per arterias ad cutim deuenientes ad carnes deferri ab ipſis attractus. at ob plurimam attractionem fit quandoque, ut cutem non cibum ſuſcipiat, hoc eſt, obſtructa ſit, ut ſcribitur in l. 3. de diæ. pag. 50. n. 12.

Si uero carnes fuerint ſanæ; caue, ne nimium alterentur: ait enim Hipp. in lib. 5. aph. 16. Carnes ſanas habentibus elleborus periculoſus: facit. n. cõuulſionem pp operationis uehementiam, ut inquit Galen. in Commen. tamen dicit Hip. in libr. 6. de morb. popula. ſect. 5. par. 10. labor articulis, & carnibus, cibus, ſomnus uiſceribus, id eſt, ut exponit Gal. labor articulis, & carnibus utilitatem præſtat: cibus autem, & ſomnus uiſceribus, calore natiuo in profundum recumbente. uerum nullus uehemens ſit. ſed in lib. 3. de diæ. num. 9. ſcribitur. ſomnus contingit carni, & ſanguis funditur, & ſpiritus diffuſus tranquillus fit. unde ſomnus qui reſpondet quieti, & uigiliæ labori competũt carnibus. qua de re ſibi cõtradicere uidet Hip. at, quando dicit, ſomnus contingit quieti, intelligendum eſt, quòd cum homo dormiat, tunc carnes nutriuntur, augentur, atque corroborantur. & non quòd carnes: à ſomno deprehendantur. imo in ſomno uis naturalis uiget, & animalis quieſcit. Et, quoniam ſæpe ob quietem, & ſomnum carnes floreſcunt, & augentur adeo, ut nocumentum adſerant corpori: hinc ſi carnoſi purgandi ſint; dicit Hip. in lib. 4. aphor. 7. uomentes difficulter, & mediocriter bene carnoſos per inferiora, cauentes æſtatem: contra graciles, ut in ſuperiori aphoriſmo. quæ uerò diæta ſit carnoſis, ac gracilibus utilis, legatur in libr. de Salubri Diæta. pag. 12. nume. 2. 3. 4.

Nec ſilentio pertranſeundum eſt per urinam, ac per ſedem aliqñ aliquid carunculæ ſimile exire, quod utpote dignum uoluit Hip. in libr. 4. aphoriſ. 26. memorare his uerbis. A difficultate inteſtinorum habito, ſi ueluti carunculæ exeant, letale eſt. & Gal. in com. cum partes adeo magnæ inteſtinorum excernuntur in difficultate inteſtinorum, ut poſsimus eas carnes nominare; letalem ait eſſe morbum: cum neque caro concreſcere, neque cicatrix obduci in tali poſsit exulceratione. Et aphoriſ. 79. eiuſdem libri. Quibus in urina craſſa exiſtente carunculę paruę, aut uelut capilli unà exeunt, his à renibus excernuntur. & Gal. in com. Paruæ carunculæ renum ſubſtantiæ inditia ſunt.

De carnibus, quibus ueſcimur.

Carnis, qua ueſcimur, conſideratur ſubſtantia, & ea, quæ circa ſubſtantiam uerſantur. in ſubſtantia carnis eſt materia, & forma, & ſpecies, quæ ex his reſultat: genus, totum, & partes. ea, quę quidem circa ſubſtantiam exiſtunt, aut neceſſario inſunt, aut per accidens, neceſſariò comitantur ſpecies animalium, quorum carnibus homo alitur,

tur,ut durities,& mollities,&c. quæ has conſequũtur,quæ ex materia originem ducunt.deinde caliditas, & humiditas, quæ naturaliter inſunt omnibus animalibus:quoniam uita eorum exiſtit per calidũ, & humidum ſpeciem uerò neceſſario conſequitur maior,uel minor,ut ita dicam,nutribilitas, propterea quod quædã ſunt carnis ſpecies,quæ magis nutriunt quam aliæ.huic parti adiungitur ætas, ſexus, tempus,robur animi & corporis,& cognatio.per accidens uerò,ſed proprium circunſtant ſubſtantiam locus in quo uiuit animal,diæta,qua utitur,exercitatio,ut uolatus auium,& greſsio terreſtrium quadrupedum,tẽpus,& cicuratio, aut feritas. ex his quidẽ partibus quæ ſunt ſubſtantia, & ea quæ circunſtant ſubſtantiam,ſumimus differentias carnium, quoniã aliæ magis concoquuntur à noſtro corpore quantũ attinet ad ſubſtantiam carnis,hoc eſt, uel quantum ad materiam, uel ad formam, uel ad ſpeciem, aut quantum ſpectat ad circunſtantias,facilius, & difficilius concoquuntur.igitur caro tripliciter magis,& minus concoquitur à corpore, aut ſecundum ſubſtantiam,aut ſecundum actionem,aut ſecundũ paſsionem.ſed quoniam caro,ut comedi poſsit præparatur,ac coquitur;illa coctio eſt elixatio, aut aſſatio,uel aliud quòd ſit medium utriuſque, aut quod participet de altero magis.& ambæ hæ præparationes ſunt ſimplices,uel conditæ,& quot ſunt ſpecies conditæ,tot ſunt differentiæ carnis,quo ad actionẽ, uel paſsionem.præterea caro per ſe, uel condita,eſt ſolum cibus,uel cibus,& medicina, ut ſunt carnes elixę quæ nutriunt, & humectant.quoad materiam attinet ſcribit Hipp.in lib. 2. de diæt.pag.46.nũ.9. hoc præceptũ. quorum animalium lac tenue eſt, & ſanguis ſimiliter,eorũ & carnes cõſimiles ſunt.quo ad complexionẽ,animalia,quæ ſicca ſunt,& robuſta ſiccãt.quoad ſpeciem agninæ leuiores ſunt ouillis, & hœdinæ caprinis;quia exangniores ſunt,ac humidiores:quo ad ætatem carnes dũ teneræ ſunt, aluo ſecedunt;ubi uerò augumentũ ſumpſerint;nõ ſimiliter:& uitulinæ carnes eodẽ modo ſe ad bubulas habent. & num. 12. eiuſdẽ lib.maſcula fœmineis ſunt ſicciora,& caſtrata non caſtratis,& quæ in nigorem ſunt uetuſtis ualde,ac iuuenculis, & nigra albis, & hirta nudis:cõtraria uerò his humidiora ſunt.& hęc quo ad ætatem, ſexum,& nonnulla inſeparabilia accidentia attinent.quo ad partes in eodẽ loco ſic legitur.Exanguiũ partiũ robuſtiſsimę ſunt cerebrũ, & medulla.leuiſsimę uerò carniũ partes ſunt capitales, & ſub uẽtre,& muſculi,pectines,pedes,oua uolucrũ robuſtũ quid habent,& alunt,& inflant. Quoad loca,animaliũ cicurũ ea,quę in ſyluis,& agris paſcuntur,ſicciora ſunt his,quę intra ędes:quia labore reſiccãtur,itemque præ ſole,ac frigore, & ſpiritu ſicciore nutriunt. uerũ ſyluestria ſicciora ſunt manſuetis. Quo ad diętã crudiuora,ac ſyluarum materia paſta, itemque parum edacia ſicciora ſunt edacibus, et frugiuora herbiuoris, et paucibiba multibibis. quo ad manſuetudinem & feritatẽ ſcribitur in li. de Affe.pag.83.nu.45.ferinę carnes mãſuetis leuiores ſunt,eo ꝙ fructũ nõ ſimilẽ edant. Quo ad motũ, & exercitiũ in li.2.de dię.n.10.legitur, oĩa fermè uolucriũ genera ſicciora ſunt,quàm quadrupeda: quæcunq;.n. ueſicã nõ habẽt, neq; mingunt,neque ſputũ,aut ſaliuã fundũt,omnia ſicca ſunt:ꝓpter caliditatẽ.n.uentris humiditas cõſumitur in alimentũ caliditatis. & n. 11. Erronea aũt.ſ.piſces & undas uerberãtes laboribus fracti ſolidiorẽ carnẽ habẽt. Et nu. 12. carnes hę fortiores ſunt,quę optime exercẽtur. Verùm hoc tibi ſit præceptũ.cũ carnis materiam ex.g. cõſideraueris,primò inſpice genus carnis, ueluti piſcis, & auis,uel greſsibilis:ſecundo ſpeciẽ,ut agnorũ,& hędorũ. tertiò formã & compleſsionẽ,utpote calida,uel frigida è:quartò totũ carnis corpus:quintò partes,ut alæ;pectus,caput:ſextò ætatẽ,ſicut caro uetuſta,& iuuenilis:ſeptimò ſexum, ut caro fœminę humidior eſt maſculo: octauo robur: quia animalia robuſta ſicciora ſunt: nono cognationẽ; quoniam in eadẽ carnis ſpecie hæc,quàm illa melior eſt: decimo locũ,uel ut carnis animaliũ,quæ in aquis habitãt,& quæ in terra;undecimo tẽpus carnis, uel recens, & minime: duodecimo diætam, qua utitur, exercitationem,& tandem manſuetudinẽ, atque feritatem. præterea,ſi cõpleſsionẽ cognoſcere uolueris; materiã,formã,genus,ſpeciem,& alia omnia cõſidera. & hoc pacto compleſsio tibi innoteſcet. Sed ad carnis præparationẽ ueniamus. legitur in li. de Affect. nu. 45. Carnes coctæ,ſi quidẽ percoctas feceris; debiliores ſunt,ac leuiores.& nu.44.carnes percoctę,& aſſatæ,utræque debiles ſunt ad robur augendũ. ad ſeceſſum uerò percoctę cõmodæ ſunt.aſſatæ uerò magis ſiſtunt, quæ uerò moderatã habent coctură, & aſſaturam,hæ ad robur,& ad ſeceſſum moderate ſe habent.at uerò crudiores ad robur quidem commodæ ſunt;ſed non ad ſeceſſum.unde in l. de Viſu ſcriptum eſt pag.207.nu.3.fame ad multũ tẽpus premito.ubi uerò remiſerit; unũ, aut duo frulta, prout maxime deuorare põt, de hepate bubulo crudo in melle tincto exhibeto. Aſſatæ uerò,ut inquit Hip. in l. de Affect.nu.45. ſi exaſſatæ fuerint, & inueteratæ ex aceto,aut ſale; debiliores ſunt,et leuiores recentibus.at differẽtię carnis fiunt,prout uarii eiunt præparationũ modi.quare in l.2.de diæ.pag.47.nu.16, carnes pingues æſtuoſæ ſunt;ſed aluum mouent.cõditæ,ac aſſeruatę in uino ſiccant,& alunt.ſiccãt quidẽ propter uinum, alunt propter carnem. in aceto aſſeruatæ calfaciunt quidẽ,ſed minus propter acetũ multũ nutriũt.at uerò ſale ſeruatæ minus quidẽ alũt humiditate per ſalẽ priuatæ.attenuãt aũt, & ſiccant ac ſufficienter aluũ mouent.& in l.3.de diæta.n.17, his,quibus ſecedit cibus per aluum liquidus inconcoctus abſque dolore,utendum eſt carnibus ſale, & aceto inueteratis. Porrò quibus conferat habitibus caro docet liber de ſalu.diæ.pag.12.nu.11.& dicit. fiunt alui profluuia,& recrementa ciborum ſpeciẽ referentia,& cruda his corporibus,quæ denſam carnem habent;cum ad carnium eſum homo cogitur; uenæ enim denſatæ cibos ingeſtos non ſuſcipiunt. at uerò rariores,ac hirſutiores corporum ſpecies, ac habitus tum carnium, eſum ſuſcipiunt, tum labores magis tolerant.Ex uerbis igitur antea dictis manifeſtum fit,quòd poſtquàm uideris carnis ſubſtantiam,& ea,quæ ad ſubſtantiam ſpectant, conſideres carnis differẽtias ſcđm pręparationis modos.

Caros,id eſt,ſopor.

Scribitur in li.3.pror.par. 31. an cum caro quoque aphoniæ conuulſiuæ?

Caſeus.

Eadẽ rõne conſiderãdæ ſunt caſei facultates, qua

carniū, ſi hoc loco deſcribemus plura, q̄ ab Hip. memoriæ mandata ſunt. legitur in l. de uict. ratione in mor. acu. com. 4. par. 9 1. caſeus flatum parit, atque aſtrictionem, cibosque accēdit, & crudum quoque incoctumque exiſtit, atque his qui ſe potu repleuerunt deterrimū eſt. & in lib. de affect. pag. 83. n. 49. caſeus & ſeſamum & uua paſſa reficiunt, & pituitoſa ſunt. & in lib. 2. de diæta pag. 47. nu. 12. caſeus robuſtus eſt, & æſtuoſus & alit. robuſtus quidem quia proximus eſt generationi. alit autem, quia carnoſę reliquię ſunt lactis. æſtuoſus eſt, quia pinguis. aluum autem ſiſtit, quia ſucco, & coagulo compactus eſt. & in lib. de uete. medi. pag. 6. nu. 37. caſeus non omnes homines lædit; ſed ſunt, qui ex ipſo repleti ne tantillum quidem offenduntur, imo gracilibus mirabiliter etiam conferre proditur. ſunt autem qui difficulter ſummouentes ipſum ab eo liberantur. horū uerò naturæ differunt, differuntque etiam iuxta hoc quod eſt in corpore, caſeo contrarium: nam à caſeo excitatur, & commouetur in iis, quibus eiuſmodi humor multus in corpore exiſtit. & quo magis hic potens eſt, eo magis uериſimile eſt, ipſos male affligi. ſi uerò toti humanæ naturæ malus eſſet, omnes utique læderet.

Cartilago.

Cum diſciſſum fuerit os, aut cartilago, uel neruus, aut genę particula tenuis, uel præputium; neque augetur, neque coaleſcit. ubi Gal. ait. augeri uocat Hip. talem aliquam generari ſubſtantiam qualis eſt abſciſſa, ſicut in cauis ulceribus, uidetur caro germinare: coaleſcere autem, quando diſciſſi corporis labra agglutinantur. hæc in lib. 6. aph. 19.

Cataplaſmata.

Cataplaſmatum uſus artificioſus, & utilis quis ſit, legitur in l. de Medico pag. 7. nu. 10. quorum alia diſcutiunt, & maturant, ſicut apparet in l. de Affectio. nu. 34. alia autem ad uulnera inflammata refrigerādo conferunt, ut in eodem li. nu. 37. & horum quędam anginæ ſunt utilia, ueluti ſcriptum eſt, nume. 18. quædam præterea tumoribus, & inflammationibus in circunſitis partibus, ut in l. de Vlce. nume. 7. ſed nu. 2. eiuſdem libri præcipitur, quòd, ſi cataplaſmati in ulceribus opus eſſe uiſum fuerit; non ipſum ulcus cataplaſmate integere oportet, ſed circunſitas partes; quò pus decedat, & quæ indurata ſunt, molleſcant.

Catarrhus. l. deſtillatio.

Catochi.

De catochis has percipe ſententias. ſcriptum eſt in l. 2. pror. par. 48. in ardentibus febribus cum aliquantula perſrictione, deiectionibusque aquoſę bilis, multisque, oculorum peruerſio ſignum malum, tum aliàs, tum ſi catochi fiant. & par. 55. eiuſdem libri. Capite dolentes, cum catoche delirantes, intercepta aluo, oculoque feroci, & floreſcentes in ſcapulas rigent. Et nu. 59. Quibus deurentia, fatuitatem inferentia, inducentia catochen &c. Et in lib. 3. par. 4. Quæ cum exolutione fiūt, & catoche, & aphoniæ pernicioſæ ſunt. & nu. 69. quæ conuulſiuo modo cum catoche exacerbantur, parotidas mouent.

Cauſa.

Cauſa eſt duplex: altera manifeſta, altera nō manifeſta, quæ ad ratiocinationem ſpectat. l. de Vict. ratio. in mor. acu. com. 4. par. 54. 55.

Cauſus.

Cauſus eſt febris ardens, & eſt duplex alter exquiſitus, alter nothus. fit, ut ſcribit Hip. in li. de uict. ratione com. 4. par. 1. cum uenulæ tempore æſtiuo exſiccatæ acres, & bilioſas, quæ tenues ſint trahunt ad ſe humiditates, quas ichoras uocant. ſic in lib. 1. de mor. ſcribit. n. 27. cum bilis commota fuerit per corpus, & contigerit, ut uenæ, & ſanguis attrahant bilem, eamque plurimam ex carnibus & uentriculo ad eum, qui prius ineſt, utpote cum etiam natura calidiſſimus ſanguis in corpore exiſtat. cum itaque percaluerit ex carnibus, & uentriculo ſupra eum, qui iam ineſt adhuc magis à bile, percalfacit etiam reliquum corpus. & quædam ſanè partes præ multa humiditate penitus reſiccari non poſſunt. ſi uerò reſiccatæ fuerint; homo moritur. extremæ uerò corporis partes, utpote natura ſiccæ, reſiccantur, & plurima humiditas ex ipſis oritur. & ſi ipſas contingere uelis; frigidas comperies, ac ſiccas. quapropter hi, qui à febre ardente corripiuntur, internis quidē partibus à febri exuruntur, externis autem frigidi ſunt, & lingua, & fauces ab interno ſpiritu, ac caliditate exaſperantur, & areſcunt. quantum autem in uentriculo, & in ueſica ineſt bilis, quod quidem in uentriculo eſt, aliquando deorſum exturbatur, plerumque uerò in primis diebus uomitur, aut in quatuor, aut quinque. uomitur autem hac de cauſa. cum ſupernus uentriculus ſupercalefactus fuerit, attrahit in ſe ipſum, & fit uomitus. & ob hoc etiam ex febre ardente, & ex pleuritide, ad peripneumoniam maximè morbi tranſmittantur: ubi enim ſupernus uentriculus ſupercalefactus fuerit; trahit in ſe ipſum, & ſuſcipit pulmo, & fit peripneumonia, & plerūque pereunt, nimirum debiles iam exiſtentes, & morbo alio nouo inſuper generato, dies tranſigere nequeūtes, donec ſputum in pulmone cōcoquatur. uerùm ut plurimum pereunt præ debilitate: aliqui tamen euadunt. at quibus in ueſicam confluit quid bilis, his craſſa urina mingitur, craſſa autem à pituita. bilioſa uerò alui egeſtio prodit; eo quòd combuſta ſint ea, quæ ſunt in uentre.

Cauſam autē recenſet Hip. in loco dicto de morbis acutis par. 3. & inquit. fit ex magna parte ob longum iter, & longam ſitim. & in lib. de aere. &c. nu. 11. ſenioribus fiunt febres ardentes ob uentris duritiem. humor autem, ut dictum eſt, eſt bilis, & pituitam nam ſcribit Hip. in lib. 1. de mor. nu. 27. febris ardens corripit magis bilioſos. corripit item pituitoſos.

Signa porrò demonſtrantia febrem acutam exquiſitam explicat Hip. in lib. de Vict. ratione dicto. par. 4. com. 4. his uerbis. fit & lingua aſpera, ſicca, & ualde nigra, uentriſque morſus dolet, deiectionesque liquidę, & pallidę fiunt, urgetque ſitis uehemens, & uigiliæ, atque interdum mentis alienatio. & par. 1. febris uehemens habet, hoc eſt, quæ multam, & acerrimam habet qualitatem propter naturā tenuium humiditatum, corpusque ueluti ab oſſearia laſſitudine habitum laborat, doletque propter tenuium acrimoniam, ut ibi ait Gal. & propterea exquiſita febris ardens fieri uidetur à bile, notha uerò à bile, & pituita; quoniam accidentia ſunt remiſſiora: nam in prædicto com. 4. par. 13. inquit Hip. cauſi genus aliud, hoc eſt nothum aluus ſoluta; ſitis ma-

gna

gna, lingua aſpera ſicca, ſalſa, urinæ defectus, uigilia, & refrigerata extrema.

Signa prognoſtica habentur in lib. 4. aph. 58. cuius uerba ſunt. à febre ardēte habito rigore ſuperueniente ſolutio. & in lib. 1. pror. par. 18. ſi in ardente febre aurium ſonitus cum caligine fuerit proueneritque in naribus grauitas mēte ex melācholia aberrant. & in lib. 2. par. 35. dolor pectoris firmatus, & ægre auſeribilis cum torpore malus, ſuper febriētes hi ſi acute ardent moriantur. & par. 48. in ardentibus febribus cum aliquantula perfrictione & dejectionibus aquoſæ bilis multisque, oculorum peruerſio, ſignum malum tum aliàs, tum ſi catochi ſiāt. & in lib. 1. par. 7. qui in hipocundrio refrigerata febre ardorea relinquūtur tum aliàs, tum in ſudoribus mali ſunt. & in lib. de Coacis præno. nu. 2. in febre ardente ſi aluus eruperit mortale. ex alui dolore laborioſo febris ardens pernicioſa. tremores in febribus ardentibus mentis percuſſio ſoluit. in febre ardente fluxio ſanguinis ex naribus quarta die mala eſt, ſi nō aliud quid boni coinciderit. uerùm quinta minus periculoſa. qui ex febribus ardentibus aliquantulum perfrigerantibus cum egeſtionibus alui aquoſis, ac biliosis laborant oculis malum eſt, tum aliàs, tum ſi ſtupidi fiant. febris ardens rigore ſuperaccedente ſoluitur. febres ardentes recidiuare ſolēt, & ubi per dies quatuor ſignificationē de ſe præbuerunt, poſtea exudāt, ſin minus ſeptima die. febres ardentes quatuordecim dies diiudicant, aut alleuātes, aut perimentes. ex febre ardente abſceſſu purulento circa aurem non fiente, non ualde ſeruantur. & poſtea inquit. ſoporoſi ab initio exudantes, urinis concoctis ardentes, uerùm citra iudicationem perfrigeſcentes, & breui rurſus ardentes torpidi ſoporoſi, conuulſi pernicioſe habent. & in lib. 4. aphor. 54. quibus plurimum ſiccæ tuſſes leuiter irritantes in febribus ardentibus fiunt; non multum ſiti infeſtantur. cauſam uerò cur ſi moriantur qui febre ardenti laborant, moriantur, narrat Hip. in lib. 1. de mor. nu. 30. & inquit. quicunque ex febre ardente moriūtur, omnes præ ſiccitate moriuntur, & reſiccantur primum quidem extremę ipſorum partes, manus, ac pedes, deinde partes ſicciores. ubi autem humiditas ex corpore penitus exuſta, & reſiccata fuerit, ſanguis quidem congelatur penitus, ac perfrigeratur: reliquum uerò corpus exſiccatur, ac ſic homo moritur. Quo autem tempore anni magis febres ardentes fiant, declarat Hip. in lib. 2. de noto. popu. ſect. 1. his uerbis. febres ardentes in æſtiuis magis fiunt, & in aliis temporibus: ſed reſiccantur magis æſtat.

Sed curam agrediamur. febrē ardentem exquiſitā hoc pacto curat Hip. in lib. de Vict. ratione in mor. acu. com. 4. par. 5. huic aquæ, mulſæque coctę, & aquoſæ quantum uoluerit bibendum dabis. quod ſi os amarum fuerit, uomere confert, & uentrē ſubluere uerùm ſi ad hæc non aperiatur, lacte aſinę cocto purgabis. ſalſum autem nihil, neque acre exhibendum: non enim deſcendet. ſorbitionem uerò niſi dies iudicatorii tranſierint non dabis. & ſi è naribus fluxerit ſanguis, ſoluitur ægritudo: atque ſi ſudores ſuperuenerint iudicatorii legitimi cum urinis albis craſſisque, & leuibus ſubſidentiis, & ſi abſceſſus aliquis factus fuerit. uerùm ſi abſque his ſoluatur reuertetur ægritudo, uel coxa, uel crus dolebit, expuetque craſſa, ſi ſanus eſt futurus. febrem uerò ardentē non exquiſitam, ſed notham ſic curat par. 17. cauſus hic, niſi ſanguis è naribus fluxerit, uel circa collum abſceſſus fiat, uel crus doluerit, & æger ſputa craſſa excreauerit, hæc autē abſtricta aluo fiunt uel coxę dolor, uel pudendi dolor, uel pudendi liuor ſuperuenerit non iudicatur. teſtis quoque intenſus iudicatorius exiſtit. ſorbitiones dato attractorias. hoc tandem curetur febris ardens hiſdē inſtrumentis cum quibus curantur morbi acuti; propterea quòd & ipſa eſt morbus acutus.

De Cerebro.

Cerebrū ſedes, & metropolis eſt frigidi, ac glutinoſi, calidū uero pinguis ſedes, & metropolis eſt: qđ .n. caleſcit primū oīm cū diffundit̄ pingueſcit. & propterea cerebrū, qa minimū pinguitudinis hēt, plurimū uero glutinoſitatis; à calido exuri nō pōt. ſed tēpore tunicam membranam, craſſam accepit: circum membranam uerò oſſa, quātum calidum ſuperauit, & in quibus pinguitudo erat. hęc explicantur in lib. de carni. pag. 18. n. 4. uerùm in l. de gland. pag. 16. n. 7. caput etiam ipſum glandulas haber, cerebrum nimirum ſimile glandulæ: eſt enim cerebrum album, ac friabile, quemadmodum etiam glandulæ. & ob id incommoditatem capitis glandulas facit, & per relata à me, cerebrum auxilium ferens humiditatem auſert, & in extremitates foras ablegat per fluxiones ex magna parte. maius autem eſt cerebrum quam aliæ glandulæ: & capilli etiam maiores quam alii pili: maius enim eſt cerebrum, & in amplo ſpatio in capite ſitum eſt. facit autem morbos, & minores, & maiores quam aliæ glandulæ. facit autem, cum in infernas corporis partes redundantiam, ac ſuperfluitatē ſuam ablegarit. at uero membranę cerebri duę ſunt, ut legitur in l. de loc. in homi. pag. 30. n. 5. altera ſuperna craſſior, altera tenuis cerebrum attingens, nō amplius eadem permanens, poſtquam fuerit uulnerata. in qua parte autem capitis plurimum ſit cerebrum dicit Hip. in l. de cap. uul. pag. 183. n. 4. eſſe in ſincipite, & inquit. breuiore tempore moritur qui hac parte capitis uulnus habet: cerebrum enim & citiſsime, & maxime iuxta ſinciput ſentit mala, quæ & in carne, & in oſſe fiunt: ſub tenuiſsimo enim oſſe, ac modica carne cerebrum eſt hac parte, & plurimum cerebrum ſub ſincipite iacet. etenim cerebrum propterea primum ſentit; quia etiam morbi in ipſum irrunt, acutiſsimi, & maximi, ac præcipue lethales, & qui difficilem iudicationem habent apud inexpertos. hæc habes in l. de morbo ſacro. pag. 59. n. 18. & cum primum ſentiat, in ipſo primo manifeſtantur animæ opera, ut legitur in ſcripto de inſania pag. 212. n. 30. & ſi primum in eo manifeſtę fiunt animæ operationes. igitur, ut apparet in dic. lib. ſac. nu. 16. hoc ſcilicet cerebro ſapimus maxime, ac intelligimus, & uidemus, & audimus, & cognoſcimus honeſta, & turpia, bona, & mala, iucunda, & iniucunda, partim conſuetudine diſcernentes, partim utilitate percipientes. eodem uoluptates & iniucunditates prę opportunitate dinoſcimus. eodē & inſanimus, & delyramus, & terrores, & timores nobis accedūt partim noctu partim interdiu, & inſomnia, & errores intempeſtiui, & curæ inanes, & ut non noſcamus adſtantes, & deſuetudo, & inexperientia. ex nulla alia nobis parte nobis contingunt, & lætitiæ, & ri-

ſus,& luſus, quam ex cerebro:itéque mœrores,& an
xietates,triſtitiæque,ac eiulatus, & querelæ. atque
hæc omnia perpetimur à cerebro mala, cum ſanum
non fuerit,ſed aut calidius, quam è natura fiat, aut
frigidius,aut humidius, aut ſiccius,aut aliud qd per
petiatur præter naturam, & conſuetudinem.& ſub-
dit. n. 17. & propterea iudico cerebrum uim pluri-
mum in homine habere; hoc enim eſt nobis eorum
quæ ab aere fiunt interpres ſi ſanum fuerit,ſapientiã
autem ipſi exhibet aer.oculi uero,& aures & lingua,
& manus, & pedes qualia cerebrum ſtatuit, ac co-
gnoſcit, talia ſubminiſtrant. ad intelligentiam uero
internuntius eſt cerebrum: cum enim homo ſpiritũ
in ſe ipſum attraxerit;primum quidem ad cerebrum
peruenit,& ſic ad reliquum corpus aer diſpergitur,
relinquens in cerebro ſuum ipſius uigorem, & quic
quid prudens ac ſapientia præditum fuerit: ſi enim
in corpus primum perueniret, & poſterius in cere-
brum, relicta in carnibus, ac uenis dinotione,aut iu
dicio,ad cerebrum calidus iam exiſtens perueniret,
& non ſincerus,ac purus,ſed ammixto humore à car
nibus,& ſanguine ut non amplius exacte ſincerus eſ
ſet.quemadmodum igitur prudẽtiam, ac aerem om
nium primum, ex his quæ in corpore inſunt perci-
pit cerebrum, ſic etiam ſi qua mutatio ſortior in ae
re contingat præ temporibus anni etiam ipſum à ſe
ipſo diuerſum redditur in aere: etenim ut antea dixi-
mus cerebrum propterea primum ſentit;quia etiam
morbi in ipſum irruũt,acutiſsimi,& maximi, & præ
cipue lethales. & quando cerebrum ſentit & ab illo
ſenſibili alteratur,ſecundum aliquã paſsionem, non
quieſcit & ex inquietudine nõ ſapit homo,uerum ſi
alteretur ſpiritus cerebri ad aliquam qualitatum læ
detur cerebrũ. deinde magis ſi humores ex quibus
oriunt ſpiritus immutabunt:ac multo magis ſi ſubã
cerebri recipiet aliquã paſsionẽ.uerũ quoniam ut in
li. pdicto legitur n.6.cerebrum hominis duplex eſt
medium ipſius diuidit membrana tenuis: quapro-
pter non ſemper eadem pars capitis affecta eſt, ſed
altera, aliquando uero totum, ſed et uenæ in ipſum
tendunt ex uniuerſo corpore multæ ac tenues, duæ
uerò craſſæ,altera ab hepate, altera de liene, nunc
uerò quo pacto à primordio afficiatur cerebrum
narratur.n.7.eiuſdem lib.ſic.fetu adhuc in utero exi
ſtente purgatur, & floreſcit cerebrum, uelut etiam
aliæ partes, priuſquam gignantur. in hac autem pur
gatione, ſi quidem probe ac moderate purgatum
fuerit, & neque plus neque minus quam oportet de
fluxerit;hic fetus ſaniſsimum caput habebit, ſi antẽ
amplior colliquatio à toto cerebro facta fuerit,
morboſum caput augeſcens fœtus habebit, & ple-
num ſonitu & neque ſolem,neque frigus tollerabit.
ſi uero ab una aliqua parte colliquatio contigerit,
aut ab oculo,aut ab aure,aut uena aliqua ſimul gra-
cilis facta, ille ſic afficitur, qualiter ſanè colliquatio
contigerit.ſi uero purgatio non contingat,ſed in ce
rebro ſpiſſetur,ac cogatur; ſic neceſſe eſt fœtus pi-
tuitoſos eſſe.unde ut legitur n.9.cum accipit homo
qui cerebrum habet pituitoſum natura,uel acciden-
te,per os,& nares ſpiritum ſiue aerem;primum qui-
dem ad cerebrum uenit, deinde uero in uentriculũ
magna ex parte, pars etiam ad pulmonem, & pars
ad uenas,qui ad uẽtriculum uenit perfrigerat:& qui
ad pulmonem. uerò qui ad uenas peruenit confert
ingreſſus ad uentriculos. & ad cerebrum, atque
ſic ſapientiam, & motum membris exhibet. ſed ubi
fuerit excluſus à uenis aer præ pituita, eumque non
ſuſceperint; mutum ac deſipientem hominem red-
dunt.ſic eueniet ſi à natura fuerit cerebrum pituito-
ſum:ſed et per accidens mouetur,uerum multò ma
gis,ſi moueri aptum ſit,mouetur,ſiue alteratur à cali
ditate,frigiditate,ſiccitate,et humiditate:dicit enim
ſcriptum de Inſania loco antea citato.Qui inſanit,ei
neceſſe eſt præ humiditate cerebrum,in quo animæ
ſunt opera, moueri; ubi uidelicet humidius, quàm
pro natura fuerit. eo uero commoto neque uiſum,
neque auditum quieſcere: ſed aliàs alia et uidere,
et audire,et linguam talia loqui, qualia ſingulis uici
bus uiderit,ac audierit. quãdiu uerò cerebrum quie
uerit; tandiu etiam homo ſapit. at uerò non ſolum
humidius ſit cerebrum, quàm natura eius poſtulat;
ſed & calidius,& frigidius,& ſiccius.&,quando ce-
rebrum dicimus, non modo ipſius ſubſtantia eſt in-
telligenda,ſed humores,ex quibus nutritur ſpiritus,
qui ab humoribus reſultat, & temperies quoque;
nam,ſi cerebri temperatura & ſpiritus afficiatur;pa-
titur cerebrum aliquod malum breue: ſi humores;
maius, ac longius: ſi cerebrum ipſum; uix curatur:
quemadmodum tum calor febrilis ſolidas teneat
partes:cæterum, cum cerebri immutatur aut tempe
ries,aut humores,aut ſubſtantia;dicitur ab Hip. mo
ueri.quę motus ſpecies eſt alteratio in principio,ſed
longi temporis tractu fit habitus. hæc uerò alteratio
appellatur ab eo corruptio ſiue in ſpiritibus, ſiue in
humoribus,ſiue in ſubſtantia. ſi autem in ſpiritibus,
nuncupatur affectio illa alteratio ſimplex, ſiue im-
mutatio: ſi in humoribus; hi aut colliqueſcunt, aut
craſſeſcunt. ſi colliqueſcunt;fit deſtillatio,quæ ut le
gitur in l.de Glan.n.9. eſt ſordes,& purgamentum
cerebri;ſi modica ſit. ſi uerò craſſeſcat; id fit uel à ca
lore,qui aperiendo ſeparat ſubtile à craſſo, & humi
dum a ſicco:aut à frigore,quod comprimit inſpiſſan
do,& humidum exprimit,& remanet craſſum. ſi tan
dem cerebri ſubſtantia afficiatur; id perpetitur aut
per continuitatis ſolutionẽ de qua poſtea agemus:
aut abſque ſolutione. ſi abſque; patitur à temperie
commota ab extrinſecis,ut calore ſolis,uento,frigo
re,cibis,& aliis rebus,quas medici non naturales uo
cant:aut à ſpiritibus propriis, qui alienis ſint infecti:
aut ab humoribus:& hoc pacto corrumpi dicitur ce
rebrum.idcirco legitur in prædicto ſcripto de Inſa-
nia pag.212.n.30. fit corruptio cerebri à pituita, &
bile. ſi autem bilis per uenas ſanguinarias procedẽs
calefaciat cerebrum;terrores,& timores fiunt,inſom
nia uident horrenda,& facies uelut in uigilante flã-
meſcit,& oculi rubeſcunt, & mens aliquid mali ope
rari cogitat: & hoc poſtquam cerebrum derepente
a bile calfactum fuerit, & ſanguine in prædictis ue-
nis efferueſcente. hæc in ſcripto de Inſania.at in l.2.
de morb.pag.65.nu.5. corrumpitur cerebrum,cum
aut nimiũ calefactum, aut perfrigeratum,bilioſum,
aut pituitoſum plus ſolito factum fuerit. notæ ſunt.
dolor ex capite ſpinam occupat, & ad cor animi de
liquium procedat,& ſudor adeſt,& ex naribus ſan-
guis fluit, animo linquitur; cum pituita, aut bilis ad
cor conſiſtit: conſiſtere autem neceſſe eſt commo-
tis,ac humectatis.ſudor fit præ dolore. ſanguis fluit
cum calfactæ fuerint uenæ, & ſanguis in ipſis effer-
bueit

bueri. Et in eodem l. pag. 66. n. 19. ſi cerebrum bile infeſtetur; febris emergit debilis, & rigor, & dolor per totum caput, & maxime ad tẽpora, ad ſinciput, & ad regiones oculorũ & ſupercilia ipſis impẽdere uidentur, & ad aures dolor procedit, & quandoque per nares bilis defluit, et oculos hebetes habent, & pleriſque dolor ad dimidiam capitis partem extenditur, quandoque per totum. Et n. 20. ſi cerebrũ corruptum fuerit; dolor ex ceruicis neruo ad ſpinam tendit, & ad cor frigus deſcendit, & derepente nonnus ſudor adeſt, & per nares ſanguis fluit. uomunt quoque multi. hic triduo moritur. & pauci effugiũt. curationem ibi lege, & ſuperioris ſimiliter n. 19. ſed & de alia cerebri corruptione loquitur. n. 23. at uerò in l. 3. de mor. pag. 71. n. 4. ſi cerebrum corruptũ fuerit, dolor caput tenet, & per collum procedit ad ſpinam, & æger non audit, & frigus ad caput deuenit, & totus intumeſcit, & derepente priuatur uoce, & ex naribus ſanguis fluit, & liuidus fit. quòd ſi morbus leuiter corripiat; ubi ſanguis diſceſsit, melius habet. ſi uerò uehementer correptus fuerit cito perit. curationem ibi lege. Et in eodem li. n. 1. cum cerebrum ad inflammationem tumuerit, totum caput occupat, maxime qua parte conſtiterit inflammatio. conſiſtit autem in temporibus, & aures ſonitu implentur, & auditus hebeſcit, & uenæ extẽtæ ſunt, ac pulſant. & febris, & rigor aliquando corripiunt, & dolor nunquam deficit; ſed quandoque remittit, quandoque magis premit, & uociferatur, & exilit prę dolore. & ubi ſurrexit; rurſus ad lectum decumbere feſtinat, & iactat ſe ipſum. hic lethaliter quidẽ affectus eſt. in quot uerò diebus morietur, non habet iudicationem: nam alii aliter pereunt. plerunque tamen in ſeptem diebus moriuntur. Si uerò uigeſimum primum effugerint; ſani fiunt. curatio eſt per frigefaciẽtia, quæ & alia ibi lege. In l. de Coacis præno. pag. 177. col. 1. Cerebro corrupto alii in tribus diebus, alii in ſeptem moriuntur. has uerò ſi effugerint; ſeruantur. quibus autem ex his reſectis, os diſparatum repertum fuerit, hi pereunt. Et in l. 7. aph. 51. Quibus cerebrum ſphacelatum, id eſt, corruptũ eſt, in tribus diebus pereunt: ſi uerò hos euaſerint; ſani fiunt. Gal. autem in com. dicit. Sphacelare oſſa ſępius dixit in l. de Articulis pro corrumpere. hic uerò non contingit cerebri audire corruptionem, cum adiectum ſit, ſi uerò has effugerint; ſani fiunt: ſi enim ſphacelus eſt corruptio ſubſtãtię uniuſcuiuſque partis, quæ ſphacelari dicitur, non contingit hunc, qui ita ægrotet, perſanari. hæc Gal. at corruptio quandoque eſt caloris natiui, qui à materia ſuperatur; quãdoque ſignificat putrefactionẽ rei. & propterea non ſemper corruptio dicitur de putrefactione totius rei, ſed uel de calore innato, uel de humoribus, uel de ſubſtantia rei, uel de his, quæ ſubſtantialiter coniũcta ſunt cum re ipſa: putrefactio enim membri principis habet mortem comitem. quapropter, cum ab Hip. dicitur cerebri corruptio non ſemper intelligitur putrefactio. quod quidem etiam palam fit in lib. de aere, aquis, & loc. pag. 37. nu. 28. his uerbis. ſi æſtas ſicca fuerit, & borealis, ſequens uerò autumnus pluuioſus, & auſtralis; capitis dolores ad hyemẽ expectare conuenit, & cerebri corruptiones, ampliuſque raucedines. hęc de cerebri corruptione ſcripſimus, quæ præſertim à bile fiat. ſed qua ratione pituita cerebrũ lædat, enarrandum eſt. ſcribitur in l. de mor. ſac. 58. n. 11. defluit ſcilicet pituita, & eliquatur pueris maxime quibus ſanè caput fuerit percalefactum, ſiue ab igne, ſiue etiam derepente inhorruerit cerebrum, etiam tunc pituita ſecernitur: eliquatur etenim per calorem, ac cerebri diffuſionem, ſegregatur autem à frigore, ac concretione, & ſic defluit. & quibuſdam quidẽ defluxionis cauſa eſt hęc. aliis uerò etiam ubi derepente poſt aquilonares uẽtos, auſter flare cęperit, compactum, ac debile cerebrum derepente ſoluit, ac laxat, ut pituita redundet & ſic defluuium facit. defluit inſuper, & ex ignoto timore, ſi quidem timuerint, aut aliquo uociferante, cuius inter plorandum ſpiritum cito reuocare non potuerint. id quod pueris frequenter contingere ſolet quicquid ſane horum ipſorum acciderit, ſtatim horret corpus, & æger mutus factus; ſpiritum non trahit, ſed ſpiritus quieſcit, & cerebrum compingitur, & ſanguis conſiſtit, & ſic ſecernitur, ac defluit pituita, & pueris quidem hæc ipſæ cauſæ ſunt, ut ab initio à ſacro morbo corripiantur. Et. n. 12. ſenibus hyems infeſtiſsima eſt. quum enim ad multũ ignem ſenex caput, & cerebrum percalefacerit, deinde in frigore uerſatus fuerit, ac inhorruerit, & ex frigore ad calidum acceſſerit. & ad ignem deſederit, idem hoc patitur: ac ſic a morbo ſacro apprehenditur iuxta prędictum modum. periculum uerò multum eſt, ut & uere patiatur idem hoc: ſi caput fuerit inſolatum. minime autem æſtate, non enim fiunt repentinæ mutationes. & n. 13. poſtquam uero uiginti anni pręterierint, non amplius hic morbus corripit, præterquàm paucos, aut nullum, niſi ex puero connutritus fuerit: uenæ enim plenæ ſunt: & cerebrum compactum eſt, & adſtrictum, quare non defluit in uenas. ſi uero defluxerit ſanguinem nõ ſuperat multum, ac calidum exiſtentem. in quo uero à puero augumentum accepit, ac connutritus eſt, in eo per conſuetudinem facit, ut in mutationibus uentorum patiatur, & ut plurimum morbo ſacro corripiatur, præcipue auſtrali, ac humida aeris conſtitutione. & liberatio difficulter contingit, cerebrum enim humidius quàm ex natura fit, & præ pituita inundat ut defluxiones quidem frequentiores fiant, non autem amplius poſsibile ſit pituitam excerni, neque cerebrũ reſiccari; ſed perrigatur, & humidum exiſtit. Et ſubdit. Cum autem ętatem adeptus fuerit, non amplius curabilis eſt: cerebrum enim eroditur à pituita, ac colliquatur. id uerò quod colliquatur, aqua fit, & foris cerebrum ambit, & circumalluit, & propterea frequentius, ac facilius à morbo hoc corripiuntur. propterea uerò diuturnus eſt morbus, quia id, quod influit uenis tenue eſt præ multitudine, & ſtatim ſuperatur à ſanguine, ac caleſcit. Et. n. 15. cum ab alterãtione uentorum cuncta ſuperentur; neceſſe eſt ab auſtris ſolui, ac humectari cerebrum, & uenas laxiores reddi: ab aquiloniis uero flatibus, quod ſaniſſimum eſt in cerebro compingi, quod uerò morboſiſsimum, ac humidiſsimum eſt, excerni, & forinſecus circumalluere, atque ſic defluxus in horum uentorum mutationibus ſuccedere. in lib. autem de ſtructura ho. pag. 215. n. 5. cerebrum à ſtomacho humectatur, & pituitæ exuberantiam peragit. & in lib. de Gland. pag. 26. nu. 9. cerebrum eladem perfert ſanum non exiſtens. ſed, ſiquidem rodatur; turbatio-

acm

nem multam ſuſtinet, & mens deſipit, & cerebrum conuellit, ac diſtrahit totum hominem, qui in ſeipſo uocem non edit, at ſuffocatur. & hæc affectio ſyderatio, & Græcè apoplexia appellatur. aliquando autem acris quidem non eſt fluxio, ſed copioſa in cerebrum irruens, ipſum affligit, & mens perturbatur, & homo circum ambulat, aliena cogitans, & aliena uidens, perferens morbi mores, uitis, riſu, & peregrinis imaginationibus. ſi autem fluxio de capite deſcẽdat per aures, per oculos, per nares, per palatum in guttur & in gulam, & per uenas in medullam ſpinalem, & in ſanguinem. quare qui ſint cerebri non ſani, nec quieſcentis cauſę, quæ ſigna, & qua ratione morbi ab eo proficiſcentes fiant cognouiſti. hoc uerò memoriæ manda caleſcentis cerebri ſignum eſt ſalſuginoſus humor, quem cerebrũ effundit, & qui aluum mouet. hoc uidere potes in lib. 2. de morb. pag. 68. nu. 46. & ſubdit. cum noctu ad os ſalſuginoſus humor influit; medicamenta frequẽtiora ad nares appone. Fit tandem frigiditatis, & pituitæ ratione aqua in cerebro: cuius ſigna, & curationem quære pag. 65. nu. 15. libri prædicti. à cauſis quidẽ narratis fluxiones oboriuntur, colliquationes cerebri, ac tabes: conſumitur enim cerebri ſubſtantia, ut dicit Hip. in lib. 6. de morb. popu. ſect. 3. cerebri conſumptio, propterea & caluities. & Gal. in com. Mihi quidem uidetur aliquid id genus ſignificare; cum cerebrum ſe ipſo minus plurimum fit. id quod illis euenit, qui ſiccius illud natura habuerint: tunc ab oſsibus ſuperiacentibus recedit. Nunc uerò de ſoluta cerebri continuitate eſt agendum. reperimus in lib. 1. de mor. pag. 60. nu. 3. hæc. ſi cerebrum concuſſum fuerit, ac doluerit eius, qui percuſſus ſit; neceſſe eſt eueſtigio motum fieri, & neque uidere neque audire. ſi uerò ſauciatum fuerit febrem neceſſe eſt superuenire, & bilis uomitum & aliquam corporis partem, ſideratam fieri, ac perire. & in lib. 7. aph. 59. quibus cerebrum aliqua ex cauſa cõcuſſum fuerit, neceſſe eſt ſtatim mutos fieri. & lib. 6. nu. 50. quibuſcunque præciditur cerebrum his neceſſe eſt febrem, & bilis uomitum ſuperuenire. & aph. 18. eiuſdem lib. ueſica diſciſſa, aut cerebro, aut corde, aut ſepto tranſuerſo, aut aliquo ex tenuioribus inteſtinis, aut uentriculo, & iecore lethale eſt. & in lib. 7. aph. 51. quibus cerebrum ſphacelatum. i. corruptum eſt, in tribus diebus pereunt, ſi uerò hos euaſerint, ſani fiunt. & in lib. 2. prædict. pag. 173. n. 19. uulnera magis lęthalia ſunt quæ in uenas craſſas in collo, ac inguinibus infliguntur: deinde quæ in cerebrum, & in hepar. poſtea quæ in inteſtina, & ueſicam: ſunt autem hæc omnia pernicioſa ualde, non tamen ita ut nemo ex his euadat, uelut putatur. & in lib. de cap. uul. pag. 183. nu. 4. inquit uulnera circa ſincipur eſſe lethaliora, & difficiliora, quam alibi in capite, & breuiori tempore moritur, qui moriturus eſt: cerebrum. n. & citiſsime, & maxime iuxta ſinciput ſentit mala quæ & in carne, & in oſſe fiunt. curationem autem lege in eodem lib. nu. 24. tandem ille aphoriſmus parti huic finem imponet, qui reperitur in lib. 5. aph. 18. frigida inimica oſsibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullę: calida uerò utilior. hæc eadem affirmat in lib. de humidi uſu pag. 54. nu. 4. & reddit rationem, quæ eſt hæc; quia ab illa conuulſiones, tenſiones, rigores febriles: quę ſane frigida facit, calida uerò ſedat.

De Ceruice.

Dicitur proprie ceruix pars colli poſterior; tamẽ & ſæpe pro collo ſcribitur. Ceruicis articulus, ut ſcribitur in lib. de oſsium natura, repandus eſt. huius affectus ſunt tumor, rubor, dolor, frigus, ſudor, & tẽſio. quæ affectiones partim ſimplices ſunt, partim comitantur morbos. dicit enim Hip. in lib. de Vic. ratione. in mor. acutis par. 32. tendines quoque ceruicis poſteriores contenduntur, apparentque tetani modo intendi. ſ. in hac anginæ ſpecie. & in lib. prog. com. 3. par. 16. Angina grauiſsima eſt, ac celerrime interficit, quæcũque nec in ceruice, nec in faucibus conſpicuum aliquid efficit. & Gal. in com. ait. Ceruicem intelligit collum. & ſubdit par. 17. Quæcunque uerò dolorem alteri ſubſimilem infert, attollitur uerò. ſ. ceruix, ac rubent fauces; admodum exitioſa eſt. Et par. 18. ſi quibus fauces rubent, & ceruix, hæc. ſ. angina diuturnior eſt. Et in lib. 6. de mor. pop. ſect. 7. Quibus uerò etiam uenę circa tempora, & ceruicem attollebantur, his aliquãtũ malæ erãt. ſ. anginæ. peſsimæ uerò his, quibus & ſpiritus ſublimis. Et in lib. 2. pror. par. 40. ceruicis dolor malus quidem in febre omni, ſed peſsimus quibus inſania ſperatur. & lib. 3. par. 3. Quibus manus tremulæ, capitis, ceruicisque. i. colli dolores, ſubſurdique fiunt, & nigra, denſataque meiunt; his uentura expectare nigra pernicioſum. Et par. 6. eiuſdem libri. Ex ceruicis dolore cum comate, & ſudore, uenter inflatus ſi ad neceſſitatem liquida dimiſerit ſublutus, ex his bile carentia in ecſtaſin aguntur. Et par. 21. Cubiti, & ceruicis dolores conuulſiui: à facie autem hi, atque in faucibus, ſonitus multi ſudores in his per ſomnos boni. at & ſudore quamplurimos leuari non malum. Et in lib. de Vict. ratio. in mor. acut. com. 4. par. 65. Quòd ſi & alia ſat iſta fuerint; pedũ dolores ſunt expectandi: qui ſi pedem affecerint, & doloroſus perſeuerer, inflammeturque, & non leuetur; dolores poſt paulò ad ceruicem peruenient, clauiculamque, & pectus, & articulum. Et par. 62. eiuſdem. cum in febribus quinta die terrificum quippiã fuerit, uel uenter repente liquida deiecerit, & animæ defectus prehenderit, uel uocis priuatio, uel cõuellatur æger, uel ſingultiat; ex his angi, grauiterque affici conſueuit, ſudoresque circa tum muſtacem, tũ faciem, tum ceruicem ab occipitio eſſe conſueuerunt. cum autem hęc patiũtur, ſpirituoſi paulo poſt morientur. Et par. 83. cum ob tendines uehementer in anteriorem reuelluntur partem, ſudoresque circa ceruicem, faciemque oriuntur, mortis ob laborem, areſcentibusque his, qui ad caudam uergunt tendinibus, craſsiſsimi hi ſpinam continuant, qua maxime enatæ copulæ ad pedes uſque finiuntur. Verùm in par. 46. eiuſdem de frigore ceruicis mentionem facit, & inquit. Conſueuerunt febres hę protrahi, & abſceſſus hęre; ſi aurium quidẽ, ceruicisq; infernæ partes frigidę fuerint. quod, ſi frigidę non fuerint; profecto mutationes habebũt: nempe fluit è naribus ſanguis, & uentres turbãtur. Et in l. 3. pror. par. 20. Ceruicis, dorſique perfrictiones apparentes per totum corpus, in his & ſpumoſæ urinarũ excretiones cum animæ deliquio, atque in oculis totius lucis impedimẽtum conuulſionem prope eſſe indicant.

Ceruus.

Caro

Caro cerui,ut legitur in l.2.de Diæ.pag.46.n.9.ſic
cat,minus autem ſecedit magiſque urinam prolicit
& in lib.de nat.mulieb.n.29.medullam cerui,& adi-
pem liqueſacito,& in lana apponito.

Chirurgia.

Ex cognitione alterius contrarii cognoſcitur alte
rum.ideo ſi ſcies, quæ in chirurgia non recte fiant,
cognoſces & quæ recte enarrantur.in li.1.de mor.
pag.60.n.5.hæc.pus in ulcere,aut tuberculo exiſtẽs
non cognoſcere, & fracturas, atque luxationes non
cognoſcere, & ſpecillo admoto ad caput nõ cogno
ſcere,an os fractum ſit: & fiſtulam in ueſica imiſſam
demittere non poſſe,& lapidẽ. In ueſica exiſtẽtẽ nõ
cognoſcere,& ſuppuratum exiſtentem ex concuſſio
ne non dinoſcere,& ſecando,aut urendo,aut à pro-
funditate,aut longitudine aberrare:aut urere,& ſeca
re,quæ non oportet.quæ uerò ad chirurgiæ officinã
pertinent lege in l. de Chirurgiæ officina pag.185.
n.1.& in lib.de medico.pag.6.n.2.& 3.ubi apparet
chirurgiæ errorem turpem eſſe, quando uelis ,non
conſequeris: ac chirurgiam æreis inſtrumentis non
uti debere, ne ægrotis oneroſus eſſe uidearis. & in
lib.de decenti ornatu.pag.8.n.6.& 7.& 8.quæ chi-
rurgiæ comperant percipitur.ſed in aliis libris quo-
quæ chirurgicis habebis præcepta præclariſsima.ue
rùm obſeruato illud præcipuum,quod in Iure iuran
do deſcribitur.nec calculo laborantes ſecabo,ſed ui
ris chirurgiæ operariis eius rei faciendæ locum da-
bo.& in l.de Flatibus.pag 39.n.1.quæcunque qui-
dem manuum opera exigũt ad ea conſuetudinẽ per
ueniendum:eſt enim uſus ipſe egregius manuũ exer
citator,& magiſter.

Cholera.

Cholera quædam dicitur ſicca,& quædam chole
ra ſimpliciter.de cholera ſicca ſcribitur in li.de uict.
ratione in mor. acutis nume.59. ſilphij caulis,& ſuc
cus quibuſdam quidem maxime, in expertis autem
non tranſit per uentrem.uerùm uocatur hoc malum
cholera ſicca. fit autem maxime ubi cum multo ca-
ſeo mixtus fuerit,aut cũ carnis bubulę eſu:nam atra-
biliariæ affectiunes à bubularum carnium eſu exa-
cerbantur:eſt enim inſuperabilis ipſarum natura,&
non cuiuſuis uentriculi eſt ipſas concoquere.in libr.
autem 5.de mor.popu.n.27.Bianti pugili cum natu
ra uorax eſſet,contigit ut in affectiones cholericas,
bilis ſurſum,ac deorſum exeuntis delaberetur ex car
nis eſu:maxime uero ex porcinis carnibus crudiori-
bus atque ex ebrietate uini odorati, atque placen-
tis, ac dulciariis ex melle, ex cocumere, pepone,
& polenta recenti.in æſtate uerò affectiones chole-
ricæ & febres intermittentes. & nu.29.eiuſdem lib.
Eutychides ex cholericis affectionibus in cruri-
bus ad neruorum deſtentionem deſinit,unà cum ſe-
ceſſu deorſum.bilem abunde multam coloratam uo-
muit ad tres dies,ac noctes,ualdeque rubram: & im
potens erat,& anxius. nihil autem continere pote-
rat,neque ex potibus,neque ex cibis:& urinæ ac trã
ſitus deorſum ſuppreſſio multa: per uomitum fex
mollis prodiit,& deorſum quoque erupit. at in l.7.
de mor.popul.n.40.cholericæ bilis ſurſum ac deor
ſum eruptiones ex carnis eſu maxime ſuillę crudio-
ris,& ex cicere,& ex ebrietate uini odorati ueteris,
& inſolatione,& ex ſepiis,& locuſtis,& gammaris,
& ex olerum eſu maxime porri, & ceparum: inſu-
per & à lactucis coctis,& braſsica,& rumicibus cru
dioribus,& à placentis,ac dulciariis,& mellitis,& li
bis,& à fructibus pomorum,& cucumere,pepone,
& uino lactei teporis, & eruo, & polenta recenti.
cholericæ affectiones magis in æſtate fiunt, & fe-
bres intermittentes,& quibus horrores accedunt.&
quandoque malignæ fiunt,& ad morbos acutos per
ueniunt,uerùm cauere oportet. iudicat autem tales
morbos maxime quinta,ſeptima,& nona dies. me-
lius tamẽ eſt cauere uſque ad decimãquartam. & in
lib.5.de mor.popul.n.4.Athenis uirum cholera cor
ripuit,uomebatque, & deorſum egerebat. & dole-
bat,& neque uomitus neque per aluum ſeceſſus ſiſti
poterat,& uox ipſum deſtituebat: & ex lecto moue
ri non poterat, & oculi caliginoſi,ac caui erant, &
conuulſiones tenebat ab aluo,& inteſtino,& ſingul
tus.uerùm ſeceſſus multum copioſior erat quàm uo
mitus.hic ueratrum in ſucco lẽtium bibit,& alterum
lentium ſuccum inſuper bibit quantum potuit,& po
ſtea uomuit: & coacta ſunt,ac adſtricta ipſi ambo:
frigidus autem factus eſt, & lauit inferne uſque ad
pudenda calida ualde multa, donec etiam ſupernæ
partes calefactæ ſunt,& uiuebat. poſtea uero die po
lentam bibit ex aqua.

De cibo.

De cibi ſubſtantia,de iis, quæ circam eius ſubſtã
tiam exiſtunt,ac de his, quorum obiectus eſt cibus,
& quæ ipſum ſuſcipiunt,ſic diſſerit Hip. cibus eſt il-
lud craſſum,ac robuſtum alimentum,quod naturalẽ
habet aptitudinem,ut conuertatur, & alteretur à ci-
bato ita,ut ſit cũ eo idẽ ſpecie. Eſt craſſum,ac robu-
ſtum,propterea quòd potio,& ſorbitio ſunt alimen
ta:tamen nec craſſa,nec robuſta ſunt.Habet natura
lem aptitudinem is cibus,qui ſimilis ſit cibato.ſit ſi-
milis,qui ſenſui guſtus,ac tactus gratus eſt,ac iucun
dus omnino, quemadmodum comprehendi poteſt
ex l.de Vete.med.n.16.& is eſt propinquus naturę
humanæ:longinquus enim eſt inimicus. & talis non
comeditur,aut cum nulla delectatione comeditur.
ſimilitudo autem eſt conuenientia inter cibum,& ci
batum à tota ſubſtantia. ſit igitur cibus homini ido
neus is,qui potentia,hoc eſt,in primis qualitatibus,
in ſecundis,tertiis,ac quartis conuertatur in ſubſtan
tiam eius:poteſt enim fieri,ut, ſi aliqua harum deſi-
deretur in cibo; ſit uni animali cibus, alteri uenenũ,
aut,ſi non abſolute uenenum;ſit cibus ſaltem,& me
dicamentum, aut is cibus, qui arte opus habeat, ut
uere cibus fiat: nam cibus ſunt pruna dulcia ratio-
ne primarum qualitatum temperatarum, & ſecun-
darum: ſed fortè aliarum eſt medicamentum pur-
gans.ſic caro eſt cibus,uerùm coctura indiget.idcir
co triplex eſt cibus,nempe cibus ſimplex,cibus me
dicamentoſus,& cibus arte paratus. Verùm cibus,
qui ſit naturę humanæ commodus, ac neceſſarius,
in primis qualitatibus ſit temperatus, aut parum
excedat:etenim dicit Hip.in l.de Vete. med.pag.5.
n.25.omnia,quę edit,aut bibit homo,talia edulia pa
lam eſt minime hoc intemperato, & diſsidente, ac
excedente ſucco participare,uelut ſunt panis,& ma
za, & his ſimilia, quibus adſuetus eſt homo pluri-
mis,& ſemper uti. Et n.26.robur,& augmentum,ac
alimentum præſertim per nihil aliud contingit,quã
quod probe temperatum eſt, & nihil habet intem-
peratum, neque forte: ſed totum unum factum
eſt,

eſt,& ſimplea, & non forte:attamen potius tendit
cibus ad caliditatem,& humiditatem; propterea q
uita exiſtit per calidum, & humidum; nam legitur
in lib.1.de diæ.pag.42.nu.4. Ignis omnia per om-
nia mouere poteſt,aqua uerò omnia per omnia nu-
trire. at caliditas,& humiditas ſimul non perueniũt
ad quartum gradum;quia caliditas exiccaret, uel in
uapores uerteret humiditatẽ,& in tertio uim ei exhi
beret ſiccam magis,quam humidã. uſque igitur ad
ſecundum ſint calidi,& humidi.q, ſi humidi ſint; &
molles actu,uel potentia:& ſi calidi temperate; pin
gues,uel dulces.præterea, ſi calidi; erunt penetran-
tes. ſi pingues, uel dulces; facilius trahuntur. ſi hu-
midi,& molles;perfecte concoquuntur, facile pene
trant ad omnia membra, & cito in eorum naturam
conuertuntur,& eis aſsimilantur. ex quibus omni-
bus exurget quarta qualitas,quæ dicitur à tota ſpe-
cie,à qua nutritur animal. Cibus igitur optimus eſt,
qui calidus, & humidus ſit temperate, mollis actu,
uel potentia,& pinguis, uel dulcis ita, ut perfecte
concoquatur in inſtrumentis coctioni inſeruienti-
bus,facile penetret ad omnia membra nutrienda,&
cito in eorum conuertatur naturam, & eis aſsimile-
tur.contrà,ſi cibua fuerit frigidus; non cibus, ſed &
medicamentum erit,quemadmodum legitur in lib.
de Salu.diæta pag.12.nu.1. ſhis uerbis. Aeſtate ma-
za molli nutriatur,& potu aquoſo, ac multo obſo-
niis omnibus coctis. Sic autem his ubi æſtas fuerit,
uti oportet; ut frigidum ſit corpus,& molle:tempus
enim calidum eſt,& ſiccum,& facit corpora æſtuo-
ſa,ac ſquallida. Et in l.3.de diæ.pag.49.nu.5.in ſol
ſtitio æſtiuo adimas omnia,quæ ſicca ſunt,& calida,
& nigra,ac meraca,itemque panes, niſi quandoque
uoluptatis gratia.ſequenti uerò tempore utetur mol
libus,& humidis,& perfrigerantibus, ac albis uſque
ad Arcturi exortum.!& in lib. de lo. in ho.pag. 32.
nu.33.Et,poſtquam anterioribus capitis partibus
eacalfactua fuerit;cibos edat quàm pituitoſiſsimos,
ac minime uentrem ſubducẽtes: quo fluxionũ mea-
tus in anteriore capitis parte quàm maxime dilaten
tur.Et n.36.eiuſdem l. cum ſplen pręfebre magnus
factus fuerit;ſic ſanare oportet.medicamenta in po-
tu exhibenda ſunt,& edulia quàm pituitoſiſsima of-
ferenda. uerùm,ſi cibi fuerint frigidi; huiuſmodi fri
giditas exiſtet in ſubiecto humido,aut ſicco.ſi igitur
cibus fuerit frigidus,& humidus;erit incoctus,liqui-
dus,ac mollis:& idcirco naturæ humanæ cõtrarius,
q̃ calida eſt, & humida humiditate ea,q̃ conſiſtit ob
debitam coctionem,ac permixtionem cum ſiccita-
te.neceſſe eſt igitur omnia edulia concocta eſſe à na
tura, uel ab arte:nam ait Hip. in lib.de Vete. med.
nu.22.Homo non fortis naturæ, qui triticum edat,
quod ex area ſuſtulit crudum, & non elaboratum,
& carnes crudas, & bibit aquam, hoc uictu utens,
multa,& grauia perpetietur:nam & doloribus uexa
bitur,& corpus debile euadet,& uenter corrumpe-
tur,& multo tempore uiuere non poterit. & in lib.
de Affect.pag.83.nu.49. aſſerit cibos non frigidos,
ſed calidos,& ſiccos,uel humidos pharmaci naturã,
ſapere,cum ait. Calidi cibi, & ſicci ſiſtunt: humorẽ
enim in uentre reſiccant. Si uerò humidi ſint; hume
ctantes per caliditatem aluum ſubducunt.Et nu.50.
ſtabiles,& aluum ſiſtentes cibi,& caleſcunt, & cale-
facti cito reſiccantur,ac compinguntur: & propte-
rea obduri facti non ſecedunt. Et nu.45. ſiccus hu-
mor à ſiccis cibis ortus corpus ſiccat. Frigida porrò,
& ſicca edulia incõmoda ſunt tũ ob frigiditatẽ,quæ
ſentiens corpus lædit,tum ob ſiccitatem,quæ ſiccat,
induratque. attamen quandoque condimenti gratia
conſerunt, uelut cibus acidus, aceto ſusque guſtum
excitat, quemadmodum pluribus in locis affirmat
Hip. Cæterum qualitates ſecundæ,quæ ex calido &
ſicco corpore proueniunt,habent uires actiuas,quæ
ſunt ſapor ſalſus,amarus,& acutus,ſiue acris:& paſ-
ſiuas,& hæ ſunt durities cibi, craſsities, uiſcuſitas,
condenſatio,grauitas,& quæ ſunt his contrariæ,ue-
luti mollitiea,tenuitas,liquiditas,raritas, leuitas, &
id generis: quæ quidem proficiſcuntur etiã à frigidi
tate,& humiditate:at modo oppoſito. qui igitur ci-
bi ex aliqua harum conſtant qualitatum tum natu-
ralium,tum arte paratarum,hi hominem lædũt; pro
pterea quòd non uerè ſunt cibi.idcirco ſcribit Hip.
in lib.de Vete.med.pag.5.nu.25. Ex cibis quicun-
que nobis incommodi ſunt,& ingeſti hominem læ-
dunt;horum unuſquiſque aut amarus eſt, & mera-
cus,ac intemperatus,aut ſalſus,aut acidus, aut alius
quis intemperatus, et fortis: et propterea turba-
mur ab ipſis,ſicut etiã ab his,quæ ex corpore eacer-
nuntur.Et in lib. de med. purg.pag.41.nu.1. Since-
ros,et acidos cibos ſiquis citra delectum,ac inconſi-
derate exhibeat; nihil commodi proficient. præte-
rea potentię paſsiuæ, quæ plurimum actiuas comi-
tantur prædictas,odio ſunt humanæ naturæ:ſicut ci
bus mollis facile ſecedit:ſic durus,craſſus, ac uiſco-
ſus lædit hominem.et,quemadmodũ ex mollitie fit
cibus leuis,ac debilis; contra craſsities facit cibum
grauem,atque robuſtum.unde Hip. in li. de Affect.
pag.82.nu.44.leuiſsima ſunt & cibaria,& potus, et
obſonia,quæ moderata in corpus ingeſta,aut paulo
amplius ſupra modum, neque repletionem eahi-
bent,neque tormen,neque flatũ, neque aliud quid-
dam eiuſmodi,et celerrime concoquuntur, et con-
cocta ſecedunt: et per omnem diem in uentrem in-
geſta minime moleſta ſunt; etiam ſi diu antea fue-
rint ingeſta.Et nu.46. Debiles, ac leues cibi uen-
trem quidem non lædunt, neque corpua; eo quòd
calefacti non intumeſcunt, neque repient: ſed cito
molleſcunt,et concocti ſecedunt. humiditas autem
ab ipſis debilis corpori accedit: et neque augent,
neque robur memorabile exhibent. Deinde de gra
ui cibo hæc ſcribit. Fortes cibi et intumeſcunt, ubi
in uentrem ingeſti fuerint, et replent, et difficilius
quidem,ac tardius concoquuntur, et non ſecedunt.
Et nu.44.Grauia autem ſunt, quæ moderate eahi-
bita,aut infra modum,repletionem, et dolorem ex-
hibent:et quæ neque edi,neque bibi poſſunt, ut non
dolorem exhibeant. et ſi quis ipſa per tempus rur-
ſus bibat,aut edat; etiam ſic dolorem eahibent, et
non pro ratione ſecedunt. Docet etiam in lib. de
de Vete.med.nu.7. quis ſit fortis cibus, his uerbis.
Quæ inuenta ſunt edulia, multa arte excogitata, et
multo tempore producta mihi eſſe uidentur, cum
multa, et grauia ex robuſto, ac ferino uictu homi-
nes paterentur:qui intemperatas, et magnas uires
habens ingerebatur;qualia ſanè etiam nunc ex ipſis
paterentur,doloribus uehementibus,& morbis ob-
noxii deinde ibi declarat, quæ ſint edulia leuia,
et grauia in rebus,et inquit. Carnes coctæ, liqui-
dem

dem percoctus feceris; debiliores ſunt, ac leuiores: aſſatæ uerò ſi exaſſatæ fuerint, et inueteratæ ex aceto, aut ſale; debiliores ſunt, et leuiores recentibus. Et nu. 46. ex carnibus leniſsimæ ſunt in corpus caninæ, et uolucrium, et leporinæ coctæ. grauea autem ſunt bubulæ. ſuillæ his, qui laborant, et exercitantur, et ad bonum habitum, et ad robur commodæ ſunt: debilibus autem, et priuatam uitam degentibus fortiores. ſed & ferinæ manſuetis leuiores ſunt; eo quòd fructum non ſimilem edunt. at plura ibi lege, et in lib. prædicto de Affect. nu. 45. Ex uerbis igitur Hip. narratis, & quæ ſparſim ſcribuntur facile cognoſcere poſſumus plurima cibaria ſalſa, acida, auſtera, pontica, amara, & acuta grauia eſſe: itẽq; dura, craſſa, uiſcoſa, denſa, ac ponderoſa: & idcirco noxia homini eſſe, & quæcunque alia præter ea, quæ ſub data cadunt definitione. hæc tantummodo ſunt ad reſtaurationem deperditi, atque ad conſeruationem animalis, & ad ſanitatem: eo quòd temperata ſunt, &, ut palam fit in lib. de Vete. med. nu. 26. qui cibus eſt probe temperatus, alit, auget, & corroborat. Et in lib. de Affect. nu. 44. recitat ab effectu quiſnam ſit is, cum ait. Quæcunque uenter ſuperat, & corpus ipſa ſuſcipit, ea neque flatum exhibent, neque tormen. & infra ſubdit. Ad ſanitatẽ optima ſunt, quæ modice ingeſta ſufficiunt, ut & famis, & ſitis ſint medela: & plurimo tempore corpus ipſa ſuſcipit, & pro ratione ſecedunt. & ſubdit. Quæcunque cibaria, aut potus, aut obſonia corpus ſuſcipit, ab his maxime neque tormen fit, neque flatus, neque ructus acidus: cum enim in uentrem ingeſta fuerint; corpus ab his trahit quod ipſi commodum eſt, & neceſſe eſt iam quod reſtat, debilius eſſe, quã ut tormen, aut flatum, aut aliud quid huiuſmodi in uẽtre faciat. uerùm, ut legitur in li. 4. de mor. pag. 75. n. 3. in omnibus cibis, ac potibus & bilioſi quid eſt, & aquoſi, & ſanguinei, & pituitoſi, in alio plus, in alio minus. quapropter & quæ eduntur, ac bibũtur, alia aliis præſtant ad ſanitatẽ. Et in l. 1. de diæ. pag. 42. nu. 2. ſcriptum eſt. Homo edens ſanus eſſe non poteſt, niſi etiam laboret: contrarias enim inter ſe uires habent cibi, & labores. uerùm inter ſe mixti cõferunt ad ſanitatem: labores enim ea, quæ inſunt cõſumere ſolent: cibi autem, & potus ea, quæ euacuata ſunt, explent. cauſam uerò ſi quęramus, cur labor ſit neceſſarius, eſt; quia omne alimentum partim eſt ſimile alito, & partim diſsimile. ſimile eſt in eo, q̃d patitur, ac ſuperatur à uentre: diſsimile in eo, quod agit, & ſuperat corpus. & hoc manifeſtum fit non in uẽtriculo primo, in quem ſtatim ingeritur alimentum, ſed in aliis uentribus, hoc eſt, cauitatibus, quæ ſuſcipiunt alimentum, & concoquunt. & propterea legitur in l. 2. de diæ. pag. 48. nu. 28. curſus longi, ac curui ſenſim facti calfacientes carnem, concoquere ac diffundere poſſunt, & uim ciborum in carne concoquunt. at nec labor ſuperet cibos: eo quòd in li. 3. de diæ. pag. 50. nu. 7. ſunt hæc uerba. Antequam ægrotent, ſit cognitio quid corpora perpetiantur, utrum cibus ſuperat labores, aut labores cibos, aut moderate inter ſe habeant: utrum enim tandem ſuperetur; morbi fiunt, ab æqualitate autem inter ipſa mutua ſanitas adeſt. ſed ad rem. legitur in li. de Aff. nu. 44. Ad robur optima ſunt cibaria, quæ carnẽ plurimam, ac denſiſsimam producunt, & ſanguinẽ craſſeſaciunt, & pro ingeſtorum ratione ſecedunt: & corpus plurimo tempore ipſa ſuſcipit. Et paulo infrà. Carnes percoctæ, & exaſſatæ utręque debiles ſunt ad robur augendũ. ad ſeceſſum uerò percoctæ commodæ ſunt: aſſatæ uerò magis ſiſtunt. quę uerò moderatã habent & cocturam, & aſſaturam, hæ & ad robur, & ad ſeceſſum moderate ſe habent. at uerò crudiores ad robur, quidem commodæ ſunt, ſed non ad ſeceſſum. Et nu. 46. fortium ciborũ humor fortior, ac incorruptus accedens multum robur, ac augmentum corpori addit. Et paulo infrà. Ex his. ſ. piſcibus fortes dato, ubi reficere aliquem uoles: leues uerò, ubi gracilẽ, & tenuẽ facere oportuerit. hinc uide q̃d ſignificet cibũ in aph. 62. ſeptimi libri, qui ait. Siquis cibũ febricitãti dederit, ut ſano robur, ſic ægro morbus. ſ. auget, uel efficit. Præterea uſui eſt cibus his, qui purgari uolũt: ſiquidẽ dicat Hip. in l. 4. aph. 13. Ad elleboros, qui nõ facile ſupra purgantur, eorum corpora ante potionẽ pluri cibo, atque quiete humectanda ſunt, hoc eſt, præparanda. cibus aũt, ut ibi exponit Gal. ſit is, qui nullã fortẽ habeat qualitatem, hoc eſt, neque acerbam, neque acrẽ, neque ſalſam, neque amarã: nã hic forte appellandus eſt cibus medicinalis. Habemus igitur cibũ, qui ad nutritionẽ, & ad ſanitatem idoneus ſit, huiuſmodi fore, qualis eſt antea deſcriptus: itidem qui ad corporũ conualeſcẽtium refectiones, & qui leues ſint: ad robur autẽ, & ad augmẽtũ fortiores, ac craſsiores: ad corpora euacuationi præparanda plures, ac nullis fortibus qualitatibus præditi. hi quidem ſunt fines, & formę ciborum, qui fines quoque ſicut nõ unus, tñ ad unum tendunt, qui eſt reſtauratio deperditi; ſic ciborum non una eſt differentia: uerùm tandem refertur ad unam: nam cibi optimi ad temperiem in qualitatibus tendunt: non optimi ſuperant temperiem; quia alii ſunt leues, alii graues: & optimus locum medium occupat inter hos. &, quemadmodum alimenti ſpecies ſunt tres, potus ſcilicet, ſorbitio, & cibus; ſic cibus tres habet differentias: reperitur enim cibus potabilis, uelut aqua carnis, cibus ſorbilis, ueluti carnis contuſum, ac tandem cibus craſſus, ut caro non contuſa: primus eſt leuis, tertius eſt grauis; ſecundus medium tenet locum. de his mentionem pluries facit Hipp. in li. de diæ. de morbis, de Affectio. de mor. uul. ac de uict. ra. in mor. acu. Hæc interea memoriæ mandes uelim, quæ enarrantur in l. de Affect. pag. 83. nu. 52. quæ ſunt. Cibaria, & potus, & obſonia, excepto pane, & maza, & carnibus, & piſcibus, & uino, & aqua, reliqua oĩa tenues, ac debiles utilitates exhibent ad augumẽtũ, & ad robur, & ſanitatem: tenuia item, ac debilia mala ab ipſis fiunt. Quo autem in loco ſcribat Hip. de cibis, qui ad nutritionem, ad augmentum, ad ſanitatem, & ad robur faciant, diximus: itidem de his, qui humectent, & de his q̃ ex morbo reualeſcentes refocillẽt: ſed qui conferant humectationi, leguntur in l. de Affect. pag. 82. n. 40. quæ refocillent ibidem. n. 41. ſed & ſicut cibi efficiunt nutritionem, augmẽtum, refocillationem, robur, & ſanitatem: ſic uice uerſa non nutriunt, non augent, non refocillant, non corroborant, ſed morbum faciunt: etenim ſcriptum eſt in lib. de lo. in ho. pag. 30. n. 2. Cum uenter egeſtionem moderatam non fecerit, & in ipſum cibus ingeratur; humiditate ciborum ingeſtorum corpus irrigat. ipſa autem humidi-

miditas à uentre obſtructa, aceruatim ad caput uiã facit, & alia, quæ ibi lege. Et in lib. 5. de morb. pop. pag. 141. nu. 15. In calidiſsimo tempore edens fructus pomorum, & alios cibos non conſerentes à febre correptus eſt, & à uentris profluuio, & mortuus eſt. Et in l. 2. aph. 36. Qui ſalubritatem corporis habent, per medicamenta euacuati cito exoluuntur: & qui prauo utuntur cibo. Et in l. 6. de morb. pop. ſect. 5. Debiliores cibi breuem uitam habent. i. ut exponit Gal. in com. imbecillis cibus intelligitur, qui parum alimenti corpori tribuit. huiuſmodi ſunt olera, & fructus plurimi. hi ea natura ſunt, ut ipſis ueſcentes breuis uitæ reddant; cum celerrime euacuentur è corpore. at breui repetamus ea, quæ longiori ſermone prolata ſunt. Cibus quo ad ſubſtantiam alius eſt naturalis, alius ſecundum neceſsitatem, & alius arte paratus. hanc diuiſiunem habes in li. 1. de diæ. n. 1. naturalis potentias habet materiales, formales, & ſpecificas: & harum unaquæque immutatur à ſexu, à cognitione, & ab ætate, à loco, & à ſtudio, ſiue exercitio: propterea quòd caro pulli maris calidior, & ſiccior eſt, quàm fœminæ: & pullus columbaceus calidior eſt, & ſiccior quã pullus gallinaceus: & ob exercitationem, & uictum palumbus multo magis, quàm colũbus: & magis iuuenis, quàm ſenex. & in regione calida & ſicca, quàm in frigida, & humida. ſic lapides: & terræ naſcentia omnia, quæ ad cibi uſum ueniunt, ut ligna, radices, folia, flores, fructuſque. Materialis uerò potentia alia eſt dura, alia mollis, ut caro bouis, & pulli: & ambæ uel craſſæ, ut carnes bubulæ: uel ſubtiles, ut pullorum: uel mediocres, ſicut agninæ. primæ dicuntur cibi graues, & ſecundæ leues: tertiæ medio modo ſe habent. & hæ tales ſunt aut à natura, ueluti bubulę carnes natura craſſę, at mares craſsiores, aut antiqui, aut diu exercitati, aut in regione ſicca degentes craſsi ſunt cibi; tum quoniam difficulter ſuperantur à corpore, tum quia ex his craſſus fit ſanguis: tum quia tandem noſtrum uincunt corpus. uerùm materia dura ſi craſſa ſit; craſsitiem adepta eſt à calore, qui euaporauit humiditatem: aut à frigore, quod eã expreſsit. & à quocunque horum facta ſit, eſt grauis cibus. attamen quę à calore orta eſt, facilius coquitur, aſsimilatur, & apponitur partibus ſimilaribus; propterea ꝙ earũ concoctio fit incraſſando. ſed in uẽtriculo, & in hepate difficulter concoquitur ob acrimoniã, quã in cibo reliquit calor: quæ mordet, exiccat, ac conſumit eorũ corpora. craſſefacta uerò a frigore difficillima eſt ad concoctionem: ſiquidem durities ac craſſities materię reſiſtat calori concoquenti, imo eum obtundat, ac membra inſeruientia angat, & grauet: frigiditas porrò relicta frigefaciat, ſtupefaciat, incraſſet, humorem omnium craſsiſsimum ex ſe efficiat: hæc eo grauiora erunt, ſi ætas ingraueſcens, aut ſexus ſit maſculinus, aut uehemens fuerit corporis exercitatio, aut locus ſiccus. ſin dura ſit materia, & ſubtilis ob cal. uel frig. uel ab utrunque; aperit, penetrat, pungit, ulcerat, difficulter uincitur à corporis partibus: propterea quòd neque in primis inſtrumẽtis concoctionem efficientibus, neque in ſecundis, neque in tertiis habet locum commodum, ſed lædit omnia, ueluti acetũ non mendicamenti ratione, ſed cibi cauſa adhibitum prædicta adfert nocumenta: itemque zingiber, & id generis: & eò maius eſt nocumentum, ſi tempus, ſexus, locus, cognitio, ac ſtudiũ his accedat. at uerò mediocris cibi materia inter has medium occupat locũ. cæterum materia mollis & craſſa, ſiue uiſcoſa à cal. uicta probe coquitur in primis concoctionis inſtrumentis, in ſecundis ex ſe fit ſanguis craſſus, in tertiis dat nutrimentũ, augmentum, & robur, dummodo ſit noua, in loco temperato, & non omnino ocioſa. contrà; ſi frigua craſſum reddidit. mollis uerò, & ſubtilis ſi eſt à cal. non facile uincitur à corpore, ſed per omnes partes pertranſit, & parũ nutrit: ſi uerò a frig. lędit; quia ſtupefacit, & obtũdit penetrãdo. concauſa huiuſ. effectuum eſt ætas, & aliæ conſequentes. Verùm quæuis materia ſiue dura, ſiue mollis, talis eſt aut tota, aut in partibus quemadmodum ciceris pars exterior dura, interior mollis: & animalium extrema duriora, & alię partes minus, habita ratione ad ſexum, ætatem, & huiuſ. Præterea cibi uis formalis, ſiue complexionalis eſt aut cal. aut frig. aut ſic. aut hu. ut dicitur, à prædominio, aut calida ſimul & ſicca: aut cal. & hu. aut frig. & ſicca: aut frig. & hu. atque hæ qualitates omnes reperiuntur in cibo per elementa; ut frigiditas, & humiditas eſt in piſcibus; eo quòd ex elemento frigido, & humido conſtant, ut maxime: aut per mixtionem elementorum, ex qua mixta, ſicut fungus: aut per complexionem, ut lactuca, & portulaca: aut per nutrimentum, quo ueſcitur animal: nam ſi diutius cibo utatur frigido, & humido; acquirit talem naturam: aut per locum, in quo uiuit, per anni tempora, per ætates, per ſexus, per cognationes, p ociũ & quietem, & his ſimilia: ac tandem per uitalẽ conſtitutionẽ eoꝙ omne uiuẽs in eo qđ uiuit, eſt calidũ, & humidũ: contrà nõ uiuens frigidũ, & ſiccũ. uirtus quoque formales appellantur quæcunque aliæ, quæ ab his proficiſcuntur, ueluti à caliditate oritur cibus unctuoſus, ſuauis, & pinguis, ſalſus, dulcis, amarus, & acris: uiceuerſa à frigore fit inſipidus, ponticus, ſtypticus, acerbus, & acidus. atque hæ dicuntur ſecũdæ uirtutes, ex quibus tertiæ fiunt, quæ ſunt, ut puta ea, quæ urinam, ſudorem, cæteraque irritant excrementa. Virtus cibi ſpecifica ex illa reſultat forma, atque ex illa materia, ex qua efficitur hæc, & illa ſpecies, de qua aliàs agemus. à forma quidem illa reſultante ex his gignitur uirtus, quæ eſt propria rei: cuiuſmodi eſt uis uentriculi gallinarũ quæ corroborat uentriculum hominis, inteſtinum lupi robur addit humano inteſtino. Cibus per neceſsitatem is dictus eſt, quem non bonum, neç conſerentem comedit homo fame adſtrictus; cum bonis indigent. Cibus arte paratus eaſdem habet uires, quas naturalis: imo, quia plurima alimenta à natura prodita cruda ſunt, nec per calorem pręparata ita, ut maiore habeant opus concoctione, condimentiſque, ea cõparando ad corpus humanum; idcirco oportuit, ut ars ea perficeret: de qua hæc ſcribit Hip. in l. de Vete. med. pag. 4. n. 8. ex tritico macerato, & à cortice purgato, molitoque, ac cribrato, & ſubacto, ac aſſato panem fecerunt. ex hordeo autem mazam, aliaq; multa ex hoc excogitantes coxerunt, & aſſarunt, & miſcuerunt, fortiaque, & intemperata debilioribus temperarunt. effingentes omnia iuxta hominis naturam, ac uires. Et n. 11. robur ex fortibus cibis temperatura, ac coctura detrahunt. unde loquitur in lib. 2. de diæ. pag. 46. nu. 5. ciborum, ac potuum ſingulorum

lorum uim tum eam, quæ ſecundum naturam eſt, tum eam, quę per artem acceſsit, cognoſcere oportet hoc modo. & ſubdit modum. Et in lib. 1. de diæ. pag. 42. n. 1. Ciborum, ac potuum omnium, ex quibus uictum habemus, facultatem, quam tandem ſingula habent & ſecundum naturam, & ſecundum neceſsitatem, & artem humanam: oportet enim ſcire, quomodo fortium natura uim detrahere oportet, & quomodo debilibus robur per artẽ addere oporteat prout ſingulorum occaſio ſe obtulerit. & hæc de ciborum ſubſtantia dicta ſint.

NVNC ad ea, quæ circa eorum exiſtunt ſubſtantiam, noſtram traducamus orationem. circa ciborum ſubſtantiam neceſſario ineſt, ac primo quantitas, deinde qualitas. quantitatem ſequitur locus, & tempus: qualitatẽ actio, & paſsio, & habitus. prius, & poſterius eſt in quantitate; idcirco & in loco, & in tempore: & in qualitate; eo quòd qualitas magis & minus ſuſcipit: & ideo & in actionibus tum ratione qualitatum, à quibus ortum habent, tum ratione temporis, quod eſt menſura omniũ actionum, & motuum. at ordo habet contraria hęc, prius ſcilicet & poſterius. quapropter ordo rei cuiuslibet, itidemque cibi uerſatur circa quantitatem, qualitatẽ, actiones, paſsiones, tempus, locum, poſitionem; propterea quòd poſitionem habere eſt in loco eſſe, & eſſe in loco dicitur, quatenus corpora habẽt ſpaciũ. hæc circa ſubſtantiam ſunt ciborum, de quorũ quantitate primum ſermonem habebimus.

Quantitas cibi ab Hipp. conſideratur primum in magnitudine cibi, ſiue magna mole, ac copia: deinde in multitudine, atque uarietate: ac præterea prout eiuſmodi quantitas magna, uel multa: oblata eſt corpori ſano, uel ægro. quãtitas cibi magna quãta competat, docet in lib. de Affect. pag. 82. nu. 44. his uerbis. Ad ſanitatem optima ſunt cibaria, quæ modice ingeſta ſufficiunt, ut & famis, & ſitis ſint modela. & plurimo tempore corpus ipſa ſuſcipit, & pro ratione ſecedunt. Et in l. 1. de diæ. pag. 42. nu. 3. ſiquidem ſupra hæc inuenta fuerit ciborum menſura, & laborum ad unaquãque naturam numerus ita, ut exceſſus neque ſupra, neque infra modũ fiat; inuenta ſanè exacte fuerit hominibus ſanitas. Et in li. 6. de mor. pop. pag. 144. ſect. 5. cibus modicus non delaſſari, non ſitire. Et in ſect. 6. eiuſdem libri. Labores, cibi, potus, ſomnus, res ueneręæ omnia mediocria. & in lib. 4. de mor. pag. 75. nu. 10. ſi homo parum edit, & parum bibit, nullum morbum hoc ipſi inducit. Et in lib. 2. aph. 17. Vbi cibus præter naturam plus ingeſtus eſt; hic morbum facit. oſtendit autem ſanatio. ſed ibi Gal. hic aphoriſmus eſt de repletione: plus enim cibi, quam modo naturę conueniat, repletio nominatur. Et in aph. 4. eiuſdem li. Non ſatietas, non fames, neque aliud quicquam, quod modum naturæ exceſſerit, bonũ. Et in lib. 2. pręd. pag. 171. n. 5. neceſſe eſt eos, qui uberiore potu uſi ſunt & magis difficulter ſpirare, & plus urinę eiicere: eos uerò, qui ſorbitionem, aut cibum auxerunt; magis & ſitire, & febrire: ſi uerò quis utriſque & potu, & cibo immodice uſus fuerit; & ad hoc, quod febrit, & difficulter ſpirat, etiam uentrem circuntentum, & maiorẽ habebit. quocirca palam fit ex uerbis Hip. cibi moderatam quantitatem ſanitatem conſeruare: immodicam uerò morbos progignere. attamen ſi ex immoderata cibi copia morbus fiat; ſic curat Hip. in l. 2. aph. 22. Quicunque morbi ex repletione fiunt; curat euacuatio. Et ſi cui plurimus competat cibus, is confert his, qui creſcunt: nam, ut ſcribit in l. 1. aph. 14. Qui creſcunt plurimum habent calidi innati: plurimo igitur egent alimento: alioquin corpus abſumitur. ſenibus uerò parum calidi innati ineſt; paucis propterea fomitibus egent: quia à multis extinguuntur. Quò autem anni tempore cibus conferat copioſius, dicit in lib. 1. aph. 15. ſic. Ventres hyeme, & uere natura calidiſsimi ſunt, & ſomni longiſsimi; quare per ea tempora alimenta copioſiora ſunt exhibenda. Et nu. 18. Aeſtate, & autumno cibos difficillime ferunt, hyeme facillime, ſecundum locum uer habet. ſed & his, qui per ſuperiora purgari uolunt: legitur enim in lib. 4. aph. 13. Ad helleboros, qui nõ facile ſupra purgãtur, eorum corpora ante potionem pluri cibo, atque quiete humectanda ſunt. In quo morbo detur helleboro. & cibus multus, ſcriptum eſt in lib. 2. de mor. pag. 68. nu. 47. & hoc eſt in quadam tabe, & inquit. Huic ueratrum bibendum eſt, & lenticulæ decoctum, & large cibus ſumẽdus, ita ut abſtineat ab acribus, & carnibus bubulis, ac porcinis, & ouillis. uerùm in quadam laſsitudine deſcripta li. 2. de diæ. pag. 48. n. 31. hæc enarrantur. In cœna offeras plurima, & omnigena edulia, & potu aquoſo, uino uerò molli, ac multo utatur. poſtea longo tempore his immoretur, donec uenæ repletę attollantur. deinde uerò uomat, & poſt modicam ſtationem molliter dormiat. ſignum autem plurimi cibi eſt illud in lib. 4. aph. 41. ſudor multus ex ſomno factus abſque cauſa manifeſta, corpus uti pluri cibo ſignificat: ſi uerò cibum non accipienti id accidat; ſcire oportet, quòd euacuatione indiget corpus. in com. inquit Gal. ſudor multus fit uel propter ciborum, qui ſunt recenter aſſumpti, immoderantiam, uel illorum, qui antea. ſi propter recenter aſſumptos; prohibere oportet, ne plures aſſumantur: ſi propter prius aſſumptos, euacuare. Et aph. 45. eiuſdem libri. Quibus tubercula, uel in articulis labores ex longis febribus fiunt; hi pluribus utuntur cibis. ibique Gal. ait. De conualeſcentibus ex morbo docet: his enim repletis rationabile eſt caſus plethoricos aduenire, & maxime ob uirium imbecillitatem. & in l. de Aff. pag. 82. nu. 44. Ructum acidũ maxime faciunt, & bilis fluxum ſuperne, ac inferne, & tormen, et flatum, et repletionem plurima cibaria: nam, cum quis plura ederit, aut biberit, quàm uenter concoquere poteſt; hæc conſurgunt. At quibus, & quando augendus, ſubtrahendusque ſit cibus, & quomodo, uidendum eſt. Scriptum eſt in li. de Aff. pag. 82. nu. 42. Quoſcunque cibos, aut obſonia, aut potus ægroti concupiſcunt; exhibeto, ſi non corpori damnum inde acceſſurum ſit. cum autem cibos, aut potus augere inceperis, aut detrahere; paulatim & additiones, & detractiones facere oportet. In lib. de Inter. Aff. pag. 84. nu. 1. Sic autem huic paulatim dato. ſ. cibum, donec uentrem confirmaueris: nã ex febribus, & inedia, ſi os quidem appetiuerit, uenter autem ſuſcipere noluerit, ubi aceruatim ſuſcepit; inflammatur. Si uerò aceruatim dederis, & parum laborarit; deambulationibus uenter non perfrigeratur, nimirum cibis quiete compactis. quare etiam febris ſuccedere ſolet, & hyeme quidem minus: æſta

te uerò periculum eſt, ne delinquat. Et in li. 1. aph. 10. Quibus ſtatim morbus cõſiſtit, his ſtatim tenuis uictus adhibendus eſt: quibus uerò poſterius debet conſiſtere, his eſt in ipſo conſiſtendi tempore. & parum ante illud. cibus eſt ſubtrahendus. prius uerò uberius alendum, ut æger ſufficiat. Et in lib. de Vict. ratio. in mor. acu. com. 2. par. 38. ciborum adiectioni intendendum eſt multò minus: ſubtrahere uerò ſæpenumero expedit, cum æger ſufficere poſsit, donec morbus matureſcat: nam, ut ibi explicat Galen. quod plus eſt, exuperatq́ue, noxas interdum inemendabiles facit. uerùm quod minus eſt, facile emendatur. & in lib. 2. aph. 10. Non pura corpora quantò plus nutries, tantò magis lædes. at ut ait, in l. 1. aph. 11. In acceſsionibus abſtinere oportet: nam cibum dare nocuum eſt. & quibus per circuitum fiunt acceſsiones, in ipſa acceſsione abſtinere oportet. uerùm tráſactis acceſsionib. hoc eſt, anguméto, & maxima ſtatus parte, detur aliquid ſi opus ſit; nam inquit in l. 5. de morb. pop. nu. 9. Euomit bilem combuſtam præ cibi abſtinentia, & febre. Et in lib. 1. de mor. pag. 63. n. 30. Phrenitici cum progreſſum fuerit tempus; marceſcunt, ac imminuti conſumuntur tum ex febre, tum quòd nihil alantur. uerùm, cum morbus remiſerit; cibis utatur per aluum ſubeuntibus, à modicis initiò facto, ſemper aliquid addẽdo. hęc in l. 2. de mor. pag. 65. nu. 14. atque pluribus in locis. at illud præcipue eſt obſeruandum, quod legitur in li. 2. de diæ. pag. 48. nu. 31. & hoc eſt. Qui additione cibi ſenſim creſcente utitur, is corpori diætam placide conſtituit. Verùm de uaria ciborum copia pauca dicamus. Declaratum eſt antea ex lib. 2. de diæ. Offerenda eſſe omnigenea edulia, & plurima ad uomendum: hoc etiam in l. 3. nu. 8. & ſubdit in l. 2. loco pręd. corpus reſiccatum, ab ingeſtis omnigeneis eduliis id, quod conducibile ſibi ipſi eſt, ſumit unaquęque pars de ſingulis cibis. repletum autem, & humectatum, aluo per uomitum euacuata, ruſus excesſum remittit. aluus autem uacua exiſtens reuellit. Et nu. 19. eiuſdem libri inquit. Obſonia ex uariis intritis præparata, æſtuoſa, & humida ſunt: ppea ꝙ pinguia, & toſta, & calida, & inæquales inter ſe uires habentia in eodẽ cohærent. uerùm quæ in muria p̃parãtur, meliora ſunt, et nõ æſtuoſa.

Ad quantitatem uerò diſcretam reducitur bis, ter, pluriesq́ue in die cibari. de hoc autem copioſe loquitur Hip. in lib. de Vete. med. pag. 4. ſed ibi. n. 18. inquit. Sunt aliqui ipſorum, quibus ſemel in die cibum capere conducit. & hoc propter utilitatem ſic obſeruant. alii etiam prandent, propterea quòd his quoque conducit. ſed & quidam non propter utilitatem, ſed aut ob uoluptatem, aut ob alium caſum alterutrum faciunt: plurimorum enim hominum nihil intereſt, utrum tandem faciant ſiue ſemel tantum edant, ſiue etiam prandeant, hac conſuetudine uti. Sunt autem quidam, qui non poſsint extra utilitatẽ facientes facile degere; ſed contingit utriſque ipſorum per diem unum, atque eum non otioſe permutantibus, immenſa afflictio: alteri enim ſi pranſi fuerint, idque eis non conducat; ſtatim graues, & corpore ſegnes fiunt, itemq́ue mente pigri, hiatuq́ue, ac oſcitatione, & dormitatione, & ſiti pleni. ſi uerò etiã inſuper cęnauerint; & flatus, & tormina, & aluus effringitur, & multis magni morbi principiũ hoc fuit, ſi eoſdẽ cibos, quós ſemel inſumere conſueuerunt, bis aſſumant, & nihil his amplius. alteri uerò ſi prandere conſueuerunt, idq́; ipſis conducat, & non pranſi fuerint; mox ubi tẽpus præterierit; ſtatim impotẽtia uehemens, tremor, animi deliquium, poſtea oculi pallidi, urina craſſa & calida, os amarum, & uiſcera pendere ipſis uidentur, uertigo, iracundia, triſtitia: hæc autem omnia ubi cœnare tentauerint. deinde autem pranſuri conſumere non poſſunt quę prius cœnarunt. atque hæc ipſa cum tormine, ac ſtrepitu deſcendentia aluum concludunt, ipſiq́ue ægre dormiunt, inſomniaq́ue conturbata, ac tumultuoſa habent: pleriſque uerò etiam horum hæc ipſa aluus morbi principium fuit. Et n. 21. Dico etiam alios omnes homines, qui duos aut tres dies inediam pertulerint, eadem paſſuros eſſe, quæ de impranſis duxi. cæterum tales naturas, quæ cito, & fortiter eiuſmodi delictis offenduntur, imbecilliores eſſe cenſeo & proximus autem eſt imbecillis languẽti. In l. autem 2. de diæ. pag. 48. n. 25. ſic legitur. ſemel in die cibũ capere attenuat, & ſiccat, & aluum ſiſtit, propterea quòd per animæ caliditatem humiditas ex uentre, & carne conſumitur prandium uerò contraria facit. Et in l. de Vict. ra. com. 2. par. 22. uſque ad 32. hæc ſcribit. Nempe tum his, qui bis die comedunt, tum his qui ſemel, noxam imbecillitatẽq́; pariunt repentinæ mutationes: quiq́; prandere nõ conſueuerunt, & prandent, ſtatim ægre habent, toto item corpore graues redduntur, & parum ualentes, & deſides. qđ ſi ſupercœnauerint alios alui leuitas exercet: nempe uentriculus præter conſuetudinem grauatur, ſuperficceſcere conſuetus, non bis tumeſcere, neque bis cibos coquere. conuenit autem his permutationem æqua uirtute compenſare, dormire, ſi quidem eos oportet, tanquam noctem à cęna, hyeme quidẽ, citra frigus, æſtate uerò citra calorem agãt quod ſi dormire non nequeant, plures lente ambulando abſoluant circuitus, neque ſtent. nihil cœnent, aut pauca, & innocua. minus præterea bibant, ſed meracius, & non dilutum. magis præterea, & is afficietur, qui ter die replebitur, ac etiam multo magis qui crebrius. quamquam ſunt nonnulli, qui ter die ſatiati facile fereant, ut pote qui ita ſunt conſueti. præterea qui bis die cibum ſumere conſueuerunt, ij niſi pranſi fuerint, ægre habent, parum ualent, timidiq́ue ad quoduis opus fiunt, & cardialgici: nempe his uiſcera pendere uidentur, calidum mingunt, & uiride, ideſt, pallidum ſtercusq́ue exuritur. ſunt quibus os amareſcit oculi cauantur, & tempora ſaliunt, parteſq́ue extremæ frigeſcunt. Plurimi quoque horum qui pranſi non ſunt cœnare nequeunt. qui ſi cęnauerint, uentris grauitate afficiuntur, & difficilius cubant multoq́ue ſi pranſi fuiſſent. cum igitur talia ob dimidiatæ diei uictus à cõſuetudine digreſsionẽ ſanis contingant, neq́; adiici quicquam neque ſubtrahi cõmode uidetur. qui igit pręter cõſuetudinẽ ſemel paſtus toto die exinanitis uaſis quãtũ cõſueuit, cœnauit, ſi tunc impranſus laborauerit parumq́ue ualuerit, atque aſſumpta cœna tunc grauatus fuerit, multo magis cum grauiori par eſt. quòd ſi adhuc pluſculis horis uenæ exinanitæ fuerint, atque repente cœnauerit, magis adhuc grauabitur. quibus igitur præter conſuetudinem uenæ ſunt inanitæ, ij eodem die ueniunt reficiendi. uitent in pri-

mis

mis frigus, calorem, & laborem, nempe hæc omnia moleſtè feruntur, deinde cœnam ſolito minorem faciant, eamq́ue non ſiccam, ſed humectiorem. deinceps bibant, neque dilutum, neque minus quàm ingeſtorum ratio poſtulat. poſtero autem die pauca prandeant: ut acceſsione ſenſim creſcente, ad conſuetudinem redeant. talia uerò moleſtius ferent, qui parte ſuperiore picrocholi exiſtunt. non aſſuetam autem cibi abſtinentiam facilius omnino ferunt, qui parte ſuperiore pituitoſi ſunt. quo fit ut ſi ſemel die cibo utantur facilius etiam ferant. Quo modo autem conueniant ea, quæ in lib. de Vete.med. cum his, quæ ſcripta ſunt de cibis in lib. de Vict.ratio. in mor.acu. facile perſpici poteſt. ſed, ut de hac cibi parte nos ueniamus ad alias ſat erit, ut illum aph. 17. qui in lib. 1. ſcriptus eſt, recitemus: cuius uerba ſunt. Et quibus ſemel, aut bis, & quibus pluraue, an pauciora particulatim oporteat afferre, conſiderandum. condonandum autem aliquid tempori, ætati, & conſuetudini.

Qualitates porrò cibi nũc ſint hæ, ob quas cibus dicitur bonus, uel prauus: de quibus cum antea copioſe actum ſit, pauca dicemus. Eſt aph. in li. 2. aph. 36. Qui ſalubritatem corporis habent, per medicamenta euacuati cito exoluuntur: & qui prauo utuntur cibo: quoniam, ut exponit Galen. ex uitioſo alimento mali ſuperabundant humores. at aphor. 38. eiuſdem li. legitur. Parum deterior potus, aut cibus, ſuauior autem, melioribus quidem, ſed minus ſuauibus eſt præferendus. Et in lib. de Vict. ratio. in mor. acu. com. 2. par. 21. Quòd uitioſus, tum cibus, tum potus ſemper ſibi ſimilis ad ſanitatem tutior ſit, quã ſiquis ſubito ad alterũ, uel meliorem ſe transferat, facile diſcitur, intelligiturq́; at uerò de qualitatibus ciborũ hæc ſufficiãt. Et, quoniam qualitates ſequuntur actiones, & paſsiones, cũ ſupra de unis ſermonẽ habuerimus; de alteris quoque egimus. illud uerò obſeruandum eſt, quod reperitur in lib. de Ali. pag. 53. nu. 1. Auget, & corroborat, & incarnat, & aſsimilat, & diſsimilia facit, quæ in ſingulis ſunt iuxta uniuſcuiuſque naturam, & facultatem, quæ ad initio adeſt. aſsimilat autem pro uiribus; cum id, quod ſuperingeritur, ſuperatur: id uerò, quod prius ineſt, ſuperat: & alia, quæ ibi lege. Et n. 11. eiuſdem lib. Humidum alimentum magis facile tranſmutatur, quàm ſiccum: & contra. alimentum, quod ægre alteratur, ægre conſumitur. quod facile apponitur, facile conſumitur. & quicunque ueloci appoſitione opus habent, his humidum ad reficiendas uires medicamen optimum. qui adhuc ualociore indigent, per olfactum: qui tardiore, ſolido alimento utuntur. Et n. 12. Humiditas alimenti uehiculum eſt.

Loca, per quæ cibi permeant, cunctanturq́ue, ex his, quæ dicta ſunt, comprehendi poteſt. uerùm in li. de Alim. nu. 6. inquit Hip. Principium alimenti humidi & ſicci, os, gula, uenter: uerùm antiquius, & primordiale alimentum, per abdomen umbilicus. præterea monſtratum eſt antea uentriculum, uenas, & carnes cibos recipere: ſic inteſtina. unde legitur in lib. de Vict. ratio. in mor. acut. com. 1. par. 32. Quibus cibus ſtatim incluſus, ſiquis non uacuato eo ſorbitionem dederit; dolorem ſi adeſt, augebit: ſi non adeſt, protinus inducet. ubi Galen. ait. Cibum dixit, quod ab edulus in inteſtinis ipſis continetur excrementum. quo incluſo, hoc eſt, ex multo tempore non eiecto, ſi ptiſanam quis propinauerit; lateri offenſam fieri neceſſe eſt propter inteſtinorũ opilationẽ. Et l. 5. de mor. pop. pag. 141. n. 17. Febris tenebat, & cibi non deorſum prodibant. penna uerò immiſſa uomuit bilẽ atrã, & cũ inſuſum per clyſterẽ immiſſum eſſet; ſtercus prodiit multũ. Et in lib. 4. de mor. pop. n. 6. In Cranone uxorem Nicoſtrati correptam decima quarta die ſtatim occupauit impotentia colli, & aliarum partium, & cibus incluſus fuit uſque ad decimam. Et in l. 1. de diæ. pag. 43. nu. 16. Cibi partim deorſum premuntur, partim ſurſum uergunt. ab una anima diuiſa plures, & maiores, & minores, & pauciores fiunt. In lib. uerò de Ali. nu. 2. Facultas porrò alimenti peruenit & ad oſſa, & ad omnes partes, & in neruum, & in uenam, & in arteriam, & in muſculum, & in pelliculã, & in carnem, & pinguedinem, & ſanguinem, & pituitam, & medullam, & cerebrum, & medullam ſpinalem, & interanea, omneſq́ue ipſorum partes, & ſane etiam in caliditatem, & ſpiritum, & humiditatem.

Dum autem de quantitate diſſerebamus, ac potiſsimum de diſcreta; plura diximus de tempore, quod opportunum ſit cibo capiundo. attamen illud ſciendum eſt, quòd tempus cibi capiendi conſideratur in genere, aut particulatim. tempus uniuerſale dicuntur quatuor anni tempora ſo præſentiarum. dicuntur & anni conſtitutiones accidentales. particulare tempus eſt dies, & nox, horæ diei quatuor: & hæ conſiderantur quo ad cibum, & quo ad perſonam, quæ cibum capere debet: & hęc aut ſana eſt, aut ægra, aut neutra: & in quacunque ſit horum diſpoſitione, reſpicienda eſt ætas, ſexus, conſuetudo uiuendi, locus, tempus, ſtudia, commoda, & incommoda, & ſi qua eſt alia, quæ ad circunſtantias referatur. ſed omnino particulatim explicemus. Qui cibi per quatuor anni tempora competant, copioſe ſcriptum eſt in l. de ſalu. Diæta, in lib. de aere, aquis, & locis, in lib. 3. de diæta, atque in aliis libris: ibi enim reperitur qui ſint cibi æſtate conferentes, qui autumno, qui hyeme, & qui uere. at breui in lib. 1. aphor. 18. Aeſtate, & autumno cibos difficillime ferunt, hyeme facillime, ſecundum locum uer habet. uerùm uniuerſalius deprehenditur tempus in aphoriſ. 7. libr. 2. cuius uerba ſunt. Quę longo tempore extenuantur corpora, lente reficere oportet: quæ uerò breui, breuiter. uniuerſalis præterea conſtitutio frigida, & humida cibi peperit faſtidia, ut apparet in l. 1. de mor. pop. ſect. 2. & in lib. 3. ſect. 3. & in alia quoque cibum auerſabantur, de qua fit mentio in li. 4. de mor. pop. nume. 5. Particulare tempus eſt prandium, & cœna, quæ deſiderãt horas diei idoneas, perſonamq́ue itidem: nã ſi deficiat uel in hora, uel in cibo, uel in perſona, ſiue in omnibus, ſiue in partibus; dicitur intempeſtiuus cibus: ſiquidem cum primũ ſummo mane è lecto ſurrexeris, cibũ capies; is ratione horæ diei intempeſtiuus eſt cibus: ſic ſi leuis graui anteponatur: ſic ſi homo cibo heſterno repletus alium ingurgitet, aut ſi ætati, loco, ſexui, conſuetudini, ſtudiis, & huiuſmodi cæteris non correſpondeat. Si uerò æger ſit, ac edat edulia minime conferentia, in morbi acceſsionibus, tempore anni non congruo, guſtu diſcrepante; dicuntur intempeſtiui cibi,

quapropter,ſi homo ualeat;tum aut ratione temporis,aut cibi,aut partiũ, quæ perſonam hominis circunſtant,cibus non congrnus ſit;inquit Hip.in l. de Affect.pag.83.n.45.Ex cibis,ac potibus, qui commodiſsimi ſunt corpori,ac maxime ſufficiẽtes & ad alimentum,& ad ſanitatem;ex his ipſis etiã,ubi quis ipſis non in tempore utatur,aut pluribus,quàm tempeſtiuũ eſt;& morbi,& ex morbismortes ſiunt.& in l.de Vete.med.nu.20.Et ſane puto his, qni cibũ ſumere conſueuerunt, quòd non expectauerunt iuſtũ tempus, donec ipſorum uenter pridie ingeſtos cibos perfecte conſumpſiſſet,& exuperaſſet, euacuatusque eſſet,& quieuiſſet: ſed in feruentem adhuc, & fermentatum nouos ingeſſerunt: eiuſmodi uerò uentres multò tardius concoquunt, & maiori opus habent ceſſatione,ac quiete. His uerò, qui prandere aſſueti fuerunt,quòd non ubi citiſsime alimento corpus indigebat, & iam priora conſumpta erant, nec habebat aliquam amplius fruitionem;ſtatim ipſi nouum alimentum ſuppeditatum eſt. deficit autem & conſumitur puæ fame: nam omnia, quæ tales homines perpeti diai,fami imputo. ſed in l. 4. de mor. pag.76.nu.16. docet quantum temporis morari debeant in corpore cibi,& inquit.Poſtquàm comedit, ac bibit,& humor ad corpus puenit, ammixtus alii tum ei,qui in corpore,tũ ei,qui in fonte eſt, ea quidem die,qua acceſſerit,in corpore manet: poſtridie uerò alius humor ad ipſum accedit. & ſubdit. Cibi quidem ſemper poſtridie per aluum ſecedunt : humor autem ad tertiam diem.Et nu.17.ſi cibi maneãt in uentriculo ampliori tempore, qnàm opportunũ eſt,& alii ad ipſos incidant,corpus utique repleatur: &,dum premuntur à plenitudine uenæ;calor, & dolor corpori acceſſerint,æſtate quidem citius, hyeme uerò poſterius.cibus contrà ſi prodiret ante iuſtũm tempus,non parum corpus attenuaret.in lib. antem de med.purg.pag.41.nu.1.Et cibos nos alentes medicamenta eſſe putandum eſt,'uerùm minus, quàm illa:homines enim qui his recte in cibo utuntur,ſani ſunt: qui non recte,ægrotant. qui nerò modum excedunt,purgantur quidem uelut à ſinceris medicamẽtis,nerùm minus,& tardius. at uerò hi tardiores,qui & familiares nohis ſunt,& quotidie in corpus ingrediuntur: ſi temere,& negligenter eahibeantur; temere homines turbant, & quodammodo morbus inducunt. In morbis nerò intempeſtiuus eſt cibus, ſi in acceſsionihus detur: ſcribitur enim in lib.1.aph.11. In acceſsionibus abſtinere oportet: nam cibum dare nocuum eſt:& quibus per circuitum ſiunt acceſſiones,in ipſa acceſsione abſtinere oportet.Et n.19. His,qui per circuitus acceſsionem habent,nihil dare oportet,neque cogere; ſed ſubtrahere adiectioni ante iudicationes. atque hic quidem aduertendum eſt nunquam Hip.in acutis cibum exhibere,ſed potionem primum,deinde ſorbitionem,poſtea ea,quę inter ſorbitionem & cibum ſunt edulia, ueluti craſſior ſorbitio,uel piſces,& id generis; nã cibus,quẽadmodum in prin. diximus, eſt craſsior ſubſtantia, mole,& qualitatibus, quã aliæ ſpecies alimenti. idcirco,cum cibum reperies in acutis exhibitum non eſt Hip.ſententia:ſed alia nutrimenti ſpecies, male ab interpretibus cs poſita.unde in li.2.de mor. pag. 67.nu.37.cibum ne exhibeas, donec febris remittat.ſed ut huic parti finem imponamus,ille aph. qui legitur in lib.4.aph.8.memoriæ mandetur. qui eſt. In moderatis temporibus cum tempeſtiua tempeſtiues ſiunt; morbi ſtabiles, & boni iudicii ſiunt i in immoderatis autem inſtabiles,& mali iudicii.

At uerò ordinem ciborum capiendorum aggrediamur.dictum eſt à nobis antea plurimum lędi corpus noſtrum à ciborum narietate,atque ſat eſſe unã cibi ſpeciem: propterea quòd,ſi plures edamus cibos; fieri non poteſt,ut optima fiat concoctio : nam alii ſunt calidi,alii frigidi, alii ſicci, alii humidi, aliĩ aperientes, alii obſtruentes i aliqui inſipidi,aliquĩ dulces,ant acidi,aut ſalſi,aut amari,aut acres, aut auſteri exiſtunt.quapropter,ſi edulium unius generis alterum ſequatur,uel fiat plurium miſcella in uentriculo; fient cruditates, dolores inteſtinorum, tormina,& alia,de quibus nihil eſt,quòd dicamus. idcirco,cum plurimas huiuſmodi uarietas afferat noxas;mirum non eſt,ſi Hip.parum, uel nihil ferè de ordine recenſuerit. De ſitu cibi in uẽtriculo, deque habere nihil aliud dicendum eſt: ſiquidem poſitionem habere ſit in loco eſſe, & habere ſit quid accidentale ſubſtantiæ cibi,quemadmodum ſi uinũ creticum,qnod natura calidum eſt, ſtatim in ore acceptum, ſentiatur frigidum; eam frigiditatem habet uinum accidentalem,quæ ab aere prouenit frigido, & ab alia cauſa.

Hactenus de bis, quæ circa ciborum ſubſtantiam exiſtunt : at uerò ad ea, quorum obiectus eſt cibus,& quæ ipſum ſuſcipiunt.bæc ſunt inſtrumenta, quæ edulia in ſubſtantiam noſtri corporis traducunt, quę partim ſimilia, partim diſsimilia ſunt. bæc autem præcipua ſunt uentriculus, hepar cum nenis, & partes ſimilares: quæ tria inſtrumentorum genera ſingulatim ſunt fortia, ac robuſta, aut debilia, aut medio modo ſe habentia: aut horum aliquod robuſtum, ut uentriculus, aliquod debile utputa hepar, aut mediocre ſicut ſimilaria i & contrà. mediocre hoc tempore ſit temperatum in agẽdo, & patiendo actiones, ac paſsiones proprias. fortia igitur inſtrumenta concoquunt exquiſitè fortia edulia,urunt debilia, ac in bilem uertunt, & mediocria medio modo. debilia uerò inſtrumenta non ſuperant cibos graues, ſed ſemicoctos reddunt crudosque: nec mediocria:ſed tenues uincit inſtrumentum debile, & mediocres mediocre. attamen non omittenda ſunt ea,quæ ad noſtram attinent perſonam: & hæc ſunt ætas, ſexus, cognatio,locus, tempus, conſuetudo uiuendi, & ciborum, fortuna,exercitia, & artes. nunquam de uaſis concoquentibus, nec de cibis abſque his ratiocineris. porrò uide, ne corpus totum ſit ſanum, uel pars, an ægrum totum, uel partes, & potiſsimum ad concoctionem attinentes. Qui uerò homines fortia, ac debilia habeant concoquendi naſa, nos docet Hip. in lib. de Vete. med.pag.4.nu.21. cum ait. Tales naturas, quæ cito,& fortiter eiuſmodi delictis,hoc eſt,tormine, dolore,corporis grauitate,pigritia, flatibus, tremore, animi deliquio,uertigine, & aliis offenduntur, imbecilliores aliis eſſe cenſeo: contrà fortes: ſiquidem hi fortes,& moderatos uincunt cibos,illi uerò minime.exiſtunt tamen aliqui cibi, qui licet graues ſint; non lædunt quaſdam bominum naturas: imo gracilibus mirabiliter etiam conferre proditur,quemadmodum narrat Hip.in lib.ſupra citato pag.5.n.37.

de uino

de uino meraco,& de caſeo. cauſam autem huiuſce rei adducit,& inquit. Horum naturæ differunt, differunt etiam iuxta hoc, quod eſt in corpore caſeo contrarium: nam à caſeo excitatur,& commouetur in his,quibus huiuſmodi humor multus in corpore exiſtit.& quò magis hic potẽs eſt,eò magis uerisimile eſt ipſos male affligi.Si uerò toti naturæ hoĩs malus eſſet; omnes utique læderet. Sed qui competant cibi robuſtis naturis, quiq́ue debilibus, antea ſatis, ſuperq́ue declarauimus. Verùm de his, quæ perſonam comitantur,quædam nobis dicenda ſunt. de ætatibus loquitur in lib. 1. aph. 13. Senes facillime ieiunum ferunt,ſecundo loco qui ætatem conſiſtentem habent. minus adoleſcentes.omnium minime pueri, præſertim qui inter ipſos ſunt uiuidiores.Et in l.de Ali.pag.54.n.9.Cibus iuuenibus facile,ac leuiter putrefactus:ſenibus uerò ad ſummum tranſmutatus: his,qui in uigore ætatis conſiſtunt,impermutabilis.cibos igitur tales parare conuenit ętatibus, quæ plus, ac minus ieiunium ferunt.Præterea potus & edulia calidiora, & ſicciora ſexui competunt fœmineo,hiſq́ue,qui loca habitant frigida, & humida,temporibus frigidis, & humidis, ocioſe uiuentibus abſque labore,ſtudio,& exercitio:uiceuerſa maribus,locis calidis,& ſiccis,temporibus, & laborioſe uitam degentibus. hæc in libris ſuprà in medium adductis copioſe reperies.

Sed de cibis, ac potibus conſuetis pauca loquamur. Ait Hip.in l. 1. aph. 17. cum de quantitate ciborum ſcribit,condonandum aliquid ætati,tempori,& conſuetudini: propterea quòd,ut ipſe refert in li.de Vict.ra.com.2. par.34.cibos, quibus uti conſueuerunt,facile ferunt;tametſi natura hand quaquam boni fuerint: ſimiliter & potus.cibos uerò, quibus uti non conſueuerunt,etiam ſi mali non fuerint, moleſte ferunt:ſic & potus:atque id ob familiaritatem antiquam,quæ eſt uentri cum talibus cibis.deinde ſubdit par. 35. quot, & quæ mala afferant edulia, potuſque præter ſolitum comeſta. hæc non ſemel,ſed millies ab Hip.dicuntur,ac tandem pro cibis, potibus,& huiuſmodi alijs dat aph.50. in lib.2. qui ait. Quæ ex longo tempore conſueta ſunt,& ſi deteriora ſunt,inſuetis minus moleſtare ſolent. oportet igitur ad inſueta permutari:& quo pacto in ægrotantibus explicat in l.de Vict. com.2.par.36.

Si uerò homo ſit æger; ægritudo eſt uniuerſalis, aut particularis. ſi uniuerſalis; appellatur febris. at acutè febricitanti non des cibum, ueluti ſupra expoſuimus: ſed potionem,aut ſorbitionem.unde inquit Hip.in l. 1.aph.16. Victus humidus febricitantibus omnibus confert,maxime uerò pueris,& aliis,qui tali uictu uti conſueuerunt. uerùm ſi acuta non fuerit febris; ait Hippo.in lib.de Affect.pag.83.nu.52. Quoſcunque ægrotos febres non continenter detinent; ſed intermittentes corripiunt, his cibi dandi ſunt poſt apprehenſionem, ita ut coniecturam facias,ne febris à recens accepto cibo irruat, ſed cibis concoctis.quinam uerò ſint hi,declarat in eodem li. pag.82.n.38.& dicit.Quibuſcunque cibis aut potibus homines ſani in uictu utũtur,ex his oportet præſentibus uti ad ægrotos ita, ut præpares calidos, & frigidos,humidos,& ſiccos:ex frigidis quidem calidos, & calidos ex non calidis, & ſiccos ex non ſiccis,& reliquos iuxta eundem modum. quapropter ex his uerbis comprehendimus ex hiſdem cibis,quibus homo ſanus utebatur, confici debere ſorbitiones, & potiones eidem homini ægrotanti. at n.42. ait. Quicunque cibos ſufficientes perficere poſſunt, his ſorbitiones ne dederis: excludunt enim cibum:qui uerò non poſſunt;his dato.ſi uerò quid dare uolueris refectionis gratia; alicam dato,& ptiſanam triticeam:hæ enim ſorbitiones ſunt fortiores. Et n.44. poſt ſorbitiones cibum debilibus dato, & uinum uinoſum inſuper bibendum. ante cibos uerò & potus,aut ſorbitiones:& poſtea & cibum,& potũ quemcunque tandem tibi uidebitur debilibus exhibeto,ita ut & corpus,& animam inſpicias: ſic enim maxime profueris.qui autem cibi particulatim debilibus competant, uide n. 46. Et ſi febrientibus dea medicamentum; poſt purgationem exhibeas lenticulam,milium tenue,aut ptiſanæ ſuccum.non febriẽtibus autem panis puri medullam in iuſculum interito,aut mazam, aut fruſtum piſcis dato, aut ouiculæ tenerrimæ carnem,aut uolucris,aut catuli coctam: ſed alia ibi lege:hæc n.39.eiuſdem lib.

Poſt morbum uerò, quid de cibo aduertendum ſit,explicat in l.2.aph.31.cum ait. Eius,qui ex ægritudine bene cibatur,nihil proficere corpus,malum. cauſam huius dat in eodem li.aph.8.& eſt.Si à morbo cibum aſſumens quis non corroboratur;pluri alimento corpus uti ſignificatur.quòd ſi non aſſumente cibum hoc accidat, ſcire oportet, quòd indiget euacuatione.idcirco ſi longo tempore extenuantur corpora;lente reficere oportet:ſi breui;breuiter.ſed aph.32.eiuſdem l.dat hoc præceptum.Omnes ferè, qui male ſe habent circa initia bene cibati,nec quicquam proficientes;circa finem rurſus cibum non appetunt.qui uerò circa initia cibum ualde non appetunt,poſtea bene appetentes, ij melius euadunt. in Coa.autem præ.n.1.eadem fere inquit, & his quidẽ uerbis. Qui ex morbis longis ſe refocillantes bene cibum accipiunt,& nihil proficiunt,hi maligne in recidiuam incidunt. In morbis tandem hunc memoriæ manda aph. circa ægrotantis uictum: qui in lib. 2. aph. 33. legitur. In quouis morbo mente conſtare, & bene ſe habere ad illa, quæ offeruntur, hoc eſt, appetitum permanere, bonum: contrà uerò, malum.

Cæterum ſano exiſtente homine, quo ipſum lædere poſſint cibi,exponitur in l.4.de mor.pag.77. nu.23.his uerbis. Si cibi plures quàm opportunum eſt,qui iam concocti ſunt, intus maneant, & homo non purgetur,& alij cibi ſuperingerantur;corpus ab humore priore, ac recenti repletum caleſcit, & febris ex hoc homini oboritur. uerùm ea febris non periculoſa, neque fortis eſt, in qua humor æqualis eſt,copia paululum uberiore non affligens.At contrà,ſi lienteria teneat hominem: nam proditum eſt in l.de Affect.pag.81.n.25. lienteria fit,cum ex capite, & ſuperiore uentre pituitæ defluxus fit in uentrem inferiorem.quod ubi contingit;cibi ab ipſo frigeſiunt,ac humectantur.& ſeceſſus ipſorum non putrefactorum uelox contingit, & corpus liqueſcit; dum ſimul cibi per multum tempus in uentre non concoquuntur, & ſimul à uentre calido præter naturam caleſcit.

At,ſi læſo uẽtriculo,uel alia de cauſa cibum quis faſtidierit,id ſignum fuerit morbi præſentis, aut ali

cuius futuri euentus; quemadmodũ in ſequentibus Hip. ſentētiis declaratur. In l.7. aph.6. legitur. Poſt morbum longum cibi auerſationes, & ſyncerę deiectiones, malum. Et in l.6. aph.3. In longis dyſenteriis cibi faſtidium, malum: &, ſi cum febre; peius. Et in Coa. præ. n.1. Quibus cibi faſtidia ſunt, & oris uētriculi morſus, & multum ſaliuæ, his uomitus fit. Et ibidem. n.1. Affectiones ſoporoſæ &c. cibum faſtidientes, num his ſpiritus turbidus, & geniturę quid ſimile pertranſiens ſingultum ſignificat? & hæc in l. pror. quoque. Et n.2. lingua citra rationem tenera fiens, & cum cibi faſtidio nauſeabunda, cum frigido ſudore, ex aluo liquida, nigrorum uomituum ſignũ eſt: laſsitudo in his mala eſt. Et infrà. Duricies circa uentrem cum dolore, in febrientibus cum horrore, cibum auerſantibus, ſi aluo inſuper parum humectata purgationem non faciant, ad ſuppurationē peruenient. Et paulo infrà. Diuturni circa lumbos, & tenue inteſtinum dolores, & ad præcordia dolores ſi ægri cibos auerſentur unà cum febre; his dolor intentus ad caput progreſſus repente eos occidit conuulſoriè. Et ſubdit. Num lumbos dolentibus, cibos faſtidientibus, modice ferociter mente motis ſpes eſt nigra ꝓditura eſſe? In l.5. de mor. pop. pag. 140. nu.9. ꝑgnās diebus circiter quinquaginta erat, & reliquo tempore prę faſtidio à cibo abſtinebat, & per ſeptem dies uterum dolebat, & cor, & febris corripiebat, & nihil per aluum egerebat. tandem mortua eſt. lege hiſtoriam. & nu.22. eiuſdem l. Cleomenis filius hyeme initio facto, cibum auerſabatur, & eius faſtidio citra febrem uexabatur, & uomebat cibos, ac pituitam. & per duos menſes cibi faſtidium durabat. hanc eandem hiſtoriam in lib.7. de morb. pop. pag.150. nu.36. alia præter hæc habebis exempla in libris de morb. popu. quæ ſententias prolatas comprobabunt. Cibi faſtidium ſignum eſt præſentis rei ueluti legitur in lib.5. aph.61. Si mulieri purgationes menſtruæ non exeunt, neque horror, neque febris ſucceſſerit, cibi autem faſtidia incidant; eam grauidam eſſe exiſtima. Tandem ad faſtidium cibi remouendum, ubi liceat, docet Hip. in lib. de Affect. pag.80. nu.14. & inquit. Si febris non tenuerit, os uerò amarum habuerit, & corpus grauetur, & cibum auerſetur; pharmacum dādum eſt. patitur autem hæc à bile; cum in uenas, ac articulos incubuerit, & firmata fuerit. hæc quoque confirmat in lib.4. aph.17. cuius uerba ſunt. Non febricitanti cibi inappetentia, & cordis dolor, & uertigo, & os amarum, per ſuperiora purgante medicamēto indigere ſignificat. Verum obſerua hæc. Scriptum eſt in l.2. pror. par.36. Nigra reuomentes, cibos faſtidientes, deliros, impube parum dolentes, quibus oculus ferox, clauſusq́ue purgare nō oportet: perniciosũ enim. & par.37. neque intumeſcentes, uertiginoſosq́ue, neque in errando deficientes, neque cibos auerſantes, neque decolores.

Cicatrix.

Inquit Hip. in lib.6. aph.45. ulcera quæcunque annua ſunt, aut etiam diuturniora, os abſcedere eſt neceſſarium, & cicatrices fieri cauas.

Ciceris uires.

Cicer album per aluum ſecedit, & per urinam eiicitur, & alit, & alit quidem carnoſum in ipſo, per urinam uerò eiicitur dulce: per aluum autem ſecedit ſalſuginoſum. hæc ſunt in lib.2. de Diæ. pag.46. nu.8. at in lib. de Vict. ratio. in mor. acu. com.4. par. 93. cicer crudum frictumq́ue parit flatum, & laborē, hoc eſt, dolorem, qui propter inflationem fit.

Ciuitates.

Ciuitates appellantur in li. de aer. aquis, & loc. pag.35. loca, quæ frequentiſsime ab hominibus coluntur. Siquidem, quemadmodum in quatuor partes diuidunt mundum, ſic has ciuitates: propterea quòd aliæ ſunt orientales, aliæ occidentales, aliæ meridionales, & aliæ ſeptentrionales. ciuitates ad orientem ſolem, & uētos calidos ſitæ ſunt ſalubriores his, quæ ad ſeptentriones conuerſæ ſunt, ut idem teſtatur nu. 8. ibiq́ue morbi pauciores, ac debiliores fiunt. ciuitatum autem ad occaſum ſitarum conſideratio eſt fere oppoſita orientalium, tamen de his lege. nu.9. meridionalium autem ſitus, uenti, aquæ morbi ſingulis ætatibus, atque anni temporibus uernaculi ſcribuntur nu.2. ſed nu.5. de ſitu ſeptentrionalium, & de earum accidentibus agitur.

Clamores.

In lib. de mor. ſac. pag.59. nu.16. ſcriptũ eſt. qui à pituita inſaniunt, quieti ſunt, & non uociferātur, neque tumultuantur. qui uerò à bile, uociferatores ſunt, & malefici, & non quieti. & ſubdit. noctu uero clamat, & uociferatur, cum derepente cerebrũ percalfiat. hoc autem perpetiuntur billioſi; pituitoſi. n. non calefiunt: cum ſanguis multus ad cerebrum peruenerit, & efferbuerit. uenit autem per uenas hæmatitidas, hoc eſt, ſanguinarias.

Claudi.

Claudi fiunt homines non ab una cauſa, ſed à pluribus: legitur. n. in lib. de inter. affec. pag.91. nu.54. Ex coxendicum morbo multos claudos fieri. & in l. de natu. mulie. pag.94. n.14. ſteriles, & claudę fiunt mulieres, ſi uteri ad medium lumborum proceſſerint, nec curatæ fuerint. & in lib. de loc. in homi. pag.31. nu.14. recenſet cauſam materialem, ob quā claudicatio fiet, & ait. mucus omnibus à natura eſt, & cum hic purus fuerit, articuli ſani ſunt, & bene moueri poſſunt, utpotè lubrici inter ſeipſos. labor, aut dolor fit ubi à carne humiditas fluxerit uitioſa: primum. n. articulus ſtabilitur: non. n. lubrica eſt humiditas, quæ de carne influxit. deinde ut multa, & ualde ſparſa & ex carne non irrigatur ſemper reſiccatur, & ut multa exiſtens, & articulo ipſa non capiente effluit, & male ſtabilita eleuat neruos, quibus articulus colligatur, ipſosq́ue inconnexos, ac diſſolutos facit. & propterea claudi fiunt. cum hoc magis fit; magis: cum minus; minus. & propterea dictũ eſt in lib.6. aph.59. & 60. quibuſcunque à coxendicum dolore moleſtatis excidit coxa, & rurſus incidit, his mucores ſuperueniunt. quibuſcunque à coxendicũ dolore moleſtatis diuturno excidit coxa, his crus tabeſcit, & claudicant, ſi non urantur. nec omittamus illam claudicationis cauſam, quæ reperitur in lib. de aere, aquis, & lo. pag.38. nu.50. cuius ſermonis uerba ſunt. Ab equitatione ipſa diuturni eos corripiūt articulorum dolores, nimirum propendentibus ſemper ex equis eorum cruribus: deinde claudi fiunt, cō trahunturq́ue coxendices: cum inualuerit morbus, ſignum uerò claudicationem præſagiens in li. prog. com.2. par.67. & in lib. de Coac. præno. pag. 179. col.2. & hoc eſt abſceſſus ad crura in periculoſis inflam-

flammarionibus pulmonis omnes commodi ſunt; optimi autem ſputo purulento pro flauo euadente; non procedente uerò ſputo ſecundum rationem; neque urina bonam ſubſidentiam habente, periculum eſt claudum fore hominem, aut multum moleſtiarum exhibitura res eſt. in eodem li. pag. 180. col. 4. nerui craſsi ſi uulnerantur plerunque claudi fiunt, & ſi obliqui uulnerantur præſertim, & muſculorum capita maxime in femoribus. Et in lib. 2. præd. pag. 173. n. 24. dum loquitur de articulorum uulneribus, ac perſectione neruorum, inquit. Quibus etiam neruus elapſurus eſſe uidetur; ſecurius de claudicatione prædicere licet tum alias, tum ſi inferiorũ neruorum aliquis fuerit exolutus.

Præterea legitur in l. 2. præd. pag. 173. n. 24. Vulnera in articulis, quæ quidem magna ſunt, & neruos coniungentes penitus præſecant, clarum eſt, quòd claudos efficient. Et in l. de Inter. affect. pag. 86. nu. 19. recitat quo modo à renum morbo corripiat morbus magnus uenarum cauarum, quæ à capite iuxta iugulum per ſpinam tendunt ad malleolum pedis externum, & ad intermedium magni digiti locum. hinc ſi dolor in crus incubuerit, priuſquam uratur; claudus erit. Et n. 44. eiuſdem lib. Et multi huiuſmodi morbo ſcilicet typho claudi fiunt; cum bilis in articulis concluſa in totum caleſcit. Et n. 58. Si concreuerit ſcilicet cartilago, & articuli conglutinati fuerint; omnino neceſſe eſt hominem claudum fieri. Et in l. 1. de mor. mul. pag. 101. n. 13. ſi menſes pauciores prodeant; tandem, niſi rectè curata fuerit; morbus ſeptimeſtris, aut diuturnior factus lethalis fuerit, aut claudam faciet, aut partea aliquas impotentes, ſi præ rigore & cibi faſtidio ſanguis circa neruos compactus fuerit, quemcunque tandem locum occupauerit. Et n. 116. pag. 110. ſi ex partu crus ab uteris claudum factum fuerit, & exurgere non poterit; ſemen hyoſcyami chemæ menſura in uino nigro ad triduum bibat.

Coaleſcere.

Scriptum eſt in lib. 1. de mor. pag. 60. n. 3. Si neruus diſſectus fuerit, conuulſionem facit, & ut diſſectus non coaleſcit. Et in l. 6. aph. os diſciſſum, cartilago, neruus, genæ particula, uel præputium neque augetur, neque coaleſcit. ibi Gal. ait. Coaleſcere uocat Hip. diſciſsi corporis labra agglutinari.

Cogitatio.

Legitur in l. 6. de mor. popul. ſect. 5. par. 11. animi deambulatio, cogitatio hominibus. Gal. uerò in com. ait. horum uerborum ſenſus eſt talis. exercẽda eſt in quacunque uis rationalis ab hominibus: nam ratiocinia appellantur cogitationes, & deambulatio animi eſt uis diſcurſiua.

Cognitio.

Legitur in l. 1. de Diæ. pag. 43. nu. 18. per hæc. ſ. ſenſibilia cognitio hominibus contingit.

Cœpe.

Cœpe, ut legitur in l. 2. de Diæ. n. 14. uiſui commoda eſt, corpori uerò mala: quia calida, & æſtuoſa eſt, & aluo ſecedit, & alimentum nullum corpori præbet, neque utilitatem. calfaciens autem ſiccat propter ſuccum. Et in l. 2. de mor. Cœpę decorticatæ in nocis ex ebrietate priuatione induntur. Et in lib. de Affect. nume. 48. cœpæ ad urinas commodæ ſunt: ſuccus enim acrimoniam quandam exhibet, ut ſecedat.

De Clyſteribus.

Clyſteres fiunt in magnis morbis, aut in paruis & uel corpore forti, uel debili exiſtente. finis eſt, ut fæces ducat, & flatus: & humores ex primis uijs uel ut attrahat è longinquis partibus, uel, ut quibuſdam placet, ut corpus nutriat, aut ſaltem refocillet, ac alteret, & eluat. Proditum eſt in l. de Sal. diæ. pag. 22. n. 6. ſint infuſo pro craſsioribus, ac humidioribus ſalſiora, & tenuiora: pro ſiccis uerò, ac gracilibus, & debilioribus pinguiora, & craſsiora. craſſa autẽ, & pinguia infuſa ſunt, quæ ex lacte fiunt, & cicerum decoctum, & alia huiuſmodi. tenuia uerò, & ſalſa ſunt muria, & aqua marina, & eiuſcemodi. Et in l. 2. de mor. pag. 67. n. 36. ſi in febre à bile, & tormẽ ad imum uẽtrem irruat; pharmacum deorſum purgans bibendũ dato: & poſtea lac aſininum, aut ſerum, aut aliquem ſuccum. Si uerò debilis fuerit, per clyſterem ſubtus eluito. Et in l. de lo. in ho. pag. 32. n. 32. Si uerò debilis fuerit, & præ imbecillitate hæc ſcilicet purgantia offerri non poſsint; primum quidem ptiſanæ ſucco per clyſterem infuſo aluus eluenda eſt. poſt ubi per hunc purgaris, aliquo ex adſtringentium numero. & hæc in fluxu uentris quodam. Et n. 35. in tabe ex fluxione retrorſum medicamentum potandum præbe elaterium deorſum purgans, & inferne aluum lacte infuſo elue. Quo autem anni tempore magis competant clyſteres, docet in li. de med. purg. pag. 41. num. 5. Tempore æſtatis à canis ortu per dies quinquaginta uitare oportet medicamenta purgatoria, ſed infuſis per clyſterem uti. & ibi rationem reddit.

At quando homini conferant, & quibus morbis, & quo morbi tempore eſt uidendum. Legitur in l. 2. de mor. pag. 65. n. 12. cum repletum fuerit caput &c. ſi aluum non egerat; infuſum per clyſterem immitte, & urina eſt cienda. Et n. 16. poſt ſanguinis miſſionem, raſo capite, perfrigeratoria adhibeto. & ſi aluus non ſubeat; infuſum per clyſterem immittito. Et nu. 53. eiuſdem lib. ubi agitur de eryſipelate pul. agit. Per clyſterea quoque infuſio in aluum fiat, & glandulæ ſubdantur in omnibus morbis; ſi aluus non egerat. Et n. 65. In febre interficiente ſi uenter non egerat; molle infuſum per clyſterem immittito, aut glandulas ſubdito. cum uerò ualidus factus fuerit; molli pharmaco ad nares appoſito, aluum infrà purgato. poſtea lac aſininum bibendum dato. Et in l. 3. de mor. pag. 72. nu. 7. Hunc. ſ. cuius pulmo tumens præ calore afficitur, ſi cures; infernam aluum quamcitiſsime clyſtere adhibito, probè purgare oportet, & de cubitis, & naſo, & lingua, & de omni corporis parte ſanguinem mittere. Et nu. 8. In capitis dolore acuto ſternutationes fortes inducere oportet, & infuſum per clyſterem iniicere, quod bilem uehementer ducat. Et nu. 21. in pleuritide ex dorſo infuſum ex thapſia per clyſterem iniicito; ſi ſtercus prodiit purum, aut leuiter bilioſum, & modicum. & in li. de inter. affect. pag. 91. nu. 58. in coxendicum morbo parat clyſterem ei, qui à ſanguine ægrotat; quò ſanguinem, & pituitam à coxendicibus abducat. Salis pugillo trito, olei heminam, & de hordei decocto duas heminas admiſceto: atque ſic infundito.

Verùm quo morbi tempore clyſteres imittantur, docet in lib. de Vict. ra. in mor. acu. com. 4. par. 43.

& ait

& ait. Quibus principio urinæ & nebuloſæ, & craſſæ exiſtunt; hos annuentibus cæteris purgare conuenit. quòd, ſi inter initia urinæ tenues fuerint: quæ, ut exponit Gal. in com. indicant humorum cruditatem; tales non purgabis, at, ſi uideatur; clyſterem exhibebis. Et par. 44. Ventrem ab initio clyſtere duces, ſed medicamenta purgantia non adhibebis: oam ſi uentrem moueris urina non maturabitur, & febris citra tum ſudorem, tum iudicationem in loogum protrahetur rempus. Et par. 29. poſtea reficere expedit, habita iudicationis ratione ſuperiorem uentrem, ſi nõ leuetur, purgare: inferiori uerò, ſi nõ deiecerit, clyſmum iniicere. Et par. 37. eiuſdem. ſumat in potu oxymeli. at, cum grauitas ad lumbos uſque deſcenderit; tum uel clyſmum dare, uel medicamento purgare oportet. Et ſubdit. Cum flatus male olentes fuerint; balanus, uel clyſmus confert. ſi non; bibentes oxymeli tantiſper cohibere oportet, donec ad inferiorem aluum deſcenderit: deinde clyſmate ſubducere conuenit. Et par. 75. Clyſterem poſtea. ſ. miſſo ſanguine in pleureſi, & peripneumonia, exhibebis. Et par. 76. Si dolor pleuritico. ſ. ſub thorace fuerit, ualdeque infeſtauerit; uentrem ſubpurgabis, nihilque dom purgabitur dabis. à purgatione autem oxymeli. uerùm tamen purgãs medicamentum quarto die miniſtrabis, tribusque primis diebus clyſteres exhibebis: quibus ſi nõ leuetur; ad hunc purgabis modũ.

De Coitu.

Voluptas accedit. ſ. coeunti, uena hac genitura expleta. cum igitur ſoleat reliquo tempore modici ſanguinis, ac multi ſpiritus eſſe repleta, & calefacta, & ſemina deorſum confluente, ea, quæ in ſeipſa habet, conſtringit. ſpiritus autem in ipſa exiſtens, & &. præſens uiolentia, & caliditas, & uenarum undiquaque concitatio, titillationem inducit. hæc in li. de. oſsium natura de cauſa uoluptatis in coitu pag. 29. nu. 23. At in li. de Geni. pag. 13. nu. 5. 6. Mulieribus in coitu, dum confricatur, ac teritur pudendũ; uteri mouentur, ueluti pruritus in ipſos incidat, ac reliquo corpori uoluptas, & caliditas accedit. Emittit autem & mulier à corpore genituram, aliquando in ipſum uterum, qui ſane inde humidus euadit, aliquãdo foras, ſi uterus magis quàm opportunum eſt hiarit. & delectatur mulier, ubi coire inceperit per omne tempus, donec uir ſemen emiſerit. &, ſi quidem, appetit uiro commiſceri, prius quàm uir emittit, & de cætero oon ſimiliter delectatur. ſi uerò non appetit; ſimul cum uiro delectari deſinit: & habet res hoc modo, quemadmodum ſi quis in feruentẽ aquã alteram frigidam infundat; illa feruere ceſſat. ſic genitura uiri in uterum illapſa, caliditatem, & uoluptatem mulieris extinguit. exilit autem, uoluptas, & caliditas ſimul cum genitura in uteros illabente: deinde deſinit, quemadmodum ſi quis in flammam uinũ infundat, primum quidem contingit flammam exilire, & per modicum tempus augeri ad uini infuſionem deinde deſinere. ita etiam mulieris caliditas exilit ad genituram uiri: deinde deſinit. cæterum multo minus delectatur fœmina, quàm uir in coitu, & uir etiam tempore longiore; propterea autem quod uir magis delectat. ſeecernuur ipſi derepẽte ab humido, fortiori turbatione, ac agitatione, q̃ mulier. Et in l. de oa. pue. pag. 16. n. 22. Vir ſi multũ coeat, uenę ampliores reddũtę uenerẽ magis inducũt. Et in l. de aere, aq̃s, & lo. pag. 38. o. 48. receſet & cauſas, ob quas Scytharum gẽs minime ad coitũ excitetur & ait. Viri minime cupidi ſunt com fœminis miſceri ob nimiam corporis liquiditatem, uentriſque mollitiem, ac frigiditatem. quæ cauſæ apparent minime uiros ad coitum incitari. accedit his laſsitudo ex cõtinua equitatione contracta. Ex his uide, quæ ſint coitus cauſæ efficientes, & materiales: Verùm qui proni ſont, his ſit mediocris, ut uult Hip. in lib. 6. de morb. pop. ſect. 6. & propterea dictum eſt in lib. 2. præd. pag. 172. nu. 8. Si uxore ſemel uſus fuerit; uegetior utique erit, & magis ſolutus. ſi uerò ſæpius rem peregerit; durior euadet, & ſqualorem quendã habebit, & decoloratior, ac magis laſſatus erit. unde in li. 2. de diæ. pag. 48. nu. 92. Coitus attenuat, humectat, & calſacit. calfacit quidem propter laborem, & excretionem frigiditatis. attenuat autem propter euacuationem. humectat propter colliquationis reliquias in corpore præ labore. & ideo indurat per ſecnam legitur in lib. 6. de mor. popu. ſect. 5. coitus ea, quæ ſunt in uentre indurat. Et, quoniam calfacit propter excretionem frigiditatis; idcirco morbis ex pituita commodum eſſe affirmat Hip. in lib. 6. ſupra citato, ſect. 5. & propter eandem cauſam utilem fore his, qui horrent ex gymnaſijs, & cum ſe exuũt donec decertent, ut in l. 3. de diæ. pag. 91. nu. 22. teſtatur. At ſi immodicus ſit, facit præter alia incommoda, tabem dorſalem, quemadmodum apparet in li. 2. de mor. nu. 49. & in l. 6. aph. 30. puer podagra non laborat ante uſum uenereorum: nam magna uis, ut ibi ait Gal. ueneri eſt ad podagram generandam.

De Colliquatione.

Colliquatio ſæpe ab his, qui opera Hip. latina reddiderunt, atque interpretati ſuot, contabeſcentia, tabes, attenuatio, emaciatio, & debilitas pro eadem re uſurpantur. ſed profecto idem non ſunt: imo una aliam ſequitur, & comitatur. Colliquatio autem nuncupatur ea paſsio, quæ non in liquidis corporis noſtri partibus reperitur; ſed in his, quæ medium tenẽt locum inter hæc, & ſolidas partes. liqueſcit igitur pinguedo quæcunque ea ſit, & quæ pinguedinem imitantur, ut cerebrum, ac medulla, carnes, hepatis ſubſtantia mollis, & ſplenis: propterea quòd ex ſanguine alter, ex atra bile, uel aqua alter concretus augeſcit. Et, ſi colliqueſcat cerebrum in alteram partẽ; dicitur deſtillatio, & fluxio: ſi carnes liquidę per uentrem egerantur, dicitur uentrem colliqueſcere, ut proditum eſt in lib. 7. de mor. pop. nu. 40. & cum emacientur aliquæ partes, ueluti extremæ dicuntur colliqueſcere, ſicut manifeſtum fit in li. 2. præd. nu. 41. & propterea, cum euacuatio fiat, attenuatio debilitaſque totius corporis fit aut per ſpota, aut ſudorem, aut per alui profluuium, aut per urinã, aut per inſenſibilem tranſpirationem: cum uerò alicuius partis id euenit læſa uirtute retentrice unius, & robuſta alia, quemadmodum cõtingit, quando carnes liqueſcentes à ſplene trahuntur.

Sed cauſas colliquationis ex pluribus locis habuimus Hip. nam ſcriptum eſt in l. de mor. ſac. pag. 38. n. 13. cerebrum humidius, quàm ex natura ſit, ut præ pituita inundat, ut defluxiones quidem frequentiores fiant. Et ſubdit, cerebrum eroditur à pituita, ac colliquatio: id uerò, quod colliquatur, aqua fit, & foris cerebrum ambit, & circum aluit. Et in eodem li. nu. 7.

l.nu.7.ſi moderata fuerit purgatio.ſ. pituitæ à cerebro; fœtus ſaniſsimum caput habebit.ſi amplior colliquatio à toto cerebro facta fuerit; morboſum. ſi ab una aliqua parte colliquatio contigerit aut ab oculo,aut ab aure,aut uena aliqua ſimul gracilis facta fuerit;ille ſic afficitur, qualiter ſana colliquatio contigerit:ſi uerò purgatio non contingat,ſed in cerebros piſſetur,ac cogatur; ſic neceſſe eſt fętus pituitoſos eſſe. Et n.11.eiuſdem li. Defluit,& eliquatur pueris, maxime quibus ſane caput fuerit perealefactum ſiue à ſole, ſiue ab igne, ſiue etiam derepente inhorruerit cerebrum,etiam tunc pituita ſecernitur: eliquatur enim per calorem,ac cerebri diffuſionem: ſegregatur autem à frigore,ac cõcretione, & ſic defluit. Et ĩ l.2.de diæ.pag.48.n.22.Coitus humectat pp colliquationis reliquias in corpore præ labore. & ſubdit. Vomitus humectat propter repletionem, & colliquationem carnis præ labore.at contrà in li. de Chir.off.pag. 186.n.12.ait enim. Vſus corroborat,ocium autem colliquat. Sed colliquatio hoc loco ſignificat humiditatẽ: nam in l.2.de Diæ.n.24.legitur.Segnicies, ac ocium humectat,& corpus debile facit:labor ſiccat, & corpus robuſtum facit. Et in l.de Vict.ra.in mor.acu.com.4. par.114. Qui uentrem inferiorem calidum habent, ſubeuntque acres deiectiones,& inæquales,hi à colliquatione id patiũtur.ſed in com. inquit Gal. Excrementa his ob inuſtionem, non ob colliquationem ſubire magis proprie dixiſſet:nam colliquatio in eo ſit abſumpta,contabefactaque propter febrem moroſam uel pinguedine, uel molli carne. inuſtio uerò in uentre oritur propter acrem eorum, quæ ingeſta ſunt caliditatẽ, ob quam & febrire contingit. Et in l.de Affect.pag. 81.n.25.Corpus liqueſcit,dum ſimul cibi per multum tempus in uentre non concoquuntur,& ſimul à uentre calido præter naturam caleſcit. hæc uerò omnia tibi declarant cauſam colliquationis efficientem eſſe calorem,& frigus:materialem uerò pituitam,& bilioſos humores.efficientes autem ſunt internę,uel externę.at uerò colliquatio potiſsimum a calore fit: nam diuturnus pituitæ motus corrodit cerebrum, ac fortaſſe præterea pituitæ ſalſedo quædam,quam temporis progreſſu contraxit:& hæc calorem ſignificat. ſic labor pręteritus, qui eſt motus excitat calorem,ſic uenus,febris,& id generis.fit etiam aliquando à frigore:uerùm raro;cum magis frigori competat condenſare, quàm colliquare: attamen frigoris colliquatio contingit, ſi externa humiditas ut potetibi membrum occupet, cuius calor eam ſuperare non poſsit,ut quę ibi incoucocta, ac liquida permaneat: aut, ſi frigus calorem obſtruat, qui colliquationem operetur.ſed quoquo pacto id fiat,colliqueſcit profecto corpus,cum partes ipſius actiuæ uincãtur à paſsiuis.

Quo autem modo colliquatio fiat, partim cum de cerebri colliquatione locuti ſumus,egimus: partim nunc diſſeremus,ac primo quonam modo liqueſcant carnes.Scribitur in li.de Affect.pag.81. n.23. Cum quis ex longo morbo impurgatus multo tempore manet; corrumpuntur carnes, & liquantur,& fit aqua.fit & à ſplene cum ægrotarit,ab hepate,à pituita alba,à dyſenteria,ac lienteria. Et ſubdit. Cum carnes à pituita,& tempore,& morbo, & non purgata immunditia, mala curatione, ac febribus corruptæ fuerint;liqueſcunt,& fiunt aqua. Et in l.de ſuperfœ.n.6.Fœtus in utero mortuus intumeſcit primum, deinde colliqueſcunt,ac putreſcunt carnes. Et in l.de aere, aquis,& loc.n.10.in ſplenem carnes colliqueſcunt.quare graciles exiſtunt. oportet igitur primum carnes corrumpi, deinde liqueſcere, ac poſtea putrefieri.ſed corrumpuntur carnes;cum proprius calor euictus fuerit à ſiccitate, aut ab humiditate,aut ab eo, quod his ineſt, frigore: deinde cum frigus non fuerit temperatum: unde fiet,ut humiditas carnis non habeat ſtabilitatem à ſiccitate,nec ſiccitas continuitatem ab humiditate. Qua uerò uia fiat,antea diximus,hoc eſt,ſputo,ſudore,urina,egeſtione plurima,ſanguine, ac effluxione occulta. Porrò in conſtitutione frigida, & humida recitat Hip. in l.1. de mor.pop. ſect.2.pag.126. colliquationes factas fuiſſe,ac tabes.Et in lib.4.de mor. pop.n.17. Vxor Eminynis modo non morboſo ſtupida eſſe uidebatur. poſtea ad tremorem totius corporis, & ad colliquationem,& cibi faſtidium,ac ſitim res ipſi deuenit: & frigida erat.Et in l.7.pag.147.n.3.Alui egeſtio erat multa, & diſcreta, & tenuis, & coloris uinoſi, & corporis dolor, colliquatio extrema, & impotentia. Et num. 7. Vox raucoſa, & corporis colliquatio.

Quid præterea præſagii det colliquatio, ſcribit Hip.in l.2.aph.18.cum ait.Febricitantium non omnino leuiter permanere corpus, & nihil minui, uel etiam plus quàm ratio poſtulat contabeſcere malũ: illud enim morbi longitudinem: hoc uerò imbecillitatem ſignificat.Et in l.3.de Diæ.pag.50.n.16.Progreſſu temporis & dolores,& morbi fiunt.his conſimilia patiuntur etiam, qui inexercitati derepente laborauerunt,& colliquationem carnis uiolentam, ac multam fecerunt. de his,deq́ue eorum curatione lege in li.de natura hu.pag.11.n.23.& 25. & lib.3.de morb. pop.ſect.3.urinæ multæ erant non pro potus ingeſti ratione.multa quędam earum malitia:neque enim craſsitiem,neque concoctiones,neque purgationes bonas habebãt:nam in multis morbis purgationes per ueſicam contingentes bonæ ſunt.ſignificabant autem plurimis colliquationem, & turbationem,& dolores,& nullam iudicationem.

De Collo.

Collo accidunt mala,quemadmodum dolor,diſtentio,duritia,impotentia,torpor,tuberculum,conuulſio, uerticula intro uerſa,peruerſio,frigus,ſudor, tendines duri, atque alia multa. & hæc uel abſque alio morbo exiſtunt, uel morbum comitantur, uel ſuperueniunt,uel antecedunt.de his,quę per ſe conſtant pauca dicemus. ſed de aliis plura;eo quòd aut morbum indicant futurum, aut quis finis futurus ſit pręſentis,prænunciant.

Affectiones quædam,quæ in collo inſunt ſimplices,recitantur in l.7.de mor.pop.n.44. ibique ait. Affectio ex dextro oculo ad tempus dextrum, hoc erat dolor: poſtea ad totum caput,& collum ſe contulit.caput intumeſcebat retro ad uerticula:& diſtẽtio,ac duritia circa tẽdines.uomitus ſi quãdo oboriebantur,dolores auertebant, ac miniores faciebant. uenæ ſectio profuit.& ueratrum duxit omnigena,& non minime praſina. Et nu.7.eiuſdem lib.Febris cũ iam deſineret; colli dolor uſque ad ſpinam, ac lumbos,& harum partium non ualde potens erat. ma-

xillæ compactæ, & dentes inter ſeipſos, uox balbutiens: ſed prudens erat. caleſactoriis, & aqua mulſa tepida tertia ferè die hæc laxauit: & poſtea ſuccis, & iuſculis ſana euaſit. ſimilem caſum comperies, ſed non curationem. n. 5. eiuſdem li. ſic in l. 4. pag. 137. nu. 6. Vxorem Nicoſtrati correptam decimaquarta die, ſtatim occupauit impotentia colli, & aliarum partium, & cibus incluſus uſque ad decimam. alia addit ſymptomata: ſed curationem non tangit.

De tuberculo in collo ſcriptum eſt in l. 5. de mor. pop. n. 26. Collimedontis puero contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnum, & crudũ, ac doloroſum ſectio uenæ brachii, & lini torrefacti cataplaſma imponere ſubactũ uino albo, & oleo imbutum, ita ut deligetur neque calidum, neque ualde coctum: aut cum aqua mulſa coquatur fœnu græci, aut hordei, aut tritici farina.

De uerticulis hæc dicit Hip. in l. 2. de mor. pop. ſect. 2. Erant anginoſorum affectiones hæ. colli uerticula intro uergebant, quibuſdam amplius, quibuſdam prope. & collum forinſecus conſpicuam cauitatem intro habebat. De collo cõuulſo agit in l. 7. n. 25. de torpido autem in l. 4. n. 21. Fiunt in collo uulnera lethalia, ut legitur in l. 2. præd. n. 19.

Sed quid boni, maliue præſagiant colli uitia, uidẽdum eſt. legitur in li. de Coac. præ. pag. 175. col. 2. Qui ex rigore perfrigerantur, caput, ac collum dolẽtes, uoce deſtituti, inſuper exudantes poſtquam ſe recollegerint, moriuntur. Et pag. 176. col. 4. Quibus capitis, ac colli dolor eſt, ſed & totius corporis tremula quædam impotentia, ſanguinis eruptio ſoluit, quin & tempore hęc ſoluũtur, uerùm ueſicæ in hoc ſupprimuntur. Et ibi col. 4. caput dolentes, ſurdaſtri, manibus tremuli, collum dolentes, mingentes nigra condẽſata, uomentes nigra, periculoſe habẽt. & paulo poſt. ſoporoſi in principiis fientes cum capitis, lumborum, colli & præcordii dolore, uigilantes, num phrenitici ſunt? naſus in his deſtillans pernicioſus, tum alias, tum quarto ab initio die. malum eſt etiam alui profluuium ualde rubicũdum. & pag. 177. col. 4. collum durum, & doloroſum, & maxillarum colligatio, & uenarum iugularum palpitatio fortis, & tendinum diſtentio pernicioſum. Et dolores in faucibus gracilibus ſtrangulatorii, à capitis dolore originem trahentes conuulſorii ſunt. frigiditas colli, ac dorſi apparentes, ſed & totius corporis conuulſoria: in his mictiones fiunt craſsiorem farinam referentes. Et paulò infrà. dolores fortes circa fauces, tumores circa aurem, & conuulſiones efficiunt; colli itidem, ac dorſi dolores. Cum febre acuta conuulſiones pernicioſæ, colli, & cubitorum dolores cõuulſorii. à facie autem hi, & ſecundum fauces. Et colli dolor, malum quidem in omni febre, peſſimum autem his, quibus timor eſt, ut etiam inſaniant. Et pag. 178. col. 1. collum conuertere non poſſe, neque deglutire ut plurimum lethale. Et pag. 176. col. 4. capite grauati, iuxta ſinciput dolentes, uigiliis infeſtati, ſanguinem effundunt tum alias, tum ſi quid ad collum ſe extendat, & in l. de uict. ratione in morb. acu. comm. 4. par. 46. conſueuerunt febres, quæ, ſ. ante coctionẽ ſolui nequeunt protrahi, & abſceſſus habere, ſi aurium, ceruicisque inferna partes frigidæ fuerint: quod ſi frigidæ non fuerint profecto mutationes habent: nam fluit è naribus ſanguis, & perturbantur. & par. 33. tendines quoque ceruicis poſteriores ſcilicet, angina contẽduntur in apparẽtque tetani modo intendi. Et part. 62. cum in febribus quinta die terrificum quid fuerit, uel uenter repente liquida deiecerit, & animæ defectus prehenderit, uel uocis priuatio, uel conuellatur æger, uel ſingultiat, ex his angi grauiterque affici conſueuit, ſudoresque circa muſtacem, faciem, & ceruicem ab occipitio eſſe conſueuerunt. qui autem hæc patiuntur, ſpirituoſi paulo poſt moriuntur. Et par. 63. quibus per febres crura tuberculis afficiuntur, &c. ſi & alia facilia fuerint, pedum dolores ſunt expectandi: qui ſi pedem affecerint, & doloroſus perſeueret, & inflametur, & non leuetur, dolores poſt paulo ad ceruicem peruenient ad clauiculam, pectus, & articulum: nempe & hic tuberculoſus fieri debet. Et par. 83. cũ ob tendines uehementer in anteriorem reuelluntur partem, & ſudores circa ceruicem & faciẽ oriuntur, quid faciendum ſit, docet poſtea. at in l. prog. com. 3. par. 17. in angina attollitur ceruix, hoc eſt, collũ, & fauces rubent. & par. 18. ſi quibus fauces rubent, & ceruix, hæc ſcilicet angina eſt diuturnior. maxime uerò ex ea ſeruantur, ſi ceruix ac pectus traxit ruborem, nec ſacer ignis intro recurrit. Et in l. 3. pror. com. 3. parti. 20. ceruicis, & dorſi perfrictiones apparentes per totum corpus, in his & ſpumoſæ urinarum excretiones cum animæ deliquio, atque in oculis totius lucis impedimentum conuulſione prope eſſe indicant. & par. 21. cubiti, & ceruicis dolores conuulſiui, à facie autem hi, atque in faucibus, ſoni tus multi. ſudores in his per ſomnos boni. an & ſudore quàm plurimos leuari non malum. legitur quoque in lib. 4. aph. 35. ſi à febre habito collum peruertitur, & uix poteſt deuorare ſine ullo tumore lethale.

Collutiones.

Collutionum plures ſunt ſpecies: & idcirco uſus earum eſt multiplex: ſi quidem aliæ bilem trahunt, & pituitam: de quibus mentio fit in l. 1. de mor. mul. nu. 118. & 119. aliæ purgant uteros, ſi ex partu, aut inflammatione fuerint inflammati, quales leguntur in eodem l. n. 111. ubi quoque agitur de collutionũ mẽſura. ad huiuſmodi commoda deſcriptæ ſunt quoque aliæ in l. de na. mul. nu. 99. aliæ pertinent ad uteros ulceratos, & urinæ ſtillicidium: quas lege in l. 1. de mor. mul. n. 127. quædam utiles ſunt fluxibus muliebribus, atque hæ ſcriptæ ſunt in l. 2. de mor. mul. n. 73. præterea aliæ ſunt, quæ corroborant, ſi ulcera corroborant, ſi ulcera pura fuerint, quas cõperies in eodem li. 2. n. 111. atque ibi. n. eodem leges, hæque infunduntur ad uetera ulcera. Et lib. 2. de mor. pop. ſect. 3. col. 4. Quæ circa linguas eleuantur collectiones, & humilis calcuſi, & quæ podagricis fiunt; circa debiles illorum articulos ſunt. nam oſsium natura cauſſ eſt, ut hæc & indurentur, & diſtendantur.

De Colore.

Quemadmodum inter humores optimus eſt ſanguis, ſic inter colores, quibus ornatur corpus humanum, ſiue cutis ipſius eſt is, qui ex ſanguine reſultat, & eo magis color eſt diligẽdus, quo ſanguis purior euadit. & idcirco dicitur ille coloratus, qui faciem ſanguineo colore ornatam habet. quod uerò res ſic ſe habeat, explicat Hip. in lib. de oſsiũ natu. pag. 29. n. 28. his uerbis colorum mutationes corde adſtringen-

gente uenas, ac laxante fiunt. laxante quidem igitur rubicundi colores fiunt, & bene colorati, ac pellucidi: cõſtringente uerò uiridis cũ pallore, & liuidi. uerùm tales euariant iuxta præſentes in uno quoque colores. quare manifeſtum fit ſanguinem bonũ efficere colorẽ, ac præterea cordis laxationẽ, atque conſtrictionẽ cauſas eſſe efficientes boni, ac mali coloris. oppoſitus huic eſt colot qualis mortuorum, de quo ſcribit Hip. in l. 5. de mor. po. pag. 141. nu. 24. & ait. Ei, qui hepar percuſſus eſt iaculo ſtatim color qualis eſt mortuorum per corpus diffuſus eſt. oculi raui, anxietas, moleſtia. mortuus eſt. at pręter cor, boni coloris cauſa eſt locus, quem colimus, & uenti. de loco proditum eſt in li. de aer. aq. & loc. pag. 35. nu. 8. ſic. quæ ad orientem ſolem ſitæ ſunt ciuitates, eas par eſt eſſe ſalubriores his, quæ ad ſeptentrionẽ cõuerſæ ſunt, & his quæ ad calidos uentos ſitę ſunt. & ſubdit. & hominum formæ boni coloris ſunt, & magis floridæ, ſi non quis alius morbus prohibeat. de uento ſic legitur. lib. 3. aph. 17. aquiloniæ conſtitutiones corpora denſant, contendunt, & benè mobilia, coloratiora, & melius audientia faciunt.

Verùm bonus color in prægnantibus hoc dat pręſagium quod ſcriptum eſt in l. 5. aph. 42. hoc eſt mulier ſi marem concepit, bene colorata eſt, ſi uerò fœminam, male colorata. & Gal. in com. ait. quæ fœminam concepit minus ſe ipſa colorata apparet; quoniam frigidior eſt fœmina mare, nunquam. n. talem concepiſſet, niſi uiri ſemẽ, & uterus frigidior eo tempore fuiſſet, in quo concepit. inter bonum colorẽ, & eum, qui eſt uelut mortuorum collocãtur aliĩ, qui quo magis participant de alterius extremi natura, eò meliores, peioresque ſunt. ſed quid malus ſignificet color cõtinuus legitur in l. 2. prædic. pag. 174. nu. 39. cũ ait. quibus colores dũ iuuenes ſunt, praui ſunt ad multum tempus, & continenter, non tamen morbi regii modo; hi ſiue uiri ſiue fęminæ caput dolent, ac lapides, & terram comedunt, & hæmorrhoidas habent. pallidi uerò cum uirore colores, qui diuturni ſunt, & morbus regius uehemẽs nõ eſt, alia quidẽ eadẽ facere ſolent. uerò pro lapidum ac terræ eſu præcordia hos magis affligunt quàm alteros. Quicunque uerò multo tempore pallidi apparent, & facies tumore eleuatas habent, aut caput dolere ſciẽdum eſt, aut circa dolorem habere, aut in ſede malum aliquid in ſeipſis. Ex his autem apparentibus non unum aliquod horum malum apparet: ſed plerunque multa, aut etiam omnia. At colores non ſemper iidem ſunt in corpore, ſed, ut inquit Hip. in lib. de humo. pag. 56. nu. 8. colores non ſunt ſimiles in temporibus, neque in aquilonaribus, neque in auſtrinis conſtitutionibus, neque in ætatibus, neque in unoquoque ad ſeipſum, neque in alio ad alium. conſiderandum autem eſt ex his quæ præſentia, ac quieſcentia nouimus de coloribus, & quòd ætates temporibus ſimiles ſunt & colore, & mutatione. In com. autem ait Galen. mutantur colores uel propter humores qui à forma naturali receſſerunt, uel qui in imas corporis partes reuerſi ſunt, uel qui uelut ad cutim ſunt attracti: deinde propter animi perturbationes, & aeris nos ambientis in calorem, & frigus mutationes; itẽque ob corporis affectiones, in quo ſanguis calidior inſit, uel frigidior, uel parcior, uel copioſior, uel foras protruſus, uel intro retractus. omnis præterea ſuccorum malitia colorem totius corporis immutat, ut in morbo regio, aqua inter cutem, & aliis. quocirca legitur in lib. 4. aph. 40. Et ubi in toto corpore mutationes, & ſi corpus refrigeretur, uel rurſus calefiat, uel color alter ex altero fiat; longitudinem morbi ſignificat: proptera quòd, ut exponit Galen. in com. uariæ diſpoſitiones ſemper diuturniores ſunt, quàm quæ ſunt unius modi: cum non poſsit natura in paruo tempore multas conficere diſpoſitiones. Et in com. 1. nu. 1. pag. 176. col. 2. Pueris febris acuta, & aluus ſuppreſſa cum uigiliis, & calcitrare, & colorem mutare, & ruborem habere, conuulſorium eſt. Et paulo infra. Color, qui ſæpe in colore mutatur, utilis eſt. Et nu. 175. col. 3. ſoporoſi rigores aliquatenus pernicioſi, & flammeus in facie color, cum ſudore in his malignus. Et col. 4. Rubor in manibus, ac pedibus pernicioſus. Et infrà. liuores oborientes in febre, breui mortem afferre ſignificãt. Et propterea etiam atque etiam color in acutis præſertim morbis eſt conſiderandus: nam inter ſigna exitioſa collocat Hip. in lib. prog. com. 1. par. 7. colorem totius uultus uiridem, aut nigrum. Et par. 9. ſi lucem effugiant, &c. uel totius color euariet uultus; hæc omnia mala eſſe, atque exitioſa cenſendum eſt. quapropter mirum non eſt, ſi in libris de morb. popu. ſæpe colorem tum pallidum, tum liuidum, tum ſubalbidum deſcribat corporis ægrotantis: atque nõ ſolum de toto corpore, ſed de partibus, ueluti de coloribus linguæ, ac de excrementorum coloribus de quibus ſuis dicetur locis.

Columbi.

Columborum caro minus ſicca eſt, quàm palumborum, hæc in lib. 2. de Diæ. nu. 10.

Columella.

Columellæ, quæ ab acini ſimilitudine uua dicitur cauſa, & curatio legatur in lib. de Affec. nu. 4. & de columella in pudendis lege in lib. 2. de morb. mulie. nume. 81.

De Comate.

Coma, ut ſcribit Galen. in com. 1. pror. par. 1. eſt delatio in ſomnum nequeuntibus qui ab hoc occupantur ſymptomate uigilantium munia obire: ſed tum palpebras claudere cupientibus, tum dormire ſperantibus. contingit autem interdum horum quibuſdam ut clauſis palpebris dormire nequeant, ſed plurimum uigilent. idcirco Hip. de utroque comate loquens in lib. 3. de mor. popu. ait. prehendebat autem eos uel coma continuum ſomniculoſum, uel peruigilum laborioſum. ibi quoque ait. nullus phreniticorum uehementer inſaniuit, ut in aliis: ſed alia quadam ueternoſa in ſomnum delatione capite grauati moriebantur. & Galen. in lib. 3. pror. com. 3. par. 1. ait coma eſſe cataphoram. i. in ſoporem delationem. & fit interdum grauato ob utilis ſucci copiam cerebro ut in ebrioſis: aliquando uerò propter pituitoſum humorem uel propter ægre ſeparabilẽ abſque humore frigiditatem. cum autem uigilantię coma iunctum fuerit, ſucci mordentis permixtione fit hæc affectio. qua de re quo oculos tenet clauſos homo habet à pituita, quo uerò dormire non poteſt à bile: bilis enim cogit uigilare, pituita uerò coma excitat.

Sed quid ex comate præſagiendum ſit, uideamus. legitur in l. 1. pror. com. 1. par. 1. qui comatoſi inter

lni-

ſnitia fiunt, cum capitis, lumborum, hypocũdrij, colliqúe dolores uigilantes, phrenitici ne exiſtant? ſtillatio è naribus his pernicioſa, tum alias, tum ſi quarto cœperit die. & in l. 2. pror. par. 38. purgare non oportet neque in febre comatoſos, inclinatosque: pernitioſe etenim habent. Et par. 41. febres cum comate, labore, lucis turbulentia, uigiliis, & ſudoribus malignæ. Et par. 56. in oculorum peruerſione cum febre, & laſsitudine rigor pernicioſus: comatoſique in his male habent. Et par. 58. quibus uoces tum febre deficiunt poſt indicationem, hi cum tremore, & comate pereunt. Et in l. 3. com. 3. par. 1. quibus coma ſpumoſis prodeuntibus oritur, febris accedit acuta. Et par. 6. ex ceruicis dolore cum comate, & ſudore uenter inflatus, ſi ad neceſsitatem liquida diuiſerit ſublatus, ex his bile carentia in ecſtaſin aguntur. talia autem ſi ſeruentur, diutius æger laborabit an & his bile carentes proluuies mitiores melioriſq; moris exiſtant, & flatuoſum adiuuerint tumorem. Et par. 9. ſuperuenietes rigores, & nocte magis quodam modo exacerbantes cum uigiliis, & uenarum agitationibus in ſomnis atque urinas præter arbitriũ excernentes in comatoſas aliquando finiuntur conuulſiones. Et par. 10. qui principio ſudant urinis coctis deuruntur que, & abſque iudicatione refrigerantur, & celeriter peruruntur, torpidi item comatoſiq; & conuulſi pernitioſe habent. Et par. 25. quæ in acutis morbis uomendo trahuntur uitioſa. atque albæ deiectiones difficiles. lentore carentia ex his percurrentia multo cum æſtu in mentis abeunt aberrationẽ, ex his comatoſi, torpidique poſtea fiunt. morbus ex talibus diutius manet. an & circa iudicationem areſcentes difficulter ſpirent? Et par. 35. poſt ſaguinis erup. deiectiones nigrę, malæ. prauæ autem, & impenſe rubræ. an & quarto die talis eruptio fiat? comatoſi ex his conuulſione finiuntur. an nigris procurrentibus, & tumefacto uentre. & par. 67. ſurdis mãſuetæ parotides fiunt, tum alias, tum ſi faſtidioſi quippiam ſuperuenerit, & comatoſis magis. & par. 74. uentre nigra ſtercoroſaque deiiciente coma ſuperueniens parotidas excitat. & par. 76. in capitis dolore coma, & ſurditas abſceſſum aliquem poſt aures eructant. Et par. 77. hypocundrii contentio cum comate faſtidioſo, & capitis dolore parotidas effluere faciunt. & alia lege in lib. de Coac. præ. at perpetuo pro comate tranſtulit Corna. ſoporem.

Compreſsiones.

DIcit Hip. in l. prog. com. 1. par. 4. naſus cõpreſſus. & Gal. in com. ait. compreſſus naſus apparet in his, qui longiore morbo extenuantur, aut præ dolore conflictantur, aut quouis modo exoluantur, aut animo linquãtur, & item omnibus defunctis. ſed in l. 1. aph. 3. neque compreſsiones ad extremum ducẽde: periculoſum enim. ibi compreſsiones uentris cõſtrictionem ſignificant. & in l. 5. aph. 46. quęcunque præter naturam craſſę nõ cõcipiunt utero, his omẽtum os uteri comprimit: ab omenti enim pinguedine, ut exponit Gal. cõprimitur, & anguſtatur uteri os. ſed aph. 51. eiuſdem l. inquit Hip. Quæ utero gerunt his uteri os comprimitur, hoc eſt, clauditur. Cõpreſsio quoque ad rem facit chirurgicam: ſcribit. n. Hip. in lib. chirur. off. pag. 85. n. 4. Eius quod bene deligatur duæ ſunt ſpecies, roboris quidem, aut compreſsione, aut copia linteolorum. & ſubdit. Compreſsio quidem, ut incumbentia non abſcedant, neque penitus innitantur: ſed ſint firmata, non autem coacta: & minus quidem extrema, minime uerò media.

Comitialis morbus. L. Epilepſia.

De Conceptione.

Mulierum quædam concipiunt, hoc eſt, ſemen in utero recipiunt, ſeruantque: quædã non concipiunt. harum autem, quæ concipiunt aliæ retinent fœtum aliæ corrumpunt: atque ambæ hæ aut ſanæ ſunt, aut ęgræ. quæ non concipiunt aliæ concipere uidentur, & non concipiunt: aliæ minime. & quæ concipiunt aliæ iam cõceperunt, aliæ nondũ. & quę conceperunt aliæ ſunt ſanæ, aliæ egræ. & quæ iam conceperunt his neceſſarium eſt aliquod conceptum ſeruans, aut corrumpens, atque expellens, de quibus omnibus diffuſe diſſeremus: ac primum de his, quæ concipiunt, quæ commoda ipſis ineſſe oporteat.

Legit in l. 2. præd. pag. 174. n. 35. Ex mulieribus, q̃ magis aut minus in utero cõcipere ſoleãt ita cõſiderationẽ facere cõuenit. paruę ad conceptionem pręſtãtiores ſunt maioribus, tenues craſsis, albæ rubicũdis, nigræ liuidis, quæ uenas conſpicuas habent his, quæ non habent: carnem uberiorem habere anicale malum eſt: mammas autem tumidas, ac magnas bonum. uerùm interrogare oportet etiam de menſtruis purgationibus, an omnibus menſibus compareant, & an copia ſatis magna, & boni coloris ſint, & æquales in ſingulis temporibus, & hiſdem menſium diebus: ſic enim has fieri optimum eſt.

Locus uerò in quo fit conceptio, ſit ſanus, & ſiccus, ac mollis: neque retractus, neque pronus, neq; os ipſius auerſum, nec concluſum, neque auerſum. de his quoque lege in l. 1. de mor. mul. pag. 102. nu. 22. hæc mulieri neceſſaria inſunt, quæ conceptura eſt: nam non concipiunt, ut legitur in li. 5. aph. 62. quęcunque frigidos, & ſpiſſos uteros habent, & quę humidos: extinguitur enim in eis genitura. & quæ ſiccos magis & adurentes: nam ex defectu alimenti corrumpitur ſemen: quæ uerò mediam habent temperaturam, hæ fœcundæ ſunt. præterea legitur in eodem l. aph. 46. quæcunque præter naturã craſſę non concipiunt utero, his omentum os uteri comprimit, & priuſquam extenuentur, non concipiunt. ſed poſt menſium purgationem, ut ſcriptum eſt in li. de natura pueri. pag. 17. nu. 39. eadem die, aut omninò in paucis uiris permixtæ mulieres ad ſe genituram concipiunt; quoniam uteri hiant. ſed & in maribus conſideratio eſt habenda: propterea quòd ſępe in cauſa ſunt, cur non concipiat mulier. proditum eſt enim in l. 5. aph. 63. ſimiliter & in maribus: aut enim propter corporis raritatẽ ſpiritus extra fertur, ut ſemẽ non tranſmittitur ad os, uel propter ſpiſsitudinem humor non exit foras, uel propter frigiditatem non coaleſcit ita, ut ad hunc colligatur locum: uel propter caliditatem hoc idem accidit. uerùm, ſi ſcire uelis, an mulier, quæ nondum concepit, conceptura ſit, pannis, ut docet Hip. in li. 5. aph. 59. circuntectam deſuper ſuffias. & ſi odor uidetur per corpus ire ad nares, & os, ſcito, quòd ipſa non ex ſe ipſa ſterilis eſt. ſigna iam factæ conceptionis leguntur, quæ ſunt in l. de ſuperfę. pag. 22. n. 9. ſi cui ab appoſitis in uuluam non ualde fortibus dolores in articulos

ticulos perueniant, & ſtridor dentium corripiat, & membris tendatur, ac oſcitet; hanc magis concepiſſe ſpes eſt, quàm eam, quæ nihil tale patiatur. mulier, quæ præter naturam craſſa eſt, ac pinguis & pituita repleta, non concipit hoc tempore. experimẽtum uerò nos docet nu. 10. eiuſdem libri, quo ſuffias. at uerò de his plura lege in l. 6. de natura mul. & in lib. de mor. mul. & in l. de ſteril. nam ibi quę narrata ſunt, & alia ſcribuntur. Et in lib. de Carn. pag. 19. nu. 21. ubi inquit. mulier cum primum in uentre concepit; horret, & calor, & dentium ſtridor conſequitur, & conuulſio occupat, tum articulos, tum totum corpus: & uterum ſegnities, ac torpor. & quæ puræ ſunt, hoc perpetiũtur: quæ uerò craſſæ, & mucoſæ hoc non perpetiuntur, pleręque ex his mulieribus non percipiunt, nec cognoſcunt. Et in l. de geni. pag. 13. nu. 7. poſtquam coiuit mulier, ſi conceptura eſt; non procedit foras, ſed manet in utero genitura: nam uteri ſuſceptam, & concluſam in ſe ſe continent, oſculo nimirum ipſorum præ humiditate contracto ac concluſo: ſimulque permiſcentur, tum quæ à uiro uenit, tum quæ à muliere.

At, ſi ob cauſas ante relatas mulier fęcunda non conciperet, habita ratione ad cauſam curatio adhibeatur eo modo, quo deſcriptum eſt in l. ſupracitati. uerùm, ſi cui dolores, ut legitur in l. de ſuperfę. nu. 10. in coxendice, aut in capite, aut manibus, aut aliqua alia corporis parte fuerint, cum prægnans eſt. deſinunt. conceptu autem ab utero exoluto rurſus inſunt, ſi uerò poſtquàm concepit mulier affectionibus teneatur, curetur eo quidem pacto, quo libri prędicti de mulieribus explicant.

Tempus autem, quo concipiunt, conſtituitur, ut proditum eſt in l. de octimeſtri partu pag. 21. nu. 6. hoc modo. ex his omnibus neceſſarium eſt pleraſq; mulieres circa plenilunium, & ultra in uentre concipere, ut ducenti, & octoginta dies, ſæpe undecimũ menſem apprehendere uideantur: tot enim dies ſeptem quadragienarios conſtituũt: nam cum ultra plenilunium mulier concipit; neceſſe eſt eum conceptum undecimum menſem attingere, quò ad ultimum circuitum perueniat. tempus præterea uernum, ut legitur in l. de ſuperfę. n. 18. aptiſsimum eſt ad concipiendum.

Cæterum mulieres, quæ concipiunt, ſed fœtũ corrumpunt, quo pacto curãdę ſint, lege in l. 1. de mor. mul. pag. 103. nume. 37. ac in aliis libris muliebribus morbis deſtinatis.

Quę uerò mulieres non concipiunt, neque ad cõcipiendũ ſunt aptæ, antea expoſuimus. harũ affectiones, & curationes lege in l. mul. tales mulieres quãdoque uidẽtur ſe concepiſſe, ſed falsò ſigna aũt falſi cõceptus ſic enarrantur in lib. 2. prædic. pag. 174. n. 35. uerba aũt ſunt. Quæcunque in utero ſe concepiſſe putãt, & nõ conceperunt, & per multos mẽſes falluntur mẽſtruis purgationibus nõ apparentibus, & uẽtres augeri, ac moueri uident; hæ & caput dolent, & collum, & præcordia, & in mammis lac non ineſt, niſi modicũ quiddam, atque id aquoſum. poſtquàm uerò uentris humiditas exoluta fuerit, ac molles factę fuerint; in utero cõcipient, ſi nõ aliud quiddam impediat: nam hæc affectio bona eſt ad mutationẽ in utero faciendam, ut poſt hoc tẽpus in utero concipiant. at his, quæ conceperunt, dolores hi non fiunt, niſi familiares his fuerint capitis dolores, & lac mammis gignitur.

Cum autem habilis reddita fuerit conceptioni, multa comperies auxilia, quæ, ut concipiat, efficient: nam legitur in lib. de ſuperfęt. nu. 10. & 11. modus concipiendi: itidemq́ue in l. 1. de mor. mul. pag. 102. nu. 16. medicamentum autem dat. nu. 36. & 38. pluraque deſcribit ad conceptum, in eodem libro pag. 108. nu. 101. itemq́ue pag. 111. nu. 124. atque in l. de ſteril. pag. 113. nu. 8. curationes ſcribuntur ad conceptionem, experimento cognitę. Et nu. 19. eiuſdem libri conceptoria dat ſumma. ſed ut citius concipiat lege lib. 1. de mor. mul. nu. 33. fertur tandem in lib. de Coa. præ. nu. 3. uomitũ ſanguinis ad conceptum utilem eſſe.

Conchylia.

Conchylia uelut ſunt pinæ, purpuræ, patellæ, buccina, oſtrea, ipſa quidem ſicca ſunt: ſucci autem ipſorum aluum mouent. hæc in lib. 2. de Diæ. pag. 46. nume. 11.

De Concoctione.

Concoctio eſt alimenti tranſmutatio in naturam aliti facta à calore innato in omnibus corporis partibus, quæ cauæ ſint, donec deperditum reſtauretur. hanc uerò concoctionis deſcriptionẽ ex pluribus Hippo. locis accepimus. Quòd uerò alimenti mutatio fiat in ſubſtantiam corporis, quod ali indigeat, ſcriptum eſt in lib. de Alimen. pag. 13. nume. 1. cuius uerba ſunt. Auget, & corroborat, & incarnat, & aſsimilat, & diſsimilia facit, quæ in ſingulis ſunt iuxta uniuſcuiusq́ue naturam, ac facultatem, quæ ab initio adeſt. aſsimilat autem pro uiribus; cum id, quod ſuperingeritur, ſuperatur: id uerò, quod prius ineſt ſuperat. & alia tum ibi lege, tum in aliis Hip. libris. Fit autem concoctio à calore innato: propterea quòd legitur in lib. 1. aph. 14. Qui creſcunt plurimum habent calidi innati: plurimo igitur egent alimento: alioquin corpus abſumitur. Et in lib. 3. de Diæ. pag. 51. nu. 17. à frigiditate argumentatur calorem concoquere, cum ait. Secedit cibus per aluum liquidus incoctus, uelut ex inteſtinorũm læuitate, & dolorem nullum exhibet. patiuntur autem hoc uentres maxime, qui humidi, & frigidi ſunt: & propter frigiditatem non concoquunt: propter humiditatem uerò ſeceſſus fit. Tranſmutatur præterea alimentum in cauis uaſibus, ſiquidem ab aliis nec attrahi, nec contineri poſsit, ut ſcriptum eſt in lib. de Vete. med. Etenim uenæ ex uentre, ac inteſtinis, in quæ cibi, ac potus colliguntur, poſtquam hi fuerint calfacti, tenuiſsimum, ac liquidiſsimum trahunt: craſsiſsimum aũt, & fex iſthic relinquitur, cõputreſcitq́;. ſic legitur in l. de car. pag. 19. n. 12. & ſubdit. n. 13. at uerò alimentũ ubi acceſſerit; unũquodq; talem ſpeciẽ unicuique reddit, qualia ſanè erant: ſingula enim ab ab alimento irrigata augmentum capiunt, calidum & frigidum, & glutinoſum, & pingue, & dulce, & amarum, & oſſa, & alia uniuerſa, quę in homine inſunt. hæc eadem confirmat in li. de Alim. nu. 2. uerùm n. 7. ait. radicatio uenarũ hepar, radicatio arteriarum cor. ex his aberrant in omnia ſanguis, & ſpiritus, & calor per hæc meat. quare ex uentre, & inte

ſtinis cibus trahitur ad uenas,& hinc ad hepar,utpote earũ radix. hinc,cũ imperſectus ſanguis euadat; ad cor ſe confert, qđ poſtea ipſum perficit,& ad omnia delegat membra ut patet in l.4.de mor. nu. 13. &,quoniam & primum in uentre eſt calor, & in uenis, & in hepate, ac demum corde, quod eſt caloris fons; & propterea alimentum per hæc tranſiens loca concoquitur, & tandem in corde perficitur, hoc eſt, euadit in eo, quod alere poteſt, aptiſsimũ ad omnia membra nutrienda, quæ quidem & habent alium calorem & humiditatem ſimul, concoquentem id, quod ipſis idoneum ſit,& alio modo: quoniam ſanguinem ſibì aſsimilant. quapropter legitur in lib.2.de diæ. pag. 48. nu.28. Curſua longi, ac curui ſenſim ſacti calfacientes carnem, concoquere, ac diffundere poſſunt, & uim ciborum in carne concoquunt. itaque facile comprenditur concoctionem, quam deſcripſimus, eam eſſe, quam ſentit Hip. Verùm non dicendum eſt calorem ſolum concoctionem efficere, ſed & ſpiritus, & humores, & partes ſolidas, ac tandem uaſa ipſa concurrere commoda, ſana, bona temperie, bonaque habitu prædita. adiuuant præterea ſexus, ætas, animi, affectus, conſuetudo, ſtudium, exercitatio tempus anni, modus, & id generis: præterea aer, motus, & quies, inanitio, & repletio, ſomnus; & uigilia, ac id, quod potiſsimum eſt, cibus & potus conuenientes. harum autem plura habes in lib.1. aph. 15. qui inquit. Ventres hyeme, & uere natura calidiſsimi ſunt, & ſomni longiſsimi: quare per ea tẽpora alimenta copioſiora ſunt exhibenda: etenim tunc calor innatus plurimus eſt: unde & pluribus egent alimentis. indicio ſunt ætates, & Athletæ. Et aph. 14. Qui creſcunt plurimum habent calidi innati. & ſubdit. ſenibus uerò parum. Cæterum, ſi cibi & potus plures, quàm opportunum eſt, concocti intus manſerint, & homo non purgetur, & alii cibi ſuperingerantur; corpus ab humore priore, ac recenti repletum caleſcit, & febris oboritur non periculoſa, neque fortis: quia humor eſt æqualis, copia autem paulo uberior. uerùm, ſi non idonea adhibeas; inualeſcet morbus, quantum ipſe humores ſuperant hoc modo. caleſcente ſanguine exhalat maxime per hunc humor aquoſus febri infeſtiſsimus, ac remanet pinguis, & leuis, & bilioſus, & febris nutrimentum, & corpus attenuans, atque calfaciens. At, ſi non plures; attamen, quid bilioſi, uel aquoſi, uel pituitoſi in ipſis fuerit: aut corpus bilioſum, uel aquoſum, uel pituitoſum natura, uel per accidens fuerit, utputa ſi febre ardente laborarit; maxime lædetur, eo quòd humiditates ab huiuſmodi cibis, & potibus, aut à corpore ægro naturæ humanæ factæ fuerunt nocuæ. & idcirco, ſi nocent; ſuperant. quod ſi ſuperent; & non à natura euicta ſint; crudæ appellantur pituitoſę; uel bilioſæ. ſanguinem uerò omiſimus; propterea quòd niſi copioſior fiat paulatim; minime morboſus euadit. hæc omnia habes in lib.4. de morb. pag. 75. nume. 5. uſque ad 25. cum uerò humiditates hæ, quas natura non uinxit, in corpore remanſerint; appellantur excrementa cruda. quæ cum euicta ſint; dicuntur concoctionem eſſe adepta. ſic pus in phlegmone coquitur, ſic catarrhus, uel coryza, uel fluxiones, quæ ex oculis manant: ſic flaua bilis, quæ cruda acris eſt, & male olens: cocta autem & pallidior, & minimum male olens. Sed quæ uelut in anima carente corpore putreſcunt, nihil ad permutationem conferente innato calore à concoctionis ratione degenerant. hoc ſanè contingit aquoſis his humiditatibus, quæ per urinas excernuntur. atque ob id crudas urinas concoqui dicimus; quanquam corpus ex crudis ali nõ poteſt urinis. hæc Galen. in lib.de Vict. ratione in mor.acut. com.2. part. 45. exponens. cuius uerba ſunt. Interdum & cruda tum à capite, tum à thorace attrahuntur. bilioſa, uigiliæ his accedunt, ob quas non concoquitur morbus. Qua de re duæ ſunt coucoctiones: altera, quæ tranſmutat cibum in ſubſtantiam noſtri corporis; altera, in qua euincuntur excrementa retenta, de quibus concoctis ſic loquitur Hip. in l.1.aph.22.

Concocta medicari, atque mouere: non cruda, neque in principiis.&c.

Sed quonam modo ſit concoctio. hæc facienda, quibus agentibus, quibus inſtrumentis, quo tempore, & uſque quo, breui Hippo. exponamus ſententiam. Agens coctionem proculdubio eſt calor naturalis, qui & ab extrinſecis iuuatur remediis. quo aũt modo nos docet in lib.2.aph.4.his uerbis. Corpora cum quiſpiam purgare uoluerit; oportet fluuida facere: Et in lib.de inter. Affect. pag.88.nu. 29. Præhumectare uerò antea corpus ipſius oportet per fomenta: quò magis pharmacis obediat. Et in li. de locis in ho. pag.33.nu.46. morbum ſi quis nõ cognoſcat medicamentum bibendum præbeat nõ forte. ſi itaque leuior inde fiat; demonſtrata uia eſt, ꝙ gracilitatem inducendo curandus eſt. ſi uerò non leuior reddatur, ſed prius habeat: contraria facienda ſunt. ſi non profuerit gracilem facere; tumidum facere conducet, & frequẽter permutare, ita ut hoc conſilio utaris. ſi quis in morbis quid permutaturus eſt, forti quidem ægroto, debili autem morbo, tamẽ quidem confidenter fortiore quàm morbus eſt medicamento utendum eſt: nam etiam ſi quid de ſano abducat una cum debili, ac ægroto; nullum detrimẽtum eſt. Si uerò morbum fortiorem, ægrotum autẽ debilem acceperis, debilibus pharmacis curabis, quę ipſum morbũ ſuperẽt, & abducant: uerùm ęgroto nihilo debiliorẽ reddant. Et n.47. antiqui morbi difficilius curantur, quàm recentes. uerùm morbos antiquos primum recẽtes facere oportet. ulcus calloſum factum eiecta primum duritia per putrefactorium medicamentum, conſtringere deinde oportet. pharmaca, quæ tumefacere maxime ſolent, ea pura ulcera adſtringunt: quæ uerò attenuant, ea purgant. ſi uerò quis conſtringat ulcera nondum matura; corpus ægrotum nutrit, quod ulcus habuerit. & ſi quidem adſtringere oporteat ulcus, ac implere, tumeſacere prodeſt, etiamſi in capite carnem uelis: renutrita enim à cibis caro propulſat eã, quæ à medicamento putrefacta eſt ſimul cum natura debellat. uerùm eleuatum, aut leuem, carnem cibis gracilem reddere oportet. Et in lib. 4. aph. 13. ad belleboros, qui non facile ſuprà purgantur, eorum corpora ante potionẽ pluri cibo, atque quiete humectanda ſunt. & in l. de inter. affec. n. 14. huic

eum

cum ſi habuerit; caput purgato hipophais ſucco, aut cnidio grano, corpore prius ualde bene foto. Et in l.4.aph.14. cum biberit quis helleborum; ad motiones corpora ducere magis, ad ſomnos uerò, atque quietem minus. indicat autem nauigatio turbare motione corpus. & aph. 15. cum uolueris magis ducere helleborum; moue corpus: cum uerò ſiſtere; ſomnum facito, & non moueto. Et in lib. 1. de Diæt. pag. 44. nu. 35. confert his uti fomentis, & à fomentis helleboro expurgari. & in lib. de Salu. dię. pag. 12. nu. 7. declarat, quibus inſtrumentis præparandi ſint homines craſsi, ac pingues, itemque graciles ad uomitum. quicunque homines craſsi, ac pingues ſunt, & non graciles ieiuni uomāt à curſu, aut ambulatione cita, iuxta meridiem. ſit autem dimidia hyſſopi in aquæ congio contriti he. atq; hoc ebibat affuſo aceto, & adiecto ſale, quo iucundius euadat. bibat autem primum ſenſim, ac lentius; poſteà amplius, & citius. qui uerò graciliores ſunt, ac debiliores, à cibis uomitum faciant hoc modo. lotus calida præbibat meri heminam, deinde cibos omnigenos edat, & neque dum cibū ſumit, neque à cibo bibat, ſed contineat ſe, donec quatuor ſtadia qs percurrat. deinde uina tria permiſta ipſi in potu offerātur, auſterum, dulce, ac acidū, primum quidem meracius, ac paulatim, & per multū temporis ſpacium, deindę uerò dilutius, & citius, & multum. quicūque aūt bis in menſe uomere cōſueuit, huic melius eſt, ut conſequenter in duobus diebus uomat, quàm per quintum, & decimum. uerùm aliqui penitus cōtrarium faciūt. nō eſt igitur modus unus concoquēdi humoris, nec inſtrumentum unum, quibus uſus fuit Hip. ad concoctionē: ſed multa, ac plura, quæ breuitatis gratia omiſsi, quemadmodum ſunt lotiones, linimēta, unctiones, de quibus ſuis agetur locis. & illud obſeruēt medici noſtrę ętatis, qui abſque ullo diſcrimine habituum, ac morborum, & ętatū omnibus ſyrupos exhibent. At concocto humore medicandum eſt, & mouendum, hoc eſt, per purgationē mouendus eſt humor. ſed ſignū concoctionis eſt craſſicies in urinis, in egeſtionibus, in ſputo, & in pure. fit concoctio in morbi uigore: nam ſcriptum eſt in l. 2. aph. 29. cū morbi inchoant, ſi quid mouendum uidetur, moue: cum uerò conſiſtunt, ac uigent, melius eſt quietem habere.

Concretum.

Scribitur in l.6. de mor. po. ſec. 2. par. 45. cōcretū eſt, conſtitit citius, motū eſt: inquinatū eſt, & tardius creſcit, hoc eſt, ut exponit Gal. cōpactus eſt & ſolidior factus eſt, & citius motus eſt mas, q̄ fęmina. inquinatū eſt. i. nō perfecte cōcocta, nec cōpacta, nec ſolidior eſt fœmina, q̄ mas. & tardius creſcit, & pluri tēpore nō fęmina, ſed mas. uerū aūt nūc incremētum id dicat ſolū, quod in utero fit, uel quod à partu, incōpertū eſt. & in l. 2. pror. com. 2. par. 11. hebetatus oculus, uiciatus, & concretus, immobiliſque, & tenebroſus ſi fuerit malū. & Gal. in com. concretus oculus propter muſculorum immobilitatem mouentiū oculos fit. & ſubdit. concreti nunquam mouentur.

Conſiſtere.

Coniectari oportet, an ęger cū uictu ſufficiat perdurare, donec morbus conſiſtat. hæc in lib. 1. aph. 9. & Gal. in com. exponit, quid ſignificet morbū conſiſtere. & ait. cū uis robuſta fuerit, adeo ut ſperemus ipſam poſſe perdurare totū tempus inter medium uſque ad ſummū morbi uigorē. unde declaratur ſequens aphoriſmus, cuius uerba ſunt. Quibus ſtatim morbus cōſiſtit, hoc eſt, peruenit ad ſtatum. & ſubdit. quibus poſterius debet conſiſtere his in ipſo cōſiſtendi tempore & parum antè cibus ſubtrahēdus.

Conſtans.

Scribit Hip. in l. 3. aph. 8. in conſtantibus tēporibus, cū tempeſtiuè tempeſtiua reddantur, morbi cōſtantes, & boni iudicii fiunt. in inconſtantibus autē inconſtātes, & mali iudicii. Galen. in com. ait. conſtantia tēpora nominat, quæ ordinatim propriā recipiunt temperaturā. ſic morbi inconſtantes dicuntur qui nec tempus ſeruant, nec ordinem.

Conſtare.

Scriptum eſt in lib. 1. aph. 8. Quando morbus in ſuo uigore conſtiterit, hoc eſt, ſtatum habuerit; tunc uictu tenuiſsimo utendum eſt. Et in l. prog. cōm. 2. par. 13. deiectio optima eſt, ſi mollis, & conſtās ſit, ideſt non diffiuens.

Conſtringere.

Dilatare, conſtringere alia quidē, alia uerò non. hæc ſunt uerba Hip. in lib. 6. de mor. pop. ſec. 2. ubi Galen. in com. ait. oportet, quæ aſtricta ſunt aperire, & rarefacere moderate calefaciendo: quæ uerò aperta ſunt cogere aſtringēdo, & refrigerādo. dilatātur, & cōſtringuntur quandoque ora uaſorum aut particularum quorundam ſenſilia: quandoque inſenſilia in cute, & in profundo corpore.

Conſtitutio.

Cōſtitutio in rebus medicis ab Hip. dicit de morbo, & de tpe. de morbo ſcriptū eſt in l. 1. aph. 12. accesſiones uerò, & cōſtitutiones morbi indicabūt anni tēpora. qd aūt ſignificet morbi cōſtitutio ſic exponit Gal. in cō. & ait. ſi morbus ſit acutus, uel peracutus, uel lōgus, & qn̄ maxime in uigore cōſiſtet; nihil aliud eſt niſi morbi cōſtitutionē conſiderare. De tempore dicit cōſtitutio, & ſignificat, ut uult Philotheus, tempus breue, & mutatio longum. & proptereà legitur in l. 3. aph. 15. ex anni conſtitutionibus quod in totum dixerim ſiccitates imbribus ſunt ſalubriores. Et aph. 17. quotidianæ conſtitutiones, hoc eſt, breuis temporis, ſiue aeris mutatio.

Conſuetudo.

Qui alicui rei aſſuetus eſt, poſsidet illius rei habitū. ſed habitus eſt qualitas acquiſita, quę nunq̄, uel uix remouet ab eo, qui eā tenet. idcirco & conſuetudo uix, uel nunq̄ recedet ab eo, qui ipſam habet in aliqua re. ſed uertitur quādoque in naturā: ſi quidē diuturnus habitus forma rei euadat. hoc quidē cōfirmatur ab Hip. in l. de aer. aq. & loc. pag. 31. nu. 35. ubi recitat, quo pacto à principio cōſuetudo in cauſa fuerit, ut Macrocephali tā lōgis capitibus eſſent: & tpis progreſſu natura tales produxit, ut non eſſet neceſſe conſuetudine priore cogere: quoniam natura ipſa cum conſuetudine conſpirauit. at, cum cōſuetudo ſit quædam natura, & quæ natura ſunt uel fiūt, neceſſariò ſunt uel fiūt, uel ut plurimū; ideo ſcriptū eſt in l. 2. aph. 12. quæ relinquuntur in morbis poſt iudiciū recidiuas facere conſueuerūt, hoc eſt neceſſe fuit: nam ait Gal. in com. Quæ relinquuntur in morbis, hæ ſunt malorum humorum reliquiæ, quas neceſſe eſt tempore putreſcentes febres accendere; ſi quidem omnis humor alienus à na-

tura corporis, in quo continetur, neque aptus natura eſt ad eius nutritionẽ. quare relinquitur, ut neceſſario ad putredinẽ conuertatur. & ſi locus calidus fuerit, in quo fuerit collectus; tunc celerrime putridus fit. uerùm quoniam conſuetudo eſt de rebus extrinſecis, & nõ naturalibus, quæ noſtro corpori adhibentur, atque fiunt ei naturales. qua de re cõſuetudo eſt in ſex rebus non naturalibus. quapropter ſcribit Hip. in lib. 6. de mor. popu. ſec. 8. par. 30. conſuetudo, dum ſani fuimus, attendenda, qualis in uictu, ueſtitu, laboribus, ſomno, rebus uenereis, & mente fuerit. conſuetudo in cibis, quantum ualeat ſcriptum eſt in l. de uete. med. pag. 4. nu. 18. 19. & 20. & in l. de Vict. ratione in morb. acu. com. 2. par. 20. ait. oportet & ex ſanorum hominum uictu diſciplinam, quæ conferat facere. nã ſi ſanis quibuſdam tales, uel tales cibi uariare uideantur cum in aliis quibuſdã, tũ in nonnullis mutationibus, quõ & in morbis quibuſdam. Et par. 21. atqui quòd uicioſus cibus, & potus ſemper ſibi ſimilis ad ſanitatem tutior ſit, quàm ſi quis ſubito ad alterum, uel meliorem ſe transferat, facile intelligitur. & par. 22. nempe tum his, qui bis die comedunt, tum his, qui ſemel, noxam, & imbecillitatem pariunt, repentinæ mutationes, & quæ prandere non conſueuerunt, & prandent; ſtatim ægre habent. & alia lege par. 23. uſque ad 29. ſed in l. 1. aph. 16. uictus humidus febricitantibus omnibus confert, maxime uerò pueris, & aliis, qui tali uictu uti conſueuerunt. Et aph. 17. & quibus ſemel, aut bis, & quibus plura ne, an pauciora paulatim oporteat afferre conſiderandũ. condonandum autem aliquid tempori, ætati, & cõſuetudini. De conſuetudine in ſomno loquitur Hip. in lib. prog. com. 2. par. 11. & ait. de ſomno quemadmodum ex natura, & in conſuetudine eſt, interdiu uigilandum, noctu dormiendum eſt. De balneo uerò agitur in lib. de Vict. ratione in mor. acu. com. 3. par. 57. & inquit, magni admodum pendere oportet, ſi æger cum recte ualuit, balneum ualde affectauit, & lauari fuerit aſſuetus: nempe tales magis appetunt, atque iuuantur, cum loti fuerint, adeo ut lædantur, ſi non loti fuerint. De labore uerò ſic ſcribit in l. 2. aph. 49. Qui conſueti ſolitos labores ferre, & ſi fuerint imbecilles, & ſenes non conſuetis, fortibus, atque iuuenibus facilius ferunt: labores enim ut ibi ait Gal. aſſueti corroborant corpus. De decubitu ſcribit in l. prog. com. 1. par. 19. ſic, ſi quis cubet in uentrem nequaquam ſolitus ita dormire, dum ſanus fuit, malum eſt: delirium. n. aut dolor circa uentris ſedes ſignificatur. Et par. 21. ſi quis ſtrideat dentibus non conſuetus à pueritia ita efficere, inſania ſignificatur, ac mors. de locis, ac partibus corporis legitur in lib. de Flati. pag. 40. n. 16. pituita acribus humoribus permixta quocũque proruperit maxime in non conſuetos locos, eos exulcerat. De euacuatione dicit in l. de humo. Quæ ſua ſponte ſurſum, ac deorſum erumpunt: quæ proſunt, & quæ nocẽt, docet. ſ. nos congenita forma, regio, conſuetudo, ætas, & alia. De Menſibus mulierum deſcribit Hip. in l. 1. de mor. mu. pag. 10. nu. 1. & ait. cum peperit mulier, uenulæ fluidiores ſunt ad menſes; quia aperiuntur, & ampliores fiunt, itemq́ue uteri magis aperiuntur. quare mulier purgationem à partu experta minus laborioſe menſibus decurrentibus purgatur. at tandem ſcribit in lib. 2. aphor. 50. Quæ ex longo tempore conſueta ſunt, & ſi deteriora ſunt, inſuetis minus moleſtare ſolent. oportet igitur ad inſueta permutari. ibi Galen. ait. in quo conſulit tranſmutari quodammodo ad non conſueta ſalubris gratia ſecuritatis dictum eſt: eſt enim unica tantum conſuetudo periculoſa; cum omnes homines inopinatis rerum ſortibus ſubiiciantur. ſed, cum à conſuetudine diſcedere uolueris; id paulatim eſt faciendum, quẽadmodum docet in l. de Vict. ratione in mor. acu. com. 2. & 3. nam affectus, & cognitiones, ut proditum eſt in li. de Flat. nu. 21. à conſuetudine contingunt. cum autem à conſuetudine ſolita recedimus; aufertur nobis prudentia. & in lib. de Coa. præ. pag. 175. col. 4. præter cõſuetudinem quid facere, uelut eſt, pponere ſibi aliquid, & expectare aliquid prius non conſuetum, aut contrarium, malum eſt, & mentis emotioni proximum.

Conſumptio.

Lac conuenit tabidis dare, & præter rationẽ conſumptis, hoc eſt, extenuatis, ut exponit Gal. in li. 5. aph. 64. quid uerò indicet conſumptionem recitat Hip. in l. prog. com. 2. par. 35. & inquit. ſi pingue deſupernatans. ſ. in urina araneorum ſpeciem, referat, damnandum eſt: indicat. n. conſumptionem. ſed l. Tabes, & colliquatio.

De Contuſionibus.

Species contuſionis, ut teſtatur Hippo. in lib. de cap. uul. pag. 183. nu. 8. plures ſunt: nam & magis, & minus contunditur, & altius, ac per totum os, & minus in altum, ac per totum os, & in ampliorem, & minorem longitudinem, & latitudinem: uerùm harum ſpecierum nulla oculis cognoſcitur, qualiſnam exiſtat, & quanta magnitudine: neque enim etiam ſi ſint contuſa & malum factum ſit; an contuſa ſint oculis uidere conſpicuum fit ſtatim poſt uulnerationẽ ſicut neque aliquæ fiſſuræ uideri poſſunt, quæ rupto oſſe procul abſunt. contunditur autẽ et cutis, ut nu. 1. huius lib. apparet. os contunditur, ueluti dictum eſt nu. 8. Et dicit nu. 13. & contunditur obſcuris contuſionibus, & intro eo ſua natura maxime cedit. contunditur & caro, ut nu. 15. eiuſdem lib. apparet. ubi ait, neceſſe eſt carnes contuſas, & conciſas pus fieri, & conſumi. ſed antequam ad curationem te conferas, docet te hæc Hip. nu. 12. contuſiones, & fiſſuras in oſſe non apparentes, & tamẽ præſentes ex uulnerati reſponſione cognoſcere primum conari oportet, an tale quid paſſum ſit os, aut non paſſum. deinde ratione, & opere exquirere citra ſpecilli admotionem: ſpecilli enim admotio non indicat, an tale quid mali os paſſum ſit, & an habeat quid in ſe ipſo, aut non paſſum ſit. quę uerò ſymptomata uehementes adferant contuſiones: ſic ſcriptum eſt in lib. de frac. pag. 187. nu. 12. Talibus diuturnæ, ac moleſtæ affectiones fiunt, & quæ ſæpe refringantur; ſi non bona diligentia, & multa quiete curentur. quare etiam ea, quæ ex tali modo corrumpuntur ſupra aliquam læſionem, magna corpori pericula inducunt: febres enim peracutę oboriuntur, continuæ, tremulæ, ſingultuoſæ, mentem contingentes, paucis diebus durantes, ac occidentes. fieri profectò etiam poſſunt uenarum ſanguifluarum liuores, uenarum nauſeæ, & cancerationes ex compreſsione. fieri autem

poſſunt

poſſunt hæc abſque alia corruptione, atque hęc quidem relata ſunt; ubi uehementiſsimæ contuſiones fiunt. plurima tamen leniter circumcirca contunduntur, neque ullum magnum curationis ſtudium exigunt, ſed rectè tamen tractare oportet. & in lib. 4. de mor. pag. 77. nu. 25. ſi contuſio fiat homine percuſſo, aut lapſo, aut aliud quid tale perpeſſo, & tumor oboriatur; ſanguis ſtatim præ uiolentia calefactus, & uenis hiantibus illapſus, non habens exitũ præ copia, quò abire poſsit, conglobatur; & propterea tumor fit, & tandiu adeſt donec depurgatus fuerit, eo modo, quo de locis depurgari dictum eſt, aut etiam per ipſum tumorem, & ſiue per chirurgiam, ſiue ſine ea, ſanguinis tranſitus fiat, aut per tẽpus ſuppurato, aut non. ſed & labor tale efficit, cum enim homines laborarint, quibus ſanè maxime ſanguinis afflictio contigerit; illic firmatur, ac caleſcit, & ex hoc dolor oboritur. Si uerò hæc quidem ſuperauit homo, uerùm multa copia labor accedat, & aluus; ac ueſica non breui copiam expulerint; febris ſanè ex hoc irruit. & ſi quidem prior humor æqualis fuerit; nequaquàm. ſi uerò in laboro ipſorum plurimus in corpore permaneat; ſuperat ille. De curatione uerò hæc loquitur in lib. de Chir. offi. pag. 186. nu. 12. Quæcunque effuſo ſanguine ſugillationes, aut contuſiones, aut uulſiones; aut tumores inflammationis exortes, ex uulnere oboriuntur, ad ſupernam partem plurimum, ad infernam etiam parum deligare oportet. ita ut manum aut crus non habeat in decline, & initium ſupra uulnus ponat, ac maxime firmet, minime extremas partes, medio modo medias ultimam partem ad ſupernas corporis partes diſtribuendo, deligatione, compreſsione: ſed & hæc, copia magis quàm robore. maxime autem his lintea tenuia, leuia, mollia, pura, lata, ſana debentur utpote ſine ferulis: & uberiore perfuſione uti oportet.

Contabeſcere.

Febricitantium nihil minui corpus uel plus quàm ratio poſtulat contabeſcere malum: hoc. n. morbi lõgitudinem, illud uerò imbecillitatem ſignificat. ibiq; contabeſcere, ut placet Gal. ſignificat corpus collabi, & extenuari. hæc in l. 2. aph. 28. ſed in lib. de loc. in homi. pag. 32. n. 36. ſcribitur. ex iiſdem, & ſplen floreſcit, & corpus contabeſcit, hoc eſt, tenue fit. & in l. 3. de diæ. corpus contabeſcit conueniens alimẽtum non ſuſcipiens. dicitur et uox contabeſcens. i. tenuis. ut l. tabes, & colliquatio.

Contegere.

Legitur in l. de Vict. ratione in mor. acu. com. 4. par. 44. corpus. ſ. febriẽs quieti permittere, ungere, & æqualiter contegere oportet. & Gal. in com. ait. hominem curare uoluit quieti permiſſum, unctum, & æqualiter ueſtimentis obuolutum, ut concoctio fiat.

Continentia, & contenta.

Legitur in lib. 6. de mor. pop. ſec. ſiue com. 8. Cõtinentia, contenta, impetum facientia uti Galen. inquit. planum eſt continentia hic appellari ſolidas corporis partes. ſi quidem hæ humores contineant: contenta uerò humores, qui ſolidis partibus continentur: impetum facientia ſunt ſpiritus: quòd hi ex omni parte, & momento temporis corpus, quod in ſuo ſtatu ſit, facile & ſine ullo impedimento penetrent.

Contractio.

Aures frigidæ, & cõtractæ, & fibræ earum uerſę. hæc in l. prog. com. 1. par. 7. ubi Hip. dat ſigna lethalia. Gal. reddit rationem, & inquit. quia chartilagineæ ſunt, & carne uacant exangues habentur, & itidem celerrimè refrigeſcunt. & in lib. 6. de morb. popul. ſec. 7. legitur. Contracta præ ſiccitate. & in li. 4. de mor. pop. pag. 139. nu. 26. quibus abſceſsibus recidiuæ fiant, uenæ temporum, & contractiones & colorum mutationes ante iudicationes, ex rubro ad uiridem ac pallidum, ſi non iudicent.

Contrariis.

Scribit Hip. in l. 2. aph. 22. qui morbi ex repletione fiunt, curat euacuatio: & qui ex euacuatione repletio, & aliorum contrarietas. idcirco ait Galen. in com. ſi ex refrigeratione morbus fiat curatio eſt per calefactionem, & contrà. & hic declarat illam particulam: Aliorum contrarietas. quapropter illud cõcludendum eſt; quòd ſi morbus fiat à primis qualitatibus, ab iiſdem contrariis curetur: ſi à ſecundis, & ex iiſdem contrariis curetur: ſi ex tertiis, uel quartis; contraria horum curationi adhibeantur. Et propterea medici falluntur, ut etiam affirmat Hip. in li. de uete. med. qui perpetuò qualitates primas morbos curare aſſerunt. ſed de his plura in cap. de Curatione.

De Conuulſione, ſiue ſpaſmo.

Conuulſio dicitur de illis partibus noſtri corporis, quæ contrahi poſſunt, atque in illa contractione periſſtere. & propterea non contrahuntur humores; eò quod fluxiles ſunt: nec contrà oſſa; quia omnino ſtabilia ſunt. contrahuntur igitur illæ partes, quæ inter hæc medium tenent locum, ueluti quæcunque uel nerui ſunt: uel de neruis participant. at neruoſæ partes ex materia, quæ partim imitatur elementum terreũ, & partim aqueũ, cõſtatæ ſunt. & idcirco ſunt frigidæ. uerùm hæ quoniam uita ſtat per calidum, & humidum, appetunt caliditatem mediocrem; propterea quòd immodica exſiccaret: & non ſuperfluã humiditatem; ſi quidem humiditas ſuperflua ad opera peragenda inutilis eſſet. & nocuua: quapropter, ſi partes neruoſæ à nimio frigore capiantur, uel à nimia caliditate, uel à ſuperflua humiditate, uel ſiccitate; neceſſe eſt ut contrahantur: nam calor aperiendo meatus, atque ſubtiliando humiditatem exſiccat neruos: ſic frigiditas comprimendo, humiditatem exprimit. unde, cum humiditas neruoſarum partiũ expirauerit; ſiccitas contrahetur. præterea, ſi ſuperflua humiditas in neruos defluxerit, ipſi repleti contrahẽtur, atque tumefient. quamobrem conuulſionis cauſæ ſunt hæ, caliditas nimirum, frigiditas, humiditas, & ſiccitas. Sed Hip. has quatuor reducit ad duas neruoſarum partium affectiones: ait. n. in li. 6. aph. 39. conuulſio fit uel ex repletione, uel ex inanitione: nam ab humiditate replentur nerui, & à ſiccitate: ſiue ab abſentia humiditatis inaniuntur, at exſiccantur. attamen conuulſio quandoque fit ab aliquo coniuncto abſque ulla qualitate, uel materia in re attracta: quemadmodum ſi, dum uentriculus attrahitur; uiſcus inſequens attrahatur. Cauſæ quidẽ omnes ſunt intrinſecæ, quemadmodum hæ, quas diximus, aut extrinſecæ: nam, ut recitat Hip. in lib. 5. aph. 1. fit conuulſio ex hellebori potione. Et in aph. 2. ex uulnere. Et aph. 3. ex ſanguine multo fluento.

Et aph.3.ex ſanguine multo fluente. Et aph. 4. ex immodica purgatione. Et aph.5.ex ebrietate. Et in l.7.aph.13.ex æſtu uehementi: ac denique ex aliis cauſis extrinſecis, ueluti ex aeris conſtitutione frigida, & humida, ſicut narrat in l.1. de morb.po.ſec.2. à labore, & uiolentia, ut in li.1.de mor.nu.16.& 17. fit in uigilia, ut lib.7.aph.18.ſcriptum eſt: ſic ex aliis rebus non naturalibus pręſertim ex animi affectib.

Cæterum conuulſio torquet hominem uel in partem anteriorem, uel in poſteriorem, uel nullo pacto torquet, ſed breuem reddit partem conuulſam. & propterea conuulſionis tres ſunt ſpecies, quarum prima appellatur tetanus: & eſt, cum ceruix unà cũ reliquo corpore immobilis manet, & in neutrã partem inflecti poteſt. hanc latini uocant diſtentionẽ, & Celſus rigorem. ſecunda nuncupatur Emproſthotonus: & hæc fit, cum caput, ceruix, reliquumq; corpus in pectus contrahitur. tertia nũcupatur opiſthotonus: quæ fit, quãdo caput in ſcapulas conuellitur. & quod dictum eſt de toto corpore, intelligendum eſt de ſingulis membris, ac de ſingulis partibus, quę conuelli poſſunt. porrò omnis cõulſionis ſpecies, aut diuturna eſt aut breuis. diuturna fit à caliditate, uel à frigiditate unà cum ſiccitate. breuis eſt duplex aut quia breui homo moritur, aut quoniam materia facile reſoluitur, quemadmodum ſi à uaporibus læſa aliqua pars contrahatur, aut ab humiditate leui quadã. & hæc de cauſis conuulſionis, atque de eiuſdem ſpeciebus.

Signa uerò, quæ conuulſionem indicant, plura ſcribuntur ab Hipp. ait.n. in lib. de Vict. ratione in morb.acu.pag.158.nume.48. inſpicere ipſas nares oportet, an ſpiritus æqualiter per utraſque feratur. & ſi multus feratur è naribus; conuulſio fieri debet, ſi uerò conuulſio fiat; tali mors expectanda eſt. Et in l. . aph.56. in melancholicis morbis ad hæc periculoſi decubitus ſtuporem corporis, uel conuulſionem, uel furorem, uel cæcitatem ſignificant. Et in li. de Coa.præ.nu.1. ex perfrigeratione timor, & triſtitia præter rationem in conuulſionem finit. & ſubdit, & ſoporoſi rigores aliquatenus pernicioſi, & flammeus in facie color cum ſudore, in his malignus eſt, in his frigiditas poſteriorum partium conuulſionem accerſit. & in ſumma poſteriorum partium frigiditas conuulſoria eſt. Et nu.3.eiuſdem libri. conuulſionem ſignificant tremulis, anxioſis iuxta aures tumores. Et ibidem. conuulſionẽ ſignificat urina pelliculoſa. Et in l.4.aph.68. in febribus ſpiratio offendẽs malum: conuulſionem.n. ſignificat. Et in li. de Coa. præ.pag.166.nu.1. in morbis acutis motus iactatio, ſomnus turbulentus quibuſdam conuulſionem ſignificat. Et, turbulentæ cum ferocis excitationes mentem emouentes malæ ſunt, itemque conuulſoriæ, tum aliàs, tum cum ſudoribus. Conuulſorię etiã uidentur colli, ac dorſi perfrigerationes, imo etiam totius corporis. in his mictiones ſunt pelliculoſę. Et, delyria cum ſopore conuulſoria. Et, Mentis emotiones modice feroces ferinæ ſunt: ſed & conuulſionẽ ſignificant. Et, In morbis longis uentris pręter rationem tumores conuulſorii. Et ſubdit. Phrenitici parum bibentes, ſtrepitum ualde percipientes tremuli, aut conuulſi. Et ſubdit. Affectiones in phreniticis frequenter tranſmutationem habentes, conuulſoriæ, prauæ. Et infra. Qui in febribus exudant, caput dolentes, aluo ſuppreſſa, cõuulſi fiunt. Et pag.177. ſoporoſi num aliquid conuulſorii habent? Et ſubdit, Num & iuxta tempora oſsium diruptiones conuulſorię? Et infrà, Oculorum obſcuratio cum animi deliquio breui conuulſionem inducit. Et inferius, uox acuta planctum referens, & oculorum obſcuratio conuulſorium eſt. Et ſubdit. ſpiritus magnus, & per multum tempus delyrium, aut conuulſionem ſignificat. Plurima autem ex his ſignis comperies in l.2. & 3.pror. Et in l.7.de mor.pop. pag.52. & nu.54. Eodem modo ex uehementibus doloribus: nam urinæ denſæ, ac conturbatæ certum ſignum ſunt doloris capitis, & conuulſionis, ac mortis. Et in lib.prog. com.7.par.34. Pueris conuulſio accidit, ſi febris acuta fuerit, nec aluus deiiciat, ac uigilent, paueant, lugeant, colorem mutent, & croceum, aut liuidũ, aut rubidum trahant. hæc igitur nuperrime æditis pueris. promptius accidunt ad ſeptimum uſque annum. adultiores uerò pueri, & uiri non in febre detinentur à conuulſione, niſi aliquod indicium extiterit ualidiſsimum, ac deterrimum, qualia per phrenitidem accidunt. Et in li.3.pror.par.16. Somnus multus in his conuulſiuus. Et par.17. urinæ detentio, & quibus rigores ex his conuulſiones: ut & ipſa ubi inhorruit, ſudauit. Et par.19. Turbulentæ, ac feroces è ſomno excitationes conuulſiuę tum aliàs, tum cum ſudore. Et par.20. ceruicis, & dorſi perfrictiones apparentes per totum corpus, in his & ſpumoſę urinarum excretiones, cum animi deliquio, & in oculis totius lucis impedimentum conuulſionem prope eſſe indicant. Et par.21. Cubiti, & ceruicis dolores conuulſiui. à facie autem hi, atque in faucibus. ſonitus multi. Sudores in his per ſomnos boni, an & ſudore quamplurimos leuari non malum? Et par.28. ueſica intercepta tum aliàs, tum cum capite dolore cõuulſiuum quippiam habet. & par.29. an & oſsiũ, quæ in temporibus ſita ſunt, pertuſiones, & diſiunctiones conuulſionem accerſant? uel temulentum ſauciari, uel ſanguinem ualenter erumpere in principiis, ſi id faciunt, conuulſiua.

Nunc uerò quos recenſeat Hip. cõuulſioni aptos, paratoſque partim diximus, atque hoc loco dicemus. Legitur in li.de Coa.præ.pag.107.nu.1. caput dolentes, exudantes, aluum ſuppreſſam habentes, conuerſioni obnoxii ſunt. & in l.de Denti. pag.24. nu.2. Quibus in dentitione aluus amplius ſubducit, minus conuelluntur, quàm quibus parum. &, quibus in dentitione febris acuta accedit, parum conuelluntur. &, quicunque dentientes habitiores manẽt, & altiore ſomno utuntur, periculum eſt, ne conuulſione corripiantur. & in lib. de aer. aq. & loc. pag. 35.nu.4. pueris incidunt cõuulſiones, ac anhelationes, quæ morbus puerorum, & ſacer eſſe putantur. Et in l.1.de mor.pag.62.nu.20. iuniori quidẽ utpote, qui habet corporis uigorem, & ſiccitatem, & carnem denſam, ac robuſtam, & ab ipſa oſſa aſsidentẽ, cute circum ipſum circuntenta, cũ aliquid amplius laborarit ſolito magis, & derepẽte conuulſiones uehementes fiunt, & ruptiones multæ, ac omnigenæ uenarum ac carnium. & horum aliqua ſtatim manifeſtę fiunt, aliqua poſteriori tempore comparent. & l.3.aph.25. in progreſſu cum iam dentire incipiũt gingiuarum prurigines, febres, conuulſiones. & in lib.5.aph.5. ſi ebrius quiſpiam repente obmutuerit,

rit, conuulſus moritur, niſi febre corripiatur. & in li. de Frac. pag. 191. nu. 35. Conuulſionem tum multo magis induxeris, ſi reponas tertia, quarta, aut quinta die, quàm ſi reponere omittas. atq; hæc probe noſſce conuenit, ſi enim reponenti conuulſio acceſſerit, non multa ſalutis ſpes eſt. quemadodũ autem eſt rurſus eiicere os a ſua ſede; ſi hoc fieri citra moleſtiam poſsit non enim in laxioribus, quam opportunum eſt conuulſiones, ac diſtentiones accedunt; ſed in his quæ magis extenta ſunt. & in l. 5. aph. 65. Quibus, tumores in ulceribus apparent non conuelluntur maxime, neque inſaniunt. uerum his euaneſcentibus, derepente quibuſdam è tergo conuulſiones, & diſtentiones fiunt. & aph. 60. eiuſdem lib. à Quartanis capti non admodum à cõuulſionibus capiuntur, ſi uerò prius capiantur, & quartana ſuperuenerit; liberantur. & in l. 3. pror. par. 32. faucium ſine tumore dolores, ſtrangulantes conuulſionis quiddam habent, tum alias, tum à capite orti. & par. 13. Quibus tremores conuulſiones facti, cum ſudore redire conſueuerunt, iudicatio his euenit, ubi ſuper riguerint. & par. 14. lumborũ dolor cum capitis & ſtomachi dolore, atque excreatu uiolento conuulſiuum quippiam habet, ſubmutumq́ue cum iudicatione rigorẽ.

Quæ autem membra, ac partes conuellantur, quemadmodum ſentit Hip. hæ ſunt, pars interior. uel poſterior corporis, ut apparet in l. 2. de mor. po. ſec. 3. Et conuulſiones tenebant ab aluo, & inteſtinis, & ſingultus, ut in l. 5. de mor. pop. n. 4. In dextra primum parte, deinde in ſiniſtra. n. 11. eiuſdem lib. manus reſoluta cum conuulſione legitur in l. 1. ſec. 3. Conuulſio manus ſiniſtræ. in l. 5. n. 14. Collum cõuulſum in li. 7. n. 25. In digitis manuum, & pedum conuulſio. n. 57. eiuſ. lib. uerum in l. de Frac. nu. 35. Facies conuellitur, in l. 2. de morb. popu. ſec. 5. conuulſio digitorum manus. In ſec. 6. eius lib. uocis partes conuulſæ. Et in l. de oſ. natura. Vena humeralis, ſanguiflua rumpitur, aut conuellitur. Et in eodem l. n. 17. nerui conuelluntur. Et in l. de mor. ſac. n. 8. Manus in epilepſia. & in eodem lib. & n. præcordia. Et n. 18. eiuſdem lib. Cor conuellitur. Et in l. 1. de mor. n. 12. Venula conuulſa rumpitur. Et ibidem. Caro conuulſa, aut contuſa trahit ſanguinem. Et nu. 14. Eiuſdem lib. Ventriculi contrahuntur, & reſiccantur. Et n. 25. Conuulſio lateris fit. Et n. 5. articuli pulmonis conuulſi: itemque pectus, & dorſum conuulſum. Et li. 4. de mor. nu. 28. pulmo conuellitur cum tuſsis fortis fit. Et in l. de inter. affec. n. 2. conuulſa arteria, uel uena in pulmone. Et n. 60. eiuſdem li. totũ corpus conuellitur. Et in l. 1. de mor. uul. Conuulſio fortis in articulis corporis. Et n. 17. eiuſdem lib. Viri præ labore reſiccati conuelluntur ad hepar. Et n. 63. Cor conuellitur. Et l. prog. com. 2. par. 10. genitale & teſtes conuelluntur. Et in lib. 3. pror. par. 28. Veſica conuulſa. Et par. 31. aphoniæ conuulſiuę.

Reſtat autem, ut uideamus, quo modo prædictæ fiant conuulſiones, quemadmodum nos docet Hip. legitur in l. de uic. ratione. in mor. acut. com. 4. par. 27. cum dolores acceſſerint bilis atrę, fluxionumq́; acrium deſtillationes fiunt: dolent morſa interna; morſęq́ue atque ad modum areſactæ uenæ intendũtur, trahuntq́ue inflammatæ, quæ influunt: quapropter corrupto ſanguine, nequeuntibusq́ue ſpiritibus naturales pertranſire meatus, infrigidationes fiunt ob ſtationem, uertigines, aphoniæ, capitis grauitas, conuulſiones, ſi iam ad cor, uel hepar, uel in uenam peruenerint. Et ibi Gal. ait. repleta à fluxionibus particulæ, corrumpitur in primis ſanguis, deinde uaſa opplentur, quòd in cunctas ſpirituum uias arcet, & cohibet. cum autem ſanguis ſteterit, atque cum eo ſpiritus infrigidationes fiũt, conuulſiones, & uertigines, quibus ſuccedunt, paraplexiæ, & epilepſię, cum in locos oppletas uenas continentes deſiderint fluxiones. locos dixit corporis partes, quas autor ante ſcripſit, cor, hepar, & uenam, quæ prædicta coniungit uiſcera. Et in l. de mor. ſac. pag. 59. n. 18. declarat quo pacto conuellatur cor, & inquit. conuellitur cor uelut præcordia, & magis etiam propter eaſdem cauſas: ex omni enim corpore uenæ ad ipſum tendunt, & concluſiones habet ut ſentiat ſi quis dolor, aut collectio homini contingat; neceſſe eſt enim & dum angitur, inhorrere corpus, ac diſtendi, & ſi quis nimio gaudio perfundatur; idem pati. quapropter cor quidem, & præcordia maxime ſentiũt. Et in l. 1. de mor. mul. pag. 105. n. 72. ſi ex partu ſanguinem uomat; hepatis fiſtula ſauciata eſt, & dolor ad uiſcera procedit, & cor conuelli tur. Et in lib. de uirg. morb. pag. 92. n. 2. In uirginibus cum oſculum uteri nõ fuerit apertum, & ſanguis amplius influxerit propter cibum, & corporis augmentum; tunc ſanguis non habens effluxum præ multitudine reſilit ad cor, & ad ſeptum tranſuerſum. & cum hæc repleta fuerint; cor fatuũ fit, deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyrium. & ſubdit. ex corde & ſepto tranſuerſo ſanguis tardè refluit; quoniam uenæ obliquæ ſunt: & locus periculoſus, & ad delyrium, ac inſaniã paratus. cum itaque hæ partes repletæ fuerint; præ compreſsione circa cor, ſtrangulationes parat. Et in l. 2. de mor. mul. pag. 114. n. 16. ſi ad cor progreſsi uteri ſuffocent, & aer impeditus uiolenter attrahatur; hæc anxia eſt, & uomit, & quibuſdam ſtatim, tractus deorſum cedit, & flatus exit, & aliqua quidem uomit ſpumoſa: alicui uerò quies contingit. Et in l. 1. pag. 102. n. 16. Vteri à labore reſiccati dum conuertuntur impetunt hepar, & iuxta conſiſtunt, & ad præcordia irruũt: currunt enim & progrediuntur furſum ad humiditatem. hepar autem humidum eſt. poſtquam autem impetiuerint hepar; ſuffocationem faciunt, derepente perſpirationem circa uentrem intercipientes. Et in l. de mor. ſac. pag. 58. n. 8. manus impotentes fiũt in Epilepſia, ac conuellũtur, ſanguine quieſcente, & dum non diffunditur, uelut ſolebat. oculi quoque diſtorquentur, & commouentur aere à uenis excluſo. Et ſubdit. ſuffocatur autem, hepate, & uentre ſurſum ad ſeipſum tranſuerſum irruẽtibus, & ſtomacho uentris concluſo. irruunt autem cum tantum ſpiritus in os non ingreditur, quantum ſolebat. Et in l. 1. de mor. pag. 62. n. 17. uena tracta in loco manet cum quidem tracta fuerit: trahitur autem, ac conuellitur à labore, & uiolentia: fit uelut uarix. percaleſcit autem, & trahit in ſe ipſam quandam humiditatem liquidam, quæ eſt à bile, & pituita. Et n. 25. eiuſdem lib. fit peripneumonia, & pleuritis ſine ſputo, & prę ſiccitate. ſiccant autem, & calida ubi nimium frigefaciunt. congelatur autem latus, & quę ſunt in ipſo uenæ, & conuellitur: & quantum in ipſo ineſt pituitæ, aut bilis, id à caliditate reſiccatur, & dolorem inducit, & a dolore febrem. porrò conuulſio

aut

aut per ſe ſola fit, aut comitatur morbos alios, aut eis ſuperuenit. ſigna autem; quæ indicent ſimplicem cõuulſionem, deſcripſimus, & quibus contingat: idcirco tantummodo ea ſimplex curanda eſt: ſed hoc poſtea; propterea quod primum enarrandi ſunt morbi cũ quibus copulatur. deinde conuulſio ſuperueniens his, quid prænuntiet. comitatur igitur conuulſio quandoque febrem, ut ſcriptum eſt in l. de Coac. præ. n. 1. comitatur etiam Epilepſiam ueluti in l. de mor. ſac. n. 8. proditum eſt. itẽ dolores capitis ut in li. 1. de mor. popul. ſec. 3. i. ſic reſolutionem alicuius membri, ut in eodem l. ſic tremorem ut in l. 5. n. 21. ſic emotiones mentis ueluti. n. 30. eiuſdem lib. legitur. comitatur riſum ut l. 7. n. 58. itemque uocis priuationem ut in lib. 2. pror. par. 18. ſic coma, ut lib. 3. pror. com. 9. & in cani finit: itemque comitatur paraplexiã, ut eodem li. nu. 26. itidemque Catoche ut. num. 69. eiuſdem lib. tandem plurimas inſequitur ægritudines.

Verùm quid de his, quibus ſuperuenit, prænuntiet agamus. legitur in l. 4. aph. 66. in acutis febribus conuulſiones, uel circa uiſcera dolores fortes. Et aph. 67. in febribus ex ſomnis timores, uel conuulſiones malum. Et in l. 5. aph. 1. conuulſio ex helleboro lethalis eſt. Et aph. 2. conuulſio ex uulnere lethalis eſt. Et aph. 3. ubi ſanguis plurimum fluxerit; ſingultus, aut conuulſio ſuperueniens malum. Et aph. 4. ex ſuperflua purgatione conuulſio, aut ſingultus ſuperueniens malum. Et apho. 5. ſi ebrius quiſpiam repente obmutuerit, conuulſus moritur. Et aph. 7. quicunque à diſtentione corripiuntur in quatuor diebus pereunt. ſi uerò hos effugerint, ſani fiunt. Et in eodẽ l. 5. aph. 56. in fluxu muliebri ſi cõuulſio, & aĩæ defectus aduenerit malũ. Et l. 7. aph. 9. à profluuio ſanguinis delipiẽtia, ac cõuulſio malũ. Et aph. 10. ab ileo uomitus, ſingultus, deſipiẽtia, uel cõuulſio malũ. & aph. 13. ab æſtibus fortibus conuulſio, aut diſtentio malum. Et n. 18. in uigilia conuulſio uel deſipientia malum. Et aph. 25. ex medicamenti potione conuulſio lethalis eſt. Et l. 4. aph. 34. ſi a febre habito, tumore non exiſtente in faucibus, ſtrangulatio repente ſuperuenerit, lethale. Et aph. 35. ſi a febre habito, collum peruertitur, & uix poteſt deuorare, ſine ullo tumore, lethale eſt. Et in l. de Coac. præn. n. 2. Conuulſiones in febribus acutis malum. Et n. 3. conuulſiones ex utero affecto, ſine febre faciles ſunt. Et ibidẽ conuulſiones antea incognitæ in ſtrangulatis ab utero faciles. Et, ſine conuulſionibus pleuritides grauiores ſunt his quæ cum conuulſionibus fiunt. Et, in conuulſionibus uocis interceptio diu durans mala eſt: parua autem, aut linguæ ſyderationem, aut brachii, aut dextrarũ partium ſignificat. &, conuulſio ex contrariis ſectioni partibus oboritur, quibus tempora ſecantur. hæc conuulſio furori accedens diſſipationem facit. Et, conuulſio in febre fiens perniçioſa eſt. minime uerò fuerit: ſed eadem die deſinens bona eſt. Et conuulſoriæ & mentis emotoriæ ſunt affectiones ad collum, & caput tranſeuntes leuis ſyderationis modo reſoluentis. Et n. 4. conuulſorium quid ſignificat capitis dolor ſoporoſus cum grauitate. & n. 3. quæ conuulſorio modo exacerbantur cum ſtuporis detento, abſceſſus iuxta aures excitant, & conuulſoria ſine ſudore ſputa defluentia in febriente lethalia ſunt. & conuulſio furori accedens facit diſtentionem. & n. 3. eiuſdem lib. conuulſio in febre manuũ, ac pedum dolores maligni ſunt. & rigor cum diſtentione neruorum malum.

Quando autem bonum aliquod denuntiet conuulſio, nunc obſeruandum eſt. in Coac. præ n. 1. conuulſio in febre fiens, & eadem die deſinens bona eſt. Et ibidem. conuulſio in febre fiens ſedat febrem eadem die, aut poſtera, aut tertia. & n. 2. citra conuulſionem, aut ſanguinis ex naribus fluxum, aut coxendicum dolorem non liberantur, quibus præcordia non mollia, facies ſana fuerit. Et in l. 1. de mor. pag. 61. n. 12, facit ſuppurationem inferno uentriculo, & ſi pus eruperit ſani fiunt. Et in l. 2. de mor. pop. ſec. 6. pag. 132. ſi uenæ pulſauerint in manibus, & facies ſana, ac robuſta fuerit, & præcordia non fuerint mollia; diuturnus fit morbus, qui ſine conuulſione non ſoluitur, aut ſanguinis multi ex naribus eruptione aut dolore ad coxas. Et in lib. 3. pror. par. 11. Vtero gerentibus ſi capitis dolores, ſoporeſque cum grauitate fiant, uitioſi ſunt. forſitan uerò & his conuulſionis aliquid prodeſt.

At tempus eſt, ut curationem aggrediamur. legitur in l. 4. aph. 57. Qui à conuulſione, aut diſtentione neruorum tenetur, febre ſuperueniente liberatur. & in l. 2. aph. 26. febrem conuulſioni ſuperuenire melius eſt, quàm febri conuulſionem. & li. 5. aph. 5. ſi ebrius quiſpiam repente obmutuerit, conuulſus moritur, niſi febre corripiatur, aut ubi ad horam peruenerit, qua ſoluuntur crapulæ, uocem recuperet: Et aph. 70. eiuſdem lib. A Quartanis capti, non admodum à conuulſionibus capiuntur: ſi uerò prius capiantur & quartana ſuperuenerit; liberantur. & in l. 2. de mor. popul. ſect. 5. ſi puerperis conuulſio fiat; febrem excitato: & cerato mulſo tepido in ueſicam immiſſo, ac per clyſterem infuſo colluito. Et infrà. quicunque derepente uoce deſtituuntur, ſi ſine febre fuerint; ipſis uenam ſecato. Et infrà. in conuulſione digitorum manus citra febrem uenam ſecato, ſi non caput doleat; ſin minus; aquam calidam infundito. & lib. 5. aph. 21. Eſt autem ubi in diſtentione ſine ulceratione iuuene bene carnoſo, æſtate media, frigidæ aquæ multa perfuſio, calorem reuocat. calor autem exoluit. & aph. 22. calidum ſuppuratorium non in omni ulcere magnum ad ſecuritatem indicium, cutem mollit, extenuat, dolorem ſedat, rigores, conuulſiones, & diſtentiones mitigat, & quæ ad caput attinent, eius ſoluit grauitatẽ. & in l. 6. de Coac. præ n. 3. Conuulſiones repentinas ſoluit febris, & alui fluxus, & ibidem. ſoluitur autem urinis multis derepente prodeuntibus. ſudores autem paulatim fientes proſunt: aceruati uerò, itemque ſanguinis detractiones aceruatæ lędunt. & ibidem, mulieribus conuulſis menſes prodeuntes proſunt, & in l. de loc. in homi. pag. 33. n. 48. conuulſiuui ſic mederi oportet. ignis ab utraque lecti parte ſuccendatur, & mandragoræ radix in potu præbeatur, minore pondere, quã quod inſaniam facit, & ad tendines poſteriores ſacculi imponantur. à conuulſione ſi febris inuaſerit; ſedatur eadem die, aut ſequenti, aut omnino tertia. & ſubdit. cum homo manibus, ac pedibus diſtentus, ac totus fuerit; inſaniam ſibi ipſi facit. & in li. de Artic. pag. 201. nu. 78. ſi repoſito oſſe; conuulſio accedat, articulum ſtatim eiicere oportet calidã, quàm ſępiſſime humectare. & totum corpus, & præſertim

circa

circa articulos, calide, & leniter, ac molliter tractare. & in l. de humi. uſu. pag. 55. n. 11. articulos induratos, aut in inflammatione aliquando oborta, aut à diſtortione operæ prætium eſt ſanare, aqua calida in utriculum infuſa. & ſupra. calida aqua attenuat, ac mollit: podagricis reſolutis ante, ac retro diſtentis, conuulſis talia accedunt. diſtentiones, tremores, leues ſyderationes.

De Corde.

Legitur in l. de cor. n. 1. cor figura uelut pyramis eſt colore abunde puniceũ, & tunicam leuem circũdatam habet, in qua eſt humor modicus, uelut urina, ut putare poſsis in ueſica cor diuerſari. facta eſt autem ea gratia, ut ſanum in cuſtodia floreſcat. habet autem humiditatem tantam, quanta ſatis eſt æſtuanti. hunc humorem cor emingit, bibendo ipſum aſſumens, ac conſumens pulmonis nimirum potum lambens, una cum aere. & n. 4. cor muſculus eſt ualde fortis non neruo, ſed denſitate, ac conſtrictione carnis, & duos uẽtriculos habet diſcretos in uno amiculo, de quibus ibi lege, ambo denſi, ac aſperi ſunt interna ſui parte, & uelut ſub corroſi, magisque ſiniſter quàm dexter, nam inſitus à natura ignis non eſt in dextro. quare mirũ nõ eſt ſiniſtrũ aſperiorem fieri, ubi intemperatum aerem inſpirauerit. quapropter etiam roboris caloris cuſtodiendi gratia craſſior intus conſtrictus eſt. ſi quis præſecet; apparebũt duplicia oſcula in duobus uentriculis: craſſa enim uena ex altero excurrens uiſum decipit, ſi fuerit reſecta. hi fontes ſunt humanæ naturæ, & hæc flumina ſunt, quibus totum corpus irrigatur: atque hi etiam uitam homini conferunt, & ubi reſiccati fuerint; homo moritur. ſed alia ibi lege. at ſubdit. n. 7. uenæ operantur reſpirationem in ſiniſtrum uentriculum, arteria autem in alterum. & ſubdit. nu. 8. mens hominis in ſiniſtro uentriculo inſita eſt, & reliquæ animæ imperat. & in l. de carni. n. 6. cor multum glutinoſi, ac frigidi habet, & à calido calfactum, caro euaſit dura, & uiſcoſa, & membrana circum ipſum, & cauum factum eſt, non quemadmodum, uenæ & ſitum eſt in capite uenæ cauiſsimæ: duæ enim ſunt cauæ uenæ, à corde, & alteri nomẽ eſt arteria, alteri uena caua, iuxta quam cor ſitum habet, & plus habet calidi arteria, quàm uena caua, & ſpiritum cõdit, ac conſeruat. & ſubdit. n. 7. calidum plurimum in uenis, ac corde ineſt. & propterea ſpiritum cor habet, utpote, quod omnium intra hominem membrorum calidiſsimum exiſtat: procliue eſt aũt cõdiſcere, ꝙ ſpiritus calidus eſt cor, & uenę cauę ſemꝑ mouenẽ, & plurimũ calidi in uenis ineſt. & propterea ſpiritum cor trahit ex omnibus in homine, maxime calidum exiſtens. ſcribitur porrò in l. de ſtruc. homi. n. 1. ſanguis, & ſpiritus, locus eſt in corde: à dextris eius eſt ſanguis, à ſiniſtris uerò ſpiritus conſiſtit: flaua bilis in iecinore, atra in liene, pituita in cerebro. & nu. 2. arteriæ à corde purum ſanguinem, & ſpiritum recipiunt. uenæ autẽ & ipſæ à corde ſanguinem ſumunt: per quas corpori diſtribuitur. ſed iecur cordi ſanguinem nõ præteruerti ſidem affatim ſuppeditat: nam ignis abſque materia permanere neutiquàm poteſt. uerũ & in l. 4. de mor. n. 2. legitur. cor ſanguini fons eſt, atque caloris inſiti, & principium eſt, ut ſcribitur in l. de cor. n. 5. eſt autem radix arteriarum ut habetur in l. de Alim. n. 7. eſt principium motus, ueluti dicitur in l. de car. n. 8. quòd uerò ſit fons caloris, motus, ſanguinis, & uitæ facile percipitur ex uerbis, quę leguntur in lib. de oſsium na. pag. 29. n. 38. & hęc ſunt. colorum mutationes corde adſtringente uenas, ac laxante fiunt. laxante igitur rubicundi colores fiunt, & bene colorati, ac pellucidi: conſtringente uerò, uirides cũ pallore, & liuidi. uerum tales euariant iuxta præſentes in unoquoque colores. attrahit tamen cor ſanguinẽ ex hepate imperfectum, quem poſtea ipſum perficit, & diſtribuit per totum corpus, & ad hepar, & ad caput, & ad alia membra delegat: non enim nutritur uentriculus, nec hepar ex illo alimento, quod ab illis concoquitur, & aliis ſubminiſtrat, & nondum perfectũ eſt: proditũ namq; eſt in l. 4. de mor. pag. 75. nu. 10. poſtquam bibit, aut comedit homo aliquid, quod ſanguineum eſt; trahit & totum corpus in ſe ipſum, trahit & cor ſanguineum ad ſe ipſum. & ubi plus attraxit; non oboritur cordi dolor: eſt enim cor res ſolida, ac denſa: & propterea dolore non affligitur. & ex ipſo procedũt uenæ craſſæ iugulares appellatæ, ad quas ſtatim ſi copioſius accedat, ſanguineũ illud deſtribuitur, & illæ impletæ breui ad caput, & corpus delegant. at uerò, ut apparet. n. 13. eiuſdem l. caput, & cor, & ſplen de omnibus humoribus participant: unumquodque tamen ſi non ægrotet, plurimum de proprijs participat, iuxta ſuam ipſius naturam, caput pituita, cor ſanguine, ſplen aqua. & hęc de na. cordis dicta ſint.

Nunc reſtat, ut uideamus quas ſuſtineat affectiones, quamquàm antea ipſe Hip. dixit cor non dolere, imo ut quidam aiunt ſi quid doloris afficiat, partes ipſi circunſtantes affligit: dicit enim in eodem li. 4. nu. 13. ad folliculum in hepate ſola bilis à cibis ac potibus ſecernitur. & ſubdit. & eſt hic locus maxime familiaris bili ſecundum naturam. & ob id in ipſo nullus alius fit morbus, quàm is, quem homines cardiogmon, hoc eſt, cordis morſum uocant. ſed is, qui dicitur cordis morſus, fit circa uentriculum. teſtis autem eſt aph. ille. 65. in l. 4. cuius uerba ſunt. In febribus circa uentriculum, & fortis æſtus, & cordis morſus, uel dolor. & Gal. in cõm. ait. non ſolum ei uiſceri, quod ſua natura pulſat, cor nomen fuit apud antiquos, ſed etiam ori uentriculi: ſicut etiam cardialgiam. i. cordis dolorem, huius partis dolores appellant. item in eodem l. 4. aph. 17. ſcribitur. ſi quis febrem non habẽs abſtineat à cibo, & cordis morſum, ſeu uertiginem patitur: ibi Gal. ait. cordis morſus eſt oris uentriculi paſsio: priſci ſi quidem & hoc cor nominabant. uerùm & hepar, cor appellabatur a pueris, ut ſcriptum eſt in lib. 4. de morbis. pag. 75. n. 8. tamen non eſt negãdum ex Hip. ſententia, quin cor afficiatur; nam ſcribit in l. 6. de mor. uulg. ſect. 5. par. 9. excandeſcentia attrahit & cor, & pulmones in ſe ipſa, & in caput & calida, & humidum. gaudium laxat cor. Gal. autem in com. ſic explicat. cor, & pulmones ob excandeſcentiam attrahuntur in ſe ipſos & in caput: attrahunt calida, & humidum. ſed & uox illa calida prope inintelligibilis eſt: nam calidum dixiſſe melius erat, quàm calida. ſed duorum alterũ in iracundia dicendum eſt uel pulmonem, & cor ad caput attrahi: uel cor, & pulmones, & caput ad ſe ipſa, calorem & humorem attrahere: quia in excandeſcentijs cor una cum arterijs pulſum maiorem, ac uehementiorem efficit: & rubor per oculos, & to-

tam

tam faciem diffunditur. ſed & in l.7. de mor. pop.
pag.148.n.9.legitur,ubi aluum exoneraret; ſangui
nis recentis plus quàm cungii menſura ſubiit:& ubi
iterum,atque iterum cohibuiſſet;grumi concreti,an
xietas circa cor, & os uentriculi, & ſudor per totum
fere corpus.& ibidem.n.13.pag.148. ad noctē cor-
dis,ac uris uentriculi dolor:& non longe poſtea uo
cis interceptio, ſtrangulatio cum ſtertore, & mor-
tuus eſt.& in l.de affec.pa.80.n.15. dolores in æſta
te circa uentrem fiunt,& ſi ad præcordia,& cor ten-
derint,aquam mulſam aquoſam facito, ſed quoquo
pacto cor accipiatur ſiue pro uentriculo, ſiue pro
hepate, ſiue pro qualibet circunſtanti parte, ſcribi-
tur in l.7.de mor.popul.pag.149.n.17. circa quin-
tam genu dolor,& tumor ſiniſtri,& circa cor dixit ſi
bi uideri aliquid colligi:& reſpirabat uelut reſpirāti,
hi qui ſub aqua merſi fuerunt. & nu. 10. eiuſdem li.
cum bibiſſet,atque difficulter deglutiret;ſurrexit,&
cor ſe ſanaſſe dixit: lingua liuida ab initio.in l.5. de
mor.popul.n.25.in ſemitertiana circa acceſsionem
etiam cor grauiter dolens, & cōcomitabatur etiam
dolor tota die.& huiuſmodi cordis dolor etiam aliis
ſimiliter aderat, tamen ſub pleiadis occaſum, uris
talia rariora fiebant. Et l.5.de mor.popu.pag. 140.
n.9.præ faſtidio a cibo abſtinebat,& per ſeptē dies
uterum dolebat,& cor, & febris corripiebat.iterùm
in l.2.de mor. pag. 65. animo linquitur homo cum
pituita,aut bilis ad cor cōſiſtit. conſiſtere autem ne
ceſſe eſt commotis,ac humectatis.ſed. n.46. ait.ubi
pus circa cor putruerit, nidroſum odorem,ſpiritum
prunis iniectum de ſe præbet:& cerebrum concale-
ſcens ſalſuginoſum humorem effundit, qui aluum
mouet.& hęc fiunt cū quis ex pulmonis affectu tabe
ſcit.at quoq; uteri cor petunt, ut fertur in l. de natu.
mul.pag.97.n.58.& curationem ibi lege. Signa ue-
rò in l.2.de mor.mul.pag.114.nu.16.hęc lege.ſi ad
cor progreſsi uteri ſuffocent, & aer impeditus uiolē
ter attrahatur;anxia eſt,& uomit: & quibuſdam ſta-
tim tractus deorſum cedit,& flatus exit.& aliqua uo
mit ſpumoſa,alicui uerò quies cōtingit. curationem
quoque ibi lege. ſed & cor conuellitur, ueluti ſcri-
ptū eſt in l.muliebri.pag.97.n.46.uerba ſunt hæc.ſi
ex partu ſanguinem uomat, hepatis fiſtula ſauciata
eſt & dolor ad uiſcera procedit, & cor conuellitur.
curationem uerò ibi lege.Et in l.de morb.mul.pag.
105.n.72.Fit & palpitatio cordis,ſicut ſcriptum eſt
in l. de ſomno.pag.56.n.3. fit & dolor cordis poſt re
nū affectiones,& ſpiritus præ dolore detinebatur,
& aluus difficulter egerebat.Fit & cordis ſtrangula
tio:nam legitur in l.2.de mor.mu. n.8.ſi cor ſtrangu
latur;ab utero reprimitur,& ſpiritus habet,& anhela
tio.curationem uerò ibi lege.Fit præterea cor fatuū
quemadmodum legitur in l.de uirg.morbis pag.92.
n.1. & 2.ubi inquit. cum oſculum exitus non fuerit
apertum uenarum & uteri, & ſanguis amplius influ
xerit proper cibos, & corporis augmentum; tunc
ſanguis non habens effluxum præ multitudine præſi
lit ad cor,& ad ſeptum tranſuerſum.cum igitur hæc
repleta fuerint cor fatuū fit.deinde ex fatuitate tor-
pedo, poſtea ex torpedine delyrium apprehendit:
quemadmodum cum aliquo longo tempore deſidē
te ſanguis ex coxis,ac femoribus depreſſus in tibias
ac pedes torporem inducit. atque hic torpor faci-
le cedit, cito enim ſanguis propter uenarum rectitu

dinem refluit: & locus corporis non eſt periculo-
ſus.at ex corde,& ſepto tranſuerſo tarde refluit: ue-
nę enim obliquæ ſunt, & locus periculoſus,& ad de
lyrium,ac inſaniam paratus.cum enim hæ partes re-
pletæ fuerint,& horror cum febre ingruit; erroneas
febres appellant. his autem ſic habentibus præ acu-
ta inflammatione inſanit,præ putredine clamat,prę
caliginoſitate timet,ac formidat;præ compreſsione
circa cor ſtrangulationes parat,ac præ ſanguinis ma
litia animus mœrens,& anxius malum attrahit. cu-
rationē uerò huius morbi ibi lege.Sed uidetur Hip.
ſibi contradicere: nā ait in lib.de mor.ſa. dicunt qui
dam,quod corde ſapimus, & quod hoc eſt,quod an
gitur,& quod curam gerit. uerum hoc non ita ſe ha
bet,ſed conuellitur quidem,uelut præcordia,& ma-
gis etiam propter eaſdem cauſas:ex omni enim cor
pore uenæ ad ipſum tendunt, & cōcluſiones habet;
ut ſentiat,ſi quis dolor,aut collectio homini contin
gat:neceſſe eſt enim & dum angitur,inhorrere cor-
pus,ac diſtendi,& ſi quis nimio gaudio perfundatur
idem pati. quapropter cor quidem,& præcordia ma
xime ſentiunt;ſapientiæ tamē minimē participāt, ſed
omnium horum cauſa cerebrum eſt. hæc dicit Hip.
ſed aliàs dixit cor ſapere quod uerum eſt:quia eſt ra
dix & fons omnium ſenſuum, & apprehenſionum
quas a ſenſibilibus per inſtrumenta ſenſuū elicimus.
hęc præterea a cerebro manifeſtantur.tandem cum
uulneratum fuerit cor, moritur, ut ſcriptū eſt in l.1.
de mur.nu.3.& in lib.6.aph.18.Nec omittenda eſt
cordis palpitatio, de qua ſic ſcriptum reliquit Hip.
in l.de mor.ſacro pag. 58.n.7. ſi ad cor progreſſum
fecerit defluxus ſcilicet a cerebro;palpitatio appre-
hendit, & anhelationes, & pectora corrumpuntur.
aliqui uerò etiam incurui fiunt: cum enim deſcende
rit pituita frigida ad pulmonem,aut ad cor perfrige
ratur ſanguis,uenę autem uehementer perfrigeratæ
ad pulmonem,& cor alſi'iūt,& cor palpitat,ut præ
hac neceſsitate anhelationes incidāt,& ſpiratio cer
uice erecta:non enim ſpiritum ſuſcipere poteſt;do-
nec id,quod influxit,a ſanguine fuerit ſeparatum:&
calefactum in uenas fuerit diffuſum.deinde & palpi
tatio, & anhelatio ſedatur. ſedatur autem prout co-
pia eius fuerit: ſi enim amplius influxerit,tardius: ſi
minus citius.

At de curatione doloris cordis agit Hip. in li.5.
de mor.popul.pag.142.nu.30.& ait.aliquando etiā
dolor ad cor,quem uenæ ſectio ſoluit. huic aquæ po
tus,aqua mulſa contulit,ueratrum nigrum bibit,ne-
que bilioſum prodibat,ſed modicū. Et in l.de affec.
pag.80.n.15. Quicunque alii dolores in æſtate cir-
ca uentrem fiunt,ſi quidem ad præcordia,& cor ten
derint, aquam mulſam aquoſam facito, & aceti tri-
bus heminis affuſis,tepidam bibendam dato, & ubi
modico tempore ipſam retinuerit, & igne,ac ueſti-
bus concalefactus fuerit;uomat.ſi uerò a uomitu rur
ſus acceſſerint,ac ſuffocauerint, rurſum uomitus fa
ciat,aut ipſum multa calida lotum per clyſterem ſub
lue,& tepefactoria adhibe; ſi affuerit dolor. patiun-
tur autem hæc maxime à pituita; cum commota ad
cor allapſa fuerit.ſed ſuprà.n.13.eiuſdem libri.ſi bi-
lis, aut pituita ad cor conſederit; aqua frigida, aut
aqua mulſa pota,uomāt.ſi uerò uenter ſeceſſerit,cly
ſteri utendum eſt,aut ſubdititia glande.Fiunt quan-
doque cardialgici hi,qui bis die cibum ſumere con

ſueue-

ſueuerunt,nec pranſi ſunt.& propterea neceſſe eſt, ut prandeant. hæc lege in lib. de uict.ratione. com. 2.par.24.

Corpus.

Corpus conſtat ex calido,frigido, ſicco,& humido,ut legitur in li.de Nat. hum.n.4.& 5.& habet in ſe ipſo ſanguinem, & pituitam, & bilem duplicem, flauã ſcilicet & nigram. atque hæc ſunt ipſi corporis natura, & per hæc ſanus eſt,& ægrotat. Et in lib.de loc.in homi.n. t. de principio corporis ſic loquitur. mihi quidem uidetur principium corporis nullum eſſe,ſed omnia ſimiliter principium,& omnia finis: circulo.n. ſcripto principium non requiritur. Et n. 3. ſubdit.corpus porrò ipſum ſibi ipſi idem aſsimile eſt,& ex iiſdem compoſitum eſt. ſimiliter autem habet,& magnas,& paruas partes: itemque infernas,ac ſupernas,& ſi quis minimam corporis partem acceptam male afficere uelit;totum corpus affectionem ſentiet: propterea quòd minima corporis pars omnia habet quæcunque & maxima.de partibus corporis hæ ſcribuntur prænotiones ac primum in lib. 4. aph. 48. in febribus non intermittentibus ſi partes exteriores frigidæ interiores urantur, & ſitim habeat;lethale.Et in lib. t.progno.com. 2. par.4.ſi caput,manus,ac pedes ſrigidi ſunt,uentre,& coſtis calentibus;malum eſt.Et in com.ait.Gal.thorax,ac uẽter mediæ corporis ſunt partes. Et par. 34. qui tenuem, & crudam diutius urinam mingunt, ſi cætera ut in cõualituris indicia ſuerint; in his abſceſſum ad inferas præcordiorum ſedes expectare oportet. Et in li. 2. proc.par.8.ſummæ corporis partes ſi celeriter in utramque conditionem mutentur, hoc eſt, in caliditatem,& frigiditatem; malum.& Gal.in com. ait. ſummæ corporis partes ſunt pedes, manus, aures,& naſus, quæ & in his,qui cum frigore ſiunt acceſsionum ingreſsibus, primæ omnium ſrigeſcunt, & in li.3.par.22.dolores ſi ad infernas dilabũtur partes,facile ab his perferũtur:& Gal. in com. inquit.ſi ad thoracem, & os uentriculi peruenerint dolores; maiorem iuducent tolerandi difficultatem, quàm cum in ceruice,& cubito eſſent: ſi ad crura;morboſam totam affectionem inſigniter iuuabunt. Et in li. de uict.ratione in mor.acut.com.2.par.30.talia moleſtius ferunt, qui parte ſuperiore picrocholi exiſtunt,hoc eſt,ut exponit Gal.in ſuperiori uentre. ac tandem legitur in lib.3.aph.6.Quicunque dolentes parte aliqua corporis omnino dolorem non ſentiũt; his mens ægrotat.Et in li. de Arti. pag.200,nu.69. omnia,quæ in corpore ad uſum facta ſunt,ſi quis moderatè ipſis utatur, & in his laboribus exerceat, ad quos ſingula ſunt aſſueta; ſic quidem ſana ſunt & augeſcunt, & probe conſeneſcunt. ſi uerò quis non utatur,ſed quieſcat; morboſiora ſiunt, & cito conſeneſcunt.

At de temperatura ipſius corporis ſic ſcribitur in l.de carnibus.n. t3. alimentum ubi acceſſerit unumquodque talem ſpeciem unicuique reddit;qualia ſanè erant:ſingula enim ab alimento irrigata augumẽtum capiunt calidum,& frigidum,& glutinoſum, & pingue, & dulce, & amarum, & oſſa,& alia uniuerſa,quæ in homine inſunt.Et in l.de Alim. pag.53.n. 2.facultas alimẽti peruenit ad oſſa, & ad omnes partes,& in ſanguinem,& pituitam,in caliditatẽ, ſpiritum,& humiditatem.corpora uerò ſicciora,ut legitur in l.de loc.in hom.n. t. morbos magis recipiũt, ac magis dolẽt à natura: humidum uerò minus: morbus enim qui in ſicco eſt ſtabilitur,& non ceſſat:qui uerò in humido,diſſluit,& alius,aliam corporis partem occupat, & ſemper tranſmigrans requiem facit,& citius quoque ſedatur, utpote non ſtabilitus.

De compoſitione uerò, & habitudine corporis hæc leguntur in lib.2.prædic.nu.t9. multum etiam differt corporis ipſius hominis ſtructura: aliquando enim neque febricitat,neque inflammatur ſauciatus aliquando etiam citra cauſam ſebricitat, & aliqua corporis pars omnino inflammatur.Et idcirco ſcriptum eſt in l.de ſalu.Diæ.n.t t.fit hic profluuij alui modus his corporibus maxime, quæ dẽſam carnem habent,cum ad carnium eſũm homo cogitur; natura eiuſmodi exiſtente:uenę enim denſatę cibos ingeſtos non ſuſcipiunt: contrà rariores,ac hirſutiores. hæc quoque lege.in l.3.de Diæ.n.16.uerum in l,de Glan.n.2. corpus ſiccum, neque glandulam, neque pilum habet.ſi uerò tenerę, & exercitiis deditæ, & humectæ partes glanduloſæ ſunt,ac piloſæ.& in lib. de Coac.præ.n.3.corpora exercitata,ac denſa citius à pleuriticis,ac peripneumonicis morbis pereunt,q̃ inexercitata.uerùm corpora denſant, ac cogũt quotidianæ conſtitutiones aquiloniæ,ut legitur in lib.3. aph.t7.contrà auſtrinę diſſoluunt,& humectant.

At uerò quemadmodum pars corporis ad partẽ tranſmittit;ſic corpus uapores omnis generis in caput retrudit,ut proditum eſt in l.de Glan. n.5.quod ſi ſanum ſit,nec ab aliis perturbatum animi temperamentum ſapiens exiſtit. ſed corpus tranſmutatum, ut inquit in l.de loc.in homi.n.53.parum efficax,ac potens eſt,& ab omnibus offenſiones percipit.trãſmutatur autem a rebus non naturalibus:nam,ut proditum eſt in l.de humi. uſu.n.6. poſt calidam frigeſcit corpus,magis perfrigeratum: poſt frigidam uerò recaleſcit magis contractum. Et ſubdit.poſt calidam dureſcit corpus magis reſiccatũ, uel oculi poſt frigidam. Et in l.4.aph.40.ubi in toto corpore mutationes:& ſi corpus refrigeretur,uel rurſus calefiat, uel color alter ex altero fiat;longitudinem morbi ſignificat.at uerò corpus ſquallidum aluum male affectam ſignificat,ut legitur in l. de Coac.prę.nu.4.ſed & corporis debilitas à ciborum copia, uel inopia, aut alis tranſmutatione fit, & quomodo contingat lege in l.de loc, in hom.nu.82.corporis item grauitas,& manuum,ac pedum adſit,ut legitur in l.de affec.n.t4. ubi uerò corporis totius grauitas, & manuum,ac peduum adſit,ut legitur in l.de Coac.prę. n.3.mala eſt.uerum. n.2.ait. quibus corporis totius tremula quædam impotentia eſt cum capitis,ac colli dolore;ſanguinis eruptio ſoluit. Et ibidem corpus uelut à puſtulis rubeſcit: quibus ſputa ſalſuginoſa, ac tuſsis ſupprimuntur.Et in l.7.aph.40.ſi lingua de repente impotens fiat,aut aliqua corporis pars ſyderata melancholicum tale exiſtit.

De Magnitudine, ac paruitate corporis ſcribitur in l.2.aph.54.magnitudo corporis iuuẽte quidem, neque indecens,neque illiberalis; ſenectæ uerò inutilis, & deterior paruitate.

Corrugantur.

Scriptum eſt in l.6.de mot.popul.ſect.t.ſqualliditas mala,& qui intrinſecus corrugantur, & rigentes, aliàs concreti ſiue immobiles,ut interpretatur Gal.

Gal. & qui uix conuertuntur, & qui intus conuerſi ſunt, uel aliàs, & qui contorquentur. Gal. autem in com. ait hæc uerba ad oculos pertinere. & idcirco id quod ueluti tenuem habebat lippitudinem erat ſquallidum. & cum membrana muſculis oculos mouentibus adherens, quæ ad coronam uſque porrigitur, diſſoluta, ac laxa fuerit, tunc oculos interius corrugari contingit: nam ſi exterius eſſent corrugati; id cutis eſſet affectio. hic uelim ut diligẽter coronę interpretationẽ conſiderares; propterea quod in hoc loco, & in plurimis aliis non eſt concors Gal.

De Corruptione.

Corruptio fit, cum primæ qualitates paſsiuæ ſuperarint aliqua ex parte actiuas. ſed actiuæ ſuperantur ob defectum humidi: & humidum eſt duplex, congenitum ſcilicet cum calido, aut quod aptum eſt ut cum congenito copuletur ad reſtaurationem deperditi, & cõſumpti à calore. & idcircò cum alter horũ deficiat, totum uel in parte fit corruptio. uerum corruptio primi eſt ueluti marcor, & ſenectus: ſecundi uerò eſt ueluti quid uiolentum: propterea quòd defectus alimenti in eo quod alimentum eſt, non eſt à natura, ſed ab animalis partibus, quę id non poſſunt ſuſcipere, nec amplectitur uel quod alimentum deficiat. at ſi non complectantur; tandem nec concoquũt. & inconcoctio eſt uia ad corruptionem & corruptio ad putreſactionem. ſed inconcoctio eſt quę omnino opponitur concoctioni ſiue per cõtraria, ueluti ſi alimẽtum remaueat crudum, & liquidum: aut per priuationem, ut ſi reddatur in corpore omnino ineptum ad concoctionem: uel per relationem, ueluti ſi fiat bilis, aut pituita craſsiſsima: nam uero alimento opponitur ea bilis & pituita, ſicut multũ pauco in concoctione: uel tandem per negationem, hoc eſt, quouis alio modo fiat alimenti incõcoctio. fit igitur corruptio aut naturaliter, quod euenit, quando calor naturalis propriam cõſumit humiditatem: aut àcidentaliter: & hoc, quando ob inconcoctionem generantur ſuperfluitates. & fiunt inconcoctiones, uel quia alimentum partim eſt diſsimile ei, quod alẽdum eſt: uel quia non eſt in loco proprio: uel quia continens eſt ineptum ad concoquendum: uel tãdem quia maior uirtus ſtatim uincit minorem, uel minor paulatim maiorem. & propterea ſcribitur in li. 1. de Diæ. pag. 42. n. 6. Corruptio oĩbus mutuo inter ſe eſt maiori à minore, & minori à maiore. & augeſcit maius à minore. hæ igitur ſunt cauſæ corruptionis: nam, cũ humiditas uel ſiccitas alimenti, uel alia qualitas uicerit calorem innatum; fit inconcoctio, ut dictum eſt, ſiue illud inconcoctum fiat bilis, ſiue pituita, eam nõ ſuſcipit animal. & quando non ſuſcipit alimentum; corrumpitur: itidemque ſi id ſuſcipiat inconcoctũ, hoc eſt, paratum ad corruptionem. non ſuſcipit corpus, quando eo non utitur ad reſtaurationem, aut quando id egeritur. & ideo legitur in l. 7. de mor. popul. n. 23. ante finem, corruptum eſt corpus prę multitud ne egeſtionis. cæterum quæ corrumpuntur, aut tota corrumpuntur, ut corpus animalis, uel membrum: aut partes, quæ ſi corrumpantur, hæ ſunt uel calor innatus, uel ſpiritus, uel humores, uel caro, uel neruus, uel os. atque hæ corrumpuntur cum alimenta inconcocta partes has occuparint, uel ab extrinſecis, ſicuti à gladio, & lapide. quæ uerò inconcoctas has materias, & ſuperfluitates poſsident, non ſtatim tota corrumpũtur, ſed primum calor: unde pars illa fit torpida, deinde ſpiritus, & tunc fit non ſentiens nec mobilis: uel humores, & ideo non nutritur corpus, nec pars, uel caro, & ſic ipſa liquefit, uel ſit pus: uel tandem neruus, & os, quæ non nutrita, & alienis qualitatibus affecta, primo corrumpuntur, deinde putreſiunt: nam putreſit res quæ exterius primo fit humida, calido naturali minime regente humidum, deinde remanet ſiccum, quod incineratur per reſolutionem humidi: nam dum humidum exit, ſiccum fit intra, & conſumpto humido à calore extrinſeco putreſcit. Quòd uerò corrupta torpeſcant palam fit in l. 2. de mor. popul. ſect. 5. cuius uerba ſunt, quæcũque corrupta torpeſcunt, euulſa uena ulcerato, ac ſanato. Quòd uerò carnes liqueſcant, manifeſtum fit in l. de affect. pag. 81. n. 23. cum ait. cum quis ex longo morbo impurgatus diu manſerit, fit aqua intercus pleriſque: corrumpuntur enim carnes, & liquantur, & fit aqua. ſed corruptũ membrũ corrumpit, ut legitur in l. 1. de mor. n. 13. & inquit, pulmo ab ardore, & ſiccitate nihil amplius ſuſcipit reſiccatus, neq; quidquàm ſurſum diſtribuit, ſed corrumpit. uentres autem corrumpuntur ut ſcriptum eſt in l. 3. de Dię. pag. 51. n. 17. ubi legitur. ſecedit cibus per aluum liquidus. incoctus, uelut ex inteſtinorum lęuitate, & dolorem nullum exhibet. patiuntur autem hoc uentres maxime, qui humidi, ac frigidi ſunt, & propter frigiditatem non cõcoquũt, propter humiditatem uerò ſeceſſus fit. corpus igitur contabeſcit alimentũ conueniens, ac debitum non accipiens, uentresque corrumpuntur, & in morbos incidunt. corrumpitur & ſemen, ut legitur in l. de aere, aquis, & locis. corrũpuntur, & aliæ humiditates de quibus lege in lib. de loc. in homi. pag. 31. corrumpuntur & pectora à fluxione ut ſcriptum eſt in lib. de mor. nu. 7. fit & corruptio cerebri à bile, & pituita, ut ibidem proditum eſt. n. 16. & in lib. 3. de mor. n. 4. corrumpitur etiam ſanguis, quemadmodum notatum eſt in lib. de uict. ratione in morb. acut. com. 4. par. 27. corrumpitur etiam fœtus, ueluti apparet in l. 5. aph. 53. corrumpitur facies, ut legitur in lib. de Coac. præ. n. 1. & in lib. prog. com. 1. corrumpitur præterea caput, ut ſcriptũ eſt in l. 1. de mor. n. 10. ſic pulmo, ueluti ibi, & in lib. de inter. affec. ſcriptum eſt. fit & corruptio oſsis, ſicut legitur in l. 5. aph. 73. fit tandem & morbus corruptorius, quem lege in l. 2. de mor. attamen ſciendum eſt, quod quàmquam ſæpe cõperis in l. Hip. corruptionem cerebri, carnis, ac ſeminis, nõ propterea omnino corrupta eſt pars illa, ſiue membrum, ſed uel calor, uel ſpiritus, uel humor, uel aliqua particula, ob quas læſio membri ſequitur.

Coryza.

Coryzæ, ſiue grauedinis cauſa, & curatio. l. in l. de uete. med. n. 21.

De Coſtis.

Has reperimus coſtarum affectiones in l. Hip. dolores ſcilicet, contuſiones, fractiones, pus, abſceſſus, & Inflammatio. De coſtarum doloribus eſt is aph. quintus in l. tertio. ſi aquilonia fuerit tempeſtas; tuſſes, ſauces, alui duræ, difficultates urinæ, horrores, coſtarum dolores, & pectoris. Et lib. 1. de mor. pag. 63. n. 24. peripneumonia fit cum commota, ac calefacta pituita, ac bile, pulmo præ caliditate traxerit in ſe ipſum de uicinis locis ad ea, quæ iam ſunt in

ipſo & calfacit quidem totum corpus, ac dolorem exhibet,maxime autem dorſi, ac coſtis, & humeria ac ſpinæ: nimirum ab his in ſe ipſum attrahens plurimam humiditatem, & ſuperſiccantur hæ partes, & nimium caleſcunt. Et in lib. progn. com. 2. par. 43. ſcreatio in omni dolore, qui affligat circa pulmonem, & coſtas, cito, & prompte ſcreetur, neceſſe eſt. Doloris uerò curationem tractat in lib. de Iudicationib. pag. 160. nume. 11. & inquit. Quibus dolores fiunt derepente, præcordium eleuatum eſt ſuperne: &, ſi circa ſpuriam coſtam graues dolorea fiũt, his ſolatio fit, uenæ ſectio,& purgatio deorſum:non enim corripit febris uehemens locis impotentibus.ſed de numero coſtarum lege in lib. de loc. in homi. pag.30. nu.10. deque earũ coarticulatione in lib. de oſsium na. pag.27.n.3. De contuſione uerò coſtarum loquitur in l. de Artic.pag.198. & nu.51.52. & 54. & ibi agit de coſtarum fractura:deque earum directione, & quòd corroborentur coſtæ fractæ diebus uiginti. Et in lib.5. de morb. popu. 141. nume. 13. recenſet de Malienſi, cui onuſtus currus inductus eſt ſupra coſtas, & eas confregit, & per tempus ſubſticit ipſis pus intra coſtas. quid poſtea actum ſit ibi lege. ſed De coſtarum anatomia uide in lib. de artic. pag. 198.nume.41.Et in lib.de oſsium natu. nume.3. & in lib.de iudicatio.nume.11. circa coſtam ſpuriam dolores graues ſoluit uenæ ſectio,& purgatio deorſum. De Abſceſſu in coſtis hæc ait in lib. de Coac. præ. Abſceſſum in coſtis, aut uiſceribus, aut in articulis facit dyſenteria intempeſtiue ſuppreſſa. De inflammatione coſtarum hæc dicit in lib. de aeris aquis,& loc.nume.28.ſi æſtas pluuioſa ſit, & auſtro multo perfletur,&c. febres ardentes fieri ueriſimile eſt: qui uerò bile abundant coſtarum inflammationes,& pulmonis.

De Coxa.

Legitur in lib.de oſſ.natu.nume.2. Coxa magno uerticulo, quod iuxta os ſacrum eſt, ex ligamento chartilagineo,ac neruoſo adhęret. & Galen. in lib. 6.aph.59.explicans coxam ait. quando coxam ait Hip.excidere, articulum coxæ debemus intelligere. plures uerò coxa patitur affectiones, quemadmodum eſt dolor, tabes, extenuatio,marcor,commotio,luxatio,impotentia, & id generis. atque hæ affectiones habent ſuas cauſas, & quandoque ſunt ſymptomata aliorum morborum,& quandoque curant alios morbos, aut eorum ſunt ſigna prognoſtica.

Nunc primum de coxarum dolore loquendum eſt, deinde de cæteris ordinatim. ſcriptum eſt in libr.de Inter. affect. pag. 91. nume.54. ſi quis diutius in ſole uerſetur, & coxendices fuerint calefacti,& humor,qui eſt in articulis à calore fuerit reſiccatus: æger enim articulos uertere, aut mouere non poteſt præ dolore qui eſt in ipſis, & eo quod uerticula ſunt compacta .dolent autem maxime lũbos, & uerticula ex obliquo iuxta coxendices, & genua. conſiſtit autem dolor multo tempore ſin inguinibus ſimulque coxendicibus acutus,& æſtuoſus. & ſi quis ipſum dirigat, aut tranſmoueat; præ dolore eiulat, quam maxime poteſt. aliquando etiam conuulſio ſuccedit & rigor, ac febris. fit autem & à bile, & a pituita. fit item à ſanguine dolor conſimilis,ueluti ab omnibus morbis. & rigor, ac febris aliquando corripit debilis. proſequitur poſtea curationem,quam ibi lege. Et in lib. de Affect. pag. 81.nume.30.Coxendicum morbus cum fit; dolor corripit coxæ iuncturam, & ſummas nates, ac coxendicem. tandem uerò etiam per totum crus dolor uagatur, & ſubdit. morbus hic fit, cum bilis, & pituita in ſanguifluam uenam incubuerint: aut ex alio morbo, aut aliter quantumcunque ſanguinis à pituita, & bile compactum ægrotarit: hic enim per crus uagatur, per ſanguifluam uenam: & ubicunque conſtiterit, ibi etiam dolor manifeſtus fit maxime, moleſtus quidem, ſed non lęthalis. ſi uerò in unum aliquem locum incubuerit dolor,& conſtiterit, & medicamentis non fuerit exactus; urito quocunque loco fuerit dolor. urito autem lino crudo. reliquam curationem ibi uide.& In lib.de oſſ. natu.nume.2. ait, oportet uenæ ſectiones in doloribus in dorſo, ac in coxendicibus à poplitibus facere, & à malleolis forinſecus. ſcriptum porrò & in lib.5.de morb.popu.pag.141. nume. 15. Hecaſon ab immunditia non purgata, & à praua purgatione dolorem acutum in coxa habebat: & hic quidem diſceſsit, ſucceſſerunt autem ipſi febres. Et nume.33.Polemarchi uxori in morbo articulari coxæ dolor quidem uehemens. cauſa erat, quòd menſes non prodirent .Et in lib.2. de morb.mul.pag.116.nume. 29. ſi uteri contingant coxam, & incumbant; dura, ac ſolida fit coxa ad lateris mollitudinem, & dolores imi uentris, & ad ipſam lateris mollitudinem,& lumbos, ac crura dolor incidit, ac extenditur, & ſuppurantur, & linamentis opus habent,& pereunt, niſi quid ſeceſſet, aut curas.curationem uerò ibi lege . Et in lib.4. de morb. popul. pag. 138. nume. 18. coxæ, ac cruris affectiones uterinæ erant,cum dolores eſſe putarentur:appoſito enim ac ſubdito medicamento odorato ex farina,& unguento,contingit ut breui diſcuterentur, ac deſinerent.Et in lib.5.pag.140. nume.3. Eupolemus dolebat coxam dexteram, & inguem, & commiſſuram propinquã ad coxam ab inguine, & coxa in anteriore parte.huic ſanguis detractus eſt à malleolo multus ualde,& niger,ac craſſus. & pharmacum bibit aluum deorſum purgans, & multum purgatus eſt.& melius quidem habebat, dolores autem non remittebant. ſed ſuppuratam habebat, & coxam,& commiſſuram in ipſa ad ſedem, & parte circa inguem quibus locis etiam amplius dolebat. cætera ibi lege. Et in lib.5.pag. 141 . nume. 33. doloribus circa lumbos & crura, & coxam ex laboribus obortis aquæ marinæ atque aceti calidum fomentum confert, ita ut uel aſpergas, uel ſpongiam his imbutam adhibeas. deligare uerò oportet lanis ſuccidis,& pellibus agninis. Et in lib.4. pag. 127. n.11.Qui cucurbitam affixit cũ in coxa eſſet dolor, huic ad crus deorſum uenit,& melius habuit.& in l. 6.ſec.4. mulier quæ magnũ onus ſuſtulit, ſtatim in pectore,aliquid crepuiſſe uiſa eſt, poſtera die anhelationem habebat, & coxam dextram dolebat.& cum hæc doleret; tunc etiam anhelatio habebat. coxæ uerò dolore ceſſante, etiam anhelatio ceſſabat. ſpuebat ſpumoſa, ab initio uerò florida.alia ibi lege. Et lib.2.de mor.popu. pag. 130. ſect.2. Quædam priusq̃ conciperet, coxã dolebat.

Poſtquam autem concepit; non amplius dolebat. ubi uerò peperit; uigeſima die rurſus doluit. peperit autem maſculum. Et in lib. 7. nume. 58. quidam ad ſex annos habuit ex equitatione inguinum tumorem, uarices, & coxendicum dolores.

Fiunt autem autumno, ut ait Hipp. in lib. 3. aph. 22. coxendicum dolores: & in lib. de Côac. præno. nume. 1. Surditas in acutis, ac turbulentis conſequens malum: malum etiam in longis, in his autem dolores etiam ad coxas deducit. Et ibidem nu. 2. longæ, & uehementes febres fiunt, & tuſſes, & ſpiritus, & ſingultus. his autem ad ſolutionem tendentibus, dolor fortis coxarum, aut crurum, aut puris ſputum, aut oculorum priuatio ſuccedit.

At uerò, quæ ſigna prognoſtica nobis dent, dolor coxendicus ſcribitur in lib. de Coac. præno. nume. 1. Quibus in febribus uenæ in temporibus pulſant, & facies ſana eſt, & præcordium non molle, diuturnum morbum ſignificat, & non deſinentem citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut ſingultum, aut conuulſionem, aut coxèndicum dolorem. Et infra. ſeptima dię, aut nona, aut decimaquarta fluxiones ſanguinis à naribus fientes plerunque febres ſoluunt: ſimiliter & alui fluxio bilioſa, & qualis dyſenteria fieri ſolet, & genuum, ac coxendicum dolor, & urina concocta ad iudicationem. Et infra. dolores ad præcordia in febre uoce intercepta ſine ſudore ſoluti malum eſt, his ad coxendices dolores fiunt. & ſubdit. & ipſis unà cum febre ardente, alius deorſum erumpens pernicioſum eſt. Et in lib. 2. pror. part. 1. Si quippiam in urina ſublime petierit, occultato coxæ dolore delyrium portendit, & quæ circa aurium ſonitus talia exiſtunt.

Verùm dolor coxæ quandoque ſoluit alios morbos: proditũ. n. eſt in li. 2. de morb. popu. ſect. 4. ubi filiam peperiſſet, conuerſum eſt ei uteri oſculum, & dolor ad coxam, & crus. iuxta malleolum ſecta uena liberata eſt, & quidem cum etiam tremores totum corpus detinerent. Et ſect. 5. ſi caput doluerit, ad pectus deſcendit, deinde ad præcordia, poſtea ad coxam: omnia uerò ut doleant fieri non poteſt. uentoſitatem flatuoſam uenæ ſectione, fluxionem pharmaco illito, ſiſtito: fluxus enim ex magna uena eſt. & infra. quibus tuſsis ſicca eſt his non ſoluitur, niſi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad teſtem irruat. Et ſect. 6. quicquid ſupernarum partium doluerit, dolor ad coxas, aut ad genua, & anhelatio oboriens omnia hæc ſoluit. Et lib. 3. ſect. 1. ægro. 3. uigeſima ſeptima coxæ dextræ dolor. & ſubdit. perfecte iudicatus eſt. Et lib. 4. nume. 5. alius eodem tempore uera ſtupida inſania ex phrenitide, ac lethargo mixta correptus eſt, ad coxas, & crura uenit dolor. quieuit: quoto die, haud ſcio. Et in lib. de iudicatio. nume. 11. Quibus in febribus ardentibus coxarum dolor, oculorum diſtortio, aut cæcitas, aut teſtium tumores, aut mammarum eleuatio, febrem ardentem ſoluit, aut & ſanguinis ex naribus fluxus. ſcribitur in lib. 2. de morb. popu. pag. 172. ſect. 6. ſi uenæ pulſauerint in manibus, & facies ſana, ac robuſta fuerit, & præcordia non fuerint mollia; diuturnus fit morbus. qui ſine conuulſione non ſoluitur, aut ſanguinis multi ex naribus eruptione, aut dolore ad coxas. Et in li. de Victus ratione in morb. acu. com. 4. part. 12. ſi abſque his ſoluatur, ſcilicet febris; reuertetur ægritudo, uel coxa uel crus dolebit; & expuet craſſa ſi ſanus eſt futurus.

Qua ætate uerò, & quantum temporis affligat coxendicum morbus, ſic ſcribitur in lib. 2. prædic. nume. 45. hic morbus uiris uehementiſsimus eſſe ſolet à quadrageſimo annorum uſque ad ſexageſimum; quam ętate etiam coxendicum morbus maxime affligit. durat annum ut minimum, & opem ad uer & æſtatem expectandam eſſe oportet. at uerò iuuenibus non minus dolores inducit coxendicum morbus, uerùm breuior eſt: nam quadrageſimo die liberantur. Sed neque torpores uehementes his accedunt ueluti ſenioribus, neque perfrigerationes crurum, ac lumborum. In lib. autem de Glan. nume. 10. alius morbus oritur ex deſtiluxione capitis, per uenas in ſpinalem medullam. inde autem in ſacrum os impetum facit, quò medulla ipſa fluxionem perducit, & in coxendicum acetabula, ſiue iuncturam deponit. & ſi tabem fecerit; homo marceſcit, atque hoc modo contabeſcit, & uiuere non expetit: ſtatim enim ſcapulæ dolent, amboque pedes, ac crura conſequuntur, & ſemper tandem pereunt multo tempore curati. Et in lib. de loc. in homini. pag. 31. nume. 19. ſi modicus fluxus fuerit, ſcilicet à capite, coxendicum, & articulorum diuturnam affectionem facit, ubi fluere ceſſauerit: nam ut modicus, & undiquaque ab omnibus fortioribus depulſus, ad articulos refugium facit. fiunt præterea articulorum, ac coxendicum affectiones à talibus morbis ſanatis, quum morbum quidem efficiens ſanatur, in carne uerò quid relictum fuerit, cui non ſit exitus, neque rurſus intro, neque foras, ſed ad cutem egreſſum tuberculum utique fecerit, fugit autem in id, quod cedit, articulos uidelicet, & aut articulorum, aut coxendicum affectiones inducit. Et in eodem libro nu. 34. Cum coxendicum morbus à fluxione fiat; cucurbitam medicum affligere oportet, & foras trahere, & non ſcarificando pertundere: & calfactoriis medicamentis in potu exhibitis intus calfacere; quò exitus fiat tum foras ad cutem per cucurbitæ tractionem, tum intus ad uentrem per caliditatem: nam cum obturatus fuerit fluxus, & non habeat, quò iter faciat; uiam ad articulos facit, & id, quod cedit, influit, & ſic coxendicum morbum inducit. Et in lib. 1. de morb. pag. 60. nume. 3. tales non lethales ſunt morbi, niſi quid ipſis accedat affectio, ſcilicet fluuida circa articulos, atra bilis, podagra, coxendicum morbus. & paulo infra, claudi à coxendicum morbo fiũt. & ſubdit. longos eſſe neceſſe eſt tabem, dyſenteriam, podagrã affectiones fluuidas circa articulos, coxendicũ morbum. ſed in l. 6. de morb. popu. ſect. 5. in fluxionibus ad coxam, uenas retro aures ſecato.

Verùm de tabe, marcore, & attennatione hęc prodita ſunt in li. de Coac. præ. pag. 176. col. 7. Quibus ſępe recidiua cõtingit, his ſi ſemeſtre tẽpus trãſmiſerint; tabes coxendicum leniter accedit. & in li. 5. de mor. pop. n. 7. Scamandrus in Lariſſa, & in coxa marcorem habuit, & in oſſe diu diſparato. ipſe uerò ſectus eſt ſectione magna, etiam ad os ipſum, & poſtea uſtus eſt, die duodecima poſt ſectionem cœpit conuulſio. & ſubdit. hic mortuus eſt conuulſus, curationem uerò ibi lege. Et in li. de Frac. pag. 188. nu. 17.

nu. 17. quæcunque oſſa non perfecte deſident in ſuum locum, ſed aliquid deficit progreſſu temporis attenuatur coxa, & femur, & tibia. & ſi quidem intro luxata fuerint, externa pars attenuatur: ſi uerò extra; interna. Et in li. de Arti. pag. 197. n. 38. coxæ his. ſ. gibbis magis excarnes fiunt, quàm his quibus ſuperne gibboſitas contingit.

Reliquum eſt, ut de commotione, & luxatione coxæ agamus. ſcribitur in l. de Arti. pag. 200. n. 62. cum coxa eluxata fuerit ad internam partem, aut adhuc infanti carnes ideo magis minuuntur, quàm in manu; quòd crure uti nõ poſsint. reliqua ibi lege & nume. 82. docet quo pacto femoris luxationem circa coxam reponere oporteat. Et in lib. 6. aphor. 59. Quibuſcunque à coxendicum dolore diuturno moleſtatis excidit coxa; & rurſus incidit; his mucores ſuperueniunt. Et aph. 60. Quibuſcunque à coxẽdicum dolore diuturno moleſtatis excidit coxa; his crus tabeſcit, & claudicant ſi non urantur.

De Craſsitie.

Craſſeſcit corpus, & quælibet pars corporis, & quęcunque aquea, & terrea ſimul: & ſi congelatio eſt craſsities; craſſeſcunt, & aquea abſque terreis. Craſsitiei opponitur tenuitas, ut legitur in lib. 6. de mor. popu. ſect. 2. at quæ præter naturam craſſæ ſunt mulieres, ut ſcriptum eſt in lib. 5. aphor. 46. non concipiunt. Et in lib. 2. aphor. 44. Qui natura admodum craſsi ſunt, citius intereunt, quàm qui graciles. Et in lib. de Salu. Diæ. recenſet quomodo craſsi homines pręparandi ſunt ad uomitum, & quomodo graciles. dicitur quoque & morbus craſſus, qui non unus, ſed plures ſunt. hos lege in lib. de inter. affec. pag. 90. nu. 50. uſque ad 54. Et in lib. 2. aphor. 35. in quouis morbo partes ad umbilicum, & imum uentrem attinentes craſsitudinem habere melius eſt. multum uerò extenuari, ac contabeſcere prauum. Et li. 3. aph. 25. pueris qui craſsiſsimi ſunt, quæ mala accedãt cũ dentire incipiunt, docet. dicitur etiam urina craſſa, de qua lege lib. 4. aphor. 69. & 74. Et in lib. de aer. aquis, & loc. pag. 36. nu. 23. urinam ſplendidiſsimã, calculoſi mingunt ad ſimilitudinem ſeri; eo quòd id quod craſsiſsimum eſt, ac bilioſiſsimum iſthic manet, & coaceruatur, ac concreſcit. Et in lib. de inter. affec. nu. 18. craſſum fac, ſi purgare uelis. Et in l. dicto de aer. nu. 20. aqua craſſa exiſtit, & tenuis diſperditur. Et in l. 2. de mor. nu. 1. totum corpus, & cutis craſſeſcit ob pituitam. tandem in l. de Carni. nu. 17. aqua, & alia omnia putrefacta craſsiora euadunt.

Creſcere l. Augere, & Augmentum.

De Criſi.

Criſis uox græca eſt, quæ latinè iudicium, ſiue iudicationem ſignificat, hoc eſt, morbi terminationẽ ad bonum, uel malum magis, aut minus: nam legitur in lib. 3. aphoriſ. 28. Plurimæ paſsiones puerulis iudicantur. i. finiunt, ac ad bonum terminantur in quadraginta diebus. & ſubdit. Quæ uerò permanſerint, nec in pubertate finierint. & idcirco in lib. 5. aphoriſ. 22. ait. His calidum amicum, & iudicans: frigidum inimicum, & perimens. in quo loco iudicans, & perimens opponuntur. Sed & criſis, ſiue iudicium morbi ſignificat tempora: inquit enim in lib. 1. aphor. 19. His, qui per circuitus acceſsionem habent, nihil dare oportet, neque cogere, ſed ſubtrahere adiectioni ante iudicationes. Galen. uerò in com. ait. Quod dicitur, Ante iudicationes, uel ante acceſsiones quaſcunque ſimpliciter, uel ante morbi uigores, uel ante illas, quæ propriæ iudicationes nominantur, eſt intelligendum. Aliquando ſignificat, ut Gal. placet, magnam mutationem, ueluti apparet in l. 2. aph. 23. cuius uerba ſunt. Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur, hoc eſt, magnam faciunt mutationem.

Verùm quid ſit criſis, eſt uidendum. ſcriptum eſt in lib. præcep. pag. 9. n. 12. Iudicatio eſt morbi exolutio. Et in lib. de Affect. pag. 80. nume. 8. iudicari in morbis eſt, cum morbi augeſcunt, aut marceſcũt, aut in alium morbum tranſeunt, aut deſinunt. Et in lib. de aere, aquis, & lo. pag. 37. nu. 30. Oportet & aſtrorum exortus conſiderare, præcipue Canis, deinde Arcturi, & pleiadum occaſum: morbi enim in his maxime diebus iudicantur: aliq́ue perimunt, alii uerò deſinunt, aut in aliam ſpeciem, aliumq́ue ſtatum tranſmutantur. & propterea nobis innoteſcit ex data deſcriptione, hæc ad criſim efficiendam neceſſaria eſſe: terminum à quo incipit: terminum, in quem deſinit: efficiens: tempus, in quo: ac præter hæc, & quæ circumſtant, quemadmodum locus, anni tempus, modus, uiæ per quas, inſtrumenta, & occaſio: ac tandem alia quædam ſunt opportuna, quæ partim antecedunt criſim, partim comitantur, & quædam ſequuntur: quæ ſingula hoc diſcutiemus tempore.

In termino à quo, cõſideratur morbus, cauſa morbi, & ſymptomata. ſi morbus eſt acutus magis, uel minus; in tribus, quatuor, ſeptem, & uſque ad quatuordecim dies iudicatur: nam, ut legitur in li. prog. com. 3. par. 2. ſimplicißimę febres quarto die, aut citius deſinunt. & in lib. 5. aph. 6. Quicunque à diſtentione corripiuntur, in quatuor diebus pereunt. & aphor. 10. Angina ad pulmonem uerſa in ſeptem diebus occidit. Et in lib. 2. aph. 23. Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur. Sed illud eſt animaduertendum, quod legitur in lib. 4. de morbis pag. 77. num. 22. & id eſt. liberantur ulcera ab inflammatione quinta die, & iuxta horum dierum rationem, prout etiam ulcera fuerint magna, & tertia, & quinta, & ſeptima, & nona, & undecima. & ſubdit. maxima uerò ulcera decimaquarta die ab inflammatione liberantur. De morbis autem longis, ac de his, qui medii ſunt inter acutos, & longos, ſcribit Hip. in l. 3. aph. 28. hoc modo. Plurimæ paſsiones puerulis iudicantur, aliæ in quadraginta diebus, alię in ſeptem menſibus, aliæ in ſeptem annis, quędã autẽ ad pubertatẽ accedentibus. Sed cognita morbi ſpecie, eius tempora inſpicito: nam dicit Hipp. in lib. 2. de morb. pop. ſect. 1. pag. 130. circa principia morborum conſiderandum, cum ſtatim florent. Clarum autem hoc fit ex incremento. incrementa uerò ex circuitibus: & iudicationes quoque hinc manifeſtæ fiunt: itemq́ue exacerbationibus in circuitibus, ſi citius accedant, aut non: & ſi diutius durent, aut non: & ſi magis affligant, aut non. ex omnibus autem continuis, aut intermittentibus, & diuturnis, & uulneribus, & ſputis, & doloribus: itemq́ue tuberculorum inflammationes, & quæcunque alia poſterius apparent: fortaſsis autem & ex aliis communibus rebus, quæ quidem citius fiunt, breuiora ſunt: quæ uerò tardius, longiora

eum etiam in circuitibus longiorem recurſum, ac reliquum augmentum, morbus negetnam & eorũ, qui ſtatim pereunt, ueloeiores ſunt iudicationes: quoniam & dolores continui, ac fortes. Quæ uerò ad melius iudicant, non ſtatim apparent. & alia ibi uide. Sed, quanquam criſis eſt morbi criſis; tamen eſt in lib. 3. de morb. pag. 71. num. 1. tumor capitis quidam ab inflammatione obortus, à quo qui detentus eſt, lethaliter eſt affectus. in quot uerò diebus moriatur, non habet iudicationem: nam alii aliter pereunt. plerique tamẽ in ſeptẽ diebus moriuntur. Si uerò uigeſimũ primũ effugerint; ſani fiũt. Cauſa autem morbi materialis aut eſt fixa, ac ſtabilita, aut non. ſi fixa fuerit; proditum eſt in lib. 4. aph. 30. quibuſcunque acceſsiones fiunt, quacunque hora febris dimiſerit, ſi eadem cras occupauerit; iudicium habent dificile, hoc eſt, longum. Symptomata uerò augent, ac minuunt, prorogant, atque breuiant morbum, quemadmodum omnibus notum eſt medicis. ſed qui leget libros de morb. popu. plurima uidet.

Terminus porrò, in quem deſinit morbus, eſt ſanitas, aut mors, aut ſtatus propinquus alteri horum, aut tranſitus in alteram morbi ſpeciem. hi profectò ſunt criſis fines. Sanitas fit, ſi perfecta ſit criſis ſecuta. tẽdit ad ſanitatẽ morbus, nõ perfecta. at imperfecta omnino, & cruda, ad morbi ſpeciẽ, aut ad mortem. Perfecta autem ſequitur criſis, ſi in die iudicatorio, & cum ſignis fiat coctionis: ſcribitur. n. in l. 2. de mor. pop. ſect. 3. Quæcunque ſine ſigno iudicationis iudicatorio diſparent, male iudicata ſunt. Et in eodem l. ſect. 1. Quæ præiudicata ſunt, ſi crude iudicata fuerint, hoc eſt, ſine ſignis coctionis, aut ſine die decretorio; recidiuæ fiunt: ſin minus; iudicationis impeditiones, aut malæ iudicationes. hæc confirmantur ac primo de diebus in illo aph. 36. in l. 4. cuius uerba ſunt. Sudores febricitantibus ſi inceperint; boni tertio, quinto, ſeptimo, nono, undecimo &c. hi enim ſudores morbum iudicant. qui uerò non ita eueniunt; laborem, aut longitudinem morbi, aut recidiuam. de concoctione uerò declaratur in lib. prog. com. 2. par. 30. dum urina tenuis fuerint, ac rufa; crudam ſignificat eſſe ægrotationẽ. Et in lib. 4. aphor. 71. Quibus ſeptimo die iudicium fit, his nubeculam obtinet urina quarto die rubràm, & alia ſecundum proportionem. Et in lib. 1. de morb. popu. Coctiones omnes celeritatem indicationis, & ſecuritatem ſignificant. neceſſe eſt igitur perfectam eomitari criſim diem indicatorium, & ſigna coctionis, atque fieri per euacuationem inferiorem: nam criſis, quæ fit per abſceſſum effluxionis melior eſt, quàm quæ fit per abſceſſum per decubitum: poſtea eam, per quam humor noxius, & ſuperabundans, quàm per quam alter euacuatur: propterea quòd, ſi talia purgentur, ut ſcribit Hip. lib. 1. aph. 2. qualia purgari oportet; confert, & leuiter ferunt: ſin minus; contrà. ſed abſque euacuatione aliqua fieri non poteſt morbi exolutio: nam legitur in lib. 2. aph. 12. Quæ relinquuntur in morbis, hoc eſt, reliquiæ humorum poſt iudicationem, recidiuas facere conſueuerunt. Euacuatio autem hæc fiat, ubi natura uergit per conuenientia loca, ueluti inquit Aphoriſ. 21. in lib. 1. ſed & in lib. 2. de morb. popu. ſect. 1. ait. Quæ contraria ſignificant, malum, non ſolum ſi recurrant; ſed etiam primariæ naturæ contraria repentia: quemadmodum etiam malorum ſignum ea, quæ ad contraria repunt. huius uerò præcepti teſtis eſt quoque lib. progn. in com. 2. part. 43. & uerba ſunt. In quouis dolore, qui affligat circa pulmonem, ac coſtas, ſputum confert, quod cito & abſque dolor fiat. Verùm non ſolum per euacuationem inferiorẽ criſis fit, ſed per ſanguinis eruptionẽ è naribus, ex hæmorrhoidibus, ex uterinis locis: ſed per uomitũ, per urinam, per ſudorem, ſputa, ac pus, & per occultam tranſpirationem. ſed potior ea eſt, quę per uentris euacuationem efficitur. at omnes hæ propria habent ſigna, de quibus loquitur Hip. copioſe in lib. progn. com. 2. & nos quoque ſingulatim de his abunde locis propriis diſſeremus. quare ad perfectam criſim opus eſt coctione humoris, eius euacuatione à natura per conuenientes regiones facta, & die decretorio, in quo fiat. de quo die ſuo agemus loco. Et, ſi quid horum defuerit; imperfecta erit criſis, cuius imperfectionis ſignum eſt non exquiſita ſanitas, aut recidiua. Efficiens autem criſis eſt natura, quæ ab anima regulata calorem naturalem excitat ad concoctionem, ad expulſionem nociui in die conuenienti, & per loca à natura inſtituta. is quidem calor eſt in homine, qui iuuenis eſt, uel ſenex: mas, uel fœmina: Italus, uel Germanus: affectus in aliqua corporis parte, uel in toto corpore: ſtudiis quibuſdam, atque negociis impeditus, uel ocioſus: in rebus non naturalibus minime temperatus, uel parcus. ſi iuuentus adſit; iuuant concoctionem ob caloris fortitudinem, & uelocior ad ſalutem fit criſis: contrà, ſi morbus uincat naturam iuuenilem: nam ſcriptum eſt in libr. prog. comm. 3. par. 14. natu minores ſeptimo die ac citius ab hoc morbo interimuntur: natu uerò maiores multo tardius: febris enim, & delyrium minus eos infeſtat, & aures in eis antea ſupputantur. Sed per has ætates recidiuæ uenientes morborum plurimos interimunt. minores uerò natu prius quàm ſuppurentur aures interimuntur. in com. autem ait Galen. febris & delyrium his accidit ob calidum, ac bilioſum temperamentum. ſi uerò mas fuerit; ſcriptum eſt in lib. de natura pue. nume. 20. quarto menſe mouetur fœmina, & mas tertio; quia fortior eſt. ſi uerò Italus, uel Germanus ſit ob affinitatem, quam cum loco natali habet; fiet citius, uel tardiua criſis, ſicut patet in lib. de aere, aquis & locis. Sic ſi pars corporis libera ſit affecta potius, quàm ſi impedita: nam legitur in lib. de uirg. morbis. pag. 92. nume. 2. à torpore pedes ad iter faciendum impotentes fiunt, donec ſanguis ad ſe ipſum reuertatur. reuertitur autem celerrime propter uenarum rectitudinem. at ex corde, ac ſepto tranſuerſo tarde refluit: uenæ enim obliquæ ſunt, & locus periculoſus. & propterea cor fatuum fit, deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyrium apprehendit. ſed & corporis compoſitio ad hanc rem facit; propterea quòd ſcriptum eſt in l. de Frac. pag. 191. n. 33. totus oſsis circulus ſi in quadraginta diebus diſceſſerit; bene diſcedet: quædam. n. ad ſexaginta dies perueniunt: nam & rariora oſſa citius diſcedunt, ſolidiora uerò tardius. alia aũt minora multo minore temporis ſpatio, alia aliter. ſic

negotia

negotia corporis,& animi affectiones ueloctorē,ac tardiorem reddunt criſim,prout iucundę, ac iniucundæ fuerint.

Poſt hæc ueniendum eſt ad anni tempus,de quo ſic ſcribit Hip.in lib.3. aph.8.in conſtantibus temporibus, hoc eſt, in his, quæ ordinatim propriam recipiunt temperaturam, cum tempeſtiue tempeſtiua reddantur; morbi conſtantes, & boni iudicii fiunt: in inconſtantibus autem contrà. Et in lib. 2.de morb.popu.ſect.2.hæc eadem recitat, & ſubdit.cum ſanè in Perintho defecerit, aut abundauerit quid, ut aut uenti ſint, aut non uenti, aut aquæ, aut ſiccitates, aut ardores, aut frigora: uer autem omnino ſaluberrimum, ac minime lethale.

Præterea ſi occaſio ſe obtulerit medico, ut quid agat pro naturæ adminiculo; criſim iuuabit. de occaſione uerò lege in capite proprio. inſtrumenta uerò ſunt ea, quibus medicus uti debet ad naturam excitandam: ſi quidem legatur in lib.3.de Diç. pag.50. nume.10.bonum autem eſt, & unguentis exſudatoriis uti ſub iudicationes. Et in lib.de Vic. ratione in morb.acu. com.4. par.44. corpus quieti permittere,ungere, & æqualiter contegere oportet,ut ſcilicet concoctio fiat,quemadmodum exponit Galen.& mulſam aquoſam bibendam,& ptiſanæ cremorem ueſperi ſorbendum dabis. uētrem ab initio clyſtere duces: ſed medicamenta purgantia non admouebis; nempe ſi uentrem moueris, urina non maturabitur, & febris citra ſudorem,& iudicationem in longum protrahetur tempus. Et par. 45. cum iudicatio prope fuerit ſorbitionem ne dederis, ſi perturbetur,ſed cum perturbatio deſierit,atq; in melius profectum ſit.obſeruandæ autem febrium omnium iudicationes, ſorbitionesque hoc tempore auferendæ. poſt criſim autem ſi quid humoris relictum fuerit;recidiuam faciet, ut antea dictum eſt. at ſi perfecta facta fuerit; hæc ſcribit Hipp. in lib. 1. aph.20.quæ iudicátur,& iudicata ſunt integre, neque mouere,neque nouare aliquid, ſiue medicamētis,ſiue aliter irritando: ſed ſinere. at l. de Diebus Criticis.

Cruda.

Cruda omnino opponuntur concoctis alimentis; & idcirco cruda dicuntur ea,quæ ſine cibi ſint, ſiue humores pituitoſi,uel bilioſi,quæ non ſuperantur à calore naturali.ſi cruda ſint in uentriculo,& in inteſtinis,faciunt ſomnolentiam: ſcribitur enim in li. de Denti.Qui ſæpe cruēta, ac cruda per aluum egerſit, plurimi in febre ſomniculoſi ſunt. Et parum ſuprà. qui non pro ratione mingunt, uerum aluus frequenter cruda à pueris egeſsit,morboſi ſunt.Et in lib. de aer.aq.& loc.nu.16.crudæ aquæ reſiccant, & ſtringunt,faciles coctu eliqnant. ſi uerò humores crudi fuerint in uenis, aut uagantur huc, atque illuc,aut abſcedunt:& abſceſſus,aut ſunt per decubitum, aut per efflnxionem.de fluxu per decubitum ſic loquitur Hip.in lib.5.aph.67.molles,ſcilicet tumores boni:crudi uerò,hoc eſt, duri,ut exponit Galen. mali. Et in lib. de ae.ſupracitato. aquæ duræ & frigidæ ue. plurimum dulceſcunt in hac.ſ.regione.homines autem uegetos,& ſiccos eſſe neceſſe eſt,& plures uentres infernos crudos,ac duros habere: ſupernos uerò fluuidiores,at bilioſos magis,q̃ pituitoſos eſſe.& ſubdit nu.6.morbi populares ipſis hi ſunt, pleuritides,& eos acutos eſſe receptum eſt. neceſſe eſt aūt ita habere,cum alui duræ exiſtant, & ſuppurati multi ex omni occaſione fiunt.huius cauſa eſt corporis extenſio, ac uentris duricia; ſiccitas enim aquæ & frigiditas facit,ut uaſa rumpantur. Et nume.7.ex mulieribus multæ ſteriles fiunt propter aquas,quæ duræ ſunt ac crudæ, & frigidæ: purgationes enim menſium non contingunt commodæ,ſed paucæ, ac prauæ.deinde pariunt difficulter,& non ualde abortiunt.ubi uerò pepererint;pueros nutrire non poſſunt: lac enim ab aquarum duricia,ac cruditate extinguitur.& tabes frequenter à partu fiunt: præ uiolentia enim ruptiones,ac uulſuras habent.pueris autem hydropes in teſtibus fiunt, quandiu parui fuerint: deinde ætatis progreſſu euaneſcunt. pubeſcūt autem ſerò in hac ciuitate.Et in lib.7.de mor.pop. nu.3.tubercula iuxta aurem dura,& cruda. Et in li. de Frac.pag.188.nu.13.cum loquitur de contuſione in calcaneo,ait.Signa porrò an recrudeſcāt, aut non,hæc ſunt. cum ſanguis è uenis effuſus,& denigrationes,& his uicina fiunt ſubrubra, & ſubdura; periculum eſt ne recrudeſcant. Et in lib. de Artic. pag.203.n.95.hæc eadem repetit. Et in eodem lib. pag.195.nume.23. Quæ recrudeſcunt ac deformia ſunt tempore ad uſum corroborantur. uerùm ſuprà nu.22.recrudeſcit maxime cubiti gibbus febribus, doloribus,nauſea, & uomitu meracæ bilis præſertim ſi retrorſum luxatus fuerit ob torporem, deinde ſe in anteriorem partem. Et nume.278.reponere oportet eadem die, aut poſtridie: tertio, ac quarto minime:quarto enim die maxime recrudeſcere ſolent. Et in lib.de Frac.nu.33.pag.191.in totum tertia,ac quarta dies in pleriſque uulneribus recrudeſcentias pariunt,et quæ ad inflammationem, ac immunditiam procedunt,& quæ ad febres deueniunt: minime igitur tertia,ac quarta omnia uulnera mouere oportet. itaque manifeſtum fit,crudos cibos,& crudam aquam,quæ eſt cibi uehiculum, quodāmodo dum uentres obſtruūt, abſcedere per decubitū: dum uerò fluunt, abſcedere per effluxionem: idem dicēdum eſt de membris luxatis,atque commotis, de tumoribus,atque de ulceribus.at ſi cruda abſcedant per effluxionem: ait Hip.in l.7. aph. 68. Quibuſcunque cruda deorſum ſecedunt, ex atra bile ſunt: ſi plura,copioſiore: ſi pauciora,pauciore. Si uerò effluxus fiat per urinam, & ipſa ſit cruda; plura reperies ſuis in locis: ſic,ſi per ſudorem. atqui ſi materia huc,atque illuc fluat, neque locum fluxionis habeat, crudaque ſit;ipſum non moueas, ut inquit Hipp.in lib.1.aphor.22.& ſi mouendum ſit in principio, hoc eſt in primo, uel ſecundo die moue, ut dictum eſt antea:propterea quod in tertio, & quarto morbi recrudeſcentias pariunt. tranſactis uerò his diebus cruda ne moueas, niſi prius ea præpares. de præparatione autem dictum eſt cum de concoctione tractauerimus. tamen illud addidimus quod ſcriptum eſt in lib.6.de mor.popu. pag. 152. nu. 58. præpotent crudi ſalſa cum melle, uel alia efficiant cōmoda. quæ damna aūt in morbis cruda bilioſa cū à capite,uel thorace attrahantur,lege in l. de Vic.ratio.in morb.acu. com.2.par.45. itemque eodē li.com.4.par.22. de cruda affectione, hoc eſt, de humore crudo affectionē efficiēte ſic ait. Quicūque ea,quę inflāmantur,ſtatim inter initia morbo-

borum medicamento ſoluere conantur, hi non ſolũ ab intenſa, & inflammata parte nihil adimunt, cum non redat, & obſequatur affectio, quæ adhuc cruda eſt. tandem in l. 3. de mor. popu. nu. 53. recitat Hip. cuidam accidiſſe ex uia, & potu cruditatẽ, poſtridie mane anxietate oborta, ubi aquam, acetum, & ſalem bibiſſet; euomui. pituitam. cætera lege. ſed quarta uigil. mortuus eſt.

Cruenium.

Cruentum dicitur de uulneribus, de excretione, de urina, atque de aliis. ſcribit Hippo. in lib. 4. aph. 47. excretiones in ſebribus non intermittentibus liuidæ, cruentæ, ſœtidę, & biliosæ omnes malæ. Et in l. de Denti. nu. 2. qui ſæpe cruenta, ac cruda per aluum egerunt, plurimi in febre ſomniculoſi ſunt. Et in lib. prog. com. 2. par. 23. ſi deiectio uerſicolor eſt, diuturnior quidem, ſed tamẽ exitialis eſt. hæc ſtrigmenta habebit ac bilioſa erit, cruenta, porracea, & nigra, quæ aliquando ſimul, aliquando uicibus excernuntur.

De Cruribus.

Affectus crurium, qui citantur in li. Hip. ſunt hi, dolor. ſ. impotentia, torpor, rigiditas, tremor, luxatio, claudicatio, fractio, articulus elapſus, tumor, abſceſſus, puſtulæ, & ulcus.

Dolor autem cruris aut eſt conſequens aliquod morbum, uel prognoſticãs, uel minimè. crurum dolor prænuntiat in lib. de Coac. præ. nu. 2. Quibus de repente dum ſine febre ſunt præcordii, & oris uentriculi dolor, & circa crura, & infernas partes, & aluus in tumorem eleuata eſt; ſoluit uenæ ſectio, & alui fluxio. his febrire nocuum eſt; longæ. n. & uehementes febres fiunt, & tuſſes, & ſpiritus, & ſingultus fiunt. his autem ad ſolutionem tendentibus dolor fortis coxarum, aut crurum, aut puris ſputum, ac oculorum priuatio ſuccedit. & nu. 3. eiuſdem lib. in angina dolores ad crura citra notas cum febre pernicioſi. Et in l. 4. de mor. pop. nu. 5. uera ſtupida inſania ex phrenitide, ac lethargo mixta alius correptus eſt. ad coxas, & crura uenit dolor. quieuit: toto die haud ſcio. Et eodem lib. nu. 23. ſenex in lapideis ueſtibulis lumbos doluit, ac ambo crura, & utrique dolores deſcendebãt ad femora, & quandoque tibias, & aliquando ad genua: & cum diutiſsime durarent, recurſiones multæ fiebãt, tumor in pedibus, lumbis, tibia, & alia, quæ ibi lege. Et in l. 2. de mor. pop. ſect. 5. quibus tuſsis ſicca eſt, his non ſoluitur, niſi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad teſtem irruat. Curationem uerò doloris crurum habemus in l. 5. de mor. pop. nu. 23. cuius uerba ſunt. doloribus circa lumbos, & crura, & coxam ex laboribus obortis, aquæ marinæ, acetique calidum fomentum confert. ita ut uel aſpergas, uel ſpongiam his imbutã adhibeas. deligare uerò oportet lanis ſuccidis, & pellibus agninis. Et in l. 2. ſec. 4. ubi filiam peperiſſet, conuerſum eſt ei uteri oſculum, & dolor ad coxas, & crus. iuxta malleolum ſecta uena liberata eſt, & quidem cum etiam tremores totum corpus detinerent. & ſec. 5. eiuſdem l. dolorem in locis infernis fortem ſurditas ſoluit, itemque ſanguis multus ex naribus erumpens. Et in l. 5. nu. 3. dolores ad crus, non ita ualde progrediebãtur, & non factus eſt ſuppuratus, ſed ſanus multo tempore. bibebat autem pharmaca, & cucurbitas adhibebat: & uenam ſecabat, atque his factis melius habere uidebatur. ſed in li. de Vict. ratio. in mor. acu. com. 4. dyſenteria, quę ceſſauit. &c. dolor in teſticulum, uel crura, uel coxã firmetur. Et in l. de inſom. nu. 12. cruribus læſis uomitibus reuellendum eſt, & lucta ampliore utendũ ultra ſuperiorem dietam.

Crurum impotentes facti ſunt ex aſsiduo leguminum eſu fœminæ & maſculi, ac uitam degerunt. ſed & his, qui eruo ueſcuntur genua dolent. diligentia adhibenda eſt, ut excandeſcentia inducatur. & colores reparandi, & ſanguinis in uaſa ſubter cuticulam colligendi gratia, itemque lætitia, & timor, & huiuſmodi: & ſi quidem reliquum corpus ſimul ægrotarit; ſimul curare: ſin minus; ſatis eſt. hæc in lib. 2. de mor. po. ſect. 4. Et in l. 6. ſect. 1. crurũ effœminationea uelut ſi aut ante morbum iter feciſſet, aut ſtatim ex morbo: eo quod fortaſsis ex laſsitudinibus in articulos abſceſsit, ex quo crurum effœminationes. Et ſect. 7. qui equitauerunt aut amplius iter fecerunt, aut alios labores cruribus perfecerunt, his ad lumbos, aut crura impotentiæ reſolutoriæ obortæ ſunt, & ad femora, ac tibias laſsitudo, ac dolor. Et in l. 7. n. 8. unctor crurum, ac manuum impotentior circa autumnum factus bibit temere medicamẽtum ſurſum, ac deorſum purgans: ex purgatione febris: & de arteria defluebat fluor, qui loquentem impediret. & alia, quæ ibi lege. & n. 13. eiuſdem l. Anginoſa dexteram manum, ac crus doluit. febricula tenebat debilis, &c. ſexta mortua eſt. at crus totum excarne, emuſculatũ, ac effęminatũ, & tenuius fit propter priuationem loci articuli, & quo eo uti non poſſunt. ſic legitur in l. de Arti. pag. 199. n. 57.

Crurum torpor, ut ſcribitur in l. 4. de mor. popu. n. 21. cum factus fuit, tuſsis ceſſauit. Et in li. 2. prædi. pag. 175. n. 45. Quibuſcunque ſenioribus, & torpores uehementiſsimi ſunt, & perfrigerationes tum lũborum, tum crurum: & qui pudendum arrigere non poſſunt: & quibus aluus non egerit, niſi ad neceſsitatem coacta, & prodit ipſis multus ſtercoraceus; his maxime diuturnus morbus erit. & ſubdit. n. 46. Quicunque pleraque horum cõfeſsi fuerint, his dicendũ eſt, quod crura ipſis aliquando calida, aliquando frigida fiant.

Crura rigida habuit Eumelus Lariſſeus, & manus, & maxillas, & non poterat neque extendere, neque flectere, ſi non alius flecteret, ac extenderet. reliqua ibi lege.

Crura tremunt ambulanti circa cauum locum, ut ſcriptum eſt in l. de humo. pag. 56. n. 3.

Crura ſupini cubantis ſi admodum reducta diſtractaque ſint, hoc eſt, diſperſa, uel inter ſe circumplexa, ut exponit Gal. eſt ſignum exitioſum in acutis. ſic ſcriptum eſt in l. prog. com. 1. par. 18.

Crurum luxationem tractat Hip. in lib. de Arti. pag. 199. n. 60. & 63. atque ibidem agit de toto crure læſo, ac breuiori apparente. Et in l. 6. aph. 60. Quibuſcunque à coxendicum dolore diuturno moleſtatis excidit coxa, his crus tabeſcit, & claudicant, ſi non urantur. Et in l. 1. de mor. mul. n. 116. ſi ex partu crus ab uteris claudum factum fuerit, & exurgere non poterit; ſemen hyoſcyami chemæ menſura in uino nigro ad triduum bibat.

Cruris fractio habetur in l. de arti. itemque crurũ amborum articuli elapſi in eodem l. n. 65.

266

Crura tument in hydropę, ſed pręſertim cum medulla ſpinalis reſiccatur, & tument uelut ab aqua inter cutem. ſic ſcriptum eſt in lib. de inter affec. n. 14.

De Crurum tuberculis ſic ſcribitur in com. 4. de Vict. ratione in mor. acu. nu. 63. Quibus per febres crura tuberculis afficiuntur, eaque tractu temporis manente etiam num febre non maturuerint, & faucibus tumentibus irrepſerit ſuffocatio, non maturuerint inquam; ſed extincta ſint; his ſanguis è naribus fluere conſueuit: qui ſi multus fluxerit; morbi ſolutionem portendit. ſi non multus; morbi prolixitatem. Et in lib. prog. com. 2. parti. 67. abſceſſus ſi in cruribus erũpit, in pulmonia uehemẽti, ac periculoſa; omnis utilis eſt. optimus uerò, qui fit cũ excreatio iam in mutatione eſt: ſi enim tumor, ac dolor iam infeſtet, & ſcreatio pro flaua exiſtat purulenta, ac foras excernatur; ita ſecuriſsime homo ſupererit, & abſceſſus citiſsime abſque dolore deſiſtet. at ſi ſcreatio non recte excernatur, nec urina uideatur bonum habere ſedimentum, periculum clauditatis in articulo, uel multi negotii imminet.

In cruribus puſtulæ, & in coxis, & lumbis, ac imo uentre, & tumores ualde rubicundi Timonactis filio ferme bimeſtri, bis autem ſedatis conuulſiones, & comitiales fiebant ſine febribus multis diebus, & mortuus eſt.

De crurum ulceribus hæc ſcribuntur in lib. 4. de mor. pag. 77. & n. 22. Vlcera ſi curentur; maxime in diebus imparibus inflammantur. & ſubdit. ſi ulcus curetur in his diebus; pus exitum non habens, & iſthic unà cum eo, qui acceſsit permanens dolorem inducit, & carnem circa ulcus attollit: & ex illo ſi quidem in cruribus habuerit ulcus; attollũtur uenæ, quæ in iuncturis crurum exiſtunt: ſi uerò in manibus; quæ in manuum iuncturis ſunt: & ex hoc glandularum tumores fiunt. quibuſcunque uerò hominibus febris incidit, ſi nihil aliud mali habeat homo à pinguiore, quàm oportet exiſtente humore incidit: & uenæ impletæ dolorem, ac calorem ulceri inducunt.

Cruſtæ l. Vſtio.

Cubitus.

De Cubitu plura lege in l. de loc. in homi. nu. 12. atque de oſsibus ipſius fractis. in l. de Frac. pag. 187. n. 4. de cubiti gibbi articulo emoto, & luxato in l. de Arti. pag. 195. n. 21. de repoſitione in l. de Frac. nu. 41. de articulo tranſgreſſo ſupra cubiti os. nu. 42. & pag. 191. de cubiti gibbo recrudeſcente in l. de Arti nu. 22. in cubiti gibbis diſſectiones præſertim quæ ſunt cum inflammatione ad ſuppurationem perueniunt, adſectioneſque, ac uſtiones. n. 25. cubiti oſſa cum ulcere. n. 76. pag. 201. ſed lib. 5. de mor. popul. pag. 142. nu. 26. ex caſu uulnerato cubito ob corruptionem cubitus ſuppuratur. cętera ibi lege. Et in l. 2. pag. 132. ſec. 5. cui uena in cubito pulſarit, & inſanus, & iracundus eſt: cui uerò quieuerit, ſtupidus eſt. hanc ex cubito prænotionem obſerua in l. de Coac. præ. n. 2. quæ eſt. Cubiti, ac colli dolores conuulſorii ſunt.

Cucumis pepo.

Cucumis pepo urinam cit, & aluo ſecedit, ac leuia eſt. altera uerò non pepo frigiditatem quãdam exhibet. & ſitim ſedat. in l. de inter. affect. n. 50.

Cucumeres.

Cucumeres crudi frigidi ſunt, & ægrè concoctiles. maturi autem & pepones minguntur. & per aluũ ſecedunt: uerùm flatuoſi ſunt. in lib. 2. de Diæ. n. 15. ſed num. 8. eiuſdem libri. cucumeris ſemen per lotium magis abit, quàm per ſeceſſus. explet autem, & craſſefacit.

Cucurbita.

Cucurbita frigefacit, & humectat, & aluum mouet. Sic ſcribitur in li. 2. de Diæ. nu. 14. ſed in lib. de inter. affect. nu. 49. reficiunt cucurbita, & beta, & blitum, & rumex, & per humiditatem ſecedunt.

De Cucurbitulis.

Cucurbitarum, ut legitur in lib. de medi. pag. 7. nu. 6. duo modi commodi exiſtunt: quando enim fluxus procul ab apparente carne compactus fuerit, circulum ipſius breuem eſſe oportet, ipſamque non uentroſam, ſed prolixam parte ad manum uergente non grauem. quæ enim talis eſt, indirectum trahet, & ſeroſos humores ſeparatos, ac diſtantes probe ad carnem adtrahet. maiore autem dolore per carnem diſperſo, in reliquis quidem conſimilẽ cucurbitam eſſe oportet, ſed circulum magnum. ſic enim ea plurimis partibus id quod dolorem facit, educere comperies ad locum conuenientem. neque enim magnum eſſe circulum putant, ſi nõ ex pluribus locis caro comprehendatur ac contrahatur. at ſi grauis ſit; ad ſupernos locos repit: inferne autem magis detractionem facit, ut ſæpe morbi relinquãtur. lati itaque circuli, unà cum incumbentibus fluxionibus, & longè diſtantibus à ſupernis locis, multa ſimul adtrahunt de alia carne, contingit igitur humiditatem inde detractam, apponi collecto inferne ſub cucurbita ſeroſo humori, & quæ quidem infeſtant, relinqui: quæ uerò nihil moleſtãt, detrahi. magnitudinem porrò cucurbitæ, quæ commoda ſit, iuxta corporis partes, quibus admouere oportuerit, conie̅ctare oportet. Et nu. 7. ubi uerò ſcarificationem ſubter cucurbitam adhibere uelis, ſanguinem ſcarificandorum locorum conſpicuum eſſe oportet, aliàs neque circulum adtractum ſcarificare, ac pertundere oportet: debilior enim eſt caro loci dolore affecti. Scalpris autem incuruis in ſummo non ualde anguſtis utendum eſt: aliquãdo enim ſeroſi, ac ſanioſi humores uiſcoſi, ac craſsi ueniunt; periculum igitur eſt, ne in fiſſuris ſubſtent, ubi arctæ fuerint inciſæ.

Vſus autem cucurbitarum multiplex eſt, ut in li. de loc. in homi. pag. 31. nu. 20. in dolore aurium retro cucurbita medica affigenda; ſi ſiniſtra auris doluerit; ad dextram: ſi in dextra; ad ſiniſtram, non autem ſcarificando pertundere oportet, ſed ut trahat ſolum ſinenda eſt. Et in l. 2. de mor. popu. pag. 132. ſec. 6. ad auris dolorem cucurbitam affigito. Et in eodem. l. de loc. in homi. n. 34. in coxendicum morbo à fluxione cucurbitam medicam affigere oportet, & foras trahere, & non ſcarificando pertundere, & calfactoriis medicamentis in potu exhibitis: quò exitus fiat, tum foras ad cutem per cucurbitæ tractionem, tum intus ad uentrem per caliditatem. Et in l. de inter. affec. pag. 91. nu. 57. in coxendicum morbo ſi à ſanguine ægrotarit; fomentum adhibeto, & cucurbitam affigito, & uenas in poplitibus ſecato. Et in l. 2. de mor. pag. 66. n. 36. in angina primum cucurbitam

ad

ad uerticulum in collo affigito, deinde in capite præraſo, & iuxta aurẽ ab utraque parte apponito. & ubi cucurbitam affixeris; ad multum tempus adhærere ſinito. poſtea fomentum ex aceto, nitro, origano, & naſturtii ſemine adhibeto. Et nu. 27. in alia angina primum cucurbitam affigito, ut ſuprà diximus. deinde ſpõgiam aqua calida imbutam ad collum, ac maxillas adhibeto. Et in eodem l. pag. 69. n. 53. in eryſipelate pulmonis ſi diſceſſerit dolor ſub ſcapulas; cucurbitam affigito; & uenas in manibus pertundito. Et in l. de affec. pag. 80. nu. 4. ſi fauces inflammatæ fuerint gargariſmis uti oportet. ſi uerò gingiuæ, aut aliquid ſub lingua inflammatum fuerit; his quæ commanduntur utendum eſt. à pituita autem hæc fiunt. ſi uerò uua dependerit, & ſuffocarit: quidam hoc gurgulionem uocant: ſtatim gargariſmis utendum eſt. ſi uerò ex his gracilis non fiat, retro raſo capiti cucurbitæ duæ adhibeantur, & ſanguinis plurimum detrahatur, & pituitæ fluxus retro reuellatur. ſi uerò nec ex his detumeſcat; ſcalpello incidito, & aquam educito. Et in lib. de inter. affec. pag. 87. nume. 23. in alba pituita ſi tibi uiſum fuerit ſanguinem à lumbis detrahere; cucurbitam affigito, & uenas in ſcroto craſsiſsimas ſecato. Et in eodem l. nu. 44. in Typho, ueratrum per ſextum diem dato. & ſi alicubi in articulis tumor fiat, & abſceſſus fieri nolit; cucurbita affixa ſanguinem detrahito punctum per acum triangularẽ facta in genua, ſi in genibus tumor fuerit. uerum nullum ex aliis articulis perpunxeris. & in li. de na. huma. pag. 93. nu. 5. ſi uteri penitus ex pudendis exciderint, poſtera die decumbenti cucurbitam quã maximam ad coxendicem affigito, & multo tempore trahere ſinito. Poſtquam uerò detraxeris; ne ſcarificato, ſed reclinatam ſinito, & nihil aliud, quàm ſuccum exhibeto. Et in eodem l. in mala affigito ad lateris mollitudinem. & in lib. 2. de mor. mul. in uteris motis è loco cucurbitam, quàm maximam ad coxam affigito. Et in eodem l. 2. pag. 102. n. 2. de fluxu muliebri ſcribit. & cum cucurbitis ſub mammas affixis, ipſas eleuato, modo ad dextram, modo ad ſiniſtram partem translatis. ſi uerò ſpirandi difficultas oriatur ad cucurbitæ emotionem, cucurbitam amoueto, ſanguinem autẽ non detrahito. Et in l. 4. de mor. popul. pag. 137. nu. 12. Qui cucurbitam affixit cum in coxa eſſet dolor: huic ad crus deorſum uenit, & melius habuit. Qui in Ceramico ab equo lapſus eſt, cui non ſtatim cucurbita affixa eſt; uſtus eſt intro, & uigeſima die recruduit malum: ſanguinis eruptiones feculentæ, & erodentes. Et in l. 5. pag. 140. nu. 3. in dolore crurum bibebat pharmaca, & cucurbitas adhibebat, & uenam ſecabat, atque his factis, melius habere uidebatur. Et in l. de ulce. pag. 205. n. 17. ſi uerò influat ſanguis; cucurbitam affigere oportet. & ſi ablata cucurbita, multum ſanguinis, aut ſeroſus ſanguis fluat: cito priuſquã repleatur, rurſus affiges, & quod reſtat, extrahere: ſin minus grumis in fiſſuris inhærent, & deinde ex ipſis inflammata ulcera fiunt. Et in l. de Viſu. pag. 207. nu. 4. ad lippitudinẽ annuã ac popularem conducit purgatio capitis, & uentris inferni, & ſi corpus, habeat, ſanguinis detractio ad quoſdam eiuſmodi dolores confert. conferunt, & cucurbitæ circa uenas affixæ.

Curatio.

Vt ægrum ſanitati reſtituat, curat medicus. ſed curatio, alia tentatiua, de quã loquitur Hip. in lib. de Vict. ra. in mor. acu. com. 2. par. 1. his uerbis. Lateris dolorem ſiue is per exordia fuerit, ſiue poſtea obortus ſit, tentare calidis fomentis diſſoluere, nõ abs re exiſtit. Et in l. 6. de mor. pop. ſect. 7. Non proderat uentris turbatio, nec uenæ ſectio, nec quæcũque tẽtaui. Alia curatio eſt ex opera medici adhibita, qualis eſt ea, quæ legitur in l. 6. aph. 38. & eſt. Cancros occultos omnes melius eſt non curare. Et Gal. in com. inquit. Curare duplex eſt, unum quidem omnia agere, ut particula patiens ad ſanitatem perducatur: alterum uerò eam adhibere prouidentiam, quæ paſsioni congruat, hoc eſt, ipſam mollire, ac mitiorem facere, ac tum præcipue, cum adeſt exulceratio. hæc Gal. at prima curatio aut eſt recte adhibita, aut non recte. & ambæ fiunt aut per ſimilia, aut per contraria. per ſimilia curatur morbus, ueluti uomitus uomitu: per contraria, ut per reuellentia. uerùm de his copioſe egimus in cap. de Medica.

Curſus.

Curſus per funem attenuant, ut legitur in li. 3. de Diæ. n. 3. Curſus longi, ac curui, in ueſte, recti, reuertentes, & circulares quã ſinguli uim habeãt, quibuſque potiſsimum conueniant lege in l. 2. de Diæ. nu. 27. de hac exercitationis ſpecie in tuenda ualetudine, atque ea recuperanda plura reperies in l. Hip.

Cutis.

Cutis, & carnes exhibent omnium colligationẽ, ac conſtructionem, ut legitur in li. de oſsium natura pag. 28. n. 17. Et in l. de loc. in homi. pag. 32. n. 34. Exitus fiat in coxendicum morbo a fluxione ad cutem foras per cucurbitæ tractionem. itaque patet per cutẽ euacuari humorẽ. uerùm & ipſa quoq; patitur: nam legitur in l. 6. de mor. popul. ſec. 6. cutes aridæ, duræ, laxæ, raræ. & paulo ſuprà. cutis arida, circuntenſa, ſalſuginoſa. Et ſec. 3. eiuſdem lib. Cutis raritas, uẽtris denſitas, cutis colligatio, hoc eſt aſtrictio. hoc eſt, ut recitat Gal. cutis raritas eſt, & propterea denſus eſt uenter; nam multa eſt per cutem euacuatio. deinde cutis colligatio, ſiue ſtrictio ſæpe immoderati carnium incrementi in cauſa eſt. ad cutem quandoque defluit humiditas, & idcirco ſi magis ad cutem ſeceſſerit; externis partibus fomentum adhibebis: ſi uerò intro ad uẽtrem, medicamentum bibendum dabis. Et in l. 3. de Diæ. pag. 50. n. 14. Qui eructant acida; illud alimentum ſub cutem expellitur, & hominem decolorem facit, & morbos ſimiles, aquæ inter cutem. curationem ibi lege. Et in l. 2. de mor. pag. 65. n. 12. in quodam capitis dolore capitis cutis craſſeſcit, & ad tactum cedit, & de paucis cibis tenet, ac bene coloratus apparet, & non acutum auditum habet. curationem uerò ibi lege. Et in lib. 5. de mor. popul. n. 35. linefactis oſsibus & febricitantibus cutis ab oſſe diſceſsit, & pus non comparuit. Et in l. 2. ſect. 3. fiebant in febribus æſtiuis circa ſeptimam, octauam, & nonam diem aſpritudines in cute miliaceæ, culicum morſibus maxime ſimiles, non ualde pruriginoſæ. hæ perſeuerabãt uſque ad iudicationem. nulli equidem maſculo tales erupiſſe uidi, & mulier ulla mortua eſt. Et in l. de affec. n. 35. lepra, pruritus, ſcabies, impetigo, uitiligo, & alopeciæ a pituita fiunt. ſunt aũt talia turpitudo cutis magis quàm morbi. Et in l. 6. de mor. pop. ſec. 3. omnis attenuatio laxat cutem: deinde circuntenditur. renutri-

tio

tio nice nerſa, cutis cōſidentis corrugatio, renutritæ extenſio. rugoſum, læue utrinſque ſignum, itemq́ue ſubbilioſum, & ſubrubrum. Et 10 l. de inter. affect. n. 47. in ileo cutis color plumbi formis eſt. Et in li. de humi. uſu. pag. 54. n. 5. Cutis quoniam eſt coniuncta neruo, patitur caliditatē, & frigiditatem. Et nu. 1. eu ris ipſa ſuperne exulceratur calidæ aſperſione. ſed calida ſuppuratoria, ut legitur. n. 1. Cutem mollit & fomētum corporis totius aut partis. cutis duræ mollitio, diſtentę laxatio, neruorum, carnium, humorum ſub cutem effuſio, ſudoris ſecretio. Et n. 10. aqua frigida prodeſt papulis, quæ mulieribus ex menſium ſub cutem recurſu fiunt. Et ab irritamentis cutis. Et ſubdit quæ ex frigore fiunt, aut quę exaſperantur in ſtar milii: deinde exulcerantur, eas frigida lædit, & calida prodeſt. ſicut legitur in l. 5. aph. 22. calida cutim mollit, & extenuat; ſic contrà frigida indurat, atque incraſſat. Tandem duas prænotiones ex cute accipe. prima eſt in l. 5. aph. 71. cuius uerba ſunt. Quibus cutes obtēduntur aridæ, & ſiccæ, ſine ſudore moriuntur: Quibus uerò laxæ, & raræ cum ſudore moriuntur. ſecunda eſt in l. prog. com. 1. par. 7. & 8. Cutis circa frontem dura, & circuntenta, ac arida, & color totius faciei pallidus, aut etiam niger, & liuidus, aut plumbeus, nulla manifeſta cauſa præcedente, ſed ex morbo talis, ægrum morti proximum, eſſe ſignificat.

Cyceones.

Cyceones, hoc eſt, farinæ omnes in lacte bene alunt, ut legitur in l. 2. de Dię. n. 6. ſed cyceon in melle calfacit, quidem minus, ac nutrit: per aluum uerò magis ſecedit, ſi non meracum mel fuerit: ſin minus non ſecedit, ſed aluū ſiſtit. cyceō autē ſolum in aqua frigefacit, ac nutrit: in uino uerò calfacit, ac nutrit, & aluum ſiſtit. uerū cyceon, aut farina cocta in pulmonem, aut in eius fiſtulam perueniens hominem enecat. ſic legitur in l. 4. de mor. n. 32.

Cydonia.

Cydonia aſtringunt, & non mouent aluum. ſucci autem malorum uomitum ſiſtunt, & urinam cient: & ante uomitum odores ipſorum præſtant. ſic ſcriptum eſt in l. 2. de Diæ. n. 15.

COMMENTARIVS IIII.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

DEAMBVLATIO.

DEAMBVLATIO eſt ſpecies exercitationis, quæ fit aut ante cibum, aut poſt, ſiue mane, ſiue ueſperi. fit & poſt exercitationē magnā. de his ſcripta ſunt hæc in l. 2. de Diæ. n. 27. quæ ſunt. at uerò deābulationes etiam ipſæ maxime præ reliquis naturales ſunt. habent autem quid uiolentum. uis ipſarum eſt. deābulatio à cœna, & aluum, & corpus, & uentrē ſiccat, ipſumq́ue amarum fieri non ſinit ob hanc cauſam. cum mouetur homo, calefit corpus: itemq́ue cibi. at trahit igitur humiditatem caro, & aluum amaram fieri non ſinit. corpus quidem purū redditur, aluus uerò attenuatur. ſiccatur autem eadem ob hanc cauſam. cum corpus mouetur, & calefit, & quod tenuiſſimum eſt alimenti, conſumitur partim per inſitum calorem, partim uerò unà cum flatu foras excernitur, partim etiam per lotium eiicitur: quod uerò ſicciſsimum eſt de cibis relinquitur. quare unà cum aluo etiam caro reſiccatur. matutinæ deambulationes attenuant, & partes circa caput leues, & agiles, ac promptas reddunt, & aluum ſoluunt. Attenuant quidem; quia motu corpus caleſcit, & humiditas attenuatur, ac purgatur, partim per ſpiritum, ac flatum, partim uerò emungitur, & excreatur: ſed & aliqua pars in alimentum caliditatis animæ conſumitur. aluum autem ſoluunt; quia cum calida ſit; frigido ſpiritu ſuperne allabente, caliditas frigiditati cedit. leues autem partes circa caput faciunt, ob hanc cauſam. cum euacuata eſt aluus, ex reliquo corpore, & capite humiditatem in ſe ipſam attrahit, nimirum calida exiſtens. euacuato autem capite, & uiſus, & auditus depurgantur, & homines agiles fiunt. deambulationes autem poſt exercitia, corpora pura reddunt, & attenuant, nō permittentes carnis colliquationem fieri præ labore, ſed ipſam depurgant. Et in l. 2. prædic. pa. 172. n. 8. ſi cœnam non ederit, ſolito autem more deambularit, iucundiorem aſpectum pi ę ſe feret, & negetior, ac operoſior in exercitijs erit. uerùm ad ui egeſtio modica, & compacta maxime in hoc fuerit. ſi uerò cœna ſumpta non deambulauerit, ructum utique edet, & flatuoſus fuerit, & plenitudo non minor apparebit, & inter laborandum magis, quàm antea ſudabit, & difficulter ſpirabit, ac grauis erit, & tranſitus alui maiores, ac minus uiſcoſi his fuerint: quòd, ſi neque cibum conſumpſerit, neque deambulauerit, pigrior utique fuerit, & tumidior. Et in lib. 2. de Diæ. nu. 33. ad eos quorum habitus humidior ſit cōfert & deambulationibus uti, tum à cęna, tum mane, itemq́ue à curſibus. à cœna quidem, quò alimentum ſiccius anima ſuſcipiat ab ingredientibus, ac ingreſſus, mane uerò; quò tranſitus humoris euacuentur, & meatus animæ non obturentur: ab exercitiis uerò; ut ne in corpore relinquatur, quod ſecretū eſt à curſu, neque animæ commiſceatur, ne quid tranſitus obturet, neque alimentum conturbet. Et in li. 3. n. 5. docet quo loco fieri debeant deambulationes, cum inquit. Exerceri oportet, & deambulationes in umbra. Et ſubdit. à cœna deambulandum non eſt, ſed ſaltem ſurgendum, mane uerò deambulationes utendum eſt. & hoc in uere. ſed de reliquis anni temporibus

poribus quo modo faciendæ ſint deambulationes.lege in eodem libro,in quo etiam uidebis,quæ compe tant repleto homini.

Debilitas.

Non de ciborum,nec medicamẽtorum, nec morborum debilitate hoc tempore nobis tractãdum eſt. ſed de ea,à qua detinetur homo in toto corpore, uel in aliqua eius parte. debilitas igitur fortitudini eſt oppoſita in eodem genere. & idcirco quemadmodum fortitudo eſt in uirtute corporis; dicitur enim uirtus fortis;ſic contrà debilitas eſt in uirtute; eo qđ nos dicimus hanc corporis uirtutem debilem eſſe. uirtus uerò primo conſiſtit in calore: & propterea ſi calor eſt fortis;& uirtus eſt fortis: ſi debilis; & ea eſt debilis. calor autem eſt in ſpiritu. unde ut calor ſit fortis, neceſſe eſt, ut ſpiritus ſint robuſti, & , ut rectius dicam,craſsi.ſpiritus autem,qui eſt uehiculum caloris, primo eſt in humiditatibus corporis, atque ex his fit,ac præterea in carne,in neruis, ac oſsibus;ſi quidem partes ſolidæ fiãt ex non ſolidis.neceſſe igitur eſt, ſi uirtutẽ habere uelimus robuſtam, ut omnes partes,& ſolidæ corporis,& non ſolidæ ſint fortes. & hæc fortitudo non ſolum conſiſtit in craſsitie materiæ, ſed in perfecta mixtione partium, ex quibus conflatur noſtrum corpus. appellatur igitur debilis homo,cum uis uitalis,uel naturalis,uel ſenſitiuà,uel motiua, operationes proprias non perfecte perficiens. Vis igitur uegetatrix,ſiue naturalis ſi debilis ſit;debiles facit homines:nam ſcribitur in li. de denti.pag.24.n.3.ſugentes,qui non probe aluntur, macilenti fiunt,& ægre uires recolligũt.uerum debilia ſunt membra plurimum ob frigiditatem atq; ẽt ob humiditatẽ,uel ob debilẽ cõmixtionem ut mulierũ corpora:legitur .n.de ſeptim.pag.21.n.8.filiæ citius,quàm filii pubeſcunt, & ſapiunt,ac ſeneſcunt propter corporum imbecillitatem, & uictus rationem:atque hæc imbecillitas in fœminis oritur ob earum naturam,quæ frigidior eſt, & humidior, quàm uiri. Et in l. de aere,aquis,& locis.pag.37.n.39.uult Hip.timidiores effœminatiores,ac imbelles prę Europęis Aſianos exiſtere propter anni tempora, quæ non magnas permutationes faciunt, neque caloris, neque frigoris: ſed ſemper æqualia permanent. Et in l.de mor. ſac.pag.58.nu.10. ſi in alteram partem defluxerit;leuiter ſyderatum facit: non enim poteſt ſanguis pituitam ſuperare;cum tenuis ſit,& frigidus, ac modicus.ſed ipſe ſuperatus congelatur,ut impotẽtes fiãt illæ partes, iuxta quas ſanguis fuerit corruptus.Et in l.2.de mor.pag.65.n.6.dolor occupat caput,uox intercipitur,ac ſui impotens fit.patitur hæc cum atra bilis ipſi in capite commota fluxerit maxime in partem, in qua plurimæ ſunt uenæ, in collum ſcilicet ac pectus, deinde poſtridie ſyderatus fit, ac impotens,ſanguine nimirum perfrigerato. Et nu.8. ſi ſyderatus fiat;anteriorem capitis partẽ dolet, ſoporatur,uenæ pulſant,febris debilis tenet, & corporis impotentia.patitur hęc, cum uenæ in capite calefactæ fuerint, & calefactæ pituitam in ſe ipſas attrahunt. Et in l.4.pag.76.n.1.ſi multum fuerit id,quod affligit in corpore magis quàm opportunum eſt, & aceruatim robuſtum;turbatur ad uentriculum,& cũ non poſsit calorem ſuffere corpus,eo fruitur,& graueolentiam circa ſpiritum fieri neceſſe eſt. cum nequeat corpus præ debilitate,nimirum omni humore morboſo exiſtente, ſpiritum trahere, quo ea quæ in uentriculo ſunt refrigerentur;quicquid eſt humoris uitalis,id foras exhalat. atque ita homo moritur:nõ enim ſuperat alius ſalubris humor, ſed totus à morboſo,qui multus eſt eleuatus,ac conſumptus à febri exhalauit, ac perſpirauit.itaque nobis innoteſcit frigiditatem, & humiditatem debilitatis eſſe autores. uerũ & calor ſimul cum humiditate imbecilles reddit uires:nam legitur in l.de humor.pag.54.n.3.ſic. & in 5. aph. 16. calidum ſcilicet aqua calida ubi ſępius utatur,hæc mala affert, carnium effœminationem,neruorum incontinentiam, ideſt,debilitatem, mentis torporem, profluuia ſanguinis, animi deliquia,hæc ad mortem.Et in l.2.aph.28.febricitantiũ corpus pluſquàm ratio poſtulat contabeſcere,imbecillitatem ſignificat. Et in l.3. aph.12. ſi hyems auſtralis,& pluuioſa, & ſerena fuerit uer ſiccũ,& aquilonium;mulieres,quibus partus ad uer ineſt, ex quacunque occaſione abortiunt. quæ uerò parient,imbecilles,& morbidos infantes pariunt.at ex imbecillitate hæc obſeruato prog.legitur in l.4.aph.46.ſi rigor incidat febre non deficiente ægro iam debili,lethale eſt.Et in l.2.aph.49. Qui conſuet. ſolitos labores ferre,& ſi fuerint imbecilles, uel ſenes non conſuetis fortibus;atque iuuenibus facilius ferunt.

Decolores.

Qui decolores ſunt,magis tendũt ad temperiem frigidam,quàm ad calidam: nam legitur in l.de Coa. præn.pag.176:lethargici,tremuli ex manibus ſomnolenti,decolores,tumidi,pulſibus tardi ſunt,& partes ſub oculis eleuatas habent,& ſudores inſuper accedunt: & aluos bilioſas, & intemperatas ſubtumidas habent. Et n.3. eiuſdem lib. in his qui decolores neque ad ſeptem annos uires recolligunt,& ſpiritus in uiis aceruatus,& terræ concupiſcentia, ſanguinis corruptionem,& exolutionem ſignificat. Et in l.5.aph.36.mulieri menſes decolores,neque per idem ſemper tempus uenientes, purgationem indicant eſſe neceſſariam humoris, ut exponit Gal. pituitoſi,ob quẽ & decolores fiunt. Et in l.2.pror.par. 37.neque intumeſcentes.ſ.purgandi ſunt,nec uertiginoſi,nec in errando deficientes,nec cibos auerſantes,nec decolores.

Decubitus ægrotantium.

In l.de decen.orna.pag.8.n.10.conſiderare oportet etiam decubitus, quoſdam ex ipſis iuxta anni tẽpus,quoſdam iuxta genera:quidam enim in altis ſedibus,quidam in ſubterraneis, ac tenebroſis decumbunt.uerum illud obſeruato,quod decubitus quandoque ſignificet locum, in quo moratur æger, aliquando inclinationem materiæ ad aliquod membrum. ut in l. 6.aph.56. cuius uerba ſunt.in morbis melancholicis ad hæc periculoſi decubitus, hoc eſt inclinationes periculoſę ſunt materiæ ad mẽbra principalia;quoniam ſtuporem corporis, uel conuulſionem,uel furorem,uel cęcitatem ſignificant. Et in l. 4.de mor.popul.pag.138.n.20. aluum in principio turbatam habuit. expectabam ad oculum decubitũ, hoc eſt, ut quidam uolunt abſceſſum per decubitũ. Et in l.6.de mor.popul.ſec.2.pag.144.uenæ temporum non conſidentes, neque uiriditas ſplendida, ſi ſpiritus intus relinquatur, aut tuſsis ſicca non ferina, ut in articulos decumbat. Expectare oportet è directo diſtentionem ſecundum uentrem ut plurimum.

Et

Et Gal.in com.ſic exponit. ſi ex morbo aliqui leuati,uenas habeant, quæ plurimum dilatentur, neque color adſit naturalis, atq; reſpiratio amplior, & tuſſis ſicca; his ad articulos expectandus eſt abſceſſus. at quãdoque decubitus ſignificat ægri cubationem, quæ ſi talis ſit, qualis ſano competit, ſaluberrimum eſt:ſin contrà;malum. Hip.autem in l.prog. com.1. par.13.de decubitu ęgrorum hæc ſcribit.cubantem offendi ægrum à medico oportet in latus dextrum, aut ſiniſtrum,ac manus,ceruicemq́ue & crura paulum reducta habentem,& omne corpus molliter poſitum .ita enim plerique beneualentium cubant. at ita cubare ut ſani ſolent,ſaluberrimum eſt. ſupinum uerò cubare manibus,& cruribus extẽtis,minus bonum.ſi uerò procliuior eſt,ac deorſum delabitur ſubinde ad pedes, maiori cum periculo eſt. ſi uerò nudos habeat pedes,nec ad modum calidos:ac manus, collum,& crura diſpergat inęqualiter,malum:ſignificat enim inquietationem.exitioſum autem eſt, ſi hiãti dormiat ore, ſi crura quoque ſupini cubãtis admodum reducta,diſtractaque ſint. ſi quis cubet in uentrem, nequaquam ſolitus ita dormire quo tempore ſanus fuit:malum eſt: delirium enim aut dolor circa uentris ſedes ſignificatur. ſi uerò nelit reſidere æger in ipſo morbi uigore,in omni morbo acuto malum, peſsimum uerò in pulmonia eſt. & in lib. de Victus ratione.in mor.acu.com.4.pag.48. iacere in conclaui obſcuro debent,& lecto ualde molli, diuque poſitum eum ſuſtinere, & quàmminime ſe ſe proiicere, & iactare:nam id tales maxime iuuat.

Defluxiones,& Defluxus.l.deſtillatio.

Deglutitio.

Legitur in li.de Coac.præn.n.2.neque deglutire, neque collum conuertere poſſe ut plurimum lethale eſt.Et n.3.deglutitio uiolenta mala eſt.unde in l. 7.de mor.popu.pag.148.n.10.ſi quis aliquid ad mãducandum, aut ſorbendum obtuliſſet; large, ac furioſe deglutiebat,ac ſorbebat.Et in Coac.præ.pag. 175.n.1.qui in potibus ſubſtrepunt, & ſubmurmurant in ſiccis,& qui difficulter deglutiunt ſpiritu tuſſiente pernitioſe habent in acutis perfrigeratis.Et n. 2. in febribus derepente ſuffocari, & deglutire non poſſe citra tumorem malum eſt.

Deiectiones.

Deiectiones dicuntur excrementa,& ea,quæ euacuantur. harum conſideratur tum multitudo, ideſt, quantitas,tum qualitas,de quibus ſic ſcribit Hip.in l.1.aph.23. deiectiones non multitudine ſunt extimandæ, ſed ſi talia deiiciantur, qualia conueniunt, & ægri facile tolerant, atque ubi uſque ad animi defectionem expedit ducere, faciendum,ſi æger poſſit tolerare.ex quo aph.nos percipimus non ſolum quãtitatem deiectionum eſſe conſiderandam,ſed qualitatem, & tolerantiam ægri.uerum qualitates excrementorum cognoſcuntur ex coloribus,& ex ſubſtãtia.ex coloribus ueluti legitur in l.4.aph. 21. deiectiones nigræ qualis eſt ſanguis niger ſponte uenientes ſiue cum febre,ſiue ſine febre, peſsimę. & quanto colores magis fuerint praui, & fuerint plures; peius:cum medicamento uerò melius:& quanto colores plures,non praui. Et in li.prog.com.2.par.20.ſi aquoſa admodum, aut candida, aut admodum crocea ſiue uiridis,aut ſpumans; hæc omnia mala. Et par.21. ſi exigua,glutinoſa, candida, ſubcroceale, uiſq́ue ſit,mala. Et par. 22. exitioſior uerò eſt,ſi nigra,aut liuida,aut opima,aut fœtida eſt.Et par.23.ſi uerſicolor eſt, diuturnior quidem,ſed tamen exitialis eſt.hæc ſtrigmenta habebit,ac bilioſa erit cruenta,porracea,& nigra, quæ aliquando ſimul, aliquando uicibus excernuntur.& in lib.3.aph.6.in morbo diuturno faſtidium cibi: & deiectiones ſinceræ malum.& Gal.in com. ait. ſinceras deiectiones nominauit impermixtas aquoſæ humiditati: quoniam ſolus humor euacuatus deiicitur ſiue ſit bilioſus, ſiue melancholicus, ſiue porri colorem referens,ſiue bilis,quæ æruginoſa nominatur:nam deiectiones huiuſcemodi exuſtam eſſe omnem natiuam humiditatem à calore febrili demonſtant. Et aph.23.à deiectione ſincera difficultas inteſtinorum ſcilicet ſequitur.& in l.de Vict.ratione in morb.acu.com.4.par. 57.perdiſcendum eſt ſi cum exurgit, defectu animæ corripiatur,& ſi facile ſpiret. & ſi deiectio nigra admodum fuerit,uel ſincera qualis ſanorum exiſtit. nigra deiectio mortem indicat. quæ ſane ſimilis eſt cũ omni die apparuerit,ſalutem.Et in l.3.pror.par.35. poſt ſanguinis eruptionem,deiectiones nigræ malæ prauæ aut, ut impenſe rubræ. an & quarta die talis eruptio fiat? comatoſi ex his conuulſione finiuntur: an nigris procurrentibus, & tumefacto uentre? Et par.25.eiuſdem lib. quæ in acutis morbis uomendo trahuntur,uitioſa.atque albæ deiectiones difficiles: & par.64.ex torminoſo ſedimẽtum limoſum, & ſubliuidum malum.an ex hypocundriis dextrum dolere uideatur? & exoluatur? atque his parotides parum dolorificæ? uenter his omnibus copioſe fluens perniciem affert. ſed de deiectionum conſiſtentia agamus.deiectio optima eſt,ut legitur in l. pro.com.2, par.13.ſi mollis,& conſtans eſt,& eo tempore ſecreta,quo ſecunda ualetudine affuerit,ſi copia ex ratione ingeſti cibi eſt:ſi enim talis excernitur inferior uẽter bene ualet.& par.14.deiectio madẽs, ex uſu eſt, ſi nec ſtridet,neque crebro, & paulatim excernitur; frequẽs enim deſidendi labor inſomniam facit. at ſi uniuerſim,& ſępe deiiciatur, periculum defectionis animæ imminet. & par.15.ſed pro copia ingeſti cibi deiiciat bis,aut ter die,noctu ſemel,oportet. plurimum uerò ſubeat prima luce, quemadmodum homini fuerat conſuetum. & par.16, corpulenta reddatur deiectio,morbo eunte in iudicationem, oportet. & par.17. ſubrufa uerò,nec admodum graueolens eſto.& par.18.ac lumbricos quoque teretes cũ in iudicationem morbo deſcendiſſe idoneum eſt. & par. 24. ſi flatus ſine ſonitu, crepituq́ue excernitur, optimus eſt.melius uero eſt,quoties erumpit cum ſonitu,quàm ſi cõdatur,ac reuoluatur quod ſiita excernitur indicio eſt hominem uexari dolore, aut delirare,niſi ſponte dimiſerit flatum. Et lib.7.aph.65.& quibus deiectiones ſiſtere permiſeris, & non moueris uelut ſtrigmenta ſubſiſtunt. & ſi pauca, paucus eſt morbus: & ſi multa multus.his confert alui purgatio.quod ſi aluo non purgata dederis ſorbitiones, quanto plura dederis, tanto magis nocebis. & Gal. in com.per aluum exeuntia ſolet Hipp. deiectiones ac ſubductiones nominare. & propterea quidã hoc loco acceperunt eius ſermonem eſſe de his,quæ per aluum euacuantur.& l.3.pror.par.24.arenidæ & liuidæ deiectiones,pertrictioneſque non ſine febre uitium habent. rigores ex his tum ueſicam, tum uen-

trem

trem præhendentes,& opprimẽtes dolorem pariunt & par. 25. lentore carentia ex his percurrentia cum multo æſtu in mentis eunt aberrationem. ex his comatoſi, & torpidi poſtea fiunt. morbus ex talibus diutius manet. an & circa iudicationem areſcentes difficulter ſpirent? Et part. 54. frequentes, & paruæ ſurrectiones ſubflauę,lẽtę, ſtercoreum exiguum habentes,cum hipocundrii dolore, & lateris,morbi regii participes exiſtunt,an hi conſtant,exoluantur? & ſimul ſanguinem profundant lumborum tenſio his, & dolores ſanguinis indicant eruptionem. & in li. 4.aph. 83.mictio noctu plurima facta paruam ſignificat deiectionem. & in l.5.aph.64.lac dare malum eſt,quibus in febribus acutis bilioſæ ſunt deiectiones.uerum l.Egeſtiones,& Excrementa.

Delaſſati.

Scriptum eſt in l.de Coac.præn.n.1.horrore affecti, anxii, delaſſati, lumbos dolentes, aluos humectas habent.& in l.1.prædic.delaſſati in ſtragulis, ac ueſtimentis doloroſi.& in l.4.aph.31. laſsitudinem habentibus in febribus in articulos,& circa maxillas potiſsimum abſceſſus fiunt.& in l.de humo.pag.56. n.3.raro in acutis,multa ducere oportet,in delaſſatis totum.at leg. Labor,& Laſsitudo.

Deligatio.

Deligatio medicinæ propria eſt ex qua æger opẽ ſentit.maxime autem proſunt duo,hæc quibus utendũ eſt comprimere uidelicet,ubi oportet,& remiſſe deligare.& ſubdit.concinnas autem deligationes ad ſpectaculum comparatas, & nihil iuuantes reprobare oportet.ſic ſcribitur in l.de Medi.n.4. Et propterea deligationis ratio diligenter conſideranda eſt.at uerò deligationis initium uide in l.de Chirur.offi.n.7.ubi quoque apparet.n.6.qualia debent eſſe deligamenta.& n.8.deligamentorum multitudo, longitudo,& latitudo,& n.3.eiuſdem li.conſtituuntur duæ deligationis ſpecies. uerum quomodo fieri debeat deligatio uide.n.5.& 11.cęterum.n.4.deligatio omnis ad decliuia,& acuminata fugit.& modus deligandæ clauiculæ legatur in l.de Artic.n.17. & qui deligatione curari nequeant uide in l. de Frac.n.32.ſed proditum eſt in l.2.de mor.popul.ſec.3.in pulſantibus ſanguinem fundentibus figura ampla, & in totũ ſi ex omnino decliue,accliuo fiat. quapropter etiam deligationes in uenarum ſectionibus impetũ faciunt fortes uerò ſanguinem impediunt.

Delyrium.

Cum in capite de Deſipientia diffuſe diſſeruimus de cauſis,ſigniſque delyrii,nè repetam ea,quæ dicta ſunt,ea tacebo: tamen pauca quædam, quæ delyriũ ſignificant,& quæ quid poſt delyrium ſecuturum ſit oſtendunt.dicam.& propterea legitur in l.2.prædi. n.2.delyraturi non diu latere poſſunt, ſi quis nouerit,quibus hic morbus cognatus eſt,aut prius aliquãdo inſaniuerunt: ſi enim hi homines ebrioſi fuerint, aut carnes uorauerint,aut uigilauerint,aut in frigore,aut calore inconſiderate uerſati fuerint;multus timor eſt ex tali uictus ratione ipſos delyraturos eſſe. Et n.23. eiuſdem lib.in principiis febrium ſiue delyrium acceſſerit,ſiue alicuius membri ſyderatio;periturum hominem ſciendum eſt,ſi non omnino,aut ex optimis ſignis aliquod accedat,aut corporis uires adſint.& in l.4.aph.50.ubi in febre nõ intermittẽte difficultas ſpirãdi,& delyrium accidit;lethale.& in l.6. aph.26. qui in febribus ardentibus tremores fiunt delyrio ſoluuntur.& in l.prog.com.2.par.68. ſi abſceſſus deletur ac retrocedit nequaquã ſecreta ſcreatione,ac febre detinente; difficilis morbus eſt:periculum enim delirii & mortis imminet. & comm.3. eiuſdem lib.par.13.aurium dolor acutus cum febre continua,ac uehemẽti difficilis eſt; periculum enim delyrii,& abolitionis imminet.& in l.2.pror. par.1. ſi quippiam in urina ſublime petierit occultato coxæ dolore;delyrium portendit, & quæ circa aurium ſonitus talia exiſtunt.& par.36.nigra reuomentes,cibos faſtidientes, delyros, in pube parum dolentes, quibus oculus ferox, & clauſus purgare non oportet:perniciosum enim.& in com.1. par. 34. ob has cauſas, atque ob alias ſimiles adhuc magis qui tota utuntur ptiſana,ſeptimo die uel celerius moriuntur, alii quidem delyri,alii uerò ob difficultatem ſpirandi, & ſtertorem præfocati.& com.2. par. 45. & 46. docet ſigna, quæ ſi ab initio apparuerint, delyrium graue,& uehemẽs indicant.atque ut plurimum ægri moriuntur. & in com. 4. par.42. quibus item febribus uertigines à principio & capitis pulſus ſunt, & urina tenuis,his ad iudicationes uſq; febris acceſsio neq; expectare oportet:quod ſi delyrent quoque nihil mitum.ſed in l.2.aph.2. ubi ſomnus delyrium ſedat,bonum. & lib.4.aph.72. quibus urinæ albæ, & perſpicuæ malæ, præſertim ſi in delyrantibus appareant. & in Coac.præ.n.4. delyrium in febre ſignificat egeſtio ualde rubicunda. Affectiones inſuper rigentes, & quæ ad noctem aliquanto magis exacerbãtur cum uigiliis ac delyrio in ſomnis,aliquando urina inuoluntarie omittentes in conuulſionem deſinunt.& delyria cum ſopore cõuulſoria.& delyriũ in ſpiritu, ac ſudore lethale eſt:itẽ in ſpiritu,ac ſingultu.& delyria circa neceſſaria peſsima;quę ex his exácerbantur lethalia ſunt. & prædebilitatorũ delyria peſsima.& qui caput dolent, ſtupore correpti delyrantes aluo ſuppreſſa, oculo ferociente, florulenti, hi in poſteriorem partem cõuelluntur.& paulo poſt auris dolor pertinax,cum febre acuta,& alio quædã ſigno aliquantum maligno,iuuenes quidem ſeptima die occidit,& citius delyrio correptos, ſi non multũ pus effluxerit ex aure, aut ſanguis è naribus, neque aliud quoddam ſignum bonum compareat: ſeniores autem tardius,& minus tollit. nam & aures ſuppuratione præueniunt.& minus delyrãt. uerum multi ex his recidiuant,atque ſic pereunt.& inferius.Dẽtes collidere, aut ſtridere quibus nõ familiare id eſt à pueris,furioſum,& lethale eſt:iam uerò delyrans ſi hoc faciat, penitus lethale eſt. pernicioſum autem eſt,& reſiccari dentes:& ex dentis corruptione uehemens febris ſuperaccedens, & delyrium lethale eſt.ſi uerò feruenter ulcera ſuppurabunt, & oſſa diſcedent & ſpiritus qui denſus quidem,& paruus eſt, inflammationem & dolorem in locis principalibus ſignificat.magnus autem,& per multum tempus delyrium,aut conuulſionem,& frigidus quidem lethalis eſt, lethalis autem eſt febriculoſus, & fuliginoſus.& in l.6.de mor. popul. ſect.3. delyrium ſignificant ſputa rotunda.& in lib.prog.com.1. par.19. ſi quis cubet in uentrem minime ſolitus; malum eſt: delyrium enim aut dolor circa uentris ſedes ſignificatur. & par. 28. uerum oculos talium conſpicari oportet:ſi enim crebro obtutus mouetur,expectanda

da inſania eſt. Et in lib. de uict. ratione in mor. acutis com. 4. par. 58. cum uenter glandi non obedierit, & ſpiritus placidus, & quietus fuerit, & ſurgens æger in ſedem, uel dũ in lecto eſt animi defectu corripiatur, ſi hæc uel mari, uel fœminæ inter initia fuerint, delyrium fore expecta. Et par. 66. cum febrientis lingua quarto die turbata quædam loquitur, atque uenter liquida biliosa deiicit; talis delyrare conſueuit. Et part. 67. in acutis morbis quæ æſtate, & autumno fit repentina ſanguinis deſtillatio, &c. ſi æger ætate floruerit, & fuerit corpore ob exercitationes bene carnoſo uel melãcholico ex potatione manus tremulæ fuerint; delyrium uel conuulſionẽ prædicere bene eſt. ſed l. Deſipientia, inſania, mentis emotio, & phrenitis.

Dentes.

Legitur in li. de Carn. pag. 19. nu. 12. poſt oſſa generantur dentes ex hac cauſa. Ex oſsibus capitis ac maxillarum incrementum fit glutinoſi: & quod ex pingui ineſt, à calido ſiccatum exuritur, & fiunt dentes reliquis oſsibus duriores: quia nihil frigidi ineſt. & primi quidem dentes naſcuntur à uictu in utero & poſtq̃ natus fuerit; puero lactenti à lacte. ubi uerò hi exciderint à cibis & potibus: excidunt autem ubi ad annos primi alimenti peruenerint: quibuſdã etiam prius, ſi à morbido alimento nati fuerint: plurimis uerò, cum ſeptem annos impleuerunt. qui uerò poſtea enaſcuntur, ſimul conſeneſcunt, niſi præ morbo perforentur. cæterum dentes propterea poſterius aliis naſcuntur in maxillis. uenæ ſunt & huic oſsi ſoli inter omnia oſſa ex inferno uentre alimentum præbent, oſſa uerò tale augumentum dant, qualia exiſtunt: ſic & talia omnia. Et nu. 13. eiuſdẽ lib. à ſeptennio uſque ad decimum quartum annum tũ maximi ex dentibus, tum alii omnes naſcũtur, poſtquàm exciderint hi, qui ab alimento in utero nati ſunt. Et nu. 14. quin & in quarto ſeptennario dentes enaſcuntur pleriſque hominibus duo, qui ſapientię dentes appellantur. at uerò pueris ad dentitionem accedentibus ut ait Hip. in l. 3. aph. 25. gingiuarum pruritus, febres, conuulſiones, alui profluuia, & maxime ubi dentes caninos producant, tum pueris craſſisimis, tum his qui duros uẽtres habent. & propterea in l. de Denti. pag. 24. n. 2. quibus in dentitione aluus amplius ſubducit minus conuelluntur, quàm quibus parum. quibus uerò in dentitione febris acuta accedit, parum conuelluntur: ſed qui dentientes habitiores manent, & altiore ſomno utuntur, periculum eſt, ne conuulſione corripiantur: ſed nõ omnes in dentitione conuulſi moriuntur. Sed multi etiam ſeruantur. qui hyeme dentiũt, reliquis ſimilibus exiſtentibus melius liberantur. At uerò infra, ſi attente tractantur hyeme dentitionẽ facilius ferunt. & qui cũ tuſsicula dentiunt, tardius dentes producunt, in perpunctione autem magis graciloſcũt. & ideo nos habemus ſigna dẽtitionis à ſuperiori apho. & poſtea ea, quæ confirmant aphoriſmum. Ex dentium quidem multitudine hoc præſagium dat Hip. in li. 2. de mor. popu. ſect. 6. pag. 132. qui longæ uitæ ſunt, plures dentes habent. ſed & in lib. de homi. ſtruc. dicitur, dẽtes cum maxillaribus duo ſupra triginta ſunt, anteriores autem diuidentes, qui & ſecantes appellantur. atque ex ſtridore ac colliſione dentium, hæc habetur prænotio, quæ ſcripta eſt in l. prog. com. 1. par. 21. cuius uerba ſunt. ſi quis ſtrideat dentibus non conſuetus à pueritia ita efficere; inſania ſignificatur ac mors, ſed in utriſque futurum prædicere periculum neceſſe eſt. ſi uerò mente motus ita efficiat; admodum exitioſum eſt. ubi Gal. ait, & reddit rationem. ſtrident dentibus quoties muſculi in temporibus, & maxillis modo conuulſionis commouentur, aliquando affectis muſculis duntaxat aut ab ortu naturæ, aut propter aliam cauſam poſteriorẽ, aliqñ origine neruorum in talem affectionẽ deducta.

Patiuntur dentes dolores, corruptiones, eroſiones, reſiccationes. De dolore dentis ſcribitur in li. 5. de morb. popu. nu. 26. Aſpaſij uxori dolor dentis uehemens, & maxillæ in tumore eleuatæ ſunt. cum uerò caſtoreum, & piper collueret, ac in ore teneret, opem ſentiebat. Et in lib. 6. de mor. popu. ſec. 6. quibus in dentium dolore de ſupercilio tenuia deſcendunt; his à pipere probe affricto, poſtridie craſſiora deſcendunt, ſi etiam alia non obtinuerint: nam Hegieſipo ſoporiferum inditum non obtinuit, ſed magis, & uiolentius inſuper prouocauit. Et in lib. 4. nu. 9. Athenadæ puero maſculo doluit à ſiniſtra partẽ infernus dens, à dextra ſupernus. huius auris dextra ſuppurata eſt dum non amplius doleret. At de corruptione dentis hæc prædictio ſumitur in lib. de Coac. præn. nu. 2. ex dentis corruptione febris uehemens ſuperaccedens & delyrium lethale eſt. atque ibidẽ alia legitur, quæ eſt. dentis corruptio abſceſſũ circa gingiuã factũ ſoluit. De Corroſione dentis legitur in l. 4. de mor. pop. n. 8. puero ab ulcere phagedena erroſo dẽtes inferni & ex ſupernis, ac infernis anteriores emergebant: cauitatem habebãt. deinde ſubdit. quibus ſuperni dentes anteriores his latus eſt ſummus naſus. qui quintus dens ab anterioribus numeratur, quatuor radices habet, ſingulis paribus ad utrunque uicinum dentem cõnexis, extremitatibus omnibus ad inferiorem partem reflexis. circa tertium dentem ſuppurationẽs plures, quàm iuxta alios omnes, & ex naribus fluxiones craſſæ, & à temporibus dolores ex hoc maxime fiunt. corroditur hic maxime quintus. ex medio quidẽ nodũ habebat unũ, duo ſũt anterius. paruus primus, intrinſecus iuxta duos corrodebatur. ſeptimus radicẽ unam craſſam, acutã habebat. Et nu. 16. eiuſdẽ lib. dens, cuidã ſuppuratio iuxta oculũ, ſuppuratus eſt iuxta extremam. rurſus ſanatus eſt oculus, & ſecundũ nares pus deſcẽdit craſſum. aliũ caſum leg. nu. 16. De ſiccitate autẽ dentium hæc habemus in lib. de Coac. præ. nu. 2. dentes reſiccari pernicioſum eſt. uerùm de his quæ uiſcoſa circa dentes adhęrent ſcribitur in l. 4. aph. 53. Quibus circa dentes in febribus quidam lentores. i. uiſcoſa naſcuntur, his fortes fiunt febres. Et in li. 4. de morb. pop. nu. 26. Quibus in dentibus circum circa uiſcoſa fiunt, malum eſt ſubhiare, ac fixis oculis intẽdere. ſed dentẽ purgans, & bene olẽrẽ faciens ſcribitur pharmacum in lib. 2. de morb. mul. nume. 65. at caue à frigidis: ſiquidem, ut legitur in lib. 5. aphor. 18. frigidum ſit inimicum oſsibus, dentibus: calidum uerò utile.

Deſipientia.

Deſipiẽs appellatur homo, cũ neque loquatur, neque agat ea, quę rationi conſentanea ſunt. deſipientiæ autem duplex eſt ſpecies, quædam à natiuitate, quædam à morbo. de ea uerò, quæ à natiuita-

te eſt, ſic ſcribitur in lib. 1. de diæta. nume. 35. & ait ſi amplius adhuc ſuperetur ignis à præſenti aqua, hoc eſt à pituita; hos iam alii deſipientes, alii attonitos, ſiue ſtupidos appellant. & hæc inſaniæ quædam ſpecies tardior exiſtit, hi plorant nemine moleſtante, aut uerberante. & formidant non formidanda, & triſtantur in rebus nihil ad ſe attinentibus, & ſentiunt ea, quæ non conueniunt ſapientibus. confert his uti fomentis, & à fomentis ueratro expurgari, ac diæta uti, quam prius dixi. atque indiget talis homo attenuatione pulmonis, ac ſiccitate. Et nume. 37. ſi aquæ uis ab igne amplius ſuperetur, hoc eſt, ſi corpus ualde bilioſum ſit; ad inſaniam adigitur. talibus confert actionibus obire, ac tranſigere à cibo accepto magis, quàm ieiunis: ſtabilior enim redditur anima alimento commodo ammixto, quàm alimento indiga. Et nume. 38. ſi uerò adhuc amplius ſuperetur aqua ab igne; talis anima ualde acuta eſt, & tales neceſſe eſt ſomnia uidere. uocant autem ipſos ſubfurioſos: nam res ualde propinqua inſaniæ eſt: etenim à breui, & incommoda inflammatione inſaniunt, & in ebrietatibus, & carnis bona habetudine, & præ carnium eſu. uerùm talem oportet ab his omnibus abſtinere, itemque à reliqua repletione, ac exercitiis uiolentis. in uictu utendum eſt maza, uino dulci non ſubacta, & oleribus coctis, ſed nõ purgãtibus, & piſciculis ex muria, & aquam bibere præſtantiſsimum eſt; ſi fieri poſsit: ſin minus; uinum molle, & album, quod ſit proximum. deambulationibus quoque multis manè utendum eſt. à cęna uerò ſatis eſt exurgere; quò cibi quidem non reſiccentur à deambulationibus poſt cœnam. corpus autem euacuetur à matutinis. lauare autem magis conducit aqua tepida circumaffuſa, quàm ungi. cætera uerò ibi lege.

Deſipientiæ ſecunda ſpecies, quæ ab affectione aliqua fit ea aut noua eſt, & non confirmata: aut uetuſta & confirmata ueluti hectica febris. & utraque fit aut à bile, aut a pituita, quemadmodum & ea ſpecies quæ à natiuitate ortum habet. hi autem humorę́s permiſcentur cum ſanguine. & ſanguine permutato concidit prudentia: nam legitur in lib. de Flat. pag. 40. & nu. 20. opinor inter omnia quæ in corpore ſunt nihil magis ad prudentiam conferre, quàm ſanguinem. hic ergo cum in conſtanti habitu perſiſtit; conſiſtit & prudentia: ſanguine uerò permutato, concidit ſimul, & prudentia. & ſubdit. in temulentis per ebrietatem aucto repente ſanguine, percellit animus, & in animo prudentia, fiuntque præſentium malorum obliuioſi, ac futurorum bonorum ſœcunda ſpe beantur. mixtis uerò humoribus dictis cum ſanguine narrat Hip. in lib. de uirg. mor. pag. 92. nu. 2. quid poſtea fiat. & inquit. ſanguis cum meatus uteri fuerint concluſi præ multitudine reſilit ad cor, & ad ſeptum tranſuerſum, quibus repletis cor fatuũ fit, deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyrium apprehendit: locus enim ad delyrium, ac inſaniam paratus eſt. cum enim hæ partes replete fuerint & horror cum febre ingruit; erroneas febres appellant. his autem ſic habẽtibus, præ acuta quidem inflammatione inſanit: præ putredine clamat: præ caliginoſitate timet, ac formidat; præ compreſsione uerò circa cor ſtrãgulationes patiat. præ ſanguinis autem malitia animus mœrens, ac anxius malum attrahit. Sed & alium horribiliter cõpellat, & in puteos præſilire, ac incidere iubet, & ſtrangulari, tanquam meliora ſint hæc, & omnem uitæ utilitatem excedentia. aliquando uerò ſine ſpectris, ac ſantaſmatis uoluptas quædam adeſt, ex qua mortem uelut bonum aliquod amat. in ll. autem de mor. ſac. pag. 59. nu. 17. cum antea dixerit prudentiam ineſſe in animo, animum uerò ſedem habere in cerebro ibi uidetur, & inquit. ſapientiam ipſi ſcilicet cerebro exhibet aer. oculi uerò, & aures, & lingua, & manus, & pedes qualia cerebrum ſtatuit, ac cognoſcit, talia ſubminiſtrant: ſapientia enim toto corpori contingit, prout aere participarit. ad intelligentiam uerò internuntius eſt cerebrum. at uerò in l. de Corde pag. 25. nume. 8. proditum eſt mentem hominis in ſiniſtro uentriculo cordis inſitam eſſe, & reliquæ animę imperare. quapropter uidetur Hip. ſibi ipſi diſſentire. hoc uerò minime uerùm eſt, ſed ſedem animæ in corde eſſe pluribus affirmari poteſt argumentis. Sed operationes ipſius per cerebrum manifeſtantur. Et propterea corrupto cerebro à pituita, uel à bile, corrumpitur hominis prudentia: nam quanto tempore cerebrum quieuerit, tanto etiam homo ſapit. ſic inquit Hip. in lib. de morbo. ſac. nume. 16. & ſubdit. qui à pituita inſaniunt, quieti ſunt, & non uociferantur neque tumultuantur: qui uerò à bile, uociferatores ſunt, & malefici, & non quieti, & ſemper aliquid intempeſtiuum faciunt. ſi quidem igitur aſsidue inſaniunt; hæ ipſis ſunt cauſæ. ſi uerò non, ſed terrores, & timores accedant; à cerebri tranſmutatione id contingit. traſmutatur autem dum caleſcit. caleſcit autem præ bile. ubi ad cerebrum impetum fecerit ex corpore per uenas hæmatitas, hoc eſt, ſanguinarias appellatas, & timor adeſt, donec rurſus redierit in uenas, ac corpus: deinde quieſcit. angitur autem homo ex inquietudine multa iactatur intempeſtiue, dum cerebrum perfrigeratur, & præter conſuetudinem compingitur. hoc uerò à pituita perpetitur. ab hac autem affectione etiam obliuioſus euadit. & ſubdit. cum contigerit ut homo uideat inſomnium horrendum, & in timore fuerit, & ſi uigilet: tunc magis facies igneſcit, & oculi rubeſcũt cum timuerit, & mens meditatur aliquid mali operari: ſic etiam in ſomno patitur. ubi uerò expergefactus fuerit, & reſipuerit, atque ſanguis rurſus in uenas prædictas diſperſus fuerit; quieſcit. itaque habemus cor, & cerebrum autorem eſſe deſipientię, quemadmodum radix plantæ, & rami ſunt auctores fructuum.

Signa porrò ſpecierum deſipientiæ ex his, quæ diximus nota eſſe arbitror: attamen hæc addam. Scriptum eſt in lib. progn. com. 1. par. 24. Si ſpiritus magnus ſit & multo interpoſito tempore; delyrium ſignificat. Et in lib. 1. pror. par. 18. ſi in ardente febre aurium ſonitus cum caligine fuerit, proueneritque in naribus grauitas, mente ex melanc. aberrant. & par. 19. uacillationes mentis cum uoce clangoſa, linguæque conuulſiones cum tremore, & uoces ipſæ obtremiſcentes mentis indicant alienationem. Et par. 20. linguæ obtremiſcentes ſignum non conſtantis mentis. Et par. 22. rari in his laterum dolores delyrium oſtendunt. uerũ de ſignis plura

plura lege in capite de delyrio.

Vt uerò cognoſcas ex quo humore facta ſit deſipientia præter alias notas antea deſcriptas, has obſeruato. Deſipientiæ aliæ fiunt cũ riſu, aliæ feroces ſunt. quę cũ riſu fiunt ſanguis plurimus eſt cũ alio humore in cauſa, ſi minimus & alii plures, qui quemadmodũ bilis flaua, feroces fiunt deſipiĕtiæ, de quibus paulo poſt dicemus. uerùm quãdoq; externa deſipientiam producunt, utpote quæ ſanguinem alterent, perturbẽt, atque cum aliis humoribus miſceãt, uel ad aliquam qualitatem perducant non propriã. externa cauſa deſipientiam efficit, multa potatio, ut legitur in lib. 7. aph. 7. ictus capitis, ut aph. 14. in oſsis præciſione, ut aph. 24. ilei, ut aph. 10. eiuſdem lib. 10. profluuium ſanguinis, ut aph. 9.

At uerò quis ſit finis deſipientiæ, quæ ab his proueniat cauſis, ſententiam Hip. proferemus. ſcriptum eſt in lib. 6. aph. 53. deſipientiæ, quæ cum riſu fiunt ſecuriores: quæ uerò cũ ſtudio periculoſiores. & in l. 1. pror. par. 25. tantulum feroces deſipientiæ ferinæ ſunt, & ſolũ ſi tantulo fiant tẽpore. Et Gal. in comẽtũ uideris quempiã cum ferocitate deſipientẽ, & ſi paulo pòſt ſedetur; cognoſce mentem eius nõ febris ratione læſam eſſe, ſed phreniticã ſubalı affectionẽ quæ poſt adaucta ferina tibi uidebitur. ferinas aũt, appellat deſipientias, in quibus ægri calcitrant, pedibus feriũt, mordicus impetunt. Et lib. 7. aphor. 7. ex multa potatione rigor, & deſipientia malum. Et aph. 14. in capitis ictu obſtupeſcentia, & deſipientia malum. Et aph. 24. in oſsis præciſione deſipientia ſi in uacuum apprehenderit. & hæc eſt ex cauſis intrinſecis, & etiam quæ ſequuntur, nam legitur in eodem lib. 7. nu. 18. in uigilia conuulſio, uel deſipientia malum. ſ. & aph. 10. ab ileo uomitus, ſingultus deſipientia, uel conuulſio malum. & aph. 9. à profluuio ſanguinis deſipientia, ac conuulſio malum. Et aph. 5. à furore difficultas inteſtinorum, uel aqua inter cutẽ, uel mentis alienatio bonum. Et in lib. 1. pror. par. 8. prælanguentium deſipientiæ peſsimæ. alia quoque prognoſtica in his lib. comperies, quæ lege in capite de Delyrio, & de Phrenitide. ad deſipientes hanc accipe medelam. ſcribitur in l. 2. de mor. pop. ſect. 5. ſi autem deſipiat, caput irrigato, ſi non præcordia fuerint eleuata.

Deſtillatio.

Deſtillatio eſt fluxio humiditatis à partibus ſupernis, ad minus ſuperna, aut ad inferna. hæc maxime fit à cerebro, à quo defluit, & in propinquas partes, ut in oculos, nares, aures, fauces, palatum, pulmonem, & in reliquum corpus. Legitur autem in li. de Carn. nu. 17. ubi cerebrum ipſum de ſe ipſo plurimum liquefecerit; in palatum, fauces, pulmonem, ac reliquum uentrem, & corpus deſtillat. fiunt deſtillationes cum tuſsi ſenibus, ut in lib. 3. aphor. 31. legitur. Et in lib. 7. aphor. 38. defluxio in ſuperiorem uentrem, hoc eſt, thoracem ſuppuratur in uiginti diebus. Et in lib. de Dent. nume. 3. deſtillationes tonſillas uexatas habentibus his aluus amplius ſubducta ſiccas tuſſes ſoluit. Sed in capite de Fluxione plurima lege.

Diæta.

Diæta eſt uictus ratio in ſex rebus non naturalibus. hęc inſtituta fuit ad ſanitatem tuendam, atque ad ægritudinem expellendam. ſanitas autem, & ægritudo ineſt in corpore humano, cuius perſona uitam uulgarem, aut publicam traducat: qui duo ordines, aut iuuenes exiſtũt, aut ſenes, aut in media ętate. & hi aut laboribus dediti aut229 otioſi. & huiuſmodi diæta reſpicit non ſolum perſonas, uerũ etiam anni tempora: ſed potiſsimum, ad cibaria ac potiones. dięta igitur ægrorum deſcribitur in locis, in quibus tractantur & morbi peculiares. at uerò de dięta ſanorum diuitiorum, & quibus ſanitatis ſtudium præcipuè eſſe curæ ſolet, lege in lib. 3. de Dię. nume. 8. at multitudo, ac uulgus, quod ex neceſsitate uitam tranſigit, qua ratione ſingulis anni partibus diæta inſtituere, ac primum hyemis tempore debeat, uide in eodem lib. 1. s. itemque in lib. de Salu. Diæ. n. 1. in quo agitur de diæta diuitiorum, & priuatorum, qualis hyeme uere, æſtate, & autumno eſſe debeat: & nu. 2. diæta ad ætates, ad anni tempus, & ad corporum ſpecies conſtituitur. hos igitur libros diligenter legas. diæta mala eſt primum cum quis cibos liquidos aut ſiccos in corpus ingerit, quam ipſum ferre poſsit. Deinde cũ uarios, & diſsimiles inter ſe cibos adſumit: ſeditionem enim mouent, quæ ſunt inęqualia.

Diarrhœa eſt copioſum ſine ulceratione, & inflãmatione alui profluuiũ. cuius ſigna, & curationem lege in 1. de Affect. pag. 81. nume. 26.

De Diebus criticis, & cur dies impares morbos iudicent.

Omnis operatio naturalis eſt finita; propterea q; ſubiectũ, circa quod uerſatur, eſt finitum: & quoniã menſuratur magnitudine, aut tẽpore, aut utriſque, quæ finita ſunt. uerùm cibi concoctio eſt naturalis operatio: idcirco eſt finita, & tempore finito, atque terminato menſuratur. quota uerò ſit temporis mẽſura in concoquendo alimento, his uerbis ſcriptum eſt in lib. 4. de mor. pag. 76. nu. 16. Poſtquam comedit homo, ac bibit, & humor ad corpus peruenit eo, quo dictum eſt, modo ammixtus alii tum ei, qui in corpore, tum ei, qui in fonte eſt; ea quidem die, qua acceſſerit, in corpore manet: poſtridie uerò alius humor ad ipſum accedit. atque hi quidem duo ſunt dies, duo uerò in corpore humores. & alteri quidem humori duo dies ſunt, alteri unus. & qui poſtridie acceſsit, manet in corpore, ut qui ſit craſſus. alter autem coctus à caliditate diffunditur, & tenuis factus poſtera die ad uentriculum accedit, & per omne tempus à recenti expellitur. ubi uerò ad uentriculum peruenit; cibos in hoc loco coquit, & de ſe ſanguinem in corpore facit. ſi uerò permanſerit, tempore graueolens fit. tertia uerò die una cum ſtercore, & urina exit, copia ipſe ſibi ipſi æqualis, & conſimilis, & æquilibris, etiamſi ſui ipſius pars quædam ſit, quo humor maneat in corpore iuxta relatam rationem. quapropter in prima die alimentum in corpore manet; poſtridie per aluum ſecedit, humor autem ad tertiam diem. itaque per tres dies cibus coquitur, diſtribuitur, ac ſecernitur purum ab impuro. & id nobis ſit argumento à contrario ſumpto, quod legitur in libr. de Vete. medi. pag. 4. nume. 21. & hoc eſt. Dico etiam alios omnes homines, qui duos, aut tres dies inediam pertulerint, eadem paſſuros eſſe, quæ de impranſis dixi. i. impotentiam uehementem, tremorem, animi deliquium, oculos pallidos, &c. hæc quoque habes

in lib. de Vict. ratio. in morb. acu. c, 2. part. 22. uſque ad 32. quanquã librum de Vete. med. nemo negat eſſe illegitimum Hipp. imo Erotia. inter germanos collocat. Sed ad rem. Cum igitur cibi ſemper poſtridie per aluum ſecedant, & humor ad tertiam diem; homines ſani degunt, ut legitur in eodem lib. 4. de morb. nume. 21. & ſubdit. Si humor pluribus, quàm tribus diebus in corpore permaneat, aut alius multus implens accedat; uenis caleſcentibus, ac ſtantibus; maius malum, aut minus homini ſignificationem de ſe præberet, hyemi quidem minus, & poſterius: æſtate uerò maius, ac prius. deinde nume. 17. explicat quod malum contingeret, & inquit. Calor, & dolor corpori accedet, ſed in æſtate, citius: calidus enim tunc eſt aer ambiens, & calidiorem corpus in ſe ipſum trahit, &, ſi calido adhuc exiſtente uentriculo, calidior, quàm opportunus eſt, ſpiritus homini accedat; nihil miri eſt hominem ex tali febrire, hyeme uerò cum frigidum ſpiritum trahat in ſe ipſum; multo magis poterit corpus repletionem ferre, homine modicè uentrem exonerante. Et nume. 18. poſtquàm autem aliquid corpori aduenerit copioſius, non ita multò corpus caleſcit ſenſim, ut non ualde lædatur; & liqueſcit in uentriculo, & cibum homini iniucundum facit. Si uerò humor alius alio copioſior fuerit; febris ex hoc oboritur. Et ſubdit nume. 19. ſed & corpus hoc modo ſufferre, ac reualeſcere poteſt: humiditate enim uberiore exiſtente in ipſo calorem exoluit: caleſcit enim corpus à febre. &, ſiquidem modicum fuerit id, quod affligit; tertia die eodem modo dimittit, per duas autem continuè tenet: ſi uerò copioſius; quinta die: per quatuor uerò tenet pro ratione. atque hoc modo morbi per dies iudicantur. at, ſi dimiſerit febris in imparibus diebus; & ſanus homo fit, & moritur. At uerò quænam ſit hæc tertia, quanquam antea relatum eſt; exponit tamen nume. 20. & ait. Quæcunque febris de corpore hominem corripuerit; neceſſe tertia die humorem affligentem exire de corpore, aut in alio quopiam impari die, ut antea declaratum eſt: non enim exit prius quàm alius bonus de uentriculo ipſi accedat: nam intermedia, & poſtera die corpus trahit de uentriculo quicquid ipſi in ſe ipſo dimiſerit priori die, niſi uentriculus id expulerit, & alium humorem habuerit, quod ſane malum homini eſſet. ſi uerò dimiſerit tertia die; eodem modo dimittit, quo etiam eadem die. atque ita contingit, ut febris de corpore oriẽs, tertia die remittat. dico etiam ſi quinta die, aut ſeptima, aut nona dimittat; eodem pacto dimittere, quemadmodum & tertia exiuit. Dimittit autem febris diebus imparibus; quoniã in paribus trahit corpus de uentriculo: in imparibus uerò dimittit. uentriculus autem extra propellit in homine ſano. iuxta huiuſmodi neceſsitatem morbi in imparibus diebus iudicantur. Deinde ſubdit. Dolent maxime homines ægroti in imparibus diebus: quoniam conturbatur humor, cum homo febricitat. cuius rei ſignum eſt, quòd horror aliàs atque aliàs per corpus tranſcurrit. quod non contingeret, niſi humor conturbaretur, & de ipſo aut plus, aut minus ſecerneretur, & alius alium ſuperaret. conturbatur autem maxime in imparibus diebus, cum homo ægrotat: & tunc horror maxime fit: habet enim ſe res hoc modo. De humore affligente expellitur aliquid ex corpore à recentiſsimo humore ſuperatum, & procedit ad aluum infernam, & aluus ipſa unà cum affligente caleſit, ſuſcipiens in ſeipſam magis, quàm priore tempore. hoc autẽ maxime fit in morbi iudicatione. &, ſi paulatim corpus ad aluum dimiſerit, & non multum fuerit id, quod hominem affligit; & aluus, & corpus calorem ſufferre in iudicatione poteſt. & homo ſanus euadit; ubi humor affligens egreſſus fuerit, & is, qui febri alimẽtum præbuit, conſumptus, & ſanus præualuerit. Et ſubdit nu. 21. Quòd humor turbetur in diebus imparibus, hoc ſignum eſt. Quicunque iam à febre cõtinua correpti pharmaco uſi ſunt in diebus paribus; hi nimium purgati nunquàm ſunt: qui uerò in diebus imparibus medicamento forti uſi ſunt; nimium purgati ſunt. multi uerò etiam perierunt nimium purgati. hæc ex lib. 4. de morbis. ex quibus percipimus, niſi humor tertia die ad exitum paratus non expellatur à recenti, ac permaneat, aut alius multus accedat; uenas caleſieri, atque ſiſti, hoc eſt, intendi, ut exponit Galen. in com. 4. de Victus ratio. in morb. acut. part. 27. ac poſtea malum homini adferre. at uero die quinta, quæ tertia eſt unà cum prima die tertia; iterum conturbatur. &, niſi expellatur; turbatur rurſus ſeptima, uel nona, uel undecima, & maxime affligit hominem ob turbationem humoris, ueluti relatum eſt: & tunc fit criſis. hac igitur de cauſa morbi iudicantur diebus imparibus, fit ſanitas, & mors. & idcirco ſcribit Hip. in lib. prog. com. 3. part. 1. Febrium iudicationes fiunt hiſdem numero diebus, & ex quibus ſuperſunt homines, & ex quibus moriuntur. uerùm ut legitur in lib. 2. de morb. popu. ſect. 6. Interceptio morbi fieri non poterit, niſi in die impari: neque principium fieri poterit, niſi in die pari, itemq́ue menſe, ac anno pari. Et ſubdit. Qui moriuntur eos neceſſe eſt die impari, & menſe impari, & anno impari mori. bonum autem fuerit prædicere mortem, aut dolores fortes. Quorum oculi robuſti non ſunt; his mors breui imminet. ſi uerò in impari anno fiat; ab utriſque impares fieri neceſſe eſt. Si autem in anno pari; neceſſarium eſt in impari die mori. ex numero tertia fortiſsima eſt. Et in lib. de Septi. partu pag. 20. nu. 6. Conceptus, & abortus, & partus mulieribus in eo tempore, in quo etiam morbi, & ſanitas, & mors omnibus hominibus fiunt. hæc uerò omnia partim ſecundum dies, partim ſecundum menſes, partim ſecundum dierum quadragenarios, partim ſecundum annum ſignificationem ſui præbent: in omnibus enim his temporibus inſunt ad unumquemq́ue & utilia multo, & hoſtilia multa: ex utilibus uerò ſanitas, & augmentum contingit: ex contrariis morbi, & mors. dies igitur maxime inſignes in plurimis ſunt primi, & ſeptimi, multum potentes in morbis, & multum in fœtibus: nam plurimi abortus in his diebus fiunt: nominantur autem tales effluxus, non abortus. uerùm alii dies intra quadrageſimum inſignes quidem minus ſunt: multi uerò iudicant. Et ſubdit nume. 7. In menſibus eadem, quę in diebus fiunt, iuxta rationem inſunt: menſes. n. mulieribus ſanis ſingulis menſibus apparent, tanquam peculiarem in corporibus uim mẽſis habeat.

beat. unde ſanè ſeptimi menſes his, quem uterũ geſtant, fœtus in principium perfectionis conſtituunt: pueris uerò, ubi ſeptem menſes à natiuitate impleuerint, tum alia utilia in corporibus fiunt, tum dentes in eo tempore apparere incipiunt. eadem ratio eſt etiam in decretoriis diebus, ſi quidem fortaſsis unà cum his quos recenſui cõiungere quis uelit, hiſtoriæ ac cognitionis gratia referentur. etenim medium, qui ægrotorum ſalutem rectè coniectare uolet, animaduertere quidem oportet, & contemplari omnes dies, ex paribus uerò decimumquartum, & uigeſimumoctauum, & quadrageſimum ſecundum: hic enim terminus ponitur à quibuſdam pro harmoniç ratione, & integer, ac perfectus numerus: uerùm ob quam cauſam; longius fuerit in præſenti exequi. contemplari autem ſic oportet per ternarios, ac quaternarios quidem duobus ad duos connexis. at uerò quadragenarii primum in fœtibus iudicant: quiſquis enim primos quadraginta dies tranſmiſerit, abortus effugit ex omni cauſa contingentes. plures autem fiunt in primo quadragenario abortus, quàm in aliis omnibus. hoc autem tempore præterito fœtus fortiores ſunt, & ipſorum corporis per ſingula membra diſcretio fit: & maſculorum quidẽ partes omnes ualde conſpicuæ fiunt: fœmellæ uerò in hoc tempus, carnes apparent exortus, ac proceſſus ſolum habentes: ſimilia enim longius tempus in ſimili ſunt, & tardius diſcernuntur propter conſuetudinem, & amicitiam: quanquàm aliàs cum à matre ſegregatæ fuerint, filiæ citius, quàm filii pubeſcant, & ſapiant, ac ſeneſcant, propter corporum imbecillitatem, & uictus rationem. alter quadragenarius eſt, in quo circa octauum menſem fœtus utero ęgrotant: de quibus hic totus ſermo inſtitutus eſt. tertius eſt, in quo ubi naſcantur pueri etiam male afflicti, ſi effugerint quadraginta dies, apparent magis robuſti, ac ſapientes: nam & ſplendores clarius uident, & ſtrepitum audiunt, quod prius non potuerunt, tanquam incrementum habeat hoc tempus, cum iuxta alia, tum iuxta ſapientiam ex corpore accreſcentẽ. Et ſubdit nu. 10. quanquam mors etiã per fatum ſit forte deſignata, ut hoc exemplo omnibus ſit, quod omnia exiſtentia, quę naturam ex iiſdem habent, tranſmutationes per tempora uenientia habeant. declaratur autem in ſingulis, cum alia naſcantur, alia corrumpantur. porrò anno finiente multi quidem morbi fiunt, multæ etiam ſanitates, iuxta tẽporis rationem ad menſes, & ad ſingulos dies. ſeptenariis autem annorum cum alia multa inſignia corporibus fiunt, tum dentes pueris excidunt, & alii naſcuntur. Et in lib. de Car. pag. 196. nu. 20. Vita hominis ſeptem dierum eſt; primũ etenim poſtquàm genitura in uteros peruenit; in ſeptem diebus habet quæcunque corpus habere debet. Et multa ego uidi hoc modo. deinde modum explicat. poſtea ſubdit. nu. 21. Quòd uerò uita hominis ſeptem dierum ſit, etiam ex hoc manifeſtum redditur. ſiquis in ſeptem diebus nihil edere, aut bibere uelit; plerique quidem in ipſis moriuntur. ſunt autẽ, qui ipſos trãſmittunt; & tamen moriuntur. Et nu. 22. Puer ſeptimeſtri partu natus, pro ratione natus eſt, & uiuit, & rationem tales habet, ac numerum ad hebdomadas, ac ſeptenarium exactum. Octimeſtris autem natus nullus unquam uixit. Nouem uerò menſium, & decem dierum partus fit, & uiuit, & habet ad hebdomadas numerum exactum: quatuor enim denarii hebdomadum, dies ſunt ducenti & octoginta. in denarium autem hebdomadum ſeptuaginta dies incurrunt. habet autem & ſeptimeſtris partus tres denarios, ſiue decadas hebdomadum, & in unaquaque decade ſeptuaginta dies. tres uerò hebdomadum decades ex toto ſunt dies ducenti, ac decem. Et ſubdit nu. 23. Quia & morbi acutiſsimi ſic hominibus fiunt, præteritis diebus hebdomadis dimidiæ, aut unius, in quibus iudicantur, & moriuntur, aut ſani fiunt: tertii generis in undecim diebus, hoc eſt, una & dimidia hebdomada: & quarti in duabus hebdomadis, & quinti in duodeuiginti diebus, hoc eſt, duabus, & dimidia hebdamadis. at uerò alii morbi non habent, ut certa ſententia prænuntiari poſsit, quanto tempore homines ab ipſis ſani euadant. Ad eundem morbum etiam ulcera magna in capite, ac reliquo corpore quarto die inflammari incipiunt, in ſeptem autem inflammatio ſedatur, aut etiam quatuor & decem, aut duodeuiginti. at ſubdit tandem nu. 24. Eſt & aliud ſignum ſcilicet, quòd uita hominis ſeptem dierum ſit. pueri ſeptem annis præteritis dentes explent. & in ſeptem annis ſunt & ratione, & numero exacte hebdomades trecentæ ac ſexaginta. neceſsitatem autem naturæ, quapropter in ſeptem hæc ſingula diſpenſentur; ego aliis locis declarabo. Hæc in lib. de Car. Atque hinc acceptus eſt ſententia illa deſcripta in li. 2. aph. 23, quæ ait. Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicãtur. Et aph. 24. Septenorum quartus eſt index. alterius ſeptimanę octauus principium: eſt autem & undecimus contemplabilis: ipſe enim quartus eſt alterius ſeptimanæ. rurſus uerò & decimus ſeptimus: ipſe ſiquidem quartus eſt à quartodecimo: ſeptimus uerò ab undecimo. In hoc uerò apho. habemus aliam diuiſionem: nam prima fuit, quòd uita hominis diuidatur per ſeptem: ſecũda eſt, quòd ſeptem diuidit in duas partes, quarum altera eſt quartus, quæ cum ſit medietas ſeptenarij; indicat, quantum ſeptem facultatis ſit habiturus. At de quarto die pluribus in locis mentionem fecit Hipp. uerùm & de tertio ſimul in l. de Na. pueri pag. 16 nu. 20. cum inquit. Mouetur maſculus tertio menſe; fœmella uerò quarto. prius autem mouetur maſculus; quia fortior. Et in lib. de Fract. pag. 191. nu. 33. Minime tertia, & quarta die omnia uulnera mouere oportet: & ut in ſumma dicam, etiam omnes ſpecillorum admotiones uitare conuenit in his diebus, & alia quoque, quibus uulnera irritantur: in totum enim tertia, & quarta dies in plerisque uulneribus recrudeſcentias pariunt, & quæ ad inflammationem, ac immunditiam procedunt, & quæ ad febres deueniunt. & in lib. de Articu. pag. 201. nu. 78. Reponere autem oportet eadem die, aut poſtridie: tertio, ac quarto minime: quarto enim die maxime recrudeſcere ſolent. quibus autem non ſtatim repoſiti fuerint; in his dictos dies tranſgredi oportet: quia quod intra decem dies repoſitum fuerit, omne id continetur. Præterea & in lib. 4. de morb. pag. 77. nu. 22. legitur. Quin & ulcera ſi curãtur maxime in his diebus. ſ. imparibus inflammantur. & rationem reddit, & ait. uenit enim humor ad omnes uenas cum turbatur, easque replet. & ubi ad ulcus peruenit; ſiquidem non curetur,

& pus exitum habeat; expellitur ab humore, qui in turbatione accedit, & ulcus foras expurgatur. ſi uerò curetur; pus exitum non habẽs, & iſthic una cum eo, qui acceſsit permanens, dolorem inducit, & carnem circa ulcus attollit. Et ſubdit. atque hoc modo caliditas ad ulcera peruenit. caleſcit enim corpus, & ulcera ab humoris commotione. & labor talia efficit. liberantur autem ulcera ab inflammatione quinta die, & iuxta horum dierum rationem, prout etiam ulcera fuerint magna, & tertia, & quinta, & ſeptima, & nona, & undecima. De hoc quoque numero impari ſic loquitur in l. 4. aph. 36. ſudores febricitanti ſi inceperint, boni, & tertio die, & quinto, & ſeptimo, & nono, & undecimo, & quartodecimo, & decimò ſeptimo, & uigeſimo, & uigeſimo ſeptimo, & trigeſimo quarto: ſic enim ſudores iudicãt morbos. qui uerò non ita fiunt, laborem ſignificant, & morbi lõgitudinem, & recidiuam. Sed & in l. de Fract. prædicto pag. 191. n. 35. Hanc per nectes commotionem, & extenſionem eadem die, aut ſecunda facere oportet. non autem tertia, minime uerò quarta, aut quinta: nam, etiam ſi non reponis; ſed aliàs moleſtiã exhibeas his diebus; inflammationem induxeris: quanto magis, ſi reponas? Et in l. 2. de mor. pag. 65. nu. 14. Dolor caput corripit, & ſi paululum moueatur; bilem uomit. quãdoque etiam urinam difficulter emittit, ac deſipit. & ſeptima die quãdoq; moritur, & nona quoque, ac undecima; niſi ſanguis è naribus, aut auribus proruperit.

Nunc uerò quinam ſint dies inſpiciendi, diximus, & eos maxime, qui ſunt impares. pares uerò ſiquid habeãt cõſideratione dignum, id eſt; propterea q, ut dixit Hip. partẽ continẽt dimidiam imparium dierum, ſicut quatuor dimidium ſeptimanæ unius continet: ſed in lib. 2. de morb. popul. ſect. 3. pag. 128. hæc uerba leguntur. Quæ paribus diebus exacerbantur, paribus iudicantur. quorum autem exacerbationes in imparibus fiunt, ea in imparibus iudicantur. Eſt autem primus iudicatorius, ex circuitibus diebus paribus iudicantibus quartus dies: deinde ſextus, decimus, decimus quartus, decimus octauus, uigeſimus, uigeſimus quartus, uigeſimus octauus, trigeſimus, trigeſimus quartus, quadrageſimus, ſexageſimus, octogeſimus, & centeſimus uigeſimus. Ex circuitibus uerò in imparibus diebus iudicantibus, primus eſt dies tertius, deinde quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, decimus ſeptimus, uigeſimus primus, uigeſimus ſeptimus, & trigeſimus primus. at uerò noſſe expedit, ſi aliter iudicatio fiat extra præſcriptos dies; recidiuas fore ſignificat, & fuerit ſanè pernicioſa. oportet autem animaduertere, & noſſe in his temporibus iudicationes futuras eſſe ad ſalutem, aut mortem: aut inclinationes ad melius, aut deterius. ſed in eodem l. 2. ſect. 6. contrà dicit ſic. Interceptio morbi fieri non poterit, niſi in die impari; neque principium fieri poterit, niſi in die pari, itemque menſe, & anno pari. quæ contradictio diligenter conſideranda eſt. Et de die pari ſic inquit in li. 3. de mor. pop. pag. 135. & col. 4. Aegro. 10. Exacerbationes, & dolores huic ad finem uſque in diebus paribus magis erant. At qui ſint dies pares, nondum ab Hip. didici: tamen in l. prog. com. 3. par. 3. inquit. Primus impetus. i. circuitus dierum inſignium in quarto, uel citius finitur. ſecundus ad ſeptimum producitur: tertius ad undecimum: quartus ad quartum decimum: quintus ad decimum ſeptimum: ſextus ad uigeſimum. Si igitur ex morbis acutiſsimis per quatuor ad uiginti ex additione terminatur. & ſubdit par. 4. Fieri uerò non poteſt, ut horum ullum integris diebus eximie numeretur: non enim annus, ac menſes integris numerari diebus natura apti ſunt; quoniam, ut exponit Gal. in com. annus non trecentorum, & ſexaginta quinque dierum eſt tantũ, ſed quartæ partis diei: & item ad hæc partis cuiuſdam propè quodam non centeſimę. unuſquiſque uerò menſis minor eſt triginta diebus, maior uerò nouem & uiginti. ita etiam Hip. ſeptenarium dicit, conſtatque, ut quaternarius quoque non ſit integrorum dierum, ſed partẽ quandam deeſſe, tantam, ut tres ſeptenarii uiginti circunſcribantur diebus. deinde ſubdit Hipp. par. 5. Poſtea uerò eodem modo, & ea ipſa adicctione, prima circuitio quatuor & triginta dierum, altera quadraginta, tertia ſexaginta dierũ eſt. Ex qbus uerbis pcipitur quãuis numero dies uideant̃ pares; attamẽ re uera non ſunt, ſed tenent quid imparitatis. ſed tamen neque adhuc habeo, quis nam ſit primus dies par, & quomodo par ſit: niſi quod legitur in lib. 4. de morbis pag. 76. nu. 16. Humor hic. ſ. qui tertio die prodire foras debet (atque hic memoria tenendum eſt illud, quod Hip. dixit, hoc eſt, quòd cibus in primo die in corpore manet, ſecundo fęces craſſæ per aluum ſecedunt, tertio humor) ſi ſecundo exiret die; non graueolens eſſet, ſed ueluti coctus, & urina potui ſimilis, & corpus ſemper euacuaretur, & per omne tempus homo ubi uentrem exoneraſſet, ac minxiſſet; opus haberet ſtatim potu, ac cibo, ſi modo ualidus eſſe deberet. & ſi quidem comediſſet, bene eſſet: ſin minus; & euacuatus debilis eſſet: humor enim in corpore manens, robur exhibet. hæc ibi leguntur, quę nobis quodam modo argumento ſunt, ſi poſtridie humor exeat, & eſt dies par, debilem euadere hominẽ. atque ubi eſt imbecillitas, ibi eſt morbi principium. ſed hæc quæſo, uideant medici; eſt etenim admodum arduum negotium, quod fortaſſe aliqua ex parte explicatur, ſi cauſas, quas ſecẽſet Hip. dierum criticorum, exponamus. Cauſæ dierum criticorum, quæ in pluribus deſcriptæ ſunt libris Hip. ſunt hæ. legitur in l. 4. de morbis pag. 76. n. 21. ſi humor tertio die in corpore permaneat, & alius cibus multus implens accedat, uenis caleſcentibus, ac ſtantibus ob humoris turbationem, ac motionem malum adfert. & hæc eſt una cauſarum. deinde ſubdit aliam, quæ eſt concauſa, cum inquit. hyeme minus, & poſterius: æſtate plus, & prius. tertiam recitat in l. de ſepti. partu pag. 20. n. 7. & inquit. Ex paribus uerò diebus cõtemplari oportet decimum quartum, & uigeſimum octauum, & quadrageſimum ſecũdum: hic enim terminus ponitur à quibuſdam pro harmoniæ ratione, & integer, & perfectus numerus. & idcirco affirmat ex quorundam ſententia proportionem harmonicã hos efficere dies. Quartam uult eſſe cõſuetudinem, & amicitiam unius cum alia remam ſubdit in eodem loco. Poſt quadraginta dies maſculorum partes omnes conſpicuæ ſunt: fœmellæ uerò carnes apparent, exortus, atque proceſſus ſolum habentes ſimilia. n. longius tempus in ſimili sũt, & tardius diſcernuntur propter conſuetudinẽ, & amicitiam. Et n. 10. quintã addit, cum ait. Mors per ſatum eſt ſorte deſignata.

Sextam

Sextam numerat in l. de carnibus pag. 20. n. 24. quæ eſt. Neceſsitatem autem naturæ, quapropter in ſeptem hæc ſingula diſpenſentur, ego aliis locis declarabo. ſed forte idem fatum eſſe uolunt quidam, ac neceſsitatem naturæ. quod minime approbo, niſi pro natura intelligatur id, quod cuncta mouet, & nõ mouetur. ſeptimam narrat in l. de Natura pue. pag. 16. n. 20. & ea eſt, Mouetur mas tertio menſe, fœmella quarto: quia mas fortior eſt: quia à fortiore, & craſsiore genitura fit. Octauam habemus in l. 4. de mor. pag. 77. n. 22. quę eſt morbi magnitudo: inquit enim liberantur ulcera ab inflammatione quinta die, & iuxta horũ dierum rationem, prout etiam ulcera fuerint magna, & tertia, & quinta. Nona eſt ſoliditas, & mollities, quæ citius, ac tardius decernunt: ac magnitudo & paruitas: nam ſcriptum eſt in l. de Fract. pag. 191. n. 36. Totus oſsis circulus ſi in quadraginta diebus diſceſſerit; bene diſcedet: quædam enim ad ſexaginta dies perueniunt: nam & rariora oſſa citius diſcedunt, ſolidiora uerò tardius: alia autem minora, multo minore tempus ſpatio: alia aliter. qua de re cõcludere poſſumus cauſas, ob quas contingant morbi iudicari in talibus diebus alias eſſe extrinſecas, & uniuerſales, quemadmodum aeris mutationem, & quæ in rebus non naturalibus conſiſtunt: alias intra corpus, ſicuti eſt maximum corporis robur, ſanguis, uel bilis plurima: complexio calida, uel frigida: habitudo corporis rara, uel denſa: uel aliquod membrum molle, uel durum: alias eſſe præternaturales, ueluti: eſt morbus, Cauſa morbi, & ſymptomata, aut ſi morbus morbo ſuperueniat. ſed de his diffuſe locuti ſumus in cap. de Criſi.

Digiti.

Scriptum eſt in l. de natu. pueri. nu. 15. progreſſu temporis oſſa fœtus articulati ramificantur. rurſus extremitates oſsium quemadmodum arboris extremitates poſtremum ramos ſpargunt; ſic & in puero digiti manuum, ac pedum diſparantur. ſed digiti ut apparet in l. de loc. in homi. n. 12. digiti articulos habent multos unuſquiſque tres: unum ad unguem, in medio unguis, & nodoſæ prominentiæ: alterum in ipſo nodoſa prominentia: tertium qua parte digitus à manu exoritur. Et in lib. de oſſ. natu. num. 1. digitorum quidem oſſa, & articuli ſimplicia ſunt, manus autem & pedis multa alia, & alio modo coarticulata.

De Fractione digiti indicis ſcribit Hip. in li. 5. de mor. popul. n. 28. atque de magno digito, & oſſe dextræ manus confracto. in l. 7. n. 20. ibidem quoque ſcriptum eſt de magni digiti in pede luxatione. luxatio articuli digiti cognitu eſt facilis, quemadmodum apparet in l. de Arti. n. 90.

Cæterum & digiti præſagium nobis dant; nam legitur in l. de Coac. præ. n. 3. digiti, ac ungues ad corporis grauitatem etiam liuidi facti, mortem in propinquo eſſe ſignificat. ſi uerò penitus nigreſcant; minus pernicioſi ſunt liuidis. Et in l. prog. cõ. 2. par. 8. ſi uerò præter grauitatẽ ungues, ac digiti liuidi ſint; expectanda mors ſtatim eſt. Et par. 9. ſi digiti, ac pedes omnino nigreſcant, minus peſtiferi ſunt, quàm ſi liueant: ſed alia ſigna conſideranda ſunt: ſi enim facile ferre malum appareat, & aliud ſalubre fuerit ſignum; morbum uerti ſignificat ad abſceſſum. Et in l. 4. de mor. popul. n. 24. quibuſdam ab initio ſubtremuli digiti, & labia ubi loquerentur, itidemq́ue aliæ partes: & proterue lingua citiore, ac uolubiliore præditi: his rubor in facie maxime erat. hi ebrioſi erant, aut uomitu commode uſi intumeſcebant.

De Diſtentione.

Cum diſtentione tetani appellati corripuerint; maxillæ rigent, uelut lingua, & os aperire non poſſunt, & oculi lachrimantur, ac diſtorquentur, & dorſum riget, & crura contrahere non poſſunt, ſimiliter neque manus, & facies rubicunda eſt, & ualde dolet, & ubi moriturus eſt, & potum, & ſorbitionem, & pituitam per nares reuomit. hic tertia die, aut quinta, aut ſeptima, aut decimaquarta perit. ubi uerò has effugerit, ſanus euadit. hæc ſcripta ſunt in lib. 3. de morb. pop. pag. 72. nu. 13. quæ indicant diſtẽtionem morbum acutum eſſe, propterea quòd dies in quibus terminatur, decernant morbos acutos. ſed & in lib. 5. aph. 6. legitur. quicunque à diſtentione corripiuntur, in quatuor diebus pereunt: ſi uerò has effugerint; ſani euadunt. manifeſtum quoque fit diſtentionem non pati carnoſa, nec pinguia, ſed tantummodo neruos, ac nerueas partes. idcirco legitur in lib. de Frac. pag. 91. nu. 35. ſi reponenti conuulſio acceſſerit, non multa ſalutis ſpes eſt. commodũ autem eſt rurſus eiicere os à ſua ſede; ſi hoc fieri citra moleſtiam poſsit: non enim in laxioribus, quàm opportunum eſt, conuulſiones, ac diſtentiones accedunt: ſed in his, quæ magis extenta ſunt. ſed & in l. de loc. in homi. pag. 30. & nu. 9. maxime impetunt neruos diſtentiones, & alii morbi, à quibus tremor corpus occupat. diſtentio quoque, ut ex uerbis ſuperioribus percipi poſſumus, eſt conuulſionis ſpecies, quæ totum corpus, uel partem incuruam reddit: & propterea uelox fit iudicatio; cum natura per longũ tempus tolerare non poſsit laborem.

Cauſa uerò efficiens, atque materialis ſunt hæ, quas in capite de Conuulſione recitauimus. at uerò has memorabimus. proditum eſt in l. 5. aph. 17. frigidum conuulſiones, diſtentiones, liuores, rigores febriles: nam ut exponit Gal. immodicum frigidum hæc facit ob neruorum refrigerationem, quæ uel cogit humiditatem, & extinguit calorem naturalem: uel exprimit humiditatem ſimul cum calore. quandoque tamen uidetur confici conuulſio à caliditate, à calido quemadmodum legitur in eodem lib. 5. aph. 65. quibus tumores, inquit, in ulceribus apparent, non conuelluntur maxime, neque inſaniunt. uerùm his euaneſcentibus derepente, quibuſdam à tergo conuulſiones, & diſtentiones fiunt. ſed in com. au Gal. & hoc pacto exponit Hipp. uerba. Quibus tumores ulceribus aduentunt, non admodũ conuelluntur, neque inſaniunt. hoc autem indicio eſt, quòd aliqui in ipſis conuelluntur, & inſaniunt, ſed raro hoc patiuntur, quando. ſ. magnitudinẽ effatu dignam uel malignitatem aſſumpſerint. in li. autem. 7. aph. 13. ſcribit. ab æſtibus fortibus conuulſio, aut diſtentio neruorum malum propter neruorum ſiccitatem, ut exponit Galen. quæ difficillimæ ſunt. de Humore uerò morbum hunc efficiente hæc ſcribuntur in l. de morb. ſac. pag. 58. nu. 7. Qui pueri mundi ſunt, neque in caput ullum ulcus erũpit, neque mucus, neque ſaliua ulla prodit, neque in uteris purgationem fecerunt; colliquatio. ſ. fit à cerebro. Si potiù ad cor progreſſum fecerit defluxus; palpitatió

tatio apprehẽdit, & anhelationes, & pectora corrũpuntur. aliqui uerò etiam incurui fiunt: cum.n. deſcẽderit pituita frigida ad pulmonem, aut ad cor perfrigeratur ſanguis. & alia ibi lege. Et nu. 18. cor conuellitur quidem, uelut præcordia, & magis etiam: nam ex omni corpore uenæ ad ipſum tendunt. & cõclusiones habet, ut ſentiat, ſi quis dolor, aut collectio homini contingat: neceſſe eſt enim & dum angitur inhorrere curpus ac diſtendi. Qui autem diſtentione correpti ſunt, quam ſalutis ſpem habere debeant, antea dictum eſt, & nunc dicetur. Legitur in lib. de Coac. præno. nu. 3. in diſtentionibus ante, & retro fientibus, & in tergum ſolum contingentibus, ſi maxillæ ſoluantur, lethale eſt. Et ibidem in diſtentione in dorſum fiente ſudare, & corpus diſſolui, & in eadem affectione renomere per nares, aut clamare, aut mugari, ſi ab initio uox intercepta fuit, lethale: in poſteriorem enim diem mortem ſignificat. Et in lib. 4. de mor. popu. pag. 138. nu. 25. quibus in dextris diſtentio ſubmollis, phrenitici ſunt; ſi non ſoluatur febre deſinente. Et in li. 6. pag. 143. ſect. 1. diſtentiones corporis, & articulorũ durities malum. Et in lib. de Coac. præn. n. 2. diſtentiones ad pedes, & ad lumbos ex menſibus ſuppurationem inducunt: itemque quæ de aluo uiſcoſa, graueolentia, cum dolore prodeunt. Eſt & talis diſtentio, de qua ſcribitur in lib. de Chirur. offi. ad rem chirurgicam pertinens. hæc fit maxime, ut ſcribitur in eodẽ lib. pag. 186. nu. 11. circa maxima, & craſsiſsima, ac æqualia, & ubi ambo oſſa læſa ſunt: ſecundo loco ubi ſubiectum, minime ubi ſupernum. Si uerò magis moderatio fiat; detrimẽtum affert, pueris exceptis.

Curatio autem eſt hæc. legitur in lib. 5. aphor. 21. eſt autem ubi in diſtentione ſine ulceratione, iuuene bene carnoſo, æſtate media, frigidę aquę multa perfuſio calorem reuocat: calor autem exſoluit. & aph. 22. calidum ſuppuratorium rigores, conuulſiones, & diſtentiones mitigat. Sed in li. 3. de morb. nu. 13. huic catapotia ex pipere, & ueratro deuoranda dato: & iuſculum uolucrium pingue calidum. inducẽdæ ſunt etiam fortes, ac multæ ſternutationes, & fomenta adhibenda. cum autem fomentis non utitur; calefactoria humida, ac pinguia undequaque in ueſicis, ac utriculis apponantur, maxime tamẽ ad partes dolentes, & calido oleo multo, ac ſæpe illinatur. ſed l. Tetanus.

De Dolore.

Dolor eſt propria tactus paſsio, impropria uerò aliorum ſenſuum. maxime uerò ſentit cor: nam legitur in lib. de Mor. ſa. pag. 59. nu. 18. Ex omni corpore uenæ ad ipſum. ſ. cor tendunt, & concluſiones habet, ut ſentiat, ſiquis dolor, aut collectio homini contingat: neceſſe eſt enim & dum angitur; inhorrere corpus, ac diſtendi: & ſi quis nimio gaudio perfundat, idẽ pati. quapropter cor maxime, & præcordia ſentiunt. hæc Hip. quæ nos docent particulas noſtri corporis, ueluti arterias, & alias, quæ tactilia percipiunt, deferre ad cor non obiectum, ſed id, quod conſequitur obiectum, hoc eſt, uoluptatem, uel dolorem. Quæ uerò ſint obiecta prima, quæ ſit primum particula accipiens tactibilia, ſic explicat in lib. de lo. in hom. pag. 33. nu. 51. Dolor & propter frigiditatẽ fit, & propter caliditatem, & propter ualde exuperans, & propter imminutum, hoc eſt, dolor fit à defectu, aut à ſuperabundantia, ſiue exceſſu tangibilis ad ſenſum tactus: propterea quòd, cum inſtrumentum tactus ſit in omnibus qualitatibus temperatus; ſi ab exceſſu, ueluti à caliditate immodica capiatur; dolet: itemq; ſi à defectu, ſicut à frigiditate, ſiue à quauis alia qualitate tactibili. Deinde ſubdit. In perfrigeratis quidem natura extra corpus ad cutem, propter calfaciens ualde, dolor fit: in calidis uerò natura, propter frigidum: & in ſiccis natura, ſi humectentur: & in humidis natura, ſi reſiccentur: in ſingulis enim quorum natura permutatur, ac corrumpitur, dolores fiunt. Nec ſolum primæ illæ qualitates dolorem exhibent; ſed ſecundæ, quemadmodum grauitas, & leuitas: durities, & mollities, ſcabrities, raritas, denſitas, acuitas, ſiue ſubtilitas, & aliæ, quæ quidem qualitates ſunt in ſpiritibus, flatibus, humiditatibus, partibus fluidis, & non fluidis, intra, & extra corpus. & huiuſmodi qualitates in talibus ſubiectis colloeatæ ſi calidæ admodum ſint, uel acutæ; ſubitos inferunt dolores, & pungentes: ſi graues; obtuſum, fixum, ac ſtabilem: ſi duræ; tenſiuum. Verùm, quòd exceſſus qualitatis dolorem faciat; affirmat in lib. 2. de mor. pag. 64. nu. 3. cum ait. Hic caput quidem dolet præ nimia eius calefactione. Et in lib. de humid. uſu pag. 54. n. 5. Vlcera calida gaudent ex confeſſo: quia tegi adſueta ſunt. meritò itaque ex altera grauantur. ſic & ipſæ uenæ; quia ſunt in calido. meritò etiam ipſe thorax, & uentriculus ipſe a frigida ſuperatus moleſte fert, & mortem minatur. Et in l. 3. de Diæ. pag. 51. n. 20. cum non habeat inteſtinum humiditatem circa excrementum, intumeſcens, tranſitus obturat; & dolorem exhibet, & calor occupat. Et n. 10. eiuſdem l. Dolet corpus aliquibus totum, aliquibus pars quædam quæcunque tandem. dolor autem eſt uelut laſsitudo: & delaſſati eſſe uidentur, ſegnitiesque, ac repletione curantur, donec ad febrem perueniant: quòd uerò ſpiritus dolorem exhibeat, ſic uidetur in l. de Fla. pag. 40. n. 18. ubi legitur. Cum uiolẽtia quadam inuicem diſcedunt, & finduntur carnes. fiſſurã ſubtercurrit ſpiritus, ac dolore affligit. Et ſupra à nu. 17. Effuſione ſanguinis facta; uenæ ſpiritu complentur, & ex eo dolor ſequitur. Et in l. de mor. ſac. pag. 58. n. 8. aer exiliens per ſanguinem ſurſum, ac deorſum conuulſionem, ac dolorem inducit: ac propterea calcitrat epilepticus. Et in l. 1. de mor. pag. 61. n. 16. cum caro afflicta fuerit, aut conuulſa, aut percuſſa, & plus ſolito reſiccata, percaleſcit, & dolorẽ exhibet. Et n. 24. eiuſdem li. Cum pulmo prę caliditate traxerit de uicinis locis; percalfacit totum corpus, ac dolorem exhibet maxime dorſo, ac coſtis. Et nu. 30. eiuſdem li. Frigiditatis, & febris, & dolorum principium hoc habet. Cum ſanguis, qui eſt in uenis, perfrigeratus fuerit à pituita; tranſmutatur, & conuellitur aceruatim aliàs alia parte, & tremit. tandem omnia perfrigerantur, & moritur. Et in l. 7. de mor. popul. n. 37. conuulſio facit dolorem. Quòd autem humores dolorem efficiant, lege in lib. de loc. in hom. pag. 33. n. 45. & ait. ſanguis cum morbum facit, dolorem exhibet: pituita autem grauitatem ut plurimum. Et in eodem li. n. 34. In articulis labor, & dolor fit; ubi à carne humiditas fluxerit uitioſa. Et in li. 2. de mor. pag. 65. Derepente dolor occupat caput, & ſtatim uox intercipitur, ac ſui impotens fit. patitur hæc, cum atra bilis ipſi in capite commota fluxerit.

Et n. 7. cum caries facta fuerit in oſſe, dolor ex oſſe
corripit. hæc patitur is, cui in ſecunda lamina pituita
ſuperueniens reſiccata fuerit. & nu. 17. ſi uenæ circa
cerebrum ſanguinem ſuperreuomuerint, ac cerebrũ
calefecerint; febris emergit fortis, & dolor ad tempo
ra, & ſinciput, ac poſteriorem capitis partem. & nu.
18. hæc eadem repetit. & in l. 4. pag. 76. n. 17. ſi cibi
in uentriculo maneat, & dum premuntur à plenitu-
dine uenę; calor, ac dolor corpori acceſſerit. & n. 22.
Pus exitum non habens, & ifthic unà cum eo ſcili-
cet humore, qui acceſsit permanens, dolorem indu
cit, & carnem circa ulcus attollit. & n. 25. Cum ho-
mines laborarint, quibus ſanè maxime ſanguinis af-
flictio contigerit; illic firmatur, & caleſcit, & ex hoc
dolor oboritur. & in l. de Inter. aff. pag. 91. n. 54. Cõ
ſiſtit dolor multo tempore in inguinibus, ſimulq; co
xendicibus, acutus, & æſtuoſus. fit & à bile, & à pitui
ta: fit item à ſanguine dolor conſimilis ueluti ab om
nibus morbis. At uerò ex his cauſis, quæ dolores effi
ciunt, à nobis recitatis palam quoque fit, quo modo
& dolores fiant. Sed hunc præſertim inter cęteros le
ge, qui deſcriptus eſt in lib. de Vict. ra. in morb. acu.
com. 4. par. 27. cuius uerba ſunt. Dolores cum ac-
ceſſerint, bilis atrę, fluxionumq́ue acrium, deſtillatio
nes fiunt: dolent morſa interna, morſæq́ue atque ad-
modum areſactæ uenæ intenduntur, trahuntq́ue in-
flammatæ quę influunt: quapropter corrupto ſangui
ne, nequeuntibusq́ue ſpiritus naturales pertranſire
meatus, infrigidationes fiunt, ob ſtationem, uertigi-
nes, aphoniæ, capitis grauitas, & cõuulſiones, ſi iam
ad cor, uel hepar, uel in uenam peruenerint.

Prænotiones, quæ ad dolores pertinent, has recen
ſebimus, ac primo illud animaduertendum eſt, quod
ſcribitur in l. 2. de mor. popu. ſect. 2. dolores fortiſsi
mos quo modo denouerit quis conſpicatus, fuga to
lerantiæ, experientiæ, & timiditates iudicant. legitur
in l. 2. aph. 6. quicunque dolentes parte aliqua cor-
poris, omnino dolores non ſentiunt, iis mens ægro-
tat. & in lib. 4. aph. 33. ſed ſi cui etiam para quædam
doluerit, priuſquam ægrotet, ibi firmatur morbus. &
in l. 2. aph. 46. ſi duo dolores ſimul eueniant, non in
eodem tamen loco, uehementior alterum obſcurat.
& in l. 4. aph. 11. quibus ſunt dolores inteſtinorum,
& circa umbilicum labores, & lumborum angor,
qui non ſoluatur, neque à purgant medicamento, ne
que aliter, in hydropem ſiccam firmatur. Et in eodẽ
l. n. 18. dolores ſupra ſeptum tranſuerſum, quicunq;
purgatione egent, medicamento quod per ſuperio-
ra purget, indigere ſignificant: quicunque autem in-
fra, per inferiora. Et in l. 6. aph. 5. dolores & in lateri
bus, & in pectore, & aliis partibus num ualde prę-
ſtent, perdiſcendum eſt. & in eodẽ l. aph. 7. dolores,
& tumores, qui in uẽtre fiunt, ſublimes leuiores, non
ſublimes uehementiores.

Curatio uerò dolorum hæc ſit. ſi in ſplenem du-
lor acutus incumbat; per fungos cruſtas octo inuri-
to. & ubicunque alius dolor incubuerit; urito; ſic. n.
ſtatim ſanus erit, ut legitur in l. de Inter. affect. pag.
87. n. 20. ſed in eodem l. n. 30. in dolore hepatis acu
to oui gallinacei cocti liquorem terito, & ſucci ſola
ni ad dimidiam heminam affundito, & aquæ mulſæ
dimidiam ſemiheminę partem ammiſceto, diluito,
ac bibenda dato, & ſedabunt dolorem. alia uerò ibi
lege. Et in l. 5. de mor. popul. pag. 141. n. 23. dolori-
bus circa lumbos, & crura, & coxam ex laboribus
obortis, aquæ marinæ, & aceti calidum fomentum
confert, ita ut uel aſpergas, uel ſpongiam his imbu-
tam adhibeas. Et in l. 5. aph. 22. calidum ſuppurato
rium dolorẽ ſedat. Et aph. 25. plurima frigida aqua
large effuſa leuat, & extenuat, & ſoluit dolorem arti
culorum ſine ulcere: nam modicus torpor dolorem
ſoluit. ſed in eodem lib. 5. aph. 20. ulceribus frigi-
dum mordax, cutem obdurat, dolorem inſuppurabi
lem facit.

Dormire.

Quemadmodum ex natura, & in cõſuetudine eſt
interdiu uigilandum, noctu dormiendum eſt. ſi con-
trà commutetur; peius eſt. minime uerò offendit, ſi
quis dormiat prima luce ad tertiam diei partem. qui
uerò tempore ſomnus eſt; deterior eſt. hæc leguntur
in l. prog. com. 2. par. 11. uerùm ſubdit. n. 12. peſsi-
mum alio eſt, ſi neque interdiu, neque noctu dor-
miat: dolor enim ac labor ab eo inditio ſignificatur,
aut delyrium. & in com. 1. eiuſdem li. par. 18. exitio-
ſum eſt ſi hianti dormiat ore. Et hæc in morbis acu-
tis. at uerò in l. de Denti. legitur. qui ſcilicet pueri be
ne dormiunt, & habitiores ſunt multum alimentum
adſumunt, idq́ue adiacet non ſufficienter diſtribu-
tum. At leg. ſomnus.

Dorſum.

Dorſo multæ eueniunt affectiones, dolor nempe,
tabes, quæ dorſalis dicitur, conuulſio eſtque dorſum
ruptum, ex dorſo pleuritis, dorſaliſque morbus. præ
terea ex dorſo plures accipimus prænotiones. At
primum de dolore agamus. legitur in li. 1. de morb.
pag. 61. nu. 10. Qui dolorem aliquem habent uel in
pectore, uel in dorſo; habent ex his, quæ in corpore
inſunt, à bile, & pituita: ab externis uerò, ab aere inſi
to calori ammixto: ſed & à laboribus, ac uulneribus.
Et n. 23. loci circa dorſum ab affixo ad latus humo-
re pituitæ, ac bilis percaleſcunt, & quandoque dolo-
rem locis infrà latus exhibent. Et n. 24. peripneumo
nia fit cum commota, ac calefacta pituita, ac bile,
pulmo præ caliditate traxerit in ſe ipſum de uicinis
locis ad ea, quæ iam ſunt in ipſo. & pertalſacit qui-
dem totum corpus, ac dolorem exhibet, maxime au
tem dorſo, & coſtis, & humeris, ac ſpinæ nimirum
ab his in ſe ipſum attrahẽs plurimam humiditatem,
& ſuperſiccantur hæ partes, & nimium caleſcunt. do
lores porrò dorſi hæc nobis prænuntiant. legitur in
l. de Coac. præ. n. 3. dolores fortes colli, ac dorſi cõ
uulſiones efficiunt. Et infra. in dorſi, ac pectoris do-
lore mictio cruenta ſuppreſſa pernicioſa eſt doloro-
ſe. Et infra. ex dorſi dolore ægritudinis principia dif
ficilia ſunt. De doloris uerò curatione ſcriptum eſt in
l. de oſsiũ nat. pag. 28. n. 12. hoc modo oportet uenę
ſectiones in doloribus in dorſo, ac coxẽdicibus à po
plitibus facere & à malleolis forinſecus. Tabes pte-
rea dorſalis à medulla fit. ſigna, ac curationẽ uide in
l. 2. de mor. pag. 69. n. 49. itẽ de pectore, & dorſo cõ
uulſo lege. n. 52. Verum. n. 60. eiuſdem lib. de Dorſo
rupto ac pectore ſcribuntur ſigna, & curationes: iti-
demq́ue in l. de inter. affect. pag. 85. nu. 9. diſcriptæ
ſunt cauſę, ſigna, ac curationes. Deſcribitur quoque
pleuritis ex dorſo in lib. 3. de mor. pag. 63. nu. 21. ibi
ſunt ſigna, & curatio. fit etiam morbus dorſalis cuius
notæ, & curatio legitur in l. 2. de mor. pag. 69. n. 54.
uritur quandoque in dorſo pro eryſipelate pulmo-
nis

nis curando,ut in eodem l. n.53. legitur. Habentur tandem ex dorſo hæc prognoſtica.legitur in lib. 2. pror.par.42.ex dorſo horrores frequentes,celeriter translabentes,moleſti.Et in l.de Coac. præ.n.1. ex dorſo rigores moleſtiores ſunt. Et, conuulſoriæ uidentur colli, ac dorſi perfrigerationes, imo totius corporis.

Dulce.

Dulcia fiunt omnia à calore:nam ſcriptum eſt in l.de aere,aquis,& loc.pag.36.n.18. Quod renuiſsimum,ac leuiſsimum in aqua eſt, hoc relinquitur,ac dulceſcit, dum à ſole uritur, ac coquitur.fiunt autẽ & alia omnia,quę concoquuntur,ſemper dulcia. De dulci uerò alimento nutritur ſętus in utero:quoniam ait Hip. in l.de Nat.pue. Trahit quod dulciſsimũ eſt in ſanguine ad ſeſe.ſed in l.2.de Diæ.nu.19. dulcia, pinguia,ac oleoſa replẽt.quia ex modica mole multum diffunduntur.

Durities.

Durę ſauces dicuntur aſperæ, & alui duræ.i.dura excernunt, ut apparet in l.3. aph.5. durum hepar.i. duricies,quæ ſclirosis, ſiue tumor prædurus dicitur, aut inflammatio,ut in l.6.aph.42.ueſica dura,& dolens.i.phlegmonoſa,& inflãmata,ut in com. 2.prog. par.71.Vacillationes mentis cum uoce clangoſa, linguæque conuulſiones cum tremore, & uoces ipſæ obtremiſcentes,mentis indicant alienationem, hoc eſt, uniuerſis his induratis pernicioſum propter immoderatam ſiccitatem,quæ in cerebro facta eſt.hæc in l.1.pror.par.19.Verum in eodem l.2.par.44.Refrigeratio cum duricie ſignũ malum.i. corpora frigida,& dura.Et in Coac.præn.n.4.duricies circa uentrem cum dolore in ſebribus cũ horrore cibos auerſantibus,aluo parum ad purgationem humectata,nõ ſuppurantur.

De Dyſenteris.

Legitur in l.3.de Diæ.pag.50.nu.12.:ubi corpore calefacto,purgatio acris fiat;tunc & inteſtinum raditur,& exulceratur,& ſanguinolenta egeruntur. hoc autem dyſenteria,à mala inteſtinorum affectione appellatur,morbus grauis,& periculoſus. Signa ſcribũtur in l.de affec. pag.81.n.24.& ea ſunt. dyſenteria cum habuerit;dolor adeſt per totum uentrem,& tormen,& egerit bilem,ac pituitam,& ſanguinem cõbuſtum.Et ſubdit.morbus hic ſit,ubi bilis,& pituita in uenas & aluum incubuerint.ægrotat quidem ſanguis, & corruptus ſecedit. ægrotat autem & inteſtinum,& raditur,& exulceratur.fit autem hic morbus longus,& laborioſus,ac lethalis.& ſi quidem robuſto adhuc corpore curetur; ſpes eſt fugæ.ſi uerò colliquato iam, & uentre omnino exulcerato;nulla uitæ ſpes ſupereſt.Ex quibus uerbis habemus tum cauſas materiales dyſenteriæ, tum ſigna quædam indicantia,ac prognoſtica.

Nunc uidendum eſt,quibus contingat.legitur in l.5.aph.65. quibus tumores in ulceribus apparent, non conuelluntur maxime, neque inſaniunt: uerum his euaneſcentibus, derepente, quibuſdam à tergo conuulſiones,& diſtentiones fiunt, quibuſdam autẽ inſania, uel dolor lateris acutus, uel ſuppuratio,uel difficultas inteſtinorum, ſi tumores ſunt rubicundi. Et in l.2.de morb.popul.ſec.2. ex dyſenteria magis laborat: quiſquis ſane etiam è teneſmo uexatur. Et in l.2.prædict. & in l.3.aph. 30. dyſenteriæ ætatem conſtantem agentibus accidunt. Et in eodem lib.n. 11. dyſenteriæ fiunt maxime mulieribus,& uiris natura humidioribus,ſi hyems ſicca, & aquilonia fuerit: uer autem pluuioſum. Et, poſt hyemem auſtralem,& pluuioſam mulieribus fiunt,pituita à cerebro defluente propter naturæ humiditatem. ſic in lib.de aere,aquis,& loc.pag.37.n.27.cęterum dyſenteriæ uiris, & mulieribus quando familiares ſint, lege in eodem lib.n.15.& 26. Et nu.11.eiuſdem lib. æſtate dyſenteriæ multæ,ac alui profluuia incidunt in occidentalibus ab aquis lacuſtrib. & paluſtrib.& n.4. dyſenteriæ fiunt uiris in ciuitatibus meridionalibus frequẽtes.& in l.1.ſec.2.recitat dyſ. factas eſſe in cõſtitutione frigida,& hu.& in ſec.3. eiuſdẽ lib. populares commemorat dyſenterias.Et in lib.de Arti.pag. 202.nu.81. expectare oportet,ut tales per tempus à dyſenteria corripiantur:nam in pleriſque denigreſcẽtibus dyſenteria accedit, & in ſanguinis eruptionib. ex ulceribus. accedit autem iudicatis iam denigrationibus, ac ſanguinis eruptione, & procedit large, & uehenti impetu:ſed non ad multos dies durat, neque lethalis eſt:neque enim ualde cibum auerſantur tales,neque aliàs uaſa uacua ſacere conducit. Et in l. de nat. homi. nu.13. uer eſt calidus,& humidus.ſignum eſt,quòd homines uere,& æſtate maxime dyſenteriis corripiuntur,& ſanguis ex naribus fluit.

At uerò quæ dyſenteriam futuram ſignificent, proditũ eſt ſic in l. de Coa. præ.n.4. dyſenteriam,& fortaſsis etiam lumborum dolorem ſignificat ægeſtio pituitoſa acuta cum oris uentriculi dolore. & in l.1.de mor.popul. ſect.2. ad dyſenteriam ex ſanguinis eruptione tranſitus.& in l.de Coac. præno.n.1. in dyſenteriam deſinit pulſus, ac dolor in febribus ſecundum uenam quæ in collo eſt.& in l.7. aph.72. dyſenteria ab alui profluuio ſuperuenit.ſed à difficultate inteſtinorum,ut legitur in eodẽ l.aph.73. leuitas inteſtinorum ſuperuenit.& in l.1.de mor.n.3. ad dyſenteriam teneſmus accedit.

Quæ autem ſint prognoſtica, quæ à dyſenteria capiuntur,uidendum eſt. ſcriptum eſt in l.4. aph.26. à difficultate inteſtinorum habito,ſi ueluti carunculę exeant,lethale eſt. & in eodem lib.n.14. difficultas inteſtinorum ſi ab atra bile inceperit,lethalis eſt. & in l.6.de mor.popul.ſect.7. in dyſenterijs longis cibi faſtidia mala,tum aliàs, tum ſi inſuper febrierint. & in lib.6.aph.3. in longis difficultatibus inteſtinorum cibi auerſationes malum, & cum febre peius.& in eodem l.aph.43. quicunque lienoſi à difficultate inteſtinorum capiuntur, his ſuperueniente longa difficultate inteſtinorum aqua intercus; aut leuitas inteſtinorum aduenit,& moriuntur.& in l.de Coac. præ.n.3. quibus ex dyſenteria acuta humor ad purulentiam deuenit,his quod ſuperſtat,ualde album, & multum erit.& in eodem lib.n.3. dyſenteriæ ſubrubræ,linoſæ,largæ egeſtiones alui in flammeis,ual de rubicundis coloribus ſolutæ; inſaniæ timorem inducunt. Et ibidem. dyſentericis uomitus bilioſus in principio malus eſt. Et ſuprà. dyſenteria intempeſtiuè ſuppreſſa abſceſſum in coſtis,aut uiſceribus, aut in articulis facit.ac poſtea dyſenteria non longa ſplenicis commoda eſt,longa uerò mala: deſinẽte enim ſi hydropes,aut inteſtinorum leuitates fiunt,lethale eſt.& in l. 6.aph. 48. lienoſis dyſenteria ſi ſucceſſerit,bonum. Et in 7.aph.5. à furore difficultas inteſtinorum,

ſtinorum, uel aqua inter cutem,uel mentis alienatio bonum.Et in l.2.præd.pag.174.& u.30.dyſenteriæ ſi quidem cum febre inuaſerint, aut uariis alui egeſtionibus,aut cum hepatis inflammatione, aut præcordij,aut uentris:aut quæ doloroſæ fuerint, aut cibos interficiunt,ſitimque inducunt,hæ omnes malæ ſunt.Et qui ſanè plurima horum malorum habuerit, citiſsime peribit: cui uerò paucißima talium affuerint, huic plurimæ ſpes ſunt, moriuntur autem ex hoc morbo maxime pueri.quinquennes, & ſeniores adhuc, decenes reliquæ uerò ætates minus. at quæ dyſenteriæ commodæ ſunt, hæ mala hæc non inducunt.uerùm ſanguine,& ramentis egeſtis,deſiuerunt ſeptima die,aut decimaquarta,aut uigeſima,aut quadrageſima,aut intra hæc tempora: huiuſmodi enim egeſtiones etiam eos, qui prius ſunt in corporibus, morbos ſanant,antiquiores quidem diutiore tempore, recentiores autem in paucis diebus ſubmouere poſſunt; nam & quæ uterum geſtant, etiam ipſæ euadunt ſuperſtites magis ad partum,& ex partu, & fœtus conſeruant ſanguine, & ramentis egeſtis, etiam per multos menſes; niſi dolor ipſis affuerit,aut aliud quoddam malum ſignum ex his, quæ in dyſenterijs ſcripſi, acceſſerit. ſi uerò aliquod illorum apparuerit; & fœtui perniciem ſignificat, & prægnanti periculum,ſi non poſt fœtus effugium, & ſecundæ exolutionem,ipſa dyſenteria eadem die, aut poſt modicum tempus deſinat. ſed in eodem lib.nu.15.ſanant podagras optime dyſenteriæ,ſi ſucceſſerint.

Narrat porro.Hip.in l.4.de morb. popul.nu.21. mulieri menſes ſeptem annis non prodierunt, facta eſt dyſenterica, & nõ teneſmo tenta. Et in l.7.n.49. Epicharmi uxori ante partum dyſenteria, dolor,alui egeſtiones ſubcruentę,mucoſę. ubi peperiſſet;ſtatim ſana erat.& n.3. eiuſdem lib. Eratolai filius circa æquinoctium autumnale dyſentericus fiebat,& febris tenebat,egeſtiones alui bilioſæ, tenues,multę, & moderatè ſubcruentæ. dolor uentris uehemens, ubi ſerum, & lac bibiſſet,ſilice candefacta immiſſa; dolores,& ſubcruentæ egeſtiones moderatiores fiebant,ſed bilioſæ comitabantur: & ſæpe ad exonerãdum aluum ſurgebat, ſed minore dolore cętera ibi lege.Et in l.5.de mor.popu.nu.15. dyſenteria arripiebat ipſum,quam ubi effugiſſet;omnia edebat, donec totus intumuit, & erupit ipſi pus deorſum, & uentris profluuio mortuus eſt.

Sed curationem aggrediamur.ſcribitur in l.de affect.pag.81.n.24.huius ubi purgaueris caput; pharmaco in potu exhibito, quod ſurſum pituitam purgat, & aluum lacte cocto elueris, reliquum corpus curato,& ſi febre caruerit;pinguibus,& dulcibus,ac liquidis ſemper ea,quæ inſunt,ex aluo ſubducito,& multa calida partes ſub umbilico lauato;ſi dolor affuerit. potus autem ſorbitiones, ac cibos exhibeto, ueluti ſcriptum eſt in medicamentario lib.Et nu.26. eiuſdem lib. dyſenteria,& lienteria, ac diarrhęa ſiue profluuium uentris conſimiles ſunt.& oportet ipſos ſic ſanare,ut defluxum a capite, & ſuperiore uentre intercipias,aut auertas: morbi enim natura hinc eſt. aliam uerò curationem lege in li.3.de Diæ.pag.50. n.12.uerum in l.2.de mor.mul.pag.122.u.7.ad dyſenteriam curandam plura ſcribuntur. ſed illud notandum eſt, quod ſcribitur in lib. de uict. ratione in morb. acut. pag. 158. nume. 54. dyſenteria ſedata abſceſſum, aut tumorem aliquem faciet, ſi non ad febres, aut ſudores, & urinas craſſas, & albas, & ualde perſpicuas, aut ad tertianam, aut ad uaricem,aut ad teſtem,aut ad crura,aut ad coxam dolor decubuerit.

Dyſuria.i.urinæ difficultas.l.Vrina.

COMMENTARIVS V.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Ebrivs.

LEGITVR in lib.prędic.n.8.ſi homo ebrius factus fuerit;ſudabit magis, quàm antea, & difficulter ſpirabit,& ipſe ſe ipſo grauior erit,ac humidior: ſed & lætior erit;ſi non caput ipſi affligatur.hęc ſunt ſigna ebrietatis.Et in l.3.de mor.n.8.ſi ex ebrietate capitis dolor acutus ſtatim uocem interceperit, ita affectus ſeptima die moritur.minus tamen ex ebrietate, quàm alias: nam ſi eadem die,aut poſtera,aut e tertia uocem edat;ſani euadunt curationem uerò ibi lege.& in l.2.de mor.n.22.ſic legitur. ſi quis ex ebrietate uoce priuetur,& ſtatim ſane ipſum etiam febris corripiat;ſanus fit: ſi uerò nõ corripiat;tertia die moritur,ſi itaque in ita affectum incideris, ibi lege quo pacto is curãdus ſit.ſic legitur in l.5.aph.5.ſi ebrius quiſpiam repente obmutuerit, conuulſus morietur, niſi febre corripiatur, aut ubi ad horam peruenerit, qua ſoluuntur crapulæ,uocem recuperet. ſic in li.3. prot.pat.29.inquirit a quonam ſit orta conuulſio temulento,cui oſsis temporalis traiectio facta fuerit, & ſanguinis eruptio.at uerò inebriari ſemel, atq; iterum confert his, qui horrent ex gymnaſiis, & cum ſe exuũt, donec decertent,ut legitur in l.3.de Diæ. pag.51.n.21.

Edulia.

Edulia plus de ſicca parte in ſe habentia ſiccant, & calfaciunt.quæ uerò humidæ partis plus habent, ea omnia calfacientia humectant, & aluum magis mouent.& horum recentia maiorem quàm alia fortitudinẽ habent.at cruda alunt,& ructus cient; propterea quod quæ ignem coquere oportebat, ea uenter tranſigit debilior,quàm quæ ingeſta ſunt exiſtẽs.

dulcia,

dulcia, & acria, & ſalſa, & amara, & auſtera, & carnoſa calfacere ſolent, itém quę ſicca ſunt, & quæ humida. hæc in l. 2. de Dię. n. 17. 18. 19. at ſi plura cupis lege Cibum.

Effœminatio .i. mollicies carnis legitur in l. 5. aph. 56. & effœminantur hominibus carnes cruris. in l. de arti. n. 58. Et excarne, & emuſculatum, ac effœminatum, & tenuius fit totum crus, 57.

Egeſtiones.

Legitur in l. de Coac. præ. pag. 182. col. 1. alui egeſtio optima eſt mollis, cohærens, ac compacta, ſubfulua, non ualde graueolens, prodiens hora conſueta, copia pro ratione ciborum ingeſtorum. ſpiſſa autem fiat ad iudicationem. commodum eſt & lumbricos rotundos exire ſimul ubi ad iudicationem tendit. in acutis ſpumoſa, circumbilioſa alui egeſtio, mala item ualde alba. adhuc uerò peior eſt, quæ farinæ ac ſterquilinij ſpeciem refert. ſopor in his malus eſt, & cruenta egeſtio. & uaſorum uacuatio præter rationem. alui interceptio, parua, nigra, uelut caprarum ſtercora ad neceſsitatem coacta emittens, naſus in his erumpens, malum. uiſcoſa meraca, aut alba alui egeſtio mala eſt. mala eſt abunde multum fermentata ſubpituitoſa. praua item ex compactis quibuſdã innatantibus, ſubſidentia ſubliuida, purulenta, cum bilioſa, ſanguinem ſplendidum egerere, malum eſt: tum aliàs, tum ſi quis dolor affuerit. ſpumoſa, circumbilioſa alui egeſtio, mala eſt. ſed & morbum regium ex talibus incurrunt. in bilioſis alui egeſtionibus ſpumoſa florulentia, mala eſt, maxime ei, cui lumbi doluerint, & mente motus fuerit. num autem his dolores? tenuis ſpumoſa alui egeſtio, aquoſam cum uirore pallidam habens ſubſidentiam, mala eſt. mala etiã purulenta, & nigra cruenta mala, cum febre, & aliàs. & uaria, abunde bile colorata egeſtio, mala eſt tantoque deterior quanto colore magis horrenda eſt, præterquàm in medicamentorum uſu. in hoc enim periculo uacat, ſi non copia excedat. & tenuis, mollis egeſtio, in febre mala eſt. mala quoque ſicca, friabilis, decolor, tum aliàs, tum ſi aluus humectet. nigris uerò antea egreſsis occidit. liquida alui egeſtio, & aceruatim, & paulatim fiens, mala eſt. altera enim uigilias, altera exolutionem facere poterit. liquida ſubtenuis alui egeſtio perfrigeſcens, non ſine febre, mala eſt. rigores in his ueſicam, & uentrem corripiunt. aquoſa uerò ualde non deſinens in acutis, mala: & magis ſi etiam ſitim non habuerit. ualde rubicũda egeſtio in alui profluuio mala eſt. mala quoque ualde cum uirore pallida, aut alba, aut ſpumoſa, aut aquoſa. & parua, & uiſcoſa, & leuis, & cũ uirore ſubpallida, mala eſt. & ſoporoſis torpefactis liquida egeſtio, peſsima eſt. lethale autem. & aluum ſanguine manare, multa grumoſa egeſtione, itemque alba, ac liquida cum uentre in tumorem eleuato. egeſtio alui nigra uelut ſanguis, & cum febre, & ſine febre mala eſt. malę item omnes uariæ, abundæ, ex bile coloratæ. egeſtiones deſinentes in ſpumoſas meracas omnes quidem exacerbant, conuulſos autem etiam ualde. ex talibus abſceſſus iuxta aurem emergunt. atque quæ ualde liquidæ ſunt, & rurſus compactæ, meracæ egeſtiones longitudinem morbi ſignificant. ualde rubicunda in febre delyrium. alba ſtercoracea morbo regio difficilis eſt. itemque liquida, quæ ſæpe ſita ruborem capit. in ſanguinis eruptionibus uiſcoſa egeſtio nigris uariegata, maligna eſt, maxime autem ualde albidis. ualde alba egeſtio in febre, non bene iudicat. aluus turbulenta paruis frequentibus ad egerendum progreſsibus, maxillas intendit. ſoluit etiam rubores in facie fientes. ſtercoracea cum contentione egeſtio alui afflictionem ſignificat. pituitoſa uerò acute cum oris uentriculi dolore, dyſenteriam: fortaſsis autem, & lumborum dolorem a talibus alui circumtenſio ad neceſsitatem liquida demittens, cities reſtitans, habet quid conuulſorium, inſuper rigere his pernicioſum eſt. quibus nigra per aluum prodeunt, frigidum ſudorem excludunt. quibus aluus ab initio turbatur, urinæ uerò paucæ ſunt, & progreſſu temporis aluus quidem ſiccatur, urina uerò tenuis redundat, his abſceſſus ad articulos fiunt. progreſſus ad egerendum paulatim fientes, horrores, ac rigorem inducunt. & quibus longa fit egeſtio difficillimum eſt quartanis incipientibus. frequentes ad egerendum progreſſus paulatim fientes, pauca ſtercoraceæ ſubuiſcoſa habentes cum præcordij, & lateris dolore, morbum regium denotant. num his ſuppreſsis hi cum uirore pallidi fiunt? arbitror autem, & hoc ſanguinem effundere. at dolores in lumbis, in his ſanguinem tendentibus, & ſanguinem egerunt ſplendidum. Cum ſopore, & capitis dolore, caleſcere inſuper, pernicioſum eſt. uiſcoſæ, bilioſæ, magis abſceſſum iuxta aurem faciunt. quicunque tumores aluo humectã eleuantur, cum doloribus malum. aluo uerò ſuppreſſa, & nulla alia re nouata cito rumpuntur, & malignum eſt. pomitiones in his malæ ac ferinæ. quibus & flammeis & ualde rubicundis ſolutis graueolens, larga ſubrubra fit, hi ne inſaniant timor eſt. corpus ſquallidum aluum male affectam ſignificat in his, ualde rubicundæ, inſtar purulentæ, carunculæ, egeſtiones maxime prodeunt. ad aluum bilioſam mollem ſtercoracea egerẽtem, ardores comparentes, tumorem iuxta aurem faciunt. bilioſas egeſtiones ſurditas ſedat. & ſurditatem ſedat bilioſa alui egeſtio. puſtulæ ſerpiginoſæ ſupra inguina, ad laterum mollitudinem, & pubem fientes, aluum male affectam ſignificant. exolutio dolorem ſoluens aluum maxime humectat. iuxta ſedem doloroſæ ſuppurationes aluum turbant. lethales egeſtiones ſunt, pinguis, nigra, liuida cum graueolentia, & bilioſa habẽs in ſe ſimile quiddam ciceri, aut fabis freſis, aut ueluti floridos ſanguinis grumos, & quæ odore ſimilis eſt egeſtioni infantium, & uaria eademque diuturna, talis autem fuerit cruenta, ramentoſa, bilioſa, nigra, praſsina, & ſimul, & permutatis uicibus. lethalis quoque omnis eſt quæ ſenſum ęgri fugiens exit. qui potum difficulter deglutiunt ſpiritu tuſsiente, eructatio ſubtracta intro reuoluta dolorem uentris ſignificat. malæ ſunt etiam egeſtiones ualde rubræ, æruginoſæ in quartanis. & tales ſanguinis fluxiones ſoporoſę ſunt ex his conuulſione moriuntur, nigris antea egreſsis. exolutiones alui repentinæ pręter rationẽ, in diuturnitate temporis cõſumpeis, macumi uocis tremula interceptione, pernitioſe habent. tenues nigrorũ egeſtiones horrificæ meliores talibus ſunt. tales proſunt maxime in ętate ante nigorẽ. prurigino ſæ affectiones oibus nigrorũ egeſtionẽ ſignificant, & uomitũ grumoſum. & tremulę affectiones cũ morſu, ac capitis dolore nigras egeſtiones ſignificãt. ante tales, uomitus pendet, & ubi uomuerũt, multę tales inſuper

ſuper detrahuntur.quibus in alui turbatione exacerbatur morbus,citra iudicationē nigra inferne prodeunt.ex aluo diutine affecta,uomentibus,bilioſis, cibū faſtidientibus,ſudor multus cū impotentia repentina occidit.in medicamentorū uſu,in deſlnaione,tenuis abunde ſanguis eliqueſcens , malum eſt. duricies circa uentrē cum dolore, in febribus cum horrore cibos auerſantibus, aluo parum ad purgationem humectata,non ſuppurātur,una cū febre aluus turbata ſalſuginoſo modo,ſoporoſos , torpidos non ualde comitatur. ex aluo liquida laſſatoa, caput dolentes,ſiticuloſos,uigilantes, ualde rubicunda egeſtione ſolutoa,timor eſt ad inſaniam deuēturos eſſe,ſi difficulter ſpirauerint.ad hoc ubi quis cū uirore palleſcit,bene ſpirare noxium non eſt aluo inſuper probe egerente.aduſtæ egeſtiones contentionem habentes,aluum male affectum ſignificant. bilioſis aluus turbata,parua frequenter egerens, diſtendentia cum paucis mucoſis , dolorem circa tenue inteſtinum hæc faciunt,& urinā non facile prodeuntem,ex talibus ad hydropem deſinunt. linguæ tremulæ quibuſdam alui eruptionis futuræ ſignum ſunt.quibus ardor fit,& ad egreſſas egeſtiones alui, inſuper exudant,his febris exacerbatur. ex aluis liquidis perfrigeratio cum ſudore mala. Ex aluis liquidis ſanguis de gingiuis defluens lethalia eſt. alui egeſtio pura ſuperueniens ſoluit febrē acutā cū ſudore. At de egeſtionibus, quæ in pluribus libris narrātur,hæc dicta ſufficiant collecta,& in lib.de Coac. præno.citato deſcripta.

Elaterium.

Scribitur in l.3.de mor.pag.72. n.11. poſtquam remiſerit morbus.ſangina,& iam cibos guſtarit;elaterio recenti purgato: ne in aliud malum incidat.& in l.de Inter.Aff.n.40.in morbo regio quodam, fomento adhibito,elaterium dat. Et in l.2.ſect.6. à uētris turbatione, aut à tuſſi ſi cancer fiat; os amareſcit.dato autem elaterium bibendum bis, aut ter, ſi non balbus fuerit.

Elementum.

Elementorum ſecretio quo pacto fiat ab Hip. lege in l.de Car.pag.18.n.1. & quo modo ex alimentis turbatis,& permixtis ſingulæ corporis partes ſint creatæ,& primo de ſimilarium generatione,& temperamento.

Eluceſcentiæ.i.Epilepſiæ.l.Epilepſia.

Engaſtrimyſthi,quaſi ex uentre loquentes l.in l.5.de mor. pop.n.24.

Epiglottidis,quæ hederę folio aſsimilatur,officiū in l.de Cor.pag.25.n.2.

De Epilepſia.

Epilepſia latine appellatur morbus comitialis, & morbus ſacer.eſt cōuulſio omniū corporis partiū nō perpetua,ſed quæ ex tēporū accidit interuallis,cum mētis ac ſenſuum oblæſione. Cauſam huius morbi recēſet Hip.in l.de mor.ſac.pag.58.nu.7. & inquit. Qui pueri mundi ſunt,& neque ulcus ullū in caput erupit,neque mucus,neque ſaliua ulla prodit,neque in uteris purgationē fecerīt, talibus periculū imminet,ſi pituitoſi ſint,ut ab Epilepſia corripiantur.defluit aūt pituita à cerebro , quæ ſi à uiis excluſa fuerit,quas diximus,& in uenas defluxum fecerit,mutus ſit, & ſuffocatur, & ſpuma ex ore effluit,& dentes conſtringuntur, & manus conuelluntur,& oculi diſtorquentur , & nihil ſapiunt . aliquibus etiam ſtercua inferne ſecedit. mutus eſt,cum pituita de repente in uenas delapſa aerem excluſerit , & non admiſerit,neque in cerebrum , neque in uenas cauas, neque in uentriculos , ſed occuparit reſpirationem.Et ſubdit.quare ubi fuerit excluſus a uenis aer præ pituita eumq́ue non ſuſceperint;mutum,ac deſipientem hominem reddunt: nam qui ad uenas peruenit aer; confert ad uentriculos ingreſſus , & ad cerebrum,atque ſic ſapientiam, & motum membris exhibet . at uerò manus impotentes fiunt, ac conuelluntur , ſanguine quieſcente , & dum non diffunditur , uelut ſolebat . oculi quoque diſtorquentur aere à uenis eſcluſo, & commouentur. ſpuma uerò ex ore prodit ex pulmone:cum enim ſpiritus non ingrediatur in ipſum, ſpumeſcit , & ebullit uelut moriens. ſtercua uerò ſubit ;dum uiolenter ſuffocatur. ſuffocatur autem hepate , & uentre ſurſum ad ſeptum tranſuerſum irruentibus , & ſtomacho uentris concluſo . irruunt autem cum tantum ſpiritus in os non ingreditur , quantum ſolebat. calcitrat autem pedibus : cum aer in membris concluſus fuerit, & foras penetrare non poteſit præ pituita: uerùm exiliens per ſanguinem ſurſum,ac deorſum,conuulſionem , ac dolorem inducit , & propterea ſane calcitrat. porro omnia hęc perpetitur; cum pituita frigida defluxerit in ſanguinem calidum exiſtentem: perfrigerat enim & ſiſtit ſanguinem. & ſi quidem fluxus multus fuerit , aut craſſus; ſtatim occidit: dominatur enim ſanguini per frigus, ipſumq́ue congelat. ſi uerò paucior fuerit; in præſens quidem dominatur, ob turans reſpirationem, deinde temporis progreſſu, cum diſperſus fuerit per uenas , & ammixtus ſanguini multo exiſtenti, ac calido,ſi ſic ſuperatus fuerit;uenæ aerē ſuſcipiunt; atque ita ægri reſipiſcunt. hæc in lib. de mor.ſac.n.7.& 8.& idcirco apparet cerebrū in cauſa eſſe huiuſce morbi.uerum in li. de Flati. pag. 40. nu.21.& 22. de cauſa Epilepſiæ, de modo , deq́ue ſymptomatibus ſic loquitur.dico , & ſacrum morbū tum fieri tum plurimus ſpiritus per omne corpus uniuerſo ſanguini fuerit permixtus : tum.n. multæ oppilationes ſunt multifariā per omnes uenas. cūq; in craſsiores,& pleniores ſanguine uenas aer prodierit,progreſſusq; diutius maneat;prohibet ſanguinis curſum,atq; alio quidē loco cōſiſtit,alio lētius penetrat,alicubi aūt citius.qua ſanè inęqualiter tranſitus ſanguinis per corpus facta,omnigenę inęqualitates per omne corpus cōtingunt: omne.n. corpus undiquaque contrahitur,ac turbatur, nimirum corpore partes ſuas ad tumultum , ac conturbationem ſanguinis adminiſtrante : continguntq́ue ex ſanguinis perurſione, totius omnino corporis ſubuerſiones. eo.n.quo corripiuntur à morbo,tēpore, neque ſentiunt quicq̃,neque audiunt,quę dicūtur, neq; uidēt, quæ fiunt,neque ullos aliquos dolores percipiūt: ſic namque aer conturbatus ſanguinem turbauit,& cōſpurcauit.ſpumaque & per os illis excurrit , neq; id abre eſt:nam per iugulares uenas aer tranſiens penetrat quidem ipſe,adducit autem ſimul ſecū,quod tenuiſsimū eſt in ſanguine. idipſum cum humidum ſit; multa permiſtione albeſcit: tenues.n. membra-

nas porus permeans ser pellucet. quapropter & albæ ſpumæ omnes apparent. in l. uerò 2. prædic. pag. 172. nume. 11. Declarat epilepſiā fieri quandoque à natiuitate, & ait. qui hos morbos congegenitos habet, his ægre ab ipſis liberari poteſt. ſic & in lib. de morb. po. nu. 5. De modo autem, ac de cauſa, ſcribitur quoque in li. de Vict. ratione com. 4. part. 27. hoc modo. cum dolores acceſſerint, bilis atræ, fluxionumque acrium deſtillationes fiūt: dolent morſa interna, morſæque atque ad modum arefactæ uenæ intenduntur, trahuntque inflammatæ quæ influunt: quapropter corrupto ſanguine nequeuntibus ſpiritibus naturales pertranſire meatus, infrigidationes fiunt ob ſtationem, uertigines, aphoniæ, capitis grauitas, & conuulſiones ſi iam ad cor, uel hepar, uel in uenam peruenerint. hinc epilepſiæ, & paraplexiæ, ſi continentes locos fluxiones inuaſerint, atque ſpiritibus exire nequeuntibus exaruerint. Cauſis autem epilepſiæ enarratis addamus illam, quæ ſcripta eſt in lib. de morb. pop. n. 26. & ea eſt. Anecliti filio hæc contigerūt. hyeme in balneo dū ungeretur ad ignē, calefactus eſt, & ſtatim in cōuulſiones comitiales incidit. quid poſtea factū ſit ibi l. hæ igitur ſunt cauſæ. & quot ipſæ ſint, tot epilepſiæ ſpecies deſcribere poſſumus.

Cauſas uerò adiuuant anni tempora, conſtitutiones, ætates, complexiones, & alia. anni tempora coadiuuant; propterea quòd legitur in libr. 3. aphoriſ. 20. uere furores, & atræ biles, & morbi comitiales. Et aphor. 22. autumno, & plurimi æſtiui morbi fiunt, morbi comitiales, furores, atræ biles. Et in libr. de morb. ſac. nume. 12. ſenibus hyems infeſtiſsima eſt. & ſubdit. idem hoc patitur ac ſic à morbo ſacro apprehenditur. periculum multum eſt, ut & uere patiantur idem hoc, ſi caput fuerit inſolatum: minime autem æſtate; non enim fiunt repentinæ mutationes. Et nume. 15. cæterum immutationes uentorum propterea morbo ſacro corripi cenſeo, maxime quidem auſtrinis, poſtea uerò aquilonaribus, deinde etiam reliquis uentis: hi autem ſunt, qui fortiſsimi ex ipſis exiſtunt, & inter ſe tum ſtatione, tum uiribus contrariiſsimi. Et in lib. 3. aphoriſ. 16. in pluuiarum multitudine magna ex parte fiunt febres longæ, alui profluuia, putredines, morbi comitiales, & attoniti. In ætatibus uerò fit quandoque epilepſia quemadmodum ſenibus, de quibus antea dictum eſt. ſed in lib. 3. aph. 29. iuuenibus ſanguinis ſputtiones, tabes, febres acutæ, morbus comitialis. uerùm in lib. de morb. ſacr. nume. 13. ait. poſtquàm uiginti anni prę terierint; non amplius hic morbus corripit; præterquàm paucos, aut nullum, niſi ex puero connutritus fuerit: uenæ enim plenæ ſunt, & cerebrum compactum eſt, & adſtrictum. quare non defluit in uenas. ſi uerò defluxerit; ſanguinem non ſuperat multum, ac calidum exiſtentem. in quo uerò à puero augmentum cepit, ac connutritus eſt, in eo per conſuetudinem facit, ut in mutationibus uentorum patiatur, & ut plurimo morbo ſacro corripiatur, præcipue auſtrali, ac humida aeris conſtitutione. & liberatio difficulter contingit: cerebrum. n. humidius q̃ ex natura fit, & præ pituita inundat, ut defluxiones quidem frequentiores fiant, non autē amplius poſſibile ſit pituitam excerni, neque cerebrū reſiccari, ſed perrigatur, & humidū exiſtit. Et ſubdit. cū ætatē adeptus fuerit morbus; nō amplius curabilis eſt: cerebrum. n. eroditur à pituita, ac colliquatur. id uerò quod colliquatur aqua fit, & foris cerebrū ambit, & circumalluit: & proprerea frequentius, & facilius à morbo hoc corripiuntur. propterea uerò diuturnus eſt morbus; quia id, quod influit uenis, tenue eſt præ multitudine, & ſtatim ſuperatur à ſanguine, ac caleſcit. Quæ uerò cōplexiones inclinationē habeāt, ad hūc morbū, dicitur in l. de mor. ſac. n. 7. hoc eſt. morbus ipſe fit in pituitoſis, in bilioſis uerò non. incipit aūt fieri in fœtu adhuc in utero exiſtēte: purgatur. n. & floreſcit cerebrū, ueluti ēt aliæ partes priusquā gignantur. & in l. 6. de mor. po. ſec. 7. pag. 146. atrabiliarii comitiali morbo corripi plerunque ſolent, & uiciſsim comitiales fieri ſolent atrabiliarii. & in l. 2. prædi. pag. 172. nu. 16. hæc mirum in modum deſcripta de morbo comitiali legas uelim. ex his, qui à ſacro morbo corripiantur, difficillime quidem liberatur hi, quibus à puero contingit morbus, & ſimul ad uirilē ætatem peruenit: deinde hi, quibus corpore in uigore ætatis conſtituto factus eſt, & fuerit à uiginti quinque annis uſque ad annum quadrageſimū quintū. poſt hos aūt, quibus factus fuerit morbus, nullā ſignificationem præbens, ex qua corporis parte initiū ſumat. at quibus ex capite initium capere uidetur, aut à latere, aut à manu, aut pede facilius curatur. uerùm differunt etiā hæc morbi genera: qui enim à capite initium ſumūt, ex his grauiſsimi ſunt: deinde qui à latere. qui uerò à manibus, ac pedibus maxime ſanari poſſunt. cæterū horū curam aggredi oportet medicum, qui medendi modum nouit; ſi homines fuerint iuuenes, & laboris amantes, niſi mens mali aliquid habuerit, aut quis ſtupore attonito ſideratus fuerit: nam hæ atrabiliariæ mentis emotiones non ſunt conducibiles. alii uerò, qui ad infernas partes conueniuntur abſceſſus, boni ſunt. longe uerò optimi, & hic ſunt, qui ſunt ſanguinolentiſsimi. quicunque uerò ſenes apprehendi incipiunt, maxime moriuntur. & ſi non pereant: ſtatim, celerrimeque per ſe liberantur. à medicis autem, minimè opem ferunt. at quibus pueris oculi repente diſtorti fuerunt, aut maius quoddam malum perpeſsi ſunt, aut tubercula ſub ceruicem oborta ſunt, aut uocem graciliorem adepti ſunt, aut tuſſes ſiccæ diuturnæ adhęrent, aut maioribus factis dolor procedit ad uentrem, & non exturbatur, aut in lateribus diſtortiones habent, aut uenas craſſas circa uentrem uaricoſas, aut omentum deſcendit, aut teſtis magnus factus eſt, aut manus remis, & impotens, aut pedes, aut tibia tota clauda facta eſt, citra aliam cauſam; his omnibus morbum antea factum fuiſſe, ſcire oportet, prę his uniuerſis, & plurimi, qui pueros educunt, ſi interrogentur, confitebuntur: quoſdam uerò etiam res latet, negantque ſe ſcire, quicquam tale factum eſſe. Et in l. de mor. ſac. nu. 9. quicunque pueri parui hoc morbo corripiuntur, ut plurimi moriuntur; ſi multus fluxus contingat, & humidus exiſtat: uenæ. n. tenues exiſtentes pituitā præ craſsitudine, ac multitudine ſuſcipere non poſſunt: ſed perfrigeratur, & congelatur ſanguis, & ſic moriuntur. ſi uerò modica exi

ſtens

ſtés pituita in utraſque uenas defluxũ fecerit, aut in alterius partis; ſuperuiuunt, nota ex morbo impreſſa, relicta: aut enim os conuellitur, aut oculus, aut ceruix, aut manus, ubicunque ſanè uena pituita repleta ſuperata fuerit, & gracilis reddita. hanc itaque uenam neceſſe eſt debiliorem eſſe, & hanc corporis partem læſam defectuoſiorem. uerùm ad longius tempus plerunque prodeſt, non enim amplius morbo apprehenditur, ſi ſemel notam impreſſam ſuſceperit. quapropter neceſſario etiam reliquæ uenæ affliguntur, ac partim ſimul gracileſcunt, ut aerem quidem ſuſcipiant, pituitæ autem defluxus non amplius ſimiliter illabatur. debiliora tamen ſimiliter membra eſſe uerisimile eſt, uenis afflictis. quibuſcunque autem imperfectis, & ualde modica pituita defluxerit, & ea in dextras partes; hi citra notæ impreſsionem ſuperuiuunt; uerùm periculum eſt ne morbus connutriatur, ac ſimul augeſcat, ſi non his quæ commoda ſunt, curentur. ſeniores autem non occidit, neque diſtorquet: nam uenæ ſunt cauæ, & ſanguine calido refertæ, unde pituita ſuperatur. at antiquiſsimos occidit, aut leuiter ſideratos facit; quia uenæ ſunt euacuatæ, & ſanguis modicus, ac tenuis, & aquoſus. cætera ibi lege, in 3. autem pror. part. 39. Qui ſtatis certiſque temporibus ſanguinem profundunt, ſiticuloſi hi difficiles, & exoluti ſi non profuderint; epileptici moriuntur. Et in lib. de Coac. præno. nu. 4. comitiali morbo laborantibus urinæ tenues & crudæ præter morem, ſine repletione morbi inuaſionem ſignificant, tum aliàs, tum ſi quis dolor, aut conuulſio in ſummum humerum, aut collum, aut dorſum incidat, aut torpor corporis fiat, aut turbulentum inſomnium uiderit. Et nume. 3. conuitialis morbi affectiones hydropicis accedentes pernitioſæ ſunt, & inter ſe ſigna praua ſunt, & aluos humectant. Qui uerò liberentur, de his mentionem facit Hipp. in lib. 6. de morb. popu. ſect. 3. part. 4. cuius uerba ſunt eluceſcentiæ, id eſt, ut exponit Galen. epilepſiæ infantium unà cum pubertate quandoque habent mutationes, & aliàs, & in renem dolor grauis cum cibo repletur. Et in lib. de Flatib. nume. 23. liberantur aliquando huic morbo obnoxii, maxime accedente hyeme. quo modo autem id fiat dicam, & tu ibi l. Et in lib. 5. aphoriſ. 7. quibuſcunque morbi comitiales fiunt ante pubertatem, mutationem accipiunt: quibuſcunque autem uigeſimoquinto anno, commoriuntur. Et in lib. 2. aphor. 45. quicunque iuuenes morbo comitiali laborant, mutatione maxime ætatis, & temporum, & locorum, & uictuum quoque liberantur. at uerò hic aphoriſ. prænuntiat quid futurum ſit, & curationem docet, de qua cum pauca cõmemoret Hip. & nos quoque pauca dicemus. legitur in lib. de Victus ratione in morb. acu. com. 4. par. 28. talibus ſanè prius adhibitis fomentis uenam confeſtim ab initio ſecare oportet, cum nondum fixa ſint omnia quæ contriſtant tum ſpiritus, tum fluxiones: facilius etenim remediis patent. & hæc de epilepſia dicta ſint, & ſi quæ deſiderentur ad hanc partem neceſſaria, leg. lib. de mor. ſac.

Equus, & equitatio.

Equinæ carnes aſininis ſunt, leuiores ut legitur in l. 2. de Diæ. n. 9. at uerò quo modo equitatio cõtinua ſcythis ſterilitatem inducat lege in l. de ae. aq. & loc. n. 52. & ibidem n. 50. ab equitatione dolores articulorum diuturni. Et in lib. de moeb. popul. ſect. 7. qui equitauerunt, aut amplius iter fecerunt, aut alios labores cruribus perfecerunt; his ad lumbos, aut crura impotentiæ reſolutoriæ obortæ ſunt, & ad femora, ac tibias laſsitudo, ac dolor. uerùm ſi uis, de quodam ex equo lapſo lege in lib. 4. de morb. popu. n. 10.

Erectio.

Erectum ſedere uelle malum eſt in acutis, peſsimum autem peripneumonicis, ac pleuriticis. ſic ſcribitur in l. prog. com. 1. & in Coac. præ. n. 3. & erectæ ceruicis ſpiratio quibus puellis uterum geſtantibus contingit, his mammæ ſuppurantur, & menſes apparere in principio malum eſt, ut ſcriptum eſt in Coa. prænot. nume. 3. ubi quoque ſic legitur. erectæ ceruicis ſpirationes facit hydrops. erecte titubans, obambulans multo tempore l. in lib. 3. de mor. popul. ſect. 3.

Erinaceus.

Erinaceorũ oua, & locuſtarũ humor, & muſculi, & urſæ, ac cancri, magis quidem fluuiatiles, ſed & marini aluum mouent, et urinam cient, ut legitur in lib. 2. de diæ. num. 11. Et ibidem n. 9. Errinaceorum terreſtrium carnes humidiores ſunt, ac urinam cient.

Eruca, & Eruum.

Eruca eaſdem habet facultates, quas ſinapi, ut legitur in l. 2. de Diæ. n. 14. Eruum uerò aluum ſiſtit, & robuſtum eſt, & craſſefacit, & explet, & boni coloris hominem facit, ut eodem lib. n. 8. legitur. Sed in lib. 2. de morb. popul. ſect. 4. His qui eruo ueſcuntur, genua dolent.

Eructuatio oculorum fluxiones conducit, ut l. in l. 6. de morb. popul. ſect. 2. & poſt cibos, & potus à ſpiritu, ut in lib. de Flatib. num. 10. ſcriptum eſt. ſed L. ructus.

De Eryſipelate.

Eryſipelas ignis ſacer dicitur, cuius cauſas, & modum, quo fiat, narrabimus. Eryſipelas in pulmone fit, ubi pulmo fuerit nimium reſiccatus, id quod contingit ab ardore, & à febribus, & à labore, ac intẽperie. & hę ſunt cauſę. modus uerò ſequitur. & cũ ſupereſiccatus fuerit; plurimũ ſanguinis in ſe ipſum trahit, maxime quidẽ, & plurimũ ex magnis uenis: hæ enim ipſi uiciniſsimæ ſunt, ac ipſi incumbũt. trahit ẽt ex aliis uenis. & tenuiſsimum, ac debiliſsimum trahit. poſtq̃ aũt traxit; febris fit acuta. Fit eryſipelas in facie, de quo ſcribitur hoc prognoſticum in lib. de Coac. præno. nu. 2. eryſipelatis quidem ſignum in facie futuri ſunt rubores circa aurem ex prægreſſo dolore in febribus fientes. Eryſipelatis autem in utero ſigna, & curationem lege in libr. de Natu. mul. nu. 12. & in lib. 2. de morb. mul. nume. 58. prognoſtica uerò talia ſunt. legitur in libr. 5. aphoriſ. 43. ſi mulieris grauidæ in utero ſit eryſipelas lethale. & in lib. 7. aphor. 19. in oſsis exutione eryſipelas, ſcilicet malum. & aphoriſ. 20. ab eryſipelate putredo, aut ſuppuratio, ſcilicet malum. Et in lib. 6. aphor. 25. eryſipelas ab exterioribus uerti ad interiora non eſt bonum. ab interioribus autem ad exteriora bonum. curationẽ autem habes ſuis in locis; ſed ſcriptum eſt in lib. 5. aph. 23

eryſipelas non ulceratum iuuat frigidum. Et in l. de ulce. pag. 204. nu. 7. ubi periculum eſt ignem ſacrũ in ulceribus oboriturum eſſe, iſatidis folia trita, cruda cum lini ſemine imponito: aut lini ſemen, ſolani, aut iſatidis ſucco ſubactum imponito. Et in lib. 2. de mor. mul. pag. 118. nu. 58. in eryſipelate uteri lac aſininum bibendum dare oportet, ac purgare. ſi uerò ſic non ſoluatur; uentrem mollibus ſrigefactoriis perſrigerare, & ſubdititiis non moleſtis, & leuibus paulatim purgare, itemque uomere. commodum eſt ſambuci folia ſumere cocta cum origano, aut thymo, aut ruta. ſi uerò febris dimiſerit; etiam uinum & cibos dulces dato. Et in l. de na. mul. pag. 94. nu. 12. mercurialem edat, & ſambucum: & neque ſalſa, neque pinguia, neque acria, uelut eſt origanum, aut thymus, aut ruta. at plura lege de curatione eryſipelatis in l. 2. de mor. pag. 69. nu. 53. & in l. de inter. affect. pag. 85. nu. 8.

Euacuatio.

Euacuatio ſanat morbos, quicunque ex repletione fiunt, ut apparet in l. 2. aph. 22. & cõtra quicunque ex euacuatione repletio. Et euacuatione opus eſt, ſi cibũ nõ capienti ſudor multus ex ſomno citra manifeſtã cãm fiat, ut ſcriptum eſt in l. 4. aph. 41. & euacuatione opus eſt ſi quis cibũ nõ aſſumẽs, nõ corroboratur, ut patet in l. 2. aph. 8. uerũ ab euacuatione fit cõuulſio, ut in l. 6. aph. 39. Et euacuationes ad extremũ ducentes periculoſæ ſunt, ut in l. 1. aph. 3. & euacuare, aut replere, aut calefacere, aut frigefacere, aut omnino quomodocunque corpus mouere multũ, & repente periculoſum eſt, quia omnis multitudo naturæ contraria eſt, ut in l. 2. aphor. 51. Et ab euacuatione detentus, tenuis exiſtens, & derepente ſubſidens moritur, ut in l. de loc. in homi. nu. 44. at l. Purgatio, & Pharmaca.

Eunuchi.

Eunuchi propter genituræ tranſitum, qui per teſtes eſt ablatum non coeunt, ut ſcriptum eſt in l. de geni. pag. 13. nu. 3. eunuchi ante pubertatem facti, neque in mento, neque in pube pilos producunt, quia genituræ non facta cuticulam non rareſecit per totam ſuperficiem, ut apparet in l. de natura pueri. pag. 16. & n. 18. Eunuchi calui non fiunt, quod uehemẽtẽ motũ non faciant, neque pituita cũ coitu calfacta pilorũ radices exurit, ut in eodẽ lib. nu. 19. Et dixit. Eunuchi nõ laborant podagra, neque calui fiunt, ut in lib. 6. aphoriſ. 28. & Eunuchi plurimę ſcytharum & quõ fiant, legitur in l. de ae. aq. & loc. pag. 38. nu. 49. & in eodem lib. n. 51. ait. Eunuchorum affectionem diuinitus ſcythis non contingere, neque aliis affectionibus diuiniorem eſſe exiſtimandũ. Et Eunuchus ex uenatione, & diſcurſu hydropicus factus, ut in l. de mor. pop. pag. 152. nu. 58.

Exacerbatio.

Ait Hip. in l. 6. de mor. pop. ſect. 1. pag. 143. Exacerbationes circa initia in omni morbo conſidera, quale eſt ad ueſperam exacerbari, & annus ad ueſperam & aſcarides. Et dixit in l. de Cap. uul. pag. 183. nu. 4. Exacerbant omnes quidem, conuulſos aũt etiã ualde, egeſtiones deſinentes in ſpumoſas meracas. & narrat in l. 4. aph. 30. quibus exacerbationes fiũt, quacunque tandẽ hora febris dimiſerit, ſi poſtridie eadẽ qua antea hora corripuerit difficulter iudicãt. Et in l. 2. pror. par. 14. Deiectiones in ſpumoſas, ſinceraſque deſinentes exacerbant. i. indicant, ut exponit Gal. morbum exacerbandum. & par. 43. Qui cũ faſtidio, & ſine uomitu exacerbantur, male habent, ideſt, ut placet Gal. faſtidioſi fiunt. & in li. 3. par. 9. Nocte magis exacerbantes &c. in comatoſas quandoque finiuntur conuulſiones. & in l. de Coa. præno. nu. 1. Qui melius habuerunt, ſi poſtridie exacerbantur, malum eſt. ſi tertia die cohibiti, quarta exacerbentur, malũ eſt. Num & tales exacerbationes phreniticæ ſunt? hæc habemus prognoſtica. at l. Acceſsio.

Exãguium partium robuſtiſsimę ſunt cerebrũ, & medula, ut legitur in l. 2. de Diæ. pag. 47. n. 13.

Excandeſcentia.

Excandeſcentiæ utilitatẽ uide in l. 2. de mor. pop. pag. 132. ſec. 4. & ait. Excandeſcentia retrahit cor, & pulmonem in ſe ipſa, & ad caput calida, & humida: lętitia uerò relaxat cor, ut in lib. 6. de mor. pop. pag. 145. ſect. 5.

Exceſſus.

Dixit Hip. in lib. 1. de Diæ. pag. 42. n. 3. exceſſum in utram tandem partem contingat prænotio primum adinuenta. Et ait in eodem lib. 3. pag. 49. n. 4. Exceſſus in exercitiis uitandus.

Exercitatio.

Exercitationum, ſiue laborum alii ſunt naturales, alii uiolenti. naturales ſunt labores uiſus, auditus, uocis, curarum. uiolenti ſunt deambulationes, quæ fiunt ant à cœna, aut mane: fiunt etiam poſt exercitia: & curſus ſiue lungi, ac curui ſenſim facti, ſiue in ueſte, ſiue recti reuertentes, & equeſtres indefiniti, ſiue circulares: & concuſsiones, & commotiones, & alleuationes, & lucta, & fricatio, & uolutatio in puluere, & micatio per ſummas manus, & ſollis, & manuum ad rythmum motus, & ſpiritus detentio, & exercitia in puluere, & oleo, & frictio ex oleo & aqua. de his uerò omnibus lege in lib. 2. de Diæ. pag. 48. nu. 26. uſque ad 30. ibique comperies earũ facultates: item in l. de Sal. Dię. pag. 12. & in lib. de Inter. Affect. hæc breuitatis cauſa omiſimus.

Excreatio.

Excreationes in febribus non intermittentibus liuidę, & cruentę, & graueolentes, & bilioſæ omnes malę ſunt, at probe ſecedentes bonæ, & per aluum, & per ueſicam: & ubi ſanè quid ſecedens conſtiterit non purgatum malum, ut legitur in li. 4. aphoriſ. 47. & ait in lib. de Coacis prænotio. pag. 178. nu. 3. cum excreatione uiolenta lumborum dolor in uentriculi os dolente habet quid conuulſorium. uerùm l. Screatio, & ſputum.

Excrementum, & excretio.

Excrementa alimentorum quantitati reſpondent, ut ſcriptum eſt in lib. 4. de morb. pag. 76. nume. 16. Et dixit in lib. 2. prædic. nume. 9. excrementa otioſorum ab æquali ciborum copia, procedunt plurima. Et excrementum graueolens fit, ſi humores ultra conſuetum tempus in uentre moram traxerint, ut patet in lib. 4. de morb. pag. 76. nume. 16. Et ait. excretionem ſubtus erumpentem deſituram eſſe prædicendum, cum tangenti uentrem manu nullus motus occurrerit, & in fine egeſtionis flatus penetrarit, ut in lib. 2. præn. nume. 32. Excretiones conſiderare oportet, ubi fauces ægrotant, aut tubercula in corpore naſcuntur. Si enim bilioſæ fuerint, corpus ſimul ægrotat. ſi uerò ſimiles

miles ſanis fuerint, tutum eſt corpus nutrire, ut legitur in l.2.aph. 15.

De Exolutione.

Ait Hippo. in lib.2. aphoriſ. 36. Exoluuntur citò, ſana habentes corpora, dum medicamentis purgantur, itemque qui prauo cibo utuntur. Et exoluuntur diſperati, quibus urina clandeſtine ad pudendũ allabitur, ut legitur in lib. de Coac.præno. nu.4. & exolutio dolorem ſoluens, aluum ualde humectat, ut in lib.de Coa.præn. nu.4. Et ibidem exolutionẽ facere poterit alui egeſtio liquida, paulatim fiens. Fit etiam exolutio ex tuberculi introrſum ruptione, ut legitur in l.7.aph.8.uerùm in lib.de Coac.præn. nu.2.legitur cum exolutione uocis interceptiones peſsimæ. Et nu.3. Exolutiones torpefactoriæ difficiles quidem ex partubus contingunt, & mẽtem emouentes, non tamen pernicioſę. Sed & menſium copiam præſignificant: Et nu.4. Exolutiones alui repẽtinæ præter rationem in diuturnitate temporis conſumptis, unà cum uocis tremula interceptione, perniciosè habent. Et nu.1. Eiuſdem lib. exoluti cum capitis dolore, ex rigore in periculo uerſantur. Et in l.2.aph.41. qui frequenter, ac fortiter abſque cauſa manifeſta exoluuntur, derepente moriuntur. ubi Galen. ait. non omnes qui exoluuntur derepẽte moriuntur: ſed neceſſe eſt, ut ſæpius hoc patiantur, deinde ut fortiter, tertio ut ſine cauſa manifeſta.

Extenſio.

Extenſionum multi ſunt modi, de quibus lege in l.de Frac.nu.14. atque in eodem li.nu.32. uide quænam extenſio ſit iuſta per machinamenta. ſed extenſione facta quomodo deligandum ſit apparet ibidem nu.5. Extenſiones uerò gibboſorum in ſcalis impoſtoribus potius, quàm medicis ſunt in uſu, ut legitur in l.de Arte.nu.39.

Extenuationes ad extremum non ſunt ducendæ: periculoſum enim eſt. ſed qualis natura eſt eius, qui perferre debet, ad hoc ducere conuenit. ſic legitur in l.1.aph.3.

Extremæ partes.

Legitur in l. 7.aph.1. In morbis acutis frigus partiũ extremarum malum. Et aph.16. In forti dolore uentris partium extremarũ frigus malum. Et in li.prog. com.2.par.4. ſi caput, manus, ac pedes frigidi ſint, ſcilicet in morbis acutis, uẽtre coſtiſque calẽtibus, malum. hinc patet quænam ſint partes extremæ, de quibus l. Corpus.

Exudare. l. Sudor.

COMMENTARIVS VI.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Faba.

FABAE aluum ſiſtunt, ac inflant; quia meatus aliud inſuper accedens alimentum non ſuſcipiunt, hæc in lib.2.de Diæ.nu.8.

Facies.

Cum primum medicus ad ægrotum accedit; inſpiciat faciem: nam indicia, quæ in facie exiſtunt, in primis apparent, & uim obtinent maximam. & propterea facies optima erit, quæ ſanorum faciei eſt ſimillima, maxime uerò ipſa ſibi ipſi. ſic legitur in lib.prog.com.1. part.5. contra ſi quàm maxime contraria ſit ſibi ſano exitioſiſsima eſt, & propterea facies bona in magnis morbis, bonum, ut legitur in l.6.de morb.popu.ſect. 2. uerùm faciei conſiderantur partes ex quibus conflatur, & color. notę faciei in mor.acutis deſumptæ à partibus ipſius, quæ malum ſignificent lege in lib.prog. com.1.par.6.7.& 8. atque in aliis uſque ad 13. ſed in l.præ.nu.2. ſcribitur faciei corruptio eſt lethalis, uerùm minus, ſi propter uigilias, aut famẽ, aut alui exturbationem fiat. & hæc quoque lege in l. prog. loco citato. facies præterea, quæ ex tumida humiliatur, & uox debilior, ac leuior fiens, & ſpiritus rarior ac leuior, remiſsionem in ſequentem diem ſignificat. hæc in l.de Coac.præ.nu.2. ubi quoque & hæc ſunt. quibus facies ſana, præcordia non mollia, non liberantur citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem. Et in lib.de diebus iudica.nu.1. circa faciem partes graciles, & uenarũ trãquillitas, bonũ. Et in l.2. de mor. pop.ſec. 5. ſi febre tenente, partes circa faciem graciles fuerint, in die impari, ſequenti die ſoluetur. & in l.2.præ.n.42. diſtortiones in facie ſi nulli alii corporis parti cõmunicent; cito ſedantur, aut ſua ſponte, aut ad neceſsitatem coactę: reliqui uerò ſyderati fiunt. De colore uerò hæc prognoſtica ſumuntur. in l.prog.loco citato ſcribitur. faciei totius color alteratus, malum ſignũ. Et in l.3.de Diæ.nu.14. faciẽ decolorem habent, & ubi comederint; paulo poſt eructant acida, & acor in nares proſerpit, his corpora pura non ſunt, & plus eſt quod de carne colliquatur præ labore, quàm quod depurgatur præ circuitu. Et in lib.de Coac.præn.nu.2. faciei bonus color, & toruitas in morbo acuto, malum. Et in lib.2. præ.dic.nu.6. faciei bonus color & toruitas, malum. Et nu.2.de Coa.præ. circa faciem color bonus, & ſudores non febrientibus, ſtercora uetuſta ſubeſſe ſignificat, aut uictus rationem inordinatam. & n.3. eiuſdem lib. facies flores habente, & aluo liquidiore ſuppurationes circa pulmonem habent.

De Fame.

Fames aliquando ſanat, aliquando occidit, ut legitur in lib.de Veteri med.nu.15. ſed in li.2.aph. 4. non fames, non ſatietas, neque aliud quidquã bonum, quod naturæ modum excedat. Et ait in lib.7.

aph.59.ſed ubi fames nõ oportet laborare, legitur in l.2.aph.16. Et ait. famẽ minus ferunt bilioſi ſupernis partibus. pituitoſi contra. & hoc in l.de Vict. ratione.nume.17.famẽ uini potus ſoluit, ut in lib.2. aphor.21. Et in lib.de Flat.pag.39.nume.2. ſtatim ubi fames moleſtat; morbus fit: quicquid enim homini moleſtiam affert, ac triſtitiam, hoc morbus uocatur. quod ergo eſt famis remedium? hoc.ſ.quod famem ſedat. id autem facit cibus.

Farina.

Farinæ cum melle, & oleo coctæ, aut aſſatæ omnes ęſtuoſæ ſunt, & ructum cient, ut ſcribitur in l.2. de Diæ.nu.7. Et ibidem. farinæ in lacte datæ magis per aluum ſecedunt, quàm in aqua propter ſerum & maxime inter aluum mouentia numerantur. Et ibidem. farina pura in aqua pota frigefacit, & loturã pollinis tritici.

Fatuitas.

Fatuos ex morbo regio uoce deſtituti, uerum ſentientes eſſe contingit. mala eſt autem ex morbo regio fatuitas, ut in li.1.pror.nu.4. apparet. Et nu.12. eiuſdem lib. fatuitatem inducentes affectiones ardẽtes. ſed leg. Delyrium, Deſipientia, & phrenitis. Fatuum fit cor, ex fatuitate torpedo, ex torpedine delyrium. ſic legitur in l.de Virg.mor.pag.92.nu.2. hinc uidemus, quomodo ex corde delyrium accedat, & quæ ſit inter fatuitatem, & delyrium differentia, & quid ipſa ſit lib.2. pror.part.59.

Fauus fit à pituita, ut legitur in li. de Affect. pag. 82.nume.55. & ut plurimum fit uiris, ut in lib. 2. præd.nume.18.

Fauces.

Fauces narias ſuſtinent affectiones, quẽadmodũ fluxiones, inflãmationes, ſonitus, dolores, exaſperationes, exulcerationes, irritamẽta, gracilitates, carcinoma, tumores, ſtrangulationes. De fluxionibus in fauces delabentibus ſcribitur in l.de uet. med.n.33. ex quibus, ait, raucedines fieri anginas, eryſipelata, peripneumonias, omnes hę primum quidem ſalſę, & humidæ, & acres deſcendunt, & in talibus morbi firmantur. ubi uerò craſsiores, & maturiores factæ fuerint, & ab omni acrimonia liberatæ; tunc iam & febres, & alia hominem lædentia ſoluuntur. Fauciũ & gingiuarum inflammatio, & curatio deſcribitur in l.de affect.pag.80.n.4. à pituita talis fit inflammatio. Porrò in faucibus ſonitus frequentes cum ſaliuæ ſputatione conuulſorii, ut in l.1. pror.n.15. apparet. Fauces præterea ubi ægrotant, aut tubercula naſcuntur in corpore, ut legitur in l.2.aph.15. excretiones inſpicere oportet: nam ſi bilioſæ fuerint, corpus una ęgrotat: ſi uerò ſimiles ſanis, tutum eſt corpus nutrire. & hoc præceptum in omnibus faucium affectionibus eſt obſeruandum. Et fauces doloroſæ, graciles, cum ęgri tolerabili moleſtia, ſtrangulatorię, perniciosæ acutè, ut legitur in l.1.præd.n.11. & in li. de Coa.præ.n.2. Loci circa fauces in acutis morbis doloroſi, graciles, parui, ſuffocatorii, quãdo hiarit ęger ut os claudere ac aperire facile non poſsit; mentis emotionem protendunt. & ex talibus phrenitici fiunt. & pernicioſæ affecti. Et hoc in li.1.prædict.n. 2. apparet preterea iuxta fauces graciles, dolores parui in acutis, in gracili ubi hiarit, non facile os contrahente mentem mouent, ut ſcribitur in lib. de Coac. prę.n.1. Et ibidem. circa fauces dolores fortes, tumores circa aurem, & conuulſiones efficiunt. Et in eodẽ lib.nu.2. in faucibus dolores ſtrangulatorii à capitis dolore originem trahentes conuulſorii ſunt. Fauces præterea exaſperat aquilo, ut lib.3. aphor.5. fauces exaſperatę parum ſi augeatur dolor difficile, ut legitur in l.1.præd.n.11. Fauces modice exaſperatæ, & aluus uanis conatibus nitens, frontis dolores, ægri palpando contrectantes: doloroſi, quæ ex his augeſcunt difficilia ſunt. & hoc in l.de Coa.præn.nu.2. in faucibus exaſperatis ſomnus multus, &c. uide in l.1. præno. nu.14. De Faucibus uerò ſanguine impletis legitur in l.2.prędict.n.25. At uerò fauces exulceratæ in febre cum alio ſigno ex his quæ difficilia ſunt, periculoſæ ſunt, ut proditum eſt in l. de Coac.pręn. n.2. Vlcera uerò circa fauces proſerpentia, grauiora, & magis acuta, ut plurimum ſpirandi difficultatem inducunt, ut ſcribitur in l.de Denti. pag.24. n.3. ſed faucium exulceratio, exaſperatio, & inflammatio a pituita aliis humoribus permixta, ut ſcriptum eſt in l.de Flati.pag.40.n.16. Irritamenta quibus circa fauces ſunt, his, ut apparet in l.de Coac.præ.n.2. tumores circa aurem leuiter erumpunt. Carcinoma, cui in faucibus uſtum eſt, ſanus euaſit a nobis. ſic ſcribitur in l.7.de mor.popu.n.34. De tumore legitur in l.4. aph.34. ſi à ſebre habito tumore non exiſtente in faucibus, ſtrangulatio repente ſuperuenerit lethale. uidetur ut ait Gal. in com. Hip. nominare fauces ſpatium illud laxius, quod inter gulam, & guttur pręiacet. uerum in lib. 2. de morb. popul. ſect. 2. quæ circa fauces ad alterutram partem repentina proceſſerunt: exulcerata non ſunt, ad ſiniſtram trãſiuerunt, ad ſplenem dolor uenit extra iudicationem.

De Febribus.

Febris ſæpe ab Hip. appellatur calor, & ignis, qui calor non eſt naturalis, nec inter res non naturales commemoratur, ſed præternaturalis, hoc eſt, contrarius naturæ, quemadmodum ſunt morbi omnes, ac eorum cauſæ, & ſymptomata: quæ tria ſunt omnino naturæ humanę contrariiſsima. & propterea multoties reperies in lib.de morb.popul. calorem, ardorem ignem pro febre poſitos. quin & aliquando, cum dicit febrem; ſignificat calorem febrilem, quemadmodum in lib.5. de morb. popul.num.8. ubi inquit. uigeſima tumor cœpit circa aurem, & febris, & rigor. Et n.10. eiuſdem lib. cum rigor ſubrepens dimiſiſſet; febris uenit. at uerò, ut diximus, appellat quandoque febrem, calorem, ut in lib.7.de morb. popu. num.28. cum ait. ad noctem calores. Et n.27. ex fomentis, ut uidetur, calores nullo tempore relinquebant, magis tum ad ueſperam augeſcebãt, ſudores fiebant per totum corpus.

Verùm quam partem primum corripiat febris noſtri corporis. uideamus. proditum eſt in l.6.de mor. popul.ſect.5.part.31. rigor à ſuperiori uentre, ignis uerò magis ab inferiori. Et Gal. in com. ait. ex partibus uentris ſuperior rigorem magis, inferior uerò febrem facit, aut ſentit, ante inchoat. Et in l.de Natu. mul.pag.94.n.13. ſi uteri præter naturam hient; febris, rigor, & dolor imum uentrem, & lumbos corripit. Et in l.de loc.in hom. pag.32.n.39. hunc medicamentum potare oportet, quod educat, qua parte magis hęret, ſiue ſuperne, ſiue inferne. Et in lib.7.de mor. pop. n.1. febris adeo lenis facta eſt, ut obſcura conſiſteret præterquàm in temporibus.

Cæte-

Cæterum tranſeamus ad illam partem, quæ nobis declarat, quonam modo fiat febris & quibus cauſis. ſcriptum eſt in lib. 4. de morb. pag. 76. nume. 17. ſi cibi maneant in uentriculo ampliore tempore, quàm oppoitunum eſt, & alii ad ipſos incidant, corpus utique repleatur: & dum premuntur à plenitudine uenæ, calor ac dolor corpori accedent, utnis. ſ. caleſcenribus, ac ſtantibus, æſtate quidem citius, hyeme uerò poſterius: æſtate. n. calidus eſt aer ambiẽs, & calidiorem corpus in ſe ipſum trahit. & ſi calido adhuc exiſtente uentriculo calidior quàm opportunus eſt, ſpiritus homini accedat; nihil miri eſt hominem ex tali febrire. hyeme uerò, cum frigidum ſpiritum trahat in ſe ipſum; multo magis poterit corpus repletionem ferre, homine modicè uentrẽ exonerante. Et in lib. 1. de loc. in homi. nume. 38. febres propterea fiunt cum corpore ſuperinflammato carnes intumuerint, & pituita, ac bilis concluſa quieuerint, & neque refrigeretur quicquam neque exeat, neque mutueatur, neque aliud quid ſubeat. hæc duo loca Hip. non ſolum modum exponunt, quo fiat febris, ſed cauſas materiales, quæ ſunt cibi multi, uel pituita, ac bilis: deinde obſtructio, quæ eſt cauſa ſecũdaria à primis producta. Et in dicto lib. 4. de mor. nu. 15. cum homines laborarint, quibus ſanè maximè ſanguinis afflictio contigerit, illic firmatur, ac caleſcit, & ex hoc dolor oboritur. Si autem aluus, ac ueſica non breui copiam expulerint; febris ex hoc irruit. & ſi quidem prior humor æqualis fuerit; nequaquam. ſi uerò in labore ipſorum plurimus in corpore permaneat; ſuperat ille. at nu. 23. ait. febris hoc modo oboriens non periculoſa, neque fortis eſt. Et ſubdit. at ſi caleſcente ſanguine exhalat maxime per hunc humor aquóſus, qui febri eſt infeſtiſſimus; remanet pinguis, ac leuis, quia eſt bilioſus, & febris maxime nutrimentum. & attenuatus hic bilioſus humor corpus magis calere facit. quæ uerba nobis indicanr non ſolum humoris quantitatem producere febrem, ſed etiam qualitatem. Et propterea in lib. de uet. Medi. pag. 5. nume. 30. ego hoc maximum ſignum eſſe puto, quòd non propter calidum ſimpliciter homines febricitent, neque hoc ſit ſimpliciter afflictionis cauſa: ſed eſt amarum, ac calidũ idem, & calidum ac acidum, & ſalſum ac calidum, & alia infinita: & rurſus frigidum cum aliis facultatibus coniunctum: propterea quòd qui ardenti ſebre febricitant, & aliis fortibus morbis, non cito ex calore liberantur, neque adeſt ſic frigidum aduerſus calidum. hæc itaque ſunt, quæ lædunt: ſimul adeſt autem & calidum robore participans, nimirum ducens, & exacerbans, & augens ſimul cũ illis, uerum nullam potentiam maiorem, quàm conuenit habẽs. uidimus igitur quo modo fiat febris & cauſas febriũ eſſe primarias multitudinem, ſiue repletionem ciborum, ſecundariam uerò pituitam, & bilem utranque, tertiam has conſequentem obſtructiones. his porrò cauſis proderunt ut plurimi locus, tempus, & res non naturales, quæ à medicis ſex numerantur: & hæ ex ſe ipſis febres efficere poſſunt, ſed ſimpliciſsimas: illas uerò minime. Concauſæ porrò ſunt ætas, ſexus, cognatio, temperatura, atque habitudo corporis totius, uel partis, conſuetudo in rebus, pauca, uel multa, ſtudia, negocia, fortunæ, modus uiuendi, & huiuſmodi. & cauſæ hæ omnes appellantur primariæ, ſiue externæ à Galẽn. & ab aliis, qui eũ ſecuti ſunt: ſed humor, & obſtructio, internæ. Ab his igitur cauſis febres fiunt.

Has porrò plures ſuſcipiunt diuiſiones, quas nónulli ſpecies nominant: ſiquidem aliæ diuiduntur ſecundum ſubſtantiam, aliæ ſecundum accidens. quæ ſubſtantiales appellantur, aliæ tales ſunt à forma, aliæ à materia, aliæ ab utriſque. Febres autem, quæ à forma dicuntur; diuiſionem habent, prout magna fuerit, uel parua formæ uis: propterea quòd alia febris dicitur uehemens, ut apparet in lib. 7. de morb. pop. nu. 15. & in com. 4. de Vict. ratio. in mor. acut. par. 46. & com. 3. prog. par. 13. & in lib. 4. aph. 33. aliæ tenues, ut com. 2. prog. par. 60. aliæ ſimpliciſsimæ, ut com. 3. prog. par. 2. aliæ mediocres, ut in l. 2. pror. par. 49. Quæ uerò febres denominationem accipiunt à materia, aliæ dicuntur ſiccæ, ut legitur in l. 4. de mor. popu. nu. 12. aliæ ſalſuginoſæ, ut in lib. 6. ſect. 1. aliæ acutæ, ut l. 1. aph. 14. & lib. 3. aph. 7. atq; aliis plurimis in locis: aliæ ardentes, ut 7. de morb. popu. nu. 54. & 55. & l. 4. aph. 54. & 58. & alibi: aliæ ſtatim amburentes ad manum, ut lib. 6. de mor. popu. ſect. 7. & aliæ acutę ad manum ſubmordentes, ut eodẽ li. 6. ſect. 6. quę uerò denominantur à materia, ac forma ſimul, aliæ dicuntur implacidæ, ut ſcriptũ eſt in 4. de Vict. ratione. par. 46. aliæ peſsimæ, ut in com. 2. prog. par. 2. aliæ horridæ, ut in l. 1. de morb. popu. ſect. 1. & l. 2. ſect. 3. aliæ malignæ ut in lib. 7. nu. 40. Et in lib. 2. pror. par. 41. & hæc eſt diuiſio febrium ſecundum ſubſtantiam.

Diuiduntur præterea per accidens: quoniam aliæ denominantur à quantitate, alię qualitate, aliæ a tempore, aliæ à loco. A' quantitate uerò aliæ dicuntur continuæ, ut in com. 3. prog. part. 13. & in lib. 1. de mur. popu. ſect. 1. aliæ non continuæ, & hę dicuntur intermittentes, quarum aliæ appellantur ephemeræ, ſiue diariæ, ut in lib. 4. aph. 55. aliæ quotidianę, ut in l. 1. de mor. pop. ſec. 2. alię tertianę, ut in eadẽ ſec. alię quartanę, ut ibidẽ. alię quintanæ, ſeptimanę, nouanæ, ut in eodẽ lib. ſec. 3. aliæ longæ, ut in lib. 4. aphor. 44. & 45. aliæ magnæ, ut in lib. 2. de morb. mul. Quæ diuiduntur à qualitate, denominãtur ab actionibus, uel à paſsionibus, quæ originem ducunt à qualitatibus. Et proprerea aliæ dicuntur laborioſę quia laborem, ac dolorem producunt, ut in l. 4. aph. 74. aliæ ſudoroſæ, ſiue ſudorificæ, ut in l. 7. de mor. popu. n. 1. aliæ inflatæ, & liuidæ, ut in l. 6. ſect. 1. alię anxioſæ, horridę, ut in l. 2. ſect. 3. alię tremulę, ſingultuoſę, mentem contingentes, ut in li. de Fract. n. 12. & 38. aliæ lethales maxime ut n. 44. eiuſdem l. Quę autem diuiduntur ſecundum locum aliæ urunt intra, & frigefaciunt extra, uel contra, ut febris Epialos, & febris lipiria, de quibus legitur in li. de ſuperfœ. n. 24. & in l. 2. de mor. nu. 16. & 49. & in l. de affect. n. 14. aliæ dicuntur à ſplene ortæ, ut in lib. 4. de morb. popu. n. 20. alię a capite, alię ab alia corporis parte ueluti ab utero, ut in l. de morb. mul. Quæ autem diuiduntur ſecundum tempus alię ſunt diurnæ, ut in lib. 1. de morb. popu. ſect. 3. aliæ nocturnæ, ut ibidem, alię erroneę, ut in eodem lib. ſect. 2. Et in com. 2. prog. par. 60. alię diuturnę, ut in lib. de inter. affec. n. 53. Et tales ſunt diuiſiones febriũ, quæ reperiuntur in lib. Hip. quę omnes cum principium habeant; & finem quoque habeat: igitur & medium,

quod

quod & uigor, & ſtatus appellatur. inter principium, & ſtatum eſt augumentum febris. inter ſtatú, & finẽ eſt declinatio. quapropter quatuor, uel quinq; deſcribũtur ſingulorum febrium partes, quę à medicis tempora febrium nuncupantur.

Nunc tempus eſt, ut aliam aggrediamur diuiſionem. legitur in l. de Flat. num. 7. ſunt febrium genera duo, quorum alterum commune omnibus peſtis appellatur, alterum propter malam diætam priuatim his contingit, qui ea utuntur. communis febris propterea omnibus accidit, quòd eundem ſpiritum omnes attrahunt, fitque ut ſimili corpori, ſimiles ſpiritus, ſimiliter permixti ſimiles gignant febres. Et nu. 10. propter malam diętam fit febris, cum corpus cibis expletum eſt, ac ſpiritus quoque multitudo uehementer excellit, dum cibi, & uentri diu immorantur, & inferior uenter ſit obturata; per uniuerſum corpus permeant flatus, ſanguineque plenas corporis partes maxime petentes eas frigeſaciunt. frigeſactis his locis, unde fontes, & radices ſanguinis prodeunt, per uniuerſum corpus horror conſequitur, & tremor, & hiatus. de quibus lege n. 11. & 12. & de ſudore. n. 13. harum igitur febrium aliæ ſunt ſimpliciſsimę, alię acutę, & alię longę. Simpliciſsimę febres, ut legitur in com. 3. prog. par. 2. ac ſignis firmatę ſecuriſsimis, quarto die, aut citius deſinunt: deterrimæ uerò, ac ſignis affligentes difficillimis, quarto die, aut citius interimunt. acutæ uerò febres ſic appellãtur, uel quia ſunt breues, & deterrimæ, uel quia fiunt à cauſis acutis, ueluti à bile meraca, ut legitur in l. de Fract. n. 44. in conſtitutione ſicca, ut in lib. 3. aph. 7. uel quia habent grauia ſymptomata, ut legitur in l. 7. de mor. popu. n. 38. & omnis febris aut eſt continua, ut intermittens; nam & acuta ratione ſymptomatum eſt intermittens, & ratione febris eſt continua; ut eodem n. 38. uidere poſſumus. prĕterea inter continuas eſt febris ardens. at primum de continua in genere, deinde de acutis, tertiò de ardentibus agemus. ſed primum uaria febrium in uniuerſum ſigna tum prognoſtica, tum indicantia ſunt recitanda poſtea ad particulares febrium ſpecies ueniemus.

Ait Hip. in l. de Coac. pręno. pag. 175. col. 2. rigores uelut in febre tertiana ſi in media inordinata febre exacerbantur, ualde maligni ſunt. ſi uerò contrario conuellentibus modo exacerbentur cum rigore, & febre perniciofum eſt. Et febres ex pręcordiorum dolore malignæ ſunt, ſopor in his peſsimus eſt. Et, in febre uocis interceptiones malignæ ſunt. Et, qui inſuper exudant in febre maligne habent. Et in febribus inflata aluo flatus non erumpere malum. Et ſubdit. in febre tractus uelut à uomitu, in ſcreatione deſinens malum. Et in febribus mentis emotiones taciturnæ, in eo qui uoce priuatus non eſt perniciofæ ſunt. Et, in febre liuores fientes breui morte affore ſignificant. Et quibus in febre dolore lateris fiente, aluus multa aquoſa, ac biliosa egerit, hi alleuãtur. Et, febrienti ſi atra bilis in principio ſurſum, aut deorſum prodierit lethale. Et, qui cum perfrigerationibus, non ſine febre ſuperne exudãt, moleſte ferẽtes, & phrenitici in acuto morbo pernicioſe habent. Et ſubdit. pag. 176. in febribus inguinis dolor, morbum diuturnũ ſignificat. Et, in febribus indicationes impeditę, ac ſublatę tẽporis quidẽ diuturnitatẽ inducũt nõ aũt pniciosę sũt. Et, febres ex doloribus uehemẽtibus diuturnę. Et quibus deſinunt febres, non in diebus iudicatoriis, his recidiuæ fiunt. Et febres uertiginoſæ cum uoluulis, uel ſine uoluulis, perniciofæ. Et, quibus in febre dolores circa lumbos, & infernas partes fientes, ſeptum tranſuerſum cõtingunt, infernas partes relinquentes, pernicioſi ſunt, tum aliàs, tum ſi aliud quoddam ſignum prauum accedat, ſi uerò alia ſigna non fuerint praua, ſuppuratum fore timor eſt. Et, quibus febris aliquando intermittit periculo uacat. Et, in febribus longis aut tubercula, aut dolores, in articulis fiunt: & ſi facti fuerint, non ſunt inutiles. Et, in febribus ſecundum uenam, quæ in collo pulſus ac dolor in dyſenteriam deſinit. Et, quibus in febribus uenæ in temporibus pulſant, & facies ſana eſt, & præcordium non molle diuturnũ morbum ſignificat, & non deſinentem citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut ſingultum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem. Et, quibuſcunque in febribus tremores circa iudicationẽ ceſſant, his temporis progreſſu abſceſſus doloroſus ſuppuratus in articulos fit, & ueſica doloroſa. Et, febrientibus, quibus rubores ſunt in facie, & dolor capitis fortis, & uenarum pulſus, his ſanguinis fluxio plerũque contingit. Et, quæcunque ſigna febri ſe opponunt, & non abſceſſus ſignificationẽ habent maligna ſunt. Et, febres quæ neque in diebus iudicatoriis, neque poſt ſolutorium ſignum deceſſerunt recidiuant. Et, quibus febricę incipientibus, ſanguis de naribus ſternutatione fiente deſtillat, & urina ſubſidentiam albam in quarta die habet, his in ſeptima die ſolutionem ſignificat. Et, ſeptima die, aut nona, aut decimaquarta fluxiones ſanguinis à naribus fiẽtes, plerunque febres ſoluunt. ſimiliter, & alui fluxio biliosa, & qualis in dyſenteria fieri ſolet, & genuum, ac coxendicum dolor, & urina concocta ad iudicationem. in muliere uerò etiam menſtruæ purgationis fluxus. Et, qui in febribus exudant, caput dolẽtes aluo ſuppreſſa conuulſi fiunt. Et, conuulſio in febre fiens in eadem die deſinens bona eſt. Et, conuulſio in febre fiens ſedat febrem eadem die, aut poſtera, aut tertia. ſi uerò tempus in quo incepit, tranſgrediatur, & non deſinat, malum eſt. Et, febres intermittentes, uerùm inęqualiter caleſcentes aluo inflata, pauca egerẽte, in his poſt iudicationem lumborum dolore conſequuto, alui erumpunt. at amburentes ad manum torpidæ, ſiticuloſę, anxioſę, in his aluo ſuppreſſa grauati exoluuntur. quandoque uero & rubicundę in pedibus ambulliones, eadem ſignificant. Et ſubdit. capitis dolor moderatus cum ſiti cibum capiente, aut cum ſudore non ſoluente febrem, abſceſſus in gingiuis, aut circa aurem ſignificat aluo non exturbata. Et pa. 177. in febribus ſurditas alnũ ſiſtit. Et, rubores in febribus fientes circa aurem ex prægreſſo dolore ſignum quidem ſunt eryſipelatis in facie futuri, ſed & conuulſiones ex talibus fiunt cum uocis interceptione, ac exolutione. Et, ex febribus ſurditatem, ſanguinis è naribus fluxio ſoluit, itẽ alui turbatio. Et, ſubdit. oculorũ rubor in febre fiẽs alui diuturnam affectionem ſignificat. Et, in oculorum diſtortione febrienti laſſato rigor pernicioſus, & ſoporoſi in his male habent. Et, uiro lippienti febre ſuperueniente ſolutio, ſin minus, periculum eſt, ne cęcus fiat, aut pereat, aut utrunque. Et qui febres ad tactum non adurentes habent, phrenitici fiunt &

magis

magis ſi ſanguis fluxerit. Et linguam circa bifidam ſui partem, uelut ſaliua alba obducit, febris remiſsionis ſignum eſt. cętera uerò ibi lege. Et ex dentis corruptione uehemens febris ſuperaccedens, & delyriũ lethale eſt. ſi uerò ſeruentur, ulcera ſuppurabunt, & oſſa diſcedunt. Et, ſputi excreationes in febre liuidę, nigræ, biliosæ ſi quidem ſupprimantur malę ſunt, ſecedẽtes uerò pro ratione utiles. Et, quibus uox cum febre deficit, & eum iudicatione intercepta, tremuli moriuntur. Et, uocis interceptiones in febre conualſorio modo fientes, ad mentis emotionem cum ſilẽtio deueniunt, perniciosum. Et, lethalis eſt ſpiritus febriculoſus, & fuliginoſus. Et ſubdit. colli dolor malum quidem in omni febre, peſsimum autem his, quibus timor eſt, ut etiam inſaniant. Et, in pectoris dolore febriculoſo, alnus turbata, torpida nigrarũ egeſtiouum ſigna ſunt. Et, fauces exulceratæ in febre cũ alio ſigno ex his, quæ difficilia ſunt, periculoſæ ſunt. Et, in febribus derepente ſuffocari, & deglutire non poſſe, citra tumorem malum eſt. Et, oris uentriculi dolor, & pulſus præcordiorum, & febre perfrigerata malum, tum aliás, tũ ſi inſuper exudarint. Et ſubdit. quibus derepente dum ſine febre ſunt præcordii, & oris uentriculi dolor, & circa crura, & infernas partes, & aluus in tumorem eleuata eſt: ſoluit uenæ ſectio, & alui fluxio. his febrire nociuũ eſt, longe enim & uehementes ſalubres fiunt & tuſſes, & ſingultus, & ſpiritus fiunt. Et, dolores ad præcordia in febre, uoce intercepta ſine ſudore ſoluti malum eſt, his ad coxendices dolores fiunt. Et, iuxta uentrem in febre palpitationes, mentis emotiones inducunt. Et, dolores in febre ad præcordia exilientes, ſine ſudore ſoluti maligni ſunt. Et duricies circa uentrem cum dolore in febrientibus cum horrore, cibnm auerſantibus, ſi aluo inſuper parum humectata purgationem non faciunt, ad ſuppurationem peruenient. Et ſubdit. dolor in pectus firmatur torpore, malus in febre eſt. hi repente pereunt. ex lumborum dolore recurſiones ad os uentriculi febriculoſæ horrorem indncentes. alia uerò ibi lege. Et in l. 4. aph. 27. quibus in febribus ſanguinis multitudo alicunde eruperit, his dum reficiuntur, alui humectantur. Et aph. 29. quibus in febribus ſextũ diem agentibus rigores fiunt, difficilis ſunt iudicii. Et aph. 30. quibus febris acceſsiones fiunt quacunque bora eas febris dimiſerit, poſtero. die eadem hora ſi inuaſerit difficilis ſuut iudicii. Et aph. 34. ſi febricitantl tumore non exiſtente in faucibus, ſtrãgulatio ſtatim ſuperuenerit lethale. Et aph. 35. ſi febricitanti collnm repente peruertitur, & uix deglutire poſsit, tumore in collo non apparente, lethale eſt. Et n. 36. ſudores febricitantibus ſi inceperint buni tertio die, & quinto, & ſeptimo, & nono, & undecimo, & quartodecimo, & decimoſeptimo, & uigeſimo primo, & uigeſimo ſeptimo, & trigeſimo primo, & trigeſimo quarto. bi enim ſudores morbũ iudicant: qui aũt nõ ſic eueniũt, laborẽ ſignificãt, & lõgitudinem morbi, & recidiuam. Et aph. 46. ſi rigor incidit febre non deſinente ægro iam imbecillo, lethale. Et aph. 51. in febribus abſceſſus ſi non ſoluuntur in primis iudicationibus longitudinem morbi ſignificãt. Et aph. 52. qul in febribus, aut aliis morbis ex uoluntate lacrymant, nihil abſurdum eſt; qui uerò non ex uoluntate, abſurdius. Et aph. 67. ei qui cõuulſione, aut diſtentione uexatus, ſi febris ſucceſſerit, ſoluit morbum. Et aph. 61. febricitatem niſi imparibus diebus febris dimiſerit, ea redire ſolet. Et, aph. 62. quibus in febribus morbus regius ante ſeptimũ diem ſuccedit, malum. Et aph. 63. Quibus in febribus quotidie rigores eueniũt, ijs quotidie febres ſoluuntur. Et aph. 64. quibus in febribus ſeptimo, uel nono, uel undecimo, uel quartodecimo morbus regius ſucceſſerit, bonum eſt, niſi dextrum hypocundrium durum fuerit: ſi uerò non malum eſt, non bonum. Et aph. 65. in febribus circa uentriculum æſtus uehemens, & cordis morſus, malum. Et aph. 67. in febribus ex ſomnis pauores, aut conuulſiones, malũ. Et aph. 68. in febribus ſpiratio offendens, malum: cõuulſionem enim ſignificat. Et aph. 69. Quibus ſunt urinæ craſſæ, grumoſæ, paucæ, non ſine febre exiſtẽtibus, ſi multitudo ex eis aduenerit tenuis, iuuat: præcipue antem tales ab initio exeunt, ant breui ſedimẽ obtinent. Et aph. 70. quibus in febribus urinę perturbatę ſunt, ueluti iumenti alicuins, ijs capitis dolores, uel adſunt, uel aderunt. Ec aph. 71. quibns in febribus die ſeprimo iudicium fit, ĳs nubeculam obtinec urina quarto die rubram, & alia, ſecundum rationẽ. Et aph. 72. quibus in febribus urinæ perſpicuę & albę, malę, pręcipue antem ſi in phreniticis appareant. Et aph. 73. quibus hypochundria eleuata a lumborum dolore ſuccedente, alui ijs humectantur, niſi flatus erumpant, aut urinę multitudo exeat, in febribus autem hęc accidunt. Et in l. 6. aph. 40. Quibus circa hypocbũdria dolor fit ſine inflammatione, iis febris ſuccedens dolorem ſoluit. & aph. 44. eiuſdem lib. Quibus poſt ſtranguriam ileos ſuccedit, in ſeptem diebus moriuntur, niſi febre ſubſecuta, ſatis nrina fluxerit. & aph. 50. Quibuſcunque cerebrum diſciſſum fuerit, ijs neceſſe eſt febrem, & bilis uomitum ſuccedere. & aph. 51. quibus ſanis dolores fiunt repente in capire, & ſtatim obmuteſcunt, & ſtertunt, moriuntur ln ſeptem diebus, niſi eos febris apprehenderit. & aph. 54. in acutis morbis qui cum febre exiſtunt, luctuoſæ reſpirationes, malum. & in lib. 7. apb. 31. Quibuſcunque febricitantibns in urinis ueluti farinæ craſſæ, ſubſidentię fiunt longam ægritudinem fore ſignificant. & aph. 37. eiuſdem lib. quicunque ſanguinem uomunt, ſi ſine febre ſalubre eſt, ſi uerò cnm febre malnm. & aph. 52. Quibus hepar uehementer dolet, ijs ſi febris ſuperuenerit, ſoluit dolorem. Et in l. 1. de mor. n. 6. Febrienti, ac bilioſo in tempore foras bilis bonum: diffuſa uerò, ac diſperſa, & ad unam aliquam corporis partem allapſa malum. Et in l. prog. com. 3. par. 22. quibus febres ceſſant, neque ſignis ſolutoriis apparentibns, neque in diebus iudicatoriis, his riuerſuras eſſe expectandum. quæcunque febris longiorem moram traxerit, homine aliqui ad ſalutem diſpoſito, ita ut, neque dolor teneat ob inflammationem, aut ob aliquam aliam manifeſtam cauſam: huic abſceſſum eapectare oportet cum tumore, ac dolore ad aliquem articulum, uel maxime infernum. Et, in l. 4. aph. 53. quibus in febribus circa dentes uiſcoſa adhærent, his fortiores febres fiunt. & in l. 2. prædict. n. 23. in febrium principiis, ſiue delyrium acceſſerit, ſiue alicuius membri ſyderatio periturum hominem ſciendum eſt, ſi non omnino, aut ex optimis ſignis aliquod accedat, aut corporis uires adſint. & in l. de Coac. præn. n. 4. cum febre, & ſine febre egeſtio alui nigra uelut ſanguis, ma

la eſt. malæ item omnes uariæ, abunde ex bile coloratæ. & in l. prog. com. 3. quicunque in febre non lethali ſplendores ob oculos uerſari, cum præcordiorum in dextra, aut ſiniſtra parte tenſione ſanguinis de naribus fluxionem ſignificat. & in l. de Coa. præ. n. 4. in febre tenuis, ac mollis egeſtio mala eſt, mala quoque ſicca friabilis decolor, tum aliàs, tum ſi aluū humectet. nigris uerò antea egreſsis occidit. Et ibidem. febris his exacerbatur, quibus ardor fit, & ad egreſſas egeſtiones aluiiuſuper exudant. Et in l. 2. de mor. pop. ſec. 5. ſi febre tenente partes circa faciem graciles fuerint in die impari, ſequenti die ſoluetur. ſed ad curationem tranſeundum eſt.

Curatio uerò omnium febrium fit coctione humoris, ut percipitur in l. de Vet. med. n. 32. & 33. cō coctio autem fit, ut ibidem ſcriptum eſt, ex permixtione, temperaturaque mutua, & quaſi coctura. Et in l. de lo. in ho. n. 38. Cum laſsitudo occuparit, & febris, ac repletio, lauare multa aqua oportet, & oleo illinere, & maxime calfacere; ut caliditas, aperto corpore, præ ſudore egrediatur. conſequenter autem hæc facienda ſunt per tres, aut quatuor dies. & ſi nō ſedetur, ac ceſſet; pharmacum in potu exhibēdū eſt, quod bilem educat. & febris pertrigeranda eſt præter quàm quartana: medicamentum tamen, donec corpus floridum eſt, ne propinato: non enim uacuantur niſi parum, utpote corpore turgente. cum autem gracile fuerit, ac macilentum; tunc bibēdum exhibe, & euacuabitur. Et ſic patefit in morbi principio lotiones faciendas eſſe, & medicamentum purgans minime exhibendum. & in eodem l. nu. 30. In pleuritide febris ſedanda non eſt per ſeptem dies. ſeptima lauandus eſt æger: ſi febris dimittere non uelit: quò præ balneo ſudor contingat. ſi uerò neque ſeptima dimiſerit; nona ceſſat, ſi non aliud quod periculoſum accedat. ſi dimiſerit; triticeis ſorbitionibus utaris. In l. autem de Vict. ra. com. 4. par. 36. ſi febris hominem corripiat, uetere excremento deſcendente, uel nuper cibatum, ſiue cum lateris dolore, ſiue non; is quieti tantiſper permittendus, donec cibus ad uentrem imum deſcenderit. & par. 39. obſerua febrium acceſsiones, ut nunquam cum adſunt, neque cum futuræ ſunt, ſorbitiones exhibeas: ſed uel cum ceſſant, uel quieuerūt, & maxime a principio receſſerunt. frigentibus ergo pedibus neque potum, neque ſorbitionem, neque aliud quippiam huiuſmodi dabis, donec ualde incaluerint. deinde id, quod confert, exhibe. cauſam horum ibi lege. ſic in li. 1. aph. 11. in acceſsionibus abſtinere oportet: nam cibum dare nocuum eſt: & quibus per circuitum fiunt acceſſiones. & aph. 19. His, qui per circuitum acceſsionē habent, nihil dare oportet, neque cogere: ſed ſubtrahere adiectioni ante iudicationes. & aph. 4. uictus tenuis, & exquiſitus in morbis quidem longis ſemper, in acutis uerò, in quibus non conuenit, periculoſus. & aph. 7. ubi morbus eſt peracutus; extreme tenuiſsimo uictu utendum eſt: ubi non, ſed pleniorem uictū contingit adhibere; tantum cibi indulgendum eſt, quanto morbus extremis eſt mollior. & aph. 8. cum morbus in ſuo uigore conſtiterit; uictu tenuiſsimo utendum eſt. & aph. 9. coniectare oportet, an æger cum uictu ſufficiat perdurare, donec morbus conſiſtat &c. & aph. 17. & quibus ſemel, aut bis, & quibus plura ne, an pauciora particulatim oportet offerre, conſiderandum eſt. & aph. 10. In ipſo conſiſtendi tēpore, & parum ante illud cibus ſubtrahendus: prius uerò uberius alendum; ut æger poſsit perdurare. Et ſic habemus quo morbi tempore ſit cibandus æger. at illud aduertendum eſt, quod legitur in lib. 7. aph. 63. ſiquis, ait, cibum febricitanti dederit, ut ſano robur, ſic laboranti morbus. & in l. de lo. in hom. n. 39. Febrienti cibum ne offeras, neque ſorbitionibus ſubtus aluum ducas. in potu dabis aquam calidam, & aquam mulſam, & acetum cum aqua. hęc autem quā plurima bibat: ſi enim non frigidus ingreſſus fuerit potus calidus exiſtens, ac manens; ex corpore ægro detrahet, & uel per urinam deiiciet, uel exudabit. undiquaque autem apertum, & reſpirans, & motum corpus, id, quod conducibile eſt, faciet. Hinc fortaſſe ille aph. qui ſcriptus eſt in l. 1. aph. 16. Victus humidus febricitantibus omnibus confert, maxime uerò pueris, & aliis, qui tali uictu uti conſueuerunt, ſed & id notandum eſt. hac dare his, quos caput dolet malum: item febricitantibus, ut legitur in li. 5. aph. 64. præterea inquit in com. 4. de Vict. rat. par. 44. corpus quieti, permittere, ungere, & æqualiter cōtegere oportet, mulſamque aquoſam bibendam, & ptiſanæ cremorem ueſperi ſorbendum dabis. uentrem ab initio clyſtere duces, ſed medicamenta purgantia non admonebis: nempe ſi uentrem moueris, urina non maturabitur, febriſque citra tum ſudorē, tum iudicationem in longum protrahetur tempus. & part. 43. quibus principio urinę, & nebuloſę, & craſſæ exiſtunt, hos annuentibus cæteris purgare cōuenit. quòd ſi urinæ inter initia tenues fuerint, tales non purgabis: at ſi uideatur, clyſterem exhibebis. tales autem ita curare confert. & in li. 7. aph. 42. ſi febris non à bile habeat, aqua multa calida in caput affuſa, febris ſolutio fit. ſed in 1. de mor. mul. n. 58. cum mulieri partus purgamenta non fuerint purgata, aut menſes non prodierint, aut uterus durus fuerit; ſi ſine febre fuerit, balneis curato. ex talibus antem febres fiunt acutæ. Et in l. de Coa. præn. n. 1. febrem ſedat cōuulſio in ipſa fiens eadem die, aut poſtera, aut tertia.

De Febris continua.

Legitur in l. 1. de morb. popu. ſeč. 5. febres quędam continuæ ſunt, quædam interdiu tenent, noctu intermittunt: uel contrà. ſunt autem acutiſsimi, & maximi, ac grauiſsimi morbi, ac maxime lethales in continua febre. Prognoſtica ſunt hæc. legitur in li. de Coac. præ. pag. 176. col. 2. in febre cōtinua quicunque uoce deſtituti iacentes, oculis conniuentes nictant, hi ſi poſtquàm ſanguis ipſis ex naribus fluxit, & ubi uomuerunt, loquantur, & ad ſe ipſos redeant, ſeruantur. & , quibus in febribus cōtinuis, puſtulæ per totum corpus erumpunt, ethale, ſi non purulentus abſceſſus fiat, maxime autem circa aurem his fieri ſolet. & , febres continuæ per tertiam diem augeſcentes periculoſæ. & ſubdit. qui diutius ſecure ex febre continua laborant citra dolorem, aut inflammationem, aut aliam cauſam his abſceſſus expectendus eſt cum dolore, & tumore, & magis in internis partibus. expectare autem oportet abſceſſus, his magis qui nigeſimum annum egreſsi ſunt. & tunc expectare abſceſſus oportet, ubi uiginti dies febris tranſmiſerit, ſenioribus autem minus. ſiunt, & ubi multo tempore febres durant. & n. 3. cum febre continua

continua ueſicæ duræ,& dolentes,peſsimæ ſunt. Et in l.3.aph.21. æſtate febres continuæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ,& quartanæ.& in l.1.de morb. pop.ſect.2.in febre continua acutiſsimi,& maximi, ac grauiſsimi morbi maximè lethales.& in l.de iudicatio. pag.160.n.9. in febre continua ſi quis quarta die,& ſeptima affligatur,& undecima non iudicatus fuerit,plerunq; perit.& in lib.4.aph.46.ſi rigor incidat febre non deficiente, ægro iam debili, lethale eſt. & aph. 47. Excretiones in febribus nõ intermittentibus liuidæ,cruentæ,fetidę,& biliosæ omnes malæ.& ſi bene exeunt,ſiue per alui exeretionem, ſiue per urinas bonæ.ſi uerò non aliquid eorum,quæ iuuant,per hæc loca excernitur, malum.& aph.48. in febribus non intermittentibus, ſi partes exteriores frigidæ, interiores urantur, & ſitim habeat, lethale eſt.&,aph.49.in febre non intermittente,ſi labrum, uel oculus, uel naſus, uel ſupercilium peruertatur, uel non uideat, uel non audiat, iam debili exiſtente corpore, quicquid horum euenerit, mors proxima eſt.& aph.50.ubi in febre non intermittẽte difficultas ſpirandi,& delyrium acciderit,lethale.

At uerò de continua febre curanda hæc pauca ſcribuntur in l.2.de mor. pag.67.n.36.ſi febris neq; noctu,neque interdiu remittat, & ad contactum ſupernas partes habeat calidas,uenter autem,& pedes frigidi ſint,& lingua aſpera;huic medicamentum ne dederis,ſed molli infuſo per clyſterem ſoluito,& ptiſanæ ſuccum bis in die frigidum ſorbendum dato,& uinum aquoſum inſuper bibendum. reliquo uerò tẽpore aquam frigidiſsimam bibat. & hic ſi quidem ſeptima die exudarit, & febris ipſum dimiſerit; benę eſt: ſin minus; decima quarta die plerunque moritur. ſic ait. & propterea quòd ſupradixit,ſi bile infeſtatur homo;hæc febris ſcilicet continua fit à bile.

De Febre acuta.

Febris porrò acuta,ut diximus,ſic appellatur;propterea quòd ſit continuo calida, uel cauſa eius ſit acuta,ut bilis; uel quia ſymptomata ſint ſæua. quapropter mirum non eſt,cum tot modis dicatur acuta;ſi quandoque ex cauſa extrinſeca fiat:nam legitur in l.2.de morb.popul. ſect.2.Zoilo iuxta murum ex tuſsi matura febris acuta.& in l.3.de mor. pop.ſect. 3. Aegro.3.ex laboribus,& laſsitudinibus,& neglecta uictus ratione,rigor magnus, & febris acuta corripit,ſiticuloſus,bilioſus non dormiuit.reliqua ibi l. Et Aegro. 1. eiuſdem lib. febris corripuit acuta, ab initio continua, ardens ſiticuloſa,&c.ſed in l.1.eiuſdem lib.ſect.3.Aegro.12.calefactus ęquauit,& bibit amplius.uomuit omnia noctu febris acuta.& in l.1. ſec.3.Aegro.9.Pedis dolor fortis à magno digito cępit:& ſubdit.ſecunda die puſtulæ nigrę,febris acuta, inſanit. Et Aegro.10.Febris uehemens corripuit.dolebat caput,collum,lumbos ab initio.ſubditque.Febris acuta inuaſit. præcordium eleuabatur cum tumore, diſtẽtio non ualde,lingua ſicca.Et Aegro.11. Vxorem,quę filiam pepererat,ſecũda die rigor corripuit.febris acuta.ac ſympto.lege.& l.7.n.57. Cœpit febris acuta, rubor faciei ex nulla cauſa manifeſta.paulò poſt in die rigorem habuit &c.Hos recitauimus acute febrientes;ut cauſas,& ſymptomata innoteſcerent,quæ ibi lege,& in pluribus locis in l.de mor.popu.nam & in l.1.ſect.3. Aegro.1.febre acuta primo die correptus eſt.& Aegro.2.ſecũdo die febris acuta.Et Aegro.3.febris acuta.& Aegro.4.octana ſuperriguit. febris acuta.& Aegro. 5. poſtridie à partu febris acuta,cordis dolor, & muliebrium partium.ubi uerò glandem ſubdidiſſet; hæc quidem leuiora facta ſunt.& ſubdit.decimaquarta ſuperriguit. febris acuta.Quibus uerò fiant acutæ febres,& quo anni tempore,ſcribit Hip.in l.1.aph.14. febres ſenibus non ſimiliter acutæ fiunt,ſicut ſcilicet creſcentibus: frigidum enim eorum corpus.& in l.3.aph.29. iuuenibus ſanguinis ſputiones,tabes,febres acutæ. & aph.11.ſi hyems ſicca, & aquilonia fuerit, uer autem pluuioſum,& auſtrale;neceſſe eſt æſtate febres acutas fieri.& aph.14.ſi autumnus aquilonius fuerit, & ſiccus;his qui naturam habẽt humidiorem,& mulieribus conferet, reliquis autem erunt lippitudines ſiccæ,& febres acutæ. & aph.71. in ſiccitatibus febres acutæ fiunt.& in lib.de ae.aq.& loc.n.25. lege quando hominibus, & qua de cauſa febres acutiſsimæ maximè pituitoſis accidant. Prognoſtica uerò ſint hæc.ſi febris fuerit,& uenter non egeſſerit;conuulſiones pueris fiunt,ut legitur in com. 3. prog. & febris acuta ſuperueniens conuulſionem ſoluit,ut legitur in l.de Coac.præn.n.3.ſed n.2.febris acuta,& billoſis ſpiritus magnus poſt præcordiorum tumorem,abſceſſus circa aurem attollit.& in l. de Denti. n.2.febris acuta pueris in dentitione accedens conuulſionem quandam inducit.& in l. de Iudica.nu.8. cum febre acuta ſudores frigidi lethales:cum mitiore uerò morbi longitudinem.& in l.de pręſ.n.2.cum febre acuta conuulſiones pernicioſę.& in l.1.prædi. in morbis acutis bilioſis ualde albæ ſpumoſę circum bilioſæ egeſtiones malæ.malę item & urinæ eiuſmodi. num his hepar doloroſum eſt? Et ſubdit.ſitis pręter rationem ſoluta in acutis morbis mala eſt.ſudor multus cum febribus acutis oboriens malus eſt. & urinæ doloroſæ malæ ſunt. & in l.prog. com.1.Qui febre acuta manus ſubinde ob os fert aut fruſtra uenatur muſcas,aut colligit feſtucas,aut de ueſte euellit pilos, aut de pariete ſtipulas capit,lethale eſt. & in l.de Coa. pręno.pag.177.col.1.cum febre acuta auris dolor pertinax, & alio quodam ſigno aliquantulum maligno. iuuenes quidem ſeptima die occidit.& cætera ibi lege.Et in febre acuta aures obſurdeſcere furioſum.& cum febre acuta tumores circa aurem ex plurimis graueolentibus, & cum præcordio intento tardius excitati occidunt.& in febre acuta à uocis interceptiones cum exolutione ſine ſudore ſunt quidem lethales,minus uerò quàm cum ſudore: uerum diuturnitatem temporis ſignificant. fortaſsis autem,& qui ex recidiua tale quid patiuntur, tutiſsimi ſunt. pernicioſiſsimæ autem ex talibus habent quibus ſanguis ex naribus fluit, & quibus alui humectantur. Et bona autem ſpiratio in omnibus morbis qui cum febre acuta ſunt, & in quadraginta diebus iudicantur, magnum momentum ad ſalutem habet.& pag.176.anheloſis febris poſtea acuta. Et ibidem pueris febris acuta,& aluus ſuppreſſa cum uigiliis & calcitrare, & colorem mutare, & ruborem habere conuulſorium eſt.& pag. 176. capitis dolor pertinax cum febre acuta, & alio ſigno maligno lethale.Febrium quidem acutarum curationem ſi deſideras,lege in l.de Affect.pag.80.n.12.& 13.& 14. ſed hæc pauca nos addemus. ſcriptum eſt in lib. de Coacis pręno.nume.4. febrem acutam cum ſudore

ſoluit

ſoluit alui egeſtio pura ſuperueniens. Et, ibidem. n. 3. febres acutas turbulento, non bilioſo inſaniæ os uentriculi dolenti ſoluunt. & in l. 4. de mor. popu. n. 30. curatus hęmorrhoidibus inſaniit. febre acuta ſuccedente ceſſauit. in febribus acutis ſiticuloſi, à medicis potu interdicto, aut etiam à ſe ipſis abſtinentes, multum ſibi bibere poſſe uidentur. his aqua frigida data, ut reuomant, prodeſt. bilioſa enim aderunt.

Febris à bile.

Scribitur in l. 2. de morbis pag. 67. n. 36. ſi bile infeſtatur homo; febris ipſum corripit quotidie, ac dimittit. & in l. de Nat. hom. pa. 11. n. 27. Febres plurimæ à bile fiunt. ſpecies ipſarum quatuor ſunt, præter eas, quæ ab occultis doloribus generantur. nomina ipſarum ſunt, cōtinens, quotidiana, tertiana, quartana. Continens a plurima, ac meraciſsima bile prouenit, & indicationes quàm breuiſsimo tempore facit: corpus enim nullo tempore perfrigeratum cito colliqueſcit, nimirum à multa caliditate calfactum. de Quotidiana, Tertiana, & Quartana ſuis dicemus locis. ſed in lib. 2. de morb. citato loco ſubdit. detinet autem febris à bile maxime in meridie, & os amarū eſt, & cum ſine cibo manet, offendit ipſum. ubi uerò ederit; ſtrangulatur, & a modicis quibuſdam cibis impletur, & abominatur, & uomitiones ipſorum inuadunt, & ad lumbos, ac crura grauitas incumbit, & multum dormit. hic ſi poſt febrem exudarit frigidum, ac multum ſudorem, & febre non liberetur; morbum diuturnum ſentiet. ſi uerò non ſudarit; citius iudicatur. cum ſic habuerit, & ad nonum diem deuenerit, pharmacum dato; nam ſi ſtatim a febris initio dederis, poſtquàm purgatus eſt; febris repetit, & rurſus medicamento opus habet: at ſi os non afficiatur, uerum ad imum uentrem tormen irruat, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & poſtea lac aſininum, aut ſerum, aut aliquem ſuccum. ſi uerò debilis fuerit; per clyſterem eluito. ante medicamenti uerò potionem ſi quis febriat; dāda eſt ipſi aqua mulſa aquoſa. altera autem die, qua febris detinet, aquam frigidam, quantum bibere uolet, dabis. ubi uerò remiſerit febris; ptiſanæ ſuccum, aut milium tenue ſorbeat. & uinum album, odoratū, aquoſum inſuper bibat. ſi uerò febris neque noctu, neque interdiu remittat, quid faciendum ſit L. ſupra de Febre continua. cæterum illud non eſt omittendum, quod legitur in l. 4. de mor. pag. 77. n. 25. & id eſt. ſi in homine fuerit aliquid morboſi, & ea quæ ex cęlo obueniūt, incommoda fuerint, & caleſcat homo; turbatur humor omnis in corpore caleſcens, hoc autem uiolentia facit. & ſi purgetur homo, humore illo turbato, ſecernitur quantum eius pluſquā commodum eſt, redundarit. & quemadmodum lac concuſſum, ac turbatum ſpumeſcit, ac ſecernitur, & butyrum in ſuperficie conſiſtit, cum leue ſit: graue uerò, & craſſum deorſum, ſerum lactis medium locū ſenet: ſic in homine dum turbatur humor, id quod leuiſsimum eſt in ſuperficie conſiſtit, & eſt bilis: ſecundo loco ſanguis, tertio pituita. grauiſsima autem horum humorum eſt aqua. his uerò ita ſe habentibus, quiſquis plurimus fuerit, in principio contingente turbatione; deuenit ad locum, ubi plurimus eſſe poſſit. in turbatione uerò, ſpacioſa capacitate euadente, ſecretus diſtrahitur, & calefacit corpus. aut aliqua corporis parte firmatus, unà cum alio humore, cum quo eſt in alio loco, dolorem, ac calorem exhibet. ille uerò, qui calefactus eſt locus, reliquum quidem corpus calefacit: & ex hoc febris oboritur, & oboritur magis a bile, & pituita, & ſanguine: calidiſſimi enim hi humores exiſtunt. ab aqua uerò non ualde febris oboritur, neque diuturna; nam igni non bonum alimentum aqua prębet. ſic ſcriptum eſt de bile, & ſanguine, ſed potiſsimum de bile, ut pote quæ ſit febrium cauſa materialis potiſsima.

Febris ardens.

De Febre ardenti, quàmuis à nobis antea ſcriptū ſit in cap. de Cauſo: tamen illi parti hæc pauca addemus, quæ ex libro. 2. de morb. pag. 70. n. 61. traduximus. uerba autem hæc ſunt. febris tenet, & ſitis uehemens, & lingua aſpera, & nigra, & cum uirore pallida, & ſicca, & uehementer rubicunda: & oculi cum uirore pallidi ſunt. & excrementum egerit rubicundum, & cum uirore pallidum. talem quoque urinam mingit, & multum ſpuit. ſępe tranſmutatur ueluti ad peripneumoniam, & delyrat. ex qua re cognoueris, quod peripneumonia fit. hic ſi quidem peripneumonicus fiat, & quatuordecim dies tranſgrediatur; ſanus fit. ſi uerò in decem, & octo diebus peripneumonicus fiat, quomodo ſit curandus ibi L. Et in l. de Affect. pag. 80. nu. 11. febris ardens, ſiue cauſos cum habuerit; febris detinet; & ſitis fortis, & lingua aſpera, ac nigra fit à ſpiritus caliditate. & color ſubbilioſus fit, & ſputa bilioſa, & æger extrinſecus frigidus fit. intrinſecus uerò ualde calidus. Prognoſtica autē ſunt hæc. leguntur in l. de Coac. pręno. pag. 175. col. 2. quibus cum febre ardente tumores ſomnolenti torpidi fiunt, his dolor in latus ſuperueniens leuis ſyderationis, & reſolutionis modo occidit. & pag. 176. in febre ardente ſi aluus eruperit, mortale eſt. Et, febris ardens ex alui dolore laborioſo, pernicioſa. Et, in febribus ardentibus ſi aurium ſonitus accedat cū uiſus hebetudine, & grauitate ſecundum nares melancholico modo ab atra bile mente mouentur ſanguine ipſis non erumpente. Et tremores in febribus ardentibus mentis percuſsio ſoluit. Et in febribus ardentibus fluxio ſanguinis ex naribus quarta die malum. mala eſt ſi non aliud quid boni conciderit. uerum quinta minus periculoſa. Et, qui ex febribus ardentibus aliquantulum perfrigerantibus cum egeſtionibus alui aquoſis, ac bilioſis laborant, oculis malum eſt, tum aliàs, tum ſi ſtupidi fiant. Et, febris ardens rigore ſuperaccedēte ſoluitur. Et ibidem, febres ardentes recidiuare ſolent. & ubi per dies quatuor ſignificationem de ſe præbuerunt, poſtea exudant. ſin minus ſeptima die. Et ſubdit, febres ardentes quatuordecim dies diiudicant aut alleuātes, aut perimentes. Et, ex febre ardente abſceſſu purulento circa aurem non fiente non ualde ſeruantur. Et pag. 177. abſceſſus iuxta aurem ex acutis morbis maxime in febribus ardentibus fiunt, & ſi non iudicationem fecerint, & matureſcant, aut ſanguis ex naribus fluxerit, aut urinæ ſubſidentiam craſſam habuerint, ægri pereunt. alia uerò ibi leg. Huic conducit frigefacientia adhibere, & ad aluum, & forinſecus ad corpus, cauenda ne inhorreſcat. potiones quoque ac ſorbitiones dandæ ſunt frequentes, & paulatim, quàm frigidiſsime, uenter autem curetur. & ſi quidē non ſubeant, quæ inſunt, infuſa frigidiſsima per clyſterem immittantur, aut quotidie, aut alternis diebus.

bus. hic autem morbus fit à bile cõmota ſi intra cõrpus firmata fuerit. ſolet etiam in peripneumoniam trãſire. iudicatur autem breuiſsimus quidem nona, aut decima die. longiſsimus autem decimaquarta. & ſi quidem tranſierit in peripneumoniã; pauci effugiunt. ſi uerò non multi effugiunt, atque hi morbi acuti uocantur, & oportet hos ſic curare. Et in li. de loc. in homi. pag. 32. nu. 39. cum uerò gracilem exiſtentem febris urat; manifeſtum eſt, quòd non propter corporis tumorem febris occupat: & ſi nõ ceſſet; nutrire oportet, ac tumidum facere. Et ſi neque ſic conducat; palam eſt quòd non oportuerit febrẽ inducere. hunc itaque medicamentum potare oportet, quod educat, qua febris parte magis hæret. ſiue superne, ſiue inferne. & ſi quidẽ ſuperne hæreat; ſuperne: ſin inferne; inferne. nihil autem minus oportet etiam debiles fortia medicamenta potare, ſed ſimiliter, aut ſolum ſic, ut fortibus quidem forte, debilibus uerò debile exhibeas. ardores uerò potionibus, & ſorbitionibus, quemadmodum febrem frigefactorio medicamento, exoluere oportet, camaro. ſ. aut alio quopiam huiuſcemodi. & ſi nauſeam contrahat à frigefactorio; calfactoriis utere conſequenter: ubi uerò non ceſſet; frigefactoriis rurſum utere. at uerò quæ frigefactoriæ potiones in febre ardenti conueniant, deſcribuntur in lib. 3. de morb. pag. 74. nu. 29. atque ibi plures conficiendi eas leguntur modi. de febre ardenti cum uariis ſymptomatibus, ſi cupis, leg. in l. 7. de mor. pop. nu. 9. febris ardens acuta poſt capitis dolorem legitur in lib. 3 Aegro. 9. & ibi quoque Aegro. 5. legitur alia febris acuta ardẽs. & Aegro. 7. alia & Aegro. 12. alia cum plurimis ſymptomatibus, atque aliis in locis, quos diligenter lege: nam ſparſim & cauſas, & ſigna, & ſymptomata reperies. ſed l. Cauſus.

Febris erronea.

Febris corripuit erroneo modo, & quo modo lege in li. 1. de morb. popu. ſect. 3. Aegro. 6. uerum in lib. de Coac. præno. nu. 4. In febribus erroneis nigrę in urina nubeculæ quartanam indicant. Et nume. 1. eiuſdem l. Febres intermittentes, & erroneo modo inuadentes, autumno maxime in quartanam leuiter tranſeunt: & hoc magis his, qui triginta annos exceſſerint.

Febris lenis epialos Græcis dicta legitur in li. de ſuperfę. nu. 24.

Febris lypirica.

Febris lypirica huius eſt naturæ. proditum eſt in lib. 2. de morb. pag. 67. nume. 37. foris ad contactum febris debilis eſt, intrinſecus autem ardet, & lingua ipſius aſpera eſt, & per nares, & per os ſpirat calidum. quinta die præcordia dura ſunt, & dolor ineſt, & calor qualis in morbo regio apparet. & craſſam ac biliosam urinam eiicit. hunc ſi ſeptima die rigor, & febris uehemens apprehenderit, & exudarit; bene eſt. ſin minus; moritur ſeptima, aut nona. corripit maxime hic morbus, ſi non annus ſquallidus fuerit. cum ſic habuerit, quotidie calida lauato, & aquam mulſam aquoſam multam bibendam dato, & ptiſanæ ſuccum frigidum bis in die ſorbendum. à ſorbitione uerò uinum bibat aquoſum, album modicum. Si uerò aluus non egerat; clyſterem adhibeto, aut glandulam ſubdito. cibum autem ne exhibeas, donec febris remittat. ubi uerò ſedata fuerit; pharmacum deorſum purgans bibat: reuertitur enim quandoque morbus, ſi impurgatus permanſerit. & amplius morbus hic rurſus corripit; ſi ſanguis nimium bilioſus factus fuerit. at uerò in lib. de Coac. præno. nume. 1. febres lypiricæ bilis ſurſum ac deorſum effuſione non accedente non ſoluuntur. Fit morbus in capite quidam, ut legitur in lib. 2. de morb. nume. 16. cum quis liberatus fuerit à febre lypiria. Et nume. 49. eiuſdem lib. in tabe dorſali temporis progreſſu, ut febres fortes ipſum corripuerint; perdunt febres lypiriæ. Et in lib. de affect. pag. 80. nume. 14. ſi externæ partes non ualde feruidæ fuerint, uerum internæ, & lingua aſpera, ac nigra ſit; huic pharmacum ne dederis. curato autẽ frigefacientia adhibendo. & ad aluũ, & ad reliqua corpus. uocatur aũt hęc febris æſtuoſa. iudicatur maxime undecima die, & decimaquarta.

Febris nonana, ſeptimana, adhuc lõgior eſt, & nõ lethalis, ut legitur in l. 1. de morb. popu. ſect. 3. harũ curationes in l. Hip. nondum legimus.

Febris nocturna non admodum lethalis eſt, uerũ longa, ut legitur in eodem lib. ſed febris diurna, nocturna longior: quibuſdam autem & ad tabem uergit, ſicut ſcriptum eſt in l. 1. de mor. pop. ſect. 3.

Febri ſemitertianæ contingit, & acutos morbos fieri, & eſt hæc præ cæteris maxime lethalis. ſed & tabidi, & quicunque ex aliis longis morbis ægrotãt, ex hac maxime ægrotant. ſic obſeruatum eſt in lib. 1. de mor. popu. ſect. 3. at uerò in ſemitertiana anxietas, & uomitus, & ſimul horror, febre incipiente, ut legimus in lib. 7. de morb. popu. nu. 47.

Febris ſingultientis ſigna, & curationem lege in lib. 2. de morb. nume. 62. Et in lib. de Vict. ratio. in morb. acu. com. 4. & recitat medicamẽtũ. poſtea ſubdit. Talis effugere nõ põt, ſi non ſudores iudicatorii, & ſomni æquales acceſſerint: & urinæ craſſæ, & acres, aut ad abſceſſum morbus decubuerit.

Febres peſtilentes, ut placet Galen. uocantur ab Hip. pemphingodes, aſpectu terribiles: manui lib. 6. de morb. popu. ſect. 1. hanc dat Hippo. febrium diuiſionem. febres aliæ mordaces ſunt manui, aliæ mites: aliæ non mordaces, ſed poſt inſurgentes: aliæ uerò acutæ, ſed quæ à manu uincuntur: aliæ ſtatim perurentes, aliæ in totum debiles, aridæ: aliæ ſalſuginoſæ: aliæ pemphingodes, aſpectu terribiles: aliæ tactui humectæ: aliæ ualde rubræ, aliæ ualde pallidæ: alię ualde liuidæ: & id genus alię.

Febres diuturnæ, ſiue longæ.

Febres diuturnæ pueris, ſenioribus, & ad pubertatem accedentibus fiunt, ut ſcribitur in lib. aphoriſ. ſect. 3. part. 27. Et in lib. de Iudica. num. 8. febris diuturnæ ſignum ſunt in manibus palpitationes, aut breues iudicationes in deterius. Et in lib. de Coac. præno. nume. 4. febrem diuturnam urina cruenta in principio micta ſignificat: turbata; cum ſudore recidiuam. Et nume. 1. Eiuſdem lib. in febribus iudicationes impeditæ, ac ſublatæ temporis quidem diuturnitatem inducunt, non autem pernicioſæ ſunt. Et in lib. aphoriſ. ſect. 3. part. 16. febres longæ in pluuiarum multitudine plerunque fiunt. Et in lib. prž. nume. 24. quæcunque febris longiorem moram traxerit, homine alioqui ad

ſalutem diſpoſito, ita ut neque dolor teneat ob inflammationem aut ob aliquam aliam manifeſtã cauſam; huic abſceſſum expectare oportet cum tumore, ac dolore ad aliquem articulum, uel maxime infernum. & in lib. de Victus ratio. in morb. acut. ſolent autem longæ hæ fieri febres, & impetuoſos humorum de loco, ad locum illapſus habere: ſi quidem infernæ partes frigidæ fuerint circa aures, & collum. cætera uerò ibi lege. Et in lib. de Coac. præno. nume. 4. in ſebribus longis tenuibus, erroneis, urinarum tenuium mictiones ſplenicæ fiunt. Et in lib. aphor. ſect. 4. par. 44. quibus ſebres longę his tubercula ad articulos, aut dolores fiunt. Et in eodem lib. ſec. 7. par. 63. etiam patet illud. Et in lib. de Coa. præn. n. 1. in febribus longis, aut tubercula, aut dolores in articulis fiunt. & ſi facti fuerint, non ſunt inutiles. Et in l. aph. ſect. 5. par. 64. lac in febribus longis conuenit.

Febris uehemens.

Legitur in lib. 7. de morb. popul. nu. 15. Theodori uxori in febre uehementi ſanguinis eruptio facta eſt hyeme. reliqua ibi lege. Et in 3. ſect. 1. Aegro. 2. Hermocratem, qui ad Nouum murum decumbebat febris uehemens corripuit, cœpit autem dolere caput, & lumbos. Et in 1. ſectio. 3. Aegro. 7. Metonem febris uehemens corripuit, lumborum grauitas doloroſa. alia uerò ibi lege. Et in lib. de Coac. præno. num. 2. febris uehemens, & delyrium ex dentis corruptione lethale eſt. Scribitur in lib. aphoriſ. ſect. 4. part. 54. ſebres fortiores ſunt, quibus circa dentes in febribus uiſcoſa adhęrent. Et in lib. de Medi. purg. pag. 41. nume. 4. in ſebribus fortioribus bile à medicamento commota, æger neque bibens, neque ſorbens plerunque perit. Et ibidem. ſebri forte correptus, ſi prima die qua medicamentum ſumpſit ſuperſtes maneat, & unà cum purgatione remittat febris ſanus fit. Et ibidem nume. 5. à febri forte correptus, ſi detinet medicamentum, ante meridiem nihil purgatur: à meridie uerò nimium purgatur, & perit. Et in lib. 2. de morb. nume. 37. foris ad contactum ſebris debilis eſt, intrinſeca autem ardet, & lingua ipſius aſpera fit, & per os, & per nares calida ſpirat. reliqua ibi lege. Et in lib. de Affectio. nu. 13. in febre forte, bilis per ſuperiora, aut inferiora purgatio. Et in li. de Medi. purg. pag. 41. nume. 4. febribus fortibus correptis medicamenta purgatoria dare non oportet, donec remiſerit ſebris: carnes enim ipſorũ & uentres cum ſint calidi medicamẽtum adſumũt, & nihil depurgantur.

Febris Hyberna.

Febres ex hyeme auſtrina, uere, & æſtate ſiccis lege in lib. 2. de morb. popu. ſect. 3. Et in lib. 7. de morb. popu. nume. 10. Hermoptolomi uxori hyemis tempore febris, & capitis dolores. alia ibi leg. Et in lib. de Victus ratione in morb. acut. nume. 48. ſi in ſebre hyberna lingua aſpera fiat, & animi deliquia adſint, tali remiſsio febris contingere ſolet. Et in lib. de Affect. nu. 11. febrium hyemalium in acutas tranſitus fit, cum duo humores, bilis uidelicet, & pituita commoti ac inter ſe coacti parti alicui ubicunque tamẽ contigerit allabuntur. Et ibidẽ. febrium hyemalium ſiue ex uino, ſiue ex laſsitudine, ſiue ex aliqua fiant cauſa, obſeruatio, & tutela, quam ibi lege.

Febres Vertiginoſæ.

Febres uertiginoſæ cum noluulis, & ſine uoluulis pernicioſæ, ut patet in lib. de Coacis præno. nume. 3. Et in lib. de Victus ratione in mor acutis. nume. 44. quibus in ſebribus uertigines ab initio, & capitis pulſus fiunt, & urinæ tenues, in his expectare oportet, ut ad iudicationes ſebris exacerbetur, nec uerò admirarer, ſi delyrarent.

De Febribus, quas uaria comitantur ſymptomata.

Febris, quæ poſt capitis affectum fiat, uel antecedat, uel comitetur, mentio fit his in locis. ſcribitur in lib. 1. de morb. popu. ſect. 3. ægro. 10. Febris uehemens corripuit. dolebat autem caput, collum, lumbos ab initio. & in lib. de iudica. nume. 2. Quibus in ſebre capitis dolor, & alia ſigna circunſtant, in his bilis dominatur. Et in lib. 1. de morb. popu. ſect. 3. Aegro. 14. Melidiæ, quæ decumbebat iuxta Iunonis templum, capitis, & colli, & pectoris dolor fortis cœpit, ſtatim autem febris acuta corripuit. Et in lib. 3. eiuſdem lib. ſect. 1. Aegro. 2. Hermocratem qui ad Nouum murum decumbebat febris uehemens corripuit, cœpit autem dolere. caput, & lumbos. Et in lib. aphor. ſect. 7. par. 51. quibuſcunque ſanis derepente dolores fiunt in capite, & ſtatim uoce intercepta iacent, ac ſtertunt, & in ſeptem diebus pereunt, ſi non febris apprehendat. Et ibidem part. 50. quibus cerebrum diſſectum fuerit his neceſſe eſt febrem, & bilis uomitum accedere. Et in l. 2. prædic. nume. 23. febrem in capitis uulnere intercipere quarta die, aut ſeptima, aut undecima lethale eſt. alia uerò ibi lege. Et in lib. de cap. uulner. nume. 28. ſebre inuadente ex capitis ulcere, quid faciendum ibi lege. & in lib. de loc. in hom. nu. 44. febricitanti caput ne purgato; ne ne furioſus fiat. reliqua ibi lege.

Febris cum affectibus aurium. ait Hippoc. in lib. 7. de morb. popu. nume. 5. Cydii filio circa ſolſtitium hybernum rigor, & febris, & auris dextræ dolor, & capitis dolor. reliqua ibi lege. Et in lib. de Iudi. n. 11. Quibus in ſebribus aures obſurduerunt, his non ſoluta febre inſanire neceſſe eſt. ſoluit autem ſanguis è naribus erumpens, aut aluus bilioſa egerens, aut dyſenteria accedens, aut coxarum, aut genuum dolor. Et in lib. aphor. ſect. 4. part. 60. quibus in febribus aures obſurduerunt, his ſanguis è naribus effuſus, aut aluus exturbata morbum ſoluit.

Febris in affectionibus colli. ſcribitur in lib. de Coac. præno. nume. 2. in omni febre malum eſt colli dolor, peſsimum autem in his, quibus timor eſt, ut etiam inſaniant. Et in lib. aphoriſ. ſect. 4. part. 35. ſi à febre occupato collo repente obuerſum fuerit, & uix deglutire poterit tumore non exiſtente, lethale eſt. Et in l. 1. prædic. nu. 9. colli dolor malum quidem in omni ſebre, peſsimum autem his, quibus timor eſt, ut inſaniant.

Febris cum affectibus præcordiorum. Scribitur in li. de Coac. præn. nu. 1. febris ex pręcordiorum dolore malignę ſunt, ſopor in his peſsimus. Et in eodem lib. 4. febris dolores circa præcordia abſque inflam-

inflammatione ſoluit. Et nu. 3. in febre malus eſt dolor in pectus firmatus torpore. & nume. 2. in febre dolores ad præcordia exilientes, ſine ſudore ſoluti maligni. his ad coxendices dolores fiunt. & ipſis una cum febre ardente aluus deorſum erumpens perniciosum eſt. Et ibidem. in febre ad præcordia dolores uoce intercepta, ſine ſudore ſoluti, malum eſt. Et in eodem lib. nume. 2. febrire nociuum eſt, quibus derepente dum ſine febre ſunt, præcordii, & oris uentriculi dolor, & circa crura, ac infernas partes, & aluus in tumorem eleuata eſt. longę enim & uehementes febres fiunt, & tuſſes, & ſpiritus, & ſingultus fiunt &c. Et in lib. 1. prædic. nume. 7. febres ex præcordiorum dolore maligne ſunt. Et in lib. de Victus ratione in morb. acut. nu. 45. Quibuſcunque febres anxioſæ ſunt, & quæ pręcordia intendunt, & decumbentes in eodem loco decubitum non ſuſtinent, & extremæ partea perfrigerantur, hi plurima omnino diligentia, & cuſtodia opus habent.

Febris cum affectibus uocis. Inquit Hipp. in li. 1. prædict. nume. 12. quibus uocea cum febribus deficientes poſt iudicationem, hi trementes, ac ſoporoſi moriuntur. Et in lib. de Vict. ratione in mor. acut. nume. 50. cum febricitanti decimaquarta die uocis interceptio acceſſerit, non cita ſolutio contingere ſolet, neque liberatio à morbo fieri, ſed temporis diuturnitatem tali ſignificat. Et in lib. de Coa. præno. nu. 2. in febre uocis interceptiones conuulſorio modo fientes ad mentis emotionem cum ſilentio deueniunt. Et ibidem. cum febre uox deficiens, & cum iudicatione intercepta, hi tremuli moriuntur.

Febris cum aluo affecta ſcribitur in lib. de Coac. prænotio. nume. 1. in febribus inflata aluo flatus non erumpere malum. Et in lib. 1. de morb. num. 6. febrienti aut uulnerato aluus reſiccata malum. Et in lib. de Coac. præno. nu. 4. una cum febre aluus turbata ſalſuginoſo modo', ſoporoſos, torpidos non ualde comitatur. Et in eodem lib. nu. 1. febres amburentes ad manum torpidæ, ſiticuloſæ, anxioſę, in his aluo ſuppræſſa grauati exoluuntur.

Febris cum affectionibus lateris. legitur in li. de Coac. præn. nu. 3. cum febre diuturna lateris dolor, puris eductionē fore ſignificat. Et in lib. 7. de morb. popu. nume. 47. Metoni circa pleiadum occaſum febris, lateris ſiniſtri dolor uſque ad clauiculam. cætera ibi lege. Et in lib. de Coac. præno. nume. 3. in febribus iuxta latus dolores conſiſtentes citra notas, uenæ ſectio læſerit, ſiue cibum auerſetur æger ſiue præcordium ſublime habuerit, &c.

Febres cum affectibus glandularum coniunctæ. febres omnes ex glandularū tumoribus malæ ſunt. & febris ex glandularum copioſa fluxione legitur in l. de Glan. nu. 2.

Febris cum icteritia. quibus in febribus morbus regius fit ante ſeptimum diem malum, ut patet in lib. 4. aphor. 62. at uerò aphoriſ. 64. quibus in febribus ſeptimo, uel nono, uel undecimo, uel quartodecimo morbus regius ſuccedit, bonum, niſi dextrum hypochundrium durum fuerit: ſi uerò non malum, & non bonum. Et in lib. de Iudi. nu. 3. deſinente febre ardente ſi accedat morbus regius, non ſolet amplius exudare, neque uſquam alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit.

Febris in affectibus crurium ſcribitur in lib. de Vict. ratione in morb. acu. nu. 49. quibus in febribus crura fiunt tuberculoſa, & hæc tubercula moram trahentia non maturantur, febribus perſeuerantibus, &c. talibus ſanguis è naribus fluere ſolet. ſi quidem multus fluxerit, ſolutionē morbi ſignificat: ſin minus, morbum longum.

Febris quartana l. Quartana.

Febris quotidiana l. Quotidiana.

Febris tertiana l. Tertiana.

Fel.

In lib. de oſsium natu. pag. 27. nume. 6. de ſitu fellis hæc narrata ſunt. Hepatis extremitates quinque ſunt. ſuper quarta autem extremitate fel incumbit: quod oſculum ad ſeptum tranſuerſum, & cor, & pulmonem profert. Eius uſus explicatur in lib. 4. de morb. pag. 75. nume. 2. his uerbis. ſanguinis fons eſt cor, pituitæ caput, aquæ ſplen, bili locus folliculi in hepate. & nu. 8. Poſtquam comedit, & bibit homo quid amari; quodq́ue bilioſum, ac leue eſt, bilioſior etiam bilis fit in hepate. trahit folliculus in hepate, quicquid bilioſi iſthic ineſt. & ſi derepente multa bilis fiat; homo hepar dolet, & de uentre copioſior fit: hoc enim contingente, procedit de ueteri bile propter multitudinem ad uentriculum, & ex hoc tormen uentriculo oboritur. & pars ipſius per ueſicam, pars per aluum egreditur, atque ſic minima pars in homine manet, & dolores ceſſant. ſi uerò per corpus diſtribuatur, & multa; ſtatim ſignificationem ſui præbet alii humori ammixta. ſi uerò modica; non adeo læſerit, cum magnum ſit corpus; ſi non & aliud quoddam principium ſuboriatur. uerum temporis progreſſu ſi alia bilis ſuperaccedat copioſior; hominem utique læſerit. reliqua ibi uide. & in lib. de inter. aff. pag. 88. nu. 32. Hepatis fel pituita, & ſanguine repletum, uelut ratiocinamur, dirumpitur. &, ubi diruptum fuerit; celerrime inſanit, & indignatur, & loquitur ſtulta, & latrat uelut canis. & ungues punicei fiunt, & oculis uidere non poteſt, & pili in capite erecti ſtant, & febris acuta corripit. plerique moriuntur in undecim diebus, paucique effugiunt. curationem lege nu. 31. hæc de ſitu fellis, atque de morbis, qui ab ipſo fiunt. At de animalium fellibus hęc lege.

Fel tauri tritum in potione ad purgationes muliebres datur, ut apparet in lib. de Natu. mulieb. nume. 105. fel uerò ſcorpii marini ad fœcunditatis experimentum in eodem lib. nume. 90. & ibi quoque. nu. 29. fel ſuillum ad ciendos menſes atque ſecundas educendas.

Fœmur.

De Fęmoris anatomia ſcribitur in l. de oſ. nat. nu. 1. & 2. Et in lib. de loc. in homi. nu. 53. & in lib. de Arti. nu. 88. at uerò fęmur dolore afficitur, pūgitur, extenuatur, luxatur, frangitur, atque os abſceditur. Ex fęmoris dextri dolore febris acuta ardens, ſcribitur in lib. 3. de morb. popula. ſect. 3. ſed fęmoris punctionem ſine ſanguine mors tertia conſecuta eſt in lib. 5. nume. 19. & fęmur extenuatum eſt ex labore montano, ut ſcribitur in lib. 6. ſect. 3. uerùm in lib. de Arti. nume. 87. agitur de fęmore in poſteriorem partē luxato. Et nu. 55. de fęmoris articulo ex coxa elapſo. ibidem quoq; deſcri-

buntur fęmoris intro elapſi ſigna. Et nu.65. fęmoris caput in poſteriorem partem elapſum. Et n. 70. fęmoris caput in anteriorem partem elapſum. Et nu.81. fęmoris oſsis abſceſsio. Et nu. 82. fęmoris circa coxam luxatio. Et nu.86. fęmoris caput ad externam partẽ luxatum. & nu.66. fęmoris in poſteriorẽ partẽ elapſi ſigna. & 62. fęmoris caput in exteriorẽ partem elapſum. At uerò n.90. ſcribitur fęmoris repoſitio. & nu. 66. fęmur non repoſitum. Et num. 57. fęmoris tibiæ, & pedis decurtatio ex articulo non repoſito. Et nu.24. fęmur fractum quinquaginta diebus corroboratur. & nu.22. agitur de fœmoris oſſe fracto. uerum num.23. deſcribitur fęmoris breuius effecti dedecus. & nu. 38. fœmoris, aut brachii os extra eminens. & n. 24. fęmur magis gibboſum ad partem externam.

Ferinum.

Legitur in l.6. de mor. popu. ſect. 1. ferinum autumno, & oris uẽtriculi dolores, & horrores, & atra bilis. ubi Gal. inquit. ſiue uermes, qui aſcarides appellantur, ſiue lumbricos inſinuarit per illud ferinũ, ſiue elephantem, & cancrum, ſiue etiã tabem ut uoluere nõ nulli, ſiue quidquid malignũ ſit; merito hæc omnia in autumno, tum ob prauorum humorum eo tempore redundantiã, tum ob aeris ambientis inæqualem temperiem oboriuntur. unde neque mirum eſt, ſi cordis dolores, & horrores, & atræ et biles autumni tempore uigeant. Et in l.6. de mor. po. ſec.2. par.24. Tuſſes ſiccæ &c. neque linguæ ad morbum torrefactæ non ferino, ſed ſpiritu. & Gal. in com. inquit. Pro maligno ferinum accipiendum eſt, ſiue ex deſtillatione à capite tuſsiant, ſiue ex ulcere cuiuſpiam ex membris ad ſpiritum attinentibus, ſiue ex abſceſsibus ibidem obortis, ſiue ex appellatis ſuppurationibus. ſic in eodem ſect. par. 17. Tuſsis ſicca, non ferina, hoc eſt, maligna. Dicitur etiam ulcus ferinum, de quo ſcriptum eſt in lib. de lo. in ho. pag.32. nu.41.

Ferox.

Ex cõpoſito, modeſtoque homine, hoc eſt, benigno ferox reſponſio mala. hæc refertur ſentẽtia in l. 2. pror. par.9. & rationem reddit Gal. in com. & inquit. omne ſiquidẽ, quod præter naturã eſt propriã, malum eſt. & par.36. quibus ferox oculus, clauſuſq; purgationẽ nõ oportet. & par.55. oculo feroci, & floreſcentes in ſcapulos rigent. & in l.3. par.19. turbulentæ, feroceſque è ſomno excitationes conuulſiuæ tum aliàs, tum cum ſudore.

Ferrũ ſanat quæcunque medicamenta non ſanãt, quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat, quæ ignis non ſanat, ea incurabilia putare oportet. ſic ſcribitur in l. 7. aph.85. pag.166.

Ferula.

Ferulæ in deligationibus, quales eſſe debeãt lege in l. de Chirur. offi. pag. 186. nu.9. Et qualem eſſe cõueniant in fracturæ partibus in li. de Frac. pag.187. nu.6. & in quibus uitandæ ſint ferularum locationes in eodem lib. pag.188. nu.20.

Feſtucas in febribus acutis aut peripneumonijs, aut phrenitide, aut capitis dolore legere lethale. Sic ſcribitur in l. prog. pag.166. nu.4.

Fex uini cõbuſta. in l. de natu. mul. nu.29.

Fibri teſticulus in ſuſſimento ad os uteri hians in l. de ſuperfę. nu.19.

Ficus.

Scriptũ eſt in l.2. de Dię. n.17. ficus primæ peſsimæ ſunt; quia ſucco ubertiſsimę: optimæ aũt ſunt poſtremæ. ficus, & uuæ paſſæ æſtuoſæ ſunt, ſed aluũ mouẽt. ficus uiridis humectat, & aluũ mouet, ac calfacit. humectat; quia ſucco plena eſt. calfacit, propter ſuccũ itidem, aluum mouet propter ſucci dulcorem. ficus aridæ æſtuoſæ ſunt, ſed aluo ſecedunt. Et in l. de inter. affe. nu.21. euomat, donec ficus euomuerit: hæ enim poſtremum euomuntur.

Figura.

Figura in cõpoſitis eſt quędã forma; propterea q̃, quemadmodũ forma materialis habet uim actiuã, & paſsiuã; ſic figura compoſiti. & hæc eſt determinata quantitas corporis, ſiue potius qualitas in quantitate. In figura reperiuntur hæc contraria: rectũ. ſangulare, & circulare. atque unaquæque in eo, q̃ formalis eſt, agit: in eo, quòd eſt materialis, patitur: nã figura circularis ad uelociorẽ motum facit, & maxime capax eſt: uerùm Hip. in corporibus noſtris nos docet quænã formæ agant, & quæ patiantur. Et ſic diuidit eas in l. de uete. med. pag.6. nu.39. figuræ aliæ cauæ ſunt, & ex amplitudine in arctũ coactæ, aliæ expãſę, aliæ ſolidæ, & rotundæ, aliæ latæ, & penſiles, aliæ extentæ, aliæ longæ, aliæ denſę, aliæ raræ, & hiãtes, aliæ ſpongiformes, ac molles. quæ igitur ex his trahere ad ſe, allicereque humiditatem ex reliquo corpore maxime poſſunt? equidem puto tales eſſe, quæ ex cauitate, & amplitudinẽ in arctum ſunt coactę. id quod ex manifeſtis forinſecus condiſcere oportet, partim quidem, quod ore hians nihil ſane humoris attraxeris: ubi uerò labra foras produxeris, contraxeriſque, ac compreſſeris, inſuperque fiſtulã admoueris; facile ſanè attraxeris quicquid uolueris: partim uerò quod cucurbitæ, quæ corpori adponi ſolent, ex amplitudine in anguſtiam arctæ ad hoc factæ ſunt, ad trahendum uidelicet, & alliciendum ex carne. ſunt aũt & alia multa eiuſcemodi. uerũ intra hominẽ natura, & figura talia ſunt ueſica, & caput, & uterus in mulieribus. atque hæc manifeſte maxime trahunt, & ſemper plena ſunt attractæ humiditatis. at uerò cauæ, & expanſæ figuræ, influentem quidem humorem maxime omnium ſuſceperint, nõ autem ſimiliter attraxerint. ſolidæ autẽ & rotundę, neque attraxerint, neque ſuſceperint: dilabitur. n. & nõ habet ſedẽ, in qua maneat. & n.40. Spõgiformes uerò, & molles, uelut lien, pulmo, & mammæ, ubi admotæ maxime fuerint, & adhæſerint, ebibũt, duraq; fiunt, ac augeſcunt humore accedente maxime pulmo: non. n. in uentriculo ineſt, in quo humorem extrinſecus cõtineat ipſe uẽtriculus, in quo eſt humor, ut quotidie exhauriatur: ſed cum biberit, & ſuſceperit ipſe in ſeipſum humorẽ, & uacua, & rara, ac parua penitus explentur, & pro raro ac molli durus, ac denſus euadit, & neque concoquit, neque admittit, atque hæc patitur propter figuræ naturam. quæcunque autem flatum, & reuolutiones operantur in corpore, ea in uacuis, ac amplis, ueluti uentre, ac pectore ſtrepitũ, ac ſonitũ facere ſolent: etenim quòd nõ ſic repleant, ut ſtent; ſed habent tranſmutationes, & motus; neceſſe eſt, ut ab ipſis, & ſtrepitus, & manifeſtæ commotiones fiant. quæcunque uerò carnoſa ſunt, & mollia in talibus torpores, & excreſcentia, uelut in trucidatis fiunt. Et nume.41.

multæ

multę uerò etiam aliæ & extra,& intra corpus figurarum ſpecies ſunt, quæ magnopere inter ſe differunt, quod ad affectiones pertinet, tum ægroto, tum ſano: uelut capita parua, aut magna, colla tenuia aut craſſa, longa aut breuia, uentres lungi, aut rotundi, pectoris, & coſtarum latitudines aut anguſtiæ, & alia infinita, quæ omnia noſſe oportet, quatenus differant: quò cauſas ſingulorum cognitas probe obſerues.

Figura porrò dicitur poſitio alicuius membri ſiue decens, ſiue indecens, ueluti legitur in lib.6. de morb.popu.ſect.3.par.16.figuræ leuantes, ſicut qui manibus ſarmenta complicabat,& cõtorquens præ doloribus decumbebat, ſummum paxillum apprehendẽs ille inhæſit,& leuatus eſt. ubi Gal.ait, ſi ipſe dum ſarmenta contorqueret, in laſsitudinem incidit, non eſſet hoc inconueniens ex ea figura dolorem fuiſſe leuiorem factum. ſed in lib. de Frac.pag. 188. nu.12.agitur de figurarum deligationis ſumma. Et in lib. de Chirur. offi. pag. 185. nume.7. legitur de figura quæ doloris exors eſt, & ſecundum naturam.

De Fiſſuris.

Fiſſurarum oſsium ſpecies omnigenæ, ſcribuntur in l.de Cap.uuln. pag.183. nu.7. Et fiſſuræ ex contuſione depræhẽſu difficiles quæ in eod.l.n. 17.

Fiſtula.

Fiſtularum generatio legitur in l. de Fiſtu. nu. 1. Et fiſtulæ primum creſcentes, ſunt reſecandæ, ut ſcriptum eſt in l.eodem lib. nu. 1. Fiſtulæ difficillimæ. quæ in cartilaginoſis, & e carnibus locis ſunt & cauæ ſunt,& procedunt, ac ſanie manant ſemper, & caruncula in oſculo ipſis ineſt, curatu autem faciliores ſunt, q̃ quæ in mollibus,& carnoſis, & nõ neruoſis exiſtunt. ſic ſcribitur in lib.de Coac.præ.nu.3. Et cui fiſtula refrigebatur, tuſsiculæ permanere impediebant, ut proditum eſt in lib.6.de morb. popu. pag. 146.

Flatus.

Flatus non unica eſt ſignificatio: aliquando.n. ſcribitur pro crepitu, ut in l.6.aph.73.& in lib.1.de mor.pop.ſect.3.atque in pluribus locis. Et in lib.2. de Diæ. Quod uerò intus manet, flatum inducit, & partim ſuperne eructatur, partim inferne ſecedit. aliquando pro ſpiritu ſumitur hæc uox, ut in l. de Flati. ubi inquit. ſpiritus, qui in corporibus inſunt, flatus uocantur: qui extra corpus exiſtunt, aer. aliquando pro inflatione uſurpatur, ut in lib. 2. de mor.de morbo ructuoſo, ubi ait. Venter flatuoſus fit.i. inflatur, ac durus fit. ſic in l.2.de morb.mul.ſi uteri inflati fuerint, uenter attollitur, & flatuoſus fit ſiue inflatur,& durus fit. Quæ bona, quæue mala adſerant flatus, lege in l.de Flatibus.pag.40. Cauſa flatuum in corpore eſt debilitas caloris. ſed & edulia flatus progignunt, ut apparet in lib. de Affect.pag.82. nu.44. ſic pituita: nam legitur in li.de Inter.affect.pag.87. nu.26.cum in hepar pituita acceſſerit, & hepar ipſam ſuſceperit, & humectum fuerit; ſtatim calorem exhibet,& flatum inducit. deinde tẽporis progreſſu aqua impletur. De flatu, ſiue crepitu hoc accipe ex lib. prog.com.2.par.14.ſi flatus ſiue ſonitu excernatur; optimus eſt. melius uerò eſt, quoties erumpit cũ ſonitu, quàm ſi condatur, ac reuoluatur. quòd ſi ita excernitur; indicio eſt hominem uexari dolore, aut delirare, niſi ſponte dimiſerit flatum. Et propterea mirum non eſt, ſi Hip.in l.de mor.popu.dum hiſtorias recitat de ægro. flatus hos commemoret: ſiquidem plurimum ad futuri prædicationem faciant.l.Ventus.

Floridum.

Floridum corpus opponitur gracili: nam in l. de loc.in ho.pag.33.nu.53.Hoc faciunt & aluum ſubducentia,& florere ipſum facientia: gracile faciunt corpus & reliqua omnia contraria his facientia. Et nu.36.eiuſdem lib. Ex iiſdem & ſplen floreſcit, & corpus contabeſcit.cum autem corpus tenue fuerit, & ſplen floruerit.ſed dicitur & forma florida, ueluti in l.de ae.aq.& loc.pag.ubi ſic ſcriptum eſt. Hominum formæ boni caloris ſunt,& magis floridæ, hoc eſt, uiuidiores. Floreſcit etiam cerebrum: ſiquidem legatur in l.de mor. ſac.nu.7. purgatur, & floreſcit cerebrum, ut aliæ partes. Et in lib.6. de morb. pop. ſect.3.legitur floridum corpus, hoc eſt, ut explicat Galen.floridum corpus fit & ex exercitationibus,& in illis alioqui, qui bono refecti ſunt ſanguine. Et in l.2.nu.23.aſperitas effloreſcebat. Floret quoque morbus: ait enim Hip.in lib. de morb. ſac. pag.59. nume.18. A familiari,& conſueto floret, ac augeſcit morbus: ab aduerſo, & hoſtili perit, & diſsipatur. & in lib.2.de morb.pop.ſect.3. ſputa multa, florida, laborioſa. Et infrà. lingua florida. Et ſuprà ſec.2. ſubfloridum ſpuebat. Et in lib.2.pror. par. 55. capite dolentes &c. & floreſcentes.i.impenſe rubentes.

Fluuidum.

Corpora ubi quis purgare uoluerit, oportet fluuida facere. ſic legitur in l.7.aphor.67.uidetur autem declarare, quid fluuidum ſignificet in l.1. de mor.muli eb.pag. 100.nu.1.cum ait. mulier quæ non peperit, grauius.& citius è menſibus ægrotat, quàm ea, quæ peperit: cum enim peperit; uenulæ fluuidiores ſunt ad menſes. fluuidas autem ipſas facit purgatio illa, quæ fit à partu.& ubi hæc erumpit; uicinæ maxime uentri, ac mammis corporis partes diſcindun tur: diſcinditur item reliquum corpus. deinde neceſſe eſt uenas magis aperiri,& ampliores, ac fluuidiores ad menſes fieri. Et ſic fiunt uenæ fluuidæ. corpora uerò quo pacto reddantur fluuida leg. Concocta medicari.

Fluxio.

Legitur in lib.de loc.in homi.pag.31.nume.15. Fluxiones fiunt perfrigerata ualde carne,& percalfacta, ac ſuperinflammata. propter frigus fiunt, cum caro in capite,& uenæ tenſæ fuerint: hæ enim horrente carne,& ad anguſtias perueniente adſtrictaq; ac excludente humiditatem exprimunt. & ſimul carnes ipſę contrà exprimunt ad anguſtias peruenientes: & capilli ſurſum erecti fiunt, utpote ſimul undiquaque fortiter compreſsi. quicquid igitur inde expreſſum fuerit, id ipſum quocunque contigerit, fluit. fluit autem etiam propter caliditatem, cum carnes rarefactæ tranſitus præbuerint. & humor calefactus tenuior redditus fuerit: omnis enim humor calefactus tenuior fit,& omne cedens fluit, maxime uerò, ubi ualde fuerit inflammatum, propter hanc fluit cauſam. & alia ibi leg. de Fluxione. ſed ſubdit nu.18.fluxiones de capite ſeptem ſunt, in nares ſcilicet, in aures, in oculos, in thoracem, in medulam, retro ad uertebras, & in carnes. primę tres ſunt cõ-

ſpicuæ cum in thorace influxerit præ frigore; bilis fit. magis autem in thoracem præ frigore fluit; propterea quòd facilis eſt fluxio ad guttur, utpote non contectum. ſuppurati fiunt, itemq́ue tabidi hi quibus in thoracem fluxerit: cum uerò in medulam; tabes occulta oboritur. cum retro ad uertebras, & in carnes; hydrops fit. Et nu. 14. labor, & dolor fit, ubi à carne humiditas fluxerit uitioſa: primum enim articulus ſtabilitur: non enim lubrica eſt humiditas, quę de carne influxit. deinde ut multa, & ualde ſparſa & ex carne non irrigata ſemper reſiccatur, & ut multa exiſtens, & articulo ipſam non capiente, effluit: & male ſtabilita eleuat neruos, quibus articulus colligatur, & ipſos diſſolutos facit. & propterea claudi fiunt, cum hoc magis fit. ſigna uerò uniuſcuiuſque fluxionis comperies in eodem lib. pag. 31. nume. 20. uſque ad 36. ibi quoque uide curationes. Et in l. de morb. ſac. pag. 58. nu. 7. ſi colliquatio moderata facta fuerit, ſaniſsimum caput habebit. Si uerò amplior à toto cerebro; morboſum caput, augeſcens ſœtus habebit, & ſonitus plenum, & neque ſolem, neque frigus tolerabit. ſi uerò ab una aliqua parte colliquatio contigerit aut ab oculo, aut ab aure, aut uena aliqua ſimul gracilis facta fuerit; ille ſic afficitur, qualiter ſane colliquatio contigerit. & ſubdit. ſi porrò ad cor progreſſum fecerit defluxus; palpitatio apprehendit, & anhelationes, & pectora corrumpuntur. Et ſubdit. ſi in uentrem fluxio fuerit; profluuia alui apprehendunt. Si uerò ab his uiis excluſus fuerit, & in uenas, quas dixi defluxum fecerit, mutus fit, & ſuffocatur, & ſpuma ex ore effluit, & dentes conſtringuntur, & manus conuelluntur. Et in lib. de Glan. pag. 26. nume. 8. fluxiones de capite uſque ad ſecretionem contingunt, per aures ſecundum naturam, per oculos, & per nares. atque hæ tres ſunt. & aliæ per palatum in guttur, & in gulam, & aliæ per uenas in medulam ſpinalem, & in ſanguinē. quæ omnes ſeptē numero exiſtūt. hæ fluxiones cerebri ſordes, ac purgamēta diſcedētes ſunt. & ſi nō diſceſſerint morbus ipſi inde oboritur. ſic autē, & reliquo corpori aliqui morbi accedunt; ſi intro abierint, ac diſceſſerint hæ fluxiones, & non foras. & rurſus turbatio multa oboritur; ſi hianter, ac affatim attrahat, & acrem quidem fluxionem cerebrum demittat, quæ influxiones corrodit, & exulcerat. & ſi id, quod cerebro influit, copioſum fuerit, fluxio deſcendens non deſinet, donec multitudinem influentis exhauſerit: atque ſic id, quod influit foras demittens & aliud ſuſcipiens, ac ſemper in conſimili ſtatu conſiſtens, & humores trahit, & morbos facit. ambo autem magno tædio, ac moleſtia naturam frangunt, quæ ſi fuerit affecta, doloroſa afflictio exiſtit. affectiones enim naturæ ſunt prædictæ fluxiones, & multitudinem moleſtè ferunt, at morſum, ac roſionem perceptant: ex eo quod præter rationem, & non conſuetum exiſtit. At uerò fluxiones aliæ ſunt pituitoſæ, aliæ bilioſæ, acres, ſalſuginoſæ, & nitroſæ, de quibus nihil eſt quòd dicam. De curatione uerò fluxionum uniuerſali ſcribuntur in lib. de loc. in homi. pag. 33. nu. 42. hoc modo. morbos à principio curare oportet, & ſi quidem à fluxionibus fiant; primum fluxiones ſedare: ſi uerò ab alia cauſa; principium morbi ſedare, ac curare: deinde id quod influxit, ſiquidem multum fuerit; educere: ſin modicum; per dię tam moderari, ac cōponere. Et nu. 47. fluxione ex capite fluente uomitus conducit. ſed ſi fluxio fuerit in nares; curationē habes. nu. 20. eiuſdē lib. ſi in oculos, nu. 21. 22. & 23. ſi in thoracem fluxerit nu. 24. uſque ad 29. ſi in ſpinam; nu. 29. ſi per gulam in uentrem. nu. 32. ſi retro in carnem iuxta uertebras. nu. 33.

Fluxus muliebris. l. Menſtrua.

Fœcundæ quæ ſint mulieres, ac de Fœconditate. l. Conceptio.

Fœmina.

Vbi fœmelam generare uolet; cum plurimi menſes prodierint mulieri, & dum adhuc eunt, coeat, ac dextrum teſtem obliget quantum id tolerare poterit. hæc ſcripta ſunt in l. de ſuperfętatione. pag. 23. n. 18. cœterum fęmela ab aqua magis & à frigidis, ac humidis, & mollibus augeſcunt, tum cibis, tum potibus, itemq́ue ſtudiis, ac exercitijs. ſi igitur fęmelam parere uelit, diæta ad aquam uergente utēdum eſt. & non ſolum uirum hoc facere oportet, ſed etiam mulierem: non enim ſolum quod à uiro ſecernitur auctile eſt, ſed etiam quod à muliere. rationē uerò lege in l. 1. de Diæ. pag. 43. n. 22. ſed in l. 6. de morb. popul. pag. 145. ſect. 4. hircire incipiens uter teſtis extra apparuerit, ſi quidem dexter; maſculum: ſi uerò ſiniſter fęmelam portendit. tertio menſe mouetur maſculus, & quarto fęmela, quia debilior eſt. & primum quoque conſormatur maſculus: nam fartiore, & craſsiore genitura fit. ſic in l. de natu. pueri. n. 14. uerùm in l. de Octi. par. pag. 21. n. 9. cum filiæ à matre ſegregatę fuerint citius quàm filii pubeſcūt & ſapiunt, & ſeneſcunt propter corporum imbecillitatem, & uictus rationem.

Fœtor.

In l. 2. de mor. pag. 68. nu. 46. Vbi iam pus circa cor putruerit; nidoroſum odorem prunis iniectum de ſe præbet: & cerebrum concaleſcens ſalſuginoſum humorem effundit, qui aluum mouet. Hinc obſeruandum eſt ſputum fœtidum ex partibus circa cor deriuari: & ſalſum ex cerebro. Et in l. 4. de mor. n. 21. a quo fœtor perueniat, uidetur explicare, cum ait. Si multum fuerit id, quod affligit, in corpore, plus, quàm opportunum eſt, & aceruatim robuſtū; turbatur ad uentriculum. &, cum non poſsit calorē ſufferre corpus; eo fruitur, & graueolentiam circa ſpiritum fieri neceſſe eſt. & hic apparet à calore prę ternaturali fieri graueolentiam. Et propterea excretiones fœtidæ, ut legitur in l. 4. aph. 47. in febribus non intermittentibus, malæ. Et in l. prog. com. 1. par. 41. pus minime fœtidum, æquale, lęue, candidum, optimum. contrà peſsimum: nam, ut exponit in com. Gal. graueolentia putredinis eſt, non concoctionis ſignum. quam ob rem exitioſior deiectio eſt fœtida, ſicut & in l. prog. com. 2. par. 22. explicat Hip. hinc ſequitur illa part. 41. eiuſdem com. quæ eſt. Vomitio liuida ſi graueolet; ocyſsimam indicat abolitionem: indicat enim, ut exponit Gal. putredinem cum extinctione caloris. deinde ſubdit Hipp. quaſi declarans affectionē quācúque deteriorē euadere, cui permiſceat putredo, & inquit. Omnis ſubputris, ac fœtidus odor in oī uomitione malus eſt.

Fœtus.

Scriptum eſt in l. de Geni. pag. 13. n. 7. ſi mulier conceptura eſt; non procedit foras, ſed manet in ute

ro

ro genitura : nam uteri ſuſceptam, & roaclusā in ſe ſe continent, oſrulo nimitum ipſorum præ humiditate contracto, ar concluſo: ſimulque permiſcentur tum quæ à uiro uenit, tum quæ à muliere emmiſſa eſt. Et primis diebus ut legitur in li. de natu. pue. pag. 15. n. 14. paurisſimus ſanguis à muliere in uteros uenit, deinde copioſior. ſed ut ait in eodem l. n. 1. genitura primum ſimul miſcetur, ut pote muliere non quieſcente. eoaceruaturque, ac rtaſſa per calorem euadit. deinde ſpiritum concipit, nempe in calido exiſtens, & poſtea matre ſpirante. hic uerò ſpiritus ſibi ipſi uiam foras facit, & per mediam genituram erumpit: & ruſus alius frigidus à matre inſpirat. id autem quod caleſcit, trahit ſpiritum frigidum per fiſſuram, unde nutritur. genituræ autem calfactæ, ac inflatæ ex toto, pellirula forinſecus rircundatur, & iuxta medium tranſit ſpiritus per pelliculam. atqui genitura quæ ſex diebus in utero manſit ſimilis eſt, ſi quis ouo crudo & externam teſtam circuncirca adimat, in interna uerò pellicula incluſus liquor, pelluceſcat. uidi eam, ut inquit Hip. in eodē lib. nu. 4. tuber erat liquor, & rotundus, in pellicula uerò fibræ quædam albæ, ac craſſæ ineſſe uidebantur, cum cruore craſſo, & rubro obuolutę: cirrum autem pelliculā foris cruenta ueſtigia inſtar ſugillatorum: iuxta mediū uerò tenue quid eminebat, quod mihi umbilirus eſſe uidebatur, & per illum ſaue ſpirationem extra, & intro primum facere apparebat: quin & pellicula genituram ambiens, ar complectens, tota ex illo tendebatur. & n. 5. genitura igitur in pellicula eſt, & ſpiritum habet intro, & foras, & augeſcit a matre, ſanguine in uterum deſcendente à toto corpore mulieris. luis in orbem forinſecus pellicula rirrunſtat, ſimulque rum ſpiritu ſanguis intra per pelliculam trahitur qua parte perforata eſt: & à genitura diſtat, rongelaturque & futuro animali augumentum præbet. cum antem tempus arreſſerit, ruſus alię pelliculę intra primam pellirulam tenues, & multæ circumtenduntur eo modo, quo prima pellicula facta fuit. ſunt autem & hæ à umbilico extentæ, & inter ſe mutua liganienta habēt. hoc facto, ex deſcendente à matre ſanguine, & congelato raro fit. ſanguis autem procedit ſenſim, & modice, ritra dolorem, quotidie in uterum ipſum. iuxta mediam autem carnem umbilicus diſtat, per quem ſpirat, & alimentum, ac incrementum capit. ner illa ſententia, quæ legitur in li. de Car. pag. 19. nu. 8. eſt conſona opinioni Hip. nam ſic legitur. puer in utero comprimens labra ex utero matris ſugit tum alimentum, tum ſpiritum. quod quidem uerum non eſt. ſed liber hic nō eſt abijciendus, neque negligendus: ſi quidem ab aliquo imperito hær uerba addita ſint. Et n. 7. raro ſpirans ſanguinem atrahit in incrementum. & ſi utilis non ſit; in ſinus pellicularum ſecernitur. ręterum raro augeſrens à ſpiritu artirulatur, & abiit in har unumquodque ſimile ad ſimile, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, & unumquodque in propriam regionē iuxta rognationem ad id, à quo genitum eſt. & quæcunque a denſis genita ſunt, denſa ſunt: & quæcunque ab humidis, humida. Et n. 14. articulatio rōtingit in fœmela in diebus quadraginta duobus, in maſculo in triginta: genitura enim fœminea debilior eſt, ac humidior quam maſcula, & idcirco illud eſt animaduertendum, quod ſcriptum eſt in l. de Geni. pag. 13. n. 7. & id eſt. quandoque fortius eſt ſemen à muliere emiſſum, aliquando uerò debilius, ſimiliter etiam id, quod uir emiſit & eſt tum in uiro fœminrum, itemque maſculum ſemen, tum itidem in muliere. fortior autem maſculus fœmina eſt. neceſſe igitur eſt maſculum à fortiori ſemine generari. quapropter ſi ab utriſque ſemē fortius prodierit, maſculus erit partus, ſi uerò debile; fœmina naſretur. utrū autem multitudine ar ropia præualuerit, iuxta illud ipſum partus naſcetur: ſi enim multo plus fuerit debilis ſeminis quàm fortioris; ſuperatur forte, & debili permixtum, in fœminam tranſit. ſi uerò plus fuerit fortis ſeminis, quàm drbilis, ſuperatur debile, & in marem tranſit. Et ſubdit. procedit non ſemper ab eodem uiro genitura fortis, ſed neque ſemper debilis, ſed aliàs alia: atque fir etiā in muliere rea habet. & in ipſa genitura egreditur, & maſculinum, & fœmineum ab omni rorpore, & à debilibus debilis, & à fortibus fortis. Et in l. 1. de Diæ. pag. 43. nu. 22. fœmellæ ab aqua magis, & à frigidis, ac humidis, & mollibus augeſcunt, tum ribis, tum potibus, itemq; ſtudiis, ac exercitiis. maſculi uerò magis ab igne, è ſiccis uidrliret, ac calidis cibis, & reliqua diæta. Et ſubdit nu. 23. corpora maſrula ſi ab utriſque ſecreta fuerint; augrſcunt pro re præſenti, & fiunt hi uiri animis ſplendidi, & rorpore fortes; ſi non à diæta poſtea detrimentum ſentiant. ſi uerò uiro maſculū ſecernatur, à muliere uerò fœmineum, & ſuperauerit, ſi ita rontingat, maſrulum; corpus ſane maſrulum augeſrit, fœmineum uerò minuitur, & in aliam ſortem ſerernitur. & hi quidē minus prioribus ſplēdidi fiunt: tamē quia maſculum uiro ſuperauerit; uiriles euadunt. ſi uerò muliere quidem maſrulum ſeeretum fuerit, à uiro autem muliebre, ſuperauerit autem maſculū; augeſcit eodem modo ſicut prius, fœmineum uerò minuitur, & fiunt hi Audrogyni. i. uiri effęminati, atque ſic rrćte appellantur. trea igitur quidem hæ ſuut generationrs maſculorum differentes in eo, quod magis, aut minus tales ſint, propter partium æquæ temperamentum, & alimenta, & inſtitutiones, ac conſuetudines. Et nu. 24. ſi ab utriſpue fœmineum ſecretum fuerit; fœminoſiſſimæ, ac ingenioſiſſimæ fient. ſi uerò à muliere quidem fœmineum, à uiro autem maſculum, ſuperauerit autem fœmineum; audaciores quidem, prioribus fieut; uerumtamen ornatæ, ac moderatæ etiam ipſæ. ſi uerò à uiro quidem fœmineum, à muliere autem maſculū ſerretum fuerit, & fœmineum ſuperauerit; augeſcit eodem modo, & fiunt hæ audaciores adhuc prioribus, ac uiriles, ar uiragines nominantur. atque hinc oritur ſimilitudo fœtus ad parentes: nam legitur in li. de geni. pag. 13. nu. 8. ex quacunque corporis uiri parte plus prodierit in geuituram quàm mulieris; partus ille magis ſimilis erit patri. undecunque uerò à corpore mulieris plus uenerit, magis aſſimilabitur matri. eſt autem impoſſibile, partum per omnia matri ſimilem eſſe, & patri nihil, aut uir e uerſa, neque alteri quirquàm ſimilem eſſe: ſed utriſque neceſſe eſt in aliquo ſimilem eſſe, ſi quidem ab utriſq; corporibus ſemen in partum procedit. uter autem tandem plus contulerit ad ſimilitudinem, & à pluribus corporis regionibus, illi magis ſimilis eſt. Contingitque aliquando, ut filia nata, maiori ex

parte

parte,magis ſimilis ſit patri quàm matri,& filius natus aliquando magis ſimilis eſt matri, quàm patri. Et ſubdit. quandoque partus tennes,& debiles generautur ex patre,& matre craſsis,ac robuſtis. & ſi quidem multis iam generatis pueris tale quid contingat;manifeſtum eſt.quòd fœtus in utero ægrotauit & ab utero quid de ſuo ipſius increme oto foras prodiuit,ntero nimirum amplius hiante: & propterea debilis factus eſt,unumquodque autem animal iuxta proprium robur ægrotat.ſi uerò omnes pueri nati debiles fuerint,uteri ipſi in cauſa ſunt,anguſtiores quàm oportet exiſtentes.ſi enim non habuerint ſpacioſitatem , in qua fœtus nutriri poſsit ;neceſſe eſt ipſum tenuem fieri,ut pote qui non habeat ſatis amplum locum ad incrementum capiendnm. ſi uerò habeat ſatis amplum locum,& non ægrotet;ueriſimile eſt ex magnis parentibus magnam ſobolem generari.porrò autem maſculus primum mouetur, quia ſortior eſt,quàm fœmella: & primum quoque conformatur: nam à fortiore , & craſsiore genitura fit.at de alimento pueri.l.in l.de natu.pue.de Sept. par.ac de Octim.itē de perditione fœtus, & de cauſa in li. de Geni.& in l.Mul.ſimiliter ſigna mortui fœtus deſcribūtur in l.de ſuperfę.pag.21.n.6.& in l.mul.quòd uerò ſeptimeſtris fœtus uitalis ſit, octimeſtris uerò non l.in l.de Carni.pag.20.nu.22.Et in l.de Sectim.par. n. 1.in quo lib.n.2. fertur abortus plurimos in primis quadraginta diebus fieri. & n.4.de octauo menſe agit,& cur partus non ſuperſtites maneant.id quod quidem & legitur in lib. de Octim.partu.n.1.decimeſtres autem non pereunt, ueluti ibi ſcriptum eſt. fiunt & undecimeſtres partus quemadmodum in eodem l.n.5.legitur.ſed ut finem imponamus huic parti,legamus ea,quę ſcripta ſunt in l.de Alim.pag.54.n.9. ad figurationem,ſoles triginta quinque:ad motum,ſeptuaginta:ad perfectionem ducenti, & decem. alii tradunt: ad formam quadraginta quinque:ad motum ſeptuaginta ſex.ad exitum ducenti,& decem:alii ſic:ad formam quinquaginta:ad primum ſaltum centum: ad perfectionem trecenti.alii ſic:ad diſcriminationem,quadraginta:ad tranſitum,octoaginta:ad clapſum ducēti quadraginta. non eſt,& eſt. gignuntur autem in his & plures,& pauciores,ſecundum totum, & ſecundum partea. non multo autem plures, aut pauciores uerò tot,& quæcunque alia his ſimilia.

De Fomentis.

Fomentis plurimum uſus fuit Hip. ad præparandos humores, ut facilius euacuarētur, ad ſedandos dolores, ad duritics emoliendas, atque ad concoquendas. ſed quo modo has cooſequantur facultates,ſcribitur in l.de Flat.pag.40.n.14.& talis eſt.ſolent quidam calida fomenta extra adhibentes dolorem mitigare:rarefacto enim corpore à calore, fomentum ſpiritus inde exhalar,ut quies aliqua,& mitigatio contingat dolorum.at uerò fomenta alia humida ſunt,alia ſicca: & utrorumque alia calida, alia non calida.& propterea ſcriptum eſt in li. de Vict. ratione in morb.acu.com.2.par.1.lateris dolorem ſiue per exordia ſuerit,ſiue poſtea obortus ſit,tentare calidis fomentis diſſoluere,non abs re exiſtit. Et ſubdit part. 2. fomentorum calidorum probatiſsimum eſt aqua calida uel in utre,uel in ueſica,uel in uaſculo æneo, aut teſtaceo poſita. & hic nos habemus in quo uaſe reponi debeat materia fomenti calidi, & humi. & part. 3. dat hoc præceptum.uerum prius molle quipiam lateri, nt mitior. & iocundior fotus fiat,ſupponere oportet:quę.ſ.ut exponit Gal. lateri quadrare, & cohærere debeant, ut nullo pacto angat;ut lana mollis, uel linteum multiplex. & par. 4. aliud inſtrumentum dat, & inquit. utilis & ſpōgiæ mollis, & magnæ, atque ex aqua calida expreſſæ explicatio. ſed fomentum linteo ueſtiendū, ut uis eius pluſculo ſufficiat tempore, & permaneat: atque ſimul ne halitus ad laborantis ſpiritum feratur, niſi ſorſan, & id prodeſſe aliquando uideatur:nempe interdum prodeſt. Et ſubdit par. 5.& docet fomentum ſiccum, qnale eſſe debeat, cum ait. præterea & hordeum,& eruum in aceto ita diluto, ut paulò acidius ſit,quàm ut quis bibere poſsit,madefacta,perfuſaque,& feruefacta,atque in ſacculos coniecta lateri apponuntur:atque ad hunc modum furfur.& n.6.ſiccis ex fomentis maxime conueniūt; quæ ex ſale, & milio frictis,ac torrefactis, atque in ſacculis concluſis parantur.leue ſiquidem quipiam, & beneuolum,& iocundum eſt milium.& par.7.fomentum eiuſmodi,& dolores ad clauiculam,& humerum pertinentes ſoluit.& par.8.ſectio autem nō ſimiliter tollit dolorem, niſi his ad clauiculam pertingat.& par.9. uerum ſi fomentis dolor non placetur ; non diutius calofacito : ſiccat enim id pulmones, atque ſuppurationem excitat. hæc ſunt uerba Hip.ex quibus intelligere poſſumus,quando,& quomodo utendum ſit fomētum, & quod aliud eſt ſiccum,aliud humidum.

Sed quibus morbis conferat,uidendum eſt: ſcriptum eſt in l. de inter.affec.pag.90.n.47.in uoluulo fomento prius adhibito,cneorum bibendum dato.& n. 55. in coxendicum morbo à bile facto poſtera, aut tertia die adhibito fomento,lacte aſinino cocto ſubpurgato.Et n.56.cnidium granum bibendum dato,adhibito prius fomento.& n.57.in morbo coxendicum à ſanguine facto fomentum adhibeto,& cucurbitam affigito. & in com.4.in uict.ratione.in mor.acu.pag.28.talibus prius adhibitis fomētis,uenam confeſtim ab initio ſecare oportet. & in l.de inter.affec.n.31.ubi primi dies præterierint in morbo hepaticò quodam,fomentum adhibeto:deinde ſcammonio ſubpurgato. & num.15.in renum morbo cum ſcammoniæ ſucco, aut ipſa radice, fomento prius adhibito,totum corpus purgato. & n.22.in pituita ſi clyſterem non uoluerit ; humectum hominem facere oportet,fomento humido admoto.& in l.de nat. mul.pag.93.nu.7. ſi complicatum fuerit os uterorum,urina humana foueatur, & poſt fomentum lenticulæ decocto lauetur. & poſtquàm lota fuerit, uteri unguento ægyptio foueantur. & n.30.ſi aqua in uteris gignatur ; collutione facta & fomento adhibito,cyclaminum apponito.& n.35. ſi inflati fuerint uteri; pharmacum deorſum purgās bibendum dato,& calida lauato, ac fomētum adhibeto, Et ſubdit.frequentiſsime totum corpus foueto.tunc autem, & ſub pudenda odorata ſuffiantur: ſub nares autem graueolentia.& in l.5. de mor.popul.pag.140.n.7.in coxā marcorem habuit,& oſſe din diſparato.ſectus eſt,& poſteà uſtus,cœpit conuulſionem. curabatur tepefactoriis utriculis, & fomentis erui per totum corpus.& in 2. lib. de morb.

mul.

 285

mul. pag. 113. nu. 8. ſi inflammati fuerint uteri, aut concluſi; fomenta adhibere oportet mollia, donec os uterorum molle ſit: poſt fomenta, inſulis qualibus opus habere uiſæ fuerint. Et in l. 5. de mor. popul. n. 23. doloribus circa lumbos, & crura, & coxam ex laboribus obortis aquæ marinæ, & aceti calidi fomentum confert, ita ut uel aſpergas, uel ſpongiam his imbutam adhibeas. deligare uerò oportet lanis ſuccidis, & pellibus agninis. Et in l. 6. ſect. 2. latæ puſtulæ non ualde pruriginoſæ ſunt. hyeme ubi ad ignem inungeretur, aut calida lauaretur; opem ſentiebat, uomitus nõ proderant arbitror ſi quis calida fomenta adhibuiſſet, opem ferre potuiſſe. & in l. 7. ad collum conuulſum utriculi, & fomenta & n. 27. eiuſdem lib. ex fomentis, ut uidebatur, calores nullo tempore relinquebant, magis tamen ueſperam augeſcebãt, ſudores fiebant per totum corpus. & in l. de ſuperſę. pag. 22. n. 3. ſi uitali puero naſcente ambo crura in propatulo manſerint, neque alio proceſſerint; fomenta uti opus eſt, à quo humectiſſimus uterus reddatur. habeat autem odorem ipſum fomentum. Et n. 14. cum os uteri non recte habeat, ita ut genituram non ſuſcipiat; per totum corpus fomentum adhibere oportet, & pharmacum bibendum dare. & in l. de loc. in homi. pag. 31. n. 29. ſi intumuerint nares, & pituita plenæ fuerint, atque ea compacta; oportet eam attenuare, aut fomentis, aut medicamento, & non auertere. Et n. 33. cum fluxus hydropem fecerit, ſi magis ad cutem ſeceſſerit; externis partibus fomentum adhibebis: ſi uerò intro ad uentrem; medicamentum bibendum dabis. & n. 35. in tabe ex fluxione retrorſum, medicamentum potandum præbe elaterium deorſum purgans, & infernè aluum lacte infuſo elue. de cętero fomentis utere. & in l. 3. de Diæ. pag. 50. n. 10. ad repletionem curandam maxime mollibus fomentis hominem foueamus: aut ſi id fieri nequeat, multa calida lauemus. & in l. 2. de mor. pag. 65. n. 14. in dolore capitis poſtea leuibus fomentis aures foueto, ſi obſurdeſcant. Et ſubdit. hunc multa calida lauato, & ſpongias aqua calida imbutas exprime, & tepidas ad aurem appone. ſi uerò neque ſic erumpat; auri fomentum adhibeto. & n. 16. in alio capitis morbo ſedato dolore, fomento capiti adhibito, ac nares medicamento apponito. Et interpoſito triduo, medicamentum deorſum purgans exhibeto. & n. 25. ſyderatum multa calida lauato, & calefactoria ad caput adhibeto. à fomentis uerò myrrham, & æris florem in nares infundito. & n. 26. in angina poſt cucurbitam affixam fomentum ex aceto, nitro, origano, & naſturtii ſemine adhibeto. & nu. 39. ex laſſitudine, aut profectione febre correptus, ad quartanam ſi quis deueniat, fomentis adhibitis allium dato in melle tinctum. & in lib. 3. de morb. pag. 72. n. 13. in tetano inducendæ ſunt fortes, ac multæ ſternutationes, & fomenta adhibenda. cum autem fomentis non utitur; calefactoria humida, ac pinguia undequaque in ueſicis, ac utriculis apponãtur, maxime tamen ad partes dolentes: & calido oleo multo, ac ſæpe illinatur. & in l. de inter. affec. pag. 84. n. 1. ſi pulmonis arteria fuerit exulcerata, aut aliqua tenuis uenula; fomentum aliàs, atque aliàs adhibeatur. & qua die fomẽtum adhibetur ſine cibo ſit, excepta farina cocta, cuius heminam abſorbeat. & nu. 11. eiuſdem lib. in tabe quadam ſi tibi uiſum fuerit; ante pharmacum fomentum adhibeto: & ſic pharmacum dato, ſi uerò dare nolueris, facto fomento uomitum ex cibis facere cogito. & n. 13. in alia tabe primum fomentum adhibeto, & poſtridie aquæ mulſæ dimidium congium ipſi bibendum dato, modico aceto affuſo. & n. 40. in regio morbo quodam fomento adhibito, elaterium bibendum dato. & n. 44. in Typho ueratrum dato, toti corpori antea fomento adhibito. & in l. de ſuperfœ. n. 13. & 14. hæc mira obſeruanda ſunt de uſu fomentorum. Huic per totum corpus fomentum adhibere oportet, & pharmacum bibendum dare, ac corpore primum purgatam, ac mundam reddere mulierem. ſ. utero laborantem, ſiue ſuperne, & inferne opus habuerit, ſiue ſuperne ſolum. Et ſiquidem ſuperne purgans medicamentum dederis; fomentum ante purgationem non pręmittes: utrum fomẽtum adhibebis inferne purgatus. ſi uerò ſuperne purgante medicamento non egere uidebitur; præmiſſo fomento, inferne purgans bibendum dato. Cum autem probe purgatum eſſe uidebitur; poſtea utero fomentum adhibeto, frequentes inſeſſus ipſis adornans; ſi ita conferre uidebitur. immittes autem in fomentum cupreſſi ramenta, & lauri folia contuſa, lauabiſque multa, & calida aqua. ubi uerò recens lota fuerit, & fomentum admiſerit; uteri os dilatabis. Hæc quidẽ uerba nobis ſignificant ad purgationem infernam, & ſupernam fomentis opus eſſe: deinde ad membrũ læſum emolliendum. ſed & ſimile dat præceptum in l. 1. de mor. mul. n. 25. cum ait. Vteros, ſi ad hanc diætam non paruerint; pharmacis ſubdititiis non mordacibus purgare oportet. Fomentũ tamen ſemper purgationibus præmittendum eſt, prius id, qđ ex fœniculo paratur: deinde quod ex ſuſſimẽtis. Fomenta uerò, & ſubditiones medicamentorum facito, coniectura facta, ut omnia fiant, & pro ratione adhibeantur, quo tempore menſes prodeunt. Quo modo autem præparetur fomentum ex ſuffimentis, docet in l. 2. de mor. mul. n. 28. modus uerò conficiendorum fomentorum, & fouendorum uterorũ ibi lege. n. 24. & 25. & n. 88. At tandem fomentum ad oculorum dolores facere legitur in l. 6. aph. 31. & ad fluxus muliebres plura ſcribuntur in lib. 2. de mor. mul. n. 72. ſed in l. de na. mul. n. 29. alia & humida, & ſicca ad uteros.

Formæ hominum.

Qui homines ciuitates, quæ ad oriẽtem ſitæ ſunt ſolem, habitant; eorum formæ boni coloris ſunt, & magis floridę; ſi non quis alius morbus prohibeat. ſic ait Hip. in l. de ae. aq. & loc. pag. 36. nu. 8. cauſa fortaſſe eſt, quia aquæ ſunt ſplendidæ, odoratæ, molles, amabiles in his locis: præterea aeris caliditas, & frigiditas eſt moderatior. quare huiuſmodi regio ueri eſt ſimilis, ſic & iuuentus quæ floridas reddit hominum formas. quapropter qualis eſt locus, tales ſunt hominum formæ, & mores. nam in eodem l. legitur. n. 57. inuenies ferè ſemper & formas hominum, & mores regionis naturæ compares: nam, ubi terra pinguis eſt, & mollis, & aquoſa, aquæ autem ualde ſublimes, ita ut æſtate calidæ ſint, & hyeme frigidæ, & temporum ratio aliàs probe conueniat; ibi & homines carnoſi, articulis non adparentibus, humidi, laboris intolerantes, & ut plurimum mali-

gni naſcuntur. quin & ſuprà n.56. qui altam colunt regiouem, planam, uentis expoſitam, & aquoſam, eorum formæ magnę, & inuicem ſimiles, & erectæ. qui uerò macra, aquis carentia, & nuda loca tenent, & quæ temporum mutationibus non ſunt permixta horum formas neceſſe eſt eſſe aſperas, & uegetas, flauas magis, quàm nigras: mores rigidos, ptinaces, & coutumaces: ubi enim mutationes temporum cõtingunt frequentes, & plurimum inter ſe diuerſę; ibi & formas, & mores, & naturas reperias plurimum differentes. Verum & n.53. eiuſdem l. ait. In Europa hominum genus ualde inter ſe diſsimile eſt, diuerſum quò ad magnitudinem, & quò ad formam ob temporum mutationes magnas, & frequentes: ſuut enim calores uehementes, & hyemes fortes, pluuiæ multæ, rurſumque ſiccitas diutina, & uenti plurimi. hinc, ut arbitror, plures corruptiones contingunt in ſeminis coactione. demum & aquę magnam obtinent uim formas permutandi: nam, ut n.55. legitur. ſi flumina extent in ea regione, quæ ſtagnantes, & pluuias aquas euehant; homines ipſi incolumes, ac ſplendidi uiuent. ſi uerò flumina deſint aquasque puteorum ſtagnautes, & olentes bibant; neceſſe eſt ab ipſis illis aquis & uentrem lędi, & ſplenem. Et n.37. Cum multus aer ab aquis, regionem occupat; quò ad formam, ac corporum ſpeciem attinet, Phaſiani ſunt à reliquis hominibus longe diuerſi: ſunt enim magnitudine ingenti, ac corpulentia ualde excellenti &c. quocirca, ut idem concludit n.57. temporum uarietates potiſsimæ ſuut, quę naturam ipſam permutant: deinde regio, in qua quis nutritur: poſtremum autem aquæ.

Fortitudo, ac robur corporum hic.

Explicat in l.1. de Diæ. n.27. quæ nam corporũ hominum à natura fortia, ac robuſta reddãtur, & inquit. Quę corpora ignis. i. caloris fortiſsimi, & aquę ideſt, ſeminis denſiſsimæ temperamentum acceperunt, fortia, & robuſta fiunt: ſed magnæ tranſmutationes in his fiunt. Hæc adiuuat regio, & temporum mutatio: propterea quòd ſcriptum eſt in l. de ae. aq. & lo. pag.38. n.55. Qui regionem montanam, aſperam, nudam, & non aquoſam incolunt; his mutationes temporum contiugunt magnæ, & diuerſæ. unde & hominum formas magnas progigni conuenit, qui & ad laborem, & ad uiriliter agendum a natura præſtent: quibusque feritas, & immanitas non mediocriter à natura ſunt congenitæ. ſignum uerò robuſti hominis habemus in l.6. de mor. popu. ſect. 1. cuius uerba ſunt. Acutum habentes caput, qui quidem ualidam habent ceruicem, robuſti ſunt tum aliàs, tum oſsibus. Et ſect. 4. eiuſdem lib. Oculi prout ualidi fuerint; ita etiam corpus. ſed & color. ſ. oculorum in peius, aut in melius uergit: ſi enim ut uult Gal. oculi bonum habuerint colorem, & corpus totum bene ualere ſignificant. Verùm quæ uictus ratio fortibus competat, lege in l. 1. de Diæ. antè citato loco. Fortitudo præterea morbis tribuitur: dicitur enim apoplexia fortis. i. acutiſsima in li. 2. aph. 42. Et febris fortis, hoc eſt, uehemens ob ſymptomata in l.4. aph.43. Fortis æſtus aph.65. Fortes dolores. i. moleſti aph.66. & l.6. aph.7.

De Fracturis.

Fracturarum, & luxationum extenſiones quàm directiſsimæ ſunt faciendæ, ueluti nobis præcepit Hip. in l. de Fract. pag.187. n.5. hæ quidem ſunt aut ſine ulceribus, aut cum ulceribus, ut apparet ibi. nu. 33. de manu fracta in eodem l. agitur. n.1. de oſſe cubiti fracto. n.4 de brachio fracto. n.8. de oſsibus pedis fractis. n.10. de oſsibus tibiarum fractis. nu. 17. 18. 21. 22. de crure fracto. 20. de femoris fracturis. 26. de oſsibus ſimplici modo fractis. n.27. de oſsiũ fracturis. num.45. ſed & in lib. de Arti. de his plura reperies.

Fricatio.

Fricatio eſt ſpecies exercitij. hæc quidem, & lucta externis corporis partibus magis laborem exhibent. calfaciunt autem carnem, & corroborant, & augeri faciunt. ſic legitur in l.2. de Diæ. nu.29. & ibi quoque hęc reperies. Frictio ex oleo, & aqua mollit, & non uehementer excalfieri ſinit. Et in l. de Inter. aff. n.40. ad morbum quendam regium popularem carnem defricato, & defrictas ſordes in uino albo bibat. Et in l.3. de Diæ. pag.51. n.17. ad eos, quibus per aluum ſecedit cibus incoctus ob carnis frigiditatem, & humiditatem confert frictio multa, & lucta tarda, & in oleo, & in puluere: quò caro caleſcens reſiccetur, & humiditatem ex uẽtre reuellat. Et in lib.3. de mor. pag.72. nume. 11. In angina ſfauces, & lingua confricentur his, quę pituitam ducunt.

De Frigiditate.

Nunc frigiditas alia fit in noſtro corpore per abſentiam, uel retractionem caloris: alia, quæ corpori accedat. de prima legitur in l. de Coac. præno. n.1. frigiditas partium poſteriorum conuulſoria eſt. Et in l.7. aph. 1. In morbis acutis frigus partium extremarum, malum. Et aph. 26. In forti dolore uentris, partium extremarum frigiditas, malum. Et l.4. aph.39. Et qua corporis parte calor aut frigus. ſ. inſigne; ibi morbus: nam, ut exponit Gal. hoc exijt a tẽperie naturali, quę ſanitas eſt. ſed lege Perfrictionẽ. frigiditas uerò, quæ corpore humano accedit, eſt in ſpiritu ſiue flatu, ut patet in l. de ua. puc. pag. 17. n. 51. ubi legitur. Aqua, quæ æſtate hauritur, ubi hauſta fuerit, ſtatim frigida eſt, calida autem fit poſtea: propterea quòd terra rara exiſtente, & ſpiritum in ipſa exiſtente, perfrigeratur. uerum alius flatus oritur ex terra, qui frigidus eſt, & ſiccus, mortificans, indurans, & exiccans: nam nimium frigida, ut legitur in l. 1. de morbis, ſiccant. alius oritur ex aqua, qui & mollior, ac mitior eſt, quò humidiras eſt magis cedens, quàm ſiccitas: ſiccitas enim acuit & calorẽ, & frigus. attamen, ſi cum humiditate ſit aliqua ſiccitatis portio; frigus, uel calor eſt multo uehemẽtius. Et propterea in l. de ae. aq. & lo. ſcriptum eſt. compreſsi à ſummo calore, & à ſummo frigore. Et in li. 6. de mor. pop. ſect. 5. frigus indurat quæ in uentre ſunt. Et in l. prædicto de ae. aq. n. 44. Boues cornibus careut prę frigore. Et in l. de Fiſt. n.6. Quæ frigefaciunt, fluere prohibent. Et in l. de Fract. nu.37. Frigidis ne madefacias: rigorum enim febrilium periculum eſt, & conuulſionis: frigida enim ſemper cõuulſionem prouocãt. tamen in l.5. de mor. pop. nu. 28. ait Hip. frigidorum adhibitiones plus profuerunt, quàm calidorum. ſed ea frigiditas ſi in ſubiecto inerat ſicco; minime uehemens erat: in humido autem, non excedebat: propterea quòd humiditas à ſummo frigore congelatur, & à uehementi calo-

re euaporat. At uerò quibus temperaturis, quibus no ſtri corporis partibus, ac quibus morbis competat frigidum, lege Aquam.

De Fronte.

Frontis contractio in morbis acutis, phrenitidis ſignum eſt, ut proditum eſt in lib. de Coac. præno. nu. 2. Et, quoniam ait Hipp. in lib. 5. aphor. 68. Dolenti partem capitis poſteriorem, in fronte recta uena inciſa prodeſt: idcirco in libr. 2. de morb. pag. 69. num. 18. explicat modum uenæ incidendæ, & in quo capitis dolore, & inquit. ſi uenæ ſupereuomuerint in caput; dolor grauis totum caput tenet, & ad collum & aliàs ad alias capitis partes tranſit, & ubi ſurrexerit; uertigo ipſum corripit, febris autem non inuadit. Cum igitur ſic habuerit derało capite, ſi non calefactorijs ceſſerit; frontem ea parte, qua capillus deſinit à capite, ſindito. ubi ſecueris, diſparata, ac diducta cute, cum ſanguis defluxerit; ſalem tenuiſsimum inſpergito. & poſtquàm effluxerit ſanguis; fiſſuram componito, & duplici filo totam ipſam includito. deinde & c. ſed frons dolore afficitur, qui difficilis eſt profectò, ut legitur in lib. de Coac. prænot. nume. 2. Contigit autem, denudatione in fronte facta, nona die febris: deinde os liuefactum eſt. mortuus eſt. ſic ſcribitur in lib. 5. de morb. popularib. nu. 35. Et homo quidam prurigine toto corpore uexabatur, maxime autem teſtibus, ac fronte. & ſubdit huic nemo opitulari potuit. tranſgreſſus autem ad Melum, ubi ſunt calidæ balneæ, a pruritu, & cutis craſsitudine liberatus eſt. uerùm hydropicus factus obiit. hæc narrantur in eodem li. 5. num. 4. ſed & nu. 8. recitatur hiſtoria cuiuſdam, qui frõte percuſſus eſt ſupra oculum dextrum. hanc ibi lege. Porrò in frontis ulceribus, quatenus cataplaſmatis utendum ſit, ui de l. de capitis uulne. n. 18.

Fructus.

Fructus a ſuis plantis, quæ alimentum à terra trahunt, nutriuntur. ſole uerò quod humidiſsimum in ipſis ad ſe trahente, coquuntur, & ſolidi redduntur. ſic ſcriptum eſt in libr. de natura pueri. nume. 23. quas autem uires habeant fructus, qui ab arboribus colliguntur, lege in l. 2. de diæ. n. 15.

Fuligo de furno ad fœtum mortuum expellendum. in l. 1. de mor. mul. n. 128.

Fului, ſimi, oculis magnis, boni. cõtrà Fului, naſo acuto, oculis paruis, mali. in lib. 2. de morb. popul. ſect. 5.

Funiculus lucernarius in uteris aſcendentibus, ac ſuffocantibus. in l. de na. mul. 81.

Funambulationes ſunt ſpecies exercitij. hæ qui dem attenuant. in l. 3. de diæ. n. 3.

Furfures.

Furfurum decoctum in clyſtere renibus affectis contulit, ut proditum eſt in l. 7. de mor. popu. nu. 33. Et furfurum ſuccus coctus, leuis, per aluum ſecedit, ut in l. 2. de diæ. n. 7. Et furfures ordei ad uteros tranſmotos faciunt, ut in l. de na. mul. nu. 54. ſed furfures in urina pura, ueſicæ ſcabioſæ ſunt ſigna, ut apparet in l. de na. hom. n. 16. hæc quoque leguntur in lib. 4. aph. 77.

De Furore.

A furore difficultas inteſtinorum, uel aqua inter cutem, uel mentis alienatio, bonum. hæc eſt Hip. ſententia in l. 7. aph. 5. Gal. autem in com. rationem reddit, & inquit: quoniam à capite noxij humores trãſferuntur ad inferiora. & ſubdit. Mentis alienatio tantum abeſt, ut ſit furoris ſolutio, quòd quiſpiam magis diceret eſſe incrementum, ac quidem ſi uere Hipp. continuum, atque uehementem furorem alienationem mentis nominauit. quendam nouimus ſic à furore mediocri, quo prius detinebatur, fuiſſe liberatum. unde ratiocinando perpendimus ex uehemẽti motu cauſatum efficiẽtiũ furorẽ, ſolutionẽ fuiſſe ſecutam, ut in morbis acutis, uehementiſ. caſus ſolent aliquãdo bonas criſes operari. hinc habemus quãtum differat furor ab alienatione mentis. ſed a quo humore ortum habeat ſic declaratur in lib. 6. aph. 56. in morbis melancholicis ad hęc periculoſi decubitus, ſtuporem corporis, uel conuulſionem, uel furorem, uel cęcitatem ſignificant. & Gal. in comm. ait. furor contingit propter humorem irritantem, ac mordentem, ueluti flaua bilis, aut humor melancholicus, cum ſupra modum exuſtus, aut putrefactus malignam induerit acritudinem. fit etiam furor a ſanguine feruenti, ut exponit Gal. nam legitur in li. 5. aph. 40. quibuſcunque mulieribus ad mammas ſanguis colligitur, furorem ſignificat. at uerò quo anni tempore fiat, ſic exponit Gal. in l. 3. aph. 20. uere furores, & atræ biles. Et aph. 22. autumno morbi comitiales, furores, atræ biles. ſigna autem furoris per ſe nota ſunt. tamẽ legitur in l. prog. com. 1. par. 21. furioſum, ac lethale eſt dentes collidere, aut ſtridere, quibus non familiare id eſt. Et in l. de Coac. præn. n. 4. furioſa ſunt ex uomitibus anxietates, clangores, oculi concretionem languinoſam habentes. Et in lib. 7. aph. 40. ſi lingua repente incontinens fiat, aut aliqua pars corporis ſtupore elanguit, is eſt melancholicus. Curationem uerò accipe ex lib. 6. aph. 21. & eſt. in inſanientibus ſi uarices, uel hęmorrhoides ſuperuenerint, inſaniæ ſolutio. attamen inquit Gal. inſaniam hoc loco dicit proprie melancholiam, & non illum, qui fit ex bile furorem. ſed in l. 6. de morb. popu. affirmat furorem iuuari à uaricibus. at fortaſſe illum dixit, qui à melancholia ſit adduſta. uerum reuulſionis cauſa hęmorrhoides, & uarices furori conferunt. l. Deſipientia, Delyrium, Inſania.

Furunculorum ſpecies, forma, generatio, & curatio l. in l. de hu. uſu. n. 10.

COMMENTARIVS VII.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Gemelli.

Gemelli, quemadmodum ſcriptum eſt in lib. de Natu. pue. pag. 18.n.44.fiunt uno coitu hoc modo. uteri ſinus frequentes, & curuos habentes, alios remotiores, alios propinquiores pudendo,, & animalia, quæ multa gignunt, pares ſinus habent, quàm ea, quæ pauca. ſimiliter autem habent, & pecora, & feræ, & uolucres. ubi itaque contigerit genituram findi, & in duos ſinus peruenire, & uteri genituram ſuſceperint, & ſinus alter, ad alterum non hiarit, nec dimiſerit, ſegregata genitura in utroque ſinu pelliculas induit, & uiuificatur eodem modo, quo unus fœtus. quapropter uerò id fiat diaimus. quòd uerò ab uno coitu gemelli gignantur, hoc teſtimonio conſtat. eſt canis, & ſus, & alia animalia, quæ ab uno coitu pariunt, & duo, & plura, & unumquodque animal in utero, in ſinu, ac pellicula exiſtit. atque hæc ipſa fieri uidemus, & hæc omnia eadem die ut plurimum pariunt. ſic autem & mulieri ab uno coitu, uterque in ſinu, & pellicula eſt,& eadem die utrumque parit, & alter prius foras procedit, & pellicula ipſius, ſiue ſecunda. quòd autem gemelli fœmella, & maſculus generantur, hoc cauſæ eſſe ſentio. In muliere & uiro, & in omni animali, & in ſingulis & debilior, & ſortior genitura ineſt. & non ſemel, ac ſimul genitura procedit, ſed & bis & ter ebullit, ac eiaculatur: & non eſt poſsibile omnem eſſe fortem, tum quæ prius exiuit, tum quæ poſterius. in utrum autem ſinum craſsiorem, ac fortiorem genituram ingredi contigerit, illic maſculus gignitur: in utrum uerò rurſus humidiorem, ac debiliorem, illic fœmella generatur. ſi uerò in utrumque fortis ingredietur; ambo maſculi fient. ſin debilis; ambo fœmellę. Verum in l. 1. de dię. pag. 44. n. 25. hæc uerba exponuntur. quomodo gemini naſcuntur, hoc ſermone declarabo. equidem natura uterorum in fœminis ut plurimum in cauſa eſt. ſi .n. ſimiliter in utranque partem iuata oſculum diſpoſiti à natura fuerint. & ſimiliter hiauerint, & à purgatione ſiccantur; alere poſſint, ſi ſemen uiri cóceperint, ita ut ſtatim diſcindatur; ſic.n. neceſſe eſt diſpergi in utrunque uterum ſimiliter. ſi quidem igitur multum ſeminis ab utriſque, & forte ſecretum fuerit; in utriſque locis augere poteſt: dominium.n. habet in alimentum, quod accedit. ſi uerò aliter contingat, gemini non fiunt. cum itaque maſculum ab utriſque ſecretum fuerit; neceſſarium eſt in utriſque maſculos gigni: cum uerò ſemineum ab utriſque; fœmellæ fiunt. cum autem alterum fęmineum, alterum maſculum fuerit, utrum altero præualeſcet, id ipſum augeſcet pro ea ratione. ſimiles porrò inter ſe fiunt gemelli ob hanc cám. primum quidem quòd ęquales ſunt loci, in quibus augeſcunt: deinde quòd ſimul ſecreti ſint: poſtea quòd ijſdem alimentis augeſcunt, uitaleſque in lucem prodeunt. & in l. de ſuperfœt. pag. 22. n. 7. Quæ gemellos geſtat, eadem die parit, uelut concepit. habet autem utroſque pueros in una ſecunda. ſignum gemellorum recitatur in l. de Coa. præ. n. 3 hoc eſt. gemellorum partum ſignificant tumores difficiles circa inteſtinum tenue. In l. autem. 3. de mor. popul. ſec. 3. Aegro. 14. refert hiſtoriam de muliere, quæ cum gemellas filias magna difficultate peperiſſet, & non ualde purgata eſſet; febris inuaſit horrida, acuta. in l. 7. n. 48. aliam recitat de muliere, quæ gemellos quinto menſe abortiuit ex caſu.

Genæ.

Tenuis genæ pars præciſa, ac diſſecta non coaleſcit, ut legitur in lib. 1. de mor. n. 17. Et id quoque confirmatur in l. 6. aph. 19. ſ. quod neque augetur, neque coaleſcit.

Generatio.

Generari, & corrumpi, idem eſt. idem eſt commiſceri & ſecerni. generari idem eſt, quod commiſceri. corrumpi, ac minui, idem eſt, quod ſecerni: unumquodque ad omnia, & omnia ad unumquodque idem ſunt. hæc habentur in li. 1. de diæ. pag. 42. n. 5. & ibi Lege de Hominis generatione. hac de materia lege in l. de Natu. homi. pag. 10. nume. 2.

Genitura.

Genitura appellatur ſemen humanum, ſiue ſperma, de quo ſic ſcribitur in l. de Geni. pag. 13. n. 1. uenæ, & nerui ab omni corpore in pudendum uergunt. quibus dum aliquàtulum teruntur, & caleſcunt, ac implentur, uelut pruritus incidit. & ex hoc toto corpori uoluptas, ac caliditas accedit. cum uero pudendum teritur, & homo mouetur, humidum in corpore caleſcit, ac diffunditur, & à motu conquaſſatur, ac ſpumeſcit, quemadmodum etiam alii humores omnes conquaſſati ſpumeſcũt. ſic in homine abunde ſpumeſcente, id quod robuſtiſsimum eſt, ac pinguiſsimum ſecernitur, & ad medullam ſpinalem uenit: tendunt .n. in hanc ex omni corpore uię, & diffundunt ex cerebro in lumbos, ac in totum corpus, & in medullam: & ex ipſa medulla procedunt uię. ad hanc poſtquàm genitura peruenerit, procedit ad renes: hac enim uia tendit per uenas: & ſi renes fuerint exulcerati; aliquando & ſanguis ſimul defertur. à renibus autem tranſit per medios teſtes in pudendum. procedit autem non quà urina, uerum alia ipſi uia eſt contigua. & ſanè, qui ſomnia uenerea habent, propterea per ſomnum genituram effundunt; cum humidum in corpore

pore diffuſum, & calfactum fuerit, & ſiue ex labore, ſiue alia quaplam re ſpumuerit, dum ab ipſo ſecernitur; coitus imaginem repreſentat: habet enim humiditas hæc ſimiliter ut coeuntibus. eunuchi præterea non coeunt; quia nerui, qui ex teſtibus in pudendum tendunt, dum caſtrantur, reſcinduntur. nec pueri; quia uenulæ tenues, & repletæ exiſtentes, geniture tranſitum impediunt, & pruritus ipſis non ſimiliter accedit: & propterea neque conquaſſatur in corpore humidum ad geniture ſecretionem. porrò genituram dico à toto corpore ſecerni, & à ſolidis, & à mollibus partibus, & ab humido omni in toto corpore. ſunt autem humidi ſpecies quatuor, ſanguis, bilis, aqua, & pituita. hæc in lib. de Genitu. nume. 1. uſque ad 6. Et in lib. de natu. pueri. hæc eadem explicantur. & propterea, cum ex omni parte corporis genitura ſecernatur, ex quacunque corporis uiri, ſiue mulieris parte plus prodierit in genituram, uis maſcula, uel fœminea; partus ille magis ſimilis erit patri, uel matri: quin legitur in li. de mor. ſac. pag. 58. nume. 5. ſemen genitale ab omnibus corporis partibus procedit, à ſanis ſanum, à morbidis morboſum. & idcirco forma filii non ſolum ſimilis erit parentibus, ſed etiam ſi quid morboſi in ipſis inerit; & in filio quoque. poſtquam emiſſa fuerit genitura in uterum, quid poſtea fiat ſcriptum eſt in lib. 4. de morb. pag. 74. nume. 1. & uerba ſunt. ad hominis generationem de omnibus, & uiri, & mulieris partibus ſemen progreſſum, & in uterum muliebrem illapſum condenſatur, temporeque ueniente, natura hominis formam referens ex ipſo producitur. & de quatuor humoris ſpeciebus non minima, neque debiliſsima in ſemen procedit portio. & quia animal ſecundum parentes naſcitur; tot humorum ſpecies, & ſanorum, & morboſorum in ſe ipſo habet. cæterum in utero retenta genitura quid poſtea fiat, lege de conceptione, atque de Fœtu. hoc tantũ nobis commonefaciendum eſt, quod legitur in lib. 2. de morb. popu. ſect. 1. hoc eſt. Quæ res commonefacit nos communionis pectorum, mammarum, geniture, uocis. ubi Genitura perperam translata eſt à Corna. nam uox illa græca non genituram ſolum ſed genitalia, utpote teſtes, ſignificat. & propterea hoc in loco non genitura uertenda eſt, ſed genitalia, uel teſtes. ſi quid uerò in hac parte deſideres amplius, lege ſemen. attamen hunc obſerua aphoriſmũ. lib. 6. quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, minus integra ſanitate fruuntur, quibus uerò contraria ſalubrius degunt: propterea quod, ut ait Gal. in com. in ſiccioribus temperaturis nulla ſuperfluitas per nares effluit ex cerebro, neque per cutem ſudor: contra in humidioribus ſiue ſecundũ cerebrum tantum, ſiue corpus uniuerſum: etenim cõtinuo deſtillationibus ex parua occaſione capiũtur. Et hunc, qui reperitur in lib. 5. aph. 62. quæcunque, ſcilicet mulieres præhumidos uteros habent, nõ cõcipiunt: extinguitur enim in eis genitura: & quæcunque ſiccos magis, ac adurentes: nam ex defectu alimenti corrumpitur ſemen. fit tandem à craſſa genitura in utero retenta mola, cuius curationem lege in l. 2. de mor. mul. pag. 119. n. 62.

Genu.

Laborat genu præter alias ægritudines dolore, grauitate, tumore, abſceſſu, & luxatione: atque hi morbi, & affectus ſunt, & prognoſtica, & quandoque morbos alios ſoluunt. nam legitur in lib. 2. de mor. popul. ſec. 6. quicquid ſupernarũ partium doluerit dolor ad coxas, aut ad genua, & anhelatio oboriens, omnia hæc ſoluũ. Et in l. de Coa. præ. n. 1. genuũ, ac coxendicum dolor ſeptima, aut nona, aut decimaquarta die febrem ſoluit. contra uerò in eodem lib. n. 1. in febre manuum, ac pedum dolores maligni ſunt: neque genuum dolor bonus eſt. Et in lib. 5. aph. 23. quæ corrupturæ ſunt fœtus, his mammæ extenuãtur. ſi uerò rurſus duræ fiant, dolor aut mammas, aut coxas, ac oculos, aut genua infeſtabit, & non corrumpent: propterea quòd ut ait Gal. ad alteram partem materiam inutilem natura reponit. in libro autem de mor. popul. n. 28. dolor ad genua, & tibias comitabatur febrem, & ad flectendum, ac extendẽdũ alio opus habebat æger. Et nume. 29. Oſander ubi inhorruit, lateris dolor, & ad genua, itemque ad femur. ubi comediſſet; delyrauit. breui mortuus eſt. in lib. autem 6. ſec. 4. recitat Hip. genuum dolores ex erui eſu obortos eſſe. De genuum uerò grauitate hanc lege prænotionẽ in lib. 4. aph. 20. non febricitantibus ſi tormina acciderint, & genuum grauitas, & lumborum dolor; purgari inferius oportere ſignificatur. Et in lib. de Vic. ratione com. 4. par. 86. ſi genuum grauitas afficiat; helleborũ dabis, &c. De Tumore ſic legitur in l. 7. de mor. popul. nume. 26. Cleocho ex laſsitudinibus, ac exercitijs melle per dies aliquot utenti, tumor ad genu dextrum obortus eſt. &c. Et in eodem lib. 7. nu. 13. Bion ex hydropico diuturno cibum auerſabatur ad multos dies, & urinę ſtillicidio uexabatur. in ſiniſtro genu abſceſſus fiebat, ſuppuratus eſt. mortuus eſt. De luxatione uerò circa genu leg. in l. de Frac. pag. 191. n. 40. & 41. pedũ præterea, ac genuũ ſitus in curatione qualis eſſe debeat, uide librũ de Chirur. offi. pag. 185. n. 2. Et in l. de Fract. nu. 26. genu flexio de ligationibus in femore, ac tibia turbationẽ inducit. Et in lib. de Arti. nu. 93. genu propter expeditam, ac facilem naturã mitius eſt, quàm cubiti gibbus.

Gibboſitas.

Gibboſitas quibusdã fit in ſpina, ut Coco, de quo Hip. mentionẽ facit in l. 5. de mor. popul. n. 22. & inquit. Coco in ſpina gibboſitas facta ex phrenitide. alijs fit prope ceruicẽ, ut ſcriptũ eſt in l. de artic. nu. 39. aliis ſupra ſeptũ tranſuerſum, ſicut ibi. n. 38. fit & infra ſeptum tranſuerſum, ut ibi Legitur. fit etiam iuxta uerticulum, ut in eodem lib. nu. 43. apparet. dicitur quoque aluus gibboſa, ut in lib. 4. de mor. popul. n. 7. & pręcordiũ cadens, & gibboſum ut n. 24. eiuſdem libri. ſcriptum eſt etiam in l. 1. ſec. 3. Aegro. 1. ſplen eleuatus eſt orbiculari gibboſitate. Fit autem gibboſitas ex phrenitide, quemadmodum dictum eſt ſuprà. fit ex morbis, ut in lib. de Artic. n. 37. accidit etiã ob tubercula dura, ac eruda, ut ibidẽ. ſed omnia, aut pleraque talia propter collectiones intra ſpinã fiũt. contingũt autẽ à cauſa extrinſeca, ueluti ex caſu ſpina gibba ſit, ut. n. 39. legitur. uerũ de his ſic ſcribit Hip. n. 37. uerticula ſpinæ, quibus in gibbum trahuntur ex morbis, pleraque ut ſoluantur fieri non poteſt; Inſuper, & quæ ſupra ſeptũ tranſuerſum, ac connexionẽ gibba fiunt.

quæ uerò infra, eorum aliqua ſoluunt uarices in cruribus oborientes: ſed magis hæ, quæ in uena iuxta poplitem fiunt. fiunt autem, & in uena circa inguina. ſoluit & dyſenteria diuturna. & quibus gibba fit ſpina, dum pueri ſunt, priuſquam corpus ad augmentum plenum perfectum fuerit; his corpus iuxta ſpinam coaugeri non ſolet. ſed crura quidem, ac manus perficiuntur, illæ uerò partes defectuoſiores fiunt. & quibus ſupra ſeptum tranſuerſum gibboſitas eſt; his & coſtæ in amplitudinem augeri non ſolent, ſed in anteriorem partem: & pectus acutum fit, ſed non latum: & ipſi difficulter ſpirant, & ſtridulam fancium aſperitatem habent: nam uentriculi, qui ſpiritum ſuſcipiunt, ac emittunt, minorem amplitudinem habent, & alia ibi lege. & ſubdit nume. 38. quibus infra ſeptum tranſuerſum gibboſitas eſt; horum quibuſdam morbi renum, ac ueſicæ accedunt: ſed & abſceſſus ad ſuppurationem, & circa laterum mollitudines, & inguina diuturni, ac ægrè curabilea: & neutri horum gibboſitates ſoluant. coxę uerò his magis excarnes fiunt, quàm hia quibus ſupernè gibboſitaa contingit. uniuerſa tamen ſpina his longior eſt, quàm ſuperne gibboſis. pubes uerò, & barba tardior, ac imperfectior. ſed & infœcundiores hi ſunt, quàm ſuperne gibboſi. at uerò quibua iam acuto corpore gibboſitas facta fuerit, quid poſtea eueniat ibi lege. de gibboſis uerò legitur in lib. 6. aphor. 46. qui gibbi ex aſthmate aut tuſsi fiunt, ante pubertatem moriuntur. Galen. uerò in com. ait. gibbos ſolet Hipp. nominare, quos nunc omnes homines conuexos appellant: nam & uere eis eſt ſpina in parte poſteriore cõuexa. conuexo igitur oppoſitè dicitur cauum: gibbo, regibbum. ſed hæc de ſola ſpina græci dicunt: illa uerò de omnibus.

De gingiuis.

Pluribus detinentur affectionibus gingiuæ: nam male olent, dolent, diſcedunt à dentibua, tument, pruriunt, ſanguinem emittunt, nigræ fiunt, abſcedunt, ſuppurantur, inflammantur, & id generis alia. uerum quibus de cauſis ſcriptum eſt in li. 2. de mor. pag. 65. nume. 11. & inquit. tonſillæ & partes ſub lingua, & gingiuæ, & lingua, & quæcunque eiuſmodi hoc loco conſiſtunt, hæ omnes ex pituita ægrotant. pituita autem de capite deſcendit. caput autem ex corpore trahit. trahit autem, ubi fuerit calefactum. percaleſcit autem à cibis, & ſole, & frigore, & laboribus, ac febrili calore. cum uerò calefactum fuerit; tenuiſsimum ex corpore ad ſe ipſum trahit. ubi uerò traxerit; rurſus id ad corpus deſcendit. ſed ſcriptum eſt in lib. de Inter. affect. pag. 88. nume. 34. in quodam ſplenis morbo color mutatur, & fit niger, pallidus, & ex aure male olet, & gingiuæ male olent, & à dentibus diſcedunt, & ex tibiis ulcera erumpunt uelut puſtulæ nocturnæ. idcirco uidetur uitiatas eſſe gingiuas non à pituita, ſed ab humore in ſplene contento. quod quidem uerum eſt: propterea quòd talis humor caput petens eſt cauſa mediata: ſed, cum deſcendit à capite in gingiuas, dicitur pituita ratione capitis: & hæc eſt, cauſa immediata, quæ tandem ſapit naturam mediatæ. Et in lib. 2. præd. pag. 164. nume. 42. gingiuæ uitiatæ, & ora graueolentia ſunt his, quibus ſunt ſplenes magni. de gingiuarũ dolore legitur in li. 7. de mor. popu. nume. 35. ſic. cum gingiua dolore corriperetur, & uehementer intumeſceret; ſectio uenæ brachii, & alumen ægyptium in principio ſedabat. Pruritum autem gingiuarum commemorat Hipp. in l. 3. aph. 25. & inquit. in progreſſu uerò cum iam dentire incipiunt, gingiuarum prurigines, & febres. De gingiuis porrò ſanguis defluens ex aluia liquidis, lethale eſt, ut ſcriptum eſt in lib. de Coacis præno. nu. 4. ſi autem quandoque gingiuæ fuerint denigratæ; his calida conuenit, ut legitur in lib. de humi. uſu nume. 11. Præterea circa gingiuas abſceſſum factum dentis corruptio ſoluit, ut legitur in lib. de Coac. præno. pag. 177. at pag. 176. inquit. capitis dolor moderatus, cum ſiti cibum capiente, aut cum ſudore non ſoluente febrem, abſceſſus in gingiuis, aut circa aurem ſignificat, aluo non exturbata. De gingiuarum uerò inflammatione ſic ſcriptum eſt in lib. de Affect. pag. 80. nume. 4. ſi gingiuæ, aut aliquid ſub lingua inflammatum fuerit: his, quę cõmanduntur, utendum eſt. à pituita autem hæc fiunt. Et in lib. 4. de morb. popu. nu. 15. iuxta gingiuam carunculæ paruæ rotundæ abſceſſerunt. huic circa tertiam diem ſuppuratio affutura putabatur, poſtea auertebatur. derepente uerò intumuit maxilla, & oculi. Et in lib. 7. de mor. popu. nu. 26. tubercula ad gingiuas circa dentes magna, uelut uuæ acini, liuida nigrefacta, doloris exortia, ubi cibum non caperet. Et in lib. 6. ſect. 6. circa gingiuas, & circa nares ſuppurationes. & ſect. 7 gingiuarũ exulcerationes: ſed tandem legitur in l. de Coac. præno. nu. 5. ad gingiuas, & dentes comparentes fluxiones in habitibus tabeſcentibus, cum febre, malæ ſunt.

De Glandulis.

Glandularum natura, ſicut proditum eſt in lib. de Glan. pag. 26. nume. 1. eſt ſpongioſa: ſunt enim raræ & pinguea & neque carnes ſunt reliquo corpori ſimiles, neque aliud quid ſimile corpori, ſed friabilea ſunt, & uenaa multas habent. ſi uerò diſceſſes; ſanguis largus erumpit ſpecie albus, & deluti pituita. tangenti autem uelut lanæ apparent. & ſi multa ui ipſas digitis compreſſeris; glandula humorem oleoſum remittit, qui & ipſe conteritur, ut plurimum, ac diſperit. ægrotant autem non ualde ſed unà cum reliquo corpore. cum uerò proprio morbo ægrotant; tubercula fiunt, & ſtrumæ, & febris corpus occupat. perpetiuntur autem hæc, ubi humiditate repletæ fuerint ex reliquo corpore in ipſas influente. influit autem per uenas, quæ per ipſas extentæ ſunt, multæ, & cauæ, ut humor facile in ipſas ſequatur. & ſi multa, ac morboſa fuerit fluxio; glandulæ reliquum corpus in ſe diſtendunt. atque ſic febris incenditur, & eleuantur, ac inflammantur glandulæ. duplex porrò glandularum eſt genus ac uſus de quo lege nu. 2. ubi quoque reperies glandularũ alimentum, & in corpore ſitum: & quòd glandulæ & pili eadẽ participent utilitate: & quòd pili ex glandulis naſcantur, & augeſcant. ibi quoque leges de glandulis inguinum. Et nume. 3. ul debis cæteras partes, quæ glandulas tantum habent. & cur glandulæ inteſtinorum debiles exiſtant, & maiores. & nu. 4. legitur de glandulis renum. Et nu. 5. de tota glandularum colli natura, & quando glandulæ, & a quibus

bus fluxionibus infeſtentur, & à quibus non. Et nume. 7. glandulæ capitis ſunt ipſum cerebrum, cuius ſubſtantia glandularum ſubſtantię eſt perſimilis. Et nume. 11. Glandulę pectoris mammæ dicuntur. Et in lib. de Arti. nume. 12. agitur de glandulis ſub alis. itemque in lib. de Glan. nume. 2. ubi et legitur de glandulis ſub utraque auriũ parte.

Glaucedinea fiunt ſenibus, ut inquit Hip. in l. 3. aph. 31. Gal. autem in com. ait. glaucedines fiunt in oculis propter immodicam inſtrumẽtorum ſiccitatem, & quia ſpeciem habent ſuffuſionis.

Gracilis homo.

Gracilitas opponitur craſsitiei: nam inquit Hip. in l. 2. aph. 44. qui natura admodum craſsi ſunt citius intereunt, quàm qui graciles. Sed graciles ſunt hi quorum uenæ amplę, & uentres, & oſſa ampla hi ſunt, qui tenues ſunt, pingues uerò his contraria habent: & in his qui fame macerantur mediocritates. ſic explicat Hipp. in lib. 2. de mor. papul. ſec. 2. & idcirco gracilitatem corporis quo ſtudio conſequi poſsit homo craſſus, lege in l. de Diæ. ſalub. pag. 52. n. 4. at uero gracilis, ac macilentus à febre uſtus quo modo cibandus ſit, & curandus, uide in l. de loc. in hom. pag. 32. n. 39. & ſi gracilis purgandus ſit, dicit Hip. in lib. 4. aph. 6. graciles, & facile uomentes purgare ſuperius cauentes hyemẽ: contrà uomentes difficulter & mediocriter bene carnoſos per inferiora cauentes æſtatem. uerum carnoſi uarijs de cauſis fiunt graciles, quarum potiſsima eſt ſplen. legitur enim in l. de ae. aq. & loc. pag. 36. n. 10. bibentibus aquas paluſtres, & ſtabiles, ſplenes ſemper ſunt magni ac pleni: in ſplenem .n. carnes colliquantur, quapropter graciles exiſtunt. pulmo quoque lęſus corpus tenue reddit. & idcirco legitur in l. de inter. affec. pa. 84. n. 1. in pulmone affecto quammaxime reficito, ut quamminimum tenuis ſit: ad huiuſmodi .n. morbum non conducit tenuem eſſe. inedia etiam efficit gracilem hominem, uel aliquod membrum. quapropter dicit Hip. in lib. 5. aph. 37. mulieri utero gerenti ſi mammæ graciles repente fiant abortit. Gal. in com. ait. communes quædam uenę ſunt, mammis, ac uteris, quæ ubi parum habuerint ſanguinis, graciles mammas oſtendunt. Et in lib. de Vlce. pag. 204. n. 3. omni recenti ulceri præterquàm in uentre, conducit frequenter ſanguinem defluere facere: gracileſcentia .n. ſicciora fiunt ulcera ac minora. quare aliquando prodeſt corpus attenuari; nam legitur in li. de Frac. pag. 188. n. 17. attenuationem corporis ita facere oportet, prout talem, uel talem uim ipſa luxatio habet. Et in lib. affec. pag. 80. nu. 12. obſeruare ac uitare oportet febres in hyeme. ſit autem obſeruatio & tutela ab ipſis quies, gracilitas, & uentris euacutio.

Grauedo.

Humorem de naribus ſecretum, tenuem, & incoctum nominare ſolent omnes ueteres medici grauedinem, quemadmodum defluxionem talem ex palato ſecretum. de qua ſic ſcriptum eſt in lib. de uete. medi. pag. 5. nu. 31. quibuſcunque grauedo innaſcitur, & fluxus per nares mouetur, hic ut plurimum acrior eſt eo, qui prius erat, & quotidie ex naribus prodibat: & tumeſcere facit naſum, & exurit calentem, & extremè ignitum: ſi uerum manum admoueas, & diutius perſeuerauerit, etiam exulceratur locus minime carnoſus, & durus exiſtens. ſedatur autem aliquo modo ardor in naribus, non cum fluxio prodit, & inflammatio conſiſtit: ſed poſtquàm fluxus craſsior, & minus acris, & concoctus, & magis permixtus priore fuerit: tunc ſane iam etiam ardor ceſſat. rurſus autem aliis ex frigiditate ipſa ſola manifeſte grauedo fit nullo alio accedente. omnibus autem liberatio eſt hæc, ut ex frigiditate affecti percalfiant, ex ardore uerò perfrigerentur. atque hæc breui accedunt, & concoctione nulla opus habent. reliquæ autem fluxiones, quę propter humorum acrimonias, & intemperantias fiunt, reſtituũtur, & curantur, ubi temperatæ fuerint, & concoctæ. Quando autem, & quibus hominibus contingant grauedines, ſcriptum eſt in l. 3. aph. 20. & uerba ſunt. uere furores, anginæ, grauedines, & raucedines. Et aph. 23. hyeme morbi laterales, grauedines, atque raucedines. Et aph. 13. eiuſdem lib. ſi ęſtas ſicca fuerit, & aquilonia, autumnus uerò pluuioſus, & auſtralis; dolores capitis ad hyemem fiunt, & tuſſes, & raucedines, atque grauedines. Et aph. 14. ſi uerò autumnus aquilonius, & ſiccus fuerit, his qui naturam habent humidiorem, & mulieribus conferet. reliquis autem erunt lippitudines ſiccę, & febres acutæ & grauedines. hæc quoque habes in lib. de aere, aquis, & locis .n. 28. in l. autem. 2. aph. 40. raucedines, & grauedines in ualde ſenibus coctionem non admittunt. Quibus autem morbis conferant grauedines exponit in lib. 2. prædic. pag. 174 n. 36. & inquit. quibus dolores circa caput, & frontẽ ex magnis uentis fiunt, & ex frigore eum uehementer calfacti fuerint, eos grauedines quidem maximè perfecte liberant. grauedines autẽ fiunt ut perfectæ adeo, & tuſſes ſuccedant: & ſternutationes ſuccedentes, ſi dolores non ſedauerint; neceſſe eſt tubercula, & decolorationes his ſuccedere. De grauedine uerò hanc habuimus prænotionem in lib. prog. com. 2. par. 49. & uerba ſunt. grauedines, & ſternutamenta per omnes morbos, qui in pulmone fatigent, pręire, & ſubſequi malum eſt, ſed de alia morbis exitioſis ſternutamenta utilia ſunt. ad grauedinem facit myrrha trita ammixto melle linteo excepta, & naribus confricta, ſicut ſcribitur in lib. 2. de mor. mul. pag. 122. n. 5.

Grauida l. prægnans.

Gula.

In lib. de corde pag. 25. nu. 1. ſic legitur. Gula, ſiue ſtomachus, uelut infundibulum, potus copiam, & quicunque uolumus excipit. talis eſt gulę uſua. at de poſitione eius, hæc ſcribuntur in lib. de corp. reſect. pag. 25. nume. 2. Gula a lingua principium faciens, in uentrem deſinit: quam ſanè Gręci etiam Oeſophagum, & ſtomachum, ideſt, os uentris, ſignificanter appellant.

Gurgulio.

Gurgulio, ut habemus in lib. prog. com. 3. par. 21. cum periculo ſecatur, & ſcarificatur, quoad rubidus, & magnus fuerit: inflammatio .n. fatigat, & ſanguinis fluor. ſed hunc oportet aliis medicamẽtis extenuari. ubi uerò ſecretum fuerit omne id, qđ uuã appellant, ſitq; pars gurgulionis ſumma maior, ac liuida, ſuperior uerò tenuior p illud tẽpus ad-

moliri manus tutum eſt. ſed præſtat, ut primum aluum ſubduxeris; uti chirurgia, ſi liceat per tempus, nec æger ſtranguletur.

Guttur.

In lib. de cor. pag. 25. n. 1. de gutturis uſu ſic diſſeritur. Potus in guttur, ac arteriam, quantum epiglottis, ſiue lingulę permiſerit, fertur. Et in Epiſt. n. 38. Guttur, & gula inter ſe coniuncta, uicina ſunt: illud enim in uiam ſpiritus: hæc in profundum uentris alimentum dimittit, large id propellēs. hæc Demo. ad Hip. Et in li. de Car. pag. 19. nu. 19. Gutture pręſecto uox non ceditur; quod ſpiritus intro per cauitatem attrahi nequit. Verùm, cum dolet guttur, ſic curatur in l. 2. de mor. pop. ſect. 6. In gutturis dolore aquam calidam ſuper caput fundito, ſi non frigus fuerit. ſin minus; farinam quàm calidiſsimam dato, & uinum meracum. cum autem tumefiat; de eo hęc loquitur Hip. in lib. 7. nu. 17. Polemarchi uxori hyeme anginoſæ tumor ſub gutture. febris multa. uena ſecta eſt. ceſſauit ſtrangulatio ex faucibus. quid poſtea eueniſſet, ibi lege.

Gymnaſticæ medicina eſt contraria: gymnaſtice enim permutatione opus non habet, ſed medicina. hæc in li. de loc. in ho. pag. 33. nu. 46.

COMMENTARIVS VIII.

IOAN. MARINELLI IN LIBROS HIP.

Habito.

SI à febre habito, tumore non exiſtēte in faucibus, ſtrangulatio repente ſuperuenerit; letale. hic aph. eſt in l. 4. aph. 34. & uerbum Habito ſic explicat Gal. in com. licet & ſimpliciter audire initium aphoriſmi, in quo ait. Si à febre habito, tāquam ita dixiſſet. Si homini febricitanti tumore non exiſtente. licet autem & cum maiori aliqua ſignificatione, quemadmodum ſolet in Epidemiis ſcribere, non ſimpliciter quouis modo febricitantem oſtendens, cum ait. Febris ipſum habebat; ſed de eo, cui magna inſit febris, ita loquens. quapropter uerbum Habito addit tum febri, ueluti ſi dixiſſet. ſi à magna febre detento. In l. autem 6. aph. 16. A morbo laterali, uel pulmonia habito, alui profluuium adueniens malum. Gal. inquit. Cum partes aliquæ patiuntur; non ſimpliciter aliæ compati ſunt natura aptæ; ſed cum forti paſsione detinentur. ſecundum hoc igitur, & hepate fortiter patiente, ſingultus ſuperuenit, compatiente ſtomacho. tuſsis autem, & difficilis anhelitus, compatientibus his, quæ reſpirationi obſeruiunt, inſtrumentis. ſic & his ipſis peſsime affectis, hepar compatitur. & hoc ipſum manifeſte oſtendit Hip. cum non ſimpliciter dixerit, in morbo laterali, uel pulmonia aluum turbatam eſſe, malum ſignū: ſed adiecerit, Habito: ac ſi dixiſſet, detento, atque uexato homine à talibus paſsionibus, profluuium alui ſuperueniens, malum eſſe ſignum. Hæc Gal. ex quibus innoteſcit, quid ſignificet uerbū Habito, de quo in aph. Hip. mentionem pluries facit.

Habitus.

Habitus appellatur partiū corporis humani ſtructura, atque compoſitio, ut in l. de Vict. rat. com. 2. par. 32. apparet. ſ. maxime mutationes eorum, quæ circa naturā noſtram. i. temperaturam, habitūque. i. ſtructuram partium cōtingunt, maxime morbos cōmittunt. ſic exponit. Gal. in com. ſed in li. 1. aph. 3. inquit. habitus exercitatorum, qui ad ſummum bonitatis attingunt, periculoſi ſi in extremo conſtiterint: neque enim poſſunt in eodē permanere, neque quieſcere. cum uerò non quieſcant, neque poſsint proficere in melius; reliquū eſt, ut decidant in deterius. his de cauſis bonum habitū ſtatim ſoluere expedit, ut corpus rurſus nutriri incipiat. in com. autē inquit Gal. habitum talē eſſe diſpoſitionē, ſiue ipſum eſſe diſpoſitū, ut ſoluatur: nā habitus, & diſpoſitio nō ſiūt ſine trāſmutatione, quæ fit ſecundū paſsiones: & mutatio ex habitu in operationē nō eſt aliquid pati, uel recipere: ſed quę eſt ex cōtrario, eſt ſecundū paſsionē, & corruptionem cōtrarii habitus, ſiue diſpoſitionis, ſecundū q in unaquaque alteratione ſunt multę corruptiones cōtrarii illius, quod abiicitur. uerū quia bonus ſit habitus, ſic legitur in l. præcep. pag. 9. n. 9. hominis bonus habitus natura quædam eſt, quę motum nō alienum ex natura acquiſiuit, ſed ualde congrua eſt, & ſpiritu, & calore, & humorū concoctione undiquaque, & uniuerſa uictus ratione, & aliis omnibus compoſita, ac conſtructa, ſi non aliquis ex natiuitate aut ab initio defectus fuerit. ſi uerò ēt q ſuerit; is ſi exilis eſt, conandum eſt ut ſubiectę naturę aſsimilentur: pręter naturam. n. eſt id quod imminutum eſt, ēt per tempus. habitiores quoque dicuntur carnoſiores, ac cōpoſitiores: dicitur. n. in lib. de denti. pag. 24. & nu. 2. qui plus mingunt, quàm egerunt, pro ratione habitiores ſunt: qui bene dormiunt, & habitiores ſunt, multum alimentum adſumunt, idque adiacet, non ſufficienter diſtributum. dicitur in lib. de Saln. Diæt. num. 2. habitus corporis carnoſus & mollis, ac ruber. cæterum quo modo bonus accedat habitus ex eſu lege lib. 4. de morb. nume. 18.

Hæmorrhoides.

Hæmorrhoidum morbus hoc modo fit. cū bilis, aut pituita ad uenas recti inteſtini decubuerit, ſanguinē qui in uenis eſt, caleſacit. caleſcētes aūt uenę ex uicinis uenulis ſanguinē attrahunt: & ubi replentur interna ſedis pars intumeſcit, & capita uenarū ſupereminent: & partim dum, à ſtercore exeunte cōprimuntur, partim dū à coaceruato ſanguine coguntur, ſanguinem eiaculantur. atque hoc maxime qui-

dem onà cũ ſtercore, aliquando uerò etiam ſine ſtercore ſic legitur in l. de Hęmor. pag. 206. n. 1. hęmorrhoidũ uerò aliæ ſuot clauſæ, aliæ apertæ, ueluti percipitur in eodem libello, in qoo ut eas cognoſcas, ſic ait. ſupereminent in internam recti inteſtini partem, uelut uuæ acini, liuidæ, & ſimul ut ſedes extrahitur, ſanguioem eiaculantur. harum autem omniũ aliæ fortes ſunt, ac diuturnæ, ut legitĩ in l. 5. de mor. popo. nu. 10. aliæ minime. Hæ profectò ætatem conſtantem agentibus accidunt, quę quemadmodũ ſcriptum eſt in l. 3. aphor. 30. atque frequentes uiris in meridionalibus ciuitatibus, ut in li. de ae. aq. & loc. no. 4. at uerò ut proditum eſt in lib. 4. de mor. pop. nu. 13. mulier cui menſes non prodibant per duos annos hyeme habuit hęmorrhoidas. Et in l. de Coa. præ. nu. 3. hæmorrhoides quibuſdam ex menſibus oppreſsis fiunt. Et in lib. 5. de mor. popu. nu. 10. hæmorrhoidibus cancer ſucceſsit, febris irruit, & oon dimiſit, antequam occideret. Et ſubdit. hæmorrhoides extra erectum inteſtinum erant, reliquo tempore à purgationibus auſpicatæ, & flatus per ipſas prodibat: & ad ſternutationem principium fiebat. hæmorrhoidum uerò futurarum ſigna ſcribuntur in li. 1. prædic. pag. 170. ou. 18. his uerbis. lumbis dolentibus oris uentriculi dolores accedentes, ſigna hæmorrhoidum fluxionis futuræ ſunt. arbitror autem & hoc progreſſæ hęmorrhoidum eruptionis ſignum eſſe. Et in l. 2. pag. 171. nu. 2. eos qui hæmorrhoidas habent, ſi quis hyeme multo poto uti uiderit, & bono colore præditos, de his prædicere licebit, quòd ad oerſmulta ſpes ſit eruptionis ſanguinis, & ut decolores, & aquatici ſub æſtatem fiant. cæterum hæmorrhoides plurimum conferunt, atque præſeruant, & curant morbos: legitur enim in lib. de Coa. præ. nu. 3. ſi hæmorrhoides ſyderatis accedant; utile eſt. Et in l. de Iudicatio. pag. 160. nu. 10. atrabiliariis cũ phrenitide occupatis, ſi hæmorrhoides oboriantur; boou eſt. Et in 6. aph. 11. atra bile uexatis, & renũ paſsionibus, hæmorrhoides ſuperuenientes bonũ. & aph. 21. in inſanientibus ſi uarices, oel hæmorrhoides ſuperuenerint, inſaniæ ſolutio. Et in 6. de mor. po. ſect. 3. par. 144. qui hęmorrhoidas habẽt neque pleuritide, neque peripneumonia neque phagedæna, neque furunculis, neque tuberculis terebinthi figuram habentibus corripiuntur: fortaſsis autem neque lepris, ſortaſsis neque oitiliginibus. multi tamen intempeſtiue curati talibus noo tarde correpti ſunt, & ſic pernicioſæ fuerunt: & quicunqoe alii abſceſſus, oelut fiſtulæ, aliorum medela ſunt. Et propterea inquit in lib. 4. de morb. popu. pag. 139. nume. 30. Alcippus cum haberet hæmorrhoidas, à curatione prohibebatur, curatus inſaniit, febre acuta ſuccedente ceſſauit. & idcirco ait in lib. 6. aphor. 12. à diuturnis ſanato hæmorrhoidibus ſi una non ſeruatur, periculum eſt aqoam inter cutem, oel tabẽ aduenire. in lib. autem 2. prædic. pag. 174. num. 36. curant hæmorrhoides capitis dolorem. in l. de Coa. præno. legitur ex hæmorrhoide parum apparente, uertigines obortæ paruam, ac modicam ſyderationem ſignificant. ſoluit uenæ ſectio. & quicquid hoc modo apparuerit mali aliquid ſignificat. Curationem uerò habes hæmorrhoidum in libello citato de hæmor. Et in lib. de Vict. ratione pag. 159. num. 67. de muliebri hæmorrhoide curanda lege in eodem libello oume. 6.

De Hepate.

Hepar, ut legitur in lib. de Corpor. reſecti. pag. 25. oume. 2. ſimilitudinem cum aliis omnibus habet: uerùm ſauguinolentius, quàm alia exiſtit, apices habeos duos, quos portas appellant, in dextris locis ſitas. ab hoc uerò obliqua uena inferne ad renes tendit. uerùm in lib. de Carni. pag. 19. nume. 9. de generatiooe hepatis ſic ſcriptum eſt. cum unà cũ calido multum humidi concluſus eſſet, citra glutinoſum, ac pingue frigidum ſuperauit calidum, & congelatum eſt. atque iecur ſic compactum eſt. huius ſignum hoc eſt. quando quis uictimam mactat, donec calidus fuerit ſanguis, liquidus eſt. poſtquam autem perfrigeratus eſt, congelatur. ſi quis uerò ipſum conquaſſet, & fibras eximat, noo coogelatur: fibræ enim frigidæ ſunt, & glutinoſæ. Et in lib. de oſſ. natu. pag. 27. num. 6. hepatis extremitates quinque ſunt. ſuper quarta autem extremitate fel incumbit, quod oſculum ad ſeptum tranſuerſum, & cor, & pulmonem profert. Et in epiſtolis. pag. 212. nume. 38. qood ſanguinem ſuppeditat, & in alimentum tranſmutat, cum apicibus ſæpe uena caua circumfluum hepar eſt, concupiſcentiæ cauſa. uiridis autem bilis iuxta hepar maneos ubi ſuperebuliit humani corporis corruptio eſt, nociuus, ac ioutilis corporis humani inquilinus. ueruntamen uice uerſa dormit, nullum negotium exhibens. Et in lib. de Alimen. nu. 7. uenarum radicatio eſt hepar. uerùm hepatitidis uenæ diſtribotionem lege in l. 2. de morb. pop. ſect. 4. & in lib. de oſsium oatu. num. 14. Hepatis uerò uſus eſt talis, ut legitur in lib. de homi. ſtruct. pag. 215. nume. 5. ipſum alimentum triplici digeſtione in ſuccum redigit. ex prima cor alimenti qualitatem, ſaporem ſcilicet ſuſcipit, & puri ſanguinis procreatio fit. ſecundam ipſum deſumit, & partibus corporis alimentum diſtribuit, unde flauæ bilis conſtitutio fit. tertia alimentum ſuperne in ſtomacho in ſuccũ uertitur: & tunc reſeratur ianitor, qui uentriculus nuncupatur: quooiam tranſitus tantum facultatem ſubminiſtrat. unde alimentum in inferiorem uentrẽ dimittitur. hæc de ſtructura hepatis: atq; de uſu qoq; reperimus in lib. Hip.

Verùm hepar plures ſuſtinet affectiones, quarum aliæ ſunt per ſe, aliæ ex aliis membris accedunt per ſe autem dolet hepar, tumet, durum fit, hydropem patitur, ſuppuratur, eleuatur, inflammatur præterea recipit percuſsiooes, uulnera, atque diſcinditur. fiſtula quoqoe eios rumpitur, per compaſſionem uerò uteri afficitur, atque aliorum principalium membrorum.

At uerò quo modo doleat, uideamus. ſcriptum eſt in l. 4. de morb. pag. 75. nu. 8. poſtquam comedit, & bibit homo aliquid amari, qoodque bilioſum, ac leue eſt, coplosior etiam bilis fit in hepate, & ſtatim dolet hepar, qood pueri cor uocant. dolet quidem hepar, ſi derepente multa bilis fiat, & trahatur à folliculo. at ſi per aluum egrediatur, uel per ueſicam dolor ceſſat. Et is profectò eſt modus, & cauſa doloris hepatis. quibus uerò id contingat, ſcriptum eſt in lib. 1. prædi. num. 7. his uerbis. in morbis acutis, bilioſis ualde albæ, ſpumoſę, circumbilioſę egeſtiooes, malę. malę item & urinæ eiuſmodi. nũ his hepar doloroſum eſt ꝯ præ-

notionem præterea accipe ex Coa. præn. n.3. quæ eſt. hepar dolentes, os uentriculi dolentes, ſopoſi, rigorem habentes, & aluum exturbatam, cibum auerſantes, multum exudantes, purulenta per aluum egerunt. De curatione uerò doloris hepatis, ait Hip. in l. 7. aph. 55. quicunque hepar circumdolent, his febris ſuperueniens, ſoluit dolorem. hic uerò dolor fit, ut exponit Gal. non propter inflãmationem, quia homo febricitaret, ſed propter ſpiritum flatuoſum. dolet & hepar mediocriter propter obſtructionem, ſed cum quodam ponderis ſenſu potius quã uehementis doloris. Et in l.6. de mor. popul. in fine inquit. cui apex hepatis complicatus erat, cum concuſsu derepente dolor ſedatus eſt. Et in l. de coa præ.n.2. quibus hepatis dolor, hi ſanguine per aluum egeſto ſeruantur; non autem egeſto moriuntur. Et in l. de uictatione com.4.par.21. potiſsimum iecinoris dolores, & lienis grauitas atque inflammationes aliæ ſolui non poſſunt, ſi quis primum purgante uti medicamento agreſſus fuerit: nam uenæ ſectio in his præferenda uenit. deinde clyſmis eſt opus, ſi uehemens, & magnus fuerit morbus: ſi uerò non & poſtea medicamento opus ſit; ſane id poſt ſanguinis miſsionem ſecurè, & mediocriter porrigendum eſt. Et par.79. ſi panacẽ o aimellite ſeruefactã, percolatãq; propinaueris; bene facies. proderit aũt, & hæc hepaticis aut ex ſepti trãſuerſi dolore affectis, & his omnibus qui per aluũ, aut per urinas expelli deſiderant, ex uino, & melle.

At uerò de hepatis inflammatione hæc docet Hip. in l. 5. aph. 58. hepati inflammationem patienti ſingultus aduenit. ſ. ut exponit Gal. propter neruorum communicationem præſertim, quãdo maxima eſt inflammatio. Et in 1. aph. 17. in hepatis inflammatione ſingultus malum.

De tumore ſic loquitur Hip. in lib.7. de morb. popu.n.30. Cleotimo ſutori aluo liquefacta multo tempore, & calore oborto, iuxta hepar tumor tuberculoſus ad imum uentrem deſcendit, & aluus liquida ficbat, & aliud ipſum tuberculum iuxta hepar ſurſum ad precordiũ, mortuus eſt. Et in.l. de inter. affec.pag.90.n.51. cum bilis in hepar influxerit, & capite conſtiterit; hepar intumeſcit, & pre tumore ad ſeptum tranſuerſum expeditur: & dolor ſtatim in caput irruit, maxime uerò in tẽpora: & auribus non acutè audit reliqua unà cum curatione ibi lege. Et n.31. eiuſdem lib. ſi inebriatus fuerit intempeſtiue, aut uenere uſus fuerit aut aliud quid fecerit, quod commodum non eſt, hepar ſtatim ipſi durum fit, & intumeſcit ac è dolore pulſat. & ſi quid facere feſtinarit, derèpente hepar & totum corpus dolet. huic ubi ſic habuerit, & primi dies præterierint; fomentum adhibeto, deinde ſcamonio ſubpurgato. uerum de duritie hepatis hunc obſeruã aphoriſmum, qui habetur in li.6. aph.42. morbo regio laborantibus ſi fiat hepar durum, malum.

Hepar eleuãtur qñque, ut legitur in l.2. de mor. po. ſec.2. Coi ſorori hepar eleuatũ eſt ſplenico mõ, mortua eſt die ſecunda. De hepate percuſſo ſic ſcribitur in l.5. de mor. popul. n.24. ei qui hepar percuſſus eſt iaculo, ſtatim color qualis eſt mortuorum per corpus diffuſus eſt, oculi raui, anxietas, moleſtia, mortuus eſt priuſquam concio ſolueretur, cum ſub diei exordium percuſſus fuiſſet. Et n.17. eiuſdem lib. puer à mulo percuſſus, uentrem, & hepar, mortuus eſt quarta die. ſpiritum antè denſum habebat, & non intelligebat quidquã, & febris tenebat. Et in l.1. de morb. pag. 60.n.3. moritur, ſi quis cerebro ſauciatus fuerit, aut ſpinali medulla aut hepate. Et in lib.6. aph.18. ueſica diſciſſa, aut cerebro, aut uentriculo, aut iecore lethale eſt. & in 1. de natu.mul. nu.46. ſi ex partu ſanguinem uomat; hepatis fiſtula ſauciata eſt, & dolor ad uiſcera procedit, & cor conuellitur, hunc multa calida lauare oportet, & reliquam curationem ibi lege.

Hepar quandoque ſuppuratur, de quo hæc lege in li.7. aph.45. quorum hepar ſuppuratum aduritur, ſi pus purum fluxerit, & album, euadunt: in tunica .n. his pus cõtinetur. ſi uerò qualis amurca fluat; pereũt. & Gal. in com. exponit quibus in tunica eſt pus, nihil patiente ſubſtantia hepatis ſaluantur omnes, quibus uerò uſque ad carnem hepatis corruptio pertingit iure moriuntur. ut uerò cognoſcas quibus hepar languet, docet Hip. in l. 2. de mor. popul. ſec. 1. color eſt, uelut qui multum pallidus eſt, & qui ex candicante pallet: quoniam omnia eiuſmodi ab hepate ſunt, & ex hoc ſunt hepatici in his morbis: & morbi regii ab hepate ad ſubalbidũ colorẽ uergũt: & qui ex aqua intercutẽ, & ex pituita alba laborant. ſigna progno. in hepatis affectionibus. Legitur in l. de coa. præn.3. in hepatico colliquatio cum raucedine malum, tum aliàs, tum ſi aliquantum tuſsiat. & ibidem. quibus hepaticis multum eſt ſputum, cruentum, ſiue ſubputridum, ſiue biliosum, metacum, ſtatim pernicioſum eſt. Et in l.2. pror. par.45. ſi ex uentre tenuia non ſentienti ægro exierint, ſi extra ſe non ſit, malum, ut hepatico. Hepatis porrò morbi tres deſcribuntur in li. de inter. affec. pag. 88. horum primus eſt. n. 30. qui fit ab atra bile cum influxerit ad hepar, idque maxime in autumno, in mutationibus anni. notæ ſunt dolor acutus in hepate, & ſub ultimas coſtas & in humero, & in clauicula, & ſub mamma, & ſuffocatio fortis tenet: aliquando bilem lividam reuomit: rigor, & febris primis diebus debilior. & dum attingitur, hepar dolet. color ſublividus eſt: cibi quos prius comedebat, ſuffocant ipſum, & in geſti urunt, ac torquent uentrem: reliqua uerò, & curationem ibi lege: ſecundus hepaticus morbus deſcribitur. n.31. color malicorii formam habet. in tempore uerò æſtatis maxime incidit, dolores acuti, non deficiunt ulla hora, aliquando uomitus bilis pallidę. fit hic morbus à bubulę carnis eſu, & uini potu nimio. cætera & curationem ibi lege. tertius narratur. n.23. color niger eſt. hepatis fel pituita, & ſanguine repletum, uelut ratiocinamur, dirumpitur: & ubi diruptum fuerit, celerrime inſanit, & indignatur, & loquitur ſtulta, & latrat uelut canis, ungues ſiniciei fiunt, & oculis uidere non poteſt, & pili in capite erecti ſtant, & febris acuta corripit. curationẽ uerò eam, quam ſuperiores deſiderat.

In hepate quandoque fit aqua, & hepatis cauſa quandoque oritur hydrops. uerum de hepate aqua pleno hęc ſcribit Hip. in l.7. aph.55. quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit, his uenter aqua repletur, & moriuntur. Gal. autem in com. inquit.

quit. ueſicas aqua plenas in ea generari membranã, quæ hepar ambit exterius. quo modo uerò fiat, & quo modo curetur, narratur in lib. de inter. affe. pag. 87. n. 26. & inquit. ab hepate fit aqua intercus, cum in hepar pituita acceſſerit, & hepar ipſam ſuſceperit, & humectatum fuerit, ſtatim igitur calorem huic exhibet, & flatum inducit. deinde temporis progreſſu aqua impletur. poſtea rurſus in corpus incidit & tumor in tibiis, ac pedibus ineſt: & hepar durum eſt, ac intumeſcit, & clauiculæ attenuantur. Et in l. prog. com. 2. par. 3. quibuſcunque ab hepate aquæ inter cutem oriuntur, his tuſſes, tuſsiendique propenſio accedit, & nihil memorabile expuunt. & pedes tument, & uenter non egerit, niſi dura, & coactus, & circa aluum fiunt tumores, aliqui in dextra, aliqui in ſiniſtra parte, tum coöſiſtentes, tum conſidẽtes. Curationem uerò lege in l. de inter. affect. nu. 26. at uerò. n. 27. ſubdit. ſi aqua inter cus innaſcatur, & rumpatur in uentrem iiſdem medicamentis, & potibus, & cibis, ac laboribus, quibus priores curato. uinum uerò bibat auſterum nigrum. ſi uerò tibi uideatur ueniſſe ab hepate; per ferrum ubicunque apparuerit urito, & aquam paulatim emittito, & uelut reliquos priores curato. ſi uerò ab his non ſanus fiat; temporis progreſſu corrumpitur, ac moritur. morbus. n. eſt grauis, & pauci hunc effugiunt. cæterum hepaticorum uſtio fit per fuſos buxeos, quales lege in eodem lib. de inter. affect. nu. 50. & ibi habebis rationẽ uſtionis, ex qua ſumitur illud progno. quod ſcriptum eſt in l. de Coac. præn. nu. 3. & hoc eſt. quibus hepar uſtis, uelut amurca prodit, lethale eſt. & hoc quoque ſupra explicatum fuit ab aph. 45. l. 7. Nunc ad hepatis affectus tranſeamus, qui ab aliis patientibus membris fiunt. ſi uteri ad hepar acceſſerint; muta derepente fit mulier, & dentes conferit, & color niger fit. patitur autem hæc derepente, dum ſana eſt. quo pacto autem curanda ſit lege in l. de natu. mul. pag. 93. n. 3. at uerò in l. 1. de morb. mulieb. pag. 101. n. 17. ubi apud hepar, & præcordia fuerint uteri; mulier albas oculorum partes ſubuertit, & frigida fit. ſunt aũt, & quæ liuidæ fiunt: quædam dentibus frendunt, & ſaliuæ ad os fluunt. & ſi diutius moram traxerint, mulier ſtrangulatur. Et in l. 2. pag. 114. n. 19. recitat eadem quæ ſupra dicta ſunt in l. de natu. mul. uerum in li. 7. de mor. pop. n. 33. Alemani ex renum affectionibus ſe recolligenti, & ſanguine deorſum detractiq; ſurſum ad hepar conuerſus eſt morbus, & ad cor dolor uehemens, & ſpiritus præ dolore detinebatur. & aluus difficulter egerebat parua caprini ſtercoris pilulis ſimilia. anxietas non inerat. cætera uerò, & curationem ibi lege.

Hederæ albæ folia aſtringunt, ut ſcriptum eſt in l. de humi. uſu. pag. 55. n. 9.

Herniæ fiunt hyeme pueris, ut legitur in li. de ae. aq. & loc. pag. 36. n. 12.

Herpetes.

Herpetes minime omnium ulcerum quæ depaſcendo proſerpunt, periculoſi ſunt: uerum maxime difficulter ſubmoueri poſſunt, quemadmodum cancri occulti. in omnibus autem talibus febrem ſuperuenire una die confert, & pus quàm albiſsimum, ac craſsiſsimum. comodat & corruptio nerui, aut etiam oſsis, aut etiam amborum tum in profundis, tum in nigris putredinibus. hæc ſcripta ſunt in li. 2. prædict. pag. 173. n. 21. ſed n. 18. inquit. uiris fiunt cancri occulti ſubmerſi, & ex puſtulis nocturnis herpetes, donec ſexaginta annos tranſmiſerint.

Hiatus.

Scriptum eſt in l. de flatibus pag. 4. nu. 12. hiatus febres præcedunt. ſi quidem multus aer coacervatus cumulatim ſuperna petẽs quo mouet, ac diducit os; cũ per hoc faciſſimus ei exitus pateat. Et in l. prog. com. 1. par. 18. exitioſum eſt, ſi hianti dormiat ore. & hoc intelligitur de his, qui acuto laborant morbo.

Homo.

Homo non ex uno aliquo elementorum, ſed ex quatuor inuicem permixtis conſtat, ut apparet in lib. de natu. hum. n. 1. & ibi habetur ratio. Et n. 9. declarat hominem primis diebus ſui reſpectu calidiſsimũ eſſe, ultimis uerò frigidiſsimum. is uerò in tertium annorum ſeptenarium augeſcit uſque ad quartum, & quintum ſeptenarium. ſicut ſcriptum eſt in lib. de carni. n. 14. ſed quoniam homo dicitur, is qui conſtat ex anima, & corpore, plurimum locuti ſuimus de ipſo in cap. de Corpore. de anima uerò quoniam nihil ad medicum attinet, niſi, ut cognoſcat facultates illas uegetatrices, ſenſitiuas, & motiuas; de his copioſe ſuis diſſeruimus locis.

De Horrore.

Proditum eſt in l. de Flati. pag. 40. n. 10. cum corpus cibis expletum eſt ac ſpiritus quoque multitudo uehementer excellit, dum cibi uentre diu immorantur (immorantur autem cibi cum præ multitudine exire nequeant) & inferior uenter uel aluus ipſa ſit obturata; per uniuerſum corpus permeant flatus, ſanguineq; que plenas corporis partes maxime petentes eas, frigeſaciunt. frigefactis autem his locis unde fontes; & radices ſanguinis prodeunt per uniuerſum corpus horror conſequitur. uniuerſo autem ſanguine frigefacto, totum corpus horret. Et ſubdit. n. 11. ſanguis præſentis horroris timore perculſus concurrit, ac penetrat per omne corpus ad locos maxime calidos: hi enim ſunt eius ſitus. fit etiam horror ex aliis cauſis: nam ſcriptum eſt in l. 5. de morb. popu. n. 31. ex potationibus horruit. ad noctem febres. poſtridie uomitus bilioſus, merus, modicus. tertia die ſudor totius corporis. ceſſauit. Et in l. de Coa. præ. n. 4. horroremq; ac rigorem inducunt progreſſus ad egerendum paulatim tientes: & quibus larga fit egeſtio, difficillimus eſt quartanis incipientibus. Et n. 2. eiuſdem lib. horrorem efficit ſanguinis fluxio. ſed & aquilo horrores excitat, ut notat Hip. in l. 3. aph. 5. Horror autẽ quid ſignificet, nobis declarat in lib. 7. aph. 4. cum inquit horror ex ſudore non bonum. Et in l. de Coa. prænot. nume. 1. horror, & ſpirandi difficultas in doloribus ſigna tabis ſunt. Et ibidem. horrore affecti, animi deliquio laſſati, lumbos dolentes aluos humectas habent. Et ibidem. horrore affecti, caput dolentes, exudantes, malignum eſt. Et ibidem. horrore affecti, multum inſuper exudantes, difficili malo implicantur. Et numer. 3. horrorem habentibus, laſsitudine affectis, capite grauatis menſes erumpunt. Et ibidem. horrore affecti frequenter ad ſuppurationem deueniunt. ſed & febris tales ad ſuppurationem perducit. Et numer. 11. horrores ex dorſo frequentes, & cito tranſeuntes ægre tolerari poſſunt. & in lib. 7. de morbo popul. num. 14. quibus ſanis horrores frequentes ſunt, hi ex ſanguinis

guinis fluxu ſuppurantur. Et in lib. 1. prædic. nu. 21. & in lib. de Coac. præno. nu. 1. Qui in horroribus ſimul iudicatoriè exudarunt, poſtridie uerò poſtquã inhorruerunt, præter rationem uigilant, eos ſanguinem effuſuros eſſe arbitror. Horroris uerò curationem ſic explicat Hip. in lib. 7. aph. 56. Et in lib. 1. de morb. popul. ſect. 6. horrorem uinum æquali menſura aquæ ammixtum potum ſoluit. Et in l. 3. de diæ. n. 22. agitur de horrentibus ex gymnaſijs, eorundemque curatione.

De Humero.

Summus humerus ex ſcapulis naſcitur, in pleriſq; diſsimiliter, ut legitur in lib. de oſ. natu. pag. 27. n. 4. at uerò de humeri articulo Hipp. ſententiam contra medicos lege in lib. de Arti. pag. 193. nu. 1. humeri dolorem patiuntur, inflammationem, inflationem, attenuationem, lapſum, luxationem, & auulſionem, & alia. humeri dolorem habebat in eſtate obortum ex abſceſſu, ut recitat Hip. in l. 7. de morb. popul. n. 38. profuit ipſo corpus, & humerum in aqua marina madefacere ad multum tempus, & per tres dies uinum album, aquoſum bibere, ſimul ut in aqua marina decumberet, ita ut & in ipſam urinã eiiceret. Et in li. 2. prædict. pag. 175. n. 44. dolores in humeris oborientes, qui ad manus deſcendunt, torporeſque, atque dolores inducunt, his abſceſſus non ſuccedunt, uerum nigram bilem uomentes ſanantur. qui uerò iſthic in humeris manent, aut etiam ad dorſum progrediuntur, eos puris, & atræ bilis uomitum effugiunt. Et in l. 7. de morb. popul. nu. 27. Pſiſtrato humeri dolor, & grauitas diuturna deambulanti, & aliàs ſano: hyeme uerò incidit multus lateri dolor, & calor, & tuſsis, & excreatio ſanguinis ſpumoſi, & in faucibus ſtertebat. & n. 51. Epicharmo circa pleiadum occaſum humeri dolor, & grauitas uehemens ad brachium, anxietas, uomitus multi, aquæ potus. in l. autem de Coac. præno. nu. 1. qui frequenter exudare cum præcordij intenſione non ceſſant, plerunque malignè habẽt dolorem in ſummum humerum ac clauiculam incumbentes, in his praui ſunt. Humeri præterea, quibus facile inflammentur, lege in l. de Artic. pag. 194. n. 7. Humeri, ac mammæ cibis, & potibus inflantur, ut legitur in l. 2. de morb. popul. ſect. 3. Humeri præterea attenuantur ex aquis lacuſtribus, ſicut proditum eſt in l. de ae. aq. & loc. n. 10. Humeri frequentes elapſi repoſitio facilis adeo ut quibus id accidit, plerunque ſibi ipſis ad reponendum ſint ſufficientes. modum uerò lege in lib. de Artic. num. 2. ſed nume. 11. humeri frequenter excidentis curationem. & num. 1. humeri articulus uno modo luxatur. Et n. 11. lege humeri luxati uſtionem. Et nume. 15. de humeri ſummi auulſione.

Humiditas.

Humidum autem dicitur corpus humanum, non quod humore ſit refertum bilioſo, ſed quod ſanguine abundet, uel pituita. dicuntur etiam humida quæcunque extra corpus noſtrum ſunt aqua, uel aquea. hæc profectò, ut legitur in lib. de Alim. n. 12. ſunt alimenti uehiculum. &, ut refrigerent, & humectent; in cibis exhibentur è febre ægrotantibus: competit enim omnibus febrientibus uictus humidus, maximè uerò pueris, & aliis, qui tali uictu uti conſueuerunt, ut teſtatur Hip. in l. 1. aph. 16. competit præterea diæta humida reſiccatis: eamque docet in lib. de Inter. affect. pag. 91. n. 54. Et in lib. 1. de morb. mul. pag. 104. n. 54. ſi ea, quæ in partu eſt ſicca fuerit, & difficulter humectetur, oleum bibat, & locos oleo calido cum maluæ aqua irriget, & cerato liquido illinat, & anſerinum adipem cum oleo infundat. Et in l. de Sal. diæ. pag. 12. n. 4. pinguis ex gracili quomodo fiat, habetur per humectantia. Et in lib. 2. & 3. de diæta multa inueniuntur corporis humectationi opportuna, ac maxime n. 19. pag. 47. alimenta recenſet humectantia. & n. 20. humectant balnea. & n. 21. humectat unctio calida: item umbra, & frigus. ſic ſudor humectat ob colliquationis reliquias: ſic uomitus ob colliquationem præ labore. & nu. 23. humectat ſomnus, atque ſegnities, & otium. Auſter humectat, ut in l. 3. aph. 17. humectant loca humida, ut in l. de ae. aq. & lo. n. 37. ſcribitur. at lege librum de humi. uſu pag. 54. & 55.

De Humoribus.

At uerò omnis humiditas quatuor habet partes; propterea quòd ſi turbetur, in ſuperficie leuiſsima conſiſtit, grauiſsima, in ima parte ſecundo loco pars, quæ aliquid tenet leuitatis, tertio pars, quæ habet grauitatis naturam. & talis eſt ordo in rebus. & talem habet ordinem lac ſi turbetur, quemadmodum explicat Hip. in l. 4. de mor. n. 25. quatuor igitur à loco ſumuntur humorum ſpecies: qui enim in ſuperficie exiſtit, bilis nuncupatur, ſecundo loco ſanguis, tertio pituita; & grauiſsimum omnium eſt aqua, quæ & hydrops, & atra bilis ab Hip. appellatur. ex his conſtat homo, ſiue ex humiditate illa generica, ut apparet in l. de natu. huma. pag. 10. n. 8. Et quemadmodum ex his conflatur corpus humanum, ſic cum his congenitum eſt, & ex his nutritur congeniti ſunt humores, ut teſtatur Hip. in l. de natu. hum. loco citato. ſed & in l. de Alim. pag. 53. n. 2. inquit. facultas alimẽti peruenit, & ad oſſa, & ad omnes partes, & in neruum, & in uenam, & in carnem, & pinguedinem, & ſanguinem, & pituitam, & medullam. ex humoribus autem nutritur quemadmodum in pluribus Hip. libris declaratur. ſed & in l. 4. de mor. pag. 74. n. 2. ubi demõſtrat, quo modo ex cibis humores gignantur. ſunt igitur quatuor humorum ſpecies, quæ ſicut ab una humiditate extrahuntur ob latitudinem; eadem de cauſa unuſquiſque humor plura obtinebit nomina, ac ſpecies, dum omnino purus non ſit. horum humorum qualitates hæ ſunt, bilis eſt calida, & ſicca, ſanguis calidus, & humidus, pituita frigida, & humida, atra bilis frigida, & ſicca. ſed in l. 1. de mor. pag. 63. n. 22. pituita eſt frigidiſsima ex natura, calidiſsimus autem ſanguis, frigidior eſt aliquanto bilis ſanguine. hæc ſententia aduerſatur ei, quæ deſumitur in lib. de natu. huma. ſed dicendum eſt, quòd ſanguis calidior eſt bile, dum homo ſanus eſt. cum uerò ęgrotat bilis, uel dicamus bilem calidiorem dici ratione ſiccitatis. quæ eſt lima caloris. dictum autẽ eſt antea ſingulos humores in quatuor poſſe diſtribui partes, ſi conturbentur: ſi quidem pars aliqua tenuior erit, pars craſſior, pars alia magis aquoſa, & ſeroſa, pars terreſtris: deinde pars quædam leuis, quædam grauis, & quædam medio modo ſe habens: præterea pars calida, pars frigida, uel humida, uel ſicca, poſtea pars inſipida, pars dulcis, aut amara, aut acris. præter hæc pars alba, pars rubea, uel uiridis, uel crocea, uel ex his mixta. & propterea quòd, ueluti diximus, humores ſunt

congeniti; ſit, ut cum homo conſtet, ut plurimum ex uno humore potius, quàm ex aliis; in illo corpore, humor ille excellens ex cibis trahat ſibi ſimilem, quemadmodum legitur in l.4.de morb.pag.75.n.3. alimẽtum uerò ex quo nutritur homo, & ex quo fiunt hi humores cum aſſumptum fuerit in uentriculum deſcendit. uentriculus autem dum plenus eſt; omnium corpori fons eſt. ubi uerò uacuus eſt, corpore fruitur colliqueſcente. ſunt & alii fontes quatuor, à quibus unuſquiſque horum humorum in corpus procedit. & hi quoque fontes ubi euacuantur; de corpore fruũtur. ſed & ipſum corpus attrahit, ubi uentriculus in ſe ipſo quid habuerit. humorum fontes ſunt hi, ſanguini fons eſt cor, pituitę caput, aquæ ſplen, bili locus folliculi in hepate. ſic legitur in l.4.de mor.nu.2. uerum n.11. ſubdit. fontes hi quatuor cum pleni fuerint, ſemper corpori diſtribuunt. ubi uerò uacui; uiceuerſa trahunt: nam ubi aluus uacuatur; rurſus retro humor ab ipſa redditur, quemadmodum ſuſcepetat, ueluti ex aliis ad unũ uaſculum: uenæ enim ſunt per totum corpus tendentes, aliæ tenuiores, aliæ craſsiores, multæ, ac frequentes. hæ autem donec uiuit homo; apertæ ſunt, & ſuſcipiunt, & dimittunt nouum humorem. ubi uerò mortuus fuerit; clauduntur, & extenuantur. Et nu.13. caput, cor, & ſplen de omnibus humoribus participant unumquodque tamen ſi non ægrotet; plurimum de proprio participat. trahunt autem, & de alio humore uenę in ſe ipſas amplæ, & craſſæ, & inſtar pampini retortæ, ita ut ubi trahant; alius humor alium ſequatur. Et ſubdit. n.14. caput, & ſplen maxime ſunt morbis obnoxia; ægrotant enim & ab his, quæ à natura inſunt; cum plura quàm opportunum eſt; acceſſerint. ægrotant item ab aliis humoribus ad eum humorem, qui à natura ineſt ſe ammiſcentibus. humores igitur duabus de cauſis ſunt morborũ cauſę, primum ſcilicet ſi plures ſint, quàm opportunum ſit: deinde ſi proprium non teneant locum, ſed cũ aliis humoribus commiſceantur. mixti autem caleſcunt; calefacti turbantur: turbati autem in uenis ſurſum, ac deorſum mouentur. ſic legitur. n.25. eiuſdem li. præterea. n.17. eiuſdem lib. ſi humores permanſerint in corpore ampliore tempore, quã opportunum ſit, grauecolentes fiunt, & putreſcunt. & hęc eſt tertia cauſa morborum ab humoribus. uerum unuſquiſque humor proprios efficit morbos. ſed ex omni humore fit unus, qui deſcribitur in l.4.de mor. citato n.23. ſed humor ſua habet tempora, in quibus in corpore maneat: nam primo die cibus in corpore manet. ſecundo feces craſſæ euacuantur: tertio humores. quatuor autem ſunt loci, per quos homo de ſingulis humoribus expurgatur, os ſcilicet, nares, podex, urinæ meatus, ſic ſcriptum eſt. n.15. eiuſdem li. ſed & per meatus cutis euacuatur humor tenuis, ut legitur. n.18. uerum quot ſunt loca concoctionis humorum, tot expulſionis ſuperflui. ubi igitur humor aliquis affligens copioſior factus fuerit; ſi his locis homo depurgetur, nullus ipſum morbus ab illo premit. at quando non depurgetur; id arte faciendum eſt, & pluribus modis quemadmodum recẽſet Hip. in l.de humo.n.1. ſed in l.7.de mor.pop.n.44. ueratrum duxit omnigena. quando uerò, & qui ſint humores euacuandi, ſcribitur in l.aph. nam legitur in li.1. aph.2. ſi talia purgentur, qualia purgari oportet, confert, & leuiter ferunt: ſin minus, contra. in quo loco loquitur Hip. de humoribus qualitate peccantibus. Et in l.7.aph.62. dat nobis ſignum euacuationis humoris, cũ inquit. ſudor multus, calidus, uel frigidus ſemper fluens, humorem abduci robuſto quidem ſuprà, debili uerò inſià ſignificat. Et in l.4.aph.2. in medicationibus talia educere è corpore, qualia, & ſponte prodeuntia, utilia. quæ uerò contrario modo proprodeunt, cohibere oportet. ſed in li. de natu.homi. n.17. humoribus ex anni temporum differentiis teſtendum eſt. Et in lib. de humo. docet, quo humorum impetus, & ferocitas deducenda ſit. ſed de his lege de Purgante medicamento, & de Criſi, in quibus plura reperies opportuna.

De Hydrope.

Hydrops quandoque ponitur ab Hipp. pro aqua. & hæc aqua aut eſt inter cutem, aut ſubter carnem naſcens, ut legitur in l.1.de mor.pag.60.n.3. eſt, & hydrops, de qua loquitur Hip. in l.4.aph.11. & hæc à quibuſdam tympanites appellatur, ſiue hydrops flatuoſa. fit hydrops & in toto corpore, & in partibus, ueluti in pulmone, ut legitur in l.2.de mor.n.59. in teſtibus, ut in l.de ae.aq.& loc.n.7. in utero, ut in li.4.de mor.pag.79.n.34. & circa uentriculũ, ut in eodem l.n.33. hydropis porrò cauſæ aliæ ſunt internę, aliæ externæ. de internis ſic ſcriptum eſt in li.de loc. in homi.pag.31.n.18. cum à cerebro fluxio fuerit retro ad uertebras, & in carnes, hydrops fit. fit etiam hydrops ex quartanis, ut in l.de ae.aq.& loc.n.26. ſcriptum eſt. ad hydropem etiam deſinunt, quibus circa tenue inteſtinum dolores, ut legitur in l.de Coa.prę. n.4. in hydropem à ſplene, aut ab hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria fit tranſitus, ut notatum eſt in li. de affe.n.23. fiunt quoque hydropes ex morbis acutis doloroſi, ac pernicioſi. incipiunt autem plerique a laterum mollitudine, aliqui etiam ab hepate, ut legitur in l.prog.com.2.par.1.& in l.de Coac. præ.n.3. contingit etiam hydrops ex febre ardente, ut habetur in l.7.de mor.pop.par.13. uerum hydropes pluri mi, ac lethaliſsimi fiunt ab aquis lacuſtribus. ac paluſtribus, ueluti a cauſa externa, ut habemus in l.de ae. aq.& loc. n.11. Cæterum ſigna & modum, quo fiat aqua intercus, habemus in l.de loc.in homi.pag.31. n.18.& uerba ſunt, quæ primum docent ſigna. ſiccæ anteriores partes ſunt, caput ſcilicet, & nares, & oculi: & oculis amplius habetudo accedit, fiuntque cum uirore pallidi, itemque reliquum corpus: & nihil expuit homo, etiam ſi multum fluat: modum uerò deſcribit poſtea, & inquit Hip. fluxus per mediam carnem retro fluens & ab anteriore auerſus, anteriores partes ſiccas facit, poſteriorum uerò carnem irrigat, & magis eam quæ intus eſt ad uentrem, quàm quæ foris eſt ad naſum. & propterea corpus foris magis ſolidum eſt, quàm intus, & anguſtiores meatus, ac foramina habet. quare ſanè cum tenuia ſint foramina conſtringuntur ipſaque ſibi ipſis medentur, & fluxua nullus, ac tranſire poteſt. intus autem foramina ampliora ſunt, & inter media tenuiora habent. fluxus uerò, ut potè ab altioribus procedens, & tenuia impedimenta contra ſe habens influit, & carnes humiditate replet. ſed & humiditas à cibis in idem procedens corrumpitur: corrupta autem ipſa præ ammixtione, & ſimul cum ipſa ea, quæ à capite defluit, corpus nutriunt. carnes uerò multo humore nutritæ, & morboſo

auge-

augeſcentes hydrope plenę ſunt. at uerò de ſignis, atque de modo lege in lib. 4. de mor. pag. 79. nume. 33. ac maxime quo modo circa uentriculum ſolum hydrops, & aqua fiat. Et in lib. de affec. nu. 23. aqua inter cutem fit plerūque, cum quis ex longo morbo impurgatus multo tempore manet: corrūpuntur. n. carnes, & liquantur, & fit aqua. fit etiam hydrops à ſplene, cum æger tauerit: & ab hepate, et à pituita alba, & à dyſenteria, ac lienteria: &, ſi quidem expurgatione non facta fiat hydrops, uenter aqua impletur: pedes, aut ſurę attolluntur: humeri uerò, & claiculæ, & pectora liqueſiunt. Et ſubdit. cum carnes à pituita, & tempore, & morbo, & non purgata immunditia, & mala curatione ac febribus corruptæ fuerint, liqueſcunt, & fiūt aqua & uenter quidem non diſtribuit aquam in ſe ipſum; uerum in circulum, circa ipſum conſiſtit. Et in l. 2. de mor. popul. ſect. 5. habemus hydropis ſigna, & ea ſunt. hydropici rauos oculos habent, & calui ſunt. & ſigna hidropico ſalutem indicantia ſcribuntur in l. 2. prædic. pag. 172. n. 11. & ait. eum qui ab hydrope correptus eſt, & ſuperſtes eſſe uolet; bonis uiſceribus præditum eſſe oportet, ita ut natura ſe exerat ſimulque facile concoquat, & bene ſpiret, ſitque ſine dolore, & totum corpus æqualiter tepidum habeat, & non circa extremas partes colliquatum. melius eſt autem, ut tumores potius habeat in extremis partibus. optimum uerò eſt neutrum horum habere: nam molles, & graciles eſſe conuenit extremas partes, itemque uentrem ad contactum mollem. tuſsim uerò adeſſe non oportet, neque ſitim, neque linguam reſiccari, tum reliquo tempore, tum poſt ſomnos, quando hæc ualde fieri ſolent. at cibos libenter accipere oportet, & ubi multum ſatis comedit, non affligi. aluum uerò ad medicamenta quidem celerem habere, reliquo autem tempore egerere recrementum molle efformatum. urinam autem apparere conuenit, prò ſtudiorum ratione, & uinorum mutatione tranſeunte. laborem uerò ferre oportet facile, & laſsitudinis exortem eſſe. ac optimum quidem eſt hominem ita per omnia diſpoſitum eſſe. & ſic ſecurisſime ſanus fieri poterit: ſin minus; plurima ex his habeat; nam ſpes erit, ut ſuperſtes euadat. qui uerò nihil horum habuerit, ſed contraria, eum diſperatum eſſe ſcito. qui autem pauca horum habuerit, quæ bona eſſe dixi, ſi hydrope elaboranti adſunt, huic exigua ſpes reſtant. cui uerò multum ſanguis ſurſum, ac deorſum eruperit, & febris inſuper acceſſerit, eum multa aqua repletū iri timor eſt atque hic hydrops breuiſsimi temporis: & ex quo paucisſimi euadunt. uerum de hoc alteri prius ſignificare oportet. at quibus magni tumores facti emareſcunt, ac rurſus attolluntur, hi magis conualeſcunt, quàm illi qui ex ſanguinis eruptione implentur. uerum fallunt hi hydropes ipſos ægrotos, faciuntque, ut ipſi à medicis diſcedant, ac pereant. Et in l. 4. de mor. n. 34. hydropis morbi adhuc difficiliores fiunt, ſi ex alio morbo corpus liquefactum, ad hunc deuenerit. Et in lib. de affec. n. 19. in hydropem ſplenicis morbus degenerat his, quibus pharmacorum potiones nihil proficiunt. Et in lib. de coa. præ. n. 3. in hydrope funebilioſi, aluo turbata egerente. & in l. 4. de mor. n. 34. ſi ſubito morbus occupauerit hominem, moritur, nempe alio morbo diutisſime iam affligente. & ubi etiam aluus ualde fluida fuerit, citiſsime moritur, & ſentiens, & loquens. Et in l. de Coa. præ. nu. 3. hydrops qui ad curationem remiſit, recurrens diſperatus eſt. Et in l. 2. de mor. popul. ſec. 5. hydropicus ſi tumorem in cruribus habens tuſsiat, malum. Et in l. de coa. præ. n. 3. hydropico febriēti urina parua, & turbata pernicioſa eſt. Et in lib. 7. aph. 47. hydropicum ſi tuſsis uexat, diſperatus eſt. Et in li. 6. aph. 8. hydropicis fientia ulcera in corpore, non facile ſanantur. Et in l. 7. in quibus hepar aqua repletum in omentum eruperit, his uenter aqua impletur, & moriuntur. Et in l. de coa. præ. nu. 3. ex hydropicis comitiales pernicioſi. Et ibidem. hydropicis comitialis morbi affectiones accedentes pernicioſę ſunt, & inter ſe ſigna praua ſunt. Et ibidem. & hydropicis ſiccis urinæ ſtillicidia mala. malæ etiam urinę paruas ſubſidentias habentes.

Curatio uerò talis eſt. ſcribitur in l. de loc. in homi. pag. 32. n. 33. cum retro in carnem iuxta uertebras fluxus illapſus hydropem fecerit, ſic mederi oportet. caro in collo inter uenas cruſtis tribus uratur. & reliqua ibi lege. Et ſubdit. n. 36. in puero hydropem ſic curare oportet. partes humidæ, & aqua plenæ aperientes ſunt ſcalpello, & frequenter, ac parum educendum eſt. educendum autem eſt à ſingulis corporis partibus, & fomētis utēdum & ſemper locum apertum, unde eduxeris, calfactorio medicamento illines. Et in l. de affec. pag. 81. n. 23. hunc ſi à principio acceperis, priuſquàm aqua ſubcreſcat, pharmaca bibenda dato, a quibus aqua aut pituita purgatur. bilem uerò ne moueto. cibos autem, & potus, & labores, ac deambulationes conſtituito, à quibus gracilis, ac ſiccus euadat, & carnes quàm obuſtisſimæ fiant. morbus autem eſt lethalis, cum aliàs, tum ſi uenter aqua repletus fuerit. cum uerò à ſplene, aut ab hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria in hydropem tranſitus fit; conducit quidem per eadem curare. effugiunt autem non ualde: nam in morbis cum alter alteri ſuccedit; plerumque occidit: cum. n. corpori a præſenti morbo debilitato alius morbus acceſſerit, præ imbecillitate perit, priuſquàm alter morbus, qui poſterior acceſsit, deſinat. & ſubdit. ſi igitur à pharmacis, & alia uictus ratione æger utilitatem percipiat, & uenter ipſius euacuatur; bene eſt: ſin minus, ſectione facta aquam emittat. ſecatur autem uel iuxta umbilicum, uel retro iuxta lumbos. effugiunt autem, & hinc pauci. Et in l. de ulc. ratio. in mor. acu. comm. 4. par. 3. hydropum duæ ſunt naturæ, quorum hypoſarcidius ſi hominem agreditur; uitari non poteſt. alter ex flatibus conſtat, & multa, & bona indiget fortuna; curaturque tolerantia, ſitu, & temperantia. ſicca autem & acria edat: ita. n. maxime tum ualebit, ſi difficulter ſpirauerit, fueritque anni tempus æſtiuum, & floruerit ętas, uiribuſque fuerit ualentibus, ſanguinem à brachio tolles, deinde calidos panes ex uino nigro, & oleo tinctos dabis: isque quamminime bibat, & quam plurimum laboret: ſuillaque edat carnem ex aceto coctam, ut aduerſus arduas reſiſtat inambulationes. Et in li. de inter. affec. nu. 9. in hydropę fomenta ante pharmaca facienda ſunt. at in lib. de iudic. nume. 11. qui ab hydrope detinentur, ſi aquo-

ſi aquoſitas per uentrem, ad ueſicam, aut ad uentrem fluat, ſolutio fit. Et in lib. de Coac. præno. num. 3. hydropas leucophlegmatias appellatos alui profluuiũ ſedat. Et in lib. de Vict. ratio. comm. 4. par. 122. deſcribitur poculum hydropi ex cantharidibus, quod ab Gal. uituperatur. Et in lib. 5. aph. 27. hydropici quicunque ſecantur, aut uruntur, aqua aceruatim effluente, moriuntur. Et in lib. 2. de morb. popul. ſect. 5. ſi hydropicum tuſsis corripiat, ſi quidem ſtatim animo linquatur, calidis omnibus utatur. ſin minus, inebriato, ac cibis ipſum impleto, uenas autem internas ſecato, dum morbus in incutione eſt. Hydropicorum quoque curatio ſcribitur in lib. 5. de morb. popu. num. 27. Et in lib. 6. ait. hydropicorum pectinem ne contingito, neque internas partes: ſimile eſt enim multis generibus. Et in lib. de Coac. prænot. nume. 3. hydropicis circa uenas aqua, in aluum prolapſa ſolutio fit.

De Hyeme.

Hyems eſt tempus anni frigidum, & humidum natura, ſed quandoque per accidens fit ſiccum, & frigidũ, uel calidum, & humidum. & propterea ſi hyems ſuam ſeruauerit temperaturam, inquit Hip. in lib. 1. apho. 14. hyeme cibos facillime ferunt, ſecundum locum uer habet. Et in lib. 3. de diæ. pag. 49. num. 3. quo uictu uti conducat hyeme docet. & in li. de aere, aquis, & locis. num. 3. hyeme frigida homines capita humida, ac pituitoſa habere par eſt, & uentres ipſorum frequenter exturbari pituita à capite influente. ſed ad hyemem naturarum aliæ bene, aliæ male habent, ut legitur in lib. 3. aphor. 13. & ſi quandoque hoc tempore purgari oportet: inquit Hippo. In lib. 4. aph. 4. hyeme inferiores partes magis purgare oportet æſtate ſuperiores. ſed quoniam omnia anni tempora ſuas producunt affectiones in corporibus humanis; & idcirco hyeme morbi fiunt laterales, & pulmonis Inflammationes, grauedines, atque raucedines, tuſſes, dolores pectoris, & laterum, atque lumborum, capitis dolores, uertigines, & apoplexiæ. uerum ſi hyems non naturalis fuerit; alii contingent morbi, nam ait Hip. in lib. 3. aph. 12 ſi hyems auſtralis, & pluuioſa, ac clemẽs fiat, uer autem ſiccum, & aquilonare, mulieres quidem, quibus partus ad uer inſtat, ex omni occaſione abortiunt. quæ uerò pariũt, impotentes, ac morboſos pueros pariunt, ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues, ac morboſi uiuant. aliis autem dyſenteriæ, & lippitudines ſiccæ fiunt, ſenioribus uerò defluxiones breui perimentes. Et in lib. de aere, aquis, & locis. num. 28. hyems morbida æſtatem pluuioſam, & auſtralem conſequitur. Et ibidem. nume. 25. ſi hyems ſicca, & borealis: uer autem pluuioſum, & auſtrale ſit, neceſſe eſt æſtatem febriculoſam fieri, & lippitudines inducere. Et in li. 3. aph. 13. ſi hyems ſicca, & aquilonaris fuerit, uer autẽ pluuioſum, & auſtrale; neceſſe eſt æſtate febres acutas, lippitudines, & dyſenterias fieri, maxime mulieribus & uiris natura humidioribus. Et in l. de ae. aq. & loc. nu. 16. poſt hyemẽ auſtralem, & pluuioſam obortus frequentes, pueri tenues, ac debiles.

Hypocundrium.

Hypocundria ſi non ſana fuerint, patiuntur dolores, inflammationes, duritiem, tenſiones, & huiuſmodi. ſana dicũtur hypocundria, ut legitur in l. prog. comm. 1. par. 27. ſi dolore uacant ſi mollia, & æqualia ſunt dextra, ac ſiniſtra parte. ſi uerò inflammatione uexantur, aut dolore, aut intenta ſunt, aut inæqualiter affecta dextra, ac ſiniſtra parte; hæc animaduertenda ſunt. ſi uerò pulſus in ilijs inſit; perturbationem ſignificat, delyrium, aut perturbationem. uerum oculos talium conſpicere oportet: ſi enim crebro obtutus mouetur; expectãda inſania eſt. Et ſubdit. tumor in iliis durus, & dolens, peſsimus eſt, ſi in omnibus faſtiget. ſi uerò altera parte infeſtat, hoc eſt dextra, ſiniſtra minori cum periculo eſt. talis uerò tumor ab initio mortis cito futuræ ſignificat, & alia ibi lege. Et in lib. 1. pror. par. 7. de ardore hypocundrii ſic loquitur. qui in hypocundrio refrigerata febre ardores relinquũtur, tum aliàs, tum in ſudoribus mali ſunt. Et in lib. 2. par. 10. quibus uox acuta eſt, his hypocundria intro tracta ſunt. Et par. 20. febres ex hypocundriorum doloribus malignæ. Et part. 39. ſtomachi dolor cum hypocundrio contento, dolorque capitis malignum, & ſuſpirioſum quippiam. Et par. 57. in febribus ad hypocundrium dolores ſine uoce ſudore ſi ſoluuntur, maligni. Et in lib. 3. par. 8. quibus lumborum tenues & diuturni dolores ad hypocundrium euntes &c. cito cum quadam conuulſione perimit. Et part. 33. ſanguinis ad latus diuerſum eruptiones malæ. atque res in hypocundriis ita habet. cum ſudore deterius id exiſtit. Et par. 52. uentris palpitationes cum hypocundrii tenſione ſublonga, & tumente, ſanguinis indicant eruptionem. inhorreſcunt autem hi. Et par. 55. hypocundrii tenſio cum capitis grauitate, & ſurditate, & quæ conſequenter fatigant, ſanguinis denuntiant præfuſionẽ. Et par. 64. ex torminoſo ſedimentum limoſum, & ſubliuidum malum. an ex hypocundriis dextrum dolere uideatur? Et par. 66. ex uomitulis male olentibus cum febre acuta, & hypocundrio ſublimi diutius perſeuerante, parotides exurgentes perimũt. & par. 72. quibus amplirer & crebro ſpirantibus morbus regius, & febres acutę & duris hypocundriis, refrigeratæ fuerint; his abſceſſus magni ſecundum aures ſuſcitant. Et par. 77. hypocundrii contentio cum comate faſtidioſo, & capitis dolore parotidas effluere faciunt.

Hyſſopum calidum eſt, & pituitam ducit, ut legitur in l. 2. de Diæ. n. 14.

COMMENTARIVS IX.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

IACTANTES.

PRODITVM eſt in l.2. prædic.nu.11. num iactantibus ſe anxie citra uomitum,lumbos dolentibus ſi fero citer mente moti fuerint, ſpes eſt ut nigra per aluum prodeant? Et in l.de Coa.præ.nu.4.qui anxie ſe iactantes, citra uomitum exacerbantur male habẽt: itemque qui lancinantur citra uomitum.

Icteritia.l.Regius morbus.

Iecur l.Hepar.

Ieiunium.i.longa inedia, & paucus cibus.

Scribitur in lib.de Vict.ratio.in morb.acut. Ieiuniũ ad capitis dolorem,& crapulam malum eſt.Et in li. 1.aph.13.ieiunium facillime ferunt ſenes, ſecundo loco,qui ætatem conſiſtentem habent, minus adoleſcentes,omnium minime pueri, præſertim qui inter ipſos ſunt uiuidiores. ſed l. Inedia,& fames.

Ignis

Ignis quatuor modis hoc intelligitur loco:primum pro elemẽto puriori, de quo ſcribitur in li.de car.n.1.dicitur & materialis,ut in l.7.aph.85. ignis ſanat,quę ferrum non ſanat,quæ uerò ignis nõ ſanat, ea incurabilia putare oportet. ſumitur tertio pro calore naturali, quemadmodum proditum eſt in l.1. de diæ.n.4 hoc eſt.ignis omnia per omnia mouere poteſt, aqua omnia per omnia nutrire.Et nume.10. ignis omnia, quæ in corpore ſunt ſecundum ipſius modum exornat. Et n.11.ignis in corpore circuitus tres.& quod in illo humidiſsimum eſt,in uenis cauis exiſtit.Et in l.2.de diæ.n.16.ex igne & aqua omnia conſtitui,& ex his augeri,& in hæc ſecerni,ac reſolui.ſcribitur tandem in lib.de mor.popul.ignis quandoque pro calore febrili.

Ignis ſacer.

In l.6.de mor.pop.ſect.7. ſacri ignes quibuſdam à collo,& circa has partes,in facie iudicabantur, nigri etiam,quibus à collo, mali erant: & ſi puſtulæ eſſent; malæ erant: & quibus aluus turbata eſſet. at l.Eryſipelas.

Illuuies.

Illuuies ſiccat,cum humiditas conſumitur.ſic ſcribitur in l.2.de diæ.n.2.

Impetigo.

Impetigines uere fiunt,ut ſcribit Hip.in l.3.aph. 20.fiunt lepræ,& impetigines ex morbis ab atra bile factis. ex his autem facilius ſanãtur, quæ in maxime iuuenibus fiunt, & quæ recentiſsimæ ſunt, & in molliſsimis,ac carnoſiſsimis corporis partibus producuntur. ſic legitur in l.2.prædic. pag.175.n. 49.Curatio uerò ea eſt. impetigini acetum ad calidum ſolem effuſum prodeſt, ut habetur in l.de hum.uſu.n.8.ad impetigines lege medicamentum in l.2.de mor. mul. pag. 119.n.68.

Inpotentia.

Quæ præter uacuationis naſorum rationem contingunt impotentiæ,infirmitateſq; non exiſtente uaſorum uacuatione,malæ.ſic legitur in li.2.pror. par. 5.ſed par. 3.quibus aluus liquida, laſsitudo, capitis dolor,ſitis,uigiliæ,obſcuritas, & inpotentia fuerit, ut hi mente moueantur,ſpes eſt.

Incurui fiunt, ſi defluxus capitis progreſſum ad cor fecerit, ut legitur in l.de mor.ſac.n.7.

Inediæ quibus conſequenter accedunt,ac ſudores cum bona facie,colore, & aluo liquida, ita ut adſit etiam aliquis cordis,ſeu potius oris uentris dolor;hi ubi longius ęgrotarunt,peripneumonicorum modo moriũtur ſic habetur in l. de coa. præ.n.1.

Inexercitati ubi derepente laborauerunt, & carnis colliquationem uiolentam,ac multam fecerunt, quomodo curandi ſint ſcribitur in l.3.de Diæ.n.16.

Infantes.

Infantibus tuſsicula cum uentris turbatione, ac febre continua, ſignificat poſt iudicationem bimeſtri, in totum uigeſima die, etiam tumores ad articulos. ſi quidem infra umbilicum conſtiterint in infernis articulis ſuperna, bonum.ſi uerò ſuprà; non ſimiliter morbum ſoluunt, niſi ſuppurata fuerint,& hoc legitur in lib.2. de mor. popul. ſec.1.at in l.de Dentitio.n.3. infantibus, quibus in ſugendo tuſsis inſtat, uuam maiorem habere ſolent. Et l.3. aph. 12. ſi hyems auſtralis,& pluuioſa, & ſerena fuerit, uer autem ſiccum,& aquilonium; mulieres, quibus ad uer partus ineſt, ex quacunque occaſione abortiunt. quæ uerò parient,imbecilles,& morbidos infantes pariunt.quare uel ſtatim pereunt, uel tenues, & ualetudinarii uiuunt.ſed l. Puer.

Infernę partes.

Legitur in l.de Coa. præ. pag.175.col.1.quibus in febre dolores circa lumbos, & infernas partes, fientes, ſeptum tranſuerſum contingunt, infernas partes relinquentes pernicioſi ſunt, tum aliàs, tum ſi aliud quoddam ſignum prauum accedat. ſi uerò alia ſigna nõ fuerint praua; ſuppuratum forte timor eſt. Et in eodem lib.qui diutius ſecurè ex febre continua laborant,citra dolorem, aut inflammationem: aut aliam cauſam, his abſceſſus expectãdus eſt cum dolore,& tumore,& magis in infernis partibus. cætera ibi lege. Et in eodem lib.capitis dolor pertinax cum febre acuta,& alio ſigno maligno lethale eſt. cæterum ſine ſigno malo,tranſgrediens uigeſimum diẽ,ſanguinis,aut puris fluxũ è naribus, aut abſceſſus ad infernas partes ſignificat.alia autem ibi uide. Et in eodem lib.præ.pag.178.quibus derepente dũ ſine febre ſunt,præcordii,& oris uentriculi dolor,& circa crura,& infernas partes, & aluus in tumorem

ele-

eleuata eſt: ſoluit uenæ ſectio, & alui fluxio, reliqua ibi lege. et in lib. de Iudicatio. nume. 10. in locis infernis dolorem fortem ſoluit aut ſurditas, aut ſanguis multus è naribus erumpens. uerùm lege Corpus.

De inflammatione.

Inflammatio fit in aliqua corporis parte, in quam influxerit humiditas biliosa præſertim, & acris, & ibi manſerit. hoc quidem affirmat lib. de Gland. pag. 26. nume. 5. ubi legitur. ſi multa, & acris influxerit, manſeritque acris, & glutinoſa, inflammatur, ac intumeſcit, & collum diſtenditur. fit præterea inflammatio ab extra ut declaratur in lib. de ſuperfœ. nu. 5. his uerbis. ſenſim hoc faciendum eſt, non uiolenter, ne præter naturam diuulſa, inflammationem inducat. fit igitur inflammatio à cauſis extrinſ. & intrinſ. cá aũt intrinſeca eſt humor acris, ac biliosus qui perſiſtat. ſed & ſanguis copioſus eſt in cauſa inflammationis: nam legitur in lib. de Flatib. pag. 40. nume. 11. ſanguine abundantes propter ſanguinis multitudinem tremunt, & inflammationes ſuſcitant: nequit enim fieri, ut ſanguinis multitudo conquieſcat. & in lib. de capitis uulneribus pag. 184. nume. 18. partes ulcus ambientes inflammantur, ac intumeſcunt propter ſanguinis influsioné. & in l. de ulcerib. pag. 204. num. 2. inflammantur ulcera cum ad ſuppurationé tendunt. ſuppurantur autem alterato ſanguine ac calefacto, donec putrefactus talium ulcerum pus fiat.

Verùm quo modo inflammationes fiant, ſic ſcriptum eſt in l. 1. de morb. pag. 61 nume. 11. caro ſanciata ſupereſiccatur, & ſubcaleſcit, & humiditatem in ſe ipſam à uicinis, tum uenis, tum carnibus trahit. ubi autem attraxerit, intumeſcit, & inflammatur, & dolorem exhibet. Et in lib. 4. de morb. pag. 77. nu. 22. docet, quo modo ulcera inflammentur, & inquit. ulcere ſi curentur in diebus imparibus inflammantur. uenit enim humor ad omnes uenas, có turbatur, & eas replet. ſi uerò ulcus curetur, pus exitum non habens dolorem inducit, & carnes circa ulcus attollit. inflammatio fit in uenis ut legitur in lib. de Vict. ratione. com. 4. par. 67. fit in cerebro, ut in l. 7. de morb. nu. 1. in pulmone ut l. 2. de mor. Et in l. de inter. affec. nume. 7. fit in faucibus, & in gingiuis, ut in lib. de affect. nume. 4. fit inflammatio abſceſſuum, ut in lib. de flatib. nu. 7. fit inflammatio in mammis, ut in lib. de Glan. nume. 11. fit in artic. ut in lib. de artic. nume. 7. fit ad palatum, ut in lib. 2. de mor. nu. 32. fit in angina ad pectus, aut pulmonem conuerſa, ut in eodem lib. nume. 27. fit in uteris ex partu, ut in lib. 1. de mor. mul. nume. 112. accidit etiam inflammatio in præcordio ſuppuratoria, quæ tunc eſt, quibus ante mortem nigra per aluum ſubeunt, ut in lib. de Coa. præ. nu. 2.

Signa autem inflammationis & doloris in locis principalibus ſunt ſpiritus denſi, & parui, ut habetur in lib. de Coac. præno. nu. 2. in quo etiam nume. 4. inflammationem in locis ſupra ſeptum tráſuerſum, aut dolorem ſpiritus denſus ſignificat.

Inflammatio autem quid agat, ſic legitur in lib. prog. com. 3. par. 23. hoc eſt, febré prorogat. Et in lib. 3. de mor. nu. 15. ſiccat. Et in l. de uirg. mor. inſanit. Curationem inflammationis hác habemus in l. 5. aph. 23. ibi enim ait frigidum utile eſſe inflammationibus, aut flammeis ardoribus ad ruborem, & ſuberuentum colorem ex nouo ſanguine tendentibus. Et in Epiſt. nu. 33. inflammatione in principio laborantibus pharmaca inimica. Et in l. de Vict. ratio. com. 4. par. 21. inflammationes aliæ ſolui non poſſunt ſi quis primum purgante uti medicamento aggreſſus fuerit: nam uenæ ſectio in his præferenda eſt. deinde clyſmis eſt opus, ſi uehemés, & magnus fuerit morbus: ſi uerò non; & poſtea medicamento opus ſit; id poſt ſanguinis miſsionem ſecurè, & mediocriter faciendum eſt. ſed quandoque inflammatio ſcribitur ab Hipp. pro maximo calore, ut in lib. prog. com. 1. par. 27. & Galen. ibi ait. Inflammari ſignificat ueluti igniri, & ſuccendi, ac peruri.

Infuſa.

Infuſa alia competunt hominibus craſsioribus, ac humidioribus: alia ſiccis, ac debilioribus: etenim in lib. de Salu. diæ. pag. 12. nu. 6. hæc narrantur. ſunt infuſa pro craſsioribus, ac humidioribus ſalſiora, & tenuiora: pro ſiccis uerò, & gracilibus, ac debilioribus pinguiora, ac craſsiora. tenuia uerò & ſalſa ſunt muria, & aqua marina, & huiuſcemodi. craſſa auté, & pinguia ſunt quæ ex lacte ſiunt, & cicerum decoctum & huiuſcemodi. de infuſorum uerò menſura præſertim ad uteros pertinente ſic ſcribitur in lib. 2. de morb. mul. pag. 121. nu. 90. infuſum nulli, ut ſemel dicam, competit, quàm duarum hæminarum.

Inguina.

In inguinibus autem fiunt dolores, tumores, inflammationes, durities, uulnera, & id generis. ſcriptum eſt in l. de Coa. præ. nu. 1. inguinis dolor in febribus morbum diuturnum ſignificat. Et in l. de Flati. num. 7. cum inguinum inflammatione abſceſſus, & febris conſequitur. Et in l. 7. de morb. pop. n. 58. inguinum tumor ad ſex annos, uarices, & coxendicum dolores. Et in lib. 6. ſect. 7. inguinum glandularumque tumores plurimi fiebant; eo quòd hepatis affecta eſſet. Et in lib. de Coac. præn. nu. 4. ſupra inguina ad laterum mollitudinem, & pubem fientes puſtulæ ſerpiginoſæ, aluum male affectam ſignificant. præterea in lib. 5. de morb. popu. nume. 27. loquitur Hip. de inguinibus duris extuberantibus. & in l. 7. nu. 40. leguntur inguinũ tubera. Et in l. de natu. pue. nu. 7. ſcribuntur inguinũ tubercula ex retentis menſibus. at uerò de uulneribus legitur in l. 5. de mor. popu. nu. 20. iuxta inguen ſagitta percuſſa, & ibidem. ex inguine cuſpis ſexto tandem anno eſt erupta. ſed inter lethalia uulnera cónumerantur ea, quæ fiunt in inguinibus, ut proditum eſt in lib. 2. prædi. nu. 19.

Inquietudo.

Quæ in iudicatoriis diebus cum proiectu, & inquietatione, & abſque ſudore perfrictiones ſunt, malæ exiſtunt. atque ex his ſuperuenientes rigores mali. hæc in lib. 2. pror. par. 26. ubi Gal. ait ſuperfluam orationem eſſe, abſque ſudore. Et in lib. 1. par. 26. Quæ cum refrigeratione non ſine febre ſuperioribus ſudanti partibus fiunt morbi, implacíditates, & inquietudines phreniticæ exiſtunt, & pernicioſæ. Et par. 27. frequentes in phreniticis permutationes conuulſionem indicant. Gal. in com. inquit. In ſuperiori particula ſimplicium recenſuit permutatio-

nem, quæ circa morbi initia fit: atque eam non bonum eſſe ſignum dixit. in hac autem de qua agat permutatione explanat, ex prauis nempe ſymptomatis ad praua oſtenditur permutatio. l. Iactatio.

Inſania.

De cauſis inſaniæ ſatis fuiſſe dictum arbitror, in cap. de deſipientia. & propterea ne aliàs repetã, ibi legendæ ſunt. attamẽ hæc pauca addemus. quæ ex lib. 1. de mor. pag. 63 nu. 28. deſumpſimus, & id eſt, tanto minor inſania, ipſumque delyrium fit, quanto paucior, ac debilior eſt bilis, quàm pituita. Et in l. de ae. aq. & loc. nu. 12. inſaniæ morbi in occidentalibus ab aquis fiunt lacuſtribus, & paluſtribus. Et in l. de Coa. præ. nu. 3. inſaniæ timorem inducunt dyſentericæ ſubrubræ, limoſę, largæ egeſtiones alui in flammeis ualdæ rubicundis coloribus ſolutę. Et in li. de loc. in hom. pag. 33. nu. 48. cum homo manibus, ac pedibus diſtentus, ac tortus fuerit, inſaniam ſibi ipſi facit. A' quonam humore inſaniũt homines, & quomodo cognoſcantur, uide in cap. de Deſipientia.

At uerò inſaniæ futuræ ſigna, quædam exponemus. legitur in l. de Coa. præn. nu. 2. inſaniam cito affore denuntiant uomitus in capitis doloribus, æruginoſi, cum ſurditate, & uigiliis. Et in lib. 1. præd. pag. 171. nu. 2. inſaniam portendunt uox clangoroſa ex uomitu nauſeabundo oborta, oculi puluillum incumbentem habentes. Et in l. de Coa. prę. nu. 4. ad inſaniam deuenturos eſſe timor eſt, ex aluo liquida laſſatos, caput dolentes, ſiticuloſos, uigilantes, ualde rubicũda egeſtione ſolutos, ſi difficulter ſpirauerint. Et in l. 5. aph. 40. inſaniam ſignificat quibuſcũque mulieribus ſanguis ad mammas colligitur. Et in lib. de Coac. præ. n. 3. ad inſaniam deueniunt ex leuibus ſyderationibus poſt mentis emotiones taciturnas, non quieſcentes. Et nu. 4. eiuſdem lib. timor eſt ne, inſaniant, quibus & flammeis, & ualde rubicundis ſolutis, graueolens, larga, & ſubrubra fit egeſtio.

Qui uerò inſani ſint narratur in l. 2. de mor. pu. ſect. 5. & inquit. cui uena in cubito pulſarit inſanus, & iracundus eſt: cui uerò quieuerit, ſtupidus. de inſanis autem has cape prænotiones. ſcriptum eſt, in l. de Coa. præ. nu. 3. inſania acutè correpti uoce intercepta, ita affecti moriuntur. Et nume. 2. eiuſdem lib. quibus timor eſt ut inſaniant, in his colli dolor malum eſt. Et in lib. 5. aphor. 65. quibus tumores in ulceribus apparent, non conuelluntur maxime, neque inſaniunt. Quibuſdam antè inſania, uel dolor lateris acutus, uel ſuppuratio, ſi tumores ſunt rubicundi. ex inſania pręterea ad raucedinem cum tuſſi fit diſceſſus, ut legitur in li. de Coac. præno. & ex inſania dyſenteria, aut hydrops, aut mentis emotio bonum.

Verùm inſania hos producit effectus. legitur in l. de Coa. prę. nu. 3. inſaniæ febres acutas turbulẽtas, non biliosi os uentriculi dolenti ſoluunt. Et in l. 2. de mor. popu. ſect. 5. inſania, magni morbi ex morientis ſolutio.

Curationem uerò inſaniæ legitur in lib. de Virg. mor. nu. 3. quæ eſt. inſaniæ curatio eſt ſanguinis detractio, ſi nihil impediat: uirgines autem quàm citiſsime uiris iungantur. Et in 6. aphoriſ. 21. uarices, aut hæmorrhoides accedentes inſaniam ſoluunt. Et in l. de iudicatio. pag. 160. nume. 10. quicunque inſanium ſua ſponte liberati ex morbis, his inſaniam ſoluit, dolor ad pedes progreſſus, aut ad pectus: aut tuſsis uehemens oborta. ſi uerò horum nihil fiat, inſania ſoluta, oculi priuatio contingit. in li. autem 5. de morb. popu. nu. 1. recitatur inſani à liberaliore potatione curatio.

Inſomnia.

Cum in ſomno oculi ardent, & prudentia permutatur, & opiniones peregrinæ mentem occupant, tales inſomnia appellantur, ut refertur in lib. de flat. pag. 40. nume. 20. ſed alia ſunt inſomnia bona ſani, alia ægri. unde legitur in lib. 4. de morb. popu. nu. 29. in febribus ab inſomniis uexabatur quæ nouimus, & ceſſauit & ipſa eadem ſomniare unà cum iudicatione. ſed inſomnia in phrenitide euidentia, bona ſunt, ut apparet in l. de Coac. præno. nu. 1. & inſomnia horrenda in morbo craſſo, lege in lib. de inter. affec. n. 51. uerum in lib. de inſomniis. pag. 52. nu. 3. inſomnia diurnis actionibus aduerſaria, & de ipſis pugna oborta, turbationem in corpore ſignificat. ſed plura de his lege in l. de Inſom. citato.

De inteſtinis.

De inteſtinorum generatione hæc prodita ſunt in l. de carnibus pag. 18. nu. 3. fauces, & ſtomachus, ſiue gula, & uenter, & inteſtina in podicem uſque caua facta ſunt: cum enim frigidum ſemper caleſcat quantum eius circumcirca glutinoſum erat, exſiccatum eſt, & membrana tunica facta eſt. quod uerò intra frigidum erat, colliquatum eſt, & factum liquidum; nõ. n. erat in ipſo, neque pingue, neque glutinoſum multum. in l. autem de homi. ſtructura pag. 15. nu. 7. inteſtina cubitos treſdecim habent. Et in Epiſt. n. 38. obnoxia uerò uentris compoſitioni per opificiũ conuoluta, circum uentrem euoluuntur inteſtina ad ſumpſionis, & excretionis cauſæ. & in l. de oſſ. pag. 27. nu. 6. inteſtina craſſa homo maiora, quàm canis habet. dependent autem ex meſenterii membrana, quæ meſocolõ, hac parte uocatur. meſocolõ autem ex neruis de ſpina ſub uentrem. Et in li. de corp. reſec. pag. 25. n. 3. à uentre extat inteſtinum uentri cõſimile, longum cubitorum non minus duodecim, pampino formiter in ſinibus inuolutũ, quod aliqui colon appellant, per quod alimenti delatio contingit. à colo autem ſitum eſt rectum, ac princeps inteſtinum poſtremum carnem copioſam habens, & in ſummum anum deſinens. ſed inteſtini recti ſitus talis habetur in lib. de artic. pag. 198. nu. 42. hæc autẽ de anatomia inteſtinorum.

Aegritudines, quæ inteſtina corripiunt, hæ ſunt ſcilicet dolor, tumor, inflãmatio, tormina, humectatio, & ſaniei fluor, exaſperatio, elapſus, pertuſio, & uulnus, inteſtinorum leuitates, difficultates, agitationes, humiditates, aqua intercus, & uoluulus. Dolor autem inteſtini tenuis, talia nobis dat prognoſtica. in lib. enim de Coac. præn. nu. 3. ad inteſtinum tenue dolores ex laterum mollitudine tranſeuntes in morbis longis ex corruptione fœtus, non ualde purgata, pernicioſi ſunt. Et ibidem. circa inteſtinum tenue dolores diuturni, & circa lumbos, & ad præcordia, ſi ægri cibos auerſantur, unà cum febre his dolor intentus, ad caput progreſſus ipſos quidẽ occidit conuulſorio modo. Et nume. 4. eiuſdem lib. narrat doloris cauſam, & inquit, circa inte-

inteſtinum tenue faciunt, bilioſis aluus turbata, parua, frequenter egerens, diſtendentia cum paucis mucoſis. In lib. autem 6. de mor. popul. ſec. 4. curationem recitat quandam cum ait. cui inteſtinum in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus eſt, erat quietior, poſtquàm autem hic curatus fuit; magis dolebat. Tumorem circa inteſtinum tenue difficiles prægnantibus memorat in lib. de coa. præ. nume. 3. Inteſtini uerò recti inflammatio, ſic ſcripta eſt in lib. de Fiſtu. pag. 206. nume. 3. ſi inteſtinum rectum inflammatum fuerit, & dolor habeat, & febris, & frequenter ad exonerandum aluum deſideat, & nihil egerat, & præ inflammatione ſedes exiſſe uideatur, & aliquando urinæ ſtillicidium corripiat; hic morbus fit, cum pituita ex corpore ad inteſtinum rectum decubuerit. conferunt autem calida, & cætera; nam ibi curationem exacte recenſet Hip. Et nume. 5. eiuſdem lib. ſi inteſtinum rectum humidum fiat, & ſanies defluat; curationem habes. item ſi ſanguis profluat: item cum ſedes, ſiue rectum inteſtinum exciderit, & in loco ſuo manere noluerit. Et nume. 6. eiuſdem lib. curationem habes, ſi inteſtinum rectum procidat, & ſanguis profluat: ſimiliter ſi inflammatum fuerit: ſic ſi dolor fiat, & inflammatum non ſit, ac præterea cum inflammatum ſit: ibi enim ſunt horum morborum inteſtinalium curationes deſcriptæ. at uerò huic parti addamus aph. 58. lib. 5. recto inteſtino, aut utero inflammationem patiente urinæ ſtillicidium accidit. De inteſtinorum autem uulnere legitur in lib. 6. aph. 18. ueſica diſciſſa, aut aliquo ex tenuioribus inteſtinis, lethale eſt. Et in l. 2. de mor. popul. ſec. 6. uulnerato inteſtino, reſpiratio prodit infernè inconſpicua iuxta uulnus, & euacuantur pectora. dato igitur lac, & uinum pari aquę menſura ammixtæ. inteſtinorum porrò agitationes à flatibus cauſantur, ut apparet in lib. de flati. pag. 40. nu. 14. atq; uolubli, tormina, & oppilationes in inteſtinis: omnium. n. horum cauſa eſt ſpiritus tranſiens, qui cum contingat locos teneros, inconſuetos, ac prius intactos, quemadmodum ſpiculum infixum penetrans per carnem perrumpit, aliquando præcordia petens, aliquando ilia, uno quandoque utranque ſimul affligens. quare ſolent quidam calida fomenta extra adhibentes dolorem mitigare: rarefacto .n. corpore à calore, fomentum ſpiritus inde exhalat, ut quies inde aliqua, & mitigatio contingat dolorum. hæc ibi. De inteſtinorum uerò humiditate legitur in lib. de Gland. nume. 6. quòd eorum humiditas morbos non facit. De inteſtinorum uolulo lege Volulũ. Sed hunc nota aphor. qui deſcribitur in lib. 6. aph. 44. quibus ex ſtillicidio urinæ ileos ſuperuenerit, in ſeptem diebus pereunt, niſi febre ſuperueniente, ſatis urina fluxerit. De inteſtinorum uerò leuitate ſiue lienteria, quàmquam ſcripſimus in capite de Lienteria: tamen pauca quędam addemus: ac primum de quadam cauſa, ſic ſcribit Hipp. in l. 7. aph. 76. inteſtinorum leuitas à dyſenteria accedit. Et in l. 6. prædic. nume. 19. inteſtinorum leuitate corripiuntur, quibus aluo ſuppreſſa ſanguinis eruptio fit: et inſuper rigent. Et in lib. de aere, aquis, & loc. nume. 27. inteſtinorum leuitates. & aqua intercus fiunt à concepta in uentriculis humiditate. fit inteſtinorum tum leuitas, tunc difficultas autumno, ut legitur in lib. 3. aph. 22. Quæ ſint inteſtinorum leuitates malæ, legitur in li. 2. prædic. nume. 31. uerum hæc ſunt animaduertenda, quæ ſcribuntur in li. 6. aph. 3. eaq; ſunt. in longis inteſtinorum leuitatibus cibi faſtidium malum: & cum febre peius. Et in lib. de coa. præ. nume. 3. qui in longis inteſtinorum leuitatibus unà cum animalculis tormina patiuntur, & doloribus afficiuntur, his ſolutis intumeſcent. inſuper rigere his malum eſt. Et ibidem. inteſtinorum leuitates cum ſpirandi difficultate & lateris punctura in tabem deſinunt. pro curatione uerò leuitatis inteſtinorum ſcribitur medicamentum quoddam in l. 2. de mor. mul. pag. 122. num. 5. de inteſtinorum uerò difficultate, ſiue dyſenteria plura ſcripſimus in Cap. de Dyſenteria, & ibi lege.

Iracundi.

Iracundi qui ſint, nos docet Hip. in lib. 2. de mor. popul. ſec. 6. & inquit. iracundi ſunt, qui caput magnum, oculos paruos habent; & balbi. qualis autem ſit eorum natura deſcribitur in lib. 1. de diæ. pag. 45. nume. 39. & inquit. iracundi, ſegnes, doloſi, ſimplices, infeſti, beneuoli, ex diæta immutari non poſſunt: natura enim obſcura, haudquaquam transformari poteſt.

Iudicationes.

Iudicatio ſiue criſis eſt morbi exolutio, de qua ſic legitur in li. 2. aph. 13. quibus criſis. i. iudicatio fit, his nox grauis ante acceſsionem. quæ uerò ſubſequitur, magna ex parte leuior exiſtit. Et in lib. prog. pag. 167. num. 10. commodum eſt, & lumbricos rotundos cum egeſtione prodire, morbo ad iudicationem tendente. Et ſupra. inſpiſſari oportet egeſtionẽ morbo ad iudicationem tendente. ſit autem ſubfulua, et non ualde graueolens. Et in lib. de indic. pag. 60. n. 1. de iudicationibus, quæ cito ad melius tendunt, plerumque eadem ſigna ſunt, quæ etiam ſanitatis. Et in l. de coa. præ. n. 4. cito iudicantur quorũ urinæ cito ſubſidentiam habent. ſed leg. Criſis, & dies decretorij.

Iuuentus.

Legitur in l. de natu. mul. pag. 93. n. 1. iuuenculę humidiores ſunt, & multo ſanguine plerumque refertę. & in l. 1. aph. 54. magnitudo corporis iuuentę, neq; indecẽs neque illiberalis: ſenectę uerò inutilis & deterior paruitate. Et in eodẽ l. aph. 20. quibus iuuenibus alui humidę, his ſeneſcentibus ſiccantur. quibus uerò iuuenibus aluus ſicca eſt, his ſeneſcentibus humectãtur. ſed aph. 53. eiuſdem lib. inquit. qui aluos humidas habent iuuenes, melius degunt ſiccas habentibus: in ſenectute autem peius. Et in lib. 3. aph. 29. recitat, qui morbi fiant iuuenibus cum ait. iuuenibus ſanguinis ſputiones, tabes, febres acutę, morbus comitialis, & alij, ſed præcipue antedicti. Et in lib. 2. aphor. 39. ſeniores iuuenibus plurimum ægrotant minus.

tibus quædam hiſtoriam uide in l. 1. de mor. popu. ſect. 2. quæ eſt lactans quædam puſtulas per corpus ubique habebat. poſtquam autem lactare ceſſauit; ſedatę ſunt per æſtatem. ad lac extinctum lege in li. de natu. mul. nu. 68. & lacti extincto quæ medeantur in l. 1. de morb. mul. nu. 73.

De lactis uſu.

Scribit Hip. in l. 5. aph. 64. lac dare caput dolentibus malum, malum etiam febricitantibus, & quibus præcordia permurmurantia, & ſiticuloſis. malũ & quibus bilioſæ alui egeſtiones in febribus acutis ſunt, & quibus ſanguinis multi egeſtio facta eſt. conuenit autem exhibere tabeſcentibus non ualde multum febrientibus. Et in febribus longis, debilibus, nullo ex prædictis ſignis præſente, ſed præter rationem conſumptis. Et in l. 7. de morb. popu. nu. 7. lac in farina in uentris dolore. Et in lib. de inter. affect. nu. 4. uſus deſcribitur, lactis bubuli, caprini, aſinini, & equini in pulmonis affectibus. Et in lib. de loc. in hom. nu. 35. lactis infuſum in tabe. Et in li. de natu. mul. nu. 44. fit mentio de lacte uaccæ nigrę. Et uo. 29. eiuſdem li. de lacte canino in uterorum morbis. & in l. 2. de diæ. nu. 6. lac ouillum aluum ſiſtit, caprinum magis per aluum ſecedit: bubulum minus, equinum, aut aſininum magis ſecedunt.

Lachrymæ.

Lachrymæ fiunt læſo oculo, uel in ægritudinibus aliis. ſi lachryma procedit calida, ac ſalſa; periculum eſt, & pupillam exulcerari, & palpebras, ut legitur in l. 2. prædic. nume. 27. ſed curationem dat Hip. in l. de humid. uſu. nu. 11. Et inquit, lachrymis mordacibus calida conuenit. in aliis uerò morbis lachrymæ, aut ſunt uoluntariæ, aut inuitæ. de uoluntariis legitur in l. 4 de morb. popu. nu. 26. & in lib. 7. aph. 71. lachrymæ uolumariæ, malum non ſunt. inuitis autem decurrentes malum. Et in l. 6. de mor. popu. ſect. 1. lachrymæ in acutis male habentibus, ultroneæ quidem bonæ: inuoluntariè autem deſfluẽtes malæ. Et in li. 4. aph. 52. quicunque in febribus uel in aliis morbis ſponte lachrymantur, nihil abſurdi eſt: qui uerò non eſt ſponte, abſurdius. de inuitis uerò lachrymis quàmuis locuti fuimus; tamen hanc addam prænotionem, quæ ſcribitur in l. 1. de morb. pop. ſect. 3. lachrymæ inuitæ quibus in febribus acutis magis ardentibus defluunt; his ſanguinis eruptionem è naribus expectare oportet, ſi etiam alia pernicioſæ non habeant.

Lapis.

Si lapis puero iam adulto ex terræ eſu gignatur, dolor ipſi non adeſt, priuſquam ipſe ſibi ipſi cibum deligat. ſic ſcribitur in l. 4. de mor. nu. 28. uerùm illud ſciant quadrigenarii, quòd lapis in ueſica poſt annum quadrageſimum ſecũdum, niſi prius exiſtat, non fit. hoc habemus in l. de Coa. præ. nu. 3, ſed qui plura cupiunt legant calculum.

Lactuca frigidiſsima eſt, priuſquam ſuccum habeat. debilitatem autem quandam corpori inducit, ut legitur in l. 2. de diæ. nu. 14.

Laſſati, ac laſsitudo. Legitur in lib. de Coacis præno. nume. 1. laſſati cum horrore ſi exudarint iudicatorio modo, recalfacti in morbo acuto, male habent tum aliàs, tum ſi circa hæc ſanguis de naribus ſtillarit: & ibidem. Laſſati, caligantes, uigilantes, ſoporoſi, exudantes, recaleſcentes in febre male habent. & ibidem. laſſati, ſingultientes, ſtupore detenti mali. Et nume. 3. laſsitudine affectis horrorem habentibus capite grauatis menſes erumpunt. Et nume. 2. in oculos diſtortione febrienti laſſato, rigor pernicioſus. Et infra. laſsitudo in linguam nigram citra rationem habentibus, mala. Et in lib. 3. de diæ. pag. 48. nume. 31. fit mentio de tribus laſsitudinum ſpeciebus: quę eſt. de laſsitudinibus, quæ in corpore fiunt, hoc modo res ſe habet. homines inexercitati ab omni labore laſſantur: nulla enim corporis pars exercitata eſt ad ullum aliquem laborem. corpora autem exercitata ab inſuetis laboribus delaſſantur. aliqua uerò etiam à conſuetis exercitiis laſſantur, ſi modum exceſſerint. ſpecies igitur laſsitudinum eiuſmodi ſunt. uis autem ipſarum ſic habet: etenim inexercitati humidam carnem habentes cum laborarint corpore calefacto, multam colliquationem remittunt. rationem uerò huius rei, & curationem, quæ ad hanc laſsitudinis ſpeciem pertineat, ſubdit: itemque aliarum ſpecierum. uerùm cum plures oriantur ægritudines à laſsitudine, ſicut in eodem loco legitur; tamen quòd ex laſsitudinibus fiat febris, confirmat Hip. in lib. 1. de morb. popu. ſectio. 3. Aegro. 2. & puſtulæ in lib. 4. de morb. popu. nume. 12. & febris ex laſsitudinibus, laboribus, & curſibus inſolitis in lib. 3. ſect. 3. Aegro. 8. Sed illud obſerua medicamẽtum præ laſsitudine, quod prodit Hip. in li. 2. aphor. 48. cum ait. Laſsitudini in corporis motu cum dolore, quies ſtatim medetur. Et in lib. 2. prędic. nu. 10. laſsitudinum ſolutio fit in mingente ſanguinẽ, raro quidem, & ſine febre, ac dolore. cur uerò laſsitudine affligantur, qui à bilis fluxione infeſtantur, lege in li. de loc. in homi. nu. 18. tandem uerò Progno. hæc habeas uelim. laſsitudines ſpontaneas morbos denuntiare, ut uolt Galen. in l. 2. aphor. 5. Et in lib. 4. aph. 31. laſsitudinem habentibus in febribus in articulos, & circa maxillas potiſsimum abſceſſus fiunt. Et in lib. 2. pror. par. 56. In oculorum peruerſione cum febre, & laſsitudine rigor pernicioſus: comatoſique in his male habent. Et in comm. 4. de Vict. ratio. par. 2. Febris uehemens habet, corpusq́; ueluti ab oſſearia laſsitudine habitum laborat, & dolet. Galen. autem in com. inquit. laborat corpus eorum laſsitudine ulceroſa propter humiditatum acrimoniam.

De Latere.

Latus utrunque in uehementiſsimas incidit affectiones, ueluti in dolorem, lateris puncturas, ſuppurationes atque ictus, & tumorem. ſed quæcunque laterum naturæ ſcapulas alarum modo eminentes habent propter eamę debilitatem in deſtillationibus malignis, ſiue excretio fiat ſiue non fiat, malum, quemadmodum ſcribit Hip. in l. 6. de mor. popul. ſec. 3. præterea in li. prog. commen. 2. par. 2. à laterũ mollitudine, et à lumbis aquæ inter cutẽ pleręque, incipiunt. aliquæ uerò etiam ab hepate, quin & laterum mollitudo à flatibus eleuatur, ſicut recẽſet Hip. in l. 4. de mor. popul. nu. 2. ubi lege hiſtoriam. Quo uerò ad dolores attinet, legitur in li. 6. aph. 5. dolores in lateribus, & pectoribus, & in aliis partibus, an multum differunt, cõſiderandum eſt, ſed primum cauſas conſiderare oportet; nam lateris dolores facit aquilo, ut legitur in l. 3. aph. & lateri ſini-

ſtri dolor ſactus eſt ex febre ęſtiua,& alui profluuio, ut recitat Hip. in l.7.de mor.popul.n.21.at ibidem nu.49.lateris ſiniſtri dolor ex nauſea,& laſsitudine. tamē ſi abſque cauſa nanifeſta lateris, & lumborum dolor fiat,morbum regium incurrunt, ut legitur in l.de coa. præ. n.3.& ibidem. lateris dolor in ſputo bilioſo præter rationem euaneſcens, pernicioſus. dolorum porrò lateris alij ſunt acuti,alij minime.& horũ alij aſsidui, alij rari. Et idcirco ſcriptum eſt in l.de coa. prę.nu.3.ad latus dolor acutus fit,itē cum febre ſurditas,quibus ex partu alba prodeuntia ſupprimuntur.Et in l.3. de mor. popu.ſec.3. Aegro.8. recitat quendam acutè febrientem cum lateris dolore aſsiduo. in l.autem primo prędic.n.3.rari dolores hoc dant præſagium. circa latus rari dolores in bilioſis meracis alui egeſtionibus, deſiplentiam ſignificant. Et ibidem n.1. quibus ad latus dolor, ac ſuffocatio accedit,hi moriũtur.Et ibidem.n.3.cum lateris punctura inteſtinorum leuitas, & ſpirandi difficultas,in tabē deſinunt. Et ibidem.nu.4.lateris dolor cum febre diuturna puris eductionem fore ſignificat.Et in l.1.prædic.n.1.lateris dolor ex ſputis bilioſis citra rationē ſi euanuerit,mente mouentur. Et in l.de coa.præ.n.3.in lateris dolore ſtillatio ſanguinis de naribus mala eſt.Et ibidem. quos ex lateris dolore cibi faſtidia ſequuntur, oris uentriculi dolore,ac ſudore aliquantulum uexantur. Et ibidem cum lateris dolore non tamen pleuritico,& turbulentis,tenuibus,hi phrenitici euadunt.Et ibidem.n.1.in lateris dolorem cũ tumoribus ſomnolentis, & febre ardente ſuperueniens occidit.Et ibidem.n.3. ex laterũ mollitudine dolores inteſtinũ tenue tranſeuntes in morbis longis ex corruptione fœtus non ualde purgata,pernicioſi ſunt. Cęterũ de lateris dolore curando hæc leguntur in l.de coa.præ.n.3. dolores iuxta latus in febribus cōſiſtentes citra notas, uena ſectio lęſerit, ſiue cibum auerſetur ęger, ſiue præcordium ſublime habuerit: & in perfrigeratione non ſine febre torpidos, ſanguinis detractio lædit: & putantes ſe melius habere, hi moriũtur. de dextri uerò lateris dolore cum tuſsi, & febre lege hiſtoriam in l.47.de mor. popul.n.16.& aliam n.11. De tumore uerò lumborum ſcribitur in li. de coa. præ.nume.3.quibus latus in tumorem ſubleuatum, ac calidius eſt,& inclinatius in alterum,grauitas aliqua impendere uidetur,his pus ex una parte eſt.De ictu autem legitur n.4.18.in l.5. de mor. popul.n.23.& in 7. nume.18.ubi ait. in latus retro ictus iaculo. At de punctura ſcribitur in l.de coa.præ.n.3. & inquit.cum lateris punctura inteſtinorum leuitates,& ſpirandi difficultas, in tabem deſinunt. De ſuppurationem uerò lumborum proditũ eſt in li. 2. de mor. nume.45. cum ait.lateris ſiniſtri ſuppurati ſectio minus periculoſa, quàm dextri. reliqua uerò ibi lege.

Lectus.

Lectus præter morem mollis dolorem inducit, itemque præter conſuetudinem durus, ut ſcriptum eſt in l.de uic. ratio.in mor. acut.n.23.

Lętitię ex nulla alia re quàm cerebro cōtingunt ut proditum eſt in l.de mor. ſac.n.15.at in lib.6.de mor. popul. ſec.5.lętitia relaxat cor.

Legumina.

Legumina omnia flatuoſa ſunt, & cruda, & cocta, & fricta, & macerata, & uiridia, ut ſcribitur in l.de uic. ratione.nu.59.at in l.6.de mor.popul. ſec.4.ex leguminum aſsiduo uſu, crurum impotentia. De leguminum uerò decocto in peripneumonia uide in l.2.de mor.nu.43.

Lens.

Lens aſtringit,& turbationem inducit,ſi cum cortice ſumatur, ut legitur in l.de uic. ratio.n.59. at in l.2.de diæ.n.8.lentes æſtuoſę ſunt, & turbatiuę,& neque per aluum ſecedunt, neque ipſam ſiſtunt. Lenticulam uerò quo modo pręspares,lege in lib.de affec.nume.39.

Lepra.

Lepra, pruritus, & ſcabies à pituita fiunt. ſunt autem talia turpitudo magis,quàm morbi. quo uerò hęc depurges, pharmacis ſic utendum eſt. & lege modum. hęc in l. de Aff. pag.102.n.35.Leprę acetum ad ſolem calidum affuſum prodeſt, ut ſcriptum eſt in l.de humid. uſu.nume. 8.

De Lepore.

Leporinæ carnes ſiccę ſunt, & aluum ſiſtunt,urinæ autem citamentum quiddam faciunt. ut patet in l.2.de diæ.n.9. leporini pili in peſſo puerperę recēs enixę.in l.de ſuperfœ.n.25. Et leporis pili combuſti ad uterum in l.de na. mul.n.29.

De lethargo.

Lethargus eſt cerebri paſsio. fit cum, cerebrum frigidis humoribus repletum fuerit. ſic legitur in l. de homi.ſtructu. pag.215.nume.3.uerum in l.2.de mor.pag.70. nume. 63. ſigna deſcribuntur lethargi, quæ ſunt hæc. tuſsis oboritur, & ſaliuam ſpuit multam, ac liquidam, & nugas garrit. & ubi nugari deſierit; dormit. & recrementum male olens egerit. Et in l.3.de mor.pag.71.num.5. morbi lethargi appellati ſtatus idem eſt,qui & peripneumoniæ.uerum difficilior,& non omnino liber,ac remotus eſt ab humida peripneumonia. ſed multo tardior eſt morbus: patitur autem æger hæc.tuſsis,& ſopor ipſum tenet.& ſaliuam liquidam,ac multam educit,& uehementer impotens eſt. & cum moriturus eſt; multum atque id liquidum infrà egerit. huic ualde exigua uitæ ſpes eſt. Sed huic prognoſtico ſigno addemus ea,quæ ſcripta ſunt in lib.de Coac.præno. nu.1.& hæc ſunt.lethargici,tremuli ex naribus,ſomnolenti,diſcolores,tumidi,pulſibus tardi ſunt,& partes ſub oculis eleuatas habent, & ſudores inſuper accedunt,& aluos bilioſas, & intemperatas ſubtumidas habent.ſi uerò obaridas habuerit; urinæ, & egeſtiones alui latenter ipſis progrediuntur. urina uelut iumentorum eſt,potum non expetunt,neque aliud quidquam. poſtquàm uerò reſipuerint,collum doloroſum ſe habere dicunt, & ſonitus per aures tranſire: & ſubdit hoc.qui uerò ex lethargicis ſeruantur, plerunque pectori ſuppurati fiunt. Ex phrenitide, & lethargo admixta uera ſtupida inſania, ut legitur in lib.4.de mor. popul.nume.5.Lethargi porrò ętatem conſtantem agentibus accidunt,ſicut ſcriptum eſt in l.3.aph.30. Curatio uerò ea eſt.proditum eſt in l.3.de mor.nu.5.hoc curandum eſt, ut plurimum ſpuat, & calefiat, & à uino abſtineat. ſi uerò effugerit, ſuppuratus fit. Et in l.2.nu.63.huic aquam de macerata in ipſa farina craſſa bibendam dato, & uinum album uinoſum poſtea bibendum, & ptiſanę ſuccum ſorbēdum.iterum huic mali puni-

ci ſuccum ammiſceto,& uinum uinoſum album inſuper bibat,& ne lauet. hic in ſeptem diebus moritur. ſi uerò has effugerit; ſanus euadit.

Lien. l. ſplen.

De lienteria.

Scriptum eſt in l. de affect. pag. 81. n. 25. in lienteria, hoc eſt, inteſtinorum leuitate, cibi ſecedunt, non putrefacti, liquidi. dolor autem non adeſt, & corpus attenuatur. unde ut ſcriptum eſt in l. 1. de mor. nu. 3. ex lienteria in aquam inter cutem tranſitus fit. Quis lienteriæ finis ſit futurus, legitur in l. 6. aph. 1. & eſt. in longis leuitatibus inteſtinorum ſi ructus acidus fiat, qui prius non erat, ſignum bonum. Et aph. 43. quicunque lienoſi a difficultate inteſtinorum capiũtur, his ſuperueniente longa difficultate inteſtinorũ, aqua intercus, aut leuitas inteſtinorum aduenit, & moriuntur. Et in l. 7. aph. 72. dyſenteriæ lienteriæ ſuccedit. Curatio uerò ea ſit, quæ legitur in l. 4. aph. 12. & eſt. quorum alui inteſtinorum leuitate laborant, hyberno tempore ſupra purgari, malum. Et in lib. de Affect. loco citato. hunc per eadem curato, uelut à dyſenteria detentos. morbus autem fit, cum ex capite, & ſuperiore uentre pituitæ defluxus fit in uentrem inferiorem, quod ubi contingit, cibi ab ipſo triguntur, ac humectant, & receſſus ipſorum nõ putrefactorum uelox contingit, & corpus liqueſcit; dum ſimul cibi per multum tempus in uentre non concoquuntur, & ſimul a uentre calido, præter naturam caleſcũt. Et n. 16. hi morbi dyſenteria inquam, & lienteria, ac diarrhæa, ſiue profluuium uentris, continiles ſunt. & oportet ipſos ſic ſanare, ita ut defluxum a capite, & ſuperiore uentre intercipias, aut auertas; morbi enim natura hinc eſt. & nemo ſententiã tuam reprehendet.

Ligatio ab initio cum linteis fiens, omnium præſtantiſſima, ut ſcribitur in l. de Fract. n. 20.

De lingua.

Præter ægritudines, quæ fiunt in lingua, ipſa nobis ſæpe indicio eſt alicuius futuræ. quod indicium ſumitur à colore, à motione ipſius, ab aſpritudine, à tumoribus, ab impotentia, teneritudine, obſcuritate, ab ulcere, tremore, ab ariditate, à ſaliua. à colore ait Hip. in l. de Coac. præn. n. 2. lingua, quæ in principio quidem inhorruit, in colore uerò permanet, progreſſu autem tempori exaſperatur, & liueſcit, & rumpitur, lethalis eſt. ſi uerò ualde nigreſcit, in quartadecima die iudicationem fore ſignificat. at in l. de affect. n. 11. lingua nigra, & aſpera in febre ardente à ſpiritus caliditate. Et ibidem. ſi lingua in peripneumoniã in principio ſtatim nigreſcat morbus citius finitur. Et in l. de Coac. præno. n. 2. lingua nigreſcens, iudicationem decimaquarta die fore ſignificat. Et ibidem lingua nigra cum uirore pallida periculoſiſsima eſt. Et in l. 6. de mor. popul. ſect. 5. lingua concolor attingentibus ipſam humoribus: quapropter per hanc humorem cognoſcimus. Et in l. de Coac. præno. nu. 2. linguæ denigratæ in aluo liquida celerem mortem ſignificant. At de aſpritudine linguæ inquit Hip. in l. de affect. n. 11. lingua nigra, & aſpera in febre ardente a ſpiritus caliditate. et in l. de Vict. ratio. n. 48. lingua aſpera, & animi deliquia in febre hyberna, cui adfuerint, tali remiſsio febris contingere ſolet. & in l. 2. de morb. popu. ſect. 1. linguæ ſubaſperæ quibus ſint, uide, qui uoces aſperas natura habent. Linguæ autem, & faucium aridarum in febri ardẽti laborantibus cauſam lege in l. 1. de mor. nu. 27. & in l. de Coac. præno. n. 2. linguæ aſperæ, & reſiccatæ phreniticæ ſunt. De lingua autem tumefacta ſcribitur in li. de Coac. præno. n. 3. in lingua anginoſi tumores, citra ſigna diſparentes pernicioſi. De impotentia uerò linguæ, ſcribitur in lib. 7. aph. 40. ſi lingua derepente impotẽs fiat, aut aliqua pars corporis ſyderata atrabiliarium tale exiſtit. Et in l. 2. de morb. popu. ſect. 5. qui lingua offendunt, & labiorum non ſunt potentes, eos neceſſe eſt, dum illa ſoluuntur ſuppuratos fieri. De teneritudine autem hoc dat præſagium, in l. de Coac. præno. nu. 2. ait. Lingua citra rationem tenera fiens, & cum cibi faſtidio nauſeabunda, cum frigido ſudore, ex aluo liquida, nigrorum uomitum ſignũ eſt: laſsitudo in his mala eſt. At de linguæ obſcuritate ſic legitur in l. præcep. n. 12. & ait. linguæ obſcuritas fit aut propter affectionem, aut propter aures, maxime uerò in iis, qui artium tenentur ſtudio. Ab ulcere autem, legitur in li. 2. prædict. nu. 18. quibus in obliqua linguæ parte, ulcus fit diuturnum, in his dentes conſiderare oportet, an quis iuxta illam ulceris partem auctior fiat. At de tremore linguæ proditum eſt in lib. 1. prædict. nume. 3. & in lib. de Coa. præn. n. 2. & ait. nam lingua tremula mentem non firmam ſignificat. & in eodem l. de Coac. præno. n. 2. lingua tremula cum robore iuxta naſum, & aluo liquida, ſi reliqua ſine ſignis, ſint circa pulmonem malum eſt, & calores purgationes pernicioſas ſignificant. Et in eodem lib. n. 2. & 4. linguæ tremulæ quibuſdam etiã aluum liquidam quandoque faciunt. Et in eodem l. n. 1. linguæ conuulſiones tremulæ mentem alienant. Et in lib. 7. aph. 40. ſi lingua ſtatim incontinens facta fuerit, aut aliqua pars corporis ſtupore elanguit; tale eſt melancholicum. præterea quæ circa linguam eleuantur collectiones, & humiles calculi, & quæ podagricis fiunt, circa debiles illorum articulos ſunt: nam oſsium natura, ut hæc indurentur. ſic ſcriptum eſt in l. 2. de mor. popul. ſect. 3. Linguam tandem circa bifidam ſui partem, uelut ſaliua alba obduci, febris remiſsionis ſignum eſt. ſi quidem id, quod ſuperinductum eſt, craſſum fuerit, eadem: ſi uerò tenuis; poſtrĩ die: ſi uerò adhuc tenuius; tertia die. eadem ſignificãt etiam huiuſmodi, ſi circa ſummam linguam fiant, uerum minus. hæc ſcribuntur in lib. de Coac. præno. num. 2.

Lintea.

Linteorum præparatio qualis eſſe debeat, lege in l. de Chirur. off. pag. 185. n. 6. lintea circa crutis deligationẽ qualia ſint neceſſaria, narrantur in l. de Frac. pag. 188. n. 19.

Lippitudo.

A cerebro quandoque fluxio fit ad oculos, quæ ophthalmia græcis, latinè lippitudo appellatur, & oculi in ipſa intumeſcunt. hę fluxiones ad oculos foris conſpicuę ſunt, & non lethales in totum. ſic ſcribitur de generatione lippitudinis, deque eius cauſis, & ſignis in lib. de gland. pag. 26. nume. 9. at, quoniam fluxio alia eſt pituitoſa, alia acris, & bilioſa; ſic lippitudines, aliæ humidæ ſunt, aliæ ſiccæ. & hæ oẽs, uel breuẽs ſunt, & priuatæ: uel diuturnæ & pop. ut uult Hip. in l. de ae. aq. & locis. pag. 35. n. 4. ſi non ex mutatione temporum morbus aliquis omnibus cõmunis occupet. lippitudines uerò in ſiccitatibus plerũque

que fiunt, ſicut ſcriptum eſt in lib. 3. aphor. 12. fiunt quoque poſt autumnum ſiccum, & borealem, quemadmodum idem explicat in l. de aere, aquis, & locis. pag. 37. n. 28. uerum & n. 6. eiuſdem lib. lippitudines duræ, ac uehementes meridionalem plagam incolentibus ſunt familiares. Et ibidem. n. 27. lippitudines ſiccæ propter carnis caliditatem, & ſiccitatem fiunt. Et in lib. 6. aph. 14. lippitudines ſiccæ fiunt, humidas naturas non habentibus, ſi autumnus aquilonaris, & aquarum exors fuerit. Et ibidem. ſi hyems ſicca, & aquilonaris fuerit, uer autem pluuioſum. Et nu. 10. lippitudines oculorum æſtate fiunt. Et hæc de cauſis lippitudinis, ac de temporibus. porrò prædictionem facere oportet iuxta lippitudinum differentias, ut legitur in l. 2. prædict. pag. 173. n. 29. cum peſſima ſigna acceſſerint, diuturnarum lippitudinum: cum uerò optima, breuium: tunc enim ſeptima die deſituras eſſe prædicendum eſt, aut prope hoc tempus. & alio qui ſecuras eſſe putandum eſt. recidiuas autem expectare oportet; his quibus melius habere contingit, neque in diebus indicatoriis, neque ſignis bonis conſpectis. omnium uerò maxime urinę ſtatum in oculorum affectionibus conſiderare oportet: nam temporum occaſiones repentinæ ſunt. Et propterea legitur in l. 6. de mor. pop. ſect. 6. tumores aut liuores in lippitudinibus erumpentes in ſupernis palpebris refecti, dum alia circumcirca gracileſcunt, recidiuas faciunt. Et in l. de Coac. præno. nu. 2. quibus lippientibus capitis dolor accedit, & ad multum tempus concomitatur, periculum eſt, ne cęci fiant. Curationem uerò ex libris Hip. hanc accipimus. legitur in lib. 6. aph. 17. lippientem alui profluuio corripi, bonum. Et in l. de Coac. præno. n. 2. uiro lippienti febre ſuperueniente ſolutio fit. Et in l. 2. de mor. popul. ſect. 6. anginam, & lippitudinem ſoluit uenæ ſectio. Et in l. de uiſu. pag. 207. n. 4. ad lippitudinem annuam, ac popularem conducit purgatio capitis, & uentris inferni. & ſi corpus habeat; ſanguinis detractio ad quoſdam eiuſmodi dolores confert. conferunt & cucurbitæ circa uenas affixæ, reliquam curationem ibi lege.

Liuores.

Liuores quacunque corporis parte fuerint, & ſemper, malum ſignificant: legitur enim in l. prog. com. 1. par. 12. ſi peruertitur, aut liuida palpebra eſt, aut labrum, aut naſus cum aliquo alio ſigno; mortem prope eſſe ſciendum eſt. Et in com. 2. par. 8. ſi uerò præter grauitatem ungues quoque, ac digiti liuidi fint; expectanda mors continuò eſt. Et part. 63. in purulentis pus uiride, & liuidum ſi ſpuat, exitiale. Et par. 39. ſi uomitio fuerit porracea, aut liuida, aut nigra, malum. Et part. 41. ſi uomitio liuida graueolet; ocyſſimam indicat abolitionem. Et par. 22. deiectio exitioſior eſt, ſi nigra, aut liuida, aut opima; aut fœtida, quare liuiditas in omnibus eſt conſideranda: nam, ut apparet in par. 9. ſi digiti, & pedes omnino nigreſcant minus ſunt peſtiferi, quàm ſi liueant: ſiunt. n. liuores. Liuores, qui fiunt in febre acuta breui mortem afferre ſignificat, ſic habetur in l. de Coac. præn. num. 1. Ex immodico frigore, ut legitur in lib. 5. aph. 17. tandem illud obſerua.

Loca dicuntur mundi partes, in quibus res collocantur. dicuntur etiam loca partes noſtri corporis, ut loci ſuperni ſi turgeant, qui ſunt circa caput, ulcerum purgatio, uomitus, hydrops. ſic ſcriptum eſt in l. 2. de mor. popu. ſect. 6. Et, loca loci alterius morbos excipientia aut ob dolorem, aut ob grauitatem, aut propter aliud quiddam liberant, aut quòd aliis ſunt communicationes. hæc in l. 6. de morb. popul. ſect. 3. ſed in l. de Vict. ratio. com. 4. par. 27. hinc epilepſiæ, & paraplexiæ, ſi continentes locos fluxiones inuaſerint. Et Gal. in com. locos dixit corporis partes, cor ſcilicet, hepar, & uenam, quæ prædicta coniungit uiſcera, poſtea à medicis cauam appellatam. ſed de his plura ſcribuntur in cap. de Corpore. Et propterea loca, quæ incolimus, explicemus. Ea ſunt calida, uel frigida, uel ſicca, uel humida. & horum alia terrea, alia aquea: & terreſtrium alia alta, & ſqualida, alia campeſtria, & æqualiter ſita, alia caua. & aqueorum alia maritima, ut inſulæ: alia lacuſtria, alia paluſtria: & horũ omnium alia ſpectant orientem ſolem, alia occidentem, alia meridiem, alia ſeptentrionalem regionem. & ab his omnibus inſurgunt ſecũdæ qualitates: ſi quidem alia ſunt ſqualida, arboribus nuda, ſaxoſa: contrà alia: alia niue, ac gelu obducta: alia æſtu. atq; hinc exuſcitant tertiæ uirtutes: propterea quòd alia ſalubria ſunt, alia peſtifera, ac inſalubria: nam locus ſe habet ad locatum, ſicut forma ad materiam: locus enim temperatus temperatos reddit homines, & itidem ſanos: intemperatus infirmos tum corpore, tum animis: inquit enim Hip. in l. de ae. aq. & lo. pag. 35. n. 8. Ciuitates orientem ſpectantes ſunt ſeptentrionalibus, & meridionalibus ſalubriores: primum enim moderatior eſt caliditas, & frigiditas: aquę ſplendidæ, odoratæ, molles, & amabiles neceſſariò ibi oriuntur. hominum autem formæ boni coloris, & magis floridæ, ſi non quis alius morbus impediat. & clara uoce præditi ſunt, & ad iram, ac intelligentiam præſtantiores ſeptentrionalibus. morbi pauciores, ac debiliores, ſimileſque ſunt morbis, qui in ciuitatibus ad uentos calidos conuerſis oriuntur. Et fœminæ iſthic ualde fœcundę ſunt, ac facile pariunt. contrà qui habitant occaſum, ut n. 9. exponit. De locis uerò meridionalibus, atque ſeptentrionalibus in hoc plurima narrantur libro. n. 2. 3. uſque ad 10. itemque Aſianorum naturæ, ac mores, & Europęorum quoque n. 51. uſq; ad finem. Verum hæc obſeruet de locis medicus pręter ea, quę in l. de locis deſcripta ſunt, quæ explicantur in l. 2. de diæ. pag. 45. n. 1. & ea ſunt. regionum ſingulatum ſitum, & naturam hoc modo cognoſcere oportet. & in ſumma res hoc modo ſe habet. regio ad meridiem ſita calidior eſt, & ſiccior, quàm ea, quę ad ſeptentriones iacet; propterea quòd ſoli propinquior eſt. & in his regionibus neceſſe eſt, & hominũ genera, & naſcentia ex terra ſicciora, ac calidiora, & fortiora eſſe, quàm in contrariis: ueluti Lybica gens ad Ponticam, & utriſque uicinæ. ipſa autem loca iuxta ſe ipſa hoc modo habent: alta, & ſqualida, & ad meridiem ſita; propterea quòd pauciores humores habent: illa enim ſtationem pro aquis pluuiis non habent, hæc habent. at uero lacuſtria, ac paluſtria humectant, & calfaciunt: & calfaciunt quidem, quia caua ſunt & circundata, & non perflantur: humectant autem, quia naſcentia ex terra, quibus homines aluntur, humidiora ſunt & ſpiritus, quẽ attrahimus craſſior eſt propter aquæ ſtationem, ac immobilitatem. uerum caua loca, & non aquoſa ſiccâ, & calida ſunt.

& cslfaciunt quidem, quia caua ſunt,& circundantur: ſiccant autem tum propter alimenti ſiccitatem, tum quòd ſpiritus, quem inſpiramus, ſiccus: exiſtens humorem ex corporibus trahit in alimẽtum ſibijpſi, cum non habeat alium humorem, ad quem allapſus nutriatur. ubi autem regionibus montes adiacent ad auſtrum; in his ſqualidi auſtri, & morboſi efflant. ubi autem ab aquilone montes adiacent, in his aquilones perturbãt, ac morbos faciunt. ubi uerò ab aquilone caua loca urbibus adiacent; ab ęſtiuis uentis calida, & morboſa hæc regio exiſtit: propterea quòd neque aquilo perflans puram ſpiritus inductionem exhibet, neque ab æſtiuis uentis perfrigeratur. cęterum inſulæ propinquę continenti tempeſtuoſiores ſunt, & ægre in ipſas hybernamus. marinæ uerò hyeme tepidiores ſunt, propterea quòd niues, & glacies in continenti ſtationes habent, & uentos frigidos in uicinas inſulas mittunt. uerum inſulæ intra pelagus poſitæ non habent in hyeme nimium ſtationem.

De Lumbis.

Lumborum dolor, & diſtentio, frigiditas, & grauitas prædicunt, quid futurum ſit de ipſo morbo, & de alijs quoque prænuntiant, quemadmodum nunc explanabimus. legitur in lib. de coa. præ. nu. 4. cui lumbi doluerint, & mente motus fuerit, in biliosis alui egeſtionibus ſpumoſa florulentia mala. Et ibidem n. 3. ex lumborum doloris recurſu oculi diſtortio malum. Et ibidem nume. 2. lumborum dolor, & ſupra umbilicum dolor, ſi medicamentis non ſoluantur; in hydropem ſiccum deſinunt. Et ibidem nume. 3. quibus lumborum dolor eſt, hi malè habent. num lus tremores fiunt, & circuli rubicundi in tibijs in rigore? & ibidem. quibus lumborum dolor, & lateris ſine cauſa manifeſta, hi morbum regium incurrunt. Et ibidem nume. 6. quibus lumborum dolor diutinus cum ardore faſtidioſo, ac nauſeabundo, hi ſi exudent, malum eſt. num his tremores fiunt? Et in eodem lib. nume. 2. lumborum dolor in præcordiorum dolore ſubmurmuranti ſuperaccedens in febribus, uentres ut plurimum humectat, ſi non flatus eruperit, aut urinæ copia. Et ibidem. lumborum dolor ſine cauſa manifeſta ſæpe impetens, maligni morbi ſunt. Et nume. 3. quibus ex lumbis recurſus fit ad caput, & manus, hi torpidi, & os uentriculi dolentes, ſanioſis, ac feroſibus humoribus pleni ſanguinem profundunt. ſed & aluus his turbulentis erumpit. Et ibidem. lumborum dolor cum ſopore anxioſo malus eſt. Et in eodem lib. de coa. nume. 3. ex lumbis dolores diuturniores, qui febre tertianæ generis modo exacerbantur, grumoſum ſanguinem egerere faciunt. Et ibidem. in lumbis dolores ſanguinis fluxionem inducunt. Et ibidem. num lumbos dolentibus, cibos faſtidientibus, non uomentibus, modice ferociter mente motis, ſpes eſt nigra proditura eſſe? Et ibidem. ex lumbis affectiones ad collum, & ad caput tranſeuntes, leuis ſiderationis modo reſoluentes, conuulſoriæ mentis emotoriæ ſunt. num tales etiã ſoluentur conuulſionibus? aut talium alui ægrotant, per eadem prodeuntia. At in lib. 1. prædic. nume. 14. lumborum dolor conuulſorium quiddam habet. Et nume. 11. eiuſdem lib. ex lumborum dolore ad os uentriculi recurſiones, febriculoſę, horridę reuomentes aquoſa tenuia multa, mente motę, uoce deſtituta nigrorum uomitu facto, moriuntur. Et nume. 16. quæ ex lumbis ad collum, ac caput progreſſa ſunt, & leuis ſyderationis modo reſoluerunt, conuulſoria fiunt, & mentem emouentia. Et nume. 18. eiuſdem lib. prædic. & in lib. de coa. præ. nume. 3. lumbis dolentibus oris uentriculi dolores accedentes, ſigna hœmorrhoidum fluxionis futuræ ſunt. Et nume. 15. & in lib. de coa. præ. nume. 3. quibus circa lumbos tenues diuturni dolores ad præcordium ſe reuoluentes, & ciborum faſtidium inducentes una cum febre: his ad caput dolor inteutus progreſſus, repente conuulſorio modo occidit. Et in lib. præno. nume. 19. circa lumbos, & infernas partes dolores cum febre fientes, ſi ſeptum tranſuerſum attigerint, infernas partes relinquentes, periculoſi ualde ſunt. Et in lib. 4. aph. 20. lumborum dolor citra febrem, inferna purgatione opus eſſe ſignificat. Et aph. 11. eiuſdem lib. quibus lumborum dolor, qui neque à medicamentis, neque aliàs ſoluitur, in hydropem ſiccum firmatur. Et in lib. de natu. mul. n. 6. lumborũ dolor in uentriculi ore dolente cum ſcreatione uiolẽta, habet quid cõuulſorium. Et in l. 1. de mor. popu. ſec. 3. Aegro. 10. poſt lumborum capitis, ac colli dolores febris. Et Aegro. 7. lumborum grauitas doloroſa, & febris uehemens. at in lib. 1. de mor. mul. nume. 58. lumbis dolor fortis corripit, & omnem circa pudenda locum, & intumeſcit, & femora ardent, ſi purgatio modica mulieri prodierit. Lumborum dolor ſcribitur in lib. 1. de mor. mul. nume. 51. & in eodem lib. nume. 42. lumborum dolor in muliere uterum geſtante. Et in lib. 2. prædic. nume. 46. legitur lumborum ac crurum dolor. Et in l. 6. de mor. popul. ſec. 7. lumbos dolenti recurſus ad latus, & puſtulæ, quæ ſeps uocantur. at in lib. 4. de mor. popul. nume. 23. leguntur ſymptomata lumborum, & crurum dolores. Nunc uerò ad curationem ueniamus. unde ait quidem. Hip. in l. de coa. præ. n. 3. in lumborum dolore pertinaci, & ampliore alui ſubductione, à ueratro uomere ſpumoſa multa prodeſt. Et in lib. de natu. mulie. nume. 64. ad lumborum dolores aniſum, & cuminum Aethiopicum & cætera, quæ ibi lege. Et in lib. 5. de mor. popul. nume. 23. doloribus circa lumbos, & crura & coxam ex laboribus obortis aquæ marinæ, acetique calidi fomentum confert, alia autem ibi uide. Et in lib. 7. de mor popul. nume. 37. eadem adſunt & in lib. de natu. huma. nume. 20. in lumborum, & teſtium dolore uenæ ſectio de poplitibus, ac malleolis intrinſecus facienda. hæc autem de lumborum dolore ſufficiunt. At de diſtentione lumborum proditum eſt in lib. de coa. præ. nume. 3. lumborum diſtentio ex muliebrium menſium multitudine, ad ſuppurationem tendit: & uariè prodeuntes uiſcoſi, graueolentes, ſtragulatorij menſes ex prædictis, ad ſuppurationẽ tendunt. arbitror autem tales etiam aliquantum delyrare. Lumborum autem tetanus in poſteriorem, ac anteriorem partem, uide, Tetanus lumborum. De Frigiditate uerò lumborum. legitur in lib. de coa. præ. nume. 3. quibus ſanis hyeme circa lumbos frigiditas, & grauitas ex leui cauſa, & aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo probe officium ſuum præſtante, his coxendicum morbus, aut renum dolor

aut

aut urinæ ſtillicidium fortaſſe contigerit. & legitur in lib. 6. de morb. popul. ſect. 7. ad lumbos, & crura impotētiæ reſolutoriē ab equitatione &c. Tandē de grauitate lumborū. ſcriptum eſt in l. de uict. rat. in mor. acu. n. 41. cū ad lūbos grauitas deuenerit, infuſo per clyſterem utendum erit, & alia, quæ ibi lege.

De Lumbricis.

Lumbricorum tres ſunt ſpecies, rotundi, lati, & aſcarides. rotundi longitudie ſunt palmares, aliquādo longiores. de quibus ſcribitur in l. 3. aph. 26. cum dētes iam produxerint, ac magis adoleuerint pueri, his fiunt calculi, lumbrici rotundi, & aſcarides. Et Gal. in com. ait. aſcarides ſunt tenues quidam lumbrici, qui in parte maxime inferiori craſsi inteſtini gignuntur, & plurimi apparent in iumentis male cibū coquentibus, quorum malam coctionem fœtor indicat excrementorum. rotundi uerò in ſuperioribus inteſtinis magis generantur, adeo quòd ad ipſum quandoque uentriculum aſcendant. de his ſic ſcribit Hip. in l. prog. com. 2. par. 17. & 18. ſubrufa ſcilicet deiectio, nec admodum graueolens eſto, ac lumbricos quoque teretes eunte in iudicationem morbo deſcēdiſſe idoneum eſt. at de lumbricis lege plura in li. 4. de mor. pag. 78. n. 27. quæ ab Hip. dignitate aliena eſſe uidentur. idcirco hæc addita ſunt ab aliquo rerū ad rem modicam pertinentium imperito.

Lupini natura robuſti ſunt, & calidi, uerum per præparationem leuiores, ac frigidiores fiunt, & aluo ſecedunt, ut ſcribitur in l. de diæ. n. 8.

Lupi ſtercoris uſum uide in lib. 1. de morb. mul. num. 97.

Lux.

Lucis ſpecies duæ, & utriuſque uſus duplices, qui ſint, l. in lib. de Chirur. off. num. 1. ſed hoc accipe à luce præſagium, quod legitur in lib. de Coac. præno. & in lib. prog. comm. 1. lucis ſplendorem fugere &c. malum.

Luxatio.

Luxationum ratio circa coxas legitur in ll. de articu. pag. 199. n. 60. Et in eodem li. n. 5. luxationes recentiores cito reponuntur. Et ibidem. n. 8. luxationes articulorum prohibet mucus cum inflammatione. & n. 5. luxationes, & repoſitiones, quibus faciles, aut difficiles. Et ibidem. luxationes etiam inueteras reponi poſſe. Et in eodem lib. n. 19. luxationes ex ſupernis obliquæ ad latus, aut deorſum. luxatio extra, & intro, ſcribitur in l. de artic. n. 58. & luxatio ad malleolum. n. 59. luxatio autem in pede ſcribitur in l. 7. de mor. popu. n. 20. Et in l. de artic. n. 6. luxationi cur boues maxime obnoxii. Et in l. de frac. n. 39. luxationes oſſium circa genua mitiores ſunt iis, quę circa cubiti flexuram. & n. 19. eiuſdem lib. luxationes, brachium ſurſum coactum corrigit. & nume. 1. luxationum, & fracturarum extenſiones, quàm directiſsimæ faciendæ. Et in eodem lib. n. 3. luxationum, conuulſionum, &c. deligationes.

COMMENTARIVS XI.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Madefactio.

Madefactionem, & humectationem, debile quiddam eſſe; frigefactionem uerò, & calefactionem forte eſſe affirmat Hip. in li. de humi. uſu. pag. 55. nu. 2. ratio fortaſſe eſt, quia humiditas ſiccitati comparata debilior eſt, & facile à frigore, & calore ſuperatur.

Magnitudo.

Magnitudo corporis iuuentæ, neque indecēs eſt, neque illiberalis: ſenectæ uerò inutilis, & deterior paruitate: propterea quòd, ut ait Gal. in com. ex hac ſeneſcentes gibbi fiunt, & uix poſſunt onus perferre. ſed qui magni ſunt, boni exiſtunt: dicit enim Hip. in lib. 2. de morb. popu. ſect. 5. magni, calui, balbi, gracile uoce præditi, boni. mali ſunt quicunq; fului, naſo acuto, oculis paruis.

Mala.

Mala ſyluestria aluum ſiſtunt, cocta magis aluum mouent, uerum ad reſpirationem, quæ erecta ceruice fit, & ſucci ipſorum, & ipſa quoque hauſtra proſunt, ut ſcribitur in l. 2. de diæ. pag. 47. n. 15. & ibidem. mala dulcia ægre concoquuntur: acida uerò, & matura minus. & ibidem. mala punica uinoſa, minus æſtuoſa ſunt. acida uerò, magis frigefactoria. nuclei autem omnium aluum ſiſtunt. & in eodem lib. n. 15. mali punici dulcis ſuccus aluum mouet, habet autem quid æſtuoſum. at in lib. de affectio. pag. 83. num. 48. malum punicum reficit, & pituitoſum eſt, & cum nucleo quidem, aluum ſiſtit: citra nucleum uerò ſecedit.

Malum.

Legitur in l. 2. aph. 13. ſomnus, atque uigilia ſi modum exceſſerint; malum, hoc eſt, ſignificant morbū. aliquando malum ſignificat, reualeſcentiā, ut omnes ferè, qui male ſe habent. i. qui reualeſcunt, circa initia bene cibati. ſic ī l. 2. aph. 32. ſignificat ſanum, uel ægrum, ut naturæ hæ ad æſtatem, hæ uerò ad hyemem bene, maleve ſe habent, hoc eſt, ſunt ſanæ, uel ægrę. & id in l. 3. aph. 2. ſed lib. 4. aph. 10. medare malum. i. nocuum. & lib. 5. aph. 3. ubi ſanguis plurimus fluxerit, ſingultus, aut conuulſio ſuperueniens, malū id eſt, letale Et aph. 16. eiuſdem lib. calidum ubi ſępius co ntatur, hæc mala affert, id eſt, paſsiones. & aphoriſ. 64. lac dare caput dolentibus malum, id eſt, nocet. & aphoriſ. 66. ſi in uulneribus fortibus, & paruis tumor non appareat; ingens malum, id eſt, peri-

periculum.ſic exponit Gal.

Mamma.

Scriptum eſt in l.de Glan.pag.27.num.11.glandulę in pectoribus mammæ appellantur, & attolluntur, ac lac faciunt, aliquibus uerò lac faciunt, aliquibus uerò non. Et faciunt quidem lac mulieres, uiri uerò non faciunt: mulieribus enim rara eſt glandularum natura, quemadmodum etiam reliquum corpus habent, & alimentum, quod in ſe trahunt, in lac permutant. Et dum mammæ lactant, ac exuguntur, ut legitur in l.de natu.pue.nu.22. uenulæ in mammas ampliores fiunt: ampliores autem factæ à uentre pinguetudinem trahentes, in mammas diſtribuunt. ſed ex mammis dextra plurimam habet uim.dicit enim Hip.in l.2.de mor.popul.ſect.6.circa naturam plurimam uim.habet mamma dextera, oculus dexter, & quæ infra ſunt hac parte. nam. maſculi dextris inhęrent: attamen, ut ſubdit, uena craſſa eſt in utraque mamma: quapropter maximam habet confluentiæ partem. at uerò cum quibus confluat membris, declarat in eodem lib.2.ſect.1. et inquit.abortientium mammæ graciles fiunt: neque.n. contrarium eſt: neque tuſſes diuturnæ; quoniam ubi teſtis intumuit; ceſſant: & teſtis tumor à tuſſu ceſſat, & alleuatur. quæ res commonefacit nos cõionis pectorum, mammarum, teſtium, ac genitalium, & uocis.communicant igitur mammæ cum uteris: inquit enim Hip.in l.5.aph.53. quæ corrupturæ ſunt fœtus, his mammę extenuantur. Et in l.2.de mor.pop.ſ.6.mammæ ſi ſolidiores fuerint, ſanior eſt fœtus. & in l.5.aph.5.mammarum altera gracilis facta, abortum præſignificat. ſed in l.de glan.citato.n.12.ſcribitur.ex mammarum ablatione ſuffocationem conſequi.cum igitur debiles fuerint mammæ; debilis quoque fuerit fœtus.nam legitur in l.5.aph.52.mulieri gerenti ſi lac multum è mammis effluat, hoc eſt, graciles, ac debiles ſint, ac molles; fœtum imbecillem ſignificant, ſi uerò ſolidæ; ſaniorem. Et in l.6.de mor.popu.ſec.5.ſi mammarum papillæ, & rubor pallidus fuerit; morboſum uteris uas eſt. Et in l.2.prędict.nu.32.mammas tumidas, ac magnas habere ad conceptionem bonum eſt. habent quoque mammæ communiones cum corde, & ſepto tranſuerſo: nam ſcriptum eſt in l.5.aph.40.quibuſcunque mulieribus ad mammas ſanguis colligitur, furorem ſignificat. Cauſa huius poteſt eſſe ea, quæ legitur in l.de uirg.morb.pag.92.n.1.hoc eſt, cum os uteri nõ fuerit apertum ad menſes, & ſanguis amplius influxerit, propter cibos, & corporis augumentum; tunc ſanguis non habens effluxum præ multitudine reſilit ad cor, & ad ſeptum tranſuerſum.cum hęc repleta fuerint; cor fatuum fit, deinde ex fatuitate torpedo, & ex torpedine delyrium apprehẽdit.deinde ſubdit curationem, quæ eſt ſanguinis detractio, ſi nihil fuerit, quod impediat.at hæc ibi lege.uidetur præterea mammas cõmunicari cum pectore. proditum eſt enim in lib. de Coac.præno.nu.3. quibus mammarum dolor ex febribus fit. ſputatio cruenta, non ſeculenta aborta ſoluit dolores.ſed & in l.de Iudic.n.11. mãmarũ eleuatio febrem ardentem ſoluit. ſuſtinẽt igitur mammæ affectiones per conſenſum; igitur, & per ſe: propterea quòd inflãmãtur, abſcedũt, dolent, aſperæ fiunt, rumpuntur, ac ſuppurantur. ſuppuratio autem quibus fiat, ſic legitur in l.de Coac.præno.n.3. mammæ ſuppurantur, quibus puellis uterum geſtantibus erectæ ceruicis ſpiratio contingit: & menſes apparere in principio malum eſt.& in l.de natu.pue.num.43. mammæ, & alia membra humidiora, mulieribus in partu rumpuntur. & in lib. de glandulis.nume.12. refertur mammarum tubercula, ac inflammationes fieri. & in lib.2.de morb.mulie. mammis aſperis quo modo ſit medendum docet. Et in lib. 5.aph.53. dolor erit in mammis, ſi ex gracilibus rurſus duræ fiant.

Mania.L.Furor.

De Manibus.

Manuum figuræ quo modo ad omnes artes naturales ſint diſpoſitæ, lege in l.de Fract.pag.187.nu.2.ſed quando læſæ ſunt actiones proprias obire non poſſunt.læſio uerò eſt dolor, rubor, tremor, contractio, impotentia, aqua intercus, reſolutio, luxatio, breuitas, fractio, reſecatio, ſuppuratio, & huiuſmodi. atque hi affectus aliquid præſagiunt maxima ex parte: nam legitur in l.de Coa. præ.nu.1.in manibus, an pedibus rubores pernicioſi.& in l.1.prædic.ſi manus tremulæ fuerint, ſanguinis de naribus deſtillationem futuram expecta.& in l.de uict.ratio.pag.158.n.49. his extinctis, ſi manus contrahatur, aut tremulæ hãt; conuulſio talem corripit, & delyrium.& in l.de mor.ſac.n.8. in comitialibus manus impotentes fiunt, ac conuelluntur, ſanguine quieſcente, & dum non diffunditur, uelut ſolebat.& in l.1.prædict.n.8.manus, & caput, & pedes in aqua intercute laborantibus ſi frigida ſunt, malum eſt, ubi uenter, & latera calida ſunt.& in l.de exect. fœtus.n.2. manus in fœtus extra pudendum exerta, mortui ſignum eſt: non exerta, plerunque uiuentis.& in l.de Coa.præ.n.3. ad manum torpidæ, obaridæ, ſitis exortes, menſes emittentes, ſuppuratæ fiunt. Et ibidem.nu.9. qui ad manum exiliunt, male habent. Et in l.prog.comm.1.par.23. qui in febre acuta, aut phrenitide, aut pulmonia, aut capitis dolore manus ſubinde ob os fert, aut fruſtra uenat muſcas aut colligit feſtucas, aut de ueſte euellit pilos, & de pariete ſtipulas carpit; id oẽ malũ eſt, & lethale. Et in l.7.de mor.pop.n.15.dum ſigna futuræ mortis deſcriberet Hip. hæc quoque adiunxit, manuum plerunque ad parietem aut ad ſtragula habebat, poſt ſudorem manus uelut in glaciem congelatæ, ſudor ſequebatur frigidus. ſpiritus multus, manus tremulæ fiebant ſub mortem progreſſæ iam etiã conuulſæ.& in l.4.pag.138.n.21. Fullo collum, caput, ſeptima manus torpida, nona crus torpidũ, tuſſis ceſſauit.& in l.5.n.14. ex capitis uulnere conuulſio manum ſiniſtram inuadebat: nam in dextris magis ulcus habebat.& in l.2.præd.n.34. dolores in humeris oborientes, qui ad manus deſcendunt, & torpores, ac dolores inducunt; his abſceſſus non ſuccedunt, uerum nigram bilem uomentes ſanãtur. & cauſam recenſet in l.1.de mor.n.17. & inquit. cum in aliqua uena plenitudo copioſior facta fuerit, ſi contigerit, ut ad humerum transferatur, grauitatem in manu inducit, ac torporem, & ſegnitiem.& in lib.7.de mor.pop.n.10. inter ſigna exitialia memorat tremores circa manus.& in l.3.ſect.1.Aegro.1.cœpit tremor a manibus prima die, febris acuta, delyrium. & in lib.4.nume.27. ex tuſsientibus, qui manibus laborabant ſola dextra reſoluti ceſſauerunt, quando quidem perpeſsi ſunt, hoc tuſsientes. Et in lib.6.

lib.6.ſec.7.qui manibus laborarunt, manibus tantum ſyderati, ac reſoluti ſunt, ex frequenti auſtralium,& aquilonarum, ac niuoſorum trāſmutatione. Et in l.2. ſec.5. in cōuulſione digitorum manus citra febrem uenam ſecato,ſine caput doleat;ſin minus;aquam calidam affundito. Et in lib.4.de mor. popul.nume.14.dolor ad manus, & brachium. Et in l.de hæmor.nu.4.manus, aut crura in articulis reſecata ſanguinem non fundunt. ſupra uerò, uel infrà fundunt.ſi de reſolutione manus legere optas,uide in l.2.de mor.pop.ſec.2. de manu dextra,& crure ſiniſtro ſyderationis modo reſolutis. uerum de luxatione articulorum manus lege in lib.de artic. nu.23. & de manus tota luxata. Et in l.de frac.n.3.. legitur manus ſupinæ extenſę deligatio incommoda. Et in eodem lib.n.4. manus fractę recta extenſio,& deligatio. Et in lib. de Frac.num.1. manum fractam tractare non eſt multi negotij. Et nume.8. quo modo manū fractā in faſcia geſtare conueniat, docet. Et in lib.de artic.nume.23.legitur, manus ex natiuitate breuior facta. Et in lib.5.de mor. popul.n.17.manus ſuppurata usque ad cubitum. ſed in l.de ſuperfœ.n.10.ait. manuum aut aliarum partium doloris in utero conceptio,ſolutio eſt.

Mare.

Mare ſpiritus haud exors eſt:non .n.uiuere natantia animalia poſſent; ſi nō ſpiritu participarent.hæc in lib.de flatu. pag. 39.nu.5. at in l.de humidorum uſu. pag. 54.nu.7.de uiribus aquæ maris hæc ſcribuntur.mare pruriginoſis, & qui ab acribus humoribus uellicantur prodeſt, ut & lauent, & foueant, ex calido. qui uerò non adſueti, aliquantum læduntur. uerum ad ulcera, & ambuſta, ac deſquamata, & quæcunque talia, contrariū eſt. aptum eſt autem puris. bonū eſt & ad attenuandum ad piſcatorum ulcera: hæc.n.neque ſuppurantur ſi non uellices:& ad ulcera cuniculoſa, & depaſcentia proſerpendo ſedat, ac ſiſtit, uelut ſal,ſalſugo, nitrum.omnia autem hæc,ſi quis parum utatur;irritant: excellenter; bona ſunt.melius eſt autem calidum ad plurima. Et in lib. pręcep. nume.13. maritimus locus ad ſanitatem optimus.

Maſculi.

Maſculorum generationem indicant in uiris hęc ſcribitur.n.in l.6.de mor. pop. ſect.4. hircire incipiens, uter teſtis extra apparuerit, ſi quidem dexter, maſculum:ſi uerò ſiniſter;fœmellam portendit. Et lib. de Geni. pag.13. nume.7.ſi ab utrisque .ſ. maſculo, & fœmina ſemen fortius prodierit;maſculus erit partus: ſi uerò debile, fœmina naſcetur. Et in lib. de ſuperfœ. pag.23. nu.18. uir ubi marem generare uoluerit,menſibus deſinentibus,aut deſectis miſceatur,& quàm penitiſſe intrudat, donec deſæuiat. ubi uerò fœmellam generare uolet; cum plurimi menſes prodierint mulieri,& dum adhuc eunt, coeat ac dextrum teſtem obliget, quantum id tolerare poterit.ſed ſi marem generare expetat, ſiniſter teſtis obligandus erit.poſt conceptionem uerò legitur in lib. de ſeptim. par. pag.20.num.8. maſculini fœtus partes omnes poſt quadrageſimū diem compictum,conſpicuæ fiunt:fœmellarum non item. Et in lib. 2. de morb. popula. ſect.6.maſculis dextris inhærent,& ideſt, ſignum fœtus maſculini. id quod etiam confirmat in lib. 5. aphor.48.fœtus mares in dextris partibus, fœminę in ſiniſtris magis. Et in eodem li. 5.aph.42.mulier prægnās ſi marem gerit bene colorata eſt: ſi uerò fœminam; male colorata. Et propterea quòd maſculi augeſcūt magis ab igne à ſiccis uidelicet,& calidis cibis,& reliqua diæta, ut legitur in lib.1.de diæ.n.21. idcirco maſculi cuiuſcunque tandem ætatis, fœmellis in ſuo genere ſunt calidiores: atque hanc ob rē mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motum in utero habet. ſed hæc ſatis. at ſi ampliora cupis; l. Conceptionem, Fœtum, & Fœmellam.

Materia. l. Humor.

Maxillæ.

In l.de carni. pag.19.nu.13.hæc de maxillis leguntur.ſolę ex oſsibus maxillæ ipſę in ſe ipſis uenas habent. & ob id alimentum amplius in ipſas, quàm in alia oſſa trahitur. & quia uberius alimentum & denſiorem influxum habent;augumentum,ipſę à ſe ipſis tale pariūt, quales ſane ipſæ exiſtūt.atque hoc donec homo integer augeſcat,hoc eſt,uſque ad decimum quartum annum. & in hoc tempore tum maximi ex dentibus, tum alii omnes naſcuntur, poſtquam exciderint hi, qui ab alimento in utero nati ſunt. uerum maxilla altera eſt ſuperior, altera inferior. ſuperior motus eſt expers, ut legitur in lib.de Artic.nume.24.nec ualde luxatur,ut ibidem legitūr. afficiuntur, & maxillæ,quemadmodum & alię partes corporis humani. dolore afficiuntur,de quo ſic ſcribitur in li.de Coa. præ. n.2.dolores circa maxillas uehemētes periculum eſt ne ad oſsis eductionem deueniant. patiuntur colligationem, quæ cum ſit pernitioſa eſt,ut ſcriptum eſt in eodem loco. ſoluuntur etiam maxillæ:etenim ſcribitur in l.de Coa. præ.nume.3.ſi in diſtentionibus ante & retro fientibus, & in tergum ſolum contingentibus maxillæ ſoluātur, lethale. & ibidem nume.4.maxillas intendit aluus turbulenta paruis frequentibus ad egerendum progreſsibus.circa maxillas abſceſſus fiunt, & quo modo ſic legitur in lib.4 aph.31. laſsitudinem habentibus in febribus in articulos, & circa maxillas potiſsimum abſceſſus fiunt. luxantur etiam maxillæ,ut habetur in lib. de artic.nume.24.& luxationis cognitionem docet. nu.26. atque ibidem. maxillæ utriuſque luxatę curationem dat: nam maxillam non repoſitam, uitæ periculum ſequitur,ut ſcriptum eſt nume.27. eiuſdem lib. maxillæ præterea fractionem patiuntur,ut in lib.de artic.nume.27.legitur. ſed nume.28.ait maxillam confractam uiginti diebus corroborari. Et nu.29.inquit. maxillæ fractæ deligatio oſſa ad fracturam magis uergentia inclinat,quàm ad naturam ducit. Et nume.27.legitur de maxillæ oſſe caulatim diffracto. maxillæ marcor ex dentis dolore contigit, ut recitat Hip. in lib.5. de mor.popul.nu.35.Et ibi quoque affirmat maxillas ex dentis dolore in tumorem eleuatas.

Maxime.

Maxime ſignificāt,ut plurimum: propterea quòd ſcriptum eſt in l.2.aph.9.tabes fiunt maxime ętatibus à decimo octauo,uſque ad trigeſimū quintum. aliqnādo ſignificat raro, ſi quidem inquit Hip.in eodem lib. aph.65.quibus tumores in ulceribus apparent,non conuelluntur maxime,hoc eſt,niſi raro.aliquando ſignificat naturaliter: etenim in lib.6.aph. 32. legitur. balbi alui profluuio maxime capiuntur.

De

De Maza.

Scribitur in lib.2.de Diæ. nume.6.maza aqua, & uino dulci emollita, ac prius ſubacta, nutrit quidem minus: per aluum autem ſecedit, & flatum magis inducit. Et ibidem. maza ſicca, uino dulci emollita, ac trita ſiccat quidem non ſimiliter, propterea quòd uehementer eſt aſtricta, alimentum uerò plurimum corpori exhibet. Et ibidem. maza prius ſubacta, reſperſa uino dulci nō emollita leuem facit, & per aluum ſecedit, ac refrigeſacit. Et in eodem lib.n. 60. maza prius ſubacta, fortior eſt, quàm non ſubacta Et ibidem. maza omnis generis ſic utimur. farinæ ex toto collatę alimentum quidem minus habent: uerum magis per aluum ſecedunt. Et in lib. de uic. ratio. n. 18. mazæ præter conſuetudinem ingeſtę incommoda. & in eodem lib. 2. de diæ. ſupracitato. n.6. ſi mazam ſtatim, ut ſubacta eſt, exhibere uelis, reſiccatoria eſt.

De Medica arte, de medico, ac medicamentis.

Medicina, ut legitur in l. 1. de diæ. pag. 43. nume. 16. id, quod moleſtat, tollit: & id, à quo homo ęgrotat auferens, ſanum facit. natura eadem ſua ſponte nouit. is eſt medici finis. at in l. de Arte. pag. 1. nu. 4. inquit. De medicina, utpote de qua hic inſtitutus eſt ſermo, claram demonſtrationem faciam: & primum ſanè definiam quod ſentio: Medicinam eſſe morbos ab ægris in totum tollere, & morborum uehementes impetus obtundere, & eorum, qui à morbis uicti ſunt, curationem non aggredi: cum id in confeſſo ſit, quòd medicina tales ſanare non poſsit. quapropter, ut inquit Hip. in Lege, medicina eſt omnium artium præclariſsima. uerum ob ignorantiam eorum, qui eam exercent, & ob uulgi ruditatem, quod tales pro medicis indicat, & habet; iam eò res deuenit, ut omnium artium longe uiliſsima cenſeatur. multi uerò medici inueniuntur, ſed, quia eſt omnium difficillima; idcirco pauci peritiſsimi euadunt: proditum etenim eſt in lib. de locis in homine pag. 33. nume. 50. medicinam cito diſcere eſt impoſsibile: propterea quòd impoſsibile eſt ſtatam, ac certam doctrinam in ipſa fieri: quandoque enim per contraria curat, quandoque per ſimilia: deinde omnes homines cum uarias habeant temperaturas; uarias quoque expetunt curationes, quanquam unus & idem eſt morbus &, ſi diuerſæ ſint curationes, diuerſa quoque erunt inſtrumenta, cum quibus curare neceſſe eſt. at, quia omnis curatio in tempore fit, ſub quo occaſio comprehenditur, & illa præceps eſt. quas ob res iure omnium artium difficillima cenſenda eſt ars medica. Cum igitur medicina ſanum facit hominem ægrotantem, auferens id quod moleſtat: nec os curans ægros, qui a morbis uicti ſunt; neceſſaria ſunt ad hanc artem is, qui ſanitatem inducat: is, qui ſanandus eſt: ſpecies morbi, qui in ſanitatem uertatur: inſtrumenta, cum quibus æger eſt curandus: tempus, in quo curatio ſit adhibenda. Medicus igitur, qui artem habet medicam, ac poſsidet; curabit corpora humana, atque ea ægrotantia: & ægrotationis naturam, ac ſpeciem cognoſcet, & inſtrumenta ad opus perficiendum opportuna, ac tandem tempus, in quo curatio ſit facienda. de ægrotatione, ſiue morbo ſuis dicetur locis. Sed de medico hic agemus. inquit Hip. in Lege. Quiſquis medicinæ ſcientiam ſibi uerè comparare uolet; cum his ducibus uoti ſui compotem fieri oportet: natura ſcilicet, doctrina, moribus generoſis, loco ſtudiis apto, inſtitutione a puero, induſtria, & tempore, hæc ei, qui artem medicam exercere uolet, ſunt neceſſaria: & de his leg. ibidem. Curet medicus corpora, ut dictum eſt, humana. ad eorum curationem nouiſſe oportet temperaturas: nam legitur in lib. de locis in homine pag. 30. nume. 1. corpus, quod ſiccius eſt, morbos magis recipite, ac magis dolere a natura ſolet: humidum uerò minus. deinde cognoſcere oportet corporis partes; propterea quòd ſcriptum eſt in eodem lib. nume. 2. Corporis ſingulæ partes altera alteri; ubi hinc, atque illinc proceſſerit; morbum ſtatim facit, uenter capiti, caput carnibus, ac uentri, ac reliquæ omnes iuxta eandem rationem. modum uerò docet, & ſubdit. Cum uenter egeſtionem moderatam non fecerit, & in ipſum cibus ingeratur; humiditate ciborum ingeſtorum corpus irrigat. ipſa autem humiditas a uentre obſtructa, aceruatim ad caput uiam facit. & ubi ad caput peruenerit; a uaſis in capite non recepta, fluit quocunque contigerit, & circum circa caput, & in cerebrum per os tenue, & partim quidem os ipſum ſubit, partim uerò circum cerebrum per os tenue. & ſiquidem in uentrem rurſus peruenerit; uentri morbum inducit. ſi uerò ad aliam aliquam partem incubuerit; illi ipſi morbum facit. ita etiam reliquæ partes altera alteri morbum inducit. Mens præterea, ut præceptum eſt in l. 2. prædi. pag. 17. n. 7. mores, & corporis uires ſunt conſiderandæ. ſed & habitus, ſexus, ætates, cognationes, uictus ratio, conſuetudines, fortunæ, ſtudia, actiones, & huiuſmodi ſunt perpendendæ. præterea aer, aqua, & loca, quę homo colit, inſpicienda ſunt, de quibus omnibus diffusè ſcripſit Hip. Cognito homine, cognoſcat, oportet medicum morbum, a quo detinetur, & ſpecies illius morbi quot, & quæ ſint: de quibus ſuo loco orationē habebimus. Poſtea ſit rerum peritus, quæ ad morbū tollendum ſint neceſſariæ. atque hæ tres exiſtunt, diæta, medicamenta, & inſtrumenta chirurgica. De diæta copioſe actum eſt in libro de Vete. med. atque in pluribus aliis. Medicamēta uerò tot ſpecie exiſtunt, quot ſunt curationi neceſſaria: nam opus medicamēti eſt, ut tollat id, quod moleſtat. moleſtat autem corpus aliqua ſimplex qualitas, aut humor. ſi qualitas, & ea ſit prima; medicamēta adhibeantur, quorum qualitates primæ ſint ad id, quod affligit, expellendum idoneæ nec ſecundæ, nec aliæ ſunt omittendæ a peritiſsimo medico; utpote quæ a primis ortum trahant: ſi uerò ægritudo a ſecundis oriatur qualitatibus; medicamenta ea ſint, quorum uirtutes ſecundæ illā curent: inquit enim Hip. in lib. de Vete. med. pag. 4. nume. 1. quicunque de medicina dicere, aut ſcribere aggreſsi hæc ſibi ipſis ſuppoſuerunt, calidum, aut frigidum, aut humidum, aut ſiccum, aut aliud quodcunque uoluerint principium, cauſamque tum morborum, tum mortis hominibus omnibus horum unum, aut duo proponentes: hi in multis quidem, quæ dicunt manifeſto erraſſe deprehenduntur. Et n. 30. eiuſdem lib. ego hoc maximum ſignum eſſe puto, quòd nō propter calidum ſimpliciter homines febricitent, neque hoc ſit ſimpliciter afflictionis cauſa: ſed eſt & amarum, ac calidum idem, & calidum, ac

acidum,& ſalſum,ac calidum,& alia infinita: & rurſus frigidum cum aliis ſacultatibus coniunctum. hæc itaque ſunt,quæ lędunt. ſimul adeſt autem,& calido robore participans,nimirum ducens, & exacerbans,& augens ſimul cum illis:uerum nullam potentiam maiorem, quàm conuenit uidelicet habens. hæc Hip. ex quibus motum ſit, ſi morbi non ex primis tantum qualitatibus conſtentur;nec medicamēta ab hiſdem trahi. uerum ſi in ſecundis qualitatibus peccet morbus, ueluti ſi nimium ſit mollis, uel durus; medicamenta ſiut emollientia,uel indurantia. ſi autem morbus ſit ab obſtructionibus,a flatibus;medicamenta ſint aperientia, atque flatus expellentia. & propterea legitur in l.6.de mor.popu.ſect.2.cum quibus medicamentis,atque inſtrumentis medendū ſit.& quo modo,cum ait Hip. Dilatare, conſtringere,alia quidem,alia uerò nō: humores alios quidem expellere, alios uerò ſiccare, alios autem indere, & alia quidem parte,alia uerò non. Attenuare,craſſeſacere corpus,cutim,carnes,& alia:& aliqua quidem, aliqua uerò non. Leuigare,exaſperare,indurare,mollire,alia quidem,alia non. Excitare, torpefacere,& quæcunque alia huiuſcemodi. deinde modum ſubdit,& inquit. Deriuare ſubſidentiam ſtatim reuellere,remitteutibus concedere. alium bumorē non prodeuntem ducere:prodeuntem uerò ſimul effundere: operari ſimili,uelut dolor dolorem ſedat. diſsimilia, ſi uergant ſurſum alleuata,inferne ſoluere,& contraria per eadem: ueluti eſt capitis purgatio, uenæ ſectio: quando non temerè detrahitur. Et in lib. de humo. pag. 55. nume. 1. impetus, & ferocitas humorum ubi non reciprocatio humorum eſt, uelut florum, ducendus eſt, quà repit per conuenientes, ac commodas regiones, exceptis his, quorum maturitas tempore contingit. maturitates,uel iutro repunt, aut alio quò oportet. & ſubdit. quibus quantum deficit, aut non, medela, decliuatio, deriuatio in caput in obliqua, quàm maxime repit, aut reuulſio in ſupernis deorſum, in infernis ſurſum: aut ſiccare, aut aliquibus inſerna, aut aliquibus ſuperna, aut eluuitur, aut quibuſdam mitigabitur: humores effuſi non intro reuellantur, ſed ſecretioues ſiccentur. turbatio, infuſio per ſedem, pelluuium, quibus abſcedit ad ſedem, unde exoluitur aut medicamentum,aut ulcus,aut humor aliquis compactus,aut eruptio puſtuloſa, aüt flatus, aut cibus,aut animalculū, aut æſtus,aut alia quædam affectio.ſed de his, ſi plura deſideras,lege in lib. de humo. in lib.autem. 1. de morb. pag. 60. nume. 1. docet Hippo. ea, quæ medium in ſanatione animaduertere docet, & hæc uide.

Medulla.

Fluxio quandoque ſit è capite in medullam ſpinalem,ut ſcriptum eſt in lib.de loc.in bomi.pag.31. nume. 18. & idcirco tabes occulta, ac inconſpicua oboritur. ſed non omni ætati id contingit,ſed ut legitur in lib.de Coac. præno.num.3. medullæ ſpinalis defluxus poſt annum quadrageſimum, niſi prius exiſtat, non ſit ſigna uerum exiſtat,non ſit.ſigna uerò fluxionis in ſpinam ſunt, ut babetur in eodem li. de loc. in homi. nume. 29. hæc. lumbi dolent, & anteriores capitis partes uacuæ uidentur ipſi eſſe. Et ſubdit. nume.35.qui bac affectus eſt,& caput eſt purgandum debili medicamento ne donec fluxus auertatur, medicamentum potandum præbe elaterium deorſum purgans, & infernè aluum lacte infuſo elue. de cætero fomentis utere. ſed l. Spinalis Medulla.

Melancholia.

De melancholia cum in capite de atra bile abunde diſſeruerimus; pauca hoc loco dicemus: atque ea fortaſſe, quæ ibi recitauimus. attamen ſcribit Hip. in lib. 3. aphoriſ. 22. melancholiæ autumno fiunt. Et in eodem lib. aphoriſ. 20. melancholici morbi uere fiunt; propterea quòd, ut explicat Gal. cum tunc temporis omnes moueantur humores; neceſſario & mouetur atra bilis. qua commota morbi excitantur melancholici. ſed anni tempus, quod uerè correſpondeat buic humori; eſt autumnus. at uerò cum melancholicos euacuare uoles; te docet Hip. in lib.4. aph.9. cum ait. melancholicos infra uehementius purgabis eadē ratione contrariam iniiciens uacuandi uiam.

Mel.

Mel calidum eſt, & ſiccum; ſi meracum ſit: cum aqua autem humectat, & aluum mouet bilioſis, pituitoſis uerò ſiſtit, ut in lib. 2. de diæ. pag. 47. & nume. 13. patitur. & mel coctum æſtuoſum eſt, & uentri adhæret. cum coctum fuerit in uentre efferueſcit, uenter ardet, & dirumpi uidetur. Et in lib. de inter. affect. nume. 59. mel cum aliis comeſtum nutrit, ac bonum calorem exhibet. at in lib. de uict. ratio. nume. 27. uel ſimplum duplo uino meraco fortius.

De Membranis.

Scribitur in lib. de carnib. pag. 18. nume. 2. uenæ frigiditatis multum habent, atque eius frigidi, quantum circumcirca glutinoſiſsimum erat, a calido exaſſatum, membrana euaſit. frigidum uerò, quod erat a calido ſuperatum, diſſolutum eſt; & ob id liquidum factum. & quoniam plures ſunt membranæ in corpore humano; ſi membrana circa cerebrum ob uulnus læſa fuerit, quo pacto ſit curanda, lege in lib. de capitis uulneribus. nume. 24. eſt quoque membrana oſculo uteri præpoſita, de qua, ut cognitionem habeas, uide in lib. de natu. mul. nu. 60.

Membra.

Membrorum articulatio ſit fœmellæ in quadraginta, & duobus diebus ut longiſsimè: maſculo uel in triginta diebus: ut plurimum enim hoc tempore, aut paulo breuiore, aut paulo longiore articulatio ipſis contingit: nam & purgatio ſit a partu, ut plurimum in fœmellis diebus quadraginta, & duobus, atque bæc tardiſsima eſt, & perfecta. uacauerit autem periculo, etiam ſi uiginti quinque diebus purgetur. in maſculo uerò purgatio ſit diebus triginta, atque hęc tardiſsima eſt,& perfecta. ſic ſcriptum eſt in l. de nat. pue. pag. 15. n. 15. primum membrorum autem opus eſt moueri. mouentur autem ab aere, hoc eſt, a ſpiritu ut legitur in l. de mor. ſac. u. 8. & quēadmodū labor carnoſitati membrorum prodeſt; quia exſiccat, ut legitur in l. de artic. n. 61. ſic auſtri quia humectāt, membris tarditatem, & languorem conciliant, quemadmodum recitat Hip. in l. 3. aph.

Mens.

Mēs ſiue ægrotet, ſiue ſana ſit, plurimas nobis dat prænotiones: & ab aliis ſigna habemus futuram eius

ęgri-

ægritudinem,uel ſanitatem indicantia:etenim legitur in lib.2.aph.6. quicunque dolentea parte aliqua corporis omnino dolorem non ſentiunt, his mens ægrotat. Et in eodem lib.aph.33. in quouis morbo mente conſtare,& bene ſe habere,ad illa,quæ offeruntur,bonum: contra uerò ſe habere, malum. ſed inter reliqua,que mentem turbant,calidum eſt,hoc eſt,aqua calida: inquit enim Hipp. in lib.5.aph.16. calidum ubi ſæpius eo utatur,affert carnium effœminationem,neruorum incontinentiam,mentis torporem. Et in l.7.aph.5.à furore difficultas inteſtinorũ uel aqua intercus uel mentis alienatio bonum. Et in li.1.pror.par.15. mente aberrantes acute ſuperfebrientes cum ſudore phrenitici ſunt. Et par.14.mẽte ob melancholiam aberrantibus tremores ſuperuenientes maligni. Et par.18.ſi in ardente febre aurium ſonitus cum caligine fuerit,& prouenerit in naribus grauitas, mente ex melancholia aberrant. At inl.de Coa.præ.pag.175.nu.1.ſurarum dolores cũ febre maligni ſunt, mentemq́ue emouent, tũ aliàs, tum ſi urinę ſubſidentia in medio innatet. Et ibidẽ. præter conſuetudinem quid facere,uelut eſt, proponere ſibi aliquid,& expectare aliquid prius non conſuetum,aut contrarium malum eſt, & mentis emotioni proximum. Et ibidem. in febribus mẽtis emotiones taciturnę,in eo qui uoce priuatus nõ eſt,perniciosæ ſunt. Et ibidem. mentis emotiones, tremulæ,palpatoriæ,phreniticæ ſunt,& dolores circa ſurã mentem emouent. Et, qui in principio tenues cum capitis pulſu,& urina tenui ad iudicationem acerbãtur,his nihil miri eſt ſi & mentis emotio, inſuper uigiliæ accedant. Et,turbulentæ cum ferocia excitationes mentem emouentes malæ ſunt, item conuulſoriæ. Et,mentis emotiones modice feroces, ferinæ ſunt,ſed & conuulſiones ſignificant. Et ibidem. affectiones ſtatim turbulentæ,uigilias inducentes, ſanguinem de naribus ſtillantibus,ſexta die alleuantes per noctem, uerum poſtridie ruſus affligentes exudantes in ſomnum delatæ,mentem emouentes,large ſanguinem fundunt, & morboa ſoluunt. aquoſa urina talia ſignificat. qui cum relatis ab atra bile mẽte moti tremuli fiunt,maligne habent. Et, mẽtis percullſiones,uoces clangoroſæ, linguæ conuulſiones tremulæ,& uoces tremulæ fientes,mentem alienãt, duricies in his pernicioſa eſt. Et,in febribus ardentibus ſi aurium ſonitus accedant cum uiſus hebetudine,& grauitate ſecundum nares,melancholico modo ab atra bile mente mouentur, ſanguine ipſis non erumpente. Et ibidem. quibus ab atra bile mẽte motis tremores fiunt,malũ eſt. Et,qui ab atra bile mẽte moti,tremuli fiunt,ac ſaliuam fundunt,nùm ſane phrenitici ſunt? Et, mente moti, acute. inſuper febrientes phrenitici ſunt. Et, quibus uariè ægrotant, & frequenter ſoporoſi mente mouentur, his nigrũ uomitum expectandum eſſe dicito. Et,mentis emotiones modice feroces,& fermum, & conuulſionẽ, ſignificant. Et,qui caput dolent ſtupore correpti,delyrantes,aluo ſuppreſſa,oculo ſerociente, florulenti, hi in poſteriorem partem conuelluntur. capitis ſucceſſiones,oculi rubicundi,mẽte manifeſte emouentes,pernicioſę ſunt, non cõmoriuntur hæc, ſed circa autem tumorẽ faciunt. Et,caput dolentes,ſiticuloſi aliquatenus uigilantes, obſcuri cognitu, impotentes,ex aluo liquida delaſſati, num mente mouentur? Et, morbi derepente mentem percellentes cum anxietudine ſanguinem profundunt. Et pag. 177.ſonitus aurium cum uiſus habetudine, & narium grauedine,mentem emouent,& ſanguinem profundũt. Et,accedente ægritudine ſurditas, & urina ſubrubicunda, ſubſidentiam non habens,ſed id quod in medio innatat,mentem emouet. Et, num lingua tremula mentem non firmam ſignificat? Et ibidem. modice feroces mentis emotiones malæ,& ferinę ſunt. Et,uocis interceptiones in febre conuulſorio modo fientes,& ad mentis emotionẽ cum ſilentio deueniunt,pernicioſum. Et ibidem. mẽtis emotiones cũ uocis intereeptione pernicioſæ ſunt. & nu.2. dolores parui in acutis iuxta fauces graciles, in gracib ubi hiarit,non facile os contrahente,mentem emouent. Et ibidem. iuxta uentrem in febre palpitationes, mentis emotiones inducunt. &, dolores circa umbilicum palpitatorii, babent quidem, & aliquid mentis emotorium, uerum circa iudicationem pituita his aceruatim copioſa cum dolore penetrat. &,affectiones ex lumbis ad collum, & caput tranſeuntes,leuis ſyderationis modo reſoluentes, conuulſoriæ mentis emotoriæ ſunt. &,ex lumborum dolore recurſiones ad os uentriculi,febriculoſæ,horrorem inducentes: ſic affecti reuomentes tenuia aquoſa,mente moti,uoce deſtituti, nigrorum uomitu ſacto moriuntur. & in l.1.pror.par.34. ex rigore deſidiæ non apud ſe exiſtunt. Et in lib. de Coac. præn. nu.3.mentis emotiones taciturnæ non quieſcentes, oculis circũſpicientes,ſpiritum extra efferẽtes, pernicioſæ ſunt. faciunt, & leues ſyderationes diuturnas. ſed & ita affecti ad inſaniam deueniunt. qui uerò in uentris perturbatione ita exacerbantur,his nigra circa iudicationem prodeunt. & ibidem. nu.2. mentis emotorius eſt pulſus in præcordio cum tumultu. &,mentem mouet ſpiritus,uelut his,qui ſtrãgulantur præ manibus expoſitus cum uocis interceptione. & nu.3.mentem ad nugas garriendas emouent ſputa in tabeſcentibus ſuppreſſa. & in l.1.prædic. mente mouentur ſi lateris dolor ex ſputis bilioſis citra rationem euanuerit. & in lib.6.de morb. popu.ſec.6.à mentis emotione liberat ſanguinis ex ſiniſtra nare eruptio,& urina multam ſubſidentiam habens. & ibidem. ſputa rotunda mentem emouẽt. & in l.7. de mor.popu. nu.45.legitur, mente mota ex capitis dolore. & in l.1.prædic.nu.4. mente motos morbo regio corripi malum. & in l.2. prot. par. 18.ſi in febribus aphoniæ conuulſiuo modo in motionem mentis cum ſilentio tranſeunt; pernicioſum.uerùm l.Deſipientiam, Delyrium,Inſaniam,& phrenitidem.

Menſes.

Legitur in lib.de Octim.par.nu.7. menſis ſeptimus fœtus perfectionis principium conſtituit. & ibidẽ.menſis octauus mancũ, aut cæcũ gerentibus difficilior:eiuſmodi aũt fœtus plerunque ſunt ſuperſtites,cæteri non itẽ. & ibidẽ. mẽſis undecimus partui contingit,cũ ultra pleniluniũ mulier concipit.

Menſes,ſiue menſtruę purgationes.

Diximus in cap.de Conceptione,ac de Fœtu ſanguinem, qui ſingulis defluit menſibus mulieribus, cũ conceperunt,perduci in uterũ ueluti materiam, ex qua fœtus fiat,& alimentũ, ex quo nutriatur, atq; augeatur. cum uerò mulier non concipit; natura

ueluti ſuperfluum quiddã ſingulis expellit mẽſibus moderatè. moderati aũt ſunt menſes, ut legitur in l. 5. de mor. mul. pag. 101. nu. 15. prodeuntes in omni muliere ſi ſana ſit, ut duarum beminarum Atticarum menſura ſecedant, aut pauco plures, uel pauciores: atque ad duos, aut tres dies. longius aut breuius morboſum, & ſterile eſt. coniectare porrò oportet, mulieris corpus inſpiciendo, & interrogare collatione ad priora facta, an ſemper morboſa uiuat, aut non: ſi .n. pauciores, aut plures dies quàm ſolent prodeant, aut ipſi pauciores, aut plures fuerint, morboſi ſunt, niſi natura ipſa morboſa, & ſterilis fuerit. ſi uerò hoc fuerit, & ad ſalubriorem ſtatum tranſmutatur: melius eſt. procedit autem ſanguis uelut à uictima, & cito congelatur; ſi ſana fuerit mulier. quibus uerò in natura eſt, ut plures, quàm quatuor dies purgentur, & menſes ualde multi prodeunt, hę tenues fiunt, & fœtus ipſarum tenues & marceſcunt. quibus autem purgatio infra tres dies fit, aut pauci menſes ſecedunt, hæ craſſæ ſunt, & bene coloratę, uirileſque ac partus immemores, & neque concipiunt. Et in l. 2. prædic. pag. 174. nu. 33. ex mulieribus, quæ magis aut minus in utero concipere ſolent interrogare oportet de menſtruis purgationibus, an omnibus menſibus compareant, & an copia ſatis magna, & an boni coloris ſint, & ęquales in ſingulis temporibus, & in hiſdem menſium diebus: ſic enim has fieri optimum eſt. Et ſubdit. quęcunque igitur mulieres in utero concipere non poſſunt, uerum pallidę apparent, neque ſebre, neque uiſceribus in cauſa exiſtentibus; hæ capite ſe dolere dicent, & menſes ſibi male, ac meracos prodire. ex uerbis igitur enarratis, hæc menſtruis purgationibus inſint, ut omnibus compareant menſibus, & copia, qua deſcripta eſt, & boni coloris ſint, & æquales in ſingulis temporibus. quòd ſi non omnibus menſibus, ſi in maxima copia uel admodum pauca, ſi mali coloris ſint, ueluti albi, bilioſi, pituitoſi, & huiuſmodi: prætereà non ęquales in ſingulis temporibus, nec in hisdem menſiũ diebus; male ſe habebit mulier, & plurimum non concipiet. propterea legitur in l. de natu. pueri. nume. 6. menſes retenti uterum non geſtantibus dolorem inducunt, & cur. Et in lib. de uirg. mot. pag. 92. nume. 1. cum ſanguis non exierit; præ multitudine reſilit ad cor. & ad ſeptum tranſuerſum, unde cor fatuum fit, ac delyrium appræhendit. ſed in lib. de Geni. num. 4. atque in eodem lib. de uirg. morbis menſes uirginibus iuuenculis propter uenas tenues, ac repletas non procedunt. at in prægnantibus ſi puęr ſanus ſit, & permanere debeat, non prodeunt. uerum ut in l. 1. dę mor. mul. quandoque euenit ut menſes retẽti mulieres nonnunquàm, ſe prægnantes exiſtimantes, fallant. attamen quandoque comparent prægnantibus, ut legitur in l. de ſteril. num. 27. ſed menſes in quibus omnino ſuppreſſi ſint. lege in l. de ſteril. n. 4. in l. autem de ſuperfœ. num. 17. ait. menſes immotis uteris, aut alioqui non recte habentibus, aut non apparent, aut certe pauciores. quapropter legitur in lib. de Coa. præ. nume. 3. menſes non ſupprimi commodum eſt. ex talibus comitiales morbi fiũt, ut arbitror: quibuſdam uerò uentris ſubductiones diuturnæ, quibuſdã hæmorrhoides. quo modo autem ex menſibus ſuppreſſis morbi generentur, & qua ratione menſes ſupprimantur, & quibus id frequenter accidat, lege in lib. de Geni. num. 7. ſigna menſium occultorum ſcribuntur in lib. 5. aphor. 39. & uerba ſunt, menſes mulieri defecerunt, ſi lac habens, neque pręgnans eſt, neq; peperit. Et in l. de nat. mul. pag. 94. nume. 18. cum menſes occultati fuerint; dolor imum uentrem tenet, & onus incumbere ipſi uidetur, & lumbos dolet, ac laterum mollitudinem. Et in lib. 1. de mor. mul. nu. 3. poſtquam mulieri, quę non peperit, occultati fuerint menſes, & uiam foras reperiri non poterint; morbus fit. hoc autem contingit, ſi uterorum os concluſum fuerit, aut diſtortum, aut aliqua pudendi pars contracta. & ſubdit ſigna nume. 4. ſuffocatio aliàs, atque aliàs in ipſam irruet, & febris, horror, ac lumborum dolor. & reliqua ibi lege. Vt autem menſes prodeant, omnia tentanda ſunt. ſed dum retẽti ſunt; ſi ſanguis ex naribus fluat; bonũ eſt ut recitat Hip. in l. 5. aph. 33. mẽſes porrò educit ſuffitus aromatum, ut in l. 5. aph. 28. ſed in li. de ſuperf. nu. 17. modum habemus menſium prouocandorum, & quo pacto ſuffitus parentur. Et in eodem lib. nume. 24. quo modo uirgini menſes euocandi ſint. Et in libris de morbis mul. infinita ferè reperies ad hanc rem facientia: & idcirco eos lege.

Verum ſi plurimi fluant menſes, ac immodici, ac craſsiores: nimirum corpore natura fluuido exiſtente, & oſculo uterorum prope pudendum ſito, & ad hæc multo cum uiro coitu utatur, & conniuetur ſemel aliquando multi deſcendẽtes, & cumulate prodeuntes; os uterorum impetu ſuo magis dilatant; & ſi ad hæc nõ incidat uaſorũ euacuatio, ſed rurſus multus acceſſerit calor & os amplũ faciunt, & corpus: utpote dum conniuante & uoluptatem, ac conſuetudinem uiri conſectantę muliere; facili fluxu ad uteros etiam calor defertur, & decolor erit quamdiu ſic habuerit. &, ſi poſtea morbus aliquis, aut affectio inceperit, aut corpus affligatur: & uteri ſimiliter iuxta ſolitum morem ampli ſunt, & corpus facili fluxu in ipſos præditum eſt. & poſt hæc febris habet, & cibum auerſatur, & anxia eſt, & tenuis, ac debilis, & lumbos ex menſibus dolebit; & progreſſu temporis ſi nõ curata fuerit; omnia ipſam magis affligent, in intermedio tempore, & periculum ipſi imminet; ne ſterilis fiat, aut à tẽpore, & morbo uexata; ſi alius morbus coincidat, ex hoc moriatur. prodeũt autem menſes craſsiores, & plurimi in intermediis diebus incipientes autem, & deſinentes, pauciores, & tenuiores.

Nunc ad menſium colores accedamus. legitur in l. 2. de mor. mul. pag. 111. nu. 1. mulierum fluxus albus, fuluus, & ruber quibus magis, & unde fiant, & eius ſigna. Et nume. 4. quę circa fluxum curationes conſiderandę, ſupe ralbidæ, nigrę, uini colorem referentes. et nume. 6. fluxus ruber qualiter fluat, & eius ſigna, quas, & quando potiſsimum inuadat, & de eius curatione. et in eodem lib. nu. 8. fluxus fuluus, & eius curatio legitur. et nu. 9. ſcribitur fluxus albus, eius ſigna, & curatio. et n. 10. fluxus albi alterius ſigna & curatio, et n. 11. alius fluxus, & eius curatio. et n. 12. alius fluxus uelut ex ouo crudo lutcum ſubalbidum, & eius curatio. et nume. 13. alius fluxus, & eius cauſam. et nume. 14. purgatio uelut à carnibus aſſatis, & eius cauſa, & curatio. atque nume. 15.

nume. 15. ſcribitur ſanioſi fluxus curatio diuturna, & eius cauſa. Et nu. 75. leguntur ad fluxum rubrum ſubditiria. Et nu. 77. ſcribitur fluxus ſanguinolentus aut albus. ſed in l. 1. de mor. mul. n. 11. ſcribũtur hęc. menſes putreſacti, & purulenti in pudendum prodeuntes. Et n. 12. menſes pituitoſi. & n. 18. eiuſdem lib. de menſium bilioſorum cognititione, & ſignis. & n. 21. menſium pituitoſorum cognitio, & cauſa. & n. 22. purgationis bilioſæ, aut pituitoſæ qualitas, unde petenda, enarratur. Et num. 25. menſes pituitoſi à quibus prodeant. Et in eodem li. n. 38. menſes bilioſi, & pituitoſi quo modo cognoſcendi ſint. Et ibidẽ. n. 87. menſes uelut aqua a carnibus. & in l. 1. n. 6. mẽſium ad pulmonem progreſſorum, ac receptorum ſigna eadem, quæ in tabe: Et menſium ſuppuratorum (uaſæ) & ſigna. & n. 7. Mẽſes ſupra inguen erumpentes. & in l. 2. de mor. mul. num. 59. menſes arenoſi, & aquoſi, & non ualde cruenti, aquæ intercutis in uteris ſigna. & in l. 5. aph. 36. menſes decolores & in eodem tempore ſemper fientes, purgatione opus eſſe ſignificant. & in l. de natu. mul. n. 106. ſcribitur purgatorium menſes pallidos, ac ſuberuentos detrahens. & in l. 2. de mor. mul. n. 8. menſes ſupra inguem erumpentes, aut mulierem interimunt, aut ſterilem reddunt. & ibidem n. 13. leguntur menſes pituitoſi à quibus prodeant. & n. 11. menſes ſuppurati quinto, aut ſexto menſe ſupra inguen erumpentea. & in lib. de Coac. præn. n. 3. menſes erumpunt horrorem habentibus, laſsitudine affectis, capite grauatis. & in lib. 2. de mor. mul. n. 19. quibus menſes plures, aut pauciores fiant. Et in l. 5. aph. 50. mulieri ſi menſes cohibere uelis, cucurbitam quàm maximam ad mammas appone. Et in l. de Coac. præno. n. 3. menſium copiã præſignificant torpefactoriæ exolutiones ex partubus. Et ibidem. ex menſibus ſtrangulationes, ſuppurationem faciunt. & ibidem. menſibus multis comparentibus caligines ſoluuntur. Et ibidem, menſibus albis humidis derepente progreſsis, quibus aluo tumefacta ad pudendum robor deuenit in longis febribus moriuntur. & ibidem. num. 2. ex menſibus quibus dolores pertinaces circa ſupernam partem, & inteſtinum tenue, & aluos humectant, aliquantum cibum auerſantur. & in l. 5. aph. 57. menſibus pluribus prodeuntibus morbi fiunt, & non prodeuntibus ab utero contingunt. & in l. de Coac. præno. n. 2. in menſibus muliebribus qui aquoſi ante partus prodeunt, mali ſunt. & in l. 2. de morb. popul. menſtruæ purgationes, ſimiles octimeſtribus intendentibus ad decimum menſem fientes, malum. & in li. de Coac. præno. n. 1. menſtruæ in muliere purgationis fluxus febres ſoluit. & in lib. de morb. nume. 6. menſibus ſanguinem uomenti erumpentibus ſolutio fit. At de menſibus præter libros de mul. lege li. de loc. in ho. pag. 34. n. 60.

Meridionalis plaga.

Qui plagam inhabitant meridionalem morbis acutis ſunt obnoxii, quemadmodum affirmat Hip. in l. de aere, aquis, & loc. n. 6. uerùm longæ ſunt uitæ, magis, quàm alii homines.

Meſocolon.

Inteſtina craſſa homo maiora, quàm canis habet. dependent enim ex meſenterii membrana, quæ meſocolon hac parte uocatur. Meſocolon autem ex neruo de ſpina ſub uentrem. hæc in lib. de oſſ. natu. pag. 27. nume. 6.

Metalla.

Metalla, ferrum, æs, argentum, aurum, ſulphur, alumen, bitumen, nitrum, omnia præ caloris uiolentia naſcuntur. ſic legitur in lib. de aere, aquis, & locis. num. 13.

Micatio per ſummas manus.

Micatio per ſummas manus eſt exercitii ſpecies, quæ attenuat, & carnes ſurſum trahit, ut ſcriptum eſt in l. 2. de diæ. n. 29. quibus uerò melior ſit, quàm follis, lege in l. 3. de diæ. n. 23.

Mictio.

A mictione hanc accipe prænotionẽ. legitur in li. de Coac. præ. n. 2. Mictio cruenta in dorſi, ac pectoris dolore ſuppreſſa, pernicioſa eſt doloroſè. & ibidem. Mictiones craſsiorem farinam referentes in his ſunt, quibus frigiditates colli, ac dorſi, ſed & totius corporis conuulſoria apparent. Et in l. 4. aph. 83. Mictio noctu multa fiens modicam alui egeſtionem ſignificat. Et in l. 6. de mor. pop. ſect. 3. Poſt mictionẽ concretio pueris magis: num quòd calidiores? At progno. quædam addamus. legitur in l. de Coa. præno. n. 2. Mingentes nigra condenſata, pernicioſè habent. Et ibidem n. 3. mingendi difficultatem inducentes, tuberculum circa ueſicam &c. Et in l. de Denti. n. 2. Qui non pro ratione mingunt, uerum aluus frequenter cruda a pueris egeſsit, morboſi ſunt. Et ibidem. Qui plus mingunt, quàm egerunt, pro ratione habitiores ſunt. at l. Vrina.

Milium.

Proditum eſt in l. 2. de diæ. n. 8. Milii grana, ac paleæ ſiccant, & uentrem ſiſtunt. & cum ficubus fortibus doloribus conferunt. ipſum autem milium coctum alit, non tamen aluo ſecedit. Et in l. 2. de mor. pag. 65. nume. 12. in morbis à capite orientibus delingat æger primis diebus milium, & cucurbitam edat, aut betas per triduum. & nume. 19. eiuſdem li. ſi cerebrum bile infeſtatur; ſorbeat milium tenue, modico melle affuſo, & bibat aquam. ſi uerò aluus non ſubeat; braſsicas edat, & ſuccum ſorbeat. Et n. 22. ſiquis ex ebrietate uoce priuetur, poſtquam ad ſe redierit; primis diebus tribus, aut quatuor milium tenue ſorbeat, aut ptiſanæ ſuccum, & uinum mellis ſpeciem referens bibat. Et num. 36. ſi bile infeſtatur homo; febris eum corripit. ubi uerò remiſerit ptiſanæ ſuccum aut milium tenue ſorbeat, & uinum album odoratum, aquoſum inſuper bibat.

Mintha.

Mintha calfacit, & urinam ciet, & uomitus ſiſtit. ſemen uerò ſæpe comeſtum colliquefacit, ut quis diffluat, ex arrigere prohibet, & corpus debile facit, ut apparet in l. 2. de diæ. n. 14.

Mœror.

Mœrores, anxietates, triſtitiæ, eiulatus, & querelæ & cerebro contingunt, ut legitur in li. de mor. ſac. n. 15. Ex mœrore febricula tenuis facta eſt, ut recitat Hip. in l. 3. de mor. pop.

Mola.

Molæ conceptus cauſa, hęc eſt. cum multi menſes modicum, ex morboſum ſemen conceperint, neque fœtus rectus ſit, & uenter plenus eſt uelut prægnantis, nihil autem in uentre mouetur, neque lac in mammis generatur. mammę autem turgidæ ſunt. hæc itaque ad duos annos, ſæpe etiam tres ſic ſe habet. & ſi

quidem una caro fiat; mulier peperit: neque.n. fieri poreſt, ut ſuperſtes maneat. ſi uerò plures; erumpit ipſum per pudendum ſanguis multus, ac carnoſus. &, ſi hoc moderatè fiat; ſeruatur: ſin minus; à fluxu correpta perit. & morbus quidem talis eſt. iudicare uerò oportet ex plenitudinis molę, & quod in uentre non mouetur; nam mas trimeſtris, & fœmina quadrimeſtris motum habet. poſtquam igitur tempore hoc prætergreſſo non mouetur; nimirum hic morbus eſt. eſt autem hoc magnum ſignum, quòd lac in mammis non generatur. hanc igitur maxime quidem ne curato, aut certe cum prędictione. & primum quidem totum corpus ſoueto: deinde per ſedem clyſterem adhibeto; quò ſanguis multus erumpat. fortaſsis.n. quod compactum eſt, commoueris, id quod fœtus eſſe putatur, muliere à pharmaco concalefacta. ſed & uteros colluito, quò ſanguinem educas: ſin minus, ſubdititijs utatur è bupreſti: & dictamnum creticum in uino bibat. ſin minus, caſtoris teſtem; & retro cucurbitam ipſi ad laterum mollitudioem alligito, & plurimum ſanguinem detrahito, atque hoc maxime coniectura uirium ipſius facta. hæc ſcribuntur in l. de ſteril. pag. 124. n. 20. uerum in l. 2. de mor. mul. pag. 119. nume. 62. molæ curationẽ hoc pacto aggreditur. ſi mola ipſa innaſcitur, à craſſa genitura intus retenta, thymbram tritam in aceto, & aqua, liquidam bibendam præbeto. aut hyoſcyami ſemen tritum, & cum muria, ac ſilphij ſucco, & aceto colluito; ſi opus fuerit cum aqua. optimum uerò eſt aquam mulſam infundere, cum aqua lentium, aut erui, aut floris uiolæ. ſi uerò purgata fuerit à talibus, quæ ſunt, uelut, ignę ambuſta; myrtum coquito, ac perluito, & myrrham aut netopum cum lana apponito. ſi uentus in uteris fuerit, ac momorderit: & quà tranſit calorem facit, & præ ardore intumeſcit, & dolet, & uirum auerſatur, & coitum ualde ægrè fert: & tenditur, ac intumeſcit pectem, & erigi non poteſt, nec dirigi. cum ſic inneneris; ſcito quòd uentus, & genitura uteris eſt, & propterea nunc ægrotet. accipe itaque mel, ceram, lini folia trita, & adipem gallinaceum, & hæc in uino odorato tepefacta per clyſterem in uteros infunde. apponat autem lini folia, aut ſemen lini terito, & in lanam inuoluito, & ad os uteri apponito, ſin minus; efficaciore utere. irinum, & crocum, & lini folia, & adipem gallinaceum terito & lacte mulie bri, diluta raſura de tenuibus linteolis deraſa excipito, ac illigato, & ad uteri oſculum apponito. &, ſi pinguitudo carnoſior enaſcatur; quod cõſumat, indito, & mediocriter attenuato: quæ.n. ualde attenuantur, rarę fiunt, & abortiunt.

Mollitoria.

Mollitoria uterorum ſcribuntur in l. 2. de mor. mul. nu. 86. alia mollientia aquam purgantia, ſanguinem, ac menſes ducentia deſcribuntur in lib. de natu. mul. nume. 35.

Montes.

Vbi montes ab aquilone regioni adiacent, in his aquilones perturbant, ac morbos faciunt. ſic legitur in lib. 1. de Diæ. nume. 1. at in l. de ae. aquis, & loc. nume. 45. montani propter mutationes temporum magnas, & diuerſas, maiora corpora gignunt; in conuallibus autem habitantes, minora.

Mora calfaciunt, humectant, ac aluo ſecedunt. ſic ſcriptum eſt in l. 2. de diæ. nu. 15.

De Morbo.

Morbus quid ſit, quot ſint ipſius ſpecies, è quibus fiat cauſis, nũc dicamus. legitur in lib. de Flat. pag. 39. num. 2. Quicquid moleſtiam, ac triſtitiam homini infert, hoc morbus uocatur. quod quidem confirmat artis medicæ definitio, quæ ſcripta eſt in lib. 1. de diç. pag. 43. nume. 16. atque ea eſt. Medicina id, quod moleſtat, collit: & id, à quo homo ęgrotat auferens, ſanum facit. natura eadem ſua ſponte nouit. Partes morbi ſunt tres pręcipue, principium. ſ. medium, & finis: ſiquidẽ omnis paſsio hęc tria habeat; ueluti uidere licet in febribus. morborum ſpecies re uera eſt una, ſed, ut ſcriptum eſt in l. de Fla. n. 4. ob locorum, ſiue partium corporis humani diuerſitates; plures numerãtur ſpecies: morbi.n. ſpecies eſt una dolor capitis, alia inflammatio in hypochõdijs, & ſic de alijs eſt dicendum. Verum & ſpecies plures ſunt iuxta cauſarum multitudinẽ. & cauſę alię ſunt internę, alię externę: dicit.n. Hip. in l. 1. de mor. pag. 60. nu. 2. Morbi uniuerſi fiunt ex his quidem, quę in corpore inſunt, tum à bile, tum à pituita. ab externis uerò, à laboribus & uulneribus: ſed & a calido, & ſupercalefaciente, & à frigido, ac ſuperfrigefaciẽte, & à ſicco, & ſupereſiccante, & ab humido, ac ſuperhumectante. Et bilis quidem, ac pituita unà cum naſcentibus gignũtur, & ſunt in corpore aut plus, aut minus. morbos autem exhibent partim à cibis, & potibus, partim à calido ſupercalefaciẽte, & à frigido ſuperfrigefaciente. Et in l. 4. de mor. pag. 74. num. 1. recenſet cauſas morborum intrinſecas, cum inquit. Habet & mulier, & uir quatuor humorũ ſpecies in corpore, à quibus morbi fiunt, qui non à uiolentia aliqua fiunt. ſed in l. de Aff. pag. 80. nu. 1. ſcribit morborũ omniũ cauſas eſſe bilę, & pituitã. & uerba ſunt hęc. Morbi omnes hominibus à bilę, & a pituita fiunt. Bilis aũt, & pituita morbos exhibẽt: cum in corpore nimium aut reſiccantur, aut humectantur, aut incaleſcunt, aut frigefiunt: patiuntur autem hæc pituita, & bilis, & à cibis, & à potibus, & à laboribus, & à uulneribus, & olfactu, & auditu, et uiſu, et coitu, et à calido, et à frigido. patiuntur autem cum ſingula ex relatis, aut non in debito tempore corpori exhibentur, aut non conſueta, aut plura, et fortiora, aut pauciora, et debiliora. Et in l. de lo. in ho. pag. 30. n. 2. corporis ſingulę partes altera alteri, ubi hinc aut illinc proreperit, morbum facit, uenter capiti, caput carnibus ac uentri; etenim, cum uenter egeſtionem moderatam non fecerit, et in ipſum cibus ingeratur, humiditate ciborum ingeſtorum corpus irrigat. ipſa autem humiditas à uentre obſtructa, aceruatim ad caput uiam facit, et ubi ad caput peruenerit, à uaſis in capite nõ recepta, fluit quocunque contigerit. et ſi in uentrem humor peruenerit, uentri morbum inducit. ſi uerò ad aliam partem incubuerit; illi ipſi morbum facit. Et in lib. 4. de mor. pag. 77. n. 23. ſi cibi plures, quàm opportunum eſt qui iam cõmodi ſunt, intus maneant, et homo non purgetur, et alii cibi ſuperingerant; corpus ab humore priore, ac recenti repletum caleſcit, et febris ex hoc homini oboritur: ſed non periculoſa, neque fortis, in qua humor ęqualis eſt, copia paululum uberiore nos affligens. et ſubdit. Vnus autem morbus ſolus eſſe ex omni humore, et ſepę ſigna habet, nam

tuſsis

tuſſis ipſum habet, quæ & debilis, & ſicca eſt: & uenter durus fit, utpote ſtercore intus contento: caput grauatur: uomit: febrit: & urina non probè prodit. Si uerò aluo egeſtione nõ prodeũte, unus ex aliis humoribus ſuperet; melius deget homo. &, ſi quis febre oboriẽte ab omni humore, nõ adhibeat idonea, inualeſcet morbus, quantũ ipſi humores ſuperauerint, hoc modo calefcente ſanguine exhalat maximè per hunc humor aquoſus, qui febri eſt infeſtiſſimus. relinquitur autem pinguis, & leuis, qui eſt bilioſus, & febri maximè nutrimentum eſt, & attenuatur corpus magis præ calore. Hinc uidere licet, quonam pacto cauſæ extrinſecæ morbum efficiãt, &, quo modo à repletione ęgritudines gignantur, ac poſteà ab humoribus attenuatis, ut explicitum eſt. gignuntur etiam à cruditate, & à ſecundis humorum qualitatibus: etenim inquit Hip. in lib. de Vete. med. pag. 6. nu. 33. omnes hæ primum ſalſæ & humidæ, & acres deſcendunt, & in talibus morbi firmantur: ubi uerò craſſiores, & maturiores factæ fuerint, & ab omni acrimonia liberatæ; tunc iam & febres & omnia alia lædentia ſoluũtur. oportet autẽ utique cauſas uniuſcuiuſque ea putare, quæ cum adſunt; talem modum fieri neceſſe eſt: cum permutantur in aliud temperamentum; ceſſare. quando igitur ab ipſa caliditate ſincera, aut frigiditate fluxiones contingerint, & nulla alia facultate participauerint; ſic ſanè ſedabuntur, ubi ex frigido in calidum mutata fuerint, & ex calido in frigidum. at cum amaritudo quædam diffuſa fuerit, quam bilem flauã appellare ſolemus; quales ſtatim anxietates, & æſtus, & impotentiæ occupant? uerùm ubi liberati fuerimus ab illa, & purgati, aut ſponte, aut per medicamentum ſi modo tempeſtiuè quid ipſorum fiat; manifeſtè & à doloribus, & à calore liberamur. ſed quanto tempore eadem eleuata fuerit, & cruda, ac meraca, & intemperata, nulla arte neque dolores neque febres ſedate poſſis, non ſedantur autem hæc priuſquam eadẽ expurgetur, & proſternatur, & aliis permiſceatur. concoqui autem, & permutari, & attenuari, ac craſſeſcere in humorum ſpecies per multas & omnigenas ſpecies contingit. quapropter & iudicationes, & numeri temporum in talibus multum poſſunt. hæ profectò ſunt cauſæ morborum intrinſecæ, quæ à ſe ipſis uel à cauſis externis ad motum cõcitãtur, quẽadmodum ſupra diximus. ſed præter cauſas externas narratas ſunt & aliæ plurimæ, ex quibus morbus fit; ſicuti aer intemperatus, anni tempora, aquę, loca laſſitudines, uigiliæ, ſomni, crapulæ, ebrietates, uenus, atque animi affectus, ueluti mœror, triſtitia, & id generis, quas ſæpe Hip. in libris de morbis popu. memorat, ſed in l. de nat. ho. pag. 11. nu. 18. ſic cauſas diuidit externas. morbi ſũ ex dietis, tũ ex ſpiritu, quem attrahẽtes uiuimus, fiũt. ſed cum ab uno morbo multi homines corripiuntur eodem tempore; cauſam ad id, quod cõmuniſſimum eſt, & quo maximè utimur omnes referre oportet. eſt autem hoc ſpiritus, & aer, & non diæta: cum morbus omnes conſequentur contingat & iuniores, & ſeniores mulieresque, ac uiros, & tam uinolentos, quàm aquæ potores, & tam mazam edentes, quàm pane ueſcẽtes, & tam multum laborantes, quàm parum. Cum uerò omnis generis morbi fiunt eodem tempore; palam eſt uictus ſingulos ſingulis cauſas eſſe: & curationes

facere oportet ex contrario inſtando aduerſus morbi cauſam: & uictus rationem permutare: propterea quòd non eſt ipſi commoda, aut in totum, aut magna ex parte, aut unum ſaltem quoddam ex ipſis: quòd ubi cognoueris tranſmutare oportet, habitaq; conſideratione naturæ hominis, & ætatis, & ſpeciei, & horæ anni, & modi ipſius morbi, curationem facere aliquando detrahendo, aliquando apponendo, tũ in exhibendis pharmacis, tum in conſtituenda diæta. ſed cum unius morbi popularis graſſatio conſiſtit, quo pacto diæta ſit permutanda, ſubdit nu. 19. præterea inter cãs morboſis intrinſecas collocantur ætates, & ſexus: ſingulę. n. ętates ſingulos hñt morbos, ut legit in l. 3. aph. ſic morbi muliebres differũt ab his, qui hominibus cõtingũt, ſicut in l. 1. de morb. mul. exponit Hip. tot igitur dicuntur morborũ ſpecies; quot cauſæ. uerum & quidam denominantur morbi ab accidentibus: nam ſæpe ſcribit Hip. morbum liuidum, morbum craſſum, morbum nigrum; propterea quòd cauſa ægritudinis uel ſymptomata liuidum, craſſum, uel nigrum reddebant hominem; ſic dicitur ob eaſdem cauſas morbus ſiccatorius, & morbus corruptorius. uerùm antequàm ad alia progrediamur, de cauſis quandam in medium proferemus diuiſionem aliam, quæ ſcribitur in l. 4. de morb. pag. 67. nu. 24. atque ea eſt. principia, ex quibus fiũt morbi tria ſunt. unum eſt, ſi cibi diu in corpore permaneant. alterum eſt ſi contingat, ut ea quæ ex cœlo obueniunt inepta, & præter uictus rationem ſint. tertium eſt ſi uiolentum quid accidat. uiolentum autem eſſe dico & caſum, & uulnus, & plagam, & laborem, & ſiquid aliud eſt huiuſmodi. horũ uerò principiorum maximum eſt uiolentia; ſi magna fuerit: ſi uerò parua, non ita maximum. ſecundum eſt; ſi non purgetur homo. tertium, ſi quæ ex cœlo obueniunt, inepta fuerint ad ſanitatem: tunc ſuperat aliquid humoris, & uelut ad morbum calefacit, & frigefacit prius; ſi fieri contingat hoc modo. Si autem in eodem homine fuerit aliquid morboſi, atque ea quæ ex cœlo obueniunt, incommoda fuerint, & calefcat homo; turbatur humor omnis in corpore caleſcens. hoc autem uiolentia facit. & ſi quidem depurgetur homo, humore illo turbato; ſecernitur quantũ eius plus, quàm commodum eſt redundarit. & in ſuperficie bilis conſiſtit, ſecundo loco ſanguis, tertio pituita, grauiſſimum autem horum humorum eſt aqua. his uerò ita ſe habentibus, quiſquis ex his in morbo plurimus fuerit, in principio contingente turbatione; decumbit ad locum, ubi plurimus eſſe poſſit. uerum in turbatione ſpacioſa capacitate euadente, ſecretus diſtrahitur, & calefacit corpus, aut aliqua corporis parte firmatus, unà cum illo humore, tũ quod eſt in alio loco, dolorem, ac calorem exhibet: qui uerò calefactus eſt locus, inſuper etiam reliquum corpus concalefacit, ac calorem exhibet: & ex hoc febris oboritur. & oborit magis à bile, & pituita, & ſanguine. cæterũ ab aqua nõ ualde, quia igni non bonũ alimentũ aqua præbet. & ſubdit. ſi uerò multus fuerit affligẽs humor; fruitur & conſumitur ad morbũ & alius, qui prius ſalubris erat. fruitur aũt, ſi morbus nõ amplius ſufficiens alimentũ habuerit, & conſumitur ab humore, qui in loco dolente exiſtit: primũ enim propinquum aſſumit, deinde longius depaſcitur, donec conſumptum fuerit, & non amplius ineſt in corpore

pore alimentum. alimentum autem eſt homini humor leuis. quemadmodum igitur, ut certum eſt, putrefactio primum paulatim fit, ſi maxime calefiat. poſtea ubi iſthic alimentum putrefactioni non amplius ſufficit; depaſcitur de ſano, initio ſumpto à proximo ad totum corpus, donec totum quidquid carnoſum eſt, putreſecerit. poſtquàm uerum in totum depaſta eſt; alimentum putredini conſumitur. & ſi ampliora deſideras ea lege quæ ſequuntur. aliæ quoque reperiuntur morborum. cauſæ 1 nam legitur in lib. de flati. pag. 39. nu. 6. non aliunde unquam uerisſimile eſt, morbos euenire, quàm à flatu, ſi is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut morbidis ſordibus inquinatior in corpus ſe ingerat. Et in l. de uict. ratio. in mor. acut. pag. 155. n. 17. ſufficiens hoc ſignum eſt, quòd maximæ mutationes eorum quæ circa natura noſtras, ac habitus contingunt, maxime morbos faciſit. & propterea temperatura mutata, & compoſitio eſt cauſa morborum, ſed id maxime quod ipſas permutat. ſed & ſimilia morbos gignunt: etenim ſcriptum eſt in l. de loc. in homi. pag. 33. n. 51. per ſimilia morbus fit, & per ſimilia adhibita ex morbo ſanantur: uelut urinæ ſtillicidium idem facit; ſi non ſit: & ſi ſit; idem ſedat. & tuſsis eodem modo ab hiſdem fit, & ſedatur. febris quæ propter tumefactionem ex pituita fit, aliquando ab hiſdem fit, & ſedatur, aliquando autem a contrariis. & hæc de cauſis dicta ſint, & diuiſionem morborum aggrediamur. morbi igitur alii fiunt a cauſis externis, uelut ab aere, potu, & cibo, motu, & quiete, ſomno, & uigilia, repletione, & inanitione, & ab animi aſſectibus. qui ab aere fiunt morbi populares appellantur. ſub aere comprehenduntur anni tempora, & conſtitutiones & loca: & ab his denominantur morbi æſtiui, autumnales, hyemales, & uernales, de quibus mentionem facit Hip. in l. 3. aph. & in l. de ae. aq. & loc. nu. 11. & 12. & in l. de humo. pag. 56. n. 5. quàmquàm omnes morbi, ut affirmat in l. 3. aph. 19. in omnibus temporibus fiunt: attamẽ quidam magis, in quibuſdam ipſorum fiunt, & excitantur. & regiones ad tempora male diſpoſitæ morbos tales pariunt, quali tempori ſimiles fuerint: uerbi gratia inæqualis calor aut frigus eadem die cum talia fuerint; morbos autumnales faciunt: & in aliis temporibus ſecundum rationem. alii ab odoribus cœnoſis, aut paluſtribus, alii ab aqs, calculoſi, ſplenici: alii a uentis bonis, & malis incipiunt. alii præterea morbi a cauſis proueniunt internis, quemadmodum a temperie mutata in calore naturali, in ſpiritibus, in humoribus, in ſexu, in ætate, & id generis: itemque unum membrum alteri morbũ facit, quemadmodum uentriculus capiti, & cõtrà caput uentriculo. at uerò omnium horum morborum alii ſunt breues, alii longi, alii medio modò ſe habẽt: ſi quidem legatur in l. 1. de mor. n. 1. morbi neceſſario, ubi facti fuerint, aut longi ſunt, aut breues, aut lethales, aut non lethales, aut aliquam corporis partem mutilant, aut non mutilant. & alii poſtquàm orti ſunt, dubii ſunt, an mala ab ipſis euentura ſunt, aut bona. & horum omnium quidam neceſsitatem habent, ut ab ipſis morbis homines perimantur, cum fiant, ut tabes, aqua inter cutem, ac ſubter carnem naſcens, & ſi mulierem fœtum in utero habentem peripneumonia corripiat, aut febris ardens, aut pleuritis, ſiue lateris inflammatio, aut phrenitis, aut eryſipelas in utero fiat. Sunt autem hi acuti, ut legitur in l. de uict. ra. in mor. acu. com. 1. quos ueteres nominauerunt pleuritidem, peripneumoniam, phrenitidem, & febrẽ ardẽtem, & alios morbos, qui ex his hærẽt: quorum febres omnino continuæ ſunt, & occidunt: cum enim non peſtilentis morbi modus quis communis graſſatus fuerit, ſed ſparſi fuerint morbi, & non ſimiles; ab his morbis plures moriuntur, quàm ab aliis omnibus. Dubii autem morbi, ut & perdant, & non tales ſunt, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, pleuritis, ſplenitis, nephritis, dyſenteria, in muliere fluxus ſanguinolentus. non lethales ſunt tales, niſi quid ipſis accedat, affectiones fluuidæ circa articulos, atra bilis, podagra, coxendicum morbus, teneſmus, quartana, tertiana, ſtrangulatus urinæ, lippitudo, lepra, impetigo, morbus articularis. multa autẽ frequenter ab his mutili fiunt, ſyderanturque manibus, & pedibus, & linguæ impotentes reddũtur. & ab atra bile, quidam leuiter ſyderantur. claudi uerò coxendicum morbo fiunt. oculi autem, & auditus mutilantur à pituita obfirmata. Longos autem neceſſe eſt eſſe tabem, dyſenteriam, podagram, affectiones tumidas circa articulos, pituitam albam, coxendicum morbum, urinæ ſtrangulatum, in ſenioribus uerò nephritim: mulieribus uerò fluxum ſanguinolentum, hæmorrhoidas, ani fiſtulas. at uerò febris ardẽs, phrenitis, peripneumonia, angina, uua, pleuritis, cito decernunt. & propterea morbi dicuntur acuti: ſcribitur enim in l. de affect. pag. 80. nu. 7. pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis hi morbi acuti uocantur, & fiunt maxime quidem, ac fortiſsimi hyeme: fiunt etiam ęſtate, uerum minus, & molliores. ſed ut diximus tales morbi ſtatim decernunt: inquit enim in lib. 2. aph. 23. acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur. ſed qui ualde acuti ſunt in ſeptem diebus, & acutiſsimi in tribus, uel quatuor, uel ſtatim in prima acceſsione. Et idcirco tales morbi periculoſi dicuntur, ac præcipue ſi quod ſymptoma non bonum accedat: nam ut legitur in lib. 2. aph. 1. in quo morbo ſomnus laborem facit mortale: ſi uerò, iuuat, nõ mortale. Verùm quicunque morbi ſenſim ex modico temporis cauſa fiunt, & quorum cauſæ cognitu faciles ſunt, ſecuriſsimi fore prædici poſſunt, ut habetur in lib. de Na. hu. pàg. 11. n. 25. at in l. de Arte pag. 2. n. 16. morbi partim non in obſcuro poſiti ſunt, & non multi: partim non in manifeſto loco hęrentes, & multi ſunt. Qui uerò ad ſuperficiem corporis ſunt, aut tumeſcunt manifeſti ſunt: exhibẽt enim ſeſe, ut tũ uiſu, tũ tactu & ſoliditas, & humiditas ipſorum percipiatur, & qui calidi ſint, & qui frigidi ſentiantur. atque horum omnium in omnibus certas, ac infallibiles medelas eſſe oportet, non ob id, quod faciles ſint: ſed quod certo inuẽto conſtent: neque uero a quibuſuis uolentibus inueniuntur: ſed ab his, qui uolunt, itemque poſſunt. poſſunt autem quibus tum diſciplina non eminus, ſed prope, & largiter contingit, tum natura non infœlix liberaliter acceſsit. Poſtea ad morbos occultos deuenit. n. 17. & inquit. ſunt morbi minus aperti, qui ad oſſa, & qui ad uentriculum ſunt conuerſi. habet autẽ corpus non unum uentriculum, ſed plures: duo enim ſunt, qui cibum ſuſcipiunt, & demittunt, & alii plures: nam quæcunque membra carnem in orbem circumſitam habent, quam muſculum appellãt; ea omnia

nia uentriculum, ſiuumue habent: omne enim inconcretum, & quod non coalnit, ſiue pellicula, ſiue carne conſequatur, cauum eſt. Impletur autē, dum ſanum eſt, flatu: dum ęgrotat; ſanie. & ſubdit. Et qui thorax appellatur, in quo hepar continetur, & capitis circulus, in quo cerebrum concluditur: ipſumq; adeo dorſum, ad quod pulmo uergit, nullum horũ eſt, quod nõ uacuum ſit, ac multis ſegmentis plenũ, ac quaſi diſcriminatum exiſtat, quæ parum abeſt, ut uaſa exiſtant: quorum tamen aliqua habentem lædunt, aliqua uerò etiam proſunt. Et ſubdit. nu. 18. Venæ multæ, & uerui non in carne ſublimes, ſed ad ipſa oſſa protenti ligamẽtum ſunt articulorum. ipſi etiam articuli, in quibus oſsium, quæ moueutur, cõmiſſuræ, inuoluũtur: & horum nullum eſt, quod nõ ſubſpumoſnm ſit, & circa ſe forulos habeat, quos ſanies prodit: quæ deductis ipſis multa, & magno multorum mœrore egreditur. tales igitur ſunt morbi tum breues, tum longi, ſalubres, letales, & dubii. Morbi quină breues ſint, facile cognoſcuntur: quia breui iudicantur: & itidem habẽnt initia, & ſtatus celeres. ſed longi non adeo facile diſcernũtur. ſed, ut ea percipiſmus, inquit Hip. in l. 4. aph. 41. In febribus abſceſſus, qui ad primas iudicatioues nõ ſoluunt; longitudinem morbi ſignificant. Et ibidẽ aph. 40. Morbi longitudinem ſignificat, ubi in toto corpore mutationes, & ſi corpus perfrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex ſlio fiat. Et in lib. de Coa. præn. nu. 4. Morbi longitudinem ſignificãt egeſtiones, quæ ualde liquidę fiunt, & rurſus compactæ meracę, ſtercoraceæ. Et in lib. de aer. aq. & loc. nu. 3. morbi citius ſedantur æſtate ſicca: contrà hyeme præſertim humida. Morborum porrò ſubiectũ eſt corpus humanum, atque eius partes. & idcirco ſi cognoſcere uis in qua corporis parte ſit morbus, hoc pacto te docet Hip. in lib. 4. aph. 2. Quibuſcunque reſurgentibus ex morbo ſi quid laborauerit; hic fiunt abſceſſus. Et aph. 38. Vbi ſudor in corpore ineſt, ibi morbum nunciat.

Quis uerò ſit morborum terminus, declarat in l. de Coa. præno. & in aph. cũ ait morbũ facile gerere, bonum eſt. Et in lib. prog. Venerem molle eſſẽ in omni morbo, & iuſta mole præditum oportet. At quæ morbum indicent ſalubrem, uel lęthalem, longũ, uel breuem declarat in l. 1. aph. 12. & inquit. Acceſsiones, & conſtitutiones morbi indicabunt & anni tempora, & circuituum ſucceſsiua incremẽta, ſiue quotidie, ſiue alternis diebus, ſiue per maiora interualla fiant. ſed ex his, quæ mox apparẽt, indicia ſumuntur, quemadmodum in morbo laterali ſi circa initia ſtatim ſputum appareat; morbum breuiat: ſi uerò poſtea; producit. Et urinæ, & alui excrementa, & ſudores uel bonam morborum iudicationem; uel malam: uel breues, uel lõgos fore morbos mox apparentia, oſtendunt.

12 Cæterum morbi curantur per diætam, per medicamenta, & per manum chirurgicam. morbum uerò ſi quis non cognoſcat; medicamentum bibendum præbeat non forte: ſi itaque leuior inde fiat; demonſtrata uia eſt, quòd gracilitatem inducendo curandus eſt. ſi uerò leuior non reddatur, ſed peius habeat, contraria facienda ſunt. ſi, non profuerit, gracilem facere; tumidum facere conducet, & frequenter permutare ita ut hoc cõſilio utaris. ſi quis in morbis, quid permutaturus eſt, forti quidem ægroto, debili autem morbo; tum quidem confidenter fortiore quàm morbus eſt, medicamentum utendum eſt: nam etiamſi ſi quid de ſano abducat unà cum debili, ac ægroto; nullum detrimentum eſt. ſi uerò morbũ fortiorem, ægrotum autem debilem acceperis; debilibus pharmacis curabis, quæ ipſum morbum ſuperent, & abducant: uerùm ægrotum nihilo debiliorem reddant. ars exercendi corpora, & medicina contrariæ ſunt: ars enim exercendi corpora gymnaſtice græcis appellata, non opus habet permutatione; ſed medicina: ſano enim non auxiliatur tranſmutato ex præſenti ſtatu, uerum ægroto. Et nu. 54. medicamenta ſunt omnia, quæ præſentem ſtatũ tranſmouent, omnia autem fortuna tranſmouẽt. licet autem ſi uelis medicamento tranſmouere, & rurſus ſi uelis alimento, ac cibo. omnia uerò ex præſenti ſtatu tranſmouere, ægrotanti opitulatur: ſi enim id qđ morbum facit, non tranſmoueris; augeſcit. Et nu. 53. cum autem id quod offertur, tranſmutatur; neceſſe eſt, & id cui offertur, tranſmutare: etenim corpus tranſmutatum parum efficax, ac potens eſt, & ab omnibus oſtenſiones percipit. hoc autem aluum ſubducentia, & florere ipſum facientia, gracile corpus faciunt, & reliqua omnia contraria, his facientia. at uerò medicinam breuem occaſionem habet. & qui hoc nouit, illa ſtata, ac certa habet, & ſcit, quæ conſueta ſunt, & quæ non conſueta; (ad quæ cognoſcenda non eſt occaſio in medicina) & quòd aluum ſubducentia, non ſubducentia fiunt: & reliqua quòd contraria ſunt, & contrarijſsima, non contrariſsima: occaſio autem hæc eſt, ut cibos offeramus ea copia, quantum corpus, cui offeruntur, ſuperare ualeat: nam, ſi quis ſic fecerit; omnino neceſſe eſt cibum aluum ſubducentem oblatum; ſubducẽtẽ eſſe, & pituitoſum, pituitoſum. ſi igitur ſuperauerit corpus ipſos cibos; neque morbus, neque contrarietas fit ex his, quæ offeruntur. & hæc eſt occaſio, quam medicum noſſe oportet. cum uerò occaſionem ſupergreſſus fuerit; contrarium fit. &, antequam ei exceſſum factum eſſe putant; conſequens eſt, ut calefiat: donec enim corpus id, quod oblatum eſt, ſuperauerit, corpus nutritur. ubi uerò hanc occaſionem tranſmiſerit; contrarium fit: nam attenuatur, & gracileſcit. Sed & alia omnia, & quæ tumefaciunt, donec quidem ſuperauerit corpus; ampliuſque pro occaſione offeruntur; aliam iuxta naturam ſuam ſingula faciunt: & pituitoſa, ſiue tumefacientia tumefaciunt, ubi uerò occaſionem tranſmiſerint; cõtraria ſunt. Et num. 55. medicamenta fortia à natura in debilibus morbis dare non oportet, neque paucitate medicamenti, debilitas ipſis facienda eſt: ſed fortibus natura, fortibus pharmacis utendum eſt: debilibus uerò, pharmacis nõ fortibus. neque partiendũ eſt medicamentum, ſed ſingulis ſecundum naturã; debilibus quidam debilia à natura; fortibus uerò morbis, fortis naturæ pharmaca exhibenda ſunt. cæterum morbi ea parte, qua proximi ſint, educendi ſunt: & qua parte ſingulis exitus proximus eſt, extrahendi. ſed in lib. de affec. pag. 82. nu. 34. quibus pharmacis purgandum ſit corpus: deinde dat med[…]o præcepta quædam, quæ omnino ſunt obſeruanda. inquit igitur. quò hæc depurges, pharmacis ſic utendum eſt. quicunque biliosi ſunt, his dato ea, à qui-

à quibus bilis purgatur: pituitoſis uerò ea, à quibus pituita: atrabiliarijs autem ea à quibus atra bilis: hydropicis ea, quæ aqua. quæcunque uerò pharmaca in potu dantur, & non purgant neque bilem, neque pituitam, ea cum in corpore ingreſſa fuerint; uino exhibere oportet, aut frigefacientia, aut calefacientia, aut ſiccantia, aut humectantia, aut contrahentia, aut diffundentia. atque hæc de pharmacis: deinde ſubiungit præcepta medico opportuna, quæ ſunt hæc. cum ad ægrotum deueneris, interrogare oportet, quæ patitur, & ex qua cauſa, & quot diebus, & an uenter ſecedat, & quo uictu utitur. & primum conſiderare, an morbus à bile, aut pituita factus ſit, aut utriſque fiat. deinde utrum ſiccitate, aut humiditate opus habeat: aut aliquæ quidem partea corporis ſiccitate, aliquę uerò humiditate. poſtea an morbos ſurſum purgare oportet, aut deorſum, ſiue per ueſicam. et an augeſcit morbus, aut marceſcit, et an ſoluuntur, aut in alium tranſit. Et in l. de uic. ratio. pag. 157. nu. 47. cum ægrum interrogaueris, etiá hæc omnia conſiderabis. primum quidē quomodo caput habeat, an doloris exors ſit, neque grauitatem in ſe ipſo habeat: deinde præcordia, & latera an doloris exortia ſint, an eleuata, ad obliquitatem aliquam habuerint, an ſatietatem. conſiderandum uerò eſt, an dum exurgit, animi deliquiū incidat, an bona ſpecies tolerātia ipſum habēt: et inſpicienda alui egeſtio, num uehementer nigro colore prodierit, aut pura, quales ſani hominis ſunt egeſtiones: an febris ad tertium diem exacerbetur. et de his plura reperies in lib. de humor. pag. 55. et in lib. de Alimen. pag. 53. ſed & in lib. 1. de morb. pag. 62. nume. 20. hæc leguntur. in his, ac ſimilibus morbia multum refert, quantum ad facilem, ac difficilem curationem, uir ſit an mulier, qui morbum habet, iuuenis an ſenex, mulier iuuencula, an anicula. et præterea tempus à tempore differt, in quo ægrotant, intereſt, an ex alio morbo ægrotent, aut non ex alia. differt etiam affectus ab affectu maior à minore, et corpus à corpore, et curatio ad curationem. his autem ſic inter ſe differentibus, neceſſe eſt etiam tempus diuturnitatis differre; et alijs longius fieri, alijs breuius: & alios perire, alios non: & morbos alijs durabiliores eſſe, & maiores, alijs minores, & breuis temporis, alijs permanere uſque ad ſenectutem, & commori, alios perire ab ipſis breui. et quo ad ea, quæ ad dietam ſpectant, legitur in l. 1. de diæ. pag. 42. nu. 2. oportet, uelut par eſt, laborum uim pernoſcere, tum naturalium, tum eorum, qui per uim fiunt, et qui ex ipſis carnes in augumētum præparant, et qui in defectum; et non ſolum hæc, ſed etiam menſuram, ac proportionem laborum ad multitudinem ciborum, et hominis naturam, et corporis ſtaturas, ac ætates, et ad tēpora anni & ad mutationes uentorū, et ad ſitus regionū, in qbus degūt, et ad anni cōſtitutionē, ac ſtatū. ſed et aſtrorū ortus, et occaſus cognoſcere oportet; quò mutationes, et exceſſus ciborum, ac potuum et uentorum, et totius mundi, ex quibus ſanè morbi hominibus oriuntur, obſeruare liceat. Et ſubdit. at etiam ſi ualde parum defectuoſiora, quàm alia ſi[illegible] in multo tempore neceſſe eſt, corpus ab exceſſu ſuperari, et ad morbum peruenire: non n. derepente morbi hominibus accedunt, ſed paulatim collecti; aceruatim apparent. Et in l. de mor. ſac. pag. 59. nu. 18. naturam unuſquiſque habet, & uim in ſeipſo, et nullus nec auxilij, nec remedij expers eſt. et plerique his ipſis curantur, à quibus etiam naſcuntur: alterum. n. alterius nutrimentum eſt, alterius uerò pernicies, et afflictio. hoc itaque medicum noſſe oportet, et temporis occaſionem in ſingulis pernoſcere, quòd alterum quidem alimentum abſoluet, et augebit, alterum uerò detrahet, et minuet. oportet autem non augere morbos, ſed feſtinare, ut ipſos exterramus, id quod aduerſiſſimum eſt morbo exhibendo, non quod amicum, et familiare: à familiari enim, et conſueto floret, ac augeſcit: ab aduerſo uerò et hoſtili perit, et diſſipatur.

Morbum ructuoſum l. in lib. 2. de dię. nu. 67. ibique comperies ſigna, & curationem.

Morbi craſſi cauſas, ſigna, & curationem lege in l. de Inter. aff. n. 50.

Morbi corruptorij ſigna, & curationem lege in li. 2. de mor. nume. 73.

Morbi liuidi ſigna, & curationem reperies in l. 2. de mor. nume. 66.

Morbi nigri ſigna, & curationem lege in lib. 2. de mor. nume. 71. 72.

Morbi ſiccatorij ſigna &c. in lib. 2. de mor. n. 71.

Mordentia ſaniem diffundut. ſic legitur in li. de na. mul. nume. 21.

Mori radix cum melle in peſſo. in lib. de na. mul. nume. 85.

Mors.

Qui moriuntur eos neceſſe eſt die impari, & menſe impari, & anno impari mori. bonum autem fuerit prædicere mortes, aut dolores fortes. hæc leguntur in l. 2. de mor. popul. ſed ad mortem tendentia, ut legitur in l. de Iudic. nu. 6. in die, ac nocte iudicantur quæ uidelicet debilitationis ſigna ſunt, uelut epoti medicamenti exturbationis alui, & ſurſum, ac deorſum, anxietatis, & aliorum huiuſmodi. ſed in l. de coa. præ. nu. 2. mortem citam ſignificant tumores in præcordio duri, & dulurosi in principio.

De Motu, & mouere.

Mouere aliquando ſignificat per medicamenta purgari, ut concocta medicari, atque mouere, hoc eſt, purgare per medicamenta, ut in l. 1. aph. 22. ſed in l. 2. aph. 29. cum morbi inchoant, ſi quid mouendum uidetur, moue. i. euacua. cum uero conſiſtunt, ac uigent, melius eſt quietem habere. aliquando ſignificat alterare; nam legitur in eodē lib. 2. aph. 51. plurimum atque repente euacuare, uel replere, uel calefacere, uel refrigerare ſiue quouis alio modo corpus mouere, periculoſum. aliquando ſignificat ſe exercere, ut in lib. 4. aph. 15. ubi ait, cum uolueris magis ducere helleborum; moue corpus: cum uerò ſiſtere; ſomnum facito, & non moueto. ſed motus è loco eſt effectus animę mouentis; uelut motus fœtus in utero, uel quouis alio modo. anima autem per ſpiritum membris præſtat motum, ac ſapientiam, ut legitur in l. de morb. ſac. n. 8.

Mucus.

Mucus omnibus à natura eſt, & cū hic parus fuerit; articuli ſani ſunt, & bene moueri poſſunt, utpote lubrici inter ſe ipſos. ſic legitur in l. de loc. in homi. nu. 14. ſed in l. de artic. n. 8. mucus amplior moderato ſubeſt; ſi non adſit inflammatio. & ſic ſane lu-

bricus fuerit.ſ.articulus:mucoſiores .n.omnino ſunt articuli carnibus,quàm carnoſis:nam & ipſæ carnes eorum qui non rectè ex arte fame macerati ſunt, in macilentis mucoſiores ſunt,quàm in craſsis. quibus uerò cum inflammatione mucus ſubeſt, his inflammatio uinculo facto articulum continet: & ob id, hi qui ſubmucoſi ſunt articuli, non ualde excidunt:& exciderent, utique ſi non plus,aut minus inflammationis acceſsiſſet.deinde recitat, quo modo articuli excidant. ſed in l.6.aph.59. quibuſcunque à coxendicum dolore diuturno moleſtatis excidit coxa, & rurſus incidit,his mucores ſuperueniunt. mucus autem & ſaliua repletionis ſigna ac indices ſunt,quem admodum legitur in lib.3.de diæ. pag.50. nu. 8. & ſubdit.quieſcēte corpore, meatus ſpiritus obturāt, multa repletione exiſteute.ubi uerò calefactum eſt præ labore; attenuata excernuntur. quando uerò muci per nares,uel aures eruptio facta fuerit, ſi caput torpore teneatur,ſoluit,ut habetur in li. de Salu.diæ.nume.14.

Muli ſtercus in uino ad fluxum muliebrem cohibendum facit, ut legitur in lib.2. de morb. mulie. nume.71.

De Muliere.

De muliebri natura, deque affectibus mulierum nunc pauca ſunt nobis dicenda. primum igitur ſcriptū eſt in l.2.mor.mul.pag.100.nu.2. rariore carne mulier prædita eſt,& teneriore,quàm uir. ſed habet ſanguinem calidiorem. & propterea dolet:nam tanquam teneriori carne præditæ mulieri, ubi corpus ſanguine repletum fuerit, ſi non ab ipſo ſeceſſerit; carnibus impletis,ac calefactis, dolor oboritur. uerum in lib.de natu. pueri. pag. 16. nu.18. mulieres leues fiunt,& mento & corpore, quòd in coitu ipſarum humiditas non ſimiliter agitata uelut uiri, cuticulam raram non facit. retinetur igitur humiditas, quæ cum ſit debilior ſiccitate; mulier ideo ambidextra non eſt, ut legitur in aphoriſmis.quapropter ſi autumnus aquilonius fuerit, & ſiccus; his,qui natura humidi ſunt & mulieribus confert, ut habetur in l.3.aphor.14.ſed his partes interiores calidiores ſunt,quàm poſteriores;& id circo rigores incipiunt mulieribus quidē ex lūbis magis, & per dorſum ad caput: ſic & uiris parte corporis poſteriore magis, quàm anteriore,ueluti fęmorum,cubiti. ſic ait Hip. in lib.5.aph.69.ſed mulierum alię aliis ſunt calidiores,uel frigidiores,uel ſicciores, uel humidiores. ſi igitur mulierem pituitoſam,aut bilioſam cognoſcere uelis; id ex menſtruis purgationibus conſequeris,& modum lege in l.de natu.mul.nu.20. pituitoſæ uerò, ac præter naturam craſſæ, & pingues non concipiunt,ut recitat Hip.in l.aph.Et in lib. de natu. mul.nu.19.Et in lib.de ſteril.nu.15.hæ quidem ſuperalbidæ ſunt: & tales humidiores ſunt, & fluidiores: nā mulieres nigræ duriores acerbioresq́;, ac aſtrictiores ſunt, ut legitur in li.de natu. mul. nu. 1.quomodo autem curatio diætetica ſit conſtituēda in curatione mulieris humidioris,aut ſiccioris,leg.in l.1.de mor.mul.n.32.Et in lib.de Salu.diæ.nu.10.

At uerò peculiares mulierū affectus ſunt dolores, qui in temporibus purgationum oboriuntur menſtruæ purgationes immoderatæ,aut nullæ, aut alieni coloris,earumq́ue retentio, ſterilitas, dolores ex partu,abortus,molæ, & huiuſmodi dolores ſuſtinēt mulieres menſibus hac de cauſa: nam proditum eſt in l.1.de mor.mul.pag.100.nume.1.mulier,quę nō peperit,grauius,& citius è menſibus ægrotat,quàm ea quæ peperit: cum enim peperit; uenulæ fluuidiores ſunt ad menſes. fluuidas autem ipſas facit purgatio illa quæ fit à partu.& ubi hæc erumpit uicinæ maxime uentri, ac mammis corporis partes diſcinduntur: diſcinditur item reliquum corpus. quo diſciſſo, neceſſe eſt uenas magis aperiri,& ampliores, ac fluuidiores ad menſes fieri. cauſa igitur ægrotationis è menſibus ſunt uenulæ aſtrictæ, & minime fluuidiores: quas ut aperias, & fluuidas reddas,lege lib.muliebres. Purgationes uerò mēſtruæ, quæ deficiunt,quo modo ſint excitandæ, in prædictis lege libris: itemq́ue hæ,quæ ſunt alieni coloris, uel immodicè fluunt. de muliere uerò non concipiente, quæ prius concipere ſolebat,& de ipſius curatione lege in lib.de ſuperfœ. nu.9. & ut facile concipiat ibidem docet.nu.10.de mulieris quidem non concipientis,nec uiro miſceri potentis curationem reperies in lib.de ſteril.num.14. uerùm quæ mulieres magis, aut minus in utero concipiant, narrantur in lib.2.de diæ. nu. 32. de abortu uerò mulieres ualde attenuatæ rarefiunt,& abortiuntur,ueluti ſcriptū eſt in lib.2.de mor.mul. Mulier autem, quæ parere nō poteſt,quo pacto ſit curanda lege in li. de ſteril. nu. 14.& mulieris ex partu dolentis curatio.lege in l.1. de mor.mul.nu.79.quot,& qualia mulieribus contingant propter quæ non pariant, antequam curentur,& propter quæ omnino ſteriles fiunt, reperies in l.de ſterilibus.nu.1.De cæteris præterea affectionibus propriis lege locir.& hæc pauca obſerua. Mulier.capra,elaterium,aut cucumerem ſylueſtrem comedentes,pueris purgatio. ſic proditum eſt in l.6. de mor.pop.ſect.5. mulier podagra non laborat ſi non menſes ipſi defecerint.& legitur in li.6. aph.9. mulieres ob meatuū amplitudinem plus bibunt,ut ſcriptū eſt in l.de ae.aq. & loc.n.24.At l.fœmellā.

Mulſa.

Mulſa,ſiue melleratum plurimo fuit priſcis temporibus uſui pp excellentes ipſius qualitates: etenim ipſam exhibet Hip.in lib.2.de morb.nu. 12. in morbis à capite orientibus, ſed eam aquoſam.& in alio capitis dolore n.14.bibat aquam mulſam aquoſam: ſin minus; aquam de farina craſſa in ipſa macerata.Et nu.21.in alio capitis morbo,hoc eſt, apoplexia aquam mulſam tepidam in os inſtillat.Et n.36. ubi agit de febri à bile,inquit. Ante medicamēti potionem ſiquis febriat; dāda eſt ipſi aqua mulſa aquoſa.& in l.3.de morb.nu.12.oportet ipſum,qui morbo regio afficitur,calida lauare, & aquam mulſam bibēdam dare,ita ut de nucibus thaſijs decorticatis, & abſynthiū coma æquis portionibus acceptis, & de aniſo cribato dimidia parte ammixta, obolos tres ieiunus ex illa bibat. & rurſus dum cubitum it; hanc aquam mulſam ſumat.& in li. de inter. affect. num.23. Qui detentus eſt pituita alba,bibat aquam mulſam tepidam,polenta modica inſperſa: quò corpus pręparatum ſit ad pharmacorum potum. Et nu. 59.in tetano aquam mulſam tepidam,ſiquidem hàc bibere poterit; per os exhibeto.ſi uerò non poterit; per nares infundito.& in l.7.de mor. pop. nume.7. Mulieris ſenioris maxillæ erant compactæ, et dentes in ſeipſos,et uox balbuciēs; eo quòd reſolutum, & im-

& immobile, ac debile eſſet corpus. prudens tamen erat. calefactorijs, et aqua mulſa tepida, tertia ferè die hec luaauit: & poſtea ſuccis, & iuſculis ſanauaſit. Et in l. de Vict. ra. in mor. acu. com. 3. par. 9. Melicratum per totum morbum in acutis epotum parte plurima tum picrocholis, tum his, quibus tumefacta ſunt uiſcera, minus quàm non huiuſmodi eſt idonea. Portò ſubdit. ſiticuloſa minus, quam dulce uinum mulſa exiſtit: nempe & pulmonem mollit, & ſputum mediocriter educit, & tuſſes mitigat: habet. n. uim quandam exterendi, quę plus, quam mediocriter uiſcoſum facit ſputū. ciet nūc & urinas, niſi ex uiſceribus aliquod prohibuerit. bilioſa quoq; alui deijcit magis, interdū quidē bona, ſed interdū quàm decet reuūdatoria, ſpumatoriaq;, qđ bilioſis magis, & his quibus tumefacta ſunt uiſcera, cōtingit. mulſa pręterea, quę dilutior eſt, ſputū educit magis, pulmonemque lenit. meracior uerò ſpumoſa excrementa, atque plus quàm conuenit ualde bilioſa calidioraque quàm dilutior agit magis. deiectiones autem huiuſmodi habent quidem, & alias, quæ graues ſunt offenſas: neque. n. hypochundriorum extinguūt ardorem, ſed excitant; inquietationemque, & membrorum iactationem faciunt; inteſtina etiam ſe demque exulcerant. ſed horum auxilia ſcribentur. qui ergo in morbis huiuſmodi relictia, ſorbitionibus mulſa potionis alterius uice utetur, is ut multa feliciter conſequetur, ſic ei nequaquam præter animi ſententiam ſuccedent multa. uerum quibus danda ſit, & quibus non, & quam ob cauſam, iam magna ex parte dictum eſt. damnata autem propterea ab hominibus eſt mulſa, quòd bibētes ad ultimum imbecillitatis agat, atque ob id citam adferre mortem, ſit creditum. uerum id ob languentes ipſoa dictum fuerit. ſunt. n. qui ſola utantur mulſa, tanquàm huiuſmodi exiſtat. ſed hoc non omnino ita habet. ſed mulſa quàm aqua multo potentior eſt, ſola epota, niſi aluum perturbet. cæterum uino albo tenui, paucifero, & uinoſo, quodam modo fortior eſt, & quodam modo infirmior. uini autem, melliſque meracitas, ſi robur utriſque contemplatus fueris, inſigne recipit diſcrimen: nam ſi duplam uini meri menſuram ad mellis delinctum quis biberit, à ſolo nimirum melle ualidior longe reddetur, niſi uentrem turbauerit: nempe multū ſtercoris deijcietur. mulſa tamē poſt ptiſanæ ſorbitionem epota ualde replet, inflat, & hypocūdriorum uiſceribus eſt inutilia. ſed ſi ante ſorbitiones bibatur, non ut, ſuperepota lædit, ſed iuuat. cocta autem mulſa ſanè quidē cruda longe eſt melior, ſplendida, ſi quidem, & tenuis, & alba, & pellucida eaiſtit, ſed qua ab ea euariet uirtute non habeo: neque. n. eſt ſuauior ſi mel bonum fuerit, imbecillior tamen, & minus ſtercoris habena quorum uentro ut auxilietur, mulſa opus habet. cocto ramen probiſsime utendum, ſi mel uitioſum fuerit, impurum, nigrum, & mali odoris: nempe coctura plurimam malignitatum turpitudinem tollit.

De Muſculis.

Quæcunque membra carnem in orbem circunſitam habent, quam muſculum appellant, ea omnia uentriculum, ſinumve habent: omne. n. inconcretum, & quod non coaluit ſiue pellicula, ſiue carne contegatur, cauum eſt. impletur autē dum ſanum eſt, flatu; dū ægrotat; ſanie. hęc in l. de Arte pag. 2. n. 17. uerum muſculi alij ſunt ſolidi, alij minus: muſculi. n. ſolidiores, ut legitur in l. de Alim. num. 1 1. ægrè magis quàm alia colliqueſcunt, excepto oſſe, ac neruo. Et in li. de oſſium natu. nu. 2. muſculi lumbares hac parte exiſtunt. ſ. qua ſpina à ſacro oſſe uſque ad magnum uerticulum gibboſa eſt. Et de his habetur aphoriſmus 36. in l. 7. cuius uerba ſunt. quibus morbo renali laborātibus; prædicta accidunt ſigna, hoc eſt, inſidens pingue ac ſimul totum, doloreſque circa ſpinæ muſculoa fiunt, ſi quidem circa loca exteriora fiant; abſceſſus quoque exterius fururos expectaſi uero dolores magis circa loca interiora fiant; etiā abſceſſus expecta futuros interiua. muſculi porrò temporales, & manducatorij leguntur in l. de Artic. nume. 25. ſed de muſculis hoc cape præſagium, quod ſcribitur in l. de Coa. præ. n. 3: muſculorum capita maxime in fœmoribus ſi uulnerentur, claudi plerūque fiunt; & ſi obliqui uulnerātur, præſertim.

Muſtum inſtar, & ſubducit, ac conturbat ſeruens in uentre, & aluo ſecedit, ut legitur in lib. 2. de diæ. numer. 13.

Mutationes.

Mutationes omnes repentinæ periculoſæ ſunt: ſed quæ paulatim fiunt, minime. mutationes uerò dicuntur aeris, anni temporum, conſtitutionum, aquarum, locorum, uentorum, alimenti, habitus, qualitatum, ægritudinum, colorum, ætatum, complexionum, & omnium rerum non naturalium. & propterea omnes hæ ſunt cauendę, ac præſertim maximę; nam legitur in l. de pręcep. n. 11. aeris repentina turbatio uitanda eſt. Et in l. de ae. aquis. & loc. pag. 37. nu. 30. maxime obſeruare oportet magnas tēporum mutationes, ut neque medicinas in illis libentes exhibeamus, neque uramus, quæ circa uentrem, neque ſecemus, priuſquam prætereant dies decem aut plures, & non pauciores. periculoſiſsima ſunt etiam ambo ſolſtitia, maxime æſtiuum. periculoſum etiam æquinoctium utrunque, maxia uerò autumnale. Et n. 39. quòd timidiores, effœminatiores, ac imbelles præ Europęis Aſiani exiſtant, moribuſque manſuetiores, tempora ipſa anni in cauſa ſunt, quæ non magnas permutationes faciunt, neque caloris, neque frigoris, ſed ſemper æqualia permanent. unde neque mentes ſtupore percelluntur, neque corpora fortem tranſmutationem incurrunt: a quibus uériſimile eſt, iram exaſperari, cognitionēque, & calorem amplius excitari, quàm ſi ſemper in eodem ſtatu, quis perſiſtat: mutationes. n. ſunt, quæ hominis mentem ſemper excitant, neque quieſcere ſinunt. idem dicendum eſt de anni conſtitutionibus. quod quidem approbat Hip. in l. citato, et in l. 3. aph. ſic de aquis, ut in eodem l. de aere, aquis, & lo. nu. 10. et 11. ſic de uentis, et locis, ueluti ibidem legitur. et in l. 6. de mor. pop. ſect. 7. ex uentorum tranſmutatione tuſſes. at in l. de octime. par. pag. 21. nu. 3. Viris tranſmutationes locorum, ac uictus morbos pariunt. eadem ratio eſt et de ueſtibus, ut ante ſcriptum. Alimenta, et reſpirationes periculoſè mutantur. Et in l. de lo. in ho. n. 47. morbi antiqui recentes fiunt. Et in l. de Vict. ra. in mor. acu. n. 17. magnę circa habitua, ac naturas noſtras mutationes maximè morbos faciunt. Et nume. 24. mutationes repentinę ex multa quiete ad ampliorem laborem magis lędunt, quàm ex multo labore ad otium. Et in l. 3. aph. 1.

aphor. 1. mutationes in temporibus magnæ frigoris, aut caloris, & reliqua iuxta rationem maxime morbos pariunt. Et in lib. 2. aphoriſ. 45. mutationes maxime ætatis, & regionum, & uictuum iuuenibus comitialibus liberationem faciunt. Et in lib. 4. aphoriſ. 40. Vbi in toto corpore mutationes fiant, & ſi corpus perſrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex alio fiat; longitudinem morbi ſignificat.

Mutilati.

Legitur in lib. de Geni. pag. 13. nume. 8. mutilum in utero puerum, ſentio, aut contuſum ex matris uterum geſtantis plaga, aut eiuſdem lapſu, aut alio quopiam uiolento affectu matri accidente, mutilatum eſſe. qua uerò parte mater plagas acceperit, ea puer mutilatur. & ſubdit nume. 9. quin & talia eiuſcemodi cauſa pueri mutilantur. cum in utero iuxta locum quo mutilatus eſt fœtus, anguſtia fuerit: neceſſe eſt corpus, quod in anguſtia mouetur mutilari iuxta illum locum. Et addit. quòd ex mutilatis hominibus ſani, & integri gignantur pueri, ut plurimum contingere ſolet: habet enim mutilatum, numero omnia, quæ ſanum. ubi uerò morbus aliquis ipſis & humido ipſorum acciderit, à quo ſemen prouenit, (quatuor ſanè cum ſpecies ſint humidi, quæ naturaliter in corpore exiſtunt) genituram non totam exhibent, debiliorem autem iuxta mutilatam partem. quare nihil miri mihi uidetur, ſi etiam mutilentur, quemadmodum parens. Et in lib. 1. de morb. nume. 3. oculi, & auditus mutilantur à pituita obfirmata. Et ibidem. multi frequenter mutili fiunt, ſyderanturq; manibus, atque pedibus à morbis, qui non lethales ſint, quemadmodum ab atra bile, podagra, coxendicum morbo, teneſmo, quartana, tertiana, ſtrangu latu urinæ, lippitudine, lepra impetigine, & morbo articulari. at uerò modos mutilationis plures lege in lib. de Articu. nume. 72. Et in lib. de Septim. partu. pag. 20. & nume. 4. quæcunque mulieres multos pueros pepererunt, & quidam ex ipſis claudus natus eſt, aut cœcus, aut aliud quoddam malum habens, aiunt in hoc puero octauum menſem ipſam difficilius tranſigiſſe, in his, quos pepererunt, nihil mali habentes: fœtus enim mancus in octauo menſe fortiter ægrotauit, ut etiam morbus abſceſſum, ac ablationem ſiue mutilationem alicuius partis ſecerit, quemadmodum etiam uiris fortes morbi faciunt.

Mutus.

Dum epileptici à morbo tenentur; muti fiunt. cauſam uerò recitat Hip. in lib. de morb. ſac. pag. 58. nume. 8. & inquit. mutus eſt, cum pituita derepente in uenas delapſa aerem excluſerit, & non admiſerit, neque in cerebrum, neque in uenas cauas, neque in uentriculos: ſed occupatit reſpirationem. Et ſubdit. quare ubi fuerit excluſus, eumque non ſuſceperint, mutum ac deſipientem hominem reddunt. Et in lib. de morb. nume. 3. ſi cerebrum con cuſſum fuerit, ac doluerit, eius qui percuſſus ſit; neceſſe eſt è ueſtigio mutum fieri, & neque uidere, neque audire. hæc quod confirmat in lib. 7. aphor. 59. dum inquit. quibus cerebrum aliqua ex cauſa concuſſum fuerit; neceſſe eſt ſtatim mutos fieri. Galen. in com. dicit, quòd conſuetudo eſt Hip. ab uno accidente notiſſimo, ueluti à uocis amiſsione nominare & oſtendere illos, qui nullum alium motum ſeruant ſecundum electionem, uel nihil omnino ſentiunt. iacent autem eodem modo, quo apoplectici ſine ſenſu, & motu. idem quoque ſignificat Mutum in lib. 6. aph. 51. cuius uerba ſunt. quibus ſanis dolores fiunt, repente in capite, & ſtatim muti fiunt, & ſtertunt; moriuntur in ſeptem diebus niſi febris apprehenderit. in lib. autem de Carni. pag. 19. nume. 19. ſi lingua ſemper occurrens non articularet, non poſſet homo clare diſſerere, ſed ſingula à natura unam uocem haberent. huius ſignum eſt. muti ex natiuitate diſcere non puſſunt ſed unam tantum uocem ſonant. etiam ſi quis ſpiritum efflans, ſermonem proferre conetur.

COMMENTARIVS XII.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

De naribus.

De narium natura hæc pauca ſcribũtur in lib. 4. de morb. popu. nu. 8. quibus os ex palato diſcedit, his medius conſidet naſus. quibus uerò ſuperni dentes anteriores, his latus eſt ſummus naſus. affectus autem qui nares habent, hæc enarrantur, frigiditates humiditates, fluxiones, læſio olfactus, polipi, grauedo, ſanguis è naribus, naſus in infernam partem ſuoulens, naſus fractus, acutus, diſtortus, liueſcẽs, inflammatus, deſtillans. atque hæ affectiones quandoque ſignum dant prognoſticum: propterea quòd legitur in pluribus locis. naſus & aures quibus ſem per frigidæ ſunt, malum: ſi quidem inter extremas partes collocentur. & in lib. de Carni. nu. 17. nares humectæ olfacere nequeunt: quamobrem qui grauedine tenentur, nihil olfaciunt, aut parum. & in l. 6. aphoriſ. 2. quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, minus integra ſanitate fruuntur. quibus nerò contraria ſalubrius degunt: nam ut exponit Galen. humidioribus naturis ſenſibiles fiunt ſuper-

ſuperfluitates præſertim cerebri, quod eſt natura frigidius: unde qui ſunt humidiores ſiue ſecundum cerebtum, ſiue uniuerſum corpus non contingit ſalubrem uitam cuiuſuis noxæ expertem traducere; uerò continuo deſtillationibus ex parua occaſione capiūtur. & ſi ſuperfluitas ad inferiora per palatum deſcendat; partes ſubiectæ offenduntur, fauces, guttur, aſpera arteria, pulmo, gula, uentriculus. tuſſes itaque in ipſis fieri & difficiles anhelitus, & anginas & cruditates & uentris profluuia eſt neceſſe: aliquando uerò, & difficultates inteſtinorum cū id quod deſtillat ſalſum quodammodo fuerit, bos, & alios quoque morbos confirmat Hipp. in lib. de loc. in homi. fieri, & in lib. de Glandu. præterea narium grauedo cum aurium ſonitu, & uiſu bebetudine mentem emouet, & ſanguinem profundit. ſic legitur in lib. de Coac. præno. nu. 2. uerum in lib. de Iudica. nume. 12. ſcriptum eſt. ſi aqua uel pus per nares, aut aures fluxerit, caput circumcirca dolenti, ac ægrotanti ſoluit morbum. Et in eodem lib. de Coac. præno. nu. 2. aliquid de naribus deſtillare ex ſurditate, ac torpore difficultatis aliquid baber uomitus his conducit, & alui perturbatio. Et in li. 1. prædic. nume. 1. naſus deſtillans in phreniticis perniciosſus tum aliàs, tum quarto ab initio die. Et in eodem lib. nu. 10. naſus in biliosis uomitionibus deſtillans, perniciosum. Et in lib. 5. de morb. popu. nume. 27. Timoebari hyeme deſtillatio, maxime in nares: cum uenere uſus eſſet, reſiccata ſunt omnia. Et in lib. de Coac. præno. nume. 2. naſus liueſcens lethalis. Et in lib. 4. apbor. 49. in febre non intermittente ſi labrum, uel oculus, uel naſus, uel ſupercilium peruertatur, uel non uideat, uel non audiat, iam debili exiſtente corpore, quicquid botum euenerit, mors proxima eſt. Et in lib. progno. comm. 1. part. 64. inter ſigna exitioſa in morbis acutis collocatur naſus compreſſus, hoc eſt, extenuatus: atque eo magis ſi morbi principio id fiat, & neque uigilia, neque uentris ſolutio, neque inedia præcederit. Et in lib. de Victus ratio. in morb. acut. nu. 48. nares ipſas inſpicere oportet an ſpiritus æqualiter per utraſque feratur. & ſi multus feratur è naribus cunuulſio fieri ſolet. ſi uerò conuulſio fiat; tali mors expectanda eſt.

At uerò de his quæ ad artem pertinent chirurgicam, pauca ſunt dicenda; eaque ſunt naſus in infernam partem ſubſidens decem diebus perſanari poteſt. ſic ſentit Hip. in lib. de artic. nu. 32. & ibidem nume. 31. tractat de naſo fracto deorſum in ſinum uergente. Et nume. 32. de naſo in obliquum fracto. Et ibidem nume. 30. de naſi fractura. & nu. 32. de naſo inflammato.

Reliquum eſt igitur, ut ſcribamus quid boni, malive ſignificet ſanguis è naribus erumpens, & quæ indicent ſanguinem fluxurum. accidit, ut inquit Hip. in lib. prog. com. 1. par. 32. his ſcilicet quos in ilus tumor fatigat in prima circuitione ſanguinis è naribus fluor atque admodum iuuat. ſed inquirendum eſt, num doleant caput. an hebetudines ſubeāt oculorum: ſi quid enim horum fuerit, eò tendet. Et ſubdit. ſanguinis fluorem in iunioribus potius quintum & trigeſimum annum agētibus expectare oportet, & maxime æſtate. At uerò in lib. de Coac. præn. nume. 2. ſurditatem ex febribus ſanguinis è naribus fluxio ſoluit. & in lib. 4. aphor. 60. quibus in febribus aures obſurduerunt, ſanguis è naribus fluēs, aut aluus turbata ſoluit morbum. Et aphor. 74. quibus ſperatur abſceſſum futurum ad articulos, liberat ab abſceſſu urina multa, craſſa, & alba facta, &c. ſi uerò etiam ex naribus fluxerit ſanguis; breui admodum ſolutio fit. Et apb. 27. eiuſdem li. quibus in febribus ſanguinis fluxerit multitudo, quacunque ex parte cum reficiuntur, alui his humectantur. Et in lib. 5. aphor. 33. mulieri menſtruis deficientibus ſi ſanguis è naribus fluxerit, bonum. & in lib. de Coacis præno. nu. 1. affectiones ſtatim, uigilias inducentes, ſanguinem de naribus ſtillantes, ſexta die alleuantes per noctem, uerum poſtridie ruſus affligentes exudantes in ſomnum delatę, mentem emouentes, large ſanguinem fundunt, & morbos ſoluunt. & ibidem. ſeptima die, aut nona, aut decima quarta fluxiones ſanguinis è naribus fientes, plerunque febres ſoluunt. Et nume. 3. eiuſdem lib. quibus dolores præcordiorum, oris uentriculi, hepatis, & partium circa umbilicum, hi ſanguine per aluum egeſto ſeruantur, non egeſto autem moriuntur. Et in li. 1. de morb. popu. ſect. 1. In aeris ſtatu auſtrino paucis obortæ ſunt febres ardentes, atque his omnino boni ſtatus: & paucis ſanguis erupit: neque ex his moriebantur. Et in eodem lib. ſect. 2. conſt. 3. Erant febrium ardentium affectiones, quibus quidem bene, ac large ſanguis per nares erupit; per hoc maxime ſeruabantur: & nullum noui in hac conſtitutione qui mortuus eſſet; ſi recte ipſi ſanguis profluxiſſet. Et ſubdit. Quibuſdam morbus regius accidit ſexta die. uerum bis purgatio per ueſicam, aut aluus exturbata profuit, & larga ſanguinis eruptio. & ſubdit. Sanguis plurimis erupit, maxime adoleſcentibus, & in uigore conſtitutis: & talium plerique perierunt, quibus ſanguis non erupit. Deinde inquit. Quibuſdam, qui ægrotarunt, quibusque etiam ſanguis erupit; ad dyſenteriam tranſitus factus eſt, & ſuperſtites manſerunt. Et tandem ait. Riguerunt pauciſsimi uere, ęſtate plures, autumno adhuc plures, hyeme longe plurimi. at ſanguinis eruptiones ceſſabant. Et in lib. de Coa. præ. nu. 1. quibus ſanis horrores frequētes ſunt, hi ex ſanguinis fluxione ſuppurantur. Et ibidem. laſſati cū horrore, ſi exudarunt iudicatorio modo, recalfacti in morbo acuto, male habent, tum aliàs, tum ſi circa hæc ſanguis de naribus ſtillarit. Et, capitis dolor in morbo acuto, præcordium repulſum, non profluente ex naribus ſanguine, ad phrenitidem deuenit. Et, in febre ardente fluxio ſanguinis ex naribus quarta die, mala eſt, ſi nō aliud quid boni coinciderit. uerum quinta minus periculoſa eſt. & pag. 177. eiuſdem lib. caput dolentib. ex poſteriore parte oſſa rupta habētibus fluxio è naribus larga, craſſa, mala eſt. Et nu. 2. uocis interceptiones cum exolutione in febre acuta ſine ſudore, ſunt quidem lethales, minus uerò quàm cum ſudore: uerum diuturnitatem temporis ſignificant. fortaſsis autem & qui ex recidiua tale quid patiuntur, tutiſsimi ſunt. pernicioſiſsime autem ex talibus habent, quibus ſanguis ex naribus fluit, & quibus alui humectantur. Et nume. 3. quibus præcordia non mollia, facies ſana, non liberantur citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem. Et nu. 1. eiuſ-

eiuſdem lib. ſanguinis ſtillæ puſillæ malę. Et nu.2. oculorum rectitudo in morbo acuto, & motus uelox, & ſomnus turbulentus, & uigiliæ, & quandoque ſanguinis è naribus ſtillationes, nihil boni. Et, qui febres ad tactum non adurentes habent, phrenitici fiunt, & magis ſi ſanguis fluxerit. Et in lib.5. aphoriſ.16. ubi ſanguis plurimus fluxerit, ſingultus, aut conuulſio ſuperueniens malum. Et in lib.7.aph. 9. poſt ſanguinis fluxum delyrium, aut etiam conuulſio malum. Quæ uerò indicent ſigna ſanguinem erupturum, ſic declaratur in lib. de Coac. præ. nu.1. ubi legitur. qui inhorruerunt, & exudarunt iudicatorio modo, & poſtridie præter rationem horruerint, ſi quis non uigiliis infeſtetur, neque cõcoxerit ei ſanguinem erupturum eſſe puto. Et morbi derepente mentem percellentes cum anxietudine ſanguinem profundunt. Et ſonitus aurium cum uiſus hebetudine, & narium grauedine, mentem emouet, & ſanguinem profundit. Et ibidem. capitis dolor pertinax cum febre acuta, & alio ſigno maligno lethale eſt: cæterum ſine ſigno maligno tranſgrediens uigeſimum diem, ſanguinis, aut puris fluxum è naribus, aut abſceſſus ad infernas partes ſignificat: fluxiones quidem iunioribus triginta quinque annis, ſenioribus uerò abſceſſus. ſi uerò circa frontem, & tempora fuerit dolor ille pertinax, fluxiones hæc. & in cõ. 3. prog. par.11. Et qui caput dolent ſtupore detenti, doloroſi, oculum rubicundum habentes, ſanguinem effundunt. Et ibidem. capitis concuſsiones, & aurium ſonitus ſanguinem effundunt: aut mulieri menſes deducunt. &c. Et, capite grauati iuxta ſinciput dolentes, uigiliis infeſtati ſanguinem effundunt, tum aliàs, tum ſi quid ad collum ſe extendat. Et, quibus in febribus uenæ in temporibus pulſant, & facies ſana eſt, & præcordium non molle, diuturnum morbum ſignificat, & non deſinentẽ citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut ſingultum, aut conuulſionem, aut coxẽdicum dolorem. Et febrientibus quibus rubores ſunt in facie & dolor capitis fortis, & uenarum pulſus, his ſanguinis fluxio plerunque contingit. Et in lib. prog. com. 3. part. 33. Quibus per talem febrem, hoc eſt, non exitioſam dolet caput, & pro tenebris ob oculos offuſis hebetudines ſubeunt oculorum, ac ſplendor obuertitur, & pro uentriculi dolore circa ilia, aut læua parte, aut dextra aliquid contenditur neque cum dolore, neque cum inflammatione; ſanguinem de naribus in his fluere pro uomitione expectandum eſt: magisq́; in adoleſcentibus ſanguinis fluorem. agentibus uerò trigeſimum annum, aut etiam adultioribus, minus; ſed uomitionem in talibus expectari oportet. At in l.1. aphor.19. legitur. quæcunque refrigerata ſunt excalefacere oportet, exceptis his quibus ſanguis fluit, aut fluxurus eſt. Et aph.24. eiuſdem lib. frigida qualis nix, & glacies, pectori inimica, tuſsẽ mouẽt, & ſanguinem, & deſtillationes. Et in lib.3. aph. 20. uere furores, & atræ biles, & morbi comitiales, & profluuia ſanguinis, & anginæ, & grauedines, & raucedines, & lepræ, & tuſſes, & impetigines, & puſtulæ ulceroſæ plurimæ, & tubercula, & articulorum dolores. Et aphor.27. grandioribus autem, & iam accedentibus ad pubertatẽ plurima ex his, & febres diuturnæ, & ex naribus profluuia ſanguinis.

Naſturtiũ calidum eſt, & carnem liquat ſiſtit autẽ pituitã albam, quare urinæ ſtillicidium inducit, ut ſcribitur in 2. de diæ. nu.14.

Natura.

Natura aliquando uires ſignificat, ut in lib. 1. aphor.3. cum ait. qualis natura fuerit eius, qui debet perferre, ad hoc ducere conuenit. aliquando ſignificat naturam regularam, ut in eodem lib. aph. 21. quæ ducere oportet, quò maxime natura uergit per loca conſerentia, eò ducere. dicuntur etiam uentres natura calidiſsimi, hoc eſt, naturali calore præditi, ueluti ſcribitur aphoriſ.15. aliquando ſignificat uirtutes, & temperiem, quemadmodum in lib.2. aphoriſ.4. non ſatietas, non fames, neque aliud quidquam, quod modum naturæ excedat. Et aphoriſ.17. cibus præter naturam plus ingeſtus morbum facit, hoc eſt, plus quàm uires poſsint tolerare. aliquãdo ſignificat temperaturam, ut aph. 34. in morbis minus periclitantur, quorum naturæ aut ætati, aut habitui, aut tempori magis congruit morbus. aliquando ſignificat naturæ opus, ut aphoriſ.51. omne nimium naturę inimicum, uerum in lib. 5. aphoriſ. 44. quæcunque præter naturam tenues exiſtentes utero gerunt, hoc eſt, ſupra modum. & in lib.6. aphor.10. ſi in uentrem ſanguis præter naturam effunditur. i. non propriam, neceſſe eſt ſuppurari.

Nauſea.

Nauſea eſt uentriculi propẽſio ad uomitum: uerũ & uenarũ dicitur nauſea, quemadmodũ, ubi de uenis egerimus, notum fiet. In l. aũt de Coa. præ. n.2. Ea ſurditate leniter abſceſſus iuxta aures fiunt tum aliàs, tũ ſi quid nauſeæ accedat. & infrà. lingua citra rationem tenera fiens, & cum cibi faſtidio, nauſeabunda, cum frigido ſudore, ex aluo liquida, nigrorum uomituum ſignum eſt. laſsitudo in his mala eſt.

Nephritis.

Legũtur in lib. de inter. affect. pag.86. nume.15. quatuor renum morbi, quorum primus ab his ſignificatur. dolor acutus incidit in renem, & in lumbos, & in teſtes ſecundum renum ſitum, & frequenter mingit, & adſtringit paulatim, ac ſupprimitur urina, & cum urina procedit arena: & ubi per urinæ meatum dolorem fortem in meatu exhibet. cum autem ipſam per urinam eiecerit; dolor remittit. poſtea uerò rurſus in iſdem doloribus iacet. cum autem mingit, etiam colem præ dolore fricat. hic morbus fit à pituita cum rẽ ſuſceptam in ſe ipſum pituitam non rurſus dimiſerit, ſed in ipſo in toſum concaluerit, & fiunt ex ea tenues lapilli, uelut arena. curationem ibi lege. at de aliis renum morbis agemus cum de renibus tractauerimus. hęc ſolummodo nobis dicenda ſunt, quòd nephritides ſenibus fiunt, ut ſcriptum in lib. 3. aphoriſ.31. ſed in lib. de Coac. præno. nume.3. ſcriptum. eſt nephritis poſt annum quadrageſimum ſecundum non fit. Et in lib. 7. aphoriſ. 36. quibus morbo renali laborãtibus, prædicta accidũt ſigna, hoc eſt, in urinis bullæ ſubſiſtunt, atque inſidẽs pingue, ac ſimul totum, doloresq́ue circa ſpinæ muſculos fiunt: ſi quidem circa loca exteriora fiunt, abſceſſus quoque exterius futuros expecta. ſi uerò dolores magis circa loca interiora fiant; etiam abſceſſus expecta futuros interius. Et in lib. de Coac. prænot. nume.2. ſoporoſi in principiis fientes cum capitis, lumborũ,

colli, præcordii dolore, uigilantes nephritici fiunt. ex nephritide, ut legitur in l. de inter. affe. nu. 17. fit tabes renalis. ſed l. Renes.

De Neruis.

Scriptum eſt in l. de Carni. pag. 19. nu. 11. cũ oſſa facta eſſent, quæcunque ex ipſis pinguia erant, celerrime exuſta ſunt. quantum autem ex ipſis glutinoſum erat, id ipſum exuri non poterat, ſed medio inter uſtum, & ſiccatum loco contentum, à calido in neruos, & ſaliuam, ac mucum tranſiuit. Et in lib. de loc. in homi. pag. 30. nu. 9. nerui ſicci ſunt, & uentriculos ſiue cauitates non habent, & ad oſſa conſiſtunt, & maxima ex parte ab oſsibus nutriuntur. nutriuntur, & à carnibus, & colorem, ac robur inter oſſa ac carnem medium habent: & humidiores quidem ſunt, ac carnoſiores, quam oſſa: ſicciores autem ac magis oſſei, quàm carnes uſus uerò ipſorum eſt, ut legitur in lib. de oſsium natu. pag. 28. nu. 17. eſt talis. nerui flexionem, & contractionem, ac diſtentionem exhibent. Et ibidem. num. 7. neruorum exortum tractat & inquit. neruorum exortus ab occipicio uſque ad ſpinam, ad coxendicem, in pudenda, in femora, pedes, in tibias, in manus. alii in brachia, partim in carnes, partim ad fibulam in magnũ digitum, partim ex carnibus in alios digitos. alii ad ſcapulas, pectus, uentrem, oſſa, ligamenta. à pudendo uerò ad princeps inteſtinum, ac podicem, acetabula coxarum, partim ſupra femur, partim infrà ad genua. inde alius ad genu extentus, ad tendinem, pernam, pedes: alius ad fibulam, alius in renes. Et in l. de artic. pag. 197. nu. 41. alii nerui neruoſi perpetno, annexi, hinc atq; illinc iuxta ipſa porrigunt. & cætera ibi lege. Et in lib. de oſſ. natu. nume. 16. duo craſsi nerui à cerebro ſub os magni uerticuli ſuperne, & magis ad gulam ab utraque arteriæ parte, uterque progrediens inter ſe comitantur, ut uni ſimiles exiſtant, deinde uerticula, ac ſeptum trãſuerſum hic ſunt, ubi deſinũt. & quidam dubii ad hepar, & ſplenem, ab hac ſocietate tendere ipſos putauerunt. alius neruus utrinque ex uerticulis iuxta clauiculam. ad ſpinam tendit ex obliquo uerticulorum, & ſe in coſtas ingerit. atque hi quemadmodum uenæ per ſeptum tranſuerſum, meſenterium mihi tendere uidentur. ubi autem hæ deficiunt rurſus hinc, ubi ſeprum exoritur ab eo continui, ac cohærentes exiſtentes iuxta medium infra arteriam, de cætero ad uerticula ſe ingerunt, quemadmodum uenæ donec totum ſacrum os pergreſsi conſumuntur. hæc eadẽ ſcribit Hip. in l. 2. de morb. popula. ſect. 4. In lib. aũt de loc. in homi. nu. 9. Nerui premunt articulos, extentique ſunt per torum corpus. robuſti autem maxime, & ſemper craſsiſsimi ſunt in illis corporis partibus, in quibus paucisſimæ carnes ſunt. & corpus quidem omne neruis plenum eſt. uerum circa faciem, & caput non ſunt nerui, ſed fibræ conſimiles neruis, inter oſſa, & carnes tenuiores, & ſolidiores. Et in lib. de natu. pue. psg. 16. nume. 16. In pedibus, & manibus tenuiſsimæ, ac denſiſsimæ, & plurimæ uenæ ſunt: nerui item tenniſsimi, ac denſiſsimi, & plurimi, & oſſa magnitudine minima. Et hæc de neruorum eſſentia, quæ plures ſuſtinet affectiones.

Sed quicunque morbus in neruos peruenerit, roboratur, & quieſcit in eodem loco, & difficile eſt ipſum educere, ut legitur in lib. de loc. in homi. nu. 9. deinde recitat quos morbos ipſi patiantur, & inquit. maximè impetũt ipſos diſtẽtiones, & alii morbi, à quibus tremor corpus occupat, & q tremere ipſum faciunt. Et in lib. 4. de morb. popu. nume. 30. Quòd nerui ipſi in ſe ipſos trahunt, ſignum eſt: ſiquidem enim nerui in ſupernis manus ſauciati fuerint, manus deorſum nutabit, dum ab infernis neruis trahitur: ſi uerò contrà; uice uerſa. Et in lib. 7. de mor. pop. nume. 35. Ex cholericis affectionibus ad neruorum in omnibus diſtentionem deſinit, unà cũ ſeceſſu deorſum. bilem multam abunde coloratam uomit ad tres dies, ac noctes ualde ſubrubram. ſub uomitum bibit, & impotens erat, & anxius, &c. Nerui præterea inflammantur: nam inquit Hipp. in lib. de Arti. pag. 184. nume. 9. Quibus nerui inflammati ſunt, ſi humero uti non poſſunt: prohibet enim dolor, & inflammationis diſtentio. Tales igitur curare oportet cerato, & ſplenis, & linteis multis deligando, & reliqua ibi lege. Porrò neruorum impotentiam calida frequenter ea utentibus inuehit, ut placet Hip. in lib. aph. & in lib. de Arti. nu. 13. neruis inimicus eſt ignis. At frigida quoque noxia eſt: nam ſcriptum eſt in lib. 5. aphor. 18. Frigidum inimicum oſsibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ: calidum uerò utile. Verùm non ſæpe, ut antea dixit, eo uti nos debemus: frequens enim calidæ uſus tantum alterat, quanquam debilis eius eſt uis; quantum rarus eiuſdem, quæ in tertio ſit gradu calida. Verùm ſi neruorum continuitas ſoluta ſit, ſcriptum eſt in lib. 1. de morb. nume. 3. neruus præciſus, ac diſſectus non coaleſcit, neque ueſica, neque aliquod ex tenuibus inteſtinis. & in lib. 6. aphoriſ. 19. ubi neruus diſciſſus fuerit, neque augetur, neque coaleſcit. Et in eodem lib. 1. de morb. nu. 4. nerui diſſectio conuulſionem facit. ſed cum nerui uulnerati ſint, de eis ſic ſcribitur In lib. de Coa. prænotio. nume. 3. nerui craſsi ſi uulnerantur, plerunque claudi fiunt, & ſi obliqui uulnerantur præſertim, & ſi muſculorum capita, & maxime in femorib. & propterea legitur in lib. 2. prædic. nume. 21. nerui, uel oſsis, aut amborum corruptio interdum in capitis uulneribus confert. Et in eodem lib. nume. 24. quibus neruus elapſurus eſſe uidetur, ſecurius de claudicatione prædicere licet, tum aliàs, tum ſi inferiorum neruorum aliquis fuerit exolutus. Et in lib. 1. de morb. nume. 3. neruos craſſos uulneratos habentes, eos claudos fieri neceſſe eſt. uerum ad neruos diſſectos lege in l. de ulcer. nu. 12.

Nigra.

Niger color in quacunque corporis parte, ſuperueniat in morbis acutis, malũ: legitur enim in lib. 4. aphor. 23. quibuſcunque ex morbis acutis, aut diuturnis, uel ex uulneribus, ſiue, quo uis alio modo extenuatis, nigra bilis, ſiue ut ſanguis niger deſuper exierit; poſtridie moriuntur. Et in lib. 1. prædic. nume. 18. nigrorum per aluum tranſitus poſt ſanguinis deiectionem malum. Et in lib. de Coac. præno. nu. 2. nigra ante mortem per aluum ſubeũt in præcordiorum inflammatione cum ſuppuratione. Et in eodem lib. num. 4. uomitum nigrorum faciunt frequentes per eadem recidiuæ circa iudicationem. fiunt item tremulæ. Et in lib. 1. prædic. nume. 12. manus tremulæ, caput dolentes, collum dolentes,

dolentes ſubſurdi, mingentes nigra denſata: quibus hæc ſunt, his nigra uentura eſſe expectare oportet, pernicioſum. Et in l.4.aph.21. deiectiones nigrę qualis eſt ſanguis niger, ſiue cum febre, ſiue ſine febre peſsimę. Sed in eodem lib.aph.25. ſanguis ſupra qualiſcunque fuerit, malum: intra autem nigra deiecta, bonum eſt. Et Gal. in com. ait. uerbum Bonū non tanquam proprie dictum eſt, ſed tanquàm melius diceret eſt audiendum, quaſi ita diceret Infra autem melius nigra deiici. Et in lib. progn. com.2. par.9. ſi digiti, ac pedes omnino nigreſcunt, minus peſtiferi ſunt, quàm ſi liueant. Sed alia ſigna conſideranda ſunt: ſi enim facile ferre malum appareat, & aliquod aliud ſalubre fuerit ſignum; morbum uerti ſignificat ad abſceſſum, ita ut æger ſit conualiturus: corporis uerò nigredo caſura. Et par.22. exitioſior eſt deiectio, ſi nigra, aut liuida, aut opima, aut fœtida eſt. Et par.29. nubecula quę in urina inuehitur ſi candida eſt, bona: ſi nigra; uitioſa eſt. Et par. 32. exitioſior uerò urina eſt, ſi aquoſa, fœtida, nigra, craſſaque eſt. in mnlieribns, & uiris urina nigra, in pueris aquea, deterrima eſt. Et part.39. ſi uomitio fuerit porracea, aut liuida, aut nigra, malum eſſe cenſendum eſt. Et par.48. ſi ſcreatio ita ſincera fuerit, ut nigra appareat, eſt difficilior, quàm ſi uiridis, & ſpumans admodum eſt. Cauſam uerò nigredinis ſi inquiramus; calor profectò adurens, aut frigus congelans nigritiem efficiunt: dicit enim Hip. in lib.5. aphor.20. Vlceribus frigidum mordax, dolorem inſuppurabilem facit, liuorem obducit. Et aphor.17. Frigidum conuulſiones, diſtenſiones, liuores, rigores febriles. at uerò liuor eſt nigredini color omnino propinquus, & ex hiſdem fit cauſis, ſed his remiſsioribns. Et in lib.2. de morb. mulie. nume.4. Quæ mulieres ſuperalbidæ ſunt, humidiores ſunt, ac fluidiores: nigrę uerò ſicciores, & acerbiores, ac adſtrictiores.

Nox.

In lib. de Vict. ratio. in morb. acu. nu.44. Noctes plus, quàm dies, delyrii ſignificationem præbent. & in l.2. aphor.13. Quibuſcunque criſis fit, his nox grauis ante acceſsionem: quæ uerò ſubſequitur, magna ex parte lenior exiſtit. Fiunt noctu nonnullæ febres, quas Hippo. in libris de morb. popu. nocturnas uocat. fiunt etiam puſtulæ nocturnæ, de quibus mentio fit in lib.2. præd.

Nouimeſtres partus, qui ſuperuiuant, & qui non l. in l. de Septi. par. nu.5.

Nuces rotundæ amygdalis perſimiles ſunt. latæ uerò maturæ probe alunt, & aluum mouent: depuratæ uerò etiam flatum inducunt. hæc in lib. 2. de diæ. nume.15.

Numerus.

De numero pari, atque impari agitur in cap. de Diebus decretoriis: atque quænam ſit ipſius numeri imparis uis, & à quibus producatur cauſis. ſed hoc ſciendum eſt numerum ternarium fortiſsimum eſſe, ut ait Hipp. in lib.7. de morb. popu. nume.32. Numerus impar in ægrotis maxime uerendus eſt: nam hi dies in alterutram partem ægrotos inclinare faciunt.

De Nutrimento.

Nutrimentum à tota ſubſtantia tranſmutatur in naturam nutriti à calore naturali: non enim tranſmutari poſſet, niſi id, quod nutritur ex hiſdem eſſet, ex quibus eſt nutrimentum: nam omnia, quæ nutriuntur, aluntur his rebus, ex quibus conſtant, & non uno tantum elemento, ſed pluribus mixtis. Quòd uerò nutrimentum in naturam conuertatur nutriti, fit manifeſtum in lib. de Carni. pag. 19. nume.13. ubi legitur. Alimentum ubi acceſſerit; unumquodque talem ſpeciem unicuique reddit, qualia ſanè erant: ſingula enim irrigata ab alimento augumentum capiunt calidum, & frigidum, & glutinoſum, & pingue, & dulce, & amarum, & oſſa, & alia uniuerſa, quæ in homine inſunt. & in lib. de Alimen. pag.53. nume.2. facultas alimenti peruenit & ad oſſa, & ad omnes partes, & in neruum, & in uenam, & in arteriam, & in muſculum, & in pelliculam, & in carnem, & pinguedinem, & ſanguinem, & pituitam, & medullam, & cerebrum, & medullam ſpinalem, & interanea, omneſque ipſorum partes, & ſanè etiam in caliditatem, & ſpiritum, & humiditatem. ſed cum partium noſtri corporis aliæ ſint craſſæ, ac ſolidæ, aliæ tenues, ac molles, atque humidæ, & ſpirituales: idcirco aliud nutrimentum deſiderat ſpiritus, aliud bnmor, aliud partes craſsiores. quapropter in lib. de Flati. pag. 39. nume.4. ſcriptum eſt. corpora omnia, tum hominum, tum reliquorum quoque animantium, à triplici nutrimento ſuſtentantur. horum autem nutrimentorum nomina hæc ſunt, cibus, potus, ſpiritus. ac ſpiritus quidem, qui in corporibus ſunt, flatus uocantur: qui uerò extra corpora exiſtunt, aer. qui ſane maximus eſt in omnibus, quæ corpori accidunt, & autor, & dominus. horum autem trium mentionem facere uidetur Hip. in lib. de Alimen. pag.54. nu.11. cum ait. humidum alimentum facile magis tranſmutatur, quàm ſiccum. ſiccum, ſcilicet quandoque facilius tranſmutatur, quàm humidum. & quicunque ueloci appoſitione opus habent, his humidum ad reficiendas uires medicamen optimū. quicunque uerò adhuc ueclociori indigent per olfactum. qui autem tardiore appoſitione opus habent, ſolido alimento utantur. at uerò ex quibus conſtat nutrimentum palam fit in l.1. de diæ. pag.42. nume.9. ubi legitur. alimento ingrediente ab aqua, & igne, ſicco & humido, alia quidem intro coguntur, alia uerò foras protunduntur. & in lib.2. pag.46. num.7. ex ipſis panibus maximi maxime alunt; propterea quòd minime exuritur humiditas ab igne. & fornacei panes magis alunt, quàm focarii, & ueruarii; propterea quòd minus exurūtur ab igne. ſed huiuſmodi humiditas, quę remanet in pane non eſt aquea, ſed propria materiæ, ex qua confectus eſt panis: aqua.n. ut legitur in lib. de Cor. non eſt alimentum, nec uentus· ſed ſunt alimenti uehiculum, quemadmodum ſentit Hip. in l. de Alim. n.12. facultates præterea nutrimenti nō una eſt: ſi quidem ſint adeſſe ſolum, & ad augumentum: ait.n. Hipp. in lib. de Alim. nu.7. carnes, & aliæ multæ alimenti ſpecies, & iuxta regionem, & iuxta conſuetudinem alunt partim ad augumentum, & ad eſſe: partim ad eſſe ſolū, uelut in ſenibus. at, propterea ꝙ tria explicata ſunt nutrimēta, quorum primū ſpirituoſum eſt, utpote quod per olfactū munus ſuū obeat: ſecundū eſt liquidū, ſiue humidum, quod eſt

potus, tertium eſt craſſum, quod eſt cibus: quapropter ſi inter ſpirituoſum, & craſſum eſt medium: ſic inter ſpirituoſum, & potum eſt medium: & inter potum, & cibum eſt aliud medium, quod Hip. appellat in lib. de uict. rat. in morb. acut. ſorbitionem, de qua ſermonem habebimus proprio loco. in nutrimento præterea ineſt moles, & facultas, de quibus hoc ſcribitur pacto in lib. de alimen. nume. 10. potentia alimenti melior, quàm moles: moles alimenti, melior, quàm potentia. quantum uerò nutrimenti capiendum ſit, docet in lib. de loc. in homi. pag. 33. nume. 54. & inquit. occaſio eſt hæc, ut cibus offeramus ea copia, quantam corpus, cui offeruntur, ſuperare ualeat. ſed nutrimentum nos præbemus, & corpori ſano, & corpori ægroto. de nutrimento quod corpori ſano competat, loquitur Hip. in lib. 1. aph. 14. ſic. qui creſcunt plurimum habent calidi innati: plurimo igitur egent alimento: alioquin corpus abſumitur. ſenibus uerò parum calidi innati ineſt; paucis præterea ſomitibus egent: quia a multis extinguũtur. deinde aphoriſ. 15. exponit, quo anni tempore alimenta copioſiora ſint exhibenda, & inquit. uentres hyeme ac uere natura calidiſſimi ſunt, & ſomni longiſſimi: quare per ea tempora alimenta copioſiora ſunt exhibenda: etenim tunc calor innatus plurimus eſt, unde, & pluribus egent alimentis. indicio ſunt ætates, & athletę. Et in lib. de Denti. pag. 24. nume. 2. qui bene dormiunt, & habitiores ſunt, multum alimentum adſumunt, idque adiacet non ſufficienter diſtributum. Et nume. 1. quibus aluus multum profluit, & bene concoquunt, hi ſcilicet pueri ſaniores ſunt. quibus modicè profluit, & uoraces ſunt, & non pro ratione ſimiliter nutriuntur, morboſi. Et ſubdit nume. 3. ſugentes qui non probe aluntur, macilenti fiunt, & ægrè uires recolligunt. corpori autem ægroto ſi ali. ſit exhibendum, ille prius legatur aphoriſ. 17. lib. 1. & is eſt. & quibus ſemel, aut bis, & quibus plura ne, an pauciora particulatim oporteat afferre conſiderandum, condonandum aũt aliquid tempori, ætati, & conſuetudini. Et in lib. 2. aphoriſ. 7. quæ longo tempore extenuantur corpora lente reficere oportet: quæ uerò breui, breuiter. Et aphoriſ. 8. ſi a morbo cibum aſſumens quis non corroboratur; plurimo alimento corpus uti ſignificatur. quòd ſi non aſſumente cibo id accidat, ſcire oportet, quòd indiget euacuatione. Et aphoriſ. 10. non pura corpora quantò plus nutries, tanto magis lædes. Et aphoriſ. 15. ubi cibus præter naturam ingeſtus eſt plus, hic morbum facit. oſtendit autem ſanatio. Et aph. 15. ubi fauces ægrotant, aut tubercula naſcuntur in corpore, excretiones inſpicere oportet: uam ſi bilioſæ fuerint; corpus unà ægrotat. ſi uerò ſimiles ſanis; tutum eſt corpus nutrire. Et aphoriſ. 18. eorum, qui uniuerſim, & uelociter nutriunt, ueloces quoque fiant excretiones. porrò ſunt quidam qui nutrimentum reſpuunt ob hanc cauſam. proditum eſt in lib. 3. de Diæ. pag. 50. nume. 16. in corporibus denſa carne præditis cum cibi concaleſcunt, ac diffundũtur, & a primo ſomno, & præ cibis carne ca leſcẽte, ſecretio per ſomnũ ſit a carne multę humiditatis. deinde a carne denſa exiſtens alimentũ non ſuſcipit. id uerò quod a carne ſecretum eſt alimẽto cõtrariũ, ac foras protruſum, hominẽ ſuffocat, ac calfacit, donec euomuerit. Et nume. 17. ſecedit cibus per aluum liquidus, incoctus: unde corpus contabeſcit alimentum conueniens, ac debitum non accipiens, uětresque corrumpuntur, & in morbos incidunt. & nume. 14. his corpora pura inſunt, & plus eſt, quod de carne colliquatur præ labore, quàm quod depurgatur præ circuitu. & hoc ſanè intus manens alimento contrarium eſt, ipſumque uiolat, ac acidum facit. alimentum igitur eructatur, illud ipſum uerò ſub cutem expellitur, & hominem decolorem facit, & morbos ſimiles, aquæ inter cutem parit. Dicitur tandem alimentum non bonum ignis, & febris, aqua, ut in lib. 4. de morb. nume. 25. dicitur alimentum oſsis ex contractione, ut in l. de Alim. nume. 10. Et pus ulceris alimentum. pus alimentum uenæ, arteriæ, medulla alimentum oſsis, ut in eodem lib. nume. 12.

Nyctalops.

Legitur in lib. de uiſu pag. 107. nume. 3. nyctalops medicamentum bibat deorſum purgans, & caput purgetur, & ceruicem eius, quàm maxime ſcarificato, & ſame ad multum tempus premito. ubi uerò remiſerit; unum aut duo fruſta prout maxima deuorare poteſt, de hepate bubulo crudo in melle tincto exhibeto. Et in lib. 4. de morb. popul. num. 27. hanc recitat Hip. hiſtoriam. nyctalopes, qui plurima minxiſſent, poſtea parum quiddam mingebant. uerum tuſsientes, & inſuper febrientes tubercula ad aures habebant, erumpentia circa ſeptimam, aut octauam diem. Et in lib. 6. ſect. 7. nyctalopicæ affectiones firmabantur in hac conſtitutione ſcilicet frequenti auſtralium, aquilonarium, ac niuoſorũ tranſmutatione, ut quæ etiam ex aliis cauſis fiebant, fiebant autem pueris maxime. Et in lib. 2. prædict. pag. 174. num. 40. qui nocte uident, quos ſane nyctalopas uocamus, hi morbo corripiuntur iuuenes, aut pueri, aut etiam adoleſcentes, & liberantur ſua ſponte, aliqui in quadraginta diebus, aliqui ſeptimo menſe, quibuſdam uerò, & per totum annum permanſit. quapropter de tempore coniectare oportet, ita ut ad morbi robur, & ad ægri ætatem reſpicias.

COM-

COMMENTARIVS XIII.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Oblivio.

Oblivioſus homo ensdit à pituita, dum cerebrum perfrigeratur ut ſcriptum eſt in l. de mor. ſa. pag. 59. nu. 16. hanc ex obliuione accipe prænotionem, quæ ſcribitucin l. de Coa. præ. nume. 1. obliuio cum rigore malum. at in l. 7. de mor. popul. n. 3. legitur obliuio in dyſenteria cum febre.

De Oculis.

Legitucin l. de lo. in ho. n. 5. In oculos uenulæ tenues ad uiſum ex cecebro p lambientē mēbranā ſerūtur. hæ aūt uenulę uiſū alunt, humore de cerebro puriſsimo, qui ēt in oculis apparet. eædē uenę etiam uiſum extinguni, ubi fuerint reſiccatę. mēbranę autem tres ſunt, quæ oculos cuſtodiunt. ſuperna quidem craſsior, media tenuior, tertia tenuis, quæ humorem conſeruat. ex his ſuperna & craſsiſsima ſi lædatuc, ac mutiletur; mocbos facit. media uerò etiam ipſa periculoſa eſt. & ubi rupta fuerit, prominet foras, uelut ueſica. tertia antem tenuiſsima omnino periculoſa eſt, quæ humorem conſeruat. Et in l. de carni. pag. 19. nu. 18. de oculo hæc ſcribuntur. à cerebri membrana nena in utrūque oculum per os deſcendit: per has duas uenulas. q eſt glutinoſiſsimi tenuiſſimū de cerebro percolatur. & propterea ipſam circum ipſum oculum tunicam talem facit, quale eſt ipſum oculi pellucidum, quod lad aerem uergit, ad quod uenti. ac flatus iruunt eadem planè ratione, quemadmodum de alijs membranis, ac tunicis dixi. ſunt autem multæ hæ tunicæ ptæ oculis pellucidæ, quales ipſi exiſtunt: huic. n. pellucido lumen, & omnia ſplendida relucēt. pec hoc igitur relucens uidet. quod uerò non ſplendidum eſt, neque relucet, hoc non uidet. uerum reliquum, quod circum oculos eſt album, caro eſt. quæ uerò pupilla oculi appellatur nigra apparet, ob id quod in profundo eſt: & tunicæ circum ipſam nigræ ſunt. tunicam autem apellamus id, quod, uelut pellicula ineſt. eſt autem non nigra, ſi quis inſpiciat; ſed alba, ac pellucida. humidum uerò oculi glutinoſum exiſtit: ſæpe. n. uidimus in oculo rupto exire humocem glutinoſum: & ſi quidem adhuc calidus fuerit, liquidus eſt: poſtquā uerò perfrigeratus eſt; ſiccus euadit, uelut thus traſparens. atque hoc & in hominibus, & in brutis ſimiliter habet. cæterum oculum moleſtia afficit omne, quod inciderit, & uenti irruentes, & alia, quæ ſplēdidiora ſunt quàm ipſe eſt. & ſi quis interroget, reſpondere licet; pcopterea quòd conſimilis coloris exiſtunt: quemadmodum os, & lingua, & celiquus uenter, humida ſunt. ſed poſtquam oculorum morbos recenſuimus: optimum erit ſi de his, quid ſcriptum eſt in l. 2. prædic. pag. 173. nu. 28. cuferemus.

oculi lip pñtes optime permutantur, ſi & lachrymas, & ſordes, & tumor ſimul fieri inceperint. ſi uerò lacbryma ſordi fuerit permixta, & non ualde calida: ſordes autem alba fuerit, & mollis, & tumor leuis ſolutus; oculus conglutinabitur ad noctes, ut doloris exors ſit. atque boc modo res minime periculoſa fuerit, nec diuturna. ſi uerò lachryma procedit multa, & calida, cum paucilsima ſorde, ac paruo tumore, atque boe ex alteco oculo tantum: tunc diuturnum ualde fit malum, uerum non periculoſum, & doloris exors eſt hic morbus. & iudicationem in his maxime expectare oportet, primam quidem ad uigeſimam diem. ſi uerò hoc tempus traſmittat; ad quadrageſimam. ſi uerò neque in his diebus ſedetur; in ſexaginta iudicatur. per totum autem tempus hoc, ſordem cōſiderare oportet, an in digito miſceatuc, & alba, ac mollis fiat, maxime ſub iudicationis tempus: ſi. n. deſinet; hæc faciet. at ſi utrique oculi hæc perpetiantur; in maiori periculo ſunt, ne ulcerentur. uerum iudicatio breuioris temporis erit. ſordes autem ſiccæ ualde doloroſę ſunt, ſed cito indicantur; ſi non uulnus acceperit oculus. ſi ueco tumor magnus fuerit, doloriſque exors, & ſiccus; periculo uacat. ſi uerò cum dolore fuerit, malus eſt ſi ſiccus ſit, & periculum eſt, ne ulceretur oculus, ac concreſcat. ſed & grauis eſt tumor, ſi lachrymam coniūctam habeat, itemque dolorem: ſi. n. lachryma procedit calida, ac ſalſa; periculum eſt & pupillam exulcerari & palpebras. ſi uerò tumor conſederit, ſed lachryma multa multo tempore effundatuc, & ſordes fuerint, uiris quidem palpebrarum euerſionem prædicere oportet: mulieribus autem, & pueris exulcerationem, ac auecſionem palpebrárum. at, ſi ſordes pallidæ, aut liuidæ fuerint, & lachryma multa, ac calida, & in capite ardor fuerit, & de tempore dolores in oculum decubuerint, & uigiliæ his acceſſerint; neceſſe eſt ulcus in oculo factum eſſe, & timor eſt quoque, ut talis rumpatur. prodeſt autem febris accedens, aut dolocad lumbos innixus. prædicere uerò his, futura oportet, ita ut reſpectus, & ad tempus habeatur, & ad ea, quæ ex oculo fluunt, & ad dolores: itemque uigilias. poſtquam uerò & oculum cōtueri datum fuerit, ſi quidem compertus fuerit ruptus, & per fiſſuram prominuerit oculus; malum eſt, & difficile, ut ſedetur. ſi uero & putredo tali ſuberit; penitus inutilis oculus redditur. at uero alios ulcerum modos prædicere oportet, locos conſiderando, & putredines, & profunditates: neceſſarium. n. eſt iuxta ulcerum uehementiam cicatrices fieri. quibus igitur rumpuntur oculi, & poſtea prominent, ut extra locum oculus ſit; his & tempore, & arte opem ferre non datur, ad hoc ut uideant. paruæ uerò oculorum tranſmutationes ſedari poſſunt.

ſunt; ſi nihil mali acceſſerit, & homo iuuenis fuerit. at ulcerum cicatrices, quibus nihil aliud mali affuerit, omnes & à temporibus, & ab arte opem ferre poſſe putandum eſt, maxime recentiſsimas, & in iuuenum corporibus. cæterum ex locis maximè oculi læduntur, ſi exulcerantur: deinde pars, quæ eſt ſupra alia: poſtea quicquid uiciniſsimum his locis fuerit. pupillæ uerò glaucеſcentes, aut argenti ſpeciem referentes, aut ceruleæ non bonæ ſunt. his autem paulo meliores ſunt: quæ autem minores apparent, aut ampliores, aut angulos habentes; ſiue ex cauſis tales factæ fuerint, ſiue ſua ſponte. caligines, & nubeculę, & cicatrices ſubalbicantes leuigantur, ac delentur; ſi non uulnus aliquod in eo loco acceſſerit, aut prius cicatricem habuerit in hoc loco, aut unguem pterygion dictum. ſi uerò ſplendicans cicatrix in nigra oculorum parte fiat; partem aliquam nigredinis dealbat, adeo ut ſi multo tempore permaneat, & aſpera, & craſſa; etiam memoriam ſui relinquat. præterea in l. de Viſu. pag. 207. n. 1. oculi corrupti ſponte quidem cærulei euadentes, derepente tales fiunt: & ubi facti fuerint, nõ eſt talium ſanatio. qui uerò maris ſpeciem referunt, paulatim per multum tempus procedendo corrumpuntur, & ſæpe alter oculus in multo tempore poſtea corruptus eſt; huius caput purgare oportet, & uenas urere, & ſi quis ab initio curatus fuerit hoc modo; malum ſedatur, & in deterius non procedit. at qui colorem inter cæruleum, ac marinum medium referunt, ſi quidem puero tales fiant, ubi ſenior fuerit ſedantur, ſi uerò ſeniori ſeptimum annum egreſſum fiant; melius uidet magna ualde, & ſplendida; & uidet quidem procul ſed non clare; & ſi quid ualde ad oculum admouerit; etiam hoc uidet, aliud autem nihil. confert autem huic capitis purgatio, & uſtio. ſanguinem uerò his detrahere non conducit, neque cæruleo, neque maris ſpeciem referenti. & uiſus oculorum oculo ſano exiſtente in iunioribus hominibus, tum fœmellis, tum maſculis, quicquam faciendo nihil iuueris, quandiu adhuc augeſcit corpus. cum autem non amplius augeſcit; ipſius oculi palpebras intritus radendo attenuato. & ſi opus eſſe uiſum fuerit, etiam ferramentis non admodum candentibus intrinſecus inurito. reliqua ibi lege. Verum ad oculorum lachrymas hæc notantur in l. 2. de mor. mul. pag. 122. n. 4. ſi oculus lachrymetur, & dolor nexet; mali punici dulcis ſuccũ expreſſum in æreo uaſe coquito, ut niger fiat inſtar picis. ſi uerò æſtas fuerit, ad ſolem exponito. deinde liquidum ſublinito. ſi uerò dulci lachryma fluat oculus; cum uua fuerit alba ualde matura, & gracilis in uite, decerptã exprimito, ac excolato: deinde in ſole ſiccato. & ubi ſiccus factus fuerit ſuccus, deradito, & æruginis dimidium obolum attici ponderis ammiſceto: deinde hoc ſublinito. uerum lege puluillum inſperſilem ibi. in l. autem de Coac. præno. n. 4. ad oculos lachrymoſus abſceſſus deuenit aluo turbata ſuppreſſa, & uelut culicum punctura erumpunt. Et in l. prog. com. 1. oculi inuoluntariè lachrymantes malũ ſignũ. Et in l. 7. aph. 81. quibuſcunque in ægritudinibus oculi ex uolũtate lachrimant, bonũ. quibus uerò citra uolũtatem, malum. uerum & ſenibus fiunt oculorum humiditates, ut legitur in l. 3. aph. 31. ſed & in oculos fluxio procedit: & tunc inflammantur, & tument. ſic autem affectum hominem medicamento liquido, aut ſicco inſperſili curare oportet. ſic legitur in l. de loc. in homi. pag. 31. n. 21. & ſubdit. ſi uerò ſtatim inflammati fuerint; nihil omnino illinc, ſed aut fortiſsimo quàminfime urito, aut alio quopiam aluũ ſubducente medicamento attenuato, uitando ne uomitum facias. ſi uerò uelut lapilli ſubtercurrerint; medicamentum illines, quod plurimam lachrimam ducere poteſt, & reliquum corpus humectabis, ac tumidum facies; quò oculi humidiores fiant, ac colluctur; ut lachrymam adſtrictã, ac compactam decurrere facias. cum autem in oculos paulatim fluxerit, & pruritum fecerit, ſic affectum molli medicamento illines, quod ſiccare poteſt, ſimulque modicam lachrymam ducere. & ad nares medicamentum adhibebis, aut ſingulis diebus, aut alternis eodem utens. ſit autem tale medicamentum, quod non plus, quàm acetabulum per nares deducat, idque paulatim: quod uerò oculis adhibetur, reſiccet, ut quod oculorum pharmacum reſiccarit, ac obſtruxerit, ad ipſum ad nares feratur. medicamenta caput purgantia, quę quidem fortia ſunt, à toto capite ducunt: quę uerò debilia, ab oculis, & hinc à uicinis naſi partibus. ſi autem à carne, & oſſe, muco inter os, & carnem ſubſiſtente, fluxus ad oculos fiat; ex hoc manifeſtum fit, quòd inde profluit. cutis in capite compreſſa cedit, & ulcera in capite enaſcuntur, & oculi lachrymantur, & palpebræ non exulcerantur, nec mordax eſt fluxus, nec uiſum habetat, ſed homo ipſe acutius uidet. fluxus. n. non eſt ſalſus, ut pote de cerebro, ſed magis mucoſus. hunc ſic ſanare oportet. medicamento caput purgandum eſt non forti, & corpus attenuandum, & cibis, & medicamentis infra corpus ſubducentibus; donec attenuato corpore fluxus reſiccetur, aut medicamento emoueatur. uerum ad ipſos oculos nullum pharmacum adhibendum eſt. Et in l. 6. de mor. popu. ſec. 2. oculorũ fluxiones ſi aliàs conducere uidetur, reuellere ad fauces conuenit, & ubi eructuatio conducit, & quæcunque alia huiuſcemodi. Et in l. de uete. medi. pag. 5. nu. 32. quæcunque fluxiones ad oculos uertuntur, ut fortes & omnigenas acrimonias habẽtes exulcerant quidem palpebras, erodunt autem aliquorum genas, & ſub oculis & partes ad quaſcunque tandem influxerint. rumpunt etiam, & perodunt eam, quæ oculum ambit tunicam. dolores autem, & ardor, & inflammatio extremę adſunt aliquãdiu, donec fluxiones fuerint concoctæ, & craſſiores redditę, & lemæ ab ipſis extiterint. fit autem concoctio ex permixtione temperaturaq́ue mutua, & quaſi coctura. At uerò ſi oculos dolor infeſtet; eos ſoluit meri potio, aut balneum, aut fomentum, aut uenæ ſectio, aut medicamentum. Et Gal. in com. ſentit ſingula horum magis experientia, quàm ratione aliqua Hippocratem cognouiſſe. Et in li. 7. aph. 47. dolores oculorum poſt meri potionem, & aquæ calidæ balneum uenæ ſectione curato. Et in l. de uict. ratio. in morb. acut. pag. 159. n. 69. legitur. Chalcitidis drachma una, uuæ expreſſe ut duæ partes reliquæ, myrrham, & crocum terito, & muſtum admiſceto, & ad ſolem coquito, ac illinito ad dolores oculorum. ſint autem in uaſe æneo. circa oculos puſtularum eruptiones in uirium refectionibus aluum prorumpere faciunt, ut ſcriptum eſt in l. de Coac. præno. nu. 2. Et in l. 7. de mor. pop. n. 30. num & omnibus ſuppurationibus, & affectionibus circa oculum, dolores ad

noctem

n:ctem? Et in l. 4. de mor. pop. n. 16. quibus abſceſſus ad oculos in febribus ardentibus, hi maxillas rubent, & ſanguinem ex naribus fundunt, ſed & quibus ad aures. & in l. prog. pag. 166. n. 2. hæc legũtur. ſi lucem fugiant ſcilicet in morbis acutis, aut inuoluntariè lachrymentur, aut diſtorqueantur, aut alter altero minor fiat, aut albas partes rubentes habeant, aut uenulas liuidas, aut nigras, aut lemæ, ac ſordes circa oculos appareant, aut hæ etiam inſtabiles, aut eminentes, aut caui uehementer facti, aut ſquallẽtes, & obſcuri fuerint, aut color totius faciei alteratus fuerit, hæc omnia mala & pernicioſa eſſe putandum eſt. & n. 5. uerum oculos talium ſuper intueri oportet. ſi. n. oculi frequenter moueantur furioſos eos fore timor eſt. Et in l. de Coac. præ. nu. 2. oculi aſsidue nictantes mali. Et in li. 6. de mor. popul. ſec. 1. oculus inareſcens malum. Et in l. 4. aph. 49. ſi in febre non intermittente oculus diſtorqueatur aut non uideat, mortem propinquam eſſe ſignificat. Et in lib. 1. prædic. n. 6. oculus hebes malus. Et ibidem. oculus fixus, & caliginoſus malus. Et in l. de Coa. præ. nu. 2. oculus peruerſus malus. Et in l. 1. prædic. n. 9. oculum ferocem, aut clauſum habentes medicamentis purgare non oportet. Et in lib. 7. aph. 3. à uomitu ſingultus, & oculi rubicũdi malum. Et in l. 1. prædic. n. 19. oculi ualde rubicundi ſanguinis eruptionem ſignificant. Et in l. 2. de mor. popul. ſec. 6. quorum oculi robuſti non ſunt, his mors breui imminet. Et in l. prog. nu. 3. oculi partes albas rubentes habentes malum ſignum. Et in l. 1. prædic. n. 11. oculi confractio in morbo acuto mala. Et in l. de Coa. præ. n. 3. oculorum diſtortio ex lumborum recurſus, malum. Et in l. 1. prædic. nu. 11. oculorum diſtortio in febribus ardentibus ſuperfrigerantibus egeſtionibusque alui biliou ... ſis, etc. malum ſignum. Et in l. de Coa. præ. n. ... oculorum diſtortione febrienti laſſato, rigor pernicioſus: & ſoporoſi in his male habent. Et in l. 6. de mor. pop. ſec. 1. oculi audacia delyrij ſignum eſt. & oculorum deiectiones, ac peruerſiones malum. Et in l. prog. num. 3. in ſubapparitionibus oculorum in ſomnis ſi albę quid partis ſubapparuerit palpebris non commiſsis ſi id non ex alui profluuio, aut medicamenti potione fuerit, aut ægrotus ita dormire conſueuerit; malum ſignum & ualde lethale. Et in l. de Coa. præ. n. 2. oculorum puras, & albas ipſorum partes ex nigris, aut liuidis fieri, iudicatorium eſt. ſi igitur cito purgenter; celerem iudicationem ſignificat: ſi tardè; tardiorem. Et in l. de dię. iudic. n. 3. oculorum partes albas in principio morbi denigrari neceſſe eſt, ſi inualuerit morbus. hæ igitur ſi purę fiant; perfectam ſanitatem iudicant: leniter quidem tardius: uehementer autem, citius. Et in lib. de Coac. præno. nume. 2. oculorum rectitudo in morbo acuto, & motus uelox, & ſomnus turbulentus, & uigilię, & quandoque ſanguinis è naribus ſtillationes nihil boni. Et ibidem. oculorũ obſcuratio, & uox acuta planctum referens, conuulſorium eſt. Et in l. 1. prædic. nu. 15. oculorum obſcuratio conuulſionem prope eſſe ſignificat. Et in l. de Coa. prę. n. 2. oculorũ obſcuratio cum animi deliquio breuem conuulſionem inducit. Et ibidem. oculorum obſcuratio, & oculus fixus caliginoſus, malum. Et ibidem. oculorum cauitas, & expreſsio ualde foras, & ſplendoris extinctio, mala.

& ibidem. oculorum agitatio, aut iactatio frequens, malum. Et ibidem. oculorum rubor in febre fiens alui diuturnam malignam affectionem ſignificat. Et ibidem. nu. 1. oculis malum eſt aliàs, tum ſi ſtupidi fiant, qui ex febribus ardentibus aliquantulum perfrigerantibus, cum egeſtionibus alui aquoſis, ac bilioſis laborant. Et ibidem. n. 3. quibus oculus morbi regii colore infectus, ac caliginoſus eſt, ſtrepitu ſputi multo in pectore exiſtente, & facies triſtis in pleu ritide hi pereunt. Et hæc progno. in acutis ut plurimum euenire ſolent.

At, ſi homo ſanus ſit, & oculi ſint raui, magni, caput magnum, ceruix tenuis, pectora anguſta, congruè adaptati hominis ſunt; quemadmodum legitur in l. 2. de mor. pop. ſec. 6. in qua & hęc enarrant, quæ fortaſſe corroborant ſententiam illam. Oculus dexter, mamma dextra, & qui infrà ſunt hac parte, circa naturam plurimam uim habent. at multò fortaſsis hęc, quę ſcripta ſunt in lib. 6. ſect. 4. & ea ſunt. Oculi prout ualidi fuerint, ita etiam corpus: ſed color in peius, aut melius uergit. Pręterea & oculis hanc accipe notitiam. quibus partes ſub oculis uehementer attolluntur, eos magnos habere lienes cõperies.

De Oculis ſuppuratis hęc leguntur in lib. 4. de mor. pop. n. 23. ſuppuratis oculis, & dum erũpunt; ulcera magna fiunt: & dum ſecantur; profunda: & utroque modo oculi ulcerãtur. Et in eodem l. n. 15. Huic ſuppuratio iuxta oculum. ſuppuratus eſt iuxta extremum, & rurſus ſanatus eſt oculus, & ſecũdum nares pus deſcendit craſſum. De oculo uerò percuſſo lege hiſtoriam in l. 5. de mor. pop. nu. 21. Oculos autem lędentia ſunt, atque eis incommoda lenticula, fructus pomorum dulces, & olera, ut proditum eſt in l. 5. de mor. pop. n 23. ſed oculi debiles à quauis cauſa facile lęduntur, ueluti recitat l. de med. nu. 2. Mutilantur autem à pituita, ſicut ſcribit Hip. in l. 1. de mor. n. 3. Verum in l. 2. de mor. nu. 1. Cęcutiunt oculi, cum ad uenas in oculis peruenerit pituita: aquoſior. n. fit uiſus, & turbulentior, & ſplendor in oculis non ſimiliter ſplendidus eſt, neque in ipſo comparet, ſi uidere uoluerit ſimiliter ſicut antè, cum ſplendidus, & purus eſſet. Porrò oculos mordent conſtitutiones ... ię, ut inquit in li. 3. aph. 13. ſed aqua calida cõducit: nã ſic ait in l. de Humi. uſu n. 11. Manum deligare, & oculos, & lachrymas lenit, ita ut ad acres ſtillamentũ lene infundat quis; ut ne ſalſuginoſa contactu lędat. & foſſulis ulceribus oculorum elotio prodeſt, & repletio ad naturã perducens. calida oculis conuenit, doloribus, ſuppurationibus, lachrymis mordacibus, ſiccis omnibus. Frigida doloris exortibus, ualde rubicundis, & qui col lectiones tuberculæ iuxta uenas habere ſolent, qualia ſunt ulcuſcula capitis manantia circa thoracem, & alia dura.

Occaſio.

Occaſio quandoque ſignificat cauſam manifeſtã, ut mulieres ex quacunque occaſione abortiunt. uerùm de hac nobis nõ eſt ſermo: ſed de illa, quæ temporis pars eſt, agendum eſt. de hac igitur ſic ſcriptũ eſt in l. præcep. pag. 8. n. 1. Tempus eſt, in quo occaſio eſt: occaſio uerò, in qua tempus non multum. medela tempore, aliquando etiam occaſione contingit. & propterea medicinam cito diſcere non eſt poſsibile; propterea qđ impoſsibile eſt ſtatũ, ac cer

tam

tam doctrinam in ipſa fieri: ſiquidē ipſa & nunc, & ſtatim, non idem facit, & ad eundem contraria facit & hęc etiam contraria ſibi ipſis. ſic legitur in lib. de locis in ho. pag. 33. n. 50. & quo mō hęc ſint, deinde explicat. & tu ibi lege. at uerò n. 53. ſubdit. Medicina breuem occaſionem habet. & qui hoc nouit, illa ſtata, & certa habet, & ſcit quę conſueta ſunt, ac ad quæ cognoſcenda non eſt occaſio in medicina, & quòd aluum ſubducentia non ſubducentia fiunt, & reliqua quę contraria ſunt, & cōtrarijſsima, non contrarijſsima. occaſio autem eſt hæc, ut cibos offeramus ea copia, quantam corpus, cui offeruntur, ſuperare ualeat: nam, ſi quis ſic fecerit; omnino neceſſe eſt cibum aluum ſubducentem oblatum, ſubducentem eſſe, & pituitoſum, pituitoſum. Si igitur ſuperauerit corpus ipſos cibos; neque morbus neque contrarietas fit ex his, quæ offeruntur. & hæc eſt occaſio, quam medicum noſſe oportet. cum uerò occaſionem ſuperegreſſus fuerit; contrarium fit: &, antequā ei exceſſum factum eſſe putant; conſequens eſt, ut caleſcat: donec etiam corpus id, quod oblatum eſt ſuperauerit; corpus nutritur. ubi uerò hanc occaſionē tranſmiſerit; contrarium fit: nam attenuatur, & gracileſcit. ſed & alia omnia, & quæ tumefaciunt, donec quidem ſuperauerit corpus, ampliusq́ue pro occaſione afferuntur; etiam iuxta naturam ſuam ſingula faciunt: & pituitoſa, ſiue tumefacientia tumefaciunt: ubi uerò occaſionem tranſmiſerint; contraria ſunt. medicamenta ſunt omnia, quæ pręſentem ſtatum tranſmouent, omnia autem fortiora tranſmouent. licet autem ſi uelis medicamento tranſmouere, & rurſus ſi uelis alimento, ac cibo. omnia uerò ex pręſenti ſtatu tranſmouere, ægrotanti opitulatur: ſi enim id quod morbum facit non tranſmoueris, augeſcit. Et in l. de mor. ſac. pag. 59. n. 18. medicum oportet, & temporis occaſionem in ſingulis pernoſcere, quòd alterum quidem per alimentum abſoluet, & augebit alterum uerò detrahet, & minuet. Et in l. 1. de morb. pag. 60. n. 4. temporū autem occaſiones multæ ſunt, & uariæ in arte, quemadmodum etiam morbi & affectiones, & horum curationes. maxime uerò repentinæ ſunt in his, quibus animo defectis opitulari oportet, & qui neque urinam, neque ſtercus egerere poſſunt, & qui ſuffocantur, & ſi mulierem parientem, aut ſauciatam liberare oportet, & quæcunque eiuſcemodi. & hæ quidem occaſiones repētinæ ſunt, & paulo poſterius non ſufficiunt: plerique enim paulo poſterius pereunt. occaſio uerò eſt, ſi horum aliquid perpetiatur homo, & quis antequam animam efflet, opituletur, hoc tantum ex occaſione opitulatur. eſt quidem igitur ferme hæc occaſio etiam in omnibus aliis morbis: ſemper enim in quocunque ſane quis opituletur tempore, ex occaſione opitulatur. quicunque uerò morbi aut uulnera non ad mortem tendunt, ſed periculoſi ſunt, doloresq́ue in ipſis fiunt, uerum poſsibile eſt, ut ceſſent, ſi quis recte medeatur; his ſane nō proſunt auxilia a medico adhibita, cum adhibeantur: nam & non præſente medico utique ceſſaſſent. alii uerò morbi ſunt, quibus occaſio eſt, ut curentur matutina diei hora, nihil autem refert, an ualde mane, aut paulo poſterius. alii morbi ſunt, quibus occaſio eſt, ut ſemel in die curentur, nec refert, quo tempore id fiat. Alii per tertium, aut quartum diem curantur, & alii ſemel per menſem, & alii per tertium menſem, nec refert, an id ipſum tertii augumēto, uel fine fiat. tales itaq; occaſiones ſunt in quibus non aliam, quàm hanc certitudinem habent. intempeſtiuitas autem hæc eſt, ſi quæ mane curari oportebat in meridie curentur. propterea uerò intempeſtiue curantur; quia inclinationē ad peius habent, propter curationem non in tempore factam. quæcunque etiam citius, ſiue in meridie, ſiue ueſperi, ſiue noctu curentur, intempeſtiue curantur: & ſi uere curari oporteat; curētur autem hyeme: aut ſi hyeme oporteat; curentur autem æſtate: aut ſi quod iam curari oportet; id ipſum differatur: aut qđ differre nō oportet; id ipſum differatur: aut, quod differre oportet, id ipſum iam curetur: talia omnia intēpeſtiue curantur. recte porrò, & non recte in ipſa hęc fiunt. non recte quidem fit, ſi morbum alium exiſtentem, alium eſſe pronuncies, & magnum exiſtentem, paruum dicas, & uiciſsim paruum, magnum: & ſi ſuperuicturum, non ſuperuicturum pronuncies, & periturum, non periturum. & ſi ſuppuraturum exiſtētem non cognoſcas, nec morbum magnum in corpore nutriri cognoſcas: & ſi medicamento, aut potione quis opus habet, quo ipſi opus ſit non cognoſcas: &, ſi quæ ſanari poſſunt, nō ſanes, & quæ ſanatu impoſsibilia ſunt, te ſanaturum recipias. Et in l. 2. de mor. popul. ſect. 1. occaſiones unde quis ægrotare cœpit, cōſiderandæ ſunt, ſiue capitis ſit dolor, ſiue auris, ſiue lateris. ſignum autem ſunt, in quibuſdam dentes, & in quibuſdam inguinum tumores. Et in l. præc. pag. 9. n. 3. attendere oportet fortuitę occaſioni, quæ plerūque ſe offert. atque hoc cū utilitate, ac leni progreſſione potius, quàm cum promiſsione, & excuſatione ea, quæ fit cum actione. Et in l. 6. de mor. pop. ſec. 3. par. 18. quæcunque alatæ naturæ coſtarum propter impotentiam occaſionis, & in deſtillationibus malignis, ſiue exeretio ſit, ſiue non ſit malum. Hip. atque priſci propemodum omnes occaſionem appellant quācunque rei cuiuſuis materiam, unde initium ad ſubſequentes actiones prodit, ſiue id argentum fuerit, ſiue alterius generis opes, ſiue poteſtas quædam fuerit, ſiue locus, ſiue fides, ſiue negotium, ſiue cauſa ſiue tandem quodpiam aliud quicquid illud ſimpliciter ſit. ſunt tamen qui arbitrentur ipſum locos primario laborantes affectu aliorum occaſiones uocare, quod ex illis uerbis Hip. iudicari aiunt, ubi ait, occaſiones, unde laborare incœpit perpendendæ ſunt.

Occidentales.

In li. de aere, aquis, & locis. n. 9. ſic loquitur Hip. occidentalium aquæ non ſunt ſplendidæ: quòd aer matutinum tempus ut plurimum occupat: qui aquæ immixtus claritatem eius diſperdit. Et n. 12. occidētales homines minime longæui.

Octimeſtres.

Octimeſtres partus, ueluti notatum eſt in lib. de Octi. par. n. 1. ob duas conſequenter ſuccedentes afflictiones, non ſunt ſuperſtites. Et in l. de Sep. par. n. 2. octauos menſes difficillime uteros ferre.

Odores.

Odores, & ſtrepitus circa ægrotos uitandi ſunt, ut legitur in l. Præcep. n. 11. horum effectus ſic ſcribit in l. 6. de mor. pop. ex parua tabula. Odores delectantes, offendentes, implentes, placantes. at l. Olfactus.

Olera.

Olera, quæ naturam humidam, frigidam, ac fatuam

tam habent, & odores graues, magis per aluum ſecedunt, quàm per urinam. ſic legitur in l. 2. de diæ. n. 12. & 15. ſed ibidem. acerba, & auſtera aluum ſiſtũt, odorata, & acria urinam cient: acria, & ſicca in ore omnia ſiccant: acida frigefaciunt. ſyluestria, quæ os calfaciunt, & odorata ſunt, ea calfaciunt, & mingun tur magis, quàm per aluum ſecedunt. Porrò in li. de Aff. n. 49. Ex oleribus coctis ſecedunt quę ex natura humidiſsima, aut acerrima ſunt, & caliditatem habent. danda autem hęc ſunt tepidiora, & flaccidiora: ſic enim ad ſeceſſum commodant.

Olfactus.

De ſenſu olfactus, & quomodo fiat, a quibus, & ex quibus, hoc pacto habetur in l. Hip. In naribus nó ineſt foramen, uerum mollis laxitas, uelut ſpongia. & propterea per longiorem diſtantiam audit, quàm olfacit: odor enim ab olfactu longe diſpergitur. Et hæc ſcripta ſunt in l. de lo. in ho. pag. 30. n. 4. At uerò in l. de Car. pag. 19. n. 17. ſic legitur. Olfacit cerebrum humidum exiſtens, aridorum odorem unà cum aere per corpuſcula cartilaginoſa ipſum trahens: cerebrum enim in cauitatem naſi pertingit. atque hac parte non eſt ante ipſum os aliquod, ſed cartilago mollis, uelut ſpongia: neque caro, neque oſsiculum. & ubi quidem cauitas naſi ſicca fuerit, ipſum ſe ipſo exactius arida olfacit: aquam enim non olfacit: humidior eſt enim quàm cerebrum niſi ſit putrefacta: putrefacta enim aqua craſsior fit, & alia omnia. cum uerò nares humectæ fuerint; olfacere non poſſunt: non enim aerem attrahit cerebrum ipſum ad ſe ipſum: ſimiliter etiam ubi cerebrum ipſum de ſe ipſo plurimum liqueſecerit, in palatum, & fauces, & pulmonem, ac reliquum uentrem. cognoſcunt autem hoc homines, & ex capite deſtillare dicunt. deſtillat autem & in reliquum corpus. & eſt modus eius calidus.

Omentum ſi exciderit; neceſſe eſt, ut puteſcat. ſic ait in l. 6. aph. 58.

Ophthalmia. l. lippitudo.

Opilatio.

Opilatio fit, ut legitur in l. de Fla. pag. 40. n. 14. a flatibus, & quo modo recitat ibidem n. 13. cum ait. Sanguinis tranſitus in capite magna anguſtia coarctantur: repleti enim ſunt multo aere, cuius abundãtia, ac concluſio dolorem excitat in capite. ſanguis enim ipſe natura calidus exiſtens, ui coactus per anguſtam uiam tranſire celerrime nó poteſt: cum multa impedimento ſint obſtacula. Et in l. de Vict. ra. in mor. acu. com. 4. par. 27. cum dolores acceſſerint, bilis atræ, fluxionumq́ue acrium deſtillationes fiunt. dolent morſa interna, morſæq́ue, & admodum arctatæ uenæ intenduntur, trahuntque inflammatæ, quæ influũt: quapropter corrupto ſãguine, & nequeũtib. ſpiritib. naturales tranſire meatus; infrigidationes, fiũt ob ſtationẽ, uertigi. aphoniæ, capitis grauitas, & cõuulſiones; ſi ad cor, uel hepar, uel in uenã uenerint hinc epilepſiæ, paraplexiæ, ſi continentes locos, hoc eſt, cor, hepar, & uenam. ſ. cauam, fluxiones inuaſerint, atque ſpiritibus exire nequeũtibus, exaruerint. Et in eodem l. de Fla. num. 20. Cum ſomnus inuaſerit corpus; ſanguis frigeſcit. quo infrigidato, languidiores fiunt eius meatus. quod hinc palam fit, quòd corpora aggrauata reclinantur. Et in l. de loc. in ho. pag. 32. nu. 38. febres propterea fiunt, cum corpore ſuperinflammato carnes intumuerint, & pituita, ac bilis concluſa quieuerint, & neque refrigeretur quicquam, neque exeat, neque moueatur, neque aliud ſubeat. deinde lege curationem ibidem, atque ſuprà. n. 34.

Opiſthotonos.

Cum diſtentio in poſteriores partes, opiſthotonos appellata, tenuerit; reliqua quidem plerunque eadem ſunt: uerum in poſteriores partes conuellitur, & uociferatur aliquando, & dolores emergunt uehementes, & crura interdum contrahere non permittit, neque manus extendere: ſunt enim cubiti incuruati, & digiti in pugnum contracti, & policem plerunque aliis digitis continet, & clamat, & nugas garrit quandoque, & non poteſt ſe ipſum continere, ſed aliquando exilit, ubi dolor premit: cum uerò dolor remittit; quietem habet. aliquando etiam uox intercipitur ſimul ut morbo corripiuntur, aut inſani, & atra bile perciti fiunt. hi tertia die moriuntur uoce ſoluta, & reuomunt per nares. ſi uerò effugerint decimum quartum diem; ſani fiunt. curandus hic eſt, uel ut Tetanus. quòd ſi uoles etiam ſic facias. aquam frigidam plurimam ſuperfundito, & poſtea ueſtimenta tenuia, pura, ac calida ſuperintegito. ignem autem tunc non adhibeto. hoc auxilium & ad tetanos, & ad opiſthotonos ad hibere oportet. hæc in l. 3. de morb. pag. 72. n. 14. ſcripta ſunt. Et in l. de inter. affe. pag. 91. n. 60. in diſtentione retrorſum contingente, opiſthotonum uocant, alia quidem eadem ęger patitur. fit autem, cum tendines, qui ſunt retro in ceruice ægrotarint. ęgrotãt autem ab angina, aut ab una, aut locis circa tonſillas ſuppuratis. aliquando etiam a capite febribus ſuccedentibus, conuulſio ſuccedit. iam uerò etiam a uulneribus. hic trahitur in poſteriorem partem, & præ dolore circa dorſum, ac pectora, eiulat. hic conuellitur uehementer, ut uix detinere poſſint ipſum præſentes, ne è lecto excidat. hic ſæpe in die dolore affligitur, ſæpe etiã leuius degit. huic ſic habẽti eadem exhibere oportet, quæ priori. morbus autem adhæret, ad ſummum diebus quadraginta. ſi uerò hos euaſerit, ſanus fit. Et in l. 5. de mor. po. pag. 141. n. 20. qui percuſſus eſt ſpiculo acuto retrorſum paulo infra collum, uulnus quidem habebat non memorabile aſpectu; neque enim in altum ferebatur, uerum non multo tempore poſtea exempto ſpiculo, diſtendebatur in poſteriorem partem tractus, uelut opiſthotonici, & maxime ligatæ erant. & ſi liquorẽ aliquem in os ſumeret, eumq́; deglutire conaretur; rurſus reſidebatur ad nares. cæteraque ſtatim peiora fiebant: ſecunda die mortuus eſt. Et. nu. 28. eiuſdem lib. magnæ nauis gubernatori anchora digitum indicem, & inferiorum os dextræ manus confregit, inflammatio ſucceſsit, & marcor, & febris. ſubpurgatus eſt moderate. calores leues, & dolores: de digito quid decidit. poſt ſeptimum diem, ſanies exibat lenis: poſtea per linguam dixit ſe non omnia poſſe enũciare. prædictum eſt opiſthotonum aduẽtare. ad hoc conferebant maxillæ cõſertæ, & ad collum rigidæ. tertia uerò die, totus cõuellebatur in poſteriorem partem cum ſudore. ſexta à prædictione mortuus eſt. Et in l. 7. de mor. pop. n. 20. Harpali filius luxationem infra in pede magni digiti accepit. inflammatus eſt, & ualde doloroſus erat. & ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit; proficiſcebatur ad agrum. rediẽs lumbos doluit,

lauit,

lauit. maxillæ ad noctem conferebantur, & opiſthotonos aderat, ſaliua ſpumoſa uix per dentes foras prodibat. tertia die mortuus eſt. T biinon Damonis filius habebat circam tibiam, aut malleolum ulcus iuxta nerunm iam purum. huic a pharmaco corroſo contigit, ut opiſthotono moreretur.

Ordeum natura frigidum eſt, ac ſiccum. ineſt & purgarorium quiddam à ſucco palearum. hęc in lib. 2. de dię. n. 6.

De Ore.

De ore autem pauca dicemus. legitur in l. 2. pręd. n. 41. ora graueolentia bis ſunt, quibus ſplenes magni. Et in l. 3. aphor. 24. oris ulcera, quæ aphthę uocantur paruis, ac recens natis puerulis fiunt. Et in l. de Coa. præ. n. 3. Ora feruido aphthę ulcere affecta, uterum geſtantibus non ſunt bona. num & alui humectantur? Et in l. 3. aph. oris exulcerationes æſtate fiunt. Curatio uerò. dicit Hip. in l. 7. de mor. pop. n. 26. ad ulcera in ore ſorbitio lenticulę commoda eſt. Et in l. 2. de mor. mul. n. 65. recitat curationem mulieri opportunam, cui male oluerit ex ore, & gingiuę nigrę fuerint, ac prauę.

Origanum calfacit, & biliosa ſubducit, ut legitur in l. 2. de dię. nume. 14. at in l. 7. de mor. pop. nu. 38. origanum oculis, & dentibus malum.

De Oſsibus.

De oſsium materia, & de modo generationis eorum hæc ſcribuntur in l. de carni. pag. 18. nu. 4. Vbi non inerat glutinoſi, uerum pinguis & frigidi, citius exuſta ſunt propter pinguitudinem: atque hæc oſſa duriſsima, & rigidiſsima exiſtunt. ubi uerò pingue, & glutinoſum ſimilia ſunt, hæc oſſa antroſa ſunt. & de his quidem ſic ſe habet. frigidũ quidem congelat, calidum autem diffundit, in multo uerò tempore etiam exſiccat. ubi uero pinguitudinis aliquid affuerit; citius exurit & ſiccat. ubi uerò glutinoſum affuerit frigido citra pinguitudinem exuri non uult, ſed tempore caleſcens congelatur. Et in l. 1. de diæ. pag. 42. nu. 11. quæ ſolida natura ſunt in compacto, ac ſicco, & non conſumuntur ab igne in alimentum, ſed ualida ac robuſta fiunt, & conſiſtunt humore deficiente. atque hæc ſane oſſa, ac nerui nominantur. at de alimento oſsium, atque de oſsibus ſic ſcribit Hip. in l. de alim. pag. 54. n. 10. oſsiũ alimentum ex confractione. naſo biſquinque, maxilla, & claiculæ, & coſtis duplicia: cubito triplicia: tibię & brachio quadruplicia. fęmori quintuplicia: & ſi quid in his plus, aut minus poteſt. Et ſubdit. n. 12. medulla alimentum oſsis: propterea callo obducuntur. Et in l. de oſsiũ natu. pag. 28. nu. 17. deſcribitur oſsium uſus, cum inquit. oſſa corpori ſtabilitatem, & rectitudinem, ac ſpeciem exhibent. Et in eodem li. n. 1. oſsium naturam deſcribit, & ait. digitorum oſſa, ac articuli ſimplicia ſunt: manus, autem & pedis multa alia alio modo coarticulata. & numerũ oſsium corporis humani deinde proſequitur, quod tu ibi lege.

Oſſa porro quo tempore duriora fiant, & à quo cauentur, legitur in l. de natu. pueri. pag. 16. n. 15. oſſa uerò, quæ citiſsime diſcedant ſcribuntur in lib. de fractu. n. 36. Et in eodem lib. de natu. pue. n. 9. oſſa à calore cõglutinata dureſcunt. Et in l. de Cap. uulne. pag. 183. nu. 12. enarrantur oſsium rupturæ uarię. Et ibidem. n. 2. oſsium rupturæ quo modo medicamẽto nigro explorentur. in l. 6. aph. 19. os diſſectum, neque augetur neque coaleſcit. Et in lib. 7. aph. 14. ex oſsis diſſectione delyrium, ſi ad uacuum uſque diſceſſerit. Et in l. de cap. uul. nu. 24. ſcribitur oſsis unius ab altero diſceſsio. ſed in l. de frac. pag. 191. n. 35. legitur oſsium diſceſſurorum cognitio. Et. n. 31. oſsium ualde tenuium diſceſſus. Et n. 39. oſsium diſceſſus diuturnus eſt. et in l. de cap. uul. n. 25. legitur oſsium intro compulſorum, ac diſſectorum curatio. Verum in l. de Coa. præ. n. 3. & in li. 6. aph. 19. quod cunque os in corpore reſectum fuerit, aut cartilago non augeſcit. Et in l. de Artic. pag. 201. n. 79. enarrantur oſsium reſectiones pleruuque innoxiæ. ſed in l. 7. aph. 77. ſcribitur oſsis abſceſſus ex corruptione. Et in l. 6. aph. 45. os abſcedere eſt neceſſe, & cicatrices cauas fieri, ſi ulcera annua, aut etiam diuturniora fiant. At in l. de cap. uul. n. 8. ſcribitur os ſine fiſſura contuſum. Et n. 21. eiuſdem l. oſsis rupti, aut contuſi curatio. Et in eodem lib. nu. 10. legitur. os ex natura ſua cedens. Verum in l. de Artic. n. 15. enarratur. os cum altero communionem habens à naturali ſede auulſum reponi nequit. ſed in lib. de frac. n. 38. ſcribitur oſsis inferna pars eminens, minus ſuperna periculoſa. & n. 36. os extra eminẽs cur præſecandum. Verum in l. 7. aph. 19. legitur ex oſsis denudatione ignis ſacer. Et in li. de cap. uul. nu. 26. oſsis carne denudati curatio. Et in eodem lib. n. 12. oſſe non conſpicuo, quomodò uulnerati interrogandi. At in l. 7. de mor. popul. n. 19. legitur. quibus oſſa fracta fuerint; his ſeptima die febres: ſi uerò calidius fuerit tempus, etiam citius iat, ſi magis fracta fuerint; etiam e ueſtigio. Et in l. de frac. n. 27. tractatur de oſsibus ſimplici modo fractis. Et nu. 34. oſſa fracta, & extra eminentia, quæ in ſuam ſedem collocari non poſsint. cuius reſtitutionem ibi lege. Et n. 45. oſsium fracturæ, uenarum, aut neruorum in ijs contuſione minus noxiæ. Et in li. de humi. uſu. pag. 55. nu. 11. oſsium fracturis, magis autem denudatis. & ex his maxime, qui in capite ulcera habent, calida plurimum conducit. Et in l. 5. aph. 22. oſsium fracturis maxime denudatis plurimum confert calida. Et in l. de cap. uulne. n. 1. ex oſſe ægrotante caro humida, malum. Et in l. de frac. n. 21. oſſe directione egente quid faciendum ſit. et in l. de cap. uulu. n. 15. quæ oſſa à quibus telis potiſsimum rumpãtur. et n. 29. oſſa ſuppurata facilius perforari. et in l. 7. de mor. popul. n. 19. leguntur oſſa liquefacta. et in l. de Artic. n. 59. ſcribitur oſsium coauctio. præterea narratur in l. de cap. uul. n. 2. os temporum ex reliquis cur debiliſsimum. et in eodem lib. nu. 5. os uerticis omnium robuſtiſsimũ. et ibidem. n. 7. quot modis os capitis uulneretur. et n. 3. de oſsis capitis craſsitudine, ac tenuitate agitur. et ibidem. capitis oſsis utriuſque color. et n. 26. oſſa capitis puerorum tenuiora, ac molliora. et in l. 1. prædic. n. 17. num et oſsium circa tempora diſſectiones, conuulſionem accerſunt? aut ſi quis ebrius uerberetur, aut ſanguis multus effluat, num hoc facit conuulſionem? at in l. de frac. nu. 45. legitur os cubiti brachio ſubiecti, fractum. et in eodem lib. nu. 4. os cubiti maius fractum cur minore curatu facilius. et ibidem os cubiti utrunque fractum. et in l. de Artic. n. 80. oſſa iuxta digitos fracta. et in l. de frac. nu. 41. oſsium circa genu luxatio, frequẽs: ſed repoſitio facilis. et in l. de Artic. n. 76. os femoris ad genu cum ulcere. cæterum de oſsium fra

ctura

ſtura hæc leguntur in l. de cap. uuln. n. 8. os intro cedit ex ſua natura unà cum fiſſuris. et in l. de artic. nu. 32. os in obliquum fractum. & in l. de fract. n. 29. quibus oſsis futurę diſceſſus expectatio non eſt; eandē curationem adhibere oportet, uelut his quibus os fractum fuerit, ulcus autem non habent. & in lib. de cap. uul. ruptura oſsis neglecta mala. oſsibus frigidū eſt inimicū, ut legitur in l. 5. aph. 18. Et in l. de Coa. præ. n. 3. dolores uehementes circa maxillas periculum eſt, ne ad oſsis deiectionem deueniant. marcoris oſsis facit mentionem in l. 5. de mor. pop. n. 7. & oſſis dextræ manus confracti. n. 28. & oſsis liuefacti. n. 35. oſſa ampla memorat in l. 2. de morb. pop. ſect. 1. & os capitis confractum ibidem ſect. 5. Et os caluariæ medicina deſtitutum in 7. de mor. pop. n. 58. Et os dextræ manus confractum in eodem l. n. 20.

Oſcitatio.

Oſcitationis cauſa deſcripta eſt in l. de Flati. pag. 40. n. 12. his uerbis. hiatus pcedere ſolet febrē: ſi quidē multus aer coaceruatus, cumulatim ſuperna petēs commouet, ac diducit os, cum per hoc facillimus ei exitus pateat, quemadmodum enim ab aquis in lebete feruentibus uapor multus eleuatur; ſic & corpore calefacto penetrat per os aer conuolutus, & quadā ui erumpit. curatio aſsiduarū oſcitationum ſcribitur in l. 2. de mor. pop. ſect. 3. & ea eſt. oſcitationum aſsiduarum medela ſpiratio longa. & in l. 7. aph. 57. anxietudo, oſcitatio, horror, uinum æquale, æquali. ſ. aquæ potum ſoluit ægritudinem.

Otium.

Segnities, & otium humectant, & corpus debile faciunt: propterea quòd anima quieſcens non conſumit humiditatem. ſic legitur in l. 2. de diæ. pag. 48. n. 24. uerum in l. 4. de mor. pag. 76. nu. 18. ſcriptum eſt. cur hominibus otioſis cibi iniucundi, & quo modo febres illis accēdantur, & attenuentur: laborantibus autem corpus caleſcat: & quòd nonnulli, cibis etiam iniucundis ſibi exiſtentibus, attenuentur.

Oua.

Oua adeo rara ſunt, ut ſpiritum tranſmittere poſſint, ut in l. de natu. pue. n. 41. ſcriptum eſt. oua præterea uolucriū robuſtū quid habēt, & alunt, & inflāt, ut in l. 2. de diæ. n. 1. at in l. 3. de mor. n. 29. ouorū cādidi in aqua concuſsi potio in febribus eſt notata.

COMMENTARIVS XIIII.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Panis.

Panem fecerunt antiqui ex tritico macerato, & a cortice purgato molitoque, ac cribrato, & ſubacto, ac aſſato: ex ordeo uerò mazam aliaq; multa ex hoc excogitantes, coxerunt, & aſſarunt, & miſcuerunt, fortiaque & intemperata debilioribus temperarunt, effingentes omnia iuxta hominis naturam ac uires, quę quidem fortiora eſſent, ab ipſa natura non poſſe ſuperari, ſi ingeſta eſſent exiſtimantes. hæc in l. de uete. med. n. 8. præterea in eodem lib. nu. 23. de panis ſubſtantia hæc explicat. qui panem ex tritico parauit, calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum abſtulit: panis enim & in ignem, & in aquam datur, & multis aliis elaboratus eſt. quorum ſingula propriam uim, & naturam habent, & aliqua quidem a natura in ipſo exiſtentia abiicit, aliis autem temperatur, ac permiſcetur. Poſtea diuiſionem panis quandā facit, & inquit. ſed & hoc ſcio, quòd in corpore hominis refert panis purus, aut cui nihil furſurum diſceſsit, & ex tritico non decorticato, aut decorticato, & multa aqua ſubactus, aut contra, & ſubaſſatus, aut crudior, aliaque præterea infinita. ex his uerbis panis differentias percipimus: etenim panis alius eſt cui nihil furſurum diſceſsit: alius ex tota farina collata: alius eſt plurima aqua ſubactus: alius pauca: alius fermentatus, alius non: alius magnus, & alius paruus. alius crudior, alius ſuperaſſatus, alius furnaceus, alius cinericius. uſus autem panis eſt ad nutrimentū, ad robur: atque ad refectionem corporis. atque hæc confirmantur in l. 2. de diæ. pag. 46. n. 7. ubi hæc uerba leguntur. panis autem ex tota farina collata ſiccat, & per aluum ſecedit. purus autem magis nutrit, minus uerò ſecedit. ex ipſis porrò panibus, fermētatus quidem leuis eſt, & ſecedit. & leuis quidem eſt; quia à fermenti acore humiditas conſumpta eſt, quæ ſanè alimentum exiſtit. ſecedit autem, quia cito concoquitur. non fermentatus ſecedit. quidem minus, nutrit autē magis. qui ſucco ſubactus eſt, leuior eſt. & multum nutrit, & per aluum ſecedit. nutrit, quia purus eſt: leuis eſt; quia leuiſsimo ſubactus eſt, & fermentatus, ac coctus ab eodem eſt. per aluum ſecedit; quia paſſa & aluum mouente tritici parte; permixtus eſt. ex ipſis autem panibus maxime alunt; propterea quod minime exuritur humiditas ab igne. & furnacei panes magis alunt, quàm focarii, & ueruarii: propterea quòd minus exuruntur ab igne. clibano autē cocti, & ſubcinericū ſiccisſimi ſunt, hi quidem propter cinerem, illi uerò per teſtam humore priuati. ſimilaginei omnium horum fortiſsimi ſunt, & adhuc magis, qui ex alica fiunt, ualdeque nutriunt, uerum non ſimiliter ſecedunt. at uerò quàmquàm abunde de panis uiribus diſſeruit: tamen hæc quoque adiungemus. ſcriptum eſt in li. de uict. ratio. in morb. acu. pag. 155. n. 18. panis calidus ſitim, & repentinā repletionem inducit ob ſiccandi uim, & quia tarde trāſit. & in l. de inter. affect. pag. 87. n. 21. edat mazam oleo, & melle ſubactam, & panem craſſatum ueterem: hæc enim magis pituitam trahunt. & in lib. de

affect.pag.83.n.45. panis calidus, & carnes calidæ ipſæ per ſe comeſtæ, ſiccant. ſi uerò cum liquore dederis, aut ſtatim a cibo potum prębueris, non ſiccāt. panis purus ex farinis ad robur, ac refectionem comodior eſt, quàm qui non eſt ex tenuibus farinis paratus: & recens utilior eſt, quàm uetus, & ex farinia recentibus melior, quàm ueteribua. Et in eodem li. n.51. quicunque ſaue panē comedere ſoliti fuerunt, his dandus & in morbis. Et in li. de inter. affect. pag. 87.n. 23. in pituita alba panem edat paruum exaſſatum. Et in l.de natu.mul.pag.96.n.29. ad ſecundas educendas, & menſes detrahendos, ſi ſiccis opus fuerit; panes parato, & exaſſatos, & ſemiſaſſatos, & cū his foueto. Et in l.3.de diæ.pag.51.nu.17. in alui ſeceſſu liquido incocto ſint cibi, panes non fermentati ex tota farina collata, clibanu cocti, aut ſubcinericū, calidi, in uinum auſterum tincti.

Palatum.

In palato fiūt tubercula, ob humoris collectionē, & per ipſum in uentrem fluxio eſt: & à palato nos aliquid pręcipimus de natura hominis. Si tuberculum conſtiterit ad palatum, intumeſcit, & ſuppuratur. cum ſic habuerit; tuberculum inurito. ubi uerò exierit pus; reliquuum eluito, primū nitro, & aqua calida: deinde uino. poſtquam autem elueris; uuam paſſam albā exemptis ulnaccis tritam in uſturę locum indito. & ubi exciderit, uino meraco tepido colluito. & ubi edere quid aut ſorbere uolet; ſpongiam indat. atque hæc faciat, donec ſanus fiat. hęc in l.2. de mor.pag.67.n.32. at in l.de coa. præ.n.2. ſic legitur. quibus circa palatum humoris collectio fit, plerūque ſuppuratur. præterea ſi per palatum in guttur multa fluxio cōtingat, ut plurimum morbi tabia oriuntur: replentur.n. pulmones pituita, atque ea ipſa pus fit, quod pulmones exedit. ſic ſcriptum eſt in l.de Glan.pag.26.n.10. et in l.de loc.in ho. pag.32. n.27. hiſtoriā porrò recitat Hip.in l.7. de mor.popul.pag.148.n.12. atque ea eſt. alius quidam in palato ſtertens, lingua ſicca, peripneumonica, prudens mortuus eſt. At uerò aliquid naturæ hominis palatum ſignificat: nam legitur in l.6.de mor.popul.ſec. 1. qui caput dolent, & aures fluentes habent, his palatum cauum eſt, & dentes non è directo inter ſe reſpondētes. Et in eodem lib. quibus de palato os diſceſſit, his medius conſidet naſus. quibus uerò inde, unde dentes prodeunt, his ſummus naſus ſimus eſt.

Pallor.

Legitur in l.4.de mor.popul.n.14. Temenę filius habebat, quid ſpiritus, ut uiridantis palloris eſſet, ad dorſum ad manus, uiridantis palloris.

Palpebra.

Palpebræ pręterea in acutis morbis maximè ſunt medico obſeruandæ; propterea quòd legitur in l. prog.pag.166.n.3. ſi retorta, aut contracta fiat, aut liuida, aut pallida palpebra, aut labium, aut naſus cū aliquo ex aliis ſignis, morti proximum eſſe ſciēdum eſt. Et in l.4.aph.49. in febre non intermittente ſi labrum, uel oculus, uel naſus, uel ſupercilium peruertatur, uel non uideat, uel non audiat, iam debili exiſtente corpore, quicquid horum euenerit, mors proxima eſt. Et in l.de coa. præ.n.2. atque in l.prog. palpebras inter dormiendum non committere, perniciosum eſt. Et ibidem. palpebearum extremitatum curuitas mala. Et in l.6.de mor.popul.ſec.1. quibus circumtēditur palpebra, malum. Et in l.de coa.præ. n.2. et in l.prog. liueſcens palpebra, aut labium, aut naſus breui lethale eſt. Et in l.de uic.ratio. in morb. acut. com.4.par.63. ex palpebris alteram ad alterā germinare eſt unum ex ſignis duræ phlegmonis. uerum & ipſæ palpebræ ſuas habent affectiones: fiunt etenim pro ſua natura craſſiores, ſcabie laborant, fit in eis ordeolum, & tumor. cęterum ſi palpebræ craſſiores, quàm pro natura fuerint; quo pacto curandæ ſint lege in l.de Viſu.pag.207.n.2. atque ibi comperies quo pacto medendę ſint palpebræ, quæ ſcabie laborent, & pruritus habeant. De ordeolo autem in ſuprema palpebra ex calculi morbo lege in l.2. de mor. popu. ſect.2. De Tumore uerò in ſupernis palpebris ſcribit Hip.in l.6.de mor.popu.pag.146.

Palpitatio.

Palpitatio autem uariis contingit corporis partibus: atque ex hac talia acipimus ſigna prognoſtica. primum legitur in l.de Iudic.pag. 160.n.8. palpitationes in manibus diuturnæ febris ſignum ſunt, aut breuis indicationis in deterius, & in his pleraq; quæ ad mortem tendunt. Et in l.1.præd. pag.170.n.20. palpitationes circa uentrem cum præcordiū intēſione ſublonga, ac tumente ſanguinis eruptionem ſignificant. Et in l.de coa.præ.n.1. mentis emotiónes tremulæ, pulpitatoriæ, phreniticæ ſunt. Et ibidem. nu.2. iuxta uentrem in febre palpitationes, mentis emotiones inducunt. Et ibidem. dolores circa umbilicum palpitatorii habent & aliquid mentis emotorium: uerum circa iudicationē pituita his aceruatim copioſa cū dolore penetrat. Et ibidē.n.3. palpitātes p totū, num ēt uoce intercepta moriunt? Et in l.1.de mor.pop.ſec.3. Aegro.4. palpitationes per totū corpus, ſermones multi, parum reſipiſcebat: uerum ſtatim rurſus delirabat. Et in l.3. Aegro.3. uigeſima prima die parum mente motus eſt: paululum ſitiebat: præcordii dolor, & circa umbilicum palpitatio perpetuo. & in l.7. pag.147.nu.3. in medio umbilici, ac oſsis pectoris circa hanc ſedem adhibita manu, talis palpitatio erat, qualis neque à curſu, neque a timorē circa cor generari poſsit. Cauſam uerò palpitationis recitat Hip.in lib. de mor.ſac.pag.58.n.7. & inquit. ſi fluxio a cerebro ad cor progreſſum fecerit; palpitatio apprehendit, & anhelationes, & pectora corrumpuntur: cum enim deſcenderit pituita frigida ad pulmonem, aut ad cor; perfrigeratur ſanguis: uenæ autem uiolenter perfrigeratę ad pulmonem, & cor aſsiliunt, & cor palpitat.

Pani.

Fauus, ſtrumæ, pani, furunculi, & carbunculus a pituita fiunt. Quo uerò hæc depurges pharmacis ſic utendum. Quicunque bilioſi ſunt, his dato ea, a quibus bilis purgatur: pituitoſis ea, quæ pituitam: atrabiliariis ea, quæ atram bilem: hydropicis ea quæ aquam purgant. hæc in lib. de Affect. pag. 81.n.35. ex quibus uerbis facile intelligimus, quòd quamquam pani fiunt & ſtrumæ a pituita: tamen ſi corpus è natura bilioſa, uel pituitoſa; humorem talem euacuare oportet.

Papulæ.

Scriptum eſt in lib. 3. de morb. popular. ſect. 3. Carbunculi æſtate multi, & alia, quæ putredo uocantur: papulæ item magnæ. Et Galen. in com.

quid

quid papulæ ſignificent, explicat, & inqnit. Papulanim nomen eſt his, quæ ſponte extuberant in ente. deinde materiam, ex qua fiunt, ſic exponit. Hæc cóſtant ſuperfluis humoribus, atque qualitatem etiá nó iniutia ſubſequuntur; cum tenues humores exulcerationem potius, quàm tumores creat. at craſsi in tumorem pellem attollunt. Et propterea palam fit papulas non eſſe eas, quæ nunc uulgo appellantur petecchie, quæ tantummodo culicum morſus uidẽtur. At uerò harum papularum aliæ ſunt rubentes; aliæ non: dicit etenim Hip. in lib. 1. ſect. 3. ægro. 2. Octano frigidus toto corpore ſudor: papulæ cum ſudore rubentes, rotundæ, paruæ, uaris ſimiles permanebant, nec abſceſſum efficiebant. Galen. autem rationem reddit, cum inquit: natura ægri morbo repugnante, & humorum malorum ſuperfluitatem ad cutem propellente. Et in ſect. 2. eiuſdem libri. Papulæ paruæ, quæ non eſſent excernendis morbis, ſtatimque euaneſcebant: aut ſecundũ aures tumores nigricãtes, qui nihil denuntiabant. Cauſa horũ, inquit Gal. in com. erat humorũ incoctio. ꝙ ſi quando pceuim natura ad aliquos eorum excernendos aggreſſa eſſet; nihil proficiebat: imo ab his ſuperata, aut in profundum recurrere permiſit, aut propter paucitatem excretionum, abſceſſum moliebantur.

Paracynanche eſt leuis angina. l. Angina.

Paraplegia, & paraplexia.

Cum dolores acceſſerint, bilis atrę, fluxionũque acriũ deſtillationes fiũt: dolent morſa interna, morſęq́; atq; admodũ areſactæ uenę intendũtur, trahũtq́; inflammatæ, quę influunt: quapropter corrupto ſanguine, nequeuntibuſq́; ſpiritibus naturales pertranſire meatus infrigidationes fiunt ob ſtationẽ, uertigines, aphoniæ, capitis grauitas, & conuulſiones, ſi iá ad cor, uel hepar, uel in uenam peruenerint. hinc epilepſiæ, paraplexiæ, ſi continẽtes locos fluxiones inuaſerint, atque ſpiritibus exire nequeũtibus exaruerint. hæc Hip. in l. de Vic. ratio. in mor. acu. com. 4. par. 27. quæ nobis explicant, & cauſam paraplexiæ materialem, & efficientem. Gal. aũt in com. declarat, quid ſit paraplexia, dum ait. Interdum quoque, & facta abſque conuulſione apoplexia nõnullis morbus in partis reſolutionẽ finiuit, qui paraplexia appellatur. Et ſuprà. interdũ, & toto corpore conuulſiones fiunt, atque interdum ſalubriter, & cómodę: nempe corpus totum quatientes. uniuerſas calfaciunt partes, adeo ut ex multitudine aliud per cutim digeratur, aliud ad aliqnam ex non præcipuis expellatur partem: ubi cum indiſſolubiliter impactũ fuerit paraplexiam facit. nam quòd eas, quæ apoplexia, uel epilepſia ad aliqnam ex non præcipuis partem irruunt, paralyſes. i. reſolutiones, Hip. ita appellet, eſt demonſtratum. Et in l. pror. comm. 3. par. 26. quæ ex lumbis ad collũ, caputq́; redundant, reſoluũtq́; paraplectico modo, cõuulſiua, & mẽtis ua[illegible]ationẽ pariẽtia. an & talia cõuulſione ſoluãtur? ex his uarie ęgrotãt per ea perfecti. Et Gal. in com. ſic exponit. conuulſiua cõuulſione ſolui inter abſurda eſt. prędicta uerò ſolui cõuulſione probabilius, quis intellexerit: (prędicta aũt ſunt, quæ ex lumbis ad collũ, caputq́; redũdãt, reſoluũtq́; paraplectico modo) poſtea. ſ. fieri conuulſiua, & talia reddita paraplegiá ſoluiſſe: hæc ſi quidẽ ſenſum quendam habere uidentur; propterea quòd paraplegia affectio unius partis corporis talis ſit, qualis eſt paraplexia totius, huic quoque aduerſiſsimum ſit ſecundum motionem pathema cõuulſio: nempe cũ partes affectas motu priuet paraplegia, conuulſio ad motionẽ agit naturali uehementiorem, ita ut uiolenter hæ concutiãntur; quòd ſi obſtructio uel humidorũ, aut craſſorum, aut glutinoſorum impactio in neruis fuerit, ob id paraplegia iuuare uidebitur. Et par. 68. paraplegicis parotides uitioſæ. unde declarat Gal. in com. cum inquit. paraplegias quibuſdã corporis partibus accidere ab affectu didiciſti, qualis eſt totius corporis affectus apoplexia. uidetur autem mihi uiſis forſan, uel duobus, uel tribus paraplegicis nihil à parotidibus adiutis ſignum uitioſum eas eſſe pronunciaſſe. hæc Gal. quæ nobis indicant, quantum paraplegia a paraplexia differat. Et in lib. 1. de morb. popu. ſect. 3. par. 58. inquit Hip. natu maioribus, & quos iam calor deficit, paraplegiæ, aut inſaniæ, aut cœcitates. ubi Galen. ait. paraplegias uocat reſolutiones ex apoplexia in partem aliquam decumbentes: inſanias, delyria citra febrem. Et ſubdit Hip. par. 69. hac tempeſtate in hyeme paraplegiæ cęperunt, multoſq́ue corripuerunt: ex quibus nonnulli ſubito moriebantur. qui morbus mire uulgabatur: cætera incolumes conſtabant. Galen. autem in com. rationem reddit, & dicit. paraplegias dicit in hyeme fuiſſe, capite ſcilicet læſo, uentorum afflatu, qui ea tempeſtate ſpirauerunt frigidi: maxime uerò quòd totus autumnus auſtrinus calefecerat, & irrigauerat ipſum, atque ſimul repleuerat. Et ſubdit. paraplegia, quæ frequens eſt, in membri reſolutionem decumbit: ſed hominem non perimit. at uerò quæ in pręſenti ſtatu uiguit, lethalis erat, utpote multum refrigerato capite.

Paronychia.

Ad Paronychiam unguium abſceſſum, galla nigra cum melle. hæc in lib. 2. de morb. po. ſect. 6.

Parotides l. Circa aurea abſceſſus.

Partes corporis humani.

Quicunque dolentes parte aliqua corporis omnino dolorem non ſentiunt, his mens ægrotat. ſic ſcribit Hippoc. in lib. 2. aphoriſ. 6. quæ uerba nobis explicant partes corporis appellari membra, uel partes membrorum corporis. & quemadmodum loci differentiæ primæ ſunt ſurſum, & deorſum: deinde ante, & retro: poſtea dextrum, & ſiniſtrum; ſic, quoniam corpus eſt in loco ratione trinę dimenſionis, & ratione qualitatis eſt in certa loci differentia, ut ſurſum, uel deorſum: quapropter corpus in partes diſtinguitur, quarum aliæ ſupernæ dicuntur, aliæ infernæ: aliæ dextræ, aliæ ſiniſtræ: aliæ anteriores, alię poſteriores. & quemadmodum dextra pars eſt nobilior ſiniſtra, ut pote ea quæ eſt motus localis principium in animalibus; ſic pars ſuperna eſt nobilior inferna: & anterior poſteriori. dextrum porrò eſt principium latitudinis, pars ſuperna longitudinis, anterior profunditatis corporis. præterea corporis partes aliæ exteriores dicuntur, ut cutis: aliæ interiores, ut uiſcera, & profundæ partes, ut legitur in lib. 4. aphoriſ. 48. in febribus non intermittentibus ſi partes exteriores frigidæ, interiores urantur, & ſitim habeat lethale eſt. eſt & alia corporis diuiſio: ſi quidẽ dicatur partiũ corporis humani alias extremas eſſe, alias medias, & pro-

pterea ſcriptũ eſt in l. prog. cõ. 2. par. 4. ſi caput, manus, ac pedes frigidi ſunt, uentre, & coſtis calentibus malum eſt. Et Galen. in com. ait: mediæ corporis partes ſunt thorax, ac uenter. igitur extremę caput, manus, & pedes. Et par. 34. qui tenuem & crudam diutius urinam mingunt, ſi cætera uelut in conualituris indicia fuerint, in his abſceſſum ad inferas præcordiorum ſedes expectare oportet. ubi Galen. in com. exponit, quando, & quas ob cauſas abſceſſus in ſupernis partibus, atque in infernis fiant in morbis: & inquit. & abſceſſus in his, qui admodum immorantur, ſcilicet morbi ad infernas erumpunt ſedes ob frigus, craſsitudinemque materiæ, ac uirium ſpacio temporis languentium debilitatem: in acutioribus uerò prope auriculas: etenim per eos craſsi minus humores exiſtunt, & item copia caloris, ac ualentior facultas. at morbi medii, inter hos obtinent abſceſſus, qui medio genere ambigunt. neque conuenit, quantum in ipſum agitur tempus quęrere, ſint ne ſurſum potius, quàm deorſum erupturi, ſed ex aliis definiri ſignis oportet. In thorace uerò ſunt cor, ac pulmo, utpote partes ſupra ſeptum tranſuerſum poſitæ: nam inquit Hip. in lib. progno. commen. 1. part. 24. ſpiritus crebrior ſignificat dolorem, aut inflammationem, quæ ſupra præcordia fatiget. ubi Galen. ait. Spiritum hoc loco uocat uniuerſam ſpirationem, quæ ſi crebrior fit; interdum ſignificat dolorem, interdum partium in thorace incendium, quæ ſunt cor, ac pulmo, poſitæ ſupra ſeptum: maiores enim præcordia, ac ſeptum, idem appellauerunt. at uerò extremæ corporis partes dicuntur ſummæ: legitur enim in lib. pror. commen. 2. part. 8. ſummæ corporis partes ſi celeriter in utranque conditionem permutentur, malum. Et Galen. in commen. explicat, quænã ſint hæ, & ait. ſummæ corporis partes pedes ſunt, manus, aures, & naſus, quæ & in his, qui cum frigore fiunt acceſsionum ingreſsibus primæ omnium frigeſcunt. Quapropter dicit Hip. in lib. 5. aphor. 1. in morbis acutis frigus partium extremarum malum. & Galen. in com. ait partes extremas corporis eſſe, uelut narea, aures, pedes, & extremas manus. uerùm partes ſupernæ dicuntur dupliciter, abſolutè, ſcilicet aut reſpectiuè. abſolutæ ſunt hæ, quas diximus. reſpectiuæ ſunt, ueluti ceruix reſpectu capitis, & thorax, & os uentriculi. ſed crura ſunt inferna ratione habita ad uentrem. & idcirco ſcriptum eſt in lib. pror. comm. 3. part. 22. dolores ſi ad infernas dilabuntur partes; facile ab his perferuntur. Galen. uerò in com. inquit. quaſnam infernas dicat partes non adiecit: nam ſi ad thoracem, & os uentriculi peruenerint dolores; maiorem inducent tolerandi difficultatem, quàm ſi in ceruice, atque cubito eſſent: ſi ad crura; morboſam totam affectionem mirè iuuabunt. cæterum ſicut partium corporis aliæ aliis ſunt robuſtiores, & nobiliores; ſic morbi alii ſunt robuſtiores, & maligniores. ſed partiũ dextrarũ morbi robuſtiores ſunt, ut legitur in lib. 3. de morb. nu. 27. cuius uerba ſunt. optandum eſſet ex ſiniſtra: nam dextras urere, aut ſecare lethalius eſt: quanto enim robuſtiores ſunt dextræ partes, tanto etiam fortiores morbi in ipſis fiũt. ſic dicit Hip. cauſa fortaſſe eſt, cur morbi fortiores fiant; quoniam à potentiori proficiſcuntur cauſa: neceſſe eſt etenim ſi membrum uel pars robuſta lædi debeat; ut à ualidiori cauſa lædatur. ſed ut finem huiuſce partis imponamus, hoc legite præſagiũ, quod ſcriptum eſt in l. de Coa. prę. n. 3. quibus partes infernæ affliguntur, pruritibus antea fortibus obortis, his arenoſa urina fit, & ſupprimitur: qui uerò ex his pernicioſe habent, his mens obtorpeſcit.

De Partu.

Cum aliàs de conceptione, atque de fœtu longã habuerimus orationẽ; reliquũ eſt, ut de partu aliquid dicamus. Proditũ eſt in l. de Nat. pue. pag. 17. n. 39. Alimẽtũ, & augmentũ, qđ à matre deſcẽdit, nõ amplius ſufficiẽs eſt puero, ubi decẽ menſes pteriierint, & fœtus auctus fuerit: trahit. n. qđ dulciſsimũ eſt in ſanguine ad ſeſe, ſimulq́, ẽt lacte modice fruitur. Cũ aũt hęc ipſi rariora, ac pauciora ſint, & puer plenus, ac maturus exiſtat; copioſius alimentũ deſiderãs calcitrat, ac pelliculas rũpens, initium partus matri inducit. & hoc perpetiũtur magis mulieres primiparę, & quibus pauciores prodeũt mẽſes: iuuẽculis. n. modicus ſanguis procedit, atq; aliis, quæ ſicciores ſunt, & denſiorẽ habent carnẽ: atq; has ut plurimũ contingit ẽt ſine lacte eſſe. Puero igitur ſe mouẽte, ut legiẽ. n. 37. ac manibus, & pedibus calcitrante, pelliculam quandã internã rumpi cõtingit. rupta aũt una, ẽt alię debiliorẽ uim habẽt, & rumpuntur primũ quidẽ illi cõtiguę, & cohęrẽtes: poſtea extrema. & tũc fœtus à uinculo exoluitur. & agitatus foras procedit: neque enim amplius robur habet, pelliculis amiſsis: neque uteri amplius puerũ cõtinere poſſunt. Qñ aũt procedit puer; uiolat, & dilatat uteros in exitu, utpote teneros exiſtẽtes. procedit aũt in caput, ſi ſecundum naturã prodierit: grauiſsimę. n. ſunt ſupernę partes, ſi ex umbilico perpendantur. Cũ aũt in uteris eſt; magis cõtinens exiſtit uſque ad pellicularũ rupturã ſimul cũ decimo mẽſe, quando partus matri propinquat, & adeſt. Si uerò uiolentã affectionẽ perpetiatẽ puer; ẽt ante pręfinitũ tẽpus ruptis pelliculis prodit: deinde, ſi, ut diximus, alimentũ à matre prius puero defecerit. Et ſubdit n. 42. Diruptis pelliculis, ſi pueri momentũ in caput inclinatũ prædominabitur; mulier facile parit. ſi aũt obliquus, aut in pedes pcedit; difficulter. contingit aũt hoc ſæpe, ſi momentũ huc inclinarit ſiue præ uterorũ ſpacioſitate, ſiue ſi mater in labore ex partu primũ non quieuit. multæ autem uel ipſę perierũt, uel puer, uel ſimul matres unà cum fœtibus. Cæterũ ex pariẽtibus ac puerperis maximè laborant primiparę pp inexperientiã dolorũ. & dolent quidẽ totũ corpus, maximè uerò lũbos, ac coxẽdices: nã coxẽdices ipſis ui diſpatãtur. Cur uerò primiparę magis doleãt, fortaſſe eſt illud, quod de mẽſibus exponit Hip. in l. 1. de mor. mul. pag. 100. n. 1. hoc eſt. Mulier, quæ non peperit, grauius, & citius è menſibus ęgrotat, q̃ ea, quæ peperit: cũ. n. peperit; uenulę fluuidiores ſunt ad mẽſes. fluuidas aũt facit purgatio illa, quę fit a partu. Et, ubi hæc erumpit; uẽnulę maxime uẽtri, ac mãmis corporis partes diſcindunt. diſcindit & reliquũ corpus. quo diſciſſo neceſſe eſt uenas magis aperiri, & ampliores, ac fluuidiores ad mẽſes fieri: itẽq́; uteros magis aperiri, nimirũ puero per ipſos egreſſo, qui & uim & dolorẽ induxit. Sunt ẽt plures aliæ cauſę, quę partũ reddunt difficilẽ: nã legitur in lib. 5. aphor. 55. quæcunque utero gerentes à febribus corripiuntur, & fortiter caleſiunt ſine

occa-

occaſione manifeſta;difficulter pariunt, et cū periculo,aut abortum facientes periclitantur. et in lib. de aere, aquis,et loc.pag.36.nume.12.aquæ paluſtres,& ſtabiles,ac lacuſtres hyeme mulieribus efficiunt tumores, & pituitam albam, & uix in uentre concipiunt, ac difficulter pariunt, et fœtus magnos, ac tumidos. & nume.26. ſi hyems auſtralis fiat, & pluuioſa, & clemens, uer autem boreale, & ſiccum, & tempeſtuoſum; primum quidem mulieres quæ utero geſtant,& partus ipſis ad uer inſtat: abortum facturas eſſe uériſimile eſt:quæ uerò etiam pepererint, impotentes, ac morboſos pueros parere,ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues, ac debiles & morboſi uiuant. hæc quoque leguntur in lib.3. aphor. 12. ſed in eodem lib.de aere, &c. nume. 7. ex mulieribus multæ ſteriles fiunt, propter aquas quæ duræ ſunt,crudæ, ac frigidæ: purgationes enim menſium non contingunt commodæ, ſed paucæ, ac prauæ:deinde pariunt difficulter,& non ualde abortiunt.ubi uerò pepererint; pueros nutrire non poſſunt: lac enim ab aquarum duritia, ac cruditate extinguitur.& in lib.de Coac. præno. nu.3. ante partum rigorem habere, & partus citra dolorem, periculoſi.& ibidem. quæ ante partum iuxta modum bilis furſum,ac deorſum erumpentis,doluerunt,facile quidem pariunt. uerùm ſi febricitent; malignè habent,tum aliàs, tum ſi circa fauces, quid nexet, aut aliquod ſignum in febre malignum appareat.& in lib. de exectio. fœ. nume. 3. partum faciliorem reddunt purgamenta ante partum non prodeuntia. & in lib.de Coac.præno.ante partus aquoſa erumpentia,mala.uerum ſi partus reddatur difficilis;plura leguntur auxiliaria,quæ ſubleuent. proditum eſt enim in lib.5.aphor.35.mulieri quæ uterinis moleſtatur,aut difficulter parit; ſuperueniens ſternutatio,bonum.at partui auxiliaria lege in lib.de Superfœ.pag.22.nume.3. Et in lib.1.de morb.mul. pag. 109.nume.103.plura habemus medicamenta partum accelerantia. Parienti igitur muliere, ſi in caput proceſſerit puer; caput primum foras prodit, deinde alia membra conſequuntur, poſtremus autem umbilicus. Ex umbilico autem ſecunda tenta eſt.poſthęc aquoſitas,& mucus ſanguinolentus tum à capite,tum à reliquo corpore ſecretus,præ uiolentia,& dolore,ac calore. atque hic ſtruit uiam purgationi à partu conſequenti.poſt exitum autem eius muci cruenti,purgatio fit.& tum mammæ,tum reliqua membra,quæ humidiora ſunt mulieribus rumpuntur,minime quidem in primo partu: poſtea uerò prout plures pariunt,ita amplius rumpuntur, euacuatis uenis præ partus purgatione.hæc in l. de nat. pue.nu.43.in l.autem de ſuperfœ.nu.2. ſi cui exeat ſecunda,priuſquam puer foras procedere incipiat ægre parit, & magis adhuc periculosè ſi caput non procedat.ſi uerò alicui unà cum ſecunda puer foras exierit,& ad ſtomachum.l. os uteri progreſſus rupta ſecūda emerſerit;magis facile parit: itemque ſi puer quidē foras prodit,ſecūda uerò adhęſerit,& ſe ipſam retrahit,atque iſthic manet. at ſi uerò fœtus mortuus eſt in utero,quo pacto cognoſcatur, atque extrahatur lege in eodē lib.n.6. et in lib.1.de morb. mul.n.109.uerū quo tēpore pariāt mulieres ſic ſcriptum eſt in l.de Septim.par.pag.20.n.6. cōceptus, & abortus,& partus mulieribus in eo tēpore,in quo ēt morbi,& ſanitas, & mors oībus hominibus fiunt: hęc uerò omnia partim ſecundū dies,partim ſecūdū mēſes,partim ſecūdū dierū quadragenarios, partim ſecundum annum ſignificationē ſui prębēt:in omnibus.n.iſtis tēporibus inſunt ad nnumquęque & utilia multa,& hoſtilia multa.poſt partū uerò ſi mulier febricitauerit;iudicationes fiūt à partu, quouis die pepererit ut ſcriptū eſt in l.prog.com.3.par. 10. Et ſi purgamenta plura fiant, & unde contingant lege in l.1.de mor.mul.n.68.& hæc ſi ualde nigra, & bilioſa ſint n.43.ſed ſi ex partu non purgetur,quomodo cognoſcas ac cures,ſcriptum eſt nu.51.& in l.de natu.mul.n.8.uerum quæ poſt partum coguntur, multa medico indicant præſagia, quantum ad mulierē, et ad puerum pertinent, quemadmodum legitur in l.de Coa.præ.nu.3.hoc eſt. poſt partū moleſtias ex albis mordacibus,ſalſuginoſa in uterū geſtātibus ſignificāt.Et ibidē.ex partubus torpefactoriæ exolutiones difficiles quidē cōtingunt,& mentē emouentes,nō tamē pernicioſe.& in l.de Septim.par.ſeptimeſtres partus plurimi pereūt, & pauci ſuperſtites manēt.& n.2.octonos mēſes difficillime uteros ferre ſcriptū eſt.& nu.3. abortus plurimos primis quadraginta diebus fieri.& n.4.octauū menſem mancū, aut cœcū gerentibus difficiliorem:eiuſmodi autem fętus plerunque eſſe ſuperſtites, cæteros non itē. Et nu.5.nouimeſtres partus qui ſuperuiuant,& qui nō: decimeſtres maxime educentur. & in lib. de Carn. pag.20.n.22.puer ſeptimeſtri partu natus pro ratione natus eſt,& uiuit, & rationem talis babet, et numerū ad hebdomadas, ac ſeptenatium exactum. octimeſtris autem natus ullus nunquam uixit, nouē uerò menſium & decem dierum partus fit, & uiuit, & habet ad hebdomadas numerum exactum: quatuor enim denarii hebdomadum dies ſunt ducenti, & octoginta.in denarium autem hebdomadum ſeptuaginta dies incurrunt.habēt autē & ſeptimeſtres partus tres denarios ſine decadas hebdomadum, & unaquaque decade ſeptuaginta dies.tres uerò hebdomadum decades ex toto ſunt dies ducenti,ac decem.Et in l.de Coa.præ.nu.3.quæ ex partu, ac fœtus corruptione multa repente concitata ſupprimuntur,difficilia ſunt.rigor his infeſtus eſt,& alui turbatio,tum aliàs,tum ſi præcordium doleant. Et ibidē. quibus ex partu prodeunt alba,his uerò ſuppreſsis, cum febre ſurditas,& dolor acutus ad latus fit.mente mouentur.& pernicioſe habent.

Pauores contingunt paruis,& recens natis puerulis,ut ſcriptum eſt in l.3. aph.24.

Pecten.

Dolet pecten, diſtenditur, rumpitur, & alia patitur. dolet cum ueſica laborat: etenim dicit Hip. in lib.4.aphoriſ.80.ſi ſanguinem mingant,aut grumos, uel ſtillicidium urinæ habeant,& dolor in imū incidat uentrem,& fœmē; circa ueſicam labor eſt. dolet etiam mulieres præ fluxu aquoſo. unde in lib.2.de morb. mulie.pag.120.nume. 76. ſi pecten præ fluxu aquoſo doleat; uiticis ſemen cum melle terito, & in cataplaſmate pectini probè adhibeto. Diſtenditur autem,ut recitat Hippoc.in lib. 4.de mor.pop.nu.12. his uerbis. Zoili fabri pulſus tremuli, tardi: urina,& alui ſeceſſus moderatè decolor:pectinis diſtētio utrinq; in directū,uſque ad umbilicum, cū febre acuta,cibus auerſans, ſiticuloſus.

Et in l.2.ſect.3. Scopo ex mucoſis, bilioſis, & faucium inflammatione, malo uictu uſo aluus ſupreſſa eſt, & febris acuta facta, & lingua florida, & uigil ſine ſomno. pectinis intentio fortiter, æqualiter paulatim ad infernam partem in dexteris. ſpiritus ſubdenſus, præcordia dolebat, & reſpirans, & conuertebatur. Et in lib.6.de morb.popu.ſect.2.in Perintho geniture ſimilis urina talis, quæ eſſet iudicatoria, etiam pectinis affectionem: nam huiuſmodi urinæ talia ſanant. Rumpitur quoque pecten: nam legitur in lib.2.de morb. popu. ſect.1. pectinum ruptiones, quæ quidem circa pubem fiunt, ut plurimum ſtatim ſunt innoxiæ. quæ uerò paululum circa umbilicum dextra parte, hæ doloroſæ ſunt, & anxioſæ, & ſtercoris uomitum inducunt.

Pectus.

In pectore fiunt dolores, morſus, ſuppurationes, carcinoma, ruptio, corruptio, ulceratio, conuulſio, ſtrepitus: uritur præterea pectus, percutitur, bilem generat, atque alia huiuſmodi ſuſtinet affectiones. Pectoris autem dolor fit, quandoque à rebus frigidis, ueluti ab aquilone, uel ab aqua frigida. etenim dicit Hip. in lib.3.aphor.5. ſi aquilonia fuerit tempeſtas; tuſſes, fauces, coſtarum dolores, & pectoris. Et in lib. de Humi.uſu.nu.4. pectus frigida.ſ. aqua magis agrauatur. Et in lib.5.aphor.24. frigida qualis nix, & glacies pectori inimica, tuſſes mouent, & ſanguinem, & deſtillationes. Et in lib.3.aphor.17. aquiloniæ conſtitutiones, ſi pectus dolor aliquis obſederit; dolorem augent. Et in eodem lib. nu.23. hyeme morbi laterales, pulmonis inflammationes, grauedines, raucedines, tuſſes, dolores pectoris, & laterum, atque lumborum. quid uerò præſagii capiatur ex pectoris dolore, ſcriptum eſt in li. de Coa. præno.nu.3. ubi legitur. in pectus firmatus dolor cũ torpore malus. hi ſi inſuper febriant, acute ardentes moriuntur. Et ibidem. ad pectus, & ad aluum dolor progreſſus concitatus ex anginoſis citra notas attenuatis pus egerere facit: aliàs autem eius, qui exoluitur, tale eſt. Et ibidem nume.2.in pectoris, ac dorſi dolore mictio cruenta ſuppreſſa pernicioſa eſt. Et ibidem. in pectoris dolore febriculoſo, aluus turbata, torpida, nigrorum egeſtionum ſigna ſunt. Et in lib.de Iudica.pag.160.nume. 10. quicunque inſaniunt ſua ſponte liberati ex morbis, his inſaniam ſoluit dolor ad pedes progreſſus, aut ad pectus, aut tuſsis uehemens oborta. ſi uerò horum nihil fiat; inſania ſoluta, oculi priuatio contingit. Et in lib.7. de morb.popu.nume.27. Simonis uxoris in partu concuſſæ dolor circa pectus, & latus, tuſsis, febres, excreationes purulentę, tabes ad ſex menſes, febres, & alui profluuia ſemper. ad finem febres ceſſauerũt. poſt ceſſationem ſubſtitit aluus, & poſt ſeptem dies mortua eſt. Et in eodem lib.nu.2. ſub ultimum tempus dolor pectoris deglutienti potum, & manus in pectore. cuminum, & ouum abſorbenti ſedatus eſt: linguæ raritas profuit. Et in lib.1.de morb.pag.61. nu.10. quicunque dolorem aliquem habent, uel in pectore, uel in dorſo; hæc omnia habent, ex his quidem, quæ in corpore inſunt, à bile, & pituita: ab externis uerò ab aere inſito calori ammixto, ſed & à laboribus, ac uulneribus. De morſu pectoris ſic legitur in l.de Coa.præn.nu.1. circa pectus morſus, & amaritudo in his, qbus bilioſa alui egeſtio, malũ eſt.

De ſuppuratione uerò pectoris ſic ſcriptum eſt in lib.1.de morb.nume.3.in pectoris ſuppuratione ex peripneumonia, ac pleuritide tranſitus fit. & in l. de natu. homi.pag.11. nume.24. quibuſcunque in pectus fluxio contigerit; ſuppurati fiunt, nimirum purgatione aclivi exiſtente, & multo tempore in pectore immorans putreſcit, & purulenta redditur, & in lib.de Coac.præno.nu.1. pectore plerunque ſuppurati fiunt, qui ex lethargicis ſeruantur. & in l. 2. prædic.pag.172.nu.14. qui ex ſanguinis eruptione, pectore ſuppurati fiunt, & uiri, & mulieres, & uirgines; non minus euadunt. uerùm ſignis omnibus, tum ſuppuratis, tum tabeſcentium collectis, & ſuperſtitem futurum & periturum prædicere oportet. maxime uerò euadunt ex ſanguinis ruptione hi, quibus dolores ſunt atrabiliarii, & in dorſo, & in pectore, & qui poſt eruptionem minus dolent: nam & tuſſes non ualde inſuper accedunt, & febres pleræque perſeuerant, ſitim facile ferentes. at reuerſiones eruptionis ſanguinis maxime fiunt his, ſi non abſceſſus ſuccedant. optimi uerò ſunt abſceſſus ſanguinolentiſsimi. quibus autem in pectoribus dolores inſunt, & per tempus attenuantur, & tuſsiunt, ac difficulter ſpirant, neque febribus inſuper corripientibus, neque ſuppurationibus ſuccedentibus eos interrogare oportet, cum tuſsiant, & difficulter ſpirent, an & compactum quiddam, & modicum odorem habens tuſsiendo reiiciant. & nu. 12. eiuſdem lib. hæc ſcribit. De tabeſcentibus quò ad ſputum, ac tuſsim attinet eadem dico, quæ de pectore ſuppuratis ſcripſi. oportet enim eum, qui probe liberari uolet, facile ſputum per tuſsim reiicere, & id eſſe albũ, & æquale, & eiuſdem coloris, & ab inflammatione alienum. quod uerò à capite defluxit; ad nares conuerti: febrem autem non inuadere, ut ne à cœnis prohibeatur, neque ſitiat. uenter autem egerat quotidie, & id, quod egerit, ſit durum; copia pro ratione ciborum ingeſtorum. hominem uerò quamminime tenuem eſſe oportet. pectus autem laudare conuenit quadrangulum, & hirſutum, & os ipſius paruum ſit, & robuſte carnoſum: quicunque hæc omnia habuerit, maxime ſuperſtes erit. qui uerò nihil horum habet, interitui proximus. quicunque uerò pectore ſuppurati facti fuerint, dum iuuenes ſunt, ex humorum illapſu, aut fiſtula, aut alio quopiam huiuſcemodi, aut ex abſceſſus recurſu, hi non euadunt. pereunt autem homines hi ad autumnum. ſed & ex aliis morbis longis plerique ad hoc tempus maxime moriuntur. Et in lib. de inter.affec.pag.84.nu.3. docet curationem, & inquit. ſi pectore ſuppuratus fiat; eadem quæ etiam prius faciat. ſi uerò ſanus fiat; ab his cibis, ac potibus abſtinere oportet, ab acidis, & acribus, & ſalſis, & pinguibus, à labore item, ac iiſdem, à quibus prior abſtineat. hæc ſi fecerit; celerrime à morbo liberabitur. ſi uerò quid horum non fecerit; rurſus reuerſo morbo, periclitabitur, & morbus prior erit: nam multi rupto pulmone uitam degũt, donec moriantur. hunc ſi non ſtatim quis curet; recidiuante morbo poſtea non babueris, quo prodeſſe poſsis, niſi hæc feceris. lacte bubulo caleſactum, in pectore, & dorſo urito: ſi enim uſtio ſucceſſerit; proderis. morbus autem hic ex iiſdem delictis fit, ex quibus etiam prior. & in eodem lib. nu.25. facti ſunt autem, & multi pectore ſuppurati, tuberculis obortis.

obortis. hæc igitur in principio ad morbum conſequuntur. tuſsis ſicca, & fauces exaſperari uidentur: & rigor ac ſebris ſuccedit, & erecta ceruice ſpiratio & corpus intumeſcit, & pedes tument, & ungues cõtrahuntur, & donec quidem in ſuperno uentre fuerit aqua intercus; adeſt dolor acutus: poſtquàm autem ad infernum uentrem uenerit: melius habere ſibi uidetur. poſtea progreſſu tẽporis patitur, qualia prius impleto uentre. quandoque etiam ad latus intumeſcit, & indicat ubi ſecare oportet. ſi uerò nõ indicet: multa calida lauato, & humeris apprehenſum concutito: & deinde in utro latere magis fluctuet, audito. quo intellecto, coſtam tertiam ab ultima uſque ad os ſecato. deinde cum terebra caua ultrà perforato. & modum perforandi ibi lege. De rubore pectoris ſic legitur in lib. de Coac. præno. nume. 3. qui in peripneumoniis ſiccis pauca concocta educunt, horrenda res eſt, rubores in pectoribus ſublati, talibus pernicioſi ſunt.

Carcinoma porrò pectoris memorat Hipp. in lib. 5. de morb. popul. nume. 36. Et inquit. mulieri carcinoma obortum eſt circa pectus, & per mammam fluebat ſanies ſubcruenta: obturata uerò fluxione, mortua eſt.

De ruptione uerò agitur in l. 2. de morb. pag. 70. n. 60. ſic. ſi pectus, aut dorſum fuerit ruptum; dolores tenet pectus, ac dorſum perpetuo, & calor aliàs, atq; aliàs corripit; & ſaliuam ſubcruentam tuſsiendo reiicit, & uelut pilus cruentus per ſaliuam traſcurrit. atque hæc maxime patitur; ſi manibus quid laborarit, aut in currum, ат equum inſcenderit. hunc ante, & retro urito ex partibus utroque loco, & ſic ſanus euadit. cæterum per annum a labore ſe contineat, & ab uſtura, pinguefaciendo corpori ſtudeat. Et in lib. de Affect. pag. 85. n. 9. ſi pectus, & dorſum dirupta fuerint, (dirumpuntur autem maxime à labore) æger hæc patitur. Tuſsis obtinet acuta, & ſaliuam expuit aliquando ſubcruentam, & rigor & ſebris plerunq; corripit: & in pectore, & in dorſo dolor ineſt acutus, & in latere uelut lapis incumbere uidetur, & a dolore perpetuo pũgi, uelut ſiquis acu ſtimulet. Huic, cũ ſic habuerit; ſtatim lacte in potu dato, pectus, & dorſum inurito. & ſic ſanus celerrimè erit. de cætero uerò quietam maximè corpori uitam degat: ſiquidẽ. n. laborauit, & aut currum, aut equum aſcenderit, aut humeros oneri ſubdiderit; periclitabitur, ne rurſus morbus recidiuam faciat. Et, ſi hoc cõtingat; periculum eſt, ut corrumpatur: morbus enim reuerſus magis premit, quàm ab initio. ſi uerò non fuerit uſtus; iiſdem ipſum curato, quibus & ſuppuratum, ſorbitionibus, & potibus, & cibis. In ſumma uerò quietem agat, & commodis cibis alatur: ſi enim ſic tractatus fuerit, celerrimè ſanus erit. Morbus autẽ grauis eſt.

Pectus præterea aliquando ab humoribus, & a pure uulneratur, & quo modo lege in l. 1. de mor. pag. 61. num. 11.

De pectoris corruptione agitur in l. de Morb. ſac. pag. 58. n. 7. hoc pacto. Si ad cor è capite progreſſum fecerit defluxus; palpitatio apprehendit, & & anhelationes, & pectora corrumpuntur, aliqui uerò etiam incurui fiunt: cum enim deſcenderit pituita frigida ad pulmonem, aut ad cor; perfrigeratur ſanguis. uenæ autem perfrigeratæ, ad pulmonem, & cor aſsiliunt, & cor palpitat.

Pectoris porrò conuulſi mentionem facit Hip. in in l. 2. de mor. pag. 69. n. 52. & inquit. Si ambo ſcilicet pectus, & dorſum conuulſa fuerint; tuſsis emergit, & ſaliua craſſa, ac alba apparet, & dolor acutus adeſt ad pectus, & ſub ſcapulas, ac latus: & odor detinet, & rubicundis tibiis circulis impletur, & pruritum habet, & non ſuſtinet neque ſedere, neque iacere, neque ſtare: ſed ægrè afficitur, ac uiribus deficit. hic quarta die maxime moritur. ſi uerò hanc effugerit; ſpes neque ſic multa
ſupereſt; uerũ periclitatur & in ſeptima. quòd, ſi & hanc effugiat; ſanus euadit. curationem uerò proſequitur, quam tu lege.

In pectus percuſſus eſt a catapulta Tychon, & paulò poſt riſus erat circa ipſum tumultuoſus. uidebatur autem mihi medicus eximens lignũ, reliquiſſe aliquid de ſpiculo in ſepto tranſuerſo. at lege hiſtoriam. is conuulſus obiit.

In pectore fiunt ſtrepitus, de quibus ſic ſcriptum eſt in l. de Coa. præno. n. 3. In pectore pleuriticis ſtrepitus ſputi multus & facies triſtis, & oculus morbi regii colore infectus, ac caliginoſus; hi pereunt.

At pectoribus bilem generantibus qualis hominis ſit natura hoc arguit modo Hippoc. in lib. 2. de mor. pop. ſect. 6. Quorũ pectora bilem generant, balbi, furioſi, & calui ſunt. quicũque horum ex natiuitate, etiam ſtrabones, hi imprudentes ſunt, aut calculoſi, aut inſanientes.

Pedes.

In pedibus, ac manibus tenuiſsimę, ac denſiſsimę, & plures uenę ſunt. nerui item tenuiſsimi, ac denſiſsimi, & plurimi, & oſſa magnitudine minima, atque hæc maximè in digitis manuum, ac pedum exiſtunt. ſic ſcriptum eſt in l. de natu. puc. pag. 16. n. 16. ad pedem uerò tibia iuxta malleolos articulum habet, & alium infra malleolos. Et in pedibus articuli multi, quemadmodum & in manibus ſunt: quot enim oſſa, tot ſunt articuli. & in digitis pedum eodem numero ſunt, ac pari modo habent. hæc ſcribũtur in l. de loc. in hom. pag. 31. n. 14.

Verum pedes tenet dolor, marcor, calor, frigus, diſtentiones, ulceratio digitorum, luxatio, fractio, tumores, & id generis. De dolore autem leguntur hæc prog. in l. de Iudic. pag. 160. n. 10. quicunque ſua ſpõte inſaniunt, liberati ex morbis, his inſaniam ſoluit, dolor ad pedes progreſſus, aut ad pectus, aut tuſsis uehemens oborta. ſi uerò horum nihil fiat; inſania ſoluta, oculi priuatio contingit. & n. 11. qui ab alui profluuio multo tempore detinentur unà cum tuſsi non liberantur, ſi non dolores uehementes in pedibus inciderint. ſed quemadmodum dolor pedis inſaniam ſoluit, & alui profluuium, ſic contrà ſebrem inducit. Legitur enim in lib. 1. de morb. popu. ſect. 3. Aegro. 9. Critoni erectè obambulanti, pedis dolor fortis a magno digito cępit. decubuit eadem die horridus, anxius, parum ſubcaleſcens, nocte diſsipuit. ſecunda die tumor laxus per totum pedem, & circa malleolum ſubrubens cum diſtentione. puſtulæ nigræ: ſebris acuta: inſaniit. ab aluo uerò mera, bilioſa, ſatis multa prodibant. mortuus eſt altera ab initio die. & in l. de Coa. præ. n. 1. conuulſio in ſebre manuum, ac pedum dolores, maligni ſunt. malignus eſt & doloris ex femore progreſſus.

De pedis marcore ſcribitur hæc hiſtoria in l. 5. de mor. pop. n. 18. ſeruæ Ariſtionis pes ſua ſponte marcore

core corruptus obtorpuit iuxta medium pedis intrinſecus ex obliquo: & oſſa putrida facta abſceſſerunt, & prodibant paulatim fiſtuloſa, & uentris profluuium ſuccedebat, & mortua eſt.

Pedes præterea occupat calor, & frigus, de quibus plura narrantur. nam legitur in l.4. de morb. popul. n.28. Demarati uxor, pedes etiam in horroribus calidi: ſiue ad ſuppurationem, ſiue non, tendebat, periit. & in lib.6. de morb. popul. ſect.2. quibus ſplen deorſum uergit, pedes, & manus, & genua calida ſunt: naſus, & aures ſemper frigidi: num propter hoc quod tenuis ſanguis? num & natura talem hi habent? & in l. de uict. ratio. in morb. acut. pag. 157. n. 42. à pedibus arguit, quando alimentum ſit febrienti exhibendum, & inquit. Cum frigidi ſunt pedes ſcilicet in febribus; neque potum, neque ſorbitionem, neque aliud quidquàm eiuſmodi dato. uerum maximum hoc eſſe ducito, ut expectes donec ualde fuerint calfacti: deinde ſic id quod conducit, exhibe: plerunque enim futuræ exacerbationis febris ſignum eſt pedum frigiditas. ſi uerò in tali tempore exhibueris; morbum non parum augebis. cum autem febris deſinit; uice uerſa pedes reliquo corpore calidiores ſunt. augetur enim frigefaciens pedes accenſam ex thorace ad caput flammam remittens. uniuerſo autem calore aceruatim ſurſum concurrente, & ad caput exhalãte, merito pedes frigidi fiunt, ut qui excarnes & neruoſi natura exiſtunt. inſuper autem etiam cum longè a calidiſsimis locis abſint perſrigerãtur, calore ad thoracem coaceruato. & rurſus iuxta proportionem cum febris ſoluitur, & in tenues partes. dirimitur, ad pedes calor deſcendit. hoc igitur tempore, & caput & thorax perfrigeratur: qua de cauſa ſorbitio exhibenda eſt. præterea & in li. prog. pag. 166. un.3. hanc prænotionem è caliditate pedum ſumit. ſi nudos quoque pedes habere cõperiatur, nec admodum calidos: & manus, & collum, ac crura inæqualiter diſiecta, ac nuda, malum eſt: anxietatem enim ſignificat. Et in l. de Inter. affect. n. 18. in renũ morbo a bile, & pituita orto, pedes, & tibiæ ſemper frigent. At in l. de Humi. uſu. pag. 54. n. 2. declarat quantum malum adſerat calidæ nimium uſus, dum legitur. iam uerò & pedes deciderunt perfrigerati ex calidę perfuſione. ſed his corpus perfuſi iudex eſt, ſimiliter etiam frigidæ. Et in l. de uirg. mor. pag. 92. n. 2. a torpore pedes ad iter faciendum impotentes fiunt, donec ſanguis ad ſe ipſum reuertatur. reuertitur autem celerrime, cum ſteterit in aqua frigida, quæ ultra malleolos madefaciat. atque hic quidem torpor facile cedit: cito enim propter uenarum rectitudinem refluit.

Rubores quoque in pedibus iudicatorii ſunt: etenim legitur in l. de Coa. præno. n.1. rubores in manibus, ac pedibus pernicioſi. Et n.2. febres intermittentes, uerum inæqualiter caleſcentes aluo inflata pauca egerente in his poſt iudicatione lumborum dolore ſecuto alui erumpunt. at amburentes ad manum torpidæ, ſiticuloſæ, anxioſæ, in his aluo ſuppreſſa grauati exoluuntur. quandoque uerò & rubicundæ in pedibus ambuſtiones eadem ſignificant.

Verum ad tumores pedum tranſeamus. ſcriptum eſt in l.2. prædic. pag. 144. n. 42. quibus partes ſub oculis uehementer attolluntur; eos magnos habere lienes comperies. ſi uerò etiam in pedibus tumores acceſſerint aquam etiam habere uidebuntur. uerum & uentrem, & lumbos inſpicere oportet. Et in l. de ulce. n.15. in pedibus tumores & ſponte & non ſua ſponte, in quibus neque tumores, neque inflammatio à cataplaſmate ſedatur, unde & eorum curatio. Et in l.7. de mor. popul. n.6. recitat hiſtoriam de prægnante, cui circa quartum, aut quintum menſem tumores circa pedes aquoſi fiebãt, & oculorũ cauę partes intumeſcebant: & totum corpus in tumorem eleuatum erat, uelut in pituita alba affectis, tuſsis ſicca, rectæ ceruicis ſpiratio, atque alia ſymptomata, quæ ibi lege. at cũ fabis melle amixto, & eclegmate melliſuſa eſſet & ęthiopicũ in cuminum in uino bibiſſet, melius habuit. poſtea tuſsiendo eduxit, multa maturata, pituitoſa, alba. & ſpiratio illa ceſſauit.

Ad pedum autem diſtentiones ſcribuntur in l. de coa. præ. n. 3. hæc. ad pedes & ad lumbos diſtentiones ex menſibus ſuppurationem inducunt: itemque ea, quæ de aluo uiſcoſa graueolẽtia dolore prodeũt,

De pedis digiti ulceratione hęc narrãtur in l.7. de mor. popul. n.53. Ariſtoni ulcerato pedis digito, & cum febre loquelæ obſcuritas. carcinoma adſcendit uſque ad genu. periit. erat autem nigrum, ſubaridum, graueolens.

Præterea pedis luxationem lege in l. de Arti. & in pede magni digiti infra luxationem. in l.5. de morb. popu. n.29. Et pedum, ac genuum ſitus in curatione qualis eſſe debeat in l. de Chirur. offi. n.2. Pedis tãdem oſsium fractorum curationem uide in l. de fracturis, atque de articulis: ibique comperies, quòd pedum fracturæ propter neglectum decubitum perfecte curari nequeunt.

Perdicis, galli, & turturis caro columbarum carne humidior eſt; ut legitur in l.2. de Diæ. n.10.

Perfrigeratio.

Perfrigeratio ſiue toto corpori contingat, ſiue parti, in morbis acutis ſemper eſt malum; atq; eo magis ſi cum aliis copuletur ſymptomatibus nõ bonis. De pfrigeratione igitur ad hũc modum ſcriptum eſt in l. de Coa. præ. pag. 175. n.1. qui ex rigore perfrigerãtur, caput, ac collum dolentes, uoce deſtituti, inſuper exudantes, poſtquàm ſe recollegerint, moriuntur. Et moleſte ferre morbum cum perfrigeratione peſsimum eſt. Ex, perfrigeratione timor, et triſtitia præter rationem, in conuulſionem finit. Et, ex perfrigeratione urinas intercipi peſsimum eſt. Et, ſoporoſi rigores aliquatenus pernicioſi, & flammeus in facie color, cum ſudore in his malignus eſt. in his frigiditas poſteriorum partium conuulſionem acceſsit. Et, anxietudines in diebus iudicatoriis, ſi in his ſine ſudore perfrigerentur: & omnes qui ſine ſudorę perfrigerantur citra iudicationem male habent. Et, qui ex rigoribus, paruis ſudoribus perfrigerantur, malum. Et, qui ex perfrigeratione ſudoroſa cito recaleſcunt, malum. Et, qui cum perfrigerationibus non ſine febre ſuperne exudant, moleſte ferentes, & phrenitici in acuto morbo pernicioſe habent. Et, conuulſoriæ etiam uidentur colli, ac dorſi perfrigerationes, imo etiam totius corporis. in his inictiones periculoſæ ſunt. Et, phrenitici cum perfrigeratione ſalíuam fundentes, uomitum nigrum indicant. Et, anxietiones cum uigiliis, & anxietudine repentina, ſanguinem fundunt, tum alàs, tum ſi quid etiam antea profluxerit. num & qui modice perfrigerati poſtea horruerunt?

ſunt? Et, in morbo acuto externas partes perfrigerari, internas autem ardere, & ſitire, malum eſt. Et qui ex febribus ardentibus aliquantulum perfrigerantibus, cum egeſtionibus alui aquoſis, ac bilioſis laborant, oculis malum eſt, tum aliàs, tum ſi ſtupidi fiant. Et, ſoporoſi ab initio exudantes, urinis concoctis ardentes, uerum citra iudicationem perfrigeſcentes, & breui rurſus ardentes, torpidi, ſoporoſi, conuulſi perniciosè habent. Et, ſomni ſoporoſi, & perfrigerationes, pernicioſi ſunt. Et n. 2. eiuſdem lib. urinæ in abſceſsibus retro aures cito, & modice matureſcentes, malæ ſunt. & ſic perfrigerari, malum eſt. Et, perfrigerationes ex ſanguinis ruptionibus in diebus iudicatoriis uehementes peſsimæ ſunt. Et, affectiones quæ quinta die ſanguinem large fundunt, ſexta inſuper riguerunt, ſeptima perfrigeratæ fuerunt, & repente calefactę in his alui male afficiuntur. Et n. 3. eiuſdem li. in perfrigeratione torpida ſanguinis detractio mala eſt. ſed L. Frigiditas, & Rigor.

Peripneumonia.

Peripneumonia eſt pulmonis inflammatio: atque eſt morbus acutus: nam legitur in l. 1. de morb. n. 3. febris ardẽs, phrenitis, peripneumonia, angina, uua pleuritis cito decernunt. & cum morbus ſit acutus eſt periculoſus.

Peripneumonia uerò alia eſt uera, alia non uera. De non uera legitur hiſtoria in l. 5. de mor. popu. n. 6. atq; ea eſt. in Lariſſa Hippoſtenes peripneumonia apprehenſus eſſe medicis uidebatur: erat autem nequaquam. uerum principio luctans in duro loco cecidit ſupinus, aduerſario ipſi illapſo, & lauatus eſt frigida, & cœnauit, & grauior factus eſſe ſibi uidebatur. ſequenti autẽ die febricitauit, & tuſsis apprehendit ſiccior, & ſpiritus denſus. quinta die cruentum excreauit, non multum, & delyrare incipiebat. quando tuſsiebat, dolebat pectus, & dorſum. ſexta autem ubi ſternutaſſet; ſanguis fluxit è naribus, quatuor heminarum menſura. ad ueſperam neque loquebatur, neq; ſentiebat, quid fieret, nec quid diceretur. undecima mortuus eſt. per quinque uerò dies modò ſapiens erat, modò non. erat & ſine febre. ſputum autem nullum procedebat, neque ſtercorẽ habebat: non enim erat ſputum. & hæc de peripneumonia non uera.

At uerò quę uera eſt alia eſt, ſicca, alia humida. de humida ſic loquitur Hip. in l. 3. de morb. n. 5. morbi lethargi appellati ſtatus idem eſt, qui & peripneumonia: ſed multo tardior eſt morbus. patitur autem æger hæc. tuſsis & ſopor ipſum tenet, & ſaliuam liquidam, ac multã educit, & uehementer impotens eſt. & cum moriturus eſt; multum, atque id liquidum infra egerit. huic ualde exigua uitę ſpes eſt. attamen hoc curandum eſt, ut plurimum ſpuat, & calefiat, & à uino abſtineat. ſi uerò effugerit; ſuppuratus fit. Et n. 16. hæc patitur homo minimum diebus quatuordecim, ad ſummum una & uiginti. & per hoc tempus tuſsit uehementer, & unà cum tuſsi purgatur, primum ſaliua multa, & ſpumoſa. ſeptima uerò, & octaua die, ubi febris in uigore fuerit ſi humida ſit peripneumonia; craſsior prodierit: ſin minus; non. nona uerò, & decima cum uirore pallida ac ſubcruenta. duodecima autem uſque ad decimamquartam, multa, & purulenta. atque hoc in his contingit, quorum naturæ, & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus fortis eſt. quorum uerò & natura, & morbi conſtitutio ſicca eſt, in his minus. præterea ſicca peripneumonia eſt illa, quæ fit ſine ſputo, de qua infrà agetur.

Verũ à quibus cauſis peripneumonia fiat, & quomodo dicamus. ſcriptum eſt in l. 1. de mor. pag. 63. n. 24. peripneumonia fit, cum commota, ac calefacta pituita, ac bile pulmo præ caliditate traxerit in ſe ipſum de uicinis locis ad ea, quę iam ſunt in ipſo. & per caleſcit quidem totum corpus, ac dolorem exhibet, maxime autem dorſo, & coſtis, & humeris, ac ſpinæ nimirum ab his in ſe ipſum attrahens plurimam humiditatem. & ſuperreſiccantur hæ partes, & nimium caleſcunt. poſtquàm autem attraxit in ſe ipſum & tum bilis, tum pituita; ſedem in pulmone occupauit, putreſcit, ac ſuppuratur. & ſi quidem in diebus iudicatoriis putrefacta per ſputum reiecta fuerint, æger ſuperſtes euadit. ſi uerò & ea quæ ab initio aduenerunt ſuſceperit, & alia inſuper accedũt, ut plurimum moriuntur. ſi uerò ad dies perueniant duos, & uiginti, & febris remittat, & in his per ſputum purgati non fuerint; ſuppurati fiunt. fiunt autem maxime ex his, quibus, & pleuritis, & peripneumonia uehementiſsima exiſtit. fit autem & peripneumonia, & pleuritis ſine ſputo, ambæ ex eadem cauſa, & præ ſiccitate. ſiccant autem & calida, ubi nimium frigefaciunt. congelatur autem latus, & quæ ſunt in ipſo uenæ, & conuelluntur: & quantum in ipſo ineſt pituitæ, aut bilis, id à caliditate reſiccatur, & dolorem inducit, & a dolore febrem. Et in lib. de loc. in homi. pag. 31. n. 24. inquit. cum in pulmone fluxerit ex capite per guttur, & aortas appellatas appendentes partes pulmonis, pulmo tanquam natura rarus & ſiccus trahit in ſe humorem quantum eius capere poteſt, & ubi influxerit maior fit: & ubi quidem in totum fluxerit, extremitas eius maior reddita utrunque latus contingit, & peripneumoniam pulmonis appellatũ morbum, facit. cum uerò alterum tantum; pleuritis, id eſt, coſtalis morbus. Et n. 25. peripneumonia multo periculoſior eſt, et dolores multo fortiores ſunt, qui ad laterum mollitudinem, & ad clauiculas tendunt, & lingua multo uiridior, ac pallidior, & fauces præ fluxione dolent, & laſsitudo fortis occupat, & ſpiritus ſexta, aut ſeptima die corripit. hunc ſi non ſeptima die febris dimiſerit; moritur, aut ſuffocatur, aut utrunque. ſi uerò nona die, duabus diebus interpoſitis corripiat, ut plurimum etiã hic aut moritur, aut ſuppuratus euadit. ſi uerò duodecima die; ſuppuratus fit. ſi quarta, & decima, ſanus fit. & quicunque præ peripneumonia, aut pleuritide ſuppurati fiunt, non moriuntur, ſed ſani fiunt. Et nu. 26. ſuppurati ut plurimum fiunt, cum fluxus in idem, uelut in bile cõtingit; ſed in bile quidem multum defluit: &, ubi defluxit; ſedatur. ſuppuratis uerò minus defluit, et non ſedatur. fiunt etiam ſuppurati, cum minus excreant, quàm influit in pulmonẽ. hoc enim quod in pulmone conſiſtit, et quod influit, pus fit.

Signa porrò peripneumoniæ præter ea, quæ deſcripta ſunt, hæc leguntur in l. 2. de mor. pag. 68. n. 43. Febris detinet dies quatuordecim ut minimum, ad ſummum duos de uiginti: et per hos dies fortiter tuſsit: et primum quidem excreat ſaliuam craſſam, ac puram ſeptima, et octaua die. ſi uerò febris corripuerit nona, ac decima ſubdulcem, et purulentã, donec quatuordecim dies præterierint. et, ſi quidem

decima

decima quinta die pulmo reſiccatus fuerit, & tuſsiẽdo reiecerit; ſanus fit: ſin minus; duas de uiginti obſeruato: & ſi quidem in his diebus tuſsis ſedata fuerit; euadit: ſi non ſedata; interrogato ipſum, an ſaliua ipſi dulcior appareat: & ſi hoc confeſſus fuerit, morbus annum durabit: nã pulmo ſuppuratus fit. Et in l. 3. n. 16. febris acuta tenet, & ſpiritum frequentem, ac calidum reſpirat. & anxietas adeſt, & impotentia, & iactatio, & dolor ſub ſcapulas, & ad clauiculam, & ad mammam, & grauitas in pectore, quandoque etiam delyrium. quidam dolorem non ſentiunt, donec tuſsire inceperint. uerum hic morbus diuturnior, ac difficilior illo eſt ſaliuam tenuem, ac ſpumoſam primum ſpuit. lingua flaua eſt, uerum progreſſu temporis nigreſcit. ſi igitur in principio nigreſcat; citius morbus finitur: ſin poſterius; tardius. tandem uerò etiam rumpitur lingua, & ſi digitũ apponas, inhæret. at liberationem a morbo ſignificat lingua ſimiliter uelut in pleuritide. Et in l. de Affect. pag. 80. n. 9. in peripneumonia febris detinet, & tuſsis, & excreat primum pituitam craſſam, ac puram: ſeſta uerò & ſeptima ſubbilioſam, & ſubliuidam: octaua autem & nona ſubpurulentam. Et quoniam ex febre ardentẽ ad peripneumoniam fit tranſitus; es ponit Hip. in li. 2. de morb. n. 27. quomodo id fiat, & inquit. cum ſupernus uentriculus ſupercalefactus fuerit, in febre ardenti, attrahit in ſe ipſum, & fit uomitus. & ob hoc ipſum etiam es febre ardente, & es pleuritide ad peripneumoniam maxime morbi tranſmutãtur. ubi: n. ſupernus uentriculus ſupercalefactus fuerit; trahit in ſe ipſum, & ſuſcipit pulmo, & fit peripneumonia: & plerunque pereunt, nimirum debiles iam exiſtentes, & morbo alio nouo inſuper generato, dies tranſigere nequeuntes, donec ſputum in pulmone concoquatur. uerum ut plurimum pereunt præ debilitate: aliqui tamen euadunt.

Quibus autem contingat peripneumonia, & que anni tempore, legitur in l. 3. aph. 30. hoc modo. ætatem conſtantem agentibus aſthma, morbi laterales, pulmonis inſlammationes. Et in l. de die. iudic. n. 8. peripneumonia his contingit, quorum naturę, & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus forus eſt. Et in l. 1. de morb. n. 21. ſeniori pulmo rarior, ac cauior eſt, & arteriæ ampliores, & pus non diutius in uentriculo, & ulceribus moratur, & quicquid eius inſuper generatum eſt; hoc totum neceſſario ſurſum attrahitur a pulmone ad arterias, & ſtatim es puitur. in iuniore igitur, ut potè cum ſint affectiones uehementiores, & purgatio pro ſputi ratione non fiat, & febres acutiores & frequẽtiores fiunt, & dolores acuti incidunt, tum in ipſo affectionis loco, tum in reliquo corpore: nimirum cum uenæ ſint robuſtæ, ac ſanguine plenæ. ubi uerò hæ percaleſcunt; dolores ab ipſo tranſiliunt aliàs ad aliam corporis partem. ac hi quidem plerunque breui permutantur. ſenioribus uerò affectiones ſunt debiliores, & ſputum ab ipſis purgatur, & febres mitiores, ac paucę fiunt, & dolores adſunt quidem, uerum exiles. & ab huiuſmodi affectionibus, ne ſenes quidẽ penitus liberantur; ſed longo tempore afflicti pereunt. & aliquando pus ſpuunt, quandoque ſanguinem, quãdoque neutrum tandem cum his moriuntur. moriuntur autem hoc modo. cum ipſos morbus aliquis huic, quem antea habent, conſimilis apprehendit, ita ut & hunc habeant, & is, quem prius habent, uehementior fiat; & ut plurimum pereunt.

De anni tempore quo peripneumoniæ fiant, ſic ſcribitur in lib. 3. aph. 23. hyeme morbi laterales, & pulmonis inſlammationes. Et in l. de ae. aq. & loc. n. 28. peripneumonia fit poſt æſtatem pluuioſam, & auſtralem. Et ibidem. n. 12. in occidentalibus regionibus ab aquis lacuſtribus, & paluſtribus.

Signa porrò prognoſtica hæc ſcribuntur in li. de coa. prę. n. 3. & ſunt. quibus in peripneumonia nõnę craſſæ in principio, deinde ante quartum diem attenuantur, lethale eſt. Et ibidem. quibuſcunque autem ex peripneumonia abſceſſus circa aurem, aut ad infernas partes fiunt, & ſuppurantur, & fiſtulantur, hi ſuperſtites euadunt fiunt aũt his quibus & febris, & dolor affuerit, & ſputum pro ratione non prodierit, neque bilioſę alui egeſtiones ſolutuque faciles, ac meracæ fiunt, neque urinam craſſam ualde, & multam ſubſidentiam habẽt, & alia ſalutaria habuerint. fiunt autem ad infernas quidem partes his, quibus circa præcordia innflammatio fit: ad ſupernas uerò, quibus præcordium molle. & doloris exors fuerit, & ubi per tempus aliquod difficulter ſpirauerint, ac citra manifeſtam cauſam ceſſauerint. at abſceſſus ad crura in periculoſis inflãmationibus pulmonis, omnes quidem commodi ſunt. optimi autem ſputo purulento pro flauo fiente. non procedente uerò ſputo ſecundum rationem, neque urina bonam ſubſidentiam habente, periculum eſt claudum fore hominẽ, aut multum moleſtiarum es hibitura res eſt. ſi uerò recurrerint abſceſſus febre conſequente, & ſputa nõ procedente, periculum eſt ne moriatur, ac delyret. quicunque uerò peripneumonici non purgati ſunt iudicatoriis diebus, ſed mente moti quatuordecim dies effugerunt, eos periculum eſt ſuppuratos fieri. peripneumoniæ ex pleuritide tranſmutatæ, ſecuriores ſunt his quę ab initio fiunt. corpora exercitata, ac denſa citius a pleuriticis, a peripneumonicis morbis pereunt quàm non es ercitata. grauedines, & ſternutationes in morbis circa pulmonẽ, & anteceſſiſſe, & ſuccedere malum eſt. reliquis autem ſternutatio non incommoda eſt. peripneumonicis quibus lingua tota alba, ac aſpera fit, ambę pulmonis partes inflãmatæ ſunt. quibus uerò dimidium una iuxta quam apparet. & quibus ad unam clauiculam dolor fit, his ſuperna pulmonis ala unà ægrotat. quibus autem ad ambas clauiculas dolor fit, ambæ ſupernæ alę pulmonis ægrotant. quibus iuxta mediam coſtam media: quibus ad diſcriminationem, inferna. at totam unam partem dolentibus, omnia iuxta hanc partem dolẽt. ſi quidem igitur aortę appellatæ, utrinque appendẽtes pulmonis partes ualde inflammatæ ſunt, ut ad latus aſsideant, hac corporis parte reſoluuntur, & liuores foris circa coſtam habent. hos autem ueteres ictos ſiue ſyderatos uocabant. ſi uerò non ualde inflãmatæ ſunt, ut non aſsideant: dolor quidem fit per totum, non tamen reſoluuntur, neque liuores habent. quibus uerò totus pulmo inflammatus fuerit, una cũ corde, ut collatus allabatur, hi toti reſoluuntur, & iacet æger frigidus, ſenſus exors moriturq́; ſecũda, aut tertia. ſi uerò etiam ſine corde contigerit, minus diu uiuunt. quidam autem etiam ſeruãtur. Et in lib. prænot. nume. 4. in peripneumonia floccos de ueſtibus euellere, aut paleas è pariete detrahere, lethale.

At uerò in lib. 6. aphoriſ. 16. a pleuritide, & peripneumonia occupato, alui profluuium accedens, eſt malum. Et in lib. 1. de morb. num. 3. ſi peripneumonia mulierem fœtum in utero babentem corripiat, neceſſariò interimit. Et in lib. 7. aph. 11. peripneumonia ex pleuritide malum. Et ibidem. ex peripneumonia phrenitis, malum. Et in lib. 3. de mor. nu. 16. in peripneumonia ſi ſaliua inſuauis ſit, ſtatus morbi lethalis eſt. Et iu lib. de Coa. præuo. nu. 4. peripneumonicis pernicioſa eſt urina, quæ in principio quidem cocta eſt, poſt quartum uerò diem attenuatur. Et nu. 3. eiuſdem lib. in peripneumonicis, ac pleuriticis erectum ſedere uelle, peſsimum: malum, in acutis. Et in l. præno. nu. 4. in peripneumonia, manus ante faciem ferri, & fruſtra uenari, lethale. Et in l. de Coac. præno. nu. 3. peripneumoniæ ex pleuritide tranſmutatæ ſecuriores ſunt his, quæ ab initio fiunt. Et ibidem. qui iu peripneumoniis ſiccis pauca concocta educunt, horrenda res eſt. Et, in peripneumoniis ſiccis in pectoribus rubores ſubleuati, iis qui pauca concocta educunt, pernicioſi. Et ibidē, ex peripneumonicis ſuppurationibus ſeniores magis pereunt, ex reliquis iuniores. quemadmodum ex febre ardente, & pleuritide in peripneumoniam fit tranſitus; ſic peripneumonia lu ſuppurationem. & idcirco ſcriptum eſt in l. 1. de mor. nu. 10. ſi peripneumonia correptus iu iudicatoriis diebus nō purgetur, ſed relinquatur in pulmone ſputum, ac pituita; ſuppuratus fit.

Sed tempus eſt, ut curationem aggrediamur. Scriptum eſt in lib. de Affec. pag. 80. nu. 9. huic, ſi quidē dolor adeſt, aut dorſi, aut laterum; dandum eſt medicamentum, quod in pleuritide ad lateris dolorem in medicamentario lib. ſcriptum eſt. per potus autem, & ſorbitiones, & ueutris ſubductionem, ac friges factionem, eadem curatio adhibeatur, quę in pleuritide. quò uerò ſputum, & pus & pulmone repurgetur; danda ſunt pharmaca iu potu, quibus pulmo humectatur, & pus ſurſum purgatur. fit autem hic morbus, cum pituita aceruatim ex capite ad pulmonem fluxerit. aliquantulum etiam ex pleuritide in peripneumoniam fit tranſitus.

At de peripneumonia ſiccą ſic loquitur Hip. in lib. 3. de mor. nume. 26. peripneumonia fit cum pulmo etiam ipſe ſupereſiccatus fuerit, & quantum in ipſo ineſt bilis, aut pituitæ, neque putrefacit æqualiter, neque per ſputum reddit; & quantum in ipſum eſt humiditatis, aut à potu, aut à ſorbitione, aut à uicinis locis: boc totum exurit præ nimia ſiccitate, & caliditate. huic potiones bibere conducit, à quibus pulmo bumectatur, ac ſputum reiicit: ſi enim ſputum non reiecerit, & durior ſit, & coareſcit, & hominem perimit. Et iu l. 2. nu. 43. huic primis diebus uinum dare conuenit dulce, album, aquoſum, paulatim frequenter bibendum. ſorbeat etiam ptiſane ſuccū melle ammixto ter in die; donec dies decem, & octo prætericrint, & febris deſiuerit. periclitatur autem maxime iu ſeptem, aut quatuordecim. poſtquam autem decem, & octo dies trāſgreſſus fuerit, non amplius moritur, ſed pus ſpuit, & pectus dolet, & tuſsit. cum ſic habuerit; ieiunus cū ſaluia uini illam portionem bibat, & leguminis freſi decoctum ſorbeat, adipe multo ammixto, ſi non calor fuerit. ſi uerò fuerit; ne ſorbeat, ſed cibis utatur ſalſis, ac pinguibus, & marinis potius quàm carnibus, & ſi pro ratione purgari tibi uiſus fuerit in os infundito, ac fomenta adhibeto. ſi quidem craſſum fuerit pus; fomenta adhibeto: ſi uerò teuue; infundito: & ex cibis hæreat quàm maximè, & abacribus abſtineat, & à carnibus bubulis, ouillis, ac porcinis. Et in l. 3. de mor. u. 17. primum caput leuius facere incipe; quò nihil influat ad pectus. primis autē diebus ſorbitioues ſint dulciores. ſic enim id quod conſedit, ac compactum eſt. potiſsimū eluetis, ac commoueris. quarta die, & quinta, ac ſexta nō amplius dulces, ſed pingues: nam ad ſputum ſurſum excreandū conducunt. ſi uerò pro ratione ſpuere nō poſsit ex pharmacis ſurſum educentibus dato. aluū autem in primis quatuor, aut quinque diebus ſubducere oportet: & hoc paulo amplius, quò & febres obtuſiores ſint, & dolores leuiores. oportet autem & infernam aluum ueque ualde ſuppreſſam eſſe, ut ne febres ſint acutę: ueque ualde egerere, quò ſaliua ſurſum educi poſsit, & æger uiribus ualeat. & medicamenta ſurſum educentia ſexta, & ſeptima, ac nona die, & morbo adhuc ulterius progreſſo, magis exhibeto. ſit autem medicamentum ueratrum albū thapſia, elaterium recens, ſingula ęquis portionibus. deinde deſcribit medicamentum quoddam ad ſputum educendum, quod ibi lege. Et in lib. de Vict. ratio. iu mor. acu. pag. 158. uu. 52. docet Hip. quonam pacto peripneumonicas, ac pleuriticas affectiones conſiderare oportet: deinde ſi dolor tendat ad clauiculam, aut circa mammam, & brachium, uenā in brachio ſecare oportet internam, utra tandem fuerit parte, iu ea ipſa poſtea infuſum per clyſterem adhibere, atque alia, quæ ibi lege.

Cæterum peripneumonicos quoſdā recitat Hip. ueluti hi, qui deſcripti ſunt in lib. 7. de morb. popu. nu. 11. & 12. de quibus lege biſtoriam, atque ſymptomata. item nu. 43. Et in lib. 4. de morb. pop. nu. 29. ſputa peripneumonicis quibuſdam bilioſa, cum deſinere uolunt. ualde flaua breuia fiunt, ſi qualia ſunt, quæ in principio adſuut; talia poſtea appareāt, hæc non ualde coucoqui puto, ſed iudicare, uelut ei, qui apud præceptorem erat, & uelut aliàs quoque uidi.

De Phlebotomia.

1 Proditum eſt in l. de Medic. pag. 6. nu. 7. uenas in brachiis funiculorum apprehenſionibus conſtringere oportet: caro. n. contegens iu multis non probe coapta eſt uenæ: ubi. n. lubrica fuerit caro non coutingit ſectiones utrorumque iuxta ſe ipſas fieri: nam uenam contactam inſufflari coutingit, & ſanguis fluxum impediri. multis uerò etiam propter boc pus congregatur. qua propter duo nocumenta talis chirurgia inducit, ſecto quidem dolorem, ſecanti uerò multā ignominiam. idem in omnibus uenis fieri præceptum eſt. uerum plurimis neceſſaria eſt phlebotomia morbis; ſed ratio habeuda eſt ad perſonam, ad circunſtantia, ad morbum, ad cauſam morbi, atque ad ſymptomata. perſona conſideratur lu ſexu, ætate, in commodis corporis, & animi, ut pote iu temperatura, in habitu, in calore naturali, in ſpiritibus, iu uiribus, iu humoribus, in partibus ſimilaribus, atque in diſſimiliaribus: præterea in conſuetudine, in modo uiuendi, in ſtudiis, ac negotiis, ac tandem in his, quæ longo uſu acquiſita ſunt, quæ habitus appellātur. cir

cunſtantia dicuntur loca communia, & priuata, tempus anni, modus, occaſio, & facultas. morbus conſideratur, longus ne, an breuis: cauſa an intrinſeca, an uel extrinſeca: ſymptomata, grauia ne, an leuia. hæc & alia huiuſmodi in phlebotomia ſunt diligẽtiſsime conſideranda: quæ recenſet Hip. & in quibus morbis eam fieri conueniat. ſcriptum eſt igitur in lib. de loc. in homi. pag. 53. nu. 49. doloris in capitis gratia, ſanguinem de uenis detrahito. Si uerò non ſedetur, & diuturnus ſit; perure uenas: & ſanus euadit. ſi uerò caput purgaueris; magis affliges. Et in lib. 2. de morb. pag. 66. nume. 16. in dolore quodam capitis primum ſanguinem de capite mittito, undecũque tibi uiſum fuerit. & poſt ſanguinis miſſionem raſo capite, perfrigeratoria ipſi adhibeto. & ſi aluus non ſubeat: infuſum per clyſterem immittito. Et in lib. 3. de morb. nu. 1. cum cerebrum ab inflammatione tumuerit, inter cætera medicamenta ſanguinem detrahete oportet, & caput purgare ad apii ſuccos odoratis ammixtis. Et nu. 8. in dolore capitis cum uocis interceptione ſubita detrahendus eſt, & à lingua ſanguis; ſi uenam cõprehendere poſſis. Et in lib. de frac. nu. 2. ſi in caput dolores inciderint; prodeſt ſi ſanguis è naribus fuerit detractus, aut à uena in fronte. Et in lib. 5. aphor. 68. dolenti partem capitis polleriorem in fronte recta uena inciſa prodeſt. Et in lib. 3. de mor. nu. 11. in leui angina uenam ſecare oportet, maxime ſub mamma: concomitatur enim hac parte ex pulmone ſpiritus calidus. Et ſubdit. & uenæ ſub lingua ſecentur, ſed & à cubitis ſanguis dimittatur; ſi uires ualidæ fuerint. Et in l. 2. de morb. popu. ſect. 6. anginam, & lippitudinem uenæ ſectio ſoluit. Et in lib. 5. de morb. popu. n. 25. Polemarchi uxori hyeme anginoſæ tumor ſub guttur, febris multa. uena ſecta eſt. ceſſauit ſuffocatio ex faucibus, febris comitabatur. Et nu. 27. Meliſſandro cum gingina dolore corriperetur, & uehementer intumeſceret; ſectio uenæ brachii, & alumen ęgyptium in principio ſedabat. Et nu. 26. Calimedontis puero contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnum, & crudum, ac doloroſum, ſectio uenæ brachii. Et in lib. 2. ſect. 5. ſi capitis os cõfractum fuerit, lac & uinum ammixta aquæ pari mẽſura bibeuda dato. ſi uerò ulcus fuerit; internas uenas ſecato, ſi non febricitet. Et ibidem ſect. 5. quicũque derepente uoce deſtituuntur, ſi ſine febre fuerint; ipſis uenam ſecato. Et in lib. 4. de mor. popu. nu. 30. tuſsiunt ſiccam tuſsim, qui teſtes affectos habent: & ex tuſsi uena ſecta, ad teſtem ſolutio fit. Et in lib. 5. nu. 31. in capitis tumore uenæ ſectio profuit. Et in l. de cap. uul. nu. 26. ante oſsis terebrationem fiat ſectio uenæ. Et in lib. de ulcerib. num. 15. ſanguinem detrahere oportet de uenis præſertim influentibus. atque modum ſanguinis mittendi lege pag. 290. nume. 17. Et in lib. 7. de morb. popu. nume. 44. dolor tempus dextrum, poſtea ad totum caput, & collũ: caput tumeſcebat retro ad uerticula: diſtentio, ac duritia erat circa tendines. uenæ ſectio profuit. Et in lib. 2. ſect. 5. in conuulſione digitorum manus citra febrem, uenam ſecato, ſi non caput doleat. ſin minus; aquam calidam affundito. Et in lib. 7. nume. 54. uena ſecta nihil profuit, & phreniticus mortuus eſt. Et in lib. 5. de morb. popu. nume. 30. aliquando etiam dolor ad cor, quem uenæ ſectio ſoluit. Et in lib. 7. nume. 25. quandoque caliditatem ſibi ad præcordia allabi dixit, & oculorum ſplendores comitari, & alui egeſtio multa, & ſæpe & ſimilis hyeme contigit. facta eſt uenæ ſectio, & alia, quæ contulerunt. Et in lib. 1. de morb. nume. 10. ſi uena pulmonis rupta fuerit, & ſanguinem per uomitum reiecerit; conducit, ut è uenæ de manibus ſanguinem emittant. Et in lib. 3. nume. 7. cum pulmo tumuerit præ nimio calore repletus, quàm citiſsime clyſtere adhibito probe purgare oportet, & de cubitis, & naſo, & lingua, ac de omni corporis parte ſanguinem demittere. Et in lib. de Vict. ratio. in morbis acu. com. 2. par. 8. ſectio uenæ non ſimiliter tollit dolorem, ſcilicet pleutiticum, niſi is ad clauiculam pertingat. Et par. 10. ſi uerò dolor ad clauiculam pertigerit, aut moleſta ſit, uel brachio, uel mammæ, uel partibus ſepto tranſuerſo ſuperioribus grauitas; internæ cubiti uenam ſecare expedit: neque ut copioſe ſanguis detrahatur, eſt cunctandum, ſed eo uſque auferendus, donec multo rubidior uel pro puro, & rubido liuidus fluxerit: nam utrunque contingit. Et in commẽ. 4. eiuſdem lib. par. 19. in acutis morbis ſanguinem detrahes, ſi uehemens morbus uideatur, & floruerit ægrotantis ætas, & uirium adfuerit robur. Et par. 20. ſi angina uel aliud quippiam ex pleuriticis malum fuerit, & ob copioſam ſanguinis miſsionem imbecillior fuerit, clyſmum tertio quoque die uentri infundes, donec in tuto æger fuerit, & fame indigeat. Et part. 21. obſeſſa inflammatione hypochundria, non ſpirituum intercluſione, ſepti trãſuerſi intenſio, uel ſpirituum protenſiones, quibus orthopnęa ſicca pus ſubit: ſed à ſpirituum intercluſione pathemata hæc ſuperueniunt, potiſsimum uerò & iecinoris dolores, & lienis grauitas, atque inflammationes aliæ, & ſuperiores ſepto dolores, & morborum collectiones, ſolui non poſſunt ſi quis primo purgante medicamento uti aggreſſus fuerit: nam uenæ ſectio in his præferenda eſt. deinde clyſmis eſt opus, ſi uehemens, & magnus fuerit morbus: ſi uerò non, & poſtea medicamento opus ſit, ſane id poſt ſanguinis miſsionem ſecurè, & mediocriter porrigendum eſt. Et part. 24. 25. & 26. uenam igitur brachii dextri internam ſecare oportet & ſanguinem auferre, inſpecta ſecundum habitum, & ætatem pluris uel minoris ratione. quamplurimis autem horum, ſcilicet qui opus habent ſanguinis miſsione, accedunt hæc, faciei rubores, oculorum conſtantia, manuum porrectio, dentium ſtridores, pulſus, maxillarum contractio, refrigeratio extremorum, & ſpirituum in uenis interceptiones. Et part. 27. ſubdit in deſtillatione atræ bilis, uel alia acri ſi fiant uertigines, aphoniæ, capitis grauitas, & conuulſiones: ac præterea epilepſiæ, & paraplexiæ: talibus ſanè prius adhibitis fomentis, uenam confeſtim ab initio ſecare oportet, cum nondum ſint fixa omnia, quæ contriſtant, tum ſpiritus, tum fluxiones: facilius etenim remediis patent. & addit par. 29. poſtea reficere expedit & habita iudicationis ratione ſuperiorem uentrem, ſi nõ leuetur, purgare: inferiori uerò ſi non deiecerit, clyſmum iniicere. coctum deinde aſinæ lac dabis, & bibet heminis duodecim, non minus: & ſi uirtus tolerauerit; ſexdecim magis. Et part. 30. in angina ſanguinem ex brachiis detrahes, mox uenas, quæ

ſub

ſub lingua ſunt,ſecabls. Et in lib.6.aphor.22. quæcunque rupta ex dorſo ad cubitum deſcendunt, uenæ ſectio ſoluit. Et Galen.in com. ait. melius quidam ſcribunt.Quicunque dolores.Et aph.31. dolores oculorum meri potio,aut balneum, aut fomentum,aut uenæ ſectio, aut medicamentum epotum ſoluit. Et in lib.7.aphor.47. dolores oculorum poſt meri potionem,& aquæ calidæ balneum, ſectione uenæ curato.Et in lib.1.de mor.pag.95.nu.25.huic qui peripneumonia, & pleuritide ſiue ſpnto laborat,uenam ſecare conducit in manu ſplenitidem appellatam, aut hepatiridem, iuxta utram ſanè fuerit morbus.atque ſic dolor mollior fit,& lateris,& aliarum partium:nam uena,& quantum in ipſa ineſt bilis,ac pituitæ, & ipſius ſanguinis ægrotantis unà cũ his magnam partem foras dimittit.pars uerò ex carne per medicamenta,& potionea diffunditur,& à calefactoriis forinſecus adbibitis, ita ut morbus per totum corpus diſpergatur.Et in lib.2.de morb.nu.53.ſi Eryſipelas in pulmone fiat,& ſi dolor diſceſſerit ſub ſcapulas; cucurbitam affigito,& uenas in manibus pertundito. Et in lib.de inter.affec.nu.5.ſi in pulmone uarix fiat,& dolor maxime premit; primũ ſanguis detrahatur: deinde multa calida lauato. Et in lib.6.de morb. popu. ſect. 6. in doloribus proximum uentrem purgato,ſanguinis autem uenirẽ ſecato.& in lib.7.pag.150.nu.33.Alcmani ex renum affectionibus ſe recolligenti, & ſanguine deorſum detracto, ſurſum ad hepar conuerſus eſt. & in lib.2.ſect.6.urinæ ſtillicidium ſoluit uenæ ſectio. & in eodem lib.ſect.2. ſanata eſt ueratri potione Lycia: poſtremùm ſplen magnus,& dolores,& febris & ad humerum dolores.& uena quæ in ſplene eſt,in cubito ſecabatur: & ſaniebat quidem ſæpe.aliquando uerò etiam non eſt ſecta, ſed unà cum ſudore ſanguis penetrauit,aut ſua ſponte.& in lib.de affec. pag.81. nu.21. quicunque ſplenem habent magnum, ſi bilioſi ſint,conducit,ut per uictum humectantem aluum,& ueſicam ſubducamus, & ut de uena ſplenitide frequenter ſanguinem mittant. Et in lib.7.de morb.popu.nu.57.Eudemus ſplenem uehementer dolebat.uena ſecta eſt.cibos, ac potus parce ſumpſit.& in l.3.de mor.nu.15.in uolulis ſupernũ uentriculum quàm citiſsimè purgato, & ſanguinem de capite,ac cubitis detrahito,ut ſuperna aluus caleſcere deſinat.& in l.2.de mor.popu. ſect.5. uentoſitatẽ flatuoſam uenæ ſectione,fluxionem pharmaco illito,ſiſtito:fluxus.n.ex uena magna eſt.& in lib.2.de mor.n.35.in morbo regio nigro primum uenas ſub lingua ſecato,deinde calida multo lauato.& in eodẽ lib.n.71.in morbo nigro caput purgato, & poſt medicamentorũ potiones ſurſum purgantes, de manibus ſanguinẽ detrahito, ſi non fuerit debilis. & in l. de inter.affe.n.35.in morbo hepatico quodã ſi non aliis curetur,dextri cubiti internã uenã ſecato,& ſanguinẽ detrahito.& nu.40.eiuſdẽ lib. in morbo regio quodã cubiti uenã ſecat, & ſanguinẽ detrahit. & in eodẽ.l.nu.35.in quodã morbo ſplenico ſi tibi uiſum fuerit,ab Interna cubiti ſiniſtri uena ſanguinẽ detrahito.& in l.2.de mor.pop.ſec.5. ſi hydropicũ tuſsis corripiat,ſi quidem ſtatim animo linquatur, calidis omnibus utatur:ſin minus;inebriato, ac cibis ipſum impleto.uenas aũt internas ſecato; dum morbus magnus in intentione eſt.& in l.de uirg.morb. pag.92. nu.3.cũ uirgo ex mẽſibus ſurſum perẽtibus inſanit; curatio eſt ſanguinis detractio;ſi nihil fuerit, qđ impediat.& in l.1.de mor.mul.n.103.ſi prægnãs multo tẽpore cobibeatur,& parere nõ poſsit,ſed diebus pluribus ex partus doloribus laboret:ſit aũt iuuenis, in uigore, & multo ſanguine referta; ſecare oportet uenas in malleolis,& ſanguinẽ detrahere,uirium reſpectu habito:& poſtea calida lauri corticibus incoctis lauato.& in eodẽ l.1.nu.67. ſi uteri anguſti oris ipſi fuerint, & puerperii purgationem nõ emiſerint &c.quandoque uerò non exit malũ graue olens: ſed mulier mortẽ portendit,niſi quibus breui uenam ſecet,aut uentrẽ emolliat.& in l.de ſteri.pag.124. nu.18.his,quæ ſecundũ naturã fiunt deſinentibus, ſanguinẽ de manu detrahere oportet:ſiquidẽ fortis fuerit; de ambobus brachiis: ſi uerò debilis; de altero ſufficit.& n.24.Si uerò geniturã cõtinẽs,nõ pręgnãs fiat,ſi uires ſufficiant,ante omnia uenã in manu ſiniſtra ſecato,atque ita reliqua facito.& in l.2.de mor.po.ſec.4.famula Idumæa erat,quæ ubi filiã peperiſſet,conuerſum eſt ei uteri oſculum, & dolor ad coxã,& crus.iuxta malleolũ ſecta uena liberata eſt, & quidem cũ etiam tremores totum corpus detinerẽt. & in lib.6.ſec.5.in fluxionibus ad coxã,uenas retro aures ſecato.& in l.de inter.affec.nu.54.ſi coxendicum morbus fiat à ſanguine; fomẽtum adhibeto, & cucurbitam affigito,& uenas in poplitibus ſecato.

Cæterum quemadmodum phlebotomia iuuat; ſic contrà nocet, ueluti legitur in l.5. aph.31. cuius uerba ſunt.mulier utero gerens, ſanguine miſſo ex uena abortit,& magis ſi fœtus ſit maior.& in lib. de loc.in hom.pag. 30. nu. 7. hæ.ſ. uenæ infœcundum faciunt hominem,cum fuerint ſecta.

Phoca.

Legitur in l.de natu.mul.nu.30.bitumẽ, & ordei paleas miſceto ac addita pinguedine phocę ſuffito. & infrà.coaguli phocę pelliculã contuſam, ac tritã, & ſpongiã,& muſcũ arboreũ,trita ſimul mixta, atq; phocæ pinguedine excepta ſuffito. Aliud.ſtercus caprinũ,& pulmonẽ phocæ, ac cedri ramenta ſuffito. & in l.2.de mor.mul.n.18.cũ uteri apud præcordia conſtiterint,ſuffito phocæ adipẽ prunis teſtæ impoſitis,ipſaq; obuelata, & capite imminente, quò odor maxime ingrediatur,ita ut de adipe inſtilles, & ipſa odorem ſurſum trahat,os uerò clauſum habeat.

Phrenitis.

Pręcordia.i.ſeptũ trãſuerſum,aliàs fortuitũ nomẽ apud Gręcos ꝑ cõſuetudinẽ habet,cũ phrenes à ſapiẽtia dicta uideãtur,re uera aũt nõ,neq; ex natura. neque ego ſane noui,q̃ uim habeãt præcordia, hoc eſt,phrenes,ut ſapiãt,& intelligãt,præterq̃ ſi homo ex improuiſo nimio gaudio perfundatur, aut triſtitia afficiatur;tũc ſanè exiliunt,& anxietatẽ exhibent præ tenuitate,& ꝙ diſtẽta ſunt maxime in corpore, & uentriculũ nõ habẽt,ad quẽ ſuſcipiãt,aut bonum, aut malũ allabens. ſed ab utriſque his turbantur ꝑꝑ naturę debilitatẽ:nã nulla ſanè prius ſentiũt ex his, quę in corpore inſunt: ſed fruſtra hoc nomen, & cauſam habent;quemadmodũ quæ ad cor ſita ſunt, aures adpellantur;cum nihil conferant ad auditum. porrò dicunt quidam,quòd corde ſapimus,& quòd hoc eſt,quod angitur,& quod curam gerit.uerũ hoc non ita ſe habet,ſed conuellitur ueluti præcordia,& magis etiã propter eaſdẽ cauſas:ex omni.n.corpore

uenæ ad ipſum tendunt, & concluſiones habet, ut ſentiat, ſi quis dolor, aut collectio homini cõtingat; neceſſe eſt.n. et dũ angitur inhorrere corpus, ac diſtẽdi, & ſi quis nimio gaudio perfundatur; idẽ pati. quapropter cor quidem, & præcordia maxime ſentiũt; ſapientia autẽ minime participant, ſed omnium horum cerebrum cauſa eſt. hæc Hip. in l. de mor. ſac. pag. 59. nu. 18. hæc uerba nobis indicant, cor maxime ſentire, atque præcordia, ſiue phrenes; ſed non ſapere: uerum hoc cerebri munus eſſe. quod quidem uerum eſt, ut alias diximus, eo modo, quo manifeſtatur hominis ſapientia per cerebrũ, & per inſtrumenta ſtatim à cerebro prodeuntia. attamen, ſi cor eſt primum ſentiens, eſt quoque primum intelligẽs, non quòd ſtatim per id ſapientiæ operationes fiãt: ſed propterea quòd fons eſt, & radix ſapientiæ, ut pote quòd ſit primum ſentiens. & propterea in lib. de uirg. mor. pag. 92. nu. 2. inquit Hip. ſanguis non habens effluxum præ multitudine reſilit ad cor, & ad ſeptum tranſuerſum. & cum hæc repleta ſunt. cor fatuum fit, deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyrium apprehendit. quæ uerba declarant læſum cor fieri fatuum, inde ſequi delyrium, quod niſi per cerebrum, & per ea, quæ cerebro inſeruiunt, manifeſtari poteſt. atque hanc Hippoc. ſententiam confirmat in aliis libris, quemadmodum hi, qui doctrinam Hip. ſequuntur optime percipiũt. cũ igitur cor, & phrenes ſani ſint; radices, & origo, atq; fons ſunt ſapientiæ in hominibus: cum uerò læſi ſunt, delyrii, ac inſaniæ principia, quæ ueluti diximus manifeſtantur in cerebro. morbi igitur phrenum dicuntur phreneſis. & idcirco declaratur ille aphoriſmus, qui legitur in l. 7. aph. 11. & 12. qui eſt. à pleuritide in peripneumoniam, malum: & à peripneumonia in phrenitidem, hoc eſt, in morbum ſepti tranſuerſi, malum: nam quemadmodum facilis eſt tranſitus, atque propinquus ex pleura ad pulmonem; ſic ex pulmone ad phrenes, ſiue ad ſeptum tranſuerſum materia autẽ, quæ lædit phrenes, ſcribitur hoc pacto. in li. de affect. nu. 12. quæcunque aliæ febres hyeme fiunt, ſiue ex uino, ſiue ex laſsitudine, ſiue ex aliqua alia re; tranſeunt aliquando in morbos acutos hoc modo. cum commotis duobus humoribus, pituita, & bile non conducentia corpori exhibentur, ipſi inter ſe ipſos coacti, pituita, ſcilicet ac bilis, corpori ubicunque tandem contigerit, allabuntur. & fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumonia. Et in lib. 1. de morb. pag. 63. nu. 28. phrenitis hoc modo ſe habet. ſanguis qui eſt in homine, maximam partem ad prudentiam confert: quidam dicunt totum. cum igitur bilis commota ad uenas, & ad ſanguinem ingreſſa fuerit; ſanguinem ex conſueta compage, ac notione dimouet, & ſeroſum facit, ac calfacit. calefactus autem, etiam reliquum corpus totum percalefacit, & deſipit homo, & non ſibi conſtat, præ febris copia, & ſanguinis ad ſeroſitatem tranſmutatione, & motione non ſolita contingente. aſsimiles autem ſunt maxime hi, qui phrenitide tenentur, his, qui ab atra bile delyrant: nam & hi ubi ſanguis ex bile, & pituita corruptus fuerit; morbum habent, & dementes fiunt: aliqui uerò etiam inſaniunt: & qui phrenitide correpti ſunt, eodem modo. tanto autem minor inſania, ipſumque delyrium fit, quantò paucior, ac debilior eſt bilis, quàm pituita. phrenitides autem maxime fiunt in febribus ardentibus, ut explicat Hip. in lib. 1. de morb. popu. ſec. 2. ſtupida, inſania ex phrenitide, ac lethargo fit, ueluti ſcriptum eſt in lib. 4. de morb. popu. nu. 5. De phrenitide uerò hæc quoque ſcribuntur in lib. de affect. pag. 80. nu. 10. phrenitis ubi apprehenderit, febris primum debilis detinet, & dolor circa præcordia, magis autem dextra, ad hepar. cum autem quarta, aut quinta aduenerit; febris fortior fit, & dolores augeſcunt, & color ſubbilioſus afficitur, & mens percellitur. Et ſubdit. fit hic morbus à bile, cum mota uiſceribus, ac ſepto tranſuerſo inſederit. iudicatur autem morbus breuiſsimus ſeptima die: longiſsimus undecima. effugiunt, & hunc pauci, tranſitque etiam in peripneumoniam. & ſi tranſierit; pauci effugiunt.

Signa autem phrenitidis hæc leguntur in l. 3. de morb. nu. 9. ſeptum tranſuerſum dolent, ut ne contingere quidem permittant, & febris accedit, & mẽte mouentur, & intentis oculis uident, & alia ſimilia faciunt his, qui peripneumonia affecti ſunt; ubi ſanè in peripneumonia mente mouentur. Et in l. de Coa. præ. nu. 4. phrenitidem cum uigiliis, & turbatione ſignificant urinæ decolores, nigra innatantia in medio habentes. Et in l. 1. pror. par. 4. urinæ in turbulentis, uigilibusq; decolores, nigræ, ſublime petentes, atque in ſudore, phreniticæ. Et par. 6. ſcreatus frequens, & ſi aliud quodpiam ſignũ affuerit, ſunt phrenitica ſiue phrenitidem oſtendunt. Et par. 11. in acutis morbis faucium ſine tumore dolores, & puſilli, obſtrangulantes, atque cum æger hiauerit, non facile os agere, nec claudere, mentis aberrationem portendunt. ex his phrenitici fiunt, & pernicioſe habentes. Et par. 15. mente aberrantes, acutè ſuperfebrientes cum ſudore, phrenitici ſunt. Et par. 26. quæ cum refrigeratione non ſine febre ſuperioribus ſudanti partibus fiunt morbi, implaciditates, & inquietationes phreniticæ exiſtunt, & præterea pernicioſæ. & par. 33. phreniticæ ualde ſunt mentis erationes tremulæ, obſcuræ, palpitatoriæ. Et in lib. de Coac. præn. nu. 2. phreniticæ ſunt linguæ aſperæ, & reſiccatæ. Et ibidem. phrenitici fiunt, qui febres ad tactum non adurentes habent: & magis ſi ſanguis fluxerit. Et ibidem. nume. 3. phrenitici euadunt, qui cum lateris dolore, non tamẽ pleuritico, & turbulentis tenuibus, lenibus ſanguinem ſpuunt. Et in lib. 1. pror. par. 1. qui comatoſi inter initia fiunt cum capitis, lumborum, hypochundrii, collique dolore, uigilantes, phrenitici ne exiſtant? ſtillatio è naribus, his pernicioſa, tum aliàs, tum ſi quarto inceperit die. Et in eodem lib. phrenitim portendit, morbũ moleſtè ferre, cum perfrigeratione, ſi non ſine febre exudent partes ſupernæ. Et ibidem. in phreniticis comparent, urinæ pellucidæ albæ. Et in l. 4. de mor. popu. nu. 75. phrenitici ſunt, quibus in dextris diſtentio ſubmollis, ſi non ſoluatur, febre deſinente. Et in lib. 3. de mor. pag. 72. nu. 9. phrenitici hæc patiuntur. ſeptum tranſuerſum dolent, ut ne contingere quidem permittant, & febris accedit, & mente mouentur, & intentis oculis uident, & alia ſimilia faciũt, his qui peripneumonia affecti ſunt, ubi ſanè in peripneumonia mente mouentur.

Signa autem prognoſtica bona, tum mala hæc leguntur ueluti in l. de Coa. præ. nu. 1. in phrenitide

ege-

egeſtiones alui albæ, et torpor, malum. Et ibidem. phrenitici cum perfrigeratione ſaliuam fundentes, uomitum nigrum indicant. Et ibidem. phrenitici parum bibentes, ſtrepitum ualde percipientes, tremuli, aut conuulſi ſunt. Et, in phreniticis affectiones frequentes tranſmutationem habentes, conuulſoriæ, prauę. Et, in uehementer phreniticis tremores lethales ſunt. Et, in phreniticis in principiis affectiones manſuetæ ac frequenter tranſmutationes habentes, malæ ſunt. Et ibidem nu. 2. in phreniticis naſus deſtillans pernicioſus tum aliàs, tum quarto ab initio die. Et nume. 4. in phreniticis ſi comparet urina alba, & diffuſa, pellucida, mala eſt. Et in lib. 1. pror. in phreniticis manſuetudo in principio, uerum frequenter tranſmutari, malum eſt. Et ibidem in phreniticis permutationes frequentes, conuulſoriæ. &, in phreniticis alui profluuium rubicundum, malum. Et, in phreniticis alba alui egeſtio, rigor, tremores, malum. Et ibidem phreniticæ uehemẽter affectiones, tremulæ deſinunt. Et in lib. prog. com. 1. in phrenitide ſi quæ ante faciem feruntur, & fruſtra uenantur, lethale. Et ibidem. floccos de ueſtibus euellere, aut paleas de pariete detrahere, lethale. Et in lib. 4. aphor. 72. quibus urinæ perſpicuæ, albæ, malæ, maxime uerò in phreniticis ſi appareant. Et lib. 7. aphor. 12. è peripneumonia phrenitis, malum. Et in lib. 7. aphor. 80. quicunque ſupra quadraginta annos phrenitici fiunt, non ita ualde ſani fiunt. minus enim periclitantur, quorum naturæ, & ætati morbus affinis fuerit. At uerò prognoſtica bona ſunt hæc. Sciptum eſt in lib. de iudic. nu. 10. cum phrenitide atrabilariis occupatis ſi hæmorrhoides oboriantur, bonum eſt. Et in lib. de Coac. prænotiu. nu. 1. in phrenitide inſomnia euidentia bona ſunt. Et in lib. 1. de morb. nu. 30. ex phrenitide ita perit. deſipiunt in hoc morbo ſemper nimirum ſanguine corrupto, & ex conſueta motione emoto, & cum deſipiant, nihil eorum, quæ ipſis exhibentur, accipiunt, quod ſaltẽ memoratu dignum ſit. cũ uerò progreſſum fuerit tempus marceſcunt, ac imminuti conſumuntur, tũ ex febre, tũ quod nihil alantur, & primũ quidẽ extremę partes conſumuntur. ac perfrigerantur: deinde ipſis proximę. ſed & frigiditatis, & febris, & dolorũ principiũ hoc habet. cũ ſanguis, qui eſt in uenis perfrigeratus fuerit à pituita; tranſmutatur, & conuellitur aceruatim aliàs alia parte, & tremit. tandem uerò omnia perfrigerantur, & moritur.

Curationem uerò ibi deſcribit, & inquit. huic ad dolorem quidem danda ſunt, quæ in phrenitide, & tepor faciendus, ubi dolor hæret. ſed & aluus curanda, & reliqua ſimiliter facienda ſunt excepto potu, potu uerò utendum eſt quocunque alio uolueris, præter uinum, aut acetum, & mel, ac aquã dato. uinũ autẽ non conuenit mente motis, neque in hoc morbo, neque in quibuſuis aliis. conducit autem in hoc morbo & caput multa calida lauare: mollito enim corpore, ſudor quoque magis ſequitur, & aluus, & urina ſecedit. & æger ipſe ſe ipſo temperatior euadit. Et in li. 3. de morb. nu. 9. hoc modo affectum calefacere oportet, calefactoriis humidis, & potionibus excepto uino. &, ſi quidem fieri poterit; ſurſum purgare, & per tuſsim, ac ſpuitionem educere oportet, quemadmodum in peripneumonia. ſin minus; inferna aluus præparanda eſt, ut egerat. humectatio autem potionibus; hoc enim conducit. morbus autem lethalis eſt: moriuntur enim tertia, aut quinta, aut ſeptima die. ſi uerò leniter corripiat; iudicat, uelut peripneumonia. in l. 3. autem de mor. popu. ſect. 1. Aegro. 11. recitat hiſtoriam Hip. de muliere, quæ ſeptima mortua eſt phrenitide. Et in lib. 7. nu. 29. Hippiæ ſoror hyeme phrenitica, mente aberrans, manibus negotium exhibens, lancinans ſe ipſam; quinta, & ſexta ad noctem uoce deſtituta, ſoporoſa, inflans in maxillas, & labia, uelut dormientes: ſeptima mortua eſt. Et nu. 39. Fullo in Syro phreniticus, cum ureretur cruribus tremulis: corpus uelut à culicibus compunctum: oculus magnus, motus breuis, uox fracta, ſed clara tamen: urina pura ſubſidentiam non habens: nam propter alui ex thapſia egeſtionẽ decima octaua die morbus remiſit, euaneſcens, citra ſudorem. Et nu. 54. famula, cum multo tempore denſæ urinæ prodiiſſent, & capitis dolores adeſſent; phrenitica mortua eſt, ex uehementibus doloribus: nam urinæ denſæ, ac conturbatę certum ſignũ ſunt doloris capitis, & conuulſionis, & mortis.

Phthiſis l. Tabes.

De Pilis.

Legitur in l. de natu. pue. nu. 17. pilorũ natura hoc modo ſe habet. oriuntur equidem maximi, ac plurimi, qua corporis parte cuticula rariſsima eſt, & ubi pilus moderatũ humorẽ in alimentum habet: & ubi cuticula poſterius raram fit, ibi etiam pili poſterius naſcuntur: ſimul. n. ut genitura prodit, etiam caro rareſcit, & cuticula, et uenæ aperiuntur magis, quàm priori tempore: nam dum adhuc puer eſt, et uenæ tenues exiſtunt, non procedit per ipſas genitura, (eadem ratio de menſibus uirginum eſt.) ſimul autem ut uia fit, et genitura, et menſtruis uirginibus, etiam pilos emittit pubes. tum pueri, tum uirginis, rara nimirum cutila reddita, ſimulque pilus moderatã humiditatem in alimentum habet, et non pauciorem. ſic uerò in mento uiri contingit: rara enim fit cuticula, procedente in ipſum de capite humiditate: ſimul enim et in coitu ſimulque interiecto tempore, pilus moderatam humiditatem in alimentum habet, et tunc maxime, cum tempus contingit humiditati de capite deſcendenti coitu ad mentum à pectore diſtans. Et nu. 19. cæterum cani ob id fiunt, quòd longo tempore pertranſeunte in homine humiditate, albiſsimum eius ſecernitur, et ad cuticulam allabitur, et pilus albidiorem humiditatem trahens albidior fit, quàm priori tempore, itemque ipſa cuticula, præſertim ubi cani ſunt, reliqua albidior exiſtit: illic enim albiſsima eſt humiditas. habet autem res hoc modo. qualemcunque humiditatẽ caro attraxerit, ſiue albam, ſiue fuluam, ſiue nigram, tali calores etiam pilus inficitur. Et in l. de Glandu. nu. 2. pili ex glandulis naſcuntur, et augeſcunt. Et in l. 2. de morb. popu. ſect. 3. pili cutim raram indicant. At in l. 6. de morb. popu. ſect. 6. ſcribitur poſt pilorum defluuium quartana febris non ultra annum. Sed in l. 2. de mor. mul. in fine nu. 4. legitur. ad pilos corporis, aut circa oculos extirpandos.

Pira.

Pira matura calfaciunt, humectant ac aluum mouent, dura uerò ſiſtunt. ſed pira ſylueſtria, hyberna, matura aluum mouent, et purgant, ut proditum eſt in l. 2. de diæ. nu. 15.

Piſa fabis quidem inflant minus, per aluum autem magis ſecedunt, ut ſcriptum eſt in lib. 2. de diæ. nume. 8.

Piſces.

Quicunque piſces in lutoſis, & aquoſis locis alimenta babent, uelut capitones, mugiles, anguillæ, & reliqui huiuſmodi grauiores ſunt: propterea q̃ ab aqua, & luto, & in his naſcentibus alimenta habent, à quibus etiam ſpiritus in bominem ingrediẽs ipſum lædit, ac grauat, ut ſcribitur in lib. 2. de diæ. nume. 11. Et ibidem. piſces fluuiatiles, & paluſtreas, qui in lutoſis, & aquoſis locis degunt, grauiores ſunt. Et piſces errones, & undas uerberantes laboribus fractis, ſolidiorem carnem habent, torpedines autẽ, & ſquatinæ, ac rhombi, & huiuſmodi ſunt leuiores. Et nu. 12. ea piſcibus ſiccisſimæ ſunt ſupernæ partes, leuiſsimæ ſub uentre: & capita ipſorum humidiora ſunt propter pinguedinem, ac cerebrũ. Et nu. 11. legitur, quales piſces ſint ſiccisſimi, & leuiſsimi. At in l. de Affec. nu. 46. ſcribitur natura, & diffetentia piſcium. Et in lib. 3. de diæ. nu. 17. enarrãtur piſcium partes ea dorſo, & cauda ſolidiores: uerum capitales, & ſub uentre, humidiores.

Pituita.

Pituita autem eſt omnium humorũ frigidiſsima, ut inquit Hip. in l. de natu. hu. nu. 12. Et in l. de mor. nu. 22. eſt quidem pituita duplex: altera innata, altera ex cibis genita. de innata ſic loquitur in lib. 1. de mor. pag. 74. nu. 1. ſpecies humorum ſunt quatuor, pituita ſcilicet, ſanguis, bilis, & bydrops ſiue aqua: & de his non minima, neque debiliſsima in ſemen procedit portio. & quia animal ſecundum parentes naſcitur; tot humorum ſpecies, & ſanorum, & morboſorum in ſeipſo habet. de ſecunda ſpecie agit. nu. 7. his uerbis. ſi ubi edit, aut bibit quid pituitoſi homo, nõ rurſus ea eat, qđ redundat, neque per os, neque per nares; neceſſe eſt ipſum manere in capite, aut ad corpus deſcendere de capite & ad uẽtriculum peruenire: etenim pituitæ fons eſt caput, ut in eodem lib. nu. 3. refertur. ſed & in lib. de morb. ſac. pag. 58. nu. 7. idem confirmat. uerum aſſero, inquit Hip. in lib. 4. de mor. nu. 6. quòd quantum in cibo, aut potu pituitæ ineſt, illud ubi ad uentriculum peruenit, partim corpus ad ſe ipſum trahit, partim caput, & quòd cauum ſit, & uelut cucurbita corpori incumbat, ad ſe trahit, utpote uiſcoſa exiſtẽte pituita, ita ut hæc alia per aliam ſeruatur ad caput: & quę quidem recens ea cibo generatur pituita, in capite manet. uetus autem, prout copioſior eſt recens ab ipſa uiolentè extruditur. quapropter ubi quis edit, aut bibit aliquid pituitoſi, excreat pituitam. at uerò de ſpeciebus pituitę hæc profert in l. de inter. affec. pag. 87. nu. 21. & inquit. de pituita eaſdem habeo ſententias, quas & de bile: & ſpecies ipſius multas eſſe puto: & alia quidem popularis eſt, quæ ſanè recentiſsima eſt. cuius etiam curatio facillima eſt. alia antiquior, atque hæc pituita alba appellatur: de quibus ibi lege, & quo pacto curentur. pituita autem ſi ualde caleſiat, fit acris: ſi uerò à frigore prematur; congelatur. uerum ſi mixta ſit aliis humoribus; ſapit naturam illius humoris, ac præterea poſsidet ipſius uirtutes: legitur. n. in l. de flati. pag. 40. n. 26. pituita acribus humoribus permixta, quocunque proruperit, maxime in non conſuetos locos, eos exulcerat. Et ſubdit nu. 17. acris cum ſit pituita, carnem penetrans; exulcerat, ac perfringit uenas. Et in lib. 2. de morb. pag. 64. nume. 2. cum in capite pituita ſubbilioſa connutrita fuerit; ulcera fiunt. & infra nume. 3. deſipit homo, cum ſanguis in capite à bile, aut pituita fuerit calefactus, & plus ſolito commotus. Et ibidem num. 8. poſtquam uenæ pituitam in ſe ipſas traxerint; neceſſe eſt prę pituitæ frigiditate ſanguinẽ magis nunc ſiſti, ac perfrigeratũ eſſe, quàm priori tẽpore. Et in l. de affec. pag. 81. nu. 16. pituita, & bilis cõpacta fortia ſunt, & præualent in quacunque corporis parte conſtiterint: & laborem, ac dolorem fortẽ exhibent. diffuſa uerò debiliora ſunt, quacunque corporis parte manifeſta fuerint. Et in l. de inter. affec. pag. 80. nu. 7. ſi inflammatio in pulmone fiat, fit autem maxime à uinolentia & guloſitate piſcium, capitonum, & anguillarum: iam uerò etiã factus eſt morbus à pituita, ubi ſanguini mixta in pulmonem influxerit. & ſic nos habemus quidnam efficiat pituita ſola, aut cũ aliis mixta. ſed & hæc addamus, quæ ſcripta ſunt in l. 4. de mor. nu. 28. lac in nutrice impurum fit, ſi pituitoſis cibis, ac potibus, & alimentis impuris nutrix utatur. Et ſubdit. fea à pituita cruda concreſcit: glutinum enim fit; pituita ad fecem ammixta. rurſus fex ſolida fit, & lapidis ſpeciem accipit.

Signa porrò pituitæ declarantur in l. 2. de morb. mul. pag. 119. nu. 64. hoc modo enim perfrigeratur uterus, & onus inſitum eſſe uidetur, & color non eſt clarus, & compactus eſt uterus; purgare oportet cũ eo, quod pituitã ducit, & attenuare, & frequẽter uomere. Et in eodẽ lib. n. 4. mulieres quæ ſuperalbidæ ſunt humidiores ſunt, ac fluuidiores: nigrę uerò ſicciores, & acerbiores. Et in l. de loc. in homi. pag. 33. nu. 45. ſanguis cum morbum facit; dolorem exhibet: pituita autem; grauitatẽ ut plurimũ. & hæc pauca de ſignis in genere. Dictum eſt antea locũ pituitę caput eſſe; & propterea aut ibi conſiſtit, aut in aliquã partem deuenit. & ſi ipſa ſuperabundans ſit, eſt morborum omniũ fons, & origo. at cum deſcẽderit; optimum quidem fuerit; ſi ad uentriculum perueniat: exire. n. poterit unà cum ſtercore: & ſi quidẽ multa fuerit, ac humida; ſtercus humectare poterit. ſi uerò modicè, non hoc effecerit. at ſi in capite maneat; multa dolorem capiti exhibuerit, cum in uenis eſt. ſi uerò modica; non hoc fecerit. ſignificationem autem de ſe præbet, copioſa ne ſit, an modica. Et in l. de mor. ſac. nu. 7. morbus ſacer fit in pituitoſis. incipit autẽ fieri in fœtu adhuc in utero exiſtente: purgatur enim & floreſcit cerebrum, uelut etiam aliæ partes, priuſquam gignantur. ſi purgatio moderata fit; ſaniſsimum caput habebit. ſi autem amplior colliquatio à toto cerebro facta fuerit; morboſum habebit, & ſonitus plenum, & neque ſolem, neque frigus tolerabit. Et nu. 13. eiuſdem lib. proceſſu temporis cerebrum humidius, quàm ex natura ſit, & præ pituita inundat, ut defluxione, quidem frequentiores fiant. & cerebrum eroditur à pituita, & colliquatur. id uerò, quod colliquatur, aqua fit, & foris cerebrũ ambit, & circumalluit, & propterea frequentius ac facilius à morbo ſacro corripiuntur, pręcipue auſtrali, ac humida aeris cõſtitutione. ſi uerò ab una aliqua parte colliquatio cõtigerit, aut ab oculo, aut ab aure, aut uena aliqua ſimul gracilis facta fuerit; ille

ſic afficitur, qualiter ſanè colliquatio contigerit. Et in lib.de Affec.pag.80.nume.1. morbi omnes à bile, ac pituita fiunt; cum in corpore utraque nimium aut reſiccantur, aut humectantur, aut incaleſcunt, aut frigeſiunt. patiuntur autem hæc et pituita, et bilis, et à cibis. et à potibus, et à laboribus, et à uulneribus, & olfactu, & auditu, & uiſu, & coitu, & à calido, & à frigido. patiuntur aũt, cum ſingula ex relatis, aut non in debito tempore corpori exhibentur, aut non conſueta, aut plura, & fortiora, aut pauciora, & debiliora. cum igitur de capite fluxio contingat, ea quidem deueniet in nares, in aures, & in oculos. & ſi inferius deſcenderit; in thoracem perueniet, uel in medullam ſpinalem, uel retro ad uertebras, & in carnes, & in uentrem. ſic ſcriptum eſt in l. de loc.in homi.pag.31.nu.18. ſed in lib. de Gland. pag.26.nu.8.& 9. Cerebrum ſi rodatur; turbationẽ multam ſuſtinet, & mens deſipit, & cerebrum conuellit, ac diſtrahit totum hominem, qui in ſeipſo uocem non edit, ac ſuffocatur, & hæc affectio apoplexia appellatur. aliquando uerò acris non eſt fluxio, ſed copioſa in cerebrum irruens, ipſum affligit, & mens perturbatur, & homo circumambulat, aliena cogitans, & aliena uidens, perferens morbi morea niſis, riſu, & peregrinis imaginationibus. at ſi fluxio pituitoſa ex capite ad carnes cõuertatur, capitis præſertim, cutis craſſeſcit, & reliquum corpus attollitur, & craſſeſcit, ac bonum colorem habet. ſic legitur in lib.2.de mor.n.1. atque ibidem n.2. cũ in capite pituita ſubbilioſa cõnutrita fuerit; ulcera fiunt, ubi ſincipnt pituita, & bile perrigatum fuerit, & ubi pituita rara, & acetuata fuerit, itemque bilis: hæc.n. conſiſtit, putreſcit, & exulceratur. uerũ cũ ad uenas bilis, aut pituita ingreſſa fuerit; eleuantur uenæ, & pulſant, & dolor per totũ caput diſpergitur, & aures ſonitum percipiunt, ac nihil audiunt. & hæc n.4. atque inquit n.7. ſi pituita in ſecunda oſsis capitis lamina reſiccata fuerit; caries fit in oſſe, & dolor ex oſſe corripit, & temporis progreſſu cutis de capite ex alia, atque alia parte diſcedit. Et nu.8. cũ uenæ in capite fuerint calefactæ, & calefactæ pituitam in ſe ipſas traxerint; anteriorem capitis partem dolet, oculis non uidet æqualiter, & ſoporatur, & uenæ pulſant, & febris debilis tenet, & corporis impotentia. & ſi ſanguis, ac reliquum corpus pituita ſuperarint, ita ut caleſcãt; homo euadit. ſi uerò pituita præualuerit; ſanguis magis perfrigeratur, ac congelatur. & hæc ſi augeſcant: penitus cõgelaſcit, ac perfrigeratur homo, & moritur. Si uerò è capite fluxiones fiant; per aures ſecundum naturam, per oculos, per nares contingunt. atque hę tres ſunt, & aliæ per palatum in guttur, & in gulã, & aliæ per uenas in medullã ſpinalem, & in ſanguinẽ. quæ omnes ſeptem numero exiſtunt. has lege in l.de Glan nu.8. & in l.de loc.in hom.n.18. ſi autẽ in aures fluxio inciderit, quo pacto curanda ſit, lege in l. de affect.nu.3. ſi in oculos; curationem lege in li. de loc.in hom.nu.21. ſi autem in nares; curationem habes in l.de loc.in homi.n.20. & in l.2.de mor. n.33. & in l.de Affe.nu.6. ſi uerò pituita in guttur, & collum deſcenderit; fit angina, de qua lege in lib. 2. de mor. n.9.& 26. ſi ad gurgulionem; fit uua, ut legitur. nu.10.& 29. ſi in tonſillas, in linguam, ac in partes ſub lingua, & in gingiuas, lege n.11. & nu. 30. ſi tuberculum ab hac fiat ſub lingua; curationem uide. nu.31. ſi ad palatum deſcenderit, & tuberculũ fiat: quo pacto cures, habes nu.32. ſi uerò ad dentes; lege in lib.de affect.nume.5. ſi in fauces: nu.4. uerum ſi fluxio fiat in thoracem; fit pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, ut legitur in li. de affec. nume.7.& curationem habes.nu. 8.9.10. & 11. ex his morbis fiunt ſuppurationes, & tabes, ut ſcriptũ eſt in lib.de loc.in homi.nu.26.27.& 28. curationẽ comperies in l.2.de mor.nu.44. ſi fluxio in pulmonem fiat; quot oriantur morbi pulmonis & quo modo durentur, lege in lib.2.citato nu.55. atque hæc ſi ſalſa ſit, & putrida: mordet pulmonem, & facit tabẽ, & quo modo lege in l.de inter.aff.n.12. ſi in latus; fit tuberculum, cuius ſigna, & curationem reperies nu. 58. ſi porrò ad cor progreſſum fuerit defluxus; palpitatio apprehendit, & anhelationes, & pectora corrumpuntur, aliqui etiam incurui fiunt: cum enim deſcenderit pituita frigida ad pulmonem, aut ad cor; perfrigeratur ſanguis. ſi uerò in uentrem defluat; profluuia alui apprehendunt. & hæc recitat Hip. in l.de morb.ſac.nu.7. at, ſi uadat ad hepar; facit hydropem, & calorem, & flatum. Verùm ſi aliamq́; cęperit uiam fluxio, utpote per uenas hæmatitidas; mutus fit homo, & ſuffocatur, & ſpuma ex ore effluit, & dentes conſtringuntur, & manus conuelluntur, & oculi diſtorquentur, & nihil ſapiunt; aliquibus etiã ſtercus inferne ſecedit. atque hæc fiunt, aliquando in ſiniſtra, aliquando in dextra, aliquando utrinque, et hæc in eodem loco de morb.ſac. ſi autem in medullam ſpinalem fluxio contingerit: tabes occulta, ac inconſpicua oboritur: cuius ſigna, et curationem lege in l.de loc.in homi.nu.29. et 35. Cum autem retro ad uertebras, et in carnes defluxerit, hydrops fit, quam quo modo cognoſcas, uide in lib. de loc.in homi.nu.18. et curationem nu.33. ſi autem modicus fluxus fuerit; coxendicum, et articulorum diuturnam facit affectionem, ubi fluere ceſſauerit: nam ut modicus, et undiquaque ab omnibus fortioribus depulſus, ad articulos refugium facit. fiunt præterea articulorum, ac coxendicum affectiones à talibus morbis ſanatis, cum morbum quidem efficiens ſanatur: in carne uerò quid relictum fuerit, cui non ſit exitus, neque rurſus intro, neque foras: ſed ad cutem egreſſum tuberculum utique fecerit. fugit autem in id, quod cedit, articulos uidelicet, et articulorum, aut coxendicum affectiones inducit. curationem uerò habes nu.34. ſi uerò fluxio retro proceſſerit per palatum, et in uentrem pituita peruenerit; fluũt quidem horum uentres, nõ autem ægrotant. ſi uerò inferne maneat pituita; affectiones uolutuloſæ fiũt diuturnæ. hæc in l.de gland.nu.9. et in l.de Aff.nu.25. et quomodo curandus ſit talis morbus, lege in l. de loc.in homi.nu.32. ſi uerò pituita in cerebro liqueſcens ſecedit per uenas, quæ ducunt ad pudendum: mingit homo, et patitur quemadmodum ab urinæ ſtillicidio. ſic legitur in lib.2. de morb. nu.1. ſed in l.1.nu.27. quibus in ueſicam confluit quid pituitæ craſſa urina mingitur. Et in lib.de inter.affec.n.15. cum ren lapide laborat, pituita eſt in cauſa, propterea quòd ren ſuſceptam in ſe ipſum pituitam nõ rurſus dimiſerit, ſed in ipſo in toffum cõcalluerit, et fiũt ex ea tenues lapilli, uelut arena. ſi uerò ad cutim peruenerit; legitur in l.de affec.n.35. lepra, et pruritus, et ſcabies, et impetigines, et uitiligo, et alopecia, à

pituita fiũt. ſunt aũt talia, turpi-lo magis, q̃ morbi, fauus, & ſtrumæ, & pani, & furũculi, & carbunculus à pituita fiũt. & n.34. tubercula, quæ enaſcuntur omnia, à pituita, aut à ſanguine naſcuntur: cum ſanè à uulnere, aut à caſu fuerint collecta. curationes autem horum ibi lege. ſi uerò pituita in carne quieuerit; hæc ſcribuntur in l. de loc. in ho. n.38. febres propterea ſunt, cũ corpore ſuperinflammato carnes intumuerint, & pituita, ac bilis concluſa quieuerint, & neque refrigeretur quicquã, neque exeat, neque moueatur, neq; aliud quid ſubeat. cũ itaq; laſsitudo occuparit, & febris ac repletio; quid faciẽdũ ſit, ibi docet. Et in l. de affe. n.17. cũ corpus à ſole fuerit calefactũ; humectatur: humectatum uerò ægrotat, aut totum, aut ea parte, in qua pituita, & bilis incubuerint. ſi quidem igitur quis ipſos incipientes curet; neque longi fiunt; neque periculoſi. ſi uerò non curet, aut male curet; & longiores fiunt, & ſæpe quoque occidunt. Et nu.19. fit tum tertiana, tum quartana à bile, & pituita. Et nu.21. ſplen magnus, & durus fit, cum ex febribus & mala curatione bilis, aut pituita, aut ambo eum incubuerint. ſcribitur tandem morbus pituitoſus in lib. 2. de mor. nume.68. & eius ſigna, & curatio.

Pituita porrò augetur hyeme ob pluuiarum copiam & noctium longitudinem, ut ſcriptum eſt in l. de natu. huma. nu.14. atque ipſa defluit, ubi derepente poſt aquilonares uentos auſter flare cœperit: ſoluit enim ac laxat cerebrum compactum, ac debile, quemadmodum ſentit Hip. in l. de mor. ſac. nu.10.

De Pituita autem hæc pauca addenda duximus. Pituita his aceruatim penetrat circa iudicationem, quibus dolores circa umbilicum palpitatorii, ut legitur in l. de Coa. præ. nu.3. ſed in l.7. aph.30. his pituita de capite defluit, quibus ſpumoſæ alui egeſtiones ſunt. Et in eodem l. aph.55. Quibus inter uentriculum, & ſeptũ pituita repoſita eſt, & dolorẽ affert non habens exitum, neque ad alterum uentrem; his per uenas ad ueſicam uerſa, ſoluitur morbus. Cur autem pituita ad uentriculum, & ad ueſicam perueniẽs non lædat: ad corpus autem alteri humori ammixta, non qualitate, ſed quantitate moleſtet, lege in l.4. de morb. nu.7. Verum in lib. de morb. ſac. nu.10. hæc narrantur. Pituita inſuper defluit ex ignoto timore: ſiquidem timuerint aut aliquo uociferãte, aut inter plorandum ſpiritum reuocare non poterint: id quod pueris frequenter contingere ſolet.

Tandem pituitæ in uentre moleſtantis per clyſterem curatio reperitur in l. de inter. affect. nume.22. quæ medicamenta eam attenuent, & reſiccent, in l. de Affect. nu.21. quo modo expellas in li.4. de mor. nu.7. quæ uerò purgent, habes propriis locis.

De Alba pituita.

Qui alba pituita detinetur, ſi fortis uentris fluxus ſuperuenerit, à morbo liberatur. hæc Hip. in lib. 7. aph.29. quid uerò ſit alba pituita in com. explicat Gal. & inquit. conſueuere & alii medici quandam aquæ intercutis ſpeciem, albam pituitam nominare, quaſi uidelicet ſit etiam pituita liuida, uel tanquã ſui quidem ratione ſit ſemper alba: ſed propter mixtionem quorundam aliorum humorum uerum mutet colore. cæterum Hip. ipſe in l.2. de mor. pag.70. nu.69. ſic exponit quid alba ſit pituita. intumeſcit totum corpus albo tumore, & uenter ad cõtactũ craſſus eſt, & pedes, ac femora tumẽt: tibiæ item ac ſcrotum. & aceruatim reſpirant, & facies rubicunda eſt, & os ſiccum, & ſitis tenet, & ubi cibum accepit; ſpiritus frequens incumbit. hic eadẽ die, quandoq; melius habet, quãdoque peius. Et in l. de affec. pag.81. nu.20. pituita alba cum tenuerit; corpus totum intumeſcit albo tumore: & in eadem die alia parte melius, ſibi uidetur habere, alia deterius. & tumor aliàs in alia corporis parte maior, & minor fit. morbus autem hic fit à pituita, cum quis ex febribus diuturnis pituitoſus exiſtens, impurgatus manſerit, & pituita ad carnes ipſius conuerſa fuerit, & nihil quidem albidior eſt hæc pituita, quàm alia: uerùm corporis color albidior apparet: ſanguis. n. à pituitę copia aquoſior fit, & non ineſt ſimiliter in ipſo bonus color, quapropter albidiores apparent: & uocatur hic morbus pituita alba. Et in lib. de inter. affec. pag.87. nu.23. ſi antiquior fuerit pituita, (appellatur autem hęc pituita alba) patitur hæc. grauat hominem magis, & ſpeciem à populari, alienam habere uidetur, pallidiorem, & totum corpus laxo tumore intumeſcit, & facies rubet, & os ſiccum eſt, & ſitis tenet: & cũ comederit; ſpiritus denſus ipſi incidit. hic eadẽ die aliquando melius habet, aliquando derepẽte dolet, & ſibi mori uidetur. hęc ſunt albæ pituitæ ſigna.

Quid uerò præſagiendum ſit de ipſa, ſcribit Hip. in lib.7. aph.71. his uerbis à pituita alba aqua inter cus ſuperuenit. Et Gal. in com. hoc pacto explanat. quibus in uaſis, & in totius corporis habitu pituita alba fuerit aceruata; his aqua inter cus, quæ leucophlegmatias ab alba pituita nomen habet apud Græcos ſuperuenit. ſed & in l. de affec. n.23. inquit Hip. fit etiam hydrops à ſplene, cum ægrotauerit, & ab hepate, & à pituita alba, & à dyſenteria, ac lienteria. at uerò quomodo à pituita fit tranſitus in hydropem, docet in l. de inter. affec. nu.24. cum ait. à pituita maxime in aquam inter cutem tranſitus fit hoc modo. pinguedo colliqueſcit, & à calore, qui in pituita eſt, fit aqua. cognoſces autem hoc, an quis ſanari poſſit, aut non: donec. n. quis in pectine pinguedinẽ habet, fieri nõ poteſt, ut ipſum ſanes. cognoſces autem ex his maxime, an pinguedo inſit in pectine, aut nõ ſi quidem febres ſuccedant, & non põt exurgere, & umbilicus inflatus extra prominet. indicium eſt nõ amplius ineſſe pinguedinem, & ſanabilem eſſe. uerũ quo pacto ſanitatem acquirat, ibi lege. At uerò non efficit ſolã hydropẽ pituita alba, ſed & morbũ craſſum quendam, de quo legitur Hip. in l. de inter. affec. nume.33.

De alba uerò pituita ſparſim ſcripſit Hip. & non ex ſtudio in pluribus locis; quemadmodum in lib. de ſuperfœ. n.8. ubi legitur. ſi qua partui uicina ſit, & oculos cauos habeat, & facies intumeſcat, & ipſa tota, itemque pedes tument, ut uelut à pituita alba apprehenſa, appareat, & habeat aures albas, et ſummum naſum album, et labia liuida, ea ipſa mortuos geſtat. hæc uerba nobis ſignificant, quid ſit alba pituita. ſed in lib.2. de morb. popula. ſect.1. percipimus à quonam membro proueniat, cum hæc ſcripta ſunt. color eſt uelut, qui multum pallidus eſt, et qui ex candicante pallet: quoniam omne huiuſmodi ab hepate eſt, et ex hoc ſunt hepatici in his morbu et morbi regii ab hepate ad ſubalbidum colorem uergunt, et qui ex aqua inter

cutem

totem ex pituita alba laborant. Et in lib.4.de morb. popu. nume.3. recitat hiſtoriam de muliere, quam alba pituita detinebat, ſed ſigna quædam deſcribit in eodem lib. nume. 18.& inquit. Anicula alba pituita referta, tibiæ duris tumoribus, albis, laxis: itemque pedes, uerum minus. erant autem,& in pedibus infra femora, etiam ſi pleriſque difficilis huc exitus patet: imo,& in lumbis:& uenter tenuis erat, præcordia ſubmollia, ſpirituoſa non ualde. reliqua ibi lege. Et in l.de inter. affect.n.13.in tabe quadam medulla ſpinalis ſanguine plena fit. tabeſcit autem ſimiliter,& a cauis uenis. hæ uerò pituita hydropiformi, & bile replentur. Et in l.de aer.aq.& loc.n.12.occidentalibus mulieribus quibus uſui eſt aqua paluſtris ſtabilis, ac lacuſtris, tumores oboriũtur hyeme, & pituita alba,& uix in uentre concipiunt.

Nunc curationem aggrediamur. ſcriptum eſt in l.1.de mor.n.6.ſubaquoſo, ac lienoſo ab alba pituita detẽto, aluus fortiter turbata, bonum. Et in l.7. aph. 29.qui alba pituita detinetur, ſi fortis uentris fluxus ſuperuenerit, à morbo liberatur. Et in l.2. de mor.n. 69. huic ſi quidem uenter ſua ſponte turbatus fuerit in principio morbi; proximus ſanitati eſt: ſi uerò nõ turbetur; medicamentum deorſum purgans dato, à quo aqua purgetur.& calida non lauet, & ſubdio exponatur:& ſeroſum ubi impletum fuerit; ſecato. cibis utatur pane puro frigido,& beta,& piſcibus, ſcorpiis coctis, iuſculo autem quàm pauciſsimo,& frigidã omnia edat, & non dulcia, neque pinguia: ſed trita,& acida, & acria, excepto allio, cœpa, & porro origanum,& ſatureiam multam edat,& uinum inde uinoſum bibat:& ante cibum iter faciat. at ſi a medicamento tumeat, clyſterem adhibeto,& cibo, deambulationibus, & illuuie premito. uerum ſurſum purgans non prius dederis, quàm tumores ad infernas partes deſcẽderint. quòd ſi extenuato iam ipſo, ſuffocatio in pectore oboriatur; ueratrum bibẽdum dato, & caput purgato,& poſtea deorſum purgans bibat. morbus hic maxime a nullo diſcedit. Et in l.de affe. n.20. huic pharmaca danda ſunt deorſum purgantia, à quibus aqua, aut pituita purgañ. uictus aũt ratio cõſtituenda eſt in cibis,& potibus, ac laboribus, a quibus ſicciſsimus, ac gracillimus euadat ſi quidẽ igitur curatus fuerit inchoãte morbo ſanus fiet: ſin minus: in hydropem tranſit morbus, & hominem corrumpit. Et in l.de inter. affect.n.23. ſi uerò non ſua ſponte uenter turbetur; purgare oportet cneoro dato, aut hippophae, aut cnidio grano, aut lapide magneſiæ,& poſt purgationem lenticulæ hemina una, aut duæ dentur ad abſorbẽdum. coquatur autem allium in lenticula. detur etiam betæ pinguis hęmina non conditæ polenta circuminſperſa. bibat uinum nigrũ, auſterum,& forte, poſtea uerò die mane ſtadia uiginti deambulet. deinde panem edat paruum, eaaſſatum,& allium coctum,& uinum ſit paulo meracius. deinde ſtadia uadat triginta. cœnet pedes,& capita ſuilla, aut galli carnes,& ſuis tritas, aut ſcorpium, draconẽ, gobium, uel alios piſces huiuſmodi. olera ſint ſolum allium copioſum, crudum, & aſſatum,& coctum. hic morbus maxime fit tẽpore æſtatis ex aquæ potu, & à ſomno multo. indicatur in triginta diebus an lethalis ſit, aut non in primis autem diebus ſorbeat lẽticulam cum aceto,& ptiſanam acidã. bibat mulſam tepidam, ut prępares corpus ad pharmacorum potum. dormiat ſub dio.&, ſi tibi uidetur, detrahe ſanguinem, cucurbita affixa, & uenas in ſcroto quàm craſsiſsimas ſecato, citiſsime ſanus fiet, ita curatus.

Pleuritis.

Pleuritidis ſpecies quædam ſumitur a materia, ex qua fit: ſiquidem alia ſanguinea, alia bilioſa fit: alia flatuoſa. Quædam autem ſumitur a loco, uelut ea, quæ in ſuperioribus coſtis, alia in inferioribus,& mẽdoſis, alia ea dorſo fit. Quædã ſomitur ab accidentibus propriis: nam alia humida eſt,& cum ſputo: alia ſicca,& ſine ſputo.

De Bilioſa uerò hæc comperies in l.de loc. in ho. pag.31.n.24. cum in thoracem fluxerit, & bilis fuerit,& dolor lateris mollitudinem occupat,& clauiculam eiuſdem partis,& febris adeſt,& lingua ſuperne pallida, ac uiridis fit,& exereat compacta; pleuritis eſt. huius morbi periculum ſeptima, aut nona die inſtat. cum uerò ambo latera doluerint; hæc quidem peripneumonia eſt. ambæ autem hoc modo fiunt. cũ in pulmonem fluxerit bilis ex capite per guttur, & aortas appellatas appendentes partes pulmonis; pulmo tanquam natura rarus, & ſiccus trahit in ſe humorem; quantum eius capere poteſt.& ubi influxerit, maior fit;& ubi quidem in totum fluxerit, extremitas eius maior reddita utrunque latus contingit, & peripneumoniam pulmonis appellatum morbum facit. cum uerò alterum tantum; pleuritis, id eſt, morbus coſtalis fit. Et in l.1.de mor.n.27. pleuritis,& peripneumonia fiunt hoc modo. pleuritis quidem, cũ potiones aceruatæ,& fortes ualde corripiunt: percaleſcit enim totum corpus,& humectatur a uino. maxime autem,& bilis,& pituita percaleſcit, ac humectatur. & his commotis, ac humectatis, contiget, ut rigor inuadat. & cum latus naturæ carne nudum ſit pre omnibus corporis partibus, et non ſit quidquam in ipſo, quod remittatur præter uentriculi cauitatem maxime rigorem percipit. et cum riguerit, ac perfrigeratum fuerit; tum caro, quæ eſt in latere, tum uenæ contrahuntur, ac compelluntur. et quantum ipſa carne ineſt bilis, ac pituitæ, aut in uenis, quæ in ipſa carne ſunt; id magna ex parte, aut totum ſecernitur, et intro compellitur ad caliditatem, carne extrinſecus condenſata: atque id ad latus affigitur, et dolorẽ uehementem exhibet, et percaleſcit, et per caliditatẽ trahit ad ſe ipſum a uicinis uenis, ac carnibus pituitam, et bilem. ubi uerò ad latus affixa putruerint, et per ſputum reiecta fuerint; ſani fiunt. Si uerò et antiquum multum affixum fuerit ad latus, et aliud inſuper acceſſerit; ſtatim pereunt, prę ſaliuę copia expuere nequeuntes: aut ſuppurati fiunt, et partim pereũt, partim euadunt. indicium autem hæc de ſe præbent in ſeptem diebus, aut nouem, aut undecim, aut quatuordecim. Dolorem porrò inducunt ad humerum, ad clauiculam, et ad alas hac de cauſa. uena, quæ ſplenitis appellatur, tendit a ſplene ad latus, a latere uerò ad humerũ, et ſiniſtram manum: hepatitis autem ad dexteras partes eodem modo. et cum huiuſmodi in latere pars a rigore contracta fuerit, et ſanguis in ipſa horruerit, ad alas, et clauiculã, ac humerum concedit, et conuellit, ac dolorem inducit eodẽ modo. at loci circa dorſum ab affixo ad latus humore pituitæ, ac bilis percaleſcunt: at quandoque dolorem locis infra latus exhibent. ſæpe uerò ſi ad infernas partes

tes conuertatur; dolorem per uenas ad ueſicam deſtribuit, multumque ac biliosum æger mingit. arbitrantur autem huius morbi cauſam, ac principium rigorem eſſe. ſic fiunt pleuritides ex humoribus.

Verum ſanguinea pleuritis eſt, in qua ſubcruenta reiicit: & eſt quidem biliosa mitior, ſi non ruptiones æger habeat: ſin minus; doloroſior quidem eſt, ſed non lethalior. at ſanguinea fortis, & doloroſa, & lethalis eſt. hæc in l. 3. de morb. n. 19. at n. 20. biliosæ, & ſanguineæ nona, & undecima iudicat, & magis ſani fiunt.

Pleuritidis uerò ſpeciei, quæ a loco ſumitur, mentionem facit in l. de Vict. ratio. in morb. acut. com. 2. par. 10. cum ait. ſi dolor ad clauiculam pertigerit, aut moleſta ſit. brachio. &c. Et par. 11. ſi uerò eas quę ſub ſepto tranſuerſo ſunt partes dolor infeſtat, umbilumque ad clauiculam ſignum fecerit. ſed plura de his dicemus, cū curationē egerimus. & ī l. 7. de morb. n. 21. inquit. pleuritis ex dorſo intantum ab aliis differt. dorſum dolet, uelut ex plaga, & ſuſpirat, & acervatim reſpirat: ſtatim autem ſpuit pauca, & corpus delaſſatur. tertia, aut quarta die ſaniem mingit ſubcruentam. moritur autem maxime quinta die: ſin minus; ſeptima. has ſi effugerit, uixerit, & morbus leuis eſt, ac minus lethalis. cuſtodire tamē oportet uſque ad decimum quartum.

De pleuritide uerò ſicca agit in eodem lib. 3. de morb. n. 20. hoc modo. ſunt & ſiccæ pleuritides ſine ſputo. uerum hæ difficiles ſunt. iudicationes autem ſimiles aliæ ſunt, ſed ampliore in potu humectatione opus habent, quàm aliæ. Et in l. 1. de morb. n. 2. fit & peripuenmonia, & pleuritis ſine ſputo ambæ ex eadem cauſa, & prę ſiccitate. ſiccant autem, & calida, ubi nimium frigefaciunt. congelatur autem latus, & quæ ſunt in ipſo uenæ, & conuelluntur: & quantum in ipſum ineſt pituitæ, aut bilis, id à caliditate reſiccatur, & dolorem inducit, & a dolore febrem. Et in l. de loc. in homi. n. 37. pleuritis ſicca citra fluxum fit, cum pulmo ualde exſiccatus fuerit præ ſiti neceſſaria: pulmo enim natura ſiccus exiſtens, ubi amplius quid, quàm pro natura ſiccatus fuerit; gracilis fit, & impotens redditus, & ad latus præ impotentia reclinatus; latus contingit. & poſteaq̃ cōtigerit ipſum humidum exiſtens; cohæret, & adglutinatur, & pleuritidem, hoc eſt, lateris morbum facit. tunc uerò, & dolor fit in latere, & in clauicula, & febris, & album excreat. hunc multis potibus curare oportet, & lauare, & doloribus medicamentum præbere, & alia quæ excreationem faciunt. hic in ſeptem diebus ſanus fit, & morbus minime periculoſus eſt, & cibos præbere non oportet. Et in l. 1. de morb. n. 25. huic uenam ſecare conducit in manu ſplenitidem appellatam, aut hepatitidem, iuxta utram ſanè fuerit morbus. atque ſic dolor mollior fit, & lateris, et aliarum partium: nam uena, et quantum in ipſa ineſt bilis, ac pituitæ, et ipſius ſanguinis ægrotantis unà cum his magnam partem foras dimittit. pars uerò ex carne per medicamēta, et potiones diffunditur, et a calefactoriis forinſecus adhibitis, ita ut morbus per totum corpus diſpergatur. atque hæc de ſicca pleuritide.

Cęterum fit, ut a uariis ſymptomatis, uariæ quoque dicantur pleuritides: legitur enim in lib. 2. de mor. n. 40. 41. & 42. triplex pleuritidis differentia a ſignis deſumpta, quarum prima eſt. pleuritis, ubi corripuerit; febris, & rigor tenet, et dolor per ſpinam ad pectus, et erectę ceruicis ſpiratio, et tuſsis, et ſaliua alba, ac ſubbilioſa, et non facile per tuſsim reiicit, & per inguina dolor eſt, et cruēta urinam mingit. cum ita habuerit, ſi febris ſeptima die remiſerit, ſanus euadit. ſin minus; deuenit ad undecimum, aut decimum quartum diem. et ſanè multi in his diebus moriūtur. at ſi decimum quartum tranſgrediatur; euadit. deinde ſubdit curationem huiuſce pleuritidis, et inquit: cum ita habuerit dolor; calefactoria adhibeto. bibat autem mel æquali aceto affuſo coctum, ita ut quanta affuerit menſura cocti mellis, et aceti, undeuigeſimam partem aquę affundas. hoc paulatim, et frequēter bibendum dato: et poſtea quoque aquam modico aceto affuſo ammiſceto. ſorbeat et milii ſuccum melle modico adſtillato frigidum quartæ hæminæ partis menſura, quoties utrunque cibum ſumit. et bibat uinum album uinoſum, aquoſum, modicum. ſit autem uinum quam molliſsimum, odorem non habens. ubi uerò febris dimiſerit; per biduū miliū bis in die ſorbeat; et betas iucundiſsime paratas edat; deinde catulum, aut auiculam coquat, et ius ſorbeat, et de carnibus parum edat. reliquo uerò tempore, maxime quandiu a morbo tenetur; in prandio milium ſumat, ueſperi cibis pauciſsimis, aut molliſsimis utatur.

Secundæ pleuritidis differentia talis eſt. febris tenet, et tuſsis, ac rigor, et dolor ad latus, et quandoq; ad clauiculam, et ſaliuam ſpuit ſubbilioſam, ac ſubcruentam. quòd ſi ægro abſceſſus ruptus fuerit, quà parte dolor maxime urget, calefactoria adhibeto, et calida lauato, ſi non magna febris ipſum teneat. ſin minus; non. bibendum autem dato fauum in aqua maceratum, ita ut aquam iam ſubdulcem facias, et poſtea quoque aquam ammiſceas. ſorbeat ptiſanæ ſuccum bis in die, et uinum inde bibat album, aquoſum. et, ſi quatuordecim dies effugerint; ſanus euadit.

Tertiæ uerò Pleuritidis differentia talis eſt. febris detinet, & dētium ſtridor, et tuſsis ſicca, et cum uirore pallida reiicit, quandoque etiam liuida: et dolor latus corripit, et dorſum ſubiubidum fit. caput, et pectus caleſcunt, aliquando etiam uenter, et pedes, et crura. et, cum erectus ſedet, magis tuſsit, et aluus turbatur, et alui egeſtio cum uirore ualde pallida eſt, ac graueolens. hic in uiginti diebus moritur. ſi uerò has effugerit; ſanus fit. huic donec quatuordecim dies præterierint, aquam de farina craſſa in ipſa macerata bibēdam dato, et uinum album, uinoſum, aquoſum. poſtea bibendum ſorbeat ſuccum ptiſanæ frigidum bis in die. uerum pro melle mali punici ſuccum, ad ptiſanæ ſuccum admiſceto; poſtquam iam huic ptiſanæ ſuccus coctus fuerit, et lauet nō multa. ubi uerò quatuordecim dies præterierint; in prandio milium ſumat. ad ueſperam carnibus auicularū cū iuſculo et paucis cibis utatur. at talem morbum pauci effugiunt.

At uerò præter dictas differentias ſunt et alię, quę profectò ad primas reducuntur: attamen, cum morbus per ſe ſit acutus; has quoque recitandas eſſe duximus. et idcirco proditum eſt in l. 3. de morb. nu. 19. Cum pleuritis apprehenderit; hæc patitur. dolor latus, et febris, et horror tenet, et frequētem ſpiritum habet, et erectę ceruicis ſpiratio urget, et tuſsiendo

reiicit

reiicit ſubbilioſa, uelut a mali punici corio, ſi non ru ptiones habuerit. ſi uerò habuerit, etiam ſanguinem a ruptionibus. eſt autē & ſaoguinea pleuritis, in qua ſubcruenta reiicit: & eſt quidem bilioſa, mitior, ſi non ruptiones æger habeat: ſin minus, doloroſior quidem eſt, ſed non lethalior. at ſanguinea fortis, & doloroſa, & lethalis eſt. cum igitur affuerit ſimul ſin gultus, ſimulque cum ſalina ſāguinis grumos nigros tusſiendo reiicerit, ſeptima die moritur. ſi uerò dies decem trangreſſus fuerit, à pleuritide quidem ſanus fit, uerum uigeſima ſuppuratur, & pus tusſiendo reiicit, demum uerò reuomit, & non adeo facilis curatio fit.

Et in l. de affec. n. 8. in pleuritide febris detinet, & lateris dolor, & erecta ceruice ſpiratio, & tusſis, & ſputum ab initio quidem ſubbilioſum ſpuit. poſtquā autem quinta, aut ſexta dies aduenerit, ēt ſubputulentum. huic ad lateris quidem dolorem dādum eſt, quod pituitam, & bilem à latere deducat. ſic. n. dolor lenisſimus fuerit. aluus autem curanda eſt per clyſterem ſubducentem, ac frigefacientem: hoc enim uniuerſo modo comodisſimum erit. exhibēdos eſt etiā potus, & ſorbitio. & potiones dandæ ſunt acidiores; quò ſputum de latere repurgetur. cū autem pus purgari incęperit; latus calefacere conducit, ac intus, & forinſecus maturare ea, quæ circa latus ſunt: prius autem, hoc facere non expedit: reſiccatur enim. fit autem hic morbus maxime ex potu; cum quis humecto corpore, aut ebrius, aut ſobrius, friguerit. fit etiam aliter. iudicatur autem morbus breuisſimus ſeptima die, longisſimus decima quarta. & ſi quidem in hac, per ſputum reiectum, ac purgatum fuerit pus a latere; ſanus fit. ſi uerò per ſputum non fuerit pus reiectum; pectore ſuppuratus efficitur, & morbus lōgus erit. porrò iudicari in morbis eſt, cum morbi angeſcunt, aut marceſcunt, aut in alium morbum tranſeunt, aut deſinunt. At uerò poſtquàm ad pleuritidū curationes deuenimus; non abſurdum erit, ſi eas ut pote ad modum opportunas tractauerimus.

Scriptum eſt in l. de loc. in hom. n. 30. in pleuriti. de febris ſedanda non eſt per ſeptem dies. potu utēdum aut aceto mulſo, aut aceto, & aqua. hæc autem quàmplurima offerre oportet; quo humectatio fiat, eaque facta excreationem faciat: & dolor ſedandus eſt calfactoriis medicamentis; & ad ſorbendum dandum eſt, quicquid excreationem facit, & balneis utēdum quarta die. quinta autem, & ſexta oleum illinendum eſt. ſeptima lauandum eſt; ſi febris dimittere non uelit; quò præ balneo ſudor contingat. inſuperque & quinta, & ſexta fortisſimis utēdum eſt excreatoriis medicamentis; quò ſeptima die febris ceſſet; nona ceſſabit, ſi non aliud quid periculoſum accedat. poſtquam autem febris dimiſerit, ſorbitiones quàm debilisſimę offerantur. ſi uerò euacuatio oboriatur, ſi quidem iuuenile adhuc eſt corpus; potus auferendi ſunt. ſi uerò febris dimiſit; triticeis ſorbitionibus utaris. & eodem modo peripneumoniam curato.

Et in l. 3. de mor. n. 22. inquit. curare uerò pleuritidas hoc modo oportet, ut plurimum uelut phrenitidem, et peripneumoniam, præterquàm quòd hic balneis calidis, et uino dulci utendum eſt: ſi igitur prima, aut quinta die poſtquàm inuaſit ægrum acceſſerit, ſi ſtercus prodiit purum, aut leuiter bilioſum, et modicum, infuſum ex Thapſia per clyſterem iniicito. ſi uerò aluus commota, noctu quidem æger, poſtridie uerò dolor, et tormen uexet; rurſus clyſterem adhibeto. at ſi æger bilioſus ſit natura, et non purgatus, correptus fuerit a morbo, priuſquam ſaliuam bilioſam expuat; etiam medicamēto bilem probe purgato. ſi uerò iam expuat bilioſa; medicamentum ne dederis: ſi enim dederis, ſputum rurſum prodire non poterit; ſed ſeptima, aut nona die ſuffocabitur, maxime ſi præcordia doleant: quæ ſi doleant; clyſterem adhibere oportet: & in potu ieiuno bibēdā dare ariſtolochiam, hyſſopum, cuminum, ſilphium, peplum, mecona appellatum album, florem ęris, mel acetum, et aquam. et per medicamenta quidem ita primas curationes facere oportet. reliqua uerò ſic ſe habent. multa calida pro uiribus ægri lauato, capite excepto: et cum iudicationes ſunt, dolentes locos humidis fomentis tepefacito, et oleo illinita. cum uerò impetu fertur morbus; et ægrum, et medicū a curationibus quieſcere conuenit, ne quid mali inducatur. dandus autem eſt ptiſanæ ſuccus coctus, aliquanto craſsior ſpisſitudine mellis. Poſt balnea etiam uinum dulce, et aquoſum bibendum eſt, non frigidū, modicum, ex anguſti oris pocillo. et ubi tusſes inuaſerint, amplius bibendum, et quàm maximè excreandum, et potu humectandum: quò pulmo humidior factus facilius, ac citius ſputum reddat, et tusſis minus affligat. ſed et mali punici dulcis uinoſi ſuccum lacte caprino modico, et melle ammixto, paulatim ſæpe dato, et noctu & interdiu: at ſomnum quàm maxime prohibeto, quò purgatio, et citius, et copioſior fiat. Et ſubdit. n. 25.

Sanguineam uerò pleuritidem, ſic curare oportet. poſt iudicationes cibis lenibus reficito, et quietē agat, et nimium caueat ſolem, uentos, repletiones, acida, ſalſa, pinguia, fumum, flatus in aluo, laborem, uenerem: ſi enim morbus recidiuarit; mors ſequetur in expuitionibus autem, ſi dolor habeat, et expuere non posſit, ieiuno æris florem dato magnitudine oliuę, et ſucci ſilphii dimidium eius, et trifolii ſeminis modicum. hæc ex melle delingat. aut piperis grana quinque, et ſucci ſilphii magnitudinem fabæ, mel, acetum, et aquam ieiuno tepida bibenda præbeto. hoc etiam dolores ſedat. quòd ſi pro ratione ſpuere non posſit, ſed moretur ſputum hærens in ipſo, et ſtertat in pectore; ari magni radicis conchulam maiorem, et oleum, ac acetum mixta dato, et acetum aqua dilutum inſuper bibat. Aliud ſorte Flores æris magnitudine fabæ, et nitrum aſſatum dupla portione, & hyſſopi quantum tribus digitis comprehendi poteſt melli miſceto, & aquam ac oleum modicum adſtillato, & tepefacta in conchula maiore infundito; ut ne ſuffocetur. hoc etiam in peripneumonia facere oportet; ſi non purgetur. ſi uerò neque ſtertat, neque uelut oportet ſpuat: capparis fructus quantū tribus digitis comprehendi poteſt, & piper et nitrum modicum, et mel, et acetum, et aquā ſimul miſceto. atque hæc tepida ſorbenda prębeto. altera die eadem in aceto et melle, et aqua feruefacta ſorbeat. hoc etiam ſtertentibus dato, et his, qui purgari nō posſunt. at, ſi fortius facere uoles; hyſſopi, et ſinapis, et naſturtii concham maiorem, melle, et aqua terito, et feruefacta, ac excollata tepida ſorbenda dato.

Et in l. de uict. ratio. in morb. acu. pag. 154. n. 11.

Pleu-

Pleuritis,hoc eſt,dolor lateris,ſiue ab initio fiat,ſiue poſtea, caleſactoriis quidem primum non alienum eſt tentare diſſoluere. ex calefactoriis uerò optima eſt aqua calida utre, aut in ueſica, aut in uaſe æneo, aut teſtaceo admota. uerum molle quid antea ad latus ſupponere oportet, lenitatis ergo. commoda etiam ſpongia mollis, magna,ex qua calida expreſſa apponitur. contegere uerò ſtragulis ipſum fomentum oportet:nam & ampliore tempore ſic ſufficiet, & durabit, & ſimul ut ne uapor ad ægrotantis ſpiritum affertur: niſi fortaſsis, & hoc ad aliquid commudum eſſe uiſum fuerit: aliquando enim ad aliquid commodat.inſuper autem,& ordeum,& eruum,in aceto diluto,ita ut paulo acidius ſit,quàm ut quis bibere poſsit,diſſoluta ac ferueſacta,& i marſupia coniecta, apponere oportet: & furfur eodem modo.ſiccum autem fomentum præbent ſal, & milium torrefactum, in laneis ſacculis cóueniétiſsimũ: nam & leue, & lene eſt milium. ſoluit autem huiuſmodi mollitorium fomentum etiam dolores ad claniculam pertingentea. ſectio autem uenæ non ſimiliter ſoluit dolorem; ſi non ad clauiculã pertingat dolor.quòd, ſi ad calefactoria dolor ſoluatur;non multo tempore calefacere oportet: reſiccat enim hoc pulmonem,& ſuppurationem facit.at,ſi quidem dolor ad clauiculam de ſe ſignificationem præbeat, aut grauitas ad brachium,aut circa mammam,aut ſupra ſeptum tranſuerſum;uenam ſecare prodeſt in cubi flexuram internam,at non cunctari copioſum ſanguinem dettahere; donec multo rubicundior fluxerit,aut pro puro,& rubicundo liuidus:utrunq; enim contingit.ſi uerò ſub ſepto tranſuerſo fuerit dolor, ad clauiculam autem de ſe ſignificationem non præbeat;aluum molliri oportet,aut ueratro nigro,aut peplio,ita ut ueratro quidem daucum,aut ſeſeli,aut cuminum,aut aniſum,aut aliud quid ex odoratis ammiſceas,peplio uerò ſilphii ſuccũ. ſed & hæc inter ſe ſi miſçeãtur,conſimilis modi exiſtunt.Ducit autem nigrum ueratrum melius, & ad iudicationem commodius, quàm peplium. peplum uerò flatus magis erumptre facit. ambo autem hæc dolorem ſedant. ſedant item alia multa aluum ſubducentia medicamenta. uerum hæc inter ea, quæ ego noui, optima ſunt.alioqui & ea, quæ in ſorbitionibus exhibentur aluum ſubducentia medicamenta,opitulantur quæcunque non ualde iniucunda ſunt aut ob amaritudinem, aut prupter aliam quandam iniucunditatem, aut ob copiam, aut colorem, aut aliquam ſuſpitionem.ptiſanam tamen ſtatim inſuper ſorbendam dare oportet,poſtquam medicamentum bibit;non memorabili copia pauciorem, quàm quanta ſumere adſuetus eſt:nam & rationi conſentaneum eſt in media purgatione ſorbendam non dare. cum autem ceſſauerit purgatio; tunc minus ſorbeat de ea quàm adſuetus eſt. poſtea uero reducat ſemper ad maiorem copiam;ſi & dolor ſedatus fuerit,& nihil aliud aduerſetur.idem mihi ſermo eſt;ſi etiam ptiſanæ ſucco uti opus fuerit:melius enim eſſe aſſero, ſtatim omnino incipere ſorbere, quàm prævacuatis iam uaſis ſorbere auſpicari,aut tertia,aut quarta,aut quinta,aut ſexta,aut ſeptima die; ſi ſanè non iudicatus fuerit morbus ante hoc tempus.præparationes autem & his cõſimiles faciendæ ſunt,quales dictæ ſunt.de ſorbitionis igitur exhibitione ita ſentio.ſed & de potu,qualemcunqne tandem quis ex deſcribendis ſumpturus eſt, eadem mihi penitus ſermonis ratio eſt. Hæ ſunt omnium pleuritidum curationes,quæ in l. Hip. ſparſim deſcriptæ ſunt. at, quoniam in hoc morbo, quemadmodum & in aliis prænotiones ſunt neceſſariæ;eas,quas aliàs,atque aliàs reperimns,hoc in loco collocandas eſſe duximus.

Et idcirco ſigna prognoſtica pleuritidis hæc ſcribuntur.pleuritis, ut legitur in l.1.de mor.n.3.ſiue lateris inflammatio,lethalis eſt.Et in l.3.de mor.n.19. & 20. in pleuritide ſi ſingultus affuerit ſimulque cũ ſalina ſanguinis grumos nigros tuſsiendo reiecerit ſeptima die moritur.Et in l.de Coac.præno.n.3.qui ex pleuritide ſuppurati fiunt in quadraginta à ruptione diebus expuunt.Et in l.5.aph.15.quicunque ex pleuritide ſuppurati fiunt, ſi in quadraginta diebus repurgati fuerint,ab ea die,qua ruptio facta fuerit,liberantur.ſi uerò non,ad tabem tranſeunt. Et in l.3.de mor.n.22.ex pleuritide ſuppuratum fieri, minus lethale.Et in 6.aph.16.à pleuritide,& peripneumonia occupato,alui profluuium accedens,malum. Et in l.3.de morb.n.22. quibus in pleuritide ſtatim ſputa uaria ſunt,& dolores ualde acuti, hi tertia die moriuntur.Et in l.7.aph.11. ex pleuritide peripneumonia,malum.Et in l.de Coac.præno.n.3.pleuritici quibus in principio ſputationes penitus purulentæ ſunt,tertia die moriuntur,aut quinta. ſi uerò has effugerint,non multo melius habẽtes ſeptima,aut nona,aut undecima ſuppurari incipiunt. Et in l.5.aph. 8.quicunque pleuritici fientes,in quatuordecim diebus non repurgantur, his ad ſuppurationem tranſitio fit.Et in l.de Coac.præno.n.3.quibus pleuriticis quidem dolorea molles ſunt, quinta uerò, aut ſexta die exacerbantur, hi magis ad duodecimam perueniunt, & non ualde ſeruantur. periclitantur autem maxime ſeptima die,ac duodecima:ubi uerò bis ſeptem dies effugerint,ſeruãtur. Et ibidem.in pleuriticis ſputum tertia die maturari,ac expui incipiens,citiures ſolutiones facit:uerum poſterius tardiores. Et n.4.eiuſdem lib.pleuriticis urina cruenta,caliginoſa,cum ſubſidentia uaria,indiſcreta, lethalis eſt:plerunque in quatuordecim diebus.lethalis eſt etiam in pleuriticis breui praſina, nigram.ſubſidentiam habens,aut furfuraceam. Et n.3. quibus pleuriticis in principio lingua bilioſa fit,hi ſeptima die iudicantur quibus autem tertia aut quarta die,circa nonam. Et nu. 4. in pleuriticis urina ſubrubram leuem habens ſubſidentiam,ſecuram iudicationem ſignificat.Et,in pleuriticis, ac peripneumonicis mala eſt urina, quæ poſt potum cito mingitur.Et n.3.quibus pleuriticis ſtrepitus ſputi multus in pectore eſt,& facies triſtis, & oculus morbi regii colore infectus, ac caliginoſus,hi pereunt.Et ibidem.qui ex pleuriticis expuunt purulenta,ſubbilioſa,rotunda:aut purulenta ſubcruẽta,progreſſo tempore,pernicioſe habent. pernicioſe item, qui nigra fuliginoſa ſpuũt, aut quibus uelut à uino nigro ſputa fiunt.Et,pleuritides ſine conuulſionibus, grauiores ſunt his, quæ cum conuulſionibus fiunt. Et,pleuritides bilioſæ ſimul, & ſanguineæ plerunque nona die,aut undecima die iudicantur,& maxime ſanantur. Et,in pleuriticis,& omnibus circa pulmonem morbis morbum facile ferre,bonum. Et in l.5.aph.12.in pleuriticis ſi ſputum ſtatim appareat incipiente morbo, ipſum abbreuiat,ſin poſterius

rius producit. Et in l.3.de mor.n.21. Quibus pleuriticis ſaliua quidem pura eſt,mictio autem crueta, uelut ſeroſa à carnibus aſſatis ſanies, dolores uerò acuti per ſpinam ad pectus,& ad inguem reddunt.hic ſi ſeptimum diem effugerit ſanus fit . at ſi alicui in hia pleuritidibus contingat dorſum rubeſieri, & humeros caleſcere,& inter deſidendum grauari,& uenter exturbetur egeſtione cum uirore pallida , ac ualde graueolenti, hic propter uentris egeſtionem uigeſima prima die moritur.has ſi effugerit ſanus fit . quibus autem ſtatim ſputa uaria ſunt , & dolores ualde acuti hi tertia die moriuntur.hanc autem tranſgreſſi ſaneſcunt. qui uerò ſanus non fit ſeptima, aut nona,aut decima , hic ſuppurari incipit.melius eſt autẽ ſuppuratũ fieri, etiam ſi doloroſum ſit : minus enim lethale eſt . porrò ſupra omnia relata ſigna, in unaquaque pleuritide conſiderare oportet linguam . ſi enim bulla ſubliuida fiat in lingua , uelut ferro in oleum tincto,ſi quidem in principio fiat sſpera,diffieilior eſt morbi emotio, & neceſſe eſt ſanguinẽ tuſſiendo reiicer e,in diebus,quibus id fieri oportet . ſi uerò facto morbi progreſſu fiat , iudicationes quidẽ contingent ad decimum quartum diem . uerum neceſſe eſt ſanguinem ſpuere.habet autem ſe res de liberatione hoc modo . ſi quidem tertia die inceperit maturari,ac expui,citius liberabitur.ſi uerò poſteriua matureſcat,poſterius iudicationes fiunt, quemmodum in capitis ſignis.dolores porrò in omni pleuritide plerunque magis interdiu, quàm noctu leuiores fiunt.Et in l. t .de mor.n.30.moriuntur ex pleuritide ,ubi & multum pituitæ , ac bilis ab initio lateri fuerit affixum,& multum inſuper ex reliquo corpore affluxerit,& neque ſpuens, neque putrefaciens ſuperarit præ materiæ affluentis copia.implentur autẽ arteriæ ab his quę inſunt pituita,ac pure,deinde ſtertit,& frequenter,& illinc ſtatim reſpirat,tandem uero omnia obturantur,& moritur.

Pluuia.

Cum uapor in aere coaceruatus fuerit , ac ſimul congregatus,derepente à uentis inter ſe aduerſariis; tunc deorſum prorumpit aqua , qua parte plurima collecta fuerit: tunc enim hoc magis fieri uериſimile eſt , cum nebulas a uento ſtabilitatem non habente concitstas,ac procedentes,derepente uentus contrarius , ac aliæ nebulæ reliſerint : atque tunc quidem prima ipſius pars congregatur : quæ uerò a poſteriore parte ſunt, inſuper accedunt,& ſic craſſeſcunt, & nigreſcunt,ac ſimul congregantur , & præ grauitate deorſum prorumpunt,& pluuiæ fiunt. atque hæ quidem aquæ optimæ ſunt ſecundum hanc rationem : uerum opus habent,ut decoquantur,ac excolentur. ſin minus;odorem prauum habent,& raucedines,& uocis grauitatem bibentibus inde accedere par eſt . hæc in l. de ae.aq.& loc.pag.36.n.19. uerum ſi anni conſtitutiones pluuioſæ fuerint;quos efficiant morbos lege in l.de mor.pop.ſed hunc aph.uide,qui ſcriptus eſt in l.3.aph.16. morbi in pluuioſis anni conſtitutionibus,hi plerunque fiunt,febres longę,& alui fluxiones,& putredines,& comitiales morbi, & attoniti,quos apoplexias Græcis uocant,& anginæ:in ſiccitatibus uerò tabes,lippitudines,articulorum dolores,urinæ ſtillicidia, & inteſtinorum difficultates.

Podagra.

Podraga,ut legitur in l.de affect.n.32.uiolentior eſt omnibus circa articulos morbis , & diuturniſſimus,ac ægre cedens.et eſt quidem hic morbus ſanguinis in uenulis a bile , ac pituita corrupti . quantò autem in tenuioribus fuerit uenuli . & in plurima corporis neceſsitate conſtitutis, & in ..eruis,& oſsibus multis,ac denſis, tantò ſanè durabilior eſt morbus & qui egerrimè depelli poſsit . longus quidem eſt & hic morbus, ac moleſtus, ſed non lethalis . Et in l.t.prædict.pag.172.num.1.Qui aquaut intercutem,tabem,podagram,& epilepſiam congenitas habent,hi ægrè ab ipſis liberari poſſunt.Et n.15.de podagricis hæc dico.quicunque aut ſenes ſunt, aut circa articulos callos tofsceos concretos habent , sut ærumnosè uiuunt , ac ſiccàm aluum habent : hi omnes ſani fieri non poſſunt humana arte, quãtum ego noui.ſanãt quidem hos optime dyſenteriæ ſi ſucceſſerint.ſed & aliæ eliquationes ualde proſunt,quæ ad inſernos locos repunt . qui uerò iuuenis eſt, & circa articulos nondum tofaceos callos concretos habet , & accuratè uiuit,& laboris amans eſt,& aluum bonã habet ad obidiendum pro ſtudio , ratione; hic ſanè medicum intelligentiam habentem nactus, ſanus fieri poterit.Et in l.6.aph.49.quicunque morbi podagrici fiunt , hi ſedsta in quadraginta diebus inflammatione , fiuiunt . Qui uerò podagra non laborant eos recenſet Hip.in l.6.aph.29.& 30. dum ait.eunuchi neque podagra laborsnt , neque calui fiunt . Et mulier podagra non laborat , niſi menſtrua defecerint . Et puer podagra non laborat ante uſum uenereorum. tempus autem anni, quo contingant podagricæ affectiones ſcribitur in l.6. aph.55.qui inquit. dolores podagrici uere,& autumno magna ex parte mouentur.Curationem uerò ſcribit in l.de affect. citato.u.32.hoc pacto.conducunt & huic eadem quæ morbo articulari.ſi uerò in digitis dolor relinquatur; uenas paululum ſupra articuli in digito nodum inurito.urito autem cum lino crudo. Et in lib.de humi. uſu.pag.55.n.8. acetum ad corpus & articulos ſimile eſt mari, & potentius ad perfundendum, & ſomẽtum.cõferet,& ad podagram ſi non corpus uulneretur.Et in l.2.de mor.mul.pag.121.n.2.in doloribus podagricis abſceſſus nitro trito aqua diluto , cataplaſmatis modo integito,& tribus diebus non lauato . ubi uerò laueris ; rurſus nitrum rubrum crudum cum modico melle terito, & hoc ſemper utitor . inflammata illinc potulaca cum farinæ maſſa, & lactucæ rubræ drachma ex aqua diſſoluta.Et in lib.5.aph. 25.tumores articulorum,atque dolores abſque ulcere , & podagricos quoque , atque conuulſa , horum plurima frigida aqua largè effuſa lauat, & extenuat, & ſoluit dolorem : nam modicus torpor dolorem ſoluit .

Polypi.

Polypi naſi quinque ſpecies leguntur in lib. 2. de mor.pag.67.num.33. quorum curationem, & ſigna ibi uide .

Polypi.

Polypi, & ſepiæ , & eiuſmodi piſces neque leues uelut uidentur,ſunt:neque per aluum ſecedunt:quapropter etiam oculos comeſti grauant : iuſcula tamen horum aluum mouent,ut ſcribitur in l.2.de dię. num.11. Et in lib.de natu.mulie.pag.97.num.55. Legitur polypus in uino ſuffocatus ad prouocandos menſes.

Poma.

Poma fortiora ſunt, quàm pro natura humana, ut legitur in l.3. de diç.n.5. Et in l.2. de diç.n. 15. poma ſeminibus referta, item uirida magis aluum mouent, quàm ſicca. Et in l. de affect.nu. 15. poma, & fructus arborei uentriculo poſt cibos moleſti, quŏd corpus ſumentis ab ipſis ſolum bumores trahit. Et in lib. 5. de morb.pop.n.15. legitur pomorum eſus tempore calidiſsimo.

Iuxta poplitem tumores, aut circa pedem, aut aliam quampiam partem ex compreſsione eleuati leguntur in l.de Frac.n.25.

Porcinæ carnes, ſuillis ſunt grauiores, ut ſcribitur in l.2. de diæ.n.9.

Pottulaca fluuiatilis frigeſacit: ſale uerò condita, ac ſeruata, calfacit, & purgat, ut proditum eſt in li.2. de diæ.n.14.

Porrum.

Porrũ calfacit minus q̃ cœpa, urinã ciet, & aluum mouet, habet & quid purgatorium: humectat autẽ, & ructum acidum ſedat. præſtat a reliquis cibis ipſum poſtremum edere, ut in l.2. de diæ.n.14. Et in l. de affect.nume.48. porrum coctum quidem urinam ciet, & ſecedit: crudum uerò æſtuoſum eſt, & pituitoſum.

Poſteriores corporis partes.

Poſteriores corporis partes prioribus calidam magis ferunt, ut ſcriptum eſt in l.de huml.uſu.n.5. Et in l.1. præd.n.8. poſteriorum partiũ frigiditas in æſtuoſis rigoribus connulſiouem accerſit. Et in l. de Coác. præno. n.1. rigor cum diſtentione neruorum in poſteriora occidit. Et, qui caput dolent, ſtupore correpti, delyrantes, aluo ſuppreſſa, oculo ferociente, florulenti, bi in poſteriorem partem cõuelluntur. Et n. 2. caput dolentibus ex poſterio re parte oſſa rupta habentibns fluxio è nare larga, craſſa, mala eſt.

Potio.

Potio, & potus eſt tantummodo de rebus humidis, hoc eſt, de aqua, ſiue de aqueis: ſcribit enim Hip. in l.2.aph. 11. Facilius eſt impleri potu, quàm cibis. Et Gal.in com.ſic explicat. Celerius nutritur corpus alimento humido, quàm ſicco. Potio præterea quandoque ſcribitur pro purgante medicamento, uelut Ad helleboros qui non facile ſupra purgantur, eorum corpora ante potiouem pluri cibo, atque quiete humectãda ſunt. ſic dicitur in l.4.aph.13. ſed quãdoque potio quædam alimenti ſpeciem ſignificat: triplex .n. eſt alimenti ſpecies, potio, ſorbitio, & cibus. potiones uerò quibus competant, qua de cauſa, & quando, explanat Hip. in li. de Vete.med.pag.4. n.11.& 12. his uerbis. Quidã ęgri ita ſe habebant, ut neque modicos cibos ſuperare poſſent, imbecilliore ſanè quopiam tales indigere illis uiſi ſunt, ſorbitionesque inuenerunt pauca ex ſortibus multa aqua permiſcentes, & robur ipſum temperatura, ac coctura detrahentes. quŏd, ſiqui ſorbitiones ſuperare nõ poſſent; his detraxerunt etiam ipſas, & ad potiones peruenerunt, obſeruaruntque, ut & hæ tum uſu, tũ copia moderate haberent, & neque plures, quã oportet, neque meraciores, & intemperatiores, neque defectuoſiores offerentes. itaque patet ex ciborum materia confici ſorbitiones, & ex ſorbitionibus potiones adaugendo aquam: utpote ordeum coctum eſt cibus, ex eius cremore fit ſorbitio, aucta aqua, & coctura: atque ex ordeo ipſo, aut cremore fit potio, quæ aqua ex ordeo parata nuncupatur. Sed potio alia eſt ſimplex, ut aqua: alia compoſita, quemadmodum mulſa, oximel, & id generis. & harum potionum mentionem facit Hip. in li. de Vict. ratio. in mor.acu.com.3. ac tandem par.43. inquit. De reliquis potibus, cuiuſmodi eſt ordeaceus, & qui ab herbis uiridibus, uua paſſa, uinaceis, piris, cneco, myrtis, punico, & aliis parantur, cum horum aliquo uti tempeſtiuum fuerit; in morbo ipſo ſcribitur, ubi & de compoſitis agetur medicamentis. Et in l.3. de morb.pag.73.n.29. differentias, & uſum potionum in ſebribus ardentibus explicat hoc modo. Frigeſactorias potiones in ſebribus ardentibus quando uoles, bibendas dato. Sunt autem multarum operationum: aliæ enim mictionem indncunt, aliæ alui egeſtionem, aliæ utrunque præſtant: aliæ neutrum. aliæ ſolum frigefaciunt, ueluti ſiquis in uas aquæ ſeruentis frigidam aquam inſundat, aut ipſum uas ad frigidum uentum exponat. dabis itaque alias aliis: neque enim dulces omnibus conducunt, neque acerbæ, neque eaſdem omnes bibere poſſunt. Et in l.de Affect. pag. 82.n.38. Quibuſcunque cibis, aut potibus homines ſani in uictu uruntur; ex his oportet præſentibus uti ad ægrotos, ita ut præpares calidos, frigidos, humidos, & ſiccos: ex frigidis quidem calidos, & calidos ex non calidis, & ſiccos ex non ſiccis, & reliquos iuxta cundem modum. Et ſnbdit. Potibus autẽ utendum eſt; ſiquidem aluum, & ueſicam ſubducere nelis; uino dulci, aut aqua mulſa: ſi uerò adſtringere; auſtero, albo, tenui: ſi corroborare; auſtero, nigro. Et n.42. Quoſcũque cibos, aut obſonia, aut potus ægroti concupiſcunt, exhibeto; ſi non damnum inde acceſſurum eſt. cum autem cibos, aut potus augere inçeperis, aut detrahere; paulatim & additiones, & detractiones facere oportet. Verum de potione plura lege, ubi de ſorbitione agitur.

Præcordia.

Præcordia quandoque ſignificant ſeptum tranſuerſum, quemadmodum legitur in li. prog.com. 1. par.24. cuius uerba ſunt. ſpiritus crebrior ſignificat dolorem, aut inflammationem, quę ſupra præcordia fatiget. Gal. autem in com. ait. ſpiritum hoc loco uocat Hip. uniuerſam ſpirationem qui ſi crebrior ſit; aliquando ſignificat dolorem, & aliquando partium in thorace incendium, quæ ſunt cor, ac pulmo, poſitæ ſupra ſeptum. maiores enim præcordia, ac ſeptũ idem appellauerunt. quandoque uerò præcordia ſignificant hypochondria, ſiue ilia: legitur enim in eodem li.& com.par.27. pręcordia ſaluberrima ſunt, ſi dolore uacãt, ſi mollia, & æqualia ſunt dextra, ac ſiniſtra parte. cæterũ de p̃cordiis hæc lege prognoſtica.

Quibuſcunque circa præcordium dolores fiunt abſque inflammatione, his febris accedens dolorem ſoluit, ut proditum eſt in l.6.aph.40. At in l.de Coa. præno. n.2. præcordii diſtentio cum ſopore anxioſo, ac capitis dolore, abſceſſus circa aurem attollit. & id confirmat etiam Hip. in l.1. prædict.nu.24. Et in li.de Coac.præno.nu.2. præcordii intentio, & ad ſplendorem turbatio, cum capitis grauitate, & ſurditate ſanguinem profundit. & in lib. 1. prædict.n.21. præcordii tenſio cum capitis grauitate, ac ſurditate, & quæ ad hæc conſequenter diuexant, ſanguinis eruptionem ſignificant. & in l.de Coac.præno.num.2.

quibus ꝓcordia eleuata, permurmurãtia, lũborũ dolore accedẽte; his alui humectãtur, ſi nõ flatus erum pãr, aut urinę copia ꝓdeat: in febribus aũt hęc. & ibi. quibus è pręcordiorũ doloribus aluus paulatim. ſub uiſcoſa egerẽs, pauca ſtercorea effundit, nũ ẽt ſãguinẽ effundit? De malis aũt præſagiis, hęc ſumuntur in l. de Coa. prę. n. 2. præcordiũ intentũ cũ ſebre acuta, & tumores circa aurem ex plurimis graueolentibus tardius excitati, occidunt. Et, ad præcordiũ irruẽtes dolores, tũ aliàs mali ſunt, tũ ſi aluos humectãt. peiores aũt ſunt, ſi breui fiant: & tumores circa aurem ex his emergentes, maligni ſunt & aliæ ſuppurationes. Et nu. 3. eiuſdem lib. præcordii dolor prægnãtibus, malũ. Et nu. 2. præcordii dolor ex anginis citra iudicationẽ, cũ impotentia, ac torpore fiens occidit occulte, ẽt ſi ualde manſuete ſe habere putent. Et ibid. & ẽt in lib. præn. nu. 5. in præcordio pulſus cum tumultu mentis emotorius eſt, & magis ſi oculi frequenter moueãtur. Et in l. de Coa. nu. 2. ex præcordio diutine afflicto, & aluo graueolenti abſceſſus in aurem, occidit. Et, in præcordio inflammatio ſuppuratoria eſt, quibus ante mortẽ nigra per aluũ ſubeũt. &, in pręcordio tumor durus, at doloroſus peſſimus quidẽ eſt ſi iuxta oẽs partes fuerit. ex his autem qui ab una parte ſunt, minus periculoſus eſt, qui à ſiniſtris, &c. &, ad præcordia in febre dolores exilientes ſine ſudore ſoluti, maligni ſunt. Et, ad præcordia dolores in febre, uoce intercepta, ſine ſudore ſoluti, malum eſt. his ad coxendices dolores fiunt. Et nu. 2. & 3. eiuſdem lib. de Coa. præcordia in tumorẽ ſublenata poſt aluum ſuppreſſam maxime tabeſcentibus iam diu, & quibus alui humectantur, &c. mala. & nu. 2. circa præcordia dolores, aut pulmonem, ſi ſuppurentur, malũ. & ex pręcordiorũ doloribus tumores, circa aures, & aliæ ſuppurationes emergẽtes, maligni ſunt. &, quibus præcordiorum dolores, oris uentriculi, hepatis partium circa umbilicum, hi ſanguine per aluum egeſto, ſeruátur: nõ aũt egeſto, moriuntur. & in l. 1. prædic. nu. 1. in præcordio ardores relicti, febre perfrigerata, mali ſunt, tũ aliàs, tũ in ſudoribus. & in l. de Coa. præ. ſupracitato nu. 1. cũ pręcordio intento perfrigeratis magnus circa aurẽ tumor. & n. 3. quibus circa pręcordia inflãmatio fit, his abſceſſus ad infernas partes fiũt, aliis uero ad ſupernas. & ibi. ad pręcordia dolores diuturni, & circa lũbos, & tenue inteſtinũ, ſi ęgri cibos auerſantur unà cũ febre, his dolor intẽtus ad caput progreſſus, repẽte ipſos occidit cõuulſorio modo. At in l. de Iudica. n. 5. in præcordiis tumores molles, & doloris exortes, & ad contactũ cedẽtes, diuturniores quidẽ iudicationes faciunt, minus aũt horrendas tuberculis his contrariis. eodem modo habet, & de tuberculis in reliquo uentre. & in l. 1. de morb. nu. 3. præcordiis ſiue ſepto tranſuerſo uulnerati moriuntur. & in l. de humi. uſu. nu. 4. præcordia frigida magis aggrauantur. Quò uerò ad pręcordiorum curationẽ pertinet, cum plura tum membra, tum partes membrorum ſub his comprehendantur, ac præterea plures ægritudines; eam propriis reperies locis: tamen hæc, quæ nobis prę manibus habẽtur, lege. Proditũ eſt igitur in l. 6. aph. 40. quibuſcunque circa præcordium dolores fiunt abſque inflammatione, his febris accedens dolorem ſoluit. & in l. de Coa. præno. nu. 2. præcordiorum dolores, ac tumores, ſi fuerint recentes, & non cum inflammatione, ſoluit murmur. In præcordi obortum, & maxime ſi pertranſierint cum terrore, et urina, ac flatu. Et ibidem. quibus derepente dum ſine febre ſunt, præcordii, & oris uentriculi dolor, et circa crura, ac infernas partes, et aluus in tumorem eleuata eſt, ſoluit uenæ ſectio, et alui fluxio. Sed in lib. 4. aphor. 64. præcordia permurmurantia habentibus lac dare malum. Et in lib. 2. de mor. popu. ſect. 6. ſi præcordia diſtenta fuerint, manu comprimito, ac lauato. At in l. de Coac. præ. nu. 2. quibus præcordia non mollia, facies ſana, non liberantur citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem. et in l. de Vic. ratio. in morb. acu. nu. 36. legitur in præcordiorum inflammatione quando medicamenta purgãtia noxia ſint. Et in eodem lib. nu. 36. præcordia inflammata ſcribuntur, et ibi uide curationem.

Prægnans.

Prægnantem ſi cognoſcere uelis, ubi dormire uolet, aquam mulſam bibendam dato: et ſi quidẽ tormen habuerit circa uentrẽ; pręgnans eſt. ſi uerò nõ; pręgnans non eſt. ſic ſcriptum eſt in l. 5. aph. 41. Et ſubdit. n. 42. mulier ſi marẽ concepit; bene colorata eſt. ſi uerò fœminam; male colorata, uerum antequã pariant; multis detinentur morbis mulieres grauidę: nam quædam pituitoſæ ſunt, de quibus ſcribitur in l. de mor. mul. nu. 45. quędam corpore male ſe habent, ac bilioſæ ſunt, ut in eodẽ li. nu. 43. Et in l. 2. præd. nu. 35. enarratur ſubbilioſorũ uomitus in mulieribus grauidis, dũ ieiunę ſunt. At de prægnante cibum faſtidiente legitur in l. 5. de mor. popu. nu. 9. Et pręgnantis ſuffocationis cauſa patet in lib. de natu. mul. nu. 3. Et pręgnãtis lienoſę à quibuſdam affectionibus menſes quales ſint, uide in lib. 1. de mor. mul. nu. 46. Et in l. de natu. mul. nu. 95. ſcribitur, quo pacto pudenda exulcerata curanda ſint. Et in li. de ſuperfœ. nu. 27. legitur prægnãtis mẽſes profluuos hãbentis curatio. Et in l. de Coa. præ. nu. 3. hoc lege progno. pręgnantes pręgrotantes ante partus inſuper rigent. Et in l. 1. de mor. mul. nu. 40. prægnantibus menſes ſecundo, aut tertio menſe prodeuntes cur malum. uerum in l. de Coa. prę. nu. 3. prægnantibus tabeſcentibus, quibus rubor in facie fit, ſtillationes de naribus fientes hunc auertunt. Et ibidem in pręgnantibus difficiles tumores circa inteſtinũ tenue. Et in eodem lib. nu. 3. pręgnantibus pręcordii dolor, malum, et alui his ſubeuntes, malũ: et inſuper rigere his malũ. dolor uentris in talibus, minus malũ, ſi lienoſa purgentur, etc. ſed in li. de ſuperfœ. nu. 8. pręgnans coitu nõ utens, facilius à partu liberatur. Et in lib. 1. de morb. mul. num. 103. ſcribitur prægnans multo tempore, et parere nequiens, cuius curationem ibi lege. Et in lib. de ſterilibus nume. 23. ſcribitur de prægnantis fœtum menſtruum, et bimeſtrem, corrumpentis curatione. Et in lib. de ſuperfœ. n. 8. ſcribũtur ſigna prægnantiũ ex fœtu mortuo, aut mox morituro. Verũ in l. 7. de mor. po. n. 3. proditum eſt. quibus pręgnãtibus ex caſu, aut cõuulſione, aut plaga, dolores leniter fiunt, his in tribus diebus manifeſtũ fit, an fœtũ corrũpãt. Et in l. de ſuperfę. n. 7. pręgnãtibus pleriſq; ſtomachus uteri ꝓpe extat ante partũ. Et in l. de Sept. par. nu. 3. in pręgnãtibus octaui menſis iudicatio difficilis eſt. & in lib. 5. aph. 29. prægnantes medicamentis purgare oportet, ſi

turget humor, quarto mĕſe, & uſque ad ſeptimum: minus uerò has: iuniores autem, & ſeniores fœtus uereri oportet.

Præputium diſſectum neque augetur, neque coaleſcit, ut ſcribitur in l. de Coa. præ. nu. 3.

Primiparę.

Scriptum eſt in l. de natu. pueri. n. 11. primiparę, & quę rarius pariunt, in partu, & partus purgationibus maxime laborant. Et nu. 40. eiuſdem lib. primiparæ ob puerorum alimenti defectum ſæpe ante decimum menſem exactum pariunt.

Prurigo, & Pruritus.

Ait Hip. in lib. 3. aph. 31. pruritus totius corporis ſenibus fit. Et in l. de Coa. præ. nu. 3. pruriginoſa corpora poſt aluũ ſuppreſſam in tabidis, mala ſunt. at in l. 5. de mor. popu. nu. 4. legitur prurigo totius corporis, maxime autem teſtium, & frontis. Et ibidem. ex pruritu corporis, & cutis craſsitudine poſt balneorum calidorum uſum, hydrops. Sed in lib. de Coa. præ. nu. 4. pruriginoſæ affectiones omnes nigrorum egeſtionem ſignificant, uomitũ grumoſum.

De Ptiſana.

Ptiſana & milium lenia ſunt, ut proditum eſt in lib. de affec. pag. 82. nu. 38. Et in lib. de Vict. ratio. in morb. acut. num. 7. ptiſanæ quod ordeum aptum, & cur deglutientes non lædat. Et nume. 8. eiuſdem lib. ſcribitur ptiſanæ ſorbitio quibus inhibenda, & quatenus. Et ibidem. ptiſanæ ſorbitio quatenus, & qua ratione lædat. item cur qui ptiſana tota utuntur ſeptima die, & citius moriantur, & mente moueantur, &c. Et nu. 13. ptiſana in media purgatione non danda; & à purgatione etiam, non niſi exigua copia. Et nu. 24. ptiſanæ, & aquæ mulſæ potus, ſiue ſorbitio, flatus excitat. tandem nu. 5. eiuſdem lib. ptiſanã merito omnibus frumentaceis in morbis acutis eſſe præferendam exiſtimat.

Pubes.

Scribitur in l. 1. prædic. nu. 9. iuxta pubem doloroſos, medicamentis purgare non oportet. Et in lib. de Coa. præno. nu. 3. pubertas, ſiue annus decimuſquartus uſque ad quadrageſimum ſecundum, omnium morborum ferax.

Pudenda.

Legitur in l. de Coa. præ. nu. 3. ad pudendum muliebre rubor, aluo tumefacta. Et in l. de humi. uſu nu. 8. ad pudendorum nigredines acetum utile eſt. Et in l. de Coa. præno. pag. 176. nu. 2. ſcribitur capitis dolor cum ſedis, & pudendorum dolore, & torporem, & impotentiam inducit, & uocem ſolult. At in l. 1. de mor. mul. n. 69. legitur pudendi pars obturata in puerpera. Et in lib. 2. de mor. mul. nume. 41. enarrantur pudenda in arctum contracta. Et in l. 1. de morb. mul. nu. 69. affectus in pudendis obturatis, iisque quæ à puerperii purgamentis non purgantur ſimiles. Et in lib. 1. de mor. nu. 7. pudendi pellicula diſſecta non coaleſcit. Et in l. 1. de mor. mul. nu. 57. leguntur pudenda prægnantium ſuperficiario, ac fer uido ulcere affecta, quorum curationem ibi uide. Et in l. 1. de mor. mul. n. 126. ſcribitur de pudendorum ulceribus acribus, & inflãmatis, & curã ibi lege. Et in l. de natu. mul. n. 80. pudẽdorũ ulcera. & n. 61. pudẽdorũ ulcera, & pruritus. & in l. 1. de mor. mul. nu. 91. legitur pudendorũ ulcerũ curatio. tandẽ in l. de ulceri. nu. 9. ſcribitur pharmacũ ad pudendi ulcera. Et ibid. n. 10. enarratur medicamentum ad pudendorum uerrucas cõferẽs. & in l. 2. de mor. mul. n. 68. in pudendo muliebri aſcarides. At in l. 5. aph. 22. pudendo confert calida.

De Pueris.

Legitur in l. de nat. puc. n. 35. de pueri ſitu in utero. at in l. t. de diæ. nu. 30. puer ex calidis, et humidis temperatus eſt. Et in l. de nat. puer. nu. 22. legitur. puer de matre in utero uiuit, et qualiter ſanitate prædita eſt, talẽ & puer habet. Et in l. 2. de mor. po. ſec. 6. puer nutritur, ſeptimo mĕſe, aut nono, aut decimo, et uoce firmatur. et robur ſequitur, et manibus ualidus fit. dũ uox obuoluitur omnia ſoluuntur. et in l. de car. n. 8. puerũ in utero à matre alimeurũ ſpiritũ trahere ſcribitur. Sed in l. de natu. puc. n. 21. puer in utero ex matris ſanitate, bene, uel male habet. Et ibidem n. 20. pueri maſculi menſe tertio: fœmellæ ut plurimũ quarto mouentur. et in l. de octim. par. n. 4. ſcriptum eſt. pueris maturis, ac perfectis, umbilicus qui prius patebat, conniuet, ac clauditur, reliquæ partes contra. Sed in l. de natu. puc. n. 14. Scribitur. puer paulo ante trigeſimum diem proditus inarticulatus eſt: qui uerò poſterius omnes articulati apparent. Et in l. 2. de mor. pop. ſect. 2. legitur puer carnoſus ſine oſsibus. Et in l. 1. de mor. mul. n. 96. puerum exſecturus, quid obſeruare debeat. et in li. 1. de ſuperfe. nu. 6. ſcribitur de pueri mortui ſignis. Et in l. de natu. puc. nu. 38. pueri matre uiolentã aliquam affectionẽ patiente, aut alimento deficiente ante decimũ menſem eduntur. ſed in li. de octim. par. nu. 3. pueri quidẽ à partu ſtatim ſolito ſunt maiores, non ex augumento, ſed laxo tumore. Et in 5. de mor. po. nu. 6. puer in utero mortuus cum brachio dextro lateri adnato. Et in l. 1. de mor. mul. nu. 108. legitur, ad puerũ, & mala in puerperæ utero exiſtentia. Et ibid. nu. 10. enarrantur puerũ mortuum, & liuidum expellentia. at in l. de Salu. diæ. n. 9. ſcribitur puerulos infantes educandi, & cibandi ratio. Verùm in lib. 6. aphor. 30. puer non laborat podagra, ante ueneria uſum. Et in l. 4. de mor. nu. 28. ſi pueri iam adulto lapis gignatur ex terræ eſu, dolor nõ adeſt ipſi, priuſquam ſibiipſi cibum deligat. & in l. de ae. aq. & loc. nu. 23. pueri calculoſi pudenda fricant, ac trahunt, quod toſi ab urina ad ueſicæ ſtomachum allapſi, & urinæ emiſsionem impedientes, dolorem exhibent. At in l. de ſuperfœ. n. 7. puero in genitalibus hæren ti umbilicus nõ ſecetur, priuſq́ aut ſternutet, aut uociferetur. Sed in l. 3. aph. 18. pueri & his ętate proximi uere, & prima ęſtate optime degunt ualentque. Verò in l. de mor. ſac. nu. 9. quicũque pueri parui comiuali morbo corripiuntur, ut plurimũ moriũtur, ſi multus fluxus cõtingat, iisque humidus exiſtat. & in l. 6. de mor. po. ſec. 1. puerorũ eluceſcẽtię ſimul cũ pubertate, in quibuſdã mutationes habẽt, & aliàs. Verũ in l. de Denti. nu. 6. pueri natura habitiores non pro carnoſitatis ratione etiam lac ſugunt. & ibidẽ. pueri ſugentes, ſi multum mingunt minime aniculi fiunt. & ibidem. pueri uoraces, & multum trahentes; non pro ratione carnoſi fiũt. & n. 2. eiuſdẽ li. qbus pueris multũ lactuoſum reuomitur, his aluus ſupprimitur. Sed in lib. de Geni. nume. 7. 8. ſcribitur. ſi pueri naſcuntur debiles parentibus robuſtis, uterorũ anguſtia in cã eſt. At in li. de Coa. præ. n. 1. pueris febris acuta, & aluus ſuppreſſa cum uigiliis, & calcitrare, & co-

et colorem mutare, et ruborem habere, conuulſoriũ eſt. Et in l. de denti. nu. 3. quibus pueris in dẽtitione febris acuta accedit, parum conuelluntur. Et ibidem. quibus pueris aluus in dentitione amplius ſubducit, minus conuelluntur, quàm quibus parũ. At in l. de loc. in homi. nu. 36. legitur. De pueri hydropici curatione. Pueris uerò affectiones quando iudicentur, uide in l. 3. aph. 28.

Pulmo.

Legitur in l. de corp. reſect. pag. 25. n. 1. arteria ex utraq; faucĩũ parte exortũ faciens, in ſummitatẽ pulmonis deſinit, circulis cõpoſita cõſimilibus, rotũdis ſiſuperficie ſe mutuo cõtingẽtibus. ipſe aũt pulmo teſtitudinẽ, quo adimplet, in ſiniſtrũ conuerſus quinq; apices habẽs, quos bobos, & ſummitates uocát, cinereo colore præditus, notis cauernoſis compunctus, naturaque antroſus exiſtens. ad medium uerò ipſius cor ſitum eſt, rotundius, atque oblongius, quàm in omnibus animalibus. conſtat autem pulmo, ut ſcribitur in l. de carni. pag. 19. num. 9. hoc modo. cor ex humido, quod glutinoſiſſimum erat calſaciens cito exſiccauit, ueluti ſpumam, ſecitque antroſum, & uenulas multas in ipſo. uenulas aũt ideo fecit: quantũ in glutinoſo inerat frigidi, id ipſum quidem è calido colliquatum eſt, & liquidum euaſit. ab ipſo uerò glutinoſo tunica ſacta eſt. Et in l. de Cor. pag. 25. nu. 5. hic ẽt pulmonẽ ſubit cũ manſuetudine, & circũiectu ipſius caloris intemperantiã caſtigat: etenim pulmo natura frigidus eſt, ſed & inſpiratione perfrigeratur. Ex nu. 10. eiuſdem lib. aperitur quidem. ſ. arteria in pulmonis uaſa, ſanguinem exhibens ipſis in alimentum. atque hæc de natura pulmonis.

Aegrotat autem pulmo uariis de cauſis, quæ multos producunt morbos: etenim eius arteria aliquãdo exulceratur, aut aliqua tenuis uenula rumpitur, aut aliqua fiſtula ex his, quæ per pulmonem diſtentę ſunt: item arteria cõuellitur, aut aliqua uena ipſius. inflammatur quoque pulmo. ab eryſipelate intumeſcit, articuli eius conuelluntur. ipſe quoque pulmo quandoque repletur, & fit in ipſo hydrops, ulceratur etiam, ſuppuratur, uenulæ in ipſo rumpuntur, aut uaricoſæ fiunt: de quibus oĩbus abũde tractauerimus.

Si pulmonis arteria exulcerata fuerit, aut aliqua tenuis uenula ex his, quæ in pulmonem dependẽt, rupta fuerit, aut aliqua fiſtula ex bis, quæ per pulmonẽ diſtentæ ſunt, & alia in aliam diſtracta fuerit, & ſanguine fuerint impletę: diſtrahuntur ſanè, ac corrumpuntur ob has maxime cauſas: propter laborẽ, pp curſum, ob caſus, ob plagas, ob uomitus frequẽter obortos, ob febres. hęc igitur patitur, primũ quidẽ tuſsis ſicca obtinet. deinde paulo poſt expuit ſaliuã ſubcruentã, aliquando aũt puram. &, ſi quidẽ hic breui à morbo liberetur; ſatis eſt: ſi uerò non; tẽporis progreſſu ſanguis amplior prodit, aliquando purus, & aliquando ẽt ſubputridus. ſæpe uerò ẽt facies nõ animaduertentibus ſanguine implentur. poſtea ſanguinis grumos paulatim, & frequenter emergentes reiiciunt. aliquando uerò ẽt graueolentia ab ipſis contingit, & fauces aliquando ſpuma quadam teplẽtur. & rigor, ac febris apprehendit, circa initia quidẽ morbi uehementer, in progreſſu autem debilius: & aliàs, atque aliàs corripit: & dolor quandoque in pectoribus inſitus eſt, & in dorſo, & in lateribus. &, ubi ſanguinem ſpuere deſierit; ſaliuam multam liquidam expuit. quandoque uerò etiam uiſcoſum. atque hæc quidem ſic patitur, donec quatuordecim dies præterierint. poſt hos uerò ſi non deſinerit morbus; ſquamas, ab arteria tuſsiẽdo auellit, quales à puſtulis decedũt. & dolor incidit ĩ pectus, & indorſum, & in latus, & præcordia contingens, uelut ulcus dolet. hęc in l. 1. de Inter. aff. curationem uerò ibi legę.

Si uerò arteria conuulſa fuerit, aut aliqua uena ex his, quæ ad pulmonem tendunt, hæc patitur ab initio quidem morbi. tuſsis acuta obtinet, & rigor, & febris, & ſaliuam expuit multam, albam, & ſpumoſam, aliquando uerò ſubcruentam: & dolor caput, ac collum detinet. hic morbus fortior eſt priore: & uſque ad decem primos dies talia patitur. poſtea plerique undecima die pus craſſum uiolenter expuunt. decimaquarta uerò die puriora expuit, ſi euaſurus eſt, & dolore minus uexatur, & breui ſanus fit. ſi uerò morbus diuturnus futurus eſt; tunc & pus multo amplius expuit, & reliquus dolor multo amplior in corpore ineſt. calores autẽ debiliores habent, quàm prius. ſed curationem ibi uide. & ſubdit nu. 4.

Pneumonia, ſiue pulmonia ab his maxime fit. cũ pulmo ſanguinem in ſe ipſum traxerit, aut pituitam ſalſam, & tum rurſus dimiſerit, ſed in ipſo coacta, ac compacta fuerit; ab his tubercula fieri ſolent in pulmone, & ſuppurari. hic autem hæc patitur. ab initio, & per totum morbum tuſsis acuta ſicca obtinet. & rigor, & febris, & dolor & in pectoribus, & in dorſo incumbit, aliquando etiam in latere. & erecta ceruice ſpiratio uehemens incidit. hic uſque ad quatuordecim dies talia patitur, ſæpe uerò etiam plures. deinde erumpit pus, & multum expuit. ſæpe uerò etiam uelut araneorum tunicas expuit: ſæpe etiam ſubcruentum. & ſi quidem depurgatus fuerit, & breui gracilis factus pulmo, interitum effugit. ſi uerò non adhæret, & per annum morbus tenet, & tranſmutatur, ut aliàs, & alia æger patiatur, huic in principio antequàm pus erumpat, hæc adhibere oportet. & curationẽ ibi lege, & in cap. de Peripne, nu. 6. eiuſdem lib.

Cum uenæ cauę per pulmonem tendentes, ſanguini, aut atra bile impletæ fuerint, uenulæ aliæ in alias rumpuntur, ut quæ in anguſtis ſunt concluſæ, & exitum non babeant, & dolorem non exhibent, ac flatum in pulmone. hic morbus difficilis eſt, & multa curatione opus habet. alioqui ægrum non relinquit. & plerunque in multis ſimul commoritur. Et nume. 7.

Si inflammatio in pulmone fiat: fit autem maxime à uinolentia, et guloſitate piſcium capitonum, et anguillarum: hi enim pinguedinem habent naturæ hominis infeſtiſsimam. iam uerò etiam factus eſt morbus à pituita, ubi ſanguini mixta in pulmonem influxerit: ac ex carnis eſu, et ex aquæ mutatione. hæc igitur æger patitur, tuſsit fortiter, et ſaliuã expuit liquidam ac multam. ſæpe etiam craſſam, et albam uelut à raucedine. et dolor premit acutus in pectora, et dorſum, et laterum mollitudinem, ac latera. et acidum eructat et ex pectoribus, ac pulmonibus uelut uenter murmurat. et uomit pituitam acidam: et, ſi id quod uomuit, in terram effundas; radit terram uelut aceto infuſo. et dentes ſtupeſcũt, et rigor, ac febris, et ſitis fortis detinet, et ſi quid pingue uoluerit edere; exugitur ad uiſcera, &

uomitum inducit. et totum corpus torpor occupat. cum uerò reuomuerit, paulo leuior ſibi eſſe uidetur: poſtea, ubi ueſperæ diei acceſsit, uenter ſonitum edit, & tormine uerſatur, ac murmurat. Curationem ibi uide. Et nu.8. eiuſdem lib.

Si pulmo ab eryſipelate intumuerit, hic autẽ tumor maxime à ſanguine ſit; cum pulmo in ſe ipſum ſanguinem attraxerit, & ſuſceptũ tenuerit. morbus aũt hic æſtatis tẽpore maxime fit. hæc igitur ab ipſo æger patitur. tuſsis incidit ſicca, & rigor, & febris, & erecta ceruice ſpiratio, & dolor fortis in pectoribus. & nares aperit, uelut equus à curſu. & linguam exerit, uelut canis æſtate ardoris ſtatu uſtus. & tumor detinet pectora, & parũ loquitur, & rubor eſt in facie, & pruritũ fert in corpore, & præ dolore decumbere nõ põt. ſed ipſe ſeipſum anxius iactat. hic in ſeptem diebus moritur. ueruntamẽ in principio, cũ ſic habuerit; fiat curatio, quæ ibi legitur. At in l. 2. de mor. pag. 69. n. 53. ſi eryſipelas in pulmone fiat; tuſsis habet, & ſaliusm expuit multam, ac liquidam uelut de gutture, non eſt autem cruenta. & dolor tenet dorſum, & uacuas partes uentris, ac laterum mollitudinem, & uiſcera ſugunt, & uomit pituitam, ac uelut acetum, & dentes ſtupeſcunt, & febris, ac rigor, & ſitis corripit. & ubi quid ederit, in uiſceribus ſugit, & acidũ eructat, & uenter ſtridet, & corpus torpeſcit, & ubi uomuerit; melius ſe habere putat: cum autẽ non uomuerit; digreſſa die tormen, & dolor in uentre oboritur, & excrementum alui liquidum procedit. hic morbus maximè fit ex ebrietatibus, & carnium eſu, & ea aquæ mutatione. ſed & ea aliis cauſis emergit. ſed curationem ibi uide. Et in eodem lib. nume. 52.

Cum articuli pulmonis fuerint conuulſi; ſputum ſpuit album, quandoque uerò cruenta, & deſipit, & febris tenet, & dolor pectus, dorſum, ac latus. &, ſi ſe uertat; tuſsit, & ſternutat. curationem uerò ibi lege. ſed nume. 55. lib. Cum tuberculum in pulmone natum fuerit; tuſsis tenet, & erectæ ceruicis ſpiratio, & dolor ad pectus acutus, & ad latera, & uſque ad quatuordecim dies ita afficitur: nam plerisque per tot dies tuberculi affectio inflammatur. ſed & caput dolet, & palpebras, & uidere nõ poteſt: & corpus ſubfuluum, ac uenis impletur. & nu. 56.

Si pulmo repletus fuerit; tuſsis tenet, & erectæ ceruicis ſpiratio, ac anhelatio, & linguam exerit, rubicundis circulis in tibiis repletur, & pruritus uexat, & dolor acutus emergit ad pectus, & ſcapulas, & nõ poteſt ſedere, neque iacere, neque ſtare. ſed ægris uiribus eſt. hic quarta die maxime moritur. ſi uerò hãc euaſerit; ſpes plerunque eſt. periclitatur tamen etiã in ſeptima. ſi uerò hanc effugerit, ſanus euadit. quo pacto aut curetur, ibi lege. Verum nu. 57. ſi pulmo ad latus prolapſus fuerit; tuſsis tenet, & erectæ ceruicis ſpiratio, & ſaliuam tuſsiendo reiicit albam, & dolor ad pectus, & dorſum emergit, & incumbens pulmo impellit, & graue quiddam in pectore incumbere uidetur, & dolores acuti pungunt, & ſanguis ſtridet uelut pellis, & ſpirationem cohibet, & ad affectum quidem latus decubitum ſubſtinet, nõ aũt ad ſanum: uerum ueluti graue quiddam ipſi de latere pendere uidetur, & per pectus tranſpirare ſe putat. Sed nu. 59.

Si hydrops in pulmone fiat; febris, & tuſsis tenet, & aceruatim reſpirat, & pedes tument, & ungues contrahuntur omnes, & patitur talia, qualia is, qui ſuppuratus ſit, ſed debilius, ac diuturnius. & ſi quid infundas, aut fomentum, aut ſuffitum adhibeas: pus non ſequitur. atque ea hoc ſane cognoueris, non pus, ſed aquam intus eſſe. & ſi multo tempore aure ad latera adhibita audire tentaueris; ebullit intrinſecus uelut acetum: & hæc quidem aliquãdiu patitur, poſtea erumpit, & ſtatim quidem ſanus eſſe ſibi uidetur, ac à morbo liberatus. uerũm progreſſu temporis aluus incenditur, eademque illa patitur, & adhuc amplius. aliqui etiam intumeſcunt uentre, ſcroto, ac facie. et quidam ab inferna aluo id eſſe putant, cum uideant uentrem magnum, & pedes tumentes: intumeſcunt enim hæc, ſi ſectionis tempus tranſgrediaris. at curatio ibi legatur. Et in l. 2. de mor. nu. 48.

Si ex feruido ulcere, aphtha appellato pulmonis fiſtula laborarit; febris debilis tenet, & dolor medium pectus, pruritus corporis adeſt, & uox raucoſa, & ſaliuam liquidam, ac tenuem ſpuit; quandoque etiam craſſam, uelut ptiſanæ ſuccum. & in ore odor oboritur ipſi grauis, uelut à piſcibus crudis, & aliàs, atque aliàs in ſaliua apparent dura, uelut fungus ab ulcere: & ſupernæ partes attenuantur, atque adeo homo totus, et circuli faciei rubeſcunt, et progreſſu temporis ungues contrahuntur, et aridi, et cum uirore pallidi fiunt. moritur autem ſtatim, ſi non curatus fuerit, ſanguinem, ac pus ſpuens: poſt etiam febres uehementes, accedentes ipſum perimunt: ſi uerò curetur, affugit ex hac tabe. et modus curandi ibi ſcribitur. Et nu. 50.

Morbus pulmonis hæc concomitatur ſymptomata. Saliua craſſa, ac fuliginoſa tuſsi reiicitur, et color niger, et ſubturgidus eſt, et dolores tenues ſub pectus, et ſub ſcapulas fiunt: et ulcera ipſis ægre ſaneſcunt. minus autem periculoſus eſt hic morbus tabe dorſali, & plures euadunt. hunc ueratrum bibere oportet, & per ſe, & lenticulæ decocto ammixtum. infundere etiam in pulmonem oportet, ac ſuffitum facere. cibis quoque large utatur, abſtinendo à carnibus bubulis, ouillis, porcinis, & ab acribus oleribus præterquam origano, aut ſatureia. utatur deambulationibus. mane uero ieiunus ad accliuem locum iter faciat. deinde folia condimentaria hortenſia bibat in uinum temperatum inſperſa: deinde uerò cibis relatis utatur. At in l. 1. de morb. pag. 61. numе. 10.

Quicunque ſuppurati fiunt pulmone, aut ſuperiore, uel inferiore uentre, tubercula habent, ſiue in ſuperiore uentre, ſiue inferiore, aut in pulmone, aut ulcera intrinſecus, aut ſanguinem uomunt, aut ſpuunt, aut dolorem aliquem habent, uel in pectore, uel in dorſo. hæc omnia habent ex his quidem, quæ in corpore inſunt, à bile, & pituita: ab externis uerò ab aere inſito calori ammixto: ſed et à laboribus, ac uulneribus. et quicunque quidem pulmone ſuppurati fiũt, ab his fiunt. ſi peripneumonia correptus in iudicatoriis diebus nõ purget, ſed relinquatur in pulmone ſputũ, ac pituita; ſuppuratus fit. et, ſi quidẽ ſtatim curatus fuerit, ut plurimũ effugit: ſi uerò neglecta fuerint illa in pulmone; corrũpit, illis et inhęrẽtibus, et putreſcẽtibus, ulceraturq; pulmo, et ſuppuratus fit, et nõ amplius intro ad ſeipſum nutri

mentum

mentum memorabile trahit, neque quicq̃ depurgatur ab eo ſurſum; ſed ſuffocatur, et ſemper amplius difficulter ſpirat, et reſpirãdo ſtertit, et reſpirãt illinc ſurſum ex pectore. tandẽ uerò obturatur à ſputo, & moritur. fit aũt & ſuppuratus, ſi pituita. ex capite ad pulmonem deſtillet: & primum quidem ut plurimũ latenter defluit, tuſsimque tenuem exhibet, & ſputũ paulo amarius ſolito, ac aliquando tenuis adeſt calor. temporis aũt progreſſu exaſperatur pulmo, & intus exulceratur à pituita inhærente, ac putreſcente: & grauitatem exhibet pectori, & dolorem acutũ ante, & retro, caloreſque acutiores in corpus incidunt, & pulmo à calore trahit ad ſe pituitam ex toto corpore, & maxime ex capite: caput uerò calefactũ ex corpore, & banc putreſcentem ſubcraſſam ſpuit. quantò uerò magis tempus progreditur, tãtò magis pus ſincerum ſpuit, & febres acutiores fiunt. & tuſsis frequens, ac fortis, & inedia uexat, & tandem alnus inferne turbatur. turbatur autem à pituita. pituita uerò de capite deſcendit. hic cum ad hoc peruenerit, perit, quemadmodum dictum eſt in ſuperioribus purulento, ac putrido pulmone facto, aut uentre infra erumpente. fit præterea & ab his pulmo ſuppuratus. & ibidem.

Cum uenula uidelicet aliqua in ipſa fuerit rupta (rompitur autem à laboribus:) & ubi rupta fuerit; ſanguinem fundit, ſi quidem craſsior fuerit; amplius: ſin tenuior, minus. & ſanguinem quidem ipſum partim confeſtim ſpuit, partim uerò niſi uena adſtringatur, in pulmonẽ funditur, & in ipſo putreſcit: & ubi putrefactus fuerit, pus facit, progreſſu uerò temporis aliquando pus ſincerũ, aliquando pus ſubcruentum, aliquando ſanguinẽ. & ſi magis repleta fuerit uena, ipſam ſanguinis copiam aceruatim à ſe ipſa reuomit, ſpuiturq́ue pus craſſum ab acceſſoria, & intus putreſcente pituita. hic ſi anticipetur incipiente morbo, priuſquam uena ſanguinem fundat, ac fortiter laxetur, & priuſquam attenuetur, & in lecto decũbat, & caput corrumpi incipiat, & reliquum corpus colliquari; ſuperſtes ab hoc morbo euadit. ſi uerò neglectus fuerit, & hęc occuparint, ut ea perpetiatur, aut omnia, aut plurima; perit autem hic aut ex iiſdem, quæ ſuperius dixi, aut à uomitu, ſanguine multo multoties per uomitum reiecto. Et ibidem.

Si uerò uena omnino quidẽ rupta nõ fuerit, uerũ acutus tractus in ipſa fiat. fit autem maxime uelut uarix, qui etiam ſtatim ubi factus fuerit, dolorem quendam tenuem inducit, ac tuſsim aridam. ſi uerò diu durauerit, & neglectus fuerit; primum quidem ſanguinem modicum, ac ſubnigrum dimittit, ac reiicit: deinde uerò adhuc copioſiorẽ, & ſinceriſsimum, deinde pus, patiturq́ue quæcunque in ſuperioribus dicta ſunt. conducit aũt talibus, ſi ab initio curandos ſuſcipias; ut & uenę de manibus ſanguinem emittãt, & diæta, ẽ qua quàm ſicciſsimus, & exanguiſsimus fiat. eodẽ porrò modo etiã uenæ in latere afficiũtur, quæ intus in ſuperficie ſitæ ſunt. cũ igitur affectę fuerint uaricoſæq́ue factæ, et intus eleuatæ, et neglectæ fuerint; hæc perpetiuntur. erumpunt, et ſpuunt à ſe ſanguinẽ, & aliquando ẽt uomunt, & ſuppurati fiũt, & ut plurimum pereunt. ſi uerò curentur incipiẽte morbo; rurſus in loco uenæ conſidunt ad latus, humileſque fiũt, & pulmo quidẽ ab his ſuppuratus redditur, & ab ipſo ẽt talia perpetiũtur, & ſic moriũtur.

Et in l. de inter. affec. nu. 5. ſi in pulmone uarix fiat; tuſsis ſicca corripit, & rigor, & febris in principio quidem morbi ualde uehementer. habet etiam erecta ceruice ſpiratio, & dolor in capite conſiſtit. & ſupercilia impendere uidentur; & tumor in faciem deſcendit, & in pectus, & in pedes. ſæpe uerò, etiam in capite innitur, & præ dolore ubi is uexat; reſpicere non põt. & corpus ſubpallidum eſt, & uenæ per ipſum tendũt flammeæ, aut nigrę. huic cũ ſic habuerit, & dolor maxime premit; primum ſanguis detrahatur. deinde multa calida lauato. et, ubi ſitis habuerit; cyceonẽ in uino nigro auſtero quàm iucundiſsimo, æquali mẽſura aquæ mixtum. bibendum dato. frigidũ aũt maxime bibere oportet. ſorbitionibus aũt utantur ptiſanæ ſucco cocto, melle bono affuſo. hęc exhibere oportet in primis quatuordecim diebus. ſi uerò diutius morbus teneat, et dolor amplior fuerit in corpore, & impotentia aderit, huic ſic habẽti eadem exhibeto, quæ ei, qui pulmonẽ ſuppuratum habet, ubi quatuordecim dies prętererint. hic morbus fit à labore, & atra bile. Et in l. de oſsiũ nat. pag. 28. nu. 19. Igitur calloſarum duritierũ in pulmone cauſa. Et in l. de artic. pag. 197. nu. 37. pulmonis tubercula plerunque gibbuſis fiunt.

Signa prognoſtica, quæ ad morbos pulmonis faciunt, hæc ſcribuntur, unde in lib. præno. nu. 13. legũtur pulmonis morbis ſternutationes noxiæ. Et in l. de Coa. præ. nu. 3. in pulmonis morbis ualde rubicundæ ſanguinis ſtillæ, malæ ſunt. Et nu. 1. ex pulmonis ſuppuratione, et circa uentrẽ aliquando, ac clauiculam dolores, & anxie ſtertere, ſputi copiã in pulmone ſignificat. Et nu. 3. pulmonis & ortæ ualde inflammatæ, ut ad latus aſsideant, hac corporis parte reſoluuntur, & liuores fortes circa coſtam habent. Et ibidem. ex pulmonis unà cũ corde inflãmatione, totius corporis ſyderatio. Et, pulmonis ambæ partes inflammatæ ſunt peripneumonicis, quibus lingua tota alba, & aſpera fit. quibus uerò dimidiũ una iuxta quam apparet. Et, in pulmonis inflammationibus periculoſis, abſceſſus ad crura omnes quidẽ commodi ſunt. optimi aũt ſputo purulento, flauo fiente. Et in l. præno. n. 19. ex pulmonis inflammatione ſuppurati ſeniores magis intereunt. Et nu. 18. eiuſdem lib. quibuſcunque ex inflammati pulmonis morbis, abſceſſus circa aurem fiunt, & ſuppurantur, aut ad infernas partes ac fiſtulãtur, hi ſuperſtites euadunt. Et nu. 13. in omnibus doloribus, qui circa pulmonẽ, & coſtas fiunt, ſputum cito, & facile expui conuenit, et flauum ſputo ualde permixtum apparere. Et in l. de Coa. ſupracitato. nu. 3. circa pulmonem ſuppurationes habent, quibus in facie flores, cum aluo liquidiore. Et, pus pulmone ſuppuratis per aluũ ſecedens, lethale. Et, in omnibus circa pulmonẽ morbis grauedines, et ſternutationes anteceſsiſſe, et ſuccedere malum eſt. Et ibidem. quibus ad pulmonem uertuntur anginæ, partim in ſeptem diebus percũt, partim euadentes ſuppurati fiunt, ſi non eductio pituitoſa ſurſum ipſis fiat. Et, quibus in pulmone tubercula fiunt, pus educunt ad dies quadraginta poſt ruptionẽ: has uerò tranſgredientes plerunque tabidi fiunt. Et nu. 2. eiuſdẽ lib. de Coa. circa pulmonẽ, aut præcordia dolores ſi ſuppurẽtur, malũ eſt. Et in li. 5. aph. 13. quicunque ſpumoſum ſanguinẽ expuũt, his ẽ pulmone eductio eſt. Et in lib. 7. aph. 11. à morbo

laterali inflammatio pulmonis malum. & aph. 12. à pulmonis inflammatione phrenitis malũ. & in l. 6. aph. 16. à morbo laterali, uel pulmonia habito, alui profluuium adueniens malum. Et in l. 5. aph. 10. quicunque ab angina liberantur, his ad pulmonem uertitur, & in ſeptem diebus pereunt: ſi uerò has effugerint, ſuppurantur.

Purgans medicamentum.

De purgantis autem medicamenti natura, quibus quando, ac quo modo conueniat, compendioſè nobis eſt tractandum. Medicamentum purgans eſt id, cum quo natura corporis expellit humiditatem illã, quæ cum medicamento conueniat, ac facilis eſt, ut expellatur. Natura eſt efficiens, & medicamentum inſtrumentum, quod aſſumptum aperit, ac penetrat meatus, & ſe transfert tum ſubſtantia, tum uirtute per corporis partes illas, quas robur ipſius pertingere poteſt. ibique ſe miſcet cum cognato humore, qui medicamentum amplectitur, ut ſimile aliud ſimile. & idcirco ex duobus fit unum excellens, quod ad actum deuentum alienas à corpore qualitates tum primas, tum ſecundas, tum tertias excitat, uerũ ſui proprias, atque ſimul cum humore affini turbat, ac moleſtat naturam. unde ipſa commota expellit medicamen ſimul cum humore. Et propterea cauſa, ob quam pharmacum purget, eſt conuenientia, & ſimilitudo, quæ eſt inter ipſum, & humorem purgandum. atque huiuſmodi ſimilitudo conſiſtit in primis, ſecundis, ac tertiis qualitatibus pharmaci, & humoris: nam, ſi humor ſit calidus, & ſiccus, amarus, leuis, flauus, ut flaua bilis: ac præterea pharmacum ſit calidum, & ſiccum, amarum, leue, ac flauum, ut rhabarbarum, proculdubio bilis illa euacuabitur. ſed non ſemper in omnibus conueniunt, uerum in plerisque, atque hæ omnino efficaces: etenim aliquando purgatio fit à primis qualitatibus, hoc eſt, ab humiditate: nam ſcriptum eſt in lib. de Aff. pag 83. nu. 49. Cibi ſi humidi ſunt, humectantes, per caliditatem aluum ſubducunt. & in l. 2. de diæ. pag. 46. n. 9. cum porcus animal ſit natura carnoſum & exſangue, humiditatis exceſſum in tenella ætate habet. cum igitur meatus ſuperaccedens alimentum non ſuſcipiant, intus manens calfacit, ac perturbat uentrem. & nu. 14. eiuſdem li. Quæ humidam habent naturam, frigidamque, ac fatuam, & odores graues magis per aluum ſecedunt, quàm per urinam. & nume. 17. Quæcunque toſta, aut aſſata ſunt, aluum magis ſiſtunt, quàm cruda: propterea quòd humiditas, itemque pinguitudo per ignem ablata ſunt. Aliquando autem ſecundę qualitates euacuant: atque hæ in mixto comprehenduntur, & fiunt: nam elementa nullas habent, niſi primas qualitates: ſed cum ex his mixtum conflatur corpus, exurgunt ſecundæ qualitates à primis, quarũ aliæ magis materiã, aliæ formã ſequũtur: materiã, ut graue, & leue: durum, ac molle: rarum, denſum: formam inſipidum, dulce, ſalſum, amarum, acre atque alii ſapores: itemque odoratũ, & fœtidum: ab his, ueluti à molle fit lubricum, à dulce apertiuum, ab acetoſo, & ſalſo inciſiuum: & ſic de aliis dicendum eſt, quæ nihil eſt, quòd recitem. Grauia igitur ſunt in cauſa aluum ſiſtendi: nam ſcriptum eſt in l. 2. de diæ. citato nu. 9. carnes bubulæ robuſtæ ſunt, & ęgrè in uentre concoquuntur, propterea quòd craſſi, ac multi ſanguinis eſt hoc animal, & carnes graues, itemque ſanguis, ac lac. caprinæ carnes his leuiores ſunt, & magis aluo ſecedunt. ſuillæ quidem robur magis, quàm hæ corpori educunt: multum autem aluo ſecedunt, propterea quòd tenues, & modici ſanguinis uenas, ſuccos habent, carnem uerò multam. & ſubdit: cum ſicca, & robuſta natura ſint animalia, dum quidem teneræ ſunt carnes: aluo ſecedunt: ubi uerò augmentum ſumpſerunt, non ſimiliter. & nu. 8. eiuſdem lib. fabæ aluum ſiſtunt, quia totam alimenti ſiccam habent. & in lib. de loc. in homi. pag. 34. nume. 56. aluum ſubducentia talia ſunt, quæcunque lubrica, & inciſiua ſunt, & quæcunque in calidis attenuãtur, & reliqua quę ſalſuginoſa ſunt, & quæcunque ex talibus plurimum participant. contrà aluum non ſubducentia, ſed ſiſtentia, quæ flatum exhibent. & in l. 2. de diæ. nu. 12. caſeus aluum ſiſtit, quia ſucco & coagulo compactus eſt. & hæc de his, quæ ad materiam mixti pertinent: quibus tamẽ addere poſſumus antiqua, & marcida, de quibus legitur nu. 19. eiuſdem lib. antiqua, & marcida magis quàm recentia aluum mouent, quia putredini propinquiora ſunt. Formales porrò uirtutes ſunt ueluti ſapores: etenim dulcis ſapor aluum mouet: nam in l. de affec. nu. 38. potibus utendum eſt, ſi quidem aluum, & ueſicam ſubducere uelis, uino dulci, aut aqua mulſa: ſi uerò adſtringere, auſtero, albo, tenui: nam aqua mulſa tum ratione humiditatis, tum dulcedinis aluum mouet. ſi quidem proditum eſt in lib. 2. de diæ. nu. 13. mel calidum eſt, & ſiccum, ſi meracum ſit: cũ aqua autem humectat, & aluum mouet bilioſis: pituitoſis uerò ſiſtit. dulce uerò uinum pituitoſis magis aluum ſecedit. attamen & dulcia aluo ſecedunt: nam in eodem n. 15. inquit. ſapa ſubducit, quia dulcis eſt. & nu. 15. ficus uiridis humectat, & aluum mouet propter ſucci dulcorem. & ibidem. contra ſorba, meſpila, & corna, & quæcunque alia huius generis poma aluum ſiſtunt, & acerba ſunt: itemque omnia acerba, & auſtera. & in l. de affec. nu. 49. ſalſa ſecedunt, & urinam cient. & braſsica acrimoniam quandam habet ad ſeceſſum. & nu. 50. ex oleribus cocta ſecedunt, quæ ex natura humidiſsima, aut acerrima ſunt, aut caliditatẽ habẽt. dacida aũt ſunt hęc tepidiora, ac flaccidiora, ſic. n. ad ſeceſſum cõmodãt. et in l. 2. de diæ. n. 8. cicer album per aluum ſecedit, & per urinã eiicitur. per urinã eiicitur dulce, per aluum aũt ſecedit, ſalſuginoſum. & nu. 22. uẽtrẽ cõpactũ uomitus ſoluit. & egerentem magis, quàm oportet ſiſtit, illũ quidem humectans, hunc uerò ſiccans. cũ igitur aluũ quis ſiſtere uolet, ait, idẽ deuoratũ cibũ euomere oportet, prius quàm humeſcat, & infrà detrahatur, & magis acerbis, & auſteris eduliis uti. ubi uerò ſoluere aluũ, quis uelit, plurimo tẽpore cibis immorari confert: et acribus, ac ſalſis et pinguibus, ac dulcibus tũ cibis, tũ potionibus uti. Cęterũ qualitates tertiæ quę aluũ mouent, et purgant, dicũtur, quę à tota mixti ſubſtantia proficiſcuntur. atque hæ tertię habent et primas, et ſecundas coadiuuantes: & idcirco aliis omnibus præſtant. ſed et circunſtantia, et perſona quoque et affectus cauſa iuuant purgationem: nam legitur in l. de natu. homi. pag. 11. nu. 16.

Quò ad anni tempus attinet, in anno aliquando hyems maxime uiget, aliquando uer, modo æſtas, modo autumnus: ſic etiam in homine aliquando pituita præualet, aliquando ſanguis, aliquando bilis,

primum

primum quidem flaua, deinde etiam nigra appellata, quorum omnium euidentiſsimum teſtimonium hinc habes: ſi enim eidem homini idem pharmacũ quatuor in anno dare uelis; uomet tibi hyeme quidẽ pituitoſiſsima, uere autem humidiſsima, æſtate bilioſiſsima, autumno nigerrima. Et in li.4. de morb. pag. 76. nu. 21. quo die ſit propinandum declarat, & ait. quicunque iam a febre continua correpti pharmaco uſi ſunt in diebus paribus; hi nimium purgati nunquam ſunt. qui uerò in diebus imparibus medicamẽto forti uſi ſunt, nimiũ purgati ſunt. humor.n. in corpore ægroti magis turbat in diebus imparibus, nimirũ corpore humorẽ ad uẽtriculo trãſmittẽte. & ſiqs iã turbat adhuc magis pturbet medicamẽto immiſſo, nihil miri eſt hominem ex tali perire. & hoc ſi homo æger ſit: ſi uerò non, præcipit in l.6. aph.47. quo anni tempore fieri debeat purgatio, cum inquit. quibuſcunque uenæ ſectio, uel purgatio cum medicamento conuenit; hos uere purgare, uel uenam incidere oportet. Et Gal. in com. hoc modo Hip. uerba explanat. Liquet, quòd de eis, qui adhuc ſani, ſed ægri futuri ſunt, niſi euacuentur, ſermo habetur: hos enim oportet, ut anticipemus; euacuare, uere aduenīente, uel per uenæ ſectionem, ſi plenitudinis paſſionibus ſubiiciuntur, uel per purgationem, ſi ex eis, quæ ex corruptione proueniunt; nonnullis ſiquidem confert humores pituitoſos euacuare, aliis amaram bilem, aliis atram, aliis ſeroſam ſuperfluitatem ſecundum naturam earum paſsionum, quæ ſuperuenire conſueuerunt. at uerò ſi homo laboret, quo morbi tempore exhibendum ſit pharmacum docet Hip. in li.1. aph.22. his uerbis. Concocta medicari, atque mouere, hoc eſt, per pharmaca euacuare: non cruda, neque in principiis; modò non turgeant: plurima uerò non turgent, niſi ſcilicet in morbis acutis quibuſdam: nam in eodem lib. aph.24. legitur. In acutis paſsionibus rarò, & in principiis medicinis purgantibus uti: & hoc cum præmeditatione faciendum. Gal. uerò in com. reddit rationem hanc. in longis morbis ſemper oportet expectare coctionem. in acutis uerò, cum turgent; etiam ab initio poſſumus uti medicamentis purgantibus. Et in l.2. aph.29. Cũ morbi inchoant, ſiquid mouendum uidetur; moue: cum uerò conſiſtunt, ac uigent; melius eſt quietem habere: circa principia enim ac fines omnia debiliora: morbo autẽ conſiſtente, fortiora: etenim, ait Gal. Caſus omnes circa principia, & fines ſunt imbecilliores, acceſsiones ſcilicet febrium, uigiliæ, dolores, faſtidiũ, & ſitis. Et in l.4. aph.10. Medicari, hoc eſt, euacuari in ualde acutis, ſi materia turget, eadẽ die: tardare enim in talibus malum: nam ut exponit Gal. ſtatim per medicamentum euacuatio facienda eſt, priuſquam robor diſſoluatur, uel febris caliditas augeatur, aut ad aliquod membrum principale hi humores, qui per corpus uagantur. Et in l. de Vict. rat. in mor. acu. com.4. par.38. ſi liquidam aluum habenti cauſus ſuperuenerit, ſi tibi purgatio idonea uideatur; eã non tribus primis diebus adhibebis, ſed quarto. Verum, niſi a ui quadam coactus ſis; ſub canẽ, & ante canem ne purgaueris: difficiles enim ſunt medicationes, ut habetur in eodem l.4. aph.5. proptetea quòd, ait Gal. calor aeris in partem trahit extrinſecam contrariam ei, ad quam medicina ducit humores. Et in l. de ae. aq. & lo. pag.37. n.30. Maxime obſeruare oportet magnas temporum mutationes ut neque medicinas in illis libentes exhibeamus, neque uramus quæ circa uentrem, neque ſecemus: priuſquam prætereant dies decem, aut plures, & nõ pauciores: periculoſiſsima ſunt etiam ambo ſolſtitia, maxime uerò æſtiuum. periculoſum etiam æquinoctium utrunque, magis uerò autumnale. oportet autem & aſtrorum exortus conſiderare, præcipuè canis, deinde Arcturi, & pleiadũ occaſum: morbi enim in his maxime diebus iudicantur, aliique permutãt, alii uerò deſinunt, aut in aliam ſpeciem, aliumque ſtatum tranſmutantur.

Loca preterea ac regiones, in quibus homo purgatur, cum eandem habeant naturam, quam & anni tempora; & ideo eadem ſunt in his præcepta obſeruanda. uerum loca corporis, p quæ purgatio faciẽda eſt, ſunt aut ſuperna, aut inferna: ſuperna ſunt auriũ meatus, oculorũ, narium, oris: inferna, ueſicæ, ſedis, uteri, & hæmorrhoidum. per uomitum oris, & per ſedem fiunt euacuationes totius corporis, ac præſertim per ſedem. de ſanguinis uerò ſiue per nares, ſiue per aliam regionem fluxione nihil hoc loco agimus. & propterea in omni euacuatione locus, per quem fieri debet; maxime inſpiciendus eſt: inquit .n. Hip. in l.5. aph.21. Quæ ducere oportet, quo maxime natura uergit per loca conferentia, eò ducere. at uerò, ut locum opportunum eligas, ſigna obſeruabis hæc, quæ in l.7. de morb. pop. pag.150. n.32. notantur. ſubpurgandi ſunt uentres in morbis, ubi purganda matura fuerint: inferni quidem, ubi conſidiſſe uideris. ſignum habes, ſi non anxii fuerint, neque capite grauati: & cum calores mitiſsimi, & cum poſt exacerbationes ceſſarint. ſuperni uerò in ipſis exacerbationibus: tunc enim & hi eleuantur, cum anxii, & grauati ſupernis partibus fuerint, ac ſe iactarint. propterea uerò in principiis purgandum non eſt: quoniam ſua ſponte in his temporibus expurgãtur. Et in lib.4. aph.4. medicari æſtate ſuperiores magis, hyeme uerò inferiores. Et aph.6. Graciles & facile uomentes purgare ſuperius, cauentes hyemem. Et aph.7. Vomentes uerò difficulter, & mediocriter bene carnoſos per inferiora, cauentes æſtatem. Et aph.8. Tabidos uerò, cauentes ad ſuperiores purgationes. Et aph.9. Melancholicos plenius inferiores, eadem ratione contraria apponentes. Et aphor.19. eiuſdem li. ſiquis febrem non habens abſtineat à cibo, hoc eſt, cibum non appetat, & cordis morſum, ſeu uertiginem patitur, & oris amaritudinem ſentit; purgatione indigere per ſuperiora ſignificat. Et aph.18. ſupra præcordia dolores, purgatione indigere per ſuperiora ſignificant. quicunque uerò inferiora moleſtant; per inferiora. Et aph.20. Non febricitantibus ſi tormina acciderint, & genuum grauitas, & lumborum dolor; purgari inferius oportere ſignificantur, ut exponit Gal. pro motione noxiorum humorum facere oportet euacuationes. Et in l.2. aph.8. ſi a morbo cibum aſſumens, id eſt, appetens quis non corroboratur; pluri alimento corpus uti ſignificatur. quòd, ſi non aſſumente cibum hoc accidat; ſcire oportet, quòd indiget euacuatione. Verum, ſi purgationes faciẽdæ ſint particulares: hæc precipit Hip. in li.2. de mor. pag.67. n.39. Cum febris quartana ex alio morbo non purgatum apprehenderit; pharmacum deorſum purgans bibendum dato. deinde

capue

caput purgato, poſtea rurſus infrà purgato. Et in eodem l.n.12. in morbo capitis quodam, ubi quadraginta dies præterierint, capite ipſius purgato, prius medicamento exhibito, ipſum deorſum purgato, ſi tempus anni hoc permittat. deinde ſerum ad dies ſeptem bibẽdum dato, aut pauciores; ſi debilis exiſtat: ſi uerò morbus reuertatur; fomento per totum corpus adhibito, poſtridie ueratrum bibendum dato. deinde quanto tempore tibi uiſum fuerit, intermittito, & tunc capite purgato, medicamento deorſum purgante exhibito, cruſtas octo capiti inurito. Et in li.1. de morb. mul. pag. 103. n. 38. ſi pituitoſa fuerit mulier; ſanguis menſium erit ueluti mucus: utrum uerò horum fuerit, uentrem purgato, ſiue ſuprà opus habuerit, ſiue infrà: poſtea uteros purgato. Et ſic habes primum euacuationem uniuerſalem faciendam eſſe, deinde particularem ſcilicet membri affecti.

Quibus uerò perſonis purgatio competat, ac quibus non, uideamus. ac primum nullis utilis eſt ſuperflua purgatio, ac maxime ſenibus: nam legitur in l.7. aph.42. ſi ſenioribus ſupra modum purgatis, ſingultus ſuperuenerit, non bonum: nam, ut aſſerit in li. 5. aph. 4. Ex ſuperflua purgatione conuulſio, aut ſingultus ſuperueniens, malum. Si uerò homo ægrotet, in quo non ſit morbo purgandus, ſcriptum eſt in li. 2. pror. par. 36. cuius uerba ſunt. Nigra reuomentes, cibos faſtidientes, deliros, in pube parum dolentes, quibus oculus ferox, clauſusque purgare non oportet: pernicioſum enim. & par. 37. & 38. Neque intumeſcentes, uertiginoſosque, neque in errando deficientes, neque cibos auerſantes, neque decolores: neque in febre comatoſos, inclinatosque; pernicioſe etenim habent. Et in l. de loc. in hom. n. 44. Febricitanti caput ne purgato, ne furioſus fiat: calfaciunt. n. caput pharmaca purgatiua: & ſanè ad caliditatem febrilem accedens ea, quæ in medicamento eſt, inſaniam facit. Et n. 49. Doloris in capite gratia, ſanguinem de uenis detrahito. ſi uerò non ſedetur, & diuturnus ſit; perure uenas, & ſanus euadit. ſi uerò caput purgaueris; magis affliges. Verum ſana habentes corpora, ſi medicamentis purgentur, celeriter exoluuntur, & qui prauo cibo utuntur, ut in l. 2. aph. 36.

Attamen ſi cui pharmacum exhibendum ſit, is præparandus eſt: facile enim ac ſine moleſtia feret. ſed plura leguntur inſtrumenta præparationi opportuna: nam ſcriptum eſt in lib. 2. aph. 9. Corpora cum quiſpiam purgare uoluerit; oportet fluuida facere: atque id gracilibus, ac ſiccis, quemadmodum præceptum eſt in l. de Sal. Diæ. pag. 12. n. 7. Verum in li. 7. aph. 67. Corpora oportet, ubi quis purgare uoluerit fluuida facere: &, ſi ſuprà; ſiſtere aluum: ſi uerò infrà; humectare. In l. autem de Inter. affe. pag. 88. nu. 29. Præhumectare antea corpus ipſius oportet per fomenta: quò magis pharmacis obediat: etenim, ut ipſe teſtatur in eodem li. n. 22. præhumectatio eſt ueluti initium euacuationis. uerba, autem ſunt. ſi clyſterem non uoluerit, humectum hominem facere oportet, fomento humido admoto: fortaſsis enim etiam ſic ſtercus ſubeuacuari poterit: nam à ciborum nimia reſiccatione hęc patitur. præparat igitur hoc loco fomentis humectãtibus. at n. 23. alio inſtrumẽto, cum ait. Bibat aquam multam tepidam, polenta modica inſperſa; quò corpus præparatum ſit ad pharmacorum potum. Et in eodem l. n. 15. Huic cum ſic habuerit, cum ſcammoniæ ſucco, aut ipſa radice, fomẽto prius adhibito, totum corpus purgato. Sed in l. 4. aph. 13. Ad helleboros qui non facile ſuprà purgantur, eorum corpora ante potionem pluri cibo, atque quiete humectanda ſunt. Et in eodem l. aph. 14. Cũ bibent quis helleborum, ad motiones quidem corporum ducere magis, ad ſomnos uerò, atque quietẽ minus. indicat autem nauigatio turbari motione corpus. & aph. 15. Cum uolueris magis ducere helleborum; moue corpus: cum uerò ſiſtere; ſomnum facito, & non moueto. uideant autem medici, quos uſus fuerit Hip. inſtrumentis ad corpora euacuationi præparanda.

Sed id, quod euacuatur, aut eſt flatus, aut humiditas, cuius quantitas conſideratur, & qualitas: finis. n. medicamenti eſt, ut id, quod morbum facit, detrahatur, ut legitur in l. de loc. in homi. nu. 42. atque id eſt flatus, aut ſuperfluus humor, aut non bonus. & idcirco ſcriptum eſt in l. 1. aph. 2. & 25. ſi qualia oportet purgari purgentur, confert, & facile ferunt: ſi contrà difficulter. Et aph. 23. deiectiones non multitudine, hoc eſt, quãtitate ſunt æſtimandæ: ſed ſi talia deiiciantur, qualia conueniunt; & ægri facilè tolerant. atque ubi uſque ad animi defectionem expedit ducere, faciendum; ſi æger poſsit tolerare. Et in lib. 4. aph. 2. In medicamentis purgantibus talia ex corpore educere oportet, qualia etiam ſponte excuntia utilia eſſent; quæ uerò contrà, cohibere.

Pus.

Proditum eſt in l. de Alim. pag. 54. nu. 12. pus ex carne, purulentum ex ſanguine, & ex alia humiditate. pus ulceris alimentum. pus alimentum uenæ, arteriæ, hæc Hip. atque hic ſciendum eſt, pus quandoque ichorem ſignificare. uerum pus, quod ex ulcere manat optimum eſt ſi album, & ęquale, & leue, & quàmminime graueolens. quod uerò huic contrarium eſt, peſsimum eſt. ſic legitur in l. prog. com. 1. par. 42. & propterea legitur in l. de Coac. præno. n. 3. quibus pus cœnoſum, & graueolens dum concoquuntur prodit plerunque pereunt. Et in li. 7. aph. 44. & 45. quicunque ſuppurati uruntur, uel ſecãtur, ſi pus purum fluxerit, & album; euadunt: ſi uerò ſubcruentum, & feculẽtum, ac fœtidum; pereunt. & quorum hepar ſuppuratum aduritur, ſi pus purum fluxerit, & album; euadunt: in tunica. n. his pus continetur. ſi uerò qualis amurca fluat; pereunt. Et in lib. 4. aph. 37. excreationes in febribus non intermittentibus liuidæ, cruentæ, fœtidæ, & bilioſæ omnes malę. Et in l. 2. aph. 47. dum pus conficitur; dolores, ac febres accidunt magis, quàm iam confecto. Et in li. 7. aph. 16. à puris ſputo phthiſis, & fluxus: cũ uerò ſputum retinetur; moriuntur. Et in l. 7. aph. 27. quicunque ſuppurati, aut aquam inter cutem patientes urũtur, aut ſecantur; ſi pus, aut aqua uniuerſim effluxerit; omnes moriuntur. Et in l. de Iudic. n. 12. pus aut aqua per nares, aut os, aut aures effluens capite dolẽti, & uehementer laboranti, morbum ſoluit. Et in li. de Coac. præno. n. 2. pus per nares capitis dolorem ſoluit. Et in l. 7. aph. 78. ex ſanguinis uomitu tabes, & puris purgatio ſurſum. Et in li. de Coac. præno. n. 3. dolor lateris cum febre ſignificat puris eductionem futuram. Et, pure ex ueſica erumpente, tuberculi quod circa ueſicam eſt, & mingendi difficultatem

tem inducit, ſolutio fit. Et, pus educunt ad dies quadraginta, quibus in pulmone tubercula fiunt. Et in l. præno. n. 22. puris eruptio ſenioribus magis expectanda eſt. Et in l. 4. aph. 75. ſi quis pus, aut ſanguinē mingat, renum ulcerationem ſignificat.

De Puſtulis.

Scribitur in l. de ae. aq. & loc. n. 4. puſtulæ nocturnæ uiris in meridionalibus ciuitatibus frequentes. Et in l. de Coac. præno. n. 3. puſtularum eruptiones uelut ferro lancinatæ, habitus tabem ſignificat. Et nu. 2. puſtularum circa oculos eruptiones in uirium refectionibus, aluum prorumpere faciunt. Et nu. 1. eiuſdem lib. quibus puſtulæ in febribus per totum corpus erumpunt, lethale eſt, ſi non purulentus abſceſſus fiat, maxime circa aurem. ſed in l. 7. de morb. pop. n. 52. enarrantur puſtulæ in cruribus, coxis, lumbis, ac imo uentre, &c. Et in l. 4. de morb. pop. n. 12. puſtulæ ex laſsitudinibus. At in lib. 2. ſect. 2. puſtulas per corpus lactans quædam ubique habebat, poſtquàm autem lactare ceſſarit, ſedatæ ſunt per æſtatē. Et in l. 5. n. 33. leguntur puſtulæ uelut, culicum morſus ante febrem. Et in l. de Cap. uuln. n. 27. puſtulæ in lingua capite uulneratis. Verum in li. 6. de morb. popu. ſect. 2. puſtulæ latę nō ualde pruriginoſæ fiunt. Et in lib. 7. n. 27. circa uigeſimam quintam puſtulæ per totum pruriginoſæ, calidæ, uelut igne ambuſtæ. At in l. de Coac. præno. n. 4. puſtulæ ſerpiginoſæ ſupra inguina ad laterum multitudinem, ac pubem tiētes aluum male affectam ſignificant. Et in li. 3. aph. 20. puſtulæ ulceroſæ, plurimæ uere fiunt. Et in li. de Coac. præno. nu. 2. uelut a puſtulis corpus rubeſcit ijs, quibus ſputa ſalſuginoſa, ac tuſsis ſupprimuntur.

ſed in l. 2. de morb. popu. ſect. 2. legitur curatio puſtularum inferne in tibia dextra, item manu dextra. Et in l. de Humi. uſu. n. 10. ſcribitur. aqua frigida prodeſt puſtulis rubicundis.

Putredines.

Putredines in pluuiarum multitudine plerunque fiunt. ſic legitur in li. 3. aph. 16. ratio eſt, ut explicat Gal. in com. quia humida ſiccis putredini ſunt magis obnoxia. uerum oportet, ut caliditas humiditati adiungatur, ut ſcriptum eſt in l. 4. de morb. n. 25. At in l. de na. pue. pag. 16. n. 26. his addit Hip. obſtructionem, ac compactionem: dicit enim. Fimum denſius accumulatum, intus calidius eſt, quàm quod rarum exiſtit: & aliàs humecta, ac compreſſa à ſeipſis concaleſcunt, & breui à calore ualde cauſta putreſcūt: neque enim permeat ſpiritus per ipſa, nimirum cum denſa exiſtunt. ſi uerò ſicca fuerint, & rarè poſita, multo minus caleſcunt, & putreſcunt. atque ſic frumentum, & ordeum humidum, ac madefactum, intus calidius eſt, quàm ſi ſiccum ſit, & rarè poſitum. Verum & putredinis cauſa eſt miſcella rerum, quæ non ſint unius naturæ: alia enim aliam corrumpit: ſcribit enim Hip. in l. de ae. aq. & lo. n. 18. Ex omnibus aquis citiſsime putreſcit aqua pluuialis, & odorem malum habet; eo quòd ea plurimis congregata eſt, ac permixta. Putrefactionis porrò ſignum exponit in l. de Car. n. 17. & inquit. Putrefacta aqua craſſior fit, & alia omnia. ſignificat præterea putrefactio inconcoctionem: etenim proditum eſt in l. de Ali. n. 9. Cibus iuuenibus facilè, ac leuiter putrefactus: ſenibus uerò ad ſummum tranſmutatus.

COMMENTARIVS XV.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Qvadragenarivs nvmervs.

PRODITVM eſt in lib. de ſeptime. par. pag. 21. nu. 8. quadragenarii primum in fœtibus indicant: quiſquis .n. primos quadraginta dies tranſmiſerit, abortus effugit ex omni cauſa contingentes. plures autē fiunt in primo quadragenario obortus, quàm in aliis omnibus. hoc autem tempore præterito fœtus fortiores ſunt, & ipſorum corporis per ſingula membra diſcretio fit. Et ſubdit. n. 9. alter quadragenarius eſt, in quo circa octauum menſem fœtus in utero ægrotant. tertius eſt, in quo ubi naſcantur pueri etiā malè affecti, ſi effugerint quadraginta dies, apparēt magis robuſti, ac ſapiētes: nam & ſplendores clarius uident, & ſtrepitum audiunt, quod prius non potuerunt, tanquàm incrementum habeat hoc tempus cū iuuata alia, tum iuxta ſapientiam ex corpore eluceſcentem. Et n. 3. eiuſdem l. de quadrageſimariis diebus plura loquitur.

Qualitates.

In omni corpore mixto, ac præſertim perfecto reperimus tres qualitatum gradus, quarum aliæ dicuntur primæ, aliæ ſecundæ, & aliæ tertiæ. primæ uerò in elementis inſunt: atque hæ ſunt caliditas, frigiditas, ſiccitas, & humiditas: quarum duæ actiuæ dicuntur, hoc eſt, caliditas, & frigiditas: duæ paſsiuæ, ut ſiccitas, & humiditas. & quēadmodum inter actiuas nobilior, ac formalior eſt caliditas frigiditate; ſic paſsiuarum ſiccitas magis ſuſtinet paſsiones, atque reſiſtit, quàm humiditas: proditum eſt enim in l. de locis in hom. pag. 30. n. 1. quod enim corpus ſiccius eſt, morbos magis recipere, hoc eſt, magis retinere, ac magis dolere ſolet: humidum uerò minus: morbus enim, qui in ſicco eſt, ſtabilitur, & non ceſſat: qui uerò in humido diſfluit, & aliàs aliam corporis partem occupat, & ſemper tranſmigrans requiē non facit, & citius quoque ſedatur, utpote non ſtabilitus. Ex his porrò quatuor qualitatibus fractis conficitur mixtum corpus, quod retinet has non in ſummo

mo gradu poſitas, ſed ob mixtionem debilitatas, quarum quæ actiuæ ſunt, ideſt, caliditas, & frigiditas alias producunt qualitates, quæ quoque agendi poſſident facultatem: quæ ſunt paſsiuæ, & hæ ſunt ſiccitas, & humiditas, alias gignunt, quæ affectus, ſiue paſſiones in mixto appellantur. Et, cum rarò, uel potius nunquam mixtum reperitur, quod primas habeat facultates tũ ſubſtantia, tum qualitatibus æquales, ac temperatas; idcirco mixtum omne plus unius qualitatis, quàm aliarum tenet, & ab illa denominatur calidum, uel frigidum, uel ſiccum, uel humidum. ſi uerò magis ſit calidũ; ille calor producit ſapores, odores, & fortaſſe colores ualidiores: calidũ etenim mixtum ſapores efficit dulces, & pingues, niſi temperiem corporis humani excedat. uerum, ſi excellat; ſalſos, amaros, & acutos, ſi in ſummo collocentur loco: itemque odores, & colores: contrà uerò frigidũ inſulſos, & inſipidos, fœtidos, & horribiles, & potius obſcuros, atque hæ ſecundæ appellantur qualitates actiuæ. At uerò, quoniam ſiccitas, & humiditas concurrunt ad mixti compoſitionem, ueluti materia; eo ſcilicet mixto confecto; ab his paſsiuis qualitatibus exurgunt in mixto ſecundæ qualitates, quæ affectus, ſiue paſsiones mixti nuncupantur. quæ ſenſu tactus percipiuntur, atque harum primæ exiſtunt leue, & graue: durum, & molle. &, quanquam in ſimplicibus elementis primo inſit leuitas, & grauitas; attamen in mixto ſenſibiliores ſunt. duritiem autem & mollitiem mixti ſimul conſequuntur exiccatio, humectatio, coagulatio, incraſſatio, inſpiſſatio, liquatio, tenuitas, raritas: exaſperatio, planities, ac lenitas: uiſcoſitas, fractibilitas: impreſsio, & contrà. formatile, informatile: preſſatile, minime preſſatile: trahibile, non trahibile: fiſsibile, non fiſsibile: ſectatile, non ſectatile: combuſtibile, non combuſtibile: inflammabile, non inflammabile: exhalabile, non exhalabile. Et, quoniam quæcũque ſunt inter primam formam, & ultimam materiam, omnes ſunt formæ, & materiæ compoſitæ; & propterea licet materiales ſint dictæ qualitates; attamen corpus humanum alterant, tanquam formales, ac præſertim cum abſque his non perſiſtant qualitates actiuę: quin & medici gradus actiuarum in his conſtituunt: etenim hoc ſcribunt pacto. maturatiuę, ſiue digeſtiuæ, lubrificatiuæ, euaporatiuæ, & mitigatiuæ qualitates calidæ, & humidæ ſunt temperatæ, uel in primo gradu. rarefactiuæ, ſubtiliatiuæ, & carnis generatiuæ, & abſterſiuæ calidæ, & ſiccæ in primo. mollificatiuæ, apertiuæ, euaporatiuæ quædam calidæ exiſtunt in ſecundo, & ſiccæ in primo. mordicatiuæ, inciſiuæ, reſolutiuæ ſunt calidæ in tertio cũ ſiccitate: attractiuæ, & uſtiuæ in quarto: contrà frigidæ, ueluti incrudatiuæ, incraſſatiuæ: opilatiuæ, induratiuæ, ſtupefactiuæ, & id generis, quæ omnes poſsident mixtum durum, uel molle. Verum, cum omne mixtum compoſitum ſit ex primis qualitatibus, & ſecundis primas conſequentibus, quarum actiuæ uicem formæ gerunt: paſsiuæ materiæ; neceſſario ex illa forma, atque materia exurgit compoſitum, quod nulla harum eſt, ſed aliud, quod ſpecies appellatur. &, quia aliud eſt; neceſſe eſt, ut aliæ inſurgunt qualitates, quæ nec primæ ſint, nec ſecundæ, uerum ab illa denominantur ſpecie. atque hæ propriæ qualitates appellantur, ſiue ſpecificæ, ſiue a tota ſubſtantia, qualis eſt uſus in homine, & attractio ferri in magnete. Quidam alias addunt qualitates, quæ ad membra hominis referuntur; ueluti qualitas quædam eſt in betonica, quæ caput reſpicit, eaque neque prima, neque ſecunda eſt: igitur tertia.

Porrò omnes hę qualitates ualidiores, ac minus validæ fiunt à ſubiecto, in quo ſunt, & ab his, quæ ſubiectum circunſtant: eo quòd homo, qui harum eſt qualitatum ſubiectum, calidior eſt ſi uir, quã ſi fœmina: iuuenis, quàm ſenex: biliosſus, quàm pituitoſus: rari habitus, quàm denſi: carnoſus, quam carnis exors: laboribus deditus corporis, & animi, quàm ocioſus: uigilans, quàm dormiens: cibis calidis utẽs, quàm frigidis: locum habitans calidum, quàm frigidum: ſic de tempore, atque aliis rebus circunſtantibus eſt dicendum.

Cæterum, quemadmodum omne corpus conflatum eſt ex his; ſic corpus humanum ſi ægrotet; ex his neceſſariò ægrotat. nec dicendum eſt primas tantum qualitates ægritudinis eſſe cauſas: propterea quod ex primis niſi à primordio conſtat, ſed ex ſecundis quoque, & conſequentibus. unde dicit Hip. in lib. de Vete. med. pag. 5. n. 22. qualitates primas neque medicinæ proprium eſſe fundamentum, neque hominẽ lędere, ſed ſecundum qualitatum exceſſum. Et ſubdit. n. 24. non ſiccum, neque humidum, neque calidum, neque frigidum, neque aliud quidquàm ex his putauerunt hominem lędere, neque aliquo horum homini opus eſſe opinati ſunt, ſed quod in unoquoque forte, & humana natura potentius eſt, quodque non poſsit ſuperare, hoc ipſum lædere duxerunt. & hoc auferre quęſierunt. fortiſsimum autem eſt inter dulcia dulciſsimum, inter amara amariſsimum, inter acida acidiſsimum, & in omnibus adeo rebus uigor ipſe, ac ſummum: hæc enim in homine ineſſe uiderunt, & hominem lædere: ineſt enim in homine, & amarum, & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidum, & alia infinita omnigenas facultates habentia, copiamque, ac robur. atque hæc quidem iuſta, ac inter ſe temperata, neque conſpicua ſunt, neque hominem lædunt. Et n. 27. non calidum eſt, quod magnam uim habet, ſed ipſum, acerbum, ac fluidum, & alia, quæ a me relata ſunt, tum in homine, tum extra hominem ſiue edantur, ſiue bibantur, ſiue forinſecus illinantur, aut quomodocunque formata adhibeantur. frigiditatem autem, & caliditatem ego omnium facultatem minime potentes eſſe in corpore exiſtimo ob has ſanè cauſas. quo quidem tempore, ipſa inter ſe permixta ſimul frigidum, ac calidum fuerint, non lædunt: temperamẽtum enim, & moderatio contingit frigido à calido, & uiciſsim calido, a frigido. ubi uerò ſeorſim utrunque ſecretum fuerit; tũc affligit. in hoc itaque tempore cum frigidũ intus generatur, & cito hominem affligit; primum propter hoc ipſum adeſt calidum, inde adeo ea homine ipſo nullo alio auxilio, neq; pręparatione opus habens. Et n. 34. amplius porro alia quæcunque mala homo patitur, a ſecundis facultatibus proficiſcuntur. itaque cum amaritudo quædam diffuſa fuerit, quam bilem flauam appellare ſolemus, quales ſtatim anxietates, & æſtus, & impotentiæ occupant? & quos acuta, acriſque, ac æruginoſa bilis affligit, quales mox rabies, et morbus uiſcerum ac pectoris et deſperatio? non ſedantur autem hæc priuſquam ea-

dcut

dem expurgetur, & proſternatur, & aliis permiſceatur.

Quartana febris.

Quartanæ febres tertianis diuturniores ſunt, quãto pauciore bilis parte participant, unde caliditas augetur: & propterea quòd corpus in ipſis plus per frigeſcit id quod ab atra bile ipſis contingit ſuperflua adeo ut ægrè frigus depelli poſsit: atra enim bilis inter omnes corporis humores uiſcoſiſsima, & ſedes diuturniſsimas facit. quòd autem quartanæ febres atræ bilis participes ſunt, uel hinc condiſcere licet: autumno enim maxime homines a quartanis corripiuntur, & in ętate a quinque, & uiginti annis uſque ad quadrageſimum quintum. hæc enim ætas præ omnibus aliis maxime à bile átra infeſtatur, & autumni tempus omnium anni temporum ad eandẽ aptiſsimum eſt. quicunque autem extra hoc tẽpus, & ætatem a quartana corripiuntur, pro certo ſcire oportet eam febrem non fore diuturnam niſi quid aliud grauioris mali hominem infeſtauerit. hęc Hip. in l. de natura homi. pag. 11. nu. 28. & 29. in quibus probat febrium quartanarum eſſe atram bilem materiam. in 1. autem prog. ait. Quartanæ magis fiunt his, qui triginta ſunt annorum, & ſenioribus. ſignum autem quartanarum habetur in l. de Coa. præ. n. 4. hoc eſt. in febribus nigræ in urina nubeculæ quartanam indicant.

Quid uerò præſagiendum ſit de quartanis; ſcriptum eſt in l. 2. de mor. pop. ſect. 3. his uerbis. quartana ſecuriſsima omnium, & facillima, ac longiſsima eſt: non enim ſolum ipſa à ſe ipſa talis eſt, ſed etiam ab áliis magnis morbis liberat. unde in l. 6. de morb. popul. ſect. 6. quartana correpti a magno morbo nõ corripiuntur: ſi uerò corripiantur prius, & accedat quartana; liberantur. & propterea in lib. 5. aph. 70. a quartanis capti non admodum a conuulſionibus capiuntur. ſi uerò prius capiantur, & quartana ſuperuenerit, liberantur. Sed in l. 7. aph. 25. quartanæ æſtiuæ plerunque ſunt breues, autumnales uerò longæ, & maxime quæ ad hyemem pertingũt. Et in l. de Coa. præno. n. 1. quartanæ hybernę leniter in acutos morbos tranſeunt. Et in l. 6. de morb. popul. ſect. 2. quartanæ ſanguinis è naribus eruptiones ægrè indicant. Et in l. de Coa. præ. n. 4. in quartanis malæ ſunt egeſtiones ualde rubræ, æruginoſæ. & tales ſanguinis fluxiones ſoporoſæ ſunt: ex his conuulſione moriuntur, nigris antea egreſsis.

Curatio uerò legitur in l. 2. de morb. pag. 67. nu. 39. & eſt hęc. cum febris quartana ex alio morbo non purgatum apprehẽderit; pharmacum deorſum purgans bibendum dato. deinde caput purgato. poſtea rurſus infra purgato. ſi uerò his factis non ceſſet interpoſitis duabus inuaſionibus poſt purgationem infernam; multa calida ipſum lauato, & ſeminis hyoſcyami milii magnitudinem, & mandragorę tantundem, & ſucci ſilphii trium fabarum magnitudinem, & trifolii tantundem in uino meraco bibat. at, ſi firmum & ſanum ſe eſſe putans ex laſsitudine, aut profectione febre correptus ad quartanam deueniat; ſomentis ipſi adhibitis allium dato, in melle tinctum. deinde lenticulæ decoctum bibat, melle, & aceto mixtus. poſtquam autem repletus fuerit; uomat. poſtea calida lotus ubi frigidus tactus fuerit, cyceonẽ ex aqua bibat. ueſperi cibis mollibus, & non multis utatur. altera uerò exacerbatione, ubi multa calida laueris, & ſtragula ipſi integeris, donec exudet, ſtatim ueratri albi radices trium digitorum longitudine, & trifolii drachmam, & ſucci ſilphii duarum fabarum magnitudinem in uino meraco bibat. & ſi uomitiones ipſum urſerint; uomat: ſin minus; ſimiliter poſt caput purgatum. cibis autem utatur quàm molliſsimis, & acerrimis. cum uerò exacerbatio ipſum inuaſerit; ieiunus medicamentum ne bibat. Et in li. de affect. n. 19. ſi uerò quartana apprehenderit, ſi quidem impurgatus fuerit; primum caput purgato: & interpoſitis tribus, uel quatuor diebus pharmacum ſurſum uerſus purgans dato in ipſa apprehenſione. ſi uerò ex his non ſedetur: rurſus interpoſitis diebus, multa calida lauato, & pharmaca, quæ ſcripta ſunt dato. potibus autem, & ſorbitionibus, & reliqua diæta utendum eſt uelut in tertiana. apprehendit autem hæc febris plurimos multo tempore, alios uerò pauco. & fit tum tertiana, tum quartana a bile, & pituita. Cur autem tertiana, & quartana alibi à me ſcriptum eſt. uim porrò habent medicamenta in his febribus, ut potis his corpus in loco ſit, in conſueta caliditate, & frigiditate: & neque præter naturam calefiat, neque frigefiat. danda ſunt autem uelut ſcriptũ eſt in medicamentario libro. Sed in li. de loc. in ho. pag. 32. n. 38. Febris perfrigeranda eſt, pręter quàm ſi quartana exiſtat. In l. autem 7. de morb. pop. pag. 149. n. 24. Oneſianacti circa autumnum lippitudo; poſtea uerò febris quartana. Incipiente quartana, cibos ualde auerſabatur: in progreſſu uerò libenter accipiebat. Et in l. 6. de mor. pop. ſect. 6. poſt pilorum defluuium quartana febris non ultra annum. & in l. 4. pag. 137. n. 5. poſt pleiadum occaſum ſeruus Attici a quartana correptus ſtupidus ſedatus eſt. Et in l. 3. ſect. 3. pag. 134. autumno, & ſub pleiada rurſus multi moriebantur quartanarii. at uerò in lib. prog. com. 3. par. 7. quartanæ conditio ex eodem ordine eſt ſcilicet tertianarum: nam ut exponit Gal. in com. quartanæ febris iudicationes ex numero circuitionum accidunt, et non dierum, quemadmodum tertianæ.

Quies.

Quies autem connumeratur à medicis inter res non naturales. huius quidem operationes ſunt multæ: nam legitur in l. 2. aph. 48. in omni corporis motu ubi laborare cęperit, hoc eſt, dolere, et fatigari; quies ſtatim laſsitudinem aufert. Et in lib. 4. aph. 13. ad helleboros qui nõ facile ſuprà purgantur eorum corpora ante potionem pluri cibo, atque quiete humectanda ſunt. Et in eodem lib. aph. 14. cum biberit quis helleborum; ad motiones quidem corporum ducere magis: ad ſomnos uerò, atque quietem minus. indicat autem nauigatio turbari motione corpora. Et in l. de uict. ratio. com. 4. par. 44. in febre ut concoquatur humor; corpus quieti permittere, ungere, et æqualiter contegere oportet, mulſamque aquoſam bibendam, et ptiſanæ cremorem ueſperi ſorbendum dabis. Et in l. de morb. ſac. pag. 59. n. 16. quanto tempore cerebrum quieuerit, hoc eſt, nõ alteratũ fuerit; tanto etiam homo ſapit. Et in lib. 2. de morb. pag. 65. n. 8. poſtquã uenæ pituitam in ſe ipſas traxerint; neceſſe eſt prę pituitæ frigiditate ſanguinem magis nunc ſiſti, ac perfrigeratum eſſe, quã priori tempore. dum autem ſanguis non mouetur; fieri

fieri non poteſt, ut non etiam corpus quieſcat, ac torpeat. Et in l. 2. de diæ. pag. 48. num. 24. ſegnicies, ac ocium humectat, & corpus debile facit: anima enim quieſcens humiditatem ex corpore non conſumit. labor ſiccat, & corpus robuſtum facit. Et in l. de affe. pag. 80. n. 12. obſeruare, atque uitare oportet febres in hyeme. ſit autẽ obſeruatio, & tutela ab ipſis, quies & gracilitas, & uentris euacuatio.

Quercus folia in ſuffitu uterorum notantur in li. 2. de morb. mul. nume. 82.

Quinquefolia radicum trium acetabuli menſuram ex aqua bibendam dato in febre tertiana, ſi pharmaco non opus habere tibi uideatur. ſic ſcriptum eſt in l. 2. de mor. pag. 67. n. 38.

Quintana febris omnium peſsima eſt: nam & ante tabẽ et iã tabidis ſuperueniẽs occidit, ut legitur in l. 1. de morb. pop. ſect. 3.

COMMENTARIVS XVI.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Raphanvs.

RAPHANVS, ſiue radicula humectat pituitam diffundens ſua acrimonia: folia minus proſunt, præterquam ad articularem morbum, quemadmodum ſcribitur in l. 2. de Diæ. n. 14.

Rapum æſtuoſum eſt, humectat autem, & conturbat corpus, non tamen aluo ſecedit, & urinæ difficultatem inducit, ut proditum eſt in l. 2. de Diæ. n. 14.

Raucedo.

Scriptum eſt in l. de ae. aq. & loc. pag. 37. nu. 38. cauſa raucedinis, ſiue obſcuritatis ſermonis eſt aeris obſcuritas, Et in eodem lib. n. 28. raucedines poſt æſtatem ſiccam, & borealem fiunt. Et in l. 3. aph. 20. raucedines uere fiunt. Et ibidem raucedines ad hyemes fiunt, ſi æſtas ſicca fiat, & aquilonaris: autumnus autem pluuioſus, & auſtralis. At in li. 2. aph. 40. raucedines, & grauedines in ualde ſenibus non concoquuntur. Sed in l. de Coa. præno. n. 3. raucedo cũ tuſsi, & aluo liquida pus educit. Et nu. 5. ad raucedinem cum tuſsi, ex inſania fit diſceſſus. Et nu. 3. cum raucedine colliquatio in hepatico malũ, tum aliàs, tum ſi aliquantum tuſsiat. Tandem in lib. 3. aph. 23. cum raucedine ſputa uiſcoſa, ſalſuginoſa, mala. ſi uerò etiam quid attollatur iuxta pectus in his, malum eſt.

Recidiua.

Proditum eſt in l. De Humo. pag. 56. n. 5. recidiuas faciunt tempora. Et in l. 2. aph. 12. recidiuam faciunt, quæ relinquuntur in morbis poſt iudicationẽ. At in l. de Iudic. n. 9. Recidiuæ fiunt in his, quibus febribus deſinẽtibus uigiliæ fortes accedunt, aut ſomni turbulenti, aut corporis robur, aut dolores uniuſcuiuſque membri, & quibus febres ſedantur, neque ſignis ſolutoriis contingentibus, neque in iudicatoriis diebus: & ſi deficiente febre, & ſudore accedente, urinam fuluam minxerit, albam ſubſidentiam habentem, his febris recidiuam eadem die expecta. hę uerò recidiuæ quinto die iudicantur extra periculũ: & ſi ex iudicatione facta urinam rubicundam rubrã ſubſidentiam habentem minxerint, etiam his recidiua febris fit eadem die, & pauci ex hac ſeruantur. cum recidit febris ardens, plerunque etiam exudat. & ſi reuertens tot diebus detinet quot primus, etiã tertio recidiuat, ſi non impari die dimiſerit reuerſa. Et in l. 4. de mor. pop. n. 15. legitur recidiua quibus poſt longiſsimum tempus. At in l. 6. ſect. 3. recidiuæ minus his, qui ex capite grauedine, ac raucedine laborant, ubi febre correpti fuerint, uelut poto fiunt. Et in l. de Coac. præ. n. 1. quibus ſæpe recidiua contingit his ſi ſemeſtre tempus tranſmiſerint, tabes contendicum leniter accedit. Et n. 4. recidiuę frequentes per eadem circa iudicationem ſanguinolentæ, nigrorum uomitum faciunt, fiunt autem & tremulæ. Et ibidem, recidiuam cum ſudore in febre ſignificat urina cruenta in principio micta. Et, recidiuam, aut ſudorem ſignificat urina in febre denſitatem habens diuulſam. ſed in l. 6. de morb. popu. ſect. 6. in recidiuis mutationes proſunt. his tranſmutare oportet ad ea, quæ conueniunt, antequam male afficiatur.

Regiones.

Scribitur in li. de ae. aq. & loc. n. 56. regionis pinguis, aquoſæ, & mollis, item nudæ, aſperæ quales incolæ ſint. Et in l. 3. de Diæ. n. 2. ubi regionibus montes adiacent ad auſtrum, in his ſqualidi auſtri, & morboſi aſſlant. Et in l. de ae. aq. ſupra citato n. 56. regionem altam, planam, uentis expoſitam, & aquoſam habitantes, eorum formæ magnæ ſibi inuicem ſimiles ſunt, et erectæ. At in l. de diæ. n. 1. quo pacto regionum naturæ ſingularum, et ſitus cognoſcendi ſint.

Regius morbus, i, Icteritia.

Morbus regius triplex eſt: flauus, niger, et albus. ſunt et alii intermedii, qui ſi flaui ſpeciem referunt, comprehenduntur ſub flauo: ſi uerò nigri, ſubnigro.

Signa icteritiæ flauæ ſcribuntur in li. 2. de morb. popul. ſect. 1. Morbi regii ab hepate ad ſubalbidum colorem uergunt: et qui ex aqua intercutem, et ex pituita alba laborant. Et in lib. de Coac. præno. n. 4. Morbum regium denotant frequentes ad egerendũ progreſſus paulatim fientes, pauca ſtercoracea, ſubuiſcoſa habentes, cum præcordii, et lateris dolore. Et n. 3. regium morbum incurrunt, quibus lumborum, et lateris dolor ſine cauſa manifeſta. Et in l. 3. de morb. n. 12. hoc modo, morbus regius huiuſmodi

di acutus eſt, & cito occidit, color totus mali coriũ ualde refert, & cum uirore pallidus eſt, quales ſunt lacerti cum uirore pallicantes. conſimiles eſt ẽt corpus, & in urina ſubſidet uelut eruum fuluum, & febris, ac horror debilis habet. quandoque etiam ueſtimenta ferre non poteſt, ſed mordetur, ac roditur. & mane cum cibum non accepit, uiſcera plerunque lancinantur. & cum quis ipſum excitat, aut alloquitur, non patitur. hic plerunque in quatuordecim diebus moritur. has ſi effugerit; ſanus euadit. hęc eadem referuntur in lib. de inter. affect. pag. 89. nume. 78. & addit. ſtercus excretum cum pallore albicat, & male olet. ęſtate maximè corripit, bile commota. conſiſtit igitur bilis ſub cute, & in capite. quare ſtatim corpus in alium colorem mutat, & fit pallidum uelut mali corium. et hęc eſt materia morbi regii. Huiuſmodi quoque morbus corripit tempore hyemis, & ex ebrietate, & frigore. incipit autem primum rigor inuadere, poſtea etiam febris detinet. & humor, qui eſt in corpore, congelatur in cute. liuidum eſt corpus, & ſubdurum. uenę per corpus diſtẽtę ſunt pallidę, maiores tamen, & craſsiores ſunt, quàm prius. & aliæ uenę ſubnigriores diſtentę ſunt. & ſi quis aliquam ipſarum ſecet; ſanguis effluet pallidus, ſi pallidæ ſunt uenę. ſi uerò nigrę fuerint; niger ſanguis effluet. & ueſtem interiorem corpori adiacentem, præ pruritu non ſuſtinet. hic promptus eſt ad iter faciendum, & ambulandum, ſed prę debilitate crura labeſcunt, ac ipſum non ſufferunt, & ſitit uehementer. & hic morbus lethalis eſt. procedit autem ad amplius tempus, ſi non in primis diebus ſanus fiat. ſi uerò morbus prolongetur, & ad octauum, ac nonum diẽ duret; in morbũ incidit, & morbus, & dolor magis premit, & exurgere nõ põt. & pleriq; in hoc tẽpore ſtatim pereũt. hęc in eodẽ li. nu. 39. At n. 40. legitur alius morbus regius popularis, eo q omni tẽpore corripit. fit aũt à repletione maxime, ac ebrietate: & , poſtquã riguerit; ſtatim ſanè corpus immutatur, & pallidũ fit, & oculi pallidi ualde ſunt. & ſub pilos, ac ſub ungues morbus pcedit. & rigor, ac febris debilis tenet, & debile eſt corpus, & in capite dolor adeſt. & pallidũ, ac craſſum mingit. hic morbus minus lethalis eſt prioribus: & curatus breui ſanatur. hi quidẽ morbi proueniũt ab una tantũ cauſa: ſed, quia uariis anni tẽporibus contingunt, ob quæ eadẽ cauſa plures producit effectus; itaque ob ſymptomatũ uarietatẽ, atq; tẽporum, plures eſſe uidentur. Et n. 41. eiuſdem lib. ſcribuntur.

Signa morbi regii, qui fit à pituita. hyeme aũt maxime corripit: & color ipſius ægri eſt albus, & pectora ipſius pituita plena ſunt: & ſpuit ſaliuam: & cũ excreat, ſingultus ipſi oboritur. & albũ lotium, ac craſſum mingit, & in urina ſubſidet, uelut farina. hic morbus non eſt lethalis, & breui ſanatur. Signa uerò morbis regii nigri hęc leguntur in li. 2. de mor. pag. 67. nu. 35. color fit niger circa faciem, & maxime circa partes, uelut in umbra occultatas. & oculi cum uirore pallidi, itemque lingua infernę, & uenæ ſub lingua craſſæ ac nigræ: & eſt homo ſine febre, ac mingit urinã craſſam, biliosſam. atque hæc de ſignis morbi regii ſpecies iudicantibus dicta ſunt.

Nunc uerò prognoſtica recenſenda ſunt, quorum quanquàm plures iam explicauimus: tamen nequid deſideretur, quæ opportuna nobis eſſe uidentur adiicemus. Scribitur in lib. de Coac. præ. nu. 3. morbus regius in febre ante ſeptimum diem accedens, malum: ſeptimo uerò ac nono, & undecimo, ac decimo quarto, iudicatorius eſt, ſi non præcordia indurent: ſin minus, ambigua res eſt. Et nume. 2. morbo regio corripi mente motos malum eſt. Et ex morbo regio fatuitas, mala. Et nume. 3. morbo regio affecti, non ita ſubtili ſenſu præditi, quibus ſingultus ſunt, his alui erumpunt, fortaſsis autem & ſuppreſsio fit, hi uiridante pallore inficiuntur. Et nume. 1. è regio morbo abunde colorati moriuntur, alba uerò alui egeſtio in his præcedit. Et in lib. de Victus ratione in morb. acut. nume. 54. regius morbus cum rigore ante ſeptimum diem accedens in febre billioſa ſoluit febrem. uerum ſine rigore ſi accedat, extra temporis occaſiones, pernicioſus. At in lib. de Iudic. nume. 9. regius morbus, & ſingultus ſi quinta die in febribus ardentibus accedant, lethale eſt. Et ibidem. nume. 3. regius morbus in febre ardente accedens, non ſolet amplius exudare. Et in lib. 6. aph. 42. morbo regio laborantibus, hepar durum fieri, malum eſt. Curationes autem, quæ utiles ſint, deſcribamus. Quò ad primum, qui à bile commota, & ſub cute propulſa legitur in lib. 3. de morb. nume. 12. curatio ea eſt. oportet ipſum calida lauare, & aquam mulſam bibendam dare, ita ut de nucibus thaſiis decorticatis, & abſinthii coma, æquis portionibus acceptis, & de aniſo cribrato dimidia parte ammixta, obolos tres ieiunus ex illa bibat, & rurſus dum cubitum it, hac aqua mulſam ſumat. bibat etiam uinum uetus tenue, & ſorbitionibus utatur, nec à cibis abſtineat. Et in lib. de loc. in homi. pag. 32. nume. 40. Icterum, ſiue regium morbum ſic curare oportet. cum ſuſceperis; nutrito, & balneis, & pingueſacientibus, potibusque ac cibis humectato per tres, aut quatuor dies. poſtquàm autem humectatum fuerit corpus; purgato, ac reſiccato ipſum, pinguedinemque derepentè exhaurito, & undiquaque, ſi poſsibile ſit medicamentum adhibens, & humiditatem adducito. ad caput uerò purgatorio debili utitor, & urinam cientia bibenda dato, eaque ante cibos hoc tempore, quo turbatam humiditatem purgaueris, in potu præbe; ne ab eo tempore corpus nutrietur. cum uerò attenuatum fuerit: etiam balneis purgato, & contuſa cocumeris ſylueſtris radice, eaque in aquam coniecta, inde lauato. cæterum medicamenta ducentia ne propinato; ne corpus magis conturbes. ubi uerò ſiccum fuerit id, quod conturbatum fuit, nutrito, nullo aluum ſubducente medicamento, neque urinam ciente utens, ſed uino uinoſo, & his, quæ rubicundiorem hominem faciunt. Si uerò uiridis, ac luteus fuit; rurſus exhaurito, nequaquam uerò ſiccato, ut ne is color ſtabilis reddatur. Et in lib. de affec. pag. 8. nume. 33. morbum autem regium ſic curare oportet. extrinſecus quidem corpus molliendum eſt balneis calidis. aluus uerò, & ueſica humectanda, & urinam cientia danda, quæ ſunt præſcripta. Si uerò fortis fuerit; purgato capite, pharmacum quoddam potandam dato, quod bilem deorſum purgat. poſtea uerò urinã ciẽtibus utendum eſt. morbus aũt fit, cũ bilis cõmota ſub cutem uertitur. q ſi hæc nouerit uiridiora; non ſimiliter in incu-

rabiles morbos inciderit: ſolent.n. morbi ex paruis occaſionibus magni,ac diuturni fieri. & quicunque cibi,aut potus, aut ſorbitiones congrue, ac conſequenter ſe habent,& quæcunque pharmaca doloris gratia,ea omnia ſine periculo ſemper exhibentur: ſi iuxta perſcriptum exhibueris. quæcunque uerò pharmaca purgant bilem,aut pituitam,in his pericula fiunt,& culpæ medentibus imputantur.quammaximè igitur ea uitare oportet. atque hi quidem ſunt morbi,qui circa uentrem fiunt,exceptis pectore ſuppuratis,& tabidis, & muliebribusmorbis: hi .n. ſeorſim deſcribentur.Aliam curationem lege in l. de inter.affec.nu.38.atque aliam nu.39.atque aliam.nu.40.in his enim optima reperies.cæterum qui fit à pituita ſic curari oportet.huic cum ſic habuerit;cnidiú granum bibendum dato.& poſt purgationem ſucci ptiſanæ quatuor heminas melle affuſo exſorbendas dato. ſuperiorem uerò uentrem uomitu inducto, uelut in prioribus purgato:ſic enim facillime pituitam à pulmone , & arteriis abduxeris. ſed & gargariſmum ipſi frequenter ſeparato. hic aliquando etiam ſebrit debili febre.& horror tenuis ſuccedit.de cætero uerò iiſdem,quibus priores curato,& pharmacis, & fomentis,& balneis,& edulíis,& potibus, & ſorbitionibus:ſic.n. maxime ſanum facies. Et in lib.1. de morb.pop.conſti.3. Quibuſdam ſexta die morbo regio in Thaſo laborantibus purgatio per ueſicā, aut aluus exturbata profuit,aut larga ſanguinis eruptio è naribus.Et in lib.7.de mor.popu.pag.150.nu.35. regio morbo correpto prodeſt laborare,ſudare, panem edere,bibere non multum,lauare caput calida multa,ſed potius tepida; uinum album , ſomno non multo uti.

Morbi regii nigri curationem hanc habes in li.2. de mor.nu.35.primum uenas ſub lingua ſecato, deinde calida multa loto, aſphodeli radices bibendas ieiuno dato,ita ut æquales quinque radices depurgatas in uino coquas,& apii foliorum quantum manua plena capit,addas: affundito autem uini dulcis tres heminas dimidiatæ Aeginenſes, ut à coctura ſemihemina ſuperſit. hoc permiatum bibendum dato. poſtquàm autem minxerit ; cibis aluum ſubeuntibus utatur,& a cibo cicer album edat. & uinum album multum,aquoſum bibat:& apium , ac porrum in cibis edat.faciat autem hæc per dies ſeptem. & ſi quidem in his color probe depurgatus eſſe tibi uiſus fuerit; bene eſt :ſin minus; etiam alios tres hæc faciat.poſtea interpoſita una,atque altera die, medicamentum ad nares apponito. Deinde pharmacum deorſum purgans bibendum dato,à quo bilis purgetur.& ſi ſplenicus fuerit;aſininum lac, aut ſerum poſtea exhibeto. hæc faciens, ſanum efficies. Deinde ſubdit, ac loquitur de morbo quodam regio à bile effecto.& inquit. ſebris corripit debilis, & grauitas caput tenet,& quibuſdā ſanè ſebris ceſſauit, ipſe uerò ſit cū uirore pallidus,& maximè oculi , & debilis eſt,& corporis impotentia adeſt, & urinam craſſam cum uirore pallidam emittit. hunc calida lauato , & urinam cientia bibēda dato.poſtq̄ aūt purior eſſe tibi uiſus fuerit,& color melior apparuerit;medicamētum ad nares appone,& poſtea deorſum purgās bibendū præbe. cibis aūt utatur quā mollißimis : uinú bibat albū,dulce,aquoſum . hæc faciens ſanus euadet.Hiſtoriā porrò recitat Hip.in l.3.de mor.po.ſec.1.Aegro.2.qui ſexta die morbo regio correptus eſt. Et in l.4.n.2.Morbo regio corripiebātur abundè colorati,& partim horridi,partim nō. Et n.14. eiuſdē li.Lechus puerperæ arquato morbo infeſtantes , ad quem ſeptimo die ingreſſus ſum.octaua moriebatur neque mingens,neque egerēs.Et in l.6.ſect.2. Mulier,morbo regio ſuperueniente,permanſit ipſi.

De Renibus,ac eorum morbis.

Renes conſimiles colore hepati.ſ. malorū ſpeciē pręſe ferūt. ab his canales obliqui , ac fermè triāgulares in ſummū ueſicę apicē tendūt. hæc renū poſitio deſcribit in l.de Corp.reſe.pa.25.n.2. at uerò ex quibus cōſtent,hoc quidē pacto declaratur in l.de Carni.pag.19.n.10.renes.ſ.producti ſunt. parū glutinoſi,parū calidi,multū frigidi cōcluſum fuit, & ab hoc cōgelatū eſt,& duriſsimū uiſcus euaſit,& minime rubru quia non multum calidi ſimul cōſtitit. Et in l.de oſ.nat.pag.27.n.6.ex ipſis renibus uenæ ab utraque meatus urinæ parte in pudendū tendūt. potus p fauces,ac gulā ab his in ſummā ueſicā. Et n.8.ipſæ uenę in utrauque partē biſariā maxime finduntur,partim ab una utriuſque renis parte,partim ab altera:& perforatę ſunt in renes.habēt aūt cordis formā ipſi renes:na ēt ipſi uētriculos habēt.at uerò ren cauā ſuā partē ad uenas magnas habēs ſitus eſt.unde enaſcūtur ea ipſo uenę in ueſicā,qua parte potus trahitur p uenas in renes,& per ipſa inteſtina, per quæ procedit.deinde uerò uelut per qualū,per renes aquæ percolatur:ſpongiforme.n.eſt ipſorū corpus ad ueſicā, & hic percolatur,ac ſecernitur à ſanguine urina:quapropter ēt rubra exiſtit.neque.n.in renes aliæ procedunt uenæ,quàm quę dictæ ſunt,neque eſt alius locus,ubi potus colliqueſcat,quantum ego noui.

Renum porrò affectiones plures ſunt,ſed quatuor tantū recitat Hip.quas ut cognoſcas,id ſit tibi indiciū,quod ſcriptum eſt in l.de Coa.præ.nu.3.his uerbis.renū morbus forſaſſe cōtinget,quibus ſanis circa lūbos ſrigiditas,& grauitas ex leui cauſa, & aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo probe officium ſuum præſtante.Et in lib.3.aph.34.quibus in urinis bullæ ſubſiſtunt,morbū renalē,& longū ſignificant. Et nu.35.quibus inſidens pingue,ac ſimul totum, his renū uitium acutum ſignificatur. Et aph.36. quibus autē morbo renali ſiue nephritide laborantibus,prædicta accidūt ſigna,doloreſque circa ſpinę muſculos fiūt, ſi quidē circa loca exteriora fiant, abſceſſus quoque exterius futuros expecta:ſi uerò dolores magis circa loca interiora fiāt;ēt abſceſſus expecta futuros interius. Gal.aūt in com.inquit.id euenire,cū quis lōgo tēpore morbo renali laborarit:oā in utris muſculorū ſe firmauerit dolor ; illic abſceſſum futurū expecta. Quibus uerò difficillime renū affectiones ſanentur , declarat Hip.in li.6.aph.6.& inquit.renū, & ueſicæ uitia in ſenioribus difficulter ſanantur. Et in l. 6.de mor. po. ſect.7. renum affectiones nō uidi ſanatas ſupra quinquageſimum annum.

Nūc ad morbos renales declarādos,curādosq́;ueniamus.horū primus ſunt renum calculi. ſigna uerò hęc ſcribūtur in l.de inter.affec.pag.86.n.15.atq; ea ſunt.dolor acutus incidit in renē,& in lumbos, & in teſtē,& ſecundū renē ſitū.& frequēter mingit.& adſtringit paulatim, ac ſupprimitur urina, & cum urina procedit arena.&,ubi per urinæ meatum exit arena;dolorem fortem in meatu exhibet. cum autem

ipſam

ipſam per urinam eiecerint, dolor remittit. poſtea uerò rurſus in hiſdem doloribus iacet. cum aũt mingit; etiã colem præ dolore fricat. Et in l. de Coa. præ. nu. 4. renum dolor repentinus cum urinæ ſuppreſsione, calculorum, aut urinarum craſſarum mictionem ſignificat.

Cauſam uerò calculi exponit Hip. in eodem lib. de inter. affe. nu. 15. & inquit. hic morbus fit à pituita; cum ren ſuſceptam in ſe ipſum pituitam non rurſus dimiſerit, ſed in ipſo in totum concaluerit, & fiũt ex ea tenues lapilli, uelut arena.

Deinde curationẽ proſequitur hanc. huic, cũ ſic habuerit, cum ſcammoniæ ſucco, aut ipſa radice, fomento prius adhibito, totum corpus purgato. poſtera uerò die duobus congiis ſucci ciceris albi ſubpurgato, quem ſalem iniecto bibendum dabis. poſt hæc potibus, & cibis, & balneis curato: & eadem, quæ in urinæ ſtillicidio exhibentur pharmaca dato. cũ aũt dolor preſſerit; multa calida lauato, & tepefactoria, qua parte maxime dolet, adhibeto. cũ autẽ intumuerit, & eleuatus fuerit; ſub id tempus iuxta renem ſecato, & extracto pure arenam per urinam cientia ſanato: ſi. n. ſectus fuerit, fugæ ſpes eſt: ſin minus; morbus homini commoritur. in l. autẽm 6. de mor. po. ſec. 1. in renem dolor grauis. cum implentur cibo, uomunt pituitam: cum uerò redundarint dolores; æruginoſę: & melius quidẽ habẽt. ſoluitur aũt, cũ cibi euacuati fuerint, arenulęque fuluæ ſubſident. & cruentũ mingunt, torpor femoris è directo: quieſcere nõ conducit, ſed exercitia, non impleri, iuuenes ueratro purgare, poplitẽ ſecare, urinã cientibus purgare, attenuare, & mollire. Et in l. 7. nu. 33. ad renum affectionem infuſum per clyſterem ex cocumere ſylueſtri.

Secundus renum morbus eſt ſanguinis mictio à renibus profecti. notas uerò ſcribit Hip. in eodẽ lib. de Inter. affec. nu. 16. & inquit. dolores fortiter premunt, uelut in priore. fit aũt morbus à labore, cũ ruptæ fuerint uenulæ ad renẽ tendentes, & poſtea ren ſanguine repletus fuerit. hæc ubi patitur; cũ urina ſanguinem mingit in principio morbi, deinde progreſſu temporis pus. unde in l. 4. aph. 78. quicunque ſponte ſanguinem mingunt, his à renibus uenula rupta ſignificatur. Et in l. 5. aph. 58. Renibus purulẽtis urinæ aduenit ſtillicidium. Et in l. 4. aphor. 75. ſi ſanguinẽ, aut pus mingat, aut renũ, aut ueſicæ exulcerationem ſignificat. deinde ſubdit Hip. prognoſticum, & curationẽ in eodẽ nu. 16. & ait. hic ſi quietẽ corpore habuerit; celerrime ſanus erit: ſi. n. quid laborarit; dolores multò magis obtinebunt. cum itaque ſuppuratus fuerit ren; circa ſpinam intumeſcit. hunc ubi ſic habuerit circa tumentem partem ſecato, profunda maximè ſectione iuxta rationem. & ſi quidem ſucceſſerit ſectio; e ueſtigio ſanum facies: ſi uerò aberraueris; periculum eſt ne ulcus linamentis curandum fiat. ſi autem concreuerit ulcus; uenter intrinſecus à rene ſuppuratur: & ſi quidem pus intus rumpatur, & ad inteſtinum rectum procedat, fugæ ſpes eſt. ſi uerò cõtigerit alterum renem, periculũ eſt ne pereat. curetur aũt pharmacis, & iiſdẽ omnibus, quibus & prior, & diætam eandem habeat. hic morbus grauis eſt, & multi ex ipſo ad tabem renalem deuenerunt. in l. autem 7. de mor. pop. nu. 55. Vomitus in Abderis erat quidem nephritico. mingebat autem ſanguinem paulatim plerunque difficulter. uexabat etiam aluus dyſenterica. huic mane quidem dabatur lac caprinum, & aquæ quinta pars ita, ut ex ambobus cõpoſitum totum eſſent heminæ tres. ad ueſperam aũt panis ualde aſſatus, obſonia, beta, aut cucumis, uinũ nigrum tenue. dabatur etiam cucumis pepo. hac uerò uictus ratione cum uteretur; & aluus ſubſtitit, & urinæ puræ prodibant. bibit autem lac, donec urinæ reſtitutæ ſunt.

Tertius renum morbus tales habet cauſas, notas, & curationem, quemadmodum proditum eſt in citato lib. de inter. affect. nu. 17. urina prodit uelut à carnibus bubulis aſſatus ſuccus. fit autẽ morbus ab atra bile: cum bilis in uenas confluxerit, quæ ad renem tendunt: & cum conſtiterit; exulcerat uenulas, & renem. ab ulceratione igitur tale quiddam cum urina procedit. dolores autem hærent in lumbis; & in ueſica, & inter anum, ac pudendum, & in ipſo rene ad modicum tempus. deinde remittit dolor, & rurſus acutus breui corripit: & in tenuem uẽtris partem aliquando dolor incidit. fortaſſe autem ad hũc morbum refertur aph. qui legitur in lib. 4. aph. 76. & is eſt. quibus in urina craſſa exiſtente, caruncula paruæ aut ueluti capilli unà exeunt; his à renibus excernuntur. curationem uerò hoc modo tractat Hip. in eodem lib. de inter. affect. nu. 17. huic cum ſic habuerit; uentrem ſubpurgato epithymo, aut ſcammoniæ radice. bibenda uerò eadem dato, quæ & ex urinæ ſtillicidio laboranti. & cum dolor habuerit; multa calida lauato: & tepefactoria ad dolentem maxime locum adhibeto. & ſorbitione utatur farina cocta, melle affuſo: & reliquo uictu utatur quàm maximè per aluum ſecedente. & uinum bibat album Mendæum mellei coloris, aut aliud album iucũdiſſimum probe temperatum. hic morbus non ualde deficit. & pro temporis opportunitate ſerum, & lac bibat: ſerum quidem ad purgationem: lactis autẽ potum faciat in tempore per quinque, & quadraginta dies. hæc ſi ita feceris; morbum in melius diſpones.

Quartus quoque morbus deſcribitur ab Hip. in eodem lib. nu. 18. & ait. morbus hic fit à bile, & pituita. maxime tempore æſtatis. fit ẽt à Venere morbus. æger hæc patitur. dolores premunt ipſum in lateris mollitudinem, & in lumbos, & in lumborũ muſculos: & patitur qualia ſolet mulier ex partu laborãs, & tamẽ ſuſtinet in ſanã partẽ decũbere. ſed ualde dolet: & ex lateris mollitudine quædã pẽdere uidentur, uelut abrupta. ſi uerò pronus decũbat, non dolet. pedes, & tibiæ ipſius ſemper frigent. urina uerò uix prodit prę pituitoſitate, & craſsitudine ſua. & ſi ſineris ipſam ad modicũ tempus depoſitam, donec deſederit; uidebis ſubſidentiã craſſam, uelut farinã: & ſi quidẽ bilis præualuerit; ſubfuluam ipſam uidebis. ſi uerò à pituita fuerit morbus, alba & craſſa erit: & primum quidem in annum, aut paulo amplius, aut breuius tempus, æger talia patiens perſeuerat. ſi uerò prolongetur morbus; & magis dolet, & ſuppuratur, & cum ſuppuratus factus intumuerit, qua maxime parte intumuerit; in renem ſecato, & pus emittito. & ſi quidem ſucceſſerit ſectio, ſtatim ſanũ facies. hunc cum ſic habuerit, iiſdem omnibus curato, quibus ẽt priores. & à principio morbi oportet, & purgare, et ante ſubpurgationem fomentũ adhibere, et balneis frequenter lauare. ungatur item, et magis calefiat, neque frigeat: & à ſole abſti-

neat,& neque Venere utatur. hæc ſi ſecerit, & nõ celerrime ſanus euaſerit; nihil noui eſt: morbus.n. eſt grauiſsimus. ſi uerò citra pharmaca curari uelit; craſſum ex diçta facere oportet, ſiue ex hoc morbo ęgrotet, ſiue ex aliquo de prioribus, diuiſis cibis, quos edere ſolet, in decẽ portiones, ita ut una parte detracta, reliquas comedat. obſonium aũt habeat, carnem ſuis tritã: & ea die decem ſtadia deambulet. poſtera uerò die, & tertia uſque ad decẽ dies, portionẽ minus edat, & deambulet decẽ ſtadia, aut plura ſingulis diebus addens. cũ aũt ad ultimã cibi portionem deuenerit, ẽt ad centũ ſtadia iter faciat: & edat, quidem unam tantum portionem, & ea die centum ſtadia deambulet: poſt cœnam autẽ uiginti, mane uerò quadraginta. uinũ aũt bibat Mendęum albũ, auſterũ, atque hæc per tres menſes faciat. poſtea reliquo tempore deambulationes imminuat, & cibos plures comedat, eodẽ modo additione facta uelut detrahebat. deambulationem uerò detrahat uſque ad decimum diem: & poſtea q̃ maxime quietẽ habeat: & cibis puris alatur, & obſonia quàm pinguiſsima habeat: & dulcia omnia ipſi cõmoda ſunt. ab oleribus aũt, & acidis omnibus abſtineat, itẽque ab acribus, & quæ flatum faciũt. multa etiam calida lauet, & ne frigeat. hæc, ſi ſecerit; celerrime ſanus erit.

A renum morbo corripit morbus magnus uenarũ cauarum, quæ à capite, iuxta iugulum per ſpinam tendunt ad malleolum pedis externum, & ad intermedium magni digiti locum. uerum hunc lege, ubi de Venis agitur cauis.

De Repletione.

Si humor alius copioſus alium è corpore nõ egreſſum cõperiat, ac ſuperet; homo repletus fit, ut legitur in l.4. de mor. n.19. deinde ſignũ huiuſce repletionis dat, & inquit. Et, ſiquidẽ à multis humoribus ualde ſuperetur; febris ex hoc oboritur. ſi uerò à paucis, parũ ſuperatur. ſed & corpus hoc modo ſufferre, ac reualeſcere põt: humiditate.n. uberiore in ipſo exiſtẽte, calorem exoluit: caleſcit.n. corpus à febre. Et, ſiquidẽ modicũ fuerit id, quod affligit; tertia die eodẽ modo dimittit, per duas aũt cõtinuè tenet: ſi uerò copioſius quinta die: per quatuor uerò tenet pro ratione. Sed in l.3. de diæ. n.9. uarios repletos hoĩes uaria ſigna comitari declaratur hoc modo. ſunt homines, qui, ubi labores ſuperantur à cibis; talia patiũtur. Incipiente repletione, ſomni lõgi, & dulces ipſis contingunt, & interdiu etiam dormiunt. ſomnus autem contingit carni, & ſanguis fun.litur, & ſpiritus diffuſus tranquillus eſt. Cum uerò non ſuſcipiat amplius corpus repletionem; ſecretiorem iam remittit intro, præ circuitus uiolentia: quæ ſanè ſecretio contraria alimento à cibis, animam perturbat. quo tempore non amplius iucũdi fiunt ſomni; ſed neceſſe eſt hominem perturbari, & uidetur ſibi pugnam committere: qualiacunque enim patitur corpus, talia uidet anima, uiſu iam concluſo: cũ igitur ad hoc peruenerit homo; prope eſt, ut ægrotet. idcirco curandus eſt, & quonam modo ibi lege. Alii porrò homines ab aliis replerionis notis detinentur: nam, ut nu.8. eiuſdem lib. notatum eſt, nares ipſis citra cauſa apertam à cœna implentur, & repletæ eſſe uidentur: emungunt autem nihil. ubi autem deambulare mane incipiunt, ac exerceri; tunc emungunt, ac ſpuunt: & progreſſu temporis etiam palpebras graues habent, & pruritus frontem occupat: & à cibis abſtinent, & bibere minus poſſunt, & color fit decolor, & aut diſtillationes mouentur, aut febres horridæ iuxta quodcunque tempus replerio fuerit mota. quidquid autem eo tempore ſecerit, in id ipſum culpam, ac cauſam reiicit; cum id ipſum cauſa non ſit: huic enim cibi ſuperant labores, & repletio paulatim collecta in morbũ ipſum adduxit. ſed nõ huc uſque differre oportet, uerum ubi prima ſigna cognouerit, ſcire quòd cibi labores ſuperant, & paulatim collecta repletio exiſtit. mucus enim & ſaliua repletionis indices ſunt, ac ſigna: & quieſcente quidem corpore, meatus ſpiritus obturant, multa repletione exiſtente: ubi uerò calefactum eſt præ labore; attenuata excernuntur. curatio ſit exercitium conſuetum, calidæ lotio, uomitus, deambulationes, & alia, quæ ibi lege. ſunt prætera alii homines, quos alia repletionis ſigna inſequuntur: etenim, ut ſcriptũ eſt nu.10. eiuſdem lib. dolet corpus aliquibus totũ, aliquibus pars quædam, quæcunque tandem. dolor autem eſt, uelut laſsitudo, & delaſſati eſſe ſibi uidentur, ſegnitieque, ac repletione tenentur donec ad febrem perueniant. & adhuc nondum hoc cognoſcunt: ſed balneis, ac cibis utentes ad pulmonis inflammationem morbum deducunt, & ad extremum periculum deueniunt. uerum antequam ad morbos perueniant, curationes ſint mollia fomenta, aut multę calidæ lotio, uomitus, deambulationes, attenuatio, & alia, quæ ibi lege. ſunt quoque alii homines, qui talia à repletione perpetiuntur. caput ipſis dolet, ac grauatur, & palpebrę ipſis à cœna concidunt, & in ſomnis turbantur, & calor ineſſe uidetur, & aluus aliquando ſiſtitur. & talis ubi Venere utitur; leuior ſtatim eſſe ſibi uidetur. poſtea uero magis grauatur. his caput repletionem reuellens, & aluum ſiſtit, & ipſum grauatur. periculum autem ſubeſt, ut quò erũpat ipſa repletio; id ipſum corrumpat. Curatio ſit ueratrum, cibi leues, ac molles, curſus tardi, ac matutini, deambulationes multæ, luctatio, balneum, unctio, &c. hæc nu.11. At uerò nu.12. fiunt etiam talia à repletione. quibuſdam uenter concoquit cibum, & carnes non ſuſcipiunt. alimentum autem intus manens flatũ inducit. ubi uerò prãſi fuerint; ſedatur: nã à fortiore id quod leuius eſt, expellitur, & uidẽtur ſibi liberati eſſe. uerũ malũ multũ maius poſtridie accidit. tandẽ calefit, & perturbatur corpus, & profluuiũ uẽtris fit: ſic.n. nominatur, quãdiu ipſum ſolũ alimẽtũ putrefactũ ſecedit. ubi uerò corpore calefacto purgatio acris fiat; tũc & inteſtinũ raditur, ac exulcerat, & ſanguinolenta egeruntur. Curatio aũt ſit prandium detrahere, & cœnæ tertiam partem: curſibus aũt pluribus, & luctis, ac deambulationibus uti, tum ab exercitiis, tum mane. Et nu.13. fit etiam talis repletio. poſtridie cibum eructant crudum citra ructum acidum. aluus autem egerit pauciora quidem, quàm pro ratione ciborum: attamen multum. dolor uerò nullus intus eſt. his uentriculus eſt frigidus: qui caleſcat tum uictu, tum laboribus: ſed quibus ibi lege. Et nu.14. alii talia patiuntur. faciem decolorẽ habent, & paulo poſt cibũ eructãt acida, & acor in nares proſerpit. his corpora pura non ſunt, & plus eſt, quod de carne colliquatur præ labore, quàm qđ depurgatur præ circuitu. curationem uerò ibi lege. Et nu.15. ſunt quidam, quibus poſtridie ructus acidi fiunt.

ſunt. his in nocte ſecretio præ repletione fit. in lib. autem de loc.in homi.nu.57.hæc leguntur. ex his quæcunque repletionem faciunt, maxime pituitoſa ſunt. quæ uerò plurima aſſumpta repletionem non faciunt,aluum ſubducunt. Et in lib.de Vict. ratio. in mor.acu.n.18.ſitim panis calidus ingeſtus inducit, & repentinam repletionem ob ſiccādi uim, & quòd tardè tranſit. Notas igitur recitatas nobis argumento ſunt repletiones omnes malas eſſe,uerum ut ſcriptum eſt in lib.4.de morb.nu.17. minus graues exiſtunt quæ hyeme,quàm quæ æſtate fiunt: attamen repletiones ad extremum progreſſæ diſſiciles ſunt. etenim inquit Hip. in l.6 aph.39. conuulſio fit uel ex repletione, uel inanitione: ſic uerò & ſingultus. Et in lib.2.aphor.51.plurimum, atque repente euacuare,uel teplere,uel calefacere, uel perfrigerare,uel alio quouis modo corpus mouere periculoſum:quoniam omne nimis naturæ inimicum. uerū repleri potu facilius eſt,ac celerius,quàm cibis.

Cauſas porrò repletiones efficientes ſparſim deſcripſimus antea. ſed ĩ l.3.de mor.n.?.cerebri repletionē doloroſam faciūt uitioſi humores minime purti. Et in l.4.nu.16.rctentio cibi. Et nu.2?. hum⸗or ſiue corruptus,ſiue non. Et nu. 23. cibi plures quàm opportunum eſt intus manentes. Et in l.de dix.n.2. cibus, & potus.

Corpus autē eſt id,quod repletur, aut partes ipſius,ueluti pulmo,ut legitur in lib.3.de mor. nu.56. aut cerebrum,ut in l.3.nu.2.aut uenæ,ut in l.4.nu. 26.aut caput ut in l.2.de mor.nu.12.

Curationem uerò repletionis uniuerſalem dicit Hip.in l.2.aph.22.& inquit.quicunque morbi ex repletione fiunt,curat euacuatio. hæc eadem leguntur in l.de Flati.pag.39.nu.2.Et in l.de Arti.n.51.

Repoſitio.

Repoſitionum omnium optima quę fit,legitur in l.de Arti.n.4.Et repoſitio per uectes cōmodiſſima. nu.85.Et repoſitionis alius modus nu.90. Et repoſitionis articulorum; digiti manus ibidem.nu.90.

Reſolutio,ſiue paralyſis.

Scribit Hip.in l.1.de morb.popu. ſect.3. Aegro. 13. ſtatim lingua uoce deſtituta eſt, dextra manus reſoluta eſt cum conuulſione, uelut attonitis ſolet. Et in l.4.pag.139.nu.27. Ex tuſsientibus, qui manibus laborabant,uelut ſeruus ille,qui ſarmenta obtorquebat, & Amyntæ filius,ambo ſola dextra reſoluti ceſſauerunt;quandoquidem perpeſsi ſunt hoc tuſsientes. Qui uerò aut equitarunt,aut iter fecerunt,in lumbis, ac femoribus reſoluti ſunt. Et in l.6.ſect.7. pag.145.ex frequenti auſtralium, & aquilonarū,ac niuoſorum tranſmutatione qui manibus laborarūt, manibus tantum ſyderati ac reſoluti ſunt. Qui uerò equitauerunt,aut amplius iter fecerunt, aut alios labores oībus perfecerūt; his ad lumbos, aut crura importētię reſolutorię obortę ſūt:& ad femora, ac tibias laſſitudo, & dolor.& in l.de fra.pa.188.n.u.In unaquaque reſolutione multa calida aqua uti oportet.

De Reuulſione.

Reuulſio eſt per contraria loca humoris aliquam corporis partem infeſtantis retractio.& hæc non eſt euacuatio, ſed euacuationis modus: etenim euacuādi modus eſt triplex:unus ē directò, ueluti ſi in quouis alui profluuio, per ſedem humorē profluum efficientē purgemus: ſecundus, ſi per contraria loca, utputa ſi per uomitum morbum curemus. tertius eſt medius inter hos, queadmodū ſi urinā ciētia adhibeamus.primę purgationis modus eſt per ſimilia, ſiue eadē loca: ſecūdus per cōtraria,tertius p diſsimilia.primus aūt modus actio p ſimilia: ſcdus reuulſio, ſiue auerſio:tertius deriuatio.& ſiqui alii ſunt modi; ad hos tres reducuntur,ac non ad minus. de primo quidem modo agitur in lib.de lo.in ho. pag.33.n.1. 51.hoc modo.ſiquis homini uomenti aquam multā bibendam dare uelit;eluentur ea, propter quæ uomit una cum uomitu.& ſic quidem uomitus per uomitum ſedatur.rurſus autem,propterea quòd ſedatur,quia inferne procedere ſibi fecit; ex illo, id, qđ intus eſt,uomitum facit.& ambobus contrariis modis homo ſanus fit. Verum,cum in corpore tria reperiantur loca contraria: ſupernus enim locus eſt inferno contrarius:dexter ſiniſtro, & anterior poſteriori; oēs idcirco tres ſunt reuulſionis ſpecies: una ſecundū longitudinem,alia ſecundū latitudinem,& tertia ſecundum profunditatem.&,quemadmodum unaquaque harum magnitudinum duo habet extrema, ſic in unaquaque duæ fiunt reuulſiones:altera, quæ eſt à partibus ſupernis ad infernas: altera, quæ ab infernis ad ſupernas. ſic de aliis eſt dicendum. At uerò quando reuulſio facienda ſit,& quo modo, explanat Hip.in lib.6.de morb.pop.ſect.2.his uerbis. Deriuare,cedentem reuellere ſtatim, reluctantem dimittere: alium humorem,non eum,qui ſe profert, ducere: prodeuntem exprimere,agere ſimile,ut dolor dolorem ſedat.diſsimilia,ſi ſurſum repant, deorſum detracta ſoluere,& cōtraria ipſa, ut capitis purgatio,uenæ ſectio,ubi non ſponte detrahitur. Gal. aūt in com. hæc explicans ait. Deriuationem Hip. appellare conſueuit,quando humor,quem euacuari expediat,nō per commodā ferri regionē cęperit:nō tamē ab ea procul admodū, neque in aduerſiſsimū locum fertur:quemadmodum ſi in neſicę,uel renum affectibus per locum ille uacuari incipiat; tunc.n. præſtat,ut inde per aluū deriuetur. Humores uerò, qui perperā in aliquod membrū procumbunt,reuellimus,ſed nō perſeuerandū eſt: uerū tēpus aliqđ eſt intermittendū ab huiuſmodi reuellentibus: ut interim humorem,qui iam laboranti particulæ inſederit,excerni permittamus:is.n. ſi in mēbro perſtiterit;illud offendet multitudine diſtendens,& ſua qualitate moleſtiam afferens.quòd,ſi humores in particulā iam delatos extrudi ſiueris;illam à dolore uendicabis,& facilius reuulſoriis medicamentis aliquid promouebis:cū nō amplius affecta pars dolore in ſe ipſam humores ſecundū id momentū, qđ inter initia acceperāt,concitet. At,ſi noxius excernatur humor moderatè;permittēdus eſt. ſi uerò nō moderatè; interdū copiā eius reprimat medicus, interdum parcā euacuationē incitet. quod ipſe inſinuat, dum ait. Prodeuntē exprimere.ſ.ex uaſis euacuare. Agere uerò, immutare, aut miſcere ſignificat nā Agere ſimile eſt humori,qui probe uacuatur ſimilē commiſcere.uel dicimus. Humores membris penitus diſsimiles ſi ſurſum tollantur; deorſum ſoluere: ſi uerò deorſum ferantur; ſurſum reuellere oportet: ut intelligamus diſsimiles eos humores, qui natura ſunt ab eo loco alieni. In lib. autem de humo.

n.3.dicit Hip. Declinatio,deriuatio in caput,in latera, qua maximè uergit. aut reuulſio in ſupernia deorſum:in infernis,ſurſum.aut exſiccare,aut aliquibus inferna, aut aliquibus ſuperna. aut eluitur aut quibuſdam mitigabitur.Et Gal.hæc in com. ſic explicat. Cum euacuare,aut purgare ſemper non poſſimus, ſitque infixum quid in particula, quod eam uexat; damus operam, id ut declinemus: ut neque particulæ moleſtiam afferat, neque & in loco putreſcat.deinde ſubdit. Deriuatio eſt eiuſdem generis cum euacuatione, quæ fit per eam partem, quæ fluxionem excipit. uſum autem reuulſionis prohibemus; ne uehementiſſimi humorum effluxus confertim in partem decumbāt.hæc quidē ſunt ab Hip. reperta communia cuiuſcunque immodicæ euacuationis remedia.fit autem deriuatio ad uicina loca,reuulſio ad contraria.unde,ſi in ſuperioribus ulcus ſit; per inferna purgamus:ſi in inferioribus;ſuperiorem uentrem euacuamus. ſi fluxio ipſa ceſſarit, & in membro fixa ſit; deriuare fuerit melius. At reuulſio fiat: è directo: euidentem enim utilitatē oſtendit,ueluti,ſi in liene turgente ſanguis è ſiniſtra nare profluat; mire iuuat: ſi è dextra; lædit, ac uires diſſoluit. Præterea,ſi morbus ſit diuturnus, uel corpus ſit uacuum;ab ipſo membro affecto euacuatio eſt facienda: cum non amplius confluere humores uideātur.Et in l.6.ſect.2.citata hæc addit Hip. Reuellere,ſi quo non oportet ferantur: ſi uerò,quò oportet, his opus eſt aperire,ut quæque propenſa ſunt. Gal. uerò ſic exponit, quòd ducēda ſunt, quò uergūt per oportunas regiones: auertenda uerò,ac reuellenda, quæ non probe uergunt. atque hic ſciendum eſt,ꝙ, ſicut partes ſupernæ ſunt infernis nobiliores, profundæ non profundis,& extrinſecis, anteriores poſterioribus; ſic reuulſiones, quę ab infernis locis ad ſuperna,ac principalia: ex extrinſecis ad interna,ex poſterioribus ad anteriora periculoſiores ſunt, ac maxime ſi ad membrum nobile reuellatur.

De Rigore.

Rigor in morbis fit quidē & ab externis, uentis, aqua,ſerenitate,ſub dio degentibus,& aliis huiuſmodi.fit autem & ab ingeſtis cibis,ac potibus. maxime uerò,& uehementior fit,cum bilis,& pituita ſanguini fuerint permixta, aut altera ex his, aut utraque; magis tamen,ſi pituita ſola permixta fuerit:eſt enim pituita frigidiſſima ex natura; calidiſſimus autē ſanguis. frigidior eſt etiam aliquanto bilis ſanguine. cum igitur hi humores ambo, aut alter ſolum permixti fuerint ad ſanguinem; ipſum congelant, non tamen omnino: neque enim uiuere poteſt homo, ſi ſanguis denſior,& frigidior ſe ipſo multis modis fieret. frigeſcēte igitur ſanguine, neceſſe eſt & reliquū totum corpus perfrigerari:& ubi huiuſmodi quid factum fuerit,rigor appellatur.& ſi quidem uehemens fiat rigor,uehementior eſt etiam tremor:nam dum contrahuntur uenæ; ſanguine coacto,& congelato, corpus contrahunt,& tremere faciunt.ſi uerò minus aliquanto ſanguinis coactio fiat; hoc rigor appellatur horror antè dictus debiliſſimus rigor. quòd autem poſt rigorem neceſſario corripiat febris,aut maior,aut minor, ſic habet.cum ſanguis percaluerit,& uim depulerit, ac rurſus ad ſuam naturam redierit; concaleſcit ſimul, & pituita, & bilis ſanguini permixta: & ſanguis ipſo ſe ipſo multipliciter calidior euadit. his igitur percaleſactis, neceſſe eſt febrem ſuccedere poſt rigorem præ ſanguinis caliditate. hæc Hip. in lib. 1.de mor.pag.63.nu.22.uerum nu. 23.addit. bile & pituita commota, ac humectata à potionibus,continget,ut rigor inuadat ebrium. & cum latus natura carne nudum ſit præ omnibus corporis partibus,& non ſit quicquam in ipſo quod reniratur præter uentriculi cauitatem;maximè rigorē percipit.& cum riguerit, ac perfrigeratum fuerit, tum caro quæ eſt in latere,tum uenæ contrahuntur, ac conuelluntur.at uerò in l.4. nu.26. clarum eſt ꝙ circa neruos,ac præſertim circa oſſa aquoſus humor exiſtit: circa oſſeas enim corporis partes homo maxime riget,& capilli erecti ſtant,contorta cuticula, ac licciore euadente,quàm priori tempore: nimirū aquoſo humore illhic deficiente,& circa oſſa obuoluto.& propterea legitur in l.5.aph.69. rigores incipiunt mulieribus, quidem ex lumbis magis,& per dorſum ad caput: ſed & uiris parte corporis poſteriore magisquàm anteriore,ueluti fęmorum,cubiti: ſed & cutis rara.indicio autem eſt pilus. ubi Galen. in com. ait. rigores omnes incipiunt cum ſenſibili frigore.parationes autem & ad ſuſcipiendam,& ad ſentiendam frigiditatem ſunt dorſi partes: hæ enim frigidiores ſunt natura, quàm anteriores. recurrit autem hinc rigor incipiens ad principium neruorū, quod eſt caput,celerrima facta per ſpinalem medullam compaſſione:quoniam & ipſa frigida eſt, ſicut & cerebrum,& propter ſubſtantiæ mollitiem facile alterationem ſuſcipit.quare non abſque ratione hinc rigores incipiunt,& hi citius fiunt mulieribus: quoniam fœmina eſt natura frigidior,& imbecillior.uerum in l.6.de mor.popu.ſec.5.legitur.rigor à ſuperiori uētre,ignis uerò magis ab inferiori. & ibi Gal. hæc ſic explicat.ex partibus uentris ſuperior rigorē magis: inferior uerò febrem facit,aut ſentit, aut inchoat:quod & ueriſimilius eſt:cum enim frigidus aliquis,aut mordax humor in uētre ex corruptis cibis, uel praua qualitate,uel cum fluxu ex corpore congeſtus fuerit; inde initium rigor ſumit.ac tandem legitur in l.5.aph.20.frigidum rigores febriles inducit. & hęc de cauſis rigoris.

Signa uero talia leguntur.in lib. de Coa. præno. nu.3.rigorem ſignificant urinæ tenues cum aliquantula nubecula in medio conſiſtente.& n.4.rigorem indicat urina ſputo ſimiles ſubſidentias, aut limoſas habens.& in lib.6.de mor.pop.ſec.1. ante rigorem urinarum ſuppreſſiones,ſi ex bonis fuerint,& aluus egerat,& ſomni adſint:fortaſsis autem & febris modus; fortaſsis etiam quę ex laſsitudinibus.& in 1.prędic.nu.20.quibus ex rigore febres cum laſsitudine, his menſes muliebres decurrunt. at collum in his doloroſum, ſanguinis eruptionis è naribus ſignum eſt.& in l.de Coa.prę.nu.3.rigent unà cum ſanguinis effuſione,quibus aluus ſupprimitur.

Signa uerò prognoſtica hęc ſunt. Rigor in his infeſtus eſt,quę ex partu,ac fœtus corruptione multa repente concitata ſupprimuntur tū aliàs ſi pręcordiū doleāt.& hęc in l.de Coa.prę.n.3. At n.1.rigor continenter uexans corpore iam debili exiſtente, lethalis eſt.& nume.3.rigor unà cum iudicatione aliquatenus horrendus eſt.& nu.1. rigor cum diſtentione neruorum in poſteriora occidit. Et nume.2. rigor in oculorum diſtortione; febriculoſo, laſſato, pernicioſus

niciosius:& ſoporoſi,malum.Et n.3.rigorem habere ante partum,& partus circa dolorem malum.Et nu. 4.rigorem citra iudicationem,& fortaſsis in tertianam,aut quartanam tranſitionem ſignificat,ſubſidẽtiam habens urina turbata deſinens.Et nu. 3.quibus ex rigore febris laſſatoria menſes decurrunt:collum in his doloroſum ſanguinis eruptionem inducit. Et n. 1.ex rigore cum capitis dolore exolutiones perniciosę.Et n. 1.rigores continui in acutis mali ſunt. Et ibidem. rigorea ſoporoſi aliquatenus pernicioſi, & flammeus in facie color, cũ ſudore, in his malignus eſt.in his frigiditas poſteriorum partium, conuulſionem accerſit.Et,rigores ex dorſo moleſtiorea ſunt. Et,qui ex rigoribus paruis ſudoribus perfrigerãtur, malum.Et n.2.eiuſdem lib.inſuper rigentibus uocis interceptiones lethales ſunt. Et nu. 1. qui ex rigore perfrigerantur, caput,ac collum dolentes,uoce deſtituti inſuper exudãtes poſtquam ſe recollegerint, moriuntur. Et,ignorantia cum rigore malum. Et, qui frequenter exudant,ac inſuper rigent, pernicioſum hoc eſt. & in fine ſuppurationem habere comperiuntur,uentresque perturbatos. Et, qui decima ſeptima die rigorem habuit, & quarta, ac uigeſima inſuper riguerit,malignum hoc eſt. Et, rigores multi torpidi maligni ſunt.Et,quibus ſexta die rigores fiunt,hi ægrè iudicantur. Et, affectiones inſuper rigentes,& quæ ad noctem magis aliquanto exacerbantur,cum uigiliis,ac delyrio in ſomnis,aliquando urinas inuoluntariè emittentes in conuulſionem deſinunt.Et,urinæ cum rigore ſuppreſſæ,malæ,& conuulſoriæ. Et, ex rigore uocis interceptionea ſoluuntur tremore.Et inſuper rigentes tremores ſuccedentea iudicãt.Et,qui ex rigore cum capitis dolore exolũũtur in periculo uerſantur.Et,qui inſuper riguerint ex his,ubi uomuerũt meraca,anxii, tremuli in febre malum.Et,febris ardens rigore ſuperaccedente ſoluitur. Et n.3. rigor unà cum iudicatione aliquatenus horrendus eſt.Et,uulnera ſanguinem fundentia inſuper rigentia,maligna.Et,affectiones quæ quinta die ſanguinem large fundunt, ſexta inſuper riguerint,ſeptima perfrigeratæ fuerint, & repente recalefacte,in his alui male afficiuntur.Et in l.4.aph.46.ſi rigor incidat febre non intermittente, ægroto iam debile,lethale.Et in l.1.præd.n.2.rigor in phreniticis peſsimus.Et in l.de Coac. præ.n.1.quibus rigor his urinæ ſuppreſsio. Et in l.1.prædict.n.16.rigores ex ſubfriabilibus liquidis alui egeſtionibus,ueſicam, & uentrem occupantes,doloroſi. proinde ſoporem in his habere aliquid conuulſorii, non ſane mirum apud me fuerit.Et in l.6.de morb.popul.ſect.1.quæ ad regiones fortes progreſſa ſunt,non ualde mitigãtur,niſi prope rigorem.Et in l.7.aph.7.rigor ex potu multo,& delyrium,malum.Et in l.4.aph.63.quibus in febribus quotidie rigores eueniunt,quotidie febres ſoluũtur.Et in l.2.pror.par.30. ex rigore perfrigerationes,quæ non recaleſcunt malæ:etenim ut exponit Gal.languorem caloris natiui,& extinctionem talis refrigeratio indicat. Et par.31.ſi ex perfrigeratione ſudantes recaleſcãt,malum. ex his quoque laterum æſtus cum dolore,& rigor ſuperueniẽs, malus. Et par.32.æſtuoſi rigores quadrãtenus pernicioſi, flamans quoque cum ſudore facies in his mala. Et par.55.capite dolentes cum catoche delyrantes,intercepta aluo,oculoque feroci,& floreſcentes,in ſcapulas rigent.i.fit opiſthotonos. Et in li.3. par.2.ſi ex capitis dolore aphoniæ fiant,atque cum ſudoribus febrientes ſoluantur, & mala repetant, diutius perdurant.ſuperrigere his malum non eſt.Et par. 7. uentris circuntenſio ad neceſsitatem liquida dimittens,cito intumeſcens,conuulſiuum quidpiam habet.ſuperrigere his lethale.Et par.9.ſuperuenientes rigores,& nocte magis quodam modo exacerbãtes cum uigilis,& neruorum agitationibus in ſomnis, atque urinas præter arbitrium excernentes in comatoſas aliquando finiuntur ęgritudines.Et par.13.quibus tremores conuulſiones facti cum ſudore redire conſueuerunt, iudicatio his euenit, ubi ſuperriguerint.ſuperrigent hi, occluſo in uentre ardore.Et par. 17.urinæ detentio,& quibus rigores ex his conuulſiones:ut & ipſa ubi inhorruit,ſudauit,hoc eſt,urinę retentio, quibus rigores, & ex his conuulſiones. Et par.24. arenidæ, ac liquidæ deiectiones, perfrictionesque non ſine febre uitium habent.rigores ex his tum ueſicam,tum uentrem prehendentes, & opprimentes dolorem pariunt. Et par.58.quibus principio largum ſanguinis profluuium,rigor fluxionem ſiſtit. Rigores porrò ut legitur in l.5.aph.22. calidum ſuppuratorium mitigat.

Riſus.

Riſus & luſus ex cerebro contingunt,ut ſcriptum eſt in l.de morb.ſac.n.16. At uerò in l.6.aph.53.deſipientiæ,quæ cum riſu fiunt ſecuriores:quæ uerò cũ ſtudio periculoſiores.Et in l.7.de morb. popu.n.58. ictus eſt catapulta in pectus, & paulo poſt riſus erat circa ipſum tumultuoſus. uidebatur autem mihi medicus eximens lignum reliquiſſe ferrum in ſeptum tranſuerſum.

Robur.

Roboris ſigna docet Hip.in l.6.de mor. pop.ſec. 1.dum ait.acutum habentes caput,qui quidem ualidam habent ceruicem, robuſti ſunt tum aliàs, tum oſsibus. robur autem auget boreas: etenim legitur in l.de aere,aquis,& loc.nu. 22.boreas robur facit. confert etiam ad robur alimentum, ueluti ſcriptum eſt in l.de Alimen.n.7. At uerò in l.de affec.n.23.declarat quæ alimenta ad robur ſint optima,& inquit. ad robur optima ſunt,quæ carnem plurimam, ac dẽſiſsimam producunt,& ſanguinem craſſefaciunt. & pro ingeſtorum ratione ſecedunt: & corpus plurimo tempore ipſa ſuſcipit. Et in lib. de uete.medi. nume. 26. robur, & augumentum, ac alimentum præſertim per nihil aliud contingit, quàm probe temperatum eſt, & nihil habet intemperatum, neque forte: ſed totum unum factum eſt,& ſimplex,& non forte.

Rubor.

Præſagia ex rubore multa percipimus:etenim ſcribit Hip.in l.7. aph. 50. ab angina habito tumor, & rubor in pectore ſuperueniens, bonum: extra enim uertitur morbus.Et in l.de Coa.præno.n.1.rubores circa naſum alui humeſcentis ſigna ſunt.Et n.3.rubor in facie ſi prægnantibus,tabeſcentibus fiat,ſtillationes de naribus fientes hunc auertunt. Et ibidẽ. n.4. rubores in facie ſoluit aluus turbulenta, paruia frequentibus ad egerendum progreſsibus.Et ibidẽ. n.2.rubores circa aurem ex prægreſſo dolore in febribus fientes, ſignum quidem ſunt eryſipelatis in facie futuri.ſed & conuulſiones ex talibus fiunt cum

uocis

uocis interceptione, ac exolutione. Et ibidem.nu.3. rubores in pectoribus, in peripneumonicis ſiccis, qui pauca concocta educunt, ſublati, pernicioſi. Et ibidem.n.1.rubores in manibus, ac pedibus pernicioſi. Et in 4.aph.71.quibus ſeptima iudicatur, his nubeculã habet quarta die urina rubcã, & alia ex ratione. Et in l.1.pror.par.2.uentris ualde rubens proluuies mala quidem in omnibus morbis, non minime uerò in prædictis. Et in l.prog.com.3.par.17.angina quæ dolorem alteri ſubſimilem infert, & attollitur, & ruborem in faucibus efficit; admodum exitioſa, ſed paulo longior, quàm ſuperior eſt. ſi quibus fauces rubent, & ceruix; hæc diuturnior eſt. maxime uerò ex ea ſeruantur, ſi ceruix ac pectus traxit ruborem, nec ſacer ignis intro recurrat. In l.autem de humid.uſu.n.11.rubicundis ualde frigida conuenit.

Ructus.

Ructus affectio quædam eſt, quæ imperfectionẽ cõcoctionis ſignificat. uerũ alius eſt flatuoſus tantũ abſq; ullo odore, alius acidus. de acido ſcribit Hip. in l.6.aph.1.hoc prognoſticum. in lõgis leuitatibus inteſtinorum ſi ructus acidus fiat, qui prius nõ erat; ſignum bonũ: etenim, ut explicat Gal. aciditas principium digeſtionis declarat. At in eodem lib. aph. 33. qui acidum eructant, non ualde morbo laterali corripiuntur, præſertim ſi ſalſedinem, atque acritudinem aliquam ſibi adiunxerit: quæ inteſtina mordens contingit non ſolam pituitam, ſed plures etiam alias ſuperfluitates excerni. unde in l. de Coac. præ. n.1.quibus ructus adſunt, & flatus, & ſtrepitus, & eleuationes uentris, his fit alui exturbatio. in li. uerò de affec.n.44.ructum acidum maxime faciunt pinguia craſſa, mollita, & ſeſamo parata. uerum quicunque poſtridie cibos eructant, & præcordia ipſis eleuantur, ut pote cibis crudis, & incoctis exiſtentibus; his longiori quidem tempore dormire conducit: uerũ & aliis laboribus corpora ipſorum cogere oportet. uinum autem meracius, & amplius bibant, & cibis paucioribus ſub id tempus utãtur: palam eſt.n. quòd uentriculus præ imbecillitate, ac frigiditate ciborũ multitudinem concoquere non poteſt. hæc in lib. de ſal.diæ.n.12. Scribit porrò Hip. de morbo ructuoſo in l.2.de mor.pag.70.n.67. quem ibi lege.

Rumex callacit, & aluum mouet, ut legitur in l.2.de dię.n.14.

Ruptio.

Ruptio in futuris cognitu difficilior: cur hac parte oſſa promptius rumpantur, lege in l. de Cap.uul. n.16. Et ibi.n.17.legitur. ruptio circa futuram, eius diſſolutio eſt. in l.autem de Coa. præ.n.3. ex ruptis capitis oſsibus dificillima cognitu ſunt ea, quæ circa futuras rumpuntur. rumpuntur autem maxime a grauibus, ac rotundis telis. & ruptiones quid, & quo modo in carne fiant, lege in l.1. de morb.n.16. & quo modo fiant rupturæ, & ex rupturis aqua intercus, inuenies in l.de flati.n.18. uerum a ruptione uenarum craſſarum, & a defluxu de capite tabes periculoſiſsimæ ſunt. ſic legitur in l.de Coa.præ.n.3.

Ruta urinam magis, quàm aluum mouet. habet & uim quandã condenſandi, & ad medicamẽta noxia commoda eſt præpotata. hæc in lib. 2. de Diæ. nume.14.

COMMENTARIVS XVII.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Saliva.

QVANTVM ex glutinoſo liquidiſsimum erat, hoc calfactum craſsius redditum eſt, ut pote liquidum exiſtens, & ex hoc ſaliua facta eſt. uerum ex illo glutinoſo ungues producti ſunt. hæc in lib. de carnibus pag.19.n.11. at in l.2.de diæ.n.14. ſaliua ſicca eſt, & aluum ſiſtit. & in l.de Coa.præ.n.1. quibus ſaliuæ multum, & cibi faſtidia ſunt, & oris uentriculi morſus, his uomitus fit.

Salſa.

Salſa ſecedunt, & urinam cient, ut ſcriptum eſt in l.de affect.n.48. uerum ſalſamenta ſiccant, & attenuant, pleraque etiam aluum leniter mouent, ut legitur in li.2. de diæ. n.12. & præterea ſalſamentum Gaditanum, aut ſaperda datur in aqua intercutem, in lib. de inter. affect. num.28. atque in fiſſuram frontis ſalis inſperſio fit, ut habetur in lib.2.de morb.nu. 18. Sambuci folia aluum mouent, ut in l.2.de mor. n.19. legitur.

De Sanguine.

Sanguis autem eſt unus ex quatuor humoribus. hic quidem eſt duplex: congenitus. ſ. & ex alimento generatus, ſiue auctus. Ex primo autem conflatur homo, ſimulque ex aliis humoribus, atque ex eodem, ex quo gignitur, nutritur, et ineſſe conſeruatur, dum modo ipſi humores ſani ſint: uerũ ſi morbo ſi ſint hi, uel qui ex alimento parti ſunt; inquit Hip. in l.4. de morb.n.1. Habet & mulier, & uir quatuor humorum ſpecies in corpore, à quibus morbi fiunt. Augetur autem is, qui congenitus eſt, ab alimento: etenim inquit Hip. in l.de Ali.pag.53.n.2. Facultas alimenti peruenit & ad oſſa, & ad omnes partes, & in neruum, & in uenam, & in arteriam, carnem, pinguedinem, ſanguinem, pituitam, medullam. quare, ut exponit in l.4. de morbis.n.10. poſtquam homo cõmedit, aut bibit aliquid, quod ſanguineum ſit; trahit totum corpus in ſeipſum, trahit & cor ſanguineũ ad ſe ipſum: trahit enim ſimilis humor ſimilem, ut inquit n.5. uenę autem iugulares, quæ ex corde procedunt impletæ breui ad caput delegant. & ſic a ci-

bis,& potibus angetur ſanguis congenitus,ac maxime uere:dicit enim Hip.in l.de nat.hu. pag. to.nu. n. 13. Vere pituita adhuc fortis in corpore manet, ſed ſanguis augeſcit:nam & frigora remittunt,& Imbres ſuperueniunt. Sanguis autem iuxta hæc augeſcit ab imbribus uidelicet,& a calidorum dierum tepore:hæc enim anni pars maxime iuxta naturam cõuenit : eſt enim humidus & calidus . ſignum autem eſt, quòd homines uere, & æſtate maxime dyſenteriis corripiuntur,& ſanguis ex naribus ipſis fluit, & calidiſsimi ſunt,ac ruberrimi.Et,quia ſanguis natura calidus eſt, & humidus ; idcirco ait in lib. de Alimme. to. ſanguis humidus bonus, ſanguis ſolidus malus.Sanguis uerò congenitua eſt aliis humoribus calidior, rubicundus , & ſincerus,& illi, qui ex cibo cõſectus eſt,dat calorem,ruborem,& ſincerum reddit. Et propterea legitur in l.1.de morb.pag.63.n. 23 . Eſt pituita frigidiſsima ex natura, calidiſsimus autem ſanguis . frigidior eſt etiam aliquanto bilis ſanguine.hoc quidem in loco loquitur Hip.de ſanguine congenito.De aduentitio autem in l.de Corde pag.25.n.10.his uerbis . Sanguis.ſ.qui alit, non eſt natura calidus,neque enim alia aliqua aqua : ſed caleſcit . multis uerò uidetur calidus eſſe . præterea rubicundus, & ſincerus eſt ſanguis : nam proditum eſt in l.2.de mor.pag.64.n.4. Cum quis aut manũ, aut caput,aut aliam quandam partem,hoc.ſ.patientem, quòd uenę ſupereuomant ; ſanguis niger profluit,& turbatus,ac morboſus; quanquam neq; ſanguis nominari iuſtè meretur,niſi tunc, cum rubicundus, ac ſincerus fluit . Finis autem ſanguinis eſt, ut uertatur in alimentum partium corporis,ac aſſumat naturam partis illius.ut uerò partes ipſum amplectátur,eſt dulcis:etenim ſcriptum eſt in l.de natu.pue. n.39. Trahit fœtus quod dulciſsimum eſt in ſanguine ad ſeſe.at,dum ſanguis ſe confert,aut dum attrahitur,ſuſcipit naturam partis,quæ ipſo frui auet. & idcirco legitur in l.de Glan.pag.26.n.1.Si uero glãdulam diſſecet quis; ſanguis largus erumpit, ſpecie albus,& ueluti pituita. Cæterum,ſi non probe concoctus, aut loca,ad quæ permeat inepta ſint, ut ipſum uertant in alimentum proprium;ſequitur illud, quod ſcriptum eſt in l.de ſuperfœ.n.8.hoc eſt, huic ſanguis in aquoſitatem conuerſus eſt. Locus autem ſanguinis ſunt uenæ,& arteriæ, quemadmodum placet Hip.in l.de Alim.nu.7.uerum ſons, & radix ipſius eſt in corde,ueluti habetur in l. 4.de morb.n.2. Sangnini uerò mixtæ ſunt fibræ,ob quas congelatur extra uenas:nam ſcriptum eſt in li. de Cat.pag. 19. n.9.donec ſanguis calidus fuerit;liquidus eſt.poſtquàm autem perſrigeratus eſt, congelatur. ſi uerò quis ipſum conquaſſet,& fibras eximat; non congelatur:fibræ enim frigidæ ſunt,& glutinoſæ . Sanguis igitur ſit humor calidus,& humidus, ſincerus,rubicundus,dulcis,adeo concoctus,ut uertatur in cuiuſlibet particulæ corporis noſtri ſubſtantiam,non ſuperfluus,intra uenas, ortum primum habens a corde,& arteriis.hęc ſi adfuerint ſanguini,ac corpus ex altera parte particulas habeat paratas, ac ſanas ; ſanus deget homo,ſi uerò in ſanguine quid harũ qualitatum deſiderabitur; morbus uel adeſt,uel aderit, niſi curationem adhibeat medicus . Quòd uerò ea, quæ dicta ſint, ſic ſę habere debeant ad ſanitatem, nunc manifeſtum fiet.

Sincerus autem ſi ſanguis nõ ſit,quid poſtea fiat, & quo modo non ſincerus euadat, & ex quibus,explicat Hip.in l.1.de morb.n.2. his uerbis . Caleſcit bilis, & pituita intrinſecus quidem a cibis , & potibus,a quibus etiam nutritur,& augetur; extrinſecus autem a laboribus,ac uulneribus, & a calido nimiũ calefaciente,& a frigido nimium frigefaciente, a uiſu,& auditu.ambo autem hi humores,aut alter cum permixti fuerint ad ſanguinem ; ipſum congelant, non tamen omnino:non enim uiuere poſſet homo, ſi ſanguis denſior , & frigidior ſe ipſo multis modis fieret.frigeſcente igitur ſanguine, neceſſe eſt & reliquum corpus totum perfrigerari . & ubi huiuſmodi quid factum fuerit,rigor appellatur.& ſi quidem uehemens fiat rigor ; uehementior eſt etiam tremor: nam dum contrahũtur uenæ,ſanguine & coacto,& congelato corpus & contrahunt, & tremere faciũt. uerum cum ſanguinis percaluerit, & uim depulerit, ac rurſus ad ſuam naturam redierit ; concaleſcit ſimul & pituita ſanguini permixta ; & ſanguis ipſe ſe ipſo multipliciter calidior euadit.his igitur percalefactis, neceſſe eſt febrem ſuccedere poſt rigorem præ ſanguinis caliditate. Et in lib.de morb.ſac.pag. 58.n.7.Cum deſcenderit pituita frigida ad pulmonem,aut ad cor,perſrigeratur ſanguis. uenæ autem uiolenter perfrigeratæ , ad pulmonem, & cor aſsiliunt,& cor palpitat, ut præ hac neceſsitate anhelationes incidant,& ſpiratio ceruice erecta;non enim ſpiritum ſuſcipere poteſt, donec id quod influxit, a ſanguine fuerit ſuperatum , & calefactum in uenas fuerit diffuſum. Et in lib.1.de morb.n.30, cum ſanguis , qui eſt in uenis, perſrigeratus fuerit a pituita ; tranſmutatur & conuellitur aceruatim aliàs alia parte,& tremit:tandem uerò omnia perſrigerantur, & moritur. Et in l.2.de morb.pag.65.n.6.cum atra bilis in capite commota fluxerit, maximè in partem, in qua plurimæ ſunt uenæ,in collum inquam,ac pectus; ſyderatus fit homo,ac impotens, ſanguine nimirum perſrigerato . & adhuc magis perfrigeratur niſi bilem ſuperet:deinde congelatur,& moueri nõ poteſt,& moritur. Et n.8. eiuſdem lib.cum uenæ in capite fuerint calefactę;trahunt in ſe ipſas pituitam: deinde neceſſe eſt præ pituitæ frigiditate ſanguinẽ magis nunc ſiſti,& perfrigeratum eſſe, quàm priori tempore.dum autem ſanguis non mouetur; fieri nõ poteſt,ut non etiam corpus quieſcat,ac torpeat . Et ſi quidem ſanguis , ac reliquum corpus ſuperarint, ita ut caleſcant ; homo euadit.ſi uerò pituita præualuerit;ſanguis magis perfrigeratur,ac congelatur.& ſi frigiditas,ac congelatio augeſcant;penitus congelaſcit,ac perſrigeratur homo,& moritur.Et in li.de affect.pag.82.n.32.podagra fit a ſanguine in uenulis a bile,& pituita corrupto.Et in eodem l.n.24.dyſenteria fit,ubi bilis, & pituita in uenas ac aluum incubuerint:ægrotat quidem ſanguis,& corruptus ſecedit.Et in l.1.dę morb. n.17. cum uena tracta fuerit,ac conuulſa,fit uelut uarix. percaleſcit autem, & trahit in ſe ipſam,liquidam quandam humiditatem, quæ eſt a bile,ac pituita . Et ubi mixta fuerint ſanguis,& humiditas de carne;craſſeſcit ſanguis,& multiplicitur ipſe ſe ipſo,ea parte,qua uena cõuulſa eſt, & morboſior fit,& amplius ſtabilior . & cum copioſior factus fuerit;plenitudo ipſa tranſmigrat,quocũque tandem contigerit,& dolorem inducit acutum

ut

ut aliquibus uideatur ruptio locum permutaſſe. & ſi contigerit, ut ad humerum transferatur, & grauitatem in manu inducit, & torporem, ac ſegnitiem. & ſi quidem ad uenas proruperit, aut ad humerū, & dorſum tendat; dolor plerunque ſtatim quieſcit. Et in l. de Flati. pag. 40. n. 10. quando corpus cibis expletū eſt, ac ſpiritus multitudo uehementer excellit, & inferior uenter ſit obturata; per uniuerſum corpus permeāt flatus. ſanguineque plenas corporis partes maxime petentes eas, frigefaciunt: frigefactis autem his locis, unde fontes, & radices ſanguinis prodeūt, per uniuerſum corpus horror conſequitur. Et n. 20. nihil magis ad prudentiam confert, quàm ſanguis, ſi inconſtanti habitu perſiſtat. ſanguine uerò permutato concidit ſimul, & prudentia. Et idcirco in l. 1. de morb. nu. 28. Sanguis, qui eſt in homine, maximam partem ad prudentiam confert: quidam dicunt totum. cum igitur bilis commota ad uenas, & ad ſanguinem ingreſſa fuerit; ſanguinem ex conſueta compage, ac motione dimouet, & ſeroſum facit, ac calfacit. calefactus autem etiam reliquum corpus totum percalefacit, & deſipit homo, & non ſibi conſtat præ febris copia, & ſanguinis ad ſeroſitatem tranſmutatione & motione non ſolita contingēte. Et in l. 2. de morb. n. 3. caput dolet præ nimia eius calefactione. deſipit autem, cum ſanguis in capite à bile, aut pituita fuerit calefactus, & plus ſolito commotus. caput uerò præ caliditate trahit in ſe ipſum tenuiſſimum & craſsiſſimum uomit. Et in l. 1. de morb. n. 27. cum bilis commota fuerit per corpus, & contigerit, ut uenę, & ſanguis attrahant bilem, eamq́ue plurimam ex carnibus, ac uentriculo, ad eum qui prius ineſt, ut pote cum etiam natura calidiſsimus ſanguis in corpore exiſtat. cum ita percaluerit ex carnibus, & uentriculo ſupra eum, quia ineſt, adhuc magis à bile, percalefacit etiā reliquum corpus, & fit febris. Has igitur ſententias facillime uobis declarant, ſi ſanguini permiſceatur quæuis humiditas, ſiue pituita, ſiue bilis, ſiue flatus; corpus ægrum fieri.

At uerò ſi ſanguis ſuperfluè redundat, aut aliqua eius pars imminuatur; homo quoque ægrotat: legitur. n. in l. 4. de mor. poſtquam bibit, autem comedit homo aliquid, quod ſanguineum eſt; trahit & totum corpus in ſe ipſum, trahit & cor ſanguineum ad ſe ipſum. ex ipſo autem procedūt uenæ craſſæ iugulares appellatæ, ad quas ſtatim ſi copioſius accedat; ſanguineum illud diſtribuitur: & illæ impletæ breui ad caput, & corpus delegant, et facies rubet. accedēte uerò ad cor & corpus uberiore ſanguine, quam ſatis eſt; dolorem corpori inducit, & morboſus efficitur ſanguis. Et uiceuerſa ſubdit. n. 27. eiuſdem l. caleſcente ſanguine exhalat maxime per hunc humor aquoſus, qui febri eſt infeſtiſsimus. relinquitur autē pinguis, ac leuis, qui eſt bilioſus, & febri maxime nutrimentum: bilioſus. n. humor, ut qui cōiunctus eſt, ac denſus, non ſimiliter attenuatus corpus magis calere facit: copioſius. n. & melius alimentum febri bilis ſuppeditat, & prorumpens, aut firmata in corpore, morbum ſuprà priora corroborat. Et in lib. 1. de mor. n. 30. quicunque ex febre ardente moriuntur; omnes præ ſiccitate moriuntur. ubi uerò humiditas ex corpore penitus fuerit exuſta, ac res reſiccata; ſanguis quidem congelatur penitus, ac perfrigeratur: reliquū uerò corpus exſiccatur, ac ſic homo moritur.

hæc contingunt, ſi qua ſanguinis pars ſuperfluè reſecetur. ſed ad copioſum ſanguinem redeamus. legitur in l. 2. de mor. n. 4. capitis fit grauitas, cum copioſior ſanguis fit in eo, & turbulentior, ac morboſior. Et in l. de uirg. mor. pag. 92. cum ſanguis non habuerit effluxum in uirgine nubili; præ multitudine reſilit ad cor, & ad ſeptum tranſuerſum. cum igitur hæc repleta fuerint; cor fatuum fit. deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyrium apprehendit.

Verum ſi ſanguis in aliquo particulari loco decūbat, ac maneat, & non in proprio; plura eueniunt mala; etenim, ut antea diximus, cum ſanguis ad cor, & ad ſeptum tranſuerſum refluxerit; cor fatuum ſit, & delyrat ægra. Et in l. 2. de morb. n. 8. dum ſanguis nō mouetur, fieri non poteſt, ut non etiam corpus quieſcat, ac torpeat. Et in l. 1. n. 12. cum uenula conuulſa rupta fuerit; ſanguis effuſus putreſcit, ac ſuppuratur. ſi uerò caro conuulſa fuerit, aut contuſa, ſanguinem ex uenis ſibi ipſi propinquis trahit: atque hic putreſcit, ac ſuppuratur. Et in l. 2. n. 2. ſanguine, & bile putrefactis quacunque in parte fuerint collecta, eadem caro putreſcit, & exulceratur, & accedentem pituitam, ac bilem inſuper putrefacit, & fit pus. Et in lib. 1. nu. 3. ſi ſanguis ex uulnere, aut uena effluxerit in ſupernum uentriculum, neceſſe eſt ipſum in pus conuerti.

Effluit præterea ſanguis, cum uena rupta fuerit, aut a multitudine ſanguinis, aut ab aliqua acri qualitate, aut a caliditate, aut extrinſecus: inquit. n. Hip. in l. 1. de morb. n. 5. ſanguinem uomit, cum uenę quę ſunt in capite, a cerebro fuerint calefactæ: quæ circa ſpinam ſunt, a ſpina: ſpina autem à ſpinali medulla hæc uerò a cerebro. unde ſanè originem trahit. cum igitur calefactæ fuerint uenæ, & ſanguis in ipſis efferbuerit, quæ quidem in capite ſunt uenæ, diſtribuunt ipſum ad nares; & ad os: quæ uerò circa ſpinam ſanguifluæ in corpus. loca uerò, è quibus fluit ſanguis, ſunt nares, os, uterus, urinæ meatus, & ſedes. ſecatur & uena quandoque brachii, uel alterius partis ad morbi curationem. at cum de ſanguinis fluxu, ubi de naribus egimus, de pulmone, de uteris, de hæmorrhoidibus copioſe tractatū ſit: attamen pauca hoc loco adiiciemus.

Verum hęc primum obſeruanda ſunt in omni ſanguinis fluxu, quæ leguntur in l. 4. aph. 25. ſanguis ſurſum quidem, qualiſcunque fuerit; malus eſt: deorſum uerò bona ſunt nigra ſubeuntia. Et in lib. de Coac. præn. n. 3. poſt ſanguinis eruptionem, nigrorum per aluum egeſtio mala. Et ibidem. n. 4. In ſanguinis eruptionibus uiſcoſa egeſtio, nigris uariegata, maligna eſt, maxime autem albidus. Et in l. 1. præ. n. 20. Quibus ex ſanguinis eruptione larga, ac frequenti, nigrorum multorum fit egeſtio, his ſuppreſſa aluo, doloroſi ſanguinem profundunt. Et in l. 4. aph. 27. Quibus in febribus ſanguinis multitudo undecunque erumpit; his in refectionibus, alui humectantur. Et in l. de Coac. præno. n. 3. poſt ſanguinis eruptionēs, & nigrorum egeſtiones in acuto ſurditas, malum. Et in l. 6. aph. 10. ſanguis per nares, aut os, aut os effluens, capite dolenti, & uehementer laboranti, morbum ſoluit. Et in l. 5. aph. 4. ſiſtendi ſanguinis modū docet, & inquit. Vnde ſanguis erumpit, aut erupturus eſt, in his frigida uti oportet, nō ſuper ipſas partes

tes,ſed circa ipſa,unde fluit. Et in l.de uict.ratio. in morb.acu.nu.65.legitur ſanguinem ſiſtens medicamentum.

Verum quibus ſanguis è naribus fluit, hæc ſunt obſeruanda. unde in lib. de Coac. præno. ait. quibus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu, alui male afficiuntur, ſi non urina concocta prodierit. Et n.2. ſanguinis de naribus ſtillationes in morbo acuto cum oculorum rectitudine, & motu ueloci: item cum ſomno turbulento, & uigilijs,nihil boni. Et n.3. ſanguinis eruptiones ſtatis tēporibus fientes ſiticuloſæ, difficiles, ac exoluentes, ſi ſanguinem non effuderint, in comitialem morbum finiunt. Et, ſanguinis ſtillationes undecima die fientes; difficiles ſunt, tum aliàs, tum ſi ſuperſtillauerint, & rurſus ſtillauerint. Et, ſanguinem fluxionem inducunt dolores in lumbis. Et n.2. ſanguinis eruptio, capitis, ac colli dolore, ſed & totius corporis tremulā quandam impotentiam ſoluit. Et nu.3. in ſanguinis fluxione multa, aut ſingultus, aut conuulſio, mala eſt. Et, ſanguinis eruptionem inducit collum doloroſum, in quibus ex rigore febris laſſatoria, menſes decurrunt. & n.1. ſanguinis è naribus fluxio in febribus ardentibus quarta die, mala eſt, ſi non aliquid boni conciderit. quinta minus periculoſa eſt. & n.3. ſanguinis fluxionis prægreſſæ ſigna ſunt in lumbis dolentibus oris uentriculi dolores inſuper accedentes. & ſanguinis ualde rubicundæ ſtillæ in morbis pulmonis malæ ſunt. &, quibus ex ſanguinis eruptione larga, frequenti, multa fit alui cum nigris egeſtio ea autem ſuppreſſa, ſanguinis fluxiones: hi aluum dolent: unà uerò cum quibuſdam flatibus facile tolerant, &c. Et, ſanguinis fluxio, ſpinæ diſtortionem, ac ſpirandi difficultatem ſoluit. Et, ex ſanguinis eruptionibus quarta die fientibus ſoporoſi conuulſi moriuntur, nigris prægreſsis, & uentre tumefacto. Et n.1. ſanguinis fluxiones in morbis longis apparentes, pernicioſæ &c. Et ſanguinis fluxio plerunque cōtingit, quibus capitis dolor fortis, & uenarum pulſus. At in l.de Iudic.n.11. ſanguis multus è naribus erūpens, ſoluit dolorem fortem in locis infernis. Et ibidem. ſanguinis è naribus fluxus febrem ardentem ſoluit. Et in lib.6.de morb.popul.ſect.6.quibus ſanguis multus ex naribus, qui quidem decolores mero modo ſunt, his parum prodeſt: quibus uerò colores rubicundi, his non ſimiliter &c. Et in lib.1.de morb.popul.conſti.3. ſanguinis è naribus larga eruptio in febribus ardentibus multos ſeruauit, modica uerò occidit. Et in lib.2.ſect.3. ſanguinis è naribus eruptiones quarta die ægrè iudicantur. Et in li.4.n.7.ex ſanguinis fluxu è naribus, mentis motio. Et in l.6.ſect.4. quòd ex ſanguinis eruptione aqua inter cutem corripiuntur. Et in l.2.ſect.1. ſanguinis eruptiones largæ ex naribus plerunque liberant. Et in lib. præno.n.22. ſanguinis è naribus eruptionem, his expectare oportet, quibus in febribus acutis, magis at dentibus, lachrymæ inuitæ defluunt. Et nume. 25. ſanguinis de naribus fluxionem expectare oportet, ſi cui in febre non lethali, uiſus hebetudo contingit, aut ſplendores ob oculos obuerſantur, cum præcordiorum in dextra, aut ſiniſtra parte tenſione. Et in lib.1, prædict. nume. 20. quibus ſanguinis eruptio fit aluo ſuppreſſa, & inſuper rigent, num aluus inteſtinorum leuitate corripitur, & obdura fit, aut aſcarides inſunt, aut utrunque? Et in l.2. præd.n.34. ſi à ſanguinis eruptione febris ſoluta fuerit, & menſes comparuerint, in utero concipiet. Et in l.1.nume.19. ſanguinis eruptiones iudicatoriis perfrigerationibus, fortes peſsimæ ſunt. Et n.18. ſanguinis eruptiones ex contrario malę ſunt, uelut in ſplene magno, ſi ex dextra nare fluat. & circa præcordia eodem modo res ſe habet, &c. Et n.21. ſanguinis eruptiones capitis dolores ſoluunt. Et ibid. legitur, quos ſanguinis eruptiones morbos ſoluant. Et n.23. ſanguinis è naribus ſtillæ frequentes profluunt, iis quibus urinæ aquoſæ alba innatantia habentes, & uariæ exalbidæ, ac fœtidæ. Et n.20. ſanguinem large profundunt, quibus ex lumbis recurſus fit ad caput. Et li.2.n.14.ex ſanguinis eruptione, pectore ſuppurati. Et in l.de uic.ratio.in mor acu.n.48. ſanguinis de naribus ſtillationem futuram expecta, ſi manus tremulæ fuerint. Et in l.7.aph.9. ex ſanguinis fluxu delyrium, aut etiam conuulſio, malum. Et aph.82. quibus ſanguinis in febribus quartanis ex naribus fluxerit, malum. Et in l.4.aph.74. ſāguinis è naribus eruptio, ab abſceſſu breui liberat. Et in l.5.aph.33. ſanguinē ex naribus fluere menſibus deficiētibus, malum. Et aph.24. ſanguinis eruptiones inducunt frigida uelut nix, & glacies. Et in l.de coa.præ.n.3. ſanguinis nariū fluxio, uertigines ab initio ſoluit. Et n.2. ſanguinis fluxio horrorem efficit. Et n.3. ſanguinis paruæ comparentes fluxiones in morbis longis pernicioſæ ſunt. Et, ſanguinis fluxus, ſi à quarta die fiat, diuturnitatem ſignificat, & aluus erupit, & crurum dolor. Et nume.2. ſanguinem profundunt, morbi derepente mentem percellentes cum anxietudine.

Cum autem ſanguis per os egreditur; exit autem per ſputum, aut per uomitionem: ſi ſanguinem uomat, ut legitur in l.de natu.mul.pag.97.n.46. hepatis fiſtula ſauciata eſt, & dolor ad uiſcera procedit, & cor conuellitur. curatio eſt mulſæ calidæ lotio, & tepefactoria, & aſinini lactis potio ad dies quinque i poſtea uaccæ nigræ, ita ut ſine cibo degat ad dies quadraginta, ad ueſperam uerò ſeſamum tritum bibat. morbus hic eſt periculoſus. ſed in l.de Coa.prę. n.3. ſanguinis uomitus in ſterilibus nō parientibus, ad conceptionem prodeſt. Et in li.2. de morb.n.5. ſi cerebrum corruptum fuerit; dolor ex capite ſpinam occupat, & ex naribus ſanguis fluit. ſæpe etiam ſanguinem uomit. cum igitur calefactæ fuerint uenæ in capite a cerebro, & ſanguis in ipſis efferbuerit; diſtribuunt ipſum ad nares, & ad os: quæ uerò circa ſpinam ſanguifluæ, in corpus. Et in l.5.aph.32. mulieri ſanguinem euomenti, menſtruis erumpentibus ſolutio. Et in li.7.aph.37. quicunque euomunt ſanguinem, ſi ſine febre quidem; ſalutare: ſi uerò cū febre; malum. curare uerò aſtringentibus, ac refrigerantibus. ubi Gal.in com.ait. uomitus fit è gula, & uētriculo: cum tuſsi autem expuunt ex aſpera arteria, atque pulmone elata, fit ſanguinis uomitus, uel alicuius uaſis ore aperto, uel cum ulcere quidem, ſed ſine inflammatione. curātur autem facile, quæ ſunt abſq; inflammatione ulcera aſtringētibus. quæ uerò cum inflammatione, ac febribus; ne dum curari poſſunt, neque in eadem permanere magnitudine: ſemper.n. maiora fiunt, ac maligniora.

Si uerò ſanguis ſpuatur; id euenit maxime iuuenibus, ut legitur in l.3.aph.29. at uerò in l.1.de morb. n.28.

num.28. Sanguinis, & puris ſubcruenti, ac liuldi in peripneumonia,& pleuritide primis diebus ſputum unde fiat lege. Et in l.7.aph.75.è ſanguinis uomitu, hoc eſt,copioſa ſputatione,& effluxu ex ore copioſo, tabes,& puris purgatio ſurſum. Et in eodem li.aph. 15 .à ſanguinis ſputo puris ſputum: ſed non omne ſputum ſanguinis,ut exponit Gal. ſequẽs habet ſputum purulentum:ſed quod malignum exiſtit.tale autem eſt magna ex parte ex pulmone. Et in l.de Coa. præno.n.3.quicunque ſanguinem ſpumoſum ſpuũt, dextrum præcordium dolentes, de hepate ſpuunt, & pereunt. Et ibidem . ſanguinem ſpuentibus confert,ut ſint ſine febre,& tuſsiant, ac doleant leuiter, & ut ſputum tenue fiat ad dies quatuordecim.febrire uerò,& tuſsire,ac dolere pertinaciter,& ſanguinẽ recentem ſemper ſpuere,incommodum eſt. Et in li. 5.aph.13.quicunque ſpumoſum ſanguinẽ expuunt, his è pulmone eductio fit.

Sanguis præterea menſtruus, uel a partu qua de cauſa effluat, & quo modo, lege libros de Morbis Muliebribus.

Sanguis uerò per urinæ meatum exiens legitur in l.7.aph.39.his uerbis. ſi quis ſanguinem minxerit, & grumos,& ſtillicidio urinæ laborat, & dolor inciderit in femur,& imum uentrem, & pectinem,circa ueſicam male ſe habere ſignificat. Et in l.4.aph.81. ſi ſanguinem,aut pus minxerit,aut ſcapulas, & grauis odor adſit; ueſicæ ulcerationem ſignificat. Et aph.78.quicunque ſponte ſanguinem mingunt, his a renibus uenulá ruptam ſignificatur. unde in eodẽ lib.aph.75.ſi ſanguinem,aut pus mingit,renum,aut ueſicæ ulcerationem ſignificat. Et in l.2.prædict.nu. 10.ſanguinem mingere raro, & ſine ſebre, & dolore,nihil mali ſignificat, ſed laſsitudinum ſolutio. Et in l.de inter.affect. pag. 86.n.16. cum dolor acutus incidit in renem,ac in lumbos,& in teſtem ſecundũ renem ſitum, & cum urina ſanguinem mingit, renum exulcerationem ſignificat. curationem uerò ibi lege.

Sanguinem uerò qui ex uenis hæmorrhoidalibus effluit lege Hæmorrhoides.

Sanguinis autem qui ex inteſtinis fluit,mentionẽ facit Hip.in l.de Coac. præ.n.3. & inquit.ſanguinis egeſtio ſurdis in acutis poſt ſanguinis eruptiones,& nigrorum egeſtiones,pernicioſa. Et in l.7.aph.9. ex ſanguinis fluxu delyrium,aut etiam conuulſio,malũ. Et in eodem l.de Coac.præno.n.2.ſanguinem effundit aluus à præcordiorum doloribus,paulatim ſubuiſcoſa & egerens,& pauca ſtercoracea effundens. Et ibidem. ſanguine per aluum egeſto ſeruantur, quibus dolores præcordiorum, oris uentriculi, hepatis, partium circa umbilicum: non autem egeſto moriuntur.

Sanguis autem ſi per ulcus aliquod exeat aut arte id ſit,aut non.ſi arte;ſanguinis detractio humoribus inclinantibus,quibus conueniat,& quibus non,lege in l.6.de morb.popu.ſect.3.uerum in l.de Coa.præ. nu.3.legitur. ſanguinis detractio,in perfrigeratione torpidis,mala eſt.& ſi ſanguinem alicui detrahere cõducit;ſolidam aluum facere oportet,atque ſic detrahere,& ſame macerare,ac uinum auferre. hæc in li. de uic.ratio.in mor.acu.n.45.ſed quibuſcunque ſanguinem de uenis auferre conducit, his uere uenam ſecare conuenit.

Sanguinis præterea è uena fluxus aut per uſtionẽ tranſuerſam,aut diſſectionem ſupra, ac infra utrinq; auertitur,ut ſcriptum eſt in l.de loc.in hom.nu.49. uerum in l.6.de morb. popu.ſect.7.ſanguinis uenarum ſuppreſsiones faciunt animi deliquium, figura alterata interceptio, linamentum intortum,appoſitio, & deligatio. quæ uerò poſt ſanguinis defluxum ulceribus conueniant, lege in l.de Vlcer.n.3.ſed in l. de Humi. uſu. nu. 8. ad ſanguinis grumos acetum poſt utile. Et in l.7.aph.21. è uehementi pulſu in ulceribus,ſanguinis multa eruptio.& in lib.5.aph.64. lac malum eſt,quibus ſanguinis multi deiectio facta eſt.

Sanitas.

Sani profectò ſunt homines, qui ex parentibus ſanis generati ſunt:eo quòd, ut recitat Hip. in lib. de Mor.ſac. pag.58.nu.5. ſemen genitale ab omnibus corporis partibus procedit, a ſanis ſanum, a morbidis morboſum: ex pituitoſo enim fit fœtus pituitoſus,ex bilioſo bilioſus,ex tabido tabidus,ex ſplenitico ſpleniticus: ſemen enim quod ſanum a parentibus decidit, has poſsidet facultates, quæ ſcribuntur in l.2.de diæ.pag.44.n.26.hoc eſt.quod tenniſsimum eſt in aqua,& quod rariſsimum in igne ſi in hominis corpore temperamento acceperint;ſaniſsimũ habitum conſtituunt:propterea quòd neque in temporum anni maximis mutationibus,neque in regionum permutationibus, neque in ciborum, ac potuum alterationibus,aqua denſiſsima eudit in aquę impetuoſis incurſibus, neque ignis in ignis impetu: poſſunt enim ambo,& generationem, & ſatietatem plurimam ſuſcipere. Et ſubdit. n.36. ſi aqua defectuoſiorem uim accipiat,quàm ignis, cum aliàs ſincerum temperamentum habeãt;ſani ſunt homines, & ſapientes. Et in l.de Alim.num.6. docet quænam corpora ſaniora ſint, & inquit. raritas corporis ad perſpirationem, quibus amplius auſertur, ſaniores ſunt.denſitas corporis ad perſpirationem, quibus minus auſertur,morbidiores.qui probè perſpirant, debiliores,& ſaniores ſunt,& a morbis facile reconualeſcunt. Et nu.10.eiuſdem lib.uenarum pulſationes & reſpiratio ſpiritus iuxta ætatem, ex conſonantia, & diſſonantia ſunt,& morbi,& ſanitatis ſigna. Et in l.de Denti.pag.24.n.1.quibus pueris aluus multum profluit, & bene concoquunt,hi ſaniores ſunt. quibus modice profluit,& uoraces ſunt, & non ſimiliter pro ratione nutriuntur, morboſi.at quoniam inter ſanitatem, & morbum medium datur: ſanitas enim ac morbus ſunt corporis qualitates paſsiuæ,& omnis qualitas ſuſcipit magis,& minus:ſanitatis igitur abſentia euadet morbi præſentia. quapropter, ut homines ſani degant,nec morboſi fiant, refertur in l.4.de morb.num.16. atque id eſt. quòd cibi, & potus ſuperflua pars tempore congruo expellatur æqualis ſibi ipſi,& conſimilis & æquilibris.quæ uerò alimenta ad ſanitatem optima ſint, ſcriptum eſt in l.de affect.num.44.& uerba ſunt.ad ſanitatẽ optima ſunt,quæ modicè ingeſta ſufficiunt, ut et famis, et ſitis ſint medela:et plurimo tempore corpus ipſa ſuſcipit,et pro ratione ſecedat. Et in l.6.ſect.4.exercitatio ſanitatis eſt ueſci citra ſaturitatem,non refugere laborem. Et in l.de ulcerib.pag.204.n.1.ulcera uniuerſa niſi uino humectare oportet,ſi non in articulo fuerit ulcus:nam ſi cum ſano propius eſt, et

humidum

humidum non ſano:eſt.n.ulcus humidum:quod uerò ſanū eſt,ſiccū.cęterū ad ſanitatē tuendā plura quoque deſiderātur circūſtantia,quemadmodū anni tēpora ſalubria,regiones,& huiuſmodi alia.quare legitur in l.2.aph.36.qui ſalubritatē corporis habēt per medicamēta euacuati cito exoluuntur: & qui prauo utuntur cibo:contabeſcunt.n.hi, ut exponit Gal.& non purgantur.qui uerò uitioſo utuntur alimēto ob malorū humorū ſuperabundantiam facile exoluuntur in purgationibus.Et aph.37.qui bene ſe habent corpore,difficulter ferūt medicationes.i.purgationes:propterea quòd ut declarat Galē. cū non adſint humores,nec bilioſi,nec pituitoſi,nec aquoſi;ſanguinem colliquat medicamentum,ac carnes; ut ex ipſis proprium attrahat humorem.quare & uertigines,& tormina patiuntur,& difficulter his purgatio procedit, & præterea cito exoluuntur.

Sapa calfacit,& humectat,ac ſubducit, ut legitur in l.2.de diæ.nu.13.

Sapientia.

Scriptū eſt in l.de mor.ſac.nu.8.ſapiētiam,ac motum mēbris præſtat aer.Et in l.de Flat. nu. 20. inter omnia,quæ in corpore ſunt, nihil magis ad prudētiā cōfert q̃ ſanguis. hic ergo cū in cōſtanti habitu perſiſtit;conſiſtit,& prudentia:ſanguine uerò permutato,concidit ſimul prudentia.Et in l.1.de mor.n.28. ſanguis qui eſt in homine,maximam partem ad prudentiam confert.quidam dicunt totum. cum igitur bilis commota ad uenas,& ad ſanguinē ingreſſa fuerit;ſanguinem ex conſueta compage,ac motione dimouet,& ſeioſum facit,ac calfacit. calefactus autē etiam reliquum corpus totum percalefacit, & deſipit homo,& non ſibi conſtat præ febris copia & ſanguinis ad ſeroſitatem tranſmutatione, & motione non ſolita contingente.ad ſapientiam igitur ſit aer, ſiue ſpiritus innatus,purus,non occluſus:ſitque ſanguis immixtus,non alteratus,nec uiolenter commotus. uerum à primordio ſi ignis ſinceriſsimi, ideſt, caloris,itemque aquæ temperamentum,hoc eſt, humidi innati,anima ſortiatur,ſapientes ſecundo ordine,& conſtantes cum manſuetudine fiunt homines: ſic ſapientiſsimi,& memoria ualentiſsimi ſunt; cum humidiſsimum in igne,& ſicciſsimum in aqua temperamentum acceperint,ut legitur in lib. 1. de diæ. nu.31.& 32.

De Scapulis.

Scapula ad ſpinam chartilaginea eſt, reliqua parte laxa inæqualem partē ſoras habēs, ceruicē uerò, & acetabulū habet chartilagineū,ex quo coſtæ motū habent.facile aūt & inter oſſa exoluitur brachio excepto.huius aūt caput ex neruo, & acetabulo dependet,chartilaginis laxæ rotundam apicem habēs. hæc de ſitu,& natura ſcapularum ut in l.de oſſ.natu.nu.4.in l.autem 6.de mor.popu.ſect.3.id præcipit Hip. quicunque laterum naturæ ſcapulas alarū modo eminentes habent propter cauſæ debilitatē, in deſtillationibus malignis, ſiue excretio fiat, ſiue non fiat,malum.

Screatio.

Screatus frequēs,& ſi aliud quodpiā ſignū affuerit;ſunt phrenitica,ut legitur in l.1.pror.par.6.Verū par.30.ſi in phreniticis frequēs cū refrigeratione ſit ſcreatus;nigra reuomuntur.Et ibid.in l.3.par.14.lūborū dolor cū capitis,& ſtomachi dolore, atque excreatu uiolento conuulſiuū quippiā habet, ſubmutumque cum iudicatione rigorem. Et Screatio frequens, ſi ſanè & aliud ſignum affuerit;phrenitidem indicat.Sic in l.de Coa.præ.nu.2.

Scrotum.

In pituita alba ſcrotū ubi aqua impletū fuerit;ſecato.ſic legitur in l.2.de mor.n.69.At in l.de Inter.aſ. pag.87.n.24.A pituita.ſ.alba maxime in aquā inter cutē trāſitus fit.ſi uerò tumor cōſtiterit in ſcroto, & femoribus,ac tibiis; acuto ſcalpello multa, & frequentia uulnuſcula incutito.&, ſi hæc feceris; cito ſanum efficies.

Receſſus.

Legitur in l.3.de diæ.nu.20.Quibus ſeceſſus ſiccus,ac peruſtus ſit,& os ſiccum,& progreſſu temporis ēt amarum ſit,& aluus ſiſtitur,itemque urina. Et ibid.nu.18.quibus ſeceſſus non putrefactus per aluum ſecedit,tabeſcente corpore.Et ibid.nu.19.quibus ſeceſſus liquidus,ac putrefactus per aluum abit: item quorum uenter carnes attrahens dolorem exhibet;cibos excludit,& exulceratur.Et in l.4. de mor. pop.nu.21.legitur ſeceſſus electrum referens. Et in l.2.ſect.1.ſeceſſus liquidos,ac crudos milium ſolidum in oleo coctum ſiſtit.Sed l.Egeſtio.

Secunda.

Secūda appellatur,ubi pelliculæ ſinuatę ſanguinē nutritioni inutilē ſuſceperint,ut ſcriptū eſt in l.de natu.pue.n.8.& ea ex umbilico hęret, & umbilicus poſtremus ex uteris exit,quemadmodū legitur in l.1. de mor.mul.nu.76.ſi aūt ſecūda non ſtatim exierit poſt partū;curatio legatur in eodem l.nu.76.At uerò in l.de ſuperfœ.nu. 2. Si uerò illa ante editū puerū exierit;partū reddit difficilē.Et ibid. Si cum pueros partum facilem facit.At in l.1.de mor. mul. nu.76. leguntur cauſæ ſecundæ in uteris derelictæ, & curatio.Et nu.77.ſcribuntur quæ mala conſequantur ſecundas relictas.Et in l.1.de ſuperfœ.n.5. legitur de ſecundæ extractione.Et nu.51.eiuſdem lib.de mor. mul. ſupraci tati enarrantur ſecundæ non decedentes.Et n.82.nō ſecedentes.Et nu.102. ſecundæ mulierum cum uermium carnium capitibus in peſſo.Et nu.106.ad ſecundas educendas,& mēſes, itēq; fętū erectū.Et n.108. legitur ſecundarū expulſoriū, qđ uteris infunditur.Et ibid.ſcribuntur alia medicamēta ad ſecundas educendas,quæ ibi uide.Sed in lib.5. aphor.49.ut ſecundæ excidant; ſternutatorio indito,nares,& os apprehēdito.Et in l.de ſuperfę.n.27. ſcribunt aliqua auxilia ad ſecundā expurgādā. Tādē in l.de natu.mul.nu.29.enarrantur uaria medicamina ad ſecundas expellendas,quæ ibi lege.

Sedes.

Sedes,ſeu inteſtinum rectum quandoque elabitur,atque euertitur.quod quidem euenit uiris,quos ubi hæmorrhoidas habēt, alui profluuium corripit: pueris autem calculo laborantibus, & in dyſenteriis longis, ac meracis: ſenibus uerò, quibus muci agglutinati inſunt. cum igitur inteſtinum elapſum fuerit dolorem concitat,inflammationem,ruptionem,ſanguiniſque profluuiū.Si uerò dolor fiat; legitur in l.de Coa.præ.nume.2.ſedis, & pudendorum, ac capitis dolor torporem, & impotentiam inducit. & ibidem nume. 1.ſedis dolor in longis, & pernicioſis morbis, lethalis. Et ibidem. nume.4. iuxta ſedem doloroſæ ſuppurationes aluum turbant.

bant. cæterum ſe ll confert calida, ut ait Hippocr.in lib. 5.aphor.22.itemque eadem in ſede denigratus conuenit,ſicut babetur in l.de bumi. uſu.nu.11. Verum ſi ſedes elabatur; fiant fomenta, quæ in lib. de Hiſtu.pag.206.nu.4.deſcripta ſunt. Si uerò inteſtinum rectum humidum fiat,& ſanies defluat lege ibidem nu.5.medicamentum:itemque ſi ſanguis profluat:item,ſi exciderit, & in loco ſuo manere noluerit.ſi uerò inflammatum fuerit, quid faciendum ſit, lege nu. 6.ſic ſi dolor fiat.

Segnities,ac otium humectat, & corpus debile facit:anima enim quieſcens humiditatem ex corpore non conſumit.ſic legitur in l.2.de die.nu.23.

Semen.

Semen utrique ſexui ineſt tum maſculeum, tũ fœmineum,ſicut legitur in l.de Geni. nu.7. illud uerò uelut fauus ab utraque ueſicę parte eſt ut habetur in l.de oſſ.natu.nu.6. ex ipſis autem renibus uenæ ab utraque meatus urinæ parte in pudendum tendunt. At quo modo ſitæ ſint,lege in eodem lib.nu.21.22. & 23.ſed ab omnibus corporis partibus procedit, ut ait Hip.in l.de mor.ſac.pag.58.nu. 5. uerum in l.4.de mor.nu.1.ad hominis generationem de omnibus,& uiri,& mulieris partibus ſemẽ progreſſum & in uterum muliebrem illapſum condenſatur,temporeque ueniente natura hominis formam referens ex ipſo producitur. habet autẽ & mulier,& uir quatuor ſpecies humoris in corpore:& de his non minima,neque debiliſsima in ſemen procedit portio. & quia animal ſecundum parentes naſcitur,tot humorum ſpecies,& ſanorum, & morboſorum in ſe ipſo habet.fit autem quandoque ut ſemen uiri quibuſdã mulieribus in uteris putreſcat, de quo ſcriptum eſt in l.1.de mor.mul.nu.31.fit etiam quandoque ſeminis per ſomnum effuſio,quam ſolanum cohibet.at ſi plura optas; l.Genitura.

Semitertiana.

Semitertiana habet anxietatem, & uomitum, & ſimul horrorem cum incipit, uelut legitur in lib.7. de morb.popu.nu.47.ſed in l.1. ſec.3. in ſemitertiana appellata contingit,& acutos morbos fieri, & eſt hæc præ cæteris maxime lethalis.ſed & tabidi,& quicunque ex aliis longis morbis ægrotant, ex hac maximè ægrotant.

Senes.

Senes frigidi ſunt, & humidi: quia ignis receſſus contingit, aquæ autem acceſſus, & ſiccorum quidẽ ſublatio,humidorum autem ſtatus,quemadmodum ſcriptum eſt in l.1.de diæ. pag.44. nu.30. quapropter,cum ipſis modicus inſit calor;paucis egent fomitibus: à multis enim extinguuntur. ob hanc etiã cauſam febres his non ſimiliter acutæ fiunt;:frigidũ eſt enim ipſorum corpus.hæc in l.1.aph.14. & ideo facillime ieiunum ferunt,ut in eodem lib. aph. 13. &,quoniam frigidi ſunt,& humidi;idcirco, ut apparet in lib.3.aph.18.ſenes æſtate,& autumno aliquãdiu optimè degunt.contrà hyeme,& uere,quibus tẽporibus capite derepente calfacto,aut inſolato,morbo ſacro corripiuntur, non autem æſtate , ut inquit Hip.in li.de mor. ſac.nu.12.hinc quoque fiunt ſenibus ob caloris defectum,& humiditatis copiã ægritudines ſenũ proprię,quę recitantur in l.3. aph.31. atque hę ſunt.ſpirãdi difficultates,& defluxiones cũ tuſsi, urinæ ſtillicidia, urinę difficultates, articulorũ dolores,nephritides,uertigines, ſyderationes , mali habitus,pruritus totius corporis,uigiliæ,alui,oculorum,& narium humiditates,uiſus hebetudines,glaucedines,auditus grauitates.attamen ſeniores ſuppurationibus, & conuulſionibus minus obnoxii ſunt, aut certè non adeo fortibus,& cauſam lege in l.1.de mor.num.20.neque ſenes quemadmodum iuuenes ægrotant,ſed plerunque minus.quicunque uerò ipſis fiunt morbi diuturni , ut plurimum commoriuntur,ut habetur in l.2.aph. 39. Et propterea ſenes à podagra non liberantur , uelut proditum eſt in li.2. prædic.nu.15.

Senſus.

Scriptum eſt in l.de mor.ſac.nu.18.cor,& pręcordia maxime ſentiunt ; nam ex omni corpore uenæ ad ipſum tendunt,& concluſiones habet, ut ſentiat, ſi quis dolor,aut collectio homini contingat: neceſſe eſt enim & dum angitur,inhorrere corpus, ac diſtendi, & ſi quis nimio gaudio perfundatur , idem pati.Et in l.de oſ.natu.pag.29.nu.27.ex omni corpore maxime circa thoracem ſenſus exiſtit.& ibi lege cauſam.

Sepiæ teſta tuſa uino imbuta in peſſo puerperæ recens enixæ adhibetur in l.de ſuperfœ.nu.25. & ſepiæ ouis in uterorum morbo utitur lib.de natu.mulie.nume.8.

Septimeſtrem partum quomodo certo quiſpiam cognoſcere poſsit,lege in l.de Sept.par.pag.20.

Septum tranſuerſum.

Legitur in l.de oſ.nat.pag.28.nu.15.ſeptũ tranſuerſum iuxta uerticulũ infra coſtas ea parte , qua rẽ ex arteria,cõſurgit.ab hepatitide uerò per ſeptũ maximè duæ uenæ,altera hinc,altera inde ſublimes feruntur.multifidę aũt per ſeptum ſunt,& circum ipſum innaſcuntur.uerum ſupra ſeptum hæ magis conſpicuæ ſunt.Et in l.de Cor.reſec. pag.25.nu.2. à ſpina retro hepar ſeptum tranſuerſum productum eſt. Et ſeptũ tranſuerſum ab antiquis appellabatur phrenes,ut ait Hip.in l.de mor.ſa. atque in hoc hominis intellectũ eſſe opinabãtur.& idcirco, cũ quis mente minime cõſtaret;eũ phreniticũ nuncupabantur.uerũ,ꝙ læſo ſepto,delyrium fiat,his uerbis declaratur in lib.de Virg.mor.pag.92.nu.2.ſanguis præ multitudine reſilit ad cor,& ſeptum trãſuerſum. unde cor fatuum fit,& ex ſatuitate torpedo , & ex torpedine delyrium apprehendit.Et in l.7.de morb.popu.nu. 58.Ictus eſt catapulta in pectus, & paulò poſt riſus tumultuoſus. uidebatur autem mihi medicus eximens lignum,reliquiſſe ferrum in ſepto tranſuerſo. Sed in lib.6.aph. 18.ſepto tranſuerſo diſciſſo , letale eſt.& in lib.7.aphor.55.quibus inter uentriculum, & ſeptum pituita repoſita eſt,& dolorem affert non habens exitum,neque ad alterum uentrem, his per uenas ad ueſicam pituita uerſa, ſoluitur morbus . Et in l.4.aphor.18.ſupra ſeptum tranſuerſum dolores, purgatione indigere per ſuperiora ſignificant.quicũque uerò inferiora moleſtant,per inferiora. Et in li. prog.com.1.in locis ſupra ſeptum tranſuerſum ſpiritus denſus inflammationem, aut dolorẽ ſignificat.

Serum.

Sero utebãtur antiqui tum ad aluũ ſubpurgandã, tũ ad alia quoque: etenim in l.2.de morbis nu.12.in morbo capitis ubi quadraginta dies præterierint, capite eius purgato, prius medicamento exhibito,

ipſum

Ipſum deorſum purgato, ſi tempus anni permittit. deinde ſerum ad dies ſeptem bibendum dato, aut pauciores ſi debilis exiſtit. Et in lib. de Inter. affect. nume. 17. in nephritide pro temporis opportunitate ſerum, & lac bibit: ſerum quidem ad purgationem. Et in lib. 2. de mor. mul. nu. 12. In fluxu muliebri, ueluti ex ouo crudo luteo ſi non affuerit ſerum; lac aſininum coquito, & exhibito per quatuor dies. ad ueſperam eadem faciat, niſi febris noctu corripiat. ſi uerò natura fuerit lienoſa, aut flatuoſa, & exanguis; neque ſerum, neque lac bibat: ſed purgantibus inferne utatur.

Siccitas.

Siccitas ad ſanitatem utilior eſt, quàm humiditas: ſcribit enim Hip. in l. 3. aphor. 15. ſiccitates ex anni conſtitutionibus in ſumma pluuialibus ſalubriores ſunt. Et in lib. de ulcerib. pag. 204. nume. 1. ulcera uniuerſa niſi uino humectare non oportet, niſi in articulo fuerit ulcus: nam ſiccum ſano proprius eſt, & humidum non ſano: etenim ulcus, humidũ. quod uerò ſanum eſt ſiccum. cauſa eſt autem, cur ſiccitas magis ſalubris ſit, quàm humiditas, propterea quòd humiditas eſt facile paſsibilis, & itidem corruptibilis. ſiccitas uerò contrà: & non difficulter ſuſcipit qualitates. uerum cum receperit; difficulter remouentur. quapropter legitur in lib. de loc. in homine. nu. 1. corpus quod ſiccius eſt, morbos magis retinere, ac magis dolere à natura ſolet: humidum uerò minus: morbus enim qui in ſicco eſt, ſtabilitur, & non ceſſat: qui uerò in humido diffluit: & aliàs aliã corporis partem occupat, & ſemper tranſmigrans requiem facit, & citius quoque ſedetur, utpote non ſtabilitus. at quoniam ſiccitas calorem acuit; inquit Hip. in lib. 3. aphor. 7. in ſiccitatibus febres acutæ fiunt. Et in lib. 1. de mor. nu. 16. caro ſiccata plus ſolito percaleſcit, & dolorem dat, & trahit humiditatem à uenis, & carnibus. ſiccatorium autem morbum lege in lib. 2. de morb. nu. 65.

Sinapi calidum eſt, & aluum mouet, ſed urinæ difficultatem inducit, ut legitur in l. 2. de diæ. nu. 14.

Singultus.

Scribit Hip. in lib. aphor. 39. ſingultus cauſam, & inquit. cõuulſio fit uel ex repletione, uel inanitione, uerũ & ſingultus: etenim ſingultus eſt ſtomachi conuulſio, ut placet Gal. in l. autem. 1. prædic. pag. 170. nume. 12. exponit, quæ ſingultũ indicent, & inquit. quibus affectiones ardentes, ſatuitatem inducentes, ſtuporis detentionem inferentes, præcordia uariantia, & uentris tumor, cibis interceptis, in ſudoribus: num his turbidus ſpiritus, & genituræ ſimile quid ſuperueniens; ſingultum indicat? præſagia uerò habẽtur in lib. 7. aphor. 3. ubi ſic ſcribitur. à uomitu ſingultus, & oculorum rubor, malum. Et aphor. 10. ab ileo uomitus, ſingultus, deſipientia, uel cõuulſio, malum. Et aphor. 17. in hepatis inflammatione ſingultus, malum. Et aphor. 42. ſi ſenioribus ſupra modum purgatis ſingultus ſuperuenerit, non bonum. Et in l. 5. aphor. 3. ubi ſanguis plurimus fluxerit; ſingultus, aut conuulſio ſuperueniens, malum. Et aph. 4. ex ſuperflua purgatione conuulſio, aut ſingultus ſuperueniens, malum. Et aph. 58. hepati inflammationem patienti ſingultus adueniat. Et in li. de Coa. præ. nu. 1. in ſingultu, ac ſpiritu delyrium lethale. Et nu. 4. ſingultus in meracis uomitionibus, malus. Et in lib. 1. prædic. nume. 3. cum ſingultu uocis interceptiones, malæ. ad febrem uerò ſingultuoſam ſcribuntur medicamenta in lib. de Vict. ratio. in mor. acu. com. 4. part. 69. ubi Galen. ait. ſingultus ſunt motiones quædam ſtomachi conuulſiuę, quas fieri aiunt propter immoderatam inanitionem uel repletionem. quæ fiũt propter inanitionem, ferè ſanationem non recipiunt: quæ uerò ob repletionem, ab his quæ infarcta ſecãt, & abſtergunt, ſanantur medicamentis. quare in lib. 6. aph. 13. à ſingultu habitum ſternutatio ſuperueniens liberat. uerum eſt, ſi à plenitudine fiat ſingultus, tunc uiolento opus eſt motu, ut ueluti concuſſę ipſum efficientes humiditates diſſentur, atque euacuentur. ſed & in lib. 2. de morb. nu. 62. deſcribitur quoque febris ſingultiens, atque eius curatio. huius quoque mentionem facit Hip. in lib. de Frac. n. 12. & 38. Et in lib. 5. de morb. po. nu. 4. oculi caliginoſi ac caui erant, & conuulſiones tenebant ab aluo, & inteſtino, & ſingultus.

Sitis.

Sitim, ac repentinam repletionem inducit panis calidus, ut legitur in lib. de Vict. ratio. nu. 18. & cauſa eſt, quia caliditas conſumit humiditatem, & ſiccitatem efficit. Et propterea legitur in lib. progn. in morbis acutis ſitim non habere, ſignum bonum: contrà, malum. ſed ſitis in morbo acuto præter rationẽ ſoluta, malum quoque eſt, ut legitur in lib. de Coa. præno. nu. 1. atque in aliis locis. ſine ſiti uerò eſſe tũ in pleuritide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum, ueluti legitur in eodem lib. num. 1. attamen ſiticuloſi non ualde in febribus ardẽtibus ſunt, ut inquit Hip. in lib. 5. aphor. 54 quibus plerunque tuſſes ſiccæ parum irritantes. & in lib. 4. aphor. 19. qui non ſitiunt in medicamento, potionibus dũ purgantur, non ceſſant priuſquam ſitierint. E ſiti quoque hanc; accipiamus prænotiònem, quæ legitur in lib. 2. pror. par. 8. atque ea eſt. ſummæ corporis partes ſi celeriter in utranque conditionem, permutentur, malum. ſitis quoque huiuſmodi mala eſt. & in eodem lib. nu. 3. quibus aluus liquida, laſsitudo, capitis dolor, ſitis, uigiliæ, obſcuritas, & impotentia fuerit, ni mente moueantur, ſpes eſt. Siticuloſi uerò ſic regendi ſunt. his cibi, & labores detrahẽdi ſunt uinum uerò aquoſum, & frigidiſsimũ eſt exhibendũ, quemadmodum legitur in l. de Salu. diæ. nu. 13. uerum lac ipſis dare malum eſt, ueluti ſcriptum eſt in l. 5. aph. 74. ſed non ſitire faciunt, continere os, tacere, uentum cum potu frigidum inducere, ut ſcribitur in l. 6. de mor. pop. ſect. 3. at in l. 5. aph. 27. qui noctu bibere appetunt, hĩ ad modum ſitientibus ſi ſuperdormierint bonum. & in l. 3. de mor. pop. ſect. 4. inter uigilãdum ſitis leuis ſomnus medela eſt: ſiti uerò ex ſomno, uigilia in quibuſdam.

Solanum frigefacit, & ſemen in ſomnis effundere non permittit, ut ſcribitur in l. 2. de diæ. nu. 14.

Sol.

Sol, & ignis ſiccant: propterea quòd cum calida ſint, & ſicca, humiditatem ex corpore trahunt. ſic ſcriptum eſt in l. 2. de diæ. nume. 20. uerum in l. de ae. aq. & loc. nume. 8. ſol emergens, ac illuſtrans aquas caſtigat: matutinum enim tempus ipſe aer, ut plurimum ſemper occupat.

Solſtitium.

Legitur in l. de ae. aq. & lo. nu. 30. maxime obſer-

uare oportet magnas tẽporum mutationes, ut neq; medicinas in illis libentes exhibeamus, neque uramus, quę circa uentrẽ,neq; ſecemus priuſquã præte reant dies decem,aut plures, & non pauciores. periculoſiſsima ſunt & ambo ſolſtitia, maxime uerò æſtiuum,periculoſum etiam ęquinoctium utrunque, magis uerò autumnale.

Somnus.

Somnus alius eſt nocturnus, alius diuturnus. & ambo longi,uel breues fiunt,uel ſanis,uel ægris. qui uerò pueri bene dormiunt,& habitiores ſunt, multum alimentum adſumunt,idque adiacet non ſufficienter diſtributum,ut in l. de denti,pag. 24.nu.2. legitur.qui autem ſæpe cruenta,ac cruda per aluũ egerunt, plurimi in febre ſomniculoſi ſunt. at uerò ſomnus meridianus quibus æſtate conferat, lege in l. 1. de diæ.nu.28.ſed in l.2.de diæ.quidem nu.23. operationes ſomni hæ recenſentur in ſanis. ſomni ieiunum attenuant,& frigefaciunt, ſi non longi fuerint, præſentem humiditatem euacuantes. qui uerò magis calfaciunt,colliquant carnem, & corpus diffundẽtes exoluunt,ac debiles faciunt. à cibo uerò ſumpto calfacientes humectãt,alimẽtum in corpus diffundentes, à matutinis autem deambulationibus ſomnus maxime ſiccat. Et in l.de Flati.nu.20.ſomno ſanguis frigefit. Et In lib.de Salu.diæ. nu. 12. ſomnus longior conducit his, qui poſtridie cibos eructant. Et In lib.de Coa.præ.nu.1.ſomnus quandoque dolorem capitis ſoluit. Et in l.6.de mor.popu. ſomnus uiſceribus prodeſt. Et in li.5.aph. 27. nocturnam ſitim ſomnus ſedans,bonum. Et in li.7.aph.68. ſomnus,& uigiliæ utraque modum excedentia malum. Et in l.de Inſom.nume.2.per ſomnum anima corporis munia ſubit. Et ibidem.nu. 12. actio ſenſuum libera fit per ſomnum. Et in lib.4.aphor.41.ea ſomno ſudor multus citrà manifeſtam cauſam fiens,corpus multo alimento uti ſignificat. Et in lib. 2.aph. 15.uentres hyeme, & uere natura calidiſsimi ſunt, & ſomni longiſsimi. quare per ea tempora alimenta copioſiora ſunt exhibenda. Si uerò homo ægrotet; præſtat hæc præſagia ſomnus: etenim legitur in lib.2.aphor. 12.in quo morbo ſomnus laborem facit,mortale: ſi uerò iuuat,non mortale. Et aphor.2: ubi ſomnus delyrium ſedat,bonum. Et aphor.3.ſomnus,atque uigilia ſi modum excesſerint, malum. Et in lib.de Coac.præno.ſomnus turbulentus, & uigiliæ cũ oculorũ; rectitudine,& motu ueloci in morbo acuto nihil boni. Et ibidem. nu.1. ſomni profundi non turbulenti firmam in morbis acutis indicationẽ ſignificant,turbulenti uerò cum dolore corporis inconſtantes ſunt. Et ibidem. ſomni ſoporoſi, pernicioſi. Et ibidem.num.2.ſomnolenti,ac ſingultientes fiunt nono menſe,quibus capitis dolor, & quibus ſoluta uoce in integrum reſtituuntur. Et in l. 1. prædic. nu. 15.ſomnus multus in faucibus exaſperatis, cum uentris murmure, & frõtis doloribus, conuulſorius. Et in l.6.de mor.pop.ſect.7.quæ in ſomnis exacerbantur,& quibus extremæ partes perfrigerantur, & mens turbatur,& alia,quæ circa ſomnum fiunt eiuſmodi:& quibus contraria. Et in l. de Geni.nu.2.ſomnia uenerea ex humido in corpore diffuſo, & calfacto ſiue labore,ſiue alia cauſa contingunt.

Sopor.

Quibus ſopor fit ſpumoſis prodeuntibus, his febris exacerbatur acuta, quemadmodum legitur in lib. 1.prædic.nume.12,at in lib.de Coac. præno.nume.1.& 2.cum ſopore anxioſo lumborum dolor malus eſt. Et, ſuporoſi num aliquid conuulſiui habẽt? Et, ſoporoſi in principiis fientes,cum capitis, lumborum,colli,præcordii dolore,uigilãtes,num phrenitici fiunt? Et,ſoporoſi ab initio caudantes, urinis concoctis ardentes,uerum circa iudicationem perfrigeſcentes, & breui rurſus ardentes, torpidi, conuulſi pernicioſè habent. Et, ſoporoſi, anxioſi, præcordium dolentes,parum uomentes, abſceſſus iuxta aurem habent. Et ſoporoſis torpefactis, liquida egeſtio peſsima eſt. Et, ſoporoſis, delaſſatis ſurdis factis aluo erumpente ſi rubicunda egeſta fuerint, circa iudicationem proſunt. Et, ſoporoſa, anxioſa præcordia,frequenter parum ſpuentia, tumores circa aurem habent. Et,in lib.1.prædic.nu.13. ſoporoſa,anxioſa,præcordia dolentia,uomitiora parua ſymptomata, in his abſceſſus iuxta aures oboriuntur. hæc in lib. 1. præd. & in lib. de Coac. prænotio. At l. Coma.

Sorba,meſpila, corna, & quęcũque alia huius generis poma, aluum ſiſtunt,& acerba ſunt, ut in li. 2. de diæ. nume. 15.

De Sorbitione.

Eadem materia eſt,ex qua fit cibus, ſorbitio, & potus. Sed cum quidam ſint ægri ita ſe habentes, ut neque modicos cibos ſuperare poſſent;imbecilliore ſanè quopiam tales indigere illis, uiſi ſunt medici, ſorbitionesque inuenerunt pauca ex fortibus multa aqua permiſcentes, & robur ipſum temperatura, & coctura detrahentes. quòd ſi qui neque ſorbitiones ſuperare poſſent,his detraxerunt etiam ipſas, & ad potiones peruenerunt. probe autem noſce oportet,quibus ſorbitiones in morbis non conducunt: nam ſtatim ubi hoc fecerint, exacerbantur ipſis febres, ac dolores,& manifeſtum fit, quòd aſſumpta morbum quidem alimentum,& incrementum præbet:corpori uerò tabes,& infirmitas exiſtit. hæc de materia ſorbitionum in genere, ac de præparatione, atque de uſu leguntur in lib. de Vete. medi. pag.4. nume. 11.& 12. finis autem ſorbitionis ſcribitur in lib.de affect.pag.82.nume.38. his uerbis, ſorbitiones in morbis omnibus dato aut ptiſanam, aut milium,aut farinam, aut alicam. & quæcunque ex his dederis ad ſeceſſum;tenuia dato, & magis percocta, & dulciora potius,quàm ſalſiora,aut calidiora. quæ uerò ad robur, aut refocillationem, craſsiora, pinguiora,& moderatè cocta. Et nume. 42. quicunque cibos ſufficientes perficere poſsunt, his ſorbitiones ne dederis: excludunt enim cibum. qui uerò non poſſunt, his dato, ſi uerò quid dare uolueris, refectionis gratia, alicam dato, & ptiſanam triticeam: hæ enim ſorbitiones ſunt fortiores. dentur autem poſt cœnam, hoc eſt ueſperi. Sed hæ quidem ſorbitiones gradus habent: ſcriptum eſt enim in eodem lib. nume. 39. febrientibus detur poſt purgationem lenticula, aut milium tenue, aut ptiſanæ ſuccus. danda eſt autem ptiſana, & milium, uelut quæ leuia ſint. alica uerò uelut omnium robuſtiſsima: & farina uelut his robuſtior. lenticula autem odorata præparetur, & modica ſecũdo loco datur,ut quę leuis ſit ſorbitio,& ſtomacho grata ſurſum uerſus. ammiſceatur autem ſal,

aut

aut mel, & cuminum, & oleum. ad lenticulam uerò pulegii herba, & parum aceti. in l. autem 2. de mor. mul. pag. 112. nume. 2. fluxibus inchoantibus mulieribus, diæta conſtituatur, ſiquidem ſine febre fuerint; ex cibis: ſi uerò febricitarint; ex ſorbitionibus. ſunt autem ex ſorbitionibus hæ cõmodiſsimæ, panicum, lenticula, farina orni, ac recentis tritici cocta, alica cocta ſorbilis, zea cocta. Et in lib. de inter. affect. nume. 1. ſi febris tenuerit; ſorbitione utatur farinæ aut milii. cæterum non in tota febre dandæ ſunt ſorbitiones, ac maximè ſi febris ſit acuta, nec multa quantitas: etenim legitur in li. de Vict. ratione in morbis acut. commen. 1. part. 22. quantitas dandæ ſorbitionis hoc obſeruabitur pacto. nempe ſi morbus ſiccior fuerit; non multum dare oportet: ſed ante ſorbitionem, uel mulſam, uel uinum, utrum magis auxiliaturum putaueris, propinare conuenit. Et ſi os madeſcat, & quæ à pulmone expuuntur talia ſint, qualia eſſe oportet; ſorbitionis quantitatem augere conuenit: nam quæ citius, ac magis madeſcunt; iudicationis denuntiant celeritatem: quæ uerò tardius, & minus; tardiorem ſignificant iudicationem. & quanto maior fuerit expurgatio, tanto magis ad iudicationem uſque dare oportet, ſed maxime duos ab iudicatione dies, quibus utique uel quinto, uel ſeptimo, uel nono fieri debeat morbi iudicatio, quaſi dierum tum paritas, tum imparitas perpendenda ſit. poſt hoc autem mane ſorbitionem dabis, ſero autem ad cibaria te te conferes. at uerò ſorbitio danda eſt, uacuato cibo: nam ſcriptum eſt in eodem loco part. 32. quibus cibus ſtatim inclusus, ſi quis non uacuato eo ſorbitionem dederit; dolorem ſi adeſt, augebit: ſi non adeſt, protinus inducet, & frequentior reddetur ſpiritus: quod malum eſt: nempe pulmonem exſiccat, fatigatque tum hypochondrium, tum uentrem imum, tum ſeptum transuerſum. Et part. 44. poſtea ſi dolor quiſpiam uel periculum comparuerit; ſorbitionem dare oportet, neque multam, neque craſſam: ſed poſt ſeptimam, uel nonam, ſi ualidus ſit. Et part. 46. tempus dandæ ſorbitionis maxime ſeruare oportet: nam ſi pedes frigidi fuerint, nec ſorbitio, nec potus exhibendus eſt. at cum caliditas àd pedes deſcenderit; tunc dare expedit. & hoc obſeruandum eſt in morbis omnibus, ſed præcipue in acutis, & potiſsimum quibus febris uehementior ſuberit, periculumq; ſummum. Et in com. 2. par. 32. ubi quis medicamentũ ebibit; ptiſanam protinus ſorbendam dato, atque cõſueta quantitate. & quoniam ab re non eſt; in media purgatione ſorbitionem dare non conducit. & ubi purgatio deſierit; tunc ſorbitio detur, ſed conſueta minor: deinde liberalius perpetuo exhibeatur, ſi dolor ceſſauerit, & nihil aliud obicem fecerit. Et part. 15. melius ſi quidem eſſe dico, ut protinus à morbi initio ſorbere incipias, quàm inanitis, & uacuatis uenis, uel die tertio, uel quarto, uel quinto, uel ſexto, uel ſeptimo, ſi ante hoc tempus morbus non iudicatus fuerit, ſorbitionem inchoare. ſed præparationes tales fiant, quales dictæ ſint; hoc eſt, ſectionis uenæ, uel clyſteris, uel balani, ſi neceſſe fuerit. hęc, quę ſcripſit in hoc lib. Hip. confirmat in l. 5. de mor. pop. nu. 28. ubi ait. circa duodecimam, & decimam quartam diem febris augeſcebat, & ſeceſſus pauci: poſt purgationem ſorbitionibus uſus eſt. Et in lib. 7. nume. 1. hæc eadem recitat.

Spina.

Spina à ſacro oſſe uſque ad magnum uerticulum gibboſa eſt: & ueſica, & genitura, & recti inteſtini pars inclinata, in hac parte eſt: inde uerò uſque quò ad ſeptum tranſuerſum peruenit, in directum repanda eſt: & muſculi lumbales hac parte exiſtũt. hinc uerò uſque ad magnum uerticulum, quod ſupra ſupernas humeri partes eſt, è directo gibboſa eſt: imo magis eſſe uidetur, quàm eſt: nam poſteriores oſsium propagines hac parte altiſsimæ ſunt. hæc in lib. de oſſ. natu. pag. 20. nu. 2. cæterum ſpinalis medulla, ut ſcriptum eſt in lib. de Carni. nume. 5. neque multum pinguis, neque glutinoſi habet, & ſolas membranas habet, quas alia medulla non habet. hęc quidem medulla maxime reſiccatur, cum uenulæ ad medullam tendentes fuerint obturatæ, itemque ex cerebro acceſſus, ut legitur in lib. de inter. affec. nume. 14. At in lib. 2. prædic. nume. 26. medulla ſpinæ ſi ægrotarit ſiue ex lapſu, ſiue ex alia aliqua cauſa, ſiue ſua ſponte; homo, & cruribus impotens fit, ut neque ſi tangatur, percipiat: & uentre, ac ueſica, ut circa prima tempora, neque ſtercus, neque urinam egerat, niſi ad neceſsitatem. cum autem uetuſtior factus fuerit morbus, non urgente homine, & ſtercus prodit, & urina. moritur autem poſtea, non multo interpoſito tempore. Et in lib. 1. de mor. nu. 3. ſpinali medulla ſauciatus moritur. Et in lib. de loc. in homi. pag. 31. nu. 18. cum fluxio in medullã ſpinalem contigerit; tabes occulta, ac inconſpicua oboritur. cum autem retro ad uertebras, & in carnes defluxerit; hydrops fit. Et in l. 5. aphor. 18. frigidum inimicũ oſsibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ: calidum uerò utile. Et in l. 2. de mor. pag. 69. n. 49. dorſalis tabes à medulla fit. corripit aũt maxime recentes ſponſos, & ueneri deditos. ſunt autem ſine febre, & bene cibum capiunt, ac conſumuntur. & ſi interroges ita affectum; dicet ſibi ſupernè de capite in ſpinam uelut formicas deſcẽdere uideri. & ubi mingit, aut uentrem exonerat; prodit ipſi genitale ſemen multum, ac liquidum. curationem uerò ibi lege. Sed ad ſpinam dorſi redeamus, cuius cognitio, ut legitur in l. de Arti. nu. 41. in omnibus morbis multum, in gibboſis uerò plurimũ momẽti habet. ipſa quidẽ ſpina, ut habetur in eodem lib. nu. 39. gibba fit ex caſu. Et in l. de hum. uſu. n. 4. à frigida aggrauatur. & in l. 1. de mor. nu. 5. dolet ex calore à cerebro. Et in l. de Artic. nu. 45. obliquatio eius multifaria. Et in li. de Coa. præno. nu. 3. ſpinæ diſtortionem, & ſpirandi difficultatem ſanguinis fluxio ſoluit.

Spirandi difficultas.

Variis de cauſis oboritur ſpirãdi difficultas: etenim, ut legitur in lib. 2. de morb. mulię. nume. 2. fit ob fluxum muliebrem rubrum. Et in lib. de Artic. nume. 37. fit interdum à gibbo. Et in lib. 4. aph. 50. fit quandoque in febre non intermittente, atque ea eſt lethalis. Et in lib. de Denti. nume. 3. ſpirandi difficultatem, ut plurimum inducunt ulcera proſerpentia circa fauces grauiora, & magis acuta. Et in lib. 2. prædic. nume. 5. ſpirandi difficultatem potus uberior inducit. Et in l. de oſ. na. n. 25. interceptis tranſitibus per calloſam duriciẽ uelocitas, ac difficultas ſpirãdi oboritur. hinc fiũt anhelationes, & tabes ſicca. Et in lib. 3. aphoriſ. 31. ſpirandi difficultates

ſenibus accidunt. Et in lib. de Coac. præno. cum ſpirandi difficultate, & lateris punctura inteſtinorum leuitates in tabem deſinunt. Et ibidem. nu. 1. ſpirandi difficultatem, & ſpinæ diſtortionem ſanguinis fluxio ſoluit. Sed l. Aſthma.

Spiritus, ac ſpiratio.

Non de ſpiritibus innatis, neque de eo, qui uentus appellatur, nobis hoc tempore eſt agendum: ſed de eo, quem ſpiramus, & qui quandoque pro ſpiratione ſcribitur. hic profectò maximè eſt in omnibus morbis, ſed præſertim in acutis obſeruandus: ab eo enim prænoſcimus ſæpenumero, quis morbi futurus ſit finis; nam ſcribit Hippoc. in lib. prog. com. 1. par. 14. ſpiritus, hoc eſt, ſpiratio crebrior ſignificat dolorem, aut inflammationem, quæ ſupra præcordia fatiget. ſi uerò ſpiratur magnus, multoque interpoſito tempore; delyrium indicat. ſi uerò frigidus de naſo, & ore; admodum exitialis iam eſt. Et ſubdit: ſpirationis facilitatem exiſtimari oportet maximam uim habere ad ſalutem in omni morbo acuto, qui cũ febre infeſtet, & quadrageſimo die iudicetur. Et in com. 2. par. 66. Abſceſſus ſcilicet humorum conſiſtunt, hi in locis infernis, quibus circa ilia inflammatio ea fatiget: illi in ſupernis, in quibus ilia molliora, & ſine dolore perſiſtunt. ſi uerò aliquandiu ſpiret difficulter, ſine alia occaſione deſinet, hoc eſt, ut interpretatur Galen. quoties ſpirationis repente eueniens difficultas per prædictas affectiones rurſus derepente deſiſtat, ita ut & eueniat, & deſinat ſine euidenti cauſæ, ſignificat tendere humores ad caput, quemadmodum ad infernas ſedes, calor quidẽ euidens circa ilia. Et in com. 3. part. 8. qui conualiturus eſt; facilius ſpirat, ſine dolore agit, noctu dormit, & alia ſigna ſecuriſsima habet: qui uerò moriturus eſt; ſpirat difficulter conflictatur, uigilat, & alia ſigna peſsima habet. Et in lib. de Coac. præno. nu. 2. ſpiritus frigidus quidem lethalis eſt. lethalis autem eſt & febriculoſus, & fuliginoſus. Et ibidem. ſpiritus qui denſus, & paruus eſt, inflammationem, & dolorem in locis principalibus ſignificat. Et ibidẽ. ſpiritus extendens, & urgens, & obſcurus, & dupla intro reuocatio, uelut ſuper inſpirantibus, lethalis. Et, quibus ſpiritus retrahitur, & uox ſtrangulatoria eſt, & uertebra intro conſidet, his in fine, uelut contrahente quodam ſpiritus fit. Et ibidem nu. 1. in ſpiritu, & ſudore delyrium lethale eſt. Et ibidem. ſpiritus magnus in bilioſis febribus acutis cum præcordii intenſione iuxta aurem abſceſſum facit. Et in lib. 4. aphor. 50. ubi in febre non intermittente ſpiritus difficultas acciderit, & delyrium, lethale. Et aphor. 68. in febribus ſpiritus offendens, malum conuulſionem enim ſignificat. Et in l. de Coa. præno. nu. 3. ſpiritus qui cum ſuſpiriis extra feruntur, & colliquatio præter rationem in uterum geſtantibus, abortum facit. Et in l. 1. prædic. nu. 13. quibus magnum, & frequentem ſpiritum habentibus morbus regius, & febres acutæ cum præcordiis duris perfrigeratæ ſunt num his abſceſſus magni ad aures conſiſtunt? Et ibidem nume. 3. ſpiritus ueluti his, qui ſtrangulantur præ manibus expoſitus in uocis interceptione, malus eſt. Et in lib. de Coac. prænotio. nume. 4. ſpirantes difficulter, ex putredine multa cruda educentes in tabe, perniciosè habent. & in lib. 2. pror. par. 4. ſi qui ſudantes & præſertim capite in acutum paulum implaciti fuerint, malum, tum aliàs, tum ex urinis nigris. turbidus quoque & in his ſpiritus malus.

De Splene.

Proditum eſt in l. de Carni. pag. 19. nume. 9. ſplen hoc modo conſtitutus eſt. cum calido, & glutinoſo concluſum fuit, calidum quidem plurimum, frigidum autem, minimum, tantum ſolummodo, quantũ ad glutinoſi compactionem ſatis erat. ſunt autem id fibre in ſplene exiſtentes, & propter has fibras mollis eſt ſplen, & fibroſus. Et in l. de corpo. reſec. pag. 25. nu. 3. ex latere notho, ſiniſtro uidelicet, lien initio ſumpto extentus eſt ad humani ueſtigii ſimilitudinem. Splen autem & caput maxime caui ſunt, ut legitur in lib. 4. de morb. nu. 2. eſt quidem ipſe fons aquæ, ſeu atræ bilis, ſicut ibidem legitur. unde cum aqua augetur; & ſplẽ quoque: & idcirco fit magnus, durus doloroſus. atque hinc fiunt, quinque morbi, de quibus ſcribitur in li. de inter. affec. fit autẽ ſplen aquoſus plus ſolito, cum febris habuerit, & non dimiſerit hominem, & ſitis ipſum corripuerit fortis, & biberit, ac nõ reuomuerit. ſic legitur in l. 1. de mor. mul. nu. 87. ſed in lib. 4. de mor. n. 14. caput, & ſplen maxime ſunt morbis obnoxia: ægrotant enim, & ab his, quę a natura inſunt, cum plura quam opportunum eſt, acceſſerint. ægrotant item ab aliis humoribus: uenæ enim in ipſis craſſæ, ac multæ ſunt: & ipſa quoque uenoſa ſunt, ac caua, ut & aliis humoribus recipiendis capacitas in ipſis ſit, paulatim nimirum accedentibus, & ad eum humorem, qui à natura ineſt, ſe ammiſcentibus. quemadmodum in naſe magno amplior capacitas eſt, quàm in paruo; ſic ſanè & & in capite, aut in ſplene res ſe habet: magna enim capacitas maxime in ipſis eſt. ſi uerò repletæ fuerint iſthinc humore uenę, ab ipſo ſanè in illis morbus oboritur. Et in l. de loc. in hom. n. 36. cum ſplen pręſebre magnus factus fuerit: (fit autem, cũ corpus at tenuatur: ex iiſdem enim ſplen floreſcit, & corpus cõtabeſcit) cum autem corpus tenue fuerit, & ſplen floruerit, & omentum ſimul cum corpore attenuatũ fuerit; pinguitudo in omento colliqueſcit. ubi uerò uaſa pinguitudine uacua fuerint, & a ſplene florente, ac augeſcente in omentum defluxerit, ut pote uicinum ualde exiſtens, & ut uaſa habens, eaque uacua excipit. & ubi morbus ſemel in corpore factus fuerit; ad id, quod eſt morboſum, uertitur, niſi quis probe diſponat, ac curet: nam etiam ſi quis bene tractet, periculo non uacat. curatio autem ſint medicamenta, quæ aquam purgent, & edulia quàm pituitoſiſsima. cruſtæ inurendæ, ſed ibi lege.

Splenis porrò affecti ſigna hæc leguntur in l. 6. de morb. pop. ſect. 2. quibus ſplen deorſum uergit, pedes, & manus, & genua calida ſunt: naſus, & aures ſemper frigida. num propter hoc quod tenuis ſanguis? num & natura talem hi habent? & ſubdit. ſplen durus non ſuperne, inferne, rotundus, latus, craſſus, longus, tenuis longus, minus capitis grauedine laborantibus. Et in l. de Coa. prę. in ſplene magno ex dextris ſanguinem erumpere, malum eſt. circa præcordia eodem modo ſe res habet.

Verum lienes maxime fiunt, ut dicit Hip. in li. 3. aph. 22. in autumno. fiunt magni, ac pleni etiam ex aquis lacuſtribus, quemadmodum legitur in l. de ae. aq. & loc. n. 10. ſed in l. de Humor. nu. 5. ſplenici aliquantum fiunt, ſi æſtas bilioſa fiat, & bilis aucta intus relin.

relinquatur. Cæterum antequam ad lienis morbos ueniamus, obſeruandum eſt id, quod ſcriptum eſt in l.2.de mor.n.60.hoc eſt.ſplenicum ne purges, neq; ſuccis, neque lacte, neque ſero. ſed eo, quod modicũ ingeſtum multum educet, purgabis. Et in l.de affec. n.21.ſplenici quidam, quibus pharmacorum potiones nihil proficiunt, his morbus in hydropem degenerat. at ad ſplenis dolorem accedamus.

Splenis dolor ab hac cauſa oboritur. ubi homo bibit amplius; corpus, & ſplen aquam in ſe ipſa trahunt ex uẽtriculo. & ſi plus traxerint quàm oportet; ſtatim homo affligitur. atque hoc ita fieri intelligũt, quicunque homines ſplenici exiſtunt. deinde curationem hanc ſubdit. poſtquam autem traxit ſplen; optimum eſt ſi uetus aqua, quæ in ſplene inerat, ad ueſicam, aut uentriculum excoletur, & per hæc expellatur. nam per ſupernas regiones non purgatur aqua de ſplene, niſi quantum eius in uaſis ineſt, quæ de liene procedunt. uerum ad uentriculum, & ueſicam depurgatio fieri poteſt. ſi uerò hæc ad fluxionem apta non fuerint, neque aqua per eas foras excoletur; de ſplene ad infernas partes aqua procedit, atque iſthic alii humori miſcetur. &, ſi pauca fuerit; non ſanè læſerit, ſed de corpore ad ueſicã, & ad uentriculum per uenas excolari poterit: ſunt.n. multæ ex hoc tendentes deorſum, quæ ex infernis partibus ad ſeipſas trahunt; ubi ſicciores fuerint, quàm prius erant. at, ſi alia aqua generetur, & uentriculus, ac ueſica foras non expellant; ſplen eleuatur, & infernæ corporis partes dolore afficiuntur. Deinde quid poſtea fiat explicat Hip.in l.2.de morb. popu. ſect.3.lienis eleuationes ſi nõ ad articulos finierint; ſanguinis è naribus eruptio fit, aut præcordii intentio, ſi non penetrauerint urinæ.

Quicunque igitur ſplenem habent magnum, ſiquidem fuerint bilioſi; hi mali coloris fiunt, malis ulceribus, ſcatent, & ex ore graue olent, & tenues euadunt, & ſplen durus eſt, & ſemper conſimili magnitudine, & cibi non ſecedunt. Qui uerò pituitoſi ſunt; hæc & minus patiuntur, & ſplen aliàs maior, aliàs minor efficitur. Curatio eſt capitis, & totius corporis purgatio, & reliqua ibi lege: etenim hæc ſcribit Hip.in l.de Aff.pag.81.nu.21.& ſubdit. Aliquibus uerò ſplẽ ſuppuratur, & uſti ſani fiunt. cum quibuſdam uerò conſeneſcit, durus, & magnus exiſtẽs. Morbus aũt fit, cum ex febribus, & mala curatione, bilis, aut pituita, aut ambo in ſplenem incubuerint. Et diuturna quidem eſt affectio, ſed non lethalis. Ex pharmacis, quæ ſplenis gratia exhibentur, alia per ueſicam purgant, & ipſum molliorem faciũt: alia uerò purgant quidem: uerum neque per ueſicam quicquam, quod manifeſtius fiat, neque uſquam alia parte: ſplenem tamen molliunt.

Splenis præterea quinque deſcribuntur morbi in l.de inter.affec.pag.88.num.33. quorum ſigna hoc exponemus loco, curationes uerò ſuis. Splenis primus morbus fit propter caliditatem ſolis, bile commota, cum ſplen in ſe ipſum bilem traxerit. hæc igitur æger patitur febris acuta in principio accedit: progrediente uerò morbo remittit, excepto ipſo ſplene, in quo ſemper calor hæret: & dolor aliàs, atque aliàs incidit acutus, & in lateris mollitudinem, & in uentrem. & cibos in principio quidem admittit, non ualde autem ſecedunt. progreſſu autem temporis & color pallidus fit, & dolor fortis irruit: & claiculæ attenuantur. & cibos non ſimiliter admittit. uelut in principio, & a modico impletur. lien uerò alias magnus fit eadem die, & aliàs minor. quo pacto autem curandus ſit, ibi lege. Et n.34.legitur alius morbus ſplenis, qui fit ab iiſdem, quibus prior. cuius ſigna ſunt hæc. uenter inflatur. poſtea uerò ſplen intumeſcit, & durus eſt, & dolores acuti in ſplenem incidunt. color autem mutatur, & conſpicitur niger pallidus malicorii ſpeciem referens, & ex ore male olet, et gingiuę male olẽt, & a dentibus diſcedunt. & ex tibiis ulcera erumpunt, uelut puſtulæ nocturnæ. membra autem attenuantur, & ſtercus non ſecedit. hunc cum ſic habuerit, curetur. ut ibi narratur. Verum.n.35. ſcribitur alius ſplenis morbus. qui fit in anno, ueris maxime tempore, ſed a ſanguine. cum enim repletus fuerit ſplẽ ſanguine; erumpit in uentrem, & dolores acuti in ſplenem incidunt. Et in mammam, et in claiculam, et in humerum, et ſub ſcapulam dolor autem corporis eſt plumbi formis, et parua ulcuſcula uelut lancinata in tibiis exurgunt, ex quibus ulcera magna fiunt; et quæ primum infra ſecedunt, ſanguinolenta ſunt, et æruginoſa: et uenter durus ſubdit, et ſplen uelut lapis eſt. hic morbus magis lethalis eſt, quàm priores, et ex ipſis pauci effugiũt. curationem uero ibi uide. At n.36. enarratur alius ſplenis morbus, qui accidit maxime uere; cum ſplen pituitam aſſumpſerit in ſe ipſum, et ſtatim magnus factus fuerit, ac durus, et deinde rurſus ſedatur, et cum qui eleuatus fuerit, dolores incidunt acuti. cum uerò mollis fuerit; doloris exors eſt, & ubi diuturnus factus fuerit morbus; obſcurior eſſe uidetur: & inſurgit, & cito ſedatur. & curatio ibi ſcripta eſt. Sed nu.37. legitur alius ſplenis morbus, qui fit autumno maxime ab atra bile. fit autem ab olerum multorum quæ cruda eduntur eſu, & ab aquæ potu. patitur itaque æger hæc. cum morbus corripuerit, ſplenem uehementer dolet, & rigor, & febris apprehendit, & inedia ipſum habet, ac cibos aueiſatur, & corpus cito concidit. ſplen autem magnus quidem non ualde fit, uerum durus, & ad uiſcera allabitur, & adhærens ſurgit, quo modo uerò ſit curandus, ibi lege.

Spleniticus porrò morbis miſcellanea quædam adiungemus, quæ ex libris de morbis popul. deſumpſimus. atque primum legitur in l.1.de morb.popu. ſect.3. ægro.1.circa meridiẽ ſexta die mortuus eſt. huic ſpiritus ad finem uſque uelut reuocanti rarus, et magnus. ſplẽ eleuatus eſt orbiculari gibboſitate. ſudores frigidi perpetuo. exacerbationes diebus paribus. Et in l.2.de morb.pop.ſect.1.qui a ſplene ſunt morbi, tũ hydropes, tum morbi regii, nigriores ſunt. at morbi regii ab hepate ad ſubalbidũ colorem uergunt. Et ſec.2.eiuſdem l.erat ſublienoſus. ex ſiniſtra nare ſanguis erumpebat frequenter, et paulatim iudicatus eſt. Poſtridie iuxta ſiniſtram aurem tumor. Et infrà, ſanata eſt ueratri potione Lycia: poſtremum ſplen magnus, et dolores, et febris, et ad humerum dolores. et uena, quæ in ſplene eſt, in cubito ſecabatur, et ſaniebat quidem ſæpe; aliquando uerò etiam non eſt ſecta. ſed unà cum ſudore ſanguis penetrauit, aut ſua ſponte. ex quo autem prodibat, ſplen dextra parte intendebatur, ſpiritus intus duplicabatur, non tamen magnus. mente mouebatur, contegebatur,

tur, flatus inerat, non prodibat inferne quicquam, neque mingebat. mortua eſt ante partum. Quæ circa fauces ad alterutram partem repentina proceſſerunt, exulcerata non ſunt, ad ſiniſtra tranſiuerunt, ad ſplenem dolor uenit citra iudicationem. Coi ſorori hepar eleuatum eſt ſplenico modo. mortua eſt ſecũda die. Bion ſimul multum mingebat, quod non ſubſidebat, & ſanguis ex ſiniſtra manebat: erat enim & ſplen rurſum in gibbum eleuatus, ac durus. ſuperſtes mãſit. recidiua. Et in ſect. 3. eiuſdem lib. 2. è directo etiam laterum intentio doloroſa, & præcordiorum intentiones, è naribus eruptiones. & infrà. ſplen eleuatus, & deorſum uergens factus eſt. potu utebatur aceto mulſo dulci, aut fauorum cremore cocto. decima ſanguis ex ſiniſtra nare aquoſus paucus uenit: non autem ualde infirmus erat ob hoc ipſum: & urina ſubſidentiam habens. Et in li. 3. ſect. 3. Aegro. 6. erat ſublienoſus, & capitis grauatus. primo die ſanguis è ſiniſtra nare erupit: multa tamen febris augeſcebat. Et in l. 4. de morb. popu. n. 3. ſplenes quibuſdam parui ad præcordia dextra extenti, & ad manũ ſubmurmurantes. ſanguinis fluxiones, & urinis purgatio, ac iudicatio. multo autem magis infrà nocebãtur: nam & hoc ſub illud tempus corripiebat. quibus non ſic erat, ſplenes uerò etiam eleuati, his ſanguis ex ſiniſtra nare. Et n. 5. eodem tempore horridi, uomentes, & poſt iudicationem cibum auerſantes, & bilioſi, & ſplenes magni, duri, doloroſi, & ſanguinis eruptiones. quibuſdam uerò eodem tempore poſt pleiadum occaſum, ex naribus ſanguis bilioſus ob ſplenes. Et n. 11. Poſt pleiadum occaſum lienoſa uſque ad quintum diem, fluebant, iudicata ſunt. Et nu. 12. horridi, anxii, cibum auerſantes, recidiuantes, bilioſi, ſanguine manantes, ſubſplenici, doloroſo modo plurimi ex ſiniſtris affecti. Et n. 13. uir metallicus præcordium dextrum intentum, ſplen magnus, aluus intenta, ſubdura, ſpirituoſus, decolor, huic ad genu ſiniſtrum, recidiua, per totum iudicatus eſt. Et n. 17. præcordia magna, ſplen, ſpiritus, & ſeceſſus amaræ bilis, aliquantulo ſtercore ammixto, laſſus ex operibus. uigeſima die ad pedes, & iudicatio certè laſsis ad articulos, non ad articulum, præcordia uerò erant intenta, & ſanè erat etiam tuſsicula quędam modicè ſicca. Et in l. 7. n. 55. Erat quidem ſplenicus, & uitiati coloris, contigit autem ipſi, ut tumor circa fęmur ſiniſtrum obortus derepente euaneſceret. nõ multis uerò poſtea diebus oborta eſt ipſi circa ſplenem, ueluti puſtula nocturna ab initio, inſuperque, tumor, ac rubor durus. poſt diem quartum febris ardens oborta eſt, & liueſacta ſunt omnia circum circa, & putrida uidebãtur. mortuus eſt. Et n. 57. Eudemus ſplenem uehementer dolebat. imperarunt ipſi medici, ut multum ederet, & uinum biberet modicum, tenue, & multum deambularet. non mutatũ eſt quicquam. uena ſecta eſt. cibos, ac potus parce ſumpſit: deambulationes fecit, ſenſim augmento facto. uinum bibit nigrum, tenue. ſanatus eſt. Et in lib. 6. aphor. 48. Lienoſis dyſenteria ſi ſucceſſerit, bonum. & aph. 43. Quicunque lienoſi a dyſenteria corripiuntur; iis ſuperueniente longa dyſenteria, uel hydrops ſuccedit, uel alui profluuium, & moriuntur.

Spongia combuſta ad muliebrem fluxum cohibẽdum legitur in l. 2. de mor. mul. n. 71.

3

Spuma.

Scriptum eſt in l. de mor. ſa. n. 7. ſpuma in comitialibus ex ore prodit ex pulmone: cum enim ſpiritus non ingrediatur in ipſum, ſpumeſcit, & ebullit, uelut moriens. Et in l. 2. aph. 43. qui ſtrangulantur, & reſoluuntur, nondum tamen mortui ſunt; non redeunt ad uitam, quibus ſpuma circa os fuerit. Gal. autem in com. ait. In comitialibus cum cõtinuo per reſpirationes aer, intro, atque extra feratur; tunc ſaliua in his extenuatur, & aliquid etiam ex pulmone in ſtar uaporis effertur, quod ſaliuæ miſcetur. unde factam ſpumæ ſubſtantiam augeri contingit. ubi autem laqueus collo circundatur; neceſſe eſt cordi, atque pulmoni, ut fuliginoſam expiret ſuperfluitatẽ. talis ſpuma eſt ſignum exitiale: quoniam pulmonis uiolentiam ſignificat, quam ſtrangulato patitur animali. præcipuè uerò hoc fieri rationabile eſt propter eam, quæ ex corde ad ipſum impellitur caliditatem. unde & caloris efferueſcentia, & motu ſpiritus uiolento, & uehementi pulmonis conatu ad educendã ſpumam ſignum eſt lethale. Et in l. 5. aph. 13. qui ſanguinem ſpumoſum expuunt, his è pulmone eductio fit. Et ibi Gal. ait. ſanguinem ſpumoſum ſolius pulmonis ulcera indicare: nõ autem ulcerato pulmone ex neceſsitate ſpumoſum expui ſemper, quemadmodum apparet in quibuſdam ex alto cadentibus. at legitur in li. 1. prædict. nu. 15. hæc prænotio. ſpumoſæ mictiones unà cum animi deliquio cõuulſoriæ ſunt. Et ibidem. n. 3. ſpumoſa florulentia in bilioſis meracis alui egeſtionibus mala. Et in l. 7. aph. 30. quibus in alui profluuio excrementa ſpumoſa ſunt, his ex capite pituita defluit. Et in l. de Coat. præn. n. 3. qui ſpumoſum ſanguinem uomunt, dolore infra ſeptum tranſuerſum non exiſtente, de pulmone uomunt: & quibus magna in ipſo uena rumpitur, multum uomunt, & in periculo uerſantur. quibus uerò minor, minus educunt, & ſecuriores ſunt.

Sputatio, & ſputum.

Sputatio educit ea maxime, quæ ex pectore proueniunt. Et idcirco ſputa de morbis pectoris ualde præſagiunt: etenim legitur in l. progno. pag. 167. n. 13. ſputum in omnibus doloribus, qui circa pulmonem, & coſtas fiunt, cito, ac facile expui conuenit, & flauum ſputo ualde permixtum apparere: ſi enim lõge poſtea poſt principium doloris, expuetur, quod flauum eſt, aut fuluum, aut quod multam tuſsim inducit, & non ualde permixtum eſt, deterius eſt: nam & flauum, meracum, periculoſum eſt, & album, ac uiſcoſum, & rotundum inutile eſt. malum eſt, & quod uiride eſt ualde, itemque pallidum, & quod ſpumoſum. ſi uerò ita fuerit meracum, ut etiam nigrum appareat, hoc ipſum deterius eſt, quàm illud malũ eſt etiam ſi nihil repurgetur, neque emittat pulmo, ſed plenus ferueat in gutture. ſputum autem flauum, ſanguine permixtum non multo, ſi in pulmonis inflammatione, in principio morbi reiiciatur, ſalutare eſt, & ualde prodeſt. ſi uerò ſeptimo die, aut poſterius; minus ſecurum eſt. & idcirco legitur in l. 1. aph. 12. in morbo laterali ſi circa initia ſtatim ſputum appareat; morbũ breuiat. ſi uerò poſtea; producit. Et ſubdit Hip. in eodem lib. prog. n. 13. omnia ſputa mala ſunt, quæ dolorem non ſedant, peſsima uerò ſunt nigra: quæ uerò dolorem ſedant, omnium optima exiſtunt. Et inquit. n. 14. quicunque dolores ex his locis

non

non ſedantur, neque ad ſputorum purgationes, neque ad ſtercorum alui ſubductionem neque ad uenæ ſectiones,& uictus rationem, ac medicamenta; eos ad ſuppurationem uerti ſciendum eſt, ex ſuppurationibus quæcunque dum ſputum adhuc bilioſum eſt, ſuppurantur, pernicioſe ualde ſunt, ſiue bilioſum illuc in parte, ſiue ſimul cum pure expuatur;& hoc potiſsimum ſi morbo ad ſeptimum diem progreſſo, ſuppuratio ab hoc ſputoq; procedere incipiat. timor autem & eum, quia talia expuit, moriturum eſſe decima quarta die, ſi non aliquod bonum ſignum ipſi acciderit. ſunt autem bona hæc: facil: ferre morbū, bene ſpirare, à dolore liberatum eſſe, ſputum facile tuſsiendo reiicere, corpus ęqualiter calidum, ac molle apparere, ſitim non habere, urinas,& alui egeſtiones,& ſomnos,& ſudores, ueluti deſcriptum eſt. contrà mala ſigna ſunt ægrè ferre morbum, ſpiritum magnum, ac deuſum eſſe, dolorem non ſedari, ſputum uix tuſsiendo reiicere, ualde ſitire, corpus inæqualiter a febre teneri uentrem, ac coſtas fortiter calidas eſſe, frontem,& manus, ac pedes frigidos, urinas autem & alui egeſtiones, & ſomnos, & ſudores uelut deſcriptum eſt. ſi enim ita acceſſerit horum aliquid ad ſputum; peribit utique homo priuſquam ad decimum quartum diem peruenerit, aut nono die, aut undecimo. ſed in l. de Coac. præ. n 3. ſputatio cruenta, non feculenta, mulieribus his, quibus ex febribus dolor mammarum fit, ſoluit dolores. Et in l. t. præd. n. 1. ſputatio in phreniticis frequens, mala. Et in lib. præno. n. 14. ſputum facile tuſsiendo reiicere, ſignū bonum: contrà, malum. Et in l. 7. aph. 16. ſputum in tabidis, ex puris ſputo ſuppreſſum mors. Et in lib. de Coa. præ. ſputum multum cruentum, ſiue ſubputridum, ſiue bilioſum meracum, in hepaticis pernicioſum eſt. Et, ſputum tabidorum in igne grauem nidorem olens,& capilli de capite fluentes, lethale. Et, ſputum facile educere, tum in pleuritide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum. Et, ſputum omne non ſoluens dolorem, malum. Et, ſputum in pleuriticis tertia die maturari, ac expui incipiens, citiores ſolutiones facit; uerum poſterius tardiores. Et in l. 7. aph. 11. ſputum quodcunque tuſsiendo à tabidis reiectum, ac prunis iniectum male olet,& capilli de capite defluunt, lethale. Et in li. de Coa. præno. in ſputo bilioſo lateris dolor præter rationem euaneſcens, pernicioſus. Et ibidem n. 2. ſputa craſſa, & nō olentia, capitis dolorem ſoluunt. Et, ſputa in angina uiſcoſa, craſſa, ualde alba, quæ uiolenter educuntur, mala ſunt &c. Et in l. preno. n. 13. ſputa omnia mala ſunt, quæ dolorem non ſedant. peſsima uerò ſunt nigra, uelut deſcriptum eſt. quæ uerò dolorem ſedant omnium optima exiſtunt. Et in l. de Coa. præ. ſputa ſuppreſſa in tabeſcentibus mentem ad nugas garriēdas emouent. his ſpes eſt hæmorrhoidem apparere poſſe. & ſputa uiſcoſa, cum rancedine, ſalſuginoſa, mala. & ſputa gracilium ſubarida in anginis, malum. &, ſputa ſubarida frequentia ex angina, cum tuſsi, lateris dolorem inducentia, pernicioſa. &, quibus ſputa ſalſuginoſa, ac tuſsis ſupprimuntur, his corpus ueluti a puſtulis rubeſcit, uerum ante obitum exaſperatur. &, ſputorum graueolentiæ cum ſuppuratos mitius habentes ſequuntur, eos recidiua occidit. & in l. 3. de mor. n. 22. quibus ſputa uaria in pleuritide ſtatim ab initio,& dolores ualde acuti fiūt; hi tertia die moriuntur. Et in l. 6. de morb. popu. ſect. 6. ſputa rotunda mentem emouent, ueluti ille in Plinthio: huic ſanguis ex ſiniſtra nare erupit, & ſolutus eſt quinto die. Et in l. 4. de morb. po. n. 29. ſputa peripneumonicis quibuſdam bilioſa, cum deſinere uolunt, ualde flaua, breuia fiunt. Et in l. de Vict. rat. in morb. acut. n. 53. ſputa matura ſunt, cum ſimilia fuerint puri. Et in l. t. præd. n. 17. ſputa defluentia febricitanti ex ſudore, leuia ſunt. Cæterum quæ ſputum excitant, et educunt, lege, ubi de Pleuritide, Peripneumonia, ac de aliis morbis, quæ circa partes ſpiritus fiunt, agitur.

Stercus.

De ſtercore aliàs actum eſt, ac maxime in cap. de Egeſtionibus; tamen quædam hoc adiiciemus loco prognoſtica ſigna, quæ ab ipſo deſumunt. Inquit igitur Hip. in l. Prog. n. 10. ſtercus exiguum, & uiſcoſum, ac album, aut ſubpallidum, aut ſubuiride, ac leue, malum. & ſtercus ualde aquoſum, aut album, aut pallidum, aut uiride, aut uehementer rufum, aut ſpumoſum egerere, hæc omnia mala ſunt. &, ſtercora uaria diuturniora ſunt; nihilominus autem pernicioſa. ſunt autem talia, ramentoſa,& bilioſa, ac cruēta,& praſina,& nigra, aliquando ſimul inter ſe exeuntia, aliquādo particulatim. &, ſtercora nigra aut pinguia, aut liuida, aut ęruginoſa,& male olentia, lethalia ſunt. uerum quæ ſtercora per aluum expellant, lege in l. de uic. rat. in mor. acu. n. 69.

Sterilitas.

Sterilitatis autē cauſa quandoque eſt in muliere, quandoque in uiro. ſi mulieres ſint ſteriles; id uariis de cauſis contingere poteſt; etenim non concipiunt ex magnis in uteris ulceribus, ut legitur in lib. 1. de morb. mul. n. 7. nec ex uteris ad medium lumborum progreſsis, ut in l. de natu. mul. n. 14. nec ex uteris adglutinatis, ueluti in eodem l. n. 8. nec ex uteris ad coxam decumbentibus, ut in l. 2. de mor. mul. n. 31. ſic ſterilitatis in uiris cauſæ, quæ ſint, legitur in li. 5. aph. 62. & 63. & primum de cauſis ſterilitatis in muliere hæc uerba ſcribuntur. quæcunque frigidos, & ſpiſſos uteros habent, non concipiunt. & quæcunq; præhumidos habent uteros, non concipiunt: extinguitur .n. in eis genitura,& quæcunque ſiccos magis & adurentes: nam ex defectu alimenti corrumpitur ſemen. quæcunque uerò ex utriſque mediā habent temperaturam, hæ fœcundæ ſunt. deinde de ſterilitatis cauſa in uiris hæc ſcribuntur. aut enim propter corporis raritatem ſpiritus extra fertur, ut ſemē non tranſmittatur ad os; uel propter ſpiſsitudinem humor non exit foras: uel propter frigiditatē non concaleſcit ita, ut ad hunc colligatur locum: uel propter caliditatem hoc idem accidit. uerum ſi plura optas, lege libros de mor. mul. & ubi agitur de Conceptione.

Sternutatio.

Sternutatio fit ex capite, percaleſcente cerebro, aut uacuo, quod eſt in capite, perhumeſcente: aer enim, qui intus eſt, foras erumpit. ſtrepitum autem edit, quia tranſitus eſt ipſi per anguſtum. hæc recitat Hip. de cauſa, & loco ſternutationis in l. 7. aph. 52. uerum legitur in lib. 6. aph. 13. ſternutatio ſuperueniens, ſingultu fatigante, liberat. & in lib. 5. aph. 35. mulieri quæ uterinis moleſtatur, aut difficulter parit, ſternutatio ſuperueniens, bonum. ſed quemad-

modum

modum ſternutatio bona facit, ſic & mala: nam legitur in l. 1. de Coac. præno. ſternutationes, ac grauedines in morbis circa pulmonem, & anteceſsiſſe, & ſuccedere, malum eſt. reliquis autem ſternutatio nó incommoda eſt. Et in li. prog. num. 13. ſternutationes in morbis lethaliſsimis proſunt, exceptis pulmonis morbis.

Stomachus. L. Ventriculus.

Strangulatio.

Strangulationis cauſæ ſunt plures, ſed præcipue in muliebribus uteri affecti, quemadmodum legitur in libris de Morb. Muliebribus. ex hac autem accipimus hæc prognoſtica ſigna. ſcriptum eſt in lib. de Coac. præno. ſtrangulatis ab utero conuulſiones antea non cognitæ, faciles ſunt. Et, ſtrangulationes ex menſibus ſuppurationem faciunt. Et in l. 2. aph. 23. ex his qui ſtrangulantur, ac ſubmerguntur, nondum autem mortui ſunt, non reconualeſcunt, quibus ſpuma circa os fuerit. Et in l. 4. aph. 34. ſi febricitanti tumore non exiſtente in faucibus, ſtrangulatio ſubito accidat, lethale.

Stranguria. i. urinæ ſtillicidium.

Hos quidem ſcribemus aphoriſmos, qui ad ſtranguriam pertinent: cætera dicemus in cap. de Vrinæ ſtillicidio. inquit Hip. in lib. 3. aph. 26. pueris grandiuſculis ſtranguriæ fiunt. Et in l. 5. aph. 58. recto inteſtino, aut uteri inflammationem patiente, urinæ ſtillicidium accidit: & renibus purulentis urinæ aduenit ſtillicidium. Et in l. 6. aph. 44. quibus ex ſtillicidio urinæ ileos ſuperuenerit, in ſeptem diebus pereunt, niſi febre ſuperueniente, ſatis urina fluxerit. Et in l. 7. aph. 49. urinæ ſtillicidium & mingẽdi difficultatem uini potio, & uenæ ſectio ſoluit. ſcincidere autem inteirores. ſ. uenas.

Strumæ.

Glandulæ cum proprio morbo ægrotant; tubercula fiunt, & ſtrumæ reſultant, & febris corpus occupat. ſic de ſtrumarum ortu ſcriptum eſt in lib. de Glandul. pag. 26. n. 1. deinde n. 6. legitur ex quo humore fiant, his uerbis. ſi autem pituitoſa, & multa, ac lenta fuerit fluxio; etiam ſic inflammatur. & inflammatur, cum ſtabilis humor exiſtat; ſtrumas peſsimum colli morbum generat, Et in lib. de Affectionib. nume. 35. fauus, & ſtrumæ, & furunculi ex pituita fiunt. & quicunque bilioſi ſunt, his dato ea, à quibus bilis purgatur: pituitoſis, pituita, atrabiliariis, atrabilis, hydropicis, aqua. Et ſcribit Hipp. in lib. 3. aphor. 24. pueris grandiuſculis ſtrumæ fiunt. & in lib. de Coac. præno. nu. 3. ſtrumæ poſt annum quadrageſimum ſecundum, & ſexageſimum tertium non fiunt.

Stupor.

Legitur in l. 2. de morb. pop. ſect. 5. ſtupidus eſt, cui uena in cubito quieuit: & id de mente. ſed de corpore ſcriptum eſt in l. de Flatib. nu. 19. quonam modo ſtupor attonitus, ſeu apoplexia, ſeu ſyderatio a flatibus fiat, & inquit. cum flatus frigidi multi penetrent, ac inflent carnes; partes corporis ſtupidæ fiunt. Et ſi quidem plurimi flatus per uniuerſum corpus diſcurrant; totus homo ſyderatur: ſi per partem, pars illa percutitur, atque ubi abierint flatus, ceſſat & morbus. quandiu autem permanſerint, conſiſtit & morbus. idque ſic habere indicat perpetuus ſyderatorum hiatus. ſed de ſtupore attonito L. Apoplexiam. Et in l. 1. præd. n. 11. uocis interceptiones cum exolutione, ſtupore detinente, pernicioſæ. Et n. 11. eiuſdem lib. caput dolentes & ſtupore detenti, delyrantes, aluo intercepta oculum ferocem præ ſe ferẽtes, floreſcentes, opiſthotono corripiuntur. & in lib. 7. aph. 14. in capitis ictu obſtupeſcentia, & deſipicutia, malum. & in l. de Coac. præno. n. 1. ſtupefactoria ſunt, quæ conuulſorio modo exacerbantur. In l. autem 4. de morb. popul. n. 27. Vxor Emmyres modo non morboſo, abſque febre, ſtupida eſſe uidebatur. poſtea ad tremorem totius corporis res ipſi deuenit, & ad colliquationẽ, & cibi faſtidium, ac ſitim, & frigida erat.

De Sudore.

Cum inutilis fiat humor; & ad uentriculum, & ad ueſicam defluit. hæc autem foras, expellunt. Pars autem ipſius extra exhalat per internam corporis raritatem. pars autem, quæ adhuc intus manet; ſudor fit, & per corpus pars procedit. hæc in l. 4. de mor. pag. 76. n. 18. ſcribuntur de ſudoris materia. & in li. 1. de morb. n. 22. ſudor fit hac de cauſa in febribus. ſ. Quicunque morbi in iudicatoriis diebus iudicantur, & febrilis ignis dimittit; in his de pituita, & bile quod tenuiſsimum eſt, eliquatur, & ſecernitur. & ſecedit partim extra corpus, partim intus, et illhic in corpore relinquit, & partim præ caliditate attenuatur, & & uapor fit, & cum ſpiritu permixtum foras procedit. & in l. de Fla. pag. 40. n. 13. cũ flatus ingens, hoc eſt, humiditas uaporoſa febrilis, & calida ad meatus corporis irruerit; ſudores fiunt: ſiquidem ſpiritus compactus in aquã tranſmutatur, & per meatus penetrans extra prorumpit eodem planè modo, quo a feruentibus aquis uapor eleuatus ſi obſtaculum habeat, ad quod impingere oportet, pingue fit, & condenſatur, guttæque deſtillant ab his corporibus, quibus uapor ipſe fuit impactus. talis eſt tum materia, ex qua fit in morbis ſudor, talis efficiens cauſa, & tales ſunt modi. At uerò in ſanis ſic eleuat ſudor. ſcribit Hip. in l. de aere, aquis, & locis. pag. 36. n. 17. ſol ex ipſis hominibus tenuiſsimum, ac leuiſsimum humorem ducit. eius rei maximũ ſignum inde ſumere licet, ubi homo ueſtibus indutus in ſole iter fecerũt, aut ſederit: quaſcũque enim corporis partes ſol aſpicit, hæ non exudant: ſolem quicquid comparet ſudoris ſurſum rapit. quæ uerò ſub ueſte contectæ ſunt, aut ſub aliqua alia re, hæ exudãt: educiẽ. n. ac domatur a ſole ſudor. ſeruantur autem ex tegmẽtis; ut ne diſperdatur a ſole. cum in umbram deuenerit, totum corpus ſimiliter ſudore perfluit: non enim amplius ſol affulget. in morbis autẽ febrilibus declinãtibus finis ſudoris eſt, ut caliditas aperto corpore pra ſudore egrediatur. qua de re in lib. de loc. in homi. pag. 32. n. 38. iuſſum eſt, cum laſsitudo occuparit, & febris, ac repletio; ægrum lauari multa aqua, & oleo illiniri, & quàmmaxime calfacere.

Sed huiuſmodi ſudor, qui egreditur aliquando eſt calidus, & aliquãdo frigidus. cur autem calidus fiat, antea declaratum eſt. ſed in lib. 1. de morb. n. 22. inquit Hip. quare quandoque calidus, quandoque frigidus ſit ſudor, ita contingit. caliditas quidem de percaleſacto malo, & exuſto, & attenuato, & debili, & non ualde multo ſecernitur, & neceſſe eſt ipſum calidiorem ex corpore excerni. frigidus autem de ampliore malo ſecernitur, & de eo, quod reliquum eſt,

eſt,& adhuc ualidum, & nondum putrefactum, neque attenuatum,neq; exuſtum,& frigidior,ac craſſior,ac graueolentior prodit. manifeſtum autem hoc ex hac re fit. qui frigidum ſudorem exudant è longis morbis plerunque ægrotant, incaleſcente malo eo, quod in corpore relinquitur. qui uerò calidum ſudorem excludunt,citius a morbis liberantur.

Verum diebus quoque iudicatoriis fiat ſudor: etenim legitur in l.4. aph.56. ſudores febricitanti ſi inceperint;boni & tertio die,& quinto, & ſeptimo, & nono,& undecimo,& quarto decimo,& ſeptimo decimo,& uigeſimo,& uigeſimo ſeptimo, & trigeſimo:hi enim ſudores iudicant morbos. qui uerò non ita fiũt; laborem ſignificant, & morbi lõgitudinem, & recidiuam:nam,ut patet in l.1. aph.12. Vrinæ,& alui excrementa,& ſudores bonam morborum iudicationem, uel malam: uel breues, aut longos fore morbos, mox apparentia oſtendunt. Sed morbos acutos iudicant ſudores,non longos:deinde ſi copioſos execat,ac per uniuerſum corpus. Et propterea inquit Hip. in l. prog.nu.5. ſudores optimi ſunt,& celerrime febrem ſedant, qui in iudicatoriis diebus fiunt,& febrem perfecte ſummouent. boni quoque ſunt, qui per totum corpus fientes, hominem facilius ferre morbum faciunt. qui uerò nihil horum faciunt,incommodi quidẽ ſunt. peſsimi uerò ſunt frigidi,tantum circa caput, & faciem fientes, & circa ceruicem:hi enim cum acuta quidem febre mortem præſignificant:cum mitiore uerò longitudinem morbi. Et in l.4.aph.37. hęc eadem de ſudore frigido cõfirmans inquit. frigidi ſudores cum acuta febre, mortem,cum mitiori autem longitudinem morbi ſignificant. Et aph.42. ſudor multus calidus, uel frigidus ſemper fluens,frigidus magis,calidus minus ſignificat morbum. Et in lib.7.aph.62. ſudor multus,calidus,uel frigidus ſemper fluens,humorem abduci robuſto quidem ſuprà, debili uerò infrà ſignificat. Et ibidem. aphor.4. a ſudore horror,non bonum. Et in in l.4.aphor.38. ubi ſudor in corpore ineſt,ibi morbus ſignificat. Et in l. prog.n.5. ſudores, qui cum guſtu fiunt,& euaporant boni ſunt. Et in l. 1. prædict. ſudores in ſomnis, in faucium ſonitibus frequentibus, boni. Et ibidem. n.6. ſudor in his, quibus lumborum dolor diutinus cũ ardore faſtidioſo, ac nauſeabundo,malus. Et ibidem. ſudor multus cum febribus acutis fiens,malus. Et in l.de Coac. præno. ſudor in ſyderatis ex ſpiritus ægra latione accedens,lethale. rurſus autem in his ipſis ſi febris accedat,ſolutio fit. Et ibidem. ſudor unà cum febre fiens in acuto morbo malus eſt. Et n.4. ſudorem frigidum excludunt, quibus nigra per aluum prodeunt. Et.n.1.& in ſudore, & ſpiritu delyrium, lethale. Et in l.7.aph.83. ſudores in diebus iudicatoriis fientes uehementes, & ueloces periculoſi ſunt. qui expelluntur ex fronte, uelut guttæ,& aquæ ſalientes, & frigidi ualde, ac multi: neceſſe eſt enim talem ſudorem prodire cum uiolentia,& doloris exceſſu,ac expreſsione diuturna. Et in lib.3.apho.6. ſudores in febribus multos expectare oportet,cum æſtas ſit ueri ſimilis. Et aph.21. ſudores ęſtate accidunt. Et in l.1. prædict.n.17. in ſudore ſputa defluentia febricitanti leuia ſunt. num ad dies aliquot alui humectantur? arbitror. num his ad articulos abſceſſus fiet? Et ibidem.n.15. ſudore leuari plurimis in faucium ſonitibus frequentibus,bonum.

Et n.8. ſudantes ex perfrigeratione, recaleſcentes, malum eſt. Et in l.de Die.iudic.n.8. ſudor multus in temperate fiens,ſano morbum ſignificat, æſtate minorem,hyeme maiorem. Et in l.5.aph.71. cum ſudore moriuntur, quibus cutis laxa,ac rara: ſine ſudore moriuntur,quibus arida,ac dura circuntenditur. & in l.de Coac. præno.n.1. morbi acuti iudicantur ſanguine de naribus fluente,in die iudicatorio,& ſudore multo fiente,& urina purulenta,&c. Et,capitis dolor moderatus,cum ſiti,cibum capiente,aut cum ſudore non ſoluente febrem,abſceſſus in gingiuis, aut circa aurem ſignificat,aluo non exturbata. Et,lingua citra rationem tenera fiens & cum cibi faſtidio, nauſeabũda,cum frigido ſudore,ex aluo liquida, nigrorum uomituum ſignum eſt:laſsitudo in his mala eſt. uoces cõfractæ poſt medicamenti ſumptionem nũ prauæ ſunt?plerique horũ exudant,& uentres humectos hñt.&,ex capitis dolore uocis interceptiones ſi ſint, febricitantes cum ſudore laxantur in ſe ipſos, fiuntque morbi reuertentes diutius durantes. his inſuper rigere malum non eſt. Et, uocis interceptiones cum exolutione in febre acuta ſine ſudore ſunt quidem lethales, minus uerò quàm cum ſudore:nerum diuturnitatem temporis ſignificant. Et, Pallidi, graciles, ſaliuam ſputantes,in his in ſomnis ſudores boni ſunt. num & ſudore leuari plurimis non malũ eſt?&,dolores ad præcordia, in febre,uoce intercepta,ſine ſudore ſolui, malum eſt.

Sudorem uerò futurum indicat urina ualde tenuis,ſi denſa fiat: iam uerò factum, ſpumoſam in ſe ipſam conſidens,ut in l.de Coac. præno.n.4. præſertim æſtate,ut in l.3.aph.21. ac maxime ſi ueri ſit ſimilis,ut in eodem l.aph.6.

Sudores porrò multus ex ſomno citra manifeſtam cauſam fiens;corpus multo alimento uti ſignificat. ſi uerò cibum non capienti hoc fiat; ſignificat, quòd euacuatione opus habet. ſic legitur in l.4.aph. 41. Verum in l.de Coa.præ.n.2. ſudores non febriẽtibus cum colore circa faciem bono; ſtercora uetuſta ſubeſſe ſignificant,aut uictus rationem inordinatam. de ſudore tum bono, tum malo in morbis hęc ex Hip. ſcripta ſunt. at uerò,ut te exerceas,lege l.de morb. pop.

Suffitus,& ſuffimentum.

Suffitus fiunt ad affectus uterorum, ueluti legitur in l.de na.mul.n.98. ad fluxus muliebres,ut lib.2.de morb.mulieb.n.74. ad os uteri hians, aut diſtortũ, uelut in l.de ſuperfœ.n.19. Fiunt autem plurimis ex rebus, quemadmodum ex ordei paleis,& phocæ adipe,ut in l.de nat.mul.n.29. Ex lana accenſa,ut in l. 2.de morb.mul.nu.79. Ex cornu,funiculo lucernario,& phocæ adipe,ut in l.de nat.mul. atque aliũ plures habentur in dictis libris.

Suffocatio.

Suffocatio homini contingit pluribus de cauſis: ſed in mulieribus potiſsimę ſunt uteri affecti: nam ſcriptum eſt in l.1.de morb.mul.pag.101.n.16. Vteri leuiores, ubi mulieri uaſa euacuata fuerint, aut plus ſolito laborarit;reſiccati a labore conuertuntur, uel qui uacui ſint,ac leues:eſt enim ipſis locus ſpacioſus,ut conuertantur,utpote uenire uacuo exiſtente. dum autem conuertuntur; impetunt hepar,& iuxta conſiſtunt, & ad præcordia irruũt:currunt .n.& progrediuntur ſurſum ad humiditatem, tanquam a labore

hore magis, quàm opportunum eſt, reſiccati. hepar autem humidum eſt. poſtquam autem imperiuerint hepar; ſuffocationem faciunt, derepente perſpirationem circa uentrem intercipientes: & aliquando ſimul incipiunt hepar impetere, & a capite pituita defluit ad præcordia uelur ab eo quod ſuffocatur: & aliquando ſimul cum pituitæ defluxu deſcendunt ab hepate ad locum ſuum, & ceſſat ſuffocatio. deſcendunt autem detrahentes humiditatem, & grauati. ſtridor autem ab ipſis fit, dum ad ſuam ipſorum ſedem procedunt. poſtquam autem eò deuenerint; aliquando uenrer poſt illa humidior fit, quàm ſuperiori tempore: laxat enim iam caput pituitam in uentrẽ. ubi uerò apud hepar, & præcordia fuerint uteri, & ſtrangularint; mulier albas oculorum partes ſubuertit, & frigida fit. ſunt autem & quæ liuidæ fiunt. quædam etiam dentibus frendunt, & ſaliuæ ad os fluunt, & ſimiles ſunt his qui ab Herculeo morbo detinẽtur. ſi uerò diutius moram traxerint uteri apud hepar & præcordia; mulier ſtrangulatur. Curationem uerò in eodem lib. lege. Et in l. de Steril. n. 2 t. & in li. autem de Glandu. pag. 27. n. 12. ſi mãmæ demptæ fuerint; lac proficiſcens, ac influẽs ab utero in ſuperna uaſa cum propria non habeat in principales corporis partes incurrit, cor uidelicet, ac pulmonem; atque ſic ſuffocantur mulieres. ſed & in li. de Coac. præno. ſuffocationem uehementem, & ſpirandi difficultatem inducunt anginæ, quæ neque in collo neque in faucibus quicquàm conſpicuum faciunt. at in lib. 5. de morb. popul. n. 16. mulier quæ iugulauit ſe ipſam ſuffocabatur: & datum eſt ipſi longe poſtea pharmacum deorſum purgans, & per ſeceſſum ipſi exiit. Et in l. de Coac. præno. nu. 1. ſuffocatio in acutis ægris attenuatis, pernicioſa. Et in l. 1. prædict. n. 6. ſuffocatio in dentium ſtridore ualde mala. Et in l. de Coac. præno. ſuffocari derepente, & deglutire non poſſe citra tumorem in febribus, malum. Et in li. 4. aph. 34. ſuffocatio repentina in febre occupato, tumore non exiſtente in faucibus, lethalis.

Suillæ carnes.

Suillę carnes robur quidem magis quàm caprinæ corpori inducunt, multum autem aluo ſecedunt: propterea quod tenues, & modici ſanguinis uenas ſues habent, carnem uerò multam, ut ſcriptum eſt in l. 2. de diæ. nu. 9. Et ibidem. ſuis ſylueſtris caro ſiccat, & robur exhibet, ac ſecedit. ſed in lib. de uict. ratio. n. 61. ſuillæ carnes optimæ ſunt omniũ carnium. ſed præſtant etiam ex his quæ non uehementer pingues ſunt, neque tenues, neque ueteris uictimæ ætatem habent.

Supercilium in febre non intermittente diſtortũ, mortem propinquam ſignificat, ut legitur in lib. 4. aphor. 49.

De ſuperfœtatione.

Legitur in l. de Superfœ. n. 1. ſuperfœtatio nondum partium diſcriminationem habens, non intumeſcit, ſed dureſcit, dum excidat. Sed in l. 1. de Diæ. nu. 26. ſcribitur, quo modo fiat ſuperfœtatio. At in li. 5. de mor. pop. n. 5. Hip. recitat hiſtoriam de muliere, cuius ſuperfœtatio quadrageſimo poſt partum diẽ excidit.

Superni loci.

Si ſuperni loci turgent. qui ſunt circa caput, ulcerum purgatio, uomitus, hydrops ſoluunt, ut narratur in l. 2. de morb. pop. ſect. 6. Et ibidem. quicquid ſupernarum partium doluerit, dolor ad coxas, aut ad genua, & anhelatio fiens, omnia hæc ſoluit. Sed in l. de Coac. præn. n. 3. quibus circa ſupernam partem, & inteſtinum tenue dolores pertinaces ex menſibus aluos humectant, aliquantum cibos, obuerſantur.

Supinum iacere, & manus, & collum, & crura extenta habere, minus bonum eſt, ut ſcriptum eſt in l. præno. n. 3.

De Suppuratione, ſiue Empymate.

Suppuratio uentri contingit tum ſuperiori, tum inferiori. ſi ſuperiori; aut in altero latere, aut in ambobus: atque ea iam facta eſt, uel futurę adeſt principium. quare inquit Hip. in l. prog. pag. 167. nu. 56. Conſiderare futuræ ſuppurationis principium oportet, ſupputatione facta ab eo die, quo primum homo febricitauit: aut ſi fortè ipſum primum rigor apprehendit: & ſi pro dolore grauitatem ſibi iactam eſſe dixerit in eo loco, in quo dolebat: hæc enim in principiis ſuppurationum fiunt. ſi uerò ſuppuratio fuerit, & in altero latere ſolum, conſiderare oportet, num aliquem habeat dolorem in altero latere, & an alterum altero ſit calidius: & reclinato ægro in latus ſanum, interrogare ipſum, an uideatur ipſi graue quid ea ſuperno latere incumbere: ſi enim hoc fuerit; in altero eſt ſuppuratio, in quo grauitas affuerit.

His igitur cognitis, reſpicias eſt neceſſe cauſam huiuſce morbi; plurimę enim ſunt cauſæ, a quibus ſuppurationes ortum habent; nam pituitæ, & bilis fluxio, & inflãmatio circa pulmonem eas efficiunt. a pleuritide etiã ex angina, ex lethargo, ex uulnere, ruptura, & carne contuſa, ab igne ſacro, a conuulſione, atq; ex tabe oboriuntur. ſi uerò ex pituitæ, uel bilis defluxu ſuppuratio fiat; ſic ſcribitur in l. 1. de morb. pag. 61. n. 10. Quicunque ſuppurati fiunt pulmone, aut ſuperiore, aut inferiore uentre, aut tubercula habent, ſiue in ſuperiore uentre, uel inferiore, aut pulmone, aut ulcera intrinſecus, aut ſanguinem uomũt, aut ſpuunt, aut dolorem aliquem habent, uel in pectore, uel in dorſo; hæc omnia habẽt ex his quidem, quæ in corpore inſunt, a bile, & pituita: ab externis uerò, ab aere inſito calori ammixto t ſed et a laboribus, ac uulneribus. Et quicunque quidem pulmone ſuppurati fiunt, ab his fiunt. Et ſubdit. Fit & ſuppuratus, ſi pituita ex capite ad pulmonem deſtillet: & primum quidem ut plurimum latenter defluit, tuſſimque tenuem exhibet, & ſputum paulò amarius ſolito, & aliquando tenuis adeſt calor. temporis autem progreſſu exaſperatur pulmo, & intus exulceratur a pituita inhærente, ac putreſcente: & grauitatẽ exhibet pectori, & dolorem acutum antè, & retrò, caloreſque acutiores in corpus incidunt, & pulmo a calore trahit ad ſe pituitam ex toto corpore, & maxime ex capite, caput uerò calefactum ex corpore & hanc putreſcentem ſubcraſſam ſpuit. Quanto autem magis tempus progreditur; tanto magis pus ſincerum ſpuit, & febres acutiores fiunt, & tuſſis frequens, ac fortis, & inedia uexat, & tandem aluus infernè turbatur. turbatur autem a pituita: pituita uerò de capite deſcendit. hic, cum ad hoc peruenerit; perit, purulento, ac putrido pulmone facto, aut uentre intrà erumpente. Et ſubdit. n. 11. ſuppuratur uentre ſuperiore, cum pituita de capite copioſa, & aceruatum

tim in ſuperiorem uentrem fluxerit; tunc putreſcit: & in pus uertitur, putreſcit autem maximè in diebus uiginti una. hoc igitur pus concutitur & intus fluctuat ad latera allabens. Hic ſi uratur, aut ſecetur, priuſquam diuturnum fiat pus; ſanus plerunque euadit. Et addit. Fiunt prǽterea ſuppurati, ſi pituita de capite delapſa, ad latus adglutinata fuerit, & putruerit: tunc enim latus ut plurimum inflammatur, & patitur eadem, quǽ ex pleuritide ſuppuratus. Et in lib. de loc. in homi. pag. 35. nume. 26. ſuppurati ut plurimum fiunt, cum fluxus in idem, uelut in bile contingit, ſed in bile quidem multum defluit: & ubi defluxit; ſedatur. ſuppuratis autem minus defluit, & non ſedatur. Fiunt etiam ſuppurati, cum minus excreant, quàm influit in pulmonem: hoc.n. quod in pulmone conſiſtit, & quod influit, pus fit. pus in pulmone, & thorace conſiſtens, ac congregatum ulcerat, ac putrefacit. &, poſtquam exulcerata fuerint, ab ulcerato influit: &, cum excreat; caput ſimul concuſſum magis fluit, ſimulque ex ulcerato in thorace, ac pulmone magis fluit, & ulcera agitata reſtringuntur: ut etiam, ſi fluxus à capite ceſſet; is, qui ab ipſis ulceribus uenit, ſufficiens ſit morbum facere. at nume. 31. curatio recitatur, quǽ eſt. ſuppuratis caput purgare oportet non fortibus medicamentis, ſed paulatim auertere in nares, & ſimul aliis uentrem ſubducentibus uti. & cum principium morbi nondum eſt, ſed eo fluxus uertitur, ac uergit; excreationem facere, & tuſsim excitare, & medicamentis infuſilibus in nares uti, & cibis ſimul ingeſtis. cum autem excreationem facere oportet; pluribus cibis, & ſalſis, ac pinguibus utendum eſt, & uino auſtero. & cum ſic habet; tuſsis inducenda.

Si uerò pulmo afficiatur; ut plurimum fit, ut ſuppuratio fiat. unde ſcribit Hippoc. in lib. 1. de morbi. nume. 10. ſi peripneumonia correptus in diebus iudicatoriis non purgetur, ſed relinquatur in pulmone ſputum, ac pituita; ſuppuratus fit. & ſi quidem ſtatim curatus fuerit; ut plurimum effugit: ſi uerò neglecta fuerint illa in pulmone; corrumpitur illis inhǽrentibus, & putreſcẽtibus, & ulceratur pulmo, & ſuppuratus fit, & non amplius intro ad ſe ipſum nutrimentum memorabile trahit, neque quicquam de purgatur ab eo ſurſum; ſed ſuffocatur, & ſemper amplius difficulter ſpirat, & reſpirando ſtertit, & reſpirat illinc ſurſum ex pectore; tandem uerò obturatur à ſputo, & moritur.

Fit prǽterea & ab his pulmo ſuppuratus. cum uenula aliqua in ipſo fuerit rupta, rumpitur autem à laboribus: & ubi rupta fuerit, ſanguinem fundit: ſi quidem craſsior fuerit, amplius: ſin tenuior; minus. & ſanguinem quidem ipſum partim cõfeſtim ſpuit, partim uerò niſi uena adſtringatur; in pulmonẽ ſunditur, & in ipſo putreſcit: & ubi putrefactus fuerit, pus facit. progreſſu uerò temporis aliquando pus ſincerum, aliquando pus ſubcruentum, aliquando ſanguinem. et ſi magis repleta fuerit uena; ipſam ſanguinis copiã aceruatim, à ſe ipſa reuomit, ſpuiturq́; pus craſſum ab acceſſoria, & intus putreſcente pituita. hic ſi anticipetur incipiente morbo priuſquam uena ſanguinem fundat, ac fortiter laxetur, et priuſquam attenuetur, & in lecto decumbat, & caput corrumpi incipiat, & reliquum corpus colliquari; ſuperſtes ab hoc morbo euadit. ſi uerò neglectus fuerit, & hǽc occuparint, ut ea perpetiatur, aut omni aut plurima; erit. perit autem hic aut ex iiſdem, quǽ ſuperius dixi, aut à uomitu, ſanguine multo multoties per uomitum reiecto. Si uerò uena omnino quidem rupta non fuerit, uerum acutus tractus in ipſa fiat, fit autem maxime uelut uarix, qui etiam ſtatim ubi factus fuerit, dolorem quendam tenuem inducit, ac tuſsim aridam. ſi uerò diu durauerit, & neglectus fuerit; plurimum quidem ſanguinem modicum, ac ſubnigrum dimittit, ac reiicit: deinde uerò adhuc copioſiorem, et ſinceriſſimum: deinde pus, paturq́ue quǽcunque in ſuperioribus dicta ſunt. Et ſubdit curationem, et inquit. conducit talibus ſi ab initio curandos ſuſcipias, ut et uenǽ de manibus ſanguinem emittant, & diǽta, è qua quàm ſiccisſimus, & exanguiſſimus fiat.

Eodem porrò modo etiam uenǽ in latere afficiuntur, quǽ intus in ſuperficie ſitǽ ſunt. cum igitur affectǽ fuerint; uaricoſǽq́ue factǽ, & intus eleuatǽ, & neglectǽ fuerint; hǽc perpetiuntur. erumpunt, & ſpuunt, à ſe ſanguinem, & aliquando etiam uomunt, & ſuppurati fiunt, & ut plurimum pereunt. Si uerò curentur incipiente morbo; rurſus in loco uenǽ conſidunt ad latus. humilesq́ue fiunt. et pulmo quidem ab his ſuppuratus redditur, et ab ipſo etiam talia perpetiuntur, et ſic moriuntur. et ſubdit nume. 11.

Suppurati fiunt, et cum prǽ labore, aut exercitiis, aut alio quopiam modo uena ante, aut retro rupta fuerit, et ſic rupta, ut non ſtatim ſpuatur ſanguis: ſed in carne acutus tractus, ſiue uarix fiat: et caro tracta, aut conuulſa humiditatem modicam traxerit, et ſubliuida facta fuerit. et ſtatim quidem ſic affectus non percipit prǽ robore, ac bona habitudine: aut ſi etiam ſentit; nihil moleſti eſſe putat. hic ubi deprehenderit, cum iam prǽ febribus, aut potu, aut uenere, aut aliqua alia re correptus fuerit attenuatus; caro ſauciata ſubreſiccatur, et ſubcaleſcit, et humiditatem in ſe ipſam à uicinis tum uenis, tum carnibus trahit. ubi autem attraxerit; intumeſcit, et inflammatur, et dolorem exhibet tenuem, et tuſsim raram, ac ſiccam primum. deinde adhuc magis trahit in ſe ipſum, et dolorem inducit uehementiorem, et tuſsim frequentiorem, et primum quidem ſubpurulentum ſpuit, aliquando uerò liuidum et ſubcruentum. et quanto magis tempus progreditur, amplius in ſe ipſam trahit, ac putrefacit. et de ipſa carne quantum ab initio liuidum erat hoc pus fit, et dolorem acutum exhibet, et febrem, et tuſſim multam, ac frequentem, et per ſputum ſincerum pus expuit. ſi uerò pus in uentre moram traxerit; totum corpus ab ipſo caleſcit, maximè uerò uicinisſimǽ partes. caleſcente autem corpore, humiditas maxime eliquatur. et quǽ quidem à ſupernis partibus eliquatur; in ſupernum uentriculum maxime confluit, et pus fit, ad hoc, quod iam in ipſo eſt. pars uerò eius etiam in infernum uentriculum fluit, et quandoque aluus ab ipſa turbatur, et hominem perimit: nam cibi ingeſti ſecedũt incõcocti, et alimentũ ab ipſis corpori non accedit. et ſputi

ſurſum purgatio non æqualis contingit, aluo nimirum calefacta, et omnia deorſum trahente in ſe ipſam. et à ſputo quidem ſuffocatur, et ſtertit, dum nõ nõ purgatur: à uentre uerò fluēte debilitatur, et plerũque perimitur. in huiuſmodi aũt morbis hunc fluxum maxime exhibet caput, utpote, quod cauum eſt, et ſuperne ſitũ: cum enim ab aluo fuerit calefactum, tenuiſsimã pituitam de corpore in ſe ipſum trahit. ubi uerò hęc in ipſo fuerit collecta, reddit rurſum aceruatam, & craſſam, uelut dictum eſt: & pars quidem ipſius in ſupernum uẽtriculum defluit: pars uerò in infernum. cum igitur caput fluere inceperit, & reliquum corpus colliquarit; non amplius æqualiter, ne uſti quidem, ſuperſtites euadunt: ſuperant. n. ſupra pus influentiæ mala ea, quæ defluunt: & carnes liqueſcunt magis a malis, quàm nutriuntur ab ingeſtis. qui uerò huiuſmodi morbos habent, partim diutius tempus extrahũt: differt. n. corpus a corpore, & ætas ab ætate, & affectio ab affectione, & tẽpus a tẽpore in quo ægrotarint: & aliqui maiorem tolerantiã impotentes ſunt. proinde certitudo exacta temporis in quo pereunt nõ eſt, an longũ, aut breue futurum ſit: neque. n. hoc tempus certum eſt, quod quidã definiunt: & plerunque neq; hoc ipſum ſupputat: differt. n. annus ab anno, & tempus a tempore. at ſi quis de ipſis recte cognoſcere, ac dicere uelit; is cognoſcet omni tẽpore, et perire, et ſuperſtites euadere, et pati quæcunque tandem patiantur. hæc in l. 1. de mot. pag. 6 t. n. 11.

At uerò in l. prog. 167. n. 13. 14. et uſque ad 29. Hip. ſupponens ſpecies, cauſas, et modos ſuppurationum recitatos inquit. ſputum uerò in omnibus doloribus, qui circa pulmonem, et coſtas fiunt, cito, ac facile expuit conuenit, et flauum ſputo ualde permixtum apparere. ſi. n. longe poſtea, poſt principium doloris, expuerit, quod flauum eſt, aut fuluũ, aut quod multam tuſsim inducit, et nõ ualde permixtum eſt, deterius eſt: nam et flauum, meracum periculoſum eſt. ac album, ac uiſcoſum, at rotundum, inutile eſt. malum eſt et quod uiride eſt ualde, itemq́ue pallidum, et quod ſpumoſum. ſi uerò ita fuerit meracũ, ut etiam nigrum appareat, hoc ipſum deterius eſt, quàm illa. malum etiam eſt ſi nihil repurgetur, neq; emittat pulmo, ſed plenus ferueat in gutture. grauedines, & ſternutationes in omnibus circa pulmonem morbis, & anteceſsiſſe, & ſuccedere malum. & in aliis morbis lethaliſsimis ſternutationes proſunt. ſputum autem flauum ſanguine permixtum tum multo, ſi in pulmonis inflammatione, in principio morbi reiiciatur, ſalutare eſt, & ualde prodeſt. Si uerò ſeptimo die, aut poſterius, minus ſecurum eſt. omnia ſputa mala ſunt, quæ dolorem non ſedant. peſsima uerò ſunt nigra, uelut deſcriptum eſt. quæ uerò dolorem ſedant, omnium optima exiſtũt. & quicunque dolores ex his locis non ſedantur, neque ad ſputorum purgationes, neque ad ſtercorum alui ſubductionem, neque ad uenæ ſectiones, & uictus rationem ac medicamenta, eos ad ſuppurationem uerti ſciendum eſt. ex ſuppurationibus quæcunque dum ſputum adhuc bilioſum eſt, ſuppurantur, pernicioſæ ualde ſunt, ſiue bilioſum illud in parte, ſiue ſimul cum pure expuatur, & hoc potiſsimum ſi morbo ad ſeptimum diem progreſſo, ſuppuratio ab hoc ſputo procedere incipiat. timor autem eſt eum, qui talia expuit moriturum eſſe decimaquarta die, ſi non aliquod bonum ſignũ ipſi acciderit. ſunt autem bona hæc: facile ferre morbum, bene ſpirare, à dolore liberum eſſe, ſputum facile tuſsiendo reiicere, corpus æqualiter calidum, ac molle apparere, ſitim non habere, urinæ, & alui egeſtiones, ſomnos, & ſudores, uelut deſcriptũ eſt. hæc ſingula noſſe conuenit accidere, ut quæ bona ſint: nam omnibus his ſic contingentibus acceſſerunt, aliqua non, non ampliore tempore uita producta, decima quarta die homo peribit. Et nume. 15. porrò mala ſigna contraria ſunt ęgrè ferre morbum ſpiritum magnum & denſum eſſe, dolorem non ſedari, ſputum uix tuſsiendo reiicere, ualde ſitire, corpus inæqualiter à febre teneri, uentrem quidem, ac coſtas fortiter calidas eſſe, frontem uerò, & manus ac pedes frigidos, urinas autem, & alui egeſtiones, & ſomnos, & ſudores, uelut deſcriptum eſt: hæc ſingula noſſe oportet, mala eſſe. ſi enim ita acceſſerit horum aliquid ad ſputũ, peribit utique homo priuſquam ad decimumquartũ diem peruenerit, aut nono die, aut undecimo. ſic igitur coniecturam facere oportet, quòd hoc ſputum lethale ſit ualde, & non perducat ad decimumquartum diem. proinde & mala, & bona ſigna expendentem ex his prædictiones facere oportet: ita enim potiſsimum ueritatem conſequi quis poterit. at uerò aliæ ſuppurationes rumpuntur, plurimæ quidem uigeſimo die, alię uerò trigeſimo, aliæ quadrageſimo, aliquæ uerò ad ſexaginta dies perueniunt. Et nu. 16.

Cæterum omnes ſuppuratos ex his ſignis cognoſcere oportet. primum quidem ſi febris non dimittit, ſed per diem quidem tenuis eſt, noctu uerò amplior: & ſudores multi oboriantur, tuſſesq́ue, ac tuſsiendi promptitudo ipſis adeſt, & nihil memorabile expuat: et oculi caui fiunt, et maxillæ ruborem contrahunt, et ungues quidem manuũ cõtrahuntur, digiti uerò caleſiunt, & potiſsimum ſummi: et in pedibus tumores fiunt, et cibos non appetunt, et puſtulę per corpus naſcuntur. Et n. 17. quæcunque ſuppurationes diuturnę ſunt, hęc ſigna habent, & fidem ipſis ualde habere oportet: quæ uerò breues ſunt, ex his ſignis cognoſcere oportet, ſi quid apparuerit, ex his qualia in principiis fiunt. ſimul autem, et ſi aliquanto difficilius ſpirauerit homo. at uerò quæ ex ipſis citius, et tardius rumpuntur, his ſignis cognoſcere oportet. ſi quidem enim dolor in principiis fiat, et ſpirandi difficultas, et tuſsis, et ſputatio perſeuerans ad uigeſimum diem pertingat, eruptionem tunc expectare oportet, aut etiam prius. ſi uerò quietior fuerit dolor, et alia omnia pro huius ratione, eruptio poſterius expectanda eſt. neceſſe uerò eſt accedere et dolorem, et ſpirandi difficultatem, et ſputationem ante puris eruptionem. ex his autẽ maxime ſuperſtites manent hi, quos febris eodem poſt eruptionem die dimiſerit: et qui cibos cito appetiuerint, et à ſiti liberati fuerint: et ſi uẽter parua, et cõpacta egeſſerit, et pus albũ, et leue, et eiuſdẽ coloris fuerit, et à pituita liberum, et citra dolorem, ac tuſsim fortem repurgetur. ac optime quidem ſic, ac celerrime liberantur: ſin minus, hi, quibus proxima his contingerint. at uerò intereunt hi, quos

febris

febris non dimiſerit, aut ubi ipſos dimiſiſſe putata fuit, rurſus recaleſcens apparuerit: et qui ſitim quidem babuerint, cibos autem non appetiuerint, et ſi uenter liquidus fuerit, et pus pallidum, ſiue uiride & liuidum expuerint, aut pituitoſum, & ſpumoſum. ſi bæc omnia cõtigerint, pereunt. quibus uerò ex his quædam acceſſerint, quædam nõ, horum aliqui intereunt, aliqui in multo tẽpore ſuperſtites euadunt. uerum ex omnibus ſignis quę adſunt, tum in his, tum in aliis omnibus, coniecturam facere oportet.

Et nu. 18. quibuſcunque ex inflammati pulmonis morbis, abſceſſus circa aures fiunt, & ſuppurantur, aut ad infernas partes, ac fiſtulantur, hi ſuperſtites euadunt. uerũ huiuſmodi conſiderare oportet. ſi & febris detinuerit, & dolor non ſedatus fuerit, & ſputum pro ratione nõ prodierit, neque bilioſæ, neque ſolutu faciles, & meracæ alui egeſtiones fuerint, neque urina ualde multa, & multam ſubſidentiam habẽs: indicatur aũt ſuperſtes futurus ab omnibus reliquis ſalutaribus ſignis: tũc abſceſſus huiuſmodi fore ſperandũ eſt. fiunt aũt partim ad infernas partes, quibus uidelicet inflammatio aliqua circa præcordia affuerit, partim in ſupernis, quibus præcordium molle, & doloris exors permanſerit, & ubi ſpirandi difficultas, quæ per tempus aliquod affuit, deſierit citra aliã manifeſtã cauſam. cæterũ abſceſſus ad crura in pulmonis inflammationibus fortibus, ac periculoſis, omnes quidẽ utiles ſunt. optimi uerò ſunt, qui dum ſputum iam in mutatione eſt, finiunt. ſi. n. tumor, & dolor fiat, ſputo pro flauo purulento euadente, & foras procadente: ita ſecuriſsime homo ſuperſtes euaſerit, & abſceſſus abſque dolore celerrime ſedabitur. ſi uerò ſputum non bene proceſſerit, neque urina ſubſidentiam bonam habens apparuerit, periculum eſt claudum fore articulum, aut multum moleſtiarum exhibiturum. & ſi euaneſcant, & recurrant abſceſſus ſputo nõ prodeunte, febreq́; permanente, horrendum eſt: periculum enim eſt, ne deliret homo, & moriatur.

Et nume, 19. ex ſuppuratis à pulmonis inflammatione, ſeniores magis intereunt. ex aliis autem ſuppurationibus iuniores magis moriuntur.

Dolores cũ febre contingentes circa lumbos, & infernas partes, ſi ſeptum tranſuerſun. attigerint, infernas partes relinquentes pernicioſi ualde ſunt. proinde aliis quoque ſignis animũ aduertere oportet; nam, ſi quod etiam ex aliis ſignis malum apparuerit, deſperatus eſt homo: Si uerò aſsiliente ad ſeptum tranſuerſum morbo, alia ſigna nõ mala acceſſerint, hunc ſuppuratum fore multa ſpes eſt. quicunque uerò ſuppurati uruntur, quibus quidem purum pus fuerit, & album, & non fœtidum, hi ſeruantur: quibus autem ſubcruentum, & cœnoſum, hi pereũt. porrò ueſicæ duræ & dolentes penitus quidem horrendæ, ac pernicioſæ ſunt. pernicioſiſsimæ uerò quæ cum febre continua fiũt: etenim dolores ab ipſis ueſicis ad occidendum ſufficiunt, & alui non egerunt hoc tempore, niſi durum quiddam, & hoc coacte. ſoluit autem urina purulenta micta, quæ albam, ac leuem ſubſidentiam habet. ſi uerò neque ab urina quicquam remiſerit dolor, neque ueſica molliatur, & febris continua fuerit, in primis circuitibus mobi ægrum moriturum eſſe timor eſt. atque hic morbus potiſsimũ pueros corripit ſeptennes donec ad quintumdecimum annum peruenerint.

Et in lib. de loc. in homi. pag. 32. nume. 28. ſuppurati hoc modo cognoſcuntur. lateris mollitudinem à principio dolor occupat. cum uerò iam pus collectum eſt, & dolor ſimiliter habet, & tuſsis fit, & pus excreat, & ſpiritus corripit. ſi uerò nondum erupit pus, in lateris mollitudine non concutitur, & uelut in utriculo ſtrepitum facit. ſi uerò horum nihil adſit, ſuppuratus autem ſit, ex his cõiectare oportet. ſpiritum multum habet, ſubrancoſusq́ue loquitur, & pedes, ac genua intumeſcunt, magis autem ab ea lateris mollitudinis parte, in qua pus eſt, & thorax concuruatus eſt, & membrorum diſſolutio fit, & ſudor per totum corpus diffluit, aliquando ſibiipſi uidetur calidus eſſe, aliquando frigidus, & ungues circuntenſi ſunt, & aluus calida fit. ex his ſuppuratos cognoſcere oportet. Et nume. 25. eiuſdem lib. peripneumonicum ſi non ſeptima die febris dimiſerit; moritur, aut ſuffocatur, aut utrunque. ſi uerò nona die, duabus diebus interpoſitis, corripiat, ut plurimum etiam hic aut moritur, aut ſuppuratus euadit. Si uerò duodecima die, ſuppuratus fit, ſi quarta, & decima; ſanus fit. & quicunque pręr peripneumonia, aut pleuritide ſuppurati fiunt, nõ moriuntur, ſed ſani fiunt. Et in lib. de Coac. præ. ſuppurationes circa pulmonem babent, qui in facie flores habent, & aluo ſunt liquidiore. Et ibidem. quicunque ſuppurati fiunt maxime ex pleuritide, & peripneumonia, eos calores comitantur interdiu tenues, noctu uehementiores, & nihil memoratu dignum expuunt. Et ibidem. ſuppurati ex pleuritide facti in quadraginta à ruptione diebus expuunt. Et in lib. 6. aphor. 8. ſuppurati ex pleuriticis fiunt, quicunque in quatuordecim diebus non repurgantur. Et in lib. 5. aph. 10. ſuppurati ex pleuritide facti, ſi in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. ſi uerò non; ad tabem tranſeunt.

In lib. autem 2. de mor. pag. 68. nu. 44. ſuppurationis ex peripneumonia factæ ſigna, & curatio ſcribitur hæc. cum ex peripneumonia ſuppuratus factus fuerit; febris detinet, & tuſsis ſicca, & difficultas ſpirandi, & pedes intumeſcunt, & manuum, ac pedum ungues contrahuntur. hunc poſt quartumdecimum diem à ſuppurationis initio, multa calida lanato, & ari radicem tali magnitudine tritam, & ſalis granum, & modici mellis, & aquam, et olei parum extracta lingua tepida infundito: et poſtea humerum concutito: etenim ſcriptum eſt in lib. de Coac. prænot. hoc ſignum. quibus ſuppuratis dum concutiuntur, multus ſtrepitus de humeris fit, minus puris habent hi, quàm quibus pauci, ſi difficilius ſpirent, et meliorem colorem habeant. quibus autem ſtrepitus nullus fit, uerum difficultas ſpirandi fortis, et ungues liuidi, hi pleni ſunt pure, et perniciosè habent. concuſſo igitur humero, ſubdit Hip. in eodem lib. 2. nume. 44. ſi quidem ab his pus erũpat; bene habet: ſin minus; aliud facito. cibos acres, et cyclaminum exſuccato, ſitq́ue ſucci utroruntq́ue acetabulum paruum: deinde ſilphii ſuccum fabę magnitudine terito, ac diluito, & lactis caprini, aut aſinini acetabulum ammiſceto. hoc tepidum infundito. quòd ſi ab hoc non erumpat; raphani corticem, et æris florem triũ fabarũ magnitu-

dine terito. ſit autem raphani duplum: & oleo diluito quarta heminę parte. hoc tepidũ infundito. & ſi eruperit pus; cibis quàm ſalſiſsimis, ac pinguiſsimis utatur. at ſi nõ prodierit pus; paulatim fomẽtũ adhibeto, in os ex ſij ſucco, uino tornio, lacte bubulo, aut caprino, ſingulis pari menſura permixtis, ita ut ſint heminę tres, in quas poſtea furni teſtas igni cãdefactas in icito: atque inde uaporẽ per fiſtula trahat, cauendo ut ne aduratur. poſtquã aũt purius iã ſputũ prodierit; urticæ ſemẽ, thus, origanum in uino albo, melleque ac oleo modico ipſi infundito, idque per tertiũ diẽ: poſtea uerò butyrũ, reſinã in melle eliquatã. & cibis nõ amplius utatur ſalſis, neq; pinguibus. at diebus interpoſitis, infuſionis oris uſu ceſſante, ſaluiam, rutã, ſaturciam, origanũ, pari portione ieiunus ex uino bibat acetabuli mẽſura, omnibus illis inſperſis. quòd ſi ab infuſionibus bis oris non eruperit, nihil miri eſt: ſæpe. n. prorũpit ad aluũ, & ſtatim melius habere ſibi uidetur, ubi ex anguſto ad ampliorẽ regionem deuenerit. Et ſubdit nu. 45.

Alius morbus. cũ tẽpus lõgius protrahitur, & febris uehemẽs, ac tuſsis corripit, & latus dolet, & ad ſanã partem decumbere nõ põt, ſed ad dolentem: & pedes, & oculorum cauitates intumeſcunt: hunc ubi decimus quintus dies ab eruptione adeſt, multa calida lotũ in ſella firma collocato. & alius quidẽ manus ipſius teneat: tu uerò humerum concutito, ut audias in utrum latus affectio ſtrepitũ edat: optandum aũt eſſet in ſiniſtrũ. Hunc ipſum igitur locũ ſeces: minus. n. lethalis eſt. ſi uerò præ craſsitudine, ac copia ſtrepitũ nõ edat, quo ipſum cognoſcere poſsis, utrũ latus tumuerit, ac magis doluerit; hoc infimè ſecato retro tumorem magis, quàm ante ipſum: quò puris exitus facilem fluxionem habeat. Secato autem inter coſtas per nouaculam primum cutem, deinde ſcalpello acuto, quod panniculo ſit obligatum ita, ut ſumma ipſius pars ad unguis magni digiti menſuram expedita reſtet, quam intromittat. reliquam uerò curationem tu lege.

Fiunt autem, ut in lib. 1. de mor. legitur, & ſuperiore uentre ſuppurati ex pleuritide, cum fortis fuerit, & in iudicatoriis diebus neque putruit, neque ſputo reiecta eſt; ſed latus exulceratum fuerit à pituita affixa, & bile. & cum ulcus factum fuerit; reddit de ſe pus, & ex uicinis locis præ caliditate in ſeipſum pituitam adducit. & hæc ubi computruit; pus ſpuitur. aliquando uerò etiam ex uenis ſanguis ſe in ulcus ingerit, & putreſactus pus fit. hic ſi è ueſtigio aſſumatur; ſanus plerunque fit: ſi uerò negligatur; perit.

Ex lethargo præterea fit ſuppuratio: etenim ſcriptum eſt in lib. 3. de morb. nume. 5. Morbi lethargi appellati ſtatus idem eſt, qui & peripneumoniæ, uerùm difficilior, & non omnino liber, ac remotus eſt ab humida peripneumonia, & ſubdit. hoc curandum eſt, ut plurimum ſpuat, & calefiat, & à uino abſtineat. ſi uerò effugerit; ſuppuratus fit.

Ab angina etiã contingit ſuppuratio: inquit enim Hippoc. in lib. 2. de morb. nu. 27. In angina ſi faucibus, ac tumoribus ſedatis, morbus ad pulmonem conuerſus fuerit; febris ſtatim corripit, & lateris dolor, & ut plurimum moritur; ubi hoc factum fuerit. ſi uerò quinque dies effugerit; ſuppuratus fit, ſi non ipſum ſtatim tuſsis inuaſerit. Si uerò inuaſerit; facta excreatione depurgatus ſanus fit. Deinde curationem addit hanc. Si tuſsis non affuerit; nimirum ſuppuratum fieri ſcito. &, ubi cœnauit, cum dormire uolet; allium edat crudum quamplurimum, & uinum inſuper bibat uinoſum meracius. Et, ſiquidem ita pus eruperit; bene habet. ſin minus; poſtridie calida loto ſuſſitum adhibeto. &, ſi eruperit, uelut ſuppuratum curato.

Quicunque uerò à uulneribus ſuppurati fiũt, aut ex haſta, aut pugione, aut iaculo, intro ſauciati fuerint; quandiu quidem habuerit ulcus reſpirationem foras per antiquum uulnus, & hac parte frigidum in ſe ipſum adducit, & calidum hac parte à ſe ipſo emittit; & ſanè facile tum pus, tum ſiquid eſt aliud expurgatur. Et, ſiquidem & interna, & externa pars ſimul fuerint ſanatæ; ſanus penitus homo euadit. Si uerò interna non; ſuppuratus fit. Et, ſi etiam ſanata ſimul ſiat interna, & externa pars, cicatrix autem intus debilis fiat, & aſpera, ac liuida; reulceratur quãdoque: atque ſic ſuppuratus fit. Rurſus èxulceratur etiam, ſiquid amplius laborarit, & ſi attenuatus fuerit, & ſi pituita, aut bilis ad cicatricem affixa fuerit, & ſi alio morbo correptus attenuatus fuerit. Poſtea ſigna explicat, & inquit. Vbi ulcus factũ fuerit, ſiue hoc modo, ſiue ubi externa pars prius quã interna coaluit; dolorem acutum inducit, & febrem, & frigiditatem. ipſum ſibi ipſi ulcus inducit; eo quòd amplius calidum exiſtat: & ipſum à ſe ipſo caliditatem efflat, et pus expurgatur, et per longius tẽpus curatur, et tardius ſaneſcit. Quandoque uerò neque ſaneſcit: nam caro, et ulcus ab ardore, qui eſt in corpore, coquitur, et nimium hũmectatur, ut nõ poſsit neque ſiccari, neque carnem producere, neque ſanari: ſed cum temporis progreſſu moritur. Hęc in l. 1. de mor. nu. 18. Et ſubdit. nu. 19.

Si contingat, ut aliqua craſſarũ uenarũ ſaucietur, et ſanguis intro fluat, ac putreſcat; ſuppuratus fit. et, ſiquidem hoc pus totũ per ſputum reiectum fuerit, et uena ſauciata coaluerit, et ulcus intus, et foris ſanatum fuerit; penitus ſanus euadit. Si uerò nec ulcus coaleſcat, nec uena conſtringatur, ſed aliàs, atq; aliàs ſanguinẽ remittat, et ſi ſtatim uomatur, et ſpuatur, aut ẽt putreſcat, et pus expuatur: plerũque perimitur aut ſtatim uomẽs ſanguinẽ, aut poſteriore tẽpore, dũ perit ab iiſdẽ, quę antea dicta ſunt. Sæpe uerò hi, quibus uenarũ aliqua intus ſauciatur à uulneribus, aut quibuſdã laboribus, aut exercitiis, aut aliquadã cauſa, cũ excaluerit, et ſana eſſe uidetur uena, alio tẽpore iterũ rumpitur: idque ab iiſdẽ contingit cauſis, à quibus ẽt prius patiebatur. ubi uerò iterũ rupta eſt, ſanguinẽ fundit, et ſtatim pereũt, multũ ſanguinẽ, ac ſæpe uomẽtes (aut aliàs, atque aliàs ſanguinẽ recentẽ uomũt) pus aũt ſpuẽtes per omnẽ diem multũ, ac craſſum; tali, aut cõſimili modo pereãt, uelut ẽt in aliis morbis dictũ eſt. In l. aũt de loc. in ho. nume. 26. fit pręterea ab ulcere ſuppuratus: et leuior hic morbus exiſtit. Et ſubdit. Fit ẽt ſuppuratus extra pulmonẽ, maxime quidem à ruptura, et ubi caro cõtuſa fuerit: iuxta hãc. n. pus congregatur, et cõgregatũ fluctuat; ſi quis corpus cõcutiat, et ſtrepitũ facit. et hæc uruntur. Ex tabe quoq;, ex igne ſacro, atq; aliis id generis fiũt ſuppurati homines. ſed legitur in l. de Coa. præ. nu. 3. ſuppurationem inducũt diſtentiones ad pedes, ac lumbos ex menſibus itemque

ea, quæ

ea, quæ de aluo uiſcoſa, graueolentia prodeunt. Et ibidem. ad ſuppurationem frequenter deueniũt horrore affecti. ſed & febres tales ad ſuppurationem perducit.

Signa ſuppurationis præter plurima narrata hæc leguntur in lib. de Iudic. nu. 10. ſuppurati fiunt, qui lingua offendunt, & labiorum non ſunt potentes, dum illa ſoluuntur. Et in lib. de Coac. prænotio. qui ſuppurati futuri ſunt, primum ſalſuginoſum ſpuunt, deinde dulcius. Prognoſtica uerò præter ea, quæ dicta ſunt, hæc adiiciemus. legitur in li. de Coac. præ. ob ſuppurationem intermittentes febres pleruunque ſudorificæ ſunt. Et, ſuppuratis ſurditas oborta cruẽtam egeſtionem ſignificat: his ad finem nigra prodeunt. Et, quos ſuppuratos mitius habentes ſputorum graueolentiæ ſequuntur, eos recidiua occidit. curationem uerò iam expoſuimus: attamen hæc ſubiiciemus, quæ ſcripta ſunt in lib. de Coac. præn. nu. 4. ſuppurationes magnas abducit à ueratro uomere rubicunda, ſpumoſa. Et in lib. de humi. uſu nume. 11. ſuppurationibus omnibus confert calida. Et in lib. de loc. in homi. nume. 31. ſuppuratis caput purgandum. ſed quomodo ibi lege. in lib. autem de Vict. ratio. in morb. acu. nume. 68. ſcriptum eſt medicamentum ad ſuppuratos. ſed quoniam ſecantur, aut uruntur hi; idcirco conſiderandum eſt, ſi ſuppurati, ut ait Hip. in lib. 6. aphor. 27. ſecantur, aut uruntur, aqua, aut pure aceruatim effluente, moriuntur. Et in lib. 7. aphor. 45. quicunque ſuppurati uruntur, uel ſecantur, ſi pus purum fluxerit, & album; euadunt: ſi uerò ſubcruentum, & fœculẽtum, ac fœtidum; pereunt.

INFERNO autem uentriculo ſuppurati fiunt, maxime quidem cum pituita, aut bilis aceruata inter carnem, & cutem collecta fuerit. fiunt autem, & à conuulſionibus, cum uenula conuulſa rupta fuerit, ſanguis effuſus putreſcit, & ſuppuratur. Si uerò caro conuulſa fuerit, aut contuſa; ſanguinem ex uenis ſibiipſi propinquis trahit, atque hic putreſcit, ac ſuppuratur. his ſi quidem foras de ſe ſignificationem præbuerit, & eruperit pus, ſani fiunt: ſi uerò ſua ſponte intro proruperit, pereunt. at uerò diffuſum pus in inferno uentriculo, uelut in ſuperno dictum eſt generari, haudquaquam poterit, ſed uelut à me dictum eſt, in tunicis, & in tuberculis innaſcitur. & ſi quidem intro notas habuerit; cognitu difficile eſt: neque enim ex concuſſione cognoſcere licet. cognoſcitur autem maxime ex dolore, ubi fuerit, & ſi terram figulinam, aut aliud quid huiuſce modi infuſerit; breui id reſiccat. in lib. autem 7. aphor. 22. ſic proditum eſt. à uentris dolore diuturno, ſuppuratio. Et in lib. 5. de mor. pop. n. 15. hanc recitat Hip. hiſtoriam. Cyrenius in Omilo ſuppuratus factus infernum uentrem uſtus eſt triginta diebus ſerius, quàm oportebat, & mãſuetè ſe habebat, & reſiccatum eſt pus in uentre. uerum in calidiſſimo tempore edens fructus pomorũ, & alios cibos non conferentes, à febre correptus eſt, & à uentris profluuio: & mortuus eſt. Hechaſon in Omilo, uelut etiam alter ſerius uſtus eſt, attamen reſiccatus eſt uenter, modico excepto. in li. autem 7. de mor. popu. nu. 52. recitat hiſtoriam de quodam ſuppurato, qui poſtea hydropicus factus eſt.

Suræ.

Legitur in lib. 1. prædic. nume. 5. hæc prænotio. circa ſuram dolores, mentis emotionem faciunt. Et in lib. de Coac. præno. nu. 1. ſurarum dolores maligni ſunt, mentemq́ue mouent, tum aliàs, tum ſi urinę ſubſidentia in medio innatet.

De Surditate.

Hoc pacto curatus fuit quidã ſurdus, ut legitur in lib. 7. de morb. popu. nume. 34. Pharmeniſci filio ſurditas contulit clyſterem auricularium non adhibere: uerum lanam expurgare, & ſolum oleum aut netopum infundere, deambulare, mane ſurgere, uinum album bibere, oleribus abſtinere, pane, & piſcibus petroſis nutriri. ſed de ſurditate plura ſcripſimus in Cap. de Auribus: & ideo tantummodo de ea feceremus mentionem, quæ in morbis contingit ac maxime acutis. quapropter ſcriptum eſt in lib. de Coac. præno. ſurditas ſuppuratis oborta, cruenta egeſtionem ſignificat, his ad finem nigra prodeunt. Et, ſurditas accedente ægritudine, & urina ſubrubicunda, ſubſidentiam non habens, &c. mentem emouent. Et nume. 2. eiuſdem lib. ſurditas, & urinæ non conſidentes ualde rubicundæ innatantes mentis emotionem portendunt. his morbo regio corripi malum eſt. Et nu. 1. ſurditas, & ſopor poſt capitis dolorem cum aſcaridibus, abſceſſus circa aurem exſuſcitant. Et nume. 2. ſurditatem ex febribus, ſanguinis è naribus fluxio ſoluit, itemq́ue alui turbatio. Et ibidem. cum ſurditate uigilantibus, uomitus æruginoſi in capitis doloribus inſaniam excitant. Et, ex ſurditate leniter abſceſſus iuxta aurem fiunt, tum aliàs, tum ſi quid nauſeæ accedat. ſed ex ſoporoſis ex his etiam magis abſceſſus ad aurem fiunt. Et, ex ſurditate, ac torpore de naribus aliquid deſtillare, difficultatis aliquid habet. uomitus his conueniet, & alui turbatio. Sed in lib. 1. prædic. nume. 18. ſurditas in acutis poſt modicam ſanguinis eruptionem, & nigrorum egeſtionem, malum. Et ibidem ſurditas in febribus aluum ſiſtit. Et in eodem lib. de Coac. ſupracitato nume. 2. ſurditas in acutis, ac turbulentis conſequens malum. malum etiam in longis: in his autem etiam dolores ad coxas deducit. Et ibidem. ſurdi ualde in accipiendo tremuli, lingua reſoluti torpidi, malum. & nume. 3. ſurditas cum febre, & dolor acutus ad latua his fit, quibus ex partu alba prodeuntia ſupprimuntur. &, ſurditas & ſanguinis egeſtionem ſoluit. & nume. 3. ſurditas, & uomitus uoluuloſis, malum. & nume. 2. eiuſdem lib. quibus ſurditas cum capitis grauitate, & præcordii intenſione, & ad ſplendorem turbatio, ſanguinem profundit. Sed in lib. de Iudic. nume. 10. ſurditas dolorem fortem in locis infernis ſoluit. Tandem in lib. 4. aphor. 28. ſurditas bilioſis egeſtionibus ſuperueniens, eas ſedat.

Suturæ.

Suturæ capitis ſcribũtur in l. de Homi. ſtruc. n. 4. & in l. de loc. in homi. nu. 10. de ſuturis capitis, & quæ alia tres, alia quatuor habeant. uerum ſuturarũ multitudo ad ſanitatem eſt utilis. & in l. 5. de mor. pop. num. 14. ſuturarum læſio cognitu difficilis, adeo ut Hipp. ipſe in capite quodam percuſſo ſe deceptum fateatur. & in lib. de Cap. uulne. nu. 6. legitur ſutura in oſſe denudato in cap. ulcere comparens.

De Syderatione, ſiue apopleaia.

Syderatio, ſiue morbus attonitus appellatur à medicis noſtræ ætatis ſyderatio. atqne ea fit aut in toto corpore, aut in aliqna corporis parte, ſiue membro. cauſæ autem, & ſigna ſyderationis totius corporis, hæc leguntur in lib. 2. de morb. pag. 65. nume. 8. ſi ſyderatus fiat; anteriorem capitis partem dolet, & oculis non æqualiter uidet, & ſuppuratur, & uenæ pulſant, & febris deblis tenet, & corporis impotentia. hic patitur hæc, cum uenæ in capite fuerint calefactæ, & calefactæ pituitam in ſe ipſas traxerint. & principium quidem morbi ex hoc fit. anteriorem uerò capitis partem ideo dolet, quòd uenæ in hac ſint craſsiſsimæ, & cerebrum ad anteriorem capitis partem magis ſitum eſt, quàm ad poſteriorem. & oculis ideo non uidet, procumbente eò cerebro, ac inflammato. impotentiæ uerò ideo corpus occupant. poſtquàm uenæ pituitam in ſe ipſas traxerint; neceſſe præ pituitæ frigiditate ſanguinem magis nunc ſiſti, ac perſrigeratum eſſe, quàm priori tempore. dum autem ſanguis non mouetur; fieri non poteſt, ut non etiá corpus quieſcat, ac torpeat. & ſi quidem ſanguis, ac reliquum corpus ſuperarint, ita ut caleſcant; homo euadit. ſi uerò pituita præualuerit; ſanguis magis perfrigeratur, ac congelatur, & ſi frigiditas, ac congelatio augeſcant; penitus congelaſcit, ac perfrigeratur homo, & moritur. in lib. autem de Flat. pag. 40. nume. 19. cauſas ſyderationis uult flatus eſſe, qui fortaſſe à materia frigida proueniant. & inquit. cum flatus frigidi multi penetrent, ac inſtent carnes; partes corporis ſtupidæ fiunt. & ſi quidem plurimi flatus per uniuerſum corpus diſcurrant; totus homo ſyderatur: ſi per partem; pars illa percutitur. atque ubi abierint flatus, ceſſat & morbus. quandiu autem permanſerint; conſiſtit & morbus. idque ſic habere indicat perpetuus ſyderatorum hiatus. Et in lib. de Coac. prænotio. ſyderationis ſigna hæc ſcribuntur. ſi quidem aortæ appellatæ, utrinque appendentes pulmonis partes, ualde inflammatæ ſunt, ut ad latus aſsideant; ac corporis parte reſoluuntur, & liuores foris circa coſtam habent. hos autem ueteres ictos, ſiue ſyderatos uocabant. ſi uerò non ualde inflammatæ ſunt, ut non aſsideant, dolor quidem fit per totum, non tamen reſoluuntur, neque liuores habent. quibus uerò totus pulmo inflammatus fuerit, unà cum corde, & ad latus allabatur; hi toti reſoluuntur, & iacet æger frigidus, ſenſus exors. moriturque ſecunda, aut tertia die. ſi uerò etiam ſine corde contigerit; minus diu uiuunt. quidam autem etiam ſeruantur. ſyderantur quoque homines ex uulnere: legitur enim in lib. de Coac. præno. nu. 3. ſyderati dextra, aut ſiniſtra parte fiũt, qui ex uulnere impotentes fiunt corpore, ſi febris cum rigore non accedat. Syderati etiam fiunt ex capitis ulcere, quemadmodum proditum eſt in lib. de cap. uuln. nu. 27. Et in lib. de Coac. præn. nu. 3. ſyderationes leues diuturnas faciunt mentis emotiones taciturnæ, non quieſcentes. Et in lib. 6. aph. 57. ſyderationes fiunt, maximè à quadrageſimo anno uſque ad ſexageſimum annum. Et in lib. 3. de morb. pag. 71. nu. 3. ſcribuntur cauſæ, & ſigna ſyderationis his uerbis. qui icti, ac ſyderati eſſe dicuntur, cũ cerebrum multa immunditia uitioſorum humorum repletum fuerit, anterior capitis pars primum dolorem ipſis exhibet, & ſuſpicere non poſſunt aliqui ambobus oculis, aliqui altero, & ſopor ipſos tenet, & deſipiunt, & tempora ſaltunt, & febris tenuis habet, & corporis impotentia. ſed in lib. de Coac. prę no. nu. 3. ſyderationis futuræ ſignum ſunt torpores, & ſenſus ſtupiditates præter morem fientes. Et ibidem ſyderationem paruam, ac modicam ſignificant uertigines ex hæmorrhoide parum apparente obortę. ſyderati quoque fiunt etiam ab atra bile, quemadmodum legitur in lib. 1. de morb. nume. 3. Prognoſtica uerò ſigna habentur in lib. 2. prædic. nume. 23. atque ea ſunt. ſyderatio alicuius membri ſi in febribus acceſſerit, periturum hominem ſciendum eſt. Et in lib. de Coac. prænotio. nume. 3. ſyderationes derepente exultorio modo fientes, febre inſuper temporis progreſſu accedente, pernicioſæ ſunt. Et ibidem. nume. 4. in ſyderatis ex ſpiritus ægra latione, ſudor accedens, lethale. ruſus autem in his ipſis ſi febris accedat, ſolutio fit. Et ibidem nume. 2. ſyderatis leuiter, tumores circa aurem mali. & in lib. 3. de morb. nume. 3. hic tertia, aut quinta die moritur, & ad ſeptem non deuenit. ſi uerò deuenerit, à morbo liber euadit. deinde curationem aggreditur, & inquit. Hunc ſi curare uoles; capiti fomenta adbibeto, & ſectione facta, tranſpirationem efficito. ſi uerò dolor tenuerit; etiam ſternutationes inducere oportet, & caput purgare leuibus, ac odoratis: infernam item aluum purgare. à uino autem penitus abſtineat, & ptiſanæ ſucco utatur. Et in lib. de Coac. præno. nume. 4. ſyderatis ſi hæmorrhoides accedant; ſimile eſt: ſi uerò frigiditates, & torpores; malum. ſed lege Apoplexiam.

CUM.

COMMENTARIVS XVIII.

IOAN. MARINELLI IN LIBROS HIP.

Tabes, ſiue Phthiſis.

TAbes, quam phthiſim etiam Græci appellant, proprie eſt corporis totius, ant alicuius partis, ſiue membri extenuatio. tres autem ſunt illius, quæ totius eſt corporis, ſpecies, de quibus ſcribuntur hæc in l. de Inter. Affect. pag. 85. num. 1. Tres ſunt tabis ſpecies. prima quidem fit à pituita: cum enim caput pituita impletum ægrotarit, & calor acceſſerit; pituita in capite computreſcit, ut quæ moueri non poteſt, ut decedat. poſtea cum craſſefactæ fuerint, & putrefactæ, ac ſuperimpletæ uenulæ, fluxio in pulmonem fit. Et, pulmo ubi ſuſceperit; ſtatim ægrotat, ut qui a pituita mordetur, quæ ſalſa eſt, & putrida. hæc igitur æger patitur. Febris debilis inuadere incipit, & rigor, & dolet pectora, & dorſum. aliquando etiã tuſsis premit acuta, & expuit ſaliuam multam, & liquidam, ac ſalſam. In progreſſu autem corpus attenuatur, omnibus exceptis: hæc enim intumeſcunt, & pedes, & ungues contrahuntur. Ex humeris autem tenuis, ac debilis eſt, & fauces, uelut lanugine implẽtur, & uelut per arundinem ſibilat: & fortiter ſitit per totum morbum: & multa impotentia corpus habet. Hic cum ſic habuerit; in anno corruptus male perit. Tabes quoque ut legitur in li. de loc. in hom. n. 27. fit, cum in idem uelut in ſuppurato, fluxio fit per guttur, & appendentes pulmonis partes, & appellatas aortas, quæ pulmonem, & guttur continent, ac coniungunt. fluit autem in pulmonem frequenter, & paulatim, & humiditatem in pulmonem multam facit: reſiccatum enim id, quod influit, & in gutture compactum, ut pote quod non eluitur, ſed paulatim influit, ac detinetur, tuſsim excitat, & in aortis, id quod influit detentum, utpote cum anguſta foramina aortæ habeant, anguſtum ſpiritui locum exhibet. & talem ſpiritum habere facit, qui uelut defectus ſemper reſpirare concupiſcit. & in pulmone uelut non uehementer humido exiſtente, pruritus cõtingit. cum uerò multum de capite fluxerit; pruritus in pulmone non fit: multum enim eſt, quod in ipſum influit, et ſuppurati ex his tabidis, ſiue phthiſicis Græcè appellatis fiunt, ubi corpus humectius factum fuerit: & contrà ubi ſiccius fuerit factum, ex ſuppuratis tabidi. Sed in li. 2. de morb. pag. 68. n. 46. de hac tabis ſpecie leguntur cauſæ, & ſigna indicantia, & prognoſtica his uerbis. Cum quis ex pulmonis affectu tabeſcit; is ſaliuam craſſam cum uirore ſubpallidam dulcem, tuſsiendo reiicit, & ſtridor, ac dolor ad pectus, & ad dorſum fit, & in faucibus tenuis ſibilus autur, & fauces ſiccæ ſunt, & oculorum cauitates rubicundæ, & uox grauis, & pedes intumeſcuut, & ungues contrahuntur, & ſupernæ partes attenuantur, ac imminuuntur, & ſaliuam abominatur, ubi extrea turus ipſam in ore habet, & tuſsit mane maximè, & circa mediam noctem, imo etiam aliis temporibus. Et corripit magis hic morbus mulierculam iuuenculam, quàm uetulam. huic ſi iam pili de capite defluant, & nudum ſit caput, uelut ex morbo, & ſi prunis in ſpuenti ſaliua graueolens ſit; intra breue tempus ipſum moriturum eſſe pronuncia. id uerò quod occidit alui profluuium fore: ubi enim iam opus circa cor protruerit; nidoroſum odorem prunis iniectũ de ſe præbet: & cerebrum concaleſcens ſalſuginoſum humorem effundit, qui aluum mouet. huius autem ſignum eſt, quod capilli ex capite defluum. hũc ubi ita habuerit, ne curato. Si uerò a principio morbus obtigerit, lenticulæ decoctum bibendum dato, deinde interpoſita una die, ueratrum dato temperatum, ut ne aluum infernam moueat. & cum noctu ad os ſalſuginoſus humor ipſi influit; medicamenta freqnentiora ipſi ad nares appone. ſi uerò non fluit, appone quidem, ſed rarius, & menſe ſemel. ita ut inſuper, ueratrum bibendum des, quantum duobus digitis comprehendi poteſt in uino dulci temperato. ſtatim uerò lenticulæ decoctum inter bibendum dato. & medicamenta quàmpaucissima bibat, ſi non febres acutiores ipſum corripiant. radicem dracontii albam, et ueratri delingat, ſed non ex melle: ſic enim minime aluum mouebit. ſi uerò tormen in aluo inferna oboriatur, primum per clyſterem illud infuſum immittito, in quod coccus cnidius ammiſcetur. quòd ſi neque ſic ſedetur; lacte aſinino cocto purgato, pharmacum autem nullum deorſum purgans dato. ſi uerò ante medicamentum, præpotato ueratro bilem uomat; ab ipſo lenticulæ decocto accepto uomat: cibis autem utatur; ſi febres acutæ tenuerint, carnibus ouillis coctis, & uolucrium, & cucurbita, & beta. iuſculum autem ne ſorbeat neque ad intinctus utatur. piſcibus utatur ſcorpiis, & cartilaginei generis coctis. calidum uerò nihil edat. lauet, ſi febris multa teneat. neque oleribus acribus utatur, prę terquam ſatureia, aut origano. uinum bibat album. ſi uerò ſine febre ſit, calores autem aliàs, atque aliàs corripiant; piſces edat optimos ac pinguiſsimos: & pinguia, & dulcia, & quammaxime ſalſa, & deambulationibus utatur, neque in uento, neque in ſole. & a cibis uomat, ubi tempeſtiuum uiſum fuerit. at calida lauet capite excepto. ex cibis frumentaceis pręſtat panis his, qui non mazam ſoliti edere ſunt: mazam uerò edere ſolitis, utraque dato. Et in l. de inter aff. nu. 11. curationem non huic diſsimilem ſcribit hoc modo. primum quidem ueratrum bibendum dare oportet: infrà autem ſubpurgare epithimo, aut peplo, aut grano cnidio, aut tithimalide. hæc quater in anno dare oportet ſurſum bis, deorſum bis. dandum eſt lac aſininum coctum ad ſubpurgationem, aut bubulum, aut caprinum. Bibat etiam crudum, lac bubulum,

bulum, tertia aquæ mulſæ parte ammixta per quinque, & quadraginta dies, ammmixto etiam origano. caput autem ipſius prius purgetur, pharmaco ad nares appoſito. cibaria autem, & obſonia dentur, neque pinguia, neque nidoroſa, neque ualde acria. hęc autem morbum obſeruando facere oportet, & deambulationibus ad cibos uti, obſeruando ne frigeat. hyeme uerò iuxta ignem habitationem faciat. bibat autem uinum nigrum, auſterum quàm uetuſtiſsimũ, ac iocundiſsimum; uerum modicum. & ſi tibi uiſum fuerit; ante pharmacum fomentum adhibeto, & ſic pbarmacum dato. ſi uerò dare nolueris facto momẽto; uomitum ex cibis facere cogito, uelut prius ſcriptum eſt. huic ſi commodę fuerint; deambulationibus utatur. ſi uerò non conducant; corpore quàm maxime quieſcat. boc modo tractatus, facillime in morbo deget. eſt autem morbus lethalis, & pauci hunc effugiunt. ſed in l. 2. de mor. n. 47.

Scribitur alius morbus appellatus, tabes. & ait. tuſsis uexat, & ſputum multum, ac liquidum, & quãdoque facile tuſsiendo reiicitur etiam pus ueluti grando: quod dum digitis conteritur, durum, & male olens eſt. at uox pura eſt, & doloris exors, & febres non corripiunt, uerum calor quandoque aliàs, atque aliàs, atque hic debilis. huic ueratrum bibendum eſt, & lenticulæ decoctum, & large cibus ſumẽdus, ita ut abſtineat ab acribus, & a carnis bubulis, ac porcinis, & ouillis. exerceatur modice, & deãbulet, & a cibis uomitu utatur: a uenere abſtineat. his morbus per annos ſeptem, aut nouem durat. quod ſi ab initio æger curatus fuerit; ſanus euadit. Et in eodem l. de inter. affe. ſupracitato. n. 12. ait.

Secunda tabes fit a labore. eadem autem æger patitur quæ & prior. morbus autem hic magis priore quieſcit, & æſtate remittit. ſaliuam uerò expuit craſſam, & tuſsis premit maximè ſenes, & dolor fortior eſt in pectoribus, & uelut lapis incumbere ipſis uidetur. dolet etiam dorſum. & color ipſius limpidus exiſtit: & ſi quid laborarit, flatus, & anhelatio oboritur. hic ex hoc morbo in tribus annis maxime moritur. curare autem oportet iiſdem, quibus etiam priorem. hic morbus multis adhæret uſque ad tres annos; ſed moriuntur. eſtque morbus grauis. Et n. 13. ſcribitur

Tertia tabes. æger hęc patitur. medulla ipſius ſpinalis ſanguine plena fit. tabeſcit autem ſimiliter, & a cauis uenis. hæ uerò pituita hydropiformi, & bile replentur. patitur autem eadem ab uteris. tandem tabeſcit. & homo ſtatim niger fit, & ſubtumidus, & partes ſub oculis pallidæ fiunt. & uenæ in corpore pallidę diſtentæ ſunt, quædam uerò ualde rubicundę. maxime autem manifeſtę ſunt quæ ſunt ſub alis, & ſpuit pallida, quæ ubi ipſum inuaſerint; ſuffocãt: & tuſsire uolens, aliquando non poteſt. quandoque autem præ ſuffocatione, & tuſsiendi cupiditate, bilem aceruatim uomit, aliquando uerò pituitam: ſæpe uerò etiam cibos comedit. & ubi reuomuit; leuior ſibi eſſe uidetur. deinde modico tempore interpoſito, in iiſdem doloribus iacet. hic etiam acutius loquitur, quàm cum ſanus eſt. & rigor, ac febris interquieſcens, rurſus ſudoroſa corripit. Et in l. de loc. in homi. n. 18. ſcribitur. cum in medullam fluxio contigerit tabes occulta, ac inconſpicua oboritur. Et nu. 29. ſigna explicat hæc. lumbos dolet, & anteriores capitis partes, & uacuæ uidentur ipſi eſſe. Sed in l. 2. n. 49. dorſalis tabes a medulla fit. corripit autem maxime recentes ſponſos, & ueneri deditos. ſunt autẽ ſine febre, & bene cibum capiunt, & conſumuntur. & ſi interroges ita affectum; dicet ſibi ſuperne de capite in ſpinam uelut formicas deſcendere uideri. & ubi mingit, aut uenter exonerat; prodit ipſi genitale ſemen multum, ac liquidum, et genitura in utero nõ manet, & in ſomnis ſemen profundit; ſiue dormiat cum uxore, ſiue non. &, cum iter fecerit, aut concurrerit, tum aliàs, tum ad accliuem locum; anhelatio, ac debilitas ipſum corripit, & capitis grauitas, & aures ſonant. hunc temporis progreſſu, ubi febres fortes ipſum corripuerint; perdunt febres lypiriæ. cum ita habuerit, ſi ab initio curandum ſuſceperis; fomẽto per totum corpus adhibito, medicamentum ſurſum purgans, bibendum ipſi dato, et poſtea caput purgato. deinde deorſum purgans exhibeto. optandum autem fuerit, ut uere hanc curationem aggrediamur. poſtea uerò ſerum, aut lac aſininum bibendum dato. cæterum bubulum lac per quadraginta dies bibendum præbeto. ad ueſperam uerò quamdiu lac potat, alicam ſorbendam dato. a cibis autem etiam abſtineat. poſtquam uerò lac bibere ceſſarit; cibis mollibus ipſum reficito, ex modico initium ſumens, & quammaxime craſſum, ac pinguem facere ſtudeto. per annum ab ebrietatibus, & uenere, & laboribus abſtineat, exceptis deambulationibus, in quibus uitet frigus, & ſolem. tepida autem lauet. Ac in eodem lib. de inter. affect. ſupracitato. n. 13. hunc ubi ſic habueris; cibis & ſorbitionibus, & potibus, ac pharmacis, & reliquis omnibus curato, uelut priores. morbus autem durat maximè annos nouem. poſtea durat, dum corrumpitur. pauci uerò ex ipſo effugiunt: grauis eſt enim morbus. ſi uerò uoles; ſic ipſum curato primum fomentum adhibeto, & ubi fomentum adhibueris, poſtridie, aquæ mulſæ dimidiũ congium ipſi bibendum dato modico aceto affuſo. & hæc citra reſpirationem bibere iubeto. reliquam uerò curationem ibi lege.

Tabes porrò fit ex ſanguinis uomitu, ut inquit Hip. in l. 7. aph. 78. Ex ſuppreſsis menſibus, ut in li. de morb. mul. Et tabis periculum impendet diuturnas curanti hæmorrhoidas, niſi una quæpiam ſeruetur, ueluti in l. 6. aph. 12. Et ex fluxione retrorſum, ſicut in l. de humid. uſu. n. 8. Et in tabem deſinunt inteſtinorum leuitates, cum ſpirandi difficultate, & lateris punctura, ut in l. de Coac. præno. n. 3. Et ad tabem tranſeunt ſuppurati, ut in l. 5. aph. 15. Et tabidã ſpeciem inducit morbus, ſi talis ex natura æger fuerit, quemadmodum ſcribit Hip. in l. 6. de morb. pop. ſect. 7. Et tabidi plerunque fiunt ex pulmonis tuberculis, ſi poſt eorum ruptionem quadraginta dies trãſmiſerint, ut in l. de Coa. præ. ſed ferè omnes pulmonis affectus tabem minantur.

Tempus uerò, in quo tabes contingat, eſt autumnus, ut legitur in l. 3. aph. 12. Et tabes poſt ęſtatem ſiccam, & borealem fit, ut in lib. de ae. aq. & loc. n. 28. Et tabes in ſiccitatibus plerunque fiunt, ut in l. 3 aph. 15. Et tabes quibuſdam ad hyemem fit; ſi æſtas ſicca, & aquilonaris fiat: autumnus autem pluuioſus, & auſtralis, ut ibidem. Et tabeſcentibus autumnus eſt malus: malum item uer, cum fici folia cornicis pedibus ſimilia fuerint, ut in l. 6. de morb. popu. ſect. 7.

ſect.7. Quibus uerò hominibus tabes fiat, legitur in l.3.aph.29. hoc eſt. Tabea iuuenibus fiũt. Et in l.5. aph.9. phthiſis accidit his maximè, qui ſunt in ætatibus ab anno decimo octauo uſq; ad triginta quinque. Et in l.de acre, aq.& lo.nu.7. tabes mulieribus ad plagam meridionalem à partu frequentes fiunt. Et in l.5.aphor.15. ad tabem tranſeũt ſuppurati.

Qui uerò liberentur, & qui non explicat in lib.2. præd.nu.12.13.& 14. his uerbis oportet eum, qui probe liberari uolet, facile ſputum per tuſsim reiicere, & id eſſe album, & æquale, & eiuſdem coloris, & ab inflãmatione alienũ. quod uerò a capite defluit, ad nares conuerti: febrem aũt non inuadere, ut ne à cœnia probibearur, neque ſitiat. uenter autẽ egerat quotidie, & id, quod egerit, ſit durum, & copia pro ratione ciborũ ingeſtorum hominem uento quámminime tennem eſſe oportet. pectus aũt laudare cõuenit quadrangulum, & hirſutum, & os ipſius paruum ſit, & robuſtè carnoſum: quicũque.n. hæc omnia habuerit, maxime ſuperſtes erit. qui uerò nihil horum habet, interitui proximus eſt. quicunque uerò pectori ſuppurati facti fuerint, dum iuuenes ſunt, ex humorum illapſu, aut fiſtula, aut alio quopiam huiuſce modi, aut ex abſceſſus recurſu; hi non euadunt, niſi ualde multa bona ſigna ipſis acceſſerint. pereunt autem homines hi ad autumnum. ſed & ex aliis morbis longis pleriq́ue ad hoc tempus maximè moriuntur. cæterum ex aliis minime ſuperſtites manent, uirgines, & mulieres, quibus ex ſuppreſsis menſibus tabes oborta eſt: ſi uerò aliqua uirgo, aut mulier euaſura eſt; & aliorum ſignorum bonorũ multa accedere oportet, et menſes ſplendidè, ac purè apparere, aut nulla ſpes eſt. qui uerò ex ſanguinis eruptione pectore ſuppurati fiunt, & uiri, & mulieres, & uirgines; non minus euadunt. uerum ſi his omnibus. tum ſupputatorum, tum tabeſcẽtium collectis, & ſuperſtitem futurũ, & periturum prædicere oportet. maximè uerò euadunt ex ſanguinis eruptione hi, quibus dolores ſunt atrabiliarii, & in dorſo, & in pectore: & qui poſt eruptionem minus dolent; nam & tuſſes ualde inſuper accedunt, & febres pleræque perſeuerant, ſitim facile perſerentes. uerum in l. de Coa.præ.n.3. tabes periculoſiſsimæ ſunt a ruptione uenarum craſſarum, & a defluxu de capite. Et in l.1. de mor.n.3. tabes neceſsitatem habet. at interimat. Et in l.5.aph.11. his, qui phthiſi uexantur, ſi ſputum, quod extuſsierint, graue oleat carbonibus iniectum, & capilli a capite fluant; lethale. Et aph.12. quibus tabidis capilli a capite fluant, hi alui profluuio ſuperueniente moriuntur. Et aph.15. qui ex pleuritide ſuppurati fiunt, ſi per ſputa expurgantur in quadraginta diebus, ex quo ruptio facta fuerint, liberantur: ſi eo non; in phthiſin tranſeunt. Et in lib.7.aph.16. a puris ſputo tabes, & fluxus: cum uerò ſputum retinetur. moriuntur. Et aph.76. a ſanguinis uomitu tabes, & puris purgatio ſuprà. Et in l. de Coa.præ. in tabidis præcordia in tumorem eleuata peſsima ſunt. Et ibidem quibus tabidis in mare expuentibus pus ad fundũ ſidit, breui pereunt. ſit autem mare in æneo uaſe. Et, in tabidis poſt aluum ſuppreſſam pruriginoſa corpora mala ſunt.

At uerò tabis ſigna ſunt horror, & ſpirandi difficultas in doloribus, ut legitur in l.de Coac.pre.n.1. Et, tabem præſignant frequentes ſubſoporatæ uocis interceptiones conſiſtentes. Et, tabem habitus ſignificant puſtularum eruptiones, uelut ferro lancinatę.

Curatio uerò ſit ea, quæ ſcribitur in l.6.de morb. popul. ſect.7. tabeſcentes ſtatim urere oportet, caput ſecare, & huiuſmodi. Et in l.4.aph.8. tabeſcẽtes uitent ſuperiores purgationes. Et in l.5.aph.64. tabeſcentibus lac conuenit, qui non ualde febricitant.

Tabes alicuius membris deſcripta eſt in pluribus Hip.lib. ut in.l. de Coa.præ.n.1. tabes coxendicum leuiter accedit, quibus ſępe recidiua contingit. Et in l.de inter.affec.n.16. tabes renalis ex nephritide.

De Telis.

Teli ſedes in oſſe ſcribitur in l.de Cap. uul.n.10. ſed.n.9. teli ſedes in oſſe uocatur cum manente oſſe in ſua ipſius natura, telum quod in oſſe incubuit, manifeſtum fecerit, ubi incubuit. Et n.15. tela obliqua, rotunda, oblonga, multum tenuia, acuta, leuia, os ſaucianta. Et n.16. telorum ſedes in ſuturis cognitu difficiles ſunt. Et n.6. telorum ſedes ipſæ in ſe ipſis fientes in oſſe, & cum fiſſura, & contuſione, ac introceſsione. tandem in lib.de Medico. nu.12. ſcribitur telorum extractio, artis chirurgicæ pars præſtantiſsima eſt.

De Tempore.

Tempus conſiderant medici aut pro eo, in quo occaſio eſt: aut pro anni partibus quatuor. appellant & q́uque tẽpus aeris tempeſtatem, de quo ſæpe in libris epidemicis Hip. loquitur. Sed hoc loco nobis de eo agendum eſt, cuius partes ſunt uer, æſtas, autumnus, & hyems: atque de aeris tempeſtate. in his quidem ambobus dicuntur tempora mutationes ſuſcipere. & hæ potiſsimum mutationes aut ſunt magnæ, aut paruæ; aut frequentes, aut raiò fiunt: præterea aut magnæ, & frequentes: aut paruæ, & raiò fientes: contrà aut paruæ, & frequẽtes: aut paruæ, & raiò cõtingentes. De quatuor aũt anni temporibus ſatis propriis dictum eſt locis: at de temporum mutationibus in genere, & quæ magnæ dicantur, & quos in corpora noſtra producant effectus, nunc tractabimus. Inquit igitur Hip. in lib.de ae. aq. & loc.nu.1. Quicunque artem medicam integrè aſſequi uelit; primum quidem temporum anni rationem habere debet, quantum potentia quodlibet eorum ualeat: non enim ſimile quicquam in illis exiſtit: uerum differunt inuicem propter uarias, quæ in eis fiunt, mutationes. & idcirco in eodem l.n.56.& 57. ait. ubi tẽporum mutationes contingunt frequentes, & plurimum inter ſe diuerſæ; ibi & formas hominum, & mores, & naturas reperies plurimum differentes. temporum itaque uarietates potiſsimæ ſunt, quæ naturam ipſam permutant: deinde etiam regio, in qua quis nutritur: poſtremum autem aquæ. Et n.55. eiuſdem li. Reliquum in Europa hominum genus ualde inter ſe diſsimile eſt, & diuerſum, tum quod ad magnitudinem attinet, tum quod ad formam. atque id propter temporum mutationes contingit apud eos magnas, ac frequentes. deinde declarat, quænam ſint magnæ temporum mutationes, & inquit. Sunt enim eis calores uehemẽtes, & hyemes fortes, pluuiæ multæ, rurſumq́ue ſiccitas diutina, & uenti plurimi, ex quibus multæ, & omnimodæ fiunt tranſmutationes. Neque a uero diſcrepat circa generationem has ipſas mutationes ſentiri, inq́ue ſeminis genitalis coactione aliam neque ex eadem etiam eandem, æſtatis

pariter,

pariter, ut hyemis pluuioſo, et ſicco tempore gigni. Eaque cauſa eſt, cur putem Europæos magis, quàm Aſianos ſecundum corporum formas inter ſe diſcrepare, & magnitudines diuerſiſsimas in ſingulis adeo urbibus pronenire: plures enim corruptionea contingant in ſeminis coactione, cum tempora frequenter uariant, quàm ſi eadem ſunt, & ſimilia. Eadem autẽ motuum ratio in utriſque exiſtit. Feritas, integritas, & audacia a natura Europæis innaſcitur: frequentea enim mentis perculſiones feritatem inducunt: manſuetudinem contrà, & benignitatem extirpant. Poſtea n.55. exponit quæ loca magnas temporum mutationes habeant, cum inquit. Europa ipſa adhuc habet gentes inuicem differentes non magnitudine, & forma ſolum, ſed & magnanimitate, & fortitudine. quæ uerò in eis hanc diuerſitatem faciant, in præcedentibus dixi, dicamque amplius, magis manifeſtè, quicunque regionem montanam, aſperam, nudam, & non aquoſam incolunt, his mutationes temporũ contingunt magnę, & diuerſę. unde & hominum formas magnas progigni conuenit, qui & ad laborem & ad uiriliter agendum a natura præſtent: quibuſq; feritas, & immanitas, non mediocriter a natura ſint congenita. qui uerò loca concaua, pratẽſia, & æſtuoſa habitant, uentosque calidos plus ſentiunt, quàm frigidos, & aquis utuntur calidis; hi magni quidem eſſe non poſſunt, neque bene compoſiti. & longi, ac erecti: ſed in amplitudinem a natura producti, carnoſi ſunt, & capillis nigris. imo, & ipſi toti nigri magis, quàm albi, & qui minus de pituita habeant, quàm de bile, uirilitas autem & tolerantia laboris non æque ipſis a natura ineſt, niſi conſuetudo accedat. Et n.34. inquit, ubi tempora magnas mutationes faciunt, & frequentiſsimas; illic et regio agreſtis, & maxime inæqualis exiſtit: inueniasque & montes plurimos, & denſos, itemque campos, & prata. ubi autem non ualde uariant tempora; illic æqualiſsima regio eſt. quod idem & de hominibus ipſis eſt intelligẽdum: ſi quis enim recte conſideret; uidebit quorundam naturam montanis, ſyluoſis, ac aſperis locis ſimilem eſſe: aliorum uerò aquoſa, ac exilia loca referre: ſicut quidam pratorum, ac paludum naturam præ ſe ferũt, atque alii ſunt, quorum planitiebus nudisque ac ſiccis terris conſtitutio ſimilis exiſtit: tempora enim quæ formarum naturam uariant, ſunt diuerſa. cum igitur inter ſe fuerint maximè diuerſa; uarias, & multiplices formas producunt, tum in terris, tum in hominibus. cum uerò ſimilia; ſimiles formas. Et ſubdit. n.39. quòd timidiores, effęminatiores, ac imbelles præ Europæis Aſiani exiſtant, moribusque manſuetiores, tempora ipſa anni in cauſa ſunt, quæ non magnas permutationes faciunt, neque caloris, neque frigoris; ſed ſemper æqualia permanent. unde neq; mentes ſtupore percelluntur, neque corpora fortem tranſmutationem incurrunt: a quibus ueriſimile eſt illam exaſperari, cognitionemque, & calorem amplius excitari, quàm ſi ſemper in eodem ſtatu quis perſiſtat; mutationes enim ſunt quæ hominis mentẽ ſemper excitant neque quieſcere ſinunt; uerum tempora conſtantia, uariaque ſanitatis, atque morbi cauſæ exiſtunt: Et ut legitur in l.3. aph.3. in temporibus conſtantibus ſi tempeſtiuè tempeſtiua reddantur; morbi conſtantes, & iudicatu facillime fiunt: in incõſtantib. aũt incõſtãtes, & q difficulter iudicant. at uerò ſi uaria ſint tpa; ſubdit Hip. in eodẽ l. aph.4. in tẽporibus cum eadem die modo calor, modo frigus fit autumnales morbos expectare oportet. ſed tu in eodem lib. aph.5. legitur. ad tempora alia morborũ alii bene, aut malè ſe habent. Et in l. de Octim. par. tempora eadem aliis uitæ, aliis mortis ſunt cauſa. Et in l. de Humo. n.6. tempora etiam recidiuas faciunt. ſed in l.3. aph.1. temporum mutationes maximè pariunt morbos. ſed quemadmodum conſtantia tempora iudicationem reddunt faciliorem; ſic, ut legitur in l. de Humo. n.5. temporum inæqualitas morborum iudicationem efficit difficiliorem. Et propterea, ueluti ſcriptum eſt in ... 2. prędict. temporum anni differentiæ in morbis conſiderandę ſunt. & quam quàm in omnibus temporibus omnes quidem morbi fiunt; quidam tamen magis, in quibuſdam ipſorum & fiunt, & exacerbantur, ut inquit Hip. in li. 3. aph. 19. obſeruare igitur oportet temporum mutationes, ac præſertim maximas, tum in regione dinoſcẽda, tum in formis hominum, atque moribus, tum in morbis, tũ in medicinis exhibendis: ſcribit enim Hipp. in l. de ae. aq. & loc. nu. 30. maximè obſeruare oportet magnas temporum mutationes, ut neque medicinas in illis libentea exhibeamua, neque uramus, quæ circa uentrem, neque ſecemus, prius quam pretereant dies decem, aut plures, & non pauciores. periculoſiſſima ſunt etiam ambo ſolſtitia, maxime uerò ęſtiuũ. periculoſum etiam ęquinoctium utrunque, magis uerò autumnale.

Tempora.

Legitur in l. de coa. præ. quibus tempora ſecãtur, conuulſio ex contrariis ſectioni partibus oboritur. Et in l. de prog. com. 1. tempora collapſa, nulla manifeſta cauſa præcedente, ſed ex morbo talia, ęgrum morti proximum eſſe ſignificant. Et in l. de coa. prę. n.2. num & iuxta tempora oſſium diruptiones conuulſoriæ ſunt?

Tendinum diſtẽtio eſt perniciosa ſcilicet in acutis morbis, ut legitur in l. de Coa. præ.

Teneſmus.

Teneſmus eſt uoluntas egerendi ineuitabilis: atque eſt affectio non lethalis, niſi quid ipſi accedat. Sed quandoque ad dyſenteriam tranſit: ſic inquit Hip. in l.1. de morb. n.3. quapropter legitur in li. 7. aph. 29. Teneſmus mulieri utero gerenti accedens abortire facit.

At de teneſmi cauſis, ſignis, ac curatione hæc ſcribit in lib. de Affect. nume. 27. Teneſmos ubi apprehenderit; ſecedit ſanguis, ac mucus, & dolor fit in uentre inferiore, maximè ubi ad ſeceſſum deuenerit: huic conducit uentrem humectare, & pingueſacere, ac tepefacere. Et quæ inſunt ſubducere, & calida lauare, excepto capite. ſolet autem hic morbus plures cibos expetere. tormina enim euacuato uentre a ſanguine, ac muco pertranſeuntibus, & ad inteſtinum allabentibus, fiunt. cum autem inſunt cibi; minorem mordacitatem inteſtino inferunt. & fit quidem ex iiſdem, a quibus & dyſenteria; uerum debilior, & breuis, & non lethalis.

Tenues.

Tenues ſunt, quibus uenæ amplæ, & uentres, & oſſa, ut proditum eſt in l.2. de morb. pop. lect.1. tenues uerò has habent prænotiones, & ſunt hæ. quęcunque

cunque præter naturam tenues exiſtunt, uterum geſtant,abortiunt,priuſquam craſſeſcunt,ut legitur in lib.5.aphoriſ.44. ſed in lib. de Coac. præno.nume. 1.qui in principio tenues,cum capitis pulſu, & urina tenui ad iudicationem exacerbantur, his nihil mirum eſt,ſi & mentis emotio, inſuperq́ue uigiliæ accedant.

Terra.

Terra frigida,& ſicca eſt, multisq́ne motionibus obnoxia,ut ſcribitur in lib.de Carni.n.t.ſed in li.de natu.pne.num.29.terra ſemper plus,aut minus in ſe aquæ habet. Et ibidem. terræ frigiditatem inducit, ſpirituum per terram exhalatio. At in li.4.de morb. n.5.terræ innumeras ineſſe facultates.Et in l. de ae. aq.& loc.nu.18.ex terra naſcentia terram reſipiunt. Et in eodem lib.de natu.pne. n.23. terra uehementer tenera exiſtens, fructus producere nequit. Verum in l.de natu.mul.n.98.legitur terra ex aſinorum pedibus deraſa.Et in l.de morb.n.12. terra figulina tuberculis, quæ uentriculi tunicis innaſcantur, impoſita breui reſiccatur.Et in l.3.de morb. n.1. terra figulina ad caput refrigerandum.Et in l.4. de morb. n.27.terra Eretria ad refrigerandum in pleuriticis. Et in lib.6. de morb.popul. ſect.4.terra ſiccitatibus ſquallida,uolucrium genus abundat.Et ibidem.terram mutare in longis morbis commodum.At in lib. de natu.pue.n.28.legitur,cur terræ pars inferna hyeme calida,æſtate uerò frigida exiſtat.

Tertiana febris.

Scriptum eſt in lib.de Affect.pag.81.n.17.& 18. morbi,qui in æſtate fiunt, ſic fieri ſolent.cum corpus à ſole fuerit calefactum;humectatur.humectatum autem ægrotat,aut totum, aut ea parte,in quam pituita,& bilis incumbuerint. ſi quidem igitur quis ipſos incipientes curet;neque longi fiunt, neque periculoſi.ſi uerò non curet,aut male curet,& lõgiores fiunt, & ſæpe quoque occidunt.ſed & tertianæ, & quartanæ febres ex talibus fieri ſolent.hæc morborum conſtitutio maximè quidem æſtate fit, aliquibus uerò etiam hyeme.tertiana febris cum apprehenderit, ſi quidem uidebitur tibi non purgatus eſſe; quarta die pharmacum dato.ſi uerò pharmacum non uidebitur opus habere;medicamẽta in potu exhibeto, quibus febris aut tranſmutetur, aut deficiat.exhibeto autẽ uelut ſcriptum eſt in medicamentis.& in apprehenſione quidem ſorbitione,& potu nutrito; interpoſito uerò tempore,cibis per aluum ſecedentibus. apprehendit autem plerunque non ita ſæpe.ſi uerò nõ curetur;in quartanam tranſire ſolet, & diuturna fieri.at uerò tertiana exquiſita cito iudicatur,& non eſt lethalis,ut ſcribit Hip.in l.1.de mor.pop.ſect.3. Et in l.4. aph.59. tertiana exquiſita in ſeptem circuitibus,quod tempus longiſsimum eſt, iudicatur. Et in l.de Coac.præno.n.1.tertiana exquiſita in quinque, aut ſeptem circuitibus, aut ad ſummum in nouem iudicatur.Et in l.6.de morb.pop.ſect.2.quæcunque tertianæ naturam habent,his nox moleſta ante exacerbationem : quæ uerò ſequitur, tolerabilior plerunque eſt.Et in l.de Coac. præ.n.1.ſi tertia die cohibiti in febre,quarta exacerbentur,malũ eſt,num tales exacerbationes phreniticę ſunt?Et ĩ l.4.aph.43. febresq́; non intermittũt ſi tertia die fortiores fiant, magisq́; periculoſæ.quocunque autem modo intermiſerint; periculum abeſſe ſignificatur.

Tetanus.

Tetani autem tres ſunt ſpecies,quas omnes latini uocant diſtentionem.idq́ue fit,cum ceruix unà cum reliquo corpore immobilis manet, & in neutram partem inflectitur: ſed iuxtà in utranque partem recta intenditur. uerum in l. de inter.affect.pag.91.n. 59.60. & 61. appellat Hip.tetanos conuulſionem, quæ dicta eſt,et Emproſthotonos, atque opiſthotonos. de primo autem tetano hæc ſcribit. ſi ob uulnus tetanus ſiue diſtentio fiat; æger hæc patitur.maxillæ conglutinantur, & rigent.& os aperire non poteſt,& oculi lachrymantur,ac contrahuntur, & dorſum conglutinatum riget, & crura flectere nequit, neque manus,neque ſpinam.cum autem lethalis fuerit;potum,& cibos quos accepit, aliquando per nares reddit. Sed tertia tetani ſpecies minus eſt lethalis,quàm prima,& ſecunda;fit tamen ab iiſdem.multi uerò etiam ex caſu in partes poſteriores ſi morbo correpti ſunt.patitur igitur æger hæc. totum corpus conuellitur. aliquando uerò quacunque corporis parte,id contigerit;conuellitur.& primum quidẽ obambulat,poſtea temporis progreſſu in lectum cadit,& rurſus remittit dolor,& & conuulſio. at ſi ſurrexerit,& fortaſsis ad paucos dies obambularit: poſtea rurſus in iiſdem afflictionibus iacet. atque hæc patitur,ac tranſmutat per longum tempus.& ſi quid comedit,non ſecedit infrà, niſi difficulter, atq; hoc combuſtum.at in pectoribus hæret cibus,& ſuffocationem inducit.hũc ſi iiſdem curaueris, quibus priores, celerrimè ſanum facies. Secunda uerò tetani ſpecies,quæ opiſthotonos appellatur, propriis lege locis.in l.autem de dieb. iudic.pag.161.nu.5.tetani três deſcribuntur ab his parum uel ferè,aut nihil differentes.Et in l.3.de morb.pag.72.n.13. eadem ſigna tetani leguntur: attamen hæc addita ſunt.facies rubicunda eſt, & ualde dolet, & ubi moriturus eſt; & potum, & ſorbitionem, & pituitam per nares reuomit.hic tertia die,aut quinta,aut ſeptima,aut decima quarta perit.ubi uerò has effugerit; ſanus euadit. curationem uerò deinde tractat hoc modo, ac primum in l.de inter. affect. n.59. hunc cum ſic habuerit;fouere oportet, & pinguiter unctum ad ignẽ non ita prope calefacere, & tepefactoria illito corpori adhibere,& abſinthium,aut lauri folia,aut hyoſcyami ſemẽ, & thus terito.deinde uino albo diluta in ollam nouam infundito, & oleum pari cum uino menſura affundito, & cum his calefactis largè calidis corpus, ac caput illinito, poſtea ſuper pelliceum indumentum reclinatum, ita ut pars, ad quam fuit animalis caro,ſurſum uergat, mollibus,ac puris ſtragulis,ac ueſtimentis contegito;quò uehemẽter exudare poſsit. aquam uerò mulſam tepidã ſi quidem hanc bibere poterit; per os exhibeto:ſi uerò non poterit,per nares infundito.uinum autem album,quàm iucundiſsimum, ac plurimum bibendum dato. hoc quotidie facere oportet; donec ſanus fiat.eſt autem morbus grauis,& ſtatim curationem opus habet. & in lib.3.de morb.n.13.Huic catapotia ex pipere, & ueratro deuoranda dato:& iuſculum uolucrium pingue calidum.Inducendæ ſunt etiam fortes, ac multæ ſternutationes,& fomenta adhibenda. cum autẽ fomentis nõ utitur;calefactoria humida, ac pinguia undequaque in ueſicis,ac utriculis apponantur,maxime tamen ad partes dolentes:& calido oleo multo,

to,ac ſæpe illinatur.Et addit in l.de int.Aff.ad tertiã tetani ſpeciẽ clyſterẽ ex ptiſana cocta tenui, ac melle adhibeto.In lib.autem de uict.rat.in morb.acut. pag.158.n.55.de tetani curatione hæc ſcripta ſunt. Tetanus lumborum in anteriorem, ac poſteriorem partem diſtẽtio,& in atrabiliariis;ubi ſpirituum per uenas interceptiones fuerint; uenæ ſectione ſoluuntur.Cum autem a tendinibus uehementer in anteriorem partem reuelluntur, & circa collum,ac faciem ſudores fiunt,dum præ dolore mordentur, ac reſiccantur tendines uſque ad ſacri oſsis finem exporrecti, qui craſsiores ſpinam continent,qua parte maxime ligamenta exorta, maxime deorſum ad pedes uſque deſinunt. Tali ſi non febris,& ſomnus non acceſſerit,& ſequentes urinæ concoctionem habentes prodierint,& ſudores iudicatorii, uinum Creticum uinoſum bibendum dato, & farinam coctam edendam. & cerato ungito, ac illinito,& integito crura uſque ad pedes, ubi calida aqua prius in ſcapham profundiſti:brachia quoque ad digitos uſque integito,ac lumbos,ac ſpinam a collo uſque ad coxas, pinguedine incerata molli pelli illita circundato, ita ut etiam anteriores partes complectantur:& interpoſito tempore,per utriculos calida aqua infuſa foueto, & circuntento linteo ipſum reclinato: aluum uerò ne ualde ſoluas,niſi glãdula ſubdititia,ſi multũ tempus fuerit,quo abſque egeſtione permanſit:& ſi quidem in melius res tibi proceſſerit, ſatis eſt: ſin minus,meu radicem in uino odoratam trita,& daucum bibẽda dato,mane ubi ieiunus eſt ante calidæ pfuſionem:& poſt hęc breui farinam coctam,tepidam,plurimam edat, & uinum ubi uoluerit, bene temperatum inſuper bibat:& ſi quidem in melius res tibi proceſſerit,ſatis eſt:ſin minus; prædicere oportet.

Teſtes.

Teſtes ſuas patiuntur ægritudines, atque communes:ac præterea futuri alicuius boni,maliue ſunt indices.legitur enim in li.prog.com.2.par.10.ſi genitale,teſteſque conuelluntur;dolor,ac mors ſignificatur.Et in l.de Coac.præno.n.3.teſtes,& pudenda reuulſa dolores fortes ſignificant,& periculum lethale.Et ibidem,n.4.teſtes intumeſcunt, pectus dolent in rigoribus exudant,a ueratro uomentes, rubicunda,ſpumoſa,pauca. affectus autem teſtium ſunt dolor,tumor,prurigo,inflammatio,uarix, hydrops, & id generis.teſtes autem affectos habentes.tuſsim ſiccam tuſsiunt,quemadmodum ſcribit Hip. in li. 4.de morb.pop.n.30. Et in lib.2. ſect.5.ad teſtem dolor fortis irruens,tuſsim ſiccam ſoluit.Et in lib. de Iudi. n.11.teſtium tumores febrem ardentem ſoluunt.Et in l.2.de morb.pop.ſect.1.teſtium tumores ſiniunt. Et ibidem.ſect.2.teſtis ſiniſtri tumor ex febribus modicis.Et in l.de aere,aquis,& locis.n.7.in teſtibus hydropes pueris ad plagam meridionalem frequentes fiunt.Et in l.1.de mor. pop.ſec.1.inflãmatio in teſte cũ dolore.Et in l.5.de mor. pop.n.4. recitat hiſtoriã de homine quodã, qui prurigine toto corpore uexabatur,maxime autem teſtibus,ac fronte.balneæ calidæ a pruritu liberarunt, uerum hydropicus factus mortuus eſt.Et in l.6.de morb.popul.ſect.2.ſcribuntur in teſtes uarices.Et in lib.1.ſect.5.uocis gracilitatem ſoluit uarix ad teſtes.Et in lib.4.de morb.pop. n.30. tuſsiunt ſiccam tuſsim, qui teſtes affectos habent:& ex tuſsi uena ſecta ad teſtem ſolutio fit:& inflammati tuſsiunt, & in febribus ex inguinum tumoribus inſuper tuſsiunt. Et in lib.6.de morb. popul. ſect.4.hircire incipiens,uter teſtis extrà apparuerit, ſi quidem dexter, maſculum;ſi uerò ſiniſter; fœmellam portendit.

Thorax.

Circa thoracẽ ſenſus maximè euidẽtes ſunt, ut legitur in lib.de Oſſ.natu.n.27.& idcirco fortaſſe thorax, & uentriculus frigoris impatientes ſunt, ut inquit Hip.in lib.de Humid.uſu.n.5.in thoracem uero fluxiones frequenter fiunt propter frigus:legitur enim in lib.de loc.in homi.n.18.poſtquam in thoracem fluxerit præ frigore,bilis fit,magis autem in thoracem præ frigore fluit;propterea quòd facilis eſt ad guttur, utpote non contectum.præ frigore uerò a bile infeſtati propterea laſsitudine affliguntur;quia carnes cum bilem habuerint, non quieſcunt, ſed concutiuntur,& concuſſę laborant,ac delaſſantur, utpote uelut in itinere faciendo concuſſę.& ſuppurati fiũt, cum in thoracem fluxerit.itemque tabidi. Et n.24. eiuſdem lib. uerò cum in thoracem fluxerit, & bilis fuerit;ex hoc manifeſtum fit.dolor lateris mollitudinem occupat, & clauiculam eiuſdem partis, & febris adeſt.& lingua supernè pallida,ac uiridis fit, & excreat compacta.huius morbi periculum ſeptima, aut nona die inſtat. Alia bilis.cum ambo latera doluerint,reliqua autem ſimilia uelut in priore fuerint; hæc quidem peripneumonia eſt,illa uerò pleuritis. Fiunt quoque conuulſiones circa thoracem: etenim ſcriptum eſt in lib.de Coac. præno. circa thoracem conuulſiones ſunt difficillimę, & maximè periculoſæ. Et ibidem quoque ſcribitur de thoracis uulneribus his uerbis.quicunque in thorace uulnerati externa uulneris parte ſanati ſunt, interna non; periclitantur; ne ſuppurati fiant. quibus autem debilis intus inducta eſt cicatrix, facile refringitur. ſed lege Pectus.

Thymbra ſimilia Origano facit, ut legitur in li.2. de Diæ.

Thymum calidum eſt, & per aluum ſecedit, & mingitur. ducit & pituitoſa, ſic in eodem lib.2. de Diæ.

Tibiæ.

Proditum eſt in li.de Oſſ.naut.n.1.tibiæ duo ſunt oſſa, quæ supernè,ac infernè cohęrent:iuxta mediũ uerò diſtant. paruum eſt, quòd extrinſecus eſt iuxta paruum digitum paulo tenuius. plurimum autẽ hac parte diſtant,& minore momento iuxta genu:& tendo ex ipſo innaſcitur,qui circa poplitem foris eſt.habent autem infernè communem appendicem,ad quã pes mouetur.aliam uerò supernè habent appendicẽ, in qua femoris articulus mouetur ſimpliciter, & expedite in longitudinem,ſpecie nodoſa, patellam habens.atque in l.de loc.in homi.n.13.de tibiæ deſcriptione loquitur Hip.At uerò de uarice in tibia conſpicuo agitur in l. de Vlce.n.16. de prauis ulceribus in l.2.præd.n.39. deque ulcere circa tibię malleolũ in l. 5.de morb.popul.n.29.legitur hiſtoria. Et tibiarum tumores ex defatigatione cum calore habes in l.2.de morb.popul.ſec.2.Et qui in tibia ulcus habebat,& Attico uſus eſt,huic puſtulę eleuatæ,rubrę magnæ:atq; hoc per tuſsim,quę poſtea acceſsit: prius enim non tuſsiit.ſic in lib.4.de morb.popul.n. 26. Verum de tibiæ oſsium luxatione, ac curatione lege

lege in l.de Fract.n.14.atque ibidẽ de oſsium tibiæ extenſione:itemq́ue de tibiæ oſsibus duobus, deq; tibię altero oſſe fracto. nu.21.eiuſdẽ lib. ubi legitur quoque tibię os internũ maiorẽ moleſtiã in curãdo exhibere.ſed nu.18.tibię os utrunque fractũ.& nu. 21.tibiæ oſſa,cur diuturniorem cæteris pedis oſsibus curationem requirant.Et nu.20.tibiæ oſſa quadraginta diebus corroborantur.

De Timore.

Timoris cauſas hoc nos tẽpore recenſebimus,& quid ex ipſo præſagiẽdũ ſit.inquit igitur Hip.in l.de mor.ſa.pag.59.n.16.terrores,& timores nobis accedũt partim noctu,partim interdiu,& errores intẽpeſtiui,& ius omnia,& curę inanes à cerebro; cũ ſanũ nõ fuerit,ſed aut calidius,q̃ ea natura fiat: aut frigidius,aut humidius,aut ſiccius,aut aliud quid perpetiatur pręter naturã,& conſuetudiñẽ. Et ſubdit.ſi terrores,ac timores accedãt; à cerebri tranſmutatione id cõtingit.trãſmutatur aũt,dũ caleſcit.caleſcit autẽ pręe bile, ubi ad cerebrũ impetũ fecerit ex corpore per uenas hęmatitidas,hoc eſt,ſanguinarias appellatas: & timor adeſt; donec rurſus redierit in uenas; ac corpus:deinde quieſcit.ſed in l.de Virg.mor.pag. 92.n.2.cũ ſanguis in uirgine amplius influxerit, & exitũ nõ habeat;pręe multitudine reſilit ad cor & ad ſeptũ tranſuerſum:tũc præ acuta inflammatione inſanit,pręe putredine clamat:pręe caliginoſitate timet, ac formidat,præ cõpreſsione circa cor ſtrangulationes parat:præ ſanguinis aũt malitia animos mœrẽs, ac anxius malũ attrahit.Sed & aliũ horribiliter compellat,& in puteos proſilire,ac incidere iubet,& ſtrãgulari,tanquã meliora ſint hęc, & omnẽ uitæ utilitatẽ excedẽtia.hę ſunt quidẽ timoris cauſæ internę:externę uerò ſunt tẽporis mutationes, & ſegnicies, ac ociũ:nã legitur in l.de ae.aq.& lo.nu.39. q timidiores,effœminatiores,ac imbelles pręe Europæis Aſiani exiſtãt moribusq; manſuetiores tẽpora Ipſa anni in cauſa ſint,quæ nõ magnas permutationes faciũt, neque caloris,neq; frigoris,ſed ſemper æqualia permanẽt.& n.54.eiuſdẽ li.magnanimos magis eos,qui Europã incolũt Aſianis iudico:ſi quidẽ ſimilitudo,& ęqualitas ſegnitiẽ parit.mutatio aũt & animũ,& corpus ad exercitationẽ excitat. augetur itaque à deſidia,& erit timiditas.ab exercitio uerò & laboribus creſcit uirilitas. unde bellicoſiores quoq; Europæi extant,non ob hanc ſolũ cauſã,ſed & propter leges: nõ.n.regibus obediunt,quemadmodum Aſiani;ubi .n.ſub regibus uiuitur,ibi neceſſe eſt homines timidiſsimos eſſe: ſeruitutem namque animi eorum pręſsi non libenter,neque uolentes temere pro aliis ſe periculis exponunt.

Timor aũt quandoque eſt cauſa defluxus humorũ:ſcribit.n.Hip.in l.1.de mor.ſac.n.11.pueris defluit,& ea ignoto timore:ſiquidẽ timuerint, aut aliquo uociferãte aut inter plorandũ ſpiritũ cito reuocare nõ potuerint:id quod pueris frequẽter cõtingere ſolet.quicquid ſane horũ ipſorum acciderit, ſtatim horret corpus,& ęger mutus factus ſpiritũ non trahit: ſed ſpiritus quieſcit, & cerebrum compingitur, & ſanguis conſiſtit: & ſic ſecernitur,ac pituita defluit.

Quid uerò præſagii exhibeat timor, legitur in li. 6.aph.23.ſi timor,& triſtitia multo tẽpore perſeueret,atrabiliarium hoc ſignum eſt.Et in l.4.aph.68. timores aut conuulſiones ex ſomnis in febribus,malum.Sed in l.de Coa.præn.nume.1.timor,& triſtitia ex perfrigeratione præter rationem in conuulſionem finiũt.Hanc præterea ſcribit hiſtoriam Hip. in lib.5.de morb. popula. nu.3. Nicanoris affectio erat,cum ad conuiuium progrederetur, timor tibicinæ: cum ſub initium uocis tibiæ in conuiuio tibia canere audiuiſſet, præ timoribus turbationes. uix ſe ſufferre poſſe dixit,cum nox eſſet. interdiu uerò audiens, nihil commouebatur. talia comitabantur ipſum multo tempore. Curatio uerò ad uirginum morbos eſt ſanguis detractio, ſi nihil fuerit, quod impediat,ut in lib.de Virg.mor.nume.3. at uerò in lib.6.aphor.11.docet Hip. locum ſanguinis extrahendi, & inquit.melancholicis,& nephriticis,ſi hęmorrhoides ſuperuenerint, bonum. Et in lib.1. de diæ.pag.41. nu.35. confert his fomentis uti, & à fomentis ueratris expurgari. Et in l.de loc.in homi. nu.48.triſtes,anxios,& ægrotos, ac ſe ſtrangulare uolentes,mandragorę radicem mane in potu data, minore põdere,quàm quod inſanire facit curabis.

Timitus in acutis, & ſonitus in auribus lethale, ut proditum eſt in l.de Coac.nu.2.

Tormina.

Torminum porrò cauſa ſcribitur in lib. de Flat. pag.40.nume.14.his uerbis. ſunt aliquæ aliæ infirmitates,ut pote uoluuli, agitationes inteſtinorum, tormina,atque oppilationes: quòd autem hæ ipſæ omnes à flatibus cauſam habeant, nemini puto non manifeſtum eſſe: omnium enim cauſa horum eſt ſpiritus tranſitus. nam is cum contingit locos teneros, inconſuetos,ac prius intactos; quemadmodum ſpiculum infixum penetrans per carnem perrumpit, aliquando præcordia petens, aliquando ilia, imò quandoque utraque ſimul adfligens. quare ſolent quidam calida fomenta extra adhibentes dolorem mitigare: rarefacto enim corpore à calore, fouentum ſpiritus inde exhalat,ut quies inde aliqua, & mitigatio contingat dolorum. Et in lib. de affect. pag.81.nume.27. tormina enim euacuato uentre à ſanguine,ac muco pertranſeuntibus, et ad inteſtinũ allabentibus fiunt. Et in eodem lib.nu.44.tormina, flatus,& ructus acidi ex cibariis interdum nõ fiunt, quod corpore familiaria ſibi trahente,reliquum debilius exiſtit,quàm ut tale quid facere poſsit.Sed in l.de Humo.num.2. cum infra umbilicum fuerit id, quod torquet; tardum,& molle eſt tormen: uiceuerſa contrà. At in l.de Coac.præn.nu.2. cum tormine oris uentriculi dolore uentris animalcula erumpere faciunt. Sed in lib.4. de morb. nu.26. tormen in aluo inducunt humores liquati, & ad aluum delati. Et in lib.5.aphor.41.tormen circa uentrem ex aqua mulſa,mulierem prægnantem arguit. Verum in lib. 4.aphor.11.quibus tormina adſunt,&c. quæ neque medicamentis, neque aliter ſoluũtur in ſiccum hydropem firmantur. Et in lib.de Coac.præno.nume. 3.tormina circa inteſtinum tenue, in hydrope ſicco ſui ſignificationem præmittente,mala ſunt. Et in lib.6.de morb. popula. unde hæc pauca ex tabula habentur. circa meſſem tormina, circa umbilicũ,et dolores quandoque à porro,ſed ab allio his poſtea. Et in l.de Vic. rat. nume.63.leguntur tormina ſine febre in hydrope. Et in li.4.aph.19. tormina citra febrem inferna purgatione opus eſſe ſignificant.

Et in li. de Coa. præ. tormina unà cũ animalculis, & doloribus in longis inteſtinorũ leuitatibus. Tandem in l. t. præd. nu. 22. ſcriptũ eſt. ex torminoſo, ſubſidẽtia limoſa, mala. nũ ea pcordiis dolet, puto, dextrã? an exoluitur? nũ abſceſſus iuxta aures talibus parũ doloroſi? aluus his erũpens in omnibus pernicioſa eſt.

De Tonſillis.

Quid ſint tonſillę, quis earũ uſus, qui morbi, nunc agẽdum eſt. proditũ eſt in l. de Glã. pag. 26. n. 5. collum ab utraque ſui parte hinc, & hinc glandulas habet. & uocantur hę glandulæ tonſillę, in hunc uſum, atque utilitatẽ. caput ſuprà ſitũ eſt, ſurſum cauũ, ac rotundũ exiſtẽs, & humiditatem ea reliquo corpore cõplectens, & corpus ſimul uapores omnis generis ſurſum in caput dimittit, quos caput rurſus retro dimittit. non. n. immorari, ac manere põt id, quod influit, non habens ubi ſedem firmet, niſi ſanè caput ægrotet: tunc enim non remittit, ſed iſthic retinet. poſtquã uerò attractionẽ remiſerit, in glandulas fluxio uergit: & nihil moleſtat, donec pauca, & moderata fluxio fuerit, & ipſæ glandulæ ualidæ, ac potentes extiterint. ſi enim multa, & acris influxerit, manſeritque acris, & glutinoſa; inflammatur, ac intumeſcit, & collum diſtenditur, atque ſic ad aurem progreditur. & ſi quidem in utranque partem proceſſerit; utraque auris. Sin ad alteram: altera tantum ægrotat. Si autem à pituitoſa, & multa, ac lata fuerit fluxio; etiam ſic inflammantur. & inflammatio, cum ſtabilis humor exiſtat; ſtrumas peſſimum colli morbum generat, in alas autem etiam tunc quid confluit. ſed ubi copioſi fuerint acres, & feroſi humores; etiam ſic in ipſis tubercula producuntur. ſed in lib. 2. de morb. pag. 65. nume. 11. ſentit Hip. ea pituita tonſillas ægrotari, & inquit. tonſillæ, & partes ſub lingua, & gingiuæ, & lingua, & quæcunque eiuſmodi hoc loco conſiſtunt: hæ omnes partes ex pituita ægrotant. pituita autem de capite deſcendit, caput autem ex corpore trahit. trahit autem, ubi fuerit calefactum: percaleſcit autem à cibis, & à ſole, & frigore, & laboribus, ac febrili calore. cum uerò calefactum fuerit; tenuiſſimum ex corpore ad ſe ipſum trahit. ubi uerò traxerit, rurſus id ad corpus deſcendit. At uerò quæ ſigna indicantia prognoſticaque ſint ad tonſillas facientia hoc ſcribuntur modo in lib. de Denti. pag. 24. nume. 3. quibus cito in tonſillis ulcera ſerpentia conſidunt, febribus, ac tuſſi permanentibus, periculum eſt rurſus generanda eſſe ulcera recurrentia. ulcera tonſillarum in infantibus pericoloſa. pueris memorabilis magnitudinis, ſi ulcera in tonſillis ſint, & deglutire poſſint, ſalutis ſignum eſt. cum uerò maiores prioribus deglutire in tonſillarum ulceribus non poſſunt, his multam bilem reuomi, aut per aluum prodire, periculoſum eſt. in ulceribus tonſillarum ſi quid araneoſum ineſt, non bonum. in tonſillarum ulceribus poſt prima tempora, pituitam per os effluere, ſi prius non fuit, commodum eſt, & tamen reducenda eſt. Si uerò incipiat, & omnino emittat; gaudendum eſt. ſi autem non ſic effluat; uereri oportet. qui tonſillas deſtillatione uexatas habent, his aluus amplius ſubducta, ſiccas tuſſes ſoluit. uerum pueris ſi quid concocti ſuperne prodierit; amplius ſoluit. ulcera multo tempore in tonſillis citra augumentum manẽtia, ante quintum, aut ſextum diem pericoloſa non ſunt. ſugentes, qui multum lactis adſumunt, ut plurimum ſomniculoſi ſunt. ſugentes, qui non probe aluntur, & macilenti fiunt, & ægrè uires recolligunt ulcera in tonſillis æſtate facta, peiora ſunt, quàm aliis temporibus: citius enim proſerpunt. ulcera in tonſillis circa curam proſerpentia, in his, qui ſeruantur, uocem alterant. ulcera proſerpentia circa fauces, grauiora, & magis acuta, & ut plurimum ſpirandi difficultatem inducunt. Et in lib. 2. de morb. nu. 30. ſi tonſillæ fiant; intumeſcunt ſub maxillis ab utraque parte, & ad contactum foris durum eſt tuberculum, & gurgulio totus inflammatus eſt.

Cum ſic habuerit; in ipſo digito tonſillas protrudito: ad gurgulionem autem florem æris ſiccum illinito; & foliorum condimentariorum hortenſium decoctum, uelut à ſole calidum gargarizandum dato. foris qua parte tumor eſt, ordeaceam farinam in uino, & oleo coctam calidam pro cataplaſmate apponito. poſtquàm uerò tubercula mollia eſſe tibi uiſa fuerint intrinſecus ad contactum; ſcalpello ipſa pertundito. quædam etiam ſua ſponte ſedantur.

De Torpore.

Torporis autem cauſa aliquando eſt pituita, aliquando humorum plenitudo. atque is torpor quandoque totum corpus, quandoque partem ipſius tenet. quid autem torpor ſit, declaratur in lib. de uirg. morb. pag. 92. nume. 2. hoc modo. aliquo longo tempore deſidente, ſanguis ex coxis, ac femoribus depreſſus, in tibias, ac pedes torporem inducit. à torpore autem pedes ad iter faciendum impotentes fiunt, donec ſanguis ad ſe ipſum reuertatur. quæ uerba nos docent torporem eſſe ueluti quandam obſtupeſcentiam, quæ fit, cum ſpiritus, & ſanguis liberè per meatus ſolitos percurrere non poſſint: aut ſi currant; ſunt frigidi ueluti in ſenibus. quomodo autem, & quando fiat torpor, ſic legitur in lib. de morb. ſac. pag. 58. nume. 6. in uenas ſpiritus copiam inducimus: hæ enim corporis noſtri reſpirationes ſunt, aerem in ſe ipſam trahentes: & in reliquum corpus, ac uenulas deriuantes, refrigerantque ac rurſus dimittunt: non enim poſſibile eſt ſpiritum ſtare, ſed procedit ſurſum, ac deorſum: ſi enim alicubi conſtiterit, ac interceptus fuerit; impotens redditur illa pars, ubi conſtiterit. cuius rei ſignum hoc eſt. cum enim deſidenti, aut decumbenti uenulę compreſſę fuerint. ut ſpiritus à uena non diſcurrat, ſtatim torpor occupat. Quòd uerò pituita torporẽ efficiat, explicat Hip. in l. 2. de mor. nu. 8. dũ inquit. impotentiæ ideo corpus occupant, poſtquã uenæ pituitã in ſe ipſas traxerint; neceſſe eſt præ pituitæ frigiditate ſanguinẽ magis nunc ſiſti, & perfrigeratũ eſſe, q̃ priori tẽpore dũ aũt ſanguis non mouetur, fieri non poteſt, ut nõ etiam corpus quieſcat, ac torpeat. & ſi quidem ſanguis, ac reliquum corpus ſuperarint, ita ut caleſcant, homo euadit. Si uerò pituita præualuerit; ſanguis magis perfrigeratur, ac cõgelatur. & ſi frigiditas, ac congelatio augeſcant; penitus cõgelaſcit, ac perfrigeratur homo, & moritur. & in l. 1. de mor. n. 17. recitat torporem à plenitudine obortũ, & inquit. cũ copioſior factus fuerit ſanguis; plenitudo ipſa trãſmigrat. quocũq; tandẽ cõtigerit, & dolorẽ inducit acutũ, ut aliquibus uideatur ruptio

locũ permutaſſe,& ſi cõtingerit, ut ad humerũ transferatur;grauitatẽ in manu inducit,& torporem,ac ſegnitiem. Et in lib. 2.de morb.nume. 12.cum repletum fuerit caput, & ab aliquo ueluti à cibis,ſole,frigore, laboribus, ac febrili calore percalefactum; torpor caput tenet, & frequenter mingit, & alia patitur, quæ ex urinæ ſtillicidio contingere ſolent. Dolores præterea torporem inducunt, ut ſcriptum eſt in lib. 2. prædic. nume. 44. Et in lib. de Virgi. morb.nume.3.cum hæc repleta fuerint; cor fatuum fit, deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyrium apprehendit. cæterum torpor quoque moderatus dolorem ſoluit,ut habetur in lib. de humi.uſu.nume.10.Et in lib. de Articu. nume. 22. luxatio fit ob torporem. Sed in lib.de Coac. præno. nume.2.torporem, & impotentiam inducit, capitis dolor cum ſedis, & pudendorum dolore. Prognoſtica uerò ſigna ſcribuntur in lib. de Coac. prænotio. nume.3. torpidę & præſertim in motibus cum impotentia fractæ circa iudicationem uexatæ, anxioſæ multum exudant: alui his humectę, malum. Et nume.2. in torpidis cum grauitate, & acutis capitis doloribus conuulſiones fieri ſolent. Et nume.1. torpor,& egeſtiones alui albę in phrenitide, malum. Et, torpor in utranque partem cito translabens, malum. Et nume.3.torpores, & ſenſus ſtupiditates præter morem fientes futuræ ſyderationis ſignum ſunt. Et,in torpidis uenæ ſectio, mala. Et in lib.1.prædict. nume.1. torpores ex rigore non ualde apud ſe ipſos ſunt. Et in lib. de Coa. prænotio. nume. 1. rigores multi, torpidi, maligni ſunt. Et, quibus cum febre ardente tumores, ſomnolenti, torpidi fiunt; his dolor in latus ſuperueniens leuis ſyderationis,ac reſolutionis modo occidit. Et, ualde ſurdi, in accipiendo tremuli, lingua reſoluti,torpidi, malum.Et,ex ſurditate, ac torpore de naribus aliquid deſtillare difficultatis aliquid habet. uomitus his conueniet, & alui turbatio. Et, quibus ex lumborum dolore,recurſus ad caput, & manus torpidæ, & oris uentriculi dolores, & aurium ſonitus, his ſanguis large profluet, ſed & alui his deorſum erumpunt, & mens turbata eſt ut plurimum. Et, dolor in pectore firmatus torpore,malus in febre eſt. Et in lib.3.prior.par. 10.torpidi, comatoſi, & conuulſi pernicioſe habent. Et part.25.quæ in acutis morbis uomendo trahuntur,uitioſa, atque albę deiectiones, difficiles. lentore carentia ex his percurrentia cum multo æſtu,in mentis autem aberrationem.ex his comatoſi, torpidiquę poſtea fiunt.

Curationem uerò ſcribit in lib.de Virg.morb.nume.2.atque ea eſt.A torpore autem pedes ad iter faciendum impotentes fiunt, donec ſanguis ad ſe ipſum reuertatur.reuertitur autem celerrime,cum ſteterit in aqua frigida, quæ ultra malleolos madefaciet. Et in lib.de Salub.diæt.nume.13.torporem capitis ſoluit muci per nares, uel aures eruptio. Et in lib.2.de morb.nume 52. priuſquam erumpat aqua per nares, & aures, & teneat ipſum dolor, deraſo capite, utrem coriaceum circum frontem deligare oportet aqua plenum calidisſima,quantum ſuſtinere poteſt: atque hinc ipſum calefieri permittere. & ubi perfrigeratum fuerit, alium adhibere: ſi uerò hinc debilitetur; deſiſtere, ac tempore interpoſito, eadem repetere, donec remiſerit dolor. Sed calidi immodicus uſus mentis torporem, hoc eſt, imbecillitatem efficit, ut habetur in lib.5. aphor.16.etenim, ut exponit Galen. ſubſtantia cerebri diſſoluitur. In lib.4.de morb.pop.nu.21. legitur. Fullo collum,caput,ſeptima manus torpida,nona crus torpidum,tuſsis,ceſſauit.

Tremor.

Fit tremor ob frigoris præſentiam,per caloris abſentiam,atque membri imbecillitatem: nam in lib. de Flat.pag.40.nume.11. cum horroribus & tremores corporis accidunt ſecundum eundem planè modum: ſanguis enim præſentis horroris timore perculſus concurrit, ac penetrat per omne corpus ad locos maximè calidos: hi enim ſunt eius ſaltus. decedente itaque ab extremis corporis partibus ſanguine, uiſcera contrimeſcunt & carnes ſunt autem quædam corporis partes ſanguine plenæ, quædam uerò exangues. exangues itaque propter frigus non tremunt, ſed parumper commouentur, ac palpitant; cum calor ex eis defecerit. ſanguine autem abundantes propter ſanguinis multitudinem, & tremunt,& inflammationes ſuſcitãt: nequit enim fieri,ut ſanguinis multitudo conquieſcat.

Tremor autem quid boni, maliue denotet, ſcriptum eſt in lib. de Coac. præno. nume.3. hoc eſt. tremores parui,& uomitus æruginoſi, in pernicioſis. Et,tremores ab atra bile, malum. Et tremores ubicunque in febribus citra iudicationem ceſſant, ueſica doloroſa fit. Et, tremores quibuſcunque in febribus circa iudicationem ceſſant, his temporibus progreſſu abſceſſus doloroſus, ſuppuratus in articulis fit. Et, tremores in uehementer phreniticis, lethales ſunt. Et, tremores conuulſorii fientes in ſudoribus, reuerti ſolent: indicatio his fit ubi ſuperriguerint. ſuperrigent autem hi, ardores circa uentrem prouocati. ſomnus multus in his conuulſorius, & ad frontem grauitates, & mictio difficilis. Et, tremores ſenioribus in febribus ſunt, atque ſic comparentes fortaſsis, calculos per urinam ægri eiiciunt. Et, tremuli moriuntur, quibus uox cum febre deficit, & cum iudicatione intercepta. Et nume. 2. tremuli pernicioſe habent. Et, tremulis anxioſis, parui iuxta aurem tumores, conuulſionem ſignificant. Et in lib.1. prædic. nume. 2. tremores mente motis melancholico modo accedentes malignum eſt. Et in eodem lib. de Coacis prænotio. nume. 5. uocis interceptiones ex rigore, ſoluuntur tremore. Et nume.2. qui ab atra bile mente moti tremuli fiunt, ac ſaliuam fundunt, num ſanè phrenitici ſunt? Et, mentis perculſiones, uoces clangoroſæ, linguæ ſanè phreniticæ ſunt. Et, mentis perculſiones, uoces clangoroſæ, linguæ conuulſiones tremulæ, & uoces tremulæ fientes, mentem alienant. Et, frequenter per eadem recidiuę circa iudicationem ſanguinolentæ, nigrorum uomitum faciunt. fiunt autem & tremulę. Et nume. 3. quibus capitis, ac colli dolor eſt, ſed & totius corporis tremula quædam impotentia, ſanguinis eruptio ſoluit. &, ualde ſurdi, in accipiendo tremuli, linguam reſoluti, torpidi, malum. & cum uoce tremula, ſolutio alui præter rationem, in his morã trahentibus diuturnis,

pernicies eſt. Et, lethargici, tremuli ex manibus, ſomnolenti, diſcolores, tumidi, pulſibus tardi ſunt &c. Et in lib. 2. pror. par. 9. phrenitica uehementer tromentia finiuntur. Et part. 16. phrenitici modico utentes, potu ſtrepitum tentantes tremorem incurrunt. Et in lib. 2. pror. par. 7. quibus lumborum dolor diu perſeuerans cum æſtu faſtidioſo fit, ſi ſudent, malum. an & his tremor fit, & uox ut in rigore uidetur? Et part. 57. quibus uoces cum febre deficiunt poſt iudicationem, hi cum tremore, & comate pereunt. Et in lib. 3. par. 3. quibus manus tremulæ, capitiſque ceruiciſque dolores, & nigra denſataque metunt, his uentura expectare nigra pernicioſum. Et par. 70. ex conuulſione, tremore, faſtidioq;, & celeriter exigui poſt aures abſceſſus proritantur. At uerò tremores in febribus ardentibus mentis perculſio ſoluit, ut docet Hippocr. in l. 6. aphoriſ. 26.

Triſtitia.

Parmeniſco prius incidebant triſtitiæ, & decedendi è uita cupiditas: quandoque uerò rurſus letitia. hæc in lib. 5. de morb. popu. nu. 31. Cauſam uerò huius ſentit in lib. de morb. ſac. nume. 16. ex cerebro eſſe, cum tranſmutatur. tranſmutatur autem, dum caleſcit, aut frigeſit: id quod à bile, uel à pituita contingit: ſed in lib. de Virg. mor. nume. 2. præ ſanguinis malicia animus mœrens, ac anxius malũ attrahit. Et propterea ſcriptum eſt in lib. de Coac. præno. triſtitia cum ſilentio hominum auerſationes, leniter hydrope affectos occidunt. curatio uerò ſcribitur in lib. de loc. in homi. nume. 48. his uerbis. triſtes, anxios, & ægrotos, ac ſe ſtrangulare uolentes mandragoræ radice mane in potu data minore pondere, quàm quod inſanire faciat, curabis.

Tubercula.

Tubercula, ueluti proditum eſt in lib. de affec. nume. 34. quæ enaſcuntur omnia, à pituita, aut ſanguine naſcuntur, cum ſanè à uulnere, aut caſu fuerint collecta. uerum alia ſunt extra, alia intra extuberantia. & horum alia maligna, alia non. unde legitur in lib. 6. de morb. popu. ſect. 1. tubercula extra extuberantia, & acuta, & faſtigiata, & æqualiter matureſcentia, & non obdura, & deorſum uergentia, & nõ bifida, meliora. contraria, uerò mala: & quãto plus contraria; peſsima. quapropter legitur in lib. 6. aphor. 8. ex tuberculis intus ruptione exolutio, uomitus, & animi deliquium fit. Et in lib. 2. de morb. popu. ſect. 3. tubercula maligniora ſunt, quæ derepente diſparent. interna dicuntur tubercula, quemadmodum ea, quæ in pulmone fiunt, & quæ in latere. hæc autem à pituita, & bile contingunt. fiunt etiam à laboribus, cum uena aliqua tracta rupta fuerit, non tamẽ penitus rupta. ſed ita ut acutus tractus in ipſa factus ſit. ſi quidem igitur rupta fuerit; ſtatim ſanguis è uena effuſus putreſcit, & ſuppuratur. Si uerò acutus tractus in uena fiat; principio quidem dolorem exhibet, ac pulſat: progreſſu uerò temporis diſtribuit uena ſanguinem in carnem, atque hic in carne putreſcens, pus fit. eodem modo, & caro: ſi quidem magis doluerit, & ſanguis plus in ſe ipſum trahit ex uiciniſsimis uenis, & ſtatim ſuppuratur: ſi uerò minus doluerit; tardius, & trahit, & ſuppuratur. in l. autem 2. prædic. nume. 13. curationẽ habemus hãc. qui collectiones tuberculorum iuxta uenas habere ſolent; qualia ſunt ulcuſcula capitis manantia, circa thoracem, & alia dura, his frigida conducit. & in lib. 1. de mor. nu. 12. tuberculis uentriculi tunicis innatis terra figulina impoſita prodeſt. De tuberculis uerò externis ſcriptum eſt in lib. 2. aphor. 15. & uerba ſunt. ubi fauces ægrotant aut tubercula naſcuntur in corpore, excretiones inſpicere oportet: nam ſi bilioſæ fuerint; corpus unà ægrotat. Si uerò ſimilis ſanis; tutum eſt corpus nutrire. hæc uerò tubercula uere fiunt, ut plurimum, ut ſcribit Hippo. in lib. 5. aphor. 18. aut fiunt his, quibus febres longæ ſunt, quemadmodum apparet in lib. 3. aphoriſ. 63. fiunt autem ad articulos ex febribus longis, atque hi pluribus utuntur cibis. fiunt præterea in aliis locis, de quibus dicetur aliàs.

Curatio uerò hæc legitur in l. de Affect. nu. 34. ſic. conducit horum aliqua cataplaſmatia integere, & per pharmaca in potu data diffundere: aliqua uerò impoſitis cataplaſmatis maturare. & diffundunt quidem cataplaſmata, quæ iam calida ſint, humectant, & non in ſe ipſa trahunt. maturant autem, quæ calefacientia contrahunt. cum uerò aliquod ſectum fuerit, aut ſua ſponte ruptũ; pharmaco humorem repurgare conuenit: ubi autem pus diffluere deſiuerit; uelut ulcus ſanare.

De tumore.

Tumorũ alii ſunt aquoſi, alii aliam humoris ſpeciem referunt. atque hi aut duri, & crudi, aut molles, & laxi, atque hi alii magni, alii parui: & alii tuberculoſi, alii lati. & horum hi rubicundi, atque illi liuidi. & quidam difficiles ſunt, & doloroſi, quidã doloris exortes. atque hi diuturni, aut breues. tumores aquoſi circa pedes prægnantis ſcribuntur in l. 7. de morb. popula. nume. 7. tumor autem in præcordiis, durus exiſtens, & doloroſus, peſsimus quidem eſt; ſi per totum fuerit præcordium. ſi uerò fuerit in altera parte; minus periculoſus eſt in ſiniſtra, quemadmodum ſcribit Hippoc. in lib. progno. nume. 6. ſed in lib. 5. aphor. 67. tumores laxi, boni: crudi, mali. & in lib. progno. nume. 6. tumores in præcordio molles, ac doloris exortes diuturniores iudicationem faciunt, & minus periculoſi ſunt. ſed & hi ſexaginta dies tranſgredientes febre manente, ſuppurantur. & in lib. de Coac. prænotio. nume. 4. tumorem iuxta aurem faciunt, ad aluum bilioſam, mollem, ſtercoracea egerentem, ardores comparentes. Tumor autem magnus in uulneribus fortibus non apparens, malum ut legitur in lib. 5. aphor. 66. Tumor tuberculoſus iuxta hepar ad imum uentrem deſcendens, aluo multo tempore liquefacta ſcribitur in lib. 6. de morb. popu. nume. 30. Tumor quidem rubicundus, capitis oſſe denudato, habetur in lib. de Cap. uulne. nume. 28. Tumores autem liuidiſsimi à pedibus exorſi uſque ad uteros, ignis ſacri in uteris ſigna leguntur in lib. 2. de morb. mulieb. nume. 58. Tumores autem diuturniores ſunt, qui molles, & doloris exortes ſunt, & digito compreſsi cedunt.

Tumores prçterea dant ſigna prognoſtica, quale eſt in l. prog. hoc eſt. tumor in cruribus hydropici, cum tuſsi, malum. Et in lib. 2. de morb. popu. ſect. 3. tumores præter rationẽ alleuantes, malũ: uelut

Andro-

Andronici filio eryſipelas recurrit: ſi non ad eundem locum rediens, bonum quid ſignificat. Et in lib. de Coac. præno. nu. 4. tumores aluo ſuppreſſa, & nulla alia re nouata, cito rumpuntur, & malignius eſt. Et ibidem. quicunque tumores aluo humecta eleuantur cũ doloribus, malum eſt. & in l. 5. aphor. 65. quibus tumores in ulceribus apparent, non ualde conuelluntur, neque inſaniunt. his autem derepente diſsipatis retrorſum quidem conuulſiones, ac diſtentiones fiunt: antrorſum uerò inſaniæ, lateris dolores acuti, aut ſuppuratio, aut dyſenteria, ſi rubicundi magis fuerint tumores. Et in lib. progno. nume. 6. tumores in uentre minus faciunt abſceſſus, quàm hi, qui ſunt in præcordiis. minimè uerò hi, qui ſub umbilico conſiſtunt, ad ſuppurationem conuertuntur. Et ibidem. Tumores quicunque doloroſi ſunt, & duri, & magni periculum mortis breui affore ſignificant. Et in lib. 4. de morb. popu. nume. 25. tumores in dextris eleuati ſi quidem ſi quis plurimum maxime premat, ſubmurmurarint, non ualde maligni putandi ſunt. in lib. autem de ulce. nume. 15. legitur tumorum pertuſio. Et in lib. de humi. uſu nume. 10. tumoribus in articulis frigida prodeſt. Et in lib. 5. aphor. 25. tumores in articulis, & dolores abſque ulcere, & podagricas affectiones, & conuulſiones i horum plurima frigida multa affuſa leuat, & attenuat, & dolorem ſoluit.

Turgere.

Concocta medicari, atque mouere: non cruda, neque in principiis, modo non turgeant. plurima uerò non turgent. Galen. autem in com. quid turgere ſignificet, explicat ſic. uerbum Turgere translatum eſt ab animalibus ad humores: nam ſicuti illa ſtare loco non poſſunt quodammodo titillantia, atque impulſa concitata à paſsione, ſic & humores plerunque in motu uehementiore, atque transfluxu ab una parte ad aliam, in morbi principio, hominem infeſtant, mouentes, faſtidientes, titillantes, & quieſcere non permittentes, cum & ipſi pariter moueantur, & transfluant, & tanto motu de loco ad locum, ægrum moleſtat. tales itaque humores euacuare conuenit, hoc eſt, qui agitantur, & de loco ad locum mouentur, ac transfluunt. & eos uerò qui ſunt in aliqua corporis parte firmati, neque alio auxilio mouere oportet, neque medicari ante coctionem. tunc enim & naturam ipſam habemus euacuationi adminiculantem: uidetur ſi quidem & ipſa poſt coctiones, humores diſcernere, & ſuperfluitates expellere, quo in tempore fiunt iudicationes. ſed cum perfectè ipſa mouentur, medicamento opus non eſt. Si uerò mediocrius, atque imbecillius agat, id quod deficit, oportet ſupplere medicando ut ex utroque noxii humoris fiat euacuatio, natura quidem expellente, medicamento uerò attrahente. & propterea in lib. 4. aphoriſ. 1. utero gerentes ſunt medicandę, ſi materia turget, quarto menſe, & uſque ad ſeptimum. ubi Galen. ſi materia turget, inquit, hoc eſt, cogat accelerare. Et in eodem lib. aphor. 10. medicare in ualde acutis, ſi materia turget, eadem die: tardare enim in talibus malum eſt, priuſquam, ut exponit Galen. robur corporis diſſoluatur, uel ſebris caliditas augeatur, aut ad aliquod membrum principale decumbant hi, qui per corpus uagantur humores, per medicamentum euacuationem eſſe faciendam. Et in lib. 2. de morb. popu. ſect. 6. ſi ſuperni loci turgeant; da elaterium, ſi non balbus fuerit.

Tuſsis.

Tuſsis autem alia humida eſt, alia arida. & unaquaque gignitur, ut ſcriptum eſt in lib. de flatib. nume. 16. cum ſpiritus ingrediens influxum, qui intus eſt, inciderit, & repellitur ſurſum pituita: fauces enim petiuit, ac eas exaſperauit. in lib. autem de loc. in homi. nume. 51. ſi per ſimilia morbus fit, & per ſimilia adhibita ex morbo ſanatur, uelut urinæ ſtillicidium idem facit, ſi non ſit: &, ſi ſit; idem ſedat. & tuſsis eodem modo, uelut urinæ ſtillicidium ab iiſdem fit, & ſedatur. tuſsis autem ut fiat, coadiuuant anni tempora: etenim legitur in lib. 3. aphor. 20. uere grauedines, raucedines, & tuſſes. Et in eodem lib. aphor. 5. Si tempeſtas fuerit aquilonaris; tuſſes fiunt, fauces, alui duræ. Et in lib. de aere, aquis, & loc. nume. 28. tuſſes poſt æſtatem ſiccam, & borealem contingunt. Et in li. 6. de mor. popu. ſectio. 7. tuſſes ex frequẽti auſtralium, & aquilonarium, ac niuoſorum tranſmutatione. Et in lib. progno. com. 2. par. 3. quibus à iecore aqua intercutẽ incepit, tuſsire quidem cupiditas eſt, & nihil excreant commentatione dignum. Galen. autem in commen. ait. cupiditatem dixit hoc loco propenſionem, quam quidam ad tuſsiendum habent, incitati uerò ad accidens, ſtatim deſiſtunt tantummodo tentantes initium tuſsiendi: etenim iecoris molles incidens præcordiis, facit anguſtiam in pulmone. in lib. autem 5. aphor. 24. tuſſes mouent frigida, uelut nix, & glacies: propterea quòd ut explicat Galen. frigida thoracis partibus ſunt inimiciſſima. Et in lib. 3. aphor. 13. tuſſes ad hyemem fiunt, ſi æſtas ſicca fiat, & aquilonaris: autumnus uerò pluuioſus, & auſtralis. Et in eodem lib. nume. 23. tuſſes hyeme fiunt. cæterum tuſſes aliæ laborioſæ contingunt, & aliæ non: ſcribit enim Hippoc. in lib. 6. de morb. popu. ſectio. 2. ſi ſpiritus intus relinquitur, uel tuſsis ſicca, non ferina, in articulos procumbere. ubi Galen. hæc uerba ſic explicat ſi ex morbo aliqui leuati temporum uenas non habeant firmas, hoc eſt, quæ plurimum dilatentur, neque color adſit naturalis, atque reſpiratio amplior, & tuſsis ſicca; his ad articulos expectandus eſt abſceſſus. tuſsis uerò ſicca appellari conſueuit, in qua nil expuitur. tuſsis autem ferina, hoc eſt, maligna. Et ſubdit. tuſſes ſiccæ parum irritantes in febribus ardentibus, & ſi non pro ratione ſiticuloſæ, neque linguæ admodum torrefactæ non ferino, ſed ſpiritu: id uerò manifeſtum eſt: nam dum loquuntur, aut ore hiant; tunc tuſsiunt. cum uerò non, minimè. hoc autem maximè fit in febribus laborioſis. Et Galen. in commen. inquit. de his ipſis etiam in aphoriſ. per hunc modum ſcripſit. quibuſcunque diu tuſſes ſiccæ in febribus ardentibus, non ualde admodum ſiticuloſi ſunt. quippe id non ualde admodũ ſiticuloſi ſunt, perinde eſt, atque hic, nõ pro ratione ſiticuloſi: in ardentibus ſi quidem febribus, quæ ſunt abſque tuſsi ſicca, uehemẽter redditur ſiticuloſi. ꝙ ſi ſicca tuſsis accedat, nõ poſſunt quidẽ penitus ſitus eſſe immunes, ſed uehemẽs illa ſitis retunditur. Et in l. 6. ſec. 7. tuſſes laborioſę cõtingũt locos

læſos,& maxime articulos. ſed in febribus laſsitudinem inducentibus, tuſſes ſiccæ ad articulos decumbunt cum febre, ſi intus relinquantur. Tuſſes porrò fiunt paruis, ac recens natis puerulis, ut ſcriptum eſt in l. 3. aph. 24. & tuſsiunt tuſsim ſiccam, qui teſtes affectos habent: & ex tuſsi uena ſecta ad teſtem ſolutio fit: et inflammati tuſsiunt, & in febribus ex inguinum tumoribus inſuper tuſsiunt. Et in lib. de Cor. n. 2. tuſsis potu aceruatim irruente excitatur: propterea quòd contra reſpirationem fertur. tuſsis autem & pruritus in pulmone in tabidis unde fiat, legitur in l. de loc. in hom. nu. 27.

A tuſsi uerò has accipimus prænotiones. quæ leguntur in l. de Coac. præno. n. 2. quibus tuſsis, ac ſputa ſalſuginoſa ſupprimuntur, his corpus uelut a puſtulis rubeſcit: uerum ante obitum exaſperatur. Et in l. de Denti. n. 3. tuſsis in ſuggẽdo infantibus inſtãs curã maiorẽ efficit. Et in l. aph. 35. tuſsis hydropicis accedens, malum. Et in lib. 7. aph. 47. tuſsis ſi uexet hydropicum, diſperatus eſt. Et in li. 2. prædict. n. 11. tuſsim, neque ſitim eſſe in hydrope oportet, neque linguam teſiccari. Et in lib. de Coac. num. 1. qui tuſſiunt circa exacerbationes, & parum exudant, maligne habent. Et in l. 6. aph. 46. tuſsi, aut aſthmate gibboſi ante pubertatem ſtatim moriuntur. Et in lib. de Coac. nu. 3. cum tuſsi lateris dolor inducentia ſputa ſubarida frequentia ex angina, purulenta: itẽq; ea quę inter potandũ per tuſsim ſubmergunt. Et in l. 6. ſect. 7. tuſſes duriſsimæ, ac uiolentiſsimæ quæ ad leuem ſyderationem, ac reſolutionem perducunt. Et in lib. 7. de morb. popul. nume. 31. quibus exiſtunt tuſſes hyeme, maxime auſtro ſpirante, craſſa, & multa excreantibus, febres accedunt, leuiter autem quinta die ſedantur, &c.

Curatio uerò hæc eſt, quę legitur in lib. 2. ſect. 5. quibus tuſsis ſicca eſt, his nõ ſoluitur, niſi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad teſtem irruat. Et in l. 1. ſect. 1. tuſsim ſinlunt teſtium tumores. Et in l. de Denti. nu. 3. tuſſes ſiccas ſoluit, aluus amplius ſubducta, in his qui tonſillas deſtillatione uexatas habẽt. Et in l. 5. de morb. popu. nu. 27. ex tuſsientibus, qui manibus laborabant, uelut ſeruus ille, qui ſarmenta obtorquebat: & Amyntæ filius, ambo ſola dextra reſoluti ceſſauerunt, quandoquidem perpeſsi ſunt hoc tuſsientes.

De Typho.

Typhi morbi quinque deſcribuntur in lib. de Inter. affect. nu. 42. quorum primus corripit tempore æſtatis, cum canis ſydus oritur, bile per corpus commota. ſecundus uerò omni tempore corripit: fit autem propter corporis humiditatem, cum cibos humidos, & potum multum carnes combibunt. Tertius uerò fit, cũ bilis putrefacta ammixta fuerit ſanguini, per uenas, & articulos, & cum ſanguis ſteterit. conſiſtit maxime in articulis. Quartus fit tempore pomorum, cum quis ſe fructibus mollis corticis, & foris non lignoſi, omnis generis repleuerit. Quintus fit ab humore in corpore putreſacto, & magis quàm opportunum eſt, reſiccato. Curationes uerò ibi lege.

COMMENTARIVS XIX.

IOAN. MARINELLI

IN LIBROS HIP.

Varix.

IN inſanientibus ſi uarices, uel hæmorrhoides ſuperuenerint, inſanię fit ſolutio. hæc in lib. 6. aphor. 21. ubi Galen. in commen. expouit, quid Varix ſit, & inquit. Eſt uarix, cum uenæ latiores fiunt in coxis, ac cruribus. quod ex craſſo, & melancholico contingit humore: adeo quòd pellente natura ad partes ignobiliores eos humores, qui inſaniam efficiunt, præſertim cum melancholici fuerint, ac craſsi; dictarum ſequitur paſsionum generatio, & inſaniæ ſolutio, illius quidem, quæ proprie melancholia dicitur, non qui fit ex bile furor. Et in eodem l. aph. 34. Quicunque calui fiunt, his magnæ uarices non fiũt. quibus uerò caluis uarices magnæ ſuperueniunt; hi rurſus capillati fiunt. Et Gal. in com. ait. Quãdo humores uitioſi, qui capillorum radices corrumpunt, ad crura decumbunt; poſſunt uarices facere, & capillos reſtituere. Cæterum hæ quidem uarices, ut inquit Hippoc. in lib. 2. de morb. popu. ſect. 5. caluorum, ſi non magni fuerint; furioſi ſunt. at & uarices gibboſitatem ſoluunt: proditum nanque eſt in lib. de Arti. pag. 197. nume. 37. Quæ uerticula infra ſepti tranſuerſi iuncturam, ac cõnexionem fiunt gibba, eorum aliqua ſoluunt uarices in cruribus oborientes. magis autem hæ uarices, quæ in uena iuxta poplitem fiunt, quibuſcunque gibboſitas contigerit, eam ſoluunt. Fiunt autem & in uena circa inguina. Sed & in pulmone; ſi uena omnino rupta non ſit uerum acutus tractus in ipſo fiat: fit autem maxime ueluti uarix, qui etiam ubi ſtatim factus fuerit; dolorem quendam tenuem inducit, ac tuſsim aridum. quare manifeſtum fit non ſemper uarices in coxis, uel tibiis fieri. quod & confirmat illud, quod ſcriptũ eſt in lib. 2. ſect. 5. hoc eſt, uocis gracilitatem ſoluit ad teſtes uarix. attamen ſentire uidetur Hippoc. uarices proprias eſſe uenarum, quæ ſunt in coxis, ac tibiis paſsiones: etenim inquit in lib. 6. de morb. pop. ſect. 2. Vel ea quoque, quæ infra iecur, uel ſupra diſtributa, & quando in teſtes, & uarices. & ibi Galen. in commen. ſic interpretatur. quærere uidetur Hippoc. ſi ea, quæ ex ſupernis ad inferiora demittuntur, ut in teſtes, & uarices, è directo

demitti

demitti melius ſit. quapropter ſcribitur in l. de Vlce. pag. 290. n. 16. Vbi uarix ineſt in tibia, aut conſpicuus, aut in carne, & tibia nigra eſt, & uidetur opus habere ſanguine ab ipſa defluente; talia nequaquam pertundere oportet: plerunque enim magna ulcera ex fiſſuris fiunt propter uaricis influxum. uerum uaricem ipſum aliàs, atque aliàs compungere oportet, ubi opportunum eſſe uiſum fuerit.

Vaſorum inanitio.

Sic & uaſorum inanitio ſi talis fiat, qualis fieri debet; confert, & bene tolerant: ſin minus; contrà. hæc ſ l. 1. aph. 2. & ibi Gal. in com. ex ſic exponit. Adhuc magis peccant, cum uaſorum inanitionem alii pro inedia accipiunt, alii pro uenæ ſectione: ſiquidem Hip. euacuationem ſoleat ab euentu nominare uaſorum inanitionem: quoniam in omnibus euacuationibus contingit uaſa inaniri. quapropter in lib. 2. pror. par. 5. legitur. quę præter uacuationis uaſorum rationem contingunt impotentiæ, & infirmitates, nó exiſtente uaſorum uacuatione, malę. Gal. auté in com. hæc uerba interpretatur ſic. inualidos, languentesque in operationibus ſicut plurimum uacuatos, in periculum eſſe exiſtima; ſi nulla in ipſis facta fuerit inſignis uacuatio: nam ſi uirtus ſine ulla manifeſta uacuatione imbecilla fuerit; grauantem oſtendit copiam, uel unius principiorum intemperiem. Et in l. de uict. ratio. in morb. acutis com. 1. par. 19. qui in huiuſmodi morbis .ſ. acutis ptiſana utetur, ne uno quidem die uaſa, ut ita dicam, inaniri permittat, ſed ab uſu eius nequaquam deſiſtat, niſi uel propter medicamentum, uel clyſterem deſiſtere opus ſit. Et part. 21. inter initia, neque multam, neque craſſam admodum dare oportet, ſed quantum ob conſuetudinem, & ne multa uaſorum inanitio fiat, ingerere conuenit. atque hic aduertendum eſt, ut exponit Gal. in com. quǫd a multa, & ſubita tum repletione, tum uacuatione ſemper abſtinuit Hip.

De Venis.

Scribit Hip. in l. de Alim. n. 7. radicatio uenarum hepar. radicatio arteriarum cor: ex his aberrant in omnia ſanguis, & ſpiritus, & calor per hæc meatuis una, & non una, qua omnia hæc, & alia gubernantur, alia quidem ad uitam totius, & partis: alia ad ſenſum totius, ac partis. Ex his uerbis facile percipimus uenarum radicem eſſe hepar, arteriarumque cor: deinde has, & illas eſſe ueluti canales, per quos ſanguis & ſpiritus, & calor meat in omnes corporis particulas. uerum hæc ad uitam facit, illa ad ſenſum. idem quoque confirmat Hip. in lib. de Oſſ. natu. n. 7. & inquit. arteriæ fons cognatus cor eſt. Et ſubdit. una tẽdit per ſeptum tranſuerſum, hepar, ſplenem, renes ad coxendicem, circa ſuram ad ſummum pedem. altera autem ex corde ſub alas, clauiculas, iugula, caput, naſum, frontem, iuxta aures, humeros, dorſum, pectus, uentrem per cubitum. aliæ uerò per alas ad cubitum, ad ſummam manum. ſed ad uenas redeamus. leguntur in l. 2. de morb. popul. ſect. 4. atque in l. de oſſ. natu. n. 14. hæc uerba. hepatitis. ſ. uena in lũbis uſque ad magnum uerticulum, infernè etiam uertriculis ſe ingerit; hinc ſubleuata per hepar, & per ſeptum tranſuerſum ad cor: & quæ quidem recta eſt, ad clauiculas: hinc aliæ quidem ad collum, aliæ ad ſcapulas, aliæ deorſum deflectentes ad uerticula, & coſtas declinant, & ex ſiniſtris quidem una prope clauiculas. ex dextris uerò ad quendam ipſarum locum. alia uerò utrinque deflexa, alia paulo inferius deflexa. ubi quidẽ illa deficit, coſtis ſe ingerit donec ad uenã in ipſum cor acceſſerit, ad ſiniſtras deflexa. infrà aũt decuruata ad uertebras deſcendit donec perueniat, & inde incipit eleuari, ingerens ſe coſtis reliquis omnibus, hinc, atque hinc ſingulis ramulos prabens, cum ſit una a corde: à corde quidem ad locum quendam ſiniſtris magis procedens: deinde infra arteriam, donec conſumpta fuerit, & uenerit eo, unde hepatitis ſubleuata eſt. priuſquam autem eo uenit, circa extremas duas coſtas diuiſa eſt, & partim ab hac, partim ab illa uerticulorum parte progreſſa conſumitur. quæ uerò recta à corde ad clauiculam tendit, ſupra arteriam eſt: & ab hac, uelut etiã iuxta lumbos infra arteriam, ad hepar inſilit, partim in portas, & pinnas, & partim in reliquum deinceps procedit paulo infra ſeptum tranſuerſum. ſeptum autem trauſuerſum adhæret hepati, neque facile eſt ipſum ſeparare. duplices porrò uenæ à clauiculis, alteræ hinc, alteræ iſthinc, ſub pectus ad pectinem procedunt. quò uerò hinc, nondum ſcio. & ſeptum tranſuerſum infrà iuxta uerticulum, quod eſt infra coſtas, qua renes ex arteria, ea parte conſurgunt. uerũ arteriæ ex ipſo rene oriuntur, hinc, atque hinc ab arteria neruum habentes. atque hac parte alicubi in recurrente a corde hepatitis deſinit. cæterum ab hepatide per ſeptum tranſuerſum maximæ duæ, altera hinc, altera iſthinc ſublimes feruntur, multifidęque per ſeptum tranſuerſum, & circa ipſum conſiſtũt in ſuperna parte, atq; hæ magis ſunt cõſpicuę, At uerò in lib. de loc. in homi. nu. 7. uena caua finitur quidem uelut gula. conſiſtit autem inter gulam & guttur, ſiue arteriam, ferturque per ſeptum tranſuerſum, & per cor, & inter ſeptum, & finditur ad inguina, & ad fęmora intrò, & diſparationes in fęmoribus facit, & ad tibias intus fertur ad malleolos, hę & inſęcundum faciunt hominem, ſi fuerint ſectæ, & in magnos digitos deſinunt. ex caua autem uena producitur quædam in ſiniſtram manum. fertur autem ſubter ſplenem ad ſiniſtri lateris mollitu dinẽ: unde ſplẽ propagatur per ómentum, & finem ſortitur ad thoracem. producitur autem iuxta ſeptum, & cum humerali committitur ſubter cubiti articulũ atque hæc ſplenis gratia ſecatur. alia etiam ad dextram manum eodem modo à caua producitur. in li. autem de corporum reſect. pag. 25. nu. 1. à corde ad hepar cartilaginoſa multa arteria procedit, & cum ipſa uena magna appellata, per quam totum corpus nutritur. in lib. autem de oſſ. nat. pag. 28. nu. 17. uenæ per corpus diffuſæ ſpiritum, & fluxum, ac motũ exhibent, ab una multæ germinantes. atque hæc una unde oriatur, & ubi deſinat, non ſcio: circulo enim facto principium non inuenitur. cæterum rami, ac germina ipſius unde pendeant, & qua parte corporis deſiuant, & quod unà bis conſentit, & in quibus locis corporis extentæ ſunt, ego declarabo.

Circa caput iuxta medium ex obliquo circũſita eſt uena lata, & tenuis, non multi ſanguinis: in cerebrum enim iuxta commiſſuras multæ tenues uenulæ radices egerunt, & circum totum caput extentæ ſunt, uſque ad frontem, ac tempora. ipſa autem in rectum extendit retro caput forinſecus iuxta ſpinæ cutem,

cutem, inde uerò circa externam, ac internam uerò ex his, quæ in iugulis ſunt, dimittitur.

Vltra aures autem ſubſiſſa a gena foriſecus tendit. craſſa ab hac in lingua multæ, ac tenues procedunt, excepta ea, quæ ſub linguam, & ſub maxillares dentes fertur. ipſa autem craſſa per claniculam deſcendit ſub ſcapulas. & hac parte ab ipſa germinat per neruum ſubter ſummam humeri partem, ſiue cuticulam, uena humeralis appellata. ipſa autem ſanguiflua eſt, & ſanguine plena, & ægrè curatur, ſi rumpatur, aut conuellatur. illa uerò ſub ſcapulas germina emittit ſub mammas denſarum, & tenuium ac uarie implicatarum inter ſe uenularum, per humeralem uenam prætergrediens cartilaginem ipſam ſubter ſubattingens ad brachium tendit, muſculum in ſiniſtra habens, dextra ipſa finditur circa humerũ, & cubiti ſupernam partem. inde uerò cubitum utrũque penetrans, poſtea manus iuncturam, inde autẽ defluens per totam manum uariè uagans radices agit. cæterum principalis uena iuxta ſpinam ſparſa, & per dorſum, & iugulum, ac guttur in cor inſeritur, & de ſe ipſa uenam magnam multorum oſculorum in corde producit: inde uerò in os procedens fiſtulam facit, quæ ſanè arteria appellatur, per pulmonem tranſiens pauci ſanguinis, ac multi ſpiritus exiſtens: propter ſpacioſitatem enim ac raritatem uiſceris multis locis per pulmonem deriuatur: cætera uerò cartilaginoſa facta eſt. Et ſubdit n. 20. inde porrò hæc uena pulmonem occupat: & per extremitates duas magnas intro conuerſas ſub ſeptum tranſuerſum extenta eſt ad ſpinam, alba, ac neruoſa, uenulas per reliquum condenſatum corpus ſpargens. hinc autem per uerticula denſis uenulis in ſpinalem medullam inſeritur, ac inſtar hederę implicatur. & aliæ quidem uenæ in corpus diſtributæ ex omnibus partibus ad ſpinam tendentes, unaquæque, quo tenuiſſimum ac ſinceriſsimum eſt colligens, hic eructat. hæc uerò uelut pręſes impoſita per demiſſas plicationes in idem cogit. inde uerò etiam in renes radices agit tenuibus, ac fibroſis uenulis iuxta ſpuriam coſtam. hinc autem tendens condenſatur, & poſtea etiam neruoſa fit ad princeps inteſtinum, ac podicẽ, comprimenſque muſculos adſtrictorios ipſis inſeritur. in ueſicam etiam & teſtes ac adſtites radices agit, multiplicibus implicatis, tenuibuſque ac ſolidis, & fibroſis uenis. inde uerò craſſiſsima, ac rectiſſima ipſius pars rurſus conuerſa in canalem tranſit, hoc eſt pudendum. in reflexu autem in illa ipſa adaptatur, & per pectinem ſuprà ſubter cutem uentris, & ipſius uenæ, procedunt uenæ ad eas, quæ deorſum tendunt, quæ in ſe ipſas mutuo deriuantur. penetrãt autem & per pudendum uenæ craſſæ, & tenues, & denſæ, & cauę. uerum ut finem imponam huic parti, quæ ab ipſo Galeno fallax reperitur; tantummodo loca ipſarum citabo.

Vena igitur per dorſum, & iugulum iuxta ſpinam ſparſa legitur in eodem lib. de oſ. natu. nu. 23. Venæ ſupra ieiunum inteſtinum exiſtẽtes tenuiſsimum ex uentre, & inteſtinis trahunt, ac calfactis iam cibis, ut legitur in l. de Car. n. 13. at uerò in l. de natu. pue. n. 16. uenæ hominis omnes in manuum, ac pedum digitos deſinunt. Et in lib. de oſſ. natu. nume. 22. uenæ pudendum tranſeuntes in uiris, & in mulieribus in uteros tendunt. Et in l. de natu. pue. n. 15. uenæ capitis craſſiſsimæ exiſtunt totius corporis. Et in l. de Carni. n. 6. uenæ cauæ duę à corde. Et in lib. de loc. in homi. n. 7. agitur de uenis aurium. Et in li. de natu. n. 16. uenæ, ac nerui tenuiſsimi, denſiſsimi, ac plurimi in manibus, ac pedibus exiſtunt. Et in li. 4. de morb. n. 10. uenæ ingulares poſt cibum, ac potum ſanguineum ſtatim attolluntur, ac facies rubet. Et in li. de loc. in homi. nu. 7. uenæ temporales ſolæ pulſatiles, quod ſanguine non rigentur, ſed auertitur ex ipſis ſanguis. Et in l. de oſſ. natu. n. 20. uenæ in medullam ſpinalem tendentes. Et ibidem. uenæ omnes in corpus diſtributæ, ex omnibus partibus ſpinam petunt, ibique tenuiſsimum, ac ſynceriſsimum ſanguinem a ſe collectum eructant. Et in lib. de loc. in homi. n. 8. uenæ utriuſque manus a uena caua producuntur. Et ibidem. n. 5. uenæ capitis, earumq́; per corpus diſtributio. Et in l. de natu. huma. n. 22. uenę multæ, & omnigenæ ex uentriculo per corpus alimenti ferendi cauſa diſperſæ. Et in l. de loc. in homi. n. 7. uenæ humerales. Et in lib. de oſſ. natu. n. 26. de duabus uenis inter duas latas extremitates. Et n. 19. de uenis uentris, per quas corpori alimentum uenit. Et in l. de Coac. præno. nn. 3. uenulæ in capitis oſſe tenuiores, cauiores, ac ſanguine plenæ. Et in l. de inter. affect. n. 6. de uenulis per pulmonem tendẽtibus, ſanguine, aut atra bile plenis. Et in l. 2. de morb. popul. ſect. 4. uenæ duplices a clauiculis. Et in l. de oſſ. natu. n. 24. de uenæ iuxta inguina proceſſu. Et in l. de natu. hum. n. 10. uenarum craſſiſsimarum quatuor in corpore paria, eorumque explicatio. Et in li. de oſſ. natu. n. 57. uena ex ſiniſtris partibus in reliquis iuxta eandem naturam, uelut ea, quæ in dextris radices agit, præterquam quòd hepati non inſeritur. Et in l. 2. de morb. popul. ſect. 5. uena craſſa eſt in utraque mamma. quapropter maximam habent prudentiæ partem.

Cæterum & uenæ ſuas patiuntur affectiones: quemadmodum eſt pulſatio, dolor, laxitas, & contractio, & amplitudo, extenſio, ruptio, ſuperuoluitio, ſauciatio, inflammatio, & id generis. Sed illud aduertendum eſt antiquos ſæpe uenam pro arteria ſcripſiſſe, uerum legitur in l. 1. de mor. n. 3. uena ſanguiflua uulneratus moritur. Et ibidem. num. 7. uena ſanguiflua diſſecta non coaleſcit. Et in l. 2. de morb. popul. ſect. 5. cui uena in cubito pulſarit, inſanus, & iracundus eſt: cum uerò quieuit, ſtupidus eſt. Et in l. de loc. in homi. nu. 49. uena peruſta ſanguinem non emittit. Et in l. de inter. affect. n. 21. agitur de uena lęna laborante. Et in l. de Geni. n. 3. uenæ ſecundum aures inciſæ infœcundos reddunt, quòd plurima genituræ pars a capite per illas uenas deſcendens, cicatricem ſectioni inducta, locum illum conſolidat, atque obturat. Et in l. de oſſ. natu. n. 25. ex uenę iuxta patellę partem cauam, dolore, biliosi, ſeroſi, ac ſanioſi humoris collectio. Et in l. de loc. in homi. n. 49. de urendæ uenæ ratione agitur. Et in l. de morb. popul. uenæ amplæ, & uentres, & oſſa inſunt, qui tenues ſunt, pingues uerò his contraria habent: & in his, qui fame macerantur, mediocritates. Et in lib. de Coac. præno. n. 3. uenæ ſectio læſerit dolores, iuxta latus in febribus conſiſtentes, citra notas, ſiue cibum auerſetur æger, ſiue præcordium ſublime habuerit: & in perfrigeratione non ſine febre torpidos, ſanguinis

detra-

detractio lædit:& putantes ſe melius habere,hi moriuntur. Et in l.de Coac. præno.n.1. uenæ temporũ in febribus pulſantes facie ſana &c. Et n. 3. quibus per uenarum pulſationis uehementiam ſtercus derepente per aluum ſecedit,lethale eſt. Et in lib.4. de morb. popul.n.9. uenarum circa umbilicum pulſationes. Et in lib. de Fract.n 38. uenarum in interna brachii parte, multæ, & periculoſæ extenſiones. Et in l.de inter.affect.n.19.de uenarum atroci morbo. nephritideue ſuperueniente, eiuſque cauſæ, notæ, ac curatio. Et in l.de Coac.præno.n.1.quibus uenarum pulſus, his plerunque ſanguinis fluxio contingit. Et in l.2. de morb.n.3. uenarum circa caput ſuperuomitus quomodo contingat. Et in l.1.de mor. n.19.ex uenarum intus ſauciatorum ſecunda ruptione,ſanguinis uomitus,& mors conſequitur. Et n. 10. uenarum in latere affectio. Et in l.de Coac. præno. nume.2.uenarum iugularum palpitatio fortis,pernicioſa. Et in l.2.prædict.n.19.in uenis craſsis,uulnera magis lethalia. Et in l.de uict.ratio. in morb.acu. n.51.circa uenas inflammationem,ac multam firmitatem ſignificat deſtillatio repentina, æſtiuo, ac autumnali tempore in morbis acutis. Tandem in l.de humi.uſu.n.13.iuxta uenas tuberculorum collectiones habentibus frigida conuenit.

De Ventis.

De uẽtis porrò quam naturam,ac facultatem ſinguli habeant,ſic legitur in l.2.de Diæ.pag.45.nu.24 Naturam habent omnes uenti humectandi,ac frigefaciendi tum animalium corpora, tum naſcentium ex terra ob hanc cauſam. neceſſe eſt omnes uentos ſpirare a niue,a glacie,& gelu uehementi, & fluminibus,ac ſtagnis, terraque humecta, ac perfrigerata: & fortiores quidem uentos a maioribus,& fortioribus: debiliores uerò a minoribus,& debilioribus: quemadmodum enim animalibus ſpiritus ineſt; ſic etiam aliis omnibus, aliis quidem minor, aliis uerò iuxta magnitudinem. naturam igitur habent humectandi,ac frigefaciendi omnes uenti. uerum propter ſitum regionum, & locorum, per quæ uenti ad ſingulas regiones accedunt;diuerſi inter ſe fiunt,frigidiores,calidiores,humidiores,ſicciores, morboſiores,ſalubriores. Deinde Auſtri,ac Boreæ uenti ſpecies explicat: at nos de his propriis tractauimus locis. Poſtea ſubdit.n.4.Iuxta ſingulas regiones uenti hoc modo ſe habẽt. Venti ex mari in regiones illabentes,ſicciores quodammodo ſunt. qui uerò a niue,aut glacie,aut ſtagnis,aut fluminibus procedunt, omnes humectant,ac frigefaciunt tum plantas,tum animantia, & ſanitatem corporibus exhibent, qui non frigiditate ſuperexcellunt:hi enim lædunt; propterea quòd magnas mutationes calidi,ac frigidi in corporibus inducunt. hæc autem perpetiuntur hi, qui in regionibus habitãt paluſtribus, ac calidis prope flumina magna. reliqui uerò uenti, qui a prædictis,ſpirant utiles ſunt, tum aerem purum, ac ſincerum exhibentes,tum animæ calori humiditatem præbentes. quicunque uerò uẽti ex terra accedunt, eos neceſſe eſt ſicciores eſſe,tum a ſole,tum a terra reſiccatos.cum autem non habeant uenti, unde alimentum trahant, a uiuentibus humorem trahentes, & plantas,& animalia omnia lædunt.& quicunque uenti relictis montibus ad urbes accedunt,nõ ſolum ſiccant,ſed etiam turbant ſpiritum, quem inſpiramus, & corpora hominum morboſa faciunt. at uerò de uentorũ ratione in genere qui cõmodi, & qui incõmodi exiſtant, quos morbos, quibus in regionibus, quibus ætatibus, ac temperamentis generent, lege in l.de aere,aquis,& locis.pag.35.itemque cur uentorum mutationes,maxime autem auſtrinæ comitialis morbi ſint cauſæ,in lib.de morb.ſac. n.15. Et ibi quoque reperies,quòd uenti,ex mari, ac aliis aquis proficiſcentes, & aquilo ex omnibus rebus, atque adeo ex ipſis hominibus humiditatem, ac tenebroſitatem excernant. Verum quot ſunt locorum differẽtiæ,tot & uentorum. ſed mundus in quatuor diuiditur partes,& ab his partibus uenti exſuſcitant. quapropter quatuor erunt uentorum ſpecies,ueluti oriẽtalis uentus,occidentalis,meridionalis,& ſeptentrionalis. & quicunque inter hos medii exiſtunt,naturã ſapiunt unius, aut amborum. Nec reprehẽſione dignus eſt Hippocrates, ſi quidem ſcribat in l. de Flat. pag.31.n.5.uẽtus ipſius aeris fluctus,& unda exiſtit: nam ſignificat uentum aerem mouere inſtar fluctus, & undæ. uel etiam ſi quis uelit Hip. dixiſſe uentum eſſe aerem fluctuantem, non eſt inconueniens: propterea quòd materia ipſius aeris propinqua eſt uentus. Nec dicendum eſt,quòd aer purus non corrumpatur, neque aliud uertatur in aerem elementum: ſi quidem omnia elementa ſecundum partes generentur,ac corrumpantur,& maximè aer,& aqua,quæ facilè ab extremis alterantur; & quæ cum mediæ exiſtant inter extrema;neceſſario de eorum participant qualitatibus.

Ventres.

Ventres hyeme, & uere natura calidiſsimi ſunt, & ſomni longiſsimi. quare per ea tempora alimenta copioſiora ſunt exhibenda. hæc ſcribit Hip. in lib. 1. aphor. 15. quæ uerba nobis ſignificant uentres non unum,nec duo,ſed plures eſſe. atq; hi quidem ſunt, qui alimentum continent, aut concoquunt, aut diſtribuunt. & quàmquàm per excellentiã uentres dicantur,thorax,& uentriculus, ſiue ſtomachus: attamen & aliæ quoq: cauitates,quę ea munera obeunt, quæ diximus, uentres nuncupantur. quòd uerò ita ſit,argumento exiſtat aph.qui ſcriptus eſt in l.6.aph. 20. cuius uerba ſunt. Si uentrem ſanguis pręter natũrã effunditur;neceſſe eſt ſuppurari. Et Gal. in com. ait.quidam ſine articulo cœlian,id eſt, uẽtrem apud gręcos ſcribunt,uolentes omnem ſignificari cauitatem.quibus adſtipulatur, quòd pręter naturam adiicitur,per quam adiectionem tale quid oſtendit Hip. ſi unquam ſanguis à propria cauitate in aliam quancunque peruenerit; eſt omnino impoſsibile, ut ſanguis permaneat. hæc Gal. uerum Hip. ipſe in lib.de Arte. pag.2.n.17. hæc uerba ſcribit. ſunt morbi minus aperti,qui ad oſſa,& qui ad uentriculum ſunt cõuerſi. habet autem corpus non unum uentriculum; ſed plures: duo enim ſunt, qui cibum ſuſcipiunt, & demittunt,aliique pręter hos plures,quos norunt hi quibus hæc res curæ fuit. quæcunque enim membra carnem in orbem circumſitam habent, quam muſculum appellant, ea omnia uentriculum, ſinum ne habent:omne enim inconcretum,& quod non coaluit, ſiue pellicula,ſiue carne contegatur,cauum eſt. impletur autem dum ſanum eſt,flatu: dum ægrotat,ſaniè.habent itaque brachia talem carnem,habent & femora,habent tibiæ.quin & in macilentis,& excarnibus

nibus eiuſmodi caro ineſt.ſimiliter,& in carnoſis eſſe demonſtratum eſt:nam & qui thorax appellatur, & in quo hepar cõtinetur, & capitis circulus,in quo cerebrum concluditur : ipſumque adeo dorſum, ad quod pulmo uergit. horum membrorum nullum eſt, quod non ipſum uacuum ſit, ac multis ſegmentis plenum,ac quaſi diſcriminatum exiſtat: quæ parũ abeſt,ut uaſa exiſtant:quorum tum aliqua habẽtem lędunt,aliqua uerò etiam proſunt.præter hęc autem & uenæ multæ, & nerui non in carne ſublimes, ſed & ad ipſa oſſa protenti ligamentum ſunt articulorum.ipſi etiam articuli,in quibus oſsium,quæ mouẽtur commiſſuræ,inuoluuntur, & horum nullum eſt, quod non ſubſpumoſum ſit, & circa ſe ſorulos habeat,quos ſanies prodit : quæ deſtructis ipſis multa, & magno multorum mœrore egreditur. ſic ſcribit Hip. cuius uerba noſtram corroborant ſententiam. at uerò in l.1.aph.2.in perturbatione uentris, & uomitibus ſpontinis ſi talia purgentur, qualia purgari oportet;confert,& leuiter ferunt. uenter hoc loco intelligitur inferior.In lib.autem.2. aph.35. in quouis morbo partes ad umbilicum, & imum uentrem attinentes,craſsitudinem habere melius eſt. multum uerò extennari, ac contabeſcere, prauum. ubi Gal.in in com. ait. imum uentrem propriè nominat,& appellat partem uentris imam,quæ umbilicum,& pudenda interiacet.ita ut in hęc tria totum epigaſtrium diuidatur,in hypochondrium, id eſt,ilia,& ad umbilicum attinentia,ac uentrem imum.Et in l.de uict.ratio. in morb.acut.com.1.par.32. pulmonem exſiccat,atque ſatigat,cum hypochondrium, tum uentrẽ imum,tum ſeptum tranſuerſum.& Gal. in com. inquit.a caliditate ſiccantur, tum pulmo,tum ſeptum tranſuerſum : ſiccanturque unà, & calfiunt hæ, quæ tum in hypochondrio,tum in peritonęo exiſtunt animalis partes: omnes ſi quidem in reſpirationibus unà cum thorace mouentur. at in li.4. aph. 80. ſi ſanguinem mingant aut grumos,uel ſtillicidium urinæ habeant, & dolor incidat in imum uentrem, & pectinem,& fœmen;circa ueſicam labor eſt. ubi Gal. in com. hæc dicit.hi, quos memorat caſus, communes ſunt omnibus,quæ urinæ ſeruiunt inſtrumentis, ueſicæ, renibus, urinariis meatibus, melius itaque hoc modo, quæ circa ueſicam accipere, non tanquã ſola ueſica ſignificetur,ſed & partes,quæ illi annectũtur.in l.autem 6.aph.7.dolores uentris ſublimes,leuiores : qui uerò non ſublimes, fortiores. & Gal. in com.ſic exponit.Sublimes nunc audiendi ſunt, non ſecundum corporis longitudinem, ſed profunditatem. interſtinguatur autem hi, in locis ad uentrem attinentibus, membrana interiore abdominis. adeo quòd quicunque ſupra hanc fiunt, ſublimes uocantur:qui uerò infrà hoc eſt, in ipſis inteſtinis,atq; uentriculo,& in profundo,ſublimes dicuntur. Et in l.7. aph.58. deſtillationes in uentrem ſuperiorem ſuppurantur intra uiginti dies. Et Gal. in com.ait.uentrem ſuperiorem nunc nominat,qui a thorace præfinitur,quem pulmo obtinet, atque ideo a capite deſtillatio fertur per aſperam arteriam. Legitur & quãdoque uenter pro utero,uelut illud.Si mulier in uentre non concipiat, uelis autem ſcire, an conceptura ſit,ueſtimentis circuntentam ex inſernis ſuffito.sed de uentris ſignificatione ſatis.

De Ventris autem inferioris natura ſic ſcriptum eſt in l.de Car.pag.18.n.13.Fauces,ſtomachus,ſiue gula, & uẽter, & inteſtina in podicem uſque caua facta ſunt:cum enim frigidum ſemper caleſcat, quantum eius circum circa glutinoſum erat, exaſſatũ eſt, & membrana tunica facta eſt.quod uerò intrà frigidum erat, colliquatum eſt, & factum eſt liquidum non enim erat in ipſo neque pingue,neque glutinoſum multum.In l.autem de Art.n.44.Venter homini omnium animalium anguſtiſsimus.

Verum uenter ſuas patitur affectiones, quemadmodum humiditatem, hydropem,ſiue aquam,ſiccitatem,æſtum,duritiem,tumorem, inflationem, turbationem, profluuium,ruborem,palpitationem,animalcula,compactionem,& id generis.

Ventris autẽ humiditatem, atque aquam memorat Hip.in l.7.aph.55. his uerbis. Venter his aqua impletur,quibus hepar aqua repletum ad omentum ruperit.Et in eodem lib.aph.54.Quibus inter uentrem,& ſeptum tranſuerſum pituita concluſa eſt,& dolorẽ exhibet,non habens exitum ad neutrum uentrem;his per uenas ad ueſicam conuerſa pituita,morbi ſolutio fit.Et in l.2.aph.20. Ventres quibus dum iuuenes ſunt,humidi ſunt,bis ſeneſcentibus reſiccantur.Et in l.de Coac.præn.n.2.Ventres ut plurimum humectat lumborum dolor præcordiorum dolore accedens;ſi non flatus erumpent,aut urinæ copia.

Ventris porrò ſiccitatem, æſtum, atque ruborem memorat in l.4.aph.65.ſic.Circa uentrem ęſtus uehemens, & cordis, ſiue oris uentriculi morſus in febribus,malum.Et in l.de Coac.præno.nu.3.hi circa uentrem,& inguina rubefiunt,uelut ex plagis doloroſis, & moriuntur, qui circa articulos rubicundas in ſuperficie puſtulas habent,inſuperque rigent. Et in l 2. de dię.nu.22. Ventrem compactum uomitus ſoluit:& egerentem magis, quàm oportet,ſiſtit: illũ quidem humectans,hunc uerò ſiccans. Et in lib.1. pror.par.2. Ventris ualde rubẽs proluuies mala quidem in omnibus morbis,non minime uerò in prædictis. De Ventris uerò duritie,tumore,ac inflatione ſcriptum eſt in lib. 6.de morb.popul.ſect.3. Venter quibuſdam inflatur,ubi Venere utuntur:quibuſdam autem in hoc ſtrepitus.Et in l.1.præd.n.15. Venter murmurans, inanibus ad egerẽdum ſurrectionibus, ſi augeatur dolor,difficile eſt. Et in l.de Vict. ratio. in morb. acu.n.57. legitur uentris tumor à cibo copioſiore.Et in l.de ac.aq.& loc.n.12.ob uentris duritiem febres ardentes in occidentalibus. Et in li.de Coac.præno.n. 1. Ventris pręter rationem tumores in morbis longis,conuulſorii.Et in l.prog.n.10.Ventrem in omni morbo mollem eſſe oportet, & iuſta mole præditum.Et in l.de Coac.pręno.n.7.circa uẽtrem tumores conſimilia ſignificant his, qui ſunt in præcordiis,uerum minus ſuppurantur. Et ibidem, circa uentrem duriries, cum dolore in febrientibus cum horrore,ad ſuppurationem perueniunt.Et in l. de ac.aq.& loc.n.10.Ventres duri,ac calidi ex aquis lacuſtribus.

Ventris quidem doloris mentionem facit in li.de Coac.præno.n.4.ſic.uentris dolorem ſignificat eructatio ſubtracta,intro reuoluta in his,qui difficulter parum deglutiunt,ſpiritu tuſsiente. Et in l.6.aph.7. dolores circa uentrem fientes,ſublimes quidem leues:non autem ſublime,ſfortiores. Et in lib.7.aph. 22.a uentris dolore diuturno, ſuppuratio fit. Et in

eodem l.aph.26. in forti dolore uentris partium ex
tremarum ſrigiditas,malum. Et in l.5.de morb.pop.
nu. 18. legitur uentris doloe a catapotio conceptus
gratia ſumpto.& in l.de Steril.n.27. Ventris imi do
lor a coitu,& ſanguis recens apparena. & in lib. de
Affect. oume. 15. uentris doloris ad alium locum
tranſitus.

De uentris turbatione,palpitatione, animalculis
hæc leguntur in l.2.de morb.popu.ſect.6. A uentris
turbatione,aut tuſsi ſi cancer fiat; os amareſcit. Et
ibidem. In uentris turbatione fabas coctas dato, ſi
non ſupernæ partes abundè fuerint bilioſæ. & in lib.
1.aph.2. In perturbationibus uentris, & uomitibus
ſpontinis ſi talia purgentur, qualia purgari oportet;
confert,& leuiter ferunt:ſin minus;contrà.& in li. 5.
de morb. popul.n.9.recitat Hip. de uentre inferiori
a medicamento ulcerato.& in l.de Vlce.nu.4. Ven-
tris purgatio quibus ulceribus, aut uulneribus con-
ueniat,docet. Et in l.de Arti.inquit.Ventris modera
ta repletio,coſtarum fit directio.& in l.de Coa.præ.
nu.2. iuxta uentrem in febre palpitationes, mentis
emotiones inducunt.& in l.de ae.aq.& loc.n.3.Ven
tres frequenter exturbari,pituita a capite influente,
par eſt,ſi hyems frigida ſit.& in l.5.de morb. popul.
n.24.præcipit,quando uentres in morbis ſubpurgā
di,aut ſurſum.ſed in l.prog.n.3. hæc de uentre lege.
In uentrem decumbere, ſi quis non ſit adſuetus,dū
ſanus fuit,ita dormire, delyrium ſignificant,aut do-
lorem locorum circa uentrem.

Ventris, ſiue alui profluuium.

Ventris profluuium, quod Græci diarrhoeam ap
pellant,fit,cū copioſè ſine exulceratione aluus fluit.
unde legitur in l.de Affect.n.26.profluuium uentris
longum cum detenuerit; ſecedunt primum quidem
liquida,quę ſunt ingeſta:poſtea pituita. Et probe qui
dem edit, uerum a multo ſeceſſu debilis, ac tenuia
fit. Morbus autem ab iiſdem fit, à quibus etiam inte
ſtinorum leuitas.hi morbi diſenteria inquam,& lien
teria,ac diarrhoea conſimiles ſunt. Et oportet ipſos
ſic ſanare,ut defluxum a capite, & ſuperiore uentre
intercipias,aut auertas:morbi enim natura hinc eſt.
Cauſa,ut dictum eſt, pituita exiſtit: etenim proditū
eſt in lib.7.aph.30.Quibus in alui profluuiis excre-
menta ſpumoſa ſunt;his ex capite pituita defluit. &
in l. 5. aph.32. Balbi a diarrhœa longa maxime ca-
piuntur.& in l.3.aph.25. alui profluuia pueris maxi
mè fiunt,cum caninos dētes edunt,& iis præſertim,
qui craſsiſsimi ſunt, & qui aluo ſunt dura. Et in eo-
dem lib.aph.30.alui diuturna profluuia ætatem con
ſtantem agentibus accidunt. Prognoſtica quidem ſi
gna hæc leguntur.ſcriptum eſt in l.6.aph.16.pleuri
tide, aut peripneumonia laboranti alui profluuium
ſi ſucceſſerit,malum.& aph.17.lippientem alui pro
fluuio correptum eſſe,bonum. & aph.15. longo al-
uo profluuio laboranti ubi ſua ſponte uomitus ſuc-
ceſſerit,morbum ſoluit.& in lib.7.aph. 29. ſi ei, qui
phlegmate albo detinetur profluuium uentris uehe
mens ſucceſſerit; ſoluit morbum.& aph.71.alui pro
fluuio egeſtio ualde rubicunda mala eſt, & in lib. 5.
aph.14.a tabe habito profluuium alui ſuperueniens
lethale.& aph.12. quibuſcunque tabe laborantibus
capilli a capite defluunt, his alui profluuio ſuperue-
niente,moriuntur.& in l.de Iudic.n.11. qui ab alui
profluuio multo tempore detinentur unà cum tuſ-
ſi, non liberantur, ſi non dolores uehementes in
pedibus inciderint, ſoluit autem, & febris, & dy-
ſenteria.

Ver.

Ver eſt anni tempus calidum, & humidum,ut in-
quit Hip.in l.de natu.huma.n.13.tunc ſanguis auge
ſcit:nam & frigora remittunt,& imbres ſuperueniūt,
ſanguis autem iuxta hæc augeſcit, ab imbribus uide
licet, & calidorum dierum tepore. Eſt quidem uer
omnium anni temporum ſaluberrimum, & minime
lethale,ut habetur in li.3.aph.9. conceptui aptum,
quemadmodum legitur in lib.de ſuperfœ.n.17.tunc
hoc tempore inſaniæ, & atræ biles,& comitiales, &
ſanguinis fluxiones,& anginæ,& grauedines,& rau
cedines,& tuſſes,& lepræ,& impetigines, & uitiligi
nes, & puſtulæ ulceroſæ plurimæ, & tubercula, &
morbus articularis. ſic ſcribitur in lib.3.aph.20.ue-
rum lib.6.aph.55.podagrici morbo,& autumno mo
uentur ut plurimum. præterea hæc anni tempora ūe
re.ſ.& prima æſtate pueri,& qui eos ſequuntur ætate
optime degunt, & ualent maximè, ut inquit Hip. in
lib.3. aph.18.& uentres hyeme,& uere natura cali-
diſsimi,& ſomni longiſsimi,ut ſcriptum eſt in lib.1.
aph.15.& quoniā uer eſt tempus humidum, & cali-
dum; & idcirco quando ęſtas fuerit ueri ſimilis; ſu-
dorea in febribus expectare conuenit. cum autem
tempus ſit omnium ſaluberrimum;uere uenam ſeca
re, & medicamentum purgans exhibere oportet,
quibuſcunque uenæ ſectio, aut medicamentum con
ducit.quandoque uer per accidens auſtrale ſit,& plu
uioſum,aut ſiccum,& aquilonium,de quo lege in li.
3.aph.11.& 12.

Veratrum,ſiue helleborus.

Veratrum bis dare conuenit, quibus a capite flu-
xio fertur.quicunque uerò ex abſceſsibus, aut uenæ
ruptura, aut propter intemperantiam, aut ob aliam
quandam fortem cauſam ſuppurati fiunt,talibus ue
ratrum ue dato. & hoc ſcriptum eſt in li. de uict.rat.
in morb.acut.n.56. At in l.4.aph.14.ad ueratrum ad
mittendi ſunt,qui non facile ſurſum purgantur,ple-
niore alimento,& quiete corporibus ante humecta-
tis.& aph.16. eiuſdem li.ueratrum periculoſum eſt,
ſanas carnes habentibus, conuulſionem enim indu-
cit.& in l.de Inſom.n.6.ueratri purgatio quibus, &
quæ inſomnia habentibus conueniat.& in lib. 6. de
morb.pop.ſect.5.qui ueratrum bibit,ſi citius purga
re uolueris,lauare oportet,aut comedere. & in li.1.
aph.16.ueratrum ubi uolueris magis ducere,corpus
moueto. ubi uerò ſiſtere, ſomnū facito,& ne moue
to.Sed in l.de Coac.præ.n.4. à ueratro uomere rubi
cunda,ſpumoſa,pauca prodeſt:facit tum duritias,&
ſuppurationes magnas abducit.& in l.de Epiſto.nu.
32.ex ueratro conuulſio,lethalis. Verum in lib.3.de
morb.n.11.legitur ueratri purgatio in pleuriticis.&
in l.1.de diæ.n.38.ſcribitur,quibus conueniat uera-
tri purgatio in uere poſt fomenta.& in l. de uict.rat.
in morb. acu.n.12. narratur ueratri nigri facultas in
pleuritide,& in l.1: de diæ. n.35. ueratri purgatio à
fomentis deſipientibus,& ſtupidis confert.& in l.de
Inſom.n.5.ueratri purgatio per ſuperiora,quàm in-
feriora tutior.

Ventriculus.

Ventriculus,ſiue ſtomachus alimentum ſuſcipit.
atque dum plenus eſt; omnium humorum corpori

tona

fons eſt. uerum, ubi uacuus eſt; corpore fruitur colli queſcente. quatuor autem ſunt fontes alii, qui à uentriculo accipiunt per uenas. hæc in li.4. de morb. n. 2.3. ſed quemadmodum arboribus terra; ita animalibus uentriculus & nutrit, & calefacit, ac frigefacit. Frigefacit, dum euacuatur, calefacit, dum impletur. quemadmodum terra ſtercorata hyeme calida eſt; ita etiam uentriculus. Et, quemadmodum hydria, quod recens eſt, tranſmittit: quod inueteratum, retinet: ſic & uentriculus tranſmittit alimentum, & fecẽ retinet, uelut uaſculum. ſic inquit Hip. i l. de Humo. n.4. Cæterũ uentriculus, ſicut & alia membra uariis detinetur paſsionibus, de quibus pauca dicemus. legitur in li. 3. aph. 15. in febribus circa uentriculum, & fortis æſtus, & cordis morſus, uel dolor, malum. Et in l.6. aph. 18. uentriculus diſciſſus, lethale. Et in lib. 7. aph. 55. quibus inter uentriculum, & ſeptum, pituita repoſita eſt, & dolorem affert, non habens exitum, neque ad alterum uentrem; his per uenas ad ueſicam, pituita uerſa ſoluitur morbus. Et in l. prog. com. 3. par. 30. ſi quis per febrem non exitioſam dixerit, caput dolere, aut etiam tenebricoſum aliquid ob oculos obuerſari, ſi uentriculi dolor in eo extiterit biilioſa uomitio aderit. Et in lib. 2. pror. par. 5. ex lumborum dolore ad os uentriculi recurſiones febriles cum horrore, aquoſa, tenuia, & multa reuomentes, mente aberrantes, uoce priuatæ, nigra uomẽtes, moriuntur. Et in li. de Coac. præno. in uentriculi os dolente lumborum dolor cum excreatione uiolenta, habet quid conuulſorium. Et in l.6. de morb. popul. ſect. 4. uentriculo calido præditos fortes potus, ac cibi perturbant. Et in l. de Coac. præno. n. 1. quibus cibi faſtidia ſunt, & oris uentriculi morſus, & multum ſaliuæ, his uomitus fit. Et n. 2. oris uentriculi dolor, & pulſus præcordiorum febre perfrigerata, malum, tum aliàs, tum ſi inſuper exudarint. Et ibidẽ. oris uentriculi dolores cum tormine, uẽtris animalcula erumpere faciunt. Et, oris uentriculi dolor ſeniorem frequenter impetens mortem repentinam ſignificat. Et, quibus dolores præcordiorum, oris uentriculi, hepatis partium circa umbilicum, hi ſanguine per aluum egeſto, ſeruantur: non autem egeſto moriuntur. Et, quibus derepẽte dum ſine febre ſunt præcordii, & oris uentriculi dolor, & circa crura, ac infernas partes, & aluus in tumorem eleuata eſt; ſoluit neq; ſectio, & alui fluxio. his febrire nociuum eſt: longæ enim & uehementes febres fiunt, & tuſſes, & ſpiritus, & ſingultus. his autem ad ſolutionem tendentibus, dolor fortis coxarum, aut crurum, aut puris ſputum, aut oculorum priuatio ſuccedit. Et, in lumbis dolentibus oris uentriculi dolores inſuper accedentes, ſigna ſanguinis fluxionis ſunt etiam præ greſſæ. Et in lib. 2. de morb. popul. ſect. 2. mulier cor, hoc eſt, os uentriculi dolebat, & nihil remittebat dolor, huic polentæ pollen in mali punici ſuccum inſperſus, & ſemel in die acceptus in cibo ſatis fuit. & non reuomebat, uelut Charioni contigit. Et in l. de Coac. præno. n. 3. oris uentriculi dolor, & ſudor aliquantum uexat eos, quos ex lateris dolore cibi faſtidia ſequuntur. Et in lib. 4. aph. 57. in oris uentriculi morſu ſine febre exiſtente, medicamento ſurſum purgare opus eſt.

Vertebra.

Quibus uertebra intro conſidet, & ſpiritus retrahitur, & uox ſtrangulatoria eſt, his in fine, uelut contrahente quodam, ſpiritus fit, ut ſcriptum eſt in li. de Coac. præno. n. 3. Sed in l. de uict. ratio. in mor. acu. nu. 22. uertebræ in occipitio introrſum luxationes, pueris grandiuſculis fiunt.

De Verticulis.

Verticula intrinſecus inter ſe æqualia ſunt: ab externis autem chartilaginibus, ac neruis continentur. coarticulatio uerò ipſorum in poſteriore medullæ ſpinalis parte eſt. a poſteriore autem parte, exortum acutum habent, qui appendicem habet chartilaginoſam, unde neruorum propago prona fertur; quemadmodum etiam muſculi a ceruice uſque ad lumbos adnaſcuntur, coſtarum, ac ſpinæ medium explentes: hæc in l. de oſſ. natu. n. 3. ſed n. 5. uerticula ſupra clauiculam unà cum magno ſeptem ſunt. Et in lib. de Arti. n. 38. uerticula in latere obliqua. Et n. 43. iuxta uerticulum gibboſitates non facile pelluntur. Et n. 37. uerticula ſpinæ in gibbum tracta. Et n. 49. uerticulorum intrò obliquationum nullam haberi coactionem. Tandem n. 50. uerticula in repandum emota, eſſe lethalia: quæ uerò in gibbum, minimè.

De Vertigine.

Vertigo a Græcis ſcotoma appellatur, à Barbaris uerò ſcotomia dicitur. eſt autem, ubi obtenebrationes, & hebetudines oculis obuerſantur, & omnia circumagi, & rotari uidentur. quæ uerò ſit cauſa uertiginis, modusque, ſcriptum eſt in l. de uict. ratio. in mor. acu. com. 4. par. 27. his uerbis. cum dolores adceſſerint, bilis atræ, fluxionumque acrium diſtillationes fiunt: dolent morſa interna, morſæque, atque ad modum arefactæ uenæ intenduntur, trahuntque inflammatæ, quæ influunt: quapropter corrupto ſanguine, nequeuntibus ſpiritibus naturales pertranſire meatus, infrigidationes fiunt ob ſtationem, uertigines, aphoniæ, capitis grauitas, & conuulſiones, ſi iam ad cor, uel hepar, uel in uenam peruenerint. Et in li. 2. de morb. pag. 64. n. 4. cum uenæ ſuperèuomunt; dolor, & uertigo, & grauitas caput occupant: dolor quidem præ nimia ſanguinis caliditate: uertigo uerò, cum aceruatus ad faciem proceſſerit ſanguis. grauitas autem, quòd copioſior ſanguis ſit in capite, & turbulentior, ac morboſior, quàm intrinſecus. ſupereuomere quidem uidentur uenæ, cum ad eas bilis, aut pituita ingreſſa fuerit: eleuantur enim uenæ, & pulſant, & dolor per totum caput diſpergitur. uertiginem quoque oculis adferunt auſtrinæ tempeſtates, ut legitur in l. 3. aph. 17. fiunt & hyeme, ut in eodem l. n. 23. fiunt ſenibus, ut in l. 4. aph. 31. Quid uerò ſignificent uertigines, ſic ſcribit Hip. in li. 4. aph. 17. ſi quis febrem non habens abſtineat à cibo, hoc eſt, non appetat cibum, & cordis morſum, ſiue uertiginem patitur, & oris amaritudinem ſentit; purgatione indigere per ſuperiora ſignificat. Et in l. de Coac. præno. n. 3. uertigines ex hæmorrhoide parum apparente obortæ paruam, ac modicam ſyderationem ſignificant. ſoluit uenæ ſectio, & quicquid hoc modo apparuerit, mali aliquid ſignificat. Et in eodem lib. n. 1. uertigines in morbis longis apparentes, pernicioſæ. Et in l. 2. pror. par. 37. uertiginoſos medicamentis purgare non oportet. Et in l. 1. uertigines ab initio ſanguinis narium fluxio ſoluit. Et in l. de affec. pag. 80. n. 2. Si uerò aliàs, atque aliàs dolor, & uertigo in caput inciderit; prodeſt capitis calefactio, ac

lotio

lotio multa calida, & purgatio à pituita. uictus autem ſit ſorbitio, & potus aqua. prodeſt autem etiam ſi ſanguis è naribus fuerit detractus, aut à uena in fronte. ſi uerò diuturnus, & fortis in capite fiat morbus,& purgato capite non decedat; huius caput ſcarificare oportet,aut uenas in circuitu inurere.in lib.autem 5.de morb.popu.nume.12.hiſtoriam recitat Hip.de quodam, cui uertigo caliginoſa offuſa eſt. hoc uerò memoria mandandum eſt, quod ſcriptum eſt in lib. 2. prædic.nu.38. hoc eſt. quoſcunque unà cum doloribus capitis uertiginea corripiunt,malum ægrè exolubile,ac furioſum exiſtit,ſenibus autem maximè hic morbus fit.

Veſica.

Legitur in lib.de Corp.reſec.pag.25.nu.2. ueſica tota neruoſa eſt,magnaque,ac latè ſe extendens, capacitas intra eam à natura diſpoſita eſt.at de eius generatione lege in lib.de natu.pu.nu.3.uarias ipſa ſuſtinet affectiones,ac plura ex ea accepimus prognoſtica; etenim inquit Hippoc. in lib.4. aphoriſ.80. ueſica calculo laborat, quibus in urina arenoſa ſubſidunt. & aphoriſ.76.quibus in urina craſſa ſimul exeunt furfures, his ueſica ſcabie laborat.Et aphor. 75.eiuſdem lib. ſi ſanguinem, aut pus mingat, renum,uel ueſicæ ulcerationem ſignificat. Et in lib.6. aphor.18. ſi ueſica diſciſſa fuerit, lethale eſt. & in lib.1.de morb. nume.7. ueſica diſſecta non coaleſcit.& in eodem lib.nume.3.ueſica uulneratus moritur.& in li.4.aphor.80.ſi quis mingat ſanguinem, & grumos,& ſtranguriam habeat, & dolor incidat ad fœmen,& imum uentrem, & pectinem; ueſicam ægrotare ſignificat.& aphor. 81. ſi ſanguinem aut pus minxerit,aut ſquamulas,& grauis odor adſit, ueſicæ exulcerationem ſignificat. Et in lib. 6. aph. 6. renum uitia, & quicunque ſunt in ueſica dolores, difficulter ſanantur ſenioribus. Et in eodem li. aphor.18. ueſicam pertuſam, perſectamue eſſe, lethale eſt. & in lib. de Coac. præno.nume.1. ueſica doloroſa fit,quibus in febribus tremores circa iudicationem ceſſat.& ibidem nume. 4. ueſica intercepta tum aliàs,tum cum capitis dolore,habet quid conuulſorium. Et ibidem nume.3. quibus circa ueſicam tuberculum, quod mingendi difficultatem inducit, ad omnis generis figuras uexantur, huius autem ſolutio fit pure erumpente. & in lib, progn. num.19.ſi ueſicæ dolor,neque ab urina quicquam remiſerit, neque ueſica molliatur, & febris continua fuerit,in primis circuitibus morbi ægrum moriturum eſſe,timor eſt.Veſicæ duræ & dolentes, penitus quidem horrendæ, ac pernicioſæ ſunt, perniacioſiſsima uerò, quæ cum febre continua fiunt. Et ueſicæ duræ dolẽtes,pueri ſeptennes,donec ad quintum decimum annum peruenerint, corripiuntur. Sed in lib.3.aphor.22.ueſicæ conſert calida. & in l. de inſom.nume.13.circa ueſicam flatus medicamẽtis urinam cientibus expurgare oportet.& in lib.1. de morb.popu.conſti.3.per ueſicam purgatio morbo regio in Ilaſo laborantibus profuit.

De Veſica uerò ſcabioſa hæc ſcribit Hipp.in lib. 5.de mor.popu.nume.8. In Lariſſa Theophorbi filius ueſicam ſcabioſam habebat, & uiſcoſam urinam mingebat: & dolebat,dum inciperet mingere, & dum deſineret, & confricabat pudendum. Hic cum bibiſſet pharmacum urinam ciens acre; in ueſicam quidem nil proceſsit,uerum multum purulentum,& bilem euomuit,& deorſum alia huiuſcemodi egerebat,& uentrem dolebat, & intrinſecus ardebat.reliquum uerò corpus frigidum erat,& totus reſolutus, & nihil aſſumere uolebat.uenter à ui medicamenti exulceratus eſt.& mortuus eſt tertia poſt potionem die.

Victus ratio.

Victus rationes quantum fieri poteſt ſunt cognoſcende:nam non noſſe,multarum calamitatũ res eſt, ut ſcribitur in lib.de morb.popu. in fine. ſed in lib. de Vict.ratio.in morb.acutis.nu.63.circa uictus rationem,morborum intenſiones, ac remiſsiones febrium obſeruandæ.Et nume.57. quæcunque ex uictus ratione contingũt,pleraque unuſquiſque prout præter conſuetudinem uictu uſus fuerit, maximè annotat. Et nume. 15. uictus ratio in ſanis primum exploranda.Verum in lib.de Vete. medi. nume.13.uictus ægrorum,& ſanorum inuentionis, & ferini temperature modus, idem ac unum quoddã inuentum.Et nume.16.eiuſdem lib. uictus modus ex ſolo corporis ſenſu colligitur: unde fit, ut medici in eo inueniendo plurimum delinquant. Et nu. 15.eiuſdem lib.uictus rationem manſuetam,ac conuenientem ægros magis lædere, quàm ferinam ſanos.Verum in li.1.aphor.4.uictus tenuis, & exacti, & in longis ſemper affectionibus, & in acutis, ubi non expedit,periculoſi ſunt. et aphor. 10. eiuſdem lib. uictus tenuis adhibendus iis, quibus morbus conſiſtit.quibus uerò poſterius debet conſiſtere, iis et in ipſo conſiſtendi tempore,& parum ante illud, cibus ſubtrahendus: prius uerò uberius alendum, ut æger ſufficiat.Et in lib.præcep.nume. 11. uictus una eademque ratio,non diu ſeruanda: indulgentia ægrorum diuturnam erigit concupiſcentiam. et in lib.1.aphor.9.uictus ratione an æger cum uictu ſufficiat perdurare,donec morbus conſiſtat coniectandum: et nunquid ille prius deficiat, nec poſsit cum uictu perdurare, uel morbus antea deficiat, atque hebeteſcat.& aphoriſ.4.uictus ad extremam tenuitatem progreſsi difficiles. Et in eodem lib. aphor. 15. in uictu tenui delinquentes ægrotantes magis læduntur: omne enim delictum quod committi poterit,magis magnum committitur in tenui,quàm in paulo pleniore uictu.quapropter etiam in ſanis periculoſus eſt ualde tenuis,& conſtitutus, & exactus uictus:quoniã delicta grauius ferunt. ob hoc igitur tenuis,& exactus uictus,periculoſus eſt magis, quã paulo plenior. Et aphor. 8. uictu tenuiſsimo utendum eſt, quando morbus in ſuo uigore conſtiterit.Et ibidem. uictu extremè tenuiſsimo utendum eſt, ubi morbus peracutus eſt: ubi uerò non, ſed pleniore uictu uti licet, &c. Et in lib.2. aphor. 16. uictus humidi omnibus febricitantibus conferunt, maximè uerò pueris, & aliis ita adſuetis. Et in lib. 6.de mor.po.ſect.4.uictus frigidi, debiles: robuſti, uerò calidi. Sed in lib. de Vict. ratio. in morb. acu. nu.15.uictus mutationes repentinæ noxas, ac ægritudines inducunt.tandem in lib.de octim.par.nu.3. uictus,locorum,& ueſtitus tranſmutatio uis etiam pernicioſa.

De Vigilia.

A Vigiliis has accipe prænotiones, quę leguntur in lib. 2. de diæt. nume. 25. uigilia in exſatia-

tis cibo noxia eſt non permittens cibum liquari, ac concoqui: ieiunus autem attenuat quidem, uerùm minus lædit. Et in libr. 7. aphoriſ. 9. ex uigilia conuulſio, aut delyrium, malum. Et in lib. 2. aphoriſ. 14. uigilia ſi modum exceſſerit, malum. Et aphoriſ. 34. uigiliæ paruis, ac recens natis puerulis fiunt. Et in lib. 3. aphoriſ. 31. uigiliæ ſenibus accedunt. Et in lib. 1. prædict. nume. 19. uigiliis infeſtati, derepente cum inquieta iactatione, ſanguinem fundunt, tum aliàs, tum ſi quid antea perfluxerit. num ubi inhorruerunt? Et in lib. de Coac. præno. nume. 4. uigilias facere poterit alui egeſtio liquida, & aceruatim fiés. & num. 1. affectiones inſuper rigentes, & quæ ad noctem magis aliquanto exacerbantur cum uigiliis, ac delyrio in ſomnis, aliquando urinas inuoluntarie emittentes, in conuulſionem deſinunt. Et, laſſati, caliginantes, uigilantes, ſoporoſi, exudantes, recaleſcentes male habent. Et, qui in principio tenues cum capitis pulſu, & urina tenui, & ad iudicationem exacerbantur, his nihil miri eſt, ſi & mentis emotio, inſuperque uigiliæ accedant. Et, affectiones ſtatim turbulentæ, uigilias inducentes, ſanguinem de naribus ſtillantes, ſexta die alleuantes per noctem, uerum poſtridie rurſus affligentes, exudantes in ſomnum delatæ, mentem emouentes, large ſanguinem fundunt, & morbos ſoluunt. Et, pueris febris acuta, & aluus ſuppreſſa cum uigiliis, & calcitrare, & colorem mutare, & ruborem habere, conuulſorium eſt. Et, affectiones ſtatim turbulentę, uigilias inducentes, & nigra compacta egerentes, partim ſanguinem fundunt. Et nume. 2. capite grauati, iuxta ſinciput dolentes, uigiliis infeſtati, ſanguinem effundunt, tum aliàs, tum ſi quid ad collum ſe extendat. Et, uomitus in capitis doloribus æruginoſi cum ſurditate, uigilantibus, cito inſaniam excitant. Et, ſoporoſi in principio fientes, cum capitis, lumborum, colli, præcordii dolore, uigilantes, num phrenitici ſunt? Et nume. 3. oculorum rectitudo in morbo acuto, & uelox, & ſomnus turbulentus, & uigiliæ, & quandoque ſanguinis è naribus ſtillationes, nihil boni. Et in lib. pror. com. 1. par. 4. urinæ in turbulentis uigilibusque decolores, nigræ, ſublime petentes, atque in ſudore, phreniticæ.

Vinum.

Vinum calidum eſt, & ſiccum, ut ſcribitur in lib. 2. de Diæ. nume. 13. At in lib. de aere, aquis, & locis. nume. 24. uinum aquoſiſſimum lacte pueri ſalubrius: minus enim uenas adurit, & reſiccat. & in lib. de Affect. nume. 2. uinum in capitis doloribus propter partem illam calefactam, & humori attrahendo aptam non eſt exhibendum. Et nume. 51. eiuſdem lib. uinum, & mel temperatiſſima ad hominis naturam ſunt. Et in lib. de uict. ratio. in morb. acut. nume. 25. ſcribuntur de uini utilitate, ac detrimento notæ ante Hippo. ignoratæ. Et in lib. 7. aphoriſ. 48. uini potus, & uenæ ſectio, urinæ ſtillicidium, & difficultatem inducunt. Et in lib. 2. aphoriſ. 21. uini potus famem ſoluit. Et in lib. de uict. ratio. in morb. acut. nume. 25. uini differentiæ, aquæ mulſæ, & aceti mulſi quomodo conſtituendæ. Sed in lib. de Affectionib. nume. 50. uinum dulce, & mellis ſpeciem referens ambo, & reficiunt, & urinam cient, & pituitoſa ſunt. Et nume. 44. uina dulcia, auſtera, & mellei coloris uetuſta uentrem ſubducunt, maximeque urinam cient, ac nutriunt. Et in lib. 2. de Diæ. nume. 13. uinum dulce pituitoſis magis aluo ſecedit. Et in lib. de Humid. uſu. nume. 9. uinum dulce ad diuturna uulnera commodum eſt aſſidue utenti: ſed & ad medicamentorum potionem. Et in lib. de uict. ratio. in morb. acut. nume. 25. uinum dulce minus caput grauat, quàm uinoſum, & minus mentem ferit, & magis quàm alterum per aluum, & inteſtinum ſubit. uiſcera uerò magna facit, ſplen, & hepar. quare neque his qui amarabile abundant commodum eſt. Et in lib. 2. de Diæ. nume. 13. uina dulcia nigra humidiora ſunt: calfaciunt autem, & inflant, & humiditatem inducunt. Et, uina tenuia dulcia magis urinam cient, & aluum mouent, & humectant corpus, & ſanguinem debilem faciunt, & aduerſarium corporis ſanguinem in corpore augent. At in lib. de uict. ratio. in morb. acut. nume. 25. legitur uinum album uinoſum. Et nume. 19. uini albi, & nigri, permutatio. Et in lib. 2. de Diæ. nume. 13. uina alba, & auſtera calfaciunt, magiſque urinam cient, quàm aluum mouent. Et in lib. 3. de morb. nume. 29. ſcribitur uinorum alborum ex uuis paſſis in febribus potio. At uerò in lib. de uete. medi. nume. 27. uinum meracum large hauſtum, hominem aliquo modo debiliorem reddit. Et in lib. de uict. ratio. in morb. acut. nume. 25. uinum meracius partibus circa inteſtinum magis prodeſt. Et in lib. 4. de morb. popularib. nume. 7. uinum multum meracum inſaniæ cauſa, &c. Et in lib. de affectionib. nume. 52. uini meraci in flatibus, æſtu, repletione, aut torminibus uires. ſed in lib. de uict. ratio. in morb. acut. nume. 25. uinum nigrum, & fuluum. Et in lib. 2. de Diæ. nume. 13. uina nigra, & auſtera ſicciora ſunt, & aluum non mouent, neque urinam cient, neque ſaliuam faciunt. Et ibidem. uina nigra mollia humidiora ſunt: calefaciunt autem, & inflant, humiditatem inducentia. Verum in lib. 2. de Diæ. nume. 13. uinum recens ſub torculari expreſſum, & nondum exculatum, humectat, ſubducit, & inflat; quia etiam muſtum idem facit. Et ibidem. uina noua aluum magis mouent, quia propia muſto ſunt, itemque alunt, & odorata magis quàm inodorata eiuſdem ætatis. Et ibidem. uina acida frigefaciunt, attenuant, & humectant.

De Vlceribus.

Vlcera qua ratione in capite, & reliquo corpore enaſcantur, ſcribitur in lib. 2. de morb. nume. 2. Sed in lib. de medico nume. 9. enarrantur ulcerum uiæ quatuor. Et in lib. 6. de morb. popularib. ſect. 5. ulcera exoriuntur, ſi quis dum impurgatus eſt laborauerit. Vlcera uerò has patiuntur affectiones. inflammantur, calloſa fiunt, ſuppurantur, intumeſcunt, & cicatrices in eis fiunt. De inflammatione ait Hippoc. in lib. de Vlce. nume. 6. quodcunque ulcus ex inflammatione tumidum non ſedatur, dum alia inflammare, ac tumeſcere cęperunt, ſedantur, etiam hoc non coaleſcere periculum eſt. Et nu. 2. ulcera inflammantur, tunc cum ad ſuppurationem tendunt. & nume. 1. legitur ulcerum inflammatio, quomodo præcauenda ſit. & n. 3.

eiuſdem

eiuſdem lib. ſcribitur ulceris pure inflammati curatio. Vlceris autem calloſi curatio narratur in lib. de loc.in homi.nu.47.et in lib. de Vlce. nu.2. ulcera ſuppurantur alterato ſanguine, ac calfacto, donec putrefactus, talium ulcerum pus fiat. et in eodem. lib. de Vlce.nume. 6. cui circa ulcus tumor obortus fuerit, ulcere non inflammato, huic poſtea temporis progreſſu tumor puris ſubſidentiam habet. & in lib.5. aphoriſ. 65. quibus in ulceribus tumores apparent, non ualde conuelluntur. Et in lib. 2. prædic. nume. 28. ulcerum cicatrices, quibus nihil aliud mali adfuerit, omnes & à temporibus, & ab arte opem ferre poſſe putandum eſt, maxime recentiſsimas, & in iuuenum corporibus. Et in lib.de Vlce.nume.5.ſcribuntur ulcerum cicatrices cauiores.

At ab ulceribus has accipimus prænotiones, quæ leguntur in lib.de Coa.præno.nu.1.ulcus ante mortem, ſi periturus eſt homo, liuidum, ac ſiccum erit, autem etiam pallidum, & ſiccum. Et in lib.præno. nume.4.ulcus ſi prius factum fuerit, ſiue in morbo acceſſerit, conſiderare oportet. Et in lib.1.de morb. popul.ſect. 1.ulcera fientia, ac iudicantia febres, & tubercula, quibus hæc non fiunt iudicatio ſublata eſt. Et in lib.4.de morb.nu.21.ulcera ſi curentur imparibus diebus magis inflammantur: uenit enim humor ad omnes uenas, cum turbatur, easque replet. Et in lib.6.aphor.45. ulcera quæcunque omnia fiunt, aut diutiore tempore durant, neceſſe eſt os abſcedere, & cicatrices cauas fieri. Et in lib. 6. aphoriſ.8.ulcera hydropicis in corpore fientia, non facile ſanantur. Et in lib.de Iudic.nume.5.ulcera ſi repurgentur pure albo, celerem curationem indicant. ſi uerò inſanioſos humores tranſmutentur, maligna fiunt. eodem modo, & urinæ ſic ſignificant. Et in lib.de Denti.nume.3. ulcera proſerpentia circa fauces, grauiora, & magis acuta, ut plurimum ſpirandi difficultatem inducunt. Et in lib. de locis in homi.nume. 48. ulcuſcula in debilibus erumpentia lethalia. Et nume.44. ulcuſcula liuida in debili enata, mortale. Et in lib.2.prædi.legitur ulcerũ cognitio quomodo fieri debeat.

Curatio aũt eſt hæc. ulcerationibus uoluntariis, aut inuoluntariis, qualia ſunt deſquamata, calida cõuenit, quemadmodum proditum eſt in lib. de humiuſu. nume.11. Et in lib.de Vlce.nume.6.in omni ulcere, igne ſacro accedente, corporis purgationem facere oportet in utram partem ulceris conuulerit, ſiue ſurſum, ſiue deorſum. Et nume.4. ulcera ubi deligare uoles, non prius pharmaca imponere oportet, quàm ubi ualde ſiccum feceris ulcus. & nume.1.ulcera uniuerſa, niſi uino humectare nõ oportet, ſi non in articulo fuerit ulcus. & in lib.de humi. uſu.nume.8.ad ulcera commodum eſt uinum albũ, & nigrum frigidum. & ibidem. ulceribus piſcatorum, & cuniculoſis, & depaſcentibus proſerpendo mare bonum eſt. & in lib.2.prædic.nume.21. ſcribitur, quibus ulceribus febrem ſuperuenire commodum ſit. Et in lib.de Vlce.nume.6.ulcerum ex caſu, aut alio quopiam modo diſſecatorum curatio legitur. & in lib.de loc.in homi.nume.47.enarratur curatio ulcerum, & quæcunque ſupra corpus eminẽt. & in lib. de Cap.uulnr.num.20.leguntur, quæ poſt ulceris ſectionem adhiberi conueniant. & in lib.2. prædic.nume.20.ulcerum curatio ſecundum loca, facilis, aut difficilis. & in lib.de Vlce.num. 2.ulcerũ acuto ſpicillo inciſorum, eademque uulnerum curatio. & in lib.de fract.nume.27. ſcribitur ulcerũ curatio ſimplex.

Verum de ulceribus capitis hæc ſcribuntur, ulceribus capitis, quę ſymptomata inimica legũtur in lib.2.prædic.nume.2.& in lib.5. aphor.22. ulceribus capitis confert calida. & in lib.de Carn.nu.23. ulcerum magnorum in capite, & reliquo corpore inflammatio, ſeptẽnario ſedantur. & in lib. de Cap. uulne.nume. 18.de ulceris in capite curatione. tandem in lib.2.de morb.popu.ſectio.5.ſi ulcus in capite fuerit, inter uenas ſecato; ſi non febricitet. & in lib. de Cap. uulne. nume. 20. ulcera temporum non ſunt ſecanda. At in lib. de Denti.nume.3. ulcera in tonſillis citra febrem facta, ſecuriora ſunt. & ulcera in tonſillis multo tempore citra augumentum manentia, circa quintum, aut ſextũ diem periculoſa ſunt. ulcera tonſillarum infantibus periculoſa. & ulcera tonſillarum æſtate facta peiora ſunt, quàm aliis temporibus. &, ulcera in tonſillis circa uuam proſerpentia, in his, qui ſeruantur, uocem alterant. cætera uerò ibi lege. Sed in lib. de Iudic. nume.7.in omni ulcere plerunque, quod uentrem habet in directum ad uiſum conſpicua ſunt omnia, tumore non præſente. De Vlceribus uerò, quæ in utero fiunt, hæc enarrantur. Ait Hip. in lib.2.prædic.nume.33.quibus ulcus factum fuerit in utero, ſiue ex partu, ſiue tuberculo, ſiue ex alia quadam cauſa, his febres, & inguinum tumores ſuccedere neceſſe eſt, & dolores in his locis. & in lib.1.de morb.muliebr. nume. 11. ſcribitur de ulcerum in uteris generatione. & in lib.2.prædic.nume.34. ulcus ſi ſolum in ſiniſtra uteri parte factum fuerit, & mulier in utero concipiat, ſiue dum adhuc habet ulcus, ſiue ubi iam ſana eſt, maſculum magis enixuram ſpes eſt: ſi uerò in dextram, fœminam. & in lib. 1.de morb.mul.nume.65.ulcerum in uteris curatio ſollicite adhibẽda. & in lib.de natu.mulieb.nu. 76.ex ulceribus magis in uteris ſteriles. & in lib. de ſteril.nume.1. legitur ulcus in utero. & in 1.de morb.mul.nume.92.ulcera in pudendis. & in eodem lib.nume. 11. leguntur ulcera uteri colluiones. & nume. 127. ad ulcera in utero reſiccanda. & nume. 60. eiuſdem lib. ulcera in utero à partus purgamentis putrefactis. & nume.58.ulcerum uteri colluuio.

Vmbilicus.

Scribit Hipp.in lib. de Octi.par. pag.21. nume. 4.Vmbilicus, per quem alimenta, ac ſpiritus ingreſſus pueris contingunt, ſolus ex omni corpore utero adhæret, & per hunc introitus, ac ingreſſus ingredientium particeps fit, reliquæ partes conniuent, & non prius apertæ ſunt, quàm ubi in exitu fuerit puer ex uentre. cum autem in exitu fuerit; reliquæ omnes aperiuntur, uerum umbilicus attenuatur, & conniuet, ac reſiccatur. quemadmodum autem in his, quæ ex terra naſcuntur, fructus pleni, ac maturi ſecernuntur, ac decidunt iuxta diſcriminationem, qua parte inhærent; ſic etiam pueris maturis, ac perfectis umbilicus quidem conniuet, ac clauditur, reliqua uerò aperiuntur, ut & ingredientia ſuſcipiãt, & exitus habeãt ſecũdũ naturã, quibus neceſſe

eſt uiuentes uti:ſingula.n.ſeparantur iuxta modum, quo agmina congregātur repentia:optima aūt ſunt, quæ maximè ſoli connutrita ſunt. Et in l.de nat.pue. nume.4.iuxta medium uerò tenue quid eminebat, quod mihi umbilicus eſſe uidebatur, & per illum ſane ſpirationem extra, & intro primum facere apparebat: quin & pellicula genituram ambiens, ac complectens tota ex illo tendebatur. Et in lib. de alimen.pag.53. nume.6. principium alimenti ſpiritus, nares, os, guttur, pulmo, & reliqua reſpiratio. principium alimenti & humidi, & ſicci, os, gula, uenter. uerum antiquius, & primordiale alimentum, per abdomen umbilicus. Et in lib.1. de natu. pue.nume.43. umbilicus poſtremus omnium membrorum in lucem prodit. Et in lib.3.aphor.24. umbilici inflammationes paruis, ac recens natis puerulis accidunt. Et in lib.de Coac. præno. nu. 2. ſupra umbilicum dolor, & lumborum dolor, ſi medicamentis non ſoluantur, in hydropem ſiccum deſinunt. Et, ſub umbilico conſiſtentes tumores minime ſuppurantur. Et, quibus partium circa umbilicum dolores, hi ſanguinem per aluum egeſto ſeruantur: non autem egeſto, moriuntur. Et in lib.4. aphor.11.quibus circa umbilicum dolores, qui neque medicamentis, neque aliter ſoluuntur, in ſiccum hydropem firmantur. Et in lib. de Coac. præno.nume.2. circa umbilicum dolores palpitatorii, habent quidem aliquid mentis emotorium, uerùm circa iudicationem pituita his aceruatim copioſa cum dolore penetrat. Et in lib.2. aphor. 35. partes circa umbilicum & pectinem in omni morbo craſſitudinem habere melius eſt: at uehemens tenuitas, & eliquatio, praua eſt. At in lib. 7. de morb. popu.pag.152.nume.56.Dinii filio in Abderis umbilicum mediocriter ſanciato, fiſtula parua relicta eſt, & quandoque etiam lumbricus per ſe ipſum ſatis craſſus penetrauit: & cum febriret, uomebat bilioſa: quandoque uerò & hæc ipſa per fiſtulam prodibant. Et in lib.5.de morb. popu. nume. 11. Lariſſa uir quidam ſauciatus eſt cominus ex manu per haſtam latam à tergo, & ſummum eius penetrauit infra umbilicum per multum ſpacium. reliqua uerò ibi lege. Et in lib. de affect.pag.80.nu. 16. quicunque dolores infrà umbilicum fiunt, in his molli inſuſo per clyſterem immiſſo ſubluito. Si uerò non ſedentur, pharmacum deorſum purgans dato. cætera ibi uide.

Vmbra, & frigus moderate humectāt: dant enim magis, quàm accipiunt, ut patet in lib. 2. de diæt. nume.20.

Vnctio calfacit, humectat, & mollit, ut ſcriptum eſt ibidem.

Vngues.

Vngues ex illo glutinoſo producti ſunt: etenim ab oſsibus, & articulis ſemper liquidiſsimum ipſorum diſcedens, glutinoſum redditur, & à calido ſiccatum, ac areſactum, foras in ungues delegatur. hæc in lib.de Carni.nume.11. At uerò in lib.1. aphor.3. ungium in digitorum manuum, ac pedum extremitatibus uſus. Et in lib.præno.nume.8. ſi ungues, & digiti ſupra grauitatem liuidi fiant, mortem ueſtigio expecta. Et in lib.de humi.uſu.nume.8. unguibus leproſis acetum prodeſt. Et in l.de ſuperſę. pag. 21.nume.3.cum puer uitalis futurus naſcitur; caro ipſius ungues ſupereminēt, ungues uerò tum in manibus, tum in pedibus deficiunt.

Voluptas.

Voluptates ex nulla alia re, quàm ex cerebro cōtingunt, ut in lib.de morb.ſacr. nume.15. ſcribitur. Et in l.de humi.uſu nu.44.uoluptates, & illecebræ, à calida: à frigida uerò dolores, & auerſationes. Et in lib.de Virg.mor.nu.3.uoluptas ſine ſpectris, in animi impotentia.

Voluulus.

Tres autem deſcribuntur cuiuſdam uoluuli, ſpecies in l.de Inter.aff.pag.90.nume. 47. horum primus fit hyeme cū quis calido, & humido utatur uictu, abſque deambulationibus, ſed repletus ſemper dormiat. deinde coactus longum iter faciat, frigore ſæuiente: deinde riguerit ſub oſſa. unde hæc patitur. Flatus in toto corpore, color plumbiformis, continuus rigor. corpus à calida lotum deſquammatur, ac præſertim ſcrotum. & corpus digitis compreſſum notas tenet. crura grauia. ſitus urget noctu, cibi crudi ſuccedunt. curatio eſt, adhibito fomento, cneori potio, aut hippoph. aut cnidii grani: poſtera die lactis aſinini. & reliqua ibi lege.

Secunda uoluuli ſpecies dicitur uoluulus arcuatus. hic maximè æſtatis tempore paluſtribus regionibus corripit: magis aūt ab aquæ potu, uel ex uolutatione ad ſolem capitis dolore affectos, patitur ſimilia prioribus, ſed color eſt pallidus, uelut malicorium. & oculi aliquando morbo arcuato implentur. Curatio eſt eadem, quæ ſuperior. ſed potio ſit aqua à cicere albo cocta, & cum uino eadem permixta danda eſt.

Tertia uoluuli ſpecies, appellatur uoluulus hæmatites. incipit hic morbus fieri autumno. ex ore maleolet, à dētibus, & gingiuæ abſcedunt, & à naribus ſanguis fluit. aliquando ex cruribus ulcera fiunt. color niger fit, & cutis tenuis. eſt autem ad deambulandum, ac laborandum promptus. Curatio ſit ueluti ſuperior. ſed clyſteres adhibeto. hæc lege num. 49. In lib. autem tertio de mor.pag.72. num.15. de Voluulis. ſiue ileo hæc leguntur.

Voluuli fiunt, cum ſupernus uentriculus caleſcit, infimus uerò frigeſcit: reſiccatur enim ſimul inteſtinum, & præ inflammationis caliditate obturatur, ut neque flatus neque cibi pertranſeant; ſed uenter durus fit, & quandoque uomit primum pituitoſa, deinde bilioſa, poſtremum ſtercus. & æger ſitim habeat, ac dolorem, maxime circa præcordia. totum uētrem dolet, & inflatus eſt, & anxius, & febres corripiuntur, & fiunt maxime ſeptima die. hos ſic curare oportet. ſupernum uentriculum quamcitiſsimè purgato, & ſanguine de capite, ac cubitis detrahito; ut ſuperna aluus caleſcere deſinat. partes ſupra ſeptum tranſuerſum frigefacito, excepto corde. infernas autem calefacito homine in ſolio aquæ calidæ collocato, ac ſemper oleo illito. calefactoria quoque humida apponito. & glandulam de melle ſolū decem digitorum longitudinis facito, & ex ſumma anteriori parte fel taurinum oblinito, atque ſic bis, ac ter ſubdito: quò omnia combuſta ſtercora circa rectum, ac princeps inteſtinum contenta educas. & ſi quidem ſic obedierit; poſtea clyſterem adhibeto: ſin minus; follem febrilem indito, & in uentrem flatum immittito, à quo & uentrem, &

inteſtini

inteſtini contractionem diſtendas: deinde extracto folle, clyſterem adhibeto, non ex ualde calefactoriis ſed ex his, quæ ſtercora diſſoluunt, ac colliquant. poſtea obturata per ſpongiam ſede, in qua calida deſideat continens clyſteris infuſum. & ſi ſuſceperit, & rurſus dimiſerit; ſanus euadit. cæterum priore tempore mel optimum delingat, & uinum ſplendidum, uernaculum bibat.

Quod ſi uolnulo emoto febris ipſum corripiat, deſperatus eſt: fortaſsis enim & infernæ aluus ſoluta ipſum occiderit. Et in l. de Coac. præno. n. 3. uolnulus in urinæ ſtillicidio accedens, ſeptima die perimit, ſi non febre accedente, urina aceruatim prodeat. Et, uoluulosis uomitus, & ſurditas, malum. Et in lib. 7. aph. 10. ex uoluulo uomitus, aut ſingultus, aut conuulſio aut delyrium, malum. Et in l. 1. prædict. n. 22. ex uoluulis graueolentibus, in ſebre acuta, præcordiis ſublimibus, diutius permanentibus abſceſſus circa aures oborti occidũt. Fiunt quoque uoluuli a flatibus, ut legitur in l. de Flatibus. n. 4. & tempore autumnali, at in l. 3. aph. 22. ſed in l. 2. de morb. popu. ſect. 6. hanc docet curationem. in uoluulo molli frigidum uinum multum meracum pro ratione dato, donec ſomnus, aut crurum dolor fiat. ſoluit autem & febris, & dyſenteria citra dolorem.

Vomitus.

Vomitiones aliæ ſunt ſpontaneæ, aliæ coactæ. & harum aliæ fiunt pituitæ, aut bilis, aut ſanguinis, aut puris ex tuberculi ruptione, aut nigrorum. Et harum aliæ utiles ſunt, & aliæ, malæ: de quibus nunc nobis agendum eſt. Scribit Hip. in l. prog. com. 1. par. 38. Vomitio utiliſsima eſt, ſi pituita, ac bile permixta quàm maxime eſt: ſi non multa, non craſſa eſt: ſincerior enim deterior eſt. Mala quoque eſt, ſi porracea, aut liuida, aut nigra fuerit. Et, ſi idem homo, omnes uomat colores; lethale eſt. liuida ſi graueolet, ocyſsimam indicat abolitionem. tandem omnis ſubputris, ac fœtidus odor in omni uomitione malus eſt. Et in l. 1. præd. num. 10. Vomitiones exiguæ bilioſæ, malę tum aliàs, tum ſi inſuper uigilauerint ægri. Et in his naſus deſtillans, malum. Et in l. de Coac. præno. n. 3. Quibus eſt uomitus ſanguinis; febris multa, & dolor circa mammam, thoracem, & dorſum; breui moriuntur. quibus autem non omnia hæc, neque ualde, tardius. inflammati autem ſunt diebus quatuordecim ad ſummum. Et n. 2. Vomitus in capitis doloribus æruginoſi, cum ſurditate, & uigiliis cito inſaniam affore denuntiant. Et n. 3. uomitus bilioſus dyſentericis in principio malus. Et in l. de loc. in homi. n. 44. Vomitus atrę bilis in uulnere, lethalis. Et in l. 1. præ. num. 7. Vomitus cum uarietate mali ſunt tum aliàs, tum ſi proprius inter ſe prodeant. Et nu. 8. uomitus meraci, anxioſi, mali. Et in l. de Coac. præno. n. 1. Vomitus æruginoſus in pernicioſis iam, malus. Et in li. 7. aph. 10. uomitus ex uoluulo, malum. Et aph. 3. Ex uomitu ſingultus, & oculi rubicundi, malum. Et n. 4. in uomitibus ſiquis ſiticuloſus ſit, & ſitis exors fiat, malum eſt, anxioſis uigilantibus. Et, ex uomitibus anxietates, clangores, oculi concretionem lanuginoſam habentes, furioſa. Et, in uomitibus meracis ſingultus, malus: mala etiam conuulſio. Et, uomẽtes nigra pernicioſè habent.

Verum in l. de loc. in hom. n. 47. hęc bona denuntiat. Vomitus conducit fluxioni a capite fluenti. Et in l. 1. de morb. mul. n. 9. Vomitus bilioſus in muliere bilioſa, cui menſes minore, quàm par eſt, copia ſũt, bonus. Et in li. 2. de morb. n. 22. Vomitus uentrem compactum ſoluit, & egerentem magis, quàm oportet, ſiſtit: illum quidem humectans, hunc uerò ſiccãs. Et in l. de Coac. pręno. n. 3. uomitus ſpumoſorum a ueratro multus, in lumborum dolore pertinaci, & ampliore alui ſubductione, prodeſt. Et in lib. 1. de Diæ. Vomitus humidioribus naturis conducit, ut corpus depurgetur, ſiquid defectuoſius laboros reſegerunt. Et in l. 5. de morb. popu. n. 4. uomitus alui ſeceſſum ſiſtit. Et in l. 1. aph. 2. in uomitibus et perturbationibus alui ſpõte factis, ſi qualia oportet purgari purgentur, confert, & leuiter ferunt: ſin minus; contrà. Et in l. 6. aph. 15. profluuio alui multo laboranti ſi uomitus ſua ſponte ſucceſſerit, ſoluit morbum. & in l. 7. aph. 37. quicunque euomunt ſanguinem ſi ſine febre quidem, ſalutare: ſi uerò cum febre, malum. curare uerò adſtringentibus, & refrigerantibus. & in l. 5. aph. 32. mulieri ſanguinem euomenti, mẽſtruis erumpentibus, ſolutio. & in l. 4. aph. 25. ſanguis ſupra qualiſcunque fuerit, malum. & in l. de loc. in homi. n. 45. uomitus in uinoſo non eſt ſedandus. & in l. 3. de Diæ. n. 2. uomitibus utendum, ſi humidiores ſint, ter in menſe: ſin ſicciores; bis a cibis omnis generis: a bubulis autem, & porcinis carnibus, aut aliis quidquid tandem modum excęſſerit, repletus uomet, & a caſeoſis dulcibus, ac pinguibus cum, qui non eſt aſſuetus repleri, uomere conducit; & ab ebrietate, ac ciborum mutatione, & regionum uomendum eſt. ſed in l. 3. aph. 24. uomitionęs ęſtate fiant. & in l. 4. aph. 6. graciles, & facile uomentes, purgare ſuperius, cauentes hyeme. & aph. 7. uomentes difficulter, & mediocriter bene carnoſos per inferiora, cauentes æſtatem. & in l. 2. de Diæ. n. 22. uomitus attenuant propter cibi euacuationem, non tamen ſiccant, ſi quis poſtridie rectè curat; ſed humectant propter repletionem, & colliquationem carnis pre labore. ſi uerò quis ſinat hæc poſtridie conſumi in alimentum caliditati, & diæta ſenſim adhibeat ſiccant. & in l. 3. de Diæ. n. 8. uomitus in repletionibus etiam tertio repetendus. & in l. 2. de mor. popu. ſec. 5. uomitus ſolutio: aquam calidam bibendam dato, & uomat.

Vomitus futuri ſigna ſcribuntur in lib. progn. his uerbis. uomitus bilioſus his aderit, qui in febre non lethali dixerint ſibi caput dolere, aut etiam pre oculis obſcurum quiddam apparere, aut oſculi uentris morſus acceſſerit. & in l. 1. de Coac. præno. n. 1. uomitus his fit, quibus oris uentriculi morſus, cibi faſtidia, & multum ſaliuæ. &, uomitum nigrorum faciũt frequentes per eadem recidiuæ circa iudicationem ſanguinolentæ. &, n. 2. uomituum nigrorum ſignum eſt lingua citra rationem tenera fiens, & cum cibi faſtidio, nauſeabunda, cum frigido ſudore, ex aluo liquida. & in l. 4. aph. 18. ſupra præcordia dolores, purgatione indigere per ſuperiora ſignificãt. & aph. 17. ſi quis febrem non habens cibum nõ appetat, & cordis morſum, ſeu uertiginem patitur, & oris amaritudinem ſentit, purgatione indigere per ſuperiora ſignificat. & aph. 13. ad helleboros, qui non facile ſupra purgantur eorum corpora ante potionem pluri cibi, ac quiete humectanda ſunt. uomitorio autem ſi opus habes, fit ex aqua, aceto, & ſale, ut legitur in

in l.7.de morb.popul.n.53.Et in l.3.de morb.n.6.uomitum plerunque ciet aqua.at in l.de locis in ho minib.n.59.uomitus per uomitum ſedatur, ſi liquenti multam aquam bibendam dederis.tandem in l.3.de diæ.n.8.a uomitu os,& fauces uino auſtero colluantur:quò oſcula uenarum conſtringantur,& nihil retrahant,uelut à uomitu fieri ſolet.

De Voce.

Vox in morbis præſertim acutis plurima præſignificat:etenim legitur in l.1.prædict.n.3.uox clangoroſa ex uomitu nauſeabunda oborta inſaniã portendit.Et in l.de Coac.præn.n.1.uox acuta malum: & præcordia his intro trahuntur.& n.2.uox acuta planctum referens,& oculorum obſcuratio,conuulſoriũ eſt.& in l.1.præd.n.6.uox acuta clãgoroſa,mala.& in l.de Coac.præ.n.2.quibus uox cum febre deficit, & cum iudicatione intercepta, tremuli moriuntur. &,quibus uox ſtrangulatoria,& ſpiritus retrahitur & et uertebra intro conſidet,his in fine uelut quodam contrahente,ſpiritus fit.Et uox clangoroſa cum mentis perculſione mentẽ alienant. Et,cum uoce tremula ſolutio alui præter rationem,in his moram trahentibus diuturnis,pernicies eſt.& in lib.5.aph.5.ſi uocẽ priuetur quis ebrius,conuulſus moritur, ſi non febris corripuerit, aut ubi ad horam, qua crapulæ ſoluuntur,peruenit,loquatur.Et uoce intercepta,dolores ad præcordia in febre ſine ſudore ſoluto,malum.& nu.3.uoce ſtatim priuantur, neque uident, neque audiunt,& plerunque moriuntur, quibus percuſsis cerebrum concuſſum fuerit, & doluerit. & n.4.uoce intercepta acute inſania correpti, ita affecti moriuntur.& n.2.uoces contractæ poſt medicamenti ſumptionem, num prauæ ſunt? plerique horum exudant,& uentres humectos habent. & n.1.uoces tremulæ ficentes mentem alienant.& in li.6.de mor. popul.ſect.7.uox qualis eſt iraſcentibus,ſi talis fuerit nõ irato, ex natura fuerit;et oculi tales fuerint ex natura turbulenti,quales ſunt,ubi iraſcuntur hi,qui tales non ſunt.& in l.2.ſect.6.ſi uox in conuulſione impari die ſoluitur, a magno morbo liberat. & in li. 3.de morb.popul. n.17.uocis exercitatio poſt carnis a laboribus colliquationem,commoda eſt:humiditatis enim euacuationem faciens, rarefacit carnẽ. & in l.2.pręd.n.4.num uoce deſtitui moriuntur palpitantes per totum?

De Vrina.

Ait Hip.in lib.prædict.com.2.par.26.hæc urina optima eſt, ſi candidum ſedimentum fuerit, læueq; & æquale per omne tempus,dum morbus iudicetur; ſecuritatem enim ac morbum fore breuem ſignificat.ſi uerò intermittit,atque interdum puram emittit,interdum ſubſidet candidũ, ac leue:morbus diuturnior,ac minus ſecurus eſt.Et ſi urina fuerit ſubrubra, ac ſedimentum ſubrubrum , & leue,diuturnior hic morbus q̃ primus, ſed ad modũ ſalutaris eſt. &, ſi in urina ſedimentum ſpeciem referat farinæ craſſioris,malum eſt;deterius uerò ſi ſquamularum inſtitutione conſiſtit.ſi uero tenue , & candidum admodum eſt, uitioſum eſt . furfureum uerò deterius eſt. &,nubecula, quæ inuehitur in urina , ſi candida eſt, eſt bona.ſi nigra,uitioſa eſt.&, dum urina tenuis fuerit,ac ruſa,crudã eſſe ſignificat ægrotationem.&,ubi morbus diutinus fuerit, urina uerò talis excernitur, periculum eſt, ne durare ęger poſsit quoad morbus concoquatur.Exitioſior uerò urina eſt,ſi aquoſa,fœtida,nigra,craſſaque eſt.& in mulieribus, et uiris urina nigra.in pueris aquoſa deterrima eſt . &, qui tenuem, crudamque diutius urinam mingunt,ſi cætera,ut in conualituris indicia fuerint,in iis abſceſſum ad infernas præcordii ſedes expectare oportet. & ſi pingue deſuper natans , araneorum ſpeciem referat,damnandum eſt:indicat enim etiam conſumptionem. &,in urina conſideranda nubecula eſt, utrum ſurſum fuerit,an deorſum,& item color qui obtinet. ſi n.deorſum feratur cum colore qui dictus eſt,bona commendandaque eſt ſi ſurſum cum colore, qui dictus eſt,mala damnandaque eſt.neuè fallat,ſi ipſa ueſica ægrotans aliquam talem reddiderit urinam: non enim totius, ſed ipſius per ſe ueſicæ indicium eſt . & in l.de Coac.præno.n.3.urina aquoſa alios temporis progreſſu male afficiendos eſſe ſignificat. & in l. 6.de morb.pop.ſect.6.urina multam ſubſidentiam habens a morbo liberat, qualis erat Dexippi.& in l.de Coac. n.4.urina tenuis et biliosa, & ...tenuem,ac exiguam ſubſidentiam habens,et quę ad melius,ac deterius mutatur,diuturna eſt.&,urinę ſuppreſsio,et grauitas in imo uentre,plerunque ſtillicidium urinæ ſignificat futurum: ſin minus, aliud morbum,ex quo ægrotare ſolet.&,urina ſubrubra, et ſubſidentiam ſubrubram habens,ac leuem,ſi quidem ante ſeptimum diem prodeat, ſeptima die liberat &c.&,urina pingucdinem in ſubſidentia habens febrem ſignificat.& n.3,urina arenoſa fit,& ſupprimitur quibus infernæ partes affliguntur, pruritibus antea ſortibus obortis.qui uerò ex his periculoſę habent,his mens obtorpeſcit.& n.4.urina quæ ex indiſcreta pinguedinem quandam habens exaqueſcit, celerem in febribus dimiſsionem ſignificat. & n.2. urina cruenta exolutis cum capitis dolore, ex rigore,mala eſt. & n.3.quibus urina clandeſtine allabitur ad pudendum, exoluuntur diſperati. & nume.2. urina ſubrubicunda ſubſidentiam non habens, ſed id, quod in medio innatat cum ſurdicate, mentem emouet. & n.4.urina in febre albam habens,& leuem ſubſidentiam firmatam, celerem dimiſsionem ſignificat. &,urina cruenta in principio micta febrẽ diuturnam ſignificat; turbata cum ſudore recidiuã. &,urinam bonam habens ſubſidentiam derepente non habens, dolorem,& mutationem ſignificat. &, urina ſubſidentiam habens, turbata deſinens, rigorem circa iudicationẽ ſignificat.&,urina ſubrubrã, et leuem ſubſidentiam habens in pleuriticis, ſecurã iudicationem ſignificat . &,urina in febre denſitatẽ habens diuulſam,recidiuam,aut ſudorem ſignificat. &,urina ualde alba,peſsima eſt,in febre ardente,ſtupefactorio modo detentis.&,urina ſputo ſimiles ſubſidentias,aut limoſas habens,rigorem indicat.& n. 3.urinæ paruas ſubſidentias habentes in hydropicis ſiccis,malę ſunt.& n.1.urinę concocta,ad iudicationem febres ſoluit.& n.4. urina alba uelut iumentorum,capitis dolorem ſignificat.& n.3. urina conturbata,& genituræ ſimilis,in his qui aluum dolent ex nigrorum egeſtione ſuppreſſa,mala non eſt.& n.4. urina ualde tenuis,ſi denſa fiat,ſudorem futurum ſignificat.&,urina aquoſa, aut turbata,friabili aſperitate,aluũ liquidam fore ſignificat. & n.4.urinæ quæ minguntur a non recordantibus,ne commouefactis pernicioſæ ſunt,nũ his minguntur,uelut ſi ſubſiden-

tiam

tiam conturbaſſes? Et n.3. urinæ tenues cum aliquantula nubecula in medio conſiſteotes, rigorem ſignificãt. Et, urinæ in peripneumonia, craſſæ in principio deinde attenuatę, lethale. Et, urinæ ſtillicidia in hydropicis ſiccis, mala. Et n.2. urinæ in abſceſsibus retro aures cito, & modice matureſcentes, malę fiunt; & ſic perfrigerari malum eſt. Et, urinæ geniture ſimiles febriles in dorſum diſtentiones ſoluunt. Et n.1. urinæ interceptionem doloroſam ſignificant, ex dorſo horrores frequentes. Et nu.4. urinæ tenues & crudæ præter morem in comitiali morbo laborantibus, ſine repletione, morbi inuaſionem ſignificant, tum aliàs tum ſi quis dolor, aut conuulſio in ſummũ humerum, aut collum, aut dorſum incidat. Et in l. de Coac. pręno. n.5. quibuſcunque ex urinę ſtillicidio uoluulus accedit, hi in ſeptem diebus pereunt, ſi nõ febre accedente, urina ſatis fluxerit. Et num.1. urinæ cum rigore ſuppreſſę, malę, & conuulſorię tum aliàs, tum ſi quis àntea graui ſopore preſſus fuit. Et nu.4. urinæ interceptio in biliosis, breui occidit. Et, urinæ purulentę, aquam intercutem ſpirandi difficultate ſignificat. Et n.3. urinæ tranſitus uitri ſpeciem referens, copioſus & alui fluxus, & ſomni in conuulſione proſunt. Et n.4. urinæ decolores, nigra innatantia in medio habentes, phrenitidẽ cum uigiliis, & turbationẽ ſignificant. Et, urinæ pelliculoſę, & cum horrore ſubſidentes conuulſoriæ ſunt. Et num.3. urinæ ſtillicidium fortaſsis continget, quibus ſanis hyeme circa lũbos frigiditas, & grauitas ex leui cauſa, & aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo probe officium ſuum præſtante. Et n.4. urinarum craſſarum mictionem renum dolor repentinus cum urinæ ſuppreſsione ſignificat. Et, in urinis nigræ nubeculæ in febribus erroneis quartanam indicant. Et n.3. eiuſdem l. urinis multis derepente prodeuntibus, ſoluuntur linguæ ſyderationes, & dextrarum partium. Et in l.4. aph.79. quibus in urina arenoſa ſubſidunt, his ueſica calculo laborat. Et aph.76. quibus in urina craſſa exiſtẽte carunculæ paruę, aut uelut pili ſimul exeũt, his de renibus excernuntur. Et aph.71. urina nubeculam rubram habet quarta die, quibus ſeptima die morbi iudicantur. Et in l.1. aph. 12. urinæ indicant morbos, aut ægre, aut facile iudicãdos, item breues, aut longos. Et in l.3. aph.31. urinæ ſtillicida ſenibus accidunt. Et ibidem. urinæ difficultates ſenibus. Et in l.4. aph.69. quibus urinæ craſſæ grumoſæ, paucæ non ſine febribus, ubi copia ex his ſucceſsit, tenuis prodeſt. tales autem maxime prodeunt hia, quibus ab initio, aut breui ſubſidentiam habent. Et in lib.5. aph.58. urinæ ſtillicidium inteſtino recto, & utero inflammato accedit. Et ibidem. quibus urinæ pellucidę, albæ, malæ; maximè autem in phreniticis comparent. Et in l. de Iudic. n.7. urina in febribus ſi mutationes habeat, diuturnitatem temporis ſignificat, neceſſe eſt ægrotum mutari, & ad deteriora, & ad alteram partem. Et n.7. urina ſi quandoque pura micta fuerit, quandoque ſubſidentiam albam, ac leuem habens, diuturnę tales ſunt, & minus ſecurę, quàm optima urina. Et, urina ſi fulua, ac tenuis fuerit, multo tẽpore periculum eſt, ne homo ſufficere poſsit, donec concocta fuerit, &c. Et n.10. urinæ ſi ſint crudæ, & alia ſigna non ſecundum rationem eueniant, morbus in die indicatoria, plerunque recidiuant. quandoque uerò etiam reuertitur in die iudicatoria, his talibus relictis. Et n.7. ſi urinæ ab initio ſimiles fuerint, ſed ex tenuibus craſſæ fiant, & penitus tenues, tales ægrè iudicant, ac inconſtantes ſunt. Et in lib.1. prædict. num.10. urina aquoſa, & copioſior, quàm pro eo, quod bibi imperatum eſt, ſignificat hominẽ non obedire, ſed copioſiore potu uti, aut non poſſe renutriri quàmdiu talia urinam faciũt. Et, urina paululum ſtridens, medicamentis hominem opus habere ſignificat, aut morbum aliquem circa ueſicam habere. Et n.5. ſi in urina quid innatarit, dolore circa femur diſsipato, mentis emotionem portendit: & qualia circa aurium ſonitus contingunt, talia exiſtunt. Et n.10. urina craſſa albam ſubſidentiam habens, aut circa articulos dolorem aliquem, aut tumorem ſignificat. Et n.7. ex urinis rubicundæ floruléntiæ detentæ itemque æruginoſæ, malæ ſunt; & paruas apparere, ueluti ſtillas. Et n.23. num urinæ aquoſę alba innatantia habentes, & quæuariæ, exalbidæ ſunt, ac fœtidæ, abſceſſus iuxta aures faciunt? Et nu. 22. urinę cum rigore ſuppreſſę, malæ: tum aliàs, tum ſi ſopor antea apprehẽderit. num iuxta aurea abſceſſus parotides dictos, in his fore ſpes eſt? Et n.4. urinæ non conſidentes, ualde rubicundę innatantes, mẽtis emotionem portendunt. Et nu.6. urinæ doloroſæ malæ ſunt. Et ibidem. urinarum in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones peſsimæ. Et in li. de uict. ratio. in morb. acu. n.5. urinarum concoctiones, ſi in iudicatoriis diebus concoctę fuerint, morbum ſoluunt. Et n.6. ex urinis, ſi quidem id, quod mictum eſt, purum fuerit, ſubſidentiam uerò albam, ac leuem habuerit, diuturnior fit morbus, & minus, quàm óptima ſecura eſt hæc urina. Et in l.7. aph.57. quibus in urinaria fiſtula tuberculum naſciturũ his ſuppuratione facta, & eruptione ſolutio fit. Et in li. de Coac. præno. n.1. urinæ cruentæ in exolutionibus ex rigore, cum capitis dolore, prauę. Et in l.7. aph. 33. quibuſcunque diſparatę urinę ſunt, his uehemẽs in corpore turbatio. Et in lib. de uict. ratio. in morb. acu. n. 41. quibus urinæ in principio nebuloſæ, aut etiam craſſę ſunt, tales depurgare oportet, ſi etiam alia contulerint. Et in l.7. de morb. popul. n.54. urinę denſę, ac conturbatæ certum ſignum ſunt doloris capitis, & conuulſionis, ac mortis. Et in l. de uict. rat. in morb. acut. n.46. urinę craſsiores, ac pallidiores, meliores. Et n.44. quibus urinę in principio tenues, tales ne purgato. ſed ſi uiſum fuerit, infuſum per clyſterem adhibeto. Et in l. de natu. huma. n.25. urinę cruentę uenarum laborantium ſunt ſigna. Et in lib.1. de morb. n.27. urinam craſſam efficit bilis in ueſicam confluens.

Vrinę uerò ſtillicidia & difficultates ſenibus accidunt, ut legitur in l.3. aph.31. ac pręſertim tempore autumnali, ut in eodem l. n.22. At uerò in ſiccitatibus plerunque fiunt, ut in eodem li. n.16. uerum in lib.4. aph.80. urinę ſtillicidium habenti partes circa ueſicam ſunt affectę. Curationem uerò docet Hip. in l.7. aph.48. atque ea eſt. urinę difficultatem uini potus, & uenę ſectio ſoluit. ſecare uerò oportet internas. Et in l.2. de mor. popul. ſect.6. urinę ſtillicidium ſoluit uenę ſectio. Et in lib. de affect. n.50. quę urinam cient, ſicca ſunt, ac frigida. Et in lib. 4. de morb. n.29. urinam ciens potio legitur frigeſaciens, ſitim ſedans. Et in lib.2. de dię. n.14. urinam cientes ſucci ſunt, crethmi, apii, allii cremor, cytiſi, fœniculi,

li,porri,adianthi,ſolani,qui et frigefacit. item ſcolopendrium,mintha,ſeſeli, caucalides,hipericum,urticæ.Et in lib.de affect.n.48. urinam cient allia toſta, & aſſata,item apium.Et n.50.urinam cientia in uentre,& cito caleſiunt,& calfacta marceſcunt,ac liqueſcunt,& ob id citum ſeceſſum faciunt. Et in lib.2. prædict.n.10.urinam iuxta potionis copiam mingere oportet,& ſemper æqualem,& quàm maxime aceruatim,& momento paulo craſsiorem, quàm id, quod in potu acceptum fuit.& in l.de Coac. præno. n.4. urinam non facile prodeuntem faciunt bilioſis aluus turbata, parua frequenter egerens diſtendentia,cum paucis mucoſis.

De Vtero.

Vterum ſeu locum,in quo conceptio fit,ſanum eſſe oportet,& ſiccum,ac mollem,ut legitur in l.2.prædict.n.33.Et ſi uterus affectus ſit;omnium morborũ cauſa exiſtit,quemadmodum habetur in l.de loc. in homi.n.59. At uerò ut cognoſcas, utrum uterus ſanus ſit,nec ne,docet Hip.in l.6.de morb.popu.ſect. 5. his uerbis. ſi mammarum papillæ & rubor pallidus fuerit;morboſum uteri affectiones plurimę ſunt, quemadmodum inflammatio, inflatio,hydrops,è loco motio,tumor,ulcus,concluſio,& calloſitas,humiditas, ſtrágulatio,dolores, durities,pituita impletio gracilitas,corruptio,& id generis.

At de inflammatione uterorum hanc accipe prænotionem,quæ legitur in l.5.aph.58.& eſt hæc.utero & inteſtino recto inflammato, urinæ ſtillicidium accedit.& in l.1.de morb.mul.n.82.leguntur ſigna, & curatio uteri puerperę inflammati.& in eodem l. n.19.uteri ab ulceribus inflammati.& in l.2.de mor. mul.n.56. enarrantur ſigna uterorum inflammatorum.& in l.1.n.78.legitur eorum curatio.

Et in l.de Steril.n.24. Scribuntur ulcerum inflantia.Et in l.de natu.mul.n.60. ſcriptum eſt de uterorum inflatorũ ſignis,& curatione.ſed in l.4.de mor. nu. 37. enarratur generatio hydropis in utero mulierum.

At uerò de uteris è loco motis hęc narrantur.ſcribuntur in l.2.de morb.mul.n.80.uteri in lumbis incumbentes.Et n.32.uteri tranſmoti. Et in li.de natu.mul.n.57. uteri ad cor progreſsi. Et in lib.1.de morb.mul.n.37.uteri leues,& quo modo cognoſcãtur.Et in lib.2.n.82.uteri extra prominentes,& dependentes.& n.4. uteri oris cõplicati ſigna, & curatio.& n.78.uteri ſurſum progreſsi. & in lib.1.n.17. uteri ad ueſicæ ſtomachum.& nu. 18. uteri ad lumbos,& coxas cõuerſi.& in l.2.n.34.uteri in inguina, & urinę meatus incumbentes.& in l.1.n.5. uteri ad ſtomachum allapſi.& in l.2.n. 17. uteri ad cor progreſsi.& n.35.uteri ad ſiniſtram partem, & coxam inclinati.& n.43. uteri commoti aliquò allapſi.& n. 33. uteri ad ſedem conuerſi, & ſeceſſum ſecedere prohibentes.& n.17.uteri ad pręcordia allapſi ſtrangulantes.& n.35. uteri circumuerſi ad dextram partem puerperii purgamentis non fientibus.& nu.23. de uterorum ad coxam incumbentium ſignis,& curatione.& n.80.uteri tranſmoti prementes, & ſtrangulantes.& n.23.uteri puerperę ad coxam, aut lateris mollitudinem incumbentes.& n.79. uteri ad ſeptum tranſuerſum, & pręcordia. & in l.de Steril. n. 3.uteri magis quàm conuenit hiantes.Et in l.2. de morb.mul. n.62. uteri ad hepar,& præcordia. & in l.1.de morb.mul.n.3.uterorum obtortorum cauſa. & in l.de Exec. fœ. n.4. de uterorum omnino foras egreſſorum,& dependentium ſignis,cauſis,& curatione.& in l.de natu. mul. n.6.de uterorum adglutinatorum ſignis,et curatione.& ibidem.n.40.de uterorum ad uentrem nutantium ſignis,et curatione.& in lib.2.de morb.mul.n.16.uterorum ad caput conuerſorum ſigna,et curatio.& n.41.de uterorum commotorum,& in loca non manentium ſignis,et curatione.& n.36.uterorum tranſuerſim ſitorum ſigna, et curatio.& ibidem num.38.uterorum penitus extra pudendum elapſorum ſigna,et curatio: & n.42. uterorum ad crura, et pedes conuerſorum ſigna, et curatio. & n.31. quibus in uteris loco magis pharmacum ſurſum, aut deorſum purgans, et quando exhibendum. & n. 79. uteris tranſmotis medentia. & in lib.de loc.in homi.n.60.uteri aſcenſus, & deſcenſus curat. tandem in lib.de ſuperfœ. n.26. docet quo pacto uteri frequenter prolapſi reponendi ſint.

At in lib.6.ſect.1.quibus ex abortu circa uterum, & tumoribus ad caput grauitatem,conuertuntur, et iuxta ſinciput maximè dolores,et quicunque alii ab uteris, his in octo, aut decem menſibus ad coxam morbus deſinit.& in lib.1.de mor.mul.n.46.uteri tumorum in partu,aut ex partu curatio.

Et in lib. 1.de morb.mul.n. 55. ex uteris ulceratis,& puerperii purgamentis mala. & in lib. 2. n.4. uteri,et extreme foras progreſsi.& in lib.1.nu.89.ſi uteri ulcerati fuerint;ſanguis,et pus, et ſeroſa ſanies fluit. & in lib. de Steril. num. 22. ſi ulcerati fuerint uteri,aut oſculum exaſperatum fuerit, aut ab aliquo ſubdititio cõmorſi fuerint;adipem in lanam illinito & roſaceum,& cerę parum inungito.& in lib. 1. de morb.mul.num.92.uteri in partu ualde ulcerati. & num.88.Scribuntur ſigna uterorum exulcerátorum, & item num.90. eiuſdem lib.Sed uteri concluſi ſcribuntur in lib.2.de morb.mul.num.49.Et de uterorum ore concluſo ſcribuntur in lib. de natu.mulie. num. 43.& n. 68. ad uteros concluſos. & in lib. de ſterilib. num. 2. ſcribuntur ſigna uterorum uelut in callum induratorum. & in lib.de natu.mul. nume. 21.narratur de uterorum ore humidiore.& in lib.1. de mor.mul.num.26.uterorum humidiorum,et ſicciorum curatio.ſed in lib.2.num.82.ſcribuntur uteri ſtrangulantes & ſtrangulantium ſigna.& in lib.6. aph.35.mulieri quæ ab uteri ſtrangulationibus uexatur,aut difficulter parit, ſternutatio accedens, bonum.& in lib.1.de morb.mul.num.78. ſcribitur dolor uterorum ex partu.& in l.2. nume. 88. ad uterorum dolorem. & ibidem in uterorum dolore ſtrangulatio.& nume.56.ad uterorum dolorem, inluſile. & nume. 48. uterorum durorum et ad pudenda exeuntium ſigna,& curatio.& num.84.uteri mollitoria.& in lib.de natu.mul. num.31. de uteri indurati ore,& ſignis.& in lib.de ſuperfœ.num.14. uteri a concluſione,& calloſitate indureſcunt. & in lib.2. de morb.mul.nu.77. uteri pituita impleti.& in lib. de loc. in homi. nume. 62. uteri humore pleni oſculum tumidum, quo modo curandum. & in lib.2. de morb. muliebri. nume. 15. de uteri gracilitate, & oſculo ipſorum exaſperato, & concluſo.& n.56.leguntur uterorum corruptorum,& uitiatorum ſigna.

Vſtio.

Vſtio.

Tantam perceperunt utilitatem priſci medici ex uſtionis uſu, ut ferè nulli curabantur morbi abſque igne. hoc potiſsimum in ferro, uel in ligno, uel leui ſtipula, uel fungis accenſo urebantur, ac partes læſas, uel eas, quæ læſionis cauſa exiſterent, urebant. uerum, cum aliæ ſint carnoſæ partes, aliæ neruoſæ, aliæ oſſeæ; legitur in lib. de Inter. Aff. n. 19. Vrere oportet carnoſa quidem ferro: oſſea uerò, & neruoſa, fungis. Et in eodem .n. 56. ſiquidem ab his utilitatem ſentit; bene eſt: ſin minus; ipſum urito multis, ac profundis cruſtis inuſtis, in oſſeis quidẽ partibus, p fungos: in carnoſis autem per ferramenta. ſed & partes fortiores, ac debiliores ſunt reſpiciendæ: etenim in l. 3. de mor. n. 26. dum de pleuritide, in qua nil. ſpuitur, agit Hip. ait. optandum eſſet ex ſiniſtra: nam dextras urere, aut ſecare lethalius eſt: quantò enim robuſtiores ſunt dextræ partes, tantò etiam fortiores morbi in ipſis fiunt.

Inſtrumenta uerò, cùm quibus cauteria, & uſtiones fiant, ſunt & ferramenta, & fungi, ut antea explicatũ eſt: & linum crudum, ut in l. de Affect. n. 30. atque aliis in locis: & buxei fuſi in oleũ feruens tincti, ut in l. de Inter. Aff. n. 3 t.

Quibus uerò anni tp̃ibus ac conſtitutionibus ſcriptum eſt in l. de ac. aq. & lo. n. 30. his uerbis. Maxime obſeruare oportet magnas temporũ mutationes, ut neque medicinas in illis libẽtes exhibeamus, neque uramus quæ circa uentrem, neque ſecemus, priuſquã prætereant dies decem, aut plures, & non pauciores. periculoſsima ſunt etiam ambo ſolſtitia, maximè uerò æſtiuum. periculoſum etiam æquinoctium utrunque, magis uerò autumnale. oportet autem & aſtrorum exortus conſiderare, præcipue canis, dein de Arcturi, & Pleiadum occaſum.

Quibus uerò morbis conferat uſtio, & quo modo ſit adhibenda, copioſè in libris Hip. reperies. ſed hæc pauca de ipſius uſu explicabimus. Venam perfluentem perure: nam, poſtquam peruſta eſt; extremitas uenæ utraque recurrit, qua parte peruſta eſt, & exureſcit. ſi ſanguis ex uena fluit; per trãſuerſum perurito. Et ſubdit. Doloris in capite gratia ſanguinem de uenis detrahito. ſi uerò nõ ſedetur, & diuturnus ſit; perure uenas, & ſanus euadet. hæc in l. de lo. in ho. n. 49. ſi ob fluxionem oculi ſtatim inflammati fuerint; nihil omnino illine, ſed aut fortiſsimo quàm infime urito, aut alio quopiam aluum ſubducẽte medicamento. ſic in eodem l. n. 2 t. Cæterum n. 23. ſi in uiſum, in humorem purum cruentus aliquis humor ingrediatur; uenas uiſum prementes exurere oportet, quæ uidelicet ſemper pulſant, & inter aurem, ac tempora conſiſtunt. Et in l. 2. de mor. n. t 2. In morbis capitis diuturnis, capite purgato, medicamẽto deorſum purgante exhibito, cruſtas octo capiti inurito: duas circa aures, duas in occipitio, hinc ad ceruicis naſum; duas in naſo circa angulos oculorum. uenæ autem circa aures urendæ ſunt, donec pulſare deſinant. Ferramentis uerò cuneoli forma paratis obliquas uenas perurito. Et n. 3 2. Tuberculum ad palatum conſtãs inurito. Et n. 34. In naſo polypum fiſtula immiſſa, ferramentis tribus, aut quatuor urito: & poſt uſtionem ueratrum nigrum tritum iniicito. Et in l. de Viſu. pag. 207. n. 2. Palpebræ ſi craſsiores, quàm pro natura fuerint, ex interna parte carne quantum potes, quàm expeditiſsime reſeca. poſtea palpebram inurito, cum candentibus ferramentis, uitando naturam pilorum. & in l. de Arti. pag. 197. n. 35. Mutila fiet auris, & minor altera; ſi peruſta fuerit. ſi uerò non in ulteriorem partem peruratur; tumidam partem non ualde parua ſectione incidere oportet. & in l. 2. de mor. n. 53. ſi iuniorem aliquem eryſipelate in pulmone laborantem citius à morbo liberare uoles, ubi ipſum purgaris; pectus, & dorſum inurito. & n. 55. ſi tuberculum in pulmone exiſtens non erumpat: multis enim progreſſu temporis abſcedit ad latus, & extumeſcit. Hunc, ſi hoc fiat; ſecato, aut urito. & n. 5 t. eiuſdem l. Pulmonis arteria uulnerata, ſi poſt primum ſanguinèm pus non ſpuat, & ipſe ſeipſum optimè corpore affectum eſſe putat; pectus, ac dorſum inurito, ex parte utrunque. & poſtquàm uiſcera ſana fuerint; per annum abſtineat ab ebrietate. & in l. 1. de mor. n. 1. Cum pituita de capite copioſa, ac aceruatim in ſuperiorem uentrem fluxerit; putreſcit, & in pus uertitur. hic ſi uratur, aut ſecetur, antequam diuturnum fiat pus; ſanus plerunque euadit. ſed, cum caput fluere inceperit, & reliduum corpus colliquari; non amplius æqualiter ne uſti quidem, ſuperſtites euadunt: ſuperant enim ſupra pus influentia mala ea, quæ defluunt. hæc & in l. de loc. in hom. n. 26. ſed in l. 3. de mor. n. 26. ſi uerò ſpuatur, ſed ſignificationem ad latera præbeat; ſecato, aut urito. & ſi locum ignoras, in terra Eretriade liquida, & ualde trita, ac tepida linteum tenue tingito, eoque thoracẽ circumcirca integito. & qua parte primum reſiccatũ fuerit, ſecato, aut urito quàm proxime ad ſeptum tranſuerſum, cauendo tamen, ne hoc ipſum lædas. Poſt ſectionem, aut uſtionem linamento ex lino crudo utere, & paulatim pus emitte. Cæterum ubi ſecare, uel urere uoles; corpori in eadem figura, in qua inter ſecandum, aut urendum futurum eſt, notam imprimito: ut ne cutis te decipiat: ſi in figuræ tranſmutatione ſurſum, aut deorſum magis cedat. & in l. de Inter. Aff. n. 1. ſi pulmonis arteria fuerit exulcerata, aut aliqua tenuis uenula rupta, aut fiſtula, nec curatione ſanus homo euadat; ipſum lacte craſſefactum, & in pectore, & in dorſo urito: ſi enim ſucceſſerit uſtio; fugæ morbi ſpes eſt. Et n. 7. ſi inflammatio in pulmone fiat, ſi non in principio affueris morbo; lacte ipſum craſſefactum in pectore, ac dorſo urito: ita enim maxime à morbo liberari poterit. ſi uerò non fuerit morbo uſtus; permanet, & nõ ualde deficit: ſed ad ſenectam uſque adhæret. & in l. 2. de mor. n. 58. & in l. de Inter. Affect. n. t 8. Cum in latere tuberculũ fit; ſecato, aut urito. & pus emittito. & n. 60. ſi pectus, aut dorſum fuerit ruptum; ante, & retro urito ex partibus utroque loco. & ſic ſanus euadit. ſed per annum a labore ſe contineat, & ab uſtura pinguefaciendo corpori ſtudeat. & in l. de Inter. aff. n. 3. ſi pectore ſuppuratus fiat; lacte bubulo craſſefactum in pectore, & dorſo urito: ſi enim uſtio ſucceſſerit; proderis. & n. 9. ſi pectus, & dorſum dirupta fuerint; ſtatim lacte in potu dato, pectus, & dorſum inurito. & ſic celerrime ſanus erit. & in l. 5. de mor. pop. n. 3. coſtis compactis, & pure facto, uſtus eſt. & in l. eodem n. t 3. in medullæ ſpinalis tabe cum craſsiſſimus fuerit; in lumbos ipſius ab utraque uentriculorum parte cruſtas quatuor inurito, & in dorſum utrinque quindecim, & in ceruice duas inter tendines:

nes: ſi enim uſtio ſucceſſerit; ſanum facies. Et n. 19. in magno morbo uenarum cauarum; quomodo uſtiones fieri debeant, ibi lege. Et n. 20. in alio morbo à ſiniſtra uena per ſungos cruſtas octo inurito. Et nu. 26. ſi ab hepate fiat aqua intercus, poſtquàm craſsiſsimus homo factus ſuerit, & hepar maximum; fungis urito: ſic enim celerrime ſanum feceris. inurere autẽ oportet cruſtas octo. Et n. 31. In alio morbo hepatico urito per buxeos fuſos in oleum feruens tinctos, aut ſungis cruſtas octo inurito. Et in l. 7. aph. 45. qui hepate ſuppurato uruntur, aut inciduntur &c. Et in l. de loc. in ho. n. 33. cum retro in carnem iuxta uertebras fluxus ille pſus hydropem fecerit; caro in collo inter uenas cruſtis tribus uratur. &, ubi uſſeris; cõſtringatur, & cicatrices quàmtenuiſsimæ inducantur. Et n. 36. cum ſplen præ febre magnus factus fuerit, nec medicamentis leuetur; inurendæ ſunt cruſtæ quàmtenuiſsimæ, & quàmmaximæ in ſuperficie: quò aquam continere poſsis, circumcirca umbilicum, & unà in umbilicum, & emittere ſingulis diebus. Et in lib. de Affect. nume. 21. Aliquibus ſplen magnus ſuppuratur, & uſti ſani fiunt. Et in lib. de Inter. Affect. nume. 28. ſi aqua intercus a ſplene fiat, nec a medicamentis ſanetur; ſungis urito, capita ſplenis intercipiens: aut ferramentis, cum multa cautela, ac obſeruatione, ne ultra peruras. Et nume. 33. ſi ab his non melius habeat; ſplenem ſungis urito, decem cruſtis inuſtis, cum maximus fuerit ſplen, & eleuatus. Et nume. 35. hæc eadem repetit. ſed nume. 36. In principio decem cruſtas in ſplenem inurito, & ſtatim ſanum facies. Et in lib. de Natu. mul. nume. 6. ſi uteri adglutinati fuerint; ſæpe ſuppurantur, ſi non uſſeris, aut ſecueris. Et in lib. 2. de morb. mul. nume. 29. ſi uteri contingunt coxam; ſuppurantur, niſi quid ſeces, aut uras. Et in lib. de Affect. nume. 30. In coxendicum morbo ſi in unum aliquem locum incubuerit dolor, & conſtiterit, & medicamentis non fuerit exactus; urito quocunque loco fuerit dolor. urito autem lino crudo. Et in l. de Inter. Affe. nume. 57. urito multis, ac profundis cruſtis in oſſeis partibus per fungos, in carnoſis per ferramenta. Et in lib. de Arti. nume. 11. & 12. brachio luxato quomodo fiat uſtio, docet, & cum quibus ferramentis. Et in lib. 6. aphoriſ. 60. quibus a coxæ morbo longo uexatis coxa exilit, his crus eliquescit, & claudicat, niſi uſti fuerint. Et in lib. de Affect. nume. 52. ſi in digitis dolor podagricus relinquatur; uenas paululum ſupra articuli in digito nodum inurito. urito autem cum lino crudo. Et in lib. de Hæmor. nume. 2. quomodo uſtio fiat in locis hæmor. exquiſitè docet. Tandem in lib. de aeris, aquis, & locis. nume. 47. Multos reperies Nomadas exuſtos humeros, ac brachia habentes, manuumque iuncturas, pectora coxas & lumbos ob humoris, & mollitiei naturæ detractionem. cum autem uruntur; humor ipſe a iuncturis exoluitur, fiuntque corpora ipſorum ualidiora, melius nutriuntur, & magis redduntur articulorum uſu potentia.

De Vuæ morbo.

Vua fit, cum pituita de capite ad gurgulionem deſcenderit, & gurgulio præceps dependet, ac fit rubicundus: temporis autem progreſſu nigreſcit. nigreſcit autem hoc modo. Gurgulio uenoſus eſt, ac craſſus. &, poſtquam inflammatus eſt; calefcit: & præ ea caliditate ſanguinem ex uena attrahit, ac ab ipſo nigreſcit. quapropter, ſi non turgentem ſeces; ſtatim inflammatur: nam uena calefacit, & præ caliditate partes circa gurgulionem ſanguine replet, & breui ſuffocantur. Hæc ſcribit Hip. in l. 2. de mor. pag. 65. n. 10. At in eodẽ l. n. 29. ſubdit. Si uua morbus in faucibus fiat; ſumma gurgulionis pars aqua impletur, & rotunda fit, ac pellucida, & ſpirationem intercipit. Et, ſi maxillæ ab utraque parte inflammatæ fuerint; ſuffocatur. ſi uerò ipſe morbus per ſe conſiſtat, maxillis non inflammatis; minus moritur. Cum ſic habuerit; gurgulionem digito apprehenſum ſurſum ad palatum apprimito, & ſummam ipſius partẽ præſecato. poſtea foliorum hortenſium condimentariorum decoctum gargariſandum dato, & farinam frigidam delingendam, aquamque inſuper bibendam: & ne lauet. In l. autem Prog. com. 3. par. 21. Gurgulio cũ periculo ſecatur, & ſcarificatur, quoad rubidus, magnusque fuerit: inflammatio enim ſatigat, & ſanguinis fluor. Sed hunc oportet aliis medicamentis eniti extenuare per illud tempus. ubi uerò ſecretum fuerit omne id, quod uuam appellant, ſitq; pars gurgulionis ſumma maior, ac liuida, ſuperior uerò tenuior; tunc admoliri manus tutum eſt. ſed præſtat, ſimul aluum ſubduxeris; uti chirurgia, ſi liceat per tẽpus: ne æger ſtranguletur. In l. quidem de Denti. n. 3. Vuam maiorem habere ſolent, quibus infantibus in ſugendo tuſsis inſtat. Et ibidem circa uuam proſerpentia ulcera in tonſillis his, qui ſeruantur, uocem alterant.

Vulnus.

Si a uulneribus, quæ ex haſta, aut pugione, aut iaculo facta fuerint, circa pectus, ſuppuratio contingat; quomodo ea fiat, lege in l. 1. de mor. n. 18. ſed cõſideratio, ac curatio eadem eſt, quæ ex peripneumonia, ac pleuritide ſuppuratorum, ut comperies in li. 3. de mor. n. 28. Verum uulnera alia periculoſa ſunt, alia periculo uacant. Qui ex uulnere quouis impotẽtes fiunt corpore, febre quidem accedente citra rigorem; ſanantur: non autem accedente, ſyderati fiũt dextra, aut ſiniſtra parte. ſic proditum eſt in lib. de Coac. præno. nume. 3. Et ex uulnere conuulſio lethalis, ut habemus in lib. 4. aphoriſ. 1. Et in uulnere atræ bilis uomitus, lethalis, ſicut in lib. de loc. in homi. num. 44. legitur. Et ex uulnere bilis uomitus accedens, malum; maxime in capitis uulneribus, quemadmodum ſcriptum eſt in lib. de Coac. præno. nume. 3. Et uulnera ſanguinem fundentia, exudantia, maligna ſic affecti loquentes latenter moriuntur, ut in lib. 1. prædict. nume. 18. at uerò in lib. de Coac. præno. nume. 3. uide, quænam uulnera lethalia potiſsimum ſint, & quæ non. Et in lib. 2. prædict. nume. 19. uulnera magis lethalia ſunt, quæ in uenas craſſas in collo, ac inguinibus infligantur. Et nume. 20. uulnera in locis nilibus, ſæpe moleſta. Et in lib. 5. aphor. 66. ſi in uulneribus profundis, & prauis tumor non appareat; ingens malum. Et in lib. 6. aphoriſ. 4. Vulnera circunglabra, praua ſunt. Et in libr. 2. prædict. nume. 19. qua ratione ex uulneribus mors ſequatur, manifeſtum fit. Curatio uerò ea in genere eſt. legitur in lib. 2. de morb. popular. ſect. 5. Vulnus ſi ſanguinem fundat, ulcus ne madefacito: uerum caput calida rigato.

gato. Sed,ut habetur in lib.2. prædict.nu.20. quædam ſunt uulnera, quorum curatio non eſt tentanda. Et in lib. de Cap. nulnerib.nume.16.uulnerati de omnibus apparentibus interrogandi ſunt. Et in lib.de Affe. nume. 37. uulnerati quomodo curandi. Et in lib.6.de morb.popu. ſect.5. in mulieribus ſanguis concurrit: opitulandum igitur, ut uacuum expleatur.

Vulpinæ carnes leporinis ſunt humidiores, et urinam cient. ſic legitur in li. 2. de Diæt.nu.9.

F I N I S.

Ad Lectorem.

Plurima reperies errata, quæ piè, candideque corrigito.

REGISTRVM.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z. Aa.

Omnes ſunt Terniones, præter * & a quæ ſunt Duerniones.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS, MD LXXV.

FINE

Digitized by Google

Digitized by Google

LABORATORIO RESTAURO
A. Lombardi
Via Val... 15-127
3711

Digitized by Google